V. CL.

AUGUSTI BUCHNERI

DISSERTATIONES ACADEMICÆ,

Sive

PROGRAMMATA IN INCLUTA WITTEBERGENSI ACADEMIA PUBLICO

olim nomine ſcripta editaqve, nunc verò fermè omnia in unum corpus collecta, inqve gratiam ac commodum ſtudioſæ Juventutis, neceſſariis Indicibus adjectis, excuſa,

Cum Gratiâ & Privilegiô Potentiſſimi Electoris Saxon.

Jonæ Gelenii

Rect. Dresd. ad D. Crucis 1689.

FRANCOFURTI & LIPSIÆ,

Impenſis MARTINI GABRIELIS HÜBENERI, Bibliopol. Dreſd.

ANNO M. DC. LXXIX.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

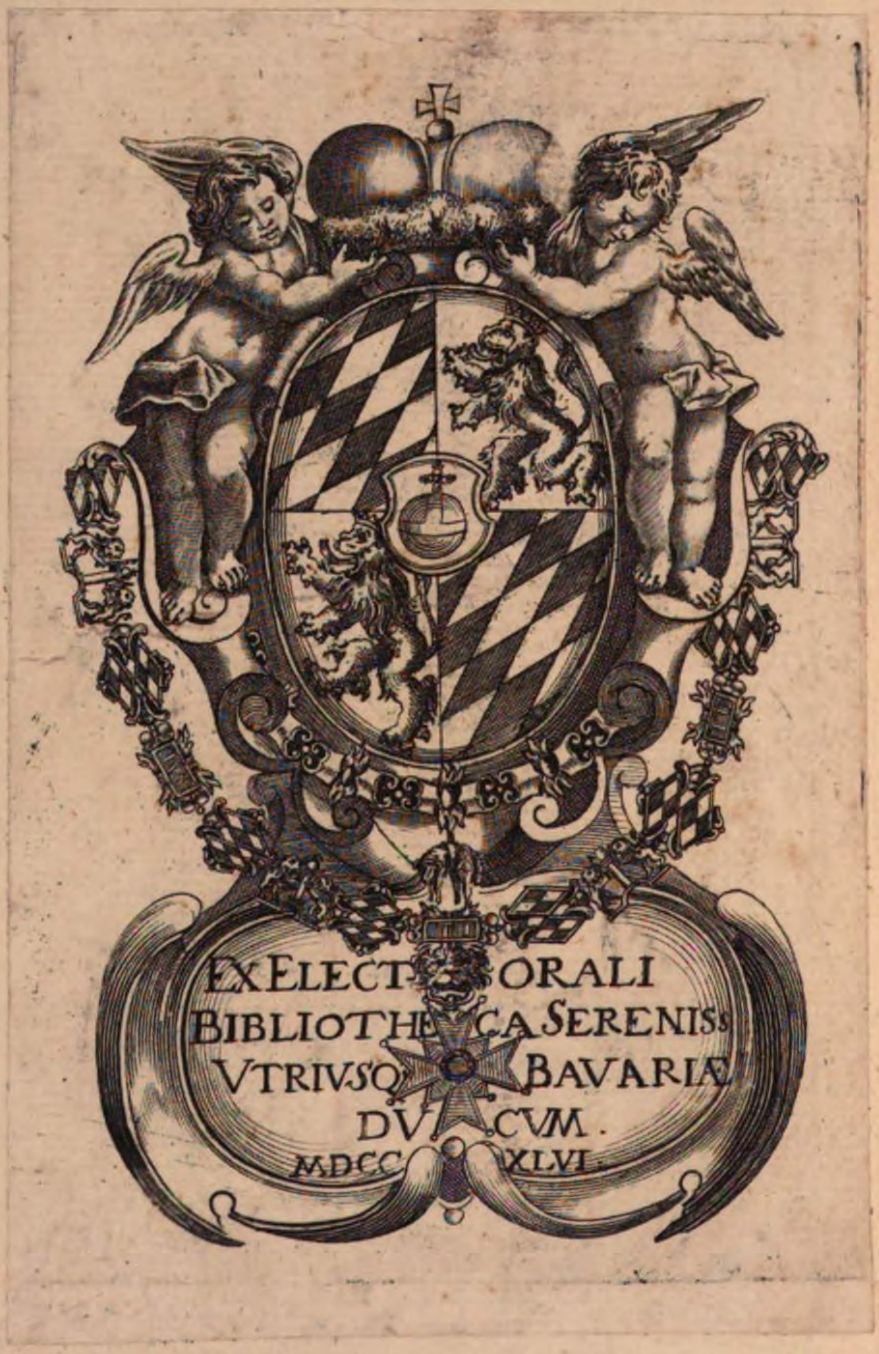
Buchner, August

V. cl. Augusti Buchneri dissertationes academicae sive programmata in incluta Wittebergensi academia publico olim nomine scripta editaque, nunc vero ferme omnia in unum corpus collecta. inque gratiam ac commodum studiosae iuventutis, necessariis indicibus adiectis, excusa

Francofurtum u.a. 1679

4 Diss. 337
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10648748-7

4° Dim. 337

EX ELECTORALI
BIBLIOTHECA SERENISS
VTRIVSQ. BAVARIÆ
DVCVM.
MDCC XLVI.

CUM

CANDIDISSIMA OMNIGENÆ FELICITATIS PROSPERITATISQVE APPRECATIONE

HUMILITER INSCRIBERE, DICARE
AC CONSECRARE

DEBUIT

TANTI HEROIS

GRATIAM ATQVE FAVOREM FELICITER

ADEPTURUS

MARTIN-GABRIEL HüBENERUS.

ILLUSTRI, GENEROSO
ATQVE EXCELLENTISSIMO

DOMINO,

DN. CHRISTIANO
à KLENGEL,

in Hohenprießnitz & Ober-Plaucha
DOMINO,

POTENTISSIMO ELECTORI
SAXONIÆ A CONSILIIS SECRE-
TIORIBUS FIDELISSIMO ATQVE
SPLENDIDISSIMO,
ETC. ETC.

DOMINO SUO GRATIOSO
ATQVE PATRONO MAXUMO,

BAYERISCHE STAATS-BIBLIOTHEK MUENCHEN

PROGRAMMATA HÆCCE BUCHNERIANA,

EAQVE

TOTI LITTERATO ORBI EGREGIE GRATA ATQVE ACCEPTA,

BAYERISCH STAATS- BIBLIOTHEK MUENCHEN

INDEX PRIMUS

Programmatum, seu Intimationum, quas vocant, quæ in hoc Libro continentur.

1. DE celebrando Jubilæo Evangelico Confessionis Augustæ Vindel. A.C. *clɔ Iɔ XXX.* exhibitæ. pag. 1.
2. De eodem. 7.
3. De celebrando Solenni ob Victoriã Lipſ. 9.
4. De eodem. 12.
5. De Supplicatione instituenda ob factam Pragæ pacem. 14.
6. De celebrando Justitio publico ex obitu Sereniſſ. Princ. *Hedvvigis, Christiani II.* Electoris Saxoniæ viduæ. 16.
7. De celebranda seculari memoria excelsûs B. Lutheri. 17.

A programmate 8. usque ad 50. exclus. continentur publicationes Prælect. publicarum semestr. à pag. 18. usque ad 46.

50. De vallo non ingrediendo 46
51. Ne quis gladium gestet: ne quis duello dimicet: ne quis exagitet novitios 47.
52. Relegationis elogium: item; ut leviore vestitus genere abstineatur &c. 49.
53. Relegationis Elogium 51.
54. Exclusionis Elogium 52.
55. Interdictum de Bacchanalibus 53.
56. Promulgatio Edicti Electoralis de observanda honestate vestitus: de omittendis clamoribus & vociferationibus nocturnis &c. 55.
57. Relegationis Elogium ibid.
58. De non gestandis gladiis: de non exagitandis mulctandisq; novitiis &c. 56.
59. De non turbanda Civitatis quiete: & non lædendo præsidio militari. 57.
60. Contra grassatores nocturnos & qui lacessunt militem temere. 58.
61. Contra eos, qui parum modestè ac religiosè in templis se gerunt inter sacra: item qui cum gladiis & expalliati incedunt &c. ibid.
62. Contra eos, qui recens ex patriis Academiis venientes pro Academicis non habent: item qui à novitiis extorquent pecunias &c. 60.
63. Interdictum de Bacchanalibus 61.
64. Ad Convictores publicæ mensæ de recensitis Convictorii legibus 62.
65. Ne quis gladium gestet; ne quis duello dimicet: ne quis expalliatus incedat &c. 63.
66. Relegationis Elogium: item de non gestandis gladiis 64.
67. Ejusdem Interdicti repetitio 65.
68. Contra Schoristas: item de non gestandis gladiis 66
69. Contra eos, qui in templo, dum sponsi novi consecrantur, imodestè & petulanter se gerunt. 67.
70. De Custodienda modestiâ & verecundiâ in omni actu: item de non lædendo milite 69.
71. Relegationis elogium 70.
72. Miscella contra malos mores 71.
73. De non offendendo milite 72.
74. De Legibus pro Concione recitandis: de non inscriptis: de gestatione gladiorum illicitâ &c. 72.
75. De non lacessendo milite; item de non gestandis gladiis 73.
76. Iterum de non lacessendo milite: item, ut Scholastici post IX. nocturnam in viis locisque publicis ne versentur &c. 74.
77. Interdictum de Bacchanal. 74.
78. Contra expalliatos & grassatores nocturnos 75.
79. Contra licentiam morum: & ne in conviis, Symposiisve adhibeantur organa Musica, inprimis tubæ. 76.
80. Contra licentiam peccandi in Leges Academicas. 77.

)( )(

81. Re

81. Relegationis Elogium 78
82. De ratione præstandi in posterum cerevisiam à vectigale immunem 78
83. De non refigendis Programmatis publicis: item de servanda modestia in funeribus, maximè dum programmata distribuuntur 79
84. Relegationis Elogium &c. ibid.
85. Contra clamores & debacchationes nocturnas: item de non lacessendo milite 80.
86. De iisdem. ibid.
87. De iisdem. 81.
88. De quibusdam in Carcerem & cur conjectis: item de non vexandis novitiis 82.
89. De non vexandis novitiis 83
90. Contra nonnullos qui negotium militi facessere ausi ibid.
91. Contra grassatores nocturnos 84
92. Contra morum licentiam & perversitatem &c. 85
93. Interdictum de Duellis repetitum 86
94. Rescriptum Principis de non agendis Symphoniacis choris noctu per urbem 87
95. De non exagitandis novitiis: de non committendis duellis: & cur nonnulli eorum criminum rei mitius puniti 89
96. De non lacessendo milite: item de non displodendis Sclopetis &c. Rescriptum Electorale. 90
97. Redduntur gratiæ Deo, quod Academia ex magno factionum metu liberata, cum paræneſi 91.
98. Contra nocturnas vociferationes quorundam 92
99. Ut in adventu Principis Scholastici officii sui memores sint, modestiæque studeant 93
100. Rescriptum Electorale de in custodia habito, qui in rixa tam male acceperat militem; ut decederet: & Relegationis Elogium ibid.
101. Relegationis elogium 95
102. Rescript. Electorale de duellis & aliis 96
103. Relegationis Elogium 98
104. Interdictum de duellis repetitur 99
105. Relegat. Elogium 100
106. Rescriptum Electorale de pœnis in eos, qui duellis disceptant, quique vexant novitios, statuendis 101
107. De non lacessendo milite 103
108. Relegationis Elogium: item contra novitiorum quorundam petulantiam 104
109. Relegationis Elogium 105

Sequuntur deinceps Programmata, quibus habendæ Orationes, & recitanda publice carmina indicata fuerunt.

110. M. Johann. Segeri P. L. C. de Valentini Forsteri Antecessoris vita & obitu parentale Carmen 106
111. Josephi Corberi Franci de B. Lutheri in Ecclesiam meritis Panegyricum Carmen. 107
112. Friderici Balduini Theol. Oratio, & Aug. Buchneri Panegyric. carmen, cum Seremiss. Elector pacata & recuperata Silesia rediisset domum. 108
113. Michaëlis Maronii Silesii Carmen de miserabili Protoplastorum lapsu 109
114. M. Joh. Segeri P. L. C. Carmen funebre in obitum *Philippi Julii* Ducis Stetini, Pomeraniæ 110
115. M. Nicolai Hoffmanni Carmen funebre in Obitum Bartholom. Reusneri Antecessoris primarii & Senioris &c. 111
116. D. Jacobi Martini Theologi Oratio & Augusti Buchneri Carmen seculare in Jubilæo Evangelico &c. 112
117. Reinhardi Rõtelii Torgensis Carmen Elegiac. de Christi nativitate 113
118. Nicolai Schaffhusii J. U. D. Oratio Paneg. de victoriâ Lipsiensi 114
119. M. Joh. Segeri P. L. C. Carmen de eadem 115
120. M. Johannis Ravii Berolinens. Carmen de

de enervato Papatu per B. Luth. & nunc victoria Lipſienſi coërcito denuò. pag. 115.
121. Paulli Fiſcheri Nahuſenſ. Marchici Oratio Ebræa de Jeſu Nazareno, contra Judæos, Oratio 116.
122. M. Johann. Erici Oſtermanni de haloſi Magdeburgi 117.
123. M. Johannis Reinecci de Cauſis illius Excidii Oratio 118.
124. *Guſtavi, Guſtavi Adolphi* Suecorum Regis F. Gratulatoria de Lipſienſi victoria Oratio 119.
125. Jacobi Martini D. Theol. & P. P. Oratio Latina de Pontificiorum rabie in noſtram Eccleſiam: & alia Græca M. Eraſmi Schmidii de Pontificiorum opprimendi noſtros ſub ſpecie conficiendi belli Bohemici victoria Lipſienſi everſo propoſito ibid.
126. Matthiæ Zoëgæ Dani, de calamitatibus Germaniæ quas paſſa per bella hactenus, tum de extremo diſcrimine, in quo verſata *A. C. MDCXXXI.* Saxonia maximè eſt: M. Johan. Reineccii de pietate Suecorum Regis qua venit auxilio Germaniæ: M. Johann. Erici Oſtermanni de Sereniſſ. Electoris Saxoniæ incredibili fide ac meritis in Cæſarem, &c. M. Johannis Ravii de magnitudine & excellentia victoriæ Lipſienſis Orationes 120.
127. Johannis Baldovii Franci Oratio Ebræa de ſingulari benevolentia Dei in aſſerenda à primis religionis initiis Saxonia 121.
128. Johannis Seyffarti Ulmenſis Oratio de actu Diaboli in conjungendis Turcarum Tyranni & Romani Pontificis viribus ad oppugnandam Orthodoxam Eccleſiam ibid.
129. M. Nicolai Spechtii Livoni Oratio funebris in obitum Regis Sueciæ 122.
130. Chriſtiani Keimanni Zittâ Luſati, de Chriſti nativitate Carmen 123.
131. Ægidii Strauchii Oratio de præſtantia & excellentia hominis ibid.
132. Auguſti Buchneri P. P. Oratio Paneg. in iteratis Victoriæ Lipſ. ſolennibus 124.
133. M. Michaëlis Hahnii Chemnicenſis Carmen Græcum Heroicum de gemina ad Lipſiam & Lucenam parta victoria ibid.
134. Danielis Sandovii Megapolitani Oratio Auguſtæ memoriæ Suecorum Regis d. 125.
135. M. Joh. Hertvvicii Pragenſis de beneficiis in Orthodoxam Eccleſiam à Rege Sueciæ collatis Oratio 126.
136. Johannis Wolfg. Behr/ Oratio de Regis Suecorum laudibus ibid.
137. M. Johann. Segeri P. L. C. de vita ejusdem Oratio I. 127.
138. Ejusdem de eadem Oratio II. 128.
139. Joachimi Fabricii Oratio Ebræa de Pietatis ſtudio ibid.
140. Davidis Maxii Oratio de magnitudine & Excellentia Lipſienſis victoriæ 129.
141. Johannis Georgii à Dôlau Equitis Miſnici Oratio memoriæ Suecorum Regis d. ibid.
142. Davidis Genſereff Fribergenſis de reſurrectione Chriſti Oratio 130.
143. Chriſtiani Taubmanni J. C. & P. P. Oratio de pace Pragenſi gratulatoria 131.
144. Godofredi Schneideri de belli malis Oratio 132.
145. Henrici Cunradi Gerani Oratio funebris in obitum *Henrici Rutheni* Domini in plauen &c. 133.
146. Johannis Nollii Epicedium Carmen in eundem 134.
147. Jacobi Friderici Æſchardi de artium & Philoſophiæ in Jurisprudent. neceſſitate 135.
148. Danielis Lagi, Oratio Græca de Philoſophia cum Theologia conjungenda 136.

149. Johannis Keilenbergii Oratio de de S. Martino pag. 138.
150. Caroli à Friſen Equitis Miſnici de præcipuis everſionis Rerumpubl. cauſis Oratio 139.
151. Johannis Nollii Carmen Heroicum de Chriſti Salvatoris nativitate 141.
152. Georgii Jezichii Berolinenſis Carmen elegiacum de Salvatoris nativitate 143.
153. Johannis Meiſneri Torgenſis de patria ab hoſte, qui ei incubuerat hactenus, liberata Oratio 144.
154. M. Michaëlis Schneideri in Obitum D. Johannis Gerhardi Theol. Oratio 145.
155. D. Paulli Röberi Superint. Oratio de eodem 146.
156. Aug. Buchneri Panegyrica Oratio Danieli Sennerto Medico 148.
157. M. Johan. Erici Oſtermanni PP. Oratio M. Eraſmi Schmidii memoriæ d. 149.
158. Matthiæ F. Hoë ab Hoënegg Oratio de vitanda principibus avaritia 150.
159. Rudolphi Brandt de Lindau Eq. Saxon. Oratio, quam periculoſum ſit per pacem habere inſtructos exercitus 151.
160. Maxæmil. Ferdin. Hoë ab Hoënegg, de afflictæ Germaniæ cauſis Oratio 152.
161. Godſcalci Turii Hannoverani de Theologiâ Oratio 153.
162. Andreæ Schvvarzii Hamburgenſis Oratio, potius eſſe amari Principem, quàm timeri 154.
163. Wilhelmi Lyſeri Ilenburgenſis de reſurrectione Chriſti Oratio 155.
164. Wilhelmi Lyſeri Wilhelmi F. Oratio in laudem *Hedvvigis, Chriſtiani II.* Elect. Saxon. Viduæ paullò ante ſepultæ Oratio ibid.
165. Michaëlis Blumii Wittenbergenſis de juſtitia Oratio 156.
166. Eliæ Sigismundi Reinhardi Hallenſis de B. Luthero Oratio 157.
167. Ejusdem de Præſtantia & neceſſitate Linguarum, & Græcæ atque Ebraeæ inprimis, Oratio 158.
168. Joſephi Adjuti Th. D. de Romanâ Eccleſiâ Oratio 159.
169. Jacobi Martini Theol. D. & P. P. de Oligero Roſecrantio Oratio 160.
170. Eſaiæ Majoris Vratislavienſis de *Friderico Sapiente* Duce & Elect. Saxon. Oratio 161.
171. Johannis Hülſemanni Theol. D. & PP. Oratio in obitum *Dorotheæ*, Ducis Brunſvvicenſis & Marchion. Brandenburgenſis 162.
172. Johannis Nicolai Dani Oratio Ebræa in laudem *Chriſtiani IV.* Dan. & Norvveg. Regis, ob factam cum Suecorum Reginâ pacem 163.
173. Pauli Röberi SS. Theol. D. & PP. Oratio in ſeculari memoria exceſſus B. Lutheri 164.
174. Chriſtophori Schlutteri Dabrunenſ. Paſtoris de vita & obitu B. Lutheri Oratio 166.
175. Cunradi Davidis Bucheri Macroſchvvalbacenſis de Eloquentia Lutheri heroicâ; & M. Friderici König Dreſdenſis de admirabili magnitudine animi & fortitudine ejusdem Oratio 167.
176. Abrahami Beuchelii Miſenenſis de diluvio Carmen Græcum 168.
177. Alberti Reineccii de liberalitate Principum Oratio 169.
178. Reinhardi Diterici à Taub / Equ. Miſnici de mediis, ſeu qui neutrius partis ſunt, in bello civili Oratio 170.
179. M. Jacobi Clauderi Altenburg. de tranquillitate animi Oratio 171.
180. Guntheri Bünau Equ. Miſnici de iis, qui facere poſſunt inducias, Oratio 173.
181. Joſephi Adjuti Theol. D. de linguâ Italicâ Oratio 174.

182. Delphini & Wolffgangi Nobilium Dominorum de Plotho contra auxilia externa, & pro iisdem Orationes p. 176.
183. Augusti Buchneri P. P. Oratio gratulatoria cum Serenis. Elector. Saxon. climactericum magnum superasset 177
184. Christiani Canuti Dani de resurrectione Christi Oratio Ebræa 179
185. M. Jacobi Reichmanni de Angelis Carmen Græcum Heroicum 181
186. Christiani Wilhelmi Groten Equitis Lunæburg. Oratio de Amnestiâ 182
187. Christiani Jersini Dani de laudibus *D. Christiani IV.* Dan. & Norvveg. Regis Oratio Ebræa 185
188. M. Friderici Holzmanni Franci Oratio funebris de obitu *D. Sophiæ* Marchion. Onolspacenæ, &c. 186
189. Godofredi Erici Berlichii Lipsiensis Utrum satius sit, si bono Principi improbi; an malo probi consiliarii adsint, Oratio 187
190. M. Ernesti Christiani Philippi Halberstadiensis de Unione duarum naturarum in Christo Oratio 189
191. Johannis Friderici Brackermanni, de Passione Christi Oratio 190
192. Andreæ Botticheri Saxon. de fugiendo otio Oratio 191
193. De Celebrando solenni ob recuperatam pacem 162
194. Nicolai à Gersdorff Eq. Lusati Oratio de Pace 194
195. M. Jacobi Reichmanni Carmen Græcum de Pace 195
A Programmate 196. ad 385. inclusivè, sequuntur Programmata exequiarum, variarum Personarum, quarum cognomina juxta seriem Alphabeticam posita facilè invenies in Indice proximè sequente.
387. Invitatio ad Poëticen, cum Horatii Epistolam de Arte Poëticâ in Publicis Lectionibus exponere aggrederetur 516
388. Ejusdem argumenti cum Prudentii Hymnum quem ad exequias composuit, publicè expositurus esset 619
389. Ciceronis Laus, seu Invitatio ad Eloquentiæ studium, cùm Eloquentiæ Professoris munus fuerit impositum 525
390. Cornelii Taciti & Cornelii Nepotis Laus, cùm posteriorem privatim in collegiis Historicis exponere susciperet 530
391. Julii Cæsaris Laus, quem in Collegiis Historicis privatis interpretandum susceperat 536
392. Laus Poëseos & Historiæ, cum in privatis Collegiis Poetico-Historicis Virgilium & Livium conjunctim esset expositurus 539
393. Livii Laus 546
394. De celebrando Jubilæo Evangelico Confessionis Augustanæ 554
395. ad 415. sunt Publicationes Prælectionum publicarum semestralium à p. 561. ad 574.
415. Adhortatio ad Philosophiam seriò colendam 574
416. De observandis legibus: non ulciscendo injurias: non inscriptis, & de non occupandis subselliis muliebribus in templo arcis 575
417. Relegationis Encomium 576
418. Relegationis Encomium 577
419. De non divagando nocte per urbem prodigiosis & fœdis Clamoribus 578
420. Relegationis encomium ob peractam scortationem institutæ 579
421. De non lacessendis excubiis: de virorum bonorum famâ non contaminandâ, eorumque bonis non invadendis: de non ferendis aut secum habendis sclopetis 580
422. Relegationis encomium ob lacessitum militem, & armorum disceptationem celebratæ 581
423. Exclusionis Encomium 582

424. De occultis quibusdam consiliis publicæ tranquillitati noxiis 585
425. De foco cautè instruendo ac incendendo,&luminibus providè tractandis 583
426. De petulantiâ in foro inhibendâ,&ab injuriis in mercantes & negotiantes illatis abstinendo: De non exeundo in silvas ac saltus cum sclopetis 585
427. Relegationis encomium 586
428. Relegationis encomium 587
429. Interdictum Electorale de non gestandis,imprimis de nocte,gladiis 587
430. De Dimicationibus & duellis inhibendis: de non cogendis novitiis aut anniculis studiosis ad luxuriosas epulas instruendas: de non discedendo ex arresto, sine impetratâ magistratus veniâ 590
431. De non lacessendo præsidiario milite: De grassationibus nocturnis,ædium occentationibus, aliisque Sentoreis boatibus intermittendis 591
432. Contra Orationem quandam de numis pœnitentialibus 592
433. Relegationis encomium 593
434. De non constituendis nationum Senioribus 594
435. Relegationis encomium 596
436. Rescriptum Electorale de non explodendis de nocte sclopetis, nec domunculæ in foro in qua instrumenta restinguendis incendiis reservantur, tectum per vim,aut lapidibus verberando 597
437. De non lacessendo milite, nec duellis aut dimicationibus ineundis 598
439. Relegationis encomium: Contra novitiorum quandam vesaniam & petulantiam 600
440. Relegationis encomium 600
441. Discedentes quomodo comitandi: de non lacessendis excubiis militaribus; de tecto domunculæ in foro instrumenta restinguendis incendiis apta servantis lapidibus non verberando 601
442. Relegationis encomium 602
443. Relegationis encomium 603
444. Relegationis encomium 604
445. Relegationis encomium 605
446. Proscriptionis encomium 606
447. De focis cautè struendis & incendendis, luminibusque providè tractandis: de non tractandis pyribolis in Musеis, mittendis raquetis,displodendis sclopetis: de facibus ædibus non allidendis: de otiosis quibusdam orto incendio concurrentibus & pro auxilio meram petulantiam exercentibus 606
448. De variis quibusdam lasciviis & petulãtiis indecore adhibitis intermittẽdis 608
449. Relegationis encomium 609
450. Cùm Sereniſſimus Princeps Elector ipse præsens futurus sit, admonentur studiosi,ut eo præsente honestè & decenter se gerant 609
451. Relegationis encomium 611
452. 453. 454. 455. Sunt ejusdem argumenti p.à 611.ad 614.
456. Contra eos, qui alios innocentes injuriis & contumeliis petunt: qui denudatis gladiis, nocte & interdiu per forum ambulant: Nationum senacula: qui scholasticorum symphoniacos choros vexant 614
457. 458. 459. Sunt Relegationum encomia 616. 617. 618
460. De præsidiario milite & excubiis non lacessendis: de non inferendâ vi privatorum ædibus: ne quis stricto gladio, aut cum clamoribus barbaris sive de nocte sive interdiu per forum aut plateas incedat: ne quis cum altero duello & dimicatione congrediatur: ne quis nuptiales pompas interturbet: ne Juniores,aut ipsi sibi invicem,aut aliis molesti sint,nec quẽquam petulanter & flagitiosè vexent 619
461. Relegationis encomium, contra varias quasdam petulantias celebratæ 620

462. Relegationis encomium, contra vociferationes belluinas, tumultuationes, rixas ac digladiationes celebratæ p. 622
463. 464. & seqq. usque ad 476. exclusivè, sunt Literæ commendatitiæ ac publica testimonia de vita probè ac decenter exactâ Virorum quorumdam clarorum, aut Studiosorum, cum Academia Wittebergensi aliò discessuri essent, à p. 623. ad p. 460
476. De Supplicatione instituenda ob consensum Noribergæ pacem 641

Sequuntur denuo Programmata, quibus habendæ publicè Orationes indicatæ fuerunt.

477. Joh. Jeremiæ Reusneri Oratio continens observationes quasdam ad primum Annal. Taciti ex rebus Augusti & Tiberii, tum Drusi atque Germanici 643
478. Samuelis Weisaz Oratio gratulatoria de reconciliatis hostibus, sancitâque disceptantium partium concordiâ; insimul admonitoria, ut animorum nostrorum tumultus componantur ac turbæ, quæq; quotidie rebelles movemus Deo arma, & exuantur maturè, & quantum potest abjiciantur 644
479. Alberti Friderici ab Hunicke, Equitis Marchici, Oratio, quàm noxia sit securitas pacis, omissaque omnis bellorum cura 646
480. Augusti Buchneri, P.P. & Academiæ Senioris, nec non Electoralium Alumnorum Ephori, Oratio, quâ Pauli Roberi memoria recolitur 646
481. Maximiliani Friderici à Brosicke, Equitis Marchici, Oratio, de summa Romanorum Imperatoris Majestate 647
482. Josuæ Nigrini Oratio, quando & à quibus primùm Urbes condi cepissent 648
483. Petri Kistenmacheri Genethliacum carmen, de nato Servatore 649
484. Adolphi Hansi ab Holsten Oratio de Monarchici Status Excellentiâ, & Principum in periculis insidiisque majestate atque fortunâ 650
485. Matthiæ Wasmuthii Oratio, de Philologiæ præstantiâ atque utilitate 652
486. Georgii Werneri à Knesebeck Oratio de Majestate 654
487. M. Christiani Laurentii Oratio de Resurrectione 656
488. Georgii Stempelii Oratio, quâ Deo redduntur gratiæ, quòd Academiam Witteberg. ab armorum vi & hæreticorum insidiis liberâsset 657
489. Fabricii Dubislai ab Eichsted Oratio, quâ pro Electione disputatur 657
490. Wilhelmi à Kospoth, Equitis Variſci, Oratio, quòd cum Britonibus commercia exercere & fœdera ferire liceat; seu de Anglicani populi statu 658
491. Friderici à Knospoth, Equitis Variſci, Oratio, quòd peregrini quidem admittendi, sed non nimis extollendi sint, & quanto periculo sit atque discrimini si ultra conditionem suam ac sortem extollantur 660
492. Matthiæ Mlasdossevich Zagrabiensis ex Croatarum gente Nobilis, Oratio, quâ Pontificiæ Religioni publicè renunciat 661
493. Hermanni Teclenburgi, Bremensis Saxonis, Oratio Græca de Calumniâ 662
494. M. Jacobi Reichmanni, Oppidanæ Scholæ Conrectoris, Carmen Heroicum de vita Pauli Roberi, ejusdemque comparatione cum S. Patribus 663
495. Johannis Rogieri Weir, in Cæsareana militia quondam Præfecti turmæ, Oratio, de vitanda Pontificiorum idololatria 664

496. Othonis Liberi Baronis à Promniz, &c. Oratio, de Justitia & Clementia Principis providè temperandâ 666
497. Johannis Wittscheibe Regiomont. Neomarchici Oratio de Legatorum officio 668
498. Hansi Katte, Equitis Saxonici, de Peregrinatione Oratio 669
499. M. Johannis Hoabskii, Radvvannensis Pannonis, Oratio Arabica laudibus Dei destinata 670
500. M. Eberhardi Mülleri Revaliâ-Livonis Oratio Ebræa, quâ demonstratur, eum ipsum, quem redemptorem orbis & credimus & adoramus Christum Jesum, verum & illum ipsum esse Messiam, qui Patrib' olim promissus, nec ullum alium exspectandum 672
501. M. Jacobi Reichmanni, SS. Theol. Candidati, Philosophici Collegii Adjuncti, & Scholæ Oppidanæ Conrectoris, Oratio gratulatoria, cùm Viro Excellentiss. Dn. Abrahamo Calovio, SS. Th. D. & P. P. celeberr. B. Röberi partes Sereniss. Electoris auspiciis demandatæ fuerint 672
502. Henrici Gebhardi à Miltiz, Equitis Misnici, Oratio de non adhibendâ vi, aut stringendis armis adversus Principes, quamvis Tyrannos, & populi obsequio erga eosdem 673
503. Friderici Sculteti, Torgensis, Electoralis alumni, de Deliquio Solis Oratio 676
504 Iacobi Hieronymii Schleusingii, Dresdensis, Oratio de Peregrinationibus 677
505. Theodori Fesselii, Cüstrinensis Marchici, Oratio de Angelis 678
506. M. Johannis Hrabskii, Radvvannensis Pannonis, Oratio Turcica, quâ Natalis Servatoris celebratur 679
507. Georgii de Munter, Dresdensis, Oratio, quâ Johanni Georgio florentissimo Juventutis Principi de felicitate Natalis diei gratulatur 680
508. Michaelis Friderici Ledereri, Wittenbergensis Oratio de Virtute 682
509. Johannis Ernesti Schmidt, Dantiscani, Oratio de Invidia 683
510. Christiani Adolphi Balduini, Oratio, quâ Johannis Georgii, Electoris Serenissi. pietas celebratur in defendendâ religione, & institutâ Jubilæâ solennitate 684
511. Mich. Wendeleri, SS. Theol. D. & Practicæ Phil. P. P. Carmen Heroicum, quo decantatur summum beneficium Numinis, quo felicissimum progressum Confessioni Augustanæ annuit, difficillimum licèt habuerit ortum 685
512. Henrici Zipfelii, Lipsiensis, Oratio de Lipsia ibid.
513. Othonis Prætorii, Colonienſis Marchici, Oratio, quòd Vita publica privatæ sit longè anteferenda 686
514. Johan. Pauli Rehe, Wittenbergensis, Oratio de passione Christi Salvatoris 688
515. Petri Pauli Gagetii, Beraunensis Bohemi Oratio, quâ Pontificios errores, quos hactenus sequutus erat, ejurat, refutatque ea, quam meram veritatem falsò existimavit 689
516. Raphaelis Erich, Gryphisvvaldis Pomerani, Oratio, quâ disquiritur, Utrum ex re Polonorum fuisset, iniisse proximis annis cum Cosacis, quos vocant pacem? 689
517. Friderici Frenzelii, Cotbusio-Lusati, Oratio, quâ Sereniſſimo Electori Brandenburgico de hærede masculo feliciter nato gratulatur 690
518. Andreæ Buderi Soldinensis Marchici, Oratio Panegyrica, quâ Sereniss. Electoris Brandenburgici, Friderici Wilhelmi, excellentissimæ laudes celebrantur 691

519.

519. Ejusdem Oratio de Inundationibus hodiernis p.692.
520. Joh. de Ellenbach Oratio de Laude Hungariæ p.693
521. Cunradi Strausii, Wittenbergensis Oratio de Principatu, seu Monarchiâ 694
522. Johannis Laurentii Itzehoa, Holsati, Oratio de Infusione Spiritus Sancti p.695
523. Augusti Buchneri Oratio de vitâ atque excessu Friderici Metschii, S.Rom.Imp. Thesaurarii & Serenissi. Electoris Saxon. à sanctioribus Consiliis, nec non in Ecclesiastico Senatu Præsidis eminentissimi 697
524. Johannis Knöffelii Servesta-Anhaltini Oratio de laude Arminii p.698
525. Johannis Fromm, Brandeburgens. Marchici, Oratio de vitâ Lutheri p.699
526. M. Paulli Philippi Röberi Oratio funebris in memoriam D. Christiani Langii, Lipsiens. Antist. p.700
527. M. Christiani Lyseri, SS. Theol. Candid. & Facult. Philos. Adjuncti, Oratio libera; & M. Joh. Friderici Sculteti Oratio adstricta, seu carmen in memoriam Johannis Georgii I. Electoris Saxoniæ p.701
528. Georgii Green Holsati Oratio parentalis in memoriam Viri Nobilissimi, Christoph. Johannis à Bulavv, Equitis Mecheloburgici p.702
529. Augusti Buchneri, Acad. Senioris, de vitâ actisq; Georgii Primi, Electoris Saxoniæ p.703
530. M. Joachimi Othonis Prizvvalda-Marchici Oratio Ebræa in laudem B. Lutheri p.705
531. Adami Selli, Francofurtani Marchici, Carmen Græcum Heroicum de descensu Christi ad inferos p.706
532. Balthasaris Stolbergii, Mitvveydensis Misnici, Idyllium Græcum in memoriam Divi Johannis Georgii I. Electoris Saxoniæ p.706
533. Paulli Zareoucii, Iglo-Ungari, Oratio de morte 707
534. Augusti Buchneri Oratio in memoriam Illustr. Baronis Henrici Frisii p.708
535. Wenceslai Guiliel. ab Haugvviz, Equitis Silesii, Oratio de Utilitate Pacis & Gloriâ, quibus vincit bellum 710
536. M. Jacobi Wæchtleri, Grimmensis, Oratio, quâ celebratur Victoria parta ad Lipsiam p.711
537. Philippi Alberti Cöleri, Creilsheimensis Franci, Oratio de Oculorum Regimine p.711
538. Joachimi Heidemanni, Colbergâ-Pomerani, Oratio de Babyloniorum insolentiâ, qui cœlum superbè affectantes per terras exiliis variis rejecti dispersiq; sunt p.712
539. Othonis Prætorii, Colonienſis Misnici, Oratio, quâ gratulatur Serenissimo Brandenburgico Electori, quòd ex Divini Numinis benedictione primus Pacis structuræ manum admoverit p.714

A Programmate 540. *ad* 705. *sunt Indicationes Exequiarum variarum Personarum, quarum cognomina facilius invenies in Indice proximè sequente, ordine secundo.*

à p.715. ad p.992.

589. Christiani Wilhelmi Groten, Equitis Lunæburgici, Oratio de Amnestiâ, seu Oblivionis Lege p.809
705. 706. Quid Carolus I. Britanniarum Rex, loqui potuerit latâ in se ferali sententiâ. Oratio, seu Declamatio gemina. p.992. & 993
707. Oratio de quartâ Virgilii Eclogâ: Utrumne id carmen de Christo Servatore Poëta condiderit, quod visum Eusebio fuit p.994.
708. Oratio de Principatu Galbæ pag. 1004

)( )( )(IN-

INDEX SECUNDUS

Alphabetico ordine exhibens cognomina Perſonarum illuſtrium & celebrium, quarum exequiæ in Diſſertationibus hiſce traduntur.

A.

Margarita *Alberta*, Martini Maureri, Notar. Publ. Uxor. 823

Albina *Albinia*, Georgii Alberti Spenlini, J.U.L. ejusd. Facult. Adjuncti, nec non Electoralis Judicii, & Scabinatus Protonotarii, Uxor. 213

Johannes *Almerus*, Notar. Publ. 373

Cuno ab *Alvensleben*, in Neugattersleben, &c. Hæreditarius, & Metropolitanæ Eccleſiæ Magdeburgenſ. Canonicus Senior. 395

Gerhardus ab *Alvensleben*, Sereniſſ. Electoris Brandeb. Capitaneus, & Cortbaſanæ ac Peſcovienſis Præfecturæ Præfectus. 240

Suſanna *Ambergeria*, M. Caſparis Schmidii, Eccl. Diaconi, Uxor. 505

Samuel *Antherus*, Studioſus. 906

Johannes *Avenarius*, J.U.L. & Eloquentiæ P.P. 373

B.

Roſina *Beria*, Johan. Piſtorii, Loburg. & Schvveinizenſis Præfecturæ Quæſtoris, Uxor. 257

Fridericus *Balduinus*, SS. Theol. D. & Eccl. Antiſtes. 236

Helena *Baveria*, Danielis Sennerti, Med. D. P.P. ac Senioris, ut & Sereniſſ. Elector. Saxon. Archiatri, Uxor. 302

Lucas *Becemannus*, J Ctus, Electoral. Appellat. Conſiliarius, & P.P. 216

Anna *Beckmannia*, Joh. Beckmanni, Nobil. Equitum à Berlebſch in Sporrâ Quæſtoris, Uxor. 377

Catharina *Beckmannia*, Aſcanii Helvvigii, Prædii Blæſerenſis Præfecti, Uxor. 437.

Margareta *Beltzigia*, Joh. Dieterici à Rabiel, in Pouchâ & Schönâ Hæreditarii, Uxor. 331

Maria *Benevvizia*, Jacobi Wilhelmi Fincelii, Senatoris & Reip. Camerarii, Uxor. 461

Maria *Benevvizia*, Erneſti Hettenbachii, Med. D. P.P. & Academiæ Senioris, Uxor. 334

Chriſtina *Bergeria*, M. Euſebii Bohemi, Eccleſiæ Diaconi, Uxor. 277

Eliſabetha *Bergeria*, Andreæ Hartmanni, Senatoris & Bibliopolæ, Uxor. 986

Gertrud *Bergeria*, Georgii Weckeri, Med. D. Collegii Philoſophici Senior. Phyſices P.P. & Hæreditarii in **Jeſſen** & **Schutzberg**, Uxor. 283

Clemens *Bergerus*, Reip. Oppid. Conſul. 261

Johannes *Bergerus*, Reip. Oppid. Conſul. 847

Margareta *Blumia*, M. Andreæ Franckenbergeri, Hiſtoriar. P.P. Uxor. 264

Johannes *Blumius*, J.U.D. 267

Mauritius *Blumius*, Med. Doct. & P. P. 231

Barbara *Bockelmannia*, M. Andreæ Franckenbergeri, Hiſtor. P.P. Uxor. 208

Wolf-

Wolfgangus *Böhme*, Artis gladiatoriæ Magiſter. pag. 743
Dorothea *Brackelia*, Bartholomæi Reuſneri, J. U. D. & P.P. nec non ejusd. Facultatis Ordinarii & Senioris, uxor. 219
Maria *Brandia*, Martini Prætorii, Med. D. & Magdeburgi ad D. Nicolai Canonici, Vidua. 303
Johannes *Buchnerus*, Armamentarii Subpræfectus. 311
Rudolphus *Bunau*, in Schindiz, in Sereniſs. Electoris Saxoniæ militiæ Arniminianæ Legionis Subpræfectus 729
Georgius *Burchardus*, Notar. Publ. & Reip. Oppid. Conſul & Syndicus 412
Georgius *Burckardi*, Advocatus. 987
Martinus *Burckardus*, Reipubl. Oppid. Conſul. 241

C.

Dorothea *Calovia*, Abrahami Calovii, S S. Theol. D. P. P. Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſoris, & Electoralium Alumnorum Ephori, Filia. 843
Chriſtianus Michael *Calovius*, Abrahami Calovii, S S. Theol. D. &c. Filiolus 857
Joh. Fabianus *Calovius*, ejusd. Filiolus. 908
Chriſtianus *Capito*, S S. Theol. Stud. 764
Eliſabetha *Carola*, Joh. Stempelii, Senatoris, Uxor. 979
Benedictus *CarpZovius*, J. U. D. & Sereniſs. Electoris Saxoniæ Conſiliarius. 225
Margaretha *Claunera*, Jacobi Lemmelii, Civis primarii, Uxor. 357
Burchardus *Claunerus*, J. C. Reip. Oppid. Conſul. 497
Michaël *Clobius*, Med. Licent. 212
Jacobus Joël *Cocus*, Med. D. & Conſularis. 917
Johannes *Colerus*, Notarius Publ. Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocatus & Oppid. Senatus Judicii Actuarius. 425
Joh. *Colrepius*, S S. Theol. Stud. pag. 885
Henricus *Coſelius*, J. U. D. P. P. Electoralis Curiæ ac Scabinatus Aſſeſſor. 928
Eliſabetha *Cranachia*, Wilhelmi Lyſerii S S. Theol. D. & P. P. &c. Uxor. 790
Cornelius *Crullius*, J. U. L. & P.P. nec non Electoralis Curiæ Scabinatusque ac Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſor. 758
Henricus Julius *Crullius*, Cornelii Crullii, J. U. L. & P. P. &c. Filiolus. 757
Eliſabetha *Cruſia*, Michaëlis Hornii, Reip. Oppid. Conſulis, Vidua. 736
Chriſtianus *Cruſius*, LL. Studioſus. 946
Udalricus *Cruſius*, Studioſus. 958
Georgius *Curſoris*, Studioſus. 898

D.

Crato *Dilichius*, Sereniſs. Electoris Saxoniæ Architectus. 422
Conradus *Durbalius*, Phil. M. & Linguæ Gallicæ P.P. Extraordinarius. 250

E.

Joh. Chriſtoph. ab *Ebeleben*, in Wartenburg, Sereniſs. Elector. Saxon. Conſiliarius, Curiæq; Witteberg. Præſes, & Wittebergenſis, Belzigienſis, Gomeranæ ac Elbenavienſis Præfecturæ Rector ſeu Capitaneus, territorii Mühlbergenſis in Comitatu Glichenſi, Prædiique Equeſtris VVizleben Poſſeſſor. 835
Maria *Ebelia*, M. Jacobi Fuhrmanni, Cloëdenſis Eccleſiæ Præpoſiti Uxor. 475
Adamus *Eckelmannus*, Philol. Studioſus. 784
Maria *Edleria*, Joh. Solli, Reip. Torgavienſis Senatoris Uxor. 415
Anna *Eiſenbergera*, Petri Solli, Reip. Torgavienſis Senatoris, Uxor. 206
Zacharias *Engelhart*, Scriptor Frumentarius. 954

F.

Bogeslaus *Fabricius*, SS. Theol. Studioſus,

Jacobi Fabricii, SS. Theol. D. ejusque in Stetin. Gymnasio Profess. Primar. Ædis Marianæ Pastoris, & Orientis Pomeraniæ Superintend. Generalis, Filius. 833
Michaël *Findekellerus*, Studiosus. 800
Elisabetha *Fleischaueria*, M. Augusti Fleischhaueri, Ecclesiæ Archidiac. Filia. 728
Jeremias Zachæus *Fleischauerus*, M. Augusti Fleischaueri, &c. Filiolus. 754
Joh. Balthasar *Fleischauerus*, M. August. Fleischaueri, &c. Filius. 924
Zachæus *Fleischauerus*, Civitatis VVittebergensis aulædus publicus. 845
Gertrud *Förstera*, Christophori Riebensteinii, Cohortis Prætoriæ Legionis Lionorienſis, in militiâ Electorali Brandenburgicâ Protribuni, Uxor. 977
Valentinus *Forsterus*, Electoralis Curiæ Advocatus. 509
Wolfgangus *Francius*, SS. Theol. D. P. P. Senior, & Templi arcis Præpositus. 288
Andreas *Franckenavius*, Minister Publicus Academicus. 752
Catharina Barbara *Franckenbergera*, Reinholdi Franckenbergeri, Historiar. P. P. Filia. 780
Christianus *Franckenbergerus*, Cellæ Præfectus. 891
Margaretha *Freivvaldia*, M. Matthæi Betulio, Fribasiensis in Bohemiâ Eccles. Pastoris, Uxor. 282
Johannes *Friderichus*, Phil. Magister 781
Balthasar *Frise*, VVandlebianæ Præfecturæ Quæstor. 336
Catharina *Frisia*, Balthasaris Mævii, Bibliopolæ, & Reipubl. Oppidan. Camerar. Uxor. 734
Regina *Frisia*, Abrahami Calovii, SS. Theol. D. P. P. Consistorii Assessoris, & Superintendentis generalis, Uxor. 954
Leonhardus *Fuslinus*, Juventæ Moder. 348

G.

Barbara *Gadegastia*, Eucharii Barvvasseri, Negotiatoris Primarii, Senatoris & Consularis, Vidua. 784
Maria *Geblera*, M. Henrici Silbermanni, Ecclesiæ Archidiaconi, Uxor. 263
Andreas *Gebra*, Reipub. Oppid. Consul. 291
GEORGIUS I. Elector Saxoniæ. 703
Dorothea *Gerharda*, Rudolphi Quenstadii, Patricii Quedlinburgensis & Halberstad. Canonici, Vidua. 939
Sabina *Giesbachia*, M. Joh. Vateri, Pastoris & Superintendentis Ecclesiæ Seidanæ, Uxor. 448
Hedvvig *Giltenia*, Heinrici ab Heimbruck, in Corockspostel, & Lindhorst, Uxor. 358
Margaretha *Golzia*, Jobi VVilhelmi Fincelii, Oppidani Senatoris, Uxor. 309
Susanna *Goringia*, Joh. Friderici Taubmanni, in Cæsariano Exercitu Subpræfecti Cohortis, Uxor. 507
Helena *Gottingia*, Samuelis Seelfischii, Uxor. 410
Christianus *Græsenthalius*, Phil. M. & Curiæ Electoralis Protonotarius. 252
Catharina Eleonora *Graffia*, Benedicti VVigandi, Serenis. Viduæ Electoralis Saxonicæ rei Villaticæ Lichtenburg. Præfecti, Uxor. 484
Sigismundus *Gremplerus*, Reip. Senat. 280
Matthæus *Grosserus*, Phil. M. & Eccles. Jessensis Pastor, ac Superintendens. 441
Melchior *Grubbachius*, Legionis Prætoriæ in Serenis. Electoris Saxon. militiâ Tribunus, Castrique VVittebergensis & militaris Præsidii Præfectus summus, nec non Sorbigiensis, Bitterfeldensis, & Delitianæ Præfecturarum Capitaneus. 882

Eliſabeta *Grunevvaldia*, Lucæ Bechmanni, J Cti, & Sereniſſ. Ducis & Electoris Saxoniæ, ut & aliorum Principum atq; Magnatũ, Conſiliarii, Vidua. 243
Sibylla *Gruzmacheria*, Jacobi Welleri, SS. Theol. D & P. Extraord. nec non Ebrææ Ling. Ordinar. Uxor. 440
Chriſtianus Wilhelmus ab *Hagen*, in Neulin, Bindorff, &c. Hæreditarius. 453
Eliſabeta *Hahnia*, Joh. Andreæ Quenſtadii, SS. Th. D. & P. P. Extraord. nec non Philoſ. Collegii Adjuncti, Uxor. 897
Michael *Hahnius*, Phil. M. P L. C SS. Theol. Candidatus, & ſcholæ oppid. moderator. 471
Lucas *Hammerus*, oppidanæ ſcholæ Rector. 912
Joh. Frid. *Hartmannus*, Juris Studioſus. 812
Johannes *Hauerus*, Civis & Pictor Academicus. 767
HEDWIG, ex Regia Danorum proſapiâ D. Chriſtiani II. Ducis ac Electoris Saxoniæ, Vidua. 725
Maria Magdalena *Helligera*, Chriſtiani Taubmanni, J. U. D. & Prof. Extraord. Uxor. 314
Paulus *Helvvigius*, Bibliopola. 501
Daniel *Hempelius*, Phil. & SS. Theol. Cultor. 846
Jeremias *Herbergerus*, Philoſ. Stud. 889
Gottfridus *Herſardus*, SS. Theol. Stud. 950
Franciſc. *Heſſus*, Acad. & Conſiſt. Protonotarius. 368
Georgius *Hettenbachius*, J. U. D. & Provincialis Judicii Advocatus. 341
Valentinus *Hille*. 905
Juliana *Hillingeria*, Eliæ Pezoldi, Med. Candidati Uxor. 274
Sabina *Hirſchbachia*, Cornelii Crallii, J. U. L. & P. P. Uxor. 746
Wolfgangus *Hobeldus*, Reip. Oppidan. Senator. 352
Daniel *Hofmeiſterus*, Juris Stud. 984
Hermannus *Hojerus*, SS. Theol. Stud. 986
Vitus *Holtzlehnerus*, Reip. Oppid. Conſul. 778
Jacobus *Homſius*, Mercator. 305
Dorothea *Hopnera*, Andreæ Kunadi, SS. Theol. D. & P. P. Conſiſtorii Eccleſiaſtici Aſſeſſoris, & Electoralium Alumnorum Ephori, Uxor. 903
Anna *Hortlederia*, M. El. Jahnii, Quæſtoris, uxor. 355
Georgius *Hornius*, Notarius Publicus, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocatus. 340
Michael *Hornius*, Reip. Oppid. Conſul. 401
Henricus *Horſtius*, Senator & Illuſtriſſ. Anhaltinorum Principis Conſiliarius 755
Sabina *Hortlederia*, Valentini Guilielmi Forſteri, J. U. D. & P. P Uxor. 203
Anna *Hugonia*, M. Eraſmi Schmidii, Math. & Græcæ Ling. P. P. Uxor. 210
Leonhardus *Hutterus*, SS. Theol. D. ejusdemq; Profeſſ. Publ. Ord. 196

I.

Anna *Johnia*, Joh. Avenarii, J. U. L. & Eloquentiæ P. P. Uxor. 308.
Anna Barbara *Jania*, Andreæ Jani, J. U. L. & Electoral. Curiæ ac Scabinat. Protonotarii, Filia. 819
Barbara *Jania*, M. Eliæ Jani, Quæſtoris & Academ. Fiſci Curatoris, Filia. 501
Elias *Janus*, Quæſtor & Acad. Fiſci Curator. 202
Jeremias Henricus *Jahn*, Andreæ Jahn, J. U. L. & Electoral. Curiæ Protonotarii, Filiolus. 844
Agnes *Jegeria*, Hieronymi Falchenbergeri, Præfecturæ Zinnenſ. Rationarii, Uxor. 442
JOHANNES GEORGIUS I. *Saxonia*, Juliæ, Cliviæ, ac Montium Dux, S. R. Imperii Præfectus Prætorio, & Septemvir Elector. 722

K.

Jeremias *Kaiſerus*, Bitterfeldenſ. Præfecturæ Quæſtor. 33
Sabina *Karsdorfia*, Georgii Alberti Kegelmeieri, Nimeccenſis Eccleſiæ paſtoris, Vidua. 372
Ottilia *Keltſchia*, Julii Johannis Horſtii, Notarii Publici & Senatoris, nec non Conſiſtorii Eccleſ. Advocati, Uxor. 385
Maria *Knorria*, Wenceslai Gœzii, Senatoris & Notarii Publ. Uxor. 978
Regina *Knorria*, Chriſtiani Gilberti de Spaignart, SS. Theol. D. & civitatis Magdeburgenſ. ad D. Ulrici ac Levini paſtoris primarii, Uxor. 383
Anna *Kochia*, Jacobi Coci, Med. D. & Sereniſſ. Elect. Saxon. Archiatri, Uxor. 220
Wolfgangus *Kollius*, Mercator. 928
Fridericus Valentinus *Kormannus*, Jacobi Kormanni, Electoralis Præfecturæ Rationalis, Filius. 919
Anna Catharina *Koſelia*, Henrici Koſelii, U. J. D. & P. P. Electoralis Curiæ, ac Scabinatus, nec non Facultatis Juridicæ Aſſeſſoris, ejusdemque Collegii t. t. Decani, Filiola. 867
Abrahamus à *Koſeritz*, in Burck & Neukemniz, Curiæ Electoralis Aſſeſſor. 469
Daniel à *Koſeritz*, in Burk, &c. Sereniſſ. Elector. Saxon. Conſiliarius, & Curiæ Electoralis Præſes, nec non Witteberg. & Belzigenſis, Gomeranæ itemac Elbavienſis Præfect. Capitaneus. 389
Joh. Jacobus à *Koſeritz*, in Burck & Neukemniz Hæreditarius. 804
Anna *Krappia*, Chriſtiani Frankenbergeri, Academiæ cellæ Præfecti, Uxor. 911
Chriſtianus *Krembergius*, J. U. D. & Facultatis Juridicæ Adjunctus. 320
Antonius *Kræſius*, Med. D & P. P. 487
Anna Brigitta *Kuhnia*, Wolfgangi Loſeri, in Reinharts & Meiro, &c. Electoratus Saxonici Hæreditarii,

ditarii, & Mareſchalli, Sereniſſ Electoris Conſiliarii, Curiæ Provincialis Præſidis & Wittebergenſis, Belzigienſis, Gomeranæ ac Elbenavienſis Præfecturæ Capitanei, Uxor 877
Chriſtoph. *Kühr*, Academiæ Miniſter 924
Chriſtoph. *Kühr*, Chriſtophori Kühr, Miniſtri Publici Academiæ, Filiolus 761

L

Michaël *Ledererus*, J. U. D. & Facultatis Juridicæ Senior. 350
Abrahamus *Lehmannus*, M. Eccleſ. Diaconus, & Philoſoph. Collegii Adjunctus 473
Jacobus *Lemmelius*, Reip. Oppid. Senator 775
Anna Sophia *Lemmeria*, M. Martini Troſtii, Ebrææ & Oriental. Linggg. P. P. Uxor 288
Maria *Lentzia*, Cunradi Carpzovii, J. U. D. & P. P. nec non Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Conſiliarii, Uxor. 294
Dorothea Sophia *Lenzia*, Auguſtini Strauchii, J. U. D. P. P. Ord. t. t. Magnificii, Conſiliarii Saxonici & Anhaltini, Uxor 893
Eliſabeta *Lenzia*, Wilhelmi Nigrini, Philoſ. Pract. P. P. Uxor. 374
Joh. *Lenzius*, Reip Oppid Senator 244
Chriſtophorus *Leutnerus*, Eccleſiæ Schwertbergenſis Paſtor. 354
Margarita *Lieben*, Danielis Rothii, Oenopolæ Senatorii quondam Uxor 927
Wolffgangus *Löſerus*, in Reinhartts & Mairo Hæreditarius 715
Barbara *Lohſia*, Davidis Groſſii, Templi Oppidani æditui, Uxor. 830
Anna Maria *Lyſera*, Polycarpi Lyſeri, SS. Theol. D. Filia 200
Chriſtianus Fridericus *Lyſerus*, Wilhelmi Lyſeri, SS. Theol. D. & P. P. Filiolus 786
Joh Ericus *Lyſerus*, Caſparis Lyſeri, J. U. L. Academ. & Conſiſtorii Eccleſ. Protonotarii, Filius 944

M

Dorothea *Mævia*, Joh Andreæ Quænſtedt, SS. Th. D. & Prof Extraord. necnon Collegii Phil. Adjuncti, Uxor. 838
Tobias *Mævius*, J. U. D & Illuſtr. Anhaltinorum Principis Dn Georgii Ariberti, Conſiliarius 438
MAGDALENA SIBYLLA, Princeps Brandenb D. Joh. Georgii I. Ducis & Electoris Saxoniæ, &c. Viduæ 725. it. 966
Jacob. *Martini*, SS. Th D & Prof. Primarius nec non Academiæ Senior, Templi Arcis Præpoſitus, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Aſſeſſor 814
Joh Fridericus *Martini*, Jacobi Martini SS. Th. P. P. primarii, & Senioris, Filius 770
Magdalena *Martinia*, M. Joh. Fabricii, SS. Theol. Candidati, Uxor 951
Godofridus *Martinius*, SS. Th. Sudioſus 934
Anna *Matthæa*, Chriſtiani Krembergeri, J. U. D. & Electoralis Curiæ Advocati, Uxor 512
Eliſabeta *Matthæa*, Friderici Taubmanni Vidua 491
Blaſius *Matthæus*, Senator & Civitatis ærario Præfectus 388
Balthaſar *Mævius*, Phil. M. in Muccerhauſen & Godiz Hæreditarius 468
Maria *Mejeria*, Joh. Almerii, Not. Publ. Uxor 319
Juliana *Meinera*, Joh Guntheri, Phil. & Med. D. atque in Acad. Lipſienſ. P. P. Vidua 887
Balthaſar *Meiſnerus*, SS. Th. D. & p. t. Rect. Magn 233
Wilhelmus *Michel*, Aurifaber, & Reip. Oppid. Ædilis 403
Joh. Chriſtoph. *Minckvviz*, in Uckro & Baſerin Hæreditarius 807
Erneſtus *Modæus*, Subpræfectus Legionis 358
Barbara *Mollendorffia*, Erneſti de Plotho, Domini in Parey & Engelmünſter, Uxor 476
Martha *Mollerta*, Melchioris Joſtelii, Med. D. & Superiorum Mathem. Profeſſ Publ. Uxor 198
Eliſabeta *Morgenſternia*, Joh. Röneri, Typogr. Academici, Uxor 858
Magdalena *Muhlmannia*, Johannis Kozebuen, S. S. Th. Licent. & Magdeb. ad D Jacobi Paſtoris, Vidua 399
Anna Apollonia *Müllichia*, Johannis Arnuri, Pharmacopolii Proviſoris, & Senatoris, Uxor 726
Dorothea Eliſabeta *Mullichia*, Chriſtophori Nottnagelii, Math. Super. P. P Filiolus 872
Caſpar *Mullichius*, Medicamentarius 275
Paulus *Mullerus*, Reip Oppidanæ Senator 431
Barbara *Murichia*, Pauli Balduini, Civis Dresdenſis, Uxor 433
Maria *ab Munchhauſens*, Rudolphi de Lampen, Uxor 230

N.

Maria *Nebelthau*, Burckhardi Clanneri, Reip. Conſulis & Syndici, nec non Electoralis Dicaſterii Advocati, Uxor 224
Amalia *Neerhofia*, Joh Coleri, Not Publ. Uxor. 423
Eliſabeta *Neerhoffia*, Johannis Neerhofii, primarii Mercatoris Pragenſis, Vidua 426
Joh. Georg. *Nergerus*, Joachimi Nergeri, J. U. L. Eccleſ. Conſiſtor. Adv. Scabinatus & Facult Juridicæ Protonotarii, Filiolus 888
Eliſabeta *Neubaurta*, Caſparis Suevii D. & Sereniſſ. Electoris Medici, Uxor 452
Henricus *Neumannus*, Phil. M Senatorii Ordinis, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocatus 824

Anna *Nicolai*, Wolffgangi Gilgii Uxor 317
Christina *Nigrina*, Wilhelmi Nigrini, Phil. Pract. P. P. Filia 739
Wilhel. *Nigrinus*, Moral. P. P. & p. t. Rect. Magnif. 513
Johannes *Nollius*, Ph. M. Scholæ Oppid. Collega 589
Godofredus *Nottnagelius*, Christophori Nottnagelii, Superior. Mathem. P. P. Filiolus 872
Georgius *Nymmanus*, Med. D. & P. P. Senior, nec non illius Collegii Decanus 406

O.

Johannes *Oberkambius*, 414
Henricus *Olberus*, Studiosus 886
Joh. Paulus *Orneis*, Phil. M. & Chori Symphoniaci Moderator 599
Anna Dorothea *Ostermanna*, Joh. Erici Ostermanni, Græcar. Literar. P. P. Filia 892

P

Anna Catharina *Pelshofera*, Joh. Scharfii, SS. Theol. Licent. ac Prof. Extraord. Log. & Metaph. Ordinar. Uxor. 732
Joh. Georg *Gelshaferus*, Med. D. & P. P. 460
Magdalena *Personia*, Balthasar. Meisneri, SS. Theol. D & P. P. Uxor 827
Burchardus *Petri*, Phil. M. & Sacri Ministerii Candidatus 923
Zach. Laur. *Petri*, Studiosus 923
Bernhardus *Pfanzhart*, Phil. M. & Reipub. Oppid. Senator 205
Anna *Pfreundia*, Cunradi Fluthii, Reipub. Syndici, Camerar. & Pharmacopœi, Uxor 256
Joach. Ernesti *Planckenberg* 431
Maria *Polemania*, Quirini Schocheri, Reip. Lipsiens. Senatoris & Mercatoris primarii Uxor 290
Nicolaus *Pompejus*, Ph. M. & Mathem. P. P. 964
Euphrosina Clara *Pretoria*, M. Joh. Scharfii, Logic. ac Metaphys. P. P. Uxor. 323
Fridericus *Pretorius*, J. U. D. Facultatis Juridicæ Assessor, & Abbatissæ Quedlinburg. Consiliarius 765
Constantinus *Preibisius*, M. Valentini Preibisii, Eccles. Diaconi, Filius 744
Valentinus *Preibisius*, M. & Berolinensis Ecclesiæ Præpositus 306

Q

Maria *Quitzovia*, Tobiæ à Rochau, Sereniss. Elector. Brandenburg. Commissarii Bellici, Uxor 286

R

Matthæus *Ranffius*, Phil. M. 832
Anna *Rauchbaria*, Joh. Joachimi à Nimeck, Uxor 434
Salome *Rauchbaria*, Andreæ Rauchbari, in Hembsendorff, JCti celeberrimi, & Electoris Saxon. Cancellarii, Filia 949
Johannes *Regenbergius*, SS. Theol. Studiosus 861
Barbara *Reicheldia*, Joh. Forsteri, SS. Theol. D. & Comitatus Mansfeldici Superintendentis Generalis, Vidua 450
Christ. *Reinhartus*, Ph. M. & Ejusd. Collegii Adjunctus 317
Henricus *Remarus*, Philosoph. Studiosus 761
Anna Dorothea *Reusnera*, Godofredi Suevi, J. U. D. & P. P. Electoralis Judicii & Scabinatus, Consistorii Ecclesiastici & Provincialis Dicasterii in inferiore Lusatia Assessoris Uxor 941
Charitas Ursula *Reusnera*, Nicolai Schulzii, J. U. D. Collegii Juridici Assessoris, & Curiæ Electoralis Advocati primarii ac Senioris, Uxor 748
Maria Magdalena *Reusneria*, Georgii Schulzii JCti, &c. Vidua 983
Bartholomæus *Reusnerus* J. U. D. P. P. JCtorum Ordinis Senior & Ordinarius 269
Jeremias *Reusnerus* J. U. D. Collegii Juridici Ordinarius ac Senior, nec non Electoralis Curiæ & Ecclesiastici Consistorii Assessor 858
Agnes *Reutera*, Balthasaris Fuhrmanni, SS. Th. D. Serenis. Electoris Saxoniæ Eccles. Castrensis ad Magdeb. Vidua 916
Maria *Reutera*, Michaelis Schneideri, Witteberg. Præfecturæ Quæstoris, Uxor 338
Gotofridus *Reuterus*, J. U. D. & P. P. 343
Ambrosius *Rhodius*, Med. D. & Superior. Mathem. P. P. 326
Anna *Ribenstenia*, Erasmi Egerlandii, Militaris Cohortis & Castr. Præfecti Uxor 879
Thomas *Richterus*, Reipub. Oppid. Senator 199
Samuel *Ritterus*, J. U. D. & P. P. 936
Paulus *Roberus*, SS. Theol. D. P. P. Superintendens, Consistorii Assessor, & Elect. Inspector Generalis 849
Henricus de *Rödern*, in Crackau Hæreditarius 253
Paulus *Rosselius*, M. & Illustriss. Electoris Brandenburg. Viduæ Concionator Aulicus 221
Nicolaus *Ruge* SS. Theol. Studiosus 901
Tiburtius *Ruhelius*, J. U. D. 138

S

Elias *Sagelius*, Studiosus 763
Maria *Salbachia*, Francisci Mulmanni, Senatoris Uxor 458
Anna Sophia *Satlera*, Joh. Hettenbachii, J. U. C. Uxor. 323
Wolfigangus *Schallerus*, Med. Candidatus 925
Johannes *Scharffius*, SS. Th. D. P. P. Primarius & Senior, nec non templi Cathedralis Præpositus 988
Johannes *Scheida*, Ecclesiæ Pragensis olim Diaconus 350
Catharina *Schleinitzia*, Joh. Hettenbachii, J. U. C. Uxor 329
Erasmus *Schmidius*, Phil. M. Græcar. Literar. atque Mathem. P. P. Collegii Phil. & Academ. Senior 491
Michael *Schneiderus*, Wittenberg. Præfecturæ Quæstor 820
Michael *Schneiderus*, Phil. M. 417
Dorothea *Schonermarckia*, Wolffg. Loseri in Lebusa, Uxor 456
Ludomilla *Schonhofera*, Wilhelmi Nigrini, Phil. Pract. P. P. Uxor. 278
Magdalena *Schonia*, Mauritii Lentkii, Reipub. Magdeburg. Exconsulis, Uxor. 292
Adamus *Schonius*, Uticensis Ecclesiæ Pastor 442
Anna *Schopsia*, Martini Krugeri, Vexilliferi, Uxor 890
Maria *Schopsia*, Valentini Dalichou, Notarii Publ. Senat. & Actuarii Civitatis, Uxor 380
Joh. Theod. *Schotten*, Joh. Schotten, Militaris præsidii Commentariensis, & Not. Cæs. Publ. Filiolus 940
Maria Dorothea *Schotten*, Joh. Schotten, &c. Filia 938
Joh. Christianus *Schottus*, Joh. Schotti, &c. Filiolus 920
Johannes *Schraderus*, Studiosus 795
Henricus *Schræderus*, Oppidanæ Scholæ Collega 349
Jacobus *Schroder*, Phil. Magister 985
Catharina *Schræteria*, Matthiæ Grossii, J. U. D. Regii Judicii per inferiorem Lusatiam, ut & Scabinatus Assessoris, Collegii que Juridici, Uxor 316
Georgius *Schulzius*, J. U. D. & Electoral. Curiæ Advocatus 345
Georgius *Schulzius*, L. L. Studiosus 971
Valentinus *Schulzius*, Cellæ Senatoriæ Procurator 479
Elisabeta *Schurera*, Gregorii Blumii, Viri Consularis, Ux. 975
Johannes *Seckervvitius*, Scholæ Oppid. Collega 239
Margarera *Seelfischia*, Johannis Bergeri, Bibliopolæ & Senatoris Uxor 284

Mar-

Martinus *Seelfiſchius*, SS. Theol. Studioſus 863
Matthæus *Seelfiſchius*, Bibliopola & Prætor Urbanus 378
Johannes *Segerus*, M. P. L. & Ludi Oppid. Moderator 387
Anna Chriſtina *Sennerta*, Andreæ Sennerti, Ebr. & Orientat. Ling. P. P. Filiola 829
Anna Margareta *Sennerta*, Andreæ Sennerti, &c Filiola 779
Anna Sophia *Sennerta*. Andreæ Sennerti, &c. Filiola 881
Daniel *Sennertus*, Med. D. & P. P. &c. 463
Eliſabetha *Siglera*, Joh. Arnuri, Senatorii Ordinis & Pharmacopœi Uxor 860
Ægidius *Siglerus*, Reipub. Oppid. Conſul 981
Joel *Siglerus*, 402
Tobias *Silex*, Molendinorum Præfectus 478
Maria Eliſabeta *Spenlinia*, M. Chriſtiani Reichardi, Philoſoph. Coll. Adjuncti, Uxor 322
Eliſabeta *Sperlingia*, Joh. Sperlingii Naturalis Philoſoph. P. P. Filia 913
Gotofredus *Sperlingius*, Joh. Sperlingii, &c. Filiolus 836
Johannes *Sperlingius* Naturalis Philoſ. P. P. & Academiæ t. t. Rector 959
Joh. Nicolaus *Sperlingius*, M. Joh. Sperlingii, &c. Filius 796
Dietericus *Spigelius*, Electoralium Præfectur. Delitianæ, Bitterfeldenſis ac orbigenſis, Capitaneus 446
Martinus *Starkius*, Electoralis Quæſturæ Subpræfectus 864
Johannes *Staufenbuhlius*, Pretſchenſis Quæſtor 508
Margareta *Steinmezia*, Michaelis Blumii. Mercatoris primarii & Reipub. Oppid. Camerarii. Uxor 502
Johannes *Stempelius*, Negotiator & Urbis Camerarius 945
Arnoldus *Stillius*, J. U. D. Facultatis Juridicæ Aſſeſſor, & Electoralis Curiæ Advocatus 485
Ægidius Fridericus *Strauchius*, Auguſtini Strauchii, J. U. D. & P. P. nec non Sereniſſ. Electoris Saxoniæ, & Anhaltinæ Principis Viduæ Conſiliarii, Filiolus. 826
Johannes *Strauchius*, J. U. D. Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Conſiliarius Collegii Juridici Ordinarius & Decretal. P. P. nec non p. t. Rector 428
Johannes *Strauchius*, Johannis Strauchii, J. U. D. &c. Filius 751
Godofridus *Strauchius*, Ejusdem Filiolus 597
Barbara *Stroeria*, M. Mich. Uhlii, Oppid. Scholæ Rectoris, Uxor 436
Godofredus *Suevus*, J. U. D. P. P. Electoralis Judicii & Scabinatus, Conſiſtorii Eccleſiaſtici & Provincialis Dicaſterii in inferiore Luſatiâ Aſſeſſor 968
Joh. Cunradus *Suevus*, Godofredi Suevi, JCti, &c. Filius 817
Barbara *Sumia*, Joh. Lenzii, Reipub. Conſulis, & Electoralis Curiæ Advocati, Uxor 125

T.

Chriſtianus *Taubmannus*, J. U. D. P. P. Ord. Facultatis Juridicæ & Scabinatus, nec non Electoralis Curiæ Aſſeſſor 840
Dorothea *Teucheria* Pauli Stampfeldii, Præfecturæ Bitterfeldenſis Quæſtoris, Uxor 422
Maria *Thilia*, Burchardi Clanneri, Conſulis ac Syndici Civitatis, nec non Electoralis Curiæ Advocati, Uxor 359
Henricus *Thoraveſius*, Studioſus 869
Martinus *Tilenius*, Baronis à Sinzendorff Eccleſiaſtes 166
Martinus *Trebeljahr*, Convictorii Publici Curator 914
Martinus *Troſtius*, Ebrææ & Orientat. Lingg. P. P. 369
Melchior *Troſtius* Studioſus 745
Magdalena *Tuchſcheererа*, Johannis Erici Oſtermanni, Græcar. literar. P. P. Vidua 802
Regina *Tunzelia*, V Vilhelmi Lyſeri, SS. Theol. D. & P. P. Uxor 499

V.

Johannes *Vaterus*, M. & Seidanæ Eccleſiæ Paſtor, ac Superintendens. 444
Fridericus *Venus*, Wittebergenſis Caſtri Præfectus. 346
Michael *Uhlius*, Phil. M & Schol. Oppid. Moderator 214
Erasmus *Unruhius*, J. U. D. & P. P. 247
Wilhelmus *Unzerus*, J. U. D. & Facultatis Juridicæ Adjunctus, nec non Electoralis Curiæ Advocatus. 382
Euphroſina *Volckia*, Chriſtoph. Wackii, J. U. L. & Curiæ Electoralis ac Scabinatus Protonotarii 338
Abel *Volckius*, Quæſturæ Electoralis Actuarius 207

W.

Anna *Wagneria*, Samuelis Goderici, Quæſturæ Wurzenenſis Præfecti. 325
Jacobus *Walachius*, Senator & Reip. Oppid. Camerarius 254
Georgius *Walthers*, Daniarum Regis olim vigiliarum Legionis Præfectus 862
Maria Roſina *Wanckelia*, Danielis Romeri, Eccleſiæ Diaconi, Uxor. 859
Georgius *Weckerus*, Med. D. Collegii Philoſ. Senior, ac Phyſices P. P. 330
Paulus Wilhelmus *Wedelius*, Notar. Publ. & Conſiſtorii Eccleſ. Advocatus. 482
Dan. Andreas *Wehſius*, Chriſtiani Wehſii, Curiæ Electoralis, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocati Ordinarii, Filiolus 872
Samuel *Wehſius*, Chriſtiani Wehſii, J. U. L. Curiæ Electoralis &c. Advocati &c. Filiolus 932
Anna Magdalena *Wendelera*, Michael. Wendeleri, SS. Theol. D. & Pract. P. P. P. Filia 910
Joh. Mich. *Wendelerus*, Michaelis Wendeleri, &c. Filius 868
Joh. Mich. *Wendelerus*, Ejusd. Filiolus 825
David *Widdigius*, Collegii Fridrichiani Famulus Communis 909.
Eva *Widemannia*, Joachimi Brunonis, Pratenſium Paſtoris, Vidua. 480
Conradus *Willichius*, SS. Theol. Studioſus 756
Jonas *Winterberg*, Academiæ Depoſitor 405
Samuel *Wittius*, Canonicatus Candidatus 870
Maria *Wochia*, Blaſii Matthæi, Senatoris, Uxor 449
Maria *Wogavia*, Michaelis Blumii, Conſularis, Vidua 900
Margareta *Wrampia*, Erneſti Wrampii, Subpræfecti Legionis in Rickeling, &c. Hæreditarii Filia 765
Chriſtophorus *Wuſtius*, Senator & Bibliopola 481

Z.

Catharina *Zangeria*, Joelis Sigleri, Vidua 848
Eliſabeta *Zimmermannia*. Chriſtiani Wehſii, Academiæ & Conſiſtorii Electoralis Protonotarii, Uxor 410

Quum

I.

QUum in occulto veritas lateat, eamq; scire non nisi ejus sit, qui sit doctus à Deo; necesse est omni tempore plures esse, qui falso hæreant, & quandam opinionem ac umbram, non veritatem ipsam sectentur. Eo fit, ut nemo alius tot æquè exponi odiis, tot improbissimis laboribus objici soleat, quàm qui ingenuè professus veri studium fuerit. Ita enim per naturam comparatum est, ut se malitia opponat virtuti: nisi quadam divinâ lege, quæ inter se contraria sunt, perpetuò pugnent. Sed uti veritate Deus nihil præstantius ac majus unquam contulit in genus humanum; ita eidem quoque tam admirabilem vim, tamq; divinum adjunxit robur, ut quamvis oppugnetur undiq;, illa tamen contra ingenia hominum, calliditatem, atque solertiam, contraq, omnes insidias hostium machinasq;, quibus quatitur, invicta stet, & facilè se per seipsam defendat. Ac interdum quidem statim demonstret, quantâ vi quantisq; opibus polleat; aliquando autem, postquam diu luctata cum tenebris, emergat tandem, & suo splendore collustret omnia atque perfundat. Fitq; sæpius, ut ab iis ipsis rebus, quibus adversarii conabantur evertere, vires & incrementa capiat, magisq; crescat & augeatur, quò premitur magis. Tunc enim universas vires suas, quæ ante dispersæ erant, cogit undique, & quanta est, totam se exerit: nec admirabilior unquam apparet, quàm ubi per pugnas & prælia, ac ipsas medias strages veluti erumpendum est. Sed homines quoque contemplatione fortitudinis ejus atque constantiæ (licet obstinationem ferè & pervicaciam interpretari soleant) defixi, illicò quosdam veluti stimulos sentiunt inquirendi in causas. Quo sæpius accidit, ut & inveniant veritatem, quam quærunt, & amplectantur deinceps quod invenerint: ejusq; in se suscipiant patrocinium, contra quod atrocissima ante bella gesserant.

Quantæ invidiæ, quàm acerbissimis odiis objecta fuerit cœlestis, veritatis doctrina, quum superiore seculo, studio ac ministerio *Martini Lutheri*, Viri invicti, & plane divini animi, post diuturnas tenebras, quæ universum orbem Christianum obruerant hactenus, in lucem protrahi, suaque majestas iterum Verbo Cœlesti, libertas Ecclesiæ, Servator Peccatorihus, ipsi denique Servatori communi, qui tum præ humili illo servorum servo vix fabula erat & nudum nomen, decus ac gloria vindicari atque restitui cœpta esset, illorum temporum historiæ memorant. Insurgebant in eam undique non modò omnes claustrorum greges, quorum præcipua vis in ventre & linguâ clamosâ maximè posita est; verùm etiam quicquid Sceptrorum ac Potestatum per universam Europam penè eminet, quique armatâ vi obtinere possunt, quæ argumentis fortè minùs vincere liceat. Quicquid texi calumniarum (quibus artibus plurimum semper præstiterunt mali) quicquid convitiorum excogitari poterat, id totis plaustris in nostram sectam exonerabatur. Passimque novatores ac pestilentissimi hæretici audiebant, qui eam profitebantur doctrinam, quæ seculis antiquissimis asserta semper in Ecclesiâ, imò ab ipso

Christo ejusq; discipulis ac sectatoribus tradita, & literarum monumentis consignata esset. Atque quum ipse Rom. Pontifex eò adduceretur, ut jam Lutherũ, quod instruente divino spiritu refellendæ & confutandæ falsitatis negotio incumberet strenuè. hominem impium, & non à Christo Domino, sed infensissimo humani generis hoste Satana, resuscitandarum hæresium omnium damnatarum retrò, & evertendæ universæ rei pietatis ac disciplinæ Christianæ causâ, in orbem terrarum immissum, palàm traduceret: quin tandem excommunicaret, ut loqui solent, penitus, & quovis modo tollendum de medio existimaret pariter atque ediceret, quid, quæso, aut ipsi, aut toti negotio, vel majori invidiæ, vel esse periculo etiam potuisset? Quò quum accederet horribile illud atque tremendum planè Wormatiensis edicti carmen, jam universâ propè res occisa & interfecta, & tantùm non triumphata adversariis videbatur.

Ac licet sequentibus annis ad leniora consilia inclinari cœptum esset, & ipse Imperator quoque jam Ecclesiæ potiùs, quàm Romani Pontificis rem agere videretur, malletque adeò religionis controversias communis Concilii auctoritate potiùs (quò ipsum partim excellentis naturæ bonitas, nam juxtà mitissimus ac prudentissimus Princeps erat; partim verò Mercurini Cattinarii, Senatûs Principis, Viri magnâ sapientiâ & qui ab innocentium cæde ac sanguine abhorrere semper visus est, assidua monita adducebant) quàm bello ac armis decidi; tamen adversariorum non tantùm fraudibus, atque persuasionibus, verùm & minis quoque (quas adjectare fere, quum fictæ blanditiæ procedunt parum, soliti sunt, qui de Imperatorum majestate libenter ludum ac jocum faciunt, & sibi in omnes principes nefaria ac intolerabili ambitione jus quoddam atque imperium arrogant) effectum tandem est, ut maximus Imperator, pertęsus quasi prioris cõsilii, quod strenuè hactenus, collocutus Bononiæ cum inclementissimo Clemente, ursrat, in partes Pontificis transiret, adeoque fœdus cum ipso de vi ac armis exscindendis hæreticis (quô præclarô nomine Confessores veritatis cœlestis designabantur) feriret ac faceret. Ita enim persuasum habentistius novæ Catholicæ Ecclesiæ Præsules, ferro & flammis rem agere, & militum potiùs, quàm rationum educere copias, id esse efficacissimã verissimamque rationem convertendi errantes, & controversias fidei definiendi. Nam priscæ illius Ecclesiæ Patribus longè aliter videbatur. Qui quum animadverterent, nihil tam voluntarium, ut Firmianus Lactantius loquitur, quàm religionem esse; à quasi absit animus, jam ipsa sublata, jam nulla sit; existimarunt eam, non vi atque sævitiâ, sed fide & scripturarum auctoritate tuendam esse. *Non est religionis*, inquit Tertullianus, *cogere religionem, quæ sponte suscipi debeat, non vi, cùm & hostiæ ab animo libenti expostulentur.* Ac usque adeò in veteri illâ & verè sanctâ Ecclesia improbata fuit nefaria illorum præsumtio, qui scelere atque sævitia, id est, armis (nam hæc armorũ negotia sunt) religionem propagandam putarent; ut Toletani Concilii Patres inter alios Canonas, & istum sancierint, *ne cui deinceps ad credendum vis inferretur.* Et causam addiderint, *Cui enim*, inquiunt, *vult Deus miseretur, & quem vult indurat.* Cæterum quamvis præclara illa, de quâ modò dicebamus, & plena Christianæ mansuetudinis (ut eum decebat, qui Christo vicariam operam præstaret) pactio, artificiosissimè dissimularetur: Principesque Germaniæ, & reliqui Ordines Imperii, humanissimis & longè optimam spem prę se ferentibus literis, Augustam Vindelicorum, ad futura, quæ ibi indicebantur ite-

iterum, Comitia, evocarentur ab Imperatore; qui liberaliter pollicebatur, cujusq; opinionem de fide, & quam foveret in religione sententiam, promptè atque benevolè auditurum; rationibus deinceps, quæ adductæ ab utraque parte essent, probè & sine omni præjudicio exanimatis, ita universam litem ac controversiam definiturum esse, ut pax reddatur Ecclesiæ, & ipse nec odio quidquam nec amicitiæ (quibus quasi occupatus animus, pervenire ad veritatem in rebus dubiis nunquam potest) omninò dedisse videatur; tam occulta tamen ac tacita esse non poterat, ut nihil de illa nostratibus constaret. Sive, quod nulla res tam in arcano geri possit, quin aliquid inde (est enim hæc longe plurimorum animis innata futilitas) ad alios emanet: sive, quod Italorum consilia & artes notiora essent, quàm ut paullò acuratioribus hominibus nihil eorum, quæ meditarentur, suboleret. Itaque magna deliberatio nostratibus, cumprimis autem Illustrissimo Saxoniæ Principi Electori incidit, eundumné Augustam & periclitanda clementia Cæsaris, an aliis ineundis consiliis opus esset. Nam ire eò, quum nihil non minarum Adversarii spargerent, minimè omnium carere periculo; cæterùm mandato Cæsaris aut nihil, aut malignè parére, id perduellioni proximum videbatur.

Sed vicit amor veritatis, & propria semper generosæ indoli magnanimitas: quæ & bene sperare solet, quum nihil propè sperandum. Ac licet ad profligandam injustam vim non satis sibi præsidii ad futurum facilè prævideret; non defore tamen cœlestem opem, omninò existimabant. Quin illud ipsũ in bonum vertendum omen, quod hostes essent irati. Si quid tamen accideret humanitus, omninò persuadendum animo, hoc esse pulcherrimum mortis genus, pro Deo ac veritate animam ponere. Idque non tam pœnam, quàm præmium statuendum. Quippe quòd non avellat a Deo, sed arctiùs, arctiusque cum eo conjungat. Hæc atque alia istiusmodi subjicientes animo, Augustam proficiscuntur Confessores, & quod nemo futurum putasset, omnium primus Elector adest. Usque adeò & Deo probare fidem suã, & Cæsari studebat. Qui dum abest, interim Elector Philippo Melanchthoni, Viro in literis pariter & rebus Theologicis id temporis longè exercitatissimo, conficiendi Confessionem, sive formam fidei (quam primis veluti lineis ante, quàm essent profecti, designarat Lutherus) communi omnium nomine exhibendam, dedit negotium. Cùm Cæsaris voluntati, quæ significata literis erat, ut fieret satis; tum ut impudentissimum os Adversariis obstrueretur, qui nostram doctrinam calumniis immanissimis, quum refellere non possent, & onerare, & apud omnes passim, imperitos tamen (quorum semper maxima copia est) præcipuè, in summam invidiam odiumque adducere immane, quantum laborabant. Quicquid enim aut Anabaptistarum deliraret natio, aut illi fanatici, & nescio quæ Angelorum consortia jactantes vates somniarent, id omne manare ab isto fonte, mendacissimi mortalium, dictabant. Nec quicquam tam blasphemum, ac impium, atque in pestilentias animarum comparatum, aut Manichæos, aut Arrianos, aut quosvis alios pessimorum hæreticorũ commentos esse, quod non novitia isthæc Lutheri secta assereret, & velut ab inferis revocans, tantùm non pro oraculis simplicioribus obtruderet. Hanc omnem, & disciplinæ sanctitatem, & honestatem legum, & magistratuum Principumque reverentiam ac majestatem, calcare pedibus, elidere, penitusque evertere. Illi uni imputandum, quicquid crudelissimarum cædium hactenus & cladium per rusticorum seditiones perpessa

Germania: nec respiraturam unquam à malis, quamdiu istud hominum genus, non exstirpatum radicitus deque medio sublatum esset. Hoc tam præclarum testimonium perhibebant veritati Paganis similes, qui pari ratione Christianos omnium scelerum reos, Deorum, Imperatorum, Legum, morum, naturæ totius inimicos pronunciabant: & periisse terrarum orbem, ac multiformibus, ut verbis Arnobii utamur, malis affectum esse genus humanum, postquã esse in mundo Christiana gens cœperit. Ut istæ igitur subscriptiones improbæ, nequissimæque delationes, quæ satis altè in plurimorum animis insederant, expungerentur à nostris, testatumque fieret, non aliam à nobis proponi doctrinam & asseri, quàm quæ & sacrosanctis Scripturis examussim concineret, & nihil à vetustissimæ Ecclesiæ placitis, quũ nondum impotentes tyranni, verùm Sacerdotes piissimi sanctissimique, & qui velut parentes quidam publici essent, præsiderent sacris, abluderet; omninò ejusmodi Confessionis forma concipienda edendaque videbatur, qua universæ, quam profiterentur, fidei ratio nervosè ac breviter explicaretur. Nam operosas atque prolixas disputationes instituere, ad Scholas potiùs quàm Comitia pertinere arbitrabantur.

Quum adveniisset Imperator, jamque relatio facta esset, & placuisset Principibus, ut ante omnia de componendo religionis dissidio consultaretur, in eo toti erant nostrates Principes, ut quæ scripto comprehensa erat fidei forma, recitanda publicè coram Ordinibus quamprimum Imperatori exhiberetur. Hic multa sese objicere, quæ incomodatura huic videbantur negotio: quum multæ tergiversationes ac moræ intervenirent. Ita enim futurum existimabant adversarii, ut, si extraheretur tempus, plurimum remissuri essent Principes de primo impetu, & quam initio animis induissent constantiam. Ex qua re id se consecuturos sperabant, ut, si non penitus desererent causam, tamen frigidè tractarent, & ita ad persuadendum se ipsis multò faciliores præberent. Sed nihil iis artibus profectum est. Nam Confessores in suo proposito strenuè pergere, neque desistere ante urgere & obsecrare Imperatorem, donec tandem eorum voluntati planè se satisfacturum reciperet. Sic factum, ut VII. Kal. Jul. ederetur Confessio & publicè, præsentibus Imperatore Carolo, Rege Ferdinando fratre, & cæteris Imperii Proceribus ac Delegatis, qui magno numero aderant, de scripto recitaretur, clarumque fieret, premi quidem veritatem aliquamdiu; at non opprimi: at emicare eam tandem atque emergere conspiciendam omnibus: sæpe etiam, quum minus speraisses. Quod tum evenit. Et certè ita omninò statuere oportet, vix alium diem feliciorem ac lætiorem affulsisse pressæ Ecclesiæ, & unde clariora documenta capere liceat, universum religionis nostræ sanctæ & orthodoxæ negotium, nõ tam humanis præsidiis & quadam prudenti solertique ratione confectum; quàm Dei solius nutu & gubernatione gestum & administratum fuisse. Ille, ille hanc generosam mentem Principibus, hanc invictam voluntatem animis atque cõstantiam adspiravit. Nam quis humanæ imbecillitatis memor, tam arduam rem ac perdifficilem, & tot periculis ac præjudiciis obnoxiam, ausuros unquam putasset paucos Principes, qui nec instructi à se ullis copiis, nec quicquam temerè externorum auxiliorũ sperandum haberent? Quamquam & sic longè impares potentiæ adversariorum futuri: quum ex altera parte, universum prope Germaniæ robur, & tot externi Principes ac Reges, iique longe potentissimi, contra consisterent? Qui licet non ita formidandi fuissent visi, tamen solius Romani Pontifi-

cis,

cis, ſolius Imperatoris maximi nomen, tot ejus regnorum atque victoriarum conſciis plus ſatis terroris incutere potuiſſet. Quò accedebat, quòd nihil molienti, & prorſus quieto Saxoni Electori interminaretur Cæſar, niſi maturè ſaperet, & cum Romanâ Eccleſia rediret in gratiam, fore, ut ditionis ſuæ inaugurationem, quam petebat, non impetraret. Quæ ipſum res in longè maximum, & dignitatis, & fortunarum omnium diſcrimen conjectura eſſe videbatur. Atqui tantum aberat, ut tot tantisque rebus, quæ facilè cuique fortiſſimo afferre timorem poterant, magnanimi Principes moverentur, ut inde potius alacriores majoresque animos ſumerent: eò ſecuri magis, quò magis humanis præſidiis deſtituti viderentur. Namque in ſolâ divinâ ope ſpem omnem ponebant. Cedere bonis, & ipſum ſpiritum, effundere parati, ſi veritatem tueri aliter non liceret.

Etat in omnis ævi memorias tam illuſtre exemplum, & longè venturos poſteros doceat, nihil non poſſe perfici, quod Deo auctore ſuſceptum eſt. Sæviat furor impius, quantùm volet, & totius viribus Veritati incumbat, ſecurus, & hilaris, & imperterritus ſtabit, qui ſe totũ permiſit Deo. Hôc quamdiu non excidit, nulla ipſum ruina feriet: nõ, ſi vel univerſus orbis illabatur: qui nihil ad eum pertinet.

Jam illud quàm admirabile & prorſus divinum exiſtimandum, quòd, quum in apricum Adverſarii jam emergentem veritatem nobis omnibus premere, ejuſq; curſum impedire, & velut in primis carceribus ſiſtere, ac quaſi ſuffocare contenderent, promoverint maximè, viresque ac opes ſuppeditarint magis magisque increſcendi. Interdicebatur noſtris opere maximo, ne quâ deſcriptus typis confeſſionis libellus in manus hominũ divulgaretur: at verò eundem Cæſar quum ad præcipuos Reges ac Principes Chriſtiani orbis præferendum curaret, captandi conſilii cauſa, ecquid de eo faciendum aut ſtatuendum videretur; Legati quoque ac Oratores qui in Comitiis aderant, in ſuam quisque linguam deſcriberent, factum eſt; ut non Germaniæ tantùm, aut uni ac alteri vicinorum regnorum innoteſceret veritas, ſed per univerſum propè Europæ latus feliciſſimo ferretur curſu, nuſquam penè locorum pedem figens, ubi non aliquos ſaltim admiratores ſui inveniret. Ibi etiam, ubi eum maximè Idololatrias Romanæ myſterium putatur vigere. O itaque verè lætum, & candidum, & meliore non tantùm, quod dicitur, lapide, ſed unionibus ac gemmis omnium ſeculorũ memoriæ inſcribendum & commendandũ diem! Nam quòd in hodiernam lucem uſq;, tot gentes ac populi, & regionibus diſſiti, & moribus legibusque diſtincti, & naturâ atq; ingenio diverſi prorſus, unâ tamen fide concordes, hos ipſos centum retrò elapſos annos, annuente divinâ benignitate, hoc incomparabili æternæ veritatis theſauro, quantumvis eum Filius Perditionis variis artibus, nunc fraude ac tectis dolis rem agens, nunc aperto graſſatus Marte, cùm ſæpe ante, tum nunc imprimis, quum omnem impotentiſſimæ iræ vim, omne ſævitiæ venenum videtur evomere, avertere conatus, fruimur, atque ſubducti immaniſſimæ tyrannidis jugo, libertate utimur Chriſtiana, id certè ab illo ipſo potiſſimum die videtur pendere.

Quòd ſi magnarum urbium natales magnâ ſolennitate ac pompâ antiquitus celebratos legimus; ſi illa antiqua Roma, Martia adhuc, id eſt, gentilis, & vel ſic tamen hodiernâ propemodum melior, purior certè ſingulis centum annis, ut literarum monumentis proditum, in honorem Apollinis & aliorum Deorum, ſive Dæmonum potius, *quibus*, ut Horatius in Carmine Seculari canit,

nit, *ſeptem placuêre montes*, & quorum ſub numine ac tutela æterna urbs ſtare credebatur, ludos ſolennes & ſacrificia, magnificentiſſimo omnis generis & ſpectaculorum & victimarum apparatu, non ſine immenſis ſumtibus inſtituit; quantò rectius & laudabilius Sereniſſimus & Potentiſſ. Princeps ac Dominus, Dominus *Iohannes Georgius* D. G. Dux & Elector Saxoniæ &c. Dominus & Nutricius noſter clementiſſimus, feciſſe exiſtimandus eſt, quòd non ita pridem, pto incredibili illo, quo erga Deum & veritatis profeſſionem amore flagrat, clariſſimorum majorum veſtigia ſecutus, ad d. XXV. Junii, hoc eſt illum ipſum VII. Kalendas Julii, volente Deo, ſolennem & triduanam, quâ ipſe centeſimus religionis noſtræ profeſſæ in Auguſtanis Comitiis publiceque aſſertæ natalis celebraretur, inſtituendam ac peragendam ſubditis ſuis univerſis indixit atque præſcripſit. Non ut inanibus ſpectaculis ac pompis, quæ momentaneâ voluptate delectant, & ſimul ſubductæ oculis ſunt, evaneſcere ſolent (in quibus tamen præcipua pars pietatis Pontificiæ conſiſtit) otioſa & feriati homines detinerentur; verùm ut Deo immortali, pro ineffabili bonitate in genus humanũ, & illis nullius unquam voce ſatis deprædicandis beneficiis, quæ in nos hactenus uberrimè, quà revelando, quà tuendo ac conſervando veritatem, contulit, debitæ laudes ac gratiæ publicè redderentur. Neque enim ulla aliâ re ad benevolentiam invitare Deum magis poſſumus quàm ſi agnoſcamus ſumma ejus in nos collata beneficia, gratiasque agamus purâ mente: quod efficaciſſimum rogandi genus ſemper fuit.

Quod igitur felix ac fauſtum ſit, agite noſtri, ac quotquot nobiſcum & unam fidem profitemini, & unum ac unicum Paſtorem animarum, ac Principem, ac Servatorem Jeſum Chriſtum agnoſcitis, ad tot tantarumq; rerum, quas huic cumprimis diei debemus, memoriam ſanctâ ac ſeculari feſtivitate (quã Jubilæi Evangelici elogio preſcribere liceat) celebrandam, maturè accingite animos ac præparare. Namque quum verus Dei cultus, non tam externis iſtis ceremoniis ac ritibus, quàm puritate interna animi cenſeri debeat; juſtitiam, ſanctitatem ac innocentiam, & quantùm fieri poteſt, ut vitiorum, ita & cogitationum humanarum vacuum pectus offerre oportet, qui digne litare Deo, & acceptabilem laudis ac gratiarum hoſtiam immolare voluerit: Neminem autem movebit durities temporum, aut captum metu à pio propoſito abducet. Nam & in carcere, & vinclis, imò vel ſub carnificis manu & ſtricti ferri acie Chriſtianus & lætus, & hilaris, ſi Sacramenti ſui memor fuerit, laudare ac celebrare Chriſtum debet. Frendeant hoſtes & capita conferant, & die ac nocte de noſtris cervicibus atque fortunis ſententias ferant, miſceant bellis ac cædibus omnia,

Et tamen iſta dies, licet inter prælia, nobis
Lætitiæ pacisq; dies erit.

Nec enim quicquam proficiet eorum crudelitas. Nam ſemper erunt, qui animoſe veritatem, non vi & armis (his enim præſidiis fallaciis opus eſt) ſed fide ac ſpiritu tuebuntur: concertaturi cum omnis ſævitiæ genere, & ſic magis magisque propagaturi, quod confitentur. Neque enim deficiet hæc ſecta, quamdiu futuri homines ſunt: & magis ædificabitur; quò pervicaciùs eam exſcindere impii conabuntur. *Plures efficimur, quoties metimur à vobis: ſemen eſt ſanguis Chriſtianorum*, in non diſſimili argumento Tertullian⁹ ſcribebat. Quod immortalis atq; æterne Deus oramus ac veneramur ſupplices, ut publicos omnes veritatis hoſtes, ac inimicos pacis, ab aris tuis, ac templis, à laribus noſtris atq; fortunis, longè arceas atq;

defen-

defendas, iisque meliorem mentem duis. Quod si restiterint contumaciter, atq; redire ad frugem noluerint, tum tu æternis suppliciis vivos mortuosq; mactabis. P.P. Dominicâ I. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ. M D CXXX.

II.

QUod DEI solius inenarrabili bonitati atque clementiæ imputandum est, revertetur in crastinum, &, ut spes certa est, feliciter illucescet, d. XXV. Junii, quo centum abhinc annis fidei nostræ Evangelicæ forma, sive Confessio, Invictiss. Rom. Imp. Carolo V. Austrio, à Johanne, Electore Saxoniæ, Incomparabili atque excelsæ memoriæ Heroe, cum paucis Principibus, quibus se Norinbergensis, & Reutlingensis Civitates adiunxerant, Augustæ Vindelicorum, in Comitiis, exhibita, & publicè, auscultantibus fratre Ferdinando Hungariæ ac Bohemiæ Rege, & cæteris principibus atque ordinibus Imperii, qui magnâ copiâ aderant, recitata fuit. Quâ re profectò nihil aliud multis seculis accidit, quod aut admirabilius, aut omnium temporum commendari memoriæ dignius esset. Tunc enim effectum est divinâ ope, ut post multa certamina laboresq; ancipites reluctaretur tandem veritas, inque publicam lucem emergeret, adeoque splendorem suum ac radios ita diffunderet usquequaque, ut quòd tot florentissima regna atque provinciæ, tot regiones ac populi, soluto tyrannidis Pontificiæ jugo, Christianâ libertate fruuntur hodie, nec amplius ab anilibus fabulis, à frigidissimis ineptiis, & supra omnes paganorum penè Idololatrias superstitionibus impiis salutem suam, (quod pestilentiæ Doctores persuasionibus nequissimis inculcaverant hactenus) sperandam habent, sed in unius Servatoris merito atque immensâ misericordiâ DEI omnem felicitatis suæ, quæ post mortem cumprimis restat, spem unicè collocant, ab eo potissimùm die videatur pendere. Quæ beneficia DEI, quum longè majora atque excellentiora sint, quàm ut dissimulari debeant; cumprimis laudabiliter atque præclarè Sereniss. atque Celsiss. Princeps ac Dominus Dn. Johannes Georgius, D. G. Saxon. Juliæ Cliviæ ac Montium Dux: Sac. Rom. Imperii Princeps Elector & Archimarschall. &c. Dominus atque Nutricius noster clementissimus ac benignissimus, feciisse existimandus est, quod istum ipsum diem, cum insequentibus duobus (quod vos jamdudũ publicè & ex hoc ipso loco monuimus) solennem maximè & seculari, sive Jubilæa festivitate celebrari voluit, publiceque edixit. Ut DEO opt. maximoq; pro summa in genus humanum bonitate, & illis nullius unquam voce satis deprædicandis beneficiis, quæ in nos hactenus, quà revelando ac illustrando veritatem, quà tuendo eandem ac conservando, uberrimè contulit, debitæ laudes ac gratiæ redderentur. Nam si id genus officii perpetuò ipsi deberi existimamus, quòd nos quotidiè & alit, & pascit, omnes: in summâ, suppeditat largiter omnia, quibus ad hanc denegandam vitam opus est; quanto magis par est pro iis id beneficiis præstare, quæ animarum felicitatem, & quam consecuturi vitam æternam sunt, qui verâ fide CHRISTUM amplexi, spectant, & eò unicè faciunt? Nam quantò hæc illis, quæ tantùm alendo & fulciendo corpori inserviunt, superiora sint, videbit facilè, cui constiterit, omnem vim hominis in mente consistere, & eâ potissimùm parte nos æstimandos, quâ Deo similes sumus. Atque si nulla efficacior alia ratio, invitandi ad ulteriorem beneficentiam aliquem, quàm si pro iis, quæ hacte-

hactenus beneficia accepimus, fuerimus grati : nobis autem inter has temporum calamitates & immanissimorum hostium machinationes multiplices ac dolos, divino præsidio (nam in humanis opibus parum certę spei ponendum est) præcipuè ac unicè opus sit; oportet certè nos isti negotio eò majore industriâ studioque incumbere, quò luculentiores fructus inde habemus percipere, Quibus non excidemus certè, si induamus veram pœnitentiam animis, vitamq; emendemus seriò, qui emendari publica mala tantopere cupimus. Neque enim durabunt clades & prement ampliùs sublato scelere ac iniquitate, quibus irritatus Deus, tot calamitates hactenus atque miserias nobis immisit. Enimverò nos non virtute suâ hostis & quodam invicto armorum robore, premit, vitiis nostris atque peccatis miseri perimus. Egit Ezechias pœnitentiam, & centum octuaginta quinque millia Assyriorum unâ nocte ab uno angelo deleta sunt. Josaphat laudes Domini concinebat, & Dominus pro laudante superabat. Stetit Ninive; quia prostraverat se: & cum Amalecum vinceret, oratione Moses & lacrymis pugnabat. Nos quoque si vincere cupimus ac servari similiter, stringamus hæc arma, has instruamus copias, quę & retundunt facile omnem vel immanissimorum hostium rabiem, & Deo ipsi vim inferunt, sed amicam & gratam. Quocirca agite nostri, atque ad peragendum ritè tam sanctam festivitatem, sanctos & puros & innocentes animos afferte. Tædeat penitus pravitatis veteris, cumque hoc novo Evangeliomoribus adhuc 1574 assuescamus. Non ferveant ulla ampliùs aut lasciviarum, aut rixarum aut poculorum nefaria studia ; & quicquid adeò vel levitatis, vel impietatis nonnullis (qui Academiæ nostræ statum haud leviter concusserunt hactenus, ejusque existimationem in magnum adduxerunt discrimen) hæsit, nunc totum expiret : at contra sanctitas, at innocentia, at verò sobrietas ac continentia succedant. His adsuescamus studiis, his instruamus animum opibus, & exornemus: ac pro virili eò contendamus assiduè, quò Christi exemplum, & plena luculentissimis pollicitationibus monita, non ille nequissimus & impurissimus spiritus invitat. Quæ cædibus hactenus & damnis operatæ manus, illæ nunc plaudant Domino, & liberaliter necessitatibus egenorum succurrant: qui æstuarunt in iras animi ac odia, aut libidinibus arserunt nequiter, amore divino & charitate mutua deflagrent. Nusquam convitia, nusquam contumeliæ audiantur : obscœnitates nusquam personent : & si quod iis vacavit os ante, in hymnos & Psalmos jam quantum potest omne prorumpat. Hæ sunt verissimæ ceremoniæ, quibus capitur Deus, & omnium maximè germani ritus, quibus litari ipsi potest. Hos procuremus igitur, his studeamus sedulò, & ita nobiscum recogitemus, neminem aut oblaturum unquam acceptiorem hostiam Deo, aut celebraturum festum dignius, quàm qui studebit maximè pietati. Quod intra mentem quamvis & animum perficiatur potissimùm, tamen ut quidam externi etiam cultus accedant & opera, necesse est: quorum præcipua pars Ecclesiastici cõventus, & sacra publica, quæ celebrari in templis imperitorum non modò ac plebis interest, quæ iis omninò carere non potest ; verùm illorum quoque, quos doctos habemus & eruditos. Ne desit scilicet, quo excitetur fides & pietas, & languescentes non rarò animo ac conniventes, officii sui admoneantur. Ea idcirco ut habeatis admodum curæ, castèq; ac sedulò frequentetis, & nunc monemus magnoperè, & ipso exemplo deinceps vos invitabimus. Visum & istud ad amplificandam diei crastini solemnitatem conferre haud parum, si in

Col-

Collegio Augusti sub VItam matutinam conveniamus, & collaudato Deo hymnis aliquot & Psalmis procedamus inde in Arcis templum; dum transeuntibus forum interim Oppidanus Senatus sese adjungat. Ita igitur inter nos convenit. Vos rectè feceritis, si comitatu decenti hanc sacram pompam prosequentes, ultimum veluti agmen constituetis. Quod restat. Deum immortalem oramus ac veneramur supplices, ut hoc sanctissimum institutum Principis maximi, felix, faustum, ac salutare, Ecclesiæ pariter ac publicæ rei esse jubeat, & omnes machinationes hostium, qui cæcis oculis veritati oblatrant, disturbet longè, ac prorsus evertat. Quò fessa tot malis respiret patria, & si non una fide coalescere animi ac conspirare possint forte, pacis tamen amabili vinculo invicem colligati populi teneantur, & quisque adeò securus, & imperterritus, & nihil prohibitus ab impio milite aliave injusta vi, laudare ac celebrare libere possit, cui vitam & spiritum, cui spem omnem & hujus & secururæ felicitatis uni ac unicè debemus. Et sit laus, & gloria, in omnes seculorum æternitates. PP. d. XXIV. Junii qui D. Johanni Baptistæ sacer est, anno recuperatæ gratiæ M D CXXX.

III.

QUod fama rerum vehat perpetuò, æternitas temporum celebret, parentes liberis, liberi posteris narrando tradãt, id quintus post istum, qui exoriturus cum Deo est dies, putandum cum animis & remis & recensendum nobis proponet. Tam prospera enim superiore anno illa lux, tam auspicata ac felix Christiano illuxit orbi, ut prima furori effreni, qui tanto tempore reginam terrarum Germaniam afflixerat mirè ac impune vexarat, posuisse frenum, prima ad bene sperandum de publica re, & recuperanda libertate ac religione, libidine ac impotentia adversariorum aut interceptis penitus, aut tentatis, signum aliquod sustulisse videatur. Tum enim admirabili Dei beneficio ac ope accidit, ut hostem acerrimum, quem solo terrore nominis plerique invictũ, vix quisquam tantis opibus validum, profligari posse statuebat, ad urbem Lipsiam fusum, fugatum, castris, prædâ, ipsâ propemodum spe exutum videremus. Qua insigni victoria, quam eo die consecutæ sunt pietatis partes, nullam illustriorem aliam, nullam præstantiorem, magisque divinam à multis retrò annis ulli victori contigisse, omninò existimandum est. Constiterant contra se invicem duo fortissimi exercitus, cùm utrobique sub signis essent veteranæ copiæ, assuetæque victoriis, & diuturno bellorum usu duratæ manus: quibus præerant totidem maximi hujus seculi Imperatores, & qui soli comparabiles videri poterant, nisi quâ ætas distingueret, & plus in altero calliditatis crudelis (quod in Hannibale notarunt veteres) in altero plus veræ ac vivacissimæ virtutis inesset, qualem Carthaginis eversorem Martii Cives mirati sunt aut Macetæ sui fulminatorem Asiæ Philippi filium coluerunt. Arma, numeros, machinas, & cæterum instrumentum belli quod attinet, non temerè dixerim, utri præstiterint alteris: nostri certè superiores non fuerunt. Sed facultates ceteras, & quæ cumprimis à callidissimo quoq; Dûcum provideri ac occupari solent, qui spectet, deprehendet facilè, ea omnia apud hostem multò potiora, & expedita magis, quàm apud nostros fuisse. Nam quod habere aut consultandi spatium poterant, aut instruendi magnopere aciem, seque parandi, quibus de via, & exitinere pugnandi necessitas imponeretur? Quid de victoria sibi satis certè promitterent, quibus fessis, & fatiscentibus anni sidere, cum quietis curatisq;,

quodammodo elementis etiam repugnantibus, de summa rerum decertandũ esset? Nam cum jam dudum iis locis insedisset hostis, instituta prælii area, adeò nihil eorum, in quibus aliqua victoriæ spes consuevit poni, vaferrimus & vetus bellorum Ductor, non occupaverat, ut jam pro ejus legionibus cælum ipsum, & dies, & concitator pulveris ventus pugnarent: ne nostris contra vim ac virtutem militum tantùm; sed cum ipsa quoque naturâ rerum dimicandum esset. Profectò mirari jure possit aliquis bellicarũ rerum prudentior paulò, vel ausos saltem nostros fuisse signa contra attollere, nedum congredi ac conferre manum: nam profligare ac vincere & toto non campo modò, sed ipsa provinciâ uno propemodum momento deturbare hostem potuisse ac pellere, nemo crediderit, nisi qui penitus sibi persuasum habeat, intervenire Numen solere rebus humanis, quod sicut cæterarum rerum, ita brutorum quoque exitus, arcanâ quâdam, & soli sibi cognitâ ratione temperet ac regat; quod procul omni dubio tum in nostris partibus fuit. Etsi enim negari non potest in eo conflictu & Ducum Duces, & ipsos præfectos cum milite eò, consilio, voce, studio, fide, manu, operâ laboreq; & indefesso, & improbo pene, contendisse ac fuisse connixos, quò se attollere humanus animus, aut strenuissimi cujusq; virtus ascendere potest: cui quidem, cùm collecta in se descenderit tota, ut sic dicam, honestis quibusdam instincta furiis, sicut tum accidit, bona, vitam, sanguinem posthabere cæperit gloriæ decoriq;, admiranda & incredibilis vis inesse solet; nihil tñ fuisset perfectũ, nec eluctari potuissent nostri, & tot tantasq; difficultates, superare, nisi Deus se miscuisset rebus, & hanc invictã alacritatem animis, hanc inusitatã majoremq; humanâ fortitudinem atq; cõstantiam aspiauderent rem, & conficere etiam patrareq; feliciter possent. Dederamus præteritis ætatis documentũ grande patientiæ, eoq; jam venerãt nostra mala, ut progredi quidem ulterius vix possent. Nihil privatim, nihil publicè tutum cuiq; aut inviolatum: templa ipsa & dedicatas Numini sedes non sua defendere valebat Religio, quin polluerentur impietate sacrilegâ: & post exactos sacrorum Præsules ac Sacerdotes, quis ordo, quæ dignitas extra discrimen posita erat? Bona rapinis; corpora nostra aut verberibus, aut libidini improborum exponebantur. Nemo liber, nemo sui juris ampliùs esse: quodq; miserrimum, emendi pascendiq; nostris sudoribus, nostro propemodum sanguine erant, qui ultima servitutis imponerent. Quod pacem tamen, & experimentum fidei interpretabantur; dum factis hostium optabile amicorum prætenderent nomen, ut post tot contumelias novissimè & irriderémur. Scrutemur annales libros: volvamus memorias temporum, quam aliam prope gentem, obscuram etiam, atq; ad serviendum natam, vel sub impotentissimis tyrannis toleraſſe talia æquo animo inveniemus tamdiu, quæ nos & toto terrarum orbe nobilissimus populus, & terror humani generis olim, & imperare cæteris ferme' sueti, vel tulimus hactenus, vel dissimulavimus? De quibus tamen nihil magnopere querimur, siquidem constare aliter haud potuit, habere successus aliquos improbitatem lætari perpetuò & exultare non posse; eaq, ferme consuetudine uti Deum, ut quos pro meritis suis plectere cupiat, secundiores concedat res, ac diuturniorem impunitatem indulgeat, quò graviùs ruant deinceps, quantò sublimiùs steterint ante, & ex hac rerum commutatione acerbiùs doleant. Quocirca sicut amœnitatem lucis ac gratiam tenebrarum horror ac fœditas commen-

mendat præcipuè, ita victoriæ hujus excellentia nemini magis patebit, quàm qui recogitet animo, quæ diritas priorum temporum fuerit; & quantum reſtiterit nobis, aut ad interitum, aut ſervitutem extremam. Namq; ſi aliter cecidiſſet alea, & adverſariorum, ſicut ante, conatibus, tum quoque ſuppeditaſſet fortuna, quis patriam; quis Academiã hanc, & cætera, quæ chara amataq; habemus, ſuperfutura nobis exiſtimare poſſet? Omnes profectò aut cæſi eſſemus, velut piaculares hoſtiæ, aut inopes rerum omnium atq; extorres diverſis exiliis terrâ mariq́ue diſperſi vagaremur, in multò etiam duriora ſervati. Nam ſi vel maximè aliquis rebus optimis abundet; tamen ſi liber eſſe non poſſit, & ſine religione vivendum habeat (neque enim religio eſt; niſi vera fuerit, ſicut nec virtus dici poteſt, quod totum ipſum vitium ſit, ut fallere ſimulato habitu, fictaq; ſpecie imponere incautioribus contendat) hæc inquam, cui uſu venerint, quid triſtius ei acerbiusq́ue accidere unquam poſſit? Huc enim ſpectabant arma hoſtium, huc tot annorum efferatiſſima tendebat rabies, ut non corporibus noſtris magis; quàm animis imponeretut jugum; atque extincta veritate cœleſti, & profligata Chriſtiana fide, terrarũ undiq; falſitatis atque perfidiæ regnum ſtabiliretur. Quod quidem quò minus obtinere potuerunt hactenus, quicquid ferro & vi, quicquid fraudibus atq; inſidiis conarentur, id hac divina victoria Dei ope effectum eſt. Cùm igitur hic unus dies VII. Id. Septembris, pluspenè nobis contulerit, quàm plurimorum annorum maximi quamvis ſucceſſus vix poſſent, jure ſuo meritoq; dicandus feſtis, & nunc ſolenni ritu ac gratulationibus publicis celebrandus eſt, reddendæq; Deo immortali gratiæ ac laudes, cujus ſolius munus ac beneficium eſt, quicquid felicitatis in nos ex eo die aut rediit hactenus, aut in poſterum etiam redibit. Quod certum eſt inde velut prima origine ac fonte duci ac derivari. Id autem eo majore ac ardentiore ſtudio fieri debet, quod Sereniſſimi Electoris, Dom. Johannis Georgii, cui poſt Deum cum invictiſſimo Suecorum Rege, divino Principe, & quô majorem armorum ac pietatis gloria ætas noſtra vix habet, bona, vitam, libertatem, Religionem ſalva, integra, inviolata unice debemus, mandata accedunt. Qui hujus diei, ut conſtat vobis, ſolemnitatem non modò ſanciit nuper atque decrevit, verùm & ceremonias certas ac ritus, quibus illa peragi deberet, præſcripſit. Quod igitur ſua quemq; hortatur pietas, quod ille præcipit, cui non obſequi, atque parere, proximum Sacrilegio crimen, id ut deinceps cogitetis non modò cum animis veſtris aſſiduè, eoq; vix præparetis, verùm etiam ut adminiſtretis & perficiatis, ſedulò dabitis operam, &, quoad fieri poterit, contendetis. Quod quidem ut rectè ac ordine fiat, præcipuè opus eſt, ut verâ pietate imbuatur animus: quæ quidem non geſtu ac verbis, ſed opere ipſo ac facto exhibenda eſt. Quocirca purgare cumprimis mentem à ſordibus, & omnem impietatem procul habere oportet. Neque enim placere hoſtia poteſt, quæ ab impuro & inimico venerit. Et inimicum adverſumq́ue Deo eſt, quicquid peccati culpam habet. Multi profectò hactenus ſe ita geſſerunt, ut parum memores, non honeſtatis modò ac ſui officii, verùm & pietatis fuiſſe quoque viderentur: cum temulentiis, laſciviis, debacchationib*, rixis, non modò diurnos labores interrumperent, ſed ipſam etiam quietem noctium turbarent. Non modò infeſti cuiq́ue frugi homini; ſed in ipſam propemodum naturam injurii, quæ diem operi ſerio, noctem quieti ac ſilentio deſtinavit. Ab his & aliis rebus igitur, quæ & contrariæ legibus, & dignitatem literarum, noſtriq; amplisſimi ordinis,

multum deminuunt, cùm ſemper aliàs, tum hoc imprimis temperari tempore debet, quod votis, quod gratulationibus precibusque totum deſtinatum eſt: quibus profectò nemo vacare niſi ſobrius; nemo ita defungi, ut exaudiantur ac rata ſint, quę rogaverit, niſi juſtus ac innocens, & purus criminum poteſt. Nondum profectò debellatum penitus eſt: & impendere nubes videntur, niſi Deus diſſipet, tam dira atque obſcœna erumpere tempeſtas poſſit, quæ longè triſtiſſimum naufragium importet. Hoc ut ne accidat, diu noctuq; orationibus atque ſuppliciis exorandus Deus eſt, ſeduloq; cavendum, ne, ſi dediti vitiis, & vitam ſusq; deq; viventes, aut non agnoſcere tanta beneficia mitiſſimi Numinis, aut, pejus quod eſt, negligere, perdere, calcare videamur; idq; iratus Deus & juſta indignatione ardens, longè gravioribus pœnis ac cladibus nos afficiat, aut penitus perdat. Cæterùm cum ad inſtantis diei maximi ſolennitatem pertinere exiſtimaverimus, ſi mane ipſa H. VI. in Auguſteo Callegio, quod & proxima ſeculari feſtivitate factum meminiſtis, conveniretur, & collaudata ibi & celebrata hymnis ac Pſalmis clementia Numinis ac pietate, proceſſio indè in ipſum Arcis templum fieret; veſtrarum partium fuerit, hanc pompam ſacram, ea, qua par eſt, compoſitione morum ac honeſtate proſequi, ſolennibusq; divinis frequenter intereſſe. Nunc verò immortalem DEUM rogamus ſupplices ac veneramur, ut VII. Iduum Septembris illuceſcere nobis feliciter, fructusq; illius diei proprios atque perpetuos eſſe velit; neque non Sereniſſimi Regis ac Electoris conatibus adeſſe ſemper, ut quacunque duxerint vindices libertatis, vindices Religionis copias; perpetuò laureæ triumphiq; eos ſequantur, quò propediem victricibus ipſorum armis non modò inchoëtur certa pax, ſed conſtituatur undique firmeturq;, ad omnem, quæ unquam erit, cum ipsa immortali maximorum Principum ac Victorum gloria tranſitura poſteritatem. P.P. Dominica XIV. poſt Trinit. M DC XXXII.

IV.

AD diem ſextum, ſi dederit Deus, illuceſcet VII. Id. Septembris, illo inſigni ad Lipſiam prælio magnificaq; victoria in omnis ævi memoriam biennio proximo dedicata. Quæ ut ſuperiore anno juſſu atq; auſpiciis Sereniſſ. D. Elect. D. Joannis Georgii, Saxoniæ Juliæ, Cliviæ ac Montium Ducis, &c. ſolenni ritu celebrata eſt; ita nunc quoque ejuſdem mandato eadem recolenda, pietate & proſequenda venit. Præclarum verò & omni vehendum laude inſtitutum Principis, quod vel cuiq; juſtiſſimo fœderi, quo fides & arma ſociorum nobis obligata ſunt, anteponendum videatur. Neque enim vi tantùm ac opibus geruntur bella, paranturq; victoriæ: Dei favore atque auxilio cumprimis eſt opus, ne fuſi ac victi ſuccumbamus. Nam niſi is armis noſtris intereſt, ipſe inſtruit acies, mentes ac animos bellatorum inflammat ac agit, nihil tormenta ac machinæ, nihil aggeres & propugnacula, nihil innumerabiles copiæ, pedeſtres juxtà atque equeſtres, valent. Cedendum, oppetendum, fugiendum eſt: & pro victoria gloriaq;, clades, dedecus, &, quod malorum ultimum atq; poſtremũ eſt, ſervitus auferenda. Sæpe uſu venire ſolet, ut in extremas calamitates incidant, qui viris opibusq; florentes fuerunt, atque tam graviter ſtrenueq; geſſere rem, quàm ſobriè prudenterq; ante deliberarunt. Contra nonnunquam accidit, ut neutro eorum inſtructi ſatis, potiri victoria, & conſecuti felicitatem ſunt, cujus cauſas ignorabant. Hæc ſine Numine, & quadam majore vi, quæ ratione arcana interveniat, fieri, quis, niſi de Epicuri aſ-

seclis, putet? Nam casui, sive Fortunæ, ascribere, quod ad DEUM referendum præcipuè tam stultum, quam impium certe est. Nisi fortunã accipiamus pro ipsa illa providentia Dei, qua omnia moderatur ac temperat, quod visum nonnullis, non re, sed verbo dissentientibus à nobis. Itaque ut arceatur injusta vis, ut parta victoria pax & tranquillitas constituatur, non tam humanis viribus, quamvis maximis, quàm Dei unius benevolentia ac ope effici potest. Hinc veræ rationes ad consultandum, quæ agas, veniunt; hinc magni invictiq; animi ad persequendum, quæ consulueris; ut & recta ad tuendum consilia, quæ parta virtute, & nostra facta sunt. Sed nihil horum speraveris; nisi propitium Deum habeas, & hunc colendo, ac venerando efficies. Quin & agendo gratias, pro beneficiis, quæ ab eo collata. Contemni quippe videtur ac sperni, quem negligas: & quem contemseris, an hunc benevolum ac amicum sperabis? Enimverò exprobrantur beneficia quasi, quæ non agnoscimus: & ita benefactores nostros non alienamus modò, sed eò adigimus, ne qua benigni esse velint deinceps in nos, qui vetera munera tam ingrata ac irrita habeamus. Dignam itaq; pietate sua rem Elector Sereniss. fecit, cùm cõstitueret non ira pridem, ut hæc tam auspicata Christiano orbi dies denuò solennis ac festa haberetur, redderenturq; Deo laudes ac gratiæ, tum pro admirabili victoria ejus di ei, tum pro successibus maximis ac felicissimis, quibus deinceps afflictas Ecclesiæ, afflictas patriæ res, & recreare mirificè & stabilire dignatus est. Simul & castè funderentur preces, ut deinceps etiam stare à nostris partibus, & quicquid periculorum imminet, in ipsa hostium capita cõvertere velit. Magnas res gessimus hactenus. Recuperavimus nostra non modò, sed & quæ hostium erant, insedimus. Quę amiserunt meritò, qui aliena tam improbè appetierant. Fluctuamus adhuc tamen, & jactamur inter labores maximos, & nondũ prospicimus portum. Quem si conditionibus & amicitia obtinere nõ possumus, bellis imposterum quoque quærere oportet. Quorum ut casus ancipites sunt, ita victum victoremque pariter consumunt. Deminutæ quidem hostis vires, nondum prostratæ penitus, nondum deletæ sunt. Triste ac dirum est, & metuendũ cum primis, quod adhuc versat & machinatur, de suis ruinis undique insultans. Hoc ut averti à nostris cervicibus, ut profligari longè, & post tot atrocissimas tempestates bellorum atque procellas, impetrari pax tandem & tranquillitas possit, non Martia tantùm, sed pietatis imprimis movenda arma, & precibus atque suppliciis deliniendus Deus, nobisque benevolus & clemens concinnandus est. Agite itaque & conversis ad putitatem ac sanctitatem animis, in id incumbite, Academici Cives, quod tempus patriæ postulat, Princeps jubet, & sua cuique pietas præcipit. Summa improbitas nullo teneri patriæ studio: nec leviùs peccat, qui Principis jussa negligit: at qui de Deo sollicitus parum, & pietatem negligenter habet, is ut improbissimus, sic & infelicissimus est. Hæ deprecandæ culpæ sunt, hæc detestanda vobis crimina, & quantum fieri potest, fugienda. Quocirca vos admonemus, ut cùm illuxerit dies maxima, sub VI. matutinam in D. Augusti Collegio conveniatis, & collaudato Hymnis ac Psalmis misericordissimo Numine, in templum Arcis procedentes Patres comitemini, vacaturi, quâ par est animi devotione, quæ ibi peragentur, sacris, & executuri cætera, quæ præsens tempus & ineffabilis Dei bonitas postulare videbitur. Faxit tantorum beneficiorum auctor Deus, ut illucescat hæc dies feliciter, istaque honori ipsius destinata solenitas tum Reipublicæ Christianæ, tum patriæ afflictissimæ auspicata ac prospera abeat, atque hæc gaudia, has gratulationes publicas continuâ

prosperorum serie, perpetuisque incrementis ad seros nepotes, & longè ventura secum transmittat. Non desituras, priusquam orbis desinat, & tunc in cœlum de terris & æternitatem ipsam transituras. PP. Kalendis Septembribus, anno recuperatæ gratiæ. M D CXXXIII.

V.

SI eos, qui ex diuturno squalore ac tenebris emersi ægrè, jucundissimum tueri solis iterum ceperunt lumen; aut qui de lento atque difficili morbo vix eluctari, ad diu desueta, sed ante solita, munia redire student, mirificè gratulari sibi, & modis omnibus gaudere solent, quid ni & nos lætemur lætitiis omnibus, ac quantum possumus triumphemus, quòd post tot annorum bella tristissima, post tot immensas calamitates & clades, quibus exerciti hactenus vexatique sumus, exoptatissimæ pacis nomen, quod diu interceptum latuit, reddi tandem & revocari ceptum est? Enimverò, si rectè ponimus calculum, quid bellum, per Deum immortalem aliud, quàm dira quædam fœdissimarum tenebrarum colluvies est profundaq; nox, quę rebus omnibus, quibus hæc vita, totaq; humana societas, & continetur & exornatur, splendorem demit? Quæ pietatem, justitiam; omnem virtutis propemodum & sapientiæ rationem offuscat pessime, & undiquaquo velut densissimis nebulis involvit, ut cum luce, qua sese commendabant aliàs, mirificeq; fulgebant, ipse earum usus ferme omnis utilitasq; interstinguatur? Jam velut morbi, cùm incubuerint, omnem corporis statum turbant atque debilitant, vigorem adimunt membris, decerpunt florem, hominem totum adeò, formosissimum animal, larvam reddunt ac umbram, non rarò & planè perimunt ac tollunt; ita bellorum tetra pestis, cùm semel invadere Rempub. aliquam, validissimam licet & florentissimam, ceperit, quàm turpiter eam brevi lacerat? Quàm quicquid boni tucci & sanguinis adest, depascit, deterit, exhaurit, sæpe & ipsam penitus evertit? Diuturno equidem & miserabili bello impliciti fuimus: quod non contra barbaras gentes & hostem externū aliquem; sed contra cives, contra fratres cognatosq; nostros gerendum fuit. Qui ex eadem stirpe nati, eadem terrâ excepti nobiscum, eodem cœlo amicti & tecti; posthæc iisdem legibus atque Republ. continentur. Quo ut nihil infelicius acerbiusque ne cogirari quidem potest; ita nec quicquam lætius & exoptatius cōtingere posse statuendum, quàm quòd apparet certa spes, fore, ut huic miseriæ nostræ ac infelicitati finis propediem imponatur. Magnum profectò hoc ac ingens bonum est, quō nullum præstantius ac excellentius, aut indulgere divina bonitas, aut Invictissimus Romanornm Imperator Dominus Ferdinandus Augustus, Serenissimusque Elector Saxoniæ D. Johannes Georgius, Domini nostri Clementissimi, in nos conferre potuissent. Namque si Deus nihil alius dst, quam quædam in semetipso stabilis & nunquam sibi dissidens potestas, quasique perpetua quædam pax; ecquid divinius donare humano generi, quàm quod ipse propemodum est: potest? Sed neque in ulla re alia Regnorum ac Civitatum finis positus, quàm in felicitate publicè est: quò cum omnes cogitationes, curas atque vigilias suas contendere Principes perpetuo debeant, nihil profectò dignius suo munere facient, nihil præstabunt melius suis ac majus, quàm si aut partam pacem tueri studeant, aut ruptam ac interversam armis restituant mature atque instaurent. Sicut bello miserrimi sumus, ita sine pace nemo aut privatim aut publicè satis felix unquam erit. Esi quidem cū

aliquem locum concedere armis pacis & Reipub. causſa oporteat, ſed neſcio quomodo accidat, ut vel juſtiſſimis plerumque bellis aliquid vitii inſit; nec à quoquam, licet optimo & ſapientiſſ. Duce, ita adminiſtrentur, quin inde nō parum detrimenti ac damni in Cives redundet, & ipſa Reſp. plura & ornamenta dignitatis, & ſtabilitatis ſuæ preſidia amittat. Quod ipſum ſapientiſſimus Orator, opinor, reſpexit, cùm injuſtiſſimam etiam pacem juſtiſſimo quandoque anteferendam bello exiſtimaret. Quod ſi in ulla defenſione atque diſcordia, quæ diſceptatur armis, in civili certè locum habere cumprimis: in qua cum omnia miſera ſunt, tum nihil plerumque victoriâ ipsâ miſerius eſt. Quæ licet penes meliores ſteterit, & quibus per ſe nihil lenius æquiusque eſt, tamen iisdem haud rarò neceſſitate aliquâ abire à ſe, & ea compelluntur facere, quæ ipſi quidem deteſtantur maximè, cæterum gratificari iis & indulgere oportet, quorum opibus atque auxiliis compotiti victoriâ ſunt. Quare ſicut boni civis eſt domeſtici belli initia ægre & difficulter ſuſcipere; ita ſapientis cumprimis atque amantis patriæ erit, finem ejus minimè perſequi, & aliquam pacem, aliquam Rempubl. quam nullam malle. Nam quæ Reſpublica eſſe poteſt, cum omnia armis & viribus, quibus non rarò peſſimus quisque plurimùm poteſt, permittuntur? Quapropter ingens omninò initæ nuper pacis beneficium eſt: cujus vis ac virtus quanta ſit, etſi nondum intelligatur ſatis ab omnibus, tamen ſpes eſt, futurum brevi, ut ejus fructus uberrimos ſuaviſſimosque, non una tantùm provincia regioque, ſed univerſa, quacunq; patet, Germania ſentiat atque percipiat. Quemadmodum enim nemo dubitat mox cunctas terras colluſtraturum Solis lumen, poſtquam in illis partibus, unde naſci ſolet, notari candore quodam atque albeſcere cœlum cepit: ita nunc quoque ſpes eſt, jucundiſſimum exōrientis pacis ſidus, ex quo aliquos ſaltē emittere radios in propinquos cepit, paulò poſt plenam ac adultam lucem per omnem Germaniam undiq; diſperſuram eſſe. Aderit, aderit, beneficiis ſuis Deus, quæ ineffabilis ejus bonitas eſt, efficietq;, ut armis triſtiſſimis ſtatuatur finis tandem, & amplectantur omnes pacem, quam duo, ſed penes quos momenta maxima, alterū verò & ipſa Imperii ſumma eſt, conſtituerunt. Præclarè, ut opinamur, apud prudentiſſimum Scriptorem Tutor ait: *Nemo in arma tam promptus eſt, ut non idem precium quietis, quàm periculi malit.* Quotusquisq; non laborem otio, jactationem cum quiete, diſcrimina nū ſalute, ſi poſſit, mutet, cum incertum omne ac dubium ſit, quod in poſterum contingat? Nemo bellorum fortunā ſui arbitrii unquam fecit; quem ſæpe tranſit caſus, aliquando invenit: & verè Poeta neſcio quis, in dubiis armis errare Martem, pronunciavit. Quapropter meritò agimus gratias Deo, laudesque ſolvimus pro tanto, quod in nos contulit, beneficio: eumq; aſſiduis precibus oramus, ne noſtrum tantùm id munus faciat, ſed univerſæ patriæ, univerſæ Germaniæ, quin, niſi hoc improbum votum ſit, univerſæ Europæ impertiatur. Nunquam certior ſecuriorq; Pax eſt, quàm cū viſuntur nuſpiam, nuſpiam audiuntur arma: eorumq; bellorū tenuis tantū ad nos perlabitur aura, quæ longè Oceanum ultra, & ſidera noſtra propemodum, aliū quaſi terrarum orbem laceſſunt ac quatiunt. Hoc veneremur igitur Numen, hoc exoptemus aſſiduè à Deo immortali, ut ad poſteros quoq; intemerata tranſeat, quę ſe felicitas nobis oſtendit. Nam ſi deſinere brevi poteſt, vera non fuit. Ac huic quidem negotio cum Potentiſſ. Elect. Saxoniæ, Dn. noſter clementiſſimus, craſtinū, qui illuceſcet, pręſtituerit diem, atq; hoc nomine ſolemnem eū ac feſtum volue-

voluerit, ita certè comparare mores, sic instituere vitam oportet, ut exspectationi ac voluntati Sereniſſimi Principis fiat satis. Reddendæ Deo gratiæ ac laudes, quod respirare tandem Patria ex tot procellis & tempestatibus, quibus quassata miserè hactenus jactataque est, nonnihil cepit: allegandæ eidem preces sunt, ut inita Pax feliciter expetat, & totam non modò Germaniam recreet, sed & vicina circùm regna ad stabilem mansuramque tranquillitatem nobis devinciat. Non levis profectò res est, quæ & juberi temere, & tumultuariâ operâ confici possit. Defigendus animus in contemplationem tot maximarum calamitatum, quas passi sumus, est: ponenda ante oculos discrimina atque pericula, quibus undique sumus expositi: investigare oportet causſas, & in originem ipsam descendere, unde tot maximæque manarint clades: quibus culpis nostris factum sit, cur tantam malorum molem immiserit DEUS: recogitandum seriò, quibus officiis, qua ratione deliniendum Numen capiendumque sit, ut, quod ostendere beneficium cepit, totâ manu largiatur, penitusque cõcedat, ac proprium nobis atque perpetuum faciat. Itaque summâ pietate animi, summâ integritate opus est. Petenda venia, & detestandum seriò fugiendumq; quocunque iram ipsius irritavimus: id omni contentione danda est opera. quod ejus clementiam demereri queat. Nam si perversa cupiditate animus deflexus in terram, si libidinibus distractus malis & inquinatus est, qua ratione nitetur in superos? perrumpet cœlum? arcanum Dei penetrabit, ut audiatur? Hoc itaque restat, hoc connitendum nobis est, sic collaudemus misericordiam Numinis, sic imploremus ipsius opem, ut ejus rei fructus nobis cõstent. Quod igitur felix ac fauſtum sit, ad diem crastinum, si dederit Deus, supplicationes & sapietate animi ac veneratione obite: itaq; vos comparate ac gerite, ne sacræ huic solennitati vita & mores disconveniant. Faxit æternum Numen, quod omnia moderatur ac regit; ut qui exorientis Pacis solemnia in præsenti agimus, mox profligati ubique belli sancitæque quietis, & stabilitæ, quaqua versus, celebremus. PP. Profesto Johannis anno recuperatæ gratiæ M DC XXXV.

VI.

NE Reip. tantùm, ut hactenus, fortuna ac status deploraretur, sed personarum quoque illustriorum excessus illætabilis ejusmodi pietatis necessitatem nobis imponeret, Sereniſſimę Principis ac Dominæ, Dominæ Hedwigis, ex Regia Danorum Prosapiâ, Divi Christiani II. Ducis ac Electoris Saxoniæ Viduæ, obitus fecit. In qua cum tot ingentes animi corporisq; exstiterint dotes, tot maximarum virtutum exempla effulserint, quot in excelsioris fortunæ fœminam cadere unquam possunt; quod genus justitii, quæ tam exacta lugendi inveniri ratio poterit, quâ non suprema ipsius afficienda ac honoranda videantur? Atque de laudibus Heroinæ Sereniſſimæ ab aliis forte, & alio tempore instituetur oratio. Enimverò publicâ interest, ne gloria immortali digna Princeps ullo unquam tempore sileatur. Nunc id agendum nobis inprimis, ut quæ Elector Sereniſſimus, Dominus Nutritiusq; noster clementiſſimus, super justitio & luctu honori Principis maximæ instituendo publicè, indixit non ita pridem ac præcepit, hoc quoque ex loco, civibus nostris inculcentur magis, ne aut officii partes neglexisse penitus; aut in administrandis iisdem segnius, quàm decebat, versati fuisse videamur. Non rarò obliviscitur sui juvenilis animus. Non tam malitia ac

& celeres impetus habet: & itaq; aliovorsum sæpius rapitur, quàm sponte contendat, si sui potens satis deliberandi spatium nacta sit. Nec infrequenter accidit, ut symphoniaci chori per civitatem agantur noctu: sæpe in compotationibus atq; convictibus vocis, fidium, organorum cantibus in lętitiam ac hilaritatem animi impellantur. Sine culpa id quidem, si tempestivè, & satis decorè id fiat, nec per lascivias ac turpitudines id voluptatis denus vitietur. Nunc autem etsi ab istiusmodi rebus temperetur maximè; acroamata tamen musica neque in tempore & indecorè instituì, quotusquisque non videt? Ut intemperantis est, in luctu publico sectari tripudia atque lætitias; ita securam & infrunitam indolem arguit maximè, si quis ingentium hominum obitus negligenter habet. Accedunt mandata Electoris Sereniſſimi, quæ citra impietatem & sacrilegium propè violari haud queunt. Quare diligenter monemus nostros ac adhortamur, ut, quæ præsentis temporis ratio præcipit, quæ Sereniſſ. Elector demandat, sedulò cogitent & habeant pensi; nec quicquam hujusmodi rerum indulgere sibi inducant animum, quæ aliena luctu sunt, atque justitii publici legem evertant. Sicut in laudis partem cædet, si, quæ oportet fieri, & decet inprimis, observaverint probe; ita nostram animadversionem haud effugient, qui contra venire atque delinquere, rem sese dignam existimarint. PP. Dominica III. post Epiphan. Anno recuperatæ gratiæ M DC XLII.

VII.

REcurrit divino munere illa dies, qua ante hos centum annos B. Martinus Lutherus, Elias Noviſſimus, templo arcis, cùm nudius quintus ante Islebii, in patria sua, ubi componendæ controverſiæ inter Mansfeldenses Comites hactenus delectus arbiter operam dederat, decessisset, solenni funere illatus, & persolutis justis ritè ibidem conditus atq; humatus est. Id secum memoriâ repetens Sereniſſ. Celsiſſimusq; Princeps ac Dominus, Dom. Johannes Georgius, Saxoniæ, Juliç, Cliviæ ac Montium Dux, nec non Romani Imperii Præfectus, Prætorio atque Septemvir Elector, Dominus ac Nutritius noster clementiſſimus, cum reputasset apud animum summa illa & maxima beneficia, quæ operâ ac ministerio illius viri usus Deus in orbem Christianum contulit, mandata non ita pridem dedit ad nos, ut hodierno mane non tantùm pro concione publicâ & dicerentur & haberentur gratiæ DEO; sed à meridie quoque ab Ampliſſimi Collegii Theologici Decano (quas in præsenti partes plurimum Reverendus ac Excellentiſſ. Vir Dn. Johan. Hulsemannus SS. Theol. Doct. & Prof. P. itemque celeberrimus, nec non Electoralium Alumnorum Inspector meritiſſimus, sustinet) incomparabilis viri memoria adipsum illius tumulũ in templo arcis oratione Latina celebraretur. Nihil non dandum jussis principalibus est; & quis in eo non iis promptiſſimè pareat, quod sua quemq; pietas exposcat ultrò ac flagitet? Agite itaque, ô nostri, perpendite apud animos vestros tum bonitatem immensam Numinis, quâ terris indulsit virum illum, tot maximis animi atque ingenii dotibus instructum: tum qua virtute incredibili ipse atque invicta constantia purgandæ religionis negotium aggressus divinis auspiciis sit; qua felicitate atque successu denique idem perfecerit. Recogitate Ægyptias tenebras. & ultimam illam sub Pharaone Rege Ebræi populi servitutem, indeque imaginem capite illorum temporum, cum multo tristiſſima nox Christiano orbi incumberet, & absurdiſſimis superstitionibus pontificia tyrannis plerorumque animos quasi captivos

Mosis, & libertatem illam, in quam Jacobi posteri sic vindicati ab eo sunt, ut mox in lacte & melle fluentes terras, & exoptatissimi status possessionem transponerentur. Hæc enim vos admonebunt conditionis nostræ præsentis, in quam asseruit nos divinus vir Dei immortalis ductu ac ope; itaque effecit, ut non Canaiticæ quidem terræ amœnitates ac beatas copias; sed paradisum cœlestem, & felicitatis cujusdam divinæ, nec satis intelligendæ humano sensu, fruitionem perpetuam polliceri nobis atque promittere liceat. Quæ atque alia hujus generis, dum repetetis animo, non poterit fieri, quin per solennitatem hujus diei pro tantis muneribus auctori Deo, & reddere laudes, & dignas gratias agere sponte ac ultrò animos vestros inducatis. Cæterum oraturo Amplissimo Viro finitis sacris pomeridianis tam libenter navabitis operam, quàm nihil vulgare atque protritum de excellentissimo ejus ingenio, summaque doctrina vobis potestis promittere, qui luculentissimis rationibus vincet, B. Lutherum *non faciendi schismatis causa, & ambitionis inani; sed rebus necessariis adductum, innocentissimè ac integerrimè reformationis negotium, ne prolaberentur penitus res Christiana, suscepisse.* Vetustissima religio tenuit anniversario honore colere mortuos, adire sepulchra eorum, ornare floribus tæniisque, quin cereos quoque accendere, inferre epulas, libare unguenta ac vina, & honorare quasi superstites, quos functos venerabiliter recordarentur. Neque hoc in paganis hominibus licebit mirari; cùm quosdam Christianorum veterum, ad memorias martyrum, eorum natalibus, instituisse legamus convivia, & liberaliùs sæpe invitasse se, quàm locus & causa ipsa permitteret. Ac licet haud improbemus simplicitatem affectus; laudare pietatem tamen haud possumus, & libertatem illam, in quam Jacobi posteri sic vindicati ab eo sunt, ut mox in lacte & melle fluentes terras, & exoptatissimi status possessionem transponerentur. Hæc enim vos admonebunt conditionis nostræ præsentis, in quam asseruit nos divinus vir Dei immortalis ductu ac ope; itaque effecit, ut non Canaiticæ quidem terræ amœnitates ac beatas copias; sed paradisum cœlestem, & felicitatis cujusdam divinæ, nec satis intelligendæ humano sensu, fruitionem perpetuam polliceri nobis atque promittere liceat. Quæ atque alia hujus generis, dum repetetis animo, non poterit fieri, quin per solennitatem hujus diei pro tantis muneribus auctori Deo, & reddere laudes, & dignas gratias agere sponte ac ultrò animos vestros inducatis. Cæterum oraturo Amplissimo Viro finitis sacris pomeridianis tam libenter navabitis operam, quàm nihil vulgare atque protritum de excellentissimo ejus ingenio, summaque doctrina vobis potestis promittere, qui luculentissimis rationibus vincet, B. Lutherum *non faciendi schismatis causa, & ambitionis inani; sed rebus necessariis adductum, innocentissimè ac integerrimè reformationis negotium, ne prolaberentur penitus res Christiana, suscepisse.* Vetustissima religio tenuit anniversario honore colere mortuos, adire sepulchra eorum, ornare floribus tæniisque, quin cereos quoque accendere, inferre epulas, libare unguenta ac vina, & honorare quasi superstites, quos functos venerabiliter recordarentur. Neque hoc in paganis hominibus licebit mirari; cùm quosdam Christianorum veterum, ad memorias martyrum, eorum natalibus, instituisse legamus convivia, & liberaliùs sæpe invitasse se, quàm locus & causa ipsa permitteret. Ac licet haud improbemus simplicitatem affectus; laudare pietatem tamen haud possumus, quæ assumeret. Vobis adire ad sepulchrum Lutheri licebit sine reprehensione & culpâ, si (quod magnopere vos adhortamur) sobrium, si religiosum, & exultantem divinis beneficiis; si studiosum audiendi ea, quæ ibi dicentur, animum afferetis; & taciti Deo allegabitis preces, ut parta per virum divinum nobis munera perpetuò durent. Id enim si obtinebimus, semper fulgebit terris cœlestis veritatis lux; nec cuiquam obsepta via erit ad Servatorem communem, in quo uno spes omnis vitæ æternæ collocata & posita est; nisi qui fastidita despectaque angustia callis, & difficultatem tristitiamque itineris horrens, læta illa ac plana seculi præferat, aut illecebrosa perfidiæ artibus captus, in id exitii se ultrò præcipitet, unde emergendi deinceps spes nulla sit super. PP. Dominica Reminiscere, anno recuperatæ gratiæ. M D CXLIV.

VIII.

QUi mercaturam exercent, tantô ardore tantoque id agere consueverunt studio, ut nulli labori opei æque parcant, si quâ emundis vendundisque mercibus rem facere possint. Non illis infame naufragiis mare, non latrociniis infesta itinera, non cœli ventorumque iræ terrorem incutiunt. Labores omnes, molestias, atque pericula spes affulgentis lucri superat, nec quicquam durum videtur, quod opes divitiasque promittere habeat. Quod si eâdem contentione animi bonarum literarum studia prosequeremur, Deus bone, quanta doctorum virorum copia orbem terrarum velut inundaret? Nunc quum juventus pleraque fracta & emollita voluptatum deliciis nolit severâ lege proficere, plusque in comendo corpore, quàm animo utilibus præceptis componendo discipli-

sciplinisque pulcherrimis exornando dedita sit, multi inveniuntur quidem, qui docti, quieruditi videri velint; sed qui ex vero sint,

Vix totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis ostia
Nili,

reperias. Neque enim frigidè tantum studia; sed & præposterè à plurimis atque ineptè tractantur. Quàm multos videas qui, quum vix ferulis se subduxerint, vix animi ruditatem Grammatici exemerint doctrinâ, mera Θεολογικὰ crepent, sermocinentur, disputent. Non absimiles illis, de quibus Gregor. Nissenus alibi: χθιζοὶ καὶ πρωιζοὶ ὄντες τῶν βαιάνων ἐπιτυδευμάτων ἀμύητοι, αὐτοσχέδιοί τινες τῆς θεολογίας δογματισταί. Nam dum ad vota properant, præcipitant omnia, nullosque laborum aut studiorum gradus faciunt. Quo fit, ut seipsos decipiant, & alios in eosdem errorum laqueos induant. Ita enim ferè obtinet, ut quæ quisque perperam didicerit, in senectute nolit confiteri. Perinde & circa Jurisprudentiam, & circa alias ingentes artes peccari quotidie videas; in quas plerique parum instructis & præparatis animis irruunt, & sic prophanant ac polluunt. Sed persequi ista, instituti nostri ratio non est. Attingere tamen libuit; dum Operarum nostrarum Catalogus iterum, *Quod bene vertat Deus*, esset publicandus, ut, quid cavendum sibi, viderent nostri, & ita sibi consulerent. Vestrum erit ista admittere in animum, probeque perpendere, tum tempore atque occasione sedulò uti

Quam si occuparis, teneas: elapsam semel,
Non ipse possit Iupiter reprehendere.

PP. Dominica XXIV. post Trinitatis, Anno M DC XXI.

IX.

NUlla alia ferè res magis necessaria in studiis, quàm ordo est. Ille primum, ille secundum, ille ultimum conficit. Qui in alta eniti vult, per gradus ascendit: qui in aliquem locum cogitat, certis viis & itineribus pergit; vagari ac digredi, aut nunquam aut nimis tarde, quò cogitamus, adducit. Prorsus ita in studiis est: eligendi certi auctores, describenda in sua opera tempora, & ineunda ratio, quid quaque ætate discendũ, quid omittendum sit. Infantes ac pueros lacte & mollioribus ejusmodi cibis videmus pasci, quum adultioribus solidæ præbeantur carnes. Simili modô & hîc arbitrandum est, nõ quamlibet doctrinam promiscuè convenire omnibus sed aliam tyronum, aliam proficientium debere esse. Perpendent hoc secum nostræ alumni disciplinæ, &, quia nunc iterum, *Quod felix faustumque sit*, Catalogum Lectionum, quas in futurum semestre, si Deus dederit, proposituri sumus, edimus, videbunt prudenter, ecquid pro ratione tam ætatis, quàm profectuum etiam cuilibet poterit convenire. Cogitabunt simul, quod Tragicus dixit:

Ætate fruere: mobili cursu fugit.

Quod præceptum, si ulla aliâ in re, in studiorum certè observare multò salubberrimum est. Serum est parsisse in fundo: serum etiam velle discere, quum ætas idonea studiis abiit, quum omnis occasio præterlapsa est.

Dum loquimur, diffugit invida
Ætas. Carpe diem, quam minimum credule postero.

PP. Dominica XXVI. post Trinitatis, Anno Epochæ Christianæ M D CXXIV.

X.

QUod felix fauſtumque ſit, & ſalutare Academiæ noſtræ ac glorioſum, nunc iterùm vobis exhibemus elenchum ſive catalogum lectionum publicarum, quæ æſtivo hoc ſemeſtri & delectu exquiſitæ, & ordine non inconvenienter diſpoſitæ explicabuntur. Hortamur autem omnes, qui non inanem eruditionis umbram captant, ſed veram ad ſapientiam adſpirant, ut caveant ſedulò, ne tantâ bene gerendæ rei occaſionem præterlabi patiantur. Nam cum tam brevibus ſpatiis incluſa & coarctata vita noſtra ſit; tamque anguſtæ nobis mentes datæ ſint, quę omnem varietatem rerum ac copiam vix cogitatione aſſequi, ne dum complecti ac capere valeant: atque eruditiſſimos adeò, ſi non omninò nihil cum Socrate, at parum ſcire ſe tamen, fateri oporteat; tantò avidiùs & arripiendum eſt tempus, quod præſtò eſt, & collocandum prudentius, atque cavendum denique magis, ne poſt acceptum damnum ſapere demum incipiamus. Deum Opt. Maximum ſupplices veneramur, & ardentibus ſuſpiriis gemitibusque oramus, ut Patriæ noſtræ dulciſſimæ, & huic inprimis Sioni ſuæ, tempora largiatur tranquilla, atque ab omnibus quâ publicarum, qua privatarum calamitatum caſibus libera atque ſecura. PP. Dominicâ Trinitatis, Anno Chriſtiano M D CXXVII.

XI.

PUblicamus iterum, quod bene vertat Deus, operarum noſtrarum Catalogum, & quid à quoque noſtrûm in ſtudia veſtra alenda perficiendaque hoc ſemeſtri conferetur palàm ſignificamus. Imitati mercatores, qui merces ſuas aliquando per præconem notitiæ publicæ edi curant, ut, quibus opus eſt (petere ac præſtinare in tempore poſſint. Veſtri itaque officii erit, occaſionem arripere, & uti tempore, quod ſemel amiſſum revocari non poteſt. In modum fluminis labitur: ad inſtar ſomnii effùgit: ejusque celeritatem tum intelligimus demum, quum jam ab eo relicti ſumus. Quid comperendinamus itaque bona ſtudia? Quid in futurum rejicimus noſtras ſpes? Meliora prætervolant, deteriora ſuccedunt. Velut in vino, ita in ætate noſtra bonum maximè, quod primum abit.

Optima quæq; dies miſeris mortalibus ævi
Prima fugit.

maximus Vates canit. Id ergo ſacri oraculi inſtar ſubinde obverſetur animo, & excitet eum, ut dum adhuc facilis atque tractabilis eſt, ad meliora convertatur. Dum genua virent, dum, ut ille ait, juventus ridet, incumbendum bonis literis eſt. Id enim tempus ferendis laboribus, id exercendis ingeniis pariter atque corporibus idoneum maximè. Quod ſequitur, ſegnius atq; languidius, quia à fine propius eſt. Hoc ergo toto agamus animo, ut id prenſemus, quod præ manibus adeſt; repugnantes non niſi ſtultorum cantilenam eſſe ac votum,

O mihi præteritos referat ſi Iupiter annos!

Quod reſtat, Deum precamur, ut labores & rectas actiones noſtras ſemper proſperet atque fortunet. PP. Dominicâ XXIII. Trinitatis, Anno Chriſtiano M D CXXVII.

XII.

ORigenes, ille longè eruditiſſimus Græcorum Patrum, in libris, quod contra impium Celſum direxit, auctor eſt, Pythagoreos, iis, qui deſerta Philoſophiâ imperito vulgo

vulgo se miscuissent, cenotaphia exstruere solitos: ac si pro mortuis habendi sint, qui detegere ignorantiam animo, & illi salutares doctrinas inducere insuper habeant. Atque reverà ita est: vix esset operæ pretium nos natos esse, si pari ferè conditione cum brutis transeamus vitam, nec in sapientiæ arcem laboremus contendere. Etenim si quis is est, non quem caussarium istud (ut cum Seneca dicamus) & fragile corpus in oculos ingerit, sed quem cujusque animus ac mens ostendunt: equidem & illa vera vita ut sit necesse est, non per quam corpori bene est, sed per quam animus viget maximè, & super caduca ista rerum mundanarum sublatus velut in divinitatis consortium venit. Id autem à sola sapientia exspactandum esse, quam bona studia mortalibus præstant, in confesso, opinor, est. Quocirca, Poeta vetus filio suo hoc vel in primis inculcat:

Instrue præceptis animum, nec discere cesses:
Nam sine doctrina vita est quasi mortis imago.

Utinam hoc non tam legendum proponere, quàm sanctè custodiendum in intimum depangere pectus possimus nostris? Ita enim sperandum foret, ut literarum studia ne tanto evilescerent opere, neque nos etiam in Auditoriis, tanquam in solitudine, versaremur. Quicquid tamen sit, non retrahemus nos manum; quin strenuè potius agemus partes: arbitrati, bene satis navatam operam, quę vel paucis prodesset. Non dubitamus autem reliquorum, qui & publicos Doctores negligunt, & domi suæ vix bonæ cuipiam rei studeant, sortem, eandem futuram cum Phrygibus, quos serò sapere, proverbium clamat.

P. P. festo Ascensionis Christi, anno Epochæ Christianorum M DC XXIIX.

XIII.

XEnophontenusille Ischomachus, præcepta uxori, de disponenda aptè ac commodè suppellectile, & instrumento domestico, daturus, ante omnia ipsi ordinem seu τάξιν prolixâ suavissimaque oratione commendat. Ostendens, nec esse pulchrius quidquam ordine in rebus hominum, nec ullum aliud utilius unquam atque præstantius. Nec enim sine eo aut chorum concinne posse instituì, aut navem contra hiemes ac tempestates ornari satis, aut ullum, vel florentissimum exercitum adversus hostiles copias firmum atque invictum præstari. Quod si negotia pleraque, in quibus aliquid momenti positũ est, nec ritè suscipi, nisi rationem ordinis præcipue habeas, nec dextrè atque feliciter deponi possunt; sequitur, eundem in studiorum re, si quidquam aliud, maximè necessarium esse. Quocirca sicut imprimis optandum est, ut omnes, qui Musis, ut loquuntur Græci, litare cupiunt, Ischomachi similes, hoc est, studiosissimi observatores ordinis sint; ita omninò statuendum, eosdem mirum in modum sibi consulturos fore, si Athenienſem illum Callimachum, sive pictorem, sive statuarium, artificem certè absolutissimum, imitentur, qui usque adeò sui semper calumniator fuit, ut Plinius memorat, nec ullum finem diligentiæ habens, ut ob id κακοζήλους vulgò appellaretur. Nempe ita existimabat prudentissimus vir, nihil magis officere eorum conatibus, qui ad perfectionem quandã contendunt, quàm confidentiam nimiam ac sui amorem. Quo excæcati, videre non possint, quid desit ad summam: & ita fiat, ut dum plus sibi, quàm par est, tribuunt, & seipsos decipiant, & aliis ridendi materiam suppeditent. Illis comparandi scilicet, qui delirantes ex atra bile, habitudinem corporis ad

umbræ ſuæ magnitudinem exigunt, & neſcio quid, Giganteæ molis imaginantur ſibi, quũ ſæpe parum abeſt, quin inter Pygmæos ac Nanos cenſeri debeant. Certè ut ἀταξίαν nihil perniciosius in ſtudiis eſt; ita nec minus iisdem incommodi & δοκησισοφίαν affert. Cui utrique vitio ut præcluderemus aditum, & quosdam velut clatros objiceremus, nunc iterum operarum noſtrarum Indicem publicandum exiſtimavimus. Id non facturi, ſi putaremus; non eſſe adeò opus magiſtri opera, qui & aperiat viam, & facem præluceat; ſed ſatis quemque domi habere virium, quibus freti, in illa

Edita doctrinâ ſapientum templa ſerena,

ſuo & proprio Marte pervenire poſſent: quod ſibi δοκησισοφοι quidam & αὐτοδίδακτοι fruſtra perſuadent. Nam tantam curam in diſponendis, pro captu & utilitate diſcentium, Operis noſtris dum adhibemus, quid aliud agimus, quam ut nihil antiquius habendum ordine demonſtremus? Veſtrum nunc erit, id quod ex uſu ſtudiorum quàm maximè eſt, habere penſi, & cogitare nihil dilabi celerius, quàm occaſionem & tempus. Eamq; turpiſſimam omnium eſſe jacturam, quæ per negligentiam venerit. Quod reſtat, Deum veneramur, ut ſecundet cœpta noſtra & bene evenire ſinat. PP. Wittebergæ Dominicâ poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXIX.

XIV.

PRoponimus iterum, quod bene vertat Deus, Prælectionum noſtrarum, quæ hoc ſemeſtri hyberno habendæ, Indicem: non tam ut ſatisfiat antiquo mori (quod tamen & ipſum fieri par eſt) quàm ut rectè conſulatur ſtudentibus, atque illorum adeò excitetur induſtria, ſic, quaſi inſtitorum, quum rerum promercalium publicè præconium agitur. Quis neſcit, accidere ſæpius, ut quis tũ demum animadvertat, quid domi opus ſit, quum venit in forum, & varias ibi merces expoſitas viderit? Nec dubitamus inveniri non rarò etiam, qui tum primùm cognoſcere incipiant, quas ſibi præcipuè ſtudiorum partes debebant habere commendatas, cùm hîc de univerſis prope ſubmonentur. Duo autem cumprimis ſunt, quæ huc à noſtris afferri debent, delectus atq; cõſtantia. Namq; & prius diſpicere oportet, quæ adminiſtranda ſuſcipias, & quum ſuſceperis, gnavitate ac perſeverantia opus eſt. Nam benè incipere, & mox deſinere turpiter, vel nec incipere etiam eſt. Illi autem, qui ſimul omnibus vacare volunt, cum ſeſe miſerè macerent, nihil ferè proficiunt.

Pectora noſtra duas non admittentia curas.

Neque enim fieri poteſt, ut in tantâ varietate rerum vel audiendo aliquis diſcat omnia, vel, ſi didicerit, memoria rectè contineat. Et accidit ferè illis, quod catillonibus ſolet, qui ut multa variaq, deguſtent ac devorent, tamen nec veram voluptatem in præſenti capiunt, & ſibi impoſterum non leviter nocent. Namque in nutrimentum pauca cedunt, & quæ ingeſta temerè, cruda ferè trãsmittuntur: quò fit, ut & corporis honor diffluat, & multi præterea morbi generentur. Quocirca deligenda ea præcipuè, quæ & ingenio, & ætati, deinde conditioni quoque noſtræ ac loco conveniunt. Iſta arripere, iſta urgere ſedulò ac ſtudioſè oportet. Qui verò domi ſuæ, & lectione mutuâ ſe magis proficere poſſe perſuaſerunt animo, quàm ſi Magiſtros atque Doctores publicos auſcultent, illis minimè cum Epaminonda excellentiſſimo Græcorum Imperatore convenit,

de quo Cornelius Nepos; *Audiendi*, inquit, *studiosus erat: ex hoc enim facillimè disci arbitrabatur.* PP. Dominicâ XXIV. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ M D CXXX.

XV.

QUod Academiæ nostræ & Reipubl. literariæ bene evenire Deus velit, sub hujus semestris hyberni auspicium materiarum Catalogum, quam quisque nostrûm pro Lectione publica tractaturus est, more majorum edimus & publicamus. Nam cum ex variis doctrinis hoc sapientiæ, ut ita dicamus, templum extruendum sit (scire cumprimis utile, quam scientiæ aut disciplinæ partem ex publicis nostris operis discendam & hauriendam quisque habeat: ut eò melius deinceps privata quoque studia constitui ac ordinari possint. Vestrum itaque nunc est, Juvenes Optimi, uti ætate, nec prætermittere occasiones, quæ semel elapsæ revocari non possunt. Uti nunc corpus præcipue pollet viribus, ita ingenium quoque atque memoria quàm maxime valet. Quocirca habenda diligenter ratio temporis, & studiosè navanda opera, ne postea præteritorum annorum frustra transmissos dies redire denuo stultè optetis. Interim, votis supplicibus Deum immortalem, Patrem misericordiæ, veneramur ac obtestamur, ut bellum pestemque, & quæcunque alia turbare quietem studiorum, & calamitatem ac vastitatem Academiæ nostræ afferre possunt, longè avertat à nobis atque depellat. PP. Dominica XXI. Post Trinitatis, Anno M D CXXXI.

XVI.

EDimus iterum ac promulgamus nostrarum Lectionum Indicem: non quidem moris dicisve causa; sed ut cuilibet possit constare, quid quisque nostrûm sibi imperaverit pensi, quibusque præcipuè vos dare operam conveniat. Neque enim apta sunt omnibus omnia; sed ut ætatum, sic studiorum quoque dantur gradus. Ac sicut alio cibo pueris, alio illis opus est,

——firmata viros quos fecerit ætas:

ita aliis studiis occupandi tirones sunt, aliis rursus, qui tempore aliquo in castris, ut ita loquamur, Musarum meruerunt. Quod qui negligunt, & parum habent pensi, & interrumpentes discendi ordinem alta & graviora consectantur, quum levia nondum atque vulgaria teneant, cùm sibi ipsis nocent plurimùm, tum multum literis afferunt detrimenti. Quocirca videbitis, has vobis deligatis operas, quæ & ad vestrum propositum faciant, & modum ætatis atque profectuum minimè excedant. Quod reliquum est, orare ac venerari Deum cumprimis oportet, ut utrobique rem rectè succedere sinat, eaque omnia longissimè avertat à nobis, quæ interpellare hæc dulcissima Musarum otia, atque pro literis & eruditione, inscitiam, ruditatem, barbariem; pro pietatis ac humanitatis studiis, crudelitatem, insolentiam, stupra atque rapinas inferre possint. Quæ uti perpetuò comitantur bella; ita per pacem nunquam inolescere solent, quàm cum corruptis moribus ad ruinam atque interitum omnia vergunt. PP. Feria II. Pentecostes, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXXII.

Quod

QUod de carminibus Poëta ſtatuit, vacuæ mentis opus eſſe: id non inepte de univerſis ſtudiis pronunciari poteſt. Neque enim ulli eorum parti ſatis ſeriò, & cum inſigni aliquo fructu, attendi poteſt, ubi diſtractus aliis curis animus ac fatigatus veluti, omnia obiter & perfunctorie agit. Eſt enim ea ferme humani ingenii conditio, ut vix niſi uni rei vacare recte queat. Sed mirum quàm bellorum animorumque tumultus turbare ac impedire ſtudia ſolent. Nam cùm aſſidue futurorum metu aut ſpe modò deprimitur, nunc verò erigitur, conſtare ſibi ſatis nō poteſt, & ſemper fluctuat atque ſollicitus eſt. Deinde innatum ferme curioſitatis hominibus ſtudium eſt: & quando magis ſatagimus cognoſcere, quid hîc aut illic geratur rerum, quàm belli tempore? Qua ſolicitudine dum occupata mens eſt, remiſſius cætera omnia atque frigidius tractat. Accedunt & turbæ ipſæ ac ſtrepitus, quæ arma perpetuò comitari ſolent, magno impedimento ſtudiorum, quę ſolitudine ac ſilentio cumprimis juvantur. Quicquid autem fuerit, & licet inter media arma verſantes, non ſatis commoda Muſis ac ſtudiis tempora nacti ſimus, tueamur tamen partes noſtras, & pro virili quiſque ſuorum ſtudiorum curſum teneat. Quo fine hunc publicarum Prælectionum ſyllabum in futurum ſemeſtre (quod bene vertat Deus) promulgamus. Ut poſſit cōſtare de penſo, quod ſibi quisque Profeſſorum delegerit. Veſtrum erit uti tempore, & nullam negligere occaſionem diſcendi. Præcipue verò aſſiduis votis impetrare à Deo, ut ponat tandem hic turbo atque tempeſtas: ne quaſſata plus ſatis atque afflicta patriæ navis, diſſolvatur penitus pereatque PP. Dominica XXIII. poſt

XVIII.

CUm Index publicarū Prælectionum in futurum ſemeſtre, pro more ac conſuetudine Academiæ noſtræ edendus eſſet, duo commonenda videbantur non præter rem, quę iis, qui in doctrinarum ſtudiis verſantur, obeſſe mirifice, & magnum afferre impedimentū ſolent, quò minùs ad excellentem aliquā ſolidamq; eruditionem aſpirare poſſint. Quorum alterum eſt, cùminani quadam doctrinæ perſuaſione dementatus animus ferocire veluti incipit, & cæteros omnes aut fungos putare, aut certe tales, quorū operâ ſtudioq; nihil indigeat, cùm ipſemet ſibi omnia ſit. Alterum, cùm alios quidam aſſectandos ſibi & auſcultandos aliquis ſtatuit, quorum induſtriâ ſe doctiorem fieri poſſe exiſtimat; ſed omnia confuſe & ſine ordine agit. Illud ab inſita vanitate oritur; hoc ab imbecillitate judicii pendet. Nam quamvis diligentiâ induſtriamque promittere videatur talis, ſine quibus nemo præclarum aliquid egregiumque poteſt conſequi; tamen cum prudentia progrediendi recte in ſtudiis careat, fit, ut ſua involvat ſtudia potius ac intricet, quàm ut feliciter expediat atque abſolvat. Illi verò pueris ſimiles ſunt, qui ab ſe, & ſine manuductore conantur incedere, cùm tamen nondum ſatis virium habeant: quos peſſime ſæpius illidi ſolo videas, & dare ſtultæ ac incōſideratæ fiduciæ pœnas. Neque enim fieri poteſt, quin in turpiſſimos errores induant ſe, qui ſibimetipſi & magiſtri pariter & diſcipuli ſint; aut ea diſcant, quæ certe in publicū nihil, aut parum utilitatis præſtare poſſunt Quô ſemetipſos perdūt pariter, & alios fallunt, qui optimam ſpem de illis conceperant Fugite, fugite, ô noſtri, & cavere utrumque

prū

prudenter discite, si & bene consulere vobis cupitis,& bene etiam de publico mereri. Cui cùm meliorem & potiorem esse partem, ut Sapientes statuunt, debeamus, equidem sicut in cæteris,ita & in studiis quoque eò assiduè respicere semper oportet. Quàm autem vos adhortamur, ut nostras has operas,quas promulgamus, habere velitis pensi, quo δικηστοφίας declinemus vitium; tam commonefacimus etiam, videatis probe, quos sequi debeatis præcipuè, quique & ætati vestræ & studiis quam maxime profutura promittere queant. Qua in re,si qui parum fortassis sibi ipsi consulere poterunt;prudentiores audiant,& monitis eorum fideliter obsequantur. Ita fiet,ut ordine justo procedentes,ad exoptatum studiorum finem cũ tempore veniant. Reliquum est, precari Deum immortalem, ut is labores nostros ac conatus secundare bene ac prosperare velit, ac longè arcere bellorum tumultus, inter quos vix esse Musis doctis locus ac studiis potest. PP.Domin. Exaudi ,Anno recuperatæ gratiæ M D CXXXII.

XVIIII.

ETsi inter has turbas,& armorum strepitus vix bonâ satis fide invigilari sapientiæ studiis potest, quæ sibi vocantem unicè animum postulant, non avocatum externis curis,aut metu atque terroribus perturbatũ, non deserenda tamen statio, aut prorsus de literis desperandum est. Quin obluctari seculo potius, & strenuè tenere clavum oportet,ac laborare, nẽ tempestates istę, quæ fremunt, demergant hanc navem nostram penitus,utut eam concutiant ac quassent. Qua de caussa iterum pro Academiæ more ac cõsuetudine operarum nostrarum promulgamus Indicem, ut inde constare possit, quid quisque sibi de nobis futuro semestri sperandum & promittendum habeat,quo locupletare eruditionem atque in omnis generis sapientię studiis salubriter possit proficere. Vestrum erit uti temporibus, quamdiu licebit & fas est,& cæteris omnibus posthabitis rebus, id unum agere,cujus caussa Academiæ nostræ dedistis nomen. Magna ac divina res eruditio & sapientia est : itaque sine labore & studio constare nemini potest. Diffusa eadem atque immensa, ut ad perdiscendũ nec tota ætas sufficiat. Nihil procrastinandum itaque; nihil differendum est. Et quando ingenium, memoria, corpus ipsum denique, magis, quàm in adolescentia & juventute, viret? Quocirca tum maximè navare operã studiis oportet, ne postea per senectutem inepti ad perferendos labores facti,frustra alterius & cum dolore magnum spectetis acervum. Deus conatus nostros laboresque prosperet,ac feliciter evenire sinat; PP. Dominica XXVII. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXXIII.

XX.

NOn possunt non florere studia, & magni progressus ad sapientiam fieri,cum & præclarè funguntur partibus, quibus docendi incumbit provincia; & ii, qui discere debent, nulli labori ac operæ parcunt. Ac præceptoris quidem munus est, proponere fideliter ac instillare suorum animis,quę idonea maximè & profutura atque utilia visa fuerint : discipuli autem videre debent, ut hauriant probè, quæ traduntur, & meditatione assiduâ ita induant animo,ut velut suis ac propriis uti possint, quocunque tempore opus sit,quæ aliunde acceperint. Sed excitat alter alterum; & sicut industria Præceptoris ac vigilantia gnavum ac sedulum discipulum facit; sic hujus contra frigus & somnolentia alacritatem magistri & studium

quando nunc iterum, quod bene vertat Deus, operarum noſtratum publicamus Indicem, id laborate atque contendite, ut tantum diſcendi ardorem in Auditorio afferatis & ſtudium, quantum præclaræ voluntatis conſulendi veſtris commodis, quantum & fidei ac ſedulitatis in docendo, probabimus vobis. Deus laboribus noſtris benigne annuat, & hanc urbem, hanc Academiam, tutam, ſalvam, ac florentem ſemper præſtet. PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXXIV.

XXI.

QUod maximum momentum ad res optimè gerendas magnus ille Alexander conferre ſtatuit, *nihil procraſt nare:* quo orbem terrarum etiã ſe ſubegiſſe profeſſus eſt; id & cumprimis ad conſequendam eruditionem facit. Neque enim quicquam eam magis impedit, quàm differre ſtudia, & ducere tempus, & neſcio quid morarum nectere, dum interim & ætas labitur, & optimæ occaſiones prætervolãt, quæ occupatæ emolumenti quamplurimũ afferre ſtudiis potuiſſent. Non adoleſcentia nobis perpetuò floret: non ſuus ſemper ingenio manet vigor: infinitis caſibus noſtræ noſtrorumq́, expoſitæ res ſunt, unde accidere poteſt, ut minus rectè ſumtus procedat. Sed neque ſemper optimorum præceptorum copia adeſt: & plurimis Academiâ non ut domo, ſed ut hoſpitio tantum, uti licet. Itaque injicienda præſentibus manus, arripiendumq́ue quod præſtò eſt, quod futurorum omnis incerta & fallax expectatio. Nulla res divinior eruditione & ſapientiâ eſt. In qua una vera vita poſita. Et hujus munere vivere ac ſupereſſe poſſumus etiam, cum jam obiimus diem.

ceſſes:
Nam ſine doctrina vita eſt quaſi mortis imago,

Poëta monet. Et ille de Portica Sapiens canit: *Otium ſine literis mors eſt, & vivi hominis ſi ſepultura.* Enimverò animis potentiſſimum vivimur homines. Quam autem mentis vitam aliam ſtatuemus, quàm ſapientiam & veritatis cognitionem, quæ ſine doctrina conſtare non poteſt? Sed quò præclarior ac excellentior res eruditio, eò majore labore ſtudioq́; paranda eſt. Nunquam maxima vili conſtant: & fecit neſcendi quoq; hanc legem natura, ut nobiliſſima anima diutius parentum viſceribus contineantur. Itaque nihil ceſſandum, nihil procraſtinandum in ſtudiis eſt. Uti tempore, uti ætate; incumbere totis viribus & contentione animi oportet, dum & occaſio præſtò eſt, & genua, ut Poëta loquitur, virent. Stultorum eſt optare, utinam redire in juventutem liceat! utinam mihi præteritos annos reddat Deus! Nihil dimittit unquam ſapiens, quod aptum ſibi ac utile ſenſerit. Neque enim ignorat, fronte capilletam, poſticâ calvam eſſe occaſionem. Hæc nunc præmittere viſum fuit in præſenti, dum operarum noſtrarum pro conſuetudine veteri Indicem edimus. Ut intelligatis quid veſtri officii ſit, & quomodo vos comparare oporteat. Quodreſtat, Deum precamur, ut quicquid hujuſmodi & nunc molimur, & ſuſcipiemus impoſterum, id proſperare, & Reipub. commodis cedere clementer velit. PP. Dom. XXVI. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXXIV.

XXII.

QUod apud Principem Poëtam illa fatidica anus Anchiſæ filio, de futuris cladibus.

cibus atque laboribus, quibus objiciendus esset, ipsum commonens, subjicit,

Tu ne cede malis; sed contra audentior, ito:

Id sibi quisque hodie in statione muneris sui, & nos cumprimis inclamare nobis debemus, quorum conditio dura præcipuè incertaque existimanda est. Oppugnantur enim ex omni parte propemodum literæ bonæ: & licet sint magnæ ac generosæ animę, quæ ferre libenter opem velint; tamen sub isto armorum bellorumq; onere ita omnes premimur, ut neque Hercules ipse, quem Musageten appellarunt veteres, suum tueri nomen posse videatur. Tamen obluctandum seculo fortunæq; est: & licet vix quicquam sperandum superet, nihil interim tamen desperandum statuamus. Est qui hæc omnia, quæ facimus patimurq; homines, audit & videt Deus: qui ut citato turbine res hominem versat, ita facilè nobis meliora lapsis donare tempora potest. Itaq; agamus nostras partes strenuè, & inter medios turbarum clangores persistamus, Musarum & Sapientiæ nomen celebrare; nobis ipsis tandem, si nemo alius, quod Deus avertat omen, auscultare amplius velit, cantaturi. Quo fine Catalogum Operarum nostrarum nunc iterum, quod felix faustumq; Deus esse jubeat, edimus: monentes nostros, ut antur tempore, & dum fas est & licitum, non desinant Musas & Gratias amabili, ut ille apud Tragicum ait, conjungere copulâ, iisq; mercibus instruere animum, quas nulla bellorum vis incipere, nulla tempestas submergere potest: quæ sicut ipsi animi nostri, quorum sunt, perennes atque æternæ sunt. PP. ad diem X. Maij, Anno recuperatæ gratiæ: M D CXXXV.

XXIII.

PRo more & consuetudine hujus Academiæ nunc iterum operarum nostrarum, sive Prælectionum publicarum, quas quisq; nostrûm hoc hiberno semestri habiturus, edendus Catalogus est. Quod dum facimus, meritò Deum veneramur, ut hos labores nostros suis juvare opibus ac bene prosperare velit. Nam sine ejus auspiciis nihil à quoquã aut doceri præclarum aut disci potest. Hic est, qui movet mentes nostras atque informat, ut artes pulcherrimas & reperire & accipere queant. Nam sicut tibiæ sine inflantis spiritu ab se nihil canunt; ita silent omninò nostri animi, & obmutescunt quasi, nisi superior illa & sapientissima mens inspiret ac regat. Vos autem, quorum causa hęc omnia instituuntur à nobis; quorum commodis omnis nostra industria militat, ita vos comparate, ut Hesiodei illius nunquam non vobis in mentem veniat.

οὐκ ἀπὸ δρυὸς ἐστὲ; πάτερ δὲ καλίζεις. Non eunt dies, sed volant: & quod semel abiit tempus, nunquam revertitur. Itaque injicienda præsentibus manus; incertum est omne quod expectatur: nec quicquam paratis majori noxæ sæpius fuit, quam distulisse. Plus detrimenti studiis procrastinatio, quàm festinatio nimia affert. Hæc facit, ut imperfectè sciamus, quæ obiter discimus, illa non rarò, ut omnia ignoremus. Facilè enim intervenire casus possunt, qui nos à studiis plane abstrahant, priusquam appetat, quod expectavimus tempus in destinatum. In aliis aliquando salutaris cunctatio est: in studiis vel ignaviæ culpam vel stultitiæ habet. PP. Dominica XIII. post Trinitatis, Anno M DC XXXV.

XXIV.

SIcut officii noſtri eſt, docere & profiteri publicè, quæ aſſignata cuique & commendata ſapientiæ pars; ita vos decet, arripere occaſionem, & diligenter ſequi, quæ proponuntur. Neque enim ab ſe quisquam temerè doctus aut ſapiens unquam factus eſt. Multa legere, multa audire ac diſcere, nec ex uno, oportet. Eſt quidem magna humani ingenii divinitas: ſed tamen omnes complecti artes & literas, quotusquisque poteſt? Ac licet complectatur aliquis, tamen unus ſufficere docendis omnibus non queat. Quocirca diſtributæ partes ſunt, velut in tabula: primasque alii, alii ſecundas tenent. Hoc eſt; divinæ aliqui, aliqui humanæ ſapientiæ militant: qui & ipſi in ſuas claſſes ac ordines deſcripti ſunt, prout ratio ejus exigebat. Quemadmodum verò in ædificio nemo & ingredi ſimul per limen domus, ſimulq; in ſummo poteſt conſpici: ita in ſapientiæ ſtudiis, facere gradus, & in faſtigia eximo eniti oportet. Quapropter dum Lectionum noſtrarum Catalogum pro conſuetudine veteri nunc iterum edimus, minimè equidem id intuemur, ut ſibi aliquis in omnia ſimul incumbendum ſtatuat, ſed verò ut videas, quò ſibi eundum deinceps ſit, quæ velut itineris imponendæ partes, ubi perſpexerit, quonam in loco ejus verſentur ſtudia, & in quem finem illa dirigenda ipſe ſtatuerit ante. Ad quem perpetuò conitendum, poſtquam fixus eſt ſemel. Nam & qui ſcopum ferire vult, eò & manum & oculum & arcum intendit. Agite itaq;, & date operam, ut ſtudium veſtrum atque ſedulitas induſtriæ noſtræ fideiq; reſpondeat. Deum immortalem veneramur ſanctè, ut hos labores noſtros fortunet ac proſperet, & diuturnis iſtis calamitatibus, quas tanto tempore patimur, exoptatiſſimum finem, compoſitis bellis undique, imponat. PP. ad d. XXII. Maij, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXXVI.

XXV.

PRomulgamus nunc iterum pro conſuetudine Academiæ Prælectionum publicarum, quod bene vertere Deus velit Indicem: quò omnibus conſtet, quid quisque noſtrûm futuro ſemeſtri præſtiturus ſit. Sicut autem antea ſæpius nos admonuimus, ut diligentem rationem habeatis temporis, nec hanc præclaram in omni ſapientiæ genere proficiendi occaſionem negligatis, ita nunc illud ipſum ut habeatis penſi, etiam atque etiam vos adhortamur. Enimverò, quid attinet, quæſo, magnopere diu noctuq; habitare in libris, & optima quæque ac præſtantiſſima,

——— *apis Matinæ,*
More modoq;
Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum circa nemus uvidiq;
Tiburis ripas ———

decerpere & conſtipare, ut mox in cathedram publicam afferas, & uſus communis facias, ſi aut deſerta auditoria ſqualeant, aut à paucis ac oſcitantibus adeantur? Qui ſæpe quando vix ſemel iterumque affuerint, mox avolant, atque ad alia tranſeunt, incertum, an majore levitate animi, an verò pigritiâ mollitieque. Nemo unquam egregium aliquid conſecutus eſt, niſi conſtanter perſecutus fuit, quæ cepit ſemel. Et quò quid excellentius eſt, eò plus ſudes laboresq;, ut pares, neceſſe eſt. Itaq; fruſtra ſunt, qui inter delicias & voluptates, & aliud agendo veluti, eruditionem ac ſapientiam ſe conſequi poſſe ſomniant, prima & maxima humani generis bona. Quæ ut in ſublimi poſita ſunt;

ita

ita eò sine sumo labore ascendi non potest: sed qui semel tenuerit, eum deinceps perpetuæ voluptates circumfluent. Qua de caussa & Græcus Orator rectè dixit, radices literarum amaras quidem; sed fructus earum multò dulcissimos esse. Idonea maximè ferendis laboribus juventus est: itaque nunc incumbere studiis, nunc auditoria obire oportet, & sibi comparare præsidia, quibus securè deinceps senectus utatur.

Μήδ' ἀναβαλλεσθαι ἐς τ' ἄυριον ἐς ἔπηρι.
ἔγαρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
οὐδ' ἀναβαλλόμενος.

PP. ad d. XXIII. anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

XXVI.

ILle Virgilianus Pastor, tantum valere ait inter Martia tela carmina,

——————————*quantum*
Chaonias dicunt aquila veniente columbas.

Illud nempe Menalcas significat, vix esse pretium literis, cùm vi ceperunt geri res: non exaudiri Musarum voces inter armorũ strepitus; nec magis constare sibi studia posse, ubi semel bella incumbere ceperint, quàm columbarum imbelle genus, cum se sublimem aquila intulit, *Iovis altisoni*, ut Cicero ait, *pinnata satelles*. Eadem fata, certe similia exercent Germaniam & versant, quæ tum Italiam affligebant: & quicquid in Mantua sua id tempestatis deploravit Poëta Princeps, idem isi præsenti nobis quoq; venit lugendũ. Et tamen inter medios clangores tubarum, nondum nostræ penitus consilescunt Musæ. Ac quamvis dejectæ longe sint ab illo culmine, in quo steterunt antè, nondum tamen benevolentiâ Dei & incredibili bonitate omne amiserunt decus, eoq; redactæ sunt, ut planè effugere hinc, ac sedem migrare, quod ante quidem accidit, coactæ fuerint. Erimus quoq; in posterum Deo curæ; cui fuimus hactenus: & sicut hucusq; inter tantas ruinas nondum collapsa Academia nostra est (etsi concussa nonnihil nutare cepit) ita facilius deinceps emerget, cùm cætera etiam prostrata atq; attonita levabit armorum otium, & illa innumeris bonis potior pax post tot labores nos omnes iterum eriget ac recreabit. Quod ut quamprimum fiat, meritò omnes Deum oramus: qui interim hos labores nostros, quos nunc indicimus publicè, juvare benignè, & felicissimis successibus fortunare velit; vobisq; addere eam mentem, ut recta atq; utilia in publicũ, & semper cupiatis discere, & quæ jam didicistis semel, tueri non modò constanter, verùm & aliis plurimum iis studeatis prodesse. Ac eò diligentius quidem vobis administrandæ jam vestræ sunt partes, quò magis indigent bonis artibus patriæ res, uti restitui in melius possint. PP. Dominica Rogationum, Anno recuperatæ gratiæ. M D CXXXVII.

XXVII.

DUo præcipuè sunt, quæ magnam pestem atq; perniciem important literis, ignavia, & vana persuasio. Cùm aut voluptatibus imergunt se & aversantur studium; aut sibi inaniter blandiuntur animi, atque in eruditionis arcem venisse putant, cùm vix in primo limine adhuc constiterint. Quam nocentissimam opinionem qui induerunt semel, illi haud ampliùs jam præcipientium sequuntur voces, & eruditorum Scholas obeunt; sed quicquid ex aliis audire poterant, id aut ipsi scire jam nunc, aut multò rectiùs excogitare posse, præsumunt. Illis similes, qui cùm intra viscera sua circumferant morbum quotidie, tamen, quia non senti ũt, atq; se sanos adeò valentesq; putant, necadeunt Medicos, & nulla auxilia conquirunt

Utraq; peſtis fallit ex facili atq; obrepit animis, juvenilibus maximè : quos & terrére fermè labor atque offendere ; & nunquam non aliquid infamiæ genus ludere ſolet. Illud præcipue ,quo plus de ſe, quàm poſſunt præſtare, ſibi promittunt : & pro judicii ſui modo ſapientiam æſtimant. Quam non ultra patere putant; quã ipſi intelligendo pervenerint. In quo cum aliquouſq; proceſſerint, jam nihil reſtare amplius credunt, quô pervadant. Sæpe monuimus noſtros hactenus de evitandis his ſcopulis; neque nunc omittendum illud eſt, cùm ipſum negotium præſens eò deducat. Neq; enim alio fine & inſtituuntur & indicantur Lectiones publicæ, quàm ut ab otio atq; ignaviâ non tantùm, verùm etiam à δοκησισοφίᾳ inani Academiæ noſtri Alumni avocentur. Agite igitur Studioſi Juvenes, auſcultate voces rectè monentium , & occupate tempus ante , quàm transvolet. In fronte quidem prolixum crinem habet ,ſed toto occipitio calvum eſt: & itaq; nec prehendi, nec teneri, ſi ſemel elapſum eſt, amplius poteſt. Non in aprico & plano Sapientia habitat. Longinquũ ac impeditum ad ipſam eſt iter: ſciſſumq; in diverticula varia,& circum undiq; ſilvis denſiſſimis dimerſum ac clauſum. Quas ſine Duce nec ingredi quisquam , nec ſine labore maximo emergere etiam feliciter poteſt. Cumq; qui ducant & diripant vobis non deſint; id reliquum eſt, ut vobismetipſi ne deſitis, aut per mollitiem animi fugientes laborem & ſtudium; aut per vecordiam ſtultitiamq; in vobismetipſis ponentes omnia & collocantes. Deum rogamus, ut ſtudiũ atq; induſtriam noſtram adjuvet, atq; in publicum bene evenire ſinat. PP. Feriâ Secundâ Pentecoſtes , Anno recuperatæ gratiæ , M D CXXXIIX.

XXVIII.

UT generoſos equos , cum decurrunt in circo, nihil magis quàm illæ ipſæ ſpectantium turbæ ac plauſus accendunt ac juvant; ſic optimi cujusq; ex præcipientibus ſtudium incitare mirificè ac inflammare auditorum frequentia alacritasq; diſcendi cõſuevit. Primò enim lætantur ſecum ac gaudent haud parum, tot inveniri egregias mentes, quæ diſciplinis pulcherrimis tradere animum, & ſic tueri humani generis commoda, quæ ſine bonis artibus ſtare haud poſſunt, ardeant. Deinde quot ſibi vident dare operam , tot approbatores laudatoresq; induſtriæ fideiq; ſuæ ſe nactos putant. Quod ſicut optime natas indoles invitat mirificè ac ducit ; ita ingentes ſtimulos ex ea re eædem hauriunt, ut nunquam poſſint quieſcere, ac ſemper adeò magis ac magis in ea ſe addant ſpatia, quæ ſemel virtuti ſuæ ac gloriæ aperta vident. Nobis in præſenti , dum operarum noſtrarum, ſive Prælectionum , Indicem, quod bene vertat Deus, edimus iterum pro more veteri , & publicamus, cur calcar hujuſmodi & incentivum poſſimus promittere magnopere, non eſt. Quorum ſic ſunt in arctum coactæ copiæ, ut cum deſcendimus in auditoria ad acroaſes inſtituendas , vix tres aut quatuor adoleſcentulos per vaſta ſedentes ſubſellia, ſæpe nec totidem, atq; vel ſolitudinem meram inveniamus. Accedit illud, & majus malum : quod non debilitat tantùm atq; infringit animorum ardorem , ſed plane' elidit atq; exſtinguit; quod, cùm viliſſima etiam ędificia tantum conficere rei poſſint, quo vitam teneant ; ſoli liberalium & ſapientiæ Doctores ponantur extra iſtam ſpem, nec alia prope emolumenta laborum ac vigiliarum ſuarum exſpectanda habeant, quàm inopiam ac famem. Eſt quidem veriſſimum illud Heracleti , *optimam & ſapientiſ-*

entissimam animam esse, quæ sicca fuerit; & frustra se aliquis magnis applicet, qui non frugalitatis lege animum ante subegerit probe; tamē marcescentem fame & conflictantem egregiē cum miseria, egregias cogitationes concipere juxta & explicare, tam est difficile, quàm ambulare sine nervis. Enimverò ad quoslibet eruditos ac doctos, eorumq; labores & commentationes pertinere existimandum, quod de Carminibus Poëtarum intelligentissimus Flaccus pronunciat; neq; placere, nec vivere posse diutius, *Quæ scribuntur aquæ potoribus*. Sed multum nō modo frigoris hæc res eruditis ingeniis affert, verum in universum etiam studiis vastitatem importat. Nam quotusquisque emat littus aut colat, quod nuda syrtis atq; sterilitas sit? Jacetq; & cōculcatur semper, quicquid nullius commodi spem suscipienti promittere potest. Quare & studia ipsa ac artes petire necesse est, postquam sublatus earum pretiis cepēre contemni. Quicquid tamen sit, & quantas machinas sævities temporum dejiciendę & expugnandæ constantiæ ac patientiæ nostræ admoveat, non deseramus stationem, in qua positi; & faciamus, quod boni equi solent, qui licet fessi de via & fatigati sint, non sistunt tamen; & ægris quantumvis gressibus, quod iter ingressi semel sunt, conficere pergunt. Sint pauci, qui scholas nostras obeant; tamen & paucitatis habenda ratio est: cum & in illa reperiri possint, qui neq; vel uni negligendi. Hi ipsi enim, si non omnium, quod de Platone Antimachus dixit; multorum tamē instar esse queunt. Vestrum erit, Studiosi Juvenes, agere strenue partes, & si non numero, tamen assiduitate incendere industriam nostram. Inprimis verò Deum veneramur suppliciter, ut pacem restituat Reipubl. compositis bellis infelicissimis; & per hanc bonis artibus honorem & pretia, quibus floruerunt antè, largiter reddat. Quę ut sunt πραγματῶν καλῶν, quod Xenophon ille Socraticus verissimè censuit; sic stare sine illis Resp. haud potest. PP. Dominica XX. post Trinitatis; Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXXIIX.

XXIX.

QUod felix & faustum & salutare literis Deus esse jubeat, edimus iterum & promulgamus operarum Indicem, quibus futuri, volente Deo, semestri proximo sumus. Non tam pro more & consuetudine veteri; quàm scire quilibet ut possit, quid expectandum habeat; & ita disponere pensum, prout eum maximè expedire intelliget. Sicut ciborum delectu ad sanitatem opus est, ita ad veram eruditionem parandam necesse est adhibere ordinem, & quod tum congruit maximè, tum necessarium est, amplecti ac sequi. Alia incipientibus apta sunt, alia veteranis, & qui profectus aliquos habent. Sunt, quæ ornent ac deceant quidem, sed aut differenda in aliud tempus, aut prętercunda penitus veniant; ut iis rectè incumbi queat, quę pro conditione nostrâ & statu, discenda prę-cipuè & imbibenda. Hæc itaq; rectè dijudicare & constituere, prima est cura. Cujus si non habetur ratio, ut decet, nequicquam sedetur in auditoriis, & Lectiones obeuntur. Perit propemodum omnis opera; atq; aut nullus omninò, aut certè exiguus malignusque fructus redit. Sed cum elegimus rectè, quæ sunt discenda, & desudamus deinde in iis strenuè, urgemusq; constanter ac premimus, quæ pulchre & ordine cepimus semel (quod alterum est, quod in omni negotio desideratur cumprimis) non potest non sequi successus felix. Agite igitur, & quoniam nos id unum contendimus ac intuemur, ut studia vestra promoveantur maximè; Vestrum erit, cavere probè, ne ipsi utilitatibus vestris defuisse videamini. Quas qui negligit,

non

non in ſe ipſum modò improbus eſt, ſed verò in publicum etiam peccat. Nam quantum quisq; proficit; tantundem ab eo & boni & Respubl. ſibi promittere habet. PP. Dominica XXIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ M D CXXXIV.

XXX.

QUamvis imanitas temporis parum fecerit reliqui, quod aut induſtriam excitare, aut noſtros ſolari labores poſſit; eadem tamen, quæ alit agricolas ſpes, & noſtros conatus ſuſtinet, ac, ut inſtemus operi, facit. Neque enim colonus relinquit fundum, etſi fefellit non ſemel; facitque ſementem in illo etiam agro, qui ei hactenus per ſiccitates aut grandines majore impenſa, quàm fructu ſtetit. Nobis quoque quantum offundere facies; tantundem ſpei atque fiduciæ rectè factorum afferre conſcientia poteſt. De cætero venerabimur Numen, ut provehat cœpta, & bonas tempeſtates aſpiret, & laborantibus ipſe adſit, &, ut ſufficiamus, commodet opes. Nam deficientibus cæteris, cœleſte cumprimis implorandum auxilium eſt. Quo niſi fulcitur magna quantumlibet potentia etiam, ſtare non poteſt, & omnia ruunt. Vos parvum numero, ſed ſpei maximæ agmen, ô noſtri, utimini tempore: injicite manũ occaſioni, neque committite, ut parentum, ut noſtra, ut patriæ vota, cui præſidiis maximis opus, ignavia atque ſegnitie veſtra corrupta & intercepta evaneſcant. Quæ nihilo minus noxiæ ac exitioſæ in publicum ſunt, quàm peſtes aliæ, quę commoda ac felicitates mortalium evertere ſolent. Jam in vigilias, jam in labores corpus valet: jam duci, iam fe fortunari ingenium patitur, molle adhuc, & doctrinarum, ſi quas inſtilles, maxime capax. Quod tempus cũ fluxerit ſemel, irrevocandum amplius eſt; & qui elabi ſiverint, hos Dominica Rogationum, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXL.

XXXI.

QUicquid ſuſcipiunt mortales ac gerunt, id præmiorum fermè ſpe, & capiendæ utilitatis cujuspiam cauſa facere ſolent. Nam neque pulverem belli detrectat miles, & ſui ſecurus promtè obit pericula, dum ſtipendium ſpectat, prædasque opimas promittit ſibi: & invitari quæſtu naturæ objicere ventis ac fluctibus vitam haud dubitant: agricolæ etiam non dies noctesque propemodum facerent opus, & inter duriſſimos juxta ac ſordidiſſimos labores paterentur atteri, niſi reſpicerent meſſes, & quod ſudores ſuos poſſet ſolari. Nec non habebant olim & Sapientiæ Doctores quod poſt vigilias & lucubrationes ſuas ſperarent, quo feſſas reficerent vires, & tuerentur familiam, & bonæ aliquid ſpei, ſi quid humanitus ipſis accideret, relinquerent ſuis. Quare & minus curabant cætera, & in pulcherrimarum artium ſtudiis unicè dediti, tum ſua conſumabant ingenia, tum aliorum mirificè excolebant. Nunc adeò extra omnem ſolatii fiduciam deſerti ac deſtituti jacent, ut cum plerique omnes à naufragio quàm proximè abſint, nemo periculoſiùs tamen periclitetur, quàm literas & nobiliſſimas quasque diſciplinas qui profitentur ac tradunt. Quaſi verò non minus interſit Reipub. eruditiſſimi cujusq; ingenii ope tueri ad poſteros divinæ juxta atque humanæ ſcientiæ doctrinas; quàm provinciarũ poſſeſſiones armato milite retinere: Sed ſtultum eſt dare quæſtibus operam, quibus nihil proficias: & tanta ipſius rei indignitas eſt, quæ breviter explicari haud queat. Sentient poſteri, & ſecuritatem ne dicam, an imprudentiam ſeculi noſtri graviſſimis vocibus infamabunt, quod hoſtium

bariæ ac ignorantiæ impetus sistere conati. Unde non quidem confusio finium, aut fortunarum eversio; sed morum virtutumque labes metuenda. Quæ primùm ab honesto animo, & mox à Deo ipso divellit, ut sic velint ęternam perniciem trahat. Quicquid tamen sit, & ut aremus litus maximè docendo literas, tam extra omnem emolumenti pōsiti spem; obduremus tamen animos, atque vel ultimas necessitates experiamur potius, quā decedamus gradu, ac quadam mollitie permittamus, ut hæc Musarum & Sapientiæ castra, quorum tutela credita nobis est, inscities ac ignorantia invadat. Abjicere arma & terga vertere, aut ignavorum, aut transfugarum est: generosior quisque eximium habet non cedere asperis, atque vel vita & sanguine stationem tueri. Ratus brevem & finiendam in horas singulas vitam cum ęterna ac immortali gloria pulcherrimè commutari. Namut invidia & obtrectatio vivis noceat; suum cuique decus tamen posteritas rependit. Nec latet unquam eorum virtus, quod vitæ juxta & odio mors exemit. Quanquam id minimè quærimus, ut nos constantia nostra claros magnosque ad posteros reddat. Ut patriæ nostræ, ut Principi, quin Deo ipsi probemus fidem, studemus unicè ac laboramus. Cujus honor & gloria ut actionum nostrarum omnium finis est, sic anteponenda aliis rebus omnibus sunt; & hæc ut obtineantur durissima etiam subeunda. Id intuentes igitur, ô nostri, Prælectionum futurarum Indicem, quod felix ac faustum Deus esse jubeat, denuo edimus: & quicquid hoc toto semestri ex studio industriaq; nostrâ sperandum vobis, sub uno aspectu ponimus. Vestrum erit, non ætati, non occasioni deesse: & dare sedulò operam, ne alia omnia cùm desint, quæ calcar consueverunt addere, nos vestrum vovissimè studium discendique alacritas quoque destituat. PP. Dominicâ XXII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D C X L.

XXXIII.

ETsi præstantissima quælibet merces in se plus satis habet illecebræ; & sapientiæ thesauris nihil toto orbe pretiosius est; tamen ut mercatores de rerum venaliū prę-sente copia indiculis editis haud rarò emptores admonent atque advertunt; sic nos proponimus iterum, quod bene vertere Deus jubeat, mercium titulos, quas quisque nostrûm per istud semestre in literarium, ut sic loquamur, extrusurus est forum, non nummis atque pecuniâ, sed solâ industriâ studioque venales. Quæ ut molestiæ aliquid & laboris afferant; dulcissimus tamen & præstantissimū eorum est fructus. Quod si magna hominum vis, lucri atque divitiarum caussa (quæ possessoribus suis sæpe exitio sunt, & levi casu amittuntur) terras & maria peragrat, seque non tantum atrocissimis ærumnis, sed discriminibus atque periculis maximis etiam sæpius objicit; quæ mollities atque ignavia fuerit, pro acquirenda illarum rerum possessione sudorem laboremq; fugere, quæ aut felicitatem summam tribuunt, aut aditum certè ad eam & viam perdunt; longeque positæ sunt extra hunc ludum fortunæ, qui cætera omnia, quæ non in animo hominis insunt fatigat & versat? Cùm viret ætas, & ipse annorū currit flos, cum corpus juxta atque ingenium maximè valet, aptumque recipiendis disciplinis quibuslibet est, ut illud laboribus tolerandis, huc dare oportet operam. Simul virilitas subiit, non ram discendi, verum agendi tempus instat: sed ad utrumque inutiles nos senectus facit. Quæ jucundissima accidit, cum parta per superiorem ætatem gloria frui & acquiescere suaviter licet. Nunquam non operâ nostrâ patria indiget; in-

primis tamen, cum bellis ac cladibus, concuſſa omnia ſunt & debilitata. Sed hanc præſtantiorem quisque navare poteſt, quò melioribus artibus ac diſciplinis ipſe inſtructior fuerit : quò ſtudia noſtra egregios animos aut invitant, aut ducunt. Quæ vel Reipub. cauſſa habenda & excolenda diligentius ſunt, ne noſtra ſocordia in multò pejorem & infeliciorem ſtatum prolabatur. Primum officium DEO ; alterum patriæ debetur. Illum contemnere impietas & ſacrilegium eſt; & iſtam negligere, proximum crimen. Deus voluntatem vobis egregiam, vires nobis atque prudentiam, publicè omnibus pacem ac quietem aſpiret. Ut & velitis præclara diſcere, & nos docere poſſimus utilia, & utrorumque labores bene feliciterque procedant. PP. Die Aſcenſionis Chriſti, Anno M DC XLI.

XXXIII.

QUod à præcone quondam in ſacris ſilentium attentionemque facturo inclameri ſolebat ; id uſurpare in præſenti, dum operarum noſtrarũ Indicem edimus, atque ſic unumquemque veſtrûm, Studioſi juvenes, voce, quàm poteſt fieri contentiſſimâ affari poſſumus. Hoc Age. Enimverò non eo fine hoc publicamus album, ut habeant curioſuli quod legant tantum, aut ferant domum, ac eo januas parietesve inſigniant; nunquam verò ad auditoria atque ſubſellia publica adeant ipſi, titulisque contenti, rem ipſam habeant inſuper ; aut potiorem multo ac jucundiorem pſaltriæ cujusdam, aut acroamatis alterius, quam eruditiſſimi cujusque Profeſſoris vocem cenſeant; ſed ut cognoſcat quilibet, quorum ſibi, quæ diſcat, detur copia, & omni ſtudio in id deinceps, quod ſuo ætati juxta & inſtituto aut ipſe conducere intellexerit, aut ſanè didicerit aliorum monitu, incumbat. Plura etenim ſunt, quę juveniles ſolicitant animos ac tentant ; nec tantum avertunt abducuntque à ſtudiis, ſed plane corrumpunt, cum ſemel admiſſa inſederint, atque avertunt. Hos damnoſa Venus, hos præceps alea in tranſverſum rapit. Sunt quibus multò pulchrius eſt, contendere in palæſtra viribus, quàm eruditis acroaſibus animum exercere ; aut vino ſe invitare largiter, quàm optimis diſciplinis pectus implere. Interim labitur res, & debita ſtudiis tempora inter nugas ac nihili res conteruntur. His, uti redeant ad ſe, nec aliena agant amplius, cantandum ſedulò & inculcandum illud vetus eſt, ſua ut agant ; atque omiſſis curis inanibus noxiisque, huic uni, quæ propria eorum, attentis erectisque animis vacare velint. Non Gynecæum Academia, non taberna vinaria popináve eſt; ſed bonæ mentis Gymnaſium ; ſed officina literarum ac diſciplinarum, quibus aut præparatur animus ſapientiæ, aut animis ſapientia induitur. His itaque rebus qui non incumbere ac invigilare ſedulò poſtulet, hunc ſatius erat: manere domi, ac aliud agere ; quàm in Muſarum ſacra irrumpere ac violare. Sed melior ſedet de vobis ſpes : neque tam triſtes ac ferrei ſumus, ut nihil omninò remiſſionis concedendum vobis cenſeamus. Dandus quandoque ætati eſt ludus, & relaxandus animus, ſed ut reficiatur, ac conſtet ſibi (nam & intenſio nimia arcum frangit) non ut ſolvatur & puteat. Quod futurum ſanè eſt, ſi otium atque remiſſio in negotium verterint. Peracta ſtatione excubitor recreat ſe : & redeuntem ab expeditione militem ſua meritò excipit quies. Neceſſarius & valetudini ſomnus eſt ; ſed ſi continues per noctem & lucem, mors erit. Quare quod in Agricola ſuo maximus auctor prædicat, hoc imitandum vobis eſt, & remiſſionem atque curarum tempora dividenda probe. Cùm ſatisfactum officio,

jam

jam ſolvere frontem, & liberali voluptate perſuadere animum: aut exercere corpus, nemini fraudi eſſe poteſt. P.P. Dominicâ XV. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ: M D CXLI.

XXXIV.

DUm Prælectionum ſemeſtris futuri pro conſuetudine receptâ Indicem edimus, meritò Deum immortalem ante omnia oram⁹ ſupplices ac veneramur, ut trãquilla pacataque nobis tempora annuat: ne, aut terrores atque formidines excutiant mentes, ac eruditis curis vacare haud ſinant; aut turbæ atque tumultus exorſa noſtra intercipiant ac rumpant. Quid comminiſci ac excogitare ẽgregii animus poteſt, confuſus metu ac diſtractus? Quos fructus promittet & pollicebitur opera, quã incipias haud ſemel, nec explices unquam, & ſæpe omittas? Ut in futurum pulchrè germinent ſata, protelo terram proſcindunt boves: & nihil quiete ac delectatione magis amicum Muſis eſt. Quas eâ de cauſſa procul hominum cœtibus ſecreta montium ſilvarumque amœna incolere veteres exiſtimarunt. Sed, quæ optamus ac petimus, dum Numen propitium benignumque audiat, nos interim ſtrenuè agamus partes, & quod utrinque imponit officii lex, ſedulò ac bona fide exequamur. Ad præcipiendum quidem docendumque alii, alii ad diſcendum & auſcultandum impigri ac gnavi. Nam per vigilias ac lucubrationes impalleſcere chartis, ut profutura procudas diſcentibus, ſi mox ſubſelliis vacuis inaniter jactes, parum profectò attinet; aut, ſi frequentiam nactus, vel inutilia diſſeras, vel parum ſolida proponas. Quo quid exactius & conſummatum magis, quod addiſcendum, eſt; hoc inſtruit meliùs: nec quicquam Doctoris induſtriam potentius excitat, quàm ſtudium atque ſedulitas audientis, PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

XXXV.

NUlli mortalium tanta ingenii vis ac copia unquam contigit, ut ſine magiſtro & præceptore ad excellentiorem aliquam doctrinæ ac ſapientiæ gloriam aſpiraverit, Socratem Sophronici filium, omniũ, qui viverent homines, ſapientiſſimum Oraculi Delphici vox pronunciavit; ſed ille Anaxagora ſed Damone, ſed Archelao præceptoribus fuerat uſus. Platonem divinum virum, atque ingenii principem vocarunt veteres: quem non dediſſet, niſi Timæum ac Socratem, atque hunc quidem maximè, ſectatus diſcipulus, & cum Prophetis Ægyptiorum (hoc enim nomine illa gens Sapientes ſuos ſive Sacerdotes appellabat) fuiſſet congreſſus. De Ariſtotele autem quid dicemus? qui hoc ipſum Platoni debuit, quod excepto Platone Princeps Philoſophorum Tullio haberetur. Ipſe Tullius, ad complectendas omnes artes, ſi Plutarcho credimus, natus, nunquam profectò ſuis præſtitiſſet Romanis, ut, qui viciſſent Græcorum arma, eorum ingenio ne vincerentur, ni ſe Philoni, ni Poſidonio, ni Apollonio Oratori, Molonis filio, & aliis, quos ipſe celebrat, fingendum, formandumque tradidiſſet. Si licuiſſet principibus generis noſtri felicitatem illam ingenii ac excellentiam, quâ ab opifice conditi primùm creatique fuerant, propagare ad poſteros, nihil nunc ſcholis, nihil magiſtris ac præceptoribus, aut ulla diſcendi induſtria ſtudioque opus eſſet: prona ac in aperto omnia forent. Nunc cum ſe aliter habeat res; neceſſe eſt, ut, ſicuti illi, quorum acies luminum læſa debilitataque eſt, aut per notores ſibi conſulunt, aut ſibi admovent ſpecularia; ita & nos,

quæ ſponte noſtra intelligere nequimus & ſapere, ex peritis & doctis addiſcamus. Qua de cauſa ludi literarii & Scholæ & Academiæ inſtitutæ ſunt, ut imbecillitati noſtræ in promtu remedium ſit, &, quoniam nemo à natura, quod præclarè Ariſtoteles monuit, exiſtit ſapiens, doctrinâ & diſciplinâ, quod deeſt nobis, comparetur. Quod ut inventum ſingulare eſt, nec ſine Deo excogitatum; ita ſedulò danda omnibus opera, ne tam divinum munus fruſtra atque inaniter conceſſum ac datum nobis videatur. Agite itaque noſtri, & quoniam huc adveniſtis, ut expoliretis animum doctrinis præclaris, utque inſtructi omnis generis ſapientiæ copiâ rediretis domum, in patriam atque Rempub. erogaturi, quas peperiſtis vobis, liberaliter opes, ſeriò agite quas ſuſcepiſtis ſemel partes: neque committite, ut eam fallatis, quam parentes, propinqui, patria ipſa denique de vobis concepit. Ac quoniam denuò operarum Indicem, quod bene vertat Deus, edimus, deliberare ſedulò, quæ diligere ad audiendum diſcendumque, cum pro ætatis, tum & propoſiti ratione, cumprimis oportet: deinde, quæ delegiſtis prudenter ac rectè, urgete ſtrenuè ac perſequimini, bonaque, quod agitis, agite fide. Neque enim ſatis eſt, docenti Magiſtro dare operam, dictataque ejus recipere ac mandare libris: domi repetere, ac meditari aſſiduè oportet, quò aliena, quæ ſunt, in jura tua concedant. Non conſulit valetudini, qui quos ingeſſerit cibos, in os deglutiat ſtatim: benignam ut alimoniam præbeant, probè mandas ante atque conficias neceſſe eſt. Similiter fieri in ſtudiis ſolet: ni volvas atque revolvas ſæpius, quæ legeris atque audieris, parum certè ad eruditionem proficies. Transmittit memoria, ſi quid malè digeſtum acceperit. Quod quantum poteſt cavebitis: itaque vos comparabitis, ut devitetis ſedulò, quæ committuntur malè: ne quæ commiſſa ſemel ſunt, ſero deinceps deploretis. Quod reſtat, Deum oramus, ut cœpta noſtra bene ſecundet. PP. Dominicâ poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLII.

XXXVI.

QUod felix fauſtumque Deus eſſe jubeat, publicamus iterum & promulgamus operas noſtras in futurum ſemeſtre. Et quoniam ſatis haud eſt, nos cogitare aſſiduè, quæ maximè conductura veſtris ſtudiis ſint; tum quæ nobiſcum cogitavimus ac meditati ſumus, producere in cathedras publicas; veſtrum erit, vos reſpondere induſtriæ noſtræ, quin provocare eam ac incitare frequentia ſtudioque auſcultandi. Nam profeſſorio munere fungetur nemo, qui vacua ſubſellia inveniat; & malè ſtudioſi tuebitur nomen, qui alia omnia agere malit, quàm acroaſibus publicis intereſſe. Saltu, paleſtra, folle, pila exercere adoleſcentem ætatem, non alienum planè ac indecens eſt; ſed ſi id ſolũ, aut maximam partem agitur, erratur ab eo fine quo huc acceſſio facta eſt. Neque enim ludus, atque Gymnaſium Academia noſtra eſt: ſed artium ac diſciplinarum officina, quibus ſapientia paratur. His qui incumbit ſeriò, & hac de cauſſa nòn domi modo in meditando legendoq; aſſiduus, ſed in Prælectionibus publicis etiam frequentandis ſedulus ac diligens, is verè Studioſus, verè Academicus erit. Multa ſunt quæ huc invitant ingenuos animos. Primò ſcientiarum divinitas: deinde gloria & honor, qui ſequitur eos, qui ſibi has comparaverunt, & antecellere aliis facit. Ipſa deinceps fortuna patriæ magna omnes voce ad capeſſenda optima ſtudia hortari videtur. Nam quo turbata fœdius ac data peſſum malis artibus eſt, hoc magis indiget civibus, qui bonis

nis artibus in ſedem ſuam & ſtatum priſtinum reſtituant. PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLIII.

XXXVII.

QUod felix ac fauſtum Deus eſſe jubeat, edimus iterum Prælectionum noſtrarum Indicem, ut quisque veſtrûm diſpiciendum habeat, ecquæ futuro ſemeſtri locupletandæ eruditioni & inſtruendo ingenio aut expectare ſibi præſidia, aut comparare etiam poſſit. Noſtræ partes ſunt deligere & ordinare quæ ſtudiis veſtris conducunt maxime; veſtrum erit, injicere manum, & tam paratis opibus avide frui. Non ſemper diſcendi occaſio eſt: nec ætas quælibet ſtudiis apta. Per adoleſcentiam paranda doctrina: viris factis exercenda eſt: cum quicquid partum ante & quaſi in horrea conditum fuit, promere vitæ, & in commune erogare oportet. Cum anni gravant, cum ſubrepit ſenectus, neque ingenio, neque memoriæ ſuus vigor manet: itaque fruſtra erit, qui tum doctrinam ſibi, & quæ haurire juvenis debeat, induere demum animo poſtuler. Plerumque afflixit negotium, qui diſtulit; nec uſpiam magis procraſtinatio, quam in ſtudiis nocet.

Ut jugulent homines ſurgunt de nocte latrones;
Ut teipſum ſerves non expergiſceris?

Servare ſe autem quid aliud, quàm diſcere eſt? Neque enim corpore magis, quàm mente vivimus. Cæterum animi vita ſapientia eſt: quæ ſine doctrina conſtare haud poteſt. PP. Dominica XIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

XXXVIII.

IN magnis familiis ut plurimis manibus opus eſt, ita cuique ſuæ deſcriptæ partes ſunt. Quæ cum adminiſtrantur rectè ac ordine, non conſervatur familiæ incolumitas tantùm, ſed commoda quoque & utilitates promoventur. Cùm ſecus fit; illicò eunt peſſum omnia, & detrimenta ac damna ubique irrumpunt. Nobis quoquè tuenda noſtra familia eſt: cujus felicitas non exagrorum proventibus, aut pecuario quæſtu conſtat; ſed rationali, ut ſic loquamur, ſementi & animorum cultura tota venit. Quę ut procedat pulchrè, ſicut pro parte crediti muneris navabimus quisque diligentem operam; ſic veſtrum erit, cavere ſedulò, ne quid conceptam fruſtretur ſpem, noſtrosq; labores corrumpat aut perdat. Nam & mollities laborumque fuga plurimum obeſt: & vino ac crapulâ cum velut ſilveſcit ingeniũ, quam meſſem, quos reditus ſperare queas? Multis perſuaſio & nimia ſui fiducia fraudi eſt? qui, dum ſe nihil aliena induſtria indigere præſumunt, & ab ſe omnia ſibi audent promittere, aut ſitum contrahunt, aut votis ſuorum maligne reſpondent. Nihil ad profectum magis facit, quàm velle proficere, dein pertendere ſtrenuè, nec fatigari ſtudio; tum ab ſe ſapere ſatis neminem, habere perſuaſum. Quæ ſi ſtudebitis facere ſedulò, bene habebit fundus noſter: & ſuo cujusque labori uberrimus & copioſiſſimus fructus conſtabit. Id ergò ut fiat; æternum ac benigniſſimum Dei numen, ſub cujus auſpiciis nunc iterum noſtrarum operarum Indicem edimus, oramus ſupplices ac veneramur. PP. Dominica XIX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIV.

XXXIX.

NEc pulchrum aliquid ſine ordine, nec fructuoſum eſſe ac utile poteſt. Hoc vincit militia, procedit agricolatio, mercatura lucratur, omnes artes denique & incrementa capiunt & conſummantur. Si cœ-

lo, si terræ ordinem demseris, neque stupenda, quâ censentur, pulchritudo durabit; & admiranda illa fæcunditas illicò exaresçet. In chaos antiquum omnia relabentur. Quare nec admirabilius quicquam neque præstantius ordine, aut rerum instituit conditor, aut æmulator Dei sapiens indagat. Ad quod tam sanctum atque augustum nomen nemo pervenit, qui dispositionem & ordinem negligat, confusúsque ac indigestus accedat ad studia. Qui in fastigium domus nititur, ingressus januâ per gradus & tabulata ascendit ordine; sic qui in edita illa, ut appellat Lucretius, sapientiæ templa contendit, hunc scansili artium lege procedere oportet, atque ab imo evadere in summum. Neque enim in clivosa & ardua quisquam saltu perveniat. Et in ascensu ipso modestia & cautione opus est, ne præcipites atque impingas. Sæpe de ista re vos admonuimus: nec, in præsentia facere, existimavim⁹ supervacaneũ. Nihil unquam satis dicitur, quod nunquam satis discitur. Et multos semper inveneris, qui nõ satis videntur habere perspectum, parum procedere diligentiam in studiis, cui ordo & dispositio minus suppeditet. Quare dum iterum, *quod bene vertat*, Prælectionum Semestrium Indicem edimus, inprimis utile atque frugiferum erit, videre, atque deligere cum cura, quid vestrûm cuique, non pro ætatis ac studii tantùm, verùm ingenii atque profectus etiam ratione ac modo conveniat. Reliquum est venerari Deum ac precari, ut ea nobis præstet otia, quò liberis solutisque metu & docere præclara, & discere quoque vacare possit. PP. Dominica Cantate, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLIV.

XL.

EDimus iterum, quod felix ac faustum Deus esse jubeat, Prælectionum semestrium Indicem. Quod dum facimus; quid aliud vos facere par erit, quàm primò ut diligenter deliberetis, quæ & pro ratione ætatis, & modo ingenii, & captu studiorum, sectanda cumprimis videantur. Deinde ut urgeatis strenuè, in quibus vos ponere operam vestrâ ex re cum maximè fore existimaveritis. Non apta omnia omnibus sunt: & ea demum conducere statuenda, quæ & capi satis, & commodissime tractari ab iis, qui eò dederunt operam, possunt. Qui præcipitant vota, & deserunt ordinem, & aliena, aut majora viribus affectant, neque proficiunt aliquid, & totam studiorum rationem evertunt. Jam non satis est semel ac iterum ventitare ad subsellia publica, & audiendi navare operam: perstare oportet, neque muscarum instar, venire & avolare, ut mox aliò alioque transeas. Quid Sapientiss. Seneca præcipit? *Immorari*, inquit, *& innutriri certis ingeniis oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat.* Quid? an ire ac proficisci est, huc ac illuc discurrere, & mox deserere iter, quod paullo ante fueris ingressus? Imò errare est, & nusquam esse, Unam ac certam viam & premit & sequitur, qui aliquò destinarit venire; non vagatur per innumeras, & quo impetus tulerit, pedem infert. Neque ad eruditionem & sapientiam aspiraverit, qui, ut Poëta ait, nova semper amat, ac mox relinquit possessa. Insistere, hærere ac immorari oportet; nec simul transvolare omnia, sed per gradus de alio transire in aliud; donec totum fueris emensus. Hæc recogitare vobiscum, *Studiosi Juvenes*, hæc considerare diligenter oportet: quin meminisse probe etiam, labi dies, neque reverti tempus, quod præterierit semel. Nihil non indui animo discendo potest, dum per ætatem tener ductilisque est, formarumque omnium capax est. Cum induruerit annis, & jam successerit pigra illa

& in-

& iners ætas, frustra mittetur in scholam. Quare dum vigent anni, dum valet ingenium, dum corpus ipsum non detrectat labores, hoc erit agendum, ut doctrinis artibusque præclaris impleamus pectus; quò sit, quod Viri ac Senes deinceps cum magno fructu spargamus in alios ac transferamus. PP. in Festo Ascensionis Dominicæ, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLV.

XLI.

CUm cætera animantes ex corpore tantùm, homo autem ex corpore simul animoque constet, quorum alterum terrenum & fragile, divinum alterum acimmortale, utrumq; verò à Deo traditum ac commendatum acceperit; tum demum nos nostro officio defuncti videbimur, cùm ita se quisque comparabit ac aget, ut neque corporis studia animum prægravent; & hujus meditationes vigorem corporis ne extinguant. Neutrum enim negligendum est, nisi in nosmetipsos simul & conditorem cõmunem peccare volumus, cujus peculium possessioque utrumque est, mandatâ nobis tutelâ eorum & curâ. Ac corpus quidem pascere, vestire, & contra ea, quæ vim injuriamque afferre possunt, protegere; non corrumpere otio, non luxu atque inertia frangere, & ita tamen exercere convenit, ut fessum laboribus quiete ac remissione instauretur. Animus ad veritatis cognitionẽ, ad cultum virtutum, & capessenda recta cõsilia formandus assiduè & excolendus est. Quâ quidem in re ut alius alio majores & ampliores processus faciat; non deserenda tamen disciplinæ ratio est, & eò contendendum omnibus summâ opum vi, ut asseratur sua divinitas animo, nec quæ ad imperandum regendumq; data est pars, dejecta suo culmine ad longè tristissimã serviendi conditionem redigatur. Sed quoniam ardua asperaque ad sapientiam virtutemquẽ via est, unde omnis animorum dignitas pendet; fieri solet, ut plerique faciliora eligant; & dediti corporis gaudiis, torpescere animum, quô solo præminemus bestias, incultum ac squalidum jacere sinant. Quô fit, ut sibi ipsis, dedecori pariter onerique sint; & bonæ nullius artis usum conferre possint in publicũ. Cum nemo tamẽ sibi soli natus sit, & quemque necessitudo quædam officiorum in commune obstringat. Quod si ad excitandam istam socordiam parum faciat, recogitare finem hominis; at gloriæ tamen decorique, quæ peti haberique ex præclaris artibus possunt, expectatio incendere ac incitare debeat. Neminem enim unquam mortalium gulæ ac ventris studium, & in popinis ac lustris transacta ætas, magnum effecit ac clarum; sola virtus ac labor, ingeniique aut manus industria atque strenuitas, hæc præmia confert. A quibus quò quisq; longius abest, eò accedit ad bestias propius, & se indignum magis nomine hominis ponit. Quod nemo tuebitur, qui ratione fugiat uti. Namque & pecudes ventrem ac impetum sequi solent. Sed multæ ac variæ artes cùm sint, quibus claresce re animus, & pulchrior meliorque evadere queat; nullius quidem seponenda est cura, si possit haberi; in unam aliquam tamen omni mentis vi incumbere oportet, ad quam & ducit natura, & ipsa invitat occasio. Pauciſſimi pares omnibus sunt: ad alias semper aptior alius: nec quicquã melius discutitur, quàm quod similitudinem ad discentis ingenium habet. Quamquam pro instrumentorum copiâ & approbare ea oportet, ad quæ patroui fautoresque contigerint. Sed satis sumus præfati. Vestrum erit, quæ rectè monuimus, habere pensi, & ita versari in studiis, ita flore ætatis, ita operâ nostrâ quemque uti, ut habeat scilicet, quod possit sperare commodi,

modi, publicum; & vestros labores ac studia tum bonæ conscientiæ fructus, tum laudis ac gloriæ prȩmia ne unquam destituant. PP. Dominica XXII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ: M DC XLV.

XLII.

EN vobis iterum novum apertum forum! En non tam indicatas, quàm coràm expositas præstantissimas merces! Quę quia non pretio atque impensâ, sed solâ industriâ studioque parandæ prostant: agite, strenui & frugi homines (nam vestrum propriè est, laborem operamque haud fugere; inertiam contra atque segnitiem, infestissimum bonæ mentis scopulum, declinare, quàm potest, & detestari) agite, inquam, atque securè immittite manum, & occupate mature, quæ ætati, ingenio, propositoque cujusque maximè congruunt. Habent hic adolescentuli sibi; quæ comparent; habent provectiores & grandiores. Quos pietas animi sublimitasque in Theologiæ impulit studia, quàm lati hîc illis aperiuntur, in quos excurrant, campi, indeque opimam domũ referant messem: Qui Jurisprudentiæ, qui Medicinæ dederunt animum, secuti ductũ indolis, non minus invenient, quæ colligant studiosè, & condant in horrea, & promant deinceps, non sine fructu in publicũ usum. Quid nunc de vobis commemorem, qui Philosophiæ, qui literarum humanitati attenditis? Quæ rerum vobis ad manum hîc copia est, quibus & excolatis ingenium, & poliatis judicii aciem, & vos ad quamlibet sapientiæ partem tractandam & exercendam feliciter, instruatis ubertim ac adornetis? Ille adolescens Plautinus, cùm accusaret dementiam suam, quod non consuluisset ante in rem, cùm poterat; & rationes cavendi ne quicquam peteret, cum oppressisset calamitas, *miserum*, inquit, *opus est*,

Igitur demum puteum fodere, ubi sitis fauces tenet:

Veremur valdè, ne olim haud paucis querendi similiter, & objurgandi seipsos, veniat caussa, cum, quæ neglexerint antea temerè, mœrentes, sed frustra, præsidia vitæ circumspicient, & demum discere cupient, cum oportunitas omnis discendi præteriit, jamque agendi ac faciendi tempus instat. Labentis temporis fuga irreparabilis est: nec revocari anni possunt, qui præterierint semel. De juventute transimus in viros: inde in senectutem descendimus, exea in adolescentiam nemo relegit unquam iter, atque enisus rursus est. Quare cùm viret ætas, cùm opportunitas adest, oportet discere: & existimare, non tantum agrestibus, sed omnibus iis, qui in præclara aliqua arte navant operam, rem insidiosissimam esse, cunctari. Multum quidem ad parandam doctrinam prodest ingenium; plus negligentia tamen ac procrastinatio obest. Quo ergò pestifera illa & magis noxia; tantò majore sollicitudine eadem habẽda procul & modis omnibus fugienda erit. Quod restat, Deum immortalem veneramur, ut docentium juxta discentiumque labores feliciter prosperet beneque secundet. PP. Dominica XXIII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLVI.

XLIII.

HAbet Academia nostra non simplicis mensæ, sed lautissimi cujusdam & apparatissimi convivii instar: in quo omnis generis cibi & scitamenta exhibentur affatim, quæ facere unquam ad palatum, ad invitare vel diversissimi generis convivas possunt. Enimverò cum sapientiæ genus duplex sit, divinum alterum, alterum humanum; & ad utrumque viam ac aditum, cùm artes organicæ, quas vocant, tum literarum eruditio

ster-

sternat ac muniat ; quid reperire in quavis eorum studiorum parte licebit, cujus disciplina & ratio non saluberrimus præceptionibus tradatur à nobis & explicetur ? Neque enim Theologi tantùm aut JCti suas proponunt doctrinas; sed Medici etiam atque Philosophi, quas agant sedulò, partes habent. Nec desunt qui cæterarum artium cultu præparent animos, qui variâ eruditi sermonis copia ora instruant, ad omnẽ Musarum elegantiam denique poliant atq; exornent ingenia. Quemadmodum autem scire convivas haud parum juvat, qui expectandi missibus singulis cibi sint: quod inde intelligant, quid petere, ut salubre aut gratum; quid, tanquam noxium aut male acceptum fugere debeant; ita haud parum refert nosse cultores sapientiæ, quę apparata ipsis doctrinæ & præceptorum copia assit. Cum eâ ratione deligendi facultatem habeant, quæ proposito, ætati, profectui eorum maxime quadrent. Non aliò pertinet hîc, quem in præsenti edimus, Index. In quo cõspectum damus earum Prælectionum omnium, quas hoc semestri æstivo, si numen propitium aderit, à nostra industria expectandas habent cujusque generis sapientiæ & literarum amatores. Vestrum itaque erit dispicere, quid quemque sequi oporteat; & dare operam, ut, si quid cepit haud imprudenter, id strenuè gnaviterque pertendat. Dimidium facti habet, qui cepit bene ; sed totum ipsum, qui profligavit cepta atq; absolvit. At clara & satis utilis scientia, nisi totius, haud est. Huc incumbendũ igitur, huc contendendum omni nisu est: idque & optimum & nobilissimum statuere convenit, quod absolutissimum erit. Nec gravis accidet labor, cujus molestiam utilitas juxta gloriaque repensat. PP. Feria Secunda Pentecostes, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLVI.

XLIV.

GRæcus ille, interrogatus quid sibi prodessent literæ, *istud verò*, respondit, *ne in theatro spectator, lapis super lapide sedeam.* Ingeniosè profectò atque pro Græca indole persapienter. Neque enim natura hominis ex specie corporis ac motu; sed intellectus & rationis usu ac vi æstimandam putabat. Quod à doctrina & eruditione liberali cùm expectandum non ignoraret; hunc, qui imbutus eâ, atque instructus haud esset, non bestiæ quidem; sed saxo inerti & sensu omni vacuo comparavit. Quamvis enim intelligendi vis à natura nobis indita sit; altissimis tamen tenebris illa quasi obruta jacet. Quare ut exerat se, & vindicet sibi, & semetipsam ne fallat quasi, admovenda ei doctrinæ lux est, in qua se velut intueatur, & emergendi vias despiciat. Sed & Romanus sapiens: *hoc primum*, inquit, *Philosophia promittit, sensum communem, humanitatem & congregationem.* Voluit dicere, hoc primum præstat Philosophia, ut simus homines, seu, quod idem est, secundum naturam hominis, hoc est, secundum rationem, quâ homo censetur maximè, atque ab animantibus cæteris distinguitur, ut vitam nostram instituamus. Id enim fieri non potest, nisi & verè utamur rebus, quæ in præsidium vitæ datæ nobis sunt, in quo communis sensus est positus: & exhibeamus officia invicem, quæ homo homini debere potest, quã humanitatem appellitat; & societatis amicę colamus commercia, quod congregationis voce idem expressit. Nam cum in adjutorium mutuum conditi creatique simus homines ; non solitudines petete, non sibi quemque secedere; sed jungere amicitias, sed in familias, collegia, civitates coire oportet, & conrineri jure. Quæ omnia cum à doctrina expectanda sint ; hoc primum

est, quod illa conferat nobis, ut bestiarum naturæ eximat, inq; homines nos verè concinnet, dum viam ac rationem rectè vivendi commonstrat. Nam cùm progreditur latius, rerumq; omnium naturas ac causas explicat, contemplandaque menti proponit, quæ longè oculorum excedunt aciem; tum nos non homines reddit ampliùs, sed Deo ipsi similes facit, cujus proprium est, nil ignorare. Plura afferre in hanc sententiam, scripturæ ratio haud patitur. Hæc in præsenti autem, dum publicatum Prælectionum, *Quod bene vertat Deus*, Indicem pro more edimus, differere, non præter rem fore existimavimus. Ad frequentandas enim illas ac obeundas, quid magis inflammet juventutis animos, quàm illa ipsa excellentia doctrinarum, quas profitemur? Tantò enim quisq; in aliquam rem incumbere studiosius solet, quantò præstantiores diviniores que fructus ex ea sibi promittere habet. Hoc itaque agite, & nostri: amate doctrinam: colite & admiramini sapientiam; & maximis, quæ pollicentur, ut compotiri bonis liceat, omnes industriæ ingeniique nervos intendite. Non nobis imponat dulcedo otii pestilens; non fallax & subdola voluptatum vos circumscribat amœnitas: alliciat labor, juvent vigiliæ ac teneant maximè, quæ vos ex animantibus homines, & ex hominibus DEOS quodammodo reddere spondent, in quo fastigium nostræ felicitatis positum. Nam ultra ascendere homo non potest. PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVII.

XLV.

SI ita comparata res esset, ut se præstantia sapientiæ atque divinitas, sicut est, ingerere posset mortalium visibus, & aspectandam præbere coràm, dubitandum haud foret, defixuram in animis hominum ingentes stimulos, tantumque sui amorem excitaturam, ut sponte omnes in studia ejus ruerent, iisque aliarum rerum facilè posthaberent curas. Ita enim sumus homines; movet plerosq; ac trahit visenda majestas: & quantum quisque usurpat oculis, tantum colendum quoque & admirandum animo putat. Nunc sapientiæ species, cùm solis animis, iisque purgatis maximè, pateat; & corporis sensus excedat longè; ipsa autem tam in excelso posita sit, ut multò maxima pars eò levare ac tollere oculos, aut timeat, aut minus valeat; accidit, ut quàm pauciissimi eam, qualis est ipsa, conspiciant, & multo pauciores de diviniissimæ rei possessione laborandum sibi magnopere putent. Ergo dum aliarum artium, viliissimarum etiam, studia florent præcipuè, ipsa artium ars, & quæ nos sola divinitati reddit proximos, pene contemtui est, quam colere maximè, & instar numinis reverenter habere conveniebat. Quanquam æstimanti perpensius rem venire in mentem queat, id non tam sublimitati sapientiæ, quâ se subduxit alti⁹, quàm ut ex humili nosci videriq; posset; quàm socordiæ hominum & depravatis judiciis imputandum esse. Antiquioribus seculis hæc concedenda venia erat: cum viæ ac disciplinæ sapientiæ aut nondum inventæ, aut explanatæ satis nondum essent. Nobis ademta hæc excusatio: quibus & antiquorum vigiliæ, & superiorum industria multũ præsidii dedit & adjumenti. Quæ disciplina atque scientia, quibus parantur sapientiæ bona, non ad splendorem summum polita elaborataque ad unguem est? In quod fastigium omne literarum genus (nam & istarum quoq; ad ea utilitas incredibilis ac vis) jamdudũ perductum? Quid restat igitur, quàm apprehendamus, quæ sunt ad manum; nec differamus nostra facere, quorum in medio posita copia est? Sed plures socordia & impati-

patientia laboris, & dulcedo inertiæ, & quicquid deteſtantur ac fugiunt, ſtrenui, terret. Plures voluptatum illecebræ, aut lucri ſtudium avocat : qui eximium putant, quicquid aut ſuave inprimis eſt, aut ad divitias, quas unas prope miratur ętas, compendiariam promittit. Accedit quod haud pauci non averſo quidem à ſapientiæ ſtudiis animo ſint, incautè tamen & inconſulto affectu ament. Nam dum non norunt ſatis, quod amant, errant magis, quàm amant; & ſicut ille pro Diana cervam ; ſic vanas inanesque opiniones pro ſapientia amplexantur. Hi ſunt inprimis, qui ſeſe unos aſpiciunt, audiunt unos, ſequuntur unos : uti aliorum ingenio, regi monitis, juvari judicio, ſupervacuum habent. Itaque ſicut Poëtarum Narciſſus ſpeciem ſui in fonte viſam pro nympha amat; &, quia potiri non poteſt, contabeſcit; ſic ſe decipiunt atque conſumunt, qui perſuaſione vaniſſima ſomnia ſua ſapientiam credunt. Simile operæ pretium faciunt, qui per ambages & flexus devios, perverſis & declinandis itineribus incedunt. Aut eos ad ſapientiam duces eligunt ſibi, quos fugere, & quantum poteſt vitare oportuit. Illis ſimiles, qui inter viam nocturnis oppreſſi tenebris, cũ fatuos quoſdam atque erraticos ignes, accenſos terrenis vaporibus, viderint, eò flectunt greſſus, iisque ſe difficultatibus induunt plerumq;, ex quibus ſe ægrè explicent. Magna res ſapientiæ ſtudium : non minor, id inſtituere rectè, & facere gradus, & ordine vero procedere. Non incipiendum à mediis: non hærendum in primis eſt: ab his ad illa progredi; & inde niti in ſumma oportet. Quod cum aliàs ſæpe monuimus, tum in præſenti quoq; inculcandum erat, cum publicarum Prælectionum Indicem iterum, quod bene vertat, ederemus. Prompta diſcendi proficiendique copia eſt: Illud diſpicere par erit, ea paretis ac ſtudeatis diſcere, quæ digna cognitu, quæ uſum egregium habeant, quæ ætati cujusque ac profectui, fini cujusque ac propoſito denique, quadrent. Aliena diſcere, impedit: in parum aptis nihil proficitur. In cæteris dare operam, aut indecorum, aut ſtultum. Deum veneramur, ut cœpta noſtra feliciter provehat ac bene ſecundet. PP. Dominica XX I. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D XLVII.

XLVI.

NIhil in vita mortali tenemus præſtantius ſapientiâ homines: ſed quę haberi ſine doctrina non poteſt. Hæc enim eſt, quæ nobiliſſimum iſtum humanæ mentis fætum non fingat tantùm ac formet ; ſed obſtetricis etiam inſtar in lucem & vitam quaſi manu producat. Nam quamvis animis noſtris ab architecto rerum atque opifice communi indita ſit intelligendi ſapiendique vis ; ſimilis tamen illa metallo rudi eſt, & quod in vena ſua adhuc informe latet, ni diſciplina curaque acceſſerint, quæ eruant velut, eique ſplendorem ac pretium faciant. Itaq; idem nobis venerit uſu, quod accidiſſe agris cernimus: à quibus ut obtineamus fructus & fruges alendæ vitæ, magno labore atque induſtriâ efficiendum in præſenti eſt, cum ea initio rerum ſponte ferrent. Cujus in mentem illis haud videtur venire, qui literas, & omne inſtrumentum artium, quibus parari ac erudiri ingenia ſolent, inutile haud tantùm, ſed noxium propè exiſtimant : perſuaſi, veritatem & ſapientiam, niſi docente & inſpirante DEO, mortalium nulli contingere. Scimus Apoſtolos unius ſpatio horæ hauſiſſe plura divino munere, quàm plurimorum annorum diſciplina aliàs potuiſſet monſtrare. Nec ignoramus, quendam barbarum ſervum precibus triduanis abſolutam literarum ob-

tinuisse notitiam, quarum rudissimus hactenus fuerat. Neque nos latet, quæ de Antonio, Ægyptio monacho, viroque sanctissimo, Ecclesiasticarum rerum Scriptores prodiderint. Quem sine ulla scientia literarum Scripturas divinas, & tenuisse audiendo memoriter, & cogitando prudenter intellexisse prædicant. Sed recte Augustinus monuit, talia parvulos docenda non esse: ne tentemus Deum superbè juxtà ac periculosè. Potius fore, ut sine fastu discamus: quæ discenda per homines sunt; & sine invidia doceamus alios, quæ ipsi ante accepimus. Quare audiendi non sunt, qui ruditatem atque inscitiam admirantur tantopere, & in secreto suo otiosi ac desides divinitus sese consecuturos sapientiam putant: quos vel fanaticos, vel impostores esse oportet: certe id agere, ut socordiæ suæ atque ignaviæ colorem inveniant. Nihil quod pulchrum, paratu facile est: quo res præstantior, eo majore labore ac studio obtinetur. Quare ut sapientia sine doctrina haberi haud potest; ita nisi magnis vigiliis atque sudoribus (quæ molles ac segnes fugiunt) constare haud potest. Eaque caussa antiquus sapiens cum eruditionis arcem depingeret, in edita atque sublimi rupe locavit; quo arctissimis semitis per confragosa & aspera esset nitendum. Cæterùm in ipso aditu duas cõstituit mulieres, quarum Continentia altera; altera Tolerantia vocaretur: quæ eò profectos & subeuntes hortarentur non tantùm, ne fatiscentes desponderent animum, sed manus iisdem porrigerent etiam, & allevarent benigne. Nempe tam eleganti commento monstrare voluit, tendenti ad sapientiam atque virtutem, continendum quàm maxime animum arcendumq; â voluptatum studio esse, quod mentis obtuat atque evertat vigorem: patientia contra durandum probè ac muniendum, ut nullis laboribus ac difficultatibus cedat, sed ardua omnia asperaque pervadat alacriter, & voti egregii victor in edita illa templa perveniat,

Despicere unde alios liceat, passimq; videre
Errare, atque viam palantis quærere vitæ:

Nobis autem, dum Lectionum publicarum Indicem pro more ac consuetudine veteri nunc iterum edimus, præfari hæc libuit, quod aliena præsenti negotio minimè duceremus. Nam de paranda doctrina solicitis, nosse frugiferum est, tum ei quid tribui debeat; tum unde illa sit expectanda. Restat precari immortalem Deum, ut instituta nostra ac rationes benignis auspiciis feliciter provehat atque secundet. PP. Feria Secunda Pentecostes, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIIX.

XLVII.

QUi proficiscuntur peregrè, & oras exteras adeunt, deliberato consilio, & certo aliquo fine id facere solent. Vagari enim atq; discurrere temerè, aut puerorum, aut horum certè est, quibus emota sedibus suis mens & ipsa errat. Prudentes ac sani non huc & illuc aguntur, quò impetus fert, aut via ducit: locorum dilectum habent; & quâ eundum, quâ transeundum sit, ubi hærendum & cõmorandum, consultant ante: ne sumtus inaniter faciant; aut sua proposito ratio pessimè constet. Idem habere in sapientiæ studiis pensi oportet. Quæ cùm latissimè pateant, & digna omnia sint, quæ excolantur; pro ingeniorum habitu tamen ac fine, alia aliis pars sequenda & frequentãda diligentius est. Negari quidem haud potest, nasci quandoq;, qui apti omnibus, capaces omnium sint, & quicquid moliantur, effici-

ficiant. Sed paucis ea datur felicitas: in plerisque Poëtę illud obtinet,

Pectora noſtra duas non admittentia curas.

Quare hîc ante omnia quemq; ſecum habitare oportet, ſtatuereq; quò tendat, &, in quem dirigat arcum, ſcopum defigere. Deinde diſpiciendum diligenter eſt, quam viam ingrediatur: ne diverticulis deceptus, erroribusq; implicitus, vel nunquam, vel tardiùs, quò cupit, perveniat; aut ante deficiat, quàm teneat metam. Difficile ſatis & longum aderuditionem eſt iter, tantò itaque eſt magis vitandi circuitus atque ambages ſunt, quò brevior vita contigit nobis. Quę nulli producetur tam longè, quin ei diſcendum aliquid reſtet. Quod admonere nos etiam poterit, ne differamus profectũ, & expectemus à craſtino, quod hodiernus dies promittit. Noli confidere ætati, volat irreparabilis: nec idem ingenii vigor perpetuò manet. *Omnia fert ætas, animum quoque.* Cui licet pepercerint anni; tamen calamitas & valetudo dejicere poſſunt. Et quando ab iis homo natus nimis longe' abeſt? Prefari hęc libuit, quod minime' aliena preſenti negotio, dum operarum Catalogum, *Quod bene vertat Deus*, edimus, viderentur. Multi enim hîc peccant: & alii quidem eligunt male': alii male' utuntur ætate, cum debita ſtudiis tempora ventri ac voluptatibus donant. Illi decipiunt ſuas ac fallunt ſpes; iſti affligunt ac vexant, & ni mature' hoc excitentur veterno, penitus perdunt. Nam ſola frugalitas eſt, quæ ſapientes facit ac magnos. Luxus atque deſidia & hebetant animum & ſolvunt. PP. Dominica XIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLVIII.

XLVIII.

DUo in re ſtudiorum potiſſima, & pes, ut ſic dicam, caputque ſunt; indefeſſum ſtudium, inquam, & ordo concinnus: quæ niſi adhibeas, fruſtra certe' atque nequicquam docti & eruditi ambias nomen. Neque enim ſatis eſt, ingenium docile, & bonam voluntatem afferre ad rem; neceſſe eſt etiam, ut manus admoveas, cumque admoveris, ſedulò urgeas opus. Cedunt facientibus omnia: nec quicquam tam eſt in arduo ſitum, quò non invicta aſpiret induſtria. Ipſum Acheronta Herculeus, ut ait Poëta, labor perrupit. Sed utut ſtrenue' egeris rem, ad feliciorem tamen nunquam adduces finem, ſi confuſe, ac turbide' agas. Præclare' Xenophon: ἰσὶ δ' ὅδε, ὅτως ὅτι εὖ χρήσεσι, ὅτε' καλὸν ἀνθρώποις ὡς ἡ τάξις. Quæ ars utilior & neceſſaria magis agricultura eſt? tota ordine abſolvitur. Quo civitatis etiam, ſi ponimus calculum, & omnis militiæ ratio conſtat. Ne infera tantùm, & ante pedes quæ ſunt, ut inculcemus, rotatur ordine & cœli machina, & ſtatos deſcriptosq; curſus ſtellarum chori nunquam excedunt. Nec elementa minus ordine ſuo inter ſe apta nexaque ſunt: isque quamdiu durabit, non diſſolvetur univerſi moles. Cum itaque ſine ordine neque conſiſtat quicquam, neque procedat recte'; de eo in ſtudiis etiam laborandum cummaxime' eſt, ac diſpiciendum ſolerter, quid primô, quid ſecundo loco tractare oporteat. Sunt enim doctrinę, quibus præparatur animus, ſunt quibus perficitur. Quas ſi confundas temere', atque perturbes, nunquam ad bonam frugem proficies. Fallimur, aut utrumque, diligentiam, dico, & ordinem pariter, nunc non tam verbis, quam actu ipſo vobis, *Academica pubes*, imus inſinuatum? Namque dum Indicem noſtrarum operarum in ſequens ſeme-

ſtre, quod bene vertat Deus, edimus, quid agimus aliud, quàm excitamus partim ſtudia veſtra; partim, quo illa tractanda ſint ordine, oſtendimus, ac quaſi monſtramus? Neque enim propoſitæ ordine merces in foro emturientinm vota incendunt tantùm; verùm & dirigunt, & quibus emtis opus maximè ſit, conſpecto ipſo propemodum monent. Veſtrum erit frui præſentibus, atque occaſionem arripere, quam revocare ſemel elapſam vix licitum eſt. PP. Secunda Feria Pentecoſtes, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXLIX.

XLIX.

QUi iter ingrediuntur, habent quò tendant; qui currunt in ſtadio, ad metam deſudant: jaculatores etiam ſibi deſigunt ſcopum, quem petant: nec quisquam tàm ſecors & ſtultus eſt, qui in quocunque actu non quid reſpiciat. Otium ipſum ac luſus, ſi rectè expendimus rem, vix ſine cauſa cuiquam procedunt. Quare ſicut in qualibet re, ita in ſtudiis quoque, primum omnium eſt, ſcire, quò tendas. Proximum ei, tenere rationes & vias, quæ rectâ, quæ tuto, quæ expeditè eò perducant. Parum refert, noſſe, quò ire debeas, ſi mox aberres à via, ac in ambages dilapſus & te fatiges nequicquam, & tempus peſſimè loces. Sed poſſumus & diligendis in finibus peccare. Quod cavere licebit, ſi & ingenium & facultates tuas ante exploraveris probè. Inepte profectò molietur rem, ad quam idoneum parum produxit natura. Neque emolietur unquam, quem neceſſarię opes deſtituũt. Cùm & elegimus rectè, & de præſidiis ſatis proſpeximus nobis, tum incitandus in ſtudium animus eſt, & incumbendum noctes ac dies in id, in quô propoſiti noſtri ratio ſedet. Nã dormiendo ac oſcitando nemo quisquam egregii quid conſecutus eſt. Nos in præſenti, dum ſignificamus per Indicem (quod bene vertat Deus!) quid quisque noſtrûm futuro ſemeſtri præſtiturus ſit, id agimus maximè, ut & oſtendamus fines non unos, quò animos vertere liceat; & vias monſtremus, aut aperiamus potius, quibus ad ſuum quisque venire poſſit, qui noſtrâ operâ uti curet. Omnes quidem doctrínæ ac ſapientiæ partes ſanctæ ac venerabiles ſunt; ſed neque omnes capiunt omnia, atque in una nõ nihil præſtare multum gloriæ habet. Cæterum ut incedendum ordine eſt, ita ſic diſpertivimus vices, ut in quocunque propoſiti ac ſtudii genere, & incipientes quos aſſectentur; & ipſi proficientes etiam habeant; quibus ſalubriter operam navent. Veſtrum erit uti occaſione, uti ætate. Illa enim ſi prę-terierit ſemel: non revertetur ex facili: & adoleſcentia diſciplinæ inprimis eſt capax. Senem in ſcholam mittere, intempeſtivum. PP. Dominicâ XXIV. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ: M D CXLIX.

L.

ET recta ratio, & ille κοινὸς νόος, ſive communis ſenſus præcipuè verò optima, quæ tractatis, aut tractare prætexitis, ſtudia, unumquemque officii admonere poterant, ita ut inſtitueret vitam, quò ſine cujusquam offensâ & læſione hoc ſocietatis ſcholaſticę corpus conſervaretur. Nunc quum multi ita ingeniati, an diſciplinati, ſint, ut nihil rectè, niſi coacti, & pœnæ formidine faciant: neceſſariò nobis pro indulgentia quandoq; rigor induendus, & ad interdictorum & ſanctionum pœnalium ſeveritatem veniendum eſt. Ecquem latere veſtrûm poteſt, nemini licere vallum urbis cõſcendere, ibi obambulare, ludere, alia facere, quæ ad campum & viridaria pertinent, niſi fortaſſis cũ gratia veniaque illorum, quorum curæ illud commiſſum eſt? At verò ecquid frequen-

tius

nius hodie à vobis fit, quid usitatius? adeò, ut si quis arcere sustineat, ab eo arcére vobis videatur quod publicum ac universorũ plerique putent. Scilicet ad exemplum aureæ ætatis, ubi

Communis usus omnium rerum fuit.

Sive, ut alius Poëta ait:

——— ——— ——— *omnia rerum*
Vsurpantis erant.

At meminisse debebatis jam olim exoleviſſe hæc tempora: imò debebatis perpendere Sereniſſ. Principem noſtrum ſeriò velle, ne quis reperiatur ibi, qui non debeat, quin & ſeveriſſimam pœnam minitatum, qui aliter faciat. Neque enim ludo jocoque, aut ambulationibus illud factum exſtructumq; eſt; ſed ſtationibus atque excubiis, & unde hoſti, ſi quis ingrueret (quod Deus prohibeat) reſiſti fortius, iſque ab urbe & patriâ arceri atque defendi poſſet. Quàm lata camporum ſe circũcirca oſtentat planities? quam ſuculenta hortorum rideat amœnitas, arvorum viriditas purpurat? Hîc exſpaciari, hîc ambulare, hîc ludere, hîc exerceri oportuit; non in vallo, non in propugnaculis civitatis. Sed iſtud fere perverſitatis ingenium eſt, ut plerumque nitatur in vetitum, & illud inſuper quammaxime, quod interdictum quammaxime prohibitumque eſt. Quemadmodum ægri illis fere delectantur rebus, quæ morbum foveant, quæ reſiſtant & juvent nauſeantes; ita & multi veſtrûm ea potiſſimum ſectari ſolent, quæ licent minùs, & crimen ac pœnam ſecum trahunt. Remo ſane Martis, ut putabatur, filio capitale fuit tranſilire fratris muros, quia vetuerat: & vobis impune fuerit illud, quacunque per vim atque laſciviam via datur, irrumpere, quod ſummus magiſtratus noſter tam præcluſum omnibus voluit atque obſtructum? In ejuſmodi enim rebus non tam attenditur quod juſſum eſt, quam qui juſſit. Si quæ igitur reverentia Principis ſupereſt, ſi noſtri aliquis adhuc reſpectus, ſi aures veſtræ nondum obturatæ penitus, & omnes omninò admonitiones reſpuunt, agite, & ambulationes iſtas vetitas atque prohibitas omittite, atque à vallo, tanquam à loco ſancto, in totum vos abſtinere. Hoc Sereniſſ. Elector exigit, hoc nos volumus, hoc ſua quemque ratio admonet. Quod ſi quis perditè contumax, huic interdicto noſtro adverſari non vereatur, is certò ſciat, non in noſtram aliquam animadverſionem, ſed in graviſſimã Principis indignationem ſe incurſurum. PP. XXV. Martii, Anno M DC XX.

LI.

QUemadmodum Medici non dulcia tantum ægrotis ac infirmis porrigunt, verùm amara etiam, eodem animo tamen, quô dulcia & oblectantia dederint; ita & nos quoque non ſemper placentia vobis & jucunda loqui poſſumus, verum quæ radant animos atque offendant non nihil, quum tamen una & eadem utriusq; cauſſa, origo & fons ſit, paternus erga vos amor atque affectus. Recte Salvianus alibi: *amari*, inquit, *à nobis noſtros honeſtum eſt; lædi acerbum; & tamen hoc ejusdem eſt interdum animi, ejusdemq; pietatis, ut, quum ſpecie diſſentiat, ratione concordet. Amor quippe nos facit noſtros amare, amor interdum cogit offendere. Vtrumq; enim eſt, quum tamen aliud amoris habeat gratiam, aliud odii offenſam.* Et verò nos quoq; multos habituros, qui parum æquis animis, quę hîc proponimus, intelligant, minimè dubitamus. Sed quia e Repub. eſſe videbatur, de illis vos commonefacere, ſaluti & famę publicæ poſtponendum interim fuit ſtudium placendi. Sæpe ex hoc loco eſtis moniti, ut à gladiorum geſtatione deſiſtatis: tum quod

iſta-

ista res tam legibus Academicis, quàm Sereniſſimorum Princip. mandatis ſeverè interdicta ſit, tum quod magno cum periculo conjuncta. Nam quum animus ſui impotens irâ ſuccenditur, manumque telo armatam videt, inflammatur fortius, & cœco rapitur impetu eò, quò furor ſuus impellit, atque ut libidini ſuæ ſatisfaciat, tam proprię ſalutis prodigus eſt, quàm adverſarii ſui infeſtus. Unde quid aliud quàm cædes triſtiſſimæ, & innocentis profuſio ſanguinis exſpectanda? Sed neque vos Legum, in quas juraſtis ſinguli, reverentia, nec Principum ſacroſancta auctoritas, nec veſtræ denique ſalutis cura ac ſtudium eò potuit adducere. Adeò enim increbuit armorum iſta uſurpatio, ut nec pueri ferè ab illa abſtineant: atque ita in multos ille Ciceronis jocus competat, qui generum ſuum Lentulum, exiguę ſtaturæ hominem, longo armatum gladio conſpicatus dixiſſe fertur: *quis generum meum ad gladium alligavit?* Dicant fortaſſis aliqui indignum eſſe, & neſcio quid Scholaſticarum habere ſordium, ſi homines ingenui ac liberi, quique tam annis quàm animis vegeti & florentes ſint, more puerorum, qui ſub ferulis adhuc & pædagogorum ſceptris ætatem agunt, inermes incedant, ludibriumque & riſum debere ſeſe peregrè adventantibus æqualibus, qui perſuaſi ſint, uſurpationem iſtam armorum, & avitæ gentis decus, & mores atque ingenium ſeculi noſtri, requirere unicè ac poſtulare. Verùm quàm hæc eorum oratio nihil dicat, quam infirmis rationum argumentis ſubnixa ſit, cuique paullò cordatiori, in proclivi videre eſt. Inter cætera graviſſima ſanctiſſimaque populi Romani inſtituta & hoc fuit, ne quis pacato Reipubl. ſtatu, ſive noctu, ſive interdiu in urbe cum telo eſſet: qui ſecus feciſſet, eum vim videri feciſſe & res novas admolitum. Quapropter Saluſtius, ubi de aliis Catilinæ ſceleribus, quæ peſſimus ille contra leges, & opprimendæ patriæ cauſſa deſignaverat, exponit, hoc minimè prætériit, *& ipſum fuiſſe cum telo, & alios juſſiſſe.* Quid ſi ille Victor gentium populus, qui arma ſua longè lateque per orbem terrarum circumtulit, has ſibi leges præſcribi paſſus eſt, neque inhoneſtum putavit & alienum partæ gloriæ, illum clariſſimum virtutis ſuę reſtem gladium deponere: quantò magis vos par erat reverentiam habere magiſtratui & legibus, atque à re, veſtræ profeſſioni & inſtituto plane contraria abſtinere? Sed

Nitimur in vetitum ſemper, cupimusq; negata.

Et ſolet ferè ita venire uſu, ut qui uno in capite prævaricatus legibus, pudorem metumque mox deponat, & in alia aliaque delinquere nihil vereatur. Nam quid de digladiationib⁹ illis quæ contra tot diſertiſſima & ſeveriſſima interdicta, tam crebrò, tam licenter fiunt, ut multi ſibi perſuaſum habeant, eas in delictorum & peccatorum numerum non venire, dicamus? Quid commemoramus de illis, qui adnovitios ſtudiorum Academicorum exagitant, eos, nummos, convivia, flagitant; ni faciant, plagas & verbera minitantur? Atque hoc malum, hæc peſtis, quâ nulla unquam tetrior, perniciosior, fœdior,

——— *quocunq; ſiniſtro*
Styx genuit fœtu, ———

ex quo in lucem prodiit, tam altè penetravit, proh dolor! & tantas eundo acquiſivit vires, ut nullis levioribus remediis opprimi, nec niſi ſeveriſſimis pœnarum modis coërceri poſſe videatur. Quæ omnia, & ſi quæ alia ſunt, cùm Legum ac magiſtratus auctoritatem & dignitatem incidant & enervent penitus, totumq; Academiæ ſtatum in præſen-

sentissimum, & penè fatale discrimen adducant: minimè sane nobis sedendũ fuit diutius & connivendũ; sed maturè ac seriò consultandum de remediis atq; auxiliis, quibus jacenti & ægrotanti disciplinæ succurri posset. In qua quidem consultatione nostrâ, licet nihil novi ac inauditi hactenus statutum decretumque fuerit: tamen pro bono nos facturos existimavimus, si illud ipsum Senatus consultum nostrum in præsenti promulgaremus & præter omnium oculos poneremus. Ne quis vel ignorantiam prætexere, vel nos injuriæ alicujus aut rigoris nimii accusare imposterum habeat.

Si quis imposterum igitur, quicunq; is fuerit, aut fuisse cum gladio, aut esse; quocunq; id tempore, & prætextu, fiat, deprehendetur, is in continenti per ministros publicos, (ad quod alias ratione jumenti & officio, nobis obstricti sunt) ad Rectorem citatus gladium cedat, & præterea Carceris pœnâ afficiatur. Quod si quis contumax parere & sistere se recusaverit, nec abstinere à gestatione gladii voluerit, is relegetur penitus, & è solicitate Scholastica ejiciatur.

Si quis conseruisse manus cum altero (sive provocaverit, sive provocatus steterit,) idq; vel nocte, vel interdiu: seu intra, seu extra urbem, convictus fuerit, confestim relegetur.

Si quis cuiquam studiorum gratia huc recens venientium molestus iniquusq; fuisse, illumq; vel certa pecunia, vel compotatione & convivio redimere penalismum, quem vocant, coegisse compertus fuerit, is sine omni exceptione in continenti relegetur.

Atque hæc summa, & ultima, &, ut sic dicamus, decretiora nostra sententia est: quam nec infringi ac labefactari ullo modo, quin ne tentari aut debilitari quidem temerè unquam patiemur. Quâ de caussa etiam Rectori & Decanis potestatem fecimus, cognito statim crimine in delinquenes animadvertendi, ut minimè necesse habeant suspendere rem, & anxiis deliberationibus in longum extrahere. Nam quemadmodum alia omnia tempus mutat atque imminuit; ita scelera quoque, si dilata fuerint, efficit, ut minora appareant, & ob id mitius, quàm decebat, puniantur. Quin & nobismetipsis legem diximus, ne quis vel intercedendo ac precando cõmunem sententiam labefactare ac convellere, aut alio quocunq; modo ei fraudem facere, nedum aperte illam violare ac imminuere, præsumeret. Quapropter monemus atque adhortamur omnes sedulò & affectu planè paterno, ut se emolliri patiantur tandem, & juxta nostra præscripta vitam comparare instituant, nisi in in gravissimas illas pœnas, quas diximus, velint incurrere. Neque enim est, quòd quisquam aut leniora, aut mitiora, quàm quæ statuta sunt, promittat sibi atque expectet. Est enim sua omninò legibus asserenda auctoritas; nobisque cavendum sedulò, ut proditores & desertores Reipub. ac disciplinæ ne audiamus. PP. Dominicâ VII. post Trinitatis, Anno M DC XXI.

LII.

SI ullo unquam tempore severè animadvertendũ in disciplinæ Scholasticæ violatores, nihilq; remittendum illis & indulgendum fuit, hoc potissimum tempore id faciendum nobis est. Eò enim licentię ne dicam, an perversitatis bona pervenit juventutis pars, ut quidquid libuerit, licere sibi autumet, neque ulla vel magistratus reverentiâ, vel legem & honestatis respectu teneatur. Cui nisi totis viribus maturè eatur obviam, timendum profectò; ne pietatis & bonarum artium officinæ Academiæ, in nescio quæ libidinum prostibula, & feritatis Cyclopicæ diversoria commutentur. Re-

ctè igitur & ordine, atque ex officio prorsus fecerunt *Rector & Senatus Consilii perpetui in Academia Lipsiensi*, qui non ita pridem in malè feriatos quosdam homines, pacis ac tranquillitatis publicæ turbatores, eâ quâ par est severitate animadverterunt, eosque ex Academia sua (id quod ex adjuncto Programmate intelligere poteritis) proscripserunt ac relegarunt. Sperantes scilicet, ita posse effici, ut in officio retineantur alii, & à similibus delictis, si non amore virtutis, pœnæ tamen formidine deterreantur. Cæterum quum jam olim (ut ipsi scitis) inter nostram & prædictam inclutam Lipsiensium Academiam convenerit, ut qui ex una justas ob causas relegatus sit, ei ne permittatur in altera vivere: idcircò, ut sua pactis fides constet, & nos quoque: Te Audentium Silvanum, *ad decennium*: Te verò Gasperium Urinatorem, & Te, Marsilium Gurgitem, *ad quinquennium*, ex Academia nostra jubemus exesse. Quibus Te Martinum Puritanum meritò jungimus, qui in quadam Pennalismi actione præcipuas partes sustinuisti: ad hoc pertupto Arresti vinculo, hinc discessisti? citatus publicè intra præstitutum tempus non adfuisti. Ob ista, inquam, delicta, Te quoque meritò prædictis adjungimus, atque ad ipsum decennium ex Academia nostra relegamus, ac pro relegato cum cæteris universis, qui ad jurisdictionem nostram pertinent, haberi volumus: severè interdicentes nostris, ne quenquam horum, intra præfinitum tempus suscipere, fovere aut tueri instituant. Qui secus fecerit, is gravissimam nostram animadversionem certissimè incurret.

Præterea non præter rem, sed singulari plane consilio nonnulla in Legibus & Statutis Academiæ super vestitu & habitu consignata sunt. Quum enim sapientiæ & bonis artibus hîc studeamus, ad honestatem, gravitatem atque εὐταξίαν composita & instituta esse debent omnia. Sed has majorum admonitiones prudentissimas, quotusquisque de juventute nostra attendit hodie, nedum ad eas se comparare curat magnopere: aut dispicit saltem, quid ordinem suum ac locum decere possit? Neque enim tam duri & tristes sumus, ut ad exoleta jam olim & desita vos revocemus. Uti temporibus succedunt tempora; ita nec habitus una eademque semper facies manere potest. At erat videndum tamen interim, quod honestas admitteret, quid nostri ordinis aut ferret gravitas, aut aversaretur. Nunc quum inveniantur quidam in nostris, qui nullo, aut honestatis, aut ordinis sui, respectu habito, sine pallio, sine thoracibus, saltem colobiis scorteis atque interulâ, imò quandoq; hâc solâ, amicti pectus, & cincti latus gladio de die, & clara luce incedant, inq; foro obambulent, persuadentes sibi, satis ridiculè, se hac ratione nescio quos heroas Martios, &, ut Plautino utamur verbo, urbicapos Menalaos similare, id præterire tacitè, non debuimus; sed in hac etiam parte vos vestri officii, admonere. Nempe ita est, qualibus quisque moribus præditus est, talis & apparere vestitu solet. Si quis igitur uti velit habitu ad lasciviam, mollitiem, aut levitatem composito, effugere vix poterit, quin ipse quoque & levis, & mollis, & lascivus habeatur. Mecænas & doctus egregiè & sapiens, & non omninò mali animi vir fuit: tamen quod solutis tunicis, spadonibusq; comitatus, incederet, multi malè de illo opinati sunt, & fama ejus valdè laborare cœpit. Nisi igitur & vos quoque de vestitu ac habitu judicari, & levitatis ac vanitatis subire notam, tum dehonestatores ordinis nostri velitis audire, age, date operam & has ineptias (ut leniissimo dicamus verbo) maturè deponite: atq; & meliorem εὐσχημοσύνην adhi-

adhibete inposterum. Non trucis Bellonę, ut ita loquamur, estis satellites, sed mitium Musarum cultores: non in castris & stationibus positi, sed in Academia constituti & Scholâ. Quæ igitur vesania est, appetere ea, quæ vestra non sunt, & togam cum sago, lauream cum galea commutare. Quod si qui sint, quæ hæc fidelissima nostra monita negligere & insuper habere sustinuerint, justam animadversionem non effugient. Id quoque refertur ad nos, quamplurimos degere in hac communione Scholastica, qui Studiosi videri velint, & tamen nomina sua apud nos professi haud sint. Qua ratione quum & manifesta legibus fiat injuria, & nos in contemtũ adducamur haud levem: adde, quod nonnihil inde mali existere possit; omnes eos monemus & adhortamur seriò; ut quamprimum se sistant nobis, & nomina sua in Academic. Album describi faciant: Quod si neglexerint, alia nobis ineunda erit ratio, quâ & legum & magistratus dignitatem, à contemtu istorum hominum vindicemus. Atque jam finem facere huic scriptioni constitueramus, si per quorundam insignem & hactenus inauditam malitiam id licuisset. Nam quid proximam præcedente nocte factum sit, & quidem illi, cui summam præstate obedientiam, honorem habere summum, etiam jurejurando estis obstricti, paucos putamus ignorare. Qui scelerati homines etsi lateant, & nostram fortassis animadversionem (quanquam inquiremus in illos sedulò) effugere possint, tamen Deus, à quo omnis legitima potestas est, id suo tempore vindicabit. Interim hortamur cæteros, ne quis consimili scelere se obstringere in posterum præsumat. Nam & ipsi se in præsentissimum discrimen adducent, & præterea non efficient, quo minus Magistratus id faciat, ad quod conscientiæ & Statutorum ratione obligatur.

PP. Dominica VII. post Trinitatis, Anno M DC XXI.

LIII.

SI ita per naturam comparatum esset, ut virtutis honestatisque effigiem, ejusque immensam pulchritudinem ac venustatem corporeis usurpare oculis, & intueri coram mortales possent, dubio procul suapte spõte ad amandam illam colendamque raperentur omnes: quemadmodum contra ex ipsa deformitate ac turpitudine vitiorum justas fastidii odiiq; capesserent caussas. Nunc animos hominum ea obsedit cæcitas, perversitas corrupit, ut opus sit, alios quibusdam illecebris ac lenociniis ad amplexandam virtutem allicere, alios asperitate quadam cogere, & à vitiorum sectatione deterrere. Et hanc ob caussam inventæ sunt leges & ordinata judicia, ut facientibus rectè constituerent præmia, cæteros debitâ ratione castigarent. Ταυτὰ δ' ἐστιν Aristides ait; ὡς εἰ ἄνευ τῶν νόμων κεφάλαια, τιμωρία τῶν ἀδικούντων καὶ τιμὴ τῶν ἐπιεικῶν. Utinam verò, iterum dico, utinam nostri ita animati essent omnes, ut benevolentiam nostram amoremque mereri potius, quam indignationem & vindictam subire mallent! Sanè ex nulla alia re voluptatem majorem ac gaudium caperemus. Nunc quum inveniantur nonnulli, qui lenioribus remediis minime se emendari passi, semel cœptum cursum pervicaciter pergant, scelusque aggravent scelere, & nostra Legumque monita ludum jocumq; faciant; vel invitissimis nobis, ne quid Respubl. detrimenti caperet, assumenda severitas est, ne pessimarum rerum exempla, dataque illis venia, solicitare: ad parem audaciam alios, atque mox omnis disciplina corrueret, reverentia legum exspiraret. Vere enim Poëta dixit:

Successus improborum plures allicit.

Proinde quia tu Laonice Fontane, calumniando & deferendo neſcio quæ diſcordiarum ſemina inter Comilitones tuos, (de quibus, niſi in tempore & prima veluti herba fuiſſent ſuffocata, periculoſiſſimæ ſeditiones & turbæ ſine dubio fuiſſent enatæ) ſpargere conatus es; nocturnis præterea oſtiorum occentationibus dediſti operam; in quendam tibi obvium, ſub illis ipſis, ut ſic dicamus, pœnæ induciis, ſine cauſſâ, vi violentâ feciſti impetum; arreſti denique, quod tibi trinâ vice denunciatum fuerat, religione nefario auſu violatâ, multis id fruſtrà diſſuadentibus diſceſſiſti; Ea propter, Te ex Academia noſtra proſcribimus, & ad ipſum quadriennium relegamus. Similiter Te Severum Julium Criſpum, tùm, quòd non ſemel conſerueris manus & dimicaris publicè, tum quod exſecrandæ pennaliſmi fabulæ non tamapplauſor, quàm ipſe actor fueris; præterea ut commeritam & dictatam tibi pœnam aliquâ declinares, neſcio, quibus commentis figmentisq; miſericordiæ noſtræ & lenitati iveris illuſum, ad annos III. Te denique Turpilium Bibulum, item ob pennaliſmi iterata exercitia, & alia tibi oppidò cognita delicta, ad annos II. ex Academia noſtra proſcribimus, & intra Solem occaſum exurbe & agro Wittebergenſi jubemus exeſſe. Eandem pœnam interminantes iis, ſi qui de noſtris civibus intra conſtitutum tempus prædictis hiſce tribus vel latibulum vel hoſpitium prębere ſuſtinuerint. Cæterum univerſos ac ſingulos, qui apud nos ſtudiorum gratia agitant, monemus & adhortamur ſedulò, ut à turbis, digladiationibus, jurgiis ac rixis, cæterisque rebus, quæ interdictæ legibus, & aliàs ordini noſtro immane quantum dedecus conciliant, abſtineant, vitamque pietati ac honeſtati conformem ducere inſtituant. Certiſſimè ſibi perſuadentes, ſe hac ratione, tum bonorum omnium favorem demerituros affatim, tum Dei præcipuè gratiam ac benedictionem prolixè imperaturos eſſe. PP. Dominica XI. Trinitatis Anno M DC XXI.

LIV.

HEu cadat in quemquam tantum ſcelus? Ita verò ordiri nobis, & cum Poëta exclamare liceat. Nam quum hæc Academia noſtra & ſit, & eſſe debeat doctrinæ cum vera pietate ac virtute conjunctæ quoddam velut ſeminarium, & officina, equidem non putaſſemus repertum iri tam extremæ improbitatis hominem, atque tu Grati Boletane inventus es. Neque verò nudanda hîc nobis vita tua interior, quę nil niſi flagitium ac turpitudo mera eſt, & de qua ſilendum honeſtius, quàm plura in medium proferendum: ſi ſola publica cenſeatur, in te ſanè petulantia, protervitas, imprudentia, & ad quidvis loquendum & faciendum promta audacia ſuum vaſtigium velut & perfectionẽ conſequutæ videntur. Quod quum non ſemel hactenus iis, qui Rempub. noſtram rexerunt, quamquam privatim, ſatis clare, probaveris; tum heſternâ pręcipuè die, idque in ipſa Curia, ſive Conſilii publici ſede, luculentiſſimè toti Senatui, qui frequens aderat, demonſtraſti, ipſis, ut ſic dicamus, adytis ſummæ illius pravitatis tuæ recluſis atque apertis. Non ita diu eſt, quod ebrius, & malâ, hoc eſt, tuâ mente inſtigatus, periculoſiſſimas rixas, & tuo pene ipſius luendas capite inter Commilitones tuos excitaſti; deinde virginem honeſtam per viam tibi obviam inclamaſti protervè, & atrociſſimis verborum injuriis proſcidiſti, quin & verberibus quoque & plagis peſſimè accepiſti. Horum igitur egregiorum tuorum facinorum quum accuſatus, & heſternò in Senatu noſtro adeſſe juſſus eſſes, Deus bone,

quaa

qualem te nobis præbuisti? Vix ingressus eras curiam, quum jam tum vultus tuus ac oculi, totiusque corporis gestus ac habitus, illa ipsa, quæ mox perpetrasti, scelera apertè loqui & velut promittere videbantur. Posteà, quum ad rem ipsam ventum esset, & testimonia exposita atque examinata; tu non diluere crimina, deprecari culpam, clementiam nostram ac lenitatem sollicitare; sed negare omnis & pernegare, quin imò altercari, atque nobismetipsis, præceptoribus tuis ac magistris, quibus reverentiam, cultum, obsequium debebas, impudenter obloqui, pertinaciter instare, & quod inauditum hactenus, nimis inclementer dicere. Deinde quum secedere paullisper, & præstolare jussus esses, ut nos liberius colloqui, & quod de re statuendum videretur, decernere possemus; Tu mox discedere penitus, & nescio quo abire loci, à viatore, sive ministro publico, frustra quærendus & revocandus. Multi quidem semper exstiterunt improbi, contumaces ac resistentes Magistratui; nemo tamen eo pervenit sceleris, ut tecum Boletane, sit comparandus. Atque quum cæteros omnes hactenus pravitate atque malitia animi viceris; videris sanè hesternâ luce te ipsum superare, ac de oppressis legibus, Senatus auctoritate prostratâ, pudore, modestiâ, verecundiâ conculcatis, triumphum velle ducere iustituisse. Quæ omnia quum tam gravia atque atrocia sint, ut usitato animadversionis genere castigari nõ debeant; Leges etiam nostræ tum deportandos, tum ignominiâ infamiaq; notandos, censeant, *qui Magistratui contumaciter resistunt, ejusq; imperio ac sententiæ parere nolint:* idcircò Te Gratium Boletanum, *cùm perpetua nominis infamiâ relegamus, & ex Societate nostra Scholasticâ ejicimus penitus atque excludimus. Interminantes tibi, ut ante Solem occasum ex urbe & agro Vvittebergensi excedas, & in omne avũ emaneas.* Nam quia nos tibi indigni fuimus visi, quos magistratum tuum agnosceres; eapropter te quoque indignum statuimus meritò, qui Reipub. nostræ unquam civis possis audire. Habe igitur condignum virtutibus tuis præmium, Vos autem, ô verè nostri, exemplum; quo moniti, alia omnia & meliora sequi instituatis. Quos præterea adhortamur, ne quis nefarium istum hominem, fovere, tueri, aut quoquo modo juvare sustineat. Qui secus fecerit, is contra Rempub. fecisse judicabitur, atque eâ re gravissimę pœnę subjicietur. PP. Wittebergæ Dominica XII. post Trinitatis, Anno M DC XXI.

L V.

VIvere Bacchanalia, & personatas pompas ac ludicra instituere, rem detestandam & fugiendam penitus esse Christiano, indubitatum omnibus arbitramur. Nam sive scrutemur originem, sive ea ipsa, quæ circa eorum ritus fieri solent, cõsideremus, omnia gentilia, omnia impia ac Diabolica deprehendimus. At verò nihil commune Christiano cum gentibus: nihil commercii Christo cum Belial est. Aut igitur Bacchanalia desinenda sunt, aut de Civitate Christi exeundum. Nemo duobus Dominis servire potest. Et impossibile est unum hominem & Christo & Satanæ operari. Si Satanæ institutum sequeris, Christo valedicas oportet. Si Christo te velis tradere, Diaboli opera fugienda sunt. Et quis non putet Diaboli opus, decoquere pudorem, pietatem calcare, profligare honestatem, lasciviæ, nequitiæ, temulentię, levitati permittere omnia? Inspice Bacchanalia: aliter non constant. At longè aliud Sacramentum Christi inculcat: quod assiduè nos de sobrietate, sanctimoniâ, pudore & disciplinâ ad-

nâ admonet. Igitur eſſe Chriſti diſcipulus nemo poteſt, niſi qui Bacchanalia, proſcenia omnis turpitudinis, ejuret. Nam faciem fictam geſtare, mentiri effigiem, aſſumere quod datum non eſt, à Diabolo magiſtro diſcitur. Neque enim mutare corpus oſtenderet, niſi qui & hominis Spiritum malitiâ transfiguravit. Quod naſcitur Dei eſt: ergo quod fingitur aut interpolatur, Diaboli eſt negotium. Viderint igitur, quid reſpondeant Deo opifici, harum rerum miratores, qui fabricam ipſius diſſimulant, ac divino operi, prudentiſſimum conditorem velut redarguentes, ingenia Satanæ ſuperinducunt. Nonne putant ad ſe pertinere, quod Dominus apud Moſen intonat: *Non induetur mulier veſte virili, nec vir utetur veſte fœmineæ: Abominabilis enim apud eum eſt*, qui facit hæc? Teſtantur Romanæ memoriæ, poſtquam fœdiſſimi Bacchanaliorum ritus deferente quodam Ebutio adoleſcente fuiſſent detecti, Senatũ in myſtas & ſymmiſtas impii facti ſevere animadvertiſſe, nec quieviſſe ſcelerum vindices gladios, priusquam radicitus malum amputatum eſſet. Quod ſi turpitudinem Bacchanalium pagani homines tam deteſtati fuerunt, quantò magis eorundem impietatem homo Chriſtianus & fugiet & execrabit? Dolendum verò eſt, inveniri homines in medio Eccleſiæ, qui excũſare conati, neſcio cujus lætitiæ ac voluptatis inſtrumenta hæc ludicra pomparum dictitent, atque idcirco citra impietatis culpã uſurpari poſſe. Nam ſi vel maximè ita ſit (quamquam longè aliud teneamus) tamen iis reſervati temporibus debebant, quibus lætitiæ ac voluptati locus eſt. Nunc quis tam impius, tam ingratus eſſe queat, qui illo ipſo tempore, quo Dominum ac Servatorem ſuum atrociſſimus contumeliis & cruciatibus acerbiſſimis lancinatum, quin ignominioſiſſimo mortis genere ab impiorũ furore, ſuę ſalutis cauſſa, affectum recordetur, vacare deliciis, & voluptatum res ſectari velit? Jam ſi in publica fata intueamur, & afflictiſſimas patrię res nobiſcum diligentius commentemur, quid magis alienum ab iſto tempore, quàm huic, ſive impietati, ſive vanitati, ſe dare? Malum civem eſſe oportet, qui quũ publicè luctus ſit, privatim ſibi gaudia procudat: quum periclitetur Respub. ipſe delicias faciat. Et verò punitum legimus, qui coronatus in luctu communi de domo ſuo proſpexiſſet in publicum. Igitur magis conveniet cilicio corpus, quàm pictâ veſte indui; ſqualere lacrimis faciem, quàm perſonâ turbari; precibus, lamentis, gemitibus, quàm choreis, cantieis, jubilis indulgere. Ita enim irati numinis pacem impetrabimus, ita inſtantis mali tempeſtatem diſpellemus. Quapropter ſi perſeverare vobis Chriſtiani nominis prærogativam cupitis, ſi Deo veſtro vos dignos gerere, ſi præſtare Patriæ bonos cives, à toto Bacchanaliorum negotio vos quantum poteſt abſtinete, & omnem iſtiusmodi voluptatum ſcenam, tam impiam, quàm ineptam & vanam, deteſtamini ſeriò, abominamini, & nullo unquam tempore revocandam abjicite. Hoc ſacramenti noſtri religio poſtulat, hoc legum urget auctoritas, hoc principalium edictorum majeſtas requirit. Quod ſi quis tam frigidæ pietatis ſit, tamque projecti pudoris, ut parum ſe iſtis moveri paſſus, ſecus aliquid, quocunque colore aut prætextu, ſive noctu ſive interdiu, ſive publicè, ſive privatim, id fiat, deſignet, atque ſuſcipiat, is certè graviſſimam noſtram animadverſionem incurret. Commiſerationibus, ac indulgentiæ alibi eſſe locus poterit: hic non niſi pœnis medicina exercebitur. Quarum leviſſima *Relegatio* erit. Non enim committendum eſt, ut noſtra miſericordiâ impiiſſima vanitas reſumat vires,

vires, aut legum, quibus armari sumus, auctoritas evilescat.

Legi si obedis, lex nihil nisi lex erit:
Si non obedis, lex & est & carnifex.

PP. Domin. Quinquagesimæ Anni M DC XXXIII.

LVI.

IN Scholis & Academiis omnia honeste, decorè, graviter debere fieri, in aperto positum est. Neque enim illæ aliud, quàm quædam publicę virtutum ac honestatis officinæ. Inania verba, & fallax quoddam sciendi genus didicisse, minime sufficit. Oportet germanæ sapientiæ haurire præcepta, & juxta ea vitã omnem sedulò instituere. Quâ de causa multa majores nostri de moribus & emendata vitæ ratione inter alia statuta ac leges prudenter atque salubriter sanciverunt. Nos ipsi quid præstiterimus hactenus, vel hæc ipsa pila ac tabula testari potest. Nãque de levitate vestium, de gestatione gladiorum, de grassationibus nocturnis, de dimicationibus, de exagitationibus Novitiorũ, multa hactenus, gravissimaq; edicta publicavimus. Etenim quum istiusmodi res neminem alium, quam nostrum ordinem, qui literas colimus, magis dedeceant; atque non tam ad conservanda ac tuenda studia, quàm dissipanda profligandaque comparatæ sint; eas quantùm fieri potuit exterminandas exstirpandasq; censuimus. Nec alia ratione motus Sereniss. ac Porentiss. Princeps, Dom. Johannes Georgius D. Gr. Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ & Montium: S. R. Imp. Archimarschallus & Elector, &c. Dominus & Nutricius noster Clementissimus nupero Visitationis, quod vocant, Decreto inter alia nobis injunxit, ut ab istiusmodi rebus vos publicè dehortaremur, in hæc verba rescribens: Von den Studiosis in gemein ordnen Wir / daß sie fürohin zu einem Gottseligen / eingezogenen Leben und Wandel / auch ehrlichen Kleidern. mit fleiß gehalten / auch alsbald nach Publication dieses Decreti, von dem Rectore und Universität / durch ein angeschlagenes Patent / ihnen das schreyen / plácken / agiren und tumultuiren bey Tag und Nacht / Item / die Plackerey der jungen Studenten / mit den Penalschuren und dergleichen Raserey / Item / das Wehrentragen und außfordern zum Balgen / bey Straf der Relegation / und nach Befindung der Exclusion / ernstlich verbotten werde. Ut itaq; sua Electoralib. mandatis, quæ strictissime servanda omnibus sunt, constet auctoritas, omnes, qui in Academia nostra studiorum gratiâ commorantur, summopere adhortamur, ut vitam suam pie', sobriè ac frugaliter instituant; utq; ab omni helluandi, grassandi, tumultuandi ac dimicandi libidine prorsus abstineant. Præcipuè, ut capitalem illam Acadamiarum pestem, Novitiorum exagitationes, quæque illas co mitari solent alia, quantũ potest detestentur, abominenturq;. Quod si quis paternis nostris commonefactionibus locum relinquere noluerit, is pœnas severissimas, h.e. Relegationem, & Exclusionem, si enormiùs deliquerit, sibi certò exspectet. Non enim frustra Electoralibus sancitis armati sumus. PP. Dominica Lætare, Anno Epochæ Christ. M D CXXIV.

LVII.

DEformis plane' & plena ignominiæ res est, pacato rerum statu concitare tumultus: illos præcipue', qui doctrinarũ studiis excolere animũ instituerunt. Rudi atq; indoctæ plebi, cui pro ratione impetus, pro consilio audacia est, hîc quid fortasse condonari queat; at illis qui inveniri color possit, qui divinæ humanæque sapientiæ addiscendæ se dediderunt? Nam si Theologiæ studeant, curare salutem animæ: in Juris-

pru-

prudentiæ navent operam, æquitatem, aut si mavis, justitiam, habere pensi: si Medicinæ invigilent, custodire valetudinem; si Philosophicis incumbant literis, secundum naturam ut viverent, studere debebant. Negliguntur ista omnia, & aberratur penitus à studiorum finibus, quoties talia designantur. Et tamen superiore Augusti mense (ô dedecus!) nonnulli de nostro ordine inventi sunt, qui periculosis turbis commovere quietem Civitatis non timuerunt. Quod quomodo gestum patratumq; sit, supersedemus referre, cum & per se plus satis notũ sit, & sine contumelia nostri ordinis recenseri vix queat. Quandoquidem autem verendum erat, ne feneſtra aperiretur aliis ad consimilia præsumenda, si tam enorme facinus impunitum maneret, in auctores & complices accuratissimè hactenus inquisivimus. Quum itaque nunc nobis ex luculentissimis documentis satis constet, Te Cajum Audentium, te Rufum Tinctorium, te Cornelium Asperum, te Rabirium Severum, te Fabium Turcium, te Calliopium Varilium, te Sanctium Cauponarium, inter illos fuisse, qui primarias partes in turbulento isto dramate sustinuerunt, dignis quoque vos mactare præmiis dignum esse judicavimus. Præcipuè quum supertegere crimen crimine, & non modò pacem publicam; sed & sanctissimum arresti violare vinculum, parum memores illius, quod juraſtis olim, juramenti, non dubitaſtis. Proinde te Cajum Audentium, qui enormius cęteris transiliſti legum septa, & publicis etiam libellis citatus non comparuisti, ad ipsos Annos quindecim, reliquos verò ad Quinquennium singulos ex Academia nostra relegatos volumus, & pro talibus habendos in posterum, nunc publicè significamus. Ut sua legibus constet auctoritas, nec tam levis res videatur, pro animi libidine quietem publicam temere sollicitare. Pessimum facinus est, quum ab externis periculum immineat, ipsos nos inimicitiis mutuis velle consumere: quumq; extra armorum satis sit, in ipso gremio nostro eadem irritare. Non impugnanda lapidibus tecta sunt, sed ignorantia & insciti expugnandæ, si, quod auditis, nõ tam videri velitis, quàm esse. PP. Dominica IV. Adventus, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXIV.

LVIII.

DE non gestandis gladiis toties edicta promulgata sunt, ut hæc ipsa crepído, hæc tabula eorum callere formulas videatur. Et tamen quotidie videar obambulare nostri ordinis homines armatos & cinctos, quasi res levis & nugatoria sit, omnem disciplinæ regulam calcare pedibus & petulanter contemnere. Quia verò videndum nobis, ne quid Respub. dirimenti patiatur, legumq; magis ac magis auctoritas pereat; necessarium duximus, eâ de re denuò vos commonefacere. Hac itaque publicâ voce edimus, *ne quis inposterum, quocunq; tempore, quacunq; specie & colore id fiat, cum gladio esse velit; qui secus fecerit, punietur.* Nihil commercii armis & literis. Schola Witteberga, non militia est: discendum ibi, non dimicandum. Et verò hoc, quod à vobis fieri volumus, non modò leges Academicæ; sed & ipsa Electoralia Decreta urgent jamdudum atque à vobis exigunt. Porrò dici non potest, quàm male audiat Academia nostra apud exteros ob fœdissimas illas & iniquissimas vexationes eorum, qui ex trivialibus Scholis recens huc veniunt. Et sæpius, si occasio ferat, in os exprobratur nobis, hac potissimum de causa desolari Academiam, deseri studia, quod Schorationibus (uti vocant) istiusmodi deterreantur longe plurimi, quò minus huc venire sustineant.

neant. Quæ res quum per ſe tam injuſta, tam fœda & turpis ſit, quàm verbis exprimi nequeat, & præterea toties ſevere prohibita, cum à Magiſtratu Academico, tum ab ipſo Sereniſſ. Electore, Domino & Nutritio noſtro Clementiſſimo, ſeriò monemus omnes & adhortamur, ab ea, ut, quantum poteſt, ſe abſtineant, nec pergant diutiùs Academiæ noſtræ nomen inviſum pariter & infame exteris reddere. Nobis enim prorſus ſedet, non impunita relinquere hæc facinora; ſed ſeveriſſimè animadvertere in eos, qui fideliſſimam iſthanc admonitionem noſtram parum penſi habuerint. *Qui exiget igitur aliquid à novitio in comeſſationem, qui dabit, qui intererit, ſuâ afficietur pœnâ. Et exactores quidem ad minimum manebit Relegatio.* Hoc præſcitote, & cavete. Senatus enim Academicus,

Tros Rutulusve fuat, nullo diſcrimine habebit.

Denique pro certo ad nos nunciatur, plures hîc degere atque ſe gerere pro civibus noſtris, qui tamen nec nomen apud Magiſtratum Academicum profeſſi ſunt, nec ſolenni auctoramento ſe obligarunt. Quæ res quia cum inſigni contumacia atque contemtu Magiſtratus conjuncta eſt, & univerſum Reipub. ordinem turbat ac deſtruit, monemus omnes, qui nomina ſua ad magiſtratum nondum detulére, illud maturè ut faciant, & legibus noſtris non obnitantur: aliâs graviſſimam animadverſionem incurrent. PP. in feſto Aſcenſionis Dominicæ, M DC XXV.

LIX.

NOn ita pridem eſt, quod ſedulo vos adhortati ſumus, ut difficillimo iſto ac periculoſo tempore, piè, ſobriè, tranquillè modeſteq; vos gereretis, à comeſſationibus, diſcurſibus, & graſſationibus nocturnis omninò abſtineretis: præcipue verò præſidiarium militem, qui ſecuritatis noſtrę cuſtodiam agit, & dicto vel facto ullo ne læderetis. Ecquid profecimus? Surdis narravimus fabulam, & quicquid edixim⁹ monuimusq; id venti abſtulerunt. Quæ nox elabitur nobis, imò quis dies abit, ubi non vici, & plateæ barbaris boatibus, & ebriorum jubilis perſtrepant? ubi non confertim convicia in militem ingerantur? Hæc ſcilicet veſtræ pietatis ſpecimina ſunt, quibus pacem ſupremi Numinis impetrare liceat: hæc reverentia legum, hic magiſtratus reſpectus eſt. O ſummam perverſitatem atque malitiam, quę tot fideliſſimas adhortationes noſtras flocci habet, & nec periculorum nec pœnarum metu conſtringi patitur! Putatisne rem vobis cum pueris eſſe, qui injurias fletu tantùm ulciſcantur? Nec amplius eam nobis ineſſe animi vim, qui iſtam petulantiam vindicet & dignis modis eat punitum? Nos quidem plusquã parerno animo vobis cupimus vosq, tenerrimo affectu proſequimur: ſed ſæpius amantis animi eſt caſtigare, quàm indulgere. Et cogit nos amor amare noſtros pariter atque offendere. Quapropter ne noſtro deſimus officio, iterum hac publicâ ſcriptione vos admonere voluimus, ut piè, ſobriè, tranquillè geratis: Doctores, Centuriones & cæteros militiæ præfectos eo, quo par eſt honore proſequamini: cũ cæteris amicè & ſine rixâ atq; conviciis vivatis: ne quid turbarum exoriatur inde, per quod ſalus vitaq; veſtra in diſcrimen adducatur atque periculum. Non omnes eodem ſtomacho cõvicia concoquunt: & ſolet plerumque fieri, ut animus laceſſitus injuria eos impetus capiat, qui propipiant hominem ſæpius extra limites, quos recta ratio & diſciplina aliàs ponit. Videtis itaque quàm plenum pe-

riculoſæ aleæ opus ſit, irritare illos, qui ſe armata manu ulciſci poſſunt, & verborum injurias vulneribus vindicare. Quid quod & iſtiuſmodi res ipſum Sereniſſ. Electorem & Dominum noſtrum clementiſſimum ad ſummam indignationem commovere poſſit: Qui certè ad ſe pertinere arbitrabitur, quicquid de milite ſuo factum fuerit. Hæc vobiſcum reputabitis ſedulò, & recordabimini, nihil iniquius eſſe, quàm illis illudere atque faceſſere moleſtias, quibus res & capita noſtra tutanda ac defendenda credita ſunt. Quod ſi quis tam perverſâ duritie eſt, ut ne his quidē emolliri poſſit, is ſibi ipſi imputet ſi res cadat ſecius, quā fortaſſis putarat. Nos quidem parcemus in poſterum nemini, & Cajus pariter ac Titius ſine ullo diſcrimine ſeveris modis punientur. PP. ad d. IX. Martii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVI.

LX.

QUę ſuperioribus ſeptimanis de non lædendo præſidiario milite publicè ediximus, ea, non tam homines, & quidem excultos lireris, ſed ipſas cautes adeò, ipſa duriſſima robora emollire poſſe ſperabamus. Quid enim prætermiſimus inibi, quod aut docere vos poterat de noſtro illo ſollicitiſſimo & plusquam paterno amore erga vos; aut præter oculos ponere diſcrimina, atque pericula, quę plurima exindè vobis metuenda eſſent? Sed quo loco ea accepta fuerint, dies, qui abhinc quartus effluxit, ſub primā noctem oſtendit; quum unus de veſtro ordine, à nocturno præſidio & ſtationario milite, quū pluſquam nefario & inconſulto auſu, armis conatus exuere, ita confectus vulneribus & ſauciatus eſt, ut parum ſpei de vita ipſius ſupereſſe poſſit. O deſperatam audaciam! ô ſupra quam dici poteſt inſanam atque præcipitem temeritatem! Quisquam ne inveniri poſſit, qui mallet vitam ac caput, fortunas ſuas omnes deniq; in certiſſimam adducere perniciem, quàm inſervire tempori, & magiſtratui ſuo recta omnia monenti obedire? Hos animos, hos mores, literarum ſtudia inſinuant? quæ aliàs omnē edomare duritiem, omnem barbariem expellere mentibus & feritatem exiſtimantur. Utinam verò miſero illi non duriora, ſi cōvaleſcere contigerit, exſpectanda ſint? Nam quum de toto iſto ferali negotio, & quod ordini noſtro magnum præjudicium facturum videtur, Sereniſſ. Lector Saxoniæ, Dominus & Nutritius noſter clementiſſ. jam tum factus ſit certior; facilè licet conjicere, graviſſimas pœnas Celſiſſimam ipſius Serenitatem de eo eſſe ſumturam. Quod ſi itaque verbis & monitis vos emendare non licet, agite, exemplis hujuſmodi emendamini: & veſtro cum maximo malo diſcite, quā periculoſum ſit, contemnere legum & Magiſtratus auctoritatem, omnesque admoniciones ex animā ſinere ut uſſluant. Non declamabitur amplius: præſentibus pœnis ferientur, qui hîc delinquere voluerunt. Neque verò aut carcere, aut pecuniariâ mulctâ expiabitur crimen; relegationibus, excluſionibus, & ſi quid illis gravius, res agetur inpoſterum. Hoc ultimum vos commonere voluimus. Felix vero; & iterum felix,

quicunque dolore
Alterius diſcet poſſe carere ſuo.

PP. in Feſto Annunciationis Mariæ, Anno gratiæ, M DC XXVI.

LXI.

PRima duodecim tabularum lex fuit, quæ jubebat, *caſte adire Deos, & pietatem adhibere*; hoc eſt, pura ſanctaque mente, nec ſine reverentia atque devotione venerari Deos, eorumque intereſſe ſacris. Pythagoras etiam Italicæ, quam vocabant, Phi-

Philoſophiæ Princeps, dum adoraretur nomen, omnes rerum humanarum curas procul ſeponendas ex animo, tantamq; Diis deberi reverentiam cenſuit, ut ſacras ædes ingredi temerè, quin & fores earum præterire ſine reverentia nefas exiſtimaret. Verba ejus, ut Jamblichus in προτρεπτικοῖς annotavit, iſta ſunt: Εἰς ἱερὸν ἀπιὼν προσκυνῆσαι μηδὲν ἄλλο μεταξὺ βιωτικὸν μήτε λέγε μήτε πράττε. Ὀδὸν πάριθι ὅτε εἰσιτέον εἰς ἱερὸν, ὅτι προσκυνητέον τὸ πρόσθεν, ὃδ' εἰ πρὸς ταῖς θύραις ἀ ταῖς παρὰ γίνεο. *In templum prodiens adoratum, nihil interea, quod ad vitam facit, nec dicito, nec facito. Perfunctorie templum ne ingreditor, neque adorato omninò, neque ſi ipſiſſimas fores prætergrediaris.* Hæc gentiles, & pagani homines non præceperunt modò ſuis; verùm & præſtiterunt? quod ſane multis ex Academicis noſtris, qui Chriſtiani & religioſi audire volunt, ruborem excutiat. Quoties enim notare licet, qui, dum feſtis diebus veſpertinum officium in templo arcis peragitur: pſalmiſq; ac hymnis & laudatur Deus & propitiatur, ridentes, geſticulantes & neſcio de quibus nugis ac frivolis rebus ſuaviter ſecum confabulantes, vel gregatim in ipſa Eccleſia prodeambulent? Non aliter, ac ſi in foro verſentur, aut in tonſtrina deſideant. Quæ res quum & indigna Chriſtiano nomine ſit, & inſignitam præterea maculam Religioni noſtrę inurat: quæ aliàs ab Adverſariis ob proditam pietatem & diſciplinam Eccleſiaſticam tantum non deſtructam, quotidianis pœnæ convitiis atrociſſimè laceratur; monemus omnes, idque ſeriò, ut ab impia hac vanitate ſibi impoſterum caveant, & eâ qua par eſt veneratione ac reverentia ſatis interſint. Qui ſecus faxit, is præter noſtram graviſſimam animadverſionem, Deum ipſum vindicem experietur.

Porrò: inter cætera quæ contra decus noſtri ordinis deſignantur, hoc vel præcipuum eſt, quòd unus ac alter (neque enim omnes hæc invaſit dementia (accincti gladiis, &, ut omnẽ pudorem decoxiſſe prorſus videantur, expalliati, verſari in publico non verentur, ſtolidiſſimâ perſuaſione ſibi imaginantes, eo ſe habitu, neſcio quos ductores magnarios militum, repræſentare. Quod incivile adeò ac improbum eſt, ut multi longè, qui ſuam dignitatem literis, ſuam honeſtatem diſciplinæ aſſertam cupiunt, non ſine ſumma indignatione id nobis quotidie, domi pariter ac foris, exprobrent. Ne itaque malè audiamus porrò, ac ſi indulgeamus veſtris erroribus, nec, quâ oportuit, ſeveritate vindicatum eamus, quæ ſecus fiunt, iterum edicimus, ut abſtineatis impoſterum, tum ab iſtis, ut molliſſimo verbo dicamus, ineptiis, tum à Schorationib⁹ (quidni enim in barbara re utamur verbo barbaro?) illis, quæ jam repullulare videntur, nefariis: nec committatis, ut poſt ſpreta & inſuper habita tot fideliſſima noſtra monita, ad carceres, ad relegationes; imò & excluſiones (ſi in contumaciam prævaricatio tranſeat) deveniendum ſit. Quas quidem pœnas & Legum præſcripta exigunt, & magiſtratus ſupremi auctoritas dudum præſcripſit. Neque enim hæc nova plane & inaudita hactenus ſunt, ſed vetera, & ex hoc ipſo loco promulgata ſæpius & inculcata. Quæ vindicare à ſenio, renaſcentibus, contra quæ olim ſancita ſunt, vitiis, & velut redditâ juventute in florem reducere, noſtri officii exiſtimavimus.

Οὗτος μὲν πανάριστος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
Φραστὰ δ' ὅμως τὰ κ' ἔπειτα κ) ὃς τέλος ἧσιν ἀμείνων,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ὅς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὃδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.

Ipſe ſibi qui cuncta ſapit, certè optimus ille eſt,

Usque animo eventura, &, qua meliora, revolvens;
Frugi erit hic, si quis parebit recta monenti;
Atqui nec sapit ipse sibi, nec dicta aliorum
Auscultat, planè deperditus ille putandus.

PP. Ipso Festo Pentecostes; Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

LXII.

HÆc est quorundam ratio, ut eos, qui vel domo Witebergenses sunt, & in hac Academia patria compendio sumtuum se tenent, vel Lipsiâ primùm huc advenere, Studiosorum numero excluſum eant quodammodo, & nescio quibus conviciis atque dicteriis passim exagitent atque proscindant. Quasi verò aut advenisse peregrè, aut nepotinis impensis parentum gravare fortunas; non autem assiduè tractare literas, atque in studiis habitare veluti, Studiosum faciat? Quum itaque hoc non modò absurdum ac ineptum sit, sed & iniquum prorsus (nam quid injustius esse potest, quâ in suum ordinem obvertere cornua, & hospites ac benefactores suos palàm persequi & insectari?) nostrisq; Legibus contrarium planè, & cum magno tumultuum ac rixarum (quod plus simplice vice didicimus) periculo conjunctum: eos monemus seriò, qui hanc tam injustam, quàm stolidam opinionem foverunt hactenus, ut eam ex animis suis eradicent prorsus, & tanquam reverâ æquales, pacatè ac amicè invicem agant. Neque enim vel locus, vel ætas cuipiam aut adimere, aut addere quidquam potest: quum Studiosi nomine ille demum dignus sit, qui incumbit literis strenuè, & bona studia diligenter habet. Sicut non-Studiosus meritò dicitur, qui otio deditus, & omne tempus inanibus voluptatibus consumit. Ad quem censum plerumque referendi sunt illi, qui alios insectantur tantopere, atque (quum ipsi instudiosissimi omnium sint) pro non-Studiosis habere solent. Præcipuè verò à Schorationibus illis infelicissimis, quantum potest, abstinebitis, nec cuiquam novitiorum, vel compotationè, vel pecuniam (namque & huc profligatissimam quorundam impudentiam venisse fama refert) extorquebitis. Ne Academia nostra grassatorum nequissimorum & expilatorum receptaculum audiat, quæ pietatis, quæ modestiæ, quæ humanitatis atque doctrinæ velut templum atque sacrarium haberi debebat. Porrò: etsi non ita pridem vos admonuimus, ut honestè ac decenter vestiri, nec nisi palliati prodiretis in publicum; ejus tamen non ita fuisse memores quosdam, præcipuè in nuptiis, quum ad chôreas procedendum esset, res ipsa abundè docuit. Quod quum indignum prorsus nostro ordine sit, & viros graves, & veræ amantes honestatis mirum in modum offendat, in isto quoque ut vestrum faciatis officium, hac occasione vos adhortari, è dignitate Academiæ visum fuit. Quę in commune omnibus curæ esse debet, qui bona studia amant; cæterum cumprimis asserenda illis atque tutanda est, qui juramentum ei dixerunt. Desuescite itaque tales ineptias, & monita nostra non modò facili animo admittite; sed & fideli servate ac custodite. Aliàs cum magno vestro malo experiemini, esse adhuc nobis facultatem asserendi auctoritatem Statutorum, & vindicandi istam præsignem malitiam, prout par est. Namque jam olim sancitæ & constitutæ pœnæ sunt, (de quibus satis constat vobis) in istiusmodi delinquentes. Quas sine ullo respectu sumemus de iis, qui huic perversitati imposterum operari, ut sic loquamur,

mur, non desinent. Est autem conclamatæ pravitatis argumentum certissimum, malle pœnis, quàm monitis emendari. Hujus fere obliti sumus: nonnullos se pro Scholastici gerere, quum tamen in Academiæ albũ adscripti non sint, persuadentes sibi ad rem parum facere. Cæterum quum ea res, legibus nostris magnum præjudicium faciat, eos omnes, ut quamprimum apud nos sua profiteantur nomina, seriò admonitos volumus; interminantes, nisi id fecerint, nobisq; de iis constiterit, in oppidani Senatus potestatem illicò tradendos esse. Nec enim ferendi in nostro ordine sunt, qui vivere sub nostris legibus detrectant. PP. Dominica XVI. post Trinitatis; Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

LXIII.

BAcchanalia vivere, hoc est, personatis pompis ac ludicris per temulentiam atque lasciviam operari, rem detestandam maximè, & penitus fugiendam esse homini Christiano, indubitatum ac certũ est. Nam sive scrutemur initia atque originem, sive ipsam, ut sic loquamur, substantiam rei consideremus, omnia gentilia, omnia impia, ac diabolica deprehendere licebit. At quid commune nobis cum gentibus est? Ecquid commercii Christo cum Belial? Aut igitur Bacchanalia relinquenda sunt, aut excundũ de Christi civitate. Nemo duobus servire Dominis potest: Satanæ institutum si libet sequi, Christo ut valedicas, necesse est. Si Christo dedisti nomen, Diaboli opera fugienda sunt. Quis non Diaboli opus censeat, bellum pietati indicere, pudorem decoquere; profligare honestatem, lascivię, nequitię, levitati permittere omnia? Inspice Bacchanalia, aliter nõ constant. Jam faciem fictam gestare, mentiri effigiem, assumere, quod datum non est, sub quo magistro alio quam Diabolo discitur? Quod nascitur Dei est: quod fingitur & interpolatur, Diaboli est negotium. Neque enim alius mutare ostendit corpus; quàm qui malitiâ transfiguravit hominis spiritum. Quid itaque respõdebunt Deo opifici, tam impii ritus consecranei, quod fabricam ejus dissimulant, atque divino operi, prudentissimum conditorem velut redarguentes, ingenia Satanæ superinducunt? Nihil ne ad se pertinere existimant, quod apud Mosen Deus intonat: *Non induetur mulier veste virili, nec vir utetur fœminea: Abominabilis enim apud eum est, qui facit hæc?* Quamvis autem eam de nostris concepimus spem, tam perditę ac projectæ mentis nõ facilè fore aliquem, qui detestabiles, atque jam olim Dei virtute ex Academia ista profligatos Bacchanaliorum ludos velut de fuga retrahere, & in theatrũ nostrum producere iterum velle sustinuerit; tamen quia eo ingenio est cõmunis humani generis hostis, ut nunquam non bonis moribus insidietur, idq; laboret unicè, ut, quicquid cum singulari Reip. commodo positũ atque sancitũ est, ejusdem præsentissimo damno ac pernicie, si non destruatur penitus, labefactetur tamen: sedulò nobis cavendũ existimavimꝰ, ne nostra securitatis revocandæ impiæ vanitati dedisse occasionem videri posset. Hoc præcipuè tempore, quo tot crudeles aliàs & supra omnes Tragœdiarũ atrocitates horrendi passim luduntur ludi. Quos quum ita spectemus hactenus, ut metuamus assiduè, ne & ipsi protrahamur in scenam, & nobis nunc imponantur, qvas alii sustinuerunt hactenus, lugendi & ejulandi partes; ante omnia sanctæ & emendatæ vitæ statuendum est. Neq: enim pœnas criminum licet effugere, si non ipsa crimina fugimus: aut temporũ mutare statum, nisi nos ipsos mutaverimus ante. Non delectatur fictis precibus DEUS; vita deprecandus est.

Hæc ubi coram eo cæperit loqui, nihil non potest impetrare. Quis pœnitentiæ fructus speret, ubi vera pœnitentia non est? Cæterum ubi nulla est emendatio, pœnitentia vera non fuit. Quapropter agite Cives nostri, & detestati impium morem toto animo, tum Christo, tum vobis ipsis vos dignos præstate. Non ludos ac comissationes hoc nostrum admittit tempus lacrimis, jejuniis, precibus opus est. Aliis artibus servari Ninive non potest. Quod si quis, tam extremæ pravitatis fuerit, ut aliquid contra præsumere instituat, is intelliget, nos minimè pati auctoritatem Legum ac Edictorum nostrorum evilescere. PP. XIII. Febr. Anno M DC XXIX.

LXIV.

SI bona ingenia divitiæ semper comitarentur & opes, bene actum esset cum literis: nunc quum plerumque accidat, ut, quod ille ait, bonæ mentis soror paupertas sit, videndum est, ne fortunę malignitas cuiquam fraudi sit, & utiliss. viros Reip. subtrahat. Quocirca Sereniſſimi Electores Saxoniæ, Nutritii nostri munificentissimi, uti alia plura beneficia contulére in literas, ita hoc prudentissima curâ ac liberalitate instituerunt, ut esset convictorium publicum, ubi perexiguo sumtu pauperiores scholastici obsonari possent. Absq; hoc enim si esset, multi certè, qui sumtus facere nequeunt, non sine præstantissimo Reip. detrimento à bonis studiis quotidie abstraherẽtur. Quo magis allaborandum est, ne nostrâ socordiâ nobis pereant, quæ à majoribus nostris & inventa prudenter sunt, & ad nos usque sarta tectaq; propagata. Proinde quum animadverteremus publici convictorii corpus circumcidi valdè & velut ad maciem quandam redigi, sedulò & accuratè inquisivimus hactenus in ejus rei causas. Ac licet earum plurimas extrinsecus accedere certum sit, quæ maximam partem difficillimis istis temporibus imputandæ sunt; præcipuas tamen in ipso corpore latitare, & à collapsa disciplina veteri, pravisq; nonnullorũ moribus, qui utuntur hac mensa communi, repetendas esse, quis paulò prudentior non videat? Nam illæ perperam usurpatæ novitiorum vexationes, illa tot iniquissimarum exactionum nomina, tot callidissima vaferrimaq; mulctarum inventa, (ut de aliis nunc nihil dicamus) quot honestissimos juvenes deterruerint hactenus, quò minus in illam se vellent societatem adjungere, experientia plùs satis loquitur. Quocirca, sicut inivimus rationes, quibus illis extraneis causis, quantum quidem in nostra manu positũ, iretur obviam; ita deliberavimus diligenter; quibus modis internas illas & præcipuè noxias liceret tollere ac expugnare. Recensuimus enim leges veteres, & quæ præclarè in iis ordinata jam dudum ac posita, hactenus autem perversè prorsus interpolata essent, aut in pravos sensus malitiosè detorta, non modò asseruimus suæ sinceritati, verùm etiã denuò roboravimus & subrogavimus, per quæ videlicet ea, quæ in fraudem legum & disciplinæ veteris recens inventa, ac magno cum detrimento convictorii communis usurpata hactenus sunt, penitus eliderentur. De quibus omnibus quum admonendi ante sint illi, qui aut nũc utuntur communi mensa, aut usuri inposterum sunt, priusquam has recensitas nostras leges publicemus; hac publicâ voce omnes communis mensæ Convictores, & si qui iis se adjungere volent, adhortamur, ut ad diem Saturni proximum, hora duodecima, & seqq. cum Deo in ædibus Rectoris conveniant; cognituri, quas sibi incumbere deinceps officii partes existimare debeãt. Ac quũ in hunc præcipuè finem opera nostra directa

cta sit, eò unicè omnis spectet contentio, ut consulatur Convictorio communi, idq; à senio, ut sic loquamur, ad juventutem revocetur suam, adeoq; Resp. quos inde sperare debet, nunquam non possit fructus percipere, minimè dubitamus, quin vos morigeros maximè nobis atque obtemperantes præbituri sitis, qui corpus istud & florentissimum & bene cumprimis constitutum esse expetimus pariter & laboramus. PP. Dominica Palmarum, Anno M DC XXIX.

LXV.

DE non gestandis gladiis, & quæ ex improba usurpatione illorū nasci solent, duellis ac dimicationibus non instituendis, non modò in Legibus sancitum gravissimè, sed ex hoc ipso etiam loco tot vicibus luculenter ac seriò expositum est, ut hæc ipsa crepido & moles saxea edidicisse & loqui quotidie id ac submonere videatur. At quos se nobis præbuerint hactenus Scholastici nostri, & quàm præclarè functi sint partibus, commemorare non attinet, quum ipsa res ita loquatur satis. Quotusquisque enim tam ignavus atque imbellis est, qui non ad gladium se alligandū existimet, & spatham ingentem à summo pectore (hæc enim gestandi ratio potissimum probatur) per splena & costas spurias demittat? Jam tanta rixandi ac dimicandi libido inolevit pluribus; ut illâ sanctissima Bacchi orgia, quibus quotidie operantur, rite obiri posse non putent, nisi ad jurgia, & inde ad duellorum aleam res deveniat. Debebat quidem hoc infelicissimæ insaniæ genus dignis jamdudum modis coërceri; sed velut prudentiores Medici consueverunt facere, ut morbos initio tractent leniter, ne si auxiliis fortioribus rem agant, irritent potius malum, quàm tollant; ita nos rigorem legum mitigavimus hactenus, & velut resipiscendi dedimus spacium, si forte inauspicatum impetum sui ipsum criminis pudere possit. Nunc quum spes omnis collabatur in cineres, ideoq; timendum sit, ne lenitas nostra exitium trahat, viriliter malo eundum obviam, & quando aliter constare non potest sanitas, cum ipso corpore suo exscindendam existimavimus pestem. Quocirca: *Si quis inposterum cōseruisse cum altero manus, seu provocarit ipse, seu fuerit provocatus, convincetur, is sine omni exceptione confestim è societate Scholasticâ ejicietur. Qui verò aut deprehensus cum gladio, aut eo nomine delatus fuerit, is & ferramento excidet, & carcere punietur. Contumaces & refractarii autem prorsus relegabuntur.* Omninò revocanda est veteris disciplinæ severitas, ad exstirpandam novellam malitiam, atque cavendum seriò, ne inani clementiæ specie, eò rem patiamur delabi, unde reduci in sedem suam & velut locari in tuto nullo labore, nulla prudentia atque industriâ possit. Porrò dissimulandum minimè est, plures nec satis honestè, nec decenter satis apparere in publico, ineptâ vanitate ipsismet sibi gravissimū corrupti ac depravati animi præjudicium facientes. Nam quis non omnem pudorem ex mente profligasse eum existimet, qui clarâ luce, & sobrius, & eo in loco, ubi hoc primum repetere hoc omittere postremum oporteat, induere honestatem animo, & sapientiæ studiis instruere pectus, obambulare expalliatum in foro, per vias urbis & vicos incedere, & obscenissimam vilissimamque corporis partem non satis honestè tectam in gravissimorum virorum ingerere oculos non vereatur? Non aliter, ac si de meretricis cellâ veste mulctatus profugerit, aut importuno ac duro cauponario luxuriæ & improbæ usurpatæ voluptatis reliquerit pignus proprium sobrii hominis velamentum. Nam quod imaginantur sibi

Tros-

Trossuli isti ; hoc habitu se nescio quos heroas Martios, &, ut Plautino verbo dicamus, urbicapos Menelaos videri, suavissimæ insaniæ genere mentibus suis illudunt. Enimverò, quis non honestissimos quosque militum, quoties in honestiore aliquo cœtu versandum, pallio, hoc est, compositissima ad gravitatem virilem veste, tegi videt? nec posituros temere, nisi aut castrorum licentia, aut expeditionum necessitas humeris eximat : Nostri autem quid habent, quæso, cui impedimento esse vestis possit ? Quæ obeundæ stationes sunt, quæ pugnæ depugnandæ ? Nisi fortè obambulare in foro quoddam campestris meditationis instar fuerit? Aut sævire in ædes protervis ictibus, & vi armata innocentissimos lapides petere, versari in acie, & virum ostendere videatur ?

Ne juvenes, ne tanta animis assuescite bella.

Quin potius componite animum ad veræ modestiæ, ad gravitatis & non inepti decoris legem : ac ita existimate, actum fore de literis & omni liberaliore doctrinâ, nõ tam si improborum arma Musarum invadant sedes, quàm Academicorum mores si commigrent in castra. Interim qui vanitates istiusmodi dediscere non volent sponte suâ, illi, si qua severiore viâ ad frugem reducentur, non ægrè ferent. Asserenda honestas literarum est, nec committendum, ut propter paucos feroculos totus ordo malè audiat. Jam finis imponi debuisset scripto, nisi fuisset adhuc, de quo vos necessariò moneremus. Adeò fœcundè succrescunt culpæ. Sunt quidam, ut mollissime dicam, non ita sanæ mentis, qui ea, quæ nostro nomine proposita atque affixa publicè, nefaria manu refigunt. Hos monemus seriò, ut tale quidpiam deinceps ne committant. Dedimus negotium, qui ausos talia observent diligenter & notent. Eos autem, qui deprehensi fuerint, gravissima pœna certò manebit. Itaque sapient, & potius infigent animis, quæ jussa publicè fuerint, quàm aut refigent protervè, aut per superbiam ac pervicaciam contemnant. PP. Dominica II. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXIX.

LXVI.

VErissimè à Poëta dictum est:

Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt?

Neque enim ad bene constituendam Rempub. satis est, præclaras leges rogare, nisi assiduè navetur opera, ut quæ sancita egregie statutaq; prudenter sunt, probè serventur, & illud Platonicum fiat, πανωρία ἀδικίας ἀκίνδυνον. Sive ut ejusdem Flacci verbis dicamus, *Culpam pœna premit comes.* Quapropter quum *de non dimicando*, ut & *de non afficiendis injuriâ ullâ ac contumelia novitiis studiorum*, edicta gravissima â nobis & constituta jam olim, & promulgata sæpius, nunc nuper autem & repetita denuò sint, eaque contra aliqui de nostris male feriatâ mente deliquerint ; committendum non est, ut vel impunitatis spe, quâ nulla major peccandi illecebra dari potest, vel nescio cuius clementiæ, alii ad similem pravitatem inducantur. Ac illi quidem, qui conferendo manus decertarunt inter se, nunc quidem tum propter alias, easque gravissimas causas, tum quia in absentes, & nondũ auditos, pronunciari sententia non debet, necessariò differendi sunt ; reliquos verò, qui alterum caput violarunt, quum nihil impediat, quo minus contra ipsos legibus agi possit, eò maturius justa animadversione castigandos esse duximus, quod scelera ferè nun-

nunquam magis caveri ſoleant, quam cum celeriter, &, ut JCti loquuntur, in continente vindicantur. Proinde te Cæſonium Durum, quod quendam Scholaſticum, qui recens huc venerat, indignis & planè contumelioſis modis tractaſti; præterea contra datam fidem injuſſu magiſtratus, & violatâ Arreſti, quem vocant, religione hinc diſceſſiſti, ad annos V; Te autem Furium Pertinacem, qui & frequentius pari crimine, indulgendo factus pejor, te obligaſti, atque in eo ipſo te multò nequius & petulantius geſſiſti; ad hoc pluribus aliis noxis ac culpis, pro deſperata & tibi propria perverſitate animi, quâ omne jus fasq; ludum & jocB facere ſolitus es, oneraſti, ad ipſos XX. annos relegamus, atque ex Academia noſtra & ſocietate Scholaſticâ quovis terrarum potius faceſſere jubemus. Cavebunt autem noſtri, & uti ne eos, quos putridorum membrorũ inſtar â corpore noſtro reſcindemus, recipiant ad ſe, aut ullas illis præbeant latebras, niſi vel parem, vel certè majorem pœnam incurrere velint. Porrò quia ſuperioribus diebus noñulli de noſtris præſidiarium militẽ, dum ſtationes ſuas obiit, dictis factisq; contumelioſis laceſſere peſſimâ ratione inſtituerunt, atque verendum ſit, ne, ſi inconſulta procacitas impune pergat, magnæ turbæ ac rixæ, non ſine manifeſto quietis publicæ detrimento, concitentur, Scholaſticos noſtros ſeriò ſui officii admonitos volumus, hortari ut pacatè, tranquillè ac modeſtè ſe gerant, & tam ab inferendis injuriis aliis abſtineant, quàm ipſi earum volunt eſſe immunes.

Ab alio exſpectes, alteri quod feceris.

Malè autem prorſus ſibi illi conſulunt, qui indulgentes pravę libidini animi juſtę animadverſionis experiri rigorem, quàm verecundæ obedientiæ laudem mereri malunt.

PP. Dominica IX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXIX.

LXVII.

NE ſtationarium militem laceſſere injuriâ aut quâ afficere contumeliâ preſumerent noſtri, non ita pridem; publicè inter alia ediximus. Quod quidem repetere in præſenti adeò neceſſarium duximus, tum quia nunquá de iis rebus, quę ad diſciplinã & bonos mores pertinent, admoneri ſatis poſſunt mortales, juvenes præcipuè, quos ætas ipſa non rarò in præceps agit; tum quia Sereniſſ. Princeps, Dominus & Nutritius noſter benigniſſimus, peculiari reſcripto id, ut à nobis fieret, ſeriò injunxit. Nam quum pro illa incredibili curâ ac ſtudio, quibus & univerſæ patriæ rem, & noſtræ peculiariter Academiæ, tanquam veriſſimi bonorum omnium, quæ reddere felicem publicam rem poſſunt, ſeminarii proſequitur, ſubductis prudentiſſimè rationibus probè videret, quanto cum periculo ejuſmodi concertationes ac odia mutua conjuncta eſſent, dandam præcipuè operam cenſuit, ut Scholaſtici noſtri pariter, & miles Præſidiarius in ſuo officio continerentur, & neutra pars illos excederet limites, quos ſua cuique lex atque ratio poſuit. Quod ſi mandata Principum ac juſſa tantò habenda reverentius ſunt, quantò eorum majeſtas ſanctior eſt; idcircò omnes noſtros vehementer monemus, ut rationem muneris ſui ſedulò habeant, honeſtè, ſobriè, quietè, (id quod Muſarum cultores præcipuè decet) ſe gerant mortalium nemini, ac illis cumprimis, qui huic noſtræ urbi præſidium dati ſunt, ullo vel dicto vel facto probroſo faceſſant negotium: ne & Principis optimi & erga ſtudia ac Academiam noſtram ſingulari benevolentia affecti animum irritent temerè, & ſibi ipſis magnam molem mali, ut cum Co-

mico loquamur, arceſſant. Nam quamvis illuſtres & eminentes perſonæ ad benignitatem fere proni ſint, & lenitatis atque clementiæ laudem maximè quærant; iidem principes tamen quò plura indulſerint ſereni & placidi; hoc gravius premunt offenſi ac læſi. Ita fit, ut, quod Poëta ait, *ſævum præluſtri fulmẽ ab arce veniat*; & illa amœna lætaq́, tranquillitas in tempeſtatem multò triſtiſſimam momento uno commutetur. Omnino metuere juxta & revereri poteſtates oportet. PP. Dominica XI. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIX.

LXVIII.

EST inter Scholaſticos hominum genus, Schoriſtas appellant vulgò novo ac barbaro nomine: nec mirum: eſt enim res ipſa monſtroſa planè ac barbara. His nulla vita jucundior, quàm inter helluationes quę diffluit. Quam tamen felicitatem ſibi de alieno potius, quàm ſuo, volunt conſtare: ne parum ſcilicet conſultos putes. Sed quia difficile vident dari verba calliditati veteranæ, novitios ſtudiorum, & rudes vitæ Academicæ ſectantur imprimis. Quos ubi ad inſtar odoriſequæ canis, ut cum Poëta loquamur, indagarunt veſtigando (ſunt enim perquam ſagaci nare) fictis blanditiis, & artificioſâ amicitiæ ſimulatione ſimplicitati eorum ſub primum acceſſum ſcitè ſolent illudere, mox erupturi in convitia, & apertiſſimas cõtumelias, niſi aſſiduè ſit, quo & farcire pantices, quib⁹ nulla Syrtis æſtuoſior eſt, aut picatiſſimas manus explere queant. Enimverò de hybridarum genere ſunt, & ad paraſitos partim natales, partim verò ad Pilotas referunt, quibus antiquiſſimus ritus ex iis vivere, quæ in armum ſuſtulerint. Quantum negotii nobis faceſſat iſta natio, dici non poteſt. Nam pati, ut graſſaretur impunè, quid aliud erat, quàm prodere Academiam? Compeſcere autem ac revocare ad frugem, ejuſmodi certè videtur labor, ut citius, & hydram Lernæam, & aves Stymphalidas, & quicquid monſtrorum Alcmenæ. ut fabulantur Poëtæ, filium exercuit, confici poſſe crederes: quàm hæc propudia noſtri ordinis penitus debellari. Quas non admovimus machinas, quæ arma non ſtrinximus, ſi expugnare liceret iſtam maleferiatorum arcem? Peroratum ſæpiſſimè publicè magnâ vi; & videntur adhuc reprehenſionibus noſtris, non modo ſcholarum cathedræ, ſed ipſi etiam ſuggeſtus templorũ reſonare. Promulgata edicta innumera ſunt hoc ipſo ex loco, graviſſimæq́; & conſtitutæ in delinquentes pœnæ, & ſumtæ etiam de iis, qui rei peracti. Et tamen quotidie inveniuntur, qui hanc delirent inſaniam, neque ſe emendari verborum monitis, nec tot exemplis pœnarum deterreri patiantur. Lymphaticis ſimiles, qui ut furori delectabili indulgere poſſint, parvum ducunt, ſorberi aquis, & abſtrahi penitus in maximam malam crucem. Interim non deſpodendus eſt animus, & retrahendum ferrum ab ulcere: quin obnitendũ potius omni ope, ne forte ab indulgentia & miſericordiâ noſtrâ malũ vires capiat, & labenti tacitè peſte in omne corpus prorumpat. Nam quod nonnulli blandiuntur ſibi de ſuis ſceleribus, habentq́; perſuaſum, id omne, leve quiddam & ludicrum eſſe, longè fruſtra ſunt. Nam quum in id nati ſimus homines, ut beneficiis mutuis alter alterum adjuvemus; Chriſtianos autem, pati contumelias malle, quàm facere, diſciplinæ lex jubeat; nec deputandus inter homines, nec Chriſti exiſtimandus portare inſigne, qui innocentium patientiæ inſultet, & damnis afficiat, qui nihil unquam læſerint. Quærimur paſſim de oppreſſis armorum ſcelere ſtudiis liberalibus: & nullâ re ma-

re magis iraſcimur ſævitiæ temporũ, quàm quod pulcherrimæ artes ac diſciplinæ, bellorum ſtrepitu, velut exterritæ, indies magis magisq; obmuteſcant. Si verum fateri volumus, non tam armorum iniquitas evertit ac vexat ſcholas, quàm pravi iſti in illud verſantium mores. Contra quos utinam tandem trophæum erigere liceat, & de ſubacto penitus furore impio ex animi ſententia agere triumphum. Certe niſi maturè compeſcatur effrenis malitia, & actum prorſus de literis, & omne Academiarum nomen neceſſe eſt invidiæ flam̃is conflagrare. Quot mordaciſſimis undique dicteriis petimur? quot plauſtra enormium conviciorum ex omni in nos parte exonerantur? quaſi aut obliti ſimus, ſedere ad clavum; aut delectamenti habeamus inſtar, de aliorum cottidie corio impunè adeò ludi? Quò magis navanda opera eſt, non tantùm, ut conſulatur honori noſtro ac nomini; ſed ut poſteritatis etiam agatur res: cavendumq; modis omnibus, ne ſecuturi temporis ruditas noſtrę ſocordiæ atque ignaviæ imputari poſſit. Obfirmandus itaque animus eſt contra veſaniam impiam, & legum corripienda arma, urgendumq; ac premendum ſcelus undiq; ne ſi reſpirare poſſit, vlaidius fortè in nos deinde inſurgat. Quod ſi domeſticæ ac propriæ opes non ſuffecerint, vel ſummæ poteſtates aderunt, & pro ſalute ac honeſtate literarum, ipſa etiam principum majeſtas pugnabit. Tamen ne quis ſeveritatis præcipitis nos accuſare forte habeat, iterum monemus, iterum adhortamur omnes, ut ſapere, ut redire ad frugem, ut ſibi conſulere adſueſcant tandem. Neque enim mox ſecuturum fulmen effugient, quicunque hæc monita noſtra, quæ fulguris inſtar præmiſimus, inſuper habuerunt. Porro & vellicandæ vobis aures ſunt de non geſtandis gladiis; quibus ſe præſumtores quidam accingere, à nobis moniti toties, nondum dediſcunt. Quos niſi maturè poſuerint, propediem hujus contumaciæ ſuæ dignas pœnas nobis ſolvent: PP. ad d. XVI. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIX.

LXIX.

MUltis modis & decoravit Deus nuptias, & reverenter habendas aliis clariſſimè oſtendit. Quippe quas nõ modò in feliciſſimo illo & pleno divinæ amœnitatis nemore, quod Paradiſum nominamus, dedicavit & ſanciit, ſed in chariſſimis ſuis etiam docuit abundè, neceſſe fortuiti caſus negotium, & nunquam ſatis felices futuras, niſi ejus contractæ auſpiciis, qui primus inſtituiſſet. Quam ob cauſam ſapientiſſimi Hebræorum magiſtri ſtatuerunt, nemini bonam atque laudabilem conjugem, niſi Deo tradente ac deſpondente veluti, duci unquam. Idemq; perſuaſi gentiles ipſi diligenter captare auſpicia, quum id agerent, & operoſis ſacrificiis Deorum favorem ſibi conciliare contenderunt. Poſtea verò quum æternus Dei filius de paternæ mentis arcano, ubiante omnia ſecula inperſcrutabili, & ſoli ſibi cognita ratione, & generatus erat & conditus, progreſſus in carnem, ſibique mortale & verè humanum corpus, ut loquebantur veteres, induiſſet, non modò ipſe interfuit nuptiarum ſolennibus, ſed eadem quoque primum omnium, quæ edidit miraculo honeſtavit. Quaſi id tempus idoneum maximè judicaret, quo jam oſtendere inciperet, quod diſſimularat hactenus aue occultarat. Jubere enim, ut aquæ per hydrias, more gentis illius, poſitæ, in præſtantiſſimi vini genus mutarent, id verò ejuſmodi erat, quod non niſi ab eo, qui rerum omnium opifex eſſet ac cauſſa, proficiſci poſſet. Nam quidni vinum temperaret ex aqua qui admirabilem hanc univerſitatis molem,

quam mundum vocamus, creavit ex nihilo? Nec mirum, prosequutũ honore fuisse nuptias, quæ imaginem quãdam & Sacramentum illius inenarrabilis nexus ac copulæ gererent, quâ sibi adglutinavit hominẽ Christus, quum de castissimæ matris sanguine se finxit infantem, & nunc quotidie sibi credentium animas connectit & unit. Quemadmodum igitur Deus, sibi semper maximę curæ habuit nuptias, ut sub illarum imagine immensum illum arctissimumque suum amorem, quô genus humanum ab æterno complectitur, comprehendendum ac intelligendum quodammodo proponeret: ita nequissimus Satanas ut documentum contra daret, quàm implacabili odio erga universos homines arderet, non modò allatravit semper & maledixit nuptias, sed tollere penitus, &, quoad poterat, delere allaboravit. Usus non modò ad eam rem Hæreticorum copiis, sed ipsorum etiam Christianorũ opibus. Nam ut per Tatiani sectatores & illos impurissimos Nicolaitas universum illarum nomen ivit sublatum; quorum alteri omni fœminarum usum abstinendum docebant, damnantes naturam pariter, & ipsũ creatorem calumniantes, quod fœminarum sexum instituisset; alteri verò uti vulgivagâ Venere, & belluarum more coire promiscuè sanctum atque amicum Deo statuebant: ita in Cataphrygibus & Manichæis mediam quandam viam ingressus, non penitus quidem, sed in parte nuptias improbavit. Qua ratione, dici non potest, quantopere afflixerit Ecclesiæ res: quum jam non amplius aperta vi, sed calliditate ac fraudibus, quibus præcipuè pollet, grassaretur. Nam quod plerique sanctitatis ac puritatis speciem interpretabantur, id impotentissima crudelitas erat. Christiani autem quoties & suo & aliorum pudori illudunt, stuprisq; ac adulteriis gerunt rem; toties dehonestant nuptias, & jam non amplius Deo, sed Diabolo militant. Cui ut corpus, simul id polluunt, mancipant; ita & animam quoque eidem, resilientes à Christi fœdere, innuptis illis atque incestuosis nuptiis maritant ac jungunt. Sed est & aliud contumeliæ genus, quo peculiariter quidam è Nostris, non sine maximo clarissimi ordinis dedecore, afficiunt nuptias: quum procedente pompâ, quâ novus sponsus in templum ducitur, ita densantur, arctanturque spectatorum latera, ut non nisi ægrè & magnâ vi, tanquam per hostiles cuneos, perrumpi possit; & præterea ingenuæ virgines, nequissimis ac procaciss imis verbis, quibus maximè & pudor ipsarũ læditur, & fama sæpius iniquissimè lacerata, à perditæ frontis feroculis impetuntur. Ac ea quidem impudentiâ, aut ut verius dicamus prophanâ audaciâ; ut nec in ipsa æde sacrâ, quæ ob præsentiam Numinis, quod ibi colitur, meritò omnibus religionem incutere debebat, ab istiusmodi rebus temperetur. Quod ipsæ gentes olim, & Idolorum, id est, Dæmoniorum cultores veriti essent. Qui & detegere caput, & osculatione manus loca sacra, si quando in ea inciderent, venerari soliti; & rebus divinis, quum peragerentur, nunquam se religiosius interesse crediderunt, quàm si vel pleno formidinis silentio studerent maxime, aut faustis ac bene ominatis precantium verbis indulgerent. Sed hoc nunc agit Satanas, ut omnibus modis elidat disciplinam pietatis, & Christianos adeò (si modo iis adhuc hoc convenire nomen potest) vel ipsis gentibus deteriores & inquinatiores efficiat. Itaque non contentus externis undique hostibus tentare ac impugnare Ecclesiam, id quoque dat operam, ut suis propriis viribus eam evertat. Quò magis necesse est, ut intenti in omnem partem, ea provideamus, quibus contra vaferrimum pariter ac vehementissimum

num hoſtem muniti ſimus ac tuti. Quod etſi à divina potiſſimum ope atque auxilio expectandum ſit, minimè tamen interim permittere oportet, ut nequam ille, ſedentibus nobis ac inſpectantibus, aditus omnes occupet, & in viſceribus ipſis Eccleſiæ adeò graſſetur impune. Nam ſibi promittere divinam opem, & interim nihil manum admovere operi, id verò, non tam fiducia, quàm inertia atque ſecuritas eſt. Quapropter monemus Noſtros, ut fugere tandem ac evitare laqueos & fraudes conſueſcant, quibus aſſiduè ipſis nequitiæ ſcelerumque artifex, ætate lubrica & aptiſſimis ad decipiendum annis fretus, perfidè inſidiatur: adeoq; majorem deinceps modeſtiam pariter ac reverentiam, ad Nuptiarum ſolennitates, cùm celebrandas (nam & hîc multa ſolent peccari) tum ſpectandas etiam afferant. Cogitantes ſecum, non ibi inanes ceremonias peragi, aut ludicras tantùm atque ad voluptatem comparatas pompas; ſed verò divini inſtituti rem, & maximi myſterii plenam, tractari. De qua ludum ac jocum facere, non aliud ſit, quàm infeliciſſimi ſacrilegii & læſæ divinæ Majeſtatis crimine ſe obligare. Quam admonitionem noſtram ſi maleferiati quidam homines, & deſperatæ pravitatis, in poſterum parum habebunt penſi, ac repetentes ludum veterem, non Nuptiis modo, rei ſanctiſſimæ, & ab ipſo Deo inſtitutæ illudere; ſed Academiam quoque noſtram graviſſimâ invidiâ onerare pergent: hi ſciant, dignas ſe, hoc eſt, graviſsimas pœnas nobis daturos eſſe. Omninò enim, ſi lenioribus remediis locus haud erit, ad uſtiones ac ſectiones, quod in deſperatis ulceribus fieri ſolet, veniendum eſt. Ne ipſa lenitas noſtra atque mollities dum malum alit, incurabile efficiat. PP. Dominica II. poſt Epiphaniæ Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

LXX.

QUamvis fortuna patriæ, & iſte turbatiſsimus rerum ſtatus movere quemq; debet, ut ab omni perversè licenterq; vivendi ratione abſtineat; eò tamen & ipſum, in quo verſamur, tempus magnopere nos impellit ac trahit. Nam cum Dominicæ paſſionis memoriam nunc recolamus ſolenniter; imponere carni fibulam, jejuniisq; ac lachrymis laſcivientis ferociam animi domare inprimis ac coërcere oportet. Ne dum remiſsio peccatorum ſancitur à Servatore optimo, & priſtina nobis recuperatur libertas, in ſervitutis veteris ſordes nos ultrò ac nequiter denuo projiciamus. Sæpe quidem vos admonuimus hactenus, ut illas graſſationes nocturnas, illos clamores fœdiſſimos, & ſi quæ alia ſunt, quæ ordinem noſtrum infamant, ejusq; dignitatem minuũt, ac rixis, digladiationibus, turbis cauſam præbent, dediſceretis tandem, exoſaq; & deteſtabilia haberetis: quod ſi id nondum impetrare licuit, ut querelis hujuſmodi ſupersedere omninò poſſemus; præſens profectò tempus id obtinere ac impetrare à vobis debet. Ne ſacramentum Academiæ tantum, ſed & quod Chriſto ipſi dixiſtis, prodere & conculcare videamini. Quapropter ita cõparate vos, ita inſtituite vitam deinceps, ut nihil ipſi juſtum & ſanctum & dignum cũ noſtro ordine, tum nomine quoque Chriſtiano, in illa appareat. Abſtinete ab omni injuria & probro, quæ inferuntur aliis, & plerumque in turbas ac contentiones periculoſiſſimas erumpunt. Nam cum præfecti militares, eam ipſem certam nobis fecerint, fore, ut in officio cohibeatur miles; nec permiſſuros ſe, ut poti ac madidi nocturno tempore vagentur per urbem, aut cuiquam impune faceſſant negotium; veſtrum quoq; cumprimis erit, deteſtari ac fu-

gere temulenta illa privilegia & Bacchanalia nocturna; idq; assidue cavere, ne qua res vos cum illis committat. Ut & constet ubi civitatis quies, & vos extra omnem discriminum aleam maneatis positi. Nostis quæ Serenissimi Magistratus voluntas sit: quid Leges, in quas juraſtis, vobis præscribant. Quæ inter cætera (quæ hîc referre longum esset) & istud quoque exigũt, ut maturè vos à convictu recipiatis domum, & dum in eo estis, ab omni immodestia abstineatis. Id ergo & in præsenti tempore, & semper deinceps cogitabitis: itaque instituatis vitam, ut facto ipso ostendatis, vos literarum & sapientiæ studiis navare operam. Quibus cum inhumanitate, ac petulantia, cum vesania, atque stultitiâ nullum comercium esse potest. Si qui deflexerint contumaciter, ac palàm abjecerint officii partes, hi certè exporrientur, non impune istoc improbitatis genere se obstrinxisse. Nam qui sermone & dicto non possunt corrigi, pœnas & castigationibus cogendi sunt, ut sapere incipiant. Et malum profecto erit in promtu, si qui monendo fieri boni noluerunt. PP. Dominica IIX. Febr. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

LXXI.

QUemadmodum corpora in morbos incidere, & præsentissimum vitæ adire periculum necesse est, nisi humores noxii, si qui confluxerint, compescantur maturè, & educantur catharcticis; ita Respublicæ durare non possunt, nisi delicta & crimina, quæ committunt, improbi justa severitate coërceantur. Neque enim satis est præclaras ac utiles sanciisse leges; sed & opus quoque est, eas ita custodire, ne aliter cives vitam instituant, quàm uti leges præscripserint.

Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt!

οὐκ ἔστι δὲ εὐνομία, τὸ εὖ κεῖσθαι τὰς νόμους, μὴ πείθεσθαι δὲ, præclare scripsit Philosophus: & Tiberius Imperator egregie monuit: οὐ τὸ νομοθετῆσαι τὰ πρόσφορα μόνον ἐστὶν ἀγαθὸν μέγιστον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιστατοῦντα φυλάττειν ἀκριβῶς, καὶ πρὸς ἔργον ἄγειν: *non solum ferre leges utiles maximum civitatis bonum est; sed & operam dare ut latæ leges accuratè serventur, & in ipsis vigeant.* Quo magis videndum nobis est, ne nostrâ socordiâ & lenitate sacrosancta legum opprimatur auctoritas, & quæ sancita à majoribus sapientissimè sunt, impune à minoribus violentur: quid enim aliud inde sperandũ foret, quàm ipsum excidium Academiæ atque interitus? Quocirca quum tu Rabiri Titiane, insigniter hactenus, nec unâ quidem ratione, Statuta nostra Academica, in quo juraſti, violaveris; & primò quidem contra iterata toties edicta nostra provocare comilitonem, & pene invitũ ad singulare certamen protrahere, eumque eo conserere manus non dubitaveris: deinde, juramentum, quod universi Senatus iussu præstandum erat, inusitatæ contumaciæ genere detrectaveris, adeoque impiissimi criminis potius (nam quanta impietas est, in ipso Dei templo, & inter sacras ceremonias in tabernaria jubila, & in honesto homine nullibi excusandas voces prorumpere?) videri reus, quàm juris jurandi sacramento suspicionem facinoris improbi detestari abs te & removere volueris: denique insuper habita arresti religione, qua attinebaris, injussu magistratus publici, quod Legum placitis infamiam importat, hinc discesseris; equidem non potuimus facere, quin justas de te pœnas sumeremus. Quas licet gravissimas sis commeritus; tamen ut omnibus constet, quàm parum delectemur vestrorum incommodis, quin erga omnes paternam pietatem, quam severitatem censoriam exercere malimus

mus, ſufficiat interim te *ad ipſos quinque annos relegaſſe*. Quapropter te intra iſtud tempus exeſſe ex noſtra Academia & nihil commercii habere cum civibus noſtris jubemus & volumus; adeoq; publicè nunc edicimus, ne quisquam noſtrûm deinceps Te clam palamve ſuſcipiat, foveat ac tueatur, niſi is ipſe graviſſimas pœnas ſuſtinere velit. Cavebunt autem noſtri ne ſimiliter delinquant: non poſſumus enim non ſuccurrere periclitanti Legum auctoritati, & omnibus modis cavere, ne quid Reſp. detrimenti capiat. PP. ad d. XXX. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

LXXII.

ET ſæpe & graviter hactenus de importunitate quorundam ex noſtris nequitiaq; ſumus conqueſti; ſed tantum abeſt, ut quod fecerimus pretium operæ, ut pene quotidie magis ac magis de ſtatutis noſtris ac Legibus, de Magiſtratus & Academiæ auctoritate ac exiſtimatione ludus fiat ac jocus. Quæ deſignata ſuperioribus diebus ſint, quid factum de illo, qui ad Rectoris ædes pergens deferebat querelas, paucos poteſt latere. Quod tam nefarium licet ac atrox habere oporteat, quam eſſe poteſt, omnem judicii ordinem, omnem juſtitiæ ac æquitatis rationem everſam extinctamque cupere; reperti ſunt tamen, qui juvenile & leve & nugatorium interpretarentur; vel imperiti rerum extremè; vel ſecuritatis atque ſaluris publicæ flagitioſè negligentes. Nam quid per Deum immortalem aut ſpectat aliud, aut quærit improbitas iſta ac petulantia, quàm ſua cuique maleficia ſceleraque impunita ut ſint, cùm via omnis ac aditus ad implorandum magiſtratus auxilium obſepta undique atque occluſa videantur? Ex quo nil aliud, quàm ſtudiorum interitum, & Academiæ ipſius vaſtationem mox ſecuturam, quotusquisque non videt? Quocirca monemus omnes ſedulò, ne quid impoſterum hujus facinoris inducant in animum, multò minus autem committant & perpetrent: ſedita potiùs vitæ rationes inſtituant, ut ſicut ipſi vacare moleſtia cupiunt maximè, eandem perinde aliis ne creent. Noſtis vetuſtæ ſapientiæ præceptum, *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*, Id penſi habere oportet, & omni vita exprimere, adeoque oſtendere, nondum vos omnem cùm reverentiam legum ac diſciplinæ, tum honeſtatis ac æquitatis decoxiſſe reſpectum. Niſi id fiet, nos noſtro officio non deerimus. Tantò ſeverius quidem animadverſuri in delinquentes, quantò majore nobis videndum eſt opere, ne quæ occaſio factionibus & partibus, quas nunquã non peſtes tranquillitatis exſtitiſſe publicæ novimus, aut aliis turbis ac rixis præberi poſſit. Poſthæc, & gladiorum geſtationes, & debacchationes nocturnas, feneſtrarumq; lapidationes, præcipuè verò ludibria illa, quibus, non ſine conviciis atrociſſimis, turpiſſimisq; clamoribus, excipi ſolent, qui huc non ita pridem venerint, pluraque alia, quæ bonis moribus indicunt bellum, atque ab honeſtatis ratione plane aliena ſunt, increbeſcere valde, non modò accipimus ab aliis, ſed ipſi quotidie deprehendimus ac videmus. Quapropter monemus omnes & & adhortamur, ut ſapere tandem, ut eſſe frugi incipiatis, & caveatis ſeriò, ne noſtra paterna levitas, in pluſquam cenſoriam ſeveritatem demutet. Namque ſi mitioribus remediis locus eſſe non poteſt, vel invitis ad ſectiones uſtioneſq; deveniendum eſt. Præſtat enim reſcindi & abjici membra putrida, quam pati atqua concedere, ut univerſum corpus peſtis corrumpat. Eſt adhuc quoque, quod moneamus. Illud videlicet, plures pro Studioſis ſe gerere, qui tamen

nomi-

nomina sua Academiæ Albo nondum inscribi curaverint. Hoc, monemus, mature ut faciant, quod Leges & Instituta majorũ ab ipsis exigunt. Si neglexerint, age, indigni sint, ut jura Academiæ sibi usurpent in posterum, quibus indigna visa est Academia, cujus se cives profiteantur. PP. Dominica IX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

LXXIII.

QUæ inter Scholasticos nostros & præsidiarium militem seu æmulatio ordinis, atque contemtus suspicio, seu impotentia animi juxta atque ætatis, sæpius ante & jurgia concitarit & rixas, ea diebus superioribus exerere iterum se, & quasi de cinere flamma emicare cepit. Quare cum valde esset timendum, ne, si eundo malum acquireret vires, majus discrimen Academia adiret, quàm cui tollendo industriæ nostræ sufficerent nervi; occurrendum maturè, & suffocandam ante putavimus flammam, quàm latius serperet, atque vel ipsum occuparet fastigium. Quocirca omnes, qui Academiæ nostræ dederunt fidem, diligenter monemus, ut ab omni injuriâ, quam ad se pertinere miles præsidiarius putare poterit, sibi temperent, eique nec re, nec dicto ullo quicquam molestiæ in posterum unquam exhibeant. Neque enim id minus, quàm eos decere potest, qui bonis literis navant operam, & omni feritati atque ferociâ liberare animum atque exuere student. Et fundamentum justitiæ evertit prorsus, qui aliis fecerit, quæ detestetur ipse maximè, & sibi fieri doleat. *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Quam sententiam usque adeò notam omnibus & commendatam Alexander Severus cupiebat, ut in Palatio eam & publicis passim operibus scribi; quin per præconem frequenter, potissimum, quum, ut Lampridius loquitur, emendaret aliquem, proclamari juberet. Quod si contingat lacessi quem forte injuriâ & provocari à milite, satius erit, id declinare interim, & jure postea experiri adversus improbos, quàm manu ac ferro, non sine præsenti periculo capitis, ex tempore vindicare. Neque enim deerunt vobis judices, qui vestras querelas audiant, quique ulciscantur justè, quam vim injustam alii intulerint. Et nos cumprimis dabimus operam, ut jura vestra ac privilegia salva semper inviolataq; maneant. Quæ eò custodiemus attentius, quò ipsi in custodiendis officii partibus vos studiosiores præstabitis. PP d. XIIX. Novembris, Anno M DC XXX.

LXXIV.

ETsi Academiæ nostræ Leges aut commendatæ roboreis tabulis, aut æri incisæ, atque per fora ac templa, qui nonnullarum gentium mos fuit, fussixæ non sunt; ita tamen in publico illæ versantur, ut facile cuique sit eas cognoscere, modò laborem eum sumere, & temporis aliquid harum lectioni impendere velit. Sed solet plerumq; accidere, ut peregrina & longè posita sequamur maxime; at quorum copia facilis; atque ad manum semper est, aut negligamus penitus, aut ferme in aliud atque aliud tempus seponamus. Quod cùm & circa Leges suas Majores nostri metuerent, id contra excogitarunt remedii, ut annis singulis semel & iterum convocarentur Scholastici, & sic pro concione illæ recitarentur. Ita etenim futurum existimabant, ut legum notitia, si non ad omnes, ad maximam tamen Academicæ Pubis perveniret partem, & quæ sancita ac instituta ibi essent, fidelius paullò asservarentur. Neque enim ullum alium sensum ad motus animi ciendos magis, quàm auditum, facere, Philosophi statuunt.

tuunt. Et certò constat, non modò plus delectare quæ audias; sed & hærere memoriæ firmius, quàm si quæ legeris. Hanc itaq; laudatissimam & sapienti perquam consilio introductam à majoribus consuetudinem revocare hoc tempore (est enim à multis annis intermissa hactenus) & utile maxime, & perquam necessarium existimavimus. Ita enim nonnulli ex iis, qui sese Academiæ cives profitentur, vitam comparant, ac si vel nullæ fuissent unquam latæ leges; aut si fuissent, obliteratæ tamen aut abrogatæ penitus essent. Quibus ne superesse quis color possit, quo culpas suas prætexant deinceps, hanc ipsam tecitandarum legum publice rationem, non leve adjumentum præbituram judicavit Senatus. Atque cùm huic rei dies Jovis proximi, cum Deo, Hora IX. præstituta sit; jubemus & adhortamur omnes, ut adsint frequenter eo tempore, attentosq; ac studiosos, ut auscultandi, ita & exprimendi vitâ, quæ auscultaverint, animos affetant. Præterea satis constat, nonnullos pro Academiæ Civibus gerere se, qui tamen neque ad Magistratum, quod parerat, professi nomina sua unquam sunt, nec Sacramentum dixerunt legitimum. Quod cum ferendum non sit, & jurisdictioni turbandæ causam possit præbere, monemus seriò, ut ea in re & nobis, & legibus satisfaciant. Monemus, & hoc præterea, ne qui deinceps gestare gladios, experiri dimicationum aleam, diurnas nocturnasve turbare turbas; sed nec indignis modis tractare eos, qui primùm in Academiam veniunt, & vel pecuniam, vel alia quævis ab illis exigere, velint. Qui fecerit, is certe cum malo suo intelliget, nec voluntatem vindicandi legũ & disciplinæ auctoritatem, nec justas opes ad efficiendam eam rem nobis deesse. Omninò enim in hac licentia morum quædã assumenda severitas est: cùm, ut emendentur ipsi, qui peccant; tum ut reddantur meliores cæteri; & desperatâ delictorum veniâ delicta ipsa exolescant. PP. Dominica XXII. post Trinitatis.

LXXV.

NOsse tempora, iisque rectè aptare se, ad rationem instituendæ vitæ prudenter maximè pertinet. Stultos itaq; esse oportet, qui, quod imponit necessitas præsens, ferre nolint, & contra ea nitantur præfractè, quæ ratione nulla mutare possis. Neque enim magis proficient, quàm qui torrentes contra dirigunt brachia, nitentes in vanum, dum fatigatos ac fessos rapiat alveus, ac sæpius mergat. Quapropter cùm eo res venerit, ut inter arma, nunc nobis vivere necesse omninò sit; optimum erit, sic instituere vitam ac temperare, ut danda tempori plurima, multa dissimulanda, multa audita visaq; sic, quasi non fuerint, habenda, existimemus. Quid sani atq; perpensi magnopere in militari turba esse possit, in qua pleriq; nobilissimum ordinem lascivia licentiaque metiuntur. Itaque cum ejusmodi hominibus se velle committere, referare ad vivum omnia, & vel leviculas contumelias ulcisci & exequi pervicaciter, non inconsiderari tantùm hominis, sed humilis quoque fuerit & parum fortis. Vestrum itaque, qui literis, qui sapientię datis operam, minimè est, moveri quibuslibet vocibus gregarii militis; multò minus vindicare, contendere. Quin istud potius ad vestras partes pertinet, quietè, tranquillè, sobriè agere vitam, & diligenter cavere, ne qua occasio turbandi tumultuandiq, se dare possit. Nam quanto cum vestro periculo id sit conjunctum, qui estis debilior infirmiorq; pars, utinam cogitatione malitis colligere, quàm experimento discere. Illius enim hesterni casûs vix sine lacrimis meminisse possumus. Ac quoniam arma, ut ille ait, irritantur armis; vobisque

cum iis nihil negotii est, eorumque gestationem interdictam legibus penitus non ignoratis; nunc quoque, (quando haud leviter contra iri est cœptum) de eo vos admonere, serioque edicere placuit, ut ab omni gladiorum usu atq; gestatione abstineatis. Nec enim videmus, ecquid præsidii magnopere in iis vobis esse positum possit. Et dabimus ipsi strenuè operam, inque id evigilabimus sedulò, ne quâ majore injuriâ possitis lædi, & jura ut vestra ac privilegia sarta tectaque vobis maneant. Nec Sereniss. Elector & Nutritius noster clementissimus permittet unquam, ut hæc officina literarum ac sapientiæ detrimenti quippiam capiat. PP. die XI. Maij Anno M DC XXXI.

LXXVI.

EST ita fermè comparata humana mens, ut non usquequaque sibi, prout par erat, consulat: sive per se imbecillior sit, quâ ut justitiæ & honestatis rationem perspicere semper ac custodire valeat, sive tot inter peccandi illecebras conniveat sæpius, & sui quodammodo non infrequenter obliviscatur. Hinc enim accidit, ut commonefaciendi iterum iterumq; sint, quos intra officii limites continere cupias, & novis semper constringendi vinculis, ne frangant clathros atque erumpent. Quamvis igitur jam aliunde constet satis, quâ ratione institui vita, quo facto componi animi mores debeant: ipsique de & ex tabula ista vos admonuerimus sæpius; videmus tamen inveniri perpetuò, qui aliter vitam comparent, easque in se admittant culpas, quarum affines esse nostros minimè omnium conveniebat. Quæ patriæ, quæ civitatis nostræ tempora sint, & quàm militari nobis præsidio opus sit, nemo ignorat. Quoniam verò timendum valde ne æmulationes atque dissidia oriantur, danda sedulò deinceps quoque, sicut hactenus, opera est, ne quid Respub. nostra literaria detrimenti capiat. Quocircà denuò vos admonemus, ne quâ injuriâ lacessere militem, eive seu dicto seu facto molestiam velitis creare. Et quia satis in comperto est, illas comessationes grassationesq; nocturnas occasionem præcipue præbere rixis ac turbis, seriò vos adhortamur, ut quisque à cœna maturè se domum recipiat, nec ultra IX. desideat, aut in viis ac vicis publicis temere versetur. Neque enim hujusmodi rerum licentiam status rerum permittit præsens: atque si unquam frugali & sobriâ disciplinâ vitæ opus fuit, nunc usus maximè est, cum ut Poëta ait,

——— ——— *totis*
Usq; adeo turbatur agris.

Quare qui feceritaliter, is certè pro ratione commissi animadversionem nostram non effugiet. Porrò ad nos perlatum est, non paucos pro Studiosis se venditare, qui Academiæ nomen jurejurando non dederint. Quod cum repugnet nostris Legibus, & jurisdictiones confundat ac turbet, (ut cætera, quæ hîc timenda sunt, taceamus,) idcircò monemus & adhortamur omnes, qui, cùm Cives nostri esse velint, & frui privilegiis communibus, nomina tamen sua hactenus apud magistratum Academicum professi non sunt, id ut maturè faciant. Cogendi in ordinem, & dignis exemplis puniendi, qui nostræ commonefactioni parére ac obsequi supersederint. PP. Dominica Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

LXXVII.

ADest tempus solenne ac sanctum, quo Dominicæ passionis memoria in Ecclesia celebratur. Quod etsi non nisi sanctè, ac sobriè, & continenter peragi debeat; fit tamen nequissimi Spiritus, & Christo nostro

ſtro qui ſemper contrarius eſt, artibus ac technis, ut nunquam magis luxuria, & omnis generis laſciviæ, quam nunc ferveant. Ita enim à multis potatur dies & noctes, ludoq; ac joco indulgetur, ac ſi vel Gentilibus deteſtata Bacchanaliorum feſta celebranda; non verò redemtionis noſtræ myſterium jam recolendum inprimis, & paullò accuratius conſiderandũ eſſet. Cui profectò curæ vacare non poſſunt, qui plus aſſumunt cibi, quàm eſurientes capiant, plus bibunt, quàm eſſe pudicis utile queat. Nam cùm diſtenditur crapula corpus, opprimitur Spiritus, & velut bruteſcit, anima, & ad ſupernaſ ac cœleſtia erigere ſeſe, velut gravata ſarcinâ aliquâ, non poteſt. Ὅταν ἐντροφῆ σῶμα φερισάρκωσιν, ἀποσείφει ψυχὴν περὶ φρόνησιν· Syneſius ſcribit. Quocirca & gentiles ipſi, ut præclaris cogitationibus vacare poſſent, abſtinentiæ cumprimis ſtudebant: & animam ſiccam, optimam & ſapientiſſimam ſtatuebant. Chriſtianis autem eò diligentius ſobrietati danda opera eſt, quò diviniora ipſis conſideranda veniunt: & quòd edocti ſunt, Deum, ſine quo omnis vita putanda mors eſt, non niſi in caſto & ſobrio pectore ſedem ſibi ſolere figere. Bene Prudentius:

Parcis victibus expedita corda
Infuſum melius Deum receptant,
Hic paſtus animæ eſt cibusq; verus.

Etſi verò univerſa Chriſtiani hominis vita jejunium perpetuum eſſe debet: tamen hoc tempore præcipuè abſtinentiæ ſtudendum, & ſubducenda fomenta peccatis, cùm pro peccatis noſtris æterni Dei Filius mortuus eſt. Nam laſcivire & indulgere genio, & gaudia carnis procurare, cum Chriſtus tuus, non ut ſibi conſuleret, ſed ut nobis ſalutem acquireret ac vitam, tot probra, tot contumelias, tot plagas ac vulnera, & mortem ipſam denique paſſus eſt, id verò impium ac deteſtandum penitus eſſet. Quapropter agite, Cives Academici, & ita vitam inſtituite, ſicut decet illos, qui Chriſtum Magiſtrum ac Ducem, non verò Satanam ſequantur: qui ad nequitias, ad libidines, ad intemperantiam invitat, cùm ille alter, ad ſobrietatem, ad ſanctimoniam, ad innocentiam & puritatem vos vocet. Quæ tempora patriæ ſint, quis ſtatus Eccleſiæ, neminem latet. Quare cum maximè Deus lacrymis, orationibus, jejuniis (eſt autem veriſſimum jejunium, cùm ſobrie vivimus, & nihil facimus nequiter) flecti ac pacari ſoleat, tantò magis rebus hujuſmodi incumbere oportet, quantò magis Dei ope atque auxilio nunc indigemus. Hoc igitur agite, & ſicut cæteris nequitiæ artibus, ita præcipuè illis larvatis pompis penitus abſtinere. Quibus profectò vacare non poteſt, qui non à fœdere illo reſilire velit, quod cum Chriſto pepigimus. Nam ex quo ſemel renunciavimus Diabolo & pompæ ejus, quicquid ex ea attigerimus, idololatria, & ſacrilegium, & perfidia erit. PP. Dominica Eſto mihi, Anno M DC XXXII.

LXXVIII.

ITa nonnulli comiſſationibus, rixis, duellis ac dimicationibus dediti ſunt, ac ſi in officina, non pietatis ac ſtudiorum, ſed intemperantiæ atque nequitiæ; non communione doctorum virorum, ſed in colluvione Cyclopũ Gigantumve verſarentur. Quid nunc de illo vanitatis dicemus genere, quod multi braccati tantum (quod & viliſſimi caculæ ſolent) non tecti palliis & honeſtati in publico agant? Deinde perfertur ad nos, malè feriatos quoſdam nocturnis graſſationibus, clamoribusque inconditis protervè infeſtare forum, ipſasq; vigilias militares temerario auſu, probris ac contumeliis laceſſere nequiter & inquietare. Quæ omnia cũ vehementer repugnent legibus, ab literarũ

humanitate aliena sint, decus & existimationem ordinis nostri mirum in modum imminuant, intégrum nobis nõ est sedere diutius ac silere. Quocirca breviter quidem & paucis verbis, sed seriò vos monemus & adhortamur, ut ab ejusmodi rebus omnibus (ut & gestatione gladiorum, quæ inolevit valde) in posterum vobis temperetis penitus, & sobriè, atque modestè vitam instituatis. Quod etsi omni tempore studere par est; tamen id nunc cumprimis oportet, cum tanta rerum omnium perturbatio est, cùm tantis periculis undique premimur, ut, nisi Deus porrexerit manum, vix posse elabi videamur. Omen quidem Deus prohibeat; cæterum inusitati isti fragores fulminum, quos audivimus proximè; illaque impotentissimi turbinis vis, qui nudus sextus miscuit omnia & nube densissimi pulveris sic undiquaque involvit diem, ut novum chaos, timeretur terris, vix lætum nobis ac prosperum aliquid portendant ac nuncient. Ut prævertamur igitur futuras ac impendentes clades, matureq; placemus Numen, vel à concessis etiam abstinendum voluptatibus, & supplicationibus perpetuis jejuniisq; impetranda est venia, ut, quicquid timendum adversum ac triste, id omne in hostes expetat. Quod si quis monita nostra parum pensi habuerit, contempseritq;, nec insanire solita parserit, is sibi profectò malum grande arcesset. Nam licet clementiæ summa laus sit; tamen non rarò rei publicæ causâ assumẽda severitas est. Ut metu pœnæ corrigantur, qui per se sapere non potuerunt. Et dabimus operam ut nostrum etiam fiat. quod inter alias laudes Augusto Horatius tribuit,

Culpam pœna premit comes.

PP. in Festo Visitationis Mariæ, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

LXXIX.

HAnc diuturnam bellorum rabiem, & quæ civilis discordiæ licentia impotens tot annos rapinis, incendiis, cædibus miscet ac vexat omnia, qui ad astrorum positus referunt, (quæ plurimorum ratio est) vel tribuunt numeris, ex quibus Plato, & alii luenda regnorum fata existimarunt, viderint equidem quibus rebus suam opinionem satis probent. Nobis sedet ac fixum est, malorum, quæ patimur, causas, aliunde, quàm à nobismetipsis, petendas non esse. Quæ morum passim inoleverit labes, quanta peccandi licentia ubique incedat, quotusquisque nescit? Ut jam non amplius gradus atque processus in vitia sint, sed præcipitia atque ruinæ. Irritatus itaque improbitate seculi vindex scelerum, & in vindictam justa indignatione ardens, bella, famem, pestilentiam immittit; ut qui per se nolint sapere; cladibus & calamitatibus ad frugem reducat. Dominos imitatus, qui servos nequam, officiisque immemores admonent flagris, ac supplicio mactant. Nobis quoque speranda venia & levamentum malorum haud est, quamdiu vetera sequimur, & exaggerantes culpas culpis nec pœnitenda nõ admittimus, nec admissa deflemus. Sed sicut placare Deum sine pietate fas nemini est, ita haberi sine temperantia pietas haud potest. Hæc illa virtutum non obstetrix sedula tantùm, sed nutrix optima etiam, & fidelissima custos est. Nec ullam honesti speciem aut potest concipere aut continere animus, nisi ad disciplinam ac legem ante subactus probè. Ad quam cùm plura in legibus nostris constituta sint, tum illud egregiè positum est: *Nona vespertina, per hiemem, æstate, decima claudantur tabernæ: nec cuiquã ibi ulterius manendi ac compotandi copia fiat.* Sed ut difficilis boni cujusq; custodia est;

est; sic nescio quomodo factum sit, ut hæc præclara constitutio, senuerit penitus ac exoleverit; cui ut sua reddatur auctoritas ac vis, tam interest publicè; quàm necessarium est constringere luxum, & ad frugalitatem ac temperantiam, nostrorum mores reducere. Quocirca monemus Cives nostros & adhortamur sedulò, ita se comparare quisq; velit, ne contra deinceps quid audiat. Nam qui id fecerit, is animadversionem nostram non effugiet. Et deligentur, qui observent ac notent, & ad nos deferant, qui prævaricari voluerint. Porrò, cùm minimè omnium in rebus dubiis lascivire ac tripudiare oporteat; & experimentis pluribus constet, musica organa, cumprimis quæ incinuntur flatibus, & tubæ vel buccinæ appellantur, quando adhibitæ compotationib⁹ fuerint, quod solet fieri, proterviis plurimis, occasionem dedisse haud rarò; communicato cum Oppidano Senatu cõsilio decrevimus; ut musicos adhibere ad convivia, aut computationes quascunque illicitum esset. Id memineritis igitur & cogitabitis, aliud alio tempore decere. Nec alio spectet cautio nostra, quàm ut cõstituatur disciplina, & nunc in ea stabiliatur modestia maximè atque sobrietas; sine quâ nemo pietatem colat: quâ quidem ad mitigandum supremum numẽ, his dubiis & impeditissimis temporibus cumprimis, ut monebamus, est opus. PP. Dominica XX. Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

LXXX.

TOties vos edictis gravissimis commonefecimus, ne quis in publico, Stratiotico more, contra decus & honestatem studiorum, quæ profitemur, expalliatus compareat; toties de non gestandis gladiis, de fugiendis rixis ac dimicationibus, sive duellis; de non exagitandis atque multandis adnovitiis, prolixè & copiosè vos adhortati sumus, ut omnes propemodum sensus & verba, quibus earum rerum indignitas possit exprimi, consumsisse videamur. Et tamen, ut multi se comparant, aut nihil, aut parum certe profecimus. Sive id insitâ quadam pravitate animorum accidat; sive malus quidam genius avertat mentes, itaque pervertat; ut, quidquid bonarum literarum supersit, & nondum hac pertinace bellorum rabie exstingui potuit, id vel studentium (ô nefas!) insaniâ opprimatur. Neque enim futurum ignorat nequam Spiritus, ut profligatis literis & studiis sapientiæ, mox omnis iustitiæ, omnis religionis ac pietatis ratio exspiret. Et mox pro veritate ignorantia, pro humanitate barbaries impotens, pro honestate omnis generis turpitudines flagitiaque obtineant. Quâ re, quantum malorum, cùm in rem publicam, tum universum genus humanum, redundaturum sit, quotusquisque non videt? Neque tamen cedendum improbitati est, aut continendæ intra sinum manus sunt, aut nulla adversus movenda arma. Quin contra advocare animum, ac obluctari magis ac magis, omnique contendere ope oportet, ut, si exstingui non possit penitus, ita coerceatur tamen ac debilitetur, ne incrementa capiat, ac ita decrescentibus viribus indies contabescat sensim, donec penit⁹ tandem intercidat. Quod nisi fecerimus, verendum est, ne omnis ætas atque posteritas, nos, & proditæ Reipub. deferat, & deserti officii peragat reos. Quæ culpa, aut multa gravissima; ita deprecanda nobis studio & amolienda diligenter est. Proinde dabitis operam, ita comparetis vos, sicut præscripta legum, dignitas, literarum, ipsa justitiæ ac pietatis ratio denique postulat. Quid vobis cum armis ac gladiis est, qui pacis artes discitis? Quid ad vos campus ac acies pertinet, quibus perpetuò

habitandum in libris ? Quid imitamini illorum mores ac habitus, quorum plerique non tam faſtidiunt Muſas, quàm ſuperbè contemnunt, quin odio habent, & quantum in ſe eſt, perſequuntur ? Quæ licet ſe aliter habeant, non omnia tamen omnes decent. Nec ordines tantum nomen ac dignitas, ſed cultus & habitus etiam diſtinguit. Jam innocentes affligere, & furere adeò in propria membra, quàm barbarum ? quàm inhumanum ? quàm impium eſt ? Nos quidem rem verbis ante experiri malumus, quàm legum ſtatim ſtringere fulmina, leniores parentum imitati, qui primùm monent liberos; deinde, quos immorigeros ac parum audientes dicto habuerint, caſtigant. Sentiet tamen, atque cum magno ſuo malo ſentiet, non ſibi futurum impune, ſi quis has admonitiones noſtras contemſerit temerè atque neglexerit. Vindicanda enim exiſtimatio Academiæ eſt, & aſſerenda diſciplinæ ratio, ſine qua nec ſtare literæ, nec conſervari Reſp. poteſt. PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

LXXXI.

HÆc illa nequitiæ præmia ſunt, hanc ſibi mercedem improbi ferunt, ut primò incurrant bonorum odia: deinde, ſi nolint ſapere, reſcindantur à meliorum conſortio, & velut putridæ partes abjiciantur. Ne labes contagii dimanet ad alios, & ſic corrumpat ac occupet quicquid ſani adhuc ac integri eſt. Hoc itaq; agamus. Et quoniam tu Semproni Large ex Lipſienſi Academia, ob nota & hic in publica charta deſcripta facinora, ad ipſos X. annos ejectus, proſcriptus ac relegatus es, idcircò tibi ex pacti veteris formula ad noſtram quoque Academiam, toto iſtius decennii tempore, aditum interdictum, prohibitum ac interclu-

ſum volumus, idq; nunc Publicâ voce profeſſi, omnem Academici juris & privilegiorum, quibus fruuntur Cives noſtri, uſum fructumq; adimimus, niſi reverſus ad frugem impetraveris veniam, & redeundi eò, unde te tua peſſimè facta ejecerunt, copiam fueris conſecutus. Monemus igitur Cives noſtros, ne quis *Sempronium* iſtum huc venientem recipiat, foveat, aut quovis modo amplectatur. Qui ſecus fecerit, is graviſſimam noſtram animadverſionem incurret. PP. d. I. Septemhr. Anno Chriſti, M DC XXXIII.

LXXXII.

SAtis compertum nobis eſt, in cereviſia immuni à vectigalibus præſtandâ, plura inventa admiſſaq; eſſe hactenus, quæ fraudem privilegio faciant. Quę Sereniſſimo Electori cum excuſari nullo modo queant, idque timendum valde ſit, ne abrogetur privilegium cum magno præjudicio Academiæ atque dedecore, deliberanda nobis & ineunda ratio fuit, quæ his commentis & fraudibus viam obſtrueret. Quapropter ſignificamus omnibus, nihil cuiquam cereviſiæ deinceps immune fore ac liberum, niſi ad Magiſtratum & aſſeſſores magiſtratus deſcriptum in charta ſuum deferat nomen; adjecto præterea, quando in Academiam noſtram venerit? quo in Scholaſticorum album Rectore relatus ſit: tum hoſpite illo, quem vectigalitia levatum impensâ vi privilegii diſcupit, quamdiu ſit uſus. Atque hæc omnia non alienâ, ſed ſuâ quisque manu in illo breviculo perſcribet. Quæ cùm non alio ſpectent, quàm jura ac privilegia noſtra ſalva & imminuta ut maneant; nemini non volenti erit in eo nobis gerere mortem. Quod ſi qui nolint facere, & interim ſinus novos, nova circumſcribendi excogitaverint artificia, eorum que

jam

jam manifesti fuerint; illi & excident privilegio, & ignominiosâ præterea pœnâ afficientur.

LXXXIII.

INdecora plane & minimè dissimulanda res est, quam ausi nonnulli, qui publica refigere programmata, & secus in usum incertũ auferre, non dubitarunt. Nam & convellit autoritatem magistratus, & timendũ præterea, ne circa sigilla fraudes ac doli cõmittantur. Ne quid hujusmodi igitur contingat in posterum, monemus omnes & adhortamur, ut à flagitiosa hac re sibi, quantum potest fieri, temperent, nec refigendi ejus generis libellos ullius alteri9, quàm servi publici partes esse intelligant. Quod si deinceps libido hujusmodi perversa ac mala cuidam venerit, isque delatus convictusq; ejus fuerit culpæ (& dedimus sane negotium, qui talium patratores diligenter observent) ea profectò in ipsum faciemus exempla, quibus territi alii meliori frugi esse condiscant.

Porro & istud deforme est, vos adeò trudere & glomerare, cum in funeribus ministri publici destinata solenitati illi programmata distribuunt. Quocirca in eo quoque decori habeatis rationem diligenter vos admonemus. Dabimus enim operam ad unumquemque, qui interfuerit exequiis, ut ejus scriptionis exemplar perveniat. Ita opus non erit molestiam facere ministris Academiæ, aut vosmetipsis invicem non satis decorè impedire. Nam propriæ nostri ordinis laudes in gravitate atque modestia positæ sunt. PP. Dominica Esto mihi, Anno Christi, M DC XXXIV.

LXXXIV.

HIc ipse quintus & decimus dies est, quod ex hoc loco Marcum Sabellium Saturninum citavimus, & ad tertium diem pòst in nostro Senatu jussimus adesse. Atq; comparuit illo quidem, sed persuaderi nullis rationibus potuit, ut resciscceremus ex eo, quæ solus aperire poterat, & nos cognoscere, Reip. & disciplinę intererat. Ad quam insignem ejus contumaciam accedunt & hęc: primò, quod programma nostrum, quo citabatur, refixit ausu nefario: deinde quod sine nostra venia hinc discessit, cùm tamen arresti religione obligaretur. Quibus rebus, cum in leges nostras & non uno nomine, idq; gravissimè deliquerit; nobis autem danda opera sedulò sit, ne impunita improbitas alios quoque ad peccandum invitet; idcircò prædictum M. Satellium Saturninum, ad ipsos quinque años ex hoc consortio Musarum proscribimus ac relegamus, nec quicquam comercii ipsi intra hoc tempus cum Academia nostra volumus esse. Et quoniam proximis diebus de publicè affixo programmate funebri cera cum sigillo Academiæ surrepta est vi, idcircò monemus nostros, ne tale quippiam in posterum ausint. Est enim id perquam illiberale non tantùm, sed & indignum atq; nefarium. Nam quid aliud magis nefarium inveniri queat? Et Relegationem facto ipso incurret, qui manifestus ejus atque convictus fuerit. Et datum negotium certis hominibus est, qui talia molientes diligenter observent. Cavebitis itaque & vobis consuletis recte: ne pœnitentiæ cùm locus amplius haud est, nequicquam stultitiam vestram detestemini. PP. Dominica post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

LXXXV.

IIs clamoribus, iis fœdiſſimis debacchationibus non forum modò, quod perfertur ad nos, ſed vicos omnes urbis ac vias turbari ac infeſtari perfertur ad nos; ut ſuum cuiquam ſecretum ac nox, non in quietem atque ſolatium, ſed in acerbam crucem ac pœnam videantur dari. Sed nihil minus decebat pudoris, modeſtiæ, & verecundiæ ſtudioſos. De quo ſi cogitare non potuerunt hujus culpæ rei, id ſaltem meminiſſe debuerant, quid Academiæ Leges & inſtituta majorum ab iis requirerent. Non interdicendum remiſſione omni ac ludo adoleſcentiæ eſt, ne ante tempus marceſcat ætatis vigor; ſed quæ ex iſtis clamoribus boatibusq; naſci voluptas & liberali & eleganti homini queat, videre ac intelligere nō poſſumus. Itaq; impotentia animi potius & immodeſtia atque laſcivia eſt, quæ frenis & coërcitione indiget; non ludicrum ac delectamentum ætatis veniâ dignum. Aguntur in foro ab armatis excubiæ: facili ergo negotio laſciviæ iſtæ ebriorum hominum in turbas atque tumultus tranſierint. Habent in regione eâdem hoſpitia ſua perſonę principes, quas omni reverentiæ genere proſequi & venerari par erat. Hæ cum non ſine magna moleſtia animi videre atque audire cogentur talia, quam, quæſo, opinionem, de veſtris moribus, de diſciplina Academiæ concipient? Non licentia effrenis & intemperantia juvenilem ætatem; modeſtia & verecundia commendant. Quæ ubi abfuerint, nihil egregii de ea indole ſperari poteſt? Et periiſſe ducendus, in quo periit pudor. Quapropter id vobis curæ erit in poſterum, quod veſtram ætatem, quod veſtrū ordinem condecet maximè; quod Academiæ Leges; & ſua cuique recta ratio prę ſcribit. Inprimis verò non laceſſendum militem ullo contumeliæ genere, & abſtinendū ab omni injuriâ, qua irritari queat, exiſtimabitis. Nam improbi & petulantis hominis eſt, afficere probro, & contumeliose tractare de ſe haud peſſimè meritos; cæterum provocare pericula, quę ab inſania iſta haud levia impendent, ſtultum & temerarium eſt. Cavebitis itaque, & deprecabimini ſedulò, quæ aut famam veſtram lædere, aut incolumitati atque ſaluti non ſatis rectè conſulere videntur. Quod ſi qui negligent, & parum habebunt penſi, hos brevi ut digna virtute ſua præmia maneant, diligentem dabimus operam. Neque enim permittendum eſt, ut ordo noſter malè audiat, & proculcata omni diſciplina & legum, & noſtra omnium auctoritas evileſcat. Non eſt laſciviarum ſtabulum Academia; virtutis & ſapientiæ palæſtra eſt. Quibus qui dare animum non velit; eis quod jus commercii nobiſcum eſſe in poſterum poteſt? Vel dimittendi, vel ejiciendi ſunt. PP. Dominica II. Adventus, Anno M DC XXXIV.

LXXXVI.

ET ſæpè ante, atque nunc nuper etiam, vos adhortati ſumus, ſic comparare velitis vitam, ab omni ut immodeſtia laſciviaque, præcipuè verò graſſationibus illis & concertationibus nocturnis temperandum vobis exiſtimetis. Sed ita fatum noſtrum eſt: nunquam tam ſedulò agimus partes, & vos de veſtro monemus officio, quin aliqui ſint, qui contra faciant, & illa paterna noſtra monita irrita longè atque contemta habeant. Quo ſint in ſtatu patriæ res, neminem latet. Et inter calamitates omnes ac clades, inter procellas iſtas ac tempeſtates armorū, quæ vertunt omnia & vexant, luxuriari ac laſcivire adhuc cuiquam vacet? O impios itaque miſerosq; ac ſtultos, qui libertatem

Aca-

Academicam metiuntur talibus, & in his, rationi nulli consentaneis rebus aliquem adolescentiæ fructum ponunt? Serenissimi Electoris miles est, qui in præsidium datus est; illi sacramentum dixit: ejus auspiciis stationes obit; vigiliis reliquisq; partibus fungitur; is ergo citra Imperatoris sui injuriam cuiquam temerè ludibrio erit? Non audiendi vobis feroculi illi sunt, quos calor ętatis, & illud lubricum juventutis utilia sapere atque consulere non sinit. Attendere debetis Præceptorum voces, vereri legum præscripta, & eò omnes actiones vestras dirigere: quæ à turbis, à factionibus, & omni improbitate longè avertunt. Quibus si obtemperaveritis; non timendum vobis est, ut adeatis periculum aut valetudinis aut vitæ; nec erit quisquam molestus, ni ipsi ante fueritis. Si tamen contingat fortè, ut quiddam inferatur injuriæ, ad magistratum legitimum id deferendum est. Quod si in nostra manu non erit defendere aut vindicare; habemus Serenissimum Electorem, qui id profectò inultum non sinet. Non enim ignorat, quantum interfit Reipub. habere seminaria virtutum & doctrinarum; sine quibus nec belli nec pacis tempora gubernari rectè possunt. Quocirca sicut id sedulò hactenus operam dedit, ut Academia nostra sarta tectaq; propagaretur ad posteros, ita imposterum quoque in curam istam diligentissime incumbet. Interim quiescendum vobis est, atque ab omni & conspirationum & tumultuationum petulantiâ abstinendum. Quæ res ut rarò citra cædes & sanguinem constitit; ita impunita nemini hactenus fuit. Nostræ partes sunt consulere in medium, atque videre, quæ profutura Reipub. aut noxia sint: nec erit nobis ulla unquam antiquior cura, quàm ut studia, dignitasq; eorum atque majestas conserventur; vestrum est, parere legibus, & audire recta monentes, & omnem spem in Præceptorum prudentia ac vigilantia ponere. Id itaque studebitis posteà, id agetis semper: turbas, rixas, factiones detestabimini quantum potest, & fugietis. Quod si qui negligent, & parum habebunt pensi; sat graves certè stultitiæ suæ ac temeritatis pœnas dabunt. Nam ubi verba parum proficiunt, ad castigationes & pœnas veniendum est. Quas bonus quisque & prudens facilè vitat: nam mali & stulti in eas ruunt. PP. ad d. XXIIX. Decembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

LXXXVII.

SÆpe quidem vos admonuimus, ut illas grassationes nocturnas, illos clamores Stentoreos fœdissimosq; & si quæ alia sunt; quæ ordinem nostrum infamant, honestatem lædunt, pietatem infestant, & rixis, digladiationibus, turbis causam præbent, dediscere tandem penitus exosaq; & detestabilia haberetis: quod si id hactènus impetrare haud licuit, præsens profectò tempus id obtinere à vobis ac impetrare omninò debet. Nam acerbissimæ passionis memoria, quâ pro peccatis orbis Servator mitissimus æterno satisfecit patri, dum in præsenti celebratur, quis non imponere fibulam carni & voluptatibus, lasciviisque modum velit statuere? Enimverò scelleratissimè impium esse oportet, qui dum redemtor suus conviciis scinditur, polluitur sputo, nec uno pulsatur ac cæditur genere, quin condemnatus injustè in crucem agitur, & indignissimâ juxta & acerbissimâ morte, ut vivere ipse, & in æterna felicitate possis, afficitur, idque ad nefas non movet modò ac rumpitur terra, sed inusitatis tenebris etiam mergitur cœlum & medio die fœdissima orbi ingruit nox, deliciari, luxuriari, & ludum improbum dare nequitiæ suæ susti-

neat. Quapropter sic comparare deinceps ac instituere vitam oportet, ut ab omni malâ libidine ac intemperantiâ: ab omni injuriâ & probro, quæ inferuntur aliis, militi maximè, & plerumque in turbas ac contentiones periculosissimas erumpunt, abstineatis. Nam cum præfecti militares eam spem certam nobis fecerint, fore, ut in officio cohibeantur sui; nec permissuros se ullo modo, ut poti ac madidi evagentur noctu per urbem, aut cuiquam impune facessant negotium; vestrûm quoque cumprimis erit detestari ac fugere temulenta illa pervigilia & Bacchanalia nocturna; idque assiduè cavere, ne qua res vos cum illis committat. Quò constet sibi civitatis ques, & vos extra omnem discriminum aleam positi metu omni vacetis. Nostis quæ Serenissimi Magistratus voluntas sit: quid Leges, in quas jurastis, vobis præscribant. Quæ inter cætera (quæ hic referre longum esset) & istud quoque exigunt, ut maturè vos à convictu recipiatis domum, & dum in eo estis, ab omni immodestia abstineatis. Id itaque & præsenti tempore, & semper deinceps cogitabitis: & facto ipso ostendetis, vos literarum & sapientiæ studiis navare operam. Quibus cum inhumanitate, ac petulantia, cum temeritate, atque stultitia nullum commercium esse potest. Si qui deflexerint contumaciter, ac palàm abjecerint officii partes, hi certè experientur, non impune istoc improbitatis genere se obstrinxisse. Nam qui sermone & dicto non possunt corrigi, pœnis & castigationibus adigentur, ut velint sapere: & malo coacti honi fieri, qui admonendo noluerunt. PP. d. IIX. Febr. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

LXXXVIII.

DEtinentur nunc quidem nonnulli in carcere vestri ordinis, ob ea, quæ per imprudentiam partim ætatis, partim quod invitati largiùs essent, quàm ut audire rationem, & sui officii meminisse possent, diebus superioribus perpetrarunt. Qui licet graviora essent meriti; nobis tamen hoc quicquid supplicii satis fuit interim, quod & pœniteret peccasse, & certa spes esset, fore, ut qualicunque hac castigatione moniti, ad frugem deinceps emendarentur. Atque hæc debent spectare animadversiones omnes, tum, ut corrigantur, quos ob delicta sua plectimus; tum ut deterreantur alii, ne simili sese dementia obstringere velint. Revera enim dementia est, indulgere cupiditatibus, quæ pessima quæque subjiciant animis atque persuadeant. Quæ eò commemoramus, non ut à lenitate hac nostra atque clementia impunitatem facinoribus suis, atque præsidia futura sperent; sed ut demonstremus ac doceàmus, id datum nobis existimare negotii, non ut ad desperationem agamus errores nostrorum; verum ut corrigamus & reducamus in viam, unde per malam mentem abrepti fuerant. Quod si intellexerimus paternas has castigationes & mitiores pœnas nihil proficere, nondeseremus Rempublicam, non legibus nostris deerimus; sed dabimus diligenter operam, ut si quis eas præfractè violare aggressus fuerit, justâ severitate vindicentur. Quapropter vos adhortamur sedulò à turbis, à rixis, à tumultuationibus omnibus, cæterisque illicitis rebus; inprimis verò ab illis novitiorum exagitationibus, quocunque tandem modo & ratione instituantur; penitus vobis ut temperetis. Nulla enim major pernicies ac pestis ad profligandà ac pessundanda studia, quæ aliàs iniquitate temporum ita laborant, ut ad interitum

ipsum

ipsum videantur spectare, inveniri unquam, & vel ab ipsis inferis exsuscitari unquam queat. Quocirca ea in illos, deinceps, qui istiusmodi rebus studere volent, statuemus exempla, unde patere possit, id dare unum nos operam, ut disciplina sibi constet, & ne quid literæ ac Academia nostra detrimenti capiat. Quæ tum præcipuè florere existimanda, cùm, qui in ea vivunt, quam honestissimis moribus sese componunt. PP. ad d. VII. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

LXXXIX.

SÆpe quidem hactenus, atque superiore mense etiam ediximus, ne quis novitiis studiorum & primùm ingressis Academiam, facessere negotium, exprimere symposia, aut alia molesta aut odiosa adversus eos designare sustineat. Neque hoc fine stetit industria nostra: ad pœnas & carceres etiam venimus. Reperiuntur tamen adhuc, qui ludant eandem fabulam; non quidem eâdem intemperantia; sed tamen eodem affectu: cum easdem partes alio habitu in scenam producant: & malint lepidi ac festivi potius, quàm importuni atque agrestes videri. Sed nunquam indulgendum nequitiæ est, quamcunque sibi fingat speciem, quamcunque personam mentiatur. Detrahenda ei larva, & persolvenda merces est, quam debet auferre. Hortamur itaque nostros denuò ut meminisse tandem officii, ut sacramenti sui seriò velint. Neque enim perpetuò legibus, perpetuò magistratui insultabunt impunè. Si nihil profecit lenitas nostra, quâ per hęc tempora uti fuit necesse; assumetur severitas, & vindicabitur dignis modis & Academiæ, & summi Magistratus auctoritas. Ne contra facientes ipsi prodere disciplinam, ipsi favere & vestris culpis applaudere videamur. Reddenda ratio administratarum partiũ Deo; reddenda Principi Serenissimo est: reddenda etiam posteritati. Iis igitur quo nos colore, quæso, excusabimus, si nostrâ socordia contingat, ut ex pietatis & sapientiæ officinâ, taberna nequitiæ, ludus improbitatis, theatrum ac sedes iniquitatis efficiatur? Quapropter non erit connivendi deinceps locus: aggrediemur perversos mores: & quicquid importunitatis hujus ac immodestiæ sese movebit amplius, id ita coërcebimus & castigabimus, ut palàm omnibus fiat, non verborum terriculis nos perstrepuisse inaniter, sed solidâ diligentiâ dedisse seriò operam, ne detrimenti aliquid nostra Resp. caperet. Vestrum igitur erit cogitare, quæ vobis gerendæ partes sint, quid Legum & Serenissimi Electoris voluntas à vobis exigat: & dare operam, ne quis quid suo jumento sibi accersat mali, quod gravius sit, quàm sine molestia atque dolore insigni ferre queat. Monere voluimus, ne quis non sibi prædictum esse, cùm venerit, frustra caussetur. PP. Dominica I. post Trinitatis, Anno M DC XXXV.

XC.

COnquesti graviter apud nos sunt præfecti militares, nonnullos de nostris nõ satis memores esse officii, qui noctu clamando non tantùm grassandoque negotii plurimum facessant excubiis; sed & armati præsidiarios injuriis ac contumeliis petant. Quæ verò isthæc an imprudentia an petulantia est? Nam sicut inconsulti hominis est provocare pericula, & hos lacessere temerè, unde timendum malum solidum sit; ita insultare iis, à quibus nunquam læsus fueris, & ultrò inferre injurias, in neminem alium, nisi lascivum aut improbum cadit. Ergone vobis in mentem venit, ecquid, nõ quidem annis, sed mensibus proximis ex hoc ipso lo-

co inculcatum vobis est? Tantane vos cepit oblivio, ut iterum monitore opus sit, qui vos de partibus vestris doceat? An strenuum ergo ac memorabile videtur facinus, conculcare Magistrâtus auctoritatem, repagula legum perfringere, omnem justitiæ, omnē honestatis rationem evertere ac conculcare? Quicquid pudoris & verecundiæ (quæ vestram ætatem, vestrum ordinem cumprimis decet) superat, ejicere animo ac profligare? Quid? ergòne hoc fine ingressi estis Academiam, ut nequitiæ, & petulantiæ, non verò optimis studiis, navetis operam? Itane tum vobis viri videmini, cum intemperantes maximè vos ac immodestos præbetis? Nolite putare, quod multi sibi falsò persuadent, segnes ac stupidos esse, qui prudentes maximè sint, & frenum ponant animo, & alios rectè monentes potiùs, quàm semetipsos audiant, hoc est, adolescentiam suam, quæ improvida semper & temeraria est? Nulla profectò alia via ad sapientiam, ad virtutem ducit, quàm quę modestiâ aperitur. Ipsa virtus, quid aliud, quàm quædam modestia, sive servandi modi prudentia est? Belluinum & ferum est, sequi impetus: obedire legi, & sapientiori parere, ejus est; qui ratione utitur, quâ homines præcipuè æstimamur. Nam quia commune cum brutis habemus corpus, animo solo naturam eorum supergredimur, & approbamus esse, quod appellamur. Hunc ergo qui excolunt, & exornare doctrinis præclaris virtutibusque instruere student, rem dignam homine faciunt; qui serviunt corpori & voluptatibus donant ætatem, digni non sunt, qui in societatem huius laudis veniant. Cætera, quæ toties hactenus inculcavimus, nunc iterum adducenda non sunt. Nam & ultrò meminisse poteritis, si concedendus locus videbitur; sin sicut ante contemnere ac proculcare libuerit, melius erit non produxisse. Interim sedet nobis, non verbis magis adversus improbitatem agere, quàm dare operam, ut compertos convictosque malarum rerum meritis pœnis afficiamus. Sed dum hos quærimus, qui se flagitiosè compararunt hactenus, hoc publicare interim visum est; ne si taceamus penitus, id fraudi aliis & ad perniciem esset. Quapropter monemus omnes, & etiam atque etiam hortamur nostros; ut cogitent seriò, quę partes ipsorum sint, quid legum & magistratus auctoritas, quid spes parentum & expectatio ab ipsis postulet. De semetipsis merentur pessimè, qui isthæc negligunt: & solet sæpius unius horæ insania hilaris multorum annorum tristitiam ac pœnitentiam trahere. Vestra agetis itaque, & in negotio omni ac remissione vos ita tractabitis, ut ad honestatem justitiamq́, respiciatis. Quod si à quibusdam id impetrare non liceat: age, relinquantur illi insaniæ suæ; sed dignum virtute præmium exspectent; Quod cum acceperint, serum erit profectò stultitiam suam detestari. Exedendum erit, quod sibi intriverint. Nam nostri muneris judicabimus, tueri quietem publicam, neque permittere, ut Academiæ salus paucorum culpâ in aliquod discrimen socordia nostra veniat. PP. Dominica X. post Trinitatis, Anno M DC XXXV.

XCI.

ITerum quidem ac iterum, & multò sæpius, quàm numerare facilè sit, hoc ipso ex loco vos monuimus, ut modestè agatis, & propter militare præsidium, ac stationes dispositas, ab omni grassationum clamorumque petulantia vos abstineatis in foro ne turbæ ac tumultus, & post deinceps ea eveniant, in quæ tumultus plerumque ac turbæ desinere solent. Ac erat spes hæc decantata ac inculcata toties, impetratura tandem

dem à vobis, ut auſcultare rectè monentes, & vobis conſulere omni ratione inſiſteretis. Sed nos in eo perquam fuiſſe falſos, ſuperiorum dierum veſperæ nimis quàm ſatis oſtenderunt. Cùm poſtquam omnis generis laſciviis perſonuiſſet forum; mox res ad contumelias ac contentiones, & paulò pòſt plagas ac verbera deducta fuit. Non ſunt diſſimulanda hæc magiſtratibus tanquam levia, & quæ momenti habeant parum; aut animadvertenda leviter, ut juveniles errores ſolent: gravia ſunt, & quæ ſecuritatem civitatis ſollicitent: ut, niſi coërceatur maturè protervitas iſta atque ferocia, verendum ſit, ne incolumitatem plurimorum atque ſalutem affligat peſſimè aut prorſus evertat. Ire idcirco omnibus modis contra oportet, legesq; ac ſanctiones publicas exemplis editis vindicare. Quæ enim ſperanda nobis Reip. firmitas eſt, ſi auctoritatem earum violari impunè, nedum convelli ac labefactari tam flagitioſe contingat? Quapropter denuò vos adhortamur, ut hoc inſaniæ genus ne animis induatis amplius; quin potius ubique & ſemper quiete juxta modeſteque agatis: & id ſequamini adeò, quod legum, quod honeſtatis ratio exigitq; ac ſuadet; non quò & vino percuſſa mens, & juventutis temeritas ac inconſultus fervor per malas libidines animum rapit. Neque enim impune cuiquam erit, venire contra; & ſaluberrima noſtra vereque paterna monita aut parum habere penſi, aut contumaciâ improbâ conculcare. PP. Dominicæ I. Adventus, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XI.

XCII.

NEc pauca exempla hactenus, & nihil illa minus, quàm egregia inoleverunt in pubis noſtræ Academicæ mores. Quæ ut ſilere velimus maximè, non diſſimulanda tamen ſunt: ne, ſi probare haud quidem, at connivere iis tamen nonnullis videamur. Fixi non ſemel pependerunt hactenus publicè honeſtiſſimi homines famoſis libellis proſciſſi nequiter atque vexati: provocare, ac per duella decernere, tam freqüens eſt, ac ſi ſcholaſtici muneris præcipua pars eſſet. Jam recens venientes in Academiam exagitare per laſciviam, peſſimeq; multare, & vetitum ſemper, & nunquam tamen omiſſum fuit. Quid nunc de graſſaturis nocturnis, quibus itinera urbis infeſtari ſolita; quid de turpiſſimis & obſceniſſimis cantilenis dicemus, quibus comeſſatum euntes plateas perſtrepere, præclarum atque magnificum habent? Ergone hæc noſtrum ordinem, & probibitatis modeſtiæq; alumnos putatis decere? Numquid hæc illa præclara facinora ſunt, per quæ aut impetrari poteſt irati Numinis pax, aut in egregiam aliquam Reip. & afflictiſſimæ patriæ ſpem adoleſcere licet? O dementiſſimos omnium, qui credunt talia! O ſui, ô patriæ, ô pietatis ipſius immemores prorſus, qui jam deſignant! Non mitigatur hujuſmodi rebus excandeſcentia Numinis: incenditur magis ac irritatur, ut latiùs ruat, ac omnia attonet libratum jam ſemel & in exitia ac clades noſtras excuſſum fulmen. Nec tam ornatur atque inſtruitur ad honeſtas & in commune profuturas artes animus, quàm debilitatur, corrumpitur, immò deletur. Neque enim temerè aſſueta licentiæ & libidinib⁹ permiſſa mens ad frugem ſe redigi patitur: ſed eò nititur ſemper, quò conſuetudo mala ſemel adduxit. Ita fit, ut non tam ſenio tollantur vitia, quàm fatigentur: nil remiſſura, ſi vis, & animus, qui ante fuit, ſuppeditet. Quare ut ſapientiſſimi quiq; potiſſima firmamenta Reip. in educatione & diſciplinâ juventutis ſtatuunt; ſic de corrupto & conclamato rerum ſtatu vix unquam iidem faciunt verba, quin cauſſas ma-

lorum à perditis juventutis moribus luxuriaq; cumprimis deducant. Non possumus itaque sedere amplius, & connivere ad talia: eaque de re hortamur omnes, ut qui his animum nondum dederint, in posterum quoque abstineant; cæteri verò quantocyus revocent, & melioribus insuescant. Nam vindicaturis majestatem legum & disciplinæ integritatem, quod boni magistratus munus maximum est, sini ista haud queunt: & pœnas commeritas si quis inciderit; suam ipsius stultitiam ac pravitatem accuset potius, quam ut rigoris cujusdam ac vehementiæ insimulare magistratum sustineat. Cujus vim nemo sentiet, quàm bonis moribus legibusq; qui per proterviam suam indixerit bellum. PP. Dominica III. post Epiphan. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

XCIII.

OMnis salutis publicæ spes in civitatis moribus posita est: qui ut ab institutione & disciplinâ pendent maximè; ita in omni publicâ re earum præcipuè habenda est cura. Neque verò sapientes tantùm, qui scripto ordinarunt Respublicas, Plato, Aristoteles, alii, hunc locum pertractarunt cum curâ, & quantum in educatione momentũ positum, ostenderunt præclarè: sed & optimi quique principum id operam dederunt inprimis, ut ad virtutem adolescentia imbueretur. Nam quicquid imbibit prior, posterior ætas retinet: & quam nequitiam anni induere rudes, non temerè sanè senectus ponet. Perpetuum legum ac morum regimen recepisse Augustum, Suetonius memorat. Et inter cæteras Trajani laudes, hanc minimè disertissimus scriptor tacuit, quod juxta & pueris alimenta constituerit, & juventutis vitam ac mores principaliter, ut loquitur, formarit. Neque nos neglexisse hanc partem, tot loqui possunt scripturæ, quas ex hoc loco publicavimus: sed incumbendum in eam in præsenti severius paullò, exempla pessima nos cogunt, quæ in scholasticæ Juventutis mores inoleverunt. Ac de aliis quidem alio tempore videbimus. Nunc de duellis ac digladiationibus agendũ est tantum. Quarum furor ita incessit vagatusq; est, ut & quietas maxime & modestissimas mentes egerit in præceps. Atqui & provocatio omnis & dimicatio in legibus nostris severè prohibita interdictaq; est. Quamque hæc res, non modò aliena à Musis studiisq; sit; sed impia quoque & ipsis divinis legibus contraria, nec semel, & tam disertè demonstravimus hactenus, ut verba & voces deesse videantur, nisi idem dicendum. Sed & exempla in eos edidimus non semel, qui malæ libidini suæ obsequi, quàm, quod decebat, habere pensi maluerunt. Quid itaque esse dicemus causæ, quod nec pœnarum metus, nec Legum ac Magistratus auctoritas; denique nec Dei ipsius reverentia, quæ sacrosancta omnib⁹ esse debet, movere potuit, ut id tenerent & sequerentur nostri, quod verum esset & rectum; & contra quod comparatum, ut fugerent ac detestarentur? Si prosperæ nobis secundæq; irent res, possimus putare, hanc datam inde in animos labem. Solet enim tum fermè contingere mortalibus, quod equis bene & otiose habitis consuevit, quos luxuriare ac ferocire, & detrectare sessorem ac frenos videmus plerumque. Qua de causa & Cyrenæis Plato leges scribere noluit, & constituere, ut erat rogatus, Rempubl. quod lætioribus rebus fruerentur, quam æqua ut mente commoda sua ferre possent. Nunc bellis ac provinciarum excidiis cum ardeant omnia; cum inter cineres & fortunarum suarum ruinas ac busta exanguis & spiritu omni propemodum defecta patria jaceat, ac status cujusque afflictus ita & lebefactatus

tus sit, ut non longissimè à miseria absit; non possumus non existimare, malum illum ac inimicum nobis Genium esse, qui fascinet mentes obduretq́;, ut Dei, ut legum, ut nostras paternas voces neque admittant neque auscultent. Nec ullo auctore ac principe alio hanc institutam opinionem ac introductam; pueris ac mulieribus esse similes, qui contumelias ac probra judicio ac jure vendicent, & læsam existimationem aliter, quàm ferro ac manu restitui posse statuant. Enimverò sanguinarius ille, cædium amans Spiritus nihil solicitus magis est, quàm ut cumplurimum cladis ac noxæ in omne invehat humanum genus: sed iis infestus maxime est, qui mentem ac rationem ad capessendam virtutem & sapientiam excolunt. Quas duas res quò plus obesse sibi intelligit, hoc vehementius quoque delatas extinctasque cupit. Neque enim tenere poterit regnum, nisi insciti recti, & impotentia vitiorum dominentur ante. Quare non contentus turbare bella in nationibus integris, in singularibus etiam personas discordias, rixas, digladiationes, & quiddam bello simile excitat. Cumq́; virtutis ac sapientiæ officinas Academias furoris publici armis opprimere atque exscindere hactenus non potuerit, domesticæ pestis vesania evertere laborat. Videant itaque, quem monitorem audiant, cujus vexilla atque ducatum sequantur Gladiatores nostri; quæ commoda præmiaq́; sub tali duce militia promittat. Nos connivere amplius haud possumus, & pati adeò, ut ille perditionis Angelus impunè adolescentiæ vestræ illudat, cum magno & famæ nostræ, & Academiæ studiorumque damno. Enimverò si serpere patiamur hanc pestem, & invalescere magis, quæ dudum invasit in pubis Scholasticæ corpus, non Academia amplius Academia, sed Palæstra, & gladiatorius Ludus audiet potius: bonæq́; ac liberales artes magis ac magis exolescent. Nam lenitate quod usi hactenus, nec rigidissimè executi sumus disciplinam, id factum ideò, ut aliquod pœnitentiæ daremus spatium: satis rati, si pateremur fieri bonos, quàm cogi. Nunc cum clementia nihil proficiat, deponenda illa est, & induenda severitas, quæ nihil dissimulet, nihil indulgeat istiusmodi, sive condonet. Sedet itaque nobis decretumq́; est, seriò hanc aggredi vesaniam, nec quicquam parcere deinceps: & irrogare sancitas legibus delinquentib⁹ pœnas, sine respectu ac discrimine personarum. Neque enim sistet malum, quamdiu quid ruinæ supereſt, quâ, si deprensum fuerit, elabi posse eximet. Quod cum immotum nobis ac certum sit, vestrum erit, consulere vobis, ac rem, & legibus vetitam, & alienã nostro ordine, & inimicam Deo prorsus, desinere ultrò deinceps, & usquequaque cogitare, quod jurejurando recepistis, *Non vindicaturos ipsos vos, si qua affecti injuria; sed juste persecuturos jus vestrum.* Qui id neglexerint, sibi habebunt malum, quod fabricati sunt, & propriam accusabunt petulantiam, nequicquam de severitate nostra questuri, sine qua servari Resp. haud potest. PP. Feria secunda Pentecostes, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

XCIV.

SYmphoniacos choros per urbis vicos noctu agere, benevolorumq́; aut aliorum honoris causa occinere ostia, ut per se culpam non habeat, possunt tamen & tempora intercidere, & causæ; cùm nec decere satis, & improbanda vetandaque hæc instituta penitus videantur. Quam simplex atque innoxia res est, gestare animi causa corollam in capite? Et legimus tamen L. Fulvium bello Punico secundo, cum in corona rosaceâ interdiu de pergula sua in forũ prospe-

ſpexiſſet, auctoritate Senatus ductum in carcerem, nec ante finem belli emiſſum fuiſſe. Nempe exiſtimabant ſapientiſſimi homines, impium eſſe, ſi laborante publicè patriâ, & prope in ultimos conjectâ caſus, privatim ac domi ſuæ deliciari Civis ſuaviter, magisque de procurando genio ſuo, quàm pace Deorum impetranda labore velit. Quæ in præſenti fortuna patriæ ſit, quod tempus noſtrum, quotus quisque non videt? Premimur bello undique, & inter ipſa viſcera quidem, quod & atrocitate cladium æque terribile, & diuturnitate gravius multo atque acerbius illo eſt, quod tum Hamilcaris filius Romanis movebat. Et inter quotidianas ruinas tamen tot urbium, tot provinciarum, inter has tantas calamitates, quæ undique imminent aut vexant, hujusmodi rebus concedemus locum, quæ hilaritates aut lubentias, & gratulationum ſolennia imprimis decent? Malè utique & intempeſtive organorum ac fidium cantus ſequitur animus oblectamenta ſibi quærens, cũ miſerorũ, cùm pereuntiũ querelis, planctibus, -julationib⁹ omnia reſonant, nec niſi ſupplicíis lacrimisq; iratũ ſcelerib⁹ noſtris numen mitigari poteſt. Quid quod deductiones chororum hujuſmodi in laſcivias, in rixas, & triſtiora his ipſis, quæ ſequi ſolent, non rarò tranſeunt. Nam uti his rebus non navant operam temere ſobrii ſatis: ita vinum, & nox, & adoleſcentia, moderati aliquid haud ſuadent. Quo fieri ſolet, ut probanda ſæpius ſint, non quæ per ſe delinquunt ac peccant aliquid; ſed quæ peccati & criminũ occaſiones maximas habent. Quæ ne arceſſantur acirritentur temere, potius eſt toto negotio abſtinere. Quod utinam penſi habuiſſent nuper, qui dum ætati hunc ludumdant, cauſſam præbuere, ut cæde & ſanguine iterum civitas noſtra funeſtaretur. Nunc cùm acciderit aliter (nam multa ex tranſverſo veniunt, quæ nunquam ſatis provideris) id danda nobis opera, ut, quoniam quæ contigerunt ſemel, infecta, quod optabamus, reddere haud licet; ne, quæ contigerint, denuò tamen accidant, quantum in nobis, præcaveamus. Quanquam hanc ipſe etiam Elector Sereniſſimus curam ad ſeſe pertinere maximè ſtatuit. Ne, dum in univerſum de civium ſalute dies noctesq; curam agit, negligere partem, & ſuper hac Academia minus ſolicitus eſſe videretur. Qui optimum ratus occaſiones timendorum præcidere antè omnia, quid tota de re reſcripſerit nobis non ita pridem, nunc promulgare ipſa, fore exiſtimavimus e' re cumprimis. Ne ſi interpretationem aut ſenſum referremus, detraheremus aliquid dictorum ponderi ac majeſtati; & ſic minore reverentia moverent animum, quæ non tam Principis, quàm noſtra viderentur. Agite itaque & pronis auribus haurite juxta, & fidis mentibus hæc cuſtodite:

HJernechſt vernehmen Wir nicht ohne ſonderbahre Befrembdung/ daß ſich etliche Studenten bey Euch unterwinden ſollen/ mit Nächtlichen graſſiren und tumultuiren/ ſo Sie öffters durch Trompeten- und Poſaunen-blaſen verüben dörffen/ allerhand Unfug anzurichten/ die Einwohner zu verunruhigen/ der Guarniſon und Hauptwache zu widerſtreben/ und dadurch nichts als Aergerniß und Unheil auf die Bahn zu bringen/ geſtalt dann auß ſolchem Beginnen erfolget/ daß obgedachter Leutenant/ welcher damahls die Hauptwacht gehabt/ und auf des Commendanten Befelich dergleichen Nächtlichen Unweſen ſteuren wollen/ entleibet worden.

Wiewol wir nun der ſtudirenden Jugend ihre Recreation/ wenn ſie nur gezie-

men-

mender Massen/ und ohne Leichtfertigkeit geschicht/wol gönnen können/ so solte sich doch ein jeder/ der sich einiger Humanität und Freyen Kunst rühmen wil/bey jetzigen elenden betrübten und höchstgefährlichen Leufften selbst bescheiden / alles üppigen und unsoten Wesens sich entschlagen/ GOtt und dessen ernste Rache vor Augen haben / der edlen Zeit / und seiner blühenden Jugend wol wahrnehmen/und warumb er von seinen Eltern oder Befreunten/die öffters mehr als zu viel Angst und Noht zu Hause haben / nicht ohne grosse Unstadten uñ Unkosten auf die Universität verschicket sey/besser bedencken. Begehren demnach gnädigst / Ihr wollet allen und jeden Scudiosis solche und andere dergleichen Motiven / durch offene Patent nochmahls ernstlichen vorhalten / Unser ungnädigstes Mißfallen / welches Wir ob dem Tumultuiren nicht unbillich tragen / Krafft dieses andeuten/ solches bey Straf der Relegation und Exclusion/wie auch / nach Befindung bey andern unnachlässigen Einsehen / benebenst dem Trompeten- und Posaunen-Blasen / so Wir bey jetzigem Zustand des Nachts zuverstatten nicht gemeinet/ernstlichen verbieten/und an gebührenden Bestraffungen/ Ewerm Anerbieten nach / nichts ermangeln lassen/ ꝛc. Datum den 3.Septemb. Anno 1642.

Johan Georg Churfürst.

Pii filii est parentibus obsequi; & bonis Civis imperio Principis rectè parére. Cujus gratiam ut optimi cujusq; obsequium cum fructu ambit,sic iram eiusdem contumacia nunquam sine certo atque professo malo irritat. Cavebitis igitur nostri, cavebitis: atque ab omni illicita re & ad turbandā civitatis ac cuiusq; securitatem adeò comparatâ,quantum potest, sedulò & diligenter abstinebitis. Nam id perpetuò nobis curæ erit, ne nostrâ socordiâ Principalium mandatorum sanctitas à quoquam temerè violetur. Sic exacturi pœnas, ut nihil aliud respicere voluisse intelligamur,quàm Domino atque Nutritio benignissimo fidem atque obsequium nostrum ut probaremus. PP. Dominica XIIX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

XCV.

SI in consiliis & actionibus nostris id sequeremur maximè, quod sua cuique recta ratio subjicit,aut sapientiorum præcepta monitaque instillant, & multò integrius, quàm fieri solet, degeremus mortales, & pauciores turbæ ac rixæ audirentur. Nunc cum plerique cupiditatibus & libidinibus suis attendant,aut aliorum vanissimas&improbissimas sæpe suggestiones auscultent, contemtis,qui sana atque salubria afferunt, multa secus necesse est fieri, & quæ vel objurgationem vel pœnam mereantur. Præcipiunt leges nostra,ne,qui in Academica studia primùm veniunt,exagitentur,cogantur-ve accessum suum convivio & compotatione redimere. Eædem duella & dimicationes severè prohibent: cum profitentes nomina sua Academici obstringant sacramento fidem, se non sulturos illatas injurias, & justè ad magistratum persecuturos jus suum. Nos quoque in eam sententiam hactenus plura edicta gravissima publicavimus. Quæ tamen omnia non pauci è nostris præ ventosissimis & ineptissimis suis, quas imbiberunt, opinionibus, sic contemserunt ac habuere insuper, ut alii sedulo,non isti tempori scripta; aut jam abolita dudum,& antiquata penitus videantur. Sed quò eruperit non ità pridem præclara hæc

sapiendi ratio,& quàm supremũ diem propemodum Jenensi attulerit Academiæ iis commotis turbis, quæ nonnisi Illustrissimi Principis interventu, atque armatâ manu, non aliter, ac si hostilis vis infringenda dejiciendaq; esset, sedari possent, publicè constat. Videbaturq; non ita pridem & Witeberga nostra æquè funestum ac atrox datura exemplum, cum per duelli occasionem, materia ingens pernicioſissimis factionibus præberetur, ni respexisset Deus, & turgescentis mali vim, priusquam se rumperet exereretq;, oppressisset maturè. Cuj' auctores ac duces etsi gravissima relegationis pœna auctoritate publica condemnati, atque ex cœtu & societate vestra mox exigendi fuerant; tamen quia humillimis precibus lacrimisq; orabant veniam, & non obscura veræ pœnitentiædocumenta dare videbantur: metuendumque præterea erat, ne ejecti &communione scholastica everterentur plane', satis habuimus durissimi ac diuturni carceris pœna hos affecisse. Recte enim à summo jure recedimus, cum plus in æquitate utilitatis positum. Et est in omni animadversione id attendendum, primò quidem,ut corrigatur qui deliquerit; deinde, si non possit, ut alii demum exemplo edito emendentur. Nam neque medicus ægrotas partes recidit antè & demit, quam cum sanari nullo possunt modo,& jam timendũ, ne & sinceras ac integras labes contingat. Atque ut morbi quidam exasperantur magis severioribus medicinis: sic animi nostri contra meliores haud rarò evadere solent, cum castigati modicè atque puniti levius fuerint. Vos admonemus, ut ne imponere vobis patiamini inania persuasionum acimproba; sed rectæ rationi obsequamini potius, ac recogitetis subindè, quid leges statutaq; præcipiant, quid commonefactiones nostræ alubriter insinuent atque inculcent. Sic nobis, sic Serenissi. Principi, sic Deo ipsi probabitis vos; ejusq; rei uberrimos fructus & præstantissima præmia consequimini. Sin aliter comparabitis animum, Dei ultoris adversus vos concitabitis numen,& rei violatę auctoritatis principalis ac legum gravissimas pœnas incurretis. Neque enim immemores erimus nostri officii: & strenue asseremus Remp. cujus semel nobis commendata est cura. PP. Dominica Oculi, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIV.

XCVI.

CUm Serenissi. Elector Saxonię, Dominus atque Nutritius noster benignissimus, non ita psidem rescriberet, quàm graviter. Excellentissima ejus Serenitas patratam paullò post in præsidiario milite cædem accepisset, tum quid de iis factum vellet, qui in custodia publica primùm, nunc nuper autem domi suę arresti, quod vocant, vinculo adstricti fuerũt, inter alia hęc quoque posuit. **Wie Wir nun dem Obristen ernstlich anbefohlen bey seinen untergebenen Soldaten scharpffes Regiment zu halten/daß sie nicht zu dergleichen Vnthaten Vrsache geben / Also begehren Wir auch an euch/ernstlich befehlende, ihr wollet gleiches Falls denen Studenten keines Weges nachsehen noch gestatten/daß von ihnen einige Gelegenheit und Vrsach zu Zanck und Hader denen Soldaten gegeben / damit also zwischen ihnen beyderseits Friede und Ruhe erhalten / und dergleichen Mord/ und Vnthaten verhütet werden mögen.** Quanquam autem non dubitamus facturos vos sponte, quæ & officii ratio postulat, & suæ cujusque saluti inprimis conducunt; non dissimulanda tamen hic Serenissimi Principis voluntas fuit; & significanda potius scripturâ hac publica illisq; ipsis exprimenda verbis, quibus indicata nobis

nobis paullò ante fuit? ut, si qui sint, qui nostrâ auctoritate adduci sese haut patiuntur, ut sobriè modesteq; se comparent; hi ipsi sacratissimis Principis vocib⁹ perterrefacti, sapere sibi & frugi esse instituant. Præterquam enim quod partium nostrarum ratio necessitatem nobis imponat diligenter videndi, ne infringatur disciplinæ vis, illicitaq; ac turbatura statum publicum ne committantur impune: faciunt tamen Serenissimi Principis mandata ac jussa, ut connivere ad talia eò minus nunc nobis integrum esse possit. Quocirca vos seriò monemus ac adhortamur, ne quiete, tranquillè, pacateq; velitis agere, atque ab omni injuria ac contumelia in militem, ab omni obvagatione, grassatione, ac vociferatione nocturnâ (quod & nuper seriò monuimus publicè ex hoc eodem loco) lasciviaq, ac petulantiâ cujusque generis temperetis; tum ab explosionibus bombardarum, nec non duellis ac dimicationibus, quæ sibi superioribus diebus nimis secure permisere nonnulli omnibus modis abstineatis. Neque enim his rebus quicquam aliud aptius magisq; idoneneum est dare tumultus & turbas. Quæ sine pernicie Reip. ut concitari vix unquam possunt, ita hoc ut diligentius eas cautiusq; vitare & declinare oportet. Quod qui verbis persuaderi non poterunt, dementiæ suæ nobis gravissimas pœnas luent. PP. Dominica VIII. Trinitatis, Anno M DC XLIV.

XCVII.

QUod liberata metu maximo Academia est, quod vestra multorum vita ac salus ex præsentissimo erepta discrimine, & illa dissidiorum ac factionum inauspicacissima, quæ glisceere ceperant non ita pridem, semina, oppressa in herba & suffocata sunt, non tam humanæ prudentiæ opus, quàm Dei immortalis munus & beneficium singulare existimandum est. Quamvis enim cura ac vigilantia nostra suis & ipsa functa est partibus, nosque id dedimus operam, ne, cum jam expedirentur propemodum manus in mutua vulnera, in illam feralem arenam, in qua tot paria paullò post, non pro salute patriæ quidem publicisque fortunis, sed pro vanissimarum opinionum illusionibus meris, pugnandum esset, patere ulli aditus possent; at quotusquisque tamen speraſſet futurum, ut tantus animorum tumor vel mœniis ipsis ac munimentis urbis se cohiberi pateretur, ni citcũegisset mentes Deus, tantosq; fluctus & tempestates animorum sedasset ipse? Hic est, qui miti illo suo atque clementi spiritu illabens ad virtutem à scelere, ad probitatem pudoremque à vesaniâ; ex irâ ac odio ad mansuetudinem atque concordiam revocavit animos; & quicquid in turbas atque discordias efferbuerat, extinxit atque oppressit. Sed nemo nostrûm cùm sit, cui non salus vestra, & Academiæ dignitas atque existimatio, quæ à moribus civium expectanda imprimis, quàm commendatissima esse debeat; ita dissimulandum nobis hoc tantum Dei beneficium minimè atque vel publicè etiam celebrandum fuit; Ut intelligatis & ipsi etiam quæ vestræ partes esse debeant; qua à vobis mitissimo numini gratia debeatur. Quæ tum inprimis verissimi, redditur, cùm veremur offendere, cui obstricti maximè sumus. Nam benefactorem suum qui parum reverenter habeat, & quasi projiciat accepta atque conculcet, hunc impium valde hunc ingratissimum esse oportet. Etsi verò in eos, per quos stetisse visum inprimis, ut illic non ita pridem excitarentur turbæ, severius paullũ, quo satisfieret legibus, animadvertendum fuerat; dedimus tamen ætati eorũ, dedimus spei aliquam veniam, & tum exi-

ſtimavimus demum rectè ac ordine pœnas ultimas ſumi, cùm effrenata improbitas magis, quàm error ætatis puniendus eſt; deſperataque vecordia pudorem ac pœnitentiam omnem conſumſit. Nunc in commune monemus omnes, ut frugi ſint, ut colant concordiam ac pacem officiis mutuis ſtudiisque, nec ullum æmulandi genus conceſſum ſibi & laude dignũ exiſtiment, quàm quod de probitate morum virtuteque contendit: livorem & obtrectationes autem hoc deteſtandas magis ac fugiendas eſſe, quò expeditior inde in factiones & rixas, quæ nunquã vacare periculo poſſunt; tranſitus eſt. Nolite exiſtimare rem parvi aut humilis animi eſſe, cohibere libidines, frenare affectus, audire rationem, & rectis aliorum monitis præbere aurem libenter; maximi & ſapientiſſimi eſt. Nam vinci irâ, ac cupiditatibus cedere, quid aliud, quàm abjicere clypeum, & ſe minorem fateri nec ſui juris? Hoc agite igitur, hoc ſemper reſpicite, huc omne intendite ſtudium, ut cogitetis aſſiduè, quod ſani & ſapientis hominis officium ſit; aut, ſi hæc commentatio nonnulli difficilior incidat, hæc ſaltem perpendite, & conſiderate aſſiduè, quæ leges præſcribunt, quæ magiſtratus exigit, quę ſacratiſſima Dei oracula præcipiunt paſſim atque inculcant. Quod ſi feceritis; & conſuletis vobis optimè, & efficietis, ut Academia bene audiat, cujus ſumma atque præcipua laus in virtute diſcentium ac probitate poſita eſt. Qui verò hæc parum habuerint penſi, & infelici impiaque perſuaſione potius ducent, ſequi libidines improbas, quàm rectè præcipientium dicto audientes eſſe; hi neque noſtram animadverſionem effugient, & Deo ipſi graviſſima, ni reſipuerint, ſupplicia debebunt. PP. Dominica VIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLV.

XCVIII.

RES indigniſſima eſt, eò procidere hominem, præditum ratione in conditoris ſui imaginem, ut boatu, mugitu, & aliis clamorum prodigiis, brutas provocare beſtias, aut laudi ſibi aut voluptati ducere queat. Quam fœditatem quamvis non ita pridem deteſtati ſumus ſtrenuè, & fugiendam monuimus, quantum poteſt; nonnullos tàmen adeò puduit redire ad honeſtatem naturamque hominis, ut in præſenti nobis iterum cõtra hoc genus veſaniæ exerendæ ſint juſtiſſimæ indignationis voces. Refertur enim ad nos, nec vanis ſermonibus, cum alibi per itinera urbis, tum circa forum maximè, & ubi armatæ ſtationes excubant, ſingulis propemodum noctibus eos clamores inconditos, eas vociferationes immanes audiri, ut magni aſinorum greges æque moleſtum & odioſum concentum edere haud poſſint. Non connivendum huic dementiæ eſt: non tantum, quod mirum in modum ordinem noſtrum deceat, qui ad omnem honeſtatem ac elegantiam imprimis contendere debet; ſed & quod magno periculo conjuncta ſit. Non enim quisque tam bono ſtomacho eſt, ut ſe impune hoc intemperiarum genere aut inquietari, aut quaſi illudi etiam patiatur. Quouſque igitur inconſultiſſimæ libidini juvabit obſequi, & conculcare noſtra non tantùm paterna monita; & ſacratiſſimarum etiam legum auctoritatem? Eſt enim hæc interdicta legibus pravitas: in quas cum jusjurandum omnes dixeritis, quæ excuſare hanc temeritatem, nõ dicam ratio, ſed color ullus unquam poteſt? Accedunt Sereniſſimi Electoris mandata peculiaria, quibus injunctum nobis ſeriò, ne muſſitemus ad talia, quæ & elidunt honeſtatem diſciplinæ, atque à tempore patriæ aliena ſunt. Quæ licet jam olim promul-

mulgata sint; tamen nunc denuò vobis proponere, non præter rem judicavimus fore: ut memineritis rectius, quid vestri officii esse debeat.

(*Hic inseratur mandatũ Electoris, quod extat p. 88*)

Monemus itaque Stentores istos, ut sapiant tandem, & revereri legum ac Principum majestatem aliquando addiscant. Quæ ut nunquam non læditur malè, ita pessimè expedit semper, si quis convictus ejus criminis fuerit. Quare qui non admittent monita nostra, & sibi interim quid noxæ arcessent, habebunt sibi, & suæ stultitiæ luent pœnas. Neque enim commiseratione ulla digni sunt, qui moniti etiam in noxia atque pestifera se præcipitant. Nobis autem curæ erit, nostro officio nos non deesse, & dare operam, uſ ultrò libidini animi qui moderari haud possint, malo suo doceantur. Quod tamen aut in degeneres, aut stultos cadit. Prudentes enim ac boni solius honesti amore rectè agunt. PP. Dominica XXIII. post Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLV.

XCIX.

CUm Sereniſſ. Elector, Dominus atque Nutritius noster Clementissimus, intra non multos dies venturus huc sit, danda nobis omninò est opera, ne nos securos, & negligentes, & nostri officii incuriosos offendat. Vos autem vestri cùm sæpe oblivio subeat, itaque instituatis rationes, ut neque Legum, in quas juraſtis; neque modestiæ, quæ propria aliàs eruditorum, & qui frenare affectus discunt, esse debeat cura, habeatis rationem satis (quod his diebus proximis ostendistis abundè nonnulli) res necessaria visa est, de eo in tempore vos admonere. Frugi modestaque familia de gravitate ac diligentia patris testari solet, & quomodo igitur videbimur tales, siimmodestos & malè temperantes vos exhibeatis? Quamquam id non tam dedecori nobis, quàm detrimento vobis erit; cùm multò gravius puniri soleant, quæ in oculis atq; in ore Principis fiunt perperam, quàm quæ absente eo aliquis comisit. Ibi enim ad culpam erroris irreverentia quoque atq; securitas impia accedit: cum in præsentia Dominorum & pessima etiam ministeria frugi studeant esse. Verè ille apud Tragicum, *gravis*, inquit, *ira Regnum est*. Quemadmodum enim multo majoribus fluctibus concitatum æstuat mare, quàm flumen aliquod, aut amnis solet; ita cujuscunque potentia major est, eò formidabilius quoq; periculosiusq; irritatur. Quare & nostræ æstimationi, & vestris commodis ut consulatis modestè, tranquillè & innocenter instituite vitam: at verò clamores, at tumultuationes, ac rixas, & quicquid doctrinæ & sapientiæ cultores haud decet, dediscite, fugite ac detestamini. Ne per lascivias & debacchanationes nocturnas in mala gravissima vos induatis. Neque enim bono satis stomacho semper ad res hujusmodi quisq; est; præcipuè qui assueverit parùm, & peregrinus planè sit; & nobis erit curæ, ut ulciscamur dignis pœnis illorum verecundiam, qui quæ suæ perversæ libidini magis, quàm nostris præceptionibus obsequi voluerunt. PP. ad d. VI. Novemb. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

C.

QUamvis & sæpe, & graviter ex hoc ipso loco vos admonuimus; ut sobriè, modestè, atque quiete velitis agere, luxum, petulantiam, turbas habere procul; tamen sive perversa ac depravata, quæ in nonnullis est, ratio; sive malus aliquis genius, infestus disciplinæ ac probitati, nobis obstitit, efficere nõ potuimus, ut ita omnes officii sui meminisse potuerint, ne hujus in præsenti scripturæ nobis imponeretur necessitas. Nam

cum ſuperioris anni Novemb. extremo nõnulli noſtris obliti partium, quæ incumbebant, & jurisjurandi, quod dederant nobis, per graſſationem nocturnam in quosdã militum præſidiariorum incidiſſent, atq; poſt contumelias mutuas, ut fieri ſolet, res ad rixam eſſet deducta, accidit, ut militum unus ex plagis vulneribusque acceptis (poſtquam & acceſſiſſet febris) paucos poſt dies moreretur. Vix unquam privatus homo humanum ſanguinem ſine ſcelere fundit. Rem atrociſſimam igitur ne videremur negligere legum ac diſciplinæ cuſtodes; dedimus illicò operam, ut habitis cogitationib⁹, qui rei videbantur maximè, non modò traderentur in cuſtodiam; ſed quid de quovis illorum faciendum eſſet, conſuletentur maturè illi, penes quos reſpondendi de jure poteſtas eſt. Reſponſo à Dominis Scabinis Lipſienſibus ſuper cuſtodia & cautione comprehenſorum accepto, totum negotium ad Sereniſſ. Electorem, Dominum ac Nutritium noſtrum benigniſſimum, prout par erat, retulimus. Qui quàm indignè hunc caſum tulerit, juſtitiæ obſervantiſſimus Princeps, venerandi reſcripti verba abunde docent. Quod totum ideò ſubjecimus, quòd magnũ in eo ad cohibendam malam quorundam libidinem, & ſtabiliendam muniendamque diſciplinam momentum poſitum exiſtimaremus.

Von GOttes Gnaden Johan Georg/ Hertzog zu Sachſen / Gülich / Cleve und Berg/ꝛc. Churfürſt/

Würdige und Hochgelahrte / liebe Andächtige und Getreuen/ Wir haben zwar den unfertigen Handel / welcher ſich zwiſchen den Studenten und einem Soldaten unlängſten des Nachts / bey Euch abermahls zugetragen/ und was der darauf erfolgten Entleibung / wie auch angeſtalten Inquiſition / Caution und Incarceration halben erkant worden / auß eurem und unſers Obriſten und Commendanten eingeſchicktem unterthänigſtem Bericht / und unterſchiedenen übergebenen Schrifften verſtanden / laſſen es auch / geſtalten Sachen / und angezogenen Umbſtänden nach / bey dem eröffneten Urtheil noch zur Zeit bewenden:

Dieweil aber die Inquiſition wider den Verhafften / oder wer ſonſten hierinnen ſchuldig ſeyn mag / vollnſtändig nicht erörtert / und bey dergleichen vielfältigen unverantwortlichen Begünſtigungen umb des vergoſſenen Menſchen-Bluts willen ein ſonderbahrer Ernſt zu gebrauchen ſeyn wil / So begehren Wir gnädigſt / ihr wollet nicht allein in dieſem böſen Fall / die angefangene Inquiſition / ohne einig Anſehen der Perſon / wider die Delinquenten eifferig und ſchleunig fortſtellen und vollführen / ſondern auch Unſern vorigen gemeſſenen Anordnungen zu ſchuldigſter Folge das Täg-und Nächtliche freche Graſſiren und Tumultuiren / ſampt allen andern Frevel- und Laſterhafftigen Beginnen / darbey offt Mord- und Todſchlag begangen / und des gerechten GOTtes Zorn je mehr und mehr gehäuffet / auch manchem jungen Menſchen die Zeit ſeines Lebens ein Schand-mahl an Leib und Gewiſſen zugezogen wird / durch offenen Anſchlag und ſonſten nochmahls auf ſchärffſte verbieten / und ſo viel an Euch iſt / über Zucht und Erbarkeit jederzeit trewlichen und fleiſſig halten / damit wir nicht Anlaß bekommen / einſten an den Frevelern ein ſolch Exempel zu ſtatuiren / daß ſich die andern daran zu ſpiegeln / Welches Wir Euch / denen Wir mit Gnaden gewogen / hinwieder nicht verhalten wollen / und geſchich

schicht daran unser zuverlässiger Will und Meynung/ An. Datum Dreßden/ den 20. Jan. Anno 1646.

Johan Georg Churfürst.

Videtis, quàm vehementer facinorosas hujusmodi res detestetur Princeps Serenissimus, quàm seriò nos officii moneat, ne ex facilitate præposterâ improborũ furor augeatur ita, ut compescendo ei majoribus tandem exemplis sit opus. Quæ cum sacrosancta nobis meritò esse debeant, non jam clementiæ locus est; sed justa assumenda severitas; & quia monendo ac præcipiendo hactenus proficere satis haud licuit, ad pœnas ac animadversiones decurrendum est: secutis in eo non tam arbitrii nostri rationem, quàm super hac caussa quæ dicti Domini Scabini pronunciârunt. Quocirca te Decium Murem Nivellianum, tum quod illætabili illi interfuisti rixæ, tum quod aliis rebus illicitis obstrinxisti te, ad annos IV: te autem Hostilium Ferocem, qui vitam & valetudinem functi afflixisti inprimis & ferocissimè impugnasti, ad ipsos annos VI. relegamus, ac omne cum pube nostra Academica consortium commerciumq́, vobis adimimus. Quod si quis vestrûm post Solem occasum in urbe & agro Wittebergensi deprehendetur, huic edicimus fore, ut afficiatur illis pœnis: quæ in ejusmodi contumaces constitutæ jamdudum sancitæque sunt. Vos cæteri exemplis istis admoniti, cavebitis, & seriò dabitis operam, ne inconsultæ ætatis impetus, ne error mentis atque libido improba, ne maleferiatorum hominum societas, vos eò deducat, unde aut eadem, aut graviora supplicia metuenda sint. Lascivire, rixari, & dare turbas, nec decet quietem atque modestiam nostri ordinis; & alienum à sobrio ac prudente homine est: qui futura providet, & quicquid noxium ac infrugiferum est, quâ potest diligentiâ vitat. Agite itaque, ô nostri, atque ab omni grassatione nocturnâ lasciviaque, ab turbis rixisque & dimicationibus omnis generis abstinere in posterum: colite invicem concordiam, colite & cum cæteris, quibuscum degere necesse est; & vitam adeò probè, modestè, ac innocenter instruere, summam existimate laudem. Hoc legibus nostris, hoc patriæ, hoc Serenissimo Principi, Deo ipsi denique debetis. Quod si feceritis, omnia læta ac prospera vobis evenient: sin aliud inducetis in animum, non obliviscemur nostri officii; Inque id dabimus operam, ut legum auctoritas, ut Serenissimi Principis, & Dei ipsius majestas denique, contra improbitatem nefariorum hominũ, sine cujusque respectu, dignis modis asseratur. PP. ad d. XX. Februarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CI.

NOn repetemus in præsenti, quæ tu Marce Crasse Fidenas designasti ante. Quæ leviore animadversione castigasse contenti, speravimus fore, ut rectiùs deinceps officium faceres. Commemoranda illa tantùm, quæ commisisti novissimè, ut te indignum demonstrares veniâ illâ, quam dedimus ante. Bis conflixisti duello privato: semel provocatus quidem; sed quia atrociter læseras, qui provocarat: deinde provocans petulanter, nulla lacessitus injuria, ut improbius scilicet, non nostra tantum edictum, sed ipsa Electoris Serenissimi rescripta sanctissima elideres & conculcares. Irrupisti in alienas ædes nefariè, ac in triclinium ipsum adeò, violastique hospitii jus & religionem mensæ, ut ulciscereris contumelias, quas nondum detuleras ad magistratũ, atque de quibus nondum tibi satis constabat. Interveniisti cum aliis quibusdam nec in-

invitatus nuptialibus epulis impudenter satis, turbasti convivas intemperie tua, nonnullis & ferro congrediendi tecum necessitatem expressisti. Quid porrò est factum? Cum causæ inciderent, cur in convictum illarum rerum in nostro judicio publico pronunciari sententia statim haud posset, arresti religione obstrinximus te atque præcepimus, ne quoquam moveres pedem ex tuo Museo: aut si id faceres, exclusionis pœnâ afficerere. Ac tu dedisti quidem pollicitus fidem; sed ejus oblitus paullò post erupisti nefarie aufugistique. Non erat ferendum, ne justo severiores videremur statuentes pœnam in te, quam tuo jumento tibi attraxisti ultrò: parcimus tamen, & rati adhuc clementiæ dandum aliquem locum, satis habemus, cavere interim, ne plane inertes ac dissoluti videamur. Quapropter te Marcum Crassum Fidenatem denunciatione hac publica *ad ipsum sexennium relegamus ex Academia nostra*; *omnemque facultatem tibi adidimus redeundi ad hoc emporiũ literarum ac sapientiæ, agendique cum nostris, priusquam exierit sexennii tempus, aut tu à nobis hanc veniam impetraveris.* Quod si quid contra fueris ausus, dabimus operam, ita id vindicetur in te, ut intelligas, non dicis nos caussa disciplinæ & existimationis Academicæ agere curam. Jam quoniam ideò exempla haud edim⁹, ut simus cuiquam incommodo; sed ut coërceatur improbitas, boni contra invalescant mores, in quibus salus Reip. sita est: idcircò admonemus nostros nunc iterum, ne imbibant talia animis ac patrent. Ni velint & ipsi experiri in se, quæ Crasso isti cum magno malo venerunt usu. Enimverò si unquam opus fuit asserere disciplinam, nunc maximè opus est, dum omni ex parte impugnatur. PP. Dominica Quinquages, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVII.

CII.

QUanti Serenissimus Elector Princepsq; ac Dominus Clementissimus hanc institutam à majoribus inclitissimis Academiam æstimet, quâ curâ & solicitudine præclara studia sarta tectaq; ibi cupiat, cum aliis documentis illustribus, tum illo rescripto etiam, quod sub discessum suum proximè ad nos dedit, constare potest. Nam cùm tutela omnis Reip. duobus quasi innitatur fulcris; primò quidem, si, qui egregiè funguntur partibus, recteq; officium faciunt, non negligas, deinde in eos, qui frugi non sunt, suisq; corruptis moribus magnam in rem communem invehunt labem, & diligenter inquiras, & dignis animadvertas modis, (neque enim eo ingenio homines sunt, ut spõte semper bene ac rectè agant; sed præmiis juxta & pœnis opus est, quibus aut invitentur ad bonum, aut contra à malo deterreantur) in partem utramque sic Serenissimus Elector operam dedit; ut commendaret simul ac prædicaret recte facta; & secus quæ fiunt, justa severitate perstringeret. Neque enim diffiteri licet, plura in mores nostrorum inoleviſſe dudum, quæ, nisi coërceantur mature ac emendentur, perniciem ultimam Academiæ atque exitium arcessitura videantur. De quibus etsi vos sæpius admonuimus, & saniora ut imbiberetis animis, diligenter sumus hortati; non id à vobis tamen impetrare licuit, ut hoc rescripto Elector Serenissimus super posset sedere. Cui religiose parere, cùm & officii nostri sit, & Academiæ interesse plurimùm; ante omnia iisdem, quibus conceptum verbis est, publicandum id in præsenti duximus. Ut neque lateat quemquam; & efficacius perterreremus tendentes in prava; si se deinceps non tam in nostram, quàm ipsam sacrosanctam Principis auctoritatem peccaturos intelligant.

Bon

Von GOttes Gnaden Johan Georg/ Hertzog zu Sachsen / Gülich / Cleve und Berg/ꝛc. Churfürst/

Würdige und Hochgelahrte / Andächtige und liebe Getreuen/Ihr habt Euch bey Vnserer jetzigen Anwesenheit / und sonsten nicht ohne sonderbahres gnädigstes wohlgefallen verstanden / daß sich bey gegenwärtigem/ allgemeinem/ zerrütteten Zustand noch eine ziemliche Frequentz an Studiosis allhier befindet / und die meisten das jenige in Obacht nehmen / worzu sie von ihren Obern und Eltern mit schweren Vnkosten anhero geschickt / und was heute oder morgen zu ihrem Frommen gereichet.

Darauß ist zu spühren / daß der Allerhöchste auch mitten unter dem unseeligen Kriegs-Wesen über hiesigem Seminario und den humanioribus mit seiner Gnade bißhero gewaltet/und /wenn ein jeder seine Schuldigkeit erweiset/ Ist nicht zu zweiffeln/ es werde die Göttliche Allmacht ihnen ins künfftige ferneren guten Succeß verleyhen. Tragen immittelst zu Euch das gnädigste Vertrauen / ihr werdet an ewrer Vigilantz/ Trew/ Auffsicht/Profession und gebührender Erinnerung und Bestraffung nichts erwinden lassen.

Darneben aber müssen Wir mit befremdung vernehmen/ daß sich etliche/so sich vor Studiosos außgeben / auff das Schwelgen/ Penalisiren/ Balgen/ Tumultuiren / und andere dergleichen unfertige Händel befleissigen/und die üble Imagination fassen dörffen/ob müste ein jeder/ der ch lædiret befindet/die Rache auff den Degen stellen/ und dörffte bey dem Magistrat keine Iniurien vindiciren / es könte auch einer / der provocirt worden / ohne Abbruch seines redlichen Nahmens nicht aussen bleiben / sondern müste sich nohtwendig sistiren/und seine Gesundheit auff die Spitze setzen.

Alldieweil es aber den gemeinen Rechten/ dieser unserer Vniversität confirmirten heylsamen Statuten/darauff erfolgten ernsten Mandaten/und den Juramenten/ so die Studiosi ablegen/gantz zuwider: Als habt ihr recht gethan / daß ihr verschienener Zeit die Balgereyen / darauß offters Mord / Todschlag / und gefährliche Lähmung zuentstehen pflegen / prima Dominica post Epiphania Domini durch offenen Anschlag bey Vermeydung unnachläßlicher Relegation verbotten / und gleich wie solchem Vbel/ und denen überauß grossen Inconvenientien/ so aus dem Penalisiren entstehen / und meisten theils wegen der darzu gehörigen Spesen/ die arme / unschüldige verderbte Eltern betroffen/bey jetzigen annoch gefährlichem und kümmerlichem Vnwesen nochmahls aufs beste zu steuren: Also begehren Wir gnädigst/ ihr wollet nicht allein berührtes Edict erneuern / und bey begebenden Fällen andern zum Abschew festiglichen darüber halten/ sondern auch wider die üppige Trachten/ und das schändliche Penalisiren/ Ewerm gutbefinden / und der hohen Nothturfft nach/einen solchen Ernst gebrauchen/dardurch Erbarkeit / Disciplin/ und der Universität Wohlstand erhalten und einem und dem andern unziemlichem bösem Beginnen bey Zeiten begegnet werde. Es gereichet solches zu Gottes Ehre / und der studierenden Jugend Wohlfahrt / und Ewerm allerseits gutem Nachruhm / und Wir wollen es von Euch/ denen Wir mit Churfürstlichen Gnaden jederzeit gewogen verbleiben / wie auch allen den jenigen/ so sich Studierens halben allhier befinden/ anders nicht gehalten wissen/ Datum

Bayerische Staatsbibliothek München

Wittenberg / den 15. Decembris, Anno 1646.

Johan Georg Churfürst.

Habetis quæ Sereniſſ. Elector probet, laudetque, ut ſerventur deinceps etiam, & reprehendat ac improbet, ut caſtigentur & aboleantur. Cujus juſtiſſimæ voluntati ejus ut reverenter atque cum cura obſequi par eſt; ita vos omnes monemus & adhortamur ſedulo, ut quæ *de dimicationibus* ſive *duellis*, cum antea ſæpius, tum ſuperioris anni hac ipſi Dominica ediximus, & ex mandato Sereniſſimi Principis nunc denuo publicamus; tum quæ *de levitate cultus*, quô utuntur nonnulli, itemque, *de conſuetudine illa nequiſſimâ & nunquam deteſtanda ſaiis, qua recens ex privatis ſcholis, aut exteris etiam regnis huc venientibus, nec non tyrocinii annum qui expleverunt, magni ſumtus convivia & compotationes imperari, & qui reauſent, peſſimè exagitari atque illudi ſolent*, inculcavimus præcepimusque haud ſemel, diligenter atque ſolicitè ut cuſtodiatis. Nam qui præſument contra aliquid; hoc pro delicti conditione ſequetur pœna illicò, quæ conſtituta jam ante legibus noſtris eſt, aut promulgata edictis ſanctaq;. Neque enim indulgentiæ locus eſſe apud illos poterit, quibus & Principis ſacroſancta auctoritas, & Academiæ ſalus atque exiſtimatio curæ cordiq; haud eſt. PP. Dominica I. poſt Epiphania, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVII.

CIII.

FÆdum edendum crimen eſt, & quod tuendo decori noſtro multò ſatius foret tacere, quàm eloqui: niſi intereſſet exemplis deteſtari deformidatem ejus publicè; ne diſſimulando aut videamur probare, aut turpitudinem ejus non noſcere ſatis, & ita procedendi ulterius pandere viam. Cætera crimina, quæ ab honeſto & recto deflectunt homines, indecora quidem ex æquo omnia ſunt; non omnia tamen perinde infamant. Sic ferro perimere hominem, aut vi profeſsâ bona alterius invadere atque diripere, nefarium quidem eſt; ſed quatenus præfert audaciam, & fortitudinis aliquam mentitur colorem, odium hominũ magis, quàm ignominiam infamiamque reportat. Solum furtum eſt, cui omnis talis prætextus deeſt: quodque ut abjectiſſimum omnium ac poſtremiſſimum eſt, ita non niſi in ſervos & ſordidiſſimum quemque atque vilisſimum cadere putatur. Fabium Cenſorinum legimus inſimulatum filium furti manu ſuâ interemiſſe. Ac eſt immane omnino facinus ſanguinis ſui carnificem fieri. Sed ille potius duxit reatum ejus contrahere, quàm uſque adeò pati degenerare filium ab ingenuitate ſuorum nataliũ, ut nobiliſsimi generis decus ſervilis ultimique flagitii notâ cõmacularet. Quod ſi hoc criminis genus fugere & abominare quemque oportet, qui non degeneris animi velit haberi; tanto id alienum magis cenſeri illis debet, qui liberalibus artibus & ſapientiæ ſtudiis impendunt ætatem, quantò magis hos liberales atque ingenuos, & omni ſervili immunes vitio ſtatuere oportet. Quippe qui ſcire imprimis & intelligere videantur, ecquid concinnet tales maximè ac præſtet. Quam ob cauſſam non Stoici tantùm, ſed ſapientiſsimus etiam Philo, ſolos ſapientes, liberos, nobiles ac generoſos pronunciavit. Sed quid in rebus humanis invenire licet, quod labem & maculam non capiat? Et ſi cœleſtia quandoque patiuntur hanc legem, quid mirum, terreni generis ſtatum fortunæ huic obnoxium eſſe? Miſeramur idcirco ſortem tuam, Chreſtille Nucerine, qui uſque adeò, ut legum publicarum immemor

& quæ

& quæ honestas studiorum nostrorum ac sanctitas inculcabat & exigebat à te, oblitus, abiisti à te, ut Heri, seu contubernalis tui arcam effringere clanculum, & convasare, quæ pretiosa ibi noveras, malaque auferre sustinueris manu, quæ intacta relinquere, aut custodire tueriq́ue, muneris tui ac fidei erat. Quæcunque te causa, seu qui tecumque malus genius impulit potius, ut tantà fœditate flagitii obstringeres te, miseramur profectò vicem tuam, nostram dolemus, quod ordini nostro per te tam fœdum & turpe stigma inustũ fuit. Quod cùm ferendum nõ sit, ut hæreat diutius, & simul flagitiũ tuũ, & nostrã socordiã nobis quotidie exprobret; eam ob caussam & nomen tuum Chrestille ex Academiæ Albo delevimus, & nunc te ipsum hac publicâ voce ab omni consortio & consuetudine nostrorum Civium ac studiorum in omnem ætatem excludimus; ita, ut nullum unquam tibi societatis atq; commercii cum nostris jus, putare reliquum possis, & omni privilegiorum nostrorum honore ademtõ extraneus ac peregrinus Musarũ nostrarum in perpetuum habearis. Excede itaque ex urbe, ex agro & territorio istoc quantocyus, & libera Academiam nostram turpissimâ maculâ teque, ni graviora arcessere velis, in alia omnia, quantum potest, maturè refinge. Vos cæteri, in quantum consortium ejus fugitis meritò & detestamini, in tantum abominamini & execratum habete ipsum crimen: & potius ducite, suæ quemque rei parcere, quam involare alienam: domitasque habere libidines, quàm eò abripi, unde reverti sine dedecore flagitioque non liceat, quod ignominiam turpissimam haud tantùm; sed duram & tristem præterea afferat pœnam. PP. Dominica Invocavit, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVIII.

CIV.

TOties ex hoc vos admonuimus loco, ut digladiationum omne genus fugiatis ac detestemini, quantum licet, ut pene numerum inire difficile sit; certè supervacuum videatur, de inculcata sæpissimè re iterum vobis vellicare aurem. Sed sicut boni patris est, subinde repetere eadem, quibus liberi ad meliorem frugẽ institui formariq́; possunt; ita & magistratus decet subjicere iterum iterumq́; , quæ ad salutem civiũ pertinent. Ex facili enim adhærent vitia, & citò transit in animum labes, sed difficulter, nec nisi multo magnoq́; labore eradicatur. Usque adeo natura nostra promtior multò habilioráque retinendis malis est, quàm bonis recipiendis: & maxima semper pars, rejectis ac spretis melioribus, deteriora sequitur. Quamvis autem unus & alter hactenus, qui justo, atq; solenni carmine denunciato, duello extra urbem congressi, sancitâ jam ante in istud criminis genus relegationis pœna affecti fuerint; & ita perterrefactum veluti malum interquiescere nonnihil visum sit: tamen nunc iterum movere se incipit atque exerere; callidè licet atque ex astu, cùm noctu potius, quàm interdiu atque in luce rem agat, aut fallere sperans per tenebras, aut sibi paratum prætextum ex congressione fortuitâ nec destinata sibi præsumens. Quasi ex legibus agi non posset, nisi adversus eos, qui se solenniter ac per interpretes provocaverint? Quid faciendum itaque nobis videbitur? Permittemusne libidinem improbam suo ingenio uti? Quin castigabimus potius, & cohibebimus in tempore, ne sumat vires atque audaciam, & quæ per tenebras maximè hactenus, mox media luce atque palàm patrare & designare (quod jamdudum ansa) sustineat. Quare qui persuadere sibi amarunt hactenus, dimicationes nocturnas

plecti relegationis pœna haud posse; hi scire debent, se vehementer errare & hujus animi esse frustra. Neque enim leges discrimen faciunt. Et inter se igitur quicunque conserent manus, provocati, non provocati; die, nocte, intra, aut extra urbem; ejusmodi sese obstringent crimine, quod relegatione vindicari jure & legibus debet. Quarum ut sancta salvaque auctoritas maneat curare, cùm maximum atque præcipuum magistratus munus sit; nobis clementibus nimis esse, nō licet. Quid enim aliud foret, quàm publicam prodere rem, & animum addere perversæ libidini, ac dare crescendi copiam? quæ nisi opprimatur in herba, in venenatam ac pestilentem segetem cum pessimo Reip. luxuriabit. Cavebitis itaque vobis: & his paternis nostris monitis qui dare aures non volent, hi suam ipsi accusabunt contumaciam, si graviorem relegationis pœnam incurrent. Nos quidem justo severiores deferre non poterunt. PP. Dominica III. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIIX.

CV.

HActenus quidem non sine cœlesti beneficio quodam cessarunt ac siluerunt crudeliores illæ novitiorum vexationes: seu quod puderet exagitatores iniquitatis hujus fœdissimæ; seu quia demulsi & tranquillati comitate aliquâ quiescendū putarent. Nunc iterum commovet Lernæa se hydra, & quæ dejecta videbatur, emicat denuò præter spem, atque in novam pestem se incitat; minata perniciem ultimam Academiæ, ni contundatur maturè. Nam si in justam molem resurgat, & connivendo acquirat vires, quam Academiam quæso habebimus? Quis bonus & pius pater spes liberorum suorum nobis committet? Nempe solitudo ubique incedet & vastitas: nosque ipsos odium omnium liberrimaque persequetur indignatio. Horret animus, & pudet referre, quæ diebus superioribus in quosdam recentes studiorum, non dicam indigna atque atrocia; sed fœda, immania, barbaraque ac impia statuta & designata sunt, ne & gravetur verecundia nostra, & seculum ipsum audiat pejus. Cæterum horum omnium cum tu Minuciane Liforde Pistoriensis, auctor ductorque, & quasi incentor ac designator fueris; idcircò te ab Academiæ hujus corpore; ut putre atque pestiferum membrum, rescindimus penitus & in perpetuum, non sine infamiâ nominis, ab honestissima ista societate excludimus. Inviti quidem hâc severitate utimur: sed quorum convictus facinorum es, adeò lenitatem clementiamque excludunt omnem; ut qui de remittenda pœna cogitet saltem, atrocissimum sese ac crudelissimum hostem Reipub. omnisque humanitatis profiteatur. Ac quoniam vos, tu Juni Salvi Montane, & tu Aurunculeie Ricimer; Denique tu Alexi Parve Lutatiane, in detestabili ista fabula gessistis & ipsi aliquas partes, certè applausistis gerentibus; idcircò & vos ex Academia nostrâ, & duos quidem priores ad ipsum biennium singulos; tertium verò ad annum unum proscribimus relegamusque, & intra Solem occasum ex Wittebergensis urbis pomerio (ac Lifordum quidem imprimis) jubemus esse. Ni feceris, oppidano magistratui traderis sine mora: & illi qui latebras præbuerint, gravissimis pœnis afficientur. Est enim omninò exemplis opus: ne misericordia nostra in Reipub. literariæ & Academiæ nostræ exitium vertat. Nam quot præclara ingenia, quod nobilissimos animos hæc importunitas aut planè deterret à studiis, aut nostris avertit ab Academiis, cum maximo patriæ & rei communi detrimento? Quotusquisque enim libera atque erecta indole natus eò se conferat, ubi non tam infra man-

mancipiorum, quàm beſtiarum ipſarũ propemodum conditionem ſe poſitum iri intelegat? Non permittendum nobis eſt, ut hoc inſigni vulnere & conſcientiam lædamus ultrò, & exiſtimationem noſtram ac famam ſauciemus. Quapropter omnes monemus, ut barbarum iſtum ac impium morem exagitandi vexandiq́ue novitios, quacunque ratione ac modo id fiat, exuatis penitus & deteſtemini, ut qui aliunde, quàm ipſo illo nequam Spiritu, & qui quos patitur cruciatus æternos, in eos omnes laborat conjicere, profectus haud ſit: nec permittatis, ut militare ſub ejus ſignis potiùs, quàm honeſtatis atque juſtitiæ, & Dei ipſius adeo, animos veſtros inducatis. Ac quoniam intelligimus novitios ſtudiorum à veteranis, præcipuè conterraneis ſuis, pro ſervis ac famulis haberi vulgò, & cogi adeò ad obeundas, quascunque imponere libuit, operas; faciendum nobis eſt, ne dominatio iſta & nova tyrannis invaleſcat. Nam ſi ſervili conditione natos ipſa liberalitas artium, quas tractant, fortunæ ſuæ eximere debet; quæ impotentia & perverſiſſima libido eſt, ingenuos homines per ſe, & præter id liberaliſſimis ſtudiis deditos, detrudere ultrò in ſervitutem turpiſſimam? Quare ne quisquam ſibi in adnovitios præſumat tale, nunc omnes monemus & adhortamur. Nam ſi quis uſurpaverit ſibi hoc juris improbe, is ſciat ſe iri illicò relegatum. Boni qui ſunt, amore recti officium facient? cæteri pœnæ metu ſi erunt frugi, ſalva nobis incolumiſq́ue erit Reſpublica. PP. Dominica V. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D C XLVIII.

CVI.

NIhil propemodum eſt, de quo maiorem curam agere debeant, qui præſunt rebus, quàm ut juventus educatur rectè, & ſalutaribus diſciplinis ad omnem doctrinæ atque virtutis cultũ imbuatur maturè. Nam niſi id fiat, quomodo ſibi prophanæ haud tantùm, verùm ſacræ etiam res conſtare poſſint? Quæ duratura honeſtas morum, ſi nemo ſit, qui vias virtutis aut diſcat aut doceat? Eſt quidem prudenti ratione à rerum opifice inſtructus homo; ſed niſi cultura ac diſciplina acceſſerit tanto perniciſior nequiorq́ue evadere beſtiis cæteris ſapientiſſimè ſolet, quantò ingenioſior omnibus idem atque callidior eſt. Non itaque non prædicanda magnopere Sereniſſ. Electoris noſtri providentia ſingularis ac pietas eſt: qui ſicut cætera, quæ ad tuendam communem ſalutem faciunt, nunquam ceſſante curâ agitat ſecum perpetuò; ita ſolicitus quoque de conſervandis Academiis mirificè eſt: quippe quæ ſeminaria illa, ſeu plantaria eſſe intelligat, unde ſumere oportet, quibus mandandæ præcipuè publicorum munerum partes. Nam cùm adverteret duo eſſe cumprimis, quæ ſapientiæ officinas vexarent, *duella & exagitationes recens venientium in ſtudia publica*, de cohibenda & exſtirpanda peſte utrâque, ne in exitium publicum verteret, ſuperioribus annis mandata dedit. Ac intellecto, neque ſic ſatis profici hactenus; non ita pridem reſcripſit denuo, firmavitq́; haud tantùm edicti veteris ordinem: ſed nova & graviora etiam in illos ſanciit, qui contravenirent legibus, & noſtris iſtis ſcholaſticis ac levioribus pœnis ſe emendari haud ſinerent. Neque enim ſapientiſſ. Principem latere potuit, perinde animi, ſicut corporis, inveteratos & diu auctos morbos curari leniter haud poſſe; duraq́ue aut valida vitia non niſi aſperis ac vehementibus medicinis domanda. Sed de juſtiſſima voluntate Principis, ut rectius conſtet, & plenum ei à nobis præſtetur obſequium, ſimul & ea quæ proximi anni initio edidimus, nunc publicamus iterũ; & quæ reſcripſit noviſſimè exhibemus. Ne-

que enim æquè ſervatur juſſorum principalium majeſtas ac vis, ſi interpreteris potius, quàm ipſa referas, ut ſunt prolata.

Von GOttes Gnaden Johan Georg/ Hertzog zu Sachſen / Gülich / Cleve und Berg/ꝛc. Churfürſt/

Würdige und Hochgelahrte / Andächtige und liebe Getreuen/Ihr habt Euch zu erinnern/was Wir auf Euer unterthänigſtes Anſuchen bey Unſerer damahligen Anweſenheit zu Wittenberg unterm dato den 15. Decembr. des 1646. Jahrs / Euch wegen allerhand Unfugs / welcher von denen Studenten wider der Univerſität von Uns confirmirte heilſame Leges und Statuten/darauf erfolgte ernſte Mandata und ihren der Studenten / eigene geleiſtete Juramenta, bißanhero fürgenommen werden wollen / Inſonderheit aber das von dem böſen Feinde zu Untertruckung guter Ingenien und Abſchreckung derſelben von denen Löbl. Freyen Künſten ſelbſt-erfundenen Barbariſchen Penaliſirens gnädigſt anbefohlen / hätten Uns auch nicht verſehen/daß nach dem ihr ſolches durch offentlichen Anſchlag zu männigliches Wiſſenſchafft kommen laſſen / ſich dennoch ſolche vermeſſene Geſellen befinden/ die deme freventlich zuwider zu leben / ſich gelüſten laſſen ſollen.

Demnach Wir aber auß einem unlängſt zu Handen kommenden Relegations-Patent das Widerſpiel erfahren müſſen/ Als tragen Wir ob ſolchen der Delinquenten boßhafften Beginnen ein ungnädigſtes Mißfallen/ und thun nicht allein obangeregte Unſere gnädigſte Verordnung in Krafft dieſes von Wort zu Wort hiermit nochmahlen wiederhohlen / ſondern begehren auch hierüber gnädigſt/ihr wollet ſolche noch einſtens uffs neue publiciren/ und denſelben dieſe außtrückliche Comination mit einverleiben/ daß im Fall ſich einer und der andere über ſolchem delicto alſo betretten laſſen würde / daß ihme die publica relegatio zu zuerkennen/der oder dieſelben/ ſie ſeynd Frembde oder Landkinder/einiger Beförderung in Unſerm Churfürſtenthumb und Landen ſich nicht zugetröſten/ der Außländiſchen ordentlichen Obrigkeit auch zu gleichmäſſiger ernſten Ahnthung/ davon Bericht gethan werden ſol/ja Wir wollen uns auch nach Beſchaffenheit der Verbrechung vorbehalten/ ſolche verruchte Geſellen/ auß Landes-Fürſtl. Macht und Gewalt in Verhafft nehmen / und ſolche exempla an ihnen ſtatuiren zu laſſen/daran ſich andere zu ſpiegeln haben/und dardurch weil die gewöhnliche Academiſche Beſtraffungen bißher bey ihnen nicht verfangen/ und verhoffentlich zu mehrerm Gehorſam und Reſpect Unſere ernſte Befehliche und Anordnungen gebracht werden ſollen/ möchten Wir Euch/denen Wir mit Gnaden wol gewogen verbleiben/ nicht bergen/ und ihr vollbringet hieran Unſern ernſten Will und Meynung/ datum Dreßden/ am 4. Auguſti, Anno 1648.

Johan Georg Churfürſt.

Magnum eſt gratia Principis & melioris fortunæ excidere ſpe; durum ac triſte dari cuſtodiæ,& graviori animadverſioni ſervari; ſed & immane ac barbarum, liberos atque ingenuos homines mancipiorum in morem, quin plusquam ſerviliter, tractare; gravare eoſdem ſumtibus, ut luxurieris nequiſimè, & id dum facis, adimere tenuioribus præſidia vitæ, iisque ademtis, cum nihil ſuperet, unde ſpes ſuas ſuſtineant, ad deſperationem adigere, ſæpeque à literis ſtudiisque præclaris ad multò ignobiliora invi-

invitos gementesque abstrahere. Quare si curæ vobis & Academiæ & studiorum, & salus propria denique est; si nondum justi piiqúe in animis vestris exolevit respectus, detestamini, quæso, & execramini has petulantias lasciviasque impias, exscindite penitus atque ejicite animis nefarias cupiditates; &, quantùm potest, modestiæ, æquitati justitiæque assuescite; cujus ratio in eo maximè posita est, ut ne lædamus temerè aliquem, & suum cuique tribuamus. Periculosissimum est, concitare in se cœlestium fulmina: & verè Tragicus monuit: *Gravis ira Regum.* Sed neq: nos deerimus Reipubl.; & diligenter dabimus operam, ne incolumitas Academiæ detrimentum capiat. Eò enim & conscientiæ religio, & ipsa mandatorum principalium sanctitas nos universos adstringit ac obligat. Quæ violare, sicut professæ impietatis est; ita negligere, maleconsultæ securitatis. PP. Dominica XV. Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVIII.

CVII.

QUantum turbarum atque tumultus hactenus non semel per nonnullos vestri ordinis, & præsidiarios quosdam milites excitatum sit; quàm Præfectorum non pauci per nocturnarũ grassationum lascivias impetiti conviciis atque illusi à quibusdam vestrûm fuerint, neminem latet: & dabimus operam, ut convicti hujus petulantiæ meritas nobis persolvant pœnas. De cætero cum reliquis huc conductis numeris atque vexillis militaris manus mirum in modum creverit auctaque sit; eamq; ob causam plus periculi atque discriminis immineat, si, quæ nonnullis vestrûm incessit hactenus, libido mala nondum ponat, atque quiescat; & Sereniss. Elector iterum seriò nobis injunxerit, ut custodiamus disciplinam, nec talia perpetrari impunè concedamus segniter; hac scriptior e publicâ vestri vos in præsenti monere officii nostrum omnino existimavimus. Nõ est libertas, quod putant nonnulli, cupiditatibus suis obsequi, & quidvis, liberè per vinum & crapulam animo permittere. Licentia est, procacitas & petulantia est, &, si rem pensitabimus rectè, fœdissima servitus. Neque enim quisquam aliis turpius atque deformius servit, quàm qui calcata ratione rectâ & honestate legum omni, libidini, affectibusque suis se planè permittit: nec tam, quod licet; & par est, ac expedit, sequitur; quàm quod vesanus animus dictitat, & inexperta ac sui secura juventus suadet. Fitque ex eo, ut audiamus apud plures pessimè, non vulgus tantùm, & sordidiorem illã turbam: sed apud magnates & principes ipsos etiam; quasi aut approbemus, quæ fiunt, non satis frugi; aut negligamus, parum officii memores ac segnes. Quæ res nec Academiæ nostræ, nec nobis, causisque nostris favorem conciliat: & odium potius contrahit atque invidiam haud levem. Ut tueamur itaque Academiæ statum, ut asseramus disciplinæ suam vim, ut exequamur mandata Serenissimi Principis Nutritiique Clementissimi, & nostrum, ut par est, ei probemus officium, nec existimationem ordinis prodamus penitus, diligenter ac seriò vos admonemus, ut à turbis, debacchationibus, lasciviis ac exagitationibus omnibus omni tempore, æquè per noctem ac die, quàm fieri â modestissimo quôque potest ac sobrio, abstineatis: nec quisquam e' vobis quemquã militarium, quemquam Præfectorum Tribunorumque, aut aliorum, qui aliquas partes in militia, aut curam ullam hujus præsidii habent, injuria contumeliavè lacessat, impetat, afficiat: sed omnes ac universi quietè, tranquille, compositè agatis vitam, inque omni actu negotioque & sanctitatem legum, & honestatem ordinis nostri, denique suam

quis-

quisque salutem, respiciatis. Dementissima res provocare in se pericula temerè: nec unquam carere discrimine potest, irritare nequiter arma, quibus profligandis longe impar sis. Sapietis itaque, & Deo, legibus, exspectationi vestrorum ut satisfaciatis, subinde dabitis operam. Neque enim huc estis permissi, ut nummos tempusque per omne lasciviæ ac petulantiæ genus prodigatis nequiter, sed ut in sapientiæ studiis eos faciatis profectus, qui Reipubl. quondam consulant, ejusque utilitates & commoda salubriter juvent. Si obtineri à vobis hoc non sinetis; faciemus profectò, ut, quæ paternæ admonitiones nostræ impetrare haud potuerunt, severè de Contemtoribus legum & edictorum nostrorum sumtæ pœnæ extorqueant, dum deterrendo sui quemque officii monent. PP. Dominica Reminiscere, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIX.

CVIII.

PAuci peccarent, atque a justo rectoque digrederentur, si vetus illud semper haberent pensi, *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris*. Nam quotusquisque invenietur, qui contumeliâ, injuriâ, damno, exitio, aut semetipse, aut suas res cupiat affici? Quàm igitur quilibet sollicitè cavet, ne expetant talia in se; tam & studere eum vero est simile, ut mentem manumque ab iis abstineat: ne si hæc perpetret, eadem aliis committendi in se exemplum præbeat ac caussam. Quãquam autem hoc in cujusquo animo natura ipsa velut inscripserit; plurimi tamen ejus oblivisCuntur haud rarò; pauci certè satis semper memores sunt. Eamque ob caussam in omni Repub. non constitutæ leges tantùm, quæ de officio suo quemque perpetuò moneant, verùm sancitæ in illos etiam pœnæ sunt, qui publicis præceptis contravenerint. Quæ nisi sumantur de sontibus, jacebunt leges: & iis conculcatis non poterunt stare societates humanæ, omniaque dissidiis ardere ac bellis necesse erit. Ac nobis quidem in præsenti aliquot leges vindicandæ sunt adversus earum violatores. Ne, interdicta ac vetita impunita si maneant, eâdem sperata veniâ alii similia sibi indulgere sustineant. Verè enim à Poëta veteri dictum est:

Successus improborum plures allicit.

Lex est: *Quicunque in Academiam venerit, profiteatur nomen suum apud Magistratum & sacramentum dicat. Qui non fecerit, addicatur Senatui oppidano.* Lex est: *Qui factiones moliri præsumserit atque tumultus concitare, quibus pax & securitas publica turbetur, cum nominis infamia excludatur. Vel pro delicti modo capitali plectatur pœna.* In utramque tu Lucili Audaciane, peccavisti hactenus, qui & neglexisti dare nomen Academiæ albo, & effecisti non ita pridem, ut turba periculosa concitaretur ab iis, qui mensâ publica utuntur, & Civis cujusdam male vexarentur ædes, qui nullâ injuria ipsos læserat, dum tuę privatę ultioni studes. Quamquam autem ex legum præscripto graviore pœnâ afficiendus eras; tamen ut non tam severos, quàm clementes Judices experireris, ad annos V. ex hac te Academia proscribimus aut relegamus. Lex est: *AEdificiis publicis inferre vim, capitale esto. Privatorum vero qui violat, sive lapidatione fenestrarum, sive forium effractione, relegetur, vel excludatur.* Quamvis autem illius reos non ita pridem plerique omnes se fecerint, qui in cõmuni convictorio cibum capiunt; rati fortassis, inultum fore, quod multis peccetur: tamen cùm durum esset eadem pœnâ plectere omnes; cæterum de iis, qui peccarint enormius, res nondum satis liquida sit; idcirco, ne quisquam con-

que-

querendi causam habeat, de illis in posterum statuemus. Lex est; *Si quis restiterit magistratui ejusve auctoritatem, quocunque id fiat modo, detrectarit, infamis esto.* Detrectasti tu Saufei Fruticiane, cum nuper in Convictorio publico rixis clamoribusque misceres omnia, &, ut quiesceres, à publico jussus Ministro, nec ipsum audires, & Magistratum Academicum satis contemtim haberes & irreverenter; idcircò te ex Societate Academica ad Annum I. jubemus exesse. Est quidem hoc duriore viâ mederi; sed in contagiosis ac desperatis morbis non urere atq; secare, non curare est, sed perdere atque evertere. Quare ne latius serperet ulcus, atque de putridis & cariosis partibus transit in sana, adhibendum scalpellum, atque cavendum adeò fuit, ne graviora deinceps metuenda Reip. essent. Monemus itaque omnes, & eos maximè, qui ab se frugi esse non possunt, ut in exempla ista intuiti sapere rectius, sibique consulere melius assuescant: ne, si libidini mentis plus justo indulserint, in idem præcipitium rapiantur. Et quoniam eorum, quibus *Pennalium* imposuistis vocabulum, atque inprimis, qui legitimum, quod prava præsumtione ipsi definiistis, tempus impleverint fermè, insignis, & profligata memoratur petulantia, quę eousque progressa affertur, ut inter ipsa sacra nefariè sese (ô impietatem!) frequenter exerat: idcircò adhortamur eos omnes, ut hanc lasciviam proterviamque, quin execrandum hanc irreligiositatem penitus exuant animis, & quod ætatem, quod ordinem, quod studia quoque, quæ tractant (& tractant sacra pleriq;) maximè decet, modestè, sobriè, piè se, quantum potest, comparent, inque omni loco ac tempore gerant. Quod nisi in animum suum induxerint, ea in ipsos edemus exempla, quæ possint docere, nos detestari seriò flagitia istiusmodi, nec quicquam esse nobis majori curæ, quàm disciplinæ ut suæ integritas ac sancti tas constet. PP. Dominica II. post Epiphan. Anno recuperatæ gratiæ, M DC L.

CIX.

INvitare hospites poculis vetus est, ac comitatis quædam veluti pars, & pocula ipsa interfindere ludicro aliquo ac oblectare, permissæ jam olim voluptatis. Sed hactenus quidem non in pecuniam, aut alias res, & eas frivolas sæpius; nunc in ridicularias quasdam & joculares conditiones hilaritas compotantium aleam foliave exercet: in innocentum contumelias ludere, & ut in primum quemlibet prodeuntem obviam ferro ac vi, qui jactum ludumque perdiderit, involet, ac per crudelem jocum accipiat male, hoc novum, hoc inauditum, & si dicendum quod res est, barbarum est. Nam quotusquisque in id, nisi Scytha aliquis aut Thrax induret animum? Nunquam profectò, qui ad cujusdam humanitatis ac elegantiæ habitum se assuefecerit; aut literarum ac doctrinarum salubritate ornarit ingenium ac expolierit, eo vesaniæ ac petulantiæ temere veniat. Inventi nunc nuper tamen (ô tempora! ô mores!) in nostris sunt, quorum protervia ac temulentia ad hunc nefariæ turpitudinis processit gradum quem nemo teneat facile, nisi qui cæcus & furens suam & alienam salutem juxta æstumet. Est juventutis quasi proprium malum, levitas, & præceps ad omnia per impetuosam libidinem animus: neque quid sani ac moderati facile ebrietas suadet; impotens sui, & quidvis dicere ac facere audax. Quamvis igitur non sevatissime exigenda sint, quæ non tam malitiâ & datâ operâ improbe, sed juvenili vesaniâ peccantur; non concedenda iis tamen impunitas est; sed castigari omninò debet error aut exultantis juvenili ferociâ ani-

mi, aut ſede ſua aliunde emoti. Niſi id fiat, verendum valde, ne inconſultæ ætatis impetus ſumant robur, & faciant habitum; aut in exempla abeant, quæ vini licentia primum invexit. Non conſiſtunt facinora ubi ceperint: & niſi maturè coërceas, invaleſcunt in mores confeſſo Reipub. malo. Quapropter cum tu Rodinge Gratiane Pacate, flagitioſo huic ludicro occaſionem dederis inſtituto Sympoſio excipiendi hoſpitis gratia apud te, ejuſque non approbator modò adjutorque primarius, ſed executor etiam exſtiteris, cùm adverſam ludi, quam eras expertus, fortunam expiaturus alterius malo tui ordinis hominem, nullâ te provocantem injuriâ, ſtricto gladio adoriteris; hauſturus jugulum ejus, ni veſtis compactior pars nefarium ictum debilitaſſet; idcircò, & quia jam ante plura proterve ac petulanter deſignaſti adverſus legum præſcripta, ad ipſos V. annos te relegamus, & oppido ac agro Wittebergenſi ante Solem occaſum excedere volumus atque jubemus. Neque enim dignus videbere, qui in hoc numero Candidatorum doctrinæ ac ſapientiæ locum amplius habeas, qui ſalutem ac ſanguinem Commilitonis tui habuiſti tam vilem, ut, quantum fuit in te, profundere temere, non dubitâris. Nec habes querendi cauſam magnopere, quod colluſores & cõpotores tui reliqui, in iſta ipſa charta haud pendeant, cùm æque graves, quamquã privatim (neq; enim in publico, & tam enormiter, peccarunt) pœnas nobis exolvent. Vos reliqui exemplum capite inde, & diſcite vigilantius moderari ætati, ac temperare bibendi libidini, ne veniatis ad illud poculorum genus, quod mentem exturbet, inque ea impellat facinora, quorum improbitas ac petulantia veniam omnem atque clementiam excludat. PP. Dominica Invocavit, Anno recuperatæ gratiæ, M DC L.

CX.

UT virorum eximiorum & ſingulari virtute præcellentium memoria ſancte eſſet, & conſervaretur quam diutiſſime, plurimos modos vetuſtiores illi homines excogitarunt. Aliis inſtituerunt ludos, aliis poſuerunt imagines. Quorundam monumenta quotannis adire, floribus ac coronis ornare ſolebant. Moris quoque erat, ut defunctorum laudes publicè decantarentur. De Silio tradit Plinius, plures magnorum virorum imagines domi habuiſſe dedicatas; ante omnes tamen Virgilii veneratum, eiusque natalem religioſius celebraſſe quàm ſuum: Neapoli maximè, ubi monimentum ejus adire, ut templum, ſolitus. In Panathenaicâ ſolemnitatele, orum, qui pro patria cecidiſſent fortiter, laudes, celebrari conſuetas, vel ex Iſocrate conſtat. Certa quoque Scholia (erat hoc carminis genus, quod in conviviis ad citharam canebatur) memoriæ Harmodii Liberatoris fuiſſe compoſita, inque iis & hæc verba cantata; ἔτι σὲ τιθήσω *neutiquã interîſti.* Ariſtides memoriæ prodidit. Chriſtiani quoque priſci quàm religioſè martyrum memorias habuerint, natales eorum celebrarint, tumulos ac ſepulchra frequentarint, tum ex aliis, tum ex Prudentii περιστεφάνων & Auguſtini de Civitate Dei cõſtat. At ſicuti apud gentes, dum mortuos ſuos honore nimio proſequuntur, ſacra facta, quæ fuerant aſſumta ſolatia, (ut de hac ipſa Minutius loquitur) ita & apud Chriſtianos quoque factum eſt, ut cultus iſte in idololatriam pene degeneraret, qua de re idem ille, cujus meminimus modò, ſanctiſſ. Hipponenſium Epiſcopus graviſſime alibi queritur. Hodie id potiſſimùm obtinet, ut quos honoratum imus mortuos, eorum vitam, quæque in ea præclarè geſſerint, fecerint, vel exponamus oratione liberâ, vel celebremus carminibus. Quæ ratio colendi mortuos, ut

ſum-

ſimpliciſſima atque ab omni ſuperſtitione remota eſt; ita jure meritoque ſola retinetur. Rectè igitur & ordine fecit Doctiſſ. & Ornatiſſ. Vir Johannes Segerus P.L. Scholæ oppidanæ Conrector, qui cum animo ſuo reputans, quanta virtutis doctrinæ ingeniique quondam lumina in Viro Clariſſimo Domino Val. Guilielmo Forſtero J.U.D. & in Academia noſtrâ Profeſſore publico, enituerint, eaque nefas eſſe oblivionis nocte tegi aut obſcurari, conſtituit hodie in bonorũ animis doctorumque excitare Viri tanti memoriam, ejusque vitam carmine non ineleganti deſcriptã ad H. II. poſteà in Acroaterio majore recitare. Et quia ejuſmodi pietas digna ſemper favore viſa fuit: certam quoque de vobis concipimus ſpem, vos veſtro officio non defuturos; & recitantem Segerum non ſolùm frequenter; ſed & benevole atque attentè auſcultaturos. PP. Dominica Eſto mihi. Anno Chriſti M DC XXI.

CXI.

QUantis in tenebris ſuperiorum ætatum homines, jugo Pontificiæ tyrannidis nondum jactato, degerint verſatique fuerint, nemo tam imperitus rerum temporumque eſt, qui neſciat. Excuſſum de manibus erat planeque jacebat ignotum, quicquid vel Deo miſti vates cecinerant, vel inſtituti Chriſti ipſius magiſterio Apoſtoli, mandarant literis Aniles fabulæ, deliræ ſomniationes, commenta impudentiſſima ubique proponebantur populo, & quod miſerrimum, certatim credebantur. Vidiſſes quotidie novos ſanctos, novos Deos Deasque gregatim fieri, quorum ſæpius nomina vix nora ſatis & explicata, ne dum ipſi eſſent. Quanquam hoc tolerandum fuerat, niſi & novos Chriſtos, novos humani generis expiatores commenti fuiſſent. Ac ſicut ſceleratorum hominum mos eſt; ut quum decoxerint pudorem ſemel, ſcelus ſceleri aggregent: ita illi quoque, quum jam id impudentiæ perveniſſent, ut quidvis licenter fingerent, non ſatis habuêre, ſanctiſſima Chriſti merita iviſſe imminutum, niſi & ſalvifica ejus oracula, ſi abolere non poſſent penitus, depretiare tamen ac detrectare pro viribus conarentur. Quo alio etenim fine ſacerrimũ illum librum, & vix infernis ignibus ſatis expiandum, quem *æternum Evangelium* dixerunt, fabricati ſunt? Quod cum Evangelio Chriſti (*horreſco referens*) nec verò, nec perfectò, comparatum, inſtar Solaris ſideris contra pallidum Lunæ lumen poſiti obtinere, blaſphemo & ſceleſto ore dictabant. Poëtæ fabulati ſunt, ad Stymphalum lacum fuiſſe aves, quæ quum de ſtabulis ſuis proripuiſſent ſe, quamplurimos homines, infeſtas pennas, quaſi ſagittas jaculantes, dejecerint, ingentiumque alarum opacitate obtexerint cœlum, & ſi nonnullam omninò lucem, malignam tamen terris reliquerint. Non aliter & obſcenæ iſtæ aves, Pontificii, puta, ſimul de ſeptem illis montibus infauſto examine ſubvolare, & peſtilentiſſima ſua dogmata, tanquam venenis imbuta jacula, in orbem Chriſtianum ſpargere cœperunt, omnis illicò cœleſtis veritatis lux exſtincta ac ſuffocata eſt, & immenſæ animarum ſtrages longè lateque excitatæ fuerunt. Quæ fati miſerrimi triſtis ſqualidaque facies & noſtra quoque fortaſſis tempora deformaret, niſi ante hos centum, & quod excurrit; annos, divina Mart. Lutheri virtus, tantam peſtem non ſine ſingulari Dei providentia atque auxilio avertiſſet, atque tam tetrâ expulsâ abactaque nocte,

——— *exortus ut æthereus Sol*

Chriſto-debitorum animos veritatis æternæ luce foviſſet iterum ac illuſtraſſet. Quod ſi Herculem ſuum mendax Græcia, quod afflictam ſublevâſſet patriam & tot turpiſſimis monſtris beſtiisque liberaſſet, immenſis tu-

tulit laudibus, omnisque generis cultu prosequuta est: quantò magis Lutherum nostrum ad cœlum, quod dicitur, tollere convenit, & quantis hominem par est honoribus sancte semper colere ac venerari? Non enim hîc corporum & fortunarum nostrarum res acta est; sed animarum: quas perdere, multò pejus gravisque est, quàm nō habuisse. Qua de causa non possumus non suffragari egregio planè piissimoque instituto Juvenis honestissimi, & literarum humanitate non leviter expoliti, Josephi Corberi, Franci, qui de his ipsis Lutheri nostri in Ecclesiam meritis, excellentissimis & longe maximis, Carmen hodie (ut qui non ita difficiles Musas habere solet) publicè recitare constituit, & sanctissimis cœlestis illius Viri manibus velut parentare. Etsi enim nullius ingenium aut eloquentia tanta esse possit, ut materiæ huic respondeat, cumque ea paria posse facere sibi promittat; tamen quia & voluisse in magnis, pulchrum atque magnificum est; neminem repertum iri arbitramur, qui juvenis optimi honestissimos conatus improbare sustineat. Agite igitur, Studiosi Juvenes, ad H. II. postea, in loco his exercitiis destinato frequentes confluite, atque hoc, sive honoris, sive officii, genere testatum facite, tum quantum Corberi tribuatis ingenio, tum maximè, quo in communem illum Parentem nostrum affectu sitis animati. PP. Dominica Invocavit, Anno Christi, M DC XXI.

CXII.

QUæ difficultates, quantaq; pericula superioribus annis nos circumsteterint, referre curatius opus haud est. Per se satis vivax calamitatum est recordatio. Et videremur cicatrices altorum vulnerum non satis prudenti manu refricare. Fervebant bellis circumcirca omnia, quæ eò crudelius gerebantur, quòd civilia essent. Nullus modus rapinis, cædibus, stupris atque incendiis; Juramenta & fœdera ludebantur palàm. Ipsam imperii majestatem, & sacrosanctum Cæsaris nomen quotusquisq; curabat? Ponebantur in armis omnia, & illud pium justumq; censebatur, quod gladius poterat impetrare. Ad interitum non tam vergebant res patriæ, quàm ruebant: & videbantur adversa fatorum non exspectari, sed urgeri apertè atque lacessi. Quibus jamdudum succubuisset imperii moles, nisi æterni Numinis providentia Sereniss. Principem nostrum in hæc tempora voluisset servare. Hic enim ille est, qui tantæ malorum undiq; ingruentium tempestati occurrere ausus, tanquam salutare Castorū sidus periclitanti adfulsit patriæ, & tot procellis quassatam Reip. navem singulari fortitudinis ac prudentiæ exemplo servavit atq; restituit. Hic est qui sua sceptra Regibus, subditos dominis, utrisq; pacem atq; securitatem & reddidit & confirmavit. Illius munere attollunt pressę hactenus leges capita, jura respirant, ipsa imperii senectus, velut redditâ juventute, reviresc it: quodq; omnium maximum & augustissimum est, verus Dei cultus, & orthodoxa religio liberalissimis assertæ vindiciis inq; tuto jam collocata videtur esse. Quę quidem eò illustriora reputanda sunt, quòd non tam armis ac viribus, quàm prudentiâ ac pietate vidimus confecta. Eant nunc & glorientur alii, si fusorum cadaveribus late patentes opplerint agros, si occisorum sanguine etiam ingentia flumina decolorarint. Nostri principis gloria tantò major existimanda est, quantò melius servare, quàm occidere; prodesse, quàm nocere. Quod si veteres olim, Græci atq; Romani profligatis bellis liberataq; ab ingruētis metu periculi patriâ, vota & sacrificia publica Diis solvere; eos verò, quorū auspiciis atque virtute illud gestū, nullo nō honoris genere prosequi fuerunt soliti: quantò magis nos id face-

facere convenit? Nam quamquam nullus inveniri honor, nullæ laudes poterunt, quæ, non dicemus ineffabilem summi Numinis bonitatem, sed solius Principis nostri merita aspirare valeant; tamen non idcirco sedendum nobis, & admirabilis ejus virtus prorsus inhonorata relinquenda est. In magnis, ipse conatus laudabilis est; & sæpius sufficit, vel voluisse. Nemini fraudi fuit Deum colere, quoquo modo posset. Res viles non rarò templis dedicatæ à consecrantis animo sumserunt pretium. Nec videtur æstimare munera, qui magnitudinem, non voluntatem dantis respiciat. His igitur freti rationibus, & officio & pietati nostræ convenire putavimus, si hunc ipsum diem honori Principis optimi maximi consecraremus. Ita quidem, ut ad horam II. posteà (*Quod felix faustumque sit,*) in *templo arcis* à Reverendo Antistite, Domino Friderico Balduino SS. Theol. D. & Professore Publ. haberetur oratio, quâ tum Dei Opt. Max. tum Sereniss. Principis nostri beneficia, partim in patriam suavissimam, partim in vicinas & nobiscum iterum communi omnium applausu conjunctas terras collata perstringerentur, illiique postea ab Augusto Buchnero Poet. Profess. Publ. Carmen panegyricum devotum virtuti maximi Principis velut succineretur. Dicat fortasse aliquis: rectè hæc quidem & bene: atqui maturius fieri oportuit. Namque inepta quodammodo sera gratulatio, remissiorq; affectus videtur, qui non vota sua præcurrat. Quasi verò præscribi tempore augustissimi principis laudes possint, nec semper celebrari mereatur virtus ejus, cujus beneficia in dies, imò in horas experimur. Sed nec magnum satis videtur gaudium, quod statim ac mente concipitur, expromi potest. Ad finem perductus annus est, & alius novus procurrere jam incipit. Igitur quemadmodum se jam offert occasio, decursi anni vel recolendi miserias, vel admirandi felicitatem; ita nunc maximè locus est supplicibus votis devenerari Deum, ut & hunc & ordine sequturos annos faustos atque felices nobis sinat decurrere, & vetera gaudia, recentis lætitiæ prosperitate superari. Quod si Romæ olim auspicatore anni die nova à novis Consulibus laurea Jano, qui pacis bellique custos credebatur, boni ominis caussa suspendebatur: cur non & nos quoque omnium rerum gubernatori Deo, profligatis tristissimis bellis, contra dulcissimo pacis nomine restituto, laudum ac gratiarum, ut sic dicamus, coronam eamus consecratum? Præterea si solennes strenæ, quæ hoc temporis mitti assolent, viris strenuis, quod & origo & nomen indicat, propriè conveniunt: sanè illæ Principi nostro, ut strenuissimo salutis publicæ defensori, jure meritoque debebantur. Quas quia in auro & gemmis dare opis nostræ non est, præconio meritorum ejus hodiè persolvisse sufficiat. Vos quicunque non alieni à literarum studiis, & Academiæ hujus vel fuistis Cives olim, vel adhuc estis, non obscurè ostendetis pietatem vestram si frequentes isti nostræ panegyri interesse, ac ea, quæ dicentur, tum auscultatione diligenti, tum piis votis & interiore animi lætitiâ prosequi volueritis. Quod ut faciatis alios rogamus, alios monemus & adhortamur. PP. Kalendis Januariis, memoriæ circumcisionis Dominicæ dedicatis, anno recuperatæ gratiæ ∞ Ioc XXII.

CXIII.

NOndum pestilens illud avaritiæ sidus afflarat ingenia, cum omnes certatim venustioris indolis homines, quique docti haberi cuperent, Poëticis literis navarent operam. Seu ductu Naturæ, & quodam velut peculiari Genio in studiorum id genus im-

impellerentur: seu invitaret eò ingenium seculi, cum patũ elegans haberetur, qui Phœbo, & Musis ut ita loquar, nunquam instituisset litare. Quid quod jucunditas ipsa carminum non paucos videatur traxisse, cùm liberalissimæ voluptatis genere carere nollent. Namque & Titum Pomponium Atticum, politissimæ sapientiæ virum, Cornelius Nepos Poëticen quoque attigisse tradit, ne ejus expers suavitatis esset. Fuerunt etiam, qui eloquentiæ causa, & quod pararent foro se, non nullam Poëticæ darent operam. Neque enim negari potest, omnia ea, quæ ad varietatem, cultum, splendorem, lætitiamq; ac suavitatem Orationis faciunt, multò faciliùs ab uno aliquo Poëtarum, quàm à pluribus Rhetorum condisci posse. Et parum abest, quin Oratorem Eusebius apud Macrobium ex lectione Virgilii magis, quàm Ciceronis proficere statuat, miratus divinitatem ingenii, quo omnes eloquentiæ numeros unus implevit. Qua causa etiam Jul. Titianum & Calvum Rhetoras exercuisse discipulos ad Virgilium, & ex illius orationibus ac libris proposuisse themata ipsis, sive materias, Servius auctor est. Quinctilianus quoque cùm Oratorem format, atque instituit, multis de Poëtarum lectione agit: non aliâ de causa, quàm ut non dicam utilitatem ejus, sed & necessitatem ostenderet. Hodiè quid fiat, manifestum satis est. Nam postquam pulcherrima illa studendi veterum ratio periit, postquam non tam pulchritudine suâ, quàm utilitate æstimari cœptæ sunt literæ & honestissimæ artium creditæ, quæ compendiariam ad opes profiterentur, plerique posthabuerunt aliis, etiam vilioribus curis, Poëticæ studia, adeò, ut indigna statuerent, quibus paucissimas horas imputarent. Idcircò fovendi maximè sunt, si inveniantur quandoque, qui contranitentes seculi vitiis, & novem illas virgines amare sustineant. Qui licet ad illam aut veterum, aut istam nostrorum quorundam felicitatem in compositione carminum adspirare non possint, consequi tamen ipsos par est egregiæ præmium voluntatis. Ex quorum numero nominandus hic nobis Melchior Maronius Gura-Silesius est, qui meriturum de studiis suis non male existimavit se, si quicquid vacaret à severioris Philosophiæ tractatione Poëticæ humanitati traderet. Cujus disciplinæ specimen quia edere hodiè constituit, recitaturus Carmen de *Miserabili Protoplastorum Lapsu*, Vestrum esse statuimus, favere Comilitonis eximiis conatibus, atque ad H. II. posteà in Acroaterio majori ad auscultandum convenire frequentes. PP. Dominica Reminiscere Anno reparatæ salutis M. DC. XXIV.

CXIV.

NIhil antiquius est quàm celebrare virorum Principum laudes, eosque, qui publicè profuerunt, perennitati temporum memoria carminum asserere. Harmodium & Aristogitonem, quòd Athenienſium populum gravissimâ liberassent tyrannide, certo cantionum genere in vicis & compitis laudatos, luculentissimi scriptores prodiderunt. Cicero quoque duobus in locis auctor est, antiquitus Romæ, hanc viguisse consuetudinem, ut inter epulas à singulis convivis ad tibias cantitarentur carmina, quæ laudes magnorum virorum complecterentur. Cujus rei Valerius quoque Maximus meminit, neque fuisse alia puto illa carmina, quæ Dionysius Halicarnassensis; accuratissimus Antiquitatum Romanarum scriptor, & Remi & Romuli historia παιῤῥώνες ὕμνους appellavit. Quæ ipsa & Dio Nicæus intellexisse videtur, qvum scribit, SCto cautum fuisse, ut D. Augusti mentio in hymnis

mnis ſolennibus fieret, non aliter ac Deorũ immortalium: quod & Horatius alibi tangit, innumeris maximisque beneficiis illi omnium ſeculorum præclariſſimo Principi obſtrictus. Nec alii rei inventam Poëſin, quàm concinendis Deorum laudibus, &, qui ſecundum ab illis locum obtinent, heroum, vates antiquiſſimi, Orpheus, Muſæus, Linus teſtantur, qui idcirco etiam θεόλογοι appellati ſunt. Quapropter omnibus modis probandum eſt inſtitutum Viri doctrinâ & pietate Ornatiſſimi, M. Johan. Segeri Poët. L. & Oppidanæ Scholæ Moderatoris, qui Illuſtriſſimi Principis ac Domini Dn. Philippi Julii Ducis Stetini, Pomeraniæ &c. exequias ad d. VI. Maji Wolgaſti inſtituendas, eo ipſo die, qui eſt Veneris proximus, in Academiâ noſtrâ heroico carmine celebrare in animum induxit. Nam qvum in ditione ipſius natum juxta & educatum ſe; poſthæc imbutum & literis recordetur, ingratiſſimi civis ſe ſubiturum putabat notã, ſi tanti luctus ſecurus, mærente ac lamentãte univerſa patriâ, ſolus vocem teneret. Quid quod ea virtute, iis animi dotibus, illis in patriam meritis, μακαρίτης Princeps fuit, quæ non domi tantùm, iisque, quibus imperavit, finibus, dignè laudari; verum hîc quoque, ac vel ubivis terrarum, ubi ſuum precium ſtat rectè factis, ubi ſua virtutem laus atque exiſtimatio manere poteſt. Quæ omnia perſequeremur fuſius, niſi id ipſum Segerus noſter in illo ſuo carmine conatu egregio præſtiturus ſit. Ejus itaque recitationi, ad dictum diem H. IX. matut. in acroaterio majore futuræ, ut eâ, quâ par eſt, animorum benevolentia freqüentes intereſſe velitis, bonum, imò optimum factum arbitramus. PP. Wittebergæ Dominic. Miſericord. Domini Anno M. DC. XXV.

CXV.

QUum homo, princeps animal, à Deo Opt. Max. ita eſſet conditus, non ſolùm, ut totum hoc univerſum mente caperet, verùm etiam, ut cogitationes animi ad uſum multiplicem poſſet proferre, ſimul eluxit in ipſo eà ingenii vis, qua circa eandem rem varias atque diverſas artes excogitaret. Hinc homini non modò rectè ac congruè; ſed & ornatè ac eleganter loquendi ſtudium à natura inſitum eſt. Neque hoc tantùm, verùm & ſuaviter ac modulatè. Unde tres illæ artes nobis natę ſunt, Grammatica inquam, Rhetorica atque Poëtica. Quæ omnes cùm circa diſſerendi rationem occupatæ ſint, Poëtica tamen omnium nobiliſſima eſt: quippe quæ reliquas duas includit, iisque velut inſtrumento quodam utitur. Quam qui in confingendis fabulis, & neſcio quibus narrationum portentis, ut delectarent theatra, & quadam inani voluptate morarentur ſpectantes, occuparunt; illi profectò & multum detraxerunt dignitati artis pulcherrimæ, & detrimenti haud parum moribus bonis attulerunt; ut non immerito eo nomine divinus Plato alibi Poëtas exagitet. Multò aliter veruſtiſſimi ſapientes artem carminum, non niſi ad argumenta graviſſima adhibendam putarunt, præcipuumque in iis fecere, & maximum; Dei virtutisque laudes. Ut rudes ferocesque animos ad religionem & honeſtatem perducerent ſuavitate carminum, & aperirent fontes ac venas, unde poſt paulo Philoſophorum omnis biberet natio, graviſſimasque hauriret doctrinas. Ex quo hoc colligi poteſt, conſtituendam in aliis rebus haud eſſe Poëticen, quàm in quibus inventa eſt: & ſicut nobiliſſimum mentis inſtrumentũ eſt, ita nõ in alia materia occupandã. Quod & Plato videtur exiſtimaſſe; qui qvũ

Poëtas

Poëtas reliquos, & ipsum adeò principem Homerum, unctum quamvis & coronatū, ex suâ Rep. ejiceret, eos tantùm, qui immortalium Deorum, quique proximi Diis, Virorum fortium ac virtute præstantium, sed vita functorum (nam vivos laudari, ut adulationi proximum, ita pernicioſum maximè statuebat) laudes celebrarent, retinebat. Viderint igitur, quo suam tueantur causam, qui tum maximè se perfunctos Poëtæ officio autumant, quum sua carmina nescio quibus nugis, lasciviis ac turpitudinibus referserint maximè: nos Ornatissimi Juvenis M. Nicolai Hoffmanni Culmbachio Franci institutum unicè probamus, qui parentaturus Viro Amplis. & Excellentis. Bartholomæo Reusnero J. U. D. & Profes. Publ. ejusdemque JCt. Ord. Seniori & Ordinario &c. Patrono suo domestico, heroico carmine, in Cathedram publicam hodiè adscendere secum constituit. Ita enim & revocat ad suam originem divinam Poëticen & referendæ benemeritis gratiæ exemplum aliis relinquet. Neque enim ostentandi ingenii ac captandæ alicujus gloriolæ causa id induxit in animum; sed ut probaret pietatem suam erga illum, à quo tot maximis beneficiis esset affectus. Quod cum præstare ratione alia haud posset; silere de illo, sacrilegii instar existimavit. Vestrum erit, Cives Academici, favere instituto Literatissimi gratissimiq́ue Juvenis, eique recitaturo posteà Horâ II. pomerid. finitis Sacris, in acroaterio majore id carminis, frequenter adesse. Quod ut faciatis, magnopere omnes adhortamur. Multum enim ad componendum animi morem momenti habet, non modò præclara præcepta habere in promptu, sed in illustri quoque exempla posita intueri assidue'. Cujusmodi certe Reusnerus noster, de quò dicetur, abunde' omnibus suppeditabit. Estque sic comparatum fere, ut fidelius hauriant animi, si quæ narrata carmine, quàm quæ nudo ac simplice sermone expoſita fuerint. Sive hoc numerorum suavitas faciat, quæ omnibus modis in mentem irrepit; sive iidem cum animâ nostrâ cognationem quandam habeant, quam Samius ille Pythagoras ex numeris compoſitam statuebat. PP. Dominica III. Adventus &c. anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃC XXIX.

CXVI.

CUm mense superiore Elector Serenissimus secularem, seu Jubilæam vocare malis, solennitatem indiceret, ita quidem certos dies ac ceremonias ei rei præstituit, ut nihilominus integrum relinqueret, extraordinariis etiam, nobisque, qui literarum tractamus studia, propriis ac peculiaribus honoribus eam festivitatem ornare ac celebrare. Sive differere de rebus utilibus, & ab hoc instituto non alienis placeat; sive publicas Disputationes instituere, aut alia quacunque ratione atque sermonis facie, cùm celebrare DEI beneficia ac laudes, tum veritatis etiam rem juvare ac promovere. Cui clementissimæ ejus voluntati satisfacere pro virili, omnino officii nostri ac pietatis esse existimavimus. Fiet igitur illius rei, quod felix ac faustum sit, initium ad diem perendinum, si DEUS dederit, in Templo Arcis, finitis sacris matutinis, sub Horam IX. quo loco & tempore ut Cives nostri frequentes conveniant, sedulò ipsos nunc adhortamur. Ita enim cogitare debent, & hanc deberi operam DEO, & se præterea ea audituros, quorum memoria grata non tantùm ac perjucunda futura sit, sed utilis quoque & fructuosa. Est insignis in Theologia locus de Ecclesia. Hic inter alia quæri solet, quæ vera illa sit, ubi locorum invenienda, quibusque ornata privilegiis gaudeat.

De

De his capitibus cùm minus rectè Pontificii statuant, non præter rem sese facturum existimavit Reverendus atque Clariss. Vir, Jacobus Martini SS. Theologiæ Doctor & Professor Primarius, ejusdemq; Collegi Senior, ac Templi Arcis Præpositus, Collega noster honorandus, si aliquid super eo negotio Veritatis asserendæ studio commentaretur publicè ac peroraret: accuratè, doctéque pro more suo, ac luculenter. Hanc ejus orationem excipiet *Seculare Carmen* quod ipsi Clariss. Vir & noster Collega Augustus Buchnerus Poëtices Professor Publ. veluti succinet. Ostensurus Poëtarum more & stylo fidem nostram atque religionem ideo firmam atque invictam stare hactenus (quicquid contra eam machinentur hostes, sive sermone ac scripto agant, sive ferro & igne sæviant) quod non quibusdam argutulis rationibus atque humani ingenii comentis constet, sed Deum ipsum autorem habeat, & solis divinarum literarum Oraculis innitatur. Quæ sicut æterna ac immutabilia sunt, ita & fidem nostram indubitatam ac veram esse oportet. Quippe quæ nihil aliud aut inculcet, aut urgeat, aut ad credendum nobis proponat, quam quod in sacris literis utriusq; instrumenti perscriptum & explicatum est. Post hæc Johannis Electoris Saxoniæ, Confessoris Christi magnanimi, & nunquam satis deprædicandi Herois, laudes perstringet. Quæ omnia cùm Jubilæo nostro Evangelico mirum in modum conveniant, & auscultatione vestrâ digna sint, rectè ac ordine, & prout par est, feceritis, si ad præstitutum tempus, eò, quem diximus, locos frequentes compareatis. PP. Dominica VI. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CXVII.

AD horam secundam postea, finitis pomeridianis sacris Reichard. Rotelius Torgavienſis Misnicus, Ornatissimus Juvenis, quem non ita pridem de Musica, latis, ut sic loquamur, musicè, hoc est, concinnè ac eleganter peroraſſe meminimus, Carmen Elegiacum de nativitate dulcissimi Servatoris, cujus memoriam hoc tempore solenniter celebramus, recitaturus est. Non ostentandi ingenii causâ, aut eruditionis cujusdam in hac suavissima & divinissima parte literarum; sed ut testatam faceret pietatem suam, & quam pro sua virili daret operam aliquid ad sacratissimi diei honorem conferre. Habent & aliæ festæ luces, quo suam tueantur dignitatem; sed velut Oceano, quem patrem rerum non tantùm Poëtæ, sed & Philosophi nonnulli crediderunt, fluvii omnes debent originem; sic reliquorum festorum causæ, ab eo dependent die, quo natus, qui primum diem fecit, & ante omnem diem fuit. Qui neque in crucem potuisset ascendere, nisi de cœlo in terras, descendisset ante, neque componi in tumulo, nisi impositus prius cunis. Et quomodo viam nobis ad vitam aperuisset moriendo; nisi ad mortem nascendo aditum reclusisset? Quod factus repentè de cœlo sonitus, tanquam advenientis spiritus vehementis, totam replevit domum, ubi sedentes Apostoli erant; ab illo fuit, qui novo & admirabili fœtu castissimæ virginis implevit uterum, quem tum mittebat, spiritu seipsum ferens. O magnum & venerabilem diem, quo natus est Deus & puer in terris apparuit, qui Dominus regnat in cœlis! O delectabilem ac lætum diem, quo ex homine natus est! quo factus Creator, quod fecerat; ut illud, quod fecerat, ne periret! Fecerat quidem initio hominem ad suam imaginem; sed callidissimi serpentis

fraude, & inconsultâ mulieris mollitie, illo honore mox excidit. Nunc cùm imaginem hominis assumit Deus, imaginem Dei recipit homo, & plus, quam amiserat, sibi acquirit. Hactenus Dei creatura fuerat; nunc & filius est; ex quo filius Dei, filius hominis esse cepit. Porrò, plus est calcare ac vincere mortem quàm mori nescire; & qui in terris victurus perpetuò ante; hunc jam cohæredem cœli factum. Ad alterum conditus erat homo, in alterum adoptatus est: adoptatus ut filius, conditus ut servus. Nam posteaquam cætera omnia condidisset Deus, ut servirent homini; postremò condidit hominẽ, ut sibi serviret. Et merito venerandum carmine existimavit Noster hunc diem; cujus festam solennitatem canendo angeli dedicarunt; quum multitudo cœlestis militiæ divinæ gloriæ & novæ pacis præconia modularetur. Nos quoque, quæ nostræ partes sint, meminerimus probè: atq; faventes pietati juvenis, promte veniamus ad officium: ut dum diei hujus mysteria versu & voce celebrat, nos interim corde ac spiritu aceinamus. Neq; enim voce tantùm laudatur Deus; sed animo quoq; conciñitur; neq; tam modulato carmine, quàm bene cõpositâ mente delectatur. Interim tamen & voce laudandus, qui dedit vocem: & audiendi libenter sunt, qui verbis benedicere Deum instituerunt. Potest torpere ad laudes divinas, & illa spiritualia cantica, quæ Apostolus celebravit, animus noster quandoque; sed revocatur ad partes cum vox externa aures circumsonat, & raptus æmulatione incinit, qui sui securus tacuerat ante. Ut itaq; promtius laudemus Dominũ fideli spiritu, agite, benignè omnes verbis audiamus laudantem. Dominica post Circumcis. Domini, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CXVIII.

AD diem crastinum, si Deus dederit, Clariss. & Consultiss. Vir, Nicolaus Schafhusius, J.U.D. Oratione Panegyricâ, insignem illam ac vere divinam victoriam, quam primam superioribus diebus, comisso capitali prælio propè Lipsiam, pietatis partes reportarunt, celebrare constituit. Nam præterire silentio tam ineffabilem pietatem Numinis, quâ recreare atq; erigere pressam hactenus & prorsus jacentem Ecclesiam cepit, nec gratias ei agere pro tanto munere, id verò impium, id detestandum, imò sacrilegum existimabat. Quid nũc dicamus de inusitata Gloriosiss. Victorum virtute atq; constantia? Quibus, quò magis effectum est, Dei ope, ut de Rep. vitaq; omnium, de bonis fortunisq; nostris; inprimis verò de libertate patriæ, & sartâ tectaq; religione, quæ duo summa ac maxima mortalium bona, & quibus reliqua omnia postponenda sunt, cum dolo & fraudibus, tum vi & armis, vafrities hostium atque atrocitas prope interceperat nobis ademeratque, bene sperare incipiamus; hoc studiosiùs eas optimè cuiq; ferendas laudibus, & ratione quacunque celebrandas statuebat. Digna est Viri Clarissimi pietas, studiumq; in patriam, atque hæc reverentia singularis adversus Principes maximos, quam omni favoris genere prosequamini. Sed & Oratio ipsa eâ verborum elegantiâ, ea rerum ac sententiarum gravitate atq; splendore illustris atq; conspicua est, ut facilè quamvis ad auscultandũ invitare possit. Quocirca agite, *Cives Academici*, & pro ea pietate, qua Deum colitis, qui nunquam perpetuò sibi deditos premi permittit, pro eo affectu ac studio, quô patriam, quô Ecclesiam prosequimini, ad H. IX. matutinam diei crastini in Auditorio majore frequentes cõvenite, Viroque Clarissimo de admirabili

illa victoria dicturo promtè atque benevolè adeste. Deus ter Optimus Maximus continuet nobis hæc gaudia, maximisque successibus majores addat, ut respirare post tot rapinas, incendia, cædes ac desolationes fœdissimas patria, & aliquando certa, ac tuta, & tantâ majorum gloriâ non indigna Pax per universam Germaniam reduci, stabilirique, atque ad posteros nostros propagari possit. PP. Dominica XVI. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CXIX.

LIbenter quidem concedimus, plurimũ ad vincenda prælia cum Ducum solertiam, tum vim atque virtutem militis facere; nec tamen quisquam negare poterit, nisi interveniat favor Numinis, & unà veluti conferat manum, victoriamque pariat, jam omnem ingenii aciem, omne virium armorumque robur succumbere. Quocirca rectè & laudabiliter feciſſe existimandi sunt aliquot Viri Clariſſ. de nostro ordine, quod superioribus diebus maximum illud & ineffabile beneficium Dei, quod in nos contulit, cum mente proximo pulcherrimam & excellentiſſ. victoriam, contra communes patriæ, contra libertatis, &, quod rerum caput est, Religionis hostes, partibus nostris annueret, publica voce laudandum ac celebrandum sibi existimarunt. Silere enim in tanta re, nec agere gratias Deo Opt. Maximo, cujus nutu atque auspicio hæc gesta sunt; nec Sereniſſ. Principes, quorum operâ ac manu administrata, celebrare, rem detestandam & impiam statuebant. Horum itaque exemplum eò alacrius promtiusq; secutus est, Vir Præstantiſſ. Johan. Segerus Philoſ. M. ac P. L. C. Ludi oppidani Moderator fideliſſimus, quod studioſior hactenus in pietate colendâ fuiſſe visus est. Sed illi quidem oratione libera solutaque numeris suo officio functi sunt; hic verò Carmen Panegyric. afferet, quô Deo acturus gratias, & glorioſiſſimorum victorum laudes celebraturus est. Varias quidem materias Poëtæ solent tractare; sed nunquam laudabilius ponunt operam, quam ubi divinas laudes concinunt, aut facta Heroum præclara literis prodũt. Quo certe Poesios genere nec aliud antiquius, (quippe cujus initia ab ipsis Hebræis usq; repetenda sunt) nec magis in publicũ utile inveniri potest. Ita enim & ab oblivione vindicatur bene de reb⁹ humanis meritorum memoria, & simul Posteri ad earundem virtutum exempla invitantur. Nam vehementiores stimulos in animum adigit cõcinnitas carminum, quàm cõmunis oratio. Quò accedit nova illa & inusitata sermonis facies, quę cum nescio quid remotum à vulgo atq; cœleste & venerandum videatur referre, admirationẽ non mediocrem in mentibus hominum concitat. Hoc itaq; carmen cum ad crastinum diem, si Deus dederit H. IX. in Acroaterio majore recitaturus publicè sit Segerus; vestrarum partium erit, eò frequentes convenire. Est enim id ita compositum, ut cùm singularẽ pietatem ubiq; præ se ferat, tamen ingenii atq; facundiæ etiam laudem mereri possit. PP. Dominica XIIX. Trinitatis, Anno M DC XXXI.

CXX.

MAximum beneficium est, & nunquã ullius oratione prædicandum satis, quod superiore seculo in nos Deus Ter Opt. Max. contulit, cum lucem veritatis cœlestis, quæ infelicibus hactenus Papatus tenebris suppressa fuerat, per suũ electum organon, B. Martinum Lutherum, reduce in hasce oras & spargi denuo voluit; sed non multò minus existimandum est, quo mensibus proximis idem affecit, cùm Sereniſſimi Regis Sueciæ & Electoris Saxoniæ opera, respi-

rare preſſæ Eccleſiæ res, & poſt tot ærumnas ac clades bene ſperare iterum ceperunt. Nã abſque illa divinâ victoriâ, quam invicti Heroes de veritatis hoſtibus conſecuti ſunt, fuiſſet, quam patriam, quam Rempublicam, imò quàm Eccleſiam nunc haberemus? Eſſent jamdudum verſa, diruta, vexataque omnia; regnaretque nunc paſſim idololatria Romanenſis, ubi vera & inculpata pietas atque religio ſedem ſuam ante ac larem habuiſſet. Quod ſi igitur pro aliis beneficiis, quę ad alendum & ſuſtinendum hoc corpus pertinent, ſummas & ſingulares gratias Deo, largitori omnium, & à cujus manu omnia, quæ nos juvare poſſunt, accipimus, agere convenit; quantò magis in iis id facere par erit, à quibus præcipuè animarum noſtrarũ felicitas pendet? Quapropter meritò laudãdum eſt inſtitutum Juvenis Ornatiſſimi M. Johan. Ravii Berolinenſis, qui poſtea finitis ſacris pomeridianis Carmen Latin. Heroicum, quo omnem pene Papatus Hiſtoriam, enervati primum à B. Luthero, & nunc victricibus armis glorioſiſſimorum Heroum coãrciti denuò complexus, recitatui us publicè eſt. Quod cùm & inventione argutũ, & ipſa tractatione & dictione quoque eruditum, elegans, venuſtumq; ſit, operæ cum primis facturi eritis precium, ſi recitationi ejus frequentes interfueritis. Et poterit quoque eò vos pietas veſtra excitare. Quocirca ut præſtituto tempore in majore auditorio copioſè conveniatis, ſedulò vos adhortamur. PP. Dominica XXIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CXXI.

PRofectò & ſuâ ex re, & publicâ faciunt Studioſi Juvenes; qui poſt Latinas & Græcas Literas; imò cum Græcis Latinisq; Literis, Ebræas quoque, & ut ſic dicam, Sionias Muſas diligenter colunt. Non tam, quod Linguâ Ebræâ nulla alia habetur antiquior, quàm quod nulla ſanctior ac venerabilior eſt: quippe quâ ipſe rerum arbiter cõditorq; Deus & ſacroſanctarum Legum oracula populo ſuo prodidit, & per interpretes voluntatis ſuæ locutus eſt: quin illum ipſum etiam Servatorem ac Redemtorem orbis, quem nunc in cunis vagientem veneramur, venturum promiſit atque ſpopondit. Quæ plena maximorum myſteriorum carmina nemo ſatis recte intelliget, eorumque percipiet vim, niſi qui ejus linguæ cognitionem, nec defunctoriam illam, ſed juſtam & accuratam ſibi paraverit. Quo illa igitur utilior eſt, & fructuoſior, eò contentiore ſtudio in eam incumbi debet; quò diffuſa eadem minus amplaq; eſt, hoc citius faciliusq; addiſci poteſt. Quæ omnia cum ſecum perpenderet Ornatiſſ. Juvenis Paulus Fiſcherus Nahuſenſis Neo-Marchicus, ſibi equidem deeſſe noluit, & itaq; in hoc quoq; ſtudiorum genus diligentem operam dedit. Nam cùm videret Philoſophiæ aut Medicinæ addictos ſtudio, cum magno ſuo emolumento & cõmodo Græcas Literas familiares ſibi reddere; quò ſcil. illi quidem Platonem, Ariſtotelem, & eruditiſſimos eorũ Interpretes, Plotinum, Proculum, Simpliciũ, Amonium; iſti Hippocraten, Galenum, & cæteros ejus artis Vates, legere ipſos, & intelligere poſſint: equidem & ſibi, ut Theologiæ ſtudioſo, convenire cum primis exiſtimabat, Ebræa non ignorare, quò ſcil. cum Moſe, cum Davide, cum cætero SS. Prophetarũ choro colloqui, atq; de maximis ac diviniſſimis rebus cõferre ſermones ſine interprete poſſet. Neq; enim ipſum latebat, non ſemper hos bonæ fidei eſſe, & ſæpe vigilantiſſimis etiã hominibus aliquem ſomnũ obrepere. Jam & hoc quoq; didicerat, de fonte aquas, nõ modò dulcius, quod Poëta ait, ſed & purius peti. Hujus autem ſtudii & exercitationis

tionis ſuæ ut invitandis aliis aliquod ederet ſpecimen, ad H.II. poſtea Ebræam orationē recitare conſtituit, quâ contra ipſos Ebræos, & iſtam veterum Ebræorum ſobolem, quæ per totum orbem diſperſa peregrinatur, demonſtrabit, Jeſum Nazarenum, Dominum noſtrum, verūm illum Meſſiam eſſe, qui tot ſeculis ante eorum Patribus promiſſus fuit. Cui ut diligentem benevolamque navare velitis operam, præter cætera, & argumenti ipſius genus vos invitet, quod ſacro huic ſolennique tempori quam maximè convenit. Quamquam & nos ad illud officium vos ſedulò adhortamur. PP. Feria tertia Theophaniorum anno Chriſti M. DC. XXXII.

CXXII.

RHetoricorum certaminum, ut Priſcianus vocat, ſeu declamationum exercitatio, & antiquiſſima, & magnam habere utilitatem exiſtimata eſt ſemper. Tanta præterea illius olim dignatio fuit, ut Principes etiam Viri, quotidie penè in meditationibus iſtiusmodi ſe occupari paterentur. Quarum tamen una ac eadem ratio perpetuò non fuit. Principio enim ex Philoſophiâ morali aſſumebantur materiæ, ac de virtutibus vitiisve, ac illis quidem laudandis ac commendandis, his vituperandis ac reprehendendis, verba ſolebant fieri. Deinde tractari controverſiæ, ſive, ut Ciceronis ætate appellabantur, cauſæ, cœptæ ſunt, quas ex Hiſtoriis trahebant, aut ex re, quæ accidiſſet non ita pridem, ut Suetonius obſervat. Quibus duabus rationibus ut nihil utilius ad comparandam veram eloquentiam inveniri potuit, ita tertia ultimaque (ut eſt plerumque à bonis & optimis ad deteriora progreſſus) inſcita prorſus fuit atque inanis. Quum portenta potius atque prodigia, quàm cauſas; meras certè fabulas, & quæ Poëtis vix condonentur, declamarent. Quorum nec in deliberationibus, nec in judiciis ullus omnino eſſet uſus. Quo accidebat, ut corrumperentur ingenia potius, quàm præpararentur, & everteretur ſana dicendi ratio, non ſtabiliretur aut redderetur illuſtrior. Hodiè ut exolevit ferme tota pulcherrimæ exercitationis ratio, ita levius & tolerabilius peccatur. Neque enim aut de tyrannicidarum præmiis, aut vitiatarum electionibus, & ſi quæ alia nugaciora erant, quibus quotidie Sophiſtarum Scholæ olim perſtrepebant, declamari ſolet: ſed ſi periclitari ingenium aliquis, & exercitii liberalis cauſâ verba publicè facere inſtituerit, is de ejusmodi rebus fermè dicere aſſolet, quæ vel ad vitam rectè inſtituendam faciant, vel ad induendas veras opiniones animis conferre aliquid poſſint. Non aliam certè ſibi delegit materiam, Ornatiſſimus atque eximius Juvenis M. Johannes Ericus Oſtermannus, de qua exercitandi ingenii cauſa hodie diceret. Namque cùm reputaret ſecum ac recenſeret memoriâ ecquid ſuperiore anno hac ipsâ die florentiſſimæ olim ac opulentiſſimæ, quæ in vicinia ad Albim poſita, Civitati, cui à Venere, illâ amorum apud Paganos & puellarum præſide, quæ aliquando, cum Chriſto nondum dediſſet nomen, ibi culta & honorata fuit, Parthenopyrgi, ut plerique tradunt, nomen hæſit, accidiſſet; putavit, ſe præter rem aut tempus facturum haud eſſe, ſi experiretur, ecquid pro innocentia Urbis tam crudeliter & novæ prorſus ac inuſitatæ immanitatis exemplo incenſæ atque everſæ, afferri in medium ipſe poſſet. Ita quidem, non quaſi in judicio ageret rem, ſed qui in Schola & umbra ingenii vires exploraret. Ubi & incredibilia ſæpius, & quæ παράδοξα vocabant Stoici, ludi ingenui cauſſa aſtruere, & probabilia dicendo reddere conari, nemini unquam fraudi fuit. Eſt vobis aliunde nota jamdudum Eximii Juvenis præ-

clara indoles, nec tantùm Latinis Græcisq; literis, quæ multis ad ſummam laudem ſufficiunt; ſed & Hebræis atque Syriacis, quin Arabicis atque Chaldaicis etiam exculta inſigniter ac perpolita: itaque cauſſa non erat, verbis prolixis ad auſcultationem inſtitutæ συνθέσεως vos invitare. Ipſi enim ultrò videtis, luſuros vos minimè operam, ſi hunc rei vacare velitis. Quod eò promtius facietis, quò magis inſitum humano ingenio favere miſeris, & qui afflicti à potentioribus ac proculcati fuerint. *Etiam quos injuriæ inviſos faciunt, gratioſos miſeriæ reddunt*, Valerius ait. Et Jocaſta apud Tragicum.

Miſeros, inquit, *magis fortuna conciliat ſuis.*

Quapropter agite, & abſolutis pomeridianis Sacris in Acroaterio majore Commilitoni veſtro, de argumenti graviſſimi genere exercitii cauſa dicturo, benevolè adeſte. PP. ipſo Aſcenſionis Dominicæ Feſto, h.e. X. d. Maji, qui fatalis & ater infeliciſſimæ urbi ſuperiori anno exſtitit, anno recuperatæ gratiæ M. DC. XXXII.

CXXIII.

ACerbius atq; atrocius factum illud eſt, quod Magdeburgum, urbem florentiſſimam, ſuperiore evertit anno, quàm ut memoria ejus unâ cogitatione ſatis comprehendi queat. Nam ut ruina urbis atque excidium non una horâ aut die peractum eſt; ita plura ſunt, quæ recordantes perpendere, & probè conſiderare oportet. Itaq; licet nudius tertius de infeliciſſimâ civitate, cui is dies fatalis fuit, dictum ſit; plura tamen & infinita dicenda reſtant, ſi quis periculum facere, & in hoc argumenti genere ſuam occupare induſtriam velit. Quod quidem nec indignum foret liberali ingenio, & multum prodeſſet publicè. Quippe quod documentum extat futurum, quæ vices fortunæ, quamque inſtabiles hominum res: quo aſſuefaciamus maturè animum ad toleranda adverſa: ne ſi quid mali evenerit, titubet, aut gradu decedat. Quapropter Polybius, graviſſimus ac prudentiſſimus ſcriptor, exiſtimat, non efficaciorem magiſtram, ut quis mutationes fortunæ generosè ferat, dari poſſe, quàm commemorationem alienorum caſuum, ſive, ut ipſe loquitur, τῶν ἀλλοτρίων συμπτωμάτων ὑπόμνησιν. Nam quæ plurimis aliis accidiſſe novimus, ea ſolemus lenius ferre: rati, id non tam noſtrâ infelicitate, quàm quadam conditionis cõmunis lege, accidere. Deinde ſi Hiſtoria nihil aliud eſt, quàm quidam præceptor ſeu pædagogus publicus, unde haurire liceat, quid factu vitatuve opus ſit; egregiè rebus humanis conſulunt, qui rerum geſtarum memoriam pro ſua virili cuſtodiri ſtudent. Neque enim ideò aut commendantur literis geſtæ res aut evolvuntur legendo, ut ſciamus plura (hoc enim curioſorum potiùs eſt, quàm qui prudentiam ſectantur) ſed ut ſequi præclara ac imitari; prava verò, & quæ cum damno ſuo peccarunt alii, vitare nos noſtro bono atque cavere addiſcamus. *Hoc illud eſt præcipuè*, inquit Livius, *in cognitione rerum ſalubre ac frugiferum, omnis te exempli documenta in illuſtri poſita monumento intueri: inde tibi tuæq; Reip. quod imittere, capias; inde fœdum inceptu, fœdum exitu, quod vites.* Sed cum de innocentiâ Magdeburgenſium nudius quintus verba facta ſint, hodiè quidem eruditione & moribus Ornatiſſimus Juvenis, M. Johannes Reineccius Halberſtadienſis, de *cauſis illius excidii* nonnihil diſſerere inſtituet. Quas quidem partim à rerum illarum, quæ propè nullius, aut parvi certè, momenti videbantur, negligentia (quam in Rep. cavendam cum primis Ariſtoteles monuit) & diſſenſione atq; diſcordia civiũ (quæ fere maximo-

ximorum regnorum interitum secum trahere solita) partim verò à corruptis moribus criminumq;, quæ inoleverat, licentiâ, deducit. Præterquam enim quod Respublicæ ac civitates, sicut hominum corpora, hoc imbecillores sunt, quò vitiosiores ac parum sanæ fuerint: ita ulciscì semper Deus & plectere solet, à quib. temerè antea irritatus fuit.

Ubi non est pudor,
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,
Instabile regnum est.

Nec vanè Horatius, cùm ait:

Dii multa neglecti dedere
Hesperiæ mala luctuosa.

Ideò mala omnia rebus humanis, præclarè Lactantius, *quotidie ingravescere, pronunciat, quia Deus, mundi hujus effector & gubernator, derelictus est.* Atque cùm hæc Oratio, quam H. II. pomerid. in Auditorio majore recitaturus Juvenis egregius est, ita conscripta sit, ut verbis pariter & sententiis placere possit; è re vestrâ erit omninò ejus auscultationi navare aliquid operæ. Quocirca ut dicto tempore in destinato his exercitiis loco convenire velitis, magnopere censemus. PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M. DC. XXXII.

CXXIV.

VEnit in Academiam nostram non ita pridem Serenis. ac Invictis. Principis Gustavi Adolphi, Suecorum, Gothorum & Vandalorum Regis &c. Illustrissimæ spei filius, Gustavus, eo tempore ferme, quo anno superiore Genitor maximus, tanquam cœlo demissus Sospitator, in has provincias cum invicto exercitu intravit. ut ex eodem Septentrione novum decus ac ornamentum accederet Academiæ, unde cumprimis nuper salus veniisset. Cujus divini beneficii ut conservaretur memoria; inprimis autem pro insigni in agro Lipsico partâ victoriâ Deo auctori & largitori laudes meritæ gratiæque redderentur, cùm hodiernus dies festus solennisque nobis sit, idem ille Regius Juvenis postea verborum aliquid publicè facere constituit. Namq; & excitabat eum pietas, quæ inter cæteras ingentes virtutes in ipso insignis: & alia clarissimorum principum exempla invitabant. Quos non armorum tantùm gloriâ, sed & ingenio ac eloquentiâ ut valerent, dedisse operam haud ignorabat. Et cùm in bellis ac pugnis, in laureis triumphisque, quæ Regum Principumque negotia sunt, materia hujus diei occupetur præcipuè; nemo de iis videatur dicere posse rectius, quàm qui & Regio genere ipse sit, & Regios quoque spiritus alat. Certè nihil vulgare ac humile spiret. Quæ maximo Juvenum laus adeò propria est, ut nemo tam lætam ac vividam excelsamque indolem, & tot in eo efflorescentes virtutes clarissimas videat, quin ultrà putet ætatem, quæ adolescentiæ limen nondum excesit. Erit & hoc pietatis vestræ in Liberatorem optimum non exigua pars, si illustrissimæ spei filium ea, qua par est, reverentia, auscultetis. Ita dicturum, ne qua & hîc sua se spe inferiorem ostendat. Quapropter ut finitis Sacris pomeridianis in Arcis templo conveniatis frequentes, etiam atque etiam vos admonemus. PP. die VII. Septembris inclyta victoriâ ad urbem Lipsiam ad omne ævum memorabili, & primùm nunc anniversaria festivitate solenni, anno recuperatæ gratiæ M. DC. XXXII.

CXXV.

DIgna res est, quæ superiore anno hoc ipso tempore accidit, cui non tantùm nudius tertiana daretur solennitas, sed quæ diebus prope singulis ad omnem ætatũ memoriam commendetur. Quam omnis stylus, omnis dicendi ratio pangat ac celebret. Quam conditores Historiarũ monumentis victuris tradãt posteris, magnificè Oratores præ-

prędicent, Poëtæ divinitate carminum cœlo ipsi. quò non nisi ultimus casus, qui universum istud finiet, pertingere potest, inscribant. Neque enim Septima Septembris, de regione aliqua, quamvis latissima ac opulentissimâ; aut aliis rebus, quæ in fortunæ bonis censeri solent, sed de libertate, sed de religione certatum est. Quæ qui amiserit, ei nec hîc jucunda esse vita, & nulla restare post mortem potest. Quæ planè ademta nobis & intercepta dudum essent penitus, absque illius auspicatissimi diei victoriâ fuisset. Cujus memoriâ ut eò celebraretur solennius, & hoc incomparabile Dei beneficium magis magisque veheretur laude & commendaretur publicè, unus ac alter de nostro ordine diei crastini manè in Arcis templo verba facere constituerunt. Quorum prior Reverendus atque Clarissimus Vir, Jacobus Martini SS. Theol. D. & Prof. primarius, ejusque Collegii Senior, Hor. IIX. Oratione Latina explicabit, quanta rabie Pontificii à primis usque initiis Religionem nostram invaserint, quanta crudelitate, sævitia ac furore persecuti semper hactenus sint eidem addictos, nobisque eadem dudum incubuisse, nisi à Deo hæc nobis concessa fuisset victoria; ut eò majore contentione agendas gratias piissimo Numini existimemus, quò hoc ipsius beneficium præstantius & excellentius est. His explicatis Græcarum literarum felicissimus vindex assertorque eruditissimus, M Erasmus Schmidius conscendet cathedram, expositurus Græca facundia Pontificios occasione confic endi belli Bohemici, ejusque reliquias persequendi, hoc unum studuisse hactenus, ut Augustanæ Confessionis socios, qui & Protestantes vocantur, opprimerent ac penitus adeò exstirparent. Atque id obtenturos fuisse, nisi in campis Lipsiensibus hæsisset fortuna victoriaque admirabili Dei benignitate ad nostras partes transiisset. Ejus itaque diei tantum beneficium esse, ut nunquam pro eo satis dignæ gratiæ à nobis auctori ejus rependi queant. Quæ omnia ut eruditè ab iis exponentur ac graviter; ita vestra auscultatione digna cumprimis existimanda sunt. Quocirca ut dicto loco ac tempore conveniatis, & attentos ac studiosos audiendi, Deoque agendi gratias, eò afferatis animos, seriò vos adhortamur. PP. Dominica XV. post Trinitatis anno recuperatæ gratię M. DC. XXXII.

CXXVI.

UT Græcis olim, sic & Romanis, non postrema religionis pars agones quoq; & ludi fuerunt. Cum non cursores aut quadrigarii tantum, vel Musici etiam, committerentur; sed suas partes Oratores quoque, suas Poëtæ agerent. Cujusmodi certamina Domitianus in Capitolio Jovi, in Albano Minervæ, quotannis, ut refert Tranquillus, celebravit. Nec malè: si Deo, non Dæmoniis honorem istum habuisset. Nos execratâ idololatriâ, pietatis affectum imitabimur, & ad perendinum diem, cum Deo, Agona instituemus ejusmodi, producturi in publicum quatuor Ornatissimos Juvenes, qui recitatione Orationum, quas domi suæ meditati sunt, aliquid in publicam solennitatem, quæ his diebus memoriæ admirabilis Victoriæ Lipsiensis peracta est, pro sua virili conferre contendent. Qui ut fortitò distribuerunt inter se has operas, ita pro suâ quisque sorte conscendet cathedrã. Ac primò quidem Matthias Zoega Danus, tum de Germaniæ calamitatib us, quas est perpessa his bellis, tum de periculo summo atque discrimine, in quod conjecta Saxonia nostra superiore anno fuit, ad H. IIX. matutinam breviter exponet. Quum Monodiam ejus (ita enim appellare liceat) excipiet oratio

oratio alia, quæ Sereniſſimi ac Potentiſſimi Suecorum Regis pietatem, quâ adductus ſuccurrere laboranti Germaniæ, & religionem pene ubique exactam reſtituere voluit, celebrabit: quam quidem à M. Johan. Reineccio expectabitis. A meridie H. II. M. Johan. Ericus Oſtermannus prodibit, & ſummam Sereniſſ. Electoris Saxonici fidem meritaque in Cęſarem deprædicabit, quibus tamen rebus non aliam gratiam apud Pontificios inierit; quam & Neptuni filio Ulyſſes ſperabat, ut poſtremò (quanquam id lepidè anteverterit) devoraretur. Simul oſtendet tam juſtè eundem quàm piè, ad bellum & aciem, quibus abſtinuerat hactenus, fuiſſe converſum. Ultimæ partes M. Johan. Ravi Berolinenſis erunt, qui magnitudinem ac excellentiam Lipſienſis Victoriæ celebrabit, & Deo actis gratiis Panegyri ejus diei finem imponet. Veſtrum erit favere pietati ac inſtituto eruditiſſimorum Juvenum, iisque in Auditorio majore dicentibus frequenter atque benevolè adeſſe. Quod ut faciatis, vos ſedulò ac diligenter hortamur. PP. Dominica XV. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CXXVII.

POſtquam Græca juxta atque Latina facundia in exornanda ac celebranda feſtivitate VII. Iduum Septemb. egregiam hactenus planeque laudabilem navavit operam, hodierno die Ebrææ Muſæ ſuas eſſe aliquas partes voluerunt. Ut fieret ſcilicet, quod ipſe Ebræus hortatur Vates, *Omnis lingua laudet Dominum.* Ac meritò quidem omnis lingua Dominum laudat; quia & omnem linguam ipſe fecit, & ſpiritum iſtum, iſtamque, ut ſic vocemus, eloquibilem vim dedit nobis, ut *annunciaremus nomen Domini, & quàm mirabilis ſit in viis ſuis*, quæ iterum ejusdem Vatis, ut noſtis, verba ſunt, prædicemus. Itaque finitis ſacris pomeridianis Orationem Ebræam habiturus eſt Ornatiſſ. Juvenes. Johan. Baldovius Byrutho-Francus SS. Theol. Studioſus, non aucupandæ gloriolæ gratia, cujus cauſas pro ſua ſingulari modeſtiâ procul habet; verùm, ut ſpecimen aliquod ſuorum profectuum in Linguæ ſanctiſſimæ ſtudio Patronis ac Benefactoribus exhibeat. Unde intelligant, quid ſibi de eo in poſterum promittere poſſint. Potiſſimum tamen ut pietati ſuæ ſatisfaciat. Qui admirabile hoc beneficium Dei ſtatuit, quod eo die, ſuperiore anno, nobis præſtitit, ut diſſimulari à nemine, ferri autem ac celebrari ab omnibus debeat. Neque in alio univerſa Oratio ejus quàm concinendis divinis laudibus fundendisque precibus ac votis verſabitur: quod Deus Opt. Max. à primis naſcentis veritatis initiis contra hoſtes mirabili benevolentiâ Saxoniam noſtrã ſalvam ſemper tutamque præſtiterit, & ut in poſterum eam, ac univerſam Eccleſiam, nec non & protectores ejus ac defenſores, ſibi ſemper habere curæ, atque tueri clementer velit. Quæ omnia pro ejus linguæ indole eleganter magnificeque exponentur. Quibus auſcultandis ut benevolam atque frequentem velitis ponere operam, etiam atque etiam vos adhortamur. Addetque favoris hoc genus non paucis calcar, ad excolendas has diligentius paullo Orientis ſanctiſſimas literas ac Muſas. PP. Dominica XVI. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M. DC. XXXII.

CXXVIII.

POpulorum negotia & geſtæ publicè res, non ideò commendantur literis, ut habeant otioſi, quo ſuam oblectent inertiam, & fallant legendo tempus, ſed omnes ut capiamus indidem quæ ex uſu noſtro ſint, & quid vitare maximè, aut ſequi oporteat. Quã

ob causam, Marcus Tullius, Orator Maximus, & prudentissimus Vir, Historiam, *magistram vitæ* appellare voluit. Significans, non aliunde melius instituendæ vitæ rationem tam publicam quàm privatam hauriri, quàm ex historiarum fonte, posse; quæ nobis innumera exempla casuum eventuumq; præter oculos ponunt. Nam nihil novi in rebus humanis cum accidat, & eadem semper agatur fabula, quid non docere Historia poterit, quod ad degendam vitam rectè ac commode, & administrandam communem prudenter rem maximè fecerit; modo quis animum discendi cupidum afferat, & nullo non sit judicio, & necessariis instructus literis ad eam accedat? Quapropter egregiè, & sibi, & publico consulunt, qui quod non pauci vino ac aleâ perdunt tempus, id evolvendis omnium seculorum consumunt memoriis, & optima quæque inde ac utilissima, apium instar, decerpentes in suos alveolos cõstipant ac condunt. Quod quam præclarè præstiterit hactenus egregius Juvenis, Johan. Seiffartus Ulmensis Suecus, ostendet posteà finitis pomeridianis sacris Oratione Latina, quam de *Diaboli astu, quo oppugnaturus Ecclesiam Turcarum Tyranni Pontificisque Romani vires conjunxit perpetuo hactenus*, recitabit. Quæ utilissimarum rerum expositione cùm sit referta admodũ, & fructus præterea Lipsiensis Victoriæ (cujus memoriam nuper solenni festivitate celebravimus) modestè perstringat, Vestrum omninò fuerit, dicto tempore ac loco convenire frequenter, & ei benevolam auscultandi operam navare. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica XVII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CXXIX.

CUm mense Septembri proximo memoriam Lipsiensis victoriæ, superiore anno partæ, celebraremus, & Deo immortali pro summo illo ac inæstimabili beneficio gratias redderemus ac laudes, nemo, opinor, nostrum fuit, qui non vota ac preces ad eundem Deum Opt. Max. conciperet, ut ad successus maximos majores accederent, & nos propediem victis ac debellatis hostibus, restitutaq; pace, novam lætandi ac gratulãdi materiam haberemus. Ac videbamur equidem rem factam propè habere potuisse non ita pridem, cùm ad oppidum Misniæ, Lucam, à Sereniss. ac Invictiss. Principe, Dn. Gustapho Adolpho, Magno Suecorum, Gothorumq; ac Vandalorum Rege, ita fusi ac victi hostes, ut nullum ipsis præsidium aliud, quàm in fuga restaret; nisi ipse Ducum Ductor, ipse incomparabilis Imperator cui fortunas, & conjuges, vitamque nostram & libertatem non inviti debemus, in ipso prælio pugnando fortissimè occubuisset, Deo, cui militaverat hactenus, sanctissimam animam, nobis præclaram victoriam reddens? Quo maximi Regis casu quam universæ Germaniæ, quà meliores sequitur partes, concussæ res afflictæq; sint, quotusquisque non videt? Quamvis igitur hoc turbatissimum tempus nostrum consilium magis, quàm fletum expetat; tamen impietatis inexcusabilis fuerit, Servatoris communis mortem indeploratam relinquere, nec ullum doloris ac luctus publicè documentum dare. Quapropter favemus instituto Ornatissimi Juvenis M. Nicolai Spechtii Revalia Livonii, qui funebrem Orationem ad H. II. posteà memoriæ sanctæ Regis sui in Auditorio majore recitare constituit, & eum mactum virtute, & hac in Dominum devotione laudabili esse jubemu-

mus. Vos verò adhortamur ut dicto tempore recitaturo adesse, & pro ingenii copiâ de summo Principe eleganter & doctè disserturum benevolè audire ac auscultare in animum inducatis. Dulcius quidem esset nil præter victorias triumphosque audire: sed tamen & voluptatem, mœstam licet, habebit, neque hîc suo officio defuisse. Deum oramus, ut ipse nostrum vulnus obliget, ipse plagam nostram sanet. Neque enim ulla est salus præter ipsum. PP. Dominica II. Adventus Anno M DC XXXII.

CXXX.

DIgna omninò judicanda Poëtis est, quæ ab ingenuis & liberali indole præditis adolescentibus pertractetur. Expolit enim ea mirificè animum, & quod in eo asperum incultumq; est, levigat quasi & corrigit, & ad leporem quendam amœnitatemq; perducit. Ita verò ei studendum est, non ut laborem nostrum & operam occupemus in nugis, aut aliis rebus istiusmodi, quæ corrumpendis bonis moribus sint, & honestati adversentur; sed meminerimus ejusmodi nobis esse condenda carmina, quæ laudes & Dei & Virorum virtute Illustrium prædicent, & utilissimarum rerum conservent memoriam. Quod ut probè intellexit Ornatiss. Juvenis Christianus Keimannus Zittâ-Lusatus, ita id diligenter quoque observavit hactenus, cùm animi gratiâ id studii genus revocans aliquid temporis in conscribendis carminibus collocaret. Ut nuper, cũ Nativitatis Christi Historiam Latino carmine, eoq; heroico, explicare in animum induxisset. Quod ipsum carmen cum finitis sacris pomeridianis in Auditorio majore publicè posteà recitaturus sit, Vestrum est, eò frequenter vos convenire, eiq; benevolam attentamq; in audiendo navare operam. Nihil profectò jucundius suaviusque homini Christiano esse potest, quàm scire, Deum natum esse hominem, idq; propter homines, sive ut Deos faceret homines, h. e. gaudia, quę possidebat solus, nobiscum communicaret. Quod si delectat animum movetq; magis carmen numerosum ac elegans, quàm libera solutaq; oratio; minimè omnium ludetis operam, si Keimanno nostro promtè ac prolixè adfueritis. Id igitur ut faciatis, sedulò vos adhortamur. PP. Dominica ultima Anni, M DC XXXII.

CXXXI.

MEdicæ arti tantum tribuerunt veteres, ut ejꝰ originem ad Deos referrent. Proculdubiò, quòd existimarent multò præstantiorem ac excellentiorem ejus esse rationem, quàm quę humani ingenii industriâ reperiri excogitariq; potuisset. Ad eam itaque cum applicuisset animum egrégius juvenis, Ægidius Strauchius Oschatziens. non indigna Patre Clariss. proles, minimè sibi ita in in ea versandũ statuit, ut literarum rejiceret studia; inprimis verò eloquentiæ nullam haberet curam. Non ignorabat quidem *mutas artes* de Medicinâ sapientiss. Poëtam dixisse alibi; & probè norat, quod verus Græcorum versus monet Ἰατρὸς ἀδόλεσχος νοσοῦντι πολλὸν ὀνώ: nec non existimabat verissimum, quòd jactitasse Empiricos olim Celsus refert, *morbos non eloquentia, sed remediis curari*; potior tamen ipsi Hippocratis, potior Galeni autoritas fuit: quorum uterq; ad summam artis scientiam, eruditionem quoq; incredibilem, atq; insignẽ dicendi ac copiosam adjunxit vim: iste autem & peculiari libro ad complectendas animo literas & disserendi comparandam copiam discipulos suos exhortatus est. Quem prudentiss. doctissimumq; virum ubi potius audiendum censuit, quàm illos ruditatis atq; infantiæ patronos. Nequaquammanu perpetuo utendum Medico, sæpe & lingua opus est. Præcipuè, si cum morosis ipsi ac tristibus negotium sit: qui

ut ferri ſibi patiantur auxilia, ac velint ſervari, eloquentia non rarò & quadam callida verborum ſuadâ impetrare oportet. Jam incidunt dubiæ ſæpius, & intricatæ atque obſcuræ quæſtiones, quas explicare & illuſtrare commodè ſatis, dicendi & diſſerendi deſtitutus copiâ, nunquam poſſit. De quibus omnibus cùm ſecum cogitaſſet maturè Strauchius noſter, probè cavendum ſtatuit, ne elinguis ac mutus ad divinam hanc & præſtantiſſimã artem accederet. Cujus quidem ſtudii ſui publicè poſtea exhibere ſpecimen conſtituit ſecum, excitaturus orationem, quam *de præſtantia & excellentia hominis* domi elaboravit. Et qua de re alia verba potius faceret ſtudioſus Medicinæ, quàm de ea circa quam unicè omnis ejus opera ſtudiumque occupatur? Quam quidem quò admirabilem magis divinamque advertit, eò magis & de nobilitate ac excellentia artis ſuæ certus redditur. Quid quod nil aliud hominem liberalem atque ingenuum magis deceat, quàm ſemetipſum non ignorare. Quò illud antiquæ ſapientiæ præceptũ pertinet, quò jubemur, ut ſeſe quisque cognoſcat. Quod etſi Socrates, & qui in ejus educati familia, ita interpretentur, quaſi autor illius ad animorum noſtrorũ cognitionem tantum nos adhortari voluerit: (quod homo id verè eſſet, quod eſſet ſuus cuique animus) rectius tamen Tullius, ad animi pariter corporisque notitiam id intelligendum, exiſtimavit. Quamvis enim animi noſtri conditio divina plane & admirabilis ſit, & digna, quæ inveſtigetur præcipuè & cognoſcatur: tamen & corporis noſtri ſtructura, tam concinna ac elegans, tam ſummo ac prudentiſſimo artificio inſtituta contextaq; eſt, ut ipſa quoque incredibilem admirationem tollere, ſummum noſcendi nobis injicere debeat ſtudium. Quocirca non tantum de admirabili memorandi vi, & cogitandi ac inveniendi facultate, cæterisque divinis plane animi noſtri operibus verba facere Strauchius noſter inſtituet; ſed & omne textum noſtri retexet corporis, ac ſingula ejus membra adeò & partes accuratè conſiderabit. Cujus præclaros conatus cum veſtro favore dignos cumprimis ſtatuamus; recte ac ordine facietis, ſi finitis ſacris pomeridianis frequentes in Auditorio majore conveniatis, benignamq; dicturo navetis operam. Qui certè ita ſuas ſuſtinebit partes, ut non jucunda modò narrationum varietate, verborumque lepore ac elegantia vos delectare mirificè, ſed utiliſſimarum etiam rerum cognitione inſtruere queat. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXII.

SIc pietati ac religioni deſtinatus hic dies eſt, ut interim etiam ingenio literisque locus ſit. Quæ præclarorum facinorum famam narrando ad poſteros proferunt, ſicut eorum ſucceſſus felices Deo imputat pietas, & ei laudes ac gratias canit. Plura apud occupatos gaudiis loqui non licet. Monemus breviter, Clariſſimum noſtrum Collegam, Auguſtum Buchnerum Poëſ. ac Eloquentiæ Profeſſor. Publ. finitis ſacris pomeridianis Oratione Panegyrica in templo arcis recitanda, præſentem ſolennitatem honeſtaturum. Quem ut benigne & prompte velitis audire, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ipſis Solennibus VII. iduum Septembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXIII.

JAm olim conſuetudo tenuit, ut magnorum Principũ res, quos Deus quaſi Soſpitatores communes ac Servatores miſit terris, cum levandi miſeri, & vi ac violentia preſſi

preſſi atque afflicti erigendi ac recreandi eſſent, non modò Hiſtoriarum monumentis, ſed omni ſtyli genere celebrarentur. Quò ab oblivione vindicaretur eorum virtus eximia, & in exemplum poſteris traderentur, quæ præclarè geſſiſſent pro publico. Et quoniam Sereniſſ. Elector voluit, ut nudius tertiana ſolennitas tum orationibus tum Carminibus quoque celebraretur, rem ſua pietate dignam facturum ſe exiſtimavit Ornatiſſ. Juvenis M. Michael Hahn Chemnicenſis Miſnicus, P.L. ſi de ſtudiis ac eruditione, quam eſſet in Literis, adjuvante liberalitate Principis conſecutus, aliquid in publica iſta gaudia, teſtamque Panegyrin conferret. Conſcripſit itaque domi facili venâ carmen Græcum Heroicum, quo duo illa celeberrima prælia, in Miſnia noſtra duobus annis commiſſa, alterum quidem ad Lipſiam, noviſſimum propè Lucam; magnificasque, quæ conſecutæ ea ſunt, victorias, merita laude proſequitur. Id noſtra impetratâ veniâ ad craſtinum diem, ſi dederit Deus, Hora IX. in Auditorio majore recitare cõſtituit. Quod inſtitutum ejus quò magis probandum & omni favore, proſequendum eſt, hoc ſtudioſius ei vos dare audiendi operam oportet. Quid quod & Græcis Muſis tribuendus hic honor: quæ alias ferè frigent hodie & jacent, trahendæ à tenebris, & vindicandæ à ſitu, quo preſſæ haétenus viluerunt. Magna Latinarum literarum utilitas eſt: magnus iis deferendus honor. Sed quicquid ibi ad ſapientiam atque virtutem diſcitur, & omne Græcorum hauſtum fontibus eſt, & derivatum. Ut nihil nunc dicam de ſermonis elegantiâ, & ſuada dictorum, quæ primum nata apud Græcos, & inde Romam deducta eſt. Ita igitur colemus Romanas literas, ut & parentem earum Græciam ne faſtidiamus. Quod qui faciunt, ad aliquam inſignem eruditionem adſpirare vix poſſunt. Quod cavebitis, vel Hahnii noſtri ſequuti exemplum: quem eras, cum Deo, benevolè audietis dicentem. PP. Dominica XII. poſt Trinitatis, Anno gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXIV.

QUi poſt perendium, ſi DEUS dederit, affuturus eſt dies, ejusmodi rei nobis reducet memoriam, quæ diſpares poſſit miſcere affectus, & largam gaudendi pariter atque mœrendi ſuppeditare materiam. Neque enim latére quemquam arbitramur d. VI. Novembris ſuperioris anni, hoſtilem exercitum, qui bonam hacten⁹ partem Miſniæ rapinis, incendiis, cædibus turbarat miſerè atque vexarat, ad oppidum vicinum Lipſiæ, Luzenam, prælio acieque victum & profligatum, eo tamen extincto, cujus auſpicio ac ductu ea inſignis parata victoria, & noſtra omnium libertas ac ſalus ſervata fuit. Idcircò quantũ lætitiæ ac gratulationis concitatura in reminiſcentium animis hæc tam præclara victoria eſt, tantum & acerbiſſimi deſiderii ac luctus fatum invicti Regis, & quo majorem armis ac pietate principem ætas noſtra non vidit, accendere poſſe, quotusquisque non intelligit? Etſi enim plorando & lamentando ad ſummam rei nihil proficimus, nemo tamen tam durus ac ferreus unquam ſit, qui ſiccis oculis, & ſine quodam doloris ſenſu de ejus morte cogitet, qui tam præclare meritus de univerſo orbe Chriſtiano, & ſua divina virtute dignus videbatur, uti perpetuò viveret, certè non niſi ſerus excederet rebus humanis. Omnium tamen rectiſſimè facient, qui admirabuntur eò die Invictiſſimi Suecorum, Gothorum & Vandalorum Regis Divi Guſtavi Adolphi virtutes incomparabiles, & ita nullis unquam laudibus deprædicanda ſatis merita, quibus Germaniam, & totam Rempub. Chriſtianam ſibi obſtrinxit, grata commemoratione

propagare ad posteros, & ab oblivione vindicare, quacunq; ratione poterunt, contendent. Neque enim aut major aut verior honor exhiberi mortuis potest; quàm qui in admiratione virtutum positus, quæ in omne ævum deinceps præclara exempla dividant. Quod cum non ignoraret Eximius ac præstantiss. Juvenis Dan. Sandovius Megapolit. orationem ab se privatâ conscriptam operâ ad dictum diem publicè recitare constituit, & eâ maximi Regis memoriam venerari. Ut mortuum quoq; ne negligeret, cui viventi & tantas, quas persequetur dicendo & celebrabit, gerenti res inter officia Palatina affuit, &, quamvis togatus miles, militavit. Ac excitare quidem vestrũ studium nostris verbis, & ut dicentem frequenter ac benevolè velitis audire opus non erat; cum sua cuique pietas plus stimuli ac incentivi præbere posse videretur; tamen ne quid à more & consuetudine Academiæ alienum committeremus, nõ præter rem videbamur facturi, si ea de re vos diligenter adhortaremur. Quocirca vos admonemus, ut ad d. VI. Novemb. H. IX. matutinâ in Audttorio majore convenire frequentes, & eo, quo par est, silentio ac benignitate dicentem prosequi vestri cumprimis officii fore existimetis. PP. III. Novemb. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXV.

POst cæteros, qui Invicti Herois, D. Gustaphi Adolphi, Potentissimi Suecorum Gothorum & Vandalorum Regis laudes orationibus suis publice celebrarunt hactenus, Reverendus tandem & Doctus vir M. Johan. Hertwizius ad S. Stephan. Majorem & Dom. Apollinarem in Monte-Ventoso Neo-Pragæ Expastor, & Consistorii Ordinum Exassessor, conscendet hodie cathedram, idem argumentũ persecuturus. Quãvis enim easdem sibi perstringendas res eadiem ite um encomia clementiæ, fortitudinis, pietatis, & reliquarum virtutum, quæ admirabilem olim reddiderunt maximum Principem, nunc autem tam desiderabilem omnibus faciunt, videat; minimè tamen ignorare potest, tantum illarum omnium in Rege affuisse modum; ut neque comprehendi à quoquam satis, qui minor eo, ac eò nec verbis exprimi, licet iterum sæpiusq; de iis verba fiant, unquam possint. Ac illis quidem, qui eloquentiæ ingeniiq, affectant laudem, danda cumprimis opera est, ut nova ac integra, & tacta à nemine hactenus in medium afferant: cæterum qui pietati cumprimis student, de illo parum anxii sunt, & vel tractata sæpius repetunt, modo affectui studioque suo erga bene meritos satisfaciant. Neq; verò Hertwizius aliâ causâ dicendi has partes in se suscepit hodie, quàm ut ostenderet divina beneficia Regis, quæ in Ecclesiam Orthodoxam inusitato exemplo contulit, minimè apud se ingrata esse ac irrita. Quãquam & ejus oratio ita comparata est, ut licet eadem, quæ alii attulere hactenus, & ipsa expositura sit, tamen ingrata & injucunda auditu fore minimè videatur. Nempe & eosdem cibos sæpius non gravamur apponi, modò condimenta varient atque divertant: quod quidem ille noster hîc studiosè operam dedit. Quare non malè merebimini de vobis, si recitaturo postea adsitis frequentes. Idq; ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica Adventus, Anno recuperatæ gratię, M DC XXXIII.

CXXXVI.

GRatulandum profectò Academiæ nostræ, quod inter istos armorum strepitus & tempestates bellorum, ad quas non mediocriter certè trepidatur passim, nondum decora ingenia desunt, quæ post præclaras artes alias ac disciplinas, quibus sapientiæ

entiæ parantur animi, eloquentiæ etiam attendant: ut non de rebus gravibus modò ac necessariis ad instruendam & excolendam vitam humanam, ornare & copiosè differere; sed & Principes viros, & de communi re clarissimè meritos posteritati dignis commendare laudibus possint. Quò sicut merita eorum ac beneficia æterna sunt, ita & ipsi immortales fiant commemoratione virtutum, quibus freti, tam magnas atque ingentes res, cum viverent, gesserunt. Etenim nemo vestrûm ignorat unum ac alterum Nobiliss. ac florentiss. Juvenes sacratissimam Invicti Herois Dn. Gustaphi Adolphi Suecorum, Gothorum & Vandalorum Regis memoriam, qui sub hoc ipsum tempus superiore anno glorioſam mortem oppetiit, politis & doctis orationibus diebus proximis recoluisse. Iis igitur se hodie adjuncturus est, Johan. Wolffgangus Behr Lucenas, genere & eruditione eximius; ut sicut iis dem tenebatur studiis, ita & pietate pareret. Quo eum præclaro ac generoso animo ut mactũ esse jubemus meritò, ita vos adhortamur sedulò, ut postea finitis sacris pomeridianis de Regis maximi laudibus declamaturum publicè frequenti officio velitis prosequi, benevoleque audire. Quæ res & digna cumprimis vestrâ in Regem maximum pietate est, & plures fortasse alios excitabit, ut in ejusmodi meditationum genere, honestissimo pariter & utilissimo, navare operam velint. Quod & honorificum erit Academiæ, & ipsis, qui in hoc stadio desudare voluerint, laudem pariter ac fructum feret. Nos precamur, ut hæc felicitas nostra diuturna nobis & stabilis sit, & incrementa quotidie capiat cum Reipub. bono. Quod futurum speramus, si positis armis, & reconciliatis animis bonâ fide, pax & tranquillitas patriæ tot annos afflictæ miseris modis ac divexatæ, redeat, & omnes bellorum tumultus facessant procul. Quod sicut unius Dei munus est, ita ut ab eo impetremus, votis assiduis suppliciisq; eum orare ac deprecari oportet. PP. ad d. XVII. Novembr. Anno recuperatę gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXVII.

AD diem quartum exibit annus, quod Sereniss. ac Potentiss. Princeps ac Dominus, Dom. Gustavus Adolphus D. Gr. Suecorum, Gothorum ac Vandalorum Rex, in memorabili illo ad Lucam prælio fortissimè pro vera religione & libertate nostrâ pugnans, oppetiit, clarissimamque victoriam suis reliquit. Nam quod injicere metum aliis, & debilitare atque infringere pugnantium animos plerumque assolet, id irritavit eo tempore maximè, ac quodam honesto, ut sic dicamus, furoris percussit genere, ut nollent cessare pugnando, priusquam hostem fugientem cernerent, depulsumque helli aream, quam summus Ducum semel, cùm caderet, presserat, & moriendo veluti fecerat suam. Existimavit autem M. Johannes Segerus P. L. & Oppidani Ludi Moderator, eximiâ eruditione Ornatiss. Vir atq; de adolescentiæ studiis tot annos haud pessime meritus, in pietatem suam peccare se, si absque honore, & per silentium hunc diem effluere sineret. Conscripsit igitur domi suæ orationem funebrem, quâ omnem vitam Regis maximi à cunis usque exorsus prolixè & copiosè (nam quis de tanto Rege pauca possit dicere?) persequitur, decantando laudes ejus pariter, & deplorando ejus mortem. Nam quantum in isto Heroe universa amiserit Christiana res, quotus quisque non videt? Digna profectò Viri pietas, quæ boni cujusque ac pii juvetur calculo, studio provehatur. Quocirca cùm eam ipsam orationem ad diem post-perendinum,

Horâ

Hora I. pomeridiana in Acroaterio majore recitaturus publicè sit, vestrum cumprimis fuerit, *cives Academici*, ei actui interesse frequentes, & ea, qua par est, attentione ac benevolentia prosequi dicentem. Non jam conscendit primùm cathedram: spectata jam olim vobis ejus virtus atque facultas dicendi est, qua in utroque sermonis genere pollet. Itaque opus non est, ut ambitiosa diligentia hunc Oratorem nostrũ vobis commendemus. Tuebitur certè, quicquid antea meruit laudis, & vel augebit. Quamquam hîc non tam eloquentiâ, quàm pietate voluit censeri. PP. Dominica XX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXVIII.

DUodecimus ipse dies est, quod M. Johannes Segerus P. L. & Oppidanæ Scholæ Moderator, de Sereniss. ac Invictissimo Suecorum, Gothorum, & Vandalorum Rege, Domino Gustapho Adolpho, cujus incomparabiles virtutes & plane communem modum transgressas, omnis ætas mirabitur & immortali laude vehet, verba publicè fecit. Meministis autem tum per angustiam temporis, quod in se receperat pensum absolvere penitus non potuisse, & bonam ejus partem in aliud reservasse tempus. A nobis autem cùm superioribus diebus peteret, ut quod reliquum esset, ad diem proximum Mercurii expediret, causa non fuit, cur ejus voluntati vellemus deesse. Quocirca monemus cives nostros, ut ad dictum diem H. I. pomeridiana in Acroaterio majore convenire frequentes, dicturoque, quæ restant de Regis invicti laudibus, benignam operam navare velint. Et cui fastidio sit, ejus vel sæpius audire laudes, cujus omnes beneficiis cum singulari voluptate quotidie fruimur? PP. Dominica XXII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CXXXIX.

ETsi præcipua perpetuaque dicendi solennitatibus publicis materia, ipsa festivitatis causa est; tamen alterius argumenti quoque orationibus esse locus potest, si non plane alienæ sint, & extra oleas, quod dicitur, evagentur. Nam in lætitia communi luctus & planctus instituere; aut in mœrore atque tristitia publica, tripudiare ovando & exultare, non tam ineptum, quàm stultum atque ridiculum esset. Est quidem non tam effœta & sterilis res eloquentia, ut de una eademque re, nisi semel, bene dici non possit: tamen præclarè semper dicere de negotio, quod aut ipse, aut alii tractaverint sæpius, paucis est datum. Itaq; & Ornatissimus Juvenis Joachimus Fabricius Neo-Angermundâ Marchicus, cùm in honorem præsentis Solennitatis pro data ingenii copia, aliquid instituisset conferre, pugnas victoriasque relinquere aliis, ipse Orationem Ebræam, qua Pietatem, ejusque studium commendaret, conscribere voluit, quam ad diem crastinum, si dederit DEUS, in loco his exercitiis destinato H. X. est recitaturus. Quæ res uti per se digna laude nostra & studio est, ita optimi Juvenis indolem mirificè commendat. Nam quibus capimur maximè, de iis etiam gaudemus loqui. Sicut vinosum Homerum arguerunt veteres, quod vini laudes prosequutus esset. Quare Fabricius etiam videbitur pius, quòd pietatem præcipuè sibi sumsit laudandam. De qua hoc tempore dicere tempestivum cumprimis. Pro pietate enim in hanc bellorum descendimus aleam: & ei quod sine impedimento ac metu vacare nunc licet, armorum nostrorum felicitati, quam adspiravit Deus, debetur. Nec sarta nobis & integra

gra

gra erunt diei maximi decoraque ac munera, niſi incumbamus ſeriò aſſerto magnificè pietatis bono: quâ ſola placari Deus ac conciliari nobis poteſt, ut vel armorum labores, ut cepit (ſi aliter nobis conſtare quies ſecuritasque haud poteſt) proſperet; vel pacis amorem mature bellantium animis induat, qua feſſa tot malis & exanimata reſpiret patria, viresque ac ſpiritum recuperata tranquillitate recipiat. Nunc vos monemus, ut adeſſe dicturo, eumque benevole auſcultare velitis. PP. ipſo VII. Septemb. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CXL.

HOdierno die, tertiò, quod patriæ bene vertat Deus, ſolennitate anniverſariâ celebratur memoria Lipſienſis victoriæ toto orbe Chriſtiano decantatiſſimæ & Illuſtriſſimæ. Ex ea enim reſpirare primùm afflictæ mirum in modum vexatæque Eccleſiæ res; primùm tot populi provinciæque de libertate ſuâ bene cœperunt ſperare. Neque enim Miſnia tantùm Saxoniaque noſtra levata mirificè ac recreata tum eſt, ſed quicquid regionum vicinarum ad ipſum Oceanum uſque Balthicum pertinet, redditum ſibi & refocillatum veluti fuit. Quocirca cùm Pomeraniam etiam ſuam ſenſiſſe emolumenti plurimum inde ac commodi egregius Juvenis David Mexius, Stralſundenſis, intelligeret, rem dignam pietate ſuâ ſe ſuſcepturum ſtatuit, ſi magnitudinem & excellentiam hujus victoriæ Latinâ oratione explicaret. Videbat obtinere jam olim, ut iſtiusmodi magnæ & dignæ omnium ſeculorum memoriâ res, non modò pictorum & ſtatuariorum operâ, ſicut adminiſtratæ ac geſtæ eſſent, ſpectandæ exhiberentur hominum oculis, verum Poëtæ quoque & Oratores hic aliquas, & penè præcipuas agerent partes, qui multò melius certiusque, quàm ulli alii, eruditi ingenii ope facta ingentia ad poſteritatem transmittere, & quaſi perennitati conſecrare ſolent. Nam ſaxa & picturarum imagines, ſi nulli alii caſus, quibus infinitis expoſitæ ſunt, ipſa vetuſtas tamen atterit ac tollit, unde ſcripta præclara robur & vires ſumunt quodammodo, magisque nitent ac magis. Dum, qui in illis ſpirat genius, ſeſe quotidie reparat, atque eorum veluti utitur laude, in admirationem ſui quos ſemel traxit. Cæterùm cum hanc orationem ſuam ornatiſſimus ac liberaliſſimus Juvenis ad d. craſtinum horâ IX. matutina in Acroaterio majore, quod in Collegio D. Friderici eſt, recitaturus ſit noſtra venia, veſtrum erit, eò frequentes vos convenire, benignamque audiendi navare dicenti operam. Nam ſicut hoc inſtitutum Maxii omninò ſanctum ac pium eſt; ita cumprimis id omni favoris ac benevolentiæ genere proſequi oportet. Quod reſtat Deum Optimum Maximum veneramur ſupplices, ut hujus diei gaudia ac beneficia propria nobis ac perpetua ſint: utque, qui in præſenti felices armorum ſucceſſus canimus, pro reſtituta ubique pace & tranquillitate communi omnium plauſu ac gratulatione ſolennes gratias mox perſolvamus! PP. ipſo VII. Septembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CXLI.

CRaſtinus ipſe dies eſt, quo ante hos duos annos Sereniſſimus ac Potentiſſimus Suecorum, Gothorum & Vandalorum Rex, Divus Guſtavus Adolphus invictam illam animam pro incolumitate harum provinciarum, pro libertate Germaniæ & veritate cœleſti in memorabili illo ad Lucam prælio fortiſſimè pugnans, Deo conditori optimo reddidit. Quem ſi liceret noſtro nobis redimere ſanguine, & reſtituere in vitam maximum ſeculi noſtri Principem, quoquisque eſſet, qui non ultrò in ſe has pie-

tatis partes susciperet? Nunc cum per conditionem humanam id fas haud sit, oportet omninò sacrosanctum ejus habere nomen, divinaque in nos ab eo collata merita, ab oblivione ac situ, quàm pro se quisque poterit, vindicare. Quamquam per se majora illa & excellentiora sunt, quàm ut à vastitate temporum hauriri & superari unquam possint. Sed alia ratio, quâ pietatem nostram incomparabili Heroi probemus, & pro tot maximis beneficiis reddamus gratias, nobis haud suppetit, quàm ut, quantum proficere humani ingenii industriâ, valereq; vox potest, inusitatas ejus virtutes ferre perpetuis laudibus & æternitati temporum consecrare studeamus. Quo consilio Nobilissimus Juvenis Johannes Georgius à Dolau Eques Misnicus, superioribus diebus Orationem Latinam composuit; quam recitaturus ad diem crastinum est in Auditorio majore, ut invictissimi Regis memoriam pro sua virili veneretur. Est eloquentiæ studium proprium iis jam olim, qui nati loco nobili, & in spem Reipublicæ adolescunt. Neque enim alii temerè flectant regantque facilius mortalium animos, quò volunt, & profectura atque salubria iis persuadeant, quâ delenifica oratione qui valent maximè, & efficace peritaque facundia præstant. Qua sine vix administrari magnæ ullæ feliciter res, & ex utilitate nostra confici possunt. Quod animadvertens magnus ille Julius, fundator Romani Imperii, cùm Octavianum Augustum, quem sibi filium adoptaverat, & successorem Imperii destinaverat, dignis tantâ fortunâ artibus erudiri vellet, eloquentiâ cumprimis, & militari scientiâ, quod Dio, luculentus & gravis auctor testatur, imbuendum peritissimis magistris tradidit. Quocirca & Nobilissimus Juvenis, cum induxisset in animum paternæ vestigia gloriæ, & sibi quoque ipse parare decus præter illud, quod à majoribus accepisset suis; suarum partium esse statuit hactenus, ita tractare Juris studium, in quod diligenter incumbere solet, ut aliquid operæ & in dicendi ratione poneret. Neque enim ignorabat Nobilissimum Patrem his artibus ad summas dignitates aspirasse jam olim, & hodieque censeri in primis. Ita verò existimabat, periculum hujus studii in nobili & generoso argumento sibi faciendum esse. Quam notam nulla materia alia ferræ præ se majore videbatur jure, quā quę ad tanti Regis laudes faceret. Vestrum itaque est favere Nobilissimi Juvenis conatibus, finitisque sacris matutinis diei crastini post H. IX. in loco his exercitiis destinato convenire frequentes; benevoleque audire dicentem. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. VI. Novembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CXLII.

REsurrectionem carnis rident pagani, impugnant hæretici, soli credunt & sperant Christiani. Atque id meritò, cum solis his etiam sit cognita veritas: quam illi, & ignorarunt infeliciter, & persecuti furiosè sunt: cùm nulli patescere hominum nisi Deus revelaverit, possit, quo solo magistro Christiana philosophia instruitur. Immortales esse animas Pythagoras, & alii Sapientes Græciæ statuerunt: sed recuperaturas corpora, in quibus hospitatæ antea fuerint, somnio vanius existimarunt. Quanquam apud Platonem nescio quis Eres, qui diu mortuus fuerat, in vitam redit, ut animarum scilicet statum, quo sunt ad inferos, differat. Apud Poëtas quoque non nemo redonatur vitæ, Orcoque reducitur, unde iidem tamen negant redire quemquam. Ut cœci homines, dum ex altera parte refutant verum, ex altera astruant: atque sic tamen

ei,

ei, sed nescientes, testimonium perhibeant. Hæretici aut planè in lucem reversurum negant, quod semel cecidit, corpus; ac animas modo in totum opinantur mortales, modò eas tantùm, quæ fide ac pietate exciderint: aut nescio quod novum ac planè aliud, totumque in spiritum mutatum corpus surgere somniant. Longè aliud idem & Rex & Vates, Ebræus, tum ex eadem gente alius amicus Dei persuasus fuit. Nec dubitare nos Sacramenti nostri auctor sinit. Qui idem illud, quod in cruce pependerat corpus, quod fossum clavis, insignitumque non uno vulnere erat, de tumulo retulit, aperiens viam, quâ & nos erumpamus olim, ac in æternam vitam, ejus secuti vestigia, penetremus. Quem glorioſiſſimum Servatoris triumphum, & maximam spei nostræ partem, Ornatissimus Juvenis David Gensereff Fribergensis, Latinâ Oratione prosequutus est. Ita quidem, ut dignam statuerimus, quę publicè recitaretur. Amplectenda ingenia sunt, favendumque studiis: quâcunque possumus ratione, ut excitentur rursus, quæ per iniquitatem temporum jacere nonnihil visa sunt, & stabiliantur, quæ vacillabant. Quam ob causam frequentes convenietis ad H. II. pomerid. postea in Acroaterio majore Collegii veteris, & verba facturum benignè audietis. PP. Feria III. Paschatis Christiani, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CXLIII.

DE pugnis, ac prœliis victoriisque, alio tempore verba licebit facere, hodierna die non nisi de pace, cui sacrata quoque est, fœderibusque dicendum est. Quod multò ducendum amplius ac præstabilius est, quàm expugnatas captasque urbes, euàm inundantes cæde ac sanguine, & latè aggestos cadaveribus campos jactare magnificè ac celebrare. Est quidem jucundum perquam gratissimumque spectaculum victum ac debellatum hostem cernere; idipsum tamen cùm sine nostrorum damnis ac cladibus obtineri haud possit, parum sincerum nobis & solidum satis gaudium erit: dum sumtæ ultionis voluptas nunquam implebit animum, quin æstimet juxta, quanta bonorum jactura paratum atque redemtum sit, quo fruitur in præsens. Quid quod miscere atque vastare ferro omnia, ac fundere adeò ac profligare hostem ministri felicis ac Ducis potius, quàm magni Regis ac Principis opus est. Cujus præcipuæ partes sunt, felices ac florentes reddere, quibus præest. Quod per bellorum tempestatem ut obtinere vix licet; ita proximum maximumque regentium fuerit, modum finemque statuere armis, & paci morem imponere. Tam diuturnis & contumacibus hactenus bellis conflictati sumus, ut ipsum propemodum pacis nomen obliteratum in animis hominum atque deletum sit. Sed ad quietem atque concordiam cum signum ingens non ita pridem sustulerit DEUS; monendi & excitandi omninò animi sunt, ut & agnoscant beneficii hujus magnitudinem, & rectè usurpent. Nam dare plerisque mortalium verba felicitas solet: & blandiente obrepens dulcedine corrumpit initio animos, deinde evertit. Sed illas partes cùm Vir Clarissimus, Amplissimusque, Christianus Taubmannus, Jur. Utr. Doctor & Professor Publicus communi nomine in se susceperit; vestrum, *(ives Academici*, erit, finitis sacris pomeridianis in templo Arcis frequentes adesse, & disserturo de pace inter Invictissimum Sacrorum Romanorum Imperatorem, Ferdinandum Augustum, & Serenissimum Ducem ac Electorem Saxoniæ, Dominum Johannem Georgium, inita, benevolam ac diligentem

operam navare. Ea quippe eruditio viri ingeniumq; est, ut nihil nisi præclarum atque non modò dicentem audire attentè; sed & Deo religionem animi approbare ac cultum. Qui quidem præcipuè flagitandus precibus & fatigandus assiduis est, ut ex hac pace, quæ extincta est, & Academiæ hujus & universæ Patriæ felicitas efflorescat. PP. ipso Dom. Johannis Baptistæ festo, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CXLIV.

TAntò præteriit Imperatores alios Hannibal, quantò Romanus Populus virtute atque prudentia gentibus cæteris superior fuit. Nam cùm vastaret Campaniam, cùm Romæ ipsi, imperii domicilio, imminere infestus, nunquam conseruit manus, quin victor superiorque discederet, & de invictâ Romanorum virtute calliditas Punica triumpharet. Huic cum animo agitanti bellum, quod inferret Italiæ, ingens prodigium per quietem apparuit: cum visus videre à tergo serpentem immensæ magnitudinis, qui infinita strage virgulta arboresque traheret: sequi deinde nimbos ac grandines & prodigiosorum fulminum terribiles tonitrus. Scitantem à Genio, qui sese à Jove missum Ducem profitebatur, ecquid portenderent, quæ videret, accepisse memorant, denotari calamitates belli, quod mox Italiæ illaturus esset: pergeret igitur, quo fata ducerent, nec scisciteretur curiosius, quæ caliginosâ nocte premeret Deus. Sit somnium ac visum nocturnum, quod de Hannibale Livius narrat: aut fabula etiam, quas plures sæpius antiquiorum rerum conditotes Historiis miscent: pulchrè tamen imagine ista atque præclarè, quæ universim bellorum ratio, ac, ut sic dicam, facies, videtur expressa. Quid aliud enim existimabimus bellum, quam immanem quandam terrimamque belluam, quæ virgultorum quidem haud tantum aut arborum strages exerceat, non pecudum ac armentorum dejiciat greges; verùm quæ integros populos, integra regna, integras orbis terrarum partes, depopuletur, vexet, evertat. Aut quandam diram & plusquam hibernam tempestatem, quæ cœlum misceat terrâ, & non tam segetibus aliquot & agris, sed universo propè humano generi exitium perniciemque ultimam intentet? Nam quæ bellorum negotia alia sunt, quam cædes, raptus, incendia, & quo nequissimum quemque furor suus malaque libido impellere solet? Quæ tum pulcherrimè geri putantur, cùm quam latissimè spargunt clades, & solitudinem inferunt populis, & quicquid restat, prosternunt ac ruunt. Qua de caussa, ut optimi quique ab armis aut abstinent penitus, aut non nisi summâ necessitate eò se patiuntur, ita pessimi contra ultrò corripiunt, & quasi invadunt. Nam quo plus viribus & violentiæ ibi permissum vident, hoc minus probitatem & innocentiam posse, nequissimè præsumunt. Mulierem quandam Hesiodus memorat, quæ nescio qua adornata pyxide demissa in terras à Jove, invexisset mortalibus omnis generis mala, qui agitassent ante:

ἄτιρ τε κακῶν, καὶ ἄτιρ χαλεποῖο πόνοιο
νόσων τ' ἀργαλίων, αἵτ' ἄνδρασι γῆρας ἔδωκαν.

Profectò putare possit aliquis tum primum cepisse bellum geri, & à Poëta quasi præfiguratum fuisse. Nisi credendum potius, toties Pandoram venire in terras, quoties bellum ingruit: cum nihil calamitatis aut cladis reperiri possit, quod non ingenti copia secum trahat. De quo ut cuivis dicere in promptu, ita multo tempore opus est, si persequenda omnia ducas. Quid quod inanis videtur verborum labor, ubi res ipsa oculos

culos cujusque incurrit & manus? Delegit tamen sibi materiam istam potissimum florentissimus adolescens, Godofrid. Schneiderus, Amplissimi Viri, Michaelis Schneideri Quæsturæ Wittebergensis Præfecti, filius, in qua ingenii vires & prima dicendi pericula experiretur. Nam qua felicitate indolis est, & vivacitate animi, minimè hanc relinquendam studiorum sibi partem statuit. Persuasus scilicet, exactam, & uberiorem paullò, atq; quam vulgus miratur, eruditionem in aliquem unum vix cadere, qui his non imbuit literis animum. Nec tam eximiam atq; præclaram operam cõferre posse in publicãrem, qui quidẽ prẽclaris doctrinis instruxisset pectus, sed destitutus dicendi artibus, dignis ac efficacibus verbis cogitationes suas explicare haud posset. Quæ ejus ratio ut nemini non, qui paullò prudentior est, probabitur facilè; ita æquum cumprimis ac par est, dicturo postea *de belli malis* omne favoris & benevolentiæ genus auscultando præstare. Et est tam eleganter, tam floridè scripta ejus oratio, ut quem non temere pœnitere possit temporis, quod huic acroasi impenderit. Quapropter ad illum actum ut convenire frequentes velitis in Acroaterio majore finitis sacris pomeridianis, maximopere censemus. PP. Dominica III. Adventus Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CXLV.

DUodecim tabularum, quibus antiquissima agentis Romanæ instituta continebantur, Lex fuit, *honoratorum virorum laudes in concione memorantor*. Honoratos viros appellat sapiens, qui honores publicos, seu dignitates consecuti essent, atque Rempublicam & magistratus gessissent. Quos illo tempore non largitionibus, aut aliis istiusmodi artibus malis; sed virtute, & ob collata in patriam merita, obtinebant. Cui quò magis quisque solebat studere, eò provehebatur quoque à suis altius, majorque & habebatur & erat. Rectè verò atque præclare prudentissimi homines providerunt, ut virtutes cujusque ac gestæ pro patria res quàm maxime omnibus innotescerent. Quamvis enim per se pateścant & nota sint facta publicè; tamen non semper perspiciuntur ab omnibus causæ, unde profecta. Quæ quamdiu latent ac fallunt, nec verè de magnitudine rerum judicari, & imitatio ipsa earum institui rectè vix potest. At mirum in modum naturas incendit egregias, æmulatio, virtutemque in nobis promovet. Quocirca, quo accuratius laudantur & commendantur viri Magni; eò magis & excitantur alii, qui non sinistra indole nati sunt, ad virtutes eorum sequendas & imitandas. Quocirca non Romanorum tantum, sed aliarum etiam gentium ratio fuit, ut quoties illustris virtus excessisset terris, illius laudes à præclaris ingeniis celebrarentur. Quod existimarent nullum majus præmium persolvi viris præclaris posse, quã quòd in conservatione nominis memoriaque virtutum statueretur, quæ altera quasi ipsorum vita est, per quam non minus quàm ante prodesse patriæ, nec tam de uno populo, quàm toto humano genere bene possint mereri. Quam ob causam institutum istud in Academias etiam, quæ quasi seminaria quædam aut officinæ ingeniorum sunt, introductum est: in quibus non heri aut nudius tertius demum magnorum virorum obitus disertis ingeniis dicendi materiam præbere solent. Quarum secutus exempla Ornatissimus Juvenis Henricus Conradi Geravienſis, ad proximum Jovis, si dederit Deus, H.IX. matutina, Orationem funebrem, quam Illustri ac Generosissimo Domino, Dom. Henrico, Jun. & hoc

tempore Seniori Ruthено Domino à Plauen, Domino in Graiz, Crannichfeld, Gerau, Schleiz & Lobenstein, &c. S. Cæsareæ Majestatis Consiliario, multis virtutibus maximis Heroi insigni, qui d. III. Mensis Decembris superioris anni post preces & hymnos vespertinos, apoplexia correptus obiit, composuit ac scripsit, in Auditorio majori recitaturus publicè est. Nam cum is ipse dies exequiis ejus destinatus; putavit omninò hanc pietatem deberi ab se Patriæ Patribus, ut partem illius luctus, quo obruta nunc illustris familia est, in eam quoque derivaret Academiam, quam Heros ille, cùm viveret, singulari semper studiô ac benevolentiâ esset complexus: ibique decantaret ejus laudes maximè, ubi non vanè de illis judicari soleret. Cujus institutum eò minus improbandum statuimus, quò magis semper existimavimus dandam nobis esse operam, ut inserviamus commodis gloriæque Illustris Domini, quò tanta virtutum decora, quæ in eo hactenus venerati sumus, maximè omnibus innotescerent, & quibus possent modis ab oblivione vindicarentur. Quapropter monemus *Cives Academicos*, ut dicto tempote in Acroaterio majore convenire frequentes, & Ornatissimo Juveni benevolam audiendi operam prolixe navare velint. Ad quod vos invitare poterit cum elegantia Orationis & ornatissima dicendi ratio; tum ipsa ejus pietas quoque. Etenim boni civis omninò est, nihil negligere, quod ad opinionem Domini pertineat. Eos verò, qui eruditis literis excoluerunt ingenium, cumprimis studere par est, amplificare eorum laudes, & lucubrationibus eruditis transferre ad posteritatem. Nam cùm fortunas & possessiones nostras, quin vitam ipsam denique suo quodam jure sibi vindicent Domini, quidni & eruditionem nostram iis cumprimis velimus impensam, cujus auctores non rarò existunt? PP. d. XXXI. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXXVI.

CXLVI.

VEtus Poëtarum Provincia est ab antiquissimis usque temporibus, magnorum virorum celebrare laudes, & quicquid illustris exempli eminuit, ac quasi transgressum conditionem communem est, perennitate carminum propagare. Ut habeant scil. elegantes animæ, non modò in quô honestè oblectent otium; verùm & quod sequantur postea, ac imitando rursus exhibeant. Neque enim hoc tantùm spectant sacri vates: ut suavitate numerosæ dictionis capiant animos, & quadam parum utili voluptate perfundant; sed uti vitam ac mores hominum ad veras rationes agendi instituant, adeoque virtutem eandem induant iis, quam canunt. Hoc nobilissima Poëtis Homeri; hoc divinum Maronis carmen pertractat & agit. Nec alio fine Sophocles, Æschylus, Euripides ingressi sunt scenam; quàm ut præclara facta Regum, aut scelera etiam, spectanda coram & intuenda populo proponerent. Illa quidem, ut pulchritudine suâ atque præstantiâ moverent ac inflammarent animos ad imitandum quæ admirati essent ante: hæc verò, ut deprehensâ & execratâ deformitate eorum justum odium adversus ea conciperent. Est enim magna omninò gravis atque ornatæ orationis potestas ac vis; & nescio quos tacitos stimulos, quas veluti faces habeant carmina, ut & altius penetrent animas, & vehementius eosdem incendant. Quo fit, ut sæpe melius de genere humano prudentes Poëtæ, quàm ipsi Philosophi mereantur, qui orti ex illis. Nam cum præceptis agant rem, & vetustatem orationis parùm curent, accidit, ut ratio eorum ferè ingrata ac inamœna sit, nec semper

per satis efficax, cum monstrent tantùm quid turpe, honestumvè factu fuerit; non flectant autem, &, vel invitent suaviter, vel cum auctoritate quadam deterreant. Contra ea, dum docent exemplis Poëtæ, quibus naturaliter capiuntur homines; atque hæc, non inornata ac nuda exhibent; sed floridâ & numerosâ oratione vestiunt, ac pingunt, fieri non potest, quin feriant illiciantque animos, ac hinc dulcedine subeant; hinc majestate percellant. Quot maximarum virtutum exempla in Illustri & Generosissimo Heroe, Henrico Rutheno &c. qui Decembri proximo decessit vita, effulserint, & famâ ipsâ constare potest, atque nunc nuper ex cathedra publica exequiali oratione explicatum est. Videbatur & Ornatissimus Juvenis Johannes Nollius Torgensis non certè acturus actum, si easdem Dynastæ Illustris manes heroico carmine salutaret. Neque enim ingens aliqua atque eximia virtus semel tota exponi, tota declarari ita potest, quin multa relinquantur aliis, quæ in ea admirentur & colant. Atque cùm inter cæteras res, quibus excelluit plurimos in ista fortuna ac præstitit Heros noster, magnum ipsius studium in literas, ac ingens bene de iis merendi cupiditas fuerit; non absre existimavit optimus adolescens, par esse cum maximè, ut omni literarum genere novi hujus Mecœnatis memoria celebraretur. Nam cum jamdudum & ductu naturæ, & certâ ratione propositi, sic ordinaverit studia, ut, aliquid temporis humanioribusquoque Musis & carminum amœnitati tribueret; eam potissimum sibi materiam deligere voluit, in qua periclitaretur ingenii vires, quæ & illustris maximè & propria Poëtarum cumprimis esset. Qui sui officii statuunt, non eos tantùm, quibus obnoxii beneficiis, aut quodam alio jure devincti ac obligati sunt, sed quamvis virtutem præstantem, peregrinam etiam, & minus domesticam, suâ venerari industria, & quantum possunt à situ atq; oblivione vindicare. Nostrum autem omninò est, favere exemplis egregiis, eorumque studere memoriæ; nec minus amplecti ingenia, juvareq; conatus, qui per se pulchri ac honestissimi sunt. Quapropter monemus Cives nostros, ad recitationem hujus eximii, neque abjecti spiritûs carminis, quæ postea finitis sacris pomeridianis instituetur in Acroaterio majore, ut frequentes conveniant, eique benevolè intersint. Nec injucunda enim erit hæc auscultatio; & ipsa illustris Dynastæ virtus efficere poterit, ut hoc officii genere prompte & perlibenter velitis defungi. PP. d. VII. Februarii, Anno recuperatæ gratiæ, M D XXXVI.

CXLVII.

COnscripsit orationem liberalis exercitii causâ *de artium & Philosophiæ in Iurisprudentia necessitate*, Jacobus Fridericus Æschard Lipsiensis, elegantem satis, & pro felicitate ingenii, qua præstat, disertam: quam postea finitis sacris in Acroaterio majore impetrata à nobis ea venia, publice recitare constituit. Nec inconveniens est, cumprimis hoc tempore, in argumenti hujus genere versari: cùm non paucos quotidie nullis propemodum literis, nullâ instructos Philosophiâ, irruere in Jurisprudentiæ sacraria, & cruda nimium ac impolita studia in forum videamus propellere. Quasi verò sine his opibus atque præsidiis, aut benè constitui judicia, aut rectè definiri causæ, aut vera consilia inveniri queant. Quod profectò Plato, doctrinæ atque ingenii princeps, recogitavit, opinor, cùm eas demum Respublicas felices beatasque diceret, quibus aut præessent docti ac sapientes homines;

nes; aut, qui præessent rebus, non parum studii in sapientia doctrinaque collocarent. Synesius, sectator Philosophiæ Platonicæ, nec eruditione tantùm, sed genere quoque ac dignitate inprimis clarus, in ea oratione, quam ad Pœonium, amicum scripsit, præclarè observat; Italiam magnam Græciam appellatam, eamque in nonam ætatem usque floruisse mirificè, cum eosdem haberet & auditores Pythagoræ, & Civitatum Rectores. Nec non ex Eleatica Schola, quæ fuit Athenis, prodiisse viros, qui pari honore & curâ literas atque Rempubl. tractarent. Quantus vir fuerit Cicero, quantasque res gesserit, non domi modò & in civilium negotiorum administratione, sed foris atque in bello, nemini humaniori ignotum est. Et tamen Quinto Fratri alibi diserte affirmat, se omnia, quæ consecutus esset, his studiis artibusque adeptum, quæ Græciæ monumentis disciplinisque tradita essent. Ex quibus constat, quantopere literæ ac disciplinæ Philosophicæ JCtis, & qui præficiendi Rebuspublicis, necessariæ sint. His mansuefiunt enim animi veluti & ad humanitatem mitigantur, ne indulgeant libidinibus pravis, & ab affectibus se in transversum rapi patiantur. Quos quidem, qui regere & gubernare non potest, is facile affliget negotia, & ad parandas præclaras res valde erit ineptus. Neque enim aut ipse inveniet vera consilia; aut si quæ explicanda sumserit, vix unquam perducet. Quocirca non imprudenter fecit ornatissimus Juvenis, quod hanc potissimùm elegit materiam, de qua nonnihil verborum faceret. Itaque cum hoc institutum ejus non modò omni reprehensione facile careat, sed & favore ac laude dignum sit; vestrum erit, ad recitationem hujus Orationis frequentes vos convenire, eòque attentos benevolosque animos afferre. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur, PP. Dominica Vocem Jucunditatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CXLVIII.

AN iis qui se divinis & illis sacratioribus literis aut dederint jam, aut dare deinceps constituerint, externe ac profanæ attingendæ etiam, & in Græcanicæ Philosophiæ studio aliquid operæ ponendum sit non hodie demum, aut majorum ætate, dubitari cœptum est; sed fuit quæstio hæc, & antiquissimis seculis controversa. Ex Augustino discimus exstitisse aliquos, qui nullâ omninò ad consequendam sapientiam divinam & intellectum veritatis cœlestis disciplina opus esse statuerunt, ac illud omne multò uberius certiusque à solo Deo impetrari existimarent. Nec est ignotum eruditis, quid Ambrosio & Hieronymo acciderit: qui cùm nonnulla de Poëtarum literis admiscuissent scriptis suis, traducti palàm, *candorem Ecclesiæ Ethnicorum sordibus polluisse*. Sed horum rationem superstitiosam magis, quàm veram esse, non illi tantùm, quos commemoravimus; sed alii quoque sancti Patres, penes quos maximè Ecclesiæ veteris auctoritas stetit, cùm exemplo, tum scripto & libris demonstrarunt abundè. Qui tantum abest, ut candidatos oraculorum divinorum ab omni seculari, ut appellabant, eruditione avertere arcereque voluerint; ut invitarint ad comparandam eam potiùs eosdem adhortatique sint. Non de Origene, non de Clemente Alexandrino, aut Tertulliano etiam hic quicquam dicam: qui ut magnam eruditionis divinæ laudem consequuti sunt; sic nihil propemodum in his prophanis literis ignoraunt. Potius est Chrysostomos, Nazianzenos, Hieronymos, Ambrosios, & infinita alia Ecclesiæ lumina, commemorare. Qui quam secuti studio-

rum

rum rationem fuerint, quibusque literis ac disciplinis dederint operam juvenes, quidq; voluerint facere alios, ipsorum opera abundè ostendunt. Exstat inter alias lucubrationes Basilii Oratio quoque ad Juvenes: quâ eos monuit, quomodò progrediendum ipsis in studiis esset. Hic docet quidem unius æternæ perpetuæque vitæ bona quærenda sectandaque esse cumprimis, eoque ducere sermones sacros; sed tamen priusquam profundam illarum sapientiam assequi possint, Poëtas quoque, Oratores, Philosophos tractandos esse: ut in umbris quibusdam ac speculis veluti aciem mentis exerceant: eos imitati, qui ad certamina cùm parare se volunt, ante in ludo exerceri solent: aut & tinctores, qui lanam priusquam intingunt purpurâ, succis quibusdam præparant, quò meliore deinceps fide tam pretiosus color hæreat atque perduret. Multa disertè, ut solet, in istam sententiam persequitur ibi doctissimus pariter sanctissimusque vir, suadens non modò, ut literas ac Philosophiam adolescentes imbibant, sed & demonstrans, quâ ratione in iis versandum: quæ omnia hîc adduci non possunt. Jam Augustinus, cui uni plerique plurimum meritò tribuunt, in iis libris, quos de Doctrina Christianâ inscripsit, in quibus Tractatorem, ut tunc loquebantur, sive Ecclesiasten, ut hodie vocamus, instruit, quantopere literarum Græcarum, itemq; Historiæ, Geographiæ, Physicæ, Astronomiæ, Dialecticæ, item artisq; dicendi ac numerorum usum in Theologia commendat; tum à Paganis Philosophis quæ tradita essent præclarè, non solum formidanda non esse, sed ab eis, tanquam injustis possessoribus, in usum nostrum vindicanda, quàm diligenter inculcat? Ita tamen, ut absit jactantia & fastus; & illud, *ne quid nimis*, observetur probè; & caveatur error, quô, ut ipse loquitur, *videntur homines sibi ipsam beatæ vitæ veritatem didicisse cùm ista didicerint.* Quamquam non tantùm ad comprehendenda rectius asserendaque contra hostes veritatis religionis nostræ mysteria afferre adjumenti haud parum externa eruditio potest, sed & ad mores emendandos, & vitam rectè instituendam. Multi sunt, qui sibi persuadent, ea præcepta Christianis esse, quæ supra omnem conditionem facultatis humanæ, atque à nato nemine præstari possent. Neq; id falsum penitus est, cùm ab se homo nihil prorsus vel cogitare saltem boni, nedum suscipere ac facere queat, qui ope divinâ destitutus orbatusque sit. Vanum tamen est, ab imbecillitate naturæ flagitiorum patrocinia petere: aut parum, de vitâ ad quandam perfectiorem rationem adducendâ, laborare. Ab istis igitur culpis ut simus liberi, non parum faciet, profanas literas habere cognitas, & Philosophorum veterum quoq; monumenta volvisse. Nam si inveniemus paria ibi de pœnitentiâ, justitia ac continentia; de modestiâ item ac temperantiâ præcepisse Pythagoram, Socratemq; ac alios ejus generis viros; nec præcepisse tantùm, sed expressisse vitâ etiam, quæ aut tradidissent literis præceptorum hujusmodi, aut inculcassent voce; quotusquisque tam segnis stupidusq; sit, quem non confestim sui pudeat, cum viderit se ab illorum innocentiâ ac probitate abesse longè? Aut tam ignavus ac degener, qui de profectu suo desperare velit, si reputet secum, hos sine Deo & veritate homines ad tantam frugem potuisse proficere? Sed nunc non attinet de istâ re disserere plura, cũ postea de argumento eodem dicturus abundè sit ingenio & eruditione ornatissimus, M. Daniel Lagus, cùm Orationem, quam Græcè *de conjungenda cum Theologia Philosophia* exercitii liberalis causâ conscripsit domi, publicè H. II. memoriter recitabit.

Ad cujus auſcultationem, ut operosè vos invitemus, cauſſa non eſt. Nam & favetis ingenio Juvenis, & literarum Græcarum dignitas eò vos facile excitabit. Quæ eò minus videbuntur jacere, quò ſtudium iſtud atque officium prolixius à vobis promptiusq́, præſtabitur. PP. in feria tertia Pentecoſtes Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CXLIX.

INter eos, qui ſanctitate vitæ, & admirandis virtutibus in vetuſtiore Eccleſia præſtiterunt cumprimis, M. Martinus quoque ex milite monachus, & poſt deinceps Eccleſiæ Turonenſis Epiſcopus, fuit: quem Severus Sulpitius, elegantiſſimus ſcriptor non modò, verùm & ſacræ hiſtoriæ auctor minimè futilis, *virum planè Apoſtolis conferendum*, eâ appellavit parte operis, quâ Burdegalenſis Concilii adverſus Priſcillianiſtas acta literis prodit. Atq; is idem Martini hujus vitam peculiari condidit libro: quo, ut ipſe ſcribit, excellentiora tantum, quæ vel ante Epiſcopatum, vel in Epiſcopatu geſſerat, executus eſt; ita quidem, ut nihil niſi compertum probatumq́; traderet, atq; ex his tamen nonnulla omitteret. Quâ de cauſſa, factum fortaſſis poſtea eſt, ut poſt Cõmentarium illum duos Dialogos argumenti ejusdẽ ederet, qui id explerent, quod alias videbatur deeſſe. Sive id fecerit ſtudio & admiratione ejus virtutum maximè, cujus convictor, & comes, atq; amicus fuerat; ſive inſtinctu aliorum ac precibus, qui tanti viri geſta reliqua cupiebant cognoſcere. Enimverò quanto applauſu libellus iſte exceptus paſſim fuerit, teſtimonio eſt, quod apud ipſum Sulpitiũ Poſtumianus affirmat, *nullum ferme in orbe terrarum locum eſſe, ubi non materia tam felicis hiſtoriæ teneatur*: & ſe vidiſſe Romæ exultantes librarios, *quod nihil ab his haberetur quæſtuoſius: ſiquidem nihil illo promptius, nihil carius venderetur*. Severum ſecutæ poſtea ſunt Fortunatus Venantius, Paullinusq́;, non ille Nolanus (in quo neſcias, utrũne eruditionẽ, an innocentiam vitæ & ſanctitatẽ mireris magis, qui coævus Severi, ejusq́; & amantiſſimus & ſtudioſiſſimus fuit) ſed alius multô junior, ut ab doctiſſim. viris obſervatum eſt. Quorum alter quatuor, alter ſex de vita Martini libros, heroico ſcriptos carmine, ad nos transmiſit. Eſt & quartus, qui in eodẽ argumenti genere verſatus fuit, Gregorius Turonenſis: nõ ignobilis auctor; ſed hoc diverſus à reliquis, quod Severũ Paullinusq́; atque Venantius viventis tradiderint hiſtoriam; Gregorius verò ea commendarit memoriæ, quæ mortuo Martino acciderunt, ejusque tumulum celebrarunt præcipuè. De quo maximi viri ita cenſent, ut pietatem, &, qui in eo fuit, religionis promovendæ zelum laudandum quidem; cæterum narrationibus non ſemper fidem adhibendam ſtatuant: quippe qui nimium facilis in admittendis credendisq; fuerit, quæ ex præpoſtera pietate quadam conficta acceperat. Ac apud hos igitur multa de ſancto Viro legere eſt, unde conſtare poteſt, quã is humanæ conditionis faſtigium ſupergreſſus, ac Deo charus fuerit. Quæ celebrare hodie atque in plurium ferre notitiam, ut magnum ad fidẽ & pietatem momentum habet; ita non poſſumus non cõmendare inſtitutum Ornatiſſimi Juvenis, Johannis Keilenbergii Torgenſis, qui poſtea finitis ſacris pomeridianis Orationem, quam de vita & geſtis admirabilis illius Viri & Confeſſoris fortiſſimi compoſuit, recitaturus eſt. Ejus enim memoria cùm nudius tertius celebrata in faſtis ſit; non alienum à ſua pietate exiſtimavit, Sanctum Dei hoc qualicunque honore venerari. Noſtrum quidem non eſt preces nuncupare martyribus aut Deo charis & proximis Viris, adorare eorum reliquias, opem atque auxi-

auxilium ipsorum in nostris necessitatibus poscere: hoc enim qui faciunt, nec Christum amant, nec illos honorant: at verò tueri ipsorum gloriam, deprædicare virtutes divinas, sanctitatem vitæ & admirari secum & commendare aliis, hoc plenum pietatis officium est. Nam si Camillos, Fabricios, Scipiones, maximâ etiam vehimus laude legentes gesta eorum, & qua constantia, probitate, justitia & fortitudine fuerint reputantes, singularesque gratias agimus iis, quorum industriâ operaque tantarum artium exempla conservata sunt, quò imitari alii, & ad easdem virtutes componere animum discant; quantò magis illorum probandum studium est, qui tales viros describere, & exhibere nobis contendunt, qui possint docere, non quomodo expugnare urbes, subigere regna quamvis amplissima, exercit⁹ maximos vincere ac profligare; sed regere animum, frænare cupiditates improbas, opes, honores, voluptates contemnere; capere de injuriis gloriam, ex calamitate solatium, ex morte vitam. Quæ qui præstet, non magnus tantùm ac admirabilis; sed similis Deo existimandus. Quò licet præcepta egregia multum faciant; plus tamen exempla conferunt; quæ non tam tradunt quid faciendum, quàm coram ostendunt; atq; sic raptum semel in admirationem animum arcanis quibusdam stimulis subinde agunt atq; inflammant. Quare non leviter consuletis vestris commodis, si ad auscultandam hanc orationem convenerit is frequentes. Ita enim scripta & elaborata est, ut dictio quoque ejus non displicere penitus queat. Et naturaliter quidem omnis delectat narratio: sed si verborum elegantia accesserit & lepor, tum magis afficit ac capit. Quare non pœnitebit vos hanc operam Ornatissimo Juveni navare. Atque ut id faciatis vel literarum etiam caussa, diligenter vos admonemus. Jacent enim & deseruntur studia, quibus nullus habetur honor. Et quotusquisque ad meditationes hujusmodi applicare animum velit, si videat alios, quæ excogitarint domi, hæc postea, cum recitare volunt, non quidem montibus ac sylvis, ut ille Virgilianus pastor, sed scamnis & parietibus inani studio jactare. PP. ad d. XIII. Novembris Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CL.

UT non unius generis Respublicæ sunt, sic se diversæ causæ dant, tum quæ conservent atque custodiant, tum contra quæ perimant eas ac solvant. Sed una ex æquo omnibus exitio, discordia est: quæ & infesta libertati, & regna maximè convellit. Micipsa Numidarum Rex, confectus ætate, & prope abesse vitæ finem sentiens, dicebat liberis: *Ego vobis regnum trado, firmum, si boni eritis; si mali, imbecillum. Concordiâ parvæ res crescunt: discordiâ maximæ dilabũtur.* Nec poterat quicquam verius ab ullo oraculo responderi. Cæterũ sicut regnorum ac civitatum eversiones ex discordiis; ita discordia ex inæqualitate oriuntur cumprimis quam Aristoteles quoq; omnium seditionum caussam pronunciavit. Enimverò cùm non ex æquo omnibus redditur jus: cùm multa potentiæ, multa gratiæ: & commoda publica, quę pertinebant ad omnes, paucorum quasi peculiũ fiunt: cum ad honores & magistratus aut generi tantum, aut opibus atque divitiis patet aditus; tum nihilo magis quies & incolumitas Reip. quàm nostris corporibus bona valetudo ac vigor constare potest, cùm turbant viscera invicem pessimeque conspirant. Itaque quod morbus in homine; id in Republ. discordia facit. Morbus aut tollit penitus hominem atq; interficit, aut affligit malè, atque non rarò statum totum ac temperaturam, ut Varro appellat, corrumpit ac mutat.

Pari modo & Reip. nunquam discordia bene expedit: novat nonnihil sæpius in forma veteri, ac in deterius fermè ac pejus; sæpe totam evertit ac tollit. Nam primo ex læsione atque injuria dolor nascitur: qui mox in rixas & jurgia, sæpe & in seditiones tumultusque erumpit. Ex quibus sequitur, uti concusso & labefactato Reip. statu vel vitietur in parte civitas, vel penitus cadat. Nam sicut post vulnera cicatrix & deformata facies; sic post discordias, semper relinquitur aliquid, quod dehonestet Reip. corpus & pulchritudini ejus detrahat. Infinita hujus rei exempla producere licet: sed in Romana Rep. id manifestum cumprimis apparet. Qua sicut nulla major illustriorque alia toto terrarum orbe fuit; ita præcipuè documento esse potest, quid sit in cæteris maximè timendum. Libertatem cum regno miscuerat Romulus, auctor urbis, & ita se supra cives suos posuerat, ut esse unus exillis haud plane desineret. Cùm hanc æqualitatem Tarquinii tollerent, & jam non amplius exinstituto Conditoris, sed ex libidine sua administrarent omnia, ultus eorum superbiam ac importunitatem populus imperium ademit Regibus, seipsum in libertatem vindicavit. Exactis Tarquiniis duce Bruto, & instituta Rep. quieta omnia pacataq; fuerunt, quamdiu patres civiliter atque moderatè rerum præfuerunt summæ. At simul abusis potētia atq; in fastū superbiamq; prolapsis, sævire serviliter in corpora libera, populo laborem atq; pericula bellorum relinquere, sibi utilitates ac præmia servare placuit; simul coire ac erigi plebs, & contra Senatum insurgere universa cepit. Adeò, ut relictis sedibus solitudinem atq; interitum patriæ minaretur. Flexa tamen ac revocata Menenii Agrippæ populari facundia, pacari ante non potuit, quàm magistratum proprium impetrasset, *qui Sacro Sanctus esset: cuiq; auxiliatio adversus Consules esset: neve cui patrum capere eum magistratū liceret.* Sic nati Tribuni plebis fuerunt: quibus tanta aderat vis, ut sicuti Lacedæmone Ephoris cogendi reges in ordinem potestas data; ita Consulibus Senatuiq; Romano pro freno essent, cum nullum decretū ordinis ipsis invitis fieri posset. Quam ob rem cum insolescerent, ut solet fieri in magna potentia, animis, & in transversum agerentur impotentia, multa turbare miscereq;, prout turbidiore quisq; ingenio erat, ceperunt, patribus & nobilitate nitentibus contra. Quæ contentiones atq; certamina licet intra insigniorem aliquam cladem steterint, ac fere auctorum sanguine piata fuerint atq; extincta; interim tamen communicata cum plebe à Patriciis conjugia nō modò, sed & honores ac dignitates, multum mutaverunt Reip. faciem, & velut aliū habitū induxerunt. Quò cum accederent Agrariæ primùm, deinde Judiciariæ quoq; Leges, effectum est, ut nunquam inquietis deinceps & factiosis hominibus rumpendæ quietis publicæ, & totam Remp. conturbandi deesset materia. Non aliunde enim Gracchorum, & Saturninorum, & Sp. Melii armata levitas atq; ambitio est: utinde, velut exarce quadam, nobilitatem ac Senatum oppugnarent. Nec est deinceps quisquam ausus movere Rempubl. quorum non sceleri furoriq́ue hæ leges obtentui essent. Quapropter & Appianus cum traditurus esset de Bellis Civilibus Romani Populi, non aliunde earum causas, quàm ab his legibus, deduxit. Quæ cœpta Mario, à Cæsare tandem debellata quasi fuerunt: eo exitu, ut in unius potestatem civis & sese tradere maxima civitas, & universum prope terrarum orbē, cui dominata hactenus erat, necesse haberet. Invicta ac insuperabilis, nisi oppressa opibus propriis vitiisque sibi cessisset. Communi earum rerum fato, quæ

in vastissimam magnitudinem excreverunt. Nam quia spatium non habent, in quod ruinas suas exonerent, in semetipsas cadere solent.

——————*En qui discordia Cives*
Perducat miseros?

Quamquam ut supra diximus, & aliæ incidant causæ, quæ civitatibus atque imperiis afferunt finem, præter discordiam. Sed hæc præcipua, & generalis maximè est, & quæ cum cæteris fermè perpetuò concurrit. De quibus in præsenti dicendum non est. Recte verò, atque præclarè, nescio quis dixit, *sanitatis principiũ in morbi notitia positum esse.* Quam diu enim causa latet, quæ lancinat corpus, auxilium efficax adhiberi haud potest. Quocirca quemadmodum ea prima Medicis maximaque incumbit cura, ut fontem mali, atque originem, unde promanat pestis, cognitum habeant: ita nulla nobilior cogitatio incidere potest, quibus aut jam commissa, aut committenda olim Resp. est, quàm si considerent, ex quibus potissimum rebus perire Resp. ac regna quam frequentissimè contingat. Laudandum idcircò & commendandum Nobilissimi Juvenis Caroli à Frisen Equitis Misnici, institutum est, qui posteà finitis Sacris pomeridianis, orationem *de præcipuis Eversionum Rerumpubl. causis*, recitare induxit in animum. Enimvero de facie in orbe Lunæ aut maculis, vel & de Entelechia Aristotelis, aut Epicuri, sive Democriti potius atomis, dicere (etsi idipsum præclarum habebat ac publicè utile) ad eum tamen magis pertinere existimabat, qui præcepturus olim in Schola esset, quam qui negotiis civilibus ac Reip. pararet se. Et cum respiceret in gentem suam, cum percenseret, tot utriusque generis decora, atque vel solum patrem maximum recogitaret, Nobilissimum, Magnificumq; ac summum virum Dom. Henricum à Frisen in Retha &c. Serenissimi Electoris Saxoniæ Consiliarium, & in Appellationum Curiâ Præsidem, ut & Coldicens. Rochlicensis ac Walthemianæ Diœces. Præfectum summum (quem honoris causa meritò nominamus) cùm fratrem optimum eò videret perveniss̃e, virtute & inusitatæ propemodum eruditionis genere, ut nihil nisi magnum atque excellens de eo posset exspectari, facile intellexit, quò contendum sibi assiduè, quibusque in artibus ponenda opera esset ac studium, si sequi vellet. Quod nisi contenderet summa vi, & elaboraret diligenter, vel se in infimâ plebe putabat natum. In eo itaque dum totus est, ita se comparavit hactenus, ut sicut cæteris artibus, quæ ad civilem prudentiam pertinent maximè, ita decorâ dicendi etiam copia instrueret animum ac locupletaret. Quæ sine assidua ac diuturna exercitatione uti haberi haud potest: ita non satis est meditari ad eam domi se tantum; & sua unius censura esse contentam; prodire in publicum etiam post domestica atque paucorum, aliorum quoque judicia explorare conducet. Quæ quò liberius proferuntur, eo & veriora putari debent. Est omninò ita conscripta oratio, ut de præclaris istis periculis Nobilissimo Juveni gratulari oporteat. In quo ut est insignis ingenii bonitas, sic incredibile studium optimarum literarum. Quocirca vos admonemus, ut faveatis conatibus ejus, & habituro orationem postea, eruditam illam ac elegantem, adsitis frequentes. PP. Dominica II Adventus, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CLI.

DIgnum commendatione ac laude Ornatissimi Juvenis Johannis Nollii Torgensis institutum est, qui, ne muta & tacita prorsus in hac lætitia publica ac festivitate

Musarum edent sacraria, Genethliacum Carmen, quod Servatori humani generis, Jesu Christo, meditatus est domi, publicè postea recitare constituit. Nunquam non quidem felicius nata ingenia rectè & ordine pangendis divinis laudibus occupantur; hoc tamen præcipuè tempus honore carminum celebrandum est, cum Christo nascente, aut est renata Poesis verior, reductaque in suum principium; aut expiata & consecrata denuò, quæ profanata hactenus fuerat. Non nunc de Orpheo, aut Lino, aut aliis hujus Musæ dicendum est. Multò rectius à Mose, à Debora, à Jessei filio, qui cum regali sceptro æquavit carminum gloriam, incunabula pulcherrimæ artis deducuntur. A quibus principiis hoc sunt digressi longius frequentium seculorum Poëtę, quò magis recesserunt ab ea materia, quam illi divini Heroes, primùm omnium versibus suis pertractârant. Itaque cùm cantillare amores atque libidines, & suas, & alienas, cepissent venusti homines, multoque fœdissimos affectus accendere in animis nequitia carminum quos debuissent sedare; aut exercere parasiticam, & ad turpissimas adulationes ac suaviludia nobilissimæ disciplinæ sublimitatem convertere, tota propemodum periisse videbatur Poësis, vero usu sublato. Quæ, sicut alia, nato Servatore, renovata in melius restitutaque sunt, ita & ipsa dedicari iterum debuit, & in divinitatem suam restaurari. Enimverò simul in lucem prodiit infans, simul felicium geniorum chori erumpunt cœlo, partamque salutem ac pacem humano generi solenni carmine gratulantur: simul accurrit juventus agrestis cœlesti excitata nuncio, eodemque calamo, quo oblectare ante ocium suum, dum pascit pecus, & fortè Galateam aliquam, aut Amaryllin, morbum animi, meditari consueverat, pertæsa inauspicati ludi, in spem terrarum orbis nato infanti natalitium canit. Ita igitur habeo; itaque animum meum induco, sancitam Angelorum cantico denuò ac vindicatam fuisse præstantiam artis ac dignitatem, cui cum nemine dignum satis commercium est, qui non humana supra atque terrestria erexit animum, seque idoneum reddidit in quem cœlestis divinusque spiritus intret. Quo nisi repleta & concitata fuerit mens; extra gloriam & admirationem omne erit, quicquid invito cœlo, ut sic loquamur, procudet. Ut non immeritò commune Poëtæ cum iis habeant nomen, qui Deo afflati futura mortalibus, multò antè, quàm venerint, pandunt. Cæterùm cùm à Pastoribus traducta ad Servatoris casam & cunas Poësis est, in sua exordia, & velut infantiam rediit, atque sic nata iterum quasi est. Namque & antè inter Pastores primum ceperat. Neque enim vetustius atque antiquius carminum genus, Bucolico seu Pastorali invenias. Primi enimmortales non habitabant urbes ac oppida, & varias artes atque commercia exercebant, undè rem facerent: in sylvis atque nemoribus & illo divino rure innocentissimam & verè auream degebant vitam; neque callebant quæstum alium, aut alias ullas noverant opes, quam quæ in pecore armentoque positæ essent. Has itaque suas divitias ut tuerentur ac custodirent, totos dies in agris & pascuis consumebant, atque vagabundi per arva cum suis capellis ac ovibus, nunc nixi in pedum, quo & regebant gregem & sustinebant se; aut sub opaca arbore fusi per herbam, nihil minùs quàm improbis cogitationibus explebant animum, contemplati naturam rerum & causas, quas circumcirca ferentes oculos incredibili cum voluptate admirabantur cernentes. Mox rapti à suavitate illâ, & extra se ipsos positi quasi, in voces cantusque ceperunt e-

rum-

rumpere, & modulatâ oratione ac numeris, rudibus quamvis & tempore perficiendis, inducere: quæ intra mentem secum hactenus commentatione dulcissima agitarant. Invitati, ut verisimile est, avicularum questibus: quibus uti mirificè hactenus deleniti erant, ita & ipsi imitari artificium, & flectere vocem ac modulari in numerum variè, fuerunt ausi. Quocirca sicut Poësis tum orta est primum, cùm innocentes maximè beatiq́ue agerent homines: sic restitutam quoque oportuit, postquam degeneraverat malè, cùm, edito in lucem novi seculi auctore, à scelere atque impietate, quæ incesserat hactenus omnium animis, in pristinam integritatem felicitatemq́ue, reponendi essent mortales. Jam antè publicè documenta egregia dedit Nollius suorum profectuum in hoc studiorum genere, & conscribendis carminibus aliquid sibi nominis peperit ac laudis; itaque causa non est, cur pluribus in præsenti, aut ipsum, aut quod finitis Sacris pomeridianis recitaturus carmen est, commendare vobis instituamus. Quo diligentiùs enim hactenus hanc coluit artem atque exercuit, eò magis perfecit. Dies diem docet: & meditando assidue ad absolutam magis rationem adducimur semper. Quocirca cùm nihil deterius expectandum iis sit, quæ dedit antè, quæq́ue probastis ipsi largiter & prosecuti estis benignè; quin meliora & excellentiora potiùs, ut argumentum etiam longè præstat (quod exequari tamen nulla unquam præstantia carminum potest) non dubitamus, quin frequentem auscultandi operam Literatissimo Juveni, daturi sitis. Interim tamen ne quid à more ac consuetudine scripturæ hujusmodi recedamus, vos adhortamur, ut promptè atque prolixè eo officii genere velitis defungi, & quod Comicus ait, *dare crescendi copiam.* Ut benevolentia vestra ac æquanimitas.

Poetæ ad scribendum augeat industriam.

PP. Feriâ secunda Genethliorum Domini, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CLII.

NOndum de artibus liberalibus desperandum est: suum adhuc tribuitur pretium literis, semperq́ue reperiuntur, qui ita severioribus studiis dedant se, ut ad leniores has etiam, &, ut sic dicam, amœniores Musas subinde divertant. Seu, ut remittant animum ac recreent hoc honestissimæ voluptatis genere; seu ut præparent & grandioribus curis aptiorem efficiant. Quâ de causa maximi sæpe, non rarò etiam sanctissimi viri, scriptura carminum & exercuerunt otium suum, & oblectarunt. Testes Gregorius Ambrosiusq́ue, & Hieronymus ac Tertullianus: præcipue verò Paulinus atque Prudentius, quibus nemo elegantius pietatem Christianam coluit numeris & exornavit. Et quæ de Cæsare, quæ de Augusto Germanicoq́ue Suetonius; de Hadriano, Macrino, Theodosio aliisq́ue Principibus, ad id vincendum, tradiderint alii, eruditos haud latet. Quare audiendi non sunt, qui carminum artem & exercitationem, scholis ac pueris relinquendã maxime; nec satis dignam censent iis, qui in Repub. aut & Ecclesia evecti in culmen aliquod atq; fastigium sunt. Quos nisi certa confutaret ratio; vel tanta ista exempla refellere satis possent. Lõgé aliud persvasit animo, cui hesternâ die navastis audiendi operam publicè, cum recitaret carmen, quod domi de Christi Salvatoris nativitate conscripserat: longe tenendũ sibi aliud duxit, qui proditur in cathedrã hodie, Ornatiss. Juvenis, Georgius Jezichius Neo-

Bero-

Berolinensis Marchicus, celebraturus & ipse versu divinum infantem. Non quidem heroico illo & grandi, sed lenioribus istis Elegiorum numeris. Qui si non majestate & pondere quatere animos, quæ Epici carminis propria dos; at subtilitate tamen & agilitate sua,) quæ laus præcipuè Elegiam decet) capere poterunt ac delenire. Nam qui in omni carminum genere sublimitati studendum putant, ac ea omnem & dictionis & Poëtarum gloriam metiuntur, errant longè, & artem ipsam prorsus ignorant. Quæ tum servatur ac custoditur maximè, cùm rebus ipsis, de quibus agimus; & instituto nostro oratio numerusque respondent. Quocirca non minor exspectanda laus est, si, ubi postulat ratio, tenui quidem, sed puro ac terso tamen, usi sermone fuerimus; quàm si magnifici simus ac grandes, cum expedit scilicet, nos esse tales. Itaque que prout quisque administrat partes quas suscepit in se, atque absolvit disciplinæ numeros, ita & laudem consequitur. Nam neque Homeri ac Pindari tantùm celebratur granditas; sua Callimacho etiam ac Menandro, quamquam diversa, gloria stetit. Neque minore fama fertur accurata Lysiæ puritas & elegantia, quam illa fulminea Demosthenis vis, qua turbinis aut procellæ instar omnia miscuit atque d jecit. Tenet quidem ac movet oculos maximè, super saxa & rupes non sine ingenti strepitu devolutus torrens: sed, afficit suavius ac capit rivulus aliquis qui limpidissimas aquas suas per herbas & gramina, quæ lætiora ipse efficit, leniter agit. Quare non dubitamus eadē benevolentia hodie prosecuturos vos esse Jezichii conatum, quam heri comilitoni exhibuistis. Ut sicut parilis pietatis hoc institutum ejus est; ita & pari studio excipiatur. Et est hoc titulo etiam commendandus author, quod prese ac religiosè sanctissimarum literarum secutus filum perpetuò est; nihilque non tantùm indulget ingenio, sed & oratione abstinuit, quæ aliena à divinorum oraculorum simplicitate videretur. Quam detorquere & incrustare artificio, religioni sibi ducebat. Convenietis itaque postea ad H. II. in Acroaterio majore, quod recitationibus istis etiam destinatum est, frequentes, & recitantem hoc Elegiacum carmen benevole auscultabitis. Multo rectius locaturi tempus, quàm quod vino & comessationibus alii impendunt. PP. Feria tertia Genethliorum Domini, Anno recuperatę gratiæ, M DC XXXVI.

CLIII.

NEmo rectius beneficiū æstimat, quàm qui fortunam recogitat probe, quâ ante fuit jactatus. Cum complectitur animo præteritæ calamitatis imaginem, tum demum bona satis fide intelligit; quant ūillius meritum sit, qui defunctum miseria, benignioribus satis donavit. Quare & nos in præsenti, cum magnitudinem beneficii divini colligere volumus, quod liberati atrocissimo hoste ad otium aliquod, & quietem aspirare denuò cepimus; reputanda præcipue animo sunt, quæ acerbissima hactenus tuimus passi. Quæ quia nec cogitando secum recensere potest aliquis, quin obstupescat illicò, & instar attoniti hæreat; ecquis invenietur, qui explicare dicendo se posse unquam præsumat; Poëta quidem ait:

——χρὴ δὲ πᾶν ἔο·
δοῖσ' ἀμυνρῶσαι τὸν ἐχθρὸν.

——*Oportet autem quidvis facientem labefactare hostem:*

Sed multo sensisse rectius existimare oportet, qui arma ipsa etiam, quorum per se licentia magna & impotentia est, certis quibusdam inclusére terminis, legesque adeò atque officia constituére, quæ adversus eos,

à qui-

à quibus injuriam accepisse videaris, servari deberent. Ita enim gerenda res contra hostes est, ne humanitati indixisse bellum, & ipsa naturæ etiam jura evertere velle videamur. Quare & Seneca crudeles potius, quàm justos, appellandos censuit, *qui puniendi caussam habent, modum non habent.* Cum, qui progreditur puniendo latius, quàm jura pertinent, jam non injuriæ ultor, sed auctor existat. Cujus quidem manifestissimè reus est hostis. Quippe qui tantâ impotentiâ animi sæviit hactenus, ut nullâ abs re, profanâ juxta ac sacrâ abstineret manum, quin ferro aut flammâ tam contaminaret, quàm verteret ac devastaret. Qui pietatis & libertatis nomina cùm suis armis induat, quem saltem colorem juris furori huic suo atque vesaniæ, quæso, prætexet?

Quicunque versis æquat urbibus solo
Ædes Deorum, & sacra cineribus loca,
Insanit, & idem mox mala oppetet genus,

Euripides ait. Polybius quoque, gravissimus auctor, cùm libro quinto disserit, quousque sævire in hostium res concedant jura, malæ & furiosæ mentis esse pronunciat, qui ea etiam perditum eunt, quæ nulla ratione ad bellum faciunt; templa cùm maximè, & statuas, & ornamenta hujusmodi alia, quæ magis religioni aut cultui, quàm rebus gerendis inserviunt. Quod si pagani homines hoc detestati furoris genus tantoperè sunt; quô excusari modo tandem in Christiano homine eadem poterit immanitas? Hoc itaque tam crudeli ac effero hoste quod liberati sumus, & recreati nonnihil post tantas calamitates ac miserias, omninò bonitati Dei ascribendum est. Quam eâ de caussâ posteà Oratione publicè celebrare Ornatissimus Juvenis Johannes Meisnerus Torgensis induxit in animum. Nam quo majori periculo hactenus exposita patria ejus fuit, cùm ei præcipuè tot menses incubaret hostis, eò magis ad id se obligatum existimat, postquam ex mediis fati tristissimi faucibus ereptam mirificè & conservatam non sine admiratione nunc intuetur. Digna est ejus pietas favore vestro ac studio: & quia Oratio ipsa etiam ita conscripta ac elaborata est, ut ingenium hominis, & literarum cultum insignem, facilè vobis approbare posse videatur: operæ pretium speramus facturos, si recitationis illius caussâ frequentes posteà finitis sacris pomeridianis, in Acroaterio majore conveniatis. Ita igitur facite, & patriæ afflictissimæ statum seriò commendare Deo, & impetrare plenam ab eo pacem precibus assiduis nolite desistere. PP. Dominicâ V. Post Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVII.

CLIV.

NEmo profectò, Johannis Gerhardi, summi illius & incomparabilis Theologi, aut deplorare obitum satis, aut decantare laudes dignaque oratione transferre ad posteros unquam potest. Eâ quippe & excellentia ingenii & bonitate naturæ fuit; ea virtute & sanctitate morum, tamque inusitata eruditione atque doctrina, ut qui consideret singula, haud difficulter fateatur, transcendere longè humanæ conditionis modum, & quoddam divinum atque cœleste in iis spirare, quod admirari facilius, quàm quod dicendo exprimere liceat. Unde consequitur etiam, tantô acerbiorem hunc casum fieri, & supra omnes lacrimas positum, quantò diviniora fuerint, quæ in maximo viro ademta ac intercepta nobis lugemus ac deploramus. Quicquid tamen sit, laudandum omninò ac prædicandum Egregii ac Præstantissimi Viri M. Michaelis Schneideri Collegii Philosophici Adjuncti, institutum est; qui principis Theologorum vitam mortemque crastino mane oratione Latina

perſecuturus eſt. Neque enim unquam non laudi fuit, præclara ſuſcipere : nec tantùm ſecuta gloria eſt, qui effecerunt patraruntq; magnifica ; verùm etiam qui ſaltem conati talia molitiq́ue fuerunt. Nam, quod præclarè ſapientes monent, non ex operibus ſemper viros bonos; verùm ex voluntate vel maximè judicare oportet. Ibi enim aliquam partem fortuna quoq; ſibi vindicat : hîc ſola rectitudo animi æſtimatur. Ac ſi Gerhardus non Jenam ſuam magis, quàm univerſum orbem Chriſtianum erudiit atque inſtituit, non in Thuringia tantùm atque ad Salam, ſed in Saxonia quoque, & Wittebergæ laudandus lugendusq́ue eſt. Ne anguſtioribus terminis circumſcribatur juſtorum honor, quam merita ejus pertinent, quibus jam olim univerſam Eccleſiam, quacunque patet, obligavit ſibi mirificè atque devinxit. Schneiderum autem noſtrum privatæ etiam compulére cauſſæ, cur pius eſſe hac ratione in virum maximũ vellet. Etiamverò ſedit ille haud tantùm, tanquam diſcipulus, ad pedes præceptoris unici, cum informaret juventutem ; ſed in ipſius domo etiam, quin ipſo Muſeo vixit, ut unus natorum in viri interiorem admiſſus complexum. Quod ſi hæ filiorum maximè olim fuerunt partes, ut defunctos laudarent parentes; non committendum ſibi putavit, ut pateretur provinciam hanc alienos invadere, quæ jure quodam ſibi deberetur. Quâ ſit ingenii præſtantiâ, quâ eruditione & literis Schneiderus, luculentiſſimis experimentis vobis jamdudum conſtat. Quare cum & hîc nihil protritum atque vulgare exſpectandum vobis ſit ; non ceetè ludetis operam, quam auſcultandæ ejus orationi, quam hora IX. diei craſtini, ſi dederit Deus, in Acroaterio majore recitare conſtituit, impendere volueritis. Cui licet hæc omnia, quibus duci præcipuè & delectari animi ſolent, deſint maximè (cum adſint abundè) materia tamen & argumentum obtinebit facile, ut quam frequentiſſimè vobis conveniendum exiſtimetis. Si poſſet fieri, ut rediret in vitam Gerhardus, & huc venturus exſpectaretur, quotusquisque veſtrûm deſideret domi, neque prodiret illicò concurreretq́ue in eas partes, quâ tranſiturus ipſe eſſet ; ſaltem ut os ac vultum viri, & reliquam corporis faciem habitumq́ue intueretur? Nunc cùm externa non tantum ſpecies, & quod vix oculorum ſenſum exit, repræſentanda vobis ſit, ſed ipſa mentis forma etiam, quæ admiratione præcipuè digna, in inuſitatis animi dotibus virtutibusq́ue ſpectanda coram, & univerſa vita adeò, privata juxta & publica, contemplanda exhibebitur, quanto majore ſtudio vos confluxuros perſuaſum nobis eſſe poteſt ? Ingens ſane, atque irreparabile damnum eſt, quod in amiſſione maximi atque tam neceſſarii viri, non tam Jenenſis Academia, quàm tota Chriſtiana Reſpublica fecit perpeſſaq́ue eſt. Hoc itaque quàm quisque ſentit ac dolet, tam promtè nunc aderit quoque, & hos ſupremos honores communis Magiſtri manibus libenter ſolvet. Quod reſtat, Deum rogamus & obſecramus, ut ipſe nutantes labantesq́ue patriæ juxta atque Eccleſiæ res fulcire ac ſtabilire benigne velit, cùm, quibus innixæ fuerunt columnis hactenus, ſubrutas maximam partem, atque proſtratas mœſti ac ſqualidi aſpiciamus. PP. Dominica XIX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CLV.

QUamvis honoris & gloriæ cauſſa magni ac excellentes Viri nihil adminiſtrare ac facere debeant ; cavere tamen oportet ſummopere, ut meritâ laude ne deſtituan-

ſtituantur. Nam conſervare eorum memoriam, & quicquid egregii atque præclari per vitam dixerint fecerintve olim, tradere & commendare poſteris, cùm decet imprimis, tum publicè etiam intereſt. Enimverò, ſi bene meritis referenda eſt gratia; ecquod illuſtrius ipſis præmium contingere poſſit, quàm ſi aſſiduè celebrentur ipſorum laudes, & pietate ſuperſtitum ab oblivione modis omnibus vindicentur? Jam quia tamdiu vivere ac ſupereſſe creduntur homines, quamdiu fama ipſorum gloriaque perdurat; eximiè prorſus mereri de publico eos oportet ſtatuere, qui ſtudio ac labore ſuo efficiunt, ne viri magni, quantumvis mortui, non deſiiſſe tamen penitus, quin adhuc ſuperare & intereſſe noſtris cœtibus, exemplumq; præbere ac regulam vivendi rectè, officiumque præſtandi, videantur. Cæterum Johannem Gerhardum, quem ſuperioribus menſibus infeſtum Eccleſiæ fatum abſtulit, tot tantisque rebus excelluiſſe hactenus, quot & quantæ aut cadere in ſummum Virum unquam, aut & in abſoluto Theologo requiri poſſunt, nemo, opinor, ibit inficias, cui de illuſtribus hominibus verè & candide judicandi copia eſt. Nam ut de capaciſſimo ejus ingenio, de admirabili item memoriâ & accurato judicio, quo fuit, nihil commemoremus: quid eum in divinis & ſacratioribus illis literis ignoraſſe putabimus, qui omnium ſeculorum Theologos Doctoresque illuſtres, non tam legiſſe, quàm devoraſſe penitus videbatur? Quid nunc de cætero pulcherrimarum artium & diſciplinarum inſtrumento dicemus, quod ingens & copioſum ſibi paraverat? Quid de facundia incredibili & inexhauſta facultate differendi? Quid de prudentiâ & lenitate animi? Quid de inuſitata induſtria, ſummaque contentione ac ſtudio egregiis quibusque rationibus de Eccleſia & ſacris literis aſſiduè merendi? Quò cum acceſſerit innocentia morum & procul omni tetricitate ſanctitas, quid ei defuiſſe putabimus ad conſummatam gloriam ac laudem? Tot igitur tantarumque virtutum exemplum ingens, ne unquam intercidat, pro ſua virili parte quoque cavere imprimis voluit plurimùm reverendus & excellentiſs. Vir, Paulus Röberus SS. Theolog. D. & Profeſſor Publicus, nec non noſtratis Eccleſiæ & reliquarum, quæ Electoratus Saxonici ſunt, Superintendens atque Inſpector vigilantiſſimus, Collega noſter honorandus, cum excellentia viri merita & eruditionem cum quatuor præcipuis Eccleſiæ Doctoribus (quos Pontificii quidem habere ſolent) B. Ambroſio inquam, B. Hieronymo, B. Auguſtino, & Magno illo Gregorio contendere & comparare ſic inſtitueret quidem, ut ad Sanctiſſimi Hipponenſium Epiſcopi laudem accedere proximè, pronuntiaret. Quam Orationem, cum perendie in Acroaterio majore publicè recitare conſtituerit, noſtrum omninò eſt, Academici cives, huic nobiliſſimæ Acroaſi intereſſe frequentes. Ita enim ut appellemus, & argumentum, de quo dicendum, & ille ipſe etiam, qui dicturus conſcendet cathedram, ſuadere poteſt. De cujus in dicendo copiâ & ubertate mirificâ, cùm pari eruditione conjunctâ, nihil commemorare nunc attinet, cum aliunde ſatis de ea illuſtribus documentis ante conſtet. Id unum Vos adhortamur, ut incomparabilis Theologi beatis manibus ſupremos iſtos honores præſtetis prolixè, & die perendino ſub H. IX. matutinam adeſſe prædicto loco, ac diligentem attentamque operam dicenti navare ſtudeatis. Neque enim mortuorum tantum, ſed veſtra etiam cauſſa ſuſcipiuntur labores hujusmodi: ut condiſcatis ſcilicet, quod debeatur officium viris magnis,

quæque in hoc itinere vitæ ac viâ sequenda præcipuè & imitanda exempla veniant. Non rarò enim imperiti falluntur ac inexperti animi : & vitrum sæpe, pro unione, incauta amplectitur simplicitas. PP. Dominicâ I. Adventus Anno reparatæ gratiæ, MDCXXXVII.

CLVI.

HOdierno die alter ipse procedit annus, ex quo incomparabilis Vir ; Daniel Sennertus, ereptus terris. Quare ut, quod se in præsenti nobis tempus dat, triste ac luctuosum venit meritò ; sic inhonoratum ac tacitum transmitti vix debet. Non potest non peracerbum in nobis dolorem accendere, cùm reputamus animis, quod ornamentum sapientes literæ, Academia decus, præsidium universa Civitas in eo amisit, qui eruditionis inusitatæ & excellentis ingenii copiâ omnes in admirationem sui traxerat; diesq, ac noctes pro valetudine ac vita nostra, quasi in excubiis positus, excubabat. Rursus, cùm non tam subducimus animis damnum præsens, quod ejus excessus attulit; quàm meritorum magnitudinem, quibus nos largiter implevit ante, consideramus; impietatis certè fuerit, non venerari memoriam mortui, cui vidente ac vivo tot obligati beneficiis tenebamur. Divinus Plato (quem ab ingenii excellentia & sublimitate philosophandi ita meritò appellamus) parentes nostros, non vivos modò colendos obsequiis omnibus præcipit, sed functos etiam quovis honoris genere cumulandos. His pompas, exequias, justa ; quin anniversaria solennia etiam, non sine prolixa commemoratione laudum, instituenda. Denique, non alio loco ipsos semper, quàm qui à Diis immortalibus proximus, habendos ac venerandos. Nec id immeritò: cùm vitam iis acspiritum, cùm facultates nostras plerumque maximam partem debeamus. Sed nobis parentes alios gignendi lex, alios beneficiorum humanitas facit. Quam exhibere largiter, plus sæpe propemodum est, quàm genuisse. Nam quid magnopere attinet, serere prolem, & pòst suscipere, si, tibi quod natum, aut abjicias impiè, aut nimis habeas negligenter?

Facit parentes bonitas, haud necessitas. Quicunque igitur necessitatibus nostris adest, utilitatibus ac rebus prospicit, nos aut consilio aut ope juvat, is pro parente colendus nobis est : sed ii cumprimis, quibus vitam nostram tuendi, & quicquid eam adimere nobis ac interficere potest, deprecandi & avertendi studium incessit. Quam iis non tantùm tribuere laudem convenit, qui stant in acie, atque pro nobis decertant armis; sed optimo cuique Medicorum inprimis ; qui morbos, atrocissimos hostes vitæ nostræ, salutari arte submovent ; nosque ex ægritudine decumbentes, tanquam ex captivitate & tenebris, in lucem ac libertatem reducunt. Quo in genere tam late beneficia nostri patent, tam se in omnes spargunt propemodum, ut paucos, non Witebergæ tantùm, sed tota ista nostra Saxonia inveniri putemus, qui non salutem & valetudinem Sennerto debeant, aut ab ipso servati, aut illis certè, quos finxit atque instituit olim Sennertus. Quare exuscitare ejus memoriam hoc tempore, ad pietatem haud tantum interest ; sed ad exemplum etiam facit. Ingens profectò & incredibilis ad virtutem stimulus est, sic, quasi in speculo, intueri coràm ac contemplari quæ deceant maximè & vitam ornent : quæ turpitudini contra sint, & dehonestent. Nec unquam tam facilè penetrant animum, atque in optimas quasque artes rapiunt præcepta & regulæ, quam quæ exempla in illustri posita sint. Enimverò vel ipsum gloriæ lumen, quod

quod circumfulget, egregiam quamque indolem invitat maximè atque advertit. Quod quia deest præceptionibus, admittuntur tardiusculè: & sæpe exasperant magis, quàm movent, quòd cum imperio conjunctæ videntur. Ille Terentianus Chærea conspecta eleganti forma per viam, cœco igne contestim carpitur, & non tam amat Pamphilam, quàm in ea bacchatur prorsus ac furit. Simile quiddam & generosis mentibus accidit: quæ simul in magna exempla incidunt, tenere se amplius haud possunt, & toto animo in æmulationem eorum feruntur, quorum amore & admiratione penitus semel captæ defixæque hærent. Cæterum sicut imagines & signa quò sunt expressa mollius, hoc & majorem admirationem habent: ita exempla illustria, quo luculentius fuerint narrata. Quæ non minus scriptoris industria atque ingenium, quàm picturam artificis manus atq; solertia commendat. Sennertum autem ad diem Mercurii proximum, quo annò ante justorum solennia ipsi peregimus, exhibebit vobis Clarissimus noster Collega Augustus Buchnerus, Collegii Philosophici Senior, & Oratoriæ atque Poëf. Professor Publ. Recitaturus, quæ domi de vita & laudibus Clarissimi Viri commentatus est. Ut faceret satis & suæ erga amicum singularem olim, & pietati illorum quoque, qui ei potissimum hoc genus officii debere volebant. Vestrum erit Academici cives, ad dictum diem H. IX. matut. in destinato his Auditionibus loco frequentes adesse, & studium vestrum ac benevolentiam non dicenti tantùm; sed ejus etiam, de quo dicetur, beatis manibus, abundè probare. *Neque enim quicquam sanctius habet reverentia superstitum, quam ut amissos venerabiliter recordetur.* PP. ad d. XXII. Jul. Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXXVIII.

CLVII.

TAnta Erasmi Schmidii Mathem. & Græcæ Linguæ Prof. Publ. virtus ac probitas; tanta eruditio literarum atque doctrina fuit, tam illustria & excellentia tum nostram in Academiam, in qua hos XL. ipsos annos docuit publicè, tum in rem universam literariam existunt merita, ut cum ereptus terris sit, navare operam merito, connitique oporteat, ejus memoria quam diutissimè duret: ne aut nostra aut sequens ætas hoc tam præclaro ac singulari exemplo unquam privetur. Etsi enim ad induendam virtutem animis, & vitam rectè instituendam plurimum faciat, habere in promtu præcepta quædam & regulas, quæ nos in omni vitæ colore de nostro officio commonefaciant: multo vehementius tamē incendunt ac movent animos exempla egregia; quæ hoc in se boni etiam continent, quòd monstrent fieri posse, quæ præcipiuntur. Solitarium equum ut incites, flagris atq; calcaribus opus est: at verò qui strenuè præeuntes alios habet, vel sponte, vel leviter monitus sequitur: pari ratione præcepta tardius & reluctantes subinde vix promovent tandem animos; quos exempla illustria vel illiciunt arque invitant. Atque ad diem perendinum quidem recurret inauspicata illa lux, quæ Schmidio nostro heu olim novissima fuit in terris, eique proximo anno extorsit spiritum. Quem cum Clarissim. Vir Johann-Ericus Ostermannus Græc. L. PP. ut Præceptorem disciplinâ, sic Parentem affectu semper expertus sit, ex quo hanc primùm ingredi Academiā cepit; sui omninò officii ac pietatis esse existimavit recolere ejus memoriam, quem nunquam non venerari tot maximis meritis attineretur. Huc accedebat, quod neminem magis decere videretur commemorare mortui laudes, quàm ei ipsi, qui

succeſſiſſet. Veſtrum igitur, *Cives Academici*, eſt, favere inſtituto Viri Clariſſimi, atque ad proximum diem Veneris finitâ Concione in Acroaterio majore, ubi de optimo Sene vitaque ejus ac obitu facturus verba Oſtermannus conſcendet cathedram, convenire frequentes, perorantemque benevolè auſcultare. Neque enim poteſt id ſtudium ſine magno fructu vobis conſtare. Qui audituri multa eſtis, quæ & oblectare animum, & informare ſalubriter etiam ac ad virtutem fingere poſſunt. Accedet ad rerum utilitatem elegantia dignitasque orationis: quæ nunquam non commendat dicentem, & gratum facit. Eâ enim efficitur, ut pulchritudo eorum ac excellentia, quæ commemorantur, velut in ſole ac luce poſita, magis magisque reſplendeant. Nec quicquam plus afficit ac tenet, quàm quod ſcabritiæ ac deformitatis minus habet: quæ ab Oſtermaniana oratione cultiſſimâ illâ ac venuſtiſſimâ longiſſime abſunt. PP. Dominica XV. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIIX.

CLVIII.

CUm annis ſuperioribus Reverendiſſ. Magnificus ac Nobiliſſimus Matthias Hoe ab Hohenegg, Sereniſſimo Electori Saxoniæ à Concionibus Aulicis primariis, Confeſſionibus Sacris, Conſiliisque Eccleſiaſticis, ſummus Academiæ noſtræ Patronus, par nobiliſſimæ ſpei filiorum huc amandaret, ut literis & diſciplinis, quibus liberalia & publico nata ingenia inprimis excoli ſolent, imbuerentur; id in mandatis dedit quoque, ut eloquentiæ artibus diligenter attenderent. Neque enim ignorabat Summus ac Prudentiſſimus Vir, quantum in eo poſitum eſſet, ſi quis præclara cogitata animi decorâ & non inepta oratione poſſet exponere; quantumque in vita civili hæc res haberet momenti. Quid magis enim aut ducit, aut movet animos hominum, quàm prudens & apta rebus oratio? Ut non immerito Tragicus *flexanimam; & rerum reginam* appellarit. Vetus verbum eſt, *occultæ Muſicæ reſpectum haud eſſe.* Idem de tacita Sapientiâ haud incommodè dixerit aliquis. Quantum enim eſt habere in promptu rationes egregias, ſi has aut explicare oratione luculenta, aut contra diſſentientes diſertè magnificeque aſſerere haud queas? Quare non tantum Romanis proceribus mos fuit, ut literas & eloquentiam, cum militari ſcientia conjungerent; ſed idem & apud antiquiſſimos mortalium; atque heroas ipſos adeò obtinuiſſe Homerus teſtimonio eſt. Qui duo cummaxime Achillem à Phœnice edoctum commemorat, & dicere, & agere bene: hoc eſt, eloquentiam atque virtutem. Julium Cæſarem, maximum Romanorum, Apollonio Molonis, clariſſimo dicendi magiſtro, dediſſe operam, Suetonius auctor eſt: eundemque vel eloquentiâ etiam fretum invaſiſſe rerum culmen, ſcriptores graviſſimi prodiderunt. Pompejum, cujus eloquentiam inter cæteras artes imperatorias mirè commendat & prædicat Tullius, repetiiſſe declamandi conſuetudinem ſub belli civilis initia; M. Antonium verò, itemque Auguſtum, ne Mutinenſi quidem bello omiſiſſe, idem Suetonius tradit. Uſque adeò ſemper ſummis viris proprium fuit, eloquentiæ ſtudere: quod ſine ea ad excellentiam aliquam in adminiſtratione Reip. ſe perventuros haud eſſe exiſtimarent. Quàm ſapienter itaque prudentiſſimus Pater hoc inter alia præceperat; tam diligenter exequi hactenus obſequentiſſimi filii conati ſunt: ac ſicut in cæteris ſtudiorum partibus, ita & in dicendi arte ſedulam pro virili operam poſuerunt. Eſt quiddam excellens atque divinum propemodum eloquentiæ poſſeſſio: quæ uti paucis egre-

egregia, ſic abſoluta nemini (ſi M. Antonio, oratori principi ſuæ ætatis, credimus) contingit. Quem dicere ſolitum accepimus; *diſertos ſe multos vidiſſe; eloquentem omninò neminem.* Quare, quàm eſt magnificum in ea promoviſſe egregiè, tam laude carere haud poteſt, vel aliquid ſaltem operæ in iſtoc ſtudii genere navaviſſe. Cæterum à juvenili ætate maturum aliquid & coctum exigere, pene iniquum fuerit; in qua ad laudem ſufficere poteſt, vel conari ſaltem præclara. Nihilominus tamen ejuſmodi ſpecimen comparatæ dicendi copiæ editurus poſtea aliter, qui natu major, nobiliſſimorum Juvenum, Matthias, eſt, cum pomeridianis finitis ſacris orationem recitabit, in qua oſtendet, *nihil aut indignius perſonâ principis aut exitioſius in publicum eſſe, quã idem ſi cupidus atque avarus exſtiterit*, ejus pœnitere ipſum haud poteſt. Qui laudatiſſimi ejus conatus ut omni favoris ac benevolentiæ genere digni cumprimis; ita vos adhortamur, *Academici cives*, etiam atque etiam, ut benignam atque prolixam auſcultandi operam dicenti dare in animum inducatis. Quod eò promtius facturos confidimus, quòd aliàs Nobiliſſimum Juvenem, ob ingentia incomparabilis parentis merita, quibus univerſam Chriſtianam rem ſibi obſtrinxit jam olim, nullo non comitatis & benigniſſimi affectus genere ſoletis complecti. PP. Dominica I. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLI.

CLIX.

NEgari non poteſt, Romanum Imperium nec ſpargi tam late, nec contra tot hoſtes, quibus ademta ſua erant, potuiſſe firmari, ni victor gentium populus perpetuis legionibus, quas in provinciis habebat, ſuccinctus, & propulſaſſet bella facile, & intuliſſet. Sed dabunt hoc quoque prudentiores rerum Romanarum nobis, iisdem ex rebus allatum exitium Romanis opibus, unde robur & incrementa anteſumſerant. Sive id per naturam humani ingenii factum ſit, quod ferme tenuibus adhuc, & vix dum augeſcentibus rebus, intentum, ſobriumque ac frugi eſſe conſuevit; mox cum ampliſſima conſecutum ſe videt, non modò remittit vim, ſed per laſciviam etiam accerſit caſus, quos diſciplinâ atque induſtriâ declinârat hactenus: ſeu fati acciderit ordine, quod plerumque, quæ conſtiterunt in ſummo, perſequitur, & quâ evexerat ante, eâdem dejicit rurſus atque præcipitat. Cùm Pyrrhus, cum Hannibal, cùm ingruens aliqua Germanicorum tempeſtas in ipsa Italia virtutem exerceret Romanam, non diſſenſiones, non arma fuerunt domi: cum ultra alpes & mare porrectum imperium, & jam ſubacta atque pacata externa pleraque, intus cummaximè laborari eſt cœptum: cùm ipſi legionum Duces commiſſi invicem, quæ pro Repub. gerebant arma, adverſus Remp. per ambitionem ac malã libidinem expedirent. Poſtea quoq; converſus cùm rerum ſtatus eſſet, quas calamitates ac clades perpeſſum Imperium eſt? Quæ non diſcrimina adiit, cum jus legendi creandiq; principis, calcato ſenatu, ſibi vindicaſſet miles, & alius raperetur ad imperium impetu, alius eodem dejiceretur; nec rarò vel plures, mox collidendi inter ſe, deſtinarentur fortunæ ſummę? Quæ uti ſine magna rerum confuſione agi haud poterant, ita in maximas Reip. clades calamitatesq; expetebant, donec magis ac magis laxata compage, tota propemodũ pulcherrimi corporis corruerit moles diſſipata in partes, iisdemq; deſtructa manibus, quibus in tantam magnitudinem initio fuerat provecta. Quare non ſitis cauti adverſus ventura exiſtimari poſſint, qui, Romanorum moti exemplo potiſſimum, cohortes

&le-

& legiones perpetuas tutandis juxta & amplificandis regnis ac Rebuspub. inprimis facere, persuadere conantur. Neque enim animadvertunt satis, opinor, alia constituendis imperiis novis quadrare, alia retinendis, quæ constituta dudum, & jam inveterata sunt: nec, quæ custodiunt belli statum, pacem tam facile tueri posse. Alia aliud tempus postulat: nec viâ eadem ac disciplinâ acuti & leviores morbi curantur. Sed nostrum non est hanc in præsenti disceptare causam pluribus, cùm Nobilissimus Juvenis, Rudolphus Brandt de Lindou in Wisenburg &c. de ea ipsa verba facere postea constituerit. Ita quidem, ut conetur astruere, plenum periculosæ aleæ opus esse, per pacem instructos habere exercitus. Egit adolescens generosus ingenium vividum, quod nactus, per artes omnes, strenuè hactenus, quæ liberalem & natam publico indolem maximè decent. In quibus historiam, literas, & facultatem dicendi ita coluit, ut qui existimaret, neque in aula, neque in curia satis egregiè atque cum laude administrare partes posse, qui his præsidiis destitueretur. Cujus profectus ut experimentum caperet, finitis sacris pomeridianis in acroaterio majore recitaturus Orationem est, quam de hoc argumenti genere, eruditam, disertam ac elegantem domi conscripsit. Vestrum erit, favere Comilitonis Nobilissimi conatibus, & æquanimitate audiendi, crescendi copiam dare. Ultrò quidem atque per se in optima quæque rapitur generosi adolescentis indoles: sed sicut equi haud degeneres, ita & meliores animi majore alacritate capessere solent præclara, si plausu & acclamatione juventur. Quos qui non sentiat stimulos, hunc humilem aut stupidum esse oportet. PP. Solennibus D. Johannis Baptistæ, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLI.

CLX.

NIhil concedit Nobilissimo fratri, nobilissimâ & ipse indole Maxæmilianus Ferdinandus Hoe ab Hohenegg: de qua obsequii fide Reverendissimi Patris executus ille est jussa; eâdem hic pietate obtemperaturus ad Horam I. postea orationem, quam elaboravit domi, *de afflictæ Germaniæ caussis*, in Acroaterio publico recitare constituit. Vidit nempe quid generosiores equorum facere soleant: qui vel prævertere gestiunt: vel præcedentium certe æquare virtutem. Relinqui igitur sibi turpe existimat; & ire, non tam secundus expetit, quàm alter. Nihil plebejum ac sordidum egregia adolescentis indoles alit. Qui cum ingentem patrem, dum plures alios in sua gente, post cæteras artes maximas, & eloquentiæ laude summis terrarum principibus se commendasse intueretur, vel se degenerem atque indignum iisdem putabat, nisi easdem ingrederetur vias; quibus illi ad gloriam summam ac dignitatem præclaro exemplo grassati. Quotusquisque est, qui non amœnitate ingenii & elegantiâ incredibili Adolescentis Nobilissimi, simul innotuit, se sentiat capi? Quis non modestiam singularem amat mirificè, cæterum ardorem & impetum, quo in omne meliorum literarum genus rapi solet, summopere complectitur: Quare neminem arbitramur fore, qui non suapte advolaturus sponte sit, ac pellibenter ac promtè operam navaturus dicenti. Quod & oratio ipsa merebitur, ita conscripta, ut animi juxta atque ingenii bonitatem arguere, & non carere artis ac disciplinæ laudibus queat. Nemo inquirit de patriæ malis, quàm qui de illis doleat. Et quis dolebit, nisi qui amet, quod optimus quisque civium maximè solet? Jam id diserte atque ornate qui fecerit, & destitutus inge-

genio, & ad hæc imperitus dicendi? Sed nemo ſimul & didicit artem, atque perfecit. Nec idem & rudimentum incipientis, & conſummati eſt opus. Interim de ſucceſſu operis deſperari non poteſt, qui tyrocinium poſuit tale. Vos, quod monemus, *Cives Academici*, frequentes atque benevoli adeſte. PP. ad D. III. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLI.

CLXI.

ADmirari Theologiam & magnifacere in promtu cuivis atque aperto eſt; laudare ex meritis, vix eloquentiſſimis etiam ſatis conceſſum. Neque enim laudari ſatis res poteſt, quæ non capitur ſatis: quantum autem de rebus divinis, quarum Theologia ſcientia eſt, ignoramus? Quare tam laudare Theologiam difficile eſt, quàm eſt difficile addiſcere totam. Et tamen minimum illud quod noſſe de Deo, ac in Theologia proficere licet, ad majus & excellentius, quàm cætera omnia animo memoriaque complecti, quibus varietas artium & diſciplinarum eruditio cenſeri poteſt. Quæ eò omnes tendunt, ut vel efficiant commodiorem vitam homini, vel ipſum naturâ ſuâ dignum concinnent. Quod in eo eſt, ut quantò inferior viribus corporis animantium pluribus eſt, tantò ſapientia animi ac ratione, quâ ſolus pollet, cæteris antecellat omnibus, atteque ac ſtudio in univerſas ſibi dominatum vindicet. Regi legitimo ac Principi ſimilis; qui obſequium populi & reverentiam. non viribus, ſed conſilio & majeſtate nominis parat. Atqui Theologia hominem, non homine, ſed Deo ipſo reddit dignum: ſolaque efficit, ut & cognoſcat auctorem ſuum evidentius, & quem cognovit, ut colat rite ac veneretur, & ſic perpetuò beatus agat ac felix, qui ſummus & ultimus finis hominis eſt. Namque ut optimus rerum conditor cætera omnia hominis cauſa produxit creavitque ex nihilo, ſic ſui ipſius gratia hominem fabricatus eſt: ut innoteſceret ei factor mundi, coleretur que: ipſe verò pro laborum mercede (*quoniam laboribus maximis*, ut Lactantius ait, *cultus Dei conſtat*,) immortalitatem capiat, jam ſimilis planè, quem coluit, Deo. Quamquam autem negotium arduum ſit laudare Theologiam, in quantum mereri præſtantia ejus atque divinitas poteſt, celebrare tamen in quantum licet ac fas eſt; invenit facilè pietatis laudem. Nam neque Deum, qualis ipſe eſt, noſcimus plane: & vehere tamen atque attollere laude clementiam ejus aſſiduè & bonitatem, religionis atque officii noſtri, quod ei debetur, præcipuam partem ſtatuimus. Prædicamus nimirum ac celebramus, quæ aſſequi mente, ac meditando intelligere poſſumus: quò pervenire non licet, ea miramur ac reveremur. Dignum itaque favore noſtro ac benevolentia eſt Juvenis Præſtantiſmi Godeſcalci Duvii Hannoverani ſtudium, quo in Theologiæ laudem diſertam & non inelegantem orationem elaboravit. Nam cum in Academia Juliâ annis proximis ſacratiſſimæ huic diſciplinæ navare ceperit operam, & nunc eandem in noſtra excolere paullò uberius conſtituerit, haud præter rem ſe facturum exiſtimavit, ſi perpenderet ſecum diligentius paullò, quanta ipſius excellentia eſſet ac dignitas. Ratus, hoc acriores ſtimulos ſubjici animo ad urgendum propoſitum; quò magis excellere eam & antiſtare cæteris artibus omnibus, in qua ipſe poneret operam, didiciſſet. Quam ſuam orationem cum finitis pomeridianis ſacris recitaturus publicè ex memoria ſit in acroaterio majore, veſtrum erit, *Cives Academici*, ad auſcultandum convenire frequentes, operamque benevolam navare dicenti. Qui, quas impoſuit ſibi

partes liberalis exercitii causâ, sic defungetur, ut vos impensi temporis studiiqúe pœnitere jure vix queat. PP. Dominica XI. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLI.

CLXII.

NIhil magnopere Florentinum Scriptorem, recoctum illum ex scriba Philosophum; quod volebat videri, attulisse novi, cum dominandi arcana traderet; sed pleraque omnia de veteribus ac Aristotele quidem maximè, cùm de tyranno ac tyrannide agit, descripsisse, jamdudum a summis ac eruditissimis Viris observatum est. Quapropter mirum non est, si inter cætera ejus effata, & istud quoque legimus, non ut ametur dandam operam Principi, dandam ut metuatur. Hocipsum enim tyrannos sequi, nec dissimulavit magister summus Aristoteles, & ipsa res præterea docet. In Tragœdia quidem legimus;

——— *regna custodit metus*;

sed hoc ab eo dicitur, quem, ut tyrannum Sophocles; ita Seneca etiam expressit. Qui & Neronem alibi, vomicam Principum, haud aliter philosophantem introduxit. Ait enim:

Ferrum tuetur Principem.

Et rursus:

Decet timeri Cæsarem.

Ad quod præclarè sapientissimus Magister subjicit;

——— *Plus diligi.*

Tam enim in bonum Principem non cadit, timeri & metui; quàm in eundem haud cadit, malum esse. Mali quippe ac noxii timentur tantùm: salutares & bonos reveremur. Qui parum, ut diligantur, curant Principes, quò suo libidini satisfaciant, securitati & gloriæ malè consulunt. Neque enim aut metus cum laude, aut sine odio est: & ubi inoleverit odium, manere tutum & stabile quid potest?

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

Quæ inculcantem Dionem si auscultasset Dionysius Junior, non exulare Corinthi, non regiam chlamydem cum Ludimagistri mutare penula fuisset coactus. Nunc cum irridet & spernit, nec tam benevolentiam & studia civium, quàm metum, arma, vim, à patre tyranno persuasus pessimè; adamantinas regni compedes putat, in illam miserrimam sortem incidit, dejectus exutusque regno ab illo ipso monitore, non freto suis copiis, sed, quod præclarè Nepos observat, odio tyranni. Infinita alia in istam licebat afferte sententiam; sed nihil necesse est facere, cum plura postea hujus generis exponi publice licebit audire. Egit in Academia nostra supra annum ingenii elegantiâ juxtà & morum commendatissimus adolescens, Andreas Schvvarzius Hamburgensis. Qui postquam hactenus præclara documenta publicè dedit, quid in Philosophicis disciplinis feciisset profectus, induxit animum recitatione orationis de hoc conscriptæ argumenti genere hodierna luce exhibere specimen, quantum in literis & eloquentiæ studio promovisset. Ita enim hactenus Ornatissimus Juvenis disposuit operas, ut rerum maximarum doctrinas cùm sibi existimaret sequendas potissimum, non nihil tamen verborum curæ atque dicendi artibus tribuendum putaret. Probe recogitans, non renunciare Philosophiam literis: & perfectissimum Sapientem habendum, qui cum scientia rerum, dicendi facultatem conjunxerit. Ne doceat tantùm; sed & persuadeat pulchra: & quæ præcepit egregiè, lepóre orationis & elegantiâ magis commendet. Vetus vobis & proprium est:

fove-

fovere ingenia ; & dare facile animum, qui ad honesta & pulchra tendunt. Quare hanc operam benignè navabitis Schvvarzio , & pro ingenii modo dicturum finitis sacris pomeridianis in Acroaterio majore de quæstione nobili audietis benigne. PP. Dominica II. Adventus , Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLI.

CLXIII.

CUm Ornatissimus adolescens Wilhelmus Lyserus Isenburgensis, post aliarum artium decora, quibus excelluére, ex quibus satus, & eloquentia præstitisse nobiliter, animadverteret; uti in cæteras , sic & in istam comparatæ ab iis gloriæ partem incumbendum sibi censuit ; ex quo non aliud aut absolutius aut efficaciusad imitandum se posse exemplum proponere sibi, quàm stirpem suam , non sanè nequicquam fuit persuasus. Ejus tyrocinii itaque specimen exhibiturus hodie, conscendet cathedram publicam , & quam conscripsit domi, *de victoriosa optimi Servatoris resurrectione*, ipse inscripsit, Orationem, finitis sacris pomeridianis datâ à nobis hac veniâ recitabit. Quod argumenti genus, ut sibi inprimis tractandum sumeret , & temporis præsentis solennitas , & studiorum , quibus se dedit, ratio facilè impetravit. Etsi enim nunquam non celebranda Dominicæ resurrectionis memoria ; id faciendum tamen tum est inprimis , cum huic religionis parti instituto solenni & observatione vacamus. Jam qua de re magis solicitus esse debeat, qui Sacrosanctæ Theologiæ se addicturus proprie sit ; quàm in quo ipso fides nostra absolvitur & consummatur : cujus primum est, Deum credere ; alterum resurrectionem sperare ? Neque enim tantùm agnosci Deus & coli voluit ; sed , ut sperarent præmia sua etiam , quibus & verè cognitus, & rite cultus ac adoratus ipse esset. Non quidem honores atque divitias , aut alia hujus generis, quæ vel consumere tempus , vel casus aliquis tollere facilè posset ; sed extra hanc sortem quæ posita essent penitus ; nec nisi cœlo expectanda, in quod nos resurrectio transfert , cujus principium ac fundus Christi resuscitatio est. Quæ fert , & capit ætas quælibet , promittere solet. Ut iniquissimum sit poscere juvenes , quæ viri debent. Qui deformantur vere hi per æstatem matureſcunt fructus , & anni auctumno decerpuntur. Rudimentum primò & exercitatio, deinde professio artificii est. Nec disciplinam ante ac tyrocinium , consummatio fuit. Est tamen ita Lyseri nostri conscripta oratio , uti & studium arguat , & quid de adolescentia ejus concipiendum spei inposterum , luculenter ostendat. Favete igitur Ornatissimi Juvenis conatibus , & æquanimitate audiendi , date crescendi copiam. Incendit auditor dicentis studium : nec quisquam honestas mentes , quam laus & gloria , magis excitat. Ad quam momentum ingens , attenta & frequens auscultatio conferet. Nam quid hæc aliud, quàm quędam commendatio muta est ? PP. Dominica Quasi modò geniti, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

CLXIV.

QUæ fœcundâ virtutum , & maximarum laudum copiâ , quas consecuta est vivens, vel maturæ ætatis , & subactissimorum ingeniorum defatigare facundiam poterat , Diva Hedvvigis , Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Divi Christiani II. uxor , quæ superioribus diebus Mausoleo Patriæ Principum solenni pompa illata est , hanc non tam adolescens , quàm puer pene, Wilhelmus, Perrev. & Excell. Viri Wilhelmi Lyseri SS. Theol. Doct. & Professoris Publ. filius,

laudandam ac celebrandam posteà Oratione, quam domi conscripsit, sibi assumet. Non poterat excellens, & summæ ac maximæ spei indoles nobiliore argumento, & facere ingenii periculum, & eloquentiæ studia auspicari. Adeò, ut quæ perterrefacere alios amplitudo materiæ poterat, atque dejicere, hæc aeuisse pueri animum ac incitasse ipsa videatur. Amat sublimia atque ingentiâ mens nata magnis: nec humi repere potest animus, quem & natalium lux; & parta majoribus gloria, tum insitus vigor, velut secunda aura quædam, subinde levat ac tollit. Quibus cum & Amplissimi Patris jussa accederent, quæ id Provinciæ munerisque ipsius humeris imponebant; non reprehensione, sed laude obsequii dignus est potius, quod paterno imperio cætera omnia posthabenda sibi existimavit. Quod si Oratio Adolescentuli, quam recitaturus posteà ex memoria conscendet cathedram, Heroinæ maximæ laudibus, quibus destinata, paria facere non poterit (quippe quas veteranorum eloquentia æquare temerè haud speret) conatus tamen & pietas ejus laudem merebitur; qua sibi navandam operam censuit, ne sileretur à quoquam, quæ digna merendo facta est, ut ubique, & semper, atque ab omnibus comparabili tantis virtutibus laude celebraretur. Ad auscultationem hujus meditationis ut invitemus vos aut cohortemur operosius, causa non est. Quos enim stimulos vobis ac faces subjicere poterunt, tum *Lyseriani* nominis merita; tum qui dicturus adolescentulus: denique ipsa illa, de qua dicendum? Quô major enim plerisque Principum exstitit: hoc desiderium accendet majus in omnium animis dicturum de suis laudibus adolescentulum audiendi. Agite igitur, *Academici Cives*, finitisque pomeridianis sacris in Auditorio majore frequentes faventesque adeste. Efficietis enim hoc vestro studio & comitate, ut, quam præclaram ingressus viam adolescens nobiliter est, hanc pergat alacriter, magnificeque ostendat aliis, quâ sit eundum, qui aut majoribus suis præbere se dignos, aut primi ipsi ingentem suam splendorem ac decus, quod luceat posteris, inferre velint. PP. Dominica I. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

CLXV.

SIc comparatæ virtutes reliquæ sunt, ut consulant conducantque maximè; qui sunt in illis dediti; in cæteros, præter exemplum, vix quicquam conferant: solius justitiæ illud ingenium est, ut quantum honestatis ac innocentiæ suis cultoribus, tantùm utilitatis ac commodi præstet iis, à quorum temperavit injuriis; neque consistere queat, nisi ad alios referatur. Quare cùm non in suis rebus tantùm, qui exercent justitiam, utantur virtute, verùm in aliorum etiam; atque id facere consummatissimæ bonitatis sit; Aristoteles eam & perfectissimam & præstantissimam statuit: adeò, ut neque formosum Hesperi sidus majore admiratione ducere movereque homines diceret. Vetus ac invulgatum est, *non nobis nos tantùm, sed amicis, sed patriæ natos esse*. Quod qui monere ac inculcare instituit primus, is sane justitiæ studium commendavit. Quanquam, ut verè impleat partes, ut tueatur nomen suum, non ad amicos tantùm ac cives nostros restringenda est; sed universos homines, ut neque inimici ipsi excludantur. Enimverò si eo nascimur fine, non ut amicum amicus; civem civis, sed homo ut hominem adjuvet, quod statuebant Stoici, & alibi D. Ambrosius commendat valde: non justos nos esse adversus illos tantùm oportet, qui bene merendo ami-

amicos ſe præbent; ſed qui nocendo hoſtes & inimicos etiam fuerunt profeſſi. Eaque de cauſſa referre injurias, non modò perfectiſſima Servatoris prohibuit lex, verùm Philoſophi quoque violari in eo rationem juſtitiæ exiſtimarunt. Nec inferendam injuriam, nec ulciſcendam, quæ illata fuerit, apud Platonem diſputat Socrates: & Maximus Tyrius, ejusdem familiæ homo, adeò damnat, ut facere putet improbius, qui aliorum adverſus ſe iniquè facta vindicet, quàm qui iniquè fecerit primum. Quam præclarè ac Chriſtianè prorſus eâ quoque de re Epictetus præceperit, ex Arriano Simplicioq; conſtare poteſt, qui ejus Philoſophiam nobis expoſuerunt. Quid quod iidem Stoici, de qua familia Epictetus fuit, lædere neminem, & contra de omnibus mereri bene; usque adeò & juſti, & hominis, proprium exiſtimarunt, ut eandem benignitatem ac manſuetudinem & brutis ipſis exhibendam ſtatuerint? Quamquam Plutarchus ipſe etiam, iniquior cætera huic philoſophantium generi, Catonem, quem aliàs non tam virtute præditum hominem, quam ipſam virtutem æſtimare ſolebant veteres, in eo reprehendit, quod equiſones bubulcosque ſuos, jam inutiles factos ſenio dederit venum; & equum, quo Conſul in expeditionibus uſus fuerat, reliquerit in Hiſpania, ne naulum dare haberet neceſſe. *Neque enim*, ut præclarè ibidem inculcat, *animantibus, ſic quaſi utenſilibus calceisq; utendum eſt, ut feſſa & miniſteriis attrita projiciamus; ſed ſi nihil aliud, meditandæ certè humanitatis cauſſa debemus in his nos ante ad manſuetudinem & benignitatem aſſuefacere.* Hæc vera illa igitur, hæc plena atque perfecta juſtitia eſt, quæ non ſanguinem, non alia vincula aut merita reſpicit, ſed illud maximè, quò ducit natura, quod debet non tantum homo homini, ſed aliis etiam, quorum miniſterio utitur: de qua dicendum tamen in præſenti nobis amplius haud eſt, quod eas partes in ſe recepturus poſtea ſit, Ampliſſimi Viri Dn. Michaelis Blumii Reip. Oppid. Conſulis, dignus patre filius cognominis, ſpei egregiæ & ornatiſſimus adoleſcens. Qui finitis ſacris Pomeridianis Orationem, quam de virtute iſta pro modò ætatis ingeniiq; meditatus non illaudabilem eſt, publicè, data à nobis veniâ, recitabit. Dignus eſt adoleſcentis conatus, cui favere velitis prolixè: dignum orationis argumentum, quod audiatis diligenter. Nam ſola juſtitia clementiaque eſt, quâ non principes tantum, quod ille ajebat (quamquam hi maximè) ſed in commune homines Dii fiant, hoc eſt, ad divinam naturam quam proximè accedant. Agite itaque & dicto tempore frequentes atque benevoli adeſte. PP. Dominicâ III. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLII.

CLXVI.

MAgnorum virorum vultus aut aſſimulati coloribus, aut ligno, marmore, ære expreſſi, tum moles ſuperbæ inciſæ titulis elogiisque magnificis, ut aliquam iis, quibus dicatæ polliceantur memoriam, diuturniorem tamen, quàm ipſa ſunt, præſtare haud poſſunt. Quæ, cum pepercerint cætera caſuum, vel ætas ipſa demolitur tandem, vel obſcurat oblivio; ut licet materia & ſimulacrum duret adhuc, ipſe tamen, cujus eſt, jam ignoretur. Illa demum fama ac gloria certa ac ſtabilis eſt, quam ſibi quisque virtute ac meritis paravit ſemel, & pietate colentium transmiſit ad poſteros, ut poſt deinceps in laude ac celebratione hominum perpetuò vigeat, & vetuſtate ipſa efflorescat magis ac magis: dum aut annalium honor æternus, aut eruditæ Poëtarum ac Oratorum Muſæ interire haud ſinunt. Quorum

ab omni ævo præcipuæ partes, illustres virtutes, & magna hominum merita ab oblivione atque interitu vindicare. Non modo publicis acroasibus, ut in Olympicis, Athenaicis, aut aliis ejusmodi celebrioribus conventibus fiebat; sed & privatis scholis ac exercitationibus. Nam in conviviis ipsis quoq; quæ personabant cantica, quæ Scholia appellabantur, ingentium virorum laudes celebrabant. Sapientissimo instituto, ut inter vina non alio magis, quam virtutis amore incalescerent animi ac incenderentur. Quanta Martini Lutheri, Incomparabilis Herois, & cœlo penitus demissi viri, in nostram non tantum Saxoniam, sed universum orbem Christianum merita sint, neque latere, nisi expertem pietatis; & dissimulari, nisi ab iniquissimo quovis maximeque maligno, possunt. Qui cum ante hos septem & nonaginta annos d. XVIII. hujus mensis decesserit, & quarto die post in templo arcis, quæ hîc est, conditus rite sepultusque sit; non alienum à pietate sua existimavit Elias Sigismundus Reinhart, Halâ-Saxo, Ornatissimus Juvenis, Latinâ oratione anniversariam ejus memoriam ad H. II. postea, finitis sacris pomeridianis, celebrare. Mos obtinebat in prisca Ecclesia, ut natales martyrum, hoc est, dies illi, quibus devictâ tyrannide seculi ad palmas cœlestes aspiraverant, atque sic verè demum nascebantur, festi atque solennes haberentur. Ac licet Lutherus non inter supplicia ultima & cruciatus carnificis cœlestem veritatem, quam vindicare erat ingressus, asseruit; plura tamen ac acerbissima, cum instaurare pararet, perpessus est: ut non immerito hodie similis honor ei persolvatur. Quare probandum modis omnibus institutum Egregii Juvenis est, favendumque dicturo, & facienda crescendi copia est, ut hii quoque ad capessenda præclara hæc studia, & pietatem similem excitentur. Agite itaque, Cives Academici, & dicto tempore in auditorio majore convenite frequentes: dumque benigne auditis dicentem, concipite quisque ad Deum vota, ut maximi herois merita muneraque perpetua nobis propriaque sint; veritasque cœlestis contra inimicos omnes ac hostes invicta ac incorrupta perpetuò duret. PP. Domin. Reminiscer. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

CLXVII.

SI quisque abs se, & solâ meditatione animi res atque doctrinas, ex quibus sapientia constat, excogitare ac comprehendere posset, nec aliunde accipere atque addiscere oporteret, non esset necesse magnopere in addiscendis linguis macerare ætatem; & per ambages ingredi, quò rectâ ac statim pervenire licebat. Nunc cum in nemine nato tanta ingenii vis atque felicitas sit, ut nullo alio præsidio, quàm commentatione animi fretus, humanarum juxta ac divinarum rerum scientiam promittere sibi atque præstare sufficiat, verùm cognoscere ex præceptoribus, & ex eorum monumentis haurire oporteat, qui eam Latinis, Græcis, Ebraicis literis exposuerunt; nemo non videt, quanta linguarum præstantia, quantaque necessitas sit: cum sine illarum ope ac beneficio pervenire ad sapientiam æquè difficile sit, quàm sine ope scalarum eniti in alta. Nec est, quod mihi Interpretum operam aliquis opponere, ac venditare glorioſius velit. Nunquam deducta per rivos tam pura atque sincera, quàm in origine ac fonte, hauritur aqua. Cum & eundo trahat sordes; & pro locorum ingeniis, per quæ decurrit, saporem mutet. Multa interpretes per oscitantiam, multa per imperitiam, peccant; aut, quod ingenio destituuntur. Quotus quisque

que tam cautus ac circumspectus est, quin somnum aliquando sibi patiatur obrepere, & illi Poëtæ faciat locum,

bonus dormitat Homerus?

Quis tam peritus ac prudens cujusdam est linguæ, ut non in ea haud pauca ignoret? Denique cum voces verbaque plurima sint, quæ alia atque alia significent; non sanè cujusvis est videre atque perspicere auctoris sensum. Acutior alius alio sagaciorque est: itaque ut vetus verbum habet,

Qui bene consulat, consul cluat.

Hinc qui nituntur interpretibus tantùm, non meliore conditione quàm cæci erunt, qui tantum capiunt atque intelligunt, quantum subjicere ipsis duces sui aut potuerunt aut voluerunt. Nam fallit videntes etiam oculorum haud rarò acies; & magna nequitia hominum est. Ita miseri illi nunquam certi; suspensi semper ac dubii agunt: veriti, ne imposuerint illuserinque, quos consulturos suæ cœcitatis malo speraverant. Verissima igitur eorum ac optima ratio est, qui loqui primum ac intelligere loquentes; deinde sapere studeant: nec ante comesse nucleum volunt, quàm nucem fregerint. Quam sicut rectè atque cum laude Ornatissimus Juvenis Elias Sigismundus Reinhart Hala Saxo secutus hactenus est; ita eandem aliis magis magisque ut approbet, habiturus orationem Græcam de præstantia ac necessitate linguarum, & Græcæ quidem atque Hebraicæ inprimis, cathedram publicam nostris auspiciis posteà finitis sacris conscendet. Vestrum erit, favere proposito Comilitonis, & recitaturo memoriter, quæ de hoc argumenti genere commentus & meditatus est domi, benevolè adesse. Nam vires & incrementa virtus ex aliorum sumit studiis; nec quicquam dicentes, ut pergant ingenium colere, magis, quàm audientium favor incendit. P P. Dominicâ IX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

CLXVIII.

QUi agnitâ veritate cœlesti divino munere ex Pontificiorum castris in nostra transiit, atque à Serenissimo Electore Saxoniæ, Domino & Nutritio nostro clementissimo, non ita pridem commendatus Academiæ ac traditus fuit, perquam Reverendus atque Clariss. Vir Josephus Adjutus SS. Theol. Doct. is crastino die, si Deus dederit, horâ IX. auctoritate Venerabilis Theologorum Collegii, atque acceptâ à nobis venia, eum in finem publicè in auditorio majore facere verba constituit, ut publica voce atque in ore communi testaretur se renunciasse falsitati animo jamdudum, nunc autem se profiteri palam; facere & sentire cum nostra Ecclesia, serioque amplecti fidem, quæ ibi docetur & traditur, & in Confessionis Augustanæ, quam vocant, formula continetur. Ostendet itaque Romanam Ecclesiam, si doctrinam respicias, planè erroneam; si vitam & mores, impiam, fœdam, turpem; utroque Christo contrariam; sicut Præses ipsius seu Pontifex ipse, verus germanusque Anti-Christus est: & si quæ alia sunt, quæ pertinere ad hoc negotium videbuntur. Vestrum erit favere Viro pientissimo, favere & gratulari Academiæ atque Ecclesiæ: huic quidem quod nondum desiit, Christo aut Servatori parere agnos aut concinnare: illi, quod adhuc Ninive, quæ ipsum ex Oriente ultimo huc misit, pœnitentiam agit, & subministrat lapides, qui poliantur in gemmas exornaturas palatia Domini, quique deposito signo bestiæ charactere dominicum accipiant. Adeste igitur frequentes, neque attentè ac benevole tantum audite dicentem, sed & juvate precibus, orantes DEUM, patrem

patrem luminum, ut assit muneribus suis perpetuò, servetque & asserat sibi, quam modo oviculam lupo eripuit: & quod accendit in animo ejus lumen, nunquam finat extingui communis hostis insidiis ac artibus; sed salutiferum jubar, ut longè lateq; diffundere queat, largiatur clementer. PP. XXI. Dominicâ post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

CLXIX.

ILluescente crastinâ luce, si dederit Deus, is ipse redibit dies, quo superiore anno, Illustris, & nunquam sine maximis laudibus commemorandus Vir, Holigerus Rosecrantius Rosenholmi Toparcha, non sine ingenti omnium Daniæ Ordinum luctu exemtus mortalium cœtibus, & inter æternæ illius ac superæ civitatis beatissimos proceres asscriptus & cooptatus est. Qui nobilissimo maximoque genere, majore & excellentiore indole natus, cum & naturæ præstantiâ, & incredibili studio virtuteque invicta omnes scientiarum ac literarum omnium difficultates superasset feliciter, eò inusitatæ doctrinæ ac sapientiæ juxtà & dignitatis gloriæque maximis meritis partæ ascendit vivens, ut supergressus humanæ magnitudinis modum, non tam inter principes seculi viros, sed ipsos heroas & mistos Deo homines numeraretur. Solet haud rarò fortunæ & opum, & summi generis conscientia juvenilibus animis verba dare; ut vel corrupti dulcedine otii se dedant inertiæ, somnumq; ac voluptates præcipua mortalium bona habeant: aut non intelligentes satis seculi mores, & vanissimarum opinionum decepti ludibriis umbras rerum, & simulacra inania, neglectâ veritate, sectentur: vel, quasi illustrati jam satis majorum luce; vilissimis & obscurissimis curis ætatem occupent, compendiaque ac lucra decori gloriæque anteponant. Prætervectus hos scopulos omnes Rosecrantius, non modo cognovit sectatusque acerrimè est verissima maximaque bona; sed ut complecteretur uberius etiam, quanta ipsa sunt, & propria sibi efficeret, aliarum rerum omnium, excellentium licet, non summarum tamen, curam omnem ac studium excluſit noviſſimè animo, ultroque ac sponte honoribus maximis, quos gessit, & quibus summa defunctus laude amplissimis partibus ac præfecturis se abdicavit, quod uti omnium difficillimum est, ita non nisi in maximas & divinissimas mentes cadere potest. Enimverò calcare divitias & voluptates, non ita arduum excelsis animis est: honori potentiæque, quorum cura & præstantissimis naturis insita, renunciare, id verò ejusmodi est, quod sapientes ipsos fatiget. Usque adeò difficilius est relinquere, quas semel merueris, quam nunquam appetere, quibus careas, dignitates. Cùm, quos deponas honores, non tam contemnere, quod magnitudinis; quàm te indignum illis aut imparem ridearis ostendere, quod vilitatis. Cæterum optima quæque & sapientissimè instituta calumniatur plerunque malignitatis ingenium: & est rarissimæ fortitudinis, provocare rumores. Jam eminere atque plus posse, quàm alii, ut naturaliter delectat homines; sic speciosum ac optimum titulum habet, non deserere patriam, & Principi ac Reip. usque ad vitæ finem adesse. Itaque fit, ut quàm pauciſſimi intelligant, non actu & negotiosa opera tantum consulere publico viros ingentes; sed quiete, sed studio, & quod præcipuum, exemplo etiam posse: majusque ac præstabilius esse, orbis & seculi; quàm populi & regionis unius commodis advigilare. Livoris speciem habet, favere domesticis maximè: generosi ac candidi & benevolentissimi animi est, complecti cujusque virtutem, eam-

eamque in ipsis hostibus etiam mirari ac magnifacere. Posthæc & publice interest, operam pro se quemque dare, ut magna atque illustria exempla & innotescant plurimis, & diutissimè vigeantq; ac durent. Sed Rosecrantii memoriam ut die crastini h. IX. celebrare oratione Panegyrica publicè induceret animum perquam reverendus & excellentissimus Vir, Jacobus Martini SS. Theolog. Doct. Professorque Primarius ac toto orbe Christiano celeberrimus longè, privatis quoque adductus est caussis. Nam cum recogitaret secum, notitiam sibi cum Viro maximo haud tantùm, sed familiaritatem ac consuetudinem etiam, cum Juvene Juveni fuisse facta & communione studiorum, cùm in hac Academia viveret; non potuit non existimare sese pietatis officium debere ei, cujus divinas & admirabiles dotes & suspexisset semper hactenus, & veneratus esset sincerè. Præcipuè, cum amicorum ac benevolorum voces accederent, quæ aut subverentem impellerent, aut dubitantem confirmarent. Nobis autem ita videtur, maximum, cum literarum omnium, tum universæ Philosophiæ ac Theologiæ Consultum & Vatem nobilissimum (is enim Rosencrantius fuit) non nisi à summo & vetustissimo temporis nostri Philosopho juxta atque Theologo meruisse laudari. Ad cujus auscultandam orationem ut invitemus vos operosius, caussa non est. Maxima enim ac efficacissima ratio, tum ipse, qui verba faciet, tum, de quo fient verba, argumentum, est. Nam in utroque quæ dignitas juxtà & excellentia est? Martinum nostrum ignorat nemo: at Rosecrantius autem non Danicæ modò, sed universæ Nobilitatis Equestris, quæ usquam est, illustrissimum decus & soli sibi comparandum maximè fuit, tum seculi nostri lumen ingens. PP. ad d. XXVII. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

CLXX.

TAnta Friderici III. Electoris Saxonis virtusque & excellentia animi fuit, ut in annalibus, & omni posterorum memoria non alio, quàm Sapientis nomine celebretur. Quod tam præstabile atque divinum Pythagoras statuit, ut soli Deo verè competere existimaret. Et verò quid difficilius est, quàm rerum caussas intelligere? quàm veri falsique tenere scientiam? Quid æque arduum, quàm moderari animo, quàm coërcere cupidines, & usquequaque sui potentem esse? Quæ sicut propria Sapientiæ semper habita sunt, sic, quod plerisque Fridericus excelleret, duraturam seculis omnibus gloriam, & istiusmodi ipsi pepererunt nomen, quod alios omnes titulos aut transgrederetur, aut comprehenderet certè. Neque enim nequicquam Stoici solos sapientes fortes, solos justos bonosque, & si quæ alia honesti vocabula, pronunciarunt. Hic itaque talis & tantus Princeps cum centum abhinc & unde viginti annis, hodierno die, qui III. Nonar: Maji est, decesserit vitâ, non id dissimulandum in illa Academia fuit, quam primus auspicato instituerit ipse & dedicarit. Ejusdem enim religionis ac pietatis est, recolere maximorum heroum obitus, eorundemque celebrare natales. Neq; enim cum auspicantur nascendo vitam, seq; indulgent primum iis, de quibus optime merituri deinceps sint, prosunt tantùm; verùm & decedentes cum relinquunt exempla, quæ ad easdem artes instruant alios, quibus se ipsi magnos, cum viverent, & cæteros felices reddiderant. Quare cum eam ob caussam Præstantissimus Juvenis Esaias Major Vratislaviensis, Strenuus Legum &

Juris Cultor, finitis Sacris pomeridianis publicam conscendet cathedram, recitaturus in Academiæ ore, quæ de maximo principe præclaro conatu meditatus est domi, vestrum erit, *Academiæ cives*, favere adolescentis instituto liberaliter, & facientem verba benevolè ac per silentium audire. Neque enim in ea re ludetis operam: & illa Sapientissimi Principis in Academiam istam non tantum, sed universam Remp. Christianam merita sunt, ut acroasibus de ejus vita vel integros dies, nedum horam unam impendere, nemo gravari, si sapiat, velit. Omnis narratio mirificè afficit ac recreat; sed quæ de illis instituitur, qui salutarium numinum instar multum humano generi profuerunt, non jucunda modò, verum & utilis est, cum ad exemplum pertineat. Agite itaque, *Academiæ cives*, Oratori nostro benignam navate operam, simulq; religione tacitâ concipite vota & nuncupate, maturè exoriatur patriæ, si non vocabulo ac nomine, re ipsa & facto Fridericus aliquis tamen, qui sapientia sua virtuteque afflictas patriæ res & disturbatas pessimè quamprimum ordinet, reductaque & stabilitâ undique pace, in sedem pristinam ac dignitatem restituat. PP. Dominicâ Misericord. Domini, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIV.

CLXXI.

DIes V. Kalendar. Septembr. qui instat propediem, ab Illustrissimo Celsissimoque Principe ac Domino, Domino Friderico Wilhelmo Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ ac Montium Duce, &c. Domino nostro perbenigno, Illustrissimæ Principis ac Dominæ Dominæ Dorotheæ Ducis Brunsuicensis & Lunæburgensis, Marchionis Brandeburgicæ, Ducis Prussiæ, Stetini in Pomerania, Crosnæ & Jegerndorfi, in Silesia, Burggraviæ Norinbergensis, nec non Principis Rugiæ &c. piissimæ ac desideratissimæ socrûs suæ exequiis destinatus est: ut quicquid illa superioris anni Kalendis Septembribus, cùm vita decederet, caducum solvendumq; reliquerat, conditorio suo solenni ritu ac ceremonia inferatur. Quod si magnorum hominum funera tacita prætermittenda non sunt; dandaq; opera maximè, ne intermoriantur illorum laudes, qui durare perpetuò ac superesse meruerant; debetur jure quodam id Illustrissimæ Principi, ut Alteburgum non tantùm & aula Illustrissimi Generi; sed Witeberga quoque nostra, quæ annos plurimos ipsam exoptatissimam hospitem habuit, atque hæc Academia, quam singulari studio & incredibili benevolentia complexa semper est, encomiis laudibusque ejus resultet ac personet. Nam ut de illustrissimi generis antiquitate, quæ tanta in ea fuit, ut multas excelsissimas familias provocare possit, nunc nihil dicam; tot ingentes atque divinæ dotes, tot excellentissimæ maximæque virtutes exornarant ipsam ac decorarant undiquë, ut vix, quam antetuleris, habeas; perpaucas pares putare possis. Commendat alios pietas, sed non prudentia æque tollit: & sæpe gravitas destituit, qui comitatis aut elegantiæ laudibus floreant. Invenias etiam, quibus in magna fortuna par desit animus; nec tantum constantiæ roborisque suppeditet, quantum splendoris, priusquam adversa ingruerent, prætulerant. Atqui in nostram confluebant omnia: & quæ divisa alios ingentes beatosque efficere solent, tenebat collecta: cumque transgressa esset sexum suum, jam quoque virorum gloriam æquabat. Quare ne tantum exemplum intercidat, ut est cavendum omnibus maxime, quibus id quidem in manu positum; ita rem dignam pietate sua ingressus Vir Excellentissimus

mus ac Reverendus admodum est, Johannes Hülsemannus SS. Theol. Doct. & Profes. Publ. nec non Electoral. Alumnorum Ephorus meritissimus, qui ad illum ipsum exequiarum diem H. IX. matutinâ in Acroaterio majore suprema Illustr. Principis honorare oratione panegyrica publicè, & quas, cum viveret, comparavit sibi laudes, celebrare constituit, eò felicius nobiliusque his perfuncturus partibus, quò propius novit ac veneratus est tot maximas incomparabilis principis dotes; & plures alios ingenii dicendique copia excellit ac præstat. Vestrum erit, *Cives Academici*, studere pietati Viri Clarissimi sedulò, frequenterque nobiscum adesse dicenti: ut ex ipsa celebritate honoris etiam aliquid in manes sanctissimos Principis redundet; eoque securius deduratura ejus memoriâ sperare liceat; quò virtutes ipsius in plurium animis narrando & prædicando dedicatæ velut & consecratæ fuerint. Quæ tales tantæque exstiterunt, ut præsentem non modo, verum ætates posteras etiam, & quæ ventura secula sunt, ornare juxta & obstupefacere posse videantur. PP. Dominicâ X. post Trinitatis, Annó recuperatæ gratiæ, M DC XLIV.

CLXXII.

SI vitam non nisi honestè ac innocenter degerent homines, nec læderet alius alium, & quisque cuique tribueret suum, nunquam non pax & concordia in rebus vigerent humanis. Nunc cum honesti ac recti amor haud tantum mentibus nostris; sed variæ etiam ac perversissimæ libidines insitæ sint; quibus cùm indulgetur nimium, & jam cupiditas improba in violentias injuriasque erumpit; neque constare animorum consensio potest, & dissilire pacem necesse est. Quod si justitiæ igitur debetur pax; ex injustitia autem bellum oritur; tam id malorum summum ac ultimum habere oportet, quàm Pax bonorum maximum & perfectissimum meritò audit. Quemadmodum nihil non bello, quod unquam nocere, miseriasque ac luctum afferre potest, inesse consuevit; sic omnis generis felicitates haud secus pacem, quàm reliquæ omnes virtutes sequi & comitari justitiam solent. Quò magis mirari subit quorundam vesaniam, qui cupidi haud tantum in capiendis armis supra modum sunt; sed pertinacissimi etiam in retinendis. Parum recogitantes, quàm sola propemodum fortuna ibi agat negotium, ac nusquam minus eventus, quàm in bellis respondeat. Neque enim hîc aut viribus imis, aut causæ ipsi confidendum semper est. Cùm maximas etiam opes à parva sæpius atque contemta manu dejectas atque prostratas constet; & penes illos haud rarò victoria steterit, qui sola cupiditate improba ducti ad arma ac in certamina descenderũt. Non quia sceleribus & improbitati faveat Deus, unde victoria est; sed pro liberrima voluntate quòd temperat omnia disponitq; ac agit arcanæ rationis arbitrio, qua judicat secum ac dispicit, quæ nullis subduci mortalium calculis queant. Neque enim una atque eadem ratione aut mederi quibusvis, aut irrogare pœnas solet; aliis calamitatibus consulit, alios felicitate ipsa evertit. Quæ rationes atque consilia Dei cum neque confecto negotio illicò pateant, & ægrè tandẽ colligantur; quis ante, & dum aguntur res, investigare illa ac præcipere posse unquam præsumat? Quod si avertere noxia, &, quæ utilia videris, sectari ac petere sapientis est; non detrectabit ille quidem, si inferatur vis, ac transigi aliter haud queat, pugnandi aleam; sed ita tamẽ, ut persequenda sibi extrema bellorum minime omnium putet. Nam licet succedat negotium, non

credere tamen volet fortunæ ; non ignarus ludiorum, quos ſuevit ludere : atque divinæ cujusdam virtutis ſtatuet moderari animo, nec ſibi tantùm, ſed aliis quoque conſulere. Sin parum ſecundis utatur rebus ; & nulla aut dubia valde ac perincerta victoriæ fulgeat ſpes, de deponendis mature armis cogitabit potius, quàm retinendo diutius noviſſima caſuum experietur iniquam, ſi alia haberi non queat, pacem juſtiſſimo etiam bello præferre paratus. Ad Gubernatoris boni exemplum, qui cedere tempeſtati nihil dubitat, & aliquâ mercium jacturâ ſervare navem : aut medici etiam, qui ut ſerpenti ulceris labi ne univerſum corpus objiciat, de parte cum morbo tranſigit, & membri unius damno ſalutem redimit cæterorum. Nam cum perpetuò ſui ſit potens, non iracundiam ſibi, non & dolorem imponere patitur, qui eò quam plures adigit ſæpius, ut, dum ulciſci hoſtem parant, ſeipſos evertant ; ſed rationem audit potius, & ſpecioſis ac nocituris, tuta & ſalutaria præfert. Majoris animi & excellentioris virtutis ſtatuens, domare affectus ; quàm victis hoſtibus imponere jugum : deque cupiditatibus ſuis redactis in ordinem, quam fuſis aut captis legionibus mereri triumphum. Sed ut capeſſere conſilia iſtiusmodi Sapientis præcipue eſt ; ita perficere, ac explicare felicis putandum. Nonnullis enim ſic adverſari fatum ſolet, ut licet omnia agant pro pace & faciant, non ipſam tamen obtineant : & relinquantur ſuæ iratæ fortunæ, ac ſi majoribus pœnis debeantur. Magna itaque & ſapientiæ & felicitatis celebrandus laude Sereniſſimus ac Potentiſs. Daniarum Norvegiarumque Rex eſt, qui bellum, quo annis proximis ſpem præter omnem implicitus fuit, componere, illatasque injurias condonare Reip. maluit, quàm periclitari incerta caſuum, & juſtam licet vindictam ſaluti civium, ac ſecuritati tot florentiſſimarum provinciarum anteponere. Quod ſummum ac maximum beneficium Numinis collatum in patriam, & hanc divinam Regis virtutem, ne non agnoſcere tacendo, idque ingratus ac impius videretur Præſtantiſſimus Johannes Nicolai Naxſcovius Danus, orationem conſcripſit domi, quam recitaturus poſtea acceptâ à nobis veniâ, publice eſt, finitis ſacris pomeridianis. Ebraico autem ſermone ideo, ut aliâ linguâ ne celebraret recuperatam patriæ pacem, quàm quâ ſolenni carmine nato jam Servatore optimo reſtitutam terrarum orbi pacem cœleſtes præcones promulgarunt : & ipſe Chriſtus Dominus diſceſſurus terris pacis atque concordiæ ſtudium ſectatoribus ſuis commendavit. Favete pietati Juvenis & inſtituto præclaro, Academici cives, atque dicturo in tempore adeſte benevoli atque frequentes. Quin vota etiam ad immortalem facite Deum, ut nobis quoque pro impetrata poſt tot tantasque procellas, & diuturnum armorum furorem quiete ac pace, verba in publico facere, & inſtituere gratulationes, præcipuè verò auctori novæ ejus felicitatis Deo meritas laudes ac gratias quamprimum reddere liceat. PP. Dominicâ XIX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLV.

CLXXIII.

Cùm præter Deum nihil ex ſemetipſo ſtet : & quicquid autem ortum eſt, finem ac obitum ſentiat ; duo perpetuò nobilia maximè incidunt tempora, quorum alterum naſcendi conditionem, neceſſitatem deſinendi alterum affert. Hinc fieri ſolet, ut ſi quos cultu ac ſtudio noſtro dignos habemus, eorum non proſequamur natales tantum certo honoris genere ; ſed obitus quoque celebremus perinde. Nam ut ab

ortu

ortu pendet maximè, quicquid utilitatis illi in nos aut alios contulerint; ita excessus eorum consummat quasi omne id, quô vitam ante insignem amabilemve reddiderint. Atqui natales superstitum colere, sæpe ambitio ac adulatio, non reverentia vera est: celebrare memoriam obitûs, incorruptissimum virtutis & meritorum testimonium habet. Nam quotusquisque aut persequatur mortuum, aut palpet? Et ita fit, ut suum cuique demum, quale est meritus, pretium posteritas rependat. Quamvis autem nullius viri ingentis, & de humano genere præclarè meriti, negligenda memoria sit, celebranda illorum tamen imprimis est, qui non vitam & spiritum, non conjuges, liberos, certosque affectus nostros virtute & sapientia sua à pernicie atque interitu, fracta propulsataque eorum vi atque nequitia, qui impetebant, vindicarunt; sed mentes animosque nostros etiam ab ignorantia, à superstitione ac impietate liberarunt, & patefactâ veritate monstrarunt viam, quâ ad æternam salutem & felicitatem promissam fidelibus à Servatore optimo per ejus vestigia ire liceat. Nam tales tacere atque negligere, quid aliud esset, quàm conculcare maxima beneficia Numinis atque projicere? Sine quo neque nasci magna aliqua virtus, neque exercere se, & bene mereri de publico potest. Quantis demersa tenebris ante Martinum Lutherum cœlestis latuerit veritas; qua superstitione corrupta ac depravata omnis divini cultus religionisque fuerit ratio, nemo ignorat. Quæ repurgata ita cum sint atque asserta illius operâ, non sine divino munere, ut integritatem pristinam ac sinceritatem ferant præ se; cæterum ab eo omnis salutis & felicitatis ultimæ spes unice pendeat; rem pietate nostrâ haud indignam faciemus, si diem perendinum, qui XVIII. hujus mensis est, quo ante seculum ipsum Heros divinus vitâ decessit, festum solennemque celebremus; nuncupaturi vota ac preces Deo immortali, ut quæ illius Viri ministerio summa in nos atque immensa beneficia contulit, centumque integris annis ab obitu ejus intemerata ac incorrupta præstitit, durare deinceps quoq;, ac propria nobis atque perpetua esse sinat. Cæterum cùm ad suscipiendas juxta & rectè administrandas præclaras res superiorum autoritas atque exemplum plurimum valeat (neque enim omnes ab se, aut satis animi ad audendum aut virium habent) idcircò Amplis. Collegium Theologorum decrevit, ut Oratione aliqua solenni *De præcipuis Dei beneficiis orbi ac Reip. Christianæ Lutheri Ministerio præstitis*, pro concione Academica publicè exponeretur. Ita enim futurum censuit, ut eô rectius quisque fungeretur suo munere in celebranda diei solennitate, quò plenius ac luculentius ejus didicisset causas. Quas cum susceperit partes in se, quo nemo poterat melius, plurimum reverendus ampliss. ac excellentiss. Vir, Paulus Rôberus SS. Theolog. D. & Profes. Celeberrimus, nec non Ecclesiæ hujus ac vicinarum Superintendens generalis, Vir super cæteras ingentes laudes disertissimus quoque, easque ad diem perend. H. IX. matutina in Acroaterio majore, & ipsa Lutheri cathedra, deponere constituerit, vestrum existimabitis, eò omnes convenire haud tantùm, sed & attentum & religiosum animum afferre. Ne elabantur ac per inane, quæ dicentur transeant; sed hauriantur intimis sensibus, & sua cujusque excitetur pietas ad agendas gratias numini pro beneficiis ejus, quæ explicari decantarique audierit. Is enim verus honor in mortuos, & inculpatissima veneratio est, nosse qui fuerint, & unde fuerint, & cujus ope atque auxilio tanta præstiterint nobis. Quod

reſtat, Deum optimum maximum jure veneramur omnes, ut quoniam ante hos C. annos Lutherus ipſe mortalitatis communis lege ſubtractus nobis atque ademtus eſt, doctrina tamen ejus cum humano perennet genere, nec ulla vi violentia aut fraus corruptionem aut labem inferat, quamdiu hic ipſe terrarum orbis non interibit. PP. ad d. XVI. Febr. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXIV.

SEculum ipſum eſt, quod Phœnix ſeculi, illeque à DEO miſſus veritatis æternæ vindex & repurgator errorum feliciſſimus, Martinus Lutherus, Islebii, in patria ſua, quò paullò ante profectus fuerat, de Chriſtiana re optimè meritum ſpiritum edidit, ſeculoque digreſſus ad æterna tot maximorum laborum, quibus erat defunctus, præmia aſpiravit. Magnum ſemper mortalibus, vatuſtiſſimis etiam, circa mortuos, ſervandamque eorum ac honorandam memoriam, præcipuè, qui præclarè meriti eſſent de publico, magnesque utilitates in genus contuliſſent humanum, ſtudium fuit. Quorum natales non tantum, ſed obitus quoque celebrare ſolenniter, adire ad ſepulchra eorum & exornare floribus, carminibus canticisque celebrare, ipſos verò non imaginibus tantum colere, ſed hoſtiis quoque venerari ſoliti fuerunt. Nec aliunde illa tanta Deorum apud paganos turba, quam ex hominibus mortuis nata, nec cultus eorum niſi ab hac pietatis parte cepit: cum admiratio virtutum, ac magnitudo affectus ita corrumperet, ut quicquid fleverant ante, mox adorarent: & DEOS crederent, quos tamen mortuos non diffitebantur. *Dum reges ſuos colunt religioſè*, ſcribit Hinutius, *dum defunctos deſiderant in imaginibus videre, dum geſtiunt eorum memorias retinere in ſtatis; ſacra facta ſunt, quæ fuerunt aſſumta ſolatia.* Quamvis autem nihil tam bene inſtitutum ſit, quin depravari, ſi malè in illo verſeris, poſſit; ideò tamen non tota abjicienda ratio eſt; ſed id navanda opera, præclara inventa veterum ut rectè & ſobriè utendo retineamus: & pietas noſtra in ſuperſtitionem impietatemque ne vertat. Quod ſi cujusquam hominis virtus mereri poteſt, ut ejus memoria ab oblivione atque contemtu, pietate poſterorum, vindicetur; næ tantò dignior omnibus aliis hoc genere honoris Lutherus erit: quantò ipſius merita omnia aliorum in nos collata beneficia ſuperantque ac vincunt. Neque enim is corporum ac fortunarum noſtrarum, ſed animorum ſalutem ac incolumitatem aſſeruit; eſſecitque, non in pecuniis mox diripiendis; non in poſſeſſionibus ferro & flamma conſumendis, non aliis iſtiuſmodi rebus caduducis & ſemper innumeris caſibus expoſitis; ſed agnitione Dei ac cultu, & certa fiducia conſequendæ vitæ cœleſtis ac immortalis, ut eſſemus felices. Quapropter non poſſumus non approbare inſtitutum Viri Reverendi ac Docti Chriſtophori Schlutteri; Dabrunenſium & Melzwigienſium in vicina Paſtoris, qui dignum & pietate & munera ac profeſſione ſua rem ſe exiſtimavit facturum, ſi Panegyrica oratione de vita & obitu Viri maximi centeſimum ejus mortualem diem, qui nudius quartus abiit, veneraretur. Quam cum finitis ſasris pomeridianis recitaturus publicè poſteà in ipſa Lutheri Cathedra ſit, veſtrum erit, *Cives Academici*, favere propoſito viri, & convenire frequentes ad auſcultandam eam orationem. Quod genus officii nemo in ſe deſiderari patietur facile, niſi, qui maligni adverſus optimum eamque communem Præceptorem animi eſt, ejusque merita non ſuo pretio æſtimat; aut alias res pietati poſthabendas

cen-

censet. PP. Dominica Reminiscere, Anno recuperatæ gratiæ, M DC LXVI.

CLXXV.

AD suscipiendas patrandasque ingentes res, & magnis animis, & eloquentia pari est opus. Immensi sudores, infinita certamina, multa & gravia odia, obtrectationes, insidiæ atque pericula, semper exercent, qui arduum aliquid ingrediuntur. Quæ ne deterreant suscepturos: nec frangant agentes atque debilitent, invictâ constantiâ & patientia esse oportet. Cæterum vincendæ ac molliendæ pertinaciæ hominum, tam confundandæ ingeniorum petulantię ac malignitati, quâ delenificâ suada, quibus tormentis atque fulminibus eloquentiæ est opus; ut & confirmes transgressos in causam; & qui obvertunt cornua ac pugnant, elidas ac frangas? Nunquam Rempublicam Romanam, hoc est, imperium maximum suum fecisset Cæsar, etsi fortitudine æquè ac eloquentiæ viribus polluisset: & armis alios, quibus superior omnibus; ingenio cæteros atq; dicendi copia, quâ eloquentissimis par erat, superasset. Philippum quoque Macedoniæ Regem, cum fundamenta monarchiæ à filio consummando in occupanda Græcia jaceret, multa quidem vi, sed plurima dicto atque facundia se expugnasse, gloriatum, Annales referunt. Quanquam quid de Philippo mentionem, aut Cæsare facimus; quorum & infinita ambitio, & dominandi cupido inexplebilis fuit; De Martino Luthero in præsentia dicendum potiùs, cujus memoria publicâ auctoritate nunc nobis recolitur. Quem sicut maximo negotio repurgandæ religionis destinaverat Deus, ita eundem & incredibili magnitudidine animi, & efficacissimæ eloquentiæ opibus munitum atque instructum terris misit. Ut neque terroribus illorum, qui falsitatem & ignorantiam manu ac ferro vindicare parabant, moveri ac concuti; nec circumscribi Sophistarum artibus ullis ac vaframentis capi posset; sed contra vim omnem petitionesque adversariorum ac dolos, invicto atque intrepido animo juxta ac ore suaderet, assereret, stabiliret revelatam veritatem cœlestem. Enimverò cùm multa magnaque sint, quæ singularem Lutheri indolem seculis omnibus commendent & admirabilem faciant, tum duo illa in ejus dotibus excellunt maximè atque antistant. Ut cum bonitate ac æquitate animi, cum modestia, justitia, abstinentia; doctrinâ præterea ac sapientia cæteros, inusitata magnitudine animi, & differendi facultate, se ipsum vicisse ac superasse videatur. Multa clarissimaque observationis hujus documenta dari poterant; sed occupanda non sunt, quæ duo Præstantissimi Juvenes, & Sacrosanctæ Candidati eximii, Cunradus David Büchnerus Macrostwalbacensis; nec non Magister Johannes Fridericus Konig Dresdensis pro ea paucis diebus pòst edisserturi publicè sunt. Quorum ille ad diem Martis perendinum *de eloquentia Lutheri heroica*; alter ad proximum Jovis, *de admirabili magnitudine animi, & supra humanum modum, quæ fuit in eo, fortitudine*, in Acroaterio majore ad Horam IX. matutinam verba faciet. Plurimum interest, nota perspectaque habere exempla illustria; tum ut insistas ac æmuleris (quod optimus quisque & maximè strenuus ardere consuevit) tum, si non possis, ut colas tamen & admireris (quod proximum) ac sic intelligas, non data omnibus omnia; & eò quemque progredi, quò provehit Deus, nitentemq; atq; conantem ipse perducit. Literæ quoque ac eruditio,

&qui-

& quibus uterque non vulgariter præstat, ingenii lepos ac elegantia, invitare vos possunt, ut comiter atque benignè dicentibus dare velitis operam. Quod ut faciatis prolixè, nos quoque vos adhortamur: & quò quis pietate magis præstat, eò alacrius ac diligentius partibus istis defungetur. PP. Dominica Reminiscere, Anno recuperatæ gratiæ. M DC XLVI.

CLXXVI.

QUanta præstantia Græcæ Linguæ atque utilitas sit, inde potest constare, quòd omnis non tantum humanæ doctrinæ disciplina & ratio, sed optima quoque & saluberrima divinæ sapientiæ pars consignata literis Græcis atque exposita est. Nam quicquid Servatore communi, & parta per eum humani salute ac gratia aut prædicarunt Evangelistæ, aut docuerunt Apostoli, id Græco sermone conscriptum & proditum est. Quid de tot Græcis Patribus dicam, Ignatio, Justino, Gregorio, Basilio, Chrysostomo, Athanasio cum cæteris, quorum Lectio non utilis tantum Theologis, sed necessaria propemodum est. Ad Jurisprudentiam si transeamus, sunt quidem & Digestorum libri & uterque Codex, Theodosianeus, inquam, & Justinianeus, Latinè scripti; plurima tamen Græca admista habent. Deinde novellæ constitutiones, & βασιλικῶν, quæ ita vocantur, opus, planè Græca sunt: ut Græcos Juris interpretes, Theophilum, Harmenopulum, alios, prætereamus. Qua de causa maximos quosque & consummatissimos Jurisconsultos, Alciatum, Cujacium, Fabros, Hottomannos, cum pluribus aliis, non exactissima tantum Latinarum Literarum peritia excelluisse cognoscimus, sed Græcæ quoque eruditionis præstantia parem sibi comparasse laudem. Medicinam si videamus, non ad Apollinem quidem aut Æsculapium recurrendum nobis est: cum Hippocratis atque Galeni (ut alios prætermittam) divina scripta adhuc eruditorum manibus versentur: nec nisi Græcè peritis, ut Græca ipsa sunt, satis possint intelligi. Quos Principes Medicorum & præstantissimæ artis Conditores ac Duces optimos quotusquisque ignorat? Jam Philosophiam, postquam eò commigrasset ex Asia, Athenis atque in Græcia sedem quasi fixisse ac larem; nemo nescit. Quæ cum & hodieque ex Platone, ex Aristotele, aliis, & ipsis Græcis, haurienda sit, utique rectè & ordine haud videatur addisci posse ab iis, qui eâ eruditionis ac literarum parte destituuntur. De mathematicis scientiis autem quid dicam, quæ ab Euclide, Ptolomæo, Proclo, cæteris Græcis omnibus, petendæ sunt? Quid de Historiæ Patre Herodoto, quid de Thucydide, Xenophonte, infinitis aliis & ipsis Græcis? Quid de Homero, non Poëtarum modò, sed Philosophorum quoque Principe? De Æschylo item, Sophocle, atque Euripide, cujus singulos versus, singula testimonia Tullius putabat? De Pindaro denique ac cæteris ejus Musæ? Qui nisi Græcè doctis versari ac legi; & sine magna prudentiæ & eruditionis jacturâ ignorari hand possunt. Quamvis autem ad tot tantosque sapientiæ thesauros non nisi per Græcas literas aditus pateat: eaque de re illarum peritia non utilis modo, sed necessaria illis sit, qui de solidioris doctrinę genere parando sibi & contrahendo seriò cogitant: fit tamen iniquitate temporum partim, partim ingeniorum ignaviâ, ut pauci in addiscendis illis accuratiorem paullò & diligentiorem operam ponendam putent. Quod si tantò major habetur laus, quò minus communis cum aliis est; tollendum omninò & prædicandum quantum potest, Ornatiss. Juvenis Abrahami Beuchelii Misenen-

senensis studium est, quod in ediscendis Græcis literis hactenus posuit, eoque profecit, ut & scribendi usu utroque Orationis genere valeat. Cujus rei cùm documentum edere postea finitis sacris pomeridianis constituerit secum illorum consilio, quorum defugere auctoritatem non potest, recitaturus Græcum de Diluvio carmen, quod conscripsit ac elaboravit domi; Vestrum erit, Academici cives, favere instituto adolescentis, & quam facturus acroasin est, celebrare frequenter. Erit hoc documento quanti faciatis, cum exercitationes hujusmodi, tum ipsas Græcas literas etiam: quas colere omnes & magnificere solent, qui proletariæ cujusdam ac translatitiæ eruditionis genere contenti non sunt. PP. Domin. Lætare, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXVII.

TRia cumprimis sunt, quibus præminet Deus atque excellit omnia, æternitas vitæ, immensa potestatis vis, & infinita atque perpetua bonitas adversus mortales. Sed neutrum horum magis, quàm beneficentia ac liberalitas ejus elucet. Unde & fit, ut idem cum optimus juxta & maximus, nominari soleat; primùm optimus tamen, deinde maximus appelletur. Quod si Reges ac Principes Dei in terris vices sustinent, ejusque instar atque imaginem gerunt in primis; tantò magis beneficentia & liberalitas eos decebit, quantò hac parte propius ad beatæ illius naturæ similitudinem accedere valent. Nam immortalitatem ejus frustra æmulari postulent: nisi quatenus egregiorum factorum gloriâ apud posteros vivunt. Tantum imperii autem quis sibi comparet, ut extra casuum aleam planè positus sit, & nihil omninò verendum amplius habeat? Id solum relinquitur igitur, ut clementiâ & liberalitate bonitatem ipsius imitentur. Quę eam ob caussam vel maximè propria principum virtus existimari possit, quod, omnium opes ad eos cùm confluant, à nemine justius commodiusque, quàm à principibus, exerceatur. Quemadmodum enim nubes trahunt ex terra, quas mox in illam rursus benignè effundant aquas: Ita Principes in eos merito dona conferunt, unde suppeditatæ ante fuerunt opes. Quamquam autem in erogandis impendendisque pecuniis dedita liberalitas est; non omnis largitio tamen divini nominis ejus emeretur honorem: sed ea tantùm, quæ in egenos & pauperes, aut bene meritos vel merituros pecunias spargit. Quare Caligulas, Nerones, Vitellios, Commodos nemo liberales dixerit: qui opes imperii, in lenones, in scenicos, in quadrigarios, coquos, & alios hujus generis, qui gravant atque affligunt Remp. quidem, sed vix unquam satis juvant, profuderunt. At vero Augustum, & Vespasianum Trajanumq; privare hac parte laudis non convenit, qui cum in alios virtute ac fortitudine præclaros Viros, tum erga literas & eruditionem imprimis liberales fuerunt. Quibus ut nihil utilius, nihil præstantius in rebus humanis inveniri potest; ita hoc liberalitatis genus, quod in doctos & eruditos exercetur, quàm maximè pertinere ad principum laudem, omninò existimare oportet. Multa se dabant ad manum, quibus id posset astrui; sed cum hoc argumentum à Præstantissimo Juvene Alberto Reineccio eruditè ac eleganter peculiari oratione tractatum sit, quam pòst finitis sacris pomeridianis recitaturus est, causa non erat, cur nobis quoque de eo laborandum esse putaremus. Sed ea ipsa, quæ in sententiam istam meditatus est ornatissimus Juvenis, cum ingeniorum doctorumque hominum auribus digna imprimis videantur; Vos adhortamur, ut dicto tempore

pore in Acroaterio majore convenire frequenter, & ei benevolam dare operam in animum inducatis. PP. Dominicâ Judica, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXVIII.

DUæ res ſunt, quibus nihil non expugnare ac ſuperare facile eſt, Eloquentiæ vis, atque armorum ſcientia. Quare ut Romanorum indoles neſcio quid ſublimius populis cæteris ſpirabat juxtà & affectabat; ita non aliis artibus ſtudebant magis, quàm quæ in ſummo faſtigio gloriæ atque imperii locare eos & ponere poſſent. Sed quia diſertus ac eloquens eſſe haud poteſt, niſi qui omni doctrinæ liberalis ac diſciplinarum genere locupletaverit pectus ante: & ipſa bellorum ſcientia ingenio atque doctrina non adjuvatur plurimum tantùm, ſed conſummatur etiam ac perficitur; idcircò non alii magis, quàm proceres, & qui ut magno loco nati, ita & maximis rebus præficiendi erant, cùm in cæteras liberales artes, tum in Hiſtoriæ & antiquitatis ſtudia, quibus præcipuè eloquentia educanda quaſi & nutrienda eſt, ſic incumbebant, ac ſi præ cæteris eruditionis laudem ſibi ſolis aſſerere ac vindicare ingrederentur. Hinc nullum propemodum magnum virum Romæ, nullum egregium exercitus Ducem ac Imperatorem belli exſtitiſſe legimus, qui eloquentiâ & literarum optimarum doctrinâ non multum præſtiterit & excelluerit. Ut affirmare non dubitem, haud aliunde Romanæ magnitudinis cauſſas, quam ab hoc incredibili optimarum artium ſtudio, quod nobiliſſimum quemque tenuit, petendas eſſe. Neque enim terrarum orbis imperium ſibi invictis armis magis Romani, quàm conſilio, humanitate, clementiâ, atque juſtitia pepererunt. Cujus fiduciam ac ſpem tum primum potuerunt capere, cum victus Hannibal, hoſtis acerrimus, & Carthaginenſium potentia æmula fracta non tantùm, ſed penitus tandem everſa eſſet. Quod quia Scipionibus aſſcribendum maximè eſt; quorum uterq; elegans liberalium ſtudiorum omnisque doctrinæ & auctor & admirator fuit maximè: intelligi poteſt, quantum Romanæ res literis & eruditioni debuerint. Quantas Lucullus contra potentiſſimum ac bellicoſiſſimum Regem Mithridatem geſſit res? Quantas in omni prope terrarum parte Pompejus? Cæſar ipſe denique, quo nemo bellorum gloria ſuperior fuit, quantis acceſſionibus imperium juxta & nomen Romanum amplificarint? Atqui in Aſiam profectus Lucullus eſt rudis militiæ quidem, cæterum ſummo ingenio, & literarum memoriæque veteris, ſi quisquam alius ſciens. Quapropter, cum veniſſet in provinciam, tantum imperatorem belli exhibuit, quantum alium nullum legendo etiam cognoviſſe ante ipſe fortiſſimus hoſtis confeſſus eſt. Jam qui Pompejo, qui Cæſari virtutis bellicæ laudem tribuunt tantùm; ingenii ac literarum adimunt, illi inſcitiam Antiquitatis & Romanorum rerum abunde produnt. At de Auguſto quid dicam? qui cum in ſummæ fortunæ ſpem educaretur à Cæſare avunculo, potito rerum, non aliis, quàm eloquentiæ & philoſophiæ & antiquitatis ſtudiis, ſub Molone, ſub Sphæro, ſub Areo magiſtris imbutus fuit; itaque illis deditus, ut poſteà quoque per bella & inter imperii curas non omitteretur: atque ingenium adeò, cum vacuum eſſet, legendo, ſcribendo, declamitando occuparet aſſiduè & exerceret. Idque non oſtentationis & gloriæ cauſſa; ſed ut ſeæque & alios præclarè inſtrueret ac erudiret. Nam ſi quod olim præceptum exemplumve egregium, & vel privatim, vel publicè ſalubre ac utile (quod in evol-

evolvendis & lectictandis utriusque linguæ auctoribus, ut Suetonius auctor est, sectabatur præcipuè) notasset, excerpere illud ad verbum, & ad domesticos suos, aut provinciarum ac exercituum rectores aut magistratus urbis, solebat mittere, prout quisque eorum monitione indigere viderentur. Sed neque secuti principes literarum & eloquentiæ laudis expertes fuerunt: quorum nonnulli ad excellentiam quoque & admirationem usque progressi. Legimus M. Claud. Tacitum suffectum Imp. Aureliano successorem ac principem, non tantùm, quod primæ sententiæ Senator, moribusq; sanctissimis esset; sed quòd ingenio etiam ac eruditione nobiliter præstaret. Quare post cætera ipsi hoc in Senatu etiam, *quis melius, quàm liberatus imperat?* acclamatum fuit. Infinita prætermittimus, ex quibus possit constare, nunquam non celebrata nobilitati atq; patriciis doctrinæ & literarum studia, eaq; hujus ordinis quasi propria fuisse. Adeò, ut multum de dignitate atque splendore iis decederet, qui laudis hac parte destituerentur. Nam Orphitum, præfectum urbis sub Imp. Constantio, *virum prudentem* quidem, *negociorumq; forensium oppido gnarum* Ammianus scribit; eundem tamen, *splendore liberalium doctrinarum minus, quàm nobilem decuerat, institutum*, idem arguit. Qui in Modesto quoque, Prætorii Præfecto, *agreste ingenium, & nullis vetustatis lectionibus expolitum*, notanter perstringit. Quæ uti legarat partim, partim ab aliis audierat, summâ nobilitate, tum eleganti doctrina Juvenis, Reinhardus Diterícus à Taube, Eques Misnicus: ita generoso animi impetu æmulus veterum gloriæ nihil antiquius habuit hactenus aut prius, quàm ut in studiis optimæ cujusque artis, & evolvendis auctoribus præclaris sic versaretur, ut simul & nobilissimarum rerum scientiâ capacissimum pectus instrueret, & eleganti ac efficaci dicendi copiâ linguam ornaret: iisque artibus Reip. patriæque, quibus se natum recordabatur, olim consuleret. Quæ spacia curriculaque præclare, si omnes & luculento ingenio, & summo loco nati, non ingredi tantùm, sed & conficere pergerent; parum contenti armorum insignibus, & splendidiore corporis cultu; sed ornamentis animi quoque atque ingenii elegantia nobilitatem præferre, & supra vulgus assurgere soliciti; quam spem atque fiduciam de erigendis ac instaurandis prostratis atque collapsis patriæ rebus, de revocanda & stabilienda pace atque felicitate publicâ, concipere liceret? Nam ut in bella atque discordias pessimo cuique rudissimoque plurima vis; ita tranquillitas & quies non nisi optimis artibus studiisque reduci pariter ac teneri potest. Sed quos profectus eximios Taubius noster fecerit; quos suæ industriæ atque ingenii fructus ostendere ac polliceri patriæ audeat, Oratio, quâ *de mediis & qui neutrius, exorto civium bello, partis sunt*; doctè & eleganter conscripsit domi, docere potest. Quam cum finitis sacris postea in acroaterio publico, destinato exercitationibus hujus generis, recitaturus sit, vestrum erit, convenire eò frequenter, & Declamatori nobilissimo benevolam atque prolixam dare operam. Nam neque pœnitebit quem temerè impensæ operæ; & studio atque applausu dici non potest, quam excitentur non modo ad capessendas artes egregias erecta atque præclara ingenia, sed confirmentur etiam atque alantur publico bono. PP. Dominica Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXIX.

INiqui in Epicurum sunt, qui Philosophiam ejus, ut effœminatā ac mollem; quin

turpem ac flagitiosam, acerbis conviciis proscindunt perpetuò atque infamant. Nam summum cum bonum hominis in voluptate constitueret, non illam intellexit, quæ movet sensus, & noxie sæpius gaudio mulcet ac trahit; quodque Homericam Circen feciſſe legimus, divinâ mente præditos homines in pecudes belluasq; insidiosis blanditiis convertit; sed quæ lætitiam stabilem atque immotam quietem aspirat animo; & afficit suaviter contentum præsentibus suaque instructum virtute, ut nec attollant secundæ ac augeant res; nec premant adversæ atque debilitent. Quem statum mentis Sapientissimus ille Democritus, quô maximè usus Epicurus est Duce, nunc εὐθυμίαν, nunc ἀϊσχω, appellabat: Seneca, modò *vitam beatam*, modò *constantiam Sapientis*; præcipuè verò *tranquillitatem animi* (ut Latinorum plerique omnes) vocavit, tantique fecit ac admiratus est, ut *inæstimabile*, hoc est, *summum*, ut alii nominant, *bonum* (ut est revera) pronunciaret. Nam in naturæ divinæ similitudinem cum nihil aliud nos, quàm hæc immota mentis serenaque compositæ sua virtute lætitiaq; ac quies transferre possit; eamque, quod facile vincas, voluptatem Epicurus vocaverit; nec æstimari supra felicitatem istam bonum aliud, ad quod aspiret homo, poterit; & summum idipsum statuere erit necesse: tum existimandum, certamen omne ac pugnam, quæ Epicuro cum cæteris est, in verbis magis, quam rebus consistere, & appellatione eos potius, quàm sensu differre. Sed de tranquillitate animi, iisque de rebus, quæ eò faciunt, aut ducunt, non paucos veterum ex omni Philosophantium genere, Græcos juxtà atque Latinos cum præcepisse ac docuisse constat egregiè; nemo tamen eorum excellentissimum locum absolvit. Nam quamvis valerent ingenio; tamen humanis doctrinis imbuti tantum, cum cœlestes ac nostras literas ignorarent longe; non potuerunt venire in arcem rei, & in originem ipsam ac fontem deferri, tum unde turbarum dolorumque, quem vexant inquietantque animum, existant causæ; tum unde impetrare arma liceat, quæ satis vindicent animum, inque veram ac incocussam tranquillitatem reponant. Quorum alterum ab increatæ labis notitia; alterum ab illa Dei cognitione, quæ Deo ipsi debetur, petere oportet, quo utroque illi in modum miserrimum caruerunt. Propria igitur Christianorum prærogativa est, de tranquillitate animi perfectè atque exactè tradere: quippe qui soli noverunt Deum, qualem seipse noscendum dedit; soli, quid munere Creatoris initio fuerint, quid facti postea culpa sua quibusque recuperare possint rationibus, quod infelicissime amiserant, minime ignorant. Neque tamen existimandum est, viam ac disciplinam investigandi & acquirendi tam ingentis atque divini thesauri exequi, cujusvis esse. Id enim illis datum præcipue est, qui diu multumque in literarum sacrarum tractatione non infeliciter fuerunt versati: quique ingenio cum solerti ac acri, tum aliis quoque doctrinis ornato, præstantque ac pollent. Quas laudes ut consecutus naturæ partim beneficio est, partim industria studioque à prima usque adolescentiâ reverendus ac præstantiss. Vir, M. Jacobus Clauderus, designatus Luccavienſis Ecclesiæ Pastor, & Ephorias Altenburgenſis Adjunctus, comparare contendit, comparavitque sibi haud ignobiliter; ita non aliud argumenti genus delegendum sibi existimavit, de quo in hodiernũ valedicturus publicè Academiæ nostræ, cui per quadriennium integrum præclarum alumnum dedit, faceret verba. Quod si nemo est, qui non in habitum eum concin-

nare

nare, si possit, animum cupiat, ut serenum & placidum, & vultu eodem in omni vitæ colore ac statu se præbeat; ac Deum, quo cuncta auctore ac Duce eveniunt, neque elatus prosperis, nec inter res duras abjectus & humilis, aut refractarius ac frenos mordens; sed læto & facili animo, sequendum putet: caussa non est, cur operosiùs vos ad auscultandam eam Orationem nunc invitare instituamus. Quippe quos ultrò atque frequenter ad hauriendas tam præclaras doctrinas, & præceptiones saluberrimas convolaturos existimemus. Præcipuè, cum vobis jam ante satis constat, quæ in Theologiæ studio Clauderus præclara fecerit spacia; quàm præstet ingenio, atque in omnis doctrinæ & elegantiorum literarum genere profecerit. Quare quo politiore dicendi ratione exequetur egregia ac utilissima monita, eò majore voluptate audietis dicentem; eoque promtius labentiusque non tantùm, verùm uberiore cum fructu etiam, mittetis in pectus. Adeste igitur, & eam Claudero navate operam, quam dare Comilitoni eximio, & in tam utili atque præclara re, imprimis decet. PP. Dominica post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXX.

UNiversi juris positiones, ut Ulpianus loquitur, duæ sunt, privatum, & publicum. Utrumque cùm dividatur variè; tum duo quoque summa istius capita sunt: quorum ad pacem ac civilem statum alterum pertinet; bellorum negotia dirigit alterum & moderatur. Quamvis enim opinati nonnulli sint, aliud legum, armorum aliud tempus esse: quod Cæsarem respondisse Metello, Plutarchus tradit; nec ulla omninò data armatis jura; idque, quod vulgò jactari solet, *silere inter arma leges*: multò se aliter tamen habere rem, divinæ haud tantùm literæ; sed gentium etiam consensus, &, quæ vocabant *Fecialia* Romani *jura*, testari possunt. Quæ bella æque ac pacem certis quibusdam legibus & ceremoniis voluerunt devincta: quas qui migraret, non puro pioque duello, ut loquebantur, videretur decernere. Est homo animal quidem, sed nobilissimum omnium; & capax rationis ad instar divinæ naturæ pariter, & ejus causâ creatus ac conditus. Quapropter non impetu atque libidine, ut brutæ bestiæ solent, rapi debet: sed omnes actiones suas ratione, consilio, religione dirigere & gubernare eum oportet: ut tueatur naturam, inque Deum, cui, ut Principi Dominoque, reddenda de omnibus ratio, ne quid delinquat ac peccet. Jam si inventa permissaque bella ideò sunt, ut quod negatur nobis jus consequamur; perversissima & absurdissima videbitur ratio, ad jus, sine justitia ac jure grassari velle. Ad bella autem induciæ etiam pertinent. Quas scite & perquam eleganter Varro *bellorum ferias* appellavit. Quemadmodum enim per feriarum tempus festivitate solenni ac otio non planè finitur ac tollitur negotiorum forensium cursus; sed repetendus urgendusque denuò interfinditur tantum: sic per induciarum pactiones manet quidem status belli; sed actus & exercitio ejus suspenditur illâ quiete pactitia, & cessant arma, non deponuntur. Quod si civilibus feriis positæ suæ leges sunt; & definitum prudentibus quomodo feriari ludoque ac otio vacare oporteat; quantò magis bellorum hæ feriæ ordinari certo jure ac componi oportuit, ut culpa & vitio careant, & pii justique fines ne transgrediantur? Intereratque plurimum publicè præclarum istum juris bellorum de induciis locum

cum, cum exusu & observatione gentium, quem incorrupta monimenta historiarum declarant; tum ex immotis divini juxtà atque humani fundamentis Juris, peculiari atque legitimâ tractatione explicatum habere ac traditum. Nam quæ de illo argumento Albericus Gentilis, & Hugo Grotius, summo ingenio, summa juris scientia, atque in omni literarum genere versatissimi ac eruditissimi Viri, in iis libris, quos de belli pacisque jure condiderunt egregios, disseruére ac præceperunt; pauca ea sunt, & brevibus lineis veluti quæ signent magis atque adumbrent rem, quàm amplitudinem ejus exprimant, ac hujus loci controversias omnes diserte decidant. Quippe qui partem eam, non tanquam opus proprium, & totum aliquod; sed sicut partem tantum aut membrum, in toto tractandum, sumserint. Animadvertit id perfolerter nobilissimus ac literatissimus Juvenis, Güntherus à Bünau Eques Misnicus: & quamvis intelligeret, se eruditione eâ atque judicio nondum esse instructum, ut, si in hanc partem navaret operam, absolutum quid atque perfectum dare speraret; non ideò tamen omninò sibi putavit cessandum, Ratus ad nullos alios magis, quam sui loci homines, & qui in id nati quodammodò sunt, ut pacis ac belli tempora regant, publici juris pertinere cognitionem. Sed de induciarum jure cùm meditari esset ingressus domi; & nunc perspiceret, in universum eam tentare materiam, non dissertationis brevioris cujusdam, sed prolixæ & amplæ commentationis esse negotium; decerpsit partem, & experturus ingenium, quàm posset explicare verbis idoneè, quæ digessisset apud animum, & mente memoriaque esset complexus, de ea quæstione tantum, *qui rectè inducias facere possint*, condendæ & elaborandæ orationis impetum cepit. Nam quamvis intellectu facile sit, hos omnes inducias posse facere, quibus suscipiendi gerendique belli facultas est: iis tamen non idem omnibus cômpetit jus; sed aliis plus minusve est: idcircò sine discrimine facere omnes, & quasque inducias haud queunt. De qua adversitate ut constet, cùm sit necesse; idcircò se operæ facturum pretium existimavit Bunavius, si pro ingenii modo hanc explicare partem ingrederetur. Ac est profectò in argumento eo non infeliciter ac imperite versatus. Quare cum eam orationem finitis sacris pomeridianis, acceptâ à nobis veniâ, in Acroaterio majore recitaturus publicè sit: vestrum erit, Comitoni nobilissimo prolixam benevolamque operam dare. Qui ita dicturus conscendet cathedram, ut juxta & rerum gravitate docere, & elegantia dictionis ducere audientes ac delectare haud leviter posse videatur. PP. Dominicâ XX. post Trinit. anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVI.

CLXXXI.

ITalia terra descripta in nationes plures, nec legibus iisdem, nec linguâ eadem initio fuit: diversitate ista sermonis diversas origines incolarum testata. Postea verò cum Roma, Romuli opus, non Latio tantùm, in quo erat sita, Italiæq;, cujus nõ maxima pars Latium erat; sed orbi terrarum, gentium victrix, dare caput cepisset, Latinus sive Romanus sermo, cujus usus intra Anienem ac Tiberim, hoc est, per pauca milliaria, steterat hactenus, ita erupit, ac dilatavit se, ut usquequaque per victas gentes se spargens, non universam modo Italiam, sed Africam quoque atque Hispanias, Britanniamque ac Gallias, Pannoniamque amplecteretur, iisque populis non peregrinus jam amplius, sed familiaris atque domesticus & patrius esset. Qui licet horridus initio rudisque

ac

ac paupar ; crevit is postea ita tamen cum ipso imperio in elegantiæ genus omne ac cultûs, ut non minorem splendorem Romana lingua ostenderet, quam ipsa Respubl. magnificentiæ tot populorum accessionibüs præferebat. Injectâ pulcherrimâ æmulatione animis, dum contenderent alii, quàm præclarissimè dicere, excolereque sermonem patrium ; alii quam facere possent fortissimè & dilatare virtute imperii fines. Quamquam non pauci positâ in utroque operâ, simul armorum & eloquentiæ gloriâ, famam nomenque suum illustrare connitebantur. Ita igitur factum, ut sicut Augusto Principe in eam provectæ magnitudinem Romanæ res essent, quam auctor ipse nisi imponeretur modus, laboraturam mole, & difficulter tuendam successoribus, in primis, qui minus caperent, ingenio impares, vereretur ; ita eâdem tempestate Romanæ linguæ ubertas & elegantia eò processerit majestatis ac culminis, Virgilii maximè & Ciceronis ingenio, curiosaque Horatii felicitate, ut necesse esset in eô fastigio aut stare Romonæ facundiæ decus, aut labi ac retro se ferre quod & evenit. Nam post Augustum licet viguerint quoque eloquentiæ studia ; tamen ingeniorum libidine accidit ut desereretur via, quâ tantam ad laudem priores fuerant ingressi. Fastidita enim gravitate veterum, illoque virili & masculo cultu, calamistris quibusdam & fucis corrupta oratio verius, quàm exornata, plus veri decoris & honestatis, tanquam pudica matrona & casta, præferre cepit. Ut sicut ex opulentia & felicitate temporum tum luxuriabant mirificè civitatis mores ; ita & lasciviret quodammodò dicendi ratio, & in muliebres quasdam delicias velut enervaretur. Sed prolabentibus & jam euntibus quasi in senium Romanis rebus, vel præsidentium culpa, vel fato quodam, cujus perpetua lex est, ut quæ ad summum venerint, ad infimum rursus relabantur : procidit penitus dicendi studium, translato certamine omni ad turpia multo honore quęstuque vigentia ; ipsaque puritas linguæ mirum in modum contaminata est ac velut polluta : donec tandem irrumpentibus undique barbaris, nec lacerantibus modo imperium miserè, sed insedentibus, omnis propemodum everteretur Latinitas. Namque cum Gothi, & Vandali, & Longobardi non Gallias modò atque Hispanias, sed ipsam Italiam quoque vetustissimum larem imperii, non tam in prædam ac spolium, quam domicilium ac sedem peterent ibique conderent regna, non infinita tantum verba vocesque invecta à novis colonis in Latinum fuerant sermonem ; sed nova etiam genera dicendi ; sed aliæ plane & rudiores figuræ ac flexiones inventæ sunt, quibus, quod reliquum manserat Latinæ loquelæ, in novam, sed turpiorem, faciem corrumperetur. Quod quidem post Justiniani Imperatoris tempora imprimis cepit. Nam qui vetustiorem volunt hanc labem, vereor, ut id idoneis rebus, & satis firmis rationibus, probare possint. Hæc initia igitur ac hæ origines sunt cùm hodiernæ Hispanicæ Gallicæque ; tum & Italicæ Linguæ : quibus factum, ut sermo Latinus penes paucos & eruditos manserit tantum, quippe qui deletus ex usu & consuetudine communi in ludis & scholis magnâ curâ atque labore : nec satis bene semper tamen, addiscendus veniret. Cujus quidem etsi inprimis habenda ratio illis sit ; qui ad doctrinam ac eruditionem aliquam aspirant : non aspernandæ iisdem tamen & illæ traduces linguæ sunt,

cum

cum magnus usus earum tum in commerciis, quæ nobis cum gentibus illis intercedere frequentes ac fermè quotidie solent, tum in civili conversatione atque negotiis principum positus est. Accedit, quod populi illi, prout ingenio pollent mirifice, plura egregiaque monumenta, ad omne litterarum artiumque genus spectantia, & ante condiderint, & nunc quotidie propè sermone patrio edant. Quæ sane cognoscere ac intelligere non parum interesse sua putaverint, qui undiquaque præsidia & adjumenta ad comparandam eruditionem & elegantiorem doctrinam quærenda putant. Quapropter receptum jam olim in Academiis nonnullis Germaniæ est, ut idiomatum illorum Professores, extra ordinem licet, haberentur: quò ex hac parte etiam Juventutis ingenuæ studiis consuleretur. Id Sereniſſimus Elector Saxoniæ, Dominus atque Nutritius noster Clementiſſimus, secum reputans, ut superioribus annis Galliæ Linguæ Professorem Publicum in Academia nostrâ constituerat; ita nunc nuper Admodum Reverendo atque Clariſſimo Viro Domino Josepho Adjuto, Sacrosanctæ Theologiæ Doct. docendæ Italicæ credidit partes. Qui licet extra Italiam natus longè; tamen cum adolescens delatus in Italiam: ac Romæ per plures annos cum eruditiſſimo quoque Italorum versatus sit, ex diuturno atque assiduo usu & consuetudine illius sermonis id consecutus est, ut se Italiæ civem probare facilè posse videatur. Hujus professionis auspicia igitur, cum hodierno die à Sacris pomeridianis inauguraturus pro more Oratione publicè sit, vos admonemus, ut conveniatis frequenter, benevolasque dicenti præbeatis aures. Qui cùm alia ad eam Linguam pertinentia, tum de pronunciatione potiſſimum selecta quædam allaturus sit, egregium operæ pretium in audiendo diligenter facient, qui linguæ illius sibi putare notitiam, & in hoc genere studii processum aliquem facere curæ habent. PP. Dominica post VII. Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVII.

CLXXXII.

NUm accienda auxilia peregrè sint profligandis, quibus petimur, bellis; an multo satius sit abstinere omninò, & propriis atque domesticis opibus niti: sæpe ab iis deliberatur aut quæritur, quibus vel demandata Reipub. cura est, vel qui ad eam parant se, atque de rebus eò spectantibus cogitare accuratius ac disputare solent. Florentinus scriptor, qui, nisi abusus aliquando fuisset ingenio, quod acutum & singulare nactus erat, ingens momentum ad constituendam civilis prudentiæ disciplinam potuisset conferre, aversò adeo ab omni auxiliorum ope animo est, ut nihil securitatis, nihil fiduciæ in iis ponendum statuat; & multò satius fore existimet, transigere cum hoste, quibuscunque id tandem conditionibus liceat, quàm eo refugere, & inde sibi sperare salutem. Neque profectò rationes, quas affert, nihil omninò faciunt. Et si scrutamur memorias veteres, infinita licebit invenire exempla, quæ magno malo fuisse externa auxilia demonstrent. Non est, ut in recensendis illis cur nunc ponamus operam: id tantùm monemus, ab antiquiſſimis seculis usque hac usos arte, qui in ampliſſimis rebus positi ampliores cuperent, ut non deessent temerè poscentibus opem; & quos juviſſent armis, opprimerent mox, atque aut servos aut instrumenta servitutis facerent. Alcibiades, Athenienſium Imperator, apud Thucydidem, nobiliſſimum historiarum scriptorum, *Auxilium*, inquit, *Implorantibus, Græcis juxta ac barbaris, ferendo impigrè, & nos imperium*

rium noſtrum, & ſiqui alii habuerunt, comparavimus. Nempè, ut perſuaderet civibus ſuis non deneganda Egeſtanis, quæ oratum veniſſent, auxilia; & in Siciliam trajicienda arma; ea ipſa ratione, quæ in juvandis ſociis poſita, Athenienſes, & populos alios ac Reges, imperium ſibi peperiſſe, peritè monet. Quaſi diceret, non aliis artibus firmari ac contineri potentiam, quàm quibus initio parta eſſet. M. quoque Tullius Cicero cùm de Republ. præciperet, & de parandi amplificandiqúe imperii rationibus diſputaret, Romanos ipſos, non alia via in id eniſos faſtigium, quod orbis terrarum neceſſe haberet ſuſpicere, ſignificavit. *Noſter*, inquit, *populus ſociis defendendis, terrarum jam omnium potitus eſt.* Quamquam igitur optima ratio ſit, non temerè ſe alienorum fidei credere; ideò tamen exiſtimandum non eſt, omnia omninò auxilia rejicienda eſſe ac deteſtanda. Magnum atque excellens humani animi bonum, prudentia eſt, quæ ubi adſit, converti in bonum noxiæ res: & ubi abſit, optimæ etiam malo eſſe poſſunt. Quid virtute præſtantius diviniusque eſt? Eidem tamen ni moderatrix detur prudentia, quæ intra fines ſuos contineat, nec nomen tuebitur, & in alterutram partem facilê excedet. Quod cauſam Socrati dedit, in univerſum virtutes prudentiæ genere definiendi. Poſſunt quidem maximo detrimento eſſe aliorum auxilia: ſed non minori etiam uſui, ſi & prudenter eligas, & in iisdem verſeris recte. Quod ſi per ſe atque natura ſua mala non ſunt; ſed fiunt potius utentium culpa; gravis & circumſpecti hominis non erit, damnare ac improbare illicò, cùm multis exitio fuerint, quàm, cur id factum, inquirere, & indagare diligenter, quæ cavere in iis, aut obſervare contra ac cuſtodire oporteat. Multa ſe ad dicendum hîc afferebant nobis: ſed quoniam proprium ſibi hoc argumentum, de quo verborum aliquid facerent publicè, ſumſerunt Generoſiſſimi Juvenes, Delphinus atque Wolffgangus, Nobiles Domini de Plotho, fratres: quorum alter *contra auxilia*, alter pro *iis* (quatenus ſcilicet adhibentur rectè) orationem conſcripſit domi: cauſa non eſt, cur de hoc genere quæſtionis explicando laborare magnopere in præſenti velimus. Potius enim eſt, id integrum reſervare generoſiſſimo fratrum pari: quibus ad recitandum orationes eas: proximus dies Mercurii datus eſt, ea quidem lege, ut prior Hora IX. matutina, alter H. II. pomeridiana, iis partibus defungeretur. Veſtrum erit, *Academici cives*, favere inſtituto Generoſiſſimorum Juvenum, & facilem prolixamque dare dicentibus operam: ne aut ſuſcepti laboris pigeat: aut ſuſpicentur, parvi à vobis eloquentiæ ſtudia fieri, quæ elegantiori cuique ingenio aliàs curæ eſſe conſueverint, & propria ſemper nobilitatis, quique in Reip. luce verſaturi ſint, habita fuerint. Quid quod orationes ipſæ ita conſcriptæ elaboratæque ſunt, ut Auditores tenere ac delectare haud leviter poſſe videantur. PP. Dominicâ VIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVII.

CLXXXIII.

DE climactericis annis, qui per hebdomadas enneadasque enumerantur, & maximo omnium, qui in ætatis humanæ tertium ac ſexageſimum incidit, ac illum utrumque fatalem, ut volunt, numerum, quorum ad corpus alium, alium ad animum referunt, jungit & copulat, quæ vetuſtiſſimi Medici Philoſophique, atq; inprimis Chaldæi, prodiderunt literis, notiſſima pleraque ſunt, eruditorum certè neminem latent. Nec deſunt hodie, qui magnam in omnem naturam numeris tribuant vim; nec abſurdiſſimè

diſſimè Pythagoræos Naturam ipſam ſtatuiſſe numerum, putent. Lunam, familiariſſimum terris ſidus, & in ſolatium tenebrarum repertum, Varro obſervat, quater ſeptenis diebus integris curriculum per alternas creſcendi & ſeneſcendi vices abſolvere, & in eaſdem rurſus renaſci. In ſeptimo ſigno ſolſtitium à bruma, in ſeptimo brumam à ſolſtitio fieri: ab æquinoctio æquinoctium in ſeptimo: dieſque, quibus halcyones hieme anni nidulantur in aquis, ſeptem eſſe. Nondum de homine diximus, parte mundi nobiliſſima. quem idem prodit per alias aliasque hebdomadas & coaleſcere in maſſam ex flore ſanguinis, & fingi atque formari in corpus, & hauſto ſpiritu abſolvi in utero denique: nec quemquam ante ſeptimum menſem ſalubriter atque ſecundum naturam edi in lucem. Mitto quæ Solon in Elegia de eodem jam nato, & enitente per omnes gradus ætatis, ſimilia protulit, à Cenſorino relata: tum quid in morbis ſepteni novenique dies faciant, quorum obſervatio vulgaris & extra controverſiam eſt. De Sacris literis facienda mentio; ubi alios numeros labori, anguſtiis, miſeriæ; alios quieti, honori, felicitati deſtinatos, Philo, Juſtinus, Hieronymus, Auguſtinus, alii obſervant. Quod ſi Soteria olim non iis tantùm, qui ex difficili & gravi morbo recuperaſſent valetudinem; verùm etiam, qui ſalvi ex bello ac acie rediiſſent domum, aut alio quodam magno, atque ancipiti tempore eſſent perfuncti, reddi ſolebant; optimo jure eadem Academia noſtra hodierno die, *Sereniſſimo ac Potentiſſimo Principi ac Domino, Domino Iohanni Georgio D. G. Saxon. Iuliæ, Cliviæ ac Montium Duci: &c. &c. Domino noſtro atque nutritio benigniſsimo*, ſolvenda decrevit. Hic enim ille dies eſt, quo ante hos tres & ſexaginta annos auſpicatiſſimo ortu prodiit in lucem, & nunc finito atque exacto periculoſiſſimo & formidabili maximè, climactere, quartum & ſexageſimum, quod feliciſsimè vertat Patriæ, agit natalem. Non eſt res parva, Principem ſuum ſalvum, incolumem, vigentem videre. eo tempore maximè cum impotentes turbines, cùm ſævæ tempeſtates fremunt undique, magnoque ac veterano gubernatore inprimis eſt opus, qui inter media naufragia rectum teneat curſum; ne reip. navis aut inter brevia ſedeat, aut inter ſcopulos allidat ac frangat. Quem cum in patriæ patre teneamus ac veneremur, quanta nos ſpes fiduciaque ſalutis ac ſecuritatis publicæ ab ejus ſalute ac incolumitate manere poteſt? Hic enim hic ille Princeps Elector eſt, quo nemo vetuſtiores in imperio adminiſtrat partes: qui tot ingentium & ſapientiſsimorum Principum tot annos in ſanctiore illo Imperii Senatu, quatuor ipſis ſub Imperatoribus, quos ſuo plerosque creavit ſuffragio; ope, conſilioque ſtrenuè juvit, aſſedit collega, & in negotiis patriæ maximis ac difficillimis ſic omnem exercuit ætatem, ut nullus anteceſſorum majoribus pluribusque experimentis inſtructus ac eruditus videri queat. Quare quod apud Poëtam Aſcanius, Æneæ filius, obſeſſus ab hoſte, & ultimo propius admotus tempore de patre optimo, ſed jam abſente, & longè ignaro periculi ejus, quo premebatur, ſibi audet promittere, *recepto illo nil triſte futurum*: quo majore fiducia id ipſum, de patriæ augurari patre nobis habemus & polliceri, quem formidabilis anni defunctum periculo lætum incolumemque conſulere rebus noſtris coràm, & moderari fortunam patriæ lubentes & læti lætitiis omnibus intuemur & gratulamur? Sic tamen Soteriorum noſtrorum inſtituemus ſolennia, ut apparatus ſacrificiorum, ludorum pompas ſplendorem & luxum convivio-

viviorum paganis veteribus, quibus tam chare' ſuaconſtabat religio, relinquamus; præter ritus ſolennitatem, & vacuum ſuperſtitione affectum nihil ex illo officio retinentes, quem ſinceritate votorum, & ſanctitate precum, & frugi gratulationum lætitia, hoc purius ac efficacius, quò minus magnifice ac ſumtuosè, exhibemus. Amorem enim ac reverentiam non ſpecies externa, & quicquid oculos auresque tenet; ſed affectio animi & motus abſolvit interior. Quæ ſi abeſſe contigerit, cætera omnia ludibria atque præſtigiæ potius, quàm vera officia habenda erunt. Sed ne confusè ac indecenter agat pietas noſtra, & tumultuetur quaſi, ſi loqui in omnibus pariter velit, ultrò providit Clariſſim. Vir Auguſtus Buchnerus, Humanitatis Profeſs. Publ. nec non Collegii Philoſophici Senior & Alumnorum Electoralium Ephorus, qui commodaturus velut linguam ac vocem communi affectui, Orationem à meridie poſtea finitis ſacris in templo Arcis Academico publicè recitare conſtituit, omnem felicitatis illius explicaturus ordinem, qua *Sereniſſimum Principem noſtrum* beneficum Numen liberaliſſimè cumulavit hoc anno, qui omnium aliàs, qui ſcanſili illâ cenſentur lege, periculoſiſſimus, & nunquam ſine aliqua clade aut corporis morbive gravioris; aut ægritudinis animi vitæve interitus venire creditur. Sic enim conſtabit, nos tantò juſtius & immortali Deo laudes & gratias reddere hodie, quò plures timendi habuimus hactenus, & nunc lætandi ac gratulandi invenimus cauſſas. Veſtrum erit *Academici cives* convenire nobiſcum frequentes in loco ſanctiſsimo, auſcultaturi haud tantùm dicentem cum cura; ſed indulgentiſsimo Numini etiam allegaturi vota ac preces pro perennitate felicitatis illius, quam Patri Patriæ pientiſsimo, quam Sereniſsimæ Domui ejus & gratulari hodierna luce, & ſemper precari in poſterum ſua quemque pietas jubet. Quò diutiſsime rebus interſit mortalium Princeps maximus, & alia aliaque ſeptennia juxta novenniaque lætus benevolensque dedicet: quicquid denique ei ſupererit temporis (& ut ſuperſit plurimum, precamur) *id ſalvis ſuis*, (quod Cæſar Auguſtus hoc ipſo quarto & ſexageſimo ſuo vovebat natali) *traducere liceat in ſtatu Reip. feliciſsimo.* PP. ad d. V. Martii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVIII.

CLXXXIV.

SAmii illius Philoſophi, aut Homeri Poëtæ potius, ſi Heracliden Ponticum audire volumus, commentum eſt, ſuperiorem, quem cœlum appellamus, orbem, ad legem moveri ac circumvolvi muſicam, illoque impulſu ſphærarum modulatiſsimum edi concentum; ſed tam immenſæ amplitudinis, & ſuavitatis divinæ, ut hebetudo atque anguſtia mortalium eam capere aurium haud poſsit. Quod ſi felices illos & auſpicatos Genios infinitâ Numinis, cui apparent, bonitate delectari perpetuò; ſi felicitate atque ſalute mortalium, quos curant, nunquam non mirum in modum lætari certiſsimum eſt: ſi tot ſolutas corporibus, cœloque receptas animas, ſecuras & otioſas agere credibile haud eſt; quibus gratulationum concentibus, quibus dulciſsimorum carminum ſonis circumſonarent hodie noſtræ ac ſtreperent aures, niſi nunc nobis veniret uſu, quod in cœleſti Pythagoras accidere opinatus concentu eſt, omnemque divinæ illius Muſæ voluptatem opacitas atque craſsities ſenſuum noſtrorum excluderet longè? Neque enim ullum aliud tempus eſt, quo certioribus nobis amoris divini probata pignoribus fides eſt; aut

plus humano generi præstitum collatumq; fuit; quàm quo salutis communis vindex prostrata deletaque morte trium[illegible]feris victor plenissimo rediit. Tum enim imposita summa atque fastigium spei nostræ est; tum omne impletum officii munus, quod ei & patris voluntas æterni, & amor operis sui immensus injunxerat. Eò enim architectatus sibi est ex matris castissimæ sanguine, atque circumdedit corpus humanæ sortis capax, cum mitteretur in terras vindex orbis, quem fecerat, ut pro latrone ac parricida capi atque prehendi sanctissimus omnium; ut ad tribunal rapi nullius conscius culpæ, ut cædi colaphis, illudi dictis, fædari sputis purissimus posset; quin agi in crucem, nec uno suffigi in mortem vulnere, quò sic piato omnium scelere in vitam mox rediens, monstraret & aperirer viam, quâ qui amplexi ipsius disciplinas bona essent fide, ruptis sepulchri vinculis & emicarent ipsi in cœlum, quò præcessisset. Sed in præsenti non tam recogitandum nobis est, quid beatissimi cœlites nunc agant maximè; quàm nostri quid muneris, qui colimus terras, & vincti adhuc ergastulis corporum continemur. Quod si Græcorum populus, cum à Romano consule, victo & superato Macedoniæ Rege, à quo durissima servitute hactenus oppressus fuerat, liber ac sui juris pronuntiaretur publicè, tanta clamoris ac gaudiorum alacritate complevit cœlum, ut quæ supervolabant aves attonitæ paventesque deciderint: quibus tripudiis ac plausibus, qua gratulationum lætitia exultandum & triumphandum nobis hodiè est, cum non Philippum aliquem, ambitione & imperandi amentem: libidine: sed ipsum dominatorem inferorum impotentissimum, irreconciliabilem illum humani generis ac amarissimum hostem, non supplicem cernimus & pacisscentem veniam; sed fusum, dejectum, ac conculcatum penitus intuemur; nosque non à tributis & vectigalibus & cæteris servientium pœnis immunes; sed ipso ex dominatu mortis, & infernalium cruciatuum tormentis tristissimis in felicitatem liberalissima Salvatoris optimi manu assertos æternam. Hæc summa igitur & immortalia beneficia à pientissimo Servatore in nos collata, ut omnibus lætitiæ ac gratulationis, omnis & laudis & prædicationis genere, cum semper aliàs, tum nunc inprimis, cum præstita nobis exhibitaque sunt, commemorare ac celebrare oportet; ita in hanc officii partem Præstantissimus Juvenis, Christianus Canuti Halstedio Danus insignem prorsus navavit operam, cum *de Dominica resurrectione* exercendi ingenii pariter & pietatis caussa, orationem domi suæ non ita pridem elucubraret. Non illam quidem Romanæ eloquentiæ gravitate, aut Græca adornatam elegantia; sed majestate Ebræa instructam. ne de sanctissima & divinissima re, non nisi sanctissimi & divinissimi sermonis genere exponeret; neque triumphum excellentissimum alia, quàm triumphatoris ipsius lingua, persequeretur. Quam cum finitis sacris pomeridianis recitaturus publicè sit, vestrum erit *Academici cives*, frequentes in acroaterio majore adesse: tum ut dicentem auscultetis benevolè, tum ut perspecta magnitudine ac divinitate meritorum, quibus mortale genus Sospitator obligavit communis, omnem affectum ac impetum animi, conatum omnem pietatis ac studium huc convertamus, ut presse legentes triumphatoris vestigia sequamur omnes, quo ipse præivit: & quò invexit mortalitatem suam, assumtam sponte amore nostri; hîc immortalitatem, quæ perduellionis scelere invitis

nobis

nobis intercepta est, recuperaremus. Est hoc innatum mortalibus, ut nemo temerè eo in gradu, quem tener semel, consistere amet. Ad altiora aspirant omnes, nec ullo beati votorum fine; licet progressi latissimè sint, ulterius tamen venire optant: Quæ inexpleta cupiditas macerare non tantùm, quibus incubuit, pessimè; sed frequentissimè eosdem affligere etiam, haud rarò evertere quoque penitus solet. Hæc sola ambitio & vacat crimine, & caret periculo, & sumos ac maximos fructus carpit, qua humana despicimus, peritura calcamus; sola cœlestia & immortalia & suspiramus & cupimus & affectamus. Huic dare animum igitur, in hanc incumbere, quò studet quisque flagrantius, eò felicior quoque & major ipse futurus est. PP. Secunda Feria Paschatos, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIIX.

CLXXXV.

TAnta vis est ac multitudo earum rerum, quas hodierna lux volvendas nobis putandasque cum animo objicit, ut non templa tantùm & Ecclesiæ illis personare undique, sed cathedræ etiam ac pulpita talium plena meritò esse debeant. Nam quod in horam istam spiramus salvi & incolumes; qui inter tot innumera casuum, quod singulis momentis imminent nobis ac tantùm non incumbunt assiduè, sarti rectique agimus juvenes æquè ac grandi natu, summi, imi, parentes juxtà & liberi; quòd tecta ista urbis, quòd publicas pariter atque privatas singulorum ædes, & quicquid præterea, aut fortunarum supersit, aut affectus, conspicere integrum atque firmum licet: denique, quòd intra pacem & tranquillitatem tuemur; quæcunque habemus chara; equidem talia Numinis benignissimi munera ac beneficia, quæ consideranda quotidie quidem, & quàm diligentissimè habenda, cæ[illegible]jus diei tamen propria sunt. Et verò quas gratias habebimus immortali Deo, qui, ne turbaret, contrà misturus omnia immanissimus ferocissimusque hostis Satanas, in aciem produxit cœlestium copiarum multitudinem, quibus cincti undiquaque ad circumdati tot discrimina ac pericula, quorum in perniciem nostram jam structa comparataque adversario acerrimo erant, elapsi feliciter sumus? Est certè tantum illud in nos miseros mortales Dei studium ac cura, quam nulla unquam lingua prædicare satis, nulla ullius oratio explicare condigne valebit. Qui enim quotidiè erroribus infinitis offendimus supremum Numen, adeoque nostri potestatem subinde facimus insidianti assiduè hosti, quâ ratione promereri denique poteramus, quibus vel mitterentur, vel venirent auxilio sanctissimæ illæ cohortes, quas ipsas nullâ aliâ re magis fugare procul atque abigere, quàm malè agendo, nec retinere, à nostris partibus, nisi pietate licebat? Quocirca sicut ad omnes pertinet hoc tantum bonum: ita navanda sedulò opera est; ne per socordiam ac securitatem eo excidamus, & dum habemus parum pensi, quæ ante pedes & sic quotidiana sunt, jacturam gravissimam faciamus eorum, sine quibus stare inconcussæ nullius unquam res possunt. Cujus quidem magnitudo rei præbuit ansam Præstantissimo Juvenum Magistro Jacobo Reichmanno Kemberga-Saxoni, qui Carmine Græco, eodemque Heroico, prosequi niteretur, quantum in nos boni per Angelorum sanctissimas turbas & contulerit abundè hactenus Deus, & etiamnum conferat. Quæ Juvenis optimi pietas cùm probanda maximopere sit, facilè equidem ac libentur concessimus petent

tenti hanc veniam, ut recitaret publicè posteà; quæ præclare meditatus in eam rem esset. Est ita conscriptum ac concinnatum carmen, quod elegantia & numerositate suâ invitare atque tenere ex facili unumquemque, de cætero autem docere luculentissimè possit, quàm egregia spatia in isto literarum genere Juvenis Ornatissimus fecerit. Ac cùm in tali argumento versetur prætereà, quod hodiernâ solennitate cumprimis sit dignum, neminem vestrum arbitramur fore, *cives Academici*, qui non sponte & vel tacentibus nobis favere instituto dicturi velit. Conscendet cathedram finitis pomeridianis sacris. Ad quam acroasin ut confluatis frequentes, non tam scriptura ista Vos, quàm Comilitonis ejus vestri alacritas & virtus invitabunt. PP. in Festo Michaëlis Archangeli, Anno M DC XLVIII.

CLXXXVI.

Cum generosus ac nobilissimus Juvenis, Christianus Wilhelmus Groten Eques Luneburgicus, exercendi ingenii, experiundique profectus caussa orationem conscribere, & eam recitare publicè cum animo suo non ita pridem constituisset, de nulla alia potius re, quam *Amnestia*, sive *oblivionis lege*, ut appellavit Latine Nepos, faciunda sibi verba existimavit. Ita quidem, ut conaretur ostendere, hanc unam ad ineundam ac reducendam pacem in Germania, & efficacissimam omnium & necessariam maximam esse. Nimirum fas est jam olim in scholis tractare quodammodo publicam rem, & inter media adolescentiæ studia virilibus gravissimisque meditationibus quasi præludere. Nec commendandum non est judicium juvenis, quo in delectu argumenti juxta & approbatione sententiæ usus. Illud enim ut nobilissimum est; ita hæc quodam consensu gentium verissima omnium in componendis dissidiis ac bellis civilibus certissimaque semper habita fuit. Neque nunc de Thrasibulo Athenienſi, qui saluberrimi inventi auctor creditur: neque de Marco Tullio, qui Cæsare occiso, hanc ipsam rationem ad continendam quietem, & avertendas tempestates, quæ atrocissimæ imminebant, & commendavit imprimis Senatui, & approbavit, nunc quicquam dicam. Talia enim & vetera aliquis, & aliena, & statui nostro ac tempori non æquè congrua arguat. Neque exemplis antiquis atque longinquis opus est, cùm recentiorum, & propinquorum magis, quin domesticorum, præstò sit copia. Carolo IX. Galliarum Regi malè conveniebat cum quibusdam regni proceribus: jamque correptis utrinque armis spectabat ad bellum res: quod nec nolenti Reginæ erat; & Cardinalis Lotharingus, adversæ partis odio, quantum poterat fieri, urgebat. Erat inter amicos Regis & Annas Mommorantius, *vir præter natalium splendorem*, (hoc ipsi elogium maximus seculi nostri Historicus reddit) *omnibus honorum gradibus decursis clarissimus*; *militari scientiâ, prudentiâ ac rerum gerendarum usu*; *ad hæc præcipua in patriam & Gallicum nomen charitate comparandus cum paucis*. Hic dissuadere unus, quod cæteris, quibus jucundior doloris proprii ultio, quam salus patriæ erat, placebat maximè: cum omni ope ac ratione vitandam bene consulto principi necessitatem moneret certaminis, in quo pudendum ac turpe, vinci; de cætero, vincere, tristissimum esset ac luctuosum. Sed inquietorum artibus efficiebatur, ut spreta sapientissima oratione & summi viri, & Ducis, armorum disceptatio æquitati pactorum & reconciliationi præferretur. Turbata itaque bello Republ.

cum

cum florentiſſimum regnum armorum flagitiis in modum miſerrimum vexaretur quotidie, ductus pœnitentia Rex, quam primum funeſto bello finem imponere maluit, quam extrahendo eo incerta caſuum operiri. Quod cum non poſſet, niſi ſancita præteritorum abolitione, nihil cunctatus eſt promulgare oblivionis legem, & ſequi potius, quod neceſsitas temporis, & conſervatio regni poſceret; quàm ſuo dolori incumbens animus ſubjiciebat. Mortuo Carolo, cum frater Henricus, Polonico Sceptro paullo ante admotus, cernendi & capiendi regni cauſſa repeteret Gallias, & Maximilianum Auguſtum ſalutaret Viennæ, cœpto ſermone de perturbato admodum Regni Gallici ſtatu, ſapientiſsimus Imperator, auctor præcipuè novo Regi fuit; ut ſepulta præteritarum rerum memoria pacem undique confirmaret. In quo probando conſilio commendabat mirificè & prædicabat prudentiam atque exemplum Patris Ferdinandi: qui hac eadem ratione turbas Germaniæ, & religionis diſsidia, cum maximo fructu patriæ, compoſuiſſet. Nec aliud eidem mox diſceſſuro Sereniſsimus Venetiarum Princeps univerſi Senatus Nomine, de conſtituendo quam optimè atque firmando Galliæ regno conſultus, ſubjecit. Quaſi præſtantiore xenio tantum hoſpitem, quàm dato hoc ſalubertimo conſilio, dimittere haud poſſet. Ingreſſus regnum, duas factiones in aula invenit, Guiſianorũ aliam, & Momorantiorum aliam. Quorum illi undiquaque occaſiones captabant belli; his præferentib⁹ pacem, ut neceſſariam maximè convulſo & labefactato diſſidiis regno. Dubius itaque inter diſtractos Rex, Conſilium Lugduni de conſtituenda Rep. habet, & utrum pax danda proteſtantibus, qui eò miſſuri Oratores erant, an controverſiæ finis permittendus armis eſſet. Hîc juſſus à Rege Conſiſtorio ſententiam dicere Paul. Foxius, Carmanii Comitis filius, ingenio, doctrina, & maximarũ rerum uſu probatus & clarus (qui Illuſtriſſimis legationib. cũ maxima functus gloria ad Archiepiſcopatum Tholoſanum aſpiravit demũ) graviſſimam, quod tantum virum decebat, & ſapientiſſimam orationem habuit. In qua cũ de bellorum civilium infelicitate in genere non tantum; ſed de illius, quod agitabatur, ſtatu, conditione atque eventu, ſingularis prudentiæ laude diſſeruiſſet abundè, hunc colophonem tandem impoſuiſſe legitur, *non meliorem pacandi regni & conſtituendæ auctoritatis regiæ rationem iniri poſſe, quàm ſi omiſſis in regni ingreſſu armis, & omni hoſtili conſilio abjecto, de conciliandis animis cogitaret ſeriò, injuriasque per defectiones ipſi & majeſtati regiæ illatis publicæ tranquillitati, ſancita præteritorum oblivione, condonaret.* Commemorandus nobis Henricus IV. etiam eſt, maximus ſeculo ſuo princeps. Qui ipſo aditu regni cum in civile, ac difficillimum bellum incidiſſet, non ante ſe explicare ex eo, quàm promulgatâ oblivionis lege potuit. Qua & fundavit pacem ſolidè, & miſerè hactenus vexatam patriam in florentiſſimum ac feliciſſimum ſtatum adduxit. Nec fuit paterni exempli oblitus filius: qui ſimili decreto graviſſimum incendium, quod moto à Condæo Principe bello corripuerat Gallias, feliciter exſtinxit. De Ferdinando Imperatore, cum filii Maximiliani redderemus conſilium, facta eſt mentio. De Rudolpho II. & fratre Matthia, Maximiliani filiis, Imperatore utroque, nunc æquè venit dicendum. Qui ut ſedarent motus, quos Stephanus Boskaius concitaverat, Hungariamque pacatam redderent, non dubitarunt firmando fœderi, quod factum erat de pace, ac reconciliationi utrinque ſtabi-

ſtabiliendæ ex fide, præteritorum impertiri omnibus veniam, atque ſancire adeò, uti de dictis ac factis nulla à quoquam judice aut fieret in jure, aut poſſet fieri perſecutio. Quæ ſi quis reputet ſecum; & ſi quæ alia hujus commatis exſtant, mirari jure quodam poſſit, quid ſcriptori novitio, qui annis ſuperioribus, cum Ratisbonæ ageretur conventus; de Amneſtia diatriben vulgavit, in mentem venerit, ut hoc remedii genus in rebuspublicis tantum, & ubi inter pares bellum eſt; non in imperiis ac regnis, ubi cum ſubditis committitur princeps, habere locum exiſtimet. Neceſſe enim eſt, vel ipſum inſaniiſſe egregiè, vel tanta ſceptrorum culmina ignoraſſe turpiſſimè, quid publico, quid ſuę Majeſtati deberent. Marcum Æmilium Scaurum cum à Vario Sucronenſi Tribuno Plebis compuliſſe in arma Latium ſociosque argueretur, dixiſſe ad populum legimus: *Varius Sucronenſis Æmylium Scaurum ait ſocios coegiſſe ad arma, Scaurus negat; utri potius credendum putatis?* Nihil præpoſtere facturus videbitur, ſi non abſimili ratione aliquis dicat: *Neſcio quis umbraticus homo indecoram principibus, nec admittendam oblivionis legem cenſet; maximi Principes, potentiſſimi Reges, auguſtiſſimi Imperatores aliter ſentiunt; necipſi tantùm remedio iſtoc, ut ſaluberrimo & efficaciſſimo ſedandis diſcordiis bellisque civilibus uſi ſunt, ſed idem aliis quoque commendarunt præcipuè; utri parti hærendum putatis?* Enimvero ſic ſtatuendum arbitror, non melius noſſe ac intelligere quemquam alium, quid ſumma Majeſtas, ut conſtet ſibi, admittat & capiat; quid reſpuat eadem ac averſetur, quàm qui in Majeſtate ipſa poſitus eſt. Cujus ſummum faſtigium optimus quisq; Principum tenere ſe putat, cum ſublatis diſcordiis impoſitoque miſeriis fine pacata omnia atque felicia videat.

Conſulere patriæ, parcere afflictis, ferâ
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo pacem ſuo;
Hæc ſumma virtus, petitur hac cælum viâ.

Quid agimus prope aliud homines, quàm ut perpetuò adverſus Deum belligeremus? Quid Deus facit? plectit quidem atque caſtigat ſtultitiam noſtram; interim tamen & offert ſemper veniam, & dat: & ita quotidianam quaſi atque perpetuam amneſtiam exercet. Quod ſi Majeſtas numinis, unde principium atque originem Principum ſanctitas habet, ignoſcendo & condonando haud violatur; nihil timendum poteſtatibus erit, ſi ad auctoris exemplum benignas ſe atque clementes exhibeant. Sed pro oblivione differentem ſatius eſt ipſum nobiliſſimum juvenem audire. Quam utilem maximè & neceſſariâ componendo præſenti bello uti oſtenderet, neque ineptas rationes pro modo ætatis ingeniiſque commentus eſt; & ipſa argumenta non ineleganti ſermonis genere explicavit. Quam acroaſin cum pomeridianis finitis ſacris inſtituturus publicè in loco ſolenni ſit, vos adhortamur, ut frequentem ipſi atque prolixam navetis operam. Quod promtè ac liberaliter facient, qui amant literas, qui exercitiis honeſtiſſimis favent, & doctrinarum ac nobiliſſimarum artium ſtudia cum in quibusvis aliis, tum in nobilitate præcipuè, amplectenda ſibi ac veneranda non futiliter putant. Quam quemque velle mereri laudem; id verò pulchrum atque eximium erit. PP. Wittebergæ Dominicâ XXI. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLVIII.

Du-

CLXXXVII.

DUdum est, quod transiit illa seculorum veterum ruditas atque barbaries: cùm Cimbri, cùm Teutones, & omnis Septentrionis nostri natione sua quidem commodè satis loqueretur linguâ, nedum ut eas calleret, quibus hodiè & eruditio & elegantia literarum æstimatur, quarum secreta tum viri juxtà ac fœminæ ignorabant. Idem igitur & ingeniorum habitus, & terræ erat; horridæ silvis, fœdæ paludibus, tristis cultu atq; aspectu; quam nemo patriam cuperet, nisi jam esset. Sed ista omnia cum se nunc multò habeant aliter; & prisca omnis informitas asperitasque hîc in lætissimas segetes, ibi in vineas, & amœnissimos hortos transierit; quid mirum, si eundem decorem referant animi, & posito tristi incultu illo atque squalore, omnem lepóris ac elegantiæ speciem capiant juxta ac repræsentent? Nihil de cæteris artibus dicam, in quarum ipso fastigio stamus. Cæterùm habent Germani, habent Cimbri, quod invidere etiam possint, qui soli sibi ingenioſi hactenus, soli eruditionis regnum videbantur tenere. Habent, inquam, qui ad veteris Romæ splendorem ac dignitatem Latinè; qui ad antiquæ Hellados lepórem ac venustatem loquantur Græcè ac scribant. Quin qui cum universo Oriente, & ipso Meridie etiam sermonis colant commercia, & linguâ suâ Palæstinos, suâ Syros Chaldæosque, suâ Arabes Æthiopasque alloquantur. Eant nunc, acutiores sibi qui videbantur, & regionum nostrarum non tantùm frigus; sed ingeniorum quoque tarditatem suggillent subindè atque irrideant; dum doleant interim in suo sibi sinu, monstrare nos posse, qui nec linguarum peritiâ, nec eruditionis cæteræ instrumento ipsis concedant: quin qui præclaris subtilibusque inventis præterierint dudum illorum solertiam. Tu verò macta esto hac laude egregia Septentrionis nostri juventus: macta, inquam, esto & qua cepisti per omne doctrinæ ac sapientiæ genus in summum enitere. Quæ te adducere eò possunt, omnia habes in te. Quid opus, ut eò pervenias? Velle. Sed velle in imo consistere, cum calumnia ipsa tenere queas, soporis, ignaviæ, vecordiæ est. Erectæ, & sui vigoris conscię mentes ultrà semper contendunt. Macte & tu Christiane Jersine, digna Danis tuis proles: &, quæ ingressus curricula, strenuè urgens optimum quemque, ac eruditissimum æmulari, eximiâ propriamque tibi statue laudem. Nec alia huc veniſti causſa; quàm ut redires ad tuos auctior: non annis atque ætate magis, quam eruditionis copiâ & feliciore ingenii cultu. Procurristi de carceribus; præclarum hoc est. Feciſti egregia spatia: hoc pulchrius: non satis tamen est, nisi pertendas, & teneas metam, quam in hoc studio sibi optimus quisque ponit. In universum, nostri, strenuè, quæso, hæc tam præclara tenete curricula, & vos accendite mutuò, alii quidem exemplo nobili, alii favoris ac benevolentiæ significatione. Quis tam ignavus ac segnis, qui præcurrentes nobiliter sequi haud ardeat? Aut tam malignus atque invidens, qui aliorum cepta egregia favore ac plausu juvare nolit atque provehere? Multum in utroque positum est: ita enim & excitatur ingenii vis, & alitur quoque, & incrementa capit. Nec jacent ulli alii magis, quam qui non habent, quem possint sequi, aut qui benevolentia tollat.

Ut ad rem ipsam veniamus. Scripsit Jersinus idiomate Syro orationem, & hanc in laudem Sereniſſimi Daniarum Norwegiarumque Regis, D. Christiani IV. qui superioris anni Februario mense humanis ebus, plenus annorum gloriæque, exemptus est. In altero eruditionis atque ingenii, in altero

pietatis documentum dedit. Præclarum utrumque, & pari laude ac gratia prosequendum. Vetus religio est laudare defunctos Principes; laudare sermonis hoc genere, novæ cujusdam, sed eruditæ est pietatis. Patet latissimè sermonis Latini eloquium, nec ita angusti termini Græco sunt positi: sic cum utriq; splendor constet ac vis, in Syro sanctitas est. Quam venerabiliorem ipsa raritas facit. Pauci quippe intelligunt; pauciores usum scribendi habent. Sed merebantur communem modum ac rationem transgressæ Regis virtutes, quæ novo quodam ac inusitato genere decantarentur: dignusque erat imprimis, qui *pietate firmari regna* perpetuò statuit, & quasi solenni professus est Symbolo, non nisi pietatis linguâ ut diceretur. Ita enim Christus locutus est. Sed hanc Orationem Jersinus cum finitis sacris pomeridianis in Acroaterio Majore recitaturus publicè sit, vestrarum partium fuerit, audire dicentem per silentium, ipsique & eruditionis & pietatis favere causâ. PP. Dominicæ Lætare, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIX.

CLXXXVIII.

QUi paullò post affuturus XXIII. Novembris est, ille biennio proximo ante Illustrissimi atque Celsissimi Principis ac Domini, Domini Erdmanni Augusti, Marchionis Brandenburgici, eminentissimæ Conjugi D. Sophiæ Onolspacenæ supremus ac ultimus exstitit; eum Illustrissima Principis in florentissima parte ætatis, vix tertium atque trigesimum annum ingressa, cum incredibili desiderio devinctissimi mariti, tum aliorum Illustrissimorum principum luctu, quos aut cognatos propinquosque habebat, aut excellentia virtutum obstupefecerat, finiretur. Nam cum ex antiquissima & Septemviratus etiam dignitate præeminentissima Marchionum Brandeburgensium familia orta, avum, proavum, & alios Majorum Electores habuerit; quę major paullò atque Illustrior inter Germaniæ Principes domus reperietur, quam illa non sanguine aut affinitate complexa fuerit? Quid de materna nobilitate dicemus, quam ex Solmæis Comitibus accepit? Quorum singularis prudentia, fortitudo ac incredibilis virtus ab antiquissimis usque temporibus domi forisque spectata latè, in id enisa fastigii est, ut maximi etiam principes matrimonia sibi petere inde, gloriæ decorique existimarint. Sed quantum dignitatis ipsi hæc magnitudo generis, tantum eidem admirationis ac nominis excellentissimarum virtutum astruxit fama. Quibus sic undiquaque floruisse perhibent, quibus intueri propius, & venerari tantas in ea naturæ animique dotes licuit, ut nullam eximiam laudem, aut in hunc sexum, aut in fortunam hanc, cadere ferant, quæ non in ea tenuerit culmen. Nec commemorandum de pulchritudine corporis, cum mentis figura perinde præstiterit. Nihil enim illius ingenio latius, amœniusque, nihil omnis honesti habitus, decorisque fuisse capacius. Non pietati comitatem; non sublimitati modestiam; neque aut hilaritatem pudori, aut gravitati facilitatem obfuisse. Et admirabili isto temperamento virtutum id consecutam; ut pari æstimatione morum & retineret fortunæ suæ magnitudinem à arrogantiæ invidiam effugeret. Bene à majoribus hoc pietatis institutum est genus, ut anniversariis honoribus functorum memoria celebraretur, ne si quid in iis fulsisset illustris exempli, cum ipsis reliquiis conderetur statim: sed renovaretur eorum subinde memoria; quorum imitatio salubris juxta atque magnifica esset. Et contulerunt huc semper operam non Poëtarum tantùm ingenia;

genia; ſed ſtudia oratorum etiam, qui ſtyli induſtria eorum, qui occidiſſent, laudes ad futurorum ſeculorum notitiam propagarent. Quam officii ſpeciem ut circa defunctam Illuſtriſſimam Principem ſibi clariſſimus ac præſtantiſſimus Vir Magiſter Fridericus Holtzmannus Sacroſ. Theol. Candidatus & Philoſophici Collegii Adjunctus obeundam putaret, non unas habuit cauſas. Præterquam enim, quod admirari virtutes illuſtres, cujusque ingenui benevoliq; ſtatueret hominis; non ignorabat, ecquid Principibus ſuis ac Dominis deberet Civis ac Subditus, qui jure natalium pariter & maximorum beneficiorum conſcientiâ iis teneretur obſtrictus. Cæterùm cum aliam gratiam referre haud poſſet, quàm quæ ingenio redditur; Orationem conſcripſit domi, quâ Illuſtriſſimæ Principis memoriam, illo ipſo die, quo ante biennium rebus humanis exemta fuit, publicè, quaſi ſolenni parentatione veneraretur. Dignum omni favore Clariſſimi Viri inſtitutum & pietas eſt. Quapropter ut ad diem proximum Jovis, ſi dederit Deus, in acroaterio majore, ubi his ultro aſſumtis partibus defuncturus in cathedra publica eſt, conveniatis frequenter, & recitanti navetis benevolè ac diligenter operam, ſedulo quidem hortamur omnes; perſuaſi omninò tamen, vos ultro hoc ſtudii atque officii genus impertituros Viro Clariſſimo, atque prolixè id quidem, eſſe, quod ejus ingenium ac eruditio eximia ſpectata jam ante documentis publicis eſt, & de non paucis veſtrûm egregiè merita. PP. Dominica XXV, poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC LXVIII.

CLXXXIX.

QUi diſciplinas civilis prudentiæ explicant, poſt multa alia, hoc quoq; in diſceptationem vocare ſolent, utrum ſatius ſit, magisque conducat in publicum, ſi Principi bono ac frugi, improbi; an perverſo ac pravo, boni ac ſobrii in conſilio aſſint. Poſſit videri hæc quæſtio fruſtra inſtitui, & eſſe inanis, cum; qualis quisque principum ipſemet eſt, tales eligere ſibi amicos & conſultores, aut facere, ſoleat. Sua quemque natura in alio delectat: nec niſi inter ſimiles amicitia eſt. Quare nec, bonus qui ſit, adſciſcet malos; & optimum quemque deteriores averſabuntur. Perpetua improbitati cum virtute conrentio; nullaque vitiis cum honeſto rectoque ſocietas eſt. Quid quod potentis aulæ ea natura eſt, ut à ſuo quemque ingenio fermè in Domini convertat propoſitum: dum in quamcunque partem omni præcepto ac lege potentius ipſe princeps nos ducit. Qui ſi ad præclara ac pulchra præivit, quis detrectaverit ſequi, aut alienum putabit, quod Dominum ipſum facere videat.

Rex velit honeſta, nemo non eadem volet.

Sub malo autem Principe, quid aliud prope deliberatio omnis, quam aſſentatio, eſt? Nam licet ſint, qui minimè neſciant, quid poſcat fortuna populi; tamen quod Poëta ait, *dicere muſſant:* cum, qui id auſint, his ſua libertas non odio tantùm, ſed & ſæpiſſimè exitio eſſe ſoleat. Quid Burrhum, quid Senecam, quid Ruſticum Mauricumq; aut in exilium ejecit, aut planè evertit? Sancti, & incorrupti Senatores in Domitianos, h.e. peſſimos & propudioſiſſimos Imperatores inciderant. Quorũ honeſtę atq; pulcherrimę voces ne eſſent moleſtæ, & in diverſa ruentib⁹ pudorẽ invidiam ve injicerent, aut removenda eorũ corpora erant, aut perimenda. Accedit, quod neq; boni nec mali Principes cõtingant fortuitò; ſed hos ad illos deſt net De⁹ prout ornare atq; provehere cujusq; populi res; aut premere cõtra atq; dejicere in animũ induxit. Quod ubi fit, parũ referre videbitur,

qui assistant regnantibus Consiliarii, cum partes præcipuas Deus agat, & sua pro destinatione dispensans omnia, vel malè consulta propitius atque amicus secundet benè; vel optimas ac saluberrimas rationes iratus atque aversus elidat: Non defuerunt Dario, cum Alexandro commisso, qui vera ac salutaria suaderent; sed obduraverat aures Numen, quod evertere ipsum, & in Macedonas Orientis transferre imperium constituerat. Adeò, ut Eudemium Atheniensem maturè interfecerit: ne esset scilicet, qui in se ruentibus fatis afferret moram: serâ pœnitentiâ demum confessus, optima & salutaria monuisse sublatum. Et Alexander ipse tantos rerum successus non suæ, aut amicorum fortitudini magis atque prudentiæ; quàm summæ fortunæ, hoc est; divinæ providentiæ debuit, quæ admirabili indulgentia cuncta illius ausa comitabatur perpetuo & provehebat. Quâ de causa magni auctores quicquid in ejus rebus miramur tantopere, vertimusque in gloriam, non virtutem, sed temeritatem felicem pronunciarunt. Quod per audaciam egisset cuncta, sed cui præstò semper fuisset fortuna. Quicquid tamen hujus afferri potest; refert omninò quibus amicis utatur Rex; & rectè pronunciatur, multò melius cum populo agi, cum malus princeps consiliarios bonos egregiosque, quam ubi dissimiles habeat bonus. Nemo perpetuò pessimus est. Dantur intervalla & vitiis: nec quis tam desperatè nequam est, ut non virtutem aliquando justâ æstimatione veneretur. Potest & malus igitur bonos atque præclaros allegare in consilium; neque hoc tantùm, sed ferre & pati & auscultare etiam, si lenitatem morum suas virtutes temperaverint. *Sciant, quibus moris illicita mirari, posse etiam sub malis principibus magnos viros esse: obsequiumq; atque modestiam, si industria & vigor adsint, eò laudis excedere, quo pleriq; (ita de seculo suo Tacitus scribit) sed in nullum rei post usum ambitiosâ morte inclaruerunt.* Aruntium quidem, Asinium Gallum Mamercum, Scaurum, & alios hujus generis egregios viros, Tiberius sustulit, sed quia nec morum Tiberii, nec loci sui satis meminerant: at Manius Lepidus, gravis ac sapiens vir illis temporibus, & pleraque ab sævis adulationibus aliorum in melius deflectens, cum inter abruptam contumaciam & deforme obsequium medium ac incorruptum iter pergeret, non modo periculis vacuâ, verùm æquabili etiam auctoritate ac gratiâ apud Principem viguit. Sed neque semper incumbit Deus, & vel iratus sævit ac turbat; vel lætus atque propitius ad ipsas usque delicias favet. Eunt & tempora, cùm cessat quodammodo, atque quiescit veluti, & res humanas non deserit quidem, non urget atque impellit tamen; ut sibi ipsis mortales pro suis consiliis ac rationibus effingant fortunam. Tum utilissima igitur & efficacissima Consiliorum opera est: atque si optimus quisque & ab se consuluit optima, & aliò ducentes intelligit facile ac cavet; malus autem deterior fit, si sint, qui pravitati ejus subjiciant faces, ut ultrò ruentem in indecora & publicè noxia deterrimis suis consiliis impellant magis ac agant; omninò existimandum, satius fore, non bono Principi adesse Consultores, haud malos, quàm contra ea cum bono mali adfuerint. Elucubravit in hanc sententiam orationem Latinam florentissimus Juvenis, Gothofredus Ericus Berlichius, Lipsiensis, ut exerceret ingenium, & ad Civilem prudentiam pararet atque instrueret eloquentiæ armis: in Patris amplissimi sc. exemplum æmulus, qui non scientiâ juris tantùm & cæteris Senatoriis artibus, verùm & rarâ dicendi copia in amicitia Principis meruit locũ. Quam

cùm

eum finitis sacris pomeridianis recitaturus publice sit in loco consueto, Vos adhortamur, *Academici cives*, ut egregiis conatibus adolescentis faveatis prolixè, dicturoque eleganter de illo argumenti genere benignam ac liberalem navetis operam. Amant juvari plausibus præclaræ artes: magisque ac magis ingenia surgunt, & ad honesta contendunt ac pulchra, quæ studia aliorum non deserunt, favorque hominum sequitur, ac venti secundi instar propellit ac vehit. Jacentque semper ac torpent, quæ licet egregia per se, contemta & spreta tamen negliguntur. PP. Dominica XXIII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIX.

CXC.

GRavissimus ac perdifficilis in Theologia locus est, qui de duabus in Christo naturis, & admirabili earum in unam personam nexu ac copula agit. Est enim modus & ratio istius vinculi ita submota humanis sensibus, inque arcano posita, ut deprehendere nulla ingenii nostri vis, nulla facultas linguæ efferre & explicare valeat. Si hominis mens complecti & assequi posset, id, quod descriptum certis inclusumque finibus est, capere posse ac comprehendere, quod sua natura interminatum sit, & modum omnem excedat longè, non idem absurdum statuisset Plato, humani princeps ingenii. Neque aut sustulisset Epicurus providentiam, aut intra cœlestia tantum cohibuisset Aristoteles, si ulla communionis conditione cum inferis supera, cum caducis atque terrenis divina atque cœlestia paterentur connecti. Quid nunc de iis commemorabimus, qui Christo quidem dederunt nomen, ad nostræ autem religionis mysteria plus curiositatis, quam venerationis afferunt; & scire ac intelligere fidei res, quàm credere malunt? Qui dum simplicitatis deserunt semitam, fieri haud potest, quin veritate excidant; dumque de modo nimis inquirunt sollicitè, rem ipsam amittant. Latè patet hic locus; sed evagandum longius haud est. Hoc ipsum inenarrabile unionis arcanum, qui propriæ rationis secuti arbitrium attingere propius & comprehendere, quàm venerari ex longinquo maluerunt, pessime meruére de se, & in deterrimam lapsi perfidiam, aut negaverunt Christum hominem, aut merum Deum asseverarunt: nunc confundentes naturas, ut unam personam agnoscerent; nunc unitatem personæ inficiati, ut duas naturas confiterentur, perditi juxtà atque perdentes. Quanquam autem hoc tantum mysterium nec capere satis, nec explicare unquam homo natus potest; non ideo tamen ne cogitare quidem, & semper de eo silere oportet. Sed rectè de illo tum cogitabunt, tum facient verba, qui verecundè, qui sobriè, qui reverenter ac religiose id faciunt; nec, ut ingenii ostentent acumen, sed ut sinceritatem fidei approbent: adumbraturi magis, quod credunt, quam expressuri, quod lateat. Hoc temperamento Præstantissimus Juvenis M. Ernestus Christianus Philippi Halberstadensis Saxo, de hoc ipso argumento Orationem ita conscripsit domi, ut ex conjunctione corporis nostri ac animi, sub quadam imagine, duarum in Christo naturarum copulam delinearet, quâ fas est, & declararet. Est quidem hoc divinarum rerum ingenium, ut nullam exempli comparationem capiant (neque enim significantiæ alicujus modum patitur, quod sua natura inenarrabile est) Interim tamen cùm de mysteriis loquendum cœlestibus est, multum juvabit, ex usu communi quasdam similitudines petere. Non quod respondeant naturæ rerum, de quibus est sermo; sed imbecillitati nostræ quòd opitulen-

tur. Egregie Hilarius: *Comparatio*, inquit, *terrenorum ad Deum nulla est; sed infirmitas nostræ intelligentiæ coegit species quasdam ex inferioribus, tanquam superiorum indices, quærere: ut rerum familiarium consuetudine admonente, ex sensus nostri conscientia, ad insoliti sensus opinionem educeremur. Omnis itaq; comparatio* (utidem pergens ait:) *homini utilis potius habeatur, quàm Deo apta: quia intelligentiam magis significet, quàm expleat: neq; naturis carnis & spiritus, aut invisibilium ac tractabilium, coæquandis præsumta reputetur: protestans, & infirmitati humanæ se necessariam, & ab invidia esse liberam non satisfacientis exempli.* Sed ut Philippus uberi admodum atq; diserto ingenio est, & literarum eruditione haud tantùm, sed Philosophiæ ac Theologiæ cognitione etiam haud parum præstat; ita imaginem istam & copiosè & eleganter executus est; ut & varietate rerum allicere animos, & genere verborum atque ornatu decenti tenere facilè, & numerosæ orationis gravitate movere admodum posse videatur. Quod ut re ipsâ magis experiamini, quàm commendatione nostrâ accipiatis, agite, pietatis eruditæ cultores, & in majore Acroaterio finitis sacris pomeridianis ad auscultandam eam Orationem (nam recitare constituit publicè) frequentes atque attenti convenite. PP. Dominica Reminiscere, Anno recuperatæ gratiæ, M DC L.

CXCI.

QUæ expiaret scelera orbis, abolitoque tristissimæ perduellionis crimine, quo universum se Deo reum humanum fecerat genus, sanciret pacem ac gratiam, nosque æternis, & omni cruciatu acerbioribus liberaret suppliciis, post diuturnam & anxiam tot seculorum spem hodie demum reperta est victima, dum natus unicus Dei, æternus, incomprehensus, & par per omnia patri maximo, assumtâ jam ante naturâ humanâ, sceleratissimorum lictorum manibus in horto capitur, trahitur ad Pontifices in vinculis, subscriptione defertur nefaria, damnatusque indicta caussa sub falsis testibus, nunc ad Prætorem, ut seditiosus; nunc ad Tetrarcham, tanquam compertus majestatis, rapitur; tandemque illusus conviciis, inquinatus sputo, exceptus flagris & colaphis pessimè, conspirante furore omnium, in patibulum agitur, atque affigitur cruci, orbandus vitâ, quam inspiraverat omnibus. & immortalem illam quidem, si tanti muneris homo satis memor fuisset. Poterat quidem pro inexhaustæ sapientiæ suæ ingenio Deus, illaque bonitate immensa, vias ac rationes alias reperire, quibus & satisfaceret sibi, & lapsis retrò rebus nostris consuleret; non eas tamen, quibus tam efficaciter, tamque ubertim de incredibili illo summoque amore, quo genus nostrum, opificium suum, verissimamque imaginem, ad ipsas delicias usque complectitur, testaretur. Nam dare simpliciter veniam, &, promulgatâ oblivionis lege, reddere gratiæ, qui eâ exciderant, rebelles ac contummaces; pietatis illius erat, quam homo etiam non sordidissimi durissimique animi, petenti admissorum veniam haud difficulter impertiretur. At majestatis augustum splendorem demere quasi filio, inque humani angustias corporis immensum illud & implens omnia juxta atque excedens cogere numen; quin in carnificinam impiam conficiendum necandumque exquisitissimis cruciatibus natum unicum tradere, ut aliena, & investissimorum hostium quidem, peccata ac scelera lueret; id certè habendum ejusmodi est, quod omnem humanum affectum consumat, & Dei solius exube-

exuberantissimæ pietati conveniat. Quemadmodum igitur cum Patre credentium Deus, quod in perfectionis legem pepigerat fœdus initio, sancire haud sine sanguine voluit; sic, quod in gratiæ fidem pactus nobiscum novissimè est, ritu eodem peregit. Non circumcidens quidem filium suum, sed perimens penitus: ut, dum præstaret plus nobis, quam Abraham sibi præstiterat, tantò impensius ac vehementius nos probaretur amare. Tantumque abfuit, ut sacramenti durissimi genus detrectaret natus, ut ultrò in hostiam offerret se, qua Pontificium sibi instauraret æternum. Cujus dedicationem feralem, & omnes actus illius tristissimi partes, cum Oratione Latina, ut in pictura, aut scena quadam, ingeniosè & graphicè perquam Præstantissimus Juvenis, Johannes Fridericus Brackermannus Gedanensis Borussus, delinearit atq; ostenderit, satius erit, nos erudito atque diserto Juveni dare benevole operâ (quippe qui eam orationem recitaturus ex memoria postea est) quàm hîc afferre præterrem discenda denuò ibi ac audienda. Quæres præceptâ & sic corruptâ novitate, & auditoris remittat studium, & peroranti gratiam minuat. Quam ei non illibatam modò servare ac integram; verùm amplissimam etiam, quàm licet, parare, nostrum existimamus. Quod si non aliud hodierno die recogitandum magis ac meditandum apud animos nostros est, quàm quod eundē tristem ac luctuosum non modò, verùm insignem etiam clarissimumque reddidit, atq; id omne eximius Juvenis dicendo subjiciet postea; causa non erat, ad acroasin istam sanctissimam cur vos prolixa oratione invitaremus. Qui gratulaturi ultrò videbamini vobis de tam præclara occasione præstandi officii, quod hodiernæ lucis religione à pietate vestra debebatur. Agite igitur, & pòst finitis sacris pomeridianis in Acroaterio majore convenite frequentes: easque ut partes rectè ac ordine obeatis, pium ac memorem juxta & studiosum atque attentum animum afferte. PP. in die Paraſceves, Anno recuperatæ gratiæ, M DC L.

CXCII.

REs pestilentissima otium est; ac nescio, an ulla alia pejus affligat genus humanum. Uti semel origine ista ac fonte in animos nostros derivata primùm noxa est; ita & hodieque nihil non malæ cupiditatis atque libidinis inde in exitium perniciemque communem redundat. Dum generis nostri auctores in illo beatissimo nemore soluti curis, & opere vacui, auream verè degunt ætatem, suaque felicitati secure indulgent, obsolescit in eorum animis Creatoris religio; contra mollities atque ambitio obrepit. Itaque dum plura majoraque sibi, suasi jam etiam & circumscripti serpentis dolis, arrogant, quàm impertierat hactenus atque concesserat Deus, tristissimo perduellionis crimine & semetipsos & omnem posteritatem obstringunt. Nunc quoque multò minus flagitiorum scelerumque obtineret inter homines, si tanto plus occuparet negotii, quantò plus otii plerosque corrumpit. Neque enim vacat temere lascivire districtis: nec ullis facilius perversæ pravæque libidines, quam otiosis, incessunt. Sui impatiens inertia est: itaque dum nihil habent animi, quod agant, malè incipiunt agere: præcipitantque in vitia, qui nullo frugi negotio continentur. Ut vere' Poëta dixerit, periisse arcus Cupidinis, ubi sustuleris otia: nec alia causa factum Ægisthum adulterum, quàm, quòd desidiosus esset ac iners. Est quidem otio aliquo atque quiete corpori juxta & animo opus, ne, atterantur labore perpetuò, sicut

& arcus

& arcus frangitur, cum intenditur semper: in eo tamen cautionem adhibere oportet, ne in ignaviam refectio transeat. *Subit quippe etiam inertiæ dulcedo; & invisa prius desidia postremò amatur.* Quod ubi fit, neque valere corpus satis, nec animus potest; & proximè ab exitio (perinde ut illi, qui ex veterno laborant) abest. Verissimè itaque Polybius omnibus Rebuspubl. & societatum corporibus unicum istud præceptum congruere monuit, ne cessatio ab opere, aut otium diuturnius hominibus concedatur; cumprimis in abundantia secundisque rebus, quibus insolescere mortalium animi & luxuriare plerumque solent. Cùm quidem id sequi consuevit, quod in veteri carmine legimus:

Otio qui nescit uti, plus negotii habet.

Nemo enim suorum admissorum culpas sine incommodo atque molestia luit. Quod si tantò magis necesse est, subinde admonere homines, & adolescentes præcipuè, qui sequi jucunda imprimis solent, quàm fœda ac noxia res otium sit, quanto illecebrosius ipsum est; neque nos perdidisse videbimur operam, qui non nihil, in eam sententiam disseruimus hactenus; & commendandum vehementer propositum Juvenis Præstantissimi, Andreæ Botticheri Saxonis est, qui peculiari oratione id argumenti genus tractavit uberius & persecutus est. Quam cum finitis sacris pomeridianis in acroaterio majore recitandi à nobis publicè veniam impetraverit, è re vestra erit, convenire frequenter atque dicenti sedulam dare operam. Ut tantò magis deinceps vitandam vobis putetis desidiam, quantò & turpiorem & magis pestiferam intellexeritis. PP. Dominica I. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, MDCL.

CXCIII.

QUod agitatum sæpius ante, quandoq; conventum, mox nescio quod Germaniæ fato elisum meminimus; dein resumtum denuo, & post difficilem, ac diuturnam laboriosamq; deliberationem biennio quasi Monasterii, ac Osnabrugæ, decretum fuit; id XVI. Kal. Quint. proximè demum Norinbergæ confectum & absolutum est, ut nunc armorum fine imposito formidines omnes terroresque, miseriasque ac calamitates, quibus XXX. his annis objecti fuimus, firmata undique sancitaque pace, sic, quasi acie prælioque, depulsas ac profligatas videamus. Quod ut in tanto animorum dissensu, quos hinc distraxerat æmulatio, hinc diuturni efferaverat belli rabies, interque tam acres atque diversas pro se nitentium cupiditates & vota, artesque ac machinationes varias obtineri posse, prudentiores plerique aut dubitarunt, aut desperarunt penitus; ita unius Dei immortalis bonitati immensæ cùm imputari atque asscribi totum debeat, meritò Serenissimus ac Potentissimus Elector Saxoniæ, Dominus atque nutritius noster clementissimus, Supplicationes solennes per ditiones suas omnes instituendas in crastinum decrevit atque indixit: ut pro hoc tanto & ineffabili beneficio Deo publicè meritæ laudes gratesque persolverentur. Quod tanto majore curâ ac pietate nos facere par est, quantò ad exercendas nostras artes & excolendas disciplinas necessaria magis armorum quies atque cessatio est. Sicut tranquillo mari secundaque aura facile cursum tenet navis; quæ deprehensa ventorum adversantium tempestate, aut mergitur fluctibus, aut illiditur scopulis; jactatur certò misere quassaturque partibus omnibus; ita sola pace procedunt pulcherrimè studia; simul ingruere bellum cepit, delentur illicò ac pereunt: vel omni splendore

ac dignitate orbata contemtui sunt. Nam quis magnopere illis relictus esse locus poterit, ubi ira ac vis omnia sunt; & tantò melior habetur quisque, non quo modestior frugaliorque (quales literæ concinnant ac formant) sed quo ferocior ac impotentior est? Magno omninò atque multiplici & suprà quàm dici potest exitiabili bello defuncti sumus: quod nec civile tantum aut sociale appellaveris, neque externum etiam; sed quoddam commune ex omnibus, & plusquam bellum. Quo non Germania in Europa magis, quam in Germania Europa certavit, incertum, pro ea, an contra eam. Sed si in fatis fuit quodammodo, ut robustissima fortissimaque orbis terrarum pars, in unum bellum, ut experiretur vires suas, concurreret; dicendum propemodum est, ferali huic scenæ non debuisse theatrum aliud statui, quàm bellicosissima omnium quod natio daret. Hoc exitu tamen, ut quanto sors nostra hoc statu rerum acerbior ac tristior, tantò illustrior existeret gloria, cùm nulla gens alia hîc gesserit partes, aut quicquam magnificum ac laude egerit dignum, quæ nostris ad id non manibus tantum ac opibus, verum consiliis etiam fuerit usa, quo superata in partibus Germaniæ decus non nisi ipsos Germanos maneret: iidemque & victi & sui victores existerent. Quod in futuris annalibus cum legent posteri, miserabuntur illi quidem fortassis atrocitatem fati nostri; sed magis admirabuntur virtutem, mereri confessi terrarum orbis imperium invictum populum, qui principatum Europæ & tenuisset jam olim, & denuò sibi in semetipso quamvis asseruisset. Quare cur abblandiri sibi gentes aliæ, & gestis rebus gloriari velint magnopere, causa non est. Nisi ad laudem ac famam interpretari voluerint, quod pertinacia illarum calamitatibus tantis ac cladibus, quantas vix ætas ulla vidit ante, & nos tamdiu perpessi sumus, dederint causam. Hæserit alibi diutius bellum; nusquam incubuit vehementius; nusquam majoribus viribus id gestum, aut pluribus præliis depugnatum; aut quo exercere usque furorem posset, magis ostensum fuit. Quanti & quot conducti exercitus? Quoties conflictum acie? Quot urbes & castra aut capta obsidione aut expugnata viribus? Quantum profusum sanguinis, quo maxima flumina etiam & campi quamvis ingentes, quin totæ provinciæ pene, aut inundatæ fuerunt aut infectæ? Quid nunc de villis, de pagis, de multò infinitis oppidis memorem, quæ militaris licentia aut furor vel igne delevit vel excidit ferro? Ex quo ruina, & solitudo, & vastitas non quidē per partes aliquas; sed universam, quanta patet, Germaniam, velut procella & turbine quodam, invectæ dispersæque sunt. Quæ belli hujus magnitudinem ac gravitatem testenturne magis, an detestentur ad posteros, nihil nunc dicere attinet. Sed si ad nostra revertimur, quis erat superioribus annis & hujus & aliarum Academiarum status, quæso, atq; fortuna? Subit profectò recogitanti illius temporis faciem horror ingens, cum per acroateria subselliaque magnum silentium miraque incederet vastitas; aut collocatus in cathedra doctor mœrore ac cura anixus vix solveret vocem, & tribus quatuorve sectantibus præciperet ægrè ac expediret, quæ per terrores atque formidines domi formaverat. Quæ omnia cum ex pactitio saltem armorum otio & intersititia illa quiete, quam impetravimus hactenus, mutata in melius adeò sint, non sine ingente nostro commodoque ac fructu; quantò majora, & excellentiora magisque perpetua ac firma licebit sperare, cum justa modò solidaq; est reddita pax, quæ non sequestrat arma, sed

tollit penitus; non interfindit quiete temporaria bellum, ſed finit, & certam manſuramque & metu omni ac ſolicitudine vacuam nobis ſecuritatem indulget? Merito igitur nunc gratulamur invicem fauſtis ominibus, & Deo immortali, auctori ac largitori incredibilis hujus ac inſperatæ felicitatis, & canimus laudes & reddimus gratias, non modò privatim, & prout cuique ſua dictat pietas; ſed publicè etiam hoc ritu ac ceremonia, quo Sereniſſimus Princeps præſcripſit. Quæ craſtinæ lucis ſolennitas quò magis decorè atque conſpectè peragatur, vos admonemus, ut ſequenti mane ſub ipſam ſextam in D. Auguſti Collegio conveniatis, laudatoque hymnis pſalmisque miſericordiſſimo Numine in templum arcis procedentes Patres, quibus in foro ſe Civitatis Senatus junget, comitemini, vacaturi qua par eſt religione animi ac pietate, quæ ibi, & poſt deinde in parochiali templo, peragentur, ſacris officiisque divinis. Quibus peractis, cùm matutinis tum pomeridianis, non procedendum vobis ad compotationes hilariaque memineritis (quæ minimè diei religioni conveniũt, & Sereniſſimus Elector graviter interdixit) ſed ſuæ quisque domi iis navabit rebus operam, quæ pietatem incitantque ac movent; & Dei pacem atque benevolentiam magis magisque conciliant ac promerentur. Quem in libelli fine devota mente veneramur, bonasque precamur preces, ut æternitatem ſuis addat muneribus, & hanc recuperatæ poſt tot annorum tumultus ac tempeſtates efflorescentem pacis ſegetem emicantemque in herbam primùm tueatur clementer; neque adurere eam ullam rubiginem, aut feram tempeſtatem evertere; ſed bene evenire atque grandeſcere; nosque & poſteros noſtros eorumque progeniem, & ſi quam illi daturi rurſus ſunt prolem, maturos ejus atque perpetuos fructus carpere ſinat, ſedatis non modò atque compoſitis bellis undique, ſed ipſo eorum nomine quoque exſtincto atque deleto: ut ubique terrarum fixa fundataque pax in conſtantiſſimi amoris irruptum fœdus gentes omnes copulet, & nos, quibus æternæ veritatis lux patuit propius, tanquam veriſsima & fallax minime teſſera, non dicto & nomine; ſed re & facto monſtret ac doceat Chriſtianos. PP. ad d. XXI. Julii anno recuperatæ gratiæ MDCL.

CXCIV.

SI omnis natura abacta nocte ad matutinam lucem geſtire lætarique ſolet, atque cum gratulatione quadam ac gaudio exorientis Solis excipere jubar; quid nos, qui ratione & intellectu prædiți ſumus, iisque dotibus ceteras animantes omnes excellimus, par erit facere, cum nunc depulſis ac diſsipatis diuturnis atrociſsimi belli tenebris, quæ tanquam deforme ac triſte chaos incubuerunt patriæ hactenus, exoptatiſsimæ pacis lux in novi ac inſperati Solis morem illuceſcere cepit? Quamvis enim ad renaſcentis diei gratiam natura inſtauretur noſtra ac recentetur veluti, id ipſum tamen laboris & obeundi operis neceſsitatem novam nobis imponit, in quo ad ſeram veſperam uſque deſudemus ac fatigemur miſerè oportet. At recuperatæ pacis lumen in id vigorem nobis reparat, quin vitam ſpiritumque reddit, ut fractos defeſſosque bellis ex ærumnoſo labore in requiem, ex metu atque formidine ultima in ſecuritatem, denique ex mœrore & lacrimis & acerbiſsimis cruciatibus in plauſus, in gratulationes & feſtiviſsimorum gaudiorum amœnitates reponat. In quarum rerum fructu cum ſummum gradum felicitatis humanæ tenere licet, meritò omnes

omnes laxamus in præſenti animos, & hunc exortum novi ac beatiſsimi ſeculi omni feſtivitatis genere ornamus lubentes & dedicamus. Ne aut invidere videamur felicitati patriæ, quod boni civis haud eſt: aut parum penſi habere divini muneris excellentiam; quod infruniti hominis ac mali. Deteſtatus ab ſe hanc culpam, quàm poteſt longiſſimè, Nobiliſſimus Juvenis Nicolaus â Gersdorff Eques Luſatus, imitatusque aviculas quaſi, quæ ſub auroram redeuntem lucem uti ſuaviſſimis cantibus gratantes ac lætabundæ excipere ſolent; ſic ipſe exorientis pacis jubar ſalutare Oratione ſolenni ad diem craſtinum & venerari impetrata à nobis hac venia decrevit. Quæ pietas ejus ut complectenda modis omnibus & prædicanda meritò eſt, ita neminem veſtrum ſtatuimus fore, qui non favere ei abunde, & velut utraque manu applaudere velit. Quàm generoſum animum ipſi nitentemque ad magna pariter eorumque capacem aſpiravit natura benignior, tam gnavum etiam, & optimas quasque clariſſimasque artes diſcendi cupidum dedit. Quare non modo in Jure, Civilique prùdentia, & diſciplinis cæteris, quæ propriæ eſſe eorum ſolent, qui ad Rempub. aſpirant, navavit ſedulò operam, atque earum ſtudiis nobiliter hactenus excoluit exercuitque ingenium; verùm & literarum ac eloquentiæ habuit curam; ne partæ doctrinæ ſcilicet & erudi-tionis opes, ſi depromendæ venirent ex animo, deſtitutæ honore verborum ac luce pretium ſplendoremque amitterent. Quæ cùm ſe ita habeant, non ſenſibus tantum egregiis ſe approbabit vobis ejus oratio; ſed dictionis etiam lepore ac venuſtate aliqua commendabit, quamquam effuſa verius, quam conſcripta. Ut ſi elaborati operis laudem tueri haud poſſit, promeritura gratiam tamen celeritatis videatur. Agite itaque, Academici cives, atque ad craſtinum, ſi dederit Deus, facturo hanc acroaſin, ad H. IX, in acroaterio majore frequentes benevoleque adeſte. PP. ad d. XXII. Julii, primis ſcilicet recuperatæ pacis Solennibus, anno redemti orbis MDCL.

CXCV.

UT artes ac ſtudia non niſi per quietem ac pacem optimè ac feliciſſimè proveniunt; ita viciſsim hoc Paci debent Muſæ, ut quibuscunque modis poterunt, eam ornare ac celebrare ſatagant. Cum itaque nunc defuncti bellorum tempeſtate atrociſſimâ poſitis armis undique amicis fœderibus in exoptatam diu quietem ac tranquillitatem ſingulari beneficio Dei aſpiravimus, meritò quidquid literarum nondum oppreſſum hactenus atque extinctum furore temporum, quæ exercuerunt hactenus & afflixerunt patriam peſſimè, ſupereſt, id omne in celebrationem mitiſſimi Numinis, & recuperatæ Pacis laudem impenditur: meritò ſuam quisque artem boni quaſi ominis cauſſa retractat in præſenti tempore atque exercet. Nam ſicuti veteres novi anni initio omne genus operis inſtaurare ſolebant auſpicandi gratia; ita in iſto novi ſeculi ortu, licebit cuique ſtudia ſua bonæ quaſi in poſterum ſpei cauſſa auſpicari. Facturus id poſtea finitis ſacris pomeridianis Præſtantiſſimus Vir, M. Jacobus Reichmannus, Oppidanæ Scholæ Conrector, conſcendet cathedram, ut Græcum recitet carmẽ, quod de recuperata nobis pace domi ſuæ per dies iſtos conſcripſit. Nam cum Græcarum literarũ ſtudio teneatur cum primis; non alio ſermonis genere uti voluit, quam in quo plurimum ſe poſſe facere mirificè optat. Sumitq; fiduciã de benevolentia veſtrâ, eadẽ æquanimitate vos cãtillãtes audituros Came-

nas Græcanicas, quam non ita pridem Latinæ Suadæ commodastis prolixè. Ei itaque ut promte & largiter hanc dare velitis operam, vos admonemus sedulò haud tantùm; sed id hortamur quoque, ut Græcas Literas deinceps diligentius paullò, quam quidam consueverunt, habeatis. Fuerit id bello ac iniquitati temporum hactenus datum, ut per compendia & quasi obiter liceret studere: recuperata pace alia ingredienda via est, & sibi quisque inclamandum habet, quod Poëtæ solent.

Maius opus moveo.

Multum profectò eruditioni deest, quæ destituitur Græcis literis; multaque nescire in Theologia, in Medicina, in Philosophia, aut malè intelligere, eum oportet, qui inde non sibi accenderit lumen. Quare ut plura alia per redditam pacem ordinanda in melius emendandaque sunt; ita hoc quoque habebitis pensi, atque cavebitis adeò, ne parta quies atque tranquillitas in segnitiem vertat, aut cum ingenti noxa ac malo in voluptates improbas disperdatur. PP. Dominica VII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC L.

CXCIV.

QUod olim Claudius Nero, cum ex Augusti præscripto adhuc, ut gloriari solebat, imperaret, & præclarissimis illis regni sui auspiciis omnes retrò superaret Principes, de supplicio cujusdam capitis damnati, ut ex more subscriberet, moneretur, dixisse proditur, *quàm vellem nescire literas*: id verò & nos in præsentiarum jure meritò possimus. Si enim unquam inviti ad hoc scribendi officium processimus, certè nunc facimus: dum & ingenium detrectat partes, & stylus manusque, ceu veneficiis sopita, torpeat. Cum Hectore Priami filio, sepultam & Trojam suam fuisse, ac sitam unà, quæ unà perierat, nescio quis Poëtarum prodidit. Deus quidem meliora! sed utinam ne Academia nostra hodiè, dum funus, quod indicturi sumus, exsequitur, se ipsam efferre incipiat, & eadem de quibus queritur, sentire fata. Ne vos diutius anxios teneam, Leonhartus ille Hutterus communi orthodoxæ Christianitatis suffragio, Theologorum Optimus idem & Maximus, nudius tertius leto datus est, rebusque humanis supremum valere dixit & plaudere; nobis, & quotquot puriorem Evangelii doctrinam sequimur, plangere atque dolere amarum. Exspectatis fortasse; ut magnifica de ipso nunc adornetur nobis oratio? Frustrà id quidem. Neque enim cujusquam laudem postulet, qui invidendis ingenii monumentis toti orbi Christiano ita inclaruit dudum, ut quamdiu pietas literæque, ac Theologicæ præsertim erunt in pretio, ipse à se posteritati traditus, versaturus sit in animis hominum, æternitate temporum, fama rerum. Igitur quod de Carthagine *Historiæ Ingurthinæ conditor* prodidit, id super tanto viro nunc usurpandum nobis videatur: *melius esse de Huttero tacere, quam parum dicere.* Quantum enim à vituperio laus tralatitia abest? Ne sileamus penitus tamen, & mos receptus exigit, & suadet viri existimatio. Verendum enim ne ad livorem ac malignitatem referatur, quod imbecillitatem nostram debebat arguere. Dicemus itaque tantum, quæ hoc in loco taceri non possunt. Igitur natus Hutterus Ulmæ Suevorum metropoli Anno Christiano MDCLXIII. jam ineunte, patrem habuit Leonhardum Ecclesiasten Virumq; Reverendum ac Doctum. In cujus sinu indulgentiaque educatus, per liberalium artium cultum pueritiam adolescentiamque transegit. Inde magistram studiorum Argentinam nactus est; locum & literarum studiis, & aliis rebus admodum

modum illustrem. Ibique perinde, sicut Græciæ proceres ad Ilium, ut potirentur, totis annis X. ipse hæsit, ut divinarum humanarumque doctrinarum possessionem obtineret. Anno M D LXXXIII. Mense Octobr. ab unico illo Theologo, *& cujus ob os omnes ora obvertebant sua*, Johanne Pappo, inquam, Brabeutâ Philosophicam lauream, tanquam legitimus victor, accepit, deportavitque: atque ex eo tempore totum se studio Theologico, quod, ut reliqua omnia supergreditur, ita eodem Ipse, fretus altiore ingenio, omnes pænè hodie pressit ac superavit, addixit. Anno M D XCI. Argentinâ Lipsiam digressus est: inde exacto biennio Heidelbergam petiit; sed ut cum Thuringorum Academia, quæ Jenæ est, pòst paulò mutaret. Sequenti Anno summos in sua facultate honores ambire instituit, quos consecutus etiam rectè per virtutem est, in quam repulsa cadere non potest. Ægrè tegitur ignis: & ei similia ingenia latere diu haud possunt. Itaque jam se fama Viri spargere ceperat, Hutterusque non uni urbi & regioni, sed passim, & apud exteras etiam gentes, celebrati. Quo factum, ut Anno M D XCVI. Wittebergam vocatus, inter publicos Theologiæ Professores auctoritate Principis cooptaretur. Quas partes, qua fide, quo studio industriaque vicenis his annis administraverit, boni gratiq; fatebuntur per se; maligni atque ingrati vel invitè. Anno M D XCIX. Mense Octobri Barbaram Manlichiam Augustanam, splendidis ortam natalibus, Ulmæ Suevorum, solennibus nuptiis sibi junxit; idque matrimonium satis fortunatum habuit ac felix, excepto, quod communibus liberis destituerentur. Vixerunt mira concordia per charitatem mutuam, & anteponendo se invicem, *nisi quod in bona uxore tanto major laus, quanto in mala plus culpæ est.* Superiore æstate epidemia febris ipsum invaserat, quam traxit circumtulitque hactenus, donec paucas ante septimanas quartana tandem corriperetur. Quæ etsi non decretoria arma in ipsum videretur stringere, pridie tamen, circa horam XII. meridianam sub pedibus dedit, & ut Poëtæ veteris verbo dicam, evitavit, quum jam medium quidem ætatis integræ spacium vix attigisset, ad gloriam tamen longissimum peregisset ævum. Quippe tantis ornamentis prædito, tantis officiis defuncto jamque ipsum quartum Rectoratum, rarum summumq; honorem, auspicanti, quid aliud adstruere fortuna potest? Præcipuè cùm ea ingenii, doctrinæ judiciique monimenta reliquerit, virtutumque exempla ingentium, ut nunquam extingui viri gloria, aut partæ laudes intermori posse videantur. Restat ut corpus, illasque sanctissimæ ac beatissimæ animæ exuvias, procuremus ritè, & quantum potest, honoratissimas ipsi adornemus exsequias: ut quam viventi amplius haud possumus, mortuo saltem pro tot ingentibus meritis dignam exhibeamus vicem. Efferetur ex ædibus suis ad Horam primam postea: ac in parochiale quidem templum initio, deinde Concione habita deportandus in Arcis, ut inter cætera ibi virorum ingentium sepulchra more Christiano sepeliatur. Ad quod officii genus invitare vos pluribus, haud ducimus opus: cum sponte propria id vos frequenti oxera, tanquam virtutis & meritis defuncti obstrictos, facturos deputemus omnes. PP. XXX. Octobris, Anni M DC XVI.

CXCVII.

MAlè sit tandem morbo isti, imò sit melius potius, quod speramus vovemusq;, qui fecit ut iste etiam dies funestus nobis redderetur. Decessit enim nudi[9] tertii[9],

ſingulare planè muliebris virtutis exemplum Martha, Viri Clariſſimi atque Excellentiſſimi Melchioris Joſtelii, Medicinæ Doctoris & ſuperiorum Mathem. Profeſſoris publici quondam uxor, cum ante duas quaſi ſeptimanas febri ardenti correpta atque exſtincta poſtea eſſet. Genita illa eſt, Anno M D LXXVII. die VII. Auguſti, Patre Ampliſſimo ac Conſultiſſimo Viro Daniele Mollero JCto celeberrimo, Electoralis Scabinatus Lipſienſis Aſſeſſore & Conſiliario aulico, cujus præclara ſcripta miratur adhuc, tractatque poſteritas: tractabitque in poſterum dum iſtis ſtudiis ſuus honor non deerit. In parentum ſinu ad omnem pietatis & caſtimoniæ legem, quæ virtutes in virgine utramque paginam facere ſolent, ſine omni notâ cum adoleviſſet, prædictio D. Joſtelio nupſit Anno M D CI. d. III. Novembris: eique convixit poſtea totos decem annos & Conjux morigera, & Domina provida, & Mater pia. Septem liberûm parens ſuperſtites filios reliquit duos & filiam unam: quam fœcunditatem tamen infortunatam reddidit per ſubita iſta ſuprema. Bis enim exiſtimandi pupilli, parvuli iſti ſunt, qui poſt amiſſum patrem, & matre jam immaturo abitu præreptâ deſtituuntur. Sed bene habet. *Non poteſt non ſubvenire nobis Dominus: quippe qui omnibus curat, omnes amat. Itaque nemo pauper eſt, qui Deo dives eſt: magis ille pauper, qui cum multa habeat, plura deſiderat. Nemo tam pauper eſt, quàm natus eſt. Aves ſine patrimonio vivunt, & in diem pecora paſcuntur, quæ omnia ſi non concupiſcimus, poſſidemus*, præclarè & Chriſtiane Minucius Felix in ſuo Octavio ſcribit. Morbum æquiſſimo animo tulit: ac cum jam fatalem illam ac ſuam horam propè abeſſe ſentiret, ſumpto viatico Cœnæ Dominicæ, inter ardentes preces, nihil omnino conquerens, ſe ſuaque Deo commiſit, & ita tandem exſpiravit. Quod ſi quis haud in caſſum funeribus honor impenditur, agite Cives noſtri, & huic omni muliebri laude defunctæ matronæ, frequentes ite exſequias, idque ad Horam poſtea Tertiam. Efferetur ex ædibus Collegii, ubi habitavit hactenus, in cœmeterio ſuburbano componenda. PP. ad d. VII. Aprilis M DC XVII.

CXCVIII.

UT in Tragœdiis olim, perſonarum aliæ tardè morantique paſſu egrediebantur theatrum, per machinam aliæ nec opinato ex ſpectatorum eripiebantur oculis: ita nos homines de vita iſtâ, quam rectè Tragicocomœdiam dixit Porphyrius, lentâ alii, alii ſubitâ & rapaci morte eximus. Pater Cæſaris, dum calceatur matutinò exanimatus eſt: P. Æmilius Lepidus jam egrediens incuſſo pollice, cubiculi limini. Philippides, Comœdiarum ſcriptor, cum in certamine Poëtarum præter ſpem viciſſet, lætiſſimeque gauderet, derepente mortuus eſt. Diagoras, cum filios tres victores videret, in ipſo ſtadio, inſpectante populo, in ipſis adoleſcentum manibus animam efflavit. Romana mulier, cum filium, quem falsò Cannenſi clade oppetiiſſe acceperat, repente videret, incidentis ruinâ gaudii oppreſſa illicò exſpiravit. Adeò dum illi vivere lætabantur, deſinebant. De lentis mortibus, non opus eſt, ut ſollicitemus Hiſtorias. Luculentum documentum dare poteſt hic dies: quo humandus nobis Clariſſimus & Conſultiſſimus Tiburtius Ruhelius J. U. Doct. qui ſanè ſpiſſo cunctantique gradu ad metam ſuam devenit. Nam cum ſuperiore Septembri malè habere atque decumbere inde cœpiſſet, nudius quartus deceſſit demum, ſimulque & vita & valetudine explicitus eſt. Vetus mos eſt, laudare defunctos publicè: in Ruhelio noſtro poſſimus abundè,

unde, si vel unum atque alterum tantum velimus perstringere. Sed ut pictores sæpe lineis solùm corpora describunt: sic in præsenti nos quoque ipsius laudes brevibus notis expressisse sufficiat. Natus igitur est Wittenbergæ Anno M DLXXX D XIX. Aprilis, Patre Andrea Ruhelio Prætore urbis, Viro notæ prudentiæ & inculpatæ integritatis. Matre sanctissima matrona Regina, ex Mathæorum antiquâ laudataque familiâ, utrisque jam defunctis. In illorum sinu pueritiam transegit, primaque pietatis & literarum fecit rudimenta. Anno ætatis XIII. in Electorale Grimmense Gymnasium transmissus triennio cum semestri linguis & humanitati pro virili portione operam dedit. Postea patriam repetiit luculento testimonio dimissus, ibique sub fratris auspicio Philosophiæ, præcipuè verò Practicæ, attendit. Hinc totum se Legum dedit studio. In qua palæstra ita desudavit, ut Anno M DCIV. d. XXI. Decembris Licentiam, quam vocant, & triennio post ipsam Lauream Doctoralem, totius caveæ assensu, publicè fuerit consequutus. Anno M D CX. inter Advocatos Curiæ Electoralis adscriptus & Anno M D CXVI. M. Majo in Adjunctorum Facultatis Juridicæ, nec non & Scabinorum Collegium adscitus, simulque Amplissi. ac Consultiss. Viro Lucæ Beckmanno J.U.D. & P.P. ad trimestres lectiones datus est optio, sive, ut vulgo solemus loqui, substitutus est. Gessit & dignitatem Senatoriam, quam ipsis auspiciis Anni M D CXI. miro suffragiorum consensu fuit adeptus. Anno M DC VII. d. VII. Septemb. (quo titulo etiam ornatus fuit) Nuptias fecit cum Virgine Lectissima Elisabeta, Prudentiss. Viri Erasmi **Marcens/** cognomento **Rahn/** de ordine Senatorio, filiâ: cum qua sine offensâ & jurgio suavissimum hactenus, sterile tamen, conjugium habuit. Superiore Septembri, quod diximus, quartanâ Febri correptus est, qua varie hactenus & desultoriè laboravit. Accessit deinde Phthisis cum aquâ intercute, ut alia parte intumesceret fœdè, aliâ miserabiliter tabe emaciaretur. Inter hæc cruciamenta licet miserrimè vexaretur corpus, rectè tamen semper habuit animus, neque vel impatientiæ, vel timiditatis signũ de se præbuit unquam: sed æquus semper fuit sibique constans. Nec parum roboris ex Eucharistiæ usu & prælectione divinarum literarum accedebat: ex quibus verum illud malorum nepenthes hauriebat. Dominica proxima à quinta pomeridiana inter ipsam Orationem Dominicam animo manibusq; ad cœlum sublatis exspiravit, cum vixisset An. XXVII. D. IIX. omnibus, propter virtutes, & charus & honoratus. Tanto igitur taliq́ue Viro frequentes ut veniatis eatisque exequias, & optat afflictissima Vidua, & nos jubemus, & vestrum officium exigit. Efferetur ex ædibus propriis, quas nostis, laudatusque pro Concione extra urbem sepelietur. PP. d. XXX. April. Anno M DC XVII.

CXLIX.

VEtus nostra laus est, quâ in ipso theatro Romano à populo gentium victore macti sumus, *nullos mortalium, aut armis aut fide supra Germanos esse.* Hanc non integram solum illibatamque servavimꝰ hactenus, verùm in tantum auximus quoque, ut nullus usquam populus, nulla gens, nec belli, nec pacis artibus contendenda nobiscum esse videatur. Ne ex affectu nos aliquis loqui arguat, audite, quæso, hominem Italum, Paulum Joyium Novocomensem, Nucerinum Episcopum, disertissimum suâ ætate, & omni humanitate perpolitissimum virum. Quid ille igitur? *Literæ*, inquit, *non Latinæ modo cum pudore nostro, sed Græcæ,*

Græcæ,& Hebraicæ in eorum(de Germanis loquitur) *terras, fatali commigratione transierunt.* Et paulo post de iisdem: *Neque contenti suâ vetere militiæ laude, quâ Martium decus Romanis gentium victoribus ereptum, stabili disciplinæ severitate feliciter tuentur; ipsa etiam pacis ornamenta literas, optimasque artes decoquenti Græciæ ac Italiæ dormitanti(quod pudeat) abstulerunt.* Atque ut totam armorum juxta & literarum gloriam solis nobis asserere possimus, nec quicquam aliorum debere beneficiis; rei utriusque instrumentum præcipuum, *Bombardas*, inquam & *Typographiam*, acumen ingenii patrii atque solertia invenit. Quam laudem qui nobis eripere postulant, næ illi, aut imperitissimi omnium sunt, aut malignitate extrema laborant. Sed de reperto altero nunc nihil attinet dicere: typographiam autem quis unquam deprædicare satis queat? Quam Johannes Bodinus, homo Gallus, & rerum omnium pene scientissimus Vir, sic admiratus est; *ut unam eam cum omnibus omnium veterum inventis certare facile posse*, pronunciaret. Cujus ne inventæ tantùm, verùm ornatæ in melius etiam & expolitæ penes nos esset gloria, Johannes Richterus nostras vel maximè hactenus effecit. Præterquam enim quòd singularem in libris emendate exeudendis diligentiam semper adhibuit; in fingendarum fundendarumque literarum artificio eò pervenerat, ut nemo alius temere, hâc certe Germania, cum ipso paria facere posse videretur. Nam cujuscunque generis characteres formandi essent, id ita præstabat, ut æmuli cæli elegantia scribentis calami argutiam assequeretur non modo facile, sed superaret: nec quicquam effectius dare humana solertia posse crederetur. Quam ob caussam non nobis tantum, qui hic amamus literas, amarus ille charusque habitus; sed exteris etiam & notus fuit & celebratus. Quantum itaque laudis hactenus nobis hoc artificii genere vivus atque superstes peperit; tantum doloris & luctus idem nunc mortuus affert. In quo tam ingeniosa ac solers manus ademta nobis ac detruncata veluti est. Sed decet mortales pati mortalia: & ferre libenter, quorum mutatio in manu nostra haud est. Natus Richterus est Wittenbergæ X. Februarii Anno M D LXXXII. Patre Viro integerrimo Georgio Richtero, Matre Elisabetha, honestissimi Civis Joachimi Donati filiâ. Anno M DC V. d. xx. Novembr. ad vota transiit, conjugemque duxit Virginem Ornatiss. Margaretam, Viri suo ordine honorati, Andreæ Gotzii filiam. Cum eâ ex animi sententiâ & conjunctissime vivens sex liberos genuit, IV. filios & II. filias; sed tres reliquit superstites. Ut partiario jure cum eo DEUS videatur egisse. Superiore Februarii Mense ad dignitatem Senatoriam, quam virtute & prudentiâ merebatur, adspiravit. Febri ardente atque malignâ non ita pridem correptus, nudius tertius, ad meridiem, H. X. decessit piè prorsus ac Christianè, quemadmodum ante & vixerat. Ad H. II. posteâ Mater uxorque desideratissimum filium, maritum, solenni more mandabunt terræ, quorum tristissimo officio ut vestrum conjungatis, id est, frequentes eatis exsequias, & nos censemus magno opere, & in Rempubl. nostram defuncti merita exigere atque efflagitare videntur. PP. XVIII. Maji Anno M DC XVII.

CC.

NOn rarò, *lacrymas sequi vota, nec in cunctis tenorem servare fortunam*, quod ait Manilius, id luculenter satis hic approbat dies. Ad H. I. enim postea justis exequiarum afficienda est, Anna Maria Lysera, in tantum laudanda virgo, in quantum

tum pietas pudicitiaque intelligi possunt. Quæ desponsata nuper juveni summo loco ac genere, quas voluptates, quas gratulationes suis non videbatur promittere; nunc subito conversis rebus pro nuptiarum solennitate poscit exequias, & totam familiam acerbissimo luctu doloreq; confundit. Usque adeò nihil in rebus humanis sincerum aut certum est; *de medio leporum fonte*, ut Lucretius loquitur.

Surgit amarum aliquid, quod in ipsis floribus angat.

Auspicata hanc lucem Anno Christi M D XCVII. d. VIII. Februarii, Patrem habuit Polycarpum Lyserum, Theologum illum incomparabilem, deque Ecclesia, Scholis, Academiis, & nostra præcipuè, optimè prorsus meritum, idque bonis omnibus charum & æstimatum. Matrem sortita est Elisabetham, ex illa antiqua, & tot inclytis Viris nobilitata Cranachiorum familia oriundam. In horum sinu adolescens virtutis amorem statim hausit, & ad illius regulam mature sese animi componere est. Pietatem, ut hinc incipiamus, præcipue & ex animo coluit: quippe quæ sacra celebravit devote, Deo assidue allegavit preces, laudesque vel inter puellares etiam cecinit operas. Jam ita parentum reverens, ita studiosa fratrum, sororum amans, ut nihil supra. Quid de humanitatis studio & illo prolixo ejus in pauperes egenosque affectu dicam? Quorum solari miserias, levare fortunam, quàm nunquam non sedulo operam dedit? Quare & cum superiore Anno gravissimo morbo implicita decumberet, id matrem optimam rogavit præcipue, ut certam, quam nominabat, peculii summam in egenos & inopes, si quid accideret sibi humanitus, erogaret. O bonitatis eximiæ, ô veræ beneficentiæ argumentum pulcherrimum! Neque enim, ut auctor gravissimus Lactantius scribit, *beneficentia est, ubicunque necessitas non est. Vnum certum & verum liberalitatis officium est, egentes atque inutiles alere.* Adversus libidinem autem & voluptates, quam magno atque invicto animo fuit? ubique pudicitiam & castitatem tam dictis, quàm factis præ se ferens. Atque hæc illa virtus est, à qua puellas olim τῦ Χριςῦ κυμήλια Ignatius; *florem Ecclesiastici ad sanctimoniam Domini; illustriorem portionem gregis Christi*, sanctissimus martyr Cyprianus vocavit. Cum itaque tantis virtutum luminibus (ut illa externa, venustatem formæ, & amabilitatem morum, cum cæteris; quæ de hoc genere in ea fuerunt prætereamus) conspicua notabilisque esset, non sine fabula tantùm ac nota egit semper; sed optimos quosq; advertit etiam, ac in amorem sui traxit. Atque hinc factum est, ut Reverendus atq; amplissimus Vir Ernestus, Kiliani Stisseri, Viri magni & supra laudem nostram positi, filius, Magdeburgensium Ecclesiarum ad DD. Nicolaum & Gangolfum Canonicus, Conjugem sibi illam petierit, atque non ita pridem, parentum auctoritate, legitimis sponsaliorum solemnibus pactus fuerit. Satis feliciter, nisi illa tàm citò & ante tempus erepta esset. Adulto Majo malè cœpit habere: quod tamen non ita cum magno periculo primo videbatur conjunctum. Præsertim quòd circa istud tempus aliquot annis hactenus languere, & febri tentari sueta esset. Sed paullò post ita crevit malum, ut caloribus toto passim corpore exæstuantibus & vigorem omnem depascentibus mirum in modum torreretur, perpetuaque inquietaretur insomnia. Quæ tamen omnia patienter tulit, efficacissimum laboris remedium ab oratione & precibus petens. Quas cum superiore Saturni die non sine ingenti ardore

fudisset, inque iis pro sua suorumque, præcipuè verò Sponsi ac Soceri, de quibus semper sibi gratulata dicitur, salute, vota ad Deum immortalem fecisset, placidè prorsus atque beatè circa Hor. IX. matutinam decessit, animam sanctissimam in matris afflictissimæ amplexu exspirans. Efferetur ad Hor. I. posteà, & Concione funebri condecorata, in communem resurrectionis spem terræ mandabitur. Cui tam excellenti Virgini si frequentes, quod vos hortamur, exequias ibitis, facietis certè, quod vestri omninò officii est, & honorabilissimæ Lyserorum familiæ expectatio sibi de vobis promittit. PP. d. X. Junii, Anno M DC XIIX.

CCI.

INopinatum vobis funus Cives Academici, inopinatum inquam vobis indicimus funus, cujus necessitatem impræsentia Vir omni virtute, legitimaque doctrinâ Ornatissimus Elias Jani, Quæstor Electoralis & Academici fisci Curator fidelissimus, nobis imponit. Qui nudius quartus cænaturus, precibus, quibus consecrari mensæ solent, vix absolutis, vehementi apoplexiâ oppressus, quartâ post horâ, non sine ingenti suorũ luctu & omnium nostrûm desiderio, exspiravit. Repentinum verò & perquam triste obitûs genus; sed neque novum neque infelix. Habet hoc vita nostra, ut propter incerta casuum semper exposita fato sit, propter fragilitatem corporis autem nunquam à fine longius possit abesse. Cæterum nihil ad hominem pertinet, subitóne, an lente & meditatò quasi moriatur. Hoc refert maximè; ut moriatur bene ac sine nota moriatur. Nec malè decesserit, cujus ultimus actus preces fuerunt. Quod si in patre felicitatis haberi solet, si quis ferentibus ventis solvens uno velut protelo, nullo lassatus aut fractus nautico opere, in portum appellere navem possit; beatus quoque & ille censendus, quem quidam volaticus fati impetus, priusquam dolorem ullum sentiat, suo fini admoverit. Ut non nequicquam Plinius, author minimè futilis, in repentino hoc mortis genere *summam felicitatem vitæ* positam existimavit. Natus noster Pegoviæ, non ignobili Misniæ oppido, Anno M D LXXII. d. III. Septemb. Patre ei Sebastianus fuit, ut primus Civium, sic non postremus Decurionum: ad hoc sacri præfectus ærarii; Vir singulari prudentiâ & probitate apud suos laudatus. Literis maturè traditus, & initiatus in Schola patria est. Inde ad majorem ingenii cultum consequendum, Serenissimi Electoris Saxonici indulgentiâ in Illustrem Ludum Grimensem Anno M D LXXXVII. M. Decemb. missus discessit. Ubi postquam triennium laudabiliter consumsisset, Academiæ Lipsiensi civem dedit. Quo in loco ita tractavit studia, ut primo statim anno Baccalaurei, sive ut alii, (rectius fortasse, certò erudite magis) Bacularii titulum; tertio verò post, summos in Philosophia honores, quos magisterii vocant, fuerit consecutus. Cumque non uno ex horto eruditionis coronam decerpendam sibi arbitraretur, An. M D XCIV, M. Novembri Jenam petiit, quam annum unum postquam insederat, ad Lipsiam iterum, vetus Musarum hospitium, revisit. In Academiam nostram venit Anno M D XCIV. & brevi pòst luculentam conditionem incidit, Conjugem sibi nactus Annam, absolutissimam fœminam, & tam parentum splendore, quàm priore conjugio, Viri præstantiss. Jacobi Bosdorfii J. U. Candidati, conspicuam satis & honoratam. Cum qua ex voto vixit hactenus, Liberorumque sustulit octo, quatuor filios, quorum duo superant, & quatuor filias, de quibus tres adhuc morantur in vivis; quarum

major

major natu Anna, Virgo emendatissima, Clarissimo Viro Joanni Avenario Juris Utr. Licent. & Orat. in Academia nostra Profess. Publ. Collegæ nostro amicissimo, non ita pridem pacta desponsataque est. Anno M D XCVIII. M. Majo fisci Academici cura: nuperè verò & Electoralis Quæsturæ administratio ipsi, vitæ judiciique rectitudine spectato atque probato, demandata est. Quam utramque provinciam ita sustinuit hactenus, ut fidem ipsius, industriam, vigilantiam, æquitatem, atque modestiam, boni quique summis ferant laudibus, mali ac lividi diffiteri non possint. Non insultabat fortunis pauperum, ditiorum rebus non inhiabat. Detrahebat nemini, & jura non personis, sed juri personas accommodabat. Erat enim, ut Claudii Mamertini utamur verbis, *magni adversus pecuniam animi, liber adversus offensus, adversus invidiam constans.* Quæ virtutes, quò rariores in nostri seculi hominibus, eò laudandæ magis & prosequendæ affectibus omnibus sunt. Quamquam has tantum diximus, quas publico debuit; nam ad privatas atque domesticas quod est, pietatem inquam, frugalitatem, amorem liberorum & curam: notiores illæ sunt, quàm quæ à nobis debeant referri. Nunc quod restat, Cives Academici, Viro optimo & de Academia benemerito frequentes atque prolixas, hoc est, quas meruit, ite exequias; & pietatem vestram, tum nobis, tum præcipuè adflictissimæ viduæ liberisque luctus acerbitate mirum in modum confusis ac perturbatis, abundè probare. Qui efferetur ad Hor. I. postea ex ædibus, quas vivus coluit, laudatusque pro concione ad templum Marianum ritè componetur. PP. d. XXIII. Julii, Anno M D CXIIX.

CCII.

QUæ duo expedienda nobis in præsenti sunt, indictio funeris, & defunctæ laudatio; eorum alterum paucis quidem confici poterat; alterum non nisi luculentam ac copiosam orationem requirebat. Sabina enim Hortledera, Viri Clariss. ac Consultiss. Valentini Guilielmi Forsteri, Juris Utr. Doctoris & Professoris celeberrimi uxor, Friderici illius Hortlederi Illustriss. Vinariensis-Saxonicæ Aulæ Consiliarii splendidissimi, Viri doctrina, prudentia, & politisimis ac eruditissimus scriptis orbi jam olim notis soror, nudius quintus digressa mundo, humanda hodie ac componenda est; in tantum laudanda fœmina, in quantum se matronalis virtus ac probitas exserere possunt. Ad quæ accedunt dignitas generis, & ille totius corporis habitus, quem subinde inaffectata quædam gravitas & non quæsitus lepor subsequebatur, ut, quicquid in muliere aliquis sapienter amare posset, id omne possedisse illa ac tenuisse, crederetur. Quod si jejuna laudatio vituperio propior; & verò tantus rerum maximarum modus in ea enituit, quas in præsenti deprædicare satis, ut Gelliano verbo utamur, impossibile: de illis tacendum potius, quàm pauca dicendũ videbatur. Sed quia instituto veteri ac consuetudini parendum ac satisfaciendum est, calculorũ sequuti morem, qui summas ingentes, æris brevioribus exprimunt, rarissimę fœminę vitam signabimus potius, quàm eloquemur; ut non tam legere ejus actus aliquis, quàm numerare videatur. Ut igitur hinc exordiamur, patriam ei Amfurtum dedit, quæ Asseburgorum splendidissimorum inferioris Saxoniæ Equitum, arx est; cui pater annos bene multos non sine singulari prudentiæ ac fidei laude præfectus fuit. Is erat Valentinus Hortlederus ci-

viles ac ſenatorias artes egregiè doctus; cæterùm in expediendis negotiis miræ dexteritatis. Matrem habuit Sabinam, Ambroſii Dobenecceri Reip. Pegavienſis Conſ. & Quæſturæ Electoralis Præfecti filiam, matronam oanatiſſimam & tanta filia verè dignam. His nata parentibus, inter perpetua pietatis juxta & honeſtatis ſtudia adolevit feliciter. Tanto cujusque boni exempli capacior; quo magis ad frugem omnem ab ipſa natura videretur facta. Quamvis enim parentem utrumque vix novem annos nata amiſiſſet; id damni tamen ſoror maxima natu, Anna, Eliæ Jani, Viri egregii atque de Academiæ rebus inſigniter meriti, uxor, ſanctiſſimis & incorruptiſſimis moribus fœmina, ſarcierit. Quæ in familiam recepit orbam atque relictam, & omne officium ei præſtitit quod à materna pietate aliàs expectare poſſet. Ab iſta igitur pietatis, modeſtiæ, & reliquarum virtutum, quarum fundamenta quædam ſub parentibus jecerat, diſciplinas; nec non & artes tuendæ domus regundæque familiæ pleniſſimè dicit, itaque exhibuit poſtea, ut ſi non excellere, æquare magiſtram tamen videretur. Atque hinc factum etiam eſt, ut cum vix XVI. eſſet annorum, à prædicto nobis Clariſſimo Collega, conjugii gratia & ambiretur, & exambita duceretur domum ſatis feliciter & auſpicatò. Nam, quæ felicitas ſumma conjugum eſt, ea concordia invicem vixerunt atq; amarunt ſemper, ut verſum Poëtæ Veteris uſurpare de illis poſſis,

Corporibus geminis ſpiritus unus erat.

Quam quidem concordiam atque amorem ſtudiis mutuis, velut fomentis quibuſdam, nutrire atque alere ex viribus uſque allaboraruntur. Atque Sabina quidem quàm ſe ſubmiſit viro aſſiduè? Quem non honorem perpetuò detulit? Quid curæ officiiq; in ipſum omiſit unquam? Quibus rebus & potentiſſimi pharmaci inſtar delenivit maritum mirificè; & animorum conſenſum munivit undiq; & obfirmavit. Accedebat liberorum vinculum, quo nihil validius &, ut ſic dicam, aheneum magis ad colligandos continendosque animos conjugum eſt. Superiore Januario malè cœpit habere, & de febricula conqueri. Quod malum quum indies ingraveſceret, nec ullam ſatis admitteret curam, mature illa prævidit, ſarcinulas ſibi colligendas, deque hac vita exeundum eſſe. Ad quod ultimum iter, mirum, quâ pietate, atque conſtantia animi, pene conditione ſexus major, ſeſe paravit. Quam ut marito atque dulciſſimis liberis inſtillaret, quibus non illa rationibus conata eſt? *Sibi ſatis vitæ jam actum; decedere ſe, ſi non plenam ætatis, tamen optimæ famæ. Hanc intemerati amoris teſtem relinquere conjugi, ſpeculum liberis atque exemplum. Ad quod ſe ſi componerent, id verum honorem & pietatem in defunctam fore, non luctum & vanos illos dolores.* Hæc & alia ejus generis præclara, quæ ipſi vel ſummus in ſuos amor, vel illa in Deum ardens ac unica pietas dictitabant, ſapientiſſima fœmina repetebat ſubinde, nihil triſtis, nihil ſolicita, ſed erecta, ſed hilaris & prompta excipere ac ſequi Imperatoris ſui vocem. Nata eſt Anno M D LXXXII. d. XVII. Aprilis: die Mercurii proximo, qui XVI. Februarii, magno ſuorum luctu deceſſit; hodieque ad H. I. pomerid. ex afflictiſſimi Mariti ædibus efferetur, & Concione funebri, ubi cætera, quæ huc pertinebant, accipietis melius, condecorata, in dormitorio ſuo rite condetur. Quod igitur reſtat, Cives Academici, agite, & ad funus rariſſimæ ac in exemplum natæ fœminæ honoratiſſimis deducendum exequiis, frequenti convenite

venite officio, atque hac ratione non tantùm nobis obedientiam, ſed & infeliciſſimo viduo ſtudium ac pietatem veſtram probate. Certè illius tot tantaque in plures veſtrum merita ſunt, ut condignam referre gratiam vix habeatis. PP. Dominica ſexageſimæ, Anni Chriſtiani M DC XX.

CCIII.

Si eſt homo bulla, eò magis ſenex, Varro ait. Etſi enim cum vita noſtra ita comparatum eſt, ut & florentiſſimo cuique ac valentiſſimo ſine negotio poſſit eripi, huic imbecillitati tamen, imo fragilitati, eò magis obnoxia ſenectus eſt, quod defecta viribus, & exſucco ferè ac infracto corpore eſt. Documento erit Ornatiſſimus, & Prudentiſsimus Vir Bernhardus Pfannhart, qui, poſtquam paucos dies decubuiſſet, ſuperiore die Lunæ, ipſis Calendis Januariis novi Anni (quem felicem nobis ac fauſtum clementiſſimus Deus velit decurrere) auſpicibus, diem ſuum obiit, mundoque digreſſus eſt, quum octo & ſexaginta Annos confeciſſet vivens. Natus eſt Anno Chriſti M D LII. Hopferſtadii, quod Franconiæ oppidulum, & id temporis Cathedralis Eccleſiæ, quæ Wurzeburgi eſt, Præpoſitum, Neidhardum à Thungen, Dominum habuit. Patrem ſortitus Georgium, qui & ipſe fuit, quod, ut Plautino loquamur more, nomen cluet. Agrum enim coluit, & innocentiſsimo quæſtus genere, & ſe ſuſtinuit & ſuos. Puer maturè literis admotus eſt: iisque in patria primum, deinde Wurzeburgi, tandem Serveſtæ operam dedit. In quibus quum jam non pœnitendos feciſſet profectus, Dreſdam petiit, ibique operam ſuam in informandis pueris quibuſdam primariæ notæ civibus, non ſine diſcentium fructu, elocavit. Quum verò adverteret extra Academiam, & proprio Marte atque induſtria ad ſolidam eruditionem perveniri vix poſſe, verſoriam maturè cepit, & ad nos regreſſus eſt. Ubi brevi in ſtudiis liberalibus ita promovit, ut Anno M D LXXXIII. Decano Johanne Grunio Norimbergenſe, Ethicæ & Logices Prof. publicè artium & Philoſophiæ Magiſter crearetur. Anno Chriſti M D LXXXV. nuptias ambiit, conjugemque duxit fœminam ornatiſsimam, Catharinam, Viri Reverendi ac Docti M. Georgii Franckenbergeri, Eccleſiæ Torgenſis Diaconi matrimonio jamdudum defunctam. Ex ea genuit filios duos, Georgium & Bernhardum, quos in medio adoleſcentis ætatis ac ſtudiorum curſu mors intercepit. Poſt uxoris exceſſum viduus egit annos ipſos XIX. tanta vitæ ac famæ integritate, ut eam ob cauſam Anno M DC XVIII. in oppidani Senatus Collegium adoptatus, ædilitati præponeretur. Præcipuè quum auctoritas & prudentia, quæ præter doctrinam, ipſa ætas contribuebat, accedere viderentur. *Temeritas enim florentis ætatis eſt, prudentia ſenectutis*, ut ille ait. Superiore Anno ad ſecunda vota tranſiit, & vitæ torique ſociam ſibi legitimè adoptavit Eliſabetham, Prudentiſs. & Spectati admodum Viri, Andreæ Ruhelii Prætoris Oppidani τῆ μακαρίτε filiam, honeſti nominis virginem. Putabat enim infirmiorem indies valetudinem, & provectiorem ætatem quam maximè cura, auxilio, ac levamento indigere hujusmodi. Sed neque illi uxore, nec iſti viro ſuo diu frui utique licuit. Nam quum non ita pridem ex ventris capitisque doloribus, quibus aliquot ab hinc annos pene perpetuò vexatus, vehementius infirmum ejus corpuſculum aliàs, & ſenectutis morbo ſatis afflictum, laborare cepiſſet, factum eſt, ut dejiceretur penitus, lectoque

affixus nudius quartus tandem omni vivendi facultate privaretur. Cæterùm ſicut infirmitates corporis, & alias quasvis ægritudines patienti ſemper ſuſtinuit animo, nec quicquam durius de illis conqueſtus eſt, cum non neſciret à DEO immitti; ita & mortem quoque, ærumnarum ultimam, forti animo & Chriſtianæ ſpei ac fidei pleniſſimo ſubiit. Efferetur ad H. I. peſtea ex ædibus, quas in platea Collegii Auſtrali habuit, concione funebri decorandus, & poſt deinde in ſuburbano ſepulchreto humandus ac componendus. Quem actum ut frequenti exequiarum officio ornatiorem reddatis, dignum maximè juſtumque eſſe arbitramur. PP. IV. Januarii, Anno Chriſti MDCXXI.

CCIV.

SUperiore die Jovis, qui ſecundus ac viceſimus Martii fuit, Anna, Petri Otthonis Mathemat. in hac Academia noſtra olim Profeſſ. P.V. Clariſſ. Uxor, fœmina ſpectatiſſima & ornatiſſima, quicquid mortale caducumque habuit, exuit, & poſt ærumnas laboresque varios, quibus jactata per vitam eſt, æternæ manſuræque felicitati ſe vindicavit. In cujus laudes excurrere, easque copioſo & ſplendido orationis apparatu denarrare, ut non omninò injuſtum fuerit, tamen non ita neceſſarium videbatur. Si enim verum, quod Cæcilium Statium dixiſſe legimus, *innocentiam eloquentiam eſſe*; longè majores laudes atque præconia à ſuapte virtute exſpectare poterit, quam ſtudium noſtrum illi conferre. Quid enim illa ſanctius, quid emendatius uſquam vixit? Quæ ideo ſe pœnè omnibus curis humanis, omnibus negotiis exſolverat, ut in illo otio ſuo & velut receſſu, ſoli pietati, ſoli innocentiæ ſtudere poſſet. Neque verò hæc ignota ſunt ac latentia, ſed totius civitatis oculis cognita, ore laudata. Quapropter admiranda illa potius & imitanda aliis relinquimus, quàm nobis aſſumimus fuſius explicanda. De cætero nata illa eſt Querfurdi in Thuringiâ, Anno Chriſti MD LXI. D.XXVII. Januarii, Patremque habuit Virum Reverendum ac Doctum Lazarum Eiſenbergerum Philoſ. Magiſtrum & Querfurdenſis Eccleſiæ Paſtorem ac Superintendentem: Matrem, Annam, ex Bernutiorũ familiâ (quæ non incelebris apud nos) oriundam, fœminam caſtiſſimam probatiſſimamque. Hos parentes ſuos quum prima adoleſcentia amiſiſſet, Wittebergam, à Cognatis revocata, venit, & ſub tutela eorum ac curâ crevit vixitque, donec tandem prædicto nobis Viro Clariſsimo & Excellentiſsimo, Petro Otthoni, jam ἐν ἁγίοις, Anno Chriſti MD LXXX. feliciter ſatis & auſpicatò elocaretur. Nam quum duo potiſſimum ſint, quibus conjugum cenſeatur felicitas, ſi & concorditer vivant, & liberis minimè careant: neutrum illis beneficio Numinis defuit. Quamdiu enim convixerunt inter ſe, ſumma animorum conjunctione & quaſi conſpiratione quadam fuere notabiles. Ad hoc nati ipſis ſunt filii quatuor & filia una: qui tamen omnes, præter Ludovicum Valentinum, qui inter primarios Cives apud Serveſtanos in vicinià agit, & ſolus in hunc luctum ſuperat, ptædeceſſerunt. Poſt Otthonis obitum (qui Anno MD XCIV. quum jam Rectoris munere fungeretur, & Academiæ faſcibus præeſſet, contigit) quarto anno ad ſecunda vota tranſiit; & Viro Præſtantiſſimo Johan. Chriſtophoro Rauchbaro Onolzbachenſi LL. Candidato juſto matrimonio juncta eſt. Cum quo & ipſa ſine querela totos quidem duodecim annos exegit: ſed tamen liberos ex illo ſuſcepit nullos. Scilicet ὥσπως ἅμα πάντα θεοὶ δόσαν ἀνθρώποισιν, ut ait Neſtor Homericus.

cus. Corpore non ita firmo & valido erat, præcipue novissimis annis; quod tamen cura & diligentia tuebatur. Tres septimanæ factæ sunt, quod propter phthisicam pulmonum affectionem vehementi tussi ac etiam pleuritide cœpit laborare. Quæ quum aggravarentur indies, succubuit tandem nudius sextus & H. I. à meridie in vera DEI invocatione placidissimè exspiravit. Quod igitur matri piissimæ & optimè de se meritæ debebat filius; id exsequuturus postea est, solennes exequias ei instituturus. Quibus ut frequentes interesse velitis, omnes ac singulos sedulò adhortamur. Facturi quippe hac in parte quod Christiani hominis officium est, quodque eximiæ virtutes ac merita matronæ præstantissimæ expostulare quodammodo videntur. Efferetur ad H.I. ex ædibus, quas olim in plateâ Collegii ad Septentrionem habuit, & concione funebri habita, in Cœmeterio suburbano (ita enim viva semper voluit ac jussit) sepelietur. PP. ad d. XXVII. Martii Anno Christiano MDCXXI.

CCV.

SI apertis oculis, hanc, quam vivimus mortales, vitam, arbitraremur, nihil equidem, puto, votis anxiis diuturniorem ejus moram laboraremus consequi; quin vasa mallemus colligere protinus, & maturè de illa exire. Nam quid illa est? Scena vanitatis, stabulum calamitatum, officina laborum. Ubi

Luctus, & ultrices posuêre cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, tristisq; senectus.

Quàm omnia ibi incerta dubiaque sunt? Vix tot expositum cœlum vicibus, quot homines sumus. Arrideat aliquando nobis fortuna: mox vehementius irascetur, & breve ac volatile bonum longis atque manentibus malis pensabit. Neque enim ulla fides est: quemque ad fasces modo atque imperium extulerat, mox mittit sub jugum servitutis. Aspicite illum Tyrannum Lydiæ in vinclis lamentantem muliebriter; intuemini Siciliæ alterum, de sceptro ad Ludimagistri ferulas devolutum. Et vidit nostra etiam ætas hunc crudeliter jocantis fortunæ ludum. Quod si ejusmodi fata & illos exercèt, qui extra communem conditionem quodammodo videntur positi, quid nobis fiet, qui inferiores longè, & umbrarum instar volitamus? Seriò hæc superioribus diebus ornatissimus ac honestissimus Vir Abel Volckius Quæsturæ Electoralis apud nos Archiscriba, sive Actuarius, secum recogitavit, qui æger & morti proximus minimè omnium supremam necessitatem metuens ignavis indulsit querelis, sed animo promto ac hilari gratulatus sibi velut est, adesse felicem illam horam, quæ & vitæ & malis omnibus quibus ea obnoxia, poneret finem. Qua mentis constantia non exspectavit modo fatum, verùm etiam excepit. Certus non penitus se in nihilum redigi, sed renovari interitu, & moriendo in veram vitam transmigrare. Anno Christi MDLXXV. d. XXVI. M. Julii Martispurgi natus est. Quam multò antiquissimam & ingenti illâ Hunnorum clade nobilem urbem admodum, multi in Misniâ, non pauci in Thuringia collocant. Plerique vetustiorum Historiæ patriæ scriptorum in ipsa Saxonia ponunt. Patrem habuit Michaelem, Virum doctrinâ atque virtute præstantem: qui aliquot Saxon. Electoribus operam Secretarii navavit. Puer quidem literarũ cultum cœpit accipere, adultior tamen postea scriptoriæ arti, parentũ consilio, se tradidit. In quâ quum eos feciſſet profectus, ut aliis jam inservire operâ suâ posset, circa annũ MDXCIII. huc venit, eamq. Viro præstantissimo doctissimoque Caspari Maine-

Mainero id temporis Quæstori elocavit. In quo officio quum egregiè partes suas ageret, factum est, ut tertio post anno illi ipsi muneri, quod administraverat hactenus, præficeretur. Quô quantâ fide atque industria perfunctus sit, quum per se satis cognitũ sit, opus non est pluribus hoc in loco commemorare. Anno M DC IV. M. Novembri ad vota transiit, & cum lectissima virgine Eyphrosina, Lucæ Cranachii, Electoralis Ludi, qui Misenæ est, Oeconomi filia nuptias fecit. Cum qua summa fide atque amore conjunctus suavissimum hactenus Conjugium habuit, liberosque genuit VI. tres masculi & totidem sequioris sexus. De quibus duæ tantum filiæ superant: reliquos in primo ætatis flore atra, ut cum Poëta loquamur, abstulit dies. Superiore Saturni luce post varias morbi exantlatas molestias evocatus de vita & placito beatoque abitu mundo digressus est. Cui quum ad H. I. posteà instituendæ sint exequiæ, funebrisque habenda Concio, omnes vos admonemus, ut frequentes illi actui interesse velitis. PP. ad d. XXII. Januarii anno gratiæ M DC XXII.

CCVI.

PLures inveniuntur mortalium, qui fastidientes præsentia, sola vetera admirantur & laudant; ut si natura fessa jam atque effæta tam præstanti indole homines progignere amplius non possit. Sed quum vertatur hic idem orbis, idem perduret ordo temporum, eundem Sol cursum teneat, & spatia jam olim decursa sidera conficiant, ratione alienum videtur, adferere velle, non produci homines bonitate ingenii antiquis pares. Jactent Judæi suam Abigail, Aspasiam Græci celebrent, Lucretiam Gracchasque Romanæ decantent literæ: nihil erubescimus, habemus & nos quas ostendere possimus & prædicare. Videte Barberam Franckenbergeram, quid ei ad laudem perfectæ Matronæ unquam defuit? Illa & prudentiâ Abigail, & honestate Aspasiam, & pudicitiâ ac disciplinâ Lucretiã Gracchasque, si non vicit, certè tamen æquavit. Pietate verò & religione animi tantò omnibus major exstitit, quantò omni præconio præstantius est, esse Christianam. Quæ quum nudius quartus, ut Christiano loquamur more, obdormierit, dolere utique convenit, tot in unius morte defeciisse virtutes. Nata est Dantisci in Borussiâ Anno Christi M D XLVIII paullò post Festum Pentecostes: Patremq; habuit Reinholdum, Antonii Bokelmanni Consulis Amplissimi filium, civem ac mercatorem primarium: matrẽ Annam, ex florentissima ac laudatissima Daleweinorum familia oriundam. Quorum sub cura atq; imperio quum adolevisset, & jam viginti quasi annos nata artes tuendæ regendæque domus addidicisset probè, Viro eruditionis atque virtutis clarissimo, M. Andreæ Franckenbergero, id temporis Dantiscani Gymnasii Rectori, posteà vero Orator: & Historiarum apud nos Professori publico in matrimonium legitime elocata est. Cum quo totos XXII. annos summa conjunctione animi sanctissimè suavissimeq; vixit, & liberos edidit sex: Andream JCtum, designatũ Commerensis Quæsturæ præfectum, Georgium Civem ac Mercatorem Dantisci, M. Reinholdum, Histor. apud nos Prof. laudatissimũ, Annam, Bechtoldi Raben non incelebris Bibliopolæ apud nos quondã uxorem, Barbaram, Philippi Greveradt, Civis & Mercatoris Dantiscani Conjugem, denique Dorotheam, quæ virgo adhuc atque innupta obiit diem. Multa hic in laudem matronæ optimæ proferri possent: tum quãta cura prudentiaq; in educãdis liberis usa fuerit, tũ quãto amore ac fide suũ sibi maritũ prosequuta. Quẽ, quũ Dantisco ad nos evocaretur, tãta animi prõtitudine

tudine comitata est, ut non relinquere patrē, matrem, cæterosque charissimos affectus; sed verò ire ad eos videretur. Quumque post discessum conjugis à liberis non semel revocaretur in patriā, obsequi noluit, quippe cui sederat, non alio, nisi mariti sepulchro velle condi. Ut scilicet quorum animi in vita arctissime uniti fuerant, eorum quoque cineres post mortē conjungerentur. Quantâ sanctitatis & innocentiæ laude viduitatis suæ confecerit annos, omnibus notum est. Non illa expingendo vestibus corpori, sed animo virtutibus componendo assidue dedita fuit. Non mundi delicias sectata, sed cœlestes animarum voluptates unicè unicequæ quæsivit. Igitur quemadmodum domi id præcipuè agebat, ut Sacrarum literarum lectioni invigilaret; ita in id potissimum egrediebatur foras, ut verbum divinum auscultaret. Illud de Psalmis semper secum ruminans: *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Item, *quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Sub initium Maji, quum paullò ante SS. Eucharistiâ usa fuisset, febri ardenti tentari cœpit. Et quia aliàs corpusculum ejus senectute consumtum fractumque erat, facilè malo succubuit; præcipuè quum unum atque alterum symptoma accederet, eique suprema veluti acceleraret. Quæ die Jovis proximo circa sextam matutinam cōsecuta est, inter ardentissimas preces; jam liberis, nepotibus & abnepotibus felix, spiritum ponens. Ad Hor. I. posteà ex ædibus suis efferetur, & concione funebri decorata juxta templum ad latus mariti incomparabilis ritè sepelietur. Cui actui ut frequenti officio interesse velitis, univetsos ac singulos sedulò monemus & adhortamur. PP. Dominica Rogationum, Anno Christi M DC XXII.

CCVII.

QUam vitam caducam & fragilem ante hos ipsos septuaginta años nactus fuerat, Vir ornatissimus, Georgius Dracostadius Notarius Publ. & Judicii Electoralis, quod hîc Wittebergæ est, Fiscalis, eam nudius tertius reliquit, & in æternam illam & sempermanentem felici & persalutari occasu transivit. Cujus funus, ad Hor. III. futurum posteà quum vobis indicandum esset, simul de vita ejus vos edocere, receptæ consuetudinis mos quodamodo postulat. Natus igitur est Wittebergæ ex celebri & ab aliquot centum annis per monumenta publica & continuatam generis seriem nobili Dracostadiorum familiâ anno ab instaurata per Christum salute mortalium quinquagesimo tertio supra millesimum quingentesimum, die Junii vicesimo sexto. Patrem nactus est Fridericum, ex Cancellario Illustris & Generosi Domini Friderici Magni, Comitis Solmensium, &c. Electoralis Judicii & Scabinatus apud nos Protonotarium, nec non Ecclesiastici Consistorii Assessorem, virum pietate, prudentiâ & rerum agendarum dexteritate conspicuum valde atque probatum. Matrem Margaritam, Viri Reverendi ac Excellentissimi Georgii Majoris SS. Theol. Doctoris & Professoris eximii filiam. Meliorem ætatis partem apud patrem egit, eique jam senio confecto subsidiarias quasi præstitit operas Anno M D CIX. matrimonio sibi copulavit fœminam ornatissimam Elisabetham, Reverendi atque Clarissimi Viri Johannis Bugenhagii, SS. Theol Doctoris & Professoris Publici, novissimè etiam Kembergensis Ecclesiæ Præpositi ac Superintendentis filiam; quæ

tea Andreæ Bickenhagio Consuli Gommarensi nupta fuerat. Cum illa ipsos octo annos concorditer vixit, nihil tamen liberorum sustulit. Hac defuncta, quod Anno M DC XVII. contigit, ad secunda vota transiens nuptias fecit cum honesta virgine Elisabeta, Andreæ Blumii civis & pistoris filia, Anno M DC XVIII. cum qua binam procreavit sobolem: Fridericum nempe jam quadrimum & Elisabetam jam bimulam, Anno M DC XVI. muneris, quô perfunctus hactenus est, partes ei impositæ sunt: quas ita sustinuit ut nemo in illo neque fidem, neque industriam desideraret. In reliqua etiam vita se ita gessit, ut tum boni viri & civis, tum boni Christiani numeros, quantum humanitus fieri potest, abunde impleret. Decubuit jam totum mensem, primùm ex defluxione alvi, deinde Ileo. mortuus est nudius tertius, uti supra monuimus, circa quintam vespertinam placidè prorsus & Christianè. Funus ad H. III. postea ex ædibus Kellerianis in platea Kosvvicensi sitis deducetur: quod ut frequentes prosequamini magnopere censemus. PP. ad d. x. Junii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIII.

CCVIII.

HEracleoten Zeusin cæteris, qui eâ tempestate vixerunt, pictoribus longè excelluisse, literarum memoriis proditum est. Is igitur quum a Crotoniatis ad locupletandum picturis egregiis Junonis templum, quod religiosissime colebant, ingenti precio conductus esset, statuit secum sub Helenæ simulacro perfectissimam formæ muliebris pulchritudinem exhibere. Itaque ex universo Virginum numero, quas formosissimas omnium judicabat, delegit, ac quicquid in singulis eximium atque notabile deprehenderat, in picturam suam transtulit, ratus, se hac ratione fœmineæ pulchritudinis imaginem quàm effectissime posse absolvere. Nobis, si bonæ matris-familias delineandum exemplum ac exprimendum in præsenti esset, minimè opus foret, universum matronarum genus cogere, ut ex singularum virtutibus idea ejus perficeretur; unam Annam Hugoniam Clarissimi & de humanioribus literis benemerentissimi Viri M. Erasmi Schmidii Mathem. & Græc. Ling. Profess. Publ. Uxorem nobis proponeremus. Nam si in ejus scrutemur vitam, morumque, quibus prædita fuit, temperamentum ac indolem paullo pensitemus curatius, deprehendemus illam equidem, omnia illa, quæ in absolutissima fœmina requiri possint, atque ab illo omnis ævi prudentissimo & sapientissimo Rege Salomone alibi exposita sunt, cum maximo modo possedisse. Nam quæ pietate & fide religiosior? quæ disciplina & castitate sanctior fuit? Quàm solers, quàm prudens, quàm frugalis, quàm sobria, quàm industria, quàm comis & citra omnem fucum blanda erga quoslibet atque jucunda? quàm misericos atque benefica in omne miserorum genus? Jam fide, amore, cura in maritos & liberos nonne seipsam quodammodo superavit? Quæ quidem diduci latiùs, & comptiore orationis apparatu exponi ac prædicari poterant, nisi universæ huic civitati per se satis superque nota atque perspecta esse intelligeremus. Talis igitur tantaque matrona, quum nudius quartus noctu, hora ipsa XI. decesserit, in facili cuique colligere est, quantum thesaurum maritus amiserit, nos verò quàm raro exemplo privati simus. Sanè res magni momenti est habere quorum virtutes imitandas proponere possumus aliis. In quibus tanquam in lucidissimo speculo se contemplantes facillimè omnium; & sua deprehendant vitia

& cor-

& corrigant. Dolere igitur nos maximè par eſt, non modò afflictiſſimi mariti vicem, qui ejus obitu, fidiſsima vitæ ſocia orbatus eſt; ſed & noſtram quoque, qui in ea talem amiſimus, à cujus ſanctiſsimis moribus regulam vitæ ac normam pluribus ſibi ſumere poterant. Sed Deo ita viſum fuit: cui refragari velle, & ejus juſtiſsima judicia reprehendere, extremæ impietatis eſt. Is afflictiſsimo Viduo & Liberis ejuſmodi animi robur ſuppeditet, ut hanc divinitùs immiſſam cladem patienter ferant: atque adeò cogitent, hanc Suam ſibi à DEO eâ lege datam fuiſſe, ut, quum repoſceret, ſine murmure redderetur. Nata eſt Hamburgi, ex ejuſmodi parentibus, qui genere non tantùm, ſed virtute quoq; ac pietate multum præſtarent, ut ita longè meliore jure, quàm illa apud Sophoclem, gloriari poſſet, εὐγενὴς ἐξ εὐγενῶν. Pater fuit Joachimus Becker/ civis & negotiator primarius: Mater Sophia Hügens/ ex antiqua & nobili Hugonum familia oriunda. Quam ſollicitè ac diligenter educata à parentibus atque ad virtutem inſtituta fuerit, ipſa poſteà indeculpatæ vitæ indole & innocentiſsimis animi moribus abundè docuit. Nam ut rectè divinus Plato ait: Τροφὴ καὶ παιδεύσεις χρηστὴ σωζομένη φύσεις ἀγαθὰς ἐμποιεῖ. Matrimonium auſpicata eſt Anno Chriſti MDLXXXIX. Menſ. Octobri: quod primum contraxit cum Michaele Reicharto Eloquentiæ apud nos olim Profeſſore Publico, virtute ac eruditione eximia Clariſſimo Viro. Cum quo octennium quam conjunctiſſimè vixit, liberosque ei dedit quatuor: tres filios, de quibus duo ſuperſtites inſigni doctrina ac eruditione nemini non apud nos probè cogniti ſunt; & filiam unam, Reverendi atque Clariſſimi Viri M. Jeremiæ Spigelii Eccleſiæ Kembergenſ. Præpoſ. & Superintendentis uxorem. Reicharto mortuo, altero poſt anno prædicto nobis viro Clariſſimo M. Eraſmo Schmidio nupta eſt: tam auſpicatè atque feliciter, ut nihil iis ad maritalem felicitatem defuiſſe videretur. Tanta enim concordia animorum totis iſtis XXIV. & quod excurrit, annis vixerunt, ut de illis Poëtæ veteris verſus uſurpandus veniat,

Corporibus geminis ſpiritus unus erat.

Prolem quoque ſuſtulerunt quinam: ſed tribus de filiis ſuperſtes cum duabus ſororibus unus Eraſmus eſt: reliqui duo obierunt. Sed ut nulla unquam mortalibus ſincera voluptas eſt: ita & iſti eorum felicitati ſæpiùs ærumnarum atque calamitatum aliquid admiſtum fuit. Præcipuè verò eam invaletudo optimæ fœminæ & illa inemendabilis morbi lentitudo, qua hoc proximo anno afflicta excruciataque eſt, attemeravit. Cujus principalis origo κακξία epatis atque ventriculi: ad quam pòſt deinceps & ſplenis affectiones acceſſerunt. Per hunc dodrantem anni vires corporis valde defecerunt, tum aliis rebus hactenus, tum noviſſimè crebris vomitionibus bilioſis enervatæ & fractæ: adeò, ut omnis medicamentorum virtus fruſtra adhiberetur. Hinc igitur factum eſt, ut, quod diu hactenus minata fuerat, ἀτροφία illâ tandem exſtingueretur. Id quod fecit nudius quartus noctu hora XI. plena Chriſtianæ ſpei ac fidei, quum jam LIV. an. d. VIII. vivendo feciſſet. Quamquam autem multum illi & moleſtiarum & cruciatuum per morbi tempus devorandum fuit, tamen id omne patienti ac ſupra ſexum ſuum conſtanti animo pertulit: ſubinde ſe piis precibus & meditationibus aſſiduis de miſericordia & meritis filii Dei conſolata atque demulcens. Quumque videret appropinquare ſibi ſuprema, tantum abfuit, ut horreret mortem, ut potiùs unicè exopta-

ret, seque desideraret solvi : Illud ex Apocalypsi extremâ subinde inclamans, *veni Domine Iesu.* In quibus ipsis verbis beatissimè tandem exspiravit. Cum igitur tantæ fœminæ corpus ad H. I. posteà ex mariti ædibus efferendum, & habita concione funebri ritè sepeliendum sit ; vos omnes ac singulos monemus & adhortamur sedulò, ut frequentes venire ac ire velitis exequias. Quod & Sacramenti nostri requirit relligio, & illa afflictissimi Vidui in rem literariam præcellentia merita quodammodo postulare videntur. PP. ad d. XXX. Martii, Anni Christiani M DC XXIII.

CCIX.

DEfendere morborum pestes, suumque innatum robur homini tam tueri industriè, quàm perite recuperare medicina quidem potens est; at verò producere vitæ terminum, & velut fatorum quædam domitrix æternitati asserere mortales non potest. Dei solius prærogativa est ut sine principio semper sit : nobis, ut nasci contigit, ita subire finem olim, necesse est. Qui si, ut destinatus à summo Numine, appetiit, nihil potentium pharmacorum ingenia, nihil omnes medicorum, operosissimæ licet, artes contra valent. abeundum nobis est, & revertendum in id, unde initium sumsimus. Qua de causa cùm alios hominum quotidie, tum ipsos quoque illos morborum, ut cum Poëta dicamus, artifices, sanitatis magistros, Medicos, videmus decedere. Ecce vobis Michaelem Clobium Virum doctrinâ & experientiâ spectatissimum ! quàm dextrè is medicinam fecit hactenus ? quam multis salutari suâ operâ non sine magnâ laude profuit ? nihil tamen horum efficere potuit, ut superiore Dominica moriendi necessitatem evitaret. Obiit igitur, & clarissimo documento ostendit, universam artis scientiam omnemque medicinarum virtutem supremo illi ac ultimo fato declinando non esse. Natus Clobius noster est Wittebergæ An. Christi M D LXXXV. ad d. V. Martii circa IV. matut. patremq; habuit Andream civem primarium & navitate animi vexilliferi dignitatem in expeditione Gothana sub D. Augusto Electore promeritum : matrem Martham, celebris illius Brunsuicens. Ducum Centurionis Johannis Sachse sororem germanam. In puero statim festivitas indolis bonitasque emicuit, igitur literarum studiis cum destinari parentibus visum. Quamquam verò pater festinatâ morte puero præriperetur ; nihilominus tamen mater constanter hæsit decretis animi, nullique curæ ac sumptui, pro modo scilicet rei domesticæ, pepercit unquam, ut liberaliter educari filius, & ingenuis artibus rite informari posset. Nec frustra. Quippe qui sub privato magistro ita profecit domi, ut mature Academica tractare studia, & publicas Lectiones cum fructu audire posset. Absoluto igitur Philosophicarum literarum circulo, antiquissimæ arti, Medicinæ, discendæ & excolendæ operam dedit. Cujus divinitatem atque præstantiam cum animadverteret, atque adeò intelligeret, eam, nec ab uno homine, nec uno loco petendam esse, Rostochium primùm, & post deinceps nobile illud Batavorum Lugdunum adiit, ubi tum facilitate morum & elegantiâ, tum doctrinâ quoque & rei medicæ peritiâ id consecutus est, ut in multorum præclarissimorum virorum familiaritatem & amicitiam admitteretur. Quorum postea testimoniis commendationibusque ornatus Galliam, Angliam & universum Belgium peragravit. Inde reversus in patriam An. M DC XV. Ossatiam ad exercendam medicinam se contulit,

tulit, illud ab Aristotele dictum secum reputans, διδ' ἰατρικοὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων γίνονται. Quumque publica Academiarum testimonia non parum momenti ad conciliandam auctoritatem habere intelligeret, Licentiaturæ, quam vocant honores, ab Academia nostra, præcipue verò à Facultate Medica, modestè ac reverenter petiit, eosque haud difficulter, nec sine singulari laude, impetravit. Sub quod ipsum tempus Hainam, Misniæ non ignobile oppidum, evocatus Physici ordinarii munus in se suscepit. Sed matris optimæ precibus exoratus (quod infirma & annis admodum confecta esset) in patriam rediit: quam tamen paucis post annis cum Berneburgo Anhaltinorũ mutavit. Quo loci etsi felici artis tractatione multorũ studia & amorem in se converterat, tamen quia ob professionem religionis plurium odia & inimicitias in se concitatas videbat, maluit reverti unde venerat, quàm sibi turbas molestiasque creare. Conjugem habuit Mariam, fœminam ornatissimam, Johannis Jentzschii civis & Senatoris Ossatiensis filiam, cum quâ septem, & quod excurrit, annis conjunctissime suavissimeque convixit, & filias binas totidemque filios, qui soli superstitant, ex ea suscepit. Ipsæ tres sunt hebdomades, quod circa mediam noctem violentâ febri de somno excitatus malè cœpit habere: quod exitiale sibi adeoque letale fore insequentibus diebus multis amicorum, qui visendi gratia accesserant, prædixit. Ideò de salute animæ potius, quàm corporis, cogitare instituit. Accersito itaque ministro, & exomologesi in vera fide facta sacram Domini cœnam summa devotione animi participavit. Quanquam verò & curam corporis non negligeret, tamen id omne frustra fuit. Mali enim vis magis magisque indies aucta est, donec tandem superiore Dominica ipso meridiano tempore, illud D. Pauli Apostoli, quo symboli vice hactenus usus fuerat, *mihi vita Christus, mors lucrum*, subinde repetens, placidissime exspiraret, quum XXXVIII. Ann. Mens. II. D. XIII. vivendo fecisset. Ad H. I. postea superstes vidua desideratissimo conjugi funus faciet: cui actui frequenti officio vos interesse, & decet, & par est. Multum vestrûm hactenus ad vitam vivus opera sua inserviit: maximopere igitur convenit, illi jam mortuo vestro vos officio minime deesse. PP. in Festo Ascensionis Dominicæ Anno recuperatæ gratiæ M DC XXIII.

CCX.

DIes est ipse quartus quòd ornatissima fœmina Albina Albinia. Consultissimi & spectatissimi Viri Georgii Alberti Spenlini J.U.L. ejusdemque Facultatis in hac Academia Adjuncti, nec non Electoralis Judicii & Scabinatus Protonotarii τῶν ἐν τοῖς ἁγίοις uxor, vita decessit. Quod si illis gratulandum est, qui crudelissimorum dominorum subtracti imperio in libertatem transierunt, nullis ludibriis amplius, nullis pœnarum tormentis expositi: gratulandum quoque optimæ fœminæ est, tam quod universim omnibus ærumnis atq; miseriis, quas in hac vita genus hominũ necesse est perpeti liberata, quam quod diuturni & lenti morbi laboribus, quibuscum conflictata hactenus est, finẽ imponere tandẽ potuit. Nam quod de homine generatim, nescio quis pronunciavit veterum, nihil esse aliud, quam nosema; id ipsum peculiari modo de ea usurpari potest, quippe quæ non nudius tertius, quartus; aut aliquanto etiã ante laborare cœperit; sed quæ totum decennium inter varias ægritudines traxerit, nunc cum doloribus cholicis, nunc cum calculi cruciatibus dicamus, quæ multũ frequenterq; ipsam exercuerunt.

Quorum quum per beatam mortem in totum libera jam atque immunis facta sit, nec ulli unquam infirmitati subjacere possit amplius, ecquid ei majus meliusque obtingere potuisset? Præcipuè quum ita vixerit, itaque decesserit, ut optimè in eam illud Poëtæ Christiani quadret:

Post finem fine fine manet mens dedita Christo,
Linquens turbam hominum stat sociata Deo.

Patrem habuit virum Clarissimum & Excellentissimum M. Petrum Albinum, Historicum & Poëtam multò celeberrimum, qui ex Professore Academiæ nostræ publico Electorum Saxoniæ factus Secretarius, antiquitates patrias suis eruditissimis scriptis ita illustravit, ut quod de Varrone Cicero dixit, nos de eo possimus: *nos in nostra patria peregrinantes errant. sq. tanquam hospites tui libri domum deduxerunt, ut possimus aliquando qui & ubi essemus agnoscere* Matrem habuit Ludomillam Friesichin/fœminam pietatis, modestiæ & castitatis laude nemini matronarum postponendam. Ab hisce uti vitam spiritumque acceperat: ita & hauserat quoque virtutes. Ut quos natalium ratione præferret parentes, eosdem & vitæ instituto omnibus profiteretur. Anno Christi M DC. M. Octobri prædicto nobis viro Præstantissimo Georgio Alberto Spenlino legitimis nuptiis ritè nupta fuit. Atque ut sui colentibus Deus fausta omnia prosperaque benignus elargitur, ita & ipsis quoque muni satis concessit manu, quæ ad humanam felicitatem satisfacere posse videantur. Præterquam enim quod concordi semper animorum voluntate inter se quasi concinentes vixerint, & alter alterum bona fide amarit, certè nec res familiaris defuit, nec generis propagatione destituti fuere. Quippe qui liberos susceperint sex, binos nostri sexus, alterius verò & sequioris quaternos. Orbata dulcissimi mariti consortio tanto luctu doloreque confusa, tanto desiderio ejus perfixa fuit, ut in morbum adeò gravem incideret, ut ne toto isto decennali spacio (tantum enim temporis ab ejus obitu defluxit) deponere, & cum valetudine bonâ satis fide redire in gratiam potuerit. Cæterum quæ Apostolus alibi ad Timotheum scribens viduis præcipit; illis sedulò hactenus obtemperavit unicè, in uno omne præsiduum suũ posuit, verbum ejus usque meditata est, obsecrationibus nocte dieque institit, familiam providè moderata est, liberis fideliter curavit, illisque de recta informatione curiosè prospexit, atque hac ratione Apostoli regulam explevit pariter & exemplum vivendi aliis reliquit. Superiore Dominicâ sub vesperam hora VIII. inter preces ardentissimas exspiravit, quum XLII. annos, Mens. X. D. XIV. vivendo fecisset. Quum itaque reliquum sit, ut vacuum anima corpus in communem resurrectionis spem tetræ matri commendandum sit, omnes & singulos monemus & adhortamur, ut ad H. I. postea ante ædes defunctæ, quæ in platea Coswigam ducente sitæ sunt, frequenter conveniant, illudq; ad ædem Marianam, & inibi concione habitâ in sepulturæ usque locum denique prosequantur. Id quod pietas Christiana jubet poscitque unicè, & virtutes optimæ fœminæ singulariter merentur. PP. ad d. XVIII. Junii, anno recuperatæ gratiæ M D CXXIII.

CCXI.

SCholas ac literas, tum virtutum, tum rerum earum omnium, quæ ad tuendam humanam societatem pertinent, magistras, aut, quod verius, matres esse, in aperto, ut puto, positum. Hîc enim

enim pietati ; hîc ſapientiæ prudentiæque præparamur. Hîc continentia, hîc modeſtia , hîc vigilantia patientiaque addiſcitur. Quæ omnia ſi teneræ ac primæ ætati rectè induuntur, univerſa deinceps vitæ officia,& ipſa, quæ diverſiſſima videntur, caſtrorum munia convaleſcunt. Quod ſi immenſa laude ferimus , in ſtatuis & imaginibus honoramus illos, qui de re communi præclarè meriti; quantò magis exquiſitiſſimis honorum generibus proſequendi ſunt,qui ſcholis præſident , & juventutem fingunt ac formant ? Quippe qui non unam aliquam Rempub. ſed totam humanitatem noſtram tot modis demerentur quotidie, idque efficiunt, ut verè ſimus homines,nec lapides ſuper lapidibus incedamus. Ac priſcis quidem ſeculis,quum digna merentibus tribuerentur præmia,ſuo illi æſtimabantur pretio: at verò noſtro iſto, adeò fæcundo culparum ſeculo omnium poſtremiſſimi & infra ſordida pæne opificia cenſentur. Quod tolerabilius eſſet, ſi in profanis literarum & militaribus viris reſideret. Sed (ô ridendam pariter deteſtandamque rem!) videas de doctis etiam non paucos, qui ſcholaſticum ordinem deſpiciunt, & turpe putant doceri, quod didiciſſe quotidie cum faſtu oſtentant. Profectò Deo imputandum eſt , quod ingratiſſimis iſtis temporibus , adhuc inveniuntur, & diſcere qui velint literas & qui docere. Qui generosè ſpernant injurias ſeculi, & alio contemtu à contemtoribus ſui ſe vindicent. Id attendentes potius quod publici conſervatio boni poſtulat , quàm quod leviſſimæ iſtorum tinniunt voces. Fuit de illis certe, Michael Uhlius, bonarum artium Magiſter , Scholæque oppidanæ apud nos hactenus moderator : qui tantùm abfuit, ut pateretur ſe turbari improborum conviciis ; ut obfirmaretur potius , & ſemel ſuſcepto vitæ generi ſe veluti manciparet. Nam à naturâ quum ſe videret ſcholæ factum, nolebat fallere, & quaſi negare creditum , aut delicatulos illos vel ambitioſos imitari,qui quum paucos dies deſudarunt in ſcholâ , de illa quamprimum relinquenda cogitant , & in aliud vitæ genus transire, quod minus laborum habeat , plus verò commodi ac dignitatis promittat. Igitur quum eſſet ſemel ingreſſus pulverem ſcholaſticum,in eo ſibi vivendum & moriendum ſtatuit,nec partes dimittere, quas ſuſcepiſſet ſemel. Et ſatisfecit egregiè,fidemque ſuam liberaturus, nudius quartus paullo ante XII. noctu in illo ipſo regno ſuo placidè ac Chriſtianè deceſsit. Quo quidem magis dolendum,tot annorum uſu peritum regendæ formandæque pueritiæ magiſtrum nobis ereptum eſſe. Cæterum quæ ad originem ejus & vitam reliquam attinent,patriam habuit Fribergam , argentifodinis nobiliſſimam Miſniæ urbem : ubi Patre Franciſco lanio; Matre Catharina Schuhmannin/ Civibus honeſtiſsimis , ante hos ſex & quinquaginta annos natus eſt. Literarum rudimentis in ſchola patria poſitis,ſeptendecim annorum adoleſcens in ſeptemviralem ludum, qui Miſenæ eſt, venit. Exacto ibi laudabiliter ſexennio , noſtram Academiam ingreſſus eſt, ſummam, ut ita dicamus, ſtudiis impoſiturus manum. In qua eam eruditionis atque doctrinæ famam brevi tempore ſibi comparavit , ut quarto poſt anno Pretſchium ad capeſſendam Ludimoderatoris provinciam fuerit vocatus. A quo tempore per totos ſex & viginti annos regendis ſcholis,diverſis in locis (ut Annebergа,Friberga,Miſena,& noviſſimè apud nos, quò ante hos tres, & quod excurrit annos, legitimè vocatus) præfuit, tanta cum laude, ut inter optimos pueritiæ magiſtros vulgò cenſeretur. Sane præter Philoponian induſtriamque ſumma in illo notata docendi fideli-

fidelitas, prudentia, perſpicuitas eſt. Jam eam rerum Theologicarum Philoſophicarumq; cognitionem comparaverat ſibi, ut vel diſputationum aleam ſubire poſſet. Linguas Latinam, Græcam, Hebraicam ita calluit ut nobiliſsimis & peritiſsimis earum magiſtris ſe approbaret. Certe quid de eo Siberus noſter olim ſenſerit; in publico eſt, & propterea hic præteritur. Quo viro nec Athenas ipſas quidem magis dixeris atticas, nec Romam magis Romam. Anno MDCIII. Menſ. Octobri, quum paucis ante menſibus Annæbergenſi Scholæ fuiſſet præpoſitus, uxorem duxit Barbaram, Conſultiſſimi ac prudentiſſimi Viri Laurentii Stroeri Reip. Chemnicenſ. Syndici, filiam. Cum quâ hactenus ſuaviter ac jucundè vixit liberosque genuit ſex, duos maſculini, quatuor verò ſequioris ſexus: quarum una, cui Mariæ nomen, jam olim Miſenæ obiit diem & patrem præceſſit. Mortuus eſt nudius quartus, noctu, ut diximus, circa duodecimam, ex obſtructione hepatis, quum novem jam dies æger decubuiſſet. Cui quum ad H.I. poſteà afflictiſſima uxor liberique ſuperſtites, marito ac patri optimo, deſideratiſſimo, facturi funus ſint, Vos univerſos ac ſingulos monemus, ut actui illi nobiscum frequentes intereſſe velitis. Conteſtaturi, quo loco ſcholaſticum ordinem habeatis. PP. Dominicâ II. Adventus Anni Chriſtiani MDCXXII.

CCXII.

LEniore irâ in nos fortuna graſſata hactenus eſt, ut quamquam acerba aliquot nobis inflixerit vulnera, nondum tamen animam ipſam petiiſſe videretur. Nunc omnem velut furorem colligens in ipſum inſurgit jugulum: nec ſatis habens exteriorum membrorum cæde tinxiſſe ferrum, in intima viſcera & ipſa vitalia adeo deſævit. Qui maria peragrarunt, referunt, quùm navem nigra prehendit hiems, poſt minores aliquot, unum grandem & capitalem fluctum, quem decumanum vocant, incumbere, qui ſi non laxet penitus ac mergat, ita tamen conquaſſet navigium, ut reddat quodammodo inutile. Simile quiddam Academiæ noſtræ accidit: quæ poſtquam hactenus minoribus aliquot ex alumnorum deceſſu conceptis luctibus fuit attrita, nunc unius è primoribus Patrum obitu, ita concutitur ac, ut ſic dicam, verberatur, ut nutare propemodum atque labeſcere videatur. Neminem enim tam ſecurum publicæ arbitramur famæ, qui neſciat, Lucam Beckmannum, Virum Clariſsimum, non modo Ampliſsimi JCtorum Ordinis, ſed totius Academiæ, ingens decus, nudius ſextus rebus mortalium exemptum eſſe. Quem & melioris naturæ indoles, & arduarum doctrinarum prudentia felix eò promoverant, quò plurimorum ne vota quidem aſpirare ſuſtineant. Sanè ipſius virtus non per Doctorum modò ſubſellia fecundo ſemper rumore vecta eſt; ſed in ipſis magnatum palatiis celebrata. Ibi doctrina ejus atque ſolertia: hic conſilium induſtriaque admirationi fuit. Quapropter quantum ille vivus videnſque ſplendoris ac ornamenti Academiæ noſtræ attulit, tantum nunc luctus ſqualorisque ex ejus obitu accedit. Hamburgum primariam Hanſatici, quod vocant, fœderis civitatem, nemo eſt, qui ignorat. Neceſſe eſt enim tam latè nominis propagaſſe memoriam, quàm late commercia ſua extendit, quæ univerſum prope Europæ orbem jam dudum implerunt. Hîc igitur ſpiritum, hîc vitalem auram hauſit Beckmannus, conjugio honeſtiſſimorum civium editus in lucem. Patrem habuit Joachimum, Amſtelodamenſem patriâ, ærarii ad D. Petri Præfectum, Virum raræ integritatis & fidei; matrem

trem Annam, Henrici **Thammen**/ Negotiatoris primarii filiam, fœminam omni ejus sexus laude florentem. His indulgentissimis & diligentissimis usus est, qui, prout ipsi amabant literas, ita omnibus doctrinis, quibus tenera ac prima ætas impartiri debet, filium erudiri curarunt. Emicuit in puero præter docilitatem ingenii, ingens discendi ardor: ut non modo celeriter acciperet ea, quæ tradebantur; sed & plura etiam videretur poscere. Quum humanioribus literis satis excoluisset animum, Juris Civilis discendi causa Helmstadium se contulit. Post quam Rostochium, Lugdunũ Batavorum, Oxoniam, tandemq; witebergam nostram ac Lipsiam studiorũ Magistras ac sedes delegit. Eo doctrinæ ac erudionis successu, qui & invidiæ poterat esse. Hactenus didicerat Juris artem, eam igitur ut exerceret in posterum occasiones ambiebat. Quam ad rem quum animadverteret non leve præsidium momentumque in publicorum honorum testimoniis positum esse, Basileam Anno M D XCVII. profectus, JCti titulum atq; insignia solenniter assumsit. Inde reversus Lipsiam matrimonium iniit cum non exigui nominis virgine Elisabetha, Viri Amplissimi ac Prudentissimi, Johannis **Grünewaldt**/ Prætoris officio in ea Republ. annos sat multos laudabiliter etiamnum fungentis, filia: cum quâ suavissimè hactenus & conjunctissimè vivens, bis ternam quidem genuit sobolem, ternam tamen reliquit. Nam de quatuor fratribus Johan-Joachimus & Lucas restant tantum; & filiarum par in unam Annam Elisabetam acerbo alterius obitu fuit contractum. Quàm constanti amore ac fide conjugem, quàm sollicita cura affectuque tenero prosequutus liberos sit, dici vix potest. Neque enim felicitatem conjugii aliis rebus potius, quàm concordia censebat: inque liberis non tam numerum, quàm bonitatem arbitrabatur spectandam. Id igitur unicè quantum in se esset, dabat operam, non modò ut lite omni careret torus, sed & domus atque familia culpis vacaret. Primus ad publicas dignitates ipsi aditus, quum ad jus extra ordinem docendum in hanc Academiam evocaretur, fuit. Nam brevi postea auspiciis Celsissimi ac longè optimi Principis, Friderici Wilhelmi, Ducis Saxoniæ & Pro-Electoris id temporis, in ipsum Professorum Collegium, honorumq; ac dignitatum, quæ illum ordinem comitari solent, consortium cooptatus est. Quo ille defungens munere magnam industriæ ac fidei, summam solertiæ ac dexteritatis in gerendis rebus laudem consecutus est: idque obtinuit, ut Ducum, Principum ac aliorum magnatum plurimi ejus operam sibi conciliarent: præcipue quum & ipse Serenissimus Elector Saxoniæ, Dominus noster clementissimus, in appellationũ, quod vocant, Consilio ea uteretur. Quorum omnium favorem ac gratiam hoc majori fortunæ constantia sibi obligabat, quò vigilantius studiũ industriamq; exactiorem ad ipsorum negotia afferebat. Quæ ut ex voto Dominorum conficeret, ne improbissimis quidem laboribus parcebat. Consultationibus & rerum actibus terebat dies: noctem ut plurimùm itineribus tribuebat. Ut quum in tot muniorum partes esset dispersus, nulli tamen necessario tempore deesset. Nihil dubitans cum cura ac opera, ipsam quoque valetudinem impendere. Et profecto, dum ista ageret, putabat se pluribus horis victurum. Neque enim vitam ad somnum atque inertiam datã homini; sed laborem atque vigiliam subinde recordabatur. Quamquam verò in tanta luce fastigioque esset positus, non tamen insolentius quicquam egit, aut turgidus fastu humilitatem aliorum despexit ac tenebras, mentemque à lætæ humanitatis officiis avo-

cans, morosâ difficilique superbia se damnavit. Tantumque abfuit, in illo tot dignitatũ splendore, in illa tot rerum bonarum affluentia, quâ tam suapte virtute, quàm indulgentioris fati benignitate fruebatur, aliquid veræ solidæque felicitatis poneret; ut eorum fragilitatem potius, & inconstantem nimis sortem prudentissimâ cogitatione subinde secum meditaretur. Facili persuasione inductus, alia omnia esse quibus votorum credenda summa, & unde perfectissimæ beatitudinis status deducendus esset. Hunc non alia re, quàm fideli pietate perfici quum deprehenderet, serio decreto animi in eam rem cœpit incumbere. Igitur quicquid à demandati muneris actibus vacaret, sacrorum librorum lectioni, & rerum ad religionis ac fidei curam pertinentium considerationi lubens donabat. Adeo ut isti studio ipso etiam prandendi cœnandique tempore operaretur. Ratus nullum condimentum tam suaviter unquam afficere, quam de talibus rebus sermones. Quam voluptatem itaque alii ac oblectamentum aut in apparatissimorum ciborum deliciis, aut facili jucunditate fabularum quærere solent, ipse à tam seriis dissertationibus exspectabat. Corpore non ita firmo & valido fuit; sed quod subinde imbecillitatibus suis subjaceret. Itaque & proximo anno gravissimi morbi decubuit genere, & licet Dei virtute & diligenti cura se extricaret; tamen plenè ac solidè satis recuperare valetudinem non potuit. Multum enim de vegeto illo alacritatis pristinæ vigore discessisse, atque insigne adeò decrementum virium ex illo tempore manifestissimè notare licuit. Interim satis sibi cum valetudine convenire reputabat, si non decumberet penitus, & ad officiorum obeunda munia utcunque sufficeret. Itaque & superioribus diebus, quum necessarium iter suspiciendum esset non distulit: licet extussi non perfunctoriè laboraret. Sed quàm id pessimè cesserit, docuit eventus. Nam cum inclementia aëris irritatum vehementius malum majore vi in ipsum pugnaret, jamque ex crebris conquassationibus labem pulmonum traxisset viscus, quod ex calore, quo exæstuare cœperat, colligebatur; ægerrimus domum rediit. Quumque aggravata lentioris pituitæ moles egeri, virtute vitali roboreque sensim liquescenti, non posset, idque respirationum jam intercluderentur viæ, factum est, ut nudius sextus vitam cum morte commutaret, habens annos ipsos tres & quinquaginta cum mensibus tribus. Quam æquo animo infirmitatem tulerit, dici vix potest. Tantumque abfuit, ut quereretur aliquid mollius dejecta mente; ut erigere eam verisimaque tranquillitate componere potius videretur. Igitur cùm abeundum sibi non dubia indiciorum fide deprehenderet, maturè collegit vasa, & necessario viatico providè sese instruxit. Nam postquam dispositisset de rebus suis pius pater, id solum egisse visus est, ut misericordissimo Deo animam suam commendaret. Quam sacrosanctæ Dominicæ cœnæ fruitione lustratam velut piatamque assiduis precibus ita comparavit, ut nil, nisi supernum ac cœleste, quò brevi de corpore digressura erat, volveret & agitaret. Has ipsas inter curas placide & in dormientem similis, nudius sextus, magno adstantium Suorum luctu, exspiravit. Efferetur ad H. I. postea ex ædibus, quas habitavit hactenus, in Marianam ædem, & concione funebri cohonestatus eo ipso in templo rite sepelietur. Quas exequias ut frequenti comitatu decenter velitis prosequi, & Viri virtus promeruit, & nos magnopere jubemus seu adhortamur. PP. ad d. XII. Februarii anno recuperatæ gratiæ MDCXXIV.

CCXIII.

QUicquid caducum atq; communi moriendi neceſſitati obnoxium habuit, Dorothea Prakelia, Viri Ampliſſimi, Conſultiſſimi atque Clariſſimi Bartholomæi Reuſneri Juris U. D. & Profeſſoris Publici, nec non ejusdem Facultatis Ordinarii, & Senioris, Uxor; id nudius quartus omne depoſuit, atque deluſo hoc, ut Auguſtus Imperator vocabat, *Vitæ mimo*, in ſupera illa atque æterna ſe penetravit. Ex quo ejus deceſſu, quantum vulneris Ampliſſimo Marito inflictum ſit, imperitiſſimum rerum eſſe oportet, qui non intelligat. Interim nihil dubitamus, eum in iſto ſe luctu ita geſturum, ne videatur ſui fuiſſe oblitus. Quod nos de ipſo cum provectior illa, & ſapientiæ propria ætas, tum eruditio excellens & ſingularis abunde jubet ſperare. Cæterum ſi bene cum illis cenſemus actum, qui impendenti tempeſtati, maturâ domuitione ſe ſubduxerunt, fidoque recepti lare cœli atque ventorum injurias non declinare modò, ſed prope contemnere etiam poſſunt; certè & præſtantiſſimæ fœminæ gratulandum erit, quod ex infidis & creperis rerum humanarum in tuta illa ac fida ſe recepit, ubi perpetuò, ut cum Poëta dicamus,

Decurrunt albusque dies horæq; ſerenæ.

Nata eſt ante hos LII. præter propter, annos, in aree quâdam inſulæ Oſiliæ, Livoniæ adjacentis, Arensbergâ; Patre Timanno Brakel, matre Anna Rechenbergia; quarum illa nobilis Livoniæ, iſta Weſtphaliæ proſapia eſt. Pater Wittebergæ olim ſtudiorum gratia verſatus juvenis, purioris doctrinæ Evangelicæ fundamenta feliciter poſuit, tantoque amore ac ſtudio in Theologiam flagrare cœpit, ut ſe miniſterio Verbi Divini mox deſtinaret, cùm reliqui fratres Ottho, Daniel, Hermannus, majorum exemplo, militiam ſequerentur. Primùm itaque Dorpati, quæ Dorpatenſis Epiſcopatus, cui id temporis Hermannus à Weſel præfectus erat, Metropolis, Concionator aulicus factus eſt, quanquam non ita fauſtis auſpiciis. Nam cum cum aliquot annis poſt Moſcovitarum irruerent copiæ, ipſe captus atque in Moſcoviam abductus fuit. Ubi cùm anno integro & tribus menſibus ærumnabilem vixiſſet vitam, in famoſiſsimi illius Tyranni Johannis Baſilidis conſpectum productus, non ſine ſingulari DEI beneficio liber dimiſſus eſt. Inde Arensbergam venit, & Viro Nobili atque in Livonicis Suecicisque bellis fortitudinis laude valdè claro, Nicolao ab **Ungern**/ qui Regis Daniarum nomine illi arci præſidebat, operam ſuam in concionando regendoque cultu divino, addixit. Sed cum & eam inſulam Moſcoviticus miles invaderet, ac rapinis atque incendiis miſerè vexaret, familiam ſuam omnem Timannus Lubecam tranſtulit: ibique, mox Lunæburgi, deniq; in vicinis Weſtphaliæ & comitatus Lippienſis locis, unde oriunda ipſius mater, ſe tenuit, donec Antwerpiam tandem ad munus concionatorium evocaretur. Quo quidem ipſe ſe poſtea, malignitate ac fraude Anabaptiſtarum & aliorum quorundam tranquillitatis inimicorum compulſus, abdicavit, atque in Holſatiam primùm, deinde in Orientalem Friſiam profectus, & concionatoris aulici munere apud Comitem Viduam functus eſt. Verũ cùm jam non modo variis ærumnarũ defatigatus vicibus, ſed & ingraveſcente ætate infirmior eſſet factus, atq; ex oculis præcipue laboraret, ex Friſia Hamburgum ſe contulit, privatæque ſe dedit vitæ. Ubi à Brabantis, qui ob Religionem eò confugerant, liberaliter ſuſtentatus fuit, donec elapſo quadriennio à cognatis ſuis Rigã Livoniæ revocaretur. Ubi paulò poſt unà cum uxore, in-

dividuâ ærumnarum & tot peregrinationũ ſociâ, Anno Chriſti, M D CII. deceſſit. Poſt Parentum exceſſum Dorothea noſtra Hamburgum iterum rediit: ubi cum magnam induſtriæ, dexteritatis & caſtimoniæ laudem ſibi comparaſſet, factum eſt, ut ab Illuſtri Viro Apitio à Grunberg Magiſtro aulæ, & Regi Daniæ à Conſiliis intimis, ad curam domus ſuſcipiendam, cùm cælebs viveret, evocaretur: quam provinciam cùm per aliquot annos egregriè adminiſtrâſſet, matrimonium cum Viro Nobiliſſimo ac ſtrenuo Johanne Schreitern Wratislavienſi Patricio, arcisque Croneburgi Regio Præfecto iniit. Poſt cujus obitum, qui anno M DC XVIII. contigit, cum tribus liberis Eliſabeta, Chriſtiano, & Anna Dorothea, id quod marito jam animam agenti ſanctiſſimè receperat, in Germaniam ire inſtituit, non ſine maximo vitæ & fortunarum diſcrimine, quod ab atrociſſimâ tempeſtate, cùm mare Balthicum transmitterent, ipſis imminebat. Quamvis autem rectà in Sileſiam ad agnatos mariti contenderet, Wittebergam tamen noſtram obiter transire noluit; præcipuè cum conſobrinum conjugis, Virum Ampliſſimum & Excellentiſſimum, Dn. Bartholomæum Reuſnerum, &c. ibi inveniret. Quâ occaſione cum poſtea invicem conſpirarent animi, factum eſt, ut conjugii fœdus inter ipſos permiſſu Magiſtratus ſupremi ſanciretur, id quod Anno MDCXIX. contigit. Deceſſit nudius quartus hora ſeptima matutina ex febri continuâ, & cardialgiâ, cui etiam alia, cum ventris inferioris, tum pectoris Symptomata, acceſſerant. Fuit in ea ſingularis pietas, probitas inſignis, animus ad contemnendas res hominum ſupra ſexum ſuum magnus, & non obſcurè majorum nobilitatem arguens. Prudentia tantâ, quæ & in Viro laudari meretur. Jam induſtriâ, frugalitate, tolerantiâ laborum non modò præſtabat longè alias, ſed ſemetipſam penè ſuperabat. Huic igitur tam Præclaræ Fœminæ & in exemplum natæ cum ad H. I. poſtea juſta exequiarum facienda ſint, omnes & ſingulos Academiæ noſtræ Cives monemus, ut illi actui frequentes interſint. Efferetur ex ædibus Vidui mœſtiſsimi & ad templum Marianum habita concione funebri more Chriſtiano ſepelietur. PP. ad d. XIX. Martii Anno recuperatæ gratiæ MDCXXIV.

CCXIV.

NEmo, opinor, qui paullò altius mentis aciem in hanc, quam vivimus mortales, immittit vitam, longam nimis valdeq; productam votis anxiis optet; ut quiſque potius ſe quàm citiſsimè de illa malit exire. Quid enim illa eſt? Vanitatis ſcena, ærumnarum ſtabulum, officina calamitatum. Ubi

Luctus & ultrices poſuere cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, triſtisque ſenectus.

Qui certi aliquid ac perpetui hîc quærat, fruſtra eſt; dubia omnia ſunt atque infida. Et vix tot vicibus mutatur cœlum, quot homines quotidie exercemur. Obtigit cui felicitas aliqua? exſpecta paullisper, transibit fortuna, & breve ac momentaneum gaudiũ longis atque durantibus malis penſabit. Nulla enim ejus eſt fides: & in hoc ipſum prodeſt ſæpius ac evehit, ut noceat poſtea deprimatque. Quæ qui ſeria cogitatione ſecum perpendit, equidem fieri vix poteſt, quin illicò, ſi non odio penitus, at tædio tamen vitæ hujus afficiatur. Nam quis tam vecors & ſine mente eſt, qui in diverſorio, non inculto modò ac ſordido, verum intuto quoque diutius amet morari: & nos optemus in vita manere longiùs, quam tot refertã peſſimis reb⁹ nõ ignoramus? Quocirca bene actum cum Præſtantiſſ. fœmina, Anna, Viri Clariſ-

simi & Excellentissimi Jacobi Coci Medic. D. & Serenissimi Electoris Saxonici Archiatri uxore, quæ nudius tertius delusit hunc vitæ mimum, & nihil sollicitanda amplius humanis casibus in perpetuam securitatem se penitravit. Nam quamquam ipsi non defuerint vivendi causæ, quæ clara conjugio, felix liberis, tot optimis rebus affluueret: tamen quia hæc omnia, aut eripi, aut temerari casu aliquo poterant, gratulandum ipsi est, quod decedere potuit, quum gaudia sua integra adhuc & nihil turbata ac læsa possideret. Nata est Wirtebergæ anno ab orbe reparato M D LXVIII. d. VIII. Februarii patre Matthia Koch, matre Catharina Pernutia, honesti nominis civibus. A teneris adsuevit se illis moribus, qui sequiorem sexum commendare maximè solent. Sedulitati cumprimis & frugalitati, sine quibus nec tueri domesticam rem, nec augere licet. Quo ipso factum, ut prædictus Vir Excellentiss. Jacobus Cocus, &c. non dubitaret ipsam ante hos XXIX. annos legitimo matrimonio jungere sibi & copulare. Neque enim in fœmina tam amplam dotem, quàm virtutem & mores spectandos arbitrabatur. Hos veras divitias statuebat, & quibus aurum, gemmæ, & quicquid vulgò pretium habet, longissimè cederent. Ter facta mater filios duos edidit, & filiam unam, quæ materno insignis nomine non ita pridem Viro Clarissimo, Johanni Henrico Clampio Medicinæ D. solenniter ac rite elocata est. Superioribus septimanis inflammatio pleuræ cum febri ipsam infestare cœpit. Qui æstus quum vehementius quotidiè insurgerent, atque latius grassarentur, fauces ipsas etiam occuparunt tandem, & fœminam optimam miserabili fato suffocarunt: id quod nudius tertius, uti commemoravimus supra, circa sextam matutinam factum est. Quia itaque pomeridianum tempus ipsius exequiis ac sepulturæ destinatum est, universos nostri ordinis Cives monemus & adhortamur, ut H. I. posteà frequentes conveniant funerisque deductioni decenter intersint. Facturi hac in parte id, quod Christianos præcipuè, deinde & humanitatis cultores inprimis decet. PP. ad d. XXVI. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIV.

CCXV.

NUdius quartus finivit vitam, seculoq;, ut Tertullianus loqui amat, digressus est, Vir Reverendus atque Clarissimus M. Paulus Rösselius, Illustrissimæ Electoris Brandenburg: viduæ Concionator aulicus. De cujus obitu, nescio sanè, num querimonia justius, an gratulatio institui debeat. Quid tristius enim ac miserabilius cuiquam accidere potest, quàm ubi dolori vita conceditur, eaque longis cruciatuum moris retenta velut in pœnam ægerrimè sui invenit finem? Quam sortem quum noster Rösselius, tamdiu expertus hactenus sit, quis non cum ipso bene actum censeat, quòd nunc felici resolutus obitu, quod cruciare atque affligere amplius possit, haud sentiat? At verò quum reputamus solertissimum Viri ingenium illamque eximiam & præcellentem eruditionem, quæ præstitit, non possumus sine doloris acerbissimo sensu decessus ejus meminisse. Sed quia ita visum Deo, ut eximeretur viventium numero, quum in virilis ætatis flore ipso positus egregios, ut sic dicamus, fructus parturiret, acquiescamus in voluntate ejus, nec impotenter doleamus ereptum, qui de morte in vitam, de carcere in libertatem, de squalore ac luctu in æterna gaudia aspirarit. Natus est Reichenbachi, quod Variscorum oppidum est, Anno Christi M D XCIII. d. II. Decembris, patremque habuit Casparem; matrem Mariam Clæsiam; cives optimos

ac honestissimos. Egressus infantiæ annos non obscura egregiæ indolis signa edidit. Itaque ut imbueretur bonis literis, maturè in disciplinam magis scholæ patriæ traditus est. Positis rudimentis ibi, concessit Plaviam, atque in Rhetorum & Dialecticorum scholis exercere se cœpit. In quibus artibus quum aliquandiu laudabiliter desudasset, Anno MDCX. M. Octobri in Academiam nostram ingressus Philosophiæ studium auspicatus est. Ac quamvis parentum res tenues, & Mecœnatum penuria conatus ejus egregios morari nonnihil & inhibere viderentur, non tamen despopondit animũ, & à primo tempestatis illius, ut sic loquamur, impetu clavum sibi eripi passus est: quin magno animo ivit fortunę suę obviam, feliciterq; per adversa omnia eluctatus; eam doctrinam ac eruditionem in liberalibus artibus & disciplinis sibi comparavit, ut dignus videretur, qui Magisterii Philosophici laureâ ornaretur publicè, id quod An. M DC XV. ipsi obtigit. Inde magis magisq; cœpit explicare ingenii dotes, atq; ostendere adeo, quod fortuna in ipso hactenus oppugnarat. Præterquam enim quod in Philosophicis disciplinis & Theologica eruditione, quà legendo, quà disputando singularem opinionem de se concitaret; certè Hebraicæ literaturæ tam peritum se ostendebat, ut paucos, inter æquales habere videretur illo tempore, qui cum ipso comparari mererentur. Ad quam rem quum accederet singularis probitas & emendata vitæ ratio, omnes doctos ac bonos ad se amandum facile rapiebat. Quæ res ipsi non modo honori ac laudi, sed & emolumento postea atq; præsidio singulari fuit. Inde enim factũ est, ut an. MDCXVII. non modo Behamicorum alumnorum Inspectio ipsi demandaretur; sed & in Ampliss. Philosophorum collegio, inter Adscriptos scil. sive Adjunctos tribueretur locus. Quas partes ita administravit, ut singulares planè laudes inde reportarit. Cujus rei fama quum anno MDCXX. ad illustrissimam quoq; Principem ac Dominam, Dn. Annam, Johannis Sigismundi Electoris Brandeburg. viduam &c. eo ipso tempore, quo de constituendo sibi aulico Concionatore consilia agitabat, perlapsa esset; confestim ipsum in aulam evocavit, probatisque ejus dotibus, de quibus audierat antea, ei muneri statim præfecit. Quo quidẽ ita perfunctus est, uti & conscientiæ suæ, & Illustr. Principis votis abundè faceret satis. Eo ipso anno, quo istam provinciam subiit, necessaria ipsi in Sueciam profectio cum Illustriss. Domina sua instituenda fuit. Ibi ergo quum hæsisset aliquanto tempore, in Scorbuticam passionem, familiare illi regioni malum, incidit. Quod morbi genus quum excutere inibi, quicquid tentaret Medicorũ diligentia, nõ posset, ab Illustr. Domina sua gratiam huc redeundi impetravit. Reversus itaque Wittebergam nostram superiore An. pauculas septimanas, respiraturus veluti ex itinere, hîc substitit, posteà abiit in patriam, salutatisq; ibi cognatis & amicis cæteris, Novembri mense rediit ad nos, ac recuperandæ valetudini deinceps unice cœpit operam dare. Quæ quamvis exquisitissima adhiberetur, parum tamen profuit. Tantum enim aberat, ut illa levaretur malũ, ut augeretur potiùs, & indies in pejus atq; deterius demutaret. Quantos ex eo tempore dolores atq; molestias senserit, scribendo narrandóve exprimi vix potest. Quos tamen omnes æquissimo animo pertulit; recordatus subinde multò graviores pro redimenda anima sua labores ac cruciatus Dominum nostrum Jesum Christum sustinuisse. His & aliis cogitationibus se erigebat, malaque sua solabatur, vel eorum, vel vitæ ipsius finem quietè exspectans. Quam nudius quartus circa

mediam

mediam noctem consecutus est, dum Psalmus CXI. ipsi, uti jusserat, prælegeretur, placidissimè obdormiscens. Vixit Anno XXX. Mens. IV. Dies V. ad H. I. ex ædibus M. Christiani Gräfenthalii in platea JCtorum fiis efferetur, & habitâ Concione funebri ad Templum parochiale sepelietur. Cui ut frequentes nobiscum velitis ire exequias, magnopere censemus. PP. Dominicâ Misericordias Domini, Anno ab orbe redempto M DC XXIV.

CCXVI.

JOhannes Hettenbachius, Ernesti, Viri Clarissimi, & de hac Academia benè meriti, filius, J. U. C. Ornatissimusque ac Præstantissimus Vir, nudius quintus suavissimam & amatissimam conjugem, Annam Sophiam, acerbo & immaturo obitu viventium exemtam numero amisit, atq; cum ea potissimam animæ suæ partem. Amara certè distractio, & discidium plusquam flebile! Vix maritorum impleverant nomen, vix polliceri parentibus nepotes ceperant, quū ecce ille omnium rerum abolitor, nec ullius reverens, nec ulli parcens irrumpit mors, & totum votorum & gaudiorum ordinem infesta nimis immitique manu conturbat. Avellitur à marito dulcissima consors, & necessitatis ultimæ impetum nec morientis merita, nec desiderantis affectus deprecari valent. Scilicet ita nobiscum comparatum est: sicut nos ipsi caduci sumus ac mortales, ita mortalia caducaque sunt & nostra bona. Opes, honores, conjuges, liberi suis obnoxii casibus sunt; & quicquid felicitatis obtingere potuit, eripi etiam potest. Quodcunque fatorum nobis indulget benignitas, eâ conditione accipiendum tenendumque est, ut reddamus, si interpellent atque reposcant. De cætero defunctam nostram quod attinet, nata illa est Schliebenæ Anno M DC IV. d. Decembris XXX. patremque habuit Virum spectatum atque industrium Danielem Satlerum Schliebenensis Diœceseos Quæstorem, matrem Annam, Johannis Grempleri, Quæstoris Libenwerdensis filiam: qui in ea rite rectèque educandâ nihil industriæ ac curæ omiserunt. Hi pietatem, hi honestatem, hi castitatis, modestiæ & frugalitatis morem ipsi insuevere. Quumque naturæ impulsu duceretur ad recta, promtior penè illa in hauriendo obtemperandoque fuit, quàm in docendo & præcipiendo ipsi essent parentes. Anno superiori, Mens. Septembri, prædicto nobis Hettenbachio solenniter nupsit, satis, ut videbatur, feliciter, si diutius ipsis frui se invicem licuisset. Nam matrimoniorum summa prosperitas quum poni in liberis soleat: quid non sperandum illis videbatur, quum jam dulcissimæ sobolis spes inter viscera matris germinaret. Quamquam ea ipsa res, quæ mera gaudia & gratulationes expromittere videbatur, caussam nunc putetur acerbissimo dolori luctuique dedisse. Nam quum ex interventu casus cujuspiam non satis prævisi ac cauti maximè consternata animi non ita pridem fuisset prægnans, factum est, ut, quod in utero conjugii bajulabat pignus, ante legitimum maturitatis tempus abortu tristissimo excluderet in lucem: quam rem mox febris & cachexia, hydropis item initia, & novissimè tandem ipsa mors insecuta fuit. Quamvis enim maritus ægrotam & malè habitam Schliebenâ Wittebergam deportandam curaret, eique de medicorum auxiliis abundè prospiceret, efficere tamen minimè quivit, ut evitare illa moriendi necessitatem & pristinæ sanitati restitui posset. Mortua est, ut diximus, nudius quintus sub ipsam secundam matutinam

plena-

plena Christianæ ſpei ac fidei in ipſo juventutis flore diſcedens. Ad horam I. efferetur poſtea, & concione funebri habitâ Chriſtiano ritu componetur. Cui ut frequentes eatis exequias maximopere cenſemus. PP. ad d. VIII. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIV.

CCXVII.

HAbent hoc ſecundarum rerum gaudia ferme; frangunt atque effœminant animos; ut ſui officii meminiſſe vix queat, cui ex votis omnia, atque vel ſupra vota etiam ſuccedunt. Quare, ſicut ad valetudinem vel maximè facit aperiri quandoque venas, extrahi ſanguinem, aduri membra ac circumcidi; ſic ad ſalutem animæ quoque multum conducere exiſtimandum, ſi ærumnæ atque miſeriæ nos aliquando exerceant, calamitasque ac infortunium aliquod per ætatem premat ac vexet. Eamque ob cauſſam viri ſanctiſſimi & Deo quodammodo mixti joco ac riſui prætulére lacrimas, & præ deliciarum voluptatibus dura & aſpera amaverunt ſectari. Ipſe Salvator etiam noſter beatos appellat lugentes, & qui nunc lætantur, eos in noviſſimo flere prædixit. paucis datum eſt inter proſpera ſapere? Et ſumus plerumque meliores, quando cum malis nobis eſt conflictandum. Tunc cogitamus nos eſſe homines, tunc revocamus ad memoriam delicta, tunc Deum metuimus vindicem, & miſeratorem exoramus. Quorum quidem aut facere quicquam, aut meminiſſe ſaltem vix poteſt, qui longa felicitate ebrius, & conſopitus veluti eſt. *Nullum habebit acceſſum cordis ad compunctionem, ubi fuerit immoderatus riſus & ocus: ubi autem fuerint lacrymæ, ibi ſpiritalis ignis accenditur, qui ſecreta mentis illuminat*, præclarè & piè prorſus B. Baſilius monet. Quid igitur eſt, quod conqueramur nimiopere, & expoſtulemus cum Deo, ſi mali quandoque immittat quippiam, & aliquâ aliquando nos admoneat plagâ? Hoc enim ipſum, non tam odio noſtri, quã amore facere ſtatuendum eſt, & ſub malorum nobis favere ſpecie, ſicuti ſub bonorum aliis iraſcitur & punit. Seriò iſta aut talia ſecum recogitavit hactenus vir Ampliſſimus & Prudentiſſimus Burchardus Klannerus Reip. Oppidanæ Conſul & Syndicus, nec non Electoralis Dicaſterii Advocatus; atque exinde non parum ſolatii ac levamenti in domeſticis ſibi percepit malis. Nam quamvis ſuam ſibi dulciſſimam conjugem Mariam, diuturna morbi ægritudine non ſine acerbiſſimo doloris ſenſu videret affici, ejusque non ſolum corpus miſerrimis indies modis affligi; ſed ipſam mentem etiam, rationis arcem, tentari valide ac opprimi: tamen nullum unquam impatientiæ edidit ſignum; ſed æquo ac leni tulit animo, quam ſibi à Deo calamitatem interpretabatur immiſſam. Quod doluit igitur uxoris malo, boni conjugis; quod fortiter ſtetit contra adverſa, nec arma ſubmiſit oppugnanti fortunæ, boni Chriſtiani partibus fuit perfunctus. Veriſſimum autem comperiit, quod à divino viro dictum: nemini graviora imponere Deum, quàm ferre ac vincere quæ valeat. Quare, quum maximè urgeret malum, quum nihil ad ſummam infelicitatem prope videretur deeſſe, Deus illico adfuit, & omnem illius calamitatis, ut ſic loquamur, ſcenam complicavit, dum afflictiſſimam hactenus fœminam, poſtquam ad ſaniorem mentem revocaſſet penitus, ex vita iſta & vario rerum humanarum mimo ad ſe evocavit. Nata ea Torgæ eſt ad d. XVIII. Januarii An. Chriſti M D LXXXVII. Patre Viro Honeſtiſſimo Auguſtino Nebelthau, Mercatore & Cive primario, in cujus ſinu ſanctiſſimis moribus adolevit. Juven-

cula

cula novendecim annorum prædicto nobis Domino Conſuli ſolennibus nuptiarum ceremoniis elocata fuit. Cum quo hactenus, octodecim annis ſcilicet, & quod excurrit, placidè prorſus ac ſuaviter vixit, deciesque ipſum reddidit patrem, quater quidem maſculina, ſexies verò fœminina prole. Ex quibus filiorum unus, tres autem filiarum in meliorem vitam præceſſerunt. Ante biennium graviſſimi morbi genere infeſtari cœpit; quod non in corpus ipſius, ſed mentem ipſam diuturno ſatis ſæviit furore. Quo factum, ut nulla pœne ſanioris hominis munia obire ipſa poſſet. Nam & vires proſtratæ ac fractæ erant penitus, ratioque oppreſſa ſuum officium præſtare haud poterat. Quæ ante obitum tamen diebus proximis ita Dei beneficio recuperata ei fuit, ut pœne alia videretur. Itaque nihil omiſit eorum, quæ ad beatum obitum, quem non ita procul abeſſe providebat, neceſſaria videbantur. Nam & peccata ſua ſumma contritione cordis confeſſa eſt, & ſacroſanctæ cœnæ viaticum devotiſſimâ animi reverentiâ accepit. Nec ante finem fecit precibus, quàm vitæ ipſius faceret, extremâ etiam voce ac ſpiritu ſe Sacratiſſimæ Triadi commendans. Obiit nudius quartus circa veſperam; ad H.I. poſteâ ex mariti ædibus efferetur, & honeſtata concione funebri Chriſtiano more ſepelietur. Veſtrum erit, Cives Academici, frequentes venire exequias, ſimul mortalitatis noſtræ conditionem perpendere ſeriò ac conſiderare. PP. ad d. V. Octobris anno recuperatæ gratiæ MDCXXIV.

CCXVIII.

QUod in cujuspiam de Romanorum illuſtribus viris funere aliquando dictũ legimus, victorem gentium populum, ad celebriores exſequias venturum facile haud eſſe; id hodiernâ luce, dum, Viri Magnifici, Ampliſsimi ac Excellentiſsimi, Benedicti Carpzovii J.U.D. Sereniſsimi ac Potentiſſimi Electoris Saxoniæ Conſiliarii, ante & Illuſtriſsimæ Principis ac Dominæ, Dominæ Sophiæ, D. Chriſtiani I. Electoris ac Ducis Saxon. viduæ, cum viveret, Cancellarii, vobis, Studioſi Juvenes, pro more, indicimus funus, haud præter meritum uſurpare liceat. Nam quamvis ille ferro ac virtutatus patriam haud ſit, vel auxerit ejus ac prolatarit fines, quod fecit Scipio: id laudis tamen prudentiæ artibus, quæ in ſagacitate conſiliorum & rebus rite dextreque peragendis conſiſtunt, conſequutus eſt, ut pauciſſimos exiſtimare liceat, qui paria cum ipſo facere poſſe videantur. Quocirca & nos, quibus nunc denuo non ſine quodam beneficio numinis, præſentia viri & conſuetudine licuit uti, exceſſum ipſius non aliter interpretamur, quàm præclariſsimi luminis ac ornamenti, non Academiæ modò, ſed & univerſæ civitatis, privationem omnium amariſsimam. Quotusquisque tam cœcus, & infantili inſcitia eſt, qui non intelligat, quantum ſplendoris ac dignitatis, quantum gloriæ famæque ad nos ex eo redundârit hactenus, qui honoribus atque muneribus ſplendidiſsimis defunctus jure ſuo dicere poterat, quod Ennianus ille Apollo apud Tullium gloriatur,

——eum ſe eſſe,
Vnde ſibi populi & reges conſilium expetant,
Suarum rerum incerti, quas ille ſua ope ex
Incertis certos, compotesque conſilii
Dimittat, ne res temere tractent turbidas?

Sed quia ſalubre imprimis atque frugiferum eſt, clarorum virorum exempla propoſita præter oculos intueri aſſiduè: quum fieri vix poſſit, quin quorum virtutes legimus, & imitari actus ſtudeamus: nos nec præter

rem, nec receptam consuetudinem hactenus facturi videbimur, si tam egregii & singularis viri vitam breviter ab initiis repetamus. Itaque patriam sibi sortitus est Brandeburgum, vetustum & celebre Marchiæ oppidum: ubi Anno M D LXV. ad d. XXII. Octobris quinta matutinâ, ab honestissimis parentibus genitus, prodiit in lucem. Patrem habuit Simonem, virtute atque prudentiâ meritò primariam Consulatus dignitatem promeritum: matrem Annam, Benedicti Lindholzii Strausburgensis Reip. Conf. filiam, ornatissimam & præstantissimam fœminam. In horum sinu educatus, tam compositis & emendatis moribus se adsuevit, ut, sicut in herbescenti illa segeti læta vernansque viriditas futuræ messis indicium est; sic non obscuro argumento jamtum ostenderet, quem sumus mirati tantopere hactenus; & multi Principes ac Electores Potentissimi fuerunt complexi, hoc est, pium, justum fidelem, sedulum, continentem, integrum, amatorem pacis & veritatis, cum gravitate hilarem, cum serietate quadam remissum. Literarum ac doctrinarum studia à pueris coluit: quibus parentum auspiciis eò se applicuit felicius, quò naturam insigniorem, docilisusque ad percipiendas honestas disciplinas ingenium meliori nascendi lege consequutus fuerat. Prima rudimenta in patria partim, partim in Brunovicensi schola posuit. Ubi quum necessariam earum linguarū, quas penes est eruditio, differendi item, & aliarum artium, quæ liberalium nomine venire solent, cognitionem sibi comparasset, in Francofurtensem Academiam Anno Christi M D LXXXIII. profectus, sedulam Juri Civili atque Canonico operam navare cepit. In quo studiorum genere tam laudabiles atq; egregios cum tempore profectus fecit, ut summum Doctoratus, quem vocant, gradū andem consequutus fuerit. Nam posteâ quàm Wittebergæ, quo An. M D LXXXIV. venerat, legitimum quadriennii tempus Juris studio expleviſſet, & visitatis Altorfina, Ingolstadianâ, Tubingensi, Argentoratensi, Heidelbergensi denique Academiis, An. M D XC. reversus fuisset in patriam, Wittebergam inde iterum venit, gradumque Doctoris in utroque Jure & petiit & impetravit: quippe qui post legitima experimenta, Decano spectatissimo, Nobilissimo atque Amplissimo Viro Eberhardo à Weihe, JCto Celeberrimo, Brabeuta, Viro Clarissimo & Consultissimo Johanne Limmero J. U. D. solenniter publiceque omnia illius dignitatis insignia ac privilegia ad d. IIX Septembris prædicti anni adeptus sit. In illo autem dum versaretur negotio, simul etiam factum est, ut cum florentissima & honestissimâ Virgine Anna, Spectatissimi Viri Conradi Fluthii Senatoris & Medicamentarii Wittebergensis filiâ matrimonium ritè contraheret feliciterque iniret. Quum Doctoratus dignitate esset ornatus, magis magisque quotidie doctrinæ atque ingenii sui opes explicare cepit; quo factum, ut subinde evaderet celebrior, & ad alias aliasque dignitates vocaretur. Nam postquam Anno M D XCII. in Amplissimum JCtorum Collegium esset cooptatus; secundo mox anno ab Illustri & Generoso Domino Martino, Comite in Reinstein & Blanckenburg, Cancellarii munus ipsi demandatum est, quod eâ conditione in se suscepit, ut Wittebergæ tamen subsistere sibi permitteretur. Mutare enim sedes, quas fixerat, provinciaque in qua erat positus, decedere, gravibus adductus rationibus eo quidem tempore nolebat. Postea, Anno M D XCIX. Professio Institution. Juris Justinianearum, & deinceps Anno M D XCIX. Professio Institution. Juris Justinianearum, & deinceps Anno M D CI.

Profes-

Professio Digesti Infortiati & novi demandata ipsi atq; concredita est. Quo ipso anno, post excessum prioris conjugis, quæ in partu defecerat, ad vota secunda transiit, cumque Lectissima virgine Christina, Samuelis Seelfischii, Viri Consularis, & de hac urbe benemeritissimi filia nuptias fecit. Insequenti año ab Illustrissima Principe Sophia, D. Christiani I. Electoris Saxoniæ vidua hinc evocatus, Dresdam, Cancellarii ab eâ demandatum munus, mox & Consiliarii provinciam in caussis Appellationum ab Serenissimo Electore Christiano II. p.m. sibi injunctam suscepit, cui quidē officio ad obitum usq; præfuit. Anno M DC X. Illustrissima Celsissimaque Princeps ac Domina, Domina Dorothea, Ducissa Saxoniæ & Abbatissa Quedlinburgensis eundem & ipsa Consiliarium sibi legit; quippe, quem viderat & Matris Illustrissimę, & Fratris Serenissimi rebus egregiè adeò cōsuluisse. Eâ quippe fide, eâ industria & gravitate iis muneribus præfuit, qua reperiri major in homine vix posset. Post obitum Optimæ ac pientissimæ patriæ matris Sophiæ, qui Año M DC XXIII. contigit, ex singulari Serenissimi Electoris indulgentia cum familia omni huc remigravit, ut procul à strepitu, liberiore quiete ac otio tot curis lassatam ætatem foveret. Quod tale tamen consequi non potuit, quod extra negotia prorsus esset. Præterquā enim quod adhuc ipsi incumberent, quæ peragenda in Appellationū Consilio; multa subinde gravissimaque negotia ab Electore Serenissimo ipsi delegata fuerunt. Sobolem habuit & numerosam, & talem, quæ felicissimum Patrem argueret. Ex priori enim conjugio suscepit filios, Viros Amplissimos & Excellentissimos, Dominum Cunradum & Dn. Benedictum, J. U. D. ac illum quidē in Academia nostra Professorem publicum & Cōsistorii Sacri, ut & Provincialis Dicasterii Assessorem; istum Electoralis Curiæ, quæ Lipsiæ est, Scabinum: filias, Annam, quæ anno M DC IX. Viro Nobili Erasmo Ludwigero Patricio Hallensi elocata fuit: nec non Mariam, nunc Viri Magnifici ac Præcellentis Dn. Friderici Lenzii J. U. D. & Cancellarii Quedlinburgensis uxorem. Ex altero secundoq; matrimonio suscepit filios V. Christianum, Johannem Benedictum, Carolum, Augustum & Johannem, qui quidem in tenera pueritia obiit; cæteri in virtutes patrias feliciter adolescunt. Filias habuit IV. Elisabetam, Sophiam, Annam-Mariam, & Christinam Elisabetam: ex quibus Elisabeta & Ańa-Maria in primo & ipso flore obierunt. Superiore mense Julio anno M DC XXIV. ex febri quartana laborare cœpit: nihilominus tamen ad d. I. Augusti Jutroboci, conventui, qui à Principibus Circuli Superioris Saxonici institutus erat, Serenissimi Electoris jussu interfuit, magis attendens, quid Reipub. quàm suæ propriæ saluti deberet. Inde quum octavo post die rediisset, infirmior indies factus, & tandem denique prorsus decumbere, ob prostratas & defectas vires, coactus est. Quamquam autem furori morbi omnibus modis iretur obviam, nihilq; auxilii solertissima Medicorum cura intentatum relinqueret; effici tamē non potuit, ut tam necessarius hoc tempore rebuspublicis vir longiori vitæ servaretur. Superiore enim die Veneris, qui fuit XXVI. M. Novembris inter secundā & tertiam pomeridianā placidissimo resolutus obitu vitam multis negotiis & curis exercitā quidē ac satis laboriosā, cęterū factorū gloria illustrē atq; conspicuam, piè prorsus ac Christianè finiit. Quo enim animo ęgritudinē suā morbiq; molestias, qui mortē ipsam jam imminentē & supra caput adstantē tulerit, qua mētis submissione peccata sua confessus à Deo eorū petierit veniam, qua veneratione & devotis-

votiſſima reverentia SS. Domini & DEI noſtri corpus, & ſanguinem acceperit, dici ſatis non poteſt. Quibus omnibus armatus veluti ac præmunitus, liber ab omni metu, qui morientes ſæpius terret, ad eum, quem ſpirabat unum, in quo ſpes ſuas collocabat uno, JEſum Chriſtum Servatorem noſtrũ, evolavit. Quanquam verò tantô nobis impoſterum virô carendum eſt, virtutes tamen factaque ejus nobiſcum remanent. Quæ quum ea conditione non ſint, ut cum vitâ ſimul intercidant, aut breve intra ſpatium temporis finiantur, arbitrari conveniet, ipſum affore nobis, quoties in illa intuebimur, & nunc exemplo ſuo eſſe utilem, quos conſilio olim operaq; ivit adjutum. Semper ſupererit certè, quod admirari, quod imitari liceat: illis præcipuè, qui ſtrenuâ mentis alacritate ad ſimile decus ac gloriam adſpirare ſuſtinent. Efferetur ad H.I. poſtea ex ædibus, quas vivus habuit, & honeſtatus concione funebri in templo arcis Academico ritè atq; ſolenniter à Suis componetur. Cui actui ut frequentes nobiſcum adeſſe velitis, pluribus vos adhortari, cenſemus rem ſupervacaneã. Quisque enim pro pietate ſua contendet illius viri intereſſe exequiis, qui vix alium habuit, hoc certè in loco, qui meritorum gloria contendi cum eo aut æquari poſſe videatur PP. ad d. XXX. Novembris anno recuperatæ gratiæ MDCXXIV.

CCXIX.

Dies nunc quartus ipſe eſt, ex quo Matrona ornatiſſima, Barbara, Ampliſſimi & Prudentiſſimi Viri Johannis Lenzii Reip. oppidanæ Conſ. & in Electorali Curia Advocati uxor, finitâ vitâ in ſecuritatem æternam ſe penetravit. Beatum verò & pulchrum ſanè ipſius diſceſſum. Quo enim tempore Salvator gentium inter caſtæ virginis viſcera latitans, jamq; adultus in noſtram carnem geſtivit prodire in lucem; eô illa jam tabeſcente in cinerem carne de iſtâ ſeſe ſubduxit luce. Cum ille delapſus cœlo de clauſtris materni uteri in terras meditatus adventum fuit; hæc in cœleſtes ſedes de terris maturavit reditum. Ac ille quidem, ne nos æterni patris opus & fabrica periremus mortales, naſci voluit; dum illa, ne pro ſe fruſtrà eò humilitatis ſe demiſiſſet æternus Rex, piè & Chriſtianè ſtuduit denaſci. Ut ſicut Salvator optimus ſe innocentem pro nobis exhibuit victimam, ita & ipſa quoque puram ſe & immaculatam hoſtiam DEO ſuo offerret. Beatum verò, iterum dico, & pulchrum ſanè ipſius diſceſſum. Per quem terrena cum ſuperis, turbida cum tranquillis, ſollicita cum quietis, nubila cum ſerenis, caduca cum æternis atque perpetuis commutavit. Nata eſt anno ſalutis recuperatæ per Chriſtum M D LXV. Bremæ, quam urbem & minutioribus fortiſsimam, & mercimoniis florentiſsimam variis inferior ſibi Saxonia vendicat. Patrem habuit Virum Reverendum & Doctum, Johannem Sumium, Liberal. art. & Philoſophiæ Magiſtrum, nec non divini verbi apud Bremenſes præconem atque miniſtrum; matrem Barbaram, fœminam & virtute & genere claram admodum atque conſpicuam. Ea enim Patrem ſortita fuerat, Magnificum Virum Leonhardum Stetnerum J.U.D. & illuſtriſs. Marchionis Brandenburg. Georgii Friderici Cancellarium: matrem Barbaram, Viri itidem Magnifici atque ampliſſimi Chriſtiani Bajeri J.U.D. & duum Electorum Saxoniæ Johannis Friderici Conſil. & Cancellarii filiam; quam ille ex Magdalena, Viri Ornatiſſ. & Prudentiſſimi Ambroſii Gorticii, (qui eo ipſo tempore, quo Academia noſtra fu. dari atq; conſtitui cœpta fuit, ano videlicet Chriſti

MDII

MDII. Consulatu in hac civitate functus est, inque Senatorio ordine fidelem sibi Collegam habuit, Paulum Lenzium, Johannis Lenzii, in cujus gratiam hanc modò scribendi operam suscepimus, proavum) filia susceperat. Bajerus autem ille, cujus modò mentionem fecimus, is ipse fuit, qui in nobilissimis illis comitiis, Augustæ Vindelicorum Anno MDXXX. habitis, coram Carolo V. Imper. Aug. & Ferdinando Ungar. & Bohem. Rege in pleno Electorum, Ducum & Principum consessu Confessionis nostræ formulam, quam Augustanam inde dicimus, de libro prælegit, animo ad Christianam constantiam ita composito, ut ne nimium quidem metus atque timoris, neque in vultu neque in cætero gestu, ederet signum: voce præterea, ut Historiarum memoriæ suggerunt, tam clarâ, grandi & articulatâ usus, ut non ab illis tantùm, qui in amplissima illa aula, ubi Conventus institutus fuerat aderant; sed & ab iis quoque, qui in area, & vicinis locis constabant, facilè exaudiri posset. Quæ quidem ideò commemorare placuit, tum ut de genere defunctæ nostræ constaret melius; tum ut eorum memoria qui de republ. præclarè meriti, servaretur sanctè, atque ad posteros etiam propagaretur cum laude. Quia verò defuncta nostra in prima statim ætate parentes amiserat, ne periclitandum haberet fortè, quæ peregrè & è cognatis procul posita esset, Bremâ huc Wittebergam ad maternam aviam maturè sese recepit. Quæ in sequenti tempore educationi ipsius tam sollicitâ præfuit diligentia, ut vel ipsa mater curare ei rectius vix potuisset. Namque de necessariis ad vitam rebus abundè ei prospexit semper, & præter id ad pietatem, pudicitiam, frugalitatem, cæteraque, quæ sequiorem illum sexum quam maximè decent, virtutes sedula & singulari cura ipsam adsuefecit. Anno MDLXXXVIII. M. Aprili, jussu ac voluntate, tum cognatorum, tum affinis primarii, Friderici Drackostadii, qui annos sat multos tum Protonotarii in Judicio Elect. Sax. Supremo nec non & Scabinatu, qui hîc est, provinciam; tum Assessoris in Consistorio Ecclesiastico munus cum laude sustinuit, prædicto nobis Viro prudentissimo, Johanni Lenzio &c. legitimis nuptiis copulata & juncta est. In quo conjugio, & reverens mariti & amans, tranquille jucundeque vitam exegit, liberosque edidit septem: filios videlicet duos, Fridericum & Christianum J.U. Doctores, & illum quidem Quedlinburgensis Abbatiæ Cancellarium Magnificum: filias verò quinq;, de quibus duæ suæ sub primam statim nativitatis horam exstinctæ sunt; reliquæ Elisabeta puta, Petri Mulleri Senatoris Witteberg. Prudentissimi, & Maria, Danielis Beckeri Medicinæ Licent. & in Prussorum Academia Professoris Clarissimi uxores, & Barbara, in amarissimum materni obitus luctum cum Patre superstitant. Jam olim est, quod Hypochondriaco morbo laborare cœpit; ad quem quum & alia symptomata accederent, factum est, ut, quæ infirmitatibus crebris infestata antea sæpius fuerat, nunc verò & senio cœperat pulsari, nudius quartus mane hora secunda vitam finiret. Pietatis studio uti à teneris dedita semper fuit, ita & morbi tempore sedulo illi incubuit: dum non modo quicquid molestiarum hauriendum esset lenissimo æquissimoque sufferret animo; sed precibus etiam & cogitationibus piis de Christo Salvatore suo ejusque meritis subinde instaret. In quem uti omnem fiduciam animi ac spem posuerat unicè ac collocarat; ita dubitandum non est, quin particeps etiam regni ejus gloriæque facta sit, & aggregata beatarum animarum cœtibus, æternis gaudiis per-

perfruatur. Cujus exuviæ quum ad H. I. postea ex ædibus mariti in Marianum templum, componendæ inibi in communem resurrectionis spem, deportandæ sint; Vestri officii erit, exequias istas frequenti comitatu vos consectari. Eas itaque partes ut sedulò ac diligenter obeatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica II. Adventus, Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXIV.

CCXX.

TUrbines rerum humanarum & ille crudelissimus fortunæ ludus, quem nimis pertinaciter nunc ludit, faciunt, ut bene cum illis actum videatur, qui se maturè subtrahere negotiis hominum atque exire de vita ista penitus possunt. Ut quid enim vivere diu expetat, qui quotidianæ hostium libidini expositus sit, & nunc virginibus ingenuis, cum matribus familias impunè illudi videat, nunc sua majorumque virtute bene partas opes à milite improbo pessimis modis dilapidari? Quos tempestas deprehendit in via, illi vel sub opacam arborem, vel quoddam in antrum & specus se possunt recipere, ubi delitescant interim, dum ponat tempestas & cœlum detonet: nos quo habemus secedere, & fidum securumque invenire larem in istis turbis, quum non Germania nostra modò, sed universa Europa, aut habeat bella, aut metuat? Neque enim incendium istud intra patriam nostram, ubi ortum, deflagrat; vagatum pridem latius est, & circum circa vicina quæque corripuit. Quemadmodum igitur qui in mari versantur tum in tuto se collocatos existimant, quum portum tenent, atque è continente terra mare longè prospiciunt: sic nemo extra calamitatum aleam se positum reputare debet, nisi humanis rebus valedixerit, protsus & totum hoc vitæ nostræ pelagus ex illo respectet loco, quò nullæ unquam turbæ, ærumnæ nullæ pertingere vaent. Gratulandum itaq; Nobilissimæ fœminæ Mariæ, Strenui ac Nobilissimi Viri Rudolphi **von Lampen** / uxori suavissimæ: quæ bellicos istos tumultus, qui ipsam unà cum marito charissimo dulcissimisque liberis antiquis sedibus exegerant, hîc declinavit hactenus, nunc verò prorsus effugit, quum decimò abhinc die, hoc est, XXXI. Januarii, vitam, honestè actam, cum beata morte commutaret. Quæ quum sepelienda hodie sit, ejusque funus nunc indicendum vobis, Academici Cives: ea, quæ pro more commemorari ante solent, nunc exequemur. Nata igitur est, An. recuperatæ gratiæ, MDXCIII. paucis diebus ante Pascha. Patrem sortita est, Strenuum & Nobilis. Virum Magnum **von Münchhausen** in **Drebichow**/ Matrem, Annam **von Haken** in **Stolpa**/ nobili item & perantiquo genere fœminam. Et quia honestam mentem melior natura ipsi tribuerat, idcircò à teneris studuit, ut, sicut prærogativâ generis, ita virtutum etiam antecelleret alios atque præstaret. Ita enim reputabat, nobilitatem pejus cæno collini perversis moribus, & parum omninò splendorem natalium conferre lucis, nisi animus & vita respondeant. In isto autem dum curreret stadio, etsi ipsam plurimum recta indoles, tamen multum & parentes quoque adjuvabant, qui virtutum omnium, quæ istum sexum cumprimis decent, studium, non modo præceptis & monitis inculcabant assidue; sed ad easdem quoque suo exemplo præibant. Ut ostenderent scilicet, fieri posse, quæ docerent. Qua re accidit, ut, sicut in speculo vultuum, sic virtutum suarum absolutissimam imaginem in filia contemplarentur. Anno MDCXI. Mens. Februario solennibus ceremoniis dicto nobilissimo Viro in matrimonium tradita est,

tam

tam bonâ & auſpicatâ, quod dicitur, avi, ut nihil defuiſſe videatur, quicquid ad ſummam abſolvendam felicitatem vel optare conjuges habeant. Præterquam enim quòd nulla graviore calamitate preſſi hactenus, & dignos tali conjugio liberos nacti eſſent, quorum præcipuè cauſa viri fœminæque ſociali fœdere jungi ſolent; ſummâ ſanè concordiâ vixerunt invicem, & pari ſemper voluntate animorum inter ſe conſpiraruut. Quâ in re fallor, an ipſa arx beatitudinis conjugalis poſita eſt. Quartus menſis jam agitur ex quo bellicorum motuum metu, quibus inferioris Saxoniæ concutiuntur partes, huc ſecedens unâ cum rebus ſuis & febrim quartanam, quam hoſtibus maluiſſet relinquere, attulit. Quâ laboravit continuè hactenus, ſed ita tamen, ut non abſtraheretur prorſus à domeſticis muniis, & penitus cogeretur decumbere. Sed quum ſuperiore XVI. d. Januarii, quintam filiam (quæ cum tribus aliis, quarta ante hos ſex annos mortua, ſuperſtes eſt) enixa eſſet, factum eſt, ut ipſa virium deficeret, cæterum morbus, qui graſſabatur intra viſcera, majora caperet incrementa. Præcipuè quum alia accederent ſymptomata, quæ communiter partus conſequi ſolita ſunt. Itaque quum omnis medicina in expellendo malo fruſtra adhiberetur, accidit tandem ut prædicto d. XXXI. Januarii ſuccumberet penitus, & quæ viventium numerum edita nuper filiolâ auxerat, nunc eundem deminueret ſuo exceſſu. Quâ verò animi conſtantia temporis mala hactenus tulerat, eadem & morbi moleſtias toleravit. Subinde enim ſe recogitabat hominem, natum ad perpetienda mala animal. Itaque quicquid accideret, non tam ad ſe, quam ad univerſum genus humanum pertinere interpretabatur, quodque minimè vitare fas eſſet, priuſquam torum illud depoſitum, quod vitæ noſtræ conditionem capere poteſt. Præcipuum autem robur conſideratio rerum divinarum ſuppetebat: quæ uti procul avocabat à corpore, ita & extra ſenſum malorum corporis ipſam quodammodo ſtatuebat. Nam quum adverteret quantis viribus in ſe uteretur morbus, & quàm non procul ſua illa & decretoria hora abeſſe poſſet, abjectis rerum humanarum curis, omne tempus in piis meditationibus, & precibus, pſalmiſque ac hymnis recitandis occupavit: quibus partim erigeret ac conſolaretur animam, partim verò purgaret, ut quæ brevi de corpore ſuo profectura eſſet. Ad H. I. poſteà efferetur, & habita concione funebri in ipſo templo humabitur. Cui ut frequentes ire velitis exequias, maximoperè cenſemus. PP. ad d. IX. Februarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVI.

CCXXI.

HIc ipſe dies quintus eſt, Cives Academici, ex quo Clariſſimus & Excellentiſſimus Vir, Mauritius Blumius Medicinæ D. & deſignatus Profeſſor publicus, non ſine plurimorum dolore ac lacrimis, ardenti & maligna febri exſtinctus fuit: clariſſimo documento oſtendens, quàm fragile caducumque omne illud ſit, quod vivimus, & quàm facilè ex tranſverſo intervenire caſus poſſit, qui vota & ſpes noſtras præter opinionem turbet atque ſuccidat. Nam poſtquam eò perveniſſet, ut optimorum ſtudiorum fructus in publicum & poſſet, & deberet expromere, atque non modò familiæ ſuæ, ſed ipſi Academiæ quoque eruditione egregia, quam compararat, novam circumfundere lucem, ecce inter medias gratulationum ſolennitates, & bene ominantium amicorum verba, pernicioſſimo morbi genere corripitur, & mox heu immaturo diſceſſu cludere artem cogitur, quam paullò poſt

post docere ac tradere aliis debebat, ereptus in medio florentissimi ævi cursu, a quo plurimi longè magnâ fiduciâ vitæ suæ præsidia exspectabant. Ite igitur mortales, & magnis cogitationibus implete pectora, quum nihil infirmius sit, nihil magis obvium casibus, quàm homo. Neque aptius quicquam ad rem commentus mihi videtur Poëtarum Pater, quàm ubi hominum vitam arborum comparavit foliis; quæ levis aura aut urere facilè, aut penitus etiam decutere potest, & viridem illam luxuriantium comarum, ut ita dicam, pompam uno destruere momento. Quod si is demum probè suo officio creditur fungi; qui, si quem saucium vulnere videat, non inutilibus lacrimis terat tempus, sed rationem maturè ineat, qua laborantem juvare eique saluti esse queat; sic amare ac bene velle ei, qui esse desiit, non in eo positum est, ut dolore ac luctui nos ipsos affligamus misere; sed ut aliquo modo prosimus ac commodemus defuncto. Quod quũ haut melius rectiusq; præstetur, quàm si memoriam ejus habeamus comiter; nos quoque misso inanium neniarum munere ea potius, quæ ad laudes Blumii nostri pertinent; quàm quæ ad deplorandum ipsius obitum faciunt, in medium afferemus. Neque enim illum, qui vitam præclarè ac laudabiliter egit, muliebri luctu magis, quàm honorifica recordatione prosequi par est. Et dignior certe honore ac veneratione quàm lamentis ac planctibus est, qui jam emeritis hujus vitæ stipendiis in divinitatem quodammodo se penitravit. Natus noster est Wittebergæ Anno M D XCVI. d. xxvi. Augusti, patre, Michaele oppidanæ Reip. Senatore & Camerario, notæ prudentiæ atque solertiæ Viro: matre Margarita, Viri Clariss. & Excellentiss. Mauritii Steinmetzii Medicinæ Licent. & in Academia Lipsiensi Prof. publ. τῶν ἁγίων filiâ, fœminâ ornatissimâ ac probatissimâ. Qui quantâ curâ ac diligentia hunc educare filium suum studuerint, dici vix potest. Cognita igitur meliore ipsius indole, literis mature traditus est. Quarum rudimenta quum celeriter arripuisset, per omnes liberales artes & disciplinas generoso animi impetu grassatus, eam doctrinam sibi comparavit, ut quum Anno M DCXVI. Magisterii Philosophici gradu publicè ornaretur, inter XLVI. Competitores ipse octavo loco numeratus fuerit. Inde ad Medicinam, quam avus maternus satis feliciter erat professus, totum sese adplicuit, inque id studiorum genus omnes ingenii atque industriæ nervos contendit. Quumque probè cognosceret, non minus futuro Medico, quàm Politico peregrinationes mirificè prodesse, magnorum virorum secutus exempla, Anno M DC XX. Italiam petiit, quæ uti totius Europæ cultissima provincia est, ita doctissimorum Virorum copia semper abundavit. Ac cæteras quidem Italiæ urbes ac civitates lustravit tantùm ac transiit; Patavium verò, ubi celeberrima Academia, & quam ipsis Athenis, Jason famosissimus Juris Doctor comparandam censuit, aliquanto tempore insedit, id genus honoris consecutus, ut Procuratoris nationis Germanicæ vices ipsi demandarentur. Inde quum per Helvetos reverteretur, Basileæ aliquantisper substitit, ut Doctoris Medici titulum atque insignia peteret. Quod quidem per eruditionem suam singularem ut impetravit facilè, ita cum magna sua laude consequutus est. Hinc ad nos rediit, & partim privatis Collegiis, partim ægrotorum curationibus doctrinam suam atque peritiam tam spectatam atque probatam reddidit; ut quum non ita pridem in Medicorum ordine, post excessum Viri Clarissimi ac Excellentissimi Wolfgangi Schalleri, locus vacaret, ipsi præcipuè dignus fuerit

fuerit judicatus, qui in illum ſubmitteretur. Sed ô incertas vices mortalium! ô nimis mutabilem rerum humanarum conditionem! Nam poſtea quam ſuperiore menſe Majo, d. XXII. Electorali Reſcripto Profeſſor Medicinæ publ. deſignatus eſſet, ecce altero ſtatim die febri malignâ atque ardenti corripitur. Quæ ita invaluit mox, ut quicquid vel exquiſitiſſimæ curæ atque auxilii adhiberetur, fruſtra eſſet. Ita factum, ut ut nono poſt die prorſus ſuccumberet, & omnem de ſe conceptam à plurimis ſpem elideret ac enervaret. Quâ pietate animi, quantâ fide ac conſtantiâ diſceſſerit, depræ-dicare ſatis non poſſunt, qui morienti adfuerunt. Nam unus ex aſſiſtentibus cum illa Chriſti verba, quibus cœleſti Patri animam commendavit morti proximus, inſtillaſſet jacenti, ſubitò acclamavit: *gaudete, gaudete; peracta mea fortuna, confectum iter meum eſt.* Inde ad orationes & preces, quas ei Miniſter præibat, ſeſe accinxit, atque in iis ipſis placidè exſpiravit. Quamvis autem non exiguum damnum ſit, quod ex viri iſtius obitu accepimus: cogitemus tamen.

—— —— *Sic potenti*
Juſtitiæ placitumq; Parcis:

quin imô DEO optimo maximo, rerum omnium moderatori, ita viſum fuiſſe. Acquieſcamus igitur in voluntate ipſius, & feramus æquis animis, quod mutari non poteſt. *Optimum eſt pati, quod emendare non poſſis* ad Lucilium ſuum ſcribit Seneca: & rectè illa apud Euripidem nutrix alumnam ſuam monet:

ῥᾴον τὸ νόσον μετ' ἠνυχίας.
καὶ γενναίως λήματος ὄισεις.
Μοχθεῖν δὲ βροτοῖσιν ἀνάγκη.

Nunc agite, Cives Academici, & funus ipſius, quod ex maternis ædibus, ad forum ipſum ſitis, ad horam I. ducetur poſtea, frequenti comitatu proſequimini. Teſtaturi ſcilicet quanto affectu & vivum Blumium amaveritis, & nunc ereptum ex noſtris oculis deſideretis. PP. Dominicâ Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCXXVI.

CCXXII.

SI ea eſſet conditio noſtra, ut in hac vitæ inconſtantiâ ac fragilitate rerum humanarum, qui ſingulari naturæ felicitate editi atq; ad promovenda mortalium commoda velut cœlo demiſſi ſunt, morari tamdiu petmitteretur in terris, donec divinas animi ac ingenii dotes exeruiſſent ſatis & impendiſſent utilitatibus pub'icis, egregiè ageretur cum genere humano: nunc quum contra fermè obtineat, & præſtantiſſimæ quæque ac excellentiſſimæ animæ rarò diuturnæ ſint, & vix ad ſenectutem perveniant: ſequitur certè, mortalium ſortem multò miſerrimam & infeliciſſimam eſſe. Cujus quidem quum ſæpe aliàs acerba perquam & luctuoſa documenta dedimus; tum hoc potiſſimum edimus die, quò Balthaſarem Meisnerum, Theologum longè Clariſſimum, & Academiæ hujus non modò Rectorem Magnificum; ſed decus ac lumen ingens efferendum habemus ac tumulandum. Nam quum inuſitato ingenii acumine, incredibili diſſerendi ſubtilitate, judicii acrimonia, doctrinâ ſumma, cæteriſque animi dotibus, quæ ipſis Adverſariis etiam, quæ maxima gloria, admirationi fuere ſæpius, dignus videbatur, ut vel Pyliam, ſi cum Poëtis loqui fas eſt, æquaret ſenectam, is tamen proh dolor, nudius quintus in ipſo virilium annorum flore, irreparabili, non Academiæ modò, ſed totius patriæ, quin univerſæ Eccleſiæ Orthodoxę, quæ longè clariſſimam maximamque ſpem, hoc turbatiſſimo tempore, & labefactato admodum atque concuſſo divinarum pariter & humanarum re-

rum ſtatu, de eô conceperat, ardore febrium nobis ereptus eſt. DEUS quidem omen prohibeat: ſed vereor, ne intra cæteras pœnas, quibus impietatem ſeculi punire DEUS inſtituit, hoc numerandum etiam ſit, quòd tam neceſſarium Eccleſiæ virum de medio ſubtraxit. Quo magis opus eſt, evigilemus tandem animis, & illas ultrices divinæ iræ flammas maturæ pœnitentiæ lacrimis eamus exſtinctum. Sed cùm lamenta ac queſtus neceſſitati publicæ parum conſulant; potius eſt, defuncti memoriam colamus comiter, & vitæ ipſius ordinem ſequendum ac imitandum aliis publicè proponamus: ut quum exemptus ipſe noſtris ſit oculis, virtutum tamen ejus imago maneat, & vel ad poſteros propagetur. Quod magis tamen prout permittet temporis ratio, quàm rerum poſtulat dignitas, exequemur. Natus itaque Meisnerus noſter Dresdæ, quam lumen Miſnicarum urbium non immeritò appellaveris, anno poſt Chriſtum natum ſupra milleſimum & quingenteſimum octuageſimo ſeptimo, die Februarii tertio, Patrem habuit Reverendum virum M. Balthaſarem, Eccleſiaſtē Dresdenſem, per annos quadraginta optimè de plurimis meritum; Matrem Annam, viri Ampliſſimi Franciſci Cranei Electoris Auguſti Domeſtici intimi, filiam, iis virtutibus, quæ ſequiorem ſexum cumprimis decent, admodum conſpicuam fœminam. Puer ſummâ diligentiâ & liberaliter ſatis educatus in parentum ſinu, matureque adhibitus bonis literis eſt. Quarum rudimenta, ut erat ſingulari ingenii docilitate natus, tam citò arripuit, ut Præceptoribus admirationi, commilitionibus verò feliciſſimæ indolis exemplum eſſet. Hinc factum, ut quâ ætate alii vix Arma Virumque legunt primum, & apta ſermonis concinnitate orationem Latinam formant, ipſe poſitis longè his literarum quaſi nucibus ad Academiam noſtram proficiſceretur, Philoſophicas illas & ſublimioris commatis artes addiſciturus. quod anno recuperatæ gratiæ M DC II. ætatis ipſius quinto decimo contigit. Vix biennio integro dederat operam his ſtudiis, quum ſeptemdecim annorum adoleſcens ſummum in Philoſophiâ gradum, qui Magiſterii dicitur, cum maximo omnium applauſu conſequeretur. Inde SS. Theologiæ ſtudia auſpicatus ita eſt; ut ſimul in Philoſophicis quoque Scholis, quâ prælegendo, quâ diſputando, ſe exerceret, eo emolumento ac fructu, ut mox in Ordinis Philoſophici Adjunctorum numerum cooptaretur. Anno M DC IX. externas Academias, & ſuperiorem Germaniam viſendi impetum cepit. Profectus itaque Wittebergâ d. XXIII. Martii, Argentinam verſus iter ſuſcepit, quam ubi undecimo Aprilis die feliciter tenuiſſet, mox diſputatione publicâ ſub Magno illo Pappo habitâ, ita brevi innotuit, ut nemo inveniretur paullò rerum ſtudioſior, cui non ob ſingularem ingenii ac doctrinæ præſtantiam & amaretur Meisnerus, & fieret magni. Inde Menſe Octobri, poſtquam visa Baſilea utramque Alſatiam Brisgaviamque, quæ prius Alſatiæ pars fuit, pelluſtraſſet, Tubingam primum, deinde elapſis quaſi ſeptem menſibus, Gieſſam, Haſſorum petiit: ibique ita verſatus eſt, ut ſummis præcipuisque Theologis mirum in modum ſe approbaret. Ex quibus præ reliquis nominandus eſt, Reverendus ac Præclariſſimis Vir, D. Balthaſarus Menzerus, Theologus longè præſtantiſſimus ac celeberrimus, quem adeó ceperat Meisnerus noſter, ut ſi per ipſum ſtetiſſet nunquam eum divelli ab ſe fuiſſet paſſus. Quocirca quum anno M DC XI. evocaretur ab Academia noſtra

noſtra, ad ſuſcipiendam, quæ id vacabat temporis, Profeſſionem Ethicam, multis modis id impedire conatus eſt. Sed pervincebat Patriæ amor, ut ſequeretur, quô fautores & præceptores veteres vocabant. Sequenti anno die XX. Januarii Theologiæ Doctoris titulo ornatus primum, deinde cum ornatiſſima Virgine Magdalena, Magnifici & Ampliſſim. Viri Ludovici Perſonii JCti, Prof. Publ. & Electoralis Conſiliarii eminentiſſimi filia, ſolennibus matrimonii ceremoniis junctus & copulatus eſt. Theologicam Cathedram anno M DC XIII. conſcendit: inter Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſores anno M DC XXIV. eſt adſcriptus. Decani ſæpius; Rectoris munere jam tertium fungebatur. In omnibus officii partibus egregium ſpecimen prudentię, induſtriæ & ſingularis dexteritatis ſemper edidit. Nihil agebat temere: priusquam moliretur aliquid, conſultabat: quum conſultaſſet, citius pene expediebat, quam conſultaverat. Succedebant egregie omnia, ut fortunam quoque in manu videretur habere, quam ſapientes quique ſibi ipſi fingunt. Pietas in eo inſignis fuit, & quæ planè in exemplum aliis proponenda veniat. De qua tum alia ejus opera, tum illud præcipuè teſtari poteſt, quod peculiarem precum libellum, quo ipſe quotidie uteretur privatim, ſibi concinnavit. Neque enim unquam aut Feſtum advenit ſolennius, aut Natalis ejus rediit, quem non peculiari precis forma dedicaret. Nihil unquam nec privatim nec publicè, vel cepit operis, vel poſuit etiam, quin preces ad Deum funderet, ſive ut impetraret felices rerum ſucceſſiones, ſive ut pro impetratis iis redderet gratias. Neque enim quicquam aut ſuſcipi rectè, aut finiri feliciter ſine Numinis ope atque auxilio reputabat. Quo accedebat dulciſſima morum ſuavitas, & incredibilis lepor, qui non ſine jucundæ gravitatis temperamento, omnia dicta & facta ejus commendabat. Nihil enim quicquam moroſi aut aſperi in ejus ingenio Natura reliquerat: omnia læta, amœna omnia ac perpolita erant: quumque abundè eſſet ſalium, ab omni tamen ſcurrilitate longiſſimè ſemper abfuit. Lenitatem animi probavit tantopere, ut illas duas Servatoris voces, Beati mites, quarum initiales Literæ ipſius nomen adumbrabant, pro Symbolo ſuo paſſim uteretur. Atque his tot præclaris animi dotibus conſecutus eſt, ut non ſolum in Saxonia noſtra, ſed apud exteros etiam fama ejus ac decus mirificè creſceret, & ſuæ lucis radios in omnes Chriſtiani orbis partes diffunderet ac propagaret. Quin eo res perducta eſt, ut aliquot nobiliſſimæ Civitates & Academiæ, tentaverint, poſſeſſione tanti theſauri excutere velut Wittebergam noſtram, & ſplendidiſſimis conditionibus invitare Meisnerum. Scripſit multa variaque, ex quibus noviſſimè ſubierunt lucem, quæ de Purgatorio contra Pontificios peculiari diſputavit opuſculo, quodq; pro Admonitione Fideli, contra quemdam Glogovienſem Priorem, ſcriptorem infeliciſſimum, Apologeticum inſtituit. In quibus omnibus acumen ingenii, doctrinæ ſanitas, judicii lima, & ſingularis perſpicuitas elucet. Adornarat & alia, jamq; conſiliũ ceperat de aperiendo Practico (ita vocare animus erat) Collegio; quo diſputare de via ac modo tollendi & corrigẽdi ea, quæ in Eccleſiâ partim, partim in Republicâ ſecus nunc fiunt, decreverat. Quo ex opere quanti fructus in Rempubl. Chriſtianã redundaturi fuiſſent, ſi perficere, ut deſignarat, potuiſſet, nemo non videt, qui præſentẽ rerũ ſtatũ non coñiventib⁹ intuetur oculis, advertitq;, quod

ille noſter dolebat, ſupereſſe doctrinam noſtro tempori, pietatem deeſſe: pluraque manu agi ac vi, in tanta multitudine legum ac varietate. Cum uxore tanta vixit concordia; ut una mens in duobus diviſa corporibus videretur. Liberos genuit IX. de quibus filii tres & filia una ſuperant: reliqui in primâ fere infantiâ omnes fuerunt exiſtincti. Decimam ſobolem in utero adhuc geſtat relicta Vidua, ſuo tempore cum Deo edendam. Corpore non fuit ita robuſto ac valido; ſed gracili, & quod invaletudine ſæpius infeſtaretur. Tres quaſi ſeptimanæ factæ ſunt, quod febrili ardore tentari cepit. Ad quem quum alia accederent ſymptomata, factum eſt, ut die XXIX. Decembris poſt mediam noctem decederet, quum quadrageſimum ætatis annum nondum plenè exegiſſet. Quâ patientia morbi mala ſuſtulerit, qua ſe fiducia animi erexerit ſemper, quam confeſſionem egregiam morti ediderit proximus, qua ſumma pietate animi ac devotione aſſumſerit ſanctum ἐνόδιον, quas divinas ac aureas voces, quum animam ageret, effuderit denique, dignè, & breviter omnino dici non poteſt. Erit tempus, quo iſta omnia narrata & decantata poſteris, venerationem invenient, quæ nunc ſine multorum lacrimis referri haud poſſunt. Interim ut exangui corpori, in quo egregia illa ac feliciſſima anima ſoſpitata hactenus eſt, juſti debitique honores peragantur, agite, Cives Academici, & quum efferetur ex ſuis ædibus ad Hor. I. pom. atque in templo arcis deinceps, quod voce ſua ac ſpiritu per annos quaſi tredecim animavit, ea, qua par eſt, pompa ſepelietur ad perſolvendum ſupremum officium viro longè benemeritiſſimo, frequentes convenite. Quò ut vos invitemus pluribus, rem ſupervacaneam exiſtimamus. Tot enim affectus hoc viri unius funus poſſidet, quot in humanum pœne animum cadere poſſunt. Quod reſtat, Deum immortalem ſupplicibus votis adoramus, ut Eccleſiam ſuam ſervet, tueatur, protegat: & ſtantes adhuc ejus columnas cæteras, quæ paucæ ſunt, & oppidò quàm numerabiles, nulla vi aut injuria patiatur prorui. Etſi enim ea hominum malitia, ea obſtinata perverſitas eſt, ut æternæ veritatis myſteria evileſcant propemodum, & negligantur: ſperamus tamen, quæ ſumma ejus clementia atque miſericordia eſt, paucorum meritis, mille aliorum ſcelera condonaturum. Quantacunque enim ira ferveat: tamen vel decem juſtorum animæ Sodomorum exidium deprecabuntur. Interim tamen.

Diſcite juſtitiam, moniti & ne temnite Divos.

PP. d. II. Januarii anno M DC XXVII.

CCXXIII.

AT quibus lacrimis, quibus, inquam, lacrimis, & Academiæ noſtræ, & univerſæ Eccleſiæ perquam miſerabile fatum deplorabimus? Qua voce tandem dolorem noſtrum ediſſeremus? Hæret lingua, & ſpiritus ipſe vix ſequitur: dicendum tamen eſt, Fridericum Balduinum (ô afflictioſiſſimas vices noſtras) exceſſiſſe rebus humanis, eoque erepto, præcipuum decus Academiam, Eccleſiam fulcrum, nos omnes deprecatorem ad Deum unicum veriſſimumq; amiſiſſe Antiſtitem. De B. Ambroſio Sacratiſſimus imperator Theodoſius dixiſſe traditur: *ſe neminem noſſe, qui vere ſciret Epiſcopum gerere, præter unum illum Mediolanenſem.* Aut fallit nos amor Viri, aut eodem elogio hodie cohoneſtari Baldui-

Balduinus meretur: usque adeò & eruditionis eximiæ copiâ, & sanctimoniâ vitæ, & eloquentiæ opibus præstabat aliis & excellebat: ut inter seculi nostri non modò Antistites & tractatores divinarum literarum emineret maximè, sed veterum etiam, & verè Apostolicorum virorum gloriam propè videretur æquare. Adeò in eo & artem Hieronymi, & Augustini judicium, & pietatem Paulini, & zelum Ambrosii atque constantiam licebat mirari. Quid augurandum nobis ex viri tanti obitu sit, pronunciare quidem difficile est. Cæterum si fundamentis subrutis magna ædificio clades imminet; si destituta magistro navis periclitari pessimè solet: in magno profectò discrimine templum Domini, & navis Christi versantur, quum, tot turbinibus undique frementibus circum, tot incumbentibus tempestatibus atrocissimis, aut evertuntur fortissimi quique tibicines ac destinæ, aut peritissimi nobis eripiuntur navarchi. Quod solum itaque miseris superest, confugiamus ad bonitatem divinam, eamque seria vitæ emendatione propitiam nobis reddere & pacem ejus impetrare studeamus. Natus Venerabilis noster Præsul est Dresdæ, Anno Christi M D LXXV. d. XVII. Novembris sub ipsam mediam noctem. Patrem habuit, Paulum Balduinum Pellionem, Civem honestissimi nominis: matrem Magdalenam Sperlingiam, & ipsam optimam fœminam. Puer in Scholam patriam traditus sub Thoma Pitschio, & M. Michaele Rackelmanno, Viris perquam literatis, & instituendæ juventuti natis propemodum, pro docilitate ingenii, quod egregium nactus, brevi ita profecit, ut comilitones suos facile præteriret. Inde in septemviralem, qui Misenæ ad Albim est, ludum Anno M D XC. Mense Aprili missus, tres cum quadrante annos in literis consumsit. In Academiam nostram venit, M D XCIII. quo tempore ipsam æterna illa Theologiæ lumina, Polycarpus Lyserus, Ægidius Hunnius, Salomon Gesnerus, illustrabant. Quamvis autem initio ob tenuitatem, qua constrictæ erant parentum res, arcte ipsi vivendum esset; tamen virtute ac eruditione sua mox impetravit, ut fatis melioribus donaretur. Nam ne præclarum ingenium ejus jaceret diutius, & situ quodam obsoleſceret, Celsissimus Princeps, Fridericus Guilielmus Saxoniæ Dux & Proelector, porrexit manum & numerato non uno stipendio, ejus sublevavit fortunam, ut egregiè cœpta studia non promovere modò; sed & commodius, quàm ante, tractare posset. Hoc fretus præsidio mirum, quanta alacritate animi, quâ contentione per omne literarum genus fuerit grassatus. Latinas enim Græcasque ad elegantias usque tenuit, Ebræarum etiam peritus: præterque Philosophiam matheſin quoque excoluit. Accedebat antiquitatis & Historiarum notitia: & ad Poesin ut à natura videbatur factus, ita ex lectione optimi cujusque Poëtarum eò profecit, ut imitationis sumta fiducia, simillima fingeret. Nam quò uberiore ingenio erat præditus, hoc minus angusta ac tralaticia eruditione erat contentus. Ad vetustissimorum Ecclesiæ doctorum scilicet exemplum; qui priusquam SS. literarum studia aggrederentur, in Grammaticorum, Sophistarum ac Philosophorum scholis se exercebant probe ac præparabant. Hinc itaque factum ut post præclara publica privataque specimina Anno M D XCVII. à Clarissimo illo & immensæ lectionis viro, Friderico Tilemanno U. J. D. & Historiarum Prof. publ. id temporis Collegii Philosophici Decano, inter XLIII. Competitores ipse primo loco positus Philosophicâ, & secundo post anno Poetica laureâ à Magnifico, Amplissimo &

Excellentissimo Viro Nicolao Reusnero JCto & in Academia Jenensi Professore longè clarissimo, nec non S. C. Aulæ Comite, publice bonis quibusvis ac doctis adplaudentibus solenniter ornaretur. Anno M DC I. quum inter Adjunctos, quos vocant, collegii Philosophici adscriptus esset, cum Ægidio Hunnio, & Davide Rungio, SS. Theolog. Doct. & Professoribus Publicis Ratisbonam, ubi Colloquium cum Pontificiis instituendum erat, profectus est, quibus in excipiendis & consignandis dictis actisque colloquii egregiam operam navavit. Inde reversus duobus Baronibus Ungaricis præpositus est, ut studia ipsorum & vitam regeret ac gubernaret. Qua provinciâ dum strenuè fungitur, Fribergam vocatur, ut ibi Diaconi partes susciperet: quas quum per sesquiannum administrasset, & interim cum Honestissima Virgine Dorothea, Reverendi Viri M. Balthasaris Meisneri, Ecclesiastæ Dresdensis filiâ fecisset nuptias, Olsnicensis in Voitlandia Ecclesiæ Antistes ac Superintendens ordinatus est. Sed posteaquam Anno M DC IV. David Rungius decessisset, Olsnicensi Ecclesiæ, quam XIV. mensibus rexerat, valedicere & Professionem Theologicam vacantem, à Serenissimo Electore, in hac nostra Academia suscipere jussus est. Quam vicem ut cum majore auctoritate sustineret, supremum in Theologia gradum, qui Doctoris est, Anno M DC V. solenniter assumsit. Anno M DC VII. communibus Academici & oppidani Senatus suffragiis in Magnanimi illius Theologi, Georgii Mylii locum surrogatus, & Antistes hujus Ecclesiæ designatus, sequenti verò anno, qui erat M DC VIII. Ecclesiastici Consistorii Assessor constitutus est, & brevi post Ecclesiarum hujus territorii Visitationem Sereniss. Electoris jussu, cum magna fidei ac diligentiæ laude, peregit. Anno M DC X. cum Augustissimæ memoriæ Sereniss. Electore Christiano II. Pragam ivit, ut Concionatoris Aulici munere interim (nam paullò ante nobilissimus Polycarpus Lyserus decesserat) fungeretur. Ubi quam egregiè Domino Christo nostro lucratus, quantam existimationem nominis consequutus fuerit, dici non potest. In eo dum esset itinere, sollicitatus fuit per Sereniss. Electoris Consiliarios de prorsus suscipienda ea provincia, quam vicario, & ad certum tempus administrandam susceperat. Sed malebat ille in amœnis umbris Academiæ, quam in invidioso aulæ splendore degere vitam: præstantius ducens, mereri dignitatem, quàm recipere. magno documento modestiæ, quæ in eo fuit. Anno M DC XXII. acerbissimo luctu turbatus confususque est: quum ipsi sua longè Charissima uxor, cum qua XX. ipsos annos summâ concordiâ vixerat, ex qua XII. lectissimos liberos (de quibus VI. filii superant) susceperat, adimeretur. Hac clade quum valde percussæ res ejus domesticæ, nec respirare posse viderentur, nisi aliam sibi jungeret, quæ, quod ipsi non erat integrum, familiam regeret & tueretur, Anno M DC XXIV. ad secunda vota transiit duxitque conjugem, Sophiam, Virginem Ornatissimam, Viri spectatissimi Eucharii Barwasseri Prætoris Torgensis filiam. Quo ipso, ut & præcedenti anno, Theologorum Conventibus, Dresdæ & Lipsiæ super quibusdam Religionis negotiis institutis, nec non solenni Synodo, cum magno fructu Ecclesiæ ac disciplinæ interfuit. Quippe qui hoc unice semper studebat, ut servaretur in Ecclesia pax & concordia, & quæcunque intervenire possent scandala præciderentur. Quamvis autem infirmitatibus antea, quas sedentaria

atque

atque perpetuò in ſtudiis acta vita, laboresque aſsidui atque vigiliæ accerſerant, ſæpius tentatus fuerit, hac tamen potiſsimum hieme cumprimis male habere cœpit. Quam ægritudinem auxit mœror, quem ex conjunctiſsimi ſibi affinis atque Collegæ, Balthaſaris Meiſneri obitu contraxerat. Interim tamen ſolita munia ſtrenuè obiit, nec quicquam in officii ſui partibus deſiderari paſſus eſt. Hoc agens, ut commiſſum ſibi ovile melius, quàm ipſe, haberet: ne dum de ſe ſollicitus nimium, Eccleſia aliquid detrimenti caperet. Quoties raucâ atque obſcura voce ægrè verba protrudentem audivimus? Quoties defecto ſpiritu vix anhelantem? Ingemiſcebamus omnes, & quamvis taciti, clamabamus, ut parceret ſibi, ut ſui, imò noſtri haberet rationem, quorum ſalus ab Epiſcopi maximè penderet ſalute. Sed ille tenebat decretum animi, ſic, quaſi in ipſa Eccleſia Epiſcopo moriendum eſſet. Ad iſtum modum quum vires proſternerentur penitus, & præter vehentiſſimam tuſſim tumores, quos contraxerat dudum, magis magisque incrementa caperent, d. XI. Martii lecto affixus eſt. Ac quamvis nihil relinqueretur eorum, quæ ad recuperandam ſanitatem viderentur facere, nosque aſſiduè pro ſalute de nobis bene meritiſſimi viri vota faceremus, tamen & medicinarum omnis vis eliſa atque fruſtrata eſt, & nos indigni judicati, qui tanto viro diutius frueremur. Sic igitur factum, ut proximis Kalendis Maji, qui Academiæ Natalis eſt, ipſa hora IX. matutina, quam paulò ante SS. Domini Cœna refecerat, animam in manus DEI traderet, deque vitæ ſtatione virtutum magis, quam annorum ſenio æſtimandus decederet ac emigraret. Cui Viro quum ſatis dignum præconium perſolvere nullum, ac ne diſertiſſimum os poſſit, nobis certe religio ſit tumultuariâ hac & feſtinata ſcriptione laudes ipſius atterere. Quemadmodum itaque majeſtas Numinis plus tacitâ mentis veneratione, quam multo ſermone colitur: ſic nos religioſius venerati virtutes viri maximi videbimur, quò magis de iis ſiluerimus. Quamquam de iis ſilebunt minime tot ſcripta præclara atque egregia, quæ edidit; totque præterea homines, qui admirati ſuperſtitem candide ſunt, & anxie nunc defunctum deſiderant. Vos Cives Academici agite, & funus, quod ex Parochia ad h. I. poſteà ducendum eſt, ea, qua par eſt frequentia comitamini. Hæc enim perfecta pietas eſt, benemeritis Præceptoribus, quacunque ratione poſſis, referre gratiam, & quos colueris vivos ingenuè, mortuos ſanctè venerari. PP. ad diem IV. Maji, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

CCXXIV.

UT pii quàm maximè in illos ſimus, qui informandæ pueritiæ egregie præſunt; nullum tamen dignum ſatis eorum meritis præmium perſolvi unquam poteſt. A primis enim diſciplinis omnis Reipubl. ſpes, omnis virtutis ratio præcipuè pendet: neque quicquam in grandiore ætate aut præclare aut flagitioſe propemodum gerunt homines, cujus non ultimas cauſas à pueritiæ inſtitutione petere oporteat. Servat odorem teſta, quem ſemel biberit: & retinet ſtatum robuſta arbor, quem ab agricolæ manu tenera ſumſit. Vigentque in ſenibus etiam mores, quorum ſeminium in prima ætate acceperunt. Qua de cauſſa quum nudius quintus Ornatiſſimus Vir Johannes Seckerwitius, Scholæ oppidanæ Collega, vita exceſſerit, & hodie ad Hor. III. pomer. Chriſtianis ceremoniis ſepeliendus ſit, minime ipſi hic denegandus honor

honor fuit, ut funus ipsius publicè ex hoc libello indiceretur. De vita autem ipsius (quæ comemorari hic loci recepta & nunc inveterata consuetudine solent) hæc accepimus: natum fuisse Vratislaviæ (quæ metropolis Silesiæ & inter pulcherrimas Germaniæ urbes) Anno M D LXXXIV. die III. Junii: Patremque habuisse Timotheum, Pharmocopæum: fratrem ejus germanum Jacobum, in Academia Pomeranorum, quæ Gryphiswaldi est, Professorem Poeseos egisse, editisque Daneide & Pomeranide (quarum illa Regum Daniæ, hæc Pomeraniæ Principum res gestas carmine heroico persecutus fuerat) non incelebrem. In Academiam nostram venisse Anno M DC VII. Mens. Majo, & studiis Philosophicis ac Theologicis incubuisse pro virili: Anno verò M DC X. x. Julii nuptias celebrasse cum Elisabeta, Laurentii Simonis civis nostri filia: cum ea vixisse VIII. annis, & sustulisse filias duas. Eâ demortuâ cùm annos duos vixisset viduus, ad vota secunda transiisse duxisseque Barbaram, Reverendi Viri M. Petri Schleichii Diaconi Ecclesiæ filiam: ei item VIII. annis convixisse concorditer, & genuisse filiam unam, Magdalenam. In collegarum Scholæ Oppidanæ numerum allectum Anno M DC XIX. eique muneri hactenus ea, qua par erat, fide atque industria præfuisse. Ante biennium quasi contraxisse Phthisin, eaq; contabuisse hactenus, donec nudius quintus, ut diximus, hoc est, d. Maji x. sub vesperam placidè in Christo obdormiret. Morbi molestias patiénter tulisse, atque assiduè petiisse à Deo, ut se solveret, & in æterna tabernacula transferret. Ubi nunc procul dubio felix anima agitat associando suo olim corpori, quum magnus ille atque novissimus dies animabit iterum, quidquid in terra putruerat; ut sua solvantur pietati præmia, commeritas pœnas impietas pendat. Cujus funus quum ad h. III. postea efferendum sit, vestrum erit id frequenter exequi, &, quam quisque secum gestat, recordari mortalitatis. PP. Feria secunda Pentecostes, Anno Christi M DC XXVII.

CCXXV.

MUlta subinde molimur & agitamus homines, & longius plerunque ponimus spes, quàm vitæ permittat conditio, quâ concedendi, momentis singulis impendet necessitas. Omnis dies, omnis hora, esse nobis ultima potest: nec quisquam tam firmus aut felix, qui polliceri sibi idem in crastinum queat. Hæret ad latus perpetuò mors, & umbræ instar sequitur corpus: opprimit haut rarò ac jugulat, cum longè putes abesse. Neque enim semper tyrannum agit, & apertâ grassatur vi; ex insidiis sæpe latronis in morem ingrui, & non præviså incidit vitam. Sic Anacreontem acino uvæ passæ in convivio periisse legimus. Sic Chilonem ac Sophoclem magnitudine gaudii oppressos & velut præfocatos. Quid commemoremus Rhodiorum Legatum, qui quum suorum civium causam in senatu magna cum admiratione orasset, in limine curiæ jam progressurus exspiravit? Sed hæc vetera sunt: & utinam ejusmodi repentinæ mortis exemplum nobis non præbuisset, Nobilissimus, Strenuus ac Splendidissimus Vir, Gebhardus ab Alvensleben, Serenissimi Electoris Brandeburgici Capitaneus & Cotbusanæ ac Pescoviensis Diœceseos præfectus: qui quum superiore mense Junio huc venisset, & Serenissimum Electorem nostrum, hîc commorantem id temporis officii causså salutasset, reversus à cœna sub primam noctem repentino morbi genere oppressus exspiravit! Sed ad hoc sacramentum redacti sumus, ferre mortalia, nec perturbari

turbari his, quæ declinare noſtræ poteſtatis haud eſt. In regno nati ſumus: Deo parere libertas eſt. Cæterum quæ de vita atque origine hujus Nobiliſſimi Equitis accepimus, iſta ſunt. Natus eſt Anno M D LXXXIV. d. xv. Menſ. Aprilis. Patremq; habuit Nobiliſſimũ ac perquamſtrenuum virum Gebhardum, Neogatterslebii, Galbæ, Frideburgi, Langenſteni & Randovii Dominum, Archiepiſcopatus Magdeburgenſis Conſiliarium Provincialem; matrem Catharinam Luciam, ex nobiliſſima Penzenorum familia oriundam, fœminam multis virtutibus ornatam. Paternam aviam ſortitus eſt, Bertham à Bartensleben, maternam, Margaretam à Schulenburg, omnes jam olim vitâ defunctas. Literis puer diligenter imbutus eſt domi; miſſus deinde tum in hanc noſtram, tum in alias celebriores Academias Germaniæ, Juri Civili operam dedit. Nam quum ordine ex equeſtri, velut ex ſeminario quodam, depromendi ſint, qui præſint judiciis, provincias ordinent, pacis & belli tempora moderentur: atque ad eas res magna prudentia opus ſit; nemo non videt, non modò ornamentum afferre Equeſtri viro eruditionem, ſed eam plane neceſſariam ipſi eſſe. Quamvis enim impetus ſuos prudentia à natura ſumat; perficienda tamen doctrina eſt: nec unquam ſatis contingit ea, niſi animo inſtituto ac docto. Quum itaque ad iſtum modum juventutis partem conſumſiſſet noſter; & inter alia ſapientum præcepta hoc quoq; non poſtremum meminiſſet: *Ne maneas cœlebs*, ad rem uxoriam applicuit animum. Quocirca deliberata re Conjugem ſibi legit ac duxit Nobiliſſimam virginem Chriſtinam, Magnifici, Nobiliſſimi ac Strenuiſſimi Viri Hieronymi à Diskau Sereniſs. Electoris Brandeburgici Conſiliarii intimi: in Diskau, Ques, Cannen & Bendorff hæreditarii Domini filiam. Cum qua genuit Liberos VII. de quibus Gebhardus, Anna-Catharina, Sophia, & Urſula-Chriſtina ſuperant: cæteri in tenella ætate diem ſuum obierunt. Mortuus eſt d. VI. Junii inter IX. & X. ſub initium noctis, fato, quo diximus, improviſo quidem & inopinato; ſed minime novo atque inuſitato. Etverò nihil certe ad nos pertinet, ſive præcipitatâ morte obeamus, ſive lentâ & velut tractâ. Hæreat lingua conſtricta ſilentio, conniveant oculi, jaceant artus & alta quiete membra torpeant, modò ad Deum ſpiritus vigilet, modò Salvatoris merito innitatur animus, & tacita mens in cœlum clamet, non malè quisquam obibit diem. Cæterum quum funus ſub XII. poſtea ex diverſorio publico, cui inſigne urſi eſt, ducendum atque ad ſuos transportandum ſit, Veſtrum erit, Cives Academici, illud honeſto comitatu proſequi: quod in defuncti bonorem pariter, & ſingulare viventium (qui hoc lamentabili caſu adflicti præ cæteris ſunt) ſolatium cedet. Reſtat precari, ut ſemper parati ſimus ac prompti ſummi Imperatoris faceſſere juſſa & ſequi libenter quocunq; vocabit tempore, & ſarcinas, ut ſic loquamur, jubebit colligere. PP. ad d. XVI. Julii, Anno Chriſti M DC XXVII.

CCXXVI.

CAna capita & longo ſenio inclitos viros, non modò ornamenta civitatum, ſed & fulcra eſſe, nemo paullò prudentior neget: Quantum enim ad reverentiam, quantum ad perſuadendum pondus & adjumentum ille tranquilla majeſtate compoſitus vultus, illa incana, ut Poëta loquitur, menta præbent? Quid nunc de ſanctitate vitæ, atque prudentia dicam, ſine qua nihil præclare, nihil utiliter, neque domi, nec foris, ſuſcipi ac deſignari poteſt; quam, ut

cætera omnia auferat, ſenectus affert? Quæ & multo rerum uſu callida eſt: & illa præterea mentis vitia, aut poſuit penitus, aut non tam vehementer ſentit, quæ ad temeritatem animos provehunt alias atque impellunt. Quæ quum ſe ita habeant, licebit colligere ex facili, quantum damni ac cladis Respubl. oppidana acceperit, quum nudius tertius Conſulem Ampliſſimum, Martinum Burchardum, amitteret. Nam eo natu quum eſſet, quo nunc pauciſſimi ſunt, cum ut Poeta loquitur,

—— *Effæta eſt ætas effætaq; tellus:*

tot annos præterea verſatus in adminiſtratione Reipubl. quot Collegarum ſuorum nemo; quotusquisque non videt ipſum, ſicuti hactenus, ita inpoſterum quoque multa ex uſu Reip. ſingulari in medium potuiſſe conſulere? Sed nemini in æternum ſpiritus datus eſt: conſequi poteſt longævam ac grandem ætatem aliquis, nemo perpetuam.

Mori neceſſe eſt; ſed non quoties voluerit.

Natus Burckardus eſt Wittebergæ Anno Chriſti M D LVI. IV. poſt Domin. Miſericordias Domini die, ex antiqua & ultra centum annos Senatoria Burckhardorum familiâ. Patrem ſortitus fuit Johannem Virum prudentiâ & probitate ſingulari: matrem Margaretam Schulziam, planè antiquis, hoc eſt, optimis moribus fœminam. Ab illis ad pietatem & cæteras virtutes tum monitis aſſiduis, tum proprio exemplo adſuefactus, & ſub privatis præceptoribus, ut bonis literis, quæ revera Πηγαὶ τῶν καλῶν, ut Xenophon appellavit; imbueretur, habitus eſt. Quas quum ſufficienter imbibiſſet, Philoſophicas diſciplinas addidicit: ac eas plerasque Viro Alberto Lemeigero Stipendiariorum, quos vocant, Electoralium Inſpectore præcipiente. Inde Jurisprudentiæ ſe dedit: quam qui contemnendam putat, is vincula revellit, non modò judiciorum, ſed utilitatis etiam vitæque communis. Sed ſicut aliarum artium conſecranei multum gloriari ſolent, ſi eas ſub præſtantiſſimis artificibus perceperint: ita & Conſul noſter frequenter beatum ſe prædicavit, quòd ſibi ejuſmodi Juris Doctores audire contigerit, qui familiam in hoc genere ducere poterant: Peuſtios puta, Weſenbecios, Teuberos: non modò Germanis noſtris celebrata nomina, ſed Italis etiam decantata ac Gallis. Anno M D LXXXVII. d. XXXI. Octobris juſtis matrimonii ſolennibus ipſi juncta fuit, Margareta, Franciſci Blumii Piſtoris, cæterum viri integerrimi atque ex primis civium, filia. Cum qua hactenus eâ conjunctione, eâ concordia & ſuavitate vixit, ut vix majorem optare poſſet. Ad quem felicitatis cumulum accedebat etiam, quod quatuor ex ea liberos ſuſceperat, Martinum, Franciſcum, Eliſabetam & Margaretam. Quos omnes, præter Franciſcum, qui in prima pueritia obiit, non modò adultos; ſed etiam matrimoniis honeſtiſsimis liberisque florentes vidit. Martinus enim, quem ſuperioris anni lues abſtulit, conjugem duxit, Eliſabetam, Johannis Erneſti Pahninn Serveſtani Conſulis filiam, ex qua ſuſcepit filium I. & filias II. Eliſabeta, Prudentiſſimo ac ſpectatiſſimo Viro Matthæo Selfiſchio Senatori & Bibliopolæ perquam celebri nupta eſt, ipſumque vel dena prole patrem fecit. Margareta verò, item Prudentiſſimo Doctiſſimoque Viro Georgio Burckhardo Senatori & Camerario Reipubl. oppidanæ juncta, ternos liberos, quum moreretur, reliquit. Nec ullâ re aliâ magis gaudere viſus eſt, quàm quod tot nepotum, ac præter illos & pronepotem unum vivus vidiſſet. Anno M D XCII. inter Senatores allectus

allectus est : quo in munere quum admodum prudenter, dextrè atque industriè esset versatus, mox ad alias aliasque dignitates aspiravit. Anno enim M D XCVIII. cura ærarii Ecclesiastici ipsi commissa est : quâ quum per IV. annos defunctus esset, Præturam, & anno tertio post Consulatum ipsum suscepit. Quas quidem provincias quantâ sedulitate, fide, diligentia ac moderatione administraverit, publicus Civitatis luctus; & illa ipsa velut squalore ac luctu obsessa Curia videtur testari. Ipse tertius mensis igitur quod tussi & morbo pectoris decumbere cœpit : quæ mala, ut in senibus assolet, quum cottidiè incrementa caperent, factum est, ut nudius tertius inter VII. & VIII. matutinas, plenus honoris & optimi nominis, plenusque spei ac fidei Christianæ decederet, quum ipsos LXXI. annos, menses quasi III. vivendo fecisset. Cujus reliquiæ, quum ad Horam I. postea, ex ædibus, quas vivus in platea Collegii septentrionali coluit, efferendæ sint, atque in templo oppidano, post Concionem funebrem humandæ, vestri muneris erit, Cives Academici frequentes venire ac ire exequias. Eo enim vos tum Viri virtus ac probitas, tum præclara in hanc civitatem merita nec difficulter, nec segniter vos incitabunt. PP. ad d. XIX. Julii Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

CCXXVII.

POstquam clarissimorum aliquot virorum obitus, & qui familiam, ut sic loquamur, ducere poterant inter Academiæ proceres deflevimus hactenus, hodiernum diem primariæ matronæ, Elisabetæ Grunewaldiæ, Viri Amplis. Consultis. atq; Clarissimi, Lucæ Becmani, JCti & Antecessoris in Academia nostra, nec non Sereniss. ac Potentissimi Ducis ac Electoris Saxoniæ, ut & aliorum Principum atque Magnatum Consiliarii &c. quondam uxoris decessus atrum ac luctuosum reddit. Etsi verò luctus ac dolores ; quos ex charorum mortibus capimus, multum lenire illud solet, quod certi sumus, mortem, μεταβολὴν τῆς ψυχῆς ἀφθαρτὸν esse ; sicut eruditissimus Plutarchus non tam Philosophicè ; quam Christianè prorsus censuit ; tamen & officiorum sedulitas, quibus honoris caussâ prosequimur mortuos, multum solatii potest afferre. Quâ de caussâ & nunc significamus hâc publicâ scriptione vobis ornatissimæ fœminæ funus, & simul historiam vitæ ipsius breviter, ut solet, ac strictim enarramus, si qui fortasse sint, qui inde exemplum capiant, quod sequi in vita ac imitari oporteat. Nata itaque Elisabeta Lipsiæ est Anno M D LXXIII. d. III. Juli, Patre Johanne Grunwaldio, Blasii Grunwaldi, trium Saxoniæ Electorum D. Johannis Friderici, D. Mauritii, & D. Augusti Archiatri peritissimi filio, Reipubl. Lipsiens Senatore, Viro prudentiâ ac integtitate admodum spectato : Matre, Anna, Georgii Schönbergii Mercatoris primarii, filia ornatissima. In quorum sinu summa fide ac diligentia educata, & ad pietatem, pudicitiam, frugalitatem cæterasque, sequiorem sexum cumprimis decentes virtutes, sedulò adsuefacta fuit. Anno M D XCVII. d. I. Augusti quem supra diximus Excellentissimo Viro Lucæ Beckmano rite desponsata, & post deinde d. XIX. Septemb. solennibus nuptiis elocata feliciter est, cumque eo deinceps conjunctissimè perpetuò vixit. Liberos edidit VI. Lucam Primum, Johannem Joachimum, Lucam Secundum, Christophorum : Annam Elisabetam primam, & Añam Elisabetam secundã : de quib⁹ superstites sunt, Lucas secund⁹, & Anna Elisabeta Secunda, Viro Clariss. & Consultiss. Nicolao Schafhusio J. U. D.

matrimonio juncta. De cætero nihil eorum ipsi defuit, quæ in bona matrefamilias desiderari solent. Namque & domesticas res administravit sedulò, tuitaque est gnaviter; & in liberis recte educandis quantum potuit fidem industriamque adhibuit. Pietatis autem à teneris, quod dicitur, unguiculis tam studiosa cultrix fuit, ut non modò publicis sacris & concionibus summâ devotione semper (nisi valetudine attineretur) interesset; sed & domi assiduè, præcipuè post desideratissimi mariti obitum, vel inter pensa colusque, & cæteras muliebres operas, tum psalmos caneret, tum de rebus ad Christianismum pertinentibus loqueretur; vel lectioni divinarum literarum, & precibus, quarum quotidianas formulas ex odis Davidicis, & aliis Sacri Codicis libris, ipsa sibi concinnaverat, prorsus vacaret. Non semel fassa, hoc unum esse, quo curas & fastidium, quod erga humanas res conceperat, posset solari. Duo quasi elapsi sunt menses, quod ex calculorum doloribus, veteri & jam olim adsueto malo, corripi cœpit, qui cum nulla medicamentorum, quæ exquisitissima adhibebantur, virtute frangi tollique possent, illa suam rem agi animadvertens, id fuit sollicita, ne cum corpore, quod jam cedere videbatur ægritudini, anima quoque periclitaretur: Eam itaque ut procuraret rectè, omni opera studioque contendit: præcipuè verò curavit, ut salutari illo viatico Sacratissimæ cœnæ Dominicæ maturè instrueretur. Quod consecuta, tam præsenti animo in hoc vitæ suæ articulo fuit, ut non modò nihil metueret ultimam illam, & ut Poetæ loquuntur, nigram horam, sed & quodammodo provocaret. Quamvis enim subinde spes aliqua recuperandæ adfulgeret valetudinis, illa tamen pertæsa humanarum rerum, nihil magis optabat, quàm, quod Apostolus precatus est, solveretur & cum Christo esset. Jam dudum enim usu didicerat, hanc vitam procellosi maris habere instar, ubi brevia multa ac Syrtes: instar teterrimi carceris: aut inquinatissimi stabuli, ubi

Luctus, & ultrices posuere cubila curæ,
Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus.

Quocircà cum nudius tertius circà IV. pomeridianam adpropinquaret vitæ finis, jamque illa & liberis familiæque ac vicinis, qui adstabant, præsenti animo dixisset vale, atque de rebus suis prudenter dispositisset, sine omni querela & metu suum excepit fatum, & de vitæ statione inter medias preces abiit, posteaquam L. annos, dies III. vivens confeciisset. Ac anima quidem ejus æterna pace fruitur, & occupat sortem, quam fide & Salvatoris optimi gratia emeruerat: cæterum corpus ritè adhuc componendum, & in communem resurrectionis spem terræ matri commendandum est. Quod ut recte ac ordine fiat, agite Cives Academici, & frequentes nobiscum venite ac ite exequias. Efferetur ad H. I. postea ex ædibus Rauchbarianis in platea consulum, quam vocant, sitis, & habitâ à designato Antistite nostro, Reverendo Viro, D. Paulo Robero S S. Theol. D. PP. concione funebri, intra urbem ad dulcissimi mariti latus sepelietur. Tantum est. PP. Dominica VIII. Post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

CCXXVIII.

——— *Quis talia fando*
Temperet à Lacrimis?

Liceat enim iisdem verbis nobis, Consultissimi ac Prudentissimi Viri Johannis Lenzii Consulis Reip. oppidanæ Amplissimi significaturis funus exordiri, quibus apud Poetam

tam Principem pius ille Æneas narrationem Trojanæ haloſeos in menſa Didonis auſpicatur. Quotusquisque enim tam eſſe tam ſecurus & obfirmati ferreiſque pectoris poterit, qui tot egregiorum virorum mortibus non moveatur, atque tot civitatis exſtingui lumina, tot columina ejus atque fulcra everti ac ſubrui indies videat? Hæc ipſa ſeptimana (ut vetuſtiora vulnera ne tangam) quàm atra, quàm funeſta & luctuoſa nobis exſtitit, quæ vel duorum Conſulum funera unà nobis objecit? Quod ſi frequenter clarorum prudentiumque virorum obitus (quippe in quorum humeris veluti ſalus civitatis innititur) nihil in publicum augurari egregii queunt; deprecandus mature Deus ejusq; pax impetranda nobis eſt, ut ſiſtat avertatq; eas clades, nec cæteras & adhuc ſtantes columnas proruat. Hac tempeſtate maximè, quæ ærumnarum abs ſe calamitatis affatim habet. Rectè autem Tullius dixit:

Vita mortuorum in memoria vivorum poſita eſt.

Idcircò ut Ampliſſimo Conſuli poſt mortem quaſi ſpiritus & vita redeat, pro virili adnitemur, & ordinem vitæ ipſius, quod aliàs etiam receptum eſt more, exponemus. Natus itaque Wittebergæ, Anno Chriſti M D LXV. d. XXI. Februarii, patrem habuit Cognominem ſibi civem honeſti nominis: cui Proavus Paulus Lenzius, qui ſub id tempus, quo veritatis æternæ lux hîc primùm oriri & illuſcere cœpit, Chriſtiano Beyero J.U.D. & Reip. Conſ. ampliſſimo egregium fidelemq; dedit Collegam. Matrem ſortitus eſt Margaretam, Felicis Mebuſs, primarii Civis filiam, fœminam ornatiſſimam. Puer cum vera pietate bonas literas maturè imbibit, animumque ſuum liberalium artium cultu ſeriò inſtruxit. Doctrina enim & virtus ſolæ illæ opes, quæ omnem durant fortunam, & velut pro anima nobis & ſpiritu ſunt.

Nam ſine doctrina, vita eſt quaſi mortis imago,

ut prudentiſſimus Vates dixit. Quia verò non nobis ſolùm, ſed Patriæ atque amicis diſcendum eſt; idcircò Juris ſtudio ſeſe adultior dedit: quo profectò, vix ullum magis de genere humano meretur bene, ſi ritè tractes, inque eo verſeris ſancte, & tuearis potiùs ac defendas fortunas & capita hominum, quàm compiles & jugules, quæ Vulturiorum quorundam pecuniæque accipitrum, ſicut feſtivè Ammianus appellat, ratio eſt, quorum canina facundia forum infamat juxta & vexat. Anno Chriſti M D LXXXIX. contraxit matrimonium cum honeſtiſsima virgine Barbara, Reverendi Viri M. Johannis Sumii, Paſtoris Bremenſis Eccleſiæ filiâ. Quæ patrem habuit Magnificum & Ampliſsimum Virum Leonhardū Stetnerum J. U. D. & Illuſtriſs. Marchionis Brandeburgici Cancellarium: avum verò, quem ſupra diximus, Magnificum item atq; Ampliſsimum Virum, Chriſtianum Beyerum, qui defunctus Conſulatu, duorum Electorum Saxoniæ, Johannis, & Johannis Friderici, Principum incomparabilium, Cancellarius fuit. Cum tali itaque & tantis viris progenita conjuge, totos xxxv. annos ſuaviter & conjunctiſsimè vixit, Liberosque genuit VII. duos filios, Fridericum, J.U.D. & Reverendiſſimæ ac Illuſtriſs. Abbatiſſæ Quedlinburgenſis Conſiliarium intimum & Cancellarium. Chriſtianum, & ipſum J.U.D. & Sereniſsimo Saxoniæ Electori ab Appellationum Conſiliis; & quinas filias, de quibus duæ jam olim diem ſuum obierunt, ſuperſtitibus Eliſabeta, Petro Müllero Senatori Oppidano apud nos; Maria, Danieli Beckero Medic. Licent. & in Academia Boruſſorum PP. atq; Clariſſimo

elocatis, & Barbara, quæ hactenus rem domesticam patris, ex quo dilectissimam conjugem amiserat, administravit, eique, dum decumberet, omni curâ, prout par erat, sedulò & vigilantissimè adfuit. Anno M D XCIV. Dresdam familiam suam transtulit, ibique advocando honestam nominis famam consequutus est. Sed Anno M DC VII. mutato consilio, & velut patriæ genio retrahente, hûc rediit : idque auspicato & feliciter. Nam brevi, posteaquam reversus, inter Electoralis Curiæ Advocatos adscriptus; Anno autem M DC XV. in Senatorium Ordinem adscitus est. Quo fungens munere, quum plura prudentiæ, industriæ ac fidei edidisset specimina, factum est, ut Anno jubilæo Evangelico, qui M DC XVII. à Christo nato fuit, ipsius Consulatus dignitas ei fuerit collata. Quas vices quanta cum laude gesserit, publico Civitatis ore celebratur. Nam pietatem coluit seriò, jus æquè omnibus administravit, neminem pressit injuriâ, salutem publicam curavit sedulò, domique ac foris omni tempore sanctè & sine nota vitam egit. Duo quasi menses sunt, quòd hydrope cæpit decumbere, quem non absre Dirum appellavit Venusinus Poëta. Ac quum non ita pridem & pulmones corrumpi ac lædi cœpissent, ita totius corporis, debilitati senio aliàs, valetudo fracta ac prostrata est, ut nullis, vel præstantissimis medicinis reparari posset. Quod quum probè intelligeret, id unicè annisus est, ut expiaret animum, eumque ita præpararet, ut omni tempore paratus esset fatum suum excipere, & de hac vitæ statione decedere. Quocirca & patienter tulit morbi molestias, atque assiduis precibus apud Deum institit, ut misereretur sui : & ita si visum sit, ipse porrigeret manum, atque ex vita ista, ærumnarum ac omnis generis calamitatum plenissima educeret. Id quod nudius quartus abundè consequutus est, quum sub h. X. matutinam, dum nihil tale metuerent adstantes, in dormientem similis, inter medias preces, exspiraret. LXIII. annum, quem omnium periculosissimum climactera statuunt vulgò, jam ingressus. Cujus exangue Corpus quum ad H. I. postea efferendum, ac Christianis ceremoniis componendum sit, agite Cives Academici, & ad id prosequendum ac deducendum frequentes convenite. PP. Dominica IX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

CCXXIX.

QUod officii genus ante hos tres menses Amplissimo hujus Reip. Consuli Johanni Lenzio solvimus, id nunc ipsius genero, Petro Müllero, Senatori prudentissimo, venit præstandum. Quamvis autem (quod Sexagenarius uterque esset) acerbo & immaturo obitu subtracti non sint; dolendum tamen est, viros longo rerum usu subactos &, ut ille ait, canæ prudentiæ, de medio tolli. Videturque nescio quod fatum civitatem nostram urgere, cum tot præclaros, tot præstantissimos viros, & Academicus & Oppidanus Senatus amiserit hactenus. Quâ de causa hoc negligendum minimè est, & transeundum securitate incautâ; sed annitendum sedulò, ut culpas nostras, quibus indignatur Deus, emendem⁹ quamprimum, & ità, si mali quid instat fortasse, in tempore avertamus. Neque enim severus Judex Scelerumq; tantùm cognitor, sed Pater etiam lenissimus est. *Misericors & clemens Iehova : tardus irâ, & multus bonitate*, canit Regius Psaltes. Natus Müllerus noster est Ambsdorffii Anno M D LXII. die Luciæ memoriæ consecrato. Patrem habuit doctrinâ & pietate reverendum

Virum,

Virum, Urbanum Müllerum, gente Silesium, Philosophiæ Magistrum, & Ambsdorffianæ Ecclesiæ Pastorem ac Superintendentem: Matrem, Sophiam, Reverendi pariter & docti Viri Petri Plateani Dieslebiensis Pastoris filiam. Quumque domi pietatis & literarum rudimenta posuisset; ad Theodorum Plateanum Medicum nobilem, Patruum, huc amandatus est. Qui ipsum postea jam adultum ac juvenem Berolinum misit, & Sereniſſimi Electoris Brandeburgici Consiliariis commendavit. Nec frustra. Namque post paucos dies in familiam Nobilissimi atq; Amplissimi viri N. à Köseriz Secretioris Consilii Senatoris receptus est. Cui sedulam & fidelem operam per annos bene multos navavit. Hinc prædicti Patrui sui jussu huc rediit, ejusque quum obiisset, crevit hæreditatem. Anno M DC XIV. Mens. Novembri conjugem duxit Elisabetam, Johannis Lenzii Consulis filiam, puellam lectissimam. Cum qua per ipsos tredecim annos summâ concordiâ suaviter atque ex animi voto vitam egit, quaternasque genuit filias; quarum duæ teneræ obierunt. In Senatum adoptatus est Anno M DC XIX. eoque munere hactenus ita defunctus, ut ejus industriam, fidem ac probitatem boni omnes laudarent. Officia pietatis neglexit minimè, sed omnia ea, quæ ad colendum Deum & animæ suæ salutem procurandam pertinere visa sunt, sedulò executus est. In cætera vita etiam se ita gessit, ut notâ vacaret. Nam domi suæ sobrie vixit atque frugaliter, rebusque suis, ut bonum Patremfamilias addecet, attentè curavit. Interim tamen id cavit sedulò, ne quem injuriâ afficeret, & ipse per aliorum augescceret damna. Superiore Septimanâ languere cepit ex suffocativo Catarrho. Quem quum suprema sibi maturare animadverteret, id unum egit, ut expiaret animam, eamque ad suum discessum rite præpararet. Itaque perpetuis precibus apud Deum institit, ut misereretur sui, ut oblivisceretur eorum, quibus ipsum unquam læsisset: ut robur adipiraret animo, quo liber metu atque formidine discedere, & reverti ad Deum, suam originem, posset. Quod quidem nudius tertius inter quartam & quintam matutinam abunde consecutus est. Tum enim placidè prorsus ac plenus fidei ac spei Christianæ diem suum obiit, quum jam quintum & sexagesimum annum prope egisset. Ad horam I. postea efferetur ex suis ædibus, & Concione funebri cohonestatus intra urbem sepelietur. Quas exequias ut frequentes exequamini, maximopere censemus. P. P. ad d. X. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVII.

CCXXX.

NOndum placare igitur nobis fatorum sævitiam licuit, & lætabundæ veluti malis nostris fortunæ crudelem jocum deprecari: Vel ut Christiane magis dicamus, summi pacem impetrare Numinis, & delenire manum vitæ melioris obsequio tot immortalitate digna capita ferientem velut ac detruncantem? Exstant adhuc in nostris vultibus ingentium lacrymarum lituræ ac notæ: loquuntur cicatrices vulnera, quibus non unis hactenus hoc florentissimæ Academiæ corpus percussum fuit & sauciatum; nec tamen litare fas fuit nostræ calamitati. Quin ecce! novus nos luctus opprimit, nova dilacerat plaga, quæ illam convalescentiæ nostræ spem, velut aliquis subitò obortus turbo, infringit misere atque elidit. O durum nostrum atque difficile tempus! O per quam miserabiles Academiæ vices? Neque enim nunc ordo ullus amplius aut collegiũ restat,

buod

quod non insigni aliquo funere, illa prædatrix vitæ mors, polluerit quasi ac temerarit. Vexarat illa sanctissimas Theologorum cathedras. Medentium Scholas afflixerat: Philosophorum etiam turbarat pluteos: Sola JCtorum restabant subsellia; quæ ne intacta manerent & integra, ecce, ille Clarissimus Legum Interpres, Juris Doctor prudentissimus, Certissimus fori, ut sic loquamur, vates, Erasmus Unruhius, extra pomœria Academiæ atque in aliena domo, exstinguendus erat. Quamquam hic, quod in aliis ad singularem quandam miseriam interpretandum est; vel in felicitatis maximæ partem venire potest. Nam quum in eo loco, ubi maximus Principum & optimus Pater Patriæ, celebrabat Comitia, ubi tot viri Summates, tot Equites splendidissimi, tot præstantissimarum Civitatum Oratores ad rerum gravissimarum deliberationem convenerant, & ipse quoque celeberrimæ Academiæ causam cum Sociis Legationis agebat, diem suum obierit, idq; in ipsa cura ac meditatione amplissimi muneris, quantò illustrior, quantò glorioſior ejus mors erit existimanda? Utinam autem fecisset Deus, ut vivo potius ageremus gratias, quàm de honoribus laboraremus, qui in defunctum conferantur! Neque enim dubito, quin ejus viri reditus, cum gratus atque jucundus omnibus fuerit, tum Reip. nostræ præcipuè salutaris. Sed quoniam aliter visum est rerum arbitro, hanc duram quantumlibet ac miserabilem cladem æquo feramus animo, & illud Philosophorum monitum seriò recogitemus: *Optimum esse, pati, quæ emendare non possis: nec inveniri in rebus adversis, & extra vota fluentibus aliud, aut condimentum efficacius patientia, aut ullum præsentius remedium.* Quæ hoc in se habet commodi, ut quum lenierit animum, ipsum etiam Deum demereatur: Cujus sub magisterio nos Christiani eam sumus edocti. Quum itaque nobis danda opera, ut Viro Amplissimo & de nostra Rep. bene meritissimo, honestissimę, & quantum fieri potest splendidissimæ fiant exequiæ, exponemus nunc, pro more, vitæ ipsius historiam, non illo quidem accurato, & quod admorsos ungues sapiat, uti par erat; sed isto extemporaneo tenuique dicendi genere, quasi gaudent ferè, qui majoribus spaciis ad cogitandum excluſi sunt: quod & nobis inpræsentiarum usu venit. Interim quicquid industriæ decesserit, fides supplebit. Natus est Torgæ Anno M D LXXVI. d XVII. Augusti ex antiquis familiis, & supra ducentos annos tum in Cæsarum, Electorum ac Principum aulis, tum Rerumpubl. & civilium munerum administrationibus cum summa laude ac gloriâ versatis. Patrem sortitus fuit Antonium, Virum Consularem, singulari prudentiâ & rerum agendarum dexteritate conspicuum; matrem Margaretam Erasmi Sachsii, ejusdem Reip. Prætoris filiam. Qui filium suum cum non vulgari donarent spe, non modò domesticarum virtutum exemplis ad optima quæque ducere conati sunt; sed & Præceptorum, quos ipsi admoverunt opera atque industria, liberalibus literis, ex quibus omnis sapientia promanat; quam accuratissimè erudiendum curarunt. Quibus quidem jucundissimum præbebat spectaculum, & incomparabilem afferebat voluptatem, quum non segnior videretur in exequendis iis, quæ jusserant: quàm ipsi in præcipiendis, quæ fieri volebant. Quæ res uti futuræ frugis certissimum indicium est, ita puerilem ætatem præcipuè commendat. Perceptis literis in patria, quibus parari velut animi ad suscipiendam cujusvis sapientiæ sementem solent, in Lipsiensem Academiam missus est: ubi, quum non in speciem, sed

vitæ

vitæ usum Philosophicas disciplinas imbibisset, arti æqui & boni se dedit. Eo ardore, eâ contentione animi ac diligentiâ in id studiorum genus incumbens, ut vel in tyrocinii annis magnam opinionem de se excitaret, & vel Doctissimis JCtis charus haberetur & æstimatus. Quemadmodum autem institores merces suas ex variis locis comportare & sic instruere tabernas solent; ita & eruditionis atque doctrinæ comparationem non uni loco adstringendam reputabat. Itaque ex Lipsiensi Academio in nostram sua traduxit studia, tam feliciter, ut quum ætatis XXIV. annum ageret, ab Amplissimo JCtorum ordine Utriusque Juris Doctor solenniter publicèque cum summa nominis gloria creari ac pronunciari fuerit meritus. Præterquam enim quod singulari ingenio judicioque esset præditus, eumque nullius sudoris, industriæque ac vigiliarum unquam tæderet, talem sibi manductorem nactus erat, qui ignavissimo cuique addere mentem, & vel ex rudi ac impolito ligno, quam elegantissimam Mercurii speciem, quod in proverbio dicitur, dolare posset & fingere. Quinto post anno in Professorum ac Scabinorum numerum, & deinceps Provincialis Judicii Senatorum allectus est: nulla alia causa, quàm ut publico natum ingenium, publico inserviret. In quibus officiis quantâ fide, quanta sedulitate animi atque constantiâ versatus sit, & ultrò fatentur Collegæ amplissimi, & invidi quique negare non possunt. Ac si id velint, tot felicissimæ rerum gravissimarum expeditiones, tot præclara actionum ipsius monumenta facili perquam negotio os ipsis obstruerent. Ac licet omninò mirari tum gravitatem ejus summam, tum singularem in conficiendis negotiis solertiam, arduis etiam & magni momenti. Nam quum tot indies labores publicorum officiorum ratione ipsi sustinendi essent; tamen privatorum neminem, qui eum consultabant, consilii vacuum dimittebat. Rarò autem ejus conatus destituebat fortuna: namque & noverat invenire probe rationes agendi, atque urgere strenuè, quas invenisset. Ut prudens pariter & efficax esset. Quæ res Illustribus etiam personis (ut de aliis nunc nihil dicamus) charum maximè reddidit ac commendatum. Ad quam singularem ejus felicitatem splendidissimum quoque accedebat matrimonium, quod anno M DC V. cum Lectissima Virgine Cecilia, Reverendi perquam atq; Magnifici Viri, Polycarpi Lyseri Serenis. Electori Saxoniæ Divo Christiano II. à Concionibus aulicis Primariis, nec non Consiliis Ecclesiasticis &c. filia contraxit. Quod quidem, sive incredibilem animorum concordiam atque conjunctionem; sive incrementa domesticæ rei, respicimus, quis est, qui non ex omni parte vel beatissimum velit pronunciare? Nam liberos quod attinet, quos nullos ediderunt, etsi dulcissimum sit videre conjuges sui similes; nescio tamen an id ad felicitatem semper faciat. Nam & corrumpi facilè aliena malitia possunt, & post hæc tam miserabiles adire casus, ut optabilius sit nullos habuisse. Enimverò nisi Jocasta & Niobe factæ matres; nec violentas illa sibimet intulisset manus; nec ista immensi doloris vi in saxum durissimum (ut quidem Poetæ fabulantur) diriguisset. Quid quod securius virtutibus, quàm liberis nostra propagatur memoria? Hi enim corporis nostri, quod mortale nacti sumus, conditionem referunt; illæ mentis repræsentant imaginem, ideoque æternæ sunt, sicuti ipsa est. Quare quot pietatis quam sibi summopere semper commendatam habuit, quot æquitatis atq; justitiæ, cujus sanctissimus Sacerdos fuit; quot fidei industriæ ac probitatis nobis illu-

ſtria ac luculenta reliquit exempla (reliquit autem quamplurima) tot filios liberosque, qui ejus cuſtodire nomen poſſint ac famam, ab eo nobis relictos interpretemur. Semeſtre factum eſt, quod periculoſi morbi genere, quod membris pœne omnibus vigorem ſuum ac efficaciam, linguæ autem & uſum quodammodo adimebat, Lipſiæ tentari cœptus eſt. Ex quo quum ægrè tandem recepiſſet vires, ſuperiore Menſe Februario Torgam una cum cæteris, quibus negotium datum, ut, Academiæ nomine indictis Comitiis intereſſent, profectus eſt. Ibi itaque dum demandatis partibus ſedulò fungitur, & cum diebus penè ipſas noctes publico imputat, ecce d. VIII. Martii invaletudine veteri iterum corripitur, nec linguæ tantùm velut vinculum quoddam injicitur, ſed dextrum latus infauſtâ torpedine ſideratur. Adſunt illicò peritiſſimi Medici: advolat quoque accita literis amantiſſima Conjunx cum fratre, Reverendo atq; Excellentiſſimo Viro, Wilhemo Lyſero SS. Theol. D. & Profeſſ. publ. quem honoris cauſa nominamus: adſunt alii amicorum, ſed nec lectiſſimorum medicamentorum virtutes, nec indefeſſa diligentiſſimæ Conjugis cura atque officium, nec ſtudia cæterorum, eos, qui ſperabantur, ſucceſſus habuere, quin d. X. prædicti Menſis cum ſummo eorum, qui aderant, luctu, magno omnium, qui id comperturi poſtea, & præcipuè, qui ejus conſilio ac operâ cum commodo ſuo ſingulari uſi ſunt, deſiderio ac dolore, plenus dignitatis atque honorum, plenus ſpei ac fidei (quod nutu potius & ſignis, quàm voce teſtari poterat) Chriſtianæ, finivit vitam inter XI. & XII. horas, ipſo meridie, quo diei tempore & natus erat, LI. ætatis anno, decedens. Quod ſi inſigne momentum ad gloriam habet, ſi in ipſis excubiis aut acie miles oppetat, neceſſe etiam fuerit, ut noſtro Unruhio iſta mors, quam in ipſa Legatione publica obiit, magnum nomen ac famam afferat ac circumfundat. Cujus exangue corpus, quum & ſplendidiſſimis exequiis Torgâ (ita enim amantiſſima viri volebat uxor: ne, ſi quid poſtea ſibi accideret humanitus, ſepulturâ disjungeretur ab eo, cui totos XXII. & quod excurrit, annos incredibili animi conſpiratione adhæſerat) aſportatum, & Pretſchii poſtea, Generoſi atque Magnifici Equitis, Johannis Löſeri, Electoratus Saxonici Mareſchalli, quem vocant, Hæreditarii juſſu, honorifica pompa exceptum pariter atq, dimiſſum ſit, noſtrum erit, id dare operam, ut quantum in nobis poſitum eſt, Viri Ampliſsimi & de Acedemia noſtra multis nominibus benemeriti, funus, quàm ornatiſsimum efficiamus. Itaque quum is ad horam I. poſtea ex propriis ædibus, quas in foro habuit, in Oppidanum templum ſolenniter efferetur, ibique honeſtatus Oratione funebri in Academicum, quod in arce eſt, ut Conditorio ſuo ibi inferatur, transportabitur; veſtrarum partium erit iſti exequiarum ſolennitati frequentes nobiſcum vos intereſſe. Quod ſupereſt, æternum numen veneramur, ut Academiæ noſtræ, ac univerſim bonarum literarum rem ſibi curæ habeat: ne poſt tot Clariſſimorum Virorum mortes priorum ſeculorum barbaries atque inſcitia invadat animos, quam aliàs hæc contumaciſſima bella plus ſatis videntur minari. PP. Dominica Oculi, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXXXI.

SIgnificaturis nobis funus Ornatiſſimi Viri Cunradi Durbalii Philoſoph. Magiſtri & Linguæ Galliæ Profeſſor. publ. extraordinarii, veniebat in mentem illius dicti veteris, *Vitam peregrinationem eſſe.* Nam

Nam quamvis illud recondito quodam & peculiari sensu prolatum sit, quòd nempe plerique exulemus à nobis, longèque feramur à nostra origine, quæ cœlo imputanda est: ad quam mentem Anaxagoras interrogatus de patriâ, manu cœlum monstravit; tamen id simplissimâ ratione ad nostrum Durbalium satis concinnè accommodari potest. Nam si à primis cunis usque ipsius vitam, quantum quidem de illa nobis constare potuit, revolvamus, pene universa peregrinando consumta fuit. Nam statim adolescens, & ferè puer, in patria Gallia discendarum literarum & artium caussa, quibus detergitur animi squalor, hinc inde peregrinatus est, dum modò hanc, modò illam Scholam ingredi è re suorum studiorum existimaret. Deinde quum Magister Artium atque Philosophiæ factus esset, Germaniam, quam tum aliis eximiis dotibus, tum viris doctissimis quoque abundare intellexerat, visendi ipsum desiderium cepit. Quam ingressus Patriam linguam ejus studiosis privatâ operâ, unde honestius posset vivere, cepit docere. Hac occasione quosdam Barones Austrios nactus, quorum monitor esset & ductor, in Italiam Galliasque suas profectus est. Quos quum domum reduxisset feliciter, brevi post eandem aliis navavit operam, & præter antea visam Italiam, Angliam etiam & Belgium perlustravit. Confecto itinere, quum sub illud tempus reverteretur in Austriam, quo in Bohemia calebant bella, & ipse quoque, (ut sunt Gallorum ingenia facili impetu, & ad quasvis res prompta, ac versatilia, parique felicitate arma, artes, literas, mercaturam exercent) crudum, ut Poëta ait, concepit Martis amorem. Sed quum ille Albus ad Pragam Mons accisis humilem pennis (ut in simili fortuna Horatius loquitur) remisisset, execratus armorum strepitum, cum literis ac Musis, quarum studia sepposuerat hactenus, redire in gratiam studuit. Descendit itaq; in Saxoniam nostram & partim Lipsiæ, partim hîc Wittebergæ (in quam ante hos quinque annos venit primum) literaturam Gallicam suis auspiciis & privatim professus est, donec MDC XXIV. à Sereniſſimo Electore honesto stipendio conductus publicè eam docere juberetur. Quo munere hactenus eâ fide atque industriâ functus est, ut pleno ore id laudent, ac celebrent, qui ejus operâ fuerunt usi. Patriam habuit Pictavium, præcipuam urbem Pictonum, & si magnitudinem spectes, secundam Lutetiæ: ad hoc maximis viris nobilem ac celebratam. Ex quibus B. Hilarium, fulgentissimum Ecclesiæ veteris lumen, nominasse, instar omnium fuerit. Ex quibus natus sit, comperire non licuit. Quod si ex moribus ejus, & instituto vitæ conjecturam de parentibus velimus facere, equidem eos honestissimos fuisse oportet. Ut enim bona semina in ortus suos excrescunt; ita plerunq; filii evadunt parentibus similes. Fuit autem apertæ mentis atque ingenuæ simplicitatis, nec non laudatæ modestiæ: cæterum comis, jucundus ac hilaris; prorsus ad indolis Gallicæ amœnitatem atque candorem. Superiore M. Martio ex morbo hepatico laborare cepit. Quo factum, ut nudius tertius inter IX. & X. matut. decederet, postquam paucis diebus ante SS. Dominæ Cœnæ viatico se instruxisset, vivendo autem confecisset annos quasi XLVIII. Efferetur ad Horam I. postea ex ædibus Pauli Wedelii, in platea Collegii ad Austrum sitis. Cui ut frequenter eatis exequias maximopere censemus. PP. d. X. Aprilis An. recuperatæ gratiæ, MDC XXVIII.

CCXXXII.

PLerique mortalium ut vitam non ſuo merito æſtimant, ita de morte injuſta arbitria agunt. Illam & temerè amant, & fovent anxiè, & omnibus modis tueri ſtudent: pro ea vota ſuſcipiunt, allegant preces, labores duriſſimos ſæpius adeunt: huic arant, huic navigant, & arcana naturæ fœdera, quaſi perrumpunt: quum tamen tota vana, incerta, & ad nebulæ inſtar inanis ſit: verè curarum domicilium, dolorum officina, & vaſtum malorum omnium mare. Iſtam autem quàm deprecantur & fugiunt? Quàm habent exoſam penitus & formidatam adeò, ut vel ad nudum ejus nomen toti cohorreſcant? Quæ tamen laborum meta eſt, ærumnarum terminus, veræ libertatis, veræ quietis initium & portus certiſſimus. Sed in commune homines præſentibus ducimur, futura aut negligimus, aut dubitamus: iisque maximè rebus metimur felicitatem, quæ præſtò atque ad manum ſunt & deſideriis noſtris expendis, ineptis ſæpius atque abſurdis, inprimis faciunt. Longè animatus aliter eſt Chriſti miles, qui in iis quæ ſperantur defixus animo potius eſt, quàm quæ tenentur. Itaque quum naſcitur quiſpiam, eum mortem ordiri cenſet: quum obit & ſolvitur, auſpicari vitam exiſtimat. Et tantum abeſt, ut mori fugiat; ut expetat potius ac optet liberari ergaſtulo corporis, & avolare ad illum, cujus ſacramentum hactenus portavit. Quid dicemus de Optimo ac Præſtantiſſim. Viro, Chriſtiano Græfinthalio M. & Curiæ Electoralis, quæ hîc eſt, Protonotario? Certe is vitam ſemper habuit, ut potius de illis laboraret, quæ exceptura eſſent ipſum jam eâ functum. Itaque quum nudius ſextus digrediendum ipſi eſſet mundo, promtè id fecit, & ſine murmure, pro certo obtinens, jam ſtatim redituram animam ad Opificem ſuum & Redemptorem; corpus autem abiturum in cineres, ut in cœleſtem atque æternam vitam olim reformetur. Cui quum ad hodiernum diem juſta exequiarum facienda ſint, conſuetudinis ratio poſtulat, ut aliquid de vita ipſius atque origine præmoneamus. Natus itaque eſt Cygneæ Variſcorum Anno Chriſti M D LXXI. patre Martino, peritiſsimo artis Muſicæ, & ejus præcipuè, quæ Organis perficitur: quâ & Magno illo Electori Saxoniæ D. Auguſto totis novem annis cum magna laude ſe probavit: Matre Catharina, Pauli Cunradi Machinarum Tormentariarum Fuſoris & Civis Dreſdenſis filia. In ſcholam traditus laudabiliter profecit. Hauſtis itaque ſtrenue litteris XVIII. annorum adoleſcens in Academiam Lipſienſem, ut majorem ingenii cultum caperet, à parentibus amandatus eſt. Ibi totò quadriennio Philoſophicis diſciplinis dedit operam, ſimulque honeſtos Juvenes, in organaria Muſica, quam à Patre egregiè erat doctus, informavit. Hinc Wittebergam noſtram ingreſſus, quamvis poſt paullo creditum ſibi Organarii munus ſuſceperit, non interrumpit tamen cœptorum ſtudiorum ordinem; quin tanta contentione animi pertexere ſtuduit, ut ſequenti anno (eratis à Chriſto nato M D XCIV.) publice Magiſter artium mereretur creari. Anno M DC II. ad matrimonium adjecit animum, duxitque conjugem, Mariam, Simonis Wolckii, ex primariis Civibus, filiam. Ex qua ſuſcepit filios IV. de quibus minimus natu ſuperſtes eſt; reliqui tenelli infantes obiere. Hac Anno M DC XI. Menſ. Novembri defunctâ, ſequenti anno ad ſecunda vota tranſiit, junctâ ſibi legitimis nuptiis Sibylla, Matthiæ Grizmacheri Prætoris Dreſdenſis filiâ. Cum qua tanta conjunctione atq; concordia vixit, quanta unquam in animos poteſt

cadere

cadere felicius invicem & meliore, ut sic loquamur, sidere copulatos. Adeoq; de ipsis verum erat, quod Poeta ait:

Velle ac Nolle ambobus idem.

Nec defuére dulcissima pignora, quibus hoc eorum fœdus quasi firmaretur, Liberi scilicet: quos decem; IV. filios & VI. filias nacti sunt: de quibus filiorum duo, atque bis totidem filiarum superant. Anno M DC XIII. ad Protonotariatum Curiæ Electoralis & Scabinatus vocatus est: quas partes quantâ hactenus fide, diligentiâ ac probitate administraverit, & Eminentissimus Præses, & Amplissimi Senatores illius Judicii uno omnes ore deprædicant. Jam sesquiannus, quod indies ferme nescio quibus ἐμφυσήμασι infestatus vehementer est: adeò, ut sæpius vitæ periculum adiret. Quod animadvertens, magnâ diligentiâ ac studio sese accinxit ad mortem, ut semper paratus esset cum Poeta dicere:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna peregi.

Ac huic curæ vacare & inter mensam ipsam solebat: de rebus divinis cum liberis cæterisque convivis differens. Die 11. Majo suo illo morbo licet tentaretur haud leviter; id clàm habere tam uxorem volebat, ne afflligeret scilicet, quam de se plus justo solicitam non ignorabat. Sed Martis proximo die quum flatibus vehementissimè infestaretur, tegere ægritudinem suam amplius non potuit. Itaque quum surgere vellet de lecto, revocatus ab amantissima uxore est, ne frigus nocturnum (erat Hora prima) magis læderet, & plus afferret incommodi: Simulque ipsi aquæ genus, quod ad infringendam mali vim artificiosè decoctum, habebat semper in promtu, strenue propinavit: quam ille respuens, sibi cum Deo colloquendum, respondebat. Hora secunda descenderunt ambo, accitis etiam liberis: nam omnem vim suam intentare morbus, & jam ipsi vitæ atque Spiritui imminere videbatur. Itaque nihil cunctatus se commendavit Deo, uxori & liberis valedixit, additis solatiis, quæ adimendo secuturo dolori & luctui essent, ac sic discessit LVII. annos natus, magno documento fragilitatis humanæ. De cætera ejus vita non attinet plura dicere. Nam pietas ejus & probitas, rectique & honesti amor vel universæ huic civitati nota sunt. Enimverò sicuti ignis, quamvis tegatur, latere nescit: ita virtus, licet non ostentetur. Et ille à vanitate ista longe semper abfuit. Qui sibi potius & interno illi censori, quàm vulgi rumores captare studebat. Ad h. I. efferetur ex suis ædibus in platea JCtorum sitis, & honestatus concione funebri intra urbem sepelietur. Cui ut frequentes prolixasq; exequi velitis exequias opere maximo censemus. PP. Dominica Cantate, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXXXIII.

BIssenus ipse hic dies est, quòd Strenuus Nobilissimusque Dominus Henricus de Röder, in Crackau hæreditarius, Illustriss. Anhalt. Principi. Viduæ in Coswig Domesticus, diem suum obiit, ac vitam cum morte commutavit. Quod si jam ante hæc homini dicta est lex, ut omni tempore mortem capiat; nemo mirabitur temere, quod in ætatis florentissima parte haud tantùm, sed saluberrima etiam anni hora orbatus vita Röderus est. Neque enim ipsi in eo aut novi aliquid, aut alienum esse communi conditione accidit; sed quod naturæ nostræ fragilitati plane respondet. Natus est Anno M D XCVII. ex antiquo & nobilissimo genere ortum ducens. Patrem habuit Georgium, Toparcham Cracavienſem; matrem Elisabetam, ex Eckartorum domo

oriundam (ut nunc de avo ejus Johanne Rödero, & Aviâ, Amelia Beiersdorfia nihil dicamus) His nobiliſſimis parentibus quum natus eſſet, id unicè ſemper dedit operam, ut antiquum familiæ ſuæ decus virtutis propriæ laude tueretur ſtrenuè, eſſetque adeò

— *magnorum haud unquam indignus avorum.*

Adoleſcens aulam Comitis de Barby ingreſſus inter pueros à cubiculo receptus eſt. Ubi quum plura vegetæ & excitatæ indolis edidiſſet ſigna indies, poſt paucos annos ab Illuſtriſſimo Anhaltinorum Principe Rudolpho aſſumtus & eodem loco habitus eſt. Mos fuit Romæ, ut, qui aſſererentur libertati jure Quiritium, virgâ quadam, quam vindictam appellabant, à Lictore, cui eam poteſtatem Prætor dabat, percuterentur. Quò illud Perſii pertinet:

Vindictâ poſtquam meus à Prætore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunq; voluntas?

Ex illo procul omni dubio ritus natus eſt; quo nobiles Germani iis, quibus jus gladii ſolenniter concedunt, alapam ſolent infringere. Neque enim temerè cuivis geſtare ferrum licitum erat antiquitus. Quod & de Gallis (quibus plura cum Germanis communia) Guntherus notat: elegantior Poëta, quàm ſeculi ejus indoles ferebat. Ad iſtam itaq; conſuetudinem quum gladio equeſtri ſolenniter in Serveſtana aula, ubi jam quadriennium ipſum egerat, ab Illuſtriſſimo Principe Auguſto, Rudolphi Fratre, accinctus eſſet, inter domeſticos Principis, & qui à latere ſunt, cooptatus eſt. Quam provinciam tam ſtrenuè, induſtriè, & circumſpectè adminiſtravit, ut non modò ipſos principes demereretur egregiè, ſed Aulicos omnes etiam ſummopere ſibi conciliaret atque devinceret. Quo factum, ut excedente vivis Rudolpho locum ſuum in aula, & antiquum honorem facilè ſervaret. Superioribus annis ſponſam ſibi pactus eſt Nobiliſſimam Virginem Annam Mariam, ex Ochmiorum familia oriundam. Cujus virtutes eximias, & dignas prorſus iis natalibus, per aliquot annos quos in Gynecæo Principali exegerat, coram uſurpaverat oculis, & quotidie ferè probarat. Sed nuptiarum ſolennia remorata hactenus eſt iniquitas temporum, & illæ pertinaciſſimæ pluſquam civilium bellorum procellæ. Ægrotare ante duos quaſi menſes cœpit: atque quum malum illud nec præſtantiſſimis medicorum auxiliis nec ipſa ætate vinci poſſet, accidit, ut die II. Maji, quum præcedenti luce ſacro viatico ritè ſe inſtruxiſſet, plenus fidei ac ſpei Chriſtianæ excederet, & inter æterni Regis Palatinos atque Domeſticos adſcriberetur. Fuit candidi & aperti pectoris, procul à diſſimulationum artibus, quibus hodie plures ſibi mirifice placent: amantiſſimus recti ac probi; &, quod caput omnium eſt, ſingulariter pius. Cui quum ad horam I. poſtea exequiæ faciendæ ſint, veſtrum erit, Academici Cives, prolixè atque decenter iis vos intereſſe. PP. ad d. XII. Maji, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXXXIV.

NUdius tertius inter V. & VI. matutinas Jacobus Walachius, Senatorius Vir, & Reip. oppidanæ Camerarius, diem ſuum obiit, hoc eſt, finem dolorum ac ærumnarum omnium invenit. Quod cum ſe ita habeat, quid eſt, quod tanto opere aut accedentem ad nos horremus mortem, aut functos aliosve dolemus? Quantò melius, & Chriſtiane magis, ille paganus Sapiens: *Nos verò*, inquit, *ſi quid tale acciderit, ut à Deo denunciatum videatur, ut exeamus è vita, læti, & agentes gratias pareamus, emitti-*

emittique nos è custodia & levari vinculis arbitremur, ut & planè in nostram domum remigremus. Idem, quum dixisset, non temerè nos, sed destinatione Numinis nasci: quod constituerit etiam, ut post labores exantlatos incidamus in mortem: eamque non malum interpretandum, sed portum atque perfugium nobis; exoptat etiam, *ut passis velis eo pervehi liceat.* Sed nunc magnum illum virum linquimus, & ad Walachium nostrum revertimur, qui ante hos LIX. annos natus est in oppido Sveviæ Kauffbeyern dicto, post natum Servatorem humani generis M D LXIX. anno. Patrem habuit Davidem Walachium Primarium Civem ejus loci & Mercatorem: matrem Apolloniam, D. Mosis Pelacheri eximii illius & editis scriptis incluti Theologi filiam. Perceptis rudimentis pietatis & literarum tredecim annorum adolescens Augustam Vindelicorum missus, atq; in mercaturam traditus est. Ubi posteaquam IX. annis Johanni Hoachero non sine fidei industriæque singulari laude inservivisset, Torgam concessit: & post biennium inde venit ad nos, operam suam, Magno Personio, ut mercaturâ, ita virtute etiam sat noto viro, & Senatorio quoque, addicens. Quo demortuo, tam dextrè atque solerter negotiationi præfuit, ut vidua in ejus connubium, quod ambiebat, facile consentiret. Ei itaque anno M DC nuptiarum solennibus junctus, felicissimum matrimonium totis XII. annis degit. Anno M DC VII. in Senatum allectus est; in qua provincia administranda quum luculenter prudentiam suam atque solertiam probasset, anno tertio post ærarii etiam cura ipsi commissa fuit. Anno M DC XVI. ad secunda vota transiit, ducta conjuge Margareta, Amplissimi & Consultissimi Viri Christophori Selingii, J. U. D. & Reip. Zvickavienſis Consulis Syndiciq́ue filiâ. Quod quidem alterum matrimonium, non sicut prius illibere habuit ac infœcundum, eoque nomine fortunatum magis. Sustulit enim filium unum & IV. filias; quarum natu major ante hos VIII. annos obiit in primo flore annorum. Quâ pietate coluerit Deum, quâ probitate animi atque candore cum aliis vixerit, quâ fide atque amore prosecutus suos, multis indiciis colligere licet, de quibus tamen hic operosius tradere, nihil magnopere interest. A feriis proximè malè habere ex febri cœpit: & quum sub morbi initium statim ominaretur de illo, quod evenit postea, id unicè studuit, ut ritè procuraret animam, quo verâ & salutari fide innixus ad suum opificem reverti posset. Itaque nudius quintus factâ exomologesi SS. Cœna Dominici corporis, unde æterna vita & salus dignè fruentibus venit, cum magna, ut par est, devotione, atque continuâ invocatione Servatoris sui, usus est. Sed Medicorum auxilia cum nihil efficerent, Deoq́ue ut finiretur, esset visum, accidit, ut nudius tertius decederet, satur prorsus ac fessus vitæ, nihilq́ue magis desiderans, quam solvi cum Paulo, & cum Christo suo degere in illo regno, quod finem terminumq́ue non habet. Qui quum ad H. I. postea efferendus, & habita Concione funebri sepeliendus sit; vestrum erit, Cives Academici, id funus frequenti comitatu exequi & honestare. PP. Dominica I. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, MDCXXVIII.

CCXXXV.

SI hominum vita, ut viri sapientes existimarunt, navigationis instar habet, portum invenit; sin, quòd aliis visum, cuidam itineri atque peregrinationi assimilanda est, domum redit: certè quod nautæ fracti maris laboribus & longis tempestatum periculis

lis jactari in portu expectant; quod lasso viarum innumerisque, quæ peregrinantes excipere solent, defatigato molestiis corporis ex profectione diuturna domum reversi promittere consueverunt, ea omnia, quin multò majora, multò diviniora Aña Pfreüdia, nunc vere quieta, vere secura experitur, ex quo nudius sextus diem suum obiit, seculoque ac mundo digressa est. Quamvis enim vita ista, etiam quam illi ducunt, qui felicissimi sibi videntur, si coràm eam sicut est, retecta larva fallacium & caducarum rerum, quibus imponit pluribus, & quandam mentitur pulchritudinem, apertis oculis intueamur, equidem ex laboribus ærumnis atque doloribus tota conflata atque composita sit: hanc tamen ejus, conditionem præ pluribus aliis insigniter sensit atq; experta illa nostra est: ut si casuum, quibus obnoxia fuit, magnitudinem ac varietatem cum sexu ejus ac habitu contendamus, mirari liceat, & fœminam, & quidem tali corpusculo, non tam parem, quàm superiorem esse malis suis, & ad tam grandem pervenire ætatem potuisse. Est quidem ad sexum minime alligata virtus: quæ omnibus patet, communisque omnibus est, qui ratione utuntur. Sed nec validissima semper sunt, quæ maxima fuerunt: quum in exiguo etiam corpore ingens hospitari animus queat quo uti videmus audimusque homines; ita & maxime valemus ac robusti sumus. Quem ut egregium sortita nostra, videmur tamen hujus fortitudinis causam rectius in singulari favore Numinis & prætentissima ope statuere ac collocare. Hæc enim ubi adest succurritque nobis, nullum malum tam triste ac illætabile esse potest, quod non vincatur & superetur facile. Quippe quæ suum vigorem animo, quæ robur corpori suppeditat: ut & audere magna pariter & efficere valeamus: ac vel majora etiam, quam connantes initio poteramus sperare. Hac itaq; manu adjuta nostra, hoc freta clypeo, & aggressa suas illas vices fortiter est, & tandem vicit. Nunc autem perpetuum cum eo triumphum agit, sub cujus signis atque auspiciis hactenus militavit tam strenue. Nos quod attinet, par certe est non modo applaudere ipsi ac gratulari suam felicitatem; verum exemplum etiam patientiæ capere constantiæ Christianæ: unde, si imitemur, eadem præmia, eadem, ut sic dicamus, donativa ab Imperatore nostro nobis promittere habeamus. Nata nostra est Anno M C LV. ipsa Dominica Palmarum: Patre Casparo Pfreundio Reip. Oppidanæ Consule Prudentissimo, ut & Pharmacopeio: matre Anna, Lucæ Kranachii Senioris, Pictoris illius longe celeberrimi, & vere alterius Apellis filiâ. Adulta jam & quasi XV. annos nata Cunrado Fluthio Reip. Oppid. Camerario & Pharmacopeio legitimis nuptiarum solennibus elocata atque in matrimonium tradita est. Ipsa XI. liberos mater edidit, nepotes, pronepotes, abnepotes, avia, proavia, abavia, XL. vidit & nacta est. Quod si orbitas sterilis, generisque defectus ab irato Deo gravissimæ vicem pœnæ recte immitti creditur: equidem tam felicis causa fœcunditatis non nisi propitio ac faventi numini ascribenda est. Nam in divitiis parandis ac opibus plurimum cu usque industria & studium potest: producere sobolem, & genus in plures diffundere familias, nemini, nisi cui id Deus concessit, licet. Impio itaque & plusquam gentili ore Ægyptii illi jactarunt, nec uxores sibi, nec liberos defuturos, quamdiu viri essent. Hoc autem, & plura alia indulgentissimi Numinis beneficia nemo in ea mirabitur, qui noverit, quanta pietate animi, quanta constantia fidei ac sinceritate à teneris usque coluerit Deum ac venerata sit, quàm juste, quam probe

probè ac innocentèr vitam perpetuò egerit. Nam & pagani Poëtæ & binos gregum fœtus, & duplices arborum fructus, & omnia læta ac proſpera juſtitiæ ac pietatis cultoribus promittere ſolebant. Die XIX. Julii calculo & eryſipelate, quibus ſæpius infeſtari ſolita fuit, laborare cœpit. Quum facile conjecit prope adeſſe vitæ finem, & brevi ſibi de ſenectute, qui ultimus hominis gradus eſt, in ipſam mortem tranſeundum eſſe. Quo tantum abeſt ut concuti ac terreri poſſet, ut gratularetur, ſe nunc admotam ad vitæ terminum, jam jamque illam affuturam horam, quæ exemtam rebus humanis, tot miſeriis ac calamitatibus ſemper obnoxiis, Deo & æternæ felicitati traditura eſſet. Itaque quum d. XX Julii de SS. Cœnæ Dominicæ viatico ſibi proſpexiſſet, hilari ac ſecuro animo præſtolata eſt, ecquid de ſe ſtatuere vellet Deus. Huic enim ſine murmure ac promptè obſequi, dignum ſuâ maximè pietate exiſtimabat. Proximo die Martis ſub III. pomeridianam deceſſit, placidè & prorſus Chriſtianè exſpirans, quum annos LXXIII. & quod excurrit, viva feciſſet. Cujus optimæ & honoratiſſimæ matronæ funus quum ad H. I. poſtea futurum ſit, veſtrum eſt, Cives Academici, prolixe illud ac frequenter vos exequi. Efferetur ex Paternis ædibus ad forum ſitis, & concione funebri cohoneſtata intra urbem ſepelietur. Cui levem terram & placidam adprecamur quietem; nobis autem, ut dignam Chriſtianis & vitam poſſimus vivere, & mortem, quum evocaverit Deus, obire. PP. Dominica VIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, MDCXXVIII.

CCXXXVI.

NUdius tertius ipsâ VI. matutinâ valedixit rebus humanis pietate & probitate Ornatiſſima fœmina, Roſina Bæria, Spectatiſſimi Viri, Johannis Piſtorii, Loburg. & Schweinizenſis Præfecturæ Quæſtoris uxor, & hanc mortalem, ac multis quotidie calamitatibus expoſitam, cum æterna ac vere felici vitâ mutavit. Quod etſi abſque magno mariti dolore ac luctu fieri non potuit (nam quid diſcidio iſtiusmodi tam ſancte inter ſe amantium excogitari acerbius unquam poſſit?) ferendum tamen id eſt, & cogitandum, hanc legem univerſæ naturæ dictam jam olim, ut quod originem habuit, & finem capiat.

Quicquid habet ortus, obitus timet.

Interim ſolatio fuerit, tum vita honeſte & cum virtute acta, tum ipſa etiam mors, quam ita obiit, pro ut omninò decebat eam, quæ Chriſtiani nominis portitrix eſſet. Quod omni vitâ jucundius, & ultra quod nulla felicitas adſcendere poteſt. Nata eſt Annæbergæ, quæ metallorum fodinis nobiliſſima Miſniæ urbs, Patremque habuit Salomonem Bærium, Civem honeſtiſſimum & Mercatorem inter primos: matrem Magdalenam, Samuelis Schafhirtii Civis Fribergenſis ornatiſſimi filiam. In horum ſinu educata pietatem, frugalitatem, pudicitiam, & rationem probe adminiſtrandi domeſticam rem egregie didicit: eaſque virtutes per omnem vitam poſteà profeſſa ſemper eſt, ſeduloque exercuit. Quemadmodum enim teſta, quo imbuta recens, odorem diu ſervat; ita virtutes homines, quibus teneri anni innutriti ſunt, ægrè dimittunt. Anno M DC. ad d. XXXI. Martii, quum jam XXI. An. nata eſſet, quem ſupra nominavimus, Johanni Piſtorio ſolennibus nuptiarum, quæ Annæbergæ & ipſa celebrata, in matrimonium tradita eſt. Quem uti ſummâ fide, reverentia ac amore ſancte ſemper coluit; ita & ipſe illam ita habuit tractavitque hactenus, ut quâ nihil charius, nihil amabilius in iſta vita exiſtimaret. Itaq;

ſi liberos potuiſſent ſuſtollere, quod ſolum defuit, vel florentiſſimis matrimoniis de felicitate palmam dubiam reddidiſſent. Sed ut Homericum illud habet,

Omnibus ex æquo non DI ſua munera donant.

Tres anni facti ſunt, quòd metu bellorum ingruentium, quæ, ut alias Germaniæ partes, ita & florentiſſimi Archiepiſcopatûs Magdeburgici ditiones, ubi ſedes ſuas, & domicilium habebat cum conjuge, miſerè hactenus adflixerunt, huc commigravit, ut furori inhumani militis ſe & res ſuas ſubtraheret. Quo toto tempore ſe ita comparavit, ut moleſta nemini, quin potius grata omnibus charaque eſſet. Ex animi mœrore, quem ex ſævitia temporum & abſentia Viri dulciſſimi cumprimis cœperat, difficilem & diuturnùm morbum contraxit. Qui ita inſederat, ut nullis, quantumvis lectiſſimis ac præſtantiſſimis medicinis, quæ per mariti curam ac diligentiam nunquam defuere, excuti poſſet. Quo factum, ut nudius tertius, ſicuti ſupra commemoravimus, ipsa ſexta matutinâ, ſanctiſſimi Servatoris ſui nomen, licet ægrâ & fractâ voce, ſubinde inclamans, deficeret, cùm vixiſſet annos XLIX. Menſ. prope VII. quippe, quæ anno Chriſti M D LXXIX. d. XVI. Februarii nata eſſet. Hujus itaque honeſtiſſimæ fœminæ corpus; quum ad Hor. I. poſt eà ex mariti ædibus, in vico JCtorum ſitis, efferendum, & habitâ concione funebri in ipſo templo oppidano Chriſtiano ritu ſepeliendum ſit, Veſtrum erit, Cives Academici, illud funus frequentibus exequiis cohoneſtare. Quod officii genus ut humaniſſimæ pietatis plenum, ita noſtrum ordinem præcipuè decet. Quem tam liberali benevolentia mortua noſtra proſequuta eſt, ut non exiguæ ſummæ pecuniam legarit, unde pauperiores Scholaſticorum hujus loci veſtiarium quotannis accipiant. Quem egregium animum uti ipſi gratulamur, ita & hic præterire tacitè minimè debuimus. Tum ut meritâ laude ne privaretur, tum ut alii ad ſimilem munificentiam invenirentur. Equidem jacent nunc armis oppreſſæ literæ: & niſi ſint, qui manum porrigant, actum eſt: breviſque barbara ruditas rerum potietur. Sed tam infauſtum omen, melior atque benignior Deus avertat! PP. Dominica XIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M D CXXIIX.

CCXXXVII.

TIberium Cæſarem, ejusmodi reſponſo Ilienſium Legatos ob filii qui jam olim deceſſerat, obitum ſerius ſe conſolatos, ejuſmodi irriſiſſe reſponſo, Suetonius refert: *Se quoque vicem eorum dolere, quod egregium civem Hectorem amiſiſſent.* Etſi verò Perquam Reverendus atque Clariſſimus Vir, Wolffgangus Franzius SS. Theol. Doct. PP. & Senior: nec non Templi Arcis, quod omnium Sanctorum nomini dedicatum, Præpoſitus, Collega noſter, dum fata Deusque ſinebant, honorandus, non nudius quartus demum, quum exſpiravit animam; ſed ante hos octo admodum annos, quum primum ſcilicet apoplecticum ϖάθος ipſum tentavit, viventium numero (ſiquidem in illo habendi potiſſimùm; qui ea vitæ exercent munia, quibus cenſemur præcipuè homines, quæque non tam ſervitio corporis, quàm animo ac mente præſtari ſolent) extractus quodammodo, hodieque ſepeliendus magis, quàm deplorandus videatur: minimè tamen omnium luderet operam, ſi adhibere quis huic vulneri manum & remederi doloribus noſtris benignè inſtituat. Indoluimus hactenus non leviter viri egregii valetudini: ſed nunc ipſius obitu multò acerbius cruciamur. Quamvis enim

enim magnæ ęgritudini eſſet, cum vehementia morbi abductum velut ex publica luce Academiæ, atque in quaſdam ſecreti domeſtici tenebras, & quaſi ſepulchrum aliquod concluſum eſſe; tamen quia ſpiritus adhuc morabatur in corpore, quia ipſum corpus ſatis virium (omnis enim morbi vis in animum cum primis eruperat) habere videretur; ſpes erat, ut is priſtinæ vitæ ac valetudini reſtitueretur: nunc verò poſteaquam edidit animum, atque e vita pariter ac mundo diſceſſit, eo acerbior nos premit dolor, quod ejus operâ in poſterum carendum nobis eſt. Etenim in Franzio non proletarium aliquem ac vulgarem; ſed ejuſmodi Theologum amiſimus, qui præclaram navare Eccleſiæ operam, & Academiam iſthanc maxime illuſtrare poſſet. Teſtantur id ſatis & clamant cathedræ publicæ, unde tot annos cum magna laude divinas literas docuit; teſtantur ſcripta & liberi, quæ plura hactenus cum Chriſtiano orbe communicavit. Certè Hiſtoriam ſacram animalium, Theologi pariter & Philoſophi in oculis habent. Jam quæ in Auguſtanam Confeſſionem commentus, contra Photinianos præcipuè pugnans, quæ de Interpretatione ſacræ Scripturæ, quæ de Sacrificiis edidit, tum noſtri tum adverſarii ipſi admirantur. Sed quemodmodum cætera bona eâ lege noſtro generi concedit Deus, ut reddantur olim, qui dedit; ſic nobis nec iſto tam utili viro perpetuò licuit frui. Veneremur itaque bonitatem indulgentiſſimi Patris, ut ipſe ſarcire, quod fecimus damnum, ipſe Eccleſiæ ſuæ proſpicere, ipſe de operario novo cogitare velit, qui in hanc ejus vineam potiſſimum mittendus. Neque enim dubitandum eſt, quin curæ ſibi in poſterum quoque habiturus ſit hanc ſuam poſſeſſionem, quam tot certiſſimis argumentis hactenus amare tenerrimè viſus eſt. Ut ſit ac maneat Witteberga domus Dei, & Sion ſancta ejus. quicquid fremant & frendeant ejus hoſtes Sed nunc ad reliqua, quorum cauſa hæc inſtituta nobis ſcriptio, accedendum eſt. Plavia antiquum Variſcorum & non incelebre oppidum eſt: ibi itaque ante hos LXIV. annos hoc ipſo Menſe Octobris lucem hauſit Noſter, ſortitus patrem Philippum, Civem honeſtiſſimum; matrem Martham Wolffgangi Mulingii Senatoris ibid. & Camerarii, quem vocant filiam. In patria Schola quum prima rudimenta literarum potuiſſet. Francofurti Marchicorum ad patruelem Joachimum Franzium, Philoſophię Magiſtrum, Doctiſſimum ac Ornatiſſimum Virum amandatus eſt, ut majorem ingenii cultum capeſſeret. Quamdiu inibi hæſerit, & utrum ex ea Academia in noſtram ſtatim, an verò aliam conceſſerit, non conſtat. Ipſe enim de vita ſua nihil conſignatum reliquit literis, procul dubio quadam magnitudine animi, contemnentis talia, in quibus non magnum ad veram felicitatem momentum poſitum eſſet. Hoc certum eſt, ipſum in album Academiæ hujus & numerum ſtudioſorum adſcriptum fuiſſe Anno M D LXXXV: quum Rectoratum adminiſtraret Ampliſſimus Vir Johannes Lemmerus J. U. Doct. Profeſſor publicus. Anno M D LXXXVII. Magiſtri titulo publicè cum magna laude ornatus fuit. Anno M D CXI. d. XXV. Februarii nuptias fecit cum honeſtiſſima Virgine Anna, Reverendi Viri M. Petri Harringii Superattendentis Cöthenſis filia: ex qua ſuſcepit filios tres & filiam unam, qui omnes, præter Wolffgangum, qui in Luſatia fixit larem, jam olim vitâ functi. Anno M D XCIIIX. Hiſtoriarum Profeſſor conſtitutus eſt: Illum enim honorem ac dignitatem virtus & eruditio Viri, quam privatim legendo hactenus ſatis probarat, mereri cumprimis videbantur.

Eodem anno Doctoris Theologi ſolenniter aſſumſit gradum, & indead alias aliasque dignitates ac functiones aſcendit & aſpiravit. Tertiò enim poſt anno Kembergenſi Eccleſiæ Præpoſitus datus, eoque munere quadriennio integro functus eſt. Anno M DC V. Academici Patres ipſum revocarunt, cooptatum in Profeſſorum Theologiæ numerum & Academico Templo, quod in arce eſt, Præpoſitum deſignarunt. Quo munere quantâ cum laude, quâ legendo ac diſputando, quâ conciones habendo de ſuggeſtu, functus ſit, publicè conſtat; & loquuntur id ſatis clarè eximia ſcripta, quæ publicavit ipſe, & nos ſupra perſtrinximus. Ad quæ brevi cum Deo Prælectionum in totum Moſen Commentarii, tantopere hactenus deſiderati à pluribus, cumuli inſtar accedent. Anno M DC XVIII. ad ſecunda vota tranſiit: cum matrimonio ſibi jungeret lectiſſimam virginum Sabinam, Clariſſimi ac Experientiſſimi Viri Erneſti Hettenbachii Medicinæ D. & Prof. Publ. nec non Collegii ejuſdem Senioris, filiam: quam ſemper arctiſſimè, quod merebatur tot eximiis virtutibus prædita, amavit, etiamſi per illam nunquam factus eſſet Pater. Jam delati ſumus in illud tempus, quod uti multum infelix atque inauſpicatum ipſi exſtitit, ita Theologiæ ſtudia non leviter afflixit. Offert enim ſe nobis annus M DC XX. quo primum paroxyſmo Apoplectico tam vehementer fuit correptus, ut ex eo in publicum egredi & demandati officii partibus fungi minimè potuerit, quantumvis præſtantiſſima remedia nunquam non ad elidendam pertinaciſſimi morbi vim adhiberentur. Itaque non tam ab herbarum virtute ac graminum, quàm à Dei auxilio ſperanda & exſpectanda ſanitas. Quam ille rerum omnium ſervator ac conditor largitur & confert cui vult: quamquam putandum minimè ab irato Deo venire ſemper, ſi quæ accidunt nobis, quæ ſecus ſe habere nos quidem expetimus. Ille ſolus optimè novit quid conducat nobis, quid obſit: itaque multa negat propitius, quod B. Auguſtinus ajebat, quæ concedit iratus. Superiore die Veneris ſub cœnam ſimilis paroxyſmus recurrere viſus eſt, ſed quum præſentibus medicinis iretur obviam, quicquid imminere periculi videbatur, Dei gratia tum quidem eluſum ac declinatum fuit. Sed quum id malum vehementius, & quaſi reparatis viribus, nudius quartus ſub primum mane ipſum adoriretur, factum eſt, ut piè ac placidè, utut id præter omnium ſpem accideret, diem ſuum obiret. Sic ille egregius Vir & de SS. literarum ſtudiis optime meritus finivit vitam: quam tamen ipſi bonorum memoria, cumprimis verò præclara ſcripta aſſerent, & conſervabunt. Nam etſi hoc, quo circumdamur, corpus, redigatur in oſſa & cinerem, tamen quamdiu ingenii monumenta ſuperant, quamdiu in ſcriptis legimur, tamdiu abeſſe ab interitu, adeoque vivere exiſtimamur. Quum itaque ad horam I. poſtea ex Soceri Clariſſimi ædibus efferendus, & habita concione funebri ex æde Mariana in Templum Arcis deferendus, ibique Chriſtiano ritu ſepeliendus ſit. Veſtrum erit, Cives literarii, Viri, de Eccleſia & Academia iſthac optime meriti, funus frequenter deducere & comitari. Deus ter opt. ter max. & Eccleſiam, & Academiam iſtam, adeoque nos omnes his turbulentiſſimis ac periculoſiſſimis temporibus ſibi ſemper habeat curæ. PP. ad d. XXIX. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXXXVIII.

NUdius ſextus diem ſuum obiit, Spectatiſſimus ac Prudendiſsim. Vir Clemens

mens Bergerus, quum oppidani Consulatus fasces Sereniſſimi Electoris Saxonici, Domini noſtri Clementiſſimi, auſpiciis primum ipſi biduo ante publice atque ſolenniter commiſſi eſſent. Quod ſi eam mortem, quæ vitam ſine dedecore actam excepit, toleratu facilem, certe non tam acerbam ac luctuoſam viri ſapientes exiſtimarunt, quanto minorem ægritudinem animi ac dolorem afferet, qua decesſerunt illi, qui non modò pleni bonæ famæ ac nominis, ſed & per omnes dignitates ſui ordinis evecti ſummum faſtigium attigerunt? Eſt quidem vera felicitas in titulis atque honoribꝰ ſtatuenda minime: interim tamen certum eſt, ex illis bonis, in quæ fortuna & caſus aliquid ſibi juris vindicat, honore nullum præſtabilius, nullum excellentius eſſe, & quod optimi quique magis appetant. Adeò, ut ſi hoc velut præmio atque mercede deſtituantur, ad ſuſcipiendas præclaras res, tractandaque in publicum profutura ſtudia ægre adduci & invitari poſſint. Hæc enim illa fax eſt, quæ ſubjecta egregiis animis, ita eos accendere ſolet, ut non rarò pro obtinenda gloria atque honore vel ipſam mortem, extremum malorum, & unum homini formidandum maxime, ſibi adeundam cenſeant. Quemadmodum igitur currentes in ſtadio ſpectatorum applauſus ac favor excitat, iisque novas vires ſuggerit; ita multi in medio publicorum laborum curſu deficerent, niſi honore & gloria ſuſtinerentur. Quod ſi is honor demum verus exiſtimandus eſt, qui ſententiis atque ſuffragiis, tanquam virtutis præmium delatus eſt: eo honeſtior ac honoratior erit Bergerus noſter, quòd per legitimos aſcendit gradus & dignitatem Conſularem, nemine alio, niſi ſeipſo fortaſſean (qui hac ſenecta ætate quietem potius, quàm oneroſos titulos quærebat) invito, nullis legationibus, nullis maiis artibus conſequutus eſt. Eum enim ſe Senatorem hactenus per plures annos, cum Prætorem præſtiterat, ut in deſignatione novi Conſulis, quamvis prenſaret ac ambiret neminem, præteriri jure haud poſſet. Quæ quum ita ſint, æquo ac patienti animo ejus deceſſum ferent, & Conjunx ornatiſſima, & liberi, quos optimos & honeſtiſſimos reliquit. Cumprimis quum eo natu etiam fuerit, ut immaturâ ac propera morte fungi non poſſet. Nam ſexageſimum ſextum agebat annum: ad quam ætatem quota nunc hominum pars accedit? Optimum autem in omni infortunio remedium eſt, patienter ferre, quæ non poſſunt mutari: atque ſtatuere, multos alios eadem paſſos, plures poſt nos paſſuros eſſe: nihil nobis ſine voluntate Dei accidere, cui reſponſare velle non durum modò, ſed impium ſit. De vita autem Bergeri hæc accepimus. Natus Pegaviæ, quæ oppidum Miſniæ elegans, Anno M D LXIII. d. XVIII. Octobris, patrem habuit Johannem, Civem illius oppidi honeſtiſſimum. De matre nihil habemus exploratum, quàm Gertrudis ei fuiſſe nomen, Patrem ſortitam ſenatorem, & bene ſemper audiiſſe apud ſuos. In Schola patria pietatis & literarum rudimenta didicit, & eo uſque profecit, ut linguam Latinam mediocriter calleret. His rebus inſtructus quum eſſet, miſſus Lipſiam & Johanni Bockio Librario traditus à parentibus eſt, cui per ipſos ſex annos ſedulò atque fideliter inſervivit. Hinc toto decennio Heidelbergæ, Helmſtadii, Magdeburgi Tabernis librariis præfuit, & Dominorum negotia curavit non ſine magna laude. Nam præter fidem atque induſtriam, ſingulari quadam dexteritate in rebus verſabatur. Duos atque triginta annos natus nuptias fecit Pegaviæ, Barbaram Lectiſſimam Virginem, Philippi Fidleri Integerrimi Civis filiam

ducens. Paullò poſt huc venit, & tabernam librariam inſtituit. Quod genus negotiationis ita exercuit hactenus, ut & literarum commodis, quantum in ſe eſſet, conſuleret, & æquitatis rationem ſemper haberet. Ad cæteras autem virtutes uxoris, de qua diximus, plures atque inſignes, ſingularis fæcunditas accedebat. Suſtulit enim ex ipſa Librorum X. Maſculorum III. (de quibus Johannes, qui in Senatorium ordinem adſcitus dudum eſt, & Philippus, nunc Francofurti LL. incumbens Studiis, ſuperant) fœminei generis VII. quarum III. mortuæ ſunt, reliquæ præter minorem natu, Mariam Magdalenam, honeſtiſſimis conditionib. omnes elocatæ ſunt. Barbara enim Georgio Burckarto Prætori Reipub. Oppid. Viro Prudentiſſ. ac Conſultiſſ. Anna Maria, M. Johanni Gryphio Paſtori Löhmenſi: Chriſtina, M. Euſebio Bohemo Eccleſiæ hujus Diacono, Viris & pietate Reverendis, & eruditione præſtantiſſimis, ducta eſt Conjux. Quum Anno M DC XII. in ipſo partu uxor dilectiſſima exſtincta eſſet, altero anno ad ſecunda vota tranſiit, juncta ſibi Martha, egregiâ Virgine Chriſtiani Bartholdi Prætoris urbani filia. Tum fauſtis auſpiciis, ut quicquid in priore amiſerat, in iſta abundè recuperatum videretur. Par fides, par prudentia atque ſedulitas aderat. Jam quum IIX. Liberis ex ea factus eſſet pater, ecquid deſiderare felicitatis conjugialis amplius poterat jure? Senatoriam dignitatem conſequutus eſt Anno M D CIIX. & ſtatim officio Camerarii, poſt aliquot autem annos Prætoris, admotus eſt. Quas Provincias ita adminiſtravit, ut magnam prudentiæ, magnam fidei, ac æquitatis laudem facilè apud quosvis non iniquos rerum æſtimatores ſibi compararet. Quo factum, ut non ita pridem ad ſummam Conſulatus dignitatem eveheretur. Nam quia de Repub. hactenus tot modis bene meritus, & præterea magnum uſum atque experientiam conſequutus erat, dignus præcipuè judicatus eſt, cui iſtæ partes committerentur. Quas quidem cum magna laude, majore Reipub. utilitate tractaſſet procul dubio, ſi convaleſcere ipſi, ac longius paullò producere vitam potuiſſet licere. Die 21. Januarii ex calculo, quo infeſtari ſæpius ſolebat, laborare cœpit: adquam poſtea febris continua & ardens acceſſit. Etſi verò natura cauſſam morbi ad ignobiliores partes, eryſipelate in ſiniſtro brachio excitato, protrudere conata eſt, tamen, quòd ætate facta debilior, impar conatibus iis fuit. Itaque quum nihil remitteret calor febrilis, viresque prorſus decederent, factum eſt, ut ſuperiore die Martis poſt ſextam veſpertinam, inter ardentiſſimas preces, atque ſuſpiria noviſſimè, plenus Chriſtianæ fidei ac ſpei decederet, & quem vix inierat magiſtratum, vacuum relinqueret. Hoc lucri inde percipiens, ut quum honores, quos ſperare poterat maximos conſequutus eſſet, onera tamen & moleſtias, quæ plures comitari illos ſolitæ ſunt, nunquam ſenſerit. Ut autem in omni vita pietati ſtuduit, ita dum decumberet huic ſoli vocavit. Namq; & cæterarum rerum curas omnes longè huic negotio poſthabuit, & morbi præterea mala, plura certè & permoleſta, æquiſſimo animo vicit ac toleravit. Quàm autem egregiâ mente in noſtrum ordinem fuerit, vel inde etiam liquere poteſt, quod ipſos CC. flor. ad coemendos libros pauperioribus Scholaſticis teſtamento legavit. Quod ipſum vos incitare poterit, ut exequias ejus, quæ futuræ poſteà ſunt, eò frequentius celebretis. Idque ut faciatis, nos ſedulò omnes cohortamur, ut ſuum officium cum noſtro prolixè ac copiosè conjungant. Efferetur & ædibus propriis, & poſt concionem funebrem in ipſo templi gremio ſepelietur. Faxit Deus ut & honeſtiſſima familia hunc caſum æquo ferat

ani

animo,&damnū quod Resp. ejus obitu percepit, abunde resarciatur. Ab eo solo enim omne bonum & flagitandum & exspectandum est. Huic omnes hoc turbulentissimo tempore curæ semper simus. PP. Dominica Quinquagesimæ, Anno Christi, M D CXXIX.

CCXXXIX.

Mulier timens Deum, ipsa laudabitur. Meritò laudabitur, quia *Timor Domini sapientia ipsa est*: quia *expellit peccatum*; quia *à ruina mortis declina*. Quis non deprædicet Sapientiam? innocentia est: soli enim stulti amant peccare. Quis non extollat innocentiam; mori nescit: mors enim noxam sequitur. Immortalitatem autem quis non summopere admiretur? Deo æquales facit: imò conjungit cum Deo, in quo solo vita est: quia ipse est vita. Non capere has laudes mundus potest: quia non timet Deum. Et quia non timet, negligit. Dum negligit autem, falsis adhæret bonis, & in iis rebus solet stupere, de quibus dictum, *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas*. Quotusquisque de seculo laudat mulierem, ut non illicò, & sideris instar lucentes oculos, & florem rubentium genarum, & ad rosarum amœnitates hiantis oscüli decus, sæpe Poëtis ipsis mendacior, inculcet, quod si concinnos risus, & dicta lepida, & ad palaciam quandam compositos gestus addiderit, tum se præclarè officio fuectum putat. An imitabimur hos nugator, de Ornatissima Matrona, Maria Silbermannia, impræsentiarum dicturi pro more, dum ejus indicendum funus est? Imò attendemus potius, quod Sapiens monet: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo, mulier timens Dominum ipsa laudabitur*. Ac cætera quidem in nostra vel ætas abstulit, vel mors exstinxit. At verò quod Deum timuit, nec anni potuerunt tollere, & nunc post mortem vitam ipsi redonat. Nam & hoc promisit Sapiens, quum ait, *Timor Domini fons vitæ*. An possint ulterius vota cujusquam ascendere? itaque nec & laudes. Timuit Deum, quia credidit: & quia credidit, salvata est. Hic summa laus, hîc apex gloriæ nostræ positus. Interim tamen nihil absurdum erit, & cætera, quæ ad vitam ejus pertinent, exponere. Si non laudandi, tamen erudiendi gratia. Optimum instituendi genus, exemplis docere. Nata Maria nostra hîc Wittebergæ, anno M D LXV. Patrem habuit Johannem Geblerum Chirurgicâ arte, quam peritissimè & felicissimè exercuit admodum celebrem & Clarum: Matrem Dorotheam Seestiam, optimam & honestissimam fœminam. Qui ejus parentes, præterquam quod honestissimam & integerrimam vitam degerent, pii imprimis fuére. Quo factum, ut easdem virtutes Nostra, præcipuè autem Timorem Dei, velut cum materno lacte imbiberet, omni reliqua vitâ retinendum. Viginti quinque annorum Virgo Reverendissimo ac Præstantissimo Viro M. Henrico Silbermanno, quondam Ecclesiæ hujus Archi-Diacono nupsit: quô cum 30. annos suavissimum & exoptatissimum matrimonium coluit quater genitrix facta. Sed præter filiam, quam unam habebat, duos quoque filios primâ statim ac tenellâ ætate mors tulit. Qui autem matri superstes filius Christophorus est, jam sesquiannum Argentinæ studiorum causa commoratur, frustra, ultimo complexu recipiendus, à morti proxima matre tam anxiè exspectatus. Quum ante hos novem annos marito exoptatissimo esset privata, id sibi præcipuè pensi habendum existimavit, de quo Timotheum suum Gentium Doctor admonet, *Quæ vera*, inquit, *vidua est, & desolata, speret in Deum, & instet obsecrationibus & orationibus nocte & die*. Profectò

ut

ut hæc subinde recogitavit, ita & vitâ semper expressit. Turpe enim existimabat; nosse bona, & non facere. Scilicet juxta illud Apostoli: *Estote autem factores verbi, & non auditores tantùm, fallentes vosmetipsos.* Nulla unquam sacra publicè peracta sunt, quibus non illa, modò valeret rectè, aut aliis piis operibus implicita non esset, interfuerit. Nullus unquam elapsus dies, quo non domi, præter ordinarias preces, SS. Literarum Lectioni vacarit. Et posuerat sibi hanc ipsa legem, ut singulis annis semel SS. Biblia legendo absolveret. Quotusquisque hoc inter viros, etiam quibus id proprium videtur, præstat? Jam cui unquam, cujuscunque sortis aut conditionis esset, operam suam denegavit? quam officiosa in omnes & pia exstitit, dum vel ægrotis assideret, vel parturientibus adesset, utrisque certè consuleret? Cui studio non dies modo, sed & noctes ipsas, cum detrimento quidem valetudinis, sed pietatis incremento, promtè prorsus & nihil invita imputavit. Ut simul & laudes Hannæ, de qua Evangelista: *non discedebat de templo, jejuniis & obsecrationibus serviens die ac nocte:* & Thabitæ encomium, quam *plenam operibus bonis*, eædem sacræ literæ prædicant, merita fuerit. Quum ante hos duodecim dies eâ nocte, quæ diem viridium, quem vocant, excepit, in somnio quodam, quo visa videre, herbosum montem in se proruere, turbata admodum evigilasset, statim languores insolitos febrilesque calores sentire cœpit. Quod mali genus ita auxit postea, ut ei vincendo & expugnando nec præstantissimæ medicinæ pares essent. Quo factum ut nudius quintus h. II. pomeridianâ, posteaquam assiduis, iisq; ardentissimis precibus, plena spei ac fidei Christianæ, animam Redemptori suo commendasset, decederet, ipsos LXIV. annos nata. Cui optimæ & pientissimæ matronæ quum ad Hor. I. postea funebria facienda sint, vestrarum partium erit, ipsi frequentes nobiscum ire exequias. Ad quod officium eo præstandum promtius, Vos non modò hæc scriptio publica, sed & demortuæ pia merita invitare debent. PP. ad d. XIII. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXL.

NUdius tertius post VII. matutinam Margareta Viri Amplissimi Martini Burckhardi Consularis, quem ipso abhinc biennio composuimus, uxor, matrona singulari virtute prædita, obiit, posteaquam LXXVII. annos cum VII. Mens. confecisset. Videbatur quidem hæc optimæ fœminæ ætas non ita provecta & grandis, si cum primævis hominibus contendatur: at verò quum hâc ætate pauciissimi mortales eum annorum attingant modum, jure ac meritò ipsam deinceps in memorabilis senectutis exemplis licebit connumerare. Prioribus seculis, quæ Patriarcharum appellantur, quum innocenter homines, & secundum naturam viverent, parum erat ducentos trecentosque annos vivendo explere, quum supra nongentos quoque unum ac alterum durasse, constet. Postea verò quum in libidines & vitia rueretur certatim, ita, ut propter malitiam publicam ultricibus aquis demergendus orbis, & novis colonis tandem reparandus esset, adeò contracta fuerunt vitæ humanæ spatia, ut ejus ætatem octoginta ad summum annis definiendam haberet Legislator Hebræus. Quod adeò quidem deinceps obtinuit, ut memoriarum Scriptores inter admirandæ senectutis & terminum communem transgressæ quodammodo exempla eos omnes proponere soleant, quibus has, ut sic dicam, lineas ac

metas

metas transilire licuit, & ultra decies octonos annos producere vitam. Quamvis autem ad longiorem vitam plurimum momenti habeat, quo temperamento corporis, quoque sub cœli, ut Lucretius loquitur, tegmine aliquis natus sit, & quem quotidie aërem hauriat; tamen quia ubivis terrarum homines veteres & senes invenire liceat; equidem in iis rebus ponendæ minimè sunt omnes quàm diutissimè vivendi causæ. Nam licet robustissimo corpore natus sis, licet saluberrimo loco colas; tamen nisi & vitam piè, justè ac innocenter transigas, nisi in rebus illis, quibus ad tuendam vitam opus est, mensuram certam ac modum teneas, vix est, quod ævum longius tibi polliceri possis. Quare quum ille nobilis Sophistarum Gorgias interrogaretur forte causam tam firmæ & in tam grandi ætate (erat enim octo & centum annos natus, quum sponte suâ inediâ finiret vitam) omnibus sensibus vigentibus valetudinis, respondisse fertur: *Se aliorum convivia non esse sectatum.* Nempe id innuebat, se domi suæ frugaliter sobrieque semper vixisse. Sic & Galenum, Principem, si Coum illum Hippocratem excipias, Medicorum, plerique auctores tradunt, centum & quadraginta annos vixisse: in cibo autem & potu tam parcum fuisse & abstinentem, ut nunquam ad satietatem fuerit usus: eumque decessisse tandem non morbo aliquo, sed senectute: qui omnium maximè naturalis obitus est. Namque ut alia ætas in aliam transiit: ita senectus non habet quo se recipere possit, nisi ipsam mortem. Hujusmodi obitus quum & nostræ matronæ contigerit, certissimum inde documentum capere licet vitæ purè & sobriè actæ. De qua nunc nobis pauca pro more dicenda sunt. Nata igitur illa hîc Wittebergæ est anno M D LI. d. x. Mens. Decemb. postumo partu (quippe quarto à Patris excessu mense) edita in lucem. Patrem autem habuit Franciscum Blumium Pistorem & Civem honestissimum: matrem Margaretam Hembsedorfiam, quæ postea à Matthia Richtero, Viro Senatorio ducta est. Anno M D XXXVII. d. xxxi. Octobris matrimonium iniit cum eo, quem supra diximus: quî cum totos quadraginta annos summâ conjunctione animi egit, quater facta mater; bis in masculina, & totidem vicibus in sequioris sexus prole. Quos liberos suos omnes, præter Franciscum secundum natu; qui in prima statim pueritia obiit, non modò adultos, sed & matrimoniis honestissimis florentes vidit, superstitesque (excepto Martino, filio primogenito, quem superiorum annorum abstulit lues) reliquit, posteaquam ex illis XVII. Nepotes: Pronepotes II. sustulisset. Sub veris proximi initium deficere nonnihil viribus, & levi tussi corripi cepit, quæ quia annorum senium, non vitium morbi afferebat, frustra Medicorum auxilia adhibebantur. Itaque nudius tertius post VII. matutinam sine omni dolore placidè prorsus, & vix ut adverteretur ab adstantibus, exstincta est. Quâ pietate coluerit Deum, quâ firmâ fide in Servatorem crediderit, quàm innocenter ac probè exegerit vitam, non attinet dicere, cùm laudes eas pene omnes ordines celebrent: ut per virtutem vivere videatur, quæ communi mortalitatis lege hominibus exemta est. Huic optimæ & honestissimæ matronæ quum ad H. I. postea faciendæ exequiæ sint, Vestrorum partium erit, Cives Academici, id genus officii prolixè præstare. Efferetur ex ædibus propriis in vico Collegii versus septemtrionem sitis, & habitâ Concione funebri intra urbem sepelietur. PP. Wittebergæ ad d. XVII. Julii (quo ipso die ante hos duos annos maritus defunctæ

vita excessit) Anno recuperatæ gratiæ, M. DC. XXIX.

CCXLI.

IPse tertius dies est, quòd Reverendus & Doctus Vir, Martinus Thiele Junior, decessit mundo, & vitæ pariter & malorum omnium finem invenit. Malorum inquam, quibus jactatus hactenus est: si modo ita nominanda sunt, quæ pro Christo patimur, & ejusmodi præmiorum spem sibi promissam habent, quæ extra fortunæ aleam posita sunt, & sola beatos facere homines ac servare possunt. Neque enim Christianus isto carneo textu, & quod destrui indies potest corpore, sed spiritu animaque se æstimat: quibus quod suam felicitatem tueri non potest, nec inter bona numerare solet. Quam quum sola fide impetrari certum sit, facile potest cedere omnia, quæ admirari solet mundus; ipsam etiam vitam profundere, si aliter declinare perfidiam non licet. Nam quid formidet mortem ille, qui ei per fidem se junctum sciat, qui vita ipsa est? Rideant itaque mundani homines, dum ejicimur patrimoniis, privamur honoribus, carnifici ipsi denique erogamur: Christianus videri miser, esse non potest. Neque enim quicquam se amisisse arbitrabitur, qui Christum possidet, in quo uno omnia sunt, quippe & per quem omnia sunt, quæ unquam sunt. Natus noster est Wittebergæ Anno M. D. XCIX. d. XII. Augusti Patre Martino, Sartore ac cive honestissimo: & matre Maria Germania. Qui quum ingenium docile in puero deprehenderent, bonis literis erudiendum maturè scholis tradiderunt. Atq; hîc quidem quum prima rudimenta percepisset, & jam qualicunq; Græcæ Latinæq; literaturæ gustu imbutus esset, in Ludum Grimensem Electoralem Senatus Patrii auspiciis amandatus est; ubi quinquennium fere integrum egit, factis egregiis in studiis humanitatis profectibus. Wittebergam rediit Anno M. DC. XIII. & civem Academiæ nostræ dedit. Ita, ut pro concesso ingenii modo Philosophicas literas cum Theologia non infeliciter conjungeret, non rarò etiam exercitii causa conciones ad populum haberet. Id enim nisi maturè addiscatur, provectioribus sine magno labore constare vix potest. In eo dum est, præter spem, à quodam Inferioris Austriæ optimate, (is fuit Nobilis. Dn. Magnus Irnfridus à Rotendorff) ad obeundum præconium verbi & Christiani ritus sacra administranda, legitimè vocatur. Quod quum non sine Deo fieri persuaderet sibi, annuit, & eam provinciam, imploratâ divini numinis ope, promptè suscepit. Quam quum per tres annos fideliter administrasset, cum bona Patroni sui gratia, discessit Beegstalium: cui Ecclesiæ à Generoso Barone Augusto à Sinzendorff tum Pastor præficiebatur. Sed quum feralis illa tempestas, quæ adhuc navem Ecclesiæ concutere non desinit, suboriretur, edictisque Imperialibus omnes ii, qui puriorem Evangelii doctrinam proponerent populo, exire Austriâ omni juberentur, morari ibi diutius non potuit; quin potius sibi discedendum omninò & revertendum in patriam ad suos existimavit. Et tamen sic quoque evitare non potuit, quo minus rerum suarum pene omnium naufragium pateretur. Satis tamen beatus sibi videbatur ac dives, quod salvâ fide ex fluctibus illis enatasset. Rediit itaque huc ad parentes Anno M. DC. XXVII. ipso auctumno, infirmo admodum ac debili corpore: quippe quod jam tum Phthisi infestabatur; sed ita, ut post semestre tandem se manifestius proderet. Quamvis autem minimè negligeret, quæ ad corporis

& re-

& recuperandæ ſanitatis curam pertinent; parum tamen profecit. Et ſolet rarò hoc mali genus, niſi cum vita ipſa tolli. Ante hos duos autem menſes eas vires acquiſivit malum, ut ſolita ante obire munia non poſſet: quin clinicus eſſe penitus atq; decumbere cogeretur. Quocirca quum ſuperiore d. II. Octobris editâ fidei confeſſione factaque exomologeſi divino viatico ſe inſtruxiſſet, quinto poſt die, id eſt nudius tertius, inter XII. & I. à meridie ſpiritum ſuum, quem ſolum habebat reliquum Chriſto Servatori promptè reddidit; firmiſſima ſpe ſibi pollicitus ea præmia, quæ omnibus iis, qui fidem ac conſcientiam bonam retinuerint, Apoſtolorum maximus recepit. Quibus quin planè nunc potius gaudeat, non eſt quod dubitemus. Corpori autem quum juſta funebria ſolvenda hoc die ſint, veſtrum erit, Cives Academici, ei actui frequentes vos intereſſe. Efferetur ex Paternis ædibus, & honeſtatus Concione funebri extra urbem ſepelietur. PP. Dominica XIX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXVIII.

CCXLII.

DUm Viri Clariſſimi, Johannis Blumii, J. U. D. eximii funus impræſentiarum vobis indicendum eſt, non abs re facturi videbimur, ſi vitæ humanæ fragilitatem, & quàm caduca & fumo proxima omnia ſint, circa quæ curæ mortalium occupari plerumque ſolent, conſideremus. Aramus, militamus, proſcindimus maria audaci remo, dies noctesque habitamus in libris, & ſomni & valetudinis prodigi ut morem geramus animo; quum jam admoti ad metam, & ſuſceptorum laborum præmia manu prope tenere videmur nobis, tum ex tranſverſo turbo aliquis repentè incidit, & uno impetu non modo cogitationes noſtras ac ſpes, ſed noſmetipſos ſternit ſæpius atq; elidit. Tum omnes vigiliæ in fumum abeunt, & tot annorum ſudores momento uno evertuntur. De noſtro Blumio quid dicamus? qui quum triceſimum vitæ annum vix exceſſiſſet moriens, quàm longè ab illa ætate aberat, per quam, velut de limine, in mortem tranſimus? Et tamen nec florentiſſima ætatis pars, nec præclara atque eximia, quâ præſtabat, doctrina efficere potuit, quo minus rapaci, ut cum Poëtis loquamur, fato interciperetur, quum jam, ut ſpargere ſtudiorum, quibus inuſitatâ diligentiâ incubuerat hactenus, ſic capere publicè debebat fructus. Latiſſima atque ampliſſima nobis hîc ſeſe aperirent ſpatia, ſi frena laxare querimoniis, & libero impetu liberet decurrere: ſed ita comparatæ mortalium res ſunt; ut fruſtra coneris mutare dicendo: videturque Noſter & gloriæ & commodorum conſequutus abundè eſſe ex ſtudiis, ſi plures ab eo deinceps exemplum petent, præclarè & collocandi temporis, & ſumtuum faciendorum: cumprimis cogitandi ſecum aſſiduè non eâ de cauſa ſe natos eſſe, ut vitam inertia, velut pecora, tranſigant, aut fractis voluptatum deliciis, quibus noviſſimi comites, paupertas & dolor, hærere ſolent, ſe enervari patiantur; ſed ut pulcherrimarum rerum cognitione expleant animum, & ſuæ pariter ac publicæ rei conſulere rectè, mature adſueſcant. Neque enim aut major gloria, aut monumentum præſtantius cuiquam poteſt contingere, quam qui poſt mortem plures ſuarum virtutum imitatores invenit. Quam diu enim eæ admirationi hominibus ſunt, tamdiu ipſe vivere & ſupereſſe exiſtimandus eſt. Nunc ad reliqua, quæ ordo ſuſceptæ ſcriptionis poſtulat, deſcendimus. Expoſituri de vita ejus

quæ accepimus : ut quis & qualis à prima infantia usque fuerit omnibus innotescat. Natus itaque est Anno Christi M D XCIX. d. IX Mens. Julii, Patrem sortitus, Michaelem, Reip. oppidanæ Camerarium, quem vocant, & Mercatorem primarium, spectatæ prudentiæ virum; matrem Ornatiss. matronam Margaretam ex celebri apud Lipsienses Steinmeziorum familiâ oriundam. Quæ nescio, feliciorne existimanda, quod tam præclaræ sobolis mater existit, an statuenda calamitosior, quod intra tam paucos annos tres ipsos florentissimos filios, non jam, quod Poëta ait, *præclara & magna minantes*, sed certò jam expromittentes extulit : nisi quod amissio fidelium, cœlestis domus habitatio sit, ut ille ait. Puer diligenti cura educatus in parentum sinu, & literarum eruditione maturè lectissimorum magistrorum opera imbutus fuit. Quod eo successit felicius, quo meliore, & ad optima quæque magis nata indole præditus ipse esset. Hinc factum, ut postquam aliquot documenta comparatæ sibi doctrinæ Philosophicæ publicè, non sine ingenii ac industriæ laude, edidisset, Anno M DC XX. Mens. Septembri laurea magistrali solenniter cum cæteris Competitoribus suis honestaretur. Quod eruditi laboris præmium quum reportasset, incentivi loco id sibi habuit ad majora audenda. Quocirca recto deinces, quod dicitur, pede ad SS. Legum Scientiam, quam finem studiorum dudum sibi præfixerat, grassatus est. Quod studiorum genus, quum in annum M DC XXV. usque strenue tractasset, Jenam Mens. Majo profectus est : sed quam brevi postea Altorfo Noricorum mutavit. Inde lustratâ obiter Bojoaria & Palatinatu Tubingam venit sequenti anno, ibique interrupta hactenus, certe non sibi satis constantia studia, collegit veluti, & suo ordini restituit. Ac uti vendibili vino suspensa hedera opus non est ; ita ipsius virtus & eruditio vel sponte se ingerebat in omnium oculos & excellentissimorum virorum amicitiis dignam præstabat. Qui quum subinde sollicitarent ipsius animum, eique velut faces quasdam admoverent, ut peteret tandem, quæ jure suo obtinere posset præmia, nec amplius modestiæ suæ permitteret, differre honores, quos virtus atque doctrina dudum meruisset, passus tandem assentire eorum voluntati, summum in Jure Utroque dignitatis gradum, qui Doctoratus dicitur, & reverenter petiit, & promtè impetravit. Quod factum Anno M DC XXVII. d. XVIII. Aprilis Rectore; Andrea Beyero : Decano, Luca Osiandro; Promotore autem Henrico Bocero, quos Viros Amplissimos & JCtos Nobilissimos quàm arcte sibi devinxerit, gratulationes ipsorum ac favores publici, quibus honores ejus prosequuti sunt, testare possunt. Tubinga Strasburgum eodem anno abiit, visaque Basilea & Rheni fonte, sub initium Mens. Octobris magna cum gratulatione & Matris optimæ, & cæterorum, quos necessitudo sanguinis ipsi arctius obligarat, domum rediit. Quod tamen gaudium sincerum ipsis esse diutius minime licuit: quum brevi postea Blumius noster Hypochondriaco morbo graviter laborare cepisset. Est hujus morbi ingenium istiusmodi, ut vix deprehendi possit (ita obrepere solet & fallere) priusquam altè fixerit sedem. Quam nactus tam contumax & versipellis est, ut Medicorum præstantissimorum operam non elidat tantum sæpius, sed & non rarò prudentiam eludat. Quamvis itaque noster nihil non tentaret ex Medicorum præscripto, ut recuperaret valetudinem, & accurata victûs ratione, in qua non leve momentum positum, habita, novissime

etiam

etiam thermis atque acidulis, ut ſolet, uteretur; nihil tamen inde melius habuit: quin viſum infelix πάθος eſt ab ipſa medicinarum ope vires ſibi velut acquirere, certè magis magisque irritari. Itaque quum ſuperiore Auguſto quotidiana febris acceſſiſſet, ita proſtratus, ita omni ſucco ac robore corporis privatus eſt, ut multi mirarentur, tam diu ſibi ipſi ſupereſſe. Ad iſtas, ut ſic dicamus, incitas quum ſe redactum cerneret, non tam de lutea illa & deſtruenda brevi, quàm illa altera cœleſti & immortali ſui parte, curam ſuſcepit. Id unicè agens, ut quam primum ſoluta corpore, ad conditorem & Auctorem ſuum, ſalvificæ fidei ſubvecta alis, pervolaret. Nam quum videret ruinas patriæ, & omnem pene Germaniam triſtiſſimis bellis indies magis magisque conflagrare, ad ſupera illa, & quieta vereque tranquilla loca unice ſemper anhelabat: ſubinde Apoſtoli votum repetens, quo ſolvi, & eſſe cum Chriſto cupiebat. Quod quum ſuperiore Martis die abunde impetraverit, nihil nunc reſtat, quam ut reliquiæ corporis in ſpem communem Chriſtianorum ſolenni ritu terræ, unde ortum duxerant, committantur. Id dum peragetur poſtea Veſtrum erit, Cives Academici, Exequias Viri Clariſſimi, frequenti comitatu deducere ac comitari. Qui efferetur ad H. I. pomer. ex maternis ædibus, & Concione funebri honoratus intra urbem ſepelietur. Tantum eſt. PP. ad d. XXIII. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, MDCXXXI.

CCXLIII.

LAudare mortuos qui virtute ac rebus geſtis excelluerunt publice, eorumque parentes, patriam, genus, univerſam vitam deniq; commendare poſteris, non modò Græcorum, Gentis ſapientiſſimæ, receptum moribus, ſed & Romanæ conſuetudinis fuit. Ita enim exiſtimabant, intereſſe Reip. clariſſimarum virtutum exempla noſci. Uti haberent juniores, quo excitare indolem; & velut normam quandam ac regulam, ad quam mores ſuos exigere poſſent vel emendare. Sed multi in eo negotio ſe ita tractabant, ut majore Suorum ſtudio (nam eas laudes, à propinquis decantari præcipue, mos erat) quàm veritatis ducerentur; & falſis adeò ac fictis laudibus non tam ornarent defunctos, quàm onerarent. Quo accidebat, ut hæ Laudationes funebres, ſuſpectæ non modò fierent, ſed palam quoq; à magnis auctoribus vitiatæ rerum memoriæ accuſarentur. Quod nobis eo diligentius nunc quidem cavendum eſt, dum Viri Ampliſſ. ac Excellentiſſ. Bartholomæi Reuſneri J.U.D. & Profeſſor. Emeriti, ejusdemque JCtorum ordinis Senioris & Ordinari Clariſſimi &c. indicturi funus, non nihil de vita ejus, pro conſuetudine hujus Academiæ antiquiſſima, dicendum habemus; quo ipſe ſtudioſior Veritatis, & ab omni vanitate atque inani gloria alienior ſemper fuit. Nam ſua ſe involvens virtute, quam ipſam ſibi mercedem omnium pulcherrimam in conſcientia recte factorum norat præſtare, externas laudes, & in quibus multi hodie, etiam qui ſapientes exiſtimantur, prope intolerabili modo inſaniunt, magna ſecuritate contemnebat; non rarò ſtomachanti proprior, quum ventoſiſſimi ſeculi nugas deteſtaretur. Dolorem & vulnus noſtrum, quod ex tanti Viri obitu accepimus, ipſa ejus magnitudo verbis exprimere non ſinit.

— — *Lacrymæ ingentes ſtupent,*
Parvæ loquuntur.

ait Poëta. Itaque nihil præfati amplius ad ipſam narrationem nos accingemus. Bartholomæus Reuſnerus, Vratislaviæ, Sileſiæ

metropoli, & omnium Germanicarum urbium pulcherrimâ ac nitidissimâ, perantiquâ gente, familiâq, tot in omni disciplinarum genere doctissimis Viris clarissimâ, Anno gratiæ, M D LXV. 28. Martii; hora II. pomeridianâ natus, avum paternum habuit, Bartholomæum; proavum Nicolaum; abavum Jacobum, atavum Simonem, omnes antiquæ virtutis & fidei viros; quique amplissima prædia ac fundos in universo abgro Leorino, (hinc enim oriunda Reusnerorum gens est) jam olim possederunt. Pater Bartholomæus Reusnerus Doct. primùm Uratislaviæ, novissimè autem Zittaviæ ad Suderum radices sitæ, Poliatrum egit: vir eximiæ doctrinæ, non in re Medica tantùm, sed Theologicâ etiam, & Philosophicâ, quod scripta, quæ edidit, testantur. Mater Catharina Uthmannia, Patriciæ stirpis, sanctissimis moribus fœmina, fuit. Literas & Artes, quibus prima ætas imbui solet; quum mirâ docilitate ingenii, quâ præstabat: in Ludo Zittaviensi arripuisset, exemplo Patrui, Christophori Reusneri JCti & Syndici Leoberg. instigatus, Jurisprudentiæ discendæ causa, Argentoratum, commendatus literis Nobiliss. & Amplissi. Viri, Israelis Reichelii in Uratislaviensi Repub. Senatoris, affinis sui, in cujus sinu primam pueritiam egerat, instar filii ab eo amatus, 16. quasi annorum adolescens abiit, & statim in contubernium agnati sui, Nicolai illius Reusneri, JC. & Comit. Palat. Cæs. qui eo tempore in Academia illa publicè Jurisprudentiam cum magna nominis gloria docebat, se dedit. Quo duce, atque auctore cùm universæ Philosophiæ, tum Civilis Sapientiæ cumprimis, & Jurisprudentiæ doctrinam studiosè perdidicit. Agebatur jam annus septimus, quum accidit, ut idem ille Magnificus atque Amplissi. Vir, cujus modò mentionem fecimus, ab Illustriss. Saxoniæ Ducibus ad instaurandam & reformandam Academiam Jenens. evocaretur: quem sequi noster omninò sui officii, nec minus è re studiorum fore, existimabat. Quocirca quum per triennium integrum ibi commoratus, quâ disputando ac declamando; quâ docendo ac repetendo, cùm seipsum, tum alios bonæ notæ & illustris ordinis adolescentes exercuisset, summo Doctrinæ, quem vocant, titulo ac gradu insignitus publicè, solenniterque Mense Decembri Anni M D CXCI. decoratus est. Hactenus tempus fuit, quod sibi præcipuè ac privatim vixit Noster: sequitur illud, quod & illustre dignitatibus, & omne in publicis gravissimisque negotiis actum fuit. Nam posteaquam publico doctrinæ Juridicæ testimonio ornatus atque instructus esset, omnium ore eruditio ipsius atque solertia ferri cœpta est. Quo factum, ut, quum anno M D CXIV. requireretur, qui Justinianeas Institutiones in Academia nostra doceret ac explicaret, ipse potissimum ab Amplissi. JCtorum Ordine idoneus judicatus est, cui id muneris demandaretur: quod cum Academiæ Senatus, tum inprimis Illustrissimus Pro-Elector Dom. Fridericus Wilhelmus Saxoniæ Dux &c. ratum habuit. Has igitur partes quum strenuè & magnâ cum laude functus esset, sequentibus annis ad altiora subinde conscendit; donec tandem Anno M D CVII. Johanne Zangero Collegii Juridici Seniore & Antecessore primario; & paucis post septimanis Ludovico Personio Professor. Codic. & Electoris Saxoniæ Consiliario, qui in Zangeri locum subrogandus erat, mortuis, Professor Decretalium, quæ prima dignitas, adeoque totius Amplissimi Ordinis caput designaretur. Quas summi muneris partes, quum XVI. annis magnâ industriâ, fide, ac innocentia (nec enim temerè alius in jure dicundo re-

do religiosius versatus fuit) administrasset, novissimus honor accessit, quum Anno MDCXXIV. in Supremo Appellationum Judicio, quod Dresdæ est, à Serenissimo Electore assidere juberetur. Academiæ fasces Rector ter gessit: Decanatum sæpius: Visitationi Ecclesiarum Electoratus, Principis nomine cum aliis, quibus id datum negotii, semel adfuit. Quibus magistratibus ac muniis publicis ita præfuit, ut semper singularem, cum solertiæ, tum prudentiæ ac æquitatis laudem auferret. Præter insignem Juris universi scientiam Theologiam ita doctus erat, ut alius vix magis, qui in eo studiorum genere totus esset. Quo ipsum naturæ præstantia, & ille innatus amor ac reverentia Dei incitabant: quem rectè nosse, & pure colere, principem sapientiam, & quo nihil majus homini contingere posset, existimabat. In quo multum adjuvabatur, quod Græce non modò, sed & Hebrææ linguæ cum paucis peritissimus esset. Nam qui non nisi Bartolum & Baldum mirari solet, & sapientiæ regnum tenere putant, quum aliquam Legem Juris semilatinis verbis exponere, & ejus usum in foro paullò dexterius monstrare possunt, suæ opinioni relinquendos putabat. Sibi & aliis sublimioribus animis nonnihil altius enitendum arbitrabatur, quàm ubi vulgus ingeniorum hærere solet. Præter nobiliores has linguas, Italicam quoque & Gallicam, quarum in aulis hodiè maximus usus est, suo sibi Marte didicerat. Nec quicquam usquam fuit in literis aut disciplinis, quæ quidem liberali homine dignæ sint, quod sibi intactum pateretur. Nam & Astronomiæ attenderat & Geometriæ: & Geographiam omnem hodiernam cumprimis ita callebat, ut nemini notior sua domus, quam huic universus terrarum orbis esset. Sed Musicâ imprimis delectatus fuit; qui ut selectissimarum Cantionum, & organorum variorum copiam sibi compararet, magnos sæpe sumtus fecit. Quæ tamen non instrumenta luxuriæ ac lasciviarum patiebatur fieri, quarum rerum acerbissimum odium semper professus est; sed ut occupata divinis laudibus animum, non modo fessum rebus gerendis innocente voluptate reficerent; sed & eundem, ab ignobilibus curis avocatum, sua divinitate imbuerent. Quo fine & Sophus ille Samius qui multa Christianismo proxima, ut ipsi SS. Patres observant, & pene paria docuit, discipulos suos, & mane surgentes de somno, & vesperi ituros cubitum, tam lyra, quàm voce canere volebat. Amavit & Poeticen, ejusque à primis annis Studiosus fuit. Nam & legebat Poëtas, quum esset otium, veteres cumprimis, & ex illis Homerum atque Virgilium præcipuè, hoc est, optimos & sapientissimos: & ipse non raro liberalis lusus caussa aut Epigrammate, aut alio quodam breviore carmine (nam magna opera componenda otiosis relinquebat) expertus ingenium, negotia sua interstinguebat. Maximorum virorum secutus exempla, qui ab harum literarum suavitate remissionem subinde petere soliti fuerunt. Sed præter Musas, & Flora quoque, hoc est, hortorum & illa divini, ut quidam loquitur, ruris amœnitas, ipsius animum delinierat. Ratus nunquam se magis vivere, quam ubi in villa sua suburbana & horto, qui Domini frugalitatem facile prodit, aut subter arborum, quas ipse severat, umbraculis, aut florum inter areolas, jucundissimo spectaculo pascens oculos, obambularet; nec tam cum animo volveret, quàm belle cauponari causas, aut promercalem habere posset justitiam; sed quanta felicitas fuerit primorum hominum, & innocentissimi seculi voluptas, quod non absre Poëtæ aureum appellarunt;

larunt; cujus ruri præcipue quædam vestigia supereſſe iidem ajebant. Uxores omninò duas habuit: Dorotheam, Johannis Zangeri JCti & PP. &c. Viri Ampliſſimi atque Clariſſimi filiam, quam Menſ. Novemb. Anni M DC I. domum duxit: & Dorotheam Brackeliam, Patre Livono, Equeſtris dignitatis viro, natam: quam prius Conjugem Johannes Schreiterus, Regis Daniarum Piſcatuum Præfectus, habuerat; exquo nihil liberorum tulit. Prior ſeptenâ prole patrem reddidit; de qua & hodieque ſuperant, præter filium Johannem Bartholomæum, omnium natu minimum, eximiæ ſpei adoleſcentulum, Maria Magdalena, Viri Ampliſſimi Georgii Schultzii J. U. D. Virique Clariſſimi Conjux: denique Anna Dorothea, quæ nullis implicita nuptiis, eximiâ pudoris & caſtitatis laude celebratur: reliquos in prima pueritia mors exſtinxit. Uxores comiter habuit, & rarâ fide ſemper dilexit. Liberorum ut amantiſſimus fuit, ita nihil antiquius habuit, quàm ut recte educarentur: quos inprimis pietate imbuendos exiſtimabat. Altera cura erat, ut doceret, contemnere humana, & nullum pretium in illis ponere, quæ prima omnium plerique putant. Quod voce non modo, ſed exemplo, quod efficacius eſt, faciebat. Quibus adjiciebat utilium quoq; librorum lectionem, qui vel imbuerent vera fide animos, vel præceptis ſalubribus atque exemplis recte componerent. Ex quibus pii illius Arndii libros, & Acta Martyrum nominaſſe ſufficiat. Videbat enim ea in nos veniſſe tempora, quibus firmare animum expediat conſtantibus exemplis. Tali modo quum ultra IX. annos produxiſſet vitam, catarrho Apoplectico infeſtari cœpit; nonnunquam, ut de vita periclitaretur. Quo factum, ut vires corporis mirum in modum deficerent, aliàs & perpetuis ſtudiis & tot negotiis ac curis ſatis afflictæ. Quamobrem, optionem ſibi generum ſuum, Georgium Schultzium J. U. D. &c. adjungere qui ſuam vicem in exponendo Jure publicè præſtaret, neceſſe habuit. Sed quum ſuperiore anno mali vis in præſtantiſſimam humani animi partem cumprimis incumberet, domi ſe continere penitus & ab omni negotiorum adminiſtratione abſtinere voluit: aſſiduâ mortis meditatione, quæ ſapientiæ præcipua pars, animum exercens. Ineunte hoc Menſe Novembri magna vehementia catarrhus ſuffocativus ingruit: ſed qui repreſſus Medicorum cura nihil tum nocuit vitæ. Sed quum ſuperiore Dominicâ ſe commoveret iterum, accidit, ut tot virtutibus, tot dignitatibus Clariſſimus Vir, leniſſima morte, quod ejus merebatur pietas, decederet, quum LXVI. annos, & quod excurrit, confeciſſet. Qui licet nunc ſuo potitus cœlo, de rebus mortalium amplius parum ſollicitus ſit, nec ullo, vel ſplendidiſſimo exequiarum honore teneri poſſit; tamen non negligendæ ipſius reliquiæ ſunt, quin omni honoris genere, quo affici vita functi ſolent, corpus ipſius, in quo tam nobilis & ſupra vulgarem conditionem evectus, animus hoſpitatus, proſequendum eſt. Quod cum ad H. I. poſtea futurum ſit, Veſtrum erit, Viri Ampliſſimi & tam eximiè de Academia iſta & ſtudiis per XXXVI. ferè annos meriti, funus frequentes deducere ac comitari. Efferetur ex ædibus propriis, & Concione funebri celebratus in Templo arcis, eo, quod ſibi vivus paravit, ſepulchro componetur, dum fama interim ejus ac gloria ſemper nobiſcum commorabitur. PP. ad d. XX. Novembr.

Anno recuperatæ gratiæ,
MDCXIX.

Cum

CCXLIV.

CUm magni & constantis animi sit, adversis rebus nihil concuti; Christiani autem cumprimis, spe secuturæ vitæ, ipsam etiam mortem calcare atque contemnere; potius est, ut ita comparemus nos, quàm ut lamentis muliebribus, aut super calamitatibus, quæ incidunt; aut super fugacitate vitæ nostræ, & illa nemini nato evitabili moriendi necessitate multum concionari instituamus. Nos quidem, dum Prudentissimi Viri Andreæ Matthæi Oppidani Prætoris funus indicendum habemus, minimè ipsum deplorabimus; magis ei gratulabimur, quod eum, dum viveret, bene adspirante numine, induerit morem animo, eâ fide ac spe innixus steterit, ut inoffenso pede per omnes adversitates seculi, & tot tristissimas in se ipsam cadentis ruinas patriæ sua emeriti spatia; nunc autem victor & triumphator rerum humanarum in superas illas & verè beatas sedes subire potuit. Nam quamvis præter sexaginta illos, quos annos habuit, vel alterum adhuc tantum vivendo feciſſet, quamvis ad maximas opes ac dignitates aspiraſſet: id tamen omne, quod consecuturus inde fuisset commodi, inane quiddam, & nugatorium, & umbræ somnio; velut Poëta Græcus loquitur, vix comparandum, præ illa felicitate videri poterat, qua nunc potitus penitus, & in æternum ævum fruiturus deinceps est. Quæ quum & nobis speranda sit, si cursum eundem tenuerimus, & surdi velut ac stupidi ad mundi illecebras, repurgatisque, quantum potest fieri, ab omni iniquitate, avaritia, ira ac odio animis, ei soli, cui Sacramentum diximus, obtemperantes hærentesque, puram castamque & innocentem vitam transegerimus; omni studio contendendum ac laborandum, ut nosmetipsos nobis olim cum irrecuperabili damno defuisse, frustra querendum ac lamentandum habeamus. Natus est noster Anno M D LXIX. die 20. Junii; Patre Jacobo Matthæo Senatorii Ordinis; Matre Elisabetha Winderin Kembergensi. Quum prima rudimenta domi posuisset, XIV. Ann. adolescens à Bartholomæo Matthæo Reipubl. Torgensis Consule Amplissimo, patruele suo, susceptus est; qui eum scribendi & ratiocinandi arte paullò diligentius imbuendum toto biennio curavit. Inde operam suam aliquot Nobilissimis & Amplissimis Viris addixit, ac primò quidem Friderico Thragboth J. U. D. & Illustris Dessavienſis Aulæ Cancellario: deinde Hauboldo ab Einsiedel Cancellario Electorali Saxonico, & tandem Hieronymo à Keckeriz in Walda: quibus omnibus mirum in modum industriam suam ac fidem semper probavit. Anno M D LXXXIX. in familiam Illustris & Generosi Domini, Dom. Rochi, Comitis Linariæ, qui eminentissimis in aula Electorali Brandeburgica id temporis fungebatur dignitatibus, receptus, & procurator Salis negotiationi datus est. Quo munere quum per integros XII. Annos cum magna laude functus esset, mortuo Hero, huc ad matrem rediit, & ad ducendam conjugem animum appulit. Nec infeliciter sanè: quippe qui Anno M DC. Mense Junio cum Ursula Boesetia, Johannis Salbachii Vidua, matrimonium inierit: & ex ea deinceps susceperit VI. filias, & unum filium, Andream; qui hactenus Serenissimo Daniarum Regi militavit, nunc nuper autem, uti nunciatum est, decesit vita. Filiarum duæ itidem denatæ jam olim sunt, reliquæ paternum obitum acerbissimè lugent. Ac duæ quidem, Anna videl. & Dorothea, planè orbæ factæ sunt: Elisabetha autem ac Margarita elocatæ jamdudum.

Illa quidem Reverendo & docto viro M. Michaeli Richtero Ecclesiæ Lotterslebensis Pastori; ista verò Ornatiss. Viro, Michaeli Ambergero Pictori. Quũ An. M DC XVII. prior conjux decessisset, viduus egit usq; An. M DC XX. Tunc enim ipso auctumno anni ad vota secunda transiit, duxitque uxorem, Blandinam, Prudentiss. & Spectatiss. Viri Johannis Grielii Schmidebergensium Consulis filiam. Ex qua quinquies hactenus pater factus est. Sed Johannes & Maria, teneri obierunt: Maria Salome autem, Magdalena, & omnium natu minimus Christianus, adhuc in vivis sunt. In Senatum Oppidanum cooptatus est An. M DC III. ædilis factus. Nono autem post anno Arcæ sacræ & Xenodochiorum cura ipsi demandata est. Qua functus triennium quum esset, Ærario publico præpositus fuit. Tandem An. M DC XVIII. ad Prætoris officium adspiravit. Quas quidem provincias ita semper administravit, ut ejus industriam, fidem, atq; prudentiam Senatus pariter ac Populus laudaret, & ipse simul boni & viri, & Senatoris præstaret partes. Auctumno proximo male habere; sed Decembri mense demum decumbere cepit. Ex quo tempore quum magis magisque incrementum cepisset malum, factum est, ut die superiore Lunæ post XI. meridianam plenus spei ac fidei Christianæ decederet. Cui quum ad H. I. posteà Solennia funeris instituenda sint, vestrum erit, ei rei frequentes interesse, adeoque prolixis exequiis funus deducere. Efferetur ex ædibus propriis, quas in Coswigiana habuit, & honestatus sermone funebri intra oppidum humabitur. Quod restat Deum rogamus, ut viduam pariter ac liberos tueatur, & efficacissimis solatiis erigat, quo toerando huic vulneri pares esse, & superare hanc cladem ferendo possint. Quem eo benigniorem auxiliatorem sibi promittere habent, quo ipse sanctius viduis orphanisque semper se affuturum, pollicitus est. PP. ad d. XXVIII. Januarii M DC XXX.

CCXLV.

MEdéa Euripidis quum multa de infelicitate mulierum questa esset, addit, errare vehementer eos qui sibi persuadeant, melius cum mulieribus, quàm viris comparatum esse? quod illæ domi jucunde vitam exigant, quum viris contra in bella eundum sæpius atq; de vita ac capite dimicandum sit. Se enim, si detur optio, malle, ter bello confligere cũ hostibus, quam uno partu parere. Ultima ejus verba Enius ita Latine reddidit:

Nam ter sub armis malim vitam cernere,
Quam semel modò parere.

Et sæpe vix æque præsens vitæ discrimen adeunt, qui stant in acie, & manu rem contra hostem gerunt; quàm quæ funguntur partu. Quas in ipsis laboribus nixibusque exspirare, & sæpe antea vidimus, atque hæc ipsa dies exemplum præbet, qua Ornatissima fœmina, Juliana, Præstantissimi ac Doctissimi Viri Eliæ Pezoldi Medic. Candid. uxor efferenda nobis ac componenda est. Nam quum superioribus diebus profluvio sanguinis admodum debilitata, & sic accedente demum partitudine nudius tertius, ejus laboribus omninò par non esset, una cum fœtu periit. Miserabile verò fati genus, & cujus dolor nunquam satis cogitari queat. Neque enim quicquam magis homo desiderat, quàm procreatam ex se videre sobolem: uxoribus autem, præsertim bonis, nihil conjunctius nobis aut charius est: ut non abs re plures Sapientissimi auctores dimidium animæ, & alteram sui partem easdem appellarint. Sed quia utrumque à Deo venit; idcirco ita componere animum addecet, ne luctu nostro judicium repetentis damnare videamur, quum & habenda gratia sit, quod vel ad tantulum temporis concesit. Ac si

felices

felices putantur, qui oppetentes sub armis salutem patriæ procurarunt; quantò magis & glorioſus exiſtimandus & beatus fœminæ obitus erit, quæ occumbendo de illa Civitate bene merita fuerit, cujus Princeps ipſe Deus eſt, angeli cives. Quibus ſimiles evadimus, quum rerum humanarum turbas evaſimus, freti miſericordiâ ejus ac meritis, qui à noxis & ſervitute Diaboli nos liberavit. Nam & Apoſtolus mulieres per generationem filiorum, ſi in fide & dilectione permanſerint, ſalvari pronunciavit. Quod longè efficaciſſimum ſolatium eſt. Nata autem noſtra eſt ante hos XXXVI. Annos: videlicet M D XCIV. poſt Chriſtum natum Anno, die 8. Menſis Martii. Patrem habuit Ampliſſ. & Conſultiſſ. Virum Wolffgangum Hillingerum J. U. Licent. & Conſiſtorii Electoralis, quod hîc eſt, Aſſeſſorem, ut & Generoſorum Baronum à Schenck Cancellarium: matrem Annam Martham, ex antiqua & perhoneſtâ apud Pirnenſes Cives Tſchippiorum familiâ oriundam. Quæ quum obiiſſet diem, noſtra prædicto nobis Pezoldo in matrimonium ſe dedit, idque ſolennibus ritè celebratis die 29. Maji Anno M DC XXIX. feliciter iniit. Nam ut maritus ſummo amore & fide eam complexus ſemper hactenus eſt; ita ipſa quoque nihil officii ſtudiique in eum unquam omiſit. Quo factum ut incredibili concordia illorum invicem coaleſcerent animi: qua re præcipuè conjugalis vitæ felicitas cenſeri ſolet. Cui accedebat, quod jam ferret uterum, & conjugem ſuum mox redditura patrem edita prole videretur. Quod utinam ne immenſo dolori dediſſet cauſam, unde gaudium incredibile & cujuſdam maximè voluptatis fons promaturus propediem ſperabatur. Sed talis noſtra mortalium conditio eſt: ita Deo viſum fuit; in cujus voluntate placidè acquieſcere, eſt revera beatum eſſe. Cæterùm quum & defunctæ virtus veſtro officio nõ indigna ſit, & æquum maximè videatur adeſſe iis, quæ vitæ ac ſtudiorum communitate nobiſcum juncti ſunt; agite Cives Academici, & fœminæ optimæ frequentes ite exequias: ut & meritus honor defunctæ præſtetur, & dolor afflictiſſimi vidui mitigetur hac ratione ac leniatur. Efferetur ex ædibus propriis in platea JCtorum ſitis ad hor. III. pomeridianam atque in ſuburbano Cœmiterio ſolitis Ceremoniis ſepelietur. PP. ad diem 26. Menſ. Februarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CCXLVI.

SI paullò ſtudioſior eſſemus in conſectanda veritate, & ita comparemus animum, ne barbari Scythæ nos ſapientiâ vincerent, qui prodeuntes in lucem excipere lacrymis, decedentes vitâ proſequi lætis ominibus felicesque vocare ſoliti ſunt; nemo fortaſſis hodie, in Ornatiſſimi Viri Caſparis Mülichii Medicamentarii ſolertiſſimi, funere lacrymam mitteret. Nunc quia vix unquam ſeriò nobiſcum cogitamus, quid tandem ſit, quod vitam aut mortem appellare conſuevimus, & quo potiſſimum cenſendus homo; turbamur ſtatim atque confundimur, ſi carendum in poſterũ quopiam, quem charum ante habuimus atque amatum. Hinc omnia longè ſonare planctibus, manare lacrymis, querelis ac ejulationibus perſtrepere. Quamquam ea ipſa res planè prorſus culpanda non eſt, ſi nos in ea ita tractemus, ut & officii noſtri meminerimus. Neque enim ſaxa ſumus aut ſtipites, qui nihil ſentiunt. Sed licet moveamur quàm maxime, ſi quid acciderit mali, ſi quis chariſſimorum nobis ereptus ſit, nõ oblivi-ſcamur tamen noſtrarum partium, ſed ſtatim nobismetipſis ſubjiciamus, mortalem

fuisse qui abierit, nos secuturos olim, Ipsum autem & curis & malis solutum omnibus verissimâ & inconcussâ felicitate perfrui, nec quicquam nos amisisse in eo, sed reddidisse; hoc esse religionis ergà Deum præcipuum, ut sentiamus parendum esse ei in omnibus, & iis, quæ fiunt, acquiescendum, ut quæ à mente præstantissimâ administrentur. Hæc qui vel ipse præmeditata diu ante sibi suggeret, vel alios auscultabit suggerentes, nunquam, aut turbabitur magis, quàm par est, aut supra modum quemquâ lugebit: sed & æquâ & rectè composita mente feret leniter, quod mutare atque corrigere ipse non potest. De nostro autem Mulichio, quæ accepimus, nunc exponenda pro more sunt. Natus hîc Pirnæ, quod Misniæ oppidum, ad Albim situm, Lapidicinis adinodum nobilo, Anno M D LXXXII. die XXII. Novembris, Avum paternum habuit Amplissimum & Consultissimum Virum Georgium Mulichium J. Ut. Doct. Episcopi Stolpensis Cancellarium: Patrem Casparem, Medicamentarium celebrem & Senatorem. Matrem sortitus fuit Dorotheam, Hieronymi Thilii Illustriss. Electoris Saxoniæ Cameræ Præfecti, Spectatissimi & Prudentissimi Viri, filiam. Perceptis literarum & pietatis rudimentis XIV. annorum puer discendæ paternæ arti admotus est. Quam quum pro docilitate ingenii, quod nactus, satis dextrè hausisset, exercendo eam peregrè proficere studuit, quum operam suam, quibusvis præstantissimis artificibus addiceret. Istoc consilio Altenburgum primum, Berolinum deinde, Francofurtum ad Mœnum, & Argentinam tandem profectus est. Argentinâ rectâ in Galliam abiit, post in Angliam, & inde rursus in nobile illud armorum scientiâ Belgium trajecit. Reversus inde per civitates maritimas, quas Hansaticas vocant vulgò, Viennam Austriæ se contulit, & tototriennio ibi commoratus est. Quod si peregrinationis studium, & urbes ac mores multorum hominum vidisse, nunquam non commendari â rerum prudentibus solitum est, utique non parum laudis merebitur noster, qui meliorem & potiorem Europæ partem peragravit. Cumprimis verò quia sic peregrinationem suam instituit, non ut vagus tantùm, & locum mutans cum loco, tot populorum terrarumque inspectione variâ pasceret oculos, & inani quadam & mox evanescente voluptate frueretur, sed ut locupletaret artem, quam profiteri ceperat, & disceret quotidiè aliquid, quod aliquam laudis aut commodi spem videretur præbere. Viennâ redux Fribergam, inde Halam Saxonum petiit, & post biennium, huc venit, quod Anno M DC XVII. accidit. Insequenti anno ad contrahendum matrimonium induxit animum, duxitque conjugem Elisabetham, Casparis Fluthii Senatorii Ordinis, & Medicamentarii, filiam; lectissimam & pudicissimam virginem. Quas nuptias ipso primo Septembris festivè, ut solet fieri, atque solenniter celebravit. Ex ea suscepit Liberos IV. filium unum & ternas filias, superstites omnes. Superiore anno lento & tabido morbo laborare cepit: qui tunc præcipuè ingravescere visus, quum proximâ hieme à nundinis Lipsiensibus ineunte hoc anno rediisset. Tunc enim decumbere penitus, & pedum tumore vehementer affligi cepit. Quod licet molestissimum accidit cuivis gnavo atque industrio homini, quique aversetur segnius otium, quo noster ingenio erat præditus; id omne tamen æquo & patienti animo pertulit, assiduè sibi in memoriam revocans, quin voce ipsa exprimens ubique sub-

ſubjiciens, quæcunque ante nobiliora ſacrarum literarum exempla ac dicta obſervaſſet legendo, quibus hortari animum, & in adverſis ſolari atque erigere licet. Tres ipſę ſe primanæ factæ ſunt, quod ſacroſanctæ Cœnæ uſu, tamquam veriſſimo viatico, mox abituram de corpore animam inſtruxit. Tantâ devotione animi id agens, quanta illorum eſſe debet, qui & ſeriò dolent de peccatis præteritis, & de futura gratia nihil omninò deſperant. Nudius quintus inter VI. & VII. veſpertinam obiit, ac id, quod per naturam debebat, ſtrenuè ac incunctanter dependit. Qui quum ad Horam I. poſteà efferendus, & habitâ concione funebri ſolitis ceremoniis ſepeliendus ſit, veſtrum erit, eas exequias frequentes celebrare ac proſequi. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos cohortamur. PP. Dominica X. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CCXLVII.

QUod accidiſſe Ducum nonnullis legimus, ut victâ victoriâ, partoque magno decore, vitæ exemti ſubitò ſint, ei non multum abſimile nudius tertius Optimæ & Ornatiſſimæ fœminæ Chriſtinæ, Reverendi atque Clariſſimi Viri, M. Euſebii Bohemi, noſtratis Eccleſiæ Diaconi Conjugi, uſu venit. Namque quum inter VI. & VII. matutinam laboribus partus doloribusque, quos princeps Vatum defixo in viſceribus telo tam aptè ac verè comparavit, ut Græcę mulieres, ſicut Plutarchus auctor eſt, dicerent, verſus eos, non ab Homero, ſed ab Homeride aliquâ, quæ aut peperiſſet jam ante, aut etiamnum pareret, & acutiſſimos illos ſimulque acerbiſſimos ſentiret dolores, ſcriptos eſſe, defuncta, fœtum pulcherrimũ edidiſſet feliciter, & velut victrix nata filiola tantum non triumpharet, quinta poſt hora, rapido & nec opino mortis genere, præter omnium ſpem repente exſtincta eſt, tingendæ mox ſacro fonte filiolæ nomen ſuum, tanquam primam hereditatis cernendam partem, relinquens. Atque Thucydides quidem exiſtimabat, bonæ mulieris famam, ſic, quaſi corpus, includendam in publicum eſſe, primam laudem ei tribuens, quæ nec laude ullâ aut culpâ innotuiſſet foris. Rectius multò Gorgias, ille Sophiſtarum nobilis, qui mulieris, non quidem formam, ſed nomen ac decus nota quam maximè volebat eſſe. Romani certè, quorum ſapientiam nemo ſatis mirabitur, mulieres æquè ut viros laudandos poſt mortem lege peculiari ſancierunt. Quid obſervatum nobis hactenus; publicè conſtat. Quocirca honorem hunc denegare Eximiæ fœminæ, nec cauſa erat, & nos cumprimis minimè debebamus. Quod ita exequemur, ut ambitum omnem habeamus procul, & ita ſtuduiſſe honori mortuæ videamur, ut illos decet, quibus Sophiſtis non libet eſſe. Nata eſt Wittenbergæ Anno M DC VI. die 3. Februarii: Patre, Clemente Bergero Bibliopola celebri, notæ prudentiæ ac ſolertiæ viro, quibus cùm alias dignitates publicas, tum Conſulatum noviſſimo meritus eſt; matre, Barbara Fidleria, Pegaviæ, honeſto loco natâ, & optimis moribus præditâ. Educata non laxa & molli, ſed ſevera & ſtricta diſciplina, in præſtantiſſimas virtutes adolevit. Nam velut ramos, quos teneros ac novellos incurveſcere ſiveris, minimè rectos facies quum duxerint ætatem; ita nec emendare nec tollere in grandi natu poſſis, quod teneris primisque annis temerè indulſiſti. Atque quum nulla res tam præcipitare in vitia, quàm delicata otia ſoleant; ad curam rei familiaris & labores domeſticos tolerandos à pueritia uſque ſemper aſſuefacta eſt. Quid nunc de probitate animi, de pudicitiæ ac pietatis ſtudio dicamus?

id certe tantum in ea fuit, ut hoc, velut efficaciſſimo philtro, eum, quem ſupra diximus, virum ac conjugem ſibi conciliaret. Ad quas eximias dotes poſteà, quum fidem atque amorem ſanctiſſimum adjeciſſet, ejuſque non unum pignus, jam mater facta, edidiſſet, quid ad abſolvendum numeris ſuis vel feliciſſimum matrimonium defuiſſe putandum eſt? Nuptias auſpicato fecerunt Anno M DC XXVI. die 21. Novembris. Peperit primùm filium, cui Paternum nomen datum, Anno M DC XXVII. die 1. Septembris: Deinde Mariam Eliſabetham edidit, die 5. Januarii Anni M DC XXIX. Tertia autem prole quum mactaſſet conjugem, ipſa paullò poſt, ut diximus ſupra, vita privata eſt. Seu quia labores partûs aliquid mali attulerint, ſive aliud quippiam cauſam mortis ſubminiſtrarit. Quarum omnium veriſſima, quod homo fuit; quô nihil fragilius magiſque caducum eſt. Neceſſitatis ultimæ ſignum frigidus, qui erumpebat, ſudor præbuiſſe viſus eſt. Et ipſa ultrò id præſagiens, magis ad preces, qui aſſiſtebant, hortata eſt, quàm ut opem ferrent laboranti. His quippe armis ſe tutam comprimis exiſtimabat. Quantus orantis ardor, quanta fiducia fuerit, quum Chriſti ſui merita aut ipſa revocaret ſibi in memoriam, aut ab amantiſſimo marito inculcari audiret, dici vix poteſt. Hunc unum in ore, hunc in corde gerebat: & amplectebatur fidei, ut ita dicamus, brachiis, corporis brevi poſt complexura. Ac ita tandem, quum Epilepſias quædam accederet ſpecies, defecit, vitaque deceſſit, immenſo ſui deſiderio tum Conjugi longè chariſſimo, tum aliis ſuis relinquens. Quod ſi conſtitiſſet certò, ipſam, quod ultrà ducere vitę poterat, proſpere, &, ut ille ait, inoffenſo pede decurſuram fuiſſe, poterat aliquis, cum Græco Comico rationatus, intempeſtivam ejus mortem exiſtimare: nunc quum tot ſingulis momentis vita hominum expoſita calamitatibus atque obnoxia ſit; quum in nos ea inciderint tempora, quæ omni ferro & chalybe duriora ſint, ſtatuere oportet, conditionem ipſius noſtrâ infinitis modis meliorem eſſe. Quippe quæ liberata à malis omnibus, & quicquid affligere nos & exercere poteſt cladium, ſecurâ quiete felicitateque incomparabili & ævo nullo finienda perfruatur. Quod reliquum eſt, demus nunc operam; ut fœminæ Optimæ ac Ornatiſſimæ funus, eo, quô par eſt, honore proſequamur. Quocirca quum id ad Hor. I. efferetur poſtea, veſtrûm erit, illis exequiis frequentes adeſſe. Sepelietur extra urbem: ſed quum ante pro concione ſermone funebri honeſtata fuerit. Vos ſtrenuè perfungemini veſtris partibus, non leviter ſolaturi eâ ratione hunc acerbiſſimum vidui dolorem. PP. Dominica XV. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CCXLVIII.

QUæ duæ naturâ disjunctæ res, & inter ſe quodammodo contrariæ, gratulatio ac dolor, illæ in hodierno, quod ducendum eſt, funere, ſic concurrunt; ut conciliatæ invicem ac copulatæ eſſe videantur. Nam cum Clariſſimus Vir, Wilhelmus Nigrinus Philoſophiæ practicæ Profeſſor publ. Ludomillam, Conjugem Optimam, nudius quartus vitâ functam, efferre poſteà debeat, atque ſic deſtitutus exoptatiſſima ac individua vitæ & fortunarum omnium ſocia, in ſqualore ac luctu, & ſi quæ alia uſu venire viduis ſolent, degere; quanto id cum dolore animæ ac ægritudine conjunctum ſit, nemo non videt. Ita enim ſtatuendum eſt, difficilimè omnium ſolvi ac diſtrahi, quę apta & colligata arctiſſimè fuerint. Quod

ſi nulla

si nulla alia copula ac nexus arctior sanctiorque conjugali est, nec ullum acerbius excogitari mortis genus poterit, quam quo divelluntur conjuges ac separantur. Magnum idcirco esse dolorem oportet, quo ille Clarissimus noster Collega obruitur: & tantus, quo quidem majorem vix posse contingere nato homini, existimare convenit. At verò cùm idem ille recogitat diuturni morbi mala, cùm tot cruciatus recensèt animo, tot curas molestiasque computat; quibus jacta illa hactenus & circumacta fuit, fieri non potest, quin idem ille tristis ac mœstus nonnihil sentiat gaudii, & gratuletur longè suæ, quòd tot laborum tandem & miseriarum invenerit finem. Nam sicut unicè expetimus, quàm procul abesse nostros à malis; ita magnopere ipsis gratulamur, si potuerunt distingui rebus istiusmodi, quæ ut multum molestiæ, ita non parum detrimenti ipsis allaturæ, videbantur. Quocirca sicut hic ipse dolor, quem recordatio tot amissarum virtutum facit, id gaudii genus restringit, ac cohibet, & ultra, quàm par est, progredi non sinit: ita & gratulantis animi emicatio infringit doloris vim, & ita insedere prohibet, ut imperare & velut rerum potitus esse videatur. Quamquam & aliàs bene compositæ mentis proprium est, nec commoveri nimis suorum mortibus; nec tamen easdem penitus negligere: cùm alterum mollis atque ignavi hominis; alterum securi pariter atque iniqui esse videatur. Illius certe, cui cornea, ut cum Poëta loquamur, fibra, aut triplex æs circa pectus fuerit. Ad Ludomillam autem nostram quod attinet, cujus præcipuè causa hæc instituta nobis scriptio est, nata illa Cadæ in regno Bohemiæ est Anno M D XCVII. d. XXX. Septembris, Patrem habuit Virum Honestissimum, Samuelem Schonhoferum Senatorii ordinis: matrem Elisabetham, Johannis Patecii Primarii apud Cadanenses Civis filiam, fœminam Ornatissimam. In quorum sinu educata, omnes illo sexu maximè dignas artes atque virtutes facilè imbibit. Pietatem cumprimis, quâ nihil prius atq; antiquius habendum esse homini, probè erat persuasa. Anno M D C XVII. Cuidam Civium, qui Actuarii munere functus hactenus, tunc autem in Senatorium Ordinem cooptandus erat, desponsata fuit: sed ille ante diem suum oppetiit, quàm præstitutum nuptiis tempus adveniret. Tertio anno pòst, Mens. Februario, quem supra diximus, Clariss. nostro Collegæ nupta ac juncta fuit, solennibus nuptialibus in ipsa Patria celebratis. Ex qua suscepit filias duas Elisabetham (quæ superstes matri jam nonum annum agit) & Barbaram; quæ cùm ad d. 16. Decembr. Anno M DC XXIII. nata esset, ad d. XVI. Januarii ineuntis Anni M DC XXIV. denata est. Etsi vetò Eurip. illud ὁ βίος ἀληθῶς ἄβιος, ἀλλὰ συμφορά, de omnium hominum vita longè verissimũ est, id tamen peculiari jure nostra sibi poterat applicare. Nam quod non importunitatis, contumeliæ, atque injuriæ ipsam pertulisse genus arbitrandum est, cùm annis superioribus efferus miles ut universæ Bohemiæ incumberet, ita Patriam ejus dulcissimam acerbè vexaret. Quum tecta & domus; & omnes adeò res atque fortunæ nobilissimæ gentis ludibrio armatorum, & expilationibus iniquissimis, cottidie exponerentur? Illud autem quandam doloris vim afferebat Pientissimæ fœminæ, cùm interdiceretur sacris publicis, quum in exilium actis religionis Antistitibus atque Præconibus veritatis cœlestis aræ ac templa aut deserta jacérent, quasi in pestilentia campi; aut addicerentur iterum cultibus impiis & ferme plus quam gentili superstitioni? Quum jam vis inferretur animis, & vel mi-

migrandum antiquis ſedibus, vel Idololatriæ Romanæ ritus ſuſcipiendi eſſent? Quid nunc de morbi lentiſſimi, graviſſimi tamen, genere dicemus, quo jam in quintum annum (ex illo ſcilicet tempore, cum abeundum ipſi fuit patria, ſi religionem, & orthodoxam fidem ſalvam habere vellet & integram) laboravit? Ægra enim atque arthritide quam domi ſuæ contraxerat, quamque terror & metus militis auxerat, detenta huc venit. Poſtcà quamvis ſemel atque iterum diligentiſſima Medentium cura, ad meliorem ſtatum reditura videretur; tamen felicitas illa ipſi diuturna minus fuit. Quò factum, ut maximam partem temporis, quod apud nos degit, (venit autem huc anno M DC XXVI.) in lecto tranſegerit. Namque humoribus vitioſis ita referta hypochondria utraque, ita & debilitata viſcera fuerunt, ut conſtans ſanitas nullo modò ſperari poſſet. Quos hîc labores atque moleſtias, & quàm æquo & placido animo, tulerit, dici non poteſt. Et ſunt mirati plerique, quibus hæc cognita, fœminæ tantum ſuppetere roboris atque conſtantiæ poſſe. Eſt enim iſte ſexus ut imbecillior virili, ita ferè quoque mollior, & parum firmus adverſus calamitates. Sed illa celſiore paullum animo prædita; & cladibus patriæ atque excidio jam ad quævis toleranda mala durata veluti erat. Quin aſpirare ipſi vires vel Deus quoque videbatur, cui opes omnes atque fortunas, & quicquid eſſe charum in rebus humanis poteſt, poſt habuerat longè. Ineunte Junio proximo recrudeſcere inprimis malum cepit, & quicquid ſuperabat virium indies, magis magisque depaſcere & exhaurire. Interim tamen ceſſavit minimè curare domum, quoad poſſet, & rectè providere familiæ, (ut erat perquam ſedula diligensque materfamiliàs) donec XXVII. Septembris, quadam Apoplexiæ ſpecie cepit corripi, ad quam ſequentibus diebus quum alia quoque vehementiora acceſſiſſent ſymptomata, accidit, quod ſæpe hactenus optaverat atque à Deo immortali erat precata, ut nudius quartus, qui ipſe dies ante hos XXXIII. Annos natalis ei fuit, paullò poſt quartam matutinam placidô obitu reſolveretur, & plena fidei Chriſtianæ ac ſpei decederet. Matrona verè pia, prudens, benefica in pauperes, ut viri, ita & ſobolis tam ſtudioſa & amans, quam quod maxime: nemini vicinorum moleſta & odioſa; ſed chara contrà omnibus, & propter officia, quæ prolixe ipſis ſemper præſtare pro facultatibus ſtudebat, per quam amata. Quæ cùm ad Horam I. poſteà efferenda ſit, & habita Concione funebri intra urbem humanda, ſedulò vos adhortamur, ut pientiſſimæ Matronæ exequias frequentes velitis proſequi. Facturi hac in parte, quòd Chriſtiani nominis ratio poſtulat, quodque Doctoribus ac Præceptoribus veſtris præcipuè debetis. Quibus certè par gratia referri vix poteſt: ita ipſorum merita ſuperant, & beneficia alia longè excedunt. PP. Dominica XIX. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CCXLIX.

QUàm ſtabile parum prorſusque incertum illud ſit, quod appellare vitam conſuevimus, ac vel leviſſimo aliquo caſu evertendum, & plura ſemper documenta capimus, & hodie inprimis Sigiſmundus Gremplerus Senatorii ordinis, prudentia ſolertiaque in adminiſtrandis negotiis admodum hactenus ſpectatus, teſtari poteſt. Qui nudius quintus inter vivos eſſe deſiit, acuti & vehementis morbi genere interceptus, cum biduo ante & domi ſuæ, & in

ipſa

ipsa adeo Curia, partibus suis, ut erat impigro animo & perquam diligenti, egregiè, & nihil ejusmodi metuens, cùm rectè habere valetudo videretur, defunctus fuisset. Quem viri casum cùm paulò altius cum animo nostro reputamus, equidem verissimâ contemplatione humanæ vitæ ingenium deprehendisse mihi videntur, qui navigationi compararunt. Solet hoc navigantibus non rarò accidere, ut vel in medio tranquillo, aliquis turbo suboriatur repente, ac deprehendat navem, nec tam concutiat quassetque, quàm plane demergat, nequaquam contra nitentibus nautis, & vastam hiemem evertere conatis; cum incumbentis, ut sic loquamur, fati necessitas plus valeat, quàm omnis laborantium industria atque contentio. Gemina certe & paria prorsus in vita sæpius expetunt; & frequentissimè contingit, ut, cum valemus maxime, cùm lateri pedibusque quam optime est, subitanei mali vis ingruat, & simul medentium opem ac curam, simul nosmetipsos elidat atque evertat. Quo magis mirandum tam ferocire nonnullos, atque secure agere, & ita instituere vitam, ac si aut eripi nunquam possit, aut certe longissime absit à fine. Qui propter incertos casus quotidie imminet, & propter brevitatem vitæ nunquam longe potest abesse. Sed hoc plerumque ingenio sumus homines, ut futurorum aut cæci, aut certe incuriosi, incumbamus præsentibus, & cogitemus potius qui frui possimus, quod est ad manum, quàm, quod immineat, prævideamus. Quô fit, ut sæpius raptemur extra oleas, agamusque superbius, quàm nostram conditionem decebat: posteà verò, cùm finis instat, & illa fatalis hora supra caput imminet, concidamus animis, & muliebriter doleamus. Namque quò magis nos oblectari vitâ passi sumus, quò minus cogitavimns de morte, eò durius est vitam tam emittere, eoque terribilior mors venit. Quam alacri animô, certe non trepido, excipere solent, qui diu ante providerunt. Quod ille noster sedulò fecit: de quo nunc reliqua, ut assolet, pertexemus. Natus idcirco Sigismundus Gremplerus Rackithæ, qui hinc non procul distat pagus, Anno M D LXIX. ipso die Michaelis. Patrem habuit Reverendum & Doctum Virum Johannem Gremplerum, Pastorem ejus Ecclesiæ & verbi ministrum. Matrem Annam Wilckiam, quæ nota apud Cives Wittebergenses familia est. Pietatis & literarum rudimenta puer hausit: Post textoriæ admotus pannificium exercuit, quo artis genere præcipue capiebatur: & est revera illa honesta satis, & Reipub. non minus, quàm aliæ, necessaria, quæ opificiis istiusmodi minime potest carere. Constituturus familiam, Annam, Johannis Schneideri Prætoris Dhamensis filiam, uxorem duxit. Quæ antea Francisco Rödero Civi Wittenbergensi honestissimo nupta fuerat. Has nuptias fecit Anno M D XCIII. & nihil inde liberorum sustulit. Functâ conjuge, quod ipsis Kalendis Majis Anni, M DC XXV. accidit, sex ipsos menses egit viduus. Deinde ad vota secunda transiit, uxorem sibi jungens Mariam, Johannis Staudii, Civis & Institoris Ornatissimi filiam. Ex qua reliquit filias duas, Mariam & Sibyllam utramque parvulam, alteram autem fere adhuc lactantem. Familiarem rem singulari semper industria, nec minore prudentia ac dexteritate, innocenter tamen, & sine turpi quæstu, gessit & administravit. Quo factum, ut ea egregia incrementa semper caperet, & Dominum magis magisque ditaret. Pecuniam verò, quam redegerat, usu magis, quàm magnitudine æstimabat.

Et illum non luero tantùm honesto illo & licito, sed & beneficio metiebatur : cum suis opibus libenter aliorũ succurreret inopiæ, eorumque necessitatibus se interponens, aliquando & sine fœnore, pecuniam crederet, maximum quæsitum existimans, gratum memoremque cognosci. Quibus rebus non modò honestissimum nomen apud Cives suos consecutus est: sed & vitam sibi ad honores & dignitates publicas aperuit. Nam quidni rei communi utiliter posse præfici existimandus sit, qui tam egregiè privatam atque domesticam regeret & administraret? Quocirca in Senatorium ordinem allectus est Anno M DC XV. eique commissa Ædilitas. In qua cùm ita gessisset se, ut magnam fidei & diligentiæ laudem consequeretur, Anno M D C XIX. Ærario Reipublicæ. Anno verò M DC XXIII. Sacro, sive Ecclesiæ quoque præfectus est. Utraque Provincia, summâ innocentiâ; summâ integritate functus est. Ut nunc de pietate nihil dicamus, quâ ductus, sacrum ærarium quadringentorum florenorum summa, & suo & uxoris prioris nomine locupletius reddidit. Cum conjugibus liberisque & cæteris suis placidè, & sine omni asperitate vixit: iisque mitem & lenem & indulgentissimum Patrem Dominumque præbuit. Quemadmodum & aliis quoque. cum quibus ipsi colenda vita, non temerè negotium aliquod exhibebat, sed æquitate potius & humanitate eos sibi adstringebat. Saturni proximo die, febris continua acuta ipsum invasit, cum perpetuis bilis vomitibus. Qui calor febrilis vomitusq; continuus accedentibus aliis quoque, iisque gravioribus paullò, symptomatis, vires ejus ita dejecerunt; ut diei Lunæ vesperâ vitæ finem faceret, & animam Domino opifici redderet, annos natus LXI. Mens. IV. Cujus funus cùm ad H.I. posteà ducendum sit, vestrarum partium fuerit, eas exequias frequenter deducere & comitari. Quod ut prolixè faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur, PP. ad diem 28. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CCL.

SI quæ humanda nobis hodie, Margareta Betuleia, de capulo, sive feretro suo respondere posset quærentibus nobis, ecquid verum illud Tertulliani esset, quô mortem, *pausam*, id est, finem, *vitæ, naturæ debitum, bonum expetendum, quod nos liberat ab omni timendo*, pronunciavit; equidem minus dubitandum videbatur, eam, libenter assensuram omnia, & ipsam veritatem adeò veriora afferre non posse asseveraturam. Nam vivere amplius hanc vitam, nec ipsi largimur; & nemo negat, hoc nobis restare tandem, ut moriamur : cum morte autem finiri mala omnia, & eam idcircò expetendam potius, quàm detestandam, certè extimescendam minus, procul omni dubio fatebitur nostra, si quæ perpessa hactenus quibusque jactata, dum viveret, contra ea ponat gaudia, &, quâ nunc fruitur, felicitatem. Nata est Wittebergæ Anno M D LXXVII. die 22. Martii. Patrem habuit honestum Civem Franciscum Freiwaldum Cæmentarium; Matrem Sophiam Strentiam. Quum nata esset annos XXIIX quasi, Reverendo Viro M. Matthæo Betuleio, Fribassiensis in Bohemia Ecclesiæ Pastori nupsit, eique posteà genuit liberos quinque, III. filios, & II. filias: de quibus solus Emanuel, Academiæ nostræ alumnus, quique hodiè matris optimæ curaturus est funus, superat: reliqui jam olim vitâ decesserunt. Quanto amore & fide prosecuta maritum sit, vel hinc potest colligi, quòd cum Anno M DC XXVI. age-

ageretur in exilium, eum libens comitata sit, semperque ipsi adhæserit, etiam cum annis superioribus Academiæ nostræ Senatuique operam suam addiceret, iisque Ministri verbi nomine, qui pestilentiâ essent correpti, adesset. Ita enim existimabat, eam demum probæ uxoris implere numeros, quæ nunquam virum desereret, eumque vel per ipsa pericula sequeretur. Viduitatis annos summâ pietate, cui à teneris studuit: & ita exegit, ut nullam omninò incurreret notam. Neque enim ignaviæ otioque inerti dedit se; & quibus navabat operam, iis facilè fidem atque industriam suam approbat. Superiore septimanâ febri subitò correpta est, quæ mox omnes vires exhausit, ita, ut proximo die Veneris, quem vocant, inter XII. & primam pomeridianam, quum jam LIV. annos pene explesset, finiret vitâ, hanc inquâ caducam, fragilem & tot miseriis atque calamitatibus obnoxiam, atque in alteram illam stabilem atque perennem, & undiquaque felicem ac verè beatam transiret. Efferetur ad Hor. III. posteà ex ædibus Jacobi Reichelii in vico Judæorum sitis, atque in Cœmiterio suburbano humabitur. Quas exequias ut frequentes prosequi velitis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica IV. post Epiphaniæ, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCLI.

NVdius sextus inter octavam & nonam matutinam Ornatiss. Matrona Gertrudis Bergeria, Clarissimi & Excellentissimi Viri Georgii Weckeri Medicinæ D. Experientissimi, Collegii Philosophici Senioris Physices Profess. publici & hereditarii in Jessen & Schützberg uxor diem suum obiit, & unà tam diuturni morbi molestiis, quas passa est hactenus, quam cæteris laboribus ac curâ omnibus, quibus hæc vita constat, imposuit finem. Enimverò simul nascendo prodimus in lucem, & hunc communem haurimus spiritum, velut in quoddam ergastulum atque pistrinum mittimur, ubi mille ærumnæ, mille calamitates, casusque innumerabiles nos exercent ac defatigant. Neque enim ullus euripus tot in se resorbetur æstibus redditurque, quot nos mortales miseri in hac vita assiduè vicibus volvimur & agitamur. Nam ecquis est, aut tam ætate validus, aut bene constitutis fortunis felix, qui non momentis singulis intra morborum plurimorum & infortunii alicujus aleam positus sit? adeò, ut mox decumbat & jaceat, qui vel Milone, quod dicitur, videbatur robustior; aut multò miserrimus omnium agat, qui paullò ante vel regnum possidere existimabatur. Quum iraque tam incerta & fragilis, tam acerba ac dura sit vitæ nostræ conditio, quid delectemur eâ magnopere, quid doleamus supra modum, & luctui indulgeamus ac lacrymis, si quis posuerit eam, mundoque fuerit digressus? Cùm iis gratulari potius oportuit; quod nunc educti velut è carcere, teterrimisque vinculis liberati, & in eum perducti locum sint, quò neque servitus, nec alia ulla mala pertingere possunt. Quem cùm & nostra Gertrudis teneat, equidem & Conjux Clarissimus Liberique eo lenius hanc cladem, quamvis sat magnam aliàs, ferent: & ita statuent, hunc eius finem non tam obitum, quàm molestissimi morbi exstinctionem fuisse. Cæterum Natales ipsius, & quæ reliqua ad vitæ historia mpertinent, quod spectat, de iis ita accepimus. Nata igitur Lipsiæ est, quæ Misniæ clarissima Civitas Anno M D LXVII ex satis honestâ & non incelebri familia. Patrem habuit Clariss. Virum Jacob. Bergerum Philosoph. Magistrum, & Lipsiens. Oeconomię Præfectũ, ut & Collegiatum, quem vocant,

Collegii Principum majoris : Matrem Annam Quelmalziam honestissimi nominis fœminam. His optimis parentibus cum nata esset, ad optima quæque à teneris usque & honestissima educta & assuefacta est : eorumque virtutes cum lacte materno velut imbibit, mox & exemplo ipsorum invitata rectius rectiusque in dies expressit. Post pieratis enim atque pudoris studium, administrandæ rei familiaris scientiam ita exercuit, ut deterrere plures potuerit, qui aspirarent ad illam laudem. Adeò nihil ignorabat eorum, quæ tum ad augendam rem, tum custodiendam facere videntur. Anno M D LXXXIIX. ineunte Junio Mense celebravit nuptias; felicissimis prorsus, ut exitus docuit, auspiciis. Quippe quæ & in clarissimum ordinem nuberet, & post tot egregiorum liberorum, quos octo edidit, mater fieret. Ex quibus quinque jam olim vitâ functi sunt: & inter illos quoque Magdalena, quæ Viro Amplissimo Carolo Forstero J. U. D. & Hæreditario in Cassel &c. nupta fuit. Reliqui adhuc superstites agunt, honoratissimi omnes. Nam alter filiorum, Clarissimus atque Amplissimus Vir Constantinus Weckerus, non modo ad summos in Facultate Medicâ honores, quos Doctoris appellant, dudum aspiravit, verum & apud Illustriss. Principes Saxoniæ Altenburgi Archiatri vires magnâ cum laude fungitur : alter verò Hieronymus, & Philosophica laurea insignitus est, & alacri cursu nunc ad Medicinam quoque grassatur. Jam Anna, fœmina Ornatissima, cum Viro Clarissimo Johanni Georgio Pelshofero D. Medicinæ Profess. Publ. nupta sit, quid ei ad summam dignitatem penè possit deesse? Hos itaque liberos suos quo magis florentes & honoratos vidit hactenus, eò magis eosdem amore summo ac singulari prosequuta semper est, atque id dedit operam sedulò, nullis vigiliis, nullis laboribus parcens, ut & post obitum suum, si quando cõtingeret, intelligerent, quã iis optimè consulere studuisset. Qua in re simul & pię ac sedulę matris implevit numeros; & providam prudentemq; matrem familias ostendit, ac ita unà & conjunctissimo marito mirificè sese probavit. Quid enim magis afficeret virum, quam eam habere conjugem, quæ, ut sui studiosa esset ac amans, ita in re familiari gubernandâ onus præcipuum suum facere posset? Sesquiannus jam est quod morbum contraxit: Empyema vocant Medici: & sensim etiam febris hectica subrepsit; Quæ uti rarò nisi cum homine extingui creditur, ita plane hîc pro ingenio suo se gessit. Per eam enim factum est, ut sedulâ Celeberrimorum Medicorum operâ nihil proficiente, nudius sextus, quod diximus, inter IIX. & IX. matutinam piè exspiraret, quum jam LXVI. annos viva fecisset. Quæ cùm ad horam I. posteà humanda sepeliendaque sit, vestrum erit, Cives Academici, iis exequiis frequentes interesse. Ita enim & functæ meretur virtus, & mariti clarissimi in Academiam istam, cujus Senior est, merita, quodammodo exigunt, postulantque. Quocirca dabitis operam ne quid officii desiderari in vobis possit. Efferetur ad Hor. I. postea & Concione funebri cohonestata intra urbem humabitur. ad diem 21. Junii, Anno M DC. XXXI.

CCLII.

QUod funus ducendum hodie est Eximiæ Fœminæ Margarethæ, Prudentiss. & Solertiss. Viri Johannis Bergeri Bibliopolæ & Senatoris Oppidani uxori, cùm tertium ipsum sit, quam quod intra hos paucos dies significatur publicè, documento esse possit; quàm fragilis & nihil minus quàm perpetua vitæ nostræ conditio

tio sit: quàm nulla ætas, sexus nullus ab hac moriendi necessitate exemtus. Nam illa nascendi ac pereundi lex non tam cæteris rebus, ex quibus hæc universi moles, quàm mundum vocamus, constat; quarum nulla tam speciosa ac pulchra est, tam firma validaque, quin, sicut primordia habuit, & finem olim sortiatur, quàm illi ipsi sancita ac posita est, qui in hoc mundo, quasi quidam terrestris Deus, dominationem habet, & omnis generis animantibus imperat. Idque adeò, ut nihil fermè aliud, æquè fragile, æquè caducum vicibusque innumeris obnoxium atque expositum sit, quam ipse homo. Quem tot morborum invasiones, tot periculorum discrimina nunquam quietum ac tutum satis esse sinunt. Ut præstet aliquando, multos non natos esse, aut paullò post mortuos, ne mox in tantas miserias ac calamitates inciderent. Sed ea omnia cum Margareta nostra effugerit penitus, & nihil nunc habeat, quod timeat amplius, quin in cœlestem vitam, affluentem æternis gaudiis, transierit prorsus, bene cum ea actum arbitrabimur: quamvis hic ipse casus multum marito doloris & ægrimoniæ allaturus sit. Neque enim amarum magis ac triste dari potest, discidium, quàm quod tam arctè amantibus venit? Sed cogitabit ille hac lege datam, ut reddat olim: nec quicquam nobis accidere, sine Dei voluntate, quæ reprehendi prorsus non potest. Solabitur etiam vita honestè acta & sine culpa atque dedecore: quod apud sapientes multum momenti ad imminuendum dolorem obtinere creditur. Ita enim illa vixit hactenus, ut non indigna videretur istoc honoris genere, quo ipsam hac scriptione studemus prosequi. Neque enim nisi honestè acta vita in publico exponi debet. Patriam habuit, Wittenbergam, in qua Anno M DC V. ipsis Kalendis Novembribus nata est. Patrem sortita est Matthæum Seelfischium Bibliopolam celebrem & Prætorem urbanum; Samuelis Seelfischii Viri Consularis, & multis modis, cum de hac urbe, tum de Rep. literaria benemeriti, filium: matrem Ornatiss. fœminam Elisabetam, Martini Burchardi Consulis filiam. In horum itaque gremio cum ita adolevisset, ut veram pietatem animo, & omnes muliere dignas virtutes indueret, factum est, ut ille ipse, quem supra nominavimus, Johannes Bergerus, conjugem sibi peteret. Hoc enim præcipuè ineundis matrimoniis cogitandum esse statuebat, quàm moribus atque virtute polleat, quam ducere velis. Ac quoniam ipse & natus honesto loco, & plenus bonæ famæ ac nominis esset, facilè equidem de nuptiis convenit, quas postea d. x. Mens. Augusti Anno M DC XXIV. solenniter celebrarunt. Nec quidem expertes fuerunt illius felicitatis, quæ legitime nubentibus divinis oraculis abunde satis promissa est. Nam & suscepere filios tres, & post hæc summâ animorum concordiâ mutuoque amore ac benevolentia inter se arctissimè obligati perpetuò vixerunt. Nec quicquam fermè ægrimoniæ intervenit hactenus, nisi quod natu minimum filium, cui Johanni Philippo nomen, superiore anno amiserint. Quam clademtamen duorum superstitum, Johannis Philippi, & Matthæi, ætas lepida amœnaq; indoles facile potuerunt solari. Superiore V. d. Junii febri ardenti cepta est corripi: quæ cum post paucos dies vehementissime intenderunt, ut sibi consuleret, ministrum verbi mature accersendum curavit. Ac cum peccata sua dolore animi serio esset confessa, salutare illud ac divinum viaticum SS. Cœnæ Dominicæ ab eo facile impetravit. Quo freta, & multis præterea sacrarum literarum oraculis erecta & confirmata, quicquid in terris istis mirantur mortales, cepit contemnere:

mnere, & ſola cœleſtium gaudiorum cogitatione expleri. Quæ Servatoris ſui meritis mox ſeſe conſecuturam, ſpem certam concipiebat. Hoc animo cum ſeſe compoſuiſſet, & omnes ſpes in Dei ſolius miſericordia collocaſſet atque repoſuiſſet, nudius quartus ſub XII. meridianam, placido prorſus leniq; ſoluta obitu, rebus exceſſit humanis: relinquens poſt ſe ut plurimarum egregiarum virtutum exemplum ſuo ſexui; ſic afflictiſſimo marito earundem deſiderium planè acerbum. Quod tamen leniri poſſe arbitramur, ſi ejus exequias frequenter celebrabitis. Id igitur ut promtè atque prolixè faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. Efferetur ex avitis ædibus, quæ in platea Collegii ſeptentrionali ſitæ ſunt, H. I. pomeridiana: & habita concione funebri, ceremoniis Chriſtianis intra urbem humabitur. PP. ipſo Feſto Johannis Baptiſtæ, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CCLIII.

QUam Strenuus ac Nobiliſſimus Dominus Tobias à Rochav Sereniſs. Electoris Brandeburgici Commiſſarius bellicus in Rickau / Krane / Geddin & Meßdunck Hæreditarius, &c. individuam vitæ ac fortunarum ſociam participemq; hactenus, & unicum prope ac efficaciſſimum iniquiſſimorum temporum, in quæ armorum rabies ipſum conjecit, ſolatium habuit, Mariam Quitzoviam, cùm generis, tum omnium virtutum ſplendore nobiliſſimam fœminam; eam ſuperiore d. XIV. Julii non ſine ſummo dolore animi, & incredibili deſiderio amiſit. Nam quamvis multa ſint, quæ nobis mœrorem in vita & ægritudinem afferre queant, omninò tamen ſtatuendum eſt, nihil acerbius triſtius, aut calamitoſius etiam unquam accidere, quàm ubi duo ſumma animorum concordia ac fide vincti invicem, & longâ præterea conſuetudine ac communione rerum omnium juncti, ſanctiſſimeque amantes, neceſſitate ultimâ divelluntur. Quò arctior enim & magis adſtricta eorum copula fuit ante, eò poſt & vehementiorem atque acerbiorem diſtractionem eſſe oportet. Et quaſnam laudes ac ornamenta novimus, quorum participes fieri vel primæ matronarum poſſunt, quibus non ita illuſtris noſtra atque conſpicua fuerit, ut ſola propemodum eſſe merita videretur? Nam quæ virtutes in ſexum iſtum cadere ſolent, eas omnes ita à teneris induit animo, perpetuoque in vita expreſſit, ut pariter & præteriiſſe plures alias, & ſimul ſeipſam quodammodo ſuperaſſe exiſtimaretur. Levis & mediocris illa jactura eſt, quam in paucis, & minimi precii rebus fecimus: at verò quum plura, & præſtantiſſima, & nulla prope ratione comparanda denuò, amiſimus, dum ſe ægerrime capit dolor, videmurque nobis adeò vel noſmetipſos una perdidiſſe. Quocirca licet amiſſa tali conjuge, quales tot & tam eximiis ornamentis præditas, ingenii, pietatis, prudentiæ, humanitatis ac fidei, pauciſſimas invenire liceat, ejuſmodi cladem perpeſſus Rochavius ſit, quâ major & durior aut luctuoſior eſſe nulla poſſit; ita tamen ſe comparabit ac geret, ut ſolitæ ſibi conſtantiæ ac ſapientiæ laudem indeminutam retineat. Neque enim integrum ipſi eſt, in hac domeſtica ac privata calamitate deficere ac frangi, qui in publica vaſtatione Patriæ & ſummâ rerum omnium perturbatione tam magno erectoque animo ſemper fuit. Quicquid bonum & exoptatum homini accidit, id omne à Deo eſt: quid ægrè feramus igitur, & indignemur quodammodo, ſi repoſcat à nobis, quæ dederit, cum potius par eſſet agere gratias, quòd conceſſiſſet? Non poteſt dolere quiſquam mortuum

tuum, nisi qui hominem natum defleverit: quippe qui eâ lege nascitur, ut, simul auspicatur vitam, simul & mori incipiat, & properare ad suum finem, qui cum nativitate connexus est. Nemo lugendum duxerit, credo, qui ex obscuro tuguriolo in regiam familiam assumtus, atque in Palatinam domum translatus sit: itaque nec deplorandus veniet, qui ex terris migrarit in cœlum, & hæc incerta ac lubrica, & tot perpetuò obnoxia casibus, cum certis atque manentibus, & quæ fortunæ instabiles vices prorsus ignorant, perpetuáque felicitate tranquilla sunt, permutarit. Quæ omnia cùm cogitabit secum Rochavius, animoque subjiciet, sopibit facilè curam animi, & vim doloris præcipuam damnabit ac franget. Cæterum quum istæc felicitas, quam moriendo consecuta est nobilissima matrona, & quâ nunc sine fine ullo fruitur, ita comparata sit, ut omnem humani eloquii conditionem longè transcendat, & declarari verbis haud possit, id nobis reliquũ potius, ut quæ viventis fortuna & commorantis nobiscum fuerit, quibusque præstiterit laudibus olim, nunc perstringamus. Nata igitur est Anno M D LXXVI. Stagenoviæ in agro paterno. Patrem habuit Strenuum, Nobilissim. ac Eminentiss. Virũ Dn. Albertum de Quitzo in Stagenaw/ Vogtshausen/ Quitzsebel & Cramona &c. Hæreditarium. Consiliarium Provincialem in Mechelburgico Ducatu: Matrem Annam Nobilissima Roriorum domo oriundam. His Nobilissimis Parentibus igitur cum esset edita, præcipuasque equestres familias utroq; attingeret genere, ac paterno quidem Arnimbios, Bergios, Schulenburgios; materno autem Halberstadios, Bartenschlebios, ac Anefeldios, complecteretur; quin & per se rectam atque egregiam indolem nacta esset, ita à teneris usque se assuefecit & comparavit, ut sustinere tot nobilissimorum majorum gloriam, & se probare dignam tanto decore posset. Anno M D XCI. matrimonio juncta est Nobiliss. Strenuo atque Amplissimo Viro Dn. Bernhardo von der Schulenburg, Levini Filio, Serenissimi Electoris Brandeburgici in Marchia veteri Capitaneo, in Beltzendorff & Dambe Hereditario Domino, eique postea peperit liberos octo: tres filios, de quibus Nobilissimus Dn. Wernerus von der Schulenburg, Canonicus Brandeburgensis solus super est: & quinque filias, Annam Mariam, Dn. Francisci à Königsmarck; Margaretam Dn. Danielis à Dresow, conjugem, utramque viduam: item Catharinam Dn. Johannis Diterici à Rebel: & Sophiam Dn. Christiani von den Hagens, denique Claram Luciam Dn. Tristantis ab Arnstedt uxorem. Mortuo priore marito longè exoptatissimo, quod Anno M DC I. accidit, tres Ann. vidua egit. Post ad secunda vota transiit, & à Nobilissimo Viro Dn. Tobia à Rochau, qui nunc incomparabili conjugi exequias parat, domum ducta est: quem quinquies hactenus patrem fecit, semel edito filio, Nobilissimo Dn. Daniele Henrico à Rochau &c. bis bina autem vice cum totidem daret filias; quarum duæ natu minimæ, Ursula Dorothea, & Hedvvigis ingenii ac pudicitiæ laude multiplici admodum præstantes, adhuc innuptæ; reliquæ verò in splendidissimas familias, prout insignes virtutes, quibus ornatæ, merebantur, jam olim traditæ ac elocatæ sunt. Nam Anna Margareta Nobilissimo Domino Wichmanno ab Hacken Hereditario in Berge &c. uxor cessit: Elisabeta Sabina autem Domin. Melchiorem à Kalenberg Hæreditarium in Berwenitz & Serenis. Electoris Brandeburg. Commissa-

rium

rium bellicum, ſortita eſt conjugem. In quibus omnibus cum perfectiſſimum exemplar ſuarum virtutum reliquerit mater, eo ipſo dolorem marito leniorem multò & mitiorem reddidit. Nam tolerabilius ut deſideretur, credibile eſt, quæ in tot liberis quottidie quaſi conſpicitur, ſpiratque ac ſupereſt. Sicuti enim ſummâ ſemper fide, amore, ac ſtudio maritum coluit ac obſervavit, eique placere unice diligenter contendit ac elaboravit; ita ſingularem quoque liberorum ſemper habuit curam, nihilque antiquius duxit aut prius, quam ut virtutibus iis imbueret, quæ nobili genere natos decent præcipue, & ſolæ dignitatem natalium tueri & conſervare poſſunt. D. VI. Menſ. Julii febri ardenti correpta eſt: tantasque mox vires acquiſivit malum, ut omnes medicamentorum, quæ adhibebantur plurima, & exquiſitiſſima, virtutes fruſtra eſſent. Cum itaque animadverteret, ſibi propediem colligendas ſarcinas, & de hac vita diſcedendum eſſe, omnes rerum humanarum curas procul exegit animo, & ſola divina atque cœleſtia meditari ac ſecum agere cepit. Inprimis verò id dedit operam, ut ſeriâ pœnitentia exolveret erroribus animam, & ad diſceſſum ſuum ex corpore mature pararet. Itaque omne tempus partim recitandis orationibus ac pſalmis, partim Chariſſimis ſuis conſolandis & erigendis (ut erat intrepido magnoque animo mulier, & adverſus ſuprema vel ſupra ſexus ſui conditionem conſtans ac fortis) conſumſit. Quos omnes cum eſſet amplexa, & vocibus egregiis valedixiſſet ipſis d. XIV. Julii inter IX & X. ineunte nocte plena & maximarum virtutũ laude, & fide etiam atque ſpe Chriſtiana placidiſſimo obitu ſoluta eſt, cum LV. annos feciſſet vivens. Quæ cum pietate in Deum, quem ſumma ſemper veneratione coluit, in quo uno ſpes univerſas ac opes poſitas habuit; benignitate in pauperes, in omnes comitate & humanitate (ut cæteras ingentes ejus virtutes prætereamus) ita præſtiterit & excelluerit, ut ſpeculum quoddam, ac regula quædam videri poſſit, ad quam ſe penitus componere debeant, quæ in hoc ſexu ad ſummam laudem aſpirare cupiunt, verum erit, Cives Academici, Nobiliſſimæ Fœminæ exequias, quæ ad H. I. pomeridianam futuræ ſunt, frequentes vos celebrare: ne aut immemores veſtri officii, aut tot tantarumque virtutum, quæ fuerunt in vivâ, parum æqui cenſores fuiſſe videamini. Efferetur ex ædibus Kochianis in vico Collegii Auſtrali ſitis, & habita concione funebri in ipſo templo componetur. Cui actui ut prompte atque decenter intereſſe velitis magnopere vos adhortamur. PP. ad d XXVII. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CCLIV.

ANchiſes apud Virgilium jam morte obitâ in campis Elyſiis (ibi enim piæ & felices animæ, cum ſolutæ eſſent corporibus, habitare veteribus credebantur) poſitus Aenean filium, qui deſiderio vivendi & amplectendi Patris optimi vel ad ipſos Inferos deſcendere non dubitarat, his verbis excipit:

Veniſti tandem, tuaq; ſpectata parenti
Vicit iter durum Pietas,

Quæ quidem ſi immutemus leviter, & Ornatiſſimæ fœminæ, Annæ Sophiæ, Clariſs. Viri M. Martini Troſtii Ebrææ & Oriental. Lingg. Profeſſor. Publ. Collegæ noſtri honorandi uxori, quæ nudius quartus diem obiit, de exceſſu ex hac vita & feliciſſimo reditu ad Patrem communem gratulaturi in iſtum modum acclamemus: *Perveniſti tandem, quo anhelamus omnes, & tua ſpectata Deo pietas iter durum vicit ac ſuperavit,*

vit, non ineptè opinor facere, videremur. Multos quidem ac improbos labores sibi objici, multa sibi subeunda discrimina videbat Aeneas, cùm per Tartareos illos specus, & Acheruſia templa horrida, ut Ennius vocat, in beata illa loca contenderet; non tamen iis territus & fractus est, quin contra ivit audacior, & omnes ærumnas superavit ac vicit amore illò flagrantissimo in patrem. Pari ratione, quamvis fœminæ optimæ à primâ pene infantiâ vitæque exordio usque ad ejusdem finem, quæ universa instar peregrinationis atque itineris habet; cum pluribus maximisque calamitatibus conflictandum ac decertandum fuerit; eas tamen omnes incredibili pietate in Deum freta sustinuit atq; duravit. Quippe quem nosset charissimos suos plerumque affligere maximè, ut perfectiores reddat scilicet, & post, cùm acerbissima passi sunt, divinioribus præmiis afficiat, quæ quidem nunc illa consecuta planè est, & sine omni amissionis metu læta perfruitur. Quapropter sicut Anchises Aeneæ de adventu, & superatis laboribus omnibus gratulatur; ita & fœminæ optimæ suam, quam consecuta nunc est, felicitatem summam, post tot adversitates gratulamur meritò; cætera verò, quæ hoc loco exponi solent, nunc explicamus. Nata igitur defuncta nostra est Calbæ, quod Archiepiscopatûs Magdeburgensis oppidũ est, anno Christi M DC. d. XI. Novembris, qui D. Martino in fastis consecratus est. Patrem habuit Amplissimum Virum, Conradum Lemmerum Reip. Salzensis Syndicum: matrem Catharinam Heidhusiam, matronam honestissimam. In eorum itaque sinu quum ita adoleviſſet, ut eas virtutes, quæ sexum istum præcipuè decent, non infeliciter exprimeret, anno M DC XIX. d. IIX. Novembris prædicto Domino Collegæ nostro legitimis nuptiis juncta & in matrimonium tradita est. Cui hactenus liberos dedit V. Johannem Ludovicum, Annam Sophiam, Mariam Elisabetham, (cui vix VI. Hebdomadas natæ Balthicum mare navigandum fuit) Martinum primum (qui sexto mense postquam natus obiit) & Martinum secundum. Quos sicut tenerrimè amabat, ita sollicita cumprimis erat, atque assiduam dabat operam, ut rectè educarentur. Quod quidem præcipuum piæ matris officium est. Itaque non tantum monitis salutaribus & castigationibus etiam, si opus, ad optima quæque eos ducere studebat, sed & suo ipsius exemplo invitabat. Quæ sæpius efficacissima docendi virtutem ratio est. Exasperat quippe animos imperata correctio, blandissimè emendamur exemplis. Quantæ in Deum pietatis, in exoptatissimum maritum fidei fuerit, inde potest constare, quod fugam, rapinas hostium, atque vexationem patrimonii, cæteraque quibus ab adversa fortuna jactata est fatis, cùm tot terras ac maria, vel ipso nomine tantùm metuenda, peragranda haberet ac iteranda, tam patienter tulerit, satis se beatam existimans, si nec excideret gratiâ Dei, quem religiosè semper colebat, & virum sibi teneret salvum, quem sanctè amabat; utcunque dura essent ac tristia, quæ sustineret. Quæ ejus incredibilis patientia & tum emicuit, quum morbis attineretur. Illo præcipuè, quem sicut novissimum habuit, ita acerrimum gravissimũque experta est. Adeò, ut plures miratio subierit sæpius, quâ ratione nata fœmina, nec tam robusto corpore, tam diu ei sufferendo esset. Sed facilè omnes molestias ac cruciatus ferunt ac superant, qui freti divina ope in Deum unicè sperant; ac ita persuadent animo, nihil tam durum posse accidere, quod non in commodum aliquod vertere ille mitissimus Pater possit. A fastu quàm aliena semper fuit, tam studiosa humilitatis exstitit; quam Christianos maximè

existimabat decere. Et ea virtute præcipue ad similitudinem Christi nostri accedere licet: Non vaga, non litium amans ac rixarum fuit: quas ita detestabatur, ut mallet pati injuriam, quàm cum quoquam de jure suo pertinacius contendere. Quæ virtutes ut laudabiles equidem atque egregiæ sunt, ita quam maximè hic debuerunt commemorari. Decubuit quasi septimanas duas: mortua est nudius quartus, ut diximus, hoc est, d. IIX. Septemb. inter V. & VI. matut. Quæ cùm H. III. postea efferenda sit & extra urbem humanda, vestrum erit, Cives Academici, illis solemnibus exequiarum frequentes vos interesse. Quod ut prolixiès faciatis, etiam mariti insignia merita, vobisque consulendi indefessum studium accendere vos poterunt ac invitare. PP. Dominica XIV. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC XXXI.

CCLV.

CHarybdim & Scyllam duo voraginosa in mari Siculo loca, Poetæ non modò, interpolatores veritatis, sed & memoriarum conditores, Historici, tam præsentis periculi celebrant, ut quò quis alteram magis solicite caverit, in alteram sæpe incautius incidat, abreptusque in se recurrentis undæ æstibus demergatur. Sed bene haberet, si istis periculis mare tantum esset infame, nec universa hæc vita, quæ miseris mortalibus ducitur, instar Scyllæi monstri & vastæ Charybdis obtineret. Tot enim illa undiq; circumsepta & velut convallata laboribus, tot casibus ac discriminibus exposita semper atque obnoxia est, ut nunquam securis ac satis tuta esse liceat: etiam, cùm vel maximè fugisse malum, & declinasse petitiones fortunæ nobis videamur. Quoties accidit, ut fures compilet, quæ ex incendio servata sunt? & rursus flammæ absorbeant, quod vix undarũ sævitiam evasit? Sæpius fugiendo in mortem ferimur, & cum præcipuè tueri studemus, perdimus vitam. Fit & istud non rarò, ut cum subduximus nos externi hostis sævitiæ, in nobis ipsis insurgat aliquid, quod petat jugulũ, & cum exuimus gladios, nos morbus tollat: quod quidem Ornatissimæ Fœminæ Mariæ, Prudentiss. ac Spectatissimi Viri Quirini Schacheri Reip. Lipsiensis Senatoris, & Mercatoris primarii, conjugi, superioribus diebus evenit. Cui cùm domi suæ per atrocissimi hostis appropinquantes copias, non obscurè urbis obsidium molientes, tutò satis esse amplius minimè liceret, ad nos confugit, rata, se satis & suæ & liberorum saluti consuluisse hac ratione: quod aliter longè accidit. Nam proximâ, quæ hanc præcessit, septimanâ febri ardenti cœpit corripi: quod quidem malum cùm nullâ medentium arte, nullâ medicinarum virtute, nullâ industriâ humani ingenii ac curâ tolli posset, factum est, ut nudius quintus post mediam noctẽ sub horam II. vitam cum morte commutaret. Dolemus meritò afflictissimi mariti vicem, qui nunc incomparabili conjuge orbatus est: at verò defunctæ fœminæ ornatissimæ hic unus articulus contulit, ut nunc extra omnes periculorum metus, extra omnem discriminum aleam, extra miserias & universas calamitates, quæ nos exercent assiduè, posita sit, nec amplius, aut hostilium armorum rabiem, aut vim morborum, timere habeat. Cui cùm ad H. I. postea maritus amantissimus solenne funebre persoluturus sit, vestrum erit, eas exequias frequenter & copiosè exequi. Eo enim loco nata, iis à teneris usque innutrita virtutibus, eâ vitæ innocentiâ & sanctitate semper præcelluit, ut maximè digna videatur, cui prompte & luculenter istum honorem habeatis. Nata est Lipsiæ anno MDC VI. d. XX. Novembris: Patremque habuit, Mosem Polemanum, Civem hone-

honestissimum & Mercatorem. Omnem pueritiam in sinu parentum sancte egit: iis virtutibus, quæ sexum illum cum primis decent, sedulò se assuefaciens. Quarum exemplum domi habebat, matrem ipsam, emendatissimam fœminam, quam vitâ moribusq; exprimere, præcipue ad se pertinere existimabat. Hoc studio cùm adolevisset, & tot ornata esset eximiis dotibus, tradita in matrimoniũ Viro suo nupsit, atq; ex eo mater postea quaternis facta vicibus. Nam duos filios, & totidem filias enixa est. Sed illi infantes adhuc, turbato naturæ ordine præcesserunt matrem: hæ etiamnum agunt superstites. Sed eò infeliciores, quod perfectissima regula, ad quam componere vitam discerent, in matre jam sunt privatæ. Morbum, quo periit, offusus ab hostibus terror, & futurorũ metus anceps, aut fecit, aut aluit. Nam vehementius nocet morborum vis, cùm jam mœrore confectus animus corpus quoque afflixit. Quod durare non potest, cum simul cura ac solicitudine, simul & febribus coquitur. Magna pietate Deum coluit, nec imparem fidem ac reverentiam marito præstitit, ipsaque eandẽ merita est. Amantior prolis altera fœminarum esse vix posset: nec interim familiam cæteram neglexit. In qua regenda maxime se exhibuit prudentem. Mortem; ut provocare noluerat, quum imminenti obsidioni sese subduceret proximè, ita nec timuit nunc, cum se diebus proximis evocari è vita à rerum omnium moderatore, & vitæ nostræ arbitro, Deo ter opt. max. sentiret. Recordabatur enim, eam, non esse interitum ac destructionem Christianis, sed transitum & innovationem in melius, primamque januam in æternitatem. Vixit cum marito annos novem sine jurgio, sine offensa, suavissime prorsus. Et habet ille quidem grande solatium, quod tantum bonum vel nactus est: tamen hoc magis exacerbatur, quod nunc amisit. Nam fruendis, ut ille ait, voluptatibus crescit carendi dolor. Efferetur ex ædibus Viduæ Blumianæ, Matronæ Ornatissimæ, in foro sitis, & honorata concione funebri intra urbem sepelietur. Cui actui ut frequentes interesse velitis, denuo vos commonefacimus & adhortamur. PP. Dominica XVI. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCXXXI.

CCLVI.

HEri celebravimus angelorum memoriam, qui ideo conditi à Deo, ut ipsi præministrarent, & mortalium res contra multiplices casus, quibus semper expositæ atque obnoxiæ sunt, tutarentur ac custodirent; sed & piorum ac fidelium animas; quarum gesserint curam hactenus, cum solutæ corporibus sunt, in sinum Abrahæ, hoc est, in vitam æternam transportarent. Quocirca & hodie occasio nobis se offert, recogitandi cum animis & reputandi hoc insigne & maximũ beneficium Dei, quod in nos contulit, cum hos purissimos spiritus crearet; dum prudentissimi viri Andreæ Gehræ Senatoris R. P. Oppidanæ funus celebrandũ est; qui nudius quartus sub H. IX. matutinam vita excessit. Natus est hic apud nos Wittebergæ anno Christi MDLXXIIX. d. XII. Decembr. Patremque habuit Prudentiss. & de hac civitate bene meritiss. Virũ Andream Gehram Prætorẽ & Senatorem ejusdẽ Reip. Oppidanæ: matrem Annam, ex antiqua & celebri Mattheorum familia oriundam. In horum gremio cùm pietatis & probitatis semina hausisset, in schola patria autem primis literis esset imbutus, in illustrem Misnensem Ludum amandatus est, ibique liberalibus studiis, quorum capax ea ætas est, quæque animum majoribus parant, per ipsos quinq; annos excultus & expolitus est. Hinc cum in patriam rediisset, velut de mercatu

catu quodam, egregiis literarum instructus mercibus, partas opes augere & cumulare diligenter studuit donec inservire foro utiliter, & operam suam navare aliis posset. Quam primùm quidem Nobiliss: Strenuo atque Ampliss. Viro Dn. Christophoro à Behren Illustriss. Electoris Brandeburgici â Consiliis Sanctioribus addixit. Cui cùm per aliquot annos industriam suam ac fidem probasset, in Magnif. Ampliss. & Consultiss. Viri Dn. Benedicti Carpzovii J.U.D. & Electoralis Saxon. Viduæ Cancellarii &c. familiam se dedit, & ei per ipsos V. annos summâ cum laude inserviit. Sed cùm rediisset domum, factum est, ut à Nobiliss. & Strenuo Viro Dn. Bennone Ftiderico Brandt à Lindow/ in Wisenburgk Hæreditario, &c. cui ab integritate & probitate, quam aliis probarat, commendatus erat, Rei frumentariæ præficeretur. Quod genus officii IV. annis ita gessit, ut Ampliss. Senatus Oppidanus eum præcipuè dignum existimaret, qui à scribendis rationibus sacri ærarii constitueretur. Quas partes cùm item, ut cæteras, præclarè ac laudabiliter administrasset, in ipsum Senatum adscitus & cooptatus est anno MDC XIIX. eoque munere ita functus est hactenus, ut rei communi & publico commodo maximè expedire videbatur; bonumq; & patriæ amantem virum cum primis decebat. Anno MDC XVII. nuptias fecit, cum Anna Burckhardia & hactenus cum ea placidè & conjunctissime vixit, Liberosque genuit VII. V. filios, & II. filias, quarum una jam dudum obiit & patrem præcessit. Sub finem mensis proximi ægrotare cepit: ac cum quotidie morbus incrementa caperet, nec ullis remediis frangi & extingui posset, factum est, nudius quartus, sicut diximus, ut vitâ cum morte cõmutaret. Atque id ita quidem, ut non dubitemus, eum jam nunc possidere illa gaudia ac perfrui, quæ omnes illos certò manent, qui verâ fide amplexi Christum, piamq; & inculpatam vitam egerint. Ei enim rei semper studuit: ita quidem, ut vulgò probitas ejus atque integritas laudarentur. Qui cùm ad H.I. posteà efferendus sit ex suis ædibus, & Christianis ceremoniis mandandus terræ, Vestrum erit, eas exequias frequenter vos celebrare. Quod ut faciatis etiam atque etiam vos adhortamur, PP. d. XXX. Septemb. anno recuperatæ gratiæ MDCXXXI.

CCLVII.

QUod dudum minata facere per morbi vim, quodque pertæsa vitæ hujus sæpe precata hactenus est, id nudius sextus matrona præstantissima, Magdalena Schœnia, Ampliss. & Prudentiss. Viri Mauricii Lentkii Reip. Magdeburgensis Exconsulis uxor, cùm obiret diem suum, obtinuit prorsus ac impetravit. Magno quidem atque eximio cùm ornamento, tum exemplo quoque ornatum est fœminarum genus, cùm hæc tam pia, tam proba, tot aliarum virtutũ, quæ in hoc sexu præcipuæ sunt, laude conspicua matrona discessit; tamen si recogitamus nobiscum quibus molestiis laboribusq; defuncta sit, quàm contra immensis potita bonis, felix omninò & perbeatus ejus obitus statui atque existimari debet. Non illa bellorũ terroribus, ut aliquot annis hactenũ, agitur amplius, non, ut vitæ suæ consulat, in peregrina urbe cogitur degere, & procul abesse solo patrio, ubi nata erat, quod primum vestigiis presserat, quod tot amicos, tot affines propinquosq; ei dederat adjunxeratque: non audit nunc, sicut antea, ruinas urbiũ, direptiones civium, vexationes colonorum; sed pace serenâ atque perpetua fruitur, sed omnibus curis & metu vacua, in enarrando gaudiorũ genere triumphat, & in cœlesti civitate, veriss̃ima nostra patria, civem agit. Non vehementia morbi ipsam affligit amplius:

non

non senectutis labores atque molestiæ ei timentur : valet, viret, vegeta est, & novo decore in juventutem perpetuam reflorescit. Quod si igitur tot tantasque fœlicitates fœminæ optimæ non invidere volumus, ferendus leniter ejus obitus, neque tam cogitandum nobis, quâ ratione quam maximè eam deploremus, sed potius quam honoratissimas ei instituamus exequias, ejusque memoriam quam diutissime conservemus. Quod quidem pro nostra parte sedulò præstabimus, dicturi primum de vita ejus, ut consuetudo obtinet : deinde indicturi funus, & hortaturi Cives nostros, ut ad solemnia exequiarum frequentes conveniant. Nata igitur est Magdeburgi Anno M D LXXIV. Patre Andrea Schœnio Cive & Mercatore primario, Stephani Schœnii Medicinæ Doctoris Clarissimi filio : matre Catharina, Georgii Wiprechts Mercatoris primarii & Senatoris integerrimi filiâ. In quorum sinu sanctissimè adolevit, easq; virtutes omnes, quibus postea eminuit tantopere atque excelluit, imbibit atque addidicit. Pietatem cumprimis & pudicitiam, quas fundamenta reliquarum non immeritò existimabat. Nam quæ perfecta virtus esse potest, unde pietas abest ? Nec quidquam in virgine magis requiritur, quàm studium pudoris. Anno M D XCII. matrimonio juncta fuit Petro Pilgramo, Viro militari virtute admodum spectato, qui cum anno M DC III. Serenissimi Suecorum Regis secutus partes, à quo præfectus pedestri cohorti fuit, in acie contra hostes Polonos fortissimè dimicans occubuisset, quarto post Anno Mens. Octobri prædicto Amplissim. Viro Mauritio Lentkio denuò nupsit. Cui quanta fide studioque conjuncta fuerit, vel exinde constare potest, quod filiam privignam, Mariam, quam ex priore conjuge, Sophia Thodenia Clarissimi Viri M. Nicolai Thodenii Græcæ Ling. in hac Academia Profess. Public. filia maritus amantissimus susceperat, tanto amore ac benevolentiâ, cum ipsa nihil liberorum ederet, à prima pene infantia complexa fuit; ut nulla germana mater prolem suam magis habere curæ unquam posset. Quæ pietas ejus eo major & excellentior statuenda est, quod non puerilem tantum, & teneriorem ætatem, quæ nobis oblectamento & voluptati solet esse, comitata est, sed & adolescentiæ & reliquo tempori constanter adhæsit : ac nec quicquam mutavit quidem, cum tandem Viro Amplissimo ac Excellentiss. Cunrado Carpzovio J. U. D. Serenis. Electoris Saxoniæ Consiliario & publico in hac Academia Jur. Professori elocata esset, quod quidem anno abhinc nono accidit. Superiore anno cum bellicis tumultibus ferverent omnia, & Magdeburgensis Civitas imprimis non in levi discrimine versari videretur, ob Cæsarianorum copias, quibus undique concluſa, & tantum non obsessa erat, secuta maritum hoc commigravit, & apud Generum Amplissimum hospitium hactenus habuit; itaq; vixit, ut facilè omnium quibuscum vresaretur, amorem ac studium sibi conciliaret. Erat enim plena officii, nec cuiquam suam operam denegabat, si quâ in re prodesse posset. Exeunte Augusti Mense febri quartana cepit corripi : quâ cum vehementer se peti videret, & aliàs periculosum esse id morbi genus, qui provectioris ætatis, animadverteret, maturè se SS. Dominicæ cœnæ usurpatione ad beatum obitum, si ita videretur Deo, præparavit, & deinde omne propemodum tempus piis cogitationibus precibusq; consumsit. Nam quamvis auxiliis Medicor. diligenter uteretur, tamen potiores opes positas existimabat in piis orationibus, si recuperare valetudinem

deberet. Quod si potius placere Deo, ut tolligeret sarcinas terrisque excederet, pucabat quoque, non aliâ re facilius divinam gratiam impetraturam esse, sine quâ nemo finem huic vitæ rectè ac ordine imponere potest. Ac sanè tantum abfuit, ut metueret mortem, ut eam potius exoptaret: eam nihil aliud statuens, quàm initium novæ atque æternæ vitæ, & quendam ingressum ac aditum adeò in ipsam divinitatem. Cujus quidem voti potita est nudius sextus, sicut diximus, cum paullò post VIII. vespertinam placidissimâ morte inter medias preces resolveretur. Digna longiore vita propter eximias dotes animi, quibus prædita fuit, quibusque aliis exemplum quasi præ-lucere potuit ad summam gloriam, quæ huic sexui sperari potest; nisi quod maluit Deus eam eximere ærumnis illis atque laboribus, quibus hæc vita nostra obnoxia semper atque exposita est. Nos, quod reliquum est, studere oportet, ut nullum honoris genus, quo ejus exequiæ ornari poterunt, omittamus. Agite itaque cives Academici, & cum efferetur postea ad H. I. ex ædibus Amplissimi Generi, cohonestanda concione funebri, & deinceps Christianis ceremoniis intra oppidum humanda, ad hæc solennia frequentes convenite. Defuncturi hac in parte insigni humanitatis officio, & quod virtuti matronæ quodam quasi jure debebatur. PP. Dominica XXII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CCLVIII.

CUm superioribus diebus mors præstantissimæ Fœminæ, Mariæ Lentkiæ, Amplissimi Clarissimiq; Viri Cunradi Carpzovii J. U. D. & Prof. Publ. nec non Sereniss. Electoris Saxoniæ Consiliarii, uxoris divulgaretur, atque is nuncius, tristis planè ac illætabilis, ad nos quoq; perveniret, non levem certè, ut par erat, dolorem inde concepimus. Præterquam enim quod Viri Amplissimi vicem lugendam meritò & deplorandam existimaremus, qui Conjuge egregiâ amataque tantopere esset privatus; hoc quoque fœminæ ornatissimæ obitus luctuosus nobis ac lamentabilis videbatur, quod tot eximiarum virtutum, quibus præstitit, exempla undiquaque absolvere, & repræsentare sexui suo non potuerit. Quamvis enim singularem laudem, tum probitatis, tum fidei studiique erga maritum consecuta sit, tamen longè excellentiorem gloriam ex iis rebus comparatura sibi videbatur, si ad ætatem grandiorem paullò pervenisset, nec in hoc ipso flore juventutis (nondum enim trigesimum annum, cùm decederet proximè, attigerat) obire diem potuisset. O itaque fallaces eorum spes, qui confidunt annis temerè, & quo à senectute absunt longius, hoc quoque à morte se longius abesse putant! Quasi verò ea ætatis pars fini tantum obnoxia sit, nec ipsa adeò nativitas nostra cum obitu esse conjuncta queat. Sed quanquam & gravis omnibus, & marito acerbus cumprimis hic ornatissimæ fœminæ obitus accidat, ea tamen Reip. tempora incidunt, iique casus sequuntur patriam, ut ei non tam erepta à Deo immortali vita, quàm quodam singulari munere donata mors esse videatur. Non videt amplius vexatam armis atque discordiis Germaniam, non trepidat dubia ac metuit sicut antea, cum hanc bellorum aleam, & istam summam rerum perturbationem intueretur. Nam licet optima quæque ab ineffabili bonitate Numinis nobis polliceamur, tamen eventus omnis in casu est, & de futuris semper anxii sumus. Atque si in Tragœdiis felices pronunciari legimus, quibus pereunte patriâ mori contigit: quidni

& bene cum noſtra actum exiſtimabimus, quæ poſt exciſam prope urbem patriam, miſerabili certè incendio à crudeliſſimo hoſte vaſtatam, brevi mortua eſt? Quocirca cum longè deterior noſtra conditio, quam defunctæ ſit; danda nobis opera eſt, ut animũ ita inſtruamus, quo paratus in omnes caſus hanc diritatem temporum ſine moleſtia ſuperare poſſit. In iſto autem funere fœminæ Opt. nos ita comparemus, ut rectè æſtimaſſe virtutes ejus, & ſtudioſiſſimi ejus honoris fuiſſe videamur. Nata eſt Magdeburgi d. xxv. Maji, qui D. Urbano in Faſtis ſacer eſt, Anno M DC III. ſummo ac præcipuo loco. Nam ut memoriæ vereres annalesque urbis teſtantur, quadrigentis propemodum annis Lentkiorum familia floruit, & Senatoriis viris illuſtris fuit. Patrem habuit, Mauritium, Ampliſſimum & Prudentiſſimum Virum, qui perinde ut Pater ejus, Johañes, Conſulatum in ea Rep. ſummâ cum laude adminiſtravit, & nunc exeq..iis filiæ deſideratiſſimæ plenus mœroris ac luctus acerbiſsimi intereſt. Matrem ſortita fuit Sophiam, Viri Clariſſimi M. Nicolai Thodenii Græcæ L. in hac Acad. quondam Prof. P. filiam, fœminam eximiis virtutibus præditam atq; ornatam, quam tamen non major trimula amiſit. Eo autem melior atq; felicior parvæ fuit conditio, quod puericia ejus non ĩmitem aliquam & duram, ſed in leniſſimam & piam maximè novercam incidit. Nam cum ipſius Pater Magdalenam Schœniam ſecundã conjugem duxiſſet domum, eo illa ſtudio ac indulgentiâ, eâ fide ac pietate privignæ educationi præfuit, ut nulla germana mater, aut plus debere ex ſe natis liberis, aut abundantius perſolvere poſſit. De qua inſigni bonitate Præſtantiſsim. fœminæ nunc nobis dicendum eſſet pluribus, ni id jam pridem, cum exipſo loco ipſius funus indiceretur, expoſitum ea de re, memoria repeteremus. Hac itaque magiſtra & duce adolevit ſanctiſsimè, plenoq; gradu ad illas virtutes contendit, quæ in hoc ſexu ſummæ atque præcipuæ haberi ſolent. Nam pietatis ſtudio nihil ſolebat habere antiqui[9]: pudoris autem ac integritatis ita habebat rationem, ut nulla puellarum eâ ſuperior videretur. Quibus ipſis rebus factum eſt, ut apta nuptus & potens viri conditionem facilè, eamque tam luculentam inveniret. Nam quamvis oris venuſtas quoque & formæ excellentia, quã mirè polluit, multum illiciant invitentque, tamen pulchritudo animi, virtutisque majeſtas magis percellit pectus ac commovet, ſuique amore flagrare facit. Deſponſata eſt Anno M DC XXII. d. x. Februarii: in matrimonium tradita ceremoniis ſolennibus d. xvii. Menſ. Julii ejuſdem anni ſatis auſpicato. Nam ſi cujusque negotii progreſſus felix inde æſtimari ſolet, ſi id ad finem propoſitum adductum fuerit; quid fortunatius iſto egregiorum conjugum matrimonio videri poſsit, qui intra hos novem annos ſeptem liberos genuere? Nam quærendorum liberorum cauſa vir domum ducit uxorem, eoque tendit omnis matrimoniorum ratio, ut familiis Reſp. floreat. Jam eâ concordiâ animorum conjuncti invicem, eo ſanctiſsimo amore inter ſe amarunt, ut quamvis uterque niteretur ad ſummum, neuter tamen vinceret ac ſuperaret. Quæ res ut plurimum gaudii & innocentiſsimæ voluptatis ipſis ſubinde præbebat, ita efficaciſsimum fomentum erat amoris puriſsimi, eumq; tepere nunquã ac elangueſcere ſinebat. Eâ enim reverentia virum ſolebat proſequi; ut filia videretur: cũ & hunc leniorẽ quam conjugẽ experiretur. Quò accedebat ſtudium liberorũ diligens, & adminiſtrandæ domus prudentia paritet

& cura

& cura pervigil ; ex qua re quantum levamenti ad virum, aliàs minus otiosum, & semper pluribus negotiis districtum, tantum & voluptatis quoque & recreationis redundabat. Norunt docti à quodam sapiente viro dictum, non posse bonum à malo separatum esse : bene verò cum eo agi, qui neque perpetuò doleat, nec gaudeat semper. Nihil impedit, quo minus ipsa verba ponamus. Digna enim sunt quæ memoriæ etiam adolescentes mandent. Sunt igitur ista :

οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλα τῆ κακά.
ἀλλ' ἐσί τις σύμμιξις, ἥν ἔχειν καλόν.

Bonum à malo esse separatum non potest :
Mixtura quædam si utriusque sit, bene est.

Et talis profectò nostræ ratio fuit. Nam quamvis nihil earum rerum ipsi videremur deesse, quæ vitam jucundam & gratam efficere solent : tamen non rarò triste aliquod, &, ut sic dicamus, amarum admistum fuit. Præterquam quod enim quatuor liberorum mortes vidit, equidem valetudine adversâ tentata crebrius correptaque est. Sed uti bona ferebat modice, ita in malis atque adversis æquum animum gerebat. Eaque sic interpretari solebat, quasi hæc immitterentur à Deo, monendi & emendandi gratia, non damnandi. Neque enim quicquid corrumpit homines citius, quàm ad omnia indulgente fortuna uti. Ut verissimè illud à Poëta dictum sit ; *Bonarum rerum consuetudo pessima est.* Ut sæpe antea, ita & superiore Junio febri, eaque continuâ cœpta est corripi, gravida quidem, nec longe à partu. Etsi verò omnia, quæ requirebat natura morbi, & ægrotantis conditio admittebat, remedia adhiberentur, tolli tamen & expugnari morbus non potuit. Affulgebat tamen spes, fore, ut partu functa, valetudinem recuperaret. Quamvis igitur ad diem IIX. Augusti feliciter edidisset filiolam, cui posteà Annæ Sophiæ nomen hæsit, quæque paullò post haud major duabus septimanis obiit ; nihilominus tamen nihil remisit morbus : sed, quod in æstibus diuturnis fieri solet, ea febris in melancholicam, & cui nihil ad Quartanæ naturam deesset præter periodum, ut Medici vocant, demutavit. Cùm itaque & puerperio satis debilitatæ essent vires, & morbo præterea in dies magis magisque affligeretur, gravissimè ac periculosissime cepit decumbere. Summâ quidem diligentiâ studioque à Præstantissimis Clarissimisque Medicis ejus suscepta fuit curatio ; nihil tamen ad recuperandum valetudinem effectum fuit, quod ex lienis vitio foveretur malum ; & tussis præterea accederet, quæ nocturnas vigilias in paroxysmo, qui fere post vesperam accedebat, excitaret. Itaque res magis ac magis in deterius ire quotidie visæ. Quod cùm animadverteret, id dedit operam, ut si excedendum è vita & abeundum esset, parata atque instructa summi Ducis Imperium sequi posset. Quocirca 20. Octobris proximo ministrum verbi acciri curavit, ut facta exomologesi SS. Dominici corporis cœna pasceretur. Qua in re ita se gessit tractavitque ut non obscurè ostenderet, quantæ curæ hactenus pietatis studium habuisset. Atque ex eo tempore, secura humanarum rerum, omne propemodum tempus meditatione cœlestium occupavit. Defecit nudius sextus sub V. matutinam, quum paullò ante amantissimo marito valedixisset, Liberosq; esset amplexa. Quæ cum ad Horam I. postea suprema exequiarum honore afficienda sit, Vestrum erit ad ea solemnia convenire frequentes, & dare operam sedulò, ut afflictissimi mariti dolo-

dolorem hoc pietatis genere sublevetis benignè. Ea enim ipsius in vos merita sunt, ut nullam occasionem referendi gratias prætermittere debeatis. PP. ad diem 14. Decemb. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXI.

CCLIX.

SI omnes æquè suâ sponte ejusmodi capesserent res, studiaque tractarent, quæ honestissima per se, & magnam præterea atque insignem utilitatem afferrent in publicum, supervacaneum videri poterat, de vita & moribus rebusque gestis Clarissimorum & egregiorum hominum plura mandare literis, publiceve commemorare. Nunc quum hac tempestate præcipuè optima quæque deserta jaceant, & pleraque hominum pars aliis, quibusvis rebus potius, quàm virtuti studere soleat, cum danda imprimis opera, ne quæ omittatur occasio, cùm eximium exemplum aliquod proponere publicè ad imitandum licuerit. Quocirca cum Viri Clariss. Johannis Avenarii J. U. Licent. & Eloquentiæ Professoris Publici, Collegæ nostri honorandi, funus nunc indicendum veniret nobis: eo diligentius de vita ejus exponendum nobis existimabamus, quo plura inde & excellentiora multi posse videbantur capere, quæ ad instituendam recte vitam, & veræ eruditionis decus ac gloriam comparandam facere possent. Quod longe potius ducebamus, quam longum querelarum ordinem texere de ejus obitu: qui etsi acerbus omnibus & luctuosus accidat, nec defunctoriam plagâ affeciisse Juventutis nostræ studia videatur; tamen neque proficitur aliquid hoc misero ac tristi officii genere; & ille nollet unius horulæ fructum, quem quidem nunc percipit, eum plurimorum annorum felicitate, qualis ista hominum est, inconstans & nunquam sincera satis, permutare. Natus est Anno circiter M DC LXXIX. Oringæ, in Comitatu Hohenloico, ex celebri Avenariorum familia. Nam avum habuit Reverendum ac Excellentissimum Virum Johannem Avenarium SS. Theologiæ Doct. & Profess. Publicum, primum quidem in Jenensi, posteà verò in hac nostrate Academia; novissime autem Episcoparus Cizensis Superintendentem: qui sane multis modis de Ecclesia Dei benemeritus: sed editione Lexici Hebraici & Precationum libello præcipue clariss. nomen est consecutus. Is ipse enim aureolus precum libellus adeò piis placuit, ut non Latine tantum, sed & Gallice versus ac in medio suo florentissimo regno editus sit. Patrem sortitus est Josephum Avenarium Virum Honestum & Doctum, Civem Jenensis Academiæ, & Hospitem ad signum Aquilæ nigræ: matrem Magdalenam, Burckhardi Stenzleri Collegæ Scholæ Oringensis filiam. Prima rudimenta literarum in Schola Jenensi & Cygnæa præcipue hausit, idque avide & celeriter, pro illa egregia indole atque solertia, quâ præstabat. Hîc igitur cum Græcæ atque Latinæ Linguæ, ut & Dialectices atque Rhetorices usum sibi comparasset, Academica studia Jenæ feliciter auspicatus est: non tantùm navando Philosophiæ operam sedulam, sed & Principia Juris arripiendo. Post triennium Ratisponam abiit, ut sibi conditionem aliquam quæreret, quâ fretus cepta continuare posset studia: parcendum enim videbatur parentum rebus, ne forte continuis sumtibus exhaurirentur. Et juvit ejus conatus præsens numen, cùm paullò post, quàm venisset, duo adolescentes nobiles Styro-Græcenses ejus Institutioni committerentur. Numquam enim deserit Deus, qui in se suas spes unice ponunt. Hanc igi-

tur provinciam cum per biennium integrum egregiè & laudabiliter administrasset; & confeciſſet æris aliquid, Jenam rediit, ubi tum Parentes familiam conſtituerant, ſummaque & accuratâ diligentiâ, Juris ſtudio cepit incumbere : qua de cauſa & publice diſputavit non ſemel, & domi quoque privatis Scholis, Politicis atque Juridicis, ſe & alios, qui ejus operâ volebant uti, exercuit & perpolivit. His cum perfunctus eſſet, Academiam noſtram, Anno M DC VII. ſaluravit ; ſed paullò poſt Helmeſtadium profectus eſt, ut diſcendo Juri Civili amplius operam daret: ubi & diſputationem publicam de abſtruſioribus aliquot Juris criminalis Quæſtionibus habuit, eaque inſignem doctrinæ Juridicæ opinionem ſibi conciliavit. Sed cum gliſcente bello Brunſuicenſi ea loca intuta reddi inciperent, Jenam rediit, & docendo ac diſputando plurimis domi ſuæ operam utiliſſimam navavit. Inde ſub Annum M DC IX. abiit in Auſtriam, ibique Proceribus aliquot per quatuor Annos à ſtudiis fuit. Nam Anno M DC XIII. à Nobili Domino, Domino Chriſtophoro Weis in Wûrting. ſacræ Cæſareæ Majeſtatis Conſiliario, & Arcis Welſenſis Præfecto, Argentoratum cum filio, Chriſtophoro Ludowico, miſſus eſt, ut ejus ſtudiis præeſſet. Ubi duos quaſi annos commoratus eſt, eaque occaſione vicina loca illuſtria, præcipue verò Baſileam, & Friburgum Brisgoviæ, vidit ac pelluſtravit. Domum reverſus apud parentes aliquantulum recreavit ſe : deinde Dresdam ad Patruelem ſuum, Magnificum atque Ampliſſ. Virum Joſephum Avenarium JCtum, tum quidem Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Conſiliarium & Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſorem; nunc verò Epiſcopatus Cizenſis Cancellarium, profectus eſt, ut ſummorum virorum, quos plurimos ibi videbat agere, notitiam ac benevolentiam ſibi compararet. Inde igitur Anno M DC XVII. in Academiam noſtram vocatus & arceſſitus eſt, ad capeſſendam Profeſſionem Eloquentiæ, quæ tum vacabat. Quod genus muneris clariſſimi his XIV. Annis cum ſumma ſua laude, & emolumento egregio Juventutis ſtrenuè naviterque adminiſtravit, ſemel Rectoratu, ter Decanatu Collegii Philoſophici egregie interim defunctus. Nuptias fecit, Anno M DC XIIX. Ornatiſſ. Virginem Annam Janiam, Eliæ Jani Quæſtoris, & Fiſco Academico Præpoſiti, Viri eximii & præſtantiſſimi, filiam. Cum qua is ſuaviter planè, atque ex animi ſententia prorſus vixit hactenus, Liberosque genuit quatuor : duos filios, & unam filiam: de quibus ſecundus natu filius adhuc in vivis eſt ; nam quarta & poſthuma proles inter materna viſcera delitet, edenda propediem in lucem, quod bene evenire Deus velit, & interim matri optimæ valetudinem (nam ipſa quoque decumbit graviter) reſtituere. Ineunte auctumno proximo; febri quartanâ ceptus eſt corripi, quam diem IX. Septembris primùm ſenſit accedere. Qua hactenus mirum in modum afflictus atque attenuatus eſt : namque noviſſime & tabes acceſſit. Quod cum adverteret, vixque futurum crederet, ut recuperaret valetudinem, mature ſibi de iis rebus proſpiciendum exiſtimavit, quibus fretus, contemnere, mortem facile, & quicquid aliàs appropinquantibus ſupremis terrorem ſolet incutere, poſſit. Cum primis verò Sacroſancti Dominici Corporis Cœnâ uſus eſt, quod efficacisſimum & præſentisſimum Antidoton tollendis peccatorum Angelorum exiſtimabat. Namque in omni vita Pietatem, ſummè coluit, eamque virtutum omnium Reginam ac Principem

exi-

existimavit : nec aliter vixit hactenus, quàm verè Christianum præcipuè decet. Superiore die Dominico, quum Servatoris nostri Genethlia sacris publicis celebraremus, sub horam x. placidissimè (sicuti hactenus vitam egerat, nemini facilè negotium exhibens) & sine ullius doloris significatione, defecit, fretus integris sensibus, & nonnullo etiam corporis usu ad extremum usque. Namque & præcedenti vespera, & sequentis diei ultimo mane, non modo cum amicis, qui visitabant, sed cum Domesticis quoque satis clarè locutus est, aliaque egit, quæ sani magis, aut convalescentis jam ex morbo, quam ejus, qui morti proximus esset, viderentur. Namque sub illam ipsam horam, quæ ei fatalis ac suprema fuit, surrexit de lecto adjutus à nemine, perrecturus in conclave proximum, ubi refrigerare se, & suavius quiescere posse arbitrabatur, quod non, ut alterum, vaporarium haberet, ex quo plus calefieret, quam ferre ipse ac pati posset. Sed cum contenderet eo ab ancillula comitatus, cepit subsidere in genua, & simul animo linqui. Quem sublevatum licet atque in lectulo repositum fovere & curare diligenter studerent præsentes, tamen omne studium frustra fuit; cum jam non aliqua imbecillitas, sed ipsa mors, & tempus supremum adeò instaret. Hunc finem habuit Clarissimus & Præstantissimus vir, cujus virtutem ac eruditionem haud vulgarem qui æmulandam sibi & imitandam proposuerint, næ illi olim & plurimum sibi comparare nominis, & aliis utilissimè poterunt præesse. Nunc quum reliquiæ ejus hodie à concione funebri componendæ sint, Vestrum erit Cives Academici, Viro optimo & de studiis vestris bene atque egregiè merito frequentes ire exequias. Id igitur ut cumulatiùs faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. Efferetur ex ædibus propriis, quas ad vallum urbis & mœnia habuit, quâ via Clericorum quam vocant, desinit, & intra urbem sepelietur. P P. ad d. xxix. Decembris M DC XXXI. quem Deus exire feliciter, novumque auspicatissimo ingredi, totumque decurrere, clementer sinat.

CCLX.

CUm nunc ingredientibus novum annum, quem immortalis Deus, publice privatimque nobis felicem, & fortunatum, & undiquaque prosperum sinat decurrere, in ipso limine velut ac aditu Reginæ Lyseræ, Fœminæ Clarissimæ, funus objicitur, quid aliud cogitandum nobis ac statuendum est, quam quidem futurum minime, ut dediscamus esse homines, hoc est, ad unum omnes, parvi, ampli, juvenes, senes morti esse obnoxii ? Nam si tot rebus eximiis ornatissima mulier, & in qua nihil vulgare ac protritum erat, avertere mortem ac detestari minime potuit; quid, quæso, de viliore fiet turbâ, quique præ ea, quod de Tiresia Homerus dixit, umbrarum instar volitant, atque in nullam omninò prope comparationem veniunt ? Neque profectò ineleganter Lucretius facundia ingenioque præcellens Poeta (ut Phavorinus apud Gellium nominat) immortalem mortem videtur dixisse. Nam si à primis quasi mundi incunabilis mori soliti homines, & nulli deinceps futuri sunt, qui nunquam deponant vitam, ecquando desitura ac moritura quasi mors videatur ? Quamvis autem naturâ ita nobiscum comparatum sit, ut ad ipsius mentionem cohorreamus, & quodam confundamur terrore, tamen si rursus colligamus animum, & cogitemus, hanc, non esse perfunctionẽ vitæ, sed lapsum

erroris (ut veteres loquebantur) nec tam pro pœnâ à Deo, quàm pro remedio, & quasi metâ laborum omnium ac ærumnarum, datam esse; multò melius erit contemnere mortem atque despicere, quod B. Chrysostom. alibi scripsisse legimus, quàm effugere. Namque & ipse Princeps Sectæ nostræ ac auctor Christus monuit, ne timeremus, qui vitam nobis possunt adimere, cum nulla vi anima nostra exstingui queat. Nempe non ille perpetuam vitam promittit nobis, sed de morte nostra, quæ obeunda omnibus, admonet, & velut indicat, eam idcirco venire nobis, quò multò majora & excellentiora conferat, quàm unquam sperare poteramus nondum die nostrâ functi: de qua re tamen in præsenti philosophari pluribus minimè attinet. Redeundum enim nobis ad nostram Lyseram est, & exponendum de ea, quæ in hujusmodi funerum indictionibus commemorari ac recensèri hactenus consveverunt. Quæ ratio, uti non sine prudenti consilio instituta est; ita in hoc Clarissimæ fœminæ funere tenenda cumprimis & observanda. Nam sive defunctæ agitur honor, quæ fœmina omni laude magis prosequenda fuerit? Sive legentium commoda spectantur, non temerè alia plura virtutum morumque exempla egregia suppeditabit. Nata igitur est Lipsiæ d. XXII. Julii Anno M DC II. Patre Magnifico, Amplissimoq; Viro Gabriele Tunzelio JCto & Comite Palatino Cæsareo, nec non Serenissimo Electori Saxon. à Consiliis: cujus summa & excellentia merita cum in communem Patriæ rem, tum in Ecclesiam Lutheranam, breviter hoc loco commemorari non possunt; sed alii tempori reservanda sunt. Matrem habuit Catharinam, Reverendi atque Amplissimi Viri D. Zachariæ Schilteri Theologi Clarissimi filiam, Ornatissimam virtute moribusque fœminam. In horum gremio, tanquam absolutissimâ virtutum Scholâ cum adolevisset sanctè & pure, ante hos decem annos ipso hodierno die, qui in Ecclesiasticis Fastis Magorum, qui Christum puerum adorarunt, memoriæ consecratus, Reverendo & Excellentissimo Viro Wilhelmo Lysero SS. Theol. D. & Profess. Publico Clarissimo, Collegæ nostro honorando, qui tum Torganæ Ecclesiæ præerat, desponsata Dresdæ est, tandemque coiit in ejus manum d. XI. Februarii, hoc est, altero mense pòst, solennibus nuptiarum rite celebratis. Cum eo itaque vixit hactenus planè ex animi sententia sine ullis querelis, deditque ei liberos sex: IV. filios & filias duas: ex quibus tres natu majores filii, non sine acerbissimo parentum luctu, in ipsa prima pueritia obierunt. Fuit solerti dociliqueingenio, ut omnium illarum artium, quæ sexum hunc decent cumprimis ac ornant, egregiè gnara esset: inimica otii, laborum maximè tolerans, quos administratio familiæ imponeret, & qui non sordes aliquas trahere viderentur, quas libera ingenia & loco nata præcipuo jure procul habere solent. Sed corpore etsi venusto floridoque esset, tamen gravissimis aliquando morbis impedita fuit. Ut anno proximo, cum puerperio defuncta esset. Quò tempore tam periculosè illam decubuisse novimus, ut jam tum metueremus futurum, quod quidem nunc demum ei contigisse cernimus, & dolemus. Fuit enim ornamentum verissimum sui sexus. Superioris autem æstatis intemperie, cum intensissimi calores ferverent, accidit, ut in profluvium alvi incideret, quod multis tum commune erat. Ac quamvis paullò post Medicorum adhibita ope stitisset fluxus, ut leniisse malum videretur, tamen quia de vitioso illo humore plurimum reliquum manserat obhæ-

serat-

feratque in corpore, ex eo ferè tempore nunquam sat bene habere est visa. Solet post magnos æstus accidere, ut adusti crassique humores in liene vicinisque locis cumulentur; iisque aquosi illius ac serosi humoris (ὄγκωμα τροφῆς Medici vocant) distributio ac evacuatio naturalis impediatur. Quod cùm & illi venisset usu, isque, quem diximus, humor viis consuetis egeri ac derivari non posset; collectus in hypochondriis & in abdominis cavitatem effusus posteà, fecit, ut venter pedesque intumescerent, & hydrops ipse adeò consequeretur. Atque cùm humor ille in liene magis magisque corrumperetur indies, tetrosque & pernicioſos vapores prospiraret; factum est ut catharcticis medicamentis, in quibus præcipua posita spes, nullus propemodum locus esset. Nam simul moveri cepisset illa, ut sic loquamur, camerina humorum, illico ea linqui animo & deficere. Hinc cùm pro Medicorum voluntate evacuari non posset, & ipsæ etiam urinariæ viæ, quantumvis generosissimis medicamentis adhibitis, frustrà tentarentur, sensim depasci omne robur corporis, omnis vitalis vis exstingui cepit. Die XXX. Decembris H. IX. vespertinâ, cum paucis horis ante & cibi sumsisset nonnihil, & Psalmis legendis pro more suo (nam hujus præstantissimi libri Lectione semper mirum in modum delectata & ita capta est, ut totum planè mandarit memoriæ) vacasset, dum somnus obreperet interim, quem prostratarum virium præcipuum solatium tum captabat, inter medias preces, quas fundebant astantes, & ipsa se satis intelligere ratasque velle non obscuris significationibus ostendebat, diem suum placidè tranquilleque obiit. Quamvis autem magno ornamento sexus fœmineus per hunc excessum fœminæ præstantissimæ orbata sit; tamen tot maximarum, quibus prædita, exemplum nobiscum assiduè commoratur. Nam quanta pietate Deum prosecuta semper veneratăque sit, quotusquisque nescit? Jam eâ fide maritum conjunctissimum, in quo uno omnes felicitatis suæ numeros absolvi credebat; eo amore & curâ liberos, dulcissimam vitæ partem; eâ humanitate familiares complexa est, ut qui interiorem hanc ejus vitam paullò familiarius cognitam perspectamque habent, uno ore fateantur omnes, hanc perfectissimam uxorum, hanc matrem sanctissimam verissimamque, hanc optimam ac prudentissimam Dominam fuisse. Quid nunc de cæteris ejus officiis dicam, quæ externis ita semper exhibuit, ut nihil omninò, quod se deceret, omisisse videretur? Ergà miseros enim & afflictos eo animo fuit, ut nullum temerè, aut frustratum spei, aut tristiorem, quàm accessisset, abire sineret. Quâ magnitudine animi pariter modestiaque præstiterit, inde potest constare, quòd ipsa mandavit jam olim litetis, quæ pro suggestu aliquando de mortua, si quid sibi accidisset humanitus, pro more vellet recitari: ne aut sisteretur nimis, aut laudaretur. Nam nolle supprimi, quæ vera sunt, morum fiducia est: & aversari confictas laudes, est istiusmodi animi, qui sua virtute contentus sit, & ab omni arrogantia prorsus liber. Quamquam & documentum prudentiæ ejus hinc capiendum est, ut quæ intenta in omnes casus supremorum etiam habuerit curam, adeoque solicita fuerit, quomodo hæc quoque vellet celebrari; ne admitteretur forte aliquid, quod morum suorum abhorreret genus, & pios manes lædere quodammodo videretur. Quapropter & tabulas voluntatis supremæ olim condidit, & nuper recensuit ac denuo ratas fecit: de quo omni ætate prudentes homines præcipuè sibi cogitandum existimarunt. Has tot tantasque virtutes prosequi lacrymis, & maximopere desiderare, quotusquisque

que non possit? Neque enim semper impietatis fletus est: & plurimum refert, desideres aliquid, quod charum habueris, an lugeas. Sed tamen verissimus honor atque affectus in conjunctissimos quosque est, servare eorum memoriam, & omnia dicta factaque egregia studere exprimere ac æmulari. Sic quos natura mortales fecerat, nos nostra pietate ac studio æternos quodammodo & immortales efficiemus. Nunc, agite, Cives Academici & tam præclaræ fœminæ funus, quod posteà ad Hor. I. futurum est, prolixis & copiosis exequiis celebrate. De quo hoc paucioribus verbis hos admonendos duximus, quo magis vos instigare posse & tot virtutes fœminæ, & tam præclara divinaque merita tum Patris Amplissimi, tum Mariti etiam, qui se infelicissimum putat, postquam privatus conjuge incomparabili est, videbantur. Itaque hoc officii genus prolixè & cumulate vobis præstandum memineritis. PP. ad diem 6. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ M DC XXXII.

CCLXI.

SI idem videretur nobis, quod Thucydidem, scriptorem gravissimum, de virtute mulierum statuisse legimus, non opus erat hac scriptione, quam nunc honori fœminæ præstantissimæ, Helenæ Sennertæ, quæ nudius sextus diem suum obiit, instituimus, & penitus eâ supersederemus. Quemadmodum enim mos aliàs obtinebat, in Græcia, ut matres familiæ in parte interiore ædium, quam Gynæconitin appellabant, sederent conclusæ, quò nemini, nisi propinquâ cognitione conjunctis, licebat accedere; ita & Historicorum princeps mulierum famam domi universam contineri voluit, & primam ac præcipuam laudem illi tribuit, quæ nec ob male factum aliquod, nec ob egregium facinus virutesque insignes sermone publico celebraretur. Nunc cum mulierum virtus eadem, quæ virorum est, nec minùs magnitudo animi in Timoclea aut Porcia; quàm in Pelopida aut Bruto spectetur; quæ caussa dici potest, cur non eandem quoq; consequantur gloriam, atq; adeò earum exempla egregia, sic, quasi virorum publicis laudibus decantentur? Quocirca cum alia, tum hoc ipsum prudenter ac graviter constituerunt Romani, ut funera, non tantum virorum, sed & mulierum publice laudarentur pro nostris: quo quidem honore Popiliam, Catuli matrem, primò omnium affectam fuisse Tullius de Oratore prodidit. Ac Helenæ quidem eò promtius ac cumulatius iste honor ac hoc officii genus præstandum videbatur, quod ipsa non modò plurimis atque eximiis virtutibus ornata fuit; sed quod & celeberrimus Medicorum atque Clarissimus, quicum in matrimonio vixit novissime, ità de plerisque nostrum meritus est, ut paucos inveniri posse arbitrer, qui non inviti fateantur, sanitatem suam multũ ei debere. Quod si hæc omnia, quæ de clarissima fœmina commemoranda sunt, Oratorum more; qui immorantur rebus, easq; ornare varie ac illustrare solent, explicare velimus, Deus bone, quanta ad dicendũ materia se nobis offerret? Nunc cum memoriarum conditores potius: imitandi nobis sint, quibus satis est rem, prout gesta est, tersis atque perspicuis verbis exponere: contenti erimus ejus vitam sine exquisito aliquo ornamentorum apparatu retulisse. Nata igitur est Stendaliæ, quæ Marchiæ Veteris primariæ civitas, Anno M D LXXII. die 20. Aprilis: Patre Amplisimo & Experientiss. Viro Georgio Bauero Medic. Doct. primò Reip. Stendal. Physico, quẽ vocant, post Elect. Saxon. Aulæ Medico, cujus pater Gregorius superioribus annis apud nos civem egit, vendendisq; mer-

mercibus honestè rem fecit. Matrem habuit Helenam, Amplisſ. Viri Christophori Kentmani Conſ. Dresdenſis (cujus frater Johannes Kentmannus Med. D. magnam in exercenda ea arte laudem famamque conſequutus est) filiam: quæ maternum genus ex nobili & perantiqua Molsdorffiorum, qui Welleri cognominati ſunt, familiâ duxit.

Generoſa in ortus ſemina exurgunt ſuos: apud Tragicum Ulyſſes ait. Quod etſi non rarò fallere ſoleat; in noſtrâ tamen longè veriſſimum fuit. Nam quas non illa poſſedit virtutes, quæ tanto genere dignæ eſſent? Quod partim ab eximia bonitate indolis, partim à ſanctitate diſciplinæ domeſticæ habuit, & diligenti educatione. Nam velut arbores eum ſtatum retinent, quem ab agricolæ ductu curaque acceperint; ita & puerorũ animi tuentur eam ac ſervant imaginẽ, quam ii, ſub quorum tutela adoleverint, primis annis impreſſerint. Neque enim ea ſe immorigeram & minus audientẽ dicto, ac contumacem uquam præbuit; ſed colere, ſed vereri parentes ſemper viſa eſt, iisque promtè obſequi, ac citius faceſſere mandata, quàm præcepiſſent pene. Quò verecundia ſingularis & ſummam pudicitiæ accedebat ſtudium: quum tamen interim moroſitatem ruſticitatemque procul haberet, quippe quæ lætiſſima eſſet indole, & velut facta ad omnem morum elegantiam ac ſuavitatẽ Quæ omnia facundia ejus, quæ tamen intra garrulitatem erat, mirè exornabat gratioraque reddebat. Neque enim ideò mutam mulierẽ eſſe convenit, licet ſilentiũ maximè in hoc ſexu commendetur: ac Plaut. dixerit, *Tacita bona ſemper eſt mulier quàm loquens.* Nam & Corneliam, Grachorum matrem, inter alias laudes, quibus cenſebatur, magnam eloquentiâ ſuâ gloriam conſecutam legimus, ut alia exempla nunc omittamus. His tot eximiis rebus cùm ornata eſſet, mirum non eſt, ſi egregias & luculentas conditiones invenit. Primo autem in matrimonium tradita eſt, Hieronymo Froſtio Civi Dresdenſi primario, qui Legatos Principum ac Oratores aliasque illuſtres perſonas, ſi quæ venirent, excipere domo, cui Aquilæ nigræ inſigne erat, curareque peculiari mandato Electoris ſolitus. Nam cùm videret ad tuendam regendamque familiam ſibi cumprimis opus eſſe, prudenti, gravi, ſobria induſtriaque matrefamilias, hæc præcipuè viſa idonea eſt, à qua tot res egregias polliceri ſibi poſſet. Nec fefellit ipſum hoc ſuum augurium. Nam tot præclara illarum virtututum exempla edidit indies, quot quidem in aliis vel ſingulis annis ad laudem ſufficere poſſe videantur. Hoc autem marito conjunctiſſimo cum eſſet orbata poſt paucos annos, viduam egit: & ita quidem, ut nulla alia re quam præſtantiſſimis virtutibus nota eſſet. Nam cum verſandum ipſi aſſiduè cum perſonis illuſtribus, & maximæ dignitatis, non potuit latere atque ignota eſſe. Iis autem placere tantò major exiſtimanda laus eſt, quantò majore virtute præditos eſſe oportet, qui ſe probare iis ſtuduerint. Nam uti genere & naſcendi ſorte transgrediuntur vulgus, ſic & ingenii ac judicii acrimonia plerunque excellunt. Eſt enim plebecula ſemper ferè obeſæ, ut Poeta ait, naris: eique ſæpius vitrum pro unione eſt, hoc tantum nomine, quia ſplendet. Accidit autem, ut hoc ipſo tempore Amplisſ. atque Clariſſimus Vir Daniel Sennertus Medic. D. & Prof. Publicus ac Senior, ut & Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Archiater, Collega noſter honorandus, privatus ac viduatus conjuge eſſet. Itaque cum de ſecundis nuptiis conferret cum amicis intimis, quos & hic habebat & Dresdæ, capita, in Helena noſtra omnes conſenſerunt. Nec enim aliam dari poſſe temerè, quæ ſpes ipſius ac vota explere

plere posset. Ita omnibus videbatur. Quæ incredibilis eorum conspiratio, cùm non occultè de voluntate testari divinâ,& plena auspicatissimi ominis videretur,ipse quoque assensus est, eamque mox sibi conjugem pactus solemnibus nuptiarum Mens. Augusto anni MDCXXVI. Dresdæ celebratis. Multæ amore fideque in viros suos singulariter præstitisse passim leguntur. Qualis illa Poetarum carminibus decantata Alcestis est, quæ morte suâ vitam mariti redemisse traditur: item illa Plutarchi Camma, quæ ipsa sibi adimere spiritum maluit, quam fidem frangere, quam Sinato, amantissimo conjugi,dedisset. Atqui profectò iis nihil concessit nostra,nisi quod hôc felicior,quod sibi virtus sua citra ullius calamitatem constitit. Et sicut illæ mortem sibi accersierunt ante diem,ut suum in maritos amorem incredibilem ostenderent; ita contra nostra desideravit vivere diutius hac una de causa, ut esset,quæ hanc ætatem Viri,quo nihil habebat charius in rebus humanis, curaret. Liberos nullos ipsa edidit; sed eos, quos antea susceperant mariti ejus, ita amavit atque complexa est, ac si germana mater esset. Quæ ejus bonitas admiranda præcipuè ac prædicanda est, quod rarior in isto genere contingere solet. Nam quoddam quasi fatale ac irreconciliabile odium adversus privignos velut innatum novercis esse vel vulgò tritis adagiis declaratur. Unde Euripides,cujus singulos versus singula oracula censebat Tullius:

Ἐχθρὰ γὰρ ἡ νύσσα μητρυιὰ τέκνοις
Τοῖς πρόσθ' ἰχθὸς κἀπιτυμβιωτέρα,

Quæ omnia cùm ita sint, & cum ad tot ingentes virtutes fœminæ summa quoque accederet pietas, facilè rationem subducere licet,quantum dolorem ex isto obitu præstantissimæ conjugis Sennertus noster conceperit. In quo se ita tractabit tamen,ut cogitet potius,quot quantasque res consecuta illa sit excessu suo,quantisque doloribus ac molestiis liberata tandem, quàm quibus ipse excidit bonis. Quæ vel possedisse tantum, non exiguæ felicitatis fuerit. Namque & ipsi Ethnici de præclaris hominibus ita statuebant,eos à Diis immortalibus commodari rebus humanis: idcircò lugendos minimè,si completa sua sorte redirent eò, unde venissent. Agendas potius gratias,quod concessissent. Sed ultimum nostræ tempus quod attinet, id ita compararum fuit. Solent non pauci morbi, ut Medici observarunt,velut connasci nobiscum,& quodam quasi sanguinis jure ex parentibus in nos transire. Hoc in nostra accidit, quæ ipsa quoque ex Liene & hypochondriaco malo, sicut mater optima,laboravit. Quo morbi genere etsi anteà tentata sæpius, fuerit, adeoque periculosè decubuerit; tamen hoc proximo anno tanta vehementia ab eo correpta est, ut omnia artis,& exquisitissima quidem, auxilia inferiora essent. Nam quamvis res sæpius in melius videretur mutari,adeoque affulgeret spes, fore, ut valetudinem suam brevi recuperaret; semper tamen ea mox rursus concidit,quin prorsus exstincta ademtaque tandem est. Ex quo cùm necessariò omnis vigor corporis elideretur, omnisque exhauriretur succus, unde ille alipoterat, inter quotidianos dolores contabuit misere,& pene ante periit,quàm periret. Quam suam calamitatem tamen atque miseriam, constanter tulit: atque vix verbum ullum mussitavit quidem, quod Christiano homine, cujus propria virtus patientia est, indignum esset. Ut cum jam omne corpus ferme periisset morbi sævitia, animus tamen rectè constaret,nec unquam à sua divinitate se dimoveri pateretur. Quam quidem tuetur præcipuè, quum Deum sequitur, eique unicè inhærere studet, quod illa semper

labo

laboravit. Obiit nudius sextus horâ IV. matutinâ placide prorsus, cum quinquagesimum ætatis annum nondum exegisset. Cujus reliquiæ cum à meridie postea solenni more componendæ sint, vestrum præcipuè erit, frequentes ad peragendum officium convenire, & has exequ as Clarissimæ fœminæ cumulatè exequi. Declaraturi hac in parte, tum quàm verè de ejus existimetis virtutibus, tum etiam quàm pii & grati erga maritum tot præclarissimis meritis de studiis & valetudine vestrâ meritum bene esse studeatis. Efferetur ad H.I. & honorata Concione funebri Christianis ceremoniis sepelietur. PP. ad d. XIV. Januarii anno recuperatæ gratiæ M DC XXXII.

CCLXII.

VIta peregrinatio est, & eâ decenter modesteque actâ, oportet alacriter, & tantum non Pæana canentes, ad fatalem locum secedere. Ita Socrates, apud Platonem, Axiocho ait, revocaturus ejus animum à metu mortis, cui ipse vicinus erat, ægreque ferebat finem vitæ appetere; quod parum dignum equidem, & sene, & viro Sapiente videbatur. Sed cum peregrinationem vitam diceret, ex invulgata & communi, ut ipse significat, tententia, id voluit equidem, vel vitam hominis nihil aliud, quàm iter ad mortem esse, quod & Senecæ visum fuit; vel nos peregrinari in terris, quamdiu vivimus; atque tum demum reddi patriæ, quum nostra reducta in eum locum anima est, unde originem duxit. Neque enim sapientissimus mortalium hominem carne, & cute, & cæteris, ex quibus compositus est, terrenis caducisque rebus; sed animæstimabat præcipuè; unde & paulò post ait: *nos anima sumus, animal immortale, mortali inclusum munimento.* Pulchrè profectò, & prout dignum erat eo viro, qui nihil magis curaret, quàm rerum veritatem nosse. At verò Jacobi Homsi, Viri egregii, vita, de qua nunc exponendum nobis est, quum funus ejus indici debet, non ista tantum Philosophica & sapiente; sed illa vulgari quoque & communi ratione universa nihil aliud quàm peregrinatio fuit; sicut ex istis quæ subjuncturi sumus facile constabit. Natus est in Scotia, cùm aliis rebus, tum præcipue incolarum virtute ac fortitudine nobilissima. Patrem habuit cognominem, mercatorem & Edinburgi, clarissimæ urbium, & regia sede memorabilis, honestissimum civem. Matri Johannæ nomen fuit, quæ & honesto loco nata, & pluribus fœminæ dignis virtutibus ornata atque conspicua fuisse dicitur. In horum igitur sinu educatus liberaliter est, & octo annorum Scholæ traditus ut literas disceret. Quarum cùm arripuisset initia, missus in Galliam percipiendæ ei linguæ operam dedit. Tanto successu, ut pari facilitate & Gallico & Patrio sermone loqueretur. Hîc cum sex quasi annos esset versatus, cohorti Prætoriæ, quæ regii corporis custodiam agit, asscriptus & cooptatus est. Nam quamvis vix annos octodecim natus esset, spirabat tamen jam tum animus ejus nescio quid virile ac Martium, & proprium genti suæ ac velut innatum. Has autem partes cùm magna & fidei & fortitudinis laude annis sex administrasset, in Sueciam militatum abiit, & vexilliferi vices in bello Russiaco administravit. Unde reversus & in Bohemiam profectus, Legatus pedestris cohortis illi decantato ad Pragam prælio ipse interfuit. Ex eo cùm recepisset se, miro desiderio visendi regiones exteras captus est. Nam quantis commodis plenæ essent peregrinationes prudenter susceptæ, minime omnium ignorabat. Atque jam tum illarum fructus ceperat degustare. Jam tædet plerunque magnos animos sedere domi: quippe qui

motu gaudent, & omnia nosse cupiunt, quæ ullibi extra patriam præclara atque eximia habentur. Hoc igitur institutum suum ut paullò commodius posset persequi, mercaturam simul exercere cepit; qua ratione non modò Angliam, Galliam, Hollandiam; sed Daniam, Sueciam, Finlandiam, Livoniam, Poloniam, Prussiamque, item Mechelburgicum & Pomeraniæ Ducatum, ut & Marchiam peragravit, atque emendis vendundisque mercibus honestum & innocentem quæstum fecit. Ad nos venit paucis septimanis, sed æger, & gravi morbo affectus. Quem ut curaret, Medicos præstantissimos adhibuit. Sed frustra. Nam malum vicit artem atque superius fuit. Sic factum, ut nudius septimus vitâ cederet, cœlebs ac sine Liberis, ipso xxxvi. ætatis anno. Usque adeò & omnem vitam fermè extra patriam egit, & tandem quoque procul domo suorumque complexibus morte functus est, atque nunc tandem ex labore ad otium, ex contentione ad quietem, ex tam ancipite casuum plurimorum sorte, ad veram securitatem & felicitatem aspiravit. Quocirca nunc demum potitus stabili certaque patria est, quam hactenus ubique pene habuit, ut viri fortes solent, & qui alibi terrarum quoque inter homines sibique cognatos, (nam unum atque eundem auctorem & patrem homines Deum agnoscimus) degere se, & agitare posse in animum induxerunt. Qualis ille Teucer in Tragœdiis, qui suam cuique patriam statuit, ubicunque esset bene. Sed & Medea Enniana quum demonstrare vellet, nihil mali se pati, quod abesset patriâ,

Multi, inquit, *suam rem bene gessêre, & publicam, patriâ procul:*
Multi qui domi ætatem agerent propterea improbati sunt.

Huic igitur populari suo optimo & conjunctissimo cum Robertus Bremerus Londinensis Mercator primarius funus facere posteà instituerit, Vestrum est, Viro egregio, & ut sic dicamus, Herculei animi, frequentes ire exequias, cùm efferetur posteà ex ædibus Perquam Reverendi atque Amplissimi Jacobi Martini SS. Theolog. D. & Professoris Publici, ejusque Collegii Senioris, &c. & concione funebri habitâ solennibus ceremoniis sepelietur. Id itaque officium ut cumulatè præstetis mortuo, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. xx. Januarii anno recuperatæ gratiæ M DC XXXII.

CCLXIII.

ACcusari plerumque & tantum non quotidianis conviciis pulsari vulgò mors solet, quod calcet omnia & subigat, eumprimis autem conjunctos arctissimè & obligatos invicem dissolvat ac distrahat. Utinam servasset ingenium, nec contra morem suæ consuetudinis Reverendum ac Præstantissimum Virum Valentinum Preibisium, cùm conjuge amantissimâ, quam paucis diebus antè humavimus, conjungere voluisset! Equidem nec nobis imponeretur hujus scriptionis necessitas, & Liberi, quos reliquerunt, nunc omni propemodum præsidio non destituerentur. Nam cùm ejecti patriâ, & longe à consanguineis suis atque cognatis remoti sint, quem adeant? à quo auxilium & opem petant? quâ quidē præcipuè indigent, parvi plerique, & ea ætate, quæ maximè improborum injuriis patet. Sed est vivitque Deus cui humana res curæ sunt: qui cùm & abjectissimis animalibus prospiciat, negligere certè proximum sibi ac similē hominem non potest. Hîc curam eorū susciplet certè, & allegabit iis Patronos ac Tutores fideles, qui ætatem illorū regant, procurent ac mode-

moderentur res, commodis atque saluti provideant, & vel foveant singulos, vel universos complectantur atque defendant. Nos interim dabimus operam, ut, quandò id, quod semel Deo visum placitumque est, mutare non licet, Optimi Viri memoriam habeamus comiter & cumulatè ei præstemus, quæ supremi honoris causa in piè mortuos conferri solent. Ad quod officium priusquam vos invitemus & adhortemur, Cives Academici, paucis de vita ejus explicandum nobis est: relaturis præcipuè, quæ ipse non ita pridem memor mortalitatis suæ in schedis consignavit. Itaq; natus est Boleslaviæ in Silesia Anno M D LXXXVIII. d. XIV. Febr. Patrem habuit Davidem Preibisiũ Senatorii Ordinis, & Civitatis suæ Prætorem justissimum: Matrem Annam Heninscheliam ornatiss. fœmin. Et quia in puero docile apparebat ingenium ac soler, literarum culturæ & addiscendis artibus liberalibus maturè traditus est. Quarum tyrocinia cum in patria schola posuisset, Vratislaviam ad majorem ingenii capessendum cultum missus & paullò post, cum venisset, Ampliss. Viri Francisci Langeri J. U. D. pueris Comes & Pædagogus additus est. Hîc cum egregios in omni literatura humaniore sub ductu Clarissimi Viri M. Johannis Hœckelhofii Ludi moderatoris fecisset profectûs, XX. ætatis anno Francofurtum profectus Academiæ illi Civem dedit. Ubi cum IV. An. cum Philosophiæ tum SS. Theol. dedisset operam An. M DC XII. Magisterii Philosophici laureâ publice cum magnâ laude decoratus est. Sequenti anno ad capessendum Rectoratum Scholæ Megalo Glogovienſis vocatus est, quem suasu summorum virorum in se suscepit, eoq; ita functus est, ut singularem laudem & fidei & industriæ ex ea provincia consequeretur. Anno M DC XX. cum Pastor ejus Ecclesiæ M. Christophorus Quartus diem suum obiisset, dignus præcipuè visus est, cui illæ partes demandarentur. Quas quidem usq; ad annum M DC XXVII. summâ diligentiâ ac constantiâ administravit. Namq; cum eo tempore tyrannis Pontificia iis in locis cumprimis invalescere inciperet, & omnia agere pro cœco impetu, ipse quoq; in eam calamitatẽ incidit, quæ omnes pios atq; fideles cumprimis manebat. Nam & compactus in carcerem, & postea non exiguâ pecuniæ multatus summâ in exilium actus est. Ex quo reductus tandem est ab Generoso Dn. Johan. Georgio ab Arnimb in Boitzenburg &c. Serenis. Elect. Saxon. Copiarum Præfecto Generali, qui eloquentia ejus doctrinaq; Theologicâ captus eum præcipuè sibi à Concionibus esse voluit. Hunc itaque secutus hactenus quocunq; Pietatis arma circumferret, & in Bohemia cumprimis tum Concionibus habendis ad Populum, tum cæteris rebus peragendis, quæ ad Sacerdotem præcipue pertinent, ita se gesit, ut pressa in illis locis Ecclesia magnum exinde solatium caperet, quin erigi rursus & juventuti quasi reddi videretur. Septembri anni proximi à Serenis. Electore Brandenburgico ad suscipiendam Præposituram Berolinensis Ecclesiæ invitatus est. Quod munus cum sibi non absque divina providentia imponi videretur, tergiversari noluit, & ideò prompte in id assensit. Sed cum auditus esset à populo, probandi causſa, quod ipsis Kalendis Jan. accidit, eo ipso die febri vehemente præter spem subito correptus est. Cui curandæ cum sese vix comparasset, ecce nec opinatus, isq; tristissim⁹ nuncius advolat, de obitu charissimæ & fidelissimæ Conjugis, Elisabetæ, doctissimi Viri Davidis Knoblochii Glogovienſis Scholæ per integros quadraginta annos Rectoris, filiæ advolabat. Ac quamvis non satis conducere videretur valetudini, si se com-

miteret vitæ, maluit tamen hanc experiri aleam, quàm parum fuisse sollicitus de procurandis exequiis desideratissimæ Conjugis, & providendis Liberis, qui aliquo præsidio indigerent, videri. Itaque quum huc venisset, & recens dolor magis magisque occuparet animũ, accidit, ut & corpus quoque subinde habere pejus, viresq; amittere inciperet, contra verò morbus incrementa capere & opes. Cui licet præstantissimorum Medicorum curâ iretur obviam; nihil tamen profectum est: atque necesse adeò fuit sequi conjugẽ, quam ante hos annos XIX. duxerat, & qua cum hactenus in tanta conjunctione animorum suavissimam vitam, etiam inter medias calamitates, degerat. Liberos suscepit IIX. V. masculos & III. de sequiore sexu. De quibus duæ superstites sunt, tertia verò jam olim Glogoviæ obiit, & parentes præcessit. Obiit proximo die Lunæ inter IIX. & IX. vespertin. confidens unicè Christi sui meritis, quem tam constanter hactenus prædicaverat atque confessus fuerat. Qui nunc jam dudum ei immarcessibilem illam coronam imposuit, quæ omnes manet, qui perseverarint in fide in ipsum ad finem usque. Nunc vos summopere adhortamur, Cives Academici, ut Viri Eximii, & de Ecclesia exemplo etiam constanti meriti bene, funus, frequentes prosequamini. Efferetur ad H. I. posteà ex ædibus Eisenbergianis ad forum sitis, & honestatus Concione funebri, intra urbem sepelietur. PP. ad d. XXII. Januarii, anno recuperatæ gratiæ M DCXXXII.

CCLXIV.

QUod precata à Deo post excessum mariti desideratissimi votis assiduis fœmina optima est, Anna Avenaria, id nudius quintus tandem impetravit, & leni ac placido obitu rebus humanis exemta est. Nam quem viventem videntemq; maritum amore incredibili prosecuta semper complexaque esset, cum eo nunc quoque, cùm obiisset diem suum, quamprimũ jungi denuò ac copulari unicè exoptabat. Probè enim videbat, nihil revera mali inesse in morte, & hanc verissimè aditũ aperire quendam ac januam veluti ad divinissimam & summâ ac maximâ felicitate affluentem perpetuò vitam. Quò magis mori & eò venire desideravit. Idque hoc tempore maximè, quo omnia ad ruinam atque interitum patriæ, nisi propitius Deus intervenerit, videntur spectare. Nata est An. MD XCVII. d. XXI. Decembr. patremq; habuit Eximiũ & spectatiss. Virum Eliam Jahn Quæstorem, & Fisci Academici Curatorem prudentissimum juxta & fidelissimum: matrem Annam, Friderici Hordlederi, illius Clarissimi & πολιτικοτάτε JCti sororem, matronam summâ virtute ac probitate ornatissimam. Horum disciplinâ sanctissimoq; exemplo sicut à teneris ad omnem virtutem, quæ sexum hunc decet potissimum, invitata eruditaque est, ita postea, cùm adolevisset, nihil aliud prius atque antiquius habuit, quam ut pietatem, pudicitiam, modestiam coleret; contra à petulantia, levitate atque lasciviis libera esset atque immunis. Quo factum, ut cùm Johannes Avenarius J. U. L. Vir Clarissimus, post demandatam sibi Eloquentiæ Professionem de constituenda familia cogitaret, hanc sibi præcipuè conjugem sociamque adjungeret. Id quod non invitis Parentibus anno M DC XVII. factum est, solennibus nuptiarum ritè celebratis. Ex quo trium Liberûm mater est facta: unius, de sequiore sexu; duum verò de masculino & nostro, qui omnes præter Juniorem natu, Christophorum, infantes obierũt. Hic enim solus superstes est, orbatusque parentibus optimis præsidio aliquo cumprimis indiget, quo ætas ipsi⁹ tenera niti ac sustinere se queat. Quãvis itaq; satis felice matrimonio uteretur,

quippe

quippe quæ tam egregium & sui amantem conjugem nacta, & præter hoc non planè orbata liberis esset; tamen non planè calamitatibus ac ærumnis caruit, quæ ferme probissimos quoque & pietatis studiosos maximè afficere solent. Cumprimis verò non rarò ex valetudine adversa laboravit. Nam annis his proximis semper ferè cum infirmitate aliqua habuit conflictandum. Sed tribus abhinc mensibus planè cepit decumbere, graviter sanè ac non sine vitæ periculo. Quod cùm videret, mature sibi cum Deo redeundum in gratiam, & ejus auxilium implorandum ante omnia existimavit. Qua de caussa & ministrum verbi advocari curavit; cui postquam peccata sua confessa esset, & seriò super illis doluisset, d. XIII. Decembris superioris anni SS. Dominicæ cœnæ gratiam consecuta est. Quo salutari instructa viatico, jam nihil solicita erat amplius: putabatque se satis paratam munitamque, si emigrandum & decedendum sibi esset. Cum itaque magis magisque incrementa morbus caperet, vires contrà prosternerentur & exhaurirentur, ad hoc mariti clarissimi obitus accederet, usque adeò ipsam quoddam quasi tædium vitæ cepit, ut nihil magis optare videretur, quàm solvi quamprimum, & virum sequi, quò hic non ita pridem præcessisset. Quod quidem ita precari solebat, quasi jamtum certa & victrix voti esset. Sæpe enim & matri optimæ & sororibus ac fratri dixit, brevi se Viro amantissimo iri conjunctum, idque priusquam integer mensis efflueret: in quo profecto Vates fuit. Nam nudius septimus Hora X. ad meridiem, inter medias preces, quas fundere ad Deum assidue solita & inde solatium petere dolorum, quos partim morbi diuturnitas, partim etiam mariti obitus afferebat, decessit, nobisque egregium exemplum pietatis, modestiæ ac innocentiæ, ut & patientiæ, reliquit. Qua de caussa vobis præcipue laborandum est, Cives Academici, ut ultimus ac novissimus honor, qui exequiarum est, fœminæ optimæ ac præstantissimæ quantum fieri potest prolixè ac cumulatè persolvatur. Quocirca cum illa ad Hor. I. efferetur ex ædibus propriis, atque post concionem funebrem sepelietur intra urbem ad latus mariti, vestrarum cumprimis partium fore meminerititis, ei officio frequentes interesse. Id igitur ut faciatis vos nunc summopere adhortamur. P P. ad d. XXIV. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCXLV.

EST quidem parere liberos res, & laborum ac molestiarum plenissima, & cum magno vitæ discrimine conjuncta. Quoties enim accidit, ut parturientes fœminæ inter medios labores ac nisus deficiant, atq; exspirent? Sed ideò velle abstinere conjugio, & detestari nuptias, hoc esset mollis atque ignavi animi, & qui humani generis curam parum certe ad se pertinere existimaret. Nam si perfidiæ notari solent, qui suam salutem communis patriæ anteferunt: quidni & impios ac perjuros quodammodo in humanam naturam putabimus, qui magis student, ut ipsi extra labores atque molestias positi sint, quàm universo ut bene consulant? Non eum animum induit fœmina Margareta Fincelia: nam si induisset, fortassis hac scriptione supersedere poteramus. Nunc eum suarum partium existimarit, nubere viro, & in commune edere sobolem, equidem non defuit hactenus suo officio: sed nudius quartus in ipsa administratione hujus muneris exstincta est. Cujus quidem mortem tantò abest, ut miseram & lamentabilem velimus

ſtatuere, ut præclaram potius atque magnificam pronunciare non dubitemus. Nam & militi quoque plus decoris gloriæque afferre ſolet, cum publicè, & in acie media, pro patria dimicans oppetit, quàm cum domi atque privatim, & ſibi veluti moritur. Quam ob cauſam & maximi viri optare ſoliti ſunt, ut, quando mors definita eſſet omnibus, vitam ſuam donare patriæ potius, quàm naturæ atque neceſsitati reſervare liceret. Sanè & illa quoque ſpiritum ſuum impendit publico, cujus equidem agebat commoda, cum novam prolem edere meditaretur. Nata eſt Anno M D LXXXVIII. d. IV. Menſ. Julii. Patrem habuit Andream Götzium: matrem Claram Sturmiam, M. Wenceslai Sturmii Bitterfeldenſis Eccleſiæ Paſtoris & Superintendentis filiam. Cum adoleviſſet ſine omni flagitio atque dedecore, Anno M DC V. d. XX. Novembris, Johanni Richtero, Viro notæ integritatis, & fingendis fundendisque literis typographicis perquam celebri, noviſsimè & Senatori, nupta eſt, atque cum eo XII. Ann. ex ſententia planè vixit, eique edidit Liberos VII. quinque filios (de quibus Johannes & Andreas ſuperant) & filias duas, quarum altera Margareta, Chriſtophoro Spieſsio Civi primario in matrimonium tradita eſt, altera jam olim cum tribus fratribus deceſsit. Mortuo amantiſſimo conjuge, quod d. XVI. Maji Anno M DC XVII. accidit, tres integros annos cum ſemeſtri vidua manſit: & ita egit, ut facilè omni probro careret. Anno M DC XXI. Menſ. Decembri ad ſecunda vota tranſiit, & cum Egregio Viro Jobo Wilhelmo Fincelio, Senatorii Ordinis, nuptias fecit, idque ſatis auſpicato. Præterquam enim quod inter ſe hactenus conjunctiſſimè vixerint, & ſine omni querela; equidem quinque liberos genuére, tres quidem virilis generis, reliquos deterioris ſexus; ſed plerosque parum vitales. De quinque enim duo tantum ſuperſtites matri ſunt, Godefridus & Eliſabeta: reliqui teneri obierunt. Et ſextæ quidem prolis ipſa mater ſepulchrum facta eſt. Nam cum ſuperiore die Dominica, quæ prima Paſchatis, à concione reverſa domum eſſet, nonnihil cepit habere malè. Quod cum accidere ſibi ex appetente partitudine videret, precata à Deo ardentiſsimis precibus eſt, ut cœcos illos nexus ſolveret, quo vivum valentemque fœtum edere, freta ipſius ope & gratia poſſet. Sed cum jam tertium diem atrociſſimis laboribus conflictaretur fruſtra, factum eſt, ut priuſquam ederet prolem, cujus videndæ cupidiſsima erat, vita decederet ac moreretur. Quod quidem eo alacriore animo fecit, quòd videret in ipſa media ſtatione ſua obeundum eſſe. Fuit Pietati ſeriò ſemper dedita, itaque & benigna pauperibus, & pro conditione ſua munifica ſatis. Neque enim quemquam facile inanem dimiſit ac vacuum, qui ſuam miſeriam exponens ipſius opem imploraſſet. Cum vicinis quoque ita vixit, ut nunc cum primis ſibi eam lugendam & deſiderandam putent. Namque & ſtuduit eorum commodis ſedulò, & neceſsitatibus, quoad poterat, ſuccurrit, & erga omnem comem ſe atque facilem præbuit. ut nihil nunc de iis virtutibus dicamus, quas domi & apud ſuos privatim exercuit. Cum igitur hæc ornatiſsima fœmina ita ſemper vitam vixerit, ut non immeritò ejus exequias, quàm fieri poteſt, honeſtemus, agite Cives Academici, & ejus funus, quod ducendum poſtea eſt, frequentes proſequimini. Facturi hac in parte quod pietatis ac humanitatis ſtudioſos præcipuè decet; & audituri præterea pro concione, quæ magno uſui eſſe poterunt

tum

tum ad vitam instituendam rectè, tum ad animum contra terrorem mortis armandum ac muniendum. Efferetur ad Hor. I. posteà ex ædibus propriis, & intra urbem Christianis ceremoniis sepelietur. Cui actui ut frequentes interesse velitis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Ad diem VI. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCLXVI.

NUdius sextus, Cordatus atque Eximius Vir Johannes Buchnerus Armamentarii Sub-Præfectus diem suum obiit. Quod si obtinuit consuetudo hactenus, ut non eorum tantùm, qui ad Academiæ Civitatem pertinent, & animorum ruditatem culturâ literarum exuerunt; sed horum quoque aliquando indicerentur funera publicè, & de ipsorum vita paucis explicaretur, qui de communi re quocunque tandem nomine bene meriti, aut aliquo saltem honesto loco, & laude censendi essent; utique prolixè hoc genus officii Seni optimo præstare oportuit, qui tam amice atque conjunctè semper vixit cum nostratibus, tam fida servitia tot annis Serenissimæ Domui Saxonicæ præstitit: ejusmodi verò antiquæ exemplum virtutis ac fidei suppeditavit omnibus hactenus, qualia quam pauciſſima hodie notare liceat, cum plerosque seculi labes trahit. Natus est Anno M D L V. Norimbergæ, Patre, Bernhardo, militari Viro: qui easdem postea administravit partes apud nos, quibus filius hactenus functus. Puer perceptis literis sartori traditus est: quòd opificii genus cùm addidicisset, ad Patrem rediit: eumque paullo post in expeditionem Gothanam secutus est. Post cum vocatus Dresdam à Patruo Paulo Buchnero, Rei Armamentariæ Præfecto Summo & Fabricensi, inque familia ejus aliquot annos versatus esset, ejusdem auspiciis πυροβολίαν addidicit, & tandem inter balistarios Electorales ascriptus est. Cujus muneris cum impetrasset gratiam Sereniſſimo Electorali Brandenburgico, Georgio, Seniori, suam operam addixit, eique VI. Ann. & pedibus fuit. Postea cùm Cassellis V. quasi ann. balistarii munere functus esset Anno M D XCI. cum Exercitu auxiliari, quem Elector Saxonicus ductu Christiani Anhaltini Principis, Henrico IV. Galliarum Regi mittebat auxilio, profectus in Gallias est, ibique strenuam operam navavit. Inde reversus Cassellas ad veteres partes rediit, iisque quinquennio integro ita functus est, ut Illustriſſ. Landgravio non esset ingratus. Inde huc rediit, & Patri gravato senio datus est optio. Quo mortuo, Anno M D CV, demum ejus locum occupavit, & jussu Electoris Sereniſſ. Christiani II. armamentarii curam in se suscepit. Quod muneris genus ita administravit hactenus, ut magnam industriæ, magnam fidei laudem perpetuò consequeretur. Conjuges habuit duas: primum Annam, Johannis Stuckardi Consulis Cassellani filiam, quam Anno M D LXXXV. Caselsis duxit, & ex ea suscepit Liberos X. qui omnes præter Johannem, & Paullum jam olim diem suum obierunt. Hac An. M DC XII. mortuâ, secundo Anno post, ad vota secunda transiit, & Catharinam, Georgii Schaueri Vexilliferi Civitatis & Oenopolæ filiam sibi junxit. Hæc ei peperit filios duos. Alteri Augusti nomen inditū, alter vivus hanc lucem aspicere nō potuit, mortuus ante quàm nasceretur. Sed & Augustum, bonæ spei puerum, jam olim mors abstulit, & molestiarum senilium levamentum in eo patri amantiſſimo ademit. Anno M DC XXIIX. graviſſimi ac diuturni morbi genere correptus est; ad quod cum ipsa senectus

ctus, quæ per se & sola morbus est, accederet, factum est, ut nunquam hactenus verè ac solidè convalescere posset. Superioribus autem diebus cumprimis languere cepit atque deficere: quod cum adverteret, seriò sibi de colligendis sarcinis (quamvis de eo & antea semper sollicitus fuerit) cogitare cepit. Quapropter accersito Ministro verbi cum esset confessus; quàm doleret sibi, tot tantorumque peccatorum se reum factum, cæterum in innocentia Servatoris & morte acerbissima omnem veniæ spem & consequendæ vitæ æternæ haberet unice positam ac collocatam, Sacrosancta Dominica Cœna pari & reverentiæ & gaudii interioris significatione usus est. Pro certo obtinens, jam se eo viatico & commeatu instructum esse, per quem nullas difficultates amplius, quibus objici solent, qui hanc calcandam omnibus leti viam ineunt, habere timendas. Hac spe innixus nudius sextus sicut diximus, circa undecimam nocturnam, placidissimo obitu exspiravit. Pietatem ex animo semper coluit: honesti ita fuit studiosus, ut ejus curam, utilitatibus suis & divitiarum studio poneret semper ante. Quum multo præclarius esse existimaret, bonam famam servare, quam inter divitias maximas, quarum siti plerique ita laborant hodie, ut modo potiri iis possint, facile jus fasque omne evertant, nec ullo turpitudinis metu teneantur, male audire. Laborum non modo patientissimus semper fuit; sed & maxime amans: quos sibi etiam sæpe imposuit, cum per ætatis rationem nihil magis quàm otium & quietem captare debuisset. Ab omni ambitu liber semper fuit: rerumq; suarum satagens, de alienis minùs laboboravit. Si quibus tamen prodesse posset sua opera, id perlibenter, & sedulò fecit. Hæ & aliæ ejus virtutes, dignæ videri poterant favore vestro ac studio, Cives Academici. Quapropter dabitis operam; ut Senis Optimi exequias, quæ ad Hor. I. posteà futuræ sunt prolixe exequamini: audituri eâ occasione pro Concione funebri, quæ & erigere animum & obfirmare contra mortis terrorem, & aliàs multum in vita prodesse possunt. Quo facilius ad hoc officii genus vos invitari patiemini. PP. Dominica Cantate, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCLXVII.

CUm proximis istis diebus Amplissimus Vir, Burckhardus Clannerus, Oppid. Reip. Consul & Syndicus elocaret filiã, in media nuptiarum solennitate gemino luctũ, eoq; gravissimo, præter spem omnem oppressus confususque est, cùm & charissimum filium, Johannem, qui Serenissimi Suecorum Regis secutus castra, strenue hactenus pro recuperanda libertate Patriæ & asserenda religione pugnavit, Lavingæ non ita pridem obiisse diem suum acciperet, & Generum desideratissimum Thomam Richterum, Senatorii ordinis, suismet oculis, quod multò acerbissimum est, vita decedere intueatur. Quod Viri optimi fatum quando nobiscum perpendimus, videmus facile, nulla sincera esse mortalium gaudia, & semper sollicitum aliquid lætis, ut Poëta ait, intervenire. Sed filii obitum ipsa virtutis, quæ in eo fuit, laus, partumque decus leniorem facere poterit; at verò excessum generi ut æquiore animo ferat, à vestra quoque humanitate exspectat, si ejus exequias, frequentes exequi volueritis. Ad quod officii genus ut vos nũc invitaremur, hæc instituta nobis scriptio est, Sed id priusquam ingrediamur, paucis ante de vita defuncti, ut solet fieri, exponendum erit. Natus igitur Thomas Richterus est Wittebergæ

nebergæ ad diem XXV. Aprilis. Anni M D XCIV. Patre cognomine, Cive ac Hospite publico: Matre Catharina, Caſparis Tullii filia. Imbutus literis, Hamburgumque miſſus Bertholdo Beckmano Mercatori primario ſuam operam addixit, inde reverſus Lipſiam Grunwaldiorum negotiationes curavit. Paulò ante obitum Patris huc rediit: ac is cùm contigiſſet, relictâ mercaturâ, paterna, quæ ad ipſum redierant, bona adminiſtrare, hoſpitesque excipere domo ſuâ cœpit. Quod ut paulò rectius poſſet, Ornatiſſ. Virginem Margaretam Clanneram uxorem duxit, liberosque ex ea ſuſcepit IX. quatuor filios, & filias quinque, quarum duæ ſuperſtites ſunt, reliquæ jam olim diem obierunt. Ac cùm prudenti ſolertique ratione ſuæ videretur præeſſe familiæ, dignus judicatus eſt, qui & gerendæ publicæ rei admoveretur. Quapropter cùm Anno M DC XX. in Senatorum numerum allectus eſſet, Ædilitas ipſi demandata eſt: octavo autem poſt Anno ærarii cura ei fuit commiſſa. Quas partes tantâ fide, induſtriâ, prudentiâque adminiſtravit hactenus, ut nihil magis optaret Senatus, quàm ejus operâ diutius uti. Quippe quam ſibi non modo utilem & fructuoſam, ſed honorificam quoque eſſe intellexerit. Febri correptus eſt die IX. Julii: quæ cùm tertio poſt die ipſum infeſtaſſet iterum, vehementem catarrhum ſecum traxit comitem, qui ipſi valdè intercluſit ſpiritum; & ſomnum omnem propemodum ademit. Poſtea licet advocaretur Medicus, & nihil non remediorum adhiberetur, tamen & vires magis magisque proſterni cœptæ ſunt, & deſtillatio quoque vehementius incubuit, ita, ut prope interciperet loquendi uſum. Interim tamen arcana mentis vox aſſidue clamabat ad Deum, & quicquid adhuc moliri verborum lingua poſſet, id omnè & peccatorum orabat veniam, & Servatoris deprædicabat merita, & lentam atque difficilem mortem deprecabatur. Quod quidem abundè impetravit, cùm nudius quartus inter V. & VI. matutinam decederet, plenus honeſti nominis & famæ. Qui cùm ad hor. I. efferendus ſit, & concione funebri habitâ ritu Chriſtiano ſepeliendus, vos adhortamur ſedulò, ut exequias, quâ poteſt fieri frequentiâ celebretis: facturi hac in parte, quod & magnam humanitatis mererur laudem, & multum ſolatii afferet, quibus præcipuè acerbum ac luctuoſum eſt, eum viventium numero exemtum eſſe. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCLXVIII.

QUæ ante triennium huc ſe cum Liberis, tanquam in tutiorem locum, recepit, Maria Brandia, fœmina Ornatiſſima, Reverendi atque Clariſſimi Viri, Martini Prætorii, Medic. Doct. & Magdeburgi ad D. Nicolai Canonici, vidua, ea nudius tertius, cùm paucis ante diebus vehementiore morbi genere correpta eſſet, de vita deceſſit. Quæ cum clariſſimis virtutibus magno ornamento ſuo ſexui hactenus fuerit, non immeritò, & iure quodam, ejus funus indicitur publice, ſimul & de vita ipſius, quod conſuevit fieri, explicatur. Non quidem uti digna videbatur ejus virtus, ſed uti feſtinantibus neceſſe fuit; quod paullo ſeriùs de eo appellaremur. Nata igitur Magdeburgi eſt Anno M D LXXXIV. die 12. Junii Patre Ampliſſimo atque Clariſs. Viro Henrico Brandio Medic. Doct. & Illuſtriſſ. Electoris Brandeburgici Atchiatro: matre Euphroſyna Pfeilia Ampliſſimi & Conſultiſs. Viri Franciſci Pfeilii J. U. Doct. & Reipub. Magdeburgenſis Syndici filia.

In horum ſinu, cum piè ſanctéque adoleviſſet, virgo annorum novendecim tradeta in conjugium, quem ſupra nominavimui, Domino D. Prætorio fuit; & ita deinceps cum ea vixit, ut amore ſuaviſſimo ſanctiſſimoque ſibi invicem reſponderent. Quò accedebat proles egregia, quam in quinque liberis dedit, quæ quidem præcipue felicitatem, quæ unquam manere conjuges poteſt, abſolvere ſolet. Nam quia quærendorum liberum cauſſa contrahi matrimonia ſolent, nulla ſatis felicia æſtimanda ſunt, quæ finem ſuum non attigerunt. Functo conjuge deſideratiſſimo, ita ſemper degit vitam, ut quod exemplar viduæ alibi deſcripſit formavitque Apoſtolus, idipſa re & facto exprimeret. Cui enim hactenus, ex quo apud nos vivere inſtitit, alia re, quàm clariſſimis virtutibus, pietate, innocentia, pudore atque moleſtia nota fuit? Superiori Saturni, quem vocant, die febri corripi cœpta eſt: cujus malignitas quantò celerius vires & incrementa ceperat, eò majori periculo vita ejus expoſita fuit. Nam licet Præſtantiſſimorum Medicorum opera mature adhiberetur, tamen prolapſis penitus viribus & vigore omni extincto, nihil ea profectum fuit. Et jam olim variâ valetudine corpus ejus attenuatum erat ac fractum. Sic accidit, ut nudius tertius inter mediadis preces, quarum ſtudio mirifice ſemper tuebatur, illud Paullinum carmen *Cupio diſſolvi, & eſſe cum Chriſto*, ſubinde repetens ſecum atque ingeminans, decederet, poſteaquam XLVIII. Annos, Menſ. 2. ſine nota, integre & ſanctè exegiſſet. Cui optimæ ac ornatiſſimæ fœminæ cùm ad Hor. I. poſteà faciendæ exequiæ ſint, veſtrum erit, illi actui, & Concioni funebri, ut & ſepulturæ, frequentes vos intereſſe. Quod officii genus ut multum ſolatii Liberis aſſeret, ita Clariſſ. Virum Johannem Scharfium Logic. ac Metaphyſ. Prof. Publ. Collegam noſtrum honorandum, mirum in modum recreabit. Qui, quam vix ſocrum nactus ſuperioribus diebus, cùm filia natu major ipſi deſponſaretur, eam nunc amariſſime luget.

Durum, ſed levius fit patientiâ,
Quicquid corrigere eſt nefas.

PP. ad d. XXII. Auguſti, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXII.

CCLXIX.

UT fluctum fluctus, diem dies, ſic in hac vita plerumque calamitatem calamitas tradit. Quod & Poëta intellexit, qui catenatos labores hominum eſſe perhibuit, Labores ſcilicet vocans, non tantum quod fatigare corpus poteſt, ſed & quod ægritudinem menti affert: hoc eſt, quodvis quocunque modo noxium ac malum. Venit id magno uſu Clariſſ. Viro Chriſtiano Taubmanno J. U. Doct. & Profeſſori Extraordinario, qui poſtquam paucos ante Menſes Sororem optimam, his proximis autem diebus Filiolum, qui pauciſſimas horas verſatus in vita, extulit; nunc tandem Conjugem quoque amiſit. Et eam, cui probitate, fide, modeſtia, amore ſanctiſſimo vix parem ſe invenire poſſe putet. Cætera enim quæ hîc ſpectari aliàs ſolent præteribimus. Quòd vel à fortuna habemus potius, quàm ipſi nobis præſtamus: vel cum pluribus habemus communia. Ægrè quidem eſt, Clariſſimum Virum, in has calamitates incidiſſe; ſed quoniam hoc reſtabat, ut tantum vulnus ipſi infligeretur, noſtrum non eſt dilatare plagam atque exaſperare, ſed adhibere remedium, & quantum licet mitigare. Ac primo quidem cogitabit hanc ferme ſorrem eſſe chariſſimorum Deo hominum, ut nunquam non in difficultate aliqua aut dolore verſetur. Id autem quod amamur à Deo probamurque, ante omnes feliciſſi-

ma

mas, ut sic loquamur, felicitates habendum est. Deinde proponet animo, & in commune homines ea lege vivere, ut aliquando amplius non sint, & moriantur; & universum istud, quod à pulchritudine summa mundum appellamus, ab hac ipsa necessitate exemtum minime esse. Quicquid videmus ac obimus oculis, mare, terras, & ibi tot civitates, tot urbes, iis suus finis destinatus est: quid igitur doleamus hominem, fragilem maxime rem solvi, cum tam firmisima corpora videmus obire? Præcipue id iterumque volvet secum, hanc Christianos habere prærogativam, ut ex quo semel Christus mortuus est, nemo eorum amplius reverâ possit mori, etsi videatur. Nam cum à corpore secedit anima, solutio potius, quàm interitus est. Ea enim vera mors, cum à Deo, à Christo nostro separamur. Nam quum ipse vitæ fons sit, vivere non potest, qui extra eum est positus. Quod cum de sua Maria Magdalena minime omnium sibi persuadere possit, quæ tanta pietate & fide in Christum semper præstitit, quid tanquam mortuam lugeat, quæ revera ipsi viva ac superstes est, quanquam subducta oculis ad tempus? Neque enim perpetuò erit: & veniet dies, quo sibi reddentur invicem & extra omnem distractionis quidem metum. Alia quæ hîc misceri pharmaca poteramus ad sanandum dolorem, scientes prætervehimur: & ipse doctissimus Vir sibi curabit. Nam nunc ad reliqua, quæ exponenda hoc loco sunt, progrediendum est. Quæ quidem ad ipsam defunctam præcipue pertinent. Cujus honori atque memoriæ omninò hoc genus officii denegandum non fuit. Nata igitur Maria Magdalena est Fribergæ, Anno M DC VII. die 10. Maji: Patremque habuit Gabrielem Hilligerum Senatorii Ordinis, Ornatissimum ac Spectatissimum Virum: matrem Magdalenam Horniam eximiam fœminam. Sedecim annos cùm nata esset, auctoritate Patris Optimi, Clarissimo ac Excellentissimo Viro, Wolffgango Schallero Medic. Doct. & Professori Publico nupsit. Quo cum altero statim anno privata esset, viduaque egisset Annos quasi quinque inculpatissime prorsus & sancte, prædicto nobis clarissimo Viro Christiano Taubmanno denuò in matrimonium tradita est, Anno M DC XXX. die 14. Septembr. Quo cum tanta concordia, tanta conjunctione animi istud biennium exegit, ita ei officia bonæ conjugis præstitit, ut ejus nunc mortem amantissimus Maritus perpetuô desideriô perfixus acerbissime lugeat. Præcipue cùm & dulcissima pignora erepta sint, in quibus vivere mater potuisset, si superstitibus esse licuisset. Sed major natu Christianus septimo statim die; alter Fridericus Hora V. postquam natus, sublatus est. Quorum dolor nunc in materno quoque funere recrudescit. Prima Septembris vehementissima febri cepta est corripi: & cùm sequenti die partus laboribus (ut erat tenui, & nihil minus quàm valido ac firmo corpore) mirum in modum fracta debilitataque fuisset, factum, ut prostrato omni vitali robore, malum magis ac magis incrementa caperet. Adeò, ut nulla medicamentorum virtus, nulla Medicorum auxilia, quicquam proficerent. Ex quo id accidit, ut nudius tertius sub V I. vespertinam plena fide: ac spei Christianæ obdormiret, Quæ ut honore debito ne careat, & ut marito afflictissimo sit, quæ levare acerbissimum luctum queat, vestrum erit, exequias ejus, quæ postea futuræ sunt, frequentes vos prosequi. Ita enim meretur virtus fœminæ Ornatissimæ: & mœ-

rentem mariti animum multùm hoc genus officii recreabit. Efferetur ad H. I. pomerid. & concione habitâ in Cœmiterio ſuburbano componetur. Cui actui ut intereſſe copiosè velitis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominicâ XV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ anno M D C XXXII.

CCLXX.

DUm hæc bellorum tempeſtas immanis magis ac magis incumbit patriæ, quatitque, & attonat omnia, & quibusdam torrentibus veluti cædium, rapinarum atque incendiorum undiquaque inundat, Catharina Groſſia, Ornatiſſima fœmina, longè aliis intenta armis, fide ac precibus effecit, ut nudius quartus, cùm vitam poneret, editiſſimam illam cœlorum arcem deditione acciperet. Ibi igitur nunc libera metu, qui nos urget, immunis curarum, quibus coquimur, ſupra omnes miſerias & calamitates, quibus ſemper expoſiti homines ſunt, collocata æternis gaudiis perfunditur, & nunquam finiendum triumphum agit. Quam felicitatem ut nos conſequamur olim, diligentem navemus operam; nunc autem fœminæ optimæ memoriam comiter habeamus; & cum ejus reliquiæ componendæ hodie ſint, nos ita tractemus, ut non immemores earum virtutum, quas in vivâ amavimus, fuiſſe videamur. Nata eſt Lipſiæ anno M D LXXXI. d. XXI. Octobris patremque habuit Ampliſſimum & Conſultiſſimum Virum, Wolfgangum Schrorerum, Illuſtriſſ. Archiepiſcopi Magdeburg. Conſiliarium; matrem Catharinam, Clariſſimi Viri, Mauritii Steinmetzii Medicinæ L. filiam, pietate, modeſtia & aliis, quæ eum ſexum cumprimis decent, virtutibus præſtantiſſimam fœminam. In cujus ſinu cum pudice ac ſancte adoleviſſet ad annum XXXIII. ætatis, Ampliſſ. Vir, Matthias Groſſius J. U. D. Regii Judicii per Inferiorem Luſatiam, ut & Scabinatus, qui hîc eſt, aſſeſſor clariſſimus, Collegiique Juridici Adjunctus, poſt exceſſum prioris conjugis, hanc ſibi legit uxorem duxitque, captus eximiis dotibus animi, quibus eam præſtare deprehenderat. Quas partes ita adminiſtravit poſteà, ut amantiſſimum maritum fide ac ſtudio, privignos verò benevolentia ac humanitate inſigniter demereretur. Adeò, ut poſt mortẽ patris etiam ab iis germanæ propemodum matris vicem & amaretur, & coleretur quoque. Viduitate ejus nihil honeſtius, nihil ſanctius fuit. Vitabat turbas, & nunquam viſebatur in publico, quam cum præſtandum officium, aut obeunda ſacra eſſent, quæ minime omnium negligebat. Pro inſigni pietate animi ſcilicet, quâ excellebat. Cujus & domi ſuæ ſtudioſa erat cumprimis. Cùm vel precaretur Deum, in quo multa eſſe ſolita fuit; aut caneret etiam; ut ſolaretur labores ſuos, & quæ ſibimet ipſa impoſuerat penſa, ut quæ otium atque inertiam quàm maxime averſaretur. Sexto retrò die correpta morbo eſt: nudius quartus ſub H. XI. nocturnam deceſſit vitâ; loco liberorum, quos nullos dedit, tot egregiarum virtutum exempla poſt ſe relinquens. Cujus corpus cùm poſtea mandandum terræ ſit, habita concione funebri, veſtrum erit, H. I. ad ædes Viduæ Blumianæ, Matronæ Ornatiſſimæ, ad forum ſitas, convenire, & pompam exequialem in templum primùm, deinde in deſtinatum ſepulturæ locum proſequi, eosque ſupremos honores veſtro officio quoque cumulare. Quod uti plenum & pietatis & humanitatis eſt, ita diligenter eò incumbendum vobis memineritis. PP. Dominica XII. poſt Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC XXXII.

CCLXXI.

NUdius tertius cum defuncta ſuperiore die partu eſſet, edidiſſetque filiolam in lucem, Anna Wolfgangi Gillgii, Ornatiſſimi Viri, uxor, poſt quartam veſpertinam vitam cum morte commutavit. Magno quidem cum mariti dolore; cæterum ſuâ ſingulari felicitate. Nam cum temporibus noſtris nihil iniquius, nihil durius acerbiusque inveniri queat, beatus profectò exiſtimandus, qui quamprimum excedere rebus humanis potuit, & ſe recipere in tuta illa tranquillaque, quæ nobis ſuperna piisque deſtinata manſio promittit. Atq; hoc ipſum efficit, ut paullò lenius hunc acerbiſſimum caſum maritus ferat. Nata illâ eſt Anno Chriſti M DC I. patremq; habuit Johannem Nicolai Civem Academicum, matrem Annam Schulziam. Patre mortuo ſuſcepta à matertera & educata eſt, cui ſe probitate atque induſtria ſemper probavit. Anno hujus ſeculi viceſimo ſexto, elocatâ viro ſuo eſt, quem diximus, & cum eo hactenus tranquillè prorſus & conjunctiſſimè vixit, eique dedit Liberos quinque, unum filium, & filias quatuor: de quibus tres adhuc ſuperant: nam reliquæ cum fratre dudum diem ſuum obierunt. Atque cum ſemper ita ſe comparaverit, ut omni mala nota libera eſſet, omninò par eſt, ut ejus exequias pro veſtra etiam parte cohoneſtetis. Id itaque officii genus ut cumulatè præſtetis mortuæ, etiam atque etiam vos admonemus. Quæ efferetur ex mariti ædibus ad H. ſecundam pomeridianam, & in cœmeterio ſuburbano componetur. Deum rogamus, ut turbatiſſimas patriæ res in meliorum ſtatum quamprimum reducat, & cum honeſtâ ac tuta pace hæc diuturna bella commutet. Nulla enim, ut Poeta ait, ſalus bello eſt: at vero

— — *pax optima rerum*
Quas homini noviſſe datum.

Meritò igitur aſſiduis votis eam depoſcimus ac flagitamus. PP. die II. Novembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXII.

CCLXXII.

QUod diu hactenus in illo attenuato perquam, & diuturnâ valetudine fracto corpuſculo minatus eſt facere, Chriſtianus Reinhartus Collegii Philoſophici Adjunctus, eximius vir, & eruditione conſpicuus admodum, id expatravit aliquando tandem nudius quartus, quum matutino diei tempore ex hac vita emigraret. Ex quo ejus obitu non parum hercle incommodi ad plures pervenit: ac eos quidem præcipuè, qui mathematicarum ſcientiarum amore tenentur, quas privatim hactenus, ut earum eruditus inprimis erat, aliquot annos, ſummâ fide diligentiaque docuit profeſſuſque eſt, cum ſingulari plurimorum, ut ipſi prædicant, emolumento ac fructu. Ac nihil quidem in rebus humanis proprium nobis atque perpetuum eſt. Oriuntur & occidunt omnia, nec rei ullius poſſeſſio nobis atque dominium, ſed uſus tantùm aliquis & fructus datur. Quare nec ejus operâ frui conceſſum perpetuò fuit, quibus hactenus ea utilis exiſtit. Ut una omnium naſcendi ſors, ita & moriendi neceſſitas eſt. Natus Anno M DC XVIII. D. XXII. Maji in hac ipſa, quod gratulatus ſibi ſemper eſt, urbe. Nam ſi lætatus ille Græcus eſt, quod non in Scythiæ ſolitudine, ſed Athenis, celeberrima toto orbe ſapientiæ ſede ac officinâ, natus eſſet: quantò magis gaudere noſter poterat, eam ſibi contigiſſe patriam, quæ non modo Germaniam iſtam, vicinasque regiones, ſapientiſſimis ſtudiis erudiit, ſed & prima repurgatæ doctrinæ cœleſtis ſemina in omnem

orbem Christianum dispergere cepit. Patrem habuit Johannem Reinhartum Civem hujus civitatis honestissimum, & Sartorem: Matrem, Margaretam, Leonharti Schneideri, Civis ac Sartoris filiam. Qui cum eximiam indolem deprehendissent in puero, & multum semper literis ac animorum eruditioni tribuissent, maturè domi ejus puericiam instituendam informandamque bonis literis diligenter curarunt. Adolescentem deinceps in scholam Oppidanam tradiderunt: in qua versatus ad annum usque M DC XIII. singularem sibi diligentiæ, solertiæque laudem comparavit. Magno enim studio industriaque tractabat literas: non illum laborum molestia unquam deterrebat. His matutino, his vespertino tempore gestiebat incumbere. Parique felicitate & hauriebat, quæ proponerentur, & retinebat: cum docilitate ingenii, memoria quoque suppeditaret. Et frustra docemur profectò, quæ vix audita præterfluant. Post Annum M DC XIII. Academicis studiis se dedit; ita tamen, ut nihilominus domesticis Præceptoribus uteretur, qui ejus conatus regerent & ordinarent. Nam ut perpetuò in libris habites, dieique laboribus & noctes addas; & tamen sine ordine, sine delectu id facias, non modò parum proficies, sed & multum tibi sæpius officies. Quod ne accideret sibi, eâ se ratione potissimum cavere posse existimabat. Erat hoc institutum patri optimo, ut singulis diebus hunc suum filium prælegentem aliquot capita de SS. Bibliis auscultaret. In quo dum noster ei obsequitur, incredibili amore sacrarum literarum accensus fuit: quo factum, ut finem ultimum studiorum Theologiam sibi statueret. In quam profano impetu, illotisque quod dicitur, manibus irruere cùm nollet, ante omnia trium, quas vocant, cardinalium Linguarum cognitionem comparare sibi voluit: idque sub optimis ac præstantissimis earum magistris. Itaque cum M. Laurentium Fabricium Ebræa, M. Adamum Theodorum Siberum Romana; M. Erasmum Schmidium Græca profitentem diu multumque affectatus esset, Philosophicis disciplinis ac Theologico studio tandem totus incubuit. Atque ex illis quidem scientias Mathematicas, quas ex Ambrosio Rhodio Medic. D. & M. Erasmo Schmidio Professor. publicis Virisque Clarissimis hauserat, cumprimis tractavit, nec parum nominis ex ea re consecutus est. Id enim doctrinæ in eo literarum genere, assiduo studio ac indefessâ curâ sibi comparaverat, ut inter ipsos artifices, eosque haud quidem vulgares, numerandus esset. Quod vel testari Tabulæ Astronomicæ possunt, quas ante tres annos publici fecit juris. Inter beneficiarios Electoris allectus fuit Anno M DC XVIII. atque ab ultimo ordine in summum usque pervenit, quod ejus virtus ac eruditio merebatur. Philosophicam lauream impetravit Anno M DC XXII. Mens. Aprili, inter XLI. Competitores quintum sortitus locum. Philosophorum ordini Anno M DC XXV. asscriptus, eoque munere hactenus cum magnâ laude functus est: semel & Decanatum ejus Collegii præclarè ac laudabiliter administravit. Superiore anno matrimonio dare cepit operam, ductâ uxore Maria Elisabeta Præstantissimi Viri, Georgii Alberti Spenlini J. U. Lic. ejusque Facultatis Adjuncti, nec non Provincialis Curiæ & Scabinatus, qui hic est, Protonotarii filia. Quam ut amavit summopere, ita conjunctissimè cum ea vixit. Et erat certè sine omni acerbitate, leni cumprimis sedatoque ingenio. Pater planè dum viveret non potuit fieri: gestat tamen vidua afflictissima quod ex eo suscepit pignus,

gnus, brevi, ſi Deus volet, edendum in lucem. Corpus à natura nec ita magnum, & minus firmum validumque nactus fuerat. Quod cum perpetuis lucubrationibus defatigaret ac frangeret, morbis ac ægrotationibus magis obnoxium reddidit. Ac ſuperiore quidem anno ex febri quartana, quæ plures alios peſſimos comites trahebat ſecum, graviſſimè certè ac diuturno tempore decubuit. Ex qua, licet reſtitueretur tandem, nunquam tamen ſincerè ſolideque valuit, & plurimum ſemper languit; cum nihilominus in laboribus ſuis, ut ut id corpori inimiciſſimum eſſet, perduraret. Quaſi hanc veram vitam duceret, quâ & prodeſſet aliis, & ſibi aliquid nominis ac famæ compararet. Cujus beneficio poſt mortem quoque in animis hominum memoriaque vivere poſſet ac ſupereſſe. Quod non ignoravit, qui unum eruditi hominis diem patere latius pronunciavit, quàm aliorum centum annos. His actus ſtimulis, iis ipſius rebus ſibi produci vitam exiſtimavit, quibus intercidi eam alii putant. Quibus hac de cauſſa, licet immoderatius fortaſſe, indulſit. Sed hactenus tentari tantum ægritudine leviter, ante hunc menſem autem omni vi impugnari ac planè affigi lecto ceptus eſt. Cùm & denuò febris corriperet, & illi hydropici tumores quotidiè incrementa caperent. Attritus igitur morbi vehementia, dejectusque non tantùm viribus, ſed omni etiam ſpe humana, in Deo ſolùm ac Servatore ſuo unicè duravit, donec nudius quartus, ſicut diximus, ſub Horam VII. matutinam, plenus & bonæ ſpei ac fidei de vita abiret, terram cœlo mutans, quod ſumma cura hactenus ſcrutatus, ejusque curſus & in ſe revolventes orbes quotidiè ſtudioſè rimatus fuerat. Corpus ejus poſtea finitâ concione funebri commendabitur terræ: quod ut frequentibus exequiis velitis proſequi, & nos monemus, & Ornatiſſimi Viri in vos collata merita flagitant, & ipſa humanitatis quæque ratio ſuadet. Ita igitur facietis. Efferetur H. I. ex Collegio Friderici, & extra urbem humabitur. P P. Dominica Septuageſ. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXIII.

QUò ante hos menſes quatuor decumbere morbo cepit Ornatiſs. fœmina Maria, Johannis Almeri Notarii Publici Solertiſſimi uxor, eò nudius tertius tandem, ſimulque moleſtiis omnibus, quæ plures comitatæ ſunt, liberata eſt, cum vitam cum morte commutaret. Eſt quidem nihil hac luce jucundius in rebus humanis: quocirca ejus cauſſa nihil non facere homines ac pati ſolent. Sed quotusquisque tamen eam retinere cupiat, cui perpetuò congrediendum cum doloribus, & nulla hora propemodum ſine moleſtia inſigni tranſigenda ſit? quique nullas propemodum partes vivi valentisque hominis obire poſſit? Nam illos profectò longè ſtultiſſimos pariter & ignaviſſimos arbitror, qui malint, vel maximis malis affligi aſſiduè, quàm ſemel de vita decedere. Qualis illa Iphigenia Tragica eſt, cui deſipere videtur, qui velit mori: quæque multò potius exiſtimat, peſſimè vivere, quàm bene mori. Itaq; bene actum cum Maria noſtra eſt: quæ moriendo id conſecuta eſt, ut ſimul & vitæ & moleſtiarũ omniũ inveniret finẽ. Nata eſt An. M DC II. ipſo Purific. Mariæ feſto. Patrem habuit Reverendum Virum Johannem Meierum in Worpen, Melnsdorff & Walsdorff Paſtorem: Matrem Mariam,

riam, Jacobi Bringezues Reipub. Serveſtanæ Camerarii & Senatoris filiam. Cùm Anno M DC XXVI. cum parentibus huc recepiſſet ſe, vitandi periculi cauſſa, quod ab imminente exercitu Cæſareano impendebat, factum eſt, ut prædicto Viro Ornatiſſimo deſponſaretur à parentibus, & tandem XXII. die Maji nuptiarum ſolennibus elocaretur. Ter facta mater duos filios, & unam filiolam patri dedit. Sed major natu filius ante hos V. Annos tener obiit. Ex ultimo puerperio contraxit morbum, qui in tabem poſtea ſeu phthiſin mutavit, nullis medicamentorum auxiliis, quæ accuratè adhibita, levandam tollendamve. Quatuor Menſibus ante prorſus deſtitui viribus atque affigi lecto cepit. Ac quamvis nihil magis haberet in votis, quam ut cum amantiſſimo marito, quem neque verbulo inclementiore lædere viſa, aliquanto diutius vivere poſſet; tamen id omne Deo commiſit & pro pietate ſuâ in ejus voluntate ſe acquieſcere velle profeſſa aſſiſidue eſt. Reſiſtere enim; ſacrilegium ſtatuebat. Superioribus diebus cùm omnes propemodum deſperatæ ſpes viderentur, ſeriò ſe præparavit ad abitum. Ante omnia verò miniſtrum verbi advocandum curavit, è quo facta exomologeſi ſacro viatico inſtrueretur. Quo in negotio ſe ita geſſit, ut plura devotiſſimæ pietatis documenta præberet. Quæ ut virtutum omnium Regina eſt, ita præcipuè commemoranda fuit. Et fruſtra coluiſſet reliquas, ſi hac fuiſſet deſtituta. Et enim ſola eſt, quæ veram æternamque felicitatem promittere homini poteſt. Cùm matri, liberisque & cumprimis marito ſupremum dixiſſet vale, inter ſanctas & dignas Chriſtianâ fœminâ voces ſub IX. matutinam ejus diei defecit vitaque excesſit. Quæ cum ad horam III. efferenda ex mariti ædibus plateâ urbis, quę ab equili publico Marſtallana appellatur, ſitis, & ſolitis ceremoniis ſepelienda ſit, veſtræ pietatis erit, eas exequias frequenter exequi. Quod ut faciatis, ſedulò vos monemus & adhortamur, PP. Dominica Palmarum recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXIV.

MInimè dubitamus fore, ut funus Clariſſimi, Amplisſimique Viri Chriſtiani Krembergii Juriſconſ. Eximii, quod nunc pro more ac conſuetudine veteri indicendum nobis eſt, aliter aliterque accipiatur. Erunt enim procul omni dubio qui virum in Jurisprudentia verſatiſſimum, ac non vulgariter meritum de illo ſtudiorum genere ex animo deceſſiſſe doleant, & Juventutem egregio duce atque magiſtro ad Regiam illam artem privatam ægerrimè ferant. Invenientur contra, qui vel gratulandum illi, quod diem ſuum obierit, cenſeant. Non quod aut ipſi, aut familiæ ejus, cui profectò maximum vulnus morte ipſius illatum eſt, velint male; ſed quod bene cum ipſo actum ſtatuant, quod tot moleſtiarum, tot exequiſitiſſimorum cruciatuum invenerit finem. Quibus adeò expoſitus fuit hactenus, cum per hos octo, & quod excurrit, menſes decubuit, ut totum iſtud tempus, vel carnificina teterrima fuiſſe ipſi videatur. Atque profectò vel inimici loco habendus propemodum ſit, qui non libenter audiat; optimum virum tortoribus peſſimis liberatum; ſicut iniquus atque malevolus qui non ingenue profiteatur Juventutem noſtram Jurisprudentiæ ſtudio debitam in Viri hujus obitu jacturam haud levem perpeſſam eſſe. Quanta enim diligentia hactenus, quantâ ſolertia ac fide eam erudire ſtuduit ac ſedulò ſemper contendit? Sed acquieſcendum in Dei vo-

per contendit? Sed acquiescendum in Dei voluntate est, qui res humanas pro suo dispensat arbitrio, & certum cuique vivendi spatium terminumque præscribit. Quem proferre ac longius ponere nato nemini licet. Quod & Poeta non ignoravit, cujus istud carmen est,

Certo veniunt ordine Parcæ:
Nullo jussa cessare licet,
Nulli scriptum proferre diem.

Parcas suo more appellat fatale illud & summum ac ultimum tempus, quod Deus cuique ad moriendum assignavit. Quod nemini declinare, ac ne producere quidem fas esse, pronunciat. Et statim abeundum vita, simul evocaverit ille, qui super nos negotium curat: in cujus manu, ut verè ait Comicus, spes ac vitæ sunt hominum omnium. Natus est Anno MDLXXXV. d. xv. Decembris in vicino oppido, quod Haina Comitum appellatur: Patre Andrea, Quæstore ejus loci; matre Dorothea Rhodia. Qui cum probè intelligerent, multum esse, ut ille ait, à teneris assuescere; summâ curâ eum educandum: præcipuè vero pueritiam ejus pietatis & literarum rudimentis instruendam rectè existimarunt. Adolescens quatuordecim annorum in scholam Hallensem traditus est. Ubi toto quinquennio omne genus literas ac artes liberales egregiè hausit. Inde in hanc Academiam venit, ad uberiorem ac solidiorem eruditionem sibi comparandam. Ac primis quidem annis Philologiam cum Philosophia summa diligentia coluit atque conjunxit. Eoque studiorum genere ita captus est, ut suæ si fuisset sponte, vel solis illis crederetur vacaturus. Sed revocatus monitusque à Patre Jurisprudentiæ animum adjecit. In qua brevi eos processus fecit, ut vel privatas scholas habere inciperet. Quò undecim illæ de successione ex testamento Disputationes pertinent, quas Anno MDCXI. conscripsit & habuit. Ac quia prudenter perspiciebat veram Jurisprudentiæ rationem non in scientia, sed in actione negotiisque consistere, Anno MDCXII. Spiram Nemetum, Judicio Imperialis Cameræ, quam vocant, celeberrimam clarissimamque urbem, profectus est. Nam cum ibi quotidie gravissimas & maxime arduas causas disceptari videret, nullibi melius Practicam Jurisprudentiam addisci posse statuebat. Itaque veterano & maxime nobili Causidico adjunxit se, eique à describendis actis fuit, hoc est, Notarii vices apud ipsum functus est. Quod sibi minime turpe fore rectè existimavit, cùm & Philosophos dicendi causa ingenuam servisse servitutem cum magna nominis sui gloriâ non ignoraret. Ac annum quidem cùm exegisset ibi, Wittebergam nostram rediit, cum eo itinere plerasque superioris Germaniæ Academias lustrasset obiter, ac Viros quosque Clarissimos, qui ibi docebant, salutasset. Tum factum est ut instinctu pene quotidiano Præceptorum ac monitu, licentiam assumendi tituli ab Amplissimo JCtorum Collegio peteret. Quam, ut merebatur ejus singularis doctrina, consecutus quoque est, cum XXII. d. Novembris de jure protimiseos cum magno omnium applausu publicè disputasset. Sed Doctoralem dignitatem Anno MDCXV. Brabeuta Valentino Forstero JCto Clarissimo, atque id temporis Academiæ Rectore, cum quatuor competitoribus impetravit: atque ex eo tempore ad alios aliosque honores sua virtute ascendit. Nam altero statim anno Lauenburgum vocatus est, ut in Consilium Illustrissimi Principis ac Domini, Domini Francisci Ducis Saxoniæ, Angariæ, ac Westphaliæ &c. Senator cooptaretur.

Quod tamen muneris non diu administrare potuit, quod loci ingenium temperaturæ suæ mirum in modum diseconveniret. Quamdiu enim versatus ibi est, nunquam sincere valuit. Maluit itaque cum bona Principis sui gratia redire ad nos, quàm valetudine perpetuâ exerceri. Anno M DC XXV. Mens. Januario inter Advocatos provincialis Curiæ; Mens. autem Martio inter Adjunctos Facultatis Juridicæ ascriptus est. Eam enim in informanda Juventute privatim Jurisprudentia conscribendisque ac recensendis Libris Juridicis præclaram ac singularem operam posuerat, ut dignus cumprimis videretur, in quem honores illi conferrentur. Quibus ita defunctus hactenus est, ut magnam fidei, magnam diligentiæ atque industriæ laudem facilè auferret. Uxorem duxit Anno M DC XIV. d. VIII. Februarii Annam Mattheam. Quæ familia ultra trecentos annos in hac urbe, ut documentis idoneis constat, clara ac nobilis est. Ex ea suscepit filios VI. & III. filias: supersunt filii II. & totidem filiæ. Quos rectè ac probè eruditi atque instituit, ut bonus ac pius pater, summopere semper laboravit. Conjugem ita dilexit, ut in eas omnes thesauros suos positos existimaret, nec quidquam pretiosius eâ in rebus humanis se possidere statueret. Τῶ· γὰρ πλοῦτον ὄβ' ἅρις & γυναῖον λίχ& ἐυρεῖν, ut Græcus Comicus ait. Optimas nempe divitias statuens, si quis egregiam ac generosam conjugem nactus esset. Decubuit jam supra octavum mensem lento atque difficili morbo exercitus pessime, & tussi assiduâ misere afflictus. Animam exhalavit nudius quintus sub ineuntem vesperam horâ VI. firmâ spe in Christi Servatoris sui meritis innitens. Fuit veræ pietatis studiosus perquam diligens, & veritatis maxime amans. Agebat candidè cum omnibus, & nihil minus noverat, quam vendere fumos. Nam hodiernas istas artes, quibus mirifice sibi placent nonnulli, versuti magis ac callidi, quàm prudentes homines, &, quod tantopere audire cupiunt, Politici, planè detestabatur, & alienos existimabat animi sui ingenuitate. Ad horam I. postea efferetur ex suis ædibus, & conohestatus concione funebri in cœmeterio suburbano Christianis ceremoniis componetur. Quas Viri Amplissimi Clarissimique exequias, ut prolixe exequamini etiam atque etiam vos adhortamur. Hoc virtus Krembergii, hoc doctrina & eruditio, hoc merita ejus in non neminem vestrum collata postulant. Quorum cumprimis ratio à quovis bono & grato homine haberi debet. PP. d. xxx. Maji, qui Ascensioni Dominicæ sacer est, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXV.

IPse quartus dies agitur quod ex hac vitæ digressa est, Ornatissima fœmina, Maria Elisabeta Reinhardia, M. Christiani Reinhardi, Viri Clarissimi, & Philosophici Collegii Adjuncti, uxor. Quem virum suum ante hos quatuor menses composuit, non sine magno dolore ac ægritudine animi, ut quî cum tam brevi tempore vixisset. Ac fecit procul dubio hic mœror, ut ipsa quoque nunc paullò post sequeretur eum, quo nihil æque amatum ac charum in rebus humanis solebat habere. Nam si non rarò inveniuntur, qui amissione rerum quarundam ita affligant se, ut sibimet ipsis exedant cor, & velut manu mortem arcessant: quid mirum, si & illi excessus viri maturavit suum, quæ & imbecilliori alias esset corpore, quàm ut ferendo tanto vulneri par esset, & præterea omni propemodum vitæ præsidio destituta? Nata est Anno M DC III.

d. XXII.

d. xxii. Septembris Wittebergæ Patre Viro Præstantissimo, Georgio Alberto Spenlino J. U. Licent. ejusque Collegii Adjuncto, nec non Provincialis Curiæ, & Scabinatus, qui hîc est, Protonotario: matre Albina, M. Petri Albini, Viri Clarissimi & Eruditissimi, Professoris quondam in Academ. nostra publici, & postea Serenis. Electori Saxoniæ à Secretis filia, fœmina ornatissima. Sub quibus ita adolevit à prima inde infantia, ut nihil meditari ac discere, nihil agere ac designare unquam videretur, quod aut indignum ac alienum ejus sexu, aut per se parum probum atque honestum esset. Quam vitæ rationem deinceps etiam constanter tenuit, cùm mortuo utroque parente jam sui juris facta esset. Ita enim comparatum cum virtute est, ut ubi semel ineubuerit animo, & aliquas radices egerit, non facilè deinceps exstirpari possit: fiatque natura tandem, quod ante disciplina fuerat. Anno M DC XXXII. d. x. Januarii, prædicto nobis M. Christiano Reinhardo legitimis nuptiis associata: ex animi quidem sententia; cæterum non satis auspicato omine, si quidem communi more ac ratione de fortuna ipsorum judicare voluerimus. Ex eo enim nunquam hactenus valuerunt. Qua quidem re nihil aliud æque gravem atque molestam efficere vitam solet. Nam neque jucundius aliud aut præstabilius est, quàm & sapere bene, & recte valere. Sed filiam tamen ex eo suscepit, quam d. VIII. Maji postumo partu edidit. A quo deinceps pejus pejusque habuit indies, invalescente tabe & insurgente vehementius, postquam & partitudine corpusculum ejus debilitatum esset atque exhaustum. In quo tamen magnum semper & supra sexum suum erectum animum gessit. Quicquid enim molestiarum sufferendum esset, patientia vicit & superavit, in solo Deo spem suam collocans, quem quidem assiduis precibus poscere & fatigare solita fuit. Erat enim inter reliquas virtutes & pietatis studiosa. Finem vitæ sortita est nudius quartus cùm sub VIIIam matutinam exhalarat animam, cum paullo ante SS. viatico Cœnæ Dominicæ se instruxisset. Atque hæc quidem de ornatissima fœmina commemoranda nobis fuerunt. Nunc cum ad hor. I. postea ex D. Friderici Collegio efferenda sit, & cohonestata Concione funebri Christianis ceremoniis ad latus mariti sepelienda, Vos adhortamur, Cives Academici, ut eas exequias frequenter velitis celebrare. Digna ea res pietate vestrâ est, digna humanitate. Et comiter vos habere mariti ostendetis memoriam, si funus uxoris non negligendum censueritis. PP. d. xxv. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXVI.

Efflagitat nostrum officium hodie Vir Clariss. M. Johannes Scharffius, Logic. ac Metaphys. PP. in lenienda clade domestica, quam perpessus heri est, cum amantissimam conjugem, Euphrosinam Claram, amitteret; quæ efferenda postea, & ritu solenni componenda est. Quod vulnus ejus quò gravius ac vehementius est, eò uberius prolixiusque humanitatem nostram desiderat. Neque enim instrumenti domestici partem, aut aliud quippiam, vel pretio, vel arte etiam æstimandum, amisit, sed uxorem; tali ætate, tali formâ, iis dotibus animi ornatam ac præditam, ut ipse flos videretur. Est certè nullus aut arctior amor, aut sanctior etiam, quam conjugum. Non commoda ille ac utilitates, sed semetipsum spectat. Nec lætis tantùm ac secundis rebus alitur; sed

in adversis quoque constat, & inter media fulminum gliscit ac viget. Cupit autem quam diutissimè frui, quod quis quam maximè amat. Nec quid amare dici potest, qui ejus jacturam possessionemque juxta habet. Necesse est igitur ut tantò acerbior iis ac gravior dolor accidat, si intervenit discidium aliquod, quantò desiderabilior ac exoptatior conjunctio fuit. Quocirca diligenter danda opera, ne quâ in re desimus Viro Clarissimo, quæ aliquid levamenti afferre ipsi possit. Ac cætera quidem aliàs, nunc, dum indicandum funus est, de vita Ornatissimæ fœminæ paucis exponemus. Ita enim consuetudo obtinet: & eas laudes virtute suâ consecuta viva est, quæ nunc in mortua dissimulari minime debeant. Nata est Magdeburgi Anno M DC XIII. d. xv. Febr. Patre, Viro Reverendo atque Amplissimo Martino Prætorio Medic. D. & ad D. Nicolai Canonico: Matre, Præstantissima Fœmina, Maria, Henrici Brandes Medicinæ Doct. & Serenissimi Electoris Brandenburgici, Joachimi Friderici, Archiatri & Consiliarii Clarissimi & Eminentissimi, filiâ. Quâ curâ ac studio educata sit, quâ disciplina adoleverit, sanctitas morum & elegantia, quæ præstitit, abunde testantur. Pendent enim à pueritia sequentes anni: & ut odorem testa retinet, quo recens imbuta est, ita quicquid impressum primæ ætati fuerit, repræsentat posterior. Exeunte Octobri superioris anni legitimis nuptiis juncta fuit, quem supra diximus, M. Johanni Scharffio Collegæ nostro honorando: qui cum ea animorum concordia vixit hactenus, ut nihil iis defuerit ad summam, quæ inter conjuges esse potest, felicitatem, nisi quod ejus fructus paullò brevior fuit. Vix domum ducta erat nova uxor, vix curam familiæ susceperat, cum ecce asthmate & præcordiorum morbo tentatur. Qui ita postea incubuit medicamentis exquisitissimis nequicquam adhibitis, ut Mens. Aprili proximo decumbere plane haberet necesse, cùm mali vis in manifestam verteret tabem. Quæ ut rarissimè curari potest, ita divelli ab ea, ut sic dicamus, nisi morte ipsa non potuit, & priusquam omnem florem ac vigorem corporis depasta esset. Cum itaque videret, sibi diuturniorem in vita moram haud fore, id præcipuè studuit, ut rectè excederet. Quâ in re ut magnum momentum positum est, ita frigidè equidem tractari non debet. Nemo enim nisi semel moritur. Quo diligentius cavendum est, ne quid erroris ac hallucinationis interveniat, cum id deinceps emendari haud possit. Accersito itaque ministro verbi confessa seriò dolorem suum est, quem intra animum de malè commissis conceperat. Firmata deinde sacris oraculis, & dape cœlesti refocillata, totam ad obeundum fatum ultimum præsenti animo accinxit. Quo solo vivere videbatur: cum reliqua ferme cessissent morbo, atque cadaver potius, quam vivum corpus repræsentarent. Heri inter III. & IV. matutinam vita abiit, in illis Apostoli verbis deficiens, quibus pertæsus rerum humanarum se velle solvi significat, & quem professus hactenus, Christo suo associari. Cujus quidem aspectu nunc illa penitus fruitur, & undiquaque iis circumfluit gaudiis, quæ nec verbis exprimi possunt, & soli pii sentiunt. Nemo enim admittitur, nisi qui salutarem crucis tesseram secum apportat. Quam qui confregit, ille jus hospitii ibi non habet. Ad primam pomeridianam postea efferetur, & decorata concione funebri tumulo suo inferetur. Cujus frequentes ut celebrare velitis exequias, præter virtutem defunctæ, ipsa mariti afflictissimi merita vos hortabuntur. PP

ad.

ad diem 26. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXVII.

UT rabiem hostium, quæ undique sui terrorem sparserat, & jam Wurzenæ quoque; non illi ignobili Misniæ oppido, imminebat, effugeret, secuta conjugem amantissimum, Anna Wagneria, Spectatissimi Viri Samuelis Gödericii Electoctoris Quæsturæ Wurzenensis Præfecti, uxor, superioribus diebus huc venit: sed nudius tertius præter spem obiit diem, & sic in eo ipso loco invenit mortem, ubi se maximè servaturam vitam speraverat. Adeò nihil munitum ac tutum homini contra necessitatem ultimam est: nec sicut hostes, ita & mortem fallere atque eludere licet. Quocunque enim fugias, sequitur; & sicut umbra corpori, nobis hæret. Quamdiu contingit gestare hanc molem carneam, tamdiu & nobiscum mortem circumferimus; non antè, nisi illâ depositâ, deponendam. Bene tamen res habet: pervenit eò Anna, ubi nulla amplius urget timendi causa. Ruant omnia, terraque mari misceatur; illam nihil horum feriet, ac ne tanget quidem. Quæ supra omnes casus vicesque posita, quæ in cœlestia nihil omninò juris habent. Quò quidem beatam animam dudum fides pietasque fœminæ transtulit. Nata est Wurzene; Anno M D XCII. Patre Paulo Wagnero; qui diversis officiis, quæ ad rem frumentariam & principales reditus pertinent, diu ibi non minore industriâ quàm fide functus est. Matrem habuit Zahniam, Schnebergæ in Sudetis honesto loco editam. Nupsit marito optimo Anno, M DC V. & & memorabilis fœcunditatis exemplum extitit; editâ ter septenâ prole. Sex filii, & binæ filiæ superstites sunt, ut optimæ matris fatum deplorent: reliquos ipsa jam olim composuit atque eluxit. Solent magni motus animorum mirè afficere corpora, & maximis morbis præbere caussas, id & nostræ quoque evenit, ex quo & terror hostilis graviter illam attonuit, & luis præterea pestiferæ metus, ut naturâ pavidiorem, in itinere subinde exagitavit. Hinc enim contraxit febrim, quæ quidem de aliqua malignitate suspecta esset: ac ita nudius tertius, quod diximus, postquam marito conjunctissimo liberisque dixisset vale, plena spei & fidei Christianæ de vita excessit. Fuit singulari pietate à teneris usque, nec leviore prudentiâ in gubernanda familia celebrata. Tantæ autem in maritum fidei, quanta in ullam cadere potest. De quibusvis, & egenis quidem præcipue, ita bene mereri semper studuit, ut putaret, eò potissimùm fine nasci hominem; Christianum id maxime decere. Quæ ejus virtutes facere poterunt, ut ejus exequias quam frequentissimè vobis exequendas esse velitis putare. Neque enim illa in mentem veniant: peregrina & aliena est, nec nostri ordinis. Inter Christianos nihil alienum est, nihil quod discriminet, ut qui unius Dei patris filii omnes sumus, omnes fratres. Hoc cogitabitis, & funus Ornatissimæ fœminæ prolixo comitatu cohonestabitis. Id tam humanum quàm pium erit. Ducetur pompa funebris ex ædibus Zachariæ Engelharti, Frumentariæ rei Præfecti ad forum sitis. PP. die 19. Augusti, Anno M DC XXXIII.

CCLXXVIII.

POst externa aliquot ac aliena quodammodò funera, domesticum nunc ac proprium nobis; Sed invitissimis quasi partes defugiente calamo indicendum est. Quippe quod singulari ornamento Academiam

miam, præsidio verò juxta ac lumine Mathematicas artes, privavit. Neque enim illę Ambrosio Rhodio hactenus meliorem ac præstantiorem doctorem ac vindicem in nostra ista Germania temerè habuerunt. Quem cùm superioribus diebus repentini fati genus oppresserit, nunc indicandæ nobis pro more ejus exequiæ sunt. Atque in aliis quidem humanitatis est, superstitumque solatio datur, de vita ejusque fine, qui mortuus, aliquid hoc loco exponere; at cum præclara virtus atque ingenium excessit terris, ad exemplum pertinet, & publice interest, dare operam, ne quid de eo ignoraretur. Cæterum sicut *Rhodius* noster, quamdiu vixit, id ante omnia contendere unicè studuit, ut novâ & inusitatâ ratione Mathematicis, quas profitebatur, disciplinis consuleret, & quadam insolita vulgoque ignotâ viâ ad æternitatem grassaretur; ita commendationem tanti exempli aliis reliquit. Quam in præsenti non tam amicitiæ ratio, quàm officii, quod sustinemus, ac muneris, nobis imponit. Est in vicinia municipium, non aliâ re deinceps magis æstimandum, quàm quod hoc nobile ingenium ipsum tulit. Appellatur Kemberga vulgò; sed magnus ille literarum instaurator per Germaniam Melanchton Cameracum frequenter animi gratia nominabat. Ibi igitur in lucem prodiit noster die 17. Augusti, Anno M D LXXVII. patrem nactus Consulem ejus loci, Ambrosium, singulari morum integritate: matrem Mariam, M. Matthæi Wanckelii Præpositi ac Superintendentis Ecclesiæ ejus Vigilantissimi, filiam, M. Bartholomæi Bernhardi aliàs Feldkirch, qui primus Sacerdotum post repurgatam à Luthero Ecclesiam uxorem duxit? neptem. Doctus primas literas in Schola patria, quas pro docilitate ingenii celeriter hauserat, in Illustrem ad Moldam Ludum traditus est, cum quatuor jam & decem annorum adolescentulus esset. Ubi eo successu invigilavit studiis, ut quarto anno post, plenus & Græcæ & Latinæ eruditionis, tum cæteris artibus, quibus gravioribus disciplinis præparari ingenia solent, præclarè instructus, rectà in Academiam nostram se inde conferret. Cui paullò post, ne quid subsidii deesset eximiæ indoli; de stipendio per Electorem clementissimæ prospectum est. Quo velut stimulo quodam incitatus, animum ab se alacrem & aptum cuilibet studiorum generi, per omnes scientias ac disciplinas Philosophicas liberrimè egit. Sed Mathematicis cumprimis immoratus est: vel quia naturæ ductu eò trahebatur, vel quod nobilitas earum ac dignitas invitabat. Quæ tanta certè, ut non frustra Deorum filios ac cognatos istis præcipue insudasse studiis creditum sit. Nam cum emetiretur orbem terrarum Jovis filius Hercules, non peregrinando, sed describendo finem ejus invenit; Cœlum autem, non humeris, ut fabulantur Poëtæ, sed ingenio ac doctrina post Atlantem, quem Magistrum ac Præceptorem habuerat, fulciit; cujus rationes ac motus ea tempestate nemo accuratius tenebat. Enimverò attollere ad cœlestia animum, & evolare in domus superas, non nisi felicioris cujusdam, ut Poëta existimabat, animæ est. Qua de causa Plinius auctores astrorum scientiæ, *ingentes viros, & supra mortalium naturam*, hoc est, divinos eò appellat verius, quo remotiores hę artes à lucro quæstuque sunt, atque ab omni vilitate terræ longius recedunt. Cui hærere vulgares mentes plerumque solent. Quamquam & eam non plane negligebat noster; quatenus scilicet, tot herbas, frutices, fructus; tot gemmas metallaque fœcundo sino sinu profert: eaque omnia pellendis morbis ac ægritudinibus, quæ humanum genus sæpe infestant quàm saluberrimas medicinas præbent. Hęc

enim

enim cognoscere atque complecti animo æquè allaborabat. His spatiis, his itineribus cum progrederetur in studiis, accidit, ut magnus ille cœli Vates, Tycho Braheus, ad se mittendum hominem literis postularet; quò ejus operâ in observationibus, quibus incumbebat novus Hercules, uteretur. Quâ provinciâ ut neminem alium functurum rectius, quàm Rhodium existimabat nobilis ille Mathematicus Academiæ nostrę Melchior Jostelius, sic ei auctor erat ac suasor, ne tam præclaram occasionem consulendi studiis suis prætermitteret. Nec defuit ille fortunæ suæ, vel auctoritatem optimè de se meriti Præceptoris defugit; sed obsecutus ejus consilio Pragam ire, & magno illi Astronomiæ Instauratori addicare sese strenuè porrexit, cum Philosophica laurea ante esset ornatus: quæ publici testimonii loco Kalendis Martiis donatus fuit. Cum Pragam venisset, non modò Braheo probavit se facile, sed & decus harum artium ingens ac seculi nostri, Johannem Coplerum, erudito suo ingenio mirum in modum sibi adjunxit divinxitque. Altero Anno, cum Bohemiam, Moraviam, Styriam, maximam partem peragrasset, Mense Septembri huc rediit, privatasque scholas habere instituit. Qua ratione cum egregie de literata Juventute mereri esset visus, altero Anno post ab ordine Philosophico inter Adjunctos ejus Collegii, quos vocant, ascriptus & cooptatus est, & mox ab eo Electore collato stipendio loco extraordinario docere Mathemata publicè jussus est. Quæ ordinarie demũ profiteri cepit, cum Vir Clariss. Matthias Anomęus Med. Doct. Linzium, ad capessendum Rectoratum ejus Gymnasii discessisset: quod Anno M DC IX. Mens. Decembri accidit. Sequenti Anno pro assumendo summo in Medicina gradu de Cardiagia disputavit publice: quem postea 7. Kalend. Octobris cum Competitoribus duobus solenniter legitimeq; impetravit. Melchiore Jostelio Medic. Doct. & Superiorum Mathematum Prof. publ. mortuo, suffectus est Anno M DC XII. quo Anno & ad matrimonium applicuit animum, ductâ uxore Lectissima Virgine, Catharina Zangeria, magni illius JCti & Antecessoris in Academia nostra Nobilissimi, Johannis Zangeri, filia. Ac liberos quidem reliquit nullos. Ac ne suscepit quidem: aboriente quippe fœtu quem optima conjux aliquando conceperat. Quo nescio feliciorne an infelicior fuerit. Neque enim omnes Metelli illius consequuntur fortunam: quem functum amplissimis dignitatibus & tandem vita, quatuor filii, omnes, aut Consules, aut Candidati Consulatus, qui summus & maximus apud Romanos in Republ. liberâ honor fuit, quidam & triumphalibus insignibus ornati, elatum suis humeris in rogum imposuerint. Nam Priamus Rex eò infortunatior habitus est, quod post quinquaginta filios, hostili manu, atque in conspectu Patris, interemtos, ipse novissimus, inter Deorum ceremonias trucidatus est, restinguens suo sanguine, quos ipse ignes sacraverat. Et ea nunc eunt tempora, cùm facilius sit, in Priami alicujus fata incidere, quàm ratam ac magnam felicitatem invenire: qualem Metelli admirati veteres sunt, & monumentis suis auctores nobiles celebrarunt. Hoc maximum liberi conferunt, quod genus & nomen eorum, unde orti, conservant. Atqui id libri, h.e. ingenii fœtus, multò fidelius plerũ præstant: per quos jam olim noster memoriæ suæ consuluit atque prospexit. Quæ stabit certe durabitq; quamdiu Euclides ab eo illustratus præclare ac explicatus in doctorũ hominũ complexu versabitur. Ut Opticen ejus, nec non de Crepusculis, quæ scripsit item Cometam per Booten, quem Anno M CXIIX

CXVIII. in libro multo certius & accuratius ſpectandum præbuit, quàm cœlo ipſo propemodum plerique notarunt, nuncium auguremque tot maximarum calamitatum, quas ſumus experti, taceamus. Quæ ejus opuſcula de ingenio viri & abſoluta eruditione in Mathematicis diſciplinis uberrimè ac luculenter poſſunt teſtari. Quamquam longè ampliora & diviniora exſpectanda erant, ni præceps fatum, & nimium properatus obitus intercepiſſet. Huc accedit & aqua *Rhodia*, quam legit primus duxitque in urbem magnis laboribus, nec minore ſumtu. Quæ non ſinet oblivione atteri ejus nomen, quamdiu uſibus civitatis inſerviet, quos hac induſtriâ ſua inſigniter juvit. Rectoratum adminiſtravit bis: primùm Anno M DC XVI. à Kalend. Maji in Octobrem uſque: & iterum ante hos tres annos. Sed quia qui ei ſuffectus poſt primum erat, Summus Theologus, Lotharius Hutterus, paullò poſt vita cederet, redierunt ad *Rhodium* noſtrum faſces Academiæ iterum, quibus præeſſet deinceps Prorectoris nomine, donec dignitas ea in ſuum quaſi acta orbem, ad alium poſſet devolvi. Decanatu Collegii Philoſophici ſexies functus eſt: ſemel Adjunctus, Aſſeſſorque ejus ordinis: quinquies juſtus legitimusque Profeſſor. Quos Magiſtratus ita adminiſtravit ac geſſit, ut decus & utilitatem Academiæ ſemper haberet ante oculos, & eò omnes conſiliorum ſuorum dirigeret rationes. Nec aliud ſpectare eum debere, qui eſſet aliqua Reipubl. pars, omnino exiſtimabat. Improbitatis ac levitatis hoſtis acerrimus fuit: adulationis, blanditiarum expers, fidei ac veritatis ſtudium ſedulo amplectebantur. Gravis moleſtusque nemini, ac ne inimicis quidem, ſi quos, ut fieri ſolet, aliquando nactus eſſet. Cum conjuge conjunctiſſimè & ſumma concordia, cum Collegis amicè & citra omnem æmulationem ſemper vixit. Quos juvare qua ratione poſſet; quàm ulla re lædere, aſſiduè ſtudebat. Proximâ die Saturni cum à Prandio ſeſe in Muſeum ſuum recepiſſet, eo animo, ut paullò poſt in Eccleſiam pergeret, & facta exomologeſi peccatorum veniam impetraret, apoplexia ipſa hora prima correptus eſt, tam vehementi quidem, ut, præſtantiſſimis medicamentis fruſtra adhibitis, ſub horam VII. veſpertinam, exhalaret animam, cœlumque invaderet, quod tanta diligentia hactenus ſcrutatus & animo penitus emenſus erat. Qui obitus ejus etſi abruptus admodum ac præceps; infelix & malus tamen eſſe non poteſt, qui inter ſanctiſſimas cogitationes venit. Neque enim unquam malè morietur, qui quando deteſtatur ſuas maculas, execratur noxas, & nihil aliud, quàm Chriſtum, quàm crucem ejus, ſacramentum redemtionis noſtræ, cogitat, quàm emendandam vitam in melius, ſeque jam ipſum quaſi fugere, Deo hærere ſtudet, exſpirat. Itaque tantum abeſt, ut malè ominari aliquis debeat, ut potius ſibi quisque vix alium diſceſſum optare queat. Cæterum noſtrum eſt, ut hunc Clariſſimum Virum, hunc Profeſſorem eruditiſſimum, Mathematicum Summum, quandoquidem aliis officiis colere amplius non poſſumus, ſupremo honore cumulatè atque prolixè afficiamus. Quapropter agite, *Cives Academici*, & Hora I. ad ædes ejus convenire frequentes, proſecuturi funus ac deducturi non in templum modò, ubi habenda erit concio, ſed inde etiam in ſepulturæ deſtinatum locum, ubi deponetur ejus corpus, in quo habitavit egregia anima, quæ cùm adhuc teneretur corporeis vinculis, cum cœlo atque ſideribus converſata aſſidue commerciumque exercuit quoddam-

dam. Id præceptori debetis tam præclarè tot annos de ſtudiis veſtris merito, & nobis quoque, qui jubemus. PP. ad diem 28. Auguſti, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXIX.

QUæ ſingularis innocentiæ & pietatis inter ſuæ fortunæ homines effulſit exemplar hactenus, Catharina Schleinizia, ſtrenuiac Nobiliſſimi Viri Hieronymi à Diſcau in Cosbuden &c. uxor, ea poſtquam ſuperioribus diebus exceſſiſſet vivis efferenda hodie & ſepelienda eſt. Memorabili exemplo, virtutem animi & vitam ſine omni nota peractam, magis ad conſervandam nominis famam, præclaramque opinionem facere, quàm ad neceſſitatem ultimam defugiendam, quę omnibus incumbit, quocunque loco nati ſint, quibuscunque ornati laudibus atque conſpecti. Idem bonam malamque tollit exitus, niſi quod malam & inter flagitia conſumtam ætatem mors rarò bona; atque hanc dedecus & ignominia in terris, cæterum perpetua infelicitas ſequi ſoleat: quod in bonis ac probis contra evenit. Nata eſt Anno M DC IX. die 25. Novembris, qui Catharinæ Martyri dedicata in faſtis, unde ei & nomen hæſit. Nec immeritò, quæ virginis ſanctiſſimæ pietatem æmulatura quandoque eſſet. Patrem habuit Strenuum ac Nobiliſſimum Virum Ditericum à Schleiniz Sehrhuſii Hæreditarium Dominum: matrem Dorotheam Schleiniziam ex domo Hoffenſi oriundam, rarâ virtute fœminam. Exactâ pudiciſſimè adoleſcentiâ in parentum ſinu, & jam viceſimum ætatis Annum ingreſſa die 23. Februarii ſolennibus nuptiarum, juncta viro & paullò poſt domum ducta fuit. Non infelicibus auſpiciis, ut quæ bis mater facta fuerit, ſemel in maſculina, & iterum in fœminina prole. Quæ utraq; tamen in prima tenerrimaque infantia acerba morte ſublata fuit. Quod atrox fatum æquo animo tulit: petitis ſolatiis partim à pietate ſua, quæ optimum adverſorum remedium eſt; partim ab ipſa temporum facie: quæ dubia, incerta, penitusque turbata. Cum plus timendum ac metuendum, quò plura habemus amata & chara. Virum ſanctè ſemper dilexit, eumque, quibus par erat, obſequiis officiisque proſecuta ſedulò eſt, bene memor quid marito à Conjuge, ac præcipue tam ejus amanti, deberetur. Familiam comiter ac prudenter adminiſtravit; non durè atque acerbè, quod multæ ſolent. Recordabatur enim ſe non brutis beſtiis, ſed hominibus præeſſe: Et rationem ſibi reddendam olim, ſi terminos conceſſæ à Numine poteſtatis tranſiliret. Fuit ab aliquot annis infirmæ dubiæque valetudinis & plurimis morbis infeſtata. Noviſſime hydrope; ad quem cum nuper terror ingruentis ex inopinato hoſtis acceſſiſſet, maturata ei ſuprema fuerunt. Deceſſit die 28. Auguſti ore ac animo in cœlum ſubrectis, quod votis aſſiduis pro ſalute æterna, quàm certò ſibi paratam Salvatoris meritis ſtatuebat, impetrandâ, defatigabat. Quæ cùm ad Hor. I. poſteà ex ædibus Conſultiſſimi Viri Tobiæ Mævii J. U. Doct. efferenda ſit, & habitâ Concione funebri in ipſo templo ſepelienda, veſtrum erit *Cives Academici* eas exequias frequenter exequi. Id igitur ut faciatis vos nunc magnopere adhortamur. PP. ad diem V. Septembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXX.

SUbitæ ac repentinæ mortis exemplum, poſt plures alios quos longum eſſet hic recenſere, & Vir Clariſſ. Georgius Weckerus Med. Doct. experientiſſimus, Collegii Philoſophici Senior & Phyſices Prof. publicus nobis ſuppeditat. Qui nudius ſextus circa 12. meridianam, cùm maximè ſanus ac valens videretur, forte apoplexia oppreſſus concidit, & illicò expiravit. Magnum Illum Cæſarem, cum apud Xenophontem legiſſet quondam, Cyrum ultima voluntate non nulla præcepiſſe de funere ſuo, aſpernatum tam lentum mortis genus, celerem ſibi exoptaſſe, Suetonius refert. Idem, cum inter cænandum apud M. Lepidum incidiſſet quæſtio, quis vitæ finis commodiſſimus eſſet, epentinum ac inopinatum prætulit. Ejus ſucceſſor in imperio Octavianus Auguſtus, quoties inaudiret, citò ac nullo cruciatu defunctum quendam, ſimilem ἐυθανασίαν (hoc enim verbo uti ſolebat) ſibi & ſuis precabatur. Sed erant illi pagani, nec quicquã aut ſperandum ſibi timendumve exiſtimabant poſt mortem. Apud quos vulgo obtinebat, cùm corpore interire omnia, aut animas certe in ſua principia redire. Quamquam nec apud Chriſtianus quoque repentinis mortibus quicquam ineſſe vitii poteſt, niſi quatenus imperatos aut malè agentes opprimunt. Nam prout quisque decedit vita, ita vel præmia vel pœnas expectandas poſt mortem habet. Quod ſi igitur opprimimur ex tempore, cum Chriſtiani hominis partes agimus, & nihil committimus, quod Deo adverſum eſſe poſſit, tum profectò ſubita mors lentâ æque difficili longe præſtat, quæ inter tormenta & cruciatus morborum ſpiritum excludit. Qualem & Weckero noſtro contigiſſe omninò ſperamus. Natus eſt Ilenbergæ Anno M D LXVI. die 6. Februarii patre Hieronymo, Cive primario: matre Anna, ex celebri Pfeifferorum familia oriundam. Cum domi atque in patria literarum culturam accepiſſet, Lipſiam amandatus eſt, Anno M D LXXIX. ut Philoſophicis diſciplinis, deinde & Medicinæ operam navaret. Anno M D LXXXIV. Baccalaure, tertio poſt Magiſtri Philoſophiæ ac Lib. art. titulo ornatus eſt, à Viro Clariſſimo Andrea Dörero, Med. Doct. excellentiſſimo, pòſt & Sereniſſimo Electoris Saxoniæ Archiatro. Sequenti Anno conjugem duxit Gertrudem, Jacobi Bergeri Philoſophiæ Magiſtri & Lipſienſis Academiæ Oeconomi, Egregii Viri, filiam. An. M D LXXXIX. Menſis Octobri, Lubenam, Luſatiæ civitatem, vocatus eſt, ut Medici Ordinarii partes in ſe ſuſciperet. Quo munere per quatuor Annos cum ſumma laude functus eſt. Gradum in Medicina ſummum adeptus eſt Baſileæ Anno M D XCII. die 16. Auguſti, Decano Celeberrimo illo Medico Felice Platero, cujus præclara ſcripta in manibus doctorum hominum quotidie verſantur. Anno M D XCIII. Profeſſor Phyſices in Academia noſtra conſtitutus eſt auſpiciis Illuſtriſſimi Principis, Dn. Friderici Wilhelmi Electoris Saxonici Adminiſtratoris. Quas partes dum XL. iſtis Annis geſſit, Rectoratum bis, Decanatum autem ſexies adminiſtravit. Priorem conjugem, ex qua ſuſceperat octo liberos, ante duos Annos extulit. Ad ſecunda vota tranſiit proximo Menſe Julio, cum Annam Lidtichiam, Andreæ Lidtichii, Mercatoris Sueci filiam, uxorem duceret. Filios reliquit duos: Conſtantinum, Med. Doct. & Celſiſſimi Saxoniæ Principis, Johannis Philippi, Archiatrum, Virum Clariſſ. & Excellentiſſimum: & Hieronymum, Philoſophiæ ac Lib. art. Magiſtrum & Medici-

dicinæ Candidatum. Filiam autem unam, Clariſſ. Viro Johanni Georgio Pelshofero, Med. Doct. & Prof. publ. nuptam. Ex nepotibus 14. ſuperſtites 11. ſunt, reliqui diem obierunt: Medicinam exercuit feliciſſime, & cum magna ſua laude. Quæ & mortuum ſequetur. In Profeſſorio munere ita verſatus eſt, ut negligentiæ culpam deprecaretur aſſiduè, & rem familiarem tamen minime negligeret, quam ſedulò augere ſemper ſtudebat. Neque enim probare illorum ſolebat rationem, quæ ſoli eruditioni ſtudent ac famæ, vel domeſticæ autem vix ullam habent curam: quaſi ſine illa commodè ſatis ac honeſtè vivere aliquis poſſet. Quo factum, ut non nudum nomen tantum ex munere adminiſtrato, ſed & amplam hæreditatem relinqueret ſuis. Obiit ut diximus nudius ſextus circa 12. meridianam ſubito celerrimoque mortis genere, extinctus, LXVII. Annum agens. Cujus corpus cum habita concione funebri Chriſtiano more ſepeliendum ſit, veſtrum erit *Cives Academici*, Clariſſimi Viri, & de Philoſophiæ ſtudiis tot Annos docendo publicè non parum meriti, exequias frequentes celebrare. Quod genus officii quò majorem pietatis laudem habet, eò prolixius præſtandum exiſtimabitis. Deum rogamus ut Academiam noſtram ſibi habeat curæ, & clades iſtiuſmodi avertat inpoſterum, pacemque & tranquillitatem concedat, quâ ſine vix unquam florere præclara ſtudia poſſent: unde felicitas Reip. manat. PP. ad diem 18. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXXI.

ETſi eâdem omnes in lucem prodimus ſorte, mo. talitatis ex æquo obſtricti legibus, tamen in vita alii aliam plerumque ſortimur fortunã. Pollent nonnulli opibus, & dignitate præcellunt: quidam contra inter paupertatem ac ſordes contemti jacent: ac ſi quæ alia ſunt quæ nos diſtinguunt invicem:, prout quisque aut ſtrenuus ignavusve eſt, aut Dei favorem experitur. Qui niſi adeſt, fruſtra ſtudemus aut felicitatem conſequi, aut & miſerias deprecari. Ac Margareta Rabilia quidem, nobiliſſima fœmina, cujus nunc indicendum funus eſt, ſingulari benevolentia Dei plures conſecuta res fuit, quibus præ cæteris felicior ac fortunatior videretur. Namque & nobiliſſimo loco nata eſt, & elocata auſpicaciſſimè, & tot non modò filiarum ac filiorum mater facta eſt, ſed & quos maximam partem dignitatis virtutisque famâ florentes cerneret, & liberis ac nepotibus, in quibus duraret decus generis, locupletatos. Quid quod pervenit ad grandem natum, & nihil fracta ac debilitata morbis ſenex admodum obitu: quod ipſum, quantum felicitatis unum ac ſolum etiam habet? Nata eſt Worpzigii, avito prædio, Anno M D LIV. qui tranſactione inter Auguſtum, & Johannem Fridericum Electores celebris eſt. Patrem habuit Carolum à Beltzig, in Worzigk Hæreditarium, Virum ſtrenuum maximè & antiqua generis nobilitate cenſendum: cui Pater Joachimus fuit. Anhaltinorum Principum Conſiliarius & Berneburgenſis ditionis Præfectus. Matrem Catharinam Boſiam, ex domo Annendorffina, præter ſplendorem generis, omni muliebris virtutis laude conſpicuam fœminam. In horum ſinu cùm in XVIII. annum adoleviſſet ſanctè, Nobiliſſ. ac Strenuus Vir Johannes Dietericus à Rabiel in Poucha & Schöna Hæreditarius, juſtis nuptiarum ſolennibus ſibi junctam uxorem duxit: tam fauſto fœcunditatis omine, ut vigeſies gravida, bis ſepties viva prole edita factâ fuerit mater: novies maſculina, quinquies fœminina ſobole. De qua

tolâ ſuperſtes Catharina eſt, Nobiliſſimi, Strenui ac Eminentiſſimi Viri Diterici Spigelii, Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Conſiliarii, & Delitianæ, Zorbigienſis ac Bitterfeldenſis Diæceſeon Præfecti uxor, egregiis dotibus undiquaque ornata. Prætet Canonem I. & Henricum, quos pueros mors tulit, tres alios luxit: quos Viros maxime, prudentiaque, conſilio, & fortitudine cumprimis celebres amiſit. Ex quibus primo loco nominandus eſt Wolffgangus, qui in aula Electorali Dreſdenſi, Summi Præfecti Cameræ & rerum metallicarum munere magna ſolertiæ, integritatis ac innocentiæ laude functus eſt. Huic jure ſubjungimus Johannem Ditericum, Veterem militiæ: qui in prælio Lipſienſi pedeſtris cohortis Ductor, cùm ſtrenue fungeretur partibus, captus ab hoſte, & paullò poſt liberatus, obiit diem. Carolum Henricum navale prælium hauſit, Sereniſſ. Danorum Regi militantem. Quorum mortes, etſi non leviter iis afficeretur, paulo tamen lenius tulit, quod reliquos, Ericum puta, Albertum, Canonem Rudolphum fraterni decoris gloriæque æmulos maxime & imitatores ſtrenuos, ac vel Ductores vel Optiones cerneret in hac militia pro patriæ libertate ſuſcepta. Cujus cauſa periclitari belli aleam, & ut Medea Enniana loquitur, ſub armis viam cernere, ut egregia plane & ſancta res eſt, ita credibile eſt, multum eam ſuaviſſimæ & honeſtiſſimæ voluptatis ex hoc præclaro filiorum ſtudio ac virtute cepiſſe. Quo accedebat nepotum, & qui ex iis nati, numerus, qui LII. nominum fuit: quod ſicut paucis contingit, ita illius felicitatem in majus auget. Marito mortuo Bitterfeldam conceſſit, ibique ferme egit hactenus, donec ſuperioribus menſibus huc ſe recipere haberet neceſſe. Quâ pietate animi, & probitate, quâ in pauperes egenosque miſericordia fuerit, dici vix poteſt. Equidem omne tempus nullis pene negotiis aliis, quàm precibus & divinis Lectionibus conſumebat, rata hoc viduam maxime, hoc ſenem decere. Niſi quando componendis medicinis vacaret: cui curæ libenter incumbere ſolebat: & habebat ejus rei aſſidue non parvum apparatum. Eâ ſola de cauſſa, ut opem ferret ægrotantibus, præcipue, qui ſuo ære redimere talia non poſſent. Quo factum, ut quædam quaſi mater miſerorum haberetur. Paullò poſt, quàm huc veniſſet, languorem nacta eſt; qui non multum ei negotii exhibuit, niſi quod decumbere haberet neceſſe. Neque enim tam moribus, quàm ſenectus erat, quâ contabeſcebat. Nam ubi nihil ſucci amplius ſupereſt, quo alatur corpus, labi illud atque concidere neceſſe eſt: quod illi evenit. Neque verò metuit mortem, ſed ad eam præparavit ſe: ut ſemper antea, ſic maxime; cùm jam aſtare quaſi in proximo & imminere coram cerneret. Itaque omne tempus orando & meditando divina contrivit. Præcipue verò peccatorum impetrare veniam, & ſalutari viatico inſtituere animam in diſceſſum laboravit. Obiit die 8. Octobris Sextâ veſpertina, inter medias preces, placidiſſimo lenisſimoque finita obitu: LXXIX. Annum agens, felix natalibus ac genere, felix nuptiis, & prole, tam numeroſa, quàm egregia ac præclara: felix ſenectute, Annorum pariter virtutumque plena, quæ unà maxime venerabilis: denique & obitu quoque, quem tranquillum, & qualem quisq; exoptare queat, cõſecuta eſt. Hęc itaq; tot rebus præclaris matrona nobilis, cùm poſtea ad Lefferenda ſit ex Viri Ampliſſ. Mich. Ledereri J.U.D. Clariſſ. ędib. & habita concione funebri in templo oppid. ſepelienda, veſtri officii cũ primis erit, *Cives Acad.*

eas

eas exequias frequenter vos celebrare. Id igitur ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. xx. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXXII.

MIserabili casu, & acerbissimæ calamitatis genere oppressus est Præstantiss. atque Eximius vir Christophorus Wacke, J. U. Lic. & Curiæ Electoralis ac Scabinatus Protonotarius, cum nudius tertius simul & novâ prole, & conjuge conjunctissimâ, Euphrosina Volckia orbaretur. Est unum illud amarum satis parentibus, privari liberis, & quæ sentire vix ceperint gaudia, iis excidere: at repetitum fulmen pati, simulque & illam amittere, unde ereptæ prolis damnum reparari posse spes erat, tam luctuosum ac triste est, quàm nullum aliud vulnus videri queat. Nam bona uxore & liberis quid prius atque antiquius habeatur in rebus humanis? Sed ad id sacramentum redacti sumus, ferre mortalia, nec perturbari his, quæ mutari non possunt. Nihil sine Deo nobis accidere Socrates sentiebat. Idem dicebat, nihil unquam venire ab eo mali posse, qui ipse bonorum omnium fons esset, nisi qui malè uteretur. Quocirca negabat bonis quicquam accidere mali, licet evenirent nonnunquam quæ adversarentur, & patientiam eorum probarent. Neque enim calamitates & clades, & quicquid vulgò deprecantur mortales, magis mala existimabat, quàm medicinas ægrotus, quibus curatur, ut ut molestæ sint; aut exercitationes miles, quibus perficitur, quamvis sudore haud levi constent. Et quid aliud Philosophia nostra melior, quid Christus deniq; & docuit ipse, & exemplo monstravit? Sicuti vitium capiunt aquæ ni moveas; languoremque ac ægritudinem corpus trahit, quod segni otio perpetuò torpet: sic & morbescere animi solent, qui diutius prosperis, & longâ felicitate foti fuerint. Nihil omninò proprii possidemus homines: commodantur à Deo omnia, sed eâ lege, ut cùm concedat usum nobis, jus & dominium sibi reservet. Quid igitur querimur, quid maceramus animum dolore, si quando aut efferendi liberi sunt, aut componenda conjux est? nempe ea lege accepimus, ut redderemus, si quando reposceret, qui dedit. Licet tergiversemur quam maximè, cedendum tamen est: & cum inutili luctu nos diu affliximus, eo tandem veniendum tamen, ut cum magistro patientiæ exclamemus, *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum.* Habuit Patrem Defuncta, Abelem, Volckium, Quæsturæ Subpræfectum, Virum integerrimum: matrem egregiam fœminam, Euphrosynam, Lucæ Cranachi, Ludi Electoralis, qui Misniæ est, Oeconomi filiam. Nata est Wittebergæ d. IV. Novembris Anno M DC XIV. in matrimonium tradita Anno M DC XXX. d. XXV. Maji: & gemino fœtu facta mater. Primò in fœminina prole; quam ante hos duos annos edidit: deindè in masculâ; quam nudius quartus sub nonam vespertinam inter æstus febrium, quibus præcedente die infestari cœperat, enixa est ægrè eo eventu, ut post exstinctam sequenti mane novellam sobolem, ipsa circa III. pomeridianam animam exhalaret, in ipso flore ætatis, ut quæ vix XIX. annos expleviset vivendo. Fuit in ea insignis probitas pietasque à teneris: quas & in matre virtutes eluxisse novimus, cujus perfectum exemplum non tam meditabatur, quàm exprimebat. Maritum sanctissimè coluit, & tantâ prosequuta est fide, quanto amore diligebat, qui summus erat. Longè ab ea morositas omnis ac tristitia: itaque domui suæ non tam dominam, quàm

matremfamilias præstabat. Quæ ita administraret rem, ut simul industriæ ac providentiæ, & simul humanitatis auferret laudem. Itaque nec in cæteros, quibus cum ipsi agendum esset, quicquam unquam duri aut asperi statuit : aut quod arrogantiæ culpam trahere posset. Mortem constanti animo subiit, adversus cujus terrorem jamdudum fide & pietate suâ se munierat. Quibus certa erat, hac sibi aperiri januam in felicissimam quandam ac æternam vitam: qua certè non excidet, si quis similiter credidit olim & vixit quoque. Nam sua cujusque vita de fide cumprimis solet testari. Ad horam I. postea efferetur Puerpera cum suo parvulo, & habita concione funebri eodem tumulo componentur. Quas quidem exequias eo frequentius celebrandas vobis putabitis, quod ex officio isto gemino vulneri venire remedium, certè solatium debet. Ita igitur facite, & cogitate proprium hominis esse, & misereri adversos aliorum casus, & eos, quoad possumus, lenire ac tolerabiliores facere condolendo. PP. ad d. III. Novembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCLXXXIII.

INter raræ ac undique absolutæ propemodum felicitatis humanæ exempla, fortuna Q. Metelli nominatur cumprimis veteribus : illius inquam, qui à devictâ & subjugata Macedonia novum sibi reportavit nomen. Tot enim in unum confluxére maximæ res, ut singulæ quoque, si cui contingerent, non parum beatitudinis conferre posse viderentur. Erat nobilissimo genere natus, idque in ea urbe, quæ caput rerum, & Domina gentium esset : iis præterea corporis pariter & animi dotibus, quas summas & maximas aliquis meritò dixerit. Duxerat conjugem domum & singulari virtute, & fœcunditate quoque insignem. Quosque ex ea tulerat filios, hos uno tempore aut Consulares, aut Triumphales, aut Prætorios vidit. Quibus summis maximisque honoribus ingentem nominis famam ipse jamdudum consequutus erat. Quid nunc tres filias felicissimis nuptiis elocatas commemorem ? Quid tot ex iis liberos, quos suo gremio suscepit ? Inter quorum complexus ac oscula, plenus annorum, plenus maximarum rerum gloriâ, lenissimo mortis genere expiravit senex, elatusque filiorum numeris ac rogo impositus sortitus est finem. Quamvis autem nos minimè lateat, nec comparandas temerè cum viris fœminas, & maximam quamlibet urbem Româ, quâ dignitate eo tempore fuit, inferiorem esse : quamvis nec illud ignoremus, Consulatum administrare Romæ, ac triumphandi jus consequi, divinum quoddam, maximeque excellens fuisse habitum; cui nullus alius honor, nullum fastigium contendi posset: si tamen felicitatis aliquid statuendum in patria genereque, & suâ cujusque virtute est; si matrimonium quoque liberique præclari, honorque ac dignitas, quæ loco cujusvis conveniat, non parum habent, quo æstimentur : denique si in provecta ætate, & placidiore fine etiam ponendum nonnihil ; atque hæc omnia in Maria Hettenbachia, Clarissimâ fœminâ, cujus nunc funus indicendum est, egregia prorsus atq; insignia fuerint, quæ causa est, cur non & hanc inter raræ felicitatis exempla numeremus deinceps, atque vel ipso Metello illo majorem ex parte existimemus? Nam consulares trabeæ, & illi pleni horroris fasces, ille sublimissimus triumphi currus & laureatæ quadrigæ, in quibus prima omnia statuerunt Romani, nec umbræ habebunt instar, & meræ tenebræ videbuntur, si ad solius Christiani nominis splendo-

rem,

rem, qui mirum in modum in noſtra luxit, comparata fuerint. Jam omnis illa Metelli felicitas, quàm admirabilis fuit, ultra vitam progreſſa non eſt, & univerſa cum ea expiravit: at ſua noſtram ab obitu non modo non deſeruit, ſed crevit in majus, & multò divinior eſt; ut nec colligi ſenſu, nec verbis concipi à quoquam tota poſſit. Magna Germaniæ laus & toto terrarum orbe decantatiſſima gloria ſemper fuit. Cæterum in ea illuſtre cumprimis Miſniæ nomen. Hanc itaque ſortita patriam Maria eſt, cum Anno M D LV. d. xx. Januarii Wurtzenæ ederetur in lucem. Patrem habuit, Quæſtorem ejus loci, Virum Eximium, Maternum Bennewiz, cognomento Apianum: quod primus in ſuam gentem Petrus Apianus Mathematicæ eruditionis excellentia, quâ ſuâ ætate vix quemquam habuit æqualem, non modo flagrantiſſimam gratiam Cæſaris, ſed & Equeſtrem dignitatem atque inſignia, ipſius Imperii præferentia aquilas, commeritus intulit, ex quo ille genus ducebat. Mater cognominis ex nobili à Gevviſch familia oriunda fuit. Ut duplici ſplendore generis illuſtris atque conſpicua noſtra eſſet. Sed nihil attinet præclaris parentibus ortum eſſe, niſi dignas majorum decore ipſe virtutes poſſideas. Ex quibus præcipuum lumen ac ornamentum petendum eſt. Nam quâ nos commendare ratione avorum gloria poterit, ſi ipſi ad turpia ac inhoneſta, aut ſordida ac indecora prolabamur? Quocirca id ſedulò noſtra ſtuduit, ut iis artibus virtutibusque imbueret animum, quæ ſexum ſuum ac genus maxime decerent. Pietate inprimis, qua nihil aliud prius atque antiquius ſemper duxit. Hæc enim niſi recte conſtiterit, cætera omnia facile ruunt. Anno M DC LXXVIII. Kal. Decembr. Clariſſimo Viro Erneſto Hettenbachio Medic. D. Prof. Publ. & Academiæ hujus Seniori, feliciter nupſit: atque cum eo ſine querela, plane ex ſententia animi vixit ipſos XXXVIII. annos: eique genuit XII. Liberos, de quibus ſeptem jam olim diem obierunt, omnis bonæ frugis ac ſpei eximiæ. De filiis ſuperant, Viri Clariſſimi ac Prudentiſſimi Balthaſar, Medicinæ D. quam Pirnæ exercet: Johannes, Lucavienſis Reip. Senator: Georgius J. U. D. & Curiæ Provincialis, quæ Witebergæ eſt, Advocatus. Superſtitum filiarum major, perquam Reverendo Clariſſimoq; Viro Nicolao Hunnio, Eccleſiarum Lubecenſium Superintendenti, Theologoq; celeberrimo, & de Republ. Chriſtiana bene meritiſsim. conjugem dedit: altera, Sabina, primum D. Wolfgango Franzio SS. Theolog. Profeſſori in hac Academia magni nominis, & hoc defuncto, Johanni Botſaccio SS. Theol. D. & Dantiſcani Gymnaſii Rectori & Paſtori legitime nupſit. Ex his neptes nepotesque reliquit XXIII. non infelicior avia, quàm mater. Vere igitur, & quod in illam optimè congruant, ſanctus Vates Generationi inquit Juſtorum benedicetur. Equidem tot præclaros & dignitate publica conſpicuos filios, tot celeberrimos ſortiri generos, non fortuitum eſt; ſed ſingulare DEI munus, quo ſolet afficere, quos caros amatosque habet. De quo ut ſibi mirifice gaudere & gratulari ſolebat noſtra, cum viveret; ſic nunc, cùm obiit diem, diſſimulandum id nobis non fuit, de ipſius vita pro more ac conſuetudine veteri cum explicandum eſſet. Qua cura adminiſtraverit domum, qua diligentia gubernarit familiam, quo ſtudio atque officio, quum firmior eſſet, adfuerit omnibus, quibus prodeſſe ſua opera poterat, in ore totius civitatis verſatur. Eam enim ob rem ab omnibus & colebatur mirifice, & magna vehebatur laude. Ineunte Decembri

proximo

proximo præter ſolitum languere cepit: cum tamen nulla alia ægritudinis ſigna apparerent. Neque enim morbus, ſed ipſa ſenectus erat, quæ infirmabat. Quamvis autem defecta virium ſummopere eſſet, tamen ab ſe impetrare non potuit, quin in ſequenti feſtivitate Genethliorum Domini, in templum correperet, ut publicis ſacris intereſſet. Namque, ut diximus, pietati cum primis ſemper ſtuduit, nec ullum acroama ipſi jucundius, & delectabilius accidit, quam conciones ſacræ: quas ſummo ſtudio aſſiduè frequentavit. Ex eo autem tempore publico planè abſtinuit, vitali vi indies magis ac magis decreſcente, donec ſuperiore d. XVII. Februarii inter preces & hymnos, præſentibus Reverendo Domino Superintendente, D. Paulo Robero, & M. Auguſto Fleiſchauero, Archidiacono, filioque D. Georgio & Uxore, nec non aliis viris ac fœminis placidiſſimo obitu ſolveretur, quum XIX. Januarii ante Sacroſancta cœna Dominicâ uſa eſſet, octuageſimum ipſum ingreſſa annum. Itaque clariſſimæ fœminæ mors non aliter comparata eſt, quàm ignis, qui ſponte ſua extinguitur, conſumta omni materiâ, quæ aluit hactenus & fovit. Cujuſmodi obitus, ut naturalis maximè eſt, ita dolore facilè caret. Noſtrum nunc eſt, dare operam, ut tot virtutibus, tot rebus præclaris à Deo ipſo ornatæ fœminæ exequias nec neglexiſſe videamur. Quocirca cum ad H. I. poſtea efferetur ex mariti ædibus, & concione funebri habitâ ceremoniis Chriſtianis componetur, frequenter & ſtudioſè illis actibus intereſſe. Quâ in parte facietis, quod à pietate veſtra alienum non eſt, clariſſimæ autem familiæ gratiſſimum erit; quæ non uno nomine benemerita de vobis. PP. ad d. XXIV. Februarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCLXXXIV.

NUdius quartus hac vitâ ceſſit Ornatiſſimus Vir Balthaſar Friſe, qui annis ſuperioribus ex Primatu Magdeburgenſi & Præfecturâ Wanslebianâ, ubi Quæſtoris munere functus hactenus, tumultus bellicos, qui eas regiones tum in primis vexabant, declinans, huc cum ſuis conceſſit. Cujus virtus & honeſtiſſimè acta vita digna profectò erat, ut ejus, quod ducendum hodiè, funus pro more ac conſuetudine Academiæ noſtræ publicè indiceretur. Nam par inprimis ac juſtum eſt, ut qui per vitam tueri ſtuduerunt locum ſuum, & nihil admiſerunt temerè, quod notam ac reprehenſionem aliquam incurreret, eorum ſuprema honore merito afficiantur. Nec efficacius ſolatium venire temere ad ſuperſtites ex alia ulla re queat, quàm ubi mortui funus quam frequentiſsime celebratur. Has itaque ſuſcepturi partes, prememus rationem veterem, atque de Patria ejus, Parentibus, & ſi quæ alia ſunt, quæ in hujuſmodi ſcriptionibus exponi ſolent, ante omnia explicabimus. Natus igitur Halberſtadii honeſto loco eſt Anno M D XLI. Patre, Caſpare Friſen, Mercatore & Cive Primario: matre Catharina Klizmannia integerrimæ famæ fœmina. Ab his privatim ac domi pietatis rudimenta hauſit: poſtea in ſcholam traditus & literis cepit imbui, quas pro ingenii docilitate celeriter arripuit, & coluit deinceps feliciter. Inſtructus Latini Sermonis non contemnenda cognitione, & cæteris artibus, quibus parari animi ad majorem cultum ſolent, in Academiam Juliam, quæ Helmeſtadii eſt, ut Philoſophiæ & Jurisprudentiæ operam daret. In quo ſtudiorum genere cum per aliquot annos egregiè eſſet verſatus. Wickenſis Præfectnræ in Brunſvicenſi Ducatu Actuarius eſt conſtitutus

ſtitutus. Ubi cum Illuſtriſſimo Principi fidem ſuam induſtriamque documentis egregiis luculenter probaſſet, primò Uslerianæ, deinde Hertzbergenſi Præfecturis admotus & Quæſtor datus eſt. Quæ munera per XXX. ipſos Annos ita adminiſtravit, ut dignus videretur, quem non modò ſingulari gratiâ Princeps, ſed & una ac altera liberalitate proſequeretur. Poſtea cum Grubenhagienſis ditio, ad quam, quas memoravimus præfecturas, pertinebant, ad alios Dominos perveniſſet, Gatterslebienſis Quæſtura, in Epiſcopatu Halberſtadienſi, deinde poſt quatuor annos in Archi-Epiſcopatu Magdeburgico Wanslebiana ei commiſſa fuit. Quam non minore, quam cæteras, fide ac dexteritate adminiſtravit, donec per turbas, & inſolentiam hoſtium, qui ingruebant, cedere, & ſibi ſuisque conſulere cogeretur, Anno M D LXXXIX. conjugem duxit Margaretam, Ampliſſimi Viri Henrici Coci, Illuſtriſſimo Duci Brunſuicenſi Zellerfeldæ à Reditibus metallicis, & Præpoſiti Rettenbergenſis Viduam, fœminam Ornatiſſimam. Ex qua ſuſcepit Liberos VI: de quibus duæ tantum filiæ, Anna, & Eliſabetha, ſuperſtites agunt: quarum altera Zachariæ Schurero Bibliopolæ celebri & Reipubl. Oppidanæ Camerario anteâ, eo demortuo, Viro Clariſſimo Tobiæ Mævio J. U. Doct. altera M. Chriſtiano Jauchio Tuchemienſis & Papelicenſis Eccleſiæ Paſtori, nupta eſt. Poſtquam hæc obiiſſet diem ſecundis votis ſibi junxit Annam, Hermani Bolchii Göttingenſis Reipub. Senatoris filiam. Quæ ei dedit Liberos IX. quinque filios (qui omnes, præter Balthaſarem Albertum, J.U. Candid. & Practicum, jam dudum vita functi ſunt) & quatuor filias. Quarum major natu Catharina, Chriſtophoro Wuſt Bibliopolæ ſuperioribus Annis elocata eſt: alteram Margaretam, non ita pridem Præſtantiſſ. Vir Chriſtianus Findekellerus J.U. Cand. matrimonio ſibi copulavit. Clara, & Anna Dorothea adhuc innuptæ ſunt, & hoc acerbius deſideratiſſimi Patris exceſſum deplorant. Quamdiu apud nos commoratus eſt, id ſedulò dedit operam, ne quempiam læderet, omnibus potius, quibuscum ei eſſet verſandum; officium ſtudiumque ſuum probaret. Ac quia nihil ei negotiorum incumbere poterat, præterquam regundæ familiæ, quam huc tranſtulerat; pietati cumprimis vacavit, ac omne tempus propemodum Lectione ſacrâ & precibus, cum domi eſſet; foris, frequentandis concionibus, conſumſit. Quod ut faceret, non tam illa ætas grandior & ſuo jam propior fini, quam inſitus amor Numinis efficiebat. Die 3. Martii noctu repentino morbo correptus eſt, qui Apoplexiam videbatur minari. Ac quamvis exquiſitiſſimæ Medicorum adhiberentur opes, omne tamen auxilium fruſtra fuit. Nam præter malum ægritudinis, & ſenectus urgebat, quæ jam ad LXXIII. Annos provecta fuerat. Itaque nudius quartus plenus fidei ac ſpei Chriſtianæ obiit, cum paucis ante ſalutari viatico devotam ſervatori ſuo animam inſtrui curaſſet. Qui cum ad Hor I. poſteâ ex Generi ædibus efferendus ſit, & habita concione funebri ſepeliendus Chriſtiano more, vos adhortamur, *Cives Academici*, ut ejus funus frequentes velitis proſequi, & Viro optimo ſupremum honorem cumulate præſtare. Quod ſicut alienum minimè eſt à veſtris partibus, hoc laudi majori vobis fuerit, quò id prolixiùs exequimini. PP. ad 22. Martii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXIV.

CCLXXXV.

QUanto confossus vulnere, quanto turbatus luctu sit Amplissimus Vir, Michael Schneiderus Wittebergensis Præfecturæ Quæstor, cum nudius tertius Maria suâ privaretur, nullis verbis, nullâ oratione satis exprimi potest. Amisit quippe eam conjugem, quam ob singulares virtutes, quibus prædita fuit, ob fidem amoremque sanctissimum, quo ipsum prosecuta constanter est, & fecit maximi, & ita amavit, ut nihil pretiosius isto thesauro in rebus humanis possidere se posse planè haberet persuasum. Nec quisquam negaverit, optimam fœminam ita comparasse se hactenus, ita instituisse universæ vitæ rationem, ut præclarum exemplum formandis moribus in sexum suum suppeditaret. Ille Terentianus senex fortunarum se putat, & gratulatur sibi veluti, quòd nunquam uxorem duxerit domum. Alius, nescio quis, inscribi monumento suo, tanquam magnum aliquid & singulare, curavit, uxorias molestias se nunquam sensisse. Quasi verò aut credi magnopere oporteat, pronuncianti de ea re, in qua periculum feciisset nunquam: aut, si quid molestiæ aliquando ex suis uxoribus suboriatur viris, id sibi ipsi haud infrequenter concinnant, cùm vel morosiores sunt, quàm par erat; vel negligentius etiam instituunt conjuges, easque ipsarum magis relinquunt moribus, quàm suis imbuunt. Quicquid sit, nec fugiendæ nuptiæ sunt, & ita omninò habendum, vix posse majorem felicitatem viro contingere, qui probam & sui amantem conjugem fuerit nactus. Meritò igitur dolet optimus vir: & eò magis, quo accuratius intelligere nostra bona, cùm quæ habuimus in potestate, amisimus. Ferre tamen oportet, quæ mutari non possunt: nec ullum ad profligandum mœrorem ac ægritudinem animi præsentius aliud remedium est, quàm persuadere animo, sic voluisse Deum: qui cùm optimus sit, ne cogitare saltem potest, quod mali naturam habeat: nedum ut immittat nobis, quod non bonum & profuturum, si recte utamur. Enimverò & medentes, quoque medicinas amaras propinant ægris: non rarò & urunt quoque ac secant: nulla alia caussa, quàm quod gratis ac dulcibus curare minus expediat: Pariter Deus facit; qui ut consulat nobis rectius, aliqua clade quandoque afficit: & ut ostendat quàm amet, ex parte lædit. Nam jucunda atque placentia aut loqui semper, aut facere, non amantis, sed adulantis potius est: quæ fœditas, in Deum, quo nihil pulchrius, cadere non potest. Nata nostra est, Bitterfeldæ, Anno redemti orbis, M D XC. die 24. Martii imminente 12. meridianâ. Patre egregio ac Prudentissimo Viro Conrado Reutero, qui ex Actuario (quo munere per 14. Annos functus est) Consul datus est Civitati. Quam Provinciam cum ipsis 35. Annis singulari prudentiæ, æquitatis & moderationis laude administrasset, diem suum obiit ante hos octo quasi Annos. Matrem habuit, Nobilem & Ornatissimam fœminam, Annam, Wolffgangi à Mirchelin, Nobilissimi Viri & Salinarii Hallensis filiam: quæ nostram inter XI. Liberos, secundo loco edidit. Ex his parentibus præclaris cum nata esset, vix potuit carere, eamorum sanctitate & virtutum excellentia, quæ in ipsis ante probata fuerat. Nam poma etiam stirpis suæ atque originis indolem referunt: in juvencis quoque ac equis notatur plerumque parentum virtus. Vereri parentes, administrare commissas partes, haurire & exercere pietatis præcepta, atque imprimere animo penitus amorem & re-

verentiam Numinis, modeſtè & ſanctè ſe gerere, hæ artes ipſius, hoc inſtitutum ejus perpetuum fuit, cum domi & ſub parentum poteſtate ac diſciplina ageret. Nec mutavit hunc vitæ ordinem poſtea, ſed perpenſius coluit, cum quicquid per ætatem hactenas defuerat, maturitate judicii ſupplevit. Anno M DC IV. die 16. Octobris novendecim admodum Annorum virgo Viro nupſit, atque cum eo ita vixit hactenus, ut omnes bonæ uxoris numeros facilè impleret. Neque enim aut majore fide, amore, ſtudio, curâ complecti ulla alia maritum poſſit, quam ipſa fecit. Nulla fidelius ac diligentius adminiſtret domum, nulla infirmitates mariti aut doleat ſincerius; atque æquius ferat. Nihil enim grave moleſtumve accidere potuerat, quo juvari eum poſſe intelligebat. Præcurrebat ſtudium opera, & cum abunde præſtitiſſet omnia, nondum tamen ſibi ſatis placebat, aut ſuo ſe ſatis feciſſe officio arbitrabatur. Jam quantum hoc erat, quod quinque liberorum feciſſet patrem; & quidem hujuſmodi, qui optimæ & emendatiſſimæ indolis eſſent, nec tantum ſpem bonam præberent de ſe, ſed & reipſa oſtenderent, qui & ex quibus nati? Nam quid de M. Michaelis modeſtia, ac eruditiſſimo ingenio Sacroſanctę Theologiæ ſtudia ſibi non poſſunt promittere? Qui non ita pridem ex illuſtri Batavorum Academia, quæ Leidæ eſt, conceſſit in Angliam, inde in Gallias trajecturus? Quid non de Conrado Victorino, & ipſo Philoſophiæ ac Liberal. Artium M. Medicinæ pollicebimur? Ut nunc de Godofrido nihil dicamus, qui in literarum & diſciplinarum Philoſophicarum ſtudiis præclaros proceſſus quotidie facit. Non prætereunda nobis filia natu major eſt, Anna Maria Benedicto Strauſio Notario Publico & Primicerio Præfecturæ Wittebergenſis elocata: nec Agnes, etiam caſtiſſimis moribus virgo, quæ domi adhuc & in parentis gremio hæret, ut nunc in partem maternæ curæ, quâ adminiſtranda familia eſt, ſuccedat. Quos liberos quam ſemper amarit tenere, quanta ſollicitudine pro iis fuerit, quàm aſſiduis precibus & votis pro ipſorum ſalute & incolumitate defatigaverit Numen, teſtari conſcriptus ab ipſa libellus poteſt, in quem hujuſmodi infinitas preces & ſacratiſſimarum literarum oracula ſtudioſè congeſſit. Quanquam non tantum ſuis curavit, ſed aliis quoque: quos minime omnium deſtituit, ſi gratia aliquâ & profutura ope aut opera juvare poſſet. Venímus nunc ad ſupremum tempus, dicendumque tandem de exceſſu fœminæ optimæ eſt, qui utinam tardius contigiſſet. Sed neque mutari vitæ ordo poteſt; nec diſſimulandum eſt, quomodo mortua ſit, poſtquam expoſitum, & quomodo nata, & , qua ratione hactenus vixerit vitam. Neque enim inſtruere tantum animos acta ſanctè vita, ſed & obita piè conſtanterque mors exemplo eſſe aliis poteſt. Poſtquam jam aliquot menſes non ſatis bene habuiſſet, dare operam valetudini & Medici adhibere auxilia ceperat. Quod tamen ita faciebat, non ut plane in lecto aut thalamo contineret ſe, ſed ut ſolita quoque munia (cum ſatis adhuc adeſſet virium) adminiſtraret. Factum igitur eſt, ut domeſtici cujusdam negotii cauſſa in multam noctem diebus ſuperioribus vigilandum haberet. Hic cum & contraxiſſet frigus, & plus, quam conducebat, ſe fatigaſſet, ad ignem accedens, ut refocillaret vires corpusque curaret, febrilem calorem illicò ſenſit. Qui, cùm lecto eſſet repoſita, magis auxit: ex quo magna debilitas conſecuta eſt. Quamvis autem mature

accersitus Medicus & præstantissima remedia adhibita fuerint, parum tamen profectum est, & vitæ ipsius res in pejus semper ac semper prolabi ceptæ. Cumque non ignoraret prudens fœmina, quæ esset vitæ nostræ fragilitas, præcipuè valetudine tentatæ, ante omnia Ministrum verbi advocandum curavit, à quo sacro sancto viatico instrueretur. In quo cumesset, DEUS bone, qua contritione, qua humilitate animi, quibusque lacrymis confessa peccata sua est? Qua devotione & reverentia divina mysteria participavit? Posthæc nonnulla præcepit de rebus domesticis egregia materfamilias: tunc adhortata est suos ut præsentem haberent animum: caussam non esse, cur tristari & mœrere tantopere vellent. Quin bonam potius conciperent spem, fore ut brevi convalesceret. Nec fefellisset forte augurium, nisi noviſſimè apoplectica quædam accessissent symptomata, quibus factum, ut & omne vitale robur extingueretur penitus, & ipsa medicamentorum virtus omnis profligaretur. Ita dimissis rerum humanarum curis solis divinis vacavit, orando & suspirando ad servatorem unicum, inque iis defecit nudius tertius post primam matutinam. Qui obitus fœminæ Optatissimæ ac Ornatissimæ ut luctuosissimus liberis maritoque accidit, ita danda est nobis opera, sic prosequamur defunctæ memoriam, ut multum solatii ac levamenti ex nostro officio redundare in ipsos possit. Quapropter agite *Cives Academici*, date hoc Viro tali dignitate, tam honorificè sentienti de nostris studiis, quibuscunque officiis potest demerenti nostrum ordinem, & has desideratissimæ conjugis, quæ Hor. I. efferetur in templum parochiale, & habita concione funebri in ejus arca sepelietur, frequentes celebrare. Meretur enim virtus fœminæ, ut cumulatè ipsi hoc præstetur officium: & vos majorem humunitatis laudem consequemini. Quæ ut eorum esse propria solet, qui literis excoluerunt animum ac mitigarunt, ita cumprimis ei studere, illuc incumbere oportet. Pompa funebris ex templo arcis procedet, ibi igitur conveniendum vobis memineritis. PP. ad diem 21. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCLXXXVI.

QUod senibus accidere, nescio quis veterum perhibuit, ut sic solvantur vita ferme quasi cum consumtus ignis nullâ adhibita vi exstinguitur; id planè in Ornatissimo Viro Georgio Hornio Notario Publico & Consistorii Ecclesiastici Advocato nudius tertius notare licuit, Ceperat cibum meridie: & inter prandendum γεροντικῶς se remiserat jocis. Mox cùm requiescere vellet, ut erat lassus senio, & fessus annis, cum morte, ipsa continuavit quietem illam, seu quia nihil alimenti amplius suppeditaret calori, in quo vita constat: seu quia pauxillum, quod vitæ supererat, fatalis apoplexia oppressit. Cæterum cum tot Annos in Academia nostra vixerit, & ita quidem, ut cùm adhuc vigeret ætas, non certè ignobilem civem ei daret, ejus profectò obitus prætereundus silentio non fuit. Etenim ut alia desint, sæpe ipsa senectus pro merito est: quæ & barbaris gentibus sacra quodammodo & venerabilis visa est. Natus est Pesnici in Thuringia Mense Julio, Anni Christiani, M D LXII. Patre Johanne, Pannifice, honestissimi nominis Viro: matre Catharina, Johannis Rahnii ejus civitatis consulis filia. Cum rudimenta literarum cepisset hau-

rire,

rire, undecennis quasi puer huc missus in scholam oppidanam, Rectore M. Leonhardo Ezlero, Conrectore Mag. Ernesto Hettenbachio, Eximiis atque Clarissimis Viris Græcam & Latinam literaturam uberius hausit. Atque in eo genere studiorum egregios fecit progressus. Nam & Poësin adjunxerat, in qua libenter ingenium, nec infeliciter, exercuit. Non adolescens tantum, sed major etiam ac grandior. Solent enim nec senes Musæ deserere, quos Juvenes amarunt, ait Callimachus. Ipsa Poetæ verba, quæ in gratiam Græcarum Venerum amatorum, (inter quos & noster olim fuit) apponimus, ista sunt:

— Μᾶσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμμασι παῖδας.
Ἄχρι βίης πολιὸς οὐκ ἀπέθηντο φίλους.

His fretus opibus profectus peregrè est, ac in Ungaria, Austria, Moravia, Silesiaque expertus fortunam, cum in liberis informandis, cùm aliis, tum Illustribus etiam Viris, operam suam elocaret. Anno MDXCIX. huc rediit & majus quasi otium nactus aliquantò accuratius incubuit studiis literarum, ita tamen ut Jurisprudentiæ etiam operam daret. Cujus non tantùm capita quædam disputavit publicè deinceps; sed & Epitomen sive compendium, quod Justiniani Imperatoris auspiciis confectum fuit, & in hoc genere unicum ac præstantissimum est, privatâ operâ tyronibus nonnullis interpretatus aliquando est. Quo factum, ut cum Illustrissimus Saxoniæ Princeps, Augustus, Christiani I. Electoris filius, studiorum caussa hîc ageret, puerorum nobilium, qui in comitatu ejus erant, institutioni præfectus fuerit: postea autem locus ipsi inter Advocatos Consistorii assignaretur. Quas partes gnaviter obiit ac administravit. Cætera de vita ejus exponere, opus non est. Nam quorumquemque pietas ejus probitasque, qui tot annorum hîc confecerit, latere potest? Quam ob caussam recte ac ordine facietis, si ejus exequias, quæ postea ad H. III. futuræ sunt frequenter, celebretis. Efferetur ex Collegio Augusti, & in cæmiterio suburbano humabitur. PP. ad d. XXVIII. Maji, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCLXXXVII.

NOn dubitamus, miraturos plerosque, cum virum Clarissimum Georgium Hettenbachium J. U. D. diem suum obiisse legerint. Et quotusquisque non ad hunc nuncium hæreat, qui noverit, eum paullò ante omnibus propè sani & valentis officiis functum esse? Sed ea nostra conditio est; hac lege nati sumus, ut semper pateamus casibus, & nunquam non simus obnoxii moriendi necessitati. Quapropter dare operam cumprimis par est, ita nos tractemus in vita & comparemus, ne mors, cum venerit, imparatos offendat. Neque enim bis, aut ter; sed semel tantùm morimur: igitur si quid erroris ibi commissum fuerit, id emendari deinceps non potest: qualisq; sors morientes exceperit, ea nostra futura perpetuò est. De Hettenbachio autem quæ exponenda potissimum veniant, hæc sunt. Natus est in hac clarissima urbe Anno Christi M D XCIII. Patre Ernesto Hettenbachio Medicinæ Doctore, Professore Publico & ejus Collegii Seniore, Viro Clarissimo, & de hac Academia eximiè merito; Matre Maria, ex celebri Bennewvitziorum (qui & Apiani vocantur) familia oriunda. Quam Præstantissimam matronam, superiore Mense Februario, extulimus, & prout merebatur ejus virtus præclara, prosecuti sumus. Literis à prima pueritia usque di-

ligenter imbutus est. Grandior, Juris Civilis studio se dedit, inque id summa industria incubuit. Anno M DC XXI. Luneburgensis cujusdam Patricii studiis præpositus fuit, & in Argentinensem Academiam cum eo missus. Ubi cum aliquandiu esset commoratus, alias quoque Germaniæ Academias & celebriores civitates vidit ac perlustravit. Anno M DC XXIV. Argentinam rediit assumendi gradus causa, qui summus in eo genere habetur. Fuitque Panegyris illa, in qua creatus Doctor utriusque Juris est, prima omnium, quæ in Academia illa post impetrata privilegia de conferendis Doctorum honoribus, celebrata fuit. Ornatus titulo huc rediit, & in sequente Anno M DC XXV. animum ad matrimonium adjecit, duxitque conjugem Ornatissimam virginem, Mariam, Clarissimi ac Præstantissimi Viri Bartholomæi Krugeri Medicinæ Doctoris filiam, nuptiarum solennibus secundo Novembris celebratis; cum qua hos IX. An. eâ vixit concordiâ, & conjunctione animi, quâ nulla major vel inter amantissimos inveniri queat. Filiam omninò unam genuit Annam Marianam lepidissimam puellulam, cæterum hoc festinato patris obitu admodum infelicem. Anno M DC XXVII. inter ordinarios Advocatos Judicii Provincialis, quod hîc est, cooptatus est. Quas partes sedulò, industriè, integre & innocenter administravit. Neque enim ignorabat, se sacerdotem esse justitiæ, à quo omnes malæ artes abesse deberent. Quare in reliqua etiam vita id est secutus maxime, deditq; operam, ut degeret honeste, nec læderet quemquam, & suum cuique tribueret. Pietatis, quæ prima virtutum omnium, & fundamentum quasi haberi debet, cultor verissimus & constantissimus fuit: quippe qua nihil aliud prius antiquiusque ducendum statueret. Quibus rebus id consecutus est, *ut à bonis* omnibus facile amaretur: præcipue, cum & suavi nec illepido ingenio esset. Fuit non satis firmo ac robusto corpore; sed imbecilli & quod non rarò valetudine tentaretur. Itaque cum superioribus diebus languorem quendam cepisset persentiscere, id non tam morbum, aut novum; sed vetus ac consuetudinarium malum existimavit. Quare neque omisit partes. Sed proximo Saturni die, iis æstibus caloribusque obrutus est, qui plane eum lecto affigerent, & omni robore ac vigore privarent. Cui rei, quamvis mature Præstantissimorum Medicorum auxilia adhiberentur, & nihil curæ ac præsidii ad recuperandam valetudinem omitteretur; evenit tamen, ut nudius tertius sub duodecimam nocturnam in complexu uxoris optimæ suavissimæque placide & tranquille exspiraret, postquam unum & quadraginta annos confeciisset vivendo. Cui cum hora prima à meridie solennia funeris celebranda sint, habendaque concio; vestri officii cumprimis fuerit, eas exequias frequenter exequi, & hunc supremum honorem Viro Clarissimo cumulate præstare. Pompa exequialis, ex ædibus Clarissimi Viri D. Jacobi Joelis Coci, in templum Parochiale ducetur: inde, peractis sacris, processus fiet in locum sepulturæ destinatum. Cui actui ut frequentes interesse velitis, etiam atque etiam vos adhortamur. Deus ter Optimus maximus custos ac præses hujus Academiæ super nos curet, & omne hoc genus labentium morborum procul dispellat. Ne post bellorum calamitates alia bonis studiis timenda sit clades. PP. ad d. XVIII.

Anno recuperatæ gratiæ,
MDCXXXIV.

Non

CCLXXXVIII.

NOn leviter hactenus ex diuturna valetudine Viri Amplissimi Godofridi Reuteri JCti & Antecessoris Clarissimi, concussus Academici nostri status est, quippe quâ factum, ut quam debebat, ipse & gestiebat navare Academiæ operam, præstare non posset. Sed cùm is nudius tertius planè excederet humanis rebus, quanto majore clade affecti sumus? Fuit in illo Viro non modò excellens doctrina atque peritia juris, sed virtus ingens, & singulare veri rectique studium. Quas tantas dotes quo reperire hodie rarius accidit; hoc tristior nobis acerbiorque obitus ejus statui debet. Quod ipsum facit, ut de tantis virtutibus ejus dignè, & prout par erat, exponi in præsenti non queat. Natus noster Bitterfeldæ, noto in vicinia oppido, d. XIV. Augusti Anno M D LXXXV. Patrem habuit Cunradum, eximium virtute ac prudentia virum, & Consulem ejus Civit. per quinque & triginta ipsos annos. De cujus Patre Ambrosio, Reipublic. Wittenbergensis Consule, cumprimis verò de summa ejus constantia animi in asserenda veritate cœlesti & orthodoxâ nostrâ religione, quam adversariis ejus ac hostibus juvenis admodum (quamquam non sine magno discrimine capitis, ex quo tamen divina ope mirabiliter fuit servatus) fecit testatam; quaque magnis illis & immortalitate dignissimis Viris, Luthero inquam & Melanchtoni se commendavit mirificè ac charum reddidit, plura afferri in medium ac dici possent, si familiæ nobis texenda esset historia. Matrem sortitus est Annam, Nobilissimi Viri, Wolfgangi à Mucheln, Salinarii Hallensis filiam. Cùm primis literis domi & in parentũ gremio instructus esset, n illustrem Ludum Grimmensem amandatus est, ut artium & linguarum cognitione paullò elegantius excoleretur. Exacto sexennio in iis studiis & loco, in Acad. nostram venit An. M DC IV. commendatus à Patre Dn. Ægidio Strauchio nunc Superintend. Ecclesiæ Dresdensis & Consistorii supremi Assessori Ampliss. ut disciplinis Philosophicis, quas ad id tempus Clariss. Vir cum summo omnium applausu privatim docebat, quantum satis esset ad alia progressuro, imbueretur. Postea ad Juris utriusq; studium applicuit animum, atq; in eo brevi tempore indefesso labore atq; industria eos profectus consecutus est, ut jam privatas Scholas & Dissertationes de eo institueret. Quo nomine cum Generoso & Sumo Viro Dn. Christophoro à Los in Pilniz. S. R. Imperii Thesaurario, & Serenis. Electori Saxoniæ à Consiliis Sanctioribus commendatus esset, factum est, ut ejus Nobilissimo filio Christiano, director studiorum & informator Dresdæ adjungeretur. Qua functus provincia cum rediisset ad nos aliis nobilis. adolescentibus eandem operam addixit. Atq; in eo munere se ita gessit, itaque tractavit vetera studia, ut sese omnibus bonis ac doctis, imprimis verò Amplissimo JCtorum Ordini, facilè probaret. A quo & habitâ disputatione solenni summos honores, quos Doctoris vocant, citra negotium impetravit Anno M DC XV. Inde agere causas & versari in foro cepit. Ea integritate animi ac fide, ut magnam apud omnes laudem consequeretur. Nam prævaricari, aut cavillari, aliasque hujusmodi malas artes habebat procul, & infestissimo odio prosequebatur, qui justi ac æqui sacerdos esset. Anno M DC XVII. inter Juridicæ Facultatis Assessores cooptatus est. Jus decem annos docuit publicè: quippe cui provincia hæc An. M DC XXIV. demandata sit: quo ipso tempore & Serenissimæ Viduæ Electorali

Lichtenburgi, & Anhaltinæ in Cosvvig à consiliis esse cepit. Quas partes ita administravit hactenus, ut abundè implere numeros suos videretur. Rectoratu Academiæ semel functus est: Juridici Ordinis Decanatum ter gessit: ita quidem, ut ejus præclaro animo studioque in publicam rem nihil illustrius esset. Conjugem duxit Anno M DC XXII. d. III. Septembris, Elisabetam, Eximii Viri, Johannis Nerhofii Mercatoris primarii Pragæ & Curatoris Ecclesiæ Evangelicæ filiam, rarâ virtute fœminam, & eam ob causam sibi unicè charam & adamatam. Ex ea suscepit liberos V I. tres filios & totidem filias. Septimam prolem in utero gestat mater infelix brevi edendam in lucem divinâ ope. In qua nunc optima fœmina, orba marito conjunctissimo, omnes spes suas collocatas habet. Præter civiles, & quas in functione commissorum munerum probavit virtutes magna in eo probitas, magna pietas & in Religionem studium fuit. Itaque quicquid vacaret à partibus, sacræ Lectioni, & cogitationibus Theologicis solebat tribuere. In liberorum educatione quoq; nihil magis curabat, quàm ut cognitione Dei, & verâ pietate eorum teneri animi imbuerentur. Cum quibus canere Psalmos & Hymnos, recitare preces, & sic exemplo docere, omninò sui muneris existimabat. Quarum tamen rerum quandoque nonnullos suppudere videmus. Quasi ad minuendam existimationem spectent, & dignitatem ex parte lædant. Cæterum quia non ignorabat Servatorem communem nihil magis commendasse nobis, quam pacem ut coleremus: studiosissimus ejus semper fuit, idque dignissimum censuit Christiano. Quocirca fugit lites & detestatus est contentiones inutiles atque certamina: potius existimans, dissimulare injurias, quàm cum concordiæ dispendio acrius vindicare. In egenos & pauperes mira benignitate semper fuit. Quos cum suos fratres recordaretur, negligere atque deserere impium statuebat. Enimverò unus omnium parens Deus est: quem ignorat certè, qui fratrem contemnit. Neque enim novit Deum, qui non diligit, qui non custodit mandata ejus, & facit quod præcipit. Præcepit autem, ut diligeremus invicem, & alter alterius necessitates solaremur. Anni aliquot facti sunt, quod hypochondriorum morbo infestari cepit. Sed anno superiore post longam curam rectius valere est visus: ut esset spes, fore ut penitus sanitati restitueretur. Quæ fefellit tamen, cum verè proximo recrudesceret malum, & magnâ vi undiquaq; ipsum oppugnaret. Ipsam quoque rationis sedem invadens: & jam de apoplexia metus erat. Quæ etsi victa medicamentorum ope fuerit, tamen paralysis dextri lateris secuta est, & alia accesserunt symptomata, quibus profligandis natura impar esset. Sic factum, ut post trimestres labores doloresque gravissimos, quos tamen æquissimo animo pertulit, & solita pietate animi superavit, nudius tertius sub octavam matutinam placida morte expiraret, & animam Deo, qui crediderat, redderet, quo æternis gaudiis, æterna felicitate perfrueretur. Quæ nunc eum undiquaq; ambit atque amplectitur procul morborum molestiis, & quicquid aliàs degentes hanc vitam affligere vexareque solet. Cujusmodi rerum eo major nunc copia est, quo pejora & corruptiora tempora inciderunt. Nostrum est Viri Clarissimi, Amplissimique memoriam habere comiter, & ejus reliquias quibuscunque officiis par est prosequi, ne aut iniqui æstimatores ejus meritorum, aut parum memores & grati videamur. Quapropter agite, Cives Academici, & cum is postea ad H. I. efferetur in templum sepeliendus

liendus habitâ concione more Christiano, eas exequias frequentes celebrate. Orantes Deum, ut sanet hoc Academiæ vulnus, juvetque ac erigat, quos ejus dolor præcipuè urget. Idem ferit, idem levat: ei parere & obsequi tutissimum in dubiis rebus præsidium est. PP. Dominica IV. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCLXXXIX.

SImonideum præceptum est, ne quisquam temerè de futuris pronunciet, cùm nati simus homines: sed nec cum alterum videat, quamdiu victurus.

ἀσεία γὰρ ὡς τὰ ταχυπτέρυγα μυῖαι
ἄνως ἀμεταστασις.

Nam sicut muscæ, ait, se movent celeriter ac avolant, ita repentinæ sunt vices mortalium, & levi casu commutantur. Quotumquemque latet, Amplissimum virum Georgium Schulzium J. U. D. eximium paucis diebus ante obiisse strenuè officii partes, firmum, validum, & sibi rectè constantem; qui nunc in capulo positus, exequias & funus à nobis expectat? Adeò vix trochus ullus aut turbo velocius vertitur, quàm vita hominis: quæ instar vitri, cum maximè splendet, frangitur, & tum præcipuè ostendit, quod fuit. Tamen plerumque sic vivimus, has cogitationes capimus homines, quasi duraturi in longum, & morituri vix unquam simus: cum satis certò sibi polliceri aliquis nec crastinum queat. Sed nec miserius quicquam homine, nec superbius est. Cæterum vitam humanam æquâ lance pensitabit, qui suæ fragilitatis semper fuerit memor. Natus est noster Leobergæ in Silesia Anno à Christo nato M D XCIX. M. Septembri. Patrem habuit Georgium Schulzium, ejus civitatis Consulem. Virum prudentiâ atque virtute insignem: matrem Reginam Frobiam, & generis & pietatis laude cumprimis præstantem. Puer in schola patria literas hausit celeriter, ut erat ingenio docili, & ad ingenuas liberales artes apto cumprimis. Quibus cum imbutus satis videretur, in Academiam nostram missus est An. M DC XVI. ut Juri Civili operam daret. In quo studiorum genere eâ industriâ ac diligentiâ versatus est, ut Anno M DC XXIV. d. XVII. Febr. à magni nominis JCto Bartholomæo Reusnero, Ordinario ejus Collegii & Seniore, cum singulari suâ laude utriusq; J.D. creatus solenniter & pronunciatus fuerit. Qui cum deinceps doctrinæ atq; ingenii præclara quotidie documenta dedisset, factum est, ut sequenti anno in JCtorum Ordinem (cujus Decanatum semel administravit) & postea inter Electoralis Curiæ, quæ hîc est, Advocatos adscriptus fuerit. Quas partes suas quâ respondendo de Jure, quâ consulendo, ita administravit ac gessit hactenus, ut magnam prudentiæ pariter & integritatis laudem consequeretur. Quo & evenit, ut non tantùm Illustres Comites de Barby hunc sibi potissimum Consiliarium primò, deinde Cancellarium etiam legerent: sed & Amplis. JCtorum Collegium non semel dignum judicârit, cui Professio Juris publica, si Electori Sereriss. ita visum, committeretur. Nempe latere virtus non potest: emicat, erumpit; & nisi ipsa sibi deest, plerumque invenit, qui provehant ac ament. Conjugem duxit, Mariam Magdalenam, Amplissimi Viri, Bartholomæi Reusneri, cujus paullò ante honoris gratia meminimus, filiam: ac eo ipso quidem die, quo Gradum, quem vocant, consecutus est. Cum hac suavissimè hactenus & conjunctissimè vixit sine omni querela, & ex ea suscepit liberos quinque, filiolos duos & tres filiolas. Ex illis Bartholomæus; ex istis sola Maria Magdalena superat: reliqui jam olim diem suum

obierunt. Nudius quintus ſub veſpertinum diei tempus periculoſiſsimi morbi genere correptus eſt. Ac licet auxilia Medicorum mature adhiberentur, nihil tamen infringi aut tolli potuit malum, & incrementa ſemper cepit. Unde contingere fuit neceſſe, oppeteret mortem & digrederetur vita, quod heri quidem circa undecimam meridianam evenit. Præclare quidem conſuluit Deus humano generi, inventis tot rebus, quæ ægritudines morborum levent atque depellant: ſed ſuus cuique fixus terminus eſt: ad quem ſimul provecti ſumus, nihil omninò humanæ artes, nihil herbarum virtutes poſſunt. Exeundum de vita eſt, & ire oportet, quo evocat nos, qui ducit omnia & regit Deus. Id itaque danda aſsidue opera, ut in procinctu ſemper ſtemus, & prompte ſequi poſsimus, ubi conclamatum ad vaſa. Quod & Schulzius noſter ſtuduit, ac ita ſe comparavit ad exitum, ut plenus fidei & ſpei in Servatorem unicum diſcederet. Cum quo conjunctus nunc immortalem vitam agit, procul omni ſollicitudine ac metu, quibus nos hac turbatiſsima tempeſtate momentis ſingulis circumagimur & exercemur miſerè, ignari futurorum, quæ nobis impendent. Quocirca Deum precamur ut vertat omnia in melius: & afflictiſſimam viduam ſoletur non tantùm ac erigat; ſed & clementer conſervet: ut defuncta periculo, in quo verſatur, educere parvulos ad paternæ virtutis exemplum poſsit. Vos autem monemus, Cives Academici, ut ad h. l. poſtea veniatis exequias, & habitâ concione funebri ſolennia ſepulturæ præſentiâ veſtrâ cohoneſtetis. Nec grave cuiquam exiſtimamus futurum hoc genus officii Ampliſs. Viro exhibere. Procedet pompa ex ædibus Rhodianis: quod adhuc monendum erat. PP. ad d. VI. Oct. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCXC.

QUi in prælio atque in acie, in expugnationibus urbium atque caſtrorum, inter tot ingruentia vulnera, & varii generis mortes, quas ipſe fortiſſimè pugnans provocavit quodammodo, invictus atque illæſus ſtetit antea ſæpius, Fridericus Venus, Wittebergenſis Caſtri Præfectus, tot periculoſiſſima itinera, tot dubios caſus atque ancipites ſuperavit hactenus, is proximis Kalendis Octobribus, domi atque in lecto, inter medios ſuorum amplexus, nullis auxiliis medicorum, nullis præſidiis ac delinimentis vitæ deſtitutus, neceſſitatem ultimam, quam ſæpe ante evaſerat juvenis, magno tandem natu & ſenex excepit. Enimverò non in bellis tantum atque tumultibus, aut ferro hoſtium, aut inimicorum petiti inſidiis vitæ ſubimus aleam; circumgeſtamus in ſinu & in viſceribus noſtris hoſtem, qui vel inter oblectamenta vitæ, & cum vacare periculo videmur cumprimis, adoriatur ſubitò, & eliſurus animam jugulo manum injiciat. Cujus petitiones ac ictus licet aliquando conſilio ac arte, nunquam tamen violentiâ & vi avertere poſſumus. Et tum præcipuè ſuccumbimus, cum morbis non tantùm, ſed ipsâ annorũ gravitate nos impugnat. Quod in Præfecto noſtro uſu venit. Qui eo propior à caſu fuit, quo propius ſummæ ætati admotus fuerat. De quo cum multa dici queant, nos tamen potiſſima perſequemur. Ne inhærentes vulgaribus, nequicquam defatigemus Lectores. Natus igitur noſter eſt Anno M D LXVI. qui expeditione Gothanâ nobilis, d. VIII. Menſis Martii, Graupæ, Bohemiæ oppido, & ob metalla quidem non incelebri. Patrem habuit Bartholomæum, veteranum militem, & qui in Ungaria plura ſtipendia fecerat: matrem Barbaram, ex nobili & antiquâ Münzerorum familiâ oriundam. Qui cùm maturè obiiſ-

ſeu

sent diem, educendum tutoribus filium reliquerunt. In quo cum esset erectior indoles, quàm ut in opificio viliori, cui destinatus, occupari ætatem pateretur, adolescentulus secutus arma Hungarica inter calones seu caculas fuit; postea legitima stipendia fecit: primò quidem in Batavorum exercitu, cum Groningenses maximè premerent: deinde in Hungaria, ubi Budensi, Strigoniensi, & aliarum urbium expugnationibus, tum & prælio Dacico interfuit: ex gregario hastatus, postea ductor ordinum, noviſſime optio Tribuno datus. Quas partes qua præsentia & fortitudine animi, quâ industriâ constantiâque executus sit, dici non potest. Posthæc in aulam Dresdensem venit, & inter ministeria principis ob militaris virtutis opinionem assumtus, tum D. Christiano II. tum D. Johanni Georgio Electoribus, ita fidem suam, industriamque probavit, ut singularem eorum gratiam facile sibi conciliaret. Unde & factum est, ut cum superioribus annis expeditio pro recuperanda Lusatia susciperetur præfectura cohortis, deinde verò & hujus Castri ei committeretur. Toto hoc tempore quo versatus nobiscum est, ita se comparavit & gesit, ut strenue tueretur commissas partes, & omnium ordinum studia amoremq; demereri studeret. Nam ut in obeundo munere serius erat & gnavus, & sibimet ipsi velut incumbens; ita in reliqua vira jucundum se atque communem præbebat fere, non temere certe molestum aut gravem. Uxores omninò duas habuit. Primam Monaci in Bavaria duxit, Elisabetam Fischeriam: quæ ei in Transylvania, quæ Dacia olim appellata, ubi tum militabat, Kunigundam filiam peperit, Henrici Hillerti primarii inter Jenenses Civis conjugem: Dresdæ postea, Fridericum, ubi & obiit: deinde Johannem Georgium, qui in Lipsiaco prælio pro patria pulcherrimam mortem oppetiit cohortis signifer: tum Annam Mariam, Clarissim. ac Consultissimo Viro Quirino Schachero J. U. D. & Consistorii Electoralis, quod Lipsiæ est, Advocato elocatam: Elisabetam denique, quæ ante hos V. Ann. decessit: & Georgium Fridericum, quo partu mater simul & vita functa est. Ad secunda vota transiit Anno M DC XXIII. cum jungeret sibi Lucretiam, Ornatissimam fœminam, Johannis Angermanni, Civis & Negotiatoris Dresdensis viduam: ex qua suscepit primò filiolam cognominem matri, quam Anno M DC XXIX. non sine magno dolore animi extulit; quippe cujus festivâ indole maxime delectabatur: deinde Wolfgangum Fridericum, lepidissimum puerum, & spei certe non vulgaris. Vergentibus jam in senium annis non rarò invaletudine, subito plerumq; & præter opinionem, corripi cepit. Sed Medicorum opibus, & diligentissimæ Conjugis curâ factum est, ut eluctaretur, & brevi, ut plurimum, convalesceret. Interim ætas magis magisq; incubuit, infregitque vires corporis atque afflixit, animum ipsum etiam nonnihil tentans, cum memoria amplius non satis bonæ fidei esset. Itaq; cum septimanis superioribus iterum decumbere cepisset, plane de eo desperatum fuit: & ipse quoque sentiebat, vix fore futurum, ut fluctum istum superaret. Quocirca maturè accersendum ministrum verbi curavit, qui confirmaret animum atque instrueret contra terrores mortis atque formidines, & quomodo omnis spes in Christo Salvatore ponenda esset, demonstraret. Quē ante semper vera fide colere, devota mente venerari solitus erat. Obiit Kalendis proximis Octobris sub IV. vespertinam leni & placida morte finitus, cum ipsos LXIX. annos fecisset vivens. Cujus obitus etsi immaturus non est, tamen nemini non

luctuosus erit, qui merita viri atque virtutes æstimant. Sed ille functus laboribus, functus curis, quæ ejus vitam solicitam reddere poterant, nunc quietissimo & tranquillissimo statu iisque gaudiis fruitur, quæ neque majorem admittant spem, & metum omnẽ longè excludant. Hæc enim duæ illæ pestes sunt, quæ animos hominum macerant pessimè atque affligunt. Ad Hor. I. postea efferetur, & habita concione funebri in ipso templo humabitur. Quas strenui cordatique viri exequias ut frequenter & copiosè velitis prosequi, sicut vestri officii esse cum maxime ducimus, ita ut illud inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. Omnes morimur olim, & redimus in id, unde cepimus. Quemadmodum verò sibi quisque optat, ne inhonoratus planè mandetur terræ, sic promptè exhibendum officium aliis, quod nobismet aliquando præstari desideramus. P P. ad d. IX. Mens. Octobris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCXCI.

VIx ulli alii de genere humano merentur melius, quàm qui versantur in scholis, & liberales puerorum animos imbuunt literis ac formant. Quicquid enim felicitatis in publicam rem redundare unquam potest, à fonte isto profluit, unde primi latices virtutis & sapientiæ hauriuntur. Quid homo quæso, sine omni disciplina & literis est? quantum à bruto pecore distat? Itaque rectè humanitatis nomine appellantur artes liberales, quibusque adolescentia eruditur, quod tum occipere demum homo videatur esse, quod audit, cum iis informatur. Quapropter utilissimam multò navant operam qui ingeniorum culturam susceperunt in se, & præparant animos ad recipiendam virtutis ac sapientiæ, ut ita dicamus sementem. Eoque laudandi magis hi sunt, quô istas partes & fide majore & peculiari quadam solertia administrârint. Eum se gessit hactenus Ornatissimus Vir Leonhardus Fuslin, ex quo privatis scholis adolescentulos ingenuos singulari industria & prorsus feliciter erudivit, cujus nunc indicendum nobis est funus. Natus est hîc Wittenbergæ Anno Christi M D LXXXIV. die 3. Januarii patre Leonhardo, Sartore; matre Magdalena Mengweinia, civibus hujus oppidi honestissimis. Qui deprehensa meliore filii indole eum mature bonis literis imbuendum curarunt, nullis, pro rerum suarum copia, parcentes sumtibus, quibus ipsius juvari studia & promoveri utilitet possent. Undecim annos cum natus esset, in illustrem ludum Grimmensem amandatus est, ubi IV. An. commoratus sub Viro Clariss. Martino Haineccio Philologo celebri; & bene de hoc studiorum genere merito, Latinas Græcasque literas & disserendi artes non vulgari modo apprehendit. An M D XCIX. Mens. Augusto ibidem in morbum gravissimum incidit, ex quo pes alter ita læsus fuit, ut per se incedere amplius non posset. Quo factum, ut ludo illi valedicere & domum se conferre necesse habuerit, non sine magno dolore animi, qui ex eo oboriebatur, quod à desideratissimorum Præceptorum latere discedendum esset, in medio cursu studiorum. Domum deportato adhibiti Præstantissimi Medici ac Chirurgi sunt, nec contemnendi sumtus à parentibus facti, ut valetudini restitueretur. Sed omnis opera & impensa periit: sive veneficiis obligatus miser, sive obscurior esset caussa, quam ut investigari, & sic curari inde enascens malum posset. Post quatuor tamen annos factum est, ut remitteret ejus vis aliquantulum, & ita copia ipsi fieret, repetendi diligentiùs paullo &

lo & pertexendi ſtudia, quæ in Philoſophia ac Theologia ceperat ponere. Defunctis parentibus optimis privatas ſcholas aperire cepit : cum probe videret, aliam rationem vix ſupereſſe quâ vitam poſſet ſuſtinere. Quam Provinciam ſummâ fide atque induſtria, nec minore ſucceſſu hactenus adminiſtravit. Anno M DC XXIV. die 24. Septembris, honeſtam viduam Barbaram Werneriam uxorem duxit, *verum & unicum, ſi Deum excipias, ſolatium ac levamentum vitæ ſuæ ærumnoſæ : quippe quæ amore ac fide purâ ac non fucatâ, fragilitatis ſuæ partem in ſe derivare, quæ ſolicita circa lectum aſſiduè verſari, & manum auxiliatricem porrigere, nihil unquam dubitarit.* Sunt hæc ipſius defuncti verba, quibus proximus morti conjunctiſſimæ uxori teſtimonium perhibere voluit de pietate ſingulari in ſe. Quæ ideò hîc recitare ipſa voluimus, tum quod id voluit petiitque : tum quia publicè intererat, nondum præclara fidei & matrimonialis amoris exempla in hac morum labe penitus deeſſe. Obiit diem nudius quartus ſub mediam noctem poſtquam tumoribus ventris aliquam multos menſes fatigatus eſſet, inter ardentiſſimas preces, quibus Salvatori optimo digreſſuram de corpore animam aſſiduè commendabat. Ad Hor. II. poſtea efferetur ex ſuis ædibus, quas in platea Collegii habuit, & extra urbem humabitur. Quas exequias ut frequentes velitis exequi, etiam atque etiam vos admonemus. PP. Dominica III. Adventus, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIV.

CCXCVI.

QUo in præſenti nobis defungendam officio eſt, id ad ſupremos honores Ornatiſſimi Viri Henrici Schraderi Oppidanæ Scholæ Collegæ pertinet, quæ nudius tertius vita deceſſit. Atque profectò ſi horum cumprimis habenda eſt ratio, qui bene merentur de re communi, & diligenter danda opera eſt, ne mors ipſorum ſuo honore careat; profectò negligendum minimè Schraderi funus eſt, qui in erudienda ac educanda pueritia, à qua re maximè ſpes omnis felicitatis publicæ pendet, ſexennium integrum conſumſit. Natus eſt Hildeſi circa Annum M D XCIX. honeſtis parentibus. In Schola patria cum primis literis imbutus eſſet in Luneburgenſe Gymnaſium conceſſit, ut præter utriusque linguæ cognitionem & eas quoque hauriret artes, quibus ad Philoſophiæ ſtudia parati animi ſolent. Inde profectus Lipſiam, ei Academiæ civem dedit. In noſtram venit Anno M DC XXVII. prætexturus, quæ ceperat Philoſophiæ ac Theologiæ ſtudia. Sed eo in tempore cum Quinti Collegæ locus in oppidana Schola vacaret, atque is ei deferretur, ſuffectus in eum legitimè eſt : namque de eruditione ejus ſolertiaq; Scholarchæ juſta jam ante experimenta ceperant. Itaque in hac adminiſtranda provincia hos ſex verſatus Annos eſt, ut & Superioribus ſatis faceret, & multum emolumenti in ejus fidei commiſſos pueros rediret. Enimverò quæ in magiſtro ſeu pædagogo ſapientiſſimus Plutarchus deſiderat, ut inculpatæ vitæ ſit, ut mores ejus reprehenſione vacent, ut peritiam habeat, & eruditionem earum rerum, quos docere debet; ea in noſtro Schradero adfuerunt omnia. Quippe qui pietati ac probitati ſemper ſtuduit, & ſedulò dedit operam, ut non tam dicto ac ſermone, quàm re & exemplo diſcipulis ſuis optima quæque inculcaret. Ante ſeſquiennium contraxit matrimonium cum honeſta fœmina Anna Hahnia, Pauli Teuberi Sartoris & civis viduâ; ex qua ſuſcepit filiolam ante aliquos menſes. Proximo Novem-

bri ex Phthisi cepit decumbere, ad quam cum alia quoq, accessissent symptomata, omnia in deterius abierunt, & nullis medicinis superari potuit malum. Morbum æquissimo animo tulit, ut erat planè sedato ingenio: spe melioris vitæ & secuturæ felicitatis nullo aut fine terminandæ, aut interrumpendæ dolore ac calamitate, molestias omnes consolatus. Expiravit die 17. Decembris, Redemtorem unicum ardentissimis votis invocans, & animam suam ei commendans. Ad Hor. II. postea efferetur sepeliendus Christianis ceremoniis; cujus exequias ut frequenter celebretis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad diem 19. Decembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXIII.

CCXCIII.

QUintum ipsum vulnus est, quod nunc in obitu Viri Amplissimi Doctoris Michaelis Ledereri intra annuum spatium Jure-Consultorum ordini infligitur. Quod si Jureconsulti domus quoddam quasi, quod apud Tullium Crassus judicat, civitatis oraculum est, unde dubii suarum rerum atque incerti, opem atque consilium petant, non levem utique adiisse jacturam communem rem, quæ tot utilissimis viris privata, in aperto est. Nam ut de cæteris nihil nunc dicam (ne veteres recrudescant dolores) is Lederus certè fuit, qui partim in respondendo de jure, partim in cavendo, & nobilissimarum caussarum administratione tot Annos versatus, eam scientiæ ac prudentiæ laudem consecutus est, ut pauci omninò sint, qui in hoc artis genere comparari cum eo possint. Sed hæc conditio mortalium est, ut rei nullius perpetua nobis data possessio sit. Nec quicquam emineat inter homines æternumque sit: & quidam quasi orbis volvatur assiduè nascendi ac pereundi. Quæ necessitas tamen his citius, illis tardius, ex æquo tamen omnibus tandem venit. Natus est noster Torgæ, M D LXXVIII. Kalend. Junii vespertino diei tempore, inter septimam & octavam, Patre Georgio Lederero, Cive honestissimo; matre Barbara Lehmannia Ornatissima fœminâ. Qui cùm existimarent nullam aut honestiorem ad parandas facultates, aut certiorem ac meliorem rationem ad consequendam scientiam vitæ, quàm eruditionem atque doctrinam posse inveniri, id sedulò navarunt operam, ut puer literis imbueretur maturè. Quas cò felicius arripuit, quod & docili ingenio præditus esset, atque in optimos & doctissimos Magistros ejus pueritia incidisset. Tum enim Scholæ Torgensi Sub-Rector datus erat M. Johannes Wanckelius, cui posteà in Academia nostrâ Historiarum Professio commendata fuit. Qui quanta eruditione & literarum copia fuerit instructus, editis lucubrationibus doctissimis fecit testatum. Anno M D XCVII. Mens. Majo in Academiam nostram venit, & primo Philosophiæ: deinde verò utrique Juri operam dedit. Quas partes ita tractavit ac gessit, ut diligentiâ atque industriâ nemini quicquam concederet. Assiduus in Auditoriis ac Scholis, ubi aut traderetur scientia juris, aut de controversiis ejus capitibus disceptaretur differendo: in qua palæstra sæpius Opponentis, quem vocant, non rarò & Respontis personam egit pari laude. Anno M DC Adolescentes Nobiles de Bomsdorff & Blawen ejus fidei ac institutioni commissi sunt, cum quibus paullò post Argentinam profectus illi Academiæ Civem dedit. Ex qua cum post duos Annos huc rediisset, Electorali stipendio impetrato, urgere labores studiorum veteres, & Jus, cui se totum dederat, accuratissimè retractare cepit. Anno M DC XI. Mens. Febr. primas

nuptias

nuptias celebravit Witebergæ cum ornatissima fœmina Blandina Hannemannia, quam Vir Clariss. Amplisimusq; Casparus Keilhammerus Illustrisimi Pomeraniæ Ducis & Civitatis Colbergensis Medicus reliquerat. Eo quidem eventu, ut altero Anno pòst, suscepto ex ea filio Johanne, amitteret. Paullò post habita Disputatione publica pro Licentia, ut vocant; Doctor utriusq; Juris renunciatus est. Extremo Januarii sequentis Anni secundam conjugem duxit Elisabetam, Prudentisimi Viri Hartmanni Schacheri Mercatoris apud Lipsienses primarii & Senatoris filiam, singulari virtute ac prudentia fœminam. Ex qua procreavit Liberos undecim: & in his filios quinque, de quibus quatuor superstites sunt; quot filias quoque de senis post se reliquit. Ex iis Margareta Prudentisimo Viro Johanni Bergero Senatorii Ordinis & Bibliopolæ elocata est, ex qua nepotem quoque vidit. Anno M DC XI. Mens. Octob. inter Provincialis Curiæ Advocatos cooptatus, isq; partibus ita functus est hactenus, ut summam fidei ac diligentiæ laudem apud Clientes suos facilè consequeretur. Anno M DC XV. Mens. Majo in Facultatem Juridicam receptus; respondere etiam de Jure cepit, ejusq; Collegii Senior hactenus fuit. In quo officii genere quantâ doctrinâ, industriâ, sapientiâ & æquitate versatus sit, ipsi Collego prolixè testantur; qui ejus obitum ex animo omnes mœrent & dolent. Decanatus dignitas ter in eum collata fuit. In qua se ita gesit, ut nihil eorum intermitteret, qui ad decus & ornamentum nec non & utilitates amplisimi ordinis pertinerent. Hactenus viventis videntisq; res exposuimus: nec omnes, sed potiores: atque has ipsas quoque breviter, & summa fastigia tantùm persecuti. Nuncad extrema veniendum est, dicendaq; reliqua; quorum causâ hæc instituta nobis scriptio est. Jam Annos aliquot hypochondriorum morbo laboravit. Qui cum non ita ptidem vix ex itinere reversum vehementius aliquantò impugnasset, febrisque consecuta esset, factum est, ut prostratis viribus, dejectoq; vigore omni corporis, decumbere penitus, & intermittere solita munia haberet necesse. Quamvis autem Medicorum cura atque auxilium nihil reliqui fecit, quod recuperandæ valetudini faceret, omnis tamen opera studiumq; periit, cùm malum indies magis magisq; crescceret atque sæviret. Quod animadvertens, ministrum verbi arcessundum curavit, ut impetrata peccatorum veniâ, & accepto salutari viatico in casum ultimum, quandocunq; appeteret, paratus esset. Quo negotio cum magna devotione ac reverentia animi superiore Saturni die perfunctus esset, inter secundam & tertiam matutinam, plenus fidei ac spei Christianæ, tam leni placidaq; morte finitus est, ut ab astantibus liberis & uxore conjunctisima vix sentiretur. Hunc finem habuit Ampliss. Vir, & in quo tantus usus utriusque Juris fuit, ut pauci sint, qui comparati cum eo, quod & in principio professi sumus, possint. Qui cum de multis, cùm viveret, bene meritus sit, eorumq; existimationi & commodis egregie consuluerit, æquum cumprimis est, ejus, postquã obiit, habere rationem & curam. Quod fiet, non tantum si funus ipsius atque exequias studiosè prosequamur (quod fieri à nobis prorsus par est) verùm & memoriam ejus habere comiter virtutesque quibus excelluit, imitari velimus ac æmulari. Quibus in rebus quædam quasi mortuorum vita posita est. Efferetur ad Hor. I. postea ex suis ædibus, quas in platea Jurisconsultorum habuit, & honestatus concione funebri intra urbem humabitur. Cui negotio ut frequentes interesse velitis, etiam atque

estam

etiam vos cohortamur. Hoc enim humanitatis præcipuum officium est non negligere mortuos: & meritus est Amplissimus Vir suis virtutibus, ut quàm cumulatissimè id ei exhibeatur. PP. ad diem 25. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CCXCIV.

SEptimus dies ipse est, quod vir egregius ac prudens Wolffgangus Hobeldus, Senatorii ordinis, cum aliquot septimanas decubuisset, finitus est. Etsi enim diligenter hactenus inservivit veletudini, & ab omni immoderato voluptatum usu sese abstinuit (neque enim quicquam iis pestilentius est, si nimiæ improbæque fuerint) tamen declinari necessitas illa non potuit, quæ omnibus tandem obeunda. Nempe sicut cum re familiari, ita cum vitâ quoque nostrâ comparatum est. Potest quidem pater familias industriâ, frugalitate atque prudentiâ facere, non modò, ut ea ne diffluat temerè, sed & ut augeatur; verùm ut sibi propria planè perpetuaque sint, quæ suo labore ac studio quæsivit & comparavit bona, ab se præstare non potest. Nam infiniti casus sunt, qui, quia fataliter ingruunt, nec provideri semper, nec caveri satis & declinari unquam possunt. Pari modo etsi præsidia quædam data sint, quibus tueri valetudinem liceat; quamvis & multum ad conservandum eam prudentia ac temperantia conferat; tamen venit tandem à Deo destinata hora, quæ intercludat spiritum, & vitæ finem imponat. Qui quidem adeò in incerto obscuroque est, ut multò verissimum sit, quod ille apud Tragicum ait,

Nemo omnium est mortalium, qui noverit,
Lucemne sit victurus usque in crastinam.

Natus Hobeldus Fribergæ est, elegantissima Misniæ & metallis longè clarissimâ urbe, Anno M D LXXIV. patrem sortitus Martinum, virum probum atque honestum: à quo maturè traditus in scholam est, ut bonis literis imbueretur, quibus non leviter capiebatur ingenium pueri: Sed cum post obitum Patris optimi, tuendæ rei familiaris caussa alii nupsisset mater (cui Magdalenæ Sophiæ nomen fuit) factum est, ut à literarum studiis abstraheretur & perduceretur ad Numerarium sive Arithmeticum, ex quo ratiocinandi artem hauriret. Quam cum utcunque imbibisset, Annos sedecim natus huc venit, & Kiliano Schopsio, Institori, inservire cepit. Quibus partibus cum VII. integros Annos functus esset, herus probata ejus industriâ & fide tabernæ præfecit, justumque stipendium numeravit. Interim accidit, ut Anno M D XCVIII. Dominus vita cederet: ex quo id consecutum est, ut tota procuratio ei à viduâ Annâ Oelschlegelia, crederetur. Quæ cum solertiam ejus singularem, fidem, industriam studiumque, cùm diu ante, tum nunc inprimis animadvertisset; isque jam ejus nuptiis cepisset ambire, egregie se consulturam & rebus suis & liberis existimavit, si hunc potissimum virum sibi adjungeret. Qua in re cum consentientes secum alios viros intelligentes, quibuscum deliberata, invenisset, locum dedit ejus petitioni, & Anno M DC Mensis Septembri nuptias cum eo fecit, cum duos Annos vidua priorem conjugem luxisset. Hic cum & diligenter curaret negotia, egregieque & tueretur uxoris ac parvulorum hereditatem, & ipse quoque rem faceret; deinde & cum sese præberet omnibus, ut plenus officii studiique haberetur, factum est, ut Anno M DC XIII. in Senatorium ordinem, & Anno tertio post in Camerariorum Collegium coo-

tam ſuam hactenus tam prudenter curaſſet. Præfuit & Eccleſiæ arcæ, ejusque adminiſtravit bona. Pari curâ & fide, quâ in cæteris muneris ſui partibus erat verſatus. Quâ ſanctior & ſtudioſior ab alio ullo vix poteſt præſtari. Proximo anno vocationem Camerariatus per ætatem & valetudinis infirmitatem impetravit. Non tamen planè à Rep. abſtinuit; ſed in conſilio publico Conſuli aſſedit. Fuit magna in eo pietas in Deum pariter ac homines; quos qui negligit, in Deum certè revera pius eſſe non poteſt. Equidem qui conciones & ſacra publica obiret frequentius, temere alius non fuit. Jam domi nihil antiquius habere ſolebat, quam legere SS. Biblia, decantare Pſalmos, ad pietatem & honeſtatem familiam adhortari. Nunquam egrediebatur in publicum, quin ante precibus ſe commendaſſet Deo: nunquam ſe veſperi ſine oratione cubitum conferebat. Privignos ſuos, ſicut germanos & proprios liberos amabat, eorumque utilitates promovebat aſſidue: in egenos & pauperes, atq; cumprimis in extorres ac exules (quos per iniquitatem temporum, & multos vidimus hactenus, & quotidie adhuc videmus) eum ſe præbuit, ut nullum triſtem ab ſe & ſine ſtipe aut liberalitate aliqua dimitteret. Egregium exemplum relinquens aliis, quomodo utendum divitiis, ſi qui has nacti ſua aut majorum virtute fuerint. Nam qui in voluptates abſumunt, inſervientes gulæ atque libidini, & male audiunt, & corpus affligunt peſſime ac vexant. Pari propemodum ratione inſaniunt, qui in ſuperbas ſtructuras, in ſigna atque picturas abutuntur opibus. Nam quid Reſp. inde percipit commodi? Ad ipſos autem quid præter inanem & temporariam voluptatem redit? Nam quod gloriam aliquam ex eo ſibi promittant & nomen, fruſtra ſunt. In principibus atque magnatibus hæc magnificentiæ laudem inveniant; in privatis & mediocris fortunæ hominibus luxuriæ & immodeſtiæ culpam habent. Ille vere divitiis utitur, qui non ſuas unius voluptates curat, ſed de humano genere meretur bene; & confert in alios, qui indigent, quod ſibi intelligit ſupereſſe. Quid in ſaxa, in ſericum, in perituras levi caſu tabulas perdamus opes, quæ conferri in vivos homines, quibus nulla creatura nobilior eſt, melius poſſunt? Quaſi verò aut architecti, aut alterius cujusvis artificis ingenium plus poſſit afficere, quàm ut ſervatis plurimis noſtro beneficio, velut parvi Dii habemur, certe beneficorum ſiderum inſtar non ſine gaudio ab omnibus aſpicimur? Quæ cum non ignoraret Hobeldus noſter, non modo id dedit operam, ut vivus videnſque prodeſſet plurimis, ac miſerorum neceſſitates levaret; verùm & cum jam obiiſſet diem, bonitatis ſuæ fructus perpetuò exſtarent. Præcipue cum nullos omninò ex ſe relinqueret liberos. Nam quam unam ſuſcepit filiolam quinto anno matrimonii, poſt paucos dies amiſit. Ite mortales, & famam invadere quibuscunque rationibus affectate: majorem gloriam non poſſidebit, quàm qui miſericordia ſumptuoſus fuit. Quo verò amore ac ſtudio in publicam rem, qua diligentia in promovendis commodis ejus, quo animo officioque in cæteros, quibuſcum ipſi agendum fuerit, non attinet dicere. Nam celebrat ea univerſa civitas: prædicant omnes ordines: Curia, Academia, Templa ipſa denique laudant. Atque profectò vix poteſt fieri, ut in eo deſiderentur magnopere cætera vitæ officia, qui ita ſtuduit pietati, quæ fundamentum non tantum, ſed & origo ac fons reliquarum virtutum omnium eſt. Superiore Decembri Menſ. ex febri cepit laborare: acceſſit

deinceps inflammatio aurium ac ulcus, quibus remedendis licet Medicorum opes adhiberentur maximè, tamen omnia ea auxilia frustra fuerunt. Obiit d. XXIII. Januarii Horâ II. matutinâ plenus spei ac fidei Christianæ, cum vivus feciſſet LX. ann. Mens. X. & aliquot dies. Qui cùm ad H. I. postea efferendus ex suis ædibus, quas ad forum sitas habuit, & habita concione funebri in cæmiterio suburbano sepeliendus sit; vestrum erit, Viro Egregio & de Republ. de Ecclesia, de plurimis bonis optime merito, supremum honorem in exequendis ejus exequiis cumulatè præstare. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXIX. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CCXCV.

UT iterum vos ex isto loco compellaremus, per Reverendum Virum Christophorum Leutnerum factum est. Nam cum is nudius quintus decesserit vita, nunc nobis imposita necessitas est indicendi id funus, & vos ad ejus exequias invitandi. Qui honor hoc cumulatius præstandus viro optimo, quo plures assunt causſæ, quæ ad id genus officii nos adducere debeant. Enimverò si dignitas hominis plurimum valet ad permovendos hominum animos: si pietati summa tribuenda laus est, quæ inter adversa enituit, & contra grandines ac tempestates stetit invicta; quis Sacerdoti, quis Confessori constantissimo, non prolixissimè honorem funebrem habendum censeat? Nam cætera, quæ in hac causſa allegari poterant, prætermittimus: ne si de iis postea denuò exponendum sit, tædium moveant repetita sæpius, atque sic transeant & evilescant. Natus noster Swertbergæ in Austria est Anno M D LXVIII. die XIV. Mens. Jan. patre Johanne, Svvertbergensis primum Ecclesiæ, novissimè Sundelburgensis Pastore, viro docto & pio. Matrem Barbaram Weinstorferam habuit, Leopoldi Weinsdorferi, primarii Civis apud Ridenses, filiam. Pueritiæ ruditatem in Schola patria exuit, tinctus literis, quibus hæc ætas impertiri solet. Postea temporis in Stirense Gymnasium traditus sub Georgio Mauritio, eruditissimo Viro, omnis generis liberalibus artibus ingenium suum excultum politumque dedit. In Academiam nostram venit an. M D LXXCVII. non tantum ut Philosophicas disciplinas addisceret plenius, verùm etiam ut Theologiæ studiis, ac iis quidem inprimis, incumberet. In illis enim scopum sibi ac metam fixerat, ad quam deinceps cursum suum dirigeret: & eo pater etiam unicè vocabat. In isto itaque stadio cum unum ac alterum annum desudasset, præclaraq; feciſſet spatia, revocatus domum est ad capessendum Ecclesiæ ejus Diaconatum. Quo munere cum annos plurimos summâ fide ac diligentia esset defunctus, in locum patris, qui jam obierat diem, succedens Pastoratu deinceps fungi cepit. Quibus partibus totis XXVI. annis ita præfuit, ut boni pastoris numeros facile impleret. Nam sicut doctrina, qua erudiit gregem, nihil purius erat (quippe quam non ex hæreticorum lacunis, sed ex limpidis Sionis fontibus hauriebat) ita ipsius vita vix quicquam sanctius & innocentius fuisse, illi ipsi testati sunt, penes quos loci magistratus fuit. Nec deseruisset provinciam, nisi Orthodoxæ religionis Confessoribus universa Austria interdictum fuisset. Quo evenit, ut & Ecclesiam suam & patriam cogeretur deserere, & Regenspurgum primùm deportare familiam, postea verò ad nos concedere, quod ante hos quinque quasi annos evenit. Uxores habuit duas: primam Elisabetam Rebli-

Reblinam nobili ſplendidaque familia natam: alteram Leonoram Traubiam: cujus patrem Stephanum, Confeſſorem & ipſum quoque, ſuperioribus annis extulimus: mater verò octogenariæ propior generi funus comitabitur, ut patrem doloris, qui filiæ incumbit, in ſe derivet. Liberos omninò ſuſcepit octo: ex priore quatuor, ex quibus ſola Chriſtina ſuperat: & totidem quoque ex altera. Sed filiorum, quos tres genuerat, major natu jam olim deceſſit. Quamdiu apud nos egit hactenus, ita ſe comparavit ac geſſit, ut maximè par erat agere & profeſſione Theologum, & ſenem ætate, & fortunâ exulem atque extorrem. Quem ſuum caſum tamen perquam ferebat leniter; multò ſatius eſſe judicans, carere bonis, quæ tot obnoxia vicibus, quàm quæ æterna ac immortalia & nulla tyrannide intercipi queunt. Vulgi verbum eſt, *nullam calamitatem ſolam venire.* Et id in multis nimio verum declaratum eſt. Nam & Leutnero noſtro idem evenit. Qui poſt exilium patriæ, in aliud quaſi exilium per morbum incidit. Nam cum ſuperioribus annis pareſi dextri lateris opprimeretur, ita quidem, ut malum tolli atque extingui non poſſet: à ſemetipſo exulavit quodammodo hactenus, qui nihil negotii gerere, nihil obire muneris ab ſe, atque ne domo egredi, & ſibi ipſi ſufficere poſſet. Quod morbi genus cum Januario proximo extremo recrudeſcere, & velut nova collecta manu valetudinem ejus oppugnare cepiſſet, accidit, ut & uſum linguæ amitteret, & nervi omnes propemodum obrigeſcerent, ſolâ mente adhuc ſibi rectè conſtante. Quod luculentis & claris ſignis, quæ nutu partim, partim contuitu ſolebat edere, demonſtrabat. Præcipuè cum orationes & preces recitarentur; quibus contra ſupremam neceſſitatem firmaret animum ac obmuniret. Finem vitæ quinto retrò die fecit, LXVII. annos natus, exilium illud ſuum, & hæc incerta bellorum turbidaque, cum vera patria, cum pace ac tranquillitate æterna, cujus ſummo ſemper deſiderio tenebatur, commutans. Cujus exuviæ cum ad Hor. III. poſtea commendandæ terræ ſint, unde acceperat; vos adhortamur, ut exequias viri doctrinâ, pietate atque conſtantia inſignis frequentes velitis exequi, & veſtrum affectum erga tantas ejus virtutes luculenter declarare. Quod & vobis laudi, & afflictiſſimæ viduæ liberisque magno ſolatio erit. PP. ad d. IX. Febr. Anno recuperatæ gratiæ, M DCXXXV.

CCXCVI.

BEne habet, vicit tempeſtates ac turbines, ſubvectaque ex fluctibus in portum Ornatiſſima matrona Anna Hordledera eſt, cum nudius quartus diem ſuum obiret. Namque ſi vita maris cujuſdam inſtar habet, quod infiniti caſus, & calamitates, velut venti atque procellæ, inquietant & vexant; quid aliud mortem exiſtimabimus, quàm portum aliquem, qui omnibus noſtris laboribus miſeriisque, quas ſumus perpeſſi, finem imponat? Neque enim jactamur amplius inter incerta fortunæ cum vita ceſſimus, & dubias experimur vices: quicunque nos ſtatus à morte excipit, manet perpetuò, & extra omnem mutabilitatem perdurat. Sed cùm Hordledera noſtra ita ſemper vixerit, ut inſigne exemplum & pietatis & probitatis præberet ſexui; par eſt profectò, ut qui aliis habitus honor, cum efferendi eſſent, is ipſi quoque exhibeatur. Cum exequendo ejus funus, tum exponendo de vita, ut ſolet: quod nunc ingredimur facere. Nata igitur eſt Anno M DLXXV. Menſ. Julii Amfurti, in Archiepiſcopatu Magdeburgenſi, patrem ſortita Valentinum,

tinum, Procerum Secretarium, & Amfurtenſis ditionis, quæ Aſſenburgiorum eſt, Præfectum: Virum prudentem peritumq; rerum, & ſingulari induſtria probatum. Matrem habuit Sabinam, Spectatiſſimi Viri, Ambroſii Dobeneckeri Conſulis & Præfecti Pegavienſis filiam. Quos parentes ſuos cum parvula adhuc amiſiſſet, deportata huc ad materteram, quam Vir Ampliſs. Philippus Stenaccerus J.U.D. & Electoralis Curiæ Advocatus conjugem habuit, atq; ab ea ſtudioſè ac diligenter educata eſt. Cum jam XVIII. annos nata eſſet, conditionem invenit, & Ornatiſſimo Viro Jacobo Boſtorfio J.U. Cand. nupſit. Hoc uno non ſatis feliciter, quod nondum finito biennio amitteret, cum interim ei dediſſet filiam, Sabinam: quæ ubi adoleviſſet, Conſultiſs. Viro, Martino Rudemanno Syndico Brandebur. Reip. & Scabinatus, qui ibidem eſt in urbe veteri, Protonotario, elocata eſt. Cum duos annos luxiſſet conjugem, egregio viro, & cujus probitas, induſtria, fides, quam in adminiſtrandis Academiæ rationibus probavit, nunquam ſatis laudari poteſt, M. Eliæ Jahn, Curatori Fiſci Academici, poſt & totius Wittebergenſis Præfecturæ Quæſtori, juncta eſt: atque cum eo totos XXI. annos ſummâ concordiâ vixit ac egit, eique genuit Liberos octo: quatuor filios, & filias totidem, de quibus quatuor ſuperſtites ſunt. Nam poſt filiarum unam, & duos filios, qui parvi obierunt, ſuperioribus quoque annis amiſit Annam ſuam, Clariſſimi Viri Johannis Avenarii J.U. Lic. & Oratoriæ PP. conjugem; quæ ei parvulum filium educandum reliquit. Sicut autem à teneris virtute & pietate imbutâ diligenter fuit, ſic toto vitæ tempore, ita ſe comparavit, ne quid indignum ſexu aut parum decorum admitteret. Viduitatem quoq; ita traduxit, ut aſſidue habere videretur præter oculos, quæ Apoſtolus huic generi præcepit. Nam rarò agebat foris, nec niſi cum ſacra publica obeunda eſſent (quâ curâ nullam aliam antiquiorem habuit) aut & ægrotis, vel parturientibus officium præſtandum. Quod promtè non tantùm & ſtudioſè facere ſolebat, ſed perquam prudenter etiam ac peritè. Nam & pollebat uſu, & quandam naturalem ſolertiam afferebat ad hoc genus curarum. Itaq; eo nomine plurimis chara amataque fuit. Domi ſobrie ac frugaliter egit cum ſuis, intenta laboribus, precibusq; ac Pſalmis, quibus & oſtendebat pietatem, & ſolabatur opus, quo occupabatur fugitans otii atq; pigritiæ: quæ & affligunt rem, & animũ ipſum quoq; corrumpunt. Exeunte Octobri proximo deſtillationibus, & vehementi tuſi laborare cepit. Quibus licet allata auxilia fuerint, parum tamen profectum ad tollendum malum eſt; & potius res in pejus indies prolabi cœperunt. Quo factum, ut plane decumbere haberet neceſſe, noviſſime & animam ipſam expirare. Quod cum jam intellexiſſet futurum, maturè ſibi cum Deo redeundum in gratiam, & providendum in caſum ultimum exiſtimavit. Obiit d. IV. Februarii circa IX. veſpertinam, in mediis precibus & divinarum literarum oraculis, quæ crebrò in ore „ ſemper in corde ac animo circumgeſtare conſueverat, cùm paulò ante & liberis & nepoti dixiſſet vale, ſuæque virtutis exemplum imitandum in poſterum ipſis ac æmulandum propoſuiſſet. Quæ cum ad Hor. I. poſtea efferenda ſit ex ſuis ædibus, quas viva coluit, & habita concione funebri terræ mandanda, veſtri officii cum primis exiſtimabitis, eas exequias frequenter vos celebrare. Enimverò in omni ſexu miranda colendaq; virtus eſt: nec ulla major humanitatis laus, quàm ubi ſine ſpe comodi officium præſtatur. PP. ad d. VIII. Febr. An. recuperatæ gratiæ, MDC XXXV.

Hodier-

CCXCVII.

HOdiernus dies destinatus est funeri Ornatiss. fœminæ Margaretæ, Clanneræ, Jacobi Lemmelii Civis primarii uxoris: quæ nudius tertius, cum paullò ante partu infeliciter functa esset, diem suum obiit. Quod ei non multùm minori gloriæ esse potest, quàm si miles pro patria strenuè dimicans, aut illicò cadat in acie, aut paullò post ex acceptis vulneribus fortem atque invictam animam exspiret. Neque enim bello & armis tantùm servatur & amplificatur Respublica: sobole quoque opus est: ut sibi familiæ rectè constent ac floreant: in quibus & decus & firmamentum Rerumpublicarum positum est. Quam ob caussam prudentissimi quique Rectorum id studuerunt enixè, ut invitarent ad matrimonia cives suos: ac ea de re patribus certa bonorum ac præmiorum commoda latis legibus constituerunt. Nata est Wittebergæ, Anno M D XCV. die 9. Mens. Februarii: Patre Amplissimo & Consultissimo Viro Burckhardo Clannero Reipub. Oppidan. Consule Syndicoque: ut & Electoralis Curiæ Advocato. De quo hæc pauciora nobis commemoranda sunt, quò notior viri virtus est, quam tot nunc annis in gravissimis negotiis abundè probavit. Matrem sortita fuit Margaretam, Gregorii Matthæi, ejusdem Reipubl. Consulis & Syndici, Viri de hac civitate præclarè meriti, filium; quæ sicut ipsa iis virtutibus omnibus, quę in hunc sexum cadunt, præstitit; ita assiduè navavit operam, easdem ut filiæ quoq; indueret. Itaque eam non pingere corpus, non docte fingere sermonem, & cæteras ejusmodi artes docuit; sed gubernare domum, providere familiæ, superioribus obsequi, & omne flagitium pejus morte odisse. Inter has meditationes cum adoleviſſet, duorum quasi & viginti Annorum Prudenti Spectatoq; Viro Thomæ Richtero Senatorii ordinis & Hospiti publico in matrimonium legitimè tradita est, cumq; eo 16. integros Annos ex animi sententia vixit, eiq; dedit liberos X, quatuor filios, & sex filias. Qui cum superioribus Annis excessisset vitâ, vidua egit, sine omni notâ ac sermone. Sed cum impar videretur sustinendo oneri, quod ex administranda domo uni incumbebat; e re suorum cumprimis existimavit, si socium sibi maritumque jungeret, qui robustiorem, ut sic loquamur, curarum partem in se susciperet. Quo factum, ut ei, quem in principio diximus, condiceret nuptias conjugiumq; sponderet. Quod solenni ritu ad d. 21. Januarii Anni superioris peractum est. Ex eo igitur concepit quidem filiolam, sed eam mortuam ante, quàm diurnum usurparet lumen, edidit; & in eos deinceps incidit casus, qui quidem puerperio timendis semper, non rarò autem perniciem maximam afferunt, & ipsam vitam intercipiunt, quod nostræ usu venit. Nam cùm secundæ, postquam egessisset partum, solvi non possent, gravissime laborare cepit. Ut nulla auxilia, quæ adhibebantur, procederent. Obiit igitur nudius tertius, quod diximus, & septem liberos ex priore conjuge, impuberes plerosq;, post se reliquit. Quæ cum & tali loco nata, & ea honestate vitę hactenus internos sese tenuerit, itaque decesserit moriens, ut digna sit, cui supremi honores cumulate præstentur, vos admonemus, *Cives Academi*, ut ornatissimæ fœminæ exequias, quæ posteà futuræ sunt, frequenter celebretis. Efferetur ad Hor. I. pomeridianam ex ædibus suis & honestatâ concione funebri intra urbem humabitur. PP. ad diem 19. Aprilis: Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CCXCVIII.

INter fœderati Belgii Provincias & Trajectenſis Diœceſis contribuitur : Cujus Metropolis Trajectum, ſive, ut aliis appellatur, Ultrajectum eſt, perantiqua & ampla Urbs, ſplendidaq; & potens. Ibi igitur patricia Modæorum familiæ à multis Annis clara & celebris traditur, ex qua originem duxit Vir Nobiliſſimus & perquam Strenuus Erneſtus Modæus, cui hæc in præſenti navanda opera eſt. Nam cum non ita pridem huc eſſet delatus æger, accidit, quod ſolet ſæpius fieri pro communi neceſſitate, ad quam alligati homines ſumus, ut nudius tertius obiret diem. Quem cùm & Soror amantiſſima, & cæteri, quos hîc invenit, cognati atque affines efferendum hodiè ac ſepeliendum conſtituiſſent; omninò par fuit, ejus exequias & funus pnblicè, ut aliàs in honoratis perſonis conſuevit fieri, indicare. Nam & petebant illi, quorum cumprimis habenda ratio eſt : & ipſa Viri virtus digna videbatur, cui hic honor præſtaretur prolixè. De quo ita expoſituri ſumus; ut ea tantum afferamus breviter, quæ ex aliis, quibus notus fuit, cognoſcere & reperire potuimus. Neq; enim vitæ ſuæ hiſtoriam, quod non pauci ſolent, ipſe quotidie texuit ſecumq; circumtulit : id ſtudens potius, in ſtrenuè factis virtutumq; operibus, quàm literis memoria ejus exſtaret. Natus eſt ante hos quaſi 30. Annos, Patremque habuit Waltherum, Ultrajectinæ Civitatis Patricium, Cordatum atque eximium Virum, cui non contemnendi reditus ex ruſticis poſſeſſionibus ac prædiis, quæ in agro illo habuit, veniebant quotannis unde viveret. Matrem nactus eſt Margaretam à Kronbergk, atque ipſam nobili & antiquâ gente, ut & virtutum multarum laude inſignem fœminam. Atque ut eſt Belgarum indoles acris, ſtrenua, agiliſq; & apta ad arma; ita & Modæus noſter à teneris bella caſtraq; ſecutus eſt. Itaq; cum aliquot ſtipendia feciſſet in patria, profectus in Livoniam Sereniſſimi Suecorum Regis ſecutus militiam ſub Tribuno Worebrandio vexillum tulit. Poſthæc in Pomerania iisdem auſpiciis militavit cohortemq; duxit Præfecti Optio : quocum ipſi arcta affinitas atque cognatio erat. Is eſt Nobiliſſimus ac perquam Strenuus Vir Antonius Monier: qui Tormentariæ Rei in Militia Electorali Saxonica nunc Sub-Præfectus Generalis & Legionis unius Ductor eſt. Quem ſecutus in Bohemiam Bannero Duce cohortis regimen accepit. Sed cum Leutomericii ageret, implicari morbo cepit ; qui in hydropem tandem degeneravit. Ac is cum indies incrementa caperet, impetrata miſſione, Dreſdam contendit, ut recuperandæ valetudini inſerviret. In qua re Annum integrum conſumſit : nullo tamen magno profectu : quamvis & Medici præſtantiſſimi adhiberentur, & Soror præterea, quæ cum eo fuit hactenus, nihil operæ nihil curæ ac pietatis, ut par erat, in eum omitteret. Venit interim Hamburgum: Mater optima, ut ſuos ſecum domum deveheret. Nam ſpes erat reſtitutum fortaſſis iri filium, ſi patrio cœlo redderetur. Hac mente profectus Modæus Dreſdâ, die 25. Junij Wittebergam venit, & apud affinem ſuum Melchiorem Gruppachium Sub-Præfectum Legionis; Virum Nobiliſſ. & maximè Strenuum, divertitur. Abundè aderant omnia, quæ curando recreandoq; ex itinere feſſo corpori eſſent opus : ſed, ſive irritatum motione vehementius malum incubuit; ſive fatalis appetivit terminus, vires decreſcere illico, morbus invaleſcere, omnia ad finem ſpectare. Quod cum non ignoraret, Miniſtrum verbi, & Eccleſiæ hujus Diaconum, Rever. Virum, M. Abraham. Lehmannum, quicum ante ei noti-

notitia fuerat, superiore Saturni die accersiit; ut rectius de iis admoneretur, quæ recogitanda præcipue volvendaque animis, qui morti proximi sunt. Hîc cùm præclarè fungeretur officio, & ipse ægrotus quoque, quæ suggerebantur, admitteret facilè, seque in illis mirificè erigeret ac solaretur, inter medias preces, quas fundebat; & cognatorum, qui circumstabant, lacrymas, illicò eum lenis placidaque oppressit mors, iterantem sæpius illud Davidicum: *Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt: De necessitatibus meis erue me.* In quibus ipsis verbis inter VI. & VII. vespertinas defecit, & sic in veram patriam transiit nullo labore, & extra omne discrimen positus. Quæ multa ipsi subeunda fortassis, priusquam ad incunabula sua rediret. Funus ad Hor. I. efferetur posteà more militari: & habitâ Concione funebri, intra urbem sepelietur. Quas viri Strenui Nobilisq; exequias; ut celebretis comiter, sicut æquum cumprimis est, ita etiam atque etiam vos adhortamur. Nam qui pro libertate nostra in armis steterunt fortiter, qui pro focis nostris & aris vitam cernere non dubitarunt, eorum mors inhonorata linquenda minimè, & memoria, quibus possumus modis, servanda studiosè ac custodienda est. His enim studiis, hac mercede cumprimis magni ac generosi animi ad præclara facinora, velut stimulis quibusdam incitantur. PP. ad diem 30. Junii Anno M DC XXXV.

CCXCIX.

QUod fulmen hactenus hanc urbem tantâ sævitiâ pervagatum est, nullumq; fugiens caput vel atrocissimas miscuit strages, id proximis diebus Amplissimi etiam ac Prudentissimi Viri Burckhardi Clanneri Consulis Civitatis ac Syndici, nec non Electoralis Curiæ advocati, non retigit modò afflavitque domum, sed quasi fastigii ejus non parvam decusit partem, cum desideratissimam conjugem ejus, Mariam Thiliam, Lectissimam fœminam, profocaret atque extingueret. Nam in familia post ipsum Dominum quid majus eminet, quàm mater familias, in qua non minus, velut firmissimo fulcro aliquo, innititur domus, quàm viro ipso. Hîc quærit, atque præsentia comparat, quibus firmanda familia est: illa custodit & servat partas res, & suum cuique pensum, suas cuique dispensat operas, inspicitque, ut demandatæ rectè administrentur partes, quod non minoris, quam alterum, ducendum. Quid detrimenti igitur passum putabimus virum Amplissimum? Quanto confusum dolore ac luctu, qui eam amisit, in qua præcipuè solebat ponere vivendi causas? Quis parvos liberos nepotesque curabit posteà, eorumque reget ætatem? quis familiari rei præerit, laborumque domesticorum distribuet vices & gubernabit interim, dum ipse Reipubl. vacat, & civium suorum saluti non dies modò, sed ipsas noctes etiam sæpius impendit: Ecquis solabitur ejus curas, & si quid molestiæ hausit publicæ jucundis alloquiis domi exteret? Hæc omnia enim tam pulchrè atque egregiè solebat præstare illa, quam nunc ereptam sibi luget, ut paucæ omninò videantur, quæ hujus generis laudem ipsi præripere queant. Sed nihil perpetuum in rebus humanis: quicquid boni nobis aliunde contingit, id fluxum & periturum est, sicut ipsi. Ea enim lege concedit DEUS, ut penes ipsum possessio maneat, & nobis nil cedat præter usum. Quem sæpe nobis adimit, ne data amemus magis, quam ipsum datorem. Cujus fermè obliviscimur, cum dona, quæ dedit, jucunda maxime sunt, mirificeque nos capiunt, ac juvant. Quod si igitur DEUS & aufert & donat, consulat nobis & prosit; utrobiq;

ei gra-

ei gratias agere oportet: & tum lætari quidem, cum quippiam obvenit boni: nihil tristari autem & conqueri, cum illud ipsum cedendum iterum reddendumq; est, quod dederat ante. Nata nostra est Zahnæ, Electoratus in vicinia oppido, paucis diebus ante Pentecostes Christianæ solennitatem, Anno M DC V. Patrem habuit Eliam Thilen Senatorii Ordinis & Civitatis Camerarium: Matrem Mariam Zschoschiam; singulari probitate fœminam. Atque hi eò diligentius eduxere filiam, quod unicam haberent. Matrem novem; patrem verò undecim annorum puella amisit. Traductaitaque huc Wittebergam, & à matertera sua, Petri Lehmanni, ex primis Civium, uxore, susceptâ est. In cujus familia ita adolevit posteà, ut facile impleret, eos numeros, qui summam in isto sexu absolvunt laudem. Quod cum non ignoraret Amplissimus Vir, quem supra diximus, factum est, ut in nullius alterius complexu viduitati suæ imponere finem, quàm ejus vellet, quæ eum nunc iterum viduum fecit, postquam XII. ipsos Annos & Mens. VII. summâ concordia cum ipso exegit. Usque adeò enim ejus reverens, & studiosa perpetuò fuit, uti ne minimam unquam præbuerit caussam, cur succenseret saltem, nedum irasceretur. Nam & privignos suos ita tractabat, ita eorum tuebatur ac promovebat commoda, ut vix germana mater plus bonitatis conferre in eos posset. Quod cùm testentur ipsi, in quos tam pia benignaq; exstitit; caussa non est, cur hoc vocare in dubium quispiam velit. Liberos viro suo edidit IV, reliquit duos, Annam Sophiam, & Cunradum, quos summa, ut decebat, cura educavit. Neque verò minoris pietatis in Deum, quàm in maritum & Liberos fuit. Quippe quæ sedulò semper & sacra publica obiret, & domi incumbere orationibus, nihilq; magis inculcare suis consueverit, quàm ut Deum pura mente & revererentur & colerent. Ac eo ipsos non verbis tantùm, sed proprio etiam exemplo ducebat ac invitabat. Domesticis autem eam sese præhebat ferme, ut cũ æqua esset & clemens, nihil tamen ejus indulgeret, quod aut detrimento esset familiæ, aut bonos etiam corrumperet mores. Cum alienis cujuscunque generis ita egit, ut prudentiæ, comitatis, ac probitatis nomine abunde ab omnibus commendaretur. Sordes ita detestabatur, ut puritatis ac munditiæ magis, quàm splendoris studiosa haberetur; ita elegantiæ dedita, ut remota interim esset ab luxu: quem norat non modò familias; sed & Respublicas integras perdere haud rarò. Octo elapsi sunt dies, quod cepit decumbere: non ita graviter tamen. Quapropter spes erat, ut brevi valetudinem recuperaret: quæ falsa tamen, ut sæpe, atque inanis fuit. Ita enim mutata omnia post in pejus sunt, ut neque Medicorum prudentia ac cura, nec aliorum, quæ conferebantur opes, quicquam auxilii afferrent. Cùm itaq; multò superior evasisset morbus, cessit ipsa, & spiritum suum creatori optimo, cui se ardentissimis precibus commendaret hactenus, reddidit nudius quartus, sub 9. matutinam, cum ante hos 4. Menses trigesimum tertium ætatis Annum ingressa esset. Ad H. I. posteà ut desideratissimæ conjugi justa solennia persolverentur, curavit maritus: quæ ut frequentes & sedulò obeatis & celebretis, summopere vos adhortamur. Et potest eò vos excitare tum præstantissimæ fœminę virtus; tum viri quoq; auctoritas in tot gravissimis negotiis versati, tamq; eximiè de re communi civitatis promeriti. Funus procedet ex ædibus Lyserianis: habitâ autem concione cætera in ipso cœmiterio peragentur. Agite igitur, & quod officii vestri est, abunde præstate. PP. ad diem 18. Setem-

ptembris, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXV.

CCC.

QUi Academiæ huic & Consistorio Protonotarii nomine ab actis Epistolisque multos retrò annos fuit, Franciscus Hessus, Ornatissimus doctrina prudentiaq; Vir, is nudius quintus, ineunte nocte mediâ, placidâ morte finitus est. Nempe habent hoc senes beneficio ætatis fermè, ut leniore obitu extingui soleant: sicut & ignis quoque, cùm succus deficit, deflagrat tacitè atque exspirat, cum multum consuerit crepare, & obluctari quasi, qui aquâ infusâ opprimitur. Apud Romanos, quo populo inter prophanas gentes nulla alia aut major armorum gloria, aut & prudentiæ laude fuit, cum infinitus scribarum numerus esset, totus tamen ille ordo parum honestus habebatur; quod ex libertino genere universus constaret, & mercenarii omnes existimarentur. Mirum verò sapientissimos mortalium ita instituisse rem, ut non nisi servilis conditionis homines huic provinciæ vellent præesse, nec cuiquam inde patere aditum ad magistratus honoresque publicos capiendos, cùm tamen iis & civitatis tabulas, & magistratuum commentarios, & quicquid consultum decretumque esset, oporteret committi? Quantò, ut videtur, rectius apud Græcos obtinebat, ut nemo ad id officii genus admitteretur, nisi honesto loco, & fide atque industriâ cognitâ, ut Nepos commemorat: quod necesse esset omnium consiliorum eum esse participem. Hodie tantum abest, ut ordo iste cuiquam obesse possit, ut constet potius, plures sua virtute atque industria ad summos honores ex eo aspirasse. Ita enim habendum: non generi atque natalibus summum semper deberi locum: in tunicata plebe quoque inveniri potest, qui virtute ac ingenio mereatur. Sicuti igitur ad virtutem nemini præclusa est via; ita neque honor etiam debet, qui nihil aliud quàm præmium virtutis ac merces est. Qua ut Franciscus noster ne careat, in præsenti quoque navare operam omninò nos decet. Cui enim alii fini instituuntur scriptiones hujusmodi, quàm ut honoretur mortuorum memoria, & quicquid præclarè gesserunt in vita in exemplum aliis publicâ voce commendetur? Natus igitur noster est Torgæ Anno M D LXVII. d. XXIV. Decembris Hor. V. matutinâ. Patrem sortitus fuit Danielem, Senatorii Ordinis, matrem Catharinam, ex antiqua & celebri Hoppiorum familiâ oriundam. Literis & artibus, quas liberales vocant, in Schola patria cum probè esset eruditus, primò Magdeburgum, & mox Hamburgum profectus est. Ubi cum Præceptoribus & aliis viris bonis morum suorum honestatem probasset, facile accidit, ut quibusdam Nobilibus pueris præficeretur instituendis. In qua provincia cùm duos integros annos mansisset, Btunsvvigam se contulit, & pædagogi partes denuo administravit. Inde in Academiam nostram venit Anno M D LXXXIX. & Juris studio se totum dedit. Anno sequenti in Academiam Juliam, quæ Helmstadii est, profectus est. Ibi postea quam Notarius Publicus creatus esset à Magnifico atq; Amplissimo Viro, Henrico Papenburgero Magistro Art. & S. Palatii Comite, ut & illius Academiæ Pro-Rectore, in nostram Anno M D XCII. tum, ut quæ ceperat studia continuaret, tum, ut se daret foro, & ad tractandas causas se applicaret, venit. Inde Anno M D XCIII. per Silesiam in Bohemiam contendit, ibique Illustri ac Generoso Domino Melchiori à Rodern, S. Cæsariæ Majestat. Consiliario & Duci Copia-

rum, cujus magni opera in bellis Hungaricis fuit, se applicuit, addixitque ut ab Epistolis esset. Intervenerunt autem caussæ, cur paullò post deponeret munus, Torgamque in patriam rediret; repeteretque eas artes, quas intermiserat hactenus, & denuò forum ingrederetur. Rectè enim à Comico monitum est, ut, quod quisque callet artificium, id retineat. Est enim hoc inconstantis hominis, & qui seipsum pati non queat, mutare personam temere, atque de alio vitæ genere in aliud transire. Fitque non rarò, ut levitas istiusmodi multis & maximis damnis luenda veniat. Anno M D XCVII. Mens. Martio unanimi patrum consensu huc evocatus Torgâ est, ad capessendum Protonotarii munus: quod per annos XXXIX. ita administravit, ut neque fidei neque industriæ quicquam in se desiderari pateretur. Altero mense post, quàm huc venisset, conjugem duxit Mariam, Reverendi atque Clarissimi Viri M. Davidis Meisii, Illustrissimi Principis ac Domini, Domini Friderici Wilhelmi, &c. Electoratus Saxonici Administratoris, Concionatoris Aulici filiam: cujus mater Maria Kestneria, Magni illius & admirandi instauratoris purioris religionis, Martini Lutheri, ex sorore neptis fuit. Cum eâ hactenus ita vixit, ut iis nihil conjunctius esset. Liberos sustulit octo, filiam unam, Catharinam, Reverendo ac Præstantissimo Viro M. Andreæ Schnisio Ecclesiæ Cathedralis, quæ Brandenburgi est, Pastori, collocatam: sed jam olim demortuam: filiosque septem; de quibus solus Samuel, Notarius Publ. superat: cæteri omnes jam olim obiere diem, pueri alii aut adolescentes, alii cum jam virili ætati propiores essent, & Academicorum honorum titulis insigniti. Nam qui superiore anno decessit Franciscus, Philosophiæ Magister erat: Daniel Johannes autem Basileæ mortuus est ante hos quinque annos, cum paucis diebus ante Medicinæ Doctor esset creatus. Laboravit hactenus ex podagra aliquot annos, quo cum & alia accederent symptomata, res pejus pejusque se habere cepit. Præcipuè ineunte vere proximo, cum plane decumbere habuit necesse. Ipse mensis factus est, cum iterum eum dejecit mali vis vehementissime ingruens, & quicquid virium aderat, prosternens atque elidens. Qui cum animadverteret futurum vix fore, ut recuperaret valetudinem, id cogitavit præcipuè, ut Deo suo reconciliaretur seriâ pœnitentiâ: quo paratus esset ad obeundum diem suum, quandocunque evocaretur. Nam sicut per omne vitæ tempus Dei reverentissimus semper fuit, ita appetente jam fine seriò sibi tuendam pietatem existimabat, à qua præcipuè salus & felicitas nostra, quæ obitos manet, exspectanda est. Obiit nudius quintus XI. nocturnâ, tam placidè, ut qui adessent, omnes putarent dormire velle, non vitæ finem facere. Et est revera Christianorum mors nil nisi somnus. Qui cum ad Hor. I. postea efferendus sit ex suis ædibus, ut in communem spem commendetur terræ concione funebri habita, vestrum est, Cives Academici, ejus exequias frequenter exequi & celebrare. Id igitur ut faciatis etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica XXVI. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXXV.

CCCI.

SIcut nemo obit diem, nisi qui nasci potuit; ita quicquid fit ac oritur, finem habet. His legibus natura universa alligata est: mundus ipse, ut fuit tempus, cum non esset, sic veniet aliud, cum non erit. Non potest hanc necessitatem effugere aut pernicioſissimi cursus fera, aut avis ulla, quantumvis volando maxime præstet. Homo

mo verò pulcherrimum ac Deo proximum animal, usq; adeò mortalis caducusq; est, ut nullum aliud genus tot sit expositum casibus, quot unus ille tolli ac perimi potest. Non fata aquarum, non ignes & ferrum, & cætera mortis instrumenta referam; quibus & olim periit infinita hominum vis, & nunc non minor quotidiè perit. Quantum morborum est, qui nos obsident? qui corpus istud infestant assiduè, & miserè lancinant, & post longinquos cruciatus tollunt tandē? Ne membrum quidem ejus aut minima pars est, in quam non aliquot, eaeq; peculiares pestes sæviant, & eam velut propriâ quadam morte exstinguant. Solus homo est, qui mœrore & curis, & ægritudine animi, si corporis desit, conficiatur: qui gaudio ipso quandoque pereat, in quo vel maxima aliàs vivendi caussa. Quo fit, ut nihil frequentius contingere soleat, quàm aut nasci hominem, aut efferri. Cum tamen à perpaucissimis provideatur, cujus quotidie admonemur. Ut evilescere solent, quæ crebro nobis inter & oculos & manus versantur; sic obrivitcimur propemodum mori, cum nihil magis quotidianum sit, quàm istud ipsum. Nam sic à multis ferme vivitur, ut si aut nihil futuri sint, cum semel decesserint; aut quasi hæc vita propria ipsis perpetuaq; data esset, cujus tantum usum concesit Deus, eumque in certum ac præfinitum diem. Illius laudanda maxime ratio est, qui ita se comparat, ut qui momentis singulis moriturus sit: & ita moritur, ut neque pœnitere vitæ queat, si commorandum in eâ vel maxime; & plurimum spei capiat, hoc se deinceps habiturum melius, quo minus male egisset vitam. Non aliud certe, cùm viveret, studuit decus virginum, nec minus nobilitate generis, quàm omni virtute, quæ hujus sexus propria, excellens admodum Margareta Wrampia: quæ nihil aliud ferme diesq; ac noctes volvere secum ac pensi habere visa est, quàm ut probro careret vita, atque in morte ipsa quoq;, cum obeunda veniret, nihil vitii inesset. Quod utrumque sicuti consecuta abunde est; ita nunc cum indicendum ejus funus pro more, eo minus sileri debet, quo plura in ea exstiterunt, quæ aliis exemplo cedere queant. Nullis præclusa virtus est: habet & laudes suas sexus mollior: & sæpe fœminis adest, quo se se ad virorum gloriam attollant. Nata est in perantiquo & celeber. Brunsvicensi Ducatu Anno M D XCIX. d. IV. Octobris, nobilissimis ac splendidissimis natalibus edita: quod certe non parum ad hanc civilem felicitatem facit. Habet enim nescio quid lucis majorum decus: & multò augustior appareret virtus, quàm præter splendorem proprium, avorum etiam gloria illustrat. Patrem nacta est Nobilis. strenuumq; Virum Ernestum Wrampium Subpræfectum Legionis, in Rickling & Dedeleben Hæreditarium: Diterici Wrampii Illustris Comitis à Regenstein Consiliarii filium: Matrem Nobilissimam fœminam, Justam ab Alten; cui Generosus ac Strenuus Vir Jobus ab Alten Summus Castrorum Præfectus & Diecœseos Wolpensis Præses, pater fuit; ex Curtio ab Alten Hildesiensis Episcopatus Consiliario, & Diœceseos Coltingensis Præside, genitus. Quæ tanta nomina (ut alia, nempe Weserlingorum & Ruscheplatorum, quæ stirpe utraq; complectebatur nostra, taceā) qui consideraverit diligentius, parcius, opinor, mirabitur tot dotes egregias & ornamēta in ea effulsisse, quæ ex plena tot decorum stirpe originem hauserit. Ita enim est: surgunt in ortus suos generosa semina, & in jumentis ipsis quoq; parentū virtutem conspicere licet. Parentes maturè amisit. Itaque in

tutorum sinu educari necesse habuit. A quibus nihil omissum officii, quô tenera ætas ad rectum duci formariq́ posset. Octodecim quasi annos nata in Gynecæum Illustrissimæq́ue Principis ac Dominæ Dominæ Annæ Sophiæ, ex Electorali Marchionum Brandenburgensium prosapiâ, Brunsvvicensium & Luneburgensium Ducissæ, cooptata est, ob elegantiam indolis, & efflorescentem virtutum spem, quas procedente ætate postea magis magisq́ue declaravit. Actum cum maximè, postquam in comitatum Illustrissimæ Celsissimæq́; Principis ac Dominæ, Dominæ Dorotheæ, ex multo clarissima Brunsvvicensium & Luneburgensium Ducum domo oriundæ, Marchionissæ Brandenburgensis, intercedente matre Serenissima D. Elisabeta, D. Friderici IV. Potentrissimi Daniarum Norvvegiarumq́; Regis filia, Maximi Principis, D. Henrici Julii Ducis Brunsvvicensis & Luneburgensis, conjuge illustrissimâ, recepta esset. Est certè fortuna Principum collocata in edito: eo itaque omnes oculos mentesq́ue dirigunt: non tantùm ut inde capessant imperia, sed ut & normam vitæ ac regulam petant. Nam quicquid Domini gerunt ac agunt, id quoddam censuræ instar habet, ad quod ministri & cives exigant suos, aut comparent mores. Cum optimum pariter gratissimumq́ue regentibus putent, quod ipsi elegerint. Quocirca non poterat non ad quasq; clarissimas virtutes proficere nostra, quæ, præterquam quod & præstaret recta indole, & anni ipsi jam matureścerent, ei appareret Principi, in qua tot maxima exempla quotidie intuerentur. Sumuntur à conversantibus mores: & eo facilius subeunt animum & efficacius movent ac capiunt exempla egregia, quo quidem majores fuerint, unde præbentur. Namque pro jussis haberi solet, quicquid agendo monstrant tales. Sed cùm potissimum duo sint, quibus principibus sese probare soleat felicior indoles; lætum obsequium, & mista industriæ reverentia; sic nostra certè utroque nomine se Illustrissimæ Principi suæ commendavit, ut non parum favoris ac singularis gratiæ sibi emereretur. Præcipuè cum & cætera accederent, quæ tam locum ejus, quàm sexum inprimis decebant. In quibus præreliquis fulsit pietas, maxima rerum, & merito hominis tutissima virtus existimata. Nam quî securum aut tutum esse poterit, quod Deo invisum; quo sine, nec boni quippiam, nec mali nobis accidere potest? Itaque prout ille habetur ac colitur, ita vicissim florere res nostras, aut ire pessum necesse est. Nisi fortasse explorare animos, & per adversa nobis mederi voluerit. Nam & medentes sæpe propinant amara, ferrumq́ue adhibent, non ut affligant aut tollant ægrotos; sed quia ratione aliâ morbus vinci non potest. Non aliunde autem pietas, quæ in cognitione Numinis cultuq́ue consistit, quàm sacris literis addisci potest. Inde veri omnis vis & origo manat. Quocirca nostra non amatorias fabulas (quod delicatulæ quædam solent) aut alios similis amentiæ libros, non raro quoque ad animorum pestilentiam comparatos; sed Prophetarum Apostolorumq́; oracula volvere, hæc manu assiduâ terere versariq́; solebat: eoq; ducere ac invitare, cùm congreges virgines, tum minores etiam Dominas, cum inter cętera officia, quæ præstabat, Præcepta Syracidæ & luculentas in ea Matheśii Dissertationes quotidie in conclavi non illibenter prælegeret. Quod unum certe tantum laudis habet, ut de modestia ejus & cætera compositissima morum ratione, quâ præstitit, nihil hoc loci commemorandum statuamus. Et nunc de ejus supremis explicandum est, ne nimis crescat narratio, quæ

vel

vel invitis intra justum modum est coercenda. Ita enim visum est rerum arbitro, ut aulam non prius, (in qua XVIII. Annos exegerat) quàm vitam relinqueret; & corpore citius solveretur anima, quàm ipsa viro jungeretur. In quo tantum abest, ut mali ac calamitosi aliquid passa sit, ut vel plus laudis habeat obiisse intactam. Quanta enim virginitatis gloria est? Quam tot maximi sanctissimique viri, ita mirari & prædicare soliti, ut inter humana decora summum fastigium ei tribuerent: nonnulli & nimio ejus studio iniquiores sese conjugio, quod minime debuissent facere, præberent. Aliquot menses facti sunt, quod voluntate Illustrissimæ Principis domum suam ad fratris exequias, in quo omnis nobilissimæ familiæ stirps desiit, profecta est. Ex eo itinere ægra atque infirma rediit. Cum & ventriculus haberet male, & parum recte partibus fungeretur epar; lien verò, seu splen, quotidie magis ac magis indurescceret. Ex quo fastidium cibi atque rejectio, & immedicabiles tumores consecuti sunt. Nam licet Medicorum auxilia adhiberentur, & nulli operę aut sumtui parceretur, unde profligari hæc mala possent; nihil tamen ad meliorem valetudinem profectum fuit, & corporis res indies deteriores evaserunt. Quod cum animadverteret, non tam de illis rebus solicita fuit, quæ medicando morbo corporis: quàm quæ saluti animæ procurandæ facerent. De qua maxime videndum, ut expiata mittatur corpore, puraque ac sancta ad Deum evolet, unde initio inspirata fuit. Itaque cum de rebus suis dispositisset, in precibus atque orationibus sacris conversâ ad Deum mente immorata perpetuò est. Quas quanto ardore, qua devotione animi ad Conditorem optimum fuderit, ipsa Illustrissima Piissimaque Princeps non sine Christiana delectatione, ut gravissimis testimoniis constat, spectavit. Quam enim valentem vigentemque non in vulgarem morem complecti consueverat, jam ægrotantem & jacentem visitavit crebrius, & tum potissimum, cùm ultima imminere viderentur. Nam mirum in modum solatur; ac recreat, ab illis non negligi sub vitæ finem, quibus antea placere semper statuimus. Quod Prudentissimam Principem non fugiebat: quanquam suapte pietate etiam ad id impelleretur. Quâ in fastigio isto nihil humanius est. Finem vivendi inter medias preces fecit die 5. Decembris superioris Anni sub IV. matutinam, præsentibus cùm aliis, tum Reverendo quoque atque Amplissimo Viro, Paullo Robero, Sacrosanct. Theol. Doct. & Profess. Publ. ut & nostratis Ecclesiæ & Electoratus Superintendente; tam leniter placideque, quàm vitam omnem exegerat ante, in qua XXXVI. Ann. Mens. II. dies 5. commorata erat. Ita igitur confecit cursum, sic metam attigit: quę nunc à summo designatore expectat præmium: non quidem coronam textam ex floribus, quorum decor vix in unum diem duret; aut gemmis ac auro censenda munera; sed stolam illam candidam, immaculati agni sanguine respersam. Quam nemo adipisci, nemo induere potest: nisi fide probatus in civitatem illam æternam recipietur. Ubi nunc illa triumphat atque lætatur omnibus felix felicitatibus, quas nec audivit auris unquam, nec oculis cujusquam sibi usurpavit videndo. Cujus exequias, cum ad Hor. I. efferetur posteà, & cohonestatâ concione funebri humabitur, ut decenter atque prolixè exequamini, & nos monemus sedulò, & Illustrissima Princeps cumprimis vos adducere potest. Quæ inter cæteras virtutes ingentes ordini quoque nostro ac literis mirificè favet. Idque nec indecorum sexui suo, & dignum maximè Principibus putat. Quorum cumprimis esse censet tueri studia, qui-

bus potiſſimum Reipubl. incolumitas conſervatur. Quo minus grave erit præſtare hoc genus officii, quod talem Principem non leviter afficiet & delectabit. PP. ad diem 20. Januar. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CCCII.

INventi fuerunt, nonnulli inepte acriculi, quin impie prope, qui auſi quærere, mulieresne in hominũ numero habere oporteat. Pariter delirarunt, qui nõ humanitatem quidẽm fœminis, virtutem tamẽ iverunt ademtum. Nam quid præſtantiam hominis aliud, quam virtus aſſerat, quæ proprium rationis opus eſt: qua ſola â brutis ſeparamur? Næ illi dum ſapere ſibi videntur maximè, vehementer deſipiunt: & quò mirificè ſibi placent acumine, cumprimis hebeſcunt. Sicut in vitam aditus patet omnibus, ſic nemini quoque præcluſa eſt virtus, qui homo potuit naſci. Invitat hæc omnes, admittit omnes: non ſexum, non ordinem, non fortunam reſpicit; homine nudo contenta eſt: nec migrat temere, quem ſemel bonâ fide cepit incolere larem. Infinita exempla virtutum illuſtrium legimus: multa tamen & fœminarum, quæ fortitudine, conſtantiâ, prudentia virorum gloriam adæquarunt. Inter Auctores maximos, quos antiquitas nobis reliquit, vix cuiquam poſtponendus Plutarchus eſt. Hic cùm plura alia, eaque egregia, mandavit literis, tum elegantem etiam librum ad Cleam, Nobilem, uti videtur, & eruditam fœminam condidit, quem muliebres virtutes inſcripſit. In eo non pauca illuſtriaque cumprimis facinora narrat, quæ publicè maximè generoſæ præſtantesque virtute fœminæ, tam Græcæ; quàm barbaræ edidiſſent. Quorum pleraque nemo ſine admiratione & quodam animi motu legat. Quid de Phocenſi Aſpaſia, quâ Cyrus pet vim compotitus eſt; quæ utrum formoſior corpore, an tot eximiis virtutibus ornato animo fuerit; incertum eſt: quid de pluribus aliis dicemus, quæ & à nobili indole, & præclaris moribus paſſim celebrantur? Quis Marcellas, & Paullas, & Lætas, & Furias apud Dn. Hieronymum legit, easque non jam ut maximarum mulierum nomina, ſed virtutum ipſarum admiratur? Ne abeamus longius, & vetera ſectemur, quot in Hedwigi Giltenia, Nobiliſſima Ampliſſimaque matrona, cujus ſupremo honori, cùm indicendum ejus eſſet funus, hæc danda ſcriptio fuit, ingentes ac minime vulgares virtutes enituerunt: Nam quamvis in corruptiſſima tempora incidimus, tamen non tam infelix cenſenda eſt noſtra ætas, ut nulla omninò exempla egregia producere queat. Non noſtrum nunc eſt diſquirere, an rerum natura conſenuerit atque decoxerit plane, ac effæta reddita ſit, quod uti jam olim antiquiſſimis ſeculis ita & noſtra tempeſtate, affirmarunt alii, alii negarunt. Hoc certum & exploratum ducimus, non defuiſſe enormia vitia, quamdiu fuerunt homines, & extituras illuſtres virtutes, quamdiu erunt mortales. Neque hac laude viros tantùm, ſed fœminas etiam præſtituras non rarò. Quæ ſicut non minus homines, quàm viri ſunt, ſic à virtutis profeſſione excludi non poſſunt. Rectè verò ab antiquo Poeta Græco dictum arbitor; *Spectare mores dulce matronæ probæ.* Itaque non præter officium facturi videbimur; ſi, quo alias fieri ſolitum, nobiliſſim fœminæ vitam, ſic quaſi in brevi tabula expreſſam & delineatam nunc proponamus. Neque enim probanda Thucydidis ratio: qui ſummam muliebris gloriæ in eo ſtatuebat, ſi foris planè ignota eſſet. Non continenda in angulo exempla egregia: egredi limen, & famam ſequi debent, quò innote-

rescant pluribus, quæ decent omnes. Est in Ducatu Luneburgensi à multis Annis celebris Gilteniorum familia : cui id nominis à possessionibus avitis hæsit. Ex ea originem duxit nostra cum An. MDLXXVIII. ipsâ Vigilia Nativitatis Dominicæ, ederetur in lucem. Patrem sortita est Nobilissimum & maximè Strenuum Virum Wernerum à Gilten, in Wristedt & Gilten, Werneri & Catharinæ à Frisen, filium. Paternum Proavum, Henningum à Gilten, in Wristedt & Gilten. Proaviam, Hedwigin à Marenholz Laudatissimam matronam. Mater fuit Catharina ab Oppershausen, Nobilissimi ac Strenui Viri, Christophori ab Oppershausen in Oppershausen, & Hedwigis à Rautenbergk filia. Proavus Maternus, Arnd à Bulow; Proavia Anna à Reden, ut de Abavis Atavisque utriusque generis taceamus. Nam si totam seriem velimus pertexere, quot alia antiquissima Nobilitatis Saxoniæ decora adducenda essent? Enimverò nominari oportebat Nobiles à Mandelslo, à Ternei, à Jagow, à Wappe, à Schwicheld, ab Esdorf, à Bocsie, à Klencken, ab Hudenbergk. Qui omnes quò veteri splendore natalium rerumque gestarum gloriâ conspicui magis & celebrati sunt, eò plus lucis lucis in nostram conferre possunt. Quamquam autem non parum splendori generis tribuatur merito; non ineptè tamen sensisse credendus est, qui omnem Nobilitatem in eo perire dixit, cujus laus in sola origine esset. Itaque si ad decoros natales & prærogativam sanguini à generosa quoque accessit indoles, & vulgi modum transgressa virtus, tum maxime pollet familiæ honor; dum posterorum mores majorum virtutes nihil dedecorant. Quod cùm non ignoraret Hedwigis nostra, minime sibi putabat integrum, non plane induere animo virtutes eas, ad quas & nata erat prædita optima indole, & liberali educatione à primis Annis assuefacta. Sed ante omnia pietati studuit, quam fontem ac regulam virtutum reliquarum verissime statuebat. Quis frenum ponat libidini improbe, & verecundiæ pudoriqúe se dedat, nisi qui vereatur Deum acerrimum impietatis ultorem ac vindicem? Quis modum adhibeat animo, nec supra alios se efferat nimis, ut gravet & premat; ni recolat secum, nihil magis exosum Deo quàm superbiam esse ac fastum? Profecto ita calliditatem atque astutiam mutabit prudentia, cui metus & reverentia numinis non præstò adsit: sive domesticis rebus providendum sit, sive in publicum consultare oporteat. Nec temere aliquis temperans erit ac justus, qui non recogitet, vix ulla alia re magis Deum quàm sobriâ, ac innocenti mente lætari: atque in eo consistere maximam partem verum Dei cultum. Itaque sicut nulla harum virtutum ei defuit, ita cumprimis, ut sibi adesset pietas, operam dedit. Quæ illas ut comites assecláque secum semper ducit, & hunc pulcherrimum chorum quasi gubernat ac regit. Profectò vix quicquam aliud majore studio & alacritate obire visa est, quàm Dei oracula volvere, instare precibus, aut differentes de rebus divinis auscultare. Non ut ad ostentationem scientiæ, quæ percepisset; sed ut ad vitæ normam ac regulã uteretur, quæ optima & præstantissima ratio studendi. Quis immodestius aut insolentius unquam vel dictum aut factũ in ea notavit: Aut quod ad luxum & illas inanes pompas comparatum esset? Ita enim existimabat, ornatum maximum fœminæ, probos mores esse: quos quæ post aurum & gemas ponerent, has semetipsas decipere turpiter arbitrabatur. Quam latè porrigitur earum splendor? at verò virtutum lumen non præsens tempus modò, sed posteri

ſteritatem etiam illuſtrat. Atque tum ſæpe clarius auguſtiusque apparet. Ceſſat quippe invidia, quæ maximam quamque indolem perſequi, & velut nebulas quasdam ei offundere laborat. Quâ frugalitate atque prudentiâ adminiſtravit domum e quâ rexit comitate familiam: quâ humanitate verſata cum cæteris eſt; Equidem vix video, an unquam in altiorem locum muliebris gloria aſpirare queat. Annorum quindecim puella nuptum data eſt nobiliſſimo ac maxime Strenuo Viro, Henrico ab Heimburch in Carockspoſtell & Lindhorſt: ſatis auſpicato & proſpero omine. Nam ſicut ille nihil magis ſtudebat, quâm omni amoris & benevolentiæ genere proſequeretur tantæ indolis conjugem; ſic hæc obſequio, fide, humanitate, & reverentia magis magisque indies demereri virum contendebat. Accedebat & hæres maſculus, quem ei dedit, Nobiliſſimus, Strenuusque Vir, Erneſtus ab Heimbruch Ræthumenſis Diœceſeos in Luneburg. Ducatu Præfectus. Quem etſi ſolum haberet & unicum, tamen ſatis is videbatur ad fulciendum nobiliſſimæ gentis decus, quamdiu ſuperſtitem ſibi (quod ſicut optavit aſſiduè, ita & impetravit à Deo) videret. Ab Illuſtriſſima Celſiſſimaque Principe ac Domina, Domina Dorotheâ, ex Illuſtriſſima Brunſwicenſium & Luneburgenſium Ducum Proſapia oriunda, Marchioniſſa Brandeburgenſi &c. cooptata in aulam & Gynæceo præfecta fuit ipſo exordio Anni M DC XV. Quas partes eâ fide, induſtriâ, prudentiâ ac dexteritate hos unum & viginti Annos adminiſtravit ac geſſit, ut vix à quoquam major aut requiri aut præſtari poſſet. Illuſtriſſimam Principem certè ſummo ſemper obſequio & reverentia coluit: ſibi commiſſas virgines ita tractavit, ut vererentur eam patiter & amarent. Jam cæteros quibuscum in comitatu eodem verſandum, omnibus debitis officiis ita proſecuta eſt, ut eorum benevolentiam ſtudiumque facile ſibi conciliaret. Quas ob cauſſas non leviter dolet Princeps Illuſtriſſima, ſe tam fideli ac utili miniſterio in ea orbatam. Quemadmodum enim pro excellentia ingenii, quâ præſtat dijudicare accurate virtutes ſuorum poteſt, ſic qua eſt gravitate animi atque conſtantia, non rejicit facile, quos ſemel probavit. Nam quos allegeris honeſtos ac probos, aut brevi dimittere, aut parum curare, nec expedit ſatis rebus Principum, & parum ad famam ac gloriam, ut opinamur, facit, cui ſtudendum cumprimis in iſta fortuna. Quod ſapientiſſima Princeps minime omnium ignorat. Nunc ad tempus illud devenimus, quod vitam nobiliſſimæ fœminæ, ſexui verò illuſtre ademit exemplum. Jam diu eſt quod vitioſus & corruptus humor in ejus ſiniſtram mammillam cepit incumbere. Quem levis tumor & inflammatio aliqua conſecuta eſt. Nec videbatur tamen opus alienis auxiliis cordatæ fœminæ, cum facili propriaque cura domari non grave, ut exiſtimabat, malum poſſe ſperaret. Itaque nec peritos conſuluit, nec ullos alios eâ de re certiores fecit. Quod tamen poſteà habuit neceſſe, cum ſe ſub initiis æſtatis proximæ, adoleſcente Junio menſe, manifeſtius proderet malum, ac latius ſerperet, jam in vicinas quoque partes labem tranſmittens. Ac quamvis nihil curæ ac diligentiæ à Chirurgis & Medicis præſtantiſſimis omitteretur; ipſa Celſiſſima Princeps quoque (quæ decumbentem pro ſingulari benevolentia gratiaque, qua ipſam ſemper complexa eſt, aſſidue, & uno ſæpe die bis aut ter viſitabat,) nulli ſtudio ac ſumtui parceret, quibus valetudini ejus conſuleretur; nulla tamen humana ope vinci potuit malum acre & contumax: quod cum jam ipſa vitalia peteret intus graſſans,

& vi-

& vitæ ſedem cor ipſum invaderet adeò, aliaque accederent ſymptomata, factum eſt, ut dimittere ſpiritum, & rebus humanis excedere baberet neceſſe: quod die 8. Decembr. ſuperioris Anni contigit, cùm manè inter IV. & V. leniſſimo ac placidiſſimo obitu ſolveretur, poſtquam ſex Menſes admodum decubuiſſet. Quâ patientia diurni ac difficilimi morbi moleſtias ac cruciatus tulerit; quâ conſtantia ac præſentiâ animi exceperit fatum, dici breviter non poteſt. Nam tantum abeſt, ut obhorruerit ad mentionem mortis, ut exilierit pene potius, ſupra ſexus rationem firma, atque id maxime deſiderarit, ut debitum naturæ exolveret vitaque decederet. Recogitabat enim vices rerum, & ſortem humanam, in qua nihil certum ac fixum eſt, & quidam crudelis ludus quaſi aſſiduè, luditur, qui imis ſumma, turbidis quieta, felicia miſeris commutat ac miſcet. Intuebatur hæc tempora, & quas calamitates incidiſſet ætas præſens, conſiderabat. Quarum finem cùm nullum proſpiceret; ipſa ſuum optavit potius, quàm ut inter incerta tantorum fluctuum ac tempeſtatum diutius jactaretur. Cum itaque jam cum vitæ ſpe omnes humanas curas ejeciſſet animo, ſola cœleſtia ſecum verſavit ac meditata eſt: ut cum adhuc in terris eſſet, nonnihil præciperet gaudiorum, quæ paullo poſt in cœleſtem translata vitam, quam firma certaque in Servatorem optimum fiduciâ ſibi promittebat, perceptura eſſet. Quę poſſidere cepit beata anima ſtatim, ex quo migravit domicilium corporis, quod ipſos LVII. Annos inhabitarat. Funus ad Hor. I. poſtea celebrabitur: quod ut frequentibus exequiis velitis proſequi, etiam atque etiam vos adhortamur. Meretur omninò id virtus inſignis Matronæ Nobiliſſimæ; poſtulat ſuo quodam jure hoc Princeps Celſiſſima. Quæ ut omni clementiæ genere ordinem noſtrum conſuevit proſequi; ita nihil viciſſim obſequii officiique in ipſam omitti unquam debet. PP. ad diem 31. Januarii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CCCIII.

NOn ſatis erat bellorum grandines ac tempeſtates tam contumaci ſævitia pugnare in literas, & undiquaque turbare ac impedire ſapientiæ ſtudia hactenus; reſtabat & illud ſcilicet, ut populariter ruentes morbi incumberent, & eos non tantùm aut perterrefacerent aut tollerent, qui in iis diſcendis ponerent operam; verùm & his quaſi manum injicerent, qui tradere ac docere præ multis aliis poſſent. Nam quem Magiſtrum, quem Præceptorem Juventus noſtra in Viro Clariſſimo, Martino Troſtio, quod decus & ornamentum Academia, nudius tertius, cùm obiret diem, amiſit? Qui maximo animo ac indefeſſo ſtudio Ebræam & reliquas Orientis linguas ita ab ipſa adoleſcentia tractavit uſque, ut eam cognitionem doctrinamque ſibi paraverit, quæ quam pauciſſimos æquales, vix quemquam autem ſuperiorem habere videretur. Quo accedebat ſingularis ſolertia dexteritasque, & quoddam quaſi peculiare artificium docendi, quo tam multi & hîc, & alibi, non modò celeriter, ſed & egregiè atque cum admiratione multorum in eo genere ſub eo profecerunt. Fuit hæc Academiæ noſtræ peculiaris quaſi felicitas, quod inter tantas ruinas & pereuntes patriæ naufragia, etſi territa confuſaque nonnihil, inviolata tamen invictaque ſervarit decus, & omnes truculenti Martis inſultus petitionesque ſingulari DEI ope ac providentia exierit hactenus ac declinarit: Sed ſi hic turbo graſſari latius, atque in ipſa capita quaſi ſævire pergat, quid porrò

de Academia noſtra, quid de ſtudiis ſapientię & literis ad priſtinam gloriam reſtituendis licebit ſperare? Quamdiu duces prudentes ac fortes non deficiunt, tamdiu de ſumma rerum deſperandum non eſt, utcunque illæ concuſſæ atque afflictæ fuerint: ſed cum jam fuſæ aut diſſipatæ copiæ ſunt, & nemo præterea ſupereſt, qui dare exercitui caput, bellumque adminiſtrare verè queat, fruſtra omnis conatus eſt, & quicquid ſuſcipitur deinceps, ad interitum vergit. Quam ob cauſſam Epaminondas, virtute & rebus geſtis maximus vir, cum accepto mortifero vulnere in Mantinenſi prælio Diophantum arceſſeret, cui partes ſuas transderet, auditoque, hunc periiſſe, celeriter Jolaidem evocari juberet, atque intelligens, & eum ipſum occubuiſſe pugnantem, ſuis auctor fuit, ut illico controverſias belli componerent, & qualemcunque poſſent, facerent pacem. Ac Deus quidem omen prohibeat, ſed utinam non & nobis cum ruditate atque barbarie, contra quos hoſtes pugnamus hactenus, paciſcendum ſit; ſi Troſtiis, ſi aliis, qui eruditione atque ingenio cumprimis excellunt interceptis, ad eos res redeat, qui impares longè & minus inſtructi ab iis rebus, quæ reperiuntur ad literarum gloriam & dignitatem adverſus inſcitiam & imperitiam aſſerendam. Quo magis fatigandus precibus Deus eſt, non modò ut cohibeat bellorum furorem, ſed ut fluentis morbi impotentiæ etiam frenum imponat: ne plane intercidant literæ ac artes bonæ, ſine quibus neque ſervari Reſpublica, nec his triſtiſſimis bellis finis poteſt imponi. Veriſſimè enim à Prudentiſſimo Scriptore proditum eſt; *in turbas atq; diſcordias peſſimo cuiq; plurima vis: pax & quies bonis artibus indigent.* Nunc quæ de Troſtio exponenda pro more ſunt, exequemur. Quam neceſſitatem utinam licuiſſet nd- precari! Sed quoniam id fatum noſtrum eſt, idque haud poteſt corrigi; non detrectare oportet, quod tempore hujus ratio nobis imponit. Natus itaque noſter Huxariæ, quod oppidum Weſtphaliæ ad Viſurgin eſt, die 2. Novembris, Anni M D LXXXVIII. Patre Johanne, Rectore primùm Scholæ, mox ejus Eccleſiæ Paſtore, Viro gravi & erudito. Sub cujus auſpiciis domi atque in Schola patriâ cum diligenter eſſet imbutus literis, & prout erat ingenio acri ac diſcendi perquam cupido, egregios profectus in iis feciſſet artibus, quibus ad ſapientiæ ſtudia paramur, in noſtram Academiam venit, eò à parentibus optimis amandatus. Ubi cùm paullò poſt notitiam Viri Clariſſimi, Laurentii Fabritii, Sacroſanct. & Oriental. Linguarum Profeſſoris Publici ſibi comparaſſet, & alii quoque eſſent, qui ejus induſtriam ardoremque accenderent exemplo, primò amare id literarum genus, deinde verò paullò impenſius ac diligentius, quàm ab aliis vulgò ſolet, excolere cepit. Præcipuè cùm & propriâ deſtinatione animi, & patris optimi voluntate jam olim Sacroſanctæ Theologiæ Studio ſe addixiſſet. Quam profectò non ſatis feliciter tractari exiſtimabat ſine peritia illarum linguarum, quibus ipſa Dei & Prophetarum & ſancta oracula concepta ſunt, unde omnis vis atque auctoritas ejus unicè pendet. Hoc nomine cùm multi & non exigui nominis Viris induſtriam ac eruditionem ſuam probaſſet, magnamque de ſe excitaſſet ſpem, factum eſt, ut inter Beneficiarios Sereniſſimi Electoris, quos & Stipendiarios vocant, aſſcriberetur. Poſteà verò cùm Cothenis ab Illuſtriſſimis, Celſiſſimisque & Saxoniæ & Anhaltinorum Principibus tractaretur de nova & commodiore ratione docendi tradendique literas inſtituendâ, eò vocatus Sereniſſimi Electoris

ris veniâ concesſit, Ebræasque literas docere cepit: eo ſucceſſu, ut multum laudis non modò abſtulerit, ſed & ipſos Celſſiſſimos Principes ſibi mirum in modum adjunxerit ac conciliarit. Ea occaſione factum eſt, ut uxorem duceret, Annam Sophiam, Ampliſſimi & Conſultiſſimi Viri Conradi Lemmeri Saltzenſis Reipubl. Syndici filiam. Quam eo ipſo die ſuperioribus Annis amiſit, qui ad omnem ætatem victoria Lipſienſis prælii memorabilis eſt. Dimiſſus clementer à Principibus, quibus operam ſuam addixerat, tandem Helmeſtadium profectus eſt, ut publicè in Orientales literas profiteretur. Poſteà verò cùm à cruento Marte profligatæ inde atque exactæ bonæ Muſæ eſſent; primò Brunſwigæ ad tempus aliquod commoratus eſt, quo & plures alii Profeſſorum confugerant, deinde in Daniam transportavit familiam, atque in Regia Soravienſi Academia publicâ auctoritate eas ipſas partes in ſe ſuſcepit, quas Helmſtadii in Academia Julia adminiſtraverat. Sed eo fato natus erat, quod nuſquam ipſum quieſcere, & ſtabiles ſedes figere, concederet. Itaque cum eouſque proceſſiſſet bellorum rabies, ut ipſum ſeptentrionalem Oceanum transnavigatura videretur, & tacitos ſtimulos amor patriæ ſubinde ſub pectore verteret, impetratâ vacatione muneris: Roſtochium, ac inde tandem in noſtram Academiam conceſſit: primoque Ebræas Literas extra ordinem, poſtea verò, defuncto Fabricio, quod Anno M DCXXIX. accidit, in ordinem Profeſſorum receptus docere ac profiteri publicè magno non ſolum applauſu, ſed fructu eorum, qui ipſum ſectarentur, cepit. Ita quidem, ut ſimul & domi ſuæ ac privatim multos aſſiduè informaret ac inſtitueret, eâ fide ac diligentiâ, ut non pauci admirarentur, quomodo aut tam feliciter proficere tam brevi tempore ii, qui ſeſe ipſi tradidiſſent, aut ipſe Magiſter tot laboribus moleſtiisque, quæ inter has partes ipſi obeundæ erant, par eſſe durareque illas poſſet. Sed nihil moleſtum ei ac durum omnino eſt, qui ſe totum utilitati publicæ dedit. Nec eſt, quod non ignea mens, qualis in noſtro fuit, ac indefeſſum ſtudium vincat ac ſuperet. Qua ratione quantum ſubduxit Annis vitæ, tantum ad æternitatem ac immortalitatem nominis ſibi adjunxit. Quæ illa vita eſt, quam maximæ quæque mentes potiſſimùm appetunt, atque in ea ſe ſpirare præcipuè putant. Cùm filium natu maximum, quem propter ingenii bonitatem & ſummam illam ſpem, quàm præbuerat de ſe, impenſe & plus, quàm dici poteſt, amabat, amiſiſſet non ita pridem, id mœroris & deſiderii ipſum cepit, quantum ſolet illorum eſſe, qui quam maxime ſanguinem ſuum lugent. Quæ res uti mirificè turbare animum atque conficere: ita & corporis robur non leviter ſane affligere conſuevit atque attenuare. Quod plerumque ſe ita habet, prout comparatus animus noſter eſt. Ita igitur factum eſt, ut facilius ceſſerit morbo, qui nunc graſſatur maximè, vitamque finierit nudius tertius ſub XII. meridianam, pro qua ſervanda excellentiſſimorum Medicorum ingenia ac opes tantopere hactenus laboraverant. Liberos omninò quinque genuit: ſed tres reliquit orphanos: filiolum ſibi cognominem, quatuor annos natum, & duas filias: quarum altera pueritiæ fines nondum egreſſa ſatis eſt, altera adoleſcentiam vix cepit attingere. Itaque vix ſatis ſentiunt orbitatem ſuam, ac eam ob cauſſam commiſeratione bonorum magis digni

sunt. Cæteros casus Viri, ac fata, & quibuscunque rebus aut habendus felix, aut calamitosus statuendus est, commemorari breviter non possunt, quod hoc in loco præcipuè studendum. Sed pietas in matrem decrepitam, & per iniquitatem temporum ejectam fortunis omnibus, quas pater reliquerat, dissimulanda non est. Cujus inopiam ac fessam ætatem (quam ob caussam & huc deportari non potuit) factis quotannis non paucis sumtibus, sustentavit. Quod licet in nonnullas angustias ejus conjiceret res (ut est nostrorum temporum ratio, cùm eadem pene omnium sors est) tamen potius existimabat, si ipse cũ difficultate aliqua conflictaretur, quam necessariis vitæ præsidiis destitueretur, cui ipse deberet vitam. Vos nunc monemus, ut Viri Clarissimi Exequias ita celebretis, quemadmodum postulat existimatio & virtus hominis, illaque immensa merita, quibus, quamdiu cum viveret, & plurimos vestrûm, & omne Orientalium literarum nomen sibi obstringere & divincire arctissime semper laboravit. Qui efferetur ad Hor. I. posteà ex Collegio D. Augusti, & concione funebri habitâ in cœmiterio suburbano sepelietur, cùm interim memoria ejus & nomen nobiscum semper versabitur, atque in literarum æternitate perpetuò durabit, PP. Dominica Palmarum, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CCCIV.

NUdius tertius diem suum obiit pia & honesti nominis fœmina, Sabina Katsdorffia, Georgii Alberti Kegelmeieri, Nimaccensis Ecclesiæ Pastoris, vidua: quæ superiorib⁹ diebus venit, ut incursiones hostiles, quæ tum cumprimis infestabant eas partes, declinaret. Commendat mirificè Ebræus Sapiens virtute præstantes mulieres, prædicat Apostolus & Viduas quoque pias castasque, & non vulgari celebrat laude: Quapropter nec nos alienam à nostris partibus faciemus, si indicturi fœminæ optimę funus, pauca de ejus vita pro more exponamus. Nata igitur ea est Nimeccæ, quod in vicinia oppidum Ditionis Electoralis Saxonicæ est, Anno M D XCVIII. Patre Ægidio Karsdorffio, qui plus quàm quinquaginta Annis ei Ecclesiæ non sine pietatis, fidei ac innocentiæ laude præfuit. Anno M DC XI. elocata ei est, quem supra diximus, Virum Reverendum ac doctum, qui Socero defuncto easdem partes in Nimeccensi Ecclesia administravit ita, ut bonum Pastorem cumprimis decet, donec eum ante hos VII. Annos morbo exstinctum amitteret. Vixit cum eo summa concordia & conjunctione animi, in quo præcipua pars ejus felicitatis, quæ solet ex matrimoniis percipi, posita est; peperitque Liberos IX. filios quatuor, & quinque filias, qui omnes functi dudum vitâ sunt, præter unam Annam Sabinam, quæ quindecim quasi Annorum huc secuta matrem optimam est. Septem Annos vidua egit, planè ad eam regulam, quam Apostolus huic generi præscripsit. Nec aliter poterat; quæ optimis istiusmodi præceptis à teneris non modo à patre optimo, sed & à viro postea instructa esset. Et erat à natura præterea ad pietatem ac probitatem facta quasi. Quamquam & optimæ indoles degenerant non rarò: sed tum cumprimis, ubi inciderint, aut in ignavos educatores, aut institutores improbos. In quibus sicut ad induendam virtutem animis, sic insuescendâ vitia quoq;, magnum momentum positum est. Sub initiũ Martii malè habere cepit: quo cũ accederent tot indies terrores, atq; formidines, quæ optimã quamq; vale-

valetudine affligere possent, decumbere penitus necesse habuit. Eo periculosius, quod nō morbo corporis tantùm, sed animi, curis videlicet mœroreque ex diritate temporum orto, perpetuaque solicitudine: contabesceret. Nudius tertius, uti commemoravimus supra, sub quartam matutinam, inter medias preces, quas assiduè ad Servatorem optimum fundere solebat, exhalavit animam, cum paucis diebus ante Sacrosanctæ Dominicæ cœnæ viatico animam suam instruxisset. Nunc itaque super est, ut honestæ matronæ exequias, cum efferetur postea ad H. IV. ex ædibus Kotsebusianæ viduæ, frequentes velitis exequi, & ejus funus deducere in suburbanum cœmeterium, ubi Christianis ceremoniis humabitur. Id igitur ut faciatis sedulò prolixeq;, etiam atq; etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXVI. Aprilis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVI.

CCCV.

NUdius tertius sub octavam vespertinam diem suum obiit Vir humaniss. Johannes Almerus Notarius Publicus postquam duos ipsos, & quod excurrit, menses implicitus morbo decubuisset. Sumus enim homines imbecillum quiddam & fragile, & multis ægritudinibus non animi tantùm, sed corporis etiam obnoxii: quorum alii ex ipsa constitutione nostra ac temperamento ducunt originem, alii aliunde accedunt, ut vel debilitent miserè hominem ac infringant: vel jugulent penitus ac perimant. Nam quamvis multa auxilia ac opes invenerit solertia hominum, quibus tueri valetudinem, profligare contra morbos liceat: tamen sæpissime in iis fallimur, & omni arte ac medicinâ valentior est illa lex, quæ sicut universo orbi, ita & humano generi dicta est, ut nihil immortale uspiam sit, præter Deum. Qui cum ipsius vitæ fons sit, extingui non potest. Natus est noster hic Wittebergæ Anno M D XCII. d. I. Augusti, patre Johanne Almero Bibliopego & Catharina Rudhnera, honesti nominis civibus. Literis imbuta ejus puericia est in Ludo patrio, quas pro docilitate ingenii celeriter hausit. Et spes erat, fore ut egregii aliquid præstaret, si pertexere cepta studia, & ad fastigium suum adducere posset. In quo tamen eum destituit fortuna. Cui obluctatus rursus grandior ulcisci ejus injuriam, atq; se sibi vindicare denuò quantum posset conatus est. Nam cùm adverteret qua esset indole à natura præditus, valedixit artibus, quas tractarat hactenus, tentavitque forum, & in agendis administrandisque caussis atque negotiis adesse pluribus non sine laude cepit. Enimverò etsi ad excellentem aliquam laudem sine doctrina & literis aspirari vix potest; tamen in isto artis genere, quod non in contemplando, sed agendo totum ferme occupatum est, multum potest solertia animi naturæq; dexteritas, peritiaque vitæ communis; quæ nisi assunt, sæpe à prudentissimis doctissimisq; affliguntur negotia quæ susceperunt. Itaque cum per naturæ bonitatem non destitueretur ingenio noster; posthæc cum viris prudentibus ac doctis, ad quos facilitate morum obsequioque parabat sibi facile aditum, non infrequenter colloqueretur ac ageret, id consecutus est, ut in gerendis negotiis non infeliciter versaretur. Præcipue cum fidem industriamque singularem adhiberet. Quam ob caussam etiam Notarius Publicus decem abhinc annos Dresdæ creatus solenniter est. Anno M DC XIX. d. IX. Maji primas nuptias celebravit cum Anna Crusia, Jacobi Crusii Civis Wittebergensis filia: cum qua vixit annos VII. susceptis Liberis tribus, de quibus duæ filiæ superstites sunt. Ad secunda

vota transiit Anno M DC XXVI. d. XXIII. Maji cum Mariam Meieram, Johannis Meieri Pastoris in Werpen (qui Anhaltinæ ditionis pagus est) filiam duceret: quæ edidit ei filios duos unam filiolam, quæ cum altero fratre patrem luget, quantum ipsorum ætas sentire hunc casum potest. Tres anni facti sunt, quod tertiam uxorem duceret ornatissimam virginem, Annam Wirtsbergeram, Petri Wirtsbergeri, Civis & Mercatoris Lipsiensis filiam, ex antiqua & celebri familiâ oriundam: ex' qua nihil vidit liberorum. Superiore Februario laborare ex tussi cepit, cui languor quidam conjunctus erat. Accessit postea febris, quæ in tabem tandem, seu phthisin ipsam demutavit. Nihil non quidem datum est operæ collatumque opis, quod reparandæ valetudini facere videretur: sed contumacius se præbuit malum, quàm ut Medicorum, qui adhibebantur, auxiliis tolli posset. Quod ubi animadverteret, maturè de præsidiis animæ cogitare cepit, & iis se rebus instruere, sine quibus in alteram ac æternam vitam transiri vix potest. Itaque omnem spem suam in Servatorem unicum defixit, ejusque bonitati se totum permisit, certò persuasus, non se ab eo desertum iri in morte, quem omni vita fideli mente complexus esset. Ad istum modum cum comparasset animum, & salutaribus epulis Dominici corporis se refecisset, tandem nudius tertius inter VII. & VIII. vesperi exhalavit animam & ex hac ærumnabili vita demigravit anno ætatis XLIV. Qui cum ad Horam III. postea efferendus sit ex suis ædibus, vos adhortamur, ut eas exequias frequentes obire ne omittatis. PP. ad d. IX. Maji, Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXXVI.

CCCVI.

D. Hieronymi ad Castrutium verba sunt: *magna ira est, si peccantibus non irascitur Deus.* Nec poterat sanè quid verius dicere sanctus vir, aut efficacius ad perterrendum eos, qui continuis prosperorum successibus insolescere ac superbire ceperint. Nam cum fortunæ semel cessit animus, nihil amplius pensi habet: fertur ac ruit in præceps: dumq; in præsentibus plus, quã par est, & delectatur & placet sibi, nil de futuro cogitat, & quid, unde, & quo sit fine conditus, vix unquam reminisci homo solet. Inter hæc si obrepat mors, tam extra spem omnem ille positus, quàm extra eorum notitiam est, quæ perpetravit commisitq; hactenus: dum excæcatus felicitate errores suos observare non potuit ante. Illi se recordãtur homines maximè, qui aliquid aliquando patiuntur humanitus, & supra se esse Deũ intelligunt, cum castigationes ejus fuerunt experti. Quis numini unquam amicus fuit, qui non acerba multa ac dura pertulit? aut & tam innocens vitæ, qui non multum jactatus in vita? Non ad coronas & flores, & mollia quæq; ac jucunda maximè nos Christus vocat: labores, certamina, cruciatus proponit: & quicquid felices ac delicati fugiunt, hôc ille auctorare suos milites consuevit. Quem nemo sequi potest, nisi crucem sustulerit ante. Hæc tessera, & Sacramentum nostrum est. Quapropter leniter feret casum suum Clarissim. Vir. Wilhelmus Nigrinus Phil. Practicæ Prof. Public. Collega noster honorandus, qui post exilium & amissas fortunas, post ademtam priorem conjugem pignoraq; dulcissima, alterâ, dimidio animæ suæ, Elisabeta Lenzia nudius tertius privatus est. Recogitabit enim hoc exspectanda sibi luculenta magis in altera vita gaudia, quo

quo plures adversitates pertulit hactenus: & eo se chariorem Deo fore, quo sæpius hactenus ab eo probatus. Sanat ille & incutit vulnera: adimit & donat: atque hæc omnia ut prosit & beet: & ut retineat sibi, quos semel elegit & voluit suos. Sed ad defunctam quod attinet, nata ea est Wittebergæ d. XXIV. Augusti, Anno M D XCIII. patremque habuit Amplissimum Virum, Johannen Lenzium, Reip. oppidanæ Consulem & Curiæ Electoralis Advocatum: matrem ornatissimam fœminam Barbaram, M. Johannis Sumii Ecclesiastæ Bremensis filiam: quæ maternum genus ad duos JCtos magni nominis, Leonhartum Stetnerum, Georgii Friderici Marchionis Brandenburgici; & Christianum Beyerum duorum Saxoniæ Electorum Cancellarium retulit, quorum alterum avum, alterum verò proavum sortita erat. Ad pietatem & cultum numinis, ad modestiam item frugalitatem & pudicitiam à primis annis usque educta diligenter atque cum cura assuefacta est. In quibus, & aliis huic sexui propriis maximè virtutibus ita profecit, ut cæteris exemplo, suis maritis verò, quibus cum vixit juncta postea, non parvæ voluptati ac gaudio esset. Anno M DC XIV. Mens. Novembri primùm nupsit Prudenti spectatoque Viro Petro Müllero Senatorii ordinis, quo cum in XIV. annum usque sine querela ætatem duxit: eique dedit filias quatuor, quarum sola superstes matri, quæ ejus nomen tulit. Marito mortuo quinq; ferme annos vidua egit honestissimâ famâ: post ad secunda vota transiit, ducta in matrimonium Clarissimo Viro, M. Wilhelmo Nigrino, quem diximus, Collegæ nostro honorando. Qui eo gravius nunc ejus obitum fert, quo plus in ea se amisisse existimat. Enimverò & nobis, & aliis testatus sæpius est, eâ concordiâ se vivere invicem, quanta contingere aliis haud temerè queat. Tantumq; abesse, ut re ullâ ac facto hactenus; ut ne dicto ac gestu fuerit molesta. Quæ summa quidem maximaque felicitas est, quam conjuges unquam consequi possint.

— ϰ' μὲν γὰρ τῷ κρεῖσσον ἢ ἄρειον,
Ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασι οἶκον ἔχητον
Ἀνὴρ ἠδὲ γυνὴ πολλὰ ἄλγεα δυσμενέεσσι
Κάρματα λ' ἑυμβρίτῃσι.

— *Nam nil pulchrius est melius q3*
Quàm cum vir mulier q3 suam concorditer unà
Ætatem degunt, in quo dolor hostibus
horum,
Sed sit gaudium amicis.

Quod verissimè apud Homerum Ulysses Nausicaæ ait. Prolem ipsi enixa geminam est. Primò filiolum Johannem Wilhelmum, qui in prima statim tenerrimaque infantia diem obiit: deinde Mariam Sibyllulam: quę per annorum ruditatem, quæ vixdum bimula est, sentire non potest atrocitatem, quod passa est, damni. Quâ pietate coluerit Deum, quâ reverentia interfuerit Sacris publicis assidue, quâ innocentia animi & probitate exegerit vitam, quamque à fastu, superbiaque abhorruerit semper; quam lenitati contra modestiæque studuerit, nemo nescit, cui innotuere fœminæ mores. Ac ea ratione vivendi satis testata est, quâ in Deum fide esset: & quæ nunc capiat præmia, cum vita decessit. Nemo enim verius colit Deum, quam qui sanctitate veneratus est: aut & sincerius confitetur, quàm qui exemplum ejus secutus. Sub mensis hujus initium hac epidemiâ febre, quæ multos tulit, & ipsa cepit laborare. Ac licet calor non acer ita ac vehemens videretur, tamen quia continuus, & nunquam hactenus remiserit quicquam; cæterum horis pomeridianis & auxerit quoque ac creverit ferme (ut de cæteris, quæ accessere, symptomatis,

matis, nihil dicamus) factum est, ut Medicorum, quę summo studio adhibita fuerunt, auxilia parum proficerent, & vires indies magis ac magis dejicerentur. Quod cum in tempore animadverteret nostra, & de mox adfuturo fine conjecturam duceret, revocare animum à rebus terrenis, quibus valedicendum brevi, eumque ad Deum cœlestiaque, quo omnis nostra aspirat spes, maturè adducere, bonum præcipuè factum existimavit. Quapropter nudius septimus Ministro verbi, quem accersierat, peccata erroresque suos confessa seriò est, impetrataque largiter eorum veniâ verenda mysteria participavit, seque unicè permisit Deo: in cujus præsidio gratiaque spes omnes suas positas arbitrabatur. Ac visa res quidem mutari in melius, ipsumque non nihil deminui malum: cùm & cessaret insomnia, & tædium quoque ciborum jam levaretur. Sed consecutum id minimè est, quod sperabatur inde: & potius illud accidit, quod minus timeri hactenus ceptum erat. Quod cùm jam præsagiret ægrota, amantissimum conjugem accersiit, ut novissimo conspectu ejus sese expleret. Non ignorabat optimus vir, quo loco uxoris desideratissimæ res; quod sese excepturum fatum esset; tamen non nunc vacandum lacrimis, & indulgendum dolori statuit; sed id agendum potius, de quo potissimum præsens tempus admoneret. Itaque conversus ad preces, præivit jacenti verba, quæ & mortis timorem tollerent, & certam inculcarent spem de altera illa æternaque vita, quæ credentes in Christum Servatorem unicum, cum ista functi, apud eum ipsum maneret, quem fide & animo hactenus complexi essent. Quæ omnia tardiuscula quidem, cæterum clara ac satis articulata voce subsecuta est: & super iis mirifice erigi, & quodam velut gaudio gestire cepit. Præcipue cum illud Davidis carmen recitaretur. *Quid enim mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum: Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Quod magnos certe stimulos sub animo ejus vertere, eumq; attollere velut videbatur. Paullò post suborto manè circa III. Horam, sine omni labore ac luctâ emisit spiritum, ut vix adverterent, qui illi curabant, & anno XLIII. ætatis acquievit. Cui cùm maritus conjunctissimus facturus funus postea sit; vos diligenter admonemus, ut novissimum honorem atq; officium Ornatiss. fœminæ in celebrandis ejus exequiis prolixe & largiter exolvatis. Rati hac pietate vestrâ Præceptoris calamitatem & luctum non parum imminutum iri; & vos facturos hac in parte, quod vestri cumprimis ordinis munerisque est. Efferetur ad H. I. postea, & honestatâ concione funebri intra urbem mandabitur terræ, quæ omnes exspectat. PP. d. XXVII. Mens. Junii, Anno recuperatæ gratiæ, MDCXXXVI.

CCCVII.

Δεινὸν γυναικὶ αἱ δὶ ὠδῖνων γοναί.

Res magna parere: magnus in nixu dolor;

TRagicus ait. Quamquam profectò non magnus dolor tantum in nixu est, sed & discrimen periculumque non parvum. Nam sæpius accidit, ut parturientes vitâ citius, quàm fœtu absolvantur; atque iminuant magis viventium numerum, quàm eum amplificent ac augeant. Quam ob caussam qui virginitatis commendant decus, tantò magis illud se arbitrantur evehere, quo plura ostendunt incommoda, quibus mulierum genus tum aliàs, tum maximè, quando aut partum ferunt, aut enituntur, obnoxium est. Malè, si rectè ponimus calculum, & mendosè prorsus. Quid enim

aut

aut magis decere hunc sexum, aut venerabilem reddere potest, quàm istud ipsum, quòd edunt sobolem, & cum familia Republicaque ipsum genus sustinent humanum? Non aliâ lege nata factaq; fœmina est, quàm ut has ipsas administret partes, & viro adsit, & domum tueatur atque custodiat. Delicatas profectò & molles esse oportet, atq; injustas propemodum, quæ munia ista fugiunt: quanquam & imperitas quoque, ut quæ non satis norint, quàm periculosæ aleæ subeant opus, cum viri consortium & sanctum uxoris nomen fugiunt. Alio longe animo fuit Ornatiss. fœmina Anna Beckmannia, cujus honori hæc danda fuit scriptio: quæ nec obluctari voluit divino ordini, & magno animo obivit mortem nudius tertius, cum partum in lucem edere non posset: rata in statione sua & inter maximas suas partes vitâ decedere. Nata est Puchæ in Sonnenwaldensi ditione, quæ Comitum Solmensium est, Anno MDCII. Patre Johanne Jacobo ejus Ecclesiæ Pastore, Viro Reveren. ac Docto. Qui, sicut par est parentem, filiam, cum diligenter habuisset ac probe, domesticoq; exemplo ad omnem vitę frugalitatem ac honestatem instituisset in ipsum XXXI. annum usque, cum magno commodo ejus usus operâ, ante hos tres ipsos annos eam nuptui dedit, Spectato & Honesto Viro Johanni Beckmanno, Nibilissimor. Equitum à Berlebsch in Spœra quæstori. Quicum hactenus ita vixit, ut & fidem ejus amaret summopere, & viri ætatem, quæ jam ingravescebat, tueri pariter & venerari diligenter studeret. Quo illud quidem consecuta est, ut ejus quoque animum mirifice sibi obstringeret ac devinciret. Et jam ex eo conceperat, sed partitudo cum appetiisset septem abhinc dies, iis laboribus per ipsum quadriduum integrum conflictata est, qui licet gravissimi essent, non alium tamen haberent exitum quàm qui & matri & fœtui interciperent vitam. Quod cùm non imprudenter animadverteret, in Deo omnem defixit spem; ab eo salutem animæ certò pollicita, quæ corpori quidem videbatur negari. Tanta mentis magnitudine, ut maritum dejectum & plorantem ante, quæ imminebat, & vivacissimis vocibus, & quæ nihil muliebre saperent, erigeret & ad constantiam adhortaretur. Nudius tertius post horam Vtam matutinam in ipsa sacratissimæ Triadis benedictione, qua nos ad omne negotium ritu Christiano solemus accingere, defecit, cum quatuor & triginta annos honestâ famâ confecisset vivens. Levandus omninò dolor viri optimi est, quem ex desideratissimæ conjugis obitu ingentem cepit. Quapropter vos adhortamur, ut fœminæ hujus exequias frequentes celebretis. Quæ a d Horam II. postea ex ædibus Johannis Stoii, Senatorii Ordinis, in via Collegii Australi sitis, efferetur, intra urbem humanda. PP. ad d. XXI. Augusti, Anno recuperatæ gratiæ, MDC XXXVI.

CCCVIII.

IN certos gradus seu climacteras, ut Græci appellant, humanam partiri ætatem; eosque magnam vim tum in corpora fortunasque nostras, tum animo ipsos habere quoque, credere, vetus & ratio & opinio est. Quam nemo rejiciat temere, qui noverit, quæ numerorum potentia ac efficatia in universa natura sit: & tot exempla videat, quibus hactenus probata ea & stabilita fuit. Sed inter hos annos qui observandi maxime ac metuendi sint, non convenit satis. Plerique omnes tertium & sexagesimum omnium periculosissimum pronunciant, quod in eo & septenarius & novenarius numeri concurrant: quorum alterũ, ad corpus, ad animũ pertinere alterũ, veteres voluerunt. Contra

ea Censorinus, qui eruditum ac elegantem de die natali ad Q. Cærellium librum scriptum reliquit, hunc cæteris infirmiorem ponit: quod neutrum ex illis duobus numerum quadratum contineat: unde præcipua vis ac potestas pendere existimatur. Quicquid sit, plurimis documentis constat, hunc annum cum clade aliqua periculoque venire, aut gravioris ægritudinis, aut vitæ interitus. Unde & Ægyptii, quod Firmicus observat, Androdam appellarunt, quod omnem substantiam vitæ, ut loquitur, frangat ac debilitet. Et Solon, qui sapientiam suam complexus versibus est, omnia tum languidiora fieri, in Elegia quadam scripsit. Equidem (ut in rem tandem ingrediamur) fuit is ipse Prudentiss. ac integerrimo viro Matthæo Seelfischio Bibliopolæ ac Prætori Urbano si non fatalis ipse, is tamen qui proxime traheret fatalem. Namque cum maximam partem hactenus, à primâ usque ætate, commoda satis valetudine usus sit, proximo Mense Julio, cum ex semisse quartum & sexagesimum confecisset annum atrocissimo morbi genere correptus, & nudius quartus exstinctus est. De cujus vitæ ratione, ut aliquid pro consuetudine receptâ afferamus indicturi ejus funus, & decus familiæ, & ipsa viri virtus facit: quâ sibi non exiguum nomen in hac urbe, cum viveret, comparavit. Natus igitur est Wittenbergæ Anno M D LXXII. ipsis Kalendis Novemb. sub H. VI. vespertinam. Patrem habuit Samuelem Seelfischium, qui supra triginta ipsos annos Reip. oppidanæ Consulari dignitate præfuit, deq; ea multis modis, ut & de literaria quoque, & Ecclesiâ, excudendis suo sumtu SS. Bibliis præcipuè, insigniter meritus est. Vir pietate, prudentia, & integritate maximè præstans, Matrem sortitus fuit Mariam, Amplissimi viri Cunradi Ruhelii, Bibliopolæ & Consulis filiã. Cum ad id ætatis crevisset, quæ disciplinæ literarum idonea est, in scholam traditus est, ut pietatis earumque artium rudimenta caperet, quibus poliri & excoli adolescentum ætas præcipuè solet. Novem annorum puer matre demortua Stralesundam legatus ad patruum est: secundo tamen pòst anno revocatus fuit. Qui sicut hactenus non segniter erat versatus in literis, ita deinceps eas sub præceptoribus, quibus commendatus erat, nihilo indiligentius tractavit. Sed decimum septimum ætatis cum ageret, paternis negotiis applicari cepit: quod eo ipsum præcipuè genius, ut sic loquamur, suus invitaret. Quas partes summâ industriæ, fidei, ac diligentiæ laude administravit. Ac harum quidem rerum cùm post deinceps procedente ætate clariora uberioraque documenta daret, aliasque adjiceret virtutes, quæ annos viriles comitari solent, factum est, ut anno M D CI. in Senatum cooptatus crearetur Ædilis. Nam qui privata negotia tam solerter & provide tractarat hactenus, videbatur & publica posse non infeliciter gerere. Quæ sanè ita curavit deinceps, ut nono anno post Ærario Ecclesiastico: & rursus tertio, provincialibus censibus colligendis præficeretur. Anno M D CXXIIX. Prætor factus eo loci ascendit, qui summæ dignitati proximus est. Conjuges duxit tres. Nam primo sibi junxit Annam Personiam, Magni Personii Senatorii Ord. & Reipub. Camerarii filiam: quam tertio anno post gravidam amisit. Secundis nuptiis copulata ei fuit Maria, Ludovici Franckii, Viri cum primis spectati Dresdæ (quippe qui inter Monetarios Electorales primas gerebat, & cæteris quasi modum dabat) filiam ex qua suscepit filios duos & totidem filias: quarum adhuc superstes altera est, Reverendi atque Clarissimi Viri M. Michaelis Reichardi Misenæ ad D. Afræ Pastoris uxor. Tertium

tiũ matrimoniũ anno M DCV. d. XXIX. Januarii cum ea iniit quam nunc, cum octo liberis, filiis duobus, & filiabus ſex (una filiarum, & filiorum tertius jam olim obierunt diem) reliquit viduam, Ornatiſſimam fœminam Eliſabetam Burckardiam, ampliſſimi viri, Martini Burckardii Conſulis hujus urbis filiam. Sicut autem cum liberis uxoribusque ſuis ita vixit, ut boni patris ac mariti numeros facile impleret: cum eos & ſummo ſtudio curaret ac tegeret, & incredibili amore ac fide proſequeretur; ita in cæteris ſuis partibus, quas privatim & publice geſſit, eũ ſe ſemper præbuit ut de ipſo Terentianum illud non temere certè uſurpari poſſit.

Næ illiusmodi jam magna nobis civium
Penuria eſt. antiqua homo virtute ac fide.
Haud cito mali quid ortum ex hoc ſit publicè.

Nam & juſtitiæ inprimis tenax, & veritatis ſtudioſiſſimus erat. Blanditi & aſſentiri ſubdolè & alium fingere qui non eſſet, alienum à ſe, & moris novitii ſtatuebat. D. XVI. proximi Menſ. Julii dyſenteria ipsũ corripuit: tanta vehementia, ut inſequenti die ex ea decumberet prorſus. Ac adhibebantur maturè quidem Præſtantiſſimorum Medicorum auxilia, & Sennerti noſtri cumprimis: aderat præterea ſtudioſiſſima viri uxor, aderant liberi, quibus nihil charius atque antiquius tam probo patre: nulli curæ, induſtriæ, ſumtui parcebatur; & tamen ita compeſci malum non potuit ut aliquid certi de recuperanda valetudine liceret ſperare. Quocirca dejectis proſtratiſque viribus omnibus cum ſenſim ſe admoveri ad illum fatalem terminum animadverteret, ante omnia cum Deo ſeriò redeundum ſibi in gratiam, & de peccatorum veniâ impetranda ſatagendum exiſtimavit. Idcirco XV. d. hujus Menſis Miniſtrum Verbi accerſiit, quo, facta exomologeſi, verenda myſteria ſibi impertiret. Superiore die dominico, cum magis magisque de vita deſperaret, quo nihil fermè roboris amplius ſentiret reliquum, uxorem, liberos, domeſticosque cæteros advocavit, iisque oſtendit, ſe quam libenter velle iis præeſſe diutius: ſed quoniam intelligeret aliud placere Deo, ſuum non eſſe, ipſi quaqua ratione refragari. Illi deberi omnia: quicquid aut percepiſſet boni hactenus, aut ſperaret felicitatis in poſterum, petendum inde. Itaque ſe haud invitum ſecuturum, quandocunque evocaretur. Non ita longè abeſſe ſuam horam poſſe: itaque omnibus nunc valedicere ſe; eoſdem hortari ſedulo ut Deum colant, & pietate nihil unquam habeant prius. Actum eſſe de illo prorſus, cui illa non curæ. Quæ cum dixiſſet, ſingulosque eſſet complexus, erupit in hymnum Germanicum, quo ſerio ſe deſiderare finem vitæ, & eſſe cum Chriſto demonſtrabat. Quo finito, illud ſubinde repetivit: Domine Jeſu in manus tuas commendo Spiritum meum: Redemiſti me Deus. Sequentem diem ſimiliter orationibus & cantilenis ſacris conſumſit, dum ſub IIX. veſpertinam placidiſſimo obitu ſolveretur, cum vixiſſet annos LXIII. Menſ. X. D. XXII. Qui cum ad H. I. poſtea ex ædibus paternis efferendus ſit, ut habita concione funebri intra urbem chriſtiano ritu ſepeliatur, veſtrum erit, Cives Academici, id funus frequenti officio proſequi & de affectu veſtro in honoratiſſimã familiã virtutesque defuncti teſtificari prolixè. PP. ad d. XXV. Auguſti, anno recuperatæ gratiæ

M D CXXXVI.

CCCIX.

TAndem ſuperavit tempeſtatis vim, qua eſt jactatus hactenus, atque in portum venit, pietate doctrinaque præſtans admodum Vir Joannes Scheida, cum nudius tertius circa Hor. X. ſub meridiem ſimul exilium ſuum & vitam finiret, ex hac mortalitate ad Servatorem generis humani, vitaq; principem, Jeſum Chriſtum, quem conſtanti mente ſemper confeſſus, & eam ob cauſſam ejectus patriâ fuerat, evocatus. Natus is eſt Biſtrzicii, oppido Moraviæ, ad fines Regni Bohemiæ ſito, Anno Chriſti cIↃ IↃ LXV. Patrem ſortitus Matthæum Scheidam Notarium civitatis, Matrem Dorotheam, honeſtam ac probam fœminam. Fundamenta pietatis & literarum in ſcholâ patriâ jecit: deinde Pragam miſſus cum aliquamdiu ibi eſſet verſatus celebriorum alumnus ſcholarum, tandem nobiles Pueros informare inſtituit. Non contemnendam enim peritiam humaniorum literarum ac artium, ut & divinarum literarum ſibi comparaverat. Anno MDCIV. nuptias fecit cum pudicâ & probâ virgine Catharina, Wenceslai Duchoslai Spaldovii Civis & Notarii Przibramenſis filia. Quarto anno poſt à Reverendo viro Nicolao Paradiſio & Curatoribus Ægidiæ Diœceſeos in veteri Pragenſi urbe Diaconus deſignatus Witebergam profectus eſt, ut ordinaretur: quâ occaſione & celeberrimum Theologum ac ſingulare Academiæ noſtræ ornamentum ac decus Leonhartum Hutterum ſalutavit. Eas autem partes cum in tertium annum uſq; adminiſtraſſet, Anteſignano ſuo vita functo ſucceſſor datus eſt. Deinde ad Ædem D. Adalberto ſub rupe ſacra verbum divinum docuit, ac in ea provinciâ triennium ipſum confecit. Taborii etiam Nadezeradecii Decani functionem celebrem cum laude ſuſtinuit. Nakovanicium à Generoſo Domino Carlovecio honeſtis conditionibus, ejusque Eccleſiæ Paſtor declaratus ſeptennium integrum illi muneri præfuit. Inde Lyſſum vocatus poſt triennium decedere officio & in has regiones demigrare diritate temporum coactus fuit. Pragam quidem anno MDC. XXXV. rediit, & verbum Dei in Cathedrali Eccleſia prædicare fidelibus cepit: ſed paullò poſt captus & ægrè liberatus ex carcere Witebergam reperiit, &, quod ſupererat vitæ, ibi exigit. Suſcepit filios quatuor & unam filiam: ex quibus Johannem Samuelem poſt ſe reliquit. Malè habere ſuperiore anno cepit, lentoque morbi genere conſumptus hactenus, nudius tertius, ſicut diximus, felicem ærumnoſæ huic vitæ clauſulam impoſuit: cum ante precibus ardentiſſimis, cùm ſe, tum benefactores ſuos, præcipuè hanc Academiam, & univerſam Civitatem, Deo optimo maximo commendaſſet. Martyrum culmini, proxima Confeſſorum gloria eſt. Et quia optimus ſenex ſe ita hîc geſſit, ut facilè omnibus & pietatem animi, & vitæ integritatem ac innocentiam probaret; veſtrum erit, funus ejus frequenter proſequi, extremumq; officium cumulatè functo præſtare. Qui efferetur ad H. IV. poſteâ ex ædibus Kublerianis in Elſtrinâ ſitis extra urbem humandus. PP. ad d. XV. Septembr. anno recuperatæ gratiæ MDC XXXVI.

CCCX.

NUdius quartus inopinato quidem, ſed tamen altiſſimo percuſſus vulnere eſt, Vir Prudentiſſimus ac Ornatiſſimus, Valentinus Dalichovv Senatorii Ordinis, Notarius Publ. & Actuarius Civitatis, cùm conjugem ſuam, Mariam Schopſiam, quâ nihil charius habuit in rebus humanis, & quâ tot annos ſumma conjunctio-

ne animi planeque ex voto egit ætatem, amittere. Namque ut nihil infelicius illo est, qui domi habet imperiosam, duram & intractabilem mulierem: quæ noctes & dies perpetuò oblatret, & quotiescunque cum Viro agat, molestiarum aliquid devorandum præbeat; ita vix major felicitas contingere homini masculo potest, si probam, jucundam & obsequentem uxorem nactus sit; quæ curet domum, tueatur familiam, & quodam velut perenni gaudiorum fonte semper exuberet. Quo itaque beatior est ipsius fortuna, cum talem tantumque thesaurum sibi ademtum videt. Dolemus itaque viri optimi casum, & miseramur hanc ejus sortem, quâ meliore certè dignus erat. Sed curat super nos negotium Deus, & quicquid mortalibus miseris evenit, id immortalis illa ac felicissima mens statuit ante. Ei igitur obluctari, & quasi obvertere cornua, quantæ non modò insciliæ est, sed & impietatis? Nam Christiane prorsus illa apud Euripidem longè ignara Christi.

οὐκ ἐν δὲ χρὴ ζῆν θεὸς γὰρ ἐσί, δίκομαι.

Nata est nostra Wittenbergæ Anno M D XCII. die 4. Octobris patre Kiliano Schopsio Institore ac Cive primario; matre Anna Oelschlegelia, quæ postea Wolffgango Hobeldo Senatori & Reipubl. Camerario, quem superiore ineunte Anno extulit, nupsit. A quo & nostra, quod maturè patrem, & nondum octo Annos amisisset, singulari curâ & fide educta est. Quo factum, ut vivum viventemque haud aliter amarit perpetuò atque coluerit, quàm verum ac germanum patrem. Anno M DC XIII. die 30. Januarii desponsata ei est, quem nunc infelicissimum viduum reliquit, & copulata tandem ac juncta d. 27. Julii ejusdem Anni. Tam auspicatò atque feliciter, ut nihil propemodum conjuges sperare sibi optareque bonorum habeant, cujus non largiter compotiti fuerint. Si Euripidem audimus, Scenicum illum, ut appellavit Cicero, Philosophum, hoc primum est, quod vitam jucundam beatamque efficiat,

Cùm fœcundi lucent thalami
De se genitæ flore juventæ.

Et nostra cum decem liberos ediderit mater, quatuor reliquerit, ac inter eos filios ipsos tres, qui tueantur genus, & domum conservent, quantum gaudendi ac gratulandi materiam præbuisse viro existimabimus? Præcipuè cum tanta cura ac diligentia haberet natos, ut nescias pene utrum majorem laudem pariendo merita sit, an educando. Jam quâ fide, quo amore ac studio prosecuta maritum sit, dici vix potest. Et testimonio ipse est, super excessu ejus confusus tantopere turbatusque. Accedebant virtutes aliæ non vulgares: quæ & commendatiorem aliis, & clariorem viro reddere poterant. Inprimis pietatis studium: quod foris non tantùm, & cum sacris publicis interesset: sed & domi assiduè colebat: eoque liberos & familiares, quâ exemplo, quâ voce instigabat. Neque enim aut privatim aut publicè quicquam rectè feliciterque suscipi ac administrari existimabat, nisi rite Numen ante conciliatum esset. Itaque omnium calamitatumac miseriarum, quas tot nunc Annos patimur, causas non aliò temere referre solebat, quàm quòd prolapsis adeò pietatis rebus, in omnis generis flagitia sceleraque certatim penè rueretur. A contentionibus ac rixis aliena semper fuit: itaque nec molesta vicinis unquam exstitit, & potius libenter iis, quacunque posset ratione, opitulata est, auxilioque fuit. Egenos quoque & pauperes, & quos hæc temporum diritas suis evolvit fortunis, neglexit minimè, atque pro facultatibus suis liberaliter juvit. Namque & reputabat secum humanarum rerum vices; & cogitabat, hoc esse præci-

puum Christianæ charitatis opus, non negligere proximum; nec constare fidem sibi, nisi hunc ames, sicut teipsum. Magnæ profecto hæ dotes fœminæ sunt: & quantum momenti habuerunt olim ad summam felicitatem, cùm iis singulari cum voluptate frueretur conjux; tantum nunc quoque obtinent ponderis ad incendendum dolorem ac luctum, postquam is privatus. Sed donat & aufert Deus: & quamcunque nobis sortem immiserit, hanc ferre æquo animo par est, optimumque statuere, quod ille decrevit. De infirmitate conqueri die 7. Septembris primum cepit: quam, quia vigiliis laboribusque, quos in curanda filiola, quæ ægrotaverat hactenus, sustinuerat, contraxisse sibi, & quam nunc nacta, quiete deponendam facile existimabat, non ita magnopere curaverat. Sed procedente tempore cum subinde calores quosdam sentiret, de ingruente morbo non tam suspicari, quã metuere cepit. Itaque quamvis adhibitæ medicorum opes fuerint; tamen cum ita exæstuaret mali vis, ut nulla virtute restingui posset, & jam insomnia quoque & suffocatorii catarrhi accederent, accidit, ut nudius quartus, inter hymnos ac preces, quas & fundebant assistentes, & ipsa, quantumlibet ægra voce, subsequebatur, in conjunctissimi mariti amplexu exspiraret, ipso quarto & quadragesimo ætatis Anno. Ac quia nos idem manet fatum; idemque officium sibi quisque olim mortuo expetit: quod nostra nunc à nobis postulat: omninò par est, ut ornatissimæ fœminæ exequias, quæ ad Hor. I. pomerid. futuræ sunt, celebretis frequentes. Procedet pompa funebris ex ædibus Amplissimi & Consultissimi Viri Cunradi Carpzovii J. U. Doct. & Sereniss. Elect. Saxoniæ Consiliarii, nec non in Academia nostra Antecessoris clarissimi, in ipsum templum: & habitâ concione funebri exangue corpus in suburbano cœmiterio componetur. Id itaque ut deducere comiter ac comitari prolixe in eum locum instituatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad diem 20. Septembr. Anno recuperatæ gatiæ, M DC XXXVI.

CCCXI.

NUdius tertius sub ineuntem vesperam, Amplissimus Vir Johan-Wilhelmus Unzerus J. U. Doct. & Facultatis ejusdem Adjunctus, nec non Electoralis Curiæ, quæ hic est, Advocatus, diem suum obiit, cùm aliquot menses hactenus, ut sæpe ante, implicitus morbo decubuisset. Cui quidem nihil earum rerum defuit, quibus homines alias in summum etiam felicitatis culmen eniti solent. Nam & natus claro loco, & eo ingenio præditus erat, quod docile esset non tantum & quarumvis artium capax; sed & come perquam, atque idoneum maxime ad civiles congressus; quo accedebat eruditio, atque insignis scientia juris, & plures aliæ, eæque egregiæ, animi dotes, quas gravitate morum juxta & commoditate commendabat cumprimis. Iis igitur omnibus si par fuisset data fortuna, non ille quidem exstitisset major; sed tamen illustrior ac celebratior: cùm magna fama, non nisi ex magnis negotiis venire solent. Quibus licet haud impar esset, tamen & valetudinis tenuitas, & alii, quibus exercitus fuit, casus, effecerunt, ut sibi potius, quàm aliis vivendum existimaret. Id temperamenti secutus in ea ea re, ut non renunciare penitus publico & commendati officii partibus, sed verò ita ut iis vacaret, ne semetipsum affligeret. Ex quo licebit conjecturam ducere, quàm justus non modò, sed & quamprudens idem fuerit. Natus est Halæ Saxonum die 25. Decembris Anno salutis M D LXX. ex Senatoria sive Patricia Unzerorum familiâ. Pa-

tr em

trem habuit Wilhelmum Unzerum Salinariis Feudis nobilem, & dignitate Senatoria conspicuum Virum: matrem Margaretam Molliam ejusdem loci, & singulari virtute fœminam. Cum domi hactenus imbutus diligenter esset literis, quas hausit celeriter, XIX. annorum adolescens amandatus Lipsiam est, ad capessendum uberiorem ingenii cultum. Hic cum per decem annos optimæ cuique arti, & Jurisprudentiæ inprimis dedisset operam, profectus in Bohemiam est. Ubi cùm solertia ingenii ejus eximiæq; dotes diutius latere non possent, & innotescerent maturè, factum est inter Consiliarios Sacræ Cæsareæ Majestatis, quos Justitiævocant, coopta retur. Sed cùm à Sacrificulis propter orthodoxam religionem, quam confitebatur, multum ipsi facesseretur negotii, potius existimavit, deponere dignitatem atque discedere, quàm ibi manere diutius, ubi perpetuo haberet necesse cum importunitate iniquissimorum hominum non plane periculi expers conflictari. Itaque Lipsiam rediit, sed paullò post ut Dresdam concederet, & Juris artem ibi exerceret. Anno MD CIIX. Hala huc demigravit, ac apud nos considere cepit, cum summum in Jurisprudentia gradum, post experimenta legitima, publice solenniterque consecutus esset. Anno MD CXV in Amplis. JCtorum asscriptus Collegium est; impetrato in eo loco, & potestate de jure respondendi. Decanatu primo functus est Anno MD CXXX. alter cùm ei duobus superioribus annis deferretur, ejus ut sibi gratia fieret, impetravit. Advocatio in Electorali Curia ipsi commissa estante hos tres ipsos annos. quas partes omnes ita administravit ac gessit, ut singularem industriæ, Prudentiæ, fideiq; laudem facile mereretur. Conjugem duxit Annam, Viri Amplissimi Jacobi Blumelii J.U.D. Facultatis Juridicæ, quæ Lipsiæ est, Assessoris, & electoralis Judicii ibidem Advocati, filiam. Cujus mater Magnifici atque Amplissimi Viri Davidis Peifferi JCti, trium Electorum Saxoniæ Cancellarii &c. ex Marco Fratre, Doctore & Reip. Lipsiensis Medico Ordinario, neptis fuit. Genuit omninò filiam unam Annam Dorotheam, quæ ei d. XXI. Julii Anno MD CXIV, nata, & d. XI. Maii Anno MD CXV. denata fuit. Pietas probitasq; viri, & cæteræ, quibus præstitit, virtutes ab se satis notæ sunt, & prædicatione nostrâ non egent. Valetudine variâ & ferme afflicta semper usus est. Itaque & ante hos aliquot menses cepit decumbere: ac eò gravius, quod non unius morbi genere premeretur. Itaque cùm prævideret facilè, quid tandem de se esset futurum, (nam & videbat prolapsas vires, & vergentem ætatem in senium, quod præter annos & curæ multæ, quibus maceratus sæpius, adduxisse videbantur) ministrum verbi accersiit, & impetratâ peccatorum veniâ, mature SS. viatico se instruxit. Obiit, sicut diximus supra, nudius tertius inter II. & III. sub primam vesperam, spe omni fiduciaq; in Servatore optimum defixa, cum LXI. ætatis nondum prorsus expleviset. Cujus funus cum procurandum posteà sit Christiano ritu; vestræ pietatis atque officii erit, iis exequiis frequentes inter esse. Id itaque ut prolixè faciatis ac promptè, etiam atque etiam vos admonemus. Efferetur defunctus ad H. I. ex suis ædibus, & cohonestatus concione funebri intra urbem sepelietur. PP. ad d. VI. Novembris anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVI.

CCCXII.

QUicquid homines aliàs genere, potentiâ, opibus, gloriâ, differant, in eo tamen omnes conveniunt ut moriantur. Hoc pillu

illud est, quod universos æquat, & solum efficit, ne quo discrimine habeantur hinc Reges maximi, inde vilissima & contemtissima mancipia: in quo non modò spes & cupiditates nostræ, sed & calamitates atque miseriæ, quibus jactati hactenus, terminantur. Itaque simul hanc attigimus metam, simul illud cessat ac desinit, quicquid afflixit vitam, & infelicem fecit hactenus ac duram. Nemo autem unquam nascitur, quin moriatur: itaque & factum, ut præstantissima fœmina Regina Knorria Admodum-Reverendi atque Clarissimi Viri, Christiani Gilberti de Spai-Gnart Sacros. Theol. Doct. & Civitatis Magdeburgensis ad D. Ulrici ac Levini Pastoris primarii, quondam uxor, nudius tertius communi lege viventium numero eximeretur. De qua pro more, dum ejus nunc funus indicimus, nonnihil dicendum. Nata igitur hic Wittenbergæ ad diem 25. Junii Anno M D XCII. Patrem habuit M. Johannem Knorrium, Academico Fisco Præfectum: Virum Doctum, prudentem, & diligentissimum officii sui: matrem Mariam, præclaram fœminum: Georgii Salbachii Consularis Viri filiam. Utrumque parentem parva adhuc & minus adulta amisit: itaque maximam primæ ætatis partem sub tutore, Andrea Matthæo Reipubl. Oppidanæ Prætore egit. Cùm adoleviſſet, nupsit viro suo ante hos 28. Annos: quem quanto amore & fide perpetuò prosecuta sit, exponi paucis haud potest. Liberos edidit octo: quatuor masculos, & totidem fœminini generis, quos partim in Austria, partim Magdeburgi enixa est. Superstites sunt, Jacobus Erenreich, Sigismundus Fridericus; Regina, Anna-Margarita, Barbara Elisabeta: cæteri jam ante diem suum obierunt. Fuit prudens non tantùm, sed & magni animi fœmina. Quod cum primis apparuit in calamitatibus variis, quibus jactata pessimeque afflicta per horum temporum diritatem fuit. Ex quibus primum merito exilium nominamus. Quod incidit, cum Anno M DC XIX. Evangelicis omni Austria interdiceretur, ubi tum conjux ejus Pastoratum Ecclesiæ administrabat. Alter fluctus, qui decumanus videri queat, halosis urbis Magdeburgensis fuit. Quacum omnes pene ipsorum fortunæ conflagrarunt. Quod tamen facilè concoxisset; nisi conjunctissimum maritum, à cujus spiritu vita ejus videbatur pendere, abduci captivum & in deterrimum carcerem vidisset detrudi. Est fermè mollior fœminarum natura, & quæ adversa laboresque non ita diu ferre possit. At illa supra sexum suum fortis, perpetuo adhæsit conjugi, nec unquam passa est ut ab ipso divelleretur. Ut in secundis comes eius, sic individua socitantæ calamitatis. Nam & in carcerem ipsum secuta est, & quicquid squaloris & sordium sustinendum ibi, invicto animo tulit: adjutorium fidum non tantum ipsi; sed & solatium quoque. Liberato mirificâ Dei clementiâ marito, non nihil respirare ipsorum res, & in fortunam lætiorem restitui videbantur: quod tamen gaudium primum attenuavit obitus filiæ, Evæ Mariæ; deinde verò ipsi viri excessus totum extinxit, ademtâ propemodum ipsa spe etiam, quam sibi in posterum conceperat. Qui quidem & eò gravior accidit, quod premere oculos, & noviſſima officia præstare mortuo non quivit. Nam cum ille die 14. Januarii ineuntis Anni M DC XXXII. Erffurti decederet, ipsa cum liberis Hamburgi agebat. Inde cum huc veniſſet postea, laceras fortunarum tabulas collegit quidem, cæterum in eas tempestates mox rursus incidit, quæ novum quotidie naufragium minarentur. Vicit tamen hactenus freta divina ope, Patronorumque liberalitate, quos invenerat, &

per

per omnes adverſitates, quas ſe emergere poſſe vix poterat credere, eluctata eſt. Nimirum hoc temperamentum ferme ſequi conſuevit Deus, ut objiciat pios quidem calamitatibus atque miſeriis, ſed manum perpetuò tamen porrigat: atq; dum probat ipſorum patientiam, ſimul amorem ſuum adverſus ipſos ac benevolentiam declaret. Quò & bene ſperent ſemper, & nunquam deſperent. Et ſatius eſt, inter adverſa venturi boni habere ſpem, quàm in ſecundis rebus indulgere fortunæ; quæ maximam hominum partem dementat. Pauci enim adverſus proſpera tuti ſatis ac cauti ſunt. Semeſtre factum eſt, quod valetudine adversâ concuti cepit. Ac fuit quidem abunde ipſi hactenus de iis rebus omnibus proſpectum, quibus profligari morbi, & vires collapſæ reſtituti ac reparari ſolent; nihil tamen ejus proceſſit; & res ipſius indies labi vilæ in pejus. Ex quo cum nihil aliud conjicere poſſet, quàm quod ſecutum tandem eſt; eò omnem mentis cogitationem convertit. Enimverò relinquere vitam, ejusmodi res eſt, quæ temere ſimul, & rectè, obiri vix poteſt. Primò itaq; miniſtrum verbi advocavit: cui cum eſſet confeſſa peccata ſua, ſacro ſanctum viaticum accepit. Poſtea valedixit Liberis, eosq; ſedulò cohortata eſt, ut ſeriò Deum colerent, qui ipſis mirabiliter hactenus proſpexiſſet. Eũ enim ſi faventem ſibi ac propitium haberent, ſperanda ipſis læta & proſpera omnia; ſin minus, triſtia atque acerba. Majorem vim verâ pietate non eſſe; atque hanc ſolam virtutem homini tutam cumprimis ac ſalutarem. Huic igitur darent ſe, huic ſtuderent: & inde omnem fortunam ac felicitatem exſpectarent. Secum quidem bene agi, quæ nunc adeſſe finem tandem intelligeret calamitatum, quas plures hactenus eſſet perpeſſa: ipſorum eſſe, ſequi deinceps Deum ſemper, & ferre patienter omnia, quę deprecari non poſſent. Hujus rei exemplum ſe illis relinquere: quod ſi amplecti non dubitarent, affuturum ipſis non minus clementer Numen, quàm ſibi hactenus nunquam non in ipſis mediis malis tuliſſet opem. Exſpiravit nudius quartus, uti diximus, inter IV. & V. pomeridianam plena fidei & ſpei Chriſtianæ. Quæ cum ad H.I. poſteà efferenda ſit, & intra urbem ſepelienda, veſtrum erit, Cives Academici, piæ, & magnanimæ fœminæ exequias frequentes exequi. Id igitur ut faciatis, etiam atq; etiam vos adhortamur. PP. ad d. XI. Feb. an. recuperatæ gratiæ, M D CXXXVII.

CCCXIII.

EST quidem mollis ac delicati animi, nimis frangi adverſis atque concidere, & execrare velle vitam adeò, aut tædio habere, quæ inter acerba & dura exigenda veniat. Unde & generoſa illa Antigone Patrem maximis malis oppreſſum, & jam infeſtas manus parantem ſibi inferre animoſè monet:

—non eſt, ut putas, virtus, Pater,
Timere vitam, ſed malis ingentibus
Obſtare, nec ſe vertere ac retrò dare.

Nihilominus tamen ſingularis felicitatis eſſe ſtatuo, inter medias clades exire, atq; dum circum undique cadunt fulmina, & grando ingruit, tecto recipi. Nemo enim tam demens vecorsque eſt, qui non periculoſa & turbida, cum quietis & tutis mutari velit. Et quidnam aliud felicitatem, quam jucundam quandam cum ſecuritate vitam putabimus? Quæ noſtra in præſenti fortuna ſit, quæ horum temporum conditio, nemo non & videt pariter & deplorat. Et tamen eam ſeſe hactenus Ornatiſſima matrona Otilia, Prudentiſſimi ac Spectatiſſimi Viri Julii Johannis Horſtii Notar. Publ. & Senatoris, nec non Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocati uxor præbuit, ut ſupra ſexum ſuum fortis ea omnia ſuſtinuerit patienter, quæ præſens rerum ne-

ceſſitas ferenda imponeret. Nunc autem cùm nudius quartus defuncta ſit, vitâ non tantum, ſed malis omnibus etiam, quæ aut nunc vexant patriam, aut evenire unquam poſſunt (nunquam enim hæc vita calamitate atq; miſeriâ vacua, & per vices quasdam eam perpetuò, quod Euripides dicebat, gaudium verſat ac dolor) quàm bene cum eâ actum cenſebimus? quam felicem & fortunatam ejus exiſtimabimus conditionem? Nam cum & ita vixerit hactenus, & ſic obierit diem ſuum, ut minimè dubitandum ſit, quin ſolidè nunc æterna illa & beatiſſimâ perfruatur vitâ, quam Chriſtus in ſe credentibus & ad præſcripta, quæ dedit, agentibus promiſit olim; quid majus ei aut melius cùm unquam aliàs, tum nunc imprimis, potuiſſet contingere? Nata eſt Dresdæ Anno MDC LXXII. Patre Hieronymo Keltſchio Sereniſſimi Electoris Saxoniæ D. Auguſti à ſcripturis Cameræ: matre Regina, Andreæ Genzelii à Berneck filia. Qui ob ſpectatam virtutem navatamque egregiam operam adhuc Juvenis ab Invictiſſimo Imperatore Carolo V. Equeſtri dignitate, & Nobilitatis inſignibus donatus eſt: poſtea verò ſub tribus Saxoniæ Electoribus D Johanne Friderico, D. Mauritio; & D. Auguſto Sachſenburgenſis, Weiſſenfelſenſis & Beutevvizenſis D. œceſ. Præfectus fuit. Nomen indepta ſibi ab maternâ aviâ fuit; cui nobiliſſima Lutherorum familia originem dedit. Hanc enim Genzelius ex Electori Gynæcejo domum duxerat uxorem. Patre maturè mortuo deportata Helmſtadium, & in familiam Magnifici atque Ampliſſ. Viri Dethardi Horſtii JC. & S. Palatii Comitis recepta eſt. Nam intereſſe ejus arbitrabatur maximè ſi apud materteram, conjugem ſuam alteram, potiùs, quàm alibi educaretur. In eâ itaque domo adolevit, & quæ imponerentur partes ſedulò prudenterque adminiſtravit. Ut non tantùm materteræ amorem in ſe augeret ſubinde; ſed & ipſum maritum ejus, quem Patris inſtar colebat & venerabatur, mirificè ſibi adjungeret, & ad optimè cupiendum invitaret. Ac ita factum poſtea eſt, ut non alii, quàm ipſi filio ſuo, quem ex priore conjuge ſuſceperat, Julio Johanni, vellet deſponſam. Nuptiæ celebratæ feliciter ſunt IIX. anno hujus ſeculi: & convixerunt itaque inter ſe hactenus annos pene XXIX: ita quidem, ut ſummo amore ſtudioque ſe invicem mutuò complecterentur. Liberos tamen nullos viderunt: & eò quidem feliciores habendi ſunt. Ità enim minus ipſos affligere potuit acerbitas hujus tempeſtatis. Ac eam ob cauſſam hanc orbitatem ſuam lenius tulerunt. Interea licet ipſa peperiſſet nihil, quod educeret; hanc pietatem tamen in aliorum liberos liberaliter contulit, eosque non certè minore diligentia, quàm ſuos potuiſſet, educavit. Pietatem à teneris ſummè coluit: egentes & miſeros pro copia ſua largiter juvit: familiam, non modò rexit prudenter, ſed & inſtituit ſedulò ad omnes virtutum partes, quæ cuique maximè convenirent. Præcipuè id dedit operam, ut ſacra obirentur publica; & privatim preces exercerentur diligenter. Id aſſiduè inculcans, nihil boni ſperandum, qui bonorum omnium auctorem haberet averſum. Et eum præcipuè trahendum in partes, ſi precibus & puritate vitæ ſedulò coleretur. In virum nihil unquam officii omiſit: quem ita tractabat, ut cum parente negotium habere videretur. Ut ſæpe aliàs correpta morbis, ita ſuperiore menſe quoque, tum ex catarrhis, tum ex calculo etiam laborare cepit. Nihil tamen hactenus timebatur ejus vitæ. Sed cùm accederet febris tandem, evenit, uti æſtu laboreque morbi fracta ac debilitata durare amplius non poſſet. Nam & ipſa ætas jam ante attriverat vi-

vires. Itaque fruſtra auxilia Medicorum adhibebantur. Neque enim herbæ ullæ ac ſucci reſtituere ac reparare poſſunt, quod ſemel depopulata ſenectus eſt; aut prodere ac proferre diem, qui deſtinatus fini noſtro à Deo. Quod cum non fruſtra prævideret, id unicè egit ac cogitavit, ut felicem & exoptatam clauſulam imponeret vitæ. In qua una tantum poſitum non ignorabat, ut emendari deinceps error haud unquam poſſet, qui ſemel ibi eſſet admiſſus. Exſpiravit nudius quartus ſub noctem mediam plena fidei ac ſpei Chriſtianæ, cum annos ipſos LXV. confeciſſet vivendo. Quæ cùm ad H. I. efferenda ſit, & ſepelienda Chriſtiano ritu, veſtrum erit, Ornatiſſimæ matronæ exequias vos ire frequentes. Procedet Pompa funebris ex fratris ædibus, Henrici Horſtii Prætoris Urbani & Conſiſtorii Elector. Advocati ad forum ſitis. Quam ut prolixè velitis proſequi, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica Quinquageſimæ anno recuperatæ gratiæ MDCXXXVII.

CCCXIV.

NUdius quartus, dum præcipit ſuis, & demandati officii partes fungitur, forti apoplexiâ correptus eſt, Clarus doctrinâ atque Eximius Vir. M. Johannes Segerus P. L. & Ludi oppidani Moderator, atque ex eâ inſequenti die, cum & alia acceſſiſſent ſymptomata, obiit & vitâ exceſſit. Quæ autem nobilior clauſula imponi potuiſſet vitæ, quàm hæc ipſa? Quam majorem conſequi laudem ejus mors, quàm quod inter medias partes, atque in ipſo actu ſuſcepta pene atque obita fuit? Namque & militi glorioſius eſt, ſi in ipſa acie oppetat, cùm facit fortiter, & fidem maximè præſtat Imperatori, quàm ſi domi, & in ſuorum complexibus finiatur. Cæterum ut nulla alia provincia eſt, quæ plus utilitatis & commodi in genus humanum conferat, quàm eſt eorum, qui eruditendis pueris ac inſtituendis præſunt; ita nec temere laborioſior quoq; altera, aut magis plena moleſtiarum reperiri poteſt. Quid nunc de illo dicemus, quod neſcio qua ratione hæ partes plerumque lucroſæ minus ſint, ac apud plures evileſcant ac ſordeant: cùm ſi rem rectè velimus putare, in nullos alios, quàm in magiſtros puerorum, majora præmia tribuenda ſint: atque hos ipſos quaſi parentes publicos atque communes venerari oporteat? Ut ſingulare propemodum Dei beneficium interpretandum ſit, quod reperiuntur adhuc, qui in hoc genere ſtudii ponere operam, & inſervire publico velint, quamvis tot intercedant res, quæ avocent inde atque deterreant. Quò magis commendanda Segeri conſtantia eſt, qui quas ſuſcepit ſemel partes, perpetuò tenuit, nec ante depoſuit, quàm vitam ipſam. Natus eſt Gryphisvvaldi Pomeraniæ ſub auctumnum anni MDCLXXXII, ex honeſtis civibus ejus loci. Patrem habuit Johannem Segerum, qui ex Marchia eò demigraverat: matrem Gertrudem Schlutoviam Pomeranam. Poſtquam imbutus eſſet primis literis in ſchola patria, Ampliſſ. & Conſultiſſ. Viri Georgii Corſuandi J. U. D. & Reipub. Patriæ Conſulis auctoritate atque conſilio in Stralesundenſe Gymnaſium miſſus eſt: ex quo poſt aliquot annos patriæ Academiæ dedit civem, & per ſeptennium integrum partim Philoſophiæ, partim verò & Theologiæ ſtudiis ſtrenuè operam dedit. Inde vocatus in vicinum rus, & Nobiliſſimorum quorundam puerorum inſtitutioni præpoſitus fuit. In qua provinciâ cùm verſaretur, à Viro Magnifico Reimaro Seltrecht JC. & Palatii Com. nec non Provincialis Judicii Pom. Directore ſupremo, Poetica Laurea, ob facultatem ſcribendorum verſuum, quâ pollebat, donatus eſt. Anno

M D CXIV. Francofurtenſem Academiam petiit, & inde in noſtram paullò poſt eſt profectus. Ubi cùm vix per menſem unum vixiſſet, fretus patrocinio Admodum Reverendi ac Excellentiſſimi Viri Friderici Balduini SS. Theol. D. ac Prof. Publ. nec non Eccleſiæ hujus Antiſtitis, ad Conrectoratum, quem vocant, Scholæ oppidanæ aſpiravit. Sequenti anno, Decano Viro Clariſſimo, Johanne Rodenburgio Antverpiano, Poeſ. Prof. P. Artium & Philoſophiæ Magiſter creatus inter XLVI, decimum locum obtinuit. Quarto anno poſt uxorem duxit, Mar ham, Viri Reverendi ac Docti Jacobi Patochii Paſtoris Meutrovienſis filiam, honeſti nominis virginem. Ex eâ ſuſtulit liberos tres Johannem, Margaretam & Jacobum. Mortuo ſub finem anni M D CXXI. Rectori Scholæ, M. Michaeli Uhlio ipſe ineunte vere anni M D CXXII. ſucceſſit, eamque provinciam hactenus xv. ann. adminiſtravit. De qua non abſurdè poſſit, quod de Siſypho Poeta vetus

——*verſat*
Saxum ſudans nitendo neq; proficit hilum.

Nam cum ſe multum defatigaverint, qui opus faciunt in ſcholis, vix melius ipſis inde eſt: & ferme ſe macerant magis atque affligunt malè, quàm ut magnopere ſibi ac ſuis conſulant. De fine quem ſortitus fuit, ſupra expoſitum eſt: itaq; neceſſe non eſt iterum de eo narrare. Exſpiravit H. IV. matutinâ piè ac placidè anno ætatis LV. Qui cum ad H. I. poſtea efferendus ſit, & habita concione funebri ſepeliendus, veſtrum erit, non negligere exequias illius viri, qui de adoleſcentia tot annos bene ſtuduit mereri; & potius ipſius funus frequentes proſequi. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XIV. Martii anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCXV.

Cùm corpus & anima, ex quibus compoſitus homo conflatusq; eſt, apta arctiſſimè invicem & copulata ſint, haud poteſt fieri, quin pro affectione alterius alterum quoque ſe habeat. Quare ſicuti habitudinem ac temperaturam corporis animi mores ſequi ſolent; ita valet etiam rectè, aut laborat corpus contra, ut comparatus animus ac conſtiturus fuerit. Nam ſi compoſitus bene tranquillitate ſuâ utitur, creſcit corpus & ſucciplenum fermè eſt; at ſi ſolicitudo & curæ, luctusque ac ægrimonia exercitum afflictumque habent, illicò intercidere membrorum flos, vis expirare & vigor, & contra ſuccedere macies languorque ac imbecillitas ſolet. Quò vehementius autem hæ peſtes incumbunt animo, ac fixius hærent, hoc in majore periculo valetudo verſatur: facilè enim inde contrahi morbus, & hoc facilius deinceps ſubigi eò corpus ac deſtrui poteſt, quò minus virium aliàs habet. Sanè non alia cauſa Ornatiſſ. ac prudentiſſ. Virum Blaſium Matthæum, cui hæc in præſenti danda ſcriptio, confeciſſe exiſtimatur, quàm animi mœror ac luctus ingens. Nam cùm hoc anno uxorem conjunctiſſimam, triaque pignora, poſt hæc nepotem ex fratre, nunc nuper autem & amantiſſimam ſororem extulerit; tanta incubuit doloris vis, ut par eſſe, & rectè valere haud poſſet. Quare non ita pridem in morbum incidit; eoque exſtinctus nudius quartus ſimul & vitæ & ægritudinis ac luctus finem invenit. Natus eſt Wittenbergæ d. XIII. Decembr. Anno M D XCIII. ex antiquâ & ſupra quadringentos annos, quod ex monumentis publicis conſtat, celebri in hac urbe Matthæorum familiâ. Patrem habuit cognominem, Senatorii ordinis virum prudentem ac integerrimum: Matrem Annam Muhlmanniam egregiam

giam fœminam. Puer eruditus literis domi diligenter fuit. Qua de causa etiam Affinem suum Admodum Reverend. atque Clariss. Virum Paulum Mullerum SS. Theol. Licentiatum & Prof. Publ. in Acad. Julia, &c. tunc autem Iglavienſis Scholæ Rectorem secutus biennio integro domo abfuit ejusque manuductione in studiis non sine insigni fructu est usus. Postea enim à matre optimâ revocatus domum familiarem rem administravit: cui fœmina affecta ætate, & omni præsidio destituta, par unam amplius haud erat. Sed post biennium, cum decessisset mater, penes ipsum bonorum possessio esse cœpit, quorum administratio tantùm hactenus fuerat. In quibus, quas ex paterna hæreditate crevit ædes, nonus ipse possessor in hac possedit familia. Quod uti singularis frugalitatis argumentum præbet, ita hoc loco prætereundum non fuit. Hac enim virtute maximè tueri avita & custodire bona licet: nequitiâ enim atque ignaviâ dilabuntur. Et rectè dixit Hesiodus.

Εὐθημοσύνη γὰ ἐίςη
Θνητοῖς ἀνθρώποις κακοθημοσύνη τὲ κακίςη.

Anno cIↃ IↃ CXX. duxit uxorem domum, Mariam, Augustini Wochii Cosvvigienſis Consulis filiam; quam Georgius Herz Civis Cosvvigienſis viduam reliquerat. Cùm eâ conjunctissimè semper vixit, ut qui natura maximè mitis atque ab omni acerbitate alienus esset. Pater factus sexies tres filios, & filias totidem sustulit: ex quibus natu minimus filius, & duæ filiarum superstites sunt. Anno ∞ IↃc XXIII. In Senatorium Ordinem allectus; decimo anno post Ecclesiæ Arcæ; & abhinc altero Senatus & Civitatis ærario præfectus est. Quas omnes partes ita administravit ac gessit, ut nemo illius ordinis esset, qui non egregium ac luculentum testimonium Collegæ industriæ, fidei, ac summi studii quàm libentissimè perhiberet. Quanquam nec quenquam temere arbitramur fore, cui is paullò familiarius notus fuerit, qui non & id daturus facilè sit, eum non certè vulgaris pietatis probitatisq; singularis fuisse semper: itaque instituisse vitam hactenus, ut magnum integritatis & continentiæ exemplum præberet. Jam diu est, quod de languore atque dejectione virium conquestus est. Nec mirum, qui tot oppressus luctibus hactenus & circumactus esset. Sed d. III. Jan. planè cepit decumbere, cum capitis dolores mirificè ipsum investarent. Non defuere quidem medicæ opes atque auxilia, quæ summa diligentia & cura adhibita fuerunt; levari æger tamen haud potuit; & nudius quartus sub VI. matutinam penitus excesit, cum quintum & quadragesimum ætatis annum vix esset ingressus. Ad III. postea efferetur ex suis ædibus, & habita concione funebri in cœmiterio urbis sæpelietur. Quas exequias ut frequentes velitis exequi, magnopere censemus. Procedet pompa ex Ædibus Wedelianis: ibi igitur conveniendum est. PP. Dominicâ I. post Epiphania anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ CXXXIIX.

CCCXVI.

NOn futilis & vana illorum existimanda est ratio, qui toties ominis aliquid & tristioris augurii capiunt, quoties rara aliqua atque excellens virtus excessit terris. Nam id nunquam temere, satis expetiisse rectè in publicam rē, omnium seculorum experientia docet. Quare cum superiori Mense Generosus, Magnificus & Nobilissimus Vir Daniel à Kaseritz in Burgk & Neukemniz, Serenissimi Electoris Saxoniæ Consiliarius, & Curiæ Electoralis, quæ hic est,

Præſes, nec non Wittenbergenſis & Belzigenſis, Gomeranæ item ac Elbenavienſis Diœceſeō Præfectus ſummus decederet vitâ, ecquid putabimus nobis reliquiſſe aliud, quàm ſummum & plenum infelicisſimi augurii luctum? Nam cum incredile ſemper Summi Viri in juvanda communi re eluxerit ſtudium; cum Urbem hanc & Academiam non modò, ſed Electoratum iſtum univerſum impleverit meritis, & ſibi obſtrinxerint mirificè; nemo non conjecturam ducere poteſt, quantum vulnus noſtrum ſit, quod in hac clade accepimus. Poterat iſte quidem caſus tolerabilior videri non nemini, qui id intuerat tantùm ac reputet, quod is annorum modus in Nobilisſimo Viro fuerit, qui vix haberet, quò creſceret, & quò tranſiret, niſi in mortem: nam ſeptuageſimum annum jam attigerat. At enimverò, aut nos magnoperè fallimur, aut aliter ſtatuet illicò, qui cogitet ſecum & perpendat cum animo, quantum ſit damnum in Republica, cano capite privari. Utut enim præſtent robore ac ἔργοις Juvenes, quod præclare exiſtimavit Euripides: Senum propria tamen circumſpectio & prudentia eſt. Quorum conſilia ut tutiora plerumque ſunt: ita illa demum vim & κράτος, ut idem Tragicus loquitur, habent. Quæ una cum ætate conſeneſcunt quaſi ac provehuntur in annos. Ac cum cætera nobis omnia adimat tempus, formam, ſanitatem, florem, vim: ſolum φρονεῖν ἀσφαλέστερον, quod divinè Menander cenſuit, hoc eſt, prudentiam robuſtiorem facit. Quare eſt apud maximum Poetam, Agamemnon non tam in Ajace inviolabili, aut Diomede, vel Menelao, divinis Juvenibus; quam in uno Pylio Neſtore, ſene ac ſapientisſimo mortale, omnes victoriæ cauſſas ponebat. Quæ cùm ita ſint, quis non videt, quanta ſit jactura, quam in Koſeritio fecimus. Quæ exæquari quidem verbis & explicari ſatis non poteſt. Præſertim, cum recogitamus ſummam voluntatem Viri, quâ in Civitatem hanc, cùm ſemper alias, tum ex quo hæc bellorum moles incubuit, maximè fuit. Nam & absque ipſo fuiſſet non rarò, multa ruiſſent in pejus. Quibus aut attulit medicinam, aut viam invenit, quæ aliquem exitum daret. Quocirca danda hæc nobis opera eſt, ut & humaniter nullo non tempore reverenterque habeamus memoriam Nobilisſimi Viri; & nunc exponamus diligentius, quæ conſueverunt. Nam & hoc pacto non ingratos in ipſum nos exhibebimus. Natus in Burgkemniz, avitis prædiis, d. XVII. Febr. Anno M DC LXIX. Patrem habuit Nobilisſimum ac maximè Strenuum Virum, Abrahamum à Koſeriz, in Burgk & Neukemniz, Electoralis Curiæ, quæ hic eſt, Aſſeſſorem: Matrem, Annam à Schönfeld, ex Löbniz, Nobiliſſimam Egregiamque Fœminam. Avus paternus Jacob à Koſeriz fuit, in Burgkemniz, pientisſimi Principis Joh. Friderici Electoris Saxoniæ, Conſiliarius: maternus: Theopold. à Schönfeld in Löbniz, Wolka, Belgershain & Deben. Cæteras nobiliſſimas gentes, per quas ſurgit familia Koſeriziorum, prætermittimus de induſtria. Nam etſi non deſit accurata quædam genealogia, quæ ſupra Atavos etiam deducat Lectorem: longum tamen foret, exponere de iſtis fuſius, & explicare adeò de Nobilibus à Seidevviz, à Zehmen, à Taubenheimb, à Creuzen, quos enumerare univerſos oportebat. Et factum id alio tempore ex hoc eodem loco meminimus. Ubi & relatum de Nicolao quodam à Koſeriz fuit; Domino Ditionis Heiersvverdenſis; cujus in conſtantia agnitæ cœleſtis Veritatis, eſt illuſtre exemplum. Ejus ſepulchrum in hortis Biſcofsvverdenſibus hodiè etiam-

iamnum oſtenditur, diſtinctum floribus & ornatum. Sed emanſores ſumus: redeamus ad Noſtrum. Infans luſtratus Fonte inter pietatem & innocentiam feliciter adolevit. Matrem tamen rudis ad modum & vix ſex annos natus amiſit. Itaque duriore nonnihil diſciplina in ipſum uſus Pater eſt. Quod tamen adeò eum non habuit malè, ut grato potius animo illud omne interpretatus ſit. Cæterùm cùm idonea maximè indole ad hauriendas literas videretur maturè additi puero Præceptores privati à Nobiliſſimo Patre fuerunt. Qui quidem nec ſumptibus pepercit unquam, & in eam curam perpetuò incubuit; ut non niſi optimis Magiſtris filius uteretur. Non domi modò, ſed & poſteà, quàm in hanc Academiam veniſſet. Quod ad annum M D LXXXIV. contigit. Clarus eo tempore in Jure reſponſionibus Thomas Calixtus Schmiele fuit. Idem quem Noſtri parens habuerat ſibi olim Præceptorem. Hujus inſpectioni ac curæ traditus & ipſe ſtudiis diligenter incubuit. Sed cùm anno inſequente, hoc eſt, M D LXXXV. Patris obitus interveniſſet; translatus à Tutoribus in Serveſtanum Gymnaſium fuit. Id nobile & frequens eo tempore erat. Ibi igitur ſexennium totum ſub diſciplina Clariſſimi Viri Gregorii Bersmanni exegit, egregiosque profectus in artibus ac melioribus literis fecit. Eodem tempore Juris principia hauſit; ducibus ad hoc Bartholomæo Charitio & Caſparo Taſchenbergero, JCtis. Quanquam tũ magis quidẽ ad humaniores literas, quàm Juris ſtudium ferri viſus ſit. Solet haud raro evenire navigantibus, ut vela in medio curſu deprehenſi contrahere habeant neceſſe. Idem Noſtro accidit. Qui etſi id unicè egerit, ut Academias adiret denuò, incumberetque porrò ſtudiis: deſtitutus tamen præſidiis, quod tamen rectè paterna prædia ab iis, quibus id negotii datum; adminiſtrarentur, & nihil ex illis quicquam rediret; mutare conſilium coactus fuit. Itaq; ſic cum fratribus conſtituit, ut ipſi potius adire ac cernere paternam hæreditatem vellent. Ac partiti inter ſe quidem operas, ita totos X. annos præfuerunt domeſticæ rei, ut facilè ſe expedirent omni illa difficultate, in quam olim non ſuâ culpâ conjecti fuerant. Nec omiſerunt cauſas & quæ adhuc pendebant lites non tamen deciſæ. Tum vero animadvertit Noſter, quanto præſidio ſibi futurum Juris ſtudium ſit: ideoque diligentius illi deinceps incubuit ſemper. In quo tamen ita ſe tractavit, ut & Hiſtoriis & Aſtrologiæ nonnihil impenderet temporis. In quibus eos etiam fecerat progreſſus, ut paucos arbitremur reperiri, qui paria cum ipſo facere in iſtis literis potuerint. Nam per omnem vitã illis captus mirificè, & delectatus fuit. Cæterum, cùm alter fratrum, cui Jacobo nomen, Anno M DC X. excederet, vitâ, & de bonis moverentur quæſtiones; ità compoſitum tandem totum negotium fuit, ut ad unum Noſtrum omnia paterna prędia venirent. Inde ſolus familiarem rem regere cepit. Eo quidem ſucceſſu, ut brevi tempore, quicquid debitorũ eſſet, exolveret, nec parum inſuper faceret lucri. Quam ſingularem viri prudentiam cum animadverteret & intelligeret Princeps, multis ac gravisſimis cauſis componendis eum adhibuit. Ab anno M DCIV. maximè ad M DC XIV. usque. In quibus partibus ita verſatus eſt, ut magnum ſibi comparet nomen. Nam & incredibili ſolertia ſive ἀγχινοίᾳ, ut Græci appellant, erat. Unde factum tandem, ut ad ipſum illum annum M DC XIV. à Sereniſſimo Electore ac Domino noſtro clementiſſimo, præter ſpem ſuam & expectationem, evocaretur ex prædiis, & iis, quas ſupra ſumus locuti, Præfecturis ſimul exornaretur. Nam & inter Conſiliarios cum ſuos retulit Princeps,

& Ele-

& Electorali Curiæ atque Diœcesibus illis singulis, quas dicebamus, præfecit. In quibus constitutus amplissimis muneribus quinquies Legatus ad Illustriss: Pomeraniæ Ducem missus est. Ut taceamus, quoties Electoris personam in publicis Conventibus Solenibusq; variis Sereniſſimorum Ducum & Principum gesſit. Nam pagina nos deficeret facilius, quàm materia, ſi de his dicere ingrederemur. Cæterùm quantâ innocentiâ ac probitate, quantâ fide, induſtria, ſtudio ac prudentiâ, verſatus in ſingulis partibus ſuis ſit Summus Vir, illi norunt, qui ejus factorum dictorumque conſcientiam habent. Habent autem quamplurimi. Profectò amiſit non publica tantùm res ingentem Patronum, ſed & Civitas hæc patrem plane, & Patria ipſa, iſta Saxonia, maximum Civem. Sed feſtinandum ad alia eſt. Anno cIↃIↃ CIV. in matrimonium aſcivit, quam reliquit nuper viduam, Nobiliſsimam Eximiamque Virginem Martham, Joachimi à Kohler, qui aliàs, Kroſick, in Prima, Mildenſtein & Roſenburg, filiam nuptiis de IV. optatiſſimo Conjugio, & quo nihil tranquillius, Liberos omninò XII. ſuſcepit: filios VIII. & III. filias. De quibus Chriſtoph: Fridericus & Georg. Rudolff, Anna item Eliſabeta, jam olim diem ſuum obiere: Sex de maſculino genere, Joachimus Abraham, Daniel, Sereniſſ. Electoris Sax. Conſiliarius deſignatus, Hans-Jacobus, Ottho, Henricus, Johann-Georgius, & Auguſtus Rudolff, duæque filiæ, Anna Sabina, quæ annis abhinc X. Nobiliſsimo ac Perſtrenuo Viro Wolff Magno Loſer in Lebuſa, &c. pacta, & Martha Eliſabetha innupta adhuc Virgo, divinâ benevolentiâ ſuperant. Quibus ut & nobiliſsimæ Matri mitius Numen, in tam duro ipſorum tempore, & meliora, ut cum Poeta dicam precamur. Porrò in omni vitâ ſuâ talem ſe geſſit Nobiliſsimus Vir, qualem decet planè hominem Chriſtianum. Nam & publicis ſacris interfuit diligenter uſusq; Dominicâ Cœna perſæpe eſt: & privatim quoque pietatem ſuam probavit. Quo cum vel ipſa illa ætas gravior, ducere poterat. Nam ſi ſenectus, οὐκ ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ βίου ἀλλ' ἀρχὴ μακαρίας ζωῆς, hoc eſt, non tam circa finem vitę, quàm propè principium beatæ ac veræ vitæ hæret: quid de Nobiliſsimo Viro exiſtimabimus, qui jam non ingredi crudam illam ſenectam, ſed verò exire magis ac magis videbatur. Annus penè eſt, quod malè habere cœpit. Huc accesſit caſus improviſus, qui alterum latus concuſſit adeò, ut, de quo deinde ſatis conſtitit apertè, vena interior quædam rumperetur. Ex quo conſecutum id eſt, ut circa auctumnale tempus elapſi anni longinquâ tuſſi affligeretur malè: quæ etſi cæderet tandem, non ideò tamen ipſi cum valetudine ſatis convenit. Unde non parum disjectæ vires ſunt; præcipuè cùm & inſomnia perpetua fermè accederet. Imploratum maturè quidem eſt Medicorum auxilium, & adfuerunt illi Nobiliſsimo Viro ipſos V. Menſes. Nec deerat ſpes, fore, in melius ut ſubinde reſtitueretur. Quę corrupta mox tamen atque everſa tandem penitus eſt. Namq; ad diem XVIII. Febr. proximi miram ac ſubitam mutationem totius admodum naturæ ſenſit: inſequenti autem XX. ejus Menſis die prorſus cœpit decumbere. Quare, cùm animadverteret prudenter, inſtare propediem horam, quàm habiturus noviſſimam eſſet, ad Deum ſe convertit totum, accerſitoque Miniſtro Verbi, Sacro ſancto viatico inſtrui animam curavit ipſo XXIII. Februarii Menſis die placite & inter medias preces cantilenasque aſtantium reſolutus paullò ante nonam eſt ingruentis noctis horam, fecitque finem adeò vivendi, poſtquam LXIX. annos cùm diebus VI. feciſſet vivens. Hæc ſunt quæ de No-

de Nobilisſimo Viro exponere ex iſto loco voluimus. Erant infinita alia quidem & non indigna commemoratu : ſed ea explicare ſingula, chartæ ſpatium prohibet. Quod reliquum igitur eſt, adhortamur vos ſedulò, *Cives Noſtri*, ut Generoſi Viri exequias, quæ ad H. I. deinde futuræ ſunt, frequentes eatis. Poſtulant id virtus ejus & merita, quibus non Urbem tantum hanc, ſed & noſtrum maximè ordinem ſibi mirè obſtrinxit. Procedet pompa ex parte eâ Arcis, quam habuit vivus, in Templum oppidanum: habitâ verò Concione ad Templum Arcis redibit, ut ſepultura ipſa ibi peragatur. PP. *Dominica Judica* anno recuperatæ gratię M DC XXXVIII.

CCCXVII.

DUriſsimam omnium, qui vitam colerent, ſuſtinere conditionem credebantur olim, qui in piſtrino habitabant. Eo enim laboris genere nullum aliud neq; gravius neque moleſtius dari poſſe, planè erat perſuaſum. Si recte putamus rem, ea fortuna pene omnium eſt, qui verſantur in vitâ. Ubi licèt aliis melius paullò quàm aliis ſit, maxima tamen pars cum iniquisſimis laboribus doloribusq; conflictandum habet. Nunc quidem cummaximè, cum omnis generis calamitates ac mala ita incumbunt ſeculo, ut noſtris temporibus, vix quicquam triſtius ac luctuoſius in monumentis annalium inveniri poſſe exiſtimemus. Ne longius feramur, ſi in Eximii & Spectatiſs. Viri Jeremiæ Kaiſeri Bitterfeldenſ. Præfecturæ Quæſtoris vitam inſpicimus, qui ſepeliendus poſteà eſt, ac conſideramus, quibus caſibus, quibus procellis atq; turbinibus à primis tenerrimę etatis annis circumactus perpetuò penè jactatusque eſt, mirari aliquis non immerito poſſit; hominem non validiſſimum ſanè, inter tot labores ac difficultates durare in pręſens tempus, & tantas emergere tempeſtates potuiſſe. Sed perpetrantur minime viribus omnia: & ad ſuperanda adverſa fortunæ plus animus æquus, & ſe attollens ſupra caſus, quàm robur corporis conferre poteſt. Quid quod & Deus aſpirat vires, ac efficit adeo, ut quod humanis opibus haud poſſumus, divinis vincamus ac profligemus. Cæterum cum præſtantisſimus Vir jam terram manibus teneat, profectusq; in portum ſuam, ut ità loquamur, coronet navem defunctus diſcriminibus omnibus atq; periculis, quæ nos exercent, applaudamus & gratulemur ei de hac fortunâ, & quæ viventes mortuis debent, prolixè ipſi & liberaliter exhibeamus. Natus, ut hinc incipiamus, Miſenæ eſt d. IV. Julii anno M DC I. Patrem ſortitus Ampliſ. Virum Chriſtianum Kaiſerum Palatinum Miniſtrum S. Majeſt. Cæſareæ, Imperialis Aerarii Rationarium, & Sereniſs. Electoris Saxoniæ Quæſtorem Militarem: matrem Ornatiſſ. fæminam Annam Helbigiam, ex primariâ familiâ Leobergenſis in Sileſiâ Civitatis. Puer educatus Dreſdę eſt imbutusq; tyrocinio literarum: ſed octo annos cum eſſet natus Stolpenam deportatus & Reverendo atque Doctiſſimo Viro Chriſtophoro Gunzelio Ejus Eccleſiæ Paſtori traditus ac commendatus à Patre fuit. Cujus auſpiciis biennio integro ita excultus literis eſt, quarum amore mirificè tenebatur, ut pro ætatis modo plus ſatis feciſſe profectuum intelligentibus viderent. Sed adoleſcentium ſtudiorum ordinem non leviter interturbavit optimæ matris obitus, & ſuperinducta poſtea noverca. Per quam factum eſt, ut revocatus domum etſi non planè nuncium cogeretur mittere literis, tamē non niſi tumultuariam operam, minimè certè eam, quàm par erat, iis poſſet impędere. Bonitate tamen ingenii factum eſt, ut eo

promoverit, qui jam idoneos esset, ut consequendi uberioris cultus gratiâ in Illustre Afranum, quod est Misenæ, amandaretur. Quod anno MDCXIV. accidit. Quadriennium, quod ibi vixit, non suis caruit difficultatibus. Quæ res non restrinxerit penitus ejus studia, afflixit tamen & remorata non parum est. Anno MDCXVIII. cum Nobilisimis Juvenibus à Loss in Schleiniz missus Lipsiam in Academiam est, ut ministraret illis liberali operâ. A quibus partibus si quicquam liberi temporis esset, nactus, id omne impendebat studiis, ac tum privatis tum publicis obeundis scholis conterebat. Decedens eâ provinciâ altero anno huc venit, Viroque Amplisimo ac Excellentissimo Erasmo Unruh J. U. D. & Prof. Publico cepit esse à manu. Quo tempore plurimum in Juris scientia, quę forum agendasque causas respicit, profecit; tandemque Magdeburgum profectus similem operam noti nominis Practico addixit. Post impetratam à Patre veniam per Inferiorem Saxoniam Daniam petiit: inde in Hollandiam transitu facto Angliam mox Galliasque pelustravit, annuum spatium peregrinationi illi impendens. An. MDCXXIV. reversus Misenam ibi substitit, & paucos post annis cum à Magnifico Amplissimoque Viro Gabriele Tunzelio Sacri Palatii Comite & Sereniss. Electoris Saxon. Consiliario Notarius Publ. creatus esset, de domo comparanda constituendaque familia cogitare cepit: multum in eâ re adjutus à Spectatisimo Viro Johanne Helvvigio illustris Ludi Milenensis Quæstore, cujus in se collata beneficia non illibenter prædicare aliis consuevit. Quare & anno MDCXXX. conjugem duxit Dresdæ Margaretam Jacobi Paganini Civis primarii & Institoris filiam, multis dotibus exornatam puellam. Quâ de causa summa fide atque amore eam semper complexus est. Ea tamen haud ita diu frui potuit: quippe quam è secundo, partu, quo mortuum fœtum edidit, altero anno post extinctam amisit. Anno MDCXXXI. in Senatum Civitatis Misnensis legitimis suffragiis allectus est. Sequenti anno ad ipsam Præturam, ita nempe probaverat patriæ industriam suam fidemque atque solertiam hactenus) aspiravit. Quas partes cum fungeretur, primum incumbere ceperunt bellorum fluctus illi urbi, ac interrumpere quietisimam ejus hactenus felicitatem. Hic quæ præclara studia, quas utiliimas operas infracto animo navaverit patriæ, quanta curâ ac sollicitudine ejus salutem ac incolumitatem tueri studuerit, breviter dici haud potest. Sed sicut plerumque accidit, ut optimè quantumvis meritis, non optima sanè referri gratia soleat, ita & ipse in hujusmodi homines incidit, qui haud satis verè æstimarent beneficia collata. Hinc eo deductus fuit, ut datâ à Serenisimo Electore venia, omni se Senatorio munere abdicaret, secutusque militiam, quæ pro salute & libertate patriæ suscepta erat, Illustrisimo Celsisimoque Principi ac Domino, Domino Francisco Alberto Saxoniæ, Angariæ ac Westphaliæ Duci, duarum Legionum, & summo Castrorum Præfecto, addixit operam, ut à Secretis ei deinceps esset. Quo munere singulari fidei, industriæ, atque constantiæ laude IV. annos functus est: sic tamen, ut malignitatem fortunæ suæ non effugeret planè. Nam ut labores militares taceam, & quas ærumnas plures bellum habet, captus ad Egram una cum Principe, Viennamque deductus in custodiam ibique detentus est aliquot menses. Cùm esset datus in libertatem Dresdæ in Phthisin incidit: quod malum auxit posteâ ruptura venæ circa pulmones, quam tussis vehementior fecerat. Aliquanto post supra sinistrum genu

genu enatum ipſi tuberculum, quod nulla Chirurgorum arte tolli aut coerceri ita potuit, ut greſſum incedentis non impediret ac inconcinnum redderet. Sic conſecuta prope ex calamitate calamitas ipſum exercuit, ſemperque objecit aliquid, quicum haberet conflictandum in vita, cujus profectò illi exigui fructus conſtiterant. Anno M DCXXXV. d. III. Novembr. ad ſecunda vota tranſiit domum ducta uxore florentiſſima virgine, Anna Eliſabeta, Ampliſs. & Prudentiſſ. Viri Nicolai Hoffmanni Reip. Miſenenſis Conſulis filiâ. Ex eâ ſuſcepit prolem geminam fœmininam, alteram hic Wittenbergæ, quo ſe receperat tũ, hoſtili furori ut ſe ſubduceret; alteram Bitterfeldæ (cujus Præfecturæ Quęſturam Serenisſimus Elector paulò ante demandaverat) ſed minus vivacem, & ſic paullo poſt, quàm nata eſſet, exſtinctam. Munus quod nactus erat, inquietum pene perpetuò & plenũ ſolicitudinis ac ærumnarum habuit. Præterquam enim quod nunquam fere proſpera ſatis uteretur valetudine, ea infelicitas harum provinciarum his aliquot annis exſtitit, ut non jam amplius, quod audiunt, ſed mera propemodum vaſtitas ac ſolitudo videri queant. Ejectus igitur ab nuper abortâ tempeſtate duriſſima in noſtrum litus, vitato externo periculo, in hoſtem internum incidit. Nam ex itinere & jactatione pulmonum auxerat morbus; ut qui jam clariſſimorum Medicorum artibus tentatus fruſtrà, & dimiſſus quaſi, jam velut refectis viribus totoque, ut ſic loquamur collecto furore, ita inſurgeret, qui nullis opibus repelli amplius, aut eo ſaltem redigi poſſet, ut mitius ſæviret. Quare cum omne depopulatus corpus nihil feciſſet reliqui, præter oſſa & cutem, ipſum ſpiritum tandem, quem ægrè inter tot cruciatus atque dolores retinuerat, ei extorſit, cum nudius tertius (quod ſæpe hactenus pro ſingulari illa pietate, qua fuit in Deum, optaverat ardentiſſimis precibus ac votis) expiraret. Obiit ſub noctem mediam plenus ſpei ac fidei Chriſtianæ, tot laboribus tot calamitatibus caſibusque, quibus obnoxius fuit hactenus, magnam horam imponens. Ad H. III. poſteà efferetur ex Krembergerianis ædibus, quas in præſenti Excellentiſſ. Vir Marcus Banzerus Med. Doct. ac Prof. Publ. inhabitat, & intra urbem humabitur. Quas viri Egregii exequias ut frequenti officio velitis proſequi etiam atque etiam vos adhortamur, PP. Kalendis Aprilibus anno recuperatę gratię, M DC XXXIX.

CCCXVIII.

QUi ex eo uſque tempore, cum infeliciſſimus bellorum turbo, poſt alias partes patriæ, & Archiepiſcopatu Magdeburgenſi incumbere cepit, apud nos egit ac vixit hactenus, Reverendisſimus ac Nobiliſſimus Vir Cuno ab Alvensleben in Neugattersleben, Calbe & Randau, &c. Hęreditarius Metropolitanæ Eccleſiæ, quæ Magdeburgi eſt Canonicus Senior, is, poſtquam ſuperiore Martio apud Coalbenſes, ubi paullò ante conventus Procerum inſtitutus & celebratus fuerat, diem ſuum obiit, componendus hodiè, & ſolenni exequiarum honore afficiendus eſt. Ac eo prolixius quidem ac copioſius, quo vita ipſius in illuſtri magis poſita, & magnis ſemper laudibus inſignita honeſtataq; fuit. Neque enim magni ac ingentes viri, cum vivunt adhuc, cœtusque mortalium celebrant, ſuſpiciendi tantùm præ aliis, & omnis generis honore ac cultu proſequendi ſunt; cùm hac cumprimis mercede ac præmio ad ſuſcipiendas gerendasque præclaras res accendi & exſtimulari ſolcant; verùm & danda opera eſt; ut exceſſus ipſorum & obitus decore cumprimis, & pro con-

ditione meritorum celebretur. Etsi enim industria omnis & studium, quod circa funera, & in curandis mortuis adhiberi consuevit, facere haud queat, quo minus putredine diffluat corpus, & quicquid de nobis reliquum manet, caditque sub oculos, in pulverem cineresque transeat; tamen si Regum magnatumq; ædes, propter inhabitantium excellentiã honorare sanè, nec sine veneratione quadam & tacito cultu præterire solemus; non negligendæ certè reliquiæ corporum etiam sunt, in quibus egregiæ atque illustres animæ hospitatæ fuerunt. Enimverò is Alvens-Lebius fuit, qui haud vulgaribus, non modò à benigniore fortunâ cumulatus esset muneribus; sed & qui semetipse multo semper præstantissimis laudibus decorare & illustrare studuerit. Quo accedebat vita quoque, ut amplissima dignitate, conspicua ita summâ innocentiâ & integritate exacta. Neque enim eo erat ingenio, ut ex aliorum miseria felicitatem fortunamque æstimaret suam; & quicquid valeret ipse & posset, id in licentiam, superbiamq; verteret ac fastum: verum id sibi datum putabat negotii, ut quã præstaret opibus aliis, tam ipse de omnibus mereretur bene multisque prodesset. Quæ sicut magnæ & excellentis naturæ propria laus est; ita parare eam sibi ac emereri cupiebat, perpetuò ac laborabat. Genus ipsi contigit, quo vix antiquius aliud, aut & splendidius inter familias equestres in Saxonia inveniri putem. Alvonem quendam (quidam & Albionem appellant, & eum Witekindi magni patruelem statuunt) annales veteres inter amicos Caroli magni memorant Hunc instituisse Alvenslebianam arcem, simulque genti dedisse originem & nomen, iisdem literis proditum est. Quæ licet posteà vitio temporum & per immanitatem bellorum, ut fieri solet, dejecta nonnihil de suo culmine fuerit, cum ex dignitate Comitum ad Equestrem denuò devolveretur, non tamen excidit avitis bonis, & inter nobilissimas familias primõ semper loco habita fuit. Patrem sortitus est Nobilissimum & maximè strenuum Virum Gebhardum ab Alvensleben, in Neuengatterslebẽ, Frideburgk, Pfuzenthall, Calbe, & Randau, &c. Archiepiscopatus Magdeburgensis Consiliarium, Ludolphi, Archiepiscopalis Aulæ Magistri ac Consiliarii, & Battæ à Bardensleben ex domo Wulffsburgensi filium: matrem habuit Nobilissimam Fœminam Helenam, Nobilissimi & perquam Strenui Viri Cunonis Hahnii in Seeburg, Basedau, & Lippe, & Gödelæ à Molzan de domo Benzelinâ filiam, Natus est Frideburgi in avitis prædiis anno MDLXXVII. qui mirifica ingentis ilius & nõ Britanniæ tantùm ac Belgio, sed toti propemodum Orbi formidabilis Hispanorum classis dissipatione clarus ac memorabilis ad posteros transiit. Puer imbutus diligenter literis, & omni liberali doctrinâ excultus sedulò fuit. Hæc enim est, quæ vim ingenitam promovet, & ad virtutem ducit animos, atque in ea confirmat. Quippe quos fluctuare vagariq; necesse est, nisi disciplina & eruditio accesserit. Quare deficiente morum regulâ facilè equidem posteà, quod Poëta monet,

Dedecorant bene nata culpæ.

Annorum sedecim adolescens in Academiam nostram cum Gebhardo fratre missus, atque in contubernium ac disciplinam Admodum Reverendi ac Excellentissimi Viri Jacobi Martini SS. Theol. D. & Prof. Publici, ut & Academiæ Senior. qui Logicam eo tempore, & τὰ μ̓ετὰ τὰ φυσικὰ docebat & profitebatur, traditus est. Ita enim existimabat prudentissima Parens, quò doctior peritiorque foret is, cui præcipiendi daretur provincia, eo majore fructu discentes proficere:

nec

nec quemquam regere melius aliorum mores ætatemque formare posse ac fingere, quàm sibi qui imperare & modum inter ac normam in omnibus ponere didicisset probè. Ex eo itaq; non literas modò & disciplinas Philosophicas, sed fidei quoque summam, & quicquid ad consequendam salutem animæ necessarium est, percepit ac hausit. Simul & Jurisprudentiam attigit, manuductore domestico usus Ambrosio Pechtio, qui non vulgares in eo studiorum genere progressus fecerat, ac eo nomine cùm ipsi, tum Patri Nobilissimo etiam à magni judicii viris commendatus erat. In istis spatiis cum quadriennio integro, & quod excurrit, exercuisset se gnaviter, primò domum, deinde in Italiam, quę quasi mater quædam non elegantiarum modo, sed Civilis prudentiæ etiam haberi jam olim consuevit, profectus est, assćito Comite Adamo Bolfrasio Francofurtense, Juvene haud imprudente, & Jus Civile egregiè docto. Cùm esset reversus domum feliciter, Anno M D C X. in Reverendiss. Canonicorum ordinem Metropolitanæ Ecclesiæ Magdeburgensis receptus est. Qua dignitate cum ipsos duodecim annos functus esset, impetum cepit videndi non tantùm Italiam denuò, sed Galliam quoque & regiones alias pelluſtrandi. Neque enim ignorabat, quantas utilitates afferre peregrinationes hujusmodi & consuetudines cum variis gentibus ei solerent, qui versaturus in re communi, negotiaq; civium publica administraturus esset. Quas quidem majores ac uberiores sibi pollicebatur, quo magis, quàm ante, polleret judicio, & ad percipiendas quaslibet res per modum ætatis aptior esset. Quare & Plato in bene constitutâ Civitate nemini peregrinationes obeundi concedendam putabat veniam, qui quadraginta annis minor esset. Nec fefellit augurium animi: & quantas sibi copias opesq; ea ratione paraverit, tum sæpius aliâs, tum maximè A. M DC XXVIII. ostendit, cùm ampliſſima ad S. Cæs. Majestatem Legatio ipsi cum aliis quibusdam demandata esset. Tum enim luculentissimè ingenii non modò, sed & prudentiæ, quas comparasset opes, sic, quasi institor nobilis merces suas quas undiquaque coegit ante, in celebri aliquo mercatu solet proponere, explicavit. Cùm turbis tristissimis motibusq; & universa patria, & Archiepiscopatus cumprimis involveretur, maturè de loco alio cogitare cepit, quo se reciperet ex tanto incendio, priusquam & ipsum infesta corriperet flamma. Deliberanti igitur ea de re sedit tandem, Wittebergam concedere: quod neq; nimis remota, longè, & contra hostilem vim, si quæ ingrueret, satis munita videretur. Accedebat & illud, quod consuetudine doctorum prudentumque virorum, qua semper delectatus fuerat, ipse doctrinis & disciplinis optimis excultus, uti inibi affatim posset. In quo successu suo ac otio, ita tractavit se hactenus, ut & se civem bonum ostenderet & sapientem. Neque enim planè se retrahebat à Republica, cujus administrarat partem hactenus: & quicquid ab ea concedebatur vacui temporis, concedebatur autem plurimum, (quippe quæ tota pene oppressa armis atque pessundata) id totum sibimetipsi excolendo tribuebat, omnis generis monumenta & libros involvens, qui tum instruere salubriter animum, tum contra fortuita munire & obfirmare velut quibusdam propugnaculis possent. Præcipuè verò Theologicorum voluminum lectione & acroasibus sacris capiebatur. Quæ quia viam ac rationem ad consequendum summum illud ac ultimum bonum, quod in conjunctione cum Deo positum, nec nisi à funere obituque expectandum plenè est, aperire præcipuè & explicare noverat; id-

circò his cumprimis atque cum curâ dandam operam, ſtatuebat. Sanè longè aliter otio frugi homo & ſapiens; aliter ſtultus & nauci uti ſolet: qui ferè voluptatibus immergit ſe, & quicquid jucundum ac dulce maximè putat, ſequiturque ac petit. Prudens & ſapiens contra quærit, quod utile eſt; & cum agendi foras tempus non habet, in ſemetipſum recondit ſe præclaris cogitationibus deditus, indagatque ac quærit, tum quod ſaluti aliis ſit, tum ſibimetipſi quod uſui eſſe queat. Sic magni viri ſemper feriati ſunt, & plura in genus humanum contulerunt commoda, quàm infiniti aliorum ſudores atque diſcurſus. Superiore Februario menſe Calbam, quæ Archiepiſcopatus Magdeburgenſis Oppidum, auctoritate Reverendiſſimi Collegii ad coactum ibi conventum profectus eſt. Cui cùm VII. Martii finis feliciter eſſet impoſitus, ipſe altero ſtatim die implicitus morbo decumbere cepit. Ac fuit quidem Berenburgo maturè accitus Medicus, adhibitaque exquiſitiſſima auxilia, nihilo minus tamen leniri malum haud potuit, & ipſe indies pejus pejusque habere cepit. Quod cum animadverteret, Paſtorem primarium Coalbenſis Eccleſiæ M. Laurentium Sebaldum, Virum Reverendum ac Doctum, accerſendum curavit, ut ſalutare viaticum impetratâ peccatorum veniâ ab ipſo acciperet. Quo in negotio quas ille profuderit lacrimas, cùm quæ commiſſa humanitus ſecum reputaret animo; quàm ſe ſubmiſerit dejeceritque, ne aliquis videretur ſibi; quàm totus cogitatione & mente in Servatorem optimum defixus fuerit, dici paucis haud poteſt. Ita enim de induendis virtutibus animo, quibus plurimis maximisque excelluit, ſollicitus ſemper fuit; ut ante omnes alias pietatis haberet curam: quæ ſi abeſſet, nullam aliam verè & bonâ fide, ut ſic loquamur, cuiquam poſſe contingere, non ſanè abs re exiſtimabat. Hæc enim & reliquarum principium & conſummatio eſt: nec quicquam honeſtum exiſtimandum, niſi quod pium & Deo gratum intelligatur. Poſteà temporis ita vacavit viſitantium alloquiis, ut orationibus atque ſermonibus ſacris, quos cum amantiſſimâ Sorore partim, partim cum miniſtro verbi plures habuit, perpetuò inſtaret. Nam præter SS. Codicem, Theologorum, & alios ſacros libros ſibi jam olim familiariſſimos fecerat legendo. Hæc itaque dum meditatur ac agit, admovetur ſupremis tandem & d. XIII. Martii H. VI. veſpertina inter ſacra oracula, quæ ſuggerebantur, plenus ſpei ac fidei Chriſtianæ, in Coalbenſi arce expiravit placidè, cum L. ann. ætatis nondum abſolviſſet. Cujus exceſſu quanto ornamento privata Nobilitas ſit, quantum acceperit cladis ac damni Reverendiſſ. Canonicorum Collegium, intelliget maximè, qui ſummas Nobiliſſimi Viri dotes perſpectas ſatis cognitasque habeat. Erat ſanè in eo ingenium, ut prudens perquam & ſagax, ita rectum cumprimis & alienum ab artibus malis. Magnum juſtitiæ, magnum communis rei ſtudium: cujus cauſſa nihil moleſtiæ nihil laboris unquam ſibi defugiendum exiſtimabat. Gravis ita, ut interim comitatem non exueret: itaque ſtudioſus ſuæ exiſtimationis, ne cujusquam alterius læſam vellet. Æquus bonusque adverſus omnes: facilis etiam, ſed nequid evileſceret tamen. Deum ſummâ ſemper veneratione coluit: & omnem inde felicitatis ſalutisq; ſpem unicè deducendam exiſtimavit. Quare nunquam non, cum liceret per valetudinem, interfuit ſacris publicis, iisque cogitationibus ſe maximè dedit domi, quæ vel inſtruere pietatem, vel confirmare etiam poſſent. Quid nunc de liberalitate ejus in egenos ac pauperes; cumprimis verò qui ob orthodoxam fidem evoluti fortunis, &

in

in exilium essent ejecti, commemorem? Quos quam benignè atque humaniter solatus sit, multi prædicant. Nec dubitari debet, cum istiusmodi testes producere liceat, qui hanc ipsius pietatem in semetipsis fuerunt experti. Quæ omnia cùm ita sese habeant; omninò par est, ut Nobilissimo Viro & tantis exornato virtutibus exequiarum honor quam cumulatissimè exhibeatur. Efferetur funus ex Hospitio publico, quod Ursi habet insigne, in oppidanum templum: inde concione funebri habitâ in ipsam arcis deportabitur, ibique in communem Christianorum spem mandabitur terræ. Ei igitur actui ut interesse velitis frequentes, etiam atque etiam vos *Academici Cives* monemus & adhortamur. Inhumanum quippe est, parum curare mortuos; & suo non æstimare pretio ingentes virtutes, aut imperitiæ, aut malignitatis culpam habet. PP. ad d. VII. Maji anno recuperatæ gratiæ M DC XXXIIX.

CCCXIX.

TOt ægritudinibus ac morbis obseptum perpetuò ac circumvallatum quasi humanum est genus, ut nulla omninò nostri pars sit, quæ non objecta aliquot hostibus atque expositа inveniatur. Quorum alii lente gerunt rem, & bellum velut extrahunt; alii contra præcipiti ingruunt impetu, atque vel statim, quos invasêre jugulant; aut si superiores fuerint, brevi relinquunt. In quibus Caducus etiam sive Comitialis morbus est: acre perquam & vehemens malum, atque invictum prope, unde Herculeum appellatum Galenus censet. *Majorem* eadem de caussa *morbum*, sic, quasi *Majorem vim* dicimus, Celsus & alii, Græci de cætero ἱερὰν νόσον dixerunt vulgò; seu quia omne quod magnum est, & modum communem excedit, ἱερὸν appellare solent: sive quod corpus non modò, sed mentem ipsam, seu rationalem animi partem, quæ multò sanctissima & divinissima est, quæ Platonis & Apuleji opinio est; petat ac tentet; atque, ut Apulejus ipse loquitur, *divinas ejus vias & sapientes meatus, dirum fluxum immiscens cerebro, obruat atque obturbet.* Huic itaque morbo duos abhinc annos esse obnoxia cepit, Ornatissima matrona Magdalena, Reverendi atque Clarissimi Viri Johannis Kozebuen SS. Theol. Licent. & Magdeburgens. ad D. Jacobi Pastoris Vidua. Qui cum superioribus diebus iterum invasisset summa vi, intus cohibitus tamen, quod majore pernicie ac noxâ fieri solet, factum est, nudius tertius summo mane ut extingueretur. Cui cum faciendum funus hodie sit, scripturæ hujus oborta nobis necessitas est: cùm pro recepta consuetudine, in id ut veniretis, vos invitare oportuit. Nata est Anno M D CXCII. d. VI. Maji Wittenbergæ ex Senatoriâ familiâ. Patrem habuit Franciscum Muhlmannum Reip. Oppid. Camerarium; matrem Mariam Salbachiam, notæ virtutis fæminam: quam satis grandi natu superiore anno extulimus. Cùm adolevisset in parentum sinu, & explicare jam incepisset eas virtutes, ad quas formata hactenus atque efficta fuerat, amorem ejus emeruit, cui postea matrimonio juncta fuit. Initum id inter ipsos Anno M DC XIII. auspicatò satis atque feliciter est. Namque & summa concordiâ vixerunt semper, & liberos quoque viderunt quatuor, unam filiolam, & filios tres: qui omnes matri optimæ superstites sunt, præter Mariam Magdalenam, quæ jam olim suum obiit diem. Marito mortuo Magdeburgo huc deportavit familiam ante hos IX. annos, in paternas ædes commigrans: atque ex eo tempore

sic

ſic vixit hactenus ac egit, ut optimè apud quosvis audiret. Præterquam enim quod prudenter atq; frugaliter adminiſtraret domeſticam rem, id dedit diligenter operam, ut filii bonis artibus & diſciplinis erudirentur. Quibus qui eſſent exculti, hos in omni vitæ genere multò rectiùs, quàm alios, qui planè rudes, verſari poſſe, nec id abs re quidem, ſtatuebat. His enim parantur animi & concinnantur quaſi ad muneris cujusvis partes obeundas commodè gerendasq;. Nec caruit interim virtutibus cæteris, quæ iſtum ſexum ornant ac decent; in viduis autem utramq; paginam facere ſolent. Ex quibus præcipuè commendanda pietas eſt: quæ ut regina quædam non tantùm, ſed fundamentum quoq; ac baſis reliquarum omnium eſt; ita præcipuè ſibi incumbendum in eam exiſtimavit. Supra commemoravimus, jam abhinc duos annos Epilepſia, ut Græci vocant, cepiſſe corripi. Hæc itaque cum & ſuperioribus diebus vexaſſet iterum, evenit, ut nudius tertius, poſt tertiam matutinam vitam, cum morte commutaret. Nam quamvis Medicorum advocata eſſent auxilia contra; non vinci tamen & profligari pertinax malum potuit: & cum ſuperius exſtitiſſet, proſtrata ipſa exanimataq; tandem eſt. Ad H.I. poſteà efferetur ex Litkianis ædibus in via JCtorum ſitis; & honeſtata concione funebri inter ſuorum cineres intra urbem ſepelietur. Quas fœminæ ornatiſſimæ exequias, ut celebrare frequentes inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXIIX. Maji an. recuperatæ gratiæ M DC XXXIIX.

CCCXX.

TItyum quendam, terræ filium, cùm obiiſſet diem ſuum, hoc apud inferos affectum ſupplicio Poetarum commemorant fabulæ, ut ei perpetuò aſſiſteret aſſueta sanguine & prædis avis, quæ immortale jecur, ut Virgilius ait, tonderet, hoc eſt, ita depaſceret, ut repararetur illicò, quicquid hactenus fuiſſet conſumptum. Simile quiddam perpeſſus hactenus eſt Ornatiſſimus Vir Fridericus Unzerus, qui aliquam multos annos ita egit, ut vita ipſi atrociſſimæ pœnæ inſtar fuiſſe videretur: quippe quæ interfecta ei quotidiè pene per morbi genus, quo laboravit, & reddita quoque ac recuperata veluti eſt. Eâ igitur cum abſolutus heſternâ die ſit, potius eſt, ut gratulemur ipſi de hoc exceſſu, quàm ut ipſius obitum deplorare ambitioſe ac lugere inſtituamus. Natus eſt Halæ Saxonum An. M D XCVI. die XXI. Septembris; ex celebri atque patritiâ Unzerorum familiâ. Patrem habuit Wilhelmum Unzerum Salinariis feudis nobilem, & dignitate Senatoriâ conſpicuum Virum: Matrem Margaretam Molliam, eodem natam loco, cæterùm ſingulari virtute fœminam. In horum ſinu educatus liberaliter, & bonis literis imbutus fuit. Sed hi cum obiiſſent diem acerbo fati genere ipſi ſubtracti, ipſe in fratris optimi Johannis Wilhelmi Unzeri J.U.D. & Facultatis ejus Adjuncti, nec non Electoralis Curiæ, quæ hic eſt, Advocati, Viri Ampliſſimi, familiam huc commigravit, & ſub privatis Informatoribus bonis Artibus incubuit ſedulò ac invigilavit. Octo quaſi anni ſunt, ex quo perpetuò ei hærendum domi fuit, ex hydrope pariter & tabe laboranti. Quod morbi genus jam diu antè contraxerat. Quantas igitur moleſtias hactenus, quantos labores ſuſtinere neceſſe habuerit, paucis dici haud poteſt. Hos omnes tamen æquo & forti toleravit animo; ratus, ſatius eſſe, ſi hanc, quæ contigiſſet nato, vitam acerbam ac triſtem duceret, dummodò illa æternis gaudiis commutaretur, quàm ſi exquiſitiſſimis frueretur voluptatibus, quæ obitâ morte in luctum æternum

num & immortales, ut ita dicam, cruciatus demutarent. Hesternâ die sub IV. vespertinam acquievit, plenus fidei ac spei Christianæ, cum paucis antè septimanis sacræ Dominicæ cœnæ viatico esset instructus. Efferetur posteà ad horam III. ex fratris ædibus, ad forum carnarium sitis, intra urbem sepeliendus. Qui cum ita semper vixerit, ut nemini esset molestus, ac sese omnibus adeò probitate atq; modestiâ animi commendaret, vestrum erit *Cives Academici*, eas exsequias frequenter exsequi ac celebrare. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXV. Junii, anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVIII.

CCCXXI.

HÆc illa sors nostra atque conditio est, qui ab origine nostrâ humo, homines appellamur: possumus aliquando pervenire vivendo ad ætatem aliquam, & sexaginta, septuaginta aut plures etiam annos conficere; centum transgredi datum pauciſſimis est, durare perpetuò, nemini ulli concessum: qui sicut nati sumus omnes, & aliquando cepimus; sic & desinere omnes oportet, & ponere spiritum, qui solus moriendi necessitati obnoxius non est. Quicquid est, quod illi hospitium præbet ac larem, id sicut fluxâ materiâ constat, ita labat olim & corruit, & totum solvitur, sed ea lege tamen, ut optimi Creatoris beneficio in novum & immortale corpus coeat iterum ac reviviscat. Sic factum igitur est, ut nudius tertius Amplissimus ac Prudentissimus Vir Michael Horn Reip. Oppidanæ Consul, jam septuaginta annorum senex, obiret diem & ex theatro turbulentissimo se proriperet, in quo sustinuisset partes ita hactenus, ut flendum dolendumque sæpius, his proximis annis maximè, quàm ridendum lætandumque haberet. Natus est Fribergæ in Misnia, anno Christi M.D LXIIX. d. XVI. Novembr. Patrem habuit Spectatum & integerrimum Virum Casparem, ex primis civium oppidi & mercatorum; matrem Ornatissimam fœminam Catharinam Blumiam, Michaelis Blumii hujus Reip. Camerarii olim, Viri de re communi civitatis benemeriti, sororem germanam. Puer cum domi ex parentibus rudimenta pietatis percepisset, in Scholam traditus est, ut paulò uberius de summâ fidei erudiretur, & iis præterea literis artibusque, quibus hæc ætas excoli solet, imbueretur. Sed quia paternis artibus mercimoniis magis, quam disciplinis eruditioribus capiebatur, obsecutus ingenio filii pater negotiationibus ipsum admovit. Quarum rationem ut paullò exactius addisceret Noribergam, nobilissimum Germaniæ Emporium, amandatus est, cum ei jam ante de Hero, cui addiceret operam, esset prospectum. Post annos aliquot huc venit; receptus ab avunculo, quem supra diximus, in familiam ejusque negotiis ipsos XIX. annos summa fide & diligentiâ præfuit. Qua occasione cum viris præcipuis hujus urbis innotuisset, eosque benevolos sibi faventesque reddidisset, cepit consilium de figenda sede apud nos familiaq; constituenda. Quod cùm parentes ipsi etiam probassent denique, conjugem duxit Elisabetam, Ampl. ac Consultissimi Viri Johannis Crusii Reip. Oppidanæ Consulis Syndicique filiam unicam, egregiam matronam. Ex qua ut nihil sustulerit, quo appellaretur pater; sic curæ tamen propinquorum quorundam educationem habuit, ne planè dulcissimi nominis honore carere sibi videretur. Accessit eò, quod summa semper animorum concordia invicem sibi responderent: in quo præcipua pars felicitatis matrimonialis posita est & collocata. Spectatâ industria prudentiaque viri, quam ad domestica sua negotia afferebat, publica etiam cui commit-

terentur, idoneus visus est. Quare cùm anno M D XCIIX. in Senatorum Collegium adoptatus esset legitimè, statim ei Cameriatus, quem vocant, provincia contigit: postea A. M DCXVI. Prætor seu Judex, & tandem M DC XXIIX. Consul designatus est. Quæ publica munia atq; officia sic gessit & administravit hactenus, ut Amplissimus Senatus non modò, sed universa Civitas etiam singulare ac luculentum ipsi testimonium navati studii fideiq; perhibeat. Præfuit & Ecclesiæ arcæ aliquot annos: tam egregiè, ut ægrè veniam deponendi ejus muneris impetrare potuerit. Pietati à tenerâ usque ætate maximè deditus fuit. Itaque ut sacra publica nunquam non obiit, sic domi nullum diem præterire passus est, quin partem ejus aliquam sacratissimi Codicis lectioni tributam vellet. Miseris libenter atque pro copiâ opitulatus est: quibus uti & pòst paullò melius esset, operam dedit, cum voluntatis ultimæ tabulas præscriberet. A rixis & litibus alienus semper extitit, studiosus concordiæ & pacis: & domi cum haberet satis; quod ageret, ab aliorum rebus sibi sedulò temperavit: sæpe detestatus ambitionem illorum, qui nihil non sibi sumunt ac arrogant: & quicquid ad alios pertinet, suas existimant partes. Corpus cætera validum & satis firmum nactus erat, nisi quod destillationibus paullò frequentius affligeretur. Præcipuè ingravescente ætate, & cumulatis curis atque mœroribus, quibus temporum diritas senem optimum non levibus certè & perfunctoriis hactenus objecit. Quare non rarò ei imposita est necessitas manendi domi, & à senatu ac deliberationibus publicis abstinendi. Die IV. Augusti epidemiâ febri post plures alios correptus est: ex quâ ut explicaretur tamen, nonnulla spes erat. Sed cum catarrhi vehementius imcumberent pectori, & vias spirationis intercluderent, factum est, ut & parum procederent medicinæ exhibitæ, & vires, per se debilitatæ annis, magis magisque dejicerentur. Quare cùm intelligeret, de se quid esset futurum, ministrum verbi curavit arcessi, & impetratâ peccatorum veniâ nudius quintus verendis mysteriis animam expiavit. Dominicâ proximâ sub H. II. pomeridianam præsente Ministro verbi inter medias preces atque suspiria, quibus se Servatori optimo commendabat, placido obitu extinctus est, cum LXX. annos (minus III. Mensibus, & paucis diebus) egisset vivens, XL. ipsos verò Senatus & Civitatis administrasset negotia, & cum duobus totidem fuisset maritus. Qui cum ad H. I. postea ex suis efferendus ædibus, & Concione funebri habita in ipsò Templo ad latus Soceri humandus sit, vestrum est, *Cives Academici*, eas exequias frequentes obire. Dignus etenim est, ut, qui de ordine nostro quam honestissimè senserit, & suâ pro parte bene de ipso mereri studuerit semper, supremus hic honor quàm cumulatissimè à nobis persolvatur. PP. ad d. XIV. Augusti anno recuperatæ gratiæ M DCXXXIIX.

CCCXXII.

QUàm caduca, quàm fragilis, quàm parùm certa sui vita nostra sit, tum patet potissimùm, cùm floridissimis quibusque & maximè integris ea adimitur. Nam cum senes & grandi natu decedunt, videntur illi jam confeciſſe spatium, esseque admoti ad lineam illam, ultra quam cursum porrigere nefas: at verò qui primâ, aut adolescente ætate, aut quæ jam maximè sui plena est, exstinguuntur, multò diutius potuisse vivere existimantur. Quid Ornatissimo Viro Joele Siglero aut ætate florentius, aut habitu corporis viridius fuit? Et tamen, quod pauciſſimi putare poterant, is hodiè

ter-

terræ mandandus, & referendus in illorum numerum eſt, qui deſierunt? Nempe nullam legem mors habet: cui maturum etiam eſt, quod vix jam natum. Non tempus ullum, non perſonam reſpicit: & ſicut deſtinata omnibus eſt; ita tollere quovis ſemper poteſt. Ad noſtrum autem quod attinet, natus ille eſt d. XIV. Decembr. Anno M DC XVI. Patre Egregio & Prudentiſſimo Viro Ægidio Siglero Senatorii ordinis: matre, Ornatiſſimâ fœminâ Anna Maria Wildia, Georgii Wildii è primis civium & inſignis mechanici filiâ. Ab his educatus liberaliter ſummoq; ſtudio in omni literarum genere adolevit. A primâ enim infantiâ ſtatim adjuncti ipſi Præceptores fuerunt, qui ejus ætatem iis artibus ac diſciplinis inſtruerent formarentque, quæ maximè ipſi reſponderent. Quibus cùm non defunctoriè excoluiſſet animum, XIX. annos natus optimorum parentum auſpiciis in Francofurtanam ad Viadrum Academiam conceſſit; ut paullo gravioribus ſtudiis animũ applicaret. Accidit tum, ut Cæſareani exercitus ea per loca ducerentur: ſic factum eſt, ut quemdam Commeatuum Tribunum, aſſcriptus inter ejus Comites, ſequeretur. Qui cum ingenium ejus ac indolem jam exploraſſet, ad altiores ordines promovere hominem ſtudebat, cujus operâ ſe uti præclarè poſſe intellexerat. Qua in re tamen ut ſibi venia fieret noſter petiit: quod non ignorabat, id patri optimo probare nunquam ſe poſſe. Et fuit ea Præfecti humanitas comitasq; ne cogere vellet quicquam facere, quod pietatem liberorum adverſus parentes everteret ac confutaret. Quare, cùm huc veniſſet, ipſemet Patri reſtituit reddiditq; pignus ſuum, omni benevolentia complexurus, ſi ipſo volente retinere liceret. Sed neque parenti id placebat ſatis, & ipſe filius jam abhorrere non parum à malitiâ, quâ captus ante, incipiebat. Itaque ſtatim cum Muſis ſtudiiſque ſuis in gratiam rediit, & multò, quam antè, diligentius iis invigilavit. Ineunte hoc anno, die XXIII. Januarii nuptias celebravit cum Ornatiſſimâ fœminâ Catharina, Clariſſ. & Excellentiſſ. Viri Ambroſii Rhodii Med. D. & Mathematices P. P. viduâ. Quâ cum ita vixit hactenus, ut obitum ejus honeſtiſſima fœmina acerbè ſatis lugeat. D. XXVII. Auguſti hac Epidemiâ febri correptus eſt. Ea vehementia, ut quicquid & magnis ſumtibus, & ſummo præſtantiſſimorum Medicorum ſtudio pararetur contra, nullum tamen exitum haberet. Ex quo cùm intelligeret facilè, de ſe quid eſſet futurum, ante omnia navandam ſibi operam cenſuit, uti cum Deo penitus reconciliaretur. A quo ſolo cùm, quidquid ſibi ſperandum habeat felicitatis, manare haud ignoraret; eum ne ſibi iratum averſumq; haberet, omni ratione cavendum rectè ſtatuit ac exiſtimavit. Itaq; nudius tertius miniſtrum verbi accerſiit, & conſecutus peccatorum veniam ſalutari viatico Dominici corporis inſtructus eſt. Hinc ad parentes uxoremque converſus valedixit ipſis iis verbis, quæ abundè teſtari de prolixiſſimo ejus adverſus ipſos amore affectuque poſſent. Et ſic inter medias preces, quas miniſter verbi Eccleſiæque hujus Diaconus, M. Johannes Frimelius, ei præibat, ac ipſe mente & animo quam devotiſſimè proſequebatur, exſpiravit poſt horã X. ineunte nocte. Qui cum ad H. I. poſteà efferendus, & concione habitâ ſepeliendus intra urbem ſit, veſtri officii erit, *Academici Cives*, Ornatiſſimi Viri, & Comilitonis veſtri egregii funus prolixè exequi. Facturi hac in parte, quod & laudi vobis, & Viduæ Parentibusque mæſtiſſimis magno ſolatio erit, qui ex inopino Viri obitu ſuprà quam dici poteſt confuſi turbatique ſunt. Sed cogitabunt tamen conditionem communem ac legem, quâ acceperunt

olim: perpendent vitæ humanæ naturam, & istam nostrorum temporum faciem, quibus nihil durius vel ipsa illa ferrea ætas, de quâ Poetæ commemorant, unquam vidit. Proponent animo ad quænam gaudia, ad quantas felicitates aspiravit ille: quæ ut nihil commune cum sorte nostrâ habent, ita extra finem omnem & terminum positæ sunt, & planè æternæ sunt, PP. ad d. III. Septemb. anno recuperatæ gratiæ M DC XXXIIX.

CCCXXIII.

SI mortem gemmarum aurique fulgor, dædaleaq; & quamvis faberrima opera, morarentur; non nobis scripturæ hujus necessitas in præsenti imponeretur, quâ Prudentissimi ac Solertissimi Viri Wilhelmi Michaelis, Aurifabri, ac Reip. Oppidanæ Ædilis, indicendum vobis est funus. Quippe in cujus officina tot omnis generis argenteorum & aureorum operum, tot pretiosissima cimelia subinde licebat visere, ut ad tantum undiq; sese offundens jubar vix rectos & irretortos oculos habere liceret. Sed neq; ingenio aut arte capitur mors; & nulla omninò in re aliquid pretii ponit. Parva magnaque juxta habet: ac quicquid mortales æstimare & custodire diligentissimè solent, projicit illa atq; conculcat. Hinc cùm semel esset ingressa Wilhelmi Larem, nihil ipsam ibi, quod spectaretur, aut oblectavit aut tenuit: grassataque ad vota sua, cæteras omnes res reliquit hæredibus, ipsum verò, velut peculium suum, secum abstulit in subterraneum illum thesaurum, ut Tertullianus appellat, quo mortui jacent. Natus ille est Bosenvvurthi, quod Ditmarsiæ oppidum est, d. XXIV. Martii anno M D XCV: patrem nactus Michaelem Wilhelmi Numerarium, seu Arithmeticarum artium Magistrum; matrem Margaretam Henningi: quos parentes suos jam grandescente ætate pius filius huc traduxit, & secum liberaliter habuit hactenus: matrem verò decem, & quod excedit, annis ab hinc, & sepelivit. Duodecennis puer cum jam hausisset primas literas, avunculo traditus est addiscendæ artis caussa, quam hactenus non sine laude professus exercuit. Tyrocinii annos cùm explevisset per gentes populosq; varios peregrinatus præstantissimis quibusque artificibus operam dedit. Sic factum, ut huc quoq; veniret tandem. Atq; cum caperetur loco, de domicilio figendo agitavit. In quo non defuerunt, qui institutum ejus juvarent. Nihil cunctatus igitur conjugem sibi duxit honestissimam Virginem, Margaritam, Zachariæ Korbitii Civis noti nominis filiam. Ex quâ suscepit unicam tantùm filiolam: quæ quarto anno post, non sine magno dolore & luctu, ipsis erepta. Et quoniam hactenus se ita tractaverat, ut boni Civis numeros expleviſſe abundè videretur; utique Amplisſ. Senatus dignum maxime censuit, quem suum in Corpus adoptaret. Asscriptus igitur in Senatorum numerum est anno M DC XXXVI, eiq; demandata fuit Ædilitas: quâ ita functus est hactenus: ut studium & diligentiam ejus atq; industriam Collegæ uno omnes ore non sane vulgariter prædicent atq; collaudent. Nec in obscuro aut notâ aliquâ reliqua ejus vita fuit: quam ita omnibus probavit sanè, ut summi ac imi satis bene de eo sentirent. D. XXII. Augusti serpente isto & Epidemio morbo correptus est. Ac quamvis sumtui nulli ac operæ parceretur, quâ ipsi restitui valetudo pristina posset, non explicari tamen malo potuit, & nudius tertius sub X. antemeridianam exstinctus est plenus fidei ac spei Christianæ. Ad H. I. efferetur ex suis ædibus, ad forum sitis, & honoratus Concione funebri intra urbem componetur. Quas Viri exequias ut prolixè atq; frequentes obire velitis ac celebra-

brare, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. VI. Septembr. anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVIII.

CCCXXIV.

EST quidem Depositoris, quem vocant, munus non illud gravissimum, sed satis honestum tamen, & quod nullius depretiet personam. Nam licet totum illud, in quo versatur, ridicularium & joculare videatur prima specie; voluerunt tamen his ludis Sapientissimi Viri qui ordinarunt Academias, de rebus gravissimis admoneri studiorum novitios, cùm ceremoniis istis initiantur. Possunt profectò & sine supercilio egregia animis inculcari præcepta: ille lepidissimus Poetarum juxta & sapientissimus præclarè dixit alibi

— — *ridentem dicere verum*
Quid vetat?

Sapientiam Poetæ sub fabulis docebant. Pythagoræi symbolis regulisque brevissimis suas comprehendebant doctrinas; quarum dicta & monita si videas sola, cachinno prosequaris citius, quam admiratione, ità levia, frivolaque, & prorsus inepta præcipere videntur. Synesius quoque observat, istud Platonicorum proprium fuisse, ut sub vilioris argumenti specie, quæ in Philosophiâ magna atque præstantia essent, dissimularent. Res ipsæ non signum tantum æstimandæ sunt. Et prudentissimè Polybius monet, in afflictionibus humanis, non tam ipsas, quam voluntatem & causas perpendendas. Sed quorsum ista, ô nostri? Nempe ut ostendamus dignum esse studio vestro ac pietate, quam sibi postulat hodie, qui ipse Depositor hactenus fuit, Jonas Winterberg, & post sepeliendus ac componendus est; quippe quem heri dies & fatum suum peregit. Natus est in civitate Moraviæ haud ignobili, Ignavia anno M DC I. Paulo, Pannifice atque honesti nominis cive: sed qui in re admodum tenui esset. Quare & cum in scholam tradendus noster, emendicanda stipe habuit opus, ande Abecedarium libellum sibi pararet. Admotus literis, egregiè in iis profecit. Ejectus patriâ per tempestatem bellorum in Academiam nostram venit Anno M DC XXII. & paulò post Viro Clarissimo N. Abrahamo Haineccio Logic. ac Metaphys. PP. postquam receptus esset in ejus familiam, ministravit. Qui multa & non exigua beneficia in eum contulit. Nec dissimulavit noster unquam, & prædicavit prolixè semper. Annum M DC XXV. parum lætum & prosperum habuit. Nam cum profectus esset in patriam, primò mirè exagitatus abillis est qui aliam religionem profiteri ceperant: deinde in multò gravissimum morbum implicitus fuit. Sed cum ex istis fluctibus emersisset se, & Wittenbergam peteret denuò luculento viatico, quod CCCC. unciales excedebat, instructus, quos ex diversis hæreditatibus creverat; in via cum esset ad fines Lusatiæ in Latrones incidit, ablataque pecuniâ omni & rebus cæteris, seminudus, & ne uno quidem numulo ditior, quam discesserat, ad nos reversus est. Quod durum hominis fatum non leviter mitigavit postea Reverendus atque Clariss. Vir Johannes Scharfius SS. Theol. Lic. ac Metaphys. PP. cum operam ejus conduxisset. Hic cùm deesse ei non posset prosequendi studia, quæ ceperat, occasio, non modo disciplinis Philosophicis percipiendis dedit operam, sed Theologicum etiam studium cepit tractare, & admovere animum ad Conciones ad populum habendas. Depositoris munus demandatum ipsi ab Academiâ est ante hos an. XII. in quo se eum præbuit, quem par esset, quem minime decebat Caroniana tristique severitate venire ad partes. Uxores duas duxit domum, Magdalenam Taueriam innuptam ante; & Mariam Radihusiam Viduam.

duam. Cum priore vixit annos admodum sex, IV. Liberorum pater, sed quos omnes cum matre ipsa extulit. Alteram ineunte hoc ipso anno sibi junxit. Duo mensens, & quod excurrit; retro lapsi sunt, quod ex pleuritide laborare graviter cepit. Ex qua ut respirarit nonnihil mense proximo & convaluerit; paulò post tamen recidivam passus, & post continuos & acerbissimos cruciatus heri sub H. V. matur. exanimatus est. Qui cum finitis sacris pomeridianis sepeliendus sit; vestrum erit, ejus exequias frequentes exequi. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos admonemus. PP. Dominica XX. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVIII.

CCCXXV.

MUltum profectò imperitia rerum, multum religio vana in animis hominum, præcipuè si metus accedat, potest: qui ut est ingeniosus ac solers, sic mira plurima fabricatur ac fingit. Quare etsi facilè evenit, ut quæ per naturam & forte quadam accidunt; rapiantur in omnem, & ad iratum Numen ac fatum quoddam interpretentur imminens; idcircò tamen omnem prodigiorũ observationem ac curam inanem dicere, & relinquendam stultis mulierculis potius, quàm viris & sapientibus usurpãdam; id prope ejusmodi, quo providentiæ & bonitati divinæ manifestè detrahatur. Quicquid sit (neque enim præsentis loci est explicare hanc quæstionem) non possunt certius, aut fulminum jactus (præter morem; aut impotentes ventorum turbines, aut quicquid ostentorum reliquum, prædicere imminentes clades, quàm mortes virorum insignium: & qui ingenio, virtute, sapientiâ alios plures excelluerunt. Neq; enim tam nunciant ventura mala; quàm accersunt potius atque important. Non potest servari ex tempestate navis, cui gubernator, & remiges sui ademti sint. Nec imminentem ruinam deprecabitur domus, si nemo, qui fulciat, adsit. Quare Remp. quoq; necesse est cadere, subtractis iis, qui consiliorum prudentiâ, si non avertere impendentia casuum, lenire ac mitigare tamen poterant, ubi veniissent. Quam luctuosus Academiæ hic proximus annus fuerit, nemo nostrum ignorat. Et utinam non acerbiora portendat præsens! Vix Mensis exiit, quod virum Clarissimum Wilhelmum Nigrinum Moral. Prof. Publ. cum Magistratu fungeretur & Academiæ fasces gereret, composuimus. Ei Prorector surrogatus est Clariss. Vir Georgius Nymmanus Med. D. & Prof. Senior: nec non illius Collegii Decanus. Is itaque nudius quintus, eo ipso tempore cum decederet munere, & traderet fasces alteri, qui esset designatus Rector, simul decessit ipse vitâ, condendusque ac sepeliendus hodie est. Templa & Curias tangi fulminibus feralis habetur ominis: sed gis tamen, si summa tectorum, sive fastigia decutiantur. Quid lęti & prosperi igitur Academiæ promittere licet in posterum; si non in membra & partes cæteras fatum tantum, sed verò in caput ipsum ac culmen sævit? De Nigrino nihil commemorandum in præsenti est: cum alibi dictum sit, quid damni simus perpessi in ejus casu. Nymmanum autem si consideramus, quis est, qui neget, nos non tantum multæ experientiæ & eruditionis incredibilis Medicum, sed & ejusmodi amisisse ingenium, quod Academiæ & ornamentum afferre ingens, & multum gloriæ circumfundere potuisset, si licuisset diutius frui? Romæ cum evenissent prodigia consulebantur aruspices, inspiciebantur Sibyllarum vaticinia, ut discerent, quo ritu, quâ cęremonia placandi irati Dii; & impendentia cladium avertenda essent. Ac illud rectè quidem, quod sicut bonorum ita malorum quoque causas ad numen divinum referebant. Sed verò quod certis sacrorum generibus, quod

quod lectisterniis, quod circumvectionibus templorum hos flecti ac propitiari existimarent longè fuerunt frustra: ac ostenderunt, vidisse quidem aliquam veritatis speciem ac partem; ipsam ac totam non perlustrasse. Nobis quid faciendum sit, non carnem insanæ mulieris; sed illa ipsius oracula sancta satis demonstrant; quem conciliare nobis atque amicum reddere iterum cumprimis oportet. Quæ nec pomparum spectacula, nec præfinitas ceremonias, quibus procurandus, præcipiunt; sed lacrimas, sed detestationem admissorum criminum, sed sanctæ & innocentis vitæ propositum nobis inculcant. Hic contendamus igitur, hic aspiremus omni conatu deinceps. Nunc autem, cum deprecari tam duri necessitatem muneris haud licet, Nymmano nostro præstemus prolixè, quæ & præscribit pietas, & viri excellens virtus suo quodam postulat Jure. Ut nihil de consuetudine dicamus, quæ ut in aliis, ita & hic pro lege meritò est, & temere migrari haud debet. Natus Nymmanus igitur in hac ipsa urbe est Anno Christi M D XCIV. d. XIV. Jan. patre Hieronymo Med. D. & Prof. P. Viro eruditione, integritate, fide atq; industria, nemini eorũ, qui tum hanc Academiam illustrarunt maximè, postponendo: atq; his tantis rebus de Juventute insigniter merito. Quæ patris laudes, majoris semper fecit noster quam si opimam hæreditatem ab ipso crevisset. Matrem habuit Egregiam fœminam Sibyllam Strauchiam: Ægidii Strauchii ex primis Civium filiam. Cujus erecto & pleno pietatis animo accidit, ne in aliam spem educaretur natus cum fratre, quam literarum, ac eruditionis, exemto mortalibus patre. Cujus obitus in illud tempus incidit, cum vix dum bimulus esset noster. Perceptis literis, & necessario linguarum instrumento parato, Philosophiæ seriò se dedit. Aristotelem maxi-

secutus Ducem. Neque enim sibi optare meliorem, aut luculentiorem invenire se posse existimabat. Et est revera ille vir extra omnem humuni ingenii aleam positus ferme. Hoc autem majore alacritate ac impetu in optima studia ferebatur noster, quò pluribus exemplis accenderetur, quò sibi quoque ex eruditione & aliqua sapientiæ parte nomen & famam compararet. Habuit avum & Hieronymum Nymmanum Torgensis Ecclesiæ Archidiaconum. In ejus funere igitur inter alias laudes & illud commemoratum constat; non Avum tantum ipsius, & Proavum; sed cæteros quoque Majores præcipuam partem fuisse doctos & eruditos. Et cum ducentos ipsos, & quod decurrit, annos ea floruerit familia, nunquam non habuisse tamen, qui literis & disciplinis sapientiæ essent imbuti. Quare ab his ne se degenerare ostenderet noster, sedulò sibi connitendum statuit, & vel eandem, vel majorem in isto genere gloriam comparandam. Bene fundamentis jactis nihil non rectè atque feliciter superstruitur. Nymmanus quoque cum patris insistens vestigiis se Medicinæ dedisset studio, eo progressus felicius est, quo accuratius philosophiam, & eam maximè, quæ rerum naturam interpretatur, didicerat atq; tenebat. Nam & agricola majore succcessu colit agrum, cujus ingenium probè exploravit ante. Quanta contentione animi, quibus laboribus atq; vigiliis inutilissimæ artis incubuerit genus; paucis exponi haud potest. Et documento est, eruditio insignis; quâ & locum inter Professores publicos meruit, & magnã sibi vel apud Exteros etiam excitavit famam. Consecuturus celebrius multo nomen, si quæ congregia monumenta condidit ad elucubravit, edere hactenus instituisset. Qua in re non tam bona eum voluntas, quàm occasio destituit. Nã eruditorum operum quæ cura, quæ æstimatio

matio inter tumultus armorum, quod esse precium ac merces potest? Erit tamen fortassean tempus, cum non defraudabuntur amplius egregiis ejus laboribus, qui inde in publicum juxta & suum bonum proficere sperant & vehet mortuũ illa laus, quę per iniquitatem temporum videnti ac vivo negata fuit. Non magno detrimento tamen. Dilata enim tantùm non intercepta sublataq; penitus fuit. Et quo sincerior à morte gloria; hoc emulatior atque augustior venit. Quippe consumptis odii gratiæque caussis suum cuique decus rependit posteritas. Magister Artium & Philosophiæ creatus est anno M DCXIV. Prid. Iduum Aprilis: Decano Spectabili M. Johanne Wanckelio Hist. Publ. P. primum inter XXVI. Competitores deptus locum. Summam in Medicina in lauream anno M DC XVIII. Brabeutâ Summo Medicinæ vate Daniele Sennerto, accepit: quo tempore & Theologicâ una amantissimus frater Hieronymus Nymannus Ecclesiarum Minensium Antistes, Vir Reverendus admodum atque Amplissimus, ornatus. Anatomes Bontanicæque Professio Serenissimi Electoris auspiciis demandata ipsi est An. M DC XVII. qui Jubilæus nostris Ecclesiis fuit; cum sufficeretur in locum Vitrici, Clarissimi Viri, Tobiæ Tandleri, qui paullò ante decesserat, cum multos annos de nostro, & ejus studiis insigniter meritus esset. Postea ad alias aliasq; partes in illo Collegio, prout se dabant vices temporum, aspiravit, donec in eum ascendere locum, qui primus ipse esset ac summus. In quo, sicut & cęteris, eum se præbuit, ut non sine laude administraret munus; nisi quatenus valetudine impediebatur, quâ aliquam multos annos adversa admodum atq; afflicta usus est. Rectoratum Academiæ quater gesit magno animo, & satis egregie; quod singularem peritiam Academicarum rerum, quibus tamdiu interfuerat, consecũtus esset. Uxores habuit duas: primam Maetham, Johannis Borschii Aedilis Budissinæ Civitatis filiam; ex qua filium Hieronymum sustulit; & sibi reliquit superstitem: alteram Catharinam Hangiam: Torgæ præcipuo inter Cives loco natam. Quæ cum & essent singulari suavitate morum ac venustate; summa prętereà fide & incredibili studio erga ipsum, utramq; sanè complexus arctissimè est, tenerrimeq; semper amavit, An. M DCXXIII. ex liene hypochondriorum morbo, qui nimium inolevit hodie, cum pene ignotus veteribus fuerit, ita acriter, ita infestè peti cepit, ut integro biennio post decumbere haberet necesse. Atque ut lentum & contumax hoc πάθος est, & ex quo semel insedit, depelli prorsus vix unquam potest; ita ex eo usque tempore non ita convalescere noster potuit, ut sibi constaret, & sui planè esset juris. Adeò, ut cũ vel optimè habere videretur, dejiceretur illicò præter spem, & clinicus fieret, cum nihil hujus providisset. Quo fiebat, ut ipsi perpetuò penè manendum domi nec nisi rarissimè progrediendi daretur copia: hæc ipsa quoq; vix certa unquam ac tuta satis. Duo admodum mẽses sunt, quod Epidemia febris quoque incesit. Quæ tantas ei turbas dedit, ut quod de corporis humani membris antiqua Menenii fabula canit, id ipsi quodammodo venerit usu. Neque enim quicquam alere intus videbatur in corpore, quod non in ejus exitium atque perniciem erigeret se, & conspiraret quasi: hinc exercente ipsum labore calculi; hinc mira angustia pectoris incumbente. Ut nihil dicamus de plerorumque membrorum debilitate, ac quæ secuta sideratio est, quæ ipsum viventem penè & spirantem adhuc inter mortuos computavit. Ad istam faciem cum comparatum videret corporis statum, facilè, ut peritissimus Medicus, intelligere poterat, nil esse super, quod con-

flictanti tot morbis, tot preſſo peſtibus, ſpem vitæ & valetudinis promittere poſſet. Quare cùm neq; in arte ſua, quam ſupra XX. annos profeſſus erat non absque ſingulari laude, neque in omni medicamentorum virtute, quorum univerſam ſylvam ac rationem exploratiſſimam habebat, & maximè cognitam, quicquam præſidii amplius poſitum eſſe intelligeret, ad eum ſe convertit, qui ſalus ipſa & vita omnibus eſt, qui ſuas ſpes in ipſo maximè collocant. Quem ut conciliaret ſibi & propitiaret, nihil non faciebat, tum incitatus pietate propria fiduciaque, quam ſemper in eo habuit, tum ſtudio vocibusq; Miniſtri, qui invisebat, accenſus. Mortuus eſt die XXIIX. Octobris, quo novus magiſtratus inire ſolet, circa IX. matutinam, cùm vixiſſet annos XLVI. Menſ. IX. d. IV. victurus multo plenius ſpatium nomine ac fama, quam aut jamdum paravit ſibi, aut conſecuturus poſtea eſt, editis ſcriptis, quæ in præſenti condita in ſcriniis latent. Quæ de ingenio ejus & doctrina haut vulgari abundè teſtificabuntur olim, & quantus vir fuerit, prolixè oſtendent. Porrò ut tam abſoluti exempli nemo vivit, qui ſuos non patiatur manes; ita putandus optimus eſt, qui paucos errores virtutibus plurimis rependat. Et has in noſtro cumplures, easque egregias exſtitiſſe, teſtabuntur illi, qui paullò familiarius noverunt. Qua pietate animi fuerit, & vitæ quotidianæ ratio, & illæ docere poterunt ſchedæ, quas annos octo ab hinc conſcriptas, tanquam confeſſionem fidei, quam profiteretur, reliquit. In quibus eas voces & ſenſus paſſim obſerves, qui vix in alium, quàm pietate qui totus ardeat, animum, cadere poſſint. Jam id à primis annis proprium ſibi atq; perpetuum habuit, ut diei cujusq; exordium juxta & exitum precibus & Sacroſanctorum Bibliorum Lectione dedicaret. Quo factum, ut intra hos proximos XXXIV. annos divinum Codicem ſexagies ſepties à capite uſque ad calcem evolverit: ut nihil dicamus de cæteris Theologicis libris: quos quam diligenti verſarit manu, teſtes eſſe notæ poterunt, quibus inſignioria loca inſignivit paſſim atque præſcripſit. Fraudes, dolos atque aſtutias mirè ſemper averſatus eſt: nec deteſtatus quicquam magis, quàm ſimulandi illas ac diſſimulandi artes. Quas cum Achille Homerico tanquam inferorum portas abhorrebat, aperti ipſe juxta animi & liberi oris. Ut nihil apud mentem ſtatueret, quod non auderet foras proferre. Securus de gratia pariter ac odio, quorum alterutrum ſequeretur dicentem. Quare & quod veriſſimum optimumque ſtatuiſſet ſemel, ab eo ſe dimoveri ægrè patiebatur. Alienior ſanè ab illis Terentianis,

— — omnes perferre ac pati,
Cum quibus erat cumq; una, iis ſe dedere
Eorum obſequi ſtudiis:

Quæ curialem decere potius, quàm convenire Philoſophi exiſtimabat perſonæ. Cætera quæ de moribus ejus debebant exponi, vel jamdum dicta ſunt, vel ab ſe nota. Neque hic omnia referri poſſunt. Et obiter memo- rare laudanda, non commendare eſt, ſed vituperare. Veſtrum eſt, *Cives Academici*, ut deploretis Academiæ fatum, ut afflictiſſimam ſtudiorum fortunam ſedulò commendetis Deo, qui, quod præclarè Pindarus cecinit,

— — quâ potentiâ eminet,
Efficere, vel quæ deſperaveris, poteſt
Citra laborem:

poſtea verò, cum efferetur ex ædibus ſuis Clariſſimus Vir, ad H. I. in templum Arcis Academicum, ubi concione funebri habitâ componetur, frequentes veniatis exequias. Præceptores Parentum inſtar habendi ſunt. Quos ut vereri vivos atq; diligere; ſic colere

ac venerari mortuos oportet. Et fruſtra in vivos pii fuerint, qui vitâ functos negligendos putent. Qui morte finitur affectus, nec verus unquam, nec magnus fuit. PP. ad d. XXII. Octobris anno recuperatæ gratiæ MDCXXXIIX.

CCCXXVI.

QUæ hujus ſcripturæ neceſſitatem nobis imponit, Ornatiſſima fœmina Eliſabeta Wehſii eſt, Præſtantiſſimi Viri Chriſtiani Wehſiii Protonotarii Acad. & Conſiſtorii Electoral. uxor: quippe quæ heri ſub V. matutinam vitâ deceſſit. In quâ quò plura erant, quæ conjunctiſſimo marito amandi præberent cauſas, ætas, morigerus animus, ſtudium viri, & ſi quæ aliæ virtutes ſunt, quæ bonam uxorem facere poſſunt; hoc nunc acerbius ille hunc caſum luget; & eò interpretatur, ac ſi calamitas nulla durior ingruere ipſi potuiſſet. Ac poteſt profectò haud temerè homini maſculo major contingere felicitas, quàm uxor commoda; & in quam illud Plautinum conveniat minus;

Heus hercle mulier & audax & malaes.

Sed ferre mortalem mortalia, rectè Tragicus monet. Ex fragili materia fingimur homines. Nec alia lege in lucem edimur, quàm ut momentis ſingulis eâ decedere rurſus poſſimus. Totq; expoſiti caſibus ſumus aſſiduè, ut neq; eorum numerum inire liceat. Quare ſicut caduca res homo eſt; ſic & ejuſdem incerta poſſeſſio eſt. Ut qui ademptum ſibi charum hominem aut doleat nimis, aut indignetur; naturæ rerum contraveniat: quòd in inſtabili re & vix durante in craſtinum; firmum quid atq; manſurum ſibi poſtulet. Nectit & ſolvit matrimonia Deus liberè: compellandus nequicquam, quomodocunq; tandem in utroq; ſe gerat. Deponit ille ſua munera apud nos. Quare ſi quid repoſcit, reddendum ſine murmure; & peragendæ gratiæ, quod nobis conceſſit. Nam licet diu frui non licuit; tamen hoc quoq; gratulari nobis oportet, quod digni viſi, in quos benignus & pius eſſet. Nata noſtra eſt Cosvvigii in vicinia, Anhaltinæ ditionis oppido, anno MDCXV. patre Chriſtophoro Zimmermann Piſtore: Matre Catharina Paſtoris Buronenſis filiâ. Qui ut pii & religioſi homines perhibentur fuiſſe, ita his moribus inſueverunt filiam præcipuè: & debet aliàs horum prima & maxima eſſe cura. Nam ſi à pietate vacuus animus eſt, quid attinet, aliis eum virtutibus impleviſſe? Patrem non grandior ſenis annis amiſit: matrem ante biennium iſtud: quacum ſe huc receperat, vitandi mali cauſa, quod ab hoſte non tantum, ſed vago milite etiam oppidulo nunquam non poterat imminere. Juncta eſt Viro d. XXIV. Aprilis proximi; eiq; convixit hactenus planè ex ſententia animi, ſummo ſtudio & integerrimo amore ipſum complexa. Cum cæteris quoque ita egit, ut ſuo deeſſe officio minimè videretur. Septimanæ aliquot ſunt ex quo correpta febri eſt: quæ etſi deceſſerat ſuperioribus diebus, nudius ſeptimus tamen rediit, & eam confecit. Obiit herii V. matutinâ inter medias preces, cum vixiſſet annos XXIII. Menſ. VII. Ad H. III. poſtea efferetur ex JCtorum Collegio, humabiturq; intra urbem. Quas ejus exequias ut frequentes celebretis, magnopere cenſemus. PP. ad d. XXVI. Octobr. anno recuperatæ gratiæ MDCXXXIIX.

CCCXXVII.

NUdius quartus ineunte nocte ſupremis ſuis defuncta eſt Matrona egregia Helena Seelfiſchia. Quæ à meridie poſtea cum efferenda humandaque ſit, hujus ſcripturæ neceſſitas nobis impoſita eſt. Aquila Poetarum, Thebanus Pindarus, hac ratione Deos uti Hieronem ſuum monet, ut ſi

quod

quod bonum mortalibus tribuant, ei adjungere geminum malum consueverint. Nempe hoc voluit Sapientissimus Vates. Non agi temerè hanc vitam nostram. Quicquid in eâ usu veniat nobis, à cœlo venire ac Deo. Cæterum hanc esse plerorumq; conditionem, ut plura mala illis sustinenda sint, quàm bonis frui suaviter queant. Si in Helenæ nostræ vitam respicimus, luculentissimum ejus rei exemplum capere licet. Multis illa & animi, & fortunæ dotibus ornata fuit: eadem tamen tot calamitates perpessa; tot luctibus semper exposita fuit, ut pene numerum inire difficile sit. Potissimas tamen non præteribimus, & perstringemus, tum maximè, quando eò perventum fuerit, dum cæteram ejus vitam exponemus. Quod absq; prolixiore præfatione nunc instituendum est. Nata Dresdæ est d. XVII. Febr. anno MDLXXI. Patrem habuit Henricum Gotting Pictorem admodum Celebrem, & D. Augusto ac Christiano I. Electoribus apprimè charum: matrem Magdalenam Turbachiam. Sed quam ingenio & artificio pater, tam & virtute ac morum rectitudine conspicuus erat. Mater quoque tam pietatis, quàm frugalitatis laude mirificè semper floruisse dicitur. Sic accidit igitur, ut nostra ad easdem virtutes cum disciplinâ assuefieret, tum & exemplo quotidiano invitaretur. Cum adolevisset inter istos mores, vicesimo anno propior nuptum data est, Ornatissimo viro Samueli Seelfischio, Samuelis, Viri Consularis & Bibliopolæ celeberrimi filio, qui Rationibus Frumentariis apud nos aliquam multos annos præfuit. Nuptias fecerunt Dresdæ anno MDXC. atque ex eo tempore summâ animorum conjunctione devincti invicem sine querela vitam transegerunt. Liberos peperit IIX. masculos III. & V. sexus sequioris. Senos horum aut infantes statim, aut vixdum satis pueros exstinctos vidit. Hoc primum fulmen fuit, quo ejus percussa felicitas. Sævior tamen tempestas incubuit, cum anno MDXIII. Maritum clarissimum, & simul filium Samuelem perimeret lues pestilens, quæ tum hanc urbem infestabat. Et filii quidem obitus ei acerbior ipsi exstitit, quò plures in eo inerant res, quæ efficerent, ut ipsum quam tenerrimè amaret. Habebat annos XXI, qui ipse flos juventutis est: optima in eo indoles erat, summum literarum & Jurisprudentiæ studium, in quo utroque genere insigniter quoque profecerat. Cæterum tam rectis & emendatis moribus, ut non nisi egregia quæq; minaretur. Quare cum eo orbaretur, non aliter accepit eum casum, quàm si præcipuo vitæ solatio; & quodam baculo quasi senectutis privata esset. Sola superstes erat ex liberorum numero Maria. Pro cujus salute eò majore solicitudine tenebatur, quo vehementius orbitatem deprecabatur; eaq; nihil quicquam miserius statuebat. Sed quamvis eam XX. ab hinc ann. Excellentissimo atq; Clarissimo Viro Wolfgango Schallero, Med. D. & PP. nec non Electoralis Viduæ in Lichtenburgk Medico, elocatam viderit; eò tamen redacta infelicitatis est, ut contra naturæ ordinem filiæ non modò, sed & nepotib. dulcissimis coacta fuerit præstare, quod ipsa ab illis exspectabat. Ut nunc de genero nihil dicam, quem ipsum quoque exequi & lugere habuit necesse. Tot vulnera domestica excepit bellorum tempestas. Quæ quantam dolorum materiam ei suppeditaverit, quot importarit naufragia, nemo est, qui ignoret. Quas tantas clades leniit maximè illa spes, quam de nepote Wolfgango, Juvene Ornatissimo & Hetvvige (quam Collega noster honorandus Clariss. Vir M. Reinholdus Franckenbergerus, Histor. PP. non ita pridem conjugem duxit) conceperat. In quâ solâ omnes vivendi causas habebat positas. Et ista sua pignora, quæ educarat hactenus,

nus, quamdiu tenebat, tamdiu non ita perſentiſcere videbatur dolores, quos diritas temporum objiciebat. Pietati maximè dedita fuit: adeò ut vix ullum diem abire ſineret, quo Sacris publicis haud intereſſet. SS. Bibliorum lectioni eam dixerat legem, ut ſingulis annis totum illum Sacratiſſimum Codicem à capite usque ad calcem ſemel legendo abſolveret. Quam cum his XL. annis religioſiſſimè ſervarit, mirum non eſt, quod tanta ſcientia divinarum rerum & oraculorum in eâ fuerit. Quanto autem ſciendi ardore flagraverit, inde diſcere eſt, quod & aliorum auctorum libros, qui eſſent converſi Germanicè, ut Joſephi, Livii, Petrarchæ, Virgilii item ac aliorum, ſtudiosè evolverit. Quorum lectio ne fraudi & detrimento negotiis ac curis domeſticis eſſet, quas diligenter ſemper habuit, nocturnas operas ei impendit. In pauperes munis, & benigna pro ſua copiâ ſemper fuit: ad hoc concordiæ ſtudioſa ac pacis; ut nemini unquam temere moleſta fuerit. Ante hos quatuor menſes, & quod excedit, laborare ex febri cepit. Ex eâ tamen ita eluctata tandem fuit, ut menſe ſuperiore templum potuerit celebrare. Interim tamen ſemper languit: ſed proximâ d. IIX. Januarii repetito velut fulmine proſtrata decumbere denuo cepit. Nudius quartus enim VII. veſpertinâ diem obiit plena fidei ac ſpei Chriſtianæ ætatis anno LXVIII. pene completo. Ad H. I. efferetur ex ſuis ædibus, & Concione habitâ intra urbem ſepelietur. Meretur Matronæ virtus eximia ut honorificæ ipſi fiant exequiæ. Quare vos adhortamur iis frequentes velitis intereſſe. PP. ad d. XVI. Januarii anno recuperatæ gratiæ MDCXXXIX.

CCCXXVIII.

POſt duos Collegas, quorum prior ſesquiannum ante, alter æſtate proximâ jam præcipiti extinctus, tertius Conſulum, qui unus ſupererat, & penes quem Civitatis regimen, Ampliſs. ac Prudentiſs. Vir, Georgius Burckardi, nudius quintus, cum paucos poſt dies decedendum ipſi munere, & deſignato primùm Conſuli & Succeſſori novo demandanda provincia eſſet, vitâ ceſſit, itaq; Remp. ſuam legitimo capite deſtitutam reliquit. Quare quod ante, cùm data fuit occaſio, oſtendimus, haud triſti omine carere rem, quod tot præcipuorum virorum & in omni genere eminentium mortes ingruant; id ipſum etiam metuendum præbet hic dies. Plutarchus, luculentus auctor & gravis inprimis, poſtquam expoſuit, fruſtra Cæſarem tot prodigiis omnibusq; ac aliis rebus commonitum fuiſſe de inſtante cæde ac fine, ſubjungit tandem: ἀλλ' ἔοικεν οὐχ οὕτως ἀπροσδόκητον, ὡς ἀφύλακτον εἰ τὰ παρὸν γιγνόμενον: *at non perinde improviſum videtur, ut inevitabile fatum.* Ac quamvis multos ob pervicaciam ſcelerum & deſperatam improbitatem usq; adeò premat Deus & urgeat, ut effugere pœnas & clades, quas deſtinavit, non queant; ac vel in illas ſcientes penè prudentesq; irruant; tamen nulla omninò ratione imminens fulmen declinari poſſe: alienum à ſacratioribus literis credere eſt, & data Ninivitis venia luculenter aliud contra perſuadet. Qui documento clariſſimo ſunt, flecti Deum, eoq; deduci lacrimis & pœnitentia ſeria poſſe, ut ignoſcat ac ſervet, quos planè delere ac perdere conſtituerat prius. Quare etſi dira cumprimis atq; acerba tot hominum præcipuorum mortes videantur minari (& quanta iterum in propinquo tempeſtas?) nihil metuendum tamen timendumq; eſt, qui Ninivitarum exemplo, nec pœnitenda admittant amplius,

plius & quæ admiserint hactenus bonâ fide deplorent. Hinc omnis petenda nostra spes; omnis expectanda est salus. Quæ nequicquam speratur, nisi placatus ante & delinitus fuerit, qui eam dare solus potest. Humanæ opes sic, quasi homines, fluxæ, caducæ ac incertæ sunt: sola divina auxilia non fallunt: quæ ut tarda sæpius veniant, quod præclarè dixit Euripides, non tamen imbellia sunt: & quod prærogativæ sola habent, nunquam vincuntur. De iis itaque laboremus cumprimis: nunc autem de Burckardo nostro ea, quæ solent, exponamus. Ex civitatibus Germaniæ maritimis Lubecâ primaria est. Vetus atq; amplissima urbs. Hic igitur anno Christi MDLXXXI. d. XVIII. Julii natus est noster ex honestissimis civibus, Antonio Burchardo Mercatore, & Margareta Wildia, quibus tamen diu usus non est: quippe quos admodum puer extinctos amisit epidemiâ lue. Quare omnem adolescentiam sub Tutoribus egit. Qui cum in eo istiusmodi deprehenderent indolem, quæ non inepta videretur percipiendis literis, diligentem in eo posuerunt operam, iis ut sedulò excoleretur. Ac cum jam id profecisse intelligeretur, ut cum fructu in Academiam mitti posset, quarto hujo seculi anno huc amandatus est, ut eas artes ac disciplinas addisceret, quæ liberalem hominem cumprimis decent. Aliquanto post tamen, cum boni illi viri, qui tutelam ipsius administrabant, metuerent, ne studiorum sumtibus res ejus attenuarentur; id cogitantes, quod pleriq; solent, ut patrimonium ejus melius, quàm animus haberet; revocatus domum est, ut mercimoniis, unde paullò amplior quæstus, quàm ab ingenii culturâ expectandus, applicaretur. Ac paruit ille quidem, ut par erat, secutusque est; sed ut se daret vitæ generi, unde alienior erat ab natura, quæ aliò longe invitabat, nullis rebus persuaderi potuit. Qua in re cum reprehensione omni facile careret (rectè enim Poeta & salubriter monuit.

Tu nihil invitâ dicas faciasve Minervâ)

provisum ei unde suppeditarentur sumtus, & ipse remissus in Academiam nostram est quartum annum post, quàm primùm in eam venerat. Cum Philosophiam, ac illam cumprimis, quæ circa mores & actiones nostras fingendas versatur, & ad civilem vitam spectat, didicisset, Juri se dedit, atque ad forum mediatus est; magna diligentia, cum domi legendis libris, unde nobilissimam artem cognosceret; tum obeundis Prælectionib. publicis clarissimorum Antecessorum. Quæ duo, præcipuæ illæ viæ sunt, quibus scientia quævis egregia commeare, ut ita loquamur, in animum solet. Cæterum cum se dedisset actitandis causis, ut inservire foro quiret legitimè, Not. Publ. voluit creari. Atque hoc sive muneris, sive honoris genus consecutus est ab Amplissimo atque Magnifico Viro Daniele Zolnero JCto & Sacr. Cæsar. Majest. Palatii Comite in patriâ, ubi tum negotiorum suorum caussa versabatur. Cæterum cum clientum suorum causis singulari fide, prudentia & sedulitate præesset; itaque se gereret, ut eum decebat, qui & bonum Civem Reip. & bonum virum quibusvis studeret præstare; in Senatus Oppidani Collegium adoptato est Ædilitate ipsi demandatâ, quod accidit A. C. MDCXVII. qui Orthodoxæ Religionis Ecclesiis secularis fuit. Ex eo, tertio anno post, in Camerarii honore præfectus Senatus ac Civitatis ærario est: anno MDCXXVII. autem, & Ecclesiasticæ arcæ: atque in eo munere legitimum triennium summa integritate exegit. Præturam consecutus est, an. MDCXXIX. anno MDCXXXII. ad Consularem dignitatem aspiravit. Superiore anno Syndicatus quoque ipsi demandatus est. Quas partes

ita administravit, ut neque diligentiam Senatus atque solertiam, nec fidem Civitas in eo desideraret. Matrimonium contraxit primò anno MDCX, cum domum uxorem duceret Margaritam, Georgii Burckardi, Viri Consularis, filiam: ex quâ suscepit filias tres, quas parvas omnes extulit. Deinde anno MDCXVII. secundis votis sibi jungens Barbaram, Clementis Bergeri, Viri Consularis, & Bibliopolæ satis Celebris filiam, quam viduam reliquit. Ex octo liberis, quos genuit cum istâ, superstites sunt Georgius & Gothofridus: itemq; Anna Martha, Barbara, & Maria Magdalena. Duo filiorum, & filiarum una, diem obiere. Vixit clementer cum suis comiterq;. Nec quicquam prius aut antiquius habuit commodis & saluti ipsorum. Cum cæteris quoque ita egit, ne unquam immemor officii videretur. Corpore nec robusto fuit, nec magno. Qua de causa sæpe morbos contraxit. Nunquam non autem de tabe metus instabat. Sed anno proximo ex Epilepsia etiam laborare cepit. Quæ licet pepercerit hactenus, ac si coacta in ordinem Medicorum cura ac diligentia esset; tamen recurrit illa nudius quintus, eiq; vitam ademit. Nam cum sub vesperam illius diei ex Curia rediisset domum eo proposito, ut sequentis diei mane maturè repeteret; quo tempore Collegas etiam, cum dimisisset, adesse jusserat deliberandi causa; cœnatus primò parcè ac modicè, deinde somnum petens cubitum ivit. Tum inter preces, quas pro pietate & consuetudine sua nuncupare Deo solitus, hærere lingua primum, deinde vox ipsa deficere cepit. Uxorcula, cum non ignoraret, quid pateretur, properare illicò omnia quæ infringendo morbo essent: consuli pariter & ipsi Medici ac advocari. Qui etsi nihil intentatum relinquerent, successus tamen defuit, & ipse sub Horam noctis undecimam exanimatus est, cum vixisset annos LVII. Mens. VII. d. IIX. Ad H. I. postea efferetur ex suis ædibus, & habitâ concione funebri in templo urbis humabitur. Qui cum & de Civitate ista bene meritus; & nostri ordinis homines omni semper humanitate ac benevolentiâ complexus sit, æquum fuerit, ejus exequias frequenter exequi. Id igitur ut faciatis etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XII. Febr. anno recuperatæ gratiæ MDCXXXIX.

CCCXXIX.

VT aspectabilis hic mundus in partibus quotidiè interit, & olim, cum Deus voluerit, destruendus totus est; ita, qui principis loco ei impositus, Homo, eâ parte, quâ cum ipso cognatus, mortalitati haud minus obnoxius est, & fine suo circumscriptus. Qui ut appetiit, decedendum ei, & in id revertendum est, quod primo fuit. Idque jam inde obtinet, ex quo auctori nostri generis Deus dixit semel: *pulvis es: atq; in pulverem reverteris.* Ab eo alius post alium morimur: & licet quibusdam longior, perpetua tamen vita nemini contingit. Quod solum proprium Dei est, & quas secundo gradu posuit Deus mentes æternas. Quibus proximè nexæ animæ nostræ sunt: quas ut ad suam imaginem condidit rerum opifex, sic immortales etiam voluit esse. Hæc itaq; Lex cùm omnes obliget; Johanni etiam Oberkambio, Viro Spectato & Ornatissimo, necessitatem diebus his proximis attulit moriendi. Qui cum sepeliendus à Suis sit pomeridiano tempore, nunc funus ejus exisio loco significandum fuit. Quo munere ut ritè fungamur, paucis de vitâ ipsius obituque exponendum est. Ita enim ratio ac mos obtinet. Unde cur velimus recedere, nulla est causa. Natus igitur Lipsiæ est d. XXIIX. Augusti anno MDXCI. Patre Henrico Hermanni, ex Primariis Civibus Halberstadens. filio. Qui

cum

cum cessisset conductione Electoralis Prædii Bleserensis die præterito, possessionem Equestris feudi Dabrunensis in viciniâ numeratâ pecuniâ comparavit: Vir gravis & prudens, nec non amicus Academiæ nostræ. Matrem sortitus Mariam fuit, fœminam Ornatissimam, & ad mariti mores maximè comparatam. Ei pater contigerat Amplissimus Vir, Hieronymus Gunther J.U.D. & Scabinatus Assess. Lipsiæ, nobilisq; patronus causarum: cujus pater inter Consulares Chemnicensium Civitatis fuit, virtute ac animi dotibus sic æstimatus, ut ipsi Divo Rudolpho II. Augusto Imperatori, charus esset. Pueritia & adolescentia ejus imbuta literis est ac artibus, quas liberales solemus vocare. Quod dignæ maximè sint, quibus libero loco nati excolantur. Sed ingrandescente ætate patris, domesticarum curarum partem administrandam accepit. Quo factum, ut studiis, sicut ceperat, incumbere amplius haud posset. Parente mortuo in iisdem commoratus prædiis volente & matre & fratribus, duxit conjugem Dorotheam Agnetem Zigemariam, atque ex eâ suscepit Liberos VI. filios tres, & filias totidem: quarum una, cum fratribus duobus superstites agunt. Cum tempestas armorum his regionibus incumbere cepisset, in nostram commigravit urbem, totamq; familiam huc traduxit. Non ignarus suborientibus bellis, vix ullos magis, quam ruri qui degunt, laborare: cum nullis freti munitionibus cujusvis libidini facilè pateant. Die XXI. Februarii Epidemia febri cœptus est corripi. Ex quo tempore indies semper crevit malum, casq; contraxit vires, ut omni medicorum arte valentius esset. Quod cum animadverteret, optimum ratus est, de altera vitâ cogitare diligentius paullò, cum præsentis retinendæ vix ulla spes superesset. Quare advocato Ministro verbi, peccata confessus, eorum veniam seriò petiit, & una cum conjuge, quæ ipsa etiam decumbit graviter, post exomologesin in sacrosanctis mysteriis & vitæ & pacis æternæ pignus devotè accepit. Ex eo tempore se permisit Deo, in psalmis atque orationibus unicè deditus, donec nudius quartus sub VI. vespertinam placido obitu solveretur. Cui cum frater, qui adest, facturus posteà funus sit, Vestrum erit, *Cives Academici*, id vos frequenter exequi, atque in templum, & ipsum denique sepulturæ locum deducere. Efferetur ad H.I. ex ædibus Sartorianis ipso pene aditu viæ Cosvvigianæ sitis: habita concione funebri intra urbem humabitur. Quare ei rei intereste frequentes.

Τοῖς γὰρ θανοῦσι χρὴ τὰ τεθνηκότα
Τιμὰς διδόντα,
Fas namq; poscit mortuis non mortuos
Officia facere.

non quidem, ut ibidem sequitur,

— — Χθόνιον εὐσεβεῖν θεόν
— — *Manium reverentia:*

sed Dei veri potius, cujus templa spirantia sunt Christiani. PP. ad d. VII. Martii anno recuperatæ gratiæ M DC XXXIX.

CCCXXX.

NUdius tertius vitæ finem fecit Ornatissima matrona Maria Sollia. Quæ cum septuaginta annos obiens diem jam confeciset, verum ostendit, quod à Vatum maximo dictum est, quum vitæ humanæ terminum in septuaginta annis poneret, aut, si ad summum veniretur, in octoginta. Si quid ulterius concederetur spatii, id laborem ratus potius, ac dolorem; quàm vitam habendum. Atque profectò in eâ ætate vix quicquam aliud, quàm vel debilitas, quæ cum labore conjuncta est; vel morbus adest, qui individuum comitē dolorē trahit. Quod qui recogitat, & contra perpendit animo prio-

priorum hominum ſtatum, qui ultra unum ac alterum ſeculum provehebant ætatem, non poteſt non perſuadere animo, ut alias res uſu ac tempore atteri, ſic & naturam rerũ decreſcere & velut effœtam fieri: quod quàm prudenter Epicurei aſſeruerunt cum Stoicis, tam imprudenter negarunt illi, quibus à deambulando adhæſit nomen: qui divinam quandam æternamque juventam ſortitam naturam rerum ſtatuebant. Nata noſtra eſt Liebenvverdæ an. MDLXIX: feriâ tertiâ Paſchatos ex honeſtiſſimis civibus. Pater ei Michael Edler contigit. Ex eo opificum genere qui ornamenta, quibus inſtruuntur equi, concinnant. Qui Liebenvverdâ Trogam domicilium tranſtulit, ſecutus aulam, quæ illa tempeſtate inibi erat. Anno MDLXXXVI. nupſit Johanni Rhulio Civi Torgavienſi; qui ſpecularia, ſive feneſtras vitreas conficiendi artem non ſine applauſu exercuiſſe memoratur; atque cum eo vixit ann. XXIV. ex animi ſententiâ prorſus: præterquam quod nullos ex eo liberos vidit. Quorum inſtar tamen ipſi fuerunt propinquorum filii filiæque, quos educavit XI. liberaliter ac ſecum habuit, donec vel elocarentur puellæ non peſſimis certè conditionibus, vel adoleſcentes aliquod didiciſſẽt honeſti artificii genus, quo vitam deinceps poſſent tenere. Mortuo marito, vidua manſit annos duos. Poſtea Ornatiſs. & Prudentiſs. Viro Joh Sollio Reip. Torgavienſis Senatori ſecundis votis ſe junxit. Non alio tamen fato, quàm ut eundem quoq; efferret (quod ante hos annos XVII. accidit) cum nihil tamen ſuſceptum eſſet liberorum his annis XV, quos unà egerant, quod deſiderium extincti ſolari mulcereq; poſſet. Sed alios liberos gignendi neceſſitas, alios benemerendi humanitas facit. Qui quidem ei, ut diximus, non defuerunt. Biennium factum eſt, cùm ſub illud ipſum tempus, ubi Aquilonia illa diraq; tempeſtas provinciis iſtis, & Torgavienſi maximè urbi incumberet, apoplexiæ quiddam ſimile pateretur. Quod genus morbi licet non ſemel recurrens hactenus moleſtum ipſi fuerit, prudentiâ tamen & curâ Medicorum effectum eſt, ut invaleſcere ita haud poſſet. Quare ex quo recepit ſe ex domicilio ſuo in urbem noſtram, velut ex hieme atque procella in tutiorem portum, quod non ita pridem factum eſt, ſic ſatis benè pro ratione ætatis ſe eſt habere viſa. Sed feriâ ſextâ ſuperioris ſeptimanæ cum ex concione matutinâ reverſa eſſet domum, defici ſenſibus, viſus præcipuè auriumque, ſed veſperaſcente die horrere etiam nonnihil ac rigere cepit. Quare maturè petiit lectum, à ſomno levamentum ſperans; & ſatis quietam habuit eam noctem. Sub ortum jubaris, catarrhus ſuffocativus, quem vocant, ſecutus eſt: qui tantâ decumbentem adhuc oppreſſit vi; ut & vocem moliri, & corpus movere ægrè poſſet. Advocata quidem illicò Medicorum auxilia ſunt. Nec quicquam aut artis aut ſtudii intermiſit Clariſſimus Vir, Johannes Ehring Medic. D. & PP. quo levari jacens curariq; poſſet; ſed nihil promovit omnis induſtria contra pertinax malum, cujus cauſam & ipſa ætas adjuvabat, nihilo mitius morbo affligens. Quod cùm videret, id ſibi cavendũ maximè ſtatuit, ne iis excideret præmiis, quæ ſolent ſperare, qui attigerunt ritè metam, quam manu propemodũ jam tenebat. Ac ante omnia quidem procuravit animam ſumto viatico ſalutari Cœnæ Dominicæ. Poſteà de rebus ſuis ſtatuit conditis ſupremis tabulis: in quibus Eccleſiæ Torgenſis Arcæ CC. florenos inter alia Legatorum aſſignavit. Quod reliquum fuit temporis precibus & orationibus impendit omne, quibus ſe Servatori optimo, quem firma fide ſedulò ſemper complexa fuit, commendavit, atque in medio illarum,

præſen-

præsente Reverendo Viro, M. Augusto Fleischhauero Archidiacono Ecclesiæ, placidè perquam ipsâ Vâ pomeridianâ decessit, nata annos LXX. minus III. septimanis. Efferetur postea ex ædibus Nymannianis ad H. I. & Concione habitâ intra urbem sepelietur. Quas exequias matronæ optimæ & ipsa ætate etiam venerandæ ut frequentes velitis exequi, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXVII. Martii anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ cxxxix.

CCCXXXI.

QUi non ita pridem, cùm decessisset Decanatu Collegii Philosophici, cujus Adjunctus hactenus, quos vocant, fuerat, inter ordinarios Professores illius ordinis, auspiciis Serenissimi Principis Electoris asscriptus, atque in locum Clarissimi Viri Wilhelmi Nigrini, Philosophiæ Practicæ Prof. Publ. qui paullò ante inter ipsos Academiæ fasces, quos gerebat, decesserat, surrogatus fuit, Michael Schneiderus, Clarissimus Vir; is nudius quartus vitam posuit, atque nunc conditorio suo inferendus est prius, quàm potuit ipse Cathedram publicam docendi & auspicandi muneris caussa solenni more conscendere. Quem ejus obitum tantò acerbiorem tristioremque esse oportet, quò minus ipse provectus annis, majoraq; & excellentiora deinceps à præstantissimo & omnium artium capace, quod nactus, ingenio expectanda erant. Sed hæc conditio hominum est; pauliſper sumus, & simul ac nasci contigit, fatum ac finis imminet: suscipiunturq; haud rarò à nobis ejusmodi spes, quæ instar fulguris, cùm emicare maximè ceperint, eludant illicò ac evanescant. Si natura benignior tam firmum validumque corpus Schneidero dedisset, quàm robustum atque excelsens ingenium concesserat, liceret fortasse hac supersedere operâ; nunc cum à primis annis propemodum infirmitatibus plurimis obnoxius fuerit, atque hæ tandem in longè gravissimos & prorsus invictos morbos adoleverint, factum, ut multo ante maturitatem ætatis, atque in ipso flore adeò, quemadmodum seges grandine ac tempestate, cum spicas agit, & uberem messem spondere cepit intercipitur, extingueretur. Qua in re licet nihil passus sit novi (nam quando non talia usu inter homines veniunt?) id passus est tamen, quod præter alios, qui æstimarunt ipsius dotes, Parenti Amplissimo cumprimis, qui tali filio privatus, incredibilem multoque gravissimum dolorem afferret. Sed verè juxta ac sapienter ille apud Sophoclem ait,

Ridet, doletq; quisque, ut est visum Deo.

Qui sicut mundo suo & rebus omnibus, ex quibus conflatum hoc Universi corpus est, providet; ita cujusque nostrûm fortunas ac fata ipse ordinat atque disponit. De nostro Schneidero autem nunc explicanda ea sunt, quæ ubi indicuntur funera publicè ex hoc loco, pro consuetudine veteri afferri solent. Natus itaq; Betterfeldæ in viciniâ est anno Christi cIↃ IↃ CXII. d. XX. Septemb. sub III. matutinam. Pater ei amplissimus Vir Michael Schneiderus, Præfecturæ Wittebergensis Quæstor: mater Ornatissima fœmina Maria, Cunradi Reuteri, Bitterfeldensis Civitatis Consulis, Viri eximii, filia. Puer maturè in scholam traditus est: posteà cum huc esset delatus, eruditissimis Præceptoribus informandus domi commendatus est. Sub quibus ita profecit, ut exeunte XIV. ætatis anno disputationem publicè habuerit, respondentis, quem vocant, partibus functus: pòst XVII° autem ad gradum Magistri cum magna laude aspirarit. Quippe qui post duos Clarissimos Profes-

ſores, Wilhelmum Nigrinum, atque Martinum Troſtium tertius ipſe in cathedra aſtitit, id genus brabei & dignitatis ut reportaret. Ornatus hoc teſtimonio publico, SS. Theologiæ ſtudio addixit ſe: in quo cùm jam proceſſus egregios cum meditando domi aſſiduè, tum publicas Lectiones Privatasque ſcholas publicorum Præceptorum obeundo feciſſet, ibique & opponendo & reſpondendo non parum ſibi peperiſſet laudis, profectus Jenam Anno cIↃ IↃ CXXXI. in contubernium arctiſſimum à ſummo Viro Incomparabilique Theologo D. Johanne Gerhardo receptus, & filii inſtar ſemper habitus eſt. Ex cujus ſancto & fœcundiſſimo doctrinarum cœleſtium pectore, cum fontes uberes, & juſta, ut ſic loquamnr, flumina biennio integro in ſe cum magno fructu derivaſſet, autoribus viris magnæ exiſtimationis atq; prudentiæ cepit conſilium viſendi regiones exteras, & aliarum extra Germaniam Eccleſiarum ſtatum cognoſcendi. Quare impetratâ ab Sereniſſimo Electore veniâ, inter cujus Alumnos adſcitus erat, ſecundo flumine Hamburgum delatus, primò in Belgium, poſtea Angliam, tandemque in Gallias ipſas trajecit, & Academias illarum gentium illuſtres maximè adiit; tum quotquot ibi celebratioris nominis doctrinæque viri eſſent, officiosè ſalutavit, eosque facilè & ſuavitate morum & ingenii ac eruditionis parata copia amicos ſibi reddidit. Quo quisque enim melior, hoc quoque remotior à faſtu atque invidiâ eſt: procliviusque in aliis earum rerum ſtudium amat atque amplectitur, queis ipſe deditus ad famam & gloriam dudum pervenit. Cum rediiſſet domum in eo maximè fuit, ut ſummum in Theologiâ gradum peteret. Sed quò id poſſet minus, gravisſimi morbi, quod contraxerat, genus effecit. Cujus profligandi cauſſa uno biennio bis Egranas Accidulas petere Medicorum conſilio, habuit neceſſe. Quamquam altius jam inſederat malum, & velut radices fixerat, quàm ut ulla arte aut medicinâ domari penit⁹ ac velut in ſtirpe ipsâ extingui poſſet. Quare ſic ſemper valuit hactenus, ut nunquam medentium ope atque prudentiâ liceret carere. Sed menſe proximo cum hypochondriorum morbum phthiſis quoq; ac tuſsis cepiſſet augere, de novo affixus lecto coactusque fuit prælectiones Privatas (quas non unius generis Juventutis bono inſtituerat) quamquam id invitiſſimus faceret, intermittere, & valetudini, quę haud leviter periclitabatur, diligentius paullò inſervire. Sed neque quicquam proficiebat diligentiſſima ac ſummo conſilio inſtituta Medicorum cura; & augeſcente morbo indies vires magis ac magis prolabebantur. Qua ex re quid ſibi eſſe ſperandum, cùm non ignoraret; poſthæc & probè videret, quo pater optimus dolore ac ægritudine eam ob cauſam cruciaretur; ut ſemetipſum juxta & patrem quoque erigeret ac ſolaretur, perſcripſit ad eũ magno ſanè exemplo literas, diſertas, pro eo, quo valebat ingenio, ac eruditas: quibus docebat, *non eſſe cauſſam, cur ſe affligere vellet aut macerare nequicquam. Nihil ſe novi pati: & diu prædeditatum in hanc deſcendere arenam! Si quid accideret ſibi humanitus, id gratulatione potius, quàm luctu proſequendum fore: cùm omnis vita pro crudeliſſima carnificina ſibi eſſet futura. Eaque nunc ire tempora ac labi, quibus nihil acerbius, nihil inquinatius, & omni virtuti magis eſſet infeſtum. Amari à Deo, qui morerentur juvenes, Neque referre, quam diu aliquis vixerit; ſed quàm bene. Neminem ante tempus mori: cum omni tempore ſimus mortales à primo usq; ortu. Nec ſe vereri finem & obitum: & contra terrorem mortis jamdiu ante & ſacratiſſimis oraculis Dei, & ſapientiſſimorum virorum monitis atq;*

præce-

præceptis muniisse pectus ac roborasse. Quare non modò se nihil timere ultima; sed promtum paratumq; esse ad summi Ducis & Imperatoris imperium excipiendum. Sibi optimè constare exacti temporis rationem, nec ullius sceleris facinorisque sive flagitii esse conscium. Quamquam de nulla alia re, quàm imbecillitate sua cum Apostolo gloriandum haberet. Intaminatum pudoris florem ex iis gentibus, ubi facilè aliàs ei illuditur, retulisse se domum, & virginem animam virgini Sponso se traditurum: dum corporis interim reliquias tenues mater communis tera acciperet, & in communem Christianorum spem asservaret. Interim omnia magis magisque ire in pejus, nec quicquam bonæ reliquum spei facere; cum tamen ipse præsenti animo aut invisentium amicorum colloquiis, aut meditationibus sacris, quas commentabatur secum formabatque, (ut qui ferre otium desidiamque haud poterat) vacaret. Nudius quintus bis eum invisit minister verbi, cui confiteri aliàs admissa sua, & à quo accessurus ad sacram Domini mensam (quo pietatis officio paullò antè, quam cepisset decumbere, egregiè erat defunctus) impetrare veniam sueverat. Qui multis cùm de salvificâ fide, tum iis rebus, quarum jam morti proximis venire præcipuè in mentem debet, ex utriusque fœderis tabulis cum ipso egit. Ad quę decumbens prolixè quàm vellet ob crebriores defatigatioris anhelitus cùm respondere haud posset, aut verbo breviter, aut nutu vultuque hæc certa omnia atque invicta habere, & omnem in illis conniti spem suam attestatus est. Sub VI^am^ vesperascente luce acquiescere visus est, cum nihil tamen somni videret. Post IX^am^ ineunte nocte appropinquantis finis indicia manifestè se prodiderunt. Tum Hymni sacri à circumstantibus concini cœpti sunt, quibus maximè eum delectatum ante noverant. In quibus cum ille decantaretur etiam, cujus initio Servator noster clarissima verissimaque perhibetur dies, ad cujus adventum omnis illico nox evanesceret; jamque ad ea verba deventum esset, quibus Christiani homines ejus hæreditas, quam suo sanguine redemisset crevissetque sibi, appellamur, ipse altissimè levatis in cœlum oculis suspiravit, atque hanc partem carminis quàm contentissimâ potuit voce iterum iterumq; repetiit. Documento clarissimo, quam spem, quam fidem induisset animo; quibusq; fretus copiis contra insultus Mali, terroresq; mortis niteretur. Sic cum deinceps matris sororisq; defunctæ fuisset admonitus, breviq; futurum, ut quas jam decessuras complecti novissimo pietatis munere haud potuisset, earum consortio & felicissimo amplexu perpetuò frueretur, profundis suspiriis, ac iterum iterumq; complosis manibus significavit, se illud ipsum seriò cupere & exoptare. Hinc quasi cogitationi intentus aliquandiu jacuit: mox diductis brachiis emicans, porrectâ dexterâ singulis, qui aderant, vale ultimum dixit, & paullò post, dum illa notissima cantilena, quâ Spiritus Sancti præsidium contra formidinem mortis solemus exposcere, decantatur, solutus placidè expiravit, cum nondum vicesimum septimum annum ætatis expleviisset. Hunc finem habuit clarissimus & liberalis nullius artis propemodum ignarus juvenis. Prętęrquam enim quod Philosophicas disciplinas haud vulgari modo teneret (quam eruditionem magna accessione ex peregrinationibus summo cum studio comparatæ scientiæ locupletaverat) sic certè in divinioribus nostris literis fuit versatus, ut id doctrinæ instrumentum peperisse sibi videretur, quod summis honoribus dignum esset. Accedebat peritia Musicæ, Organicæque cumprimis, & tot linguarum cognitio. Nam præter Latinam

Græcamque, non Ebræam tantùm, & quæ aut pullularunt inde, aut multum cum ea cognatæ ſunt, Chaldæam, Syram, Arabicam; verùm Italicum quoq; Gallicum Hiſpanicumque idioma didicerat: ut omnes has linguas cum intelligeret penitus, pleriſque tamen, & ſatis diſertè ſenſa animi explicaret. Qua ratione multa & legit & didicit, quæ neceſſariò latent alios, qui deſtituuntur iſtis literis, quantumvis plurimum ingenio judicioque ac doctrinâ polleant. Ita tamen exoticarum linguarum ſtudio incubuit, uti vernaculam excoleret pariter; & quoad poſſet, perpoliret. Interpretatus cum curâ ſi quid egregii peregrino compoſitum inveniſſet. Regii, Caſtelvetii, Amioti, Savilli, & aliorum infinito numero, qui Latinorum Græcorumque præſtantiſſimos libros in linguam patriam convertere ſtuduerunt, nec eruditione tantùm, ſed dignitate etiam plerique exſtiterunt illuſtres, ſecutus exempla. Ac in hoc genere ſtudii cum Principes ipſos ac Reges conſtet fuiſſe deditos (Alfonſum enim Arragoniæ Regem Epiſtolas Senecæ Hiſpano ſermone docuiſſe loqui, luculentiſſimi auctores produnt,) pudori nemini eſſe poteſt, aliquam operam ibi locaſſe. Neque enim inferiorem laudem Cicero amplificandis Romani eloquii opibus conſecutus eſt; quam prolatandis finibus alii ſibi pararunt. Veſtrum eſt, *Cives Academici*, deplorare hoc novum Academiæ vulnus, & infelicem ſtudiorum conditionem: cùm magis magisque minuitur ac coarctatur numerus, qui dignitatem illorum & incolumitatem tueri poſſe videbantur. Efferetur Clariſſimus Vir ad H. I. poſteà procedente pompa exequiali ex ipſo Arcis templo, & habita concione funebri intra urbem humabitur. Quos ſupremos honores prolixo officio ut in defunctum, quod par eſt, velitis conferre, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominicâ Quaſi Modo Geginiti, anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ cxxxix.

CCC XXXII.

UT Imperatoriæ ſcientiæ inſignis portio ea eſt, quæ machinarum & munitionum bellicarum rationes ac diſciplinas exequitur; ita hoc genus peritiæ ac artis meritò magni ſemper habitum, & ſummo ſtudio ab antiquiſſimis usque temporibus cultum tractatumque fuit. Nam ut de Archimede nihil dicam, de cujus admirabili ingenio in inveniendis & inſtruendis machinis, quibus Syracuſas patriam contra Romanos obſidentes tutatus eſt diu, multa Polybius, Plutarchus, Liviusque exponunt: ut Athenæum, Heronem, Apollodorum, Philonem, Julium Africanum, itemque Mauritium & Leonem Auguſtos, cum aliis plurimis præteream, quorum ſcripta partim laudata indicataque à doctis ſunt, partim & hodieque publico eruditorum uſu teruntur; ex Tacticis Æliani conſtare poteſt, Aeneam quemdam, (quem conjecturâ probabili eruditiſſimi Viri Stymphalium illum eſſe putant, quem Arcadium Imperatorem, eorumq; res non ſine fortitudinis ac prudentiæ laude adminiſtraſſe Xenophon ſcribit) de totâ re militari pluribus libris expoſuiſſe, atque hoc ejus diffuſum opus, cujus eximia pars, quâ de toleranda obſidione præcipitur, & hodieque exſtat, Cineam, Pyrrhi Epirotarum Regis, qui ejusdem argumenti libros & ipſe condidit, ac ob peritiam ſummam ac artem inter tres maximos Duces, quos unquam noviſſet, ab Hannibale, ut Plutarchus auctor eſt, primo nominatus eſt loco, contractum digeſtumque brevius in formam compendii redegiſſe. Quem Cineam, cum Epicuri auditorem fuiſſe Cicero alibi prodat literis, de utriusque, ut & ipſius artis antiquitate haud obſcurè judicere licet.

No-

Noſtrâ autem ætate, ex quo inventa fuêre tormentorum æneorum tonitrua, & genus pyroboliæ vetuſtioribus planè incognitum, ea ad hanc artem facta eſt acceſſio, ut penè nova videriqueat: & ſic à diverſarum nationum ingeniis, Belgarum tamen maximè, elaborata & tradita, ut aut adducta in ſummum faſtigium ac culmen, aut propius ſaltem ab eo eſſe non præter rem ſanè exiſtimetur. Ex noſtris inſigniter eam hactenus & illuſtravit ſcriptis atque excoluit, & ipſo exercuit opere, tum Mathematicis diſciplinis, tũ aliis literis Præſtantiſſimus Clariſſimusque Vir, Wilhelmus Dillichius Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Hiſtoricus, Geographus, & Architectus. Quibus paternæ laudis ac famæ veſtigiis poſt grandiores natu fratres, & Crato etiam, qui hos ſex annos munitionibus urbis & conficiendis militarib. operibus Sereniſs. Electoris auſpiciis præfuit, inſtitit hactenus non infeliciter, cujus potiſſimum cauſsâ hæc ſumus præfati. Nam cùm is nudius tertius ex lento ac diuturno morbo obierit diem, hodieq; ſepeliendus ſit; priusquam indiceremus funus, hæc quaſi exordii loco præmittere, non præter rem fore penitus, ſubiit exiſtimare. Ut ex nobilitate etiam diſciplinæ, quam eſt profeſſus, poſt cæteras cauſſas, quæ nos adducere poterant, conſtare poſſet, quam optimo jure & indicerentur à nobis exequiæ ejus honorificè, & obirentur frequenter. Natus eſt Caſſellis, munitiſſimâ atque primariâ urbe Haſſiæ, quam veteres Caſtellum Cattorum appellârunt, anno M. Io CXI. d. XVII. Junii. Matrem egregiam fœminam, Annam, habuit; Michaelis Stubenrauchii obſonatoriæ rei in aula Landgravii, & Zabbenburgenſis Ditionis Præfecti, Viri prudentis & ſingulari rerum uſu filiam. Ac patrem quidem cùm minimè falleret, quâ natus indole puer eſſet; ut ſe mature illa prodidit, ita in tempore etiam traditus in diſciplinam eſt, ut literarum cultu inſtrueretur. Sed cùm in importunos valde plagoſosque Præceptores ætas ipſius tenera incidiſſet, offenſus eorum intemperie primò tædium contraxit adverſus ſtudia, deinde cùm planè intolerabiles viderentur, ſub quorum agebat magiſterio, planè nuncium remiſit, ac uni patri tradenti Geometriam & Architecturam militarem domi attendit. Sub quo cùm promoviſſet egregiè; ante hos decem annos profectus in militiam eſt, experimenta artis ut caperet, ſecutusq; Sereniſſimi Electoris arma Summo Architecto Caſtrenſi adfuit V. integros menſes. Nam in Bohemia, quò tum adductæ erant copiæ noſtræ, cùm morbo graviſſimo implicari cepiſſet, valedicere caſtris & domum redire recuperandæ valetudinis causâ coactus eſt. Firmatô iterum corpore anno M. Io CXXXIII. Francofurtum ad Mœnum viſendi fratris Johannis Wilhelmi Reipubl. ejus Architecti gratiâ abiit: & apud eum cùm commoratus aliquantulum eſſet, in Belgium Batavosq; deſcendit, ac per Germaniæ Civitates maritimas eodem anno rediit domum. Sed priusquam à complexu fratris diſcederet, non defuit ſanè occaſio, quâ non modò ad vexilliferi gradum, ſed ipſam etiam cohortis legionariæ vicariam curam aſpirare potuiſſet, ſi voluiſſet uti conditione, neq; duxiſſet potiùs, earum partium gratiam impetrare, quàm has in ſe, licèt honorificè delatas, ſuſcipere. Menſe Octobri ejusdem, quem ſuprà expreſſimus, anni, juſſu Electoris Sereniſſimi huc venit, ut abſolvendis deſcriptis munitionibus urbis, & ſi quid aliud operis neceſſitas temporis exprimeret, præeſſet. Quas partes ea induſtriâ ſtudioq; adminiſtravit hactenus, ut interim domeſticis meditationibus etiam aſſiduè ſcientiam ſuam peritiamq; locupletare atque perficere contenderet. Quo

factum, ut novam planè muniendi loca idonea rationem excogitârit commentusq; sit. Quæ ut ab ipso consignata literis est, & peculiari libello exposita, jamdudum vidisset lucem, si schemata figurasq; necessarias, per morbi, quo diu decubuit, vim delineare potuisset. Qui ei viventi adhuc spirantiq; invidit famam, quæ nunc demortuo excogitationibus istis ac solerter inventis sperari potest. Tertius ipse annus labitur, quòd desponsata ipsi est, Ornatissimi Viri Johannis Kellii, Caussarum & Advocati apud Lipsienses filia, Anna Regina, virgo lectissima. Nuptiæ quò minùs hactenus potuerint fieri, primò per hos bellorum tumultus ac turbas; novissimè etiam propter afflictam validius Sponsi valetudinem accidit: quarum spem omnem illius obitûs nunc intercepit. Dum apud nos vitam degit hactenus, sic comparavit se atque gessit, ut facile omnibus probaret officium, quietus commodusque ac comis: & qui facesseret nemini negotium, nisi irritatus injuria ac læsus ante. Biennio integro vix unquam satis rectè valuit; præcipuè, cum jam pulmonum exulceratio gravior ac tussis accessisset. Quo factum, ut ex Martio usque mense decumbere haberet necesse. Ac quamvis adhibita auxilia Medicorum fuerint, parum opis tamen indè allatum est, cùm mali vis omni arte & curâ validior esset. Quod cùm videret, conversus ad Deum, se totum ei permisit, & facili ac æquo animo tulit infirmitates suas. Ut antè non infrequenter fecerat, sic & exeunte Aprili mense impetratâ peccatorum veniâ verendis mysteriis procuravit animam. Quo omni tempore velut in procinctu staret, prompta ad excipiendum imperium, si Imperator summus vocaret. Quod nudius tertius accidit, cùm inter IIX. & IX. matutinas placido obitu finiretur, postquam vixisset annos XXIIX. minus X. diebus. Posteà ad H. I. efferetur ex Michaelis Schalleri ædibus in via Consulari, quam vocant, sitis, & honestatus concione funebri intra urbem humabitur. Quas viri Eximii exequias ut celebrare frequentes velitis ac exequi, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica Trinitatis anno M. Ib CXXXIX.

CCCXXXIII.

NUdius tertius sub mediam noctem Ornatissima Matrona Dorothea Stumpfeldia vitâ excessit: grandi natu & jam septuagenariæ propior: quem vitæ terminum pauci attingunt, rarissimi hodie transgrediuntur. Quæ cùm ad H. III. posteà componenda sit, ejus funus nunc indicendum fuit, ut & virtuti Matronæ & ætati dignus haberetur honor. Nata An. M D LXXI. die XXV. Maji in pago Rada in vicinia nostra, Patrem habuit Virum Reverendum & doctum M. Jacobum Teucherum, qui annos L. admodum ejus Ecclesiæ Pastor fuit: Matrem, Sybillam Reverendi ac docti Viri M. Thomæ Caroli Belgranæ Ecclesiæ Pastoris filiam. Sub horum disciplina cùm pietatem & cæteras hunc sexum condecentes virtutes induisset animo, & jam XIX. ætatis ageret, nuptum data est Viro Eximio Paulo Stumpfeldio tum Præfecturæ Schvveinicensis Scribæ, sed post Quæstori. Quo munere cùm ipsos XVII. annos functus esset, Præfecturæ Bitterfeldensi Quæstor datus est. Cum eo summâ concordiâ semper vixit, atque ex eo suscepit Liberos tres: Filios duos, sed non diu vivaces, & filiam unam Dorotheam, quam posteà Clariss. & Experientiss. Vir Mauritius Schröterus Medicinæ, quam fecit Lipsiæ satis feliciter, Doctor, conjugem duxit. Hanc, vidua cùm esset facta, Bitterfeldâ traduxit, ut, sibi in administranda domo curandaq; familiari re, quam amplam

plam habebat, adjutrix esset, quas partes hâc mortuâ, quod ante hos XI. An. accidit, filia ejus cognominis in se suscepit, quam tamen ipsam paucis annis post efferre habuit necesse. Ita subsidiis omnibus, quæ senectuti suæ promiserat, nudata ac orba sola curandis rebus domesticis relicta fuit. Nam etsi nepotum duorum operâ uti poterat, tamen quia hi peregrè in studiis agebant, noluit illos indè abstrahi, & ad aliud vitæ genus applicari. Cùm tristis bellorum rabies his regionibus cœpisset incumbere, iis laboribus ærumnisq; jactata est, quas superare ac vincere posse fœminam non modò senio, sed tot vulneribus luctibusq; confectam, nemo putaret. Nam præter spolia ac raptus rerum suarum quos passa est, vel plagis etiam impii militis exposita fuit: quibus ut se subduceret, mediâ hyeme & altâ nive pedibus, ex quibus laborabat aliàs, arripere fugam habuit necesse. Et periisset procul dubio, nisi ejus miserti nonnulli Dessaviam deportâssent, ubi aliquandiu durissimè vixit, quod nullum omninò viaticum secum eò attulerat. Indè in nostram urbem ab nepotibus suis ex Filia, qui studiorum causâ hîc commorabantur, traducta est, ut paulò securius, quod reliquum vitæ erat, exigere, & minus patere militarib. injuriis posset. Hanc sortem autem suam & difficillimam senectutem cùm semper leniss imo æquissimoq; animo pertulerit, necquicquam durius conquesta sit unquam, argumentum hinc capi potest, quâ pietate in Deũ virtuteq; fuerit: quâ certè non una, ex quo hîc vixit apud nos probata fuit; studiosa verbi divini audiendi orationumq;, quæ funduntur ad Deum; lectionisq; sacræ: Eleemosynarum quoq;, sive operationis, quemadmodum hoc genus virtutis Cypriano & aliis Patrum appellatur. Extussi satìs diu laboravit hactenus. Accessit vertiginis vitium aliaq; symptomata; quæ cùm ingravescerent, tertio hujus mensis die, decumbere penitus coacta fuit. Atq; cùm valetudo vix reparari posse videretur, & ex singulari virium dejectione auguraretur facilè à supremis suis haud longè abesse, insequenti statim die Ministrum Verbi advocandum curavit, ut impetratâ peccatorum veniâ verendis mysteriis procuraretur. Post acceptum salutare viaticum linguæ usus ademptus fuit, sed nihil turbatus animus semper suum officium fecit. Acquievit inter astantium preces nudius tertius, ut suprà diximus, post XI. sub medium noctis piè ac placidè, cùm LXVIII. annos, septimanas VI. feciisset vivens. Ad H. III. posteà ex Viduæ Ledererianæ, Fœminæ Præstantiss. ædibus efferetur, intraq; Urbem humabitur. Cujus exequias ut frequenter obire velitis ac celebrare, summopere adhortamur. PP. ad d. X. Julii anno recuperatæ gratiæ M D CXXXIX.

CCCXXXIV.

FAcit hunc diem, si non inauspicatum ac atrum nobis, exequialem tamen ac luctuosum Amaliæ Coleriæ, fœminæ ornatissimæ, funus. Quæ acutissimo morbo correpta, partu dein oppressa atque exhausta, tum mox exstincto fœtu turbata luctu miserè atque confecta, durare ampliùs haud potuit, & nudius tertius vitæ finem invenit. In qua ut virtus non una exstitit, ita tacita planè componi haud debet. Quamquam & respiciendum quoque officium est, quod Reip. suâ pro parte voluit præstare. Nam sicut viri consilio, operâ, manu præstò sunt patriæ, & se ostendunt cives bonos; ita id fœminæ pariendo exhibent. Quæ dum edunt prolem, educant, materiam sanè fulcraq; sufficiant civitati. Quæ non in muris ac tectis, sed in hominibus consistit, quos legitimi viri ac fœminæ creant complexus. At hi quò meliores fuerint, & excellentes præ

aliis

aliis magis, hoc munus suum præclarius præstitisse matres majoremque adeò laudem meritæ videntur. Octo & viginti anni sunt, quòd magno tumultu laboravit Pragensium regia urbs ingruente Passavienſi milite, quem sic à loco vocabant, unde impetus ille ac turbo præcipitabat. Sicut autem tempestates futuras ex signis quibusdam colligere licet; ita neque hi motus prudentiores latebant planè: quod, etsi res ipsa in arcano habebatur, tamen notæ nonnullæ se ostendebant, unde nonnihil conjici poterat, quod imminebat. Quare ut plures alii, sic & Eximius ac Peritissimus Vir, Johannes Neerhoff, ex primis Civium & Mercatorum, nec non Ecclesiastici Consilii Senator, cum uxore, Elisabetha Crameria, præstantissima fœmina, declinandi periculi causâ secessit, Lipsiam ad socrum profectus. Ibi igitur cùm ageret præstolatus eventum rerum nata ei filia fuit Amalia, nostra, d. IX. Martii anno M. Io CXI. Quæ adolescens posteà in optimorum parentum sinu, eorum exemplo juxta & ductu in eas crevit virtutes, quæ & dignæ cumprimis eo, quo nata erat, loco, & sexum istum præcipuè ornarent. Cæterum cùm soror Elisabetha, nuptum data esset Amplissimo ac Excellentissimo Viro Godofredo Reutero J.U.D. & Prof. Publico, quem superioribus annis extulimus; non invitis parentibus secuta Wittebergam est, quicum non modò nexa arctissimo vinculo sanguinis, sed summâ animorum consensione hactenus degerat. In cujus familia ipsos XIV. annos ita egit, ut nihil notæ deterioris contraheret; plurimum verò laudis ex inculpatissimis moribus sibi compararet. Superioris anni Novembri mense data ductaque uxor solenniter est Præstantissimo Viro Johanni Colero Notar. Publ. Quicum hactenus sine omni querela & ex sententia planè animi vixit. Ut tanto majori luctui nunc dolorique ipsi defuncta sit, quo fide uberiore ac studio prosecuta, cùm viveret, fuit. Tres ipsi menses sunt, quòd de doloribus dextri lateris conqueri cepit. In occulto tamen, & ne persentisceret Vir, quem liberum metu ac sollicitudine studebat esse. Et existimabat eorum causas non tam ad latens aliquod morbi genus, quàm uteri, quod gestabat, onus referendas esse. Sed d. IX. labentis mensis mirum in modum febrili æstu corripi cepit, nec eum tantùm, sed insequentes etiam dies torreri continuo, cùm interim non semel vehementi Epilepsia concuteretur. Hinc stupor atque debilitas membris; & si non ipsa mors, ejus tamen imago. Interim & pariendi tempus maturatum fuit, partusque superiore Veneris post maximos labores exclusus in lucem. Masculus ille; non tamen vitalis, & mox accepto in salutari fonte paterno nomine notâq; salvifici fœderis, exstinguendus. Non matris, non mariti, non aliorum defuit studium. Medicus ipse quoque hîc diligentissimè egit partes. Sed quò majore curâ pro vita ipsius laborabatur; tantò minùs ipsa concipiebat spei de retinenda. Nam omnia magis ac magis ferebantur in pejus. Cùm neq; remitteret æstus, & cætera malorum, non tam minuerent, quàm crescerent & augerentur. Quare conversa ad Deum, cum eo se antè precibus spirituq; junxit, quàm animâ totâ copularetur. Quod factum est tandem, cùm nudius tertius adultâ vesperâ post H. VII. exspiraret. Fuit insigni pietate: quam & publicè obeundis sacris, & domi fundendis orationibus ac decantandis psalmis testata assiduè est. Nec minor ornavit probitas modestiaq;, quæ omnem sexum non modò, sed & ordines omnes mirificè decet. Dignaitaq; quæ honoratissimis exequiis decoretur: ne ipsas virtu-

tes

tes contemnere videamur, neglectis iis, qui coluêre. Ac id ut persuadeatis animo,& exequamini prolixè, etiam atque etiam vos adhortamur. Efferetur ad H.I. posteà & Concione funebri honorata intra urbem sepelietur. PP. ad d. XIX. Julii anno recuperatæ gratiæ M. Ↄ CXXXIIX.

CCCXXXV.

NOndum alter exiit mensis quod Ornatissima fœmina, Amalia Colera elata fuit, vi supervenientis post partum morbi in ipso flore ætatis exstincta. Nunc idem officii genus & marito ipsius, cùm Deus & fata sinerent, Johanni Colero, Notario Publico, Consistorii Ecclesiastici Advocato, & Oppidano Senatui ab Judicii Actis, Præstantissimo viro, venit præstandum. Ex quo videtur ex compacto veluti egisse cum ipsis mors; velificata certè fuisse eorum amori: dum reddidit alterum alteri, & denuo junxit invicem, ne, qui distractus hactenus divulsusq; ab ea erat, quæ alteram sui partem abstulerat secum, perpetuo desiderio contabesceret miserè, & adhuc vivus ac videns seipsum propè pro funere ampliùs circumferret. Demum nunc quasi æqua & frugi. Quippe quæ quotidianis conviciis aliàs ferè vapulat, quod disjungat acerbè ac separet, quos amore dulcissimo arctior quædam ac sanctior copula colligarat. Natus Colerus noster est Halæ Saxonum, clarissimam urbem sortitus patriam, Mens. Augusto anni M. Ↄ CIIX. Patrem habuit Reverendum ac Doctum Virum Johannem Colerum Glauchensis Ecclesiæ, quæ Diœceseos Hallensis est, Pastorem. Cùm per ætatem capax literarũ factus esset animus, in urbis Gymnasium traditus est. Ex quo, approbatis feliciter tyrociniis, in Lipsiensem Academiam profectus alumnum ac Civem ei dedit. Ac ita incubuit studiis, ut Philosophicis disciplinis, quarum jam antè gustu domi non leviter erat imbutus, & Juris Civilis tractationem, quo studiorum genere præcipuè ducebatur, adjungeret; diligentem utrobiq; operam ponens. Vix annum unum egerat ibi, cùm eum deficere necessarii ceperunt sumtus. Ac licet discedere eam ob causam necesse habuit; tamen non statim coactus est valedicere literis, cùm Nobilis. Domina à Feldheim filiis suis erudiendis cum præponeret. Quam provinciam sex integros annos eâ fide atq; industriâ administravit, ut decessurum in Academiam denuo benignissima Hera stipendio in XL. florenis numerandis quotannis dimitteret. Anno M. Ↄ CXXXII. præcipite hyeme cùm huc venisset, paulò pòst ab Amplis. & Excellentissimo Viro Gottefredo Reutero J.U.D. & Prof. P. &c. Liberorum suorum institutioni præfectus fuit: itaq; se approbavit ei deinceps, ut quamdiu is viveret, nemini alii eas vellet demandatas partes; mortuo autem ipso tamdiu in semel suscepto munere manserit noster, quamdiu per fatum illud licuit, quod totum illum Discipulorum gregem hausit demum ac intercepit. Interim quicquid vacabat à munere, id Jurisprudentiæ tribuit; & eo felicius quidem in ea profecit, quod eodem & Hero & Magistro liceret uti. Hinc factum, ut cùm jam antè inter Ecclesiastici Consistorii Advocatos asscriptus esset, non ita pridem à Senatu Amplissimo etiam conficiendorum Judicialium Actorum cura ei commendaretur. Quas vices quidem ita gessit hactenus, ut luculentum testimonium solertiæ, integritatis ac fidei ipsi perhibeant, quorum maximè est, de iis rebus judicare. Superioris anni Novembri Mense domum duxit conjugem Amaliam, Egregii viri Johannis Neerhofii ex primis Civium & Mercatorum, nec non Ecclesiastici Consilii, quod ad id temporis ab Orthodoxæ fidei sectatoribus institutum Pragæ, Senatoris filiam,

de qua & ſuprà meminimus, & alibi nuper commemoravimus plura. Qui tantâ conjunctione animorum amârunt invicem, egeruntq; vitam, ut nihil jucundius, nihil tranquillius feliciusq; eâ copulâ videretur. Extinctam autem ereptamq; non ita pridem conjugem ſic doluit ac deploravit Colerus, ut nihil propemodum ampliùs in vita ſibi deinceps amœnum ac dulce reliquum fore exiſtimaret. De cætera vita ejus nihil dicendum magnopere. Nam quotusquisque eorum eſt, cui vivus innotuit, qui non ipſius probitatem & mores innocentiſſimos adhuc commendet ac laudet? Nudius ſextus adveſperaſcente die malè cepit habere. Hinc æſtus febriles, & ardentiſſimi illi ac vehementiſſimi, conſecuti ſunt; qui mirum in modum dejecêre vires & tantum non omnes ſimul extinxerunt. Ac quamvis Medentum opes maturè auxilio venerint, nec quicquam omitteretur curæ, quâ conſuli valetudini ejus poſſet: nullus tamen proceſſus eſt factus, & omnia ſublapſa in pejus ſunt magis ac magis, donec nudius tertius ſub mediam noctem plenus & ſpei & fidei Chriſtianæ exhalaret animam optimo Servatori reddens, cùm XXXI. ann. feciſſet vivens. Ac quoniam vel tuta timenda etiam ſunt, ut in commune conſulatur rectè; itaque ſingulorum habenda ratio eſt, ne univerſitas quid detrimenti capiat; idcirco deportatus Colerus in ſuburbanum Academiæ Noſocomium eſt, priuſquam poneret ſpiritum diemq; obiret extremum. Nam licèt de contagio nulla certa ſatis & indubitata indicia adeſſent; poterat tamen tam feſtinatum mortis genus eò interpretari à nonnullis, atque ſic naſci ex metu manaturi latius mali cauſſa: quod cavere hac ratione bonum factum viſum eſt, atque ab illo ipſo, in quo id inſtitutum fuit, probatum. Faciat Deus ut omni hujusmodi metu, ac ſolicitudine ſuperſedere liceat, & bonâ ac ſalutari temperie uti. Vos autem, *Cives Academici*, hortamur ut Horâ I. poſteà ad Prudentiſs. Viri Georgii Schuzii Prætoris Urbani, ædes, unde procedet pompa funebris, convenire velitis frequentes, & hoc ſolenne exequiarum obire comiter ac celebrare. PP. ad d. XI. Septembr. anno recuperatæ gratiæ MD CXXXIX.

CCCXXXVI.

TAndem demum ex tot annorum jactatione, ex tot procellis & fluctibus, quibus expoſita fuit, invecta portum valedixit mari, & acquievit ætate juxta & tot defeſſa diſcriminibus, Præſtantiſſima Matrona Eliſabetha Neerhofia, quæ in Bohemiam traducta ex Miſnia noſtra legitimis nuptiis, & indè rurſus, cùm ibi ſe commoviſſet gravis illa & luctuoſa hujus belli temperies, jamq; conflari cepiſſet fulmen, quo univerſa Germania conflagraret, ejecta naufragio in illam denuo, tandemque in noſtrum ſecedens litus & vitæ & laborum ſuorum finem heri invenit. Non eſt profectò cujusvis, inter tot aſpera rerum durare, ac cùm jam victa penè atque proſtrata omnia jaceant invicto animo eſſe. Poteſt vix expectari ejusmodi robur à molliore ſexu: atque in viros, niſi fortiſſimos ac conſtantiſſimos, haud cadit. Quare cùm tanta extiterit virtus Fœminæ, ut, quia ſupra vulgus poſita, exemplo eſſe queat; non prætereunda tacitè eſt, & quantum feret tempus, hîc commemoranda. Nata ante hos ſexaginta annos Lipſiæ, patrem ſortita eſt Henricum à Klausbruch, cognomento Cramer, in Meüſelvviz, Virum Spectatiſſimum atque non Lipſiæ tantùm, ſed & per multas alias Germaniæ, imò Europæ partes, nobilem mercimoniis atque percelebrem: Matrem verò Præſtantiſſimam fœminam Margaretham, Johannis Mejeri pri-

primarii apud Lipſienſes Mercatoris filiam. Educata ſummâ curâ & diligentiâ eas virtutes aut induit diſciplina animo, aut bonitate naturæ expreſſit, quæ & ſexum ſuum decerent cumprimis, & eo loco dignæ eſſent maximè, quo nata erat. Viginti annorum puellam & ambiit Vir Egregius, Johannes Neerhoff, ex Primis Civium ac Mercatorum Pragæ, & exambivit etiam ac ejus nuptias à Parentibus impetravit. Junctam ſibi & copulatam ſolenni ritu traduxit ad ſe; & cum tot ſummis dotibus approbâſſet, eo amore benevolentiâq; ac ſtudio proſecutꝰ perpetuò eſt, ut ſi theſaurum ſibi non conjugem invenisſet. Mater facta eſt novies, cùm quinq; pueros, puellas quatuor edidiſſet. Quos quantâ felicitate ediderat, tantâ prudentiâ & curâ educavit. Ne genuiſſe pigere poſſet; & adoleviſſe, parum referret. Reliquit tres filios & totidem filias: cæteros compoſuit, & patri communi reddidit; unde acceperat. Cùm ampliùs integrum non eſſet manere in Bohemia, & orthodoxam profiteri religionem, ſecuta virum maluit fortunarum naufragium, quàm fidei facere. Cùm nihil tamen ſe amiſiſſe crederet, dum illud teneret, quo cœlum & æternitatem liceret lucrari. Ac primò quidem aliquot annos domiciliũ Friberga præbuit. Poſteà in Illuſtris ac Generoſi Domini, Domini Johannis Georgii Baronis à Schönburgk; Domini in Glaucha, Waldenburg & Rocheburgk &c. ditiones commigrârunt, ruſq;, quod ibi redemerant, honeſtiſſimo quæſtûs genere exercuerunt. Marito mortuo, quod abhinc ann. IV. nec ſine acerbiſſimo ejus luctu factum eſt, primò Fribergam ſe denuò contulit; poſteà huc ad majorem natu filiam; Eliſabetam, ſingularis exempli fœminam, quam olim Ampliſſimo & Excellentiſſimo Viro Gottefredo Reutero J.U.D. & Prof. Publ. &c. nuptum dederat, demigravit. Reputans enim quàm viduæ plerunque ſolerent patere injuriis, & quæ duriſſimorum temporum conditio eſſet, id ſatius exiſtimavit, quàm manere in agro, & exercere villaticam rem. Supra XX. annos eſt, quòd ex liene & calculo penè perpetuò laboravit. Sed tum præcipuè ac vehementius, cùm aliquâ curâ ac ſolicitudine aut mœrore ac luctu macerare tur. Quare cùm non ita pridem Amaliam ſuam amiſiſſet, atq; ex obitu ejus turbata eſſet paulò vehementiùs confuſaq; (tenerrimè enim amabat ſuos) in ſuetum malum incidit, & cùm ferendo impar eſſet, cepit decumbere. Non defuêre Medentium opes, non cæteræ res, quæ vel ad morbos tollendos faciunt, vel ægrotantes recreant. Sed quia curis & tot ærumnis antè confecta erat matrona optima, & ipſo ſenio etiam debilitata in ea haud leviter naturæ vis, medicina collata tantum non valuit, ut morbum ſubigeret ac profligaret. Sic factum, ut heri inter I. & II. matutinas leniſſimo obitu inter medias preces, in ipſo amplexu Chariſſimæ filiæ exſpiraret LXI. annũ agens ætatis. Hunc finem habuit Matrona pietate incredibili, ſingulari prudentiâ, & probitate. Cæterùm tã plena officii in quosvis, quàm benigna & bona erga eos, qui nonniſi aliorum miſericordiâ ſe poſſunt tueri. Quos ſemper ſolata eſt adjuvitque ſedulò, quantum eſſet in manu, ejusq; res ferrent & ipſæ afflictæ. De patientia ejus ineptũ ſit dicere, cùm ultrò ſe ingerat tot experimentis probata. Et tamẽ cùm propria quaſi Chriſtianorum laus ſit, diſſimulanda penitꝰ haud fuit. Sit Ariſtides juſtus, ſit caſtus Scipio; invictæ conſtantiæ Cato; patientem nominare haud poſſis temerè, niſi & Chriſtianũ. Nec mirum: quia & ſolus eam docuit Chriſtꝰ, & perfectiſſimum ejus exemplum nobis reliquit. Ad H. I. poſteà ſolenne funebre inſtitutum eſt, procedetq; pompa ex ædibus Prætoris Urbani Georgii Schuzii in templũ urbis ad concionẽ audiendã. Quas exequias ut prolixè velitis

exequi, & ſuadet ingens virtus fœminæ, & nos magnopere vos adhortamur. PP. ad d. XIII. Septembr. anno recuperatæ gratiæ M D CXXXIX.

CCCXXXVII.

DUm Viri Magnifici, Ampliſſimi ac Excellentiſſimi Johannis Strauchii J. U. D. Sereniſs. Saxoniæ Ducis Electoris Conſiliarii, Collegii Juridici Ordinarii, & Decretal. Pub. Profeſs. &c. Academiæ hoc tempore Rectoris, promulgandus obitus ex more, & indicendum ejus funus eſt, usque adeò & inſperati luctûs magnitudine, & anxio futurorum metu attoniti oppreſſiq; ſumus, ut vix diſpicere, vix cõminiſci liceat, ecquid oporteat præfari, nec alienum noſtro tempore, & ſatis efficax ad demonſtrandum dolorem eũ, quo nunc turbati iterum mirificè atq; confuſi omnes ſumus. Magna profectò calamitas eſt, quæ denuò ingruit Academiæ; multoq; adactum altius vulnus, quàm ut curari ex facili, aut perſanari ita poſſit, ut nihil infirmitatis amplius atq; languoris in corpore reliquo maneat. Enimverò fuit in Strauchio noſtro rara atq; excellens optimarum artium eruditio; Juris civilis peritia incredibilis; tanta virtus præterea, & quidam quaſi indomitus recti amor ac juſti, ut breviter ac obiter recenſeri nec poſſit ſanè, nec debeat. Quare his maximis dotibus privari, tantò acerbiùs duriùsq; eſt, quò difficiliùs reperiuntur hoc tempore; & neceſſarium magis ad conſervandam aut reſtituendam publicam rem, iis minimè carere. Si in magna aliqua domo aſſeres quosdam in tabulato contingat ſolvi, aut frangi tegulas, vel alias iſtiusmodi partes neceſſarias quidem, ſed ignobiliores tamen, corrumpi ac diſperire labe, leve habetur damnum, nec quicquam metuitur, dum reparatio in promptu adeſt; at verò cùm fundamẽta incipiunt ſidere, cùm ipſa laxatur murorum compages; pilæ ac deſtinæ, quibus innititur moles, ſublabuntur, tantò major ſolicitudo verſat omnes, quò plus periculi ac diſcriminis manifeſtè impendet, nec tam refectione, quàm inſtauratione ipsâ eſt opus. Vix annus exiit, quod ex hoc loco Rectoris funus indiximus: & paucos poſt dies abſolvetur, quod eũ extulimus, qui cum Prorectoratûs munere vitam ipſam finierat. Indè hactenus conciliari nobis veluti viſum eſt fatum quidem, & quaſi dolendi lugendiq; ſpatium dare, ſed paulò pòſt ut percuteret denuò, plagam vehementius repetens, eumque nunc tandem nobis adimeret, qui non tantùm Ampliſſimo JCtorum Ordini hactenus dediſſet caput, ſed in præſenti adeò etiam ipſius Academiæ faſces adminiſtraret. Quid agitet Deus, ac aſtruat, quid de hac Academia noſtra facturus ſit tandem, dum, poſtquam ex mediis bellorum incendiis, admirabiliter ſervavit hactenus, atque à vi & impotentia hoſtium non ſanè humanis opibus defendit, tot maximis viris orbat ac privat, in principes partes, & ipſa capita adeò ſæviens, caliginosâ nocte demerſum latet. Sed tamen cùm firmi ac ſolidi aliquid ſperari vix queat, cùm caſus caſum excipit, ruina ruinis cumulatur; quid læti ac proſperi nobis ex iſta fortuna promittere licet? Quapropter magna omnibus incumbit neceſſitas deprecandi maturè ac avertendi ſuppliciis, quicquid ſiniſtri ac diri omnis exercet ac verſat. Idem & læta & triſtia immittit Deus. Et unde invecta ruina ac clades, indè petendum auxilium ac reſtitutio eſt. Quæ magna atque ingentia deſtruit manus, hæc excitat quoque: & qui ex nihilo omnia, ex parvo etiam vaſta quamvis atque immania facere poteſt. Erit miſericordiæ, erit clementiæ locus denuò; cùm juſtæ indignationi ſatisfecerit. Nec caſtigare tantum ac plectere

ctere desinet; verum solari ac demulcere incipiet, quos pœnitere contumaciæ veteris, & jam transire in meliora intelligat. Id igitur agamus seriò: nunc autem supremos honores Strauchio nostro prolixè & cumulatè, quam fieri potest, exsolvamus. Is natus in hac clarissima urbe est d. XXVI. Junii anno cIↃ IↃ XXCIIX. patrem sortitus primarium Civem & Institorem, Ægidium, integerrimum Virum; matrem Gertrudem Platisiam; quæ honestissima familia eum etiam dedit; qui Sacratissimo Imperatori D. Rudolpho Aug. à Secretis Imperialibus esset, ob nobiliores ingenii dotes, magnamque prudentiam ac rerum usum iis partibus præfectus. Atque is quidem Amplissimus ac Nobilissimus Vir, quantum in maternam gentem luminis atque splendoris intulit, tantundem Strauchiorum nomine noster cum fratre, Viro Perquam Reverendo, Amplissimo & Excellentissimo Ægidio Strauchio SS. Theol. D. Ecclesiæ Dresdensis Antistite & Superattendente, nec non Supremi Electoralis Synedrii, quod Dresdæ est, Consiliario meritissimo conciliavit. Nam cum & altior indoles ad ea ipsum excitaret studia, quæ vulgares plebejæq; animæ haud capiunt, ejusque conatibus parentes optimi deessent minimè; posthæc fraternæ virtutis exemplum mirificos ipsi stimulos admoveret subinde, in id enisus fastigii est, quod ultra togatorum aliquis, hujusq; fortunæ ac ordinis, ascendere atq; eniti vix queat. Primas literas ac artes in Schola Senatoriâ hausit: inde egressus partim ex publicis Prælectionibus, quas strenuè obiit, partim ex magistris privatis atq; domesticis Philosophiam didicit: quam sanè haud vulgariter obiterq; saltem, quod plures faciunt, delibavit, sed penitus attigit, pleniusq; cognovit, quam vulgò necesse videatur, qui foro ac curiæ se paret. Cujus instituti sui tantum abest, ut unquam ipsum pœnituerit, ut potius sibi de eo gratulatus sæpius sit, cum animadverteret, quantū emolumenti ac utilitatis hactenus id attulisset. Qua de causa & honorificè sensit de eo studiorum genere; quique tractarent ac profiterentur, omni favore ac benevolentia prosecutus est. Jurisprudentiæ rudimentis cum induisset animum Pragam se ad Cognatum contulit: ductus haud futili conjectura, in ejus complexu ac domo, qui publica Imperii negotia curaret, ea se discere posse & observare, quæ ex eruditissimorum scriptorum libris nequicquam peteret: quod in ipso rerum actu usuque posita unicè, non ullibi aliàs reperienda essent. Ibi itaque cum aliquot annis locuplete supellectile instruxisset animum, huc rediit denuò volente matre, reversusq; ad suos libros est, qui velut in curia hactenus inque ipsis negotiis magis, quam schola erat versatus. Quibus se totum immersit quasi, ac ita dedit, ut nullam aliam voluptatem majorem statueret, quam quæ ex Lectione optimorum auctorum & maximarum rerum cognitione frugi & optimè animatis hominibus carpi solet. Tam alienus luxuriæ & rerum illarum, quæ falsa & captiosa dulcedine juventutem aliàs trahere & invitare plerumque solent; quàm eas noxias pestiferasque noverat animis ad magna surgentibus, & qui refertum sapientiæ ingenium, quàm bellè curatam cutem habere expetant, veneriq; ac gulæ maxime vacent. Quorum mores non tantum execratus semper est, sed sodalitia etiam maximopere vitavit. Ne contagione læderent, & vitia ipsa subirent animum, quæ jam assueta velut familiaria facta essent. Ad honores ac dignitates aditum ipsi idem annus præbuit, qui funestissimis istis bellis initium dedit. Is Seculi hujus octavus & decimus fuit. Tum enim experimentis legitimis probatus pro Licentia, quam vocant, disputavit publicè summâ cum laude; alteroque anno

post, Decano Ampliss. ac Excellentiss. Viro Erasmo Unruhio J. U. D. & Prof. Publ. ipso Doctoris gradu ornatus solenniter est; & aliquanto post inter Electoralis Curiæ, quæ hîc est, Advocatos adscriptus. Quas partes cum annum unum quasi administrasset, ab Electore Serenissimo vocatus Dresdam inter Consiliarios Aulæ reddendique juris assidere cepit: quod anno cIↃ IↃ CXXII. d. XXIII. Aprilis evenit. Sed X. abhinc ann. cum Ampliss. ac Excellentiss. Vir Bartholomæus Reusnerus, J. U. D. Serenis. Electoris Consiliarius in Appellationum Curia, nec non Collegii Juridici Ordinarius, Senior, Director Ecclesiastici Consistorii, quod hic est, & Antecessor Primarius &c. obiisset diem, dignus præcipuè visus noster fuit, qui in partes defuncti succederet, & tot ampliss imorum munerum provinciam sustineret deinceps. Surrogatus igitur in ejus locum ineunte ano cIↃ IↃ CXXX. huc venit, eoque majore laude & gloria has gessit vices; quo plus non modo excellentis doctrinæ atque experientiæ, sed optimè etiam in Academiam animati & studiosi animi attulit secum: atque id semper unicè hactenus dedit operam, ut Academia detrimenti aliquid ne caperet, & jura ac privilegia ejus salva ac integra custodirentur. Rectoratu semel, Decanatu Collegii autem sæpius functus est, magna prudentia juxta & fide. Uxorem duxit A. cIↃ IↃ cxxi. d. xxix. Maji Catharinam, Prudentiss. ac Spectatissimi Viri Michaelis Blumii Senatoris & Camerarii Reip. oppidanæ ac Mercatoris primarii, singularis virtutis atq; exempli filiam, quicum hos annos octodecim summa concordia egit ac vixit, septem liberorum pater, cum nominis suavissimi sanctissimiq; titulo octo integris post nuptias annis caruisset. Filiam unam cum quinq; pueris (sextum enim nondum quinq; mestrem extulit) reliquit superstites, optimæ spei, atq; de quibus luculenta præsumtio est, non fore indignos, ex quibus nati. Ut fiat scilicet, quod ille in Romana quidem Tragœdia, sed Græci argumenti ait:

Generosa in ortus semina exurgunt suos.

Die XX. hujus mensis ex febri maligna laborare cepit. Sic tamen, ut magna spes esset, fore, ut brevi restitueretur, cum multa indicia ad salutem essent; & ipsa naturæ vis non unâ via se liberare morbi conaretur malo. Præcipuè verò ille solutior alvus & fluens nihil non boni videbatur spondere: quod jam egesti humores noxii expeditam ac facilem medicinam promitterent. Non defuit tamen Medicorum solertia prudens, intentaq; in omnes casus se ægritudini oppossuit auxiliis vigilantissimis; quæ nihilominus tamen & præter opinionem elusa fuerunt & enervata. Ita enim mox quinto & insequentibus diebus invaluit morbus ac insurrexit, ut omne artis præsidium impar esset. Nam quia ante non ita diu, ineunte scilicet Junio mense, sub finem usq; gravissimo, neque dissimili morbi genere decubuerat noster, atque ex eo hactenus non convaluerant satis vires, vix aliter fieri potuit, quàm ut malignitas morbi vinceret ac superaret. Quare nudius quartus inter Xam. XIamq;, cum sacra concio jcm solveretur, inter medias preces, selutus & ipse atque decessit, cum LI. ann. Mens. III. & dies totidem fecisset vivens. Pietati, ut sola est, à qua omnis nostra petenda felicitas; ita præcipuè & non vulgari modo deditus fuit. Cujus studio, nullam aliam curã atq; negotium, quibus quamplurimis semper distinebatur, prę verti est passus: nec quicquam unquam auspicatus est, quod imponebat muneris ratio, priusquam Deo reddidisset suum, & post solennes preces præscriptum Lectionis Biblicæ pensum absolvisset. Multum quidem ad res agendas solertia prudentiaque ingenii, judiciiq;

gra-

gravitas induſtriaque ac opportunitas temporis facit; ſed nihil horum ſuccedit rectè, & ipſa res tandem peſſimè expetit, cum non curatum ritè antè & invocatum Numen aſpirat. Cujus ſolius benevolentia ac favor, omni prudentia valentior eſt, & ſolus ſecundiorem rebus eventum præſtat. Hanc regulam vitæ cum obſervaret perpetuò, & nihil ipſo præterea in miſeros inopesque, quos ſemper aut conſilio ſuo aut ope juvabat, mollius atque humanius eſſet, juſtitiæ cæterum aſſertor & vindex acerrimus ſuum cuique jus integrè redderet, & nemini adeò deeſſet facile; omnes & boni civis & Chriſtiani implevit numeros, qui non in ſentiendo rectè tantum, ſed faciendo etiam poſiti ſunt ac collocati. Quod alterum ad oſtendendam fidem pertinet, alterum ad charitatem demonſtrandam. Utrumque autem alit confirmatque ſpes, atque hæc tria illa ſunt, ex quibus univerſa Chriſtianismi ratio conſtat. Quam quo plenius, cum viveret, expreſſit hactenus; eo uberiora præmia nunc aufert. Qui redditus Servatori ac Creatori optimo, liber curarum, liber laborum, dolorumque immunis, qui paſſim urgent & vehementer incumbunt, nunc degit, lætusque lætitiis omnibus inenarrabili gaudiorum voluptate abundat. Non ille amari hoſtis proterviam, non aliorum injurias ac impotentiam metuit, qui hoſte ipſo crudelius ſæviant, atque ſic magis acerbi ac intolerabiles evadunt; inter beatos Genios agit, inter triumphantes fidelium cœtus & ipſe exultat Agno victori epinicium canens. Cujus reliquiæ cum ad H. I. poſtea efferendæ ſint in templum parochiale & inde concione funebri habitâ deportandæ in arcis, ut ibi ſepeliantur more Chriſtiano, Veſtrum eſt, *Academici Cives*, exequiarum officio prolixè decenterque vos fungi, ac allegare Deo caſtas preces, ut avertat clementer hæc triſtiora omnia ſiſtatque imminentes clades. Ne everſis fortunis patriæ, & vaſtitate invecta late agris, bona & ſalutaria ſtudia tandem, tot Clariſſimis viris exſtinctis, & ipſa exſtinguantur: ac pro humanitate literarum barbaries ingens inoleſcat animis, quæ cum virtute mox pietatem ipſam ac eruditionem deleat atque ſuffocet. PP. ad d. II. Octobris anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ cxxxix.

CCCXXXVX.

NUdius quartus deceſſit vitâ Ornatiſſimus Vir Paulus Müllerus Præfecturæ Wittebergenſis Ordinarius Scriba. Qui cum & primam adoleſcentiam imbuerit literis, & quamdiu hîc egit, honorificè ſemper de ordine noſtro ſenſerit, itaque tractarit ſe, ut nemini eſſet gravis; mereri omninò viſus eſt, ut funus ejus publicè ex hoc loco indiceretur. Enimverò dignum cumprimis eſt, ut quorum vita decora honeſtaque fuit, eorum mors ne negligatur. Natus eſt Stollbergæ, oppido Misniæ, d. XXX. Martii anno cIↃ IↃc II. adveſperaſcente die inter V. & VI. Patrem ſortitus fuit Johannem Müllerum civem integerrimum & Arcæ Eccleſiæ Præfectum: Matrem Mariam, Valentini Ditmari, Senatorii Ordinis, filiam: quos parentes ſuos aliquot ante annis amiſit. Tyrocinia literarum in Schola patria poſuit: atque id feliciter quidem, quod eſſet ingenio docili, & miro illarum amore teneretur. Nec unquam ſe avocari à ſtudiis eſſet paſſus, ni defeciſſent ſumtus, qui requirebantur, per modicas parentum fortunas. Interim cum in doctorum virorum ordine tenere locum haud poſſet, id dedit tamen operam, in eo ut cenſeretur deinceps, qui huic proximus, eorumque eſt, qui factitandis ſcripturis publicæ rei inſerviunt: Hoc itaq; cum decretũ haberet apud animum Spectatiſſ. Viro Danieli

Hart-

Hartmanno Belzigiensis Præfectuæ Quæstori operam suam addixit; & singulari industriæ fideiq; laude in annum tertium usque exhibuit. Anno cIↃ IↃc XXII. in familiam Viri Amplissimi Michaelis Schneideri Wittenbergensis Præfecturæ Quæstoris cooptatus easdem in se recepit partes, quas hactenus Belzigiæ administraverat. In quibus sustinendis se ita præbuit, ut solertia modestiaque & fide Herum suum mirum in modum sibi devinciret, faventemque atque benevolum concinnaret. Maximè verò cum ipsas rationes Præfecturæ cepisset curare, quod integerrimè & studiosissimè fecit. Anno cIↃ IↃc XXIX. d. VII. Septembris à Magnifico Amplissimoque Viro Gabriele Tunzelio J. U. D. Comite Palatino Cæsar. & Sereniſſimo Electorali Saxoniæ à Consiliis interioribus, cujus excellens virtus & præclarissima in Remp. merita in illustri posita sunt & neminem latent, Notarius Publicus creatus est; atque post paullò actorum præfecturæ curam in se recepit: cui muneri septem ipsos annos ita præfuit, ut plurimum laudis & optimæ famæ inde sibi conficeret. Anno cIↃ IↃc XXXVI. d. XXIV. Novembris Scriptus Quæstorius, hoc est, illa ipsa, in quâ decessit, provincia auspiciis Electoris Sereniſſimi itemque redituum rationes ipsi commissæ fuerunt & demandatæ: quam personam quàm pulchrè hactenus sustinuerit, illi testabuntur cumprimis, quorum propriè est de his judicium facere. Nam reliquam vitam quod attinet, eam sane facile omnibus, qui honestorum ac turpium notitiam habent, probaret. Fuit enim & cultor diligens summi Numinis, & omnis honesti ac decori studiosus imprimis. Cæterum modestus, commodus, ut nemo à consuetudine ejus abhorreret. Quod notæ genus præcipuè contrahunt, qui asperis moribus sunt arrogantesque, & malè cognoscentes sui, ut auctor vetus appellat. Cùm huc venisset primùm non rarò tentatus morbis fuit. Sed his sex proximis annis valetudine satis prosperâ usus est. Superiore tamen æstate tussim contraxit: quæ post exasperata ita est Augusto Mense, cum Dresdam deponendarum rationum gratia esset profectus; ut manifesta indicia exulcerati pulmonis & imminentis tabis se proderent. Quare navi secundo flumine delatus domum curandæ valetudini totum se dedit implorata Medentis ope. Nullo successu tamen: cum malum contumax & altius sedens, nulla arte, nulla industria domari delerique posset. Quod cùm videret & intelligeret, misit, qui fratrem Johannem, Smöllensis Scholæ Collegam & Organarium accerseret, ut ultima daret mandata, noviſſimoque amplexu ejus amantem animum expleret. Deinde superiore Veneris die cum advocato ministro verbi impetrasset peccatorum veniam, verendis mysteriis animam procuravit. Atq; cum jam prostratæ vires omnes penitus, & corpus ipsum defluxisset adeò, ut præter ossa & venas & flaccidam cutem nihil amplius superesset, die Lunæ proximo inter V. & VI. matutinas plenus fidei ac spei Christianæ defecit cum XXXVII. annos Mens. IIX. Dies XV. fecisset vivens. Qui cùm ad H. I. postea ex ædibus suis efferendus sit, & concione habita intra urbem humandus, monemus vos & adhortamur magnopere, ut funus ejus frequenter exequi in animis vestris instituatis. Quod pietatis atque officii genus, ut cumprimis hunc decet ordinem, cujus præcipua laus, humanitatis studium est; ita prolixè eo & copiosè defungemini, ne Vos non satis memores fuisse vestrarum partium, arguere aliquis queat. PP. ad d. XXVII. Novembris anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ CXXXIX.

CCCXXXIX.

HEsternâ die matrona optima Barbara Balduinia diem ſuum obiit: quæ cum efferenda hodie eſſet, nobis ſcripturæ hujus in præſenti impoſita fuit neceſſitas. Nam cum ita exegerit vitam hactenus, ex quo huc venit, ut ſe quam maximè ſemper componeret ad illam normam ac regulam, quam Apoſtolus viduis præſcripſit; non denegandus honor fuit, qui ex officio hoc noſtro in eam redundare poſſe videbatur. Cumque ſexagenaria fermè deceſſerit, poteſt hoc ipſum quoque ſuadere; ut ejus ratio habeatur. Nunquam enim non venerabile ſenium eſt; ſi quis ad id ſine malâ notâ pervenerit. Nata eſt Lipſiæ anno MD LXXIIX. Paulo Mumricho Cive ejus clariſſimæ Civitatis; matre Walpurgi Auerbachia, quos parentes ſuos tenera admodũ amiſit. Quorum obitu cùm omni propemodum ſpe deſtituta eſſet, miſericordia ejus commota Ampliſſimi Viri Reinhardi Backofii Ejus Reip. Coſ. uxor educendam ipſam ſuſcepit. Poſtea deportata Dresdam eſt, & in ampliſſimam familiam tradita ita commiſſas adminiſtravit partes, ut Heræ ſuæ abundè induſtriam ſuam ac fidem probaret. Anno MD XCVII. Menſ. Julio Paulo Balduino Civi Dresdenſi, ſed qui poſt alia ſtipendia, quæ fecerat hactenus, ad curam Armamentarii Electoralis, quod Cygnææ eſt, aſpiravit denique: ubi & ante hos XIII. ann. mortuus eſt, nupſit. Mater facta ſexies edidit filios tres, Paulum, Fridericum, Andream, (ex quibus ſolus Fridericus ſuperat, ac Zizæ Advocatum agit) & filias totidem, quarum una jam diu ante vita deceſſit. Nam alteram, Magdalenam, Ornatiſſimus Vir, Balthaſar Mentzius Cantor Scholæ oppidanæ, poſt exceſſum prioris mariti, Davidis Geisleri Zorbigienſis Eccleſiæ Diaconi, ſortitus eſt conjugem: alteram Sibyllam, Reverendus & Doctus Vir M. Auguſtus Fleiſchauerus, noſtratis Eccleſiæ Archidiaconus, uxorem habet. In cujus familia egit hactenus, ac liberaliter, ut par erat in ſocru fieri, ab eo habita eſt. Tres exiere anni quod in tumores quosdam incidit, qui mirè moleſti fuerunt hactenus, eamq; habuerunt miſeram. Ac quamvis præſtantiſſimorum Medicorum auxilia adhiberentur, cæteraq; abundè parata eſſent, quibus opus videretur ad valetudinem recuperandam, non vinci tamen malum potuit; & eam ob cauſſam ante hos IV. menſes decumbere penitus cepit. Clinica igitur id cogitavit ac egit unicè, ut ſibi Deũ propitium ac benevolum, de quo & ante ſemper ſolicita cumprimis fuit, habere poſſet, & ita diſcedere ex iſta miſerrima ac calamitoſiſſima vita hominum, ut ſpem firmam haberet illius conſequendæ, quæ neque modum felicitatis, nec ullum etiam finem habet. Qua de cauſſa etiam bis SS. Myſteriis animam ſuam expiavit interim; ſed nudius tertius tandem reddidit Creatori, ut ſupra commemoravimus, Vtã inter & VItam matutinam, inter medias preces exſpirans. Vos adhortamur Cives Academici, ut matronæ optimæ funus, cùm efferetur poſtea ex generi ædibus ad H. III. & intra urbem ſepelietur, frequentes proſequamini, & hunc ſupremum honorem piis ejus, ut ita loquamur, manibus prolixe præſtetis.

——Ὀικτρὰ γὰρ τὰ θνητῶν
Βροτοῖς ἅπασι. κἂν θυραῖος ὢν κυρῇ.

——*nam mortalium*
Miſeria, quamvis maximè externos, movet:

Euripides ait. PP. ad d. XXVII. Aprilis anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCXL.

NOn paucos, quibus ingens & inſperatum gaudium venit, interclusâ animâ, cum vim magniq́ue & novi motus ſuſtinere haud poſſent; obiiſſe diem, memorię veteres prædicant. Polycratam nobilem fœminam Naxo inſulâ, itemq́; Diagorã Rhodium hoc periiſſe fati genere, ex Ariſtotele & aliis Gellius refert. Chilonem, Sophoclẽ, Dionyſium Tyrannum Siciliæ incidentis repente gaudii vi, & velut ruina oppreſſos ac exanimatos ſimiliter, Plinius notat. Nobis hodiè magnopere verendum non eſt, ne cui id temere uſu veniat, qui in ea incidimus tempora, quæ, quod Poeta ait, *Plus aloes quã mellis habent*, & largius ſane atque uberius multò lugendi plorandiq́ue cauſſis, quàm lætandi & exultandi præbere poſſunt. Quapropter exiſtimandum eſt, multo plures hac tempeſtate non tam ex ægritudine aliquâ aut morbo corporis ſuoq́ue fato excedere vitâ, quàm curis ac mœrore animi confectos. Quibus non poſſunt non coqui & macerari, cum vident, per ſævum iſtum turbinem, qui regionibus iſtis nunc incumbit, non modò fortunas omnes, ſed ipſam propemodum ſpem, ſubverti, atq; proſterni. Equidem, quæ nobis humanda hodie Nobiliſſima fœmina eſt, Anna Rauchbaria, Nobilis & ſtrenui viri Johann-Joachimi à Nimeck uxor, etſi ſuperioribus diebus ex morbillis, quos vocant, vulgò, ſive ἐκθύμασι, ut Græci Medici appellant, decumbere ceperit, eò tamen diligenti Medicorum cura deducta res erat, ut propediem recuperatura valetudinem videretur. Sed verò cum de infelice fato Zahnenſis in vicinia oppidi, & de crematis exuſtisq́ue poſſeſſionibus viri, ac feudis, quæ ibi habebat, accepiſſet; ita turbata eô nuncio doloreq́ue oppreſſa fuit, ut inſequenti die planè finiretur. Nempe afflictum morbo jam ante corpus nondum eas colligerat vires, quæ majori alicui vi, ſi forte ingrueret, ferendæ eſſent. Subactum itaque victumq́; & exanimatum eò facilius eſt, cum novæ iſtoc & inſperaræ calamitatis genere obrueretur. Uſq́; adeo nihil fragilius hominis vita, aut miſerius eſt. Ut mirari propemodum liceat, eccur de ea tuenda ac retinenda laboremus tantopere, ac nec triſtiſſima certamina pro illa detrectemus? Quicquid ſudamus ac agimus, huc ſpectat maximè. Et quid lucramur his curis atque laboribus, quàm ut diutius per vitam excruciemur? Hoc præmium nobis, hi fructus manent. Sed nunc de ea quęſtione dicendum non eſt. Namque de eâ potius expedire oportet, quæ hujus neceſſitatem ſcripturæ nobis impoſuit, quæq; afferri hoc loci, dum indicuntur funera, ſolent, explicare. Ducenti paullò minus anni elapſi ſunt, cum Bambergenſis Eccleſiæ ad D. Jacobum Presbyter atq; Canonicus quidã Petrus Rauchbarus fuit. Poſt eum in aula Archipræſulis Magdeburgenſis Erneſti, D. Erneſti Ducis Saxonię & Electoris filii, atq; in magna gratia ejus ob ingenii & eloquentiæ copiam, & maximarum rerum uſum, ut veteres annales prædicant, vixit Cunradus Rauchbar; quem & hæſiſſe ei itineris comitem, quod Romam atq; in Paleſtinam ſuſcepit; & una cum Staupizio, Wimpina, & Mellerſtadio tandem inſignem contuliſſe operam ad Academiam hanc excitandam, quin privilegia etiam, quibus fruitur, à Romano Pontifice impetranda, antiqui auctores atteſtantur. Ex iis itaq; genus duxit Vir Nobilis, Magnificus atque Ampliſſimus Andreas Rauchbar in Hemſendorff & Gorsdorff, JCtus, & Anteceſſor primarius in Academia noſtra, nec non Saxoniæ Electoris Conſiliarius interior & Vice Cancellarius: quem defuncta noſtra

patrem

patrem habuit cùm d. IV. Decemb. anno MD LXXXVI. naſceretur, Matrem ſortita fuit præſtantiſſimam matronam Euphroſynen, Magnifici ac Conſultiſſimi Viri, Michaelis Teuberi in Henſendorff, JCti & Anteceſſoris in hac Academia celeberrimi, triumque Saxoniæ Electorum Conſiliarii filiam: quæ contra naturæ ordinem chariſſimæ natæ obitum luget. Ex hac præclaraſtirpe cum orta eſſet, (ut de materna origine, atque inprimis Magnifico atque Ampliſſimo Viro Benedicto Paulli JCt. & Prof. Publ. in hac Academiâ, ut & aliquot Saxoniæ Electorum Conſiliario, q em proavum ſibi noſtra habuit, nunc nihil dicamus) non potuit non in eas adoleſcere virtutes, quæ & genus & ſexum ejus cumprimis decerent. Namq; & ſemina in id excreſcunt, unde nata ſunt; ac ſolet in animantibus quoq; conſpici ferè parentum virtus: prodigiumq; habeatur ac monſtrum, ſi — *imbellem*, ut Poeta ait, *feroces Progenerent aquilæ columbam.* Anno MD CXXIX. Menſ. Junio auctoritate matris optimæ & voluntate nobiliſſimorum fratrum matrimonium iniit cum Nobiliſſimo Viro Johann-Joachimo â Nimeck, cum quo hos IIX annos ita vixit, ut nihil incideret, de quo merito ſuo quererentur. Nam & amavit Anna ac coluit virum, pro ut par erat fieri: & ille viciſſim ſic complectebatur conjugem, ut ejus virtutes merebantur. Nam præter cætera, ſumma prudentiâ adminiſtrabat domum, & ita res curabat, ut incrementa caperent potius, quâm damni aliquod paterentur. Quod ſæpe per matrum familias inſcitiam partim, partim ſocordiam, contingere conſuevit. Itaque cùm cæteras laudes bonæ uxoris facile auferret, in unâ illâ defecit, quod nihil peperit hactenus, quo niteretur deinceps domus. Nam ſi Euripidi credimus, ad vitam felicem cumprimis facit, habere ac educare ſubolem, ad quam perveniant, ſi moriaris, quas tua virtute paraveris opes.

Hæc in læta ſorte voluptas,
Hinc & patriæ ſperata ſalus,
Hoc auxilium rebus iniquis:
Cùm res ferro cernenda venit.

Sed plura incidere poſſunt, quæ faciunt, ut ſe quis eo ipſo infelicem putet, quod liberos genuit. Et nunc profecto ita comparatum eſt, ut penè ſatius ſit, nunquam fuiſſe factum patrem. Cum ſibi parentes non tantum, ſed liberis quoq; metuendum habeant: quod plurimum auget calamitates, in quas conjecti fuerint. D. XXIIX. Aprilis cepit decumbere, eo genere morbi, quod ſuprà â nobis indicatum eſt. Et videbatur jam emerſiſſe prope ex eo malo, niſi novus fluctus ex inſperato ingruens ipſam rejeciſſet in altum, cum XXIIX. Aprilis idem illud fatum Zhanenſe quoque hauſiſſet oppidum, quod univerſam patriam cineribus opplet, & quaſi buſtum aliquod facit. Eo enim nuncio ita conſternata confuſaque fuit, ut non colligere iterum potuerit attonitum ſemel animum, & altero die poſt, ſub V. Veſpertinam vivendi fecerit finem. Præclarè ſane atque feliciter, cum ita decederet, ut Servatoris optimi freta meritis ampliſſimam certiſſimamq; ſpem de altera illa haberet vita, quæ nullis calamitatibus, nullis obnoxia caſibus eſt, & æternis ac inenarrabilibus gaudiis abundat. Quod ſolumeſt, quod iſtas tantas miſerias ac labores noſtros ſolari poteſt. Quo ſi excidimus, quid attinet vel Crœſi poſſediſſe opes, & omnis generis deliciis ac voluptatibus affluxiſſe? Hæc itaque nobilis ac præclara fœmina cùm poſtea ad H. I. ex ædibus Taubmanianæ viduę efferenda ſit, & habitâ concione ſepelienda ritè, vos admonemus ac adhortamur, ut eas exequias celebretis frequentes. PP. ad d. V. Maii anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCXLI.

SEdecim anni sunt, quod pereruditus Vir. M. Michael Uhlius, præclarus informator juventutis, & oppidanæ Scholæ Rector, diē suum obiit, atq; post se reliquit viduam Barbam Stroeram. Quæ cùm superioribus septimanis infirmitatem contraxisset, ex ea nudius tertius IIa pomeridiana obiit, mundoq; digressa his tantis turbis miseriisq; subduxit se, quæ in præsenti nos urgent & vexant. Quæ cùm à teneris ita semper instituerit vitam, ut sibi non parum ejus laudis, quę propria hujus sexus esse solet, confeciisse videatur; non certe indigna illa habita est, cujus funus ex hoc loco vobis indiceretur, vosq; ad has eundas exequias publicâ voce invitaremini. Ac quia obtinet, ut super defunctis ante commemorentur nonnulla de vitâ ipsorumque rebus; caussa non est, cur nunc migrare in ornatissima fœminâ velimus morem. Nata igitur est Chemnitii LVII. ab hinc annos quasi, patremque habuit Laurentium Stroerum ejus Civitatis Actuarium & Senatorem, virum prudentem & peritum Juris. A quo diligenter, ut par, erat itaq; educata est, ut & imbueretur verâ pietatē, & mature assuefieret iis virtutibus, quas in adulta deinceps plures adamarunt. Ante hos xxxvi. annos matrimonium iniit juncta eruditissimo Viro, quem supra diximus. Ex quo suscepit ediditq; liberos sex, filios duos & quatuor filias. Ac alterum quidem illorum, minorem natu, ante hos VI. annos extulit; alterum M. Johannem, Dobelensis Ecclesiæ Diaconum vidit. Ex istis post se reliquit superstites, Elisabetam, M. Sebastiani Hommelii Chemnicensis Ecclesiæ Archi-Diaconi conjugem; Rosinam, M. Matthæi Grosseri Pastoris & Superintendentis Jessensis uxorem, itemq; Barbaram nondum nuptam. Nam quarta Maria tenella adhuc nec multò major annicula decessit. Cæterum quia viduitas ejus in illa tempora incidit, quæ truculenta maxime & calamitosissima essent, fieri non potuit, quin ipsa quoque ejusque fortunæ jactarentur varie atq; affligerentur. Quod tamen æquo & leni animo tulit: reputans secum earum rerum conditionem, quæ extra nos positæ, & à fortuna esse existimantur, quæ nunquam sibi solet constare, & facile mutat. Nec aliud magis Christianorum esse, quàm versari in calamitatibus, & crucem portare, quę nostrę militiæ vexillum est. Interim tamen non plane extra dolorem animi ac solicitudinem aliquam fuit. Neq; enim saxum erat aut stipes, quod fiant necesse est, qui illam ἀπάθειαν Stoicorum seu indolentiam sequi studeant. Ita enim in lucem edimur, ut sensum atque affectionem capiamus simul earum rerum, quas Græci Philosophi τὰ πρῶτα κατα φύσιν appellant: ut gaudeamus scilicet corporis commodis, incommoda deprecemur atque abhorreamus. Huc autem cum ingravescens etiam ætas accederet, factum est, ut superioribus septimanis incideret in languorem, & ægritudine implicaretur: ita tamen, ut non idcircò consueta munia planè desineret obire. Decumbere enim penitus, per hoc octiduum demum cepit. Ac quamvis medelam Medici facere non cessarent; nihil magnopere tamen proficiebatur. Quod cùm videret, nudius tertius verendis mysteriis expiavit animam, & se accinxit ad iter, quod paullò post sibi ex hac miserrimâ vita capiendum intelligebat. Quod hoc securior quidem lætiorq; agitabat animo, quò minus sibi conscia esset male ac perditè actæ vitæ: quippe quæ pie semper & sancte hactenus degisset. Itaque & rectè fidei, qua erat imbuta per primam pueritiam statim, & spei optimæ, quam dudum conceperat, plena ad d. V. Maii sub pomeridianam II. vitâ decessit,

Cui

Cui cum facturus postea funus sit gener ejus, Vir Reverendus & Praestantissimus M. Matthæus Grosserus Ecclesiæ Jessensis Pastor ac Superintendens, apud quem vixit hactenus, finitis sacris pomeridianis; etiam atq; etiam vos adhortamur, ut ornatissimæ matronæ exequias celebretis frequentes. Quæ efferetur ex ædibus Plurimum-Reverendi ac Excellentissimi Viri Jacobi Welleri SS. Theol. D. ac Profess. Extraordinarii, & Ebræarum literarum Ordinarii, Collegæ nostri honorandi, & intra urbem ad mariti latus sepelietur. PP. Dominica Cantate, Anno recuperatæ gratiæ, MDCXXXVII.

CCCXLII.

UT omnis muliebris sexus pavidior paullò est, quàm viri, & parum firmus adversus ea, quæ terribilia ac formidanda veniunt; præcipuè si ex improviso, & præter spem subitò ingruant; ita & ornatissima matrona, Catharina Helwigia, diebus proximis, cum aliquam manum huc rapuisset hostis, & assultaret nostros, quamquam sine successu, & forte majore detrimento; usque adeò consternata animi fuit eo tumultu, ut mox in gravem & sibi fatalem morbum incideret. Nam quæ ad d. VIII. Maji decumbere ceperat, tertio statim die post extincta fuit, semelque subtracta terroribus omnibus est, qui, nisi avertat Deus, in posterum nobis queunt offundi. Nata illa Anno MDXCI. est in Mairo Löserianæ ditionis pago, patremque habuit Franciscum Berckman Subprætorem & Arcæ Ecclesiasticæ Curatorem: matrem Gertrudem, Cæcilii Antonii, Fuckerodæ Anhaltinorum Princip. Saltuarii filiam. Quanto autem remotior fuit ab otio ac luxu & rebus cæteris, quæ maximè alias corrumpere consueverunt hunc sexum, tantò facilius ad recta quævis induenda animo, inter labores domesticos, operaque, quibus semper gaudere visa est, adolevit. Ut qui ipsam & ejus mores intueretur, unam de Sabinarum veterum numero, putare posset, quas pudicitiæ probitatis, & cujusdam severioris disciplinæ laude scriptores plurimi commendant. Quam ob caussam à Nobilissimo ac Strenuo maximè Viro Wilhelmo Losero in Leipnitz assumta est in familiam, ut promendo condendoque penu præesset. Quibus partibus ita functa semper est, ut Herus suus facile industriam studiumque ac fidem probaret. Anno MDCXXV. domum ducta est uxor à viro eximio & honestissimi nominis Ascanio Helwigio Electoralis Præsidii Blæserensis Præfecto: quicum hos annos XIII. ita vixit, ut optimus vir desideratissimæ conjugis obitum acerbè nunc ferat. Neque enim quicquam ea aut studiosius erat in amando colendoque viro; aut gnavius etiam prudentiusque in administranda familiari re, in qua tot providere quotidie; curare; cavere etiam & devitare oportuit. Columella, cultissimus & elegantissimus scriptor, cum bonæ villicæ officia exequitur, hæc fermè in ea requirit; ut sit à vino, ab escis, à somno remotissima: ut subeat eam cura assiduè, quid aut meminisse in præsens, aut in posterum prospicere debeat: tum uti laboret, ne multum operæ viro intra tectum obeundum sit; atque ut ipsa aut semper, aut plurimum certe maneat domi; forasque emittat servos, quibus quid operis faciundum in agro: quibus in villa autem agendum aliquid est, & intra parietes, in eos advertat diligenter, ne qua cessatione frustrentur opus. Porrò, quæ inferuntur domum, diligenter inspiciat: nec recipiat, nisi explorata ac inviolata: atq; hinc rursus separet, quæ consumenda sunt; quæ asservanda autem, custodiat probe ac tueatur: ne, ut verba ejus sunt *sumtus annuus, menstruus fiat.* Denique & videndum

ipsi monet, ut si ex familiaribus alquis adversâ valetudine tenetur, ei quam commodissimè prospiciatur: quod ex hujusmodi curâ, & benevolentia nasci soleat, & obsequium majus. Præcipuè verò ei commendat ordinem bonum in rebus omnibus diligenter servandum, quo nihil in qualibet vitæ ratione aut pulchrius, aut utilis etiam atque præstantius esse possit. Hæc villicæ Columella præcipit: atque eas leges & numeros, ut ita dicam: sic nostra e plevit semper ac tuita est, ut vix ad summam laudem aliquid reliqui feciſſe videretur. Quod ipsum est, cur eam tantopere suus vir deplorat ac luget. Quippe qui magnum in se nunc devolutum ejus excessu intelligit onus. Ferenda tamen sunt, quæ usu veniunt nobis. Nihil enim horum sine Numine accidit. Cui parere & obsequi prima pars pietatis est: & ei præcipue studere oportet. Cum nudius septimus objecto repentino terrore, ut diximus, concussa vehementius esset, male habere, & penitus tandem decumbere cepit. Ac quamvis maturè advocata Medicorum auxilia fuerint; non illi tamen ejusmodi attulerunt opem, quâ vinci malum ac tolli posset. Itaque cum d. x. Maji sacro sancto viatico cœnæ dominicæ instruxisset animam, altero die post, sub V. vespertinam, inter medias preces, quas semper ante, ex quo decubuit, ad Deum ardentissime fundere consueverat, plena optimæ spei ac fidei decessit ipso XLVI. ætatis anno. Quæ cum ad horam I. postea ex ædibus Horstianis ad forum sitis efferenda sit, & habita concione funebri sepeliendæ intra urbem, Vos adhortamur, Cives Academici, ut optimæ fœminæ exequias celebretis frequentes. PP. Dominica Rogationum,

Anno recuperatæ gratiæ, M DCXXXVII.

CCCXLIII.

IN Andromache Euripidis ita canens est Chorus.

Hæc me vita juvat, laudibus hanc meis
Quâ possum decoro, ne qua vel urbibus
Vis sit, vel thalamis jure potentior.

Ac utinam eadem mens, idem decretum animi omnibus semper sit, qui gubernandis administrandisque rebus præsunt; nec quisquam eorum aliud ullum studeat magis, quàm uti jus fasque ne violetur unquam, justitiæque ratio in quolibet negotio custodiatur. Enimverò quod est in corpore anima ratioque, id est in regnis ac civitatibus justitia. Cum prævalet mens & brutis partibus imperat, gerit se homo egregiè: ubi opprimitur, in quævis vitia præcipitat ac ruit: Tum autem penitus esse definit, & moritur statim, simul soluta vinculis, quibus corpore hactenus apta & colligata fuit, evolavit anima atque excessit. Pariter quoque turbantur regna atq; Respubl. ubi pro jure & legibus, vis & nequitia valere ceperint: quin interire funditus ac pessum ire necesse est, ubi justitia, quasi anima sua, fuerint privatæ.

——— *Vbi non est pudor*
Nec cura juris, sanctitas, pietas, fides,
Instabile regnum est.

Quod si itaque tanti ad salutem publicam interest, sarta tectaque Jura habere ac leges; quanto in pretio honoreque habendi erunt custodes earum atque Interpretes JCti? Multum iis, ac meritò suo, tribuitur, qui præliis atque vulneribus servarunt patriam: atqui si Augustissimis Imperatoribus credimus, *non soli imperio militant, qui gladiis, clypeis & thoracibus nituntur*; *sed Advocati etiam militant atque caussarum Patroni: qui gloriosæ vocis confisi munimine laborantium spem, vitam & posteros defendunt.* Quocirca putan-

putandum omninò est, non leve equidem nos feciſſe damnum, cum tam egregio JCto & Patrono cauſſarum in Viro Clariſſimo Ampliſſimoque Tobia Mævio J. U. D. privati ſumus, ex quo is nudius quartus ex lento atque difficili morbo ſuum obiit diem. Præterquam enim quod & valeret ingenio, & ſummâ prudentia peritiaque Juris inſtructus eſſet, is veri rectique amor ac ſtudium eum perpetuò tenuit, ut nihil horum in eum unquam poſſet competere, quæ aliàs in prævaricatores nobiliſſimi officii jaci ſolent, cum *togati vultures, accipitres forenſes, moratores, rabulæ*, & ſi quæ alia hujus generis plura ſunt, appellantur. Ita enim verſari in cauſſis ſolebat, non ut videret, quàm ſibi conſuleret; ſed potius, quàm Clienti ſuo caveret rectè; atque id, quod juſtum ac æquum eſſet quærere magis, quàm pecuniam & lucrum, quæ multis ſemper verba dant, videretur. Quæ præclara ratio viri, ut digna maximè eſt, quæ laude omnium gloriaque celebretur; ita facilè nobis perſuadet, ut cætera quoque de eo, quæ aliàs etiam hoc loci afferri ſolent, explicemus. Natus igitur Jutroboci eſt ipſis Kalend. April. Anni M DC II. Patre Thoma, Senatore illius Civitatis & ſpectatæ virtutis viro; matre Anna Niendorffia ornatiſſima fœmina. Cùm primas literas hauſiſſet domi, Halam miſſus eſt, ut ibi in ludo publico iis artibus tingeretur, quibus præparari hæc ætas ſolet. Poſtea verò Magdeburgum conceſſit, & ſub Clariſſimi Viri Mag. Sigiſmundi Evenii ductu ac diſciplina totos ſex annos ibi in ſtudiis egit. Quo tempore cum ſibi egregium doctrinæ ac eruditionis inſtrumentum, velut viaticum quoddam, comparaſſet, in noſtram tandem Academiam venit Anno M DC XXIII. eique ſe dedit civem. Ac quoniam non ignorabat quantum conferret Philoſophiæ cognitio ad cæteras quasvis artes & arripiendas facilius, & paullò felicius tractandas, ſui exiſtimavit muneris, ut diligentiorem paullò operam in eo ſtudiorum genere poneret ac collocaret. Quod eo certe ſucceſſu fecit, ut Philoſophis primariis non modò probaret ſeſe mirificè; verum ab iisdem quoq; accuratiſſimi judicii ac ſingularis acuminis auferret laudem. Poſtea totum ſe dedit civili Juri: eoque promovit, ut Anno M DC XXX. poſtquam jam ante tum plura alia ſpecimina acquiſitæ doctrinæ, tum documenta inſignia etiam in foro edidiſſet cauſis agendis, honore ſummo, qui Doctoris eſt, ornaretur ſolenniter & decoraretur. Qua tempeſtate & nuptias fecit cum ornatiſſima fœmina Anna Friſia, quam ante ſibi habuerat conjugem Prudentiſs. Vir Zacharias Schuberus Bibliopola celebris & Senatorii Ærarii Præfectus. Quinto poſt anno inter Electoralis Curiæ, quæ hîc eſt, Advocatos cooptatus eſt; ſed mox Illuſtres Comites Barbyenſes ipſum evocarunt literis, ut Conſiliarii munus in ſe reciperet. Nec detrectavit partes eas quidem: & jam in eo erat, ut demigraret hinc cum omni familiâ. Sed quò id poſſet minus, & ut neceſſe haberet commorari hîc contra inſtitutum animi, truculentiſſima tempora, quæ inciderant, periculaque maxima, quibus neque dum liberati ſumus, & nunc potiſſimum exercemur, efficiebant. Superiore anno ab Illuſtriſſimo Anhaltinorum Principe Dn. Georgio Ariberto aſſcitus eſt, ut à Conſiliis ſibi eſſet. Quas partes omnes ita ſuſtinuit hactenus ac geſſit, ut ſummam prudentiæ ſolertiæque, induſtriæ item ac fidei ſibi conficeret laudem. Liberos genuit duos, Thomam & Dorotheam: quos ita educavit hactenus eduxitq;, ut nihil magis ipſis quam pietatem ſeriam, & honeſti amorem inculcandum putaret

putaret. Quod eo quidem succeſſit rectius, quod tum ipſe, tum uxor, ſuo quotidiano exemplo iis aſsidue præirent. Ipſi autem invicem ita perpetuo exerunt; ut nihileſſe poſſet conjunctius. Namque & ſumma fide atque amore complectebantur mutuo ſe, & ſingulari comitate alter alterum demerebatur. Inter initia anni febri correptus eſt, quæ tamen videbatur levior, & facilis curatu, quod fefellit. Quamvis enim eò jam deducta res erat, ut medicorum ope, & abſtinentia decumbentis decederet febris: paullo poſt tamen rediit, incubuitque vehementius, ut omni vigore viribuſque recidivum privaret. Providebantur quidem diligenter ea omnia quæ aliquam ſpem ad recuperandam valetudinem afferre poſſe viderentur, & nunquam ante defuerant: nec ullam officii partem omiſit uxor, interdiu pariter, ac noctu aſſidens, qua eum poſſet juvare: omni tamen arte ac ſtudio potentior morbus fuit, qui & vitam ipſam denique ei exſtinxit. Fecit annos xxxv. Menſ. 1. d. xi. Deceſſit nudius quartus à I. pomeridiana, cum tribus ante ſeptimanis impetratâ peccatorum veniâ Sacroſancta cœna Dominicâ fuiſſet uſus. Quam diu decubuit, leni ſemper & patienti animo tulit eas moleſtias, qnibus ipſum objiciebat morbus, ſe Deo permittens in cujus voluntate acquieſcere tutiſſimum optimumque exiſtimabat. Et ita vixerat hactenus, uti nec pœnitere ſui ipſum poſſet, ſi diutius commorandum inter homines; nec malè ſperare in poſterum, ſi excedendum eſſet. Ad horam I. poſtea efferetur ſolenni ritu, & habita concione funebri intra urbem humabitur. Quas Viri Ampliſſimi exequias ut frequentes, quod ejus meretur virtus, celebretis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XV. Anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCXLIV.

UTinam feciſſet Deus immortalis, ut Præſtantiſſimæ fœminæ Sibyllæ, Plurimum-Reverendi atque Clariſſimi Viri Jacobi Welleri SS. Theol. D. & Prof. extraordinarii nec non Ebrææ Linguæ Ordinarii uxori deſideratiſſimæ, de recuperata valetudine & conſervatâ universâ familiâ ex iſto tanto diſcrimine, quo cum luctatur in præſenti Collega optimus cum ſuis, gratulari nunc potius, aut grata alia jucundaque officia ſtudiaque exhibere liceret, quam ejus funus indicere, & ad ſupremos honores ipſi celebrandos vos invitare. Quanto id & nobis optatius, & ipſi marito conjunctiſſimo quoque delectabilius eſſet. Qui nunc orbatus ejuſmodi conjuge eſt, qua nulla alia majore fide, ſtudio, cura, complecti virum & proſequi unquam poſſet. Sed quando aliter accidit, neque per voluntatem ſummi rerum omnium arbitri ipſi licuit commorari diutius in rebus humanis, & exoptatiſſimo Conjugi, uti vovebat unice ac precabatur, eſſe ſolatio pariter & adjumento, noſtrum eſt, æqua mente id omne ferre, & revocare in animum, non eſſe interitum mortem & finem delentem omnia; ſed vero migrationem potius ac commutationem vitæ, quâ peſſimis optima, turbatis tranquilla, æterna & immortalia caducis ſuccedant. Quæ ſi quis ſatis ſerio cogitet ſecum, vix fieri poterit quin ita cenſeat, multo feliciorem exiſtimandam Sibyllam noſtram, quod vita ceſſerit, quam ſi in ea adhuc detineatur. Non illa amplius neque morborum invaſiones neque hoſtium timet: extra turbas omnes atque tumultus poſita eſt: neque jam aut aliorum calamitates, ſupplicia, interitus audit: aut ſuos caſus metuit, dives pace, tranquillitate locuples, gaudio opulenta. Cum nos econtra ea quotidie exterreant exerceantque

antque, quæ & acerba dictu ſunt & multo aſperrima perpeſſu. Nata eſt Dreſdæ anno M D XCI. Patre Prudentiſſimo & Spectatiſſimo Viro Matthæo Gruzmachero ejus Civitatis Prætore. In cujus ſinu ſancte adolevit, & aſſuefacta ad omnes eas virtutes fuit, quæ iſtum ſexum commendare præcipuè ſolent. Anno M D CXII. nuptum data eſt Eximio ac præſtantiſſimo Viro M. Chriſtiano Grafentalio Curiæ Electoralis & ſcabinatus Protonotario: quo cum per annos ipſos XVI. ita vixit, ut omnes bonæ uxoris numeros facilè expleret. Liberòs verò ei dedit: x: IV. filios, ex quibus Martinus ſolus ſuperat: & VI filias, quæ omnes præter unã Eliſabetam diẽ ſuũ obierunt Anno. M D CXXV. d. v. Octobris poſteaquam VII. annos vixiſſet vidua ſecundis nuptiis copulata ei eſt, cui acerbiſſimum ſui deſiderium reliquit. Quem quo incomparabili amore proſequuta ſit, quo ſtudio ac reverentia ſingulari ſi inſiſteremus dicere, maxima nobis naſceretur hiſtoria: cui pertexendæ hæc brevia ſpacia, quibus in præſenti includimur, minimè ſufficiant. Jam magnas laudes referre exiliter, malevolentiæ proximum exiſtimatur. Hoc unum præteriri non debet, toto iſto tempore, id unum Clariſs. Virum ſentire moleſtiæ, quod eſt carendum eâ, quæ hactenus omne curarum genus ſibi & impoſuerat ſponte, & pulchre ſuſtinuerat quoque, ut nihil eſſet, quod ejus animum à publico profuturis curis revocare poſſet. Superioribus diebus correpta eſt per contagium illius morbi genere, quod nobis aliquot ſcriptiones iſtiusmodi hactenus expreſſit. Ac quamvis initia ſatis bene haberent, & ſpes eſſet fore, ut vigor naturæ, qui in ea ſemper eſt deprehenſus, potentior ſuperiorque malo foret, cum Medicorum opes magna cura adhiberentur; tamen cum alia quoque accederent ſymptomata, is conſecutus eſt finis, qui ſi contra cecidiſſet, Clariſſimo Collegæ quantum gaudii ac voluptatis poſſet afferre: Obiit itaque heri ipſo meridie inter ardentiſſimas preces cum exoptatiſſimo marito liberisque dixiſſet vale, & optima quæque eſſet precata. Quæ uti rata Deus faciat, ſicut publice etiam iutereſt, ita eundem merito veneramur. Ipſam enim tot eximiæ dotes, quibus nituit, illa inſignis de quibusvis merendi cupiditas; illud in miſeros atque egenos ſtudium, quod tantum in ipſa fuit, ut ſui quodammodo ſecura videretur, facient, ut quamvis exceſſerit, tamen in tot laudibus ſuperſtes nobiſcum adhuc commorari videatur. Non poteſt ſimul totum exſtingui tantum ſexûs hujus lumen. Et ſicut poſt occaſum ſolis aliqua nihilominus manet lux: ita & poſt ipſius obitum non unum erit, quod ejus memoriam commendet nobis, deque virtutibus ejus teſtetur abunde. Vos Cives Academici, inſignem gratiam apud Virum Excellentiſſimum atque de vobis aſſiduè præclarè merentem inibitis, ſi deſideratiſſimæ conjugis exequias, prolixe celebraveritis. Procedet pompa funebris in templũ ex ædibus Hæredum Janiorum; ac inde Concione habitâ in ſuburbanum cœmiterium, ubi Beatæ manes componentur. Cui actui ut frequentes nobiſcum intereſſe velitis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXVI. Maji anno recuparatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCXLV.

QUi ante has duas ſeptimanas ſocrum ſuam, matronam ornatiſſimam extulit, Vir Reverendus & Præſtantiſſimus M. Matthæus Groſſer Eccleſię Jeſſenſis Paſtor ac Superintendens, is ipſe hodie efferendus præter ſpem eſt, & ſepeliendus. Ea enim noſtra conditio eſt, in ſingulas horas mortales ſumus ſemperque vel mille obnoxii caſibus

ſibus, qui ſicut cætera, quæ poſſidemus, ita vitam ipſam & ſpiritũ nobis facile adimãt. Ut nihil æquè caducũ ac fragile inveniri, quàm Hominem merito exiſtimare oporteat. Natus eſt Groſſerus noſter Libeſtadii in Miſnia anno M DCIV. d.V. Julii: patre Elia, illius oppiduli Conſule, matre Anna Meckia. Prima rudimenta domi cum hauſiſſet, Dreſdam miſſus eſt, ut illo in ludo eas artes, quibus hęc ætas ſolet excoli, paullo uberius imbiberet. Anno M D CXXIII. Menſ Aprili in hanc Academiam venit, ac paulo poſt inter communis menſę famulos eſt cooptatus: quod munus poſt tempus aliquod cum Lectura commutavit. Summâ ſemper diligentia cum Philoſophica tum Theologica quoque tractavit ſtudia: quo id conſecutus eſt, ut anno M DC XXVI. Magiſtri titulo publice ſine impenſa ornaretur: & anno M D CXXIIX. inter adjunctos Philoſophici ordinis aſſcriberetur. Quas partes legendo & diſputando ita præclarè adminiſtravit ſemper, ut magnam laudem ex ea re ſibi conficeret. An. M D cxxxii. d.V. Septembris adjunctus eſt Seniori Superintendenti Jeſſenſis Eccleſiæ: ut ſuſtineret vices, quas ille per ætatis incommoda explere haud poterat. Simul autem ille deceſſit vita, ejus locum noſter ſtatim tenuit, & non una hactenus ornavit laude. Matrimonium eodem tempore iniit, quo ſacerdotium acceperat, nuptias faciens cum ornatiſſimâ Virgine Roſina, Literatiſſimi Viri M. Michaelis Uhlii Oppidanæ Scholæ apud nos Moderatoris filia, cum quâ hactenus conjunctiſſimè vixit, ac filium unum ex ea ſuſcepit. Vixit ſingulari pietate ac modeſtia: & ſicut domum ſobriè frugaliterq; adminiſtravit, ſic in officii partibus ſumma induſtria ac fide verſatus eſt. Ut curam & ſollicitudinem ejus paſtores, quibus præfuit non ſe laudare ſatis poſſe ultrò fateantur. Fuit autem infirmo valde corpore: quod ſtudiorum quoq; vigiliis attenuatum & fractum habebat. Atque jã tabe haud obſcurè tentabatur. Cujus curandæ cauſa ante has tres ſeptimanas huc profectus fuit. Sed invaſit eum & alius diebus proximis vehementior paullò atque pernicior morbus, qui eũ nudius tertius ſub I. pomeridianam exſtinxit. Obiit inter medias & ardentiſſimas preces, quas ad creatorem ſuum fundebat, cum & uxori optimæ & filio quoq; dixiſſet vale, eosque patrono viduarum opt. max. ſeriò commendaſſet. Qui cum ad H. III. poſtea extra urbem ſepeliendus ſit vos adhortamur, Cives Academici, ut eas exequias frequenter exequi, veſtri omnino officii ſtatuatis. Procedet pompa funebris ex ædibus Prudentiſs. Viri Georgii Schuzii de ſenatorio Ordine: in plateâ Conſulum, quam vocant, ſitis; ibi igitur conveniendum vobis memineritis. Deum rogamus, ut inter has turbas atque diſcrimina clementer nos omnes tueatur, & Academiam noſtram, officinam pietatis & ſapientiæ, ſalvam atq; incolumem in poſterũ quoq; ſemper præſter. PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCXLVI.

APud Principem ingeniorum Sarpedon iturus in prælium his verbis alloquens Glaucum eſt:

Nunc igitur cum mille viæ ſpatia ultima pandant,
Nec cuiquam vitare homini fas funus eamus
Intrepidi.

Sane eunt nobis hæc tempora, ut pene eadem uſurpare liceat; & potius videatur, contemnere mortem, aut parvi æſtimare; quam timere magnopere, cum tot nos in præſenti caſus urgeant, qui eam momentis

singulis inferre, evitari vix satis possint. Non attingemus cætera, per quæ haud longe abesse possumus à nostro fine. Qui morbus nunc nuper grassari cepit, vel solus potest sufficere ad incutiendum aliquem terrorem. Qui uti alios hactenus de medio sustulit, ita & Reverendum ac Doctum Virum Adamum Schonium Utiensis Ecclesiæ Pastorem eripuit nobis. Putabat ille, se invenisse nidum aliquem apud nos, ubi lateret interim, donec hæc desæviret tempestas; cum nunc sepulchrum sibi reperit, portũ corporis: post quem non ullus ipsum turbo amplius, nulla procella, ut ante, exercitura miserè esset. Usque adeò mira fatorum nostrorum ratio est: necquicquam mutabile magis vicibusque expositum, quàm nostra est vita. Habuit Schonius noster patriam, Wurzenam, celebrẽ urbẽ Misniæ, unde tot de Ecclesia & Rep. præclarè meriti viri prodiere, quos omnes enumerare longũ esset. Ibi igitur natus est ex honestissimis Civibus ante hos XXX. & paullò plures etiã annos. Prima fundamenta literarum in Schola patriâ cùm posuisset, Halam profectus paullò uberius in illis profecit. Postea in Academiam Lipsiensem primum, tum nostram venit, & SS. Theologiæ studium cum Philosophico diligenter conjunxit, simulque navavit operam instituendis ingenuis pueris. In quâ provinciâ cum se industrium admodum probaret & gnavum, factum est, ut inter Collegas Scholæ oppidanæ cooptaretur. Quibus partibus annis aliquot defunctus ab Academia Uticẽsis pagi Ecclesiæ pastor est datus. Quod munus ita sustinuit, ut pietatis & probitatis ejus, quam subinde commendabat suis, vulgo esset exemplum. Conjugem duxit Ursulam, Antecessoris sui viduam, Admodum Reverendi atque Amplissimi Viri Johannis Sagittarii SS. Theol. D. & PP. nec non Academiæ Cancellarii neptem. Ex qua suscepit filiolam, Christinam, quam cum uxore afflictissimâ post se reliquit. Superiore die Veneris, quâ ultimam concionem habuit in templo oppidano, cùm ex aspectu funeris non nihil concepisset horroris, illicò malè habere cepit. Et quamvis Medicorum ope adhibitâ alexipharmacis sibi consulere instituisset; nihil tamen profecit. Nudius tertius enim vitam cum morte commutavit. De qua sæpe cogitare non tantum, sed & sermones habere solitus ante fuerat. Quod & sapientis est; & pium hominem cumprimis decet. Nemo enim rectius vitam instituit, quàm qui assiduè reputat se moriturum. Vos adhortamur Cives Academici ut Reverendi Viri funus, quod ad H. I. postea futurum est, frequentibus exequiis cohonestetis. Quæ ex Clariss. Viri M. Reinholdi Franckenbergeri Histor. Prof. Publ. Collegæ nostri honorandi ædibus ducendæ sunt. Ibi igitur convenietis, & habita concione funebri prosequimini pompam in cœmeterium suburbanum, ubi humabitur mortuus, & in communem Christianorum spem mandabitur terræ. Quæ sola facere potest, ut quævis asperrima æqua mente toleremus. PP. Kalend. Juniis anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCXLVII.

Fiat voluntas tua Domine, & quia placuit tibi, ut impotentia armorum non tantum, sed & pestilitas quoque castiget nos atq; ad meliora flectat; non reluctabimur, & satius existimabimus, tuas, quam hominum manus pati. Licet irascaris nostris sceleribus, quibus cooperti sumus; memor tamen esse & miserationum tuarum soles, neque majora imponere, quàm quibus tolerandis imbecillitas nostra esse possit. Pulvis sumus, Domine, & umbra, & si quid umbrâ fugacius est, citiusque in nihilum abire potest. Et

quomodo igitur durabimus ad ardentiſſimæ iræ tuæ fulmen? Horæ momentum intereſt, non ut cadamus, ſed nihil amplius ut ſimus. Quanquam hoc ipſum à clementia tua & bonitate eſt, quod ſentimus manum tuam; & quod non inter amœna ac dulcia, quæ titillant corpus, & laſcivire faciunt, nos obbruteſcere, & eo ſinis prolabi, quò ſeculum ſui ebrias mentes conſuevit abripere. Malum omen, ſi ceſſat adhibere auxilia Medicus: nam tum deſperat. Nec corrigit Magiſter diſcipulum excolitque fingendo, in quo ſe operam omnem perdere videt. Pater quoque haud erudit, niſi quem amat. Diligit itaque Dominus nos, dum corrigit: atque hoc ipſo ſe curam noſtri oſtendit agere, dum caſtigat & plectit. Neque enim id alio pertinet, quàm ut in viam redigat; & ut reddamur Chriſto ſuo, quos in abrupta & præcipitia abduxerat mundus. Cæterũ Chriſti eſſe non poteſt, niſi qui tollat crucẽ, ſequaturq; per dura & aſpera, qua Ductor præivit. Nunc vobis ſignificamus ad H. IV. poſtea ducendum funus eſſe ornatiſſimæ fœminæ Agneti, Hieronymi Falcenbergeri præfecturæ zinnenſis Rationarii, Viri eximii, uxori. Ea enim pierate animi coluit Deum hactenus, eaque præſtitit probitate vitæ ac innocentiâ, ut videretur mereri cumprimis, cui iſtud honoris genus haberemus. Nata eſt Wolmerſtadii anno M D XCVI. Menſ. Julio; patremque habuit illius oppidi conſulem Johannem Jegerum; Matrem Annam Welleram Magdeburgi honeſto loco natam. Cum adoleviſſet inter eas virtutes, quæ maximè ejus ſexum decebant, XXIII. annorũ juvencula amantiſſimo conjugi nupta & elocata ſolenniter eſt, cumq; eo hactenus ex animi ſententia ſuaviſſimè & conjunctiſſimè vixit: eique dedit filios quatuor; quorum natu maximus Johannes, itemque minimus Martinus, deceſſerunt jam olim. Hieronymus vero & Fridericus Ulricus adhuc ſuperant & matrem deſideratiſſimam lugent. Quatuor, & quod excurrit, elapſi ſunt menſes, quod in hoc litus conjecta bellorum tempeſtate fuit: itaque ſe comparavit hactenus, ut facile auferret eam laudem, quæ in matronis cumprimis ſpectatur. Extremo Majo febri petechiali correpta eſt: ad quam cum alia quoque acceſſiſſent ſymptomata, ita proſtratæ vires omnes dejectæque fuerunt ut quãvis præſtantiſſimorum Medicorum opes adhiberentur non illa tamen valetudini reſtitui ullo modo poſſet. Itaque nudius tertius ſub VIIam veſpertinam, ardentiſſimis precibus Servatorioptimo ſeſe commendans placido obitu exſpiravit, acerbum ſui deſiderium marito relinquens. Cui cum ad H. IV. poſtea, ut ſupra oſtendimus, ſolenne funebre perſolvendum ſit; Vos admonemus etiam atque etiam ut ornatiſſimæ fœminæ exequiis, & concioni funebri, qua honeſtabitur, intereſſe frequentes, ac hunc ſupremum honorem cumulatè ipſi velitis præſtare. Deus miſereatur noſtri, & benedicat nobis: illuminet vultum ſuum ſuper nos, & miſereatur noſtri, Amen. PP. ad d. V. Junii anno recuperatæ gratiæ MDCXXXVII.

CCCXLVIII.

SCripturæ hujus neceſſitatem imponit nobis Reverendus divinaſque literas egregie doctus Vir, M. Johannes Vaterus, Seidanæ Eccleſiæ Paſtor & Superintendens, qui filiã unicam, quã nudius tertius humavimus, ſecutus & ipſe diebus proximis vitam poſuit, eodem exſtinctus morbi genere, quod natam tulerat, & plura cottidie nomina dejicit ac tollit. Nempe nec ulli ætati aut ſexui, nulli muneri ac dignitati parcit mors, quæ ex æquo incumbit omnibus:

bus:&ſolet ferme humanas res ita moderari Deus,ut calamitates citius in optimi cujusq; domum, quàm cujusvis alterius commigrent,ac pios fermè ac ſanctos maxime homines miſeriæ ac infortunia exerceant. Tum quiaid gratum ipſi eſt;tum quia expedit,quibus illorum uſus venit.Sapiunt inter adverſa animi ac bonæ frugi ſunt; qui inſoleſcere ſecundis & luxuriare plerumque ſolent. Namque & labor indurat corpora, quæ voluptates contra deliciæque debilitant. Cæterum mori & ſolvi jam non pœna amplius habeturin Chriſtiano;ſed naturæ videtur ordo.Quod tantum abeſt, uti horrere aliquis velit,& deprecari;ut obire potius maturè optet:quò citiùs jungatur cum eo,àquo accedit ſibi nomen, & ſine quo nulla certa ſolidaque felicitas cuiquam unquam contingere poteſt. Natus eſt in celeberrimo emporio Miſniæ, & ſapientiæ quoque ſtudiis nobili urbe,Lipſia, anno MD LXXXIX ipſo die D. Joannis Baptiſtæ: patremq; habuit Honeſtum Civem Ericum Vaterum Piſtorē; matrem Annam Jedicciam.Qui cum adverterent puerum literarum ſtudiis teneri,mature ipſum in Scholam adD.Nicolai tradiderunt, ut primis rudimentis imbueretur. Hîc cum egregiè in linguis & artibus,quibus parari ingenia ſolent, profeciſſet, auctoritate Gymnaſiarcharum & Inſpectorum, Academiæ ſpacia ingreſſus publicis lectionibus & Philoſophiæ imprimis navare operam cepit, paulloque poſt inter beneficiarios Electorales cooptatus fuit.An.MDCV.Baccalaurius artium,quos vocant;&tertio anno poſt Magiſter Philoſophiæ creatus publicè eſt. Ex eo tempore SS. Theologiæ incubuit maximè, privatasq; ſcholas philoſophicas domi ſuæ inſtituit; nec non in concionibus exercitii cauſſa habendis multus fuit. Quibus rebus factum eſt, ut latere non poſſet, quibus eximiis ingenii dotibus præditus, doctrinæque inſtructus copiis eſſet. Quo evenit, ut anno MD CXIII à Rever.Capitulo Merſeburgenſi ad capeſſendum Paſtoratum Behlenſis Eccleſiæ vocaretur. Quas partes cum ipſos novem annos ſumma fide atque induſtria adminiſtraſſet, intercedente Sereniſſima Principe ac Domina, Domina Hedvvige ex Regiâ Danorum proſapia & Electoriſſa Saxoniæ &c.Domina noſtra clementiſſimâ, Seidanæ in viciniâ Eccleſiæ Paſtor & Superintendens præfectus eſt. In quo hos annos XVI munere ita verſatus eſt, ut quos Epiſcopis Apoſtolus numeros præſcripſit, ſatis explere videretur. Quatuor & viginti anni ſunt,ex quo legitimis nuptiis ſibi conjunxit Lectiſſimam Virginem Sabinam, Conſultiſſimi Viri M. Johannis Giesbachii Electoralis Fiſci Procuratoris & non incelebris Cauſſidici apud Lipſienſes, filiam. Qui ita vixerunt hactenus,ut ſibi invicem ſemper gratulati fuerint. Liberos omninò ſuſcepit IX.VI maſculini & III. fœminini ſexus.Reliquit filios tres: reliqui omnes dudum obiere: præter natu majorem filiam; quæ ſola de iſto ſexu ſuperfuit hactenus, nunc nuper autem paucis diebus ante ipſius obitum erepta fuit.Menſis ipſe eſt, quod huc conceſſit ſubducturus ſeſe discrimini atque periculis,quibus necdum defuncti ſatis ſumus; receptuſque à futuro ſibi genero, Samuele Heſſio Notario Publico eſt, & prout par eſt,cætera quidem ſatis comiter habitus: niſi quod *fatalia*, ut ille ait, *declinare arduum eſt.* Proximus ſolennibus Pentecoſtes, feriâ tertiâ, appetente veſpera non nihil habere male; ſed tertio demum die poſt, decumbere prorſus cepit. Qui cùm videret futurum vix eſſe, ut valetudinem recuperaret,id providēdum exiſtimavit, ut rectè imponeret clauſulam vitæ. Itaque Sacro Sanctæ Cœnæ Dominicæ viatico inſtruendam curavit animā. De quo cum ipſi eſſet proſpectum, aſſiduis

precibus se commendavit Deo, atque in illis ipsis nudius tertius IIa matutinâ placide prorsus exspiravit. Ad horam I postea instituetur funus, & habitâ concione ejus reliquiæ commendabuntur terræ. Quos supremos honores ejus uti frequentes celebretis, summopere censemus, & eam ob caussam etiam atque etiam, ut id prolixe faciatis, vos adhortamur. PP. ad d. VI. Junii anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCXLIX.

IPsis Kalendis Januariis proximis, venit ad nos ut præsidium sibi aliquod perfugiumq; adversus tempestatem, quæ atrocissima incumbit hactenus, & premit magis indies ac magis, in nostrâ haberet urbe, Nobilissimus ac perquàm strenuus Vir Ditericus Spiegel, Electoralium Diœceseon, Delitianæ, Betterfeldensis ac Sorbigensis Præfectus summus: fore sperans, ut brevi deseviret procella, rediretq; trâquillitas, datura copiâ recipiendi cum familia domum: quod longe aliter evenit. Quẽ abeuntẽ enim deinceps prosequi bonis omnibus, & ut Poeta ait,

gratari reducem——

conveniebat: is multò alium sibi invenit itum, itaque paravit profectionem, ut hæc nobis in præsenti necessitas scribendi imponeretur. Adeò infirmum & ruinosum, id omne est, quod cogitationibus nostris extruimus, & satis plerumque magnificum habemus ac grande. Non hoc ignorabat Achilles apud Poetam maximum, cum Patroclum defleret, interfectum ab Hectore: quẽ capto eversoq; Ilio receperat, onustum præda restitururũ Menœtio patri. Ita enim luctu oppletus & sordibus inter cætera alloquitur Myrmidones:

Ἀλλ' ὦ ζεὺς ἀνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾷ.

Atque profectò nihil certius dici poterat. Quotusquisque enim est, qui, quæ molitus secum sit, proposueritque animo eadem felicitate obtineat, & victor votorum evadat semper? Intervenit Deus nonnunquam, immutatque consilia nonnihil. Sæpe in contrarium sinit evenire res, & spe nos tota evertit. Quod cùm non semel observasset in vita Achilles, Jovi attribuit eam vim & hoc imperium in arbitria mortalium, quò sponte sua moderaretur & regeret rerum omnium eventus ac casus. Non aliter in Nobilissimo viro videmus factum. Natus ipso die Michaelis est anno MD LXXXIII. Neuhusii, Patremque habuit Nobilissimum ac maxime Strenuum Virum, Ottonem Spiegel, Electoralis Curiæ, quæ hîc est, assessorem: matrem, Nobilissimam Præstantissimamq; Fœminam, Annam, à Gleissenthal, ex Domo Graffenhanichen oriundam. Paternus Avus Georgius Spiegel, in Neuhus & Petresroda, prædictarum Electoralium Ditionum, Sorbigensis, Betterfeldensis & Delitianæ Præfectus: Avus maternus, Generosus ac perquam strenuus, Vir, Henricus à Gleissenthal, in Graffenhanichen & Grepin, Sereniss. Saxoniæ Electoris Consiliarius & Legionis unius Equestris in militia Hungarica Præfectus, nec non Eques auratus: Proavus paternus, Generosus & Nobilis. Vir, Otto Spiegel, in Neuhus & Pardin, Eques auratus Juriumque Doctor: Maternus Johan à Gleissenthal, è primariis ditissimisque Nobilibus in Palatinatu. Et quot alia antiquissima celeberrimaq; nomina producenda nobis essent, si seriem totam utriusq; generis velimus pertexere? Equidem decurrendum foret per egregia ista decora Nobilitatis Saxonicæ, Bunaviorum, Miltziorum, Bergisiosorum, quorum postremi & ipsi ex Palatinatu oriundi. Inde ergò cùm genus duxerit, & originem Nobilissimus Vir, quî fieri poterat, quin induceret animum pater, fore, ut nihil humile de nato habere sperar

sperare. Atque abundè obtinuit in ipso, quod ille ait, fortibus fortes creari, & in equis quoque patrum inesse virtutem: nec venire usu, ut imbellem columbam feroces progenerent aquilæ. Quare & pueritiæ ipsius & illis rudibus annis domi præfecit Magistrum parens Nobilissimus, curavitque sedulò, ut ad virtutem, quæ sola nobilitas vera & ille splendor nominis est; cum primis verò, ad pietatis studia exercetur. Atque cùm commodum accidisset, ut Delitiensis Ludus eâ tempestate vulgò celebraretur, traditus in eum novem admodum annorum puer triennium ibi in literis egit. Mox Lipsiam translatus dedit oppidanæ Scholæ Discipulum, ubi & artes liberales hausit. Eo successu, ut dignus habitus sit, qui in hanc nostram Academiam ablegaretur deinceps. In quâ commoratos annos omnino quinque est. Post hæc Lipsiam rediit; ibique studiis, quæ diligentissimè habuit semper, navare perrexit operam. Neque se passus fuisset, avelli ab Academia ea facilè, nisi valetudo Patris interveniisset. Quæ fecit, ut avocandus esset aliquo tempore ante, quàm pater vitâ decederet. Post cujus obitum domui ipse & rei familiari præesse cepit. Anno MDC XI. in matrimonium virginem duxit Nobilissimam eximiamque Fœminam, Catharinam, Nobilissimi maximèque strenui viri Diterici Rabiel, in Poucha & Scona, filiam, nunc quidem ob tam insperatum casum desideratissimi conjugis, quo nihil habebat carius in vita & pretiosius, gravissimo mærore ac luctu damnatam. Cum eâ nuptias fecit Pouchæ d. XVII. Octobris anni ejus, quem diximus: totumque id tempus, quod vixerunt una, plenissimum fuit concordiæ ac pacis, ut nihil de marito queratur etiamnum afflictissima vidua, præterquam quod mortuus sit. Liberos suscepit quatuor, in iisque masculos duos. Quorum grandior natu superare creditur, Optio Præfecti Turmæ in exercitu Cæsareano. Ater Vexillifer inter Hoffmannianas Turmas ante aliquot menses diem suum obiit. Filiæ paternum funus sequentur. Cum illustrissimus Celsissimusque Princeps ac Dominus, Dn. Augustus, Saxoniæ, Juliæ Cliviæ, Montium Dux, &c. exemptus humanis esset rebus, quod anno MDC XVI. accidit; evocatus ex avito feudo à Serenissimo Potentissimoque Principe ac Domino, Dn. Johanne Georgio, Duce Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Sacri Romani Imperii Archimareschalo & Electore Septemviro, &c. Domino & Nutritio nostro clementissimo, datusque Illustrissimæ viduæ Præfectus Aulæ fuit. Quas partes ita administravit, ut non vulgarem gratiam iniret apud Serenissimam Dominam suam. Postquam autem illa Illustrissimo Celsissimoque Principi ac Domino, Dn. Johanni Philippo, Duci Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, &c. secundis nuptiis copulata esset, transportavit Altenburgum familiam suam, ibique porrò non parvâ cum gloriâ Aulæ præfuit. Tribus annis pòst denuò Dresdam, Serenissimus revocavit Elector, ut Illustrissimæ Dominæ Matri, sanctissimæ memoriæ, adesset, curandis domesticis rebus Præfectus. quod mun⁹ industriâ suma est execut⁹. Ab obitu ejus Illustrissimę Viduę quo min⁹ aulicas partes, quę ampliſsimæ offerebantur à Princ. sustineret imposterũ, impediit valetudo corporis & infirmitas. Quocirca, ut abduceretur noñihil à strepitu aularũ, ac sibi ipsi vivere trãquillior posset, commissa ei postremo omniũ à Serenissimo Princ. Præfectura illa, quam vacuefecit decedẽs, fuit. In qua regẽda qualẽ se gesserit, argumẽto illud esse non levi potest, quod ipse Princeps probarit fidem atq; industriam viri non modo, sed & deprædicaverit non raro. Apud Principes adventantes maximè. Jam si adver-

adversitates, quas perpessus tum aliàs, tum in hoc rerum turbine præcipuè fuit, enumerare sederet, quantus nobis panderetur campus dicendi? Quot labores, quot genera tormentorum, quot exquisitissimæ cruces loquendæ essent. Quæ omnia patientiâ tamen vicit ac superavit egregiè, pulcherrimum operæ pretium in innocentia sua reponens. Domi, cùm decumberet aliquando oppressus desubitò à manu aliqua militum, & malè habitus fuit, dum hinc stricto gladio tractaretur miser, hinc tormentorum aliquo minori genere obtunderetur pectus decumbentis. Ex quibus plagis ac terroribus consecutum id est, ut mox hemiplexia, quam appellant Medici, latus omne dexterum occuparet. Hæc origo fuit ac fons veluti subsequentis morbi. Qui adeò afflixit corripuitque universum corpus, ut nulla sui parte sibi amplius constaret. Ante has quinque septimanas sensit subinde infringi vires vitales, & vergere in deterius valetudinem. Nam & calculi doloribus tenebatur, & laborabat insuper Erysipelate, & præterea pectoris angustiis quoque. Ac sunt in tempore adhibita quidem Medicorum auxilia, sed nihil potuerunt tamen adversum inexpugnabilem vim eam morborum. Itaque tutissimum arbitratus est, parere Deo, & nihil quicquam venire hunc contra. Decimo sexto Maji die, postquam confessus errores suos esset coram Ministro Dei, Sacro Sancto viatico Domini instruxit animam, paratus sequi, quandocunque abeundum sibi à statione foret. Quod & insecutum tandem est, dum inter II. & III. proximæ Dominicæ horas pomeridianas placidissimo mortis genere resolveretur. Vestrum jam est, Cives Academici, exequias Nobilissimi ac summi Viri celebrare frequentes. Quod ut faciatis, sedulo vos adhortat-ur. Efferetur funus ex ædibus Beniamini Igelii, Vigiliarum Præfecti in platea Coswigiana sitis, & habita Concione funebri intra urbem humabirur. PP. ad d. VIII. Junii anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVII.

CCCL.

IN Enniana Tragœdia Hecuba Regina, Priami uxor, calamitosissima mulier, Trojanam urbem, quin potius Trojanos cineres (jam enim universa urbs igne erat deleta) aspiciens, ita loquitur:

Hæc omnia vidi inflammari:
Priamo vi vitam evitari:
Iovis aram sanguine turpari:
Hectorem curru quadrijugo raptarier:
Hectoris natum de muro jactarier.

Longè maxima mala enarrat mulier, & quibus nihil acerbius homini nato venire usu queat: & tamen nihilò felicior ferme exstitit Ornatissima matrona Sabina, Reverendi ac Præstantissimi Viri M. Johannis Vateri Pastoris ac Superindentis Ecclesiæ Seidanæ Uxor; ut eadem pene de suo fato conqueri habeat; quæ illa conjux regia olim questa de suo est. Nonne nostra suavissimam patriam, & istas omnes circum circa ditiones hostilibus collucere flammis, cineribusque oppleri, filium filiamque; & in ea dulcissimam nepotum spem, non quidem hostili ferro, sicut illa; sed tamen infelicissimo mortis genere interceptam atque ademtam; postremò & conjunctissimo marito eodem fato evitari vitam, ut loquitur Ennius, hoc est, extingui vidit ac tolli? Æque igitur misera, æque infelix, nostra fuit, si ista aspicimus; sed si perpendimus cætera, tanto ipsius melior conditio est, quanto altera dignitate atque natalibus præstitit nostram atque excelluit. Adducta in captivitatem Hecuba est post tanta casuum, nostra inter calamitates sui juris mansit. Illa superfuit miseriæ suæ; ista ne

cruci-

cruciaretur diu mœrẽdi cauſſis, poſt tot ſuos & ipſa die functa eſt: non ſine certiſſima ſpe perveniendi in ea loca, ubi complexura eſſet iterum, quos amiſerat hactenus, & iis perfruitura gaudiis, quę nec humanus ſenſus capere, nec edisſerere lingua poteſt; quæ omnia in Hecùba aliter habent. Itaque illa & fuit infelix ac miſera: & ſemper manſit deinceps. Noſtra afflicta nonnihil fuit quidem; ſed uti mox extra omnem caſuum aleam & miſeriarum poſita ſumma eaque immortali felicitate abundaret. Nata eſt Lipſiæ ante hos LII. præter propter Annos: patre M. Abrahamo Giesbachio, Electoralis Fiſci Procuratore, & nõ incelebri Cauſſidico apud Lipſienſes. Anno M DC XIII. nuptum data eſt, M. Vatero, quem diximus, ſatis auſpicato. Nam & ſummâ concordiâ vixerunt ſemper inter ſe, & Liberos viderunt IV. filios ſex, & tres filias, ex quibus omnibus duos tantum ſilios ſibi reliquit ſuperſtites. Quantòa more ac fide cum virum exoptatiſſimum, tum liberos quoque proſecuta ſit, illud cumprimis teſtimonio eſt, quod decumbentibus continuè aſſedit curavitque diligenter, atque ipſos etiam oculos morientium, quod ſupremum duxit ſolatium, compreſſit manu, nihil verita, quid metuendum ſibi eſſet in poſterum: magisque ſolicita, quàm pietatis expleret munus, atque quam vitæ ſuæ conſuleret. Nudius ſeptimus cepit decumbere: & quoniam in momenta ſingula pene majores vires capeſſeret morbus, victa naturæ virtus procubuit, nec quicquam auxiliari medicinæ, quæ adhibebantur, potuere. Quo factum, ut nudius quartus ipſo meridie ſub XII. cum paullò ante de SS. viatico cœnæ Dominicæ ei eſſet proſpectũ, placidiſſimo obitu finiretur. Quæ cum per omnem vitam, quam degit hactenus, & pietati ſummopere, & probitati ſtuduerit, nihilque admiſerit, quod dehoneſtamento alicui eſſe poſſet: omninò par eſt, ut Ornatiſſimæ fœminæ exequias, quę ex Taubmannianis ædiubs ducentur poſtea ad Hor. I. cum & concio funebris habebitur, frequentes obeatis. Quare ut ita inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad diem XIII. Junii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLI.

EXplevit communem legem, obiitque nudius tertius, quod nemo hominum deteſtari ab ſe ac deprecari poteſt, Ornatiſſima fœmina, Maria Wochia, Prudentiſſimi Viri Blaſii Matthæi, Senatoriæ dignitatis, uxor. Quæ cùm humanda poſtea ſit, dandum hoc fuit Viro optimo, ut ejus funus nunc indiceretur publice: ſi fortè levamenti aliquid atque ſolatii ex iſtoc noſtro officio redundare in ipſum poſſet. Hoc enim humanitatis ratio poſtulat, ut adſimus alter alteri, & quantum poſſumus, mederi ejus rebus atque conſulere ſtudeamus. Neque verò acerbior caſus eum opprimere poterat, quàm uti vitæ & fortunarum ſocia ipſi adimeretur. Quò magis par eſt, navare ei hanc operam, quæ nonnihil minuere dolorem ejus ac luctum videbatur. Nata eſt Coſvvigii, quod Anhaltinæ ditionis oppidum in vicinia eſt, patre Auguſtino Wochio Conſule: matre Margareta Grõſia. In quorum ſinu cum adoleviſſet probè, viginti duûm Annorum virgo tradita in matrimonium primùm eſt Georgio Heinzio Civi Coſvvigiano: quicum tamen non integrum Annum exegit conjux. Eo itaque mortuo quadriennium quaſi vidua egit ſine nota. Anno M DC XX. denuò nuptum data domumque ducta eſt uxor ei, quem ſupra diximus; & hactenus cum ipſo ſumma animi conjunctione vixit ſuaviter, patremque eum fecit

ſexies: quaternis quidē vicibus prole maſculâ edita, binis fœminina. Sed altera filiarū jā olim tenella adhuc & parvula erepta eſt. Fuit non ita firmo validoq; corpore, ſed quod haud infrequenter morbo & aliqua infirmitate peteretur. D. IX. Junii cepit decumbere: idque ex febri, ut videbatur. Poſtea tamen graviora acceſſerunt ſymptomata: quibus factū, ut Medicorū opes atque anxilia nequicquā planeadhiberentur. Nā contra ſemper obtinuit malū; & vicit adeò, cū nudius tertius poſt mediam noctē animā redderet creatori, & vita iſtac digrederetur. Quod quidem fecit plena fidei ac ſpei Chriſtianæ. Atq; idipsū certè præcipuum maximumque eſt, quod dejectum dolore & ægritudine afflictiſſimi vidui animum erigit atque obfirmat. Nam quis lugere velit magnopere, quem ſciat in multo feliciorem ſtatum, quàm noſter eſt, in quo verſamur, translatum; eamq; jam vitam degere, quæ & extra omnem finem poſita ſit, & maximis ac nullo unquam dolore conturbandis gaudiis abundet? Sane qui hæc recogitat, & contra perpendit conditionem noſtri temporis, cujus acerbitas atque miſeria nullis unquam verbis deſcribi ſatis poteſt; næ ille gratulabitur functæ potius; quod ex tempeſtate tanta atque naufragio emerſerit ſe & enatarit. Ad H. I. poſtea procedet funus ex Krembergianis Ædibus, & habita concione ſepulta inſtituetur extra urbem. Eas idcirco exequias ut frequentes obeatis etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XVI. Junii anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLII.

INter eas viduas, quæ juxta Præceptum Apoſtoli ſperant in Deo, & obſecrationibus atque orationibus inſtant nocte ac die, clara hactenus atque conſpicua fuit, Præſtantiſſima matrona Barbara Reicheldia, Viri perquam Reverendi atque Ampliſſimi Johannis Forſteri SS. Theologiæ D. & Comitatus Mansfeldici Superintendentis Generalis quondam uxor. Quā heri idem ille abripuit fluctus ac turbo, qui tot naufragiis hactenus ſævit in nos, funeribuſque funera aggerat. Sed ferenda ſors eſt, quam Deus immiſit ſemel: eamque in bonum convertere, hoc demum eſt ſapientis. Nam quod apud Pindarum legimus. *Stulti indecenter ferre fortunam ſolent.* Nata eſt Lipſiæ ante hos quinque & quinquaginta annos admodum; ſortita patrē ex Primariis Senatoribus, Matthiam Reicheld Prætorē urbanū, Virū notæ virtutis atque prudentiæ: matrem Annam, ex antiquiſſima & nobiliſſima Grunaviorū familia oriundam. Quanta cura educta à ſuis fuerit, teſtimonio eſſe virtutes poſſunt, quibus fuit ornata. Nam ſicut opus formam retinet, quam ſemel ei fingentis impoſuit manus; ſic animi noſtri eam repreſentant imaginē, quam accepere ab illis, qui primi inſtituerunt. Octodecim annorum aduleſcentula tradita eſt in matrimonium ei, quem ſupra diximus. Qui eo tempore Collegii Philoſophici in Academia Lipſienſi Aſſeſſorem agebat: ſed paullo poſt ad capeſſendum Rectoratum Scholæ Schneebergenſis evocatus eſt; poſt quinquennium Zitzenſis Eccleſiæ Diaconus, exactiſque tribus ibi annis, Profeſſor Theologiæ, cum indeptus ſummum gradum eſſet, apud nos conſtituendus, donec noviſſime islebiam ad Ephoriā ejus Comitatus vocaretur. Qua concordia, fide atque amore vixerint invicem dici paucis non poteſt. Qua uti major felicitas alia in conjugio quæri vix poteſt, ita ad ſummum prope adducta faſtigium eadem eſt, edita

octonâ

octonâ prole. Enixa enim noſtra eſt viro quatuor filios, & totidem filias. Ex filiis ſolus Abrahamus ſupereſt, qui picturam in Illuſtriſſimi Holſaticorum Ducis Aulâ exercet: de ſequiore ſexu non niſi una deceſſit hactenus, reliquæ, præter Barbaram, minimam natu, honeſtiſſimis conditionibus elocatæ ſunt. Altera enim M. Inchenhofero id temporis Superintend. Jeſſenſis Eccleſ. Subſtituto; altera, Mag. Valentino Probo Eccleſ. Brandenburgenſis Superintend. nupta eſt. Viro mortuo planè ita egit ſemper, uti decebat & eo natam loco, & claro adeò conjugio functam. Intereſſe ſacris cœtibus, propitiare precibus Numen, ei laudes & pſalmos perſonare, adeſſe ægrotis, & aliis, quos ſuâ operâ juvare poterat, hoc erat, quod perpetuò agebat. Hanc vitæ regulam cùm teneret, invaſit eam morbus cum obſonaretur in foro ante octiduum iſtud. Et quamvis auxilia Medicorum adhiberentur, nihil tamen felicioris exitus habuere. Heſternâ nocte ſub primam, cum paullo ante SS. Dominicæ Cœnæ participatione expiaſſet animam & procuraſſet, vitam poſuit, & placidiſſimo ſoluta obitu exceſſit. Quæ cum ſepelienda poſtea ſit, concione funebri habita, vos adhortamur ſedulo, ut Præſtantiſſimæ Matronæ exequias prolixè celebretis. PP. Dominica II. poſt Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVII.

CCCLIII.

NOn quidem perpetuo fallit ſpes, ac verba dat; ut plurimum tamen optaris excidit, & alios ſortitur eventus, quam petebat. Sunt enim multæ & magnæ vices mortalium: & ſæpe fortuna non reſpondet votis, ſæpe & ipſi deſerimus noſtras ſpes, atq; finimur ante, quàm illas ad finem ſuum adducimus. Iis ſimiles, qui cum jam in propinquo quidem portum vident, ſed tamen oppreſſi tempeſtate navem ante frangunt ac pereunt, quàm potiri eo atque exſcendere in terram queant. Sane cum non ita pridem Nobilis atque Strenuus Vir Joachimus Erneſtus à Planckenburg ex vicino oppido Pretſchenſi huc transferretur implicitus morbo, id ſe conſecuturum ſperabat, ut Dei & Medicorum, quos adhibuit hactenus, ope fretus valetudinem priſtinam recuperaret. Sed contra evenit plane, & proſperata ſalute, illud invenit indeptusque eſt, quod rerum omnium ultimum eſt, & ultra quod ſpes nulla tenditur, quæ quidem ad humanam aliquam felicitatem contendat. Et tamen hoc ipſum videri potius poteſt, quàm ſi cum maxime voti ſui fuiſſet factus compos. Nam licet excuſſiſſet morbum, qui affligebat; tamen inſtabat alius, qui gravaret perpetuo, ſenectus ſcilicet. Per quam vix quicquam ipſi jucundum ac dulce futurum in vita videbatur. Ac licet vel maxime concederet hæc ætas gravior, quid ejus tamen ſibi ab iſtis temporibus & tantis cladibus patriæ in poſterum promittere habebat? Natus eſt. Tſchanderslebiæ d. XIX. Maji Anno M D LXXIX. genere antiquo & valdè nobili; cujus hîc enarrare decora omnia, & per ſe nimis longum eſſet, & in feſtinatione iſta funeris non potuit fieri. Patrem autem habuit Nobilem ac Strenuum Virum Andream à Planckenburgk; Matrem Margaretam, ex Nobili Holckiorum ſanguine oriundam. Cum domi in literis adoleviſſet non nihil, in Comitum à Gleichen Aulam traditus eſt; inde Pretſchium venit & in Nobiliſſimorum Löſerum familiam aſſumtus eſt. Ubi cum aliquot annos ſtrenuè eſſet perfunctus partibus, militiæ Hungaricæ dedit nomen, duabusque expeditionibus interfuit. Deinde

profectus in Belgium ſub fœderatarum Provinciarum Ducibus fecit ſtipendia,

Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus.

Conjuges habuit quinque: quarum primam Mariam, Nobiliſs. ac Strenui Viri, Henrici à Bunau Epiſcopatus Zizenſis Conſiliarii filiam, duxit; atque cum ea vixit biennium, filiasque ſuſcepit duas, ſed quæ jamdudum teneræ obierunt diem. Alteram, Nobiliſs. fœminam Euphemiam à Saula, antea Nobilis & Strenui Viri Johannis Wigands uxorem, ac tum viduam: qua cum ſimiliter annos egit duos; liberos tamen nullos tulit. Tertiò ſibi junxit Nobiliſs. ac Strenui Viri Abrahami ab Haubitz in Hirſchſtein nobiliſſimam filiam, Margaretam: quæ quidem XVII. annos ei exoptatiſſimam vitæ ſociam, ſed nihil omninò liberorum dedit. Quam cum per tres luxiſſet annos, quartam ſibi copulavit Annam, Nobiliſs. ac Strenui Viri Ottonis à Kroſtwiz in Roitſch filiam, qua cum biennium amplius egit ſine prole: namque in partu intercepta eſt cum fœtu ipſo. Quintas & ultimas nuptias fecit autumno anni ſuperiorem præcedentis cum Nobiliſsimi ac Strenui Viri Caſparis Eberhardi à Minckwiz in Ober & Nider Niſcka filia, Anna: quam cum parva filiolâ plenam mœroris & acerbiſſimi luctus poſt ſe reliquit. Nam quo conjunctius vixere hactenus; eo nunc triſtior amarioráque diſtractio eſt. Sub proximi Paſchatos ſolenne in ſplendidiſsimo Pretſchenſi Prætorio, quo ſe receperat ſecuritatis cauſſa, ægritudinis contraxit nonnihil, cum ſimul utrumque pedem ejus eryſipelas, quod vocant, occupavit, ex quo jam ante laborabat. Quæ valetudo ejus cum ex curis atque terroribus, qui affatim ſatis objiciebantur quotidie incrementa caperet, huc ſe deferri curavit, ſi adhibitis Medicorum auxiliis frangi mali vix atque extingui poſſet. Sed tantum abfuit, ut illa cura haberet ſucceſſum, ut potius decumbens in dies pejus pejusque habere inciperet. Quod forti & patienti animo tulit, nil reluctatus fato ſuo, & acquieturus facile eo, quod de ſe cunque ſtatueret Deus. Quam ob cauſſam & ſuperiore menſe SS. myſteriis expiavit animam, & hactenus orationibus crebris ac precibus ſe commendavit Deo, donec nudius tertius inter V. & VI. matut. exſpiraret. Qui cum ad Hor. I. poſtea ex ædibus CL. Viri Mag. Wilhelmi Nigrini. PP. & Collegæ noſtri honorandi, efferendus ſit, & habita concione funebri intra urbem ſepeliendus, vos adhortamur, ſedulo, ut Nobilis viri exequias celebretis prolixè. PP. ad d. xx. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXX.

CCCLIV.

SAtius eſſe, ſi cum iis agamus, qui in mœrore doloreque ſunt, quàm qui deliciis & voluptatibus affluunt, atq; in iis animo morem gerunt ſuaviter, divinæ literæ nos monent.

Rerum bonarum conſuetudo peſſima eſt. Et velut dulces cibi abblandiuntur gulæ quidem, ſed valetudini corporis non ſatis conducunt: ſic voluptatum uſurpatio grata quidem ſenſibus eſt, ſed animum hominis corrumpit fermè & partium ſuarum oblivíſci facit. Contra ea autem non poteſt fieri, quin cum verſamur inter aliorum ſqualores ac luctus, & ipſi quoque demittamus animum, poſitaque ferocia ad juſtum modum eum componere ſtudeamus. Nemo enim rectius vitam inſtituet, quàm qui ipſius vices celerrimas ſecum aſſiduè reputat. Ad quam curam nihil aliud nos invitare magis poteſt, quàm ubi ex aliorum

rum rebus triſtibus, de noſtra conditione capimus documentum. Perpendenda hæc cumprimus & revolvenda cum animo in præſenti ſunt, cùm toties ad piorum hominum exequias invitamur. Ne forte offendat quem ea res; & hoc officii genus eo promtius à nobis præſtetur, quod Præſtantiſſimæ fœminæ Eliſabethæ Ampliſs. & Experientiſſimi, Viri, Caſparis Suevii D. & Sereniſs. Saxoniæ Electoris, Domini noſtri clementiſſimi, Medici, uxori etiam hodie exhibendum eſt. Nam dum maritus Dresdæ abeſt, officii cauſſa.

Et ſalutari levat arte feſſos,

ipſa interim non modò contraxit morbum, ſed quoque exillo obiit diem nudius tertius vitaque exceſſit. Nempe huc ſumma ſummatum redit; ut ſicut nati fuimus olim, ſic denaſcamur aliquando & capiamus finem. Quem nihil unquam deprecari aut effugere poteſt, quod ortum, & principium aliquod ſortitum eſt ſemel. Patrem noſtra habuit Civem honeſtiſſimum Bernhardum Neubauer: cujus amita, Viri & Poetæ Clariſſimi, Friderici Taubmanni noverca quidem nomine, reipsâ & facto, quod eruditiſſimus vir ſæpe teſtari ſolitus, mater verius fuit. Usque adeo bona ac benefica in eum exſtitit ſemper. Nata eſt hîc Wittenbergæ ad d. IV Novembr. anno M D C X. caſteque ac frugaliter educata à ſuis, & ad domeſticas curas aſſuefacta adolevit, donec ante hos VII annos prope ei nuberet, cui nunc acerbiſſimum ſui deſiderium reliquit. Nihil autem omiſit hactenus, quod ad uxoris bonæ officium pertineret. Namque & diligenter curavit domum, & ſummo amore ac ſtudio proſequuta eſt virum, eique peperit filias tres, quod inſtar ultimæ lineæ eſt, qua matrimonii felicitas abſolvi ſolet. Quapropter quod Clytemneſtra apud Euripidem Agamemnoni ait, id noſtra excedens terris ſuo poterat non immeritò dicere.

Iugata thalami fœdere ut conjux tibi
Fuerim fidelis, ipſe teſtari potes.
Scis quam pudica vixerim, quàm ſedulò,
Tuos penates auxerim, ut lætus domi,
Aut ſi exiiſſes, non minus felix fores.
Rara eſt maritis conjugum iſtius modi
Captura: pravas facile ubivis reperias.

Sub proximi Paſchatos ſolenne ex dyſenteriâ laborare cepit. Quod mali genus etſi non rarò repreſſum videbatur Medicorum curâ, tamen ſubinde recruduit, nec coerceri unquam potuit penitus. Itaque cum dejectæ proſtratæque vires nulla reſuſcitari reparariq; arte poſſent, cedere morbo; & ſimul vita excedere fuit coacta. Finita eſt nudius tertius, ut ſupra oſtendimus, ſub H. X. cùm paullò ante SS. Dominicæ cœnæ viatico mox avolaturam de corpore animam inſtruxiſſet. Eſt autem hoc humaniſſimæ pietatis ſupremos honores cumulatè præſtare mortuis: idcircò vos admonemus diligenter ut Ornatiſſimæ fœminæ exequias, quæ poſtea ad H. I. ex ædibus Taubmanianis deducentur, prolixè exequi, & Concioni funebri non tantum ſed & humationi ejus frequentes velitis intereſſe. PP. ad d. XXI. Junii anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLV.

UT ſtare Euripus non poteſt, ſic perpetuo fluxu ac refluxu feruntur hominum res, atque hoc ſolum in iis certum eſt, quod nihil ineſt certi. Permutantur lætis triſtia; & ſi quid gaudii contigit, mox illud exterit dolor aliquis & caſus, qui pro jucunditate, qua delectati ante fuimus, meram amaritudinem nobis propinat. Nunquam non harum vitium capere docu-

menta licet; & facit in præsenti fidem Nobilissimus Vir Christian-wilhelmus ab Hagen, in Neulin, Bindorff & Seben &c. cujus caussa nos hanc præsentem operam susçipere oportet. Jam post compositam matrem optimam respirare ex luctu, jam morbo gravissimo explicitus redire in gratiam cum sanitate ceperat: Jam aulam iterum, & ministeria Palatina, & reliqua, unde discesserat, cogitabat, quæ sibi viam & aditum monstratura videbantur adspirandi in illud fastigium & culmen, in quod jam olim se penetrasse tot decora majora suorum, & unde ipse ducebat genus, non ignorabat: cùm ecce præter spem novus incubuit fluctus, nec tam jactavit eum quidem, ut antea, quàm penitus demersit atque extinxit. Ut quamvis nihil patiatur amplius, quod dolorem & luctum afferat, ipse tamen nunc aliis, quibuscum aut sanguine, aut animorum voluntate connexus, lugendus veniat. Sed hæc humana conditio, hæc posita lex est vitæ nostræ, ut nullo non tempore eam nobis casus aliquis eripere possit. Quam quia declinare atque mutare haud possumus, acquiescendum præsentibus est, & æquo ferenda animo sors, quam Deus pro tempore nobis imponit. Qui ut cætera omnia; sic vitas mortalium quoque temperat ac regit. Natus est Halæ Saxonum, d. XVI Octobris an. MD CXIII. genus & nobilitatem ex antiquissimis ab Hagen & Rozen familiis ducens. Patrem habuit Nobilissimum, Strenuum ac Summum Virum, Sigismundum ab Hagen, Joachimi, Neulinensis Toparchæ, filium. Qui Archi præsulis Magdeburgici eo tempore Consiliarius Secretior, nec non Hallensis Aulæ Magister, postea verò Serenissimi Electoris Saxonici auspiciis Mansfeldici Comitatus Præses, & Sangerhusanæ Ditionis Præfectus fuit. Qui quanta prudentia & usu maximarum rerum præcelluerit, quantis aliis illustribus præditus dotibus, quamque insigniter meritus de hac Academia fuerit, paucis explicari haud potest: & peculiarem scriptionem requirebat. Matrem sortitus fuit Annam Margaretam, Hansi à Kozen in Grossen Germensleben, & Lutgen Oschersleben, Viri ob militarem aliarumque rerum peritiam summamque auctoritatem, quam apud Magnates consecutus erat, præcipuè spectati, filiam. Fœminam in tantum laudandam, in quantum virtus intelligi muliebris potest. Quod si tot clara atque ingentia & proavorum, & reliquorum majorum nomina, quibus utraque stirps, paterna juxta maternaque, splendorem & lucem suam debet, evolvenda esset, Deus bone, quod & quantum verborum oportebat facere: cùm eundum per nobilissimas quasque familias, quas Saxonia, Marchia, Pomerania habet, & inde Sackorum, Horcherorum, Ploziorumque, Bartenslebiorum item ac Schulenburgiorum, nec non Quizoviorum nobilissima nomina adducenda? ex quibus sicut originem & dignitatem generis, ita nobilem quoque ac generosum animum acceperat Noster. Qui ne deflecteret, & nobilissimi Parentes abundè providerunt, & ipse etiam cavit diligenter. Ac quia omnis felicitatis nostræ fundamentum ac basis in pitate verâ, , & orthodoxæ fidei cognitione positum est idcircò non aliunde institutionis initia ducenda sunt. Iis igitur primò omnium imbutus noster est, sed ita tamen, ut procedentibus annis postea, & literarum quoque secularium adjungeretur eruditio. Nam sine illarum ope vix satis rectè humanarum rerum prudentiam consequi possumus. In Academiam Lipsiensem missus est primùm ante hos VII annos: sed cursum studiorum, quē instituerat pulchrè,

pulchrè, altero ſtatim anno poſt, patris obitus inhibuit non nihil & retardavit. Nam ita comparatæ res domeſticæ erant, ut non adeſſe matri optimæ haud poſſet, quæ ſola iis curandis ſufficere vix videbatur. Itaque ſupra ſesquiannum cum eâ fuit, ita diſpenſans tempus, ut certas horas ſtudiis, & alias curis familiaribus impenderet. Diſpoſitis rebus repetiit Academiam, unde deceſſerat & totum denuo ſe literis dedit. Sed cum per Epidemium morbum, qui tum graſſari inceperat, ſatis tuto inibi commorari haud poſſet, anno M D CXXXV. in Academiam noſtram venit, Hiſtoriæque cumprimis, unde præcipuè Civilis prudentia petenda eſt, & Juris arti, ſine qua nemo Reip. rectè præeſſe poteſt, qua de cauſſa & *regiam ſcientiam* appellavit Plato, attendit. Sed paulò poſt à Sereniſſimâ Principe ac Domina, Domina Hedvvige, ex Regia Danorum proſapia, D. Chriſtiani II. Electoris & Ducis Saxoniæ &c. Vidua &c. Domina noſtra clementiſſima, Lichtenburgum evocatus eſt, ut miniſteria palatina obiret. Quod officii genus eò libentius in ſe ſuſcepit, quia videbat circa eam Principem ſe eſſe victurum deinceps, quæ magnitudine animi & prudentia pauciſſimas alias haberet pares; atque in ea aula ſuas futuras partes, ubi tanta ratione, & velut ad quandam decoris legem ac diſciplinam omnia adminiſtrarentur. Jam & iſtud intuebatur, ſibi non minus in Aula, quam Curiâ verſandum: unde addiſcere poſſet, non tantum quomodo agendum cùm magnatibus, quæq; officia ipſis exhibenda eſſent; verum etiam quomodo dijudicandæ cauſſæ, & ſuum cuique dicendum jus, à quo præcipuè gubernationis omnis felicitas pendet. Secutus igitur eſt, eamque adminiſtravit provinciam, donec Nobiliſſimæ matris mors intervenerit. Tum enim impetrato commeatu domum profectus eſt, & poſt exequias parentis optimę redire ad partes priſtinas non potuit, quod per bellorum tumultus, qui iſtas regiones maximè exercent, hactenus, & mirum in modum affligunt, id ipſi integrum haud eſſet. Sub proximam Pentecoſtes Solennitatem neceſſarii cujuſdam negotii cauſſa huc venit: & paullò poſt in Hoſpitio publico periculoſſimi morbi genere noctu, ac præter ſpem omnem correptus fuit. Conſulti de eo Medici exquiſitiſſima quidem adhibuerunt auxilia; ſed uti in iis ſolis ſitum non eſt, ut relevetur æger; & ſæpe potentius omni arte eſt malum; ita hîc quoque evenit; acciditque adeò, ut proximis Kalendis Junii inter nonam & decimam ad meridiem placidiſſimo obitu, cùm ardentiſſimis precibus ante ſe commendaſſet Deo, in quo omnem ſpem & vivus poſuerat, & moriturus ponebat, reſolveretur, XXV. ætatis annum agitans. Quod ſi diutius ipſi conceſſum fuiſſet morari in vita, haud dubiè eum dediſſet virum olim, qui ornamento juxta atque præſidio patriæ eſſe potuiſſet. Erat enim candido & recti honeſtique amante ingenio, reverens Numinis ac pius; poſthæc ab omni faſtu & ſuperbia remotus procul, quæ & egregios mores alias, ut Poeta ait, ſi ſit adjuncta, inquinare ſolet. Sed Deo aliter viſum fuit; & optimum ſane cenſendum illud omne eſt, quod ei de nobis placuit. Ac cùm ad Horam I. poſtea, ſolenne funebre inſtituendum ſit, Vos adhortamur ſedulò, ut Nobiliſſimi viri exequias, quæ ex ædibus Strauſſianis non procul à foro, ad caput plateæ Collegii Auſtralis deducentur, decenti comitatu frequentes velitis proſequi ac celebrare. PP. ad d. XXII. Junii anno recuperatæ gratiæ M D cxxxvii.

Malè

CCCXLVI.

MAlè non modò de muliebri ſexu, ſed toto humano genere meritus Græculus ille eſt, quicunque fuit: ignoratur enim: & merito ſuo; qui neſcio quo inſaniæ genere actus hujusmodi carmen commentus eſt: *Sepelire ſatius fœminam, quam ducere.* Negari quidem haud poteſt, hominum res virorum magis præſidio, quam mulierum niti. Hinc Senatores, hinc Duces bellorum, hinc Reges Principesque conſtare, qui populorum fata diſpenſant. Ut nihil de opificiis commemorem, artibusq; innumeris, quas viri exercent, & ita tuentur vitam non modo, ſed oblectant etiam & voluptate variâ condiunt quaſi. Sed quotuſquiſque ignorat, quod nondum intercidit humanum genus, & adhuc durat, bonam mulieribus partem deberi, quæ & concipiunt viros, & edunt in lucem, & ſuo lacte nutriunt editos, atque dum adoleſcere ceperint maximè curant? Quod ſi ergò ſatius eſt, aut nullas omninò eſſe fœminas (nam & ad iſtoc dementiæ quidam ejuſdem gentis pervenit, cujus iſte verſus eſt. *Nullam eſſe decuit fœminam multis modis*) aut ſepelire certè, quàm ducere domum, quam diu familiam aliquam ac domum, aut & Rempublicam adeo fore exiſtimabimus? Ergone lapidibus & ſaxis, ut à Deucalione quondam propagabuntur homines? Aut vel de fungis enaſcentur, quod fabulati Poetæ? Ex quibus ſi unquam quiſquam natus eſt, næ provenerunt inde illi, qui talia nobis perſuadere conantur: ita nihilo magis ſapiunt, quam fungi. In plantis, in floribus, in arboribus ac gemmis ſexus geminus eſt. Quod ſi in iis id non fruſtra ac temere natura inſtituit, aut potius auctor naturæ, & rerum conditor Deus; quantæ ſtultitiæ ac furoris erit, in principe creatura id ſugillare, ac reprehendere? Jam ſi de excellentia mulierum dicendum eſſet, non magni negotii videretur demonſtrare, nullam præclaram artem, nullam eximiam virtutem in quoquam virorum micuiſſe unquam, quæ non & iſtum ſexum ornaverit ſæpius; nullum magnum ac generoſum facinus à quoquam patratum, cujus gloriam & laudem non fœminarum etiam aliqua occupaverit. Sed cætera mittimus: unum hoc nobiliſſimarum Schonermarchiarum Sororum par, Dorotheam, inquam, Nobiliſſimi atque Perſtrenui Viri, Wolfgangi Loſeri, in lebuſa &c. uxorem quondam, & Eliſabetam, adhuc innuptam quibus hæc præſens propriè debetur opera, vobis præter oculos ponimus. De quibus quæ diſcentur deinceps ſi conſiderabitis, haud inviti, opinor, fatebimini, non minus & hunc, quàm virilem ſexum, magna virtutum exempla edere poſſe. Nata igitur Dorothea eſt, anno MDLXXII, Eliſabeta verò tribus ante, ex nobiliſſimis familiis utraque ortæ. Patrem habuerunt, Nobiliſſimum ac ſtrenuum Virum Caſparem à Schonermarck, in Hohenalſdorff, matrem, Barbaram à Broſicken ex domo Kotſchirenſi: avos autem, & proavos, & cæteros, unde origo & genus fluxit, ex Lochaviis, Clothiis, Pettinis, Grobiis Clodiiſque, ut alia antiqua & nobiliſſima nomina tranſeamus, fuerunt ſortitæ. Pietatis, honeſti, & cæterarum bonarum artium amorem ac ſtudium, ex quibus præcipuè ſibi laudem conficere hic ſexus ſolet, ut natura inſeverat, ita confirmavit diſciplina & auxit quoque. Patre defuncto ſecutæ matrem Jutrobocum ſunt, quæ eo ex prædiis mariti ſeſe contulerat; cumque ea manſerunt, donec Dorothea, anno MDCIIX. nuberet domum ducta uxor à Wolfgango Loſero, quem ſupra diximus, ac nunc honoris cauſa iterum nominamus. Ex eo feliciciter edidit

dit natum unicum, Wolfgangum Magnum; cui ante hos IX. annos Nobilissimus, Magnificusque, ac Summus Vir, deq; hac urbe ac Academia, totoq; Electoratu adeò insigniter meritus, Dn. Daniel à Koseriz in Burgk & Neukemniz Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Consiliarius, & Curiæ Electoralis Præses, hujusq; ac Belzigensis nec non Gommeranæ, ut & Elbenavensis Ditionis Præfectus summus, dignam tanto parente filiam, Annam Sabinam, despondit ac elocavit. Cum decessisset maritus vitâ, quod Anno M DC XIII. accidit, filii pupilli tutelam ex testamento paterno adiit, ac ita administravit, ut magnam prudentiæ, fidei industriæq; non tantum, sed fortitudinis etiam ac sapientiæ meruerit laudem. Ut enim patere injuriis viduæ ferme parvique solent, ita multis magnisque litibus implicita ipsa nullâ suâ culpâ fuit: quas omnes ita accepit, atq; composuit, ut nec rixarum amans, nec acerba in pertendendo, nec ferox atque superba, ubi vicisset, videretur: placida semper & sibi constans, & nulla alia re magis, quàm innocentia ac æquitate confisa. Versabatur cum hominibus suis sic, quasi cum liberis mater bona, quos neque indulgenter nimis, nec nimis duriter habet: & semper id studet, ut probè juxta & feliciter agant. Quæ res, tum reverentiæ non parum, tum plurimum amoris ac benevolentiæ ei peperit, & post in filium quoque derivavit. Jam si cum aliis cujuscumque fortunæ ac loci agendum esset, quàm illa decoris, quam sui officii memor erat? ut omnes & caperet facile & obligaret. Pietati dedita fuit mirificè, eamque tulit præ se assiduè non verbo atque sermone tantum, sed & reipsa ac facto. Cum egestati atque inopiæ miserorum succurreret, & neminem temere relinqueret calamitati suæ, si posset juvare, quàm qui ultrò lacesserent, & sua se manu facerent infelices. Quid dicemus de eo munificentiæ genere, quo sacris cœtibus destinatas ædes, mirificè coluit & exornavit? Nempe non satis ducebat, si illud internum animæ suæ templum poliisset pulchrè, nisi visibile quoque illud, & de materia ac saxis constructum sua opera squalorem deponeret nova luce inducta. Quàm pia in suos fuerit, tum diligentissima, & quantum fieri poterat accurata filii unici educatio, tum alia plura docere possunt. Enimverò exemto rebus humanis conjuge, quem quo amore & observantiâ coluerit, dici satis haut potest, matrem optimam, jam grandem natu, sororemque Elisabetam Jutroboco Lebusam deduxit. Rata vix sibi majorem fructum vitæ constare posse, quàm si cum iis semper ageret, quibus post sobolem unicam, nihil dulcius chariusq; haberet in rebus humanis. Nec ullum honoris, studii atq; officii genus unquam in eas omisit, quod se debere existimaret. Nam & mortuæ matri splendidas celebravit exequias, & ejus sepulchrum egregio monumento exornavit. Cum sub principium anni in regiones istas hostes atrocissimam belli intulissent tempestatem. Sorores defunctæ, cum Nepte sua, Maria Elisabeta, ex fratre Johanne Caspare à Schonemarck in Hohen Alsdorff, itemque cognata alia, Catharina-Dorothea, Nobilissimi Viri Curtii à Kagen in Beckzo, filia, primò Herzebergam, & postea Prettinum, concesserunt. Ubi cum paullo post nescio quis cepisset morbus serpere, & Catharina Dorothea Kagia, XVI. quasi annorum puella nonnihil malè habere; illico omnes huc advolarunt. Sed Kagia quidem paullo post, quàm huc veniissent, animam exhalavit placidè: cujus reliquiæ in cœmiterio suburbano conditæ atq; compositæ sunt. Quamquam autem, ut signa erant, de pestilentiore contagio aliquo nihil metuebatur, tamen

quia Matrona noſtra cum Sorore, non ſatis recte habere viſæ, cujuſmodi quid jamdiu ante Eliſabeta præ ſe tulerat, potius exiſtimarunt manere ad urbem, & præſtolari eventum, quam, ſi ingrederentur, terroris atque formidinis aliquid afferre ſuis, quos reſpicere omninò par erat. Ac decumbentibus quidem nihil earum rerum defuit, quibus recuperari valetudo, & tolli malum maximè poſſe videretur. Tulerunt opem medici diligenter, officium fecerunt miniſtrantes, nemo partes neglexit. Filius præcipuè Nobiliſſimus quid non egit ac fecit, ut cum cæteras, tum pientiſſimam matrem præcipue ſalvam amplecteretur? Sed cum aliter Deo eſſet viſum, iſta omnia nihil profuerunt. Nam Nobiliſſima Domina Loſeria d. XVI. Junii obiit inter II. & III. matut. hanc altero ſtatim die ſecuta eſt ſoror, Eliſabeta ipſo meridie, & veſpertino tempore utriusque Neptis Maria-Eliſabeta, jam XIV. annum agens, ipſum ætatis molliſſimum florem. Ut prope contra ingenium ſuum feciſſe videatur mors, quod tam arcte invicem ligata atque obſtricta nomina conjunxerit, cum omnia aliàs dirimere ac ſolvere ſoleat. Ac illud quidem, quod perituram ad tempus ac diffluxurum reliquerunt, ſuperioribus diebus ante conditum terra eſt. Nam quamvis & ætas Matronæ Nobiliſsimæ atq; Sororis gravior, & tempus morbi in altera, totque terrores atque ærumnæ, quibus fractæ ac debilitatæ hactenus, ſuadere facile poterant nihil ſequius verendum eſſe (Nam & Mariam Eliſabetam non aliud, quàm dyſenterias malum tulit) potius tamen exiſtimatum, cavere ſermones malignos, quàm temere iis præbere materiam. Sed cum ad Hor. I. poſtea defunctis, & deſideratiſsimæ cumprimis matri Nobiliſs. Dn. Loſerus Juſta funebria peracturus ſit: vos adhortamur magnopere, ut ſolennibus iſtis frequentes velitis intereſſe. Debetur enim hic honor & defunctarum virtutibus, & eorum ſplendori ac meritis, qui in hoc luctu primas tenent. Procedet pompa ex templo Academico in Oppidanum, & concione habitâ eo redibit, ut cætera ibi, quæ reſtant, peragantur. PP. Dominica III. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLVII.

QUem ſummum humanæ vitæ terminum maximus vates ac Legislator Moiſes poſuit, ei cum admota fuiſſet Ornatiſſima matrona Maria Mulmania, integris ſenſibus non tantum, ſed fortunis etiam, quatenus quidem id per difficillima iſta & afflictiſſima tempora licet, nudius tertius deceſſit, illuſtre exemplum felicitatis humanæ, cum præter cætera, nec orba liberis nepotibusque & ſine omni nota ac ignominiâ obierit diem. Ita enim ſemper vixit ac comparavit ſe, ut bene audiret vulgo; & cum familiarem rem minime omnium negligeret, honeſtam famam tamen tutiorem pecuniâ exiſtimaret. Quare omninò par eſt, ut ex hoc quoque loco ejus prædicetur funus, & cætera, quæ hîc referri ſolent, & ad ipſius laudem atque honorem pertinent, bona fide afferantur. Nata igitur hîc Wittenbergæ eſt ex nota & veteri Salbachiorum familia, Anno M D LVII. ipſo Viſitationis Mariæ Feſto, patremque ſortita fuit Johannem Salbachium Civem primarium; matrem Catharinam Joſtiam, quæ marito defuncto (quod contigit, cum tertium annum ætatis ageret noſtra) ipſos XL. annos vidua vixit, & viro carens mortua eſt, non ſine continentiæ laude, quam noſtra etiã poſt, exemplum maternum imitata; ſuam fecit. Educta pudicè atq; frugaliter cum quintum atq; viceſimum ann. eſſet ingreſſa, Prudenti ac

Inte-

Integerrimo Viro Franciſco Mulmano, Senatori Civitatis nupſit, qui cum XXXIX. annis ita vixit, ne ullam unquam rixam cum eo habuerit, aut ipſa præbuerit ejus cauſſam: itaque nunquam neceſſe haberet cum eo in gratiam redire. Qua nulla alia felicitas major vel auſpicatiſſimè copulatis contingere poteſt. Edidit Viro filios III. Johannem, atq; Urbanum, qui pueri obiere; itemque Franciſcum, quem jam quadragenario proximum, ſuſceptis ex eo nepotibus, amiſit atq, compoſuit: & filias duas Mariam, jam olim ſuo defunctam fato, & Magdalenam, quam Reverendo atque Clariſſimo Viro Johanni Cotbuſio SS. Theol. Licent. & Magdeburgenſis Eccleſiæ, quæ eſt ad D. Jacobi in urbe veteri, Paſtori ipſa deſpondit & elocavit. Qua cura atq; induſtria domeſticam adminiſtraverit rẽ, eamq; non modò tuita ſemper ſit, ſed & honeſtè auxerit quoque, multi ſunt in hac civitate, qui pleno ore celebrant atque dilaudant. Pietati dedita ita fuit, ut unum illud agere videretur, quò Chriſto placeret. Atq; in eam curam quò expeditius liberiusque poſſet incumbere filio Franciſco bona omnia ceſſit, & Magdeburgum ad filiam profecta, vix unquam de templo Domini receſſit. Plane ad eam legem, quam Apoſtolũ viduis præſcripſiſſe non ignorabat. Quam uti ſemel ſibimet ipſa dixerat, ita conſtanter eam poſtea ſemper ſervavit, atque perpetuo, poſteaquam exceſſerat vivis maritus, nuptiis abſtinuit. Quod quidem in ea, quæ à non paucis ambiretur, eò majorem laudem habet. Multi enim non niſi coacti agunt præclarè, & ſtudioſi virtutum ſunt, non tam honeſti amore ducti quàm quia metuunt, ne ſibi dedecoris aliquid aut culpæ contrahant, ſi aliter ſe comparare inſtiterint. Huc accedebat liberalitas & beneficentia in pauperes, aliosque, qui quodam ſolatio indigere viderentur. Quibus uti proſpectum etiam foret ex parte mortuâ ſe, teſtamento cavit. Quæ qui recogitat, mirari haud debet, ipſam ad tantum ætatis perveniſſe non modò, verum & omnibus rebus bonis ſatis ſemper abundaſſe. Nihil enim unquam defuit eorum, ſine quibus honeſtè vita degi haud poteſt. Et præter filiam dulciſſimam, ex ipſa & filio XI. jam numerabat nepotes. Quæ omnia divinæ literæ pollicentur iis, qui rectè ſui officii memores in vitâ fuerint ducendâ. Ineunte Majo ex pede altero laborare cepit qui longe ante corruptus fuerat. Cui licet admoverentur Chirurgi manus, tamen indies in pejus prolapſa res eſt. Ac ita accidit, ut tandem decumbere penitus haberet neceſſe. Ex quo tempore ſicet multos magnosq; dolores ſenſerit; æquo tamen ſemper animo fuit, ſeq; Deo permiſit, atq; ad id paravit aſſiduè, quod videbatur inſtare, cujus perpetuo eam ætas ipſa quoque admonebat. Præcipuè SS. myſteriis ut procuraretur anima ſtuduit, ac cũ Miniſtro verbi de cœleſtis vitæ felicitate & hujus miſeria egit diligenter, cæteraq; mandavit, quæ circa exequias ſuas facta vellet. Inter has curas igitur, & ipſas medias preces nudius tertius perſolvit naturæ debitum, vitamque finiit, cum jam XXC. annum pene exegiſſet. Ad H. I. effertur ex Mullmannianis ædibus, & habitâ concione funebri humabitur intra urbem. Quas exequias ut frequentes exequamini, etiam atque etiam vos adhortamur. PP ad d. XXX. Junii anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLIIX.

NOn temere, atque de nihilo eſt, quod poſtquam perterrefacta armis ac bello, & diſſipata non parùm Academia noſtra hactenus eſt, nunc alius turbo ingruit, & peſtilens iſte, qui graſſatur, morbus, quod reli-

quum manſit, & adhuc ex parte, exiguâ licet & per quam parvâ, tueri nomen noſtrum potuiſſet, diſjicit atque diſturbat non tantùm, ſed columnas ipſas & fulcra, quibus pulcherrimi hujus ædificii moles nititur quaſi, impetum facit. Nam quod periclitati periculum, quamq; in non nemine hactenus tantum timuimus cladem, eam nunc planè in Viro Clariſſimo Johanne Georgio Pelshofero Medic. D. & Profeſſore Publico haud incelebri, quem nudius tertius ruentis morbi vis Academiæ eripuit, & nos in eo amico haud vulgari & conjunctiſſimo Collega privavit, experti ſumus. Nihil quidem frequentius accidit, quàm ut naſcantur homines & obeant. Idq; cum fiat quotidie, pene ridiculum videatur triſtiora augutia inde & aliquid ominis petere, quod lege neceſſitatis contineatur. Quis inter homines unquam fuit, qui aliquando non ceperit quis rurſus non obiit diem, qui ſemel natus fuerit? Hoc circulo totum illud, quod ſumus homines, abſolvitur: & hanc neceſſitatem nulla ætas, non ſexus, aut dignitas ulla deprecari; nulla vitare prudentia ſcientiave, quantacunque illa, & quàm eximia fuerit, poteſt. Sed tanto rempore ſævire in nos contumaciſſimam armorum rabiem, tantisque calamitatibus nos objicere; nunc autem incumbere fluentem tabem, & triſtia maximè morborum genera, nobisque intercipere eam ſpem, qua futurorum annorum ſalus videbatur niti, an non certiſſimum ac manifeſtiſſimum divinæ iræ indicium exiſtimabimus? Sunt revera ſeminaria quædam & officinæ Academiæ, unde & ſancti Præſules, & gubernatores prudentes, & ſolertes negotiorum adminiſtratores prodire ſolent. Iis itaque afflictis, diſturbatis, everſis, ecquid egregii de Republ. quid de Eccleſia reſtat ſperandum? Sed nunc propoſiti noſtri non eſt, in locum ſtum excurrere: id potius ſtudendum, ut & placemus Numen Patriæ, amicumq; reddamus, & deſideratiſſimo Collegæ ſupremos honores ſolvamus prolixè. Quod ut fiat, pauca ante de ipſo exponenda hoc loco nobis, & pro recepta conſuetudine explicanda ſunt. Natus igitur Græcii in Styria eſt anno MDXCIX Patre Vito Pelshofero, miniſteriis Palatinis & graviſſimorum negotiorum adminiſtratione, quibus in Sereniſſimorum Archiducum aulâ functus, admodum ſpectato, ac nobili, atque id ſummę auctoritatis Viro, matre Sabina Graebmingeria, Nobilis atque Ampliſſimi Viri Georgii Mingeri Patricii & Senatoris Græzenſis filia. Puer delatus Dresdam ibi adolevit. Nam quamvis Patri optimo, cæteris, qui orthodoxam fidem profiterentur, emigrare juſsis, gratia ejus rei facta, & delata prolixa manendi eſſet copia, maluit penates tamen ille patriamq; & magnam fortunarum partę relinquere, quàm quotidiè inter veritatis hoſtes de ſuâ ac Liberorum ſalute periclitari. Sic factum, ut Dresdam transferret univerſam familiam, & quicquid ex iſto naufragio rei domeſticæ aſportari poſſet. Sed cùm non multò poſt vita decederet, omnis educationis cura penes unam matrem conſtitit, prudentem & ſingulari virtute fœminam. Quam ob cauſam & eo præclarius adminiſtravit partes: nec quicquam omiſit unquam officii ſtudiique, quo Liberorũ commodis conſuleretur. Domi cum ſub privatis Magiſtris noſter hauſiſſet literas, in Illuſtrẽ Miſenẽſem Ludum amandatus eſt, & per aliquot annos Græca Latinaq; literaturâ excultus fuit. Inde in Academiam noſtram venit an. MDCXVII & primùm Philoſophiæ, deinde Medicinæ operam dedit. Quæ ſtudiorum genera quanta tractarit diligentia, quantis vigiliis iis inſudarit, illa inſignis atque excellens eruditio ac ſcientia, quam inde conſecutus eſt, & tot clariſsimis rebus hactenus

reſtatam

ſtaram fecit, facile probavit. Abſoluta peregrinatione quam in ſuperiorem Germaniam & Galliæ partem ſuſceperat, Baſileę pro conſequendo gradu Diſputationem habuit publicè, &, quos petierat honores, ſummô omnium, præcipuè verò Ampliſſimi Medicorum ordinis, applauſu impetravit; poſtq; paullò huc rediit; ſed ut mox Dreſdam ad ſuos abiret. Inde vocatus Haynam Sileſiorum Phyſici Ordinarii partes in ſe ſuſcepit, ac medicinam exercuit aliquos annos ſatis feliciter, donec anno MD CXXVII. Sereniſſimi Electoris & Domini noſtri Clementiſſimi auſpiciis Profeſſio medica in Academia noſtra ipſi demanderetur. Quam provinciam poſtquam ſemel erat ingreſſus, nunquam non certe illud ſtuduit ac enixiſſime dedit operam, ita in ea ſe gereret tractaretque, ut Academiæ juxta gloriam & utilitates eam artem diſcentium, quantũ in ſe eſſet, promoveret: poſt iſta autem & Civis boni & viri nomen facile tueretur. Rectoratu ſemel functus eſt: Decani munus aliquoties adminiſtravit: utrobique autem ſe eum præbuit, ut non vulgarem prudentiæ, fidei atque induſtriæ laudem reportaret. An. MD CXXIX. conjugem duxit Annam Clariſſimi Georgii Weckeri Medic. Doct. & Phyſ. Prof. Publ. filiam. Ex qua ſuſcepit liberos V. filium unum, quem ſuperioribus annis non ſine acerbiſſimo luctu extulit, & quatuor filias: de quibus ternæ adhuc ſuperſtites ſunt. Sicut autem ſummâ comitate in uxorẽ, quam ſingulari amore proſequebatur uſus ſemper eſt, ita in liberis ita lenitati ſtuduit, ne diſciplinã proderet, atq; plus quam par erat, indulgentior eſſet, quod & optimas indoles corrumpere atque evertere ſolet. Cætera quæ de ejus moribus afferri poterant per ſeſe nota omnia ſunt & optimorum quorumvis laude celebrata. Nam cum non in angulo abdito & quadam obſcura ſolitudine vixerit, ſed in clariſſimæ Academiæ luce, nihil ejus latere potuit, & fugere famam, quicquid egregii aut habuit commune cum aliis, aut ſibi proprium fecit. Nudius quintus corripi morbo cepit. Quod ſimul adverteret, mature infringere impetentis vim lectiſſimorũ præſidiorum opibus, quas habebat ad manum, inſtituit, nullo exitu tamen, cũ malum contra valentius eſſet, & ipſam arcem corporis quaſi, cor, invaderet, & ſuæ velut faceret ditionis. Quo accidit, ut tertio die poſt ſub III pomeridianam vitam poneret & inter medias excederet preces, poſtquam XXXIIX, annos feciſſet vivens. Itaque eo acerbior ejus mors eſt, quo diutius ſi ætatẽ ejus metimur, ſupereſſe potuiſſet. Quam longe enim à ſexagenario, ne quid grandius dicamus, aberat? Quantum autem commodi interim ac utilitatis, tum in Academiam noſtrã tum medicam quoq; rem, potuiſſet conferre? Sed ut Poeta ait,

Fatis agimur: cedite fatis.

Neque enim quicquam non magis decet, quam Deo obſequi, & ſortem quamcunque leniter ferre. Stultum enim & temerarium, indignari in illis, & quaſi turbas dare, quæ mutari non poſſunt. *Ducunt volentem fata, nolentem trahunt.* Vos admonemus diligenter ut ſalutem periclicantis Academiæ cõmendetis Deo, & Viri Clariſſimi exequias celebretis prolixe. Quod & merita ejus & locus jure quodam à vobis poſtulant. Procedet pompa funebris ex ædibus Taubmannianis in templum oppidanum: & habita concione ſolemnia cætera atque humatio ipſa adeo peragetur. PP. ad d. XIII. Julii anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLIX.

INtra bimeſtre iſtud ſpatium triplici vulnere confoſſus eſt, Vir Ornatiſs. ac Prudentiſs. Jobus Wilhelmus Fincelius ex Se-

natorio ordine, & Reip. Camerarius: cũ primũ filiũ octo annos natũ, eũq; eximiæ ſpei, extulit; deinde filiam parvulam, Annam; nunc autẽ ipſam uxorẽ exoptatiſſimam Mariam amiſit. Ea fide, amore, ſtudio erga ſe: iis ſuaviſſimis moribus & comitate; ut nihil dulcius, nihil jucundius ejus conſuetudine haberet. Quare peracerba licet ac gravis ipſi acciderit librorum diſceſſio; ſic tamen confuſus mærore ac luctu ex deſideratiſſimæ conjugis obitu eſt, ut reliquorum vulnerum dolor concuſſiſſe quidem animum, ſed hujus attonuiſſe penitus, quin evertiſſe plane videatur. Quicquid in liberis delectavit ante, & exſtitit dulce, id totum incertum, & ſimile erat flori arboris, aut vixdum deformatis fructibus, quos facile aura peſtilens adurere aut intercipere imber frigidus poteſt. At quam ex Maria voluptatem cepit ac gaudium, plenæ ac maturæ auctumnitatis habebat inſtar, quam & decerpere manu, & condere quoque in horrea ac apothecas, & inde rurſus promere licet, cũ fuerit opus. Quanto igitur certior & exploratior uſus fuit, tanto amarior quoq; nunc ejus venit ademtio. Sed fatis cedendum & perferendum æquo animo, cujus mutandi nulla copia adeſt. Neque enim, quæ nobis eveniunt, neſcio quæ inſaniæ aniculæ de colo torquent, quod fingunt Poetæ; ſed ſapientiſſimus moderator orbis diſpenſat ac ſancit. Nec quicquam eorũ malũ revera & noxiũ utcunque videatur tale, niſi in eo nos ita geramus, in malum ut vertat. Nata Wurzenæ eſt, Miſniæ oppido haud incelebri, d. XXIIX. Nov. an. M D XCVII. ſortita patrẽ conſultiſ. ac prudentiſs. virum M. Johannem Benevvizium Prætorem illius Civitatis & Notarium Publ. qui ex Petro Apiano magno illo Germaniæ Mathematico, & ipſis Cæſaribus etiam honorato, genus duxit: matrẽ Annam Runtzleriam ornatiſſimam fœminã. Quos parentes ſuos cum amiſiſſet parvula, apud cognatos educata fuit: donec adoleſcentula in familiam Reverendi admodum & excellentiſs. Viri Nicolai Hunnii SS. Theol. D. & ex ejuſdem Profeſſore Publ. in Acad. noſtra Lubecenſis Eccleſiæ nunc Superintendentis, adoptaretur, qui conſobrinam ejus uxorem nactus. In ea itaque domo cum adoleviſſet, atq; ex diſciplina ejus eas virtutes omnes, quæ ſexũ hunc decent, induiſſet animo unum & viginti annos nata Egregio Viro, Paulo Helvvigio Bibliopolæ Wittebergenſi nupſit, atque cũ eo XIII annos ſumma conjunctione animi vixit. Eo demortuo tres annos vidua egit, ſine omni nota & fabula. Poſtea denuo ſe junxit ei, cui in præſenti triſtiſſima efferendi impoſita eſt neceſſitas. Quem incredibili amore ac ſtudio ut cepit & obſtrinxit ſibi arctiſſime hactenus, ſic ſuavitate animi & placidiſſima morum jucunditate ita delenitum habuit, ut plus ſolatii ex unius conſuetudine his acerbiſſimis noſtris temporibus, quam ex ulla alia recepiſſe videretur. Liberos ei dedit quatuor, filium unum, & tres filiolas: quarum natu minimam non ita pridem compoſuit. Sub menſis initia ex febri vehementer laborare cepit Quam poſtea angina & difficultas ſpirandi conſecuta eſt. Noviſſime dyſenteria acceſſit. Ac quamvis adhiberentur medicorum opes, nec quicquam decumbenti deeſſet, unde auxiliũ poſſet ſperari; tamen nec quicquam omnis cura profuit, & ipſa tot impar profligandis malis ceſſit tandem, ac plane excеſſit, atque id heri quidem inter III & IV matut. cum ardentiſs. precibus animam Creatori optimo commendaſſet. Morbi moleſtias ſummâ æquitate animi tulit ſe Deo permittens. Quẽ ſancte ſemper coluit ac venerata eſt: itaque perpetuo inſtituit vitam, ut quæ non ignoraret, ejus reddendam olim rationẽ illi, qui omnes res & actiones

nes noſtras inſpicit; quem nemo fallit: cui omnia, etiam animorum occulta manifeſta ſunt. Ad H. I. poſtea efferetur ex mariti ædibus, & concione habita extra urbem ſepelietur. Cujus exequias ut celebretis frequentes, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Kalend. Julii anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLX.

DEus quidem prohibeat omen, & vacillantes Academiæ res fulciat atque ſtabiliat; cæterum poſt tantas alias clades, vix læti aliquid ac proſperi expectandum in poſterum, & nuper augurati ſumus mæſtis animis, cum funus Clariſsimi Viri Johannis Georgii Pelshoferi indiceremus, & in præſenti Danielis Sennerti obitus, quàm inſperatus ac celer, tam gravis ac luctuoſus, confirmat. Qui cum incredibili fide, prudentia, ſtudio non tantum curaverit Academiæ res, verum in melius quoq; provehere ſemper laborarit; qui cum tot juvenes non modò hactenus qui huc venerunt excolendi ingenii cauſſa, ſed viros quoq; magno numero per univerſam Europam colentes, profeſſoria voce partim anos quam plurimos, partim infinitis, iisq; doctiſſimis & exactiſſimis ſcriptis erudierit atq; inſigniter juverit; tot cujuscunque fortunæ homines ſummos, imos, proceres, cives, ægros ac feſſos, & ultima metuentes ſæpius, ſalutari levarit ope, & ex ipſius mortis propemodum faucibus ereptos, vitæ & luci reſtituerit, nobis præterea, quibus felicitate quadam fatorum quotidiana prope incomparabilis viri conſuetudine licuit frui, inuſitatæ probitatis & abſolutæ cujuſdam, quanta in hominem cadere poteſt, virtutis exemplum ſuppeditarit aſſiduè atq; præluxerit, eaſq; ob res, tot gentium ac populorum, quos noſter iſte orbis complectitur, ore ac fama celebratus ſit; quanto non modo præſidio, verum & ornamento ac lumine, hæc civitas, hæc Academ. hæc univerſa Saxonia noſtra, privata orbataque eſt? Nunquam ſiniſtro omine magnorũ virorum obitus carent. Triſte ſemper & metuendum aliquid portendunt. Cum vaſtæ ſuperbæque moles, & quas cum admiratione quadam ſuſpeximus hactenus, procidunt, licet ſolutæ ætate fuerint, nunquam non nunciæ tamen ſecuturarum cladium exiſtimantur. Pari modo ingentes viri, & quorum divinas dotes plurimi ſtupuerunt ante, quamvis naturę legi ſatisfaciant, cum obeunt diem; tamen neſcio quid durum & exitioſum communi rei exceſſus ipſorum, ubi contingunt, videntur minari. Præcipue cum uſum maximũ ſui promittere poterant, atq; jam omniũ ſpes illorum cum primis virtute innitebatur. Nunquam non quidem Sennertus hactenus de nobis & publico mereri eximie ſtuduit: ſed id cum primis nunc poterat, tot undiquaque graſſantibus atrociſſimis morbis, tanta paucitate eorum, quorum prudentia, & decumbentibus opem maturè, & deſperatis ſalutem ferat. Ac cum prolapſæ aliàs ita res Academiæ ſint, ut vix reſtitui in locum priſtinum vel longo tempore queant, quàm opus nunc erat viris hujusmodi, qui, ſicut noſter, vel ſola interim, clariſſimi nominis gloria ruinas noſtras ſuſtinerent? Sed quicquid in nos deſtinavit Deus, potius eſt, pœnitentia precibusq, avertere, quàm lamentatione inutili terere tempus. Nihil quicquam enim proficimus queſtu & lacrimis, niſi proſtratus humi & ſui pertæſus animus accedat: qui & execretur errores veteres, & diligenter ſibi de novis caveat, & in futurum adeò nil niſi ſobrium ac ſanctum & volvat ſecum cogitans, & ipſo deinceps facto ſedulò exprimat. Cæterum cum eo neceſſitatis redacti ſimus, ut nobis Sennerto ipſo carendum in poſterum ſit; danda eſt opera, ut animi ejus virtutumque

tutumque imaginem nobiscum retineamus, quam in vitâ ipsius & moribus contemplati sumus. Quare de iis breviter, & ut ferebat tempus, nunc exponemus; inde ductûri initium, unde vitæ exordium ipsi fuit. Editus itaque in lucem est ante hos quinque & sexaginta annos, d. XXV. Novembris circa solis occasum, incunabula nactus clarissimam Silesiorum metropolin, Uratislaviam, fœcundam magnorum & eruditissimorum virorum nutriciam pariter ac genetricem. Patrem habuit Nicolaum Sennertum, Calcearium ac civem: virum bonum, probum & valde æstimatum inter suos. Matrem Catharinam Helmaniam, ex oppido Zotten, ad radices montis Zabothi, sive Zotensis, sito. Patrem octuagenarium ipse tredecennis puer amisit. Sed educatus à matre atq; ad optima quæq; assuefactus eâ curâ fuit, qua major in fœminam vix unquam cadat. In literas quodam naturæ impetu raptus est, ut stimulis & monitore vix indigeret Quare contentus disciplina publica, nulli unquam privato magistro operam dedit. Idque cum agitaret mater; amici, quos consulebat sollicitè, animadversa acerrima indole pueri, & per se prudenti satis & frugi, id disuaserunt. Cùm eos feciſſet profectus, ut auspicari Academica studia cum fructu posset, à matre optima huc est permissus M. Junio anni M DC XCIII. Atq; ut semper modestissimum ingenium remotumq; ab omni ambitione ac fastu deprehensum in eo fuit, ita simul ingressus hæc Academiæ nostræ spatia est, non longe ille projecit suorum studiorum spes, easq; non amplis ita ac latis finibus terminavit. Satis se profeciſſe non modò, sed ascendisse etiam ratus, si adolescentiæ instituendæ partes aliquas in Scholâ patria olim administraret. Itaq; literis & philosophicis disciplinis præcipuè incubuit, eo successu, ut anno quinto post, quam huc veniſſet, inter LIIX. Candidatos quartus ipse Magister liberal. artium crearetur. Interea cum nescio quas occultas ac interiores faces quasi sibi adverteret admoveri à Deo, quæ Medicinæ immenso amore accenderent animum, ad genus id studiorum se totum applicuit: atque in eo brevi tempore ita profecit, ut jam eum promittere videretur, quem eruditus orbis admiratus hactenus est. Interea Lipsiensem, Jenensem, & Francofurtanam ad Viadrum Academias adiit: magis ut congrederetur cum peritis ac doctis, quorum usu & consuetudine proficere posset; quàm quod magnopere restaret aliquid in illo studiorum cursu, quod esset tractandum. Sed admonente ætate, quæ grandescebat indies, & reflectebat ipsum ad metam, Berolinum se contulit, uti experientissimis Medicis sese adjungeret, & ipse Medicinam facere ingrederetur. Quam ob rem & postea Basileam cogitabat, ut assumto gradu rediret in patriam, suorumq; studiorum fructus ibi explicaret. Atque jam conscribebat theses, quas disputaturus pro impetrandâ dignitate erat, cum ecce Wittebergam amici literis revocatur: ubi iidem honores paullò post quibusdam viris egregiis, & suis commilitonibus olim, impertiendi essent. Incertum & dubium perpulerunt amici atque inprimis intimus ejus, Johannes Georgius Magnus, Medicinæ Doctor Clarissimus, ut sequeretur fatum suum, quod ei jam aperire januam sperandis majoribus videretur. Itaq; profectus Witebergã denuo an. M DC I Mensis Septemb. d. X. Doctorali honore ornatus est, cum d. III. Julii ante pro consequendâ Licentia disputasset. Sedebat adhuc, & certum erat repetere patriam: sed aliud destinaverat Deus, qui novum lumen Academiæ huic circumfundere, tum sanè parabat. Factũ enim post paullò est, ut Johannes Jessenius Nobil. Medicus sponte se abdicaret eo munere, quo fun-

functus hactenus fuerat. Ejus vacantem locum igitur, ut ambiret Sennertus, cum alii plures ex Professorum numero, qui eruditionem ipsius virtutemque perspectam habebant, & de ea caussa mirificè ei cupiebant, tum ipse Jessenius etiam adhortabatur: adeò, ut Electori Serenissimo etiam non sine egregio & vero elogio ipsum commendaret. Sic factum, ut facile impetraret eas partes, quas unus optime gerere posse videbatur. Receptus igitur in Medicorum ordinem d. XV. Septembr. Anno M D CII Medicinam deinceps docere publicè cepit: eo proposito quidem & contentione animi, ut de se aliquando etiam illud usurpari posset, εἶπε χρήσιμα παῖσιμεγάλη χάρις αὐτῷ. Nec contentus fuit differendo de cathedra tantum benemereri de illis, qui Medicinam vellent addiscere: sed scribendo etiam domi tot libros egregios, quos magno numero postea edidit, & Galli non modò ac Belgæ, sed ipsi Itali etiam, qui principatum quendam sibi aliàs in hac arte vindicare conati, admirantur. Ita quidem, ut fateantur libenter, vix quicquam laudis super esse amplius, quam post Sennertum, alii, ex isto cumulo decerpere queant. Quibus egregium colophonem addidit, evulgato de bene vivendi & moriendi ratione libello egregio. Nam uti in aliis hactenus ostenderat, quomodo profligare morbos, & vitam tueri contra mortem liceret peritè; sic nunc docendum existimabat, quâ viâ ac disciplina impetrari posset, ut quando nemini, qui natus homo, perpetuò contingat vivere, & omnibus finis instet tandem, rectè obire mortem vitaque fas esset decedere. Quod non minoris sapientiæ ac artis, quàm vitam producere, & imminentem mortem arcere videbatur. Chymiam primus in hanc Academiam introduxit. Cujus quantus esset abusus vulgò, quamvis haud ignoraret, non tamen nobilissimam ac præstantissimam artem jacere amplius atque frigere apud nos jus aut fas esse existimavit. Nam neque intemperantia hominum efficit, ut exscindamus vineas, & demto utilissimo vini munere mortalium commoda circumscribamus. In factitanda Medicina ita semper versatus est, ut nescias, magis ne fidem & cautam illam providentiam; quàm facilitatem ejus ac promtitudinem perbenignam celebrare oporteat. Nemini enim unquam ejus non patuere fores: & uti admittebat quosvis comiter, ita omnes studiosè consilio juxta ac ope adjuvabat. Parum solicitus, quid sibi mercedis aut lucri inde sperandum. Quæ captare & sequi sordidissimi cujusque & illiberalis quam maxime esse reputabat. Recordabaturq; quo sacramento Hippocrates, maximus Medicinæ auctor, consecraneos hujus artis adegisset. Quo fiebat, ut nunquam non ejus ædes magna hominum turba, qui opem salutemque peterent, celebrarentur. Quibus omnibus pro virili suâ ita perpetuò studebat consulere, ut sæpius sibi ipsi ac valetudini consuleret malè; eorumq; necessitates magis, quàm suam ipsius salutem respiceret. Quod summæ atque perfectæ justitiæ est. Quæ maxime, ut sapientes pronunciant, ἀνάστροφον ἀγαθόν. Atq; ab ista cumprimis cùm perhibemur, tum sumus boni. Sicuti autē omnes omnium infirmitates curare, solius Dei est: ita plerisq; & difficillimis mederi feliciter summi ac consummati Medici laudem habet. Quam adeò consecutus noster est, ut annis superioribus ea excitus illustrissimus Dominus Nicolaus Sopioha, Comes in Goden, Magni Ducatus Litvaniæ: Supremus Vexillifer, ex ultima fermè Polonia, itinere supra C. milliaria peracto, desperato morbi genere, & cui curando frustra hactenus ipsos Pata-

vinos medicos ſolicitaverat, laborans, tanquam ad ſacram quandam anchoram, huc venerit, atq; poſt aliquot menſes meliori reſtitutus valetudini rurſus diſceſſerit. Et facile eſſet exempla alia, eaque infinita producere, Nobilium, Comitum, Principumque compluriũ ac Ducũ, qui omnes conſilio ejus ac ope ſalubriter uſi, niſi & longum eſſet, & rerum fides nihil hujuſmodi diligentiâ indigeret. Ipſi jam novem anni ſunt, quod, cùm Elector Sereniſſimus huc veniſſet, in morbum implicitus fuit. Cui ut ſemel adhiberi noſter ceperat, ſic deportatum Torgã comitatus, eoque paullò poſt reſtituto inter Cubicularios Medicos aſcriptus eſt. Illuſtri documento, quanti ipſius opera à maximo principe haberetur. Et ita tamen ea in ipſum collata dignitas eſt ut non neceſſe eſſet, perpetuo comitatum principis ſequi; ſed libera ei manendi inſtatione veteri copia relinqueretur, excitando tum demum, cum auxiliis iſtiuſmodi indigeret cumprimis tempus. Decanũ Collegii quãplurimis vicibus, Academiæ Rectoratũ auctoritate publicâ ſexies, ſine exemplo hactenus, geſſit. In quibus & aliis cunctis partibus, quæ demandatæ ei unquàm fuerunt, ſi eſſet dicendum, qualem præbuerit ſe, verba atque orationem facilius, quàm exitum invenirem. Tanta ipſius vigilantia, fides ac diligentia exſtitit. Tantam prudentiam attulit quoque, & circumſpectionem, tum ad deliberanda negotia, tum rectè ſuſcipienda. Quanta autem in ferendis ſententiis libertas inerat, tanta & lenitas ejus notabatur. Ita enim veritatem ſequendam putabat, ut ab contentione omni interim & acerbitate abeſſet. Quæ in mitiſſimum ejus ingenium haud cadebant. Eadem modeſtia in illos quoque eſt uſus, quos æmulationis impotentia eo adduxerat, ut ſuggillare auderent, quibus ſimilia prodere literis minus ſperarent. Quod genus hominum hoc naſutiſſimo juxta & ventoſiſſimo ſeculo nimis eſt frequens. Quos nulla alia re, quam ſolo ſilentio ulciſcebatur. Nam & ridere quoque, alienum à ſapientis inſtituto exiſtimabat. Quem ferre omnes, nemini autem maledicere, aut par referre decet, niſi cum aliquo bono ab eo affectus. Multa hic neceſſario nobis prætereunda ſunt, de variis literis, quibus locupletaverat animum, de virtutibus etiam moribusque, quibus vita ejus refulſit. Præcipue de pietate & innocentia viri, quæ tanta in eo fuit quantam in illis ſæpius, quorum Sanctitas propria videbatur, fruſtra requiras. Sed hæc & plura numero & pondere maxima. Et niſi deterrere velis, breviter ac tumultuario, ut nunc eſt neceſſe, haud perſtringenda. Uxores habuit tres, quarum primam Margaretã, Excellentiſſimi & Clariſs. Viri Andreæ Schatonis Medic. D. & Profeſs. ejuſdemque Collegii Senioris filiam, d. XXV. Febr. anno M D CIII. auſpicato virginem duxi. Alteram, Helenam, Georgii Burenii Med. Doct filiã, viduam, d. XXII Auguſti an. M D CXXIV hoc eſt ſecundo poſt prioris conjugis deceſſum, Dreſdæ ſibi junxit. Tertiam domum duxit Margaretam Crameriam, Ornatiſſimam fœminam: Johannis Cameri SS. Theol. Licent. & Illuſtriſs. Saxon. Ducũ Altenburgi Concionatoris Aulici viduã, nuptiarum ſolennibus in hac ipſa urbe IV. ab hinc annos celebratis. Liberos VII. ſed omnes ex prima ſuſcepit, filios quinque, & binas filias; reliquit tres, M. Andream, SS. Theol. Candidat. & Facult. Philoſ. adjunctum, cum Miahaele, Medicinæ ſtudioſo: & Margaretam, quæ annis ſuperioribus Excellentiſſimo Viro Laurentio Babſt, D. & Electoralis Aulæ quæ Dresdæ eſt, Medico, nupſit. Cæteri parvi, aut vix

egreſsi

egreſsi puerilem ætatem defuncti ſunt. Præter maximum natu, M. Danielem: qui ante hos VI annos, Patavii in illuſtri Venetorum Academiâ, ubi Medicinæ navabat operam, inclitæ Nat. Germanorum Facul. Artiſticæ Conſiliarius, mortalitatem cum ann. XXIIX ageret, explevit. Sicuti autem publicæ vitæ officia non parva conſequuta gloria eſt, ita privatæ quoque, eximia laude haud caruere. Cum bonum & providum patremfamilias, herum equum atque clementem, parentem pium ac ſedulum, commodum verò maritum ac fidelem perpetuo ſuis ſe exhiberet. Venimus nunc ad illud tempus, quod ut ſupremum ipſi fuit ita nobis luctuoſiſſimum eſt. Exequendum tamen, cum æque ad exemplum pertineat, & intueri vitam excellentium Virorum, & eorundem obitus contemplari. Videtur autem ſuſpicio morbi, quo periit, d. XVII. hujus menſis ipſi incidiſſe, cum veſpertino tempore ſibi ἰδρωτικὸν parari in craſtinum curaret. Id hauſtum ſequentis diei mane copioſe ſecutus eſt ſudor. Quo deterſo cum ſatis belle habere videretur, ſurrexit, ad defungendum partibus, quas domi ſuæ obire poſſet. Incedente veſpera iterum ſe horrore quodam ſenſit perſtringi. Itaque ſolito citius cubitum perrexit, ſumto medicamento: ſed noctem eam perpetuam egit inſomnem. Mane iterum ἰδρωτικὸν adhibuit: cum ſudaſſet non nihil, reliquit lectum. Sed vix indutum veſtes languor nonnullus viriumque invaſit defectio, quam poſt ſecutus vomitus eſt. Quare neceſſe fuit cubile repetere, quamquam id ægre ab eo impetraretur. Delatum eo excepit ſomnus, ut aliquot horas ſuaviter acquieſceret. Et cuncta deinceps ire in melius videbantur. Præcipue nudius ſextus, cum penè in rectè valentis modum pranderet. Paullo poſt tamen magna rurſus non modo dejectio virium, ſed & nonnulla exerrantis leviter mentis ſigna in eo deprehenſa ſunt. Ex eo valetudo ejus magis ac magis labaſcere cepit. Poſt tertiam juſſit ut aliquid cibi apponeretur. Quo deguſtato, viſus eſt animus in ſedem ſuam iterum velut reverti. Cum ſtatim de accerſendo Miniſtro verbi & ſacratiſſima Domini cœna injecta mentio eſt. Sed quando ſerum diei videbatur, id omne in craſtinum mane reijciendum putavit, & propinato ſopore mox ſe compoſuit ſomno qui contigit quidem, ſed interruptus ac turbulentus. Sub noctem mediam animo linqui cepit: refocillatus nihil articulate ſatis atque expreſſe valuit loqui, quamquam multa conaretur, quæ circumſtantes aſſequi haud poſſent. Id unum repetitum crebrius intellectum eſt, O Domine, O Domine; quod iterum iterumque ſublatis in cœlum oculis inclamare velle videbatur; inde auxilium & opem poſcens, unde cumprimis hæc exſpectanda. Interim cum recitarentur ab aſtantibus preces & pſalmi, & reliquum noctis orationibus duceretur, illuxit mane. Cum quinta appeteret inter preces & hymnos aſſidentium deficere illico & animam agere cepit: atque ſic tandem expiravit ille vir, qui immortalitate dignus videbatur. Quam vita quoniam impetrare non potuit, ſcriptis & moribus impetrabit. Nam fidei ac pietatis præmium æternitas eſt. Ac ſunt reliquiæ ejus jam ante quidem conditæ: exequiarum autem ſolennia poſtea peragentur. Procedet agmen funeris ex ædibus Lederianis in templum oppidi: finita vero concione in templum Arcis Academicum ubi conditum eſt, quicquid caducum terrenumque vivus habuit, deducetur, ut ibi ſupremis viri legitimus finis imponatur. Cui actui ut frequentes velitis intereſſe, non eſt, quod vos hortemur magnopere. Ipſa

ingentia merita functi neminem ad id officii genus præstandum segnem ac tardum esse sinent. PP. ad d. xxv. Julii, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLXI.

APud Romanum populum olim, si qui peregre & apud hostes (ita enim dicebantur, quos peregrinos nunc appellamus) obiissent diem, deportatis domum funeribus, exequiarum solemnia peragebantur. Unde & ipsa ejusmodi funera *translatitia* nominata sunt. Non aliud est illud, quod Præstantissimus Vir, M. Balthasar Mavius, in Muccershausen & Gadiz Hæreditarius, nobis objecit nuper, ex quo in ipsa hac urbe cum morte commutavit vitam. Nam cùm proximo brumali tempore venisset ex prædiis suis ad nos, ut immanitatem hostium atque sævitiam effugeret cum familia, quam in id secum transportaverat: ita hîc domum vixit interim, uti nec recederet hactenus loco, & nunc exsolveret omninò, quod naturæ universi olim debemus. Quare, non deessent licet possessiones, in quas translatum componeret maritum desideratissimum uxor: in præsenti tamen non tam veteris consuetudinis ut simus observantes oportet; quàm pietatis ac officii, quod defuncto supremum præstari à nobis potest. Nam & hæc pars est justitiæ, si Viris Sapientibus credimus, qui jam olim τῶν δικαίων existimabant esse, operam defunctis dare. Ut enim inter ea, quæ justa appellantur, primo reposuerunt loco, quæ ad Deum spectant, seu ut ipsi ajunt, τὰ πρὸς τὸν Θεόν: secundoque, τὰ πρὸς πατρίδας καὶ γονεῖς, quæ ad patriam & parentes referuntur: ita tertio retulerunt, τὰ πρὸς τοὺς κατοιχομένους, hoc est, omnia illa, quæ circa defunctos suscipi peragique debent. Neque aliter officia tribuunt boni ac frugi maximè hominis iidem illi Viri; inter quæ id præterea referunt, quod hospitibus debetur. Eos enim, sive vivos adhuc & spirantes, sive exsangues etiam ac novissima passos, prosequendos honore ac benevolentia statuerunt. Ac hospitii quidem jura quanti fuerunt olim, aliunde est notum. Nec aliam nobis comminisci caussam licebit, quamobrem hospitalitatis tam frequens interseruerit mentionem divino Carmini suo Homerus, quàm quia ea tempestate exactissimè diligentissimeque custodirentur atque observarentur illius leges. Unde & ipsi Jovi hæsit nomen, ut ξένιος diceretur. Nempe, quia & præesse eum hospitibus, & dare jura crederent vulgò. Sed nobis quidem nunc propositum non est, tractare hunc locum: quibus id potius studendum, ut & defunctum Mavium habeamus comiter, & quibus fieri potest modis ejus memoriam apud nos conservemus. Natus est Lipsiæ nobili Missniæ Emporio Anno M DC X. die, qui Sancto Bartholomæo in Fastis sacer. Patrem habuit Consultiss. ac Amplissimum Virum Balthasarem Mavium, Supremæ Electoralis Curiæ, quæ Lipsiæ est, Protonotarium: Matrem Barbaram Niberiam, Præstantissimam fœminam. Iis parentibus puer eductus probè & ad virtutem atque literas imbibendas animo traditus fuit. Quas & ipsas cum cæteris disciplinis ita hauserat feliciter, ut Anno M DC XXVII. Philosophiæ & bonarum artium Magister Lipsiæ crearetur. Anno M DC XXXI. eo die, qui SS. Trinitatis Dominicam sequitur proxime, nuptias fecit cum Ornatissima virgine Johanna Maria, Spectatissimi Viri Matthiæ Lorentii Civis ac Mercatoris Lipsiensis filia. Ex qua liberos omninò quinque suscepit: filium unum, & quatuor filiolas. Quarum quæ major erat natu, eam ipsam ante duas istas septimanas deflevit. Sub Mensis initia.

initia affici acutissimo morbo cepit, ex eoque exstinctus nudius quartus est Horâ VII. temporis vespertini. Efferetur ad horam I. ex ædibus Meisnerianis in platea Jctorum sitis, & Concione celebratus intrà urbem sepelietur. Quas exequias ut frequentes eatis etiã atq; etiãvos adhortamur. PP. ad d. xxxi. Julii anno recuperatæ gratiæ M D cxxxvii.

CCCLXII.

DIvinus Plato, cum in diversitatem morum, quibus se maximè componunt homines, intueretur, omnem vivendi rationem ad quatuor potissimum retulit genera, *temperatum*, *prudens*, *fortè* ac *sanum*: atque his rursus totidem alia contraria atque adversa opposuit, *intemperatum*, *imprudens*, *ignavum*, *ægrotum*. De omnibus in præsenti nihil attinet; sed temperatum ita describit, ut qui in eo dediti sint mansuetos ac lenes futuros in omnibus; sedatos dolores præterea, remissasque & moderatas cupiditates juxta ac voluptates habituros pronunciat. Si quis ad istas leges insuevit vitam hactenus, eosque expressit mores, Is certe Nobilissimus ac Strenuus Vir Abrahamus à Koseriz in Pressa fuit, cui hæc nobis navanda opera est. Nihil enim immoderatum ac vehemens in ejus moribus: nihil in animo turpidum & incitatum nimis fuit. Placida contra atque quieta omnia, & undè iracundia ac vis & impotentia omnis longè abesset. Quare non obiter nobis ac tralatitie ejus, sed ita significandæ exequiæ sunt, ut cætera quoque commemorentur de eo, quæ in exempla supereſſe publicè expetat. Centum retrò atque viginti anni facti sunt, cùm Ditionis Hoierswerdensis Professor ac Dominus Nicol. à Koseriz fuit. Is, cum primum opera Divi *Lutheri* eruta recens ex tenebris vindicataque in lucem rediisset cœlestis veritas, amplexus eam continuo est; nihil veritus, quid de possessionibus tantis interim atque prædiis suis futurum esset. Quibus carere, quam subesse diutius Pontificiorum tyrannidi, maluit multo. Itaque distractis atque divenditis negligenter bonis, prout ferebat scilicet spatium, quod sibi angustum satis & vix quatuor septimanarum ad id concessum erat, Bischofswerdam se contulit ibique obiit diem. Cujus reliquiæ, cum sacratis locis, utpote condemnati hæreseos, prohiberentur; in horto quodam compositæ fuerunt: ubi etiamnum hodie & visitur sepulchrum & à Possessore recentibus ornatum quotannis floribus custoditur. Ex hoc itaque, serie perpetuâ genus duxit Nobilissimus ac perquam strenuus Vir, Abraham à Koseriz, in Burck & Neukemniz, Curiæ Electoralis quæ hic est, assessor; quem patrem sibi habuit defunctus. Matrem nactus est Nobilissimam Præstantissimamque Fœminam, Annam à Schonfeld, ex domo Lobnicensi: à quâ editus in lucem fuit in Burkkemniz d. X. Octobris anno M D LXXIII. Avus paternus fuit Nobilissimus ac maximè Strenuus Vir, Jacob à Koseriz in Burckkemniz, D. Johannis Friderici, Electoris Saxoniæ, cui *Confessoris* inditum nomen, Consiliarius: Avia paterna, Anna à Seidewviz, ex Domo Ploten: Proavus paternus, Theopolt à Schonfeld in Lobniz, Welka, Belgershan & Deben: Proavia paterna Anna à Zemen, ex domo Oschnicensi, Præstantissima Matrona. Pari ratione Abavos Atavosque utriusque generis recensere possemus in iisque nominare Nobiles à Taubenheim, à Kreuz, & alios quamplurimos, si foret necesse. Quotum enim quemque latet Kosericiæ gentis decus, fortunis, opibus, meritis nobilitatæ adeò ac celebratæ? Cæterum rectè apud Sophoclem in Inone nescio quis dixit [periit enim Tragœdia ipsa & exstant tantũ exigua fragmenta, unde illud excerpsimus]

Quæ ſcire nobilem addecet, ſcio omnia,
Loco tacere, rurſus & loqui in loco:
Videre quæ fas, nec videre quæ nefas:
Et ponere modum ventri —

Eas ergò artes, principes profecto, & omnium maximas in hac fortuna, quemadmodum ſine inſtitutione aſſequi nemine poſſe non ignorabat Nobiliſſimus parens: ita diligenter curavit, ut eas cum pietate omnes natus indueret animo. Quapropter & in noſtram hanc Academiam ablegatus per aliquot annos ſtudiis literarum atque Latinæ Linguæ dedit operam: quam ita hauſerat, ut quæcunque vellet, non difficulter aſſequeretur. Verùm, cum privatæ atque tranquillæ adeò vitæ amantior eſſet, familiarem rem ſuſcepit adminiſtrandam. Cui ut rectius præeſſet, aſcivit in matrimonium illam, quam Viduam reliquit decedens Nobiliſſimam ac Ornatiſſimam virtutibus ſui ſexus Virginem Katharinam à Minkvviz, ex Domo Niſchka oriundam: cum qua & nuptias Anno M DC XIX. celebravit feliciter; & ita vixit iſtos XVIII. quaſi annos, ut neſcias equidem, utrum concordiam atque amorem Conjugum; an fidem mirêre magis, quam ſanctiſſimam invicem obſtrinxerant. Liberos vidit omninò duos: filiolum, Caſparem Abrahamum, qui quatuor annos natus exemptus humanis rebus eſt: & filiam Annam Catharinam, innuptam adhuc puellam, & hoc caſu Patris deſideratiſsimi infelicem. Superiore anno, cum paulò poſt in hoſtium poteſtatem veniſſent hujus viciniæ regiones, atque prædia quoque defuncti capta & exuſta penitus eſſent; ad fratrem optimum, Generoſum atque Magnificum Virum, Dn. Danielem à Koſeriz in Burgk & Neukemniz, Sereniſs. Electoris Saxoniæ Conſiliarium, & Curiæ Electoralis Præſidem, nec non hujus ac Belzigenſis, Gommeranæ item Elbenavienſisq; ditionis Præfectum Summum, cum quo conjunctiſsimum in modum ac plus quàm fraternum vixit ſemper, ſe contulit cum familia: à quo & promte receptus, & habitus humaniſſimè comiteréque eſt. Totum autem iſtud tempus, quod hîc egit vivens, uni Deo impendit: ratus, longè rectius laturum præſentem calamitatem ſuam, ſi ei vacaret totus, à quo ſibi neceſſitas hæc & labor veniſſet. Quam quidem ob rem aliquam multos libellos, qui hûc facerent cumprimis, coemit, in iisque legendis totos dies compoſuit. Atque ut eſſet abunde, quo ſolaretur fortunam ſuam, Concionibus quoque & ſacris publicis, quotidie pene interfuit, verendisque myſteriis frequenter eſt uſus. Quam rationem vivendi conſtanter tenuit, donec XXII. Juni proximi Menſis die, acutam febrem, quam *malignam* appellant Medici, incidiſſet. Hoc enim morbi genus fuiſſe ægroto, Daniel Sennertus cenſuit, Vir ſupra laudem poſitus longè, deque Academia hac, quin Europâ universâ, præclariſſimè meritus. Quocirca etſi eo nomine adhiberentur præſtantiſſima medicamenta; conjux ipſa etiam pro ſummo amore, quo complectebatur, inſerviret diligentiſſimè decumbenti; ne deeſſet quicquam ſcilicet, unde ſperari ſalus poſſet: nihil tamen profuerunt præſidia illa, quin auxit potius contumax malum, & ipſum adeò Nobiliſsimum Virum intercepit. Qui tantò facilius expugnatus & victus eſt, quantò grandior natu jam eſſet: quippe qui vivus quartũ & ſexageſimũ annum agebat. Ipſo itaq; XXVI. die prædicti Menſis ante tertiã matutinam horam obiit, placidiſsimo mortis genere reſolutus. Illud verò tacendum minimè eſt, quod Dominicâ die ante, quàm moreretur, evenit. Cum enim circa ſerũ ejus diei reſtitutam ſibi nonnihil exerrantem antea mentem ſenſiſſet (quam & integram ac

ſib-

sibi constantem planè retinuit, donec extremum efflaret halitum] & jam rediissent in memoriam, quæ audiendo legendove olim fecerat sua ; talibus verbis affatus astantem Conjugem est: *Recordor id quidem, Mea, & reminiscor te probè retrahentem me sæpius ab lectione assidua, quâ nihil aliud mihi, quàm capitis pararem dolores, hoc tulisse responsum: Legendum omninò valenti & nacto otium : affore enim horam, qua obire hanc operam minimè liceret. Id nunc, opinor, appetiit tempus, nec minus mihi integrum amplius est, quàm libros volvere. Videor tamen, cum regero in memoriam, quicquid legendo ante percepi, spatiari per amœnissimos hortos, & carpere atque delibrare voluptate summa flores, quos serui olim atque plantavi cum cura.* Paullò post extremum ei dixit Vale, gratias prolixas agens pro amore ac fide egregiâ, quâ erga se fuisset tum semper alias, tum tunc quammaximè, ex quo lecto detineretur. Inde ad oracula divina, quæ magno numero tenebat adhuc ex lectione quotidiana, conversus, in iis recolendis ac reputandis cum animo totus fuit, usque dum exolveret, quod naturæ debebatur. Non erat suspicio quidem de pestilentiore contagio : at devitandis tamen fabulis vulgi, reliquiæ ejus ante has VI. Septimanas conditæ sunt sub eo monumento, quod Nobilissimus Frater, quem diximus supra, ante Templum Academicum sibi fieri curavit. Cæterum exequiarum Solennia ad Hor. I. deinde peragentur. Quibus ut frequentes velitis interesse, caussa non est ; cur vos magnopere adhortari velimus. Ipsa virtus enim defuncti & sanctimonia, & illa præclara insuper merita Generosi Fratris in Academiam ac Urbem hanc, quin totum Electoratum, non sinent vos ab hac opera esse immunes. Procedet Pompa funebris ex Templo Arcis Academico in Oppidanum : habitâ vero Concione redibit eo, unde exiit, ut istis Solennibus ibi finis ritè imponatur. PP. Dominica IX. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLXIII.

POst dissipatam Academiam, post interceptos eos, penes quos ejus gloria magnam partem constabat, huc tandem sumus redacti, ut & oppidana Schola per temporum turbinem, & hanc grassantis morbi sævitiam affligeretur mirum in modum, & sic ex omni parte oppugnarentur literæ, unde omnis sapientiæ fons & origo promanat. Semestre quasi tempus est, cum moderatore suo Gymnasium urbis privatum est. Quæsitus diligenter ab Amplissimo Senatu alius, cui hæ vices committerentur : & videbatur omninò Scholastica res constituta egregiè iterum, postquam ei Præstantissimus ac eruditiss. Vir M. Michael Hahn P. L. C. & SS. Theol. Candidatus, non ita pridem præpositus esset ; cum eum ipsum ecce heri cum altero Collega fluens iste ac epidemius morbus exstinxit. Multa quidem passim certissima iræ divinæ documenta exstant, sed ecquod magis clarum inveniri potest, quàm quod quotidie minor eorum copia fieri incipit, qui honestatis, qui sapientiæ ac pietatis semina instillare animis, eosque fingere ad veram frugem præcipuè callent ? His enim nisi maturè imbuuntur ingenia ; quomodò sibi Ecclesia, quomodo publica res, aut cujuscunque privata satis consistere ac florere potest ? Omnia longè pessum eunt, ubi verus cultus numinis & pietatis cura maximè friget : nec felix esse populus unquam potest, ubi sublato honesto & æquo omnia pro cœca libidine administrantur. Quocirca eo magis afflictas patriæ res existimandum est, quo magis periclitantur literæ, ademtis iis, qui eas doceant & tradant. Defunctum

functum autem nostrum quod attinet, persolvenda ei postea justa funebria sunt: quod antequam fiat, exponendum nobis est, unde & ubi natus; tum quomodo vitam vixerit; denique ipsam posuerit functus. Hæc enim in hujus generis scriptionibus utramque paginam, quod dicitur, facere solent. Natus igitur Chemnitii in Sudetis Misniæ est, anno M D CVI. d. XXIIX. Junii Patre Abrahamo, Textore, è Baronatu Schonburgico: matre Maria Hornichia, qui jam olim excesserunt. Notata elegantiore indole mature puer in scholam patriam eruditendus bonis literis traditus est. Ubi sub M. Caspare Wirthio, tum ejus Ludi Rectore, non contemnendos utriusque Linguæ profectus in solutâ juxta ligataque oratione cùm fecisset, in illustre Portense Gymnasium auctoritate Senatus patrii missus est Mens. Majo anni M D CXXII. In quâ opulentissima humanitatis officinâ sex integros annos Rectore M. Justino Bertuchio Viro Clarissimo, & optime certe de illo Ludo merito, per omne genus Musarum grassatus egregiâ supellectile animum locupletavit; atque non tantum Græcas Latinasque literas hausit ubertim, verum & Ebræi idiomatis fontes, nec non Astronomiæ etiam principia imbibit. Inde honesto testimonio dimissus in Academiam nostram venit Mens. April. anni M D CXXIX. Electorali diplomate de consequendo stipendio, & beneficio Senatus Patrii adjutus atque instructus. Altero anno post ita se probavit admodum Reverendo ac Excellentiss. Viro Paulo Robero SS. Theol. D. & Prof. Publ. nec non Ecclesiæ nostræ Antistiti, ut mensa ejus ac domo reciperetur. In qua ipsos quinque annos ita se gessit & comparavit, ut propter industriam, fidem, obsequiumque ac observantiam, quam ei præstitit, ad instar filii prope amaretur. Theologiæ uti præcipue se destinaverat, & diligentem semper impendit operam: sic tamen tractavit, uti Linguarum & Philosophiæ studia minime sibi negligenda putaret: Inque ea ita incubuit, ut semper clarissimos maxime optimosque doctores sectaretur. Quos autem profectus consecutus esset, tum aliis luculentissimis experimentis, quæ dedit, tum testimonio publico Amplissimæ Facultatis Philophicæ constitit, cum ante hos V. annos publicè Philosophica laurea ornaretur: quam altero anno Poetica consecuta est præter ejus spem, quam ei Magnificus atque Amplis. Vir Simon Malsius JCtus & Cæsar. Palat. Comes, nec non Archiepiscopatus Magdeburgici Cancellarius imposuit commendandi ejus ingenii caussa. Ante hos tres annos, cum Serenissimi Daniarum Principis Sponsa deduceretur, hospitem & Patronum suum, Dominum Roberum eò secutus multis non modò Clarissimis ac Præstantissimis Viris, sed ipsi Electrici ac Dominæ nostræ clementissimæ etiam innotuit; quæ propter navatam operam confecto itinere egregio congiario ipsum donavit. Superioribus annis quibusdam ingenuis pueris ex primaria Misniæ Nobilitate præfectus morum ac studiorum datus est. Ex qua provincia huc vocatus ad capessendum scholæ Oppidanæ Rectoratum est hoc ipso anno: easque partes ita administravit hactenus, ut universo Senatui, præcipue verò Dominis Scholarchis abunde faceret satis. Adeoque spes esset, ut ejus ductu collapsæ ejus Ludi res brevi resurgerent, & efflorescerent. Sed Deo aliter placuit; cujus nutu ac numine, quicquid in terris evenit, geritur atque perficitur. Nudius tertius enim cepit decumbere non sine certissimo indicio morbi, quo teneretur. Ac fuere quidem adhibitæ & Medicorum opes & manus Chirurgi, visa-

que

que res est ire in melius, cùm ipse decumbens etiam optima quæque sibi speraret. Nequicquam tamen, cùm ita mox immutata morbi facies fuit, ut omnes vires prolaberentur non modò, sed vita ipsa deficeret: quam finivit heri sub H. VI. matutinam inter preces ardentissimas, quas ad Creatorem Opt. fundebat. Namque post alias virtutes, insigni pietate semper fuit. Ad H. I. postea celebrabuntur solennia funeris, procedetque pompa ex æde Antistitali: habitâ concione funebri extra urbem humabitur: cui ut frequentet eatis exequias, etiam, atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XVII. Augusti anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLXIV.

POstquam ruentis morbi turbo cæteros omnes pervasit ordines, & vel imminuit eos, vel certe accidit, solum reliquum erat venerabile ministerium, quod tentaretur. Quare ut & Ecclesia haberet, quod peculiari jure posset lugere, effectum est heri, cùm Reverendus atque Clarissimus Vir, M. Abrahamus Lehmannus Diaconus, & Philosophici Collegii Adjunctus, inexpectato & satis acerbo fimere mortalium numero eximeretur. Sicuti autem ædificio non sine caussa metuimus, quod ex omni parte nutare cepit; ita nescimus sanè, quid de Rep. nostra ac urbe facturus sit Deus, concussis adeò turbatisque partibus omnibus, quibus præcipuè illa nititur & constat. Nihil tamen desperandum est: & idem esse, qui afflixit nostras res, erigere iterum & restituere in melius potest. Non desinit ille curare suos: ac sæpe immittit clades ac damna, ut postea cum solatur rursus, ostendat clarius, quantopere amet. Interim obsequendum est, & in quacunque, quæ nobis accidit, re, laudanda voluntas ejus & prædicanda. Nihil enim non optime factum existimandum, quod ille fecit. Facit autem ipse omnia, & sine eo nihil quicquam contingit. Natus noster Oschatiæ ex honestissimis civibus est. An. Christi MDC III. d. V. Septembr. patrem sortitus Abrahamum, Cerdonem; matrem, Annam Nothiam Wittenbergensem. Qui septem annos natum & primis imbutum literis huc ad Casparem Thurlen deportarunt. Qui bene mereri de suo propinquo cupiebat, quod ipse sine liberis esset. Cum huc venisset, traditus est in scolam oppidanam, & qua erat docilitate ingenii, ibi brevi egregie profecit. Quod ubi cognatus ejus, Clarissimus Vir, M. Abrahamus Heineccius Log. ac Metaph. P. P. animadverteret, in contubernium suum eum recepit, & Academicis studiis initiavit. Usus itaque tam perito & docto manuductore cum publicas Lectiones juxta & privatas Scholas diligenter obiisset, eos profectus in Philosophicis studiis fecit, ut ante hos undecim annos, Philosophica laureâ, inter XVII. Competitores IIXum locum obtinens, publice ornaretur. Postea Viris primariis in educandis ac instituendis liberis suam locavit operam; simulq; privata Collegia, ut vocant, aperire, atque de rebus Philosophicis docere pariter ac disputare etiam cepit. Qua ratione cùm eruditionis non tantum jam ante partæ supellectibilem non parum auxisset & locupletasset; verùm etiam de plurimis, qui studiorum caussa huc venerant, egregie esset meritus, factum est, ut ab Amplissimo Philosophorum Ordine inter Adjunctos ejus Collegii asscriberetur. Cum quidem in Theologiam maxime, quam hactenus quoque cum Philosophia conjunxerat, cepit incumbere, atque non rarò conciones etiam ad populum habere. Quarum rerum

quantum usum atque scientiam paraverit, testantur plura specimina, quæ emisit in publicum; & possunt docere etiam, quæ post explicaturi sumus. Inde enim factum est, ut primò ab Generoso Domino Johanne Georgio ab Arnimb, Militiæ Electoralis Saxonicæ Præfecto summo, Ductore Sapientissimo fortissimoque, ad obeundum Concionatoris Aulici ac Castrensis munus ante hos quinque annos vocaretur; deinde eò in tertium annum administrato laudabiliter, Diaconatus hujus Ecclesiæ ipsi committereretur. Quibus partibus ita functus hactenus est, ut non minus seduli ac fidelis ministri, quàm concionatoris facundi ac docti laudem facilè auferret; vitamque juxta & mores eximie omnibus; qui judicare de iis poterant, peritique erant, quid ratio humana pateretur, probaret. Quamvis autem ministraret Ecclesiæ, nihilominus tamen locum in Philosophico Collegio, uti semel assignatus ipsi fuerat, tenuit: eamq; ob caussam juvare ac exornare id studiorum genus pro sua virili nunquam cessavit. A. MDCCXXIII d. III. Julii uxorem duxit domum lectissimam virginem Estherem; Reverendi ac Docti Viri Andreæ Berlini Ransfordensis Ecclesiæ Pastoris filiam. Ex quâ suscepit filios tres, Abrahamum, Johannem Paulum, & Franciscum Seyfridum: qui optimo certissimoque præsidio, amisso patre, in hac tenerrima ipsorum ætate nunc destituti sunt. Nisi quod multò plus in divinis, quàm humanis opibus spei ponendum est. Atque si sacræ Literæ Deum inculcant de contemtissimis animalculis etiam curam agere; non negliget certe, quos nasci ad sui ipsius exemplum voluit, & ratione inæstimabili fecit suos. Uti autem noster, cum viveret, non satis firmus erat contra ea, quæ aut contagii metum injicere, aut & movere animum fœditate quadam aspectus possent; ita superioribus diebus, cum extrà urbẽ forte in quoddam cadaver, dum exequendis exequiis suas agit partes, incidisset, cohorrere corpore, & aliquid nauseæ contrahere cepit, tum insequenti nocte statim habere male. Fuerunt quidem adhibitæ Medicorum opes; nec prætermissum quippiam est, quod ad valetudinem recuperandam facere videretur; sed non restingui tamen æstus vis, quo conflagrabat sine more, atque infringi malignitas morbi ullo medicamento potuit. Quò cum accederet insomnia, jam etiam omnes vires prolabebantur, & simul etiam ipsa spes convalescendi. Quod cum videret, se totum permisit Deo, orationibus & psalmis intentus: quibus cantandis & ante semper navarat operam, maximam inde voluptatem carpens. Simul etiam de adornandis exequiis cum amicis egit, & quicquid circa illas factum vellet dedit mandata. Heri sub sextam matutinam exhalavit animam, inter ipsa Orationis initia, quam ad Servatorem unicum fundere parabat, exspirans, cum jam XXXIV. ætatis annum prope finem perduxisset. Cui cum ad H. I. postea instituendæ exequiæ sint, habendaque concio funebris, Vestrum erit, Cives Academici, illi actioni frequentes vos interesse. Et ut id faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur Prodibit pompa funebris ex ædibus Reverendi Domini Collegæ M. Augusti Fleischaueri Ecclesiæ hujus Archidiaconi, cui funeris curam defunctus ipse demandavit. *Deus misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet faciem suam super nos, & misereatur nostri: ut cognoscamus in terra viam ejus: in omnibus gentibus salutare ejus, Amen.* PP. ad d. XXIX. Augusti anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

Com-

CCCLVX.

COmposuimus heri lepidissimam & florentissimam adolescentulam; hodie sibi exequias fieri postulat matura & grandiore natu matrona, eaq; virtutis eximiæ, Maria Fuhrmania, quæ nudius tertius præcipiti mortis genere (quales nunc multi sortiuntur obitus) rebus humanis exempta est. Faciamus officium nostrum promptè; nec quicquam gravemur præstare aliis, quæ ipsi nobis aliquando fieri optamus. Eâdem enim omnes lege nascimur. ac licet discrimen aliquod inter nos, nunc quidem fortuna nunc virtus præstantiaque animi faciat; hæc tamen universos alligat necessitas, ut moriendum tandem sit, & excedendum theatro, in quo hactenus egimus partes. Hoc solum interest, quod aliorum vita desideretur, aliorum contra mors; atque hos bona memoria gloriaque ab obitu maneat; hos, vel oblivio absorbeat illico, vel mala opinio, etiam cùm desierunt, infamet. Nam & virtutum juxta & male factorum recordatio post mortem durat. Sed de Maria nostra, quod exponamus, nihil habemus magnopere, præter id, quod neminem eorum latere potest, cui innotuit semel, & quo se facile, quibuscum ageret, omnibus commendavit. Nam accuratè satis omnia, quæ commemorari hoc loco solent, investigare & explorare iis non licuit, qui hæc suppeditare nobis debeant. Nata hîc Wittebergæ est an. MDLXXVI. Patre Augustino Ebelio, Actuario Civitatis; matre verò nobili ex Radstockiorum familia oriundâ. Adulta postea nupsit Gunthero Grossio Hertzbergensi Civi: & eo defuncto, Reverendo atq; Clarissimo Viro M. Jacobo Fuhrmanno, ex Professore hujus Academiæ Cloedensis Ecclesiæ Præposito: cui ann. MDCXII. Mens. Julio juncta fuit. Quem cum & ipsum amississet, quod an. MD CXIX. Mens. Decemb. contigit, vidua hactenus apud nos egit summa vitæ integritate. Quamvis autem corpore perpetuò fuerit sterilis, fœcunda tamen animo fuit: unde numerosam semper edidit virtutum prolem. Quæ nescio, an non omnium præstantissima ptimaque sit generatio. Nam filii filiæque sæpe oneri sunt, & plures non rarò dolendi lugendique quàm lætandi atque gaudendi caussas præbent. Virtus nec gravat unquā nec premit: semper exhilarat animum; & omni levat formidine; tranquillumque & secum morari unicè facit. Ac licet sint, qui persequantur ipsam, sive aperta vi, sive odio occulto; secura tamen & extra metus longe posita est, conscientia rectè factorum maxime nitens. De pietate autem fœminæ & probitate, si multa dicere instituamus, notissima inculcare videamur. Quotum quemque enim, cui modò non planè incognita fuit, latet, quam perpetua in templo, ac Concionibus fuerit; orationibus, precibusque institerit, ac cætera egerit, quæ in vidua Apostolus requirit, & ejus ætatem ac locum cumprimis decebant? Sic plura de frugalitate ejus & temperantia, de leni & placido tranquilloque animo afferre liceret, si vela dare ejus laudibus, & adornare declamationem placeret. Quod nec quæsivit unquam, & nos id facere tempore prohibemur. Pro cujus ratione ingredienda spatia fuerunt. Nudius quintus non nihil dolere caput sub vesperam questa est: facetsit nox quoque negotium, quod aut nullum, aut nonnisi interruptum crebrius turbatumque somnum concederet. Reddidit etiam quicquid ingesserat ante vespertini cibi. Altero die quanquam habere rectius videretur; nihilominus tamen sibi de febri timere cepit. Interim, cum simul & nescio quid aliud vereretur, alexi-

pharmaco usa est. Secuta nox rursus parum quieta & placida est. Itaque mane, cum aliquid cibi degustasset, sub H.IV. somnum petiit. Sed ne is interturbaretur strepitu plerique, qui circa erant, discesserunt, cùm jam viderent suaviter stertentem. Postea cum H.X. rursus visendi gratia essent ingressi, qui paullò ante abscesserant, ecce illa reperta exanimis in lecto est & mortua plane. Sive Apoplexia ipsam oppresserit, sive veneni vis fuerit, quæ intercepit. Quicquid sit; putare non possumus mala morte obiisse, quæ bene vixerit semper. Postea ad H.I. habita concione funebri justa solennia ei persolventur: quibus ut frequentes velitis interesse, summopere vos adhortamur. Procedet pompa ex ædibus Clarissimi Viri M. Johannis Sperlingii, Facult. Philosoph. Decani & PP. ad forum sitis: quocirca ibi convenietis PP. ad d.I. Septembr. anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLXVI.

QUi ex hoc loco vobiscum agendi hactenus nobis præbuerunt caussam, plerique omnes festinatâ quadam atque præcipiti, & non sine aliqua vi illata morte obierunt diem: nunc verò in Generosa ac Nobilissima matrona Barbara de Plotho, cui facienda hodie justa solennia sunt, ejusmodi obitus exemplum proponinitur, qui violentus minime & maxime naturalis. Namque quid magis secundum naturam fieri putabimus, quam cum non febris, aut tabes; aut aliud morbi genus, postquam diu sæviit in corpus miserum, sed ipsa annorum maturitas nos finit? Quemadmodum arbores etiam emori videmus consumtas ætate: item collabi ædificia victa annis: aut & deficere lumina, cùm jam depasta cera omnis est, & quo alatur amplius ignis, non habet. Non quidem inusitata vitæ spatia nostra confecit, nonaginta aut centum annis major: tamen cum LXXVII. ageret, quàm longè aberat ab illo termino, quem supremum & ultimum humanæ vitæ maximus Vates posuit, qui Ebræorum Remp. ex Dei præscripto condidit, & primus omnium administravit? Hesiodus cum de felicitate illorum ageret, qui in ætate aureâ vixerant, inter alia hoc quoque ponit, obiisse eos ceu somno domitos. Quasi diceret, perinde de vita iviisse in mortem, ac si quis vigiliam cum somno commutet. Quod dum ait, non aliud genus mortis intellexit, quam quo solvuntur homines, non aliqua ingruente vi, quæ instar turbinis atque procellæ compagem istam disturbet ac ruat, sed quia natura jam deficit, & sustentare se amplius à semetipsa consumta haud potest. Quod ut leniissimum & placidissimum est, ita meritò hominibus justis & sanctis contigisse instar præmii cujusdam sapientissimus vates rectè tradit. Namque & sacra Dei oracula longitudinem dierum, ut ipsa loquuntur, & facilem de vita discessum iis promittunt, qui pietate animi & innocentia vitæ Deo fuerint chari. Nec dubitare quisquam potest, hoc quoque matronæ nobilissimæ mercedis loco persolutum fuisse à Deo pro incredibili pietate atque virtute, quà plures excelluit ac superavit. Quarum rerum cum ipse Deus habendam rationem esse censeat, nos quoque par est negligere minimè: & ea itaque quæ de ipsius vita nobis potuerunt constare, pro veteri consuetudine hîc exponere: siquid honoris inde ac laudis in ejus sanctissimos manes redundare queat. De quo profectò magis solicitos esse convenit, qui honorare defunctos volunt, quàm si ambitioso luctu & sæpe ad ostentationē tantū compositis questibus prosequamur. Itaque sapienter Plu-

tarchus

tarchus & præclarè, Ωφέλεια δὲ inquit τοῖς ἀφηρημένοις, ἡ ἀφὸ τῆς ἀγαθῆς μνήμης τιμή. ἐθέλις γὰρ ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων. ἀλλ' ὕμνων καὶ ἐπαίνων, ἐθὲ πένθους, ἀλλὰ μνήμης ἐυκλεοῦς: *Commodum aliquod est defunctis, si pia memoria eos colamus. Nemo enim bonus gemitu dignus est, sed hymnis & laudibus: neque luctu, sed honorabili recordatione.* Nata est in avito prædio Hohen Gören, quod est in ditione Archiepiscopatus Magdeburgensis, Anno M D LXI. Patrem habuit Nobilissimum & maximè Strenuum virum Hansum à Mollendorff in Hohen Gören, qui optimam patrem ætatis in aula Luneburgensi egit, eorumque illustrissimorum Ducum juventuti regendæ ac gubernandæ præfuit: postea verò militiam Hungaricam secutus, ipsos quindecim annos contra acerrimum Christiani nominis hostem se strenuè gessit, & multa magnaque experimenta fortitudinis ac constantiæ edidit. Matrem sortita fuit, Nobilissimam matronam Annam de Plotho ex Domo Grabau. Avum paternum habuit Nobilissimum Virum Fridericum à Mollendorff in Hohen Gören; maternum verò Nobilis. Strenuumque Virum Parum de Plotho: Aviam paternam Catharinam, Nobilem de Plotho; maternam, Barbaram à Bunaw summa nobilitate fœminas. Si longius progrediundum nobis in utriusque gentis seriem esset necesse, infinita nobilissimarum familiarum nomina adducere oporteret. Itaque hoc loci, ubi studendum brevitati est, eâ operâ supersedimus. Nemo enim dubitat, Barbaram nostram ab ultima utique origine nobilissimo genere editam esse. Primam pueritiam in parentum gremio egit. Cum quinque annos nata esset, in Isenhagense Monasterium, quod juris Lunenburgici est, & educandis puellis nobilibus, non Pontificii ritus, sed quæ addictæ sint veræ ac salvificæ religioni, quam nos profitemur, destinatum, tradita est. In quo cum tres annos summâ pietate, modestiaque confecisset, jussu & auctoritate Patrui Dn. Christophori à Mollendorff Cathedralis Ecclesiæ Decani, Magdeburgum concessit, & cooptata in ejus familiam fuit. Sed eo demortuo ad Perreverendum ac Nobilissimum D. Georgium de Plotho, Avunculum suum & Tutorem transiit, atq; in ejus domo ita adolevit deinceps, ut eximium decus sexus sui ac generis, & haberetur, & esset quoque. Anno M D LXXXVIII. 1. Dominica post Trinitatis legitimis nuptiis Generoso Viro Ernesto, Nobili Domino de Plotho, in Parey & Engelmünster, juncta & copulata est. Qui ut eruditione haud vulgari atque eximia pietate erat; ita hanc sibi potissimum exambiendam censuit, quæ non absimili virtutum laude præstaret. Itaque & postea cum ea summa conjunctione animi vixit, suscepitque liberos IV. primò filiam, quæ statim in partu exstincta est: secundò, qui solus adhuc superat, atque ut diu superstes agat, merito precamur, Generosus & Nobilis Dominus Wolfgangus de Plotho; in Parey & Engelmünster, &c. tertiò Annam, quæ nobilissimo atque cumprimis strenuo viro Arndo à Wulfen nupta atque jam olim denata est: ultimo Catharinam, quæ virgo XVII. annorum obiit diem. Post excessum mariti, qui Anno M D XCV. in ipsis solennibus Paschatos contigit, vidua mansit perpetuò, nec ullis se nuptiis implicari passa est: non quod damnaret secunda vota, quod visum nonnulli in prisca Ecclesia sed uti demonstraret clarius, quanto amore & fide maritum conjunctissimum, cum jam orbata eo, complexa esset. Egit autem summa morum integritate in relictis ab eo prædiis ac ditionibus, quamdiu ibi satis tutò potuit degere. Sed cum infelix bellorum tempestas

his incepisset incumbere provinciis, primò Magdeburgum, deinde huc Wittebergam concessit, rata, non alibi temere securam magis sibi fore mansionem, quàm in illa urbe, quam tot experimentis charam imprimis Deo atque amatam cognovisset. Atque hoc toto tempore, quàm sanctè, quàm incorruptè, quàm sine omni notâ & fabulâ vixerit, universa Civitas uno ore testatur, quæ nunquam non eam summâ pietatis ac innocentiæ laude vehet ac celebrabit. Domi enim & in secreto suo quid aliud egit, quam, ut Codicem utriusque Fœderis aliosque libellos sacros, nocturnâ pene diurnaq; versaret manu; aut orationes ac preces, pro suorum, pro hujus urbis, pro universæ patriæ salute ac felicitate ad Deum funderet? Foras autem vix unquam prodiit, nisi templi petendi caussâ & ut sacris publicis interesset: quæ nunquam neglexit facilè, nisi cum infirmitate aliqua impediretur. Usque adeò jam penitus prope secularibus rebus valedixerat, & toram se dederat & consecrarat Deo. Insigne documentum præbens, non planè effœtum seculum nostrum gignendis virtutibus (etsi negari non possit, mirè degenerasse mores, & longe à probitate veterum ac innocentia hodierna ingenia deflexisse maximam partem) & adhuc magna exempla edere posse, ne sola antiquitas de Marcellis Paullinisq; gloriari queat, quæ cum splendore natalium & nobilitate generis incredibilem sanctitatem conjunxerunt: quarum gloriam nostra quodammodo æmulata videtur. Atque hinc factum quod calamitates & casus, in quos innumerabiles per diritatem hanc temporum incidit, tanta & toleravit patientia, & fortitudine superavit ac vicit. Rectè enim Poeta cecinit,

Nulla vis major pietate vera est.

Et bene noverat cum Christo portandam crucem omnibus, qui vellent cum eo triumphare. Non esse amplam & latam, atque amœnam & voluptatibus variis deliciisque abundantem illam viam, quæ nos in cœlum deduceret; sed angustam & arctam, & confragosam, multisq; dumis ac vepribus obsitam ac circumvallatam. Ut nemini, quæ iis pollicetur gaudia, qui sint emensi, sine doloribus constare queant. Quamvis igitur, quæ ingruebant mala, adversus animum ejus nihil valerent, qui inter ea crescebat veluti & major apparebat ac major; tamen corpus iis defatigatum nonnihil debilitatumq; est: quod eo facilius atteri poterat, quod jam ante dissolutum ætate ac fractum esset. Hinc accidit, ut non quidem vehementioribus morbis concuteretur, sed satis diu tamen hactenus languore quodam attineretur affixa lecto. Ita quotidie cum decederent vivendi caussæ, appetiit finis; quem tantum abest, uti metueret aut deprecaretur, ut gratularetur potius venisse tandem, quæ rerum humanarum tædium ingens cepisset dudum. Defecit Mens. Julio proximo, d. XXVI. sub H. IX. matutinam, placidè & inter preces. Reliquiæ quidem ejus jam ante conditæ sunt in templo oppidi: hodie verò solennia exequiarum instituentur; quibus uti frequentes velitis interesse, magnopere vos adhortamur. Quod excitare in vobis studium & nobilis. familiæ decus ac splendor, & illa insignis defunctæ virtus abunde potest. Prodibit funus ex ædibus Lyseranis ad forum sitis ad H. I. Habita concione cætera peragentur, quæ consueverunt hujus temporis esse. PP. ad d. V. Septembr. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLXVII.

QUicquid hactenus mechanicis artibus præstiterit Thobias Silex, Molendinorum Electoralium, quæ hîc sunt, præfectus,

fectus, Vir integer & honeſtæ famæ, quam ob cauſſam & hoc honoris genus ipſi non denegandum exiſtimavimus; non tamen ullâ ratione avertere potuit neceſſitatem ultimam, contra quam nulla machina, nullum, neque ingenioſum etiam, commentum valet. Flectere & cohibere fluviorum curſus injectis molibus, iisque velut frenum quoddam injicere, humano ingenio licet; at vero convertere retrò fatorum ordinem, & longius ponere vitæ terminum, quam ſemel fixus depactuſque à Deo, haud cuiquã nato conſeſſum eſt: itaque & Tobiam noſtrum ſuæ defecerunt artes, & quia natus homo ſemel erat; idcirco & extra ejus ſortem poſitus eſſe haud potuit, quæ naſcendo & moriendo maxime continetur. Nam ſi quid intercedit medii, id omne ferme labores & curæ ſibi vindicant, quæ infinitæ ex omni parte hanc vitam noſtram obſident, & circumcingunt: itaque exercent ſæpius & præmunt, ut pene ſatius videatur, aut nunquam nos eam indeptos eſſe, aut quam celerrime poſuiſſe. Sed quoniam hæc ſemel ita ordinavit Deus, ſequi legem oportet, quam nemo poteſt mutare. Ac ſi non niſi voluptatibus atque deliciis conſtaret vita, quis fortitudini, quis patientiæ locus eſſet, maximæ & ipſi virtuti? Natus Silex noſter eſt ante hos XLVI. quaſi annos, in ditionis Hallenſis pago Gimmerzenſi, ubi Pater, Johannes Silex, molendinum habuit, Vir admodum probus atque induſtrius: Viri Reverendi, Johannis Silicis Burckkemnizenſem Paſtoris filius. Cum adoleſcere cepiſſet, paternis addiſcendis artibus admotus fuit. In quibus eos progreſſus fecerat, ut paucos haberet, qui eam palmam ipſi ambiguam facere poſſent. Quare non ſemel opera eius magni habita eſt, ab rerum illarum ſcientiſſimo Viro, Aſmo Merſeburg, Molendinorũ Electoraliũ Præfecto & Machinario: qui eum ita complexus quoque eſt ut filiam ſuam, Annam, quæ ante Johanni Berckmano Molendinario Eglenſi nupta fuerat, in matrimonium traderet quod anno M D CXIX accidit. Quicum octo ipſos annos conjunctiſſime vixit, atque ex eâ ſuſcepit filias quatuor, quarum natu minima Catharina ſola ſuperſtes eſt, & unum filium, qui & ipſe cum tribus ſororibus jam olim obiit diem. Secundas nuptias anno M D CXXVII celebravit cum Friburgenſis Molendinarii, Simonis Schiferdeckeri, filia: quæ ipſum filiorum duũm & totidem filiarum patrem fecit: quos omnes reliquit ſuperſtites. Molendinis apud nos præfuit XLV. ipſos annos ſumma fide curaq; & ſtudio, ut iis, ſub quibus agebat, abunde ſemper fecerit ſatis. Erat præterea in quosvis plenus officii, in Deum autem ſingulariter pius. Superioribus diebus contraxit morbum, qui nunc præcipue huic urbi infeſtus eſt, atq; ex eo obiit diem. Quod d. H. Septembr. inter V. & VI. veſpert. accidit. Ad H. I. poſtea ſolennia funeris peragentur: cum ducentur exequiæ, ex ædibus Ampliſſimi Viri Burckardi Clanneri urbis Conſulis, & Electoralis Curiæ Advocati, in templum oppidi ad concionem audiendam. Cui actui uti velitis intereſſe, non alienũ à veſtra humanitate exiſtimamus. PP. ad d. VI. Septemb. anno recuperatæ gratię M D C XXXVI.

CCCLXIIX.

HOdie ducendæ exequiæ ſunt Valentino Schulzio, è primariis Civibus, & Cellæ Senatoriæ Procuratori, Viro ſpectatæ induſtriæ, qui nudius quartus & morbo atrociſſimo, & ipſa vita etiam abſolutus eſt: quam ecquid aliud eſſe cẽſebimus, quam officinam aliquam laborum ac calamitatum, quibus quotidie expoſitum eſt genus humanum

humanum, ab ipso exortu pene? Nam simul venimus in lucem, illico cum sordibus nobis conflictandum est: eoque majore molestiâ, quod eis liberari, alienæ benignitatis est, qui tum non tantum aliis, sed nobis ipsis etiã inutiles sumus. Pueri postea, ac adolescentes, quin juvenes quoq; quãtò stultiores sumus in appetendis rebus, eo fermè negotii atque molestiæ plus contrahimus nobis. Vix enim, nisi pro nocituris, laboramus. At viris qui ærumnosi labores, quæ acerrima sustinenda certamina sæpius sunt, cum de augenda re laboramus, aut de honoribus adipiscendis satagimus, aut hujusmodi aliud quidpiam vel obtinere cupimus, aut ne eripiatur navamus operam? Jam Senes licet adepti simus otium, & à negotiis vacemus prorsus, partisque fruamur suaviter, misere tamen nos torquet assidue mortis metus cum retinere hæc ipsa optamus, quæ tota vita ante sumus sequuti, tantisque laboribus comparavimus nobis. Sic nulla pars vitę quieta nobis tranquillaque est: & quæque habet, quo exerceatur. Uti non ita malè cum Schulzio actum censeamus, qui nunc digressus vita nihil hõrum timere potest. Natus Wittenbergæ honesto loco est, an. M D CX d. XIX Maji, patre Christiano Schulzio & ipso Cellæ Senetoriæ Procuratore: matre Barbara Scbuabia. Cum literas numerosque didicisset, mercaturæ se dedit XV. annos natus auctoritate patris, ac primum in pannaria taberna operã navavit Jacobo Heislero noti nominis institori apud nos quatuor annos: postea profectus in Prussiam Poloniamque est, & mercimonia exercuit: sed revocatus à patre huc rediit anno M D CXXX. Mortuo patre, quod Mens Septembri ejusdem anni accidit; matri optimæ in administranda cella summa fide & studio adfuit. Quod cum animedvertisset Senatus Amplis. neminem judicavit, cui rectius istud muneris, post matris excessum committi posset. Itaque anno M D CXXXI ei provinciæ præfectus est: atque in ea ita versatus hactenus, ut omnes eos numeros quibus hæ pãrtes maxime constant, impleverit abundè. Anno M D cxxxii. Conjugem duxit ornatissimam Virginem Martham, Zachariæ Wagovvii Senatorii ordinis apud Hallenses & Salinarii, viri prudentia admodum spectati, filiam; ex qua suscepit filias III. Barbaram, Mariam & Martham; quæ omnes jamdudum præcesserunt. Kalendis Septembr. proximis noctu prẹter opinionem æstuare subitò & inardere totus cepit: sequenti die apparuerunt manifesta signa grassantis morbi. Et quamvis quęsitissima remedia adhibita fuerint, nihil effecerunt tamen ad valetudinem recuperandam. Itaque nudius quartus ante Iam pomeridianam plenus fidei & spei in Salvatorem unicum excessit. Ad H. I. postea agmen funebre ex ædibus Blumianæ viduæ, matronæ præstantissimæ, ad forum latis, procedet in templum ubi concione honorabitur mortuus. Eas exequias igitur ut comiter velitis exequi, Christianæ pietatis est. Quocirca ut promte id faciatis, vos admonemus. PP. ad d. VII. Septembr. anno recuperatæ gratiæ M D cxxxvii.

CCCLXIX.

NE videretur quasi deserere fidem, & violare fœdus, quô cum desideratissimo marito cohæserat, Eva, Reverendi & docti Viri Joachimi Brunonis Pratensium Pastoris, qui proximo Mense diem obiit, uxor, Ornatissima fœmina, secuta & ipsa nudius tertius, quo ille prẹcesserat, vitaque & mundo pariter digressa est ne nunc ab eo disjuncta ageret, quocum à primo nuptiarum die hactenus conjunctissimè

ctiſſimè vixerat ſemper. Quare id non tam ad infelicitatem aliquam interpretari oportet, quàm inde documentum capere potius benevolentiæ ac favoris divini. Neq; enim quid magis cupiunt optantque ac ardent veluti Conjuges, quàm uti unâ ſemper ſint, & nullo caſu divellantur, quod ipſi evenit. Nata eſt anno M D LXXXVII. Pratæ, in vicino pago, ſortita patrem Thomam Widemanum ejus Eccleſiæ Paſtorem, Virum Reverendum & Doctum: mater, Paſtoris Widerahenſis filia fuit, incertum quo nomine. Neque id ſcire magnopere refert, modò perſcriptum ſit in libro vitæ, unde & ſumma felicitas, & maxima gloria exſpectandâ. Adolevit inter labores domeſticos & quotidiana exercitia pietatis, diſcens, & verè DEum colere, & bene tueri familiam. Anno M D CIIX. ſolenni nuptu locata eſt Viro ſuo, quem ſupra diximus, tum Subſtituto, quem vocant, Patris, poſt Succeſſori; qui cum ipſos XXIX. annos ſummâ concordia egit, non modò vitæ omnis atque fortunæ, quæ ipſum manebat, ſed & mortis quodammodò ſocia. Namque cum ille non ita pridem, die videlicet XIX. Auguſti, mortalitatem ſuam expleverit, quamdiu ſuperfuit ipſa poſt ejus exceſſum? Edidit liberos omninò decem: ex quibus terni primâ ſtatim pueritia exſtincti atque erepti ſunt. Ante hos ſex annos Andream amiſit, de quo eximiam ſpem parentes conceperant; hunc ſecutus nuper Joachimus eſt, paullò ante quàm pater decederet: & altero die poſt natu minimus, Paulus: ſolo Friderico ſuperſtite, cum tribus ſororibus; quarum altera Martha, Revetendo & Docto Viro, Nicolao Gerlachio, Dabrunenſium Paſtori; altera Anna, Johanni Trinckvviz Civi VVittebergenſi & Piſtori in matrimonium tradita eſt. Tertia Salome ex eodem morbo adhuc decumbit graviter, quo tot ſuorum hactenus deletos vidit. Nudius quartus male cepit habere: nudius tertius ſub VII. veſpertinam acquievit, præcipitato quidem abitu, ſatis tamen felice. Quippe quæ diem ſuum obiit certa ſpe in Salvatorem unicum fixa & poſita, in quem toto animo credidit, cui ſe totam ſemper permiſit, ab quo æternam ſalutem unicè exſpectavit. Ei itaque nunc juncta felix & ſempiternum ævum agitat, nullis laboribus, nullis curis, expoſita amplius, ſicut ante: ſed perpetuis gaudiis affluens: quippe quæ non ex perituris cauſis veniunt, ſed ex ipſo æternitatis fonte, Deo, promanant. Poſtea ad H. I. ei inſtituentur exequiæ, ex ædibus Viduæ Selfiſchianæ, quæ Sperlichianis contiguæ ſunt, deducendæ, habitaque concione humabitur. Cui rei ut comiter intereſſe velitis, etiam atque etiam vos admonemus. Eſt enim id iſtiusmodi officium, quod vos cum primis decere poteſt. PP. ad d. IIX. Sept. anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXX.

HOdiernum diem feralem ac lugubrem nobis facit Ornatiſs. ac Prudentiſs. Vir Chriſtophorus VVuſtius Senatorii Ordinis & Bibliopola. Qui turbo enim hactenus tot domus & familias afflixit ac diſturbavit, is ejus quoque ædibus ita incubuit, ut alios quidem percelleret, ipſum verò everteret plane. Quod quidem ſic accidiſſe, non tam dolendum plangendumque eſt; quam quod primorum hominum culpâ eò deventum, ut omnis poſteritas hac ferreæ, ut ita loquamur, neceſſitatis lege damnaretur. Ex quo enim peccati labes manavit in poſteros: ex eo & cepit mors, peccati ſtipendium: nec unquam deſinet; niſi deſierint ante ejus cauſſæ. Sed ante quidem poſt vitam timebatur mors: & iſtâ

obita, multò horridiora metuebantur: nobis autem uti in longe feliciorem perennemque vitam morte patefiat aditus, Christus effecit: in quo & peccatum & mors delera ita est, ut nobis amplius nocere haud queat. Quo fit, ut mortem non amplius metuant Christiani; quippe quæ id jam non sit, quod audit, sed somnus potius, & quies; eamque vel æquo animo ac promte habeant, vel contemnant. Natus est VVittebergæ anno M D CII. d. XXI. Aug. patremque sortitus Christophorum VVustium, & ipsum Senatorii Ordinis ac Bibliopolam, Virum præter alias laudes insigniter probum ac modestum: matrem Mariam Magdalenam, Ampliss. Viri Samuelis Selfischii Reip. Opid. Consulis & Bibliopolæ Celeberrimi deque communi Literarum re egregiè meriti filiam: quæ antea Viro Clarissimo Petro Albino Historico non exigui nominis nupta fuerat. Primò diligenter imbutus literis est: eoque profecerat; ut Latini Sermonis aliquem usum haberet. Sed patre mortuo res familiaris & negotiatio libraria coegerunt, ut iis se totum traderet. Anno M D CXXIIX. matrimonium iniit cum Pudicissima Virgine Barbara, Zachariæ Schureri Reip. Camerarii & Bibliopolæ filiâ: atque ex ea suscepit filiolam, sed quam anniculam statim amisit. Ea demortuâ ad secunda vota transiit anno M D cxxx. domumque duxit uxorem, Lectissimam Virginem, Catharinam, Balthasaris Frisii VVanslebiensis Præfecturæ in Archipræsulatu Magdeburgico Quæstoris filiam: quæ eum quinque Liberûm patrem fecit; de quibus filii duo, & una filiola superstites sunt: reliqui duo obierunt. Sicuti autem leni ac clementi ingenio erat, ita cum Conjugibus suis summâ semper concordia vixit: cum reliquis quoque ita egit, ut facile eos suis moribus sibi adjungeret ac obligaret. Quare & factum ut anno M D cxxxv. in Senatum allegeretur: quas partes sic administravit hactenus, ut non exiguam prudentiæ, ac integritatis, quin & industriæ studiique in patriam laudem auferret. Nuper cum infestasset pestilitas ejus ædes, ipse quidem subduxit se inde, & ad vicinum suum concessit. Non tam periculi deprecandi caussa, quàm uti decumbentibus auxilia curaret. Atque id hactenus egregiè præstitit. Sed nudius quintus sub vesperam malè cepit habere ex illo ipso morbo, qui ante velut expulerat domo. Ac ne molestus esset hospiti eique crearet periculum aliquod, sequenti die se recepit ad suos; & valetudini quam diligentissimè inserviit adhibitis remediis, quæ earum rerum periti præscripserant. Sed quæ nihil prodesse potuerunt. Itaque heri sub VII. matutinam piè & placidè inter medias decessit preces, quas ardentissimo animo fundebat ad Deum opificem suum ac Liberatorem. Subinde illud ingeminans: Quid enim mihi est in Cœlo? A te quid volui super terram? Defecit caro mea & cor meum: DEus cordis mei & pars mea DEus in æternum. Quæ vatis regii verba postea etiam pro concione explicabuntur. Funus procedet ex ædibus Mevianæ Viduæ, ad forum figulorum sitis. Quod ut frequentes prosequamini, sedulò vos adhortamur. PP. ad d. x. Septemb. anno recuperatæ gratiæ M D cxxxvii.

CCCLXX.

HOc nempe restabat ad acerbissimum tempus honestissimæ fœminæ, Ottiliæ Klugiæ, ut post ereptum filium filiamque è, nunc conjunctissimum maritum quoque Paulum Guilelmum VVedelium, Notarium Publ. &c. Ornatissimum virum, efferret. In liberis duo velut oculi effossi sunt: in Conjuge verò ipsa anima ejus extincta quasi deletaq; est. Quanto itaq; ipsam luctu

luctu doloreque oppressam existimabimus? quantis nunc eam conflictantem curis; cum domum praesidio, rectore atque nutritio liberos, seipsam vero his omnibus destitutam videt? Erat quidem ea aetate, eo vigore etiam, ut non modo nihil timere adeo sibi de morte posse, & cuivis tolerando ac superando morbo satis esse videretur: & tamen nihil valuerunt ista omnia contra fatum, quod jam astabat supra caput, & horam novissimam ei denunciabat. Neque enim alia est conditio hominum, quam ut semper obnoxii morti sint; nec quicquam eos eximere possit necessitati, quâ universum genus ab usque prima origine obligatum est. Itaque obeunt juxta & pueri & senes, parvi & ampli, robusti ac imbecilles: atque ut multi satis diu morentur in vita, nemo tamen perpetuò manet. Cedendum tandem est, & desinendum hoc curriculum, lampasque tradenda aliis, quam postea aliis & ipsi cedant. Qua lege uti natus erat noster, ita decessit quoque. Nec refert, qua caussa exstinctum corpus est: si animus ad Christum rediit, & vitam & originem suam. Natus Isenaci est in Franconia Anno M D IC. patre Paulo Wedelio Viro Docto & optimae existimationis apud suos. Qui cum paullò post decessisset, mater Culmbacum concessit ad propinquos suos; & integros sex annos vidua vixit. Postea domum ducta est uxor à viro Amplissimo Johanne Fuchmanno ejus civitatis Consule, qui diligentem curam adhibuit, ut noster rectè educaretur. Prima rudimenta igitur in Schola Culmbacensi posuit: postea Curiam Variscorum missus est paullò uberioris cultus consequendi caussâ. Et quia non inepto ingenio natus erat; itaque celeriter egregieq; profecit. In nostram Academiam venit Anno M DC XIX. delibatisque iis Philosophiae partibus, quarum cognitionem cum primis ad animi propositum intelligebat facere, Juris studio se dedit. Peracto biennio profectus in Marchiam Nobili Puero praesse cepit. Reversus ad nos altero anno ad forum & rem uxoriam applicuit animum. Ac conjugem quidem duxit Ottiliam, Andreae Klugii Civis honesti filiam: ex qua natos sibi vidit Liberos octo: de quibus filius unus & duae filiae adhuc superstites sunt: reliqui omnes jam olim diem suum obierunt. In foro autem cum non infeliciter versaretur, nec sine integritatis atq; prudentiae laude, factum est, ut inter Ecclesiastici Consistorii Advocatos asscriberetur. Quas ita administravit partes hactenus, ut facile se iis probaret, quorum praecipuè punctum, ut Horatius loquitur, oportebat mereri. Unde accidit ut à Rectoribus & Patribus alia quoque negotia ipsi haud rarò committerentur. Quae uti nunquam detrectavit temerè, ut gnavus erat, & nihil laborum fugiens; ita eadem summa fide ac studio gessit atq; curavit. Quod non laudem tantum ipsi, sed & multorum benevolentiam atque favorem conciliavit. d. 2. Septembr. peste ceptus est corripi: ac quamvis non deessent auxilia; vinci tamen ac cogi in ordinem indomiti morbi vis haud potuit. Quod ubi videret, peccatorum veniam à Deo precibus ardentissimis petiit, eiq; animam, ejus depositum, commendavit: hoc unice iterum atq; iterum orans, ut solveretur maturè hoc tetro carcere, quo libera pervolare in suum principium posset, aeternis gaudiis inibi fruitura. Obiit nudius tertius sub IV. matutinam, cum ann. XXXVIII. fecisset vivens. Ad H. IV. postea humabitur, instituenturque exequiae ex aedibus Krembergeranae viduae producendae. Quas ut frequentes exequamini, etiam atque etiam vos admonemus. PP. ad d. X. Septembr. Anno recuperatae gratiae, M DC XXXVII.

CCCLXXII.

NUdius tertius Ornatiſſima ſœmina Catharina Eleonora Eximii viri, Benedicti Wigandi, Sereniſſimæ Viduæ Electoris Saxonicæ ab rei villaticæ, quam Lichtenburgi habet, adminiſtratione, uxor præter ſpem atque opinionem, cùm amantiſſimi mariti, tùm aliorum qui aderant, ſuffocativo, quem ita appellant, catarrho oppreſſa diem obiit: quæ tamen ſecuritatis cauſſa huc conceſſerat, & ut diutius vitam periclitari ne videretur. Usque adeo nos nunquam, hoc eſt, conditionem ac ſortem noſtram, effugere licet: & declinare fatum, quod ubique pede tacito ſequitur, atque non rarò opprimit, cùm longe abeſſe exiſtimamus. Enimverò quaſi cum corpore ſua ſemper umbra eſt; ita nos comitatur perpetuò moriendi neceſſitas: quæ nunquam non nobis venire poteſt, quicquid caveamus etiam, cum tot non modò externis ſemper expoſiti ſimus caſibus, qui vitæ nobis fructum adimant, ſed & tot mortis cauſſas aſſidue intra viſcera noſtra alamus & circumgeſtemus. Ut multò veriſſime à Lyrico dictum ſit.

Quod quisq; vitet, nunquam homini ſatis
Cautum eſt in horas.

Nata eſt Lichtenburgi d. VII. Julii anni M D CXVI. ſortita Patrem Mauritium Graffium, & ipſum, rei Villaticæ ibi Præfectum; Virum ſpectatæ prudentiæ ac fidei; matrem Chriſtinam Pauli, ſingulari virtute fœminam. In quorum ſinu cum ita adoleviſſet, ut nihil reliqui faceret ejus laudis, quæ puellarum propria eſſe ſolet. An. MD CXXIV. d. XIIX. Februarii ſolenni nuptu collocata ei eſt, qui nunc ipſius immaturum obitum, tantò deplorat acerbius, quanto maõre ſtudio amoreque ipſam hactenus, ob ot præclaras dotes, quibus fulſit, complexus eſt. Namque & ſummi obſequii in eum ſemper fuit, & incredili fide ac obſervantiâ proſecuta ipſum aſſidue eſt: ut de cæteris nihil dicamus; quamvis & ipſa mirifice capiant animos atque devinciant. Peperit filios duos, Chriſtianum Fridericum, atque Mauritium; ſed qui cum paucos dies nati eſſent, in prima ſtatim tenerrimaq; infantiâ deceſſerunt. Quod ipſum non parum facit ad exacerbandum mariti dolorem: cùm nihil ejus amplius habeat, in quo imaginem morum ipſius contemplari, atque ſic paullò lenius ereptam deſiderare poſſit, quod adhuc aliqua ſui parte ſecum commoretur. Proximo M. Maii ſuffocativo catarrho primum cepta eſt corripi: ac tanta quidem vehementia, ut plerique omnes de eâ actum putarent. Accidit tamen divina ope ut malum illud excuteret ac valetudini priſtinæ reſtitueretur. Superiore d. XV. Septembris iterum eam invaſit id morbi genus; ita tamen, ut facilè cederet; cùm afferrentur à Medicis opes, eõ ſucceſſu, ut valetudo ejus jam prorſus in tuto videretur conſiſtere, nihilq; ejus reſtare, quod usquam timorem amplius injicere poſſet. Sed ea rerum facies paullò converſa poſt fuit, & & in triſtiſſimas exiit turbas. Nudius quartus enim ſub noctem mediam tanta vi denuo incubuit malum, ut illico accerſendus Medicus eſſet, qui aliquam rationem ſalutis expediret. Advocatæ & quædam prudentes fœminæ, quæ ſi quod poſſent afferrent auxilium. Sed omnis cura fruſtra fuit, & illa ſub IV. matutinam nudius tertius exſpiravit. Cum videret nihil in humanis præſidiis ſpei eſſe poſitum, tota ad preces converſa Servatorem unicum advocavit in partes. Per quem cùm peccatorum veniam conſecuta eſſet abunde, nihil ſibi neque à morte, neq; à Diabolo timendum putabat. Namque & mortem deletam jam olim

olim morte Christi & victum fugatumque Satanam terga vertere sibi, quem armis divinarum literarum profligasset. Sanè divinum codicem diligentissimè triverat, atque ad cccc dicta indein quotidianos usus decerpserat sibi & annotarat. Plena itaque & fidei & spei optimæ decessit cum xxi. Annos MIID XIIX. fecisset vivens. Ad Horam I. postea efferetur ex Viri Amplis. & Excellentis. Christiani Taubmanni J. U. D. & PP. &c affinis sui ædibus ad forum sitis, & habita Concione funebri humabitur intra urbem. Has exequias igitur ut obeatis frequentes, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. xxi. Septembr. anno recuperatæ gratiæ M D cxxxvii.

CCCLXXIII.

NOndum cessare nobis, atque deponere, vel ad tempus saltem aliquod, has tristes & infelices partes licet, quas penè singuli dies hactenus imposuerunt; nunc in præsenti autem Amplis. Vir, Arnoldus Still J. U. D. Assessor Facult. Jurid. & Curiæ Electoral. Advocatus, nobis demandat. Quamvis enim molestũ ac grave haud accidat, fungi ejusmodi opera, quæ & officii plena sit, & honorifica illis, quibus præstatur; id tamen non potest non singulari dolori esse nobis, cum tot quotidie puellas, juvenes, matronas, viros, ingenio, moribus, eruditione ac meritis insignes, quiq; id adjuvare eximiè mortalium commoda, & magnum sui usum præbere poterant, intercidere atque extingui videmus. Quod si tempestas hæc ut cepit hactenus, ita & perget deinceps sævire in nos, ecquid de urbe & Academia nostra erit sperandum? Sed contra torrentem istum dirigere brachia nemo potest: cedendum his fluctibus, & obsequendum illis est, quocunque tandem devolvent & ferent. Satisq; erit, si navem adhuc servare licet, quantumvis illa clauda & mutilata multis partibus ejiciatur in terram. Non circumscripta divina potentia est: non alienis opibus indiget: prostratas etiam & desperatas penitus res erigere ab se illico, & restituere in felicitatem pristinam potest. Quare nondum de rebus nostris desperandum est: vel inter medias densissima que tenebras emicabit atque erumpet iterum forte serena lux, & quicquid ærumnæ ac solicitudinis nobis attulerunt tot luctus ac clades, id omne futuri cum Deo gaudii suavitas facile exteret ac disturbabit. Sed ut ad nostrum defunctum redeamus tandem & cætera, quę restant, exequamur. natus ille est, in celebri Hanoverensium Civitate, anno MD CIX. patremque habuit Arnoldum Still Civem ac Mercatorem primarium, matrem Margaritam, Reverendi & docti Viri Bernhardi Bokelmanni Ecclesiæ Horstensis filiam, fœminam ornatissimam. Sed patrem amisit, cum vix anniculo major esse cepisset. Quas partes tamen egregiè administravit postea Spectatus vir Henricus Grandesse, itidẽ Civis atq; Mercator ducta domũ suã matre, cum jam quinquenniumin tegrum vidua vixisset. Qui privignum hunc suum ita amavit semper, ita ei prospexit, atque adjutum ivit ejus studia, uti germanus pater majora nato prę-stare haud posset. Quare & morti proximus inter cætera mandata ultima hoc quoque dedit uxori, uti hunc filium suum ne pateretur abduci à studiis, sed potius navaret operam, quò illis, sicut cepisset, incumberet, atque hac ratione ad paullo altiora quondam aspiraret. Quod optima fœmina largiter & bona satis præstitit fide. Cum fundamenta jecisset in scholâ patriâ; atque haud leviter imbutus esset optimarum literarum gustu, in Hamburgense gymnasium quod optarat semper hactenus, dimissus est.

In quo cum ipsum biennium ita esset versatus, ut non exiguam Literarum copiam Latinarum juxta atq; Græcarum, nec non & artium liberalium sibi parasset, in nostram Academiam venit xx. ipsos annos natus. Ac primo quidem Philosophiæ se dedit. Quam cum didicisset ita, ut satis abunde parasse animum sibi videretur, ad capessendum Juris utriusque studium ei totum sese deinceps dedit. Atque in eo genere postea indefessa diligentia ac cura ita profecit, ut ante hos duos annos d. xxi. Julii summo gradu publicè atque solenniter ornaretur: quo eodem tempore & nuptias fecit, cum Ornatissima Lectissimaque Virgine Anna; Amplis. ac Excellentissimi Viri Bartholomæi Reusneri J. C. & Antecessoris, nec non Electoralis Consiliarii, Facultatisque Juridicæ Ordinarii & Senioris &c. filiâ; satis feliciter, nisi tam cito diducti & separati hac dicessione invicem fuissent. Pater ex ea factus est prole gemina, Margarita Catharina, quæ biduo major non fuit, cum extingueretur; & Anna Elisabeta quæ cum vix mensem unum cum paucis diebus fecerit vivens, antequam nosset, amisit patrem; orba pene, cum vixdum nata. Mens. Januario anni M D cxxxvi inter Electoralis Curiæ Advocatos auctoritate publica cooptatus est; extremo vero Decembri ejusdem anni in Facultatem nostram Juridicam allectus. Ut & initium anni ejus & finem collatâ aliqua dignitate habuerit insignem. Ineunte hoc mense, ac altero statim ejus die sub vesperam, non nihil caloris sentire se, monuit fratrē: quamquam insecutam noctem satis quietam expertus sit. Mane tamen antidoto usus sudavit largiter; curatoque ita corpore surrexit: ratus, si quid forte tentaverit ante labentis morbi id omne & medicamenti virtute profligatū, & copioso illo sudore dissipatum evanuisse. Inter prandendū autē non nihil prostratas vires, & delanguore insolito conquestus est. Quare optimum statuit, nihil cunctari, & contra vehementiss. morbum maturò parare præsidia. Itaque consulti Medici suas sedulo administrarunt partes: quibus tamen de febri potius suspicio incidit, quam de graviore aliquo malo: quod & ægrotus ipse erat persuasus. Adhibitis itaque auxiliis, quæ viderentur idonea maximè, illico inter æstus atq; rigores jactari per vices cepit; ex quibus tamen nonnihil respiravit postea nocturna quiete refocillatus. Itaque d. IV. Septembr. plenus bonæ spei surrexit, atque cum Medico, cum visitaret, de valetudine sermones habere instituit. Cum simul horrore quodam concussus lectum repetere necesse habuit: mox æstuare mirifice, & haud exiguas coarctationes pectoris sentire cepit. Veritus itaque statim, quod res erat, primo conversus ad preces ardentissimè oravit per horam integram ferme; postea Chirurgum Pestilentialem cum Ministro verbi curavit vocari. Illū quidē ut corpori suo prospiceret, istum vero, ne qua infirmitate ac ægritudine animus corriperetur. D. V. Septemb. salutari viatico munivit se, posteaquam peccatorum veniam largiter impetrasset. Interim quamvis non deessent remedia, quibus & infringeretur morbus, & vires prolapsæ instaurarentur, nihil tamē effectū est, ac valetudinis adeo res magis magisque vergere & pessum ire est visa. Itaque ab amantissima conjuge interrogatus, ecquam libenter mori vellet, imo quam libentissimè, si Deo sic visum, respondit: sin concedere se & redonare quasi suis vellet, non minore promtitudine obsecuturum ejus voluntati. Hinc ad uterinum conversus, quocum perpetuo conjunctissimè, & citra omnem simultatem vixerat, hortatus eum serio est, uti perpetuo respiceret matrē, & pro ut par esset, veneraretur,

retur, ei se conjugem parvulamque suam tradere, ei jam dicere vale ultimum, harumque rerum Interpretem fidum ipsum fore. Reliquum, quod vixit, id omne orationibus precibusque consumsit; donec VI. Septemb. ineunte nocte inter IX. & X. placido obitu solveretur. Qui cum XXIIX. annum nondum exegisset, cæterum egregiis animi atque ingenii dotibus esset instructus, dolendum meritò est, ejusmodi virum ereptum nobis, qui egregie consulere publico & plurimorum salutem atque fortunas tueri posse videbatur. Sed ita placitum Deo est: displicere id nobis haud debet. Quicquid ille in nos & statuit & facit, justumq; ac bonum est; & talia quis reprehendat aut infecta etiam velit? Qui universo providet, & nos profectò haud negliget. Erimus curæ qui curat omnia: erit & curæ afflictissima vidua, cum tenello pignore, ne succumbat doloritanto, & simul cum Viro, quo nihil charius unquam habuit ac æstimatum magis, spem simul omnem amittat. Est profectò Deus, qui & curat viduas, & orphanis prospicit, & neminem unquam desertum vult, qui spem in ipso semel posuit bona fide. Ad H. I. postea solennia funeris instituentur, ductis exequiis ex Lyserianis ædibus, ad forum sitis, habebiturq; concio erigendis animis & rectè parandis. Ne sui officii inter hæc dubia turbataque obliviscantur. Huic igitur actui, ut intersitis frequentes, & vestra refert haud leviter, & vos cumprimis etiam decet. Quare prolixe beate defuncto supremum istud officium præstabitis, simulque invocabitis Deum, ut nimium vacillantes Academiæ ac Urbis nostræ res stabiliat, atque in tuto iterum collocet. PP. ad d. XI. Septembr. anno recuperatæ gratiæ MDC XXXVII.

CCCLXXIV.

QUid Deus de Academia nostra ac urbe statuere paret, id omne quidem, altâ caligine immersum latet; tamen uti rem comparatum hactenus cernimus vix læti quippiam ac prosperi; quin potius tristia omnia atque acerba augurari licet. Incubuit hactenus tot annos armorum rabies, itaque afflixit prostravitque latè omnia, ut vix exstare videatur ampliùs, in quod furoris & impotentiæ suæ conjiciat fulmen. Ac quamvis dira hæc atque immanis nondum detonuerit tempestas, atque plus satis adhuc terrorem undiquaque invehat, tamen nunc & pestilitas quoque, & tot præterea crudelissimorum morborum genera serpunt ac premunt; cùm tamen, qui contra opem atque auxilium ferant, omnes propemodum de medio sublati sunt. Epaminondas ille excellentissimus Ducum, quem propter incomparabiles virtutes, quibus præditus fuit, merito suo Principem Græciæ, summumque virum Cicero appellat, cum in Mantinensi prælio mortiferum vulnus, ut auctor suavissimus loquitur, accepisset, seque exanimandum videret brevi, unum ac alterum nuncupavit, cui belli summa, cujus hactenus victor erat, administranda traderetur. Quos cum & ipsos aut sauciatos audiret graviter, aut prorsus exstinctos; suasor ac autor Bœotiis fuit, uti maturè cum hostibus pacem facerent. Nimirum existimabat prudentissimus Vir, penes Duces ac Imperatores fortunam belli ac exitum præcipue positum, qui nisi periti ac sapientes adessent, actum de iis, & jam exitiũ atque interitum imminere, verissime colligebat. Nobis quoq; quam, quæso reliquum spei esse potest, hoc nostro tempore, cum vix unus alterque supersit, qui regat nostram valetudinem, ac contra morborum impetus,

impetus, qui instar immanissimorum hostium, nos cingunt undique ac urgent, præsidia curet: aut si invaserint, arma & copias contra expediat? Quartus mensis labitur, quod Johannem Georgium Pelshoferum, Virum Clarissimum, & in hoc genere multò doctissimum; post paullò autem, maximum quoque illum Medicinæ Vatem, & quasi Principem quendam, Danielem Sennertum, amisimus. Ad quod irrreparabile damnum nostrum, nunc quoque Excellentissimi Medici, Antonii Kroesii, jactura, quam nudius quartus fecimus, accedit. Qui cum superioribus diebus vixdum ascriptus Medicorum Collegio sit, & cooptatus in Professorum ordinem, non ita multò post autem extinctus; illusisse quasi in nos videtur fatum, eumque in id servasse hactenus, ut eas ipsas, quas supplere debebat deinceps, nunc rursus vacuas faceret partes, & sic ad infelicitatem pristinam nostram huc novum, atque ingentem cumulum adjiceret, eamque acerbiorem redderet, nobis ac magis tristem. Post tot & tantos itaque sanitatis, ut sic loquamur, Præsides, quò pauciores nunc superant, qui, si quæ pestis invadat corpora, auxilio sint; eò calamitosa magis, ac desperata præsentis temporis nostri conditio est. Quare sicuti magno mari, Lucretius loquitur, deprehensi nautæ, cùm neque subsistunt anchoræ amplius, neque in ornamentis aliis ac arte ipsa quicquam præsidii positum est, tempestati permittunt navem, sequunturque fortunam; ita & nos dum parum certè alterius spei reliquum est, Deo præcipue nos dedere oportet, atque ab eo expectare exitum. Qui ut omnia efficere, quæ prosunt & juvant, per infinitam potentiam, ita & velle quoque potest, pro bonitate illa immensâ, quâ opera sua complectitur. Atque præclare & sapienter iprorsus Thebanus Vates:

Divina, inquit, *virtus, quâ potentia eminet,*
Effecta, vel quæ desperaveris, dabit
Citra laborem.

quod nos præcipuè erigit ac consolatur. Ad Kroesium autem nostrum quod attinet, nihil nunc nobis omittendum officii est, cum ejus exequiæ indicandæ sunt, quo nos pro meritis ejus gratos ac pios præbere liceat. Quæ enim melior gratia egregiis viris referri queat, quàm cùm eorum, postquam obierunt diem, venerabiliter, ut ille ait, recordamur? Natus itaque Dresdæ est satis luculento loco An. MDXXCII. d. XV. Octobris. Patrem habuit Amplissimum Virum Sebastianum Kroesium; qui ex interioribus ministeriis D. Augusti Electoris Saxoniæ, inter Senatores Civitatis ascriptus, & post deinceps ob præclara merita egregieque gestas partes ad consulatum evectus; eaque dignitate quam plurimos annos functus est summâ laude. Matrem nactus est Præstantissimam fœminam Sabinam Turleram. Quæ clarissima ampliss imaque familia plures egregios, doctos, & Illustrissimis Saxoniæ Ducibus mirifice probatos Viros dedit. Ex quibus præcipue nominandus hoc loco avus Antonius est: Georgii, Ducis Saxoniæ, Archiater, & Consul urbis magnæ prudentiæ & authoritatis: itemque Hieronymus, filius ejus, J. U. Doctor: qui præter legitimam scientiam, ita in græcis Latinisque (quamquam & aliarum gentium literis) versatus fuit, ut cum paucis eâ ætate conferri posset. Documento esse possunt libri & scripta ab ipso edita; quæ partim convertit aliunde & interpretatus est. Ut illum nobilem Castilionii Aulicum, qui quatuor libris ab ipso expositus est; itemque Machiavelli quandam Commentationem, quæ & in Corpore illo egregio Politicorum Imperialium

lium

lium, quod Goldastus edidit, continetur: quos libros ex Hetrusco sermone, cujus peritissimus fuit, ut qui non paucos annos in Italia fuerit versatus, Latinos fecit, tersissima certè ac elegantissima oratione. Præclaris itaque istis suorum vestigiis uti insisteret noster plurimam operam navarunt parentes. Quare partim domi, partim in Ludo patrio, cui tum peritissimi doctissimique Magistri præerant, literis & orthodoxa fide diligentissimè ipsum erudiendum curarunt. Namque & erat ingenio docili, & mirum in modum studiorum amore tenebatur. Cum attigisset XIX. ætat. annum, jamque non modò Latinè & Græce esset doctus, verùm & disserendi artem probè hausisset, Philosophiæ quoque rudimenta teneret rectè, consilio suorum in Academiam nostram missus est, an. M D CII. eique ipsos annos XII. studendi gratia Civem dedit. Ductus partim claritudine loci & celebritate: partim quod ratio valetudinis vix permitteret, peregrinationibus dare operam, & Academiam cum Academiâ commutare. Secutus autem exemplum materni proavi, Medicinæ præcipuè studia sua addixit. Quo in genere ita profecit industriâ fretus atque ingenio, ut anno M D CXIV. d. XIIX. Julii publicè solenniter in eum conferretur Doctoris dignitas. Non multò post, hoc est d. XV. Novembris, uxorem sibi junxit Præstantissimam Lectissimamque virginem, Elisabetam Lorciam, Henrici Lorcii Phil. ac Lib. Art. M. & SS. Theol. Candid. filiam unicam. Quî cum hos tres atque viginti annos summâ conjunctione animi vixit, atque ex ea suscepit filiolam, matri aviæque cognominem, quæ tamen paucissimos dies commorata in vitâ est. Pietatem maximè coluit, non in speciem, & ut ostentaret tantum ejus studium, quod multi satis habent; sed uti revera exhiberet. Quò accedebat insignis candor & ingenuitas, nihilque perplexi alens animus, rectique mirificè amans. Quem quia multi experti sunt, qui testes esse possunt, caussa non est, cur ambitiose velimus exaggerare. Cæterum quia id per benevolentiam Dei consecutus erat, ut scienter non modò, sed & feliciter medicinam faceret, quorum alterum doctrina parta indefessa labore & studio, alterum divinus favor, sive illa, ut Pindarus appellare solet, πότμος συγγενής hoc est, fortuna congenita, præstabat, multis hactenus, qui opem ejus imploraruntmirifice profuit, eosque ex ipsis fati faucibus quasi sæpius in vitam reduxit. Præcipue autem de Civitate universâ egregie meritus est, ex quo hic pestilens morbus, qui premit, manare cepit. Nam licet nullo vinculo ac religione devinctus Civitati; & prorsus esset suæ spontis: multaque se darent, quibus persuaderi posset, uti secederet paullisper & subduceret se tempestati; maluit tamen manere nobiscum suæ salutis ac vitæ prodigus, quam amicos & alios, quorum consuler valetudini posset, omni propemodum ope atq; auxilio destitutos relinquere. Quod etsi acutiores homines ad quoddam imprudentiæ genus interpretentur: ipse tamen in eo se maxime Christiani hominis partibus fungi reputabat. Memor divini præcepti, sic esse habendum proximum, ut nosmetipsos solemus habere. Quamquam & Plato neminem perfecte justum dicendum existimabat, qui non, ut alium servaret, vel semetipsum conjiceret in discrimen, atque pro ejus salute & vitâ proderet suam. Quare & Carneades, cujus in disputando summum acumen mirifice à veteribus prædicatur, ut nullam esse justitiam; aut quandam stultitiæ speciem, differebat. Nam sicut prudentis, & sani maxime hominis haberi solet, sibi prospicere recte, & detestari atq; avertere consi-

lio, quæ nocere damno esse queant; ita dementis ac stulti contra statuebat, provocare casus atq; vitam, vel fortunas suas periclitari. Quo nomine non modo cæteros ordines sibi obligavit adstrinxitque plurimum, verum & illustrissimas personas, pluresque de Nobilitate primariâ, qui antea ejus consilio ac opera usi, sibi mirificè conciliavit, ac magis magisque adjunxit. De Academia autem nostra quid dicam, quæ cum ejus eruditionem eximiam, & cæteras ejus dotes, imprimis vero hoc singulare ejus in civitatem, atque nos omnes studium intueretur, non alium certe Serenissimo Electori commendare voluit, qui secundum in Collegio Medico suppleret locum, quam Kroesium nostrum. Neque id non ratum habuit Elector Serenissimus: & eam ob caussam proximo xx. Septembr. inter Professores Medicos asscriptus & cooptatus est. Quem locum egregiè etiam tuitus fuisset procul dubio, & exornasset deinceps, cum singulari & Juventutis commodo, & Academiæ laude, nisi Deus hunc tam egregium & necessarium nobis virum eripuisset. Cujus obitum & excessum cùm nunc narrare oportet, hæret vox faucibus, & calamũ mœror impedit, & vix moliri verba potest, quibus hoc tam acerbum munus explicetur. Durandus tamen animus ac admovendus ad id est, quod restat: licet resiliat, & quasi mordeat frenos: ne postquam expediimus cætera, hîc hæreamus impliciti ac nexi. Cæterum cum non firmissimum corpus à natura nactus esset; ideirco sæpius infirmitatibus quibusdam tentari cepit: nunc nuper autem eo succubuit facilius, quod paullò gravius morbi vis, quàm ante quidem, ingruisset. Namq; & multus circa decumbentes atque labor mirum in modum attenuaverat vires; & jam in senectutem progrediens ætas, non satis durare posse malignitatem morbi videbatur. Ante hos octo dies suboriente vespera non nihil male habere cepit. Et tamen aliquid gustavit cibi, haustoque pharmaco petiit somnum. Sequenti mane, surrexit quidem, sed quod in modum dejectus vires cerneret, decumbere habuit necesse. Consultus maturè Collega Clariss. D. Gregorius Nymannus Collegii Medici Decanus & senior summo quidem studio præsto: sed cum mox suffocativus accederet catarrhus, atque is lentior quidem atque viscosior, nullus amplius locus remediis relictus fuit. Quod cum animadverteret decumbens, ministrum verbi advocandum curavit, atque ab eo peccatorum veniam, postquam confessus ea esset, impetravit abunde, pastusq; salutari epulo Dominici corporis, expectavit æquo ac constanti animo, ecquid de se facturus tandem esset Deus, cui parere & obsequi, ut sẽper ante studuerat, ita nunc quoq; optimum tutissimumq; judicabat. Est quidem persuasissimum nobis; cum mœstus hic rumor, & illætabilis fama de valetudine ejus, ferretur per urbem, multò plures pro incolumitate viri vota & preces allegasse Deo; sed destinatum Numini fuit eripere nobis Virum clarissimum cum maximè ejus opera usus esset. Incertum, magis ne ut ei consuleret; an, quod verendum, puniret nos & castigaret. Nudius quartus sub V. vespertinam placidissimo obitu resolutus est, cum LV annum prope ad finem adduxisset. Cui cum postea solenne funebre instituendum sit, vestrum est, Viri Clarissimi & de quam plurimis nostrum egregiè meriti exequias frequentes vos celebrare. Id igitur ut faciatis etiam atque etiam sedulò vos adhortamur. Procedet funus in Concionem, quæ habenda in templo oppidano est, ex Amplis. Viri Henningi Grossii ædibus ad H. I. ibi igitur convenietis. PP. Dominica XVIII post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

Emensa

CCLXXV.

EMensa vitæ spatium inter gaudii dolorumque innumerabiles vices quibus perpetuo circumagimur, mortale genus, restitit aliquando tandem, ac posuit adeò lumẽ Clarissima Matrona, Elisabeta Taubmanna, Viri & Poetæ non in hoc nostro urbe tantùm, sed apud exteros etiam honorati quam maximè ac celebris, Friderici Taubmanni Vidua, Fœmina consummatę virtutis atq; exempli. Cui cum persolvenda postea Justa solennia sint; danda nobis est opera, uti memoriam ejus, quibus possumus modis, atque adeò isthoc etiam genere scriptionis, conservare diligenter studeamus. Nata in hâc ipsâ Wittenbergâ die XIII. Maii anno M D LXXVIII. Patrem habuit Joannem, Civem Reipublicæ hujus, ex antiquissima, ac perquã celebri Matthæorum familia, primariũ, Virum honesti nominis ac famæ: Matrem Magdalenam Schmidiam, optimam Fœminã. In horum gremio cùm adolevisset probè imbuta virtutibus omnibus, pietate cũ primis tradita nuptum continuò est Clarissimo Viro, quem diximus Friderico Taubmano, cũ quo nuptias die XXV. Maii anno M D XCVI. felici prorsus omine celebravit. Nam præterquam quod Conjugem talem nacta erat, quem ipsi Principes maximi honorarent præcipuè haberentque non vulgariter charum; conjunctissime cum ipso vixit etiam, & sine omni querela. Quod partim prudentiâ suâ, quâ fuit singulari, partim & amore effecit summo, quô maritum talem complectebatur. Ut verè de ipsâ nobis liceat usurpare, quod de se apud Euripidem pronunciabat Andromacha:

Linguam silentem, lumen ac placidum Viro
Præbere didici, gnara & ubi vinci virum
A me deceret, & ubi me concedere.

Liberos viro suo dedit V filios tres, Christianum J. U. D. & PP. &c. Collegam nostrum conjunctissimum & maximoperè honorandũ: Fridericũ, sed qui triennis abiit puer: Johannẽ Fridericum: Optionẽ quondam Præfecti Cohortis: filiasq; bĩnas, Elisabetam, quę nonita pridẽ decessit, desponsatam Eximio Viro, Godofredo Knochen, Hallensi, J. U. Candidato præstantissimo, qui & ipse jam desiit esse in vivis: & Mariam Magdalenam, superstitem adhuc & Ornatissimam puellam. Post amissum desideratissimum Conjugem Vidua non repetitis votis egit istos perpetuos XXIV. an. inter pietatem summam atque virtutes eas omnes, quas Apostolus id genus mulieribus præscripsit. Fabulas certe vulgi ac notas cavit adeò, ut nihil ejus de ipsâ unquam sit exauditum. Precibus vero ita studuit, ut & publicis sacris interesset diligentissime; & privatim quoque ac domi suæ non minus ipsius pietas constaret. Proximis diebus profecta in prata, quæ maritus olim à Serenis. Principe ac Domino nostro clementissimo acceperat dono, malè habere cepit. Ac fuerunt morbi illa initia non dissimilia primum febrili cuidam affectui: unde obambulare subinde per ædes, & arbitrari quæ agerentur, non admodum ipsi molestiæ fuit. Quin & tribus horis ante, quàm efflaret animam, spatiata per Cubiculũ nobis narratur. Sive jam hoc totum meliori firmioriq; naturæ, qualem & in matre ejus enituisse accepimus, quæ, cum salvam se atque incolumen composuisset ad somnum, antelucano tamen tempore post paucos sermones, quos habuit ante, exstincta desubito memoratur; sive benevolentiæ singulari Numinis tribuendum sit; quod hâc ratione cavit, ne longinquis tædiis morborum Matrona optima conficeretur. Itaque, postquam accessissent symtomata quædam, & in iis Apoplexia quoque, evenit, ut dum ardentissi-

mas preces funderet ad Deum, plena fidei ac orationis devotissimæ decederet nudius quartus vitâ, ad meridiem, cum novem & quinquaginta annos, cum paucis mensibus, fecisset vivens. Ad hor. I. deinde celebrabuntur ejus suprema Concione funebri, & peragentur solennia cætera, quæ consueverunt. Quibus, ut interfitis sedulò ac frequentes, vestri memineritis officii ac pietatis quã maxime esse. Ac nos id ipsum ut faciatis, magnopere vos adhortamur. Procedet funus ex ædibus filii Christiani ad forum sitis. PP. ad d. IX. Octobr. anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXXVI.

DUm publicis literis nostra prodenda est infelicitas, & denudandum novum vulnus, quod ingens sane accepimus nuper, cum Viro Clariss. M. Erasmus Schmidt Græcar. Literar. atq; Mathem. PP. nec Philosoph. ci Collegii tantùm, sed & totius Academiæ Senior, terris, quas bonam partem hactenus celeberrimi sui nominis impleverat famâ, eriperetur, multa & non indigna commemoratu licebat præfari. Nam de jacturæ magnitudine quam universæ literæ, & Græcæ cumprimis perpessæ sunt Musæ, quæ incomparabilem Vindicem atq; Assertorem in eo se amisisse acerbe lugent, si dicere insisterem, quanta oratio nostra conficere spatia atq; explere posset? Jam de inenarrabili divinæ voluntatis ratione, si quid verborum liberet facere, atque inquirere adeò, eccurnam in tantæ pietatis ac innocentiæ, tamque de quibusvis ordinibus pene egregie meritũ virum extremâ ætate, quæ tota quieti ac otio debebatur, tam dura ac aspera expetierint fata, ut deprædationibus atq; incendiis vastari patriam, hanc urbẽ clarissimam, domicilium suum; tantum non obsideri; non suâ culpâ familiarem rem cogi in arctum; infestari tecta ac larem sæva lue; dulcissimum pignus, & unicum vitæ solatium, inclementi fato extingui; uxorem, hoc est, alteram animæ partem, decumbentem videre gravissimè ante, quàm ipse discederet, haberet necesse; quantus nobis aperiretur campus? Sed nec æquari verbis damnum nostrum potest; & est inperscrutabilis judiciorum divinorum natura. Nullum in ea penetrare mortale acumen unquam potest. Quidquid moliti hîc fuerint ingenioſi homines, nihil efficient tandem. Quo plura excussisse industriam suam putabunt, hoc plura latere intelligent. Cæterum dolore ac luctu incendere omnia, vix sanos homines satis decet, & vulgi negotium est, quod sæpe in nihil profuturis ambitiose sudare solet. Ac erunt alii fortasse, qui, si quid hujus desiderabitur, supplendi partes in se suscipient: nos ad eum convertimur, de quo dicendum. Cujus imaginem ipsam contemplari satius est, quam in quibusdam parergis tenere Lectorem. Sed prius infantem ac puerum, quàm virum spectabimus & senem. Sicut ætas per suos gradus evecta est, sic cum ætate nostra quoque narratio procedet. Natus igitur in Misnia patriam habuit Delitium, oppidum haud ignobile, & præter alias copias bonis ingeniis quoque haud destitutum. Ibi igitur in lucem editus est d. XVII. Aprilis Anno M D LXX. patre, Thoma, Reip. Consule, Viro non modò rerum civilium, sed literarum etiam ac variarum artium, Mathematicarum præcipue atq; Mechanices, item Poëticos Musicæq; insigniter perito: matre Egregia fœmina, Rebecca: Wolffgangi Richteri Delitiani Senatoris filia. Qui cum bonitatem indolis præstantiamq; ingenii, quâ pollebat natus, deprehenderent, tanquam fertilem agrũ colendum diligenter, nec permittendum existimarunt, uti sentibus & dumis obduceretur; sed potius ut optimarum artium ac disci-

disciplinarum acciperet sementem. Itaque traditus in scholam Magistrisque commissus maturè est: ac tantum abfuit, ut indigeret monitoribus, qui excitarent ejus industriam ut sibi vel ipse perpetuò stimulus esset ac calcar. Quod præcipue patre mortuo apparuit, quem decem & quatuor annos natus puer amisit. Neq; enim domi minus suapte sponte, quam si Præceptorum ore versaretur, & pensum in ludo faceret, incumbere literis, & assidere libris solebat: omnes operas suas, & totam vitam adeò, ad certas leges exigens, quas sibi ipse posuerat ac ascripserat ante. Quare cum non ingenium tantùm profectusq; literarum, sed vitam quoq; & mores cùm Præceptoribus tum Scholarchis etiam probaret egregiè, factum est, ut Senatus patrii auctoritate in Ludum Electoralem, qui Portæ est, mitteretur, quindecim quidē annorum puer, sed qui dicendi artium fundamenta egregiè posuisset; cæterum ea esset cognitione Græcarum literarum [quas Patrem æmulatus, vel admodum puer amavit summopere] quam multi optarent, cum Ludum illum relinquunt. Ac hunc cum esset ingressus, facile sibi ingenii elegantia modestiaque animi Præceptorum benevolentiā conciliavit. Præcipuè verò M. Jonam Eccarti, & Sethum Calvisium, viros ut eruditiss. sic Clarissimos quoq; sibi adjunxit: quorū altero post, & singulari amico usus est, hospite etiam si quid negotii Lipsiæ conficiendum sibi haberet. Discessurum ex eo Ludo Præceptores Sereniss. Electori Saxoniæ D. Christiano I. accurate cōmendarunt, ut Academiā jam ingresso mature de beneficio, sive stipendio, prospiceretur. Nec defuit ei liberalitas Principis benignissimi: & eâ fretus in Academiam nostram anno MDXC. venit. Solet non rarò accidere, ut recte officium adolescentes faciant, cum sibi adhuc, quem metuant, habent; cum, simul relicti sibi fuerint, plane contra eveniat. Nec frustra sapientissimus Comicis dixit: *Deteriores omnes simus licentia.* Sed nihil in moribus ejus immutavit vita Academica, liberior illa & magis plena sui: atque antiquum suum igitur perpetuò obtinuit, nullas in ulla alia re sibi relictas partes statuens, quàm quæ aut meliorem ipsum, aut doctiorem reddere posse t. Hac ratione id consecutus est, ut tertiò anno post, quàm huc venisset, Magisterii laureâ solenniter ornaretur. Quamvis autem tum Theologicas quoque literas non indiligenter habere cepisset, tamen in evolvendis auctoribus Græcis & erudito illo Mathematicorum tractando pulvere, fatali quadam destinatione plurimum semper occupabatur. Quod literarum genus & privatis scholis non sine insigni plurimorum fructu excoluit; atque de re ad eam venit celebritatem, uti M. Petro Otthone exemto vivis, Professio Mathematica, quæ tum ab ejus excessu vacare ceperat, optimè ei committi posse Patribus Academiæ, quos sua virtute mirificè sibi obstrinxerat, videretur: quamquam ea postea ab Illustrissimo Electoratus Saxonici Administratione, Melchiori Jostelio, Medic. D. Viroq; Clarissimo, qui solus Nostro præferendus existimabatur, cōmissa fuerit. Ac tantū abest, ut eā ob rē doctissimo viro, ut solet ferme inter homines, obtrectaritunquā noster, ut potius mirificè ipsū amarit ac veneratus sit, sectatusq; tribus integris annis, propter exquisitā rerum Mathematicarum scientiam, qua pollebat, quaque superari suam minimè dolebat, & candidè semper profitebatur. Non ita multo post accidit, ut Leutschovien sis Scholæ Rectoratus in Hungaria vacaret. De quo adipiscendo cum certam spem nostro feciisset maximus seculi hujus Theologus, Ægidius Hunnius; fretus consilio & auctoritate tanti Viri, eo proficiscihaud dubitavit.

tavit quo cum veniſſet mirifico omnium favore ac plauſu exceptus quidem eſt, ſed munere illo excidit. non tam ſua, aut aliorum culpa, quorum id in manu erat, quam certo quodam fortunæ & fati ductu, quod tantum ingeniũ & nomen ad noſtræ Germaniæ gloriam accedere potius, quàm exterorũ augere laudes jam deſtinarat. Itaque luculento congiario & ab invitis dimiſſus, eo ipſo anno rediit ad nos, quo erat profectus, & veterem ſtudiorum curſum repetiit ſtatim ſtrenueq; continuavit. Anno M D XCVII. aſſcriptus Collegio Philoſophico eſt, ipſis Kal. Maji. Menſ. Octob. poſtea Græcarũ Literarũ Profeſſio auctoritate publica demandata ei auſpiciis feliciſſimis eſt. Quippe cui hos XL. ipſos annos ita præfuit uti non ita præfuit, uti non modo ſibi multum gloriæ ac nominis per univerſum orbem literarium paraverit, ſe Academiæ ipſi etiam ingens ornamentum ac decus conciliarit. Pauci quidem in eruditis haberi volunt, qui non Græcarum literarum peritiam aliquam ſibi tribuant: at qui cujusvis ætatis ac commatis ſcriptores & recte intelligat, atque, non ex quibuſdam regulis tantum, quæ ultra verborum ac votum ſtructuras haud exeant, ſed ex antiquitate intima, intimoque auctorum ſenſu ac indole virtutibusque atque conſilio interpretari commodè & perſpicuè queat, quotusquiſque in noſtra Germania reperiendus eſt, qui ſibi hanc laudem præ aliis vindicare auſit? Quam adeo ſibi propriam fecit noſter, ut ea de re maximi ſeculi viri, apud exteros quoque, præ quibus Græcia ipſa vix Græca magis videatur ipſum & amarint ſummopere & admirati fuerint. Sane cum Pindarus ejus prodiret in lucem, inuſitatæ diligentiæ opus ita obſtupuiſſe eruditiſſimos Belgarum non ignoramus, & ora obvertiſſe ſua, ut ultro fatérentur, tantum in difficillimo non modo ſed corruptiſſimo etiam auctore præſtitum à noſtro, quantum præſtari ab ullo mortaliũ poſſe, vix credidiſſent ante. Ac niſi iniquiſſimorũ temporũ furor hactenus editioni reliquorũ operũ, quæ plura, ut erat invicti laboris & inexhauſtæ diligentiæ, reliquit, inprimis vero earum Comentationũ, quas exactiſſimas Dionyſio Afro Periegetæ, impendit, itemque, quibus Lycophronis atri latebras, ut Statius appellat, hoc eſt Caſſandram ipſius, obſcuriſſimũ multo & intricatiſſimũ Poema, poſt Canterum ac Meurſiũ illuſtrare aggreſſus eſt, obſtitiſſet, quanta acceſſio ad ſummum partũ decus & gloriam ejus facta fuiſſet? Quanquam jam tunc hoc nomine celebris eſſe ceperit, & per virorũ doctorum ora volitare, licet opera ipſa nondum facta publici uſus, poſtquam labores iſtos, quos in Lycophronis Caſſandram contulerat, princeps ingeniorum Daniel Heinſius, Epigrammate Græco, quod editum ab ipſo jam olim eſt, honeſtavit. Quod eo plus ponderis habet certe, quod non extortum precibus eſt, ſed ultrò & ſponte ab eo conſcriptũ. Ut erudito conſtaret orbi quàm honorificè atque prolixe de inuſitata eruditione viri in iſto genere ſentiret. De qua præcipuè tamen, ſummoq; judicio ejus teſtari Commentarii olim poterunt, quos cum nova verſione in Novũ Fœdus inſtituit, & eo ipſo finivit die, quo hoc fatali morbo decumbere cepit, compos factus ejus voti, quod jam antè nuncuparat Deo, quo ſibi liceret eo uſque vitam producere donec labore ſanctiſſimo eſſet perfunctus. Quippe qui nullo alio fine ſuſceptus eſſet, quam uti propagaretur ejus gloria, & in ſanctiſſima ipſius oracula ne pe: egrini ſenſus inveherentur. Quantũ in illo opere præſtiterit, breviter dici non poteſt. Et commendabit admirabunda poſteritas, quæ ſuũcuiq; pretium rependit. Illud vero tacendum non eſt, quod in novi Teſtamenti Codice Amici ab

eo

eo viderunt præscriptum: *In nomine Iesu Christi spero ego Erasmus Schmidt Vitebergam non devastatũiri, antequam pius labor circa novum Testamentum totus absolutus fuerit, Deus eam cum tota Ecclesia sua diutissime conservet, & hostes ejus confundat.* Quæ verba satis ostendere possunt, qua spe fiduciaq; in absolvendo hoc opere hactenus ex quo semel periclitari nostræ res, ac partim jactari tempestate bellica, partim pestilitate etiam affligi ceperunt, fuerit versatus Professionem, hoc est, domum adeptus, de uxore etiam, Hesiodi præceptum secutus, cogitare cepit. Itaque sequenti anno junxit sibi Annam Hugoniam, absoluti exempli fœminam, quam Clariss. Vir, M. Michael Reichart Oratoriæ Prof. Publicus Viduam reliquerat: quicum xxv. an. conjunctissimè vixit, atq; ex ea suscepit libros V. de quibus sola superstes Rebecca est, Reverendi ac Præstantissimi Viri M. Johannis Schvvalbii, Sonnevvaldensis & vicinarum Ecclesiarum Pastoris ac Superintendentis uxor cui atrocissimo morbo & ipsi implicitæ, venire ad clariss. patris exequias non licuit, quod mirificedolet. Cœteri omnes in prima ætate obierunt, præter filium Erasmũ, itemq; Sophiam, Viri Admodum reverendi atque clarissimi Johannis Mulleri SS. Theol. Licent. & ex Moral. Prof. P. in Academia nostra Ecclesiæ Hamburg. quæad D. Petri est Pastoris Conjugẽ. Ea demortua cum familiaris ipsius res sine domesticorum laborum socia constare posse non videretur, præcipue cum filias omnes elocasset, ad secunda vota transiit an. M Dcxxiii. d. xiix. Novemb. domum ducens lectissimam virginem, Magdalenam Andreæ Tuchschereri, Advocati non incelebris apud Misnenses filiam; quæ ei unicam filiam edidit, ex qua solatii quantum & oblectamenti antea ceperat, tantum mœroris & acerbissimi luctus hausit nuper, cum immaturo fato extingueretur. An. M D CI. inspectio Stipendiariorum Electoralium, & tertio an. post ludorum Illustrium visitatio ipsi demandata est, novissime Mathematum quoque Professio quod an M D CXIV. accidit. Quas partes omnes summa semper fide ac studio administravit. Ut multos numerare liceat, qui ex ipsius disciplina ad summas atque amplissimas dignitates aspirarint. Rectoratum Acad. gesit bis: Decanatum Collegii Philosophici septies quod nemini unquam contigit hactenus, à prima Academiæ constitutione. Ad Comitia Publica quater missus est publico nomine; & plura alia administravit negotia inserviendi bono communi causa, cujus studiosissimus semper fuit. Delatus ei & consulatus urbis aliquando est sed ejus gratia ut sibi fieret facile impetravit, quia alias tot rebus quotidie occupatus tenebatur, ut mirum non nemini videretur qui unus par esse omnibus, & tot præterea volumina legere non modo, sed scribere etiam posset. Sed nihil, difficile ac arduum est ingenio alacri, & quod laboresnon reformidet. Nam præter illa, quæ supra nominavimus opera, longum catologum aliorum texere liceat quæ aut dudum communicata cum eruditis sunt aut communicanda adhuc in scriniis latent. Quod certe nunquam non ex bono publico fore, existimamus. Jam olim est factum, ut chronicis quibusdam morbis peteretur: sed tum cumprimis cum pessum eunte patria, & tantum non penitus eversa; tot quotidiè mœroris & ægritudinis causſænobis objicerentur. Quare hoc toto semestri non semel infirmitate quadam correptus est, quam licet deposuerit postea nunquam tamen sibi validus satis ipse est visus. Nuper autem cum vix ex febri collegisset se, & reparasset nonnihil prostratas vires, ita ipsum perculit filiæ casus, ut plerique existimarẽt, recto talo ipsius valetudinẽstare haud

haud posse. Quo cum & conjunctissimæ uxoris decubitus accessisset tandem, quomodo durare amplius poterat, homo tantæ ætatis, & tot præterea morbis ante ac curis debilitatus & fractus? Cum itaque xxx. Augusti die colophonem egregium Commentariis suis in novum Testamentum in illis verbis, Etiam venio cito, Amen. Veni Domine Jesu: imposuisset, paullò post nonnihil horroris febrilis sensit; quod dissimulavit tamen donec de eo inter prandendum eos, qui erant una, admoneret. simul & illud adjiciens, *ea verba, quibus D. Johannes vaticinio suo, & ego hodie laboribus meis imposui finem, novissima fuerunt prioris meæ conjugis, demigraturæ in alteram vitam: de me quid brevi futurum sit, docebit di s Mihi profecto hac res haud quaquam omine videtur carere.* Interim magis ac magis de horrore conquestus est, ut necesse esset lecto reponere, qui foveretur. Consulti ea de re Medici, ex certis signis & præscriptis artis suæ febrem scorbuticam pronunciarunt, quo malo jam ante sæpius laborarat. Ac quamvis lectissimæ Medicinæ adhiberentur, tamen præ mœrore & curis defatigatum penitus & maceratum animum non potuit convalescere corpus & eas contrahere vires, quæ superandæ malignitati morbi pares essent. Sic factum, ut d. IV. Septembris inter medias preces sub XI meridianam placidissimo obitu, qualis ferme sequitur senes, solveretur: de quo discessu jam præcedente die monuerat quasi, sic allocutus ex Psalmo animam suam; Revertere anima mea in requiem, Quoniam Dominus benefecit tibi. hunc finem habuit Sanctus senex cum vixisset ann. LXIIX. qui propter ingentes virtutes & præclarissima merita, vel integra secula vivere videbatur dignus, si & pateretur naturę nostræ lex, neque id ipsum ei oneri molestiæque esset. Nam quotumquemque vita hodie non gravet? tot periculis atque terroribus, tot atrocissimis casibus atque calamitatibus exposita semper? Iis vero infesta præcipuè, qui Deo virtutique dicatum animum ab seculi artibus abduxerunt, in quo jamdiu fuerat noster? Nam quanta pietas reverentiaque Numinis in eo fuerit, iis præcipuè constat, qui interiorem ejus vitam, & qualis maxime domi erat, contemplati fuerunt. Nam ut in cæteris rebus mire alienus ab ostentatione omni erat, & si quid simulate agendum esset; ita id in divinis maxime detestabatur. Homines se patiuntur ludi ejusmodi artibus: Deo dari verba non possunt, cui & cordis arcana manifesta sunt. Itaque qui domesticam disciplinam ejus intuerentur, videbantut propemodum se in templum venisse. Ita nihil ludicrum, nihil lascivum ac indecorum animadvertere erat. Quoties amici eum modò orantem, modò psallentem, sæpe & lacrimantem offenderunt? Non super rei familiaris aliqua clade, sed super erroribus sui, ac culpis: à quibus, ut tanquam homo, non erat immunis, ita cum aliis comparatus, vel sanctus videbatur. Quid nunc de inusitata ejus modestia, de abstinentia & æquitate incredibili, de summa item lenitate animi dicemus? In quemnam unquam durius atque superbius aliquid consuluit? Cujus invasit bona unquam, aut appetiit saltem: Cuinam magis iratus, quam sibi ipsi fuit, cum deflexisse videretur non nihil à via in quædam diverticula quasi abductus? De sobrietate autem ac temperantia dicendum non est, quæ hodiè inter virtutes vix tenent locum. Nec de candore etiam, quem plerique nunc pro ruditate, atque insciti habent. Ut cum tot maximas virtutes intuemur, eum non jam istorum temporum hominem, sed potus ex prisca illâ aurea que ætate ad nos demissum

ſum poſſimus putare. Ac ſunt reliquiæ ejus jam ante quidem conditæ in Templo Arcis Academico; hodie verò cætera, quæ reſtant, ſolemnia funeris, peragentur. Quæ cum ad Hor. I. poſtea futura ſint, veſtrum, erit, tam præclarè de Academia & univerſis literis, quin & Eccleſia merito viro ac Præceptori communi propè, ſupremum honorem prolixè & copioſè exhibere. Cujus re cauſſa ut in Clariſſimi Viri Jacobi Joelis Coci Med. Doct. ædibus conveniatis frequentes, etiam atque etiam vos admonemus. PP. ad diem 22. Septemb. Anno recuperatæ gratiæ, M DC XXXVII.

CCCLXXVII.

VErſamur hactenus in magno quodam pelago: & poſt tot atque tam dira naufragia, quæ fecimus hoc brevi ſpacio, ecquid reſtare videtur aliud, quam ut præſtolemur quisque portumne, an ſubmerſionem nobis DEUS moliatur? Schmidium, Pelshoferum, Sennertum, Kroeſium, Rectores illos valetudinis noſtræ, & τέκτονας ἀνωδύνιας qualem Chiorem ſuum planè ex re Pindarus appellat; omnes vidimus hauſtos hôc mari & abreptos. Nunc verò fluctu ſubverſus Burckhardus Clannerus eſt, Conſul Urbis, Virque Ampliſſimus, & in quo uno niti univerſa propemodum publica civitatis res videbatur. Ille Virgilianus gubernator, qui Palinuro Veliam prope Lucaniæ oppidum, cujus & Cicero alicubi meminit, portui de ſe nomen dedit, quamdiu tenuit clavum, ſeditque ad gubernacula, ut evitaret ſcopulos & cæcas cautes, edoctus, ut ait ipſe, non — *huic confidere monſtro*; ſalvam undiquaque præſtitit navem, quâ vehebatur Æneas; dum interim frangerentur reliquæ ac præda procelloſo ac æſtuanti fierent mari; donec ipſe tandem Rector ille providus Regiæ claſſis, circumſcriptus ſomno & ſoporatus ſtygiâ vi, & abſoluti ſſimus Poeta loquitur, caderet cum gubernaculis & puppis revulsâ parte, ferreturque in undas præceps. Quid de Clannero noſtro dicemus? qui, ſicut ſtudio incredibili præfuit hactenus Civitatis clavo, & non dies modò totos, ſed & noctes impendit non paucas pro ſalute civium ſuorum ac incolumitate, ita dum regeret has quaſi habenas, atque in media rabie tempeſtatis, quâ pertimus jam tot annos, deprehenderetur ſapiens moderator, & qui provideret circumſpecte, ne & Wittenberga illa; quantacunque adhuc, exæquaretur plane deſolatis exuſtisque circumciſa regionibus; ecce ſurgit æquor, & volvuntur agmina immenſa, abſorbentque Virum veluti, curſu adeò remigiisque omnibus excuſſum. Jam ergò, quid futurum in poſterum de Civibus, de communi re, de innumerabilium hominum perſonis ſit, poſtquam tanto ac tam firmo præſidio nunc deſtituuntur, id totum quidem DEUS profundâ nocte premit. Quem veneramur ſupplices, noſtri miſereatur, reſpiciatque feſſos tandem & ab interitu quamproximos, niſi ipſe retrahat atque reponat in aliquam lucem. Cæterùm, Clannerus noſter, quemadmodum maluit multò everti ipſe hôc turbine rerum, contra quem ſtetit hactenus, inter medios curarum fluctus; quàm periclitari vehementius, ſalutem ampliſſimæ Urbis: ita enitendum nobis eſt elaborandumque ſedulò, uti memoriam Viri tam expertæ prudentiæ, & in quo tantus modus legitimæ ſcientiæ fuit, nunquam non habere comiter ſtudeamus. De quo etſi multa ac infinita pene liceret proferre! ipſe tamen ſua ſe involvens virtute, nihil quicquam externarum laudum, quibus prope intolerabili modô inſaniunt multi hodie, atque adeò nec prolixa noſtra commendatione habebit opus. Quare & per ca-

pita tantũ ac ſummatim agemus dũqua conſueverunt, exponere ex hoc loco paramus. Natus in Saliſburgenſi Archiepiſcopatu, ipſam Saliſburgum, ampliſſimam civitatem, Patriam ſibi eſt adeptus. Ibi ergo editus in lucem anno M D LXVI. d. X. Octob. qui tum Burchardo in faſtis erat ſacer, Parentes Pontificiarum quidem religionem profeſſos, cæterum pios cum maxime & honeſti amantes nactus fuit: patrem quidem ex antiquiſſima Clannerorum, & ultra ducentos annos nobili cum primis familia oriundum Wigelium Clannerum in Stralheim (quæ propria prædia hujus gentis ſunt inde ab an. M CCCCXXXVII. in hunc uſque diem) matrem vero præſtantiſſimam Fœminam Erenthrutam Preuſſeriam. Avus Sebaſtianus, Proavus Auguſtinus, Atavus Stephanus, Clanneri, qui ſinguli Conſulari dignitate in Salisburgenſi Republica emicuerunt. Eoque proceſſit gloriæ familia iſta, ut nec qui eſſent Equeſtri ordine, ſibi ducerent fraudi, vinculo ſanguinis & affinitate cũ ea jungi. In quibus nominandus præcipue Hanſus Diethorniusin Schletting eſt, eques Auratus, Archiepiſcopatus Salisburgenſis Præfectus ſupremus: qui prædicti Auguſtini Conſulis filiam Helenam ſibi conjugem ex omnibus legit. Quocirca & D. Fridericus III Romanorum Imperator Auguſtus, inſignibus præclaris eam gantẽ donavit olim quæ Invictiſſimus Ferdinandus II. non rata habuit tantum, ſed & auxit in majus Infans ſalutari fonte aſperſus patrem in ipſis rudibus annis amiſit. Quamquam nihil damni interim in hâc jactura puer ſit perpeſſus. Cum ita ordinarit Deus univerſam rem, ut parentis loco pium & orthodoxæ fidei addictiſſimum Virum Joſephum Eltern, ex Senatorio ordine, ſibi acciperet tutorem. Cujus conſilio ac cura factum deinde eſt, ut qua erat indole adoleſcentulus, literis traderetur. Itaq; & ſuaſu vitrici prætereaan. MD LXXVIII. in Illuſtrẽ ſudum eum, quẽ pro nobilitate Auſtriaca imprimis, ejus Archiducatus proceres Lintii conſtituerant recens, translatus eſt: ubi ſub Rectore Gymnaſii, cui traditus peculiariter, M. Johan. Membhardo, ita profecit ſubindè ut fidei orthodoxæ fundamenta ſtrueret non modò firmiter: ſed & in artibus ac diſciplinis iis præcipuè, quæ ad orationẽ aut exornandã formandãq; peritè, aut depromendametiam ex locis ſuis & quaſi ſedibus facerent, egregiam ſibi ſcientiam Latinam pariter & Græcam compararet. Cæterũcum poſt ſexennium, quod ibi egit, atq; adeo an. M D LXXXIV. potitus rerum Georgius à Kienburgk eſſet, atq; religionibus illis ac ſcholâ ipſâ Provinciali tandem ejeciſſet omnes in univerſum profeſſos veritatem cœleſtem: domum noſter rediit quoque. Unde poſt multas ſolicitationes Principis ut Hiſpanias ſibi eligeret, aut Valentinam Academiam, aut Toletanam aditurus, Friburgum Briſgoiæ conceſſit hoc conſilio (quod prædictus Membhardus ſuggeſſerat) ut Argentoratum utpote in vicinia ſitam Academiam, ſe conferret clam & ita tyrannidi Pontificiorum ſeſe ſubduceret. Quæ ipſum mens non fefellit. Nam poſtquam Argentinam a. M D LXXXVI. veniſſet ex ſententia, atque ibi Membhardũ ſuum offendiſſet quoque, reſtitit hujus hortatu in Academia illa aliquandiu, & Philoſophicis, cum maximè autem Moralibus ſtudiis, & ipſi Juriſprudentiæ deinceps operam dedit. Ibi ergo vidit & amplexus non ſemel eſt D. Melchiorem Junium D. Papium, & D. Nicolaum Reuſnerum, magnum illum JCtum, quorum præſidiis ac amore ſingulari fretus, Tubingam deinde concesſit, datus Nobilibus binis è primariis Auſtriæ rector morum & diſciplinæ. In quo celebri loco quot iterum præclaros viros in amorem ſui allexit? D. Jacobum Andreæ

Andreæ, D. Heerbrandum, D. Schekkium item Heilandum & Martinum Crucium? Post ipsos autem duos annos mutatis consiliis Wittenbergam hanc adire constituit, in quam & venit an. MD LXXXVIII. ipsis Kalendis Maji cum literis cõmendatitiis ad D. Georgium Mytium, & M. Michaelem Reichardum, Academiæ per illud tempus Rectorem à quo & receptus continuò non in domum modò, sed & inter convictores etiam fuit. Exacto biennii spatio, quod civilî prudentiæ impẽdit totum, cum reditum in patriam difficilẽ sibi, ac formidabilẽ modis omnibus ob religionis caussas videret, sedẽ hic fixit, accepta in matrimonium lectissimâ virgine Margareta Amplissimi Consultissimique Viri Georgii Matthæi J. U. L. & Reipublicæ hujus Syndici ac Cousulis, nec non Munsterbergensium Ducum Consiliarii, &c. filia quam unicam reliquerat vita decedens. Ex quo conjugio, exoptato planè & felicissimo liberos omninò VIII. susceptit: masculos quinos & filias tres. Ac filii quidem duo in ipsa infantia excesserunt. Tertius autem natu qui fuit, Vexillifer in militia Suecica Lauingiæ, ad Danabium flumen sito oppido, anno MD CXXXII. obiit diem. Reliqui duo superant divinâ clementiâ: Burchardus nimirum, Senatoriæ dignitatis & Hospes apud nos publicus, Prudentissimus Vir: & Fridericus, civis Reipublicæ Berolinensis. Filiarum duæ obierunt, & in iis Margareta, Thomæ Richteri Civitatis hujus Cameratii primum, post deinde Jacobi Lemmelii Senatoris, uxor: Tertia Maria Salome Georgio Volckmaro Civi hujus Reipublicæ & fabro aurario nupsit Functa primâ hac conjuge, transiit ad secunda vota an. MD CVI. celebratis nuptiis cum Ornatissima puella Maria Nebelthauia, Augustini Nebelthauii è Senatorio ordine atq; Mercatoris apud Torgenses, filia. Ac cum ipsâ quidem liberos procreavit decem, filios quatuor, & sex filias. De quibus omnibus tamen, tantum Emanuel adolescens, Helena item & Maria Elisabeta puellæ, denique Dorothea M. Joh. Frimelii, Ecclesiæ nostratis Diaconi, uxor, adhuc sunt in vivis. Postquam sponte immortalis Dei factum esset, ut & hoc conjugio solveretur uxoris morte, tertium matrimonii fœdus pepigit cum præstantissima virgine Maria Thilia Elię Thilii Prætoris Zanensis in vicinia oppido, filia. Cum qua hos annos XII. quàm conjunctissimè vixit, quaternis vicibus ex ea pater. Ac cæteri quidem intercepti in materno utero lucem non aspexerunt: Annam autem Sophiam & Conradum reliquit vivos proxime mater, cum & ipsa turbine populari isto, qui undiquaque ruit, correpta, poneret vitam. In universum igitur duûm atq; viginti liberorum pater Clannerus fuit: & quatuor atque XX nepotum avus. Anno MD CXVII. in numerum Senatorum allectus est. Ipso eodem quoque anno inter Advocatos Ecclesiastici consistorii adscriptus fuit. Anno MD CXI. ex VIII Doctoribus Juris delectus à D. Christiano II. Duce Saxoniæ ac Septem viro &c. habitusq; fuit dignus præcipue, cui Advocationis in Electorali Curiâ quæ hic est, provincia committeretur. Eodem tempore & Syndicus à Senatu Amplissimo civitati universæ datus est. Ad quem honorem anno MD CXV accessit consulatus quoque: quem jam istos XXII. annos prudentia ac integritate summa & incredibili gessit. Non minore Reipublicæ bono, quam nominis sui perpetuâ gloriâ ac famâ. Quæ & in Principum aulas penetravit adeò; ut exstant adhuc ipsorum literæ ac servantur; quas privatim ut ita loquamur, ad Prudentissimum Virum dederunt. Cæterum quamvis eâ eruditione esset, quæ gradu sumo Doctoris poneretur non indigna:

habuit tamen domi ſuæcauſſas, quamobrem infra hos titulos ſe continere vellet. Quemadmodum autem partes ſuas geſſit ſtrenue, quascunque ageret tandem; Ita in cætera vita quoque pietatem ſuam mirifice fecit teſtatam. Cujus rei, prout exſtant, luculentiſsima atque permulta documenta afferre liceret, ſi loci iſtius, nec properandum nobis eſſet ad id, quod finem Ampliſsimo Viro fecit. Multi jam retro anni ſunt, quod cum calculi doloribus conflictatus eſt. Ex quibus ſæpe decubuit adeò, ut nunquam hactenus rectè habere viſus ſit. Atque cùm accederet nuper, ut amantiſsimam Conjugem, quam diximus, amitteret exſtinctam peſtilente contagio, mirum in modum concuſſa ſenectus Viri eſt. Unde evenit, ut & ipſe II. Menſis die, cum à prandio ſurrexiſſet, frigore inuſitato tentaretur, quod in noctem usque intempeſtam corpus exercuit. Ex eo calores ſenſim obrepſerunt. Ac ſunt quidem conſulti Medici, adhibitaque pharmaca nobiliſſima; ſed non alio eventu, quàm ut hæc nobis neceſſitas ſcribendi imponeretur. Quod cum itaq; animadverteret futuri prudens, inſtare horam, quam noviſſimam ſibi conſtituiſſet Deus accerſito miniſtro imperavit abunde errorum veniam, quos in vita commiſiſſet. Inde paſtus ſacratiſſimis corporis Dominici epulis, permiſit ſe totum Deo, plenus Dei, & fidei ardentiſſimus, expectans fatum ſuum, quandocunque veniret. Quod & ſuſtulit tandem occupatum precibus, & immerſum penitus divinis oraculis, cum nudius quintus inter VIII. & IX. matutinas horas placidiſſimè reſolveretur, poſtquam ſeptuageſimum primum annum prope finem adduxiſſet. Pomeridianis horis deinde celebrabuntur Juſta Ampliſsimi Viri, tum & Concio habebitur, & cætera peragentur, quæ Chriſtiano ritu fieri ſolent. Iſtis itaque ſolennibus ut interſitis frequentes, locus Viri ſummus, & tot ingenia merita in civitatem hanc univerſam, Vos adhortari jure ſuo poſſunt. Nec minus nos, ut ita faciatis promptè, ſedulò vos commonemus. Procedet agmen funeris ex ædibus filii Burchardi, Areem exadverſum ſitis: ibi igitur conveniendum conſiſtendumque vobis memineritis. PP. ad d. XI. Octobr. anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXXVIII.

QUamvis noſtra hæc ætas plusquam ferrea ſit, virtutumque maximè ſterilis, ſit tamen quandoque, ut ſicut hyberno tempore, cum maxime tempeſtates fædant annum, ſerena quædam tranquillaque dies intervenit, ita inter has tantas corruptelas morum egregium aliquod, dignumque, quod memoretur ad poſteros, exemplum ſe exerat. Eſt quidem fœmininum genus molle cumprimis, & parum firmum adverſus timorem mortis atque formidinem: & tamen cum ſuperioribus diebus Ornatiſsimus vir Paulus Helvvigius Bibliopola correptus peſte cepiſſet decumbere, non potuit facere terror, qui injici aliis poterat, ut virgo egregia, Barbara Jahnia, abeſſe à Sponſo, ſicuti hactenus, cum recte valeret, amplius poſſet. Ultrò enim & ſponte ſuâ advolavit illicò, cum de caſu ejus, cui pacta erat, inaudiiſſet: & ſecum communem fortunam ejus eſſe voluit, in cujus vita ipſius ſpiritus vertebatur. Non deerant quidem, quæ plura afferre poterat pro ſe, ſi ſe ſubducere periculo, & & emanere voluiſſet ex ædibus, quas nondum habitare ceperat: ſed magis cogitabat, quid ſe deceret facere; quam quid hujusmodi comminiſci poſſet: potiusq; exiſtimabat, ſi fidelis & bona; quam ſi ingeniosa haberetur

beretur ac prudens. In sexu istoc imbelli & minus forti ostendens, quid viri facere debebant. Ac credo equidem fecisse provide Numen, quod paullò post Sponsum puella mortua est: ne in alterius transiret jura, qui non tanto exemplo amorem ac fidem suam probasset; eique jungeretur morte ac tumulo, cujus discriminis atque periculi socia ante exstitisset. Non est silendum hoc tantum exemplum virginis: quod uti quisque magnifacit, ita mortuæ quoque exequias, quæ futuræ postea sunt, sibi habebit curæ. Nos interim dabimus operam, ne cætera, quæ de iis pro consuetudine exponenda sunt, lateant, quibus mors adeò clara & celebris evenit. Natus itaq; Helvvigius noster est anno MDC III. D. III. Junii: patremq; habuit sibi cognominem, Bibliopolam noti nominis, virumque integrum ac probum: matrem, Barbaram, Johannis Bucavii Servestani Civis filiam, Puer imbutus literis est: sed Patre jam grandescente negotiationi librariæ se dedit, ut sublevaret scilicet, quem sanctissime colebat ac venerabatur. Post excessum parentis, penes ipsum tabernæ jus mansit: sed incidit in ea tempora, cùm maxime jactarentur literæ, librariaque res miris difficultatibus impediretur. Ex quibus uti emergeret se, quos non labores ærumnasque sustulit, cum loginqua non modò, sed & infesta maxime & periculosa itinera conficienda susciperet? Nempe virum se recordabatur: & prona omnia & expedita industrijs ac gnavis: cum ignavi contra & segnes vel in tranquillo mari naufragium faciant. Cum videret rem familiarem constitui recte sine socia haud posse, de ea egit cum curâ. Atque cum probitatem & cæteros mores Barbaræ nostræ probaret imprimis, eam non modò ambiit, sed & exambiit quoque, sponsalibus ante hos duos menses celebratis. Et jam in eo erat, ut nuptiæ fierent: sed fatum ejus ac abitus has prævertit. Octo dies elapsi sunt, quod subito horrore rigere cepit: inde & æstus secutus est, & mira virium dejectio. Et quamvis curata mature remedia sint depellendo morbo; & ipsa sponsa etiam diu noctuque decumbenti assidens nihil intermiserit operæ studiique, quo posset prodesse; nihil hæc omnia effecere tamen, & ille potius superiori die Lunæ, sub I. pomeridianam inter ardentissimas preces, (fuit enim pietati deditus semper: & Dei maximè reverens) vitæ suæ finem fecit. Pridie ante, quàm moreretur, sponsa eodem morbi genere correpta est: & nudius tertius circa VII. vespertinam exstincta. De cujus pietate incredibili, modestia ac probitate, si plura insisteremus dicere, verendum erat, ne actum agere videremur. Cui enim hæc, aut non nota sunt, aut decantata jam pridem & celebrata? Patrem sortita fuit doctrina, virtute, integritate præstantissimum Virum atque cum paucis comparandum, M. Eliam Jahn, Quæstorem, nec non Fisci Academici Curatorem: matrem Annam, summi illius & Historici, & Politici, & JCti etiam, Friderici Hordlederi Serenis. Princip. Saxoniæ Consiliarii Sororem, matronam omni laude cumulatissimam. Quæ ipsam in lucem edidit d. XXIX. Augusti anno MD CXIII. & postea ita habuit eduxitque, ut adolescceret in eas laudes, quarum possessionem nec ipsa mors etiam adimere posset ac funus. Vos, Cives Academici, nunc adhortamur, ut supremos honores mortuis cumulate præstetis posteà, cùm exequiæ ipsorum instituentur. Id enim & mores ipsorum & innocenter peracta vitâ, & ipsum fati etiam genus, quod ipsos oppressit conjunxitque impetrare à vobis potest. Procedet pompa H. I. ex ædibus Viri

Clarisſimi Jacobi Joelis Coci Medic. D. in templum urbis: in cœmiterio autem Concione habitâ quod reſtat ſolennium peragetur. PP. Dominica XIX. poſt Trinitatis an. recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLXXIX.

SI egregiæ fœminæ, & ſuis partibus maxime perfectæ exemplum nobis proponendum ſit, neſcio ſane, an ullum temerè luculentius aliud pleniusq; inveniri queat, quàm Margarita Blumia hactenus præbuit, cui clarisſimæ matronæ poſtea ſolennia exequiarum exolvenda ſunt, & iſtæc in præſenti opera navanda nobis. Ita enim illis rebus omnibus, quæ ſummam in iſto ſexu laudem conficere ſolent, præſtitit inſtructaq; fuit, ut ſuperfuiſſe aliquid potius, quàm defuiſſe ei videatur. Quare opus non eſt pictoris illius conſilium ſequi, qui cùm abſolutisſimæ pulchritudinis, quâ fœmina poſſit cenſeri, repræſentare imaginem vellet, formoſisſimas quasque, quæ erant Crotonæ, coegiſſe ſcribitur, & quid quæque earum inſigne habebat atque excellens, in tabulam ſuam induxiſſe: nam quid à plurimis mutuare neceſſe eſt, quod una ſuppeditet conferatque? Non dicam nunc de genere noſtræ, quamvis clarisſimum nacta ſit: neque de corporis dotibus, quas dudum delevit ætas, & ſenium abſtulit; de cæteris etiam taceo pariter, quæ aliena, & extra nos poſita, & à fortuna venire exiſtimantur (licet hæc ipſa acquirere, ac tueri rectè, non minus virtutis atque prudentiæ opus, quam aliquam ſortis in indulgentiam ac munus exiſtimare conveniat.) At pietate & probitate animi; at innocentiâ morum & ſanctitate, quàm paucas omninò habuit pares? Jam munificentiâ in ſacrum ordinem, cultumque Sacrorum, quem aliquot præſtantisſimis donariis egregiè auxit; nec non benignitate in miſeros egenosque, non plures alios modò, verum & ſemetipſam quaſi jam viderat transgreſſaque erat. Ille diſertisſimus ſanctisſimusque Patrum Hieronymus Paullam, Grachorum ſtirpem & Scipionum nobilisſimam, ſicut ipſe appellat, ſobolem, ſed Chriſtianam, ne quem dimitteret è mendicantibus ſine ſtirpe, amplisſimi patrimonii opes profudiſſe memorat, tandemque de alieno tribuiſſe, cum ex proprio nihil ſuppeteret amplius: ſuæq; Euſtochio pro hæreditate reliquiſſe grande alienum aes, cui ſolvendo ipſa non eſſet. Miror pietatem fœminæ & ſummum in pauperes ſtudium; ſed liberalitatem laudare non poſſum, quæ damno aliis ſit, & modum excedat. Noſtra nec circumſcripſit liberos, neque in cæteris fefellit fidem: & ita larga fuit ac munis, ut tueretur familiarem etiam rem, ac conſervaret: itaque ſuccurrit aliis, ne ipſa noviſsimè miſericordia aliorum indigeret. Nam & Salvator atque magiſter, noſter, monuit, ut qui haberet duas tunicas, alteram non habenti daret, & alteram reſervaret ſibi. Apoſtolus quoque eum in largiendo tenendum modum præſcripſit, ita ut refrigerio ſimus aliis, ne tribulatio inde in nos redundet. Sed laudes fœminæ uberius perſequi, non admittit hic locus, nec noſtro præconio illi opus eſt; quam nulla ætas propemodum, nullus ſexus, quin neque ordo ullus ſilet, & cujus univerſa civitas in tantum, ut ita loquar, debuccinat laudes. Nempe hoc habet fermè virtus egregia, latere non poteſt: etiam ſi per obſtantia erumpendum ſit. Et licet in vivis obſcurata non nihil malignitate quadam fuerit, tamen poſitâ vitâ tandem tota emergit ſe, & univerſum pandit decus, iis etiam jam magna ac admirabilis, qui ei obtrecta-

obtrectarunt ante ac inviderunt. Quare nũc reliqua exponemus & observato narrandi ordine, à cunabulis ejus ac stirpe exordiemur hanc telam, in morte & obitu eam deposituri. Itaque nata est Lipsiæ, celeberrima civitate Misniæ, anno M D LXX d. X. Decembris: Patre Clarissimo & Experientissimo Viro Mauritio Steinmetz Medicinæ Licent. Prof. Publ. in Academiâ Lipsiensi: Matre Catharina, Johannis Rallii, Pharmacopæi peritissimi atq; ex primis civium, filiâ, egregiâ matronâ: quod tantæ virtutis nata testari de ea satis posset, si aliunde constaret minus. Solent enim nasci ferme ex bonis bona: & quæ in parentibus olim virtus micuit, ea in liberis etiam eluceſcere plerumque solet. Lustrata fonte adolevit in omni sanctitate & pietate; utrumq; studens, ut animum juxta & corpus castum ac integrum sibi servaret. Cum quartum atque vicesimum annum ætatis ageret, nuptum data est Prudentissimo Viro Michaeli Blumio Mercatori primario apud nos, & Reip. oppidanæ Camerario, quicquam supra XIX. annos conjunctissimè vixit, eiq; peperit Liberos XI, VI masculos, & V sequioris sexus. Quod uti magnæ felicitatis est, ita ad summam ipsi hoc unum defuit, quod omnes superstites sibi relinquere, concessũ ei haud fuit. Nam præter Christianum Primum, quem bimestrem, præterq; Margaritam primam & Annam, gemellas, quas anniculas amisit: præter Magdalenam item & Christianum Secundum, qui in ipso adolescentiæ flore exstincti sunt, Mauritium etiam, secundum natu, cum peragrata Italia summum in Medicinâ gradum esset indeptus, & jam Botanices ac Anatomices Prof. Publ. in Academiâ nostrâ designatus; item; Johannem, J. U. Doctorem, jam olim extulit ac luxit. Rectè verò & sapienter dixit Euripides, cujus singulos, versus, singula oracula Tullius existimabat,

Bonum à malo esse separatum non potest.
Mixtura quadam si utrinsque sit bene est.

Quare licet bona liberorum parte privatam se nostra viva viderit, eosque non parvos tantum ac teneros, quod minus ferme urere solet; sed adultos maximè & ita comparatos amiserit, ut jam non multum modo gaudii ac voluptatis indè sibi carpere, sed neque parum gloriæ etiam & dignitatis, non tam promittere, quam petere adeò capereque ex illis posset: non pessimè tamen actum cum eâ censeri oportet, quod adhuc semper habuit, quos amplecteretur, florentes & ipsos fortunis, dignitate, liberis, quorumq; dulcissimo aspectu expleret animũ, & ingraveſcentẽ ætatẽ recrearet. Ut Michaelẽ, Spectatissimum Virum apud nos: quem ex Senatore Camerarium; ex Camerario Prætorem urbis vidit: ut Gregorium; & ipsum laudatissimi nominis Camerarium & Senatorem. Quid nunc de Catharina, quid item de Margarita Secunda dicemus? quarum altera Amplissimo ac Excellentissimo Viro Johanni Strauchio J. U. D. & Sereniss. Electoris Saxon. Consiliario, Juridicique Collegii Ordinario; altera verò Plurimũ Reverendo atq; Clarissimo Viro Andreæ Bauero SS. Theol. Licent. ejusdemq; designato Prof. Publ. in Acad. Lipsiensi, nec non Archidiacono ad D. Nicolai (postquam ante habuisset conjugem Egregium Virũ, Zachariã Schurerũ, Bibliopolam non incelebrem) nupsit? Atq; ex his, quos reliquit decedens, liberis, cùm XXIII. nepotes viderit, quam incredibili voluptati id ipsi fuisse verosimile est? Virum desideratissimum anno M D CXIII.

CXIII. d. XIIX. Januarii amisit: ex quo perpetuò mansit vidua; neque ulla conditione adduci potuit, ut in alterius jura vellet transire. Quod uti non parvam continentię laudem habet; ita magno etiam argumento est, quam egregiè vellet natis, iisq; iverit consultum. Quos sicut domi cum habuit, id maxime dedit operã, ut adolescerent recte, & optima quæque inderent animis, ita de iis, cum jam adulti ac suę spontis facti, nunquam non optimè voluit mereri, iisq; qua ratione posset prospicere. Ex quo id consecuta est, ut neque vita ejus hactenus unquam molesta ei acciderit, & nunc ipsius obitus dolori maximo sit, adeoque verissimis & amarissimis lacrimis deploretur. Multi quippe in speciem tantum suos lugent; atque sub fletus personam risum occultant. Cæterum cum feminam parum deceat, si vaga ac ambulatrix sit; in vidua autem id turpe cumprimis habeatur: nunquam conspecta in publico nostra est, nisi officii, aut pietatis, caussa, cum obeunda concio, & frequentanda sacrorum solennia essent: quę nisi valetudine impediretur, pro summa illa pietate, qua ejus succensus animus erat mirifice, nunquam neglexit. Domi autem suæ hoc pro quotidiano penso imposuerat sibi, ut instaret orationibus, aut sacros libros legeret, unde & præcepta vivendi ceperat, & sibi pararet præsidia adversus sortem atque fortunam, si quod moveret illa bellum, & velut tempestates quasdam pararet concire: quibus non unis, iisque gravissimis, quassata hactenus jactataq; fuit. Pro ludo jocoque haberi potest, quod delicati quidam in magnis malis habent, si pecus aliquod pereat, aut anni usurâ circumscribat villicus: aut debitor fallat diem vel nomen neget, decedatve foro: aut aliud quippiam damni familiaris contrahat res: at vero quod tot florentissimos Liberos, atque in iis amplissimam gaudiorum materiam, & vidua quidem, cui subsidiis istis atque solatiis maximè opus; ac intra paucos menses; quod ad exacerbandum dolorem non parum facit, ademtos vidit: quod vidit patriam inundatam hostibus, & atrocissimis bellis turbatam atque vexatam: hanc ipsam urbem etiam obsessam prope, certe concluſam undique, & ad miras angustias coactam, quantum doloris & acerbissimi luctus optimæ attulisse fœminæ existimabimus? Quæ tamen omnia æquo atque constante animo tulit: id quasi subinde inculcans sibi atque assiduè proponens, multa perpetienda esse Christianis: quibus non molles coronæ, non flere vini stillans calix, non peregrino odore infecta vestis, aut apparatissimæ mensæ, pro tessera & auctoramento datæ essent; sed textum ex spinis sertum & clavi ferrei, & imbuta sanguine crux, testis laborum, quos pertulisset, qui semet ipsum exemplum nobis posuisset ac Ducem. Acquievit itaque placido præsenti sorti, & obtemperavit Deo, sine quo nihil nobis accidere quicquam potest: uti non minus patientiæ imaginem, quam cæterarum virtutum mulierum, quarum uberrimum hactenus exemplar dederat, exhiberet. Jam diu est, quod nunquam non ferme cum languore ac infirmitate aliquâ conflictata fuit. Habebat enim corpus debile, & plurimis morbis jam olim, quibus implicita fuit, fractum atque solutum. Quo accedebat ætas grandior; quæ ut morbus per se est, ita nos magis obnoxios ægritudinibus facit. Et cum perpetuo prope ciborum fastidio teneretur, unde tueri vigorem corporis poterat, cum nihil esset, quo aleretur fulciretur que quasi? Superiore hebdomade de lateris dextri doloribus conquesta est, & paulo post penitus cepit decumbere. Ac cum

sequenti

ſequenti die, qui fuit XIV. hujus menſis, ex inſomnia ejus noctis mirificè jam dejectas proſtratasque ſentiret vires, de ſacro viatico maturè ſibi, & nihil amplius cunctandum rata, proſpexit; non parum ibi præſidii poſitum ducens, adverſus terrorem mortis, quam non longiſſimè abeſſe, jam tum præſagiebat veluti ac auguratur. Non defuerunt quidem, qui pro ſalute & incolumitate ejus, quamplurimis beneficiis ei obſtricti, aſſiduis precibus miſericordiam Dei implorarent: non defuere præſtantiſſimæ medicinæ, & peritiſſimorum virorum opes: non cætera quoque auxilia, quæ jacentem fovere ac levare poterant: ſed nihil horum omnium profuit, & jam quod ipſa non ſemel dixit, inſtabat tempus, quo vita cedendum & exeundum ex hoc theatro tandem eſſet. Quid prompto & hilari animo ſe exſpectare, non verbis tantum, ſed ipſo facto etiam demonſtravit. Neque enim de ſuo fato unquam queſta eſt; id ſibi maximè placere dictitans, quod de ſe viſum eſſet Deo, quem ſequi ſine murmure, ſibi propoſuiſſet. Ad iſtum modum egregiè comparato ac inſtituto animo inter medias preces, quas mente ac ſpiritu, cum voce amplius haud poſſet, ſublatis in cœlum manibus pariter ac oculis proſequebatur, nudius tertius ſub I. pomeridianam exſpiravit, ſeptimũ ac ſexageſimum annum agens. Cui cum poſtea juſta ſolennia inſtituenda ſint, habendaq; concio, vos diligenter, Cives Academici, ſeduloque hortamur, ut piiſſimæ clariſſimæque matronæ, quæ ingentium virtutum exempla reliquit nobis, exequias prolixè ac copioſè obeatis. Procedet funus ex ædibus filii Michaelis, ad forum ſitis, in templum oppidanum. Quæ reſtant ceremoniæ, cœmiterio peragentur: ubi reliquiæ ejus ad latus mariti condendæ ſunt: ne mortuorum nunc ſeparentur corpora, quorum animi ante arctiſſimo nexu conſtricti ac copulati ſemper fuerant. PP. Dominica XX. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXXX.

OMnes quidem homines bonum appetunt; nec quisquam quicquam appetit, in quo non boni aliquid poſitum putet. Sed vera à falſis atque imaginariis bonis internoſcere, ſumma ſapientia eſt. Quæ ut pauciſſimis mortalium contingere ſolet; ita plenam & totam conſequi nemo, ut Plato veriſſimè autumat, poteſt: quippe quæ in hanc vitam non cadit; & poſt obitum demum expectanda eſt, cum in divinam tranſiimus naturam, cujus prærogativa maxima eſt, nihil ignorare. Quod ſi plenam bonorum ſcientiam ſibi nemo induere; nec plene etiam potiri ſummo & ultimo bono quisquam; eam ob cauſſam & nemo plane felix, dum degit inter homines, dici poteſt. Quæ res, ſi non exoſam vitam plane, at minus charam tamen atque amatam, quam haberi à multis ſolet, reddere debebat; contra autem mortem & abitum minus horribilem ac metuendum facere. Nam ſi beatus ac Felix nemo non eſſe percupit; quotusquisq; tam inſipiens eſſe poterit, qui non vere & ſolide id eſſe expetat? Quod cum non niſi per mortem aſpirare liceat; optanda ea magis propemodum, quàm deprecanda videbatur. Sed uti non detrectare vitam, quamdiu hac frui permittit Deus, & ſtationem ſuam tueri ſtrenue, Chriſtiani maximè eſt; ita eundem cum primis decet, cum Deus evocat, promte ſequi, & ſuas libenter ponere partes. Neque enim noſtræ ſpontis atque arbitrii eſt aut ducere vitam aut mori; ſed illud omne à Dei voluntate

dependet. Cui ubique & ſemper obtemperare oportet. Quorſum hæc pertinent? ut nempe reminiſcamur, quid faciendum nobis ſit, cum aliàs, ubi luctus & clades aliqua premit; tũ nunc, cum præſtantiſſimæ fœminæ Suſannę Ambergeræ funus indicendũ eſt. Mira res dolor eſt: non corpus tantum, ſed animum affligit etiam: & quidem memoriam maximè turbat. Ut neq; ſuppetant ſępius; & quaſi veniant ad manum, quorum ante vel paratiſſima copia erat. Quare & magni non rarò ac ſapientiſſimi viri, cum in dolore ac luctu jacent, erigendi ab aliis ſunt, ſæpeq; imperiti cujusdam aliàs, ac ſimplicis hominis non abſurda voce quaſi redduntur ſibi. De quo nunc tamen fuſius agendum nobis non eſt; cum ſatius ſit de noſtra mortuâ, ea, quæ hic afferri ſolent, explicare. Nata itaque eſt hic Wittenbergæ d. V. Julii anno MD CVII patremque ſortita fuit Reverendum atque Doctiſſimum virum M. Andream Ambergerum Seniorem Miniſterii & Archidiaconum de hac Eccleſia XXXIIX. integris annis eximiè meritum. Præcipue cum neſcio qui lupi ſuperioribus annis invadere gregẽ dominicum, funeſtemque Eccleſiam facere miſerabili animarum ſtrage, variis artibus conarentur. Quas ut retunderet, & fidei ſuæ cõmiſſas oves tueretur, quàm fortem, quam vigilantem etiam atque invicti animi ſe præbuit? Matrem habuit Catharinam, Lucę Frommichii Civis & Lixiviarii filiam, ornatiſs. fœminam. Pietatis ac pudicitiæ amorẽ ac ſtudium, cum materno lacte propemodũ hauſit. Cætera verò, quæ decent hunc ſexum, ex inſtitutione partim arripuit, partim exemplis domeſticis eò invitata eſt. Anno MD CXXIX, cum hactenus paternam familiam adminiſtraſſet, domum ducta eſt uxor ab Reverendo & Doctiſſimo Viro M. Caſpare Schmiedt Diacono Eccleſiæ noſtratis: quo cum hactenus ſumma concordia & ex ſententia egit plane: eique peperit liberos VI. IV. filios & binas filias. Ex quibus ſuperant Maria Catharina, itemq; Chriſtina: Chriſtianus denique, qui nondum anniculus parentem optimam immature nimis amiſit. Fuit modeſtiſſimi animi, & minime ferox, procaxve aut faſtuoſa; itaque nemini unquam gravis fuit, & nulli non vicinorum, aut qui cum ea agerent, amata ac chara. Neque enim ulli facilius ſibi homines adjungunt, quam qui communes ſunt ac boni: nam arrogantia atque ſuperbia ſtatim odium incurrit. Cæterum ut in re lauta non eſſet, & ſæpe in arctum ipſius copiæ cogerentur: magnã tamen ſemper inopum & miſerorum curam habuit. Quos nunquam triſtes aut vacuos dimittere conſuevit; modò in promtu eſſet, quo ſolaretur ac opem ferret. Neque profectò Deus benignitatis opera ut nummularius exigit, eaque ad calculos revocat, & prout ſumma vel parva vel magna fuerit, ita, & data etiam habet. Animum reſpicit, & qua quis voluntate dederit, æſtimat, non quod quis dedit. Itaque in rationibus ejus vel obolus pro talento eſt ſæpe, & vincit ac prævalet: quod noſtri calculones comprehendere non poſſunt. Quarum egregiarum virtutum quot teſtes, tot laudatores etiam præconesque reliquit. Ut quamvis ipſa deſierit agere inter nos, ipſius laudes tamen nobiscum commorarentur, in quibus & ipſis quædam vita poſita eſt. Neque enim à ſpiritu tantum ac motu eſt, quod vivimus, & inter mortales verſamur. Memoria & recordatio bona illud præſtare etiam poteſt, D. XXV. Octob. cum progreſſa negotii cauſſa, & ex offenſione pedis prolapſa eſſet, paullò exterrita vehementius eſt: mox reverſa domum de horrore conqueſta. Sub veſperam autem mirè æſtuare cepit. Qua

de

de re cùm illicò certior factus Medicus, satis maturè quidem procurata auxilia sunt, si ope humanâ ipsi conservari vita potuisset. Cujus cùm finem instare sibi non obscuris indiciis collegisset, Diaconum advocandum curavit, à quo accepta peccatorum venia, salutari viatico institueretur, quamvis non ita multis septimanis ante verendis mysteriis animam procurasset. Nudius tertius exorto mane mariti colloquium petiit, ut novissimo ejus aspectu expleret animum, præsagiens quasi, imminere suprema, & vix ulteriorem ejus copiam sibi in hac vita futuram fore. Cum venisset, de fide & amore suo præfata, ostendit, mirificè quidem se delectari societata & consuetudine ejus, sed Deum videri aliter multò statuisse de se, cui omninò obtemperandũ esset. Quare petere se ut communia pignora haberet curæ, & patris non modo partes ageret, sed & suas administraret. Cæterum nihil jam esse reliquum, quàm uti memoriam sui comiter servet, quę ipsum intemerata fide amasset semper; & ut feliciter agat ac melioribus satis quam diutissimè utatur. Post ista utrinque discessum fuit: ipsa autem nudius tertius noctu circa H. XI. inter medias preces expiravit, integris sensibus & satis constans sibi. Ad H. I. postea instituentur exequiæ habebiturq; concio: quibus ut frequentes velitis interesse, etiam atque etiam vos adhortamur. Convenien-dum autem vobis erit ad ædes Amplis. & Excellentissimi Viri Christiani Taubmani J.U.D. & Prof. Publ. inde enim funus procedet. PP. ad d. III. Novembris anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLXXXI.

PEragendum hodie solenne funebre est Susannæ Taubmanæ Joannis Frideric Taubmani Strenui in Cæsareano exercitu Subpræfect. Cohortis uxori, quę XVI. d. proximi Mens. Octobris communi tempestate oppressa exstinctaque est, vel potius in portum delata servataque. Habet enim vita isthæc instar cujusdam ac procellosi maris, quod perpetuò hiems quædam ac turbo exercet: quare quibus ei valedicere contigit, ii jam in otium & tranquillitatem altissimam concedunt ex laboribus periculisque innumeris, quibus quotidie expositi obnoxiique sunt, qui in hac detinentur. Eam enim, quia & morbi multi impetunt, & varii semper circumstant casus, nemo sat tutus unquam aut quietus agere potest: nec cuiquam licet se penetrare in securitatem certam aliquam, priusquam fato suo defunctus mundoque digressus sit. Quam ob caussam veteres, mortuorum conditionem ac statum, nunc Pacem, nunc Sacram Quietem: sæpius etiam Securitatem aut Securitatem perpetuam aplarunt. Quod quidem de Christianis maximè verum est. Quos, cum semel oppetierunt, nullus casus, nulla calamitas; quin neque cura saltem aut timor ullus versare ac iniquitare amplius potest. Licet ossa turbentur sedibus suis, & distrahantur latissimis spatiis, non potest tamen ulla tanta iis ingruere vis ac violentia, quę resurrectionis spem ipsis adimat: cum interim anima conjuncta Deo Creatori, sive ut Veteres loquebantur, in Abrahæ sinu æternis perfusa gaudiis lætissimum & felicissimum ævum agat. Quod etsi habet suum initium; nullo tamen circumscriptum fine, atque perpetuum plane est. Nata nostra est Lipsiæ anno MDCV. d. VI. Decembris: Patre Christophoro Goring Cive & Oenopola: matre Margareta, Matthæi Katloffs Civis atque Pistoris filia. Quæ cum adoleviſſet nuptum data est Experientissi-

mo Viro Arnoldo Kernero, Medic. Doctori, cujus insignis Chymiæ peritia à multis prædicatur, celebratis nuptiis ad. d. VI. Septemb. anno M D CXXIV. Ei peperit liberos III. filium unum, qui paullò post, cum natus esset, denatus est: & filias duas: quarum minor natu d. V. proximi mensis (quo & paterna avia, Elisabeta Taubmanna, Clarissimi ac celeberrimi Poetæ Friderici Taubmanni, vidua, sublata est) exspiravit: major autem natu d. XXII. ejusdem mensis non ita pridem ex peste & ipsa obiit. Ann. M D CXXXII. secundum matrimonium cum eo iniit, quem nunc reliquit viduum, & supra nominavimus: quem patrem fecit trina prole sequioris sexus, Elisabeta, Maria magdalena, & Susanna: quas omnes superiore vere anni dysenteria extinctas amisit. Ipsa XIV. Octobris grassante lue correpta est altero die post, hoc est XVI. Octobr. sub III. matutin, præcipiti fato deleta est plena fidei & spei Christianæ decedens. Quam ob caussam par est ut exequiarum honor postea ei prolixe à vobis persolvatur. Quod & amplissimæ familiæ Taubmanianæ dignitas quodam veluti jure postulare videtur. Quare vos adhortamur ut strenue hic peragatis partes vestras: quas pietas scilicet vobis imponit. Prodibit funus ex ædibus Viri Amplis. & Excellentis. Christiani Taubmani J. U. D. & Prof. Publ. Collegæ nostri honorandi ad H. II. pomeridianam. PP. ad d. VIII. Novembr. anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXXXII.

CUm Israeliticæ gentis Auctor & Conditor Jacob ad Pharaonem Ægypti Regem venisset, & prolixa humanitate exceptus à Principe de sua ætate esset interrogatus, *Dies peregrinationum mearum ô Rex,* inquit, *sunt centum & triginta annorũ, pauci & mali fuerunt omnes dies vitæ meæ.* Nempe & de brevitate vitæ querebatur, ad æternitatẽ eam cõparans, & calamitates ejus perstringebat atque miserias, quibus nunquam non ille referta est, dum alterius illius, cujus spes iis facta erat, qui Deo hærerent fideliter, felicitatem animo & cogitatione reputabat secum. Cujus caussa cum maxime natum se haud ignoraret, idcirco illud omne quod in his terris vixerat hactenus, peregrinationem & iter vocabat. Ut qui verum mansurumq; larem cœlo existimaret fixum; hospitium verò & diversorium, quicquid hic interim coleretur. Neque aliter sane se res habet. Quare licet de unoquoque nostrum vere dici possit, vitam, quam degimus, peregrinationem esse; id tamen peculiari jure de se usurpare poterat Ornatissimus Vir Johannes Stauffenbuhl cui hæc opera navanda in præsenti est: usq; adeo per omne illud tempus quod emensus vivendo hactenus est, ita circumlatus, ita de loco in locũ, velut in procelloso mari, jactatus est, ut nusquam fixam satis & stabilẽ sibi invenerit sedẽ, donec nudius tertius plane excederet terris, atque in veram illam cœlestemque patriam, unde ortum ducebat, rediret. Natus est hic Wittenbergæ d. XXVII. Aprilis anno M D LXXX. patremque habuit Prudentiss. Virum Wolfgangum, Bibliopolam & Senatorẽ Reip. oppidanæ per XL ipsos annos: matrem Mariã Koltschiam, Johannis Koltschii J. U. C. & Quæstoris filiam. Cum domi literis diligenter esset imbutus, XI annorum adolescentulus Budissinam permissus atque in eum ludum traditus est. Sed cum adversa valetudine laboraret tertio anno post ad parentes rediit, & apud nos liberalibus artibus ac jurisprudentiæ invigilavit. Et quia maxime ducebatur eo vitæ genere

nere, quod in agendo maximè positum est, anno MD CII. profectus Dresdam in familiam Generosi & maximi Viri Dn. Casparis à Schoneberg in Pulsniz &c. Sere, nis. Electoris Saxon. Consiliarii se dedit; inde post exactum biennium, ad fortis. Tribunum Virumq; Nobilis. Dn. Centurionem Pfug transilit. Aquod imissus cum esset, profectusq; in Hungariam non una stipendia fecit. Hungaricæ autem militiæ cum valedixisset, in Belgium concessit, & Potentis. Hispaniarum Regis Castra secutus est. Biennium, & quod excurrit, cum in ea statione fuisset, impetratâ missione honesta nave profectus in Sueciam abiit, & inde post annum unum cum Illustrissimo Duce Mechelburgensi in Germaniam, & paullò post in patriam suam rediit. In qua cum sex septem menses commoratus esset, Roslaviam arcessitus ab Illustrissimo Anhaltino Principe est, Scriba ordinarius ejus Quæsturæ constitutus. Eo tempore de matrimonio cogitare cepit, cum conjugem hic wittenbergæ duceret Ornatis. virginẽ Magdalenam Prudentis. Viri Martini Salbachii Senatorii Ordinis filiam. Sed cum illa adduci non posset, ut eo concederet, ubi diversi ritûs sacra celebrarentur, necesse ipsi fuit deponere susceptas partes, atque huc iterum commigrare. An. MD CXV. Sonnevvaldã ab Illustribus Comitibus à Solms evocatus est, ut Secretarii vices administraret. Quibus X. ann. quasi cùm præfuisset diritate temporum, cùm tum ingruere bella maximè iis regionibus cepissent, coactus est decedere provincia & huc redire, cum paullò ante dilectissimam Conjugem cõposuisset. An. MD CXXVI. ad secunda vota transiit Conjugem sibi aptans Ursulam Kuhniam, quam Joachimus Rhul ex primis Civium viduam reliquerat, lectissimam fœminam. Qua cum hactenus summa concordia vixit quidem, sed nihil liberorum ex illa (quanquam nec ex priore quoque) sustulit. Eodem anno à Generoso Domino Joanne Loser, Electoratus Saxonici Mareschallo &c. Pretschensi Quæsturæ præpositus est. Quas vices singulari industria administravit hactenus, donec proximo vere infelicissimus ille turbo incumberet istis provinciis, & pene quemlibet nostrum sedibus fortunisque suis ejiceret. Tum itaque factum, ut se ex tempestate illa immanissima in nostrum litus reciperet, & ibi non tantum degeret hactenus, sed & vivendi faceret finem, ubi vivere cepisset. Tres quasi menses confecti sunt, quod de doloribus dextri lateris mirificè solitus conqueri. Et quanquam consulti Medici ferre laborassent opem, fieri tamen non potuit, quin mense proximo tandem penitus lecto affigeretur. Quõ cum & icterus accessisset tandem, durare amplius haut potuit, & nudius tertius post V. matutinam acquievit: cum X. diebus ante impetrata peccatorum venia salutari Viatico SS. Cœnæ Dominicæ animam instruendam curasset. Hunc finem igitur invenit tandem post tot obitas terras, post diversas partes, & tamen solerter satis, atque cum laude administratas. Qui cum ad H. I. efferendus sit ex ædibus Rhodianis in JCtorum platea sitis, & concione funebri habita humandus intra urbem, vos adhortamur, ut ejus exequias frequentes obire velitis ac celebrare. PP. ad. d. xx. Novembris anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

CCCLXXXIII.

SEsquimensis jam est, quod ornatis. Vir Valentinus Forsterus, Electoralis Curiæ, quæ hic est, Protonotarius, naturæ explevit legem, ac diem suum obiit. Cui cũ hodie exequiarum solennia peragenda sint,

nata nobis hæc ſcriptio eſt. Nam cum in eo loco natus ſit, qui luculentus maxime, iis præterea rationibus inſtituerit vitam hactenus, quæ extra omnem notam poſitæ, & plurimum laudis mereri poſſunt, non denegandum ei officium fuit, quod aliis egregiis atque honeſtis viris, cumprimis qui de noſtro ordine eſſent, abunde ſemper præſtitum fuit. Editus itaque in lucem eſt in hac clariſſimâ urbe d. IV. Junii anno MDXCIX. patre Viro Ampliſſimo & Excellentiſſimo, Valentino Wilhelmo Forſtero, JCto & Anteceſſore tum ſuâ virtute & eruditione præſigni, quam ſcriptis editis teſtatam fecit; tum paterni nominis gloriâ clariſſimo longe & maximè celebri: matre Sabina Hordlederia, Nobiliſſimi Hiſtorici ac Summi viri, Frideric. Hordlederi JC. & Illuſtriſs. Duc. Sax. Conſiliarii, Sorore, fœmina, dum fata & Deus ſinebant, multo præſtantiſſimâ. Puer diligenter imbutus literis eſt: in quibus ita promoverat, ut publicas Profeſſorum Lectiones obiret. Feciſſetque ulteriores progreſſus, niſi parentum optimorum fata interveniſſent, quæ mirum in modum ſtudiorum ipſis ordinem non tam turbarunt, quàm everterunt. Tum enim ſcriptum, ut loquebantur veteres, ſive ſcripturas exercere coactus eſt (quod ipſum tamen ſatis honeſtum & turpitudini dari nemini poteſt) & Protonotario Curiæ operam ſuam addicere, quod quidem anno MDCXX. accidit. Et eas partes quidem ipſos XV annos ſummâ fide atque induſtriâ adminiſtravit. Quare & ante biennium iſtud factum eſt, ut ipſũ Protonotariatus munus ei demandaretur. In quo ſe eum ſemper præbuit, ut qui nihil omnino earum rerum omitteret, quæ ejus provinciæ propriæ viderentur, atque abundè adeo ſatisfaceret iis, quibus ſtudium ſuum imprimis ac operam debebat probare. Menſe Octobri ſuperioris anni auſpicatus matrimonium eſt, cum jungeret ſibi Ornatiſs. Virginem Albinam Ampliſſimi Viri Georgii Alberti Spenlini J. U. L. Aſſeſſoris Scabinatus, & Curiæ Electoralis Protonotarii filiam. Quicum tantâ concordiâ, tamque ſuaviter vixit hactenus, ut neque verbo ullo ei fuerit moleſtus. Nam uti ipſe naturâ placidiſſimus & maximè lenis; ſic illa quoque ſtudioſiſſima viri & amans ſummopere ſemper fuit, procul omni acerbitate ac faſtu: quæ res hunc ſexum minime omnium decent. D. IIX. Menſis proximi, cum prodire in templum ſacrorum cauſſa, quæ pro ſingulari pietate animi frequenter ſolebat obire, & illis ſumma devotione religioſiſsimeq; intereſſe inſtitiſſet, rigore quodam tentari præter ſpem cepit. Atque cũ illicò ſuſpicio de contagio incidiſſet, antidoto ſine morâ uſus eſt, domiq; ſe tenuit, ſi valetudinem curare poſſet: nullo tamen meliore ſucceſſu. Nihil enim infracta mali vis fuit: etiam quæ poſtea fuerunt adhibitæ Medicorum opes, nullum exitum habuerunt: Quod ubi intelligeret, Deo ſe totum tradidit, atque ut rectè clauderet hunc mimum vitæ, operam dedit. Obiit d. XII. Octobris poſt VII matutinã placidè perquam & inter ipſas preces, cum ante quatuor menſes XXXIIX annum eſſet ingreſſus. Qui cum per omnem vitam ſingularis probitatis & innocentiæ fuerit, & nemini hactenus exſtiterit gravis veſtrum omninò eſt, Academici Cives, exequias ejus, quæ ſunt futuræ poſtea, frequentes celebrare. Procedet funus ex ædibus Carpzovianis ad H. I. habebiturq; Concio. Ubi cum multa egregia & audire licebit & diſcere; eam certè auſcultare operæ pretium erit. PP. Dominica XXV. Poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MD CXXXVII.

Eſt

CCCLXXXIV.

EST quidem nulla ut ita loquamur, Musica magis musica, quam cum respondent dicta factis; & ipse virtutes quoque in animo hominis concinunt suaviter inter se, nec severitati clementia, constantiæ lenitas, & comitati gravitas obest. Tamen nec contemnenda ea est, & magni facienda potius, quæ in numeris modisque, & modulata flexione vocis, aut organorum concentibus consistit: atque jam olim, non modo sodalis letitiæ est, quemadmodum Horatius loqueretur aliquis, sed & sacrorum atque divini cultus ministra. Quare & vates regius, tum ipse decachordo Psalterio laudat Dominum; tum alios, ut id in citharis lyrisque, tympanoque ac tubis faciant sæpissimè adhortatur. *Psallite*, inquit, *Domino in cithara & voce Psalmi, in tubis ductilibus, & voce tubæ corneæ.* Et talia non pauca in divino illo libro passim leguntur. Quę ideo hic afferimus in medium, ut ostendamus multo honestissimam sanctissimamque provinciam administrasse hactenus Ornatiss. Virum M. Paulum Orneis qui Choro Musico, qui in arcis templo decantandis quotidie divinis laudibus institutus est, moderatorem hactenus edidit. Præterquam enim quod aliis literis artibusque egregie excoluerat animum, Musicæ sane & amantissimus à teneris, & peritissimus post etiam fuit. Qui cum nudius tertius obierit diem, & hodiè sepeliendus sit, hic, dum ipsius funus indictum oportet, cętera etiam pro more sunt exponenda. Natus igitur est Reginæ-Hradeceni, Civitate primariâ Bohemiæ & celebri, anno MDCVII. Patremq; habuit Virum Literatum, & Civitatis Consulem Davidem Orneis: Matrem Ursulam, natam honesto loco, & singulari pietate præditam. Tyrocinia literarum in schola Patria fecit auspiciis matris potissimũ prudentis fœminæ (nam patrem admodum parvus amiserat) quæ uti nunquam desistebat egregiis vocibus excitare studia filii; ita ipse contendebat assiduè, non modo satisfacere exspectationi Parentis optimæ, sed eandem & superare Orbatus & eâ ipsâ quoque, cum peregisset animo, quæ paullo post patriam calamitosissima fata oppresserunt, primo in vicinam Moraviam, deinde Hungariam ipsam adeo secessit, ibique per aliquot annos in scholis celebrioribus operam dedit literis. Sed cum & illas regiones tristissima bellorum incendia corripuissent, Paulus noster, in eas Germaniæ partes quæ versus Septentrionem sunt, atque in Pomeraniam adeò, profectus est, & Sedinensi Gymnasio Alumnum dedit: simulque in Choro Symphoniaco Illustrissimi Pomeraniæ Ducis partes gessit. Anno M D CXXXI discessit: neque inferiorem Germaniem tantum, sed & Daniam Batavosq; peragravit. Altero anno post in Academiam nostram venit, & disciplinas Philosophicas hactenus non tantum insigniter coluit, (quam ob caussam auctumno proximo Magistri dignitate ornatus publicè est) sed & Jurisprudentiam diligenter tractavit. Jamque in eo erat, ut se pararet muneri publico, quod in Illustri Ludo Grimmensi administraret deinceps. Ibi enim Cantoris provincia ipsi assignata erat. Id igitur dum agit morbum contrahit pestilentem, atque ex eo nudius tertius moritur, corpus suum humandum nobis relinquens. Qui cum se singulari pietate hactenus, modestia, & probitate commendarit omnibus bonis haud leviter, quamdiu nobiscum vivere potuit; itaque mortuus sit, ut nemo dubitet, qui jam receptus in eum numerum sit, qui immortali voce Deum laudant

laudant, induti coronis ac palmis; vos adhortamur, ut ejus exequias, qui poſtea ad H. I. futuræ ſunt, frequentes obeatis. Conveniendum autem vobis erit ad ædes Clariſſ. Viri Wilhelmi Nigrini Moral. Prof. P. &c. unde funus procedet. PP. ad d. XIX. Decembris an. recuperatæ gratiæ M D CXXVII.

CCCLXXXV.

EXemplo egregio ornamentoque haud levi orbatum iterum eſt muliebre genus, ex quo ſuperioribus diebus Præſtantiſſima Fœmina, Anna Krembergera, vita deceſſit. Namq; ſi nulla maſor laus pietate verâ eſt: isq; virtutum attigiſſe faſtigium putatur, qui in religione ac reverentia Numinis profecit maxime; quibus encomiis eam vehemus ſatis, quæ quàm reverens Dei ac amans, ſummâ probitate & innocentiâ illa, qua egit vitam, abunde fecit teſtatum? Quantumvis enim aliquis amplexus ſalutarem fidem de Deo & ſentiat recte, & loquatur; tamen ſi iniquus injuſtusque adverſus alios ſit; eorumque damnis ſua exaugeat commoda; an eum pium & religioſum vocandum exiſtimabimus? Quin imò perfidum & ſacramenti deſertorem. Quod in illo conſiſtit ſcilicet, ut ſequamur Ducis imperium, & quicquid præcipit ille, cuſtodiamus. Quid nunc de cæteris ejus virtutibus commemoremus, quæ quidem non unæ, velut ancillæ, Dominam ſuam comitabantur? Neque enim unquam ſola Pietas eſt. Ingentem pompam ſecum trahit. Et nunquam non ei pudicitia, verecundia, modeſtia, temperantia hæret. Quæ omnes in illa mirifico ſemper effulſere ſplendore. Ut non abs re Ebræus Sophus dixerit, Timorem Domini, Sapientiæ eſſe initium. Neq; enim hæc aliud, quàm quædam virtutum ſcientia atque perfectio eſt? In quarum medio Pietas, inſtar centri obtinet. Inde & manant reliquæ, & eo referuntur. Nata eſt Wittebergæ d. VI. Auguſti Anno M D XCI. ex antiqua atq; à multis annis celebri in hac urbe Matthæorum familiâ. Patrem habuit Blaſiũ Matthæum Senatorii Ordinis, virum Prudentem & integerrimum: quem nondum quinque annos nata amiſit. Matrem ſortita fuit Annam Muhlmaniam, optimam fœminam, & de ſe haud male meritam. Quippe quæ nunquam non ei præſtitit, quæ mater filiæ debet. Et quanti hoc unum æſtimabimus, quod ejus exemplo & diſciplina in tantam frugem adolevit? Anno M D CXIV d. IIX. Februarii legitimis nuptiis copulata fuit Clariſſimo Ampliſſimoq; Viro Chriſtiano Krẽbergero J. U. D. poſt Electoralis Curiæ Advocato; qui cum perpetuos XIX. annos ſumma concordia & plane ex ſententia animi vixit, ac ipſi ſuſcipiendos edidit Liberos IX. VI filios, de quibus duo ſuperſtites ſunt: & filias tres, quarum una deceſſit. Incidit ejus viduitas in multò duriſſima ac acerbiſſima tempora. Unde multæ doloris, ægritudinumque ipſi obortæ cauſſæ. Quas omnes tamen æquitate animi, quæ incredibilis in ea fuit, & patientia ſuperavit ac vicit. Neque enim ſuum exiſtimabat, unquã non velle parere Deo, aut indignari in iis, quæ non uni ferendi, & omnibus adeò incumberent. Eſt & hoc aſſcribendum pietati ejus: cui quo magis quisque debitus, eô libentius Deum ſequendum ſibi putat, à quo omnis fortuna nobis temperatur. Nec aliunde venit, quicquid aut juvat in vita, & ut Poeta loquitur, melli eſt: aut triſte atque moleſtum accidere poteſt. Quæ etſi mala videantur vulgò, non minus tamen bona exiſtunt recte utentibus, quàm medicinæ in malis haberi non ſolent, quæ ſecando urendove ægrotantes ſervant. Quamvis autem

pe

per turbines istos temporum valdè quassatam videret familiarem rem, & contrahendos itaque sumtus, quantum posset; ut reficiilla ac reparari scilicet quiret; nihilominus tamen in Liberos & educandos & liberaliter instituendos parca non fuit. Rata videlicet, quod erat res, satius esse hos non inertes & rudes, quàm bene nummatos relinquere. Et esse majoris æstimandas divitias animi, quàm unde corpori consulitur. Quare ut alterum filiorum domestico præceptori formandum literis tradiderat, ita majorem natu non ita pridem in illustrem Juliam studiorum caussâ amandavit. Quod de prudentia ejus testari potest. quanquam etiam de amore in Liberos ac pietate. Non ita firmâ valetudine hactenus fuit. Et auxit infirmitas ex temporis malis.. Quæ tantas ipsi accumularunt curas ac solicitudines, quibus vel robustissima fortissimaque corpora ferenda vix essent. Sed fatali isto ac novissimo morbo ad XI. Decembr. tentari cepit, conquesta primò de doloribus spinæ dorsi, deinde capitis etiam, quos postea febriles æstus secuti sunt. Quare durare amplius haud potuit. & decumbere habuit necesse. Non defuere ei Medentium auxilia: & quod remedio esse posset, mature fuit adhibitum; nequicquam tamen & nulla arte, nullâ virtute herbarum leniri potuit malum. Quod cum animadverteret, de animæ, quàm corporis, salute, majorem egit curam: mature sibi de sacrosancto viatico prospexit. Ut nunquam non parata esset, sequi atque capessere imperium Dei evocantis. Multum & confirmavere animum Ministri voces: qui ut creberrime invisebat cubantem, ita id semper navabat operam, ut aliquid armaturæ ipsi submini strraret, qua petitiones Improbi rejiceret, & animum omni metu liberaret. Quod nec indiligenter faciebat, & magno cum fructu. Innixa enim Salvatoris sui meritis tantum aberat, ut extimesceret mortem, uti contemneret prope, certè promtissimo animo expectaret. Et excepit eam nudius sextus H. IV. matutinâ inter medias preces, quibus animam Creatori optimo commendabat, placidissime expirans. Quæ cùm ad H. I. postea ex ædibus suis efferenda sit, & concione funebri habitâ intra urbem, apud suos sepelienda, vos admonemus, cives Academici, ut Præstantissimę fœminę funus prolixis exequiis afficiatis. PP. Feria secundâ Natalitiorum Domini anno recuperatæ gratiæ M D CXXXVII.

CCCLXXXVI.

NOstrum est quidem, cedere Deo, & sine murmure comitari, qui fortuna nobis & casus ac vitam ipsam denique moderatur & regit. Tempestatum prudens gubernator in mediâ serenitate capit auguria de nimbis, & præstolatur hyemem: contra cum grandine ac procellis sævit undique cœlum & horret maximè, id ducit tranquillitatis futuræ signum. Cæterum, quid nobis superesse admodum spei possit, qui post tot Clarissimorũ Virorũ funera ac stragẽ, ipsum caput Ordinis nostri & Rectorẽ Magnificũ Amplis. Virũ Wilhelmũ Nigrinum Moral. Prof. Publ. amissimus nuper, cum absolveretur vitâ, equidẽ in obscurolatet omne & nocte profunda mersum est. Habet hoc proprii sibi quasi & peculiaris fati nostra Academia, ut toties plectatur suo capite, & sextum ipsũ nunc efferat Rectorẽ lugeatq;. Nondum ætatem ejus absolverat adolescentia, sed intra pueritiãsuam tenebatur adhuc, cum primùm Uldarius Erbar Med. D. & vicesimus Rect. hãc Acad. obrutus ànocturno quodã grassatore, abs quo & acceperat plagam, ex qua paulo post acquievit, facere funestam cepit. Inde restitit quidem fatum per aliquam multos,

annos, donec in Valentinum Ottonem Mathema. Prof. Publ. expeteret tandem, & eum ipsum etiam Academiæ caput extingueret. Nostrũ illud seculum nihil auspicatius processit olim Ac cũ nondũ media sui parte iverit in orbem, quaternis tamẽ mortibus Academicarum Potestarum est infelix. Quorsum enim interpretari licebit, quod illas multò pulcherrimas ac excellentes animas, Hutterum dico, Schallerum item & Meisnerum, cum fascibus, quos inter finiti quisque sunt, extulimus olim atque deflevimus? Nunc autem & Nigrini mors incumbit & obversatur oculis: tanto acerbior profecto, quanto major integritas Viri Clariss. & virtus fuit. Quę ut inexplicabilis fere est, & nunquam commendari satis pro dignitate potest: ita navanda nobis sedulo hæc opera, ut cujus meritis & incredibili bonitati nullæ unquam sufficiunt laudes: ejus tueamur sanctè memoriam tamen, nec minoribus definiamus circulis, quam ipsa diffunditur æternitas. Qua nostra religione ita fungemur quidem, si & precari Deum ardentibus votis fuerimus, ipse obliget nostrum vulnus, parcatque miseris ac extorribus in posterum nec sinat evenire, quicquid caliginosi ominis aut trahit hic casus, aut sequitur forte à tergo, & exposuerimus pariter etiam, quæ de vitâ Ampliss. Viri docere possunt. Quorum necessarium alterum; alterum fructuosũ etiam & utile in publicũ: utrumq; piũ ac nostri officii quam maximè erit.

Paulũ sepultæ distat inertiæ Celata virtus— Poeta ait. Progrediemur autẽ per intervalla quædam quasi, & quemadmodum ætas ejus de quo dicendum, sic nostra adolescet oratio, donec in morte Clariss. Viri subsistat. Natus est Cadæ Bohemiæ nobilis. oppido. An. M D LXXXVIII. d. XVIII. Maij, qui ipse Wilhelmo in Fastis sacer erat, unde & nostro id nominis inditũ fuit. Ac si in felicitatis parte ponenda patria est, ut non futiliter ille ducebat quidem ratione, gratulandũ utique nostro erit, quod illam ipsam Bohemiam nactus sibi incunabula, tam lætam tamq; felicem frugũ fructuumque tellurẽ & tam refertam bonis rebus omnibus, ut vel cum beatissimis terris certare possit. Patrẽ Sebastianum Schvvartz, id est Nigrinum, habuit, è primis Civium, & singularis integritatis Virum. Cujus nequaquam reticẽda pietas illa est, quam probavit olim, cum interesse Processionibus, quas vocant, Pontificiorum eorumq; blandiri fabulis, recusaret. Quæ eum res in carcerẽ dedit etiam, unde nõ nisi grandi ære liberatus fuit. Mater Barbara fuit Schonia, Bartholomæi Sconii, Civis primarii apud Brixenses in Bohemia, & Senatoris filia. Puer maturè in disciplinam privatorum præceptorum traditus fuit. Habent plantarum instar egregiæ mentes. Nisi tractaveris, dum virgulta adhuc sunt, frustra fuerit studium quodcunq; deinceps insumes. Generosæ quoque animæ nisi cultum adhibueris, dum infantes adhuc sunt & rudes, intransversum sæpè aguntur, & silvescunt quasi. Quare non abs re putabant secum parentes optimi, parum esse, suscepisse præclaram prolem, nisi educeretur quoque feliciter, & recte succresceret. Ac sub illis domesticis quidẽ magistris in annum nonum usque profecit noster. Ex eo Annæbergensem Ludum, Cycneum itẽ & Sazensem, ac omnium postremo Schlackevvaldensem, studiorum caussã adijt. Imperio quidem parentum: qui ut pietate planè singulari, sic consiliis etiam præibant semper filio, & curabant præsidia insuper, quibus juvenilia ejus studia tuerentur. Annus fluebat millesimus, sexcentesimus & sextus, cum in comitatu Sigismundi Schererz, post quidem Luneburgensis Ecclesiæ Pastoris & Superintendentis in nostram Academiam una cum fratre Martino, octodecim annorum

rum adoleſcens, venit. Regebat eo tempore Academiam Melchior Joſtelius, D. Matth. Prof. Publ. Sub hujus itaque auſpiciis initiatus Academicis ſtudiis fuit: quibus totos ſeptem annos ita incubuit deinceps, ut in privatis pariter ac publicis ſcholis non ſemel induſtriam ſuam & ingenium, quod feliciſſimum nactus, probaret. Quanquam ut rectius progrederetur eo videns, dedit Auditorem primò, Præceptoremque voces diligentiſſime hauſit. In Philoſophicis non modò, verum Theologicis etiam literis, quas primario volvit ſemper. Qua in re Pythagoreos videtur mihi ſecutus, quorum hæc erat ratio, ut ἀκουσὲ eſſe juberent primò, qui literis ſe dediſſent. Nec abs re Poeta cecinit,

Navem agere, ignarus navis timet —

Diſſerere autem ſcienter & commodè de rebus velle, ac conſcendere arenam antè, quàm domi ceperis experimenta, ut inane eſt ac futilium animorum ſtudium, ita plus ignominiæ quàm permanſuræ laudis habet Anno M DC XIII. domum avocatus propter obitum Patris, per annum integrum ſibi reſtitit: ac ne otiaretur quicquam & vacaret, conſcribendum ſibi egregium librum illum, quem de *Legis impletione* ediditpoſtea in manus ſumpſit. Inde nobilibus aliquot Juvenibus ſe addixit quorum formaret ętatem ac fingeret; ratus ſe paulo poſt reperiturum Academiam noſtram, aut aliam certe. Sed fruſtra id ipſi quidem conſilii ſedit. An MD CXVI. pietate præcipuè ac benevolentia Helvicii Carthii, SS. Theolog. D. & Nationis Germanicæ ad ædem ſalvatori in veteri Praga ſacram Paſtoris primarii præfectura Teutonici Pædagogij ipſi commiſſa eſt. Quas partes ita explevit equidem per totos tresannos ut laudem ſummam reportaret. Poſtea vero, quam valedixiſſet ludo, & ejus rei largam impertaſſet ante veniam, matrimonium contraxit cum ornatiſſima virgine Ludomila Schonhoferia, nuptiis die ipſo 1. Februarij a MD CXX. in Patria celebratis. Ac ex ea quidem amantiſſima ſui Conjuge filias omnino duas ſuſcepit, Eliſabetam alteram innuptam adhuc puellam, & caſu hoc patris incomparabilis infelicem: itemq; Barbaram quæ in ipſo limine infantiæ extincta eſt. Non deerant quidem amici (in quibus nominandus maximè excellentiſſimus Theologus Balthaſar Meiſnerus eſt) qui hortarentur & invitarent, nullas necteret moras, exiret patria, venderet & Conjugis & ſua bona, tranſportaret domum in Lutheranorum Academiam aliquam, præiret juventuti legendo diſputandoq; & præſtolaretur fortunam ſuam adeo, quam pararet Deus: ſed quo minus gereret morem monentibus, utut vehementiſſimè cupiebat, multæ offecerunt cauſſæ. Itaque omnem emigrationem illam in Annum uſq; MD CXXV. extraxit. Quo ipſo ob orthodoxam Religionem Exul huc venit tandem cum familia, ſedemq; ſibi paulo poſt invenit. Vix enim abierat triennium, cum Prof. Practicæ Philoſophiæ in hâc Acad. auſpiciis Illuſtriſs. Principis ac Domini noſtri clementiſſimi, deſignatur. Accidit id ad an. MDCXXIX. D. XI. Feb. Itaq; XIII. ejus menſis die in Philoſophorũ ordinẽ receptus eſt: & poſt paullo Magiſterii titulo ab Eraſmo Schmidio Philoſophici Collegii per id tempus Decano ornatus. Ac provinciæ illi quidẽ quâ fide, qua induſtria ac laude ſingulari præfuerit, nunc non attinet dicere, cum neminẽ noſtrũ eſſe arbitrer, qui niti in adverſum aut velit aut poſſit. Decanatum bis geſſit: Rectorẽ ſemel Academiæ dedit, hoc ipſo tempore, quod tã luctuoſum nobis reliquit ac triſte. Quanta a. abſtinentia & fidelitate his partibus functus ſit, dici ſatis & explicari vix poteſt. Ne ſi vel maxime iſtis anguſtiis chartarũ excluderemur. Porro: ad vota ſecunda An. MDCXXXII. d. XXIV. April. ad tertia autem D. XIII. Jun. A.

MD CXXXVII. transiit. Alteram Elisabetam Lentziam duxit, Petri Mulleri Senatorii Ordinis viduam, prestantiss. Fœminam quæ ei filium primo Johann. Wilhelmum, postremo & filiam Mariam Sybillam dedit. Sed ea utraq; proles patrem prævenit morte. Cæterum quã reliquit superstitem, tertia conjux, Maria Crugeria illa est, vidua & ipsa Consultissimi Viri Georgii Hettenbachii, U. J. D. & Practici. Ex ea filiam unã vidit noster, Christinam, rudẽ tenellulam, & paucorum mensium. Cum omnibus autem Conjugibus sic vixit, ut exemplo esse concordiæ ac pacis merito possit. Amantissimus enim illarum fuit & indulgentissimus quoq;. Nec scrupulosus exactor omnium, & lenitati perpetuò studens. Quæ artes duæ sunt, quibus tranquillitas omnis paratur & constat. Erat in ipso candor incredibilis, & temperantia summa quoq; adhæc & abstinentia inusitata ac æquitas, quãmulti posthabent longè hodiè & in parte ruditatis ponunt. A luxu & splendore, ab ira & altercationibus itẽ quã alienus fuerit nemo est, qui ignoret. Erat lenis, humanus, comis, adhibens omnẽ tetricitatẽ à vultu, non morosus & difficilis, sed jucundus ac temperatâ gravitate affabilis, & quod primo omniũ narrandũ erat, aliorũ utilitatis, si quisquam, studiosissimus. Et id sæpe cum suo etiam damno. Sed satius habebat inservire aliis, & mereri bene de omnibus, quam turpe exercere artificiũ, & ex aliorũ damnis facere quæstũ. Jam quid de pietate dicam, summâ illa & nihil quicquam in speciem fictâ? Quid de aliis innumerabilibus itẽ quæ adhuc exponenda essent? Emensi sumus universũ illud spacium, quod noster confecit vivens. Restat ut de obitu amplissimi Viri exponamus. Quæ pars Scripturæ ut nobis veniat ingratissima longe, non est prætermittenda tamen. Sub Augusti Mensis initia Epidemiâ illâ febri tentari cepit. Ac est præstantissimarum medicinarum virtute ita repressus quidẽ febrilis rigor, ut spes non levis sanè affulgeret, fore, ut brevi restitueretur. Præsertim cũ obambularet subinde in ædibus, & nihil admodũ, præter languorem, de morbo videretur esse super. Sed altero ipso ab Æquinoctio auctumnali die is repentè viriũ est insequutus defectus, ut prorsus affigeretur lecto, & obaccedentem Epilepsiam, quæ ipsum proximis diebus malè habuit, lingua quoque officio fungi amplius non posset. Effectum tamen est Medicorum ope, ut melius haberet aliquantulum: quanquam ita cesserit tandem res, ut nudius quartus inter medias astantium preces, quas mente prosequutus est, cum voce non liceret, resolveretur tranquille & acquiesceret, postquam annos quinquaginta cum mensibus quatuor & diebus tredecim explevisset vivendo. Cujus funus cũ ad horam I. deinde futurum sit, Vestrum erit, Cives Academici exsequi illud copiose ac comitari. Non Præceptorem amisistis modò, sed aliquid amplius & magis ad Vos pertinens, Caput vestrum in quo vulnere non potestis quidem esse expertes lacrimarum ac sicci. Efferretur ex suis ædibus in Templum Arcis Academicum, ubi concione habita sepelietur. PP. ad. d. XXVII. Sept. anno recuperatæ gratiæ MD CXXXIIX.

CCCLXXXVII.

Nihil omnium est quod possit in primordio suo perfici; sed in omnibus fermè ante est spei rudimentum, quam rei experimentum, inquit Apuleius, si eruditis credimus, eruditissimus scriptor.

ἅτοι ἀπ' ἀρχῆς πάντα θεοῖ θνητοῖς ὑπέδειξαν.
Ἀλλὰ χρόνῳ ζητοῦντες ἀμείνονα φρονέουσιν.

Prorsus ita cum poetica comparatum fuit. Etsi enim primis sæculis multi ab ingenio naturaque satis instructi, tamen quia nondum patefactæ viæ quibus ad nobile ire-

tur carmen, nihil aliud plerique callebant quam Virgilianus bubsequa
Arenti miserum stipulâ disperdere carmen:
Postea vero cum progressu temporis accuratius omnia perpenderent, & ad rationem exigere cæpissent opera, ad perfectionem suam divina facultas contendit. Inventi quippe sunt viri Sapientes, qui quicquid natura dictarat felicibus, aut laboriosis exercitatio dederat, in artem redigerent, docerentque quid statuendum de aliis in nostris quid sequendum esset. Non quidem ut Poetarũ libertatem præceptorum angustiis cohercerent; nemo enim unquam poeta præceptis factus est: Sed ut firmarent judicium, & indomiti ingenii impetum utili moderatione gubernarent. Etenim nisi ingenium arte atque doctrinâ dirigatur, etiamsi summum sit, ad præstantiam aliquam pervenire vix potest. Euripides, cujus singulos versus singula testimonia Tullius censuit, multa peccavit, ut docti observarunt, quæ alibi luculentissime præstitit. Idem de Ennio dicere habeas, qui ob id ab Ovidio ingenio maximus; at verò arte rudis existimatus est.

Inter illos vero qui artem Poetices tradiderunt princeps est Aristoteles, divinus vir, & quo minor est quicunque in omni scientiarum genere maximus habetur. Nam cum is omnes disciplinas divinâ ingenii acie illustrasset certoque exposuisset ordine, antiquissimam omnium Poeticam, & cum cœlo ipso natam, certe cœlo ortam negligere noluit. Igitur cum Græcorum Poetarum scripta, præsertim Dramatica, collegisset, accuratâ lectione evolvisset, singulorum virtutes & vitia, ut erat Criticorum maximus, annotasset, invenit artem, legemq; scripsit posteritati. Aristotelem sequutus Romanus Horatius, Vir maximus & cui in Lyricâ Poesi jure meritoque illud Homericum acclamemus ὶς κορυφαῖος ἰσῶν. qui de arte Poeticâ Epistolam versu hexametro elegantissime conscripsit, cujus vestigia longo post tempore legit M. Antonius Vida Italus inter principes superioris sæculi Poetas, qui eruditissimum & venustissimum carmen eâdem de re reliquit nobis. Fuere & alii qui idem argumentum solutâ oratione executi sunt, Minturnus, Pontanus, Viperanus, quique omnium instar esse potest, Julius Cæsar Scaliger, cujus de re Poetica opus admirabile penitus, nec tantum hominibus musicis, sed universim omnis Philosophiæ studiosis legendum accurate assidueque tractandum, Vir quidam magnus censuit. Sed de his impræsentiarum dicere institutum nostrum non est. De Aristotelis verò & Horatii libris, nescio sane quod eorum fuerit fatum. Nam ut Aristotelica manca & mutila ad nos pervenerunt, de tribus enim libris, ut ex Plutarcho Laertioque colligitur, vix unus restat, nec is quidem totus & integer, si doctissimo Victorio credimus: ita Horatiana illa Epistola tam confusa & sine omni ordine legitur, ut chaos præ illâ æque chaos esse vix possit. Nam, ut quædam præter oculos vobis ponam, quæ ratio est, cur Lyrici inter Comicos Tragicosque Poetas interponantur, cum secundum Aristotelem, propter Commune metrum, conjungi semper debeant? Quâ de caussâ præceptum illud de singulorum differentiâ fæde interrumpitur, & ad Lyricos refertur, quod ad illos necessario referendum, ne quia conjunguntur μίτρῳ, reliquis conjungi quoque existimentur? Deinde quid illud, quod post Plautum de Thespide & Æschylo agitur? Quare Æschylo & Thespidi antiqua Comœdia

dicitur succesisse, quod aperte falsum: non enim ex Tragœdia, sed ex *Satyrico* Dramate Comœdiam ortam esse constat? Denique cur post ista rursus ad Latinos revertitur Comicos? Nonne de his, ubi de Plauto agitur, tractari conveniret? Hæc & alia plura licet multi Viri doctissimi excusare laborarint, atque in id omnes ingenii nervos intenderint; tueri tamen aut absolvere auctorem nemo hactenus valuit. Unde Julius Cæs. Scaliger, ut summus Philosophus, ita Criticus divinus, toties confusionis crimen ipsi objecit, & hunc de arte Poetica librum, sine omni arte scriptum palam testatus est. Utinam verò cœlestis Vir rem paulò altius considerasset, vidisset proculdubio, quicquid hîc peccatum, librariorum potius negligentiæ, quàm Poetæ imputandum esse. Nam quis Horatium hominem ingenio maximo acerrimoque judicio præditum, adhoc in omni Philosophia versatissimum, in Poetica vero summum, tam pueriliter, confuseque scripsisse credere possit, nisi idem nolit

——sidera cœli
Lucere, & puras fluminis esse vias.

At vero quis inter eruditos hodie nomen dedit, qui summam illâ librariorum negligentiam, inscitiam, licentiamque, qua superioribus annis in bonos auctores grassati, nesciat: ubi interpolare quæ nec intelligerent, trajicere quæ oscitanter legissent, laudi ducebatur? Fatalis Gothorum Hunnorumq; illuvies vix ita terrarum olim Reginam Italiam afflixit vexavitque, quam isti omnis generis scriptores. Et præcipue illos, qui præcepta vitæ, aut similia ἀφορισικὰ καὶ ἀποφθεγματικὰ αὐτῷ scripserunt. Quid Senecæ Epistolis factum, norunt eruditi. Et Theognis quoque, si iisdem credimus, totus transpositio est, Putarunt enim stupores illi impune divelli posse, quæ si sensum spectes, nusquam cohærent, de ordine ac connexionis artificio ne per somnium quidem cogitantes. Quorum omnium cum in mentem venisset Danieli Heinsio, Viro incomparabili, de quo quicquid dixero, minus erit; eadem hac peste & Horatianam epistolam afflatam primus omnium vidit, totque fædas divulsiones tractionesq; aperuit, & felici deinde omnia ordini & naturæ suæ restituit, ut nemo porro, vel in Poeta judicium, vel ordinem in libro desiderare habeat. Audax nonnullis & temerarium videri id possit facinus; cum sine suffragante librorum veterum auctoritate pauca in emendandis ac restituendis scriptoribus liceant: Cæterum qui totam rem pensiculatius æstimet, & quàm omnia jam decenter, apte, pulcherrimeque cohæreant videat, quæ distracta antea turpiter divulsaque fuerant, tantum ab est ut sub reprehensionem vocet virum illum *nunquam sine laude loquendum*, ut summis potius laudibus ferat, & magnas imo ingentes gratias deberi pronunciet ab omni posteritate. Præcipue cum idem & alii viri maximi in aliis fecerint. Nam ut de Themistio, qui eadem ratione præclare prorsus de Logicis Aristotelis meruit, ut de aliis taceam, nonne Josephus Scaliger, ille literatorum Deus, multa in Tibullo Proportioque mutavit? nonne Isaacus Casaubonus, vir in tantum laudibus, in quantum eruditio ac candor intelligi possunt, in Athenæi libris plurima transposuit? Et quanta exinde illis scriptoribus lux nitorque accesserit, nemo ignorat, nisi qui nunquam legerit, aut ineptis pædagogulis necdum voluerit valedicere. Qui certe cum ratione sæpius insanire malunt, & luculento die impingere in lapides, quam ut patiantur divelli se à codicibus suis. Pro quibus ita pugnare solent penulati isti Hectores, ut nec spiritum impendere dubitent, &

Lumine

Lumine adempto animam moribundo in corpore fundere. Sed fruantur illi judicio suo, nos novimus, absque hac medicina fuisset, fore, ut multa præclara scripta etiamnum in morbo cubent ac intelligi nequeant, hæc vero Horatii Epistola plane cadaver sit, certe ut ipse diceret, *corpus sine pectore.* Nam quod sine ratione homo, sine ordine scriptum est. *Nihil quod salutis ferendæ gratia fit, criminosum*, inquit Philosophus Platonicus: quod si verum, nec hic reprehendi quicquam poterit, à quo Poetæ certissima salus. Quod quemadmodum factum alibi videbimus. Atque hæc quidem hactenus proferre placuit, quod non aliena viderentur ab instituto nostro. Nostis me Horatianæ hujus Epistolæ explicationem non semel promisisse; idq; ut rectè, ordine ac utiliter fiat, Heinsianam recensionem mesecuturum significasse. Jam vero quia non nemo innovatorem insimulare, & nescio cujus audaciæ me accusare poterat, ostendendum fuit breviter Heinsianum istud facinus, nō sine caussâ, & exemplo fuisse factum. Qui si absolutus, & ego ero, quod eum sequar. Plinius olim dixit: *Stultissimum puto qui non ad imitandum optima proponat:* ego etiam qui non ad discendum. Persuasissimum enim mihi est, Epistolâ hâc Horatianâ, ut vulgò edita est, nihil confusius esse. Sed de his satis. Quamquam verò de ipso scripto nunc aliquid dicendum esset: tamen quia charta hæc capiendo non est, omittimus & alibi erit occasio. Nunc nos Ornatissimi Juvenes par est, ipsum librum prehendere, perpendere curatius omnia, & quicquid ad Poetices artem Latinasque discendas elegantias, hæc enim potissimum nobis indaganda erunt, facere videibtur, diligenter mecum deligere & annotare. Ego, certè dabo operā ut neque Ductoris neque Doctoris fidelis partes in me desiderari habeatis. De cætero quia Heinsiani Codices rarò, &, ut nonnulis videri poterat, insano pretio prostant, istum Horatii libellum, ut recensitus & restitutus ab Heinsio est, seorsim edi curavi, ut parari facilius & minore pretio possit.

Prælectionis initium ad d. Jovis proximum faciam, H.II. Pomeridianâ. Deum purâ mente veneror ut cum commodo nostro id fiat. PP. Dominicâ Septuagesimæ Anno MDCXIX.

CCCLXXXVIII.

DE novæ urbis munitionibus, quam Dido profuga Tyro, avito regno, ut fratris insidias & avaritiam crudelissimam eluderet, in sinu Africo excitabat, Princeps Poetarum, in quarto divini operis ita canit:

Nonceptæ assurgunt turres:

& mox,

---pendent opera interrupta minæque
Murorum ingentes.

Etsi vero non tam desperate insanio, ut paupertatem nostri ingenii cum regiæ fortunæ magnificentia comparandam putem; videtur tamen idem fermè nostris in Q. Horatii Flacci de arte Poetica Epistolam Commentationibus, quas anno superiore sumus ingressi, accidere, quas de structuris Carthaginis Maro refert, qutmquam ab alia causa. Stupebat Dido in novo hospite, & plus ipsius capiebatur specie; quàm ut sana esse posset. Itaque ægra animi, & dementata amore mulier nihil equidem publicæ rei, ut solita hactenus, & par erat, satagere & indulgere morbo, qui dudum invaserat, & de Ænea conciliando, quam de firmanda regni sede solicita esse. Adeo refingit amor miris modis homines: sed negligentes cumprimis & socordes facit. Qualem & Corydonem Virgilianum cernimus, qui dum Alexi, deli-

deliciis ſuis, cætera omnia poſthabet, & eum unum cogitat, ecce

Semiputata illi frondoſo vitis in ulmo eſt.

Pari modo Theocriti Cyclos ἀγεῖτο πάντα πάρεργα: quod Galateam deperiret, & amatoris perſonam ſuſtinens, paſtoris partieitbus fungi non poſſet. Nobis ceſſandum ideò fuit, quòd Auditoribus graſſante per omnẽ urbem prope peſtilentiâ dilapſis ſoli relinqueremur. Nam tectis & paribus iſta jactare, ſani, opinor, hominis non eſſet. Atqui reginæ opera ut interrupta fuerint, non deſtituta tamen penitus fuerunt. Ita enim Deorum nuncius Æneæ ibidem, aliquantò poſt, ait:

——tu tunc Carthaginis altæ
Fundamenta locas, pulchramque uxorius urbem
Exſtruis.

Itaque per Eliſæ amorem jacuerant hactenus opera, nunc fervent iterum induſtriâ hoſpitis excitata. Nobis alia omnia uſu veniunt. Nam cum qui auſcultandi antea navabant operam, aut nondum reverſi ſint, aut huic curæ amplius, occupati aliis, vacare non poſſint; minimè integrum eſt, nos eò redire, unde nuper retraximus pedem, & manum admovere denuò operi; ſed planè deſerere, ac imperfectum, ſicut eſt relinquere oportet. Enimverò perinde mihi cum Auditoribus ac cum Convivis comparatum eſſe intelligo. Quemadmodum enim Convivæ ſemeſas præcerptasque aliis dapes faſtidire aſſolent, & iſtiusmodi conditiones fugere: ita & Auditores ſemper aliquid integrum intactumque cupiunt; dimidiatos verò & bonam jam partem abſolutos libros averſantur. Quocirca ut voluntati eorum ſatisfacerem, de novo epularum, quas anteponam, apparatu, cogitandum fuit. Diſpicienti igitur, ecquid potiſſimum deligerem operis, in quo deinceps induſtria noſtra verſaretur, cum plura & infinita penè (ut Sunt Muſarum opes maximæ atque immenſæ) veniſſent in mentem, nec quicquam eorum tamen ſatis placuiſſet, in Hymno Prudentii demum, quem ad Exequias (in quibus & hodieque ejus pars cantari ſolet) compoſuit, quique καθημερινῶν decimus eſt, hujus deliberationis noſtræ ut ita dicam, moroſitas acquievit. Scio quid mihi dicturi ſint Critici noſtri, rectius me de Juventutis meritum ſtudiis, ſi de Virgilio aliquid, aut Ovidio etiam interpretandum aſſumerem: Unde & purior Latinitas, & major ſelectiorque Poeticarum elegantiarum copia ſuppeteret: certius etiam de dictionum modulis poſſet conſtare. Neque enim latere me, iſta omnia à Chriſtianis Poetis ferme negligi, & ſæpe Prudentium, non modo ſordidis, & parum Latinis uſum vocibus; ſed & non rarò in proſodiæ rationem impegiſſe. Ego verò facile de Romani ſermonis indolem ac puritatem plenius multò atque uberius ex Marone, Horatio, Ovidio, Tibullo, & ſi qui alii ingentes Poetæ illo feliciſſimo ſeculo floruerunt, quam ex Prudentio, & cæteris noſtris, addiſci poſſe: Concedo & iſtud quoque non invitus, fuiſſe Chriſtianos in numeris negligentiores non nihil, & illas ſyllabarum leges non ſatis ubique obſervaſſe: quippe, qui non tam curabant, ut ſui verſus vacarent culpâ, quam ut immunis à crimine vita eſſet ideoque magis habebant penſi, quæ ſcriberent; quam quomodo ſcriberent: quorum alterum ad viros & ſapientes, alterum ad pueros atque ſcholaſticos, aut ſophiſtas certè, pertinere cumprimis exiſtimabant. Sed quod propterea adoleſcentum manibus excuti, & negligi penitus debeant

debeant Christi Vates, de eo alia omnia sentio. Nam quæ per Deum immortalem mollities animi, aut delicata potius impietas est, lepore sermonis, & dictionis exquisitissimæ inani pompâ, ut & concinnitate modorum, teneri ita ac deleniri, ut nil nisi Corinnas ac Cynthias, aut si altius paullò ascendum putaveris, Troiæ excidium, & illa Anchisæ filii.

——maria omnia circum

errantis fata legere velis; Prudentium verò aut Paullinum aliquem, qui versibus religionis nostræ mysteria celebret, ne tumultuaria quidem opera dignum putare? Nobis profecto, tam cornea, ut Persius ait, fibra non est: & scimus quid voluptati honestæ tribuendum sit? quid item religioni ac pietati debeatur. Sanè materia & argumento nostros vincere tam certum est, quàm certum vanitate sapientiam, & veritatem nugis ac fabulis præstare. Enimverò si universum humanæ eruditionis instrumentum videas, quid aliud erit, si ad divinas literas comparaveris, quàm umbra futilis, & leve somnium, & ludicrum puerile? Itaque licet nostri & compositionis argutia, & elegantia verborum inferiores fuerint, non minus tamen tenebunt primas, quàm aquila

——regnum in aves vagas

exercet, utcumque suavitate cantûs infra Luscinian sit (de qua Lacon quidem, *Vox es præterea nihil*) nec colorum varietate splendeat, qua pavi florent. Mulierum est hærere in cultu, & tantum ornandi mirari ingenium: viros virtutem spectare decet, quæ vel illuviem ipsam ac sordes decoras & venerabiles in illis facit. Quamquam nostri non tam inculti equidem horridique sunt, ut agrestes præ illis, & rupices plane videri debeant. Habent & ipsi quo se possint jactare Studiosis venustatum, & comtos nitidosque ostendere; sed probe norunt, Deum non æquè oratione pulcherrima, ac ornatissima virtutibus mente delectari. Omitto cæteros: nam de Prudentio cumprimis dicendum est: & præstat hic quoque cæteris, hujusque sanctissimi chori quasi præsul quidam, atque præcentor est. Sed quibus verbis eum digne celebrem? quibus laudibus attollam? Fateor equidem me non tam libenter ferre sententiam, nec cuiquam temere facere præjudicium, tamen dissimulare non possum, eum mihi autorem videri Prudentium, qui, si pauca exceperis, quæ seculo ejus partim proposito condonanda sunt, vel quibusvis præstantissimis Poetis æquiparari possit. Nam quæ in eo ingenii vis? quæ eruditionis ac literarum summa ac incredibilis copia? Tanta autem facundia, ubique se ingerit, ut instar perennis fontis manare atque profluere ejus oratio videatur. Quæ ipsa tamen, quàm non protrita ac vulgaris, aut turgida etiam atque inepta? sed ornata pudice, & candida, venustaque, & satis suavis? Præcipuè,

Quando lyræ carmen digitis
percussit,

non quidem eburnis, ut Propertius versum explet) id enim mulierem magis decebat, quali ille dicebat suaviter) sed verò divinis prorsus, certè divinis laudibus operatis. Quæ ejus carmina ita me semper delectare ac capere solent, ut nonnisi ægre atque invitus quodammodo à lectione eorum recedam. Quid de sententiis vero dicam, acutis & gravibus; non illis vibrantibus ac minutis, quales multorum esse solent? Quas tamen

parce adhibet, atque in loco: ut obtuliſſe ſe, non autem quæſitæ & affectatæ videantur quæ ſumma earum laus eſt. Itaque non fregit iis conciditque orationem, quod aliis accidit; ſed ornavit decenter & ſimul firmavit: ac generoſam eam & maſculam & admirabilem reddidit. Quæ cum recogito, adducor facile, ut cætera, quæ non ad unguem facta prorſus, vel ignoſcam humaniter, vel benignè excuſem. Et quotusquisque tam extra omnem errandi aleam poſitus eſt, qui non per ætatem aliquid forte committat? Ipſe Homerus, Rex vatum, & velut DEUS quidam dormitare quandoque videtur Horatio: quem ipſe tamen alibi nil inepte moliri dixerat. In Virgilio etiam non pauca notarunt Critici, quæ aliter ab incomparabili Poeta dicta & poſita vellent. Uſque adeò nec emendatiſſimi, qui putantur, humanum aliquid ab ſe alienum putare debent. Eorum autem, quæ in Prudentii laudem attulimus, nihil à nobis temere & præter rem dictum eſſe, hic ipſe, quem interpretabimur deinceps cum Deo, Hymnus (huc enim tandem redeundum eſt) abundè, niſi nos fallunt omnia, fecerit fidem. Eſt enim egregius atque pulcherrimus: imò divinus ac cœleſtis. Non longe eundum eſt: ipſo initio ſtatim quàm piè, quàm docte de ſtatu hominis philoſophatur? quem ita conditum à Deo opifice omnium & repertore aſſerit, ut ex duabus rebus conſtet, cœleſti altera & immortali; terrena altera ac caduca. Ac vivere quidem tamdiu hominem, quamdiu hæ aptæ invicem ac colligatæ maneant; diſtractis ac reſolutis, interire ſeu mori. Id autem omnino fieri neceſſe eſſe, cum ea naturam univerſam alliget lex, ut quæ conflata ex aliis atque compoſita fuerint, retexantur olim, & ſicut ortum habuere, ita & finem ſortiantur. Sed corpus in terram ac pulverem verti, unde initium habuit: animam vero, cui, ut ait Virgilius, *igneus vigor, & cœleſtis origo*, cœlo recipi. Ac hactenus quidem gentiles quoque pervenerunt. Sed Chriſtiani ulterius etiam progreſſi ſunt; & de omni iſta re plenius & certius tradiderunt: ut qui magiſtro ipſo Deo uſi eſſent. Quapropter Philoſophos, qui ſolo nitebantur ingenio, & quas à Præceptoribus ſuis, qui æque, ac ipſi, mortales, acceperant doctrinas, longè intra Veritatem ſubſiſtere, & plane ipſius adytis excludi neceſſe fuit. *Cui enim veritas comperta ſine Deo? cui Deus cognitus ſine Chriſto? Cui Chriſtus exploratus ſine Spiritu Sancto? Cui Spiritus Sanctus accommodatus, ſine fidei Sacramento?* quod divinè à Tertulliano dictum eſt. Hinc noſter Aurelius contentus minimè, quæ modo explicabamus, poſuiſſe, reliqua etiam ex Chriſti theſauris profert, aitque non modo non morituras noſtras animas, quod Græci credebant, neque negabant ipſi quoque Barbari; ſed & corpora noſtra, quamvis diffluxerint penitus abierintque in cinerem coalitura denuò, & reſurrectura in ſpeciem priſtinam eſſe, ut nihil iis decedat aut pereat, quo ante inſtructa ornataque fuerint, præter & gravitatem, qua movebantur tardius, & imbecillitatem, qua morbis plurimis obnoxia erant. Id autem non ſua natura, ſed Chriſti virtute ac beneficio conſecutura eſſe. Qui primus reſurgendo de morte aperuit viam, qua noſtræ quoque carni in cœlum & immortalitatem parere aditus poſſet. Hæc eſt illa noſtra Philoſophia melior, quam irriſere quidem gentiles,

gentiles, & fabularum anilium ac ſomniorum inſtar habuerunt; refellere autem atque deſtruere non potuerunt, quantumvis ſummis viribus non modo faſtuoſi acuminis, ſed efferatiſſimæ quoque crudelitatis contra irent, ferroque ac flamma eam undique oppugnarent. Neque enim fas eſt hominibus, Deo prævalere, qui tum in ipſis adverſus falſitatem in armis ſtabat. Firmati igitur tanto præſidio & tam eximia ſpe invitati læto ac imperterrito animo congrediebantur cum impietate tyrannorum, & omne genus tormenta ludum & jocum faciebant, prompti & alacres inter exquiſitiſſimos cruciatus impendere ſpiritum, qui dediſſet. Et quantum erat contemnere vitam, ac ipſum quoque mortis ſtrepitum, horroremque carnificis ſubmittere pedibus & conculcare, qui ſcirent, breviſſimi temporis moleſtias æternis gaudiis iri penſatum, & hoc, quod mortem appellarent vulgo, non certe interitum ac deſtructionem hominis, ſed innovationem potius, viamque & aditum ad veram ac perennem vitam eſſe? Hinc tot magnanimas, & immortalitate dignas voces erupiſſe legimus, quibus fortiſſimi Chriſti milites vel provocarunt crudelitatis impotentiam, vel irriſerunt. Qui tantum aberat ut pro cœleſti veritate metuerent addici ſuppliciis, ut exoptarēt potius gauderent certe, ac gratias agerent dānati

--Libenter oppetam,
Votiva mors eſt martyri.

Laurentius apud noſtrum ait. Et Cyprianus, cum feralis decreti carmen in iſta verba ex libello recitaretur, Thascium Cyprianum Gladio animadverti placet; reſpondit Deo gratias. Hoc eſt, quod Princeps Latinorum Patrum in Apologetico alibi ſcribit: *Si denotatur chriſtianus, gloriatur: ſi accuſatur, non defendit: interrogatus, vel ultrò confitetur: damnatus gratias agit.* Quam incredibilem fortitudinem animis nunquam potuiſſent inducre, niſi freti Deo, quo inſpirabantur, & illâ præclarâ futuræ vitæ qua penitus obfirmarant animum, & contra fortuita omnia munierant, ſtetiſſent innixi. Quam ob cauſam & Prudentius, ut oſtendat, non eſſe timendam mortem Chriſtiano, quæ ei nihil afferre poſſet incommodi; nec lugendos ac deplorandos, ſi quis charorum & amicorum hominum deceſſiſſet forte; quod redituros in vitam, & nos quo præiviſſent, ſecuturos olim crederemus, hunc præſtantiſſimum de mortuorum reſurrectione locum pulcherrimè tractat, & toto fere carmine inculcat ac premit. Ita quidem, ut non abſtruſiorum rationum momentis agat negotium (quod magis ad diſputationum paleſtras, quam ad jucunditatem carminum pertinere exiſtimabat, ſed ut rebus in medio poſitis cauſſam explicet, & comparationibus ſuaviſſimis ita illuſtret, ut non tam concludere rem) quam coram intuendum oculis & manu tenendam quaſi proponere videatur. Quod ſi præcipua maximaque ſapientiæ pars ſemper exiſtimata ſui cognitio: eamque ob cauſſam elogium templi Delphici, quo adeuntes monebantur, ut ſe cognoſcerent, *cœlo deſcendiſſe* Juvenalis Satyricus ſcripſit: Si Chriſtianorum præcipua ſpes atque fiducia, mortuorum reſurrectio eſt; equidem egregium operæ pretium videmur facturi, Juvenes Optimi, ſi iſtum Hymnum potiſſimum, Deo juvante, in poſterum evolvamus: cum de tam præclaris & longe maximi momenti rebus tam doctè, tam Chriſtianè, tam diſerte ac eleganter explicet, ut nihil

pulchrius, nihil venuſtius, atque divinius excogitati in iſto genere putem. Ac erit profecto hæc noſtra opera eò jucundior, quod hac occaſione non nullæ Philoſophorum Veterum de anima hominis opiniones, quas vel alluſit Poeta ſecutuſque tacite, vel rejecit; neè pauca etiam ex antiquitate Eccleſiaſtica repetenda & explicanda venient. Quæ certe cognoſcere, nec planè inutile eſt, & voluptatis plurimum habet.

Poſt hæc, videtur & ipſum tempus injicere manum, & ad tractationem præſentis carminis non quaſi deducere. Quamvis enim per incredibilem bonitatem Dei, qua nos complectitur, multum levati illo metu ſimus, qui univerſam civitatem ſuperioribus menſibus ex graſſantis peſtilentiæ morbo invaſerat; tamen nondum ita exſtincta luis vis eſt, ut plane extra diſcrimen poſiti videamur. Quocirca cum omni timore meditari mortem, quæ nunquam à nobis longè abeſſe poteſt, (ſumus enim ſemper homines, hoc eſt, mortales) tum id præcipue facere oportet, cum magis, quàm alias de vita periclitamur; & dare operam, ita præparemus animum, & adverſus futuors caſus firmemus ac inſtruamus, ne ſi quid poſtea nobis contingat humanitus, deſeramus partes, aut turpiter ac parum decore adminiſtremus. Veniebat & iſtud denique in mentem nobis, cum de interpretando hoc Hymno cogitaremus, egregium inde documentum licere capere, non tantum prophanas res, quod putant nonnulli, quam elegantiſſime carminibus exprimi, ſed & religionis negotia pulcherrimis ac venuſtiſſimis verſibus deſcribi poſſe. Ut cauſſa non ſit, cur qui Muſarum experiri favorem, & famam carminum ingredi volunt, neceſſe habeant, in amatoriis luſibus, & neſcio quibus aliis nugis, quarum cum maximè olim pœnitentia ſubeant, deterrere ingenii aut ſuam divitibus libertatem vendere, confingendiſque falſis aliorum laudibus, & ſibi male conſulere, & illos ipſos evertere, quos canunt. Nam quamvis elegantia ſermonis & concinnitate carminum aliquam laudem inveniant; apud ſimilis vernilitatis ſtudioſos etiam ingentes clamores ac plauſus conſequantur; tamen apud graviores paullò & honeſtatis magis amantes viros nil niſi contemtum & indignationem incurrunt. Cum ob manifeſtæ adulationis turpitudinem, tum quod divinam artem ita proſtituunt, ut quæ & gravis, & ſobria pudicaque matrona ipſa ſit, hanc laſcivam ac ebriam meretriculam faciant: quæ nunc cum ſcurris & paraſitis conſueſcat, cum ante Deorum interpres fuerit, & contubernalis ſapientiæ, ſive ut Syneſij Græca ponam, συνοικος τῆς φιλοσοφίας. Deinde ij, quos celebrant, cum ſint plerumque corruptiſſimi, hac officiosâ laudum improbitate vel deteriores evadunt. Neque enim vitia ſua agnoſcere, & deprehendere poſſunt: aut ſi cognoverint, latere putant, dum ſic laudantur: ac ita deinceps licentius peccent. Quantò igitur rectius erat revocare Poeſin ad ſuam originem atque vel Dei laudes ac bonitatem celebrare carminibus, vel ſapientiæ ſtudia excolere & voluptate carminum virtutum amorem induere animis atque infigere; in quibus aut inventa Poeſis eſt, aut conſtituta? Et cujus nomen attollere laudibus dignius unquam ac juſtius, omnemque ingenii vim, omnes induſtriæ nervos in id conferre quam qui rerum omnium repertor, & conditor, & conſervator

vator? per quem ſpiramus & vivimus: ſine cujus ope ac beneficio, nec cogitare aliquid bonum ac præclarum, nec loqui poſſumus? Sed hac de re dicere pluribus, nunc locus non eſt. Vos, Ornatiſſimi Juvenes, nunc alloquor, & quia tam præclarus atque eximius Autor Prudentius eſt, atque hoc ipſum Carmen, & Argumenti præſtantia, & elegantia ſermonis reliqua facile ſuperat, pro bono veſtro facturos vos arbitror, ſi noſtro favore inſtituto, & hujus pulcherrimi Hymni Interpretationi (quam quidem ad diem Jovis, ut vocant, proximum, ſi DEUS dederit, inſtituturus ſum) intereſſe frequentes, & eam nobiſcum perſequi ſtrenuè in animum inducatis. Ego certè id dabo operam ſedulo, ut ſuæ quemque induſtrio fructus haud levis maneat: Modò nos ſuo ope non deſtituat DEUS, ſed cœpta noſtra clementer provehat, & bene cedere ac evenire ſinat. Quod meritò ipſum ſuppliciter oramus ac veneramur. PP. Prid. Idus Februarij, Anno recuperatæ gratiæ, M. DC. XXXII.

CCCLXXXIX.

DE Marco Tullio Cicerone ita omnibus ſeculis exiſtimatum eſt, eum optimi & præſtantiſſimi Oratoris numeros abunde impleviſſe: vixque naturam potuiſſe exemplar dare abſolutius, cùm vellet oſtendere quouſque humanum ingenium dicendo progredi poſſet. Quocirca ſicut Poëſin à Virgilio, ita à Cicerone Eloquentiam ſummum faſtigium accepiſſe ſtatuebant. De qua ſententia Antiquitatis, quam plurimi facere, & opere maximo venerari, tamquam fontem & caput omnis ſolidæ ac perfectæ eruditionis, ſemper conſuevi, tantum abeſt, ut ego detrahere velim aliquid ut temeritatis potius, & imperitiæ haud vulgaris accuſandos cenſeam, qui à veriſſimo iſto judicio Veterum nec quid, neç quare diſceſſerunt. Nam ſi is verè dicendus Orator eſt, qui de qualibet quæſtione, pro natura & dignitate rerum, quas tractat, pulchrè, ornatè, copioſe, aut ſubtiliter etiam ac preſſè; nec ſine voluptate audientium, verba facere poſſit; quis, quæſo, eſt, cui melliore jure hoc tribui nominis debeat, quàm ut ipſe Arpinas noſter, *diſertiſſimus*, ut Catullus ajebat, *Romuli Nepotum*? Qui tam divino, tam uberi, tam copioſo ingenio fuit, ut ei facilius demi aliquid, quàm adjici poſſe cenſeas; tam eruditione incredibili, ut omnes omninò literarum ac liberalium artium Doctrinas complexus animo videatur. Nam niſi id eſſet, qua ratione homo perpetuo in Republica & in gerendis maximis rebus verſatus, nec una alia minus re, quam otio abundans, tot tamque præclara, atque eximia in omni Studiorum genere monumenta relinquere poſteris potuiſſet? De Platone, quem plerique veterum Virum divinum, neque abs re, appellare ſoliti, ita ſtatuerunt Cives ſui, eum non tantum Philoſophorum ſed Oratorum quoque omnium Principem eſſe: Ab iſto cumprimis petendam viam ac rationem pure, ac acriter, & non vulgari modo loquendi: Jovem ipſum Regem, ut appellabant cæci, Deorum, ſi vellet loqui ſermone humano, nullius alterius, quàm Platonis orationem expreſſurum. Poſtea verò cum fabri gladiorum filius tot maximorum ac infinitorum laborum, quos hactenus in eloquentiæ ſtudia contulerat, priclitari ſucceſſus, & concionari cepiſſet ad populum, tum omnium ſuffragio

Eloquentiæ faſces ad unum Demoſthenem delati ſunt: & penes ipſum poſteà quoque manſerunt. Nam & CCC Annis poſt Cicero, prudentiſſimus harum rerum, & ſuper hoc gloriæ Demoſthenicæ æmulator, hunc unum inter omnes Græcorum Oratores excellere, & eminere in omni dicendi genere, in Bruto ſcripſit. Atqui hæc admirabilis dicendi vis, quæ in Demoſthene fuit, intra theatri ambitum, & Conciones populi univerſa conſtitit: Platonis verò Eloquentia, Academiæ ſpatia, & illos congreſſus Socraticos nunquam, niſi temere, exceſſit. Quoties enim à jucundiſsimâ Dialogorum Philoſophia digreditur, & oratoris forenſis aſſumit partes, plane alius diverſusque apparet: & qui tenebat primas modo, jam vix ſecundas aut tertias, tueri poteſt, ut Critici veteres cenſuerunt. Usque adeo ſicut cæteris rebus, ita ingeniis quoque certi deſcripti fines ac limites ſunt, quos intra cùm ſeſe continent, ad ſummam aliquam laudem & gloriam, ſi ſtudium atque induſtriam adhibeant, aſpirare poſſint; ſin extra ſaliant, & ultro velint contendere, jaceant certè, aut riſum atque ludibrium aliis debeant. Sed Cicero noſter id, & ſingulari naturæ felicitate, & indefeſſo ſtudio atque vigiliis conſecutus eſt, ut par eſſet omnibus, & ſive in foro orandæ cauſæ, ſive in Curia ac Senatu dicenda ſententia; aut diſputandum in Academia animi cauſa, alendæque & confirmandæ ſapientiæ, eſſet, ubique omnium eloquentiſsimus haberetur: videreturque omnibus, eosdem ingenio ejus fixiſſe terminos, quas ſibiipſi natura rerum poſuiſſet. Evolvantur ipſius ſcripta, & comparentur inter ſe, par utrobique copia dignitasque verborum, par compoſitionis concinnitas apparebit ac honor. Niſi quod quadam majore vi atque impetu agat rem, cum Verris ſcelera confodit, cum temulentiam Antonii atque audaciam fulgentibus armis aggreditur; aut in furorem Catilinæ ac impietatem extremam juſtæ indignationis fulminibus detonat; quàm cùm in Arpinati ſuo, aut villa Cumana, nunc de Philoſophia legum, nunc de bonorum finibus ſubtiliter cum amicis diſſerit, ſuaviſſimeque confabulatur: aut inter Tuſculanos poſitus Studioſorum animos contra terrorem mortis inſtruit, & animas noſtras, Platonis ſui veſtigia premens, immortali ac ſempiterna vita donat. In quibus quidem, & aliis ejusdem Muſæ diſſertationibus, videtur mihi amœno fluvio eſſe ſimilis, qui placido ſedatoque agmine inter ripas ſuas veſtitas undique herbis lætis, atque graminibus defluit, & Viatores, qui juxta iter faciunt, cùm aquæ nitidiſsimæ ſpectaculo detinet, tum leni ac jucundo murmure, quod edit, afficit ſuaviter ac mulcet: cùm ibi contra torrentis inſtar obtineat, qui per altiſsimarum rupium præcipitia devolutus, crebroque illiſus ſaxis ac ſcopulis, totam circa viciniam vaſto fragore attonat, & jam infuſus apertis campis omnia ſecum rapit ac vehit. Quod ſi itaque Tullius omnium Oratorum maximus eſt, nec quisquam alius hactenus adparem, aut ſimilem ſaltim, eloquentiæ gloriam aſpiravit, à nullo alio certè initium auſpicatius novi muneris, quod mihi non ita pridem ab iis, quorum autoritati refragari nec poſſum, nec debeo, impoſitum, atq; ad veteres meas partes, quas in Academico iſto, ut ſic dicam, theatro, pro mea portione virili adminiſtravi hactenus, adjunctũ eſt, duci poſſe videatur. Rectè n. à Pli-

à Plinio, non illoquidem vetuſtiſſimo ſcriptore, ſed tamen auctore luculento, & diſertiſſimo juxta ac prudentiſſimo viro, dictum exiſtimo: *Stultiſſmum credo, adimitandum non optima quæque proponere.* Quapropter cum mihi nuper poſt Viri Clariſſimi, Johannis Avenarii, Eloquentiæ Profeſſoris exceſſum, eius provincia demandaretur, egoque deliberarem, quâ ratione potiſſimum eam adminiſtrare poſſem, ut inde inſignes fructus ad literarum cultores pervenirent; equidem huc omnis non modo cogitationum mearum ſumma rediit, ex Cicerone præcipuè univerſam diſertè, ornatè, & graviter eloquendi rationem docendam ac proponendam eſſe; verum & conſtitutum apud animum decretumque fuit, quâ viâ ac ordine in Tullianis ſcriptis interpretandis deinceps deberem progredi: ne ſi in uno eorum genere hærerem perpetuo, negligere cætera, aut quaſi eâdem ſemper chorda oberrare viderer. Quod tædioſum pariter eſt, & minus utilitatis habet. Præterquam enim quod ſemper invitat animos allicitq; varietas; equidem, Eloquentiæ Doctorem non uni parti conſulere, ſed univerſo providere oportet. Sed hanc conſilii mei rationem cur nunc non explicare ſtatim queam, tempus facit. Quod certè tam anguſtum & coarctum nacti ſumus, ut vix breviſſimus aliquis liber, eorum quidem, quos primo loco interpretari decreveram, abſolvi poſſit. Quod cum viderem, potius exiſtimabam, hoc Ciceronianum penſum differre pauliſper, totumque ac integrum in paullo commodius tempus ſeponere, & quodvis aliud ſcriptum vobis exponere interim; quam quæ conſulta ac deliberata probè eſſent, perverſo ordine evertere ac diſturbare. Placuit igitur his proximis, & conſequentibus diebus, qui operis publicis deſtinati ſunt, Zenonis Veronenſis, antiquiſſimi & elegantiſſimi Patris, De reſurrectione ſermonem, quem ſeorſum deſcribi typis curavimus, vobiſcum perluſtrare, ac videre, ecquid inde domum portace liceat, quod vel ad Eloquentiam facere, aut aliâ ratione nos doctiores, vel meliores etiam, reddere poſſit. Id enim non modo cum ratione temporis, quod modo agimus, mirè concinere; ſed & felicius omen ſpondere nobis poſſe videbatur, ſi à Chriſtiano nomine auſpicia noſtra peteremus. Non ignoro, quid de ſermonibus iſtis, qui à Guarino Veronenſium Oratore ante hos C. & quod excurrit, annos inventi primum, & hactenus Zenonis Epiſcopi ac Martyris elogio præſcripti editique ſunt, nonnulli ſentiant: eos videlicet auctoritatem, quam præferunt, tueri non poſſe, & plurimorum centones potius, quam unius ſcriptoris opus æſtimandos. Sed miror, non advertiſſe Cenſores, formam, ſive charactera ſermonis plerumque ſibi eſſe ſimilem, & mirum in modum reſpondere: poſt hæc attingi plura in iſtis ſermonibus, quæ non niſi antiquiſſimæ Eccleſiæ temporibus, cum inter medios gentiles jactaretur, & quibus Zeno Martyr vixiſſe traditur, congruere poſſunt: uti jamdudum Raphael Bagata, & Baptiſta Perettus, Editionis Veronenſis, quæ ſecunda eſt, (prima enim Venetiis A. MDIIX. rudioribus typis ſuſcepta confectaque eſt) curatores, rebus idoneis docuerunt. Quibus cum non modo Baronius Cardinalis, eruditus hujuſmodi rerum cenſor, ubi intendit ingenium, ac minus obnoxius eſt;

ſed

sed ipse Casaubonus etiam, quo nescio, an parem doctrina, subactoque in omni literarum genere judicio, hoc seculum tulerit, assentiatur, qui hunc Zenonem & vetustissimum Patrem nominat, & Deciorum tempore scripsisse disertè tradit; causa non est, cur Viro Sanctissimo movere litem, & eum de possessione veteri dejicere velimus. Possit & istud nobis objicere aliquis, dicendi genus, quo usus est Zeno, tucatum nonnihil, & affectatum, certe parum, sanum ac integrum esse. Nec ego repugno penitus. Sed quotusquisque inventus est, cui non plura ad summam eloquentiæ deessent? Ac si vel ipse Cicero, cui tamen ipsius Antiquitatis judicio,

Et par est nihil, & nihil secundum,

Notas ac obelos magistrorum non prorsus effugere potuit, quid cæteris fiet, quibus longe infra illud fastigium subsistendum fuit? Nam perfectissimam eloquentiæ speciem concipere quidem aliquis, exprimere autem nemo facile possit. Idque vix Deo concessum Antonius, quamquam impie atque absurde, existimabat. Et ideo se disertos multos vidisse ajebat, eloquentem omnino neminem. Est n. revera Eloquentia aliud, aliud loquentia, ut venuste Julium Candidum dixisse legimus. Est quidem Zenonis dictio erudita, florida, elegans: nam & præstantissimorum auctorum Lectionem redolet, ac Virgilii cumprimis; & non sine cura coloribus variis picta & interstincta: præterea propriis & valde significantibus vocabulis constat, pluraque ingeniose atque acute dicta habet, sic, ut nihil capitalius dici posse videatur. Sed cum in his ipsis, licet carissimis ac optimis rebus, non raro excedit modum, & novis ac insusitatis vocibus sæpius utitur; ad hoc ubique infercit Epitheta, & multa amore verborum circum loquitur potius, quam presse atque simpliciter offert; in descriptionibus etiam sive notationibus audacior est, quàm par erat, & pene supra Poetarum licentiam, quorum phrasin etiam passim exprimit, luxuriatur, quin & non rarò Dithyrambicis vocibus ac compositionibus utitur, quæ vix in carmine veniam sperent, in illud vitium non infrequenter incidit, quod κακοζηλίαν Græci vocant, & pro magnifica oratione ac grandi, cui ideæ cumprimis videtur studuisse, tumidum quoddam ac pingue, durumque ac inæquale sermonis genus nobis concinnat. Quod accidisse eruditissimo Patri non miror equidem si verum, quod de eo ex Veteri Libro Manuscripto de Laudibus Veronę nonnulli produnt, eum à Syria usque in Italiam venisse. Id enim & aliis, qui Latinum sermonem, non à Parentibus atque nutricibus, sed à magistris, *advenæ studiorum Quiritium*, ut Apulejus, cui idem accidit, loquitur, didicerant, contigisse observare licet. Nam velut ii, qui magnis opibus innutriti non sunt, sed ex egestate ad abundantiam aliquam pervenerunt, jactant se, & insolentius plerumque gerunt; sic qui paulò serius didicerunt, quæ ignorassaverant ante, vix satis recte utuntur scientiâ, & quo majore labore ipsis, quæ parta habent, constant, tanto magis in ostentandis divitiis suis curiosi esse solent. Quod in Afris quidem, Tertulliano, Arnobio, & , quem modo dicebamus, Apulejo, præcipue observandum. Qui cum & abundarent ingenio, & nihil propemodum ignorarent in literis, ac hinc vulgaria ac usitata spernerent fere atque contemnerent; Cæterùm autem facetum

illud

illud ac molle ſermonis Latini, quod in Virgilio præcipuè Flaccus, non ſine maximo judicio, commendat, non ſatis callerent, in iſtos ſcopulos plerique omnes impegerunt: Rati, hôc melius quodque ac elegantius eſſe, quò rarius ac minus obvium, ac à vulgari Latinè loquentium conſuetudine remotũ quodammodo eſſet. Quamquam id & aliis accidit, ut Ammiano Marcellino Græco homini, ſed eximio Hiſtoriarum & accurato Scriptori, cujus oratio, ut erudita & elaborata ſummo ſtudio ſit, tota tamen dura, inſuavis, atq; moroſa eſt. Sic D. Hieronymus Victorinum Martyrem grandem agnoſcit in ſenſibus, ſed in verborum compoſitione evileſcere ait, quod Græcè exactius, quam latine noſſet. Quicquid autem ſit, & ut non omnia Zenonis ad magiſtrorum dicendi præcepta ſatis quadrent, nec enim ex eloquentia quærebat laudem; nemo tamen operam luſerit, qui ejus Sermones eruditiſſimos paritèr atque ſanctiſſimos legere animum indicat. Præterquam enim quòd paſſim præclaris ac præſtantiſſimis ſententiis & ad religionem inſtruãt animos, & ad veram pietatem invitent, ac ducant, plura certè ibi elegantiſſimè & venuſtiſſimè dicta obſervare licet, quæ mirum in modum augere & cumulare eloquentiæ poſſunt opes, ſi in ejusmodi lectorem inciderint, qui à corruptis ſana ſecernere, & recta atque honeſta à pravis fucatisq; diſtinguere norit. Nam & Virgilius Ennium & alios antiquorum Poetarum ſtudioſiſſime evolviſſe ſcribitur, ut aurum ſcilicet, ut ipſe agebat, quod in rudi illâ terra ſqualebat obrutum, legeret, hoc eſt, optima quæque & præſtantiſſima imitaretur; cetera vero, ſi quæ peccaſſent, eo cautiùs vitare diſceret. Certè non parum ad conſervandam valetudinem facit morborum naturas noſſe; ſic ego plurimum ſemper ad rationem ſanè ac incorruptè ſcribendi conducere arbitratus ſum, ea quæ vitiant orationem atque deformant, perſpecta habere & cognita.

In vitium ducit culpæ fuga,

ait Horatius: ſed addit, *ſi çaret arte*. Nam & alibi monet:

Dum vitant ſtulti vitia in contraria currunt.

Eſt enim quælibet virtus inter duorum malorum confinia medium ipſa obtinens collocata. Hos igitur fines ac terminos qui non ex arte dignoſcere, ac accurate diſtinguere poterit, is certè in alterutrum vicinorum vitiorum facilè incidet. Nam ſæpius recti ſpecie decipimur: fitque adeo, ut

---ſectantem lævia, nervi
Deficiant animique:

contra verò *profeſſus grandia, turgeat*, ut idem Poeta rectiſſimè monet. Quocirca non optimi ſemper atque ſaniſſimi ſcriptores legendi ſunt, ſed & pejusculi aliquando, & qui morboſi, ut ita dicam, ex parte, aſſumendi: ut ex collatione utriusque generis conſtare poſſit, ecquid pulcherrimum ac præſtantiſſimum ſit, & ſolum atque ptæcipuè imitandum. Plura non addo, niſi me ad diem perendinum, quod benevertere literis, & nobis omnibus lætum ac fortunatum Deus eſſe jubeat, has præluſorias (ſic enim appellare liceat) operas auſpicaturum, præfatum paucis, quæ ad commendationem Eloquentiæ cumprimis poſſe facere, pro re natâ exiſtimaverero. Nam primùm aſcendere in cathedram ſine diſſertatiunculâ aliqua, id turpe fore illi, qui diſſerendi rationem aliis explicare deberet, exiſtimabam. Vos Ornatiſſimi Juvenes, agite, & veſtro ſtudio atque attentione induſtriam noſtram indies magis ac magis excitare:

rrecumque navate operam, ut optimas quasque ac præstantissimas res induamus animo discendi quæque didicerimus, & verbis pulcherrimis eloqui, & vita ipsa exprimere valeamus: quæ summa atque perfecta sapientia est. P P. Dominica Lætare anno recuperatæ gratiæ CIↃ IↃ CXXXII.

CCCXC.

SOlent non parum sibi placere Scenici, si flagitentur denuò acta fabula, & revocentur ad partes. Sed & alii quoque artifices lætantur studio, ac plaudunt sibi, cùm quæ effecerint opera à plurimis expeti & celebrari intelligant. Quotus enim quisq; tam sordido agrestique, ac humili etiam dejectoque ingenio est, qui non ducatur laude, & titilletur gloriâ, cujus amor egregiis quibusque ac honestissimis mentibus innasci solet? Ego verò NOBILISSIMI AC ORNATISSIMI JUVENES, cùm animadverto operam nostram, quam privatæ Historiarum Taciti interpretationi impendimus hactenus, ita vobis probari, ut similem deinceps in alio quoque latino Historico veteri, me exoptetis navare; non tam mihi de eo gratulor, quàm vestrâ causa exulto prorsus atque triumpho propemodum, quod hunc præclarum, hunc nobilem atque egregium animum adhuc durare vobis videam, quo in hæc optima & utilissima studia cœpistis incumbere, quibus non modò elegans Latine dicendi & exponendi de rebus comparatur ratio, sed variis etiam exemplis instruitur animus, quæ ad omnem vivendi habitum nos fingant ac forment. Quæ ut decent maximè atque exornant ingenium ac liberalem hominem; ita necessariæ cum primis sunt, qui non in umbra ac schola ætatem degere; sed circa Principes atque in Reipub. luce versari cupiat. Equidem vix mihi habendus in numero hominum, qui nullam rerum humanarum notitiam habeat: atque eâdem securitate, & quæ in suam ætatem inciderint, & quæ prioribus seculis acciderunt, transeat: rudis humanitatis, rudis officiorum omnium, quibus hæc vita continetur. At qui propemodum mutus sit, aut rudat potius, quam eloquatur, eum vel beluis ipsis accensendum putem; quibus natura pro sermone concinno, & elegantiore flexu vocis, murmur inconditum, ac nescio quid striduli asperique soni dedit: Quo vel irrisui sunt, vel horrorem atque formidinem nobis injiciunt. Sed qui se dedit Reipubl. qui pacem, qui bella moderatur, non alia minus re, quàm eloquentiâ prudentiaque carere potest. Nam cum illius omnis vis in eo posita sit, ut provideat consulatque in medium, quæ cuique tempori conveniant maximè, neque in præsens tantum, sed in posterum quoque cumprimis conducant: hæc invenire autem & excogitare nisi prudens ac peritus rerum non possit; tam sine prudentia gerere aliquis publicam rem, & principum populorumque negotia administrare poterit, quam sine consilio & arte quadam magnæ atque præclaræ res, aut suscipi rectè, aut profligari feliciter non queunt. Neque enim eventus rerum à fortuna magis, quam à nobismet ipsis expectari debent: Quæ ut nonnunquam temeritatem adjuvet, sæpius

Eloq.

pius tamen deſerit, & velut eludit. Enim verò pauciſſimos inveniri arbitror, qui ſicut Sylla, fortunam in poteſtate ſua habeant, ut quicquid temerè, & inconſulti aggrediantur, id pulchrius cadat, quàm quæ maturo conſilio diu ante deliberarint: quod Sylla de ſe in Commentariis ſcripſit. Quam ob cauſam non alio, quàm Felicis cognomento, appellari voluit: quod fortunâ magis, quàm rebus geſtis niteretur, quæ ita ipſum fovit complexaque eſt, ut, quod Plutarchus obſervat, nec in ducendo funere deſereret. Præter levitatem ſolitam, quâ ludere ſolet, nunc huic, nunc alii benigna. Cæterum nemo præclarius & cum majore laude verſabitur in negotiis publicis, quàm qui non modò optima quæque conſilia inveniat; ſed & qui eadem ſcienter, cordatè, graviter exponere dicendo queat. Plane enim cum Pericle ſtatuo, maximo viro, & Principe reipubl. ſuæ, quamdiu vixit: *Licet quis optimè ſentiat, id vero idoneis verbis proferre in medium non poſſit, perinde eſt, atque ſi nihil intelligat.* Non omnes eadem indole & rectitudine animi ad gubernacula ſedent. Quibusdam mala libido verba dat: alios corrumpit dignitas, ut dulci fortunâ ebrii, perſpicere veritatem nequeant, quæ ſobrio cuique cum maxime patet. Fit & illud non rarò ut in moroſos ac pervicaces incidamus, qui nihil aſſentiunt aut probant, niſi quod ipſi attulerint. Ut nunc non dicam eâ infelicitate animi maximam partem hominum eſſe, ut cæci quodammodo ſint, & quam longiſſimè oberrent à vero, cum quærunt præcipuè & inveſtigant. Contrà hos omnes, ut tuearis atque obtineas, quæ conſulueris pulchrè, magnâ facundia, magnâ eloquentia opus eſt. Quid attinet enim excogitaſſe conſilia optima, & utiliſſima publico, ſi perſuadere non poteris? & veram, ſed indiſertam prudentiam, ſtultitia aliorum ac pravitas dicendo vincat? Quamquam non in ſententiis tantum dicendi copiâ opus eſt: ſunt & aliæ Politici partes, quas ſine ope ejus atque auxilio nunquam cum laude & fructu ſuſtineat. Oriuntur non rarò inter cives diſcordiæ, & hæ in ſeditiones erumpunt poſteà, quas eloquentiæ armis citius, quàm vi ac ferro cohibueris. Inoleſcunt nonnulla ſæpius pravâ conſuetudine, & per quorundam negligentiam in Reipub. perniciem expetunt; hæc nemo facilè evellat manu ex animis: orationis viribus extinguuntur, quâ homo peritus ac prudens, & auctoritate validus ducere populum, quacunque libuerit, poteſt. Eſt cum conciliare amicitias, cum jungere ſocietatem & fœdera, cum rogare auxilia & denegare, cum bellum indicere, aut eo poſito, ſancire ac ſtabilire pacem uſus Reipubl. poſtulet. Quibus negotiis nemo rectius, & cum majore publicæ rei utilitate pariter ac gloriâ fungetur, puto, quam qui ſolerti non modò callidoque ingenio ſit, ſed magnum etiam dicendi uſum habeat, & eloquentiæ opibus præſtet, quibus hominum animi, priusquam ſentiant, expugnantur. Quod præclariſſimi artificii genus, qui ex ſolis præceptis Rhetorum ſe conſequi poſſe audent ſperare, næ illi falluntur nimium, & ineptiſſimi plerumque evadunt. Exercitatione aſſiduâ, & quotidianâ maximorum auctorum lectione

parandum est. Nec Oratorum tantum, aut Philosophorum; sed & Historicorum: qui dicta factaque Ducum, Principum, populorum tùm verissimè tum disertissimè exponunt. Præterquam enim quod rationem ac viam monstrant ordine ac perspicuè explicandi rem (in quo non rarò totius negotii cardo vertitur) plurium quæstionum etiam exempla præbent. Quorum maximus usus postea est, cum in similibus causis contingit versari. Enimvero reperiuntur apud Historicos veteres, Latinos pariter ac Græcos, infinitæ orationes Principum, Ducum, Legatorum, in consilio, concione, castris habitæ, tot generum, quot negotiorum necessitates domi forisque in rebus gerendis incidere possunt: has qui lectas notasque habeat, ita ut quicquid in eis dictum præclare, id semper in promptu ac velut complexu ejus versetur, an eum infantem mutumque putabimus fore, aut proditurum partes, quæcunque oranda causa, quocunque in loco dicendum sit? Ego certè hunc ad civilem ac sobriam prudentemque eloquentiam multum profeciisse existimaverim: nam & habebit rerum silvam, quibus firmantur negotia; & normam præterea regulamque, quomodo verba facere oporteat. Nisi præstare existimemus ad formam Sophistæ umbratilis, quam ad exempla maximorum virorum dicere, quos non tam cathedra Rhetoris, quam ipse maximarum rerum, quas administrarunt, usus docuit, quid sit disertè & non ineptè loqui. Jam si nihil aliud prudentia est, quam quædam vivendi agendique scientia, quæ & præsentibus consulit, & in futurum provider: quam ob causam, nescio quis olim, divinationem appellavit. Ac ego quidem plane ita habeo, multò velociores non modò in prædicendis futuris, sed & veriores esse prudentes viros, & usu rerum subactos, quam illos,

Aut vicanos haruspices, aut de Circo Astrologos:
Non enim sunt ii aut arte divini, aut scientia;
Sed superstitiosi vates, impudentesque arioli.

Hoc igitur si est prudentia, eamque duæ cum maximè res efficere solent, solers ac bene memor ingenium, & singularium rerum cognitio, sine qua negat Philosophus prudentem ullum esse posse: quæ literæ, quæso, ac studia plus adjumenti eo conferent, quàm Historicorum monumenta præclara, quæ tot negotia hominum, tot admirabiles casus, eventusque rerum, velut in tabula nobis depingunt? Nempe orbis quidam rerum ac circulus est, redeunt in se omnia: nec quicquam hodie accidit, quod non jam olim sæpius evenit. Enimvero eadem semper homines agitant: eadem assiduè luditur fabula: hoc unum interest, ut quas vel Marius aliquando vel Sylla partes sustinuit, eas nunc Cajus aut Titius agat, qui iisdem consiliis artibusque turbant patriam, & miscent omnia, & ad dominationem affectant viam. Quapropter sicut Chaldæi famem, sterilitatem, aut magnum proventum anni sperare jubent, quod eveniisse hæc ante observarint non semel, cum eodem stellarum positu, eadem facie cœlum esset: ita prudentes rerum civilium, cum res præsentes cum rebus præteritis conferunt, prout easdem causas inveniunt, ita & de eventu simili conjicere solent. At velut Medici ægrotis & decumbentibus ea auxilia libenter adhibent, quorum præsentem vim & efficaciam non semel experti sunt;

cæ-

cæterum ab iis se abstinent, quæ male expetiisse laborantibus norint: ita excellens prudentia vir, ac Reipub. amans, plurimum iis consiliis tribuit, quæ profuisse antea in simili tempore nihil ignorat; at quæ non satis rectè processisse videt, & afflixisse negotia, hæc quantum potest & ipse declinat, & alios admonet: omnibus certe modis impedit, & studiosè dissuadet. Scio quid dicant nonnulli, teneri rectius, fideliusque instituere quæ ipsi spectavimus, gessimus, experti sumus. Neque hoc nego ita esse: non ignoro tamen eam prudentiam, quæ à solo usu & experientiâ venit, ut ut verissima certissimaque sit, longi temporis, & infiniti laboris esse: atque vix sine maximis periculis ac damnis constare. Breve contra, & expeditum iter per exempla; quod tanto minus molestiæ atque discriminis, quò plus jucunditatis & oblectamenti habet. Nam & durissimos magnorum virorum casus cum voluptate quadam legendo cognoscimus: quos non sine perturbatione animi ac ægritudine spectaremus: Non quod dulce jucundumque sit, cum tantis malis commissos fuisse, sed quia delectat eorum virtus, & admiratione concitat animum, qua eluctati è calamitatibus sunt, vel exceperunt fatum suum, cum mutare non possent. Invicti animo, utcumque corpore occubuissent. Theramenen Xenophon, luculentissimus auctor, tradit, triginta Athenienſium tyrannorum jussu conjectum in carcerem, & ad cicutam damnatum fuisse. Triste prorsus, ac peracerbum, intelligere, virum justum & innocentem, ac longe optimum civem patriæ, perpeti talia: at vero eundem cum cernimus feralem illum ac infelicem potum ita obducere, ut ludo jocoque remittat se, quasi in amici convivio suavissimi vini poculum Græcanico more ebibendum esset, quantum gaudii, quantum & voluptatis purissimæ affert! In eodem carcere, ex eodem scypho mortem haurit Socrates, quo nemo sanctior, nemo sapientior in ea gente fuit. Exspirat in balneo Seneca, quàm similimus Socrati; magno uterque animo, & inter sermones plenos sapientiæ, plenos doctrinæ, quales vix à securissimo quoque ac felicissimo sperari poterant. Hæc & alia istiusmodi exempla qui legat segniter, & sine motu animi, titillatione saltim, hunc non degenerem? non pecus aut saxum esse oportet? Non ita Themistocles versabat animo Miltiadis res, cum nec quiescere eum sinebant. Et illæ Alexandri lacrimæ, quas in Achillis fudit tumulo; illi Cæsaris ad Alexandri statuam gemitus, longè ab alia indole prorumpebant. Quotusquisque est qui eò extendat ætatem, donec in omnes casus sapere, experimentis condiscat? Aut, qui ejusmodi consecutus prudentiam sit, uti ea magnopere possit? Nam cum vix comparaverit, abeundum de vita est, & statio deserenda. Quapropter & idem ille Neocli filius, cujus supra meminimus (intelligimus autem Themistoclem) cùm post centum ac septem annos morti proximus esset, naturam rerum accusasse scribitur, quod sibi cedendum vitâ, cum jam vix vivere didicisset. Nempe vitam statuebat maximus vir, non quod ederet, biberet, spiraret, dormiret aliquis: sed quicquid temporis in bello, in pace gubernanda, in cæteris negotiis Reipubl. recte & prudenter adminis-

ſtrandis locaretur, quarum rerum jam magnum ſibi uſum comparaverat. Atqui Hiſtoriarum lectio non modò plurimum voluptatis affert, & extra periculorum aleam poſita eſt, (nam neque mortui, nec libri cuiquam nocent) verum & paucis diebus tot caſus rerum, tot nobis viciſſitudines ob oculos ponit, quod alii vix totâ vita experiuntur & vident. Quæ cum ita ſint, meritò gaudeo veſtrâ cauſâ, & de hac generoſa indole, de hoc pulcherrimo animo, quo eloquentiam, quo rerum civilium ac bellicarum notitiam complecti cupitis, LECTISSIMI JUVENES, gratulor vobis. Non vilium, non objectarum rerum vos ardor inceſſit: optima & præſtantiſſima deſideratis, quæ vos eximere vulgo ac tenebris, quæ reddere dignos majorum luce, quæ ad dignitates, ad opes, ad honores evehere, &, quod præcipuum magnis animis, immortalitate nominis donare poſſunt. Hoc pretio nullæ vigiliæ, nulli ſudores moleſti ſunt. Quicquid impenditur temporis, pulcherrimè ſumitur, cum publico cedat. De quo merentur quàm optimè, qui in his ſtudiis probè verſati. Non itaque audiendi vobis ſunt, qui literas iſtas allatrant, deſpiciunt certè; quum magno conatu nos nugas agere, nos nullum facere operæ pretium, nos circa vocabula & verba hærere, quæ puerorum provincia, clamant. Quaſi verò hoc ſit cognoſcere res, hoc ſit in ſapientiæ arcem penetrare, cum frigidiſſimas aliquot definitiunculas mandaris memoriæ, & ſuper iſtis deinceps inter clamores maximos tot barbarismis, tot ſolœcismis oppleto ſermone, toto certè rudi & inconcinno, quaſi pro aris & focis pugnandum eſſet, diſceptes? Sed nolo mihi hic quicquam ſumere: veſtrum *Nobiliſſimi ac præſtantiſſimi Juvenes* eſto judicium. Ergone putatis nos nugas egiſſe hactenus, verſantes Tacitum, cum Galbæ ſegnitiem, cum ambitionem Othonis, cum luxum Vitellii, atque ignaviam contemplaremur, quibus rebus & afflixerunt imperium miſerè, & ſemetipſos perdiderunt? Spectavimus Galbam non indignum poſt Neronem Imperio, militia & genere clarum, moroſum tamen, quo populi benevolentiâ excidit; & remiſſum per ſenium ac ſegnem, quo incurrit contemtum: & parcum ac ſordidum, & avaritiæ amicorum nimis inſervientem, quo apud plerosque odio fuit. Sic factum vidiſtis, ut adderet Othoni animos agitanti Imperium, & ſubminiſtraret vires, quibus ipſe & filius, quem adoptaverat, mox perirent. Nam quod præſidium tueri principem poterit, qui nec munitus amore civium, & præter contemtum, ac vilitatem, omnium odio jam laboret? Sed nec Othonem ſua pœna deſeruit? cum brevi principatum redderet, quem crudelitate ac vi occupaverat. Cæterum tam laudabili exitu, quàm regni ſive imperii aditus meruit culpari. Enimvero quod mori maluit, quam bello civili jactari diutius patriam, quam præclarum atque egregium eſt? Non probo quidem quod ſua manu excluſit ſpiritum, & vim naturæ attulit: extra laudem eſt, & ferri non poteſt: at verò quod tali in Patriam fuit animo, quod incolumitatem civium ſaluti propriæ antepoſuit, quantam admirationem habet? Sublato Othone ſummam rerum penes Vitellium factam legimus: qui nihil bonæ rei

ad

ad principalem fortunam attulit, quam decus generis, & majorum nobilitatem. Ipso enim nihil vanius, nihil stolidius ac ignavius fuisse cognovistis. Cæterum gulæ ac perpotandi studio ita deditum, ut tota vita ejus nihil nisi comessatio esset. Itaque suis vitiis perdidit, quod aliena virtute Imperium comparaverat. Et fœditatem vitæ ea consecuta mors est, quam & vilissima quo que mancipia detestarentur. De Vespasiano autem ecquid dicemus? Non fortitudine, non prudentiâ, non rerum gestarum gloriâ destituebatur, quorum magnus modus aderat: strenus erat: sobrius, frugalis: posthæc & duûm filiorum pater. Et tali viro opus erat, qui afflictas superiorum principum ignaviâ aut pravitate, ac jam ruentes prope modum Imperii opes stabiliret. Quam curam tamen non sponte, & dominandi libidine, sed militum & amicorum precibus & amore patriæ, ægrè tandem ac cunctabundus in se recepit. Cæterum tam feliciter, ut solis auspiciis, non ductu suo conficeret rem, & prius possideret Italiam, & domicilium Imperii urbem, quam ipse esset ingressus. Neque enim quenquam magnis rebus destinat Deus, cui non & magnam fortunam addere soleat. Et jam in fatis erat, Vespasianum dare Imperio caput, ut post Caligulas, post Nerones fessus & fatigatus orbis respiraret. Hæc providentiæ, hæc ultionis divinæ documenta illustria, & quas stultitiæ ac imprudentiæ suæ principes dedere pœnas, qui observarit in Tacito, an illum nugatorium aliquid ac nihili planè egisse putabimus? Sed debacchentur illi quantum volent, &

Ut putentur sapere, cœlum vituperent.

Nunquam impetrabunt à nobis ut relictis elegantiis veterum in sordes ipsorum commigremus, atque pro lætâ illa ac florida & succiplena eorum sapientia, tristem, squalidam, jejunam & ad Virgilianæ illius pecudis instar, vix ossibus hærentem sui similium doctrinam amplexemur. Habeant sibi suum iratum genium; nos insistemus cœptis spatiis, & post Cornelium Tacitum, alterum Cornelium, sed vetustiorem, Nepotem nempe, tractabimus: Prudentem, sobrium accuratum Scriptorem, cujus dictione nihil candidius, purius, elegantius est: A quâ omnis inanis tumor, & conquisiti ornatus, & affectata acumina longe absunt. Quæ simplex, quæ nuda, & sic pulcherrima ac venustissima est. Neque enim adscititiâ, sed suâ naturali pulchritudine lucet. Qualem ideam in Cæsaris commentariis admirati tantopere veteres sunt, ut prope inimitabilem censerent. Et certè civilem hominem non aliud genus dicendi magis decet, quem sic. ut magnanimum, simplicem candidumque, & cum lepore quodam temperatâ gravitate esse convenit: ita eosdem mores ejus oratio quoque promittere debet. Quod non potest, si illita fucis, & nimis expicta artificio, & calamistris quibusdam inusta pueriliter fuerit. Hunc itaque talem, & tantum auctorem deinceps, quod bene vertat Deus, sumemus, ut voluistis, in manus, & Excellentium Imperatorum vitas, quas condidit cognoscemus. Græcorum primò, Miltiadis, Themistoclis, Aristidis, Pausaniæ, & reli-

reliquorum quos illa ſuaviſſima Muſa perſequitur ; deinde & barbarorum, Hamilcaris puta, & ejus famoſiſſimi filii, Hannibalis, quo nemo aut infeſtius odit Romanos, aut vi majore atque ſucceſſu perſecutus eſt. Nam inter maximos omnium ſeculorum duces ipſe fuit. Poſt hos ſe nobis offeret antiquus Cato, illa ſeveræ maſculæque virtutis imago veriſſima, quamquam in parvo orbe, ſignata magis, quàm expreſſa. Noviſſimè Pomponium Atticum, magnum amicum Ciceronis, & velut alteram ejus partem, intuebimur. Quo ſicut prudentius nihil excogitari poteſt ; ita commodior, elegantior, honeſtior nemo fuit. Cujus vitam Nepos noſter, ſi quam aliam diligentiſſimè tradidit : ut amiciſſimi hominis, puto, & quo familiariter utebatur: Deum immortalem quantam Romanæ elegantiæ ſupellectilem hac opera nobis comparabimus ? quot præclara virtutum omnis generis, vivendique præcepta colligemus ? quorum non privatim modo, ſed publicè etiam magnus uſus erit ? Nam etſi hoc genus Hiſtoriarum, quod ſingulorum vitas narrat, ad mores potiſſimum videatur facere : tamen fieri non poteſt, quin plura ad civilem ſcientiam obſervari in illorum rebus poſſint, qui omnem vitam propemodum in Repub. negotiisque maximis conſumſerunt. Agite igitur ô generoſa pectora, incumbite mecum in iſtam curam, itaque exiſtimate, locari bellisſimè tempus, quod evolvendo huic præſtantiſſimo Scriptori impenditur, de quo quicquid dixero, minus erit. Ego verò me ita tractabo, ne vos induſtriæ veſtræ pœniteat. *P. P. ad d. IIX. Junii anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ CXXXIV.*

CCCXCI.

NOn animatus eram initio C. JULII CÆSARIS de bello Civili commentarios ita interpretari domi meæ, ut quicquam, quod alias conſuevit fieri, de eo ante publicè ſignificarem. Nam paucis deſtinaram illam operam, qui peculiariter meæ fidei commiſi, atque cum quibus alios hactenus bonos evolveram auctores. Verùm cùm emanaſſet res, neſcio quâ ratione, meque haud pauci compellarent deinceps, qui ſibi eandem veniam dari cuperent, mutavi inſtitutum ac id induxi animum, â quo principio alienior videbar. Nam parum come ſtatuebam deeſſe his optimorum Juvenum deſideriis, qui hoc literarum non modo genus, (quo ſicut nullum aliud jucundius, ita neque utilius quoque nullum eſt, ſi tractetur ordine ac rectè) ſed hunc auctorem etiam præſtantiſſimum mirificè videbantur complecti. Non dicam nunc de prudentia Cæſaris, & militari præcipuè, quæ ex ejus libris hauriri poteſt: Quæ niſi ſumma, & humani ingenii fines transgreſſa quodammodò, an eum tot bellicoſiſimas nationes ſubigere, tot maximos & omni copiarum genere inſtructiſſimos exercitus fundere ac profligare ; quin ipſum Romanum Imperium adeo,

Cui pareſt nihil, & nihil ſecundum,

ſuum facere potuiſſe cenſebimus ? Quam ob cauſam non Cicero tantum, (qui oratorio non nemini colore uſus videri queat) ſed & Plutarchus auctor graviſſimus & luculentus fidei, omnibus eum Ducibus, cùm ſui ſeculi, tum priſcis quoque, anteponendum exiſtimavit.

Nec

Nec aliud, opinor, Alphonſus ſpectabat Arragoniæ Rex, qui nullum diem, quod familiares ejus prodiderunt, abire paſſus, quin Cæſarem verſaret. Neque enim fallendi otii cauſſa id faciebat Princeps maximus, & ut remitteret feſſum animum geſtarum rerum lectione; aut ut cognoſceret, quæ Galliæ veteris, aut & Hiſpaniæ ſuæ ratio; qui mores & inſtituta illarum gentium fuerint; vel ut Latini Sermonis elegantias ſectaretur; (quamquam nec iis ipſis reb9 fortaſſe planè indelectabatur:) ſed quia hunc Magiſtrum ſibi ac Præceptorem bellorum, quæ multa geſſit, legerat, ad cujus exemplum & rationem ipſe conſilia ſua etiam attemperaret. Habent quidem ſemper amicos ſuos Reges ac Principes, quorum ingenio prudentiaque in rebus ſuis utantur: ſed quotusquisque aut tantâ experientiâ eſt, quàm Cæſar fuit, qui à primis adoleſcentiæ annis in maximis gerendis rebus occupatus fuit; aut tantâ mentis vi ac celeritate ad providenda ea, quibus opus cumprimis? Jam vetus aularum adulatio eſt, quæ ſicut ipſa corrupta, ita ſemper corrumpit: eoque ſævius incumbit vero ac peſtilentius nocet, quò artẽ exercet callidius, & magis later. Neque enim Gnathonem aliquem repræſentat perpetuò, & arridendo aſſentatur omnia ac laudat, quæ propriæ velut ejus partes; eſt cùm adducit vultum, & audet obloqui, & libertatis ſtudium ſimulat, licet maximè ſerviat. Neque enim id facit ut deliberantibus conſulat, ſed ut fallat, & ſua felicitate ne excidat, quò omnia refert. Multis & firmitas animi conſtantiaque deeſt. Quos cùm hinc majeſtatis auguſtæ ſplendor, hinc nullis obligata legibus poteſtas movet, hæret mens: mox intra ſeipſam turbata fugit, nec poteſt expromere, quod ſalutare atq; præclarum ante excogitavit. Inter hos fluctus jactata veritas non tam frequenter emergit, fitque adeo, ut major plerumque pars cum fortunâ principum, quàm cum ipſis loquantur, quam ideò reverenter habent, quò fortunati & ipſi evadant. Quocirca etſi omninò neceſſe ſit, habere à latere principes viros prudentes peritosque rerum, quorũ juventur conſiliis; Alphonſum tamen ſapienter cumprimis feciſſe judico, qui mutos quoque ac mortuos Senatores in complexum aſſumſit, quod hos cupiditate ac metu vacuos, liberrimis vocibus, quicquid aut facto opus eſſet, admonituros exiſtimaret. Sed nobis ad Cæſarem redeundum eſt: quem quidem nunc eam ob cauſſam maximè interpretandum ſuſcepimus, ut puri & elegantis ſermonis copiam nobis inde compararemus. Si interim tamen aliquid vel exempli utilis, vel præclari præcepti etiam licebit decerpere, id omne reputabimus in lucro. Ac neſcio ſanè, an ullum alium, qui inter Latinos Hiſtoricos, loco aliquo numeroque haberi ſoleat, Cæſari noſtro anteponere debeam, cùm quidem de caſtitate Latini ſermonis & venuſtate agendum eſt. Primum in Romanâ Hiſtoriâ Saluſtium Martialis prædicat: ſed antiquarium eundem, & novatorem verborum, itemque obſcurum, Critici veteres notarunt. Livio, quo nihil diſertius, neſcio quam Patavinitatem objecit Pollio: alii & ubertatem ejus perſtringunt, ut ſine modeſtiâ profluentem. Maximus ſcriptor Tacitus: ſed ſi dicendi genus æſtimes, Saluſtii æmulus ferme, aſtrictiorq; & gravior, quàm jucundus ac comis. Curtii oratio inſtar verni prati ridet amœnaq; eſt: ſed ad declamatoria acumina deſcendit ſæpius, & frangit ſenſus viriles, & laborat in parte vitiis, ſed dulcibus tamen: Nec mirum; qui non exceſſit ſcholã, & inter declamantiũ argutias attrivit ætatem. Nihil hujusmodi in Cæſare notes: cujus orationem nec duram

reddit affectatio, nec maculosam peregrinitas, nec impudicam ac lascivientem ornandi studium ineptum. Venusta, decora, sobria est: & quia nunquam torquet Lectorem, jucunda perpetuo ac suavis. Enimverò usque adeò ab omni insolentia verborum sibi temperavit Cæsar, ut inusitatam dictionẽ aut vocẽ, sic, quasi scopulum, vitandam putaret. Quam ob caussam & apud Ciceronem Atticus hanc ei præ Oratoribus reliquis laudẽ tribuit, ut omnium elegantissimè locutum perlubeat. De istis autem Commentariis idẽ Tullius ita censet: *Commentarios*, inquit, *scripsit rerum suarum valde probandos, nudi enim sunt, recti & venusti, omni ornatu orationis, tanquam veste, detracto: sed dum voluit alios habere parata, unde sumerent qui vellent scribere Historiam, ineptis gratũ fortasse fecit, qui volent illa calamistris inurere: sanos quidem homines à scribendo deterruit. Nihil enim in Historia, purâ & illustri brevitate dulcius.* Quibus ita similia sunt, quæ Hirtius Pansa ad Balbũ scripsit, ut eũ, cùm hæc mandaret literis, ad illũ ipsum locum Tullii respexisse putẽ: *Constat inter omnes*, inquit, *nihil tam operosè ab aliis perfectũ, quod non horũ elegantiâ Commentariorũ superetur, qui sunt editi, ne scientia tantarũ rerũ scriptoribus deesset: adeoq; probantur omniũ judicio, ut prærepta, nõ præbita, facultas scriptoribꝰ videatur.* Ingens certè laus, & major profectò, quàm multi putent, qui nihil consueverunt probare, nisi inflatũ ac turgidum, quodque à communi ratione longè abit. Itaq; Apulejanos lecythos, & illa Sidonii erudita licet frigora multò impensiꝰ mirantur, quàm quicquid concinnũ ac come aut Terentianæ luserunt Musæ, aut Cæsar aliquis Tullius vè perennitati literarum sacravit. Atqui hi nesciunt quæ tandem sit sana honestaq; oratio, quæ turgida atq; monstrosa: Nec possunt videre, quantum ingenuus decor, fucatis purpurisso genis antecellat. Est quidem eximium quiddã atque præcellens abesse à vulgaritate dicendi, & aliquid majus ac grandius ore humano loqui; sed neq; id semper locum habet, & sine lucerna ac oleo, multoque labore & studio constare vix potest. Est verò pulcherrima & perfectissima habenda oratio, quæ & respondet rei, & dicentis præterea congruit personæ. Nam & picturæ præcipuè laudantur, ubi quam felicissimè ars imitatur naturam. Grandia humiliter dicere, indecorum est: & in jacentibus captare nubes, ineptum. Ut itaque apta ac decẽtia proferamus, non sublimitate verborum tantum, sed istis moderatis quoque ac lenibus opus est, quæ tanto plus gratiæ atque dulcedinis habere solẽt, quò difficultatis pariunt minus. Namque & montium venerabilis suspectus est: sed per declivia camporum jucundius itur. Jam sicut alia vestis puerilem ætatẽ, alia natu majores decet; sic ea probanda maximè dictio, quæ verba facienti cum primis apta. Captare flosculos, & undique ornamenta conquirere anxiè, puerile atq; scholasticum est: viris tantum abest ut inde exspectanda gloria, ut reprehẽsio potius metuenda. Hos enim præclaras res magis, quàm verba ostẽdere, & id navare operam par est, ut prosint, quàm delectent dicendo. Interim non renunciabit ingenio sapiens, & horridè ac inornatè dicere, virilem laudem existimabit. Quin vel hac ipsâ caussâ ut prosit, honestabit orationem, quâ capiat animos; & rerum, quas suadet, pulchritudinem conspectiorẽ reddet decoris verbis. Itaque non abstinendum ab omni cultu, sed affectato & meretricio; non pudico & gravi, qualis matronarum, quæ colunt corpus, non ut emtores inveniant, sed ut excludant sordes, & ingenuitatis decus tueantur. Turpe est viro principi cædere pluteos, & nitidando sermoni impen-

impendere, quod Reip. debebatur tempus. Et cum res gestas suas Cæsar stylo conderet, non Sophistæ ac Rhetoris, sed magni Ducis sequebatur gloriam, eademq; celeritate conficiebat commentarios, quâ profligare hostes solebat. Contentus claro & culto naturâ suâ sermonis genere prosequi res, ut si non in stuporem Lectorem raperet, teneret tamen ipsa facilitate, & jucundissimâ voluptate perfunderet. Nam sicut in agris, ita ingeniis quoque, gratiora sunt, quæ nullo constant sudore, & sponte proveniunt. Hinc passim veteres duo dicendi genera celebrant; alterum ῥητορικὸν sive Sophisticum, aut declamatorium, amplum & figuratum variè, & artificio quodam ac curâ ad pompam & delectationem cum primis elaboratum; alterum πολιτικὸν sive civile: quod communi ac extemporaneo ferme, sed puro tamen & proprio venustoq; constaret sermone: atque sic minimè plebejum esset & sordidum, sed verè magnificum ac grave: quippe ubi non dictionem sententia, quod in altero sæpe accidit, sed verò sententiam sequeretur dictio, quod maximè naturale. De quo præclarè Dionysius Halicarnassensis monuit in Isocratis judicio, ubi horum duorum dicendi generum meminit: quod & Synesius in Dione Chrysostomo facit. Sed de civili oratione Plutarchus potissimum agit, eo eximio libro, quo accedentibus ad Remp. dedit præcepta. Nam cùm de cæteris docuisset, os quoque & linguam eorum voluit informare. Quæ si quis inquiret & leget, non operam ludet profectò. Nam nos hîc prætermittenda duximus, quæ ibi possunt haberi. In Cæsare autem interpretando finitis Feriarum Solennibus initium faciam: ita me tractaturus in eo negotio, ut vobis Lectissimi Juvenes fidem studiumq; meum quam maximè fieri potest, probem. Deum veneror, ut istæc res omnibus vertat bene. PP. ad d. XXIX. Maji Anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVI.

CCCXCII.

CUm plura apud auctores eaque præclara ac luculenta de utilitate præstantiaque Historiæ testimonia extent, tum nihil magnificentius, nihil ad exprimendam rem efficaciùs afferri potuit, quàm Exemplorum Philosophiam quod appellarunt. Nam si Philosophia nihil aliud, quam sapientiæ studium est; cæterum sapientia summum ac maximum humani ingenii bonum: quàm præstans atque excellens res erit Historia, si Philosophia quædam est, hoc est, professa ad sapientiam via? Etsi enim de rerum natura & caussis, earumque prima & ultima Deo, nihil ibi & demonstratum rationibus, & argumentis invictis, ut quidem fecerunt Philosophi, concluſum legimus; esse aliquod numen tamen, quod præsit orbi, quem condidit; quod ordinet ac dispenset omnia, & tam in improborũ pœnas assiduè vigilet, quàm de fovendis tuendisque bonis nunquam dormiat; quam infinitis clarissimisque exemplis ostenditur? Neque verò minus, quàm Philosophia, se pædagogum velut quendam humani generis, & ducem ac magistrum profitetur Historia. Quæ tot illustres actus hominum dum prodit literis, & in iisdem tot ingeniorum ac morum depingit ac digerit facies, quid aliud agit, quàm ut in speculo quasi ostendat, quid tibi ac Reip. tuæ, quod imiteris, inde capias; aut fædum inceptu, fædũ exitu, quod vites? Sed quamquam magnificè juxta ac verè, de Historia pronunciavit Dionysius, intelligentissimus rerum hujusmodi, & minimè omnium futilis censor; tamen de Poesi quoque, atque inprimis Epica atque Dramatica, idem deprædicari jure posse, quotusquisque negaverit? Nam quæ sub veris

Hiſtoria, hæc fictis exemplis Poeſis præſtat: & priùs, quàm Socrates de Philoſophia diſſereret, aut redderet Plato oracula, vel Ariſtoteles doceret, qui ſapientes ſive Philoſophi alii, quàm Poetæ fuerunt? Qui comminiſcendi tot tabularum mirifica non alium habuerunt finem, quam ut graviſſimas Sapientiæ ſub involucris illis conderent pariter & explicarent doctrinas? Quæ admirationi tantæ fuerunt poſtea, ut in interpretandis iis incredibile ſtudium ſummamque induſtriam ipſimet Philoſophi ponendam ſibi exiſtimarent. Teſtis Plato, & Ariſtoteles, quē parabolarum hujusmodi librum ſcripſiſſe, Diogenes auctor eſt. Teſtis Heraclides Ponticus, qui allegorias Homericas peculiari volumine expoſuit. Teſtis poſt plures alios Fulgentius quoque Placiades, qui ſimile quiddam in altero Poëtarum principe, Virgilio, conatus eſt. Ut ad Homerum redeā: ipſum certe aſſeveravit Horatius

—*quid turpe, quid utile, quid non,*

non æquè modò præclarè, atque Philoſophi; ſed plenius etiam meliusque, quàm acutiſſimi Philoſophorum, Chryſippus & Crantor, fecerint, declaraviſſe. Sed utrum Poetæ, aut Hiſtorici, ad inſtituendā fingendamq; vitā meliores (quod Horatio videbatur) Duces exiſtant, nō diſputabo in præſenti. Id in profeſſo eſt, tam curioſi ingenii homines eſſe, ut quęvis narratio ipſos vel naturaliter delectet. Deinde quantū illecebrarum ac ſtimuli in diſerta atq; decora oratione? quantū in modulatis atq; concinnis numeris poſitū eſt? Quib⁹ neceſſitudinē quandā ac cogitationē cum animis noſtris intercedere, Pythagoræi exiſtimabāt. Inde fit, ut inamarescere præ illis Philoſophorū videantur doctrinæ quodāmodo, eoq; admitti ægrius, quò graviores ipſæ ſunt, & quoddam quaſi ſuperciliū præcipiendo ducunt: quod niſi robuſtæ & firmę mentes ferre haud poſſunt, & delicatæ formidant inprimis ac averſantur. Nā & faſtidioſi medicinas detrectant ſumere, niſi ſub melle aut ſaccharo exhibeas: nec tam præſenti, quàm jucundâ ope levari volunt. Enim verò argumēta Philoſophorū & rationes intellectum noſtrum petunt reſpiciuntq; maxime, qui eum velut arx quædā, & quoddā quaſi penetrale mentis ſancti⁹ ſit, nec æque in omnibus reſpondeat; idcircò non aditus tantum ad eum arduus, ſed & receptio perdifficilis eſt. Quo fit, ut rationū doctrina, quia laborē ac difficultatē habet, ferme ingratior ſit: & licet comprehenſa fuerit, inſtruat quidē, non moveat tamen adeò, cū nihil magnopere, quod ſtimulet, habeat. At exempla autē per ſenſuum vias & apertiſſimā animæ partē facilè & expeditè ſubeunt, & delectabili quadam imagine non implent animum magis, quàm trahunt & incitant: *quæ & hoc boni habent in ſe, quod approbāt, quæ præcipiunt, poſſe fieri.* Non neſcit quidē quid faciendum ſibi ſit, cùm dorſo equitē, & ore frenum acceperit equus; ſed minus quieſcere poteſt tamē, multoq; ardentius ſeſe in ſpatia addit, cum præcurrentē æmulum viderit, & quantum poteſt contendit aſſequi, à quo relinqui habeat turpe. Quas faces non dicam Themiſtoclis animo, ſed tota incendia admoverunt trophæa Miltiadis, cum vigilantis curas non tantum diſtraherent ſuis imaginibus, ſed dormientis ſoporē quoq; excitarent? Jam Alexander ille verè magnus, & major maximis Julius Cæſar, cum ad Achillis ille tumulum, hic Alexandri, nondum æquata eorum gloria, quorum tum cineres venerabātur, uterq; mitterent lacrymas, non reputabāt, opinor, Macedo quidē, quid inſtillaſſet Achilli Chiron monitor; & Cæſar, quid Alexandro Ariſtotelis diſciplina profeciſſet; ſed quib⁹ ingentib⁹ factis & illuſtraſſent vitā olim, & nondum deſinerēt obſtringere ſibi ævi omnis memoriam, quæ de Homeri

carmi-

carminibus ille hauserat, & fide annalium acceperat alter: Documéto clarissimo, quid possit & faciat tum carmen nobile, tum & excellens historia, cum parem invenerit indolem, quæq; honesta & magna, & capere possit, & æmulari audeat. L. Junium Brutum legimus, cum ductus à Tarquiniis esset Delphos, tulisse Apollini donum, baculum aureum inclusum corneo, ingenii sui effigiem, quo longè alio erat, quam cujus simulationem induerat. Videbor haud absurdissimè facere, si quiddam simile illius donarii habere Historiam Poesinque dixero. Nam si externâ specie æstimes, narrationis utrumque pronunciaveris genus, aut gratum abblandientibus numeris, aut digna rebus oratione animum ducens: at verò si altius & velut in viscera ipsa subeas, purum putumque, ut ita loquar, invenies sapientiæ aurum. Non nunc de reliquis partibus dicam, cæterum de eo loco, qui de moribus atque Rep. tractat, adeò bene Poetæ juxta atque Historici meriti sunt, ut neque Philosophi potuerint magis. A quibus si postliminii jure revoces, quæ inde in fines suos traduxere, Deus bone, ad quantam maciem redibit totum illius doctrinæ corpus? Absit verò eò hæc dixerim, ut augustæ Philosophiæ majestati detractum quid velim, qua nullum aliud majus ac excellentius donum ab immortali Deo in genus conferri humanum potuisse & agnosco libenter, & fateor ultrò. Huc spectant ac pertinent omnia, ut ostendatur, quæ dignitas atque utilitas Poeseos pariter atque Historiæ sit, si quis aut suo æstimare pretio, aut cum judicio in iis queat versari. Quod totum Philosophia præstare potest. Hæc enim illa communis parens & architectrix est, quæ aut produxit artes omnes, aut ordinavit atque absolvit aut explicat. Hæc est, quæ normam ac regulam nobis suppeditat, ad quam ut reliquorum scriptorum omnium, ita Historiarum & carminum, & ratio omnis & observatio instituenda exigendaque est. Ut, absque eâ si esset, existerent quidem, qui verba & voces in numeros versusque compingerent, non pulchrum legitimumque procuderent carmen: qui rudes annales texerent quidem, non consummatæ Historiæ tamen ederent corpus. Philosophia enim est, quæ constituere non inepte rem, seu argumentum carminis: quæ comminisci personas docuit, iisque rectè partes describere: quæ invenire convenientes & dignos sensus, & hos deinde decentibus numeris & apta rebus oratione cum laude efferre. Hæc est, quæ prima ostendit componere non nudas ac simplices rerum memorias, sed accuratè digerere tempora, quibus res quæque gestæ sint, & loca, ubi sint gestæ, perite describere; & mores ingeniaque gerentium notare solerter: tum rationes consiliaque negotiorum, ipsasque contentiones ac actus cum suis eventibus, ex usu atque cum cura exponere: quin de iisdem judicium interserere etiam, quæque præclarè aut secus facta sint, in loco, & pro ut decet, monere legentes. Neque enim ideò inventa Historia est, ut cognoscamus tantum, quæ ante ætatem nostram acciderint, (quæ curiositas mera sit) sed ut instituendæ vitæ inde, & regendarum actionum petamus exempla: dumque fortunas & fata aliorum intuemur legendo, ut assuefaciamus maturè ac præparemus hoc contemplationis genere animum ferendis omnibus, quæ evenire in vita solent. Nihil enim novum ac plane aliud in rebus humanis consuevit accidere. Quæ dudum mortales exercuere negotiaque ac casus, nostram & hodieque patientiam manent, eodem ad posteros ordine, & si quod ex

illis naſcetur genus, tranſmittenda. Cæterum quæ hiſtoriarum, ea & carminum ratio eſt, quæ non ut delectarent tantum inventa ſunt, ſed ut inſtruerent pariter ac docerent. Quare qui tam libenter his literis detrahunt, aut ignorant certe quid poſſint facere; aut ſi cognorint, maligno in eas ac liventi perverſoque animo ſunt. Satis de Poeſi atque Hiſtoria, ſive de exemplorum Philoſophia, dictum eſt, non quidem pro rei amplitudine; ſed ratione inſtituti noſtri, cui hæc præſtruenda erant. Neque enim temere approbes, niſi oſtenderis, & dignum eſſe tractatu, quod agas, acturusve ſis, & plurimum utilitatis polliceri. De eo itaque nunc exponendum eſt. Jam dudum propria & ordinaria mea provincia eſt, Poetas non tantum, ſed Oratores etiam, & quicquid ad utriuſque generis artes faciat, interpretari atque proponere: Sed cum viderem Hiſtoriarum ſcriptores, non Græcos tantum, verum Romanos etiam, pauciſſimorum manibus teri, ut revocaretur in uſum & conſuetudinem hæc utiliſſima ac ſaluberrima eruditionis pars, atq; ad eloquentiam pariter præclara juventutis ingenia, & ſimul civilis prudentiæ cultum, liceet aliud quaſi agendo, imbuerentur magis ac magis, extra ordinem, & meo privato ſtudio navandam operã mihi exiſtimavi. Itaque factum eſt, ut cum vel de Virgilio aliquid, vel Statii Silvas, aut & Horatium, vel Ciceronis librum, ſive Orationem aliquam, interpretarer publicè; domi pariter, nunc quidem Nepotem aut Florum, nunc Comentarios Cæſaris, aut Cæſares ipſos Suetonii; nunc Panegyricum Plinii, quem optimo Imperatorum Trajano dixit, (namq; & Panegyrici quodammodo Hiſtoriæ ſunt) aut Taciti deniq; non tantum Hiſtorias, ſed & Agricolã atq; Germaniam (ex quibus nonnulla iterum iterumq; abſolvimus) explicarem. Viſusq; ſum hactenus hoc inſtitutum meum haud paucis probare. Quare ut ſemel hanc ſtationem cepimus, ita tenere in poſterum, quamdiu licebit, & ferẽt vires, & cepta noſtra ſecundabit Deus; animo ſedet. Ne, ſi deſeramus ſponte, aut ignavi ac deſides; aut transfugæ videamur. Et excitabit ſtudium noſtrum tum favor atque alacritas veſtra, *Lectiſſimi Juvenes*, quæ venti ferentis inſtar implebit noſtræ induſtriæ vela, tum ipſa ſuſcepti operis ratio, quæ quò majorem ſtudiis veſtris promittere fructum poterit, hoc voluptatem mihi uberiorẽ pariet: Qua uſq; adeò & ab ſe quoq; non deſtituitur, ut quicquid laboris hîc ſumſeris, remiſſio ac recreatio, non fatigatio ac moleſtia videatur. Quare ad pertendendũ hoc vehementius accendar etiam, quò plus in ipsâ contentione jucunditatis ſentietur. Quemadmodum igitur cum Cicerone C. Tacitum, cum Oratore Hiſtoricum, atq; utrumq; in genere ſuo excellentiſſimum ac ſummum, conjunximus hactenus; ita Virgilium deinceps & T. Livium ſumemus in manus. Non vocaturi ad interpretandi curam auctores integros; ſed quaſdam tantum delectas partes pro noſtra virili explicaturi. Quod itaq; felix ac fauſtũ Deus eſſe jubeat, ſecundum Virgilianæ Aeneidos librum, qui Trojæ excidium continet, publicè, ad Jovis, quem vocant, proximum diem facturus initium; cæterum privatim Livii primum cum aliquot inſequentis capitibus, hoc eſt, eam Hiſtoriæ nobiliſſimæ partem, quæ urbis Romanę incunabula, primamq; illius civitatis converſionem perſequitur, interpretari poſt paulò ingrediar. Quod meum conſilium tantum abeſt, ut abſurditatis cujusdã argui poſſe exiſtimem, ut omnium calculos laturum ultrò potius ſperem. Nam ſi ad imitandum optima quæque proponere oportet; quis in Poetis Virgilio, aut in Hiſtoricis Livio potior? Cui & liber-

libertatis,& fidei,& eloquentiæ(quæ maximæ dotes Historicorum)laudem,vel maximi veterum tribuerunt , cujusq; Historiam sic admirati Avienus,Festus & nescio quis è Gaditanis sunt, ut universam alter indueret numeris; alter à fine terrarũ atque naturæ,ut tum existimabant, proficisceretur Romam, non alia causa,quam os illi⁹ viri ut intueretur&aspectaret coram,cujus imaginem animi,virtutesq; tot excellentissimas in Historiarum,quos reliquit, libris,non sine cultu quodam ac veneratione mentis contemplatus fuerat jam ante. De Virgilio autẽ dicendum brevius est. Quem unum omniũ Poetarum tot seculorum suffragiis hactenus,regem & principem,& quasi Deum quendam esse,præjudicatum adeò est, ut ne dubitare quidem,nedũ provocare amplius liceat. Sed in Poetis ut nemo supra Virgilium est, sic in Virgiliana Æneide secundus hic liber,usque adeò & omni ingenii lumine, & excellentia artis; tum elocutionis honore ac sensuum eminet ac præstat , ut omnem in eo humanæ mentis captum transgressus Poeta videatur , eumq; ipse dignum inprimis existimarit,quem D. Augusto,omnis ævi & maximo & sapientissimo Principi,recitaret. Jam cùm magnarum rerum non tantum originem ac incunabula, sed finem ac exitus quoq; spectare ac contemplari jucundum sit; eumq; natura ordinem servet, ut quicquid ortum habuerit,desinat tandem,& à principio finis pendeat; nihil absurde has maximorum auctorum partes,& cum Romanæ urbis initiis ultimis eversi regni Trojani historiam junxisse videbimur: Præcipuè si quis meminerit,ex posteris & gente Æneæ auctorem & conditorem urbis fatum: & sic ex ipsis cineribus quasi flammis hostilibus exusti Ilii terrarum ac gentium caput productam & natam fuisse Romam. Quod si Historia non tantum,sed & Poesis,ut ostẽdebamus,Philosophiæ quoddam genus est; eaq; de causa auctores juxta hujusmodi operum,& qui hæc rectè atq; cum fructu aut legere aut interpretari cupiant, philosophari oporteat; cæterùm in civili doctrina nullus illustrior alius facile,& contemplatu dignior atq; utilior locus se offerat , quam ubi vel de initiis & constitutionibus regnorum ac civitatum, vel de mutationibus eorundem atq; excidiis disputatur; quæ philosophãdi præclara occasio,quæ utilissimarum cogitationum materia uber sub manus se dabit?quamvis itaq; non indiligentem eorum habebimus curam, quæ vel ad eloquentiæ cultum,vel eruditionis varietatem ac elegantiã fecerint; non ibi hærebimus tamen perpetuò,omnemq; in iis consumem⁹ operam, quod solent non pauci,qui neq; modum nec finem talium habẽt, ostentatione ingenii quadam atq; industriæ, putidæ tamen atque inanis; sed invehentes altius vela, haud satis habebimus nosse,quis Priamus,quive parentes ejus,aut liberi fuerint; quæ Ilii urbs; à quibus condita; qua orbis terrarum parte sita eadem: quid concitarit adversus Trojanos in arma Græcos, & decennali bello dederit caussam: quis ille durateus,sive ligneus equus, qui opulentissimæ urbi fatalis venit: num aries, aut alia quæpiam machina tuendis muris, ut tradiderunt nonnulli,& si quæ alia sunt hujꝰ commatis; quæ non ignorare quidem ad usum auctorum oportet penitus, sed finem modumq; iis statuere; ut ne fatigent animum ante,ad potiora quàm venerit. Quæ non in curiositate scientiæ; sed in utilitate vitæ posita sunt. Quorum soliciti,ubi de cęteris constat, cum jam videbimus Regem Priamum intempestivâ bonitate misereścere lacrimis arte expressis,nec satis cautas præbere fallaciis aures, tum inter amicos versutissimum & infensissimũ hostem recipere,simulque in urbem admittere dona feralia,nequicquã Capye,

pye, & cordatiſſimo quoque id diſſuadente; itaque arceſſere & ſuam & opulentiſſimæ urbis excidium; non ſuperſedebimus monere, tum eſſe inprimis cavendos hoſtes, cum bonos amicosque ſimulant; & contra improbitatis cõmenta ſuccumbere ferme virtutem illam, cui deſit ingenium, præterq; ſimplicitatem ac honeſti amorem nihil magnopere ſuppetat: tum prope abeſſe à ſiue potentiam, fortunamque illius Principis, qui neque verum ipſe videat, & ſi attulerint alii, ſequi haud curet. Quamquam neque hic nobis ſiſtendum erit, longeque ulterius oportebit progredi, & conſiderare adeò, eccurnam Poeta dixerit,

- - *Divûm inclementia, Divûm,*
Has evertit opes ſternitq; à culmine Trojam.

Nam ſi non paucos alios ſtetiſſe incolumes & conſervatos legimus, qui tamen adverſus hoſtium dolos non ſatis muniti ingenio atque prudentiâ fuerint; qui factum putabimus, ut Priamo maximè male conſulta ſimplicitas ſua tam expetierit nequiter, ut evertendi delendique imperii florentiſſimi oportunitas inde naſci poſſet? Deus incubuit: qui tum non edere documentum voluit, quàm ſibi eſſe curæ nullâ nequitiâ corrupta probitas, (ne exſoleſcat ſtudium ejus in animis hominum penitus, ſi, quos ſinceros ac rectos noverint, hos infelices ſemper videant:) ſed quam ſeverus & implacabilis judex venire ſoleat in ulciſcendis ſceleribus, quorum pœnitentiæ diu nequicquam ſpatium dederit. Jam olim Laomedon, Priami Pater, jurisjurandi religionem violaverat impiè: & Paris, Priami filius, rapinæ juxta & adulterii crimine per malam libidinem obligaverat ſe: ipſe Priamus denique, mollitia animi, & ſtulta in filium indulgentia, ſimul, quid patris, quid regis officium eſſet, oblitus, graviſſimam noxam contraxerat, dum non diſſimulat tantum flagitium Juvenis; ſed lenocinatur pudendis amoribus, & parat defendere adeò, quod caſtigatum oportuit; potius ducẽs, implicari bello funeſtiſſimo, quàm reddere Helenam, matronam regiam, cum repeteretur jure, quæ vi injuſta rapta fuerat. Parum memor, vix ſatis arma procedere, niſi juſtitiæ militent: & ubi melior cauſſa fuerit, ibi victoriam inprimis ſperandam. Eam igitur dum ſibi ab opibus ſuis pollicetur factum eſt, ut ipſe, & genus regium, & omnis Trojanorum potentia admoveretur fatis ultimis, quæ Numen juſtiſſimum & toties hactenus irritatũ impune jam inferebat. Nam ſolet cœleſtis ira ad ſui vindictam non velociſſimo quidem gradu procedere; cæterum gravitate ſupplicii tarditatem penſare. Quod Priamo non tantum, de quo Virgili⁹; verum Tarquiniis etiam, de quibus Livius, uſu venit. Nam Priſcus, egregius aliàs princeps, quod circumſcripſerat fraude nefaria, regnoq; paterno privarat pupillos, tam tulit indignè Deus, ut in auctore ipſo nõ tantum, immiſſis ſicariis à liberis Anci; verum in genero quoq; & ſucceſſore iverit ultum, nec ante placari potuerit, quàm nomen omne Tarquiniorum ejectum Româ, & qui mutaſſent paulo ante cum tyrannide regnum, nunc cum exilio mutarẽt tyrannidem, omni recuperandæ fortunæ priſtinæ ſpe cum ipſa ademta. Uſque adeò grave ac luctuoſum eſt, divinas iras incurrere: & has, poſt alias culpas, libidine etiam incitare. Non enim conflagraſſet temere illum, conſediſſentque in cineres Pergama, niſi in Helenam nequiter arſiſſet Paris: & poſt Tarquinios Romæ manſiſſent Reges, niſi illatum Lucretiæ à juvene regio ſtuprum inſtituendæ libertati dediſſet cauſſam. Alia infinita exempla ne attingo quidem, quæ Priamus non tantum, verum & cæteri, quorum utrobiq; mentio

fit,

fit, paci belloque egregia dederunt; Aeneas maximè; in quo Virgilius & Viri, & Ducis undiquaque perfecti imaginem repræsentare voluit; sed hoc secundo libro ostendere maximè, quod utriusque in casu extremo patriæ officium esset. De quo exponere in præsenti cum nimis longum sit, tum id prætereundum non fuit, in rebus ejus, quas Maro persequitur, & in Historia nostra perstringit Livius, illustre divinæ providentiæ testimonium reddi. Qua nulla alia nec gravior sanctiorque, nec necessaria magis observatio in universis monumentis veterum occurere potest. Hic enim ille Æneas est, quem semel ut destinaverat Deus, qui novo & maximo universi terrarum orbis imperio causas atque initia daret; sic eum non vis Græcorum atque calliditas, non ignis ultimus patriæ haurire ac perdere potuit: quin Trojam ipsam deleri oportuit, ut venientibus fatis pateret aditus, qua extorrens & profugum, & naufragum denique, in eam, quam struxerant, felicitatem fortunamque imitterent. Quare non Thracia ipsum Polymnestoris scelus, non pestilentia depulit Creta: non Scyllæ non Charybdis malum, Cyclopumvè Sicilia abstinuit feritas; sed numen Dei ac providentia: ut post longinqua errorum & aspera maris non alibi, quàm in Italia, laborum atq; exilii sui portum & stationem exoptatissimam reperiret: tum posteri ejus aut urbem æternam conderent, aut perpetuitatem principatus Romani seculis omnibus sancirent primi ac dedicarent. In universum autem, cum cadaver & cineres, & nihil jam esse videbimus Trojam, recogitare humanas vices, & reputare licebit apud animum, quàm nulla potentia tam alte fixa fundataque sit, quin verti iisdem atq; deleri, quibus ceperit, caussis possit. Quæ sicut acquiritur plerumque vi, ita finitur, cum aut potentior alius, aut felicior urget. Ut caussa non sit, cur ferocire nimis velint in magno imperio positi, & cum tot gentium salutentur titulis, majores se credere, quam quibus fortuna nocere queat.

Sequitur superbos ultor à tergo Deus.

Et nunquam longe ab iis fatum ruinaque abest, qui fastu & impotentia irritare ceperint. Jam quod incerto patre natus Romulus, quod educatus inter pastores, quod ex pastoribus & fece populi sibi collegit cives primos: deinde quod exactis Regibus, hoc est CC. & ipsis XLIII. annis vix ultra viciniam Romani processerint fasces, & intra vicesimum lapidem universum contineretur imperium; quod pòst devictâ Italiâ, & ultra mare prolatis armis, trium & quinquaginta annorum spatio, quod Polybius observat, ita crevit ac auxit, ut universum propemodum terrarum orbem complecteretur; intelligi potest, non parva contemtaque tantum imperiorum maximorum plerunque; sed lenta quoque initia esse: multoque facilius magnam potentiam crescere, quàm incipere: quod nihil natura & citò absolvere, & duraturum relinquere soleat: Quæ hanc nascendi quoque legem dedit, ut majora animalia, diutius parentum visceribus contineantur. In has, & infinitas ejus notæ considerationes alias, si nos Virgilius Liviusque subinde deducent; nosque in iis exercebimus animum; non sane, opinor, agemus nugas, ac inutiliter teremus tempus; sed uberi & salubertima fruge implebimus pectus, & ad officia vitæ, & rectè sentiendum de rebus humanis, non tralatitiè proficiemus. Quo ipso fine cum sint ingressi immortalia opera sua & Maro & Livius condere (quamquam etiam, ut perfectissimæ dictionis, sed quisque in suo genere tamen, exempla da-

rent,) eaque de re hos demum ex Lectione ipſorum pleniſſimè & perfectiſſimè profeciſſe, credi oporteat, qui dicere juxta & ſapere optime inde didicerint; in eam laudem deinceps omni induſtriæ niti vi, omni mentis ingeniiq; conatu incumbere, id certe & optimum factum, *Lectiſſimi Juvenes*, & longè erit pulcherrimum. PP. III. Nonar. Novembr. Anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ CXLIV.

CCCXCIII.

MAgna ac numeroſa res eloquentia eſt, quæque non in unius Oratoris cenſenda peculio; ſed commune ac publicum diſciplinæ cujusque ac liberalis doctrinæ bonum exiſtimanda. Neque enim ars ulla atque ſcientia digna cognitu eſt, ubi non locum ſibi vindicet: & quam non, ſive motor, ſive comes ei acceſſerit, faciliorem intellectu non modo, verum & pulchriorem ac venerabilem magis efficiat. Nimirum & virtus gratior eſt, quæ de formoſo corpore venerit: & dignitatem regii nominis, non ipſa imperii magis vis, quam diadema & circumfuſa purpuræ lux ſanctam atque auguſtam reddit. Latet altiſſimè demerſum verum, magnaque in rebus obſcuritas eſt, quas ſi illuſtris ac copioſa oratio explicet, perinde erit, ac ſi profundis tenebris immittas diem, qui ibi conditis theſauris, non ſpeciem modò atq; colorem reddat ſuum, ſed circumfundat ſplendorem etiam, & pretium ac æſtimationem conciliet. Quod ſi natales uberrimæ ac excellentiſſimæ artis inquirere juvet, reperiemus, non multò antiquiorem ſapientiam eloquentiâ eſſe: certe hanc conſanguineam ejus, aut indivulſam ſuaviſſimamque contubernalem ab ipſis incunabulis prope exſtitiſſe. Neque nunc de Poetis dicam, quos primos omnium & bene loquendi & ſapiendi magiſtros fuiſſe conſtat. Nam qui in locum eorum venere Philoſophi, ac libera ſolutaque oratione, nudisque ac directis ſermonibus explicaverunt diſciplinas ſapientiæ; non verſu & carmine & ſub myſteriis fabularum, ſic, quaſi in ciſtis condita ſacra, ſuſpiciendas magis & divinandas, quam comprehendendas ac imbibendas propoſuere, hi inquam Philoſophi, qui alii, quàm diſerti fuerunt & eloquentes? Teſtis Plato, cujus in dicendo ſplendorem ſic admirati veteres ſunt, ut Jovem ipſum, quem Deum Deorum exiſtimabant, non alia, quam Platonis oratione, ſi ore humano loqui vellet, uſurum crediderint. Teſtis Ariſtoteles, qui incredibili non modo intelligendi excelluit vi, verum & dignitate orationis ac copia ita præſtitit, ut eum M. Tullius, ille mortalis in dicendo Deus, aureum flumen diceret fundere. De Xenophonte Socratico, de Theophraſto item, ſucceſſore Ariſtotelis, quid dicam? Quorum alterius voce locutas Muſas; alterum vero à divinitate loquendi inveniſſe nomen accepimus. Poſtea quoque, qui in hoc ſtudiorum præminuerunt genere, & auctoritatem ac nomen vel apud poſteros etiam conſecuti ſunt, perinde cum ſapientiæ doctrina dicendi facultatem ſtabili perpetuaque obſervatione conjunxerunt. Nam ſeculis proximis demum migrari cepit hæc ratio, cum ex amœniſſimis hortis culiſſimiſque viridariis veterum, ubi regnum tenuerat hactenus, ſparſa latiſſimè majeſtatis ſuæ luce, quæ in cujusque optimi & nobiliſſimi animo amorem & reverentiam ſui excitaret, in obſcuras uligines & ſenticeta

ticeta olidisſima, miſerabili fato, detruſa, ac velut noxia captivaque damnata Philoſophia eſt: ut jam non amplius auguſta ſanctaq; ac veneranda oracula mortalibus redderet, ſed neſcio quas tenebricoſas atque perplexas ſub novis monſtris prodigiisque verborum involveret ſtrideretque ambages. Cui tantæ infelicitati ejus etſi immanitas temporum furorque armorum, qui ſeculis illis incubuit; cumque vertiſſet & miſcuiſſet fœdè omnia, eodem turbine lepores quoque ac elegantias omnes, ut vaſta diluvies, delevit atque exſtinxit, præbuerit cauſſam; juſta delatione tamen accuſanda quorundam incuriane an ſcævitas animorum ac imperitia eſt, qui mox renatis literis, aut parum habuerunt penſi ſqualorem ac ſordes per ruditatem ſuperioris ætatis inolitas, detergere, dignumque ſcientiarum reginæ ornatum reddere ac cultum; aut ſtolidisſimâ ratione putarunt, hos ipſos eam decere cum maximè habitus, & ſequi honeſtatem verborum ac elegantiam alienum â ſeveritate Philoſophi eſſe. Quanquam & perdere noluerunt per contumaciam forte, quæ didicerant perperam; aut retinere accepta facilius, quàm interverſa & longius poſita recuperare, laborum fugâ ſtatuerunt. Quo factum, ut multa præclara atque erecta ingenia hoc totum averſarentur ſtudiorum genus, præcipientium tædio, & applicari aliis omnibus mallent, ne cogerentur contra animum facere, in hos fætores & olicera detrudi impatientem. Neque nequicquam putaverit aliquis, plus invexiſſe cladis hoc genus hominum, quàm attulit mali comtula illa ac delicatula Sophiſtarum natio, qui non contenti gravi pudicaque oratione proſequi res; calamiſtros ac fucos & lenocinia commenti ſunt, quibus inficerent ſermonem alliciendis animis, &, interpolato naturali decore, purpuriſſum ac ſtibium veluti inducerent. Non exſtinxerunt, ut illi, & à cognitione rerum pulcherrimarum averterunt magna ingenia, corruperunt tantum, & effecerunt ut inanibus ac vanis tenerentur magis, quam veritatis ac ſapientiæ profeſſos ſtudia decere poſſet. Non renunciat Philoſophia ingenio; non curam ſermonis aut abjicit penitus, aut anxiè habet. Ut magnas atque divinas, quas tractat, res deformi famelicaque oratione haud amat deteri; ita laſcivam, & affectatam, & ſic corruptam ac parum ſanam, perinde ſpernit. Gaudetque conſpici; ſed honeſto ac decente ornatu, ut caſta matrona: quæ æquè & luxum averſatur & odit ſordes. Sed eloquentiæ regnum cùm longè lateque pateat, nec ullum reperiatur honeſtum ſtudium, quod non ornare mirificè ac illuſtrare inſigniter poſſit; Orator tamen hanc velut hereditariam ſibi poſſeſſionem vindicat: qui ſicut nomen tueri non poteſt, ni eloquentior cæteris ſit; ſic eloquentiæ laude excidet, ni varietate artium ac diſciplinarum multiplici ſupellectile pectus impleverit. Neque enim ſatis eſt, tenere figuras omnes & formas dicendi; habere paratam præterea ad omnem uſum lectisſimorum verborum ac vocum copiam; ſenſibus quoque ſententiisque, & non vulgaribus, opus eſt, quæ adornatæ oratione decenti cum voluptate ſubeant animos; & quadam velut cœleſti vi concitentque ac agant. At neque concipere mens illuſtre atque

magnificum aliquid, nec edere poteſt, niſi ingenti literarum flumine inundata. Nam cui cenſendum in curia, ſeu diſceptandum in judiciis; cui aut facienda pro concione ad populum verba, aut in palatio apud Principem ſunt, quantis eum doctrinæ ingeniique copiis inſtructum eſſe oportet, ut & de æquitate verè, & de ſequendis aut fugiendis rebus peritè, de quocunque negotio denique ſcienter & commodè & efficaciter dicat? Quæ facultas niſi aſſit dicenti, isque oratione, velut habenis, flectat atque circumagat animos, quo velit, hunc eloquentem, hunc Oratorem appellaveris? Quin tintinnabulum dices potius, ſive Campanum æs, aut Comicorum facetiis ſi fuerit locus, *Hirundinum muſeum*. Aliud enim, quod Julium Candidum dixiſſe Plinius refert, eloquentia, aliud loquentia eſt: quæ nemini uberius, quàm impudentiſſimo cuique contingit. Nunquam in dicendo tantum effeciſſet Tullius, ut hodieque ipſi eloquentiæ principatum communi ſuffragio orbis eruditus deferret, niſi & Dialecticæ ſubtilitatem, & Geometriæ rationem, & elegantiam Poeticæ, & Muſicæ jucunditatem; imprimis vero uberrimam omnis Philoſophiæ cognitionem, ad oratoriam hanc Muſam attuliſſet. Qua de cauſſa ipſe fatetur, *quicquid effecerit eloquentia, id ſe non officinis Rhetorum, ſed Academiæ ſpatiis conſecutum*. Demoſthenem quoque talem ac tantum Oratorem, non tam palæſtra Iſæi atque Iſocratis (quibus dicendi magiſtris uſus eſt) quàm ſchola Platonis formavit ac finxit. Quem cùm non modò aſſectaretur aſſiduè, & diſputantem auſcultaret foras; ſed domi quoq; diligentiſſimè ejus volveret libros atq; excuteret, ſublimitatem ſenſuum, juxta & eam orationis granditatem inde hauſit, quâ potentiſſimos Græciæ poſt fulminaret. Hi igitur fontes illi ſunt, unde exuberat eloquentia nobilis: hæc via ac iter, quod ſibi ſequendum futurus atque calcandum perpetuò habet Orator: Qui licet in id faſtigii, in quo Demoſthenem ſtare Tulliumque omnis mirata ætas hactenus eſt, eniti haud queat; tamen nec in ſecundis, aut tertiis, ac neque inferius etiam, (quod ipſum tamen & laudi erit) conſiſtet, ſi non eorum veſtigia legere audeat, & ex longinquo quantumvis ſequi. Sed Oratori cum, ut obtineat, quod vult, non uno atque eodem modo agendum ſit, ſed aliquando rationum vinculis induere auditorum animos ac irretire veluti; ſæpe inducere exemplis oporteat; æquè, ut Philoſophiæ, ita memoriæ veteris & hiſtoriarum ei paranda notitia eſt. Nam quia nonnulli aut ita anguſti ac hebetis; aut duri adeò atque præfracti ingenii ſunt, ut argumentationum neque ſubtilitatem capiant, nec veritatem admittant; ab exemplis petendum remedium eſt; quæ tantò ad faciendam fidem plus habent virium, quantò facta dictis certiora ſunt. Sæpe ſuſpectus Orator eſt: ſæpe prudentiæ ejus auditor diffidit, nec rarò dictu quàm factu faciliora habentur, quæ acutorum hominum excogitavit induſtria. Teſtati rebus ipſis eventus neque imponere poſſunt nec fallere temere: & ita ante conjecturarum ſolertiam conſultrix optima experientia eſt. Notus eſt liber Ciceronis, quem ORATOREM vocavit, & in quem, ut ipſe ad Leptam ſcribens teſtatur, contulit, quicquid in dicendo haberet judicii. Ibi igitur cum de Dialecticæ ſcientia, de Philoſophiæ cognitione prudentiaque juris feciſſet verba, ut oſtenderet ſcilicet harum omnium ſtudio alendum & educandum Oratoris eſſe ingenium, ſubjicit demum:

Cogno-

Cognoscat etiam rerum gestarum & memoriæ veteris ordinem: maximè nostræ civitatis: sed & imperiosorum populorum & Regũ illustrium. Commemoratio enim antiquitatis exemplorumq; prolatio cum delectatione & auctoritatem orationi affert & fidem. Leget itaque futurus Orator Historias, & diligenter quidem leget, ut documenta inde sibi non modò omnis generis, illustriaque exempla colligat; sed ad dicendi quoque facultatem paret ingenium. Non ei perpetuo standum in acie, & dimicandum armis fulgentibus est: sæpe remittet impetum, & respirabit veluti, ac ponet ferrum, dum vel narrationum docilitate, vel descriptionum nitore ac cultu nunc instituendus auditor, nunc invitandus est. Ut in utroque igitur versetur cum laude, non parum conferet Historicorum lectio, quorum industria in eo occupata maximè est, ut res, & verè, & ordine, & clarâ nitidaq; oratione exponant: tum, ubi, & per quos gestæ fuerint, cum cura, nec sine ornatu quodam ac jucunditate, describant. Quid nunc de Concionibus memorem, quas frequentissimè interserunt? Quæ ipsæ quo apparatu & sententiarum & dictionis lectissimæ instruunt animos? Quam præbent materiam, quam viam illustrem ac expeditam ad dicendum aperiunt? Ingens licebit hinc documentum capere, quâ Sapientiâ fuerint, qui instituerunt hanc Academiam ac ordinarunt initio, & conditis legibus suas cuique & descripserunt partes, & quo agendæ modo sint, præceperunt. Nam Eloquentiæ Doctoris provinciam non ita definiunt, ut Ciceronis tantum Orationibus, aut ejusdem, vel Aristotelis, aut Quintiliani interpretandis præceptis includant; porrigunt latius ejus fines, in que Historicorum ditionem usque extendunt, cum faciunt copiam eloquentissimum quemque eorum tractandi. Ac licet Conciones eorum inprimis commendent, non eò tamen id intelligendum est, ac si à cæteris, ut alienis, abstinere oporteat. Nam quotusquisque conciones ipsas, aut verè intelliget, aut commodè satis atque ex usu explicabit, nisi de iis, quæ præcesserunt, & causam materiamque præbuerunt dicendi, probè antea constet? Atque hæc omnia quanto majore & voluptate & fructu ex ipsa auctorum narratione quàm ex Interpretum Commentariis licebit, cognoscere? Accedit, quod Historicorum dictio ab Oratoria discrepat: cum lenior illorum floridiorque sit; horum sublimior & concitatior. Quod notum & observatum habere discrimen, cùm ad constituendam dicendi regulam plurimùm faciat; versanda omninò monumenta rerum alumno eloquentiæ sunt, ut ex collatione utriusque generis videat, in quovis eorum decere quid possit. His rebus adductus, atque ut demandati muneris implerem partes, cùm sæpè ante in exponendis præstantissimis quibusq; Historicorum veterum, qui Latinè scripserunt, privatim juxta & publicè operam posui, tum nunc, quod bene vertat Deus, T. Livium florentissimum Romanarum rerum auctorem, in manus denuò decrevi sumere: propositurus primordia urbis, Regumque, qui habuerunt initio, Historiam, quæ excellentissimo operi initium dedit; tum quomodo conversa Respublica sit exactis Regibus, & instituta fundataque à Bruto libertas, quæ prima libri secundi parte exponuntur. Aut vehementer me instituti hujus ratio fallit, aut facilè id approbaturus vobis videor, non argumenti modo conditione, sed & Scriptoris præstantia. Is enim auctor Livius est, qui omnes & boni Historici, & eloquentis in forma operis sui numeros abundè implevit. Enimvero quod diligentiæ ille & gravitatis, quod fidei studium ubique

præfert? Quàm nihil aut actum unquam aut gestum refert, quod non consensu præcipuorum auctorum nititur? Quàm nihil quicquam, aut asserit temerè, aut refellit etiam, cum dubitandi & sustinendi judicii sè darent causſæ? Quod cùm passim aliàs, tum in antiquis, & à tradentium, quos sequitur, memoria remotis longius, præclarè fecit. Itaque cum de Æneæ fine, quem raptum ex prælio, & in Deorum relatum numerum, tenebat fama; cum de Vestalis Iliæ utero & partu, nec non de gemellorum, quos ediderat, & conservatione & educatione plenâ miraculis reddendum esset, id temperamentum narrationis prudenter adhibet, ut asserendo pro veris similiora poeticis fabulis, ne haberetur vanus; nec refellendo tot seculis credita, omittendovè penitus, invidere videretur principis populi gloriæ, originem suam referentis ad Deos; aut parum reverenter antiquitatem extra veniam ponere, *quæ miscendo humana divinis*, ut ipse loquitur, *primordia urbium augustiora faciat.* Jam quamvis sub Augusto hærede Cæsaris, ejusque in Dominatu successore, historias suas conderet; usque adeo tamen in persequendis rebus Cæsaris & explicando ejus civili bello nihil quicquam ambitioni ac gratiæ, corrumpendæ veritati, dedit, ut Augustus eum Pompejanũ vocaret, non per offensam ac ægritudinem animi; sed ut amico plenissimum libertatis testimonium vel joco redderet. Minimè prætereunda hic Senecæ observatio est: neque enim vulgari accessione gloriam viri cumulat. Nam cum Historicorum notasset morem, quo in narrandis virorum illustrium mortibus soliti consummationem totius vitæ, & quasi laudationem funebrem reddere, idque semel ac iterum à Thucydide factum; ab æmulo ejus, Salustio, in pauciſſimis usurpatum, indicasset, Livium hoc, *benignius omnibus viris magnis præstitisse* scribit, quamquam sequentes Historici multò effusius id fecerint. Multum profectò tibi, Vir disertissime, Livius debet: quem tuo isto judicio vel ipsos principes studii hujus hâc superasse laudis parte non ignoramus. Et minimum abest, quin putem, Thucydidem te atque Salustium, & si quis alius aut paucos è viris magnis, cum potuisset plures, aut parcius quoque laudavit, quam conveniebat eorum meritis, quamquam obscurius, per verecundiam, subaccusasse. Nam non ornare egregiè meritos, aut negligentia, aut invidia est: quorum neutrum culpâ caret. Cæterum frigidè jejuneque laudare, ægrè malignitatis deprecatur crimen. Quamquam neque probandi omninò sint, qui effusius laudant. Quamvis enim amore virtutis possint peccare, peccant tamen; quia modum non servant, quo omnis censenda honesti est ratio. Ac eum in laude quoque ni teneas, adulatori propior videare. Hos inter medius igitur Livius dum suum cuique elogium libenter & sponte, & liberaliter, hoc est, in quantum debet, reddit, justitiæ & bonitatis perfectæ (quam benignitatem licebit voces) meretur laudem, & sic in eâ utrosque prævertitur, quam ob causſam eundem, *naturâ candidissimum omnium magnorum ingeniorum æstimatorem*, idem Seneca post paullò pronunciat. Quod licet verissimum sit, inventi sunt tamen, qui invidentis atque malevoli animi crimine defetre Livium sustinuerint, tum quòd originis nominisque Lucerum (sic appellata de tribus Centuria ultima equitum fuit, quas auctor urbis instituit Romulus) certam afferri causſam non posse tradiderat: tum quod Polybium *haudquaquam spernendum auctorem* appellasset.

ſet. Enimvero haud fugere potuiſſe Livium, de Lucerum appellatione quæ multò certiſſima notarit Varro; ſed cum originis Gallicæ eſſet Hetruſcæ gentis odio diſſimulaſſe. Deinde Polybianum elogium levius multò atque futilius videri, quàm quod graviſſimi Hiſtorici merita impleat: & tam avarè atque tenuiter redditum, quod viri gloriæ æmulatione præpoſtera invideret. Sed magnam ac luculentam laudem inducere verba Livii, quibus in mentione Polybii aliquando ſit uſus: & de Luceribus quæ objiciuntur, nullis omnino fundamentis niti, jamdudum à ſummis ac eruditiſſimis viris demonſtratum eſt. Hoc quoque in Livii laudibus ſileri haud par eſt: quod Deos, & fatum & providentiæ ordinem ac vim, & reverenter agnoſcit ubique, & ſedulo inculcat: quæque ad caſum aut imprudentiam interpretaturi alii videbantur, eò libenter referre ſolet, magno argumento pietatis. Quæ falſa licet atque erronea in eo fuit; tamen hæc quoque magnum momentum affert ad oſtendendam ejus præclaram indolem, cujus prima ſemper dos, honor ac veneratio Numinis eſt. Nec aliò interpretari oportet, quæ de portentis prodigiisque ac monſtris paſſim toto opere refert. Id enim dum facit, hoc agere videtur, ut providentiam, ut bonitatem Numinis aſtruat, & ſub exemplis hujusmodi ſui officii homines admoneat ſalubriter, quod pietatis utrumque eſt. Nunc de prudentia ejus movenda eſt mentio, quam tantam in eo deprehendere licet, ut omnes civilis juxta & militaris habitus artes complexus animo videatur. Quid in conſiliis eum, aut quid in actu ipſo rerum latuit? Quid in noſcendis ac deſcribendis ingeniis hominum ac moribus, unde & rationes conſiliorum, & cauſſæ eventuum ſæpius fluunt, illius fefellit judicium? Quam ſcienter & verè Lectorem inſtruit, quoties Hiſtorici poſitâ perſonâ, Philoſophi partes ſuſtinet, cujus officium proprium eſt, de rebus ferre judicium, & quæ præclarè aut ſecus facta, diſcernere ac pronunciare? Neque mirabitur his functum omnibus tanta laude, qui non ignoret, literarum non tantum, ſed omnis doctrinæ gravioris conſultiſſimum, at nihil minus quam umbraticum hominem, fuiſſe. Verſatum in aula, & locum in amicitia Principum meruiſſe teſtatur Tacitus. Illud præterea arguit, quod Claudius Cæſar in adoleſcentiâ hiſtoriam ſcribere hortante ipſo aggreſſus eſt. Quod ſi Dialogi ejus & cæteri libri, quos de Philoſophia compoſuit, adhuc exſtarent, pateret pulchrè, quantum in hoc quoque genere illius effeciſſet ingenium. Nunc indicium tantum eorum pervenit ad nos, ejusmodi tamen, quod magnitudinem ac excellentiam ejus non obſcurè admodum vindicet. De eloquentia Livii ſic in præſenti vacat dicere, ut obtrectatoribus ejus duntaxat reſpondeam. Ubi primum nominandus Aſinius Pollio, Vir Conſularis: neque civilibus ſtudiis tantum, Poeta, Orator, Hiſtoricus; ſed militari etiam gloriâ, ducto triumpho ex Dalmatis, ſummum in civitate aſſecutus locum. Hic cum ferocior naturâ, quàm lenior, ingenii ac eloquentiæ gloriâ neque priorem pati poſſet, nec parem ſecundumvè ferre, de eminentiſſimi cujusque ſtudio detrahebat. Prætereo Commentarios Cæſaris, quos negligentiæ juxta & veritatis corruptæ arguit. Nam Ciceronis famæ adeo uſque infeſtus fuit perpetuo,

ut

ut mortem quoque ejus malignè narravit. Livio autem, ne perfectiſſimum agnoſceret, *Patavinitatem*, quam appellabat, objicere libuit: hoc eſt, nonnullas voculas carpere quæ peregrinitate ſuâ, ut natæ ad alpes, delicatas Romani hominis raderent aures. Notamus in Lunæ quoque orbe maculas: & candidiſſimum ſidus tamen fatemur omnes. Neque tamen conſummatæ venuſtatis ulla eſt facies, quæ non admittat nævulum. Atque hic ipſe tantum abeſt, ut cæterarum partium lucem deleat, ut augeat potius & magis incendat. Sit in oratione Livii Patavinitas quædam: non tamen efficere potuit, quo minus hiſtorias ejus & hodieque legamus. Cum Pollionis contra Romanitas (dabitur enim hæc nobis etiam copia novandi ſermonis) non illa virtute polluit, quantâ ad eluctandum opus erat, ex illis fluctibus, qui ſcripta ejus, quod dolemus tamen, abſorbuerunt. Non melior ſinceriorque cenſura Caligulæ eſt: Nempe *verboſum* vocavit, ad exceſſum interpretatus evectam in ſummum gradum virtutem. Ille Caligula, qui de Homeri quoque abolendis cogitavit carminibus, & maximum Poetarum Virgilium *nullius ingenii, minimæque doctrinæ*, extrema vecordia atque malignitate arguere auſus, quò referunt etiam, qui hæc in literas miſerunt auctores. Non eſt verboſus Livius, quod Cajus volebat, hoc eſt, inaniter atque inepte redundans verbis, ſeu quod non nemini è Junioribus viſum, *ſine modeſtia fluens*, ampla & copioſa ejus oratio eſt: quantum neceſſe eſt tamen ad incorruptam granditatis ac magnificentiæ tuendam laudem. Et diſtat omninò copioſa virilisque oratio, ab enormi atque anili loquacitate. Sed Quintilianus, æſtimator acerrimus rerum hujusmodi, cujusque auctoritatem nemo defugiat temerè, virtutem propriam Livio, *ubertatem* tribuit: & illam *lacteam* quidem; ut cum in altero amplitudinem ejus orationis commendaſſet; in altero candorem ac facilitatem oſtenderet, cum ſuavitate conjunctam. Neque enim aut dulcior lacte, aut mollior faciliorque cibus eſt. Quare neque tyronibus eloquentiæ, alienum cenſuit Livium; & ante Saluſtium, quod is obſcurior ac difficilior, commendavit, quem legant. Luſit pulcherrime Cæſar Scaliger, nulli veterum, atque ne maximo quidem, poſtponendus, cum ſub figurâ joci exquiſitiſſimâ venuſtate Livium *mare tranquillum*, appellaret. Neque enim ſeriâ curâ ac meditatione virtutes illas, quas admiratum in eo Fabium paullo ante perſtringebamus, quisquam alius melius ſolertiusq; exprimeret. *Mare* vocavit, ad illam felicem ac inexhauſtam ubertatem ejus dum reſpicit. Idemque *tranquillum*, ut demeret vitia, quæ granditatem ac copiam aliàs ſequi & comitari haud rarò ſolent. Cum venti poſuere, & ſine fluctibus, ut ait Poeta, æquor jacet, nihil moleſtiæ, nihil diſcriminis navigatio affert: & jucundiſſima voluptate ipſa facilitas curſus invitat. Perinde ubertas orationis tantum abeſt, ut affligat Lectorem ac gravet; ut teneat delectetque potius, modò obſcuritas atque aſperitas abſit, & intra modum ſe teneat ipſa, nec vehementiâ impetus, quaſi emotum alveo ſuo tempeſtatibus mare, latius evagetur, quàm debet, & extra litora velut exundet. Satis de Livio dictum eſt: nunc reliqua exequamur; ſed quantum neque ingenioſiſſimis, & poſt hoc etiam ad finem feſtinantibus licet. Eo potentiæ ac magnitudinis Romani nominis olim dignitas creverat, ut maximam optimamque orbis terrarum partem complecteretur imperio, veneratione & gloria

ria universum impleret. Quod eruditissimus sanctissimusque Hipponis Episcopus sic admiratus est, ut nulli alii populo deberi gentium principatum putaret: duo certe summa ac maxima omni ævo imperia, dissimulatis Medorum atque Persarum haud tantum, sed ipsis quoque Macedonum opibus, agnoscerent, Assyriorum inquam & Romanorum. Ita quidem, ut cætera omnia, eminentissima quantumlibet regna, eorum tantum haberet appendices; & sic connecteret hæc duo, in fine prioris, posterioris ponens initia; cum eodem temporum tractu & ceperit Roma, & dominatus Assyriorum defecerit. Sed dum contendit inter se Assyriorum ac Romanorum principatus, sic agit arbitrium, ut vetustatem in illis & prærogativam ordinis præcipuè æstimet; horum virtutem ac vim, ut merebantur omninò, quantum potest extollat. Nimirum facile erat Assyriis, neque tam multas, neq; tam magnas; rudes posthæc & imperitas armorum, & nondum nimis asuetas bellis in ditionem ac potestatem redigere gentes. Romanis contra cum infinitis propemodum populis, & numero maximis, & potentissimis opibus, ad hoc acerrimis plerisque & prope perpetuo bellorum usu induratis, clarissimique armorum gloria congrediendum ac decertandum fuit. Quibus profecto principatum orbis & summi fastigii possessionem nec extorsissent invicti, nec contra tot hostes ac æmulos tenuissent tamdiu, nisi inusitatâ virtute atq; invicti magnitudine animi ac sapientia omnibus longè excelluissent. Vere itaque Livius, *nullam unquam Rempub. nec majorem, nec sanctiorem, nec bonis exemplis ditiorem fuisse:* Vere Fabius, *quantum Græcos præceptis, tantum Romanos exemplis valuisse* affirmat. Nemo tam segnis atque remissi animi est, qui ad virorum ingentium res non excitetur illicò, & cùm operibus nobilissimis insigniisse vitam audiat, non totos cognoscere vehementer optet: parum contentus, maturam tantum ætatem, quamq; tum exercuerint animi vim, quas explicarint dotes ingenii, solerti industria consideravisse, nisi ulterius pergat, seq; in ipsos ortus eorum ac incunabula inferat. Idque non tantum, ut curiositati suæ satisfaciat, animiq; libidinem expleat; sed ne ignoret exempli causa, quo genere, qua natione editi sint, qua via & quo itinere, quibusque adjuti præsidiis ad excellentiam tantam pervenerint. Non enim tum nascitur virtus, cùm operatur & viget: conspicitur ac sentitur magis, quæ diu fuit ante; sed nondum satis potens sui, aut exerendi opportunitate hactenus destituta. Cæterum planta ejus ac semen de stirpe plerumque est: quod prout elicitur cura ac disciplinis fovetur ac colitur postea, ita increscit & culmum mittit ac spicam uberem fructibus; vel in avenam ac lolium sterile degenerat. Ut itaque senectutis opera æstimes verè, ad crepundiorum ætatem revertendum est, & ab initiis ascendendum in summum. Quod si unius hominis virtus tantum industriæ studiiq; injicere potest: quid integer populus, & princeps omnium faciet? Ac si de indole vestra, Lectissimi Juvenes, haud auguror vanè, quotusquisq; vestrûm erit, qui non erigat animum ac inardescat, veluti, cum Pop. Romanum res tantas domi forisq; gessisse audiet, quantas nulla alia gens ne quidem suscipere prope est ausa, inque earum notitiam ferri non cupiat totus? Neq; ut sciat tantum, quæ post subactam Italiam mareq; trajectum in Græcia, in Asia Africaque, toto propemodum orbe terrarum

circumferens arma, maturus & validus & sui plenus, miraculis atque prodigiis similia gessit: sed ut cognoscat etiam, qualis novus ac recens & circa matrem veluti luserit tener cumque finitimis luctatus sit. Nihil in rebus Romanis exile ac parvum: quare infantia quoq; earum, ut ita dicam, admiratione est digna. Ut minimè fuerit pudori, tractare hanc partem, ductu Livii: & noscere adeò quinam condiderint urbem, quæ esset datura gentibus caput; qui rexerint primum, & quem eidem imposuerint statum, tum quibus aut hunc fundaverint legibus, aut institutis ac artibus & vindicarint, & custodierint, & auxerint etiam atque ornarint. Quæ reputare cum erit vacuum, quâ jucundissima varietate pascemus animos? Quibus præclaris meditamentis exercebimus eosdem ac instruemus? Nusquam non occurret, quod juverit tollere, vel in dicendi regulam, vel in exemplum vitæ instituendæ. In ipso exordio statim cogitare licebit rerum vices, & ludum fortunæ, & interire alibi regna, hîc nasci: eoque ex pastoralibus etiam casis patere aditum. Erit occasio quoque animadvertere, vetus & insitum prope magnæ indoli malum, cupiditatem regnandi, eoque hanc agi furoris haud rarò, ut neque à propinquorum cædibus temperet, si ruinâ eorum tenere voti fastigium speret. Hoc quoque notabimus, non nostri temporis tantum maculas esse, circumscriptiones ac fraudes; sed polluisse simpliciora etiam secula, & post nos ipsos duraturas. Non prætermittetur nobis inhonorata Lucretiæ castitas: & pariter tamen damnabitur rigor. Vehemus laude constantiam Mucii, risuri æquè stultitiam fumentis pœnas de manu, cùm oculi peccassent: aut levitas animi, qui prius adoriendi regis sumpserat impetum, quàm de noscendo habuisset curam. Pòst infinita alia juvabit præcipuè, mirari fatum, & providentiæ ordinem, quæ tam solerter fundamenta posuit, quibus superstruenda erat tanti Imperii moles. Nam si per singulos reges ire placebit, reperiemus, diversa eos & variâ quidem, tali tamen quemq; fuisse indole, ut novum quoddam atque illustre emolumentum Reip. adderet. Adeo, ut ipsa scelera ultimi non parum adjuverint destinata Numinis, quorum ipse tyrannus auctor exstiterat. Vix enim crediderim, Camillos, Decios, Fabios, Papyriosq; atque Fabricios, nec non Duillios Attiliosque & Scipiones cum Marcellis atque Æmiliis, nisi in libertate potuisse nasci. Quæ magna ingenia, ut gignit fœcundè, sic efficaciter alit ac fovet, facillimeq; ac indulgentissimè producit. Atqui hi erant, quos Deus elegerat maximè, qui non tam viribus Reipublicæ, quàm ejus auspiciis, suâ tamen virtute terrarum orbis principatum assererent Romanis. Quæ accesserunt enim postea, priorum successuum fortunæ penè totum debetur. Sed hæc propositi nostri excedunt terminos: itaque circumagenda oratio est, quin finienda potius, & operi ipsi dandum initium: quod ad d. Jovis proximum fiet, si Deus concedet. Qui vocandus id quoque in vota, ut cœpta nostra bene secundet. PP. Dominica XXVII. post Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ M DC XLIX.

CCCXCIIII

SEsquiseculum fermè est, quod Martinus Lutherus instinctu afflatuq; divino purgando Augiæ Romani stabulo primum admovit manus, cùm, asserturus liberali manu unici Servatoris merita, fœdissimas indulgentiarum nundinas ore calamo-

lamoque invicto aggrederetur. Amplius seculum est, cum orthodoxæ nostræ fidei forma edita à confessoribus publicè, & comprehensa scripto exhibita Imperatori atque Ordinibus fuit, ut ad cœlestium oraculorum præscripta sincera & incorrupta æstimatione exigeretur. Hodie ipsum exit seculum (quod felix faustumque esse jubeat Deus) ex quo solenni amplissimaque formulâ Religionini nostræ data in Augustanis comitiis pax, sancitumq; lege publica est, ne cuiquam profiteri eam fraudi deinceps, & cum periculo capitis ac fortunarum conjunctum esset. Neutrum horum aut fieri unquam crediderit temere, aut fructum eorum constare nobis potuisse in præsens, qui statum illorum temporum cogitet, rerumque eventus opibus præsidiisq; humnis æstimet potius, quàm ad divinæ destinationis ordinem referat. Facta hæc omnia tamen novimus, &, quod incomparabile beneficium Numinis est, salva omnia integraq; cernimus hodiè ac intuemur. Non nudius tertius demum, cum moveret Lutherus arma, tyrannis pontificia ceperat: plurimorum annorum vetustate in illud coaluerat robur, quod viribus nullis in ordinem redigi, aut vinci posse crederetur. Nec jam pro primo summove Episcopo, sed pro terreno numine colebatur Romanus Præsul: cujus brevia decretaque multò sanctius, quàm divinarum literarum oracula, non debile illud ac imperitum vulgus adorabat tantùm; verum & qui opinionem sapientiæ habebant. Quid eminentissimas potestates commemorem? Supra quas universas se Petri ille vicarius, ille servorum servus, extulerat adeò, ut insultare prostratis, ut conculcare pedibus supplices non vereretur, omnes lineas vel impotentissimæ superbiæ jam prætergressus. His munimentis innixum lacessere temere ac adoriri impune; hujus insidiarum multiplices laqueos, sævitiæ machinas ac dira fulmina, exire & evitare posse privatum hominem, & nullis omninò opibus ac copiis fretum, cui mortalium simile vero videri possit? Evasit Lutherus tamen, & inter tot ictq; petitionesq; improbas, tecto, quod dicitur, latere discessit. Nimirum ab omni parte ipsum tegebat & tuebatur Dei favor: qui beneficia sua sibi perire nolebat amplius, & tantam quotidie innocentissimarum animarum intercipi turbam. Venerant enim, venerant modò destinata fatis tempora, cùm revelandum iniquitatis mysterium, prodendusq; orbi perditionis filius esset, ne pestilentius noceret occultus. Sævit quippe impune ignota morborum vis: & tollit venenum ex facili, cùm latet fallitque, & nulla contra antidotus adest. Sed parum erat, productam veritatem in lucem: agnoscenda etiam pro partu legitimo erat, tollendaq; parentibus veluti, & nutricatio ei tutelaque præstanda, ut adolescceret, & faceret corpus, & vires roburq; assumeret. Inter ea quam rursus jactata illa, quantisq; objecta laboribus ac difficultatibus denuo fuit? Edita quidem Augustæ jam erat formula fidei, quâ tamen securitatis spe atque fiduciâ, cùm confessores ejus paulò post peterentur armis, & jam religionis controversiæ non dicto & rationibus, sed ferro & viribus disceptarentur in acie, ubi victoria penes optimam causam stare semper haud solet? Quin conclamatum de nostris rebus actumq; videbatur penitus, cùm victis fusisq; nostris copiis, captis detentisvè ducibus, volitarent latè & triumpharent, qui contra veritatem signa intulerant. Sed omnem humanæ spei ca-

ptum divina consilia superant: quæ cum suapte nitantur vi, humanis præsidiis haud egent. Ita, quæ pietatis partes oppressæ paulò videbantur ante, se commoverunt iterum, ac resurrexerunt brevi: miraq; fatorum industria, conversa feliciter in adversarios fuerunt arma, quæ hactenus ipsis pugnaverant. Hoc temperamento tamen, ut simul ostenderetur pax, ineunda constituendaque sine mora, modò quæ petebantur justissime, fide bonâ concederentur. Felix Passavium, quæ fundamenta prima pulcherrimæ jecisti structuræ! Felicior Augusta, vereq; augusta, quæ culmen fastigiumq; imposuisti augustum. Multa quidem tum dabant se, quæ molientium manus impedirent strenuè, & operam omnem elidere frustrariq; viderentur. Sed confutavit hæc omnia, qui supra nos curat negotium: itaque tractantium aspiravit animis, ut conveniret denique, & VII. Kal. Octobr. promulgaretur lex, quæ conscientiis libertatem plenissimam, securitatem religioni statueret atque sanciret. Bene sit manibus tuis, Carole Imperator Invicte! Bene & tuis, Ferdinande Auguste Rex! Vestræ bonitati, vestræ sapientiæ debetur hoc munus, & omnis illa felicitas, quæ nos ex eo usque mansit die, donec nescio quo infausto sidere armorum iterum moveretur tempestas. Servet te Deus, Ferdinande Tertie, semper Auguste, servet te Deus, qui iisdem, hoc est propriis tuæ genti domesticisq; virtutibus imposuisti finem bello, restituisti pacem Germaniæ, in tuto atq; tranquillo collocasti religionem. Improbasti arma, quia bonus es; dedisti pacem, quia sapiens es. Indubitata ac certa pacis bona; bellorum casus ancipites sunt; & quibus nitimur armis, iisdem opprimimur sæpius: nec usquam minus fortuna, quàm in bellis respondet. Ira furorq; circumspiciunt arma: bonum & sapientem pacis consilia decent. Hæc nemini nocet, & juxta victori ac victo prodest. Nocere nemini velle, bonitatis est: & salutaria quærere, proprium sapientiæ opus. Macte hac mente, Imperator Auguste, macte, inquam, & qua prudentia hæc indulsisti patriæ bona, eadem tuere atq; conserva. Aderit quoque his beneficiis suis Deus, nec denegabit posteris, quæ tanta benignitate majoribus, tantâ & nobis hactenus indulsit. Quod ut mereri liceat, Supplicationem in crastinum, per omnes provincias suas Serenissimus Elector, atque nutritius noster benignissimus, inter hymnos precesque, & laudum ac gratiarum solutiones celebrandam indixit. Hoc ritu enim cùm revelatæ veritatis primùm, & editæ postea ac publicatæ orthodoxæ fidei nostræ memoriam superioribus annis recoluerit; eundem honorem diei crastini et jam dare meritis, & tertium Evangelicum Jubilæum promulgare, pietatis suæ existimavit. Magnum enim & singulare beneficium Numinis; magna, & supra quàm dici potest, felicitas est, nosse veritatem cœlestem; dein profiteri palàm, & colere procul formidine posse, quod noveris optimum. Constringit ac deprimit animos timor; libertas dilatat ac erigit: nec toti vacare temere pietati possumus, cum solicitudo ac metus mentem diffindunt. Non defuturos arbitror, qui optimi Principis institutum sanctissimum aut reprehendant, aut rideant. Nam quibus excepta sibilis & suggillata vocibus fuerit primi Jubilæi Evangelici solennitas, eruditos haud latet. De qua cùm redditurus

esset

esset non ignobilis aliàs rerum Gallicarum conditor, tanquam de re ab hæreticis (ita nos vocat) hactenus non usurpatâ, & æmulatione Jubilæi Catholici, quod promulgatum sub ipsum fuerat tempus, susceptâ, *Ridiculum*, inquit, *est, quod aggredior*. Mox ipsum solenne, *ludicrum* vocat: idq; cum æmulatu Pontificis à Serenissimo Principe nostro perstrinxisset indictum; *sic imitatur*, ait, *homines simia, putidum & infame animal; sic mentitur humanam psittacus vocem, cujus non capit ipse articulos, nedum obstrusa sensus: sic Hyæna devorat, quem imitatâ voce allexit hominem*. Deinde commemorato vaticinio Hussii, quo ex cineribus anseris, hoc est suis, post centum annos emersurum olorem prædixerat: *Olore*, inquit, *Lutherum significat, centum post annos hæresiarcham, quem Lutherani fatidicâ sic voce pronuntiatum velut à Deo jactant, nescio unde ducto ab olore in Lutherum augurio: nisi quod olor nigra intus carne, pelle extimâ albus est, quod probe hæreticis convenit, passim hypocritis. Olor amphibium animal est, utrique elemento æquè debitum, qualis Luthero vita fuit, primum Catholico Romano, & inter Catholicos monacho, postmodum apostatæ & hæretico*. Miror profecto virum tantæ dignitatis, tanti judicii, cum sibi constat, usque adeò oblitum hîc sui, ut ad satyricam prope & scenicam dicacitatem descenderet, divagatus longissimè à præcursoris, quem jactat, Thuani, vestigiis, immemorq; promissi, quo nihil se odio gratiæq; daturum erat professus. Quid enim hîc aliud, quam meraloligo & declamatoria, ne dicam scurrilis, cavillatio est, quæ neque Principem togæ, nec magnum Historicum decere potest? Narrare res gestas sine falsi admistione, non ad censurum vocare, & pronuntiare de illis in partem alterutram, proprium maximumque Historici munus est. Si tamen quandoq; pro emolumento lectoris eò ipsi transeundum est, modestè & sobriè, & salva gravitate candoreq; id facere debet: sedulò cavens, ne irrisor argutulus, ne calumniator malignus appareat. Nusquam Thuanus *hæreticos* nos, nusquam *hæresiarcham* Lutherum appellat, licet Catholicus: itaq; perpetuo tuetur candoris & gravitatis propositum, ut omnem lasciviam acerbitatemq; verborum habeat procul, sine ambitu, sine studio ac obtrectatione partium liber ac verus. Sed magnus hujusmodi atq; sublimis, & supra affectus assurgens animus in quosvis haud cadit. Sæpeq; id fit, ut quibus amorem & charitatem induere debebat religio, eosdem in iras tristissimas & atrocissima odia incitet. Quæ simul incubuere animis semel, nihil moderati habere sinunt: eoque nonnullos abripiunt, ut pro religione & dicere quidlibet, & facere, non pulchrum modò, atque magnificum; sed pium & sanctum etiam putent. Quid Sepulvedam impulit, ut quicquid Hispani in Americana India avarè, libidinosè, immaniter egerant, defenderet pertinaciter, quàm quia nihil non concedendum iis existimabat, qui propagandæ religioni Catholicæ navarent operam, qui titulus expeditioni illi in barbaros obtendebatur. Quid de illustri fœmina in Galliis dicam? *Quæ mendacium ad bonam causam tuendam prodesse, & Catholicum Zelotam, cum mentiretur, quàm Politicum, cùm vera diceret, plus gratiæ apud Deum mereri affirmabat?* Eandem, ut Jacobo Clementi Dominicano, immane parricidium Regis, quem vita sceptroque, Catholicum licet, sectariis tamen,

ut ipsi videbatur, nimis indulgentem, putabat indignum, persuaderet, post exquisita blandimenta, mellitosque, ut ille loquitur, verborum globulos, nec pudicitiæ suæ peperciſſe, arguerunt nonnulli. Quid? ridicula ergo & ludicra res est, adire templorum sacraria, auscultare sermones sacros, reddere laudes, reddere gratias Deo, canendis hymnis psalmisque, fundendis orationibus precibusque, operam dare? Hæc Jubilæorum nostrorum negotia sunt: alios actus supplicationes nostræ ignorant. Viderint Pontificii potius, quid dicant causæ, cum Jubilæos suos in lucri compendia, in nundinationes turpissimas, & nescio quem mimum convertunt. Deportatur sublimis in sella regia Pontifex ad Basilicam Petri: sequitur longa Cardinalium & Cleri pompa. Cum ventum ad templi limen, descendit de solio Pontifex: portam, quam sacram appellant, accedit: obstructam offendens cæmentitio opere, argenteo malleo, ter pulsat. Nec mora, fabri intus ac operæ assunt cum dolabris: tralaticium murum dejiciunt illico, aditum pandunt, utrumne intraturo Pontifici magis, an, ut conclusum ibi indulgentiarum examen habeat, quo facta â Pontifice veniâ libero evolat impetu in partes omnes divagaturum? Profectò hæc apta theatris ac scenis, hoc est, ridicula Iudicraque sunt, & relinquenda histrionibus potius, quàm Sacerdotum principibus usurpanda. Non æmulatio nobis Jubilæa produxit; persuasit pietatis ratio: nec instituta tum primum nobis Jubilæa solennitas fuit; sed multo diu ante, cum Academiæ natalem centesimum faustis ominibus & gratulationibus festis celebraremus. Sed ludant Adversarii, ut volunt, & instituta nostra sanctissima subsannent; nos Sereniſſimi Principis læti lubentesque sequemur auspicia, impositasque pietatis partes agemus strenuè, gratulati invicem, & bonas precati preces, ut alterum etiam seculum placidè quieteq; transigere, & partam semel sancitamque pacem ad natos natorum, & qui ab illis nascentur, transferre liceat. Hæc enim est, quæ tuetur templa ac aras quæ cultum Dei & reverentiam, quæ sacra omnia profanaque conservat. Hinc sapientiæ studia, hinc cæteræ artes omnes, ac mercimonia florent. Hinc frequentantur civitates, coluntur agri, familiæ crescunt, augentur fortunæ, status cujusque, & robur, & incrementum capit. Omnia fovet, omnia recreat, sustinetq; pax: nec quicquam tam amœnum aut bonum est, quod illa non suavius meliusque efficiat. Hæc illa Pandora est delapsa cœlo, quæ, quicquid juvat aut prodest, impertit ac donat. Non ut insidietur dolosè, ceu Hesiodea illa, ac sumat pœnas; sed ut muneribus suis omnibus prosit, felices faciat omnes, qui recte & sapienter uti velint. Cæterum, ut pro indictâ solennitate decenter omnia ac ordine fiant, agite, Academici Cives & mane diei crastini sub VI. matutinam in Augustéo Collegio convenite. Collaudato hymnis ibi ac psalmis Deo immortali, prosequimini inde procedentes Patres, quibus in foro Civitatis Senatus conjunget se, in templum arcis; atque hinc rursus peractis sacris in urbis basilicam deducite pompam, vacaturi & ibi dinis officiis, votisque ac precibus, quæ pro quiete ac felicitate patriæ, salute ac securitate Ecclesiæ, nuncupabuntur. Quæ ut obstringant numen & efficacia sint, non conceptæ verborum formulæ facient, sed purus & innocens animus, sed

mores

mores casti ac sancti. Hæc sunt, quæ preces nostras commendent Deo, quæ acceptabiles reddant victimas nostras, & quicquid petimus adeò, impetrent facile atque obtineant. Huc itaque vertite animos, in hoc incumbite omni opum vi, & conferendis inposterum beneficiis Numinis ut concinnetis vos dignos, pro jam collatis ac præstitis, non verbo atque in speciem, sed facto ipso ac re, exhibete vos gratos. Cum cœlum serenum & sudum, verenda tempestas est: cùm mare tranquillum & jacens, cogitandum de hyeme, quæ quatiat navem ac vexet. Surgunt ex placido repente venti; & sæpe amœnum clementemque diem tonitrua & procellosæ pluviæ turbant. Vertuntur æque velociter humanæ res: & subita fortunarum mutatio est. Solus non mutat ingenium, qui dies noctesque in generis humani exitium excubat: atque hoc unum perpetuo agit, ut affligat ac perdat. Cujus avertere tela atque refringere, disjicere atque elidere machinas, sola pietas, sola integritas vitæ ac innocentia potest. PP. VI. Kalend. Octobr. anno recuperatæ gratiæ clɔ Iɔc LV.

CCCXCIV.

RECtè quidem parentes monet Poeta vetus, ut liberos suos, quos nacti fuerint, artibus instruant, *quò possint* scilicet, ut ipse subjicit, *inopem defendere vitam*. Idem alibi in universum inculcatis omnibus ait,

Disce aliquid: nam cùm subito fortuna recessit,
Ars remanet, vitamq; hominis non deserit unquam.

Quamvis autem literæ ac sapientiæ artes jactentur haud rarò, & apud plures contemptui sint; reperiuntur semper tamen meliores quædam atque sublimiores animæ, quæ dignum pretium iis statuant, earumque peritos & juvent & ornent liberaliter, ne inter necessitates, quibus premuntur, contabescant. Neque enim ignotum est, quid Aristippo Philosopho post naufragium acciderit: quæque solatia ipsi atque præsidia sua invenerit eruditio. Nec potest eruditos latere, quod de Simonide Poëta, eandem passo fortunam, literis proditum est. Ut verè aliàs quidam dixerit:

Homo doctus in se semper divitias habet.

At verò pulcherrimum eruditionis ac sapientiæ instrumentum quæstus sibi parare causa; & ideò maximè egregiis studiis navare operam, ut copiosam rem facias; hoc Plato, sophisticum, non sapientis germani, diceret; quilibet certè æstimator veri sincerior illiberale haberet ac sordidum. Quare idem ille antiquus Vates, cujus initio versus produximus, præclarè alibi illud monuit:

Instrue præceptis animum, nec discere cessa:
Nam sine doctrina vita est quasi mortis imago.

In eo n. non vitam corporis nostri, quæ cibo alitur, fovetur somno, incitatur labore, & sumptu quotidiano tuenda nobis diligenter est; sed animi respicit: quæ in virtute verique scientiâ se movet ac agit. Hæc enim duo illa sunt, quæ ita concinnant hominem, ut suam sibi nobilitatem possit asserere; nec rationem, diviniorem illam partem nostri, & quâ censemur præcipuè, servire patiatur corpori; sed supra illud se efferat, & ingenuitatem suam, quantum potest, tueatur ac servet. Simul enim opprimitur ratio, & suffocatur quasi, spirare ac vivere animus non potest: sed

inter-

interire quodammodò & ſuum quaſi obire diem neceſſe eſt, cum id in eo jaceat penitus, quaſi extinctum & exanimatum, in quo humanæ naturæ vis omnis poſita eſt. Quod ſi igitur virtus rerumq; notitia ſine diſciplinis artium ac literarum haberi non poteſt; tanto ſimilior brutis homo, aut demortuo erit potius, quò imperitior ipſe ac rudior eſt, ac de paranda veritatis ſcientia atque doctrina minus laborat. Quam ob cauſſam & miratores Pythagoræ, iis, qui idioticam, ut appellabant, ſequerentur vitam, Cenotaphia, tanquam vera & meliore vitâ privatis, ponere ſolitos, Origenes auctor eſt. Quæ in præſenti, dum operarum noſtrarum edimus indicem, adducere, non præter rem fore exiſtimavimus: ut demonſtratâ ſtudiorum noſtrorum præſtantiâ, ad capeſſenda eadem paulò flagrantius Academicæ pubis animos incenderemus. Multis enim non tam ſufflamine, quam incitatione ac ſtimulis opus eſt, ut fungantur partibus, & rectè officium faciant. Deum immortalem veneramur, ut cœpta noſtra feliciter provehat atque ſecundet. PP. Dominica Vocem Jucunditatis, Anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCXCV.

VErgit equidem annus & inclinat; ſic tamen, ut juxta annumeret ſpes ſuas agricolæ, quas in frugum fructuumq; poſuerat proventu antè, & providus idem in futurum diſponat ordine, quibus per brumæ ſegnius ſpatium ſit opus. Non aliter literarum res habent, quas cùm per ſemeſtre æſtivum illud circumegerimus eâ quâ par erat fide; nihil aliud ſupereſt equidem, quàm ut pariter diſpiciant diligentiſſimè quorum hîc agitur res, quantum cuiq; intra ſe ſteterit eruditæ meſſis, & de reliquo intelligant in univerſum omnes, quid inpoſterum etiam ſibi quisque habeat expectandum. Quorum ut veſtrum alterum eſt, Academica Pubes: ſic eam ingrediemini tractandi inſtituendique veſtri rationem, quâ exploretis accuratius, tùm quid profecerit unusquisq; ad non pœnitendam frugem; tùm quantum rectius multò potuiſſet ac melius, ſi voluiſſet. Veriſſimum enim eſt, quod è Pythagoreorum numero recogitatis ceciniſſe quendam, certè non poſtremæ notæ illum,

Πῆ παρέβλω; τὶ δ' ἔρεξα; τί μοι Δεὸν οὐκ ἐτελέσθη;

Cujus ſi recordari ſanè quàm ſapientiſſimi moniti non aliquando atq; per otium, ſed ſingulis ſeris diebus, quin toties jubet Poëta, quoties capiendi ſomni neceſſitas incumbit: quantò magis idem conveniet fieri illo tempore, ubi edere operarum noſtrarum catalogum vetus religio monet. Ad nos quod attinet, prout nobismetipſis ſuum cuique deſcribimus ex lege circum, quem bono cum Deo decurremus ſtrenuè, deinceps, ſi per alacritatem ſtudiumq; veſtrum, quod quam maximè exoptamus expetimusque, licebit: ita videritis vos contrà ac circumſpicietis ſedulò, ne quid perniciosæ rei, cujus infinita, proh dolor! extat copia, obrepat curis veſtris, mox quod eo vos evertat bono, unde incrementa & acceſſiones capere ſtudia veſtra debebant. Neq; enim id proficere eſt, uti partis, quod facere vel deſidioſiſſimum fucorum etiam genus ſolet: ſed verò ſic frui quæſitis, ut non deteras per ſocordiam ſemper, & potius legitimis auctionibus alas ac reficias, quæ ſemel non improbabilis induſtria fecit lucri, id equidem rerum eſt ſuarum ſatagere & pulchrè atque cum laude progredi.

Quod

Quod ut probè putetis cum veſtris animis, ac id præterea habeatis penſi, ut nullo parcatur labori unquam, quò de præſtantiſſimis nobiliſſimisq; docendi magiſtris vobis univerſis proſpiciat ſemper Sereniſſimi pietas Principis, quod nunc nuper adeò meminiſtis bonô veſtrô factum, etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. Dominica XXI. poſt Trinitatis, Anno M DC L.

CCCXCVI.

DEus confirmet omen, & hæc recuperatæ pacis dulciſſima otia æterna nobis & propria faciat, per quæ nunc rura non modo & urbes reſpirant mirificè, & de cineribus ruinisq; ſuis in decus ſtatumque priſtinum meditantur reſurgere; ſed officinæ quoq; Muſarum ac ſedes, atque inprimis Academia noſtra, iis lætiſſimis incrementis augetur quotidie, ut non tam votum quàm certam ſpem atq; fiduciam recuperandæ gloriæ veteris aſſumere audeat; dum ex omni parte Germaniæ, nec non vicinis regnis atque provinciis, non contemnendo numero quotidie advolant, qui diſciplinis egregiis implere pectus, & ſapientiæ ſtudiis vacare volunt. Quod ſi felicitas Civitatis non tam in multitudine incolentium, quam eorundem virtute poſita eſt; tum demum quoque beatam florentemq; Academiam noſtram ſtatuemus ex vero, cum & quam plurimi ſint, qui cives ipſi dent; & illi ipſi ſtudentium nomine non voluptates ſuas & ſegne ac iners otium tegant; ſed agant partes eas ſtrenuè, quas ſibi imponi paſſi ſunt, cum hoc ampliſſimum theatrum ingrederentur. At ſi non fallunt auguria, quæ cepimus hactenus, magna plerisque optima quæq; ac præſtantiſſima diſcendi injecta cupiditas eſt. De eo igitur ut gratulamur patriæ ſeculoq; merito (quippe quibus ab optimo quoq; ac eruditiſſimo non ornamenta modò eximia, ſed fulcra firmiſſima etiam atque præſidia ſperanda præcipue ſunt) ſic nobis enixè navanda eſt opera, ne Academicæ pubis vota & deſideria multò pulcherrima ullo modo fruſtrentur. Nec alio fine nunc edimus Prælectionum ſemeſtri æſtivo habendarum publicè Indicem. Ita enim parebit, quod quisque noſtrûm induſtriæ ſuæ indixerit penſum; & quid petendum habeant ii, qui rationem ſuis ſtudiis conſtare volunt. Nec non ſuccedet pulcherrimè res, ſi parem conſtantiam & aſſiduitatem in audiendo, quod pollicemur nobis, noſtri afferant; quam in docendo allaturi ipſi ſumus. Id faxit Deus, juxtaq; præcipientium atq; diſcentium ſtudia feliciter provehat ac bene ſecundet. P.P. Feria ſecunda Pentecoſtes Chriſtianæ anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCXCVII.

PEr vernum anni, quòd modò agimus, tempus in hortis agrisq; ſudatur maximè; cum aratur terra aut foditur; aut impræ gnatur veluti ſementi facta, ut flores, ut fructus frugesque benignè producat. Sunt qui irrigent fontes, qui aquas deducant, qui æſtus frigusque defendant ſatis, ne aut exurantur fortean, aut ſuffocentur. Nobis ingeniorum cura credita eſt, & danda perinde opera, ne illa ſterilia incultaque jaceant atque ſilveſcant quaſi, inque ſqualorem ac ſitum abeant; ſed ut nitorem trahant ac cultum, & optimis diſciplinis imbuta pulcherrimos fructus atque optimas meſſes promittant in publicum. Itaq; alius noſtrûm præparat, alius perficit, alius accepta ut rectè cuſtodiant, & in maturitatem producant, facit. Qui

cum diversis incumbamus curis, id unum tamen agimus omnes, ut consulamus rectè & prosimus discentibus, & inde quæ exspectanda Reip. commoda, quantum in nobis positum est, promoveamus Nec alio fine nunc lectionum nostrarum, quod felix ac faustum Deus esse jubeat, edimus indicem. Ita enim de industria nostra & fide & adjuvandi nostros proposito potest constare. Hoc igitur fuerit reliquum, ut ipsi strenuè etiam agant partes, & quibus in rebus ac disciplinis danda præcipuè opera, peritè statuant; deinde quæ profutura sibi maximè intellexerint, in ea strenuè acriterque incumbant. Omissior enim ab re, & languidè curans studia, ad quantam laudem proficiet? Laboris ac vigiliarum; non somni atque inertiæ res est, solidiorem eruditionem acquirere, inque iis mereri nomen, qui appellantur docti, & sunt; hoc est, qui præstant, quod audiunt. Qui inter voluptates consumunt ætatem, aut agunt alia, cùm literis studiisque debebant vacare, ventres inertesque, aut inconsultatos, appellabimus; eruditi nunquam evadent, nec vocabuntur, nisi dicis caussa. PP. Dominica Exaudi, Anno recuperatæ gratiæ M D LII.

CCCXCIIX.

PRæcipientium, si rectè officio volent defungi, primò est, dispicere probe, ut necessaria atque utilia, tum quæ ad captum ætatemq; cujusque & institutum faciunt, suæ alumnis disciplinæ proponant. Malè atque perversè sumpseris operam, quam in re supervacanea nec satis utili occupes. Nec juvat quicquam, quod parum congruit bene. Cæterùm in proponendis iis quæ disci debent, & fides præstanda Magistro est, & adhibenda industria, & id sequendum temperamenti quoque, ut reverentia juxta atque amore discentium animos impleatq; & trahat, & alacritatem discendi in illis adjuvet potius augeatque, quàm minuat atque extinguat. Quod duritia ingenii & sinisteritate facilè fieri potest. Jam quorum in discendo versantur partes, hos post docilitatem ingenii & proficiendi ardorem, attentionem præcipuè studiumq; ac laborū invictam patientiam afferre oportet. Non potest ex quolibet ligno, quod dicitur, Mercurius fingi. Deinde recte Poëta dixit, amorem vincere omnia. Nec unquam præclarè perfeceris, quod ceperis oscitanter, aut perfunctoriè ac negligenter tractaveris. Intendere nervos, & incitare studium, oportet, qui justa & nobili eruditione instruere animum postulet. Atque nos quidem, quibus docendi incumbit munus, navabimus operam, ut defungamur officio sedulò, nec quicquam omittamus earum rerum, quæ ad tuendam provinciam pertinent (quam ob causam & in præsenti Prælectionum nostrarum Indicem iterum pro more edimus) Reliquum igitur, ut æquè vos administretis partes, quorum fingendi nobis ac optimis præstantissimisque doctrinis locupletandi animi traditi commissique sunt. Labuntur anni assidue: nec inhibere ætatis licebit cursum. Quare quod semel præteriit tempus & excidit, nequicquam revocare studeas, aut resarcire, quod periit semel. Per juventutem haurire atque induere animo oportet, quæ viri exerceant. Serum est, velle discere, cum jam agenda res est, neque in ludo amplius, verum in campo acieq; versaris. Deum veneramur, ut utrisq; aspiret benignè, laboresq; docentium juxta atque discentium studia undiquaque prosperet atque fortunet. PP. Dominica XX. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCXCIX.

CCCXCIX.

JAm latè in agris non turbatur quidem, ut Poëta ait, ſed deſudatur ſtrenuè? & de æſtiva ſementi quisque ſolicitus, alius proſcindit fundum, occat alius, & alius conſerit. Id agunt omnes ac petunt, ut uberes meſſes bono proventu anni in horrea condant. Atqui concedendum haud eſt, ut agreſtium induſtria, noſtrum ſtudium vincat: atque ut colendis agellis ſuis illi diligentiores ſint, quàm nos in eruendis ingeniis præclaris. Teſtabitur de voluntate noſtrâ indiculus præſens: quem operarum noſtrarum nunc edimus. Qui abunde oſtendet, quid quisq; veſtrûm de nobis in iſtud ſemeſtre polliceri ſibi habeat. Bruta quidem ac iners tellus curam manumq; patitur facile, & per ſe præſtat officium, modo bonæ tempeſtates rectè aſpirent. Nos rationales ſubigimus agros, qui ſponte liberrimâ nunc admittunt culturam, nunc reſpuunt. Dum averſi à ſtudiis animi voluptatibus, nugis, aut rebus ejusmodi vacant, quæ aliorum induſtriam exercere debebant. Hiſtriones quidem olim, cùm malè reſponderent partibus, flagris admonebantur. Illiberali caſtigationi hîc locus non eſt. Et ſicut optimi quique equorum aut ultro funguntur munere, aut voce ac levi pedum motu temperantur: ita præſtantes indoles nutu ſolo aut dicto in omne officium agi ſolent. Res fugaciſſima ætas eſt. Non eunt anni, ſed volant. Nec unquam revertitur, quod ſemel tranſire tempus permiſeris.

Omnia fert ætas, animum quoque.

Nec eſt, quod non damnoſa dies imminuat. Non idem corpori robur perpetuò; non vigor menti eſt. Et licet ineptos haud plane animos ſenectus reddat: tardos & ſegnes tamen efficit. Occupandum igitur tempore, dum [illegible] quirenda viatica canis, dum per ætatem integram licet. Male in ſenectute parare poſtules, per juventutem quæ ſtultè neglexeris. Ut viſum majoribus, *Sera Parſimonia in fundo eſt. Non enim tantum minimum in imo; ſed peſſimum remanet.* Deum veneramur, ut conatus noſtros feliciter provehat, & undiquaq; ſecundet. PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CD.

NOn tantum virtutis, quod apud Poëtas legimus, iter arduum, confragoſum, aſperum eſt; ſed alterum quoq;, quod ad doctrinam & ſapientiæ ducit, perinde ſe habet, nec ſine magno labore atq; moleſtiâ ſuperatur. Quid ille Comicus vetus Turpilius?

Haud facile eſt, inquit, *venire ulli illo, ubi ipſamet ſapientia eſt:*
Spiſſum iter eſt, adipiſci haud poſſis niſi cum magna miſeria.

Quid alius de Umbria Vates?

Non datur ad Muſas currere lata via.

Cùm Muſas dicit, non carmina tantum & numeros, Poëtarum ſacra; ſed omnes honeſtas artes ac diſciplinas, quibus ingenui animi ad capeſſendum ſapientiæ cultum imbui ſolent, intelligit. Ad eas igitur non per latum & planum, ſed anguſtum & clauſum undique vepribus tramitem enitendum; hoc eſt, infinitas ærumnas moleſtiasq; devorandas eſſe oſtendit, priusquam eas complecti mente atq; addiſcere queas. Quantis laboribus opus eſt, ut primam ruditatem exuamus literarum diſciplina? Quas ſuſtinere vigilias ſudoresq; neceſſe eſt, cum ad ſeveriora ſtudia procedimus? Nec unquam ſatis contentione vacare licet, qui ſeriò ad ſapien-

tiam proficere cupiant. Quare hæc orgia, ut sic appellemus, segnes inertes, delicatos respuunt: gnavos, strenuos, constantesq; sibi postulant mystas. Quorum aversus ab otio, à voluptatibus, à luxu animus, ad omnem frugalitatis habitum subactus pulcherrimè ac induratus veluti sit: ne cedat labori, ac solvi laxariq; se patiatur. Quæ eâdem mente hîc inculcamus, qua Cæsar apud militem suum nihil dissimulabat vires virtutemq; hostium, ut scirent jam ante, cum quibus congrediendum, & sic in tempore animos suos obfirmarent. Sed eò alacrius ut capessatis rem, non voce vos excitamus tantum, sed opem quoque vos adjuturi promittimus. Nunquam enim non aderit vobis studium atq; industria nostra, sive monstranda via sit, qua vobis eundem; seu porrigenda manus, si titubare hærereve contigerit. Hoc enim fine & in præsenti ex hoc profitemur albo, quid sibi de quolibet nostrûm vestra discendi cupiditas promittere habeat. Restat id igitur, ut accingatis animos, itaq; paretis, ne retro cedere velint; sed strenuè sequi non præeuntes nos tantum, sed manuducentes. Defatiget hæc res lassetque nonnihil, quid refert, si istum laborem ingentia præmia fructusq; suavissimi maneant?

Nam nil dulcius est, bene quam munita tenere
Edita doctrinâ sapientum templa serena,
Despicere unde queas alios, passimque videre
Errare, atque viam palantis quærere vitæ,

ut Lucretius ait. PP. Dominica XXII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCI.

QUod felix faustumq; & salutare literis esse jubeat Deus, edimus iterum Prælectionum publicatum indicem, seu pronuntiamus veluti, quod quisque nostrûm in hoc semestre æstivum, aut susceptturus, aut pertracturus, confecturusve pensi sit. Ut innotescat, ecquid à quoque nostrûm pro ratione cœpti cuiquam studii inposterum vobis sit exspectandum. Ne dubii atque incerti eò feratis pedem, unde adhibere melius erat; aut pertendatis in eo, à quo retrahere mature manum, expediebat. Quamvis enim nulla pars liberalis doctrinæ negligenda sit; non omnia tamen omnibus & semper conveniunt. Ab aliis ingenii, ab aliis ætatis profectusq; ratio abstrahit. Neque enim invita Minervâ suscipiendum aliquid est: & quicquid præcipites, malè succedit. Hæc recogitabitis; & providè igitur ac sapienter eligetis. Cæterum nulla prætereunda discendi occasio est: quæ eo diligentius observanda captandaque, quò celerior velociorque ætatis est fuga. Labuntur dies, graviorque nec sentientibus ætas supervenit: perperamque tum intelligimus demum opportunitates nostras, cum præterierunt. Qui vertuntur in mercimoniis, si aliunde affulget seque ostendit lucri spes, quàm oculos eò haud tantum, sed manum quoque intendunt, ut prensent, nec patiantur elabi? Quàm nulli labori ac studio parcunt, quæ ipsis, quod petunt, promittere habeant? Relinquunt patriâ, relinquunt suos: transeunt maria, perreptant montes, longinqua terrarum spatia emetiuntur, atque hęc omnia non sine discrimine capitis dum faciunt, hoc fine faciunt, ut quærant pecuniam, aut eripiendam, aut brevi ad alios transituram. Imitamini nostri hoc studium, hanc contentio-

tentionem in acquirendis non quidem caducis & perituris, sed illis bonis, quorum stabilis perpetuaq; possessio est, quæque ad manum & in complexu vestro posita sunt. Quam tantam occasionem ut occupare, & ea uti, sapientis; sic præterire atque negligere stultitiæ ultimæ est. PP. Feria secunda Pentecostes anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCII.

NIhil præstantius utiliusq; sapientiæ studiis est. Namque cum cæteræ artes, in quibus ingenia & manus hominum operari solent, corpori consulant, & vitæ levent necessitates; hæc formant animos, & suæ divinitati vindicant, & faciunt adeò, non tam ut commode, nec injucunde vivere liceat, quam ut bene ac rectè. Depellunt etenim tenebras animo, & clarum affulgent, lumen, in quo veritas rerum atque caussarum pateat, & luceat nobis adeò, quâ sit eundum in istoc vitæ itinere, ut perveniamus ad bonum illud, in quo naturæ nostræ positus finis. Sed longa & ardua hæc via est: nec confragosa ac aspera tantum, sed dubia etiam atque ambigua; quippe aperta in diverticula varia fallacesq; ambages, quæ inutiliter morantur ingressos, & noxiis sæpè illecebris detinent, nec sinunt emergere in arcem illam, quam possidere, felicitatis fastigium est. Non satis itaq; est, hortatorem adesse hæc affectantibus studia, qui excitet animos atque inflammet, ut ingredi audeant: sed & ductore prudenti est opus, qui porrigat manum, cum usus venerit, & ubi sistendum & commorandum, atq; quamdiu; qua transeundum contra ac properandum sit, maturè subjiciat. Quædam tangere modo, quædam prensare atque amplecti oportet; nonnulla delibare sat tem satis est; quædam vero fugere maximè, & præterire melius erit. Quæ omnia cum per se statim haud pateant, præsto incautioribus esse oportet, qui vellicet aurem, qui manum injiciat, retrahatq; inde, unde impedimentum aut damnum instet. Ad partes utrasq; officii nostri extendit se ratio. Neque omittimus, quoties datur occasio, ad capessenda præclara studia faces subjicere animis: & curæ præterea est, quid inter studendum tenere servareque oporteat, ut res succedat feliciter, in tempore monere. Et vero quid in præsenti agimus aliud, quam, dum Prælectionum nostrarum edimus indicem, ad obeundas easdem studium ac diligentiam vestram accendamus, ostendentes ex æquo, in quibus nunc desudare vestra industria & salubriter queat & debeat maximè? Utimini igitur opera nostrâ, & prendite avidè, quæ inter manus versantur, neque effluere sinite tempus sine fructu, nulla viatq; solertia revocandum. Jam valet ingenium, jam capax animus docilisque est: jam vacat quoque, cum vivere vestrûm alias nescit partes, quam istas studendi. PP. Dominica XXIV. post Trin. anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCIII.

NOn potest sine copia aliquâ haberi delectus, & malè deligitur, quod sine judicio deligitur. Multa fallunt inani specie, & bona videntur, quæ non sunt. Quæ ne decipiant atque imponant, accuratâ dijudicatione opus est: quam si sufficere ipsemet tibi haud possis, adeundi alii & consulendi; sed docti, periti, prudentes sunt. Cæteri enim non magis juvabunt, quàm de docendo itinere si cæcio pem implores. Ut triverit viam jam ante, non novit tamen; nec animadvertit di-

verticula ac flexus, qui, si sequaris, avertant. Vulgamus materiam in præsenti & sylvam velut aliquam rerum, in quibus se in futurum semestre nostra exercebit industria. Restat, ut dispiciatis apud animum, quid maximè ibi studiis vestris conducat. Neque enim omnia, quæ possis discere, & prosunt. Pernitiosa res est gravare stomachum pluribus, & invicem sibi obstantibus cibis. In studiis quoque exitiosum, appetere, quod male concoquas, & minus faciat ad captum tuum, & plus impedimenti, quàm commodi ferat. In alia injicere manum & prendere in præsenti oportet; dimittere alia, & reservare in suum diem. Primum est nosse, quid quoq; tempore faciendum sit: alterum, urgere strenuè, quæ recte & opportune inceperis. Distincta in gradus suos pro operantium ætate studia sunt, & frustra tenebis legitimum, nî ita institeris, ut commodè in altiorem conscendas. Edita Sapientiæ arx est eductaq; in altum. Et licet in verticem ipsum eniti difficile; pulchrum tamen & generosum, non despondere animum, & ipsam magnitudinem rei in stimulum ac incitamentum convertere. Molles & segnes & qui contenti vulgaribus, dura ac aspera fugiunt: qui magna atq; sublimia petunt, non detrectant labores, atque per confragosa & ardua amant incedere, ut sui se voti compotes faciant. Habebunt nostri hæc pensi, & ante omnia diligenter considerabunt, quem nostrûm quisque sequi inprimis præeuntem juvet; cumq; in iter se dederint, cavebunt sedulò, ne defetiscantur, aut cessent ignavè; sed pergant alacriter desudentq; ad metam: cumque tenuerint, aperiant sibi spatia alia, in quibus æque salubriter magnificeque decurrant. Deum immortalem veneramur, ut pacem istam & studiorum quietem undiquaque firmet ac muniat: nec ulla eò evalescere permittat arma, ut tanta bona corrumpant nobis ac turbent. Floreant studia, incrementa quotidie lætissima bonæ capiant artes: nec unquam desint eorum copiæ, qui & docere præclara valeant, & qui addiscere eadem velint. In hoc & ornamentum seculi, & salus est posita. PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

CCCCIV.

NOn more tantum receptum, sed & præscriptum legibus est, ut semestribus singulis, cum novus magistratus iniit, prælectionum futurarum index publicaretur. Eo itaque ut defungamur in præsenti, & temporis & officii ratio monet. Quibus ut satisfiat, dum hunc libellum proponimus, vos quoq; par est, cum partium vestrarum, tum temporis quoq; strenue meminisse. Venistis in Academiam istam, non ut inerti otio aut nugacissimas inter res pravaque voluptatum studia dilapidetis nequiter tempus, cujus jactura irreparabilis est; sed ut præclaras artes ac disciplinas induatis animo, quibus cùm vobis vestrisq; olim consulere probè, tum patriam ac Rempublicam adjuvare possitis, & promovere illarum egregiè commoda. Sed alii hîc perficiendi literis; & Philosophorum traditis præparandi altioribus sunt: aliis verò, qui hos egressi terminos dudum, in id fastigium, quod petunt, enitendum sumis opibus cavendumq; sedulò est, ne inter primos, quod est turpissimum, gradus consistant. Videbit igitur quisque, quid sese facere par sit, inprimis & cum deo dispexerit, in id assiduè, & diligenter acriterque incumbet. Nihil peragit, qui agit obiter: qui juga superare con-

contendunt, non incedere languide; niti fortiter, & gradum intendere strenuè oportet. Ardua doctrinarum via est: multis itaque magnisq; sudoribus emetienda. Ætatis optima pars juvenibus, labitur: tum docilis maximè ac memor animus: & instruendus artibus itur, quæ per virilitatem sunt exercendæ. Serum est discere, cum agere, quæ didiceris, debeas: & velle ingredi scholam, cùm operam tuam Respublica poscit, cùm miseris canis paranda solatia, & conquirenda subsidia sunt, quibus senex insistas. Vere conserendus ager est: æstate colligere fruges oportet, quibus hyemem pascas. Famelicam senectutem agas, cui non primis virilibusque annis prospexeris. Utemini igitur ætate, dum adest: voloci pede labitur. Cum transiit semel, revocari non potest. Non it, sed fugit tempus, nec ejus dispendia intelligas ante, quam cùm longè recessit. Vigilandum itaque, parcendumq; ei, cujus unius avaritia honestissima est. PP. Dominica XXII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

CCCCV.

NEmo exercet feliciter, quod non didicerit probe: ante artem tyrocinium est: nec quisquam peritè efficiet opus, cujus disciplinam non teneat. Qui navem, qui domum exstructurus est, diu ante sub magisterio fuit: ut nosset & comprehenderet, quæ apta materies operi: hæc ipsa deinde elaboranda quomodo sit, & concinnanda in partes & membra, ex quibus tota fabrica constet. Perinde comparatum cum sapientia est: nemo Theologum, nemo Jurisperitum, morborumve artificem, aut & Philosophum, ab sese dedit: institutione & studio laboreque ad titulos istos ascendimus. Rudes quippe atque ignari nascimur: doctos & eruditos, præceptor & disciplina faciunt: quæ efficacissimè monstrat, cùm viva voce peragitur. Lecta enim neq; tam movent animum, nec tam fideliter insident, quàm si quæ audiendo acceperis. Hoc quoque magister libro præstat; quod si quid dubites hæreasque, interrogare atque consulere potes: quod nequicquam à mutis chartis expectes. Non aperta & prona & brevis ad sapientiam via patet: impedita, longa, confragosaq; ac aspera est: ad quam labore magno haud tantum & contentione, sed monstratore quoq; ac duce opus est, ut pervadas, nec erres. Ne is in ullo studiorum genere vobis ut possit deesse, si afferetis cætera, curamus in præsens, dum Prælectionum nostrarum indicem, quod bene vertat Deus, edimus. In eo enim quid facimus aliud, quam studium operamq; nostram offerimus, manumque porrigimus adeò, ac ducatum præbemus? Adeste igitur alacres, & apprehendite bona, quæ in aperto atque ad manum vobis posita sunt. Dementis securiq; est utilitates suas negligere: prudentior quisque & studiosior commodis suis invigilat: intentusq; occasioni non præterlabi finit in præsens, cujus incerta fides in crastinum est. PP. in Festo Ascensionis Dominicæ anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCVI.

IPsum quidem vocabulum loci, & ipse ordinis vestri titulus, quemq; docere & monere debebat, quas partes capessat ac tractet: sed utriusque ita memores atque obliti non pauci sunt, ut alibi potiùs, quàm in Academia agere; nihilque minus quam Studiosi, quo se venditant tamen nomine, videantur. Quotus quisq; acroases publicas serio obit? In omnem ætatem profu-

profutura præcipientium dictata excipit ſedulo, aut domi ad curam ac meditationem audita revocat? Quanta pars in tabernis popinisque deſident, gulam curant ac ventrem, de animo diſciplinis imbuendo egregiis, ingenioque perficiendo parum ſoliciti? Nugas agunt non pauci, quæque pro ſecundariis & remiſſionum loco habere oportuit, ordinaria opera faciunt, & ante ſtudia laniſtam, ſaltatorem, & hujus genetis artes alias habent. Perinde ac ſi in Eccleſia, aut publica re, omnium optimè functurus partibus ſit, qui quam ſcitiſſimè in chorea moverit pedes, aut haſtam enſemve ex arte tractet, & omnes petendi vitandique diſciplinas calleat probe? Habent quidem & iſta inter decora locum; ſed ſi ſequuntur ſtudia, non antecedunt; ſi habentur cum modo, & potioribus fraudi non ſunt. Namque tuendæ valetudini faciunt, & membris agilitatem addunt ac robur, & elegantiæ aliquid tribuunt. Sapientiæ ac ſaluberrimæ cujusque doctrinæ gymnaſia Academiæ & officinæ ſunt: ibi itaque artes illæ, quæ eò non faciunt, principem locum habere non poſſunt. At luxus & voluptates illicitæ plane exulare inde debent, quæ corrumpunt animos, & à virtutis via ſeducunt. Sed inconſulta Juventus dulcia & ſpecioſa ferme, pro gravibus & profuturis ſequi ſolet: & voluptates ante commoda habet; de quo cùm ſemper alias rectè, tum nunc inprimis opportunè monebitur, cùm Prælectionum noſtrarum Indicem, quod bene vertat Deus, edimus, ut meminiſſe ſui officii, & debita ſtudiis tempora ne per inania, aut aliena ſibi velint perire. Habetis hîc ubi occupetis ætatem: quibus exerceatis excolatisq; ingenium: ubi laborem, qui inſumitur, magna præmia fructusque excipiunt. Huc itaque incumbite: hîc ponite operam: quid iis rebus dare velitis animum, quarum breves caducasque voluptates, longus & gravis dolor compenſat? Volat ætas: quotidie aliquid de vita demitur: qui dies præteriit ſemel, non revertitur amplius, quæ hodie ſe oſtendit occaſio, & præbuit frontem; cras terga præſtat, &, quia poſtica calva eſt, reprehendi non poteſt. PP. Dominica XXII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCVII.

PRomulgamus iterum, quod bene vertere pubi noſtræ, quod literis ſtudiisque, Deus velit, Prælectionum, ſeu operarum noſtrarum indicem, quibus quisq; noſtrûm hoc ſemeſtri æſtivo functurus eſt, tum ii, qui ſacras literas explicant, tum qui Jura Legesq; interpretantur, aut Medicinam, vel Philoſophias profitentur ac docent. Magna hîc vobis diſcendi proficiendiq; occaſio copiaque ſe offert: videbit tamen quisque, & probe diſpiciet, quid pro ætatis atq; profectuum modo, quid pro propoſiti ſui ratione, non deligat tantum, ſed conſectetur etiam ſtrenue ac premat. Quid enim attinet bona utiliaque eligere, ni urgeas, & inſtes; neque abrumpas cœptum penſum, ſed confectum deponas? Levitatis eſt, incipere bene, & mox deſinere turpiter. Nec poſſunt prodeſſe & alere, quæ vix deguſtes. Delicati, & molles, & frugi nullius, labores fugiunt: generoſior quisque ac melior invictus pertendit, nec interquieſcit, quàm profligârit inchoata egregiè. Nam præmiorum ſpe ſolatur laborum moleſtias: nec reſpicit magis quid affligat in præſens ac vexet; quàm quid in poſterum delectet ac juvet. Egebit agricola per hyemem, & fruſtra ingentes alio-

rum

rum acervos ſpectabit, qui neque Vere anni fecerit opus, & tota æſtate ferias ſederit: quid ſenex habebit è vobis, quo toleret ætatem, qui juventutem inertem ac otioſam paſſus tranſire? Jam viget ætas: jam corpus atque ingenium valet: utimini itaque, noſtri, naturæ munoribus, neque corrumpi aut perire vobis hæc per ignaviam ſinite. Non ſentientibus præterlabuntur anni: quæ ſemel elapſa, revocare hora non poteſt. Alias res recuperare liceat: ſolius temporis jactura irreparabilis eſt. P P. Feria ſecunda Pentecoſtes, anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCIIX.

NOn par fortuna ubivis noſtra nunc ſtudia ſequitur. Alibi arma in proximo terrorem illis objiciunt, & metus hoſtilis ſolicitat: alibi venenata lues, ſive peſtilitas, ut Lucretiana voce utamur, turbat ac diſtrahit, & velut in quoddam exilium agit. Nos nihil horum in præſenti affligit: & omni ſolicitudine liberi vacare ex ſententia animi poſſumus Muſis noſtris. Audiuntur arma, non inſtant. Incedunt rumores de morbis peſtiferis, nulli incumbunt. Utamur hoc ſingulari beneficio propitii Numinis, & ſtrenuè quisque mandatas agamus partes; demusque ſedulo operam, ut, quantum in manu noſtra poſitum eſt, honorem ac dignitatem ſtudiorum ſapientiæ vindicemus & aſſeramus. Quas quisque paratas congeſtasque domi merces habet, exponamus liberaliter, & quoddam pulcherrimarum artium exerceamus publicè forum. Emptores etiam, ſi quosdam aut animoſos non ſatis, aut commodorum ſuorum prudentes parum intellexerimus, invitemus humaniter, & ſuis in tempore advigilare utilitatibus, ſalubriter moneamus. Et in præſentia quid facimus aliud, cum operarum noſtrarum Indicem, quod bene vertat Deus, nunc publicamus? Adeſte itaque, & celebrate noſtras nundinas: diſpicite merces, quæ uſui fore videbuntur inprimis. Nulla hic venditorum improbitas; nulla acerbitas pretiorum hîc metuenda. Gratis omnia proſtant: & pulchrè addixiſſe videbimur, quæ fructus inſignes redemptoribus afferent. Quare ſecuris etiam licebit eſſe de contentionibus licitantium contra. Eadem merx augebit omnes. Injicite manus ſaltem, & ſibi quisque auferet domum, quod petit. Nemo redibit vacuus, ni ſibi ipſe defuerit, & tollere noluit, quæ ſe dederunt ad manum. Juvet hic cum Satyrico, ad capeſſenda Philoſophiæ ſtudia hortante, exclamare,

-- -- *Petite hinc juvenesque ſenesque*
Finem animi certum, miſerisq; viatica canis.

Sed ille & Senes invitat (nec ſera ulla ætas eſt ad ſapientiam diſcendam) nos juventutem alloquimur noſtram, & eò excitare nitimur, quò ille æque canitiem vocat. Male ſenectutem ſuſtinet, in quam non adoleſcens proſpexit. Tum viget ingenium, tum florent vires, tunc otium ſuppetit; quibus aut deſtituitur ſenectus, aut nihil abundat. Quare tum opportunum maximè, parare præſidia, ſive viatica, quæ canos noſtros miſeros eſſe non ſinant. Proſpicere pridie oportet, quibus poſtridie opus eſt. Non exſpectanda neceſſitas; priusquam veniat: maturè contrahere opes vincendæ, ſapientis eſt. P P. Dominica XXIII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCIX.

MAgna hoc tempore agricolarum induſtria in hortis, in vineis, in agris fervet, & totos dies deſudat, ut faciat copiam, quæ paſcat hyemem, & ſumptum totius anni ſuſtineat. Non permittendum igitur eſt, ut diligentiam noſtram illorum vincat ſedulitas: atque nos ſegnius animorum, quàm illi arvorum, habeamus culturam. Arant illi & colunt agros; nos pectora præparamus ac fingimus. Spargunt illi frugum variarum ſemina; nos doctrinarum facimus ſementem. Meſſes illi in alimenta familiæ & cæteras vitæ neceſſitates convehunt domum: nos ſapientiæ ſtipamus opes atq; digerimus, quæ miſeris canis haud tantum viatica præbeant, ſed omnes alant ætates, & contra fortunæ ac ignorantiæ muniant mala. Hæ illæ opes ſunt, quas non corrumpere imber, non frigus adurere, non vapor æſtatis elidere poteſt. Triſtes hi caſus & decretorii frugibus veniunt, non æque ſcientiis atque doctrinis. Quæ inſtillatæ ſemel animis bona fide, perennant, ac durant, nullâ expugnandæ tempeſtate, nullâ delendæ vi, quæ in corpora ſævit. Adeſte noſtri, adeſte alacres! Magna parandi facultas adeſt. Recludimus iterum novos fontes, qui fluant in publicum, qui hauriendi cuivis faciant copiam, quo levent ſitim, & doctrinarum liquore, non maligne ac parce impleant pectus, ſed planè inundent. Quod multo ſatius, quàm Baccho immodico Cererevenas diſtendere. Prudentis eſt occaſioni injicere manum, & uti ætate. Neque enim illa ſe ſemper dat: & iſta in lapſu perpetuo eſt, & prius, quàm ſentias, prætervolat. Sua cujusq; temporis ſtudia atque officia ſunt. Canos alia, & primam juventam alia decent. Viret juventus & ad labores quoslibet valet; infirma ſenectus & imbecillior eſt, prudentiæ tamen atque conſilii plena. Parandum itaque Juveni, quo olim utendum ſeni eſt. Colendus aſſidue juvenilis ætatis flos, ut maturos mox fructus ſenectus edat. Vultis audire, quod res eſt? nihil ridiculum magis, quàm elementarius ſenex. PP. Dominica Vocem Jucunditatis Anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

CCCCX.

QUod noſtrûm quisque in iſtud ſemeſtre proximum aut ordiendum aut pertexendum ſibi præſcripſit penſum, dum publica iſtâ ſcripturâ paramus edere, duo imprimis videnda nobis ſtudendaque ſunt. Unum eſt, ut veneremur Deum immortalem, qui adſit operi, & cœpta feliciter provehat ac ſecundet. Nam ſi in cæteris rebus nihil bene ac proſpere ſine ope illius atq; auxilio geri poteſt; neque in ſtudiis pulchre licebit proficere, ni aſpiraverit Deus, & vento ſecundo vela noſtra veluti impleat. Exorandus & ob iſtud eſt, ut pax, qua fruimur hactenus, firma certaq; nobis ſit; nec turbo ille, qui vicinos quatit, ad nos perrumpat etjam, & cladesatque excidia invehat. Nondum ſanata penitus vulnera ſunt, quæ ſuperiorum temporum rabies patriæ Academiæque noſtræ inflixit: multa adhuc proſtrata armis ac diruta jacent. Quod ſi nova incumbat tempeſtas, quæ nec reſurgere dejecta ſinat, & adhuc ſtantia dejiciat, ecquid de miſeris erit futurum? Quid ad extremam infelicitatem reliquũ erit? Hæc avertenda igitur precibus atque ſuppliciis, & impetrandum à benigniſſimo numine eſt, ut partæ ſemel quietis bonum, intemeratum ac incorruptum nobis conſtet, matureque reddatur iis, qui,

qui, cum peſſimo ſuo, illo carent in præſens. Nunquam extra periculum ſunt, qui bella vident in proximo. Serpunt incendia, & orta longius flamma, ni exſtinguatur, eundo creſcit, & quicquid corripit, perdit. Nunc vos alloquimur dediti eruditis Muſis Adoleſcentes. Hoc enim alterum eſt, quod reſtat agendum. Quemadmodum igitur nos daturi operam ſumus ſtrenuè, ut pulchra, præclara, utilia proponamus vobis: ita vos quoque contendetis enixe, & quantum poteſt, ut nihil prius putetis atque antiquius, quàm, quæ monſtramus, diſcere probe, & meditari aſſiduè, quò doctrinarum lectiſſimis copiis inſtructi atque ornati redeatis domum, & plurimum commodi atque ſalutis Patriæ ac Reipubl. afferatis. Quid enim vigiliis ac lucubrationibus attinebit macerare ætatem, ni uti alii iis velint, quæ per laborem plurimum operoſè extudimus? Si cum in auditoria venimus, inveniamus ſubſellia vacua? Aut, ſi qui ibi conſederint, agant alia; vel domum cùm venerint, ruminentur nihil eorum, quæ diſſertata in ſchola fuerint, ac ſatius putent, contineri in chartis, ſi quæ exceperint, ſecuri quid teneat animus, aut & transmittat. Non diſcere hoc, non proficere eſt. Audire, notare, relegere & meditari oportet aſſidue, ſi quæ mandare animo, & inſidere eidem, & incrementa dare cupias. Oſcitando & dormiendo nemo doctus evaſit, nemo ſapiens. Labore ſudoreq; paranda proponere bona ſua Deos, Heſiodus monuit: at quid divinius atque præſtantius doctrinâ ac ſapientia eſt? P P. Dominica XXII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

CCCCXI.

TAntus ſciendi ac cognoſcendi ardor in veteribus fuit, ut grandes quamlibet Senes, & qui jam plura viderant, legerant, meditati erant, nondum exſatiari viderentur tamen, & plura ſibi, quæ diſcerent, putarent reſtare. Quâ de cauſâ eorum nonnullos profeſſos legimus, in ipſo ſepulchro, ſi pedem alterũ haberent poſitum, ſe diſcere velle. Atque profectò, non arctis finibus doctrinarum ac ſapientiæ incluſum eſt regnum. Patet latiſſimè: & nullos propemodum terminos habet. Quò plura didicimus, eò diſcenda ſuperant plura. Cùm omnem ætatem in ſtudiis conſumpſimus; quantum id tamen, quod ſcimus, præ illo eſt, quod ignoramus? Sed quanta antiquorum in comparanda doctrina ſcientiisque præclaris, quibus nihil præſtantius diviniusque ſtatuebant, contentio ſtudiumque fuit; tanta plurium hodie ignavia atque ſocordia eſt: quippe qui voluptates, & quæ parandis illis faciunt, habere prima omnium ſolent. Multi ſunt, qui ſicut canes de Nilo, ſic de ſcientiis ipſis, ut ita dicam, potant. Non pauci rurſus, qui ultra ruditatem atq; inſcitiam cum profecerint paullulum, docti ac ſapientes, nec aliorum amplius operâ indigere ſibi videantur. Utriq; ſuſcitabulo & monitore opus habent, qui vellicet aurem, ac doceat, non facilem rem ac tralatitiam eruditionem ſolidam eſſe: moram ac tempus requiri, ut potiaris: nec quicquam deterius fallere, quàm perſuaſiones ac præſumptiones inanes: veriſſimè cæterum ex peritiſſimi cujusq; diſciplinâ licere proficere. Qui ſoli ingrediuntur iter, in errores ſe facile induunt, ſeque fatigant in caſſum: qui nacti ductorem fuerint gnarum, & vadunt ſecurius, & citius, quò deſtinarunt,

perveniunt: ut declinando à via qui tempus nullum perdiderint. Non præter rem visum fuit, præfari hæc in præsenti, dum operarum nostrarum, quod bene vertat Deus, edendus est index. Nam de utroq; genere reperiuntur non pauci in nostris, qui acroases publicas, aut planè non obeunt, aut, si obierint semel ac iterum, mox derelinquunt, nec rectè nec ordine, & magno incommodo studiorum. Quod si videre hinc moniti & intelligere poterunt, non male locasse videbimur operam. Præcipuè si emendarint in tempore hos suos errores. PP. Dominicâ Exaudi, anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

CCCCXII.

PRimos illos artifices, qui tentarunt picturam, tam rudia dedisse opera, Ælianus auctor est, ut opus foret, pictacia addere, quæ loquerentur, quid repræsentaret figura. Quantum igitur inter tales imagines, & quas deinceps tabulas Apelles dedit, quæ non tam simulachra rerum, quàm ipsas propemodum oculis ostendebant naturas, interest; tantum distare inter se quoque docti atque indocti videbuntur. Illos quippe inchoatos & nomine tantum; istos perfectos & elaboratos, & re ipsa homines censeas: quippe qui instructi scientiis artibusq; præclaris ostendant in iis animi vim, in qua nobilitas hominis sita est unicè; cum illi contra nihil illius propemodum exprimant, quod à pecudibus ipsos distinguat. Quotusquisque generosioris paulò animi hæc reputet secum, nec omni impetu atq; industria in studia sapientiæ dedat se, navetque, quam potest, operam, ne rudis & impolita figura hominis; sed consummatus perfectusque homo appareat? Optimus quisq; aversatur dedecus: quo quisque deterior & magis degener, hoc sese magis despicatui habet. Fugite, fugite hoc genus nostri; & potius ducite, ornandi colendique animi, quam corporis curam suscipere. Ille divinæ naturæ proximus est: istud commune habemus cum brutis. Quid voluptates ac somnus? Quid gulæ ventrisque studia conferunt? Diutius nocent, quàm delectant ac juvant. Vigiliæ, labor, contentio, doctrinam ac eruditionem pariunt: quæ & perficiunt nos, & publicè prosunt, lumenque ac gloriam circumfundunt, quibus optimus quisque maximè ducitur. In hæc nitentibus seriò, porrigemus nos, ne forte deficiant, strenuè manus, conatusque vestros, Egregii Juvenes, juvabimus sedulo & provehemus. Fidem rei scriptura hæc faciet; quâ indicamus, ecquid de nobis in proximum semestre quilibet vestrûm sibi & studiis suis promittere habeat. Capessite igitur alacriter partes, & persequimini constanter cœpta: nec deerit favor numinis, qui ad optatum finem operas nostras utrinque adducat. PP. Dominica XXIII. post Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

CCCCXIII.

DUm Lipsienses nundinæ exeunt, nunc nobis indicitur mercatus alius, hoc est, vulgantur operæ, quibus semestri proximo functuri sumus. Hoc enim quid aliud est, quàm instituere forum, ubi omnis doctrinarum generis exponuntur merces, cupidique earum invitantur emptores? Solent instante mercatu boni patresfamiliâs recensere instrumentum domesticum, suasque lustrare copias, atque videre, quid emptum paratumque oporteat, quo & tueri suam rem, & commodè ipsi colere possint: similiter quo-

quoque Vos noſtri recogitate apud animos, quæ pertractandis feliciter veſtris ſtudiis in iſtoc literario foro prædeſtinare cumprimis expediat. Nam ſupervacaneorum & inutilium perverſa eſt cura. Atque hoc animoſius huc advolandi ad merces noſtras copia eſt, quò has parare facilius licet. Neque enim referta ære argentoque crumenâ huc accedendum eſt; ſed cupidum tantum diſcendi animum, & indefeſſum ſtudium afferre oportet, quæ in erectam quamvis ac generoſiorem indolem imprimis cadunt. Viles enim atq; ignobiles & ſordidæ animæ, neque proficere cupiunt, & otio atque ignavia contabeſcere gaudent. Prudentis eſt, oblatam occaſionem tempeſtivè apprendere: Cavebitis igitur, ne, ſi elabi per ſocordiam ſinatis, ſtultitiam veſtram ipſimet ſerò deteſtemini. Deus de cætero cœpta operasque noſtras feliciter proſperet beneque fortunet. PP. Dominica Rogate, anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCXIV.

DUo præcipuè ordines ſunt, ex quib. Academiæ conſtant; illorum unus, qui docent ac monſtrant, quæ induant ſapientiam animis; alter eorum, qui conſectantur magiſtros, traduntque accepta & mandant animis, quæ olim in uſum publicum rurſus depromant. Reperiuntur & aliqui tertii, qui dant & ipſi Academiis nomen, & pro ſtudentibus ſe gerunt, re ipſa inertes ac deſides, atque in iis deditī maxime, quæ gulam ventremq; implent inprimis, aut corpus exercent. Superficiarii verè, & nullo habendi numero: quippe qui neq; decus aliquod Academiæ conferunt; nec quicquam magnopere Reip. promittunt: & ita tantum multitudinem faciunt. At quod jam olim inter bellorum regulas receptum fuit, illud in Academiis etiam jure obtineat: *Plus virtus, quam multitudo facit.* Sed duo priora genera, cum probè ac pulchre obeunt partes, & ſuam quodque tuetur ſectam, tunc felix atq; beatus habetur Academiæ ſtatus, & plura ac præſtantiſſima commoda in omnes exſpectanda Reipublicæ veniunt partes. Atque nos quidem, qui præcipientium conſtituimus ordinem, ſedulo fideliterq; fungemur officio, eoque fine, quod bene vertat Deus, operarum noſtrarum in futurum ſemeſtre indicem edimus: vos in ſecunda claſſe poſiti perinde implebitis partes, paremque induſtriam ſtudiumque ad acroaſes afferetis publicas, daturi operam, ut quotidianis acceſſionibus locupletetis ingenium, easque congeratis opes, quæ neceſſitates Reipublicæ præclarè atque inſigniter levent. Non enim ſtudendum idcò eſt, ut paretur voluptas animis: ut publicè proſis, diſcere oportet. Neque enim tam nobis, quàm patriæ reique communi nati ſumus. Quod ſi & tertiis illis ac extraordinariis, venire propoſiti ſui odium poterit, atque adduci eorum animi, ut ſapiant redeantque ad frugem, neque laniſtas tantum ac ſaltatores, aut inſtitores popinarum; ſed profeſſores ſapientiæ & liberalium doctores ſequi inſtituant, quàm præclarè & conſulent ſibi, & Academiæ noſtræ augebunt famam? Neque enim huc miſſi ſunt, ut otio atque ignavia tranſigant tempus, & nihil profuturis voluptatibus impendant ætatem; ſed vero ut literis atq; præclaris artibus imbuant animos, & eruditi prudentesque pulcherrimarum rerum evadant. Juventus apta ſtudiis eſt: iis ergo debetur, quæ cum elapſa ſemel eſt, revocari non poteſt. Sed nec ubique præſto eorum eſt copia, qui

pulchra utiliaque præcipiant: hanc prærogativam Academiæ habent. Utimini igitur ætate & loco: & discite strenuè, cum facultas adhuc & tempus adest. Nostis, capillatam occasionem in fronte, postica parte calvam esse? Apprehendere ergo tenereque licebit à fronte, à tergo non licet. PP. Dominica XIX. post Trinit. anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCXV.

Adeste, agite, literarum; Adeste Philosophiæ Cultores strenui: neque favete dicenti tantum; sed optimas quoque animis induite spes, honoribus commodisque vestris læta secundaque omnia augurati.

Philosophiæ Natalis est: in tam felicem & candidam lucem tristium metus haud cadit; nec ulli scævæ locus est hodiè, præterquam bonæ.

ATque ô sacra! ô veneranda Philosophia meritò, quæ neque nata serius, quàm homo, es: & cœlo ipso (unde & animi nostri sunt) oriunda! Quis te non amet? divina es. Quis te non petat, quæ sic ubiq; & semper prodes? Ne obbruteſcat homo, aut stipes sit; tu, nostra, efficis. Idem ut in fortuna omni rectè se gerat, eadem monstras. Sed in principibus generis sapientia ipsa eras initio; demum Philosophia, cùm sapientiæ studium pro Sapientiâ esse cœpisset. Qui poterat aliter, quàm sanctis & integris quod inerat sponte; id perditum contaminatis atque pollutis labore ac curâ ut esset quærendum? Neq; sic tamen non respondebas origini, quamdiu inter amicos Dei habita, aut confessores. Subrustica licet, & mins ornata: sincera & sancta & libera tamen. Digressa ad Græcos, quo doctior evasisti Athenis, & elegantior atq; argutior; eo pl», misera, de ingenuitate ac sanctimonia decoxisti. Jam non familiaris Dei amplius, sed aliena & idololatrica, ac serva. Quid est recedere à Deo, nisi intermori? Utiq; & intermortua eras, ô nostra, prostrata & supplex ad aras Dæmonum; sed renascitura hodie optimi Servatoris cunas complexa. Oritur terris, terris promissa salus. A virgine matre puer editur virgo: nec quærit quisquam, quem optant omnes; ac natum, ut nasciturum, cuncti expectant. Mira cæcitas! Sed & mira nativitas, quæ cum æternitate connectit tempus, finem modumq; cum immenso copulat, & in panniculis parvulum, in præsepi contemptum, obscurum in stabuli angulo, pecudes inter & pecudum pabula abjicit, qui unus omnia, rerum auctor & Dominus, tuetur ac regit. Dormiunt urbes suis immersæ tenebris: solos per agros erumpit lumen, ut prædicaretur pastoribus, jam tenebrarum finem appetiisse. Beata agrestium simplicitas, cui de Dei domesticis innotescit primò in terris Deus! Beata Philosophia etiam, quæ prima Christo ex gentibus ducente alio lumine initiata! Cæteri aut ignorant Salvatorem nondum edocti; aut contemnunt paupertate offensi: Pastores, & post pastores Philosophi, ut nosse prædicatum cupidè properant; sic cognitum creditumque religiosè adorant. Neque enim magnifica quærunt, assueti parvis: & parvitatem nullius fastidiunt, qui statum cujusque, non ex fortuna, sed ipso metiuntur, inque externis minimè stupent. Adeò semper idonea fidei aut est humilitas credula, aut admiratio erudita. Atq; pastoribus quidem satis erat prædicare, quem

quem adoraverant. Philoſophi, ſeu Magi, & mactant donis. Non ineptis aut male congruis; ſed quæ tot ſacramenta fidei portarent; quot ipſa eſſent. Quippe quem Deum, quem Regem, quem moriturum ut hominem confitebantur; hunc ture ſacrificiorum, hunc auro potentum, hunc condiendis cadaveribus myrrhâ donant. O ſapiens liberalitas! ô religioſa, quia jam tota Chriſtiana! In qua non fidem ſuam demonſtrarunt tantum profecti ex oriente ultimo ad Orientem ex alto; verum id ipſum, quod profitebantur, obtulerunt quoque in partibus, ut ſanctificaretur totum: & Philoſophia adeò non pago jam amplius eſſet dedita; ſed Chriſto, Patris æternæ Sapientiæ, penitus devota. Itaque ei & aurum Politicæ (nam ſunt & rerump. & familiarum nervi opes) & myrrham Ethicæ (triſtis enim & ſubamara omnis eſt diſciplina morum) & contemplativæ totius thus dedunt, in qua cum ſpeculandi ardore ſuccenſa mens eſt, ſuffitus inſtar, in altum, tollitur, volutaq; per univerſitatem rerum quaqua ſe ſpargit. Ite nunc rudes, & imperiti, ac Philoſophiam, ut rei nullius, contemnite! Ite maligni, ac lividi, & accuſate tanquam prophanam! Utné dicetis inutilem, quæ cœlo ipſi curæ eſt? Et jam recepta Chriſto, non ſancta amplius eſſe haud poteſt. Adeſte, adeſte, admiratores Philoſophiæ, & gratulamini aſſertam undique beneque firmatam ſtudii veſtri dignitatem. Nunquid pudere navatæ vos operæ queat, quæ artium maximæ ac diviniſſimæ impenſa eſt? Num pœnitere, cui merces & præmium ſuum jam in propinquo? Venit, venit jam illud tempus, cum poſt laborioſa vigiliarum, poſt meditationum ſolicita, de præmiis atque coronis cogitandum eſt. Capeſſite, agite, veſtri fiduciam, eruditæ atque modeſtæ animæ: capeſſite impetus ferendi foràs concepta intra abdita mentium deſideria veſtra ac vota. Non eſt ambitioſi, præmium debitum petere: experti eſt, & qui virtuti ſuæ confidit. Quæ ut appetit lucem; ita jacere in tenebris perpetuò haud poteſt. Degeneres animos arguit timor: nec verecundia omnis, virtutis eſt color. Non denegabitur, credite, merces, quam quis ex meritis ſuis petet: feretque coronam, qui laurea dignum profeſſus nomen. Hoc vobis recipio, hoc ſpondeo vobis, Auguſtus Buchnerus: penes quem in præſenti Philoſophorum ordinis regimen voluerunt, ex quibus ipſe eſt Ordo clariſſimus: quemque iidem nunc Oratorem dederunt ad vos, atque inpoſterum, ſi uti fortuna libuerit, vobis deſtinarunt Brabeutam. Ego verò malum nomen haud ero, aut ſponſionis meæ fidem fallam: neque vos irriti eritis ſpei veſtræ ac voti; ſed ritè, ſi advocatus Deus utrisque faverit, & noſtra omnium bene ſecundaverit cœpta. P P. Wittenbergæ ſolennibus Epiphaniorum, anno recuperatæ gratiæ M DC XLI.

CCCCXVI.

Rector & Conſilium Academiæ Wittenbergenſis publicum.

NOtum repetendum carmen eſt, & quod tot vicibus, atque tam ſeriò inculcatum vobis hactenus, ſubjiciendum animis denuò, &, ſi licebit, infigendum penitus eſt. Nam quæ vulgatior fabula incedit per urbem, quàm Furium & Rabienum; Saufeium atq; Ferocianum; vel aliud quoddam nobile par, duello diſceptaſſe controverſias, ferroque ac vi obor-

obortam litem diremisse? Perinde ac si hæc res nec legibus vetita; nec interdictis, & animadversionibus nostris unquam coërcita fuisset. Nec hic ætatis error obtendi; aut iræ præcipitis excusari impotentia potest. Furor & justa spontaneaq; insania est, quæ nobis facessit negotium, & clathros omnes disciplinæ perfringit. Quæ nisi constringatur mature, verendum magnopere, ne in professam perniciem Academiæ erumpat. Monemus itaque & adhortamur omnes denuo, quantum possumus, ut legum, ut jurisjurandi dati, salutis propriæ deniq; memores, persuaderi tandem patiantur sibi, nemini privato fas esse suas ulcisci injurias; sed deferendas legitimè ad magistratum & inde auxilium & jus expectandum. Ita enim dedistis fidem, & ita eam sacramento obstrinxistis, non nisi per summum ac ultimum nefas violandam. Quod qui non fecerint, sentient sanè, quid ablaturi præmii sibi deinceps sint, cum culpæ hujus convicti fuerint, ne quicquam imploraturi misericordiam nostram, consumptis omnibus ejus caussis. Usi quadam lenitate sumus hactenus: idque haud temere: nunc ut severitatem assumamus, magnæ ac graves æque nos rationes, non tam adducunt, quàm impellunt ac cogunt. Quare non est, quod impunitatem sibi ac veniam promittat aliquis; aut leviore quodam supplicio transigi posse existimet. Timendum enim, ne aliorum in nos vertamus pœnam, si gratiam ac preces plus apud nos, quàm justum piumque, quod Deus præcepit, posse patiamur. Jam agunt non pauci pro Studiosis se, ut refertur ad nos, qui neque nomen nec fidem Academiæ dederunt. Quod cum & legibus nostris fraudi sit, & multum incommodi afferre possit; monemus eos, ne fræna amplius mordeant; sed legibus ac institutis Academiæ maturè faciant satis. Nam si habebunt id insuper; in oppidani magistratûs jura solenni elogio transcribentur. Hoc etiam querelæ genus defertur ad nos; subsellia muliebria in templo arcis occupari frequenter à nonnullis vestrûm, qui conciones excipiunt, & ita locis suis excludi honestas matronas. Quod uti male fieri certum est; ita ne fiat deinceps, publicè monemus. Satis late patet conseptum templi: & habet quilibet ordo ac sexus, ubi sedeat: ut nihil necesse sit, discreta confundere; aut interversâ juris ratione invadere aliena. Hoc cogitabitis, & quid modestiam vestram deceat, quid æquitas postulet, habebitis curæ. PP. Dominica II. post Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCCXVII.

INviti ac calamo vel ipso reluctante pertrahimur ad id genus exercendum supplicii, quod uti supremum in Academiæ legibus adeoq; gravissimum est; ita omni consortio nostrorum deinceps jubet exesse eo, in quos semel fuerit promulgatum. Ac est tantò vehementius dolendum profectò, quòd in ipsos recentes studiorum ac juniores hæc nobis scribenda: quos ut moribus esse compositissimis conveniebat, quippe, quod toties severissimè hortati hactenus ex eodem loco, adque eosdem illos sumus: ita nemo, temerè sibi patiatur persuaderi fortè, aliquod paulò gravius ac detestabilius ab ipsis provenire olim aut designari posse. Et ea tamen est malitia novitiorum quorundam ac prærupta petulantia, quæ nec coërceri legibus, nec pœnis, exquisitissimis licet, frænari satis unquam ac cicurari

tari queat. Ita in extremam tandem ac profeſſam contumaciam, cum æterno turpiſſimoque nocentium opprobrio deſiit. Quocirca, cum tu N. N. itemq; tu N. N. deprehenſi uterq; in atrociſſimis maximeque enormibus delictis Arreſti ſacrum violaveritis vinculum; ideoque Vos ex Academiæ ejus ac Urbis pomœrio relegamus, atque ab omni noſtrorum commercio penitus excludimus. Qui enim non niſi indigniſſima geſſiſtis ordine illo, cui ante aſcripti, nunc dempti ex merito veſtro eſtis; ecquâ ratione in Academiæ amplexu hærere amplius, aut expectare aliquid beneficii ejus queatis, cujus jacturam ultrò & ſponte veſtrâ feciſtis? Non ipſi ejicimus vos: non has vobis nos paramus clades; qui ſeriò potius veſtram eam dolemus vicem: ſed verò ipſi ruitis modis omnibus in mala veſtra, ipſi exitia ac pœnas vobis ſtatuitis veſtras; inclamantibus interim nobis tanquam ex alta ſpecula, ne præſentiſſimis ſcopulis illidere adeò de induſtria navem velitis, quos evitare ac fugere longiſſimè, cum maximè vobis ſit datum. Vos cæteri condiſcite aliquando tandem iſtis tàm fœdis exemplis ſapere, & eam inire veſtri rationem, quæ & conſona legibus, & tot paternis noſtris monitis non contraveniens ſit. Aliter ita habete atque penitus animum inducite veſtrum, tùm ſedulò nos, quantum in nobis, advigilaturos actionibus ſingulis veſtris eſſe; tum levioribus etiam admiſſis eam adhibituros animadverſionem, quæ abſterrere atq; retrahere à gravioribus deinceps, & monere vos veſtri officii poſſit. Si enim patientiæ ac lenitati negatis locum, quod ſtrenuè quidem feciſtis hactenus; ſeveritati & acrimoniæ ut concedatis, neceſſe eſt. PP. Dominicâ XXIII. poſt Trinitatis, anno æræ Chriſtianæ M DC L.

CCCCXVIII.

FOEda & atrox res eſt, in propria deſævire viſcera, & à qua cæteri ſeveriſſimâ prohibeantur lege, ſibimetipſi contumeliam inferre. Vetus ac penè longa querela eſt, vexari à veteranis recentes ſtudiorum, & nihil non indignæ ac barbaræ rei in advenientes deſignari. Quare cautum Academiæ habetur legibus, *Ne quis exagitare novitios, compotationes expoſcere, aut alias quasvis exactiones illicitas in illos uſurpare præſumat.* Ac dedimus equidem pro parte noſtrâ operam, ut gravibus ac diligentiſſimis hortationibus coërceremus haud tantùm contravenientes; ſed ut juſtis etiam plecteremus pœnis, quos perverſa cunq; libido ea intraſſet. Id quod tot recentia juxta ac præteritorum temporum quæ ſtatuimus exempla docere abundè poſſunt. Nihilo tamen minus inveniri quosdam in ordine veſtro, qui cùm ne unum quidem annum impleverint apud nos, & quorum ipſorum bono cùm latæ tàm ſalutiferæ conſtitutiones ſint, abhibitâ procul omni vereeundiæ, reverentiæ ac ſacramenti, quô ſe obſtrinxerant nuper, religione, nihil quicquam vereantur in æquales ſuos ac vix Academiam ingreſſos tanta ac tàm immania ſtatuere, quæ audientium pariter excedere fidem, & vel in limine abigere bonas ac frugi quasque indoles, certè rapere in transverſum & in peſſima quæque agere præcipites poſſint, quantæ ac quàm deſperatæ impietatis dicam ac impudentiæ eſt factum? Lex quarta *amicè ac placidè* jubet *vivere, ac veluti concinere inter ſe, tanquam unius corporis membra.* Idq; eò magis, quia *nec bruta animalia in ſui*

generis beſtias ferocire videamus. Nos nec bruta dicemus, nec beſtias, qui eò infelicitatis extremæ, proh dolor! redacti ſumus, ut de ipſis ordinis noſtri novitiis quibusdam hominibus cogamur profiteri, ferarum beluarumque longè ſuperaſſe mores, & quam ejurare alios aſſuefecerimus immanitatem, propriam ſibi ac velut domeſticam feciſſe. Quali verò non ſtare unquam Academiæ res poſſint, ac concidere continuò univerſas oporteat, iſtis niſi peſtilentiſſimis inſtitutis aliquis relictus inter ipſos fuerit locus. Non defuimus quidem partibus noſtris, ut intrantem vidimus nuper hanc hydram; idque egimus ſedulò, ut maturè obviam iremus; ſed leniter primò, ſed per gradus; parentum in morem, qui quamdiu ſupereſt ſpei aliquid, acerbitate in reducendis ad officium liberis parcius aliquantum utuntur. Nunc autem cùm non ponat malum, ſed augeat magis indies atque magis, & in omne libidinis ac petulantiæ deſinat genus, duriore medendum viâ eſt, ne noſtrâ ſocordiâ eveniat, quod in contagioſis morbis conſuevit. Quocirca cùm tu N.N. non una ac ſimplici ratione peccaveris contra allatas leges, dum nihil non petulantiſſimæ proterviæ ac impudentiæ permiſiſti tibi, ſive cum Commilitonibus tuis tibi eſſet res, ſive in ſacris ædibus, ubi non niſi reverentiæ ac pietati locus, ageres, ſive aliud quicquid deniq; deſignares, quod abs te fieri par non erat: itemq, cùm tu, N.N. iisdem deprehenſus olim criminibus fis, ac præterea Arreſti ſacrum violaveris vinculum, contrà quam receperas; idcircò vos ex Academia noſtra ad tres ipſos annos proſcribimus ac relegamus, & intra occaſum Solem urbe & pomerio Wittenbergenſi penitus jubemus exeſſe. Neque enim ferendum eſt, ut noſtrorum utamini deinceps commercio, in quos tot ac tantas nequitiæ veſtræ edidiſtis ſtrages. Ac qui mille inſtructi artibus fuiſtis illudendi aliis, ac iis recens accedentibus cumprimis, æquo feretis animo, ejici vos tanquam putridas partes, ne ſinceræ ipſæ inficiantur. Vos cæteri capite argumentum, & hûc aſſueſcite animos, ne easdem pœnas incurratis. Quod ut ſeriò atque iterum ex iſto loco monemus & edicimus; ita nihil aliud expectandum id delinquentibus eſt, quàm ut multò ſeveriore etiam animadverſione, ac ipſius adeò Excluſionis graviſſimâ pœnâ excipiantur. Poſtquam enim precibus aliàs egimus rem, prolixi ac prodigi poſthâc non erimus verbis: ſed verò factis ac operâ experiemur, quantum id ſit, legum ſanctimoniam tueri. PP. Dominica Vocem Jucunditatis, anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCCXIX.

QUid aliud agunt, qui divagando intempeſta nocte per urbem prodigioſis fœdiſſimisq; clamoribus regiones omnes ac vicos inquietant ac turbant; quàm ut in pecudes beluasque ſe mutent, imò infra eorum etiam conditionem ultro ſe ponant? Rugiunt aſini, mugiunt boves, idq; moleſti quidem haud rarò audientibus ſunt, ferendi & excuſandi tamen, quod non malitia id faciunt, ſed quodam naturæ imperio, vel fame coacti vel deſiderio impulſi. Quid illi autem? Sponte & per libidinis improbæ petulantiam ſic peccant, dataque operâ odioſi eſſe aliis, & ægre facere monſtroſis iſtis boatibus, & nihil commune habentibus cum voce humana, ſtudent. Quæ tanta rei deformitas continere quemque, & ſui admonere officii videbatur poſſe ſatis;

Illos

Illos autem cumprimis, qui rationem ac mentem, quâ excellimus bestias, & ad divinæ naturæ quoddam accedimus consortium, excolunt, honestatisque disciplinas, aut condunt ipsi, aut maximè tenent. Sed tantum abest, ut tam præclaram laudem propriam sibi ordinis nostri homines faciant, ut nulli propemodum alii negligentius habeant, & oscitantes velut ac dormientes à sordidissimis opificiis etiam præripi sibi patiantur. Idque eo quidem indignius est, quòd non in honestatem naturalem tantum; verum in Leges nostras etiam, & ipsam summi Magistratûs auctoritatem enormiter peccant. Habemus enim sancita gravissima in legibus, habemus Edicta Electoria, quæ fœditatem istam atque lasciviam justâ severitate perstringunt haud tantum, sed *Relegationis* etiam atque *Exclusionis pœna* castigandam præcipiunt. De quibus cùm toties hoc ipso ex loco vos admonuerimus, non quisquam ab ignorantia prætextum ullum ac caussam petere potest. Quanta itaque, non dicam dementia, sed perversitas improba atque malitia est, non rationem non audire modò; sed omnem legum vim, omnem auctoritatem magistratus per nefas summum elidere ac conculcare? Quid enim his proximis noctibus designatum à quibusdam est? Quid non proterviæ ac petulantiæ perpetratum extremæ? Neque enim ullus propemodum locus urbis est, quem non fanaticus ille persultarit chorus, suique impleverit odio, infestus improbe quieti cujusque ac securitati. Cujus præsulem & præcentorem veluti, ut merito suo relegationis; cæteros verò carceris pœna affecimus; ita vos omnes nunc admonemus sedulò, ut à vesania ista inposterum abstineatis penitus, & hos ferinos, ac in professum ordinis nostri dehonestamentum factos mores quantum potest & exuatis animis, & detestemini. Nam qui neglexerint habere id pensi, gravissimis pœnis coërcebuntur, ut aut meliores evadant, aut hinc faciessant longissimè. Nam in sacrario isto Musarum, non debent aliæ, quam Musarum audiri voces: cum quibus jumenta & asini nullum commercium habent. P P. in Festo Angelorum anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCCXX.

AD custodiendum statum publicum multum facit, & frequentari matrimonia, & suam iisdem honestatem constare. Ubi non celebrantur connubia, labascere non tantum, verum concidere penitus civitatis vires necesse est: & nisi decorè frequententur, periclitatur humani generis dignitas. Vagari effrænes libidines, & utriusque sexus concilia nullis astringi legibus, pecuinum & barbarum est; nec ferendum apud illos, qui & ratione valeant, & turpium honestorumque discrimen noverint. Hinc sicut jam olim decreta maritis ac patribus certa præmia fuerunt; sic multa sancita & instituta quoq; habemus legibus, quibus matrimoniorum honori ac sanctitati consulitur. Nec non & irrogatæ pœnæ illis sunt, qui rapti cupiditatibus improbis, inde recedant, atque caninis & innuptis nuptiis misceri turpiter malint, quàm legitimo nuptiarum fœdere jungi decorè ac copulari. Utinam pensi id habuisses N N. nec te in illos ardores incendi fuisses passus, qui tibi fœdissimas inurerent maculas, & universum tuorum studiorum ac fortunarum ordinem turbarent pessimè, forte & penitus everterent. Non revelanda in præsenti nobis hujus amentiæ ac

infelicitatis tuæ eſt ſcena: ipſemet tibi ſatis es conſcius, ecquid amaveris, & quàm id perditè ac ſceleratè amaveris. Quod ſi agendum nobis ex legibus; nec quicquam ordini, & ſtudiorum, quæ coluiſti hactenus, honori & dignitati tribuendum cenſeremus, quàm dura atque acerba in te ſtatuenda forent? Interim ne tanta rei indignitas caſtigata levius ſegniusque exemplum peſſimum faciat; *Idcircò nomen tuum ex Albo delemus Academiæ; teipſum verò ab hac communione & ſocietate noſtra ſecernimus ac in perpetuum excludimus.* Faceſſes igitur hinc ocyus, atq; excedes ſine mora, nec revertêris unquam; unde diſceſſeris ſemel. Optimè conſultutus rationibus tuis, ſi ita te compares, ſic vincas atque aſſueſcas animum, ut melioribus deinceps caleſcas flammis, & contractarum macularum deformitas, decentioris conſuetudinis ratione exteratur. Vos cæteri noſtri exemplum hinc capite, & diſcite ſerio, inſanum malum quam ſit inhoſpitium, ut ille ait, apud Cupidinem diverti. Obrepit hic facile adoleſcentiæ incautæ, alitur otio atque luxuria; at mox robuſtus & plenus fui, cultores ſuos peſſime mulctat; cum falſa & momentanea gaudia diuturnis luctibus doloribusq; repenſat, qui crudeliſſimorum carnificum inſtar, aſſiduis tormentis ſupplicüisque affligunt animos ſæviſſimeque exercent. Nam quid jucundi ſupereſſe poſſit, cum res fidesque, & fama & gratia perierit longè; miſeriaque atque contemptus, nec non infamia ex omni parte urgeatque ac inſtet? Quare aſſiduè recogitate vobiscum haud tantum, ſed facto ipſo oſtendite etiam, quod ille frugi adoleſcens apud Comicum ſibi & ſubjicit, & plane inducit in animum,

Amor amara dat tibi ſatis, quod agrè ſit,
fugit forum, fugat ſuos
Cognatos, fugat ipſe ſe à ſuo contuitu,
Neque enim eum ſibi amicum volunt dici.
Mille modis amor ignorandus eſt;
Procul adhibendus eſt, atque abſtinendus.
Nam qui in amorem
Præcipitavit, pejus perit, quam ſi ſaxo ſaliat, apage ſis amor;
Tuas res tibi habe: amor mihi amicus ne fuas unquam:

Impurus nempe, & illegitimus, & qualis fuit, qui iſtam ſcriptionem nobis expreſſit. PP. Dominica XXIV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCXXI.

NOn poteſt propemodum ſubduci numero, quoties hactenus hoc ipſo ex loco de clamoribus ac vociferationibus barbaris, de occentationibus improbis ædium, laſciviisq; & petulantiis aliis, quas per ebrietatem & noctis licentiam catervæ graſſantium non illibenter exercent, vobiscum egimus: ponentes non præter oculos tantum vobis fœditatem illarum rerum ac indignitatem; verùm nec arbitrarium etiam interminantes illis malum, qui animis ſuis tam malam inceſſere libidinem paterentur. Sed quid profecimus? Quò ceciderunt tot plusquam paterna noſtra monita ac voces? Ventus omnia abſtulit: ita quotidiè prope audimus fieri, quæ pene quotidie prohibentur. Planè ut Romanorum edictis contra Mathematicos evénit; quos *vetari ſemper in civitate, & retineri*, Tacitus ſcripſit. Quicquid autem ſit, non deſpondendus animus, non deſerenda Respublica eſt. Et ſi morborum artifices quandoque iterant, quæ ex præſcripto artis haud ſemel ante, licet nequicquam, adhibuerunt

in au-

in auxilium; quidni nunc etiam tentemus denuò, à quibus non imprudenter, inanem hactenus tamen, petiimus opem? Possunt incidere causæ quæ medicamentorum virtutes impediant: & possunt eædem abesse quandoque, ut efficacitati eorum amplissimus locus relinquatur. Monemus igitur, quin adhortamur vos seriò seduloque, ut hujus sive lasciviæ seu petulantiæ ac improbitatis, vel utriusque potius, desinatis penitus, & reputetis apud animum, quid Legum jussa, quid Serenissimi mandata Principis, quid ordinis dignitas; deniq; quid æquitatis atque justitiæ ratio à vobis exigat, quæ certè in eo posita est, ne quemquam lædamus, & suum cuique tribuamus jus. A quo divertunt longissimè, & sceleratâ libidine abeunt ultrò, qui turbant quietem publicam, qui lacessunt excubias, qui viris bonis negotium creant, & improbo joco, nunc contumeliosis dictis eorum famam contaminant; nunc res ipsorum per violentiam atque injuriam invadunt. Nolite huc, nostri, dare animum; & ita non prostituere tantum literarum decus, sed vestram salutem etiam in præsens discrimen adducere. Sua leniissimis etiam bilis est: nec possunt in potestate sua usquequaque habere impetus sæpius sæpiusque irritati impunè. Nos quoque dabimus operam, si ultro quiescere hoc petulantiæ genus haud patitur, ut imponatur ei frænum, itaque ut castigetur, ne temere deinceps ad ingenium redire velit. Hoc quoque perfertur ad nos, nonnullos vestrûm cum sclopetis non modo in suburbanum agrum, sed in vicinos etiam pagos excurrere, avibus velut insidiaturos; quosdam explodere etiam sclopetos intra urbem, atque in ipsis Museis suis, quod utrumq; cum Legibus vetitum sit, & multæ de eo apud nos habeantur querelæ; vos admonemus, ut ab iis rebus temperetis vobis: aut expectetis quid vos ab iis maneat, quorum est, asserere & vindicare legum auctoritatem. PP. ad d. XXV. Martii, anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCXXII.

INfinitas quidem calamitates ac clades bellum semper invehit; atqui à malis moribus, si rectè ponimus calculum, plus metuendum exitii est. Illud fortunas nostras & bona, hi animos evertunt; atque in illis, ni reprimantur, virtutem & pietatem omnem exstinguunt. Ne itaque & in nos expetat aliquando, quod vetus auctor dixit: *Plus togæ læsurem publicam, quam loricæ*; castiganda mature nobis adolescentiâ effrænis est, & adigendum cauterium quorundam libidini, quæ legibus nostris petulanter nimis insultat. Nam si fiat, verendum valde, ne spargat labem, & pestilentiæ instar ruendo omnia venenet. Vetita jam olim atque prohibita omnis armorum disceptatio est; verè inhumana, & barbara; quin impia prorsus ac Christiano homine plane indigna. Quod ut ostenderemus clarius, & ut persuaderemus animis, quod non navavimus hactenus studium? Quantum & quoties hoc ipso ex loco est factum verborum? Jam probris ac contumeliis ne laeesseretur miles præsidio positus, interdictum toties est, ut numerus prope iniri haud possit. Nec promulgata raro in eam rem ipsius Electoris Serenissimi edicta sunt, gravia illa & perquam severa. Utriusque culpæ tamen non ita pridem tu N. N. & tu N. N. fecistis vos reos, congressi uterque duello cum aliis, atque tu N. N. quidem non semel, & quidem cum illis, quos atrocissimè ante læseras ultrò; deniq; & pro-

vocaveras: in foro præterea convitiati parum comiter excubiis militaribus; inter quæ, tu N. N. Signiferi optioni in ſtatione ad vexillum poſito profligata audaciâ quoque duxiſti alapam. Accedit, quod in ſympoſio nuper vos ita geſſiſtis, ut omnem gravitatem morum haud tantum, ſed ipſam prope pudoris curam abjeciſſe longè & prodidiſſe videremini. Tuum verò N. N. peculiare & iſtud eſt crimen, quod impudenter irrupiſti nuptialem domum, quam invitatus non fueras; quod hilaritatem convivantium corrupiſti nequiter, & inſignitam injuriam cuidam eorum intuliſti. Quæ omnia cùm ita comparata ſint, ut ſalva exiſtimatione Academiæ, ſalvâ auctoritate diſciplinæ, in qua ſpes omnis ſalutis publicæ poſita eſt, diſſimulari haud queat; idcirco te N. N. ad annos III. te N. N. ad annos II. à communione noſtrorum civium & ſocietate abſtinere, & intra ſolem adeo occaſum ex urbe & agro Wittenbergenſi excedere, quin ad tot annos, quot diximus, exeſſe ex Academia noſtra volumus ac jubemus. Facturi, ut digna ſtatuamus exempla cum in vos ipſos, ſi parum audientes dicto fueritis; tum cæteros, quibus tergiverſationes veſtras ac latebras juvare libuerit. In univerſum autem vos admonemus, imò hortamur, ut domitas habeatis libidines animi, ut cuſtodiatis præſcripta legum, nec quicquam aut licere ætati, aut mores veſtros decere, exiſtimetis, quàm quod honeſtum maxime ac grave. Inprimis vero, ut illam duellorum veſaniam deteſtemini quantum poteſt ac fugiatis: quippe quæ noſtris non modo, ſed omnibus omninò legibus, humanis juxta atque divinis, contraria; & ſicut introducta barbararum gentium moribus eſt, ita niſi ab improbis probari haud poteſt. Nobis autem ſedet, ſecare ac urere, ſi fibulam ſibi injici petulantia demens haud patietur. PP. add. XXII. Auguſti anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCXXIII.

NOn erit res mali ominis, quod inter ipſa primordia anni de pœnis & animadverſionibus primò omnium ad vos loquendum eſt. Nam ſi de conſtituta rectè diſciplinâ, quæ & virtutum ſtudia ſtabilit, & vitiorum, unde calamitatum cauſæ fluunt, ſuffocat ſementem, omnis in publicum expectanda felicitas eſt; nobis quoque augurari bene licebit inpoſterum, ſi in principio ipſo ſtatim juſti timores maleferiatis animis incutiantur. Ut cùm initio dubitaverint indulgere ingenio, aſſueti mox melioribus ne velint quidem. Quare cùm publici moris ſit bonas ineunte anno precari preces; id nunc vovere inprimis fas erit, ut reverentia legum pœnarumq; timor noſtros perpetuò in officio contineat: ipſiq; aliis potius exemplo ſint, quid ſequi cum laude & imitari conveniat; quàm malo ſuo ut moneant, quid fugere & deteſtari oporteat. Quæ læta enim ac proſpera nobis ſperanda erunt, ſi quisque partes tueatur probè, neque à recto juſtoq; temere abeat: ſive amore honeſti & admiratione virtutis id fecerit, ſive pœnarum formidine, quas ſe effugere poſſe deſperet? Nam neque peſſimi ſunt, qui ſuppliciorum metu traduci ad meliora patiuntur. Quorum convicti criminum ſint, N. N. N. N. item N. N. tum N. N; quasque hæc propter non ita pridem Academiæ Lipſienſi jure dederint pœnas, docebit programma; quod ex hoc ipſo loco pro more nunc promulgamus. In quos per pacta conventa jam olim cum ſtatuenda eadem nobis ſint, idcircò

circò te N. N. excludimus in perpetuum; te verò N. N. nec non te N. N. ad ipsos annos tres singulos relegamus. Nulla itaque vobis huc accessio, nulla facultas usurpandi juris Academici erit, nisi remissionem aliquam justissimæ pœnæ, quam in vos Lipsiensis Academia statuit, legitimè impetraveritis. Sed neque cuiquam è nostris integrum erit eos huc venientes recipere, & aliquas iis præbere latebras, nisi gravissimas nostras animadversiones contra se concitare voluerint. Quos omnes hortamur præterea sedulò, ne idem in præcipitium se patiantur adduci, quod miseros illos in hunc tristissimum casum conjecit. Neque enim nobis non asserenda legum auctoritas est: eademq; patrantes eædem etiam pœnæ ferient. P P. Dom. I. post Epiphan. nati Salvatoris anno M DC LI.

CCCCXXIV.

FErtur ad nos, consuli & agitari in occulto à nonnullis, quæ si erumpant, non leves datura turbas & factiones, & magno exitio Academicæ rei videantur futura. Cum itaque nobis incumbat videre, ne quid Respubl. detrimenti capiat: neque nos lateat, quàm nequam ille Spiritus, hoc semper agat sollicitè, ut per festa & cultibus divinis dicata maximè tempora, aliquid mali excitet, quod pietati deditis facessat negotium, & gaudiorum, quibus fruuntur, sinceritatem corrumpat; maturè vos commonefacere voluimus, nos minimè fugere, nefaria hujus generis consulta; nosque id dare sedulò operam, ut patefiant omnia ac illustrentur. Interim serio vos adhortamur, ut officii, ut jurisjurandi vestri sitis memores; nec quicquam ejus instituatis, quod honestati ac legibus nostris contrarium, aut factionibus, discordiis, rixis atque tumultibus aliquam causam præbere possit. Non dubitamus, qui Deum verentur, qui conscientiæ attendunt, qui pudorem & justi curam nondum decoxerunt penitus, officio suo non defuturos. At qui hæc pensi non habent, & obsequuntur libidinibus cæcis, & pravo corruptoque animo suo quidvis indulgent, hos faciemus certe, ut suæ vesaniæ atque furoris haud leviter sane pœniteat, cum nihil loci misericordiæ videbunt reliquũ, & justæ nostræ severitatis fulmen cum malo magno sentire cœperint. Nec quisquam querendi habebit causam, cùm, de quo monitus, malum inciderit, & suo sibimet jugo ipse attraxit. P P. In Festo Nativitatis Jesu Christi, anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXXV.

VEhementissimi incendiorum casus veniunt, quæ parvâ coorta favillâ, integras urbes haurire nonnunquam, sæpe vel florentissimas affligere pessimè & deformare solent. Possunt incidere turbines, qui flammæ incitent impetum: possunt intervenire alia, quæ vehant fomitem longius latiusque dispergant; aut moram remediis ac difficultatem injiciant, nisi rectè provideris ante. Hærent quippe in magna trepidatione animi, confusique imagine incumbentis periculi, neque inveniunt facilè, quo facto opus sit; & turbide plerumque inventa expediunt. Quid quod dum omnes satagunt, impedimento alter alteri est, & ita malignè proficitur. Quid quòd non pauci se miscent turbæ, non cum siponibus ac hamis, uti auxilio sint; sed picatissimas afferentes manus, quibus aliena convasent, & præda aucti per scelus mox se subducant.

Deus

Deus quidem prohibeat omnem noxiorum ignium vim; ſed ne eveniant talia, ſi quid hujusmodi periculi ingruerit forte, proviſum, mandato Sereniſſimi Electoris & Domini noſtri clementiſſimi, ab iis eſt, quibus regiminis publici ſtatusq; cõmunis incumbit cura, totumque negotium certis ordinatum legibus ita eſt, ut quisque ſcire per ſe & intelligere maturè queat, tam quid ſtudendum cavendumvé ſit, ne oriantur incendia temere; tum orta, ut reprimantur compeſcanturque in tempore, ecquam navare quemlibet operam oporteat. Quoniam itaque & vos partem aliquam civitatis, & eam ſatis nobilem, conſtituitis; idcirco & vobis, *Academici cives*, de ea Conſtitutione, quæ typis deſcripta publicè proſtat, faciendum indicium, & quid veſtrarum partium ſit, ſignificandum in præſenti fuit. Atque initio quidem laudanda ac prædicanda meritò veſtra alacritas ſtrenuaq; induſtria eſt, quam oſtendiſtis non ſemel hac tenŋ, cùm reſtinguenda incendia eſſent. Præclarè enim ſubjeciſtis animis, ſedendum nemini in eo periculo, quod pertinere ad quemvis poſſit; & eſſe humanitatis, nullius hominis caſum calamitatemque negligere; ſed quemvis adeo periclitantem, qua poſſis, levare ope atque ſervare. Nec dubitamus, quin & inpoſterum id ſitis daturi operam ſedulò, ut hujus gnavitatis ſtudiique laus intemerata vobis ac integra maneat. Deinde vos diligenter monemus, ut in ſtruendo incendendoque foco, nec non tractandis luminibus providam cautionem, quàm poteſt fieri, adhibeatis. Neque enim meminiſſe non licet, quid hîc per negligentiam, per ebrietatem item, peccari ſoleat. Neque vos fugit, quid nuper acciderit ex ſimili culpa. Hoc quoq; perfertur ad nos, nonnullos in Muſéis in pulvere pyrio operari, culullosque ignivomos, ſive raquetas, quas vocant, & alia hujus generis facere. Quod legibus noſtris uti jam olim interdictum graviſſimè eſt, ita nunc denuo vetamus omninò & prohibemus. Eſt prætermittendum nec illud etiam; cùm chori Muſici inſtituuntur ducunturque per urbem, tot accendi funalia ſæpius, ut Eleuſinia celebrari, & toti vici videantur ardere. Sæpius autem accidere, ut abjiciantur negligentius, aut impingantur foribus cum feneſtrarum, tum januarum etiam. Quâ in re cùm plurimum inſit periculi, vos adhortamur magnopere, ut temperetis vobis deinceps à talibus; ne ex lætitia hujus generis calamitatis ac luctûs exiſtant cauſæ. Non unius atque alterius re hîc exponuntur diſcrimini: periclitatur univerſa civitas. Hoc non reſpicere, & parum habere penſi; non modò intoleranda ſecuritas, ſed inhumanitas ſingularis atque impietas eſt. Quô magis nitendum vobis & contendendum ſummo ſtudio eſt, tam triſtem & abominabilem notam, ut deteſtetur quisque ab ſe, & quantâ poterit diligentiâ, avertat. Neque enim qui contra fecerint petulanter, & culpa ſuâ aliquid aliis dederint damni, habebunt impune. Agetur adverſus illos ex legibus, nec ſolvent tantum, quanti æſtimata damna fuerint; ſed & præterea graves nobis & publico pœnas dabunt. Neque enim hîc connivendum quicquam eſt: poteritq; habere & locum, quod tralatitii juris eſt: *Qui non habet in ære; luat in corpore.* Sed vos pro liberali veſtra atq; ingenua indole alia capeſſetis omnia: & nos miſericordiſſimum Numen oramus, ut quidquid triſte ac exitioſum venire poteſt, longiſſimè à nobis propulſet. *Niſi Dominus cuſtodierit civitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit*

ſtodit eam. P P. Dominica I. poſt Epiphaniæ Feſtum, anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXXVI.

Nihil magis & ætatem & locum decere eorum poteſt, qui recens huc veneruntin ſtudia, & Academicis ſacris quaſi initiari cœperunt, quàm verecundia modeſtiaque, propriæ adoleſcentiæ dotes, & neceſſariæ maximè illis, qui nondum firmati rerum uſu. At bona contra horum pars (ac utinam verò non maxima) ita inſtituit vitam, ita ſe gerit ac tractat, ut ejuraſſe omnem pudorem ac frugem, atq; profeſſi adeo & honeſtatis & diſciplinæ deſertores ac hoſtes videantur. Nam quod tam turpe reperiri flagitium, tam tetrum cogitari propemodum facinus poteſt, quo non ſe noſtri illi (ſi modò adhuc vocandi noſtri ſunt) inquinaverint hactenus atq; obſtrinxerint? Ut alia atq; antiqua, taceamus; quas petulantias, laſcivias, improbitates, in foro omni & artopolio ac cella publicâ, quotidie exercent? Quibus injuriis & contumeliis mercantes juxta & tabernarios illudunt protervè, nefarieque infeſtant? Ut mirum propemodum ſit, non eſſe inventos, qui impunita haud ſiverint hæc auſa in ſe, & vi manuq; illatas injurias vindicarint. Sed elabuntur facile, qui multitudine ſuccincti ſunt: & fretos turba non ſatis tutò caſtigare poſtules. Quid quod ſatius probis videatur diſſimulare, aut ferre contumelias, quàm ulciſcendo quietem publicam perturbare. Sed cùm alii apud nos de intemperie iſta, tum ipſe oppidanus quoque Senatus conqueſtus graviter; & ipſa res adeò intolerabilis per ſe, & muſſitanda minimè ſit; exerenda auctoritatis acies contra improbos eſt, & danda opera, ut dignis exemplis coërceantur. Quoniam verò perdifficile eſt, latentes in turba protrahere in lucem pravarum rerum auctores: poſthæc delatos & nominatos convincere: callidiores præcipuè: quibus (niſi in perpetratione ipſa facinoris deprehenſi fuerint) deeſſe artes machinæq; vix ſolent, quibus aut teſtimoniorum fidem eludant, aut judicantium diligentiam circumſcribant; nova & extraordinaria ineunda ratio fuit, quæ & fraudes iſtas, quantum fieri poteſt, ſummoveat; & diſciplinæ ac exiſtimationi noſtræ conſulat. *Quandoquidem igitur loca, in quibus perpetrantur hæc maximè, ad oppidadani magiſtratûs pertinent jus; cum eo nobis convenit, ut deſtinentur certi homines, qui novitios iſtos, ſi quando iis locis fecerint cœtus, nec habeant, ibi quod agant, decedere moneant: quod ſi reſtiterint pararintve vim; aut iis, qui in foro, ſeu circum, mercandi negotiandive cauſa verſantur, moleſti fuerint, eosque ſeu dicto ſeu facto acceperint malè, in continenti prehendant, & indicent: quò mox deduci ad nos, & dictâ cognitâque cauſâ plecti pro meritis poſſint.* Hæc cùm decreta conventaq; ſint, atque omninò ſedeat nobis, ſeverè vindicare talia; monemus noſtros, eosque præcipuè qui in his rebus hactenus dediti fuerunt, ut ſponte ſua boni probique ac frugi eſſe velint, & quoniam ſemel honeſtiſſimo noſtro ordini dederunt nomina, ita ſe comparent, ut decet eos, qui numerari cenſeriq; in eo ſerio velint; non, ſicut frugis nullius homines, & contemptiſſimus quisq; de plebe ultima & deſperatiſſimus ſolet. Quod ſi à vobis impetrare non licet (quod abſit tamen) ea in transgreſſores ſtatuemus exempla, ut conſtet, nos neque fidei atque officio noſtro, nec Reipublicæ voluiſſe deeſſe.

Eſt &, de quo monendi nobis veteranì ſint. Perfertur enim ad nos, eorum nonnullos cum ſclopetis in ſilvas ſaltusque proximos exire. Qui licet feras non dejiciant, terrent tamen exploſionibus, quibus ſolis aviculis infeſti eſſe, videri volunt. Hoc plane contra leges eſt, in quas ſe jurejurando obſtringere ſolent, qui profitentur ad magiſtratum nomina, ut Academicæ Civitatis acquirant jus: hoc contra Edicta & Sanctiones eſt, quas Sereniſſimus Elector ipſe promulgavit. Qui flagitioſè itaque ſibi hanc uſurparunt licentiam hactenus, ut deſinant illicò; cæteros vero, ne unquam ſibi id ſumant, ſeriò monemus. Nam ſi qui rei hujus criminis deferentur ad nos, graviſſima animadverſione temeritatis ſuæ commiſſa luent. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXXVII.

OMnia prius experiri, quàm armis, Sapientem decet, rectè Comicus ait. Nam eccur potius per vim ac violentiam ab alio, cum aliqua noxa aut moleſtiâ, ægrè impetres, quod facilitate ac indulgentia obtinere citius queas? Quare & magiſtratui danda opera eſt, ut non omnia pœnis atq; ſuppliciis coërceat; ſed quædam diſſimulando & ignoſcendo ſanet. Secuti hoc temperamentum ſumus hactenus, & uſi leniore medendi viâ, à ſeveritate ſectionum abſtinuimus. Contenti, admoniſſe de illis, quę neque rectè fiunt, nec ordine; & quæ ſequenda amplectendaque eſſent, præcepiſſe cum cura. Quæ lenitas noſtra atque clementia, cum nihil effecerit; atque non pauci reperiantur, qui liberalitate ac pudore retineri in officio ſuo detrectent, aſſumenda ſeveritas, edendaq; exempla in eos ſunt, qui ſanctitatem legum temere atque perverſe violant. Ac ante omnia quidem ſecuritati conſulendum publicæ eſt. Quapropter & conſtitutum legibus eſt, *Ne qua vis ulli privato publicove adificio fiat.* Hoc parum pertinere exiſtimaſti ad te, quin contempſiſti nequiter nefarieq; calcaſti, N. N. nec non tu N.N. & tu N.N. idcirco priorem quidem, qui facem ac tubam ad rem nefariam te præbuiſti, ad ann. III. cæteros verò ad ann. I. ex Academia noſtra proſcribimus ac relegamus. Porro, nemo propemodum eſt, qui non de novitiorum inſignitâ levitate, nequitia & petulantia effrenì copioſè querelas inſtituat. Quæ ne in ultimam improbitatem erumpat tandem, ponenda fibula ei maturè, & frænum veluti injiciendum eſt. Idcirco te N.N. ad ann. III. te N.N. ad ann. II. & te N. N. ad ann. II. relegamus. Noſtis quid in nobiliſſimo Juvene non ita pridem exemplis peſſimis deſignaſtis. Quem invaſiſtis in via publica, quem habuiſtis ludibrio haud tantum, ſed excepiſtis colaphis quoq; ac pugnis, quem, veſtimentis corruptis, ſpoliaſtis nefarie, non aliâ cauſa, quam quia pridem huc venerat, & detrectaret ſordes, in quibus aut nati eſtis, aut gloriam neſcio quam, & neſcio quâ inſaniâ, ponitis. Habete igitur præmium veſtræ dementiæ, & diſcite ferre compedes, quas vobis ipſimet fabricati eſtis. Monemus omnes igitur, ut ſapere velint in ſuam rem, ut obtemperent legibus, præcepta noſtra cuſtodiant, & juvenili animo atque libidinis modum imponant. Nihil moderati & ſobrii ſuadent conſultores illi peſſimi: & qui his obſequuntur peſſimè omnium ſibi conſulunt. Vos autem, quos nominavimus ſupra, quosque à ſocietate noſtra ad diem certum excluſimus, abite ocyus, & intra ſolem occaſum

casum oppido Wittenbergensi ac agro excedite. Nisi feceritis, non deerunt nobis illæ opes, quibus hanc contumaciam vestram, sed vestro cum malo, compescere liceat. PP. Dominica Sexages. anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXXVIII.

ADeò prolapsi novitiorum plerorumq; mores sunt, ut pæne non sit, quò cadant deinceps. Neq; enim pudore & liberalitate se retineri patiuntur amplius, & castigationes ipsę parum proficiunt. Valde idcirco exemplis opus est: & sicut in desperatis ulceribus secare ac urere; ita hîc etiam severiores justo, & vel invitos, nos esse oportet. Nam flecti & emendari qui sese dicto haud sinunt, terrendi sunt pœnis: atque hæ asperandæ quidem, ut quò vehementius timent, hoc caveant magis. Quæ solita decurrunt, nemo magnopere suspicit. Nec movent satis, nisi inopinata ac magna. Præpostere parcimus, cum magis corrumpit clementia: & satius est, quid ex iniquo trahere pœnam, quàm impunitatem sceleribus, & sic crescendi copiam, dare. Neminem vestrûm, putamus, latent, quæ non ita pridem in aditu Augustéi Collegii, religioso loco, cùm essent ducendæ exequiæ, quæ cum religione quadam & ipsæ conjunctæ sunt, in studiorum novitio nonnulli, nec veterani ipsimet, sat petulanter designarunt. Quem trudere, quem spoliare ornamento pilei, immò ligaculo; quem plagis mulcare pessimè, iturientemque ad magistratum persequi, planè immemores partium, sustinuerunt. Harum rerum, quoniam te, N. N. teque N. N. fuisse auctores præcipuè ductoresq; constat; idcirco utrumq; ex Academia nostra proscribimus, ac N. N. quidem, ad annos II. Te verò N. N. ad annum I. jubemus exesse. Erat jungendus & tertius; sed nominatim ne diceretur, ei dedimus veniam, ut minus enormiter reo, pœnâ eadem tamen, eum secundo connexo. Facessite itaq; hinc, & meliorem mentem induite: æmulati Themistoclem, quem exhæredatum contumelia patris erexit, non fregit. Cùm eam labem summâ industria niteretur extinguere, exereretque virtutes, quas luxuriosæ juventutis inertia oppresserat hactenus & suffocarat. Cæteri verò cavete, ne insaniatis similia. Nobis enim sedet, nihil parcere deinceps; nec intueri, quid paucos affligat, quàm plures quod servet, & contra singulos publica utilitate rependitur. Posthęc, consueverunt novitii spissis cœtibus in solo templi inter fœminarum subsellia colligi, &, ut perfertur ad nos, impetere transeuntes probris, atq; haud rarò obscæniusculis dictis infirmioris sexus onerare pudorem. Quod cum dissimulandum ferendumque haud sit; ut petulantias impias haud definant tantum inposterum; sed iis ex locis emaneant prorsus, omnes hortamur. Quippe quos sub absíde, in Menianis subselliis, sedere commodius juxta ac decentius licet. Ni audientes dicto fuerint nobis, faciemus, ut contumaciæ hujus ipsos haud leviter sanè pœniteat. PP. Dominica IV. Adventus anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXXIX.

NUlla gens armorum gloriâ supra Romanos fuit, qui fortitudine ac militari virtute tantũ sibi pepererunt imperium, quantum penes ullum populum unquam fuisse legimus: forte nec posteri etiam, si qui futuri, observabunt: Hæc bellicosa adeò natio tamen, pacato civitatis statu, quietisque rebus, tam à gesta-

tione omni armorum aliena fuit, ut maximi etiam bellorum duces triumphalesque viri inermes conſpicerentur in publico, & quemquam civium deprehendi cum ferro, non modo barbarum, ſed hoſtile ac impium & parricidale haberetur. Quam ob cauſam inter cætera accuſationis capita, quibus nefariæ perduellionis arguebatur Catilina, & illud fuit, *quod & ipſe cum telo eſſet, & alios juberet.* Et verò ſi rectè putabimus rem, quid attinet, per pacem & quietem publicam, ubi nullus hoſtis imminet, nullus inimicus inſultat, accingi gladio; præſertim apud gentes exc ultas humanitate, & bene compoſitas moribus? Thracum, aliarumque nationum, ubi neq; bonæ leges, nec boni mores obtinent, & per libidinem aguntur omnia, fuerit, ferro metuendos incedere: apud manſuetos & bene formatos ac inſtitutos populos id parum deceat. Ibi enim Magiſtratus ſunt, qui vi & legibus quietem communem ſecuritatemq; cuſtodiant, & ſuam cuiq; vitam, ſuas cuique fortunas inviolatas ac tutas præſtent. Arma irritantur armis: & nusquam præſentius turbarum cædiumque timendum periculum eſt, quàm ubi inſtrumenta cædium, turbarumq; ad manum, ac in aperto maximè ſunt. Alia tamen apud alios decora ponantur & pulchra: In literatis verò adoleſcentum cœtibus, & humanitatis ac ſapientiæ officinis, quis gladiorum ac enſium uſq, quod ferri geſtandi jus eſſe poteſt? Ibi enim non manus & corpora ad præliorum acies; ſed ad egregias imbibendas doctrinas exerceri ingenia ac imbui; nec alia ulla aut ſumi aut uſurpari arma debent, quàm ſtylus & libri: nullæ congreſſiones contentionesque inſtitui, quàm induſtriæ, ac vigiliarum, & optimæ cujuſq; artis ac diſciplinæ, quibus animus ad virtutem & intelligentiam rerum excoli queat. Hæc propter à primis incunabulis Academiæ indigna ordine & inſtitutis noſtris habita res, armorum geſtatio eſt; eamq; ob cauſam & fundatoris ipſius legibus, & Sereniſſimorum Principum reſcriptis deinceps interdicta ſubinde atque ſeverè prohibita perpetuò fuit. Ipſi vero contra illicitam hanc uſurpationem ac conſuetudinem declamavimus toties, ut hæc ipſa crepido ac moles ſaxea, reſonare adhuc his noſtris vocibus, & nunquam non inclamare vobis & inculcare videatur. Sed ſive vitio temporum, ſive inſtinctu mali genii, quieti & bonis moribus ſemper infeſti, factum eſt, ut vos aliò mentes, aliò aures diviſeritis; nec abſtinueritis unquam à vetito ſatis, donec eò deduceretur denique res, ut cum nefarium ante habitum, geſtare gladios; nunc prope ſacrilegum ſtatuatur, ferrum deponere. Cujus accinctio usque adolevit adeò, ut nemo tàm puer, tàm imbecilli & parum valido corpore animoque propemodum ſit, qui non ſe gladio alligandum putet. Quæ immodeſtia ac contumacia, aut veſania potius, quo tandem eruperit, docuit nuper triſtis illa ac inauſpicata nox, quæ Tragica adoleſcentis frugis optimæ cæde polluta infamataq; nuper ita eſt, ut ejus dolore adhuc boni cujusque animus jaceat; Oculi vero haud tralatitiis lachrymis madere manareq; nondum deſierint. O terra! ô cœlum! quid culpam iſtam eluet? Quid hanc profuſi temere ſanguinis piabit noxam? quibus ſuppliciis ac ceremoniis iratum placabimus Numen, aut ejus vindictam avertemus? Apud homines quidem vinum & nox, & inconſultæ adoleſcentiæ libido ac impetus ad excuſationem aliquid valeant, Deo non ſatisfaciunt: per quem nec ebrium,

ebrium, nec ſtulta mente eſſe, cuiquam licet impune. Qui cum & pravas cogitationes punire ſoleat; ad malè ac improbè facta connivere qui poteſt? Et Sereniſſimus Elector noſter, qui Dei in terris inter nos gerit vices ac ſuſtinet, quàm indignè tulit hanc cædem? quo proſequutus dolore eſt? Quas ſibi ſervavit, quas noſtras eſſe voluit partes? Quid non providit, conſuluit atque præcepit, ne quid inpoſterum hujus accideret? Digna profecto hæc pietas ejus non modò ut innoteſcat palam; Sed publicè etiam intereſt, & ad tuendam efficacius diſciplinam deinceps plurimum faciet, ſi ipſa reſcripti formula hic promulgetur, non tàm recipienda auribꝰ, quàm demittenda in pectus intimum, & religioſè ibi ac ſanctè volvenda perpetuò ac recolenda, quæ ita habet:

Von Gottes Gnaden Johann Georg/ Herzog zu Sachſen/ Jülich/ Cleve und Berg/ ꝛc. Churfürſt.

Würdige/ Hochgelahrte/ liebe Andächtige und Getreue/ Ihr habt euch zu erinnern/ und iſt uns aus euerm unterthänigſtem Bericht fürgetragen worden/ was ſich abermals verwichener Tage bey euch für ein leydiger Fall mit Entleibung Samuel Witten von Magdeburg zugetragen; Wie Uns nun ſolches nicht wenig zu Gemüthe geſtiegen/ daß Unſer Land ſo liederlich mit Blutſchulden befleckt/ und demſelben dadurch Gottes ſchwere Strafen/ damit er unſchuldig Blut/ auch an dem Lande zu rächen in ſeinem Wort drohet/ darinnen ſolches vergoſſen wird/ über den Hals gezogen werden ſollen. Als tragen Wir hierob ein ungnädigſtes Mißfallen/ wollen auch den begangenen Mord an dem Thäter/ nach Befindung der Umbſtände/ gebührend zu beſtrafen wiſſen/ damit andere ein Exempel daran nehmen ſollen. Und wenn gleichwol dergleichen ſchwere Sünden allein durch die/ vermittelſt eurer habenden Statuten/ verbotene Tragung der Degen veranlaſſet werden; Als begehren Wir hiermit gnädigſt/ ihr wollet die dießfals hiebevorn vielfältig geſchehene Anſchläge in Krafft dieſes/ und zwar mit beweglicher zu Gemüthführung itzigen Falls ehigſtes Tages wiederholen/ die Studioſos ihres auff die Statuta geleiſteten Eydes ernſtlich erinnern/ und ihnen auferlegen/ des Degentragens in der Stadt/ und zumal bey nächtlicher weile/ ſich gänzlich zu enthalten/ ſintemal ſie keine ſolche Feinde haben köñen/ gegen welche ſie ohne ihre eigene Verteidigung von der fürgeſetzten u. ordentlichē Oberkeit nicht geſchützet werden möchten/ mörderliche Wehren auch/ und zwar entblößet zu führen/ bey beſchloſſenē Veſtungen ohne das hohe Strafen auf ſich haben/ mit dieſer ausdrücklichen Bedrohung/ da ſich einer oder der andere/ bevorab des Nachts/ und nach geſchloſſener Veſtung/ mit einem bloßen Degen auf öffentlicher Gaſſe betreten laſſen würde/ Wir die Verordnung gethan/ daß derſelbe angehalten/ und uff Unſer Schloß/ bis zu Unſerer erfolgten Reſolution/ verwahrlich geſetzet werden ſoll. Daran vollbringet ihr Unſere zuverläſſige Meynung/ und Wir ſind euch mit Gnaden wol gewogen. Dat. Dreßden am 11. Mart. 1653.

Johann Georg Churfürſt.

Habetis, ô noſtri, quæ Patriæ Pater reſcripſit ad nos, quæ noſtri, quæ veſtri officii eſſe velit deinceps. Nihil novi, nihil ſupra vires præcipitur. Jamdudum hæc omnia præcepta jam olim ac conſtituta ſunt. Præſtanda facilè, qui vaniſſimis opinionibus exuerit mentem, & cui frugi ac morigero animo eſſe licet, qui afferendus ad literas, aut ab iisdem ſumendus eſt. Quippe quæ ferum & inhumanum eſſe haud ſinant, qui bona ſe fide in eas immergat. Bonarum artium Academiæ, non armorum palæſtræ ſunt: Studendum diſcendumque ibi, non dimicandum ac præliandum eſt. Campum & aciem ferocia, tumultus, & ira deceant: à cathedris noſtris ac auditoriis alieniſſima ſunt, meditationi & tranquillitati dicatis. Securitas veſtra & ſalus veſtra hîc agitur: quæ ſi quis penſi non habeat, & ponat in vili, hic non tàm ſtultus ac temerarius, quàm proditor ſui, ac impius, atque ſacrilegus erit. Agite igitur & præbete aures tandem, non noſtris tantùm vocibus, ſed ſa-

cratiſſimis oraculis Principis. Quæ nemo contemnere, calcare nemo ſalva majeſtate ejus poteſt. Et hanc tentare ſaltem, cum magni criminis ſit; Quantæ impietatis fuerit, hanc violare? Quanquam impietatis haud tantùm; ſed & præſentis noxæ. Neque enim ſperanda venia apud illos & indulgentia ulla eſt, quibus & ſacroſancta auctoritas Principis eſt, & Academiæ ſalus curæ ac cordi. PP. Dominica Palmarum, anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXXX.

ETſi non jucundiſſimum, & plenum tædii eſt, toties inculcare eadem, & quæ tot vicibus vetita prohibitaq; ſunt, iis nunc iterum fibulam ponere: non ideò tamen omittere oportet. Namq; & nauſeabundis quandoq; temperandæ medicinæ ſunt, quæ ſalutarem opem jacentibus promittant. Quoties in dimicationes atque duella hoc ipſo ex loco orationis ſtrinximus aciem? Quoties propoſuimus pœnas, ſumendas de illis, qui ejus criminis convicti forent? Aut nihil tamen, aut parum certè profecimus. Nam licet ſiſti quandoque & cogi in arctum videretur malum, ſubinde tamen invenit rimas, unde erumperet iterum, & ſecuritatem noſtram atq, quietem infeſtaret. Sed utinam de actis tantum, & dudum præteritis querendum eſſet, neque hoc pravitatis genus nunc in præſenti etiam, ac pæne quotidie, ſtatum Academiæ noſtræ infamaret. Infamaret dico; neq; enim laudi eſſe poteſt, ſi plures aliquando propemodum campum & aream armati petant, quod alienum à ſacris Muſarum; quàm auditoria cum ſtylo frequentent & pugillaribus, qua de cauſa inprimis huc miſſi. Quid de altero veſaniæ genere, quod in luxurioſis epulis illis poſitum eſt, quas adnovitii, aut anniculi ſtudioſi coguntur inſtruere, commemorabimus? Quæ cum in urbe licenter ſatis præberi haud viderentur pœnarum metu, quæ conſtitutæ in eas ſunt, in neſcio quæ ſilvarum luſtra ſecretaque hortorum (credo, quod Epicurus quoque, quem voluptatis ac gulæ magiſtrum multi credunt, in hortis philoſophatus eſſet) commigrare cœperunt. Quæ res cùm plures occaſiones non turpitudinum modo & nequitiarum; ſed graviſſimorum periculorum habeat; ſilendum & convivendum amplius haud eſt; ſed expedienda contra modis omnibus ſeveritatis arma legitima ſunt, ut coërceatur hæc excetra duplex, atque in ordinem redigatur. Monemus itaque noſtros, quin adhortamur ſeriò, ut utriusque veſaniæ deſinant tandem, & pareant legibus, audientesque dicto ſint, neq; aut vitæ ac ſaluti ſuæ, aut Academiæ exiſtimationi tam profligatè ac perditè amplius illudant. Nam qui attenderint parùm, indulgentes furori conſueto, neq; ab omni duellorum ac dimicationum aleâ, ab omni illicitarum epularum, quas perſtrinximus ſupra, levitate temperaverint ſibi, in hos graviſſimas pœnas, *carcerem*, *relegationem*, ipſam *excluſionem* denique, ſi aliter ſervari Respubl. non poteſt, & ſtatuemus & exequemur. Quas ne cum magno ſuo malo dare cogantur, cavebunt in tempore, legumque ac Electoralium Reſcriptorum bene memores, ſibi conſulent recte. Nobis enim omninò ſedet, non deferere Rempubl. & quibuscunq; modis jus fasque eſt, labentem diſciplinam erigere ac confirmare. Porro: non pauci hactenus contra juris-jurandi dati fidem ex arreſto hinc diſceſſére, nulla impetratâ magiſtratus venia. Quod ne inpoſterum fiat, monemus noſtros.

ſtros. Faciemus enim, ut de illius religionis violatoribus ſumantur pœnæ, quas leges noſtræ irrogarunt jamdudum. Illud quoq; diſſimulandum haud eſt, edicta atque Programmata noſtra publica refigi ab iis auferriq; haud rarò, quibus negotium illud datum haud eſt. Quod cum exempli peſſimi ſit, & cum non uno conjunctum metu, monemus Cives noſtros omnes, ne quis ad hunc audaciæ & petulantiæ gradum procedat. Diſpoſuimus enim, qui patratores talium cum cura obſervent & ad nos deferant. Delatos autem dignis pœnis afficiemus. PP. Dominica III. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXXXI.

AD paucos ordinis veſtri pertinet, in quos præſens exploditur fulmen. Neq; enim eos feriemus, aut excipiemus inclementius, qui cùm frugi abſe ſint ac boni, alios invitare ad honeſtatis probitatisq; conſuetudinem ſuis exemplis laudabiliter poſſint. Quorundam, ac eorum quidem nequiter petulantium veſania eſt, laceſſere præſidiarium militem, & graſſationibus nocturnis ædiumq; occentationibus, ac neſcio quibus plusquam ſtentoreis boatibus forum omne non modò & univerſa urbis itinera implere, ſed ipſas etiam excubias inceſſere, nec abſtinere manus ab eo loco, quem præſidio militari in ſecuritatem Civitatis Sereniſſimus Princeps Elector jam olim deſtinavit. Quaſi verò arbitrii ac nauci res ſit, involare pro animi imperio in publica æquè ac privata, & nullius parcere auctoritati, dum cæco impetu ruit turbulenta mens, & omnia inquietudine ſuâ perrumpit. Illos nos graſſatores ac tranquillitatis communis inimicos publica hâc ſcriptura compellimus, & eâ, quâ par eſt, ſeveritate hortamur, ut abſtinere condiſcant tandem ab iſta barbarie ac feritate morum, quam vel in brutis belluis nemo temerè ferat impunè, & hi illis ambiguam adeò reddere connituntur. Meminerint juris-jurandi religionis, quâ ſe Academicę poteſtati obſtrinxerunt. Relegant LL. VIII. & XII. quibus cautum de his ipſis rebus eſt. Aut ſi hæc nondum perterrent, ſuſtineant recogitare ſecum, ac vel legendo etjam repetere (nam in edito Programmatum peculiari libello conceptis verbis habentur,) quàm graviter & accuratè quamq; ſeverè ſuper omni iſto vociferationum atque tumultuationum nocturnarum genere, inprimis autem injuriis ac contumeliis in militem illatis, Sereniſſimus Elector, Dominus atque Nutritius noſter benigniſſimus, reſcripſerit. Quæ cùm toties inculcaverimus ante ex eodem loco, nihil amplius equidem reſtare videatur, quàm ut deprehenſos in illis criminibus continuò ejiciamus, & jus adeò ſuum tùm Academicis legibus, tùm Electoralibus reſcriptis aſſeramus. Neq; non agitabimus hanc curam ſedulò, aut deerimus fortè officio noſtro, ut oſtenſuri palàm potius ſimus, quàm indignemur ſemper ad talia, quamq; nihil iſtâ ferina vita æquè feramus graviter, quam tantò longius certè abeſſe à noſtrorum moribus conveniebat, quò excellentior præſtantiorq; natura eſt, quâ immortalis Dei munere ac beneficio ſe ornatos præditosq; præ cæteris animantibus vident. Ut taceamus, quod Chriſtianum hominem deceat cum maximè pacis ac lenitatis atque modeſtiæ ſtudium, quibus unis rebus ab omni beſtiali immanitate remotus cenſetur. Quod ſi cui ſederit deinceps, contravenire paternis illis monitis,

is enim-

is enimverò præstoletur in se animadversionis nostræ justum furorem, ut quibus oratione ac precibus haud licuit, pœnarum proficere asperitate atq; sævitia detur. PP. Dominica Septuagesimæ, anno M DC LIII.

CCCCXXXII.

Rector & Consilium Academiæ Wittenbergensis publicum.

ESt quidem juvenili ætati propria fermè temeritas, turbidiorq; agendi ratio ac præceps; non putassemus tamen, Michael Klobi, huc progressurum dementiæ te, ut cum videre & intelligere ipse haud posses, quid loci tui atq; officii foret; rectè monentes tamen, & subjicientes salutaria repelleres penitus, eoque velut effractis clathris prorumperes, quo tuæ vesaniæ impetus, procellæ instar, raperetq; ac ferret. Superioribus annis non dispari intemperie actus pro Anglicana Republ. hoc est, parricidarum factione, publice facere institueras verba; sed cum ab eo conatu te revocarent benevoli, ostenderentque, vel animi saltim ingeniiq; periclitandi caussa immanem impietatem probare velle, reprehensione ac odio carere vix posse; præbuisti autem, & obsecutus salubribus monitis, quicquid ejus commentus fueras, tenebris hactenus abdidisti. Nunc nuper autem, cum orationem habere velles de abolendis pœnitentialibus, quos appellaveras, numis, vel in necessitates Reip. impendendis, usque adeò te regi passus haud es, ut non audires dissuadentes haud tantum, sed & cum perorandi publicè veniam impetrare non posses, de eo, ut si illata injuria foret, sustinueris queri. Quin ad vecordiam ultimam ne reliquum aliquid faceres, cum alibi dissertationem hanc tuam clam describendam typis curaris, sic præfixisti titulum tamen, atque in fronte, ipse expers frontis, præscripsisti, ac si & recitata hîc publice, atque excusa etiam esset. Quid? ergone tu artificii tui, qui te pro Juris prolyta geris, tum usque adeo eras oblitus, ut non recogitares, quid lex Cornelia de falsis pronuntiet? Quid Divi Imperatores de iisdem rescribant? Nam id si tibi fuisset vacuum, tam fœdo crimine, ut opinamur, te non obstrinxisses. Sed eripuerat tibi fortean mentem amor fœtus: & quòd vanissimè tibi persuaseras, aut stare non posse patriæ res, ni hoc fulcires tibicine; aut te latere ignoratum in vulgo atque obscurum, nisi hac via in lucem ires ac famam. At multum fefelliſti tuas spes: & nunc pro laude ac gloria, ab aliis conflavisti tibi odium, ab aliis irrisionem atque contemptum extorsisti. Quorum relinqueremus ludibrio te, (quandoquidem neq; vitia tua, neq; remedia pati potes) & sineremus adeo, quod tibi intrivisti ipse, exedere; nisi hæc impudentia tua de nobis pessimè omnium merita esset. Hoc enim respexisse videtur, ut nostrum mentita auspicium obreperet animis callidè, & boni nominis auctoritate simplicitati legentium illuderet. Neque enim dubitamus, fore aliquos, qui hinc ducturi rationes sint, sine suffragio nostro ac calculo haud potuisse hæc edi: alios verò qui miraturi vehementer sint, privato nomini has tantas dicendi permissas partes, dataq; in lucem, quæ sine Ecclesiæ præjudicio vulgari à nemine temere possent. Quorum alterum cùm in errorem inducere alios; alterum nos in invidiam adducere ipse queat; vides, Klobi, quam tu egregiam matri ac educatrici studiorum tuorum,

tuorum, Academiæ noſtræ, gratiam reddas. Neq; non erit curæ nobis, in te hanc vindicare atque ulciſci injuriam: & ſatis maturè ſuperveniet fulmen, quod tuam inſignem hanc levitatem pro meritis ſuis caſtiget ac ſtringat. Nunc autem danda opera fuit, ut de integritate noſtra perſuaſis alia eximeretur error noxius, conſulereturque honori atque exiſtimationi Academiæ, ne nullo merito ſuo audiat male. *In cujuscunq; igitur manus aut venerunt jamdudum, aut poſt deinde venient chartæ, quibus præfixus hic titulus*;

Michaelis Klobii, Wittenbergenſis, Oratio, quod Sereniſſ. & Potentiſſ. Princeps ac Dominus, Dominus Johannes Georgius, Dux & Elector Saxoniæ &c. Dominus ſuus Clementiſſimus, propter jus territoriale & jus Epiſcopale ſibi competentia, nummos pœnitentiales abolere, & pro neceſſitate Reip. & ſecularium paupertate ad commune ærarium in Reipub. bonum impendendos trahere poſſit. Pro retinendis privilegiis Academicis in illuſtri Academia Wittenbergenſi publicè recitata.

eum itaq; noſſe ac ſcire volumus, ne unum apiculum hujus tituli viſum unquam à quoquam noſtrûm, multò minus approbatam orationem: recitationem ejus de cætero, neq; conceſſam, nec inſtitutam unquam celebratamve fuiſſe. Quicquid enim de ea ibi jactatur, oculiferium inane; imò fumus fucusq; eſt; non res & veritas, quæ vana atq; inania præſtare non poſſunt. PP. Dominica XXIV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXXXIII.

HActenus quidem in aqua ſcripſimus, & quicquid precum, quicquid adhortationum ac paternarum vocum monitorumq; allatum fuit, inane ingens abripuit. Poſthâc factis experiemur, juſſa quid noſtra, aut valeant, aut non valeant. Ac cum dictis amplius adeò locus non ſit, alibi potius, quàm hîc perdemus verba, loquuturi vento, quæ proferri ad emendationem non inſalubriter alioquin potuiſſent. Quanquam ſuppudeat, eò cecidiſſe rem, ut turpitudinis, ſibi nequiter quam infligunt noſtri, non alios quàm nos ipſos indicatores juxta ac vindices in præſenti eſſe oporteat. Neq; enim cum tot unquam morbis in cauſſario corpore commiſſum aut Auguſtum aliquem aut Claudium crediderimus Cæſares, quàm quot fœdis ſpurciſſimisq; criminib9 Academiæ noſtræ latus omne infeſtatur. Nihil quidem eorum omnium (nam nec pauca, nec tralatitia certè ſunt, quæ in hoc velut theatrum producturi modò ſumus) eſt, de quo non accuratiſſimè ad vos ex loco iſto ſit dictum. Namque & furti ſubjecimus indignitatem in noſtro ordine; & probroſorum carminum dictorumq; ſumus execrati amarulentiam ante; & ne quis moleſtiæ aliquid aut injuriæ inferret præſidio urbis, hortati ſeriò ſeduloq; fuimus non ſemel. Nunc talia autem cum nihil morati quicquam veſtro ipſorum audacter atque protervè indulſeritis genio, facinorum deprehenſi deterrimorum rei, tu N.N. itemq; tu N. N. idcirco vos duos, quibus & alium tertium, cujus nomini parcimus, adjunctum volumus, ex Academia noſtra proſcribimus; acte quidem N.N. qui furti nefandam & inextirpabilem tibi inuſſiſti notam, citatusq; ad certum diem non comparuiſti, ad annos V; (Te verò innominatum, qui veritus per amentiam tuam non es proſcindere ignominioſis ac petulantibus dictis

honestissimam illibatamq; puellarum famam, & labe haud levi aspergere virginale sustinuisti decus, ad annos ipsos III; quemadmodum & Te, N.N. quem perversa libido contra edicti nuperrimi nostri auctoritatem incessit, ut præsidiariis excubiis in aditu fori collocatis negotium facesseres haud tantùm, verum etiam sclopeto in agmen ipsum vigiliarum explosonoctu (& quæ ista vel incogitantia tua, vel vesania potius, ut publicam tranquillitatem, quæ nocti debetur præcipuè, tàm nefario ac inauspicato impetu perrumpere non cunctareris?) globulis impeteres, quoscunque latibulo domestico tuo viciniores observares, ad annos IV. relegamus, & ex omni urbis nostrę pomœrio intra occasum solem jubemus exesse. Neq; enim nostrorum ponimus commercio dignos, qui tantum ignominiæ ordini honestissimo intulistis. Ille Lacedæmonius Imperator in quendam se extra viam declinantem sic animadvertebat, ut excusanti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, responderit, ne speciem quidem rapturi velle se ut præberet. In Tiberio quoq; observatum, capitis olim damnasse, qui pavonem fortè subtraxisset. Ratus, nihil æquè ac furtum alienum à milite esse oportere. Cæterum quantum Romanorum in tuendis ac observandis legibus semper eluxerit studium, vel illi docuerint, qui morti destinarentur, ubi finito magistratu fasces non continuò tradidissent, & vel unum saltem retinuissent diem. Nec alia Romulo auctori æternæ gentis tollendi traditur fratris extitisse caussa, quàm quòd latam legem contra transiliviſſet vallum. Subjiciant hæc animo ac statuant ipsi nostri, quantæ laudis sit, quantæ in liberali cœtu existimationis, vinci longè ac superari abstinentiâ, virtute, obsequiô, à militaribus hominibus; ut, quæ illis pudori ultimo extiterint, istis decora & pulchra, & id obeunda quotidiè videantur? Nobis certè stat, ac perstabit semper deinceps, exasperare animadversionis nostræ justum rigorem, & increscentibus tantoperè publicis malis, non aliam afferre medicinam alto ac calloso ulceri, quàm quæ pœnarum severissima gravissimaque irrogatione paretur. Porrò fertur ad nos, non paucos in cœtu vestro versari, qui nondum nomen suum in Album Academiæ referri curarint. Quod cum repugnet legibus, & per se ferendum non sit, pessimique exempli plenum; monemus eos omnes, ut edant maturè nomina sua apud nos, & faciant ea, quæ officii sui sunt. Aliàs id ipsis non erit impune, & omnium pessimè de se merebuntur ipsi. PP. Dominica Judica, anno æræ Christianæ M DC LIII.

CCCCXXXIV.

Rector & Consilium Academiæ Wittenbergensis publicum.

REperiuntur florum nonnulli, qui jucundissimis spectaculis cum capiant oculos, merum venenum tamen intus ac pestem alant. In vita quoque communi non infrequenter se dare res solent, quæ magnificos titulos, & non leviſſimas sibi prætexant causſas, quas si scruteris penitius, & viscera ipsa recludas veluti, nil nisi illicita & flagitiosissima omnia invenias. Ex isto genere malum illud est, quod multas Germaniæ Academias afflixit pessimè hactenus, & proximis annis nostram etiam, velut pestilens sidus, cœpit affl re; cum singulæ nationes studentium Seniorem sibi, penes quem gentis regimen sit, acci-

accipiunt. Nam inducuntur huic quoq; rei colores ac fuci, quæ fingant ſpeciem aliquam, & quaſi perſonam aptent, qua rei occultetur deformitas. Sed ſi detraxeris, quas fœditates, ac turpitudines? quas indigniſſimas res, & coërcendas modis omnibus deprehendes? Ac primò quidem quibus auſpiciis, quorumvé ſuffragiis hæc magiſteria nova cœperunt? Unde auctoritatem & vim legitimam habent? Ex ſemetipſis nata ſunt, ſicut fungi, & introducta per illos, qui nullum jus, nullam poteſtatem publicam habent. Unum Rectorem Academiæ Conditores ejus Sereniſſimi ordinarunt, non plures; penes hunc, & patres reliquos, jurisdictionem omnem ac vim in eos, qui nomen in ſtudia dederint, unicè voluerunt eſſe; nec aliud Album, quàm Rectoris, quod juſtos legitimosq; Academiæ Cives efficiat. Hæc omnia igitur cum turbent peſſimè atque evertant novitii iſti Tribuni, & magiſtratus publici jura ſceleratè invadant viq; ac fraude occupent, faciendum non eſt, ut hoc impune deinceps audeant, & ſapientiſſimis inſtitutis majorum ſacratisque legibus tam ſceleſtè ac ſine fronte, idque cum peſſimo publico, diutius illudant atque inſultent. Multa hîc interveniunt, quæ iniquiſſima per ſe, quæ ad evertendam diſciplinam, ad invehendam corruptelam morum, ad factiones turbasque conflandas, maximè faciunt. Cogere enim huc venientes, ut in matriculam nationis nomina dent, & pro auctoramenti hoc genere, pecuniam, & hanc pauperioribus gravem ſatis, exigere, quin poſtea etiam imperare certas, ut viſum, ſummas, atque hæc omnia, ut cum pulvisculo convertant hi Verres, aut prodigè & luxurioſè ac perditè in popinis tabernisq; conſumant atque dilapident; præterea junioribus partes operasque & ſordiſſima ſæpè ac aliena ingenuitate ſtudiorum miniſteria deſcribere, atque imponere; ſtatuere pœnas etiam in non audientes dicto, irrogare mulctas, nonnullos excludere penitus, ac, ut diſcedant, adigere vi, quid aliud eſt, quam improbam exercere tyrannidem, atq; per impotentem libidinem ſervos mancipiaq; concinnare liberos homines, & omnem legum ac magiſtratus auctoritatem, omnem juris æquiq; rationem evertere nequiter ac conculcare? Jam iſti cœtus nationum ac conventicula, quam erumpere facile in ſeditioſa ac turbulenta conſilia poſſunt? Quas æmulandi occaſiones præbere & cauſſas, unde quid aliud, quam contentiones ac rixas, atq; tumultus cædesq; ac clades triſtiſſimas vereri oportet? Nudum atq; inane eſſemus nomen, nulliusq; uſus magiſtratus, ſi pateremur fieri talia, & lenitate atque ſilentio noſtro creſcendi copiam demus præſumptioni nefariæ, quæ jura noſtra haud parum violat, auctoritatem minuit, & ad exitium publicum facilem tranſitum habet. Quod itaque felix ac fauſtum ſit, hoc nunc edicimus atque ſancimus: *Nulli deinceps cujusquam nationis Seniores, hoc eſt, Magiſtri ac Judices ſunto: Nullæ nationum habentor matriculæ, nulla Conciliabula judiciave: Res atque controverſias querelasque ſuas ad publicum atque legitimum Magiſtratum deferant: ab eo uno petant jus, & in decretis ejus acquieſcant. Profiteri apud nationem nomen, aut ut profiteatur aliquis, efficere; pro auctoramento pecuniam ſolvere atq; exigere, imperare indigna junioribus & adnovitiis, irrogare pœnas ac exequi, nefas eſto. Qui fecerit contra, pro modo delicti, aut carcere, aut proſcriptione publica, punietur.* Habetis edicti legem:

reliquum eſt, ut probè cuſtodiatis, quæ præcepimus, & ſacroſancta habeatis adeo, quæ nemini violare erit impune. Neque enim, ut violentur, permittendum eſt, in quibus tutela ac ſalus Reip. ſita. PP. Dominica XI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXXXV.

QUarum rerum delatus jam olim N. N. ad nos, inque judicio convictus reusq; peractus, eaq; propter conjectus nuper in carcerem es, tutemet tibi ipſe conſcius optimè es. Ac utinam inde exemplum potuiſſes capere, quid tibi ſequendum in poſterum; & hac paterna caſtigatione noſtra (lenior enim hæc fuit, ſi ad delicta tua exigatur ſeverius) te meliorem fieri, quam tum de te concepimus ſpem, fuiſſes paſſus. Nunc id per tecùm minimè licuit fieri, & tu ex carcere, cùm afferretur cæna, erupiſti nullis rationibus revocandus, faciendum tibi omninò eſt, ut oſtendamus, id peſſimè deſignatum abs te & perpetratum eſſe. Ne qui deinceps eadem ingrediantur, & omnem diſciplinæ rationem evertant. Verè enim Poëta dixit:

Succeſſus improborum plures allicit.

Ut itaque tuum iſtum inſignem legum ac magiſtratus contemptum, ac contumaciam vindicaremus, quam biennalis relegationis pœnam in te non ita pridem ſtatuimus, eam exequimur nunc & publicamus, teque N. N. ad annos duos ex Academia noſtra proſcribimus & relegamus: jubentes, ut ſine mora faceſſas te hinc, & urbe pomœrioq; Wittenbergenſi excedas. Ni feceris, non deerunt nobis rationes, quibus & iſtam contumaciam tuam ulciſcamur. Vos cæteri

Diſcite juſtitiam moniti:

nec temnite præſcripta legum & adhortationes noſtras. Qua in re & vobis conſuletis optimè, & nobis nulla imponetur neceſſitas, ſecius aliquid faciendi in vos; quàm cupiebamus. Poſſumus autem vobis haud aliter, quàm bene cupere, ſi rectè facitis officium. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXXXVI.

PErfertur ad nos, affixam fuiſſe ſchedulam publicè, quâ omnes novitii ſtudiorum, quos vulgò Pennales inauſpicato & indecoro nomine vocant, in cœmeterio urbis ad certum tempus coire juſſi. Quæ res ad turbas & ſeditiones noxias ſpectet, ſedendum nobis ſilendumq; haud eſt, quibus incumbit videre, ne quod Reſp. detrimentum capiat. Monemus itaq; omnes, ne quid capeſſat quisquam hujusmodi, & neque globum faciat, nec quicquam turbidi illicitique moliatur. Namque & diſponemus qui convolantes obſervent ac notent, eorumq; disjiciant circulos, & immodeſtos ac contumaces deferant ad nos graviſſimis animadverſionibus ad officium redigendos. Non turbabitis itaque quietem urbis, atque in iis rebus ponetis operam, quæ Academiæ dedecori, & magno periculo in veſtra capita conſtare poſſint. Memineritis in quasnam leges ſacramentum dixeritis ſinguli, quod veſtrum officium ſit. Id itaq; ut cuſtodiatis, navate operam. Immemores enim ac transgredientes graviſſimas nobis pœnas dabunt. PP. a. d. XXII. Aprilis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXXXVII.

ITa ſeculum noſtrum, ita natura vitiorum eſt, fœcundè proveniunt, & ubi exſtite-

ſtiterint, ſe fundunt latius, & contumaciter hærent, quibus incubuerunt, nec cedunt temere medentium manibus, dum edictorum non modo transmittunt minas, ſed contra pœnas quoque inſurgunt, atq; à ferri ipſius veluti acie animum ſumunt & opes. Quamdiu eſt, quod inter alia ediximus vobis, *ne quis domunculam illam in foro, ubi manſerunt antea excubiæ militares per noctem, nunc inſtrumenta reſtinguendis incendiis ſervantur, per vim, lapidibusque tectum ejus, ut ante, verberet male, qui fecerit, vim publicam feciſſe iri viſum?* Sed quid profecimus? ſurdis narravimus fabulam, nec conſecuti aliud ſumus, quàm aſtum ſolertiamq; ut petulantia iſta adjungeret, & cum patraret ſolita, tamen lateret. Interim venit uſu, quod veriti tum, & ominati fuimus, ut Sereniſſimus Elector non quieſceret ad talia, ſed dignas magnitudine ſua iras conciperet, nec mollia nobis de iis præciperet, qui moniti toties veſaniam iſtam haud ponerent. Nam cùm & illud accederet, ut quidam nunc nuper in medio foro, clauſis portis, tuti fallentesque nocturnis tenebris, ignitis miſſilibus, haud citra periculum ſane, luſerint, quod ut ne fiat, & dudum præceptum legibus eſt, & ex hoc ipſo loco haud ſemel vos admonuimus, indignè tulit acceptum Sereniſſimus Princeps, eamque ob rem declinandis diſcriminum caſibus, in iſta verba ad nos non ita pridem perſcripſit:

Von Gottes Gnaden Johann Georg/ Herzog zu Sachſen/ Gülich/ Cleve und Berg/ Churfürſt/ ꝛc.

Würdige und Hochgelahrte/ liebe Andächtige und Getreue. Ob Wir Uns wol gäntzlichen verſehen/ es würden die Studioſi auf Unſerer Univerſität Wittenberg denen vielfältig ergangenen Erinner- Anmahnung- und Warnungen Folge leiſten/ ihren abgelegten theuren Eyd/ und der Schuldigkeit/ wie auch ihrer Eltern und Anverwandten Hoffnung nach/ der Gottesfurcht/ Zucht und Erbarkeit ſich befleiſſigen/ denen Studiis treulich nachſetzen/ und ſich ſtill/ friedlich und eingezogen verhalten; So müſſen wir doch abermals nicht ohne ſonderbare Befrembdung vernehmen/ daß das wüſte unſöthe Weſen bey etlichen wieder einreiſſen wil/ indem ſie ſich unterſtanden haben ſollen/ Büchſen und andere Feuerwerck bey der Nacht loszubrennen/ das Wachhaus mit Abreiß- und Zerſchmeiſſung das Dach zu durchlöchern/ und andere vielfältige Uppigkeiten mehr ungeſcheuet zu verüben. Wann dañ durch dieß unfertige ärgerliche böſe Beginnen gar leicht Mord und Brand/ und ander großes Unheil entſtehen könte; So iſt hiermit Unſer gnädigſtes Begehren/ ihr wollet nicht allein wegen ſolcher verübten Begünſtigung/ ſondern auch hinfüro/ ſo offt dergleichen und anderer Frevel fürgenommen wird/ wegen der Verbrecher mit allem Fleiß inquiriren/ und mit unnachläſſigen ernſten Strafen wider ſie verfahren/ auch/ wenn der Exceſs groß/ die Freveler alſobalden unſerm Schöſſer aufs Schloß überliefern/ daſelbſten/ euerm Gutfinden und der Verbrechung nach/ auf eine gewiſſe Zeit incarceriren/ einſchlieſſen/ und niemanden als den Pedell, zu ihnen laſſen/ auch da ſolche Incarceration nochmals keinen Abſcheu wircken ſolte/ Uns den Verlauff ungeſäumt berichten/ damit wir andere exemplariſche ſchärffere Strafe anordnen/ und die Delinquenten wol gar hieraufholen laſſen können. Daran geſchicht Unſer ernſter Will und Meynung/ und Wir ſind euch mit Gnaden gewogen.

wogen. Datum Moritzburg den 12. Octobris, Anno 1654.

Johann Georg Churfürst.

Habetis reſcripti Principalis formam, unde noſſe licebit, quod ſummus ille ſecuritatis publicæ cuſtos præceperit nobis, & quæ à nobis facta velit. Non mollia illa, ſicut diximus, ſunt: ſed niſi lupatis durioribus coërceatur hæc petulantia effera exultabit ferocius, licentiusq; ſe geret, haud tralatitiis malis datura cauſſam. Non irritanda temere magna potentia eſt: carceris ſqualor, & varius apparatus pœnarum hanc circa eſt. Vitanda itaque, & declinanda modis omnibus ejus indignatio eſt, ſicut in navigando procella, quæ jactat non modo, ſed frangit quoque navem ac mergit. Advertite igitur animos, & legite iſta haud tantum, ſed & in pectus demittite, & ſemper ſuggerite atq; oſtendite vobis, quæ neglecta & habita inſuper triſtiſſimè expetant. Nam quæ veſania eſt, momentaneam voluptatem libidini ſuæ donare, quæ longum ac diuturnum dolorem trahat? Cæteri caſus, in quos fortuna præcipitat, habent ſolatia: extra ſpem levamenti hujusmodi calamitas poſita eſt, in quam nos culpa noſtra ſtultitiaque conjecit. Sapite igitur, & fugite in tempore, quæ licet cavere, ſi audiveritis nos, & verebimini iram principis, & legibus, in quas dixiſtis ſacramentum, parebitis rectè. In illam incidere, luctuoſum & grave: & harum vim auctoritatemq; pro virili tueri, nunquam non nobis curæ erit. P P. die XXVII. Octobris, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXXXVIII.

SI capeſſendis bonis facilis æquè juvenis foret, ac in illicita curſu præcipiti ferri conſuevit, nec imponeretur neceſſitas nobis loquendi ex publico, & ſupervacuum eſſet, in quemquam pœnas ſtatuere, cùm omnes, aut ultrò parerent legibus; aut noſtris præceptionibus moniti, malum caverent. Nunc cum non pauci obſequantur libidinibus animi, & cò ſe patiantur rapi, quò ætatis temeritas & inconſulti impetus impellunt; iterum iterumque admonendi noſtri de officio ſunt, nec rarò etiam pœnas de iis ſumere oportet, qui emendari in melius ſalutaribus vocibus, aut aliorum exemplis non potuerunt. Quoties hactenus de non laceſſendo milite, & neque dicto nec facto contumelioſo temere irritando, vos admonuimus? Sed non majore profectu, quàm quæ inani ſtudio ventis undisq; jactari ſolent. Ita propemodum neque nox nobis, nec dies præterit, quin detur occaſio & cauſſa querelas hujusmodi deferendi ad nos, qui militi noſtro præpoſiti ſunt, Quamvis enim & relegationis ſupplicio, & carceris pœna animadvertimus in delinquentes; ſiſti tamen & cohiberi adeò non potuit labes; quin & ſuperioribus diebus inventi ſint, qui translatas de foro (unde ſpes naſcebatur, fore, ut quietius agerent noſtri) in vallum excubiarum ſtationes, contumelioſis dictis ex vicinis ædibus exagitarint. Quæ res, cum concitandis turbis atq; tumultibus quam paratiſſima ſit; nec parum inde Reipubl. noſtræ timendum; diſſimulanda nobis non fuit. Præcipuè, cum Sereniſſimus Elector etiam, Dominus atq; Nutritius noſter Clementiſſimus iteratis edictis præceperit, ut uteremur auctoritate conceſſa, & hanc inauſpicatam petulantiam coërceremus dignis modis, nec ipſe adeo neceſſe habeat, injicere manum, & vi majore compeſcere malum, quod lenioribus

& Aca-

& Academicis animadverſionibus in ordinem redigi haud pateretur. Cuſtodienda omninò tuendaque majeſtas principum eſt; quæ ſalva non erit, ſi principalis miles ludibrio laſciviæq; maleferiati cujusvis & malesobrii adoleſcentuli exponeretur impune. Monemus itaque noſtros, & adhortamur ſerio, ut quieſcant tandem, & prorſus abſtineant à rebus talibus, quæ magno ipſis luendæ ſint, cum non tàm in noſtram ampliùs, quàm Sereniſſimi Principis animadverſionem incurrant.

Gravis ira regum eſt:

& quam clementer agunt principes magni, multaq; multis indulgent reverenter habiti; tam premunt graviter atque incumbunt, cum ſpreti neglectiq; videbuntur. Quanta improbitas eſt, nec dicto nec facto lædentes ante, impetere per laſciviam? fungentes ſtationibus ſuis, ridere, ludere, vocibusq; probroſis inceſſere? Minimè omnium hæc verecundiam ætatis: minimè ordinis noſtri modeſtiam ac gravitatem decere poſſunt. Abſtinete igitur talibus, itaq; vos gerite & comparate, ut oſtendatis vos mitiſſimarum Muſarum & Sapientiæ eſſe cultores, quæ frænat libidines, & moderatur affectibus; non fœcem quandam barbarorum hominum, qui honeſta ac turpia juxta habeant, & indulgere omnia animo atque permittere, magnificum putent. Si tamen armatorum aliquis injuria quadam afficiat, habetis præfectum, ad quem deferatis querelas. Nec ille non animadvertet in eos, qui vobis moleſti fuerint, & diligenter dabit operam, quod nobis abunde pollicitus eſt, ne cuiquam ſuorum petulantia ſua impunita ut maneat. Non veſtri eſt loci, ulciſci injurias: magiſtratus hæ partes ſunt: quas qui præripere, & ſibi ſumere ſuſtinuerit, auctoritatem publicam lædet. Cum profiteremini nomen in Academiæ Album, juraſtis ſinguli, imploraturos vos affectos injuriâ magiſtratus auxilium, & juſtè perſecuturos jus veſtrum. Hoc cogitabitis, aſſidueque habebitis penſi. Quod ſi feceritis, & quies urbi, & magiſtratui ac diſciplinæ ſuæ conſtabit auctoritas. Sin aliter vos inſtituetis, non ſanè deerimus Reip. & expedientes juſtæ ſeveritatis arma, parcemus nemini, qui ſibi nobisque ut parceret, nullis monitis, nullis præceptionibus potuit adduci. Hoc quoque perfertur ad nos, duella & dimicationes admodum celebrari. Etſi verò eâ de re ſæpius vos commonefecimus, denuo tamen vobis vellimus aurem, monemusque, ut deſinatis penitus hanc inſaniam, vel vitam ſalutemque atq; fortunas veſtras in præſens adeo adducatis diſcrimen. Neque enim venia danda aut connivendum malo peſtilentiſſimo eſt: & ſedet omninò certumq; eſt, tueri & vindicare modis omnibus legum ac ſtatutorum ſanctitatem: qua ſalva & inconcuſſa ſalva erit ſtabitq; Respublica. PP. Dominica V. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXXXIX.

NOn alia de cauſa veteres, Reges, populisq; moderandis Præpoſitos, Jovis Deorumq; filios tradiderunt, quàm ut divinitatis participes facerent, hoc eſt, ejusmodi ipſis auctoritatem circundarent, quam lædere ac violare qui pergerent, impietatis fierent rei, quæ ſcelerum ultima ac atrociſſima eſt. Nempe viderunt illi probè, fruſtra præclaras rogari leges, fruſtra præcepta ſalutaria populo inſtillari, ſi contemptui atque ludibrio ſint, quibus commiſſa legum cuſtodia, vindi-

ctaque

ctaq; est, idque datum negotii, ut videant, ne quid per malos mores & facta improba Civium detrimenti ac damni Respubl. capiat. Actum de familia est, ubi omnis paterni imperii vis prostrata calcataq; jacet: ubi obsequium & reverentiam exuunt liberi, servi & ministeria non ad præscriptum heri se comparant, sed pro libidine sua faciunt omnia & agunt. Quid de Republica etiam illâ sperabimus, ubi nulla fasciumveneratio? respectus nullus præsidentium est? & facere omnia impune, libertatis bonum existimatur? Ruere illam omninò, & pessum ire necesse est haud secus, quàm moles concidere, cum subruta fundamenta fuerint. Tutela enim Imperii, majestas gubernantium est. Rectè igitur atq; præclarè Academiæ Lipsiensis Senatus, ab omni consortio Academicæ pubis N. N. rescidit non ita pridem, & in perpetuum exclusit, ut contra nefaria ausa hominis, qui nihil reliqui fecerat ad elidendam legum vim, & conculcandam magistratus auctoritatem, salutem & incolumitatem Reip. assereret ac vindicaret. Parcere enim, atque tractare lenius hominem, quid aliud erat, quàm prodere statum publicum, ac ultro manum injicere, atq; subvertere, quæ emunire potius & undiquaque firmare oportuit? Ac cum per pacta conventa, versari in Academia nostra ac degere minimè liceat eos, qui proscripti exclusique ex Lipsiensi fuerint, eam ob rem te N. N. à sacris Musarum nostrarum omnique consortio removemus in perpetuum atq; excludimus jure omni huc veniendi manendivé adempto. Quod dum facimus, vos admonemus, ô nostri, ne quis huc irrepentem suscipiat, & stabulum quasi præbeat ultimæ ejus improbitati. Detestamini igitur hominem, quantum potest, arceteq; longe, nec fugite ipsum tantum, sed mores quoque & instituta execrabilia. Ne incidatis in mala eadem, si iisdem criminibus animum libuerit forte obstringere. Neque enim sedebimus: & dabimus operam potius, ut

Culpam pœna premat comes.

Hoc per occasionem quoque monemus, adnovitios illos cum plura perperam nequiterque, tum illud agere maximè, ut extra urbem ad flumen, cauponasque publicas convolent, tyronumque aucupentur adventus, quò rudes incautosque occupent, confusosque terrore pro improba sua libidine vexent & mulctent. Fœda hæc res atq; intolerabilis prorsus est. Idcircò seriò omnes hortamur, ne quis capessere talia deinceps velit, aut ullo modo illiberaliter cum iis sordideq; agere, qui ex trivialibus scholis huc recens veniunt. Nam si quis facere imbibat, faciemus nos contra, uti intelligat, existimationem nobis Academiæ honestatemque disciplinæ fuisse curæ. P P. Dominica VI. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXL.

JUstissima severitate Academia Lipsiensis adversus te N.N. & te N.N. denique te N.N. usa est nuper, cum singulos vos, & primum quidem ad annos IV. alterum tertiumq; ad annos II. proscriberet ac relegaret. Nam quia gravissimis delictis atque criminibus rei & sanctitatem legum, & disciplinæ integritatem violastis insigniter, digni meritò fuistis visi, qui ejiceremini ex nobili illo Musarum consortio, ne morbi vestri contagium in alios transiret. Nam extirpantur in hortis quoque noxiæ herbæ, & quicquid succrescit inutiliter, vellitur; ne prævalescente infaustâ

silva

ſilva optima quæque emaceſcat ſementis, aut ſuffocata pereat penitus, bonoq; proventu annum privet peræque, & reditum domini intercipiat. Cumq; & noſtro cavendum plantario, ſuæq; præſtanda pactis fit fides, quæ inter utramque Academiam conventa jam olim firmataq; ſunt; idcirco nos quoq; te N. N. ad annos IV. te N. N. ad annos II. & te N.N. perinde ad annos II. ex Academia noſtra exeſſe volumus, & nunc jubemus. Vos noſtros autem monemus, imo hortamur, ne quis quicquam commercii, ſi forte huc venerint, cum iis habeat; & omni eorum conſuetudine potius abſtineatis. Inprimis verò, ut deteſtemini inſtituta eorum, quam maximè poteſt, & fugiatis quicquam hujus committere, quod in conditionem fortunamq; præſentem ipſos conjecit. Neq; enim cuiquam erit impune ſimilem inſanire inſaniam. Hoc memineritis, & malum cavebitis? P P. Dominica XV. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXLI.

NOn diu eſt, quod in deductiones eorum, qui hinc diſcedunt aliò, vel redeunt domum, invaſit hic mos, ut abeuntes qui proſequuntur, non modò fœdiſſimis clamoribus omnia, quâ transeunt, impleant, ſed ſtringant etiam gladios ac petulanter vibrent, in ipſis portis ac pontibus quoq; cum excubiarum ſtationes, & aliquando non ſine conviciis, prætervehuntur. Nec ſcio, quod ſidus ferale nonnullos agitet, ut non poſſint quieſcere, & quavis ratione faceſſant negotium militi, turbasq; dent. Inolevitque hoc odium ita quorundam animis, ut cum jam nocturna ſtatio de foro in vallum translata ſit, in caſam tamen, quæ olim ibi vigilum fuit, nunc aliis verò dicata uſibus eſt, ſæviant, tectumque ejus nocturnis lapidum imbribus peſſimè mulctent. Quaſi tegulæq; & tigna ſentire inſultantium odia, & inde dolore affici poſſint, qui voluptatem impetentibus ferat. Stulta verò & indecora res, & aliis potius, quàm illis, conveniens, qui excolunt rationem, ingeniumq; poliunt, & ad modeſtiam, ad verecundiam, quotidie ex diſciplinis præclaris debebant proficere. Permittendum igitur non eſt, ut maculæ tam fœdæ ac turpes inoleſcant huic nobili corpori, patrenturq; impunè, quæ in contemptum invidiamq; nos poſſint adducere. Chara ſua cuiq; exiſtimatio eſt: & bonum magiſtratum quid deceat magis, quàm avertere longè, quæ dirum ac triſte aliquid videbantur minari? Quantum autem periculi, atque diſcriminis imminere putabimus, ſi impunita talia abeant, ac vacua metu ſinantur valeſcere? Quanta materia tumultuum? Quæ profundendi ſanguinis cauſſa ſe dare hîc poteſt? Jam quid Elector Sereniſſimus faciet? Ergone ſedebit, & patietur quietus reſcriptis mandatisque ſuis tam audacter illudi? Quin pares magnitudini ſuæ iras concipiet, & juſtis fulminibus detonabit in illos, qui dehortantium voces ac minas, aut neglexerunt aut concuſcarunt.

Qui diſcedentes igitur deinceps amicos voluerint ſequi, modeſte, placide, decore ſe agant; clamore omni boatuque abſtineant: gladios, aut nullos ſecum habeant, aut tectos vaginis, vel dependentes ad femur, vel poſitos juxta: ſtringere laſciveque quaſſare, nemini fas: at quemquam iis petere cadereve ſummum nefas eſto.

II. Per portas urbis dum transeunt, & prævehuntur ſtationes atque excubias militares, nec contumelioſo deriſu, nec petu-

lanti convitio, & multo minus injurioſo facinore, laceſſant quemquam aut ladant. Sancta auguſtaque hæc loca ſunt: Publico itaq; reus erit, qui violare, qui quemquam ladere ibi injuriave afficere, & hos præcipuè, quibus eorum data cuſtodia eſt, præſumpſerit aut inſtituerit.

III. Domunculam illam in foro, ubi manſerunt excubiæ publicæ hactenus; nunc inſtrumenta reſtinguendis incendiis ſervantur, nemo tangat, lapidibusque verberet: qui fecerit, vim publicam feciſſe videbitur.

Quodſi quis igitur poſt iſtam legem parabit ſe aliter aut geret, quam hîc conſultum decretumque eſt, is Relegationis, vel Excluſionis, quin graviore etiam, ſi enormius atrociusque deliquerit, pœna afficietur.

Videtis, quid faciendum vobis, quid fugiendum deteſtandumque deinceps ſit. Reſtat, ut eligatis, quid ſequi oporteat. Sed ſponte adire præcipitium, quo pereas, de quo cavendo tamen in tempore fueris monitus, non ſani & ſapientis hominis eſt; dementis eſt & furioſi. Cui ſimilem fieri, turpe eſt; at eſſe & agere talem, exitioſum. Et hoc majori vobis terrori meritò fuerit, quod non à lege noſtra & nobis tantùm, ſed Principe ipſo etiam venientibus contra pœna impendeat. Neq; enim tamdiu eſt, *quod reos publicâ vi, injuriosque in militem & ſecuritatem urbis, prehendendos & attinendos reſcripſit cuſtodiâ, dum ipſe, quid faciendum de iis, ſtatuat atq; præcipiat.* Fecimus, quod noſtri officii eſt: neq; deerimus inpoſterum facere, quæ pro republicâ videbuntur. Quod ſi & veſtras curabitis partes ſedulo, & quæ è cujusq; ſalute & commodis fuerint, imbibetis capeſſere, bonum, vel optimum potius, factum erit. Sin inſtiteritis alia; feretis non inviti compedes, quas vobis ipſi conflaviſtis: fruſtraque queremini de aliis, cum accuſanda luendaque dementiæ propriæ peccata veniunt. PP. Dominica XII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXLII.

ECquid ſuperioribus menſibus in ſtationario milite, per ebrietatem & petulantiam deſignaveris, N.N. optimè tibi conſcius es. Quamquam autem tum conſtitutum Patribus fuit, ut confeſtim ex urbe & Academia noſtra relegareris publicè; propter graviſſimas cauſſas tamen ita id pœnæ genus remiſſum fuit, ut tibi per certum tempus quidem, quod definitum fuit, manendi nobiscum, ſed ne egredereris Muſeum interim, poteſtas eſſet; cæterum eò elapſo illicò hinc diſcederes. Sed cum oblitus datæ fidei non modo à dicto die ſatis reſtiteris diu, verum & nihil interea feceris minus, quam intra Muſei limen ut contineres te, id faciendum nobis & ſtatuendum eſt, ut alii tuo exemplo moniti religioſius paulò auctoritatem magiſtratus habeant, nec tam protervè clementiâ noſtra abutantur. Quod itaq; decretum jam ante fuit inte, id nunc exequimur; teq; ad ipſum triennium ex ſtudiorum noſtrorum conſortio proſcribimus ac relegamus. Comitem N.N. te N.N. adjungimus meritò. Nam quia adulto Octobri proximo in via publica extra urbem Comilitonem tuum cum Profeſſore quodam publico, Hoſpite ſuo, deambulantem, profligato pudore omni ac reverentia, quam Præceptori debebas adortus expoſtulare cum ipſo de lite veteri atq; jam olim compoſita cœperis, deduxerisq; ad rixam rem; eapropter & te ad annos II. relegamus. Abite igitur

tur hinc maturè, & intra Solem occasum discedite, omneque vobiscum contemptus in magistratum & irreverentiæ auferte exemplum. Nisi magistratui constat auctoritas sua ac vis, quæ futura nobis Respublica est? Deletoq; pudore ex animis, improbitati omnia licent. Capite igitur hinc documentum reliqui, & discite, quantæ noxæ ac fraudi esse possit, male consulto obtemperare animo, & ante salutares Præceptorum voces, audire libidines proprias, eóque per petulantiam ruere, unde impune regredi non est. Ignoscimus, & damus veniam, ubi lapsus, non malitia est. Punimus lenius, ubi, si minus sanum, sanabile tamen videtur ingenium. Intendimus pœnas, cùm opus exemplo, cavendumq; quàm maximè, ne eadem peccentur sæpius, & cohibenda nequitia adeò est, ne ex impunitate animos sumat ac opes.

Successus improborum plures allicit.

Et nisi velluntur noxiæ herbæ, suffocabitur seges. Hæc reputabitis; itaq: instituetis vos, ut simul & frugi sitis, & sani. Iidem frugi, qui boni probiq; sunt; & sani animi est, vitare ac fugere, quæ nocitura intelligat. P P. Dominicâ XXIV. post Trinit. anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXLIII.

MUlta condonanda adolescentiæ, quæ impetu, non judicio regitur; sed condonandi errores, non flagitia sunt. Cùm in furorem abiit morbus, non leni manu tractandus; sed totis viribus coërcendus est, ne in exitium sui erumpat. Quid hesterna die in ipso foro actum sit, tota civitas cantat. Quid designatum à vobis, N.N. nec non N.N. itemq; abs te N N. Camitiane, vestra conscientia vobis testabitur. Id autem ejusmodi est, ut neq; flagitiosius, neq; ad conculcandam omnem auctoritatem magistratus & enervandam vim quicquam paratius ab aliquot retro annis factitatum meminerimus. Non dicemus, quod ebrii prorupistis in forum luculentissimo die, quòd ibi præsidio positos milites contumeliosis verbis lacessivistis (leviora enim sunt) quòd deduxistis ad gladios rem, quod implevistis tumultu omnia, atq; id quidem in ore atq; conspectu magistratus & tot ad forum colentium Professorum; quòd per ministros publicos iterum atque iterum moniti noluistis statuere vesaniæ modum, & omne Rectoris imperium nefariâ mente detrectastis, id in præsenti memorandum cumprimis est. Cùm atrocissimam itaq; in eo vim nostris, in quas dixistis jusjurandum, feceritis legibus, & nihil propemodum sivistis reliquum, quod Academicorum fascium vim elidat ac frangat; eapropter, te N.N. & te N.N. itemq; te N.N. ad annos decem relegamus, atque hâc ipsa luce intra Solem occasum ex urbe & agro Wittenbergensi excedere jubemus. Non jus impunitatis concedit ordo: nec quidvis facere, libertas est; sed si honesta facere, non impedimur. Studia sapientiæ tractamus, quæ non inducunt licentiam: sed coërcere atq; constringere docent. Quod si habere potuissetis pensi, nobis hâc supersedere animadversione licuisset, quam inviti in vos statuimus. Sed consulendum legibus, consulendum securitati atque quietipublicæ fuit. Quæ nunquam potest constare, quando improbitati speratur impunitas. Vos cæteri sapietis, & facietis officium, & satius fore existimabitis, & rationem & nostra paterna monita, quàm impotentes libidines sequi, quæ semper in præcipitium ac ruinam, qui obsequuntur, rapiuntque ac trahunt. P P.

Dominica Cantate, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXLIV.

FEbruario proximo, cùm adoleſcere menſis inciperet, neſcio quod de ſutrina ſympoſium, ex junioribus quendam non modo accepit peſſimè, ſed omne quoq; novitiorum nomen fœdis probroſisq; cantilenis infamare ſuſtinuit. Indigna verò res, & vindicanda ultricibus pœnis; ſed magiſtratui ordinario, cujus ſolius hoc jus poteſtasque legitima eſt. Nunc cum id juniores ipſi ſumpſerint ſibi, & primum coierint eo nomine & agitarint conciliabula per diem; deinde ſuboriente nocte, uſi licentiâ temporis, ſe congregarint in globum, & quasdam partes urbis tumultuoſo agmine pervolitarint, in civium quorundam, apud quos erat latere ſuſpicio, qui læſerant, irruperint ædes, quibusdam etiam intulerint vim, aliaque turbandæ publicæ paci inſolenter patrarint; enormi certe facinore obſtrinxerunt ſe, & ratione non unâ violarunt leges, in quas recepti in Academiæ album jusjurandum dederant. Quod ſi incidiſſent in illos, quos veſtigabant, procul dubio, in cædem & ſanguinem res expetiiſſet. Sed pro immenſa ſuâ bonitate avertit id Deus; itaque circumegit animos, ne in ultimam rabiem tranſiret veſania; ſed inſtar torrentis æſtivi, & inundaret citò, & brevi deficeret. Sed aſſerendæ diſciplinæ, & ne exempla faceret res, ſedere ſilereq; minimè rati, ſeverè atq; ſolicitè, reperiendis iis, qui in hac ſcena ſeu primas, ſeu ſecundas, ſive & tertias egiſſent partes, exercuimus quæſtiones hactenus. Neque reperti nobis pauci, qui admiſſorum ſuorum, tum confeſſione propria, tum aliorum teſtimoniis convicti ac rei acti fuerunt. Iis igitur, pro merito cujusque decrevimus ac irrogavimus pœnas: carcerem aliis, & arctiorem illum quidem, proſcriptionem aliis, ſeu relegationem. Quorum ultimi quidem in albo iſtoc debebant publicè legi; nî parcendum ætati, & innocentiæ prioris vitæ, tùm & conceptæ de iis inpoſterum ſpei, dandum aliquid fuiſſet viſum. Accedebat, quod qui hanc tempeſtatem nobis concitarunt primùm, ſordidi illi de ſutrina homines, elapſi furtivâ fuga deceſſerunt foro, urnamq; Judicis ſimul, & juſtæ animadverſionis telum eluſerunt. Qui impunita planè cum ſua improba auſa habeant, non iniquum videbatur, mitius paulo in eos animadvertere, qui laceſſiti & irritati peccaſſent. Non evertendi rei, corrigendi ſunt: nec intuenda delicta tantùm, legumq; ſancita urgenda rigidiſſimè ſunt; ſed aſpicienda æquè, quæ circumſtant negotium plectendique perſonam. Animadvertere magiſtratus eſt: cujus officio fungitur etiam, qui mitius punit. Cæterum promulgatio nominum, quam ſolam remiſimus, neq; intendit pœnam per ſe, neq; minuit; ſed tantum minus notabilem facit. Nunc aliud nobis caſtigandum eſt, flagitium magis, quàm facinus. Non exponendum verbis tamen, ut noſtrum pudorem tueamur. Hîc quia tu N. N. primam & potiorem perſonam ſuſtinueris, eam ob rem, ex Academia noſtra *te relegamus ad annos III. atque proſcribimus.* Abi igitur hinc, & miſſas facito Muſas noſtras, quas verecundas & caſtas eſſe oportet. Diſcede hinc, & ita deinceps concilia te, ut animadverſio iſta in bonum vergat, hoc eſt, animum tuum emendet, ac pudentiorem efficiat. Vos cæteri verò habete penſi, quid honeſtatis ratio, quid leges noſtræ præcipiant. Abhibe-

hibete animum à turbis atq; tumultibus, ab omni mala libidine deniq;, ne in transversum rapiat, & in discrimen conjiciat. Videte, quæ in illicitis rebus versantes maneant præmia. Nî aliorum moniti malo, & cautiores & meliores vos patiemini fieri; paria vobis, aut graviora quoque pro re, sunt exspectanda. P P. Dominica Oculi, anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCXLV.

HOc est consulere Reip. salutemque afferre, non exercere facundiam, & graviter tantum perorare in vitia; sed castigare ac coërcere, quæ fiunt secus, nec unquam impunitatem dare flagitiis, quæ maxima semper peccandi illecebra est. Non addunt cuiquam virtutem verba: exemplis opus est, quæ corrigant pravos: & licet plane bonos non faciant, à malo revocent tamen atq; deterreant. Cavent enim & fugiunt, quæ luctuosa extitisse aliis viderint. Vana eorum opera est, qui de ferendis legibus soliciti magis, quam custodiensis & asserendis, quæ fuerint latæ.

Quid leges sine moribus?

exclamat Poeta. Nimirum in mores abire debent, quæ instituta præceptaq; utiliter sunt. Quod tum sperandum, cum pœna sequitur culpam; & aut peccare habetur nefas, aut pretium, seu animadversio, in proximo est. Nondum menses duo elapsi sunt, quod licentiam eorum lasciviamq; objurgavimus publicè, qui in convivia nuptialia irrumpunt per petulantiam, convivisq; legitimis facessunt negotium, & omnia adeò perturbant ac miscent: interminati malum illis, qui talia ausint inposterum. Quod nostrum præceptum cum tu N.N. adeò parum habueris pensi, ut lites rixasque concitaris haud tantum, sed tribus integris horis stricto ferro tumultuatus infestas reddideris ædes nuptiales; idcirco te ad annum l. relegamus: ne strepitus vanos & fulgur inane interpretentur nonnulli, quæ interdicimus publicè & prohibemus. Nec tu prætereundus nobis N.N. es: qui quem te gesseris nuper in museo tuo, aut potatoria cella potius (symposium enim ibi coëgeras tum) quæ fœda, turpia, obscœnaq; designaris in publicum de fenestra, nihil prætereuntium pudori, aut Professorum auctoritati colentium in vicinia parcens; iisque de rebus appellatus, & ut desisteres, monitus, quibus flagitiis clamoribusque redeuntem ad magistratum ministrum publicum insectatus sis, tibi optimè conscius es. Neq; enim disertè exponenda omnia sunt, ne verecundiam nostram gravemus: vindicanda & punienda tamen, ne in exempla abeant, & latius serpant. Quapropter & te adjungimus cæteris, & ad biennium ipsum relegamus. Asserenda enim legum & magistratus auctoritas, & exequenda jussa Principis; ne dum absolvimus alios, nos ipsi irreligiositatis cujusdam crimen incurramus. Capite igitur hinc documentum cæteri, parereque tandem insuescite legibus, quæque honesti regula exigit: ne eorundem criminum reos eadem quoque opprimat pœna. Idem Cajo quod Titio. Ubi leges non faciunt, neque nos faciemus discrimen. Id memineritis, & quid sequendum fugiendumque sit, rectè dispicietis. Nobis legum & disciplinæ sanctitas curæ erit. P P. Dominica XV. post Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCXLVI.

Rector & Consilium Academiæ Wittenbergensis publicum.

ADeò prolapsi sunt pubis nostræ mores, ut multi pudorem decoxerint, & suæ libidini obsequi, ante auctoritatem legum, dignitatem ordinis, & Præceptorum reverentiam habeant. Leges præcipiunt, quietè ac placide agere, nemini facere vim, ab omni tumultu & violatione securitatis publicæ abstinere. Ad illa obtinenda si satis non sit publicorum sanctorum religio, non parum ad cohibendos animos facere videbitur ipsa ordinis nostri ratio, quæ nihil nisi honestum decorumque ab iis exigit, qui tenere in eo locum cupiant, & suo respondere titulo velint. Jam colere superiores, revereri magistros, omni honore prosequi ætate meritisq; venerabiles, quosque parentum loco habere oporteat, prima justitiæ pars, & pietatis naturalis est. Sed horum omnium ita tu N. N. tuq; N. N. & tu N. N. indidem Pejnâ, ita, inquam, vos horum estis obliti, ut parum haberetis, unum ex vestris comilitonibus, quod salutare inter prætereundum, non satis civiliter, uti prætenditis, omiserat, adsultare in via, recipientemque se domum strictis persequi gladiis; nisi in Professoris primarii & Senioris ædes irrueretis, clamore & turbis impleretis omnia, ipsum ædium Dominum, ad meliora vos suadendo hortandoque traducere conatum, non audiretis non modò præsentem; sed dictis contumeliosis etiam exciperetis, contemptim & irreverenter cum matrefamilias habitum. Quæ ita certe comparata sunt, ut ad improbitatem ultimam nihil propemodum relinquant. Ut vindicetur itaque proculcatarum legum auctoritas, justitiæ sanctitas conservetur, & nostra omnium asseratur dignitas (qua spreta protritaque, quam Academiam, quæso, Rempublicamq; habebimus?) idcirco te N.N. ad annos III. te ad annos II. & te N.N. ad annum I. ex Academia nostra proscribimus, & intra Solem occasum jubemus exesse. Abibitis itaq; quietè, & missa facietis Musarum nostrarum Sacra, nî male obtemperantes, severioribus rationibus (quæ nobis haud deerunt) in ordinem cogi volueritis. Vos reliqui capessite exemplum, & alia omnia assuescite animis, si vestræ saluti voletis consultum. In omnes etenim vigilat pœna; feriet q; similiter, qui paria iis designaverint, quos percussit in præsens. PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCXLVII.

VEhementissimi incendiorum casus veniunt, quæ parvâ coorta favillâ, integras urbes haurire nonnunquam, sæpe vel florentissimas affligere ac deformare pessimè solent. Non rarò incidunt turbines, qui flammæ impetum incitent: constricti quandoq; glacie rivi ac fontes aquandi impediunt copiam. Quid nunc de latidis dicemus, quæ igne soluta longius latiusq; vehunt interdum sparguntq; fomitem, aut moram remediis ac difficultatem injiciunt? jam cùm repente & inopina incendia veniant, quantò formidinis terrorisque, tantò plus etiam confusionis afferre solent. Hærent quippe in magna trepidatione animi, turbatique incumbentis periculi metu, neq; reperiunt facile, quod facto opus præcipuè sit, & turbidè ferè inventa expediunt. Hoc etiam accidit, ut, omnes dum satagunt, impedi-

pedimento alter alteri sit ; ac eo magis, quòd sæpè se turbæ immiscent, non cum siponibus ac hamis, uti auxilio sint; sed picatissimas afferentes manus, quibus aliena convasent, & prædâ aucti per scelus fugitivi discedant. Deus quidem prohibeat omnem noxiorum ignium vim! sed ne eveniant talia, si quid hujusmodi forte periculi ingruat, provisum jam olim Serenissimi Electoris mandato abiis est, quibus regiminis publici statusq; communis commissa est cura; totumque negotium certis ordinatum legibus ita est, ut quisq; per se intelligere possit, tum, quid studendum cuique cavendumq; sit, ne oriantur incendia temerè; tum quid tenendum agendumque, ut reprimantur orta maturè accompescantur. Descripta typis publicè prostat hæc Constitutio, & legi atque cognosci ab omnibus potest, ne reliquum sit, quo quis inscitiam ac ignorantiam suam excuset. Quoniam igitur vos quoque partem civitatis, & satis nobilem constituitis, ô Nostri, æquè ad vos hanc pertinere etiam constitutionem, atq; ad cives cæteros, & olim significavimus vobis ex hoc loco, & nunc iterum vobis significamus, monituri vos denuò, quid evitandis hujusmodi casibus vestrarum cum maximè partium videatur. Atq; initio quidem laudanda ac prædicanda illorum ex vobis meritò alacritas strenuaque industria est, qui egregiam operam hactenus in restinguendis incendiis navârunt. Præclare enim subjecerunt animis, sedendum nemini in tali discrimine; & esse humanitatis nullius hominis calamitatem negligere; sed quemvis adeò periclitantem de fortunis suis levare, qua possis, & conservare ope. Nec dubitamus, quin & inposterum id sitis præstituri sedulò: quô hujus gnavitatis ac studii laus intemerata vobis ac integra duret. Deinde vos diligenter monemus, ne in struendis incendendisq; focis, nec non tractandis luminibus providam, quàm fieri potest, cautionem adhibeatis. Neq; enim meminisse non licet, quid hîc per negligentiam incuriamque, ab ebriis maximè, peccari possit. Hoc quoque perfertur ad nos, vestrum nonnullos intra Musea sua in pulvere pyrio operari, tractare pyribola, mittere que raquetas, quas vocant; non rarò etiam displodere sclopeta, quà nocte, quà interdiu. Quæ omnia cùm magnam incendiorum materiam alant, & jam ante legibus, in quas jurastis, prohibita sint; idcircò vos adhortamur sedulo, ne quam in talibus unquam dare operam præsumatis. Qui fecerint, & manifesti hujusmodi facinorum fuerint, illi sancitas pœnarum animadversiones non effugient. Nec illud prætermittendum hoc loci est; cùm Chori Musici instituuntur ducunturq; per urbem, tot sæpè accendi funalia, ut Eleusinia celebrari, & toti vici propemodum videantur ardere. Cæterum inter ea accidere haud rarò, ut abjiciantur negligentius, aut feneſtrarum vel januarum foribus impingantur faces. Qua in re cum plurimum insit periculi, vos admonemu magnopere, ut temperetis vobis deinceps à talibus: ne ex lætitia hujus generis calamitatis ac luctus existant causæ. Hoc quoque vehementer reprehendendum & castigandum est, quod orto incendio, juniores otiosi concurrunt, nec restinguentibus tantum impedimento sint; sed resculas etiam suas asportantes, fœminini præcipuè generis, exagitent nequiter, varieq; illudant. Ultimæ atq; immanis levitatis est, lascivire in infelices: & irridere calamitosos, quid aliud, quàm impiè jocari? Quare aut maneant tales domi inposte-

posterum, aut si id nequeunt impetrare à se, ferant ardentibus opem. Nam lascivire in communi periculo non permittemus. Nec deerunt nobis vires, quibus improbitatem istam ac petulantiam coërceamus ac castigamus in posterum. Quæ omittenda cavendaq; vobis, quæ facienda item sequendaq; sint, pleraq; omnia diximus. Restat, ut diligenter dicta nostra custodiatis, & singulari cum cura ac solicitudine tractetis ea, unde, si parum providè habeas, facile incendiorum occasiones nasci possint. Agetur adversus eum ex legibus, per cujus secordiam & negligentiam hujusmodi aliquid evenerit triste. Nec pœnas tantum nobis convicti solvent, sed quanti etiam æstimata damna fuerint, quæ culpâ eorum alios afflixerunt. Habebitq; hîc locum, quod tralatitii juris est; *Qui non habet in ære, luat in corpore.* Sed qui ingenuâ ac liberali fragiq; indole sunt, suum officium ultrò facient: & nos misericordissimum oramus Numen, ut quicquid triste & noxium, nec sine magna clade venire potest, id omne longissimè à nobis & rebus nostris arceat atq; propulset. Nihil consilia opesq; hominum valent, nisi benevolentia divina aspitet. *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.* PP. Dominica I. post Epiphan. anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCXLVIII.

ITa se gerunt nonnulli ex nostris, inter vagationes nocturnas maximè, ut si Pythagoræ excitanda opinio, Nerones Othonesq; in illis videantur renati, quibus nihil procacius, nihil lascivius ac petulantius, cùm adolescentiam agerent, fuit. Nonne enim dementiæ juxta ac petulantiæ est, involare in illa receptacula lignea piscium, qui aliunde huc advehuntur, cùm vacua subductaq; in oram sunt; nec non in lanionios truncos ad forum, in quibus viscerantur carnes, & improbo nisu atque labore in præfluentem provolvere rivum, majore ærumna mox extrahendos? Quanquam non id respiciendum magis est, quàm quod & publicum hæc affligit insania. Nam oppilato itinere rivi, injectis molibus, etumescentes & restagnantes aquæ non molendinis modò magno incommodo sunt; verum operibus quoque, quibus in urbem perducitur & continetur rivus, non parum profecto afferunt damni. Nonne vesania similis est, illos de picea struppos, quibus porrectis in pertica venalis cerevisia indicari consuevit, deripere, & deportare aliò, in sacra etiam, ut intelligimus, loca, ne facinus istud lasciviæ tantum, sed irreligiositatis etiam notam incurrat? Quotidie pene querelis hujusmodi nostræ nobis verberantur aures: neque non ita pridem & oppidanus magistratus apud nos graves hoc nomine postulationes instituit. Non enim jocularia ista, quod sibi nonnulli persuadent; lasciviæ improbæ sunt: quæ non nisi in profligati pudoris, & nihil omninò pensi habentes animos cadere possunt; natos honesto loco, & gravitatis decorique, quin & justitiæ memores minimè decent; quibusvis certè probro dedecorique sunt. Longè aliam agendi normam honestæ vitæ propositum; aliam, Academicæ leges vobis præscribunt: quæ in omni actu gravitatem, sobrietatem, modestiamq; à vobis exigunt: quicquid ad scurrilitatẽ, ad levitatem, & impudentiam accedit, prohibentq; ac arcent. Hæc considerare subinde, & pensi habere sedulo oportuit, non audire libidines pravas, non temerarios dementesq; impetus

sequi,

ſequi, & eò permittere abripi, unde obſequentes ſibi de excellentiſſimi ordinis faſtigio, in imperiti atque obſcuri vulgi humilitatem præcipitent. Hoc quoq; perfertur ad nos, nonnullos veſtiûm in nuptiarum irrumpere convivia, & perturbare ita & miſcere omnia, ut legitimis convivis vix ullum ſatis relinquant locum. Quo nomine tales appellemus, non liquet ſatis. Nam etſi paraſiticum ſit, cibum alienum ſequi; tamen ultra dicacitatem & verborum licentiam nihil ſibi magnopere hi ſcurræ permittunt: tumultuari & facto lædere non ſolent. Graſſatorum iſta veſania eſt: qui non petunt & affectantur cœnas; ſed protervè obſident, & gladiatorio animo impugnant. Reſipiſcite, reſipiſcite noſtri, atq; capeſſite meliora, ne male audiat ordo, ne ſimus odio civibus, & traducatur magiſtratus Academicus in compitis circulisque, quaſi ad omnia conniveat, ad omnia ſileat, & ſegnis ac lentus ſusque deque omnia ferat. Deprecamur hanc culpam; facimus partes: ſed plura magiſtratus notitiam, multa & diligentiam ejus fallunt: cum de facto conſtat quidem, ſed illuſtrari auctores non poſſunt. Et non comperta confeſſaque, punire quis poteſt? Notentur obſerventurque patratores talium, deferanturque ad nos; non ſane deerimus muneri; & dabimus operam, ut pro meritis ſuis quisque præmium capiat. Interim ut documentum exſtet, nobis hæc diſplicere admodum, & nihil magis cordi eſſe, quàm ſua ut diſciplinæ auctoritas conſtet, rectèque omnia ac ordine fiant; monemus Cives noſtros ſeriò, ne quid hujusmodi rerum auſint inpoſterum, & ita ætati ludum dent, ne moleſti atque iniqui in alios exiſtant. Quotusquisq; exponi injuriæ, ſed ludum jocumque fieri, æquo ſatis animo ferat? Quare nec ſtatuenda in alterum ſunt, quæ quis recuſet ipſemet pati. Hæc eſt juſtitiæ ratio, neminem ultrò & datâ opera lædere. Hoc bonum hominem ſtudere oportet, ut animum juxta & manus innoxias habeat. Quod ſi feceritis, laudi id vobis honoriq; erit; ſin minus, malum erit in promptu. Quod quisq; prudentior ſedulo cavet: ſtultiſſimi quique ultro arceſſunt. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

CCCCXLIX.

QUoniam tu, N. N. variis modis hactenus leges noſtras violaſti; noviſſimè autem & contumaciæ crimine te obſtrinxiſti, dum juſſus à nobis intra certos dies diſcedere, atq; id te facturum ſanctè ſpopondiſti; nihilominus tamen reſtitiſti hîc contra datam fidem, contemptâ auctoritate noſtra, idcircò ad annos II. te relegamus ex Academia, & iſto noſtro ſtudiorum conſortio. Capient igitur exemplum alii, & diſcent tandem revereri magiſtratum, & legum ſtatuta non tranſcendere. Ne ſi habuerint inſuper, eandem pœnam incurrant. PP. d. XXI. Julii, anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCL.

QUod bene vertere Deus literis, & felix fauſtumq; Academiæ eſſe ſinat, quarto poſt die, Sereniſſ. ac Potentiſſimus Princeps, Johannes Georgius H. S. Rom. Imp. Præfectus Prætorio Elector, & in præſenti Vicarius, Dominus noſter Clementiſſimus, huc adventurus eſt, ut ſacramento ſolenni in fidem obſequiumq; ordines adigat. Etſi verò neminem veſtiûm tam imperitum officiorum reputemus, qui neſciat, quid tanti Principis majeſtati ac reverentiæ debeatur; tamen cùm reperiantu

riantur haud ratò, qui licet ignorent minimè, quid ſui muneris ſit, per inſitam levitatem id tamen, ut pravitatem ingenii etiam, omittant flagitioſe; faciendum putavimus, ut iſti tales, de partibus ſuis & diligenter & ſerio admonerentur: ne quid contingat, quod iram & odium movere Principi; aut fraudi atque diſcrimini illis eſſe poſſit, qui ſui officii fuerunt oblivi. In aperto eſt, quæ nonnullorum è novitiis laſcivia ac petulantia ſit; quæ incuſtodita quorundam libertas, qui invitarunt ſe paulò largius poculis, cùm ſimul & madidis eſſe, & ſapere usquequaq; vix licet: aut qui dolori ac iræ vehementius incumbunt, quam moderatos prudentesque decere poteſt. Primo igitur monemus, ne vagis diſcurſibus clamoreque incondito miſceatis turbas, trudentesve vos & impellentes invicem arctetis vias; ſed bene compoſito ordine, & verecundo ſilentio prætervehentem Principem veneremini. Nam nullos alios, quam literarum & ſapientiæ Studioſos, ordinata ac placida omnia decere poſſunt. Deinde, quanquam vos ſemper modeſte, innocenter, ſancte oporteat agere; hac tempeſtate tamen, cum aderit princeps; id dare cumprimis operam penſiq; habere laudi erit. Quapropter cultum omnem ac actum veſtrum ita componetis, ut profiteri pudorem & reverentiam videamini, à graſſationibus nocturnis clamoribusque, à turbis & rixis omnibus ſerio ſeduloque abſtinentes. Nemini moleſti eritis eunti per viam; neminem contumelia injuriave laceſſetis. Omnes, qui aut in Comitatu Principis ſunt, aut huc à Principe venerunt exciti, amicè, comiter, reverenter pro cujusque habebitis perſona & loco. Si quid intercidat maximè, quod moleſtiam forte ac dolorem afferat, cedere potius exiſtimabitis, & muſſitare, quàm impotenter ulciſci. Servire temporibus, & providere, quæ tuta maxime, proprium Sapientis opus eſt: nam ſtulti pericula provocant. Et magni conſtantisq; animi eſt, non vindicare ſemper injurias, ſed non agnoſcere ſæpius & diſſimulare. Cujus ut usquequaq; bene memores ſitis, temperabitis vobis ab immoderatis poculis, quæ mentem evertunt, & ſanam ſobriamque eſſe haud ſinunt. Ita enim fit, ut per ebrietatem deſignentur plura, quorum paulò poſt, cùm exhalata crapula fuerit, acerba quidem, ſed ſera & intempeſtiva pœnitentia ſubeat. Hæc reminiſci, hæc agitare ſecum quemq; oportet: & ſequi adeò, non quò libido cæca & temeraria, ſed ratio honeſti, & laus ac gloria maximè ducunt. Non minimo decori eſt, placere principibus: atqui ſe nemo iis per immodeſtiam laſciviamq; ac petulantiam commendet: decorus animus, honeſtas morum & gravitas, favorem merentur. Hunc itaque æmulatione pulcherrimâ parare contendite, & eo incumbite omni niſu, ut honorifice ſentire de literis noſtris Sereniſſimus Princeps, & bene iisdem cupere compoſitiſſimis moribus veſtris adductus perpetuò velit. PP. Dominica XVII. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCLI.

QUæ ſingula ante, & intervallis quibusdam, prava perverſaque morum Academiam noſtram infeſtarunt; ea nunc univerſa propemodum, velut agmine quodam, aut diri torrentis inſtar, ingruunt, & literariæ noſtræ civitatis ſtatum convellunt peſſimè ac quaſſant. Turbant duella ac digladiationes quotidiè; non ri-

xæ ac jurgia cum præſidiario milite interquieſcunt: ipſi præfecti etiam de contumeliis injuriisque illatis ſubinde queruntur. Quæ debacchationes & tumultus nocturni, diuturni? quæ obſcœniſſima cantica, aut metum terroremq; audientibus, aut indignationem ac pudorem non infrequenter excutiunt? Quid de novitiis dicemus, quorum laſcivia ac petulantia, nec modum propemodum, nec finem habet? Qui obſidentes itinera urbis, recentes de via huc venientes primùm excipiunt opprimuntq; ex inſidiis veluti, & deducentes in urbem variis modis illudunt ac vexant. Ut miſeri in vaſta malint ſilvarum, ferarumque luſtra, quam in hoc hominum genus incidere. Quid? ergóne Cyclopum revocare vitam, aut cum viliſſimis barbaris certare de barbarie lubet? Ubi nunc ſacramentum eſt, non illud dicam, quod Academiæ dixiſtis, ſed quod dedidiſtis ipſimet Deo initiati? Ergo ne talia ad Chriſtianæ pietatis ritus? Imò ad pompam Diaboli pertinent: ſub cujus vexillo omnes militant, qui moniti toties; increpiti toties, in talibus tamen dediti occupatiq; ſunt? Multa præterimus ſcientes: illud tantum irrogare vos libet, nunquid exciderint animis plane, quæ anno ſuperiore magiſtratus ſupremus interminatus illis eſt, quorum improbitas contumax neq; præceptis neq; animadverſionibus corrigi ac frangi ſe patiatur? Quid fiet, quæſo de illis, qui ducti in arcis cuſtodiam? qui inde ad ipſum tribunal principis adducti in vinculis fuerint? Non Academici carceris, non relegationis pœna; graviora multo manebunt tales, & quæ in omnem forte ætatem premant. Reſipiſcite igitur tandem, & nobis præbete aures; ſed pronas intentasque, & quæ dimittant in animum, quæ ſalutaria frugiferaque inſtilles. Veſtra agitur ſalus: nec cuiquam alteri, quam vobis ipſis, majori fraudi eſt, dicta monitaq; noſtra deſpreta relinquere. Memores erimus, quid Academiæ, quid Legibus, quid Sereniſſimo Electori denique debeamus: aſſidueque navabimus operam, ne qua in parte nos noſtro officio deeſſe contingat. Hoc eſt, ut & præmia ſtatuamus virtutibus, & vitia, quam poteſt, plectendo puniendoq; in ordinem redigamus. Aliter Academia ſtare non poteſt. Quare cum tu N. N. interdiu intra ipſam urbem nudo ferro unum atque alterum impetieris, & multa tumultuatione periculoſas conciveris turbas, idcirco te ad annos II. proſcribimus: Vos vero, tu N. N. tu N. N. tu N. N. & tu N. N. quia novitium quendam huc venientem ſic excepiſtis, ut omnem pudorem prodegiſſe, & ultimam petulantiæ lineam attigiſſe (duo quidem priores maximè) videamini; idcircò te N. N. ad ann. III. te N. N. ad annos II; Te N. N. vero, & N. N. ad unum annum ſingulos relegamus, & ex conſortio literatæ pubis noſtræ ad dicta tempora jubemus exeſſe. Vos cæteri exemplum capite, & quid cavendum ſequendumve ſit, condiſcite tandem ac habete penſi. Nobis Reſp. deſerenda non eſt, quæ ſolâ diſciplina conſervatur. PP. Dominica Jubilate, anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCLII.

QUoniam prava illa ac perverſiſſima exagitandi ſtudiorum adnovitios libido, nec cohiberi vocibus, neq; terreri hactenus exemplis potuit, ſibi ipſa velut inſtans, & novas ſubinde ſubjiciens faces, indulgentiæ veniæq; nihil relinquendum loci eſt, & omnibus modis tenenda ſeve-

ritas. Ut sisti si planè atque exstingui, (quod maximè petimus optamusque, & obtinere, è literarum publica re inprimis foret) non possit; refrigeretur tamen, & ferveat minus, & parcius sæviat. Nam qui non plane exuerunt pudorem, & adhuc curam aliquam salutis habeat, hos deterrere atque corrigere in melius pœnæ aliorum atq; supplicia solent: quæ soli desperatè improbi provocant atq; arcessunt. Quare cum tu N. N. non ita pridem ex Junioribus aliquem, ut appellari hos mos est, contumeliis variis vexasti iniquè, argentum præterea extorquere conatus es; eamque ob rem ad magistratum adesse jussus, non paruisti arreptâ fugâ; citatusque libello publico, emansisti contumaciter; easq; ob res non uno nomine violatarum legum factus es reus; idcirco ad annos II. te relegamus, & ex hoc nobilissimo studiorum consortio jubemus abesse, in quo perruptor legum, magistratus contemptor, hostis disciplinæ publicæ habere locum non potest, habere certè haud debet. Abi itaque, aut procul esto potius, quod facere olim jubebantur prophani, melioraque insuescere deinceps & saniora. Vos cæteri, & incorrupti, pergite sapere, neque permittite abripi à recti justiq; via. Ne deflectentes similis persequatur pœna & magno vestro malo corripiat. Quis furor, & quæ vesania est vetita atq; illicita sequi, ut præcipitent, & in exitium abripiant? P P. Dominica VII. post Trinitat. anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCLIII.

NOn dicto asseritur disciplina; exemplis sancienda est. Quid attinet præcipere salutaria, si verba ventis cedant, & nemo sit, qui subire in animum, & stimulum finat relinquere? Favorabile lenitatis atque clementiæ nomen est; sed Reip. non semper expedit. Si increbrescunt excessus, & impotentius serpunt, quam leni manu reduci possint, repagula ponere, & adhibere severitatem oportet, ne omnia misceant atq; corrumpant. Magna nostrorum moribus inolevit labes: quam crescere & vires acquirere si permittamus, quò tandem prorumpet? Inutilium herbarum luxuriam coërcet agricola, & vellit ac eradicat quicquid bonarum suffocat spem: magistratus perinde haud patietur impunè grassari, quod cæterorum frugem evertat. Quoniam itaq; tu N. N. quendam comilitonem tuum nulla caussa te offendentem per meram libidinem penè lethifero vulnere sauciasti, arreptaque fuga te serò stitisti citatus; deniq; arresto constrictus neque dum absolutus, & sine venia nostra discessisti; eas ob res te relegamus ad annos III. Perinde & te N. N. & te N. N. te vero N. N. & te N. N. ob ea, quæ Academia Lipsiensis, ut ostendit ejusdem programma, quod hîc subjecimus, in vobis ivit punitum, exesse in perpetuum hinc volumus, jubemus. Quos hæc exempla non corrigent, atque ad meliorem reducent frugem, hi si in mala eadem inciderint, sibi ferent acceptum. Nos enim par est officium facere. Qui neminem ea de caussa plectimus, ut affligamus; sed ut aut emendentur ipsi, aut cæteri saltem corrigantur: neq; enim ad præteritum; sed ad futurum referimus pœnam. P P. Dominica XI. post Trin. anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

CCCCLIV.

Rector & Consilium Academiæ Wittenbergensis publicum.

Non

NOn infrequenter ex hoc loco de Juniorum quorundam, seu adnovitiorum, pravitate & corruptissimis moribus questi sumus. Sed hactenus fermè lascivias illorum ac petulantias fuit perstringere: turpia quidem & aliena hoc ordine nomina; sed leviora tamen, & quæ in lubricitate annorum juvenilium accusanda magis, quàm execranda veniant. Nunc incessenda & fulminanda impietas ac irreligiositas est, summum ac ultimum humani animi crimen. Nam quo ascendat sceleris jam, qui negligat contemnatque Deum, & proculcatis religionibus sacra prophanaq; habeat juxta? Ad Divos castè adeundum; adhibendam pietatem; nullum inter sacra vitiis locum relinquendum; favendum linguis, hoc est, silendum reverenter, nec obstrependum malis vocibus. præceperunt & paganorum leges. Quò magis habendum curæ id Christianis, quibus familiarius certiusque innotuit Deus; quique omnem religionem & cultus divini officium, non à Pompilio aliquo Numa; sed Deo ipso didicerunt. Et tamen (ô prophanitatem!) reperti sunt nuper in nostris (si appellandi nostri sunt, qui defciverunt à Deo quodammodo) qui istæc omnia ludum jocumque existimarent. Quis alius locus augustior templis? Quid sacris mysteriisque, quæ peraguntur ibi religiosius? Quod festum aut venerabilius sacratiusq; Christianis habendum, quam Natalitiorum Salvatoris solenne est? Nimirum in Christi incunabulis nostræ salutis incunabula posita sunt. Hinc causam atq; originem ducit, quicquid per totum annum festivum solenneq, inprimis Ecclesia habet. Sed horum nihil te, N N. commovere potuit, quo minus haud ita pridem, agitatus profecto Genio malo, ipsa Feria prima Natalitiorum Domini, quæ omnium esse sanctissima consuevit, in mediis saris dares turbas, cum comilitonum nonnullos impeteres impiè in ipso templo, & unum eorum nefariâ manu subselliis publicis detraheres per vim arreptum pedibus, quasi nullum ipsi jus inibi esset sedendi, ferociusq; repelleres illos, qui meliora & salutaria videbantur subjicere; ne quicquam ad prophanitatem extremam propemodum reliqui faceres.

Heu, cadit in quemquam tantum scelus?

Eóne prolapsi sunt mali mores, ut post honestum ac pulchrum, ipsum etiam fas piumq; eliderent? Dignus equidem eras, N.N. ut, cum religionis sensum omnem, ac Numinis metum excluseris, cum designares illa in sacro nuper, nunc excluderére penitus Musarum nostrarum consortio; Putavimus tamen condonandum nonnihil ætati tuæ, nec veniendum ad ultima statim suppliciorum, si emendatio aliqua à lenioribus posset sperari. Idcirco ad *annos ipsos tres* nunc *relegamus te*, & intra solem occasum Academiæ finibus excedere jubemus. Vos cæteri capietis exemplum, & consuletis vobis melius, ne in eandem præcipitetis ruinam. Sed ante omnia pietatem colite, atque ubivis & semper reveremini arbitrum omnium & spectatorem non tantum; sed judicem etiam vindicemq; Deum. Nisi feceritis, existimate vos dura & tristia & infelicia omnia mansura esse. Secunda cura honestatis erit. Quæ late ut patet, ita decoris etiam rationem continet. In quam partem ita ex Junioribus peccant nonnulli, ut si de cultu habituq; æstimes, viliissima mancipia, aut mendicabula, possis putare. Sed quod in laceris pannis, atque ex altero humerorum pendentibus

ægre, quod male tecti femora, & peſſimè turpiterque calceati incedunt haud rarò, non inopiæ ſemper ac egeſtatis; pravi animi ſæpius eſt, & ex fœdiſſimis ſordibus laudem captantis. Hoc quoq; in habitu eorum prætereundum haud eſt, quod inoleverit nuper, ſericis vinculis diverſorum colorum, pro diſtinguendis diverſis nationibus, ſubſtringere, pileorum margines atq; ſic inſignire veluti familias certas. Quæ dehoneſtant partim ordinem noſtrum haud parum; partim & factionum notas præferunt, ac Reipublicæ noſtræ minantur perniciem. Ferenda itaq; non ſunt: eamq; ob cauſam hortamur omnes ſeriò, ut deſinant talia deſueſcantq; penitus; atq; in ea potius ſedulò operam dent, quæ tuentur ſtudiorum honorem, & Reip. ſalutem cuſtodiunt. Qui parum habuerint penſi, hos, faciemus, ut levitatis ſuæ ac malæ libidinis non tralatitiè pœniteat. PP. Dominica III. poſt Epiphan. anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

CCCCLV.

QUæ tu N. N. ſuperiore deſignaſti tempore, ſpurca fœdaq; ſunt, &, ne cujusquam oneremus pudorem, diſſimulanda potius, quàm exponenda. Delatus igitur eo nomine & penè convictus, ſubduxiſti te nequiter, quaſi eludere poſſes judicii noſtri conſtantiam. Citatus deinde peremptorio libello, nullus ſtitiſti te, ut contumaciæ quoque fieres reus. Non diſpari crimine & tu N. N. obſtrinxiſti te. Nam debiti tibi cùm intenderetur formula, maluiſti latere non inveniendus miniſtro publico; quàm comparendi ſolvendique ſubire neceſſitatem. Cumq; mox vocareris in judicium edicto publico, non ſervaſti diem, ſed fefelliſti, contra fidem, quam jurejurando dediſti obſtrictus, cum inter cives noſtros cooptareris. Peſſimè habet publica res, nec ſtare poteſt, cùm jacent leges, cùm violantur impune jura, & magiſtratus vis atque auctoritas plane eliditur. Et quia tu N. N. deliquiſti gravius, nec uno te nomine feciſti reum; idcirco te ad annos IV; te verò N. N. ad annum unum, cujus ſimplicior culpa & minor eſt, relegamus, adempta omni hîc commanendi interim poteſtate. Nam quis futurus rerum ſtatus erit, quæ diſciplinæ conſtabit ratio, ſi connivendo ſedendoq; ſinamus hæc juris noſtri ſanctiſſima vincula ſine pœnarum periculo rumpi? Exempla itaque ſtatuenda fuerunt, quæ metum terroremque injicerent, ne res in infinitam licentiam erumperet. Quæ neque inpoſterum deerunt, ſi qui ſimilia deinceps capeſſent. Cavebitis igitur, nec patiemini vobis verba dare libidines malas, quæ in exitium ſequentes adducunt. Reſpicietis perpetuo quid deceat, quid exigant legum præcepta, & magiſtratûs jura ſancta ac inviolata habebitis. Cuſtodietis pudorem & verecundiam, ſtudebitis temperantiæ, ſuum cuiq; tribuetis. Hæc Studioſos ſapientiæ decent: in hæc ſe dare oportet, qui verè ingenui liberique videri volunt. Permittere enim affectibus ſe, & indulgere vitiis, ultima ſervitus eſt. PP. Feria tertia paſchali, anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

CCCCLVI.

MAgna licentia, incertum an pravo quodã ſeculi Genio, an aliis cauſſis, noſtrorũ inolevit moribus: eaq; tam multiplex, ut Hercule aliquo videatur opus, qui hydram iſtam tot capitum contundat. Providerunt majores noſtri plura, & ſaluberrimè conſtituerunt ac ſancierunt, quibus

bus conſtringeretur diſciplina publica, & honeſtas dignitasq; ac gravitas noſtri ordinis conſervaretur: ſed pleraque iſta ſic negliguntur à multis non modo, ſed conculcantur proterve; ut non jam in ſtudiis liberalibus artibusque præclaris habiti, quam in Cyclopum officinis in omnem audaciam ac impudentiam effrænem nutriti ac educati videantur. Quæ nî ſiſtatur labes, & compeſcatur dignis modis, quam Academiam, quam publicam rem habebimus denique? Nec eſt, quod dicto & verbo emendari hoc malum poſſe cenſeas: contumacius eſt, quam leniorib̃ remediis ut cedat. Ferrum adhibeas neceſſe eſt, quo aggrediaris hanc peſtem, & quà fas fuerit, exſcindas. ¶ Non denudabimus nunc omnia perverſorum morum ulcera; de profligata autem illorum improbitate ecquid dicemus, quia aliena occentare oſtia, & innocentiſſimorum hominum famæ, non inſidiari clanculum, ſed via aperta eam impetere, & atrociſſimis contumeliis pudorem illorum gravare, ludo jocoq; habent? Quod cum in ſortis cujusque hominibus ac infima adeò plebe flagitioſe ac peſſimè fiat, tum id in illorum perſonis permittere ſibi, quos honor & dignitas, qua præditi ſunt, quos reverentia ac ſanctitas muneris, huic eximere ſorti, & quaſi inviolabiles & ſacros efficere debebat, intolerabile prorſus eſt. Ægrè eſt nobis, in hanc Charybdin incidiſſe illos, quos optabamus ſalvos maximè. Sed quia uti ſeveritate cum maximè Reip. intererat, fecimus quidem in eos, quæ exigebant leges; ſed publicationem pœnæ remiſimus iis, quorum interceſſioni ac precibus omnino hæc venia danda erat. Nihilominus hinc ſatis exempli licebit capere alios, ne eadem audeant, ſed malæ libidini ſuæ, ac petulantiæ linguæ frænum condiſcant imponere. Quod ſi ab omnibus forte impetrare haud liceat, idem armatum in aſpernantes eſt fulmen, quod in occulto quidem afflavit illos, ſed tamen afflavit. ¶ Porro diſſimulandum non eſt, multorum ſermones parum comes differri in nos, quod non infeſtis & belluinis clamoribus tantum inquietetur ſubinde nocturnum ſilentium, & viæ omnes atq; itinera urbis ebriorum jubilis, graſſantiumque conviciis, perſonent; ſed inveniantur quoque nonnulli, qui media die & clara luce id improbè ſibi indulgeant, atque per vicos ac forum ipſum nudis ſtrictisque gladiis incedant. Fœdum non modo ac flagitioſum hoc eſt, ſed plenum diſcriminis etiam atque periculi. Nam quanta turbarum materia ibi? Quæ in tumultus & cædes occaſio eſt? Pudeat, pudeat hujus inſaniæ ingenuos animos, ac pigeat ſerio iidemq; recordentur tandem & reputent quisq; apud animum, barbarorum & nulla literarum humanitate ac diſciplinâ imbutorum hominum furentem inſcitiam, mirum quantum diſtare inſtitutis illorum, qui ſapientiæ ac honeſtiſſimæ artis cujusque ſtudio conſecraſſe ætatem videri cupiunt. Nam ſi præſtare id ultro, habebunt inſuper, dabimus operam, ut vel inviti cogantur modeſtiora capeſſere, itaque ſe gerere, ne prodegiſſe pudorem omnem videantur. ¶ Illud etjam querendum ſerio eſt, adhuc haberi nationum lenacula, atque conſtitui alios, qui præſideant; alios, qui præſidentibus adſint & in conſilio ſedeant, dicantq; ſententias, unde fiant decreta, abſolutura delatos, aut damnatura. Nam ut legitimi magiſtratus, ſi Diis placet, complectantur vim, pecunias, operas, ſervitiaq; imperant: tamque acerbe & impotenter ſæpius, ut tyrannidem agere videantur. Non con-

conditionem fortunamq; miſerorum reſpiciunt: extorquenda pecunia eſt, quæ ſæpè ad famem & egeſtatem numerantes redigit; accipientium verò levat anguſtias improbè, aut gulæ ac ventri turpiſſimè abſorbetur. Et in his rebus cum occupari & illi ſuſtineant, qui ſacris literis ſtudent, ac optimas rationes vitæ præeundo monſtrare aliis debeant, ejusmodi eſt, quod deteſtari nulla oratione liceat ſatis. Hos enim oportuit maximè omni abſtinentiæ ac continentiæ generi mature aſſueſcere ſe; quicquid aut turpitudinis aliquam aut iniquitatis ſpeciem præferat, habere procul, & execrare modis omnibus. Neq; enim eluuntur ex facili maculæ, quæ inſederunt cuti altius: quem ſemel humorem teſta bibit, retinet: nec exuuntur temere vitia, quæ in ætate adoleſcente aſſueſcere ſiveris. Quos mores igitur, quam animorum innocentiam olim in templa ſuggeſtusq; ſacros afferent tales? Qua fronte accuſabunt in aliis labes, quibus turpati peſſimè ipſi ac deformes fuerint? Quo fructu monſtrabit verum ac rectum, quem ſua ipſius vita redarguat? Seducit & perdit oviculas, qui non expreſſerit ipſe, quæ docet. Videtur quidem radices egiſſe altius malum, quam uno ut ictu extirpari penitus, aut profligari privatis auſpiciis poſſit: eoq; majore vi opus eſſe, ut expugnes ac vincas: Interim tamen non nos ſilere ſedereq; convenit: &, ſi votorum ultima contingere fas non eſt; ſat fuerit tamen, id impetraſſe ut mitius ſæviat cum jam langueſcere cœperit. Quare, dum ampliora præſidia nobis diſpicimus, vos adhortamur ſedulo, ut temperetis triſti huic veſaniæ, nec nervos omnes magiſtratus legitimi publicique, privata iſta nefariaque tyrannide pergatis incidere. Non permittemus, tam protervè illudi nobis inpoſterum, auctoritatemq; noſtram violari impune. Ibimus contra, quibus poſſumus, armis: & pro virili enitemur, ut à nobis contemptum, ab ingenuis adoleſcentibus turpiſſimam ſervitutem arceamus. Quanta dementia eſt præſcire, quod immineat fulmen, neq; ſecedere maturè atque cavere? Quis ultimus furor, non ignorare punienda, & ultro arceſſere pœnas, & concitare ultionis in ſe aſperitatem juſtiſſimam? Non ventis aut ſcopulis igitur iſta ſinetis dici: admittetis in animos, & ſemper reſpicietis, in quorum obſequio magna ſalutis pars veſtræ poſita. ¶ Sed hæret in Junioribus etiam, quod reprehendatur poſt alia merito, & caſtigetur, ut decet. Defertur enim ad nos, incedentes per urbem diebus ſtatis ſcholaſticorum Symphoniacos choros, ita à novitiorum quibusdam illudi & contumelioſe vexari, ut abſtinere his partibus, & plane diſcedere potiùs ducant, quàm ſe exponi irriſionibus iſtis atque injuriis amplius. Quod cum à ſtudiis plane avertere non paucos poſſit, & ſolitudinem oppidanæ ſcholæ haud tralatitiam minetur; idcircò monemus omnes ac adhortamur, ut has laſcivias ac petulantias in animum poſtea ne unquam inducant. Sequetur vindicta & pœna negligentes has voces noſtras: atque nec cætera fient & committentur à quoquam impunè, quæ ſanctitatem legum violant, & diſciplinæ rationem diſſolvunt. Hoc ſemel & ſeriò vobis dictum putate. PP. Dominica XIII. poſt Trinit. anno recuperatæ ſalutis M DC LIX.

CCCCLVII.

UT nunquam non inveniuntur maleferiati nonnulli in Academica pube, qui perrumpentes ſepta legum in illicita

cita ruant, & æqui justiq; disciplinam corrumpant: ita perpetuo talibus eundum est obviam, & danda opera, ut coërceantur mature, ne latiùs evagetur licentia, quàm reprehendi ut queat. Præclare igitur Academiæ Lipsiensis Consilium non cessat distringere auctoritatis suæ aciem, & animadvertere in illos, qui sui officii à se meminisse noluerint. Nunquam enim remisse agere bonus magistratus debet; sed in id semper contendere, ne quid Respublica detrimenti capiat. Quod tum sperandum maximè, cum boni mores vigent, mali verò aut opprimuntur aut corriguntur. Quoniam igitur nonnulli & petulanter vexarant sexum sequiorem, & se turpissimo furti obstrinxerant crimine, nec non protervè admodum adversus magistratum se gesserant; alii, Juniores per varias contumelias avarè serviliterq; tractarant; idcirco earum rerum convictos non ita pridem, ut dehonestamenta mera honestissimi ordinis, ex cœtu scholastico proscripserunt merito & relegarunt. Jam inter utramq; Academiam quæ pacta jam olim convenerint, notus est, quàm ut exponi & repeti operosius debeat. Ut illis itaque sua constet vis, idcirco te N. N. ad triennium, te N. N. ad annum unum, te N. N. ad biennium: denique te N. N. ad annum unum, ex nostra Academia quoq; relegamus perinde, & intra præscripta spatia omnem ad nos aditum vobis præclusum volumus, & in præsenti promulgamus. Atque cum ista pleraque & apud nos aliquando designari soleant (nam quid in proximis exequiis, quid in nuperrimis nuptiis petulantia Juniorum lasciviaq; ausa est? quid Veterani circa ipsos Juniores pæne peccant quotidie?) Idcirco serio vos admonemus, ut dediscatis tandem has vesanias, & meliores vivendi vias sequi velitis inposterum. Quoties sacrorum antistites gravissimis vocibus hanc morum labem perstrinxerunt de suggestu publicè? Quoties nos ex ipsa hac tabula vos allocuti sumus acriter? Utriq; irriti, & perditâ operâ maximam partem. Quid? ergone planè ex animis vestris deletus est metus Numinis atq; religio? Desiit omnis atque evanuit magistratus reverentia, pudorque omnis exstinctus est? Nolite, nolite putare hæc impunita fore semper, & latebras vestras vos tegere usque. Deprehendet tandem versutias vestras diligentia nostra, & in apricum producet, ut justæ magistratûs severitati pœnas persolvant. Quod si flagitia vestra nostram fortasse effugerint curam; ultoris tamen Numinis pœnas non effugient. Æq; quo lentius venient, hoc gravius quoque incumbent. Pœnitendi quippe spatia dat: quæ qui neglexerit & frustra sitit elabi, heu quanta eum manebunt mala. PP. Dominica 1. Adventus, anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

CCCCLVIII.

DE petulantia proterviaque, & quæ flagitia in nonnullorum inoleverint mores, qui Academicorum nomine censeri volunt, & Studiosi liberalium artium haberi; tum quę servata contra custoditaq; à nostris velimus inposterum, non ita pridē exposuimus publicè, & nequà excidant, affigi iterum curavimus juxta. Restat igitur dare operam, ut dicta sequatur res; & monita nostra ne videantur inane fulgur, quod tonitru nullum comitatur. Supervacuum erit præcipere, nî vindices quoque ac asseras, quæ rectè præceperis, si violari contigerit. Non crescunt virtutes, quibus malignè faveas; & invalescent vitia, ad quæ præcepta legum quasi obdormive-

miverunt. Quàm te proterve non ita pridem N. N. per ebrietatem immodicam, & ſtultæ juventæ facem geſſeris; quæ deſignaris in pontis itinere, quibusq; injuriis & contumeliis provocaveris poſitum ibi in ſtatione militem, nemo ignorat, nam illa ipſa luculento die, atque in ore & oculis multorum hominum perpetraſti. Ac iis in rebus cùm & flagitioſe turbata pax atque ſecuritas publica ſit, & ipſa loci religio violata non leviter, idcirco te N.N. ad unum annum relegamus, & ex Muſarum noſtrarum conſortio jubemus exeſſe. Neque enim miſericordiæ locus eſt, cùm ſola ſeveritate ſervari poteſt Respublica: cumq; timendum adeò, ne connivendo parcendove exaſperentur mala, quæ urgent, & tandem immedicabilia evadant. Sapietis itaque, ô noſtri, inpoſterum, & aliorum exemplis moniti, diſcetis, quæ vobis deinceps tenendæ tuendæque viæ ſint, ne idem vos præcipitium abripiat. P P. Dominica Jubilate, anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCLIX.

NEmo ſanus in propria membra ſævire ſolet, quisq; parcit corpori ſuo, & quantum poteſt, ei conſulit bene. Sed cum rubere ulcus malum in parte aliqua cœperit, & jam gangræna ſerpere peſtilens, tum uri ſecarique patimur, ut corruptarum partium clade, reliquarum ſanitas ſinceritasq; redimatur. Perinde nos Academici corporis tutelam ſalutemque agimus; & ægrè omnibus eſt, cùm contigit, aliqua labe tentari. Quod ſi timendum, ne ſpargat ſe latius, valentiorq; medicinâ evadat, tum nihil indulgendum amplius eſt, & pro clementia ac lenitate adhibenda ſeveritas. Quid non ſuſcepimus ac egimus hactenus, ut ſuo fungerentur quisq; officio noſtri? Quæ non tentavimus omni ſtudio, ut illa effrænis Juniorum petulantia laſciviaque cogeretur in ordinem frænumque acciperet? Sed quo profecerint paternæ noſtræ voces, quemque animadverſiones ipſæ habuerint exitum, palam ac in aperto eſt. Quare aſperiores ingrediendæ viæ ſunt, & connitendum modis omnibus, ut aſſeratur ſua diſciplinæ vis, & Academiæ fama auctoritasq; vindicetur. Quoniam itaq; tu N.N. non ita pridem in via publica nulla offenſus re aut provocatus, comilitonum quendam adortus nefarie es, impetiiſtiq; ferro ac vulneraſti; atque jam ante etiam non uno te obſtrinxiſti facinore, admonitusque nil reſipuiſti hactenus, ea te propter ad annos II. relegamus. Cui te quoque N.N. & te N. N. adjungimus, utrumq; ad annos ſingulos relegantes. Quid Juniorum maleferiatorum globus in quendam profecturum Lipſiam, ut auſpicaretur Academica ſtudia, non ita pridem deſignaverit improbe, quamq; indignè illum tractarit, cantat & deteſtatur univerſa civitas. Qua in ſcena cùm primas vos duo præcipuasque egeritis partes, faciendum fuit, ut gravius cæteris, quos ſuæ non minus perſequentur pœnæ, plectaremini, quia peccaſtis gravius. Abeſte igitur, & diſcite interim redire ad frugem. Eò enim caſtigationes noſtræ ſpectant ac pertinent, non ut evertant, ſed ut emendent. Vos cæteri exemplum capite, & quid ſequendum fugiendumq; ſit, imbibite ſerio. Non enim patiemur impunè violari leges, aut permittemus, exiſtimationem Academiæ ac dignitatem corrumpi ac proculcari. Vigilabit in omnes animadverſio noſtra: & quæ quis meruit, ea & feret. P P. Dominica XVII. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCLX.

CCCCLX.

QUanquam pro virili noſtra operam dedimus, ut diſciplinæ ſua conſtaret ratio, & ſi quæ malè ac petulanter & contra legum præſcripta committerentur, ne impunita abirent planè: Id temperamenti ſecuti genus, quod in curandis ſanandisq; morbis medentes ſolent, qui lenia dulcia que amaris & vehementioribus miſcent. Sæpe enim exaſperantur cataracticis valetudines magis, quam leniuntur tolluntur-ve. Ita ſe tamen non pauci noſtrûm comparârunt hactenus, ut neutra ratio nobis procederet ſatis; ſed per præruptam contumaciam neque clementiâ nec pœnis ſe emendari paterentur. Eo provecti petulantiæ, quæ Academiam noſtram in tantam invidiam adduceret, quam publicum omnium odium juſtè videretur ſequi. Ut itaq; & ſummo magiſtratui faciamus ſatis; & exiſtimationi noſtræ ac nomini conſulamus maturè; id reſtat, ut juſta ſeveritate eamus obviam, editisq; exemplis oſtendamus, hæc quæ perverſe fiunt ac improbè, neq; placere nobis nec recta videri; ſed talia, in quæ legum noſtrarum nunquam non diſtringendum ſit fulmen. Coorto incendo non tectis, non cæteræ ædificiorum moli parci ſolet: quicquid corripuit flammæ vis, aut poteſt corripere proximè, deturbatur, disjicitur, peſſundaturq;: cum ſatius ſit corrumpere quædam aut perdere penitus, quam permittere, ut ignium violentia vagetur latè, & totam urbem vertat in cineres. Ita & nos quicquid corripuit improbitas atque incendit veluti, compeſcemus in tempore, & extirpabimus, ne ſerpat latius & mores bonos penitus tandem evertat. Atque ut conſtet clarius paulò, quæ deteſtemur in publicis moribus maximè; primo omnium id vos monemus, ut præſidiarium militem neq; injurioſo facto ullo, nec dicto contumelioſo laceſſatis: ne irritetis protervè excubias vigiliasq; in portis, in pontibus, aut aliis poſitas locis: ſed quemque ſuas agere ſinatis partes, & ita accipere atque tractare, ut decet eos, qui cogitent, præſidiarium militem Sereniſſimi Principis auſpiciis & diſpoſitione hîc agere, quæ ſancta & inviolata habere oportet.

Secundo, ne quis deinceps privatorum laribus ædibusq; aut ipſa re faciat vim, aut & minetur dictis (quod ſuſtinuerunt nonnulli hactenus) ſed neq; occentet cujusquam oſtium malis carminibus, lapidibusve, aut alia re, quæ afferat vim, infeſtet laſcive (id enim nonnulli libidini ſuæ permiſerunt peſſimè.)

Tertio, ne quis deinceps ſtricto gladio, nec ſine clamoribus barbaris, ſive interdiu per crapulam; ſive nocturnâ graſſatione, aut forum aut cætera urbis itinera, pervadat temere, quietis atque ſecuritatis publicæ violator; quòd id in turbas & rixas perniciosiſſimas expetere facile poſſit.

Quarto, ne quis cum altero duello & dimicatione congrediatur, in quo tam impudenter nonnulli hactenus, tamque audacter dederunt operam, ac ſi in re legitima verſarentur, adeoque id facerent, quod ad officii partes poſſet ſpectare.

Quinto, ne quis aut nuptiales pompas interturbet, aut & in nuptiales ædes irrumpat, & convivantium hilaritatem modeſtam (quæ Juniorum petulantia maximè eſt, quamquam & Seniores quandoq; hîc turpiter peccent) inquietet atque elidat.

Denique ne Juniores, aut ipſi ſibi invicem, aut quibusvis aliis moleſti ſint, nec quenquam, quod ſolent, flagitioſè ac petulanter vexent. Quamvis enim hæc ve-

tita legibus prohibitaque jamdudum omnia ſint: nosq; de iis ſubinde vos per occaſionem, atq; nunc nuper etiam, admonuerimus; repetere tamen ea nunc in præſenti ex veſtra cumprimis ſtatuimus re, ut ſciat quisque, ac ſibi perpetuo ſubjiciat, quæ cavenda præcipuè fugiendaq; ſint, ne queratur deinceps, ſe pœna oppreſſum citius, quam de vitando malo admonitus fuerit. Et quoniam multæ magnæq; malorum hujusmodi cauſæ ex nationum conciliabulis, frequentiaq; ludorum, quos laniſtæ aperiunt, intelligimus oriri, id dabitis operam, ne quid in iis contra leges fiat. Corporis exercitia ſublata haud cupimus; cum modo, & tempeſtivè volumus haberi, de quo utroq; leges noſtræ dederunt præcepta: quæ à pleriſq; tamen parum habentur penſi. Quod ut ne fiat deinceps, dabimus operam: tum conciliabula nationum, ut nulla ſint. Hæc enim prorſus illicita ſunt, atque ad elidendam auctoritatem magiſtratus unicè comparata. Audietis itaque nos & recte præcipientibus obſequemini recte: ne pervicacia veſtra atque improbitas, ipſius Sereniſſimi Principis indignationem in ſe convertat. *Gravis ira Regum eſt*, inquit Tragicus. Et vere Poëta alius:

Sævum præluſtri fulmen ab arce venit.

In fine illud diſſimulandum non eſt, quod nudius tertius, ſerâ veſpera, accidit: cum Juniores coïere in globos, & cum lapidibus atque clamoribus pervolitarunt vias urbis ineptâ vecordiâ recens traducti militis ſcilicet intemperiem ulturi. Quorum inſaniam & Seniorum nonnulli videntur armare, qui quidvis licenter facere, prærogativam ordinis, ſuasque perverſas libidines Academicorum hominum privilegia interpretantur. Monemus itaque omnes, ne talia inſueſcant animis; ſed memores Sacramenti ſui, ut ſint, in quod adacti promiſerunt atq; polliciti ſunt, *ſe delaturos ad Magiſtratum illatas injurias, nec vindicaturum quemquam ſe ipſum.* Noſtrum eſt interpretari privilegia; atque ut ſarta tecta conſtent, dare ſedulò operam: vos quieſcere oportet, nec quicquam per inconſultum movere impetum, quod peſſimè expetat, & pacem ac ſecuritatem publicam evertat. Diſcite igitur juſtitiam: & moniti meliora ſequimini ſtrenuè. Nobis curæ erit, ut ordini noſtro dignitas ſua intemerata conſtet; ut ſua virtuti & rectè factis præmia; nequitiæ ac malæ libidini pœnæ ſuæ ne deſint. PP. Dominica Miſericordias Domini, anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCLXI.

TRia ſunt, quibus Sapientes antiqui recte vivendi regulam conſtrinxerunt: *Honeſte vivere*; *neminem ladere*; *ſuum cuique tribuere*, præcipientes: non quòd non plura dare poſſent; ſed plura quod capi tenerique facile haud poſſent. Onerat multitudo ac terret magis, quàm inſtituit. Et verò ſi pauca iſta evolvas ſubtilius; videri hi terni verſus poſſunt complecti omnia, quæ ſapientiæ Doctores integris voluminibus vix explicarunt. Atq; quàm felix foret humanum genus, quamque tranquille ageret, ſi comprehendi quam facile poſſunt ediſcique hæc pauca, tam præſtarentur fideliter, nec ulla unquam eorum in quoquam vitæ actu veniret oblivio? Sed ô perverſum ac depravatum hominum genus! Plura de honeſtate dicuntur ſubinde magnificè; commendatur quam ornatiſſimè juſtitiæ bonum; at vero quàm pauci faciunt, quæ prædicarunt? Quam pauci facundiam, non ſua

in

in vitia, exercent? Honeſtiſſimus longe Studentium ordo eſt; ſed plures dehoneſtant peſſimè; & laſcivire, potare, in diem vivere, pulchrum decorumque habent? Numnam juſtitiæ ratio aliis, aut plenius cognita, aut commendata magis eſſe debebat, quàm qui in ſapientiæ ſtudio dediti ſunt, videri utiq; volunt? At cùm iidem vagantur per urbem quieſcentibus infeſti per noctem, cum petulanter ſe gerunt interdiu, cum congrediuntur armati & dimicant, nulla noxâ provocantes cùm violentia impetunt & perſequuntur vulneribus; cum lumina feneſtrarum lapidant; cum in alienas domos impudenter atque proterve irrumpunt; an penſi habeant, quid juſtum æquumq; ſit? Quin magis illa, quàm ulli barbari proſternunt ac calcant. Mirum in modum infamat hæc natio omne Muſarum & literarum nomen, atq; in odium adducit: & niſi ſeveris exemplis coërceatur, brevi omnis noſtri ordinis exſtingueretur dignitas. Hanc aſſererе igitur, hanc vindicare, quantum poteſt, ut noſtri omninò muneris eſt; ſic impunita ſinere in te N.N. quæ deſignaſti non ita pridem, ſalvâ officii ratione non poſſumus. Nam cum tu nuper unum civium revertentem ad ſe profunda nocte in publica via adortus nequiter ſis; domum deinde, quæ tutum cuique præbere refugium debet, delatum, per jurgii cauſam, in capite læſeris graviter: adhæc graſſator petulans non neminis excuſſeris feneſtras, extingui lumina, ſi quæ notares, ferociter poſtulaveris, tenebrarum amicus, quæ ſcelera obtegunt; idcircò te ad *annos tres* elogio iſtoc publico relegamus atq; ex Academia noſtra jubemus exeſſe. Tu quoq; N. N. quoniam arreſti vinculum perrupiſti nefariè, & ſine venia noſtrâ hinc diſceſſiſti, citatusque libello ſolenni publicè non comparuiſti in judicio noſtro dictâ die, & ſatisfeciſti creditoribus tuis, eas ob res te quoque adjungimus prius memorato, & ad *Biennium* ob contumaciam iſtam inſignem, ac violatam religionem ſanctiſſimi vinculi, relegamus.

In fine vobiscum agendum, Juniores, eſt, qui adhuc in veſtibulo ſtantes ſuſpiratis Epoptias legitimæ annum. Veſtra enim quorundam (& utinam quorundam!) in tantum crevit nequitia, ut, quò progrediatur, vix habeat: & verba deſint, quibus demonſtrari, quanta qualisq; eſt, poſſit. Namq; & magna & varia eſt; eoq; prorupit, ut pudorem omnem non modo, ſed ipſam religionem quoque exſtinxiſſe videatur. Quæ deſignatis in foro aſſiduè ſtipati in globos, & nihil non impudenter, flagitioſè atq; protervè ingredientes? Ac neque ab his cum ipſo in templo interq; ſacra temperetis vobis, quem metum cuncta inſpicientis & vindicantis Numinis, quam reverentiam ejus in animis veſtris reſidere putabimus? Illud verò cujusmodi eſt, cùm longe proceditis extra urbis pomœria, & obſidetis militares vias, ut excipiatis adventantes novitios violentas inferentes manus, nec niſi contumelioſiſſimè acceptos, ſæpè & ſpoliatos, certe male mulcatos, vix tandem dimittatis in urbe? Qua profecto in re deteriores ipſis beſtiis eſtis. Quippe quæ nunquam in ſui generis greges ſævire ſolent. Efferant igitur ſtudia animos? Imò manſueſcere faciunt, & feritatem, ſi quæ inſederit, deponere docent. Non hoc eſt liberalia profiteri: non hoc humanitatem literarum ſectari & elegantias. Ad talia, ultima etiam barbaries, & ſordidiſſimarum gentium erubeſcat incultus: & vos in illis malam operam dare non pudet? Quod fœdum, enorme ac atrox edidiſtis faci-

facinus nuper (nam vetuſtiora nunc attingenda non ſunt) cum quendam ex Academia Jenenſi (ubi jam dudum initia expleverat) huc venientem, & vix ingreſſum urbem, in ipſo aditu fori oppreſſiſtis, involaſtis, omnis generis contumeliis injuriisq; affeciſtis, in ipſum hoſpitium usque, pæne per totam urbem, perſecuti eſtis, ne quicquam deprecantem tantam vim, & caſſis vocibus ad jus commune provocantem. Et patiemur amplius auctoritatis noſtræ hebeſcere aciem? tamq; impune lenitati noſtræ illudi? Quin revocanda ſeveritas priſtina, & excitanda iterum ſunt, quæ videbantur jacere. Ac dedimus quidem operam, ut tota retegatur improbitas, nec quicquam hujus impiæ lateat ſcenæ. Sed neq; omnes deprehendi potuerunt in turba; & multa fruſtrata, ut ſolet, induſtriam noſtram ſunt, eorum maximè pervicaciâ, qui ipſi perire, quam nominare alios, maluerunt. Edendi tamen exempli cauſa ſuffecerit interim, de illis ſumere pœnas, qui hîc egiſſe partes convicti fuerunt. Quapropter te N. N. & te N. N. ad annos duos relegamus, & hinc faceſſere jubemus ocyus: duæ cæteri hujus ſatellites audaciæ ſociique in duriore carcere pœnas luunt, ut meliora capeſſendi deinceps ſumant propoſitum. Omnino vindicanda diſciplinæ auctoritas eſt. Neq; exigimus pœnas, ut noceamus, ut emendemus ſanemusque, ſeveri ſumus. Multi rediere ad ſe, admoniti pœna: ac perditiſſimum eſſe oportet, qui non ex aliorum malo cavere ſuum addiſcere velit. Monemus itaq; omnes, ut faciant officium, ut ad præſcripta legum, hoc eſt, honeſti ac juſti, componant vitam: non ex libidine prava & temerariis conſultis; ſed ſana rectaque ratione perpetuo ſeſe comparent: & ſapientiæ ac literarum veros germanosque Studioſos oſtendant. Neque enim dormitabimus, aut connivebimus in iis, quæ fiunt perperam, & æqui pulchriq; rationem evertunt. Pœna ſequetur delatum facinus; neque inultum manebit, quod improbe ac flagitioſè commiſſum fuerit. Hoc recogitate, & quæ in rem veſtram ſunt, inſueſcite ſeriò ſapere. PP. Dominica Lætare, anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCLXII.

EA quorundam in noſtro ordine (ſi modo digni ſunt, qui in eo cenſeantur) laſcivia ac profligata petulantia eſt, ut ad perfringendam diſciplinam, calcandas leges, exuendum pudorem & honeſtatis reſpectum, vix quicquam reliqui faciant. Quæ vociferationes belluinæ, quæ tumultuationes, rixæ, digladiationes, pæne quotidie audiuntur? In quibus ita ſecure dediti ſunt, ac ſi in re licita conceſſaq; operam navent. Atq; in hisce rebus quoniam tu N. N. ſtrenue hactenus egiſti partes, immemor plane eorum, de quibus ſæpius monitus fuiſti; idcirco te ad duos annos ex Academia noſtra proſcribimus ac relegamus, & ante Solem occaſum hinc jubemus exeſſe. Non eſt ſedendum in tanta morum ruina: faciendum omninò eſt, ut intelligant alii, nos ſerio deteſtari & execrari talia, & modis omnibus dare operam, ut ſtabiliatur diſciplina vetus, & boni mores reducantur. Habemus à Majoribus acceptas leges præclaras, ſed

Quid leges ſine moribus?

ut ait Poëta? Vindicandæ igitur ſunt, & aſſerendæ, ne illis protritis ac diſſolutis, Respublica ipſa in caſum detur. Quæ ſtare ſane, niſi ſalva legum majeſtate, non poteſt. Excedito itaque, atque abeſto tu

ipſe

ipſe, & ex ſeveriore hac medicina pleniſſimam ſanitatem mentis recipito. Eò enim animadverſiones noſtræ pertinent, non ut evertant, ſed ut emendent. Vos cæteri, capeſſite hinc exemplum, & malo aliorum moniti, quid cavendum vobis ſit, ſedulo diſcite. Inconſulta juventus eſt, & male ſæpius ſuadet; dum ſuum temere ſequitur impetum. Quem coërcere & frangere, atq; ad rectæ rationis legem redigere oportet. Fugite pravorum & corruptorum conſuetudines, ne in vos transeant illorum mores. Verum eſt enim ſuo modo vetus illud carmen;

Qui mali ſunt, non fuerunt matris ab alvo mali;
Sed malos faciunt malorum falſa contubernia.

Audite voces noſtras & monita, quæ nunquam deſunt, & inculcantur aſſiduè, ſi modo patientem obſequii animum velitis accommodare. Hæc ſi vos penſi habebitis probe, nec nobis puniendi temere veniet, nec vobis luendi pœnas neceſſitat. P P. Dominica Septuag. anno recuperatæ gratiæ M DC LXI.

CCCCLXIII.

Rector Academiæ Wittenbergenſis, Henningus Großе/ U. J. D. & Profeſſor Publicus, &c. Lectori benevolo cum debita honoris Præfatione.

S. D.

SEſquiannus eſt, quod auctoritate Reverendiſ. Synodi Eccleſiæ Lutheranæ in Hungaria, Andreas Horvat Perenienſis, in noſtram Academiam venit, adjutus Liberalitate Illuſtriſſimę Viduæ Nadaſdianæ, Judithæ de Revva, quæ inter cæteras ingentes virtutes hoc quoq; habet, ut de egregiis ingeniis literisq; ac promovendâ Religione orthodoxa nunquam non ſtudeat mereri bene. Is itaque ornatiſſimus Juvenis, ut probè noverat, quâ de cauſâ hanc nobiliſſimam divinæ juxta atq; humanæ ſapientiæ officinam ingreſſus eſſet, ita toto hoc tempore, quo commoratus nobiscum eſt, id ſedulò ſemper navavit operam, ut ſui iſtius officii numeros egregiè impleret. Enimverò cùm duo imprimis ſint, quæ bonum Scholaſticum maximè commendant, ſi diligenter primò, quibus deſtinatus, ſtudia habeat; deinde ita inſtituat vitam, uti in omnibus actionibus Deum & honeſtatis rationem ſubinde reſpiciat; in utroque certè ita verſatus Andreas eſt, ut dignus maximè hac commendatione noſtrâ videretur. Sunt qui per neminem, niſi ſeipſos ſapere velint: nimii amatores ingenii ſui, ac ſibi ipſis diſcipuli pariter & magiſtri. Qui plerumq; cum domi ſuæ & ſapientes ſibi & docti viſi ſunt, ſimul venére foràs, nihil ejus apparet, & deridentur. Non id dementiæ inceſſit noſtro: qui frequentare Lectiones publicas, privatas ſcholas obire, cum eruditis ac doctis congredi, ac ita & exercere ingenium & alere quoq; nunquam ceſſavit. Quamvis autem SS. Theologiæ ſtudio, & juſſu ſuorum & Illuſtriſſimæ Patronæ auſpiciis cumprimis ſeſe dederat, ſic tamen eas tractavit partes, ut Philoſophicas diſciplinas interim maximè verò Logicam, Metaphyſicam, Phyſicam, minimè ſibi negligendas putaret. Quibus licet per ſe non indigeat divinæ veritatis ſcientia; multùm tamen juvari hoc miniſterio illa poteſt. Quâ de cauſâ & à ſanctiſſimis Patribus ſobria Philoſophiæ cognitio & Chriſtianis quoq; commendatur paſſim. Ac in his utriusque generis literis, quos progreſſus eximios fecerit, teſtari poſſunt

ſunt disputationes duæ, quas non ita pridem publicè habuit totius Auditorii applauſu. De vita ipſius hoc bonâ teſtari fide poſſumus, nihil fuiſſe integrius eâ, ac emendatius. Neque enim luxui ac voluptatibus dedit ſe, aut aliis rebus illicitis infamavit ætatem; ſed frugi maximè & pietati juxta ac probitati deditus ſtudioſiſſimè obſervavit leges, in quas jurârat. Quæ omnia ita comparata ſunt, ut ſpem eximiam nobis faciant, eum quandoque, Andream, daturum virum eſſe, qui utilem & ſalutarem operam in Chriſti Eccleſiam conferre poſſit. Quem ſcopum & finem ſibi ſemper præfixum habuit, eoque & actiones ſuas omnes & ſtudia aſſiduè direxit. Quapropter abs te, benevole Lector, officioſè ac peramanter petimus, ut eum tibi de nota optima, quod dicitur, commendatum habeas, ejusq; conatus egregios, quacunq; ratione poteris, & provehas & ornes. Quicquid in eum collatum unquam abs te beneficii fuerit, næ id egregiè, atq; in eum locatum fuerit, qui & dignus certè ſit, & erga opitulatores ſuos ac Patronos nihil officii unquam & obſervantiæ debitæ ac cultus omittat. Nos ſi præſtare quid poſſumus, quod ad utilitates tuas facere, aut alio nomine, Lector benevole, gratum tibi atq; acceptum fore intelligamus, in eo nunquam deerimus; daturi operam, ut noſtra officia ſtudiaq; quovis tempore, cùm erit opus, tibi probemus. Vale. Perſcriptum ſignatumque Wittenbergæ d. V. Auguſti, anno recuperatæ gratiæ M DC XXXVII.

CCCCLXIV.

Rector Academiæ Wittenbergenſis, M. Johannes Sperling/ Laucha-Thuringus, Phyſicæ Profeſſor publicus, Lectori benevolo cum debita honoris præfatione *S. P. D.*

CUm biennio ante in Academiam noſtram veniret Ornatiſſimus Juvenis Georgius Haſſæus, Perlebergâ-Marchicus, id ſibi negotium dari exiſtimavit, primò, ut ad decori & recti normam componeret mores; deinde ut iis literis & diſciplinis inſtrueret animum, ſine quarum cognitione Juris ars, quam olim cogitabat addiſcere, aut imperfecta aut manca; aut parum polita & exornata videretur. Nam ita fulgere doctrinæ cultu animum, ut honeſti ac pulchri cura abſit, vitaq; interim ſqualeat, inutile noxiumque exiſtimabat. Cæterum ſuppeditare eruditionem virtuti, & quaſi contubernalem eſſe, eximium quiddam ac ſingulare ſtatuebat. His cogitationibus igitur cùm induiſſet animum, non linguæ Latinæ & humanitatis, non hiſtoriarum, atq; inprimis Romanæ, ſtudium inſuper habuit. Neque enim ignorabat, quàm multa, ac infinita propemodum in Jure Civili reperirentur, quæ absq; iſtis ſubſidiis capi atq; intelligi haud poſſent; quamq; ſcientia rerum hujusmodi civilem hominem decere poſſet & exornare. Jam differendi artibus, ac Mathematicis diſciplinis, nec non Philoſophiæ, ita attendit, ut eam partem haud tantum, quæ affectus noſtros regit, morumq; diſciplinam exequitur; aut de domeſtica, vel Reip. adminiſtratione præcepta dat, quæ fontes ipſos Juris ac Legum continet, tractaret diligenter; ſed alteram etiam, quæ in contemplando verſatur, & in naturam rerum inquirit, quibusque ex cauſis & oriatur & duret quidlibet, tandemq; intercidat, ſtudioſè addiſceret. Ratus ſcientiam eam & dignam maximè ingenuo homine, & ei, qui artem æqui & boni profeſſurus eſſet, utilitatis plurimum polliceri. Atq; in iſtis omnibus quidem ſic eſt verſatus noſter aſſiduè, ut do-

mi non

mi non tantum plurimum operæ ſtudiiq; in iis poneret, ſed foris etiam Clariſſimorum Virorum tum acroaſes publicas, tum ſcholas privatas ſedulò frequentaret. Quin per ætatem etiam ipſam conſcenderet cathedram, quantumque profeciſſet hactenus, experiretur publicè ac demonſtraret. Namq; ut hoc exercitationis genere nihil æquè fructuoſum ac magis utile noverat; ita in eo quoque ſuum, ut ita loquamur, periclitari Martem, optimum factum exiſtimabat. Juri Civili ſuperioribus menſibus applicare cœpit animum: exorſus hanc telam ab aureolo Inſtitutionum libello. Qui velut parva myſteria continet totius nobiliſſimæ ac præſtantiſſimæ artis. Majora confecturus ſpatia, ſi optimorum parentum voluntate diutius hîc manere potuiſſet. Quorum auctoritate & juſſu, cùm nihil prius aut ſanctius habere ſoleat, rectè ac ordine iis obſequendum cenſuit, cum noſtro ex Athenæo ut demigraret in Academiam aliam præcepiſſent. Qui diſceſſurus à nobis cùm teſtimonium actæ vitæ peteret, libenter & promptè hanc ipſi veniam dedimus. Tum quod dignus eſſet, qui commendaretur de nota optima; tum quòd de eo quæ tradenda erant, certa nobis & explorata maximam partem. Namque cùm ſeſquianno integro & menſâ eadem & tecto uſus nobiscum ſit, ecquid magnopere in vita ipſius latere nos potuit? Quo quidem tempore ita ſe geſſit & comparavit, ut mores vitæq; ſuæ rationem facile nobis approbaret. Quæ cùm ita ſint, abs te benevole Lector & officioſè & peramanter petimus, ut, Haſſæo noſtro, ob eas res, quas ſupra de eo prædicavimus, quibusq; ipſe exornatus eſt, faveas, ejusque conatus benignè atq; benevolè adjuves, pro certo obtinens de eo te meritum bene, ubi rectè collocentur beneficia, quique & collocata rectè æſtimet, & erga collatores omni officii ac obſervantiæ genere memoremq; ac pium ſe ſemper exhibeat. Nos nihilo ſecius in id elaborabimus ſedulò, ut nihil ejus omittamus ſtudii, quo inſervire aut honori tuo ac exiſtimationi; aut commodis ac utilitatibus etiam liceat. Vale benevole Lector, &, quantum potes, jacentia literarum ac ſapientiæ ſtudia erigere bono publico contende. Perſcriptum ſignatumque Wittenbergæ ad d. IV. Auguſti, anno recuperatæ gratiæ M DC XL.

CCCCLXV.

Decanus, Senior, & reliqui Facult. Philoſophicæ in Acad. Wittenbergenſi Electorali P P. Lectori benevolo cum debita honoris officiiq; delatione *S. P. D.*

UTi non plus, quàm decet ac par eſt, in quenquam laudis tribuere, gravis ac juſti hominis maximè eſt; ita non commendare eos, qui ſua virtute id meruerunt, iniquum atque malevolum animum manifeſtè docet. Quare cùm id in omnibus, qui laudem ſibi aliquam induſtriâ atq; ingenio ſuo pepererunt, tum iis præcipuè vitare ac fugere diligenter oportet, qui de familia ac velut complexu noſtro ſunt. Quos non provehere quantum poteſt, & in favorem dare hominum, profeſſæ impietatis crimen habet. Quod ſi Clariſſimum noſtrum Collegam, Dn. M. Martinum Heinſium, Spandoviâ-Marchicum, cui valedicenti nobis hæc deſtinata ſcriptio eſt, ornare velimus ac prædicare ex meritis, quædam texenda nobis velut Ilias foret. Ita nihil de eo dici tam prolixè poſſet, quin virtus hominis id, ſi non vinceret, æquaret tamen ac ſu-

ſtineret. Sed in præſenti nobis inſtitutum non eſt, Clariſſimi Viri laudes ornatè perſequi. Id agimus, ut vitæ apud nos actæ teſtimonium ipſi perhibeamus. In quo non tam verborum copia, dicendiq; ars, quàm rerum veritas ſpectari ſolet. Quæ apparatu & pompa nihil indiget; & quò ſimplicius tradita, hoc minus ſuſpecta eſſe ſolet. Teſtamur itaq; Heinſium noſtrum in hanc Academiam ante hos XI. anos admodum veniſſe primùm, atq; huc attuliſſe non modò animum diſcendi optima quæque ac præſtantiſſima cupidum; ſed & ingenium ſolers, & bonæ cujusq; artis capax, tùm ſtudium ingens ac indefeſſum. Quid proſunt enim præclara in nos à natura collata bona; ſi per ſegnitiem atq; ſocordiam quaſi ſepulta jaceant, torpeantque, nec excolantur ſedulò ac perficiantur, ut publico proſint? Quare mirum non eſt, ſi præter literas, quarum egregiâ ſupellectile inſtruxit ingenium, in Philoſophicis diſciplinis ita profecerit, ut tertio anno poſt, quàm huc veniſſet, octo inter Competitores Secundus ipſe Magiſter Philoſophiæ ac liberalium Artium ſingulari cum laude creatus fuerit: & mox poſt annum V. in noſtrum Collegium ac Facultatem allectus & cooptatus. Ita enim quà docendo per privatas ſcholas, quâ diſputando de Juventute mereri ſtuduerat, ut dignus videretur maximè, qui iſtoc honoris genere afficeretur. De Theologiæ ſtudio, & quæ præclara ibi fecerit ſpecimina, quam incredibilem de ſe concitarit ſpem, noſtri loci non eſt pluribus dicere. Id tamẽ diſſimulare non poſſumus, non exiſtimare, nil niſi egregium ac ſingulare ſibi de eo Eccleſiam orthodoxam pollicendum habere. Jam vitam ejus quod attinet, ecquid modeſtius eâ, quid probius, integrius, aut magis compoſitum fuit? Quæ laus Philoſophum juxta atq; Theologum inprimis decet, ac vel eorum propria exiſtimanda eſt. Quàm turpe enim ac vitioſum eſt, de temperantia modeſtiaq; docere egregiè atq; præcipere pro cathedra; cum per libidines varias ac luxum agas ætatem, & quicquid oratione perſuaſeris, exemplo & facto arguas atq; diſſuadeas? *Odi homines ignavâ operâ, Philoſophicâ ſententia*, ille apud Poëtam veterem ait. Et D. Hieronymus, *Utrumque*, inquit, *Dei ſervis neceſſarium eſt, ut & opus ſermone, & ſermo operibus comprobetur*. Quæ quò magis penſi habuit noſter, ac ſecum reputavit aſſiduè; hoc circumſpectior quoque & cuſtoditior in vita inſtituenda degendaq; ita fuit, ut abundè ſemper officio ſatisfacere videretur. Nobis certè ita ſeſe probavit, ut dulce eſſet, ipſius conſuetudine uti diutiŋ, ſi res ipſius & commoda pati poſſent. Quibus uti favemus ex animo, ſic eadem promota maximè provectaq; in melius cupimus atq; optamus. Tu quoque, Lector benevole, eodem animo ſingularem virtutẽm, eruditionemque ac probitatem Viri ſtudebis proſequi; egregiis rationibus cùm de Repub. tum de Eccleſiâ ipſâ meriturus, ſi aderis ipſi benevolè, & tantam indolem in dignum locum, quoad poteris, evehes ac collocabis. Quod uti officioſè ac peramanter abs te, ut facias, petimus: ſic diligenter navabimus operam, ut noſtra viciſſim tibi officia conſtent, ſi intellexerimus hanc honeſtiſſimam ac optimam cauſſam abs te nos facilè exoraſſe. Vale, benevole Lector, & feliciter age. Perſcriptum ſignatumque Wittenbergæ ad d. XIIX. Januarii, anno recuperatæ gratiæ M DC XLII.

CCCCLXVI.

Decanus, Senior, cæterique Philoſophorum Ordinis Profeſſores publici benevolo Lectori *S. D.*

EGregia eſt, ſummi Philoſophi, Platonis ſententia, quam ita poſt ſe ſcriptam reliquit: Ejusmodi vita, in quam nec ipſe quis, nec alius animadvertit ſedulò, indigna eſt homine, & nemini noſtrûm optabilis. Dignum profectò hoc eſt Philoſophi oraculum, quod non tàm in ore, quàm in animo omnium, quotidiè geratur. Nos, quorum eſt fideliter adminiſtrare, ne quicquam eorum deſit, quæ famam bonorum juvare poſſunt ac promovere, id Platonis oraculum altâ ſemper volvimus ac revolvimus mente. Acceptum verò à nobis hic David Wendelerus, Schlettâ-Miſnicus, obſervavit religioſè annos quatuor, quos nobiscum hîc transegit, ubi optima linguarum & artium fundamenta, quæ ex illuſtri ad Albim Gymnaſio huc attulit, ſtudio planè indefeſſo excoluit atq; perfecit, ut in publica Palæſtra ſteterit aliquoties, & ſanioris Philoſophiæ ſpecimina non niſi eruditè habuerit, ſemper animo ſecum reputans, quomodo ſectari & imitari Præceptorum veſtigia poſſet, ut ipſe olim exemplo aliis ad virtutem eſſet. Et quomodo mores compararet ſuos, ut Bonorum omnium favorem conciliaret ſibi atque amorem. Imò quomodo totam ſuam occuparet ſtudiis ætatem, ut pro induſtriâ palmam judicii promereretur. Ante ſeptimanas non ita multas ſuum venerando noſtro Collegio profeſſus nomen modeſtè petiit, ut ecquid in ſe admiſiſſet hactenus, ecquas partes expleſſet, ecquid officii præſtitiſſet vel omiſiſſet, haud gravatè per Cenſuras cognoſcere velimus & explorare, profectibusq; perſpectis ritè, Honores in Philoſophia ſummos benevolè ſibi conferre. Quo honeſto petito id conſecutus eſt, ut in numerum Candidatorum receptus ad examina admitteretur, ubi laudabiles, quos habet non modò in Latina, Græca & Hebræa linguis, ſed etiam in diſciplinis Philoſophicis profectus, coram toto venerando Collegio noſtro ita probavit, ut dignus omnium conſenſu atq; applauſu judicatus fuerit, ut virtutum ſuarum & artium laus apud eruditos ſolenni quodam monumento extenderetur, ipſique Honores Magiſterii, quos, Deo dante, cis paucas tempeſtates abſens tanquam præſens jure ſuo meritoq; obtinebit, conferrentur. Quæ cum ita ſint, commendamus hunc Juvenem bonis omnibus; Et quamvis virtus ſuâ luce conſpicua auxilium commendationis alienæ averſetur prorſus, nosque ſciamus, tantæ noſtrum modeſtiæ eſſe, ut in proprio conſcientiæ teſtimonio ſuaviùs, quàm in prolixa aliorum commendatione acquieſcat, tamen quia res ad omnes pertinens, uno teſte contenta non eſt, alioquin etiam virtutum, quibus bonus quisque præditus eſt, apud exteros poſterosq; laboraret fides, niſi teſtimoniis fulciretur ſatis, & à videntibus legeretur narrata. Proinde non potuimus ſuum veritati denegare patrocinium, præſertim cum hic Wendelerus peregrè, & ad Gymnaſium Ratisbonenſe vocatus, honorificâ ſuorum Præceptorum teſtificatione opus habeat. In fidem munivimus præſentes literas Collegii noſtri ſigillo. Wittenbergæ d. 12. Julii, anno recuperatæ gratiæ M DC XLII.

CCCCLXVII.

Rector Academiæ Wittenbergensis, Gottfridus Suevus, Leorinus Silesius, J. U. D. & Profess. publ. Curiæ Provincialis, Scabinatus & Facultatis Juridicæ Assessor, Lectori benevolo cum debita honoris officiique delatione. *S. P. D.*

DE officio eorum, & quibus maximè rebus instructos esse oporteat, qui aut funguntur jam Ecclesiastico ministerio, aut sunt functuri eo propediem Isidorus Pelusiota Epistolâ ad Herminum Comitem eleganter monet. Quæ omnia duobus capitibus colligere licet, quorum alterum in necessaria doctrinâ positum est, alterum in vitæ integritate collocatum. Neq; enim docere alios potest, quæ non didicerit aliquis ipse ante: itaque seu confirmanda veritas sit, seu refellenda & constringenda falsitas, necesse est, ut iis literis ante impleveris pectus, sine quarum ope atq; præsidio expediri neutrum rectè ac ordine potest. Jam innocentiâ vitæ & emendata ratione opus imprimis, ut confirmes exemplo, quæ dicto ante docueris: ne opera tua sermones confundant, & tacitus quilibet loquenti respondeat, *Cur hæc, quæ dicis, ipse non facis?* Sacerdotes itaque Parentibus esse similes decebit, qui ante omnia, ut scribit Plutarchus, nihil debent peccare; sed cuncta, quemadmodum oportet, agendo evidens semetipsos liberis præbere exemplar, ut in ipsorum vitam, velut speculum, intuentes à turpibus dictis factisq; avertantur. Oblectat tantum, non prodest arbor, quæ omni carens fructu solâ viriditate & densitate foliorum ostentat se: Sacerdos quoq; ingenii & eruditionis copiâ admirationi esse poterit: utilitatem afferre vix poterit, nisi sanctitatem vitæ cum eruditione conjunxit. Quare hæc duo separanda non sunt; dandaq; perpetuò opera, ut vitæ juxta & eruditionis curam sacerdos, aut Sacerdotio destinatus habeat. Namq; ipse Servator noster hunc magnum futurum in regno cœlorum, qui faciat æquè ac doceat, pronuntiavit. Non latuerunt hæc Reverendum atq; Clarissimum Virum Dn. Johannem Frimelium Uratislav. Silesium, Ecclesiæ nostræ Diaconum: itaq; ab eo usque tempore, quo se dicavit SS. Theologiæ studio id pensi maximè habuit, ut simul doctrinâ ac eruditione exornaret animum, & honestissimis moribus vitam instrueret. Quare ut in Gymnasio patrio minimè sibi otio atque ignavia abire sivit ætatis florem: ita in Regimontana primum, quam Anno 1635. ingressus est, deinde Viadrina, nostraque novissimè Academia, cui undeviginti annos ante dedit Civem, literarum & Philosophiæ juxta ac Theologiæ studia diligentissimè habuit, inq; iis ita profecit, ut anno altero, huc postquam venerat, Philosophiæ & Liberalium artium Magister cum laude fuerit creatus. Atq; cum vitam quoque interim sic institueret, ut nihil modestius, nihil probius & castigatius eo videretur, factum eâ fuit de re, ut Anno 1631. eo ipso mense, quo memorabile illud ad Lipsiam prælium commissum est, Ecclesiastæ munus ipsi ab Amplissimo Urbis Senatu demandaretur. Cui ea diligentia, industria, studio, fide hos annos 16. præfuit, ut in ambiguo relinqueret, utrumne in eo majorem doctrina, quàm vitæ puritas mereretur laudem. Enimvero admotus muneri publico, curisq; domesticis, uxore ductâ ac instituta familia, non desiit quotidianis accessionibus præclaris, quas ante paraverat doctrinæ opes auge-

augere & ampliores facere. Eaque res, ut eò melius majoreque cum ſuo & aliorum fructu procederet, impetraverat à Plurimum Reverendo Ampliſſimoq; Theologorum Collegio, ut ſcholas atq; palæſtras Theologicas privatim ſibi inſtituere liceret, inque iis ſe juxta & ei ſtudiorum generi deditos adoleſcentes ingenuos exercere. Teſtatus etiam publicis ſcriptis egregiè eſt, quid poſſet in hac ſapientiæ parte, & quàm præclarè in ſtudiis iſtis eſſet verſatus. Ex quo id conſecutus eſt, ut non juventuti noſtræ tantum, aut huic Eccleſiæ; ſed univerſim omnibus Chriſtianis conſuluiſſe videretur præclarè. Neque enim, dum in his deditus eſt, officii publici neglexit partes: Sed quicquid ab iſtis vacui temporis nactus fuit, id his pulcherrimis curis impendit. Jam domum atque familiam qua curâ, quâ innocentiâ rexit tuitusq; eſt? Quam reverenter coluit, quibus debebatur honor? Quam graviter ſimul comiterq; cum cæteris vixit? In ſumma, quam dedit ſubinde operam ſedulo, ut pietatem, ut patientiam, ut æquanimitatem, & alias bonas, & Chriſtianorum proprias artes, non verbis commenderet pro concione, aut data aliâ cauſa tantum; verum exemplo etiam doceret ac inculcaret? Quo plus utilitatis igitur hactenus & vita ejus & doctrina Eccleſiæ attulit, hoc vehementiùs erat optandum, ut tam bono Eccleſiaſte diutius nobis liceret uti. Sed quoniam Deus res noſtras diſponit & ordinat; neq; vertendum patriæ vitio, ac expoſtulandum cum inclyta Sileſiorum Vratislavia eſt, quòd civem atque alumnum ſuum, quaſi commodaſſet hactenus tantum, in præſenti repoſcat; ſequamur fati ac providentiæ ordinem, Clariſſimumq; Frimelium noſtrum æquo dimittamus animo; eique felicia fauſtaq; omnia precati, abs te, benevole Lector, officioſè ac peramanter petamus, virtutes præclaras viri ac dotes quam commendatiſſimas tibi ut habeas, resque ac rationes ejus quâ ope licebit ac ſtudio, & adjuves ſedulo, & liberaliter atq; prolixè promoveas. Nam etſi culpa facile careat cujusvis beneficii collatio, quo homo poſſit juvari: maximam tamen laudem aufert, quod viris doctis bene fit, & qui de aliis bene meriti haud tantum ſunt, ſed adhuc etiam poſſunt mereri. Quid enim juſtius æquiusq; eſt, quàm dignam talibus vicem reddere? Aut ſalutarius atque utilius in publicum, quam, dum mereris de aliis bene, eosdem ad benemerendum invitare? Perſcriptum ſignatumque Wittenbergæ ad d. 15. Maji, anno recuperatæ gratiæ M DC LXVII.

CCCCLXVIII.

Rector Academiæ Wittenbergenſis, Johannes Scharfius, SS. Theologiæ Doctor ac Profeſſ. publ. ordinarius, &c. Lectori benevolo cum debiti honoris delatione *S.P.D.*

TErtius annus labitur, ex quo in Academiam noſtram venit Valentinus Perack, Capronenſis Pannonius, vir Ornatiſſimus; potius habens, relinquere patriam, ubi Scholaſticam functionem nactus erat jamdudum, & cœpta convellere fortunarum fundamenta, quàm non uberiorem doctrinæ cultum induere animo, majoremq; nitorem conciliare. Inter cæteras bonas artes, quibus inſtructus huc venit, inſignem quoq; peritiam Muſicæ attulit. Quo factum, ut paulò pòſt, quàm Academiæ dediſſet civem, Symphoniaco choro in templo arcis à Rectore & cæteris, quibus in manu ea res, præficeretur.

retur. Quibus partibus ſedulò & ſingulari cum laude hactenus functus eſt. Ad ſtudia ejus quod attinet, ita humaniores coluit literas, ut Philoſophiam non negligeret; & huic ita incubuit, ut Theologiæ vel maximè etiam navandam operam exiſtimaret. Nam niſi his opibus locupletaret, quantum poſſet, animum, malignos ac ſteriles reverſus ſpondere fructus patriæ videbatur. Eò igitur ut optimis quibusque & utiliſſimis diſciplinis rediret auctus, quibus vigiliis atq; laboribus unquam pepercit? Namq; & ſcholas publicas, & auditiones palæſtrasq; privatas ſedulò ſemper obiit, miratus ſecutusque optimæ cujusque doctrinæ optimum quemq; clariſſimumq; magiſtrum ac ducem. Qua ratione *in Latinis, Græcis, Ebraicis* Literis profecit haud parum: *in Logicis, Metaphyſicis, Phyſicis, Ethicisque* doctrinis promovit multùm; *in ſacroſancto Theologiæ* deniq; *ſtudio* eò progreſſus eſt, ut religionis noſtræ capita non modò teneat probè, ſed adverſariis etjam quid reſpondendum pro veritate non ignoret. Jam vitam ejus quod attinet, piè, integrè, modeſtè ſemper egit, ſuumque cuivis probavit facile officium, cum & majores reverenter coleret, & placidè amiceq; cum æqualibus verſaretur. Quæ cum ſe ita omnia habeant, abs te, benevole lector, amanter, officioſè, & prout par eſt, petimus atq. contendimus ut Perackium noſtrum eas ob res atque virtutes, quibus ſe exornare diligentia ſuâ ſtuduit, quam commendatiſſimum tibi habeas, ejusq; conatus & vota liberaliter atque benignè velis provehere. Æquum bonumque eſt bene mereri de dignis: & qui producunt tales maximè, egregiè etjam conſulunt publico. Ut nihil nunc dicam, laudi gloriæque eſſe, humanitatem colere, & liberalitatem exercere. Nec non agnoſcet beneficia tua Perackius, & æſtimabit dignè: neque non referet gratiam, quam poterit, idque ſtudebit enixè, ut pietatis hujus ſe memorem oſtendat. Nos ipſi dabimus juxta operam, ut ſtudia atq; officia noſtra tibi, Lector benevole, ſemper probemus. Ita vale & gere feliciter rem. Perſcriptum ſignatumq; Wittenbergæ ad d. 10. Februarii, anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXIX.

Rector Academiæ Wittenbergenſis, Johannes Meiſnerus, SS. Theol. D. Prof. publ. & Alumnorum Electoralium Ephorus. Lectori benevolo cum prolixa honoris delatione *S. P. D.*

INter egregios Academiæ Cives, & optimæ frugis diſciplinæ publicæ alumnos non obſcurum hactenus Ornatiſſimus Juvenis, Johannes Cammerhofius, Marcolidendorpius Brunſvicenſis, Philoſ. ac Liberal. Art. Magiſter, & Chori Muſici, cujus aliquot annos pars fuerat, in templo Arcis Academico Præfectus, extitit nomen. Quare cum is non ita pridem à nobis peteret, ut diſceſſuro teſtimonium actæ apud nos vitæ impertiremur, libenter ac prompte hanc ei dedimus veniam. Præcipuè cum intelligeremus, hoc magno adjumento futurum ad commendanda ſtudia, in quibus hactenus cum laude eſſet verſatus. Venit igitur in Academiam noſtram ante hos quinque ipſos annos, non magnis quidem præſidiis, cæterum optimâ & cupidiſſima diſcendi mente abundè inſtructus. Qui cùm jam tum pro bonitate ingenii, & indefeſsâ diligentia non contemnendam erudi-

ruditionem ſibi paraverat, eò felicius in omni ſtudiorum genere, quæ tractavit deinceps, progreſſus eſt. Namque cum eum ſibi præfixiſſet ſcopum, uti vel in Eccleſia olim, vel, ita ſi videretur Deo, in ſcholis liberalibus formandis & inſtituendis eorum animis, qui curæ fideique ſuæ commiſſi eſſent, navaret operam; ac intelligeret, variis præſidiis opus eſſe, qui partibus iſtis rectè ac ordine vellent defungi, facilè ſenſit, non literarum modo ac Philoſophiæ paulò uberiore cognitione, verum & Theologicæ doctrinæ opibus ornandum ſibi ac locupletandum animum eſſe. Itaq; non Græcæ modò atq; Ebraicæ eruditioni attendit plurimum; ſed Philoſophicis quoq; & Mathematicis diſciplinis ita incubuit, ut nullam earum partem negligendam ſibi exiſtimaret. Nec Profeſſorum quisquam temere eſt, qui aut divina oracula explicant, aut Philoſophias ac literarum humanitatem docent publicè, cujus non acroaſes & ſcholas ſectatus ſedulò frequentarit. Qua ex re quantum emolumenti ceperit, quid eruditionis comparaverit ſibi, docere poſſunt atque oſtendere, tum quæ ſpecimina publica ediderit hactenus; tum titulus ipſe, quo ante biennium ornatus fuit ſolenniter: denique tot ingenui Juvenes, quos ſcholis privatis adeptus gradum, & poteſtatem docendi nactus, ita erudiit, ut operâ ipſius non parum ſe profeciſſe ultrò libenterq; fateantur. Ac quoniam nulli pejus merentur de publico, quam qui præclaras ſcientias inſtar venalis artificii habent, & parum de vita moribusq; ſoliciti, inutilis diſciplinæ exempla ſeipſos circumferunt; non eruditionis tantum, ſed probitatis etiam ac integritatis Cammerhoſius magnam ſibi & diligentem habendam curam exiſtimavit, ita ſubinde ſe tractans acgerens, ut Deo, quem judicem arbitrumq; nemo fallit; ut legibus, in quas juraverat, ut honeſto & pulchro, cujus ingenuo cuiq; cura maxima eſt, ſatisfacere ſtuderet. Tres anni quaſi facti ſunt, quod Excellentiſſimi noſtri Pompei, Mathem. Profeſſ. clariſſimi, domo menſaque receptus eſt, inſtituendis liberis ejus præpoſitus. Qui ei cùm luculentum modeſtiæ, frugalitatis & morum compoſitiſſimorum teſtimonium reddere ſoleat, eò certiùs de rationibus ejus conſtare poteſt. Nam de quotidiana & interiore vita omnium optimè de alicujus ingenio judicium fieri poteſt. Hæc cum ſe ita habeant, abs te benevole Lector amanter & officioſe petimus, ut Cammerhoſio, ejusque dotibus ſtudiisque faveas, conatus provehas benigneque juves. Pro certo obtinens, quicquid in eum beneficii conferes, id in merentem & dignum, & ſemper memorem ac gratum, non ſine fructu in utilitates communes, te collaturum. Ita omninò tibi perſuade, & bene atq; feliciter age ac vale. Perſcriptum ſignatumque Wittenbergæ a. d. 30. Octobris, anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCLXX.

Rector Academiæ Wittenbergenſis, Johannes Meiſnerus, SS. Theol. Doct. Prof. publ. & Alumnorum Electoralium Ephorus, Lectori benevolo cum prolixa honoris debiti delatione *S. P. D.*

TErtius ferme annus eſt, quod ex Academia noſtra diſceſſit Præſtantiſſimus Juvenis M. Samuel Sellin, Hamburgenſis. Is nunc nuper à nobis certis rebus adductus petiit, ut vitæ apud nos olim actæ teſtimonium ſibi impertiremur.

Qui

Qui cum moratus nobiscum sic instituerit rationes, ut nihil ejus referre liceat, quod culpam trahat ac notam, aut cujus vel pœnitere ipsum, vel nos pudere etiam queat; merito ei hanc dedimus veniam, gratulati de hac integritate vitæ, qua sese nobis commendavit ante, cum apud nos viveret; & nunc se aliis, nostra etiam testificatione fretus, commendare potest. Venit in Academiam nostram anno 1647. non pœnitenda literarum & eruditionis copia instructus. Quam ut amplificaret ac locupletaret magis ac magis, nunquam non sedulò navavit operam, ac pro virili sua contendit. Præterquam enim quod in Prælectionibus publicis assiduus esset, partibusque fungeretur strenuè; privatis etiam scholis atque palæstris, Philosophicis, puta, ac Metaphysicis, itemq; Ebręis, Syriacis, Græcis; quin Theologicis etjam (in quibus se ita tractavit, ut concionatoriis quoq; progymnasmatis subinde vacaret) diligenter interfuit, optimum quemque & sedulum maxime æmulatus. Quâ ratione eos fecit profectus, ut ante triennium istud in Panegyri vernâ Magisterii Philosophici titulo atque insignibus publicè atque solenniter ornaretur. Qui honor collatus ipse etiam luculenti testimonii instar habet. Inter cæteras artes, quas pro ingenii sectatus est ductu, Musicæ maximè deditus fuit, omnium studiorum in literis, ut Timagenes prodidit, antiquissimæ disciplinæ. Cui vetustissimi Sapientes, Orpheus, Linus & alii: Pythagoras etiam, & Plato cum sua familia tribuerunt plurimum, multumq; divinitatis ei inesse crediderunt: persuasi, non alia, quam Musica ratione Deum ipsum molitum mundum non modo, sed regere etiam ac moderari. Quam ita tenuit Sellinus, ut nullam partem ignoraret, atque feliciter plerasq; calleret juxta ac exerceret. Eò quidem majorem laudem meritus, quod nec illius nobilissimæ Musicæ expers fuit, quæ in modulandis affectibus, inq; eo posita, ne quid in vita male dissonet; sed omnis actio nostra honesti justiq; legibus egregiè concinat. Nam omni illo tempore, quo dedit Academiæ nostræ civem, ita se gessit ac comparavit, ut nihil loco & ordine suo indignum admitteret, nihil, quod institutis Academiæ repugnaret. Quo factum, ut nullas lites contentionesq; inciderit, de nulla re unquam ad magistratum fuerit delatus: officium suum cuique facile approbans, & optimi cujusque animum sibi adjungens. Quæ cùm ita se habeant, Lector benevole, abs te amanter & officiose peto, ut Sellini conatibus faveas, & ex his dotibus ejus artibusq; præclaris, optima quæque & profutura in publicum tibi pollicearis. Neque non memorem ille gratumq; pro beneficiis exhibebit se, dabitque operam, ut collata in se, & recte æstimet, & optime collocet. Si quâ nos ipsi in re honori & commodis tuis inservire licebit, faciemus id semper & sedulò, quam potest fieri, & perlibenter. Vale. Perscriptum signatumque Wittenbergæ a. d. 20. Aprilis, anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCLXXI.

Rector Academiæ Wittenbergensis, Henricus Coselius, Pragensis Bohemus, J. U. D. Pand. P. P. Curiæ Electoralis Scabinatus ac Facultatis Juridicæ Assessor, Lectori benevolo cum prolixa honoris debiti delatione *S. P. D.*

COmmunis literarum & Academiæ nostræ Patronus summus, Illustris meri-

meritorum gloria Vir, Dn. Fridericus Metsch, in Reichenbach & Frisen &c. S. Rom. Imper. Thesaurarius; & Serenis. Electoris Saxon. Consiliarius intimus, nec non Ecclesiastici Consistorij Præses, ante hos annos tres, ineunte hoc ipso mense, Juvenem filium, Bernardum Adolphum, in flore ipso ætatis, huc misit, ut artibus patrijs pararet se, atque in eam adolesceret spem sub studiorum incude positus, quæ maximarum olim rerum capacem daret. Non fallunt temerè natæ feliciter indoles: Surgunt in ortus suos generosa semina; nec ab natura stirpis abeunt surculi. Metschius quoque noster, ita se comparavit hactenus ac gessit, ut facile testaretur, ex quibus esset natus, quorum insequeretur vestigia: eandem contingere avidus metam, quæ gentis auctores in id fastigij extulisset. Itaque summa diligentia attendit ijs hactenus, qui spei admoti Juveni fingerent ejus ingenium, & intelligendi ac differendi disciplinis imbuerent; qui morum civilisque habitus Philosophiam, & si quæ alia ornamento esse poterant, instillarent animo præclarè. Cæterum in meditandis ijs, & exercendis, quæ bene monstrata ipsi traditaque essent, quanto assiduè versatus studio est? Ratus, vix posse radices figere, & bonâ satis fide hærere, quę obiter & translatitiè animo essent accepta. Jamque eò profecerat, ut ad regiam Juris artem, sicut Plato appellat, nobilissimo impetu aspiraret. Hæc enim illa ars est, sine qua haberi florereque justitia, & suus cuique status atq; fortunæ salvæ esse non possunt: quo gentium pax, regnorumque securitas maximè nititur. Quid nunc de morum vitæq; integritate dicam? Quid de modestia, cujus fama, ut magni auctoris verbis utar, *neque summis mortalibus spernenda est, & à Dijs æstimatur*? Non ille Academicam libertatem in lasciviam; non ille tranquillum istud otium studiorum ad voluptates ferociamque convertit. Id egit semper, ut satis faceret legibus, ut spei votoq; Patris optimi se, quantum potest, approbaret. Macte hoc animo, Nobilissime Juvenum, & quia nunc discedendum tibi ex Athenæo nostro est, faustis ominibus augurijsque merito abitum tuum prosequimur, teque iterum mactum hoc animo jubemus esse. Macte, inquam: *insiste præclaris curriculis: nec desere unquam spatia, quæ ad virtutem & sapientiam ducunt, eaque promittunt præmia, quæ virtute & sapientia inclitos in arduo ponunt.* Illa familia, illis progenitoribus natus es, quæ nihil abs te, nisi eximium & ingens, sinunt sperari. Huc igitur pro tua virili parte contende assiduè; huc nava feliciter operam: neque te quoquam à paternarum virtutum itinere patere flecti. Non satis fuerit cepisse pulchrè: profliganda cœpta egregia sunt: nec remittendus cursus ante, quam perventum ad summa. Ita fac, Nobilissime Bernharde Adolphe: itaque vota nostra pro te, & Patris ingentis salute susceptа, semper provehat Deus, semper secundet. Perscriptum Wittenb. a. d. IV. Nonas Majas anno M DC LV.

CCCCLXXII.

Decanus, Senior, Cæterique Doctores & Professores Collegii Theologici in Academia Wittebergensi, Lectori cum debita honoris præfatione salutem à salute precantur.

DIsceſsurus hinc & Academiæ nostræ, cujus per hos ipsos tredecim annos civis non ignobilis fuit, valedicturus Clarissimus Vir, M. Jacobus Reich-

mannus Collegij Philoſophici Adjunctus & Scholæ Oppidanæ hactenus Conrector, non ſine idoneo ſtudiorum ac vitæ innocenter apud nos actæ teſtimonio dimitti debuit, quod eo promptius ipſi impertimur, quò certiùs nobis de eruditione ejus haud vulgari, morumque probitate ac modeſtia ſingulari conſtat, quam & privatim hactenus unicuique noſtrum, & publicè quoque in functione Scholaſtica ſeptenni Academiæ totiéque oppido abundè approbavit: quæ quo ardua magis, laborumque ac moleſtiarum ſubinde occurrentium pleniſſima eſt, eò majorem, certè non perfunctoriam laudem meretur, qui non tantùm ſubire has partes, ac ſtrenuè hactenus laudabiliterque, non ſine juventutis emolumento, adminiſtrare, ſed & novam in Schola Torgenſi provinciam ambire ſuſtinuit. Quanquam enim præceptores & qui juventuti in ſcholis erudiendæ operam ſuam addicunt, plerumque malè audiant, & vulgò velut homines de ſchola, & pediculoſi grammatici ab indoctis paſſim traducantur, eſt tamen, fuitque ſemper inde à mundi primordio officium illud longe nobiliſſimum, quodque in paradiſo Deus ipſe, & poſt eum Patriarchæ ac Prophetæ Veteris Teſtamenti exercuerunt, dum partim in ædibus quisque ſuis, partim in locis publicè in id dedicatis lectiones ſuas habuerunt, quemadmodum exemplo Abrahami patet, de quo Deus Gen. XVIII. 19. *Novi*, ait, *quod informaturus ſit filios ſuos & domum ſuam poſt ſe, ut cuſtodiant viam Domini.* Et quid aliud Samuelis, Eliæ, Eliſæi, Gad, Nathan eorumque ſucceſſorum ἀκροατήρια fuerunt, quam Collegia quædam ac ſcholæ publicæ juxta ac privatæ, in uſum juventutis Iſraëliticæ ab illis inſtitutæ? in quibus qui docebant, Patres aut Rectores, qui diſcebant, Prophetarum filii appellabantur. Unde cum Saul in cœtum talium ſtudioſorum incidiſſet, quidam ex aſtantibus quærebat: *Quis eſt Pater eorum?* ſeu, ut Hieronymus & Targum Jonathanis vertunt, *quis eſt Doctor aut Rector eorum?* 1. Sam. X. 12. Horum exemplum ſecuti poſtea Reges principesque terrarum, qui aut ipſi literas tractarunt, aut earum Doctores propoſitis & exhibitis opimis ſtipendiis à muneribus publicis oneribusque immunes impensè dilexerunt, inter quos præcipuè fuerunt Alexandri M. ſucceſſores, Ægypti reges, Ptolomæi, qui immenſis ſumptibus Alexandriæ inſtitutâ bibliothecâ publicâ, Academiam ſimul ſeu ſcholam erexerunt, in qua mox omnis generis ſtudia artiumque liberalium Doctores ita floruerunt, ut illo ævo nusquam terrarum alibi magis, quod & diu poſt obtinuit. Unde Hieronymus lib. de Scriptorib. Eccleſiaſt. cap. XXXVI. in Alexandria *juxta veterem conſuetudinem à Marco Evangeliſta ſemper Eccleſiaſticos Doctores fuiſſe* ſcribit. Qui vero qualesque Doctores eam rexerint, & quæ doctrinæ capita diſcipulis ſuis propoſuerint Euſebius & Hieronymus luculenti rerum Eccleſiaſticarum ſcriptores prolixe exponunt. De Pantæno enim Chriſtiano Philoſopho Euſebius Pamphili lib. V. Hiſtoriar. cap. X agens, *Præerat tum temporis*, inquit, *fidelium illic* (Alexandriæ) *Schola Pantænus, vir doctrinæ laude celeberrimus, cum ex antiquo more ſchola ſacrarum literarum apud eos eſſet, quæ ad noſtra usque tempora manet, & ex iis qui in ſtudio eloquentiæ ac ſacrarum literarum exercitati ſunt, ut accepimus colligitur. Cumprimis autem tum temporis is, quem dixi, excelluiſſe ibi fertur, quippe qui ex Stoicorum Philoſophorum diſciplina*

pre-

prodiit. Clementem Alexandrinum Pantæni auditorem poſt ejus mortem eãdem ſcholam tenuiſſe & κατηχήσεων magiſtrũ fuiſſe idem Euſebius & Hieronymus cap. XXXVIII. teſtantur, cui Origenes Adamantius octodecim annorum adoleſcens ſed ingenio admirabili præditus, ſurrogatus eſt, quemadmodum denuò Hieron. narrat, *cumque propter magnam auditorum multitudinem ſolum ſe labori non ſufficere cerneret, Heraclam unum ex familiaribus ſibi aſcivit, & auditores partitus, eorum quidem qui primis adhuc doctrinæ Chriſtianæ rudimentis imbuendi erant, inſtitutionem Heraclæ commiſit, provectiores autem in ſtudiis ipſe erudiit*, ut Euſebius ait lib. VI. cap. XII. qui & hæc cap. XX. ſubjungit, *eum Alexandria propter perſecutiones profugum, ſcholam illam Catecheticam Heraclæ reliquiſſe*. Huic rurſus Dionyſius ſucceſſit, de quo Hieronymus lib. de ſcriptor. cap. LXIX. *Dionyſius Alexandrinæ urbis Epiſopus ſub Heracla ſcholam κατηχήσεων presbyter tenuit, & Origenis valde inſignis auditor fuit*. Forte & Pierius tum eodem munere perfunctus eſt; qui cum ipſe quoque Alexandrinæ Eccleſiæ presbyter eſſet, teſte eodem Hieronymo cap. LXXVI. *florentiſſimè docuit populos, & tantam ſermonis diverſorumque tractatuum, qui usque hodie exſtant, invenit elegantiam, ut Origenes junior vocaretur*. Similes etiam ſcholæ in alijs imperii Orientalis partibus, apud Chaldæos imprimis & Perſas floruerũt, utpote apud quas gentes regnum diu omnes eruditionis fuit & quidem multis ante ſeculis, quam ad Græcos doctrinæ cura pervenit, qui ubi ſemel guſtum literarum perceperunt, eas ita excoluerunt, ut ſoli præ aliis gens elegans & culta, reliqui omnes barbari, hoc eſt, rudes & eruditionis literarumque expertes haberentur. Donec tandem Thracum, Sarracenorum, Scythicarumque gentium, præcipuè verò Muhammedis in provincias illas irruptionibus, pleræque non tantùm vaſtatæ, ſed & literarum ſtudia ita deleta atque verſa ſunt, ut hodie nec vola nec veſtigium earum uspiam, niſi in Occidente, Italia inquam, Gallia, Hiſpania, præ cæteris vero Germania noſtra appareat, reliquis zelo religionis aut potius ſuperſtitionis ſuæ ita faſcinatis, ut omnem eruditionem ceu pietati aut certè ſuperſtitioni ſuæ adverſam exſcindere potiùs quam fovere, in parte religionis collocare videantur. Quemadmodum autem Germania jamdudum militiæ & politioris culturæ laude inclaruit, ita regnum quoque literarum & eruditionis multis abhinc ſeculis obtinuit, Romanorum Imperatorum, præcipuè verò Caroli Magni, itemque Caroli IV. & ſucceſſorum opera in illud culmen erecta, in quo adhuc Dei beneficio perſiſtit, & ut impoſterum quoque perduret eundem ſupplices quæſumus & veneramur. Cæterum inter eos, qui in ſcholis docent, merito commendandus eſt, cujus cauſsâ hanc ſcriptionem ſuſcepimus, M. Jacobus Reichmannus Kembergenſis, qui in juventute ſordido opificio deſtinatus, bonis literis potius operam dare voluit, utut neceſſarijs vitæ tuendæ acſtudiorum pertexendorum præſidiis opibusque planè deſtitutus. Ingenti igitur diſcendi deſiderio flagrans, Torgam primum celebrem eo tempore ludum profectus, à Præceptoribus optimè meritis, cum primis vero Dn. M. Joachimo Meisnero, Rectore, cui ſucceſſor deſtinatus eſt, & Dn. M. Abrahamo Wunſchaldo Conrectore, bonis literis artibusque ita imbutus eſt, ut ſeptennio poſt di-

gnus judicaretur, quid ad Academiam ablegaretur. Venit itaque in Academiam noſtram Anno cIↃ IↃc XLIII. Calend. Junij *afferens ſecum non modo animum diſcendi optima quæque ac præſtantiſſima percupidum*, ſed & ſtudium ingens ac indefeſſum, præter cætera vero ingenium bonæ cujusque artis capax, quod ita excoluit hactenus atque perfecit, ut tertio anno poſt, quàm huc veniſſet, magiſter Philoſophiæ ac liberalium artium non ſine laude crearetur, Anno vero cIↃ IↃc LIII. in Collegium ac Facultatem Philoſophicam allectus & cooptatus. Ex quo tempore, præcipuè cum Anno cIↃ IↃc XLIX. Conrectoris partes in ſchola oppidana ſuſcepiſſet, ita hactenus docendo pariter ac diſcendo ſe geſſit, ut omne punctum tuliſſe meritò videatur. Nam & in philoſophicis diſciplinis qua docendo in privatis ſcholis, qua diſputando, & in Theologiæ ſtudio tum audiendo pleroſque Profeſſores, tum ſub eorum præſidio novies diſputando, denique concionando præclara fecit ſpatia, tantamque de ſe concitavit ſpem fore ut egregiè aliquando de Eccleſia ac Republ. Chriſtiana mereatur. Cæterum in præſenti nobis inſtitutum non eſt, Clariſſimi Viri laudes ornatè perſequi, id agimus potiùs, ut vitæ apud nos actæ teſtimonium ipſi perhibeamus, in quo verborum apparatu & pompâ opus non eſt. Quo copioſius enim hæc pertractantur, hoc magis ſuſpecta eſſe ſolent. Abs Te autem, Benevole Lector, majorem in modum petimus, ut Reichmannum noſtrum eodem animo, quo à nobis factum eſt, amplecti velis, ejusque ſtudia in eum locum provehere, quo ipſe cum primis optat. Id affirmare poſſumus, te beneficium in ingratum non collocaturum, & nos diligenter navabimus operam, ut benevolentiam, ſtudiumque ac amicitiam noſtram Tibi iterum exhibeamus. Perſcriptum Wittebergæ, & ſigillo Collegij noſtri munitum ad d. XXV. Julij Anno M D C L VI.

CCCCLXXIII.

Rector Academiæ Wittebergenſis, M. Reinholdus Franckenberger Hiſtoriarum Profeſſor Publicus, &c. Lectori benevolo cum prolixâ honoris debiti delatione. S.P.D.

INter eos, qui Academiæ noſtræ hactenus ingenio virtute, doctrina non laudi & ornamento fuerunt tantum, ſed utilitatis atque emolumenti non parum, juvando & promovendo erudita ſtudia, attulerunt, commemorandus imprimis ac predicandus nobis Vir Clariſſimus, M. Jacobus Reichmannus Collegij Philoſophici Adjunctus & Oppidanæ Scholæ Conrector eſt. Nam quod ingenui adoleſcentuli ſub incude ejus ac magiſterio adliberalium literarum cognitionem profecere laudabiliter? Quot juvenes egregij ex ſcholis ejus Philologicis juxta & Philoſophicis eximiam eruditionem domos ſuas retulerunt? Eratque in votis, manere ipſum apud nos, & figere larem; quo eandem operam navaret alijs, & plures, ut ita loquar, Mercurij illius manibus fingerentur producerenturque. Sed hominum eſt concipere vota; Dei unius perficere: qui ſua cuique fata non noſtro diſpenſat arbitrio, ſed prout ipſi fuerit viſum. Illius itaque inſtinctu ac ductu factum eſt, uti non ita pridem ab Ampliſſimo Senatu Civitatis Torgenſis ad capeſſendos Scholæ ſuæ falces vocaretur, quos hactenus M. Joachimus Meisnerus, majoris doctrinæ quàm pompæ, atque ſic tamen clariſſimus Vir, ſuſtinuerat; quem boni

omnes

omnes ac docti merito deplorant. Cum itaque hinc diſceſſurus Reichmannus eſſet, à nobis petijt, ut teſtimonium ſibi vitę hic actæ impertiremur. Quod eo libentius fecimus, quòd ubicunque tandem futurus eſſet, tuiturus egregiè nomen ac gloriam Academiæ noſtræ videretur, neque nos hujus alumni pudere poſſet. Natus in vicinia eſt, patre Reverendo & docto Viro Georgio Reichmanno Rottavienſium Paſtore, matre Catharina Spigeliâ quæ M. Jeremiam Spigelium patrem habuit Eloquentiæ primùm in Academia noſtrâ Profeſſ. Public. Kembergenſis Eccleſiæ deinde Paſtorem ac Superintendentem venerabilem. Rudimentis literarum imbutus Kembergæ eſt: uberiorem earum cultum Torgæ, ſub illius feliciſſimo hauſit auſpicio, cui in præſenti ſuccedit. Ex eo ludo, cui ſeptem integris annis alumnum dedit, in Academiam noſtram Kal. Junijs A. cIↃ IↃ c XLIII. venit, præclaro Græcarum Latinarumque inſtrumento ornatus. Quibus deinde & Orientalium linguarum cognitionem adjecit, in quibus plurimum facit. Nec ſegniore impetu per Philoſophicas diſciplinas graſſatus eſt: in quibus quid præſtiterit, loquuntur tot eruditæ diſputationes, quas publicè habuit; teſtatur titulus, quem abhinc annis decem publicè ſolenniterque accepit. Accedit, quod antè annos tres in Philoſophicum Collegium ſub dignitate adjuncti, eſt cooptatus. Quem enim honorem iſtum ſine cujusdam doctrinæ eximiæ merito conſequi poſſe credibile eſt? Erat profecto plurimum, huc proceſſiſſe; parum id videbatur tamen, niſi in ipſam ſapientiæ arcem, Theologiam, aſcenderet. Eo igitur omni opum conniſus vi, ut ille ait, contendit hactenus tantoque majora ſpatia fecit, quo meliores duces nactus fuit. Nam ſub Martinijs, ſub Roberis, ſub Hulſemanis, ac Lyſeris, quis mediocriter proficeret? Hos anteſignanos autem habuit, horum ſecutus primum eſt ductum. Poſt illos, ſub eorum ſignis hactenus ſtrenuè geſſit rem, penes quos in præſenti militiæ hujus ducatus regimenque eſt. Quos adire, quos auſcultare, in quorum palæſtris ſubinde exercere induſtriam ſolitus, quas, quæſo, doctrinæ copias, quam facultatem ingenij ſibi comparavit? Magnum quidem merito habetur, ornatum his eſſe laudibus; ſed tum eximium quiddam & excellentius emergit, cum virtus doctrinæ jungitur, & vitæ integritas eruditionem commendat. Quibus rebus ita præſtat Reichmannus, ut deliberandum habeas, doctiorem an meliorem pronuncies. Fruſtra pulcherrimarum artium ſcientia ingenium exerit ſe, cum labat vita; & doctrinarum decora, dehoneſtamenta vitiorum cæno collinunt pejus. Tanto magis nocere venenatæ beſtiæ ſolent, quo plus ſolertiæ nactæ ſunt: eoque peſtilentior malitia eſt quo eruditior fuerit. Non eruditio hominem, virtus perficit. Agere, quam ſcire, majus eſt: ſed qui utrumq; copulaverit, carere eo non poteſt, quod revera felicem facit. Talem igitur cùm concinnarit Reichmannus ſe, quid mirum, optimum quemque atque doctiſſimum obſtrinxiſſe ſibi facile, & maximis viris ita approbaſſe, ut nemini alij vota ſua & liberorum ſpes maluerint credere? Septem integris annis in Roberianis ædibus inſtitutioni liberorum præfectus egit, & ita egit, ut à beatiſſimo Sene filij loco haberetur. Iisdem partibus apud Plurimum reverendum atque ampliſſimum noſtrum Antiſtitem Dn. D. Calovium per annos duos functus eſt, ea di-

ligentiæ, fidei ac dexteritatis laude, quæ ſumma meritò haberi debet. Gratulamur merito de tot præclaris rebus Reichmanno, quibus ornatus ita eſt, ut præſtet plures: gratulamur illis, quibus inpoſterum ſuam addixit operam, & proprium quaſi dicavit. Quis docet optimè? Qui bene doctus ipſemet eſt. Quis efficaciſſimè præcipit? qui ſuo monſtrat exemplo. Libenter diſcipuli in præceptorum ſeſe componunt mores: quicquid in vita illius obſervant ac notant, hoc ſequendum ſibi & æmulandum ſtatuunt. Quò probioritaque & emendatior, qui præcipit, fuerit, hoc probiores quoque diſcipuli evadent. Quibus nulla felicitas major contingere poteſt, quàm magiſter doctus ac ſanctus. Non abibit à ſe Reichmannus: & ſicuti talem exhibuit hactenus, ita in poſterum etiam præſtabit. Quin ſecum ipſe contendet aſſiduè, & ampliores reddere ſtudebit laudes jam partas ſemel. Bonos familiæ imitatus patres, qui res fortunasque augere in majus ſubinde laborant. Vale Benevole Lector ac noſtrũ Reichmannum pro meritis ſuis tibi quam commendatiſſimum habe. Wittenbergæ Kalendis Sextilibus, anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ cLVI.

CCCCLXXIV.

Rector Academiæ Wittebergenſis, Johannes Sperling/ Phyſicæ Profeſſor publicus, Lectori benevolo cum prolixâ honoris debiti delatione. S. P. D.

MAgnum ac venerabile doctrinarum nomen eſt: multique ſemper reperiuntur, qui eô aſpirent, atque in doctis haberi cupiant. Sed, quæ perducat, viam nec vident omnes, nec viſam audent calcare conſtanter. Cùm non niſi per prona atque facilia incedere velint; aſperis arduiſque offendantur, delicati ac ſegnes. Pauci ſunt qui lege ſeverâ proficere cupiant, ordineque procedere; & non inanem ac futilem, ſed veram ſolidamque eruditionem ſectari. Plures properando peccant, nec patiuntur ſtudiorum gradus fieri; quaſi ſaltu venire liceat, quò pedetentim ac ſenſim enitendum. Sunt, quibus mora contra fraudi ſit; qui figunt pedem ac ſiſtunt, unde progrediendum ad alia in tempore erat. Hi ſunt, qui in ijs *detinent animum*, quæ præparant tantum, non & perficiunt: quæ ſternunt viam, non removent metam. Ad quam priuſquam veniunt, laſſi ac fatigati reſiſtunt. Hi ſunt, qui in ijs ingenium plus *occupant*, quàm par eſt, quæ blandiuntur ſubtilitate aliqua ac tenent, exercentque acumen inaniter, nec alio fructu, quàm ut dediſcas & oblivi ſcare, quæ diu didiceris: cum in vita & actu nullum ſui uſum præſtent. Quid nũc de illis dicam, qui dum curare maximè ſibi videntur animum, negligunt os: *& falſa rerum gravitate decepti, nullam verborum curam habent.* Ut ſi res magnæ atque divinæ non niſi impura ac ſordida dictione explicari efficaciſſimè poſſint; neque in inficeto ac barbaro ore evileſcant potius ac prophanentur, quàm tueantur excellentiam ſuam. Non illud quidem aget ſapiens, ut veneres & voluptates dicendi venetur anxiè: elegantem tamen & naturaliter pulchrum ſermonem, qui naſcitur ſponte, nec rodit ungues, non averſabitur, quo nobiles atque præclaros ſenſus evolvat dignè atque exponat. De præſtantiſſimo Juvene Johanne Georgio Wilckio aliter longè ſtatuendum eſt; qui verâ ac ſolidâ eruditione ut nihil præſtantius ac majus in rebus eſſe hu-

humanis, ſenſit perpetuò ; ita id ſemper navavit operam, ut eas inſiſteret premeretque vias quæ recto itinere eò perducerent. Nulli labores, nullæ vigiliæ deterruerunt mentem ejus: adeunda & pervadenda ac ſuperanda viſa omnia, quæ profectum ſtudiorum, & utilem copiam ingenio ſuo promitterent. *Itaque de induendis rerum clariſſimarum ſcientijs ſolicitus fuit*, ut elegantias leporesque orationis juxta curaret. Deteſtatus illorum rationem præpoſteram, qui tum philoſophari ſe putant maxime, cùm barbarè inconditeque loquuntur imprimis. Venit in Academiam noſtram Novembri menſe anni cIↃ IↃc XLIX. ac primo Philoſophiæ ac literis cultioribus, atque in ijs Orientis etiam; Theologiæ deinde, in qua ipſe eruditionis atque doctrinæ apex eſt, ſeriam & indefeſſam operam dedit. Nec deſtituerunt coronæ tam nobiliter currentem, cum me ipſo brabevta ante triennium iſtud philoſophica Laurea publicè ſolenniterque ornaretur. Excitat honor præclara ingenia, ſuaque dulcedine ad majora ſubinde ut velint aſſurgere, inflammat. Sic quo emergere quisque magis ac ire altius tendit, eò & doctior inſtructiorque fieri ſolet. Vulgaribus enim contenti neque nitendum ſibi magnopere putant: & ſatis habent, aliqua ſaltem aſcendiſſe. Non acquievit igitur partis Wilckius: ſibimetipſe quam potentiſſimus ſtimulus fuit, progrediendi ulterius. Cumque non ignoraret docendo quam utiliſſime diſcere licere: aperuit Scholas privatim, inter quas ipſe proficere poſſet uberius, & erudiri ad omnem cultum ingenij illi, qui frequentarent. Scripſit & diſſertationes varias De cruce Chriſti; De vita Salomonis Regis : De ſtatu Eccleſiæ ac Politiæ Judaicæ: In Ciceronem Plutarchi geminas: nec non De Rhodiorum cauſſa bello Macedon. Rom. II. In quibus nunc Reſpondentis, quem vocant, nunc Præſidis partibus functus eſt, ſingulari ſemper ingenii, judicij, eruditionis, ac eloquentiæ laude. Sed cum humanitatis atque Civilis Prudentiæ ſtudio, quatenus illa ex optimis & præſtantiſſimis rerum conditoribus, veteribus juxta ac recentioribus diſci poteſt, teneretur impensè; eoq; cumprimis facere intelligeret, ſapientiſſimorum quorumvis doctiſſimorumque virorum congreſſus, à quibus nemo niſi doctior meliorque poteſt recedere; provincias exteras etiam & Academias viſere, apud animum ſuum conſtituit. Qua in re cum pro benevolentia noſtra ac ſtudio, adjutum eum velimus maxime ; cùm ad doctrinæ & eruditionis exquiſitæ copiam, vitæ innocentiam quoquè, & elegantem morum gravitatem, adjunxerit, abs te Benevole Lector, amanter ac officiosè petimus, favere propoſito Wilkij velis, ejuſque conata egregia, quàm potes, provehere benignè. Redundabit in publicum, quocunque de eo merueris bono. Proderit pluribus beneficij tui liberalitas: & quicquid per te acceſſerit Wilckio, ſtudiis in commune accedet. Quæ juvanda ac promovenda bonis omnibus ſunt, iis enim ſalus humani generis conſtat. Nec Wilckio unquam pietas deerit, qua & æſtimet merita tua rectè, & gratè ſemper agnoſcat. Vale. Perſcriptum ſignatumq; Wittenbergæ d. XXVII. Julij anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃc LVIII.

CCCCLXXV.

Rector Academiæ Wittebergenſis, Chriſtophorus Nottnagelius Francus, Superiorum Mathem. Prof.

Prof. Publ. Lectori Benevolo cum prolixâ honoris debiti delatione. *S. P. D.*

PRæstantissimus Vir, Andreas Christophori, Regiomonte Prussorum honestissimis civibus natus, jam profecturus domum, ut, usum fructumque eorum, quæ didicerat hactenus, impertiretur patriæ, & civibus suis inserviret, à nobis petit, de vita apud nos actâ hactenus ut testimonium sibi redderemus. Cujus justissimæ orationi ut velimus deesse, nulla omnino causſa adest. Præcipuè cum hanc navatam sibi operam, magno usui futuram prædicaret. Et verò ita se gessit ac comparavit hactenus, ut omni favore ac benevolentiâ videretur dignus. Cum itaque omnem pueritiam ac adolescentiam, partim in ludo patrio, partim vero in Bartensteinensi scholâ optimarum literarum impendisset studijs; prætereaque calligraphias ac ratiociniorum artem didicisset egregiè; partæque illius doctrinæ non modo in informandis nobilissimis pueris, sed in tractandis rationibus quoque, locatâ liberaliter operâ suâ, specimina luculenta edidisset, in Academiam nostram ipsis initijs anni cIↃ IↃC LV. venit, & inter cives nostros auctoramento legitimo cooptatus est, id enixus assiduè, eum perpetuò sese præstaret, qui satisfaceret legibus nostris, & boni Scholastici numeros abunde impleret. Quid vitâ enim illius innocentius, tranquillius, magisque fuit compositum? Quid elegantius moribus, & ad omnem civilis habitus cultum politius visum? Non turbis, non rixis, non nepotinis heluationibus dedit operam: sua egit, ab omni luxuria licentiaque aversus. Jam quod ad studia attinet, ita in ijs versatus est, ut omnem eorum rationem ad eum referret finem, quem sibi proposuerat. Quod qui non curant atq; attendunt, vagantur ac errant potiu quam vero itinere incedunt, & ita parum proficiunt. Quem enim supervacanea usum magnoperepræstare habent? Remorantur, & detinent, efficiuntque, ut dum non necessarijs dediti sumus, necessaria maximè negligamus cum damno. Inprimis verò matheſin coluit, illamque cum maximè, quæ numeros & proportionum rationes pertractat. Quam plurimam ad promovendum institutum suum perficiendumque felicius facere posse, non ignorabat. Præterea jurisprudentiæ incubuit quoque, publicas acroases docentium studiosè & diligenter sectatus: ne ad Notariatus, quem vocant, titulum (hunc affectare enim visus est hactenus) inscitiam afferret. Quæ omnia cum luculentum omen præbeant, futurum, ut artes suas exercens, patriæ civibusque suis complures utilitates emolumentaque præclara præstiturus sit; abs Te, Benevole Lector, officiosè petimus atque oramus, ut nostrum Andream, quàm commendatissimum tibi habeas, ejusque res ac honestissimos conatus, quantum in tua manu positum est, adjutes, provehas atque exornes. Qua in re & laudem ac gloriam paries tibi; nec deeris quoque bene mereri de patriâ. Quid enim pulchrius, quam bonis favere, illorumque adesse commodis? At bene consulere Reipubl. & magistratûs, & boni civis proprium opus est. Vale Benevole Lector, & fatis felicibus perpetuò utere. Perscriptum signatumque VVittenbergæ XII. Kalend. Octobr. anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCCLXXVI.

Rector Academiæ Wittebergensis, Michael VVendelerus An-

næ-

næmontanus, Lib. Artium Mag. S.S. Theologiæ Licent. & Practicæ Philoſophiæ P. P. Omnibus Academiæ Civibus *S. D.*

QUod agitatum toties hactenus, quandoque conventum, mox neſcio quo Germaniæ fato eliſum meminimus; dein reſumtum denuo, & poſt difficilem, ac diuturnam laborioſamque deliberationem biennio quaſi Monaſterij, ac Oſnabrugæ decretum fuit, id XVI. Kal. Quint. proxime demum Norinbergæ confectum & abſolutum eſt, ut nunc armorum ſine impoſito formidines omnes terroresque miſeriasque ac calamitates, quibus XXX his annis objecti fuimus, firmata undique ſancitaque pace, ſic, quaſi acie prælioque, depulſas ac profligatas videamus. Quod ut in tanto animorum diſſenſu, quos hinc diſtraxerat æmulatio, hinc diuturni efferaverat belli rabies, interque tam acres atque diverſas pro ſe nitentium cupiditates & vota, artesque ac machinationes varias obtineri poſſe, prudentiores plerique aut dubitarunt, aut deſperarunt penitus; ita unius Dei immortalis bonitati immenſæ cum imputari atque aſcribi totum debeat, merito Sereniſſimus ac Potentiſſimus Elector Saxoniæ, Dominus atque nutritius noſter clementiſſimus, Supplicationes ſolennes per ditiones ſuas omnes inſtituendas in craſtinum decrevit atque indixit: ut pro hoc tanto & ineffabili beneficio Deo publicè meritæ laudes gratesque perſolverentur. Quod tanto majore curâ ac pietate nos facere par eſt, quantò ad exercendas noſtras artes & excolendas diſciplinas neceſſaria magis armorum quies atque ceſſatio eſt. Sicut tranquillo mari ſecundaque aura facilè curſum tenet navis; quæ deprehenſa ventorum adverſantium tempeſtate, aut mergitur fluctibus, aut illiditur ſcopulis; jactatur certò miſerè quaſſaturque partibus omnibus; ita ſola pace procedunt pulcherrimè ſtudia, ſimul ingruere bellum cepit, delentur illico ac pereunt: vel omni ſplendore ac dignitate orbata contemtui ſunt. Nam quis magnopere illis relictus eſſe locus poterit, ubi ira ac vis omnia ſunt; & tanto melior habetur quisque, non quo modeſtior frugaliorque (quales literæ concinnant ac formant) ſed quo ferocior ac impotentior eſt? Magno omnino atque multiplici & ſuprà quam dici poteſt exitiabili bello defuncti ſumus: quod nec civile tantum aut ſociale appellaveris, neque externum etiam; ſed quoddam commune ex omnibus, & pluſquam bellum. Quo non Germania in Europa certavit, incertũ, pro ea, an contra eam. Sed ſi id fatis fuit quodammodo, ut robuſtiſſima fortiſſimaque orbis terrarum pars, in unum bellum, ut experiretur vires ſuas, concurreret; dicendum propemodum eſt, ferali huic ſcenæ non debuiſſe theatrum aliud ſtatui, quàm bellicoſiſſima omnium quod natio daret. Hoc exitu tamen ut quanto ſors noſtra hoc ſtatu rerum acerbior eſſet ac triſtior, tanto illuſtrior exiſteret gloria, cùm nulla gens alia hîc geſſerit partes, aut quicquam magnificum ac laude egerit dignum, quæ noſtris ad id non manibus tantum ac opibus, verum conſilijs etiam fuerit uſa: quo ſuperatæ in partibus Germaniæ decus non niſi ipſos Germanos maneret: iidemque & victi & ſui victores exiſterent. Quod in futuris annalibus cum legent poſteri, miſerabuntur illi quidem fortaſſis atrocitatem fati noſtri; ſed magis admirabuntur virtutem, mereri confeſſi terrarum orbis imperium invictum populum, qui principatum Europæ & tenuiſſet jam

olim, & denuo sibi in semetipso quamvis asseruisset. Quare cur abblandiri sibi gentes aliæ, & gestis rebus gloriari velint magnopere, caussa non est. Nisi ad laudem ac famam interpretari voluerint, quod pertinacia illarum calamitatibus tantis ac cladibus, quantas vix ætas ulla vidit ante, & nos tamdiu perpessi sumus, dederint caussam. Hæserit alibi diutius bellum; nusquam incubuit vehementius; nusquam majoribus viribus id gestum, aut pluribus prælijs depugnatum; aut quo exerere usque furorem posset, ostensum fuit. Quanti & quot conducti exercitus? Quoties conflictum acie? Quot urbes & castra aut capta obsidione aut expugnata viribus? Quantum profusum sanguinis, quo maxima flumina etiam & campi quāvis ingentes, quin totæ provinciæ pene, aut inundatæ fuerunt aut infectæ? Quid de villis, de pagis, de multo infinitis oppidis memorem, quæ militaris licentia aut furor vel igne delevit vel exscidit ferro? Ex quo ruina, & solitudo, & vastitas non quidem per partes aliquas; sed universam, quanta patet, Germaniam, velut procella & turbine quodam, invectæ dispersæque sunt. Quæ belli hujus magnitudinem ac gravitatem testenturné magis, an detestentur ad posteros, nihil nunc dicere attinet. Sed si ad nostra revertimur, quis erat superioribus annis & hujus & aliarum Academiarum status, quæso, atque fortuna? Subit profecto recogitanti illius temporis faciem horror ingens, cum per acroateria omnia subselliaque magnum silentium miraque incederet vastitas; aut collocatus in cathedra doctor mœrore ac cura anxius vix solveret vocem, & tribus quatuorve sectantibus, præciperet ægre ac expediret, quæ per terrores atque formidines domi formaverat. Quæ omnia cum ex pactitio saltem armorum otio & intersititia illa quiete, quam impetravimus hactenus, mutata in melius adeò sint, non sine ingente nostro commodoque ac fructu; quantò majora, & excellentiora magisque perpetua ac firma licebit sperare, cùm justa modò solidaque est reddita pax, quæ non sequestrat arma, sed tollit penitus; non interfindit quiete temporaria bellum, sed finit; & certam mansuramque & metu omni ac solicitudine vacuam nobis securitatem indulget? Merito igitur nunc gratulamur invicem faustis ominibus, & Deo immortali, auctori ac largitori incredibilis hujus ac insperatæ felicitatis, & canimus laudes & reddimus gratias. non modò privatim, & prout cuique sua dictat pietas; sed publicè etiam hoc ritu ac ceremonia, quo Serenissimus Princeps præscripsit. Quæ crastinæ lucis solennitas quò magis decorè atque conspectè peragatur, vos admonemus, ut sequenti mane sub ipsam sextam in D. AUGUSTI Collegio conveniatis, laudatoque hymnis psalmisque misericordissimo Numine in templum arcis procedentes Patres, quibus in foro se Civitatis Senatus junget, comitemini, vacaturi qua par est religione animi ac pietate, quæ ibi, & postdeinde in parochiali templo, peragentur, sacris officiisque divinis. Quibus peractis, cùm matutinis tum pomeridianis, non procedendum vobis ad compotationes hilariaque memineritis (quæ minimè diei religioni conveniunt, & Serenissimus Elector graviter interdixit) sed suæ quisque domiis navabit rebus operam, quæ pietatem incitantque ac movent; & Dei pacem atque benevolentiam magis magisque conciliant ac promerentur. Quem in libelli fine devotâ mente veneramur, bonasque

nasque precamur preces, ut æternitatem suis addat muneribus, & hanc recuperatæ post tot annorum tumultus ac tempestates efflorescentem pacis segetem emicantemque in herbam primùm tueatur clementer; neque adurere eam ullam rubiginem, aut feram tempestatem evertere; sed bene evenire atque grandescere; nosque & posteros nostros eorumque progeniem, & si quam illi daturi rursus sunt prolem, maturos ejus atque perpetuos fructus carpere sinat, sedatis non modò atque compositis bellis undique, sed ipso eorum nomine quoque exstincto atque deleto: ut ubique terrarum fixa fundataque pax in constantissimi amoris irruptum fœdus gentes omnes copulet, & nos, quibus æternæ veritatis lux patuit propius, tanquam verissima & fallax minimè tessera, non dicto & nomine; sed re & facto monstret ac doceat Christianos. PP. ad d. XX. Julij Anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCCLXXVII.

NIhil eâ Philosophiâ, quæ vitam nostram gubernat ac regit, ab immortali Deo præstantius datum humano generi atque concessum, à plurimis hactenus, & ornatissimis verbis expositum, & rationibus approbatum clarissimis est. Sed genus ejus cum duplex sit; & ex præceptionibus alterum, alterum verò exemplis constet, proprioque vocabulo appelletur historia; illis quidem major fortasis dignitas & excellentia est, hujus tamen promptior uberiorque utilitas. Neque enim docet Historia tantùm, verùm delectat quoque ac trahit; &, si quæ subjecit decora ac pulchra, fieri etiam posse non sine illecebrâ quadam ostendit. Tantoque virtutes efficacius suadet, quòd magnitudine præmiorum & gloriæ magis, quàm rationum subtilitate commendat. Sicut & vitiis hoc ipso infestiora hominum odia conflare solet, dum quantum invidiæ supplicii que contrahant, sub oculos ponit. Quanquam autem is demum in rerum cognitione plenissimo fructu versabitur, qui disciplinis Philosophicis ante adornarit probe ingenium; ut ex communium doctrina, de singularibus rebus exactè judicet, & quò referre, quæ legit, exempla oporteat, sciat. Neque enim satis est, quis aliquid gesserit, aut quid, quandoque quis gesserit, nosse: eundum longius est, & attendendum diligenter, quibus consiliis ac artibus susceptum quidque aut gestum sit: quamque fortunam habuerit atque eventum res, ut documentum capias, quid aut in vitâ, aut in Rep. tuâ vitare aut sequi oporteat. Interim tamen vehementer errant, qui omnem Historiarum cognitionem à puerili & adolescente ætate alienam censent: quod nec judicio valeat, & rerum doctrinâ nondum satis instructa sit & præparata. Neque enim perpendunt, res singulares, quarum Historia est, prehendi & contineri animo quam difficillimè; eamque ob rem, his proponendas annis maximè esse, quorum propria dos, facilis tenaxque memoria est. Non intelligant adolescentuli consiliorum vim, non rationes factorum, quæ noscunt, capiant; interim tamen præclarum erit, parare sibi ac cogere opes, quæ viris prosint; nec copiâ tantum, ut ante, ornent ingenium, sed usu etiam juverint. Nihil nunc dicam, quàm ad dicendi rationem proficere Historiarum cognitione adolescentia queat. Ad quas condendas apud veteres cum nulli alii temere,

quam eloquentiſſimi ac diſſertiſſimi homines acceſſerint; tanto minus ab hujus generis auctoribus arcenda hæc ætas eſt, quò magis ei incumbit inſtruere os, & inſtrumentum dicendi & ſupellectilem ſibi parare. Non ideò tamen hiſtoria omnis ætati omni promiſcuè convenit: dilectu eſt opus: & ſicut lacte aluntur pueri optimè, ita adulti carnibus rectè fulciuntur. Vidit hæc omnia pro ſingulari prudentiâ graviſſimoque judicio ampliſſimus ac Excellentiſſimus Vir Dn. JEREMIAS REUSNERUS J.U.D. & PP. celeberrimus longe, Senior & Ordinarius Collegii illius, nec non Provincialis Curiæ ac Scabinatus Aſſeſſor primarius, qui in eorum ordine, quibus filii unici JOHANNIS JEREMIÆ indolem in ſpem uberioris ac ſolidioris doctrinæ imbui voluit, Hiſtoricorum etiam Lectioni attribuit locum. Atque ut adoleſcentis animus in optimum quodque pulcherrimumque ſtudium non vulgari impetu rapitur; ita in iſtam etiam partem alacri curſu ſe dedit: eloquentiam quidem auctorum ſectatus maximè, nonnullâ tamen & rerum curâ. Quatenus ſcilicet per modum ætatis ingeniique induſtriæ ſuæ accedere eò ac penetrare fas eſſet. Nimirum introeundum per veſtibulum eſt: nec quemquam reſtare in limine pudeat, cùm adyta ipſa ſubire aliter haud queat. Ac hujus quidem induſtriæ ſuæ atque profectus cùm florentiſſimus adoleſcens daturus ſpecimen publicè poſtea ſit, cum recitabit Orationem, quâ obſervationes aliquas ad primum Annal. Taciti ex rebus Auguſti Tiberiique tum Druſi atque Germanici, executus eſt; veſtrum erit, favere ejus ingenio, & poſt finitis ſacris pomeridianis benevolam dicenti atque attentam operam dare. Quod ſtudium veſtrum & vehementer afficiet Patrem ampliſſimum; & ingens filio addet calcar ad conficienda ſpatia illa, quæ nobiliter cepit. P.P. in feria ſecunda Paſchali anno recuperatæ gratiæ M DC L.

CCCCLXXVIII.

NUnquam homini deeſt, in quo decertet. Si foris hoſtem non habet; domi invenit: tantoque gravius eſt hoc inter viſcera noſtra quod geritur bellum; quanto difficilius eſt ſeipſum, quàm alios vincere. Quamvis utrobique divino auxilio opus ſit, ut evadas ſuperior, & hoſtem profliges; non æque arduum tamen, vires opprimere viribus, & contentionem armorum aliis armis debilitare, quàm moderari iracundiæ, frenare libidines, cupiditates quasque improbas ratione ac ſapientia coërcere. Adeo, ut qui victoriam iſtam obtineat, non tam cum ſummis viris comparandus ſit, quam Deo ipſi videatur ſimilior. Itaque quamvis magna felicitas ſit, frui tranquillitate ac otio; neque metuere, qui aut vitæ aut bonis noſtris vel inſidietur, vel & profeſſam intentet vim; majus tamen & excellentius eſt, victos domitosque habere affectus, quàm pactione ac fœdere transegiſſe cum hoſtibus, qui ſpiritum tantum, qui nemini unquam in perpetuum datus eſt; aut noſtras fortunas, quarum in media etiam pace incerta poſſeſſio, eripiunt; cùm ibi contra animæ noſtræ agatur ſalus; ut aut tenenda victoria ſit, aut in æternum pereundum. Quod cum perpenderet ſecum apud animum Præſtantiſs. Juvenis SAMUEL Weiſaß Ritzbûttelenſis Saxo, ita recuperatæ divinæ ope atque miſericordia felicitatem pacis conſiderandum ſibi exiſtimavit; ut gratulandum

tulandum quidem nobis vehementer de reconciliatis pacatisque hostibus, sanciaque disceptantium partium concordiâ; sed nihilo segnius navandam existimaret operam, ut animorum nostrorum tumultus componantur ac turbæ, quæque quotidie rebelles DEO movemus arma, & exuantur mature, & quantum potest abjiciantur. Nisi enim id fiat, timendum valde, ne male nobis procedat hoc otium: quin in exitium ultimum vertat, atque majora adeò arcessat mala, quàm quæ nos hactenus exercuerunt. Corrumpunt per se secundæ res animos: faciliusque qui per declivia currunt prolabi solent, quàm qui nituntur in ardua. Deinde irritant maximè heros & lenitatem eorum consumunt servitia, quæ post pistrinum & compedes deteriora evadunt. Neque enim jam error, quod peccant, & sui oblivio; sed contumacia atque consilium est, quæ veniam non habent. Sed cogitationes suas cum oratione peculiari persecutus explicuerit ipse, caussa non est, cur nos interpretis vice in præsenti fungamur. Satius erit indicare ejus propositum, qui eam ipsam orationem suam finitis sacris postea, acceptâ à nobis hac veniâ, in Acroaterio majore recitare constituit. Nec ludent operam, aut tempus perdent, qui interesse illi auditioni, atque dicenti dare operam volent. Nam quod utilius audiamus acroama, quàm quo de partibus nostri officii admonemur? Agite igitur nostri, & dicto tempore in Auditorio majore ad auscultandum convenite frequentes: quod vos magnopere cohortamur. PP. Dominicâ XVII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCL.

CCCCLXXIX.

CUM ea in universum conditio humanarum rerum sit, ut nihil eodem in statu perpetuò maneat, sed suis vicibus varient omnia atque alternent; nec gentes ac populi quietem & pacem, quam petunt maximè, tueri possunt intemeratam; sed sæpe necesse est, in belli incidere aleam, atque de vita fortunisque cùm inimicis, non jure & legibus, sed manu ac vi decertare. Ut nostris corporibus non modo ab æstu ac frigore, & aliis hujus generis casibus, qui pestem forinsecus afferunt, periculum imminet; sed eadem ipsa intra viscera sua gignunt aluntque sæpius caussas, quæ perimant ac tollant; ita in rebuspubl. ac regnis, non ab externa modò hostium timendum est vi; sed oportet vereri etiam, ne ruptâ molitionibus impiis Civium pace, in securitatis atque salutis adducantur discrimen. Quocunque veneris, & Cives improbos & imperitam multitudinem invenies. At quantæ inde dissidiorum, factionum, turbarumque occasiones? Verè itaque apud Livium Annibal: *Nulla*, inquit *magna civitas diu quiescere potest: si foris hostem non habet, domi invenit: ut prævalida corpora ab externis caussis tuta videntur, sed suis viribus oneranter.* Quod si, qui valetudinis suæ atque salutis curam diligentem habent, contenti haud sunt, tegere & ornare corpus; munire etiam volunt, ne cœli injuria, & alia noceant; quin & parata ad manum, atque in promtu habere remedia solent, unde, si languorem morbumvè contraxerint, maturè petant auxilium: ita qui præsunt publico, & civibus suis rectè volunt consulere, in media pace præsidia & instrumenta bel-

lorum parare cum curâ debent. Armis, commeatu, milite, & hunc ut habeas, ſtipendiis opus eſt, ad profligandam hoſtilem vim: nec ad initia belli tantum; ſed ut in finem usque ſuppeditent. Quod brevi & tumultuaria curâ cùm obtineri haud queat; ſed longam, & accuratam proviſionem poſtulet, non pro Poetæ carmine magis, quàm veriſſimo Civilis prudentiæ oraculo Publianum illud habere oportet,

Diu apparandum eſt bellum ut vincas celer.

Neque enim ad pœnitendum quod dicitur, properat tantum, qui judicat cito; ſed & qui temere, & male paratus ad arma proſiliat. Minimè ſatis eſt audere in hoſtem: vincere etiam ac debellare oportet: quod ſine magno & diligenti apparatu ſperare haud licet. Neſcio quis apud Plautum miſerum opus eſſe autumat,

Igitur demum fodere puteum, ubi ſitis fauces tenet:

Ego rem peſsimi ominis judico, tum demum cogere militem, parare arma, gerendique belli rationes inire, cùm ſignis infeſtis incedit hoſtis, & jam ad portas Annibal eſt. Nam quotus quisque victorem ſperet, qui nec deliberatò ſatis, & imparatus in hoſtem eat? Inter cæteras meditationes Civilis Prudentiæ hoc ſecum quoque agitavit hactenus nobiliſsimus Juvenis ALBERTUS FRIDERICUS ab HUNICKE Eques Marchicus, atque quam noxia ſit ſecuritas pacis, omiſſaque omnis bellorum cura, juſta commentatione perſecutus eſt. Tum ut ingenii exploraret vires, tum exercendi ſtyli cauſſa, quem ad dicendum magiſtrum optimum eſſe non ignorabat. Minime enim ejus fugit ſolertiam, hac facultate eſſe cumprimis opus, qui bene in Republ. agere partes optet. Hanc diſſertationem ſuam accepta à nobis ea venia finitis ſacris pomeridianis recitare in Acroaterio publico conſtituit. Quæ cum ita comparata ſit, ut ab ingenio juxta, & elocutionis honeſtate ſe facile commendet, vos adhortamur, ut acroaſin iſtam prolixè frequentesque celebretis. PP. Dominica Lætare anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXX.

Nihil ſanctius habet reverentia ſuperſtitum, quàm ut amiſſos venerabiliter recordetur. Sepulchra & marmora, imaginesque ac ſtatuæ, quid faciunt per ſe, niſi ſpeciem quandam ingerunt oculis, quam nemo norit, niſi index acceſſerit; aut manum artemque artificis commendant? Superſtitum voces & commendationes benevolæ ſolæ poſſunt præſtare, ut mortuorum non tam perduret memoria, quam revocentur ipſi in vitam, quoties virtutes eorum & dotes, geſtaque egregia feruntur laude ac celebrantur. Unde cum alii rurſus exempla petunt ac mores, in tot ſpirare, qui obierunt diem, creduntur ac vivere; quot imitari ipſos ac ſequi inſtituerunt. Hic honor ille eſt, quo nullus aut major aut certior præſtari mortuis; hæc illa pietas, quæ venerari ſola functorum memoria veriſimè ac ſaluberrimè poteſt. Quippe quæ interire non ſinit præclara facta eorum, qui amplius haud ſunt; & dum id facit, eos, qui ſunt, ad imitandum ſequendumque invitat ac ducit. Maxima PAULI ROBERI Summi atque Ampliſſ. Viri merita ſunt, quibus ſupra XX. ipſos annos Antiſtes ac Præſul Eccleſiam; Profeſſor atque Aſſeſſor Conſilii Publici Academiam

am,& tantam ſtudentium turbam affecit. Quo ſi diutius uti ſuperſtite, & recte valente,ac obeunte partes,ut ante,præclarè liceret; quæ feliciſſima noſtra eſſet conditio! quàm beatus ac lætus Reip. ſtatus! Nunc quia eundem duriſſima lege neceſſitatis non ita pridem amiſimus, & nudius tertius ſolenni compoſuimus ceremoniâ; flere & deplorare quidem fati noſtri acerbitatem par erit maximè; ſed hoc præcipuè navandum operæ,ut ſanctè ac venerabiliter recolamus erepti memoriam: ut recordatione teneamus, quem non valemus corpore; & cum quo loqui non poſſumus, de eo loqui nunquam deſinamus. Quas partes cum obeundas publicè in ſe ſuſceperit Clariſſimus Vir, AUGUSTUS BUCHNERUS,PP. & Acad. Senior; nec non Electoralium Alumnorum Ephorus, ad craſtinum diem H. IX. celebraturus de profeſſoria cathedra viri laudes parentali religione; vos adhortamur ſedulò, *Academici Cives*,ut recitationi illi frequentes,atque prolixe intereſſe,animos veſtros inducatis. Approbaturi in eo non tam dicturo officium ſtudiumque; quàm illi potius,de quo dicetur. Cui non eſt propemodùm, qui non quamplurima debeat; ac illa quidem, quæ in ſalute animorum poſita, & cæteris omnibus rebus antecellunt ac præſtant. P. P. Dominica *Quaſimodogeniti*, anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXI.

QUamvis Romani imperii amplitudo tam late nunc ſparſa diffuſaque haud ſit,quam fuit olim; & omnis illius propemodum vis intra Germaniæ limites, tanquam invalidiſſima orbis terrarum parte,quæ maxima noſtræ gentis gloria reſideat; tuetur tamen adhuc majeſtatem priſtinam,eoque in culmine poſitum eſt, quod ſecundum ac proximum DEO ipſi habeatur. Nam licet inventi jam olim ſint, qui aut ſophiſtica rixandi cupiditate abrepti in præceps,aliud nobis perſvadere imbiberint; aut immoderato amore patriæ,eripiendum putarent aliis, quod ſibi deeſſe ferebant ægrè: nec non adhuc reperiantur, qui ludicris venalis calami velitationibus convelli poſſe exiſtiment, quæ plurimorum ſeculorum auctoritate fundata ſtabilitaque firmiſſimè ſunt: eorum tamen conatus uſque adeo fuerunt fruſtra & vani, ut iis ipſis pudorem exprimerent, pro quibus hæc ſuſcepiſſe bella chartacea videbantur. Nimirum ridiculum erat,aliquot ratiunculis fortiſſimæ genti extorquere conari, quod invictâ armorum virtute ſibi pepererat decus, & omnis Chriſtiani orbis,etiam potentiſſimi, Reges,ultro ac libenter concedunt; quæ unica ratio acriculos illos efficaciſſimè confutat. Sit formidabilis omnibus Hiſpanorum potentia, nec intra Europam ſuam dominetur tantum: & felix copiis ſuis animoſaque Gallorum nil non auſura videatur agilitas: quamvis Britannia trium ſceptrorum conjunxerit opes, & cincta mari ſuo undique alium velut orbem efficiat; omnes tamen Romanam venerantur aquilam; & quamvis non obliti magnitudinis ſuæ intra ſublimitatem tamen Imperatoris eminentiam ſuam non inviti ſtatuunt. De ceteris ne dicendum quidem eſt,qui plerique,quod ſunt,imperio noſtro acceptum ferre debent. Regnata Bohemia initio à Ducibus eſt: Reges à nobis habere cepit. Sed & Bogeslaus Acer Sarmatici diadematis jus ab Imperatoribus noſtris tulit primus.

primus. Et hactenus Reges habet Polonia, quæ ſub imperio principum antea fuit. Non poteſt creare Regem Rex: hoc autem cùm poſſit Imperator Romanus, quis ei ſummam majeſtatem auſit adimere? Aſſerere verò & vindicare, ut boni civis officium eſt; ita non alienum à ſe exiſtimavit Nobiliſſimus Juvenis MAXIMILIANUS FRIDERICUS à BRÖSICKE Eques Marchicus, ſi in hoc argumenti genere liberalis exercitij cauſſa ingenii vires periclitaretur. Qui cùm conatus ei ceſſerit, non præter rem nobis viſus eſt facere, ſi declamationem hanc ſuam publicè recitaret. Mirificè alunt ingenia ac excitant dati plauſus in publico: raro fiduciam voti ac robur aſſumunt, qui intra Muſei ſui ſecreta impetus animi perpetuò abſcondunt. Vos adhortamur, ACADEMICI CIVES, ut finitis pomeridianis ſacris dicturo adſitis in Acroaterio majore Nobiliſsimo Juveni, & comi attentoque ſilentio orationem ejus audiatis. Quæ res nec nihil omninò commodi afferet, & ad humanitatis laudem multùm conducet. PP. Dominica I. Adventus anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXII.

ORbis quidam rerum eſt. Quæ orta ſunt occidunt, & quæ occiderint, ſæpe reſurgunt. Subjecta vicibus omnia; nec eſt quod tueatur ſtatum ſuum perpetuo, modo id aliquando non fuerit. Ea de cætero poſita naſcentibus lex; ut primo rudia ſint atque incondita: deinde formam, ſplendorem, elegantiam cum tempore ſumant. Neque enim quicquam in ſua origine, aut pulchrum ſatis, aut perfectum eſt. Atque ut vetus auctor ait: *ante eſt ſpei rudimentum, quàm rei experimentum.* Ut alia exempla prætereamus: non fuit eadem Græciæ facies, cum ex Phænicia Cadmus eò deferret literas, quæ luxit poſtea, cum Plato, cum Ariſtoteles, atque tot alij ingenii principes hanc illuſtrarent. Quæ urbes, quæ templa, quæ moles ſuperbæ, ex omni parte ipſam ad admirationem ſummam tum exornabant? Quam ſi aſpicias hodie, incultam, rudem, barbaram, & degenerantem uſque adeo à priſcâ illa videas, ut dubites, an unquam fuerit, qualem in monumentis antiquorum legimus. Quid de Italia, prima inquam & vetuſtiſsimâ, dicemus? Quàm diverſa & verè ruſtica præ illa fuit, quæ poſtea florentibus Romanorum rebus, fuit, donec à barbararum gentium inundata colluvie, luce ac elegantia ſua exueretur? Ex quo ſqualore ac tenebris tamen in miram amænitatem ac cultum denuo ſe vindicavit. Diu cum deformitate & aſperitate ſua colluctata noſtra Germania eſt. Nec mirum, quæ cæterarum rerum ſecura, in ſolo armorum exercitio omnia poneret. Hinc tutelam, hinc voluptates ſuas petebat. Adeoque dedecori erat propemodum, aut colere agrum diligentius, aut elegantius ædificare. Umbroſa arbor, aut cavum antri pro tecto erat: lautiſsimaque manſio, ex cratibus ceſpiteque ſine ſpecie ſine delectatione congeſtum temere culmen. Ita per vicos & pagos populoſiſſima degebat natio ſparſa latiſsimè, incurioſa deliciarum, incertum, majore animo, an ſimplicitate. Nunc quàm converſa mutataque omnia ſunt, ac in lætiſsimam faciem traducta? Fertilitate non modo & copiis provocamus vel beatiſsimos populos: ſed & ingeniorum ac artium cultu: at multitudine urbium, magnificenti-

centia, firmitate non paucas gentes & superamus. Hæ vices rerum, hi transitus sunt! Adeo nihil statum suum ac ordinem retinet, quem primum accepit! Sicut annorum & cœli; ita & gentium ratio variat: nec quicquam certum & stabile in rebus fortunisque hominum est, quàm mobilitate quadam perpetuò agi. Hoc extra dubium, nullas urbes & oppida in Germania fuisse, priusquam ibi provincias Romani facerent, coloniasque deducerent. Illud quoque vero est simile, nonnisi viciniores Romanis, disciplinas eorum æmulatos, primo omnium urbes cepisse condere. Sed quando id primum, atque à quibus sit factum, obscura atque incerta fides est, cùm monumentorum inopiâ, tum negligentiâ scriptorum. Neque inquirere diligentius, nunc nobis aut cura, aut otium est: constituit tamen de ea re nonnihil verborum cras Horâ IX. facere, ornatissimus Juvenis JOSUA NIGRINUS, Stolpensis Pomeranus: quem non ingratum erit audire. Id ergo ut faciatis, & ut dicturo adsitis cum silentio frequentes, etiam atque etiam vos admonemus. PP. Dominica III. Adventus anno recuperatæ gratiæ M DC. LI.

CCCCLXXXIII.

DUM geniorum cælestium acies, lapsæ per aëra, festis concentibus, in triumphantium morem, exultant, & partam terris salutem ac pacem solenni voce humano generi gratulantur: nec non pastores extrure vicino nati Servatoris arrepunt cunis, Musaque agresti non lætas gregium fæturas, aut illa quieta ruris otia celebrant; sed, qui creavit omnia, pastorem gentium venerantur, novaque recuperatæ libertatis prædicant bona; Ornatissimus Juvenis PETRUS KISTENMACHERUS Torgensis, Alumnus Electoralis, conscendet cathedram & quasi Genethliacum carmen divino canet infanti. Vagit quidem ille inter arcta præsepia conditus, & puerili ploratu humanitatem, quam sumsit, testatur, sed simul & auspicatur munus suum, & ita hoc ipso fletu redemtionis nostræ initia dedicat. Nam quæ mox sanguine suo delebit atque exterget orbis crimina, nunc primum abluit lacrimis: quicquid in cruce expatraturus ponet ac reddet spiritum, id in panniculis fasciisque nunc ejulando ingreditur. Itaque hic vagitus pueri, jubilandi materiam; hic fletus ejus magnum gratulationis argumentum habet. Non alibi enim, quàm in his lacrimis parvuli, jacentis in cunis, salutis & felicitatis nostræ ponenda sunt incunabula. Capessamus igitur agamusque partes sedulò, quas præsens nobis imponit solennitas; & faveamus KISTENMACHERO, recitaturo postea publicè, finitis sacris pomeridianis, carmen, quod non absurdum de restituto ex servitute atque miseria pristina humano genere in beatissimum, quo ante exciderat protoplastorum crimine, statum, condidit domi, & quæ expromere voce unà commodè gaudia non possumus, affectu lætemur. Neque enim necesse est semper, erumpere: suntque sanctissima fermè & saluberrima quæ mulcent corpus quam minimè, & animum tantum afficiunt. Quæ evagantur longius, & tentant carnem atque titillant, in voluptates noxias vertunt plerunque; & fugitiva acerbæ amaritudinis relinquunt morsum. Hoc cogitabitis, ACADEMICI CIVES, & KISTENMACHERO benignè navabi-

tis operam, quod vos monemus. P P. Feria secunda Theophaniorum anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLLXXXIV.

REgnatrices potestates auspicia sua ac vim ab immortali DEO capessere, nec quemquam sine Numine in magnum immitti imperium, non melior tantum Philosophia nostra obtinet, sed neque quisquam è paganorum sanioribus inficiatus est unquam præter Epicureos: qui sicut somnolentum & otiosum fingebant Deum, ita eundem nullâ humanarum rerum curâ, teneri volebant impiè magis, an vanè ac stultè, incertum est. Nunquam pene Homerus aut Menelai aut Agamemnonis Regum meminit, quin tanti nominis auctoritatem ad summum Deorum, quem Jovem appellat, referat. Cæteri quoque Poetæ, cum principes magnos gentiumque rectores stirpem Deorum atque progeniem proderent, non aliud, credo, respiciebant. Neque enim difficile erat divini quid iis tribuere, quorum actus sublimes, & portentosa sæpius opera, humani ingenii modum viresque excedere diffiteri haud possent. Augusta itaque Regum majestas, & sicut à Deo ducit originem, sic supra humanam naturam posita longe. Quæ cum se exerere nunquam non soleat, tum fulget præcipuè conspicuaque in illis est, qui primi fundarunt regna ingentia ac cõdiderunt. Nemo enim magna & ardua aut inchoat sine Deo, aut perficit. Et solent tales non objici modò laboribus improbis (neque enim constare vili maxima solent) sed in pericula infinita etiam, & istiusmodi casus, ab ipsis propemodum incunabulis, vocari atque includi, quos vincere ac superare, haud sit humanæ virtutis ac opis. Nec scio satis, utrumne ao mali genii artes referre ista oporteat: qui quàm infestus mortalium commodis, tam persequi etiam consvevit eos, quos maximis rebus destinaverit Numen; an totum negotium asscribendum sit Deo, qui tum hoc agat, ut probet virtutes eorum atque illustret; tantoque plus venerationis auctoritatisque tribuat, quò magis ostendit sibi fuisse curæ tot discriminibus laboribusquè ereptos. Nihil de Cyro, ac ne de Romulo quidem referam, quos feræ bestiæ non sustulerunt non tantum, quibus videbantur expositi; sed nutrierunt quoque, ut maximorum imperiorum auctores servari possent. Nam quotusquisque talia, non pro mendaciis fabulisque habet rudis ac simplicis vetustatis? Quamquam inenarrabilis vis industriaque fatorum & providentiæ divinæ est: quæ sicut alia mirificè ordinat dirigitque, quæ destinata adducant ad exitum, sic in eundem finem durissimis quoque naturis induere mitem & molliorem affectum potest. Et vix elapsa tria secula sunt, cùm in Germania nostra contigisse prisci & luculenti annales testantur, quæ facile vincant, non incredibilia prodidisse antiquos, de principis urbis & Persici regni conditoribus, cum comminiscerentur paria, aut explicarent. Sed nolo in præsenti his uti exemplis: allaturus de Alexandro Maceta Cæsareque non nulla: quæ pulchrè astruant, verissimum esse, quod Poëta Siculus cecinit:

---- Διὶ κρονίωνι μελήτας
Διόθεν βασιλῆας.

Atque hi illi sunt, qui magnitudine suâ extra se, soli pares non habent. Simulat transfugam, & Alexandro propior barbarus miles perfide Regis cervicem gladio

dio petit: at ille exit illæsus, lapsamque in vanum percussoris manum strenuè amputat. Quis non agnoscit hîc fidem atque justitiam fati, simul & protegentis Regem, & pœnam sumentis de parricida? Idem sauciatur non semel graviter, prosternitur saxi impetu: & salvum tamen mox cernunt sui cum gaudio, cui paullo ante funus propemodum lugentes parabant. Quis hoc fortuito ac sine Numine factum statuat? Quis, cum in rapidissimos vertices incidit, jamque intorqueretur navis, & gubernaculi impatiens mox vi undarum haurienda esset? Nihil supererat spei: & raptim detracta veste audacem saltum tantum non jam in medium librabat flumen, cum everberatæ remis undæ ac gurgites cederent veluti, & ad salutem panderent viam. Quid tot insidias memorem, quas omnes vitavit: etiam quas amicorum intimi aut struxerant ipsi, aut mussitarant? Quid cum in Oxydracarum obsidione admotis scalis retinenti nec quicquam Vate in murum evaderet? Cum in lorica summa adstaret, relictus à suis, non timore aut fraude, sed conatum frustrantibus solutis scalis? Quin cùm in plenam hostibus urbem, ne dare terga, atque ignavus videretur, sese immitteret præceps, ubi nec habiturus quemquam esset, qui laboranti esset auxilio, & contra multitudinem solus frustra auderet? Successit tamen res incredibilis, & cepit ipse aut fudit, à quibus eadem expectabat. Jam Cæsar Julius, quos ille non adijt casus aut provocavit ultro? Sublimior tamen & major, quàm violari qui ab hominibus posset, priusquam effecisset, quorum causa in terras eum destinaverat Deus. Quo in discrimine versabatur cum adolescens adhuc per singulas noctes commutaret latebras, ut inquisitores & impotentiam Syllæ effugeret? Aut cum in piratarum veniret manus circa Pharmacusam insulam, captusque & in cathenis pene crudelissimis hominibus, minaretur crucem? Quam periclitabatur vita ejus, cum inter *Socios* Catilinæ nominaretur; aut cum à Romanorum equitum manu nitenti immoderatius pro conjuratis, districti undique gladii intentarentur? Vel cum dedendum eum hostibus censeret Senatus? Prætereo alia, & necdum de præliis dixi ac pugnis; quas nescio, audaciusne ac periculosius petiit, an felicius vicit? Sed Alexandrinus casus tacendus ac prætereundus haud est. Tertiò pugnabatur ad Pharum (est hæc in insula turris, quæ Alexandrinæ objecta urbi portum efficit) eruptione ab hoste facta: erantque in arcto Cæsaris res: ut compelleretur in suum navigium recipere se. Huc præcipitantibus pluribus, quam ferret, cum subsideret cymba pondere, ipse, ut erat accinctus, in mare desilit; & pereuntibus cæteris omnibus, qui fuerant una, nando per ducenos passus solus evadit: tam securus vitæ & certus, ut inter densa hostium, quæ ingruebant undique, tela, lævâ elatâ supra caput, & teneret libellos ne madefierent, & traheret mordicus paludamentum, ne misso in spolium vanissimus hostis superbiam sumeret. At idem Alexander tamen sublatus veneno, idem Cæsar confossus in curia miserè periit? Quæ tum majestas igitur illis præsidio? (dicat fortuitorum Patronus aliquis) quæ cura tutelaque numinis adfuit, ut conservaret? Ergo deseruit tum, quos custodierat hactenus; atque projecit veluti, Deus, quos indulgentissimè foverat diu? Non ea humani ingenii acies est, ut divinorum consiliorum rationes putando subducat. Latent altissimis tenebris

conditæ: & tentant mortales impiè accedere propius, quæ ex longinquo religiosissimè adorantur. Sed instrumentum suum opifex & potest reponere placidus, exacto opere, & idem abiicere fremens, ac vel diffringere penitus, cum respondere malignè videt. Quidni eodem Deus utatur jure, quod quique fabrorum, vilissimi etiam, sibi usurpant? Cum inter negotia & expeditionum labores clemẽtem ac mitem se Macedo, sibique intentum exhiberet & sobrium, superior omni discrimine fuit: elatus successibus otioque corruptus cum iracundiæ indulgeret ac luxui, imperiique magnitudinem in impotentiam verteret, meritò pœnas dedit Numini, quòd irritaret justiam, cujus indulgentissimam benevolentiam defatigarat. Et occupato fastigio Cæsar, quod regnis omnibus altius erat, cum non contentus honoribus, qui inter mortales habentur summi, affectaret majora, quàm quæ naturæ nostræ angustia capit; nec nõ adversus fatorum ordinem transferre in Asiam Ægyptumvé pararet imperium, invidiam hominum pariter & odium Dei atque vindictam incurrit. Nec malè Florus, cum exposuisset de cæde Cæsaris, adiicit: *Sic ille, qui terrarum orbem civili sanguine impleverat, tandem ipse sanguine suo curiam implevit.* Solet enim hoc temperamentum ferme Deus sequi, ut in quo peccaverit maximè quis, in eo præcipuè & pœnas luat. Sed declamatum satis est: alia in hanc eandem sententiam licebit audire, cum Nobilissimus ac Politissimus Juvenis *Adolphus Hansius* ab *Holsten*; in acroaterio majore orationem recitabit memoriter, quam *de Monarchici status Excellentia, & Principum in periculis insidiisque majestate atque fortuna*, non inelegantem liberalis exercitii causa conscripsit. Cui auscultandæ ut cras, ad H. IX. conveniatis frequentes eo, quem diximus, loco, vehementer vos adhortamur. Debetis hoc officii genus comilitoni nobilissimo: argumentum præterea & per se grave ac luculentum est, & sic elaboratum tractatumque, ut locaturi haud malè videantur operam, qui acroasi ejus diligentem operam navare velint. PP. Dominica XIV. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXV.

INiquissimè de Philologia sentiunt, qui non nisi verborum vocumque scientiam habent, aut, si ad summum ventum fuerit, ritus cujusdam olidi observatione inani metiuntur. Suntque haud pauci, qui ultra non æstiment, nec ejus extendant ambitum: eamque ob rem in ejus studio deditos despiciunt ferè, &, quod ad contemtum interpretantur, Grammaticos vocant: in scholis & cirratorum greges inter relinquendos, cum in Rep. habere usum ullum haud possint, inepti ad negotia & stulti. Sed tantum abest, ut tam angustis finibus circumscripta sit nobilissimi studii excellentia; ut alios terminos prope haud noverit, quàm patet humani ingenii divinitas: nec aliud prope sit reverà esse philologum, ac quam pauciss̃ima ignorare. Hæc enim illa Philologia veterum est, quæ omnem literaturæ varietatem, liberalitatem artium, historiarum & antiquitatis peritiam sibi vindicat, nosque non tantum ad quemlibet eloquentiæ habitum, sed omnem consiliorum rationem etiam, &, ut sic dicam, sapientię genium, magnificè instruit atque informat. Quod si in singulis artibus

bus ſcientiisque præſtare, magnam & laudem & dignitatem habere conſuevit: quid illi debebitur, qui aut teneat omnes, aut in omnes incumbat? Enimverò ſi ad imaginem divinitatis fictus & fabricatus homo eſt; & inter cæteras Numinis prærogativas hæc quoque maximè eſt, quod novit omnia, & nihil ignorat; tum ad ſimilitudinem DEI accedet proximè homo, cùm plurima complexus animo didiceritque & ſciat. Nec aliam ob cauſſam, humanitas, puto, appellata Philologia eſt; quam hominis vis ac ratio in ea quod maximè luceat. Quo quisque enim politior artibus variis, & pluribus diſciplinis excultus ad omnem elegantiam atque inſtructus fuerit, hoc longius quoque à bruta atque immani beſtiarum natura; quin & agreſti hominum aliorum ruditate diſcedet. Cæterùm plenus literis & multiplicibus diſciplinis ornatus animus, quâ cauſſa arcendus negotiis ſit, aut ad ſuſcipiendas gerendasque res ineptus putandus & parum idoneus, reperire non poſſum. Qui contra habeo potiùs, rectiſſime omnium verſaturum in iis, qui & magno animo ſit, & ad Rempubl. eruditiſſimus accedat. Quo fine Regum & Principum pueri olim non aliis temere, quàm Philologis (qualis & Sphærus ille fuit, ſub quo Auguſtus etiam didicit, & *varia ejus eruditione*, ut Svetonius autor eſt, *repletus fuit*) erudiendi traditi ſunt; quin ipſi Reges Principesque plurimum & delectati in eo ſtudio & dediti fuerunt. Neque nunc Reges Attalicos in Aſia; nec in Ægypto Ptolomæos referam: quos curioſitatis cujusdam gentilis & vanitatis Græcanicæ aliquis arguere queat. Nam magnitudine Romanæ indolis, ecquid ſublimius, gravius ac magis ſerium fuit? Itaque Cæſarem potius atque Auguſtum, nominem; qui cum & nobilitatem hujus ſtudii & utilitatem ſingularem intelligerent, uti à teneris, & in ſeceſſu, in eo multum poſuerant operæ; ita nec rebus ipſis admoti, & ſæpe nec inter medios armorum ſtrepitus illius curam omiſerunt; certe prudentes harum literarum amarunt ſemper mirificè & honorarunt. Quem locum in amicitia Auguſti habuerit Atticus, quantaque inter eos exſtiterit familiaritas, ex Nepote cognoſcimus. Cujus cauſſam nullam aliam, quam ſummam peritiam antiquitatis & literarum fuiſſe, qua præſtitit Atticus, & magni quam faciebat Auguſtus, facile ex eodem ſcriptore intelligere eſt. Eundem Auguſtum legimus, in evolvendis utriusque linguæ auctoribus, ſectatum præcepta inprimis atque exempla publice privatimque ſalubria; *eaq; ad verbum præcepta* (ſunt ipſa verba Tranquilli) *aut ad domeſticos, aut exercituum provinciarumq; rectores, aut ad urbis magiſtratus plerumq; miſiſſe: prout quisq; monitione indigeret.* Severum quoque Lampridius prodidit hanc habuiſſe conſuetudinem, ut tractaturus de rebus arduis, bellicis etiam, literatos & hiſtoriarum peritos maximè adhiberet, requirens ab illis, quid in ſimilibus cauſſis Imperatores veteres, Romani juxta & alieni, eſſent ingreſſi. De Theodoſio autem quid dicam? qui neminem in Senatu patiebatur, qui eruditus ſatis haud eſſet: hoc eſt, qui non & eſſet Philologus. Nam eruditio & Philologia tum eadem erat. Simile quid & de Conſtantio prodiderunt alii. Ut à Principibus, ad Philoſophos cæterosque Sapientiæ Profeſſores tranſeam: quid Platonem, quid Ariſtotelem, quid Theophraſtum, ac plures hujus generis alios; quid Hippocratem atque Galenum, Medicinæ

principes, in tanta admiratione posuit, & tanquam immortales æternosque reddidit, quam quod ad Philosophiam, ad Medicinam, non incredibilem tantum ingenii vim, ac eloquendi copiam; sed instrumentum quoque literarum & variæ eruditionis amplissimum attulerant? His enim rebus obtinetur maximè, ut & absolutissimè comprehendi artes, & optimè pulcherrimeque exponi possint. Quapropter cum istis rebus Epicurus destitueretur, longe infra cæterorum gloriam constitit: eoque facilius interierunt ejus monumenta pleraque omnia, quò longius à sua perfectione videbantur abesse. Quæ, & alia hujus generis, efficacissimè opponi possunt iis, qui neque dignitatem ullam huic generi studiorum tribuunt, & nullam utilitatem Reipubl. inde promittunt. Contra quos plura afferre licebat & disputare; nisi hæc tota causa literatissimo Juveni *Matthiæ Wasmuthio* potius, ad perorandum postea, relinquenda esset: qui Philologiæ (qua delectari, cum paucis & cujus studium cum gravioribus disciplinis, & Theologiæ inprimis, pulcherrimo atque suavissimo nexu haud indiligenter solet conjungere) præstantiam atque utilitatem insignem erudita & luculenta oratione asserere & declarare in se suscepit. Quas partes cum postea finitis sacris peracturus conscendet cathedram; ut recitanti frequentem benevolamque operam navetis etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. Dominica XIX. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXVI.

PRæclarè Poetæ de genere humano meriti sunt, dum interpolando veritatem explicuerunt magnificè haud tantum, sed jucunditate fabularum etiam verborumque leporibus severitatem ejus velut exhilararunt. Ut non instruerent animos modo nobilissimarum rerum notitia, sed suavitate etiam atque dulcedine quadam implerent ac ducerent. Cætera hujus generis prætermittenda omnia sunt, dum in præsenti sapientissimum eorum de Majestate commentum satis erit referre. Finxerunt itaque initio Deos quantumlibet disparis meriti, pari tamen honore fuisse omnes. Itaque haud rarò quosdam de plebe infima Saturni regium solium occupasse impune, cum in inferioribus interim subselliis majorum gentium numina conspicerentur, Tandem Honorem ac Reverentiam matrimonio inito genuisse Majestatem. Atque hanc editam nihil habuisse necesse per gradus ætatum adolescere; sed simul natam, simul absolutâ perfectaque magnitudine resedisse in medio cœli, augusta conspectam purpura, astantibusque Pudore ac Metu, tanquam ministris ac satellitibus, admiratione ac observantia ita movisse omnes, ut nemo amplius sibi ita placeret, quin suum cuique ultro ac perlibenter pro meritis pretium faceret. Dein Saturno pulso, dejectisque Gigantibus, cum stabiliret regnum undique, assedisse Jovi custodem fidissimam, & effeciisse, ut sine vi, quos erat adeptus, teneret fasces. Nec non & descendisse ipsam in terras postea, ac numinis sui vim communicasse cum potestatibus summis, ut, sicut proximæ Diis sunt, ita æquè cum Diis venerabiles essent & sanctæ. Profecto hæc non tam fabula est, quam quoddam oraculum sapientiæ: ita nihil excogitari potest propemodum, quod originem atque naturam Majestatis enucleatius explicet. Quid

est

est Majestas, nisi potestas quædam major & amplior, & præminens omnibus? Quam prærogativam sicut divina natura maximè sibi vindicat, ita majestatis origo non aliunde, nisi petenda de cœlo, & propria supremi illius & complectentis omnia imperio suo Numinis statuenda est. Quæ sicut summa & maxima; ita perfecta & absoluta statim est: nam si per incrementa emicaret in summum, minor quandoque atque inferior fuisset. Jam Reges & Principes, quid aliud sunt, quam quidam terrestres Dii? quid aliud sunt, quam summi ac supremi illius Numinis Vicarij quidam ac Præsides? In iis igitur ut expressius auctoris imago atque character conspiceretur; afflavit eos sanctitatis suæ radiis, iisque circumdedit augustæ hoc majestatis lumen. Quod in iis cum ipsa divinitas muneris, tum summa potestas, ut ita dicam, accendit. Alterum enim honorem & cultum in hominum animis excitat: alterum amorem metu mixtum inducit. Nam cum qui pollet opibus, prodesse, si amicum habeas, & si offenderis, nocere plurimum potest: eundem amabunt juxta homines ac timebunt. Ex quo cum reverentia emergere soleat, merito eam, honoremque Majestati parentes ac progenitores; eique Pudorem ac Metum custodes aut nutritios veluti tribuerunt Poetæ: quod in his ipsis tutela ejus atque præsidium inprimis sit positum. Quotus quisque bonorum non erubescat largiter, vel opinari sequius saltim, de majestate eorum, qui providentomnibus, qui curant omnibus, quorum beneficium est, liberos, conjuges, fortunas denique & statum nostrum salva habere ac incolumia? Quod si tam pravæ mentis aliquis sit, ut malam libidinem suam potius, quam illa velit respicere, & eo prorumpere impietatis, ut prophanandam sanctitatem principum sibi putaverit; hunc sane, nisi profligatæ improbitatis atque extremæ dementiæ sit, si non honesti respectus, pœnæ atque exitii tamen metus à perpetratione cogitati sceleris arcebit. Breviter ac indigeste executi sumus, quæ libros integros implere poterant: & nobis non ex proposito certo, de majestate, sed per occasionem saltem aliquid dicendum fuit, dum institutum Nobilissimi Juvenis *Georgii Werneri à Knesebek*, quod hodierna luce perficere induxit animum, recitaturus Orationem, de Majestate ab se pro modo ingenii atque ætatis, nec meditatam absurde, nec invenuste conscriptam, indicare oportuit. Nam cum, priusquam discederet, quoddam ingenii periculum facere vellet, illustrem atque eximium hunc locum Civilis prudentiæ, cui ducente & præeunte illius industria, qui fingendis dirigendisque studiis ejus præpositus salubriter est, attendit sedulo hactenus, delegit imprimis, unde dicendi materiam peteret. Enimvero cum ex Nobilitate maximè allegere sibi amicos haud tantum & adjutores negotiorum; sed assertores etiam atque custodes majestatis Principes soleant; & maximè nosse ac intelligere tales oporteat, cum quid majestas sit, tum quibus tueri rationibus eam oporteat, prudenter sanè hoc ipsum Orationis suæ argumentum fecit. Vestrum erit Academici Cives favere Nobilissimi Juvenis conatibus, & recitanti postea finitis sacris pomeridianis frequentem atque benevolam operam dare. Id enim vestri officij erit: & est Oratio ipsa elaborata ita & scripta, ut eruditas animas tenere facile possit & capere.

P. P.

P.P. Dominica Exaudi, anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXVII.

DUO religionis ſumma & maxima capita ſunt, quorum profeſsione in tuſtisſimâ Eccleſiâ Catechumeni ſuam & teſtabantur & obſtringebant fidem, *credo DEUM, ſpero reſurgere.* Ac Deum quidem opificem rerum & conditorem omnium, neque gentilium inficiatum eſt vulgus, cum admirabile iſtud mundanæ molis intuerentur contextum; ſapientiores verò ut Plato, & univerſa familia Socratis (unde & Stoici prodierunt) eundem & ſummè bonum, & juſtum & ſapientem, & ſui providum operis ratiocinando pronunciarunt. Atqui redire in vitam exanimata atque in cineres pulveremve redacta corpora, jungenda animis denuò, propria Chriſtianorum perſuaſio eſt. Paganis enim id usque adeo improbatum ſemper fuit, ut nihil vanius, abſurdius, incredibilius quicquam videretur. Cùm D. Paullus in Areopago faceret verba, & inter alia pietatis noſtræ capita, de reſurrectione quoque inſtituiſſet diſſerere exceptus riſu, & pro ludibrio atque ridiculo habitus eſt. Eidem cum apud Regem Agrippam diceret cauſſam, atque de ſervatore communi & reſurrectionis myſterio concionaretur, Feſtus, provinciæ Præſes dixit: *Inſanis Paulle.* Quid ille Cæcilius Paganus apud Minutium, ad ea quæ Chriſtianus Octavius de mundi interitu, de vitâ altera, in quam reſurgerent mortui, attulerat? *Dementiam, aniles fabulas,* quin imò *mendacia* duriſſimo ore appellitat. Quid nunc de Plinio dicam, qui quod nonnulli reviviſcentiam corporum promitterent, & iterari vitam traderent morte, *deliramenta puerilia*, & *nunquam deſinere avida mortalitatis commenta* vocat? Quanquam quid de Gentilium incredulitate mentionem moveo, cum illi ipſi, qui fidei noſtræ ſacramentis initiati, eâdem ſe aliquando fecerint reos? Tranſierant de paganiſmo Corinthij, iidem tamen reſurrectionem corporum aut inficiabantur, aut dubitabant. Quantus Theologus Origines fuit? negavit tamen ut Epiphanius auctor eſt, corporum reſtitutionem. Syneſius quoque doctrina & eloquentia maximus vir, tinctus quantumlibet, & ſacerdotij ornatus infulis, nondum perſuaderi potuit, ut crederet reſuſcitanda de morte fidelium corpora, inque cœleſtem felicitatem mittenda eſſe. Adeo perſuaſio iſta, non æſtimationis humanæ, ſed ſolius fidei opus eſt: quam DEI in nobis, non noſter Spiritus operatur. Primus autem reſurgentium, Chriſtus eſt, qui ſimul & noſtram reſurrectionem dedicavit atque inſtituit. Cujus de morte ac inferis incomparabilem triumphum quia celebravimus hactenus, ſolennibusque ceremoniis recoluimus ejus memoriam, colophonem iis velut additurus Præſtantiſſimus Juvenis *M. Chriſtianus Laurentius Dresdenſis* Orationem de eadem re finitis ſacris pomeridianis recitare poſtea in Auditorio majori publicè ſecum conſtituit. Quod inſtitutum ejus ut pietatis pleniſſimum eſt, ita omni & laude & favore etiam dignum. Quare vos adhortamur ut acroaſin iſtam prolixè atque frequenter celebretis. Nemo melius locaverit tempus, quam quod recogitatione myſteriorum ſacrorum & beneficiorum Servatoris optimi occupatur. Et ita vixit *Laurentius* hactenus, ita ſe comparavit ſemper, ut dignus maximè videatur

cui

cui officium iſtud liberaliſſimè præſtetis. PP. Dominicâ Vocem Jucunditatis anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXVIII.

SI nemo natus homo tam lætis ſecundisque rebus unquam uſus eſt, quem non quandoque aut exercuerit caſus aliquis, aut fatigaverit dolor; felices utique ſtatuendi ſunt, qui in adverſa inciderint rarius, aut cum inciderint, defungi brevi fortuna ſua, & ex ancipiti & triſti ſtatu, in meliorem ac firmiorem mox potuerunt transferri. Nam quos calamitas ſua oppreſſit ita atque evertit, ut nunquam in locum priſtinum potuerint reſtitui, hos miſeros certè & infelices appellamus. Multis & maximis bonis à primo exordio usque affecta hæc Academia ab Deo immortali eſt: in quibus revelata cœleſtis veritas, inſtauratáque orthodoxa religio eò ipſam evexit culminis, ut hac in parte nulla alia in comparationem cum eâ venire queat. Quamquam enim non raro inciderint tempora, quæ intercipere ei aut contaminare hanc gloriam conata fuerint, is conſtans tamen divini Numinis favor res proſecutus noſtras perpetuò eſt, ut neque armorum vis nec hæreticorum artes ac technæ ita convellere, nedum evertere Academiæ ſtatum valuerint, ut luci ac integritati priſtinæ reddi nequierit. Eliſus itaque bellorum eſt furor: dejectæ atque deſtructæ perfidiæ machinæ: & quod recuperavit faſtigium noſtra felicitas, in eo conſiſtit adhuc, & velut prehenſis manibus invicem magis magisque omni ex parte gradum firmat, nullis, quod auguramur, dimovenda de eo turbinibus ac dejicienda. Quam noſtram felicitatem, ut ſummum ac incomparabile DEI beneficium fateri oportet, ita dignam cum maximè ſtatuit Præſtantiſſimus Juvenis, Johannes Georgius Stempelius Schlackovvalda Bohemus, quam Oratione publicè celebraret. Nam quò quis magis agnoſcit præclara atque inſignia Numinis munera; eo minus de iis tacet. Laudare enim ac prædicare, maxima referendæ gratiæ pars eſt. Sed hanc Orationem cum recitare Stempelius poſtea finitis ſacris pomeridianis in Acroaterio majori datâ à nobis veniâ conſtituerit apud animum, Veſtrum erit, Academici Cives, favere non tantum pietati Juvenis, ſed & in ejus venire partem, & intus loquente affectu animi cùm Deo immortali pro tantis muneribus canere laudes, tum allegare caſtas preces, ut ea perpetuet augeatque feliciter Chriſtiani orbis bono. Et eſt præterea ſic ſcripta elaborataque oratio, ut audiendi ſtudium ac benignitatem facilè mereatur. PP. Dominica Cantate anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

CCCCLXXXIX.

APud Scriptores & Conditores Civilis prudentiæ, non illud tantum quæritur, utrum libertas Principatu, an vero hic illâ potior ac excellentior ſit; ſed diſputatur & illud quoque, utrius principatus melior præſtantiorque conditio ſit, illius, in quem electione venitur; an, qui ſucceſſione & jure hæreditatis accipitur. Solentque non pauca in partem utramque hîc diſceptari atque afferri ab acutis hominibus, quæ vel ſummatim repetere, laborioſum foret ac longum. Id tantum nunc non diſſimulabimus, quamvis non ſpecioſa modo quiſque eorum pro ſe, ſed valida etiam videantur dicere; interea

tamen de quibusvis regnis ex hominum ingenioſorum inventis, atque orationibus pronunciandum temere haud eſt; nec optimum ſtatuendum perpetuo, quod tale ipſis fuerit viſum; Neque enim quæ in eruditorum palæſtris obtinuerint, in adminiſtrandis imperiorum partibus æque ſemper valent. Ubi id fermè habendum optimum, quod moribus legibuſque receptum eſt ſemel,& longo tempore obſervatum. Licet igitur pro electione afferri poſſint, quibus ſucceſsione videatur potior: & pro ſucceſsione vicisſim,quibus præ altera hæc tutiorem ac feliciorem ſtatum promittere queat, non ideo tamen convellenda inveterata temere ſunt,&, quibus hactenus populi indoles parum aſſiveverit,introducenda. Ut eſt diverſa terrarum agrorumque natura, ita aliter aliterque coli poſtulant. Et ſicut nonnullis corporibus evadere noxius cibus ſolet,qui ſaluberrimus aliis eſt: Ita in populorum Imperiis non eſt probandum ſimpliciter, quod præſtantius quidem videatur præ altero; ſed quod ingenio moribusque populi, qui eſt regnandus,maxime congruit.Interim fraudi eſſe non debet, ſi quis curatius paullò ſciendi gratia inquirat in rem,& experiatur ingenium, quæ argumenta pro hâc aut illa opinione,excogitari ac duci quàm commodiſſime poſſint. Quin laudem potius ac commendationem habebit hæc cura atque induſtria, cùm veritatis ſtudium præferat,& voluntatem egregiam bene merendi de publicò. Cui ſanè non mediocriter conſulitur; ubi conſtiterit, quid in quaque re aut bonum utileque inſit,aut noxium quoque ac metuendum. Quare non poſſumus non probare ac commendare Inſtitutum Juvenis Nobiliſſimi FRANCISCI DUBISLAI ab EICHSTED Equit. Pomerani,qui liberalis Exercitii cauſa, & pro conſveto Scholarum more,dicendi liberè de Themate aliquo,orationem conſcripſit domi, qua pro *Electione* diſputatur; Ita quidem, ut plurimum modeſtiæ ac verecundiæ, nihil audaciæ ac arrogantiæ præferat. Contentus animi in medium attuliſſe; quod videbatur: nihil præſcribit ſuperbè,nihil contumeliosè in illos adjicit, qui aliter ſentiunt: quos importuni quidam declamatores, non delirare ſed inſanire & furere prope ſæpius, clamant. Certè ſtultitiæ atque dementiæ libenter arceſſunt. Hanc Orationem cum à meridie poſtea finitis ſacris in Acroaterio majore recitaturus ſit, vos adhortamur, ut nobiliſſimo commilitoni comem atque benignam operam velitis navare. PP. Dominica XIV. Poſt Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXC.

QUod annis proximis Angli in Rege ſuo perpetrarunt facinus, id tam atrox, immane ac dirum eſt, ut omnem propemodum verborum curam transgrediatur. Furorem, veſaniam, ſcelus vocare,longè minus eſt: ac neque ſatis, parricidium dicere, quippe qui ſuo in principe, non patrem tantum communem, ſed Regem etiam, in quo Deorum ſanctitas erat, ut loquebatur Cæſar olim, interemerunt. Iidem cum Parentem nõ modo occiderint,ſed regnum ipſum, rem ſacram atque divinam, dejecto exactoque filio herede,interceperint rapuerintque nefariè, impietatis ac ſacrilegii ultimo crimine ſe obſtrinxerunt. Ut jam non amplius locum habeat,vetus illud: NEMO BRITO BONUS: ſed

aliud

aliud quiddam reperiendum atque excogitandum sit, quod iis congruat, qui omnem malitiam ac improbitatem humanam jam consumserunt. Si pauciores huc irreligiositatis prorupissent, optimum factum atque facillimum fuerat, delere, tollere ac exstirpare noxios, tanquam piacula & lustramenta hominum: nunc cùm tot millia impiaverit scelus, & universam gentem, mole sua ac magnitudine [licet plures invitos & frustra contra torrentem illum dirigentes brachia] traxerit; in promtu atque aperto non est, commeritas pœnas ab impiis sumere. Id ergo donec dispenset Deus ac annuat, idem & auctor regnorum & vindex, relinquere quidem pessimæ suæ menti illos, ni melius sapiant, & detestari modis omnibus, ut parricidarum postremos, parerit; at ferre & pati interim tamen, ut homines, & pro necessitate illa, qua ipsa natura fœderavit quasi atque conjunxit provincias, commercia cum iis colere, fraudi culpævé esse nemini potest. Manum pedemvé de corpore; si ceperit vitium, & membris cæteris minetur labem, rectè secamus: vitalia ipsa sine totius structuræ ruina, nemo exscindat, utut corrupta fuerint & pessimè habeant. Pari modo diruere civitatem ac oppidum aliquod, atque delere, májore commodo, quàm damno ac clade liceat: tam opulentum, atque victorem hactenus populum ad desperationem ultimam adigere velle, id plenum periculosissimæ aleæ fuerit opus. Non impunita quidem sua cuique speranda sunt ausa impiè: ultorque è tergo perpetuò sequitur Deus; idem tamen lentissimo sæpius gradu ad vindictam procedit: ut quo diutius triumpharit scelus adversus probos, steteritque in summo, hoc turpius denique & gravius ruat: tarditasque supplicii magnitudine ipsâ pensetur. Lenis enim idem & justus est, & sine causa nihil ingreditur DEUS. Ac licet alienum ab æquitate videatur, si bene malis, contra ea bonis ac probis pessime sit; non quicquam unquam tamen injustè facit. In arcano & abdito suarum dispensationum librat pondera: quò penitrare nostrarum mentium hebetudini cùm liceat minus, &, quid in fatis, prospicere; accidit fermè; ut indignemur ad præsentia, & secus, quàm par est, haud rarò statuamus de illis, quorum ignoramus exitum. Sint Regicidæ, sint pessimi Britones, & digni publico odio; societate gentium tamen, & omni communione, excludi haud possunt. Adire itaque Insulam, actus civiles commerciaque exercere licebit cum incolis, ferire etiam fœdera, quæ neque patrocinentur sceleri, & fines justitiæ nihil excedant. Cætera Deo relinquenda sunt: qui videt & exigit omnia: & sæpè quam vehementissimè irascitur, quibus indulgentissimè connivet. In quam sententiam cum à meridiè, finitis sacris, orationem, quam scripsit domi exercendi ingenii causla, Generosus Juvenis *Wihelmus à Kosposth* Eques Variscus, acceptâ à nobis eâ veniâ, recitaturus sit; Vos admonemus, ut comilitoni nobilissimo benignè ac liberaliter navetis operam. Quod ut libenter inducatis in animum, impetrabit ex facili, non morum elegantia tantum atque amœnitas, quâ trahere adolescens sibique adjungere animos solet; sed orationis ipsius etiam ratio, quæ nihil ineptum & declamatorium habet: ac expers fuci ac lenocinii innixa propriis dotibus partes suas decenter atque viriliter aget. Ut auscultare, tædio nulli sit; & aliquo fructu constare queat, PP. Dominica

tertiâ adventus anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXCI.

NOn ita pridem est, quod Generosus juvenis, *Wilhelmus à Kospoth*, Eques Variscus, de Anglicani Populi statu, qualis in præsentiâ est, verba publicè fecit. Æmulatus hanc laudem amantissimus Frater Fridericus, conscendet postea cathedram, & de ejusdem generis quæstione, pro modo ætatis ingeniique copiâ disseret. Pulchrum atque magnificum est, per se laudanda suscipere: non multò imparem tamen gloriam habet, sequi & imitari præclara conatos. At genere nobili, & Reipub. natos imprimis, quid deceat magis, quàm comparare copiam sibi, de rebus civilibus non sentiendi modò peritè, sed efficaciter dicendi etiam, & excrendi verbis salubriter, si quæ didiceris pulchrè? Quis condit opes, ut velut strangulatæ in arca perpetuo & otiosæ jaceant? Promendæ in lucem, & occupandæ sunt, ut tibi juxta & aliis usui sint, & eo ipso incrementa capiant. Hoc eloquentia promittit prudentibus: cujus in pace & curia, in bello ac acie, magna non modo utilitas, sed & necessitas est. Multis atque diversis affectibus laborat vulgus, leve, inquietum, contumax, & ita vix unquam intelligens boni, ut vitia sua cùm ferre haud possit, remedia velit admittere. Sic ægrotantes itaque, & velut jacentes in morbo, ut cures rectè, atque ab iis obtineas, quod Reip. expedit; non tam manu ac vi, quàm diserta idoneaque oratione efficias. Ruat impotens plebs, nefariaque agitet; atque vel solitudinem ac vastitatem minetur patriæ; hæc ipsa tamẽ, si quem Menenium sibi conspexerit, gravem, facundum, sobrium; audieritque serentem commodè atque prudenter, oblivisceturque furoris atque miteſcet, neque non modo repellet dicentem, sed auscultabit, sequeturque jam sana & melior, quò duxerit verbis. Nec temere dicto unquam audiens magis fuerit miles, quàm qui prudentem juxta ac fortem, & validum eloquentiâ nactus est ducem. Qui æquè consulere præclara & persuadere dicendo queat; tum commendare atque firmare dicta exemplis. Nobilissima civilis Doctrinæ de peregrinis quæstio est. Utrumne eos daturos jam cives, admittere, an contra repellere potius oporteat. Aut, si concedere locum, haud absre ita fuerit visum, quas leges & conditiones dare ex Reip. utilitate conveniat. Enimvero rejicere ac detestari penitus, ac sine discrimine, professę inhumanitatis fuerit: adsciscere temere, & cooptare quosvis in corpus, inconsultum & anceps negotium est: cæterum ante cives ponere, & dominos facere, non inquilinos habere, tam iniquum injustumque est, quam temerarium & fere semper exitiosum. Quotusquisque probaverit patrem, qui insititiam stirpem suo præferat sanguini? familiamque alieno potiùs, quàm domestico committat? Quàm avertat ille diducetque ab se suorum animos? Quàm odiis & æmulatibus discordiisque turbabit miscebitque omnia, quæ in exitium & suum ipsius, & suorum denique erumpant? Vereri eadem regnantes necesse, qui quas obire ipsi debebant cum suis, has peregrinis delegent partes; eosque non tam ministros sibi, quàm adjutores ac socios allegent. Tribuenda hæc quidem Principibus venia, ut peregrinas virtutes ac dotes, licet natalibus modicis, non ament tantum, sed foveant, operaque illorum industriâque familiariter etiam utantur: ut gubernaculis ipsis imponant,

&

& plus committant penè, quàm ſibimetipſis reliquerint, rejectis aut faſtiditis iis, quos conſiliorum ac operum domi participes habeant; eos cumprimis, penes quos conſulendi non modo in publicum certum jus eſt, ſed & in vacuam Regis herede domum ſuccedendi, quis probet ſanior, & regno quietem ac ſecuritatem ac ſecuritatem promittat? Quam benevolentiam enim atque concordiam fiduciamque hoc ſtatum rerum inter Principem & Principalis fortunæ capaces cives durare credibile eſt? Atqui hoc vinculo continetur ſalus publica: hoc fundamento inhæret ac nititur maxime tranquillitas regni atque felicitas. Non æquis animis unquam proceres primatesque regni ferent, imparibus, & alienis poſtponi. Inviſa ſuſpectaque & ipſi populo erit nimia, ac peregrina potentia. Neque ſedebit interim, qui ſupra privati evectus perſonam ad mediocritatem ſuam ſe ſentiat redigi: ignaviæque putabit Rex impune ſi ſinat eripi charo, quod ipſe dedit. Inter hos habitus animorum, non magis quieta ac tuta erit Respubl. quàm ſtare & placidum eſſe poterit mare, cum omni ex parte ventorum flatus ac tempeſtates incumbunt. Ruent itaque omnia, & pari invicem committentur furore in commune exitium, ut imminutâ majeſtate, ac profligatis regni viribus, nec domi amplius Reſp. valeat, & apud cæteros mereatur contemtum. Non arceſſenda longius documenta ſunt, & evolvendi cum curâ annales: ad manum ultrò accedunt exempla: nec illuſtriora aſſumere aliunde temere, quàm ex vicinâ Galliâ licet. Quos motus ibi ac fluctus ſuperioribus annis Anchoritanus excitarit Marchio, homo Italus, nullo natalium, nullo virtutis ſplendore illuſtris, & tantum à ludente jocantique fortunâ in ſummum evectus faſtigium, plerique, nec maximo natu, meminimus. Plus multò allaturus malorum, niſi ferale hoc ſidus, quod eas procellas moverat, majore, ut ita loquamur, Gallici Solis virtute dejectum mature fuiſſet atque exſtinctum. Jam, in præſenti, quæ tumultuoſiſſima eâdem in ſcenâ ludatur fabula, quotusquisque ignorat? Et ei conſtituendæ inducendæque cauſſam materiamque peregrinus peræquè dedit: qui eo aſcenderat, ut inſultare crederetur illorum cervicibus, quibus inniti majeſtas Regis proximè debebat. Neque dum liquet, quam ſortitura mutationem exitumque actio ſit. Quem tanto pejorem fore credibile eſt; quò triſtiora epiſodia habuit hactenus, & magis acerba. Nam in theatro ſuo dum præbet aut ſpectat hos ludos Gallia, amiſit interim, quicquid aut in Italia ante, aut Belgio, vel in Hiſpaniæ partibus, domuerat armis & acquiſiverat. Atqui durare in longum vix poterit, qui & domi ruinas ſuas procuret ipſe, & extra, quo fulciebatur, perdiderit. Quanto igitur periculo ſit atque diſcrimini, ultra conditionem ſuam ac ſortem peregrinos extollere, licebit hinc noſſe: uberius verò haurire ex iis ac diſcere, quæ Hora II. poſtea Generoſus Juvenis Fridericus à Koſpoth in eam ſententiam eruditè ac eleganter publicè in Acroaterio majore diſſeret. Cui benigne ac comiter ut audiendi velitis navare operam, cenſemus magnopere vosque hortamur. Propoſitum publicè feriâ tertiâ Theophaniorum anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXCII.

NOn implet Chriſtiani nomen, qui non ignorat quidem, non vere tamē

novit Christum: sive eam de ipso induit fidem, quam solam ipse tradidit, & una quæ cœlum ac vitam æternam promittere habet. Quam nisi operetur in nobis spiritus ejus; frustra erit humani ingenii nervos intendere, & tua industria velle consequi, quod totum divini muneris est. *Non nascuntur Christiani, sed fiunt*, ait ille. Fiunt autem non ab se, sed fingente formanteque eo, qui & homines finxerat: & vindicavit sibi postea fuso sanguine, ut quos creaverat, etiam servaret. Novit jamdudum quidem Christum Deum, *Mathias Mladossevich* Zagrabiensis ex Croatarum gente nobilis, non adoravit solum tamen, ut ipse præscripserat; & opitulatores sibi credidit, in quibus nihil positum opis, quique periissent ipsi, nisi Christus servasset. Male & de ejusdem vi atque potentia videtur sensisse; qui optionem ei veluti dedit, & quasi unum minus sufficeret, duo Ecclesiæ capita fecit. Quorum alterum, ac illud fictitium quidem, ita veneratus hactenus est, ut ejus sancita & placita religiosius, quàm ipsa DEI oracula, sequenda & custodienda sibi existimaret. Non recensebimus errores cæteros, quibus sinceritatem fidei corrupit dudum Romanus Pontifex, & in quos Mladossevich implicitus fuit. Sed quod ex iis emersit tandem, non suæ solertiæ prudentiæque; sed uni Numinis bonitati debet. Hoc ei infudit lucis suæ radios, & pulsis abactisque tenebris copiam fecit videndæ & capiendæ veritatis æternæ. Quod summum ac maximum beneficium, quò, sicut par erat, agnosceret & prædicaret; ad diem Jovis proximum si Deus volet, conscendet publicam cathedram, & falsitates omnes atque errores, quos propugnavit strenuè antea, cælestibus armis destruet atque elidet ordine, demonstraturus, veram Ecclesiam non super Capitolinas arces fundatam, nec penes Pontificios, sed penes nos esse potius, qui unum propitiatorem, unum salvatorem Jesum Christum, profitemur ac credimus, ejusque uuius meritis ac sanctitate, salutem & peccatorum veniam nos consecuturos persuasi sumus. Nec quicquam ad hoc conferre, aut opera nostra, qui cùm omnia fecimus, frugis nullius sumus; aut aliorum virtutes præclaras; in quibus quicquid illustre & sanctum exstitit, id totum ab auctore Christo acceperunt. Gratulandum novello fratri de veritate agnitâ est, fovendumque & complectendum ejus propositum modis omnibus, ut de contesseratione fidei, & appellatione fraternitatis confidentius paullò uberiusque lætari possit. Agite igitur, atque ad diem Jovis H. IX. in acroaterio majori convenite frequentes, eique benevolam audiendi navate operam. Precati Deum, ut, quæ in eo cepit, perficiat, eosque ipsi aspiret animos, eam invictam constantiam det, ut vitam, & quicquid in vita jucundum ac dulce esse potest, relinquenda sibi potius censeat, quam revelatam & agnitam semel prodere veritatem velit PP. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXCIII.

FInitis pomeridianis sacris acceptâ à nobis venia, conscendet cathedram publicam Ornatissimus Juvenis Hermannus Teclenburg Bremensis Saxo declamaturus Græcè de Calumnia, teterrimo omnium vitio, & quo non aliud pestilentius temere inveniri queat. Nam si mentiri & fallere; si odio invidiaque flagrare;

flagrare; ardere præterea cupiditate incredibili, nocendi non tantum, sed evertendi penitus optimum quemque & præstantissimum, partim à natura atque officio hominis alienum cum maximè est; cæterum hæc omnia calumniæ usque adeo propria atque domestica sunt, ut ex præclaris his partibus tota contexta conflataque esse videatur; quid est, quod ad extremam fæditatem ac turpitudinem restare queat? Jam si perpendimus ac consideramus, quid designare illa atque efficere soleat, patebit facile, quas turbas det, quas calamitates atrocissimas in genus humanum quotidie invehat. Neque enim tam sanctum ullum vinculum, tam arcta necessitudo unquam intercedit inter homines, quam in communem perniciem, non tenet illa ac rumpat. Hæc est, quæ parentes in liberos, liberos in parentes armat nefariè; quæ propinquos atque cognatos impiè committit, quæ matrimonia, amicitias, familias, turbat, diducit, solvit. Quin quæ in curias ac civitates, & quæ in aulas ac regna penetrat, & omnia ibi collidit ac miscet, cædibusq; ac bellis materiam struit ac causas. Antiquissima juxta & utilissima Rhetoricarum exercitationum ratio est, declamare theses ethicas, & vel deprædicare virtutum præstantiam, vel turpitudinem vitiorum ostendere ac demonstrare. Ita enim simul & exercetur ingenium ac præparatur eloquentiæ, & saluberrimis doctrinis instruitur animus atque imbuitur, dicentis juxta & audientis, ut discat fugere & detestari vitia; virtutes contra amplecti ac sequi. Neque enim quisquam aut odit satis, quorum deformitatem perniciemque parum intelliget; aut amat flagrantius ac admiratur, quorum divinitas nondum potuit patere. Commendandum itaque & omni favoris complectendum genere institutum Juvenis optimi; & quæ finitis sacris recitaturus postea est in acroaterio majore, ea cum silentio audire operæ pretium erit. Debetur enim id genus officij & literarum Græcarum honori. Quæ à plurimis tanti non fiunt, quanti has fieri ab omnibus par erat, propter insignem utilitatem quam pollicentur. Tanto itaque majore studio prosequendus Tecklenburgius est, quanto majore laude dignus, qui pro virili sua nititur, Græcanicas Musas, quibus maxima pars divinæ juxta atque humanæ sapientiæ innititur, in suam dignitatem asserere. Pp. Dominica Septuages. Anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXIV.

EST mensis Martius ipse feralis ille ac tristis, qui urbi ac Academiæ nostræ haud tantùm, sed totietiam Elect. circulo, quin universæ, quà patet, orthodoxæ Ecclesiæ ater ac luctuosus, si quisquam alius, superiori anno affulsit. Ad Jovis enim proximum diem procedet conversa in se inauspicata illa lux, quæ Paulum Roberum, Summum & meritis maximis illustrem Virum, hausit juxtà ac eripuit terris. Cujus post excessum etsi præclara de eo multa pro suggestu atque de Academica cathedra ex ipsoque loco illo dicta luculenter ac perquàm copiosè sint; non est tanta tamen ullius mortalium futura unquam dissertitudo atque dicendi vis, quæ condignè satis explicare, nedum æquare oratione valeat ea omnia, quæ in amplissimum hunc virum, quasi in alterum aliquem eruditionis ac virtutis omnis oceanum confluxerunt. Itaque non tam absolu-

absoluturus istam, ut ita loquamur, telam, quam nemo temerè pertexet, quàm pietati privatæ suæ satisfacturus ex parte Præstantissimus Vir, M. Jacobus Reichmannus, Oppidanæ Scholæ Conrector, conscripsit domi suæ Heroicum carmen, quô omnem Reverendissimi Præsulis vitam ingeniosè quidem, cæterum per summa tantùm capita est complexus non modò; verum in quo id etiam egit præcipuè, ut institutâ cum Divis Patribus, Georgio ac Hieronymo atque Ambrosio & Augustino, comparatione ostenderet, sanctissimis istis Ecclesiarum occidentalium Antistitibus hominem non minorem gessisse Roberum. Quam pulcherrimi instituti sui rationem ita quidem est executus noster, ut sicut in Ambrosio eloquentiæ incredibilis robur, sed illud concinnâ tamen suavitate perfusum totum, nec non spiritum sanctissimi Viri planè heroicum; in Gregorio autem ipso humanitatem summam sibi maximè notavit: ita in Augustino ingenii excellentissimi vim ac doctrinam; in Hieronymo denique laboribus infinitis parem tolerantiam fuerit sequutus præcipuè & miratus. Quæ omnia quàm insederint penitus in Robero ac eluxerint, prout carmine erudito & eleganti ac apto docet Reichmannus; sic juxtà boni Poetæ abundè explet partes, quam laudem in utrâque literatura, præter multa alia doctrinæ ac virtutis singularis verisima encomia, jam dudum sibi propriam fecit; & exolvit se pariter religione, quâ se obstrictum venerabili Seni, dum viveret, nunquam prætermittit cogitare. Idem propemodum agens, quod in antiquâ est formulâ: εἶπε παισὶ χρήσιμα πολλά, μεγάλη χάρις ἀυτῷ. Quocircà cùm impetratâ à nobis venia recitaturus publicè ad prædictum Jovis diem! Horâ ipsa IX. Reichmannus sit, quicquid meditatus in eam rem præclare est; Vos adhortamur, Academici cives, ut consueto talibus acroasibus loco frequentes conveniatis, operam navaturi benignam non tam dicturo ipsi, quàm illi, de quo verba facienda sunt. Cui nunquam tantum rependere licebit gratiarum ac reverentiæ, quod non excellentia ejus merita vincant longè & excedant. Ac cùm in laudibus Amplissimi Viri versatura tota numerosa illa recitatio sit, multa accipietis non inania certè, & quæ de gravissimis rebus monere non insalubriter possint. Οὐδεὶς ἀγαθὸς ἄξιος θρήνων: ἀλλ' ὕμνων καὶ ἐπαίνων, οὐδὲ πένθους, ἀλλὰ μνήμης εὐκλεοῦς. *Nemo bonus gemitu dignus est, sed hymnis & laudibus; neq; luctu, sed honorabili recordatione.* P. P. Dominica Reminiscere Anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXCV.

SUmmum ac maximum hominis bonum religio est. Hæc enim sola veram mansuramque felicitatem nobis promittit. Cæterorum bonorum ea conditio est, ut vel solentur vitam ac instruant, vel delectabilem eam jucundamque efficiant. Quare necusus eorum ultra patet, finiturque cum ea, vel ad alios transit. Sola religio sequitur mortuos, & quorum videntibus induit spem, tum præstat ipsa, Deoque nos infert, quem credere hactenus & colere docuit incorrupta & vera. Atque in facili auctoribus generis tutela ejus & cultus stetit: cùm ultro paterent divina, & in aperto esset, scire & venerari opificem, in cujus ore atque complexu perpetuò agebant. Semel admissa in dotes tantas increta que in gentem infelicis-

sima

simâ labe, quò longius ab origine, tam & à Deo recessum fuit: adeoque deducta res tandem, ut inter æra & saxa & exasciatos stipites, quin sordidissima animalia haud tantum, sed vitiorum quoque deterrima, omnis dispensaretur divinitas, propudiosissimo quoque & sceleratissimo consecratis. Sic plena numinibus cum essent omnia, solus verus & rerum omnium conditor ac rector Deus aut ignorabatur obscurus, aut spernebatur neglectus. Non recognoscendus unquam satis, nisi misertus operis sui venisset ipse in terras amictus carne, & ostendisset viam, qua redirent ad se fœdissimis tristissimisque erroribus longè miserrimeque distracti. Non tulit id auctor perfidiæ, nequam ille desertorque spiritus, &, ut furoris impotens, in nostra excidia dies noctesque strenuè excubat; sic excitavit pòst paullò, qui elati superbia ingenioque abusi interpolarent simplicitatem fidei callidè, affectantes scitari curiositate impia, quæ ipse Doctor magisterque cœlestis cum curâ celasset. Quæ pestis, etsi se sciderit variè, & latè per Christianum diderit orbem, sævissimè etiam quandoque grassata; non unquam tamen ita oppressa aut circumscripta veritas fuit, quin eluctaretur magnificè, & inter ipsos turbines atrocissimos atque procellas staret invicta, lumenque diffunderet, contra quod nullæ caligines tenebrarum quicquam valerent. Sed cum ambitio ac avaritia inolevissent Præsulum moribus, & ante religionis ac pietatis curam potentiæ ac divitiarum haberetur cupiditas; huc contulerunt omnes studium, quo pravæ mentis libido pestilens oblitos muneris rapiebat. Pessimè igitur periclitari Christianus orbis denuò cepit. Præcipuè, cum infelicitate temporum, exolescente omni studiorum & eruditarum artium honore, inscitia barbara potiretur rerum, eoque procederet obortæ inde superstitionis immanitas, ut inertissimi cujusque & stolodissimi ventris oscitationes ac somnia dum pro divinis cœlestibusque oraculis miratur credulum malè atque adorat vulgus, nova nobis paganismi species recoqueretur. Dissipavit has iterum tamen tenebras noctemque obscenam immissa cœlitus lux, & in tam claro veritatem splendore posuit, ut reperire mirum videatur, qui ad illustre ejus jubar aut cœcutire possit amplius, aut velit. Sed mille artes machinæque Diaboli sunt, quibus circumscribat evertatque incautos: magna præterea humanarum mentium levitas juxta ac pertinacia est, dum aut nova amant semper, & mox relinquunt possessa; aut quicquid malè induerint animis, dediscenda ut fateantur adduci nequeunt. Multi præterea in caducis illis ac perituris bonis ita stupent deditique sunt, ut æternorum aut nullam aut tralatitiam saltem habeant curam. Rati, terriculamenta inania & mera prudentiorum commenta esse, quæ de providentia Dei atque justitia, de mundi interitu, de suppliciis apud inferos, quæ maneant fontes; necnon sepositis cœlo piorum præmiis à morte, ducendis & in obsequium flectendis simpliciorum animis, disseri solent. Aut, de religione nequicquam contendi gladiatoriis animis, cùm nemini ulli tota pateat veritas, & ad tam grande secretum uno itinere perveniri haud possit. Satis esse ad cultum Numinis, fateri Numen, de cætero bonam mentem afferre. Scrutari & disputare anxiè, non pietatis magis esse, quàm curiositatem arguere. Nimirum existimandum haud est, Epicuræos illos veteres, vel Euripideum aliquem Sisyphum,

phum, ſive Procopios Themiſtiosque & Tribonianos fuiſſe tantum, qui aut tribuerent omnia caſibus, &, quicquam ultra mortem, inficiarentur; aut, prout flarent venti, ſic verterent vela, & inſtar cothurni verſarent religionem, eoque darent animum, unde regnantium gratiam, & emolumenta fortunæ, aut ſecuritatem ſibi imprimis ſperarent. Et hodieque hæc ſecta durat; eoque uberius creviſſe, veroſimile eſt, quo appetiiſſe propius videntur tempora, de quibus ſe dubitare Salvator dixit, an reperturus in hominibus fidem eſſet. Quid mirum igitur quamplurimos eſſe, qui tueantur vetera contumaciter; nec paucos, qui eò de melioribus tranſeant, cùm utrumque conducat. Neque enim verum aut pietatem reſpiciunt tales; ſed captant prædam, & ibi manent, aut eò concedunt, ubi promittunt ſibi maximè, quod petunt. De vitando hoc mali genere, & quàm veſanum pariter ac exitioſum ſit, faſtiditâ veritate invictâ, quæ penes nos eſt, in Pontificiorum ritus ac idololatrias dare nomen, & religionem cum ſuperſtitione vaniſſimâ, veritatem cœleſtem cum abſurda ac impia falſitate; libertatem ingenuam cum ſervitute duriſſima ultimaque mutare tyrannide, Nobiliſſimus ac Strenuus Vir, Johannes Rogierus Weir, & ipſe Pontificius olim ac in Cæſareana militiâ Præfectus turmæ, facunda ac luculenta oratione declaraturus ad diem craſtinum H. IX. matut. cathedram publicam, acceptâ à nobis hac veniâ, conſcendet. Quem perorantem cum celeberrima clariſſimaque Academia Lipſienſis miro non ſemel audierit plauſu; vos humanitatis hujus æmuli, æquè benevolè ac per ſilentium operam dabitis dicenti. Laudem egregiam bonorum imitatio habet: nec pœnitere ſtudii poteſt, quod utilitatem promittat inſignem: quæ ex acroaſi hac expectanda. PP. Dominica XIV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXCVI.

DE rectè inſtituendis adminiſtrandisque imperiis ſæpe agitarunt prudentes: pluraque in eam rem & excogitarunt peritè, & copioſè atque pulcherrimè diſſeruerunt. Sed omnis ea diſputatio ad duo, ni fallor, capita quàm commodiſſimè revocari poterit, juſtitiæ alterum, alterum indulgentiæ ſeu lenitatis. Hæc duo enim ſi conſtituta probè, &, ſicut decet ac par eſt, conjuncta ac temperata fuerint, abſolvet facile partes princeps, & optimum ac florentiſſimum ſtatum regno impertietur. Auguſtum, maximum omnis ævi, & intelligentiſſimum Reip. Imperatorem dixiſſe legimus: *Juſtitia & pietate Principes, Dij fiunt.* Nimirum cum pietatem nominat, clementiam intelligit: quæ ex eo affectu naſcitur, qui amare, qui bene cupere atque prodeſſe; ignoſcere item & dare veniam, deque cujusvis vitâ ac bonis mereri beneaſſiduè geſtit. Hunc ipſum enim non minus pietatem dicimus, quam amorem ac reverentiam, qua colimus Numen ac veneramur. Meritò ſane habebimus Deos, qui in effigiem divinitatis componunt ſe, ejusque aſſumunt partes, & curæ maximæ habent, quod Deus facit. Qui providet omnibus, qui curat omnibus, qui ſuis cujusque neceſſitatibus proſpicit, actus æſtimat, & nunc ſolatur & mulcet, non rarò & plectit: hoc eſt, perpetuo juſtitiam, & cum juſtitia clementiam exercet. Itaque idem immittit fulmina grandinesque ac ignes,

ignes, cladesque bellorum, & si quæ alia noxia pestiferaque existunt, terrendis ac puniendis delictis mortalium: idem indulget serenos soles, & tempestivos imbres irrigat, & salutares aspirat auras, & infinita alia per quietem & pacem largitur bona, ut post severitatem Censoris ac Judicis, exuperantissimam patris mitissimi bonitatem approbet, palamque ostendat, amare, quæ fecerit, se: & velle servare, quæ amat. Quicquid enim hujus statuit, id omne huc pertinet, ut suo operi consulat, & quæ creavit, tueatur; & in commune quod prosit, ex ipsis cladibus etiam inveniat. Profectò geret simulacrum Numinis Princeps, qui eadem pensi habeat: quin Deus erit, qui curam eamdem amoremque impendat suis, & præstet adeo, quod Deus assiduè mundo confert. Quare nec dubitari debet, hanc formam regiminis omnium optimam & absolutissimam esse, cujus exemplum Deus in gubernando hoc universo edit quotidie: pulcherrimeque hunc functum officio Principem, qui instar illius Justitiam clementiamque, scienter perpetuò ac provide temperet: cumque dijudicet omnia, non exigat tamen, gravioribus intentus. Namque & Deus nonnisi perditè & contumaciter peccantes punit: præterit cæteros, aut levi castigatione contentus sui officii admonet. Sed invenire inter ambigua viam, arduum, & ita rationes dispicere, ne in rigorem justitia, in lenitudinem bonitas abeat. Quorum alterum restinguit civium benevolentiam, alterum majestatem ac vim Principi demit, in quibus tutela & salus Reip. sita est. In cautionem hujus generis, & ad inveniendum temperamentum justum, curam & cogitationem pro modo ætatis exigere, Illustriss. & Generosissimus Dominus, Dn. Ottho Liber Baro à Promnitz Plessæ, Soraviæ, Tribellæ atque Numbnrgi Dynasta &c. neque inutile, nec alienum sua persona existimavit. Nam eo se loco cum natum sciret, qui regere olim, aut adesse regentibus, debeat; vel inter adolescentiæ tyrocinia secum meditanda prudenter statuit, quæ vir, & loco suo redditus olim, aut præstiturus ipse, aut instillaturus Principibus esset. Neque enim non diu tractanda ante ac exercenda sunt, quæ factitare quondam cum laude velis. Sexaginta admodum, unusque ac alter iverunt anni, quòd ex proauctoribus generis, Wickardus atque Seyfridus Barones Promnitii in Academia nostra ætatis florem his ipsis impenderunt studiis, idque opinionis virtute atque doctrina compararunt sibi, ut natu major frater Academici Senatus auctoritate ad fasces ipsos Reip. nostræ admoveretur. Æmulatus hanc laudem, quod in nobilitate pulcherrimum est, majorum suorum Ottho, & ipse proferre ingenium, & ut judicii publici faceret, quid profeciisset hactenus, quam eo de argumenti genere Latinam, gravem, splendidam & generosam prorsus, quod ejus locum decebat maximè, orationem composuit, nudius tertius ad Hor. IX. matutin. recitare publice constituit secum. Macte hoc animo, Illustris Baro: macte, inquam, & his majorum, his Patris Illustris insiste vestigiis, quodque cepisti iter pulcherrimum, constanter perge. Nihil non dignum tuo fastigio illud promittit: quod decus partum majoribus, quæ in Illustrem Parentem collatæ dignitatis insulæ titulique sunt, eò hinc tibi etiam aditus patet. Non deterrebit labor atque contentio, cui tanta proposita præmia sunt. Non difficultas atque molestia franget, quæ

victa & superata fructus dulcissimos habet rependere. Per confragosa ac aspera in summa nitimur: ex levi facilique certamine magna atque illustris corona sperari haud potest. Vos Academici cives favete conatibus Comilitonis Generosissimi, & plausu prolixo juvate alacritatem summa ac præstantissima molientis. Non se putabit perdidisse operam, qui cum silentio & cura auditus sit: & efficacissimus ad continuanda præclara stimulus est, si approbari, si commendari, quę feceris, videas. P. P. Wittenbergæ Dominica XIV. ppst Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

CCCCXCVII.

SAcras & inviolabiles Legatorum esse personas consensus gentium est, quanquam & legum auctoritate confirmatum. Neque nunc de Pontificiis dicam, quæ *sacris interdicunt, qui legationibus*, ut loquuntur, *obsistant*, neque enim earum ex æquo apud omnes auctoritas est. Sed *Lege Iulia de vi publica teneri, qui violarit Legatum*, Ulpianus disertè tradit. Et Quintum Mucium dedendum hostibus respondisse, qui eorum pulsasset Legatũ, Pomponius literis prodidit. Itaque vindicatum semper strenuè hoc jus ab omni ævo, assertumque cum cura, infinita testantur exempla apud memoriarum conditores. Idque omninò interfuit, non unius atque alterius gentis tantum, sed totius adeò generis humani. Multas magnasque inter populos oriri controversias, & odii ac discordiarum causas accidit, unde disceptationes armorum, & atrocissimæ clades atque excidia nasci solent. Quibus calamitatibus ac malis, ecquod parari remedium, qui finis sperari poterit, sublatis legationibus. Nam quis Legationes ipsas obire sustineat, aut administret cum commodo & ex auctoritate mittentis, nisi securitatis hujus & sanctitatis jure munitus iret? Quid sunt Respublicæ & regna, nisi vicariæ potestates Dei; quæ per civitates & gentes singulas id curant geruntque, quod circa universum ipse agit? Est itaque divinum aliquid & sanctum in publici status rectoribus, quod petere temere & violare, impium atque sacrilegum erit. Quæ summa fortunæ majestas etsi natura suâ incommunicabilis videatur; cùm ratio ejus constare haud possit, ni penes unum resideat: tamen tam non transire in Legatum aliqua sanctitatis hujus portio non potest, quàm non referre Legatus non potest mittentis personam. Ac si Arcadius Imperator majestatis crimen ad eos quoque extendit, qui Senatores adversus, & qui in Consistorio Principis interfunt, nefaria ceperint: *quod & ipsi*, ut loquitur, *pars corporis nostri sunt*; quanto magis eo tenebuntur Legatorum violatores, qui non tam partem repræsentant Principis, quàm simulacrum totius exhibent? Magna itaque ratio est, quæ Legatos & Oratores publicos,

---- *sanctum populis per secula nomen*

efficiat, & omnem vim ac contumeliam ab iis arceat. Interim tamen navanda sedulò ipsis opera, ut custodiant munus, nec fines ejus metasque excedant. Nam si legationis & pacis prætextu hostilia agitent; si boni honestique palàm; at in occulto corruptores, exploratores, & insidiatores egerint, nequicquam molitionibus suis improbis præsidii aliquid ab istis insulis petant. Indignus enim patrocinio juris est, qui eo abusus nequiter fuerit.

fuerit. Minus multò hic quicquam ſibi poſitum ſpei habent, qui profligatâ audaciâ auguſtiſſimam legatorum ſibi perſonam induunt, atque uſurpant improbè, quod nullo titulo capere poſſunt. Nam ſi incubitores latronesque Britanniæ ad Regem Carolum legationem deſtinent, non ut exorent veniam, ſeque ac ſua omnia cedant; ſed expoſtulaturi cum eo de jure aliquo pacturive, quod nullum habeant, & totum Regis ſit, quamvis ab iis impiè ſacrilegeque occupatum, an pro legatis Rex habebit tales, aut, ſi non impetrata ante advenerint pace, admittet temerè, dimittetve intactos? Quin perduelles agnoſcet potius, vinculisque conſtringet, &, in quæ meruerunt ſupplicia juſtiſſimè ſeponet. Neque enim legandi ad Dominum jus ullum habet ſubjectus: & læſæ majeſtatis reum quæ priva publicave lex unquam defendet? Non poteſt legato conſtare ſecuritas, niſi à majeſtate mittentis, & reverentia ejus, ad quem mittitur. Et majeſtatem verò quam ſibi aſſerere ſicarii peſſimi & parricidæ immaniſſimi habent? Quin univerſi humani potius generis odio fuerint digni. Cæterum Rex non reverentiam, ſed indignationem ultimam debebit, qui in patrem juxta & ſe tam impii fuerint. Sed cauſſa non eſt, cur de negotio iſto plura velimus afferre. Suſcepit enim has partes in ſe Nobiliſſimus Juvenis Johannes Wittſcheibe, Regiomont. Neo-Marchicus, recitaturus poſtea, finitis ſacris, quam de hoc ipſo argumento domi orationem liberalis exercitii cauſſa compoſuit. Digna materia tractatu & cognitu, qui civilis prudentiæ diſciplinas ſectantur. Ut laudi itaque illi merito eſt, quòd periclitatus in explicanda hac quæſtione ingenii vires; ita recte ac ordine facietis vos, ſi benevolè atque benigne audieritis orantem. Id igitur ut promtè atque prolixè faciatis, ſedulò Vos adhortamur. PP. Dominica XIII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

CCCCXCVIII.

DE peregrinatione magna & gravis quæſtio eſt. Ut enim non parum præſidii non ad ſcientiam tantum, ſed prudentiam etiam civilem, & compoſitionem morum videatur promittere (& promittit revera) tamen non pauca etiam ibi ſedant, quæ jure, ut nocitura peſtiferaque, metuas atque formides. Neque enim nequicquam ſapientiſſimus Plato de Repub. ſua, quam incorruptam ſinceramque maximè volebat, peregrinationes ſuſtulit. Veritus, ne quæ conſtituiſſet rectè ac pulchre, externis moribus cõvellerentur. Nunquam non grata animis novitas eſt. Nec quicquam tam malum ac depravatum, quod non ſpecie aliqua & fuco obrepat ac fallat. Ipſa illa voluptas, qua primum plerumque ſubeunt vitia, inſidioſiſſima omnium eſt, & facile allicit: cùm honeſta ac pulchra auſteritate quadam fermè offendant. Nec poteſt negari incorruptius egiſſe populos, qui ſecum, ut ita dicam, morati, neque adierunt peregrinas gentes, neque admiſerunt; ſumta contra in utrumque licentia, nec ſervaviſſe virtutum domeſticarum integritatem, & aliunde invectis vitiis impotentiſſimè indulſiſſe. Videtur tamen natura ipſa ſocietatem quandam & communionem inter tot populorum ſanxiſſe nomina; & maria ipſa aperuiſſe navibus, ut diſſitiſſima etiam terrarum in mutua commercia conjungi poſſent. Itaque non rejicienda penitus peregrinatio eſt,

ſed ita ordinanda inſtituendaque, ut fructuoſa atque ſalubris maximè evadat. Neque enim omnibus permittendum temere atque promiſcuè, ut peregrina terrarum adeant; ſed qui ætate judicioque apti idoneique fuerint. Quin & his ipſis ponendæ leges & rationes præſcribendæ ſunt, ad quas ſubinde, tanquam ad Ariadnes aliquod filum, reſpiciant, ſeque componant. Nam & cavere in mari cautesque ac ſcopulos; & peſtilentis auræ ſpiritum elidere pharmacorum opibus licet. Quod ſi cuſtodias igitur quæ cuſtodienda probè ſunt, & providè caveas, quæ oportet cavere, nihil habebit vitij peregrinatio, & emolumenti plurimum afferet: quo nomine eam & Generoſus Juvenis Hanſus Katte Eques Saxonicus, laudandam eam oratione Latinâ ſub Horam X. à concione ſuſcipiet publicè. Nam cùm poſt paullò hinc diſceſſurus ſit, ad Ulyſſis exemplum

Multorum mores populorum ut viſat
& urbes;

recte ſibi videndum ante exiſtimavit, ecquodnam pretium operæ eâ in re facturus eſſet. Majore enim ſemper fiducia conſtantiaque ſuſcipimus juxta atque tractamus rem, quam utilem & dignam laude cognovimus ante. Favebitis itaque Inſtituto Comilitonis nobiliſſimi, Academici Cives, & recitaturo benignam proiixamque navabitis operam. Conſcripta ornatè & eleganter ejus oratio eſt: argumentum ipſum præterea utileque ac grave. Itaque nec injucunda, nec infructuoſa auſcultatio erit. Quod facile obtinebit à vobis, ut frequentes convenire velitis atque adeſſe. PP. a. d. XXIV. Februarij, Anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

CCCCXCIX.

Magna felicitas noſtri ſeculi eſt, quod præter cætera ſapientiæ ſtudia, Linguarum quoque ita excoluntur, ut nulla propemodum pars ſit nobilior terrarum orbis, quam non Germania noſtra auſit affari. Nam ante ducentos hos annos cum pauci eſſent qui intelligerent ſatis Latinè, Græcè autem vix legerent; non nunc callemus modò has linguas ad elegantiam veterum, ſed & Hebraicè, & Syriacè; Chaldaicè quoque atque Arabicè quin Æthiopicè etiam, ut ne dicamus de cæteris, noſcimus. Quæ res quantum lucis non modò ſacris affuderit literis, ſed utilitatis ac ornamenti in Medicinam, in Philoſophiam, & alias artes præclaras contulerit, explicari paucis haud poteſt. Multum quidem inhibuit hactenus ſtudiorum hunc curſum diuturna bellorum rabies; ſed recuperatâ nunc pace exerunt iterum præclara ingenia ſe, & in hæc addunt ſpatia, & ſingulari cum laude decurrunt. Ex quibus nunc nominandus nobis eſt Præſtantiſſimus Juvenis M. Johannes Hrabskius Radvvanenſis Panno, Reipub. Modrenſis, quæ in Hungaria ſuperiore, alumnus. Qui indefeſſo ſtudio & pertinaci quadam induſtria Orientalibus Linguis ita incubuit hactenus, ut eas privatis Scholis non ſine laude docuerit & explicarit. Quos ſuos profectus, ut publicè etiam ſpectandos præberet, conſcripſit Orationes aliquot de argumentis variis, quas habiturus in poſterum eſt, volente Deo. Sed primam earum, quam Arabicam eſſe voluit, Dei optimi maximi laudibus dedit. Meritò enim ab eo auſpicium ducitur, ſine quo nihil aut cogitari, aut ſuſcipi, aut geri, ac perpetrari

trari etiam feliciter potest. Hinc omnium propè gentium religione sancitum & observatum fuit, ut rerum omnium primitiæ deferrentur DEO. Cujus pietatis cum paganorum etiam natio non exors fuerit penitus, quanto decere magis id nos existimandum, quibus non propius tantum, sed tota innotuit veritas? Rectè & ordine igitur, imò religiosè hoc Hrabskius fecit. Qui cum ad diem crastinum, si dederit Deus, hanc ipsam Orationem in Auditorio majore recitaturus publicè ex memoria sit: vestrum erit, frequentem atque benevolam operam navare dicenti. Quæ res magnum ei calcar addet, ad persequenda strenuè, egregiè quæ cepit. Nam solent ea, aut negligi penitus, aut levius segniusque tractari, quæ publicus favor non sequitur. PP. a. d. XIV. Februar. anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

D.

IEsum Christum, Deum & hominem, datum in terras Salvatorem orbis, nemo verè, nisi Christiani, & adorant & credunt. Pagani vel ignorarunt penitus hoc redemtionis nostræ mysterium, vel irriserunt: nefariè corruperunt Hæretici: Judæi verò, propago degener optimæ stirpis, dum evertere cupiunt, constituerunt. Hi illi ipsi enim sunt, qui inficiati non modo Christum Messiam; sed & veneficum eundem, & præstigiatorem, ac magum calumniati impietatis tandem & perduellionis accusarunt nefariè, ac emtis testibus damnatum egerunt in crucem: ut mori posset, qui morte sua æternam ac immortalem vitam nobis instaurare debebat. Pessimi omnium, & soli ponendi extra veniam, ut impii soli atque ingrati. Gentiles diuturna insciti, & inveterati erroris altior nox, quàm, licet illucesceret aliquod lumen, perrumpi facile posset, excusat. Hæreticis verò curiositas sua imposuit: qui abusi ingenio, dum ambitiosius sectantur verum, amiserunt. Judæis quis color, quis levior saltem prætextus est super? Quos ex tot orbis terrarum gentibus elegerat sibi, & velut peculium proprium fecerat Deus? Quos suis ipsemet legibus composuerat, & civitatem formaverat, cui ipse præesset? Quos allocutus toties ipse erat, per angelos toties monuerat, tot missis vatibus, de rebus futuris, & si quæ facta vellet, erudierat? De nascituro Messia autem quot luculentissimis confirmarat oraculis? Nominaverat gentem, qua oriturus ipse esset: notaverat incunabulorum locum, describserat accuratissimè tempus, quo subiturus esset in lucem. Prædixerat alia, ex quibus tamquam certissimis documentis atque pignoribus de ejus adventu constare posset. Nam nec quæ editurus miracula foret, tacuerat, & ipsum supplicium, quo innocentissimus tollendus, indicaverat clarè. Hæc cum non ignorarint Judæi olim, & diffiteri hodiè non possint, non tamen agnoscere, cum nasceretur, voluerunt Messiam; nec ut confiteantur, natum jam olim, per contumaciissimam pertinaciam mentis nunc queunt adduci. Claudentes nequiter oculos, velut injectâ manu, & sponte sibi eripientes lumen, quod omni ex parte clarissime ipsos circumfulgebat. Sic dum in die versari nolunt tenebrarum amore, & aversantur lucem, stulte operiuntur atque exspectant, quæ dudum exhibita, & captant petuntque, quæ ambiunt undique ac præstò sunt. Hunc tristem ac miserabilem gentis furorem confutaturus Præstantissimus

simus Juvenis M. Eberhardus Mullerus Revalia-Livo ad diem XIV. Aprilis accepta à nobis hac venia conscendet cathedrā, demonstraturus oratione Ebræa, hunc ipsum, quem redemptorem orbis & credimus & adoramus Christum Jesum, verum, & illum ipsum Messiam esse, qui eorum patribus promissus olim, nec ullum alium exspectandum. Nec nunc dicendum de probitate vitæ singulari, & innocentia morum, quibus se omnibus hactenus Mullerus probavit insigniter. Nam licet ipsius laudes ornent egregie atque amplificent talia; ad excitanda tamen audientium studia minus firma ac valida existimari solent: quæ ingenii & eruditionis opinio præcipue trahit. Hîc enim non tam censura morum agitur, quàm quidque quàm bene, ac eleganter, ac efficaciter dicitur, æstimatur. Atqui hæ ipsæ res, quàm assint ubertim Mullero, quotusquisque ignorat? Quæ literarum humanitas ipsi, quæ rerum Philosophicarum scientia suppetit? In Theologia etiam quos ille profectus eximios fecit? Hoc variæ & prorsa & versa oratione conscriptæ lucubrationes, hoc laurus Philosophica, & tot specimina, quæ publice dedit, abunde testantur. Videtis itaque quid expectandum vobis sit, cum istam orationem dicto tempore recitabit. Illam itaque ad audiendam ut frequentes conveniatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. Dominica Misericordias Domini anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DI.

HAc ipsa luce impletur annus, quod Vir Clarissimus M. Jacobus Reichmannus SS. Theol, Candidatus, Philosophici Collegii Adjunctus, & Scholæ Oppidanæ Conrector, Reverendissimi nostri Antistitis quondam & Superintendentis Generalis Paulli Roberi SS. Theol. Doct. & Prof. P. clarissime meriti, memoriam anniversariò recoluit, defunctique virtutes excellentissimas, quas tot annos, familiæ ejus pars, inspexerat coràm ac veneratus erat, referendæ gratiæ, qua obligatum se ei sentiebat, à quo tam multis magnisque beneficiis ornatus esset, Græco carmine ex cathedra publica celebravit. Simili pietate eandem conscendet hodie, finitis sacris pomeridianis, Plurimum reverendo, Amplissimo ac Excellentissimo Viro Dn. Abrahamo Calovio SS. Theol. D. & P. P. celeberrimo, Collegæ nostro plur. honorando, de Roberianis partibus, in quas successit dudum, quæque non ita pridem ipsi in illustrissima Panegyri, solenni ceremonia, auctoritate atque auspiciis Serenissimi Electoris demandatæ fuerunt, Græcis & ipsis versibus gratulaturus. Neque enim deesse officio suo voluit, quod novo Patrono, eidemque æque domestico, multis nominibus deberi, haud frustra apud animum suum statuebat. Pescennius quidem Niger, cum esset potitus imperio, recitaturum sibi Panegyricum his confutavit verbis: *Scribe*, inquit, *laudes Marij, vel Annibalis, vel alicujus ducis optimi, vita functi, & dic quid ille fecerit, ut eum nos imitemur. Nam viventes laudare irrisio est.* Alexandrum verò Severum Ælius Spartianus refert, toleraſse quidem suarum laudum præcones, cæterum ipsos insimulasse stultitiæ, & æmulatione Pescennii minus probasse illorum propositum. Qui rigor atque asperitas condonari quidem militaribus viris potest, & quorum mores nomini respondebant:

cæterum

æterum regulam aliis atque exemplum dare haud debet. Namque si planè fileri deberent viventium laudes, qui stimuli, quæ faces futuræ essent, quibus ingentes ac nobiles animæ ad exercendas virtutes, obeundasque actiones præclaras excitarentur? Quin neque fas esset cuiquam benemerenti agere gratias, quæ magna pietatis pars est, si præter mortuos, nemo esset laudandus. Quid aliud enim gratiarum actio est, quàm beneficii collati, & ejus, qui contulit, deprædicatio? Non reprehendendum igitur Reichmani institutum est: quin commendandum potius: quippe qui intellexerit probè, non easdem tristis austeræque severitatis, & lenioris comiorisque pietatis partes esse. Quamvis enim interiore æstimanda affectu potissimum sit: uberius tamen officium atque benignius præstat, cum erumpit in verba, & sensa animi stylo & voce etiam candidè effert. Ut audiant juxta & alii, quid intus secum & sola hactenus amaverit loqui. Non nunc dicemus de Theologicâ eruditione, quam comparavit sibi Reichmanus, laudabilem sane, & dignam, quæ producatur; nec de Hebræis & cæteris Orientis literis, quarum non parvum usum habet; ad Græcas Latinasque Musas quod est, & ibi quid faciat, ex multis, quæ dedit, luculentis, tam prorsæ, quàm versæ orationis specimenibus latere vix quemquam potest. Nec dubitamus, quem hactenus non semel cum singulari applausu audiistis dicentem, quin postea quoque eadem benevolentia studioque recitantem liberaliter prosequi sitis instituti. Agite igitur, Academici Cives, & dicto tempore convenire frequentes ad auscultandum, & exhibere hoc genus officii non dicenti modò sedulò atque humaniter; sed illi etiam, de quo dicetur, officiosè ac reverenter. Neque enim detrectet quisquam temere eorum audire laudes, quorum meritis virtutibusque debere plurimum sese intelligat. Quod restat, Deum immortalem supplici voce & devotissimis oramus ac obsecramus precibus, ut Ecclesiæ suæ, ut Academiæ nostræ statum commendatissimum sibi habeat, & undiquaque eum ita emuniat ac firmet, ut sua securitas, sua felicitas ipsis immota & indelibata semper constet: ac utraque adeo novis quotidie lætissimisque incrementis perpetuo floreat, perpetuò triumphet. P. P. Dominica Lætare anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DII.

TYrannos occidere, injustaque libidinosa, ac superba imperia, quibuscunque possis modis, evertere atque delere, Græci juxta atque Romani, non justum modò ac verum, sed & pulcherrimum magnificumque habuerunt. De Harmodio res nota est. Qui cùm Pisistradarum sustulisset tyrannidem, & in facinore illo ipse esset extinctus, quibus laudibus Athenienses nomen ipsius prosequuti sunt? quibus honoribus ejus memoriam exornaverunt? Cæsaris cædem quàm admiratur & laudat Tullius? quam evehit celebratque ejus auctorem & ducem Brutum? Cui divinam virtutem tribuit: cujus divinam, quam eo facto sibi peperisset, gloriam, pronunciat. Quid nunc de legibus dicam, quas apud declamatores veteres passim legere licet? Tyrannicidæ Præmium. Item: Cujus Opera Tyrannus occisus fuerit, præmium petat. Denique: Tyrannicida optet, quod volet. Quæ eò pertinent, ut percussores tyran-

norum non præmiis modò, sed quisque sibi quæ maximè optet, hoc est amplissimis, digni videantur. Quotusquisque enim, cum data optandi libera copia est, mediocria optet? Non ignorarunt quidem veteres, fato dari principatus, & quid divini sanctique inesse, qui magnis imperiis rectores dati. Sed id augustum atque cœleste, non tam in dignitate amplissimi muneris, quod regnatrices potestates sustinent; quàm excellentia virtutis ponebant, quâ Imperantes æmulari Deos deberent. Quare, si quis relictâ pulchri honestique viâ, ad propudiosa & turpia descenderet inquinatus deterrimis vitiis ac libidinibus, eum non violare magis divinam illam notam & majestatem, quam perdere planè, & ita prophanum quasi reddi, ut sine relligione tolli posset impune, existimabant. Sed aliud nos sacræ literæ docent: aliud doctores sanctissimi nobis inculcant. Sit maculosissimis moribus princeps & improbus quamvis: munus ipsius sanctum & venerabile atque divinum nihilosecius manet. Itaque illud respicere, illud reverenter habere, semper oportet. Adeò, ut neque opinari male de Principe, jus fasque nobis esse existimemus. Optimè Marcellus Eprius, delator pessimus aliàs, apud Tacitum: *Bonos Imperatores voto expetere, qualescunque tolerare*, monet. Et Cerealis Lingonas Treverosque admoniturus officii, *quomodo* inquit *sterilitatem aut nimios imbres, & cætera naturæ mala; ita luxum vel avaritiam dominantium tolerate. Vitia erunt, donec homines; sed neq; hæc continua, & meliorum interventu pensantur.* Hæc quam præclara ac moderata sunt, quamque exactè ad Christianæ pietatis legem respondent! Et tamen multi aliter hodie de hac quæstione & in Rep. mediâ sentiunt, & inter eruditos disputâdo concludunt: non lenitatis, modestiæ ac patientiæ, quod Christianos decebat; sed contumaciæ ferociæque, quin irreligiositatis cujusdam sacrilegi doctores. Qui turbare Remp. miscere omnia, haurire principum sanguinem, non attinentur modò metu ullo, sed rem justissimam quoque ac laudem egregiam habent. Incumbant quàm impotenter velint suorum capitibus sceptra, invadant eorum domos, evertant opes, in viscera ipsa atq; affectus sæviant; arctioribus multò & sanctioribus vinculis adstricti sunt, quàm rumpere ea ac solvere ullo jure ut queant. Qui præter querelas, & preces, & obtestationes ac lacrimas, nihil habent, quo tueantur statum suum, pacemque ac otium impetrent. Atque hæc ubi nihil proficiunt, Deo permittenda res est: qui levet miserias, aut robur addat, quò ferant. Rapi ad vim, atque in arma consurgere, furor impius est: quo attrectantur sacrilegè jura, quæ sibi uni reservavit Deus. Hic enim est, qui tollit reges ac dejicit: qui dat, & transfert regna; & solus plectere potest, qui sibi soli peccarunt. Neque enim discriminatio ordinum hîc objicienda est: & tribuendum primoribus, quod plebi negatum. Eadem omnes ex æquo obstringit religio, nisi majestatis quædam pars penes populum resideat; & regni proceres non in curarum partem modò, verum ipsius quoque imperii & juris principalis societatem venerint. Quibus, licet videre incumbit, ne quid Respubl. detrimenti capiat; magna tamen moderatione opus est, & ita agendum negotium, ut nunquam nimis Corneliani illius oblivisCantur, *nobis obsequii gloria relicta.* Conscripsit hac ipsa de caussa Orationem ornatissimam Generosus,

neroſus,& ad ſumma quæque natus Juvenis, Heinricus Gebhardus à Miltiz, Eques Miſnicus, facturus periculum ingenii,& quo ſucceſſu hactenus artes virtutesque paternas adoleſcentis inter ætatis ſtudia ſit æmulatus. Quam cum finitis ſacris pomeridianis recitaturus publicè ſit, Veſtrum erit, Academici Cives, in loco his deſtinato Exercitationibus convenire frequenter, & Nobiliſſimo declamatori benigne operam dare. Debetis comilitoni egregio hoc genus officii; attenteque audire dicentem, non voluptati modo erit, ſed fructum etiam afferet. Nam ſimul & delectabit facundia juvenis,& rationum gravitas animos ſalubriter inſtruet. Quotusquisque autem gravabitur, jucunda æquè atque utilia audire? PP. Dominica Septuageſimæ anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DIII.

DEfectus ſolis, labores Lunæ, exortus novos ſtellarum, crinitorumque ſiderum ignes,& ſi quæ alia in cælo aut curioſa miratur mortalitas, aut trepida timet, & obſervavit ſubinde ætas prior,&, ſi quę futura, videbit inpoſterum. Fluunt hæc omnia ex ſuis cauſis, ratoque naturæ ordine perinde procedunt, ut cadere pluviæ, ſpirare venti, audiri fragores fulminum, ſolent. Ita tamen, ut interveniat non rarò Deus,& unà agat negotium, & in prodigia oſtentaque convertat, quæ ordinaria naturæ opera videbantur. Non audiendi igitur ſunt, qui hæc mirari atque ſuſpicere, ad ſuperſtitiones aniles, inanesque metus interpretantur. Epicuræi imprimis: qui cùm negarent providentiam, Deumque inertem ac otioſum, aut totum intentum in ſe, nullâ mortalium teneri crederent curâ, quem illi præſagiis & futurorum ſignificationibus relinquere poterant locum? Atque hæc cùm apud Græcos Latinosque ſe quam latiſſimè ſparſerit ſecta, quid mirum, opinionis impiæ labe maximos etiam viros infectos fuiſſe. Polybius quantus hiſtoriarum auctor, quâ rerum inſtructus ſcientia fuit! Atqui is obſervare notareque talia, non magni cordatique viri; ſed poëtarum putat negotium, qui ſequi inania,& novitate fabularum vel trahere ſtudent legentium animos, vel percellere. Tantæ in Tacito eminent dotes, quas admirari facilius ſit, quàm nominatim exprimere. Sed ad hunc locum ubi ventum eſt, manifeſte in Epicuri caſtra tranſit. Quamvis enim nunquam non reddat atque exponat, quæ futurorum eventuum trahere omina videbantur; ita tamen in eo verſatur, ut pareat facile, hanc totam philoſophiam, indignam ſapiente, & vano vulgo relinquendam, cenſere. Cùm ſcenas Neronis,& illam ludicrorum inſaniam in Annalibus refert, *inter quæ*, inquit, *& ſidus Cometes effulſit, de quo vulgi opinio eſt, tanquam mutationem regis portendat.* Alio loco, *prodigia inſuper*, ſcribit, *terrebant, diverſis auctoribus vulgata.* Atque de iis cum retuliſſet ordine, ſubjicit: *Et plura alia, rudibus ſeculis etiam in pace obſervata, quæ nunc tantum in metu audiuntur.* Et paullò poſt *Id ipſum*, inquit, *quod paranti expeditionem Othoni, campus Martius & via Flaminia, iter belli eſſet obſtructum, à fortuitis, vel naturalibus cauſſis, in prodigium & omen imminentium cladium vertebatur:* Nec divertit, quod in quarta ponit Hiſtoriâ: *Apud imperitos prodigii loco accipiebatur ipſa aquarum penuria, tanquam nos omnes quoque vetera imperii munimenta, deſe-*

rerent: quod in pace fors, seu natura; tunc fatum & ira Dei vocabatur. Nimirum existimabat, cæterarum, quàm divinarum rerum callidior homo, fluxis caducisque rebus divinitatem Numinis intermiscerì haud posse, neque præbere omina, quæ vel fortuitus casus, vel rerum procrearet natura. Perire igitur ostentis vim, cum in aperto caussæ stent. Imo ostenta non esse, quæ fluant ex caussis, & trepidos tantum infelicesque advertant, qui tuta quoque timere solent. Quantò melius Romanus Vates, *ire per omnes Deum*

Terrasq; tractusq; maris cœlumq; profundum,

& *agitare hanc totam molem infusum per artus* pronunciavit? Quantò rectius taxavit Plutarchus, qui inficiarentur prodigia, quorum caussas notarent, ut qui considerent parum, se non cælestia modò, sed quæ solerti manuum artificio etiam fabricarentur signa, irrita reddere? Nam & discorum crepitus à percutientis impulsu est: & lumen Pharorum, accenso igne diffunditur: & umbra gnomonis à sole regulaque existit: cum tamen hæc omnia non fiant tantum & sint, sed monstrent aliquid etiam ac doceant. Idem justissimus Deus & optimus est: cumque neminem habeat odio, vel ad delicias usque amat omnes. Non temere igitur plectendis sceleribus hominum gravius aliquod destinat fulmen, quin multis prodigiis ac signis ante, usus ad id naturæ opera, in tempore moneat. Ut cognoscamus maturè, quid ab irati timendum minis sit; & exspectandum vicissim à præmonentis benevolentiâ, si prævertamus uti, & deliniendo deprecandoque avertere, quæ imminent dira. Perdidit Pharaona superbus prodigiorum pervicaxque contemtus; Regem Assyriæ servavit contra, dum cinere cilicioque fatetur culpas, & flendo atque orando adducit Numen, ut tristium vatem pudore malit confundere, quàm florentissimam, quod destinarat, evertere urbem. Iræ tristissimæ genus est, simul ardescere, & mittere flammam: iracscitur mitius, & bonitate dolorem temperat, qui ante minatur, quàm ictum infert. Nam ut offensum minando; sic promtum veniæ gnarumque parcendi ostendit animum, dum, quæ caveri debeant, monstrat. Evidentissimè igitur exuberantem Numinis bonitatem hinc discere licet, quòd ante significat, quas est de nobis sumturus pœnas; ut resipiscendi malis spatium det, suique pacandi bonis; aut, si non licet, sic componendi animum saltem, ut involuti suâ pietate, in bonum vertant, quæ mala vitare in præsens haud possunt: lætioraque sibi promittant ab eo, mutati in melius, quem operati deterioribus in ultionem ac plagas accenderant. Non itaque stultum ac nugatorium est ostentis attendere sobriè, & revereri in illis Deum, quatenus inde occasionem & caussam ducere licet, fingendi in melius animum, cavendique ab iis, quæ provocare cœlestes iras & consueverunt accendere. Inquirere altius, & ad fatorum interpretari decreta, quæ supra nos terrent, suisque temporibus ac metis timenda describere, profanæ temeritatis culpam trahit. Vereri futura & deprecari homo potest: scire atque prædicere non potest. Hæc Dei solius prærogativa est, qui & disponit. Quam sibi qui arrogat, aliena invadit sacrilege, & improbæ vanitatis pœnas meritò luit. Quod nostris quoque vatibus accidet, qui irrupturas nudius sextus in medium diem ferales tenebras, & alieni temporis noctem ingruere terris, cæcaque caligine implicitas

plicitas aves lapſuras de cœlo, mendaciſſimâ loquacitate precinuerunt. Aliter illud deliquium ſolis florentiſſimus Juvenis Johann. Fridericus Scultetus Torgenſis, Alumnus Electoralis, contemplatus eſt, cum diebus ſuperioribus carmen Herocium de eo componeret, terſum ſanè & numeroſum & elegans. Ita enim in ea provincia tractavit ſe, ut nec tentaret inconceſſa homini, & eo contenderet operam maximè, ut reverentia numinis & pietate mentes impleret. Quòd cùm finitis ſacris pomeridianis ad diem craſtinum H. I. matut. recitaturus ex memoriâ publice ſit, veſtrum erit, dicenti adeſſe frequentes, & deprecari Deum, ut triſte omen in hoſtes convertat. Nobis autem neque divinæ gratiæ ſol inumbretur unquam, & veritatis cœleſtis lux intemerato ſplendore perpetuo fulgeat. PP. Dominica XI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DIV.

NOn eſt de nihilo, quod peregrinationes Plato aut penitus ſublatas voluit, aut neceſſitate tantum ſuſceptas, nec niſi Senioribus concedendas. Videbat perſpicaciſſima ejus mens, quid vulgo ſoleret fieri, & quàm in plerisque id genus ſtudii in corruptelam morum perniciemque Reipubl. expeteret. Non ignorabat arduum atque difficile eſſe virtutis iter: facilem contra & expeditam pravorum ac turpium imitationem. Quanto itaque procliviores in mala intelligebat hominum animos, tantò arcendam magis à peregrinandi licentiâ imbellem & nondum firmam ætatem exiſtimabat, ne poſt domeſtica, & peregrina vitia imbiberet; eoque periclitaretur Reſp. magis. quò pluribus morbis infeſtaretur. Tertullianus, Lactantius & alii Patrum execrati vehementer bella ſunt, inque iis ponere operam, alienum plane ab inſtituto Chriſtiani hominis cenſuerunt. Mirum, nihil minus quàm ineptos homines inter illicita impiaque habuiſſe rem, cui & Deus interfuit, & quam non rarò ipſe præcepit. Sed aſpectarunt illi, opinor, cum talia proderent literis, non tam quid eſſent bella per ſe, quàm, quomodo à plerisque bella gererentur. Quapropter, cùm animadverterent, ſic à plerisque omnibus armorum tractari negotium, ut non in hoſtem ſolum omnis verteretur vis, ſed & amicos ac ſocios tempeſtas illa affligeret, & furtis, rapinis, ſtupris promiſcue omnia miſcerentur impunè; potius duxerunt, planè abſtrahendum à bellis pietatis cultorem, quàm ut permitterent, venire eò ubi tam parata peccandi & prope inevitabilis occaſio eſſet. Perinde animatum Platonem exiſtimaverim, cum alio proficiſci & peregrinari Reipubl. ſuæ nollet cives: neque tam improbaſſe ipſam rem, ut malam noxiamque penitus; quàm quod videret, in loco tam lubrico multo facilius prolabi ac cadere aliquem, quam in veſtigio ſtare & inoffenſos greſſus tueri poſſe. Ego quoque ut non diffiteor, viſere gentes exteras, & aliquam cum iis contrahere conſuetudinem, utile ac ſaluberrimum eſſe, ſi rectè & ordine illud fiat; ita negaverim minimè, ſic peregrinari plurimos hodiè, ut multò ſatius foret, nunquam ex patrio ſolo extuliſſe pedem. Neque enim locupletius inſtrumentum doctrinæ, aut uberiorem prudentiam, aut ad venuſtam decoramque gravitatem compoſitos mores referunt domum, ſed inaniſſimas nugas, & vanas ſpecies, & quaſdam geſticulationes

mimicas virisque pudendas: quodque omnium maximum est, multò plerique pejores ac vitiosiores, quàm abierunt, revertunt. Namque, dum editas virtutis ac sapientiæ arces verentur accedere, difficultate itineris territi in plana ac expedita vitiorum dilabuntur, quoque pronior jucundiorque ibi progressus est; eò se altius penetrant, itaque obhærent, ut malint perire, quàm non Sirenas istas sectari. Sed ea natura rerum est, ut in utramque partem pateant: nec quicquam tam bonum ac salutare inveniatur, quod non utendo malè in pestem perniciemque verti queat. Itaque non tollendæ damnandæque ipsæ res sunt, sed usus malus est, inque id adeò elaborandum, non ut omittantur, & abrogentur instituta egregia; sed ut in iis nos rectè geramus, & comparemus. Quod ipsum licet difficile arduumque fuerit, conandum tamen experiundumque est: nec fugienda illico vitandaque gnavis & strenuis, quæ inertes & molles dubitarunt audere. Per præcipitia etiam fortes evadunt. Licet itaque peregrinari non tantum, sed politum etiam atque eximium est: modo id ita instituatur, ut, quicquid pervertere atque corrumpere rem utilissimam potest, quantum licet, modis omnibus caveamus. Quod ipsum demonstraturus Præstantissimus Juvenis Jacobus Hieronymus Schleusing Dresdensis finitis Sacris pomeridianis conscendet cathedram, & quid dicendo valeat, experietur. Ita enim habet, non mentem animumque curandum tantum, ut præclaras doctrinas scientiasque complectatur & capiat, sed exercendum ingenium quoque ac os, ut, quas concepit & excogitavit rationes animus decoris, & elegantibus verbis diserte exponat. Probandum itaque & commendandum hoc institutum Juvenis est, juvandaque favore & excitanda præclara ejus voluntas, quò fortius propositum urgeat, nec ipse defetiscatur haud tantum, sed alii quoque ad capessendas easdem res incendantur haud parum. Neque enim citius obliterantur egregia studia, quàm ubi negligi, & in contemtum venire ceperint. Adeste igitur benevolis animis, Schleusingioque dicenti prolixam benignamque navate operam, quò & ingenium hominis politum ac come, & elegantia ipsa Orationis invitare Vos potest. PP. Dominica VII. post Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DV.

TAm infinita in genus humanum Dei bonitas est, ut ne sensu quidem comprehendi satis, nedum verbis exprimi possit. In hac immensa sylva rerum, ex quibus pulcherrimæ molis contextus absolvitur, nihil tam parvum atque contemtum est, quod eam non ingerat oculis, & facilè animo, si rectè cognoverit, persvadeat. Nam quid existit uspiam quod non humanis usibus militet, & aliquid nobis promittat commodi? Ipsa venena & toxica etiam aliquid habent, quod ad salutem hominis conferant. Non loquar nunc de Sacramento redemtionis nostræ sanctissimo: ineffabile enim est & solo silentio venerandum. Quod illos beatos Spiritus potestatesque secundas, non sibi in ministerium tantum ad ostendendum majestatis suæ splendorem, non indigentiam sublevandam (nam cujus ope indigeat, qui potens omnium est?) Sed & custodiam hominis atque tutelam, creavit atque produxit; ejusmodi est, ut nihil æque diserte & copiosè de summa

ipsius

ipsius bonitate testari queat. Namque cùm intelligeret, hominem, non validissimum animal, & mentis providæ quidem, non usquequaquè cautæ tamen in casus omnes, inter tot destitutum pericula discriminaque, quæ nunquam non ei ab omni parte imminent, durare non posse, nisi majore præsidio, quàm sibi ipse posset sufficere, niteretur; ex illis cœlestibus numeris ac turmis unicuique nostrûm allegavit custodem & moderatorem addidit, qui ritè decenterque habitus, hæreret perpetuò nobis, consultor in deliberationibus, in operando adjutor, assertor tutorque in periculis, in omni actu denique ac vitæ itinere ductor monitorque assistens: nec nobis tantum, sed rebus etiam fortunisque nostris curaret. Quod summum ac singulare Numinis optimi munus ac beneficium, tam illustre ac clarum evidensque est, ut neque ipsos paganos, in tantis tenebris positos, potuerit fallere. Nam quæ de Geniis suis eorumque natura ac vi, tum partibus atque officiis prodita ab iis literis passim legimus, quàm nostræ de Angelis Philosophiæ quadrant mirificè pleraque omnia atque conveniunt? Ut vel de sanctioribus nostris de literis derivata ac hausta, vel melioris Genii monitu suggesta iis videri possit. Et verò id in commune Pythagoræi atque Platonici, quin illi ipsi de stoâ rigidissimi sapientes senserunt, nullam egregiam cogitationem suscipere hominem, nihil invenire præclaræ artis, non quicquam ex abdito profundoque eruere, quod non magistris istis & pædagogis suis debeat. Hos fusos per omnem ærā undique, applicare amicè se bonis hominibus, eorumque gaudere consortio, quin intimis eorum insinuare mentibus, easque movere atque instinguere ad comminiscenda agendaque egregia quæque, mortaliumque usibus profutura. De quibus infinita afferre in facili esset, si deflorare scriptorum volumina, atque excerpere vacaret. Cùm demonstrari etiam ex Hierocle & aliis posset, ipsum Angelorum quoque nomen, neque Ægyptiorum Sacerdotes, neque Pythagoram etiam latuisse. Sed non historiam hujus generis condimus. Potius est indicare, elegantissimi ingenii adolescentem, Theodorum Fesselium Cûstrinensem Marchicum conscripsisse domi Orationem de Angelis, eamque finitis Sacris Pomeridianis postea in Acroaterio majore impetrata nostra pace recitaturum. Pium quidem & sui quemque officii memorem, repetere semper animo hoc maximum bonitatis divinæ monumentum & pignus, & pro hoc tanto beneficio agere gratias autori rerum; id tamen hoc tempore par erit imprimis, quod recolendæ angelorum memoriæ sacratum propriè est. Favebitis itaque pietati Fesselii & ad orationem ejus audiendam benevolè, comiter frequenterque convenietis. Equi pernicitatem favor incitat: certantis virtutem, clamor & plausus inspectantium auget: gliscet & adolescentis ingenium vestris studiis, nec pigebit incumbere vehementius in eas artes, quas æstimari à vobis intelligat. PP. Dominica XVIII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DVI.

ANte Nimrodum & Babylonici regni initia una ac eadem humani generis lingua fuit. Sed cum elati superbia in cælum ipsum insanam substruere molem conarentur mortales; ut ædificantium

fastum

faſtum reprimere, ita ſermonem eorum confudit Deus, & in tot diverſiſſima genera, unum illud ac ſimplex diſtraxit, ut quiſque alteri peregrinus & alienigena videretur. Quo accidit, ut alius alium cum haud intelligeret, nec quicquam cum eo habere poſſet commercii, & interrumperent ceptum opus, & quò libido quemque vocabat ac animi impetus, diſcederent, inſtituturi nationes ac gentes, non linguâ tantum, ſed moribus etiam ac religione multùm diverſas ac diſcrepantes. Aſſumto Servatore in cœlum cùm revelata per ipſum cœleſtis veritas diſſeminanda per univerſum eſſet terrarum orbem, ſupervenit repente Spiritus Dei concioni fidelium, itaque inſtinxit eorum mentes linguasque divino numine, ut Galilæi generis cum eſſent omnes, illico tamen quarumvis gentium linguis, quas neque didicerant ante, nec intellexerant, loquerentur: ſuumque ſermonem hic Parthi, ſuum Medi, ſuum Phryges & Arabes, & infinita alia nomina agnoſcerent facilè & ſtupefacti admirarentur. Sic quæ in pœnam atque ſupplicium velut diſſipandis ſuperbiæ conatibus introducta primum linguarum fuit varietas; jungendæ ac uniendæ fidei, univerſus ut orbis ad Chriſti congregari ovile poſſet, in miniſterium ſalutare, & maximi muneris loco, inſtaurata & conſecrata veluti poſtea fuit. Ex eo igitur nulla tam inhumana & barbara impiaque natio eſt, cujus ſermo non ſacer Deo, idoneusque pangendis & celebrandis ejus laudibus ſit. Quare religioni ſibi minimè duxit Præſtantiſſimus & orientalium linguarum callentiſſimus Juvenis M. Johannes Hrabskius Radvvanenſis Panno, Civitatis Modrenſis, quæ in ſuperiore Hungaria eſt, alumnus, natalem Servatoris optimi Oratione Turcica poſtea finitis ſacris pomeridianis, celebrare. Quamvis enim prophana illa gens impoſtorem peſſimum, Mahumaten ſuum, ante Chriſtum habeat, hunc neget Deum ore impio, & quotidianis conviciis proſcindat prope; non linguæ id tamen; ſed perverſiſſimarũ mẽtiũ vitiũ eſt; quod nihil impedit, quo minus Turcicus ſermo vero pietatis cultui & religioni Chriſtianæ inſervire poſſit. Favebitis igitur inſtituto Eruditiſſ. Juvenis, Academici cives, & dicto tẽpore facturo verba benignam atque prolixam navabitis operam. Debetis hoc officii genus comilitoni veſtro: debetis Academiæ, ad cujus laudem gloriamque intereſt linguarum ac literarum ſtudia florere eximiè ac celebrari. PP. Feriâ III. Nativitatis Jeſu Chriſti anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DVII.

CElebrare eorum natales, quibus amor debetur & cultus, vetus religio eſt: ſed juniorum pietas & illos habere feſtos inſtituit dies, qui chariſſimorum nominibus inſigniti in faſtis. Ortu incipimus; nomine noſcimus: & ſæpe quod loquitur nomen, vita exhibet. Bene igitur & Onomaſteriis ſua debetur ſolennitas: fauſtisque omnibus proſequimur nomina, quorum natales de nobis egregiè meriti, quod dederint tales. Variis quidem officiis noſtra occupatur affectio: ſed bonis ſubditis quid charius fuerit principibus bonis? Hoc charitates omnes complectitur nomen: in hoc parentes, cognatos; in hoc tutores, & vindices, & ſervatores adeò habemus. Prætervehenti Auguſto Puteolanum ſinum vectores & nautæ de Alexandrinâ navi, quæ tantum quod appulerat, acclamarunt: *Per illum ſe vivere, per illum navigare: libertate atque fortunis per illum frui.*

frui. Idem testari omnes par est, qui neque nesciunt, quid bonum principem faciat; & qui sunt nacti principem bonum. Idem gratari nos hodie decet, cùm vati maximo festa sacraque dies affulsit, qui gratiosissimum suum nomen Gratiosissimis & Serenissimis nostris principibus transcripsit. O transditum meritò nomen nostris principibus, quorum gratia & indulgentia cœlestis omnia nostra aut fovet opere, aut erigit spe; & suæ cuique fortunæ ac status, vel præstat nobiliter, vel promittit tutelam! Quare dum pompis solennibus, quod nemo dubitat: dum festis gaudiis perstrepit aula, & mutuo nexi sanctissimis vinculis inter se principes; Principibus summis devoti proceres gratulantur, atque hinc Patris maximi merita paria diuturniora omnibus precibus optant; hinc æmuli Filii maturas virtutes in publicam spem longùm vovent superstites: aut adolescentis nepotis florem lætissimum, ut in uberrimos & dignos tantâ stirpe defloreat fructus, precantur certatim: ac sic districtis voto non uno, nec circa unum, unum in ore omnibus tamen auspicatissimum Johannis Georgii resultat nomen minimè nos sedere convenit, silentioque securo, in tanto lætitiæ strepitu, obmutescere penitus nostras Musas. Sed quoniam omnes simul loqui haud possunt, interpres pietatis communis conscendet publicam postea cathedram politissimus Juvenis Georgius de Munter Dresdensis, Illustrissimo Johanni Georgio Tertio, florentissimo Juventutis principi, floridâ oratione de felicitate hujus diei gratulaturus. Nõ quod ignoret, quid Avo Patriq, Serenissi. debeatur; sed quia majora iis deberi intelligit, quàm quæ ingenio dicendoque æquare possit. Grandia igitur grandioribus humeris delegat: ne succumbat in viris ac senibus, qui adolescentem principem dicere, vix tolerandum sentiat onus. Quid, quod summa pietas est, quæ, cùm se explicare verbis haud potest, in silentium stupet. Interim dum adolescenti principi dicto exhibet cultum, arcana pietate animi majores tacitè venerabitur: & quibus orationis non potest, obsequium mentis approbabit. Idem vos facite, Academici Cives, & dum auditis gratulationem Juniori Principi dictam, applaudite faustis ominibus, rataque orantis non tantum optate vota, sed & pro Avo & Patre maximis, bonis piisque precibus, clamante affectu, silenti voce, æternum illud & indulgentissimum piis Numen defatigate. Vivant, vivant Jani Georgii nostri, maximi Principes, optimi Principes. Vivant, inquam, æternumque durent in suis! Hi regnant & tueantur consilio patriam, exemplis instruant seculum, actorum gloriâ terrarum impleant orbem, non nisi cum ipso terminandâ. Vivat Pater augusta canitie venerabilis, neque ætatem sentiat, & immortalis non comparandis meritis serò subeat cœlum! Vivat Filius ingenti animo vigens ac annis, & Patrem, quem præfert, exhibeat, longum ac diuturnum in publica bonum! Superet Nepos feliciter, inque auctorum adolescat virtutes, & parem Avo Patrique, hoc est, optimum maximumque Principem præstet. Hoc nostrum, hoc patriæ hodiè; imò totius Germaniæ votum sit. Neque enim nostra tantum, sed publicè omnium interest, ut sidera ista nunquam intercidant, semper fulgeant: & efficacissimi ac fæcundissimi luminis sui radiis illustrent ac foveant omnia, erigant omnia, ridere florereque omnia faciant. Nihil invalidum, aut quod recipiat ictum; nihil caducum

atque mortale hæc ſentiat domus. Stet contra caſus omnes invicta ac felix: & tot inſiſtens munimentis ac fulcris ævum omne evincat, religionis, virtutis, ac ſecuritatis gentium aſylum commune. PP. In ſacra D. Johannis Baptiſtæ luce, anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DVIII.

NEque lux ſine Sole eſt; nec ſine virtute nobilitas. Evaneſcunt tenebræ noctium, ſimul exoritur mane Sol: & ubi virtutis emicare ceperit jubar, faceſſunt illicò vilitas omnis & ſordes. Quemadmodum igitur lucis principium manat à Sole; ſic ex virtute prima nobilitatis origo deſcendit. Inde enim præcipuè peti debet, ubi dignitas hominis cum maximè ſita. Et quid in eo virtute præſtantius eſt? Idem metallis ſemen eſt; diverſum pretium tamen, quo æſtimantur. Perinde homines eadem omnes naſcimur ſorte, ſed ſolâ virtute diſtinguimur. Quâ uti quisque excellit maximè, ita & præſtat cæteris: & *optimus* adeò, ut ille ait, *& nobiliſſimus eſt*. Aſpice beſtias: has ipſas quoque non ortus magis quàm vis vigorque, quo pollent, diſcriminat: & generoſior habetur quæque, quò animoſior ipſa ac fortior fuerit. Illos Albanos canes, Alexandro donatos, non incunabula certe, aut amplitudo atque prolixitas corporis; ſed acerrima indoles, & illud invicti roboris experimentum nobilitavit clariſſimum. Homo etiam tum generoſus ac magnus habebitur merito, cùm in virtutis arenâ plurimum fecerit. Interim non ſuum ſanguini adimam decus: & venerabor natales, qui laudes majorum propagarunt in ſobolem: quin geminato honore dignam pronunciabo virtutem, quæ & propria luce, & clariſſimorum auctorum gloria fulget. Naturam ſtirpis plerumque retinet ſurculus; & creſcit in genus arboris, unde decerptus. Sacra præterea virtutum magnarum memoria eſt; quas præſentes haud tantum colimus, ſed à conſpectu quoque ſublatas veneramur. Sit impar quandoque egregiis ortus majoribus: lateat tamen ſub umbrâ ſuorum: & ſi non planè degeneraverit, habeatur pro bono, quia natus ex talibus eſt. Habent & opes, quo cenſeantur; ſi juſtè partæ ſint, & ſapienter adminiſtrentur: hoc eſt, ſi cum virtute acceptæ fuerint, & cum eadem habeantur. Sicut virtutem auri argentique vis, & latè jacentia prædia dare non poſſunt, ita neque nobilitatem; tueri utramque tamen, & illuſtrare magnificè, ſi adſint; neutram, ſi abſint, adimere valent. Durante virtute durat nobilitas: & ſicut adamantis auctoritati haud nocet brevitas: ita nec modicæ res virtutis exſtinguunt ſplendorem. Hæc illa nobilitas eſt, quâ apud Tragicum ſe effert Lycus,

Non vetera, inquit, *patriæ jura poſſideo domus*
Ignavus hæres: nobiles non ſunt mihi
Avi, nec altis inclitum titulis genus;
Sed clara virtus.

Hæc illa nobilitas eſt, quæ Cincinatos, & Curios, Fabriciosque inter aratra, inter fictilia ſua penatesque pauperes, illuſtres atque magnificos reddidit: quin hodieq; ab oblivione vindicat, & vita functos jam olim, ſuperſtites & immortales gloriam facit. Captus illius defixusque admiratione ornatiſſimus adoleſcens Michael Fridericus Ledererus Wittenbergenſis, dignam putavit, cujus laudes liberalis

exercitii

exercitii cauſſa Oratione Latinâ proſequeretur publicè, eamque poſtea finitis pomeridianis ſacris in acroaterio majore, accepta à nobis câ venia, memoriter recitaret. Eſt illa pro modo ætatis, qua eſt, nec ineleganter, nec inornatè ſcripta & concinnata. Favebitis igitur, Academici Cives, inſtituto egregio addoleſcentis, & dicto tempore frequentes ad acroaſin iſtam convenietis. Gratiſſimum Patri ampliſſimo hoc veſtrum erit ſtudium; adoleſcentis autem ingenium atque conatus mirificè incitabit. Pergimus libenter, quæ laudabiliter cepimus, ſi favor probantium non deſtituat. PP. Dominica I. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DIX.

TUm demum ſalubriter atque frugiferè monumenta evolvemus auctorum, cùm non tranſcurrimus leviter, quaſi fallendi temporis cauſſa, & tralatitia lectione ut oblectemus otium noſtrum; ſed accurata penſitatione hæremus moramurque in ſingulis, ſcrutati cum cura, quid lateat ibi, præcepti egregii aut diſciplinæ, quod vel augendæ ſcientiæ, vel inſtruendæ vitæ, tolli utiliter ſervarique poſſit. Æmuli apibus ſcilicet, quæ vagæ per hortos non vano conatu circumvolant flores, ſed iis inſident ſtrenuè, & quicquid boni jucundique ſucci ineſt, avidè ſugunt, ut ferant ſecum in cellas, & inde conficiant

Flavum mellis gratumq; liquorem.

Penſi id ſemper habuit Nobiliſſimus Juvenis, Johannes Erneſtus Schmidt Dantiſcanus, qui pro ingenii elegantia cùm mirè amarit hactenus Latinos auctores, & qui Hiſtorias condiderunt maximè, verſare ac terere, ita id fecit, ut quicquid exempli utilis, aut dicti eximii, ibi incideret, id annotaret ſedulo, reconderetque in horrea veluti, promendum olim, cùm uſus veniret. Cujus diligentiæ ſuæ documentum ut daret; conſtituit poſtea ad quendam Cornel. Nepotis locum, nonnihil verborum de invidia facere, declaraturus, ubi regnare imprimis monſtrum deterrimum; tum quos præcipuè perſequi & infeſtare, quasque ob cauſſas, conſueverit. A puero amavit Nepotem; & iis virtutibus pollet hic ſcriptor, ut ab omnibus, qui Muſæ Romanæ deliciis capiuntur, mereatur amari. Candida, cultiſſima tamen ejus oratio eſt, fulgens naturali pulchritudine, non tincta purpuriſſo ac fuco, qui non addit formam, ſed ementitur. Nec alia civilem & in negotiis publicis verſaturum olim hominem, & rerum curam ante verba habentem, magis decet. Quod genus præter Nepotem, in Cæſare, in M. Tullio, & paucis aliis regnat. Jam quamvis negotioſam Hiſtoriam non tractet Nepos, vitas ſcribens, quæ mores imprimis fingunt ac formant; tamen eorum cum vitas prodat, qui præfuerunt publicis rebus, duxeruntque exercitus, fieri non poteſt, quin apud eundem intercurrant haud rarò, quæ ad civilem militaremque prudentiam faciant notatu digna. Rectè igitur & cum judicio talem amavit auctorem Schmidius; & ut exſtaret ſpecimen publicè hujus ſui affectus, finitis ſacris pomeridianis in acroaterio majore illum in Chabria de invidia locum peculiari diſſertatione excutere animum induxit. Pulcherrimum verò inceptum & dignum prorſus favore veſtro ac ſtudio. Agite igitur, ô noſtri, & dicto tempore adeſte benevole, ad audiendum, quæ ille & eleganter & perſalubriter

briter dicturus est. Nam sive placebit exemplum tractandi simili cura clarissimorum auctorum loca; sive & vobis dignus videbitur Nepos, quem ametis deinceps, & lectitetis studiosius, multo magnoque emolumento vestro id fiet. PP. Dominica XI. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DX.

SIcut antiquitate, splendore ac opibus Serenissima domus Saxonica non impar quibusvis principibus maximis est, ita hæc prærogativa cæteros omnes vincit ac superat, quod emergenti in lucem iterum veritati cœlesti, & incunabula dederit & nidum, & jam adultæ tutelam ac securitatem præstiterit maximè. In quo uno tantò excedit aliorum principum culmina, quantò religione orthodoxa & vera nihil divinius homini contingere potest. Cepit hæc eminentia sub Friderico Sapiente, qui introducta hîc Academia accersitoque LUTHERO ad Theologiam docendam, viam struxit ac aditum, quibus post diuturnas immensasque, quibus oppressa fuerat hactenus, tenebras æterna veritas rediret in lucem. Provecta fuit in majus, cùm Illustrissimus frater Johannes confiteretur publicè in Augustanis Comitiis inusitata magnitudine animi, & fidei formulam Imperatori Augusto Ordinibusque exhiberet. Aspiravit fastigio suo propius, cùm Heros invictus Mauritius Passaviæ cum imperatore, de liberando Socero, de constituenda pace publicâ, reducendaque Imperii libertate decideret. At vero in summum enisa est culmen, cum Electoris Augusti, vere augusti Principis, auspicio imprimis sancita Augustæ Religioni pax & data securitas publice fuit, metu omni sublato atque formidine, quæ circumegerat Confessores hactenus varieque jactarat. Macti hac laude virtutis Serenissimi Principes, qua singulari divino munere peperistis vobis prærogativam tantam. Macti este & vos, qui asseruistis hactenus magnificè, & insigne istud depositum cœli custodiistis tantâ cura, incorruptum & integrum ad seros posteros transferendum. Et tu imprimis, Johannes Georgi, Elector Serenissime, Pater Patriæ optime: cui tanto acrius & vehementius laborandum de eo fuit, quo periculosius illud superioribus annis tentaretur armis, & diuturno bellorum furore impugnaretur! Nullos labores, nullas vigilias contentionesque detrectasti unquam in tuto salvoque ut tibi esset religio: periclitari vitam ipsam sæpius, deque capite tuo, unde salus nostra pendet, jacere aleam non dubitasti. Ibit in secula exemplaque hæc pietas tua: & sicut nunquam dissimulanda tacendaque est, ita in Jubilæa hac institutâ abs te solennitate, omnium maximè est prædicanda. Quas partes cum florentissimi ingenii Juvenis Christianus Adolphus Balduin LL. Studiosus & Poeta Laur. Cæsar. in se susceperit ad diem crastinum Hora IX. matut. in acroaterio majore peragendas, vestrum erit, Academici Cives, favere præclaris conatibus præstantissimi Juvenis, & acroasi illi frequenter & cum silentio interesse. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur, & imperare id vobis reverentia erga summum & optime de Germaniâ meritum principem potest. P.P. Dominica XVI. post Trinitatis Anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXI.

DXI.

MUlta facilius creſcunt, quàm incipiunt: & neſcio quomodo pulcherrimo cuique operi difficultas quædam propoſita eſt. Sane invenire præclaras res multo arduum: & approbare inventas inque faſtigio ſuo ponere veluti, quantum laboris, quantum contentionis plerumque habet? Magna malitia hominum, magna & pervicacia eſt: multique non cæci odio tantum atque invidia parata bona nolunt agnoſcere; ſed triſti etiam correpti furore perſequuntur hoſtiliter ac premunt. Teſtis Religio noſtra eſt, quæ quadraginta annis pene à primo exortu jactata turbinibus variis & tempeſtatibus gravisſimis eſt, donec eluctaretur tandem elapſo nunc ſeculo, & pace ac ſecuritate publicè acceptâ portum velut teneret. Nam quid non egit Romanus Pontifex, ut tolleret Lutherum de medio? Quid non tentarunt ſeculi vires, ut revelata jam tandem opprimeretur rurſus veritas? Sed nihil dolis, nihil fraudibus, atque ne armis quidem ac bello effectum fuit. Quibus licet vincerentur Confeſſores ejus; invicta tamen ipſa veritas ſtetit: quæ ſicut Dei res eſt, ſic profligari humanis opibus haud poteſt. De quo inſigni Dei munere, ut gratulamur merito nobis in præſenti, dum ſupplicatione ſeculari pro datâ religioni pace fungimur; ita pro bono egregioque facturum ſeſe exiſtimavit admodum reverendus ac excellentiſſimus Vir. Dn. Michael Wendelerus S.S. Theol. D. & Practicæ Philoſophiæ Profeſſor Publicus, Collega noſter honorandus, ſi in Arcis templo conſcenderet Cathedram poſtea finitis ſacris, & illud ſummum beneficium Numinis, quo *feliciſſimum progreſſum confeſſioni Auguſtanæ annuit, difficillimum licet habuerit ortum*, Heroico carmine decantaret. Non indecora hæc res Theologo eſt. Scimus antiſtites ſummos & lucidiſſima Eccleſiæ veteris lumina non eruditiſſimis diſputationibus tantum explicuiſſe fidei capita; ſed & carminibus elegantiſſimis divinas res proſecutos fuiſſe. Quid quod Poeſis ſemper ſacra res, magnaque divini cultus portio habita fuit. Adeo, quidem, ut ſine hymnis pſalmisque hoc eſt, carminibus, nulla propemodum divini officii pars celebraretur. His litaniæ, his eucharisteria & gratulationes publicæ conſtant. Quid poſſint promittere Wendeleri Muſæ, experimenta capta jam ante haud ſemel docebunt. Ipſi jam olim applauſiſtis Viri ingenio: qui nihilo nunc cum poetatus infelicius ſit, abundè merebitur, ut pari favore & ſtudio recitantem auſcultetis. Agite itaqûe, & dicto tempore adeſte frequentes. Quod inducatis ut animo, argumenti etiam ac temporis ratio perſuadebit. Dominica XVI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXII.

REpetunt ſua armenta præſepia, aves frequentant nidos, ſequuntur ſua cubilia feræ: nec quisquam non amat locos, ubi quid boni nactus eximii eſt. Amamus itaque omnes & patriam, eaque nihil charius, nihil antiquius ſolemus habere aut jucundius. Hinc enim vita noſtra, bonum maximum, eſt, & cujus cauſſa cætera omnia expetuntur. Parentibus viſcera ac ſanguinem; huic amabile cœli lumen ſpiritumque debemus. Quin ipſos

DXIV.

SAlus noſtra, Chriſti Salvatoris paſſio eſt. Uti ſalutis ſuæ habere quemque perpetuo curam oportet; ita peræque & cauſſæ meminiſſe neceſſe eſt, unde inſtaurata eſt olim, nunc exſpectatur. Quare quàm de ſalute ſua nunquam non eſſe ſolicitus homo, tam debet Dominicæ paſſionis idem perpetuo recordari. Hodie tamen id facere, ſtata & ordinaria pietas eſt. Hic enim ille eſt dies, quo filius Dei & hominis juxta, in mundi ſui piaculum ſe ipſemet victimam æterno obtulit patri, cruentâ morte, dum tremit terra, profunda caligine obducitur cœlum, ſublatus. Inde in templis, in concionibus & cœtibus ſacris, nil prædicari ac dici aliud audias, quàm innocentiſſimi Salvatoris catenas ac vincula, quàm perductiones ad magiſtratus, & accuſationes nefarias, pariaque judicia: tum contumelias verberaque, & crucis ſupplicium, cùm pedes manusque ac latus vulneribus hauſta, ne una & ſimplici morte finiret. Sed ut in auditoriis noſtris etiam hæc perſonarent hodie, Ornatiſſimus Juvenis Johannes Paullus Rehe Wittenbergenſis, operam dedit. Conſcripſit enim Orationem Ebraicam domi, in eodem verſantem negotio, ferali illo quidem ac triſti, ſed in quo ſacramentum redemptionis noſtræ abſolutum fuit. Eam igitur poſtea finitis pomeridianis ſacris in acroaterio majore recitaturus publicè eſt: egregium pietatis ſpecimen, & dignum, cui veſtra ſtudia uberrimè faveant: non auſcultando per ſilentium tantum; ſed incitando animum quoque in meditamenta eadem, ſi non ſcriptura & ſtylo, at mente & pectore exigenda. Ipſa enim pietatis vis tota intra animum viget: quod extra conſpicitur, aut teſtatur de cauſſa, aut cauſſam ſimulat. Poſſunt igitur tacentes quoque, & otioſis ſimiles, defungi pietatis muneribus. Quæ operatur tamen & loquitur pietas, non modo oſtendit affectus ſuos, ſed & in aliis eosdem movet. Concepta ex fomite flamma diſpergit late incendium: gliſcunt virtutum etiam ſtudia, ubi exempla haud defuerint. Alius enim alium accendit. PP. ad d. XIII. Aprilis Anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXV.

PETRUS PAULUS GAGETIUS Beraunenſis Bohemius, Vir Reverendus & Doctus, natus quidem orthodoxis parentibus, ſed puer annorum XII. in ſcholas Patrum Societatis Jeſu traditus, circumſcriptusque Magiſtrorum blanditiis & plusquam Sireniis vocibus, relictis veritatis partibus, ad deteriora tranſivit. Cum XVII. ætatis annum attigiſſet, poſito ſeculari habitu Pragæ ad S. Ægidii, inter Religioſos cooptatus, Dominicanorum familiæ ſe dedit: brevique poſtea miſſus in Italiam eſt, ut Philoſophiæ & Theologiæ navaret operam, toto ſexennio iis ſtudiis, Romæ partim, partim Florentiæ, deditus. Revocatus Pragam, Adminiſtrator D. Martini, itemque Protonotarius Societatis ſacratiſſimi, quod ſolent vocare, Roſarii conſtitutus, nec non habendis concionibus pomeridianis ad S. Ægydii præpoſitus eſt. Ex illa provincia accitus Pilsnam Ordinarii Prædicatoris officio triennio integro eſt functus, donec tandem ab Illuſtriſſimo Comite Georgio Wratislao à Mitrovviz Superiorum auctoritate Parochiæ præficeretur. Hîc cum cepiſſet noſtro-

noſtrorum Theologorum libros, quamvis paucos habere poſſet, legere. & rationes eorum, cum Pontificiorum conferre traditis, animadvertit, non ſine Numinis ope, juvenilis levitatis errorem, & in quos falſitatis laqueos per temeritatem ætatis ſe induiſſet. Hos ut perrumperet igitur, & vindicaret in libertatem denuo ſe, unde deciderat, cùm rationes & vias diligenter diſpiceret, invenit tandem, quâ elaberetur: itaque Dresdam primum, deinde non ita pridem ad nos, commendatus ab Electore Sereniſſimo, venit, ut fundamenta cepti operis emuniret magis ac magis, eoque firmius adſtrueret molem, quæ ſuperimponenda deinceps eſſet. Qui eo plenius ut faciat fidem, non minimum aut fabulam agere ſe; ſacramenta verenda ſumturus eſt paullo pòſt, ut atteſtetur, quorum receperit pacem, quibuscum communicationis habere velit deinceps jus, & fraternitatis conteſſeratione, ut Tertullianus loquitur, jungere ſe: hodie autem finitis ſacris pomeridianis aſcendet cathedram publicam in Auditorio majore, ejuraturus ſolenniter, quos eſt adhuc ſecutus errores & pro virili refutaturus, quæ meram veritatem hactenus, falsò tamen, exiſtimavit. Veſtrum erit, Academici Cives, convenire frequentes ad audiendam ejus orationem dicto tempore, ut & poſſitis teſtimonium ei reddere, de agnita veritate, falſitateque damnatâ: &, ſi non voce, animi tamen ſuſpiriis intercedere pro ipſo apud Deum, ut, quæ incepit in ipſo, perficiat; quamque profeſſus edidit fidem undiquaque ſic firmet ac roboret, quò contra omnes maligni ſpiritus circumſcriptiones & machinas, contra illecebras ſeculi fallacemque pellaciam, contra omnes tyrannorum minas atque terrores invictus perduret, aſpiretque ad coronam tandem, quæ illos manet, qui præliati cum Apoſtolo prælium bonum. PP. Dominica Oculi Anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXVI.

ET vetuſtiſſima & utiliſſima declamandi exercitatio eſt: quippe quâ præparantur formanturque ingenia ad omnem futurum dicendi uſum ac rationem haud aliter, quam Martij Juvenes ſub Campi doctoribus ad omnes militiæ artes ac vias ſub quadam bellorum effigie erudiuntur. Quid enim Declamatio aliud eſt, quam quædam imago & aſſuefactio ludicra eorum, de quibus dicendi neceſſitas ſeria olim incumbere queat? Hîc diſputatur cum Regibus, hîc cum ſenatu & populo deliberatur: hîc bellum & arma ſuadet alius, alius contra pacis & fœderum auctor tempeſtates omnes ac fluctus componere ſtudet. Sunt qui accuſent reos ac deferant: ſunt qui defendant, aut & abſolvant. Nec deſunt, qui tollant bonos & laudent: qui vituperent malos, atque objurgent: ex alia parte virtutum præcones benigniſſimi; ex altera verò aſperrimi vitiorum flagellatores. Breviter, quicquid in Conſiſtoriis Principum, in tribunalibus Judicum, in Curiis Senatorum, ex vero dicitur agiturque, hìc ſub imagine ac umbrâ ſimulatur. Quæ exercitatio quam firmet ingenia ad omnem orandi & eloquentiæ colorem ac habitum, quod robur iisdem induat, quam addat fiduciam, ſi habeatur diligenter, quotusquisque non videt? Optimè igitur ſibi conſulunt, qui Eloquentiæ navant operam, ſi meditationibus hujus generis non parum temporis tribuant, aſſi-

dueque exerceant animum, cum in inveniendis rationibus, quibus aut confirmari ac astrui res, aut refutari ac destrui queant; tum quibus verbis atque sententiis eadem diserte & commodè explicentur. Neque enim eloquentis poterit tueri nomen, qui præclara inventa sordidâ & parum dignâ oratione efferat; aut frivolos atque ineptos sensus verbis magnificis exponat. Rebus applicanda oratio est: quæ nisi respondeant invicem ac quadrent, nequicquam eloquentiæ quæritur nomen. Non hoc fefellit Præstantissimum Juvenem Raphaelem Erich Gryphisvvaldensem Pomeranum: quocircà declamitandi exercitationem non insuper sibi putavit habendam. Itaque accidit, ut orationem elaboraverit domi, quâ disquirit, *utrum ex re Polonorum* fuisset, *iniisse proximis Annis cum Cosacis, quos vocant, pacem?* Ita autem hanc quæstionem disputat, ut affirmantis partes tueatur, neque absurdè, nec ineleganter. Quam Orationem quia postea finitis pomeridianis sacris, acceptâ à nobis hâc veniâ recitaturus publicè est in acroaterio majore, vos admonemus, ut adesse frequentes, & dare dicenti benevolam operam instituatis. PP. Dominica Invocavit, Anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXVII.

NOn tam cogendum in arctum officium Oratoris est, ut ei non nisi in curiis atque judiciis locus sit, cum aut disceptat causas, aut suadet utilia: vel ubi honesta vehenda laude & commendanda sunt; reprehendenda turpia, & adducenda in odiū. Latius patet, & ubicunque dicendi occasio est, ibi & sibi vindicat partes. Itaque gratulationibus etiam, & faustis ominibus fungitur: & quod in nuptiis, in puerperiis, & aliis istiusmodi causis, Poëtę frequenter carmine, id ille suo opere agit. Si voluptate minore fortassean, majore tamen gravitate. Neque non extant apud Veteres Orationum hujus generis exempla æque atque præcepta; non repetenda hoc loco tamen, cum aliò spectent. Fretus tamen hâc auctoritate, literatissimus Juvenis, Simon Fridericus Frenzelius, Cotbusio-Lusatus, cum nuper accepisset nuntium *Serenissimo Electori Brandenburgico* hæredem mascu-lum feliciter natum, induxit animum, de tanto bono publicè gratulationem instituere, approbaturus pietatem suam & Principi Civis; & Nutritori benignissimo alumnus. Neque enim producere in Academiam potuisset cepta studia facile, nec sustinere ibi hactenus, nî liberalitas Domini succurrisset. Horum primitias itaque, ut se debere jam olim intelligit probè; Ita inter hæc gaudiorum festa, & exultantis Patriæ publica studia optimè illas & opportunissimè offerri posse existimavit. Quod si cujusdam necessitudinis jura intercedunt finitimis, & fortunarum communio quædam; non alieni videbimur, qui in societatem aliquam hujus lætitiæ veniamus. Imprimis cum reputamus animis, quot Serenissimæ domus, Saxonica & Brandenburgica, quibusque sanctissimis vinculis connexæ invicem & obligatæ. Quapropter & dedimus veniam facile petenti orandi in publico copiam; & nunc Vos adhortamur, Academici Cives, ut recitaturo ad Hor. II. Postea adsitis frequentes, & gratulantis pietatem juvetis faustis ominibus. Non uni genti nascuntur Principes magni: latè & publicè prosunt, cum boni etiam

iam fuerint. Sicuti Sol uni regioni videtur incumbere, qui tamen fœcundi caloris vim simul in dissita spargit: ita Principes boni æque sibi subditos fovent, & alienis solatio sunt. Sed ut evadant existantque tales, post alia vota etiam & bonæ preces efficiunt. Id obtinere enim à DEO possunt, ut & augeat concessas anteà illustres indolis dotes; & ut easdem corrumpi non sinat. P. P. Feriâ tertiâ Paschæ Anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DXVIII.

IN nullo alio genere exercere liberalitatem suam Principes atque in magnis rebus positi nobilius queunt, quàm si præclara ingenia foveant producantque benigne, & nulli parcant sumtui, quo artes egregiæ & sapientiæ studia, non ab interitu vindicentur tantum, sed incrementa egregia in dies capiant. Iis enim sublatis, aut in contemtum adductis saltim, quæ religio, quæ honestas, quis cultus & elegantia vitæ erit super? Exstinctis enim artibus, quæ eò ducunt & parant aditum, negligentur res ipsæ & ignorabuntur longe: & pro lepore ac venustate, incultus & squalor; pro virtute & honestate barbaries fœditasque succedet, & occupabit animos, atque in omnem impietatem malitiamque efferabit. Quæ res, ut in regnorum ac civitatum, quin regum ipsorum principumque, professam perniciem atque exitium vertat tandem, necesse est. Quare si proprium maximumq; imperantium munus est, saluti & securitati publicæ rei advigilare perpetuò atque studere; nihil iidem æquè pensi habere debent, quàm ut doctrinæ liberales floreant, & qui in iis dediti, habeantur benignè: ut alii quoque ad cultum earum excitentur, nec unquam desint, qui præclara egregiaque studia capessere velint. Quò quidque enim jacet magis, & extra spem pretii honorisque positum est, hoc aut tractatur levius, aut plane negligitur. Ni enim sit, quod mordeant homines, allici sese haud patiuntur. Jam nulla res in magna potentia positis constantius fideliusque æternitatem nominis, quod unum insatiabiliter fermè appetunt, quàm literarum cultura promittat felix. Suscipiant magna ac gerant gentium præsides, & omnes in admirationem sui convertant, vix unam ultra ætatem ea durabit fama, ni eruditæ accedant animæ, & commodent manum, & quæ præclarè atque magnificè egerint, perennitate literarum ad omne posterum genus propagent. Harum beneficio vivunt adhuc & in memoria temporum durant, qui antiquissimis seculis obierunt diem excellentiâ virtutum & maximis rebus gestis incliti atque illustres. Nisi enim præclari scriptores, quæ domi forisque egerant, commendassent annalium fidei, & intercidissent facta illorum, & nomina ipsa ignorarentur. In monumentis & statuis enim quæ spes fiduciaque custodiendæ gloriæ certò & firmiter satis ponì potest? Quæ si non casus deleat ac vis, vetustas tamen consumet tandem ac destruet. Non illæ superbæ substructiones Pyramidum auctores suos æternos potuerunt reddere, cùm dudum conciderint: non vindicare ab oblivione Mausolum pietas conjugis, & memoratissimum toto terrarum orbe conditorium, quod functo construxit: scribentium industria potuit: quæ illa ipsa quoque asseruit opera, &, licet altissimo situ condita obrutaque jaceant, stare tamen adhuc, & superare in literis, effecit. Hæ

solæ enim extra fortunam & casum positæ sunt: quæ sicut non constant manuum operâ, ita eâdē exscindi temere haud possunt. Egregiè itaque in publicum juxta, & sibi consulunt principes, qui solicite literarum tutelam habent, decorâque ingenia munificentia sua obligant, quò sint, qui res actusque ipsorum condentes stylo feliciter, in magnâ victuraque gloria ponant. Nec eruditæ mentes majorem & excellentiorem gratiam benefactoribus suis atque nutritiis reddere habent, quàm si circumdent famam ipsis, illustriaque illorum facta in luce ac celebritate, quàm possunt, constituant. Non alio animo consilioque cathedram publicam ad d. crastinum Horâ IX. conscendet florentissimus Juvenis Andreas Buderus Soldinensis Marchicus, Serenissimi Electoris Brandenburgici, Friderici Wilhelmi, excellentissimas laudes oratione Panegyrica celebraturus. Nam maximus princeps cùm studia ejus complexus indulgentissimè stipendio annuo liberaliter foveat, non alium fructum beneficii redire in præsenti ad suum voluit auctorem, atque quem produxisset ipse: hoc est, qui penderetur ex proventu ingenii excitati liberalitate principis, & robur inde fiduciamque magis magisque sumentis. Vestrum erit, Academici Cives approbare institutum Comilitonis modis omnibus, & perorantem ex memoriâ optimè, & de se meriti hactenus, & merituri in posterum, Principis, laudes, per silentium & reverentiam, ut par est, auscultare. Non enim magna & excellentia [ejusmodi omnia illius eminentissimi principis sunt] obiter & sine religione quadam audiri debent. Et hæc omninò debetur principibus; quippe in quibus magnum divinitatis instar fulget.

PP. Kal. Januariis anno recuperatæ gratiæ M DC LV. quem felicem & prosperum omnibus auguramur.

DXIX.

QUamvis eo fine opifex rerum mositus sit mundum, & copiosissimo apparatu eundem instruxerit, ut eum homini, nobilissimo creaturarum, & in quem sui ipsius imaginem cum utriusque mundi simulacro, impresserat, tanquam peculium ornatissimum possessionemq; propriam traderet; tamen sic adornavit quoque ejus partes, ut nulla non æquè earum in heri pœnas atque supplicia videretur armata, si perduellis & contumax offenderet auctorem, quem omni obsequio & cultu religiosissimè demereri debuerat. Hinc sæpius cœlum in ignes diros exardet, rumpiturque fulminibus, quæ magna incendia, nec dispares clades invehant populis. Non rarò in venenatos vapores aër corrumpitur, qui spargant morborum contagium, & late hominum corpora sternant ac jugulent. Concutitur aliquando impulsu terra, & in hiatus desidit, qui integras florentesque hauriant urbes. Est cum inundent aquæ, nec subruant tantum tecta ac mansiones mortalium, ac omnem proventum anni aut spem intercipiant; sed magnam ipsorum hominum quoque ac pecorum stragem exerceant. Quæ omnia ita contingunt haud rarò, ut affligant non modò in præsens, castigentq; stultitiam nostram haud tralatitiè; verum ut imminentes etiam ac novas pœnas nuncient, majorumque perpessis & graviorum calamitatum auguria agant. Longa historia foret ire per singula, & quid portenderit terris, cum in unam aut plures gentes tam tristia

expe-

expeterent, exemplis monstrare. Proxima manum injiciunt, & adhuc terrent propemodum animos vasta ilia diluvia omnium, quæ ineunte vere & per æstatem anni haud semel, non perfuderunt tantum leviter omnia, sed demersorunt altè aquis. Quæ ut afflixerint maximis damnis omne genus mortalium; verendum tamen haud parum, ne tristiora & duratura longius mala in occulto nobis astruat Deus, ni occupemus maturè petere veniam, & pacem ejus, quibus licet suppliciis, exoremus. Cum C. Cæsar, qui continuerat hactenus Romani imperii molem, confodiendus in ipsa consilii publici sede, & discindenda in partes miserè Respublica, bellisque civilibus vexanda in annos non paucos esset, immensum creviſſe Eridanum, inter consecutarum rerum omina Virgilius memorat. Idem de Tiberi Horatius retulit. Cum canit enim.

Vidimus flavum Tiberim retortis
Littore Hetrusco violenter undis
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Vestæ,
Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem?

Ad indicium iræ divinæ & publicorum scelerum vindictam id ipsum interpretatur. Plinius auctor est, eundem fluvium non ripas supergressum temere, quam in augurium instantis mali: ut non tam plectere videretur cives suos diluvio noxio; quàm salutari benevolaque prædictione, quid avertendum evitandumque, monstrare. *Quin imò Vates*, inquit, *intelligitur potius ac monitor, auctu semper religiosus verius, quàm sævus.* Non procedendum longius est: & ut sistamus in vestigio, florentissimus Juvenis Andreas Buderus Soldinensis Neomarchicus facit, qui postea, finitis pomeridianis sacris recitaturus publicè orationem est ex memoria, quam domi suæ non ita pridem *de inundationibus hodiernis* elaboravit. Non indignus conatus ejus est, quem omni favore prosequamini, Academici Cives. Adeste igitur, benevoleque audite dicentem, addituri sic calcar ingens ad alia surgenti. Namque, & equorum virtutem plausus favorque spectantium excitat, confectisque prioribus ad nova curricula invitat. PP. Dominica XII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DXX.

ILlud sumen terrarum ac uber bonarum rerum, copiarumq; omnium horreum felix ac instrumentum locupletissimum, illam non generosi armenti tantum, sed animorum ingentium etiam parentem fœcundam, illum barbarorum scopulum, arcem ac propugnaculum Germaniæ fortissimum, Hungariam, florentissimus Juvenis, Johannes de Hellenbach postea oratione nervosa ac brevi publicè laudare constituit: tum propter bona, quibus abundat; tum quia patriam, & quidem Chremnicium in eâ incunabula nactus est. Nemo non amat patriam, atque complectitur, & facit magni, inque famâ ac gloriâ ponere, quam potest, studet: si pius modò, & recordatur seriò, ei lucem, & spiritum & vitam, & parentes deberi. Quorum beneficiorum ingentium oblivisci qui potest, hunc barbarum non modò, sed feram bestiam censere, adeoque ex numero hominum ejicere, oportet. Neque enim hominis tueatur

officium, qui parum memor ſoli patrii fuerit. Cujus amor eò nonnullos abripere ſolet, ut cæteris terris omnibus, felicioribus & præſtantioribus licet, anteponant. Non rarò enim affectus judicio obeſt. Antiquius regioni nomen Pannoniæ fuit. Sive id à rege Pannone, ut volunt quidam, hæſerit; ſive à cultus genere factum, ut Dio Caſſius conjicit, quem natio illa ex pannis, ſeu plagulis variis, habuit conſutum. Hungariæ vocabulum ab Hunnis atque Avaribus, nominibus Scythicis, ſortita eſt. Nam ſicut Hunni, expulſis Gothis, potiti inibi rerum ſunt; ita digreſſis Longobardis in Italiam (nam & hi ibi conſederant) ſucceſſerunt Avares, & miſti Hunnis, commune regno dederunt nomen. Niſi potius ſit, quæ viri eruditiſſimi præclara opinio eſt, ab Hunugaris, quos inter Attilæ militantes Scythiæ populos ab Hunnis Avaribusque diverſos, Jornandes nominat, appellationis cauſſam deducere. Hi enim ſunt, quos Hungaros Regino, alii Ungaros vocitant: quos poſt devictos à Francis Avares, eo veniſſe, expulſos patriâ, ejectisque Avaribus occupaſſe Pannoniam, prædictus Regino, & Otho Friſingenſis diſertè tradunt. Sed hodierna Hungaria eſt, quæ olim *Pannonia inferior* appellata. *Superior* enim, Auſtriæ, Styriæ, Carinthiæque appellatione nunc venit. Quam univerſam Avaribus Carolus ille Magnus eripuit, Germaniæque contribuit regno, per Marchiones adminiſtrandam, donec in Duces primùm, deinde Archiduces eveherentur. Quæ dignitas & eminentia hodie penes Sereniſſimam Habſpurgenſium familiam eſt, in ipſum apicem rerum atque faſtigium, ſingulari fatorum indulgentiâ, eniſam. Sed explicâre nobiliſſimi regni origines accuratius ac fines propoſitum nobis non eſt. Attingere tamen, & paucis perſtringere, quæ ad notitiam ejus facerent, non planè præter rem fore exiſtimavimus. Præcipuè, cum Hellenbachius nihil illorum meminerit. Et ille encomium brevius patriæ; non juſtam hiſtoriam, voluit dare: & oratoris agere partes, non rerum expoſitoris. Veſtrum erit favere ejus inſtituto, dicturoque finitis pomeridianis ſacris ex memoria, quæ meditatus eſt, frequentes benivolosque adeſſe. Si viſere atque inſpicere gentes exteras, non voluptati modo eſt, ſed utilitatem etiam affert; quid ni audire de talibus exponentes, nec citra commodum omnino; & perjucundum erit ac gratum? Convenite igitur ad dictum tempus in auditorio majore, & Comilitoni veſtro benignam ac liberalem audiendi operam date. PP. Dominica VIII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXXI.

CUM Rerumpublicarum ideæ plures, ſeu formæ, ſint, conſuevit quæri jam olim, ecquæ in illis optima omnium & præſtantiſſima ſtatuenda. Quod ſi ad populos ipſos, qui ordinandi in civitatem, reſpicimus, nihil hîc temere pro una aliqua pronunciandum putaverim, cum non immeritò videri optima poſſit, quæ indoli nationis cumprimis conveniat. Sunt enim populi ſicut nominibus & cœli poſitu, ita & animis naturaque diverſi: eamq; ob cauſſam aliter aliterque regendi atque tractandi. Nimirum & domitores equorum, genus cujusque ingeniumque reſpiciunt, ac pro diverſitate illorum & deligunt frenos, & condocefaciendi diſciplinas adhibent, nihil profecturi, ſi

ri, si unâ, quod dicitur, perticâ tractarent omnes. Disquirens Tacitus, cur cum Germanis, ducentis & decem in suam tempestatem usque annis, belligerandum habuerint Romani, cùm gentes alias, ac ipsam adeò opulentissimam ac validissimam Persarum, breviore multo tempore aut domuerint armis, aut eò redegerint, ut quiescerent, *Regno Arsacis*, sibimetipse respondens ait, *acrior Germanorum libertas*. Videbat prudentissimus scriptor, quàm acerrimæ indolis, & servitutis impatiens majorum nostrorum indoles esset: non abs re itaque statuit, nunquam sic perdomari, quamvis sæpius victum, ferocem populum potuisse ac subigi, quin rursus consurgeret, auderetque pro libertate, cui assuetus non tantum & innutritus, sed ad quam natus etiam ac factus esset, contra eos, qui aut imposuissent jugum, aut irent imponere. Sed ipsas Rerum publicarum formas ubi contendimus inter se, facile singularis potentia, seu principatus, & dignitatis excellentia, & rationum pondere, & exemplorum auctoritate ac copia cæteras vincet. Multò enim plura per orbem regna, quam liberæ, civitates reperiuntur. Ac si ætatem respicimus, & eò quodque habetur melius, quo vetustius erit; hæc antiquissima non tantum species, sed & optima ac præstantissima erit. Quippe quæ non recentius orta est, quàm strui domus, condi familiæ, & patres familiarum liberis servulisque suis præesse ceperunt. Nec alia mundi ipsius constitutio est: quem & gubernat Deus unus & fecit. Cum multi, aut uno plures imperant, quæ æmulandi, quæ obtrectandi occasio est? Quæ inde discordiarum oportunitas, & hinc inde turbas atque certamina poni proni ac faciles transitus? Quæ non concutere tantum publicum statum leviter, sed periculosè quassare, ac vel evertere aliquando penitus possunt, nisi exulcerati animi medicinam admittant. His malis principatus caret maximè: nam quis invidiæ; quis ambitioni locus magnopere sit, cum unus supra omnes est, reliqui omnes parendi necessitate devincti sunt? Inter eos oriri talia facile est, quorum æquata potestas est, quique in idem fastigium eniti possunt industriâ, in quo locatos alios ægre vident. Transgredi Principem sine professa impietate ac scelere, idque impune, nemo sustineat. Optimus igitur tutissimusque sub Principe status: & rectè Poetarum Plato,

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κόιρανος ἔστω.

Uberrima materies est, & multa possent afferri in istam rem, prætermittenda rectius tamen hoc loco, ubi cupressus ista simulanda non est. Præcipuè cum de hoc argumenti genere ingenii florentissimus Juvenis Cunradus Strausius Wittenbergensis orationem, quam scripsit domi, recitare à meridie, acceptâ à nobis hac veniâ, in acroaterio majore constituerit secum. Primus hic ejus conatus est, & rudimentum spei potius, ut ille ait, quàm rei experimentum: hoc est, non absolutum aliquod eloquentiæ opus, sed tyrocinium quoddam, & quædam ad eam velut prolusio. Si tamen, qui primùm ingreditur campum, & auspicatur meditationes armorum, cùm non absurde componit gradum, neque inepte lacertos movet, & infert ictum strenuè, favorem spectantium facile aufert, & bona exprimit omina, daturum quondam præliatorem insignem, cùm de umbra in solem, de lucido in aciem fuerit progressus: certè & Strausius benevolentiam vestram merebitur, qui

qui in hac lucubratiuncula suâ eum se dabit; ut, viam istam (quod auguramur facturum) si pergat, & Deus benignè conatibus adsit, quid de ingenio ejus sperandum olim,

--- firmata virum cùm fecerit ætas,

pignus & documentum capi egregium possit. Adeste igitur, & frequentem recitanti atque benignam navate operam: quod plurimum stimuli per se alacri ejus ingenio addet, ad conficienda spatia illa, quæ ausu præclaro ingressus est semel. P. P. Dominica XVIII. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXXII.

HActenus per templa suggestusque sacros de effuso in turbine illo DEI Spiritu, ignitisque Apostolorum linguis, quibus mysteria maxima non ante edoctis sermonibus explicuerunt acti numine, præclara multa & saluberrima audivimus differi. Ut constet, patere DEO omnia, Deo plena omnia esse, nusquam non operari Deum, neque obnoxium tempori, & nullo certo loco clusum, Musarum nostrarum sacraria subselliaque sacris hujusmodi sermonibus hodie etiam personabunt. Nemo nostrûm cum laude in cathedra publica steterit, neque salubriter impleat partes, ni afflet mentes, & cœpta nostra promoveat Spiritus ille, qui aspiravit Apostolis, &, quæ spargendæ per orbem terrarum essent doctrinæ cœlestes, eorum animis subjecit. Merito igitur hîc quoque illius celebrantur laudes, ipsius decantantur munera, ubi mansiones perinde habet & sedes, & officinas sibi instituit, & sua cœlestia opera fabricatur ac edit. Viderunt pagani, etiam nihil concipere egregii hominem, nihil feliciter exequi posse, nisi instinctu divino ac ope: quare sublimis ille & sapiens Plato, in rebus omnibus magnis æquè ac parvis implorandum divinum auxilium præcipiebat. Sed lusciosi illi aut cæci verius, cum veritatis umbram aliquam tantum conspicati videre ipsam non possent, Apollini, Musis, Geniis tribuerunt, quod huic sanctissimo Spiritui referendum erat. Quod legatur, quod placeat, quod Romanæ fidicem lyræ audiat, hoc omne Melpomenæ muneris esse fatetur Horatius. Quoties in Geometria novi aliquid invenisset Pythagoras, Musis immolabat bovem, quæ docuissent. Socratem quoque gloriatum legimus, perpetuò sibi assistere Genium, monitorem ac ducem omnium, quæ dicenda sibi agendaque incumberent. Negabat & Poeta Hispanus, qui destitueretur Genio, librũ, victurum esse. Adeo nullam egregiam homini & durataram laudem procedere ex quaqua re posse existimabant, cujus operam studiumque non adjuvisset benignius aliquod numen. Sed verum cum ignorarent, falsa commenti sunt, & habuerunt Deos, qui nihil erant. Nos, quod emersi è tantis tenebris candidissimo lumine veritatis undique circumfundimur, huic Doctori magistroque nostro debemus: cui ut Acroateria etiam nostra hodie canerent laudes, egregius & literatissimus Juvenis Johannes Laurentii Itzehoa Holsatus dedit operam, recitaturus ex memoria ad Hor. II. postea Orationem, quam *de effusione Spiritus Sancti* feliciter conscripsit. Ita & pietatis illa laudem pariter, & eruditionis ac eloquentiæ tuetur abunde. Nihil enim ibi affectatum & putridum est: nihil sordidum & parum Latinum. Pura, elegantia, candida omnia sunt: & cum assurgit pro rerũ ingenio

ngnioratio, magnifica, splendida, decoraque. Quæ dotes ejus ut laude favoreque dignæ sunt, sic impetrabunt à vobis facile, ut frequenter dicenti benevoleque velitis adesse. Ne tamen nos neglexisse videamur partes, ut id prolixè facere inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. Quid potius faciendum in die festo, quàm meditari audireque, quæ festum fecerunt? Præcipuè cum dicuntur præclarè. P.P. in feria tertia Pentecostes anno recuperatæ gratiæ MDC LVI.

DXXIII.

QUintus iniit mensis, ex quo Vir maximus Fridericus Metschius S. Rom. Imp. Thesaurarius, & Sereniss. Electoris Saxon. à sanctioribus Consiliis, nec non in Ecclesiastico Senatu eminentissimus Præses, excessit terris Cujus jactura non arctiore ambitu, quàm patria ipsa æstimanda est, quam universam meritis suis, plurimis ac nobilissimis modis, vivus obstrinxerat. Sed præter commune ac publicum, nos singulare quoque & proprium vulnus sauciat, orbatos in eo, qui peculiari auspicio post cæteras amplissimi muneris partes studiorum quoque agebat tutelam, & sacro huic Musarum choro, velut legitimus Præsul, modos ac numeros præcipiebat. Jactat se maximè in optimorum parentum funeribus superstitum liberorum pietas: clientes Patronos egregiè meritos, erepti cum fuerint, cum laude & recordationibus bonis prosequi solent: nec quisquam facile est, qui mortes suorum indiligenter ac translatitiè æstimet. Videbatur & Academia contrahere culpam, si postquam in hunc cõjecta casum est, quieta sederet & otiosa, nec questum ullum vocemque mitteret, qua Patronum optimum haud tantum, sed indulgentissimum etiam patrem publicè lugeat. Sed hactenus magnitudo doloris nos loqui haud sivit: cujus incumbentis primum ut impotentissimi impetus sunt, sic attonant mentem haud tantum, sed linguam etiam obligant, ut declarando mœrori animi expedire verba digna haud possit. Accepto spatio igitur, cum fregerit interim vires, & jam resederit æstus ille, patiaturque tractari dolor, nunc in Clarissimo Viro Augusto Buchnero prodit foras, privatum eluctatus secretum, &, moliturus vocem, publicam cathedram petit, ut se supremis exolvat muneribus, quæ beatissimis Metschii manibus debet. Ut clarius, & sine figurâ loquamur vobis, ad diem crastinum, si dederit Deus, Hor. IX. matutina Clarissimus ille, quem diximus, Vir, de vita atque excessu Metschii in acroaterio majori pro concione verba publicè faciet. Digna favore omnis pietas; sed illa præcipuè, quæ præclarissimè meritis à morte solet præstari. Non paucis enim id vitii hæret, ut quos superstites non sine ambitu quodam coluerint, hos mox defunctos obliviscantur: quasi parum attineat curare magnopere, quorum opera amplius in commoda tua uti non queas. Non ex quorundam usu excellens virtus; exemplis metienda est, quæ cunctis patent: eamque ob rem magni æstimanda omnibus, &, quibus licet, colenda officiis est. Maximis dotibus, virtutibus excellentissimis Metschius inclitus fuit: quæ notæ & explicatæ cum documenta illustria datura, qui capiunt, videantur, vestra intererit maxime, adesse frequenter dicturo de illis, & custodire memoria sedulo, quæ incendere animos, simulque præceptis instruere poterunt, regereque salu-

briter eluctantes ex umbris,& ſe parantes publicæ rei. Securior faciliorque progreditur legens ſequensque aliorum veſtigia, qui magna cum gloria præceſſerunt, PP. Dominica Judica anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXXIV.

IMperator Cæſar Auguſtus, facto cum Scribonia divortio, Liviam Druſillam Tiberii Neronis matrimonio prægnantem abduxit. Ea poſtea in penatibus ejus Druſum Neronem enixa eſt, qui prima juventa vita functus, Auguſto Superſtite, filium puerum, Germanicum Cæſarem, reliquit. Quem ob excellentisſimam indolem adeo adamavit approbavitque Auguſtus, ut octo haud tantum legionibus apud Rhenum imponeret, ſed & aſſciri in familiam ſuam per adoptionem à Tiberio juberet, diu ante, an ſucceſſorem ſibi deſtinaret; cunctatus. Et deſtinaſſet procul dubio, ni impotentiam Conjugis, Tiberium filium præferentis Nepoti, veritus, victusque amore ac ſtudio Reip. deſtitiſſet. Erant Germanico omnes corporis animique dotes: *quantæ nemini cuiquam*, inquit Svetonius, *contigiſſe ſatis conſtat.* At de Tiberio prodita Auguſti vox: *Miſerum populum Romanum, qui ſub tám lentis maxillis erit.* Quin acerbitatem idem acintolerantiam morum ejus vel codicillis quoque teſtatus eſt. Potius tamen exiſtimavit ſapientisſimus princeps, qualemcunque Imperatorem Rom. relinquere populo; quàm ſolicita quieta, & cauſſam materiamque novis motibus ac bellis dare: quorum in incerto exitus foret, damna & clades Reip. incerto eſſent. Magna hic nobis copia foret de ſummis illis ac maximis Germanici dotibus exponendi. Sed illud tantum nunc admonebimus, eas Germaniæ noſtræ triſtes admodum ac luctuoſas exſtitiſſe. Victo enim Quinctilio Varo & cæſo ad internecionem cum validisſimis legionibus, magna majoribus noſtris incesſit ſpes, victorem Arminium, liberatorem patriæ fore, victæ hactenus magis, quam domitæ. Atqui cùm mitterentur mox novi exercitus, Germanico Duce, mutata prorſus rerum facies eſt: cum fuſo fugatoque Arminio ſociisque Cæſar longe lateque victor incederet: adeoque non modò non recuperata libertas eſt, ſed priſtina ſervitus ſtabilita; quin & ſuperbo tropæo poſito exprobrata. Qui hæc reſpicient, mirabũtur fortaſſe, quibus adductus rationibus Ornatisſimus Juvenis Johannes Knôfflerus Serveſta-Anhaltinus, tam exitialem patriæ virum hodie oratione publicâ laudare inſtiterit. Quantò enim ſatius fuiſſe exiſtimabunt, virtutem Arminii invictumque admirari animum, quam hoſtis triſtisſimi memoriam colere ac honeſtare? Sed res divina virtus eſt, & ubique, ſeu lædat, ſeu proſit, veneranda. Nec quisquam candidius eam admirabitur, quàm qui in hoſte quoque laudaverit. Non reprehendendum itaque comilitonis inſtitutum, favendumque ei potius eſt: qui in Germanico, non quos devicerit, ſed qui quantusque vicerit, conſiderandum exiſtimavit. Petenti itaque recitandi copiam, libenter fecimus. Et eas partes poſtea, finitis ſacris pomeridianis, in acroaterio majore cum peracturus ſit, Vos admonemus, ut incitandis pulcherrimis ſtudiis, adeſſe recitanti frequenter atque benevole, animum inducatis. PP. Dominica Quinquag. anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXXV.

DXXV.

JActaverit ſuas Pyramides Ægyptus vetus, oſtentarit Epheſinum templum priſca Aſia, extulerit ſeſe in muris ſuis, cùm adhuc ſtaret, Babylon; habes in uno Luthero Germania in quo præmineat longè, & illis miraculis omnibus, quæ mundus ſtupuit olim, aliquod magis mirum in oculos ingerat. Latebat altiſſimis tenebris cœleſtis demerſa veritas: craſſiſſima ignorantia inceſſerat animis: pro religione ſuperſtitio, pro pietate vanitas & idololatria regnum invaſerant. Quicquid dictabat Romanus Pontifex, hoc adorare omnes unum, hoc credere cuncti delapſum cœlo, nec tam æquandum divinarum literarum oraculis, quam præferendum. Quicquid de optimo Servatore condiderant ſectatores ejus, quicquid Paullus Tarſenſis, & cæteri veritatis præcones docuerant, illud in tenebris cum blattis & pulvere luctabatur. Commenta inania, & poetarum figmentis vaniora verſabantur omnium manibus, omnium animos advertebant. Citius audiiſſes neſcio quibus Divis Divabusque, quam JESU CHRISTO, unico optimoque opitulatori, allegari preces. His vota ſua aſſignabant: his commendabant neceſſitates ſuas infelices: ab his auxilium, opem, ſalutem, tanquam à tutelaribus numinibus, miſeri exſpectabant. Ingens cæcitas; & qua vix major olim paganorum animos obſedit. Neque verò Italiam ſuam tantum premebat hæc tyrannis Romana; quam latè princeps terrarum Europa pertinet, tenebat impotentiæ faſces. Hos venerabatur omnis Teutonum tellus, hos Gal-Galliæ Hiſpaniæque atque Pannoniæ adorabant. Neque Septemtrio derat ſervire, quà maximas partes corporis ſui nobiſcum connectit. Tot innitentem igitur opibus, tot Regum elatam ſervitio, tanta præterea vetuſtate annorum munitam firmiter altiſſimeque fundatam, unus aggreſſus homo inermis concuſſit, diſſipavit, evertit. Vocavit ad libertatem omnes, populos maximos ac civitates in libertatem etiam juſto aſſeruit triumpho. Quæ tum in ipſum ſtruebantur machinæ? Quæ tendebantur fraudes, inſidiæ, doli? Quæ vis infeſta ſurgebat undique, eliſura, ſi poſſet, conata ejus, aut oppreſſura vitam caputque conantis? Nequicquam tamen. Superabat hæc omnia atque exibat, liber, illæſus, incolumis, nec niſi ſuâ morte finiendus. Quamdiu vixit, victor fuit, & in cineribus ſuis, contra tantos furores, adhuc quotidie triumphat. Quis crederet? niſi qui reputet ſecum, quibus quantisque veritas viribus polleat: & quàm humanæ opes conſiliaque nihil poſſint contra deſtinationes divinas. Non valent arma, non doli procedunt adverſus eos, quos ſuæ proviſionis arcanæ Deus miniſtros legit, & inſtrumenta concinnavit ſibi, quibus efficienda opera ſua deleget. Miſerabatur tunc Numen videlicet errores ac infelicitatem mortalium; & poſt abactam feralem illam ac diuturnam noctem, reddere tandem orbi diem lucemque cupiebat. Evaneſcere itaque tenebras, & rumpi caliginem ad Solis novi ortum; reductoque atque aſſerto cultu veriſſimo Numinis, concidere ſuperſtitionem & idololatriam neceſſe erat. Quæ unquam dignæ ſatis grates auctori incomparabilis muneris dici à nobis ac reddi, Deo? Quæ laudes pro meritis interpreti ejus ac collatori Luthero, tribui poſſunt?

ſunt? Sed cum utrumque officium frequentari ſemper debeat, tum obeundum imprimis nunc erit, cum illa recurret lux, quæ illum invictum Heroa dedit terris, & prima nobis indulſit. Vetus quippe religio eſt, magnorum virorum natales colere, & quorum mœruimus obitus, eorum exortus venerabiliter recordari. Suſcepit has partes in ſe literatiſſimus Juvenis Johannes Fromm Brandenburgenſis Marchicus, recitaturus ad diem Mercurii proximum Orationem ex memoria de vita LUTHERI, qui ante hos CLXXIV. annos præcedentis diei veſpera, ſeu adoleſcente nocte potius, natus Islebiæ eſt. Conſcripta Oratio ſermone Latino eleganti ac terſo eſt: ut pietatem hominis venuſtas ſermonis etiam commendet. Favebitis itaque inſtituto ejus & novâ matutinâ diei illius in loco ſolenni ad audiendum convenietis frequentes. Quis non libenter commemorantem de illo viro audiat, cujus tanta ac tam divina merita ſunt, ut omnem æſtimationem longè excedant: & ita quidem commemorantem, ut dictionis etiam genere capere animos tenereque poſſe videatur? Interim DEUM immortalem precari par erit ut candidiſſimum illud, quod miniſterio operaque LUTHERI de ſuo lumine in mentibus noſtris accendit, lumen, ne offuſcari unquam exſtinguive, ſed plena clariſſimaque lucere luce, & longius longiusque ſpargere ſinat radios, qui quicquid tenebrarum alibi reſidet, perrumpant fortiter atque illuſtrent. P.P. Dominica XXIV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DXXVI.

LIcet jamdudum malignitatis cujusdam & levitatis humanum deferatur genus, quaſi faſtiditis præſentibus domeſticisque, deſita maximè & longius poſita mirari amet: ſive naturæ vitio accidat, ut incurioſi eorum, quæ ſunt ad manum, longinqua ac vetera ſectari velimus; ſeu quia de iis laborandum putamus parum, quorum copia occaſioque in facili eſt; ſemper inventi tamen ſunt, qui labe hac liberi, magna nobiliaque exempla, tum quæ ſublapſæ jam olim dederunt ætates, & floruerunt extra patriam; tum domi nata quæ ſint, & viderint ipſi, admirari ex æquo & ferre laudibus inſtituerunt. Teſtes tot de virorum illuſtrium vita editi libelli: tot Panegyrici & Orationes funebres, quibus eorundem facta ac mores egregiæ ac eruditæ animæ proſequi ſtuduerunt, non ſine inſigni poſterorum bono. Quorum ſcire intereſt, quæ ad virtutem faces ſubjicere, & dare documenta poſſunt, tum ad inſtituendam vitam probè, tum ad eandem præclarè ac laudabiliter tranſigendam. Alacrius enim ſecuriusque pergimus iter, quod certa claraque veſtigia inſignierint: eoque majore vi invitant exempla ac ducunt, quod docent decora haud tantum, ſed oſtendunt quoque ac monſtrant. Hæc reputans ſecum Præſtantiſſimus Juvenis, M. Paullus Philippus Rôberus, pretium operæ ſe putavit facturum, ſi veterani illius Theologi & nobiliſſimi Lipſienſium Antiſtitis, D. Chriſtiani Langii, qui non ita pridem, magno Eccleſiæ ſuæ & Academiæ luctu deceſſit vitâ, memoriam habenda oratione funebri recoleret: probaturus in eo pietatem quoque, quam optimo Præceptori diſcipulus, Patrono cliens videbatur debere. Quid enim majus præſtare mortuis affectus ſuperſtitum poteſt, quàm ſi eorum venerabiliter recordetur? Fecit Rôberus,

rus, &, quantum fuit in ſe, dedit operam ut viri laudibus, non Lipſia ſua tantum, ſed Wittenberga etiam noſtra aſſurgeret. Ubique enim celebrari debent, quorum diffuſa merita ſunt. & ſparſa latiſſimè diviſaque in plures. Favebitis igitur inſtituto Comilitonis eximii, Academici Cives: & recitaturo à meridie poſtea finitis ſacris lucubrationem hanc ſuam, frequentem benevolamque dabitis operam: capturi experimentum, nihil degenerare filium ſuadæ paternæ laudibus, & ſicut virtutibus aliis, ita facundia relaturum eum olim, unde eſt ſatus. Reviviſcunt parentes in bene natis liberis, tuenturque genus, non tantum ſanguine, virtutibus etiam, quibus feliciter aſpiraverit Deus. Nam quod ad incrementa ſegetum, & ubertates meſſium, bonæ tempeſtates; id ad virtutum proventum propitii favor numinis confert: qui tamen non niſi facientibus ſolet adeſſe. P. P. in Feſto Viſitationis Mariæ Anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DXXVII.

HOnoratorum virorum laudes in Concione memorentur, antiqua Romanorum lex fuit. Honoratos appellat, qui per virtutes, quibus excelluerunt, ad honores, hoc eſt, magiſtratus aſpiraſſent, hisque defuncti de patria communique re magnificè ſplendideque eſſent meriti. Hos itaque prædicari laudarique in concionibus populi legislator voluit; tum quia publicè intereſſe putaret, durare exempla egregia, quæ imitari ac æmulari cum plures præclarum juxta ac utile, tum quod majorem gratiam reddi iis haud poſſe ſtatueret, quàm ſi illorum merita ac geſtæ res ad omnem memoriam hominum, celebrantium laudibus tranſcriberentur, famaque ipſorum & gloria perpetuò viveret atque duraret. Quamvis enim ſigna iisdem & ſtatuæ, pedeſtres, equeſtres, triumphales vel togato habitu, in ære, in marmore, aliave, poni dicarique ſolerent materia; non ignorabat tamen, quantum in talia liceret caſibus, & quàm maligni ac infideles æternitatis cuſtodes forent, quæ, ſicut facta manibus, ita iisdem & deſtrui; quæ deleri incendio, quæ tempeſtatibus poſſent dejici: cum contra ingeniorum monumenta illuſtrium extra hoc omne poſita ſint, & interire haud queant, laudati pluribus ac celebrati. Nam licet contingat, ut unius alteriusque ſcribentium intercidant opera, non eadem omnium tamen infelicitas eſt: & poteſt unius feliciore induſtriâ præclaris virtutibus immortalitas ſua conſtare. Sic Faliorum, Caſſiorumque & Antiarum Hiſtoriæ interierint, licet; in Livio tamen & aliis durant, qui illis narrati ante & traditi fuerant. Ut magnæ res atque virtutes nobiles ab oblivione nunquam vindicari certius, & famæ perpetuæ aſſeri poſſint, quam literis ingeniisque decoris, quorum labores ſancti ac inviolabiles quaſi ætates omnes ſuperant ac vincunt. Sereniſſimus ac potentiſſimus Princeps, Johannes Georgius Primus, Elector Saxoniæ, excelſiſſimæ memoriæ Heros, quibus præſtiterit virtutibus maximis; quæ incomparabilia ejus in patriam, Imperium, Germaniam; in Eccleſiam, religionem, literas, ac Academiam noſtram merita ſint, nemini noſtrûm non conſtat. Quæ licet omnem conatum eloquentiæ excedant longè ac ſuperent; ſileri tamen diſſimularique haud debent: ſed ferri ac celebrari laudibus, quanta cuique ſuppetit copia. Efficacius enim quantumvis exempla illuſtria moveant,

& concitent animos, quæ facundissimè ac splendidissimè prodita fuerint; instruere tamen ac erudire non disertissimè etiam, tradita possunt: & laude dignus, non modo effectus honesti operis est, sed & conatus. Commendanda itaque duûm Electoralium Alumnorum, Clarissimi Viri M. Christiani Lyseri, SS. Theolog. Candidati & Facult. Philosophicæ Adjuncti, nec non Eximii ac Præstantissimi Juvenis M. Johann-Friderici Sculteti pietas est, quorum alter Oratione libera, adstricta alter, seu carmine, exequens memoriamque Parentis Patriæ, paullò ante compositi, veneraturus ille quidem ad diem crastinum H. IX. at hic ad diem Jovis horâ IX. conscendet Cathedram hanc pro collatis à vivo in se hactenus beneficiis, mortuo vicem, reddituri. Agite igitur Academici Cives, & dicto tempore dicentibus cum silentio decenterque adeste. Neque enim maximorum Principum dicendo celebrare tantum laudes, sed reverenter etiam easdem audire, pars pietatis in ipsos est. P.P. Dominica Estomihi anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DXXVIII.

VEtusti, neque dum intercepti, moris est, magnis præclarisque viris, cum vitæ statione decesserint, signa atque imagines ponere: ut, quorum exstincta corpora sunt, simulacra tamen & vultus maneant, quæ eos ostendant. Nec improbanda hæc superstitum pietas, quatenus conservare mortuorum memoriam, & vindicare ab oblivione illustre ipsorum nomen potest; parum efficax tamen ad bona satis fide præstandum illud, quod hic studetur maximè ac laboratur. Non dicam nunc quibus exposita casibus monumenta hujus generis sint; quam facilè tempestate, fulminibus, incendio, deleri possint ac tolli: id tantum commemorabo, solam ibi exprimi corporis faciem: animi atque ingenii dotes nihil conspici: ignorari virtutum exempla penitus, & quicquid per illas eximium gestum fuit, in quibus summa verisimaque hominis gloria posita est. Quæ omnia cum penecillo aut cælo in ære, marmore, aliave materiâ, repræsentari haud possint; sed à decoris ingeniis & eloquentia impetranda sint; multo illustrius de viris ingentibus merentur illi, qui quibus quisque excelluit rebus, & vitam suam insignem reddidit ac claram, aut nobili atque illustri carmine quodam, aut eleganti ornataque oratione exponunt. In illis enim non os & oculi tantum, & universi corporis habitus pingitur; sed ipsa animi pulchritudo, decoraque virtutum, advertere legentes atque in admirationem sui rapere possunt ac trahere: ut non ex unâ tantum parte, & viliore illâ quidem; sed toti, & quicquid fuerint, quo viri magni censeri solent, spirare adhuc ac vivere videantur. Quare cum Præstantissimus Juvenis Georgius Green. Holsatus, subjiceret animo, quibus quantisque per vitam virtutibus fulserit quondam, ac præminuerit; quam laudem ac gloriam in administranda Republ. atque negotiis principum comparaverit sibi; quâ liberalitate cum de aliis pluribus, tum de se ipso & suis studiis meritus semper sit, Generosus ac Nobilissimus Vir, Christophorus Johannes à Bulavv, Eques Mechelburgicus; rem dignam pietate suâ videbatur facturus, si excitaret defuncti jam olim Mecœnatis memoriam, & parentali oratione vitam actusq; ejus prosequeretur.

tur. In iſto enim cumprimis maximus beneficiorum fructus poſitus eſt, ut bonis recordationibus hæc proſequantur illi, in quos collata fuerint, & quantum in ipſis poſitum, benefactorum ſuorum laudes in famam ac celebrationem hominum aſſerant. Quam Orationem elaboratam domi Greenius cùm ſacris finitis poſtea in acroaterio majori publico recitaturus ſit; Veſtrum erit, Academici Cives, dicenti frequentem dare operam, & hunc prolixum in eo grati erga Patronum optimum animi affectum, juvare attentione benevolâ ac confirmare. Diſerta politaque hæc ejus oratio eſt: quare non injucunda ingrataque vobis auſcultatio ejus accidet: eoque plus habebit illecebræ; quòd non materiâ tantum, ſed dictionis etiam figura trahere poſſe ac delectare videatur. PP. Dominica III. poſt Epiphanias Anno recuperatæ gratiæ M. DC LVIII.

CDXXIX.

O Atræ ac infelices Idus Octobres! O inauſpicatiſſima atque feralis maximè octava illarum, & eximenda, ſi liceat, delendaq; penitus faſtis! Hæc enim funeſta illa ac illætabilis dies eſt, quæ ſpei noſtræ portum ac anchoram, quæ arcem ſalutis, quæ felicitatis tutelam pariter ac caput, votorum noſtrorum omnium denique compendium ac ſummam, Joannem Georgium Primum, Electorem Saxoniæ, parentem veriſſimũ patriæ (quod unum enim nomen tanto præſtantius titulis aliis eſt, quo majus atque divinius, bonitate, quàm amplitudine potentiaque cenſeri) acerbo nobis, hoc eſt, crudo ac immaturo funere ſubtraxit. Licet enim plenus annorum, ac grandi natu deceſſerit, nunquam non tamen optimorum Principum obitus, intempeſtivi ac properi videntur venire. Quò plura enim majoraque ſpirantes præſtiterint; eò amarius mortui avidiusque deſiderantur. Romani principes cùm functi ſtatione mortali decederent, non apparatiſſimis tantum efferebantut funeribus; ſed conſecrari ſolenni etiam cetemonia, ac in Deorum aſſcribi numerum, templaque iis exſtrui, dicari aræ, deligi flamines ac ſacerdotes ſolebant, qui facerent ſacra, & religionibus eorum præſiderent. Nimirum majus quiddam ac excellentius ſtatuebant, terrarum orbis arbitrium agere, & inter tot populos gentesque ſuam cuiq; diſpenſare fortunam, quàm humanarum virium modus poſſet implere. Cumque adhuc videntibus, & nondum fragilitati exemtis communi, appellationem numinum, & argumenta divinitatis tribuerent, quantò facilius ſancire, & credere potuerunt Deos, quos, poſito corpore, mortalem exuiſſe naturam exiſtimabant? Atque divinum quiddam, & majus homine ineſſe principibus, quotusquisque paullò callidior rerum ac ſapientior abnuat? Neque enim populorum imperia, & regnatrices poteſtates exiſtunt ex ſe: â Deo capeſſunt originem: qui cùm in terras principes deſtinat, & ſuas illis delegat vices, eosdem mentis quadam ac numinis ſui afflat aurâ: quâ freti, ut homines maximè ſint, plus tamen, quàm homines, poſſint ac videant: movente ſcilicet & exerente in eorum ſe mentibus ſpiritu illo divino. Numina tamen ex imperantibus facere, niſi ſub imagine quadam atque figura, nec capit naturæ hujus imbecillitas, & credere Deos, pietas haud ſinit. Miniſtri atque vicarii Dei, eoque ſancti ac venerabiles, & ſi-

& ſimiles Deo, non Dii ipſi ſunt, neque colendi ac adorandi. Quæ diſcrimina, qui ſuſtinent tollere, in utrosque injurii ſunt: cùm magnitudo principum in eo ſit ſita, quod proximi Deo, & Dei vicem ſunt. Qui levat igitur altius, deprimit: & primi majeſtatem violat, dum ſecundum exequat. Sed illos, aut ignorantia veri imprudentes abripuit, aut adulationis vanitas ſeduxit gnaros. Quæ modò ambitioni ſuæ faciat ſatis, juxta habet haud rārò, divina humanaque jura confundere. Nobis religioſius colendi ac venerandi principis incumbat ſtudium: talemque defuncto exhibeamus honorem, qui neque ſanctiſſimis manibus ejus moleſtus ac gravis: & pietati noſtræ, affectuique reſpondeat: hoc eſt, qui dari & homini maximo, & principi optimo ſummus & poteſt, & debet. Inprimis ſubjiciamus aſſiduè mentibus figuram animi, nec ſine admiratione ac reverentiâ virtutum, queis fulſit, contemplemur imagines; factaque illius ac famam laude perpetuâ & recordationibus bonis proſequamur. Navatâ præterea operâ, ut in honore carminum, in monimentis hiſtoriarum, in diſertiſſimi cujusque lucubrationibus, nomen memoriaque ejus ſecula omnia eduret ac vincat. Sed de æternitate Principi aſtruendâ, alio tempore ſedebit cura: nunc cum ad diem perendinum beatæ reliquiæ ſolenni pompa monumentis majorum inferentur Friburgæ, pietatis noſtræ eſt, videre, ne ſine honore, & per ſilentium tranſeat dies. Quòd ſi hæc nobis daretur venia, erumperemus illicò omnes, properantes ipſi in funus, & ultimis pietatis officiis fungeremur coràm, & optimò Patriæ Parenti, ac Muſagetæ noſtro, ſupremum vale iterum iterumque inter queſtus & lacrimas publicas diceremus. Nunc cùm id nobis jus faſque haud ſit, honorarium ipſi, quod poſſumus, inſtauremus funus, & quicquid ibi officiorum præſentibus reddere non eſt; abſentes, quàm cumulatè id fieri poteſt, hic exequamur. Non ſuâ tantum in aulâ, nec una in urbe, ubi reddidit ſpiritum, deceſſit Princeps: quocunque pertinuerunt beneficia ejus ac curæ hactenus, ibi & mortuus; ibi & funerandus, & componendus veluti eſt: ſi non marmoreâ aliquâ mole, at intra animos noſtros tamendicata conſecrataque memoria ejus, nec caſu ultimo abolenda. Solvantur enim ac occidant licet corpora noſtra; non pereunt tamen mentium formæ: quæ ut divinioris originis ſunt, ita perpetuò vigent ac durant. Agite igitur, Academici Cives, & ad perendinum ipſa XII. meridiana convenite ad templum arcis, quò magiſtratus urbis atque Senatus etiam accedent, & ſeſe nobis adjungent: indeque inter funebres hymnos pſalmosque, & campanarum ſonitus, exequialem pompam in ædem Marianam urbis decenti compoſitoque ordine, ut par eſt, deducite, juſtis funebribus rite ibi ſolenniterque peragendis. Finitis ſacris eadem pompa in templum arcis redibit; ad audiendam parentalem orationem, quam Vir Clariſſimus Auguſtus Buchnerus Acad. Senior, de vita actsque habebit Principis, non quidem pro amplitudine rerum & excellentia, ſed ſpatio temporis, carptim & capitulatim dicturus. Omnia enim complecti velle, &, ſicut ſunt, exequi, voluminum res, nec anni unius induſtriæ foret. Nimirum ſpecies ac vultus Heroum non tantum in coloſſeis ſtatuis; ſed clypeis etiam ac diſcis, minore magnificentia quidem, dicari ſolent, nō diſpari

tamen

tamen pietate. Tanta Principis noſtri non modo in patriam, ſed univerſum imperium Germaniamque, immò & exteros, beneficia ſunt, ut flagitioſiſſimæ ſecuritatis videatur reus, qui velit abeſſe his panegyribus, & pro virili ſua ac loco non vicem aliquam Herois maximi meritis reddere. Quæ licet quis domi ſuæ fortaſſis haud ſentiat, in eo ipſo tamen hîc ſenſit, dum ſub auſpiciis ejus hactenus tutelaque doctrinis clariſſimis potuit imbui, & in emolumenta patriæ ſuæ ac Reip. ſaluberrimis diſciplinis ornari. Quod reſtat, Deum immortalem, regnorum omnium & publicorum ſtatuum auctorem unicum atque cuſtodem, precamur & obſecramus ſuppliciis devotiſſimis, ut, cum hoc tantum nobis inflixerit vulnus, obducat ipſe curetque ac ſanet: quodque in Patre fecimus damnum, illius efficaciſſimum ſolatium haud tantum, ſed compenſationem quoque uberrimam, excipientem parentis imperium filium maximum, præſtet: ſemperque in eum pleniſſimeque competat, quod Alexandro Severo Imper. Romano acclamavit Senatus, *in te Salus, in te vita, ut vivere delectet. In te omnia, per te omnia: Deus te ſervet!* P. P. in Feſto Purificationis Mariæ Anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DXXX.

POſtridie, hoc eſt X. Novembris reditura nobis ea lux eſt, quæ ante ſeculum iſtud & quinque ac ſeptuaginta annos feliciſſimum inſtauratorem veritatis cœleſtis, Martinum Lutherum, terris dedit. Illum incomparabilem Heroa, quem nullæ blanditiæ flectere, nulla terrere potentia, circumvenire inſidiæ, aut tollere atque opprimere potuit vis, fretum innixumque Deo, cujus cauſſam agebat. Quod ſi magnorum virorum natales colere, ac celebrare memorias, vetus mos, ac plenus juſtiſſimæ pietatis eſt [quid enim dignius quàm ab oblivione vindicare, & grata proſequi laude, qui aut ingenio atque conſilio, aut manu invictâ, nulloque periculo territi, meruerunt clariſſimè de rebus mortalium, atque ſalute communi?] commendandum equidem modis omnibus inſtitutum præſtantiſſimi Juvenis M. Joachimi Othonis Prizwaldâ-Marchici eſt, qui quam conſcripſit domi orationem Ebræam de viro divino, ad d. Mercurii proximum, ſi dederit Deus Horâ IX. matutinâ recitare ex memoria, accepta à nobis eâ veniâ, apud animum ſuum decrevit. Quanta à LUTHERO collata in omnes beneficia ſint, quotus quisque non videt? Quàm bene igitur Otho pro ſe agnoſcere gratus voluit, quæ omnes obſtringunt? Vos quoque pietatis iſtius, quæ immortalibus viri meritis debetur, exſolvetis partem, ſi frequentes aderitis peroranti, & ille quæ verbis proſequitur, vos animis ac recordationibus bonis recolatis. Debetis hanc operam Comilitoni egregio, quem deſerere atque negligere minimè oportet, omni officio, quod cadit in ipſum, proſecuturum viciſſim vos: & ipſæ ſanctiſſimæ Ebræorum literæ ad audiendi ſtudium quos ſtimulos, quas faces poterunt addere? Quis parvi æſtimet linguam, qua olim locutus ipſemet Deus eſt? qua tot ſanctiſſimi vates oracula ediderunt mortalibus, & monuerunt cœleſti inſtinctu, quæ fugienda omittendaque populis, aut obeunda ac factitanda iisdem eſſent. Quæ negligit aliquis, aut curat parùm, hæc admirari habereque in pretio,

quî poteſt? Quo quisque quid magis curat, hoc diligentius ſequitur: quæ quis contemnit, pro vilibus atque abjectis habet. Oſtendetis itaque auſcultatione frequenti atque attenta, quantum quisq; Ebræis literis illarumque ſtudio tribuat: cui attendere, & in quo plurimum facere conari, optimum factum, & neceſſarium futuro Theologo Otho ſemper hactenus, idque veriſſimè, exiſtimavit. P. P. Dominica XVI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DXXXI.

DE Chriſti DEI & Servatoris noſtri deſcenſu ad inferos, multa in ſcholis ſuis Theologi diſputant; ſed quæ repetere nunc neceſſe non eſt: tum quia multa ſunt; tum quia ſimpliciter credere ſatius eſt, quæ accuratiſſimè ſciri non poſſunt. Multa humani acumen ingenii comminiſci poteſt: ſed ubi tacent oracula ſacra, quis confidenter loqui audeat? Chriſtianorum Philoſophia non rationis res eſt, ſed fidei. Nescire itaque velle, quæ nos Magiſter optimus ſcire noluit, ſapientiſſima inſcitia eſt. Sed de deſcenſu Chriſti ad inferos, hoc eſt, de ſplendidiſſimo ejus, quem de Diabolo reportavit ac morte, triumpho, Græcum carmen, Heroicis temperatum numeris, egregius Juvenis, Adamus Sellius Francofurtanus Marchicus, liberalis exercitii & periclitandi ingenii cauſſâ conſcripſit: quod die Jovis mane Horâ IX. in acroaterio publico, accepta à nobis hac venia, recitare conſtituit. Cui propoſito ejus, ut benignè velitis favere, & acroaſi illi intereſſe frequentes, & nos hortamur, & multa aſſunt, quæ ſuadeant. In argumento enim quanta majeſtas, quantumque momentum poſitum eſt? Nam quia deſcendit ad inferos Chriſtus, & omne illorum deſtruxit regnum, nihil ab iis timendum deinceps eſt Chriſtianis. Inventio carminis abſurda minimè, neque inelegans compoſitio eſt. Non infelicem igitur conatum ingenii dixeris; & itaque dignum, cui audiendo aliquid temporis tribuas. Poſthæc, neſcio an quodam ſeculi genio, an aliis cauſis, valde jacet hoc literarum genus, & paucos adeo juvat, Græcorum, ut cum Poeta dicam, *accedere fontes,*

Atque haurire, juvatque ſacros decerpere flores,
Inſignemque ſuo capiti petere inde coronam.

Quod ſi igitur ad diligentius paullo colendas poſthæc Græcorum Muſas vexillum quaſi aliquod hîc Sellius ſuſtulit, qua benevolentia, quo ſtudio veſtro videbitur dignus? A Græcis enim omne doctrinæ liberalis genus derivatum ad nos ac propagatum cum ſapientiæ ſtudio eſt: neque hæc dignè ac eleganter ſatis, ac neque utiliter adeò, tractare quis poteſt, qui literis eorum imbutus haud fuerit. Illarum itaque amorem ſi vobis incuſſerit hæc Selliana meditatio, quod pretium operæ in auſcultatione ejus facietis? P. P. Dominica Jubilate, anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXXXII.

NObiliſſimam carminum diſciplinam, qui jocorum futilium, qui bilis ac ſtomachi & conviciorum inſtrumentum faciunt; aut utuntur pro hamo, quo captent cœnas; vel lenocinii loco habent, quo cupiditatibus ſuis ac libidinibus velificentur; male utuntur ingenio, & excellentiſſimam artem ab origine ſua ac incuna-

incunabulis longè traducunt. Primi enim & antiquiſſimi Poetarum, quid aliud erant, quam Sapientiæ antiſtites, quàm virtutum præcones pariter iidemque Doctores: quàm ſacerdotes Deorum atque miniſtri? Hi enim naturas rerum pandebant verſibus, hi morum tradebant diſciplinas, hi facta heroum celebrabant præclara, ut ſuavitate numerorum ac elegantia invitati alii eadem vellent capeſſere: hi precum modulos, hi laudes divinas, ad aras atq; altaria decantandas præcipiebant. Hi fines, hic orbis erat, intra quem divina illa ingenia decurrerent, & meditarentur cœleſtem Muſam. Quare qui has tranſcendunt lineas, & extra hunc ſacrum chorum promovent pedem, atque ad ea dilabuntur procaciter, quæ paullo ante perſtringebamus, non illo ſanctiſſimo & perauguſto nomine digni ſunt, verſifices vani, & ſcurræ, & Zoili, & graſſatores, & nugones appellabuntur. Nunquam hoc genus atque hæc ſecta Præſtantiſſimo Juveni Balthaſari Stolbergio Mitvveydenſi Miſnico placuit. Qui cum intelligeret ſe eo ingenio præditum, quod non ineptum ad colendas Muſas Poeticas videretur, longe alias carminum vias ingreſſus eſt. Illas videlicet, quas optimus quisque & emendatiſſimi animi triverat. Inprimis qui magnorum principum laudes, in quibus Cl. Claudianus unus regnat propemodum, executi fuerunt. Cujus inſtituti egregii daturus ſpecimen à meridie poſtea finitis ſacris conſcendet cathedram, Idylliumque Græcum recitabit publicè, quod memoriæ gloriæque Divi Johannis Georgii Primi Electoris Saxoniæ ſacrum voluit eſſe. Ita enim de Romano Imperio, de patria, de religione, de Muſis etiam noſtris ille Maximus principum meritus eſt, ut omnes, qui non abſurdo ingenio nati ſunt, id dare operam debeant, ut fama ejus & nomen ad omnes, quę futuræ ſunt, ætates perduret. Digna igitur iſta Stolbergii videbitur pietas, cui faveatis prolixe, Academici Cives, frequentesque ad recitationem illius egregii carminis conveniatis. Teſtaturi, quàm reverenter habeatis memoriam Principis optimi maximi: tum quanti faciatis Græcas literas, penes quas omnes & ſapientiæ, & liberalis doctrinæ, & elegantiarum theſauri poſiti ſunt. P. P. Dominica I. Adventus Anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXXXIII.

ITa ſumus homines, vivimus plerique in diem, atque vix ſatis ſerio & bonâ fide cogitamus, quid ſimus. Nam cum ex anima corporeque conſtet homo; ac illa quidem cœlo originem, hæc incunabula ſua terræ debeat; nobiliorem maxima pars negligunt, aut curant obiter; viliorem iſtam contra ita habent, ac ſi hæc ſola eſſet, quæ abſolveret hominem. Quàm in plerisque virtutum friget ſtudium? Quotusquisque ſapientiæ attendit? Atqui in his & omnis animorum vis & excellentia poſita eſt. Quorum tantò cuique major cura eſſe debebat, quantò illorum major præſtantia eſt. Quam ita admirati nonnulli ſunt, ut corpus, non partem hominis, ſed inſtrumentum tantum pronunciarint. Nunc contra ea quæ corporis cura plerosque tenet? Quod ut paſcatur ſuaviter, ut nitide molliterque veſtiatur, ut ei ſuppeditent cætera, quæ trahant oculos capiantque, quæ delectent aures, aut alia ratione jucundiſſime ſenſus mulceantque ac ducant, quid non conan-

tur improbe? Quos non labores atque discrimina & adeunt cupidè, & patienter sustinent? Jam si potiti his bonis (ut interpretantur) his voluptatibus fuerint, quàm impotenter iisdem fruuntur? Non modum illis, non finem ponunt. Plane immemores his ipsis rebus, gravari, & valetudinibus reddi obnoxium, & solvi adeo penitus ac perimi corpus, quibus foveri, & recreari servarique nequicquam putant. Neque enim reminiscuntur, fragile illud caducumque ac tale adeo nactos se esse, quod in momenta singula capiat finem, & mortis perpetuo circumferat causas. Nimirum insidiosa cupiditate acti in præceps, quæ instant, mordicus tenent; dumque dimittere nolunt dulcia, sicut videntur, quibus fruuntur in præsens, omnem futurorum curam omittunt: artesque vivendi suaviter cùm meditentur assiduè, & in his solis dediti sint, accidit, ut difficillimam omnium, & in qua unâ momentum maximum positum est, negligant plane, quæ bene beateque excedere monstrat. Quam qui non discit mature, ac imbibit, atque in eâ exercet se probe, hunc pene satius foret, natum non esse; aut vix ingressum vitam, obiisse diem. Quid enim esse attinet, si corpus vivat tantum, & suffocata interim deliciis & voluptatibus anima quotidiano enecetur supplicio? An cogitabit originem suam, eoque olim nitetur reverti, quæ undiquaque terrenis obruta sordibus humique defixa, in cœlum levare mentem non potest? Ut vivat, ut exerat anima se, moriendum quodammodo, dum vivit, corpori est; glisscente eo bonarum rerum copiâ auctoque improbius, deficere animum & perimi velut oportet. *Potest enim*, Augustinus ait, *anima, sicut corruptibilis propter morum vitia, ita & mortalis dici. Mors quippe anima est, apostatare à Deo.* Hæc prima mors est, ex qua si resurrexerit anima, hoc est, victis calcatisque vitiis reversa fuerit ad Deum, in alteram, quam *pœnalem* appellavit Ambrosius, non cadet: quæ apud inferos ei, rejectæ à conspectu Dei, inter æterna supplicia obeunda venit. Utinam omnes hæc reputemus non modo assiduè, verum & incumbamus in illud seriò, ut effugiamus hoc genus mortis tristissimum, & vindicemus animum suis operibus; fœdissimaque servitute exsolvamus! Sed magna hominum vanitas: magna atque infelix dementia securitasque est: quam cum peculiari oratione perstrinxerit, Ornatissimus Juvenis, Paullus Zarevucius Iglo-Ungarus, non est, cur plura hoc loco de ea instituamus disserere. Vestrum erit, Academici Cives, ad auscultandam eam attentis animis convenire finitis sacris pomeridianis. Ut excitemini scilicet ad meditationem mortis assiduam: in qua una summa & maxima sapientia sita non modo, sed & felicitas est. P.P. Dominica Adventus Anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXXXIV.

SI nobis colendi semper sunt, superstites haud tantum, sed cùm decesserint etiam, qui & in universum de patriâ ac re communi, & singulariter de Academiâ nostrâ præclarè meriti sunt, dignus profectò, si quisquam alius, erit, perquam illustris Baro, Henricus Frisius Senior, cui omnis honos, ut videnti spirantique olim præstitus fuit, ita nunc statione mortali digresso, cumulatissimè, quàm fieri potest, exhibeatur. Nam qui tot annos inter præcipuos amicos principũ Patriæ,

in

in Censuali officio, in Appellationum Curiâ, in Sanctiore consilio, in summo illo Justitiæ Sacrario Præses, Senator, Cancellarius, quem vocant, aut moderatus rerum arbitria est, aut adfuit iis, qui moderarentur, quot modis, & quam nobiliter, de Principe ac universâ Republicâ, tam pace, quàm bello (nam & in hujus necessitatem nos fata nostra & eum attraxerant) meruisse credendus? Literas verò & studia & Academiam nostram ita semper complexus est, itaque ornare tueriq; studuit, ut nihil eorum omitteret, quæ eò facerent, atque in manu ejus posita essent. Quantum enim est, quod omni onere militari immunes agimus liberalium Doctores? Quantum est, quod ex ruinis in meliorem spem Serenissimorum Principum auspiciis levatus est Academiæ status? Atqui id curæ Frisii atque consiliis magnam partem debemus. Præclara in Conservatores Patronosque suos Græcis Romanisque pietas fuit. His coronas decernere vivis ac mortuis, his dedicare statuas illustrissimis locis cum exquisitis elogiis solebant. Ac illas quidem bonitati illorum in se, virtuti istas referebant. Honoris hoc genus Pelopidæ olim à Thessalis, à Pergamenis Castricio; Servio Sulpicio, qui periculosam legationem afflictâ valetudine ad Antonium susceperat, atque in ea obierat diem, à Senatu Populoque Romano datum præstitumque, literarum memoriæ prædicant. Si copiam talem non habemus, habeamus saltem haud disparem animum, &, quod in opibus nostris est, id Frisianæ memoriæ honorique, ne ingratissimorum hominum contrahamus notam libenter, & cumulate, quam potest, exsolvamus. Nec parum, speramus, hæc nostra justissima pietas. Generosissimos ac perillustres fratres, Henricum & Carolum (quos reverentiæ & cultus causa meritò nominamus) recreaverit: qui ut parentem hunc suum, cum viveret, coluerunt semper & amaverunt sanctissimè, ita eundem ereptum acerbè nunc lugent. Quorum dolorem pro nostra levare parte tantò magis nos par est; quantò jamdudum nos summa eorum amplissimaque merita obligarunt. Quod si illorum à nobis nunc rationem aliquam habitam intellexerint, quos stimulos id, quas faces eorum subjiciet animis, salutem & incrementa Academiæ & studiorum, quæ supra ingenium seculi, & ultrà, quàm plerique ejus loci nõ tantum, sed quibus hæc una etiam cura est, capacissimis illis mentibus suis complexi omnia sunt, curandi alacrius non modò in posterum, sed & constantius provehendi? Et quia jam olim receptus mos ille tam piè quam prudenter ab Academia nostra est, ut parentaretur claris atque illustribus viris, eorumque vita ac laudes commemorarentur pro concione publicè; has pietatis partes Clarissimus Vir, Augustus Buchnerus, Humaniorum Literarum Professor Publicus, Academiæ Senior & nunc Collegii Philosophici Decanus, suscepit in se, atque ad crastinum diem Hora IX. matutina in Acroaterio majore Oratione solenni Illustris Heros memoriam recolere ac venerari constituit. Quid sanctius enim superstitum reverentia habet, quam ut amissos venerabiliter recordetur? Nec quicquam ad accendenda virtutum studia efficacius, quam laudes virtutum & admiratio, operatur: Navabitis igitur & nobis, Academici Cives, & Viro Clarissimo hanc operam, ut obeatis frequenter hæc parentalia, & cum silentio assitis dicenti: celebraturi quisque deinceps

Heroïs, quas audiistis, laudes, ut in exemplatranſeant, quæ & præſentes excitent, & poſteros inſtruant. P.P. Dominica XII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXXXV.

QUod boni & blandi ſolibus dies à procelloſis & ſpurcis diſtant: id pacis temporibus bellorum divertit tempeſtas. Læta feſtaque in pace omnia ſunt: amica tranquillitas ubique incedit, nihilque non agere gerereque & tempeſtivum & commodum eſt: per bella contra metus & terror ingruit paſſim: quantoq; hoſtis propinquior eſt, tãto propinquior ruina vel clades. Et inter hunc ſtatũ quid aut occipias gerere, aut geras? Vel exſpectandus & fugiendus eſt hoſtis inſtans; vel diripiendus cædenduſve ipſe ſuperveniẽti es hoſti. Quicquid felicem jucundamque vitam poteſt efficere, id pacis præſtant quieta; quid viceversâ res noſtras miſeras & calamitoſas reddere poteſt, id vaſtâ mole invehit bellum. Quare, ut pax & quies bonorum ſumma maximaque habita ſunt, quibus mortalitatem noſtram cœleſtis recreare conſuevit benignitas; ſic bellum, malorum ultimum exiſtimatum eſt ſemper, quibus iratum Numen gentium ſcelera in pœnam ulciſcitur. Bene igitur Poeta Princeps,

Nulla ſalus bello,

exclamat. In pœnâ enim quid boni eſſe poſſit, niſi quatenus emendat? At pacem vero, propter ſalutarem ejus vim, & *Deam*, & *omnium* eam *pulcherrimam* Euripides dixit. Et alius eam invocans:

O Pax ſummos, ait, *inter ſummè*
Veneranda Deos,
Cui cura chori, faxq́, jugalis.

Voluit dicere, quam penes humani generis ſalus & conſervatio eſt. Nam ſine matrimoniis durare homines non poſſunt: & vitam noſtram nihil magis affligit ac vexat, quàm cura ac mœror: cum contra eam firmet ac roboret læta innoxiaque tranquillitas. Annibalem legimus cum Punica arma in Italiam ſtringeret, ſecundum quietem nocturnam magnitudine mira vidiſſe ſerpentem cum ingenti arborum virgultorumque ſtrage ferri poſt ſe, & cum fragore cœli inſequi nimbum miſcentem omnia atque ruentem. Nimirum belli vidit imaginem, quod transportabat in Italiam vexaturum ac divaſtaturum, in quibus pulcherrima regio felicitatem ſuam oſtenderet. Vis Pacis etiam ſpeciem intueri? Propone ante oculos tibi Heſiodéam illam delapſam cœlo Pandoram: cui nihil decoris, nihil venuſtatis ac pulchritudinis deſit: quæque collata in ſe Deorum omnium munera amica benevolaq; manu diſpergat in terras, non ut decipiant ac fraudi ſint [quod de illâ accepimus] ſed bona quæ donet fide, quicquid juvare atque felices reddere mortales poſſit. Sed quid neceſſe eſt, aut commendare Pacis bona, aut mala bellorum exaggerare? Satius erit, Generoſo ac Nobiliſſimo Juveni Wenceslao Guilielmo ab Haugvviz Equiti Sileſio, conſcenſuro cathedram publicam poſtea, & *de utilitate Pacis & Gloria, quibus vincit bellum*, peroraturo adeſſe. Florida eſt oratio ac elegans, & quæ politum ejus ingenium facile approbet. Date igitur hoc Comilitoni, & in majore Acroaterio finitis ſacris pomeridianis convenite frequentes ad audiendum benignè, quæ proponentur, P.P. Domini-

Dominica VI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DXXXVI.

NOn veneranda tantùm beneficia Numinis cò tempore ſunt, cum conferuntur primùm; ſed recolenda etiam ſemper deinceps celebrandaque veniunt; cum nihil ad benemerendum invitare efficacius ſoleat, quàm receptorum meritorum recordatio grata. Perpetuo nobis clementia ac bonitate divinâ opus eſt: nec quicquam, deſtituti ope atque auxilio Dei, efficere poſſumus aut obtinere, quod aut ſoletur noſtras neceſſitates, aut adjuvet commoda. Semper itaque agendæ gratiæ ſunt: ut dum accepta prædicamus beneficia, accipienda facilius impetremus. Non aliam ſibi vicem reddi à nobis poſtulat Deus. Hæc acceptiſſima illa hoſtia eſt, hoc ſacrificium illud, quò capitur teneturque maxime, ac conciliatur. Namque cum totus animus, totus mens ſit; non delectare eum adornatæ corporibus poſſunt res; ſolâ pietate animi obligatur. Quam cùm pro minimis etiam ei debeamus (nihil enim omninò niſi dante ipſo & aſpirante habemus unquam atque conſequimur) quantò magis præſtare hanc ei fuerit par, cum impertierit maxima, quorumque fructus in longas durent ætates? Nudius tertius VII. Eid. Septembris auſpicatiſſimo recurrit exortu, quâ ante hos IX. ac *XX.* annos illuſtris & planè divina nobis Victoria parta ad Lipſiam eſt. Quæ cum periculis maximis, quibus fortunæ & capita noſtra expoſita erant, tum liberarit non tantum nos, in ultimum prope tempus conjectos; ſed id effecerit etiam, ut quod in tuto religio nobis ſincerusque Numinis cultus hodie conſtat, ad excellentiſſimum illum diem, præcipuè ſit referendum. Non obliteranda igitur ejus memoria eſt, ſi pii gratique audire volumus: ſed excitanda modis omnibus, & quoad licet, ferenda laude ad poſteros eſt, ſi pii gratique audire volumus; ſed excitanda modis omnibus, & quoad licet, ferenda laude ad poſteros eſt, & ab oblivione, qua licet, vindicanda. Penſi id habuit ingenio ac eruditione florentiſſimus Juvenis M. Jacobus Wæchtlerus Grimmenſis, idque præclarum impetum cepit, hoc incredibile beneficium Numinis anniverſariâ oratione recolere hodie, datâ à nobis hâc venia, ac celebrare. Digna favore ac ſtudio veſtro hæc pietas Juvenis, Cives Academici, eſt. Quapropter hanc acroaſin egregiam cum ſit facturus poſtea finitis ſacris pomeridianis publicè; Veſtrum erit, adeſſe in locô conſueto frequenter, & Commilitoni Optimo benignam haud tantum navare audiendi operam: ſed & levare ad Deum immortalem animos, eique arcana mentis voce agere gratias pro tanto munere, quod non Saxoniæ noſtræ modò in illa victoria contulit, ſed quo, quà patet, ſeque porrexit orthodoxa pietas, Germaniam univerſam obſtrinxit. Continuet nobis hæc gaudia DEUS, tantosque ſucceſſus majoribus augeat deinceps, ut contra perfidiam veritas perpetuò vincat, perpetuò triumphet PP. Dominica *XII.* poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DXXXVII.

DElicatiſſima eadem & pretioſiſſima humani corporis pars oculus eſt. Quid enim vita diſtaret à morte, ſi oculorum

rum orbati luminibus in nocte perpetua crasſaque caligine agamus ac tenebris, ignoti & ipſi inter nos, & tot pulcherrimorum ſpectaculorum, quæ omni ex parte hic formoſisſimus orbis præbet, ignari? Potius igitur propemodum fuerit, non natum eſſe, quam ita natum, ut nihil videas, nihil cernas; cumque te ſolo innitaris, ubique impingas, aut prolabaris, non ſine corporis aliquâ clade, aut ipſo excidio etiam atque interitu. Quare cum multæ calamitates ac caſus undique cingant vitam noſtram ac circum vallent; tum nulla æque acerba ac triſtis, ac cæcitas eſt, quam ſummam ac ultimam miſeriam eam ob cauſam nonnulli appellitarunt. Quanto itaque deterius ac infelicius eſt in eam incidere, tanto majorem oculorum curam habere oportet. Tenera, enim illorum natura, & quam leviſſima etiam injuria corrumpat. Nam quid non affligat, quam minutiſſimam etiam corpuſculum pulveris, ubi inciderit, torquet? Sed non cavendum tantum ſedulo, lædatur ne oculus; verum etiam ut ipſe non lædat, & noxii aliquid transmittat ad animum, cujus feneſtra ac janua eſt. Hinc amor, hinc odium, hinc ira, hinc omnis cupiditas intrat, & poſt deinde in pectus deſcendit. Quid ille Virgilianus paſtor.

Ut vidi, inquit, *ut perii, ut me malus abſtulit error?*

Quid *malus error* eſt? impudicus & turpis amor, qui ab honeſto avertit animum, atque in noxios abducit errores. Quid ille in Comœdia veteri Chœrea? Viſa formoſa ſpecie illico furit, nec pati ſe poteſt: at Catilina vero, notat deſignatque ad cædem oculis, quem ſuis conatibus impiis ſperet obeſſe. Diligens itaque ſeriaque oculorum habenda cuſtodia, navandaque ſummopere opera eſt, ut ſuum officium faciant probè; cum præſtabilius ſit pedibus labi, quam oculis. Pernicioſior quippe luxatio animorum, quàm corporis eſt. Scripſit in hanc ſententiam, hoc eſt, de *Oculorum Regimine*, orationem lectiſſimus Juvenis Philippus Albertus Cölerus Creilsheimenſis Francus: elegantem ſane atque venuſtam. Quam impetratâ à nobis veniâ cum recitaturus poſtea ſit finitis ſacris pomeridianis in acroaterio majore publicè, veſtrum erit, eò convenire frequentes, & ſedulam operam dicenti dare. Qui ſimul & politâ tenere; & plena ſaluberrimorum monitorum oratione prodeſſe poterit. Ut hæc auditio non voluptate tantum ac delectatione; ſed utilitate etiam ac fructu conſtituta vobis videatur. PP. Dominica XVII. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DXXXVIII.

CUm fugiendos rumores Poeta præcipit, ne, ſi ad alios differas, ipſe eorum habearis auctor, quod male poſſit expetere, ſubjicit:

Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum.

Quod etſi pulcherrimè moneatur, neque tamen ex toto verum, neque omninò falſum eſt. Quamvis enim ſtulta ac temeraria loquacitas bono eſſe vix unquam poteſt, & fraudem plerumque ac noxam affert; tamen haud omne ſilentium ſalutare atque præclarum. Nam inconſulta ratio ubi acceſſerit, æquè in promtu eſt nocere poſſe; ac malè ac imprudenter ſi ſileas; eũ bene ac rectè loqui poſſis. Eſt perdifficile, prudenter loqui: ſed difficilius multò

multò ſapienter tacere. Quare idem Poeta, Deo, qui poſſit, aſſimulat;

Proximus, inquit, *ille Deo eſt, qui ſcit ratione tacere.*

Interim difficultas rei facultatem ejus non tollit: & quicquid effectu arduum, id tanto majorem, ubi effeceris, laudem habet. Quare ſicut prudenter tacere, ſemper prodeſt; ita id temere & nulla ratione facere, male poteſt expetere. Amyclas tacendo periiſſe, jactat proverbium. Et ſub non bonis principibus periculoſum quoque ſilentium eſt, dum contumaciæ deputatur. Cæterum de exſtructoribus Babylonicæ turris ecquid dicemus? Quorum ferociam ſuperbiamque ita contudit Deus, ut cum loquerentur maximè, tacere tamen viderentur. Nam loqui, neque intelligi, perinde eſt, ac ſi tacueris. Elati faſtu ſuæque menſuræ immemores, Gigantum fabulæ ſtruxerunt originem: dum non contenti, humano ritu colere humi, & habitare depreſſius, cœlum ipſum invadere veſana molitione fuerunt conati. Qui furor eorum cùm compeſcendus videretur Numini, non jactibus fulminum, non imbre ſulphureo flammeoque disjecit aut perdidit, quæ jam ſurrexerat moles; mitius caſtigavit ſuperbam ſtultitiam; abrupit opera, non dedit peſſum: dum operantes ita concinnat, ut, velut hauſto medicamento, ſermonis patrii obliviſcerentur illicò, & erumpentes in novas, quasque ipſi ſtupebant, voces, nec intelligerent alios, nec ipſi aliis intelligerentur. Sic, cum neque dari imperia amplius, nec excipi poterant; neceſſe erat, deſerere, quæ ſtulta impietas ceperat: & rumpere turpiter, quæ vana ſuperbia erat molita. Documento illuſtri, quàm averſetur DEUS faſtus improbos, & quam libenter eorum conata disjiciat, qui altiora, quàm capiant, petunt.

Sequitur ſuperbos vltor à tergo Deus.

Quo quisque minorem ſe geſſerit DEO; hoc major erit: nec verior ulla in cœlum ac tutior via eſt, atque quam aperit humilitas, *ad Dominum levans cor*, ut ille ait, *non contra Dominum.* Hoc enim facit ſuperbia: quæ eò inducere neminem poteſt, unde ipſamet decidit. Namque ſi illi in cœlo eſſet locus, non auctor ejus inde fuiſſet expulſus. Sed Babyloniorum inſolentem ſtultitiam, qui affectantes cœlum rejecti diſperſique per terras exiliis variis, habituri tot teſtes ſuperbiæ, quot gentes ipſi inſtituerunt, Latina oratione, illaque diſerta ac eleganti, literatiſſimus Juvenis Joachimus Heidemannus Colbergâ-Pomeranus perſecutus eſt, quam poſtea finitis ſacris publicè recitare conſtituit. Sæpe ſpectantur mimi, & hiſtrionibus datur opera, qui corrumpunt & nocent haud raro, dum delectare exiſtimaveris. Hæc acroaſis erudita ac gravis, & voluptate ſua conſtabit, & frugem quoque promittere habet. Adeſte itaque, Academici Cives, benevolamque dicturo frequentes navate operam. P.P. Dominica V. poſt Epiphan. Anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DXXXIX.

NON ſiſtit flammarum impetus ubi cepit initio: ſpargit incendia, & quicquid corripuit, tandem conſumit. Sed & peſtifera lues, ut pauca primùm inficiat corpora, manat mox latius, venenumque ita diffundit ſuum, ut ſæpe vel urbes ac regiones integras civibus incolisque viduet, planeque evaſtet. Pariter ſeſe bel-

lorum ratio habet. Non aliud illis malum velocius est: vigent mobilitate, quod Princeps Poeta de famâ prædicat, eundoque acquirunt vires. Atque ut parva videantur, cum se ceperunt movere, mox dilatantur tamen, & instar vasti diluvii quaquaversus inundant, & omnia ruunt. Quare ut premant maximè quidem, quibus incubuerunt primùm; nunquam vicinis tamen haud modò, sed paullò longius etiam sitis, securis & metu vacuis esse licet. Verendum assidue, ne moveat sese infesta moles, seque advolvat propius: & post oppressam viciniam interiora & nostra affligat, certe concutiat. Magna vis armatorum infinitaque licentia est: qui licet nondum profiteantur hostes, cædesque ac aciem secum importent: per ferociam tamen lasciviamque ac pravas libidines, deesse animus iis vix potest, operandi damna & clades, quibus cupiditatibus suis litent. Itaque hîc vel maximè etiam Poetæ illud locum habeat,

Nusquam tuta fides:

isque quam optimè consulat sibi, qui inter armorum tumultus tuta quantumvis timenda putet. Non parum profecto soliciti hactenus egimus, ex quo Polonia Borussiaque ac Pomerania Holsatiaque ardere bellis ceperunt: nunquam non veriti, ne vento reflante impellatur in nos feralis illa & luctuosa tempestas: invectura mala eadem, quibus tot florentissimæ gentes hactenus pessum sunt datæ. Hoc tanto igitur metu cum liberati nunc simus, & ex commoto ac fluctuante salo, pacta conventaque undique pace, in certo tranquilloque positi; quas non indulgentissimo Numini grates, quod aspiravit benigne tractantium mentibus; quas non Principibus Serenissimis gratulationes ac laudes deberi existimabimus, qui positis iris discordiisq; amicas junxerunt dexteras, & pacis amore, bellorum turbas quieverunt? Multum fatigat generosos animos cupido militaris decoris, magnificumque habetur si multæ per tempora laureæ serpant: sed longè major divinior que gloria est, quæ æquitate & sapientia comparatur. Animi enim non virium est: & itaque nec communicatur cum aliis; sed quàm præclara ac magna est, tota est nostra. Ut vincas atque profliges hostem, & fortitudine militum, & providentia Ducum est opus: qui licet strenuè egerint partes; plurimum tamen sibi fortuna vindicat, & quicquid prospere gestum est, id omne propemodum putat suum. Quicquid benigne & sapienter gesseris, id tuum unius est: nec in societatem laudis quisquam alius venit. Non turma, non cohors, non legio sibi hîc quicquam potest tribuere: nihil centurio inde decerpere aut tribunus: tua hæc tota victoria est: eaque hoc major ac excellentior, quò difficilius impotentes affectus, quàm impetus hostium debellare ac vincere. Adoriri hostem, & fatigare, ac sternere, viri fortis & strenui opus est: at rationem atque consilium qui sequitur, & iracundiam cohibet, & suo dolori imponit frenos, & condonare atque ignoscere mavult, quæ vindicare atque ulcisci poterat, is merito & homine amplior, & Deo simillimus judicatur. Gratulandum itaque jure quodam Principibus maximis de excellenti hac magnitudine animi ac sapientia est: qui parcere atq; servare potius, sancita pace, quam bellum urgentes, excidia & vastitates invehere populis, sui officii statuerunt. Quid aliud enim bonis principibus incumbit magis, quam clades ruinasque

avertere,

avertere,& ſuos,quàm poteſt,reddere felices? Quod inter bella cum obtineri non poſſit,ſolâ pace eſt impetrandum. Quæ omnium ut fœcundiſſima parens, quæ poſſunt unquam beare ſolarive homines; ſic bellum contra calamitatum ac miſeriarum,quæ cuiquam uſu venire queunt, infeliciſſima mater eſt. Ac literatiſſimus & Præſtantiſſimus Juvenis, Otho Prætorius Colonienſis Marchicus, cum Patrio Principi, *Sereniſſimo Brandeburgico Electori*, qui primus pulcherrimæ iſti pacis ſtructuræ, ut ſic loquamur, admovit manum,& funeſtiſſimis bellis explicuit ſuos, ad genus hoc pietatis ſe obligatum inprimis videret, præclarum impetum cepit admirandi hoc maximum beneficium Domini,& prædicandi publicè, quod tot gentibus populisque ad bene ſperandum gaudendumque veluti ſignum aliquod ſuſtuliſſet. Elegans ornataque ejus Oratio eſt: & cui nec ſenſuum gravitas, nec lepor dictorum venuſtasque deſit. Agite itaque, Academici Cives,dicturoque ad Horam II. poſtea in Acroaterio majore frequentes & cum ſilentio adeſte. Quid enim attinet, pulchre dicere, ni aſſint pariter,qui benigne atque cum curâ audiant? Hoc facite igitur; ſimulque recolite cum veſtris animis hoc tantum numinis beneficium; & immortalem Deum votis aſſiduis poſcite, ut proprium nobis id atque perpetuum eſſe ſinat. Oſtenſa & mox erepta bona parum juvant: præſtanda eorum poſſeſſio ſtabilis,unde fructus ſperatur. In quam nos ſolus immittere auctor ipſemet poteſt; ſed caſtis precibus exoratus. P.P. Dominica Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DXL.

SI aliud in præſenti,neque tam amplũ, neque tam clarum,indicendum nobis eſſet funus,neceſſe erat fortaſſe, & longè dicendi arceſſere initia, & multum ac ſæpius digredi, locorumque communium corradere capſulas,ut,in re ipſa cùm, quæ dicantur, multa non ſint, plura dicantur præter rem,ne minus pauca videantur dici,& ipſa exilitas ſterilitatem argumenti ultrò prodat. In hoc illuſtri Wolfgangi Lôſeri in Reinharts & Mairo, Viri per quam generoſi nobiliſſimique ac ſummi, quod hodie nobis ducendum eſt, funere, plane contraria ineunda ratio, atque ad Atticorum Spartanorumque Oratorum legem inſtituendus eſt ſermo, qui & ſine procœmio, & ſine omni excurſu dicere cogebantur. Usque adeò enim hîc laboratur copiâ, ut ſit verendum propemodum, ne prætermittantur nonnulla, de quibus exponere neceſſarium; aut ne dicendo conſtringantur, quæ amplitudinem deſiderabant. Quam variæ enim & raræ;& eminentes dignitates in Wolfgango fulſerunt? Quot excellentes virtutes vitam animumque illius exornaverant? De genere vero,quid referam? Quod unum nobis quantam ſuppeditare hiſtoriam poteſt? Nec temere dixerim, haud aliam facile dari familiam, quæ & antiquitate venerabilior ac major; & rerum geſtarum gloriâ illuſtrior videatur. Illud verò quàm ſingulare atque magnificum eſt, quod, quo cenſetur Lôſerorum gens & inſignitur hodie,nomen, non ab auctoribus ultimaque origine veniat; ſed ex inuſitatæ ac plane heroicæ virtutis facinore deductum & acquiſitum eſſe conſtet. Quod ad defuncti

decus ac gloriam ut ſpectat maximè; ita & primò omnium de hac illuſtri ejus nobilitate, breviter licet, & nihil exaggeratè, tradendum erit. Quid quod hoc ipſum per ſe primum omnium eſt, nam ab origine pendent cætera atque deſcendunt. Mille admodum anni ſunt, quod in Weſtphalia & Friſiæ partibus Rehefeldorum gens clara nobilisque fuit; donec ſub Alberto Urſo Brandeburgico, in has provincias commigrarent poſitis primùm in agro Zechovienſi ſedibus: quas deinde circa Lochanum ſaltum, coemtis prædiis, tranſtulerunt. Multò plures tam togæ quàm ſagi artibus editi inde exſtiterunt illuſtres ab illis usque temporibus cum HENRICUS I. Imp. Venedos juxta Brandeburgum, & Hungaros ad Merſeburgum cladibus maximis fudit ac vicit: in quibus magni Rehefeldorum æſtimatam operam fide Annalium veterum conſtat. Parem iidem laudem conſecuti poſtea ſunt, cùm auſpicio HENRICI V. OTTO, Aſcaniæ Comes, contra eosdem Venedos expeditionem ſuſciperet, & infidelem nationem rebus novis ingenti afficeret clade. Nam partæ victoriæ decus penes Rehefeldos partem maximam ſtetit. Tantique hi deinceps eorum habita virtus eſt, ut cùm Electoralis dignitas in Anhaldinorum gentem conceſſiſſet, primusque Bernhardus Wittenbergæ fixiſſet ſedem, poſt alia in ipſos collata feuda, ſuburbio quoque Civitatis, quò præſtò eſſent ſemper, donati fuerint. Deinde cum inter Albertum degenerem, Landgravium Thuringæ, & duos filios, Fridericum ac Dicemanum, quos impius pater & bonis avitis, & hæreditate patrui parabat privare, grave & varium bellum exortum eſſet, accidit, ut Fridericus commiſſo ad Luccam prælio à Woldemaro Brandeburgico caperetur, non aliis legibus liberandus, quàm unicam natam, Alberto Cœtenſium Comiti, Woldemari, Sororis filio, ſi deſponderet uxorem; Pleiſſenſem ditionem dotis diceret genero; Victori Luſatiam & alias ditiones ac præfecturas concederet, triginta millia argenti marcarum præterea ſolveret; curaretque hæc omnia ut rata haberent ordines. Acerrimus Princeps pertæſus ſqualorem cuſtodiæ, de cæteris facile, de filiâ verò, quam unicè amabat, ægerrimè aſſentitur: mandataque ad ordines præfectosque ſuos dat, ut exequantur, quæ conveniſſent. Inter Conſiliarios Tribunosque primarios Principis Magnus à Rehefeld tum militabat. Hîc verè magni conſilii auctor cæteris fuit, ut reſponderent, facere imperata ante non poſſe, quàm viſo principe, exſolutosque ab ipſo fide, quam olim dediſſent. Eam legationem, Woldemarus, cùm eſſet perlata ad ſe, iniquam haud eſſe (ſic diſpenſaverat fatum) judicat: locumque ac diem conficiendæ rei conſtituit. Qui cùm veniſſet, Cœthenſis cum copiis adverſus ſubita maturè adeſt, captumque ſocerum, quem ſperabat, ſecum adducit. Cùm agi utrinque cœpta eſſet res, in tempore Rehefeldus adoriendi adverſarios ſignum, de quo convenerat ante, ſuis dat; qui prorumpentibus ſequentibusque cæteris, qui in inſidiis diſpoſiti fuerant, cùm magno impetu, & paribus animis capeſſerent pugnam, pulſi Brandeburgici facile, repentino attoniti caſu, dederunt fugam, receptusque non tantum à ſuis princeps, ſed mira etiam rerum viciſſitudine Cœthenſis ipſe, à Rehefeldo dejectus equo

&

& captus fuit, eoque compulsus, ut ante omnia, filiam, sed annorum puellam, quæ hactenus apud Alberti propinquos, jam tradita ante, educabatur, redderetur patri; deinde, ut cætera omnia quæ pactus Brandeburgicus erat, irrita infectaque essent: Albertus denique, quanta imperata pecunia esset, pretium libertatis annumeraret. His præstitis legibus cum missus esset, inter Fridericum & Woldemarum arbiter pacem composuit. Hanc incredibilem fidem atque virtutem Rehefeldi admiratus Princeps & dignè æstimans, in cœlum tollentibus ejusdem cæteris nomen, ut insigniret viri facinus ad omnem ætatem memorabile, postulavit à Magno, ut posito gentis communi nomine, novum ac singulare virtutis acciperet ab se. & post deinceps novo vocabulo Erlôser appellaretur. Quod deprecatus Rehfeldus pietate & reverentia in redemtorem humani generis, cui uni illud deberi existimabat, Lôseri nomẽ tandem recepit, in omnem stirpem mox transmittendum. Videturque hic Magnus principibus suis liberandis singulari providentiæ destinatione natus fuisse. Nam inter Philippum Valesium, Francorum, atque Eduardum Anglorum Reges, cùm ante CCCtos hos annos, & quod excurrit, atrociſſimum ac funestissimum bellum exarsisset, Rudolphus II. Saxoniæ Dux Elector prima juventæ face stimulatus, ut gloriam armorum auspicaretur, profectus in Gallias est Magno Lôsero Comite, militaturus in Regis causa. Hic cum famosum illud & longe maximum prælium in Ambianis ad Cressiacum committeretur, captus ab Anglis præsentissimum capitis adiisset discrimen, ni eum Lôserus clara jam ante spectataque virtute ex hostium manibus feliciter æquè ac fortiter eripuisset. Ob quod egregium facinus Galliarum ipsum Rex coaptavit inter torquatos equites solenni more; at Princeps ipse postea, cum prosecutus liberalitate non una esset, Hæreditarium Electoratus Saxonici Mareschallum eâ lege pronunciavit, ut illa dignitas in universam stirpis gentem perpetua successione transmitteretur. Quod si à fortibus creantur fortes: si virtus parentum in sobolem transit; neque feroces aquilæ imbelles columbas progenerant; quis dubitet, ex Magno isto verè magno, non nisi similes, hoc est, illustres atque ingentes viros oriri ac nasci potuisse? Quos omnes si recensere ingrederer, Deus bone, quod nobis nasceretur volumen? Matthias tamen nepos, ex Cunrado filio, hîc prætermitti non debet: qui quantum militari laude floruit Avus atq; excelluit, in tantum ipse civilium artium & eruditionis gloria præstitit, eoque in summum togæ evectus est culmen: quippe qui & Juris Utriusque Doctor in Academia Pragensi creatus solenniter est, & tribus Saxoniæ Electoribus, Wenceslao, Rudolpho III. & Alberto IV. ab intimis consiliis astitit, eorumque rexit cancellos, magnus justitiæ, fidei atque prudentiæ laude. Hic ille Matthias est, qui mortuo Alberto, ultimo Anhaldinæ stirpis Electore, ad Sigismundum Augustum missus cum aliis nobilitatis primariæ viris est, qui Imperatorẽ doceret de Principis obitu, & nomine ordinũ postularet, cui imperium provinciâ vacuum deinceps demandaretur. Atque obtinuit Matthias gravi ac efficaci facundia suâ, ut

ſeptemviralis dignitas cum ditione Saxonica in illuſtriſſimam Marchionum Miſniæ ſtirpem, (penes quam illa hodieque eſt, & ut perpetuo maneat, vovemus omnes & exoptamus) primumque in iis ad Fridericum Bellicoſum, transferretur. Mathias fratrem habuit Guntherum, Rudolphi III. & Alberti IV. Electorum Saxoniæ Magiſtrum aulæ: ex illius ergo progenie ortus Wolfgangus, cui navatur hæc opera; & patre cognomine Salizii Domino, & matre Anna Einſidelia, ſummæ nobilitatis virtutisque fœmina, Brandiſæ, antiquo Lôſerorum prædio, A. M DC XCI. natus eſt. Avum habuit, Hanſum Pretſchii Dominum, Mareſchallum Electoratus hæreditarium, nec non perpetuum Commiſſarium Academiæ Wittenbergenſis, Curiæque Provincialis, quæ ibi eſt, præfectum: cujus virtuti ac ſapientiæ Auguſtus Septemvir, optimus ipſe & ſapientiſſimus Princeps, plurimum ſemper tribuit, eumque Legationibus graviſſimis ad Principes & Imperatorem ipſum adeò, præfecit. Proavum Abavumque eodem nomine ſortitus fuit: utrosque militiis equeſtribes claros ſpectatosque. Ac illum quidem religionis ac pietatis ſtudio B. LUTHERO, quod ex operibus ejus abunde conſtat, charum admodum ac æſtimatum inprimis: illum & Hieroſolymitani ordinis quoque Equitem. Hic patrem Henricum habuit, Ad nepotem Magni, Splendidiſſimi Hieroſolymitani ordinis & ipſum Equitem, ac Electoratus Saxonici Mareſchallum. Hæc ſtirpis paternæ nobilitas eſt, inferior nulli, plurimis major; quod ſi de altera etiam commemorandū foret, quæ illi ex ſplendidiſſimis matrimoniis accesſit, longè mittenda eſſet oratio, atque per Einſidelios, Bunaviosque, nec non Schonbergios atque Weisbachios, Pflugiosque ac Endios, aliasque familias nobiliſſimas, quaſi longinquo itinere eundum foret. Pueritiam Wolfgangus in ſinu Parentum partim, partim Pretſchii apud Patruum egit: donec tredecennis quaſi in Ludum Ziticenſem, qui illa tempeſtate admodum celebris, unâ cum fratre Hanſo, qui major erat, diſcendis Latinis literis traditus eſt: quas pro docilitate ingenii celeriter hauſit atque in cæteris artibus, quibus præparari adoleſcentulorum ingenia ſolent, egregiè profecit. Cum ampliora ſpatia jam deſideraret capax illius ingenium, daturus Juri operam, Jenam concesſit, viro plurimum reverendo ac excellentiſſimo Dno. Johanni Majori SS. Theolog. Doct. & Prof. Publ. nec non illius Eccleſiæ Paſtori ac Superintendenti, quo hoſpite etiam uſus fuit, præcipuè commendatus. Cum aliquot annis ibi vixiſſet integre, atque in ſtudiis præclaros feciſſet proceſſus, pro nobilitate erectæ indolis, peregre ſibi eundum exiſtimavit. Recogitabat enim eo ſe natum loco, qui umbram & tenebras pateretur minime; ſed qui majorum lucem ſplendoremque deſideraret. Profectus itaque in Italiam eſt, magiſtram optimam morum & omnis civilis habitus ab aliquot ſeculis creditam. Ubi cùm Rerumpublicarum ac civitatum formas legesque, tum rationes adminiſtrandi principatus, aliaque ejus generis præclara atque frugifera diligenti inquiſitione indagaſſet ac cognoviſſet, plurimum ad civilem prudentiam profecit: Linguæ præterea illius uſum ac conſuetudinem eam ſibi comparavit, ut diſerto ac eleganti ſermone

mone animi ſenſus promte ac facile expedire poſſet. Locupletatus his opibus rediit domum, atque ad matrimonium mentem animum applicuit. Delecta fuit Clara Lôſera, Matthiæ gentilis filia, orbata patre, emendatiſſimi moris ac ſingularis exempli in ſexu ſuo, idque marito unicè chara atque amata. Eâ erepta, poſt aliquot annos, quos viduos duxit, ad ſecunda vota tranſiit, Viraginemque nobiliſſimam Agnetem Brigittam Kuhniam ſolennibus nuptiarum ſibi rite junxit: poſt aliquot annos eadem rurſus orbandus. Quæ infelicitas eo exaggerata non tralatitiè fuit, quod ex neutra illarum, quicquam prolis tuendæ ſtirpi ſuſtuliſſet. Quam fati ſui acerbitatem magno & æquo animo tulit: ſatius ducens, nullos videre liberos, quàm malè natos atque degeneres: eosque optimos plures aliquando parentibus lugendi dolendique præbere cauſas: cum vel calamitoſus opprimit caſus, vel properè atque maturius tollit mors, quam illi optaverant. Solabantur & dignitates atque ampliſſima munera, quæ inter orbitates annos indeptus fuit. Ac primò quidem inter Aſſeſſores Provincialis Curiæ, quæ hic eſt, allectus fuit: mox & delectus Equeſtris ordinis, penes quos in comitiis curiæ amplioris conſultatio eſt, caput dedit. Defuncto fratre anno M DC XLIV. ad propriam domûs Mareſchallatus Saxonici dignitatem aſpiravit, eaque hos annos quindecim nobiliter functus eſt. Tertio anno poſt aſſcriptus inter eos fuit, qui accipiendis & ordinandis cenſibus præſunt, & ex delecta provinciarum nobilitate aſſumuntur. Anno M DC LI. cum Generoſus, Strenuus ac nobiliſſimus Vir, Chriſtophorus ab Ehleben, Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Conſiliarius, & Wittenbergenſis, Belzigienſis, Gommeranæ, & Elbenavienſis ditionum Præfectus ſummus, nec non provincialis Curiæ Præſes, obiiſſet diem, ei datus ſucceſſor, atque in omnes eas partes ac curas à Sereniſſimo Electore miſſus eſt. Quibus & præfuit hactenus ea, qua potuit per valetudinem, qua parum plerumque proſpera uſus eſt, & graviorem ætatem, diligentia ac cura: quam ob cauſſam eum & Sereniſſimus Elector, qui nunc potitus rerum auſpicatô imperat, hoc ipſo anno inter Cubicularios ſummi ordinis, à Perilluſtri ac Generoſiſſimo Domino, Dno. Johanne Georgio, Libero Barone de Rechenberg, Supremo Aulæ Mareſchallo, clave inaurata tradita, adoptavit. Pietati à teneris admodum deditus fuit, ſacraque publica ſedulo obiit, domi etiam Lectionibus ac meditationibus ſacris plurimum temporis impendens. Blaſphemas voces, & maledicta, & adjurationum levitatem ferre omnino non poterat, corripiens graviter, ſi quibus excidiſſent talia: ratus, culpæ ſocium fieri deſererequeque Chriſtiani hominis partes, qui caſtigare negligeret & admonere commiſſi ſui peccantes. Erat præterea gravis & ſerius, ſed ut moroſus atque acerbus non eſſet, atque ſubinde & comitatis aliquid moribus illis admiſceret. Jam pro amœnitate ingenii omni ferme elegantiæ genere tenebatur. Præcipuè tamen picturis & cultu hortorum delectatus eſt. Earumque rerum cura capi, adeo magnum & nobilem animum non dedecet, ut viri ingentes ac clari in iis ſæpius remiſſionum

num ſuarum aliquam partem poſuerint. Cyrum enim, excellentiſſimum illum Perſarum Regem conſeviſſe & ordinaſſe arbores, ſubegiſſe humum manu, diſpoſuiſſe areolas florum & irrigaſſe, in cæteris ejus laudibus Xenophon refert. Plinius quoque de ſingulari honore, qui pictis tabulis Romæ & alibi habitus fuerit, exponens, M. Agrippam, maximum Ducem, ruſticitati licet, quàm deliciis propiorem; Tiberiumque, Imperatorem parum comem, magni tamen æſtimaſſe picturas non obſcurè ſignificat. Quibus exemplis, præteritis aliis, defendi ſatis contra vigilatores Wolfgangi ſtudium poteſt. Supra meminimus, parum proſpera cum valetudine uſum fuiſſe, quod de ſenecta cumprimis ætate intelligendum. Quæ quo defectior viribus, eo facilius & patet morbis & cedit, exoleſcente ſucco & robore, quo valuit ante virilitas. Catarrhis enim pene perpetuo, calculo laboravit ſæpius, aut alia cauſa gravior fuit: ut plurimis medicinis ſubinde utendum foret, quibus valetudinem interim allevaret utcunque & tueretur: quod tamen ultra XXV. Septembris proximi ei haud licuit. Tum enim cum ſurrexiſſet de lecto mane, ſatis ſibi valere viſus, obit ſolita, hoc eſt, vacat precibus, & lectioni ſacri Codicis, conſuetoque ſibi atque ſolenni hymno Germanico,

Auff meinen lieben Gott/
Trau ich in Angſt und Noth/ ꝛc.

ad obeunda munia cum excitaſſet animum, ad audiendam concionem in templum arcis procedit; reverſus partes ſuas agit, accumbitque menſæ denique & bene atque hilariter paſtus cum deambulaſſet per triclinium paullatim, meridiaturus pro more ſeſe in ſella componit. Quid fit? ſomno attrahitur deſtillatio gravior, quæ dextro lateri incumbens, ſtuporem partibus ejus inducit, & plectrum linguæ debilitat. Arceſſitur hinc, qui præfecturæ adminiſtrat ſcriptum, M. Jacobus Kornmannus, Clariſſimus Vir, cui Mareſchallus noſter, plurimum ſemper tribuit; qui acciendum mox, Excellentiſſimum noſtrum Collegam, Doct. Cunradum Victorem Schneiderum, Medicinæ Profeſſ. Publicum curat. Nec ille defuit curandis iis, quæ ad ſalutem laborantis maximè videbantur ſpectare. Nec mora, & reverendus admodum Vir, M. Auguſtus Fleiſchauerus, Archidiaconus Eccleſiæ, qui conſcientiam ejus moderari ſolebat, advolat, agitque ſedulo, quæ ſui muneris maximè erant, in ipſam noctem usque. Sequenti mane ſurrexit obambulaturus nonnihil, ſiniſtro pede maxime fretus, dextrum enim trahebat, idemque brachium flectebat ægrè. Nihil omittebatur curæ, quò melior fieret; atque ſub veſperam acquievit dormiens: quod bonam ſpem videbatur præbere, in caſſum tamen. Nam tertia antelucana ingraveſcere malum, & mox occluſis reſpirandi viis minari ultima. Non deſitum tamen præſidia quærere, & ferre decumbenti opem, quæcunque poſſet. Altero die poſt, qui XXVIII. prædicti menſis, ſuprema imminere ceperunt. Tum verbi divini præco inclamare ea, quæ firmandæ fidei & repellendo terrori mortis facere viderentur. Quæ & rectè intelligi, & magno ſibi ſolatio eſſe, ſublata ſiniſtrâ teſtabatur ægrotus: nam voce haud poterat. Qui & inter Hymnorum ſacrorum cantilenas, cum incideret aliquid, quod

quod afficeret maximè erigeretque animum, ſigna quædam edebat manu, nutu, ac oculis, admoniturus ut repeterentur, quæ tenuerant. Auditâ decima ad meridiem, cum menſtrui ſpatii ultimam partem Luna ex orbe pleno attenuata in cornua, magisque ac magis deficiens, dum ſileat planè, ingrederetur, epilepſias morbus ſupervenit; & repetito ter impetu concuſſit jacentem. Sub veſperam acquieſcere cœpit placide, donec inter ſeptimam atque octavam faceret finem, octavo & ſexageſimo anno ætatis. Hoc complementum illud eſt, quo vitæ humanæ orbis abſolvitur, qui oriendi creſcendique, & deficiendi ac obeundi vicibus conſtat. Amplior in quibusdam, contractior in aliis & ſæpe breviſſimo ſpacio incluſus. Qui tamen hoc ipſo foeliores cæteris ſunt; quod citius, & necdum feſſi ac fracti ad finem ſuum perveniunt, quod illis accidit, qui longo ambitu circuituque metam tenent. Ad H.I. poſtea inſtituentur exequiarum ſolennia, pompaque ex ipſa Arce interiore, impetrata per Sereniſſimi Principis gratiam hâc veniâ, in oppidanum templum deducetur, ubi & poſt concionem habitam componentur reliquiæ corporis, & committentur terræ in communem Chriſtianorum ſpem, quam dies noviſſimus cuique fidelium expromittit. Vos Academici Cives agite, & tanta nobilitate, tanta dignitate virtuteque illuſtris Viri funus prolixo officio decenterque proſequimini. Id enim veſtræ pietatis munerisque eſt, quo magnos atque illuſtres viros honoris & reverentiæ gratia proſequi decet. P. P. d. XVI. Novembris anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXLI.

NE Reip. tantum, ut hactenus, fortuna ac ſtatus deploraretur amplius ſed perſonarum quoq; illuſtriorum exceſſus illætabilis iſtiuſmodi pietatis neceſſitatum nobis imponeret, Sereniſſimæ Principis ac Dominæ, Dominæ Hedvvigis, ex Regiâ Danorum proſapiâ, Divi Chriſtiani II. Ducis ac Electoris Saxoniæ Viduæ, obitus fecit. In quâ cum tot ingentes animi corporisque exſtiterint dotes, tot maximaruu virtutum exempla effulſerint, quot in excelſioris fortunæ fœminam cadere unquam poſſunt, quod genus juſtitii, quæ tam exacta lugendi inveniri ratio queat, qua non ſuprema ipſius afficienda ac honoranda videantur? Atque de laudibus Heroinæ Serenisſimæ ab aliis forte & alio tempore inſtituetur oratio. Enim verò publicè intereſt, ne gloria immortali digna Princeps ullo unquam tempore ſileatur. Nunc id agendum nobis inprimis ut, quæ Elector Serenisſimus, Dominus Nutritiusque noſter clementisſimus ſuper juſtitio & luctu, honori Principis maximæ inſtituendo publicè, indixit non ita pridem ac præcepit, hoc quoque ex loco, civibus noſtris inculcentur magis; ne aut officii partes neglexiſſe penitus; aut in adminiſtrandis iiſdem ſegnius, quam decebat, verſati fuiſſe videamur. Non rarò obliviſcitur ſui animus juvenilis. Non tam malitia ac vitio, quàm vehementia ætatis, quæ magnos & celeres impetus habet: & itaque aliovorſum ſæpius rapitur, quam ſponte contendat, ſi ſui potens ſatis deliberandi ſpatium nacta ſit. Non infrequenter accidit, ut ſympho-

niaci chori per civitatem agantur noctu: sæpe in compotationibus atque convictibus vocis, fidium, organorum cantibus in lætitiam ac hilaritatem animi impellantur. Sine culpa id quidem, si tempestivè, & satis decorè id fiat, nec per lascivias ac turpitudines id voluptatis genus vitietur. Nunc autem etsi ab istiusmodi rebus temperetur maximè; acroamata tamen musica neque in tempore & indecorè institui, quotus quisque non videt? Ut intemperantis est, in luctu publico sectari tripudia atque lætitias; ita securam & infrunitam indolem arguit maxime, si quis ingentium hominum obitus negligenter habet. Accedunt mandata Electoris Serenissimi, quæ citra impietatem & sacrilegium propè violari haud queunt. Quare diligèter monemus nostros ac adhortamur, ut quæ præsentis temporis ratio præcipit, quæ Serenissimus Elector demandat, id sedulò cogitent & habeant pensi; nec quicquam hujusmodi rerum indulgere sibi inducant animum, quæ aliena luctu sunt, atque justitii publici legem evertunt planè. Sicut in laudis partem cedet, qui, quæ oportet fieri, & decet inprimis, observaverint probè; sic justam animadversionem haud effugient, qui contra venire atque delinquere, rem sese dignam existimarunt. PP. Dominica III. post Epiphan. Anno recuperatæ gratiæ M DC XLII.

DXLII.

UT eunt tempora publicè, & rei communis vertuntur vices, sic sumere animum, seque tractare, bonum civem, quin Christianum quoque, oportet. Nihil temere nobis atque fortuitò accidit. Flendi ridendique caussæ à Deo manant: qui nos pro meritis, aut fovet per dulcia; aut per acerba punit idem atque affligit. Qui contra ista se comparat, aut non intelligit propitii largitoris beneficia; aut iram plectentis securè habet, & ita magis irritat. Nihil enim intumescentes æque heros, quam contumax servulorum nequitia accendit. Gravi altissimoque vulnere percussa est patria, cum a. d. IV. Eid. Octobr. sub quintam vespertinam, ille securitatis salutisque nostræ, & omnis publici status in partes omnis intentissimus custos, illud asylum fidei, illa religionis arx tutissima, *Serenissimus ac Potentissimus Princeps ac Dominus, Dominus* Johannes Georgius I. *Saxoniæ Juliæ Cliviæ ac Montium Dux S.R. Imperii Præfectus Prætorio & Septemvir Elector &c.* inter medias preces & ardentissima ad Salvatorem suum suspiria, quem Vitæ Scopum semper habuit, & ore calamoque professus est, de statione mortali decederet, positisque summæ fortunæ ac eminentiæ titulis, ad ipsas immortalitatis insulas aspiraret. Mon majus aliud bonum bono principe est: & tali amisso igitur, nulla calamitas major premat. Quos itaque habitus animis, quem cultum hoc atrocissimum tempus nostrum nobis imponat, quotusquisque non ultrò videt? Nemo in privatis suis cladibus tam securus & sine sensu est, ut parentem, aut alium propiore sanguinis vinculo sibi connexum, nihil mutatâ fronte ac habitu efferat. Quin diffluit potius lacrimis, planctu pectus obtundit, lamentis & questibus replet omnia, & rebus cunctis adeo interdicit sibi, quas læti aliàs atque felices sequi solent: conviviis abstinet, sodalitia vitat; silentio secretoque suo fruitur mœrens, nec inde nisi

atra-

atratus & luctu ſqualens egreditur. Singulorum hæc clades, commune ac publicum funus hoc eſt: exſtinctoque Parente Patriæ, quis ſibi non patrem ereptum putet, & exequenda uberius cenſeat, quæ privatis noſtris doloribus dare conſuevimus? Nam multò funeſtari patriam plus eſt, quàm domum unius, ſeu ſingulum larem. Cajus Caligula, cùm amiſiſſet Druſillam, indixit juſtitium, *in quo riſiſſe, laviſſe, cœnaſſe cum parentibus, aut conjuge liberisve capitale fuit.* Monſtrum hominis lugeri volebat monſtroſe, quam, imitatus Jovem ſuum, ſororem pariter hactenus conjugemque habuerat. Præcipere etenim talia, non luctum civibus, indicere, ſed bellum naturæ humanæ, eſt quam ille prorſus exuerat. Qui parum pius in mortuam quoque videbatur ſibi, ni impiùs fieret. Sed cum ſævitiâ pietas miſceti non poteſt. Et quanta immanitas, obſecro, eſt; ridentes, lavantes, cœnantes cum ſuis, ctiminum capitalium facere reos? Indixit juſtitium, defuncto maximo patre, non diſpar filius, Sereniſſimus ac Potentiſſimus Princeps ac Dominus, Dominus Johannes Georgius II. Elector Septemvir (in quo ſolatium unicum & efficatiſſimum calamitatis noſtræ poſitum eſt) ſed plane humanum: nam humaniſſimus ipſe ac clementisſimus eſt. Neque enim renunciare jubet humanis cultibus, aut fœdo pædore æternaque ſqualere illuvie: nihil aliud præcipit, quàm in ſuorum quiſque ſibi amisſionibus imperat. Nempe luxuriare, laſcivire, ſectari lautitias, inducere acroamata in commiſſationes aut cœnas, vetita vult. A quibus quotusquisque in publico luctu non æquo animo vel ultrò abſtineat, à quibus quique in primis frugi homines in omni vita propemodum temperare ſolent? Quæ tangit omnes, & vos involvit clades, Academici Cives. Non cæterorum magis tutelam hic egit hactenus Hercules noſter, quam ſecuritati Muſarum atq; quieti proſpexit. Nec nos minore ipſum merito Muſarum Ducem ac Comitem nominabimus; quàm ſuum illum Græci olim Muſageten vocarunt. Multa profectò magnaque nutritius optimus in Academiam noſtram contulit: de quibus tamen ſilendum in præſenti eſt; ne tralatitie tenuiterque exponendo, deteramus. Quare vos quoque ſic comparate amicos ac inſtituite, ut intelligere liceat, & vobis quoque hunc maximi Principis, & de re Chriſtiana incomparabiliter meriti jacturam, dolori eſſe, ut par eſt. Quæ vobis cavenda maximè fugiendaque ſint, præcepimus nuper, cùm adhuc auctor ſalutis publicæ æger decumberet: hæc, poſtquam deceſſit, vel devitanda diligentius ſunt: ne irritetur magis Numen, quod nondum mitigatum culpis noſtris ex eo conſtat, quod non exaudiit, quas tum precati fuimus preces. Undique tempeſtatum apparent ſigna: hîc Marte aperto tumeſcunt bella. Quæ ne erumpant in commune exitium: ne hanc quietem & debita ſtudiis dulciſſima turbent otia, & adorandus votis ſupplicibus Deus eſt, & caſtimonia jugi ac innocentia vitæ conciliandus. Huc itaque incumbite ſerio, in hoc aſſiduè date operam; neque aſſueſcite aliud, quàm quod lugentes pœnitentesque præcipuè decet. Sic aderit Deus precibus noſtris; ſic bonus ac felix optata audiet; adeoque in ſucceſſore filio liberaliſsimè reddet, quicquid in patre maximo dolemus amiſſum. PP. Dominica XX. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXLIII.

MAgna orationis vis ac efficacia eſt. Hæc arma nobis ſuppeditat, quibus expugnare Deum, & gratâ conſtringere vi, propitiumque ac noſtrum facere inprimis licet. Urit privatim neceſſitas aliqua? hinc exſpectandum ſolatium. Incumbit calamitas publicè? remedium inde auxilium que petere pronum. Nihil non illa impetrat boni: nihil non illa avertit mali. Ut in ſumma dicamus, in omni fortuna certiſſimum omnium tutiſſimumque præſidium Oratio eſt. Quam non verborum aggerata moles, non murmur abſolvit ſolicitum: animanda ſpiritu eſt, qui velut impleat vela, & deſideria noſtra, quo tendunt, propellat. Qui ubi deficit, nec nubes quidem attingunt preces; ne dum ut penetrent cœlum, & ad Deum pervadant. Vis fortem & commendabilem tuam orationem ad numen aſcendere? Fac inſtet ſibi: de caſto & ſancto pectore profluat: plena fiduciæ at optimæ ſpei emicet. Non agis ſerio, ſi non pertendis, quæ cœperis. Differt nonnunquam vota Deus, ut noſtram probet conſtantiam; nec ſtatim concedit, quæ petimus; ut largiatur, cum digni ſumus. Cæterum pœnitentia eſt, quæ amicos, ſive pectora noſtra pura ac candida efficit dum pœnitenda non admittimus, & admiſſa deflemus. Nec non licebit confidere Deo, bonasque concipere animis ſpes, cum pœnitendo eum placavimus, & bene operando concinnamus faventem. Magna neceſſitas nobis, Academici Cives, orandi incumbit: nec pœnitendi minor, ut efficaciter oremus. Decumbit graviſſimè patriæ pater: in cujus ſalute ac incolumitate ecquod momentum poſitum ſit, quotusquisque non videt? Ut convaleſcat itaque Princeps optimus, atque ex valetudine recuperet ſe, unaque cum ipſo tota inclita domus, quæ nunc mœrore atque ſolicitudine afflicta jacet, reſurgat mature, novasque aſſumat vires ad continuandam æternitatis ſuæ ſpem, quibus poteſt precibus atque ſupliciis Deum immortalem orare ac fatigare oportet. Non levem rem poſcimus; ut obtineamus igitur nihil earum rerum omittendum eſt, unde vis pondusque noſtris accedere precibus poteſt. Agite itaque noſtri, cohibete laſcivias, reſtringite inconſultos impetus, revocate ad frugem ſeriò animos, inque id omne incumbite toti, quod impetrare miſericordiam ac pacem numinis poteſt. Inter ſolicitudines publicas luxuriari animis non decet. Saccum & cineres pœnitentia ſequitur: inter dulcia & voluptuoſa provenit male: neque de ebrii ore ſana ac ſobria exit oratio. Procul itaque guiæ, procul ſaginæ ſtudia ſint: procul rixæ ac turbæ, & cætera maleferiatorum animorum negotia: quæ irritant atque avertunt Deum, non conciliant atque adjungunt, Hic ipſe operetur in vobis, quæ placeant: & his operibus ſuis faveat: ut per hæc eadem ſe exorabilem præbeat, quæ dedit. Convertat adverſa noſtra, in proſpera: triſtia lætis commutet: ſtabiliat undique atque confirmet patriæ rem: tueatur quietem ac tranquillitatem publicam: quamque ſecuritatem habet religio, perpetuam præſtet. P. P. a. d. VIII. Octobr. anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DXLIV.

ERgone ea infelicitas noſtra eſt, ut qui biennio ante, alterum illum naſcentis anni ac redeuntis in orbem ſuum, à februis, ſeu purgamentis, appellatum men-

menſem antiquitus, ſolenni funebri, Divi Joannis Georgii Primi, pientiſſimi Patris Patriæ, inter initia ejus celebrando, feralem funeſtumque habuimus, eundem proximè iterum, cum pridiè iduum Sereniſſima Princeps, Magdalena Sibylla Brandenburgia, quam ſolitariam ac viduam ille, digreſſus terris, cœloque illatus, reliquerat, mortali ſtatione decederet, atrum perinde ac luctuoſum experiremur, isque non ſuis nivibus tantum frigorisque ſævitia corpora noſtra affligeret; ſed alia etiam hieme ureret amicos peſſimeque haberet? Quamvis enim optima principum ſublata immaturo obitu non ſit, quæ quartum & ſeptuageſimum annum ingreſſa, illius ætatis attigerat metas, quanta haud major concedi hominibus à rerum arbitro vitarumque diſpenſatore temere ſolet; eaque impleverit bona, quæ in virtutibus ſita ſunt, quibusque ad ſummam felicitatem vix addi cumulus aliquis poteſt: quippe quâ ſplendidiſſimis natalibus edita, & collocata parì matrimonio, tot Sereniſſimorum Principum materque & avia proaviaque exſtitit; neque deceſſit ante, quàm natu maximum filium, æquatum paterno faſtigio, eâdemque inſignem purpurâ cerneret, quâ Electores Auguſtales inter maritum ante, eminentiſſimis rebus geſtis inclitum, tot annos gratulabunda ſpectarat: tamen ſi boni ingentis amiſſionem poſſeſſio diturnior, non leviorem, ſed graviorem potius facere conſuevit: eaque tempeſtiva nunquam & opportuna venire poteſt; merito nunc in matris communis funere, longe lateque incedit juſtitium, planctuque ac lacrimis perſonant omnia, & quisque inſolabiliter prope ereptam luget, quam omnes ſuperſtitem incredibiliter amavimus. Deliquia Solis laboresque Lunæ trepidi omnes, & futurorum, quæ ferè portendunt, anxii ſpectare ſolemus: quid ni perinde, cum hæc terreſtria ſidera deficiunt, ſuumque beneficum lumen ſubtrahunt terris, triſtemur animis, & nihil boni ac læti ex interceptu illorum augurantes non tralatitio metu concutiamur? Multum quidem in veritate conſiliorum, & ſtrenuâ manuum opera ad provinciarum populorumque ſecuritatem ſalutemque poſitum eſt: ſed niſi utrisque propitius Numinis aſpiret favor, conſultaque ac auſa, velut ſecundâ aurâ, provehat, nihil horum procedet rectè. Quin concident tandem omnia peſſimeque exibunt, cùm contra ea, ubi intervenit Deus, & potens ac ſalutare auſpicium annuit, vel ipſi errores noſtri eventus proſperrimos ſortiantur. Quod ſi benevolentiam auxiliumque divinum non niſi ſupplicibus lacrimis, & ardentiſſimarum precum conſtante impetu impetrare fas eſt; quantum in Principe noſtrâ amiſimus, quæ in officiis iſtis maximam ſemper vitæ occupavit partem? Heu quæ in poſterum igitur orationes pro nobis Deo offeret? Quæ commendabit ei neceſſitates communes? Quæ tranquillabit iratum ipſius numen, atque in pacem ac veniam leniet? Aut reconciliatum ſemel retinebit in partibus? Non poſſunt quidem non adhuc ſupereſſe, qui cauſſam noſtram ad Deum agant; ac quò plures id faciunt, eò facilius vincimus. Dum alius alia impetrat, omnia tandem obtinemus. Sed quàm in principe noſtrâ imminutus eorum eſt numerus, in unâ illa dum plus amiſimus boni, quàm eſſe in turbâ aliàs poteſt? Quò magis quisque pro ſe adjungere ſtudeamus Deum, & bonum felicemque nobis reddere,

ne excidamus bonis præsentibus, & si quid forte immineat triste ac asperum, id benevolentia ejus ac ope innixi exeamus. Multa sunt; quæ graves suspiciones, quin justas formidines nobis incutere possunt: quæ, ut evanescant omnes, atque inanes transeant, quantis precibus, qua vitæ castimonia opus est? Hæc enim sacra illa sunt, quæ avertere mala & averruncare quàm prælentissimâ efficaciâ valent. Sed ad perendinum, si dederit Deus, cùm quicquid reliquit mortale princeps, digna fastigio ejus pompa referendum Mausoléo Fribergensi sit, & deponendum ad latus mariti incomparabilis; nobis quoque solenne exequiale optimæ patriæ matri instituere, ni alia urgeat, sua cuique præceperit pietas. Ac tanto quisque supremos honores reddet defunctæ cumulatius, quò pluribus ei majoribusque beneficiis devinctum se sentiet. Atque ut universum ordinem instituti exequialis sacri intelligatis, Academici Cives, memineritis, ad diem perendinum ipsa XII: meridiana conveniendum vobis ad templum arcis, ubi & ipsi erunt Patres: accedet eò & magistratus urbis seque nobis junget. Inde inter funebres hymnos ac psalmos & campanarum sonitus universa pompa in ædem Marianam, sive oppidanum templum, decenter composita procedet: finitaque concione cæterisque solemnibus, eodem ordine in Arcis redibit, ad audiendam laudationem funebrem, qua Serenissimam & longè Optimam Principum, Clarissimus Vir, Augustus Buchnerus, Academiæ Senior, decreto Patrum, studebit ornare, itaque diei solennitati, tanquam Epodus aliquis, finem imponet. Nam Principis ipsius laudes nullus dies, nulla ætas finiet: cùm dotes virtutesque, quibus præminuit, optimi quique ac intelligentes maximè & venerabuntur animis, & recordationibus bonis celebrabunt, in duraturum exemplum ut perstent, & perennitate gloriæ seculis omnibus transcribantur. Restat Deum immortalem precari, ut quicquid dolorem ac ægritudinem afferre potest in posterum, id clemens atque propitius arceat procul, efficiatque adeò, hos luctus nostros ac querimonias continua lætissimarum gratulationum ac gaudiorum excipiat series, nosque æternâ incolumitate Patris Patriæ, perennitate Serenissimæ Domus, inconcussa quiete & securitate rei communis, beatos felicesque degere lætarique perpetuo liceat. P. P. Dominica Quasi modo geniti anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DXLV.

POterat paulò iniquius videri fatum, quod Ornatissimam Fœminam Annam Apolloniam, Viri Integerrimi & Prudentissimi Johannis Arnuri, nostratis Pharmacopolii Provisoris & Senatorii Ordinis conjugem, cui illam scripturam impendimus, oppressit. Nam cùm excedens ætatis ipsum ageret florem, ac vix adeò ingressa in spem illam esset, quæ solari matrimonium, & tueri magnam partem consuevit: licebat non futiliter augurari ac omen ducere, debuisse Fœminam Lectissimam in longum durare non modò; verum etiam vitâ plurimos anteire. Sed ut humanæ res sunt, aliter in Anna Apollonia nostrâ evenit; quæ tum ad finem mortalitatis accessit, cùm ordiri & auspicari mortalitatem oportebat.

bat. Quanquam in eo nihil detrimenti sit passa. Quæ quòd repentino exitu absoluta, magnæ felicitati potiùs, quàm fraudi ducendum est. Neque enim imparatam offendit mors, sed memorem quam maximè, & cogitantem sæpiùs de novissimâ horâ: quod facere veri Christiani solent. Aliter Agamedes aliquis aut Trophonius obit diem: quibus, licet in vicem ampliſſimæ pulcherrimæque mercedis, id concederetur beneficii, ut septimo die post, quàm Templi Delphici incomparabilem structuram desiissent, compositi ad soporem expirarent animam, ut ex Plutarcho discimus: tamen extra spem immortalitatis moriendum fuit. Ipse illæ quoque Thebanus Pindarus, ut, quod unicè precatus, subitò defecerit; quod ad prærogativam singularem ipsi interpretatum Apollinis oraculum est, quemadmodum Suidas & Pausanias observant, & Valerius Maximus præterea notavit: nihil solidæ felicitatis consequutus est tamen. Nostra, dum septimo à nixu die acquievit, id impetravit equidem abundè, quod D. Apostolus Timotheo scripsit, cùm σωθήσεται γυνή, inquit, διὰ τῆς τεκνογονίας ἐὰν μείνωσι ἐν πίστει, καὶ ἀγάπῃ, καὶ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης, hoc est, *Salva fiet mulier per generationem liberorum, si manserint in fide ac dilectione & sanctificatione cum castitate*: quo cœlesti effato se nec semel & mirificè, per omne illud tempus, quo in utero gestavit defuncta erigere solita. Non illa quidem marmore & saxis suspiciendam molem eduxit cœlo; quæ Trophonio facilè relinquenda laus est: tolerando patienter tamen, quos puerperium traheret labores, fecit officium, & partes strenuè explevit suas. Neque enim sic nihil passa Mulier ornatissima est; cùm vel cernere millies cum hoste, & ita oppetere Illa mallet, quàm semel parere. Nata Anna Apollonia Wittebergæ est d. XX. Augusti A. M DC XXXII. Patrem habuit Spectatissimum Virum Casparum Mûhlichium, Pharmacopolam apud nos, eundemque magni nominis; Matrem Elisabetham Fluthin, Præstantissimam Fœminam. Infans lustrata salutari fonte, inter pietatis & cætera hunc maximè sexum decentia studia feliciter adolevit. Quâ in re Patrem sibi præeuntem & monitorem multò diligentissimum habuit, quamdiu is fuit. Nam & ipse annis abhinc decem functus vitâ: magno parvulorum, quos reliquerat, desiderio; quod sæpe nostra conquesta. Anno proximo, hoc est, XXIX. d. Octobris, cIↃ IↃ CXXXIX. juncta in matrimonium fuit amantissimo Viro suo, quem diximus. Ac ipsum quidem par est, tantò magis hunc casum improvisum afficere, quò conjunctius & exoptatius semper cùm vivâ ac spirante vixit. Ex quâ cum filiolam præterea susceperit nuper; quantam ea res afferre accessionem ad summam purissimamque voluptatem poterat? Cæterum aliter visum fuit, qui nostra omnia moderatur Deus. Et itaque antè etiam, quàm ederet fœtum, variis symptomatibus nostra affecta fuit. Maximè verò destillationes frigidas sensit, quas stupor membrorum non semel consequutus est. Accessit & καρδιαλγία, ut Galenus vocat, haud rarò, quem Cardiacum morbum appellare Medicorum filii solent; familiaris defunctæ affectus, & exitiosus. Quò ita sæpe oppressam accepimus, ut & vitæ timeretur. Porrò, ex quo enixa est, nihilo minus in deterius

ire

ire valetudo cæpit: utut ſpes eſſet, fore, ut diminuerentur tandem mala quæ hactenus incubuiſſent. Sed nequicquam hæc ſpes hæſit. Cùm enim ingrueret denuò, quicquid locuti ſumus morborum, adhæc improbiſſimi calores acriùs vexarent decumbentem; quod nudius tertius accidit maximè: factum eſt, ut ad II. matutinam ejus diei horam placidiſſimè ac inter medias preces, quas usque ad extremum vitæ halitum conſtanter & magnis animis executa, reſolveretur. Dixerat antè extremum Vale deſideratiſſimo marito, Matri item ac cognatis aſtantibusq; cæteris, inter quos præcipuè Reverendum Virum Dn. M. Auguſtum Fleiſchauerum Archidiaconum egregiè meritum, acciri curaverat, qui ſuggereret, quicquid antè ſacrorum oraculorum hauſiſſet. Non defuerunt ægrotanti illa inſtrumenta, quibus propulſari morborum vis & defendi ſolet. Adhibita ad affluentiam ſunt, & præſtò Medicus fuit, Clariſſimus ac Experientiſſimus Vir, Dn Marcus Banzerus, D. P. & Collega noſter honorandus; qui ut ſæpe erexit ope ſuâ ægrotantem, ſic nec agenti animam defuit. Sed ventum ad ſummum erat, nec potuit aut malo par ab ſe eſſe, aut juvare applicatas medicinas natura, cujus univerſum robur tot incurſionibus pertinaciſſimorum affectum eſſet penitus exſtinctum. Hunc finem itaque habuit Florentiſſima Fœmina, poſtquam XVIII. annos & Menſem unum vivendo feciſſet. In qua ſi laudem meruit pietas, quam orando aſſiduè, auſcultandoque ſacras conciones exhibuit ſingularem, non pigrabimini, Cives Academici, hoc funus exequi & promptè & frequentes. Efferetur ad horam I. deinde ex ædibus, quas ad forum Maritus habitat, & Concione funebri cohoneſtata, intra urbem ſepelietur. Ipſi intelligitis, non parvo ſolatio hoc officium veſtrum Viduo afflictiſſimo & incredibiliter conſternato futurum. P. P. Dominica XV. poſt Trinitatis Anno æræ Chriſtianæ M DC XL.

DXLVI.

TUrbati maximo luctu, Reverendus atque Clariſſimus Vir M. Auguſtus Fleiſchauer, Eccleſ. noſtræ Archidiac. & Ornatiſſima fœmina Sibylla Balduina, Parentes afflictiſſimi, ſunt, cum nudius quartus Maria Eliſabetha ſuâ, quam de quaternis filiis ſolam adhuc videbant ſuperſtitem, per immaturum mortis genus privarentur. Enimverò ſolent quam amariſſimè fieri, cum, quæ poſſedimus ſola hactenus, adimuntur: faciliorque jactura ſemper eſt, cum in amiſſi locum ſuccedere aliud ſtatim poteſt. Jam ut ab ſe fœmininus ſexus præ noſtro mollior; ſic quoque tenerior fermè in eum affectus eſt: ſitque plerumque ut paullò adductius filios, alterius verò ſexus pignora non nihil indulgentius habeamus. Poſt hæc puellæ ætas, & illa dulcedo ingenii, & venuſtiſſima morum ſuavitas, quos ſtimulos ante amori paterno ſubjicere potuit, eoſdem nunc luctui dolorique addit. Nata eſt d. VII. Octobr. A. cIↃ IↃ *CXXXII.* atque cum hactenus bona fide adoleviſſet, ipſo incunte hoc Menſe ardentiſsimam febrem contraxit. Cui licet magna medentis curâ ſtudioque iretur obviam; tamen cum per vehementiam morbi & puellæ ætatem, ex artis præſcripto adhibere omnia non poſſent, quibus opus erat ad infringendam debellandamque mali vim; non potuit eò adduci

res,

res,quo & Clariſſimi Medici ſtudium, & vota paterna unicè contendebant. Et accidit adeò, ut nudius quartus ipſo meridie puella decederet. Quæ cum finita ſit prius, quàm annum octavum implere poſſet, breve atque exiguum non modò illud parentibus exſtitit gaudium, ex ea quod hactenus frui licuit, verum & minus ſolidum fuit ac plenum. Nam quæ maturuerunt nondū poma delectant agricolæ potius ſpem,quàm ſatiant: & multò aliter afficit quæ in herba adhuc floreſcit ſeges; quàm quæ incanuit jam,& meſſem felicem Domino ſpondet. Sed agit ſuper nos Deus negotium; & ei parere ac obſequi promtè potiſſima ſacramenti noſtri portio eſt. Maximus Ebræorum Rex dum puer decumbit implicitus morbo,procul ſplendore regio in ſqualore & ſordibus abſtinens cibi,& plenus lacrimis jacet:at cum de fato pueri accepiſſet nuncium, ita permutat omnia, ac ſi de vita & valetudine eſſet certior factus. Optimè oſtendit quomodo ſe parentes in liberorum mortibus gerere debeant Quos neque ſtipites eſſe convenit, cùm morbis affligi ſuos vident; & leniter ferre eorum obitus,qui ſoli in meliora transferre poſſunt. Quam diu vitam colimus,tamdiu in metu verſandum eſt. Nemo tam innocenter unquam agit, qui adverſarium & inimicum non aliquando inveniat. Unde,ſi non periculum & noxa ſemper imminet, plurimum tamen moleſtiæ venit. Ac licet ceſſet improbitas & aliorum furor nos perſequi, tamen quantum corruptionis & labis perpetuò manat? Itaque nunquam deerit hoſtis,quia non deerunt mores mali: quibuſcum acerrimum ſemper & anceps bellum eſt. Quorum nihil nunc amplius cum ſibi verendum Maria Eliſabetula habeat, æquiſſimo animo parentes dulciſſimæ filiæ caſum ferent: qui ut quamoptime de natâ ipſorum meritus eſt; ita nec peſſimè quoque de ipſis potuit mereri. Vos, Academici Cives, facite, quod veſtri officii maximè eſt,& ſuaviſſimæ puellæ exequias prolixè & copioſè celebrate. Quæ efferetur ex paternis ædibus ad H. I. poſtea,& honeſtata concione funebri intra oppidum humabitur. P. P. Dominica Exaudi Anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DXLVII.

INter illa incerta caſuum, quæ humanitatem verſant aſſiduè ac premunt, non poſtremum eſt, quod Nobiliſſimo ac perquàm Strenuo Viro, Rudolpho à Bunau in Schindiz, in Sereniſſimi Electoris Saxoniæ militiâ Arnimmianæ Legionis Subpræfecto, eidemque fortiſſimo ſpiritum ſuperiori Menſe extorſit. In quo cùm multa ineſſent, quæ digna longiſſimo decurſu vitæ; genus, ætas, perſona, ſplendor, virtus: tamen ſuſtinere ac amoliri neceſſitatem illam non potuerunt, quæ Virum Nobiliſſimum hauſit. Rectè ac prudenter commiſſus cum Menandro, admirabilis leporis ac venuſtatis Comico, Philemon,

Ne expoſtula, inquit, *cum ſorte, ipſa eſſe cum ſcias*
Divina pravo tempore infelicia.

Nihil verius dici poterat. Nam & Seneca, Sapientiſſimus mortalis, cùm Martiam conſolatur, non aliam ſe autumat comminiſci cauſſam poſſe, quamobrem ne Deos quidem fabulæ immunes reliquerint, *quàm ut noſtrorum funerum levamentum eſſet, etiam divina concidere.* Igitur licet maturè exſtinguamur prætereà, atque ante diem; fructuum in morem

rem, qui acerbi adhuc & immites avellantur: nihil ea res tamen aut fraudis habet, aut novitatis; & ducit ad eum potius, qui noſtra omnium fata temperat, & ſuum cuique definit orbem, quem decurrat. Non caſus & fors nos urget & circumſcribit: quicquid evenit, ſponte Dei geritur, æternumque & ſapientiſſimum Numen illud eſt, quod fortunam nobis moderatur. Quod ut ſequi libenter & promptè optimi cujuſque ac prudentiſſimi eſt: ita mordere frenum & reluctari non niſi peſſimi & dementiſſimi ſolent. Quæ cùm alibi, tùm nobiliſſimi Viri exitu cogitanda maximè ſunt. Natus Pauſchæ, prædiis ſub Leucopetræa Ditione ſitis, A. cIↃ IↃ CIV. die XXVIII. Novembris, Patrem habuit Nobiliſſimum & Perſtrenuum Virum, Rudolphũ à Bunau in Schindiz, Matrem Nobiliſſimam Præſtantiſſimamque Fœminam, Eliſabetham à Brand ex Domo Hardorff oriundam. Avus paternus ipſi fuit Gũnterus à Bũnau in Bahren, Avia paterna Perpetua à Brandenſtein ex domo Zetſchen: Proavus paternus & ipſe Gũnterus à Bũnau in Bahren, Proavia paterna nata quædam à Fichterhan, cujus nomen ita exactè reſciri non potuit. Confecimus paterni generis catalogum: ſed & per maternę lineæ decora nobis eundum. Non minus enim multa & grandia ſunt. Itaque Avum maternum nactus eſt Nobiliſſimum & maximè Strenuum Virum, Stephanum à Brandt in Hohendorff, Aviam ejusdem lineæ Annam ab Azendorff ex domo Salis: Proavum maternum Generoſum Virum, Asmum à Brandt in Hohendorff, datum à Serenisſimo Saxoniæ Electore Imperialis Cameræ, quæ Spiræ eſt, Aſſeſſorem, Proaviam verò quandam à Landtvvũsten, cujus & ipſum nomen ignoratur. Fratres ex duobus ſuperſtitem unũ habuit, Gũnterum, Nobiliſſ. ac admodum Strenuum Virum, qui & præſens ipſe Fratris deſideratiſſimi funus curat: Sorores de quatuor tres, Virgines Nobiliſſimas, Eliſabetham, Perpetuam Annam Catharinam. Henricus itemq; Sibylla jam pridem eſt, cùm diem obierunt ſuum. Infans per ſalutare lavacrum regeneratus Deo ac Servatori Chriſto, inter patrios lares feliciter adolevit. Nam & ad frugem à meliore, quam nactus, naturâ duci inde à puero eſt viſus. Quocircà cùm non ignoraret Pater Nobiliſſimus, quantum momenti in literis poſitum & artibus bonis eſſet, hoc egit ſedulò, ut maturè illis filium imbuendum traderet. *Ut ager, quamvis fertilis, ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt: ſic nec ſine doctrina animus*, verisſime ille dixit. Ad annum itaque M D CXV. in Numburgenſem Ludum miſſus eſt, & ſub Præceptoribus idoneis profecit ita, ut laudem facilè impetraret. Ubi cùm annos admodum quatuor reſtitiſſet, Islebiam petiit, uberioris cultus capeſſendi gratiâ. Ordinatis ita ſtudiis, quibus generis tueretur gloriam deinceps, ad condiſcendas Aularum artes animum applicuit. Ac primam quidem omnium Altenburgenſem adiit, inde Vinarienſem, in cujus comitatu per non exiguum tempus hæſit. Porrò, cum arderet ad viſendum exteras Provincias animus, peregrinationibus dedit operam, Belgii præcipuè amans, in quo ſe totos tres annos tenuit. Quod ſpatium quanto cum bono ipſi ſteterit, conjecturam inde licebit ducere, quòd jam pridem Batavorum natio clara non literis tantum, ſed illis artibus quam maximè etiam, quæ in bello ſolitæ exerceri. Quare & in patriam redux noſter, militiam

tiam Vexillifer primum sub Svvalbachio, percelebratissimo illo Heroe, sequi cœpit. Cujus Legioni postquam Augustus Adolphus à Drandorff fortissimus Dux præfectus esset, ipse Cohorti deinde præfuit. Mox, cum virtute mirificè polleret ac anteiret alios longè, illi ipsi Drandorffianæ Legioni supremus vigiliarum Magister additus fuit. Gessit personam hanc eo tempore, quô ad Lipsiam Bannerus cum infensissimo exercitu confederat, hoc consilio, ut aut caperet amplissimam Urbem, aut quibus posset modis, pessimè tractaret certè. Hîc quàm noster strenuè & acriter non semel in hostem pugnaverit muris, quis est, qui nesciat propemodum, & non honorificè prædicet? Cæterum, cum illa obsidione, liberata Lipsia esset, partibus, quibus functus tam laudabiliter hactenus, se sponte abdicavit, indeque à Generoso Nobilissimoque Viro Domino Wolff. Christophoro ab Arnimb. Wittebergensis Castri Præfecto summo, Legioni, cui præest Dux ipse, Subpræfectus præpositus fuit. In quâ dignitate vitam desiit quoque. Vigesimo enim primo Mensis proximi die, cum in mentem nihil venisset ejus quicquam, ad Pratensem pagum illum in viciniâ, à Svecicis quibusdam excursoribus oppressus est, itaque habitus crudeliter, ut acceptis punctim cæsimque plagis aliquot, itemque aliis per globos nequissimè inflictis, continuò poneret spiritum, & vivendi finem faceret. Ita ergò absolutus Nobilissimus Vir est. De quo ut exponeremus non quidem prolixe ac prout par erat, sed strictim & per summa capita tantum (erant enim alia, quæ ex illo loco demonstrari poterant: in quibus & hoc silendum non est, sacris Concionibus, si quemquam alium, diligentissimè interfuisse, itemque Sacrosancta Dominica Cœna non minus frequentissimè cum suis Ministeriis esse usum: de cætero facilem etiam ac comem quam maximè tum amicis, tum quibus imperaret, se præbuisse semper) non tam consuetudo, quàm merita egregia ejus, de quo fecimus verba, nos facilè adduxerunt. Est quidem hic excessus plenus acerbissimi fati, nec quenquam nostrûm arbitror esse, qui non foveat preceturque, potuisse in longissimum tempus durare Virum Nobilissimum, & non nisi grandem natu, inter astantium amicorum voces & amplexus probâ morte, ut Tertullianus ajebat, exsolvere, quod cõmunis necessitas imponit. Sed hæc humanæ mentis ratio est: aliter Deo visum fuit: cui hoc omne meritò committendum. Nunc Vos hortamur sedulò Cives Academici, ut exequias Nobilissimi & Perinsignis Viri frequentes & promptè celebretis. Non allegandæ nobis ambitiosius caussæ sunt, quare id animum inducatis. Locus Viri Vos non sinet Vobis deesse, quò minus expleatis abundè, quod Vestri officii pars est princeps. Procedet pompa ad Hor. I. deinde ex ædibus Wallachianis ad forum situs in Templum oppidanum, ubi habitâ Concione funebri humatio ipsa ritè peragetur. PP. ad d. VIII. Octob. anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DXLVIII.

NUllum efficacius solatium contra terrorem mortis est, quàm nobis natus Servator: & quòd de vita quem decedentes ponimus spiritum, ipse in eam ingressurus sumsit. Neque enim mori potuisset, ni circumdedisset sibi corpus: & illud cùm fecit, id peperit nobis, ut cum

hanc fragilem ac caducam, & tot periculis casibusque semper expositam vitam finivimus, mox immortalem aliam ac beatissimam auspicaremur. Enimverò sicut ille post victos inferos, post fracta sepulchri repagula suo ipsius excitatus numine in vitam rediit, patrisque æterni adivit regnum ac crevit; ita & nos obita morte ejusque virtute superata, de tumulis atque cineribus nostris emicabimus in eadem, quibus pollet, jura transituri Nam ex quo nos semel sibi adoptavit fratres, communia nobiscum fecit omnia, quæ ipse habet, & pater transcripsit. Quotusquisque formidabit mortem, qui ista penitus induerit animo? Et tanto abest, ut in Clarissimæ fœminæ Annæ Catharinæ Scharfiæ funere, quod nunc indicimus, & exequendâ postea est, recogitando talia, funestemus nobis hæc festa solenniaque, quæ in præsenti agimus, gaudia, minuamusque quodammodo; ut incendamus potius & ampliora augustioraque efficiamus. Quæ enim major lætandi nobis & triumphandi causa hodie venire potest, quàm quod nato Servatore optimo semel, nemo amplius mori potest? Atque profectò haud alio fine ipse voluit nasci. Propria igitur hujus diei hæc meditatio: quæ ipsi præterea afflictissimo Viduo magno solatio erit. Nam æquiore animo desiderabit, quam certus est, per natum Christum, non tam extinctam, cum moreretur; quam innovatam. Nata ea est Dresdæ, quò parentes ex Styria, cùm interdictum eâ Orthodoxis, demigraverant, d. X. Augusti, anno M D CVI. Patrem habuit Nobilem atque Amplissimum Virum Dn. Vitum Pelshoferum Serenissimorum Archiducum Austriæ Domesticum & Procuratorem: matrem, Sabinam, Viri Nobilis ac Prudentissimi Georgii Grebringeri Patricij & Senatoris Grazensis, ex Catharina Rauchenbergeria ab Hauenfeld filiam. Patrem nondum trimula amisit. Itaque sub matris tutela ac cura educata fuit, eò felicius, quò plus exempli ac singularis virtutis in ea erat. Tunc enim quam efficacissimè præcipitur, cùm quæ præclara qui monet ac docet ipse facit. Neque enim regulam agendorum tantum præscribit ac normam; verum exemplum etiam suppeditat, quod maximè ducit. Sicut igitur pietate mater excellebat maximè, ita parentis æmula nata eandem in laudem ita incubuit, ut incertum relinqueret, æquaveritné, quam imitabatur, an superarit. Aut interesse sacris publicis, aut domi orare, psallere, legere Sacrosancta Biblia, aut alios eo pertinentes libellos, non tam ex disciplinæ lege, quam ipso animo eo ducente, perpetuo solebat. Quæ publicè pro Concione audierat, reversa ad se digerebat stylo: quæ domi legerat, ex iis concinnabat libellos sibi, quibus præcipua fidei capita per interrogationes & responsiones, quas ipsa formabat, explicarentur. Quod studium puellæ ut erat singulare, ita latere non poterat: & inde Pietas ejus uno omnium ore laudari ac prædicari. Anno M D CXXXV. Cal. Septembr. solennibus nuptiarum in matrimonium data est Viro Admodum Reverendo atque Clarissimo, Johanni Scharffio SS. Theol. Licent. ac Profess. ExtraOrdinario; Logicæ ac Metaphysicæ Ordinario, Collegæ nostro honorando. Quîcum his quinque annis ita vixit, ut nihil ad summum amorem, fidem, studium reliqui faceret. Quibus rebus quam obligarit maritum sibi arctissimeque devinxerit, testis est dolor, quem cepit ex ejus obitu, quo nullus acerbior

bior cogitari potest. Mater semel ac iterum iterumque facta est: in quarto fœtu abortum fecit. Sed primo omnium Johannem Vitum edidit, qui mensibus duobus anniculo major obiit diem. Deinde Annam Sabinam, quæ annum quartum jam agit: denique Johannem Fridericum, qui d. XX. Aprilis superioris anni natus est. Inter alia, quæ vitam ejus exercuerunt, valetudo etiam fuit. Namque haud semel gravissimis morbis implicita fuit, ac inter eos tentationibus etiam non tralatitiis lacessita. Fecit tamen Deus, ut & depelleret morbos, & improbas petitiones mali ac inimici Genii eluderet ac evitaret. D. *XV.* hujus mensis ex pleuritide & destillationibus istis epidemiis decumbere cepit; cùm simul se prodere & μελαγχολικὸν illud πάθος est visum. Itaque non tantum Clarissimus noster Banzerus, qui mederetur corpori, sed & Ecclesiæ ArchiDiaconus, maturè vocatus est, qui animum procuraret. Nec dici potest, qua religione, qua devotione animi verenda mysteria acceperit jacens. Sed disciplinam medentis multum moratus uterus est quem ferebat ægrota. Abortu facto, jam locus arti videbatur dari; & ipsa decumbens, jam meliuscula commodiorque fiebat. Magno quidem, sed brevi post exspiraturo eorum gaudio, quorum pendere vita ex ægrotantis spiritu putabantur. Enimverò mox denuò ingruere, quæ jam infracta videbantur mala, majore vi: cumque pituita & mucus de pectore egeri ejicique amplius, per debilitatas prostratasque penitus vires haud posset, jam nihil amplius spei, aut perparum certe, superesse. D. *XXI.* iterum advocatus minister verbi M. Augustus Fleischauerus fuit, qui de remissione peccatorum, de meritis Salvatoris optimi, de vitâ æternâ, & si quæ alia sunt, quæ erigere & confirmare morituros possunt, cum ea ex S. Scripturæ oraculis locutus plenam spei fiduciæque optimæ reliquit. Postea cùm easdem partes maritus ipse suscepisset in se, & illa præclara tandem, *Domine, in manus tuas commendo Spiritum, quem redemisti*, inculcasset; multum recreatam iis non tantum, sed probè munitam armatamque adversus hostes devincendos professa, se acquiescere velle dixit. Facto silentio igitur, se somno composuit: & eo mox compotita est, quo consopita puella erat, de qua dicebat Christus, *non est mortua puella, sed dormit.* Neque enim per Christum amplius mors interemptio ac abolitio, sed obdormitio & somnus est. Obiit nudius sextus ipsa mediâ nocte cum XXXIV. Ann. Mens. IV. Dies XII. fecisset vivens. Ad H. I. efferetur postea & habita Concione funebri intra urbem humabitur. Quas Præstantissimæ fœminæ, & multis præclaris locupletatæ dotibus; exequias ut prolixè & studiosè prosequamini, pietatis ratio exigit, quam mortuæ non tantum, sed & marito superstiti debetis. Namque ut vita functos omni honoris officio colere, proprium charitatis Christianæ est; sic benemeritis Præceptoribus bonam gratiam referre, justitiæ interest. PP. Feria secunda Theophaniorum anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DXLX.

DUm prudentiſſimus ac probatiſſimus Vir, Balthaſar Mevius, Bibliopola celebris, & Reipubl. oppidanæ Camerarius, negotiorum cauſa abeſt peregre, ipſi interim negotium ingens fatum domi facesſit, ſic verſans atque agitans res, ut quam reliquerat decumbentem diſcedens deſideratiſſimam conjugem, Catharinam Friſiam, reverſus tamen explicitam morbo, & gratulantem amplecti ſperarat; eam ſinitam, & jam in capulo poſitam reperiret. Nimirum ſic eſt humana vita; ſic comparatum cum votis noſtris eſt; ut quicquid precemur optemusque homines, in ambiguo atque incerto omne ſit, & ſæpiùs cadat aliò, quàm animus noſter ac ſpes ferebat. Solabitur Mevium tamen, quod abſoluta moleſtiis omnibus laboribusque Sua eſt; quibus objecit eam hactenus contumacia morbi, & jam in eum aſpiravit ſtatum, cujus tranquillam ſerenitatem nulla deinceps concuſſura calamitas, non triſtior aliquis obfuſcaturus caſus, nulla inproſpera valetudo & vehementia morbi corruptura; quique jam victâ omni humanæ fragilitatis lege in ſempiternum vitæ ævum eſt commutatus. Si produxiſſet ſpiritum maximè in deſideratiſſimi conjugis reditum, aut inſequentes aliquot annos, quid eſſet; quæſo, lucrata boni, ſi aut decubuiſſet ægra, ut hactenus, aut valetudini reſtituta malignæ nullius propemodum fuiſſet uſus in exerenda familias matre, & inter iſta pene quotidie mori habuiſſet neceſſe? Non iniquè itaque feret hanc ſibi immiſſam divinitus ſortem maritus in felix; & cogitabit, eandem manum, dejicere juxta & allevare, ferire modò ac caſtigare, & mox mulcere ſuaviter rurſus ac delinire. Nata Catharina Herzbergæ ad Sylvam Herciniam eſt, non ignobili Ducatus Brunſuicenſis oppido, anno cIↃ IↃc III. ſortita Patrem Spectatiſſimum Virum, Balthaſarem Friſium, diverſarum Præfecturarum In prædicto Ducatu, noviſſime autem Wanslebienſis in Archiepiſcopatu Magdeburgico Quæſtorem: Matrem, Annam Hermani Bölichii, Senatorii Viri, & Reip. Göttingenſis Camerarii, filiam non una laude decoratam. Quæ cum maturè edidiſſet egregiæ atque prolixæ indolis ſigna, non ſine cura ſingulari in ipſo parentum ſinu educata fuit, inque eos mores virtutesq; crevit, quæ muliebri ſexui magno ornamento eſſe ſolent. Floris adulti virgo tradita in matrimonium Viro prudenti ſolertique, Chriſtophoro Wuſtio, Senatori urbis & Bibliopolæ, anno cIↃ IↃc XXIX. eſt: cum quo VIII. annos vixit ſine ulla querela, arctiſſima animi conjunctione: ediditque liberos IV. de quibus ſuperſtites agunt tres, Balthaſar Chriſtophorus, inter primarios Francofurtenſium ad Mœnum Cives ac Bibliopolas, Chriſtianus in Libbenenſi foro cauſarum patrocinia agens, tum florentiſſima fœmina, Anna Catharina, Reverendi ac docti Viri, M. Chriſtophori Haſii, Tuchenſium Paſtoris, uxor (nam minor natu puella maturè obiit diem) Elato viro multis lacrimis vidua egit biennium, manſura talis, niſi tabernæ librariæ negotia, quibus fœmina par non erat, aliud perſuaſiſſent. Ad vota ſecunda igitur tranſiit Anno cIↃ IↃ XXXIX. cum poſt ſolenne nuptiarum ab illo, quem diximus inter initia, auſpicato duceretur domum menſe Sextili jam eunte in finem. Qui hos XX. & unum annos id habuerunt connubium, ut neutri eſſet, quod votis ſuis addi cuperet, & ſe uterque felicem conſortio iſtoc exiſtimaret. Amarunt invicem ſanctè ac ſuaviter; ſuſtulerunt liberos, quorum pudere non potuit hactenus, & quorum aliqui

qui luculentas gratulandi cauſſas ſuppeditarunt. Nam quantum ipſis voluptatis attulit, cum Mariam ſuam Eliſabetam, admodum Reverendo atque Clariſſimo Viro, M. Paullo Philippo Robero, Pauli Roberi Doctoris Theologi Celeberrimi, & noſtræ Eccleſiæ Antiſtitis olim nobiliſſimè meriti filio ſolennibus nuptiis locarent feliciter, atque non ita pridem per ipſam ad dulciſſimum avorum nomen aſpirarent? Jam cùm Auguſtinus, & Thomas Tobias, alter Lipſiæ, alter Halllis, florem ætatis literarum impendant ſtudiis, & luculentam de ſe præbeant ſpem, efficere videbuntur, ut properum Annæ Catharinæ non dum puberis obitum lenius ferant. Sed cum præclaram maritam non decora juventus, non lepor ætatis, & aliæ ſuavitates hujuſmodi, ſed virtus abſolvat; quanta illa in Catharina olim fuit, qua apud maritum ſibi, non modo amorem, ſed dignitatem ac venerationem quoque conciliaret? Quæ pietas in ea, qui cultus aſſiduus Numinis? Quę viri, & liberorum & rei familiaris intentiſſima cura? Quod in egenos & miſeros homines ſtudium, ſive, ut Chriſtiani veteres loquebantur, operatio; in alios vero quæ comitas, quæ humanitas fuit? Non defraudanda ſuis laudibus matrona egregia eſt: & reddent easdem prolixe ipſi, qui familiarius hactenus eam noverunt. Biennium quaſi eſt, quod gravi valetudine, & recurrenti ſubinde per vices ac intervella, corripi cœpta eſt. Nec genus mali tolli potuit, aut ſolertiſſimis medentium artibus, aut præſtantiſſimis medicamentis. Unum reſtabat, ut Doblicenſium aquarum ſalubritatem experiretur. Et deportata eò eſt; ſed nullo proſpero exitu: & parum abfuit, quin ipſis in thermis exſtingueretur. Itaque multo gravior rediit, quàm erat profecta. Et quamvis rurſus medicorum tentarentur auxilia, nec ullis ſumtibus parceretur, omnia tamen fruſtra fuerunt. Nam licet quandoque melior affulgere cepiſſet ſpes, evertebatur illa mox rurſus tamen, atque in ventos evaneſcebat. Sed maximo impetu, & quaſi decimo fluctu, morbi incubuit vis adoleſcente Novembri menſe, & medio prope: ita, ut admoveri videretur ſupremis, nec ullam ipſamet ſibi relinqueret vivendi amplius ſpem, id unum precata à Deo, in viri reditum ut poſſet durare, & ſatiari aſpectu noviſſimo, grande mortis & habitura ipſa in eo, & illi redditura ſolatium. Sed ante eam oppreſſit finis, quam incitatiſſimum deſiderum ejus expleri poſſet. Venerat XIX. Novembris cùm non nequicquam adeſſe ultima augurata, Confeſſionarium ſuum, reverendum Archidiaconum noſtrum accerſendum curavit, ut de divinis rebus, quò aſpiratura mox eſſet, cum eo (quod ſæpe antea fecerat, & ipſe ad illam viſerat frequenter) colloqueretur, animumque ſuum adverſus extrema obfirmaret. Quem diſſerentem, quanto ardore, quanta devotione auſcultavit? teſtata ſubinde mirum in modum erigi ſe illius ſermonibus, & ſingularem fiduciam roburque ingens ſibi inde aſſumi. Queis freta ſe pervaſuram omnia ferebat, quæ ſollicitare mentem, terroremque ei objicere poſſent. Mox petitura veluti ſomnum ſe velle ajebat componere. Idem perſuaſi igitur, qui aderant, ſilere omnes, & temperare, quàm poſſent, ab omni ſtrepitu. Sed paullo poſt iidem, quam ſomno ſopitam crediderant, exſpiraſſe & deceſſiſſe inveniebant. Hunc finē habuit matrona egregia cum LVII. annos feciſſet vivens ſine notâ. Quæ cum ad h. t. efferenda ſit ex afflictiſſimi vidui ædibus, & honeſtata concione funebri intra urbem humanda, veſtrum erit, Academici cives,

cives, illius funus, in mariti & liberorum ſolatium, frequentes vos exequi & comitari. Documentum daturi, quanti æſtimetis virtutes; & approbaturi, ejuſdem candoris eſſe, laudare vivos ex meritis, & mortuos dignè honorare. PP. d. 30. Nov. anno recuperatæ gratiæ M D C LX.

DL.

NUdius quintus deceſſit vita egregia ac præſtantiſſima matrona, Eliſabetha, Ampliſſimi Viri Michaelis Hornii Reip. Oppidanæ Conſulis vidua. Quæ cum & ita vixerit, ut multis clariſſimarum virtutum exemplo eſſet; & ita obierit diem, ut ſimilem finem, qui ſibi contingat, quisque poſſit optare; non tacitum nobis prætermittendum ejus funus eſt: & eò cumulatius de eâ videbatur dicendum, quod præclara exempla & prædicari & inculcari ſatis haud queunt. Sed ordine ut exponamus de noſtra quæ accepimus, ab ipſo principio ordiendum eſt. Aliter, quàm aliquando Poetæ ſolent, cum ad eventum feſtinant maximè, atque in medias res, non ſecus ac notas, auditorem rapiunt: non ut confundant, ſed ut delectent & capiant, & artificii atque ingenii auferant laudem. Nata igitur noſtra eſt d. XXX. Martij anno ſupra milleſimum quingenteſimo ſeptuageſimo nono, horâ decimâ verſpertinâ. Patrem habuit, M. Johannem Cruſium: qui Syndicatu urbis XXII. Conſulatui ipſi XXXIII. Ann. magnâ cum laude præfuit. Præterquam enim quòd doctus, prudens, & amans patriæ eſſet, ſi quisquam alius; tam recti æquique obſervantem novimus, tam morum vitæque integrum, ut antiquæ virtutis ac fidei virum merito appellares. Matrem ſortita Margaritam fuit: ex primaria & ſupra ducentos annos in hac urbe celebri Matthæorum familia: quæ fratrem habuit Magnificum atque Ampliſſimum Virum Burckardum Matthæum, JC. & Lignicenſis Ducatus, dum fata Deusque ſinebant, Cancellarium. Qui ut hanc filiam unicam nacti fuerant; ita eandem cum curâ & diligenter inprimis educarunt. Nec ipſa quoque, ut optima & vivaciſſima indole prædita, ſegnior fuit in arripiendis & exequendis iis, quæ pulchra egregiaque præciperentur; quam in monſtrando eſſent ij, quibus hoc incumbebat maximè, ut annos puellæ regerent, atque ad omnem honeſti cultum quâ diſciplina, qua exemplo informarent. Quare & cæteras artes, quibus ingenia puellarum excoli ornarique ſolent, leviores tamen ſunt, arripuit facile; & illas majores quoque ac ſummas probè complexa animo eſt, timere & venerari Deum, Parentes colere, & audientem eſſe dicto eorum, pudicè habere ætatem: tum fugere otium, labori contrà aſſueſcere; nihil antiquius ducere honeſta fama; dareque operam adeò, non modo culpa ipſa ut vaces, verum ſuſpicione etiam ut careas. Quanquam per malevolentiam hominum pravamque libidinem id conſequi ſemper haud licet. Quam contra ſolatium maximum præſidiumque firmiſſimum eſt, conſcientia bona. Qua ſi abſolvimur; jam hominum amplius opinio, tam anxiè attendenda non eſt. Neque enim hanc reſpicit Deus: cui reddenda maximè ratio de dictis factisque noſtris eſt: & ei probari, innocentia ſumma. Anno cIↃ IↃ XCVII. nuptum data Michaeli Hornio eſt, Mercatori honeſtiſſimo: ſed qui per omnia Senatoria munera deinceps ad ſummam Conſulatus dignitatem evectus, & de communi Civitatis re non peſſimè meritus fuit. Cum eo ipſos XLI. annos concorditer conjunctèque vitam egit; ſed nunquam exſtitit mater. Quod æquo animo tulit:

& arte

& arte correxit. Nam quos negarat natura liberos, charitate adoptavit; dum ex cognatis assumsit, quos sibi pro suis educeret. Parum interesse existimans, utrum quis sibi gignat liberos, an faciat. In quibus non minus per beneficium, quàm aliàs in sanguine suo supereſſe licet. Cæterum nemo tam absolutæ ac perfectæ virtutis unquam natus fuit, cui non aliquando & venia esset opus. Interim admiratione semper apnd candidos atque benevolos homines digni fuerunt habiti, qui ut nonnunquam humani admitterent aliquid, plurimis tamen virtutibus abundarent. Neque enim non candidissima pulcherrimaque & Solis & Lunæ habentur sidera; licet in iis maculas nonnullas solerter Artifices observarint. Quare etsi & nostra suos quandoque perpessa manes sit (quod nemini nostrum non accidit) in ea tamen non paucæ ita excelluerunt virtutes, ut aliarum, quibuscum collatæ, claritati non parum caliginis inducere posse videantur. Nam primò quanta in ea pietas à primis usque annis fuit? Ac ejus quidem cum duo summa capita sint, cognoscere Deum; & quem cognoveris rite colere ac venerari; in utroque sane quam studiosissime potest dedita fuit. Jam notitiam Dei non tam ex rerum ordine, & admirabili illo universi contextu petendam sibi, quam ex sacratioribus literis & Dei ipsius tabulis hauriendam existimavit. Quare præter cœlestem codicem, aliosque libellos, quibus explicarentur fidei capita, nihil aliud temere versare ac legere unquam est visa; atque in istis igitur & operam omnem & meditationes suas occupare. Quo id consecuta est, ut non modo exempla inde & chrias per sermonis occasionem adduceret commodè, quibus aut confirmaret dicta aut illustraret; sed & quæ ab aliis de isto genere afferrerentur, recordaretur sine negotio, & quo spectarent, statim videret. Sed colere Deum, nihil aliud statuebat, quàm vereri eum atque diligere ante omnia; tum custodire mandata ejus: quorum omnium cùm maximum esse haud ignorabat, de charitate quod dedit; de eo mirificè semper sollicita fuit. Non nequicquam persuasa, bona fide amare Deũ haud posse, qui negligeret proximum; laborantem cumprimis necessitate aliqua, ac alienâ ope indigentem. Quibus ut se defuncta vitâ etiam quædam solatia essent, jam olim operam dedit. Porrò in Orationibus ad Deum fundendis, non temere alius aut ardore majore aut firmiore fiducia fuit. In quibus ita assidua fuit, ac si soli ipsi dictum esset, quod universim super hac re Apostolus Viduis præcepit. Nec aliud ipsi præsentius promtiusq; præsidium in adversis erat: quæ nemo virorum aut majore, quam illa, animo, excepit primùm, aut æquiore deinceps tulit. Æque fortis ac patiens, & promta parere Deo, à quo læta juxta & tristia immitti de sacris literis probe cognorat. Quam remota ab avaritia & omni improbiore habendi cupidine, tam aliena quoque à cultu nimio corporis, & illo immundo, ut Tertullianus appellat, mulierum mundo fuit; simplicissimis contenta munditiis, & maximum fœminæ ornamentum virtutem rata. Vaga & ambulatrix nunquam fuit: nec aliarum magis, quam rerum suarum satagens. Cumque majore natu ab omni celebritate fermè ac cœtu abstineret, nihil tamen ex illa re supercilii aut arrogantiæ [quam contubernalem fermè solitudini esse vel de Platone discimus] traxit: versata cum omnibus comiter atque benevole, quibus cum vivendi agendique necessitas incideret. Veritatis, si quisquam, & amans & studiosa exstitit: neque officii tantum, sed fidei etiam in primis plena. Quam satius putabat

tabat ſervare, quam aliquid facere compendii, de illa moderaretur: & facientes opus non dicto tantum, verum exemplo etiam incitaret. Primo omnium ſurrexit cubitu, poſtremò ivit cubitum. Quod cum in Patrefamilias præcipuè requirat Cato, non eſſe fœminæ laudi non poteſt, quæ domûs tuendæ curam ſedulo agat. Neque verò malignam maleficamque naturam nacta in corpore eſt, quam in contribuendis virtutibus animi tam faventem experta erat. Namque & ſatis affuit formæ, florente cumprimis ætate; & cætera etiam non habuerunt male, ad valetudinem bonam quæ faceret. Sed cum in temperamento corporis exuperaret calor; morbis nunquam, qui inde oriri ſolent, atque acutis inprimis, tentata eſt. Quos cura, & bonitate naturæ, & abſtinentia facile profligavit. Nam ſub initiis, quæ famem ſitimque, ut Medici monent, deſiderant, planè aſſumebat nihil; deinde ſe ita moderabatur, ut nihil, niſi quod, & quantum, expediret, aſſumeret. Ad d. XVI. Novembr. in epidemium iſtud malum incidit, tuſſim, catarrhos, febrem: quæ magna vehementia ingruebant, & ſtatim mirificè proſternebant vires. Quod cum ſentiret, poſt paucos dies, quam decubuiſſet, miniſtrum verbi arceſſivit; cui cum peccata ſua, ſuper quibus maximopere dolebat, confeſſa eſſet, ſacroſanctis myſteriis procurata eſt. Ita enim exiſtimabat, in graviore morbo timenda omnia, & nihil non ſuſpectum eſſe debere: ſenibus maximè: quorum ætas, quo per ſe imbecillior minuſque robuſta eſt, eò facilius valetudine ſuperari atque elidi penitus poteſt. Multa ſubito intercidere ægrotantibus. Aliis linguæ, aliis aliorum ſenſuum uſum eripi: non rarò & mentem ipſam convelli ac debilitari. Quare ſe rectè facturam, ſi, cum omnia illa conſtarent probè, iis defungeretur officiis, quæ meliorem felicioremque pollicentur exitum; & niſi ſanâ mente adhuc, & integris ſenſibus rite ac ordine peragri haud queunt. Sed cura & diligentia Medici, qui ſatis maturè adhibitus, eo deducta fuit res, ut pene transactum cum morbo videretur. Nam decedentibus cæteris, ſola remanebat tuſſicula cum languore nonnullo: quibus quiete & cura ſuccurri facile poſſe exiſtimabatur. Sed XIIX. Decembris recruduit malum, pejusque habuit ipſa, quam unquam ante. Ac maximum quidem faceſſebat negotium pituitæ vis, collecta in pectore tanta copia, cui evacuendæ vires, quæ aderant, ſatis haud eſſent. Ex quo cum facile intelligeret, quo loco ſtarent res, de ſupremis ſuis, & quæ ordinanda alia videbantur, iis dedit mandata, quibus id genus negotiorum maxime creditum volebat. In qua re ita ſe comparabat, ut ſimul & ſolicitudinem fœminæ, & conſtantiam mirari poſſes. Neque enim cum lacrimis & muliebri gemitu, ſed ita id fecit, ut non tam à mox moritura hæc præcipi; quàm à valente & firmâ & longe à fine ſuo poſita viderentur mandari. Poſthæc omnem rerum humanarum curam ejecit ex animo, & ut Poetæ veteris verbo utamur, expectoravit. Inprimis verò aſſidere ſibi iterum miniſtrum verbi voluit, qui fiduciam, quam incredibilem in Chriſtum Servatorem præ ſe verebat, juvaret præclaris monitis, incenderetque & obfirmaret. Ubi cum multa de ſacris literis depromerentur in medium, nihil ejus afferri potuit, quod non præciperet ipſa memorans, ac illicò redderet, ſimul proferri cæptum eſſet. Inprimis verò illa Patriarchæ verba, quæ ſecum luctanti Angelo, aut ipſi Dei filio potius, dixiſſe legitur, quibus negabat, ſe dimiſſurum, priusquam ab eo benediceretur, ſibi accommodavit, ad Chriſtum Servatorem applicans: quæ toties & die illo, & nocte etiam, quam ſupremam & ultimam duxit, in ore habuiſſe narratur nobis

bis,ut numeri ratio quam difficillime conſtet. Ex quo intelligi poteſt, quam ardentiſſimo deſiderio videndi & amplectendi Chriſti ſui tota flagrarit. Cui & documento illud præterea eſt, quod indignaretur prope, cum quis de valetudine & vitæ mora ulteriore ſpem aliquam injicere videretur. Ita plane tædere cæperat rerum humanarum, totaque mente conceperat Apoſtoli votum, *Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto*. Nudius quintus poſt III. matutinã, cũ ſomnũ, quem neq; totailla nec præcedẽte nocte viderat, petere videretur, ſoluta placidiſſimo obitu ſenſibus omnibus integris, & nihil turbata mente edidit ſpiritum, cum LX. ann. Menſ. IIX. D. *XXII.* confeciſſet. Digna erit matrona præſtantiſſima, ut, cum tanta virtute ac pietate & vixerit vitam, & diem ſuum obierit, ſupremi honores ipſi quam cumulatiſſimè perſolvantur. Quare cum poſtea ad horam L. ex ſuis ædibus, quas in platea arcis, quam vocant, habuit, efferetur, ut habita concione funebri componatur Chriſtiano ritu, vos adhortamur, Cives Academici, ut funus ejus frequenti officio deducatis. PP. Feria III. Theophaniorum Anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DLI.

DUo anni facti ſunt, quòd Vir Clariſſimus & Excellentiſsimus M. Wilhelmus Nigrinus Philoſoph. Pract. Prof. Publ. eo ipſo tempore, cùm jam poſt paucos dies decedendum ipſi magiſtratu Academico eſſet, diem ſuum obiit; atque ſic exoptatiſſimam Conjugem ſuam, Mariam Crugeriam, fœminam præſtantiſsimam, cum filia parvula & vix paucorum menſium, Chriſtina, viduam reliquit. Ac adolevit quidem tenella hactenus, ſed ita tamen, ut ſæpius infeſtaretur morbis; quibus eò magis obnoxia fuit, quò imbecillius corpus nacta erat. Ita factum, ut incunte hoc menſe etiam languore correpta ſit: quem deſtillatio & tuſſis, & alia conſecuta ſunt, quæ ætatulam parvulæ ſubigerent facile & expugnarent. In ea itaque cùm parum præſidii eſſet amplius, omnes Medicorum, quæ advocabantur, opes nullum exitum habuerunt. Ex quo neceſſe fuit id conſequi, quod omnium noviſsimè hominibus accidit, & ſimul ipſos etiam tollit. Nata eſt II. Aprilis A. cIↃ IↃ C *XXXIIX.* finita nudius tertius circa ſeptimanam matutinam. Cæterum in pueris tantum laudari ſpes poteſt. Quam illa ſane luculentam præbuit ex parentibus talibus ſata ac edita. Nam uti patrem non eruditiſsimum tantum, ſed optimum etiam & candidiſſimum virum habuit; ſic nihil probius, nihil magis pudicum matre exiſtere, vel tota Civitas atteſtatur. Naſci autem ex bonis bonos inprimis ſimile eſt. Et ſicut liberi parentum vultus, ita & mores animosque referre ut plurimum ſolent. Cæterum bene habet res; quicquid nobis adhuc implere debuerat, id Deo præſtitit: cui nil imperfectum eſt, quod ipſe ſacravit. Poſſunt corrumpi & optima: & nunc imprimis, ex quo tanta labes bonis moribus venit. Quare quòd nimis maturè exemta viventium numero fuit, in eo compendium fecit potius, quàm damnum aliquod paſſa eſt. Ita enim neque ipſamet ſibi timendum habet aliquid, neque alii etiam, qui quidam pro ea ſollicitudine affici poterant. Pervenit nunc ad parentem ſuum, atque non ſuum tantum, ſed communem & omnium etiam DEUM ipſum. In cujus ſinum complexumque recepta Parvula immortale ævum agit, & palmis ludens de ſeculo & omni ſeculi improbitate triumphat. Corpuſculi autem reliquiæ nobis curandæ ſunt. Quæ cum ad Hor. II. poſtea humabuntur; noſtrum erit frequentes exequias venire. Quod ut faciatis etiam atque vos adhortamur. PP. Do-

minica I. Adventus Anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DLII.

ITa rumoris ingenium est: nihil incertum obscurumque, sicut est, esse patitur: & quicquid ut gestum verè narrare haud potest, ut verisimiliter geri potuit, ita refert. Alius autem alia comminiscitur: quo fit, ut de eodem negotio diversa jactentur tamdiu, donec veritas ipsa in apricum erumptat. Ac de Clarissimi Viri M. Balthasaris Meisneri Collegii philosophici Adjuncti fato qui, & quàm varii sermones hactenus incesserunt per urbem? Etsi enim in eo consentiebant plerique haud vanè, acerbo aliquo mortis genere interceptum nobis eruditissimum hominem; alius tamen aliud genus retulit; quòd prout quisque rem fieri potuisse conjecerat, ita crederet factam. Nunc tota tristissimi casus facies in aperto est: atque id restat adeò potius, ut Viri Clarissimi cadaver rectè mandetur terræ; quàm ut curiositati nostræ quicquam in eam rem amplius permittamus. Impiè homines divinæ providentiæ attrectant arcana. Quo plus contendimus penitrare, eò rejicimur longius progredientes, ferimur retrò. Et citius naufragium in hoc altissimo mari facias, quàm, quò contenderis, pervenias. Jam nec magnopere interest, qua morte perimatur aliquis. Multi in lecto & pluma & inter infinita præministrantium officia, suorumque amplexus, ex morbo, & naturaliter maximè obeunt diem; quos tamen cruciatus æterni, & immortales pœnæ functos manent; cùm plurium contra animæ rectè ferantur ad Deum destinatæ perpetuis gaudiis, quas de corporibus suis aut famis vis, aut ferri exegit rabies, aut aliud istiusmodi quid truculentum ac atrox. Movent quidem hi violenti exitus plurimum superstitum animos; & quia horroris multum habent; non nihil miseriæ etiam afferre iis videntur, qui sic finiti. Sed omnis mortuorũ status atque conditio à constitutione animi potius, quo exceperunt fatum suum; quàm iis ab rebus deducenda est, quibus fuerunt peracti. Enimverò si quis proximus fini dolorem serium super commissis ceperit, totamque in Christum Servatorem unicum & mentem & spem converterit suam, non ille perire poterit quamtumvis pessimè pereat; aut regno cœlesti excidere, terra licet & detestabili morte inprimis extinguatur. Nec tempore aut ambitione hîc opus est. Momenti est, & confiteri peccatorem, & vindicis optimi misericordia implorare & opem. Obstruatur vox, cõprimatur lingua; loqui ad Deum etiam potest mens: & cum ad cogitationes nostras singulas intentus sit; nunquid securum aut surdum putabimus, cùm animarum salus maxime agitur, quas ipse redemit? Qua innocentia animi, qua probitate morum hactenus vixit noster Meisnerus? Quid didicit studuitque aliud, quam crucem Christi, ex qua salus universo mundo est nata? Sed male mori non poterit, qui vixerit optimè: & quod quis semper didicit, ejus & semper recordatur. Hauserint corpus paludis aquæ; at melioris undæ gratia animam servavit. Quam qui tuetur atque custodit, non eum ipse Oceanus, non totum elementum aquarum à Deo divellat. Natus noster est Anno cIↃ IↃ CXIV. D. XIII. Maji Witteberge iis parentibus, qui decori juxta & stimulo ingenti essent. Patrem sortitus est, clarissimum illud & Theologorum & Academiæ nostræ lumen, Balthasarem Meisnerum, M. Balthasaris, Archidiaconi Dresdensis, filium, S.S. Theol. Doct. & Prof. Publ. nec non Electoralium Alumnorum Ephorum: matrem Præstantissimam Matronam, Magdalenam, Amplis-

plissimi atque Magnifici Viri Ludovici Personii JCti, & Serenissimi Electoris Saxoniæ ex Ordinario Facultatis Judicæ Consiliarii, filiam. Atqui non satis erat bene natum esse, nisi & optimè educaretur. Quare maturè Præceptoribus eruditissimis traditus est, qui per omne literarum eruditarum genus ad recti honestique cultum perducerent. Docile & sequax mitissimumque ac modestissimum ingenium nactus erat. Quare & admisit haud ægre, quæ præcipiebantur; & facile hausit: morigerus juxta & studiosus. Græcas atque Ebraicas Literas, ex Clarissimo Wellero; Philosophiam ex M. Johanne Sperlingio didicit. Quorum alterum Profess. Publ. vidimus, alterum easdem adhuc præclarè partes quotidiè videmus administrantem. Primam disputationem de Somno & Somniis habuit natus annos XVI. singulari cum laude: XVII. ætatis anno Philosophicâ laureâ ornatus est, Decano, Clarissimo Viro M. Reinholdo Franckenbergero Histor. Prof. P. cum Paullò antè & disputasset iterum atque iterum publicè, & peroràsset etiam non sine optimi cujusque favore. Assumto gradu, Theologiæ studio se maximè dedit, atque in id summo labore incubuit, ut hæres paterni nominis, ita & gloriæ æmulator. Jenam profectus est Majo M. Anni cIↃ IↃ CXXXIII. & concionando ibi pariter ac disputando, non modo sub Excellentissimo Himmelio, sed & incomparabili Gerhardo, assiduè ac diligenter per duos integros annos se exercuit; itaque summis illis Viris probavit, ut nullus æque à parente filius, quam ipse ab iis amaretur. Quod non in arrogantiam vertebat, à qua maximè alienus semper fuit; sed incentivum inde cepit potius, ut magis magisque, quos semel suos fecerat, demereretur, seque benevolentia eorum dignum præstaret. Anno cIↃ IↃ CXXXV. Aprili mense rediit domum, & mox tum Theologorum nostrorum privatas scholas obiit, tum ipse instituit philosophicas: ut disceret partim, quæ nondum acceperat; partim quæ accepisset didicisseque ut exerceret atque percoleret. Nempe cessare non poterat. Nec satis habebat cepisse pulchrè cursum, nisi eundem magnificè continuaret. Contenta quorundam ingeniorum humilitas est, si maximè necessaria non ignorent: & multi se eruditos satis putant, si de vulgaribus quæstionibus non planè inscitè respondeant. Longius volebat noster progredi, quàm vulgo solet; nec sequi contendere, quò pater præiverat, degeneris atque ignavi existimabat. In eo itaque dum est, nec sibi tantùm egregiè, sed aliis etiam consulit, ne præmio suo tanta careret industria, & Philosophicis quoque literis utilis; in ejus Collegii societatem Adjunctus, quem vocant, cooptatus est, anno cIↃ IↃ CXXVII. D XIIX. Octobr. Quam dignitatem quibus artibus consecutus erat semel, iisdem & tuitus postea est tenuitque. Sed in privatis scholis suis Metaphysica & docuit maximè & disputavit. In iis enim probe exercuisse animum, mirum quantum utilitatis futuro Theologo affert. Dissimulandum nec istud est, elaboratum ab ipso Tractatum de religione teneri in scriniis, quo omnes quæ nobis cum Adversariis intercedunt controversiæ breviter atque nervose explicantur: cum Papologia, quam appellavit, quæ omnium Pontificum vitas & mores compendio recenset: itemque aliud Volumen, quod supplementum esse voluit Philosophiæ Sobriæ à Patre olim concinnatæ: quo Canones Logicos in Theologia recte adhiberi, docet inprimis. Qui elegantissimi libri cum suo tempore prodibunt in lucem (nam de-

ſtinati publico ſunt) abunde de auctoris ingenio & ſingulari doctrina ſtudioque teſtimonium dicent. De moribus viri dicendum pluribus non eſt, quos nemo ignorat innocentisſimos & inculpatisſimos longè fuiſſe. Multa præclara ingenia ambitio; multa faſtus atque ſuperbia evertit: quibus rebus adeò nihil peccavit noſter; ut modeſtior potius, quàm par erat, & horum temporum pateretur genius, videretur nonnullis, nec ſui ſatis cognoſcens. Quantum Theologum igitur nobis promittere poterat, qui tales mores cum eruditione tali conjunxerat? Sed aliâ ratione hominum ſpes; alio ordine conſilia DEI incedunt, quæ venerari, non rimari ſcrupuloſius oportet. Invitatus noſter literis ab Illuſtri Barone Schenckio erat ad capeſſendum Tonnenſis Eccleſiæ Paſtoratum. Nec ille abnuere; ſed antequam operam ſuam addiceret, in rem præſentem venire velle. Itaque cùm ſuperiore Octobri Reverendus atque Clariſſimus Vir M. Enoch Himmelius Eccleſiæ Orlamûndenſis Paſtor & vicinarum Superintendens hîc pro Licentia ſumendi gradus diſputaſſet publicè, jamque reverteretur ad ſe, non dimittendam ratus occaſionem tam commodam noſter, noto jam olim & ſibi amico homini ſe comitem junxit. Itum ex voto perventumque erat, & jam convecta etiam noſtro, quorum cauſſa fuerat profectus. Sed jam parantem reditum Merſeburgum inter & Lipſiam peſſimi oppreſſere Latrones: qui omnibus rebus, quos ſecum portabat, atque pecunia inprimis, cum ſpoliaſſent, inopem & vacuum dimiſerunt in urbem. Dies XXIIX. Novembris fuit, cum per Tubenas inde Kembergam venit: ſequente matrem optimam cæterosque affectus (ſic deſtinarat, aut optarat potius) amplexurus. O dubias incertasque mortalium ſpes! ô vota fallacia! Exierat oppido, ſeque in viam dederat, cum mox & ſerum diei & cœli tempeſtas nubila in loca paluſtria altasque voragines incautum, nec gnarum ſatis viæ impingunt. Nemo aderat, qui laboranti veniret auxilio: & ipſe eniti atque emergere hoc difficilius poterat, quod omne paludis dorſum conſtrictum ac induratum glacie eſſet: Sic ſuffocari neceſſe fuit, quibus dehauſtus ſemel aquis fuerat; & quicquid ab latronibus præda redemerat majori ſtagni truculentiæ erogari. Quid currimus, quid laboramus homines, atque in longum mittimus ſpes, ſi una hora infelix, quin ſi momentum unum, & cogitata noſtra omnia, & vitam ipſam elidere poteſt? Latuit res duas propemodum ſeptimanas integra: ex quo multæ magnæq; ſuſpiciones, neque omninò ſine turbis; comparente nuſpiam homine, quem ſatis conſtabat oppido egreſſum. Sed X. demum Decembris reperta eſt fides, cum in illa ipſa loca veniſſet forte oppidanus quidam, tentaturus quas ibi depoſuerat naſſas, & ſi quam cepiſſet reportaturus domum prædam. In eo enim dum eſt, illicò ſibi pileum notat in ſumma glacie; & quoniam non ignarus erat, quid fatigaret vulgi fabulas, illico ſuſpicatur, quod res erat. Reverſus domum ad magiſtratum rem defert: qui miſſis certis hominibus, qui ſcrutarentur profundum, & ſtatim cadaver reperit, & aquis extractum ſuis concedit. Quod cum ad infelicem matrem & magno confuſam luctu perlatum ſit, ad H. I. poſtea Chriſtiano ritu ſepeliendum, vos adhortamur, Cives Academici, ut frequentes venire in funus Viri Clariſſimi, easque exequias prolixè ac copioſè exequi velitis. Audituri pro Concione quæ ad rem maximè fuerint, quidque de repentinis hujuſmodi atque atrocioribus caſibus

ſentire

ſentire atque ſtatuere oporteat: ne in alterutram partem peccemus, hinc timidi nimis, hinc confidentes. Deus & afflictiſſimam matrem erigat, & nobis ita aſpiret ſemper, ut quæcunque nos hora, quicunque opprimat caſus, ipſi obeamus, ipſi redhibeamus ſpiritum, qui dedit. Non poteſt perire, quicquid receptum Deo eſt. Et ubi eſt Deus, ibi beatitudo ac felicitas ſumma, eaque æterna. Quam qui deſiderat, ad Deum ſeriò ſtudeat venire. PP. ad d. XIV. Decembris Anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DLIII.

AD motus illos, quibus ad fortitudinem exercetur corpus, gladiatoria pertinet: ars inde à veterrimis temporibus clara ac nota in vulgus. Sed quâ Veteres, ac in iis Romani præcipuè, nimisquàm peſsimè uſi. Quibus poſitum in more fuit, non tantùm per theatra, aut cùm conderent vitâ defunctos, tyronum magnam ſæpè vim ad necem uſque committere: verum etiam in cœnâ ejus generis exhibere ſpectacula; non aliâ cauſsâ, quàm ut ſtrage ejusmodi exhilarati, quos vocaſſent, paulò lætius convivium agerent. M. Servilium, conſulari dignitate virum, refert Plutarchus, perquàm luculentus ſcriptor, amplius triginta adverſarios confeciſſe, totidem duellorum victorem. De Tritanno quodam, prodigioſi roboris mortale, ex Solino, & quem ille exſcripſerat, Plinio diſcimus, omnes in univerſum, cum quibus eſſet commiſſus, *levi tactu, ac bene ſecuris congreſſibus* [ita enim legendum eſſe, rectiſsimè Vir illuſtris monet] revieiſſe. Ipſe ille quoque Bacchius, cujus apud Flaccum mentio, Eſerniusque, quem Lucilius alibi affert, non alio inſtrumento, quàm profeſsionis ejus ipſius famâ proverbio locum dederunt. Noſtrum hoc ævum ut longè recedit à moribus illis priſcorum temporum, execrabilibus certè ac deteſtandis ex merito: ita artem ipſam non ignorat interim, & pretio ſuo deputat. Non quod in conflictationibus ac ſingularibus bellis ponunt multi nequicquam: ſed quale in confirmando corporis habitu maximum ſanè cernitur. Inter illos autem, qui gladiatoriam exercent docentque alios, emicuit hactenus Wolfgangus Bôhme, probus & artis callentiſsimus Vir, ad quem ſpectat, quicquid eſt hujus ſcripturæ. Qui cum in urbe & Academiâ iſtâ annos bene multos vixerit planè ſine fabula, ac frugaliter ſatis, & nunc in eodem loco effiaverit animam quoque: denegandum ipſi hoc officium non duximus. Natus is in pago quodam, propè celeberrimum Miſniæ Emporium Lipſiam ſito eſt A. cIↃ IↃ XCII. Pater ipſi Hansus Bôhme fuit, ejus pagi incola: Mater Anna, cujus ignotum nobis cognomen. Filium luſtratum Fonte, parentes quantum in ipſis, ad pietatem literasque condiſcendas ſedulò aſsvefecerunt. In quibus ita profecit, ut legendi pingendique rationem exactè calleret. Quam cùm hauſiſſet, continuò puerum egregius ille Gladiatoriæ artis Magiſter apud Lipſienſes, Johannes Jacobus Schôffer, in familiam ſuam recepit. Ac cùm edocuiſſet artem, diſcipulis præfecit tandem, qui gladiaturam tyronibus præiret. Quas partes cum expleviſſet feliciter Bôhmius; acceptis Commendatitiis literis ad Johannem wilhelmum Schôfferum fratrem ejus, quem diximus, & ipſum Gladiatoriæ artificem percelebrem, Marburgum concesſit. Inde Argentoratum ad Annum cIↃ IↃ CXVIII. aliaque loca illuſtria adiit, dum denique in comitatu Nobiliſsimorum aliquot Juvenum Sileſiam

primum

primum, mox Wittebergam noſtram peteret: quod ad A. cIↃ IↃ CXVIII. accidit. Ex eo itaque apud nos reſtitit iſtos duodecim ipſos annos, artemque, quam didicerat admodum puer, & feliciter & per fidem ſummam profeſſus eſt. Quam laudem ipſi nec illibenter & prolixè tribuunt, qui Diſcipulos noſtro dederunt. Septimanæ circiter decem ſunt, quòd febris cujuſdam ardentiſſimæ calores ſenſit. Ex quibus eluctatus eſt quidem brevi: ita tamen, ut paulo poſt denuo invaderet hominem malum, tantâ vehementiâ, ut dum alia inſuper Symptomata accederunt, ipſe nudius tertius ſecundâ ingruentis diei horâ penitus acquieſceret & finem vivendi inveniret. Fuit de cætero Verbi Divini diligentiſſimus auditor, nec minus ardenter ſolitum venerari Deum ac precibus calidiſſimis flagitare, illi loquuntur nobis, qui hominis vitam accuratius inſpexerunt. Sacroſanctâ Dominicâ Menſa reverenter ac perſæpè, & pridiè quoque quàm excederet, eſt uſus. Illud autem maximopere meretur laudem, quod prædicant in ipſo multi, neminem temere læſiſſe, profuiſſe cunctis, nulli nocuiſſe. Quę virtutes uti maximæ ſunt, ita optandum erat, multos imitari ac exprimere etiam in vita. Cæterùm noſter, cùm ita fuerit, plurimos in ſui amorem allexit: nec eos Diſcipulos tantum, ſed & alios. Quorum illa etiam eſt pietas in defunctum, ut ſuis ſumptibus efferendum curaverint. Nunc agite itaque, Cives Academici, & hoc funus proſequimini benevolè. Procedet ad Hor. III. deinde exædibus CL. Viri, Michaelis Ledereri J. U. D. in Cœmiterium ſuburbanum, ubi defunctus humabitur. P.P ad d. XXIII. Octobr. Anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DLIV.

NUdius tertius ineunte nocte diem ſuum obiit Conſtantinus Preibiſius in ipſo flore ætatis: quippe qui nondum viceſimum annum attigerat. Adeo non ſola morti matura ſenectus eſt, ſed in quamcunque ævi mortalis partem finis cadit. Notum eſt Menandri carmen:

Si quis Diis amicus, adoleſcens obit.

Sed cur habendi felices ſint, qui non ita grandi natu moriantur, Plato alibi diſputat; ac inde illius rei deducit cauſſas, quod juvenes ſenſibus integris & nihil debilitatis membris excedant; cum ſenes contra curvi & cernui, atque vel viſu vel auditu deſtituti ante vocentur è vita. Nos bene actum cum Preibiſio tam cito functo exiſtimamus, quod his ereptus temporibus, cùm læti ac proſperi aliquid vix expectandum, ac omnis vita pro pœna propemodum eſt. Patrem habuit Reverendum atque Clariſſimũ Virum, M. Valentinum Preibiſium: qui ante hos novem annos admodum hac ipſa in urbe, cùm ad Præpoſituram Berolinenſis Eccleſiæ vocatus eſſet, mortuus eſt. Matrem, Ornatiſſimam fœminam, Eliſabetam, Davidis Knoblochii Glogovienſis Scholæ Rectoris virique doctiſſimi filiam, paucis ante maritum diebus in partu ipſo extinctam. Parentibus mortuis Tutor datus noſtro eſt Reverendus atque Clariſſimus Vir, M. Auguſtus Fleiſchauer Eccleſiæ noſtratis Archidiaconus, in cujus familia etiam educatus fuit, & ita imbutus literulis, ut intelligeret Latinè. Et quia ſcriptui pararet ſe, numerorum quoque atque ſcriptorias artes didicit; atque in iis bene profecit. Anno cIↃ IↃ CXXXVII. Nobili cuidam Viro addixit operam, inque munere eo fuit triennio integro: ſuperiore Septembri menſe ad nos reverſus eſt, non ſine luculento teſtimonio fidei atque induſtriæ

ſtriæ probatæ. Ut nihil de ſingulari ejus modeſtiâ & probitate commemoremus, quam in eo nunquam non commendavit qui ejus geſſit tutelam, D. X. Decembris elapſi proxime anni ex pleuritide Epidemia laborare cepit. Cui curandæ quamvis advocata eſſet Excellentisſimi noſtri Banzeri opera; tamen cura omnis atque induſtria fruſtra fuit naturâ ad contumaciam morbi ſuccumbente, qui jam in Empyema abierat. Mori nihil gravatus eſt: & ſalutari viatico ut inſtrueretur mature recte providit, Poſtea orationibns vacavit maxime & quoties durius cum ipſo morbus ageret, Servatoris nomen ſumma devotione inclamavit. Inde ſalutem expectans maxime, qui ſalus ipſa eſſet: & in quo ſe eſſe, ſpirare, vivere, haberet perſuaſum. Expiravit nudius tertius IX. nocturna: ad H. III. poſtea efferetur ex Fleiſchauerianis ædibus & intra urbem humabitur. Quas Ornatisſimi Adoleſcentis exequias, ut comiter velitis exequi, etiam atque etiam vos admonemus. PP. ad d. XIX. Januarii anno recuperatæ gratiæ MD CXLI.

DLV.

Nudius tertius ſub X. nocturnam deceſſit Ornatiſs. Juvenis Melchior Troſtius hoc eſt, mortalem iſtam & infinitis caſibus obnoxiam, cum immortali & affluente perpetuis gaudiis vitâ commutavit. Meque enim de eo aliter ſtatuere oportet, qui & imbutus vera atque ſalvifica fide fuerat; & ita præterea cùm vitam duxit, tum mortem obiit, ut nihil ad ſummam pietatis laudem feciſſe reliqui videatur. Enimverò ut quisque oppetit, ita vel felix, vel & infelix exiſtimandus eſt: cùmque de alio alius ſtatuat dies, ſupremus tamen de omnibus decernit. Nihil omninò attinet jucundè & ſplendidè, & ex ſententia animi vixiſſe vitam, ſi ita demum obeas, ut omnia dira & triſtia timenda poſt mortem veniant, & hilarem illam ac dulcem vitam cruciatus æterni & nullo terminandæ fini pœnæ excipiant. Sic contra ea parum refert, ſexaginta aut plures annos omnis generis malis jactatum fuiſſe atque exercitum, modò calamitatibus iis atque miſeriis imponat finem mors, & jam defunctum acerbitatibus in ſempiterna gaudia transferat. Rectè igitur & ſapienter, quicquid contra Ariſtoteles ſentiat, Solon Sophus, cum apud Poetam ait:

Dico tum vitam beatam, fata cum peracta ſunt.

Tum enim nihil juris amplius in nos fortuna & ſors prætendere poteſt. Quibus quamdiu obnoxii vivimus, tamdiu felices ſatis eſſe non poſſumus, per infinita caſuum, qui facile temerant noſtra gaudia, & omnem felicitatê nobis intervertunt. Natus noſter Dresdæ eſt ante hos viginti quaſi & unum annos honeſto loco, patrem nactus, Melchiorem, Supremi Judicii, quod eſt in Marchionatu Superioris Luſatiæ, Secretarium, Virum egregium & doctum; matrem Ornatiſſimam fœminam, Chriſtinam Hanckiam. Quos ſuos parentes uti amiſit maturè; ſic iterum quaſi invenit denuò, cum in familiam Patrui, Viri Ampliſsimi, Dn. Georgii Troſtii Sereniſſimo Dn. Electori à rationibus, adoptatus eſſet. Hujus itaque ſumtu Dresdæ aliquamdiu alumnus illius ſcholæ ſub præceptoribus præſtantisſimis operam dedit literis; & pro docilitate ingenii, quâ erat præditus, ita profecit, ut anno cIↃ IↃ CXXXV. in Ludum Afranum provincialem mitteretur. Ubi cum aliquot annos bonis artibus ac literis, quibus hæc ætas excoli ſolet, aſſiduè, niſi quatenus ſtudia bellorum & hoſtium interrupit furor, invigilaſſet, inſtructus viatico neceſſario â Patruo, ſuperioris anni Auguſto Men-

ſe huc venit, Civemque Academiæ noſtræ dedit receptus in contubernium Clariſſimi Viri, M. Johannis Sperlingii Phyſ. Prof. Publici, qui Rectoratum Academiæ id temporis adminiſtrabat. Quod ut prudenter dedit operam, ita non peſſimè ſanè ceſſit. Quamvis enim per ſe optima & recta indole natus eſſet, tamen non cauta ſatis ſemper adoleſcentum ætas adverſus corrumpentium illecebras machinaſque eſt: & facile in transverſum flectitur, niſi ſit, quem ut inſpicientem in actiones ſuas ac mores, aſſiduè vereatur. Atque profectò ita ſemper egit noſter, ut ſui officii numeros facile impleret. Non ille ſocordiæ, non otio dedere ſe; ſed meditari domi aut legere, ſed foràs obire Lectiones publicas privatasque has ſuas ſibi volebat partes. Et ita ingreſſus hanc viam promoverat, ut optima quæque atque eximia de eo liceret ſperare. Præcipuè, cum ita quoque inſtitueret vitam, ut omnibus iis „ quibuscum ipſi verſandum eſſet, non modo abunde faceret ſatis; ſed eorum amorem etiam ſtudiaque demereretur, quod ſine virtute & bonis moribus nemo poteſt. His enim maximè nobis voluntates hominum adjungimus & conciliamus:

φιλεῖ γὰρ πρὸς τὰ χρηστὰ πᾶς ὁρᾶν,

Electra apud Sophoclem ait. Jam olim viſus eſt, neſcio quid tabifici contrahere lentè. Sed quia virebat ætas, & illa ſigna ſub obſcura erant, proniores in optimam ſpem plerorumque omnium animi fuerunt. In fine tamen præcedentis menſis manifeſtius ſe prodidit malum. Nam & mox plane cepit decumbere. Quare advocatus in tempore Medicus eſt, qui porrigeret manum & opem ferret jacenti. Qui licet omni cura ac ſtudio in id incubuit, tamen induſtriam omnem ac artem deſtituit eventus, ſive Deus potius, qui hunc fatalem terminum non tam ægrotanti in præſente, quàm nato ſemel in lucem fixerat non producendum. Neque hoc fugit noſtrum, aut terruit: quippe qui ita ſe gerebat ſemper, ut Deo permitteret ſe, & id placere ſibi oſtenderet, quod ille de ſe conſtituiſſet. Ante omnia id dedit operam, ut ſalutari viatico inſtrueretur maturè, & ſic paratus ac pranſus imperium Ducis expectaret. Quem dici non poteſt, qua pietate quoque ardore animi precatus ſit, ne ſe deſereret; qua fide atque conſtantia animam eidem commendarit, ut opus peculiumque ſuum reciperet benignè. Atque recepit ſane, cum nudius tertius, quod diximus, ſub X. noctturnam inter medias preces expiraret. Reliquum eſt, ut corpus mandetur terræ: idque ut ritè fiat, venire ac ire exequias adoleſcentulo vos Acad. cives oportet. Id itaque ut promtè prolixeque faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. Efferetur ad H. II. pomer. ex ædibus Clariſſimi Hoſpitis M. Johann. Sperlingii P. P. extra urbem humandum. P. P. ad d. XXIX. Martii anno recuperatæ gratiæ M D CXLI.

DLVI.

SI tanti cujusque rei æſtimanda amiſſio eſt (ut eſt revera) quanta ejusdem præſtantia bonitasque fuit; quod damnum, quæſo, perpeſſus eſt, quam irrecuperabilem jacturam fecit Ampliſſimus & Excellentiſſ. Vir, Cornelius Crullius, J. U. L. atque Profeſſ. Clariſſimus, cum nudius quartus, Annam Sabinam ſuam Hirschbachiam amitteret, cùm eo natam genere, in quo nobilitatis eſſet plurimùm; tum iis ornatam moribus, illisque animi juxta & corporis dotibus excellentem, ut ornamentum ſexus ſui haud vulgare, decuſque eximium jure meritoque haberetur? Scimus maxima triſtiſſimaque bella mulierum gratia fuiſſe orta. Et

ta. Et quanti Trojanus Helenæ raptus constiterit, ex Poetarum carminibus notum est. Sed doluit Menelaus cum maximè, quod forma absolutissima esset privatus, nam cætera si videamus, quid flagitiosius tutpiusque famosâ illâ Tyndaride excogitari potest, quæ non admisit adulterum tantum, marito spreto; sed & secuta demum est, perfida primum & mox desertrix? In nostra non genarum tantum oculorumque lux; sed tot virtutum, quibus ornata fuit, ingentia decora acerbum acerrimumque desiderium movent. Atque Spartanus quidem Rex justè vindicavit illatas injurias, & vi armorum repetiit, per fraudem ac vim quæ rapta erat; in nostræ ademtione nec gentium nec matrimoniorum jura violata sunt; subductaque mariti complexu ab illo est, adversus quem neque actio competit, & nulla vindicta suscipi potest. Ut reliquorum bonorum, ita & conjugum quoque, usus fructus quidem noster; sed penes Deum possessio est, cujus peculium & ipsi sumus. Quod si injustè facit, qui conqueratur cedendum, quem conduxerat, fundo, cùm venit dies, & suam possessionem Dominus repetit; sane molestè ferre & indignari non nisi impie possumus, cum sibi reddi postulat Deus, quæ dedit ante. Nata nostra est Wittenbergæ A. clɔ lc CX. d. VII. Maji utraque origine nobilique & clara. Namque ut in Thuringia Hirschbachiorum antiqua nobilitas est, ita Seelfischiorum familia inter præcipuas hac urbe â multis annis numeratur. Patrem habuit Wolffgangum Hirsbachium, J. U. D. & Anteceſſorem Academiæ nostræ: Virum, & dignitate amplissimum, & eruditione atque facundia sic præcellentem, ut eas ob res in Serenissimi Principis ac Domini, Domini Augusti, Saxoniæ, Juliæ, Cliviæque ac Montium Ducis, &c. contubernium adscitus fuerit, qui ei à studiis esset. Matrem sortita Margaretam est, Samuelis Seelfischii Senioris, Consularis, Viri de istac civitate non tantum, sed Republ. literaria promovendis in lucem tot præstantissimis libris clarissime meriti filiam, fœminam ornatissimam ac præstantissimam. Cum in parentum gremio adolesceret, nihil non bonæ artis maturè arripuit, quæ & eam ætatem ac sexum deceret maximè &; animum præterea ad omnem honesti habitum instrueret salutariter ac informaret. Nec minore laude ac decore expressit vita etiam, quàm ante didicerat hauseratque freta ingenio & bonitate naturæ. Nam male natam indolem, ut disciplina ex parte corrigat, non penitus tamen emendat. Quare cum pudice & caste & sobrie præter cæteras laudes, quas consectari virgines solent, viveret, ut honestam opinionem comparavit sibi, sic luculentam conditionem etiam invenit, cum ante hos decem ipsos annos ab eo duceretur domum, quem in præsenti viduum fecit, acerbissimum sui desiderium ei relinquens. Juncta Viro solennibus nuptiarum est Kal. Augusti An. clɔ lɔ C XXXI. satis feliciter: quippe quæ trinæ prolis, filiorum duûm, & filiæ unius, exstitit mater. Qua comitate, quo studio, qua pietate ac fide maritum amantissimum complexa sit, expediri paucis haud potest. Quem auscultare, quem colere, quem omni officii genere prosequi maximum munus, summasque suas partes statuebat. Post hæc in educendis liberis, in gubernanda tuendaque familiari re, quæ diligentia ejus, solertiaque atque prudentia fuit? Cæterum ea pietate in Deum, ut hujus unius studium, cum cæteras tamen res tam diligenter administraret, habere videretur. Quæ sicut fide in Deum, & charitate adversus nostros (& quis de nostris haud statuendus

est, qui patris unius omnes sumus?) quam perfectissime exercetur; ita cumprimis semper dedit operam, ut & de Deo sentiret recte, & quam de eo opinionem induisset animo, operando monstraret. Neque enim amat & reveretur Deum; qui negligit proximum: nam si amaret, non negligeret, cujus habendam rationem præcepit Deus. Ac quamvis nihil unquam ambitioni ac gloriæ dederit; tamen commemorare ad exemplum interest, inter ultima mandata & istud præcepisse, darent operam sui, ut quod jamdudū donarii augendo Ecclesiastico instrumento destinasset, exhiberetur quamprimum: & ut ex certa sorte pecunia aliqua rediret quotannis, quæ in pauperiorum solatium erogaretur. Anni tres quasi sunt, quòd adhuc Dresdæ cum marito degens, phthisin contraxit. Sed cura ac diligentia Medicorum factum est, ut licet languerit sæpius, nihil amplius tamen in ipsam valuerit morbus. Huc cum venisset denuò, quod superioris anni æstate accidit, non pessime sane habere est visa: sed Mense Novembri proximo ex vehementissima destillatione laborare, & paullo post penitus decumbere cepit. Et quamvis nihil auxilii, nihil humanæ opis, quam ingens medicinæ ars in ipsam conferre, aut amantissimi mariti ac matris studium præstare posset, ei unquam defuit; id omne tamen nullum alium exitum habuit, quam qui lugendi mœrendique marito, & nobis hanc scriptionis durissimæ necessitatem exprimeret. Nam licet primum atque trigesimum annum nondum expleverat, & ita maxime vigebat ætas; tamen quia in tempora istiusmodi inciderat, quæ multas magnasque solicitudines ac curas subjicere animo assidue possent, factum est, ut quod per rationem annorum succi florisque aderat, fortunæ communis acerbitas attereret & exhauriret: atque sic morbo vinci posset facilius, quæ debilitata mœrore ac curis antea esset. Obiit nudius quartus sub X. matutinam integris sensibus inter medias preces, lætissimaque tripudia non tam augurantis, quàm præcipientis animi felicitatem futuram: cum se videre Servatorem optimum, & exultantes circum cœlestes beatorum choros, tum quicquid inenarrabilis gaudii ac voluptatis manere obita morte pios potest, jam usurpare oculis gestiendo attestaretur. Ad H. I. efferetur ex Hornianis ædibus in via Arcis; & habita concione funebri intra urbem humabitur. Multæ magnæque caussæ sunt, Academici Cives, cur frequentes defunctæ venire ac ire velitis exequias. Debetur enim hoc & Amplissimi Patris memoriæ, & celeberrimæ Seelfischiorum familiæ: tum functæ ipsius virtutibus præclaris: marito denique, de studiis vestris præclarè indies assidueque merenti. Qui sanè multum levamenti doloris ex pietate vestra capiet, inque officii vestri contemplatione mirificè recreabit afflictum mœrore animum, & agitatum quasi fluctibus quibusdam requiescet. Quare nihil desiderari patiemini in vestro studio: & quo deberi plura vos præceptoribus non ignoratis, eò prolixiorem navabitis operam in celebrando fœminæ præstantissimæ funere, & exornandis ejus supremis. P. P. Dominica, Lætare, anno recuperatæ gratiæ M. DC XLI.

DLVII.

QUæ tanta laus, tantaque commendatio est, qua sequior sexus ornari ac decorari solet, quam non ita emerita sit, Charitas Ursula Schulzia, ut singulare exemplum in genus suum præbere queat? Sic enim

enim nata, sic instituta educataque est, ut nescias, plusne in illam cum fortuna natura, quàm disciplina contulerit; & utræ excellentiores exstiterint, corporisne an animi dotes. Quamquam profectò istæ tantò semper præstantiores illis existimandæ sunt; quanto nobilior diviniorque natura cœlestis & spiritalis, cujusmodi anima; quam corporea terrestrisque est, unde origo corporum manat. Reusnerorum gens, unde nata est nostra, jam olim in florentissima Silesiorum provincia nobilis est, & eo nomine celebrata inprimis, quod plures in omni eruditionis ac sapientiæ genere Clarissimos illustresque inprimis viros dedit. Quos omnes si enumerare, atque ex meritis velimus laudare singulos, tempus nos citius, quam materia destitueret: neque res subitaria & extemporaneâ operâ confici posset. Itaque satis erit propinqua maximè decora non præteriisse. Supra LXX. annos est, quod factitandis medicinis cùm apud Zittavienses tum Vratislavienses magnam famam consecutus est, Clarissimus & Experientissimus Vir, Doctor Bartholomæus Reusnerus illarum Civitatum Medicus Ordinarius. Hic conjugem habuit Catharinam, ex patritia & nobilissima apud Vratislavienses Uthmannorum sive Hottomannorum familia: ex qua suscepit filium cognominem, eo ingenio, doctrina atque virtute, ut præter summum in utroque jure gradum, quem singulari cum laude indeptus erat, ad nobilissimas dignitates, quas quidem togatis consequi licet, aspirarit. Quorum enim quemque latet, Excellentissimum Amplissimumque Virum Bartholomæum Reusnerum Sereniss. Dn. Electoris Saxonici Consiliarium, & in illustri hac Acad. Antecessorem & Ordinarium JCt. Collegii, nec non Electoralis Curiæ Scabinatusque & Consistorii Ecclesiastici Assessorem primarium aliquam multos annos exstitisse? Hunc itaque patrem nostra habuit: nam matrem sortita fuit, Dorotheam: Amplissimi Viri Johannis Zangeri J.U.D. & Prof. P. Consiliarii Electoralis, & Ordinarii JCtorum Collegii filiam. Nata est d. XXIII. Decembr. Anno cIↃ IↃ CIIX. eo ingenio, quod puellarium non tantum, & quæ quodammodo propriæ hujus sexus sunt, sed & majorum artium capax esset. Nam & insignem peritiam Musicæ Harmonicæ juxta atque Organicæ habuit, & literarum omninò expers haud fuit. Quarum tantum profectum habuit adolescenti ætate omnium docilis, ut intelligeret Græcè; Latinè verò & Epistolas scriberet, & carmina texeret, quibus, cum aliorum, tum patris Amplissimi inprimis, non semel celebravit Natales. Sed omnem virtutum, ac pietatem maximè, ita à primis annis imbibit ac penitus infixit animo, ut paucas habeas, quas compares; vix ullam, quam anteponas. Nata annos *XIX.* nuptum data est Viro Amplissimo ac Consultissimo Nicolao Schulzio J. U. D. Assessori in Collegio Juridico, & Curiæ Electoralis Advocato primario ac Seniori: cum quo dici non potest quanta concordia hos XIV. annos egerit, quo studio ipsum amoreque ac fide complexa constanter ac prosequuta semper fuerit. Mater facta est, bis enixa primò Georgium Bartholomæum; deinde Johannem Nicolaum, filios. Quorum alterum annis abhinc quatuor vixdum quadrimum; alterum paullò majorem bimulo tertio retrò anno amisit, tanto majore luctu doloreque animi, quò teneriore, ut solent matres, affectu in eos fuit.

Τὸ γὰρ θανόντων τέκνων
Ἐπίπονός τι κατὰ γυναῖκας
Ἐς γόους πέφυκε πάθος.

Quos Euripideos verſus magni nominis Vir paullò liberius ita vertit:

Gravis ante alios, gravis ille dolor
Neſcit gemitus ſatiare ſuos,
Quoties lugent erepta ſibi
Pignora matres.

Marito juncta magnis non ſemel caſibus, quibus eam hæc temporum ſors objecit hactenus, acta jactataque fuit. Primò enim ejecta Sileſiâ eſt magno fortunarum naufragio, quo ſecuta conjugem erat ante, qui tunc Jaureni Principatus Præſidatu fungebatur. Poſtea ademta omni redeundi in ſua ſpe cum tranſtuliſſet Barbeium familiam maritus, aſſumtus ab Illuſtribus DDnn. Comitibus inter Conſiliarios, inde bellorum iniquitate coacta denuo eſt retroflectere curſus & Witteberg-am noſtram repetere, quæ nunc præberet mortuæ tumulum, ut incunabula ante præbuiſſet. Eſt fœminarum quidem genus molliore ferme animo, nec firmo ſatis adverſus triſtia ac dura; ſed melioribus diſciplinis ita emendaverat naturam ſexus, ut conſtantia & fortitudine in tolerandis vincendiſque malis vel plures virorum præteriret. Nam prudentiſſimam literarum cœleſtium haud fugiebat, quid ſtatuendum de rebus externis, & quid de malis adverſisque quæ crebrò hominibus venirent uſu, ſentiendum eſſet. Quid quòd non ſane exiguam illuſtrium exemplorum copiam legendo paraverat, quæ inſtituerent non tantum animum, ad quamvis fortunæ conditionem, ſed & accenderent mirificè ac inflammarent ad eadem capeſſenda. Quare ſicut aliàs ipſa nihil lenius mitiusque exſtitit, ſic in adverſis maximè nil impotenter & turbide egit; & ſumma æquanimitate pertulit, quod mutari haud poſſe videbatur. Optimum ſtatuens ſe Deo permittere, & ad illius voluntatem & ſuam quoque attemperare, quæ ſumma ac perfectiſſima ſapientia eſt. Quod ſi robuſtum æquè corpus ipſi tribuiſſet natura, ac animum dederat, hac ſcriptione ſuperſedere licebat in præſenti fortaſſean: nunc cùm venuſtum id quidem & modulatum pulcherrime, molle tamen & delicatum quaſi ac gracile circumdederat, factum eſt, ut phthiſin contraxerit; quæ cum in hecticam, ac eam quidem putridam, degeneraſſet, accidit, ut aliquot menſes decubuerit hactenus nequicquam adhibita præſtantiſſimorum Medicorum ope. Obiit placidiſſimæ mortis genere ſenſibus omnibus integris nudius quartus ſub Hor. III. matutin. incredibili deſiderio viſendi & amplectendi Servatoris optimi perfixa. Quem à primis annis ſumma religione coluit, quotidieque & voce & modulis venerata eſt. Namque ut nulla ipſi virtus defuit, ſic ita pietate excelluit, ut prædicari ſatis vix queat. Quare cum viva & videns magno ornamento fuit ſexui, ita eidem jam functo fato illuſtre morum abſolutiſſimorum exemplum præbet. Quod quæ deinceps æmulaturæ erunt virginesque ac fœminæ, plurimum ſane ad omne eximiæ laudis genus proficient. Habet enim hoc omnis illuſtris virtus, ut in memoria ſui etiam cum ſubducta oculis cœtibusque viventium eſt, plures informet ac doceat, & ſic quodammodo ipſam conſervet. Quare & afflictiſſimus maritus, qui eam ſemper plus oculis ipſis amavit, eò æquiore animo feret ejus obitum, cum recogitabit, ſe nihil præter ſpeciem ipſius perdidiſſe ac formam, & adhuc retinere tot ingentes virtutes, quæ non minus ac ipſe animus, cujus opera fuerunt, morte carent, & ſemper durant. Veſtrum erit, Cives Academici, tot maximis laudibus florentem olim fœminam modis omnibus proſequi, & hunc honorem habere virtutibus ejus, ut frequentes veniatis

exe-

exequias. Efferetur posteà ad H. I. pomerid. ex paternis ædibus, & habita Concione funebri intra urbem funerabitur. Quod genus officii ut ultimum supremumque est; quod exspectari à pietate superstitum potest, sic liberaliter & cumulatè præstari debet. Eritque majori solatio omnibus, quos propius attingit hic luctus, quo vos uberius atque prolixius fungemini partes. Quare ut inducatis id animum, etiam atque etjam vos admonemus. P. P. Kal. Aprilibus annno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ CXLI.

DLVIII.

ETsi orbata marito exoptatissimo, Johanne Strauchio, J. U. D. & Serenis. Electoris Saxoniæ Consiliario, primarioque; Jurium in Academia nostra professore & Ordinario, quem vocant, Viro Amplisimo ac Excellentisimo, ingentem ac incredibilem luctum ceperit matrona ipsius, Catharina Blumia, fœmina præstantisima; multum solata ipsa est tamen filii natu maximi patriique cognominis spes, quam de ingenio ejus ac moribus egregiam sanè ac luculentam conceperat. Præterquam enim quod docili perquam & uberi indole esset præditus; eam certe morum præ se temperiem tulit, ut pium, modestum & frugi maximè hominem videretur promittere. In quibus rebus cùm non origines tantùm, sed ipsam virtutum consummationem oporteat ponere; quid non egregii sibi inde atque præclari sperare hactenus optima potuit mater? Sed nihil firmum ac stabile est in vita hominum; & quicquid lætata de filio Blumia, quicquid gratulationis ac gaudii proponere animo potuit, id omne, vaporis ac nebulæ instar, transiit, atque evanuit, cùm nudius tertius ex valetudine, quâ nunc in tertium mensem afflictus tenebatur, vitâ concederet. Octaviam Augusti sororem commemorant, amissum primâ Marcellum suum juventa sic deplorasse, ut lugubrem vestem nunquam posuerit, nullus admiserit allocutionis, & clausa secreto suo ac abdita indesinenter fleverit natum per omnem ætatem. Atque est quidem non magnus modò, sed tener perquam ac delicatus matrum in suos amor: at quanto rectius tamen ejusdem Augusti uxor Livia; quæ cum filium Drusum, non spe illustri, sed gestis maximis rebus florentem ac inclitum extinctum videret, summo quidem honore atque affectu prosecuta est; sed semel illatum tumulo ita doluit, ut potius existimaret tenere & frequentare memoriam functi venerabiliter; quàm ita se gerere, ut indigna Cæsaris matrimonio, & supra sexum suum effæminata ac mollis videri posset. Ac Liviam quidem solabatur filii virtus, & quam decorâ vitâ sibi perennem ac immortalem gloriam comparaverat. At vero Strauchiam præter innocentiam morum atque ingenium, quorum meminisse nunquam non dulce esse poterit, illud ipsum maximè eriget & recreabit, quod adolescentulum non quidem nomen ac decus ingens, sed æterna felicitas sanctissimaque voluptas manet. Quo, tanquam in portum ac scopum quendam, cùm omnia spei atque fiduciæ nostræ vota contendant, quid est, quod quemquam eò perveniss dolere insolabiliter atque lugere cupiamus? Natus est noster A. cIↃ IↃ CXXIX. d. XIV. Novembris Dresdæ decimam inter atque undecimam nocturnis: ita feliciter, ut primis pueritiæ annis etiam in ejus ingenio ac indole nescio quid majoris ætatis & plusquam puerile eluceret. Quare & maturè parentes in disciplinam tradiderunt Præceptoribus peritis; majoremque in educatione ipsius

pſius operam ſtudium; ponendum ſibi exiſtimarunt. Neque ille ſegnius partibus functus eſt, aſſiduèque obſequio juxta atque modeſtia & diligentia in id contendit, tueretur non modo de ſe conceptam ſpem, ſed ut augeret & amplificaret magis ac magis. Neque enim amorem diſcendi non tralatitium tantum afferebat ad ſtudia, ſed & conſtantiam tolerandi laboris. Ut quantum conaretur, tantum efficere etiam ſtuderet. Contra quàm multi ſolent, qui ut aliquos in ſtudia impetus habeant; tamen, quia labores ferre non poſſunt, mox deſinunt turpiter, quæ paullò ante præclarè ceperant. Sed noſter his artibus id conſecutus jam erat, ut & ad literaturam & pietatem pro modo ætatis ſatis egregiè profeciſſe videri poſſet. Habebat annos XI, & tamen eam Latinitatis notitiam conſecutus erat, ut ſi quid Germanicè proponeres, non ita abſurdè illo ſermone interpretaretur ac redderet. Et Arithmeticas artes ſic comprehenderat animo, ut pro magiſtro fratribus eſſet. Jam Sacroſancta Biblia qui ternis vicibus legendo abſolverat; qui totum Pſalterium, & infinita dicta ſacra ac preces tenebat memoriâ, qui maxima fidei capita callebat probe, nonne ea jeciſſe fundamenta videatur, quæ ferrent facile, quicquid ad pietatem & rectum cultum numinis ſuperſtruere velles? Præcipuè cum ad fundendas preces & audiendas conciones ſacras mirum quantum alacritatis ſtudiique attulerit ſemper, neque in ulla alia re acquieverit magis, quàm quæ ad religionem ac ſanctitatem animum vocaret. Quibus egregiis laudibus quanto præſtitit cæteris atque excelluit; tantò & charior parentibus fuit. Mater certè, ex quo amiſerat virum, ſic, quaſi oculos & viſcera propria amavit ſemper; huic maximè ſuas credidit ſpes; hinc fulcrum ac firmamentum feſſæ ætati, & quemdam quaſi baculum promiſit, in quo incumberet præſidio aliquo egens ſenectus, & quod Ampliſſimus Pater vivus comparaverat decus. Nequicquam tamen: ut facile mutant noſtræ res, & velut citatæ turbine aliquo, in pejus & triſtius convertuntur. Finis ejus ſic habet. Præcipite Decembri proximo ſimul & capitis & cordis ſenſit dolores. Poſt paullò epidemium pleuritidis ſupervenit malum; quod in ἐμπύοιμα mox erupit: illudque tam contumax ac inſanabile, ut Cheirurgorum manus pariter & ingens medicinæ ars, nihil contra valeret. Quare liqueſcere univerſi corporis flos, & manifeſtè ire in tabem: & hac implicitus, quid aliud expectare potuit puer, quam quod imponeret finem vitæ juxta ac morbo? Difficile dictu eſt, qui cruciatus interim doloresque jacentem exercuerunt: quos cùm ſupra ætatem patientiâ vinceret ac toleraret, majore quadam vi adjutus & confirmatus videri queat. Atque profecto cœleſte auxilium emeritas dixeris, tam ardentes & tam aſſiduas decumbentis lacrimasque ac preces. Nudius tertius poſt IV. veſpertinam in Salvatoris optimi nomine, quod bis noviſſima voce inclamarat, defecit, cùm vixiſſet annos X I. Menſ. III. D. XXI. Ad Hor. I I. poſtea humabitur: cujus exequias ut frequenti officio celebretis, & pueri nomen, & veſtra à vobis pietas haud difficulter impetrabit. Nequedum enim exſtincta, opinor, paternæ in vobis virtutis memoria. Viget adhuc Strauchiani nominis ſplendor: & honorabit parentis manes, quisquis in filii funere fuerit pius. P P. ad d. X. Martii Anno recuperatæ gratiæ M D C XLI.

DLIX.

NUdius tertius acquievit Ornatiſſimus Vir Andreas Franckenavius Miniſter Publi-

Publicus Academiæ, ſive, ut Romani veteres appellabant, Viator. Hoc enim nomine vocabantur apparitores magiſtratuum quibus vocandi jus erat. Namque cùm primis illis temporibus plerique procerum in rure ac villis degerent, arceſſendi inde ad magiſtratus & in Senatum, cum publicum habendum conſilium, erant. Et horum, igitur, qui id facerent, cum crebra in itinere opera ac viis eſſet, inde natum eſt nomen. Atque hi licet inſervirent magiſtratibus publicoque, non ſervos tamen exiſtimare oportet, quod nonnullis eſt viſum. Nam luculenta monumenta antiquitatis teſtantur in civium numero fuiſſe: nec ultimo loco æſtimatos vincit illud, quod in theatro peculiarem ſortiti locum unde ſpectarent, quem honeſtiſſimum fuiſſe inde conſtat, quod præmii vice datus nonnullis, quod ex Tacito diſcimus. Hæc obiter, & ex occaſione, quam nobis dedit, cui ſcriptio iſta merito inſtituitur. Tum quia honeſtiſſimo munere in noſtra Republ. Academica functus eſt; tum quia functus egregiè, atque annos complures. Natus eſt Wittenbergæ d. VI. Februarii A. cIↃ IↃ XC. patre honeſtiſſimo Cive, Martino Franckenavio Piſtore: matre Anna, Viri Reverendi, M. Andreæ Wanckelii Eccleſiæ Schmidebergenſis Paſtoris filia. Primas literas ſub præceptoribus fermè privatis, quibus ipſum admovit Pater, hauſit. Maturior Philoſophiæ ac Theologiæ dedit operam, atque nonnunquam & conciones ad populum habuit exercitii cauſa. Sed ex quo ſemel Miniſtri Academiæ Publici partes in ſe ſuſceperat, quod annis abhinc *XXIV.* contigit, retinuit ſemper, neque mutare voluit, licet quandoque occaſio haud deeſſet. Quod ſanè conſtantis modeſtique animi, & qui contentus ſit ſua ſorte, ſignum eſt. Enimvero mutare ſtationem temerè, vel eſt affine ambitioni, vel ejus certè exiſtimatur, qui malè elegerit ante. Sed quanta conſtantia tenuit hactenus ſemel commiſſas partes, tanta fide etiam ſtudioque easdem adminiſtravit. Pari culpa teneri ratus, qui aut plane omittunt officium, aut id malignè faciunt. Conjuges duxit duas: priorem virginem, Dorotheam, Reverendi Viri, M. Petri Schleichii noſtratis Eccleſiæ Diaconi filiam, quicum ipſos *XXI.* annos tranquille egit atque ex voto: alteram viduam. Annam, quam mortuo marito priore, Henrico Schradero, Oppidanæ Scholæ Collega, ſibi junxit d. *X.* Aprilis A. cIↃ IↃ C XXXIIX. ſed nihil ex ea genuit. Ex Schleichia ſuſtulit Liberos VI. maſculos quatuor, de ſequiore ſexu duos. Ex quibus reliquit filios tres; cæteri ante vita exemti. De moribus ejus neceſſe dicere haud eſt, nam cum quotidiè ei cum omnium ordinum pene hominibus verſandum eſſet, latere indoles ejus non potuit: quam ſcimus plerisque haud improbatam. Nos autem ſtudii fideique ac ſedulitatis teſtimonium & ſupra ipſi perhibuimus. Superiore menſe Epidemio morbo & ipſe correptus eſt, ac nudius tertius extinctus: ut eodem die & olim ingreſſus vitam ſit, & nunc deceſſerit. Morbi moleſtias æquo toleravit animo: mortem obiit conſtanter & piè; erigens animum melioris vitæ ſpe, quam firmiter concipiebat fides ejus Chriſto Servatore optimo nitens. Ad H. III. poſtea efferetur in locum communem, extra urbem humandus, cujus exequias ut frequentes obire velitis ac celebrare etiam atque etiam Vos, Academici Cives, cohortamur. PP. ad d. IIX Februarii, anno recuperatæ gratiæ M D CXL.

DLX.

IPse octavus dies est, quod Reverendo Clarissimo Viro Dn. M. Augusto Fleischauero Ecclesiæ nostratis Archidiacono H. IV. matutina natus filiolus est, Jeremias Zachæus; qui nudius tertius sub V. vespertinam denatus admodum præcipitato vitæ curriculo sexto statim die defecit. Nemo libenter amittit suos. Quo arctius quid conjunctum & cōpulatum nobiscum; eo majore dolore divellitur. Et plane saxum aut stipes sit, non homo certè, qui nihil hîc sentiat. Sed ut lugere suorum casus hominis est; ita eosdem ferre rectè, sapientis. Quis est sapiens? qui rerum naturam sequitur, & causſam cujusque verè tenet. Quid mors est? nempe solutio partium. Et est natura compositorum, ut esse ab se, atque durare perpetuò non queant. Hoc, cum mortuum intuetur, sapiens cogitat; simulque compescit dolorem, ne videatur invidiam facere velle rerum naturæ: cumque recogitat, ita abire homines, ut in pristinum, quin multo feliciorem statum revocentur; eundem sibi animum induit, quem hortulanus aliquis solet, cum suas delicias sibi quidem hibernâ tempestate intercipi videt, easdem tamen vere proximo reddi sperat. Quin illud etiam cogitat, nihil sine divina providentia fieri: quam ut maximè ipse intelligit, ita eandem sibi sequendam præcipuè putat. Cui reluctatur tamen & obstrepit, quisquis suorum obitus impatienter dolet. Rectè igitur Sapientissimus Poeta Pindarus Hieronem monet, ut calamitatem suam leniter ferat. Namque stultorum esse versari indecenter in iis, quæ evenere: cum contra ea, quibus patuit veritas, quamcunque à Diis immortalibus immissam sortem bene ferant.

- - - - - Ἐι
δὲ νόῳ τις ἔχει
θνατῶν ἀλαθείας ὁδόν:
χρὴ πρὸς μακάρων
τυγχάνοντ' εὖ παχέμεν.

Idem Thebanus ille vates & istud etiam præclarè: ad unum bonum Deos immortales damna gemina distribuere hominibus: bonos verò, hoc est sapientes meliora contra obvertere. Quid habet homo melius diviniusque ratione & animo divinorum rectè intelligente? Hæc igitur cum contra adversa expedit, victor facile superiorque evadet, ac omnes dolores & luctus profligabit, nec vincet tantum mala, quæ videbantur, sed convertet in bonum, dum inde materiam patientiæ atque obsequii petit, quibus Deo se probet. Nam ferre, quæ accidunt, æquo animo, est DEO parere, sine quo nihil nobis accidere potest. Hæc non ideo afferimus, quasi ignoret pater; sed ne videamur officio nostro defuisse. Et solet ferme sic consternare animum dolor primus, ut quæ in promtu habet arma, neque videre, neque arripere statim queat. Vos adhortamur, Cives Academici, ut parvuli funus decenter atque prolixe velitis exequi, (quod ex paternis ædibus ad H. III. posteà efferetur intraque oppidum humabitur) & sic efficere, ut ex pietate vestra etiam non parum levamenti in lugentes parentes resultet. P. P. ad d. XXIII. Martii anno recuperatæ gratiæ M D CXLI.

DLXI.

NOn pessimè sanè cum Rep. oppidana ageretur, si opera istâ supersedere in præsentia liceret, neque nobis veniret ne-

cessitas

ceſſitas indicendi funus Spectatiſſimi & Prudentiſſimi Viri Henrici Horſtii, nudius quartus vitâ defuncti. Præterquam enim quod erudito ingenio eſſet, & Juris prudens; jam ab ætate habebat experientiam, & diu verſatus in cauſis atque negotiis Reip. eidem conſulturus optime videbatur, peritus ejus & tractandorum animorum diuturno uſu callens. Quorum neutrum cum inſit novis, vix certè inde eximium aliquid ſperari in publicum poteſt: & ſæpe pernicies impendet, ſi ſuper imperitiam ingenium inquies & ambitioſum acceſſerit. Tales enim omnia miſcent ac agunt: & ſtatum civium affligunt peſsimè; ſæpe & totum evertunt. Maximè, cum in turbida tempora per ſe inciderint: quibus regendis & tranquillandis inprimis prudentiâ & bonis artibus opus eſt. Cæterum præclarè & verè Sopholes:

Ridet doletque quisque, ut eſt viſum Deo.

Quare etſi dolendum hoc ſtatu rerum Civitatem tam neceſſario viro orbatam; tamẽ quia hic ipſe caſus non ſine numine contigit, ſic componendus erit animus, indidem & expoſcamus & impetremus auxilium, unde ingruit clades, & acquieſcamus in iis interim, quæ mutare atque corrigere nefas eſt. Natus eſt noſter Helmeſtadii in Academiâ Juliâ d. XXVII. Januarii A. C. cIↃ IↃ XXCII. Avum nactus Johannem eſt, Nordenſis Præfecturæ in Orientali Friſia Quæſtorem: qui magni illius JCti, Matthæi Weſenbecii ſororem Catharinam uxorem habuit, & inde ſuſtulit filium Dedhardum, JC. & Anteceſſorem Nobiliſsimum, ut & Cæſarei Palatii Comitem, noſtri Patrem. Mater ei Barbara de Brock, quæ primaria clariſsimaq; apud Attorffienſes familia eſt. Literis & eſt maturè traditus, & diligenter iisdem imbutus. Quas Græcas juxta Latinasq; cùm didiciſſet, Wittebergam miſſus in ſtudia eſt. Locupletato ibi optimis artibus ac diſciplinis animo ad patrem rediit, & ſub auſpiciis ejus ac ductu Jurisprudentiæ ſe totum dedit, inque ea plurimum profecit. Mox ut pararet ſe foro, Notarii titulo ornatus à Patre, Pragam Bohemorum in Comitatum Imperatoris profectus eſt, ibique Solicitatoris, quem vocant, aliquandiu ſuſtinuit partes. Interim Parens ex Academia Julia Wittebergam demigraverat: eò igitur & Noſter ejus mandatu capeſsit reditum, & foro diligentem operam navat. A. cIↃ IↃc XI IX. matrimonio ſibi junxit Ornatiſsimam Virginem Mariam Magdalenam, Jonæ Fritſchii Civis primarii & Inſtitoris filiam: cum qua hos ipſos XXIII. annos conjunctiſsimè vixit, ac liberos genuit tres, Mariam Magdalenam, Johannem-Henricum, & Godofredum: quem ſolum reliquit, Juris Civilis ſtudium in Academia Lipſienſi ingreſſum, & ſic paternis præſidiis maximè indigentem. A. cIↃ IↃ c XX. in Senatorium Ordinem cooptatus eſt: tertio anno poſt & Cura ærarii ei commiſſa: qua functus integrè annis XII, ad Præturam aſpiravit, dignitate Conſulibus proximus, & quaſi Collega. Præter has partes à multis annis & in Eccleſiaſtico Conſiſtorio Advocati Ordinarii munus adminiſtravit cum laude. Noviſſimus honor contigit, cum annis ſuperioribus ab Illuſtriſſ. Anhaltinorum Principe dicundo Juri Conſiliarius allegeretur. Quas partes ita adminiſtravit ac geſſit, ut neque induſtriam nec fidem in ſe deſiderari unquam pateretur; & ſic abunde iis, quorum agebat res, ſatisfaceret: etiam cum inter Patronos perferendarum pro Civitate aut Senatu Legationum dele-

ctus nunc in Aulam nunc in Conventus publicos mitteretur. Quas vices pro ea qua qua pollebat prudentia ſolertiaque ſæpius adminiſtravit. De cæteris viri moribus dicendum pluribus non eſt: qui ſic ſe ſemper inſtituit ac comparavit, ut ita, & pietatem Deo, & reliquam vitam tum ſuis, tum alienis probaret ſemper, qui & Chriſtianus bonus, isque & vir & civis, tum quoque Patronus etiam, Paterque reperiretur. Præcipitante Auguſto proximo cum inter alios Dreſdam ad indicta Comitia eſſet profectus, in ipſo itinere morbum contraxit. In quo curando cum ita verſaretur, ne ſuam interim operam ſubduceret publico, factum eſt, ut ſopiretur malum potius auxilio Medici, quam tolleretur. Reverſus domum, etſi nonnihil curare corpus ceperat, mox Lipſiam tamen Reip. cauſa eidem ſuſcipiendum iter fuit. Ex quo cum vix ſe recepiſſet domum, denuò valetudine implicitus graviſſimè cepit decumbere. Non defuit medicorum induſtria & ars: ac ne officia alia, quæ illam juvarent: parum fructus tamen inde tulit, indomitâ illâ ſuffocativi, quem vocant, catarrhi violentiâ omnes operas diſturbante. Ex quo cum intelligeret probè de ſe futurum quid eſſet, accivit miniſtrum verbi ad ſe, ut confirmaretur divinis Oraculis, & quicquid formidabile in præſentiâ imminentibus ſupremis intercidere poſſet, id vocibus ejus & inculcata futurorum optima ſpe diluceretur. Quam toto animo ita concipere atque complecti videbatur, ut nihil reſideret amplius, quod mentem ejus dejicere turbareve poſſet. Obiit d. VII. Januarii H. V. matutinâ plenus fidei fiduciæque Chriſtianæ, cum Annos LIX. minus III. ſeptimanis exegiſſet. Ad H. II. poſtea offeretur ex ſuis ædibus ad forum carnarium, & honeſtatus concione funebri, intra urbem humabitur. Quas exequias ut frequenti officio proſequamini, & dignum humanitate veſtra maximè, & nos, ut faciatis, etiam atque etiam vos admonemus. P. P. Dominica I. poſt Epiphanias anno recuperatæ gratiæ M DC XLI.

DLXII.

QUod, qui laborant tabe, uſuvenire plerumque ſolet, ut, niſi aliquod vehementius ſymptoma interveniat, languere potius, quàm planè ægrotare videantur; id Ornatiſſimo etiam Juveni, Conrado Willichio, accidit. Qui cum jamdiu contraxiſſet ſibi id mali genus, ante pauciſſimos tamen dies demum cepit decumbere; & morbum fateri palàm, quem hactenus diſſimularat nonnihil, ſolita munia obiens, quamvis haud inficiatus languorem, quo tenebatur. Qui nudius tertius cùm ſuum obierit diem, id reſtat, ut ritè componantur illius reliquiæ. Nec aliunde in præſenti nobis alloquendi exiſto loco nata eſt cauſa. Et erit de eo exponendum nobis hôc brevius; quod pleraque, quæ alioquin in hoc ſcripturæ genere afferri ſolent, ignorentur. Neque tam intereſt ſcire, quot aliquis annos habuerit: quos Præceptores atque Magiſtros vitæ & ſtudiorum ſit nactus: tùm quibusnam in locis, cùm puericiam, tum adoleſcentiam egerit, ut ad honeſta aſſueſceret. Satis erit, non ignorari, & natum quem eſſe honeſto loco, & adoleviſſe ita, ut neque virtutis neque doctrinæ expertem ſeſe oſtenderet. Quæ cum de noſtro abundè conſtent, nihil magnopere deeſſe exiſtimandum, quod commendare ipſum, & laude dignum facere queat. Veræ enim & ſolidæ gloriæ, ex iis rebus petenda maximè, quæ in nobiſmet ipſis ſitæ ſunt; non quæ accedunt aliunde, & cum fortuna

aliquod

aliquod commercium habent, communesque cum aliis sunt, neque tam meliores nos, quàm ornatiores efficiunt. Natus noster est ante hos XXV. annos quasi, ut conjectura ducitur, Colbergæ, quæ maritima Pomeraniæ civitas, Patre Christophoro, Mercatore. In Academiam nostram venit ante hunc ipsum annum, & quod excedit. Cumque duo maximè sint, quæ bonum scholasticum inprimis commendent; diligentia studiorum, & emendata vitæ ratio; in utroque sane sic satisfecit muneri suo noster, ut vel exemplo esse posset. Neque enim aut ulli pepercit operæ, quæ eruditionem atque doctrinam, cui studebat, locupletare posse videretur: aut quicquam magis pensi habuit, quàm ut ad legum præscripta omnes actiones suas dirigeret & conformaret. Philosophiam probè didicerat: Theologiæ summo studio incumbebat. Dei summoperè reverens; Præceptorum observans, nec cuiquam non exhibens officium, quod debebat. Tabem quod contraxit, jam diu est: & contra ire conatus hactenus est, fretus Medicorum, quos consuluerat, ope; nequicquam tamen: contra, quàm sperabatur. Nam nudius quartus demum plane cessit morbo, cepitque decumbere. Nudius tertius posuit spiritum sub V. matutinam, ardentissimis precibus Christo Jesu Sospitatori optimo commendans animam, quam superiore Dominica participatione mysteriorum verendorum piaverat, quasi præsagus de itinere viaticum sibi procurans. Ad H. III. postea efferetur ex Polisianis ædibus in via Collegii sitis, extra urbem humandus. Cujus exequias ut exequamini frequentes, etiam atque etiam vos, Academici Cives, admonemus. P. P. ad D. VII. Junii, Anno recuperatæ gratiæ M D CXLI.

DLXIII.

SEsquimensis est, quod Excellentiss. atque Amplissimus Vir Cornelius Crullius J. U. L. atque Profess. Publ. nec non Electoralis Curiæ Scabinatusque ac Ecclesiastici Consistorii Assessor clarissimus, Collega noster honorandus, uxorem dulcissimam, hoc est dimidium animæ, extulit; qui nunc filio Henrico Julio, alteri nempe delicio suo, in quo & conjunctissimi fratris memoriam, cujus nomen portabat, recoluit hactenus, & eo etiam nomine complexus ipsum arctius est, teneriusque amavit, exequias poscit. Nescit, quid sit, amare suos, qui non intelligat, maximo & acerbissimo luctu turbatum hinc esse confusumque parentem. Quò cum accedat & morbi importunitas, in quem implicicitus Clarissimus vir desideratissimi filii supremis interesse haud potest, quis non hoc fatum ejus ad singularem quandam infelicitatem interpretetur? Poteratque ipse Amplissimus Vir, dum cumulari adversis adversa, & jungi luctus luctibus videt, nescio quid triste & formidandum de DEO sibi promittere; nisi intelligentior paullò divinorum nosset hanc sequi ferme rationẽ Deum, ut exerceat maximè, quos maximè amat. Duas vias humanę vitæ & in carminibus Poetæ, & suis in disputationibus Philos. tradiderunt; sed plenius rectiusque de iis Salvator noster ipse præcepit. Quarum alteram, quæ virtutis sit, cùm in cœlestes arces inque æternam felicitatem: ad inferos alteram, quæ vitiorum, & illum subterranei ignis thesaurum, ut Tertullianus loquitur, ubi non finiendis pœnis cruciatur improbitas, perducere statuant; hanc tamen amœnam ac lætam & copiosam perhibent; illam verò asperam squalidamque

atque incultum merum. Quare qui ea incedunt, ut nihil niſi triſte & durum ſibi polliceri habent; ita eadem facile ferunt nixi præmiorum & incredibilis illius felicitatis ſpe, quæ perſeverantes in fine manet. Quæ eò uberius ſentitur poſtea, quo magis inter hanc vitam calamitatibus fuerunt jactati. Quid jubet Servator diſcipulos ſuos? tollere crucem, & ſequi ſe. Quis Chriſtianus, niſi diſcipulus Chriſti? & itaque is eſſe non poterit, qui læta & proſpera atque jucunda tantum expetat, quæ nihil commercii cum cruce habent. Semel interfuit nuptiis Chriſtus; non ſemel in luctu ac in funeribus verſatus eſt. Atque ſi univerſam vitam ejus recenſeamus, nil niſi ærumna atque calamitas, miſeriaque ac cruciatus deprehendetur. Et nos per proſperorum illecebras, & quicquid ducit ac mulcet ſenſus, nos ſecuturos magiſtrum putabimus, & probaturos de ejus ſchola? Nunquam defugienda eſt crux, & ſemper portanda patienter; ut nos de Salvatoris familia, & Chriſtum amare, doceamus. Natus parvulus Dresdæ eſt d. IV. Septembr. A. cIↃ IↃ CXXXIX. & hactenus quidem pulchre adolevit. Sed cum extremo Martio & tuſsis & febris infeſtare cepiſſent, atque nequicquam vel præſtantiſſimæ medicinæ adhiberentur, eò deducta res eſt, ut nudius tertius inter primam ſecundamque à nocte mediâ, placidiſsimo obitu nondum bimulus finiretur, qui arridendi abblandiendique mira jucunditate ſummopere patrem ceperat, atque ad delicatiſsimi ſibi amoris obſtrinxerat genus. Quare cum hoc ſuaviolo ſuo privatus ingenti dolore affectus ſit, Veſtrum erit, Academici Cives, eò prolixius ac diligentius ad parvi venire exequias. Mirè enim ad minuendum luctum facit pietas, quæ defunctis noſtris præſtatur. Finitis ſacris pomeridianis efferetur puerulus, & intra urbem in ipſo matris dormitorio componetur. Neque enim ſepulchra dicenda ſunt, ubi, qui jacent, evigilaturi ſunt, & vindicaturi ex nocte ſe, qua involvuntur ad tempus, ut poſt in candidiſsimam lucem prodeant, inque eâ perpetuò habitent. PP. Dominica Miſericordias Domini recuperatæ gratiæ M D C XLI.

DLXIV.

NEmo in militiam abit, qui ſe non reverſurum domum cum præda atque victoria ſperet. Nec quisquam in mari exercet navem, qui tempeſtates magis piratasque cogitet, quam lucrum atque divitias, quas ſibi promittit, cum animo volvat. Adeò ſemper nitimur homines in vota animi: nec tam proponimus nobis quæ ſunt timenda maximè, quam, quæ optamus & petimus, eo ſpe prona inclinamus. Enimvero Ampliſſimus etiam ac Excellentiſſimus Vir Cornelius Crullius J. U. Lic. & P. P. nec non Electoralis Curiæ ac Scabinatus, itemque Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſor, Collega noſter honorandus, cum ſuperioribus diebus ingrederetur Dresdam profecturus iter, alia omnia ominabatur, quam evenerunt. Atque nos ipſi nos amplexuros potius reducem, quàm deploraturos extinctum ſperabamus. Documento certiſſimo, quam ſint inanes noſtræ ſpes; quàm vota mortalium aliter cadant ſæpius, quam credidiſſes. Quamquam mirandum tantopere non eſt, id accidiſſe tot valetudinibus ac diuturnis languoribus fracto ac debilitato homini, quod validiſſimo cuique atque firmiſſimo momentis ſingulis metuendum. Neque enim quisquam à morte abeſſe longius poteſt, qui ejus aſſiduè ſecum circumfert cauſſas. Dolendum tamen Academiæ canſla, quæ Viro Amplis-

pliſſimo orbata eſt ante, quam eos fructus capere poſſet, quos uberes ſibi & copioſos de ſingulari eruditione ipſius pollicita erat. Sed vere ac ſapienter ille apud Tragicum,

Ridet doletque quisque ut eſt viſum DEO.

Quod qui recogitat ſecum penſius paullò, is acquieſcit facile in præſenti fortunâ: & æquo animo patitur, quæ eveniſſe divinitus, non ignorat. Nam *Divis certare*, quod præclarè Poeta monuit, non *malignum* tantum, ſed impium eſt. Nunc ſtylo condemus, quæ exponenda de noſtro pro conſuetudine receptâ ſunt. Ut quoniam ipſe nobiſcum eſſe amplius haud poteſt, memoria tamen ejus maneat, & morum duret exemplum. Natus eſt Quedlinburgii d. XXIII. Decembris anni cIↃ IↃ CI. Patre Ampliſſimo Viro Vito Crullio, Illuſtriſſimi Brunſvicenſium & Lunæburgenſium Ducis Cameræ Præfecto: matre Præſtantiſſimâ fœmina Magdalena; Dn. Thobiæ Werneri in Opperoda Hæreditarii, & Otiliæ de Thame, filia. Literis diligentiſſimè imbutus eſt domi privatâ Præceptorum induſtriâ, donec XVII. annorum adoleſcentulus Hannoveram miſſus, atque in eam Scholam, quæ tum doctiſſimis & ſolertiſſimis Ludimagiſtris inſtructa erat, traditus fuit. Annum unum cùm ibi vixiſſet, parentum auſpiciis in Academiam Juliam ablegatus commendatusque celeberrimi nominis Politico Medicoque eſt, Henningo Arniſæo, qui & victum ei & Muſeum præbuit. Cum diſciplinis Philoſophicis ſubegiſſet animum, Jurisprudentiæ applicare ſe cepit, ingenium juxta ac mores facilè iis approbans, in quorum manu erat ferre de illis rebus cenſuram. Anno cIↃ IↃ CXXII. Jenam profectus eſt, atque ingentium meritorum Theologo & ſummæ famæ, Dn. Johanni Gerhardo, Affini ſuo domeſticum juxta & convictorem dedit. Quo tempore Illuſtr. & Generoſiſs. Dn. D. Petrum Henricum Comitem de Gutenſtein &c. & Dn. Chriſtophorum Carolum Comitem de Schlick Commenſales non modo habuit, ſed & benevolos eſt expertus. Quarto anno poſt profectus Lipſiam eſt: ut quæ præclarè hactenus ingreſſus ſtudia, uberiorem ad maturitatem adduceret. Venit eò jam vere præcipite anni cIↃ IↃ CXXV. & inde diſceſſit ſequentis anni initio in Academiam noſtram concedens. Poſt paucos menſes, quam huc veniſſet, Generoſi & Nobiliſſimi Viri Dn. Danielis à Köſeriz in Burck & Neucemniz Hæred. Sereniſs. Electoris Saxoniæ Conſiliarii, & Curiæ, quæ Wittebergæ eſt, Præſidis &c. duobus filius majori natu præpoſitus eſt: tam felici ſucceſſu, ut intra annuum ſpatium uterque de graviſſimis juris materiis, quas ſibi ad diſputandum delegerant, ſingulari cum laude publicè reſponderint. Profectis iis in Belgium paullo poſt, ab Generoſo & Nobiliſſimo Viro Dn. Joachimo Friderico à Schulenburg in Tucheimb, Archiepiſcopatus Magdeburgici Conſiliario provinciali filio unico, Wernero, Nobiliſſimo Juveni, appoſitus eſt, qui ſtudia ejus gubernaret ac regeret. Quas partes quadriennio integro ſingulari fidei ac induſtriæ laude adminiſtravit. Anno cIↃ IↃ CXXXI. M. Junio ab Amplisſimo JCtorum Ordine Licentiam conſequendi ſummi gradus in Facultate Juridicâ petiit; quem paullò poſt etiam captis experimentis ſolennibus, & habita diſputatione publicâ prolixè impetravit. Sub idem tempus à Sereniſſimo Domino Electore demandatum ipſi fuit Secretarii munus in Conſiſtorio Sacro obeundum, honorifica ſane provincia: qua integro octennio functus, non parum laudis ſibi apud quosvis comparavit. Kalendis

disSextilibus ejusdem anni Præstantissimam Virginem, Annam Sabinam, Nobilis atq; Amplissimi Viri Wolffgangi Hirschbachii J. C. & Antecessoris Clarissimi filiam duxit conjugem: quam Aprili proximo extulit: postquam ex ea duos filios, & unam filiam suscepisset, quam cum majore natu filio superstitem reliquit. Alterum enim paullo post ereptam matrem non sine ingenti dolore & ipsum amisit. Vixerunt mirà concordia per charitatem mutuam; quæ ut concordiam generat, sic ab eadem nutritur ipsa ac alitur & conservatur. Anni cIↃ IↃ CXXXIX. M. Octobri vocatus ad Professionem institutionum Juris est; sed cum non pauca impedimenta objiceret præsentis temporis fortuna; & interim alius quoque locus in eodem Amplissimo Collegio cepisset vacare, anno sequenti demum constitutus Digesti infortiati ac novi Professor est, & V. Maji in Professorum corpus facto auctoramento legitimo adscitus & cooptatus: cum simul & cæteras partes, quæ velut accessiones professorii muneris sunt, in se suscepit. Decanatu Collegii semestri iste æstivo functus est. Neq; in ulla parte officio suo defuit: nisi valetudine & infirmitate impediretur: quod sæpius factum. Nam & ante, cum Dresdæ ageret, & ex quo huc familiam transtulit, quod superiore anno accidit, sæpe gravissimis morbis conflictatus est, & pene perpetuo aliquo affectus languore. Quod dum assiduè ad pluteos sedet, & dies noctesque habitat in libris, sibi contraxisse visus est malum. Vitæ fructum non in otiosis voluptatibus statuens, sed saluberrimarum rerum cognitione, quæ sapientiam constituunt: atque hunc maximè vivere sentiens, non qui valeret quam optimè; sed qui eorũ sibi comparasset scientiam, sine quibus juste atque feliciter degi vita haud posset. Ac ea ratione non juris privati tantum nobilem sibi, sed publici etiam Juris eam consecutus notitiam est, ut inter ipsos Roscios ejus præclarissimæ artis numerari posset. Sed nec indiligentem operam in Theologico quoque studio posuit: quod testari possunt crebriores notationes quas ad Sacræ Scripturæ Codicem appinxit passim: quem cum Lutheri Scriptis frequentissimè volvit. Dolendum autem tot maximis doctrinis instructum virum, tam infirmo fuisse corpore, ut bonorum suorum fructus scribendo & commentando in alios spargere & derivare ita haud posset, sicut & ipse cupiebat, & alii expectabant. Ipsi tamen ad famam interim satis erit, & studium & voluntas sua egregia. Neque enim cum gloria tantum sunt, qui confecere ingentia; sed qui conati etiam sunt & voluerunt. Die IV. hujus mensis negotiorum quorundam causa profectus est Dresdam. Quo paullò pòst quàm perveniisset, male habere cepit, de doloribus laterum præcipuè questus. Octavo Septembris planè decumbere coactus est; cum & increscceret malum, & deminuerent vires. Ac fuit in tempore quidem adhibita Præstantissimorum Medicorum ars, qui summa diligentia studioque curarunt decumbentem: non tamen aliquo secundiore successu: cũ jam supremis propius propiusque admoveretur. Die XVII. inter medias assistentium preces, ad quas subinde ipse est cohortatus, minimè ignorans, quantum præsidii in illis ponendum esset, placidè acquievit H. I. pomeridiana, cum vixisset annos XXIX. Mens. IX. minus paucis diebus. Fuit in illo erectus animus, integer, & justi amans inprimis: magnum pietatis studium: in quo plurimum promovisse, sapientiam summam statuebat, cujus initium pietas & meta ultima est. Quibus egregiis & pluribus aliis dotibus, quod nunc

orbata

orbata Academia, pro haud vulgari clade accipiendum. Sed ſanat idem, qui vulnerat: & conſulet Deus Academiæ noſtræ denuò, qui nunc afflixit. Vos, Cives Academici, agite, atque Ampliſſimi Viri funus, quod H. I. ducetur poſtea, frequenti officio exequimini. Qui efferetur ex ædibus Buchnerianis in via arcis, & intra urbem humrabitur Concione funebri habitâ ante. Non minora ſane, quàm ipſis parentibus noſtris, debentur officia præceptoribus bene meritis. Quod ſi illos & vivos colendos & horandos mortuos præcepit Plato; non ſane minore cura beatos manes Præceptoris optimi proſequemini, quàm viventis honori & exiſtimationi ſtuduiſtis. PP. Kal. Octobr. Anno recuperatæ gratiæ M D CXLI.

DLXV.

NUdius quartus Ornatiſſimus Vir, Chriſtophorus Kuhr, Miniſter Publicus Academiæ, filiolum cognominem, quem paucis diebus ante ex ſuaviſſima conjuge, Helena Steinia, ſuſceperat, amiſit. Ex quo id ipſum, unde oblectamentum ætatis ſolatiumque ſperabat, in luctum & deſiderium acerbiſſimum vertit. Et eſt hæc vitæ noſtræ conditio, ut ſemper obnoxia vicibus ſit, nec quicquam in eâ duret perpetuò; ſed nunc dolori gaudium aliquod, & huic rurſus mox dolor aliquis ſuccedat. Quare ſi homini nato talis nequicquam ſperanda felicitas, quæ omnis mœroris & ſolicitudinis expers ſit; nec quicquam unquam miſceri ſentiat, quod mordeat animum ac lancinet; beatus habendus merito, cui plus boni, quàm mali evenit, nec miſer atque infelix, in quo hæc ipſa vel ſaltem alternant.

Bonum à malo eſſe ſeparatum non poteſt:
Mixtura quadam ſi utriusque ſit, bene eſt:

ille ait, cujus ſingulos verſus Cicero, ſingula pronunciabat oracula. Dura & triſtia evenere noſtro: ſucceſſerunt lætiora non rarò, & in his ipſis nuper, quod filium tulit. Nam quid contingere bono patri optatius poteſt, quam ſimilem ſui cernere; & extra metum orbitatis poni? Nunc cùm ademtum ipſi hoc lætum & delectabile eſt, ipſa conditionis noſtræ atq; fortunæ ratio eum jubet ſperare, futurum, ut hanc nubeculam ſerenitas aliqua rurſus diſpellat. Natus eſt infans D. *XXIX.* Maij: ſub IX. matut. nudius quartus VII. veſpertinâ denatus eſt ex Epilepſia, quâ leviter primò atque obſcurè tentatus, mox manifeſtius & vehementius correptus fuit. Ad quam durare cùm tenerum corpuſculum haud poſſet, exacta de ſuo hoſpitio novella animula eſt, quod vix bis ſeptem dies habitarat. Ad Horam III. poſtea parvæ ejus condentur reliquiæ. Ad quod officium ut veniatis frequentes, etiam atque etiam vos commonemus. P. P. Feria ſecunda Pentecoſtes, anno recuperatæ gratiæ M D CXLI.

DLXVI.

NUdius tertius cum ipsâ feſtivitate publica, quam ſuperioribus diebus egimus, atque cum ipſo menſe Majo, finivit vitam Ornatiſſimus Juvenis, Henricus Remarus, febri ardente in ipſo ætatis extinctus flore. Qui à meridie cum ſepeliendus ſit, fit adeò, ut nobis Scripturæ hujus imponatur neceſſitas. Ægrè quidem eſt, dolemusque ſeriò, Academiam alumno egregio orbatam eſſe: ſed ſine ſacrilegio & impietate nemo repugnaverit DEO. Et verè Poeta Græcus monuit, quæ agit Deus aut facit, non ſub cenſuram vocanda mortalibus: quod ea omnia ſancta invictaque ſint.

Κρίνειν, inquit, ἐκ ἐπέοικε θεῖα ἔργα βροτοῖσι.

Πάντα γὰρ ἱερὰ ταῦτα καὶ ἀδέα.

Quod cum se ita habeat, irreligiosus erit profectò, qui vel cogitet saltem aliquid contra: vanusque ac stultus, qui solicitare movereque paret, quæ supra omnes vires humanas, & suâ naturâ immutabilia sunt. Natus noster Cellis, in Luneburgico Ducatu, est Anno cIↃ IↃ CXX. Patre Stephano, Cive honestissimo & Pistore, quem ante sexennium admodum amisit. In puero statim cum luculenta enituisset & capiendis doctrinis præclaris idonea indoles, maturè datus in disciplinam est, ut literis artibusque bonis imbueretur. Quarum tyrocinia cum posuisset in Schola Patria, Hannoveram missus est, annorum quindecim adolescens: & ibi per quadriennium cum restitisset locupletato insigniter animo, Luneburgensi ad D. Johannis Scholæ duobus integris annis alumnum dedit, omnesque boni Scholastici numeros egregiè implevit. Luneburgo huc profectus est Patronorum & Conjunctorum consilio ante hunc sesquiannum; atque obtinuit sedulo hactenus vetus luum, ut nihil magis haberet pensi, quàm in virtutis & optimarum artium studio ut omnem operam poneret, quotidieque incrementa caperet præclara. Ac destinarat quidem animo SS. Theologiæ dare se (& ei se dare jam ceperat) sed maximè hactenus in Philosophicas disciplinas incubuit, atque in illis eos profectus fecerat, ut summum gradum in eo honorum genere jam affectaret. Quem impetrasset quoq;, nisi aliter Deus de ipso statuisset, qui jam non Philosophicam lauream, sed vitæ æternæ coronam ipsi decreverat. Cujus splendorem ac dignitatem nec imminuere ac infuscare livor posset; nec obliterare invidia temporum, quæ cætera omnia non modo debilitat, sed penitus etiam haurit ac tollit. In libris, in lectione, in acroasibus publicis juxta atque privatis assiduus fuit. Nullum sudorem, nullas vigilias defugit unquam, si quid ex iis consequi posset, quod exornaret ingenium, &, quas pararat doctrinarum opes, augere ac amplificare posse videretur. Hoc fine se missum in istud eruditionis emporium recogitabat assiduè; eaque de causa suppeditari sibi sumtus, non ut obiret tabernas, diesque ac noctes habitaret in poculis, simul & rem delapidans pessime, & florem ætatis in occupationibus istiusmodi perdens, quarum deinceps non sine acerbissimo animi morsu recordaretur. Enimvero quam diligens studiorum atque industrius: tam probus, modestus ac sobrius erat, alienusque earum rerum prorsus, quæ Juventuti nostræ frequenter imponunt, & maximas indoles haud raro evertunt. Hæc brevia itaque & syrtes quod transiit noster, neque illisit aut fregit navem; non singularis continentiæ tantum prudentiæque laudem habet; sed & felicitatem quamdam arguit, quæ ei divino quodam munere contigit. Nemo enim ab se & sua sponte rectè agit: Dei beneficium est: quod reverentibus sui conferre solet. Et fuit in nostro à pueris usque ardentissimum studium pietatis. In quam tanto majore contentione incumbendum sibi existimabat; quanto satius est, Theologum minus doctum, quàm minus pium esse. Simplex veritas est & cultu ingenii illustrior quidem magnificentiorque evadit; non certiortamen ac magis sincera. At nisi doctrinæ vita, sermoni operæ respondeat, languidum atque inefficax erit, quicquid præceperis. Neque enim alacrius miles in hostem movet, quàm eo cum strenuè Imperator ducit. Si vertat terga, & se in fugam penitret; non quidem ignorant cohortes ac turbæ quid sui

sui officii sit; sed obliviscuntur tamen, aut sane frigidius faciunt: quibus non magis imperio, quam ductu ac exemplo est opus. Die XV. Maji ex febri ardenti malè cepit habere. Ac advocata quidem Medentium ars, curaque adhibita diligens fuit; non recuperari tamen valetudo potuit; & quæ in discrimen adducta hactenus vita fuerat, jam contumacia morbi elisa tandem deletaque penitus est. Obiit nudius tertius, quod diximus, finitus inter preces medias: ad H.I. postea efferetur ex ædibus Viduæ Hainecianæ in vico Collegii ad Septentriones, & concione funebri habitâ, extra urbem sepelietur. Quas Optimi Adolescentis Comilitonisque vestri exequias uti obire frequentes velitis ac exequi, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. D. II. Junii anno recuperatæ gratiæ M D CXLII.

DLXVII.

NUdius tertius sub ipsam intempestam noctem obiit diem suum Ornatissimus Juvenis Elias Sagelius, explevitque adeò, quod naturæ rerum, quotquot lucem hausimus olim, debemus. Cujus tantò notabilior mors est, quantò minus annorum habuit florentissimus adolescens: ut, si per ætatis stetisset modum, vitam vix dum ingressus debuerit credi. Annos enim non amplius novendecim natus, ecquam haud poterat injicere ac præbere nobis spem, fore, ut non duraret modo paulo longius, sed auspicaretur etiam, quod vitam propriè sapientes vocant. Neque enim dicenda vita erit, quæ sui nescia & negligens & secura agendarum rerum inter otium ac lusus transmittitur & perit. Qualis tum demum desinit esse, cùm vigere mens & acquirere robur & imperare sibiipsi incipit. Quâ qui sub initia statim intercipitur, & antè, quàm injicere manum ac ipsâ uti discat, merito cæteris infelicior existimari haud parvâ ex parte debet. Quanquam quæ infelicitas esse aut dici tantopere potest, ubi positis ærumnis infinitisque crucibus, felicem, stabilem & perpetuam vitam fueris orsus, ipsamque adeo æternitatem ordines à tergo? Quæ cùm respicienda per omnem vitam sit prudentibus vitæ, utpote pharos ac specula quædam labentis ac in dies perituri ævi: nihil certè ad hanc omne spatium illud censendum erit, quod viventibus spirantibusque expletur. Ac itaque, quod tam celeriter absolutus vitâ noster est, si rem rectè æstimes, ad prærogativam singularem potius interpretari licebit. Natus Pribusii est in Silesia A. cIↃ IↃ *CXXIV.* Patrem habuit Prudentissimum Virum Matthæum Sagelium, Reipublicæ Pribusianæ Consulem: Matrem Annam Natussen, Ornatissimam Fœminam. Infans lustratus salutari fonte ad frugem feliciter adolevit. Datus in Ludum, literas, quibus impertiri puerilis ætas consvevit, facilè arripuit, eosque subinde fecit progressus, qui & laudabiles maximè, & idonei essent, quos Academica quædam aura susciperet pariter & altius eveheret. Igitur in Academiam hanc venit ad d. XI. Junii anni superioris cIↃ IↃ CXLI, iis artibus ornaturus animum, quibus exerceri ac subigi liberales mentes solent. Neque vero non præstitit abundè officium. Nam & diligentissimè, quantum quidem per valetudinem licuit, habuit studia, & cætera sic se gessit, ut nullius odium temere incurreret. Sed dum istas strenue agit partes, morbo, eoque phthisico, nõ tam laborare, quàm penitus decumbere incipit. Accidit hoc ipsum Dominica Judica, hoc est, d. XXVII. Mensis Martii ejus, qui proxime effluit. Atque ex eo nunquam iterum convaluit. Utut enim adhibitę

diligenter medicinæ ſint, nihil tamen illæ potuerunt,& ita potius invaluit morbi vis, ut, poſtquam totas octodecim hebdomadas ægrotus decubuiſſet,eum tandem tabes nanciſceretur finem, quem ſupra ac in ipſo quidem principio hujus ſcriptionis ſumus loquuti. Expiravit inter medias preces, plenus fidei ac ſpei in Servatorem optimum defixæ. Efferetur ad Hor. III. poſtea ex ædibus Balthaſaris Wirckeri, in vici,quem Collegii vocant, auſtrali parte, non procul ab ipſo Collegio ſitis. Quas Commilitonis veſtri exequias ut eatis frequentes, maximopere vos adhortamur. P.P. d. XXIX. Julii , Anno æræ Chriſtianæ M D C XLII.

DLXVIII.

NUdius tertius V. & VI. veſpertinas æquo & placido animo plenus ſpe & fide in Servatorem optimum deceſſit vita,Ornatiſſimus Juvenis Chriſtianus Capito Jutrobocenſis Saxo, non ſine Spiritus Sancti Numine, cujus honori hoc triduum ſolenne ac feſtum peregimus. Enimvero cum quævis natura ſui ſolutionem horreat; & morte adeo nil terribilius ſit nato homini; utique forti & læto animo obire ſuprema,& ſpe præcipere certa futuræ æternæq; vitæ felicitatem reſuſcitato corpore, quod perſuaderi ab ſe humana ratio haud poteſt; non noſter utique,ſed Dei Spiritus operatur. Gratulemur itaque Capitoni hoc contigiſſe , atque nos quoque ut finiamur ita,ne excidamus illa ſpe, ad quam conditi ſumus,ſerio voveamus. Cæterum de genere noſtri nihil comperiri nobis licuit, præterquam, Patrem habuiſſe cognominem Pichielenſem Paſtorem in Diœceſi Cinnenſi,& Reverendi inprimis ac Excellentiſſimi Viri Dni. M. Salomonis Lentzii Paſtoris & Superintend. Eccleſiæ Ratisbonenſis cognatum fuiſſe, prodiiſſeque in lucem ante hos quaſi XXI v. annos. Primas literas hauſiſſe Jutroboci, poſt Brandeburgenſi Scholæ dediſſe Alumnum: inde Ratisbonam profectum,atque in eo Gymnaſio per quadriennium,ut teſtimonium docet , quo ſuperiore anno à Clariſſimo ac Eruditiſſimo Viro, Dn. M. Elia Ehingero,celeberrimo Scholæ illius Rectore, dimiſſus fuit, dicendi artes & morum honeſtatem diligenter exercuiſſe. Cum huc veniſſet,per tenues parentum fortunas valdeque afflictas bellorum tempeſtate, in miniſteria addicere ſe literatis nonnullis ac honeſtis Juvenibus fuit coactus. In qua provinciâ ſe ita geſſit,ut fidem,ſedulitatem,modeſtiam ſuam heris facilè approbaret. Jam reliquũ,quo vacabat, tempus tribuebat ſtudiis, Lectiones publicas,privatas ſcholas, Diſputationes item obibat frequenter, id navans operam,ut & legendo meditandoq; domi, & auſcultando notandoque foris tantum ſibi pararet doctrinæ , ut aliquando Eccleſiæ non ſanè inutilem operam poſſet navare. Ex quo huc venit,non ſatis bellè habuit; ſed qui ademit vitam morbus, hydrops pulmonum fuit. Cui curando fruſtra Medicorum advocatæ fuerunt opes. Et qui præfixus terminus,moveri temere haud poteſt. Ita obiit ille nudius tertius,quod diximus, & vitam cum morte, aut mortem cum vitâ potius, commutavit. Neque enim verè vita ſit,quæ in mortem deſinat: illa id demerebitur potius nominis,quæ mortalitate jam poſita,in quemdam æternum & nullis obnoxium vicibus ſtatum tranſit. Ad H. I. poſtea ex Collegio Auguſti efferetur, & extra urbem humabitur. Quas exequias ut frequentes obeatis,etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. Feria tertia Pentecoſtes Chriſtianæ,anno recuperatæ gratiæ M.D CXLII.

Et

DLXIX.

ET quæ de reparando nobis Amplissimo JCtorum Collegio iterum spes erit super, quod nunc in tertium annum tot Legum Clarissimis Vatibus aut munere, aut vitâ ipsa decedentibus, ita constare sibi haud potuit, ut loca in eo non plura vacarent? Pauci elapsi menses sunt, quod Præcellentem Virum, ac JCtum Præstantissimum Licent CORNELIUM CRULLIUM extulimus. Nondum in sanum coiit vulnus, & adhuc sanguinolentum hiat, cùm tamen nova rursus infligitur plaga, Amplissimo & Excellentissimo Viro Friderico Prætorio ex eodem ordine nobis præpropero fati genere, eheu, erepto exemptoque vivis. Vanum sit omne, quod augurari & subvereri tristius licet: cæterum videri poterat Deus nescio quid majoris mali in nos, ultima licet propemodum passos, parare atque moliri, cùm, postquam jam tum oppressa armis legesque & jura vix audiuntur, & conculcata passim jacent, eos nunc ipsos quoque tollit de medio, qui vindicare ab oblivione in usum contra malas artes, & suam justitiæ lancem ac regulam reddere ac stabilire posse maximè videbantur. Non desunt quidem eximiæ indoles atque ingenia præclara: sed quotumquemque non vexat fortuna patriæ, pennisque decisis humilem affigit terræ, atque in medio studiorum cursu non sistit malignè, aut alio vertit? Jam ad docendum alios rectè, non tantum ingenio atque doctrina; sed usu atque judicio etiam opus est. Quæ ut in adolescentes non cadunt; ita monstrandi ac præcipiendi partibus pulcherrimè omnium seniores, atque experti defunguntur. Præcipua & utilissima omnium humanæ sapientiæ pars Jurisprudentia est. Nam intercepta eâ atque sublatâ, quæ vita mortalium, quis rerum nobis futurus status? Mutabunt in belluas homines: regnaque atque Respublicæ quid aliud erunt nisi tyrannides & officinæ improbitatis? Quare ut humanis generis interest maximè, vigere disciplinam æqui ac juris: ita durissima quæque metuenda sunt, afflictis & morientibus veluti studiis, sine quibus justitiæ ac juri ratioque ac vis constare haud potest. Sed revocanda ab hoc excursu oratio est, & dirigenda in eum scopum, qui in præsenti fixus est nobis. Quò pro virili contendemus cursum deinceps, cùm Deum ante precati fuerimus, ut medeatur vulneribus nostris ac plagis ipse, patriamque ac Academiam tandem respiciat clemens, quò reddita pace quamprimum, & recuperatis cæteris bonis, quibus everti, jam cum Poeta quoque ex vero gratulari liceat.

Firmatur senium juris, priscamque resumunt
Canitiem leges, emendanturque vetusta,
Acceduntque novæ.

Id enim cùm contigit, jam consecuti illud sumus, in quo securitas omnis publica, tranquillitasque ac salus innititur velut tibicine quodam ac fulcro. Natus Prætorius Graboviæ in Mechelburgico Ducatu est anno superioris seculi quarto & nonagesimo d. XXV. Mensis Januarii. Patrem habuit Joachimum Mercatorem ac Senatorem Reip. Patriæ, Virum spectatæ virtutis ac nominis: matrem Ornatissimam fœminam Annam, M. Andreæ Kuhnii Wezenburgensis Eccles. Pastoris filiam. Qui cum non ignorarent qua esset eximia indole atque ingenio suus puer; ut educandum sibi cum curâ, ita eundem in disciplinam tradendum esse maturè existimarunt. Posito tyrocinio literarum in schola patriâ, in pædagogium illustre, quod est Stetini Pomerano-

rum, amandatus est, ut uberiorem ingenii capesseret cultum. Atque ut incredibili cupiditate discendi ardebat; sic summo ac indefesso studio in optimæ artis cujusque incumbebat genus, maxime cavens, ne florem ætatis atteri otio, & sic abire sineret, ut nihil viatici patraret canis. Quadriennio ibi exacto â Nobilissimo Equite de Borcken, Præfecto Zozigensis Ditionis, filiis nobilissimis admotus est, ut bonis literis, quibus egregiè hactenus locupletarat pectus, & ipsos imbueret. Ex ea provincia cũ decessisset, primò Rostochiensi Academiæ, deinde nostræ Civem dedit, Jurisque ac Legum studio sese addixit. In quo non multis annis ita profecit, ut Viro Nobilissimo Strenuoque inprimis, Dieterico à Brosicken in Kûtschier & Breitenfeld, idoneus visus maximè sit, quem gubernandis filiorum studiis præponeret, & unà cum iis in Academias ablegaret. Aliquot annos istis partibus defunctus, id consecutus ex eo est, ut perlustratis non modo præcipuis Academiis Germaniæ, Lipsiensi, Tubingensi, Argentinensi; sed & Imperii Civitatibus, & maxime Spirâ Nemetum, Sede Judicij, sive Cameræ Imperialis, verisimaque JCtorum Scholâ; Clarissimis quibusque viris innotesceret, pluraque hauriret ac observaret, quæ faciunt maxime ad rerum actum, virumque civilem inprimis decent. Reversus ex peregrinatione illa iterum apud nos substitit, additurus colophonem studio, cui se dediderat olim, & cujus excolendi causa tot vigilias laboresque nec non itinera susceperat. Quorum fructus primum cepit sentire, cum habita Disputatione summa cum laude, Licentiam assumendi gradus impetrasset, & sibi copulasset conjugem præstantissimam fœminam, Christinam Seelfischiam, orbatam jamdiu & viduatam marito optimo, Magnifico atque Amplissimo Viro, Benedicto Carpzovio JCto, Serenissimi Electoris Saxoniæ Consiliario in Appellationum Curiâ, & Cancellario Viduæ Matris: quod utrumq; in annum seculi hujus nonum atque vigesimum incidit. Cum anno cIↃ IↃ CXXX, Julii mense, Doctoris titulo ornatus fuisset publicè, tertio post Professor Juris publicus extra ordinem auspiciis Electoris Serenissimi est constitutus. Quas partes tamen non ita diu est functus. Nam in sequenti anno statim ex eâ provincia ad capessendum Cancellariatum, ab Reverendissima & Illustrissima Domina Abbatissâ, Quedlinburgum vocatus fuit. Cui muneri sexennio integro, & quod excurrit, ita præfuit, ut Consiliarii optimi, castissimi ac integerrimi Justitiæ Antistitis, tum prudentissimi ac felicissimi Legati laudem (nam & ad istas partes, per incumbentes bellorum tempestates maximè, non rarò transcundum ipsi fuit) facile aufferret: nec nisi ægerrimè, & diu retentus, quamquam non sine veniâ Electoris Serenissimi, cum assignata ei Professio Juris Ordinaria apud nos esset, quod anno cIↃ IↃ CXL. accidit, dimitteretur; & ea conditione, ut nihilominus ipsius opera atque consilio, cum esset opus, liceret uti. Inde igitur in Academiam nostram rediit superiore auctumno, ac IV. Octobris in Academiæ Corpus interque Assessores Juridicæ Facultatis cooptatus est, non sine boni cujusque gratulatione ac plausu, qui de virtute & eruditione ejus eximia ac haud vulgati nescio quid egregii, nec præter rem sane, Academiæ & Reip. promittebant. Hos aliquot annos non optimâ valetudine usus est; non quidem tam corporis vitio, quam labore ac ægritudine animi, quibus officii ratio & temporum horum acerbitas ipsum objecit. Nam ad vigilias ac curas muneris, cum magni ac crebri terrores, & præsentissima dis-

discrimina capitis ac fortunarum accesserint, vigor & firmitas corpori durare haud quivit. Sed hæmorrhagus maximè XVI. admodum annis infestatus fuit. Quod mali genus cum die I I hujus mensis maximè invalesceret; nec ulla arte Medentium aut ope compesci posset, non modò decumbere necesse habuit, sed ipsam etiam ponere vitam: cum nudius octavus dulcissimũ Servatoris optimi nomen subinde inclamans sub IV. matutinam expiraret. Fuit in eo viro magnum integritatis ac innocentiæ studium: mira modestia ac lenitas: de Juventute verò merendi bene tam studium ingens; ut Præceptore optimo se destitutos, qui Juris attendunt arti, non diffiteantur, fidemque ejus & in docendo dexteritatem se posse laudare satis palàm negent. De pietate autem ejus ec quid dicemus? Quæ non vulgaris, & multò minus ficta atque imaginaria in eo fuit. Pene contra indolem seculi: quo ut feracius contentionum super religionis negotio nihil est; sic nihil eodem sterilius prope pietatis veræ. Quæ non tam ex titulo sectæ ac nomine, quàm facto & opere profitentis æstimanda. Quàm frequens auditor juxta & lector oraculorum cœlestium; tam eorundem meditator diligens erat: quique non sanè, ad ostentationem & disputandi, sed credendi vivendique causâ inde vellet proficere. Jam in orationibus precibusque quam creber ac pene assiduus fuit: Quas non ex dispositione magis ac regulâ; quàm devotione animi & quædam loquendi cum Deo cupiditate subinde fundebat. Neminem unquam certo proposito animi offendit ac læsit & cũ feciſſent alii in se, non tam quæsivit ulciscẽdi causſas, quàm, siqua se offerret occasio, ultrò dimisit. Generosius nõ tantum, sed Christiano magis dignum statuens, dissimulare injurias; quàm vindicare: quàm modestus ac lenis; tam facilis etiam ac bonus. Ut neminem temere consilii atque solatii vacuum dimitteret, qui opem ipsius imploraſſet. Primum hominis munus statuens, laborantem juvare. Exitum placidum lenissimumq; habuit, & dignum penitus vita tali. Neque enim gravi ac lento morbi genere excruciatus diu obiit, & tum finitus, cum esse atque durare diutius nihil pigeret. Nam multi producunt vitam ut sibimetipsis supplicio atq; dedecori sint: & neque fama nec rebus integris moriantur. Nihil hujusmodi incidit noster, quod claritatem prioris vitæ obduceret: nec tuitus tantum hactenus partum semel est decus; sed majus ac verius etiam à morte expectat. Quod tempus odii juxta gratiæq; causas procul habet. Vestrum est, Cives Academici, probare pietatem mortuo: qui si præcepto & voce juvare vos amplius haud potest; exemplo tamen erudiet. Quod intuebimini quoties, toties excitabitis animum & hortabimini, ut easdem virtutum imagines induat sibi, ac vitâ exprimat. Nunc autem reliquias ejus reverenter habebitis, & cum ex ædibus Carpzovianis efferentur posteà ad H. I. exequiarum solennia frequentes & studiosi celebrabitis. Quod genus officii & dignum literatorum ordine maximè est, & Præceptori eximiè merito debetur planè. P. P. die XI. Februar. anno recuperatæ gratiæ M D CXLII.

DLXX.

DUm Ornatissimi Viri, Johannis Hauери, Civis atque Pictoris Academici funus, quod celebrandum posteà est, indicendum in præsenti est, non præter rem facturi videbimur, si de nobilitate artis, quam exercuit hactenus, præmittàmus nonnulla. Non solet quisq; ferme haberi tanti, quanti, quod

quod callet ac profitetur, artificium æstimari solet. Sed quod commendet picturam summum atque præcipuum est, quod antiquissimis seculis in liberalium artium chorum asscripta fuit, interdicto perpetuo, uti servitia neque addiscerent, neque docerent. Quapropter obtinuit apud Græcos, ut pueri ingenui, sicut Musicam, numeros, & cæteras artes de istoc genere; ita picturam quoque docerentur. Quod tantum abfuit, ut improbarent viri sapientes intelligentesque rerum; ut Aristoteles ipse, de puerili institutione, quæ magna momenta Reip. tradit, præcepturus cùm esset, cùm eruditione literarum conjunxerit graphicen, & extra controversiam ponat, hæc duo magnum multiplicemque ad vitam habere usum; cum de Gymnastica Musicaque subdubitet, & quatenus essent probandæ, docendum & explicandum sibi statuat. Concedenda omninò pueris respiratio quædam atque cessatio est: ne si studendi labore perpetuo intendant animum, initiò tædium & aversatio, mox odium literarum subeat: sed istiusmodi tamen, non quę permittat otium liberum, quod petulantiam invitat facile; sed quæ permutet studio studium; atque hoc rursus ita comparatum sit, ut illecebris suis capiat, atque laboris habeat minus. Quare non poterat illis commodior dari remissio, quam hoc pingendi exercitium. Quod & invitat elegantia, & voluptate (nam semper delectat imitatio) occupat, & ipsa cultura ingenium acuit atque majoribus parat. Enimverò haud satis est ad artificii hoc genus solertem argutamque afferre manum: accedat oportet ingenii vis, quæ commminiscatur ante atque disponat opus, & post præsideat intenta in partes omnes, & singula ita exprimat, ut nisi natura & ars paria faciant, operam studiumque periisse existimet. Ac id ut præstet artifex nec naturali bono valere sufficit: doctrinæ & eruditionis etiam parare auxilia oportet. Itaque consulet Mathematicos Pictor, evolvet Historias, excutiet Poetarum scrinia: multa de morum atque affectuum doctrina assumet. Illum utiliter Physiognomia, quam vocant, & militares equestresque & plures aliæ artes instruent: atque quo pauciora ignoraverit, eo facilius omnia atque effectius exprimet. Recte itaque in liberalium cœtu pictura ponitur, quæ tota ingenua & liberalis ipsa est: per liberales certe absolvitur ac consummatur. Non fugit, Annæum Senecam pictores liberalium exemisse numero: Valerium verò Maximum vel *sordidum artificium* pronunciasse picturam. Ac Stoico quidem condonanda severitas atq; durities sua est. Ex sectæ proposito judicat: quæ nihil amœnum, elegans nihil atque venustum admittere solet; ac neq; magnopere vel liberales ipsas probat. Solũ laborem, solam virtutem veneratur ac respicit. Et quicquid aliis tribuitur, his adimi putat. Sed de Valerio quid faciamus? Quem prope est, ut invenustum penitus atque agrestem pronunciemus. Nam elegantiæ sensum quem habeat, qui, quamvis absolutissimas tabulas viderit, quasque vel oppidorum pretio sæpius redemerunt Reges, ipsum artificium tamen abjectum & sordidum totum proclamet. Non ignoramus plura in laude posita Græcis; quæ turpia alia, alia levia, ac indecora principi populo habuerunt Romani. Sed in pictura id unquam factum, quibus rebus & testibus, quæso, probabit? Longe aliud nobis antiquæ literæ, aliud Plinius, luculentus auctor, persuadet. Ex quibus cognoscitur, in media libertate, atque cum nondum externi mores Romanam gravitatem vitiaverant, ex nobilissima Fabiorum gente unum exstitisse aliquem, qui exerceret picturam, & inde sibi cognomen assumeret.

meret. Quid de Turpilio equite; quid de Aterio Labeone Prætorio, Viro, memorem? quos tam scienter pinxisse constat, quàm multa alia fortiter atq; præclarè gesserant. Quid de Quinto Pedio? qui de cohærede suo Augusto Cæsare auctore hoc artificii genus edoctus fuit. Quamquam Pictura Romæ non tantum virorum nobilissimorum manibus, sed principum ipsorum ac Imperatorum tractata sit. Ut Hadriani, quod Victor prodit: ut Alexandri Severi, quod docet Lampridius: ut Antonini Philosophi, quæ summa laus est, quod ipse sapientissimus, Princeps de vita sua testatur. Miseret, Valeri, judicii tui, si tantos viros, quin orbis terrarum Dominos ipsos sordes tractasse putare potes. Nepotiani obitum Epitaphio prosecutus Hieronymus est. Qui si audire voluisset Valerium, nunquam in laudibus viri sancti & artificium pingendi recensuisset. Quantum in Jacobo Augusto Thuano seculum proximum consecutum decus est, quod vetustati ipsi ostentet? Atqui pari felicitate & scribere poterat gestas res, & quæ scripsisset coloribus ac penicillo exprimere. Qui adolescentulus quam diligens fuerit pingendi; quàm *laudabile*, ut vocat, *hoc exercitium animi*, oblectamentis aliis omnibus illius ætatis antepositum, non sine instinctu naturæ, maximus ipse gravissimusque est testis. Sed contra Valerium, & de pictura, satis in præsenti dictum est. Restat, ut de Hauero nostro nunc exponamus: cui neque pudori tam nobile artificium esse potuit: & quod feliciter in eo versatus, laudi gloriæque est. Natus noster est Wittenbergæ XXIV. Jan. A. CIↃ IↃ XCII. patre Johanne, Viro honesto ac integro, quique conficiendis Sphæris armillaribus, quas vocant, ac globis; tum calligraphiam docendo exercendoque, cujus peritissimus erat, non malè de Juventute Academicâ id tempestatis mereri est visus. Matrem habuit Elisabetham Bôthiam: quam annis superioribus ipse cum sorore composuit. Maturè in eo docilitas indolis, & luculentum ingenium deprehensum est, quapropter id egit sedulò pater, neque pepercit ullis sumtibus, ut literis artibusque, quibus imbui prima ætas solet, erudiretur diligenter. Nec infeliciter cessit res, & jam Latini sermonis eam sibi quæsierat noster peritiam, ut intelligeret non tantùm, sed & scribendi loquendique latinè, aliquam haberet facultatem. Cæterum quia imbiberat in Palatinatu, quem habebat patriam, opiniones eas pater, quas Johannes Calvinus in religionem atque Ecclesiam induxerat; idcircò iisdem & filii animum, & quidem paullò uberius cum tingi vellet, Ambergam misit, eo consilio, ut in Gymnasium Principale, ejusque inter alumnos, adoptaretur, atque id impetraverat, sed contigit paullò post ut ipse decederet, & puero alterius studii amor (illius artis scilicet quam est professus hactenus) incesseret. Quare à matre revocatus domum, atque Johanni Schultzio, qui tum in hac urbe non ignobiliter picturas faciebat, in disciplinam traditus est. Sub quo ita profecit, ut graphide juxta atque picturâ æquè valeret: cum multi satishabeant, in istac ad aliquam laudem profeciisse. Ac graphis quidem Victruvio dicitur, quæ constat lineis, atque, scribendo tantum figuras, absolvitur: quæ rudior atque simplicior olim, per nostros chalcographos ad excellentiam summam nunc est perducta. Nam quæ figuras & lineas coloribus scitè prudenterque implet, pictura propriè appellatur. Cùm absolvisset disciplinæ annos, Lippiensis Comitis Pictori, cujus celebris fama eo tempore erat, commendatus Lemgoviam Westphalorum, [ibi enim degebat] concessit. Inde Monacum,

nacum, Bavariæ caput, quæ ſemper hactenus, velut emporium quoddam hujuſmodi artium exſtitit; tum Imperiales Civitates alias atq; alias petiit, & præſtantiſſimo cuiq; artifici cum daret operam egregiè quoque ipſe profecit. Confectâ peregrinatione artis cauſa, cum rediiſſet domum, inſtituit pergulam: mox & ad matrimonium adjecit animum, & ornatiſſimam Virginem Urſulam, Johannis Salbachii Civis primarii filiam, Andreæ Matthæi, Viri Prætorii privignam, uxorem duxit. Ex quâ ſuſcepit liberos IV. duos reliquit ſuperſtites, Johannem, æmulatorem felicem ut & heredem paternæ artis, & Catharinam. Defuncta Salbachia annos X. viduus egit. Secundas nuptias An. cIↃ IↃC XXIX. fecit, ducta uxore Anna Wagenknechtia, ex qua redditus pater eſt unius filii, & duûm puellarum. Superioribus menſibus languorem ſcorbuticum nactus eſt. Quod mali genus & ſedentariâ vitâ, & ſolicitudine curarum, quibus eum cum pluribus aliis temporum diritas objecit, contraxerat. Acceſſit proximè febris continua, & quamvis medicæ artis auxilia adhiberentur, morbi vis tamen ſuperior fuit. Kal. Decembribus arceſſito miniſtro verbi ſeriâ deploratione actæ vitæ errores peccataque ſua confeſſus, & paullo poſt Dominici corporis cœnâ refocillatus eſt. Nudius quartus ad noctem mediam pie & Chriſtiani obiit diem, jam LI. natus annos. Per adoleſcentiam, & adhuc calidus juventâ aliquando liberius juſto vixit. Cum deferbuiſſet ætas, ſatis rectè egit, & probè implevit officii partes. Neque neſcimus, quo multas rapiat ætatis fervor ac impetus: & quam difficile ſit exuberantibus ingeniis ſervare ſemper temperiem; & quod Poeta dixerit, *neminem ſine vitiis naſci: eſſe hunc optimum, qui minimis urgeatur.* Πάμπαν, alius inquit, δ' ἀμωμος ἔτις ἐστ' ἀνήρ: *Non nullus expers criminis, non mortis eſt.* Cæterum nemo diffitebitur, ingenui, recti ac integerrimi animi fuiſſe: fidei ac officii plenum. Studia, literas, & qui hæc tractant, reverenter habuiſſe juxta ac mirè amaſſe: & maximi ſemper feciſſe, quod Academiæ hujus pars eſſet. Cujus honorem & exiſtimationem impenſæ ſemper habuit curæ. Quare vos admonemus, ut, cum ad H. II. poſtea efferetur ex ædibus propriis, exequias ejus frequentes atque prolixè exequamini, qui de plurimis veſtrûm docendo exercendoque quam profitebatur artem non peſſimè ſanè promeritus eſt. PP. ad d. IX. Decembr. anno recuperatæ gratiæ M D C XLII.

DLXXI.

SIngulare penitus fatum in filiis ſuis paſſus atq; expertus hactenus eſt Plurimum reverendus ac Excellentiſſimus Vir, Dn. Jacobus Martini, SS. Theol. D. & Prof. primarius ac celeberrimus, nec non totius Academiæ ingentibus meritis inclitus Senior. qui aliquot filiorum cum pater eſſet factus, plerosque non modò puberes, ſed jam virilitatem inter clariſſimarum artium ſtudia admotos propius, defunctos amiſit. Ita Ezardus maximus omnium Jenæ jam ita pridem; ita Andreas Pariſiis, Galliarum metropoli; ita Johannes Fridericus (ut nihil nunc de Balthaſare Johanne commemoremus, qui XVI. annorum adoleſcentulus Pari ereptus eſt) nudius quintus in ſuu ipſo parentis obiit diem. Non dubitamus fore quamplures, qui hoc ad inſignitam quandam infelicitatem interpretaturi ſint: nobis id reputantibus, aliter videtur. Non quod non eſſe acerbum ac grave exiſtimemus, hujuſmodi caſus incidere; ſed quod hæc ipſa, quæ aliàs incendere dolores & exacerbare

bare videbantur, non parum ſolatii habeant. Quid quærunt juncti legitimis nuptiis? tollere liberos, ac hos in Reip. alere ſpem: hoc primum eſt. Quid alterum? bonos videre. Quid deinceps? bonos videre. Et nihil ulterius itaque? nihil magnopere, ſi rationem & ſapientes; non opinionem & ſolers in mala ſua ſæpius vulgus maluerimus ſequi: atque precari adeò, ut ſenes, ut opulenti, ut magni potentesque noſtri evadant. Quæ nec felicem Remp. facere, neque nos poſſunt: & ſæpe noxæ atque exitii cauſſa exiſtunt. Suſtulit filios Senior noſter: commune hoc habuit cum plurimis aliis. Suſtulit bonâ indole: virtute, moribus, ſcientiis artibusque inſtructos nobiliſſimis, atque jam pares negotiis, vidit: hoc peculiare præ illis ſortitus eſt bonum, qui aut degenerem, aut parũ vitalem ediderunt ſubolem; & ſic vel nullas, vel malignas ac parum certas gaudendi gratulandique de ſuis ſunt nacti cauſſas. Sed eo ipſo, dices, melior ac tolerabilior horum ſors atque conditio eſt. Nam cum orbantur filiis, aut liberantur pœnâ, ſi mali ac perditi fuerint, quod pro ſupplicio ſemper parentibus eſt; aut ſolicitudine vacant deinceps, ut ne degenerent veriti ante, de quorum moribus nondum potuerant pignora capere rudi iſta & nondum adultâ ætate. Multò acerbior duriorque fortuna Martini eſt, qui tantæ virtutis, tantæ doctrinæ adoleſcentes, & prope viros amiſit. Non queritur ſibi decuſſum florem abblandientem quidem oculis, cæterum ambiguum atque fallacem: ſed fructus maturos, ſed in proximo meſſem deplorat. Quaſi verò aſpicere atque audire flagitia filii excruciet tantum parentis animum: nec pœna atque ſupplicium, quod in vivente paſſus eſt, in ipſa defuncti memoria novetur perpetuo atque recurrat? Præcipuè ſi prius vitam, quam mores exuerit: & ſicut contaminatiſſimus vixerat, ita deceſſerit quoque. Quid quod lætari denato, & gratulari vix quicquam queat, qui neſciat, qualem ediderit? Nam idem propemodum eſt, neſcire quid ex ſe natum ſit, ac nihil vidiſſe omnino natum, quod in conjugio infelicitas ſumma. Cæterum hominem non tam corporis facies, quam forma animi monſtrat. Quæ aſpici atque intelligi, niſi in adultâ maturaque ætate, haud poteſt. Noſter & gignendo effecit, ut ſterilitatis careret malo: & ſuſcipiendo optimarum artium capaces filios, educandoque eosdem, ut bonos cerneret; id conſecutus jam erat, ut nihil, qua pater, debere publicæ rei amplius, & jam admotus videretur metæ, quam ultra tendere votorum ſuorum curſum homo ſapiens vix poſſet. Vidit natos non tantum; ſed quales dederit, hoc quoque vidit: quod illis, qui ſuos parvulos compoſuerunt, non licuit. Vidit eruditos & bonos, quod neque his ipſis conceſſum fuit; & fruſtra optaverunt illi, qui vitioſam nacti ſunt prolem. Quanto igitur utrisque felicior, cum haberet, exſtitit? neque nunc infelicior, poſtquam amiſit? Nam licet complecti amplius, & intueri corporis oculis non poteſt; at mente videt, at animo fruitur, at in memoria tot tantarumque virtutum lætari quam jucundiſſimè, & deliciari quodammodo, quin triumphare etiam poteſt. Jam neque antea ſemper in ſinu ac in complexu habuit ſecum. Quam chariſſimorum abſentiam cum tum æquiſſimo animo tulerit; quid nunc videbitur faciendum; cum non in Galliis, non inter alias gentes peregrinantur amplius mille expoſiti caſibus; ſed eo delati jam ſunt, quò omnes contendimus, acturi vitam ejuſmodi, quam neque timor exagitet, nec caſus calamitatesque acerbam reddant, & finis nullus extinguere poteſt? Sed

agere ſalutem mortalium, ſed procurare patriæ commoda, ſed circumfundere patri familiæque novum & nondum illatum decus poterant? Præſtitiſſe hæc videbuntur, qui potuerunt præſtare. Atque hoc ipſum quantæ gloriæ, & patri & familiæ ipſi etiam erit? *Auguſtè fructus rerum determinat, qui tantum præſentibus lætus eſt: & futura, & præterita delectant.* Sed quicquid præteriit, extorqueri non poteſt: quod expectatur, id in utramque partem fortunæ obnoxium eſt. Mare & navigatio ſeculum atque vita noſtra eſt. Ubique ſcopuli, ubique brevia, denique quocunque incites navem timendum naufragium eſt. In quod nonnullos imperitia, nonnullos vis tempeſtatis impellit. Cujus intra nos ipſos tamdiu exiſtunt cauſſæ, quamdiu appetere, cupere, iraſci, & alia iſtiuſmodi poſſumus, quæ homo non ante, niſi cum vita ipſa ponit. Quare perpetuo metuendum iis eſt, qui mare hoc ſulcant; & gratulandum ſerio lætandumq; eorum cauſſa, qui pariter diſcriminibus tantis, & ipſo itinere defuncti ſunt, neq; tam ſtationem, quàm portum tenent. Optimum eſt in rebus humanis, haud illibenter ferre quæ non poſſis mutare: ac ita componere animum, ne noluiſſe videaris accidere, quæ acceſſerunt. Et velle autem debemus, quicunque habemus pro certo, nihil nobis ſine decreto ac voluntate DEI contingere. Ut deſertores ac transfugæ videantur prope, qui mordeant frenos, & indignentur ſequi, quo ille ducat. Afferri alia poterant, & confutandæ opinioni vulgari, & ad levandũ Parentis ampliſſimi dolorem. Sed nunc de eo ipſo exponendum eſt, cujus potiſſimum cauſſa hoc genus ſcripturæ ſuſceptum eſt nobis. Natus itaque Johannes Fridericus noſter hîc Wittebergæ eſt, d. XXVI. Januarii ſexto & decimo hujus ſeculi anno. Matrem habuit, Præſtantiſſimam fœminam, Agnetem: Andreæ Orlobii Senatoris Berenburgenſis Civitatis, & Mercatoris primarii filiam; qua nondum biennis orbatus fuit. Erectam, ſublimem atque aptiſſimam ſtudiis indolem pueri cum deprehendiſſet pater, eruditis atque idoneis præceptoribus formandam fingendamque maturè tradidit; & ſibi partes præcipuas reſervavit. Ne tam venuſti atque egregii operis ſtructuram aliorum induſtriæ ac miniſterio, quàm ſibi deberet. Magna docilitas, magnum diſcendi ſtudium, & vigor animi ingens aderat: itaque ſiſtens nuſpiam, nuſquam deficiens, brevi egregia ſpatia in omni genere literarum confecit. Adeò, ut in nullo congreſſu, in nulla ſcholâ, abſurdus aut mutus conſpiceretur: ſed ſemel quaſcunque ſuſceperat partes, has multa, ac ferme majore cum laude, quam condiſcipuli generoſi pati poſſent, ſuſtineret. Cùm ante hos quinque annos poſt belli mala, aut inter hæc potius (nam adhuc premunt,) his regionibus graviſſima peſtis incumberet, hanc ſibi à patre veniam petiit dari, ut alibi potius ipſius auſpiciis, quàm in tam venenato loco perſequi cepta ſtudia ſibi liceret. Namque & paullo ante fratrem labentis morbi hauſerat vis, &, qui nunc alter unus ſuperat, ipſum invaſerat quoque. Quod quidem pro ratione validiſſima parenti fuit, ut daret locum petitioni filii, dimitteretque adoleſcentem nec præſidente animo, & fratrum caſus ad ſua pericula interpretantem. Ac videbatur utriusque voluntati favere fortuna, aut Deus potius, cum ſe peropportunè offerret occaſio in Danias proficiſcendi. Quo cùm veniſſet, & appuliſſet Haffniæ, mox patrem alium in Johanne Paulo Reſenio Archiepiſcopo regni, & SS. Theologiæ Profeſſore celeberrimo, Viro in tantum laudando, in quantum & pietas & ſapientia

ſumma

ſumma intelligi poſſunt, cui à Patre commendatus & traditus erat, invenit. Sed quod non rarò navigantibus evenire proverbium docet, ut qui Charybdin vitare velint, in Scyllam incidant; id noſtro etiam tum accidit; cum nihilò mitius poſt paullo ibi ſæviret lues, quàm hîc, cum vitaturus diſcederet, recordabatur graſſatam. Itaque Soram à Patrono miſſus, omni humanitate ac liberalitate cum à Præfecto loci, Generoſo ac Strenuo Viro, Dn. Juſtino Hoeg; tum à primario Theologiæ Profeſſore, Dn. D. Matthiæ, Reverendo perquam ac Celeberrimo Viro, exceptus fuit. Inde conſcenſa navi in Pruſſiam ſolvit, & paullò poſt Dantiſci expoſitus, cum fratrem non tantum, Adamum Jacobum; ſed & propinquum atque conjunctum, Andream Hunefeldum Civem & Bibliopolam non ignobilem, ſalutaſſet, Regium montem profectus Academiæ illi Civem dedit. Hactenus quidem Philoſophiæ ac Theologiæ operam navaverat. Tum autem illorum auctoritate, quos revereri & ſequi debebat, Jurisprudentiæ ſeſe dedit. Non ignorabat, quid faciendum ſibi eſſet. Quare cum moram cunctationemque res ejus haud ferrent, ſtrenuè atque alacriter progrediebatur. Ut quicquid deerat tempori, ſedulitas, & nihil ceſſans induſtria ſuppleret. Sed cum & ſic videret ſuppeditari ſibi ſumtus ita haud poſſe, ne nihil turbarent atque affligerent domeſticas rationes patris, cum omnia hic arderent bellis, civiumque ac Profeſſorum fortunæ magis magisque cogerentur in arctum; id ſibi negotii dare credidit, ut quæ præſidia ſtudiorum ac vitæ à patre ſperare poterat, ſuapte induſtria ſibi pararet. Hic non ſilenda nobis pietas, plurimum Reverendi ac Excellentiſſimi Viri, Reinholdi Derſchovii S.S. Theolog. D. & Profeſſ. publici eſt. Qui cum intellexiſſet quid agitaret adoleſcens, ne deeſſet ei, cujus ingenio moribuſque mirum in modum capiebatur, nihil cunctatus optimo & amantiſſimo Fratri, Chriſtophoro, J C to, & Illuſtriſſimi Curlandiæ ac Semigalliæ Ducis Conſiliario prolixè eum & accuratè commendavit. Quem virum, qui cum per annum integrum fuit una, quàm prædicarit noſter ſemper, quibusque prudentiæ doctrinæ & aliis ſummis laudibus tulerit, tum beneficiorum, quæ maxima ab eo acceperat, memoriam celebrarit aſſiduè, comilitones ac familiares uno omnes ore teſtantur. Invitatus Rigam humaniſſimis litteris Hermani Samſonii, Antiſtitis ac Superintendentis ejus Eccleſiæ, tum SS. Th. in illo Gymnaſio Profeſſoris, Viri Summi, Ampliſſimi, ac Venerabilis, eò trajecit: nec domi tantum ejus benignè & comiter habitus; ſed & aliis beneficiis, quod prædicare ſæpe ſolitus, abunde affectus fuit. Nam ejus exemplo & alii quoque amare atque complecti noſtri virtutes, ſuaque benevolentia ſic devincire Juvenis animum ac benefaciendo ſibi ceperunt obſtringere, ut niſi interveniſſent patris literæ, multo diutius ibi, quam factum eſt poſtea, reſtitiſſet. Præcipuè, cum Spectatiſſimo Civi, & Negotiatori primario, Trocli Middeldorfio, biennii addixiſſet operam in erudiendis optimæ ſpei pueris, qui nondum ceſſerat dies. Sed potius videbatur jus, quod pater haberet in ſe: & illi pietati filii impedimento eſſe nolebant. Dimiſſus igitur cum bona omnium gratia vela ventis dedit; & anni ſuperioris Octobri Menſe cum incredibili gaudio Patri redditus fuit. Defunctus pietatis officiis, de diſponendis denuò ſtudiis ſerio cogitavit. Itaque ea ordinavit, ut Jurisprudentiæ cùm diligentia ſumma vacaret præcipuè, tamen & aliquot horas Theologiæ tribueret. Tum ne ſcientiam ante ſalu-

tem videretur ponere; tum ut suppleret inde, quæ rationibus Juris videbantur deesse; aut ibi hauriret verius pleniusque, quæ hic malignè aut perversè tradita observasset. In quibus curis cùm esset totus, tussis initio, & paullo post professa phthisis invasit. Quod sub initio ipso anni hujus evenit. Ac licet solicitè adhiberet remedia; tamen non magis curæ corporis, quam animi atque ingenii deditus fuit. Quantumque contendit ut recuperaret valetudinem; tantum & laboravit quoque, ut eruditionem partam accessionibus luculentis quotidie magis ac magis locupletaret. Subibat anni ver, cum in gravissimum morbum implicitus pater tanto propinquior videbatur fato ultimo, quo à virilibus spatiis longius in senectutem progressus erat. Quæ res quàm animum juxta & valetudinem nostri dejectam ac debilitatam aliàs perculerit atque prostraverit, dici non potest. Ita enim accidit, ut quod de patre veritus paullo ante ipse erat, id jam de eo plerique metuerent. Factum tamen divina ope, & diligentia Excellentissimi Medici, MARCI nostri PANZERI P. P. est, ut febris, quæ ipsum acerrima incesserat, decederet; & jam non gemino amplius, uti adhuc; sed simplici malo, ut antea, premeretur. De quo tollendo & ipso quoque ut magna ageretur cura; eaque de causa ægrotus etiam in perlustrandis Clarissimorum Medicorum scriptis subinde aliquam operam poneret; frustra tamen omnis ea molitio fuit: nec extirpari malum ulla ratione potuit, quod in vitalia intima radices egerat, non nisi cum spiritu ipso revellendas. Quod cum obscurum ei esse non posset, fecit sedulò, quod faciendum sibi videbat. Collegit vasa, & quod in expeditionem ituri solent, ut curis familiæ sepositis, nihil nisi castra & campum cogitent; sic ipse quoque levato humanis cogitationibus animo, nil præter cœlum, & quicquid optandum cœlum facit, reputabat secum volvebatque. Tantumque aberat, ut expaveseeret mortem, ac supremorum terreretur metu; ut potius pertæsus vitæ, pertæsus rerum humanarum hoc unum videretur optare, ut maturè emicare ex corpore, & quod deberet naturæ, ut bonum nomen, nihil tricatus, & bonæ fide solvere posset. Quare constanti, & pleno pietatis animo tamen, tum Patri, tum cæteris, dixit vale. Iis allocutus verbis, quæ levamento atque solatio ingenti doloris eorum acerbissimi essent. Et patrem quidem cum appellaret, non dissimulavit, quantum ei deberet: actisque, uti decebat, gratiis, sic de officio monuit, ut petere, ut orare, quod filii erat; non ut monstrare atque præcipere, quæ magistrorum partes, videretur. Ostendens causse non esse, cur flendo lugendoque maceraret ætatem: & si quid sibi accideret humanitus, id leniter, ac æquo animo ferendum putaret. Adjiciebat & alia: sed quæ eodem redibant omnia, & brevitatis causa hîc omittenda. Parvulum fratrem hortatus est, ut Deum religiosè, Deum assiduè, atque ubique coleret; & juxta Deum optimum & benemeritissimum Patrem. Tum ut insisteret studiis, certissimumque censum ac patrimonium cuique esse existimaret, quicquid egregii didicisset. Cæteras opes obnoxias casibus: doctrinam ac eruditionem supra pericula posita, & sola æterna. A medio noctis, quam supremam habuit, cum post ardentes preces, & ducta subinde ex intimo pectore suspiria, quibus se Servatori optimo commendabat, acquievisset paullulum, mox rupto silentio, *ah ubinam Heros ille*, dixit, *qui modo me tam benigne, tam splendidè habuit? Non fero mortem, reddi me illi, reddi oportet.* Et cum responsum ab assistentibus esset;

nullos

nullos adesse mortalium alios, quam qui ipsius curæ appositi: nisi quod crederent, & Christum suum adstare in medio, & sua præsentia ipsum firmare: tum iterum ille clarissima voce, sublatisque in cœlum manibus: *oportet me sequi, oportet sequi, & reddi illi*, & inter dicendum exspiravit. Obiit nudius quintus cum annos XXVI. Mens. IX. D. II. feciſſet vivens: quem impensissimè amavit pater, & ipse tot dotibus tot optimis rebus instructus ad summam laudem, à quovis meruit amari. Qui cum ad H. I. postea ex ædibus paternis efferendus sit, & Concione funebri habita in dormitorio suo componendus, vestrum erit, Academici Cives, Comilitonem tanti exempli supremo honore prolixè afficere, ejusque exequias qua par est frequentia celebrare. Debetis officium hoc defuncti virtutibus: & ea in vos Parentis Amplissimi quotidiana merita sunt, ut studium nullum par esse possit; nec tantum unquam à vobis persolvi gratiæ queat, quin plus, quam datum est, debeatis. P.P. ad d. VII. Decembris, anno recuperatæ gratiæ M D CXLII.

DLXXII.

NUdius quartus ex hydrope obiit Prudentiss. Vir Jacobus Lemmelius Senatorii ordinis: & à meridie postea funerabitur. Quod significare in præsenti publicè, nec alienum officio existimavimus, & plus afferre utilitatis, quàm molestiæ potest. Scimus tam delicatos esse nonnullos, ut vel vocabulum mortis vix ferant: certe non alia aeroamata atque sermones aversentur magis ac fugiant, quam de supremis hominum qui agunt. Sed illi ferme sunt, qui, aut affixi præsentibus bonis, & obbrutescentes veluti, ad divinitatem futurorum assurgere nequeunt, aut horrent, ac detestantur, quicquid ex conscientia meritorum non frustra timent. Qui scit ad disciplinam facere, nunquam non recordari ultima; & tum se pietatis demum consecuturum fructus fore, cùm absolutus vita est; huic, ut ipsa mors terrori non est; ita nec mentio ejus molestiam afferet: & commentationes de ea vel ultra petet certe in eas non illibenter deferetur. Sed ad defunctum nostrum redeundum est, ut rectè administremus partes, quæ sustinendæ. De quo ut ordine exponamus, ab incunabulis ipsis ordiendum est. Natus itaque Breitingæ in ditione Zizensis Episcopatus, d. XVI. Maji A. cIↃ IↃ CII. patrem habuit Virum Reverendum & Doctum Paulum Lemmelium Ecclesiæ ejus Pastorem: matrem Martham Eugeliam, Wolf-Gangi Eugelii Gosseranæ Præfecturæ Saltuarii filiam. Puer missus in Scholam & primis literis imbutus fuit. Sed patre orbatum) quem adolescentiæ aditu, annorum duodecim puer, amisit) mater in tenui re Leucopetram deduxit, atque Aurifabro tradidit, id genus artis uti addisceret. Absolutis disciplinæ annis profectus peregrè est, exercendi juxta & excolendi artificii caussâ. Nam frustra didiceris, quod non exerceas: neque proficies ad summam aliquam, si imperitè exerceas. Quod ut effugias, exempla optima & manus imitari oportet: quarum ubique cum copia non sit; quærendæ illæ ac vestigandæ sunt; & cum inveneris, tenendæ cum curâ, quod studuit noster. Anno cIↃ IↃ CXXXIII huc venit, & operam suam Wilhelmo Michaëlis Senatorio, nec incelebri hoc artificii genere viro, addixit. Quod priusquam accideret, ea fortunâ usus est, ut in ipsum quoque videretur quadrare, quod Princeps Poeta de Æneâ canit,

--- Multum ille & terris jactatus & alto.

Quare cum huc, ut diximus, venisset, ex fluctu & tempestate veluti in tranquillitatem & portum venit. Nam & effectum

comitate

comitate heri ac hoſpitis ſui eſt, ut ibi manere & larem figere non dubitaret, ubi humaniter ſatis haberetur. Nec cauſſa ſive occaſio deerat, quæ invitaret, cum petenti in matrimonium Ornatiſſima fœmina Margareta Clannera, Thomæ Richteri Hoſpitis publici & Senatoris vidua, facile aſſentiret. Eam itaque Conjugem duxit Anno cIↃ IↃ CXXXIV. atque ex eâ quidem ſuſcepit filiam, ſed non reliquit ſuperſtitem, quamquam & ipſam matrem amiſit. Quare ſecundo anno poſt, ex quo priorem extulerat, alteram ſibi uxorem junxit lectiſſimam Virginem, Mariam Magdalenam, Clementis Bergeri, Viri Conſularis & Bibliopolæ celebris, filiam. Qui cum hactenus coxjunctiſſimè vixit: illiberis quidem; ſed eo nomine ſibi ſatis viſus felix, quod nihil in ea inveniret, de quo quereretur. In Senatus Oppidani Collegium aſcriptus & cooptatus eſt Anno cIↃ IↃ *CXXXVII.* cum ipſi Ædilitas & Aſſeſſura committeretur. Superiore anno Ærario præfectus fuit. Quas partes ea curâ ac fide adminiſtravit, ut ejus obitum Collegæ reliqui ægrè ferant. Neque in vita reliquâ quicquam fuit pejoris exempli. Nam leviora culparum atque errores nemo, qui homo natus, deprecetur. Id enim non tam imbecillitas eſt, quàm in naturam nunc planè vertit. Ut ſimul hominem nomines, errare ac labi poſſe oſtendas. Neque enim Dii ſumus: qui ſoli non peccant. Atque ut nihil humanum ab ſe alienum putabat; ita libenter ignoſcebat aliis: facilis, placidus & fugiens rixæ. Sacra publica obibat frequenter: cæteris pietatis officiis ita fungebatur, ne ſe nequicquam de Chriſti grege profiteretur. Quàm in ipſo haud optime conſtitutum epar eſſet, argumento & ipſe faciei color erat. Inde fuit, quod d. XXIII. Decembr. anni proximi magnam ſanguinis vim per os rejiceret. Quæ res it[a] valetudinem ejus afflixit, ut affuturum vitæ finem illicò omnes putarent. Effectum tamen curâ & operâ Clariſſimi Medici ac Collegæ noſtri Marci Banzéri eſt, ut metu illo licuiſſet vacare; ni paullò poſt in hydropa ipſum incidiſſet. Cui medendo quidem cura adhibita ſtrenue fuit, nec ſine aliqua bona ſpe, ut ſigna ſe dabant; ſed tamen deprehenſum tandem eſt, non fruſtra à nonnullis hoc morbi genus immedicabile exiſtimatum. Quare cum intelligeret inane eſſe, de retinenda vita, imminente jam morte, ſatagere nimis; id unicè fuit ſolicitus, ut vitæ, tanquam fabulæ, clauſulam bonam imponeret. Præcipuè verò in orationibus & precibus aſſiduus fuit: quibus mite atque propitium Numen egreſſuræ paullò poſt de corpore animæ exoraret: tum ne quid terroris injiceret mors, quæ jam per Chriſtum eliſa devictaque penitus eſſet. Hujuſmodi plura cum recitaret partim ab ſe, partim ſubjiciente Miniſtro verbi, qui ejus ſupremis affuit, ſequeretur, nudius quartus ſub nonam matutinam exanimatus eſt, cum quadrageſimum ætatis annum pene exegiſſet. Ad H. I. efferetur ex ſuis ædibus, & Concione funebri habita extra urbem humabitur. Quas ut frequentes obeatis exequias, etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. Dominica Pamalrum, An. recuperatæ gratiæ M D CXLII.

DLXXIII.

NUdius ſextus Amplisſimus Vir, Vitus Holzlehnerus, cum decedendum ipſi magiſtratu eſſet, quem anno ſuperiore eo ipſo die primum ceperat, vita deceſſit, & ſucceſſori provinciam vacuam reliquit. Honorificè quidem, qui inter faſces & adhuc penes ſe poſitam dignitatem Conſularem mortuus ſit, cæterum non ſine lætiſſimo omine civitatis, quòd obiit ante, quàm

Reip.

Reip. ſuum redderetur caput. Neque enim temere eſt, cùm cana experientia, & diuturno ſubacti uſu de Reip. gubernaculis avelluntur. Præcipuè cum ſævit tempeſtas, atque utrumque latus navis feralis quatit procella: inque incerto eſt, quò tendere curſum, quam prendere arcem tandem oporteat. Utinam verò hæc non recogitemus tantùm obiter jactemusque; ſed quando manifeſtè iratum demonſtrant Numen, in pectus intimum etiam demittamus, & quem infenſum ſentimus Deum, reconciliare ſerio, & pacem ejus impetrare iterum ſtudeamus! Neque enim ſermone & querimoniis ſpecioſis mitigatur Deus: pœnitentiâ opus eſt, quâ nec admittenda caveas, & quæ admiſeris verè deplores. Sed idem plerique fallimur: ac rarò videmus manticæ, quod in tergo eſt. Quo fit, ut quæ taxamus in aliis, non committamus ipſi modò; ſed, quia negligimus, & foveamus: delinquentes ſemper; & quæ deliquimus, accuſantes. Sed huic Philoſophiæ hic locus propriè haud eſt. Satius eſt orare Deum, eam ut mentem nobis aſpiret perpetuò, quæ nec ignoret errores ſuos, & quos cognovit, ſedulò emendet. Æquè ardens, & deprecari ſupplicia merita, & ne qua in poſterum commereatur, ſapienter cavere. Nunc vitam Conſulis pertexemus. Ex cujus obitu ſi quid timendum ſiniſtri eſt, ut illud totum in patriæ & pacis atque concordiæ hoſtes precamur expetat. Natus igitur noſter eſt Neomarchiæ, quod inferioris Bavariæ oppidum, an. cIↃ IↃ LXXIV. ex honeſtis parentibus, ſed Pontificiæ religioni, ut illa univerſa ditio, addictis. Patrem habuit GEORGIUM, Carpentarium; Virum integrum & probum. A quo in ſcholam traditus literaturam primam hauſit probè: non dimiſſurus religioni, ut illa univerſa ditio, addictis. Patrem habuit Georgium, Carpentarium; Virum integrum & probum. A quo in ſcholam traditus literaturam primam hauſit probè: non dimiſſurus ſtudia, ni res parentum aliud ſuaſiſſent. Qui revocatum è ſchola mox Strenuo ac Nobiliſſimo Viro, Wolffgango Chriſtophoro ab Elvering Equiti, in miniſterium dedêre. Qui uſus adoleſcentis opera aliquot annos, cùm fidem, diligentiamque ac ſtudium ejus probaſſet admodum, ſumtus præbuit, ut acupictoriam, ſive Phrygioniam artem addiſceret; ejuſque rei cauſa Paſſaviam miſit. Erat ingenio docili noſter, & tenebatur inprimis hoc elegantioris artificii genere: itaque facile egregieque in eo profecit. Sed conficiendum tamen ſexennium erat in ea diſciplina; ex lege ejus & pacto in quod convenerat. Exacto hoc ſpacio cum excesſiſſet ex magiſterio, peregrè abiit exercendi & excolendi artificii cauſſa. Sic in Poloniam venit, atque Cracoviæ in Aula Regia aliquot annos commoratus eſt. Ita mores ſuos quibuſvis approbans, ut, quod teſtimonia fide digna abundè docent, benevolentiam optimi cujuſque derivaret in ſe ac ſibi obſtringeret. Anno cIↃ IↃ CV. huc venit, & Civi honeſto, Dithmaro Langio, Phrygioni, addixit operam. Hoc mortuo paullò poſt, officinam ipſam exercuit, & pro magiſtro fuit. Erat à pueris viro magnum pietatis ſtudium & reverentia Numinis: id curæ itaque ſibi æquè apud nos habuit, ac cum in locis, ubi Pontificii ritus vigent, verſaretur. Quare cum ſacra publica & conciones obiret frequenter, factum tum eſt non ſine providentia Dei & ſingulari munere, ut innoteſceret ei religionis, quam profeſſus hactenus erat, falſitas; planeque perſpiceret, penes nos ipſam veritatem ſtare, quos quidem hæreticos hactenus inani perſuaſione crediderat. Et quoniam ejuſdem infelicitatis ſtatuebat,

neſcire verum, nec profiteri, quod ſciveris; non diſtulit ſanè confiteri palam, quam animo hactenus probarat fidem, & noſtræ Eccleſiæ Civem dare. Quod tanti ſemper habuit, ut uni huic cæteras gratulationes omnes poſthaberet longè. Nec aliter decebat Virum pium, & qui reipſa eſſet, quem nomine profiteretur. Nam ante religionem & cultum Numinis qui aliud quicquam ponere poteſt, jam plane ſacrilegus ac deſertor eſt. Porrò ſicut amare conſuevimus locos, ubi inſigne aliquod bonum contigit; ita non alibi noſter domicilium figere voluit, quam ubi cœleſtis veritas primum ſibi illuxiſſet. Quare cum heræ ſuæ virtutem ac probitatem experimentis annorum aliquot perſpexiſſet, amare primùm, & mox in matrimonium petere, cujus mores amarat, cepit. Quæ eo aſſenſit facilius, quod nihil in eo notarat hactenus, præterquam quod & dignum eſſet laude, & ad benevolentiam invitaret. Sic nactus conjugem eſt, quam heram habuerat antea; & ita cum eâ vixit deinceps, ut nihil haberet de ea quod quereretur, quam matrem factam quod nunquam viderit, ac ſic amiſerit. Cum eluxiſſet, ad vota ſecunda anno cIↃ IↃ CXVII. tranſiit, & cum honeſta matrona Margarita, Antonii Kelleri Convictus publici Academici Curatoris, quem Oeconomum vocant, vidua nuptias fecit. Feliciter ſatis (nihil enim concordius conjunctiusque eo matrimonio fuit) ſed neque ex ipſa quicquam ſuſtulit prolis. Vixit cum ea annos X. extulit mortuam Anno cIↃ IↃ CXXXVII. & altero poſt tertiam conjugem duxit domum, Mariam Magdalenam, ornatiſſimam Virginem, Reverendi atque Doctiſſimi Viri Dethardi Horſtii Sprottenſis, Beſewicenſis & Melwicenſis Eccleſiæ Paſtoris, necnon & Iſenburgicæ Superintenturæ Adjuncti filiam. Quæ cum feliciter partu ipſi filiolum, Joannem Vitum, ante hos duos annos ederet, ita devinxit maritum ſibi atque demeruit, ut nihil non ei debere ſe poſſe exiſtimaret. Nam poſt virtutes cæteras ac dotes, jam quoque fœcunditatem Conjugis habebat amandam. Et in filiolo, non prolem modò, ſed oblectamentum etiam feſſæ ætatis atque ſolatium unicum nactum ſe lætabatur. Honores & munia publica auſpicatus eſt anno cIↃ IↃ CXIX. cum in Senatum Oppidanum allegeretur. Nam qui ſic hactenus vixerat, & ſuas adminiſtraverat res, ut juxta & boni viri, & civis, & patris familias partes egregiè impleret; idoneus exiſtimatus imprimis eſt, qui tractaret Rempublicam, & providendo ac conſulendo Civitatis rebus præeſſet. Anno cIↃ IↃ CXXIIX. Ærario Senatus & Arcæ Eccleſiæ præfectus eſt datus: anno cIↃ IↃ CXL. ad præturam aſpiravit: ex qua ſuperiore anno ad Conſulatum ipſum evectus eſt. Quibus officinis ita eſt functus, ut neque ſtudium atque induſtriam, nec fidem atque integritatem in ſe unquam deſiderari pateretur. Jam ut ingenio providoerat & peregrinationibus ac rerum uſu non parum ſubacto; ita conſiliorum hujuſmodi ferè exiſtebat auctor, quæ nec futilia diceres, & præter hoc candoris ac probitatis etiam nomine commendares. Nam vaframenta atque aſtutias inventas nuper homo antiquis moribus mirum in modum deteſtabatur ac fugiebat. Jam eo animo in publicum fuit, ut ſuas ac proprias utilitates libenter poſtponeret communibus; nec majore cum cura familiarem; quam civium res tueri contenderet. Quibus per iniquitatem temporum, in quæ incidimus per bella, ita, ut exoptabat ac ſtudebat maximè, conſulere haud poſſet, non parum doloris ac ægritudinis ex eo ſibi ſemper contraxit. Adeò, ut valetudinis, ex qua deceſſit, præci-

pua

pua cauſſa, ex ægrimonia atque mœrore animi, qui ex afflicto & conclamato propemodum Civitatis ſtatu amantiſſimo Reip. Viro inceſſerat, deducenda videretur nonnullis. Decumbere Januario proximo cepit, cum languore ſimul, & quodam febrili calore ceptus eſſet tentari. Ac quamvis maturè adhiberetur auxilium Medici; atque is ſedulò fungeretur partes; non tamen ſanari ac tolli malum potuit; etſi non ſanè graviſſimum videretur. Quod animadvertens, & reputans ſecum ætatis modum; dimiſſis cæteris curis, de ultimis agitavit potiſſimum: nec magis reſpexit, qui tueretur vitam, quam ut cum optimâ ſpe de illa exiret. Quapropter V. Menſis hujus die accerſito miniſtro verbi & exomologeſi facta, verè dis myſteriis piavit animam: & poſt deinceps id unũ à Servatore optimo petiit, maturè ut vitâ, cujus mirè tædebat, abſolveretur. Neque id ſane in caſſum. Nam in ſequenti die ſub H. XI. imminente meridie, inter medias preces, quibus & enitentem de corpore animam, & amantiſſimam ſui Conjugem cum filio parvulo commendabat Deo, exſpiravit, cum ann. LXVII. confeciſſet. Meretur & virtus & dignitas viri, tum quibus aliis ſpectatus laudibus fuit, ut non negligatur defunctus vitâ; & juſta funeris ut honorificè ipſi peragantur. Quare, cum Hora I. poſtea, ex ſuis ædibus, quas in Elſtrino ſeptentriones verſus vico habuit, efferetur, & habita Concione funebri in tumulum ſuum inferetur, ut ejus exequias proſequamini frequentes, vos diligenter monemus & adhortamur. P. P. ad. d. X. Febr.

Anno recuperatæ gratiæ
M D CXLII.

DLXXIV.

HUmanæ cuique felicitati hæc dicta eſt lex, ut quanta illa cuiquam contingat, nulli ſincera tamen veniat; ſed quodam temperamento mellis ac fellis perpetuò voluptatem cura mœrorve aliquis conſequatur. Quàm lætus & exoptatus inter exordia honor eſt, quem tamen mox laborum atque certaminum æſtus multiplices moleſtum atque acerbum efficiunt? Quàm nobis jucundi ipſi ſumus, quàm non videmur gratulationem mereri, cum tollimus liberos, per quos & genus noſtrum, & noſmet ipſos ad poſteros tranſituros quodammodo confidimus; parum recogitantes, qui metus pro illis, quæ nos manſuræ ſolicitudines, ne affligat infelix caſus, aut mala labes corrumpat; & ſi quid contigerit humani, quæ nos dolorum oppreſſura ſit moles? Non aliorum triſtia oblectamento nobis ſunt: ſed utinam tamen id non veniret in præſenti uſu Clariſſimo Viro, M. Andreæ Sennerto, Sacræ Linguæ PP. Collegæ noſtro honorando! qui quam ſuperiore anno d. XXVII. hujus ipſius, qui modò labitur, menſis lætus lætitiis omnibus ſuſtulerat filiam, Annam Margaretam; hanc nudius quartus ereptam ſibi dejectus & ſqualens acerbè nunc luget? Quoniam tamen aliter nobis hæc vita non conſtat; nec quicquam nobis ſine illius nutu accidit, qui movet & regit omnia, age Sennerte Clariſſime, non recuſemus ferre, quam ſortem omnes patiuntur: & pareamus libenter Deo, qui quicquid de nobis ſtatuit, id ſtatuit omne in noſtrum bonum. Nam licet ſecare ac urere videatur, non tamen iratus id facit, aut quia non optimè cupiat; ſed, perinde ut Medicus, cum idem agit, quia & amat, ſervare ſtudet. Nec ſatis callidi futuro-

turorum mortales, & in præsentibus cœci sæpius sumus. Ita fit, ut nocitura optemus sæpissimè, & profutura atque utilia aversemur. Cui stultitiæ nostræ solus mederi optimè potest, quem eventura nulla latent, & quæ ad manum præstò, fallere haud possunt. Eum itaque sequi, ei obtemperare, ut multo optimum est, sic sapientem cumprimis decet. Dementiæ enim atque insaniæ est, Deo pugnare. Sed quàm mollicula teneraque ætate Anna Margretula nostra; tam dulcis aspectu, tam jucunda lepore & hilaritate indolis amœnissimæ fuit: satisque bellè valere visa; nisi quod ad subitaquæque atque fortuita, vanida licet atque inania maximè, consternaretur, non sine documento mali cujusdam, quod aliàs natura dissimularet. Sed superiore Dominicâ manifestè languere, & triduo post catarrho acerrimo atque gravissimo corripi cœpit; quem mox febrilis atque continuus secutus est calor; & hunc vicissim epileptici motus, ut sæpe in parvulis solet, quos & frequenter, ut nostræ etiam accidit, tollunt. Maturè quidem advocatæ medentium opes, nec frustra sane initio sunt: quippe quæ morbi vim videbantur fregisse; novissimè tamen omnes illæ artes fuerunt longè; finitaque est parvula nudius quartus inter parentum & aliorum, qui circumstabant, preces, post X. matutinam, nondum annicula planè; sed quæ post dies paucissimos eam expletura ætatem esset. Finitis sacris pomeridianis horâ III. pater dulcissimæ & desideratissimæ filiolæ funus faciet. In quod ut veniatis frequentes, atque prolixè exequias obeatis parvulæ, etiam atque etiam vos, Academici Cives, adhortamur. PP. d. XXV. Martij, Anno recuperatæ gratiæ M DC XLIII.

DLXXV.

QUod genus officii Sennerto nostro Clarissimo heri, id denuo hodie Collegæ & ipsi nostro Reinholdo Franckenbergero Histor. P.P. Viro Clarissimo & excellentissimo, in pari prorsus casu præstandum est. Uterque enim quod esset orbatus filia, hanc necessitatem nobis scribendi expressit. Sed ille teneram valde, & nondum anniculam, & sic infantem amiserat; iste adultam, & eo flore ætatis, ut sibi mox generum, suaviſſimaque nepotum nomina polliceri posset, efferendam hodie habet. Durum id nobis & peracerbum accidit; sed parendum est Deo, qui fata fortunasque nostras regit ac temperat, & hæc navanda amicis opera, si citra voluptatem quidem, libenter tamen atque prolixè. Delicati, neque sinceri satis sunt, qui pietatem accommodant tempori, nec nisi læta amicorum ac prospera officiis suis prosequuntur: qui verè amant ac fortiter, nunquam deserunt, nec jucunda suorum juvant tantum, sed in necessitate aliquâ maximè præstò sunt, quod tum inprimis affectus fidem probare queunt. Minimè igitur defugiemus partes, & quæ de Catharina Barbara Franckenbergera exponenda in præsenti sunt, sine morâ reddemus. Nata igitur est Anni cIↃ IↃ cXXIV. Augusto mense, patre, quem nominavimus: matrem habuit Ornatissimam fœminam Catharinam Reichenbachiam. In horum sinu ita adolevit, ut Deum nosse & colere, Parentibus obsequi, vereri quoslibet, curare domum, tueri familiam, vitam castè ac innocenter degere, à teneris usque & primis annis assuesceret, quæ sexum istum inprimis ornant ac decent. Aliena luxu & nimio illo ornandi studio, magisque labores ac opus, quàm

delicati

delicatii otii conſectans artes. Fidei formam ex Catecheticis libellis ita tenebat, ut nemo digitos ſuos magis; & pro firmandis religionis noſtræ capitibus præcipua literarum cœleſtium oracula memoriter ſciebat. Jam hymnos & cantiones ſacras non temere alia aut plures didicerit, aut ſe pſallendis illis oblectarit frequentius, non oſtentandæ vocis cauſſa, ſed pietatis: atque hanc ipſam ne videretur jactare, ſola plerumque ſecum cantavit. Temperie corporis non optima fuit, & itaque valetudinibus obnoxia. Sed pulmo præcipuè vitium duxerat; occultius tamen, quàm ut maturè potuerit deprehendi. Sed prodidit malum maximè tumor ille, qui ſuperioribus ſeptimanis inceſſerat faciem, tum tuſſis vehemens, & quæ hanc comitabatur reſpirandi difficultas. Conſulti & accerſiti medici ſtrenuè quidem ex ſuæ artis præſcripto egerunt partes; ſed jam valentius medicinâ omni exſtiterat malum; nec aderant vires, quæ profligando morbo eſſent ſatis. Itaque nihil auxilii puellæ medentium auxiliis allatum fuit. Quod cum intelligeretur, de iis remediis laboratum fuit; quæ non tam corpori, quam animæ ipſi curandæ facerent. Vocatus itaque miniſter verbi qui exomologeſi rite defunctæ ſacram Synaxin adminiſtraret. Refocillata cœleſti dape permiſit ſe Deo, & omnem ſalutis ſpem in optimi Servatoris meritis poſuit: nihil detrectans quas ſibi relinqueret vivendi partes: nec defutura imperio, ſi ponere juberet, & ex theatro iſtoc diſcedere: in quo ploraret perpetuò alius, alius plorandi præberet cauſſas, turbæque ac tumultus omnia miſcerent. Acquievit d. XXII. labentis menſis paullo ante VII. veſpertinam placidè ac tranquillè defuncta morte, cum ann. XVIII. Menſ. VI. jam confeciſſet. Ad horam II. poſtea peractis ſacris efferetur ex paternis ædibus, & intra urbem humabitur. Quod funus puellæ ut prolixè ac frequenter exequi inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. Nam & puellæ debetur hoc munus, & magno ſolatio parenti erit. PP. Dominicâ Palmarum, anno recuperatæ gratiæ, M DC XLIII.

DLXXVI.

NUdius tertius poſt IV. Veſpertinam deceſſit vitâ Præſtantiſſimus Juvenis M. Johannes Friderichus Dresdenſis. Quem ſi recogitabimus quàm excellenti ingenio præditus, quâ eruditione atque doctrina, qua probitate ac innocentia fuerit, facile intelligemus, & magno præſidio literas, & ſingulari exemplo bonos mores in eo orbatos. Nam præterquam quod in Theologiâ plurimum faceret, quòd philoſophicis diſciplinis probè eſſet inſtructus; Latinè, Græcè, Hebraicè ita doctus erat, ut ex comilitonibus haberet paucos, qui cum eo conferri poſſent. Et ſunt paucisſimi quoque, qui in hoc ſtudiorum genere paullò curatiorem operam ponendam cenſent. Partim iniquitate temporum, partim judicii errore perſuaſi, non magni intereſſe ad cognitionem rerum, ſive quis tinctus ſit literis, ſive guſtu aliquo tantum earum imbutus. Ante hos XXIV. annos natus eſt, Patre Paulo Friderico Cive Dreſdenſi & pannifice, viro probo atque induſtrio. Tyrocinia ſtudiorum in ſchola patria cum poſuiſſet, in illuſtrem ludum Miſenenſem auctoritate Senatus miſſus eſt: itaque ingenium & diligentiam approbavit omnibus, ut & Præceptoribus ante alios charisſimus eſſet, & condiſcipulos ſtudio ſuo mirificè incitaret. Quarto anno poſt eorundem juſſu, quorum auſpiciis erat profectus, rediit domum, & paullò poſt inde in Academiam

noſtram venit, cum patrem optimum ante pius filius compoſui ſiet, quod Anno XXXVII. hujus ſeculi contigit. Cum huc veniſſet receptus in familiam Viri Clariſſimi Auguſti Buchneri Poëſ. & Eloquentiæ Prof. P. eſt: qui ob laudatas ſupra dotes omni benevolentiæ genere ipſum ſemper complexus fuit. Qua diligentia ſtudioque in omne genus literarum ac diſciplinarum incubuerit, dici paucis non poteſt. Teſtari de eo tamen abunde poſſunt profectus, quos fecerat, periculaque atque ſpecimina eruditionis, quæ publicè non unius generis edidit. Nam & de Philologicis quæſtionibus ſub Viro Clariſſimo, M. Johanne Erico Oſtermanno Græcar. Lit. PP. eruditè ac ſummâ cum laude diſputavit, Anno cIↃ IↃ CXLII. ſummo in Philoſophiâ gradu ornatus eſt: deditque hoc ejus doctrinæ atque ingenio Senatus Academicus, ut quicquid pecuniæ eo numine in fiſcum conferendum eſſet, id ei remitteretur. Poſt impetratos eos honores totum SS. Theologiæ ſe dedit, eamque cùm audiendo Prælectiones publicas, tum diſputando ac concionando ſedulo ſemper excoluit: ductu atque conſilio Plurimum Reverendorum & Ampliſſimorum Dn. D. Wilhelmi Lyſeri, & Dn. D. Johannis Hûlſemanni Patroni ſui Domeſtici, & prope parentis alterius, maximè uſus. Sub quibus ita profecerat, eumque diviniorum literarum ſibi theſaurum paraverat, ut infinitæ utilitates ab eo in rem Chriſtianam potuiſſent conferri, ſi paullò diutius ei inter nos degere fuiſſet conceſſum. Præcipuè cum non minor pietas probitasque, quam eruditio atque doctrina in eo eſſet. Nam quid ſcientia maximarum rerum prodeſt magnopere, ſi recti & probi mores non aſſint? *Multoq; melius eſt*, quod ille ajebat, *è duobus imperfectis ruſticitatem ſanctam habere, quam ſcientiam peccatricem.* Cum primum veniſſet in Academiam egregio carmine [nam & hac parte eruditionis mirè præſtabat] SS. Trinitati ſtudia ſua commendavit. Nec quicquam unquam ſuſcepit rei, quin ejus initia à precibus caperet: quod de pietate ejus teſtari inprimis poteſt. Phthiſi à multis annis, nec obſcure laboravit. Quamobrem nunquam magnas longasque inchoavit ſpes: ſeque ſic comparavit aſſiduè, ac ſi in ſingulos dies (quamquam ab iſtâ lege nec validiſſimi excipiantur) ſibi moriendum eſſet. Sed ante has duas ſeptimanas paullò vehementius ipſum repetiit malum: ex quo cum nihil aliud præſagiret, quam quod de eo nunc factum, & ſcripſit ad ſuos mature de rebus ſuis, & cætera quoq; ita ordinavit, ut quandocunq; decretoria illa & ſua hora ingrueret, ne imparatum inveniret. Quare cum nihil magis optaret, quam vita abſolvi, & Chriſto ſuo conjungi, ægerrimè ſane ab eo potuit impetrari, ut medicinis, quæ præbebantur ex medentium præſcripto uteretur. Ceſſit tamen amicorum vocibus tandem, cumprimis hortatui Dn. Hoſpitis ſui, ne rigidus potius, ac in ſeipſum iniquus quodam modo, quam conſtans & pius videretur. Quod utrumque ſane mirificè probavit. Nam in tot morbi moleſtiis æquiſſimo ſemper & tranquilliſſimo animo fuit: & ægritudinem SS. Bibliorum lectione ſolatus maximè eſt. Nudius tertius, quod diximus, poſt quartam veſpertinam inter preces & pia vota Dn. D. Hûlſemanno, Nobiliſſimi Juvenis Adami Frideri à Dreskou, (cujus ſtudiis præfectus erat) aliorumque adſtantium placidiſſimo obitu finitus eſt: cui cùm ad Horam I. poſtea ſolennia funeris facienda ſint, Veſtrum erit, Academici Cives, comilitoni optimo & ſingularis exempli, frequentes venire exequias. Efferetur

retur ex Hûlsemanianis ædibus, & habita concione funebri intra urbem humabitur. PP. ad d. XX. Novembr. anno recuperatæ gratiæ M D CXLIII.

DLXXVII.

HOc epidemium papularum malum, nudius tertius acerbo funere sustulit lætissimæ innocentiæ blandisimique leporis puerum Godofridum Strauchium. Neque enim ei aut genus ingens, aut tenera ætas, aut quæ in parvulo enituere dotes, quas modò perstrinximus, prodesse potuerunt, atque efficere, ut festinatum istud ac properum genus mortis deprecaretur. Sed bene habet: atque cum moriendum ex æquo omnibus sit, nemo non suo moritur die. Qui, simul edimur in lucem, quinimò & antequam edimur, scribitur nobis; invito Deo nec proferendus cuiquam, nec anticipandus. Vita hæc mare & navigatio est. Quod si bene cum iis videtur agi, qui facili non tantum, sed & citissimo cursu feruntur in portum; an infelicem putabimus Godofridum nostrum, quod non diu jactatus in vitâ fuit, & navigationis finem invenit ante, quàm ulla tempestas quateret, præterquam quæ propulit eum in litus & felicissimam illam stationem, quam petimus omnes? Non est tam jucunda res vita, quàm multi putant. Quot casus ac vices eam circumstant assiduè? Quantæ ubique doloris ac luctus occurrunt causæ? Ut illi demum rectè ipsam æstimasse videantur, qui optimum statuerunt, quam primum de illa exire posse. Nam plane non nasci melius esse, quod ille Silenus existimabat; id verò putare homine Christiano indignum est prorsus. Quantum enim hoc est, nasci in lucem humanis parentibus; ut Dei mox filii renascamur? Quantum est, per breves ærumnas laboresque, paucorum annorum in æterna & nullo unquam casu corrumpenda gaudia aspirare? Quorum maximorum beneficiorum particeps nemo fieri potest, nisi qui vitæ fuerit ante: atque hæc deprecari detestarique velle, extremi fuerit furoris. Quare & sunt agendæ gratiæ Deo, quod natus est noster: & gratulandum puero, quod post paullo denatus maturius illis compotitus est bonis, quorum & causa editus fuerat. Digressus quidem est mundo, sed cœlum ingressus est. Reliquit matrem, & consanguineos; sed venit ad Deum; sed turbas atque tumultus ancipites cum æterna tranquillitate ac otio; tot dubia casuum cum felicitate perpetuâ commutavit. Ibi beatus supra toparchas ac reges omnes agitat, nihil caducum ac fragile amplius, & ad humanæ conditionis sortem intra se sentiens; sed in ejusmodi positus statu, qui non nisi eos manere potest, qui juncti cum Deo quam arctissime sunt, & divinitatis participes jam evaserunt. Natus est Wittebergæ ex clarissima Strauchiorum familia, A. cIↃ IↃ CXXXIX. d. XI. Augusti, patremque habuit Amplissimum ac Excellentissimum Virum Johannem Strauchium J. U. D. & Prof. Primarium, ejusque Collegii Ordinarium, tum Serenissimi Electoris Saxon. Consiliarium: matrem Catharinam, Amplissimi Viri, Michaelis Blumii Senatorii, filiam, Michaelis, Consularis, Sororem, multis virtutibus, quæ sexum hunc ornant maximè, præstantissimam fœminam. Fuit amœna blandissimaque indole: & eâm ob causam præ cæteris amatus parenti. Quo accedebat & quod novissimè editus, & paucis ante patris excessum septimanis esset. Hinc factum, ut nullâ aliâ voluptate magis illa mulceri sentiret & lavocari à solicitudine ac ægrimonia animum; quam quâ filioli illa festiva & delicatissima indoles teneret ac caperet. Quartus ipse & decimus dies labi-

labitur, quod ἐξανθημάτων morbus, qui nunc graſſatur, ipſum invaſit. Quò cum & alvi accederet fluxus, qui ſiſti haud poſſet, proſtratis viribus omnibus durare parvulo diutius vita haud potuit: & interemta ei tandem eſt, cum nudius tertius, quod diximus, ſub ſextam matutinam expiraret. Durum quidem eſt, matrem optimam ſic ſuo delicio orbatam eſſe; ſed levius patientiâ fit, quicquid corrigere nefas eſt. Ad Hor. I. poſtea efferetur ex paternis ædibus humandus intra urbem. Veſtrum igitur erit ad exequiarum officium frequentes vos convenire, ſupremumque honorem parvulo prolixè perſolvere. Quod obtinebit à vobis ſpes, quæ in illo fuit tam claro edito patre. Qui ita de ſtudiis & Academia noſtra meritus eſt, ut, licet mortuus, tamen & ſic ad iſtud pietatis genus aſtringere vos ubertim queat. PP. ad d. XII. Januarii, anno recuperatæ gratiæ M D CXLII.

D LXXVIII.

DE Marcella, de Paullâ, de Fabiolâ, nobiliſſimis atque ſanctiſſimis viduis, præclara multa atque magnifica prodita literis legimus, quæ faciunt, ut laudes earum nullis unquam ſeculis conticeſcere, atq; æternæ & immortales fore videantur. Quamvis autem Barbara Barvvaſſeria, egregia ac præſtantiſſima matrona, quibuſdam rebus inferior forte illis fuerit; at pietate animi, at fidei puritate, at continentia tamen (nam & ipſa univira manſit, nec ulli alii defuncto marito nubere voluit) neque conceſſit illis, & ſi non ſuperior, æqualis tamen ac par omninò fuit; ac itaque digna quæ in præſenti, non tam à nobis, quàm, ſicut illæ, ab Hieronymo aliquo, hoc eſt ſanctiſſimo ſimul & eloquentiſſimo viro epitaphio ſermone celebraretur. Quod ſi in noſtra manu haud eſt, quantum virtute merebatur ei præſtare, id tamen, quod poſſumus, libenter & prompte, dum indicendum nunc ejus funus, exequemur. Nata itaque Torgæ eſt, anno recuperatæ gratiæ cIↃ IↃ LXXIIX. d. XXI. Junii ſub VII. matutinam, patre Ampliſſimo Viro Benedicto Gadegaſt ejus Civitatis Conſule, matre nobili & præſtantiſſima fœmina, Margarita, celeberrimi Juriſconſulti & Anteceſſoris in Academia iſta quondam Ampliſſimi, Dn. Joannis Schneidevvinii filia, eoque ipſo die ſalutari lavacro tincta & Chriſto Servatori initiata eſt. Patrem trimula amiſit. Itaque diligentiæ atque exemplo matris inculpatiſſimæ, tum ſuæ rectę indoli debuit, quicquid virtutum excellentium poſtea morumque ſanctiſſimorum vivendo expreſit. Viginti annos nata, auctoritate parentis optimæ, ſpectatæ prudentiæ integritatiſque viro Dn. Euchario Barvvaſſero Negotiatori primario, ſed qui mox ad ampliſſimas dignitates aſpiravit, Senatoriis partibus haud tantum, ſed & Prætura & Conſulatu ipſo cum magna laude defunctus, nupſit. Tam lætis felicibuſque auſpiciis, ut omnibus iis rebus floruerint ſemper, quæ matrimonium aliquod ſecundum & fortunatum reddere poſſunt. Præterquam enim quod totis XXXV. annis non modo incredibili concordia & animorum conjunctione, ſed amplis in rebus etiam atque fortunis vixerint; octo ſane liberos, III. maſculos, & quinque ſequioris ſexus ex ſe natos viderunt. Quorum ſex, excepto maximo omnium natu filio, qui XXV. annos, cum obiret, fecerat, in prima ſtatim ætate deceſſerunt: una ex puellis ſuperſtite, nunc Præſtantiſſima fœmina, Sophia, Viri Plurimum Reverendi, Excellentiſſimi atque Ampliſſimi Dn. Joannis Hulſemanni SS. Theol D. & Profeſſoris celeberrimi, nec non Electoralium Alumnorum Ephori meritiſſimi uxore. Sed dum conviveret noſtra conjugi, veriſſima ipſi Sara exſtitit. Namque & venerata ipſum ceu Dominum

ſemper

ſemper eſt, & rem familiarem liberorumque educationem ita adminiſtravit tractavitque perpetuò, ut ſingularem prudentiæ, fidei, induſtriæ ac frugilitatis laudem facilè conſequeretur: omnesque adeo, quibus innoteſcere potuit, ita haberent, non aliunde abſolutum & conſummatum bonæ matrisfamilias exemplum peti poſſe. Ac illud ſane tamdiu re ipſa & facto bona fide præſtitit, quamdiu per ſtatum patriæ proviſas rationes exequi, & explicare conſilia, quæ prudenter juxta atque ſalubriter conſulta fuerant, explicare fas fuit. Nam poſtquam armorum inundavit tempeſtas, & infelicium bellorum rabies miſcere turbareque cepit omnia, nihil conſiliis, nihil prudentiæ loci fuit, & pleraque cœca ſors adminiſtravit & rexit, nemini magis incumbens, quàm unde plurimum poterat impune auferri. Quà pietate in Deum fuerit, quamque aſſiduè atque devote obierit ſacra publica, cum tot luculenti teſtes aſſint, quibus tot annis nota extitit, hic commemorare fuſius ſupervacaneum eſt. Ut & quam plena in omnes officii, quam benigna & bona in miſeros, quos vel cum detrimento ſuarum rerum ſolari atque juvare ſolita eſt.

Ita perſuadens animo, fortuna torum atque felicium eſſe de abundantia ſua conſulere aliorum neceſſitatibus; Chriſtiani autem de qualicunque etiam copia operari. De admirabili invictaque patientia autem, conſtantiaque fœminæ quid dicam? Quæ tot clades, tot fortunarum perpeſſa damna, tot terroribus periculisque vexata & agitata mirificè, æquo & placido animo tamen ſemper fuit, & lenitate ſuperavit ac vicit, in quamcunque acerbitatem ipſam fortuna patriæ conjecerat. Probè intelligens, nihil ſine nutu & providentia divina accidere poſſe. Nec aliunde meliorem & fortiorem ſolatii rationem impetrari poſſe, quam quæ à voluntate DEI ducitur.

Qui cum optimus idem juſtiſſimusq; ſit, non ſane ille quicquam immittere bonis poteſt, quod malum noxiumque exiſtat revera, licet in vulgus videatur, & qui non ſatis intelligunt, duriſſima quæque ac triſtia, ſalubria atque utilia fieri poſſe rectè utendo.

Quamquam igitur animum calamitates publicæ nihil infregerint, vires & valetudinem tamen concuſſerunt haud leviter ac defatigarunt. Nam cum & ante ægritudinibus tentatum non ſemel eſſet corpus; & jam vel ipſa ætas quoque gravaret; æquè, ut ratio, venientis mali vim ſuperare haud potuit, ac cedens itaque vertiginemque ac alia traxit, quæ ad apoplexiam ſigna eſſe ſolent.

Quod ex eo potiſſimũ tempore contraxit πάθος, quo ante hos octo annos ex ſuperventu inopinato in hoſtium poteſtatem Torga venit. Nam inſequenti anno cum recuperata urbe rediiſſet domum, ita per aliquot menſes decubuit, ut mire debilitaretur haud tantum ſenſus aurium; verum etiam ſiniſtrum latus ita reſolveretur, ut plane deficeret.

Quo cùm & alia ſymptomata accidèrent, & nondum compoſito bello Torga nunquam vacare metu atque formidine poſſet, præcipuè cùm in propinquo hoſtis; ſoceræ optimæ ac matri generque & filia auctores fuerunt, ut abdicata omni familiaris rei curâ, hoc ſeſe ad ipſos conferre, & quicquid de vita reliquum, Deo & valetudini ſuæ dare vellet. Cui rationi tantum abfuit, ut refragata fuerit; ut omnibus modis potius, ceu optimam veriſſimamque &

unicè omnium ſequendam ſibi maximè exiſtimarit. Quamquam autem ſic incubuerat mali vis, ut nulla medentium cura, nulliſque auxiliis, quæ ſumma diligentia nec parvis ſumtibus adhibita fuerunt, tolli penitus poſſet; factum tamen iis rebus eſt, cumque accuratiſſima victus ratio accederet, ut leniretur plurimum, itaque ipſa diutius duraret, quàm quisquam eorum credidiſſet, qui non ignoraret, qua debilitate corporis ac ægritudine huc veniſſet primùm. Sed nudius quintus, cum mane expergefacta ſurgeret, ita mox ex debilitate pedum doloreque laborare cepit, ut, quia non valeret inſiſtere, lectum repetere cogeretur. Cum decumbentis mox omne corpus ita frigere torpereque cepit, ut neque fomentis ullis, nec medicinis præſtantiſſimis recreari poſſet. Mens tamen ac ratio illæſa ſtetit: linguæque ac voci uſus ſuus incorruptus & integer manſit. Quo evaſura hæc eſſent, in ambiguo erat quidem; ſed ipſa inde certiſſima inſtantis finis argumenta illico duxit. Quare cum, horâ IX. ejus dici abſolutâ ſcholâ, quàm publicè habuerat, ad eam inviſiſſet gener, præſente miniſtro verbi, confeſſionario ſuo, gravi & accurato ſermone egit gratias, pro tot officiis, quibus ſe prolixè & cumulatè affeciſſet: Deo allegans vota, quibus ejus & conjugis, & liberorum ſalutem ac felicitatem ſerio commendabat. Deinde de ſupremis ſuis præcepit; & quod deinceps egit tempus, tum audiendis ſacris ſermonibus, cantibuſque, tum lectitandis recitandisve aut pſallendis iisdem conſumſit. Nam ſacra biblia tenebat probe atque memoriter; & alios ſacros libellos, quorum bonam & lectam ſibi paraverat copiam, ſeptennio iſtoc familiares ſibi perquam fecerat legendo. Nudius tertius ſub IX. veſpertinam inter medias preces hymnosque, quos gener & matronarum circumſtantium cœtus frequentabat, ipſa orans pſallensq; animam Servatori ac Conditori optimo reddidit, ſic, quaſi in ſomnum ſolveretur, exſpirans, cum feciſſet annos LXVI. d. XII. Ad H. I. poſtea ex Generi excellentiſſimi ædibus efferetur, & habitâ concione funebri ſolenni ritu humabitur. Quas venerandæ matronæ exequias, ut frequenter atque prolixè obeatis, & nos hortamur magnopere, & ſua quemque pietas ultrò accendet. Nam quis tam inhumanus & alienus ab honeſto eſt, ut eum nulla virtutis [quæ ingens variaque in Barvvaſſeria fuit] reverentia tangat? Deinde quo excellentiora præceptorum merita ſunt, aliisque antiſtant, eo magis ad quodlibet referendæ gratiæ genus optimi cujusque animum rapiuntque ac trahunt. PP. Dominica VII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ M D CXLIV.

DLXXIX.

NUdius quartus duleiſſimus parvulus, & ſi parentes genusque cogites maximæ ſpei, Chriſtianus Fridericus Lyſerus, Admodùm Reverendi ac Excellentiſſ. Viri Dn. Wilhelmi Lyſeri SS. Theol. Doct. & Profeſſoris publici atque ejuſdem celeberrimi, ex Catharina Bohſia, Clariſſima fœmina, filius, paullum anniculo major deceſſit. Multa miraque fingit ſibi humanus animus, præcipuè verò dolore æger, ac poſſit putare aliquis vix, ſatis pro ſalutari illa atque benefica Dei naturâ eſſe, ſi, quos vix dederit liberos, tollat, peneque ſatius fore, dediſſe nullos, quàm inſtrumenta doloris facere, unde lætandi & gratulandi exſtiterint cauſæ. Liberalitatem vix appellandam, quæ datum revocet: & oblectamentum ſi quod conceſſit, in cruciatum convertat. Malignitati videri proximum, ſi quis occaſione beneficii nocendi & affligendi

gendi oportunitatem quærat. Non hæc in Deum cadit ſuſpicio,& cum de eo cogitatio incidit,nihil reſpiciendum ad ingenium noſtrum. Nunquam non bonus atque beneficus eſt: & licet alius videatur,idem tamen perpetuò manet. Atqve qvàm bonus, tam idem ab omni ærugine liber, invidiaque penitus carens. Hinc nec laſſatur unquam procreandis ſeculis hominum:& quò produxit plures,in quos benignitatem exerceat, hoc plures ſemper producere geſtit. Non ut frequentet terras tantum; ſed plures ut in communionem æternitatis ſibi optet. Sicut immenſus ipſe eſt, ſic modum & finem bonitas ejus non habet, & usque ſuperfluit atque exundat. Nunquam idcircò remittit ſufficere ſobolem: & potius habet mox obituram ſtirpem producere, quàm nullam. Id magis ſollicitus,quo cœlum ſibi impleat, quàm quo terrarum orbem amplificet, nec ejus tamen curam omittens. Nempe hoc fine condidit hominem,ut ex caducâ iſtac & ærumnabili in æternam & feliciſſimam vitam transgrederetur. Neque verò annis ea, ſed nomini datur: & ſine ætatis diſcrimine ex æquo cedit omnibus,qui Salvatoris communis characterem portant. Ille enim eſt,qui viros non tantùm ſe juſſit ſequi, ſed & qui pueros ad ſe præcepit venire.Eſtque hoc ipſum quod præripit tales maturius,non livor malevolus, ſed indulgentiſſimus amor: dum cupidè repetit,de quibus periclitari videbatur,ni ſecum haberet. Et quid parentes hîc queri poſſint,cum opus & creaturam ſuam ſibi vindicat?Potius agent gratias,quod ſollicitudinis curarumque partem ſibi ademit. Quis in præſenti ſtatus patriæ? Quæ facies rerum eſt? Quò prociderunt mores denique? Et tali tempore,aut ſtabilitatem ullam fortunis, aut incorruptam animis ſinceritatem promittere quisquam queat? Quotus igitur quisque Pater non malit efferre parvulos ſuos,& Deo reddere, quam grandes adultosque cernere,aut coopertos flagitiis, aut calamitatibus ultimis cõflictantes? Quare benignus & bonus ex æquo eſt Deus, & cum nos àuget liberis,& cum iisdem rurſus privat. Natus Chriſtianus Fridericus eſt, d. III. Auguſti anni ſuperioris. Nomen commune votum dedit, quod pro conſtituenda maturè & ſancienda Chriſtianâ pace pij omnes perpetuò vovent. Cæterum ſupra quàm dici poteſt amabilis fuit, non modo delicatiſſimâ corporis ſpecie: ſed & lepore ac hilaritate indolis, quam arriſiunculæ illæ blanditiæque perpetuæ (neque enim triſtis & minus jucundus unquam viſus eſt) non tam obſcurè inſinuabant. Secunda Decembris correptus per noctem ſubita valetudine graviſſimè cepit decumbere. Moliebatur dentes ætas: ex eo calor adurere corpus,& hic deinceps abire in febrem,quæ movit mox calculum: & incubuerat quoque in latus dextrum noxius humor qui in graviſſimum apoſtema eturgeſcebat.Primæ opes petitæ à precibus:deinde & medicorum accuratiſſima cura adhibita fuit. Neque nequicquam, ut videbatur. Nam & eruperant dentes, alii poſt alios: cumque tot hoſtes non ſtatim perimerent, ex mora ipſa debilitari poſſe ſperabantur. Sed contra accidit,atque evenit adeò,quod illis ſolet,qui ſuperante impetentium multitudine,& infeſtati omni ex parte, etſi non deſtituantur animis,fortiterque ac ſtrenuè gerant rem, tandem tamen deficiant evaneſcentibus viribus in diverſa diſtractis: prævalituri, ſi aut cum pari hoſte pugnandum,aut uno loco. Ac quoniam eò maximè nitebatur natura, qua protrudebat dentes, in cæteris partibus torpebat quaſi. Itaque fiebat,ut increſcentis ibi mali vis vitale robur elideret prorſuſque deleret. Sic

accidit, ut ſine ulla commotiuncula finiretur puer: nec cognoſceretur ante mortuus, quàm cum ſpirare non amplius intelligeretur. Namq; & ante quieſcenti ſimilis in tantis laboribus ac cruciatibus neque leviſſimũ doloris ac impatientiæ ſignũ, quod omnes mirati, ediderat. Reddidit Servatori animam d. XIX. labentis menſis ſub XII. meridianam: cum vixiſſet annum unum, menſes quinque, horas duas. Ad H. H. poſtea efferetur ex avitis ædibus, & intra urbem juſtis ſolennibus humabitur. Quas parvuli exequias ut celebrare velitis frequentes, vel unum Lyſerorum nomen facilè perſuadebit. P. P. Dominica IV. Adventus, anno recuperatæ gratiæ M. DC. XLIV.

DLXXX.

CUM nudius quartus Præſtantiſſimus atque Eximius Vir M. Johannes Nollius Torgenſis diem ſuum obiret, non Schola modò oppidana, ſed bonæ in univerſum literæ damnum ingens contraxerunt. Præterquam enim quod Latinè, Græcè, Ebraicè cũ paucis doctus, eo incredibili ſtudio & diligentia, eâ dexteritate docendi fuit, ut ad eas partes, quas nactus erat tractabat atque, natus factuſque maximè videri poſſet. Non pauci hodie faſtidiunt literas, quod nõ intelligant ſatis earum præſtantiam: multi ideò ſine curâ habẽt, ne detrudantur in Scholas, ubi plus oneris laborisq;, quàm honoris aut fructus ſperandum eſt. Quibuſdam nõ tam animus, quam facultas deeſt, qui preſſi iniquitate fortunæ ac temporis, properare nimium, ac quaſi compendia ſtudiorum facere neceſſe habent. Quò pauciores igitur ſunt, qui eo ingenio eaque eruditione polleant, quibus ornatos atque inſtructos eſſe oportet, qui & utiliter informare ætatem teneram, & literarum dignitatem tueri queant; eò magis lugendus ac deplorandus obitus Viri eximii eſt; & miſerandum fatum patriæ, quæ, niſi benignior Deus reſpicit, poſt fortunarum ruinas, de literis ipſis & eruditionis humanitate periclitatur. Quibus deletis exſtinctisq;, quæ rerum facies, quis religionis ac pietatis futurus ſtatus, provideat facile, cui ſuperiorum temporum ratio cognita fuerit, cum Græcè, cum Hebraicè intelligere, hæreſeos prope crimen incurreret. Natus noſter Torgæ eſt d. x. Sept. an. cIↃ IↃ CXII. patre Auguſtino Nollio Arcuario, Viro integro & honeſto cive: matre Eliſabeta Wachsmuthia, quæ contra votũ animi ſuperſtes filio eſt ſingulari probitate. Ipſe inter fratres ſeptẽ & tres ſorores maximus natu fuit. Puer maturè imbuendus literis in Scholam patriam traditus eſt: quas eò citius feliciuſque hauſit, quo uberiore ac capaciore ingenio ipſe eſſet: tum ad earum ſtudium quò majoremq; diligentiam ſoleret afferre. Quo factum ut in quascunque locaretur claſſes, primum brevi obtineret locum, & quoties inquiſitio in profectus diſcentium fieret, ipſe trophæum & præmium eruditionis atque induſtriæ ferret domum, Dominosque Scholarchas, præcipuè vero Admodum Reverendum & Excellentiſſ. Virum Dn. Wilhelmum Lyſerum SS. Theol. D. & Profeſſ. Publicum, tum verò Torgenſis Eccleſiæ Antiſtitem & Superintendentem, qui mirè ſemper complexus ejus conatus eſt, obſtringeret ſibi haud parum ac obligaret. Præceptoribus uſus eſt, *Ambroſio Zimmermanno, Johanne Zigler o, M. Abrahamo Wunſchaldo, Iacobo Mullero, Michaele Sigelio, Iacobo Freilichio, M. Keulenbergio, Zachariâ Cramero, M. Martino Einicio*, & unus qui inſtar omnium eſſe poterat, M. Joachimo Meiſnero, Scholæ Torgenſis Rectore, Viro majoris eruditionis atque ingenii, quàm pompæ: cæterum tantæ modeſtiæ ac probitatis, ut vix exemplum majus aut abſolutius dari poſſit. Sub eo cum ſeptem integris annis, Latinis, Græcis, Hebr. literis, quas omnes exacte tenet, dediſſet operam, d. XX. Martii

A. cIↃ

A. cIↃ IↃ CXXXIII. in Academiam iſtam venit, atque à me, tum & ipſo Rectore, in Album Studioſorum relatus eſt. Sed mox reverſus domum illuſtrem victoriam Lucenæ partam heroico carmine in Schola patria celebravit. Quod Ampliſſimo Senatui & Præceptoribus adeò approbavit, ut ex florenis XVI. Stipendium in annos tres ipſi conſtituerint, & mox deinde xxv. adjecerint. Torga profectus Wittebergam denuo VI. florenos à patre in ſumtuum accepit. Sed ille II. Rectorem Scholæ I. Conrectorem, inſigni pietatis exemplo, donavit: & cum Vectori mercedis loco imperialem unum ſolviſſet, vix ſextam partem reliquam habuit in alimenta & victum. Interim magna fiducia animi & ſibi conduxit hoſpitium & ſtudia quoque aggreſſus eſt, & incredibili alacritate ac diligenria, non publicas tantum ſed & privatas acroaſes ac ſcholas cum Profeſſorum, tum Adjunctorum, quos vocant, ſectatus fuit. Quamvis autem nullam non Philoſophiæ partem diſcendam ſibi & cognoſcendam dneeret, arte carminum tamen, linguarumque ſtudio captus inprimis ac delectatus eſt. Qua de cauſſa & plus opern laborisque in id litterarum genus ſemper impendit, quamque profecerit in illis, egregiis aliquot ſpeciminibus, quæ dedit publicè, ut ſunt Manes Ruthenici, Jeſulus Vagiens, duo heroica carmina, itemque Philologica Diſputatio, abunde teſtatus eſt. Ac Græcas quidem literas ex optimis Clariſſimisque Magiſtris, Schmidio & Oſtermanno earum Profeſſoribus Publicis, & hauſit uberius, & plenius didicit; ad Ebraicas verò Chaldaicasque nec non Syriacas, Martino Troſtio duce uſus eſt; quo meliorem alium noſtra ipſi Germania dare haud poterat: ad Latinarum elegantiam & puritatem ſub Viro Clariſſimo Auguſto Buchnero profecit maximè, quem Horatium, Terentium, Cæſarem, Nepotem Cornelium interpretantem, & praxin Rhethoticam monſtrantem domi, dilipenter audiit. Cui ſe ita probavit modeſtia induſtriaque ſua, ut mortuo Clariſſimi Troſtii filio, felicis ingenii adoleſcentulo, cujus inſtitutioni præfuerat hactenus, hunc potiſſimum legeret, cui liberorum ſuorum ſpem commiſſam vellet. Qua in provincia cum aliquot annos ſingulari fide atque induſtria verſatus eſſet, ad ſcholæ oppidanæ regimen ex commendatione prædicti Viri Clariſſimi aſpiravit, inauguratione ad d. IX. Octobris A. cIↃ c xxxvii. facta. Paulò poſt & Philoſophica laurea ornatus publicè, ſolenniterque Philoſophiæ ac liberalium artium Magiſter creatus eſt. Anno cIↃ IↃ c xxxix. ad matrimonium adjecit animum, & d. V. Novembris lectiſſimam ac ornatiſſimam Virginem Anaſtaſiam, Reverendi ac Clariſſimi Viri, M. Johannis Hertvvicii Pragæ ad Ædem D. Stephani & S. Apollinaris in monte ventoſo Paſtoris, Scholæ inſpectoris, & Conſiſtorii Evangelici Aſſeſſoris, filiam unicam uxorem duxit, cumque illa ex animi voto ſummaque concordia vixit hactenus, duasque ex ea ſuſtulit filias, Eliſabetham Anaſtaſiam, (quæ vix bimeſtriis obiit) & Annam Margaretam, quam nondum bimulam cum matre afflictiſſima tertiam prolem adhuc in utero geſtante ſecum reliquit ſuperſtitem. De oppidana Schola non una ratione quam optimè meritus eſt. Introducta non tantum ex methodo, quæ ætatibus diſcentium idonea maximè & accommodata, ſed ſtabilita eadem atque aſſerta. Neque enim ſatis eſt tenere & noſſe quæ præcipienda

pienda maximè ſint; ſed ſtrenuè quoque atque conſtanter eadem tradere ac cuſtodire oportet, nec labore ullo frangi ac debilitari. Quam laudem adeò ſibi comparaverat, ut & Collegas ejusdem cupiditate, & quodam ſaluberrimo æmulationis genere incenderet ac inflammaret. Quamquam non fidei atque invictæ induſtriæ tantùm, ſed & concordiæ iisdem inſigne præberet exemplum. Cum omnes diſcordiarum ac jurgiorum, quibus quamplurimis annis hactenus, cum magno ſcholæ diſpendio diſtracti fuerant, præcideret ſolerter ac removeret. De Juventute Academica autem quid dicemus, cui & ipſi pro ſuâ virili conſulere mirificè ſemper laboravit, inſtitutis hactenus ſcholis privatis Hebraicis, Chaldaicis, Syriacis, tanto applauſu, atque frequentia, quanta pro conditione temporum expectari unquam poteſt? Quod niſi immaturo obitu occupatus fuiſſet, paullo poſt ſimile ſtudium in novo inſtrumento Græco interpretando navaſſet juvenibus aliquot egregiis, quibus hanc operam jamdum addixerat. Uſus à teneris valetudine firma ac proſpera eſt, quamvis aſſiduis lucubrationibus & noctium integrarum vigiliis valdè affligere corpus & florem ætatis], amore eruditionis, atterere videretur. Præcipite vero Martio ita male habere cepit, ut decumbere haberet neceſse. Et quamvis adhibitis Medicorum auxiliis nihil non ei providerétur, quibus recuperari valetudinem poſſe ſpes affulgeret eximia; nihil tamen ea cura ac ſtudio profectum fuit. Quo accidit, ut nudius quartus poſt ſeptimam veſpertinam pie & Chriſtiane decederet trigeſimum tertium ætatis annum agens, tanto majore ſuorum luctu, quantò majorem ſpem & uxor amantiſſima, & ſenio confectus Socer, & mater ipſa gravis annis in eo habebant poſitam. Sed nihil nobis ſine voluntate DEI immortalis ac numine accidit. Quem uti ſequi perpetuo & revereri oportet, ita æquo & patienti animo ferre par eſt, quæ nobis in vita eveniunt, & expectare medicinam, unde plaga & vulnus venit. Idem donat & aufert: idem ſanat & vulnerat: idem affligit & conſolatur: huic parere, libertas eſt: hunc ſequi, pietas: hoc uti propitio, ſumma felicitas. Cæterum nemo adverſum ſibi habuerit, qui in omnibus ei obſequendum ſibi exiſtimet. Ad H.I. poſtea efferetur noſter, & concione funebri hunc ſtatus ritu ac more Chriſtiano ſepelietur. Quæ ſolennia funeris atque exequiarum ut obire frequentes ac celebrare inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. Magno pietatis pars eſt reverenter habere mortuos: & minime omnium negligere bene de nobis qui ſtuduerunt mereri, perfectæ juſtitiæ eſt. PP. ad d. x. Aprilis anno recuperatæ gratiæ *M DC XLV.*

DLXXXI.

DUm in præſenti ſignificanda vobis ſuprema Excellentiſſimæ fæminæ, Eliſabetæ Lyſeræ, quæ nudius ſeptimus deceſſit, ſunt, & indicendum ejus funus eſt, nemo veſtrum ad querimonias lacrimasque, & oſtentementa doloris cætera magis, quàm admirationem & reverentiam earum laudum, quibus egregie & ſingulariter præſtitit, vocari ſe putet. Ibi commiſeratione & queſtu atque lamentis opus eſt, cùm virtus inſignis, poſtquam progreſſa vix de carceribus intimis eſt, magnamque

deſe

excitavit ſpem, mox curſu in medio impegerit forte, & inſperato caſu, nondum confectis legitimis ſpaciis, eliſa atque everſa fuerit: quæ fortiter omne emenſa eſt æquor, quæ univerſos honeſti implevit numeros, jamque ad metam ipſam conſiſtens coronam & palmas flagitat, non deploranda illa quidem, quod non exerceatur & currat amplius; ſed veneratione & plauſu ſtatuenda digna, quod partibus ſuis tam abunde defuncta atque nobiliter eſt. Quod ſi Eliſabetha quoque eo pervenerat, ut quò progrederetur cùm ætas ejus tum gloria vix quicquam haberet; non tam lugenda videbitur, quod deſiit vivere; quam proſequenda in tantum omni honoris genere, quantum ingentium exemplorum ipſa vivendo hactenus dedit. Neque enim virtutibus maximis, quibus ornata, matronalis laudis tantum conſummavit gloriam; verum per omnes humanæ felicitatis evecta gradus proceſſit in ſummum: patriâ, genere, matrimonio unicè nobilis: cæterum ſobole & numerosâ & clarâ ita felix, ut quot ediderat liberos, tot decora pene & ornamenta patriæ viderit, integra valetudine, integra exiſtimatione & fama, nec quicquam imminutis fortunis, in ultimam uſque provecta ætatem. Ut ſine exemplo propemodum Metelli illius gloriam videatur æquaſſe, quem unum omnium maxime inoffenſo curſu ad ſummum beatæ vitæ culmen perduxiſſe fortunam Romanæ literæ celebrant, & effeciſſe adeo, ut idem & ſenex moreretur & felix, quod quam pauciſſimis contingit. Nam multò plures hunc ſenectutis fructum fermè capiunt, ut in ſupplicium ſuum ac pœnam extendant ætatem, & ex ſumma felicitate in ultimas miſerias ac calamitates noviſſimè cadant. Digna hæc erant, quæ copioſa ac ſplendida oratione exponerentur; ut quanta ipſa ſunt, tanta & apud poſteros habeantur quoque. Ac quamvis ſigillatim de iis commemorare propoſitum nobis ſit; faciemus id tamen, quantum & temporis & chartæ ipſius modus nobis concedet. Ea Cranachiæ gentis claritas eſt, ut etiam publicis monumentis celebrata ſit; ea amplitudo & dignitas, ut nulla propemodum cum in Saxonia noſtra, tum Miſnia quoque Thuringiaque reperiatur familia illuſtrior atque ſplendidior quicum non illa affinitate connexa ſit. Inde igitur orta noſtra, non alios ipſa parentes habuit, quam primi omnium qui lucem & famam genti circumdedere, Lucam inquam primum, ſecundumque, qui ex picturæ artificio, quo ita excelluerunt, ut omnis Europæ admirationem in ſe traxerint, cognomen ſibi, ut Fabij olim, Clariſſima Romanorum gens, invenerunt. Nam horum alterum avum, alterum patrem nacta fuit: utrumque aurem Conſulem habuit hæc urbs, nec Sereniſſimorum Saxoniæ Electorum tantum, ſed Auguſtiſſimorum Imperatorum quoque gratia florentem inſigniter viditque & coluit & venerata ſemper eſt. De quibus cum multa atque præclara dici poſſunt: tum illud commemorandum præcipuè eſt; quod Lucas major, & intima magni illius æternæ veritatis vindicis Martini Lutheri amicitia uſus eſt; & tanta magnitudine animi ac fide in Principem ſuum fuit, ut cùm in caſtris, quò Electorem captivum ſecutus fuerat, Invictiſſimum Imperatorem Carolum V. tum obſidentem hanc urbem, ſalutaſſet honoris habendi gratia, isque multa egre-

egregiaque prolixa humanitate pro Wittenbergenſibus eſſet pollicitus, nihil petierit aliud quam incolumitatem Principis ſui ac libertatem: in quâ unâ omnem felicitatem & ſuam ipſius & civium ſitam ac poſitam arbitrabatur. Facturus aliter, ſi titulorum ingentium nomina, aut latos fundos magnaſque divitias, id ſtatuiſſet, quod civitates & Cives beatos maximè atque florentes efficere poſſet. Ac minor quidem cum duas habuerit conjuges, priorem Georgii Pontani, JCti magni nominis, & Sereniſſ. Electoris Saxoniæ Cancellarii filiam (qui formam fidei, quam vulgo confeſſionem Auguſtanam, à loco, ubi edita fuit, appellamus, in ipſis Comitiis publicis Imperatori Auguſtiſſimo ann. cIↃ Ic XXX. exhibuit, atque tam clara (quod quidam tradunt) recitavit voce, ut in Epiſcopi quoque aula omnia audirentur) alteram Magdalenam, Patre Auguſtino Schurffio Medicin. Doct. & Prof. publ. nec non Saxoniæ Electoris Archiatro, ſingulari & ipſo amico Lutheri (qui à fratre ejus Hieronymo, JCto Clariſſimo, deductus Wormatiam, & ornatiſſima oratione Imperatori Electoris nomine commendatus eſt) poſteriorem Eliſabeta ſortita matrem eſt, nata ex ea d. III. Decembr. A. cIↃ IↃ LXI. in hac & literarum ſtudiis & inſtauratâ veritate cœleſti toto terrarum orbe clariſſima ac celeberrima urbe. Educta liberaliter ſub exactiſſima diſciplinâ cum adoleviſſet in eas laudes, quibus præcipuè ſequior ſexus commendari conſuevit, annorum novendecim puella in matrimonium tradita eſt plurimum Reverendo, Ampliſſimo ac Excellentiſſimo Viro, Dn. Polycarpo Lyſero SS. Theologiæ D. ejuſdemque tum Profeſſori Publico in hac Acad. & Superintend. Generali, mox Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Eccleſiaſtæ primario, & Sacri Conſilij Senatori: tam lætis ſecundisque auſpiciis, ut nulla ullorum propemodum conjugum felicitas ulterius progredi poſſe videatur. Nam neque concordia devinctior, nec amor tenerior, nec ſanctior fides in ullos cadat. Ad decus atque ſplendorem autem quid poſſit accedere, ubi & maximis dignitatibus fungatur maritus, & uxor nata clariſſimo juxta loco ſit, & omni virtutum laude ornata? Jam cum conjugiorum finis liberorum procreatio ſit; eò feliciores ſtatuendi quique conjuges ſunt, quò numeroſiorem prolem dederint: & felicisſimi omnium, qui plures non tantum, ſed frugi maximè, & incorruptâ laude omnes conſpicuos liberos genuerunt. Quæ prærogativa & gloria neſcio, an ulli unquam matri uberius prolixiuſque, quam noſtræ contigerit. Quæ cum XIII. liberorum parens facta ſit, adultos omnes haud tantum (præter Chriſtianum, qui primâ pueritia raptus) verum & honoratos ac in muneribus aut matrimonio ſplendidisſimis, excepto Luca, qui adoleſcens ſummæ ſpei in medio ſtudiorum curſu extinctus, poſitos vidit. Nam cùm omninò ediderit juvenes quinque, & duo illorum extincti ſint, quis neſcit reliquos ad ſummos honores Theologiæ & dignitates præcipuas aſpiraſſe jam olim: & Polycarpum quidem in civitate & Academia Lipſienſi ſimul & Profeſſoris Publici & Superintendentis munere, tum Decanatu & Præpoſitura Collegiatæ apud Miſnenſes Eccleſiæ functum jam olim: & Fridericum Ilenburgenſi Eccleſiæ ac Ephoriæ præfuiſſe hactenus, & in prædicta Miſnenſi Eccleſia geſſiſſe partes Canonici, ejuſque ordinis Seniorem exſtitiſſe; cæterum Wilhelmum, Torgenſem quidem primùm

primùm Ecclesiam summum habuisse antistitem, mox Academiam nostram Theologiæ Professorem Publicum acceepisse? De quibus omnibus dicendum parcius fuit, ne aut affinis aut Collegæ laus adulatio nonnullis videri posset. At de puellis autem, quas octo Elisabeta edidit, quid dicam? Ecquid de generis, quibus honestissimis & splédidissimis cõditionibus locavit omnes? Nam quâ oratione mihi, quo splendore verborum hic esset opus, si Schreieros, si Wirthios, si Unruhios, Heilandios item, Crugerosque ac Fabros, nec non Stisseros, Reuterosque, tum Groshenningios & Rechtenbachios; omnes, præter primum, aut Theologiæ, aut Jurisprudentiæ, aut Medicinæ Doctores; omnes, in Ecclesiis, in Aulis, in Academiis, Curiis celebratissima nomina, laudare pro meritis postulem? Magna hæc & singularis fœminæ felicitas est; minor tamen nec absoluta adeò, nisi nepotes tanta copiâ, (nam LIV. nacta fuit) quin pronepotes etiam, quorum sex vidit, accessissent; & tales quidem, qui omni non modo vacarint probro; verum iidem & quinos utriusque juris Doctores clarissimos dederint. Quod si in prisca illa & antiquissima secula incidisset nostra, cùm maximè esset proclive, exempla ingentia divinitati asserere, & de hominibus concinnare cœlestes; quis dubitaret, in ea nobis novam Cybelen, novam matrem Deûm, orituram fuisse? Sed nati sumus felicius, quàm ut rudis antiquitatis errores revocare velimus, & mentiendo per impietatem famam & admirationem nostris astruere. Quamquam verius multò habendi Dii, qui DEI intelligentes juxta & pleni sint: posthæc, qui tueantur sua cuique jura, aut morbos ac valetudines jacentium levent (quibus dotibus Lyseræ conspicua soboles) non qui stupris & adulteriis, furtisque ac parricidiis (quales Cybele illa, sive Berecynthia mater, dedit) suam contaminarunt ætatem. Quod si excellens liberorum indoles actusque præclari, de parentum natura & moribus testari possunt; quantis virtutibus Elisabetham præstitisse oportet, quæ tot præclarissimis Virisque ac fœminis originem dedit? Magnus hic addicendum nobis aperitur campus; sed eò adigimur necessitatis, ut annumerare tantùm atque perstringere virtutes fœminæ, non explicare atque ostendere, quales ac quantæ fuerint, liceat. Sed unde potius, quàm à pietate, ducemus initium? Quæ tanta à teneris usque, quod dicitur, in eâ fulsit, ut summi exempli loco esse posset. Nec hoc miretur aliquis, qui & parentibus religiosissimis natam, & summo religionis antistitis nuptam recogitarit. Secundò post DEUM loco parentes; tum maritum demum amavit, coluit, venerata est: cæterum liberos, & quos ex liberis natos habuit, tenerrimè quidem & ad delicias dilexit usque, non adeò indulgenter tamen, ut secus facta dissimulanda omnia judicaret: quæ res & optimè nata sæpe corrumpit. Jam & familiares ita habuit, ut vererentur, non odissent: neque tam metu, quàm pudore & reverentia nollent peccare. Ad quas laudes accedebat ingenium atque prudentia. Quo fiebat, ut nihil officii adversus alios, quibuscum ipsi agendum esset, omitteret; & suam rem non tueretur modò, sed & honestis rationibus amplificaret. Quid nunc de humanitate & liberalitate in miseros egentesque? Quid de cæteris dotibus ejus dicam, ob quas non summi loci homines amarunt tantum, sed & humilioris fortunæ affectati ipsam & venerati sunt? Non prætereunda constantia est, & quod in ea robur animi fuit. Nam cum plerumque felicitas homines emollire ac frangere soleat; ut eò magis dejiciant animos, quò magis sub-

lati ante ſecunda fortuna fuerint; hæc contra eundem ſemper locum tenuit, nihil depreſſa calamitatibus luctibusque quibus per ætatem exercita fuit. Ut felix quidem & fortunata eſſe poſſet, miſera autem atque afflicta eſſe non poſſet. Namque is demum miſer eſt, cujus fortunas non tantum, ſed animum quoque acerbi caſus everterunt. Corpus etſi venuſtum nec ita magnum; nervoſum & viride tamen, nacta fuerat. Hinc rarò morbis & valetudinibus tentatam novimus. Niſi quod annis noviſſimis languores aliquos ſenſit: magis ætatis gravitate, quàm vitio morbi. Quas ſenectutis moleſtias tam æquo animo tulit, ut neque ſentire videretur. Quamvis autem nunc quatuor annos non ſuſtinuerit ire in publicum; tamen hos proximos menſes duos debilitari ſupra modum ac planè orbari viribus cepta eſt. Quæ res cùm admonere de inſtante exitu videretur, non tam exterruit ipſam, quàm recreavit. Quippè quæ ſatur vitæ, atque defeſſa non ætate magis, quàm ipſa felicitate ſuâ, ſolvi unicè & eſſe cum Chriſto exoptabat. Et adfuit ejus votis Deus, quique tam liberaliter hactenus tot vitæ indulſerat commoda, nec moriendi oportunitatem denegavit, recipiens ſpiritum, quem ipſe indiderat, idem & auctor originis, & finis determinator. Objit d. XVI. Septembris ſub H. IX. ineunte nocte, quarto & octogeſimo ætatis anno. Quo Ebræorum Rex idemque Vates DEI ſanctiſſimus ſummum humanę vitæ terminum definivit. Quamvis autem ELISABETA ita ſubducta è vita ſit, quaſi fructus ab arbore, non quidem avulſus per vim, ſed ſuo tempore & ipſa maturitate collapſus; tamen nunquam non eſſe acerbus nobis eorum exitus ſolet, qui juncti nobiſcum ſanguine ſunt, atque ex quibus utilitates plurimas percepimus. Sed quando rerum omnium auctor & conſervator Deus ea nos ſemel obſtrinxit lege, ut quotquot hauſimus ſpiritum, reddamus tandem: & ſpem oſtenderit, fore ut functi mortali iſto & multis obnoxio caſibus ævo, in aliam quandam perpetuam, & inenarrabili gaudiorum felicitate ſine ullo fine florentem vitam tranſeamus; leni animo ferre oportet, quod nulla ratione mutari poteſt. Nemo conſcendit navem eo animo, ut ſemper naviget; nec ut confligat perpetuò quisquam, militiæ dederit nomen: & agros qui colunt, non ideò faciunt, ut improbiſſimo laboris genere exerceantur perpetuò; ſed & qui navigat petit portum: & miles quærit victoriam; & meſſem agricola reſpicit: & cum potitus ſuo voto quisque eſt, tum eum felicem & gratulatione dignum exiſtimamus. Nos quoque non ideò vivimus, ut maneamus ſemper in vitâ; ſed ut digrediamur tandem eò feliciter, translatique in ſuperas illas cœleſtesque regiones ſummo ac ultimo bono hominis, quod ab aſpectu DEI impetrandum eſt, potiamur. Quare hoc minus luctui relictum loci in noſtræ ELISABETÆ funere eſt; quo gratulandi nobis uberior materia ſuppeditatur. Vos ACADEMICOS CIVES monemus, ut cum ad H. I. poſtea ex avitis paternisque ædibus efferetur ſepelienda ſolenniter, prolixè atque frequenter funus proſequi inſtituatis. Neque enim temere majoris fœminæ exequias videbitis. Licebit enim eadem voce nos uti ad excitandam pietatem veſtram, quâ olim Metullus uſus legitur, cum filios ad celebrandum funus Scipionis Africani adhortaretur. PP. ad d. XXIII. Septembris Anno recuperatæ gratiæ M. D. CXL.

DLXXXII.

DLXXVII.

IN ſecundis quidem ac lætis rebus, dum illa ipſa emicantis gaudii vis movet laxatque ingenium, verba invenire facile eſt: at in dolore & calamitate ingenti, nihil minus quam facundum diſertumque eſſe licet. Nam conſternatio ac mœror non modò obtundit animum, ſed linguam ipſam conſtringit & alligat; ut neque ille comminiſci aliquid, quaſi letali frigore torpens; nec proferre hæc quicquam ac eloqui valeat, velut vinculo nexa. Ille Imperator Romanus ut cujusdam ſententiæ capite damnati pro more ſubſcriberet appellatus, *Quam vellem*, inquit, *neſcire literas:* nobis quoque ſi quæ adeſſet facultas dicendi, quanto ſatius erat in præſentia eam deeſſe! Quod ſi tacere non licet, utinam ea orationis nobis adſpiret vis, quæ ita perterreat & quaſi fulminet noſtrorum animos; ita dementem illam ac barbaram, & alienam prorſus à pietate & religione Chriſtianâ diſceptandi & componendi privatas controverſias armis ſic deteſtandam & exſecratam reddat omnibus, ut nemo reperiatur deinceps, qui ſtringere enſem in iſtum finem, & de re nihili ſæpius vitæ & capitis jacere aleam velit. Sæpe quidem hoc peſtilentiſſimæ veſaniæ genus perſtrinximus & oppugnavimus hoc ipſo ex loco; ſæpe de illis ſumſimus pœnas, quos eò veniſſe vecordiæ in aperto jam erat. Quod ſi ſat penſi habuiſſes nudius tertius, Johannes Schradere, & ſubjeciſſes perpetuo animo, quid loci tui ac ordinis; quæ ſacramenti tui eſſet ratio, non tantum quod Academiæ, ſed Chriſto ipſi dixiſti intinctus; nunquam te triſti illi & inauſpicatiſſimæ commiſiſſes pugnæ; quæ uno ictu mucronis te vita & ſpiritu (utinam non æterna quoque ſalute!) privavit ſtratum, & alterum illum, qui cum congreſſus tum es, teterrimum homicidam & perfugam reddidit. Quotquot hîc agitis dicati ſtudiis, non lumina tantum & oculos, ſed animos ipſos ac mentes, huc vertite, & intuentes cadaver Schraderi, corque transfoſſum execrabili ferro, tum vulnus illud, quo Deo Domino atque opifici debitus ſpiritus exactus atque expreſſus eſt contemplati, recogitate, quam temeraria non tantum, ſed & ſacrilega ratio ſit, ex quovis leviſſimo jurgio deſcendere in rixam, & dimicatione præcipiti non vitæ & corporis tantum, verum ſalutis animæ quoque adire diſcrimen. Ferarum ac belluinum eſt, & alienum ſitire ſanguinem, & vilipendere ſuum, non ratione præditi hominis, & qui intelligat, vitam ac ſpiritum, qui cuique eſt datus, non noſtrum peculium; ſed rem à Deo nobis commendatam ac traditam eſſe. Ut quisquis intervertere ſuſtineat, ultimi ſacrilegii reus habeatur. Nam DEI cùm omnia ſint, tum nihil illi charius atque antiquius homine eſt. Quod ut probaret nobis prolixius, ſuum ipſius filium, quod ſumus homines, & cauſsâ hominum, voluit naſci. Nemo ſine auctoritate publicâ in quemquam privatus ſtringere arma jure poteſt. Et ſi originem quærimus, quâ hæc privata duorum bella ceperint primùm, non ſanè ad Chriſtianos veteres, & quibus de DEO & veritate cœleſti conſtitit populos; ſed ad Paganos idololatras, ſed ad Dæmoniorum, quorum commentum veriſſimum hæc ratio, cultores; & eas quidem recurrendum gentes eſt, quæ nulla meliore arte, nulla humanitate excultæ cæteras omnes barbaris moribus & feritate animi ſuperarunt.

Nihil enim hujuſmodi apud Romanos; nihil hujuſmodi apud Græcos, quorum diſciplinis, ad quandam manſvetiorem & elegantiorem vivendi ritum profecit orbis, receptum aut approbatũ uſpiam legimus. Et poſſunt tamen opinari nonnulli hanc gladiatoriam arenam & circum ingredi, non tantum præclari facinoris habere laudem; ſed juſtum piumque & licitum eſſe. Non aliter atque ſi furere, & inconſulto ac petulanti impetu rapi; cæterum excutere rationem omnem atque projicere, hoc demum virilis conſtantiæ ac fortitudinis proprium opus ſtatui debeat. O inſaniæ impiæ! ô ultimi furoris genus infelix! Fugite, fugite, ô noſtri; & deteſtamini omni mentis conatu veſaniam impiam: & recogitate ſeriò tandem, quid hominem denique, illumque haud barbarum & ſine jure; ſed moribus & religione compoſitum deceat: quid honeſti & juſti ratio flagitet, quid dignum decorumque illis ſit, qui humanitatis ac ſapientiæ juſtos legitimosque profiteantur cultores. Res omnium difficillima eſt, bene mori, & quid ſperare igitur, quid ſibi promittere felicitatis futuræ poterunt, qui in medio ſcelere, qui in ipſo furoris æſtu, dum omnem & DEI memoriam & peccatorum dolorem procul habent, ſimul & aliorum impetunt vitam, & ſuam ipſorum abjiciunt ac perdunt? Eſt magna & infinita quidem miſericordia Dei ac bonitas: ſed præſto iis futura tantum, qui reverentur & colunt; non qui contemnunt & ſpernunt ultrò, & ea ſe nequiter reddunt indignos. Hoc cogitate aſſiduè, hoc conſiderate hodie, ſi qui Schradero ituri eſtis exequias, & dum defletis ejus caſum (quod par eſt facere, ut qui non peſſimè ante inſtituiſſe rationes vitæ, & ita incubuiſſe ſtudiis ex quo admotus literis eſt, & poſt deinceps primo Helmeſtadianæ, deinde & noſtræ Academiæ hoc ineunte anno civem dedit, prædicatur nobis, ut ſpem egregiam de ſe videretur præbere) occaſionem rapite, conſulendi diligentius ſaluti veſtræ deinceps, & hunc præcipuum fructum officii veſtri exiſtimate. Nemo noſtrûm ſibi magis, quàm DEO vivit ac patriæ. Quare ſic comparare vitam oportet, ut rationem iis poſſimus reddere, qui in nos ſummum ac maximum jus vindicantque ae tenent. Efferetur Schraderus ex Klobianæ Viduæ ædibus ad H. I. poſtea & extra urbem humabitur. PP. ad d. XV. Julii, anno recuperatæ gratiæ M DC CXLVI.

DLXXXIII.

QUæ omnes æquat, nemini parcit, ſummos medios, infimos tollit, non evitari conſilio, ſuperari potentia, felicitate frangi poteſt neceſſitas ultima, hæc nudius quartus ſpei egregiæ puero, Johanni Nicolao Sperlingio, injecit manum, vitamque & ſpiritũ ipſi expreſſit ante, quàm primam ætatis hebdomada planè conficeret. Enimvero cum animadverterent veteres ſeptimum quemque annum articulos quoſdam, ut loquitur Varro, & in his novi aliquid oſtendere naturam, omnem hominis vitam per ſeptem ſingulos annos, ſive hebdomadas deſcripſerunt, duodecimq; in univerſum definierunt. Ut antiquiſſima hæc Chaldæorum ratio cum Ebræorum Ducis placito mirificè congruat, qui & ipſe humanæ vitæ terminum in octuageſimo ſtatuit anno. Natus eſt puer A. cIↃ IↃc xxxix. d. VI. Decembris paullo ante ſextam matutinam: quo ipſo tempore & obiit diem. Patrem habuit Excellentiſſ. Clariſſimumque Virum Dn. M. Johannem Sperlingium Phyſices Profeſſ. Publ. atque eundem

longè

longè celeberrimum; Matrem Eliſabetam Senatorio genere virtuteque præſtantiſſimam fœminam. Quâ proba rectaque indole natus, quas olim daturus virtutes egregias, multa magnaque afferre argumenta licet. Sed nos potiſſima perſtringemus. Ac primo quidem tam ſanctè, tam delicatè amavit parentes, ut nulli unquam liberi magis poſſent. Quos aſpicere, ſectari, complecti, rerum omnium lætiſſimum ſibi & jucundiſſimum habuit. Qui in baptiſmo pro eo ſpoſponderant, ex quo ſemel ceperat noſſe, hos ita complexus animo eſt, ut quoties præterire per viam de feneſtra notaret, riſu, plauſu, tripudio gaudium illud, quod ex aſpectu ipſorum caperet, gratulabundus profitebatur. Solent nonnunquam pueri, ut ipſis amara ferme eſt diſciplina, averſari Præceptores, vereri eorum aſpectum: at vero ille adhærebat libenter, aut venientibus occurrebat exultans, amplexusque deoſculabatur. Quæ omnia pietatem & ſingularem affectum erga eos, quibus inſigne aliquid deberet, quam poſſunt abunde arguere? Jam de ingenii docilitate, de ſtudio ejus diſcendique cupidine, quàm luculenta teſtimonia reddent, quod promte ſemper accepit penſum, quod detrectavit nunquam quæ ipſi imponerentur partes: neque haurire ſegnius videretur magiſtri præſcripta; quàm ante acceperat: fideliterque cuſtodiret, ſi quæ memoriæ mandarat ſemel. Præter rudimenta literarum, plusquam centena ſacrarum ſcripturarum dicta, quæ capitalem aliquam & magni uſus ſententiam continerent, complexus animo reddere poterat, ſi poſcerentur, plurimoſque pſalmorum. Et usque adeo ex diſciplina & inſtitutione nihil tædii moleſtiæque cepit unquam, ut per valetudinem etiam, & paullo ante ſuprema ipſa adeo, ad grabatulum, quo decumbebat, vocarit magiſtrum ſæpius, nunc quærens aliquid, quo erudiretur ætatula; nunc reddens aliquid, quod didiciſſet ante. Quaſi levamentum morbi inde quæreret, unde gravari alii moleſtias putant. Has tantas pueri dotes extinctas cum ipſo & interceptas, quæque ex iis luculentiſſimæ ſpes conceptæ fuerant, ſine ingente mœrore animi & ſiccis oculis recogitare ſecum patrem optimum poſſe; quis tam ferreo animo eſt, ut perſuaderi ſibi patiatur? Feret tamen hunc caſum pueri æquo & ſapienti animo Clariſſ. Vir: & ut naturæ omnis ſcientiſſimus eſt, ſic impatienter non feret, finitum & reſolutum, quem de materia fragili non ignorabat compoſitum. Ut morituri ipſi ſumus, ita & gignimus morti obnoxios. Sed Chriſtiani recogitamus, non extingui, cum redditur, ſed, unde venit, redire ſpiritum: & corpus ipſum, licet diffluxerit ſitu, inſtauratum iri denuo, copulandum rurſus animæ, & uti recens ſacratum DEO, ſic in cœleſtis & immortalis vitæ gaudia æternamque felicitatem transponendum. Quod qui conſiderat diligentius paullo neque pro ſe timebit mortem magnopere, neque ſuorum obitus inſolabiliter mœrebit. Laboravit ex hepate puer à prima usque infantia: ex quo & flore omni caruit corpus exangue & flaccidum; & facies ipſa pallore lurido notata fuit. Semeſtri integro decubuit: defectus in tantum viribus, ut absque alienæ opis miniſterio nihil poſſet efficere. Atque adhibita quidem auxilia Medicorum fuerunt in tempore; nulli præterea operæ, nulli & ſumtui parcitum fuit. Sed πάθος hydropicum jam prævalebat: neque moveri terminus poterat, qui vitæ ejus deſtinatus ſemel. Ita accidit, ut nu-

dius quartus ſub ſextam matutinam vivendi faceret finem natus annos VII. minus d. XVII. Morbi moleſtias & magnas & diuturnas ſupra quam dici poteſt, & in ætatem ejus cadebat, toleravit conſtanter. Nunc ſermonibus, quos cum parentibus libenter habebat, nunc precibus etiam ſolatus aut fallens. Quod nec ſuprema, quam habuit, nocte omiſit. Nam & ſumturus ſomnum cum ſe componeret, illud D. Johannis, *Sanguis Chriſti emundat nos ab omni peccato*, pronunciavit; & poſt deinceps in illa erupit verba: *Mi Deus pater, miſerere mei: mi fili patris, & ipſe Deus miſerere mei: mi Deus Spir. S. miſerere mei.* Solutus leniſſimo obitu eſt: ut expiraſſe quidem ſentirent aſſidentes denique; expirare autem notarit nemo. Ad H. *II.* poſtea ex paternis efferetur ædibus ſepeliendus intra urbem. Quas exequias Pueri ut eo prolixius proſequamini, patris ingentia merita vos incitabunt. PP. Dominicâ ultimâ poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC XLVI.

DLXXXIV.

QVod uſu ſæpius venit hoc anni tempore, ut quæ floruerint modo ſegetes, vapore & impotentia ſideris, dum nullus imber irrigat, & ita ſuccus ac alimonia deficit, antequam grandeſcere & in maturitatem ire licuit, exareant & moriantur; id & hominibus accidere, eorundemque non paucos in primo flore deficere, cum infinita alia exempla teſtantur quotidie, tum quod in hodiernum nobis ducendum funus ornatiſſimi Juvenis eſt, Adami Eckelmanni, docere poteſt. Qui quo minus obiret diem nudius tertius, non flos ætatis, non illa, ut Poeta ait, virentia genua, & ſeptimum decimumque vix jam egreſſa annum juventus, efficere potuit & obtinere. Adeo non ſenectutis & feſſæ ætatis tantum hic metus proprius eſt; ſed pervagatur omnes vitæ gradus, & juxta viriles ac adoleſcentiæ annos fatigat; ſæpeque vel ipſi infantiæ ac pueritiæ incumbit. Neque enim quiſquam in nobis præter naturam reſpicit mors: & ubicunque hominem invenit, dari locum exiſtimat; ſibique id omne deberi ſtatuit, quod poteſt ſolvi. Natus Adamus eſt d. III. Februarii A. cIↃ IↃc XXIX. inter II. & III. ante lucem, patre Matthæo Eckelmanno, Viro ſpectatiſſimo, & Academici Fiſci Curatore; matre Anna Maria Schneidera Ornatiſſimâ fœmina: quæ avum maternum habuit Virum fortem ac ſtrenuum, Georgium Finckium, qui in Hungaria ſub Auguſtiſſima Imperatoris auſpiciis cohortem duxit. Imbutus maturè literis, domeſticis maximè ſub Præceptoribus, fuit. Et quoniam docili ingenio natus eſſet, mirusque in eo ſemper deprehenſus diſcendi, jam eò profecerat, ut Latinè ac Græcè intelligeret, & pro ætatis modo ſcribendæ haud tantum oratiunculæ, ſed & pangendi carminis facultatem cõſecutus eſſet, admovendus nunc Philoſophicis etiam diſciplinis. In dotibus ejus prima omnium pietas fuit: tum reverentia atque obſequium cum erga parentes tum Doctores. Nec tacenda modeſtia probitaſque eſt, quæ ſingularis in eo fuit. Quæ virtutes cum diligentia ſtudiorũ conjunctæ, faciebant ſpem, fore, ut utilem virum quandoque daret in publicum, ſi perficere, & ad maturitatem ſuam liceret perducere, quæ jam in animo ejus ingenioque efflorescebant. Sed DEO aliter viſum: qui ut optimus idem & ſapientiſſimus eſt; ita & ſaluberrimè nobis conſulere poteſt. Multa optamus & petimus homines, quæ ſi ferremus ſemper & potiremur, peſſimè caderent, & voluptatis

luptatis gaudiique, quod videbantur promittere, loco, acerbisſimo luctu affigerent. Quoniam igitur ſolus DEUS proſpicere videreque longe poſitorum eventus poteſt; nobis de cætero, operi ſuo, atque peculio, nunquam non vult & cupit optimè; non tam de interceptis votis noſtris dolendum mærendumque eſt; quàm ei agendæ gratiæ ſunt in omni fortuna & ſtatu, quod in diſpenſandis rebus noſtris non deſideriorum noſtrorum ordinem, ſed infinitæ bonitatis ſuæ conſtantiam voluit ſequi. Nec aliud efficacius ſolatium in malis eſt, quam Deum & providentiam reſpicere; & acquieſcere iis, quæ mutare atque corrigere in noſtrâ manu haud eſt. Medio ipſo Junio in febrim acutam Adamus incidit: cui quamvis ſtatim peteretur auxilium Medici; & ille officio ſuo ſtrenuè fungeretur; tolli tamen atque deleri haud paſſus eſt morbus; uttunque duci & trahi permitteret. Et emicuére altero ſtatim ſigna die, quæ harum rerum periti ex Hippocratis præcepto ad mortem interpretabantur. Quare & paullò poſt accerſitus miniſter verbi eſt, qui ſalutari viatico inſtrueret, inque ultimum caſum obverteret animum ejus & confirmaret. Nec dici poteſt, quo mentis affectu, qua devotione animi, in eo negotio fuerit verſatus: quàm tulerit valetudinem conſtanter, quantaque fiducia & ſpe in Servatoris optimi meritis contra terrores omnes innixus ſteterit. Quem invocare, quem poſcere opem, cujus miſericordiam implorare, neque tum deſtitit, cum defeciſſe jam vox, & interceptus loquendi uſus videretur. Exuberanti animi impetu vincens naturam, ſufficiensque ſibi, quæ videbantur deeſſe. Kalendis Julii in ore parentum cæterorumque affectuum, quorum precibus juvabatur, deceſſit, cum annos XVII. cum quinque menſibus exegiſſet. Qui cum ad H. I. poſtea paternis ex ædibus efferendus ſepeliendusque ſit intra urbem, concione prius habita, veſtrum erit, frequentes venire in funus, & optimè nati, ſanctiſſimeque defuncti exequias Juvenis comiter ac prolixè obire. Quod ut faciatis vos etiam atque etiam adhortamur. PP. ad d. III. Julii anno recuperatæ gratiæ MDCXLVI.

DLXXXV.

NUdius tertius, præter opinionem & plerorumque fidem, Michael Findekellerus, præſtantiſſimis animi dotibus eximius Juvenis, diem obiit. De quo cum multa pro conſuetudine nunc memoranda nobis ſint, tum exitus ejus cum curâ debet referri. Neque enim tranſeundum leviter eſt, cujus cauſsâ cætera narrantur: quodque, ubi preſſeris, multas utilitates polliceatur. Eſt enim à Findekellero ita excepta obitaque mors, ut de conditione vitæ, de capeſſendis rectè ſupremis, multa præclara ac ſalutifera nobis ſubjicere poſſit. Quod Philoſophiæ genus hoc inculcandum diligentius eſt, quo pauciores eſſe ſolent, qui ſemetipſos oſtendant ſibi ſeriò, & ſatis apertis oculis fragilitatem communem intueantur. Plerisque enim dum abblanditur vitæ ſplendor, dum incrementa annorum ac ſanguinis, & efflorescens quotidiè lætius robur corporis exauget animos, & exultantem ab ſe juventutis ſpiritum celſius agit ac tollit, ſui in tantum ſubrepit oblivio, ut ſe tam fictiles vitreosque eſſe haud ſentiant, quàm reperirentur ſibi, ſi perſcrutati ſe paullò curioſius vellent. Miſeri juxta & imprudentes, qui neque intelligere curent, quam brevis ævi & fragilis ſint; & tamen ſpes ſuas tam longe ponant, iisque ſe damnent laboribus in acquirendis præſidiis, ut dum conſulere ſibi cupiunt, ſe atterant peſſime; ac eo ipſo, quo tueri ac ſervare vitam ſtudent, eandem affligant

gant non rarò atque evertant. Natus eſt Dreſdæ, quam non immerito lumen Miſniæ, aut, ſi ſermone Poetarum uti licebit, ocellum, dixeris, Kal. Maji A. cIↃ IↃc xxiv. Patre, Johanne, Senatorio, ſpectatæque virtutis atque prudentiæ Viro; matre Anna Catharina Ornatiſſima fœmina; Georgii Hubneri, Sereniſſ. Electori Saxoniæ à redituum rationibus, Viri induſtrii ſolertisque haud tantum, ſed integritate atque doctrina etiam præſtantis filia. Quos optimos ſuos parentes cum vix octennis amiſiſſet, apud aviam primam, deinde in patrui magni materni familia educatus adolevit. Literis à prima pueritia diligenter fuit imbutus, docili nec alieno ab iis ingenio natus. Sic factum, ut ante hos V. annos circa hoc ipſum tempus in Academiam noſtram uberioris cultus capeſſendi cauſſa mitteretur, Viro admodum Reverendo atque Clariſſimo Dn. Chriſtophoro Seldio SS. Theol. Doct. & Romhild. Paſtori, tum Facultatis Philoſophicæ Adjuncto, in contubernium & diſciplinam traditus. Sub quo in Philoſophicis literis laudabiliter profecit. Attendit & Eloquentiæ Hiſtoriæque, quas utiliſſimas eruditionis partes, privatis juxta & publicis ſcholis, coluit & frequentavit. Sed eum ſtudiorum curſum mire turbavit ac interrupit febris, qua gravi ac diuturnâ, altero anno pòſt, quàm huc veniſſet, corripi ceptus eſt. Qua factum etiam eſt, ut ineunte anno cIↃ Ↄc XLIII. Dresdam, mutandi aeris cauſsâ, concedere habuerit neceſſe. Reverſus inde anno cIↃ Ↄc XLIV. Juri civili dare inſtituit operam. Deinde ad Mathematicas aliasque artes, quæ viros natos ad militarem habitum prudentiamque informant, applicuit animum: omnesque cum muniendi tum cingendi oppida, adoriendi item & depellendi hoſtis rationes, & ſi quæ alia ejus generis ſunt, complecti ac diſcere incredibili ſtudio contendit. Seu quia ſeculi, ſeu proprius genius, aut illa communis neceſſitas, quæ & privatas ejus rationes turbabat ac impediebat, amorque patriæ, eò impellerent majore vi, quàm ut poſſet reſiſtere: præcipuè cum & ſuorum exempla huc invitarent: quorum veſtigiis inſiſtere, ſi glorioſo itinere præceſſerint, plurimum ad laudem ac decus habere momenti non ſane nequicquam exiſtimabat. Quare & illas diſciplinas adjunxit, quæ arma tractare feliciter, quæ petere hoſtem, ac premere; quæ gradum tueri ac tegere latus perite & ex præcepto artis monſtrant. Tum quæ geſtare decorè haſtam, quæ expedire eandem promtè obvertereque ac quatere militariter; tum miſſam in altum ſubito quantâ poteſt vi ſcita ſolertique agilitate colligere manu atque vibrare inſuescunt ac docent. In quibus ita verſatus hactenus eſt, ut, dum non niſi præclara & digna ſua illa erecta indole cogitat, non ſtudium modo atque ſolertiam ejus laudarent magiſtri, ſed & proceſſus ſtuperent prope, & nihil inde, niſi eximium & conſummatum in iſtoc genere de eo promitterent. Quò aſpiraſſet procul dubio, ſi tam firmum corpus ei circumdediſſet natura, quàm acrem vividumque ſpiritum ibidem incluſerat. Qui dum in morem flammæ erumpit undique, & in ſpes ſuas decoraque rapitur impetu, & quaſi exæſtuat, inſtrumenta ſua non attrivit tantum, ſed & conſumſit contracta viſcerum tabe. Quam hactenus tamen circumtulit magis, quam ſenſit. Nam quamvis in vultu & facie corporis ſigna quædam viderentur exſtare; vigore animi tamen & magnitudine ſpiritus quaſi obliterabantur. Donec omnis mali vis nudius quartus erumperet, & uno propemodum impetu vitam illius peteret ſimul atque elideret.

Namque

Namque expergefactus mane gravem quemdam dolorem intra ventrem sensit. Mox conscripturus literas ad rerum suarum Curatores, itineris, quod Lipsiam, amantissimæ Sororis ejusque unicæ, Catharinæ Dorotheæ plurimum reverendi amplissimi & excellentissimi Viri Dn. Danielis Henrici SS. Theol. Doct. & Prof. P. nec non Electoral. Alumnorum Ephori deniq; & Misenensis Ecclesiæ Canonici, uxoris visendæ caussa destinarat, inde mox petiturus Belgium, cum surrexisset, magnam sanguinis vim rejecit ore sine tussi, pariterque mirum in modum deficere cepit. Mox quamvis lecto componeretur, & adhiberentur medentium auxilia, haud ita sisti tamen potuit fluxus infelix, quin quacunque daretur porta ac via copiosè erumperet iterum itesumque sanguis, non fluvidus ille atque tenuior tantum; sed crassior quoque, & visceris modo concretus ac densus. Nec dubitabant periti, venam lienis, quæ ventriculum ingreditur, laxatam per quietem & somnum eas inundasse partes, & inde exstitisse mali quod laboranti mox attulit finem. Quod cum maturè colligeretur, accersitus in tempore verbi divini minister est, qui deficientis animum erigeret, & ad suprema formaret. Nec dici potest, qua constantia & promtitudine animi, qua fiducia in Christum Servatorem unicum & ardentissimo affectu exceperit fatum, cum paullo pòst sub H. II. à meridie expiraret. Erat in eo infucatæ pietatis studium: honesti ac recti pertinax animus: tum liber, sincerus, & ab omni adulationis humilitate alienus. Quibus dotibus non comilitionibus suis tantum se charum & æstimatum reddidit, sed aliis quoq; mirum in modum approbavit. Id quoq; proprium quasi habere visus est; ut quicquid vellet, valde vellet, neq; dimitteret facile, quod serio semel complexus cepisset. Quam indolem in Bruto Cæsar, & in Themistocle Plutarchus notavit: mirisque modis in adolescentia prudentissimi quiq; ingeniorum commendant censores. Quod sine ea nec bona fide virtutem colere, nec quisquam veræ gloriæ litare possit. Talis itaq; Findekellerus vixit hactenus, talis nudius quartus decessit in ipso flore ætatis, & commodùm tertium vicesimumque ætatis ingressus annum. Tam præcipiti mortis genere, ut à plerisq; obiisse propemodum citius, quam decubuisse auditus fuerit; ab iis autem, nec obiisse quidem creditus, qui præcedente die cum ipso egerant, & omnia sani hominis partes implevisse nondum erant obliti. Sed ea conditio nostra est, nihil imbecellius homine, nihil fragilius est. Fitque hoc nescio quomodo, ut tam in finem atq; ruinam nostram natura properet; cum originem & incrementa tam lentè disponat. Vix decem mensibus coimus in formam, & animati in lucē protrudimur. Nati quam tarde adolescimus, & propriis viribus incipimus niti? Jam rationis usus atque prudentia non nisi seris & ultimis aūis contingit. Quod ipsum est, quo homo perficitur & consummatur. Eundem tamen non dies, non hora, sed unum momentum etiam, perimere, tollere, ac finire potest. Quicunq; hunc florentissimi Juvenis casum legitis, aut venietis in ejus funus, cogitate quęso, quid simus homines, quàm dubia atque incerta vitæ possessio sit, cujus causa tamen quid non molimur & agimus, & ut Poeta ait, jaculamur mortales? Multa atq; prę-clara hæc commentatio promittit nobis. Sed illud præcipue, ut studeamus moderatius corpori, & nos ad animi curam cum maxime convertamus. Hic enim colendus præcipuè, hic imbuendus illis artibus est, quæ dum moratur in corpore, ad Deum & supera, unde ipsi origo est, clevent; adversus

ortunæ blanditias juxta & minas præstent invictum; sincerum deniq; & purum efficiant; at excedentem de carcere suo, lætum & hilarem & spei optimæ plenum, eò, quò venit initiò, dimittant. Sic nihil interierit quam cito aut tardè ponamus vitam, quam lente celeriterve finiamur: cum omnis in eo felicitas nostra posita sit, non ut vivamus quàm diutissime, sed ut quam optimè moriamur. Nunc ite Academici Cives & Fin-dekelleri exequias, cum post ad Horam I. ex ædibus Ampliss. & Excellentiss. Viri Dn. Augustini Strauchii J. U. D. & PP. efferetur, sepeliendus intra urbem concione habitâ frequenter atq; prolixè, quod dotes ipsius virtutesque merentur, celebrate. PP. ad d. XXIX. Junii Anno recuperatæ gratiæ MDCXLVI.

DLXXXVI.

QUæ duûm Clarissimorum Excellentissimorumque Virorum, Erasmi Schmidii & Johannis Erici Ostermanni, Græcarum literarum utriusque, illius ex Mathematicarũ disciplinarum Profess. celeberrimi matrimonio nobilis hactenus egit, Magdalena Tuchscherera, raris ingenii animique dotibus undique fulgens, ea nono ante die sub III. pomeridianam, ex lenta gravique valetudine qua implicita erat, decessit. Qui casus ejus quæ luctus mœrorisq; vi superstitem virum confuderit, cogitatu, quàm dictu facilius sit. Ut exercendi Timanthéi artificio nobis occasio videatur data, qui velo involvit faciem, in quo affectus mœrentis æmulari pẽcillo dignè haud posset. Nisi quod diversa scribentium pingentiumque conditio est: & plus coloribus, quam verbis licet. Neque silenda tamen Clarissima fæmina fuerit: & si exprimere magnitudinem doloris, quem desiderio præstantissimarum virtutum quas in vivâ amavit, maritus hausit infelix, non possumus; conabimur tamen referre causas: & unde nata illa sit, & educata, quibus inclaruerit dotibus laudibusque, cum vitam coleret, reddere stylo. Debetur enim tantis virtutibus suum elogium: & in earum memoria magna consolationis pars posita est. Neque enim functus videtur, cujus facta moresque in notitia manent. Nata est Misenæ Hermundurorum d. III. Julij A. clɔ Iɔc II. Patre Consultissimo & Spectatissimo Viro Andrea Tuchscherero celebri causarum patrono: matre Maria Rolingia, Sigismundi Rolingii Electoralis Quæsturę Friburgensis Præfecti filia, ornatissima fæmina. Lustrata fonte cum institutionis capax facta esset ad omnem pij honestique cultum formata diligenter & educata in parentum sinu fuit. Eoq; facilius omnes bonas, & sexui sui decoras artes hausit ac imbibit, feliciusque expressit postea, quod solertissimum ingenium nacta esset, & vigentissima polleret memoria. Matrem admodum adolescentula amisit: quod ei fraudine foret, quod pædagogo fidelissimo in ea orbata, naturæ bonitas fecit: cùm recto intenta ætatis lubricum inoffenso pede transiret. Nondum viginti nata annos paternis freta auspiciis Witebergam venit, & in sororis familiam, quam hic habebat cum Viro, concessit: degitque in ea castè ac integrè, donec tertio anno post pacta nuptias ab Excellentissimo Clarissimoque Viro M. Erasmo Schmidio Græcarum Literarum (de quibus optimè atque clarissimè meritus est) nec non Matheseos PP. Philosophici Colegij haud tantùm, sed Academiæ totius Seniore, duceretur domum. Cui amantissimo sui conjugi summa conjunctione animi & prolixissimo in eum affectu quatuordecim convixit annis, & filiã unicam, in ætatis solatium, Magdalenam dedit. Annum clɔ Iɔc XXXVII. funestissimum

mum, nec uno luctu & clade exercitum habuit. Namque & ipsa correpta lue pestifera decubuit graviter, & morbi ejusdem genere paullo ante sublatam extulerat filiam, quam unicam habebat. Accessit mariti optimi fatum: qui filiæ obitu, & periculosa valetudine uxoris, tantum dolorem mœorémque cederat, ut languorem primum, mox morbum, contraheret, & paullo post eo finiretur. Erat enim jam annis gravior, & ea ætate, cum jam non amplius vergunt vires, sed procidunt potius ac jacent. Quo facilius fuit & frangere senem dolori imenso, & tollere morbo, cum incubuisset ætate pariter & luctu exhausto. Reddidit tamen sequentis benignitas, quod in priore amiserat, cui se in matrimonium Viri Clarissimi ac Excellentissimi Johannis Ericii Ostermanni Græcar. Literarum P. P. Collegæ nostri honorandi traderet, solennibus nuptiarum ad d. XI. Septembr. celebratis. Quo incredibili amore, studio, fide complexa virum perpetuo sit; qua solicitudine, qua pietate, nec precibus tantum, sed lacrimis etiam, pro vita atque salute mariti conjunctissimi (parata eam, nec semel professa, vel suæ jacturâ redimere) assiduè apud æternum numen interceserit; qua sapientia gubernârit familiam, qua provisione curarit domesticas res, exponi breviter & hoc in loco haud potest. Testatur amarissimis lacrimis & infinito mœrore maritus infelix: loquuntur familiares & noti, omnes dejecti ipsi & luctu squalidi: dum illę solatium vitæ & delectamentum unicum ac incomparabile (præcipue post extinctam filiolam, Annam Magdalenam, quam Anno clɔ lɔc XXXIX. sustulerat, & nondum anniculam mox amisit) ereptum luget; & isti aut benignissimam Dominam, aut exemplum desiderant. Sed quam benigna & munis in conferendis dotibus animi fuit natura, tam maligna fuisse videbitur in corpore ejus justa firmitate muniendo. Nisi vigore ipso mentis & sibi semper intenta agilitate debilitatum corporis robur languerit sensim atque decreverit. Nam multis annis adhuc maligne ut plurimum valuit, nunc ex liene, nunc vagis arthritidis cruciatibus, sæpe doloribus calculi laborans. Sed cum adulto Augusto proximo asthma etiam contumacissimum accessisset, idque in orthopnœam desiisset (& fuit inde à duobus annis ferme de respirandi difficultate conquesta) ità affligi decumbens cœpta est ut longo ac diuturno ciborum fastidio, quod jam ante etiam contraxerat, omne corporis robur, flos omnis ac vigor decideret. Quare diligentissime licet conquirerẽtur medentiũ opes, & magni sumptus fierent; & ne quid negligeretur aut parũ administretur recte, quod ad recuperandam valetudinem ejus videretur facere, vigilantissima solicitudine adesset usque maritus; non tamen effici potuit, ut decretorium illum fati ictum exiret ac evitaret. Quod ut mature providebat, ità mature etiam id volvere animo, id dare operam præcipuè cepit, ut quandocunque veniret hora ultima, parata esset ac promta excipiendo ejus imperio qui vitæ nostræ ac mortis arbitrium agit. Quare ad d XXIII. Septembr. cum salutari epulo pasta esset & recreata, cætera omnia, quæ aliena cœlestibus, longe ejecit animo, atque ex eo tẽpore non nisi precibus & cantilenis, recitandisq; divinis oraculis, quæ addere morituris animos, & felicitatis futuræ non modo augere spem, sed addere etiam fiduciam possent (quæ mira arte, ut pollebat ingenio memoriaque, connectere solebat) vacavit maxime se Deo permittens: quem sequilibenter, nec detrectare ejus auspicium, & optimum & christianissimum semper putavit. Id dignum memoriâ, & efficax satis ad demõ-

ſtrandam fidem ac pietatem defunctæ, quod decem ante diebus, quam vita decederet, præter omnium ſpem è lecto proſiluit, demiſſaque in genua ſublatis manibus atque ubertim ſtens notiſſimam cantilenã, precum inſtar recitaverit, qua ultimis noſtris temporibus cum ſpes nulla amplius ſupereſt, ad Deum & Servatorem communem capeſſendum refugium inculcatur. Acquievit d. XIII. M. Octobris. ſub. III. pomeridianam, ut dicebamus initio, inter medias preces, & quæ maritus uſque inclamabat divina oracula, placidiſſimo leniſſimoque obitu, ſpei ac fidei plena incedens, cum XLV. annos M. III. dies X. feciſſet vivens. Præter pietatem virtutesque cæteras quæ bonæ matrisfamiliãs laudem conficiunt, ut aliena ſordibus, ità nitoris atque mundítiæ at intra luxum tamen, ſtudioſa ſummopere fuit: nec minus urbana ac comis, & elegantiæ omnis perita, quatenus id pudori obeſſe non poſſet, cujus tuendi anxia ſemper & diligentiſſima fuit. Quas ejus virtutes ac dotes quo referent plures deinceps (referent autem omnes, qui noverint, & tradent aliis) eo diutius erit ſuperſtes, &, quamvis mortua ſolutaque, in recordatione felici optimi cujuſque florebit & vivet. Ut licet complexu ejus maritus careat; fama & gloria ejus fruatur tamen, & inde ſolatium capiat. Neque enim inſolabiliter lugebit, quam nondum intercidiſſe prorſus intelliget & meliore parte ſupervivere. Hoc enim optimum in vita, quod tranſit mortẽ, & in memoria poſterorum perdurat. Quod cogitabit maritus, & ſuo uſque ſubjiciet animo: præcipuè verò à Deo venire omnia: hoc fonte aſpera noſtra ac dulcia fluere: eundemque & facere vulnera, atque ſanare. Id pietatis munus maximum eſſe, prompte obſequi, atque parere ei, qui ſemper bonus, qui ipſum bonum ipſus eſt, qui quos amaverit experimentis probet ſeveris, & quos probaverit, indulgentiſſime amet. Vos adhortamur, Academici Cives, ut Clariſſimæ fæminæ exequias veniatis eatisq; frequenter, levaturi hoc officii genere infeliciſſimi mariti luctum haud parum, & teſtaturi, quãti faciatis merita, quibus quotidie veſtra ſtudia ſibi obſtringit. Efferetur ex Viri ædibus ad H. I. poſtea, & habita conciõe funebri intra urbem humabitur. PP. ad d. XXI. Oct. Anno recuperatæ gratiæ MDC. XLVII.

DLXXXVII.

NOn immerito qui ſplendore generis virtute parto excellunt alios ac præſtant, potiore quodam habentur jure, & anteponuntur illis longè, qui nulla egregiorum facinorum gloria aut illuſtrati à ſuis ſunt, aut ipſi ſo nobilitate contenderunt. Namque ſi corporum vis, & ſtrenua illa, quam navant, operã quoddam & beſtiarum diſcrimen facere ſolet; quo virtus rectius & optimæ cujuſque clariſſimæque rei ſtudium tollet ac tantò ſupra alios ponet hominem, quantò in iis antiſtat cæteris, aut poſſe excellere non abſurdè ſperatur. Sicuti enim quod Poeta ait, *Generoſa in ortus ſemina exſurgunt ſuos*; ſic qui præclaris nati parentibus ſunt, virtutem eorum haud raro atque referre indolem & ipſi ſolent. Sed quicquid prærogativæ penes nobilitatem eſt, ad vitæ actum & ordinem pertinet: ultra non tenditur: & ad ſuprema cum ventum eſt, æquatur omnium jus, nec minus reddere ſpiritum, & ire in oſſa ac pulverem cogitur, qui per plurima ſecula gentem enumerat, quam qui vix patrem ſuum nominare poteſt. Neque enim natura homines, ſed virtute atque fortuna diſtinguimur: & ea cauſa nata nobis præſentis ſcripturæ neceſſitas, quâ Nobiliſſimi & per-

quam

quam ſtrenui Viri Dn. Johannis-Jacobi à Koſeriz in Burgk & Neukemniz funus, indicendum venit. Qui ut mortali crotus de ſemine, ita obire mortem & ipſe habuit neceſſe. Natus eſt Burgkemnitii in avito prædio ad d. X. Martii anni cIↃ IↃc X: Patre Nobiliſſimo, Strenuo perquam ac ſummo Viro Dn. Daniele à Koſeriz in Burgk & Neukemniz Sereniſſimi Elect. Saxoniæ Conſiliario atque in Wittenbergenſi Curia Præſide, nec non ejuſdem ac Belzigienſis, tum Gomeranæ ac Elbenavienſis ditionum Præfecto Summo: matre Nobiliſſima fæminarum, Martha à Kroſick, aliàs Kôhler ex domo Priorenſe. In quâ utraque ſtirpe, quæ decora familiarum, quos dignitatum titulos non potuit oſtendere ac commemorare? Nam præter Jacobum proavum, Magni illius Confeſſoris fidei, D. Johannis Friderici Elect. Saxonici Conſiliarium, & Abrahamum Avum, Electoralis, quæ hîc eſt, Curiæ Aſſeſſorem ampliſſimum, cæterosque generis auctores, laudare hîc Schônefeldios, deprædicare Seidevvitios, recenſere licebat Zehmios, & plura ingentia præterhos nomina, ſi ſtemmatis index conficiendus in præſenti eſſet. Sic in materna nobilitate, ſi de Kroſigiis, de Schaderitiis, de Roderis denique atque Belzigiis, dicendum foret, quanta naſceretur nobis hiſtoria? Pueritia & adoleſcentia ejus mature & diligenter imbuta literis ac optimarum artium ſtudiis fuit Itaq; cùm linguæ latinæ uſum & diſſerendi dicendiq; vias jam eſſet complexus animo, ei Philoſophiæ parti, quæ mores dirigit, & de conſtituendis ac conſervandis Rebuspublicis docet, dedit ſe & ſub Clariſſimis Viris Dn. M. Nicolao Zapfio tum Facultatis Philoſ. Adjuncto, nec non DN. M. Michaele Schneidero Prof. publ. in eo ſtudiorum genere egregie profecit. Poſtea auctoritate paterna fretus Juris artem tractare cepit, exorſus ab elemtis ejus quæ auguſtiſſimus Imperator Juſtinianus IV. Libr. eleganter complexus eſt: eaque tradente & explicante Johanne Bechovio, nunc Tangermundanæ Reip. Conſule Syndicóque quo Præceptore tum utebatur, non infeliciter hauſit. Sed ea cum incidiſſent tempora, ut patriæ res ſine armis ſervari haud poſſent, nec pax haberi amplius æquo jure; & ipſe ſubinde ſubjiceret ſibi nobilitatis decus non aliis artibus tuendum eſſe, quàm quibus parari ſoleat, fortiſſimorum majorum ſuorum ſecutus veſtigia, militiæ Electorali dedit nomen, & in Equeſtrem legionem Bindavianam dicto ſacramento aſcriptus legitime eſt. Qua ſtatione, quam ſtrenue atque nobiliter functus ſit, quodque exemplum virtutis cum aliis temporibus, tum Lipſienſi præcipuè ediderit prælio, pleno ore plures, qui interfuerunt unà, collaudant Quo factum ut ſummis præfectorum etiam mire charus & æſtimatus fuerit, ipſique Magiſtro Equitũ Vicedomio dignus viſus, cui primo quoq; tempore vexilli honor conferretur. Hæc initia qui habuit, ad quos non potuiſſet gradus aſcendere, ni decedẽdũ ei militia fuiſſet, quod graves cauſæ, & valetudo præcipuè, corpusque cauſſarium extorſerũt Quid quod & pater revocabat, cui nõ parere, religiõi ſumæ, & merito quidẽ, ducebat. Impetrata itaque miſſione domũ rediit: eiq; reverſo adminiſtrationem & curam prædiorum ætate feſſus traditurus quidem erat Pater, ſed gratia ejus rei facta mox profectus in Belgium, Groningæ & Leydæ Mathematicis diſciplinis, atque præcipuè Architecturæ militari operam dedit, in alias vicinorũ regnorũ provincias mox abiturus. Sed paulopoſt Leydæ cũ difficilimo ac periculoſiſſ. morbo opprimeretur, atq; explicito ex valetudine ea Sapiẽtiſſimi

Medici id dissuaderent summopere, mutavit consilium, reversusque ad suam delatam antea sibi paternorum prædiorum curam tandem suscepit, eaq; functus summa industriæ prudentiæ fideiq; laude est, dum optimus pater vitâ cederet, quod ante hos X. annos accidit magno hujus provinciæ luctu. Anno cIↃ IↃc XLI. cum nobilissima ac summæ virtutis virgine, Henrica Sophia, Reverendiss. Nobilissimi ac maximè Strenui Viri Dn. Henrici ab Assenburgk, in Scherniche, Hinnerburg & Wallhusen &c. Metropolitanæ Ecclesiæ Magdeburgensis Canonici, Vice Domini Banni Hallensis Archidiaconi, & Collegiatarum Eccles. D. Sebastiani & S. Nicolai Præpositi filia solennibus nuptiis matrimonium iniit, & istis septem annis summa concordia & animorum conjunctione ex sententia vixit, suscepta ex ea sena prole, IV. filiis Daniele, Henrico, Johanne Henrico, & Otthone Cunone; & puellis duabus Martha Sophia, & Anna Sophia. Ex quibus tertium & quartum puerorum, cum minimâ natu puella, parvulos omnes, reliquit superstites in mærentissimę matris solatium atque subsidium domûs: reliquos jam olim primâ tenerrimaq; ereptos ætate amisit atq; composuit. Non erat quidem extra errandi labendiq; necessitatem positus, quippe qui homo natus erat; hanc sibi fixerat tamen vivendi legem, & pro virili servavit quoq;, quæ exactissimam ferre præ se videri rationem jure posset. Nã pietatis universæ partes, tam quæ debetur Deo, quàm erga homines quæ exercenda, sedulo semper obire visus, & cultûs divini officiis functus est rectè, & summo honore, affectu, ac studio, Parentes, Conjugem, liberosque & consanguineos coluit, fovit atq; complexus assiduè est. Jam reliquã vitã ejus quod attinet, quis fidem in eo, aut officium ac curam desideravit unquam? Quis non amorem recti, & studiosum honestti animum, tum singulare juvandi omnes pro opibus suis studium, & deprehendit in ipso & prædicavit prolixè? Ut nemo sit, qui tot clarissimarum virtutum, quibus enituit, recordetur, qui ducere vitam longius, simulque & suis consulere, & bene mereri de aliis potuisse, non precaturus videatur. Sed suus cuiq; terminus hęret: quem nulla prudentia, nulla arte, ac neq; vi ulla aut promovere aut vitare licet. Ergò simul in illum incidimus, simul colligere vasa, & illico proficisci oportet, unde reverti fas non est. Nec votum ulli etiam, qui in eas translatus sedes, quas veræ fidei & bonæ operationi utriusq; auctor atq; largitor Christus promisit. Sed Koseritius ita delatus in metam suam est, non tanquam impelleretur in eam exinsperato; sed ut si fugientem quasi jam assecutus deprehenderet. Nam tot nunc annis qui nunquam cum valetudine redire in gratiam potuit, & sæpe decubuit periculosissime, quomodo non prospicere finẽ, & juxta esse putare queat? Hactenus tamen mediocriter valuit; sed prima Dominica advẽtus superioris annis cum Bitterfeldæ interesset sacris gravior factus ad se recipere se, & petere ac adhibere auxilia medicorum coactus est. Quibus refocillatus in Februarium proximum usq; duravit. Tum enim iisdem, quibus antea sæpius oppressus fuerat, gravari malis, & quidem vehemẽtius cepit. Et quia magna spes ipsi in Experimentissimo & Excellentissimo Viro Dn. Cunrado Schneidero Medic. D. & Prof. Publico, cujus consilio & ope tot vicibus saluberrimè ante fuerat usus, posita erat, huc deportari se adolescẽte Martio proximo curavit. Ratus, hoc melius processurum medentis studium, si singula momenta morbi inspicere propius, & tempestivè occurrere, quę timerentur, præsenti liceret. Videbanturq; se dare omnia, ad salu-

ſalutem quæ eſſent, donec ſub veſperam VIII. Aprilis omnis ſpes evaneſceret, morbi vi ſupra modum ingraveſcente. Altero die poſt ſacroſancto viatico uſus devotiſſimè eſt, cum vitæ errores atq; admiſſa ſeriò deploraſſet ante, & accuratiſſimis precibus Deo ſe commendavit firmiſſimam ſpem in Salvatoris optimi meritis ponens. Mox cũ ſentiret abeſſe propius finem, amantiſſimæ conjugi, matriq; & ſocrui, ut & ſorori, graviſſimis juxta atque ſuaviſſimis verbis dixit vale, noviſſimaq; dedit mandata: precatus ut leniter ferrent, quę mutari haud poſſent, & obſequerentur promptè Deo, quo providente & diſpenſante omnia nobis eveniant. Medico etiam, qui valetudini ejus præfuerat hactenus, poſtquam verbis ejus vocatus veniſſet, officiosè & perquam comiter egit gratias, laudataq; prolixè ſtudio ejus ac fide, Dei ordine, nõ culpa artis ſe morii ingenuè pariter ac piè profeſſus, illico defecit. Acquievit ad d. X. Aprilis poſt X. ad meridiem, cum annos XXXIIX. Menſ. I. d. III. vivendo feciſſet. Hunc finem habuit Nobiliſſimus Vir durante laude, quam moribus ſuis virtutibuſq; paravit vivens. Quarum exempla cum ſibi præponent ſuperſtites & imitari contendent, ne illi veriſſima pietate in conjugem, parentem, propinquum fungentur, & efficaciſſimum ſolatium capient. Sic enim famam atq; figuram animi magis complectentur, quam corporis, quæ perire non poteſt: & itaq; extra luctus conditionem poſita, gratâ memoriâ & ſimilitudine morum gaudet ſervari. Tantoq; plus ſpondet hilaritatis hoc æmulandi ſtudium, quo minus, quod mordeat excrucietq; in ejus hæſerit vita, quem imitamur. Nam bona & recta ſemper capiunt, ſemper delectant: ad ſolas culpas contrahimus frontem, atq; triſtamur. Vos nunc hortamur, Academici Cives, ut Nobiliſſimi Viri funus, quod poſtea H.I. ex ædibus Ampliſſimi Conſulis Dn. Michaelis Blumii ad forum ſitis ducetur in templum, frequenti officio exequamini, & deducatis inde in eum locum, ubi reliquiæ ejus condentur rite. Facietis hac parte, quod veſtræ humanitatis atq; officii eſt, & magno ſolatio illis erit, qui ex hoc caſu præcipuè dolent. Stipes ſaxumque non homo eſt, qui non movetur aliorum doloribus, & ſine incommodo quod poteſt afferre ſolatium, ultrò negat. PP. Dominicâ Cantate, anno recuperatæ gratię MDCXLVIII.

DLXXXVIII.

NOn plebi tantum & proletariæ illi turbæ incumbere mortem, ſed ſummis etiam ſupervenire ordinibus, aliud nobis hodierna lux documentum præbet, cũ poſt ſuperiorum dierum clariſſima aliquot funera, humandus nobis in præſenti Nobiliſſimus & florentiſſimus Juvenis Johannes Chriſtophorus à Minckwiz in Uckro & Baſerin, Eques Luſatus eſt, qui die ante duodecimo in ipſo adoleſcentiæ flore vitâ exceſſit. Miſerum quidem eſt, eò prolapſas res hominis, ut animantium nobiliſſimus, & ſolus cœleſtis ex parte, eidem fini obnoxius ſit, qui brutas beſtias, & ignobiliores quasl bet creaturas manere ſolet: idem tamen grande habet ſolatium, quod ipſos homines inter neceſſitas iſta nullo diſcrimine agit, omniumq; ex æquo verſat urnam, utcunque unius citius ſors, tardius contra alterius exeat. Nam quotuſquiſq; pro lovamento non habet, ſi quã latiſſime fata ſua videat mitti? Fitq; adeo, ut ferre, quam patiuntur omnes ſortem, nemo, quod Poëta ait, recuſet. Natus eſt noſter in avitis prædiis ad d. XXIII. Aprilis H. III. pomerid. A. cIↃ Ↄ c XXIIX. magnæ utriuſq; ſtirpis nobilitate. Patrẽ habuit Strenuũ admodũ ac Nobiliſſimũ Virũ Dn. Caſparẽ à Minckwiz in Uckro, Baſerin & Ra-

& Radibor, militarium rerum per inferiorem Luſatiam Procuratorem; Caſparis, in Uckro, Baſerin, & Pickel filium; Eſaiæ, S. Cæſ. Majeſt. Conſiliarii, & inferioris Luſatiæ Subpræfecti nepotem: matrem, Nobiliſſimam fœminam Annam Eliſabetam Polentiam ex domo Bosdavienſi, quæ in nobilitatis decus ab ſua parte, Hartſchiorum, Marſchalcorumque clariſſimum contulit nomen; cum paterna origine noſter Wolfferdorffios & Zabeltitios proximè complecteretur. Corpore non firmo adeo & ſolido fuit; ſed quod facillime & traheret morbos & iis concederet. Ingenii tamen ſatis affuit. Quare mature admotus ſtudiis liberalibus eſt: quibus puer domi eruditus initio; poſt Dreſdæ ad majorem cultum politus atque exactus fuit. Inde ſuperiore anno huc venit. Et cum cogitaret nunquam excellere nobilitatem ac eminere magis, quam literarum & præclariſſimarum artium copiis (unde præſidia belli paciſq; temporibus petenda maximè ſunt) inſtructa ſi eſſet ac præmunita inſigniter; omni conatu atq; contentione animi in eam incumbendum curam ſibi exiſtimavit. Adeo, ut ſi producere vitam longius, & quom ingreſſus curſum ſtrenuè erat conficere, metamque tenere fuiſſet datum, quod decus ac ornamentum familiæ, præſidium patriæ exhibuiſſet? Præcipuè cum præter diſcendi ardorem, in indole ejus magnus honeſti & recti amor eniteſceret: ut tanto magis idoneus capiendæ eſſet virtuti, quò alienior vitiis erat. Nam quâ modeſtiæ & probitatis ſignificatione, ex quo hic cepit agere, vitam omnem & actũ ornavit atq; inſignem fecit? Quam ſe continuit ſedulo, ne flecteret in diverticula illa, quæ primam iſtam incautamq; ætatem plerumq; trahunt atq; adducunt in præceps? Jam qua religione & pietate proſequebatur Deum aſſidue & venerabatur? Quo affectu ac reverentiâ coluit obſervavitq; parentes perpetuo, & qui parentibus proximi eſſent? De conſtantia autem & patientia ejus quid dicam, neceſſario maximè inſtrumento vitæ, in quam ſubindo acerba, dura, triſtia expetunt? Quæ niſi tolerare & ferre noveris ſcitè, eò plus ægrimoniæ ex illis doloriſque ac cruciatûs ſentias. Nam licet frequenter tentaretur morbis ac febribus, atque vix unquam ei cum valetudine conveniret ſatis, eamque ob rem, nunquam non eſſet aliquid, quod vexaret corpus affligeretque, multumque doloris moleſtiæq; afferret; in iis tamen lenis ſemper atq; tranquillus adeò viſus eſt, ut neq; verbum ſibi patoretur excidere, quod æquanimitatis legem everteret. Quæ quanto eximia ad laudem atque præclara magis ſunt, tanto plus ſpei in poſterum videbantur promittero, cùm ſe exercere publicè, & quos ſpondebant afferre patriæ fructus poſſent. Sed aliter viſum de eo rerum arbitrio eſt: qui ſua cuique deſcripſit ſpatia, intra quæ vita ejus decurrat, non porrigenda ulterius, quàm ipſe finivit. Male habere ineunte Menſo Martio cepit: mox pleuritis infeſtavit, acre malum, octiduo integro: quæ demum in phtyſicam febrim degeneravit. Amiſit & aurium ſenſum incumbentis mali ſævitia; ſed mox recepit auxiliorum, quæ ferebantur, virtute. Cum ire in pejus omnia viderentur, & parum ſupereſſet ſpei de valetudine recuperanda, quamvis in eam partem daretur ſedulo opera, in unum Deum converſus id penſi habuit maximè, ut plenus optimæ ſpei fiduciæque exciperet fatum, quod imminebat. Vocato itaque miniſtro verbi de erroribus vitæ atque commiſſis editâ confeſſione ſerio doluit, eorumque veniam per optimi Salvatoris merita abundè conſecuturum ſe ſummâ fiduciâ ſibi promiſit. Hinc expiatus ſanctiſſimis myſteriis permiſit ſe

Deo

Deo, obſecuturus libenter, ſeu abeundum ſibi eſſet de ſtatione mortali, ſive manendum in ea diutius: id enim optimum fore, quod ſtatuiſſet. Timoleonta ſcribit Nepos maxima prælia natali die fociſſe: indeq; factum, ut ejuſdem natalem feſtum haberet Sicilia. Auguſtum quoq; eodem die & auſpicatum imperium, & finiiſſe vitam, Tacitus notat. Sic Carolum V. eodem, quo natus die, & Galliarum cepiſſe Regem, & à Pontifice ſumſiſſe coronam Bononiæ, illuſtris auctor Thuanus obſervat. Noſtro hoc contingit, ut recurrente natali die proximè, ac ea ipsâ, quâ primum hauſit lucem, hora decederet. Sed caſus hujusmodi annotare ſolicite propius vanitatem, ſi prudentiſſimum Tacitum ſequimur, quàm ſapientiam eſt. Illud magis pertinet ad rem, quòd caſtè ac integrè coluit vitam; quod partibus officii functus probè: quod piè, quod ſine querimonia, quod immota in Chriſtum fide obiit diem: ex quibus florentem æternis gaudiis & immortalem vitam ſibi non tam promittit, quam accipit, & parte nobiliore ſui jam fruitur. Nec aliunde vividius ac efficacius ſolatium & levamentum dolori petere poſſunt, quibus hic caſus juvenis ac luctuoſus accidit. Illi enim mærendi & deplorandi ſunt, qui flagitioſè egerunt vitam, nec multo melius viſi mori, quàm vixerint ante. Quam parum enim bonæ & certæ ſpei relinquunt tales? Nec niſi adverſâ famâ ſuperſtites, acerbiſſimo probro viventibus ſunt. Quorum mœrorem & deſideria in mortuos, non aliud magis, quam bona ereptorum memoria minuit; quòd recordatio vitæ per virtutem actæ ſemper mirificaque delectat. Vos adhortamur, Academici Cives, ut nobiliſſimi Juvenis funus, quod poſt ad H. I. pomeridianam ex ædibus Excellentiſſimi Ampliſſimique Viri Dn. Godofredi Suevi J. U. D. & Profeſſ. Publici efferetur, frequenti exequiarum honore proſequamini. Debetis enim hoc genus officii commilitoni egregio: debetis humanitati ac ſpei communi, quæ invicem nos obſtringunt arctiſſimè atque devinciunt. Et ſi res omnium ſaluberrima eſt, quàm frequentiſſimè ſua ſecum ſuprema volvere; non citra fructum hæc veſtra vobis pietas ſtabit: cum nuſquam alibi, quam inter exequias commodior ampliorq; utiliſſimæ commentationis detur occaſio. PP. ad d. IV. Maji, anno recuperatæ gratiæ M DC XLVIII.

DLXXXIX.

CUm generoſus ac nobiliſſimus Juvenis, Chriſtianus Wilhelmus Groten Eques Lunæburgicus, exercendi ingenii experiundiq; profectus cauſſa orationem conſcribere, & eam recitare publicè cum animo ſuo non ita pridem conſtituiſſet, de nulla alia potius re, quam Amneſtia, ſive *Oblivionis Lege*, ut Latinè appellavit Nepos, faciunda ſibi verba exiſtimavit. Ita quidem; ut conaretur oſtendere, hanc unâ ad eundam ac reducendam pacem in Germaniâ, & efficaciſſimam omnium & neceſſariam maximè eſſe. Nimirum fas eſt jam olim in ſcholis tractare quodammodo publicam rem; & inter media adoleſcentiæ ſtudia virilibus graviſſimisq; meditationibus quaſi præludere. Nec commendandum non eſt judicium juvenis, quo in delectu argumenti juxta & approbatione ſententiæ uſus. Illud enim ut nobiliſſimum eſt; ita hæc quodam conſenſu gentium veriſſima omnium in componendis diſſidiis ac bellis civilibus certiſſimaque ſemper habita fuit. Neq; nunc de Thraſybulo Athenienſi, qui ſaluberrimi inventi auctor creditur; neq; de

M. Tullio, qui Cæsare occiso, hanc ipsâ rationem ad continendam quietem, & avertendas tempestates, quæ atrocissimæ imminebant, & comendavit imprimis Senatui & approbavit, nunc quicquam dicam. Talia enim & vetera aliquis, & aliêa, & statui nostro ac tẽpori nõ æquè congrua arguat. Neque exemplis antiquis atq; longinquis opus est, cùm recentiorum, & propinquorum magis, quin domesticorum, præsto sit copia. Carolo IX. Galliarum Regi male conveniebat cum quibusdam regni proceribus: jamq; correptis utrinq; armis spectabat ad bellum res: quod nec nolenti Reginæ erat; & Cardinalis Lotharingius, adversæ partis odio, quantum poterat fieri, urgebat. Erat inter amicos Regis & Annas Mommorantius, *vir prater natalium splendorem* (hoc ipsi elogium maximus seculi nostri Historicus reddit) *omnibus honorum gradibus decursis clarissimus; militari scientia, prudentia ac rerum gerendarum usu; ad hæc præcipuâ in patriam & Gallicum nomen charitate comparandus cum paucis.* His dissuadere unus, quod cæteris, quibus jucundior doloris proprii ultio, quam salus patriæ erat, placebat maximè: cum omni ope ac ratione vitandam bene consulto principi necessitatem moneret certaminis, in quo pudendum ac turpe vinci; de cætero, vincere tristissimum esset ac luctuosum. Sed inquietorum artibus efficiebatur, ut spreta sapientissima oratione & summi viri, & Ducis, armorum disceptatio æquitati pactorum & reconciliationi præferretur. Turba itaq; bello Rep. cum florentissimum regnum armorum flagitiis in modum miserrimum vexaretur quotidie, ductus pœnitentiâ Rex, quamprimum funesto bello finem imponere maluit, quam extrahendo eo incerta casuum operiri. Quod cùm non posset, nisi sancita præteritorum abolitione, nihil cunctatus est promulgare oblivionis legem, & sequi potius, quod necessitas temporis, & conservatio regni posceret; quàm suo dolori incumbens animus subjiciebat. Mortuo Carolo cum frater Henricus, Polonico Sceptro paullo ante admotus, cornendi & capiendi regni caussa repeteret Gallias, & Maximilianum Augustum salutaret Viennæ, cœpto sermone de perturbato admodum Regni Gallici statu, Sapientissimus Imperator, auctor præcipuè novo Regi fuit; ut sepulta præteritarum rerum memoriâ pacem undique confirmaret. In quo probando consilio commendabat mirificè & prædicabat prudentiam atque exemplum Patris Ferdinandi: qui hac eadem ratione turbas Germaniæ & religionis dissidia cum maximo fructu patriæ composuisset. Nec aliud eidem mox discessuro Serenissimus Venetiarum Princeps universi Senatus nomine, de constituendo quam optimè atque firmando Galliæ regno Consultus, subjecit. Quasi præstantiore Xenio tantum hospitem, quam dato hoc saluberrimo consilio, dimittere haud posset. Ingressus regnum, duas factiões in aula invenit, Guisianorum aliam, & Mommorantiorum aliam. Quorum illi undiquaque occasiones captabant belli; his præferentibus pacem, ut necessariam maximè convulso & labefactato dissidiis regno. Dubius itaque inter distractos Rex, Consilium Lugduni de constituenda Rep. habet, & utrum pax danda protestantibus, qui eò missuri Oratores erant, an controversiæ finis permittendus armis esset. Hîc jussus à Rege in Consistorio sententiam dicere Paulus Foxius, Carmanii Comitis filius, ingenio, doctrina, & maximarum rerum usu probatus & clarus (qui illustrissimis legationibus cum maxima functus gloria ad Archiepiscopatum Tholosanum aspiravit de-

demum) graviſſimam, quod tantum virum decebat, & ſapientiſſimam orationem habuit. In qua cum de bellorum civilium infelicitate in genere non tantum; ſed de illius, quod agitabatur, ſtatu, conditione atque eventu, ſingularis prudentiæ laude diſſeruiſſet abundè, hunc colophonem tandem impoſuiſſe legitur, *non meliorem pacandi regni & conſtituendæ auctoritatis regiæ rationem iniri poſſe, quàm ſi omiſſis in regni ingreſſu armis, & omni hoſtili conſilio abjecto, de conciliandis animis cogitaret ſerio, injuriasque per defectiones ipſi & majeſtati regiæ illatas publicæ tranquillitati, ſancita præteritorum oblivione, condonaret.* Commemorandus nobis Henricus IV. etiam eſt, maximus ſeculo ſuo princeps. Qui ipſo aditu regni cum in civile, ac difficillimum bellum incidiſſet, non antoſe explicare ex eo, quàm promulgata oblivionis lege potuit. Qua & fundavit pacem ſolidè, & miſerè hactenus vexatam patriam in florentiſſimum ac feliciſſimum ſtatum abduxit. Nec fuit paterni exempli oblitus filius: qui ſimili decreto graviſſimum incendium, quod moto à Condæo principe bello corripuerat Gallias, feliciter exſtinxit. De Ferdinando Imperatore, cum filii Maxæmiliani redderemus conſilium, facta eſt mentio. De Rudolpho II. & fratre Matthia, Maxemiliani filiis, Imperatoreutroq;, nunc æquè venit dicendum. Qui ut ſedarent motus, quos Stephanus Baskaius concitaverat, Hungariamq; pacatam redderet, non dubitarunt firmando fœderi, quod pactum erat de pace, ac reconciliationi utrinque ſtabiliendæ ex fide, præteritorum impertiri omnibus veniam, atq; ſancire adeo, uti de dictis ac factis nulla à quoquam judice aut fieret in jure, aut poſſet fieri perſecutio. Quæ ſi quis reputet ſecum, & ſi quæ alia hujus commatis exſtant, mirari jure quod poſſit, quid ſcriptori novitio, qui annis ſuperioribus, cum Ratisbonæ ageretur conventus, de Amneſtia diatriben vulgavit, in mentem venerit, ut hoc remedii genus in Rebuspublicis tantū, & ubi inter pares bellum eſt; non in imperiis ac regnis, ubi cum ſubditis committitur princeps, habere locum exiſtimet. Neceſſe enim eſt, vel ipſum inſaniiſſe egregiè; vel tanta ſceptrorum culmina ignoraſſe turpiſſimè, quid publico, quid majeſtati ſuæ deberent. M. Æmilium Scaurum, cum à Vario Sucronenſi Trib. Pl. compuliſſe in arma Latium ſociosq; argueretur, dixiſſe ad populum legimus: *Varius Sucronenſis Æmylium Scaurum ait ſocios coegiſſe ad arma; Scaurus negat, utri potius credendum putatis?* Nihil præpoſtere facturus videbitur, ſi non abſimili ratione aliquis dicat: *Neſcio quis umbraticus homo indecoram principibus, nec admittendam oblivionis legem cenſet; maximi principes, potentiſſimi, Reges, auguſtiſſimi Imperatores aliter ſentiunt; nec ipſi tantum remedio iſtoc, ut ſaluberrimo & efficaciſſimo ſedandis diſcordiis bellisq; civilibus uſi ſunt; ſed idem aliis quoq; commendarunt præcipuè; utri parti hærendum putatis?* Enimvero ſic ſtatuendum arbitror, non melius noſſe ac intelligere quemquam alium, quid ſumma majeſtas, ut conſtet ſibi, admittat & capiat; quid reſpuat eadem ac averſetur; quàm qui in majeſtate ipſa poſitus eſt. Cujus ſummum faſtigium optimus quiſq; principum tenere ſe putat, cùm ſublatis diſcordiis impoſitoq; miſeriis fine pacata omnia atq; felicia videat.

Conſulere patriæ, parcere afflictis, ferâ
Cæde abſtinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, ſeculo pacem ſuo;
Hæc ſumma virtus, petitur hac cœlũ viâ.

Quid agimus prope aliud homines, quàm ut perpetuo adversus Deum belligeremus? Quid Deus facit? plectit quidem atq; castigat stultitiam nostram; interim tamen & offert semper veniam & dat: & ita quotidianam quasi atq; perpetuam amnestiam exercet. Quod si majestas numinis, unde principium atq; originem Principum sanctitas habet, ignoscendo & condonando haud violatur; nihil timendum potestatibus erit, si ad auctoris exemplum benignas se atque clementes exhibeant. Sed pro oblivione differentem satius est ipsum nobilissimum juvenem audire. Quam utilem maxime & necessariam componendo præsenti bello uti osteuderet, neque ineptas rationes pro modo ætatis ingeniique commentus est; & ipsa argumenta non ineleganti sermonis genere explicavit. Quam acroasin cum pomeridianis finitis sacris instituturus publicè in loco solenni sit, vos adhortamur, ut frequentem ipsi atque prolixam navatis operam. Quod promptè ac liberaliter facient, qui amant literas, qui exercitiis honestissimis favent, & doctrinarum ac nobilissimarum artium studia cum in quibusvis aliis, tum in nobilitate præcipue, amplectenda sibi ac veneranda non futiliter putant. Quam quemque velle mereri laudem; id vero pulchrum atque eximium erit. PP. Wittenbergæ Dominicâ XXI. post Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ, MDCXLVIII.

DXC.

THeophrastum Eresium, nobilissimum Aristoteléæ cathedræ hæredem ac successorem, cum aliquot annis centenario major admoveretur supremis, expostulasse cum rerum natura legimus, quod eo tempore sibi eriperet vitã, cũ vixdũ incepisset vivere. Nimirum existimabat sapiens Vir, hominis vitam, in eo minime positam, si spiraret & ingrederetur rectus, si suas ageret res, aut se curaret ac reficeret, inter labores ac quietem quotidie velut dispertitus; sed si officiorum colores omnes causasq; rerum teneret probè, nec quicquam norit eorum, quæ cum ad sui ipsius, tum universi, constitutionem, usum ac conservationem spectare posse viderentur. Quarum rerum scientiam, seu sapientiam, ut appellabant cum sine longis ac diuturnis, quin infinitis prorsus vigiliis, meditationibus, laboribusque ac experimentis parare haud posse; nec nisi in maximum natum, & ultimam adeò ætatem intelligeret cadere, jure quodam sibi videbatur queri, decedendum sibi communi lege de vita esse, cum veram vivendi rationem ac disciplinam videre commodum, & præclarissimarum rerum instructus doctrinis complecti animo instituisset. Sed causa non erat accusare parentem communem, eo nomine: quæ non in certam diem locat vitam; sed velut depositum aliquod credit nobis, reddendam illicò, cum cepit reposcere. Deinde in ipsam divinitatem iniquus fuit quodammodo: qui eam demũ hominis vitam statueret, cum sapiat plenè, hoc est, nihil ominò ignoret. Hæc enim Dei solius prærogativa est. Condonandũ tamen id homini, quem nondum illuminarat cœlestis veritas, & itaque causa mortis penitus latebat; quam in damnatione delictorum positam, soli Christiãi didicimus. A quorum necessitate cum ætas nulla ac sexus, nullus ordo ac status hominum liber sit; adeoque hæc labes non consuetudine atque contagio aliquo in vitam nostram correptat ac mores, sed penitus nobis concreta sit, & cum parentum sanguine in pignora

nora transeat, evenit certe; ut natos non tantùm & jam profectæ ætatis tollat mors, sed nascituros etiam & intra materna viscera conditos opprimat. Quod cum recogitaret secum florentissimus Juvenis, Johannes Fridericus Hartmannus, nihil expostulavit aut questus est, cum sibi superioribus diebus, non in senectute ultima, sicut Eresio usuvenit, sed in ipso flore ætatis & ineunte vix adolescentia excedendum videret. Recordabatur probe qua conditione ac lege accepisset vitam ab auctore communi quid ei deberet officij, cui in omnes esset imperium, & penes quem solum vitæ mortisque arbitrium staret. Hunc igitur sequi in murmure, in hujus voluntate acquiescere placide, ut pietatis, sic sui muneris quoque existimabat. Ne aut offenderet, quem nunquam non revereri oportet: aut sibi ipsi impatientia animi acerbiorem faceret necessitatem præsentem. Natus est Primislaviæ, quæ Marchiæ Ocranæ metropolis, ad diem XX. Decembris A. C. cIↃ IↃCXXIX. parte Amplissimo ac Cõsultissimo Viro Dn. Johanne Christophoro Hartmanno. J. U. D. Civitatis Primislavienſis, nec non Equestris Ordinis in illo vicinoque Stolpensi territorio Syndico Matre clarissima fœmina Elisabetha, Amplissimi ac Spectatissimi Viri DN. Johannis Wernicii Rationum redituumque Electoralium magistri filia. Bonæ & optimorum studiorum capacis indolis cum prima statim teneraque ætate luculenta exhibuisset signa, maturè traditus literis & scholæ patriæ Magistris cõmendatus est. Annorũ sedecim adolescens auctoritate Patris Amplissimi Francofurtum profectus Academiæ illi dedit civem. Ibi igitur positus strenue egit partes, & cum Philosophicarum disciplinarum tractatione juris conjungere studium, hoc est, ad patrias artes applicare animum, cepit. In quibus eos profectus fecerat, ut altero año post, quã eò venerat, publicam De Potestate Familiari Disputationem sub Antecessore Clarissimo ac Excellentisimo Dn. Henningo Grosio habuerit non absque ingenij laude. Post revocatus domum supremis optimæ Matris interfuit, & mitigando paterno pariter & sui dolori mensibus aliquot cum patre cõmoratus. Hinc in Academiam nostram venit, ut quæ cepisset, pertenderet stadia, tãdemque ad metam præfixam perveniret. Quod quàm præclarè præposuerat sibi, tã strenuè etiam persequi studuit. Eaque de causa tum Lectiones publicas, tum scholas privatas ac acroases, Politicas juxta atq; Juridicas, quoad licebat per valetudinem, celebravit. Plura imperaturus sibi, nisi ex Medicorum præscripto parcere corpori habuisset necesse. Priusquam enim huc perrexisset ire, phthisin contraxerat. Cuiut remederetur, consulere juxta medicos & opibus eorun atque auxiliis uti habuit necesse. Sed alii morborum naturales tantũ sũt; atque admittunt curam: aliis & fatum intervenit, iique mortiferi sunt. Ex quorum genere & valetudo Hartmanni visa, itaque nulla ars, nulla scientia aut frangere potuit aut expugnare. Nam fatum & providentia, quicquid humana industria molitur contra, elidit facile atque evertit. Quod cum adverteret noster, non quidem omisit tuẽdæ vitæ curam, id tamen juxta habuit pensi ut quandocunque ab ejus opifice reddere imperaretur, libenter illud & recte ac ordine faceret. Cujus causa non ipse solum oravit frequenter atque assiduepenè ad Deum, sed populares etiam ac convictores, si quando inviserent assiderentque jacenti, idem ut facerent, est adhortatus. Nec semel vocandũ curavit ministrũ verbi, cũ jã ante confessiones suas consueverat edere. Nõ

modo ut confirmaret alloquiis ſalutaribus animũ; verũ ut expiaret quoq;, & abiturũ viatico neceſſario ac cõmeatu inſtrueret. Ad diem XXII. Septẽbris ſub VI. matutinã pio & placido obitu reſolutus eſt, cũ años XX. D.I. feciſſet vivens. Apud Sophoclẽ de deſperata Ajacis valetudine canit chorus, ſatius eſſe obire diẽ, quam incurabili morbo teneri, quod & in noſtro habere locum poteſt. Qui toto bieñio cũ morbũ traxiſſet, cũ tantos in depellendo eo curãdoque hactenus nequicquam feciſſet ſũtus, quid ſpei magnopere de recuperanda ſanitate habebat ſuper? Et vita quæ inter cruciatus perpetuos ſumitur oñni morte acerbior eſt. Poſthæc offenſæ plurimũ atque diſcriminis omnis ætas habet; ſed lubricũ maximẽ adoleſcentiæ iter eſt, atque in lapſũ inprimis proclive. Quos caſus ac vices quod plane exiit noſter, quod extra pericula omnia & corruptelas poſitus, quæ ejus felicitas eſt? Non febrẽ ãpliùs aut tabẽ, acneque timẽda deinceps prava ſodalitia habet, quæ morbis omnibus peſtilentius nocẽt. Nã valetudo debilitat corpus; at mali mores vitiãt animũ atque corrũpũt. Ut centũ & ſupra vixiſſet años, unã ac alterã tamẽ vix eſſet cõplexus ſapientiæ partẽ: nũc totam tenet, & quicquid non videant vel oculatiſſimi hominũ, hoc perſpicit õne & eo ipſo plus videt. Jam faſces purpuraſq; deſideret, qui invaſit præmia, quæ Chriſtianis ſua fides promittit? Sed cum ad H. l. poſtea Hartmanno ducendæ exequiæ ſuppremorumque ſolvenda ſolemnia ſint, vos adhortamur, Academici Cives, ut id officii Cõilitoni frequenter atque profixè præſtetis. PP. Dominica XX. poſt Trinitatis, anno recuperatæ gratiæ MDCXLIX.

DXCI.

QUod ſemel iratum Academiæ noſtræ incumpere fatum cœpit, nondum deſinit promere, & nudius quintus cùm plurimum Reverendum, Ampliſſimumq; ac Excellentiſſimum Virum Dn. Jacobum Martini, SS. Theol. Doctorẽ & Profeſſorẽ primarium, nec non Seniorem Academiæ, Templiq; Arcis Præpoſitum, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Aſſeſſorem, tolleret, tanto majorem & pleniorem triſtiſſimi ominis incuſſis plagam, quanto periculoſius eſt, hauriri ac peti ipſa vitalia, quam alias corporis, non indecoras quamlibet, partes. Quamvis enim naturalis eorum imprimis videatur exceſſus, qui octogenariis proximi (qui ſũmus vitæ noſtræ terminus ipſis divinis oraculis definitus eſt) obeunt: cùm non tam interrumpitur vita viq; morborum expellitur, quam ultro deficit inſtrumentis conſũptis. Nam neque prodigii quicquam atque miraculi habet, extingui lampada, cui oleũ deeſt: aut exſpirare & cadere floſculum, qui ímaturitate ipsâ exaruit. Ea tempeſtate tamen magnos eripi Senes, cum canis conſiliis & veterana robuſtaq; auctoritate res indigent maximẽ, ingenti ac triſti augurio carere vix poteſt. Maximum rerum momẽtum in religionis integritate cuſtodiaque feliciore veritatis æternæ poſitum eſt. Propriaque hæc Academiæ noſtræ hactenus gloria exſtitit, ut ſicut orthodoxa fides purgari primum ac ſuæ luci in ea atque ſplendori reſtitui cepta fuerat, ità nuſquam florentius ac efficacius aut traderetur aut aſſereretur adverſus corrumpẽtiũ l. bes. Quod bonum noſtrum ac decus, quo nunc recideriit, ad quas redactum incitas ſit Theologicum Collegium venerabile, Lyſero nuper, & nunc Martinio quoq;, primo & antiquiſſimo Profeſſore, exſtinctis, quotus-

quis-

quisque ignorat? Erat quidem Martinus noster grandior natu, & magis quiete fovendus ac otio, quàm distinendus negotiis, & committendus cum laboribus. Is tamen animi durabat vigor; ut si industria atque contentione virium, ut ante, haud amplius, consilio tamen posset prodesse. Quid quod non omnia manu ac opere, sed multa auctoritate etiam conficiuntur. Quare vel solo nomine, quod tot annorum excellentissimis meritis, tot omnis generis eruditissimis ac accuratissimis scriptis jàdiu ante paraverat sibi, quid non fulcire ac sustinere posse videbatur? Magna profectò vis ad ducendos movendosque animos hominum, in diu spectatæ probatæque virtutis opinione posita est: ac multi quiescunt ac continent se, non quia coërcibiti viribus, sed clarioris fortitudinis metu quòd pacè malunt. In controversiis quoque & eruditorum certaminibus aut componendis aut reprimendis, auctoritas sæpè pro facundia est: nec obtinet magis, qui contendit plurimumquàm plurimum posse qui videatur. Quare quod apud Sophoclem desemagnificè Theseus prædicat;

Absentis etiam te, scio, famæ & meum
Nomen tuebitur, arciturum injuriam:

Id in Martinio sibi Ecclesia & Academia nostra habebat promittere, si vita uti diutitius, & interesse mortalium cœtibus licuisset. Sed non tamen lamentari ac miserari afflictum rerum nostrarum statum, quam Deo permittere, & ab ipsius bonitate immensa poscere opem, pietatis est. Et aderit Sereniſſimus Elector in tempore, quæque piissimæ solicitudinis munera in universam Remp. dispensat quotidie, præcipuæ huic & nobilissimæ parti haud subtrahet; eique curandæ ac restituendæ maturè in integrum vigilantissimam & accuratissimam operam dabit. Interim quæ Martinio nostro suprema debemus officia, libenter & sedulo (cum huc necessitatis simus adacti) exhibebimus. Natus igitur prope Halberstadium est superioris seculi anno LXXmo, ad d. XVI. Octobris: Patre Reverendo & Docto Viro Adamo Martini, Langensteinensium Pastore: matre Anna, Andreæ Werneri, primarii civis inter Halberstadenses filia. Utq; ingenti & singulari indole, quæ se celeriter prodidit, natus erat, ità maturè imbutus feliciter literis & institutus est domi. Sed mox adultior, ut cultū majorem assumeret, delatus Halberstadiū in avi materni sinu egit. quo mortuo Rectori Aschersiebiensis Scholæ (quo condiscipulo āte usus fuerat pater) in disciplinam traditus est. Adolescentem XX. annorum, jamque & Græcis & Latinis literis instructū probe; deniq; & Philosophicis disciplinis initiatum, huc destinarat mittere Genitor; sed quia Calvinianorum ferrū in Academia nostra calebat tum maximè, mutata consilii ratione in Academiam Juliam ablegat, & Excellētissimo Viro, Dn. D. Hoffmanno, qui Theologiam id temporis ibi docebat publice, neq; necquicquam, comēdat. Tertio anno post, cum omni ἐυδοξίᾳ hinc jussa facessere, Academiæ nostræ, paternis fretus auspiciis, civem dedisset, vivacissimo impetu in omne præstantissimorum studiorum genus grassatus est. Quo juvenem cū proprii animi ferebat vigor, tum nobilissimæ etiam Matronæ, Jesæ Saldriæ, Generosi ac strenui Domini à Schulenburg Viduæ liberalitas incitabat. Quæ magno illo & de Ecclesia nostra optime merito Theologo, Dn. Polycarpo Lysero, intercedente, non contemnendæ summæ stipendium ipsi in annos singulos numerabat. Eodem anno Philosophici Magisterii gradu ornatus solenniter, se-

legendo & disputando publicè privatimq; egregiam operam Academicę pubi navare cepit. Cumque ea in re ingenii simul & eruditionis præstantiam approbasset mirificè omnibus, idq; & extra Academiam incepisset claresc ere, factum est, ut à Collegio Philosophico haud tantũ inter Adjunctos asscriberetur cooptatus; verum ab Orientalis etiam Frisiæ comite Illustrissimo vocaretur Nordam, ut Rectoratum ejus Gymnasii in se susciperet. Discedens Oratione Valedictoria habita, visisq; parentibus optimis, cum perveniisset in Frisiam, omnia plena formidine & confusione ob pestilentiæ grassantis atrocitatem invenit. Sed Illustrissimi Comitis uxor cum orthodoxæ nostræ religioni incredibili studio addicta, deq; eximia eruditione Martinii jam facta esset certior, conniſa omnibus modis est, ut eum in aulam ipsam pertraheret. Quæ functioma rito, in cujus funere noster cõcionẽ habuit, cum Berthumum, in dotalitium castrum, transferret aulam, nostrum etiam eò secum traduxit, & instaurato ab se Gymnasio Nordensi (quæ Civitas ad jura ejus tunc pertinebat) præposuit Rectorem, ea lege tamen, ut statis d ebus per septimanas singulas Berthumi in arce non longè dissitâ, sermones sacros haberet pro cõcione, Ecclesiisq; ¶ Lutheranis ditionis sui Episcopi vicem intenderet. Magnum in illustrissima matrona promovendæ religionis nostræ studium inerat, cui dum indefessam, sicut par erat, operam navat noster, cum subjectorum plerique Calvinianorum sectæ pertinaciter hærerent, accidit, ut non tantum magnis laboribus, sed odiis etiam, nec minoribus discriminibus, quæ nascuntur indè, exponeretur. Præcipuè, cum filius ejus, Johannes, ducta Ennonis fratris filiâ, ut ampliſſimam lucraretur dotem, ad Pontificiorum partes defeciſſet. Quæ res non modo Martinio nostro disputandi necessitatem sæpius cum Societatis Jesu Theologis, quos secum semper in comitatu habebat Comes, imposuit, sed comitis quoque ipsius contraxit invidiam, cum adversarios ita plerunque argumentis premeret, ne verbum contra mutire possent. Quia universum Comitatum illa mutatio iis seditionibus ac turbis, quarum auctores Calviniani arguebantur, implicuit, ut summa rerum in magno versaretur discrimine. Quibus sedandis id à nonnullis allatum remedii est, docti & boni publici amantes viri ex utriusque partis convenirent hominibus; Nordæ quidem nostrates; Embdæ autem, qui Calvinianorum ritus ac rationes sequerentur, deque capitibus fidei cõferrent capita, si quæ deinde conciliatio concordiaque iniri posset. Et approbavit consilium Comes, egitque prolixè cum nostro, eidem ut accederet. Multa magnaque pollicitus, si ejus studio operaque eò adduceretur negotium, ut conveniret partibus invicem, dissidiisque ac certaminibus sublatis haberent pacem Ecclesiæ. Quod nunquam sperandum, & Syncretismum hujusmodi, si iniretur, pernicioſiſſimum sinceritas fidei fore, cum solidis rationibus docuisset noster, tam atrocem in se concitavit invidiam, ut capitis quoque, structis in se diversis insidiis, adiret discrimen. De qua re amicorum literis monitus cum docuisset Principem optimam, impetravit abeundi veniam; cumque pedestri itinere tutò nõ posset, conscensa nave sibi consuluit, & fluctus illos, aliorum fluctuum ope, quamquam sic ægre etiam, evasit. Hamburgi expositus cum suis præter omnem opinionem ac spem venit literas, quibus Hildesheimium ad capessendam

Eccle-

Ecclesiasticam provinciam vocabatur. Agnoscebat divinæ providentiæ munus: anxius tamen, quid constitueret, ad veterem patronum Dn. Polycarpum Lyserum proficiscitur, qui tum Annæburgi in vicinia in Electoris Comitatu agebat. Consultus super ea re, dissuasit penitus, cum propter alias causas, tum quia Jesuitæ, qui magno numero tum Hildesheimi nidulabantur, multum negotii ipsi viderentur facturi. Consultius fore, si Logicam Professionem, quæ tum vacabat in Academia nostrâ excessu M. Evonymi, qui ei præfuerat hactenus, ambiret & impetraret: quod facile futurum, & demonstrabat rebus idoneis, & eo collaturum sedulam operam prolixe pollicebatur. Assensus post paullo rem factam habuit, cum anno secundo hujus seculi, præcipite mense Julio, auctoritate publica id ei muneris demandaretur. Quo uno & viginti annis defunctus summa laude, Serenissimi Electoris auspiciis inter Theologiæ Professores allectus, & plurimum Reverendo ac Excellentissimo Viro Dn. Nicolao Hunnio, Lubecam discedenti, suffectus est, cum & Doctoris gradum assumsit. Quas partes diversas dum septem istos & quadraginta annos administrat ac gerit, quibus quantisque laboribus, vigiliisque, & quot & quam præstantissimis scriptis, de Philosophia, de Theologia, de omni Sapientia meritus sit clarissime, nunquam cessans, nunquam quiescens, sed se, vel alios eruditissimis & saluberrimis meditationibus perpetuo exercens: quod circumfuderit Academiæ lumen ac decus, quo studio, quibus consiliis utilitates & commoda ejus juverit hactenus, sexies Rector; quinquies Philosophicæ, ter atque decies Facultatis Theologicæ Decanus, XII. annis totius Ordinis Professorii Senior, paucis, & hoc in loco, ut meritis virtutibusque, quibus eminuit, par afferatur oratio, dici non potest. Servanda hæc sunt majori operi, & cura uberiore ac eloquentia, quam in præsenti potuit fieri à properantibus, explicanda alibi fusius & commendanda posteritati. Cujus interest, durare in seculorum memoria virorum ingentium exempla. Primam uxorem Agnetem Ornatissimi Viri Andreæ Orlobii, Institoris primarii apud Berenburgenses, filiam habuit. Quam virginem M. Aprili anni cIↃ IↃ XCIX legitimis nuptiis sibi junxit. Ex qua novies pater, quinque pueros, puellas quatuor sustulit. Major natu filiorum Edzardus adolescens in medio studiorum cursu in paterno lare; secundus Andreas Parisiis, dum Medicinam magna laude facit, summumque gradum affectat; cæterum tertius, post paullo, quam esset natus, obiit: quintus, Johannes Fridericus cum rediisset domum experegrinatione Danica Livonicaque, inter Lytas Juris, decessit: solo superstite quarto, Adamo Jacobo, Amplissimo Gedanensi Senatui ab Epistolis & Commentariis. Maria Catharina & Anna Martha excesserunt innuptæ. Regina, cum Viro Admodum Reverendo atque Amplissimo Dn. Friderico Kornmanno, primum Philosophiæ Practicæ in Academia nostra Prof. P. post Halberstadiensis Ecclesiæ pastori primario locata aliquoties peperisset. Supersest Anna Elisabeta, quæ primo Dn. M. Joachimo Crusio Schmidebergensium pastori; deinde Admodum Reverendo atque Clarissimo Viro Dn. M. Georgio Forstero, Kembergensis Ecclesiæ *Præposito* & vicinarum Superintendenti nupta, quinquies decies cum altera sorore nostrum non ignobili fœcunditate reddidit Avum. Soluto priore matrimonio excessu optimæ & amantissimæ conjugis, cum domum du-

cenda alia esset, quæ regendæ familiæ atque domesticæ rei, quæ educandis liberis, dum ipse officii partibus fungitur, præficeretur, anno hujus seculi XIXno ad secunda vota transiit, copulans sibi florentissimam virginem Magdalenam, Docti ac prudentissimi Viri, Dn. Friderici Sturmii, Cothenensis Civitatis Consulis filiam. Quicum triginta ipsos annos summa concordia suavissimeque exegit, atque ex ea Balthasarem Johannem; Christophorum Ernestum, (quorum ille annorum XVI adolescens, alter puer adhuc obiit) tum Godofredum, quem reliquit superstitem; deinde Mariam Magdalenam, (quæ brevi mortua) hinc Elisabetam, Clarissimo Viro, Dn. Samueli Rittero, J.U Lic. datam in matrimonium non ita pridem, & Magdalenam, liberos suscepit. Sæpe quidem jam ante gravissimis morbis fuit implicitus: sed aliquot menses hactenus non tam ex valetudine, quam vitio ætatis, quæ ipsa est morbus, decubuit. Ita tamen, ut per intervalla respiraret sæpius validiorque scholas & disputationes ordinarias utcunque absolveret. Sed ex Aprili mensi pituita, familiare senibus malum, maxime infestavit. Quæ licet medicinis attenuaretur, tamen cum egeri non posset, consumto vigore, qui animaret corpus, resire cepit in pejus, eoque deduci, unde processus in meliorem statum sperari haud posset. Ex quibus cum facile colligeret, se prope fatalem advectum terminum, finemque instare, de quo & ipse ætatis modus monebat, ita composuit animum, ut humanarum rerum omissis curis, non nisi cœlestia atque æterna volveret secum ac reputaret. Inque ea se transiturum brevi non tam speraret, quam confidere constanter, subinde inclamans, & coram ministris verbi diserte quoque testatus, hanc profiteri, hanc moriturum tenere fidem, quæ veteris novique fœderis comprehensa tabulis, & explicata in Augustana Confessione Formulaq; Concordiæ esset. quicquid recederet, aut contraveniret, hoc se rejicere atque damnare ex animo: addito, nec approbare se posse, quæ à nonnullis hodie de bonis operibus, de apparitione filii Dei, & revelatione SS. Trinitatis in Testamento veteri disputarentur: vehementerque timere, ne magno periculo Ecclesiæ & conscientiis constent. Quod monstraturum se scripto fuisse, si licuisset per valetudinem; certo fore deinceps, si vita suppeteret, nec viresdeessent. Nudius sextus cum Reverendi Ecclesiæ Diaconi ipsum invisserent, ejusque rogatu Psalmos hymnosque concinerent, emicuit illico, & magno gaudio solatioque hæc esse, clarissima voce professus est. Mox quasi profundâ cogitatione receodens in se, itaque uno obtutu tacitus hæsit. Interpellatus ab Archidiacono, quid versaretur tam altè; Subjicere animo suo, respondit, se peccatorem miserrimum esse, & tanti tamen à Deo habitum, ut propter se & cæteros homines, natum unicum suum in mundum miserit, qui solveret atque præstaret victimam, expiaturam noxios, & reddituram vitæ ac felicitatis æternæ consortes jam reconciliatos Patri æterno. Ex eo per totum reliquum diem, ut & sequenti nocte, quasi somno compositus jacuit. Orto mane, velut expergefactus, vocem iterum solvit, assistentes hortatus, orarent secum; imminere suprema; at magno solatio esse, quod angelorum ministerio anima sua in sinum Abrahæ deportanda mox esset. Hora VI. defecit leniissimo resolutus obitu, cum nonum & septuagesimum annum supra dimidium confeciisset. Hunc finem habuit, summus & singularis prorsus vir, tam capace atque subtili ingenio, tam acri & gravi judicio, quam pauci alii, præditus: tot undiquaque virutibus

bus insignis denique, ut æmulaturis dare non unum exemplum possit, qui & maritus æquissimus, & lenis ac indulgentissimus pater, tum in familiares benignus perquã & facilis herus; amicus omnium denique fuerit, nisi qui bonam mentem minus amarent. Quamquam nec his infestus ac durus, si admittere remedia, & emendationem pati viderentur. Jam quis & quantus Doctor in Cathedra, Concionator in suggestu Senator in consilio, in magistratu Rector & moderator idem exstitit? Quam felix Orator etiam, quoties ad Serenissimum Electorem de rebus gravissimis mitteretur? Quæ omnia qui reminiscitur atque perpendit secum, intelliget facile, quam jacturam, quod damnum Ecclesia & Academia fecerit tanto viro amisso! Quæ acerbissimi doloris lectusque imposita nobis necessitas sit! Sed ferre mortalia mortales decet: nec contra fati torrentem dirigere brachia, cui ni cedas, rapit secum, ac mergit. Non questus ac lacrimæ calamitati nostræ promittunt remedium: precibus atque suppliciis à Deo id impetrare oportet. Qui solus potest sanare, quæ fecit vulnera: solus erigere, quæ ipse dejecit. Nunc autem cum Senioris nostri componendum funus sit, agite Academici Cives, & dignam reddite vicem tam diuturnis & maximis ejus meritis, Vtique tanti exequias omni officii genere prolixe & promte exequimini. Qui efferetur ad H. I. postea ex ædibus suis in templum urbis, & habitâ concione in arcis deportabitur, condendus ibi ac sepeliendus solenniritu Quod cum facitis, recolite animis & admiramini tot excellentissimas virtutes viri ac laudes & in illarum imitationem toti incumbite. Id unum enim pulcherrimum verissimumque honoris est genus quo venerati mortuos decet. PP. Dominica II. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDC.XLIX.

DXCII.

QUi dixit olim, non nasci hominem esse optimum, & proximum ei, statum denascit, nec veritatem penitus, nec falsum dixit. Quid excellentius homine in universitate ista rerum atque præstantius est: Itaque ad infelicitatis partem maximam pertinebit, inter pulcherrimas creaturas nullum mereri locum. Jam etsi mors non vitæ tantum, sed & miseriarum ac calamitatum omnium afferat finem, quibus carere jucundissimum est; non omnes tamen in meliorem statum transponit. Et tales satius erat, aut nasci nunquam, aut nunquam capere mortẽ, quæ æterni supplicii objiciat. Christianis & nasci bonum, & bonũ etiam, vel natos statim, vel multos annos cum fecerint, dẽ asci. Nunquã enim excidere possunt ea spe, quam auctor nominis eis confirmavit. Sed qui mature obeunt diem, quot casus, quos calamitates antevertunt? Quod si recogitabunt Clarissimus ac Consultissimus Vir Dn. Andreas Janus J. U. L. & Electoral. Curiæ ac Scabinatus Protonotarius; nec non Clarissima fœmina Magdalena Reusneria, æquo animo ferent, dulcissimum matrimonij pignus, quod acceperunt primum, Annam Martham, creptum sibi, cum plurimis calamitatibus miseriisque, quibus semper sumus obnoxij, subducta sit. Ea spe tamen, ut æternam & nullis doloribus ac infortuniis expositam vitam nunc auspicetur. Nata ea est nudius tertius post Hor. VIII. matutinam. Sub vesperascentem diem male habere cepit, & tincta itaque domi sub X. fuit nocturnam. A media nocte H. I. decessit, & virginem animulã virgini reddidit Sponso. Cũ quo victura perpetuô est. Vos adhortamur. Academici Cives, ut parvulæ funus, quod ad ad H. III. postea efferetur, decore atque frequenter prosequamini.

Levaturi hoc genere officij non modo Parentum, sed & Amplissimi ac Nobilissimi Avi luctum, cui hæc Academia plurimum debet. PP. ad d. XIX. Octobris anno recuperatæ gratiæ MD CXLIX.

DXCIII.

ERat quidem in eum adducta gradum Viri Amplissimi ac Spectatissimi, Dn. Michaelis Schneideri, Wittenbergensis Præfecturæ Quæstoris, ætas, cum nudius quartus decederet, ut in præcipiti staret admodum, & immineret fini per se. Nam si à sexagesimo anno ultimum spatium humani ævi incipere, & tum non vergere magis, quam plane procidere vires incrementis consumtis, vetustissima tenet opinio; quid sentiendum de illis erit, qui octo annis provectiores fuerint, ad quem Schneiderus modum jam venerat? Quamvis itaque non immatura ipsi venerit mors, nec quasi violentas manus injecerit, si supputamus annorum numerum; sed mores viri tamen si reputamus, & tot virtutes egregias, quibus præstitit; cui non luctuosus atque acerbus ejus obitus accidet, qui tam officii studiique in omnes plenus perpetuo fuit? Quotus quisque tam sui immemor erit, ut patienter amissum desideret, quem bene de se agnoscat meritum, & meriturum haud male certo præsumat? Nemo enim utilitatum suarum instrumenta libenter perdit: aut in spe boni, quod nondum adest, quam in præsentis possessione, plus positum sibi præsidii putat. Sed sicut per tempestatem & nobilissimis mercibus onustæ naves merguntur aquis; ita optimos quosque etiam rapit mors: quæ naturam in iis, non merita respicit: & non quam vita quis dignus; sed sui quam capax semel sit natus, æstimare solet. Pareamus igitur necessitati communi; & obsequamur fatō, quod verti haud potest. Interpretati ad felicitatem gloriamque Schneideri, quod sic ab omnibus desideratur. Id enim contingere non potest, quam qui præclare egerunt vitam, in quo summum mortis decus juxta atque solatium est. Natus est Schneiderus Bitterfeldæ in vicinia anno cIↃ IↃ LXXXII, d. XI. Februarii mensis sub IX. vespertinam. Patrem habuit Ornatissimum ac Prudentissimum Virum, Michaelem, qui multos annos prætura civitatis functus est singulari æquitatis laude. Matrem Annam, Reverendi Doctissimique Viri, Dn. Casparis Rhotii, Ecclesiæ Seidensis Pastoris & Superintendentis filiam, matronam lectissimam. A primis unguiculis pietate literisque imbutus est. Primo domi & in parentum sinu. Deinde Hallis Saxonum; quod schola illa id temporis magistris insigniter floreret. Biennio integro ibi moratus cum posuisset tyrocinia, in Academiam nostram venit, Clarissimo Viro M. Johanni Hagio, Mathematum prof. Publico commendatus. Fretus hoc Duce feliciter in studiorum progressus curriculo est, salubriterque profecit: processurus longius, majoraque ausurus, ni sublevandus fuisset parens, qui jam tum duos filiorum, M. Johannem, & M. Christophorum, qui ambo ad Superintendenturam Bitterfeldensem aspirarunt per vices, alebat in studiis & sustinebat. Biennio igitur post, quam huc venisset, patroni sui, quem diximus, consilio, nec sine Parentum auctoritate, in familiam Viri Amplissimi ac Consultissimi, Dn. Matthiæ Grossii, J. U. D. Consiliarii & Cancellarii Solmensium Comitum, nec non judicii provincialis, quod hic est, Advocati ordinarii, se dedit, ut à libellis seu manu esset, & rerum forensium notitia imbueretur.

Fun-

Functus provincia ista duobus admodum annis, profectus Islebiam Scripturæ Prætoriæ admotus fuit, eas que partes tribus integris annis administravit pari laude & fructu. Quippe qui eo usu scientiaque negotiorum instruxerit se, in iis dum est, ut Notarius Publicus (Tabellionem vocabant Latini veteres, â tabulis, sive scripturis publicis, quas conficiebant) mereretur creari. Anno cIↃ IↃ cIV, à Nobilissimo ac Perquam Strenuo Viro Dn. Apelio ab Ebeleben, Sereniss. Electoris Saxon. Consiliario Provinciali assumtus est actor; ejusque negotia seu actum, non Wendelsteni in Thuringia tantum, sed Wartenburgi etiam in avitis prædiis gessit, donec anno cIↃ IↃ cVII. à Sereniss. Electore Delitianæ Præfecturæ Scriba publicus seu Actuarius constitueretur. Sed impetrata suscipiendi illius muneris gratia domum concessit, quod res familiaris patris abesse haud pateretur amplius, & inter adjutores Præfecturæ Bitterfeldensis navavit operam, donec legitimus actuarius eidem anno septimo post præstitueretur. Anno cIↃ IↃ cXVII. Belzigiensis Quæstura oblata nostro est: de qua cum rebus idoneis se excusasset, altero anno ad Wittenbergensem Sereniss. Electoris auspiciis, cui à Nobilissimo ac perquam strenuo Viro Dn. Daniele à Koseritz in Burgk & Neuchemnitz etc. Wittenbergensis, Belzigiensis & Gommeranæ Ditionis Præfecto Summo, luculenter atque pro meritis commendatus fuerat, aspiravit. Quod grave ac numerosum & sic laborum negotiorum que plenissimum munus, qua diligentiæ, studii, fidei, prudentiæque laude hos ipsos unum ac triginta annos administraverit, non ostendendum verbis magnifice; res ipsa satis loquitur: & pleno ore id ordines omnes ac status, quin universa civitas; inprimis vero ii testantur, qui easdem cum ipso negotiorum, aut subsidiarias, vel mutuas partes habuerunt præstandas. Id tamen silendum nobis & prætermittendum nunc minime est: cum sæpe in iis versatus rebus fuerit, quarum tractatio non difficilis tantum ac laboriosa, sed lubrica quoque ita esset ac anceps ut vel cautissimi possent impingere; ille tamen perpetuo sic gubernarit animum ac continuerit, ut inter præcipitia omnia evaserit tutus, nec unquam inconsulto impetu eo propripi passus fuerit, ut heros, aut dominos suos offenderet; nec simul & fidei & non deformis obsequij laudem facile teneret. Nam ut de cæteris nihil commemoremus, ipse Elector Sereniss. ita actus illius & administrationes probavit hactenus, ut sine sensu ullius frigusculi aut alienationis, favorem perpetuum & gratiam ipsi præstiterit. Quod & felicitatis cujusdam gloriam habet; & luculentum prudentiæ testimonium. Est enim singularis fortunæ consiliique tueri principum gratiam; neque incedere per lubricum potest, nisi qui scientissime se moderetur & temperet. Quamquam id omne Shneiderus per modestiam animi & pietatem ad bonitatem Numinis unice semper retuleit, eoque nomine nunquam non ipsi egit gratias & solvit laudes. Nec possumus quicquam homines recte ac prospere gerere, nisi in partem Deus veniat, & sua benefica ope nos juvet. Uxores habuit duas Primam Mariam, Amplissimi ac Prudentissimi Viri Dn. Cunradi Reuteti Consularis de Bitterfeldensis civitatis bono optime meriti, filiam, post aliarum virtutum laudes, fæcunditate etiam felici insignem. Quippe quæ ei Eccellentiss. Clarissimosque Viros,

Dn. M. Michaelem, PP. Ethices; Dn. Cunradum Victorem, Medicinæ Doct, &Prof. Publ. hujus Academiæ, tum Dn. Godofredum, J. U. Doct. & Provincialis Judicii Advocatum Ordinarium; præterea Annam Mariam, Ampliſſimi Viri Dn. Benedicti Strauſſii Subquæſtoris conjugem, Agnetem denique florentiſſimam virginem (quæ cum majore matre jamdiu deceſſit) dederit, pluresque in illis gratulationum cauſſas. Hanc cum cIↃIↃ cXXXIV. anno amiſiſſet defunctam, & quatuor integris luxiſſet viduus, Præſtantiſſimam fæminam, Dorotheam, Nicolai Hoffmanni Conſularis Viri apud Miſnenſes Viduam duxit domum: quæ etſi nihil ediderit prolis, eam ſe tamen ipſi exhibuit hactenus, ut omnis affectus officia marito abunde præſtaret. Nec non confeſſus id frequentiſſime defunctus, cum viveret, eſt; aſſidueque tulit præſe, & valetudinis & ſenii ſui præſidium atque ſolatium haud ultimum in fide & pietate ejus erga ſe poſitum habere. Eratque conjuge tali omnino opus viro optimo, qui tam varia ac contumaci valetudine tot annos hactenus implicitus fuerit. Ut neque ex morbis tædium caperet, nec ex laboribus, vigiliisque ac curis pro eo, moleſtiam ullam ſentiret. Quâ laude ut viro ſuperſtite mirè floruit ſemper, ita nunc ea privanda haud fuit, ut in exemplum legi poſſet ac diſci. Quamvis autem per multos annos podagra, calculo, deſtillationibus, vexatus perpetuo ferme, nunquam valuerit ſatis; non ceſſit morbo tamen, & velut cum eo congreſſus aſſidue eſt, cum nihilominus ſedendo & decumbendo etiam mandati muneris partes exequeretur, nunquam otioſus aut feriatus; & inter libellos ac commentarios rationum perpetuo poſitus, quos ſecum in prandio etiam ac cœnâ ſæpius convictores adhibuit, ſi fraudi nonnulli eſſe videretur dilatio. Habuitque hoc naturale bonum quaſi, ut feſſum licet & fatigatum morbo corpus ægre officium faceret, ſuus animo tamen nunquam deeſſet vigor, & par conſiliis negotiorumque quorumvis proviſionibus facultas & cura ſupereret ſemper. De cæteris ejus virtutibus, ut afferamus etiam aliquid: ſingularis in ipſo Pietas erga Deum emicuit: quam publice æque (quoad per valetudinem licuit) atque privatim teſtatus aſſidue eſt. Neque affectu animi tantum; verum & opere ac eleemoſynis, in egenos & miſeros benignus ac largus. Nihil in eo ſuperbiæ ac faſtus, nihil moroſi ſupercilii erat: at comitatis ac facilitatis plurimum contra; tum cupiditatis ac ſtudii de quibusvis merendi bene. Quo conſecutus eſt, ut æque ipſum & ſummi & imi amarent. Cum ex catarrhis, quibus ſub finem auctumni proximi infeſtari cœperat, vehementem tuſſim, & pulmonum ex ea contraxiſſet vitium, præterea & incubuiſſet hydropicus tumor, mire hactenus dejectæ omnes fuerunt vires, & ingens univerſum corpus invaſit languor. Namque & magnum ciborum faſtidium ceperat: & ſi quid aſſumeret interim, mox per aſperitatem tuſſis rejiciebat. Sic alimenti, quo fulcirentur ejus ruinæ, cum nihil accederet; ſolvi ſenſim, & tandem dehiſcere, fuit neceſſe. Acquie-

quievit nudius quartus ſub VII. matutinam, inter medias preces, in quibus unice occupaverat animum, ac mentem omnem tenebat, intentus Salvatoris optimi meritis: quibus fretus, cœleſtem & immortalem vitam non tam ſperabat, quam promittebat ſibi ac pollicebatur, cum LXIIX. ætatis annum jam pridem eſſet ingreſſus. Cujus reliquiæ cum à meridie poſtea ad H.I. efferendæ ſint, & Concione habita intra urbem componendæ rite, Vos adhortamur, Academici Cives, ut Viri Ampliſſimis, deque publico Civitatis & hujus ditionis, tum de privatis multorum fortunis, optime meriti; quique ordinem noſtrum & ſtudia ſingulari ſemaffectione, officiisque plurimis coluit & proſequutus eſt, funus frequenti comitatu exequamini. Ne ampliſſima familia ſolatio neceſſario careat, & vobis humanitatis pietatisque laus hac quoque in parte abunde conſtet. Hominis eſt, adeſſe homini, & luctum doloremque illius, qua poteris ope levare. Jam reverenter habere egregiorum virorum memoriam, honoremque ipſorum meritis reddere, non extremum pietatis officium eſt. PP. ad d. XI. Aprilis anno recuperatæ gratiæ MDCXLIX.

DXCIV.

NUdius quartus ſub ſecundam pomeridianam ex diuturno ac difficili morbo vita deceſſit Ornatiſſima fœmina, Margaretha Martini Maureri Notarii Publ. & Conſiſtorij Eccleſiaſtici Electoralis Advocati, nec non Senatui Oppidano à Judiciorum ſcriptura uxor. Quæ cum ad H. II. poſtea ſepelienda rite ſit, expreſſa eſt nobis ſcriptionis hujus neceſsitas. Iis enim virtutibus ornata fuit, itaque egit vitam hactenus ut non immerito illius funus publice in Præſenti indiceretur. Nata eſt Dresdæ, ante hos octo atque triginta quaſi annos. Patre Georgio Alberto, urbis Veteris Cive; ſed qui in rus, quod emerat, demum migravit. Matre Anna Pauffleria honeſti nominis fœmina. Cum docile nacta ingenium eſſet, & rerum earum admodum capax, quæ ſexus hujus propria ſunt, & laudem in eo faciunt aliquam, in Præſtantiſſimæ fœminæ, Helenæ Bureniæ cooptata familiam mature tranſiit, eamque poſtea, cum excellentiſſimi nominis, Medicus, Daniel Sennertus, æternum Acad. noſtræ decus domum conjunctam matrimonio duceret, ſecuta ann. XIV. puella eſt, hæſura in poſterum etiam, eique fidem, ut hactenus indolemque approbatura. Qua in re non heræ tantum, perpetua prope valetudine afflictæ, ſed hero ipſi etiam, ita ſatisfecit, ut ægre tandem ab eo miſſionem impetraret. Anno cIↃIↃ CXXVI. Præſtantiſſ. Viro M. Johanni Conrado Weſterfeldio SS. Theol. Cand. locata nupſit ſolenniter, filiumque ei Abrahamum Johannem

nem peperit. Sed cum desideratissimum maritum, quicum vix paucos menses vixerat, amisisset; & puerum ipsum decimo anno post necesse habuit efferre. Annis XII. egit vidua: deinde ad secunda vota transiit, ei legitime se conjugem addicens, qui nunc ipsius obitum viduus acerbissime luget. Eo enim amore, fide, observantia ipsum prosecuta perpetuo est, tam diligenter ac provide curavit domum, tanta sedulitate ac studio eduxit liberos, quos quatuor, masculos omnes, ei dederat, sed tres reliquit superstites, ut omnes bonæ uxoris laudes ac numeros videtur implesse. Quid nunc de pietatis studio, quod incredibile in ea fuit, de singulari modestia ejus & pluribus virtutibus aliis dicemus, quibus mores vitamque suam præclare insignivit hactenus ac illustravit? merito igitur talem matrem liberi parvuli; talem uxorem maritus desiderat, largissimisque lacrimis deflet. In quo dolore tamen ita moderabitur sibi, ut legis communis memor, nihil perpetuo in rebus humanis durare; transire omnia, atque desinere, quæ unquam ceperint, recordetur. Atque seipsum alligatum haud secus huic necessitati & obiturum diem suum reputet; hac tamen Christianos mori spe, ut excitemur denuo in novam & alteram, eamque æternam divinisque gaudiis affluentem vitam. Quam nec contaminaturus dolor ullus sit, nec finis etiam intercepturus. Jam diu est, quod Margarita contraxit phthisin; sed biennio proximo maxime exeruit se malum. Cui tamen postea itum est obviam, ut lenius fureret; & pateretur laborantem adhuc obire curæ domesticæ partes. Sed anno superiore hoc ipso tempore ita rursus incruduit, ut perpetuo decubuerit hactēus, nec quicquā efficerent medentium artes, quæ diligenter adhibebantur. Ita factum, ut nudiusquartus, quod diximus, sub ipsam II. pomeridianam inter medias peces solveretur, cum non ita multis diebus ante sacrosancto viatico in ultimam necessitatem se muniisset. Quæ cum ad H. II. postea efferenda sit, vestrum erit Academici Cives ipsius funus frequenter prosequi atque deducere. P.P. Dominica I. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DXCV.

VT in præsenti hac scriptione defungi oporteat, repentinus Prudentissimi Doctissimique Viri, M. Henrici Neumanni Senatorij Ordinis, & Consistorij Ecclesiastici Advocati casus effecit, qui nudius quintus cum aditurus mane templum esset inter medias preces corruit & expiravit. Quod fatum Viri Ornatissimi tanto magis inculcandum animis est, quo minus plerique de suo soliciti in diem vivunt, & longe postam putant horam, quæ finem imponat. Natus Sagani in Silesia est ad diem VI. mensis Martii A. clɔ Iɔc XII. Patre Jacobo, matre Maria Ehrlichia, civibus honestissimis, adeo difficili partu editus, ut ne in unam horam victurus plerisque crederetur. Quam ob caussam statim à partu saco intinctus fonte est. Simul ipsius ætas capax literarum visa est in scholam patriam traditus facile hausit, quibus imbui ac præparari rudis animorum simplicitas solet. Sed positis primis tirociniis in Beuthense Gymnasium amandatus est, ut majorem ingenii capesseret cultū. Quod paullo post cum occuparetur à Pontificiis, retrio, ut sic loquamur, darevela, relictosq; iterare cursus habuit necesse. Nec longe post parentes ipsi migrare domum eandem ob caussam, possessiones relinquere alijs, & in Lusatiam concedere petituri mox Witten bergam fuerūt coacti. Quo noster ano clɔIɔcXXIX

præmissus

præmissus venit, & cæptis studiis diligenter incubuit. Sed insequente clɔ Iɔc XXX. Jenam profectus ei Academiæ Civem dedit. Ubi ita disciplinis Philosophicis navavit operam, ita industriam & eruditionem suam tribus habitis disputationibus approbavit publicè, ut tertio anno post, summo gradu Philosophiæ solenniter ornaretur. Eo accepto maternæ obsecutus auctoritati (nam pater decesserat) huc rediit, & Theologico studio se penitus dedit: cum publicas auditiones non modò obiret diligenter, sed & privatas scholas sedulò frequentaret. Anno clɔ Iɔc XXXIV. Marpurgum proficisci destinaverat perficiendorum studiorum causa, jamque in viam dederat se, cum omnia loca, quò faciendum iter esset, plena milite inveniret. Quare Erphordiæ in Novembrem anni substitit, cùm Jenam repetere placuisset. Ibi in proximi anni Aprilem usque egit positus non intermittens studia, & in habendis concionibus se cum primis exercens. Reversus Wittenbergam, collegio Theologico, quod Excellentissimus Dn. D. Martini aperuerat, interfuit, subque præsidio ejus de præsentiâ Christi in Eucharistia contra Becanum publice disputavit. Sed cum pòst paulò in media concione, quam tum habebat in templo arcis, Epilepsia correptus concidisset subitò, & post deinceps sæpius eo morbo affligeretur, de alio studiorum juxta & vitæ genere deliberare secum cepit. Itaque Jurisprudentiæ cum applicuisset animum, eique maximè, quæ actiones forenses tractat, attenderet, eò brevi profecit, ut anno clɔ Iɔc XXXVIII. ad Notariatus titulum aspiraret legitimè, & altero post, inter Ecclesiastici Consistorii Advocatos ordinarios coopta-retur. Quas partes ita administravit hactenus ac functus est, ut abunde officio satisfacere & optimè clientibus suis consulere videretur. Proximo Februario & in Senatum allectus est, prætoriq; assedit hactenus, non sine integritatis ac æquitatis laude. Matrimonium ante hos ipsos annos XII. iniit cum honestissima matrona, Ottilia Klugia, Pauli wilhelmi Wedelii. Notarii Publ. &c. viduâ: quicum hactenus placidè tranquilleq; vixit, sed nihil ex eâ sibi vidit natum. Nudius quintus cum progressurus ad audiendam concionem in templum peractis matutinis precibus aliquot hymnos cantilasset pro more, in Germanici cujusdam Cantici stropha, hoc sensu,

Laudem tibi atque gloriam
Salvator alme concino:
At tu fovens in me fidem
Præsta, ut meo functus die
Aeterna carpam gaudia;

deficeret, & corruens illicò exanimaretur, cùm fecisset annos XXXVIII. Menses VII. Qui cùm ad H. II. postea efferendus sit, & concione funebri habitâ condendus ritè, vestrum erit, Academici Cives, Supremis ejus interesse frequentes, & prolixo exequiarum officio prosequi funus. Id igitur ut inducatis animum, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. ad d. XXVII. Septembris anno recuperatæ gratiæ M DC L.

DXCVI.

HAbent hoc alii in magni solatii parte, si calamitates, in quas inciderint, tegere liceat: felices se rati quodammodo, quod omnes videri cupiunt, & pertinere ad laudem putant, si infelices non videantur, aut minus certè, quàm sunt. Quò durior itaque mea in præsens conditio est, qui cùm ingenti percussus vulnere sim, eò necessitatis adigor tamen, ut ipse doloris mei quasi præconium agere, & nunc Johannis Michaelis mei, quo paucos ante dies, uxor suavissima Maria Dauthia, me primùm fecit patrem, indicere funus necesse habeam; quod re-

minisci saltem apud animum tacitè non sine acerbissimis morsibus possum. Sed quoniam hoc amarissimi fati genus mutare haud licet, vel gemens feram; dejectusque ac humilis in voluntate ejus acquiescam, qui omnes res nostras dispensat ita ac ordinat, ut nunc dolorem afferant, mox voluptati gaudioq; sint. Nimirum ægrotant facilè animi nostri & morbos trahunt. Quos ut plerumque alunt foventque dulcia; ita boni prudentisq; medicis est, austerius quiddam porrigere, quod compescat noxia, & sanitatem reducat aut servet. Natus parvulus est ad d. XXV Julii post quartam matutinam, & insequenti tinctus fonte: nudius quartus in ipso articulo decimæ vespertinæ decessit. Ita finita ejus vita est, cùm nondum duodecimum diem absolvisset. Perbreve spatium; sed eadem præmia quòd possit promittere, quæ aliquis sibi post longum ac diuturnum difficileq; iter exspectet. Neque enim attenditur hîc quamdiu cucurrerit aliquis; sed quàm tetigerit bene metam. Quam parvulus primo statim procursu, eoq; felicius tenuit: quod neque everti aut supplantari potuit, aut aberrare in tàm angusto decurrens. Gestat itaque palmam & agnum agnellus sequitur; tantoq; divinius ac excellentius gaudet, quo breviore compendio de terrenis in superna cælestiaque transiit. Sacravit sibi jam olim Deus rerum primitias: libenter igitur reddemus ei quod ejus est; ut post deinde liberalius donet, quæ maneant nostra. Vos Academici Cives non huic meo deeritis tempori; & ut levetis luctum, qui nos parentes acerbè urit, filioli nostri exequias celebrabitis frequentes. Qui efferetur ex ædibus Dn. Ascanii Helvvigii, quas jam summus vigiliarum legionis præsidiariæ præfectus incolit, ad Hor. III. posteà intra urbem humandus. PP. ad d. IIX Augusti anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DXCVII.

QVatuor admodum anni sunt quod Vir Amplissimus ac Excellentissimus, Dn. Augustinus Strauchius J. U. D. & Profess. P. nec non Sereniss. Electoris Saxoniæ, & Anhaltinæ Principis Viduæ Consiliarius, susceptum ex Dorothea Lenzia, Clarissimâ fœminâ, filiolum, Ægidium, vix novum natum dies, necesse habuit efferre. Quod vulnus ei tanto acerbius accidit hactenus, quod omni masculâ stirpe destitueretur. Itaque cum ad V. Septemb. proximè diei vespera, alter ipsi filius, cui melioris ominis causa ab utroque avo Ægidii Friderici mox fecit nomen, nascceretur, quo gestiit, quæso, gaudio, quibus lætitiis plenus incesit, cùm fulcrum generis inde, columen nominis, uberrimam gratulationum materiam sibi inde promitteret? Et tenuisset vota sua, si tam auspicatò adolescere parvulo fuisset fas, quàm nasci contigerat, atque implere adeò illas spes, quæ prolixissimæ erant de ipso conceptæ. Sed aliter visum de eo rerum arbitro est: quo factum, ut, quod Anchises apud principem Poëtarum, de Marcello, quem adoptavit Augustus sororis filium, & destinavit successorem sibi, vaticinatur,

Ostendit terris hunc tantum fata, neque ultrà
Esse sinent:

in eum congrueret: ac tantò magis, quò multo citius, quàm natus Octaviâ, ereptus fuit. Namque cum nudius quintus circa II. à meridie decesserit vitâ, non tot confecit dies, quot annos Marcellus natus erat, cùm die suo fungeretur. Magno dolori est, in hanc durissimam necessitatem Virum Amplissimum conjici: sed ferre mortalia mortales decet, & pati leniter, quæ hominem natum mutare haud licet. Non nostra, sed Dei sponte agimus: cui qui non libenter paret & placide, impietatis se facit reum. Non itaque terga dolori parentes vertent,

non

non fovebunt damna, & vulnus ſuum, ut ita dicam, amabunt. Recogitabunt ordinem Numinis; reſpicient conditionem humanam, & fragile caducumq; ſentient, quod figulini operis inſtar de terra crevit. Neq; enim principi tantum atque auctori generis; ſed univerſæ poſteritati ejus dixit Deus: *pulvis es, & in pulverem revertêris.* Jam quanto levamento eſt, nunc non tam pœnam amplius mortem, quàm conditionem hominis eſſe; ex quo pro homine mortuus Deus eſt? Inde enim in felicitatem vitamq; tranſimus æternam. Vos Cives Academici, agite, &, quia ab H. II. poſtea finitis ſacris efferretur parvulus, ut intra urbem componatur, frequentes venite ac ite exequias. Id enim & veſtri officii eſt; & magno ſolatio parentibus erit. PP. Dominica XV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ. MDCL.

DXCVIII.

QVem, primo ſuperioribus annis erepto. Ampliſſimus ac Excellentiſsimus Vir, Gottfridus Suevus JCtus & Anteceſſor in hac Academia celeberrimus, ex optimâ Conjuge, Anna Dorothea Reusneria, Clariſsimâ fœmina paucis menſibus ante filiolum alterum, Johannem Cunradum in ſpem avitæ patriæq; laudis ac nominis ſuſceperat, eum nudius quintus exſtinctum amiſit. Durum vero & acerbiſſimum fati genus, cùm in commune orbari liberis, tum iis maximè, in quibus ſtirpis familiæq; ſpes innitebatur ac recumbebat. Magnum à natura futurorum nobis injectum, ac inſitum potius, ſtudium eſt. eorumq; inprimis quæ, morte ab noſtrâ expectanda ſunt Quod tacitum aliquod de immortalitate humani animi judicium nonnulli ex Sapientibus ſtatuerunt. Quotusquiſque enim præter præſentia curet aliquid, niſi perſuaſus ſit. manere poſt ſe, & ſupereſſe, quo poſt futuris etiam ſeculis, licet jamdudum humani quid paſſus, intereſſe queat? Sicuti autem durare quam diutiſſime quilibet optat; ita id ſibi à liberis poſterisque ſuis potiſſimùm promittere audet. Quos ſtirpem ſuam ſervare, tueri nomen, referre mores ac indolem, videat. Hac ergo ubi exciderit ſpe, quantæ acerbitati atque dolori id fore exiſtimabimus? Sed Dei ſponte, non noſtrâ, mortales agimus Et veniunt fata, non ut optamus ipſi atque diſponimus maximè; ſed uti deſtinat Deus. Qui cùm ad delicias uſque nos amet, non aliter deſtinat, quàm expedit utileq; iis maximè eſt, quibus animum dedit. Quo fit, ut nullum aliunde aut majus aut efficacius in omni adverſâ re nobis ſolatium ſuppetat, quàm quòd in providentia Dei ponitur. Quam in adminiſtrando mundo adhibet, ut univerſo non tantum conſulat, ſed partes ſingulas etiam tueatur ac ſervet, nihil omnium à curâ illâ ſuâ excludens. Natus parvulus eſt Novembris proximi XII die: ad XIII Martii tentatus catharris Epilepſias contraxit morbum, eoque inſequenti nocte circa primam finitus eſt, cùm menſes quatuor impleviſſet vivens. Ad hor. II ſepelietur intra urbem rite. Quas exequias ut celebretis frequentes decenterq;, etiam atque etiam vos adhortamur. Idq; officii Parentum locus ac merita vel jure aliquo à vobis deposcunt. PP. Dominica Oculi anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DXCIX.

QVæ gentium Doctor præcepit viduis, & rebus ipſis oſtendit Hanna, de qua non ita pridem in Eccleſia fuit tractatum. illa omnia ita exhibuit hactenus matrona clariſsima, Magdalena Meisneria, ut ex obitu ejus & magno ornamento civitas, & ſingulari exemplo univerſus orbatus ſit ſexus Quam enim in templo & inter ſacra aſſiduè atque perpetuo fuit propemodum? Quid domum ejus dixeris aliud, quàm precum atque orationum; quàm pietatis & caſtimoniæ gymnaſium, aut quoddam potius ſacrarium? Ut nunc de aliis ejus taceamus virtutibus, quibus inſigniit vitam, & apud omnes illuſtre manſurumq; ſibi peperit nomen. Quod ſi plerisque hoc hæret vitii, ut incurioſi præſentium, quæ amiſerunt tanto æſtiment magis, quanto intelligunt verius; promittere nobis poterit defunctæ virtus, memoriam eius & admirationem plus effecturam exempli egregii, cùm amplius jam non eſt, quam cum adhuc verſaretur in terris, & imitatione digna quotidie ederet, non tam diligenter habenda tamen, cùm ſemper eorum adeſſe videretur copia. Quare cum nunc de vita ejus exponendum nobis eſt, eò libentius id faciemus, ut conſulatur ejus memoriæ, atque ex ea ſupetet maneatq;, quod normam ac regulam dare aliis poſſit. Nata igitur hic Wittenbergæ eſt. d. XXX Sept.

quinto & nonageſimo ſuperioris ſeculi anno. Patrem habuit Ampliſſimum & Excellentiſſimum Virum Dn. Ludovicum Perſonium J. U. D. & Anteceſſorem clariſſimum. Ex quo officio tandem ac munere in Sereniſſimi Electoris Saxoniæ vocatus Aulam interque Conſiliarios dicundo juri adſcriptus & cooptatus eſt. Matrem ſortita fuit Egregiam matronam Magdalenam, Petri Laurentii, cui Dani cognomen ex patria hæſit, Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Gemmarii, Virique Spectatiſſimi, filiam. Quæ ante Ampliſſimo Viro Benedicto Arnoldi, Sereniſſ. Elector. à Secretis interioribus, fuerat nupta, ſed nihil ex eo ediderat prolis. In tantorum parentum ſinu cum adoleviſſet feliciter auctoritate matris optimæ (namque jamdudum deceſſerat Pater) annorum XVII puella, plurimum reverendo Excellentiſſimo atque Ampliſſimo Viro Dn. Balthaſari Meiſnero SS. Theol. D. & Profeſſori Celeberrimo, deq; his ſtudiis clariſſime merito, in manum tradita legitimè nupſit; quem ſummo ſemper proſecuta amore & cultu decies patrem fecit, quinquies quidem in maſculina, & toties in ſobole ſexus alterius. Ex quibus ſeptem jam olim obierunt diem: ſuperſtites reliquit, Admodum Reverendum, Ampliſſ. atque Clariſſ. Virum Dn. Godofredum Meiſnerum SS. Theol. D. Eccleſiæ Hainenſis ac Vicinarum Superintendentem vigilantiſſimum, nec non Dn. Danielem, Phil. ac Liberal. Art. Magiſtr. & literarum ſacrarum cultorem ſtrenuum induſtriumque; cum præſtantiſſima fœmina Charitate, Admodum Reverendi Ampliſſimi Clariſſimique Viri, Dn. Enochi Himmelii SS. Theol. Doct. & Orlomundanæ Eccleſiæ Superintendentis meritiſſimi, uxore. Quibus omnibus magno ac incredibili dolori eſt, deſideratiſſimam & de ſe optime meritam matrem amiſiſſe. Quanquam vix pro amiſſa putanda habendáque ſit, quæ morum vitæque exemplo clariſſimo poſterorum ſibi memoriam obſtrinxit jam dudum & obligavit. Sex & viginti anni ipſi ſunt, quod deſideratiſſimo conjuge orbata fuit. Ex eo itaque tempore per communem patriæ fortunam, gliſcentibus paulò poſt bellis, in multas conjecta ſolicitudines atque ærumnas graviſſimas eſt. In quibus tamen minimè omnium molli ac muliebri animo; ſed magno atque conſtanti, pene ſupra conditionem ſexus, fuit, nec quicquam admiſit, quod & Chriſtianam, & eo natam genere, & tanti Theologi olim conjugem parum poſſet decere. Ut licet viro; patientia tamen orbata non eſſet, ſine qua virtus ipſa vidua eſt. Nam ſi Tertullianum audire volumus, hæc illa eſt, quæ *fidem munit, pacem gubernat, dilectionem adjuvat, humilitatem inſtruit, pœnitentiam expectat, exomologeſin adſignat, carnem regit, ſpiritum ſervat, linguam frenat, manum continet, tentationes proculcat, ſcandala pellit, martyria conſummat, pauperem conſolatur divitem temperat, infirmum non extendit, valentem non conſumit, fidelem delectat, gentilem invitat, ſervum Domino, Dominum Deo commendat, fœminam exornat, virum approbat: amatur in puero, laudatur in juvene, ſuſpicitur in ſene: in omni ſexu, in omni ætate formoſa eſt.* Ac ſi hæc virtus in alios haud temere, quàm verè pios & Chriſtianos cadit, mirum non eſt clariſſimam fœminam tam inſigniter ea præſtitiſſe, quæ ab ipſis incunabulis tanta pietate præſtitit atque excelluit. Nos omnes poſſumus teſtari quam diligenter & ſedulo interfuerit ſacris, quo ſtudio attentionis ſermones ſacros, qui pro concione habebantur, auſcultaverit. Et aſſeverabunt omnes, qui in ædibus ejus ac in vici-

nia

nia aut coluerunt olim, aut adhuc hodieque colunt, quotidiana exercitia pietatis instituisse, descripta que habuisse tempora, quibus non nisi orationibus, hymnis aut lectionibus sacris vacaret. Modo necessitates suas communesque commendans Deo; modò pro beneficiis collatis gratias laudesque largiori benignissimo reddens: non raro & instruens animum, tum ad cœlestia intelligenda & capienda rectius; tum ad vitam verè ac Christianè exigendam. Non enim res tralatitia est bonum Christianum præstare: disciplina & meditatione multa ac seria opus est, ut possis. Neque pauperibus unquam defuit temere: sed pro præsenti copia illis promtè atque libenter opitulata est: cæteris quoque, quibuscum ipsi vivendum esset, officia, quæ debebat, præstitit sedulò, maximè cavens, ne molesta esset cuiquam, negotiumvé faceſſeret. Ad d. XVII. Decemb. proximi anni horrore febrili cepit tentari: quem mirus languor viriumque secuta dejectio est, nec non dolores dextri lateris aliáque symptamata. Quibus curandis quantumvis Medicorum implorarentur opes, successus tamen defuit; quo factum, ut superiore Dominica cum nudius sextus ante divinis mysteriis piasset animam, levi ac placido obitu resolveretur, postquam annos LIV. Menses III. vivendo feciſſet. Integritas sensuum adeo ipsi in ultimum usque constitit tempus, ut paulo ante, quam finiretur, cantandis Hymnis Psalmisque læta & alacri personuerit voce. Jam tum præcipiens eas partes, quibus digressa mundo paulo pòst, & jam recepta cœlo in ævum omne functura ac triumphatura perpetuò esset. Ad H. I. postea efferetur ex ædibus suis, & honorata concione funebri intra urbem solenni more humabitur. Cui supremum exequiarum honorem ut prolixè ac cumulatè præstetis, & virtus defunctæ efficiet; & conjugis merita exigunt. Neque enim cessat Meisnerus studia vestra obstringere, in libris scriptisque adhuc superstes & spirans; quorum beneficio post quoque deinceps semper durabit ac vivet. PP. Epiphan. Solennibus Anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DC.

QVò minus historiæ, Anna Christina Sennerta, cujus in præsenti nobis indicendum funus est, suppeditare nobis potest, (quanta enim de non multorum dierum infante referre licet?) tantò plus luctus ac peracerbi doloris clarissimis parentibus eadem affert. Nam cum Vir Excellentissimus, Andreas Sennertus Ebr. & Oriental. Ling. P. P. pridie Kalend. Mart. natam susciperet, quid aliud, quam supplementum interpretabatur, quo damna familiæ ac vulnera, quæ esset perpessus hactenus, leniret ac solaretur non una? Quamvis enim valdè langueret edita primulùm (quam ob causam & domi atque privato ritu initiata est fonte) paulò pòst tamen ita collegit se, ut bellè satis ac pulchrè videretur habere. Quare quanto plus spei atque augurii optimi lætus & gratulabundus concipiebat tum pater; tantò majore luctu & ægritudine confusus idem post paulò atque turbatus est, cùm superioribus diebus, ex fluxu alvi, non vehementissimo licet, male quiesceret, & superveniente denique Epilepsias malo, nudius quartus sub mediam noctem, quamvis lenissimo, supra quam dici potesto, bitu humanis rebus eximeretur. πᾶσι θανοῖς ἔφυ μόρος, inquit Sophocles. Sed tantò facilius necessitatis hoc fulmen prosternit infantes, quò ætas ipsorum mollior atque tenerior est. Et si calamitatis hoc genus nunc maximè omnium exercet pa-

tres, ut liberorum ſpe, ad primum guſtum illius dulcedinis, priventur ſtatim; poteſt hæc ipſa vulgaritas in partem ſolatii venire. Quid quod Collega Clariſſimo hoc quoque contigerit, ut vivam ſpirantemque ſuſciperet parvulam, ut ſalutari lavacro videret tinctam, quod genus ſolatii haud paucis negatum meminimus. Quæ difficultas temporum eſt? Quæ inolevit morum perverſitas? Quid exſpectandum magnopere in poſterum boni? Poſtremò, quæ datur in rebus humanis ſincera ac ſolida felicitas? Quantò igitur ſatius eſt, venire quantocyus eò, ubi tranquilla & læta omnia ſunt: ubi nihil corrumpit atque depravat nata bene, eaque proſperitas nos excipit, quæ in divinæ beatitudinis naturæque conſortium mortalitatem noſtram transponat? Hoc gratulabimur itaque parvulæ, hoc ſubjiciemus parentibus; & nunc defunctæ, quod reſtat, exequias exequamur frequenter. Id enim veſtri omninò officii erit. Quare ut habeatis curæ, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. in Feſto Annuntiationis Mariæ anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DCI.

QVi donat & aufert omnia, & ſæpe majora reddit ablatis; is nudius ſextus Excellentiſſimum Clariſſimumque Virum Dn. M. Johannem Sperlingium Phyſ. Profeſſorem celeberrimum, Collegam noſtrum honorandum, auxit filio, cui in fonte poſt paulò Godofredi inditum nomen, & nudius tertius eodem orbavit. Ac dedit quidem, ut exhilararet parentem novo fulcro & ſuſtentaculo generis; eundem abſtulit, de parvulo ut mereretur bene. Eſt enim profectò magnum beneficium Numinis, cum quis in iſtam natus lucem, brevi defungitur ac finit. Quid enim vita noſtra eſt: Laborum ergaſtulum, officina doloris, ſedes ac domicilium miſeriarum. Quare tanto melius cum eo agitur, qui eò citius de ipsâ tranſit. Nam licet omnia eant ex voto, & feliciſſima bonarum rerum nos circumfluat copia; hæc ipſa tamen, quæ vitam noſtram jucundam dulcemque, & ut putamus homines, beatam facere ſolent, corrumpunt plerumque, & in exitium noſtrum citius, quàm ſalutem vertunt. Pauciſſimi enim in abundantiâ & inter ſucceſſus exoptatos ſibi moderari ſciunt: laſciviunt plerique atque luxuriant, & ita ſæpe, quo evertantur fatum, ultrò laceſſunt. Ut illius demum ſecurus tutusque ſtatus ſit, qui extra omnem labis metum poſitus, eoque translatus ſit, ubi nemo amplius neque corrumpitur, neque corrumpit; nihilque, niſi ſanctitas atque intemerata puritas eſt. Quam felicitatem ut gratulandam Godofridulo ſuo parentes ſtatuent; ità obitum ejus & finem leniter placideque ferent. Quamquam finis dici haud queat, quod terrena caducaque tollit tantum, nosque refingit in melius, nec ſicut ante, caducum & periturum circumdat corpus, ſed duraturum ac immortale, & extra morbos pariter & finem omnem poſitum. Interim ut ſua ſolatia ne deſint parentibus (ſumus enim homines, & caſus noſtrorum ferimus acerbè) agite, Cives Academici, & parvuli funus, quod ad H. II. ducetur poſtea, frequentes nobiſcum exequimini. PP. add. XV. Januarii Anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DCII.

NUdius ſextus ipſa diei veſpera diem ſuum obiit Ornatiſſima fœmina, Barbara Lohſia, Davidis Groſſii, Viri honeſtiſſimi

simi & Templi oppidani æditui, uxor. Quæ cum ineunte climacterico magno vita decesserit, approbare non nihil Chaldaicas illas rationes videri posset, nisi & infinitos vivere contingeret, qui tertium & sexagesimum annum attigissent jamdudum; & in doctrina ea plus superstitionis vanissimæ, quam solidæ veritatis, si eruditissimorum virorum judiciis acquiescimus, inesset. Nata Mittvveydæ est oppido Misniæ A. C. cIↃ IↃ XXCIIX. Patre Thoma Lohsio Molendinorum civitatis præfecto; matre Barbara, Prudentissimi Viri Martini Bottigeri Mitvveydens. Civit. Cons. filia: à quo & maximam partem educata est; quippe cui optima genetrix maturè erepta A. C. cIↃ IↃc VII collocata Christophoro Braunio Pannifici & Civi Mitvveydensi primum nupsit, eumq; Patrem fecit edita filiâ Barbara: quam paulo post tamen cum ipso patre, conjuge suo conjunctissimo, amisit. Tertio anno post denuo matrimonium iniit cum viro perquam docto & claro, Samuele Hagero Mitvveydensis Scholæ Conrectore, cum quo in tertium annum summa concordia vixit, eique edidit filiam Mariam, sed quæ & ipsa prima ætate obiit diem. Novissimo marito, quem supra nominavimus, in manum tradita est ad d. XXX Januarii anni Christiani cIↃ IↃc XIV. Quo exoptatissimo conjuge hactenus XXXVI annos admodum usa IX liberos edidit, IV masculos & V sequioris sexus. Superstites reliquit, M. Davidem Neobrandenburgensis Scholæ Rectorem meritissimum, & M. Casparem Legum Cultorem, Viros Clariss. & Præstantissimos: nec non Barbaram, Prudentissimi Viri Nicolai Lutkii, Senatorii Ordinis, & Mercatoris primarii, Viduam, cum duabus puellis Maria & Anna, non indecoris sexus sui nominibus. Decem quasi anni facti sunt, quod periculosissimum morbum contraxit. Qui ut suprema videretur minari, superatus tamen, sed ita, est, ut numquam hactenus prostratas semel collegerit vires, deficiente potissimum spiritu, qui adeo tandem coactus fuit in arctum, ut toto biennio in superiora eniti per gradus haud potuerit, sed commorari perpetuo in parte ædium infimâ habuerit necesse. Non defuere ipsi unquam Medicorum opes atque præsidia; sed tanta inveterati mali contumacia fuit, ut nulla arte frangi atque extingui pateretur. Itaque cum ad d. XI prox. Decembris febrili rigore noctu opprimeretur, eam dejectionem virium sensit, ut imminere suprema facilé sibi ultro persuaderet. Vocato itaque ministro verbi confessionem peccatorum edidit, acceptoque viatico salutari suum præstolata est finem. Quem altero die post, inter VI & VII vespertinas, in mediis precibus atque suspiriis, quibus animam suam Creatori & redemtori optimo commendabat, excepit defuncta. Pietati summopere semper studuit cultrix sacrorum assidua: charitatis opera pro rerum viriumq; suarum modo exercuit semper sedulo que: pacem concordiamq; secuta perpetuo navavit operam, ne cuiquam esset molesta temere, negotiumve faceſſeret. Prospera rerum moderatè, adversa constanter, & nihil minus quam molli aut muliebri animo, tulit, licet magnis & multis calamitatibus perfuncta sit. Quæ virtus fœminæ digna videri poterit, ut cumulatissimè ipsi supremus honor exolvatur. Quare cum ad H. postea efferetur, & habitâ concione funebri extra urbem humabitur, vestrum erit, Academici Cives, exequias ejus frequenter exequi. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. ad d. XXVII. Decembr. anno recuperatæ gratiæ MDCL.

DCIII.

SI quiſquam alius, qui ſcholas privatas inſtituunt, & noſtris auſpiciis juniorum ſtudia regunt & formant, de juventute noſtrâ egregie meritus eſt; is profecto Clariſſimus Vir M. Matthæus Ranfftius eſt; qui his quindenis annis admodum, hoc eſt, ex eo tempore, quo Philoſophicâ laurea ornatus fuit, nihil aliud egit, quàm Academicam pubem, & eos maximè, qui recens huc venerint, literarum & optimarum artium cultu, quanta fide ac diligentia poterat, imbueret. Quod ſi boni Imperatoris eſt, fortiſſimos quoſque militum fovere vivos non tantum modis omnibus, beneficiisq; ornare; ſed mortuos etiam, cumprimis ſi in acie & ſtrenue facientes oppetant, omni honore proſequi: ne ſi contemti neglectiq; fuerint, virtutum, quibus fulſerunt, ſtudia in cæterorum animis extinguantur: omninò & nobis navanda opera eſt, ut Ranfftio noſtro, cum ipſum ſuperioribus diebus mori contigerit, in hodiernum autem efferre oporteat, quàm honoratiſſimæ exequiæ fiant. Natus is Tautemhemii eſt, pago prope Miſenam ſito, ad d. IV. Septembris Anni Chriſtiani cIↃ IↃC III. Patre Thoma, Sartore; Matre Roſina Rudolphia. Qui ſi lucem ac claritatem conferre in filium haud potuerunt, ingenerarunt bonam mentem tamen, & iis aſſueverunt rebus à teneris, quæ famam olim & laudem, diligenter ſtrenueque eas colenti, compararent. Primam cum ruditatem exuiſſet animi in ſcholam Noſſenam traditus eſt: deinde Fribergenſi alumnum dedit. Hinc Hallam conceſſit, & ſub Rectoribus ejus Gymnaſij, Crellio inquam & Queinzio, Viris Clariſſimis doctiſſimisq;, non modò Latinæ ac Græcæ literaturæ, quod ſibi paraverat inſtrumentum hactenus, locupletavit egregiè; ſed eruditionis Philoſophicæ etiam ſupellectilem aliquam ſibi comparavit. His præſtantiſsimis inſtructus copiis ante hos ipſos XX. annos in Academiam noſtram venit, & ſicut boni patresfam. pecunias ſuas otioſas jacere haud ſinunt, ſed occupant potius, & cumulare opes opibus ſtudent; ita & ille nihil ceſſandum ſibi ratus apparatum doctrinæ, quem acquiſiverat, novis ſubinde, iiſq; præclaris acceſsionibus, amplificare contendit, aſſiduè non modo Prælectiones frequentans publicas; ſed in privatis etiam ſcholis pro rerum ſuarum, forma ingenium ſedulò ſtrenueque exercens. Quo factum, ut quinto anno pòſt ſummo in Philoſophia gradu publicè ſolenniterq; ornaretur cum laude. Quoniam autem eò pertinere hunc titulum intelligebat, non ut majorem ordinem tantum, ſed jus docendi etiam ac præcipiendi (quod nomen ipſum arguit: nam quos magiſtros alios, quam præceptores Doctoresque, habere conſuevimus?) tribueret; eapropter id ſibi negotii datum credidit, ut quicquid artis præclaræ didiciſſet hactenus, ac imbuiſſet animum, id aliis tradendum deinceps pro ſua virili & inſtillandum exiſtimaret. Itaque ſemper acroaſes hactenus, & ſcholas privatas habuit; quibus Latinis, Græcisque literis adoleſcentes inſtitueret; aut Logica non tantum, ſed Philoſophicis diſciplinis pararet ſubigeretque ingenia. In quibus partibus quò majore fide, induſtria, dexteritate verſabatur, eò plures quoque fuerunt ſemper, qui ejus auditiones obirent & celebrarent. Dulce erat florere adoleſcentum cœtibus: dulce inter docendum doctrinæ opes amplificare; ſed dum in eo ſibi imperat,

dum

dum vigiliarum laborumque modum non habet, vix otium corpori, vix ludum ac remissionem ullam concedens; hypochondriacum pathos, scorbutum, tabem denique, & si quæ alia hujus generis infausta nomina tristiorem & sedentariam vitam sequi solent, contraxit: ita ut toto isto anno habuerit male. Contra quas pestes licet remedia circumspiceret sedulò, medentiumque imploraret auxilia, sic expugnare malum tamen haud potuit, ut bona satis fide valeret. Durius verò ante hos duos menses habere ipsum morbus cepit: donec ineunte hoc mense plane dejiceret, non depellendus ægroto corpore, nisi vitâ ipsâ extincta. Quod cum decumbens ipse augurareturhaud vanè, maturè de conciliando Numine, & impetranda peccatorum venia suscepit curam. Itaque ad d. XIV. Decembr. vocato Ministro verbi sacrosancta synaxi devotissimè usus arbitrio Dei se totum permisit: secuturus libenter auspicia ejus, quocunque ducent. Add. XXII. Decembris à media nocte horâ I. diem suum obiit, ardentissimis precibus animam suam redemtori optimo commendans. In dotibus ejus eluxit præcipuè pietas: deinde & prædicanda probitas est: quæ tanta in eo fuit, ut Ennianum illud in ipsum competeret, *Moribus Antiquis.* Nec prætereunda Patientia est, magna fortitudinis pars; quâ virtus ipsa si destituitur, nulla propemodum; vidua certè, si Poetam audire volumus, est. Nam cum plura ipsi per vitam dura ac aspera usu venerint; quàm æquo omnia animo sustulit? quam nihil unquam ne stomachatus quidem est contra? Finitis sacris pomeridianis efferetur ex ædibus Schleiffsteinianis in platea Collegii ad Austrum sitis, & habita Concine funebri intra urbem humabitur. Quapropter vos adhortamur, ut ejus exequias nobiscum obeatis frequentes: tum ut honoretis virtutes, quibus defunctus, cum viveret, ornatum se atque conspectum exhibuit: tum ut Magistro ac Præceptori reddatis hanc gratiam pro meritis; quæ in vos contulit, quibusque magnam vestrûm partem sibi præclarè obstrinxit. PP. feriâ secunda Theophaniorum anno recuperatæ gratiæ M DC. L.

DCIV.

NEmo libenter amittit suos: suum cuique affectui desiderium in est: & quo quid nexum arctius fuit, hoc majore dolore avellitur. Sed nullum genus mortis luctuosius est, quàm præter naturam quod venit quodammodo, & eos tollit, qui & victuri credebantur diutius, & quæque præstituri egregia; & jam erepti ipsa solatia prope consumserint. Lenius patrem filii obitus mordet, qui fratres reliquerit: cum unicus rapitur, insanabilis dolor est: amittit enim in quo seipsum superstitem fore speraverat. In hodierno funere, quod florentissimo Juveni, Bogeslao, plurimum reverendi amplissimique Viri Domini Jacobi Fabricii SS. Theolog. Doctor, ejusque in Stetin: Gymnasio Professoris primarii, Ædis Marianæ Pastoris, & Orientalis Pomeraniæ Superintendens Generalis filio ducendum posteà, quid non eorum ita congruit, quin cumulo aliquo videatur augeri? Proprium quidem ac certum homini, finire vitam: nec non ex quolibet gradu ætatis ad hanc necessitatem patet aditus; naturaliter tamen inprimis moritur, qui annis maturuit, & jam confectis spatiis omnibus moritur senex; neque abripitur per violentiam, sed

ſicut Sole percocta poma decidit ſponte. Turbavit igitur Bogeslaus naturæ ordinem, qui neque jam vir, nec ſenex obiit, & reddidit acerbiorem diſceſſum ſuum in eo, quòd magnam intercîdit ſpem (nam quid non promittere, aut ſibi laudis, aut commodi patriæ, aut gratulationis parenti optimo videbatur, qui & tam uberi ingenio & tam præclaro profectu eſſet?) quòd obiit, cum duraturus credebatur in longum. Nam ſi ætatis humanæ legitimus modus, aut centum, aut LXXX. annis definiendus eſt, quantum ad metam iſtam reſtabat ſpatii, vix annos habenti octodecim? Sed maximum omnium duriſſimumque eſt, quod ſolus fuit, quo vota patris ſuſtinerentur, & cui ſpes omnis & propagandi & conſervandi generis credita eſſet. Qua interceptâ atque ſuccisâ, quid reliquum erit, quod tanto luctu ſaucium patris animum mulceat, & incumbentem cladibus ſuis, abducat & flectat? Quod admiſſurum credemus remedium ægritudinis, qui ſe videntem & vivum oppetiiſſe in filio putet?

Durum: ſed levius fit patientiâ,
Quicquid corrigere eſt nefas.

Sed patienter quis feret, quæ intoleranda inciderint? Qui providentiam ſequitur, qui nutum & voluntatem Dei perpetuò reſpicit: qui eò omnia, quæ eveniunt, non refert tantum, ſed & ad bonum, ut dura & aſpera videri poſſint, interpretatur. *Quid? ille*, dicet, *nocere velit, qui optimus eſt? Affligere & exeruciare, qui amantiſſimus tui? Meditatio eſt, quâ experiri tuam virtutem, qua exercere & obdurare animum vult, ne torpeat malè, & nullo commiſſus cum adverſario ſolvatur otio ac diffluat. Memento quid tui officii, quid loci ſit. Conſiſte in gradu, nec clypeum abjice: ſi cedes fortuna, recedes ab eo, qui eam immiſit. Ita dixiſti Sacramentum ne velis etiam fugere. Niſi impleveris partes; & perdes ordinem, & puniêris pro transfugâ. In Regno nati ſumus: Deo Parere libertas eſt.* Qui ſibi ſubjiciet hæc; & bonâ fide induet animo, cum quovis malo congredietur non modò intrepidus, ſed & invictus. Incidant omnia, quæ dura ac triſtia putant homines: ſtabit tamen ille ac feret. Licet mutaverit vultum turbatus non nihil initio; pectus & animum tamen immotum geret. Nec penetrabunt tela ulla ac ferient: ſed velut illiſa ſolido & fracta, extra cadent. Natus Bogeslaus Stetini Pomeraniæ eſt die VI. Octobris Anno MDCXXXIII. Patre, quem ſupra diximus: matre Eſthere Micrælia, Viri perquam reverendi ac eruditione clariſſimi, Joachimi Micrælii Eccleſiaſtæ Coslinenſis filiâ. Puer ſub magiſterio privatorum Doctorum imbutus diligenter literis eſt. Quas pro felicitate ingenii ita hauſit, itaque in iis profecit, ut de domeſtica umbra in lucem Gymnaſii quindecennis adoleſcentulus traductus ſublimioribus artibus ac diſciplinis admoveretur. Non indiget ſtimulis generoſa equorum indoles: tardi & ſegnes admonendi calcaribus ſunt: noſtri quoque alacritas in ſua ſe ſpatia addidit ſponte, & vivaciſſimo impetu ſua emenſa curricula eſt. Itaque ſive principes linguæ ad quandam exactiorem ac pleniorem notitiam excolendæ eſſent, ſive Philoſophicis ſcholis ſubigendum ingenium, quantum animi, quantum induſtriæ & indefeſſi ſtudii ſolebat afferre? Quamquam & Theologiæ ſalutare, ſacraria & ſiſtens in primo limine ſuſpicere & admirari ceperat ſublimitatem ejus ac excellentiam divinam. Atque ut ſimul & diſceret ipſe, quo proceſſiſſet hactenus,

ctenus, tum quò progrediendum haberet in posterum; & alii quoque in eo ne fallerentur, cùm declamando, tum disputando non infrequenter efficiebat. Namque cum pater amplissimus Aphorismos Gerhardi sub disputationis vocaret incudem, opponentis, quem vocant, sæpius; non nunquam respondentis partibus cum laude functus est. Sub admodum reverendo & Excellentissimo Viro Domino Johanne Mirælio SS. Theolog. Doctore, ejusdemque rt & Philosoph. Professore, nec non illustris Pædagogii, quod est Stetini, Rectore optime merito, Avunculo suo, duas disputationes Theologicas, alteram *de conciliatione inter Orthodoxos & Calvinianos entata frustra hactenus*; alteram *de Gratia Dei circa Adamum in statu integritatis, atque universali promissione in Protevangelio oti generi humano factâ*; & unam Philosophicam, *de Principe*, quam suo usus ingenio mox discessurus conscripserat, defendit. Taceo quam sub affini optimo Domino Joachimo Fabricio SS. Theolog. Doctore, atque ejusdem, nec non Ebrææ Linguæ Professore, Ecclesiaste ad S. Mariæ, & Consistorii Regii Stetini Assessore, admodum reverendo atque amplissimo viro, ex c. XLIX. Genes. *de vaticinio Jacobi, & ibi promisso Schiloho*, Ebræo-Theologicam; tum quam *de natura & constitutione Metaphysicæ*, præside Clarissimo Viro Andrea Fromm, nunc SS. Theolog. Licent. habuit. His tam præclaris experimentis probatus, ab optimis parentibus in Academiam nostram, quam ipsemet sibi magistram ac ducem studiorum legerat, ante hos septem menses missus præcipite Majo huc venit: & ita officio functus est hactenus, ut plenius & diligentius nemo temere defungeretur. Pari ardore, pari contentione tractabat studia: & quâ censeri ante modestia, integritate & temperantia sueverat, perpetuo quoque hactenus se commendavit. Ac sicut amplissimo Patri suum obsequium semper & pietatem probarat adeò, ut nihil unquam inciderit, de quo conciliandus filio esset; sic cultum & observantiam cùm Præceptoribus, tum cæteris, quos respiciendos sibi & honorandos putabat maxime, ita detulit hîc, ut nemo alius prolixius posset. Quæ omnia quantam faciebant spem? quem virum patriæ promittebant? Sed subito se convertunt mortalium res, & aliter longè, quam sperabantur, sæpius cadunt. Intervenit intestinorum morbus, lectoque affixit Fabricium. Ex quo recreatus licet & restitutus fuerat, post paullò tamen in *χωλικὸν πάθος* incidit; cui & aliud symptoma supervenit. Impar itaque gemino hosti, dejectus est gradu, & a. d. XIII. Novembris inter medias preces, quas ardentissimè ad optimum Servatorem fundebat, plenus spei & fidei exanimatus acquievit. Qui cum ad H. I. posteà in templo parochiali solenni ritu humandus sit, vestrum erit, *Academici Cives*, ejus frequentes ire exequias. Quod genus officii & magnam laudem vobis pariet, nec parvo solatio erit illis, qui ex hoc funere dolorem ac luctum incredibilem ceperunt. PP. Dominica II. Adventus anno recuperatæ gratiæ MDCLI.

DCV.

NOn tralatitia in præsenti aperienda nobis ac publicanda clades est, quam proximo mense Novembri, erepto terris Generoso Nobilissimo & perquam Strenuo Viro Domino Johanne Christophoro ab Ebeleben in Wartenburgk, Sere-

nissimi Electoris Saxon. Consiliario, Curiæque, quæ hîc est, Præside, & Wittenbergensis, Belzigiensis, Gomeranæ ac Elbenaviensis Præfecturæ, Rectore, seu Capitaneo, quem hodie vocant; tum Mühlbergensis territorii in Comitatu Glichensi, Prædiique Equestris Wizleben, ex pacto legitimo Possessoris, accepimus. Erat quidem magno natu, & tertium ac septuagesimum annum dudum egressus; mente valida tamen, atque tentato potius, quam fracto confectoque ætate corpore: ita, ut capessendis non modo præclaris consiliis, verum gerendis negotiis quoque par, in posterum quoque de re communi patriæ in modum egregium, ut hactenus, atque nobiliter potuisset mereri. Dolent itaque merito illius obitu non Academia modo ac urbs, destitutæ amico atque patrono haud vulgari; sed ditiones quoque, quibus præfuit; atque inprimis Curia, quæ hîc est, atque tribunal sanctissimum, quæ Præfectum, & Præsidem sapientissimum juxta æquissimumque in eo amiserunt. Sed rectè Poeta monuit:

Necessitatem ferre, non flere, addecet.

Quicquid, & quantum lugere velis, nihil efficies. Decurret ordine suo fatum: & nisi, quæ poscit, concesseris; rapiet. Non potest, non debet, in ordinem cogere homo, decreta divina; venerari oportet: quod bona fide qui faciat, neque caussabitur, nec conqueretur. Natus est noster die XXIII. Junii sub octavam, ex antiquissima fœcundaque magnorum Virorum Ebelebiorum gente anno MDCLXXVIII. Patrem habuit Nobilissimum ac perquam Strenuum Virum Dominum Apollonium ab Ebeleben in Wartenburgk, Electoralem Consiliarium; matrem Nobilissimam inclitamque fœminam Agnetem, Generosi ac perquam Strenui Domini, Gregorii à Werthern S. R. Imp. Cubiculique Cæsarei Ostiarii hæreditarii; nec non Beuchlingensis Comitatus, & Dynastiarum Wihensis & Frohndorffensis Domini &c. filiam. Utraque nobilitate non modo amplissimas ac splendidissimas, Pflugiorum, Löserorum, Brandsteniorum & Bunaviorum complexus familias; verum Illustribus quoque Baronibus Schenckiis de Tautenburg connexus. Ex tanto ortus sanguine non potuit Ebelebius vulgari acusitatâ indole nasci. Quare magistris erudiendus traditus, tam celeriter profecit, ut duodecennis puer in Academiam nostram missus Clarissimo Viro, Valentino Guilielmo Forstero, qui pòst in publicorum professorum juris numerum, cum esset adeptus gradum, asscriptus eruditionis merito, eique Ordini non parvo decori fuit, committeretur. Sub quo eò profecit uberius nobiliusque, quod & aliis Professorum, inter quos Adamus quoque Theodorus Siberus fuit, qui Romanam eloquentiam docebat, datum fuit negotium, inspiciendi regendique ejus studia. Id enim agebat pater, ut pro capacitate ingenii, quo valebat natus, nobilissimæ cujusque artis ac disciplinæ cultum acciperet, eamque ob caussam nullis impensis ac sumtibus parcebat. Cum aliquot annos hîc vixisset in studiis, Lipsiensi Academiæ civem dedit. Ubi rursus, cùm non exiguo tempore moratus esset cum laude, attendissetque Juri, huc rediit, & in eodem stadio decurrit egregiè. Post ipsos XII. annos, quos vixit in Academiis, apud patrem atque in prædiis suis egit; itaq; domc-

meſticis curis ſe admoveri paſſus eſt, ut non minus earum rerum artiumque teneretur ſtudio, quæ nobilitatem Equeſtrem decent maximè, & ad civilem prudentiam negotiorumque adminiſtrationem mentem noſtram informant. Ut Jurisprudentiæ; non quæ in ſcholis & cathedris diſputat; ſed quæ in foro tractat negotia, litesque decîdit, ac ſuum cuique tribuit jus: ſine qua neque conſtare familiæ, nec ſalvæ eſſe fortunæ noſtræ; nec ipſa florere Reipublic. poteſt. Ut Hiſtoriæ: non illius, antiquiſſimæ & peregrinæ, qualis Græcorum ac Romanorum eſt (quam ipſam tamen attigerat quoque,) ſed patriæ, & quæ propinquiora aut præſentia tempora exſequitur. Hanc enim maioris efficaciæ ſtatuebat, cum illa plus plendoris & venerationis videretur habere. Semper enim patria domeſticaque exempla magis movent: & quicquid non renotum nimis eſt, id & idoneum magis xiſtimatur. Quamvis itaque magnam cientiam peritiamque haberet rerum civilium, nec ullo præſidio deſtitueretur, quod ad negotiorum adminiſtrationem faeret; cum & virili facundiâ eſſet; honores tamen non petiit: & dignitate equeſtri ontentus ſatis habuit, ſi in ſeceſſu ſuo amicis conſuleret. Admiſit tamen, cum eferrentur; ne per ignaviam videretur ugere; & ſe ſubducere publico; ut ſibi acaret. Id anno M. DC. XXXV. acidit, cùm Appellationem in Curiam alectus inter Conſiliarios Electorales adptaretur. Ubi cum nobiliſſimas illas inenii dotes explicuiſſet, documentaque ediſſet prudentiæ, qua excellebat, terio anno poſt, Electorali Curiæ, quæ hîc ſt, datus Præſes, regendisque Præfectuis Wittenbergenſi, Belzigienſi, Gomeranæ & Elbenavienſi præpoſitus eſt. Quibus partibus ita defunctus eſt hactenus, ut extra ordinem etiam, plura graviſſimaque negotia ipſi committerentur. Quæ pari laude confecit ac geſſit. Ad nuptias applicuit animum Anno M. DC. XVII. & ipſo D. Martino feſto die ſolenniter ſibi junxit Nobiliſſimam lectiſſimamque virginem, Agnetem, Nobiliſſimi ac perquam Strenui Viri Domini Chriſtophori à Dhorſtad in Emmersleben, filiam: quæ nunc mariti deſideratiſſimi obitum eo gravius deflet, quod nihil ex eo ſuſcepit prolis, in quo memoria ejus ſuperet, & efficaci ſolatio acerbitatem hujus vulneris lenire poſſit. Extremo Octobri profectus Dresdam eſt quorundam negotiorum cauſa. Quo cum Novembris altero die veniſſet, ſatis bene habuit. Quinto die, cùm accubuiſſet, pranſurus, præter opinionem correptus paralyſi decidit ſella, caputque illidens parieti proximo graviter læditur. Deportato in lectum à famulis, Reverendiſſimus Dn. D. Wellerus accerſitur ſtatim è viciniâ: vocantur & Medici, quiauxilium ferant. Quod illi faciunt ſtrenuè, nec quicquam omittunt, quod ad rem videbatur facere, interim venerabilis antiſtes divinis oraculis confirmat animum, atque in omnes caſus ſalubriter munit. Ac dici non poteſt, quam inde erexerit Ebelebius, quas ardentiſſimas preces fuderit; quàm deteſtatus errores communiſſaque vitæ ſit, quam certam atque immotam ſpem in Servatoris communis meritis collocaverit. Quamvis enim & lingua nonnihil torpeſceret morbi vi, non ita tamen reſoluta erat, ut nullos omninò explicare poſſet ſermones. Præcipuè vero illud repetiiſſe ſubinde, & velut perpetuò habuiſſe in ore luculen-

tis teſtimoniis conſtat: *Domine JESU, tibi vivo, tibi morior: ſeu vivam, ſeu moriar, tuus ſum. Tu vitæ meæ principium, Tu finis eris. Tu unus omnia mihi, O CHRISTE JESU!* Proximus morti defecit quidem in verba lingua; ſed tollens oculos, & pectus manu percutiens crebrò, quid volveret ſecum, quid loqueretur animi pietas, ſatis oſtendit. A. d. VII. Novembris à media nocte acquievit placidè, cum annos LXXIII. Menſes pene IV. feciſſet vivens. Qui finis ejus ut triſtis nobis, amicis luctuoſus, cæteris quoque non ſine cura ac ægritudine ſit; ipſi tamen nec impræviſus, nec importunus, nec moleſtus venit. Brevi enim peregit. Neque non ſe mature paravit in hujusmodi caſum, de eo ſemper qui verebatur. Et ipſe jam nihil, quam quietem & otium expetebat ſibi, quæ plenius veriusque haud potuit conſequi, quàm ſi decederet. Nunquam enim labore & curis hæc vita vacua eſt. Licet altiſſimum otium nacti fuerimus, intervenit tamen, quod inquietet animum atque exercitum habeat. Jam eo provecto ætatis, eoque honoris & gloriæ virtute partæ progreſſo; denique ſalva dignitate, ſalvis affinitatibus, mortuo, ecquid debere fortuna magnopere poterat, ad vitæ fructum quod porro accederet? Felix itaque Ebelebius eſt: felices omnes, qui oppetunt, cum omnia virtutis officia impleverint, & occidens vita in ſuis ſe laudibus conſolatur. Cui cum poſtea exequiarum peragenda ſolemnia ſint, vos adhortamur *Academici Cives* ut ad officium iſtud conveniatis frequentes, & pompam funebrem, quæ ex arce in templum Parochiale procedet, comitemini decenter. Qui honor viro virtute, dignitate, meritis, ad hoc & principum amicitia magno, omnino, ac prolixè, debetur. PP. Dominicâ III. Adventûs anno recuperatæ gratiæ M. DC. LI.

DCVI.

OMnem propemodum doloris imaginem acerbitatis ſuperat genus, quo nudius quintus Vir reverendus admodum atque præcellens, Johannes Andreas Quenſtedt, SS. Theolog. Doctor & Profeſſ. extraordinarius, nec non Collegii Philoſophici Adjunctus, oppreſſus fuit, cum amantiſſimam conjugem, & qua in rebus humanis nihil habebat dulcius, Dorotheam Mæviam, crudo & inſperato funere ereptam amitteret. Tot enim lacrimarum & tantæ in caſu iſto concurrunt cauſſæ, ut ſingulæ quoque illarum graviſſimum ac amariſſimum luctum incendere valeant. Ille puellaris ætatis flos, illaque mollities, quæ undeviceſimum annum nondum expleverat, quam miſerationem, quæſo, habet? Accedunt tot animi corporisque, quibus eminuit, dotes eximiæ: quarum amiſſio quod incredibile deſiderium marito, quamque immenſum afferet? Jam illa vixdum oſtenſi fructus brevitas, quem ab ſe hactenus ceperunt invicem, illaque affectus arctiſſimi feſtinata diſtractio, quos ſtimulos dolori, quas flagrantiſſimas faces ſubjiciet? Non illa morbo finita & longâ valetudine eſt: ex partu exitium ingruit, & unde occaſio ſperabatur voluptatis & gaudii; mæroris & luctus fluxerunt cauſſæ. Quid quod excluſit fœtum; ut ante lugeret exſtinctum, quàm intueri atque amplecti vivum poſſet: quid quod eriperetur mox ipſa ſine ſuperſtitis ſolatio, & ut maritus infelix ſimul & conjux eſſe deſineret, ruptâ ſanctiſſimâ copulâ; & orbatus dulciſſimo pignore, nondum abſoluto maternis viſceri-

ſceribus, amitteret citius, quàm poſſet implere patris nomen. Si licuiſſet per fata ſervari alterutrum; ſupereſſe quodammodo in ſuperſtite ſobole credi poterat mater: at iſtâ ſalvâ, tolerabilior videbatur jactura pignoris, ſarciri quæ poſſet. Nunc utroque ſublato, conſumtum omne remedium penè, quod tanto vulneri ſanitatem promittat. Sed nullum bonum contingit mortalibus, cui perpetuitas conſtet. Et ſi hac lege naſcimur, ut & incipiamus ſuo tempore & finiamur; quid extra hanc conditionem volumus poni, & duratura æternaque cupimus, quæ ad fruendam hanc vitam & exigendam jucundius nobis conceduntur? Diu manere aliquid, nihil ſemper poteſt. Habetque hoc omnis felicitas, ut dum tenetur, delectet & capiat: cum avolavit & abiit, morſum aliquem atque dolorem relinquat. Quam neceſſitatem nato homini cum declinare non ſit: ſatius erit ferre, quod accidit, leniter; quam contranitendo nimium, & nihil efficere, & nosmetipſos affligere ac defatigare. Nata eſt Dorothea, anno hujus ſeculi XXXIII. d. XXVII. Menſis Aprilis: Patre Ampliſſimo Viro, Tobia Mævio, Jur. Utriusq; Doctore, & Illuſtriſſ. Principis Anhaltin. nec non Illuſtrium Comitum de Barby Conſiliario: matre Anna Friſia, Clariſſima fæminâ. Patrem amiſit admodum parvula: matrem abhinc biennio quaſi extulit: hoc eſt, non ante, quam maternorum morum exemplum & capere per ætatem, & conſuetudine aliqua induere potuit. In Anna autem quod ſummæ virtutis, quæ in hunc ſexum cadat, non ita eluxit genus, ut quam pauciſſimas haberet pares? Tanta de cætero pietas fuit, ut ſemetipſam in eo vinceret. Quas æmulata matris laudes Dorothea, quod præſtitiſſet decus ſexui olim, ſi matureſcere, & ad exactæ ætatis terminos potuiſſet venire? Orba igitur utroque parente, ab iis, ſub quorum agebat tutelâ, & qui connecterentur ipſi affinitate aut ſanguine, ſuperioris Januarii die XXI. inter vota & gratulationes novi anni, in Viri Clariſſimi, quem ſupra diximus, manum data eſt uxor junctaque legitimis nuptiis: eique ita convixit hactenus, ut unicè ſemper dederit operam, approbaret ſe viro, in quo opes omnes & voluptates habebat ſitas. Atque jam gravem geſtans uterum, & editura communis amoris pignus, quàm geſtiebat? quàm triumphabat? quas ſibi illique fingebat delicias & feſtivitates, quem cum feciſſet congem, nunc patrem quoque, ſuſceptâ prole, factura eſſet? Lubet hîc ſiſtere paulliſper, & cogitare, quæ ſpei noſtræ lubricitas ſit, quantaque fragilitate vita iſta damnata. Nam quæ tam ſubito, auctumno anni, ſe mutat tempeſtas, quàm res mortalium variant, ſeque convertunt, & intra vota cadunt longè, & ſpem, quam ſecabamus, evertunt? Quæ umbra evaneſcit tam citò, aut quod tam fragile vitrum eſt; quam aut felicitas noſtra tranſit, aut vita eliditur, quam uno momento leviſſimus etiam caſus extinguere poteſt? Nam & Anacreon acino uvæ paſſæ periit; & Fabius Senator poto in lactis hauſtu pilo eſt ſtrangulatus. Quintus dies labitur, quòd partitudo ei appetiit. Cùm ſimul cum parturientis doloribus epilepſias, quam Græci vocant, quod nunquam ante invaſerat, ingruit malum. Quod cum rediret ſubinde, & omni ineumberet vi, omnes nitentis conatus evanuerunt. Cumq; ad omne remedii genus, ſupra quam dici poteſt, nauſearet, non niſi externa fomenta atq; auxilia, tam reficiendis ex morbo viribᵘ, quàm promovendo citandoq; partui, adhi-

adhibere neceſſe fuit. Quod etſi magna curâ ac diligentia fieret, effici tamen haud potuit, ut vis naturæ, primo, morbi inſultu ſupra modum proſtrata, ſe ſatis potuerit colligere; eò tamen ſuffecit, ut noviſſimo ac validiſſimo conatu, infantem maſculum, bene formato corpore, exanimem tamen, & intra materni uteri ſecreta eliſum, effunderet: quòd ſub meridiem accidit. Ipſa autem mater circa pomeridianam tertiam, inter mariti amplexus, & circumſtantium hymnos ac preces ſoluta placidiſſimo obitu exſpiravit. Quod fatum ſuum magno & conſtanti animo adiit. Nam imminentè partu, cum rogaretur, ecquid horreret metueretque, quæ poſſent hoc tempore accidere ipſi humanitùs; *minimè verò*, reſpondit: *neque enim in vanum dixit Apoſtolus, mulierem pariendo ſalvari.* Fuit enim ut pietati dedita ſummopere, ſic literarum oraculorumque cœleſtium ex lectione frequenti admodum gnara. De quo teſtari & liber poteſt, in quem infinita dicta memoriæ cauſſa congeſſerat. Cæteras ejus laudes referre hic ſuperſedebimus: vel quia minores pietate ſunt, in qua ſunt ſumma: vel quia plus ſatis celebratæ aliàs: & ne defunctæ deſiderium magis inflamment. Vos adhortamur, Cives Academici, ut frequentes defunctæ eatis exequias, & hoc officio veſtro ſublevetis dolorem, quo afflictiſſimus maritus obruitur. Efferetur ex maternis ædibus ad H. I. poſtea; & habita concione funebri intra urbem humabiter. PP. Dominica XXVI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M. DC. LI.

DCVII

MAgno quidem altoque Academia noſtra percuſſa eſt vulnere, & ordo inprimis JCtorum ampliſſimus haud levem fecit jacturam, cum nudius ſextus anteceſſore clariſſimo, Chriſtiano Taubmanno, orbaremur; non parum tamen ad infringendam doloris hujus ac luctus vim conducerit; ſi reputabimus, quàm dura, difficili ac diuturna valetudine explicitus ſit Ampliſſimus Vir ac liberatus. Paullò minus annus eſt, quòd primùm contraxit morbum, qui ſic increvit denique & ſumſit vires, eoque progreſſus ſævitiæ eſt, ut quovis tortore incumberet crudelior, & exquiſitiſſimis cruciatibus deartuatim propemodum, ut Plautina voce utamur, excarnificaret jacentem. Conſumto corpore omni ſqualebant membra, ipſaque cadaveroſa illa compages oſſium ſoluta ac diſturbata cohærebat maligne. Et intra viſcera autem quid erat reliquum, quàm quod aut infelicem ſpiritum traheret, aut aleret morbum, hoc eſt, quod cruciaret perpetuo peſſimè ac lancinaret? Quò prolixius igitur indoluimus hactenus, cum viſeremus, non tam in morbum, quam in equuleum quendam conjectum Collegam excellentiſſimum, ejusque deploravimus vicem; hoc lenius quidem illius feremus nunc obitum, qui ut jucundus minimè ſit, quòd multum in eo amiſimus; id tamen habet ſolatii, quod neque ſibi ipſi amplius ſupplicio ſit ſuperſtes Taubmannus nec triſte ac miſerandum ſpectaculum notis atque amicis præbeat. Quotusquisque aut ſibi deſideret vitam, aut aliis optet magnopere, cui non conſtet ſanitas, primum, ut multi exiſtimarunt, mortalium bonum? Cum qua ut unquam ille noſter rediret in gratiam ſatis, cum extra humanæ ſpei conditionem quodammodo videretur poſitum, quid eſſet tandem, prorogari vitam velle, quæ & fungenti odio

ti odio ſit & parum fructus afferre cæteris queat? Parentes habuit, Fridricum Taubmannum Poetam & Profeſſ. Public. in Academia noſtra, amænitate ingenii & politioris doctrinæ copia non ſummis tantum & eruditiſſimis ſeculi viris, ſed maximis etiam Principibus charum & æſtimatum: itemque Eliſabetham, ex celebri & antiquiſſima Matthæorum familia ortam. Ex his a. d. XXVII. Septembr. Ann. M. D. XCVII. in hac Clariſſima urbe editus prodivit in lucem. Simul ac capax diſciplinæ viſus eſt, traditus fuit præceptoribus, qui ejus ætatem idoneis artibus literisque imbuerent ac erudirent. Nec egit ille partes ſegniter; & ſicut præclarâ indole præditus erat, ita egregia quoque in omni literarum genere ſpatia mature fecit. Mirumque eſt, quam ſe probarit hoc nomine amicis paternis adoleſcentulus etiam, imprimis Jano Grutero, & Jano Meurſio, Celeberrimis Viris, deque omni antiquitate & elegantiâ literarum præclarè meritis: maximè, cum in parentis Commentariis, quos in Poetam Principem dederat, & colligendis à morte ejus & publicandis occuparetur. Anno M. DC. XXI. Altorfum Noricorum profectus Juri Civili navare cepit operam. Sed facto biennio huc rediit: deinde Argentoratenſi Academiæ Civem dedit. Anno M. DC. XXIIX. d. X. Maji cum J. U. Doctor creatus Baſileæ eſſet, per Helvetios petiit Galliam: qua viſa ac peragrata cum rediiſſet Argentoratum, Tubingam profectus poſt paullò aliquamdiu ibi ſubſtitit. Eo propoſito animi, ut, ſicut hactenus in aliis locis fecerat, ita & ibi quoq; clariſſimi cujusque viri pararet notitiam, & ex illius conſuetudine, non tantum ad eruditionem, ſed vitæ etiam actum & diſciplinas civiles proficeret. Quòd, qui id negligunt, nec ſuæ exiſtimationi conſulant ſatis & totum literarum non rarò ac eruditionis nomen, imperitia agendi, in contemtum adducant. A. M. DC. XXIX. reverſus domum extra ordinem jus docere publicè Electorali auctoritate inegreſſus eſt. Qua provincia cum V. an. perfunctus eſſet, in ordinariorum Profeſſorum numerum allectus, ſimulque inter Aſſeſſores Facultatis & Scabinatus, nec non Electoralis Curiæ aſſcriptus eſt. Quibus honoribus muneribusq; cumuli loco acceſſit Aſſeſſura provincialis judicii inferioris Luſatiæ, quæ ei non ita pridem delata legitimè, ſed nondum per valetudinem hactenus adita fuit. Decanatum Collegii aliquoties, Academiæ faſces, qui penes Rectorem ſunt, bis geſſit: in utroque munere ſumma fide ac integritate verſatus. Ad ultimum tamen Rectoratum plus boni animi, quam virium attulit; quippe quas valetudo inciderat. Quam tamen magis reſpicere, quàm rem communem Academiæ, & delicati, nec boni civis exiſtimabat. Suſcepit itaque cum deferretur, magiſtratum: quod neque deſperaret de recuperanda valetudine divina ope, nec Reip. deeſſe vellet: cui nullo non tempore, & vel cum moleſtia aliqua atq; incommodo ſerviendum putabat. Uxores duas habuit: primam Mariam Magdalenam Hilgeriam, Ampliſſimi & Experientiſſimi Viri Wolfgangi Schalleri Medic. D. & Prof. in Acad. noſtrâ publici viduam: alteram, Hedvvigem Graviam, Mauritii Gravii, rei villaticæ in aulâ Lichtenburgica Præfecti prudentiſſimi, Virique eximii, filiam. De quibus nihil tam egregie dici poteſt, quin virtus earum id ſuperet. Ex priore ſuſcepit duos filiolos Fridricum & Chriſtianum; neutrum vivacem, aut matri ſaltem ſuperſtitem: ex noviſſima duas tulit filiolas, quarum ultima cum parente elata eſt ante hos VII. annos: altera Chriſtina Eliſabetha ſuperat, orba deſtitutaq; præſidio, præterquam quod

in optimæ aviæ pietate positum habet: in cujus sinu hactenus ad omne sexus decus adolescit. Cum primâ an. II. cum altera XI. summa cum utraq; concordia, & planè ex sententia animi vixit. Neq; enim earum ingenio quicquam mitius erat ac magis compositum. Et ipse non ignorabat, quid deberetur talibus, & quas præterea tenerrimè amabat. Tantis privatus conjugibus, noluit tertio jacere aleam: potius ducens, viduum cælibemq; agere ad hoc ætatis provectum, quam periclitari rem, cujus exitus in ambiguo foret. Nam licet prioribus nanciscereturſimilem, timendum tamen erat, ne simili lege acciperet etiam, hoc est, ut nimis diu ne bono suo frueretur. Ipso auspicali nunc prope finem adducti anni die, cùm peractis sacris rediisset domum, vehementi morbo implicari ceptus est. De quo consulti Medici, cum vocarentur in auxilium, ex ægrotantis indiciis, & suæ artis præscripto, Ischiada pronunciarunt, atrox, occultum, pertinax malum; cujus domesticas caussas nemo satis explicet; nemo facile, quàm cum invaluit, ipsum dignoscat, aut curet etiam, ubi invaluit: quamobrem & ἀνήκεστον seu insanabile Aretæus appellat, & de ingenio ejus ac moribus differens ὠ τοῦ θαύματος, quasi attonitus & obstupescens, exclamat. Quamvis itaque remediorum genera omnia tentarentur ab iis, qui curæ ægrotantis admoti erant, quæ & antiquorum medicorum invenerunt ingenia, & juniorum industria excogitavit, nihil tamen ex iis allatum est opis, quod morbi contumaciam frangeret, velut mordentis frenos, nec se in gyrum patientis agi, dum de profundis latibulis noxiam vim & dirum virus prospirat perpetuo, totoque dispergit corpore, vagante per omnes articulos prope quamacutissimo dolore, omnemque vigorem & succum corporis depopulante. Quo statu rerum, quid aliud quæso futurum erat, quàm nudius sextus quod venit usu, cum hora primâ à media nocte, longinquis & quotidianis tormentis confectus miserè poneret spiritum, vitaque, sed Christianè ac piè, decederet, quam multa cum laude in quartum & quinquagesimum annum produxerat. Nemo non suos patitur manes: nec à Taubmanno aliena existimanda, quæ in nos homines quotidie cadunt. Non paucis tamen ille virtutibus, & ita iis exornatus fuit, ut exsplendescerent admodum, ac modum vulgarem excederent. Ante omnia nominanda pietas est, erecta, virilis, magnanima & nihil minus quam superstitiosa. Cujus cum sæpe ante, tum incumbente valetudine maximè, clarissima documenta dedit. Neque enim tanta æquitate animi atque constantia diuturni morbi tulisset ærumnas & cruciatus incredibiles, ni subjecisset animo, venire à Deo omnia, seque acerbiora commeritum: & satius esse, commissa per vitam in vitâ luere, quam ubi decesseris expianda habere. Boni militis esse, non detrectare labores, non per ignaviam discrimina fugere: sed ubique & semper Imperatori audientem dicto esse, & approbare sacramenti fidem. Itaque nec cum suprema essent in proximo, & immineret hora novissima, proposito defuit; lætusque ac hilaris & plenus optimi animi inter medios hymnos de conculcatis humanis rebus jam velut epinicium canens, molliter placideque exspiravit. Post pietatis, reddendum justi æquique studium, in quo meritò, ut sacerdos justitiæ, summopere semper deditus fuit. Itaque nova illa jura, illasque subtiles artes, quibus nonnulli sibi adeò placent, ut, qui vel calleant parum vel detestentur, aut simplices nimiumque antiquos, aut imperitos atq; ineptos rideant, pejus inferis, odio habuit: nec unquam

quàm citius excanduit quadam generositate insita, quàm cùm à recto atque honesto, aut manifesta malitiâ, aut diverticulis obliquis discederetur. Humanitatis officia prolixe ac comiter impertiit omnibus, præcipuè Collegis amicisq; : cum quibus candidè, ingenuè atq; ex animo semper egit, sine fallaciis ac fuco, quibus illudens aliis, utilitates suas procuderet. Quas sæpe negligere maluit, quam sectam suam deserere, cui Ennianum illud placebat: *Moribus antiquis.* Et ita tamen, ne plane aversus publicis moribus alio seculo videretur vivere. Quo temperamento, & recti servavit tenorem, & odium sui atque fastidium evitavit. Vivit civiliter enim & sapiens: neque renunciat seculo, nisi quatenus mala ac indecora vitanda putat. *Licet sapere sine pompa, sine invidia.* Cætera quæ commemorari hoc loco poterant, prætermittimus: ut nota, & non insignia. Neque enim Panegyricum scribimus: & funus tantum indicendum erat. Ita tamen, à more ut veteri ne discedemus. Vos adhortamur, *Academici Cives,* ut ad exequias istas, quæ post ad H. I. futuræ sunt, conveniatis frequentes, supremumq; officium prolixè præstetis viro amplissimo, qui bis denis his annis de vobis; præcipuè vero, qui attendunt Juri; legendo, disputando, & consulendo præclaram ac singulam operam navavit. Pro qua referre illi hanc gratiam, nec operosum erit magnopere, & justum imprimis ac vehendum laude. PP. a. d. IV. Decembris anno recuperatæ gratiæ M.DC. LI.

DCVIII.

ILlachrimamur meritò casui, qui plurimum reverendum atque amplissimum Collegam, Dn. Abrahamum Calovium, SS. Theol. D. & Prof. Publ. Ecclesiastici Consistorii, quod hîc est, Assessorē, & Electoral. Alumnorū Ephorum multò dignissimum, nudius quintus oppressit, cum mellitissimâ liberorum, Dorothea, acerbo funere orbaretur. Quotusquisq; susceptit liberos, & vim paterni affectus sentit, qui non intelligat & altitudinem hujus vulneris & gravitatem? Nec cæteri mærebunt segnius, quod priùs lugendi dolendiq;, quam gratulandi inveniunt causas, quo Excellentissimo Viro pietatem atque officium suum probent. Cui accendendo affectui, quas admovebit faces, cum ætas parvulæ, tum recordatio dotium, quæ in mollitie tanta annorum eximiæ luxerunt? Sed nemo in perpetuum nascitur: simul haurimus vitam, morti debemur. Quâ nulla nos ætas aut meritum eximit: at ne perpetuo teneat, solius Salvatoris optimi meritum facit. Quæ fiducia nostra ac spes quantaslibet etiam lacrimas lenire non modo efficacissimè, sed tollere penitus vel una potest. Nata est parvula Dantisci Prussorum, ubi tum pater præpositus Athenæo Rector, & SS. Theolog. Profess. datus, tum Pastor Ecclesiæ ad SS. Trinitatem erat, ad d. XXIX. Decemb. Kal. Jul. A.M. DC. XLIX. matre Clarissima fœmina, Regina, Magnifici Nobilissimi atque Amplissimi Viri Dn. Michaelis Frisii JC. Serenissi. Elect. Brandeburgici Consiliarii, Supremi Judicii in Prussia Assess. Synedriiq; primarii Præsidis, &, quem sic vocant, Officialis, de re communi atq; Ecclesiâ optime clarissimeq; meriti, filia. Soluta utero tantam infirmitatem præ se tulit, ut pater intingere illicò necesse haberet, ne Sacramento novæ vitæ ac salutis æternæ, ut Augustinus baptismum appellat, privaretur, cum in spem melioris ominis Dorotheæ nomen accepit. Et fuit revera redonata à Deo veluti, cum ex media morte quodammodo reduceretur in vitam. Quare & oblata denuo DEO, ac solennibus precibus consecrata est, ut de collata acceptaq; gratiâ certior esset. In tam tenella

ætate, & quæ vix octo menſibus anniculam excederet, eam oſtendit indolem, eam in omni geſtu ac habitu amœnitatem leporemque, ut, ſicut ex primis acuminibus jam herbeſcentis ſegetis de meſſe futura non nihil augurii capere agricolæ ſolent, ſic ab infantia ejus quoq; & rudimentis vitæ primis præſtantiſſimarum virtutum non obſcura indicia ac ſigna petere liceret. Quo factum, ut magno ſolatio ac levamento parentibus fuerit, non anno ſuperiore tantum, cum difficillimo anni tempore profecti huc ſuam transferrent familiam; ſed poſtea quoq;, cum huc delatis inter ignotos, peregrinis ipſis agendum eſſet. Circa XVII. Auguſti ex dentitione pueriliter laborare cepit. Sed mox ex vomitu & contumaciore fluxu alvi ità auxit malum, ut omnes auxiliorum opes, & Excellentiſſimi Medici ſtudium nihil efficerent. Hoc rerum ſtatu, cumque in alimoniam fulturamque corporis nihil omninò aſſumeret aut contineret cibi, ſoluto & marceſcente penitus ſtomacho, durare in longum haud potuit, & nudius quintus inter optimorum parentum preces atque ſuſpiria placidiſſimo mortis genere finita eſt, cum annum I. menſ. VIII. feciſſet vivens. Ad Hor. II. pomerid. efferetur ex paternis ædibus, inque urbano cœmeterio Chriſtiano ritu humabitur. Ad quas exquias ut conveniatis frequentes, ſedulo omnes ac ſummo vos opere adhortamur. Magno id levamento parentibus tam duri ipſorum & acerbiſſimi temporis erit. Quo diligentius dabitis operam, ut pietas veſtra eorum in vos, ac maximis illis & quotidianis meritis ſatis reſpondeat. P. P. Dominica XIV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M. DC. LI.

DCIX.

CUm nudiusquintus Conſultiſſimo Viro Andreæ Jhan U. J. Licentiato & Electoralis Curiæ Proto-Notario, ex Conjuge amantiſſimâ Magdalena Reuſnera, genere ac virtute clariſſimâ fœminâ, ad ipſam quartam pomeridianam naſceretur filiolus Jeremias Henricus; luculentam conceperat ſpem uterque parens, fore, ut penitus coiret vulnus ac conſiſteret, quod in extincta primogenita filiola ante hos duos circiter annos acceperant. Quod ut grave & perquàm acerbum erat, quippe, quod primum matrimonii pign' juxta interceperat & gaudium; ita nunquam ſatis bonâ fide hactenus coaluiſſe eſt viſum. Nunc autem, cùm novâ ſobole, & eâ quidem de virili ſexu, augerentur Ampliſſimi Parentes, quantæ id lætitiæ, quantæ recreationi tùm ipſis, tùm univerſæ clariſſimæ familiæ & imprimis Avo parvuli Magnifico eſſe poterat? Verùm ut nihil certius in rebus humanis eſt incertitudine illâ, quæ vitam noſtram quaſi indivulſa pediſequa comitatur ſemper & circuit: ſic minimè diuturnum extitit gaudium, quod ſecum recens natus ac editus in lucem attulerat infans. Quem enim alter vix inclinans ſuſceperat dies, eum continuò inſequens alter abſolvit iterum ac dejecit vitâ. Sic tamen ut quantumcunque præcipitaret truderetque fatum, eâ non dejiceretur beatitudine parvulus, quâ primò omnium initiamur Chriſtiani. Nam antequam redderet ſpiritum ac cederet neceſſitati, quæ citius alios, alios ſerius haurit & conficit, luſtratus ſalutari fonte fuit. Ut licet exiguum aut potius nullum faceret ſpacium in his terris; virtute tamen ejus ſaluberrimi Sacramenti in æterna & nullis unquam ſeculis finienda gaudia continuò tranſcriberetur. Quæ inter nunc tripudiat mirificè & lætitiis lætus omnibus, iisdemque certiſſimis puriſſimisque exultat.

tat. Ac velut ad felicitatem ſingularem interpretamur invicem mortales, ſi quis magno ac impetuoſo mari quàm citiſſimè & ſine ullo naufragio fuerit abſolutus: ita quantæ prærogativæ duxerimus, quod illud vaſtum & periculoſum vitæ pelagus citius eſt emenſus noſter, quàm ipſe fuit propè? Quocircà ut æquè altum hoc recens eſt vulnus ac id, quod ſuperiori tempore filiolæ chariſſimæ ſuæ exceſſus parentibus mœſtiſſimis inflixerat: meminerint illi tamen, nec perdidiſſe ſe quicquam in filio, utpote, quem eò ablegarunt, quò omnes cupimus; & eâ nuper etiam eundem accepiſſe lege, quem redderent, quocunque tempore viſum illi foret olim, qui dederat. Quem ut ſequi ſine murmure veriſſima ratio eſt; ita vocandus ſemper eſt in partes, facere benignus dignetur ac clemens, ut vel gementes ſequamur, ſi nolimus, nec unquam detrectemus imperium, qui non niſi æquiſſima ac maximè profutura ſuper nos ſtatuere ſemper eſt deprehenſus. Cæterùm ipſe parvulus noſter efferetur ex ædibus Coſelianis ad Hor. II. poſteà adeoque finitis pomeridianis ſacris, intra urbem humandus. Ad cujus exequias cauſſa non eſt cur vos hortari magnoperè, *Cives Academici*, velimus; cùm illud officium eamq; humanitatem tùm Parentibus afflictiſſimis, tùm ampliſſimis Reuſnerorum meritis jam pridem debeatis. Ac eſt id unicè atque poſtremùm orandus Deus, nunquam ut impoſterum ſinat nos ſtudium ac induſtriam noſtram collocare in iis, quæ triſtia ac parum lætabilia accidere genti clariſſimæ illi poſſint. Quin potius, ut congratulandi & benè precandi uberrimam ſemper nanciſcamur copiam, modis omnibus Deum veneramur. P. P. In Feſto Aſcenſionis Domini, Anno recuperatæ gratiæ MDCLI.

DCX.

INter cætera inſtrumenta celebrandæ laudis divinæ Propheta Rex tubas ductiles etiam ac corneas nominat. In quibus conficiendis juxta atque inflandis ſcienter, cùm exercendæ artis, haud tantum, quam didicerat; ſed faciendi officii etiam cauſſa, quod ſuſtinebat, non ſine laude hactenus ornatiſſimus Civis, Zachæus Fleiſchauerus, verſatus ſit; videri poteſt, non minus de recreandis animis hominum, quàm de tuendo ac exornando divino cultu meritus, eamq; ob cauſſam dignus eſſe, cujus funus in præſenti etiam à nobis indicatur. Præcipuè, cùm filius etiam peteret: cui ſic danda fuit hæc venia, ut nihil officii ſtudiique negandum alias quoque temere eſt. Natus eſt Neelſtadii in Thuringia anno MD LXXI. Patre Reverendo atque Doctiſſimo Viro, Johanne Fleiſchauero ejus Eccleſiæ Paſtore; Matre Maria, Viri Reverendi & docti Chriſtophori Gaſtigii Paſtoris in Roſick filiâ. Poſt primas literas diſcendæ Organicæ Cruſmaticæque Muſicæ operam dedit: inde primo Græfenheniochi, in vicinia; deinde ante hos quinque & quinquaginta annos apud nos aulœdus publicus Civitatis conſtitutus eſt. Quibus partibus in templo, in turri alibi ubi locus honeſtus arti ejus erat, rectè & ſedulo functus in annum MDCXLIV eſt: atque de cætero ita vitam inſtituit, ut bonum civem virumque haud tantum, ſed Chriſtianum etiam præſtaret. Anno MDXCIV. conjugem duxit Mariam: Benedicti Königii honeſti olim in urbe noſtrâ Civis ſutorisque filiam: ex qua ſuſcepit filios V. & filias IV. Quarum natu minimam, cum natu maximo filio, Reverendo atque Clariſſimo Viro Domino M. Auguſto Fleiſchauero, Eccleſiæ noſtratis Archidiacono optimè merito, reliquit ſuperſtites. Annus ipſe eſt, quod de aſthmate queſtus

difficulter ſpiravit : ante hos ſex menſes prorſus decumbere habuit neceſſe. Nec mirum; cùm feſſa ætas, & octogeſimum annum prope egreſſa, nec ſuſtinendo, nec ſuperando malo par eſſet: adhoc per intervalla non rarò febrilis accederet calor, qui magis magisque dejiceret vires ac frangeret. Ita igitur factum eſt, ut nudius quartus ſub IV^tam veſpertinam decederet vitâ, & hanc mortalem ſtationem cum æterna cæleſtique mutaret. Qui cum ad H.I. poſtea ex ædibus filii, in vico conſulum, quem vocant, ſitis, efferendus, & habito Sermone funebri publicè pro concione ſepeliendus extra urbem ſit, veſtrum erit, exequias ejus frequentes obire ac celebrare. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. Feriâ ſecundâ Pentecoſtes anno recuperatæ gratiæ MDCLI.

DCXI.

FEralem nobis ex parte hunc diem funus Ornatiſſimi Juvenis Danielis Hempelii Phil. & Theologiæ cultoris induſtrii facit, quod â meridie poſtea ducendum eſt. Id indicentibus nobis in præſenti, cauſſa non eſt, cur aut excutere ληκύθους Rhetorum, & de conditione mortalium miſerâ, deq; fugacitate vitæ noſtræ concionari facundè, aut luctus doloresque accendere, inſtituamus. Quotusquoq; ignorat, innumeris caſibus expoſitam eſſe perpetuo mortalitatem noſtram? Quis eſt, qui memor ſacramenti, quod portat, non mortem ipſam, non deletionem vitæ atq; interitum; ſed *pauſam*, ut Tertullianus appellat, hoc eſt, requiem & interjunctionem aliquam, ſtatuat, *debitumq; naturæ, & expetendum bonum*, ut idem Pater deſcribit, *quod nos ab omni timendo liberat?* Inculcare notiſſima, cui rei fuerit? Et deplorare operoſius, quæ impendent omnibus, & per ſe mala prorſus haud ſunt, pene ineptum. Mittimus igitur iſta, aut relinquimus aliis; & de Hempelio ipſo potius, ut ſolet, commemoramus. Natus is Wolaviæ in Sileſia eſt anno ſalutis recuperatæ MDC XXVIII: Patre, Valentino, Civitatis Conſule. Puer admotus literis, ſub præceptoribus domeſticis feliciter profecit. Adoleſcens Uratislaviam miſſus Mariæ Magdalenæo Gymnaſio alumnum dedit. In Eliſabetano autem noviſſimè inter Chorales, quos vocant, allectus aſſcriptusq; eſt. Sesquiannus eſt quod in Academiam noſtram venit, atq; pro datâ fide ſacramento ſolenni, laudabiliter hactenus partes geſſit. Studia enim diligentiſſimè habuit; aſſiduus in acroaſibus publicis juxta & ſcholis privatis. Perinde & concionando exercuit ſe, verbaq; haud raro fecit ad populum, ac ita quidem, ut auditoribus ſuis ſe haud parum probaret. Vitam præterea ita inſtituit ac comparavit, ut crimine vacaret haud tantum, ſed & modeſtia & probitate cenſenda eſſet. Hunc cum teneret curſum, præcipite Julio in morbum incidit, de capitis doloribus conqueſtus maximè. Conſultus Medicus febrim ardentem pronunciavit, remediaque præſcripſit idonea. Acceſſit poſt paullò reſolutio ſtomachi: nec non adſtricta alvus urinaque repreſſa. Quæ cum vinci non poſſent, vis atque vigor naturæ dejectus omnis ac interceptus eſt. Namque cum neque excernere poſſet, quæ corpus gravarent; nec continere, quæ alerent; neceſſe erat procidere vires, atque elidi robur illud, quo ſuſtineri vita poſſet. Nudius quartus cum totum mane, juvante pietatem ſuam contubernalis ſtudio, precando canendoque conſumſiſſet, Miniſtrum verbi accerſiit: qui cum veniſſet, præcepto paullo ante linguæ uſu, non niſi nutibus reſpondere potuit. Mox cæteris etiam ſenſibus orbari ceptus in morem attoniti jacuit donec ſub mediam noctem poſt convulſiones graviſſimas vita decede-

cederet. Efferetur poſtea ex D. Friderici Collegio ad H. I. & intra urbem habitâ concione funebri humabitur: cujus exequias ut frequenti celebretis officio, magnopere vos adhortamur. PP. Dominica XI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCLI.

DCXII.

PArentum non rarò fortunam ac fata, tanquam hæreditatis partem, tranſire ad liberos, exemplo poſt plures alios eſſe poteſt Ampliſſimus Vir, Johannes Bergerus; qui cum ad Conſularem dignitatem nuper vix aſpiraſſet, graviter mox decumbere cepit: ac ita quidem, ut cogeretur ante imponere vitæ finem, quàm eam Civitati præſtare operam poſſet, quæ ab ejusdem prudentia induſtriaque expectabatur. Perinde enim & Patri ejus Clementi accidit: qui in eundem honoris gradum per omnes Senatorias dignitates cum eſſet evectus ordine, mox vitæ gradu dejectus eſt; ut licet tenuerit Conſulis nomen, vim conſulatus ipſam tamen haud fuerit complexus, nullo dum viveret munere conſulari defunctus. Fortuitum hoc & temerarium pronunciare aſſertoribus providentiæ, integrum haud eſt: at in arcana voluntatis divinæ inquirere ſcrupuloſius, hoc fuerit profanæ cujusdam curioſitatis. Satis utrique ad laudem Parenti juxta & filio erit, meruiſſe Conſules fieri, licet exerere agereque fas haud fuit. Nam hîc Poetæ illud locum habeat:

Poſſunt, quia poſſe videntur:

Et facile primum, ut puto, tuebitur locum, qui in ſecundo aut tertio etiam ſic ſteterit ante, ut dignus ſuperiore videretur. Ad Johannem quod attinet, natus ille hîc Wittenbergæ eſt ad d. X. M. Auguſti Anno MDXCVIII. patre Clemente, quem diximus; matre Barbara, Philippi Fidleri Primarii Civis apud Pegavienſes filia, matrona ornatiſſimâ. Imbutus literis in annum usque ætatis XVII. aliquem uſum Latini ſermonis ſibi comparaverat: deinde exercendæ tabernæ librariæ admotus fuit. Qua in re ita verſatus eſt (erat enim non modo ſolerti ingenio, ſed & induſtria agili ac indefeſſa) ut paucis pòſt annis, ipſemet inſtituerit officinam negotiaque libraria geſſerit. In Senatum cooptatus eſt An. MDCXXVII. M. Februario auctoritate Sereniſſimi Electoris, ut ſolet, probatus. In quo primùm Aſſeſſura, deinde Ædilitate, tum Præfectura ærarii, Prætura ipſa denique ita eſt functus, ut in eo Senatus & ornamentum haud leve, & ingens præſidium habere ſibi videretur. Nam præter memoratas virtutes prudens ipſi aderat animus, & amans patriæ, & ſtudioſus utilitatis communis. Quæ ſicut propriæ maximæque magiſtratuum dotes ſunt; ſic ob easdem non ita pridem dignus cum maximè viſus eſt, cui iſtius anni faſces aſcito inter Conſulares committerentur. Non alio tamen eventu, quàm ut ſuſceptos mox cederet rurſus, atque cum iis & vitam ipſam deponeret: magno omnium mœrore ac luctu, qui à virtute ejus multum emolumenti in rem communem ſibi pollicebantur. Sed in incerto atque ambiguo ſunt mortalium vota ac ſpes: & quicquid humanus ſibi promittit animus, id multis caſibus elidi poteſt. Ut nihil in certo ac ſolido poſitum ſit, quàm quod fuit: quippe quod eripi amplius haud poteſt. Uxores omninò habuit duas: primam, Margaretam, Matthæi Seelfiſchii Prætoris urbani & Bibliopolæ perquam celebris filiam: quam anni MDCXXIV. M. Auguſto duxit domum, atque ex ea ſuſcepit filios tres: natu majores duo Johannes Clemens, & Matthæus non matri tantum, ſed ipſi etiam Patri ſuperſtites ſunt. Ereptâ

Mar-

Margaretâ, quod M. Junio A. MDCXXXI. accidit, altero pòst ad vota ſecunda tranſiens Ampliſſimi & Conſultiſſimi Viri Michaelis Ledereri J. U. D. & Facultatis illius Aſſeſſoris, nec non Electoralis, quæ hîc eſt, Curiæ Advocati ordinarii filiam ornatiſſimam Margaretam legitimis nuptiis ſibi junxit; ex qua X. liberûm factus Pater, filiolam unam de quatuor, atque de ſenis filios duos turbato naturæ ordine hactenus extulit. Singulari amore ac fide complexus perpetuo conjuges eſt: nec impari pietate fovit & educavit liberos, æquatâ boni mariti & patris laude. Phthiſi tentatus jam olim fuit: ſed adoleſcente Martio proximo ut peſſimè omnium habere ceperat, ita decumbere penitus neceſſe fuit. Ac licet maturè valetudini ejus adhiberentur Medici, atque hi diligentiſſimè agerent partes, nihil tamen ejus effectum, ex quo fiduciam ſanitatis ſumere liceret. Nec ipſe non augurabatur facile, de ſe futurum quid eſſet. Videbanturque non pauca ſe dare, quæ debilitare animum ejus & minus firmum reddere poſſent adverſus ſuprema. Quid enim non poſſet uxor, mox relinquenda in ancipites ſpes? Quid non ſeptenî liberi, parvuli omnes, & eò indigi magis baculo, qui ſuſtineret fulciretque eorum ætatulam, & quem præſtare nemo rectiùs, quàm pater poſſet? Ipſe tamen ut æquiſſimo animo morbi tolerabat moleſtias, ita urentes hos etiam ſtimulos conſueta pietate ſuperabat, permittens ſe Deo, eique non ſuam tantum, ſed & ſuorum vitam ſalutemque ſedulò & diligenter commendans. Hunc univerſi auctorem atque cuſtodem, hunc patrem communem curare omnibus, providere omnibus: hunc eſſe, dictitans, qui viduarum, qui orphanorum tutelam præſidiumque ſe eſſet profeſſus. Non poſſe mentiri, qui ipſa veritas; aut fallere etiam, qui ipſa bonitas eſſet. His atque aliis hujus generis cum firmaret animum atque erigeret, tantum abfuit, ut ad memoriam neceſſitatis ultimæ trepidaverit anxiè; ut lætatus fuerit potius, optaveritque maturè ſolvi. Hac enim lege cepiſſe vivere, hac vixiſſe tamdiu, ut moreretur tandem finireturque, qui habuiſſet initium. Nec Chriſtianorum mortem interitum ſed diſtractionem conjungendorum denuo eſſe, quæ & inſtituiſſet Chriſtus, & redemiſſet, communis opifex pariter atque Salvator, Ad d. XVI. Aprilis acquievit placide, integriſque tum mente tum ſenſibus, cum à meridie inter medias preces ſecundum & quinquageſimum annum agens exſpiraret. Qui cum ad H. I. poſtea ex ædibus ſuis efferendus ſit, & habita concione in templo urbis ſepeliendus, vos hortamur, *Academici Cives*, ut viro egregio & de communi re civitatis, nec non & literarum, optimè merito, prolixas eatis exequias. Debetur enim hoc pietatis ipſi à Chriſtianis, & humanitatis ab iis officium, qui conditionis communis bene memores fuerint. PP. Dominica Jubilate anno recuperatæ gratiæ MDCLI.

DCXIII.

FAcile carnis reſurrectionem ſperabit, qui ſeriò credit in eum, qui reſurrectionem carnis ſancivit primus & dedicavit. Ut quid enim reſurrexiſſet Chriſtus, niſi ut ſequeremur & nos, quos ſuo redemerat ſanguine ante, quò ipſe reſurgens præviſſet? Reſurgimus igitur, quia reſurrexit Chriſtus; & eò reſurgimus, ut introeamus in regnum, quod ab æterno ipſe crevit à patre, inque cujus ſocietatem atq; conſortium pro incredibili illo amore, quo nos proſequitur, nos ultrò recepit. In iſtam fidem tincta eſt fonte matrona præſtantiſſima Catharina Zangeria: hanc diſciplinæ capax induit animo, & poſt deinceps amplexa conſtanter

pro-

rofeſſaque eſt: hâc obſignavit vitam etiam lenique, cum nudiusquintus obiret diem. Cujus funus priusquam indicatur pro more, xponendum de iis eſt, ex quibus vita noſtra ontexitur. Nata igitur hîc Wittenbergæ ſt ad d. XIX. Aprilis An. M D XCII: pa-remq; habuit Ampliſſimum & Excellentis-imum Virum Johannem Zangerum, J.U.D. & Prof. P. Seniorem Collegii Juridici, & Di-aſterii Electoralis Aſſeſſorem: matrem cla-riſſimam fœminam Catharinam Gretſchiam, Ampliſſimi ac Prudentiſſimi Viri Matthæi Gretſchii Reip. Thorunienſis Conſ. filiam. Educata liberaliter, & ut decebat tali loco natam, cum in viceſimum annum adolevis-ſet, exambita à Viro Clariſſimo ac Excellen-iſſimo, Ambroſio Rhodio Medic. D. & Su-perior. Mathematum Prof. Publ. atque eo-lem celeberrimo, in matrimonii conſorti-um legitimis nuptiarum ſoleñibus ducta eſt lomum. Quîcum conjunctiſſime vixit in unum unum usq; atq; viceſimum ſemel ex nato filiolo facta mater, ſed ut mox altera norâ dulciſſimo pignore orbaretur. Elato narito vidua egit an. XV. admodum. Dein-le ac vota ſecunda tranſiens Joeli Siglero, Ægidii Prætoris in Oppid. Rep. filio, Præ-tantiſſimo viro, rite nupſit. Quo nono qua-i menſe defuncto poſt, eum vitæ delegit tatum, ut abdicatis rerum externarum curis ibi inprimis vacaret. Itaque nusquam eſt riſa temere, quàm inter Sacra atque in tem-plo: nec quicquam operari aliud pene, quàm quod ad pietatem faceret. Ita dum agit, ſu-perioribus menſibus contraxit valetudinem. Sed ante has duas hebdomadas quaſi cepit decumbere. Non defuerunt medentium rtes; & præter eas proſpectum ſedulò ipſi le omnibus fuit, quæ refocillare ægram & decumbentem poſſent: vicit tamen morbi vis, & omnia vitæ præſidia eliſit atque dejecit. Quod cum animadverteret, cum verbi mi-niſtro ac confeſſionario ſuo, cum viſeret, collocuta ſeriò de iis eſt, quæ roborarent in ultima, & confirmata ejus ſermonibus, omnem mortis terrorem diſcuſſit facile in optimi Salvatoris meritis confidens. Vitæ finem fecit ad d. XXII. Martii mane inter V^tam & VI^tam integris ſenſibus, & plena ſpei ac fidei Chriſtianæ cum ann. LIX. propè finem adduxiſſet. Quæ cùm ad H. I. efferenda ſit, & habita concione funebri ſepelienda intra urbem, vos adhortamur, ut præſtantiſſimæ fœminæ exequias frequentes atque prolixè celebretis. PP. Feria ſecunda Chriſtiani Paſchatos anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

DCXIV.

SI Deus immortalis feciſſet, ut in præſenti de venerabilis noſtri Antiſtitis, Pauli Roberi, Viri ampliſſimi ac ſummi, recuperata ex diuturno atque difficili morbo, quo annos aliquot implicitus fuit, valetudine, indicium facere publicè liceret, quanto id gaudio, quantæque gratulationi bonis omnibus foret? Erat quippe in eo excellens, & omnis egregiæ artis capax ingenium, incredibilis memoriæ vis, cum perſpicacitate judicii conjuncta; variæ præterea multiplicisq; doctrinæ, ac Theologicæ inprimis, modus ingens: adhoc provectioris ætatis beneficio multarum rerum uſus magnus, ut de mellita viri facundia, quæ inexhauſta venâ fluebat, nihil commemorem. Quibus ereptis velut ac reſtitutis ex atrociſſimi fati faucibus cum aliquà diuturnitatis ſpe ſi eſſet nobis denuò frui, quæ bona, qui fructus maximi in orthodoxam Eccleſiam, in Academiam noſtram & adoleſcentiæ ſtudia redituri meritò crederentur? Nunc harum rerum omnium non impeditum uſum tantum, ut hactenus; ſed omnem recuperandi ſpem atque fiduciam, ſublatam atque exſtinctam penitus, nosque

cò redactos cùm videamus, ut de ſupremis viri & indicendis & adornandis navanda nobis opera ſit, tantum ex fine illius nos acerbiſſimi doloris ac luctus opprimit, quantum ex reſtitutione ejusdem lætitiæ & fauſtæ acclamationis manere poterat. O verè miſeram & infelicem Academiæ conditionem, quæ tot orbata luminibus, tot ſummis Theologiæ vatibus privata, Roberum quoque, qui unus ex veteri illo ſupererat numero, efferre cogitur; & licet intelligat ſui gravitatem vulneris ac altitudinem, opem in proximo tamen atque auxilium non videat. Sed dum proſpiciat Deus, & mala noſtra propitius levet, æquis feramus animis acerbitatem noſtræ ſortis, & ne ingrati atque iniqui videamur adverſus commodata jam ante à Deo bona, qua poſſumus ſignificatione honoris atque officii Reverendiſſimi noſtri Præſulis funus, quod nobis ducendum poſtea, prolixè & cumulate afficiamus, à ſcriptione præſenti capientes initium, qua de ſublati vita nobis eſt exponendum. Paulus itaque Roberus Wurzenæ, Miſniæ non ignobili oppido, non ſummo quidem, ingenuo tamen loco, patre Martino, tribus ſuæ Magiſtro; matre Chriſtina, Pauli Heldenii Illuſtrium Baronum de Schonburg in Rosburg Eccleſiaſtæ aulici, Viriſque Clariſſimi filia, anno M D XXCVII. d. VI. Februarii natus eſt. Cum domi atque in patria Grammaticæ & primis illis literis feliciter dediſſet operam, natus duodecim annos in ludum Illuſtrem, qui Portæ eſt, ad capeſſenda majorum artium ſtudia auctoritate Senatus patrii miſſus fuit. Ibi conatibus maximis & omni contentione nervorum ſub eruditiſſimis Præceptoribus, præter Latinam, Græcam Hebraicamque eruditionem, non Logicæ tantum atque Rhetoricæ tyrocinia, ſed rudimenta quædam Philoſophiæ etiam fortunatiſſimis auſpiciis excepit. Peracto ſexennio ab optima matre (nam pater deceſſerat interim) in Lipſienſem Academiam amandatus eſt, impetrato ante ſtipendio principis, ut neceſſarii ſumtus in ſtudia rectius paullo procederent. Altero anno, cum noſtræ dediſſet civem, optima quaque arte & præſtantiſſimis, quibus pollebat, ingenii animique bonis ita innotuit brevi, ut commilitonum ore non modo celebraretur Roberus paſſim, ſed ipſi Academiæ patres diligentiam, ſtudium, probitatem juvenis, tum excellentiſſimam indolem & maximæ cuique ſcientiæ parem, & collaudarent ſummopere, & omni affectu complecterentur. Quo factum, ut copiæ ejus cum admodum cogi viderentur in arctum; à Viris clariſſimis pene certatim ejus ambiretur opera, qua puerorum ſuorum tenera ætas ad capiendam virtutis & liberalium artium diſciplinam inſtitueretur. Nec diſſimulandum, maximam partem illius temporis, quo apud nos vixit, Philoſophiam & Theologicam ſapientiam diſcendi cauſſa, in præfecturas hujusmodi ipſi fuiſſe conſumtam. Non ſine ſtudiorum detrimento aliquo: quippe in quæ libero impetu & integris viribus incumbere non poſſet. Majore tamen, niſi ingenii bonitas & indefeſſa atque infracta diligentia levaſſet hæc damna. Anno M DC XXII. pridie Calend. Aprilis poſt luculenta & quidem publice etiam ſpecimina edita, Philoſophiæ Magiſter creatus ſolenniter, inter duos atq; triginta candidatos ſecundam lauream tulit: Brabeuta Adamo Theodoro Sibero, Clariſſimo & literarum omnium conſultiſſimo Viro, magno præterea & planè ad Muſæ veteris genium ac laudem Poeta juxta & Oratore. In quibus artibus & ipſe Roberus faciebat plurimum: invitatus ad ſtudiorum

hoc

ioc genus tum amænioris, quod nactus, ngenii ductu, tum liberalitate ipſarum ar-ium & incredibili ſuavitate, qua optimam quamque & elegantiſſimam indolem facilè rahunt. Philoſophiæ Doctorem Jacobum Martini præcipuè habuit: Sed Theologiam x D. Huttero, D. Franzio, D. Balduino, D. Meiſnero (quibus Viris?) feliciter hau-it. Quorum perpetuò ea veneratione et-am recordatus eſt, ut nemo parentum uorum memoriam colere ſanctius poſſet. Reddendum hoc loco teſtimonium, quod ngens Eccleſiæ & Pomeraniæ ſuæ decus Daniel Cramerus, Robero, adhuc alumno Academiæ noſtræ, tribuit. Nam cum à Balduino Stetinenſi Gymnaſio Conrecto-em, vacante tum eâ provinciâ peteret; isq; Roberum ipſi commendaſſet ex meritis, eſcripſit Cramerus: *benigne quidem ſecum igi; cæterum Roberi ingenio majus ac am-lius deberi theatrum.* Ac adſtruebat tum atum initia & cauſſas in alio loco produ-endi de ſtudiorum umbra Roberi, in qua igebat. Nam paullo poſt vocatus Halam Archidiaconatum Marianæ Eccleſiæ in ſe ſuſcepit: mox actum cum eo miſſis duo-ous Senatoriis viris de Ephoriâ Eccleſiæ pa-riæ, functo D. Manfraſio, accipienda: & permiſiſſet eorum ſe precibus, niſi Admi-niſtrator Archiepiſcopatus Sereniſſimus re-tinuiſſet, ut ſibi aulæ Eccleſiaſtem allege-ret. Id Anno M DC XVII. Jubilæo Ec-cleſiæ noſtræ accidit, quo ſummum quo-que in Theologia gradum ſumtu atque auctoritate principis, in Academia noſtra adeptus eſt. Eas itaque partes dum ſum-ma fide ac integritate X integris admini-ſtrat annis, apud alios laudem, apud alios odium atque invidiam, quæ eminentes vir-tutes maximè ſequitur, invenit. Hoc ſpa-tio temporis ab Argentinenſibus haud tan-tum de ſuſcipiendo paſtoratu Eccleſiæ, & Theologiæ Profeſſione primariâ, appel-latus eſt humaniſſimè; ſed à Senatu Hallen-ſi quoque rogatus plurimum, ut D. Jo-hanni Oleario Superintendenti, qui tum digreſſus vitâ erat, ſuccedere induceret ani-mum. Sed nihil horum permiſit princeps: qui neque Illuſtriſſimo Saxoniæ Duci, Jo-hanni Philippo, cum Generalem quem vo-cant, ſuis Eccleſiis Ephorum Paulum pe-teret, eam veniam dedit. Anno M DC XXVII. Roſtochium quoque invitatus eſt: & licet annueret princeps, ac poteſta-tem ipſi faceret accipiendi delatas partes; diſtulit tamen plenam diſcedendi veniam dare, quod vereretur, ne ſe implicito bel-lis, idque abſente à ditionibus, Eccleſia-ſtica res, & jura Epiſcopalia, ſi nemo cura-ret aliquid detrimenti caperent. Interim accidit ut D. Balthaſaris Meiſneri ingenio, immatura utiliſſimi viri morte Academia noſtra orbaretur. Hîc cum in locum ejus ſolicitaretur Roberus, gratiam quidem ſi-bi petiit fieri, quod datam jam ante Ro-ſtochienſibus fidem pudore ſalvo negligere haud poſſet: ſed vicit Sereniſſimi Elec-toris auctoritas pro ſuo agentis jure, quod in Roberum, quâ civem, quâ alumnum ſuum, numerato in annos plures ſtipen-dio, optimo juſtiſſimoque titulo habe-bat jam olim. Ab iſto gradu non multo poſt ad aſſeſſuram Conſiſtorii & univerſa-lem cùm noſtræ tum cæterarum Saxonici circuli Eccleſiarum inſpectionem & curam, cum eam provinciam Friderici Balduini mors vacuam feciſſet, auctoritate evectus publica eſt. Quibus muneribus hos quatuor atq; viginti annos ita eſt functus, ut in nulla eorum parte fidem, induſtriam, ac provi-dentiam ſuam pateretur deſiderari, ſimulq; & boni Epiſcopi, & Profeſſoris egregii, &

optimi Senatoris ac civis numeros, curando, docendo, consulendoque nec non agendo praestandoque, si opus, quae consuluisset, abundè impleret. Accedebat summa modestia animi, summaque humanitas, & simplicissimi candoris integritas: ut nihil de pietate commemorem: quae cum praecipua sacerdotalis officii & necessaria maximè pars sit; eximiam admirationem vix habet. Nam qui, quod debet, facit sedulo, reprehendi saltem non potest. Hae gloriam maximam virtutes habent, quae extra necessitatem officii sitae: quamquam salva honestatis opinione à nemine unquam omitti queunt. Decanatum Collegii sui semel gessit ac duodecies (namque ad Rectoratum ipsum Academiae, per leges nostras, Antistiti aspirare haud licet) Extra ordinem Ecclesiastae aulici partibus ante hos quasi XVII. annos in comitatu Serenissimorum Patriae principum functus est, cum nata inclita Electoris Serenissimi firmando solenniter & consummando pacti matrimonii foederi, ad Regium Daniarum Principem atque heredem Norvagiae, D. Christianum V. deduceretur. Interfuit etiam jussu Serenissimi Electoris nonnullis conventibus Theologicis tum Dresdae tum Lipsiae institutis. Ut, cum conferendae sententiae essent de adornando edendoque Apologetico scripto adversus Jesuitarum Dillingensium de sustollenda pace Religionis impudentissimum & nihil nisi bellum ac sanguinem spirantem librum: item, cum deliberandum esset de cohibendo sistendoque Rathmanniano schismate, ne id Ecclesiarum nostrarum sinceritatem serpendo corrumperet. Denique cum audiendae Theologorum quorundam, à parte eorum, qui Reformatos appellare se solent, rationes essent, quas impetrato colloquio de ineunda concordia, &, quam vocabant, fraternitate proposituri erant. An. M DC XIV. ad d. XXX. Augusti legitimis nuptiis in matrimonium sibi junxit lectissimam & florentissimam Virginem Mariam, plurimum reverendi atque amplissimi Viri Domini Philippi Galli SS. Theol. D. & Metropolitanae Ecclesiae, quae Magdeburgi est, Pastoris optimè meriti, filiam. Quicum hactenus ea concordia, ea conjunctione animi vixit, quanta optari unquam votis, & nonnisi ab absolutissimae laudis conjugibus praestari potest. Liberos sustulit VI. tres reliquit superstites: Christinam Dorotheam Clarissimam faeminam, Reverendissimi atque Magnifici Viri Domini D. Jacobi Welleri Theologi celeberrimi, & Serenissimae Electoris Saxoniae Consiliarii, Confessionarii, & aulae Ecclesiastae Primarii uxorem, quae ipsum non una prole & avum fecerat: Paulum Philippum denique & Mariam Christinam. Qui omnes cum matre optimâ, mariti parentisque incomparabilis obitum veris & amarissimis lacrimis prosequuntur, inque societatem luctus sui amplissimum generum, & universam Civitatem facile trahunt. Anni M DC XLIIX. Novembri mense, cum, quod officii causa susceperat iter, converteret domum, ex frigidi juventisque intemperie coeli ἀποπληκτικὸν πάθος contraxit, quod luminum haud tantum hebetavit aciem, sed ipsam rationis etiam arcem, tentata memoriâ maximè, afflixit. Cui licet delato ad suos exquisitissima Medicorum auxilia adhiberentur maturè, non illi melius tamen factum est; nisi quod morbi vis grassata ulterius haud fuit: cum caeteris partibus corporis vigor suus ac robur intemerata manerent & incorrupta. Quare & ambulare nonnunquam extra urbem, interesse frequenter sacris publicis, venire in Senatum etiam solebat. Ut si deessent caetera, stu-

dium

dium ttmen & voluntatem exequendi muneris nondum ſibi deeſſe ſignificaret. Sub Februarii finem non tam errore mentis, quam quodam mortis præſagio ſe monitum à parentibus tulit, veniret ad ſe; nec ſibi integrum eſſe, differre eam profectionem. Cumque aliud perſuaderi ſibi haud pateretur, amantiſſimæ conjugi denique dixit vale, collaudataque pietate ejus ac fide, prolixe egit gratias: facta præterea ſpe, in permittendis ad eam literis officii ſui rectè memorem fore. Ad d. XVII. Martii cum à cæna fuſis precibus, pro more, decantatoque de ſeptem noviſſimis Salvatoris verbis notiſſimo Pſalmo, ſe recepiſſet cubitum, ſemel ac iterum ſternutavit initio, mox reddere vomitu quicquid aſſumſerat cibi, ſimulque ſic univerſo corpore ſtupere cepit, ut neque valeret loqui amplius, & perdito aurium oculorumque ſenſibus adeò nihil ſentiret, ut ſolo venæ pulſu intelligeretur vivere. Nihil omiſſum, quod laboranti ſalutem afferret. Adhibitus quoque cultellus eſt & ſecta vena: ſed cura omnis fruſtra fuit; conſtititque in eo pronunciato medentium, quod apud Celſum de apoplexias curatione legimus, abunde fides: *Poſt ſanguinis miſſionem ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt.* Ad d. XIIX. Martii ſub IV^tam^ veſpertinam præſentibus amantiſſima conjuge filiaque, tum Medicis, Collegisque Theologis, nec non miniſtris verbi, efflavit animam, & Servatori optimo reddidit tanquam ſequeſter depoſitum, quod ante hos IV. & LX. annos creditum & commendatum acceperat. Duraturus nobiscum animi donis, & perſtiturus in memoria temporum, quamdiu & tot virtutum ejus manebunt exempla, & vivus quæ voce ac calamo præcepit ac docuit, aut relegentur à diſcipulis, aut inde ad aliosaliosque, velut per manum, tradita propagabuntur. Ad Horam I. poſtea efferetur ex parochialibus ædibus, & habitâ concione funebri in ipſo templo, tanquam in ſtatione ſua, humabitur. Quod exequiarum ſolenne ut pro ſummis Viri meritis frequentes atque decorè proſequamini, vos, *Academici cives*, monemus ſummopere omnes & adhortamur. P.P. ad III. Aprilis anno recuperatæ gratiæ M DC LI.

DCXV.

MAgno ac gravi funere opprimimur. In quo explicando non ordinem nobis circumſpicimus dicendorum; ſed verò, quod ingentium curarum eſt, penitus ſtupemus. Ipſe ſeptimus hic labitur dies, quòd ereptus terris Academiæ noſtræ Anteceſſor primarius idemque longinquis ac excellentibus in rem publicam meritis longè clariſſimus, Vir Ampliſſimus ac Excellentiſſimus, Jeremias Reuſnerus, J.U.D. Collegii Juridici Ordinarius ac Senior, nec non Electoralis Curiæ & Eccleſiaſtici Conſiſtorii Aſſeſſor, finem fecit vivendi. Jacturam, quam in hoc tanto Viro fecimus, nec exprimere verbis licet atque oratione, &, ſi hæc maximè daretur copia, intra anguſtiam præſentis ſcripturæ caderet haudquaquam. Itaque erit alibi locus decurrendi immenſum hunc campum, & nos contenti erimus impræſentiarum ſtrictim ac per ſumma quaſi capita delibaſſe, quæ juſtam ac operoſam meditationem promerebantur. Habet enim in Excellentiſſimo eo Viro, quod juxtà reverenter amplectatur imiteturq; ſeculũ, exemplo tam illuſtri excitatum; & miretur deinceps poſteritas, adque omne ævum venerabili recordatione vehat. Quæ tantò ſanctior ſemper integriorque futura in Reuſnero eſt, quantò ſe latius porrigunt merita Ampliſſimi Viri, inq; tot clariſſimas provincias, quibus præfuit unus, diffundunt. Natus Leobergæ eſt in

Silesia A. M D XC. ad Maji ipsum quartum Julianum diem. Fecit jampridem sibi propriam hanc laudem Silesia terra, ut quemadmodum frugum fructuumque lætissimo proventu, sic ingeniorum etiam, vincat alias quamplurimas ac anteeat longè. Itaque quod Reusneri illam capacissimam artium excellentissimarum indolem protulit olim, tam non à se abiit sui malè memor, quàm provida eadem ac diligens in custodienda augendaque gentis Reusneræ illâ antiquissimâ familiâ, nunquam non est deprehensa. Quotusquisque enim est, quem fugiat Leorinus ager, unde universum propè Reusnerorũ genus oriundum. In quo ampliſſima præda ac fundos à multis retrò annis longoque ordine possederunt. Ex quibus qui procreati Nicolaus & Bartholomæus sunt, tum nostram, tum Jenensem Academiam, quà docendo publicè, quà scriptis ex omni disciplinarum genere doctissimis, mirificè illustrarunt. Ut Vratislaviam interim, universæ Silesiæ celeberrimam metropolin, ac Argentoratum item taceam, quibus non parùm gloriæ hæc ipsa nobilissima gens circumfudit. Ex ea itaque ut originem duxit Franciscus Reusnerus, Leobergensis Civitatis primarius Vir: ita nostro equidem dedit Patrem. Sed nec minus celebritatis maternum genus habet. Prout enim matrem Reusnerus, Martham Hombergeriam est nactus, honestissimi nominis fœminam, Melchioris, Civis Lubenensis, filiam: sic Hombergerorum familia Breithorianæ per proximam cognationem est innexa. Ex quâ in præsenti vel Davidem suffecerit nominasse, patrem æquè ac filium, Breithorios, quorum ille Regii Judicii, quod Lubenæ est, Præsidem egit, alter J.U. Doctor Glogoviæ se tenuit. Cæterùm tinctus salutari fonte noster, inque Scholam patriam datus deinceps, in nonum usque annum adolevit. Post hæc evocatus Jenam à Patruo Nicolao Reusnero, illo multò celeberrimo JC^to & Com. Pal. Cæs. quem diximus antè, non aliter ac filius ab eodem habitus atque amatus fuit. In cujus amplexu tres quasi annos vixit, oppidanæ Jenensis Scholæ simul discipulus. Sed cùm sapienter animadverteret Magnificus ille Vir, nihil cunctandum, nihil protrahendum in frugi ingeniis esse, de locupletiori uberiorique cultu maturè nostro prospexit, inque Portensem adeò Electoralem in viciniâ illâ sitium Ludum ipse transportavit. Id quod ad annum accidit M DC I. propè perductum ad finem. Ac dedit Jeremias noster illi Scholæ operam per integrum ipsum sexennium, ex eoque Condiscipulatu multos Clarissimos Viros, non sine singulari voluptate ac recreatione animi vidit. Quorum non postremos in nostrâ illâ Academiâ quoque est amplexus. Exacto legitimo isto tempore Jenam rediit, intra familiâ continuò receptus Patrui alterius Eliæ Reusneri, Med. Lic. & P.P. Philosophicis literis ante omnia deditus sic profecit brevi, ut primæ Laureæ decus, quod à baculorum gestatione, quâ usi primùm in Parisiensi Academiâ, qui recens adepti honorem essent, traxit nomen, sextus ipse inter XIV. Competitores, citius deportaret pro virtute suâ, quàm ambiret. Ex eo tempore Jurisprudentiæ se destinavit totum, nobilissimamque artem inde usque à primis suis originibus hausit. Nam & præstantissimorum JC^torum operâ in ista Academiâ, imprimis autem Virgilii Pingizeri, ejusdem amplissimi Collegii Ordinarii informatione, quà publicè, quà privatim per quinos totos annos est usus; & quâ fuit eruditione præclara, alios ipse deinde etiam docere istas literas cœpit. Verùm, cum anno M DC XII. ruens per ædes pestilens turbo ipsum quoque Eliam Reusnerum confecisset, patriam repetere noster & valedicere Academiæ ad tempus. Re-

ver-

versus tamen insequenti anno Scholas non
nas habuit, & nunc legendo, nunc disputan-
do ex omni Juris complexu, profuit æquè
plurimùm sui ordinis Commilitonibus, & si-
bi eam pariter induit legitimarum rerum sci-
entiam, ut palmam reliquis facilè præriperet
in isto genere, certè integram relinqueret
nulli. Quô factum, ut A. M DC XIV. Nobi-
lissimis Juvenibus, Cæsari à Pelug & Rudol-
pho à Bunau præficeretur morum ac disci-
plinæ magister. Quibus egregiè functus par-
tibus in nostram demum Academiam de-
scendit A. M DC XV. ad d. IX. Maji, fasces
Academicos moderante per illud tempus
Valentino Gulielmo Forstero JC^to. Vix
mensem integrum compleverat apud nos,
cùm Disputationem publicam *De Recusa-
tione Judicis* cum maxima omnium admira-
tione juxtà ac plausu habuit, & ad privatas o-
peras se insimul condixit. Inter hæc unus &
alter iterum exiere Menses, quòd de consilio
& auctoritate Agnati, Bartholomæi Reusne-
ri, Collegii Juridici Senioris & Ordinarii, Vi-
ri in omni doctrinarum genere excellentissi-
mi, itemque D. Heresbachii, eô tempore sui
Ordinis Decani, Docturæ, quam vocant, jus
petiit. Quod nullo negotio est consequutus,
dum non multò post, hoc est, d. XIX. Dec.
ejusdem anni M DC XV. quô nostram in-
traverat Academiam, titulo illo ac gradu in
Juris arte supremo inter Competitores Pau-
lum Nicolai, Christianum Krembergium,
Gotofredum Reuterum & Balthasarē Hen-
telium, insignitus publicè est solemniterque
decoratus. Ab eo tempore & foro se dedit, &
publica pariter atque privata exercitia conti-
nuavit. Donec Ordini quidem Juridico As-
sessor Anno M DC XVII. inter Advocatos
autem Electoralis Curiæ A. M DC XVIII.
inscriberetur. Cæterùm cùm idem ille, quem
diximus Bartholomæus Reusnerus annis ac
senio jam gravis, cathedralium laborum gra-
tiam sibi à Sereniss. Sax. Electore Anno
M DC XIX. impetrasset, datus noster ei
Optio quasi ac substitutus eô fine est, qui
emeriti Antecessoris partes, in publicis qui-
dem prælectionibus, suppleret. Duravit ea vi-
caria dignitas in annum usque M DC XXI.
quô ipsô ordinaria *Digesti Infortiati & No-
vi* Professio Serenissimi Electoris auspiciis
nostro est demandata. Quam eandem cum
alterâ *Digesti Veteris* An. M DC XXVIII. &
rursus *Codicis* Anno M D XXXIX. novissimè
autem cum Professione *Decretalium* Anno
M DC XL. post excessus Prædecessorum
ordine commutavit. In eo Professorio mune-
re Rectoratu ter, Decanatu sæpissimè fun-
ctus est, abstinentiâ ac fide singulari, pruden-
tiâque summâ. Senioratum Collegii recepit
Anno M DC XXIX. ab obitu Agnati. De ju-
re, Senator in Provinciali Curia An. XXXI.
in Ecclesiastico Senatu XIII. ut Facultatis
Ordinarius suprà XII. respondit. Undique &
judicii gravitate rerumque incomparabili
pollens usu, & patientissimus laborum; qui-
bus rebus nulli unquam mortalium cessit,
nulli unquam fuit secundus. De matrimonio
cœpit cogitare post impetratum Assessuræ
in Collegio gradum. Itaque uxorem sibi le-
gitimis nuptiis Mainungæ junxit Anno
M DC XVIII. d. XXIII. Novemb. Annam
Mariam, Magnifici & Nobilissimi Viri, Jaco-
bi Schroteri, JC^ti & Cancellarii Henneber-
gici singularis fidei ac pietatis virtutumque
præstantissimarum filiam, Sponsaliorum so-
lennibus ad d. XXIII. Augusti antè per-
actis eodem in loco. Prout autem con-
cordiâ ac tranquillitate nihil antiquius
posuit in vitâ, ratus sapienter, nulla re
aliâ magis nos ad divinitatis quandam ima-
ginem accedere propius posse: sic ita convi-
xit] perpetuò uxori, ut pacis atque amo-
ris arctissimi plenum illud quidem totum
ipsis conjugium steterit, & nunc tanto

atro-

atrociori clade se sentiat percussam superstes afflictissima matrona, quantò sanctior teneriorque fuit affectus, quô se nunquam non recogitat fuisse complexum desideratissimum maritum. Liberos ex ea omninò novenos sustulit. De quibus terni diem suum pridem obierunt. Cæteri superant Dei beneficio, inque iis præter filium Johannem Jeremiam, rarioris ac summæ spei Juvenem, Anna Maria, Viri Amplissimi, Christophori Bresleri, J.U.D. Consiliarii Barbijensis, Facultatis Jurid. Assessoris & Reipublicæ Wittebergensis Syndici uxor: Magdalena, Andreæ Jahni, J.U.L. & Reip. Gubenensis Syndici: Catharina, Thomæ Devvedig, J.U.L. & Scabinatus Hallensis Assessoris, Virorum Clarissimorum Conjuges: Dorothea denique & Christina Elisabetha natu minores puellæ. Nepotes aliquot vidit spirans, coque nomine tùm gavisus sibi vehementer est, tùm gratulatus etiam de prærogativa ista, quæ paucorum est, & non nisi Dei singulari bonô contingit. Ut rectè educarentur, quotquot ex se nati, diligentissimam ac primariam operam dedit. Non minus satagens futuri & providens in posterum, quàm *qui*, quod ille ait, *arbores, serunt quæ alteri sæculo prosint*. Anno M DC XLVI. infestari gravissimo morbo cœpit, eôdemque ex catarrhorum vehementioribus defluviis orto. Quanquâ diu antè sibi malè cum valetudine convenerit, quam mirificè concussit eo imprimis tempore, cùm militarium negotiorum cura publico Academiæ nomine sibi commissa esset. Dum enim optimè consulere in mediũ, & succurrere saluti fortunisque communibus studuit, non rarò venit usu, ut ab impotente sui milite, pessimam gratiam referret, hinc contentionibus commissus ac minis obnitentium, hinc curis distractus ac vigiliis perpetuis, quas moles illa infelix creabat. Quæ res fecit, ut decumbendi necessitate non semel proximis annis premeretur. Eluctatus tamen est, & cum superiore anno M DC L. ex præscripto Medici Thermarum Carolinarum accessisset usus, videbatur sanè omnibus rediisse non malâ fide in gratiam cum sanitate, dum & subductum phlegma non turbaret amplius tam immane, & ciborum appetentior stomachus deprehenderetur. Sed lubrica fedit hæc spes & fallax prorsus. Quæ etsi in alterum admodum se ostentaverit annum, proximo tamen vere decollavit iterum, & contrà metum haud levem injecit. Inde enim ex eo tempore & malè habere noster, & difficulter progredi in publico, & in pejus omnia ire. Quare, ut exesse sacris ne oporteret tandem, ad extremum currus vectione est usus. Quanquam nec id diuturnum fuit. Cùm enim senescerent indies magis ac magis vires & tantum non in horas propè singulas collaberentur, intra Musæum primò, deinde verò cubili continuò hæsit, in quod ipsum pertinacior morbi vis die XXII. mensis proximi conjecerat. Ex Medicis didicimus, hydropem fuisse, inque hoc demum desiisse malum, quicquid insani humoris pituitosum corpus aluerit antè. Quamprimum itaque decubuit, astantibus ominabundus prædixit, non prius se absolutum lecto illo iri, quàm ipsâ vitâ. Altero die accersitô Verbi Ministro non peccatorum tantum edidit confessionem, sed fidei etiam universæ; magno ac constanti animo professus, & amplecti se solius invariatæ Augustanæ Confessionis doctrinam, & fretum divinâ ope nullam amplexurum aliam in extremum usque vitæ halitum esse. Peractâ ritè exomologesi Sacrosancta Dominicâ Cænâ est usus, atque hoc verendo instructus viatico permisit se totum optimo Servatori, remotis cunctis terrenis, & quæ abstrahere à cælestiũ rerum meditatione possent. Quâ pietate

sua

ſua ut defungi plenius poſſet, Muſicos choros, quibus maximè ducebatur in vitâ, frequenter inſtituebat, idque domeſticos, quos habuit, advocari non ſemel curavit. Pridiè feſti noviſſimi diei, cùm accineretur cantio, quæ à juſtorum morte exordium ducit, ſubſequutus tremulâ voce noſter teſtatus non obſcurè modò deſiderium ſuum eſt; verùm continuò etiam præivit alteram adhortationis ſanctiſſimæ plenam cantilenam, quâ laus ac perennis gloria ſacræ ac individuæ Trinitati deſtinatur. Mox ad Sacerdotem converſus reſpondit, & inniti ſe conſtantiſſimè Salvatoris unici meritis, & miſerrimum fore mortalium omnium, hoc abque ſi eſſet. Continuò ſacrum *Triſagium* ingeminavit & de certitudine ſalutis ſuæ ex Paulino loco illo condocuit, quô nec præſentia nec futura nec quicquam alterius rei aliquid contra *dilectionem* illam poſſe demonſtratur, *quæ in Chriſto eſt.* Ad diem ipſum Michaeli Archangelo conſecratum acquievit placidiſſimo obitu ſub nonam ingruentis noctis, itaque vitam poſuit Ampliſſimus Vir, qui de Urbe & Academiâ hâc, deque universâ communi re tam præclarè ac laudabiliter meritus eſt. Ita habet quidem, exiguum nobis vitæ curriculum natura circumſcripſit: quod ſi modum tamen computamus annorum in Reuſnero, ſexageſimum & tertium jam attigit, ac magnam partem confecit quoque. Atqui, quotusquisque eſt, qui eò ætatis procedat? Veſtrum eſt, *Cives Academici*, prolixè ac copiosè nobiscum comitari hoc tantum funus, cùm ad Hor. I. deinde ex ipſis Reuſnerianis ædibus ducetur in oppidanum Templum primò, ut habeatur Concio; inde in Academicum ad Arcem, ut ibi ritè componatur funus. Neque enim aliquid aliud ſupereſt ad ſupremam pietatem, quam debemus noſtro, quàm ut comiter habeamus juxtà exanimem, & mandatum terræ nunquam non poſtea venerabiliter recordemur. P.P. ad d. V. Octobris, anno recuperatæ gratiæ 1652.

DCXVI.

QUem ante proximum d. XIII. Novembris Vir admodum reverendus ampliſſ. ac Excellentisſimus Dn. Abrahamus Calovius SS. Theol. D. & PP. celeberrimus, necnon Eccleſiæ noſtratis Paſtor & Circuli Electoris. Saxonici Superintendens Generalis, Collega noſter honorandus, ex ſua ſibi dulciſſimâ Conjuge, Regina, Magnifici atque Ampliſſimi Viri Dn. Michaelis Friſii JC^ti Excellentiſſimi & Sereniſſ. Elect. Brandenburgici Conſiliarii, ſummi Dicaſterii in Boruſſia Aſſeſſoris & Conſiſtorii Sambienſis Præſidis, filia clariſſimâ ſuſceperat filium, Chriſtianum Michaelem, eum nudius quartus à meridie, catarrhis & duritie alvi laborantem ante, mox epilepſia ſubitanea exſtinctum amiſit. Ita parvulus ſibi noviſſimum atque emortualem diem eundem habuit, quem communis Salvator, jam puer natus primum ſibi natalemque ſortitus fuit. Quod ſi in lucem iſtam ſubimus, ut moriantur; decedentes autem per Chriſtum natum vitam auſpicamur æternam; ille ipſe ſupremus & decretorius Calovioli dies, pro natali ejus habendus eſt; quod tum denatus peccato ac morti, in immortalem atque perpetuam vitam traductus fuit. Magno & acerbiſſimo dolori hunc caſum parentibus ampliſſimis fore, quis dubitet? Quam enim ſpem pater in nato deſideratiſſimo amiſit, quem ſuis avique, cujus & nomen portabat, inſtituturum veſtigiis ominabatur? Qua voluptate, quibus deliciis orbata eſt mater, quæ tot gratulationum ac gaudiorum pignora in parvulo ſuo erepta dolet? Cedent tamen, & obſequentur aliter ſtatuenti Numini; nec ferent inique, ſi nudius quartus ſaluti orbis editus

puer, tenellum puerulum inter colluſores ſuos, immò inter coadminiſtratores regni cœleſtis, ſuſcepit, in quod neminem introiturum ipſemet dixit, niſi qui pueris ſimilis foret. Multum quidem nugarum ineptiarumque puerilium paſſim in mundo obtinet; cæterum parum ſimplicitatis, candoris ac puritatis puerilis: cùm contra ea plus ſatis virilium ſcelerum ac vitiorum ubivis regnet. Inter hæc igitur ne traheret labem, & Salvatori puero probaretur minus, ſubductus mature infantulus eſt: eo ipſo felicior, quò incorruptior deceſſit, ac ante ereptus eſt vitâ, quàm non ſentiret modo vitæ humanæ mala, ſed intelligeret etiam, quid eſſent. Nam ille ipſe, quo ſolutus eſt, morbus, quomodo cruciare magnopere, atque affligere potuit, quî in tam parvo tenelloque corpuſculo, nihil, quod niteretur contra pugnaretque, reperiebat? Vos adhortamur *Academici Cives*, ut funus puelluli, quod ad H. II. ducendum poſtea eſt, celebretis prolixe. Id levamento non levi parentibus erit mœſtiſſimis, & ſingulari teſtimonio veſtri in Præceptoris clariſſima merita affectus & pietatis. PP. a. d. XXIIX. Decembris anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

DC XVII.

QUam in præſenti ſuſcipimus operam, ea honeſtiſſimæ matronæ Eliſabetæ Rohneræ, Johannis Rohneri, Typographi noſtri Academici, uxori navanda eſt; quæ nudius quartus lento morbo peracta vitâ deceſſit. Id autem eò lubentius facimus, quod ita ſe comparavit defuncta hactenus, ac geſſit, ut digna poſſit videri, cui & hoc impertiamur officii, & vos prolixè eatis exequias, ad quas à nobis in præſentia invitamini. Nata eſt in vicinia, Gorsdorffii, Anno M D XCIV. Patre Matthæo Morenſternio, Matre Gertrudi Weberia, pagi ejus colonis. Qui ut ipſi pii atque honeſtæ cujusque rei ſtudioſiſſimi fuerunt, ita easdem curas ut natæ induerent, dederunt maturè operam & diligenter. Sic adolevit igitur Eliſabeta inter domeſticos labores artesque caſtè, donec duos & viginti nata annos Martino Grosmanno Fuſori Literarum, honeſto urbis noſtræ civi, legitimis nuptiis jungeretur. Quem, cùm paullo poſt ab Illuſtriſſimo Principe Anhaltino vocaretur Gothanis, ut ſibi in inſtauranda typographia navaret operam, non invita ſecuta hinc demigrantem eſt, eique bona fidaque conjux quadriennio quaſi convixit, ſed nullam interim edidit prolem. Erepto marito idem Illuſtriſſimus Princeps relictam viduam in Gynecæo aluit in annum tertium usque, cùm ei, quem ſupra diximus, data iterum nuptum & collocata ſolenniter eſt, a. d. XXIII. Auguſti A. C. M DC XXIII. Cum quo hoc octo viginti annos, & quod excurrit, ita egit ac vixit, ut matrimonio illorum nihil conjunctius fuerit atque tranquillius. Cùm & ille in adminiſtranda typographiâ ſua ſtrenuè ageret partes, & iſta in curanda tuendaque domo nihil induſtriæ ſtudiique pateretur deſiderari. Accedebat & illud, quod ſuſcepiſſent filiam, in quo communi pignore, arctius firmiusque eorum animi conſtringebantur. Quam cum amaret impensè, eique donaret adeo ſpes ſuas omnes, factum eſt, ut unde petierat hactenus ſolatia vitæ & gaudia; inde exiſterent etiam mortis cauſſæ. Hanc enim cum Ornatiſſimo Viro, Sigismundo Ziegenbeinio Chartopœo dediſſet in matrimonium, eaque poſt ſesqui annum, enixa filiolum, adhuc ſuperſtitem, exſpiraſſet puerpera, in eum mœrorem incidit, qui tabem denique traheret:

ex

ex quâ his aliquot menſibus penitus cepit decumbere. Non defuerunt medici quidem, qui ferrent opem, nequicquam tamen: cum eas radices egiſſet malum, ut exſtirpari non pateretur, & curâ omni valentius eſſet. Inter labores morbi igitur, graves illos ac diuturnos, quamvis conſumeretur lente, magnam tamen conſtantiam & pietatem ſemper oſtendit. Cujus quotidiano cultu & diſciplina ita jamdudum induxerat animum & aſſuefecerat, ut ſequeretur Deum, & voluntate ejus ſine murmure acquieſceret. Bene ſecum agi reputans, ſi dura ac triſtia, quæ ſuſtinenda hîc eſſent, perpetuis gaudiis & voluptatibus mox penſarentur. Nudius ſextus cum paſta ſacroſanctis epulis Dominici corporis eſſet, exultabunda velut affirmavit miniſtro verbi, recreatum mirificè ſibi & confirmatum inde animum; neque nunc detrectare abitum, quin cum potius lubentem ac lætam ſe excepturam. Nudius quartus, ut diximus, inter medias preces oraculaque divina, quæ ei ſubjiciebantur ab aſſiſtentibus, placidiſſimo obitu reſoluta deceſſit, cum annos LVIII. Menſ. IX. viva feciſſet. Quæ cum ad H. II. finitis ſacris pomeridianis ex Auguſteo Collegio efferenda ſit, & extra urbem rite ſepelienda, vos adhortamur, *Cives Academici*, ut minuendi doloris & luctus cauſſa, quo gravi & peracerbo afficitur in præſenti viduus, frequentibus exequiis ipſius funus deducatis. Quod eò majori erit curæ; quod id officii genus & humanitatis & pietatis pleniſſimum eſt. PP. Dominicâ I. Adventus A. recuperatæ gratiæ M DC LII.

DCXVIII.

PRima felicitas iniri matrimonii eſt, ſi viro ſuo pudica matrona edat ſubolem, quæ ſulciat genus, & publicam augeat rem; altera cùm ſuo ſibi lacte mater, nutrit ac alit, quod natum ex ſe, lactentique inſtillat virtutes, quibus ipſa ornata, & poſt deinceps exemplo juxta atque præceptis ad omne honeſtum decorumque infantem ſuum fingit ac format; Eo enim fine contrahuntur connubia, & viro fœmina jungitur ut ſuſcipiatur proles & propagetur familia, & ſua civitati inde firmitas conſtet. Cæterum parum refert, tollere liberos; ni quos ſuſtuleris, educes probè. Quod alieni vix unquam præſtent ſatis: ab ipſis parentibus id expectandum imprimis eſt. Tantundem enim ferme curæ ac fidei, quantum amoris affectusque extraneis deeſt. Ac altero quidem, quod in felicitate connubiali primum eſſe ſolet, compotitus Vir Reverendus atque Clariſſimus eſt Dn. Daniel Romerus Eccleſiæ noſtratis Diaconus, cum ſua ſibi conjunctiſſima uxor, Maria Roſina Wankelia non ita pridem filiolam ederet, facto experimento fœcunditatis ecquid in poſterum haberet promittere teſtata de ſe: altero verò longe excidit, cum nudius tertius, ipſe exoptatiſſima conjuge, & matre optimâ nata filiola orbaretur. Itaque quantum ex altero voluptatis ac gaudii ceperat; tantum ex altero mœroris ac ægritudinis hau-

rit infelix. Dolemus merito viri Reverendi vicem quam incidit, tempusque duriſſimum: & tamen corrigere & emendare fortunam cum fas haud ſit; id reſtat, ut quibus verbis atque officiis poſſumus, lugentem dejectumque ipſius animum ſolemur ac erigamus. Nata Maria Roſina Dresdæ eſt, patre experientiſſimo atque ampliſſimo Viro Johanne Wankelio Medicinæ D. qui Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Chriſtiani Secundi viduæ valetudini olim præfectus fuit; & patrem cognominem habuit Hiſtoriarum in Academia noſtrâ quondam Profeſſorem clariſſimum eundem ac eruditiſſimum: matre Maria Roſina Loteria, clariſſima ac præſtantiſſima fœmina, anno M DC XXXII. Quæ ut ingenio uberi ac recto nata erat, ita in artes eas virtutesque omnes adolevit feliciter, quæ ſexum iſtum inprimis decent. Nondum XX. annos expleverat cum autoritate Patris ampliſſimi & voluntate ſuorum deſponſa, junctaque legitimis nuptiis & copulata poſtea ei fuit, quem nunc reliquit viduum; itaque hactenus cum ipſo degit ætatem, ut acerbiſſimo ſui deſiderio ipſum damnarit erepta. Superiore ſextili menſe ad d. XVII. facili puerperio enixa filiolam eſt: cui Johannæ Sophiæ, cùm tingeretur, datum vocabulum. Neque non bellè ac pulchrè initio habebant omnia ſe: ſed quinto poſt die, ex quo defuncta partu eſſet, intervenit turbo, qui triſtem tempeſtatem inveheret, cum febri ardenti præter opinionem corriperetur puerpera. Quamvis enim curâ ſtudioque medentium, qui admovebantur jacenti, eò deduceretur res ut mirum in modum morbi remitteret vis atque crudelitas, & ad tranquillitatem ac pacem ſpectare omnia viderentur; paullo poſt tamen ita ingruit denuo, eosque accendit æſtus, qui corpus nõ modò affligerent peſſimè ac exhaurirent; ſed mentem ipſam inquietarent atque confunderent. Hoc ſtatu rerum ad divina confugitur; accerſiturque miniſter verbi, qui confeſſæ errores vitæ impertiatur veniam, & deſiderantem angelorum panem cœna Dominicâ paſcat ac recreet. Functa his pietatis partibus viſa alacrior, teſtataque confeſſionario eſt, ſibi tranquillæ nunc eſſe ſecuræque licere, quæcunque imponeretur neceſſitas. Nam ſi morandum in vita diutius; præſidium ſe contra aſſultus Diaboli; ſin decedendum de eâ foret, adeſſe viaticum & commeatum, qui transeundi in alteram illam atque cœleſtem, copiam faciat. Bene ſubduxiſti rationes, Maria Roſina. Macte hoc animo! Et vita & ſalus noſtra Chriſtus eſt: eo recepto igitur ecquis perire aut mori poteſt? Nec divelletur temere, qui ſemel ei bonâ fide unitus. Erimus igitur & nos, ubi Chriſtus eſt: & qui in partem corporis ejus venimus, & regni in partem veniemus. Nudius tertius, diei mane, finita eſt, cum XX. ipſos feciſſet annos. Quæ cum ad horam I. poſtea efferenda ſit, & componenda Chriſtiano ritu, vos adhortamur, *Academici Cives*, ut ornatiſſimæ fœminæ prolixè celebretis exequias. Ita enim fiet, ut afflictiſſimi vidui ægritudo ac mæror adlevetur haud parum ac minuatur. PP. a.d. VIII. Septembr. anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

DC XIX.

SI non inauſpicatum nobis ac atrum penitus, feralem tamen hunc diem & luctuoſum Eliſabeta Arnura, fœmina Ornatiſſima, facit: quæ vitâ nudius quintus defuncta, ſepelienda hodie & componenda eſt. Quæ ut virtute non una præſtitit; ita ſileri indictaque relinqui omninò haud debet ſanè. Quanquam & æſtimandum officium eſt, quod Reipublicæ præſtitit hactenus,

nus, non ſemel mater. Nam quod conſilio Viri manuve exhibent patriæ, id pariendo fœminæ præſtant, & bonos oſtendunt cives, dum edunt ac educant prolem, materiam juxta atque præſidia civitati. Quæ non in muris tectisque conſiſtit, ſed incolentium cætibus, quos legitimi viri ac fœminæ pro crearunt complexus. Qui ipſi quo meliores utilioresq; fuerint patriæ, eò præclarius quoque adminiſtraſſe partes, eoq; majorem laudem parentes videntur promeritæ. Nata Eliſabeta in hac clariſſima urbe eſt anno M DC XXIV. ad d. XIIX. Aprilis: patre Ampliſſimo Viro Ægidio Siglero Prætore urbis & cenſualium redituum coactore: matre Aña Maria Wildia, eximia fœmina, ante hos tres, & quod excedit, menſes elata. Horum in gremio omnibus iis diſciplinis diligenter à teneris fuit imbuta, quæ ſexum iſtum, decere ornareq; imprimis exiſtimantur. Ex quo cùm laudem non unam ſibi comparaſſet, & forma præterea cenſeretur; factum eſt, ut ſponſam conjugemq; & peteret ſibi & impetraret Prudentiſſimus Vir, Johannes Arnurus Senatorii ordinis & Pharmacopœus civitatis. Qui & legitimis nuptiis ſibi jugavit ad d. 19. Julii An. 1642. nec infeliciter, quatenus ei ſex liberorum edidit; qui finis propoſitus matrimoniis eſt. De quinque igitur filiis ſuperſtites reliquit tres, Gotofredum, Georgium, & Johannem: cæteros cum ſororculâ fatalis hora mature ſubduxit. Superiore anno difficilius ducere ſpiritum, & laborare ſuſpirio cepit: de quo non ita ſolicita tamen, vigorem ætatis id mali genus ſuperaturum ex facili exiſtimabat. Viro tamen non æquè id negligendum videbatur: qui eam ob cauſſam non modo conſuluit medicos, ſed & admovit; veritus, niſi obſiſteretur principiis, ne pararetur medicina incaſſum, cum malum per longas moras invaluiſſet. Ante hos octo menſes cõtraxit & febrẽ. Cui levandæ maturè quidem accitæ medicorum opes ſunt, nequicquam tamen. Præterquam enim quòd genus hoc febris plerisq; eorum, qui naturas morborũ interpretati hactenus ſunt, incurabile videatur; ægrota certè naturæ quodam imperio averſabatur medicinas omnes, ex quibus præcipuè ſalutis ſpes poterat concipi. Interquę licet mirum in modum auxiſſet morbus; remittere tamen ſuperiore menſe adeo viſus eſt, ut jam ceſſiſſe penitus crederetur, &, quaſi reconciliatâ valetudine, noſtra, jam egredi rurſus, & intereſſe ſacris publicis pararet, niſi à conjuge retineretur. Sed recidivus paulò poſt acerbius graviusq; afflixit; eo usq; graſſatus ſævitia, ut non tam de differendis ſupremis in tempus longius inſtituenda cura, quã pro accelerandis iis concipienda vota potius viderentur. Illa tamen magno & forti animo tulit tormenta morbi, ſuiq́ue officii admonuit ſe, meditando divina, orandoq́; aſſiduè; nõ levi documento pietatis, cui à prima ætate aſſueverat, quamq; oſtenderat hactenus, cum frequentaret ſacra, & audiendis concionibus ſubinde vacaret. Nudius quintus, ut diximus, die veſperâ, ſub ipſam octavâ acquievit placide, cum octavum atque vigeſimum annum jam exceſſiſſet. ad Hor. I. poſtea efferetur, & honorata concione publicè intra urbem humabitur. Veſtrum erit, Academici Cives, meminiſſe humanitatis, & quod defuncto olim quilibet veſtrum ſibi expetit fieri, id fœminæ eximiæ abundè præſtate. Agite igitur, ejusque exequias frequenter atque prolixè exequimini. Quæ res magno ſolatio marito viduo erit. PP. in feſto aſcenſionis Dominicæ anno recuperatæ gratiæ M DC. LII.

DC XX.

TRimeſtre eſt, quod in Academiam noſtram venit Ornatiſſimus Juvenis Johannes Regenbergius, ut philoſophicis diſciplinis inſtructus plenius paulò SS. Theologiæ navaret operam, quò in Eccleſia olim,

quod unicè vovebat, aliquas partes administraret. Ante hos duos & viginti annos quasi natus is Rosenthalii prope Custrinum Marchicorum est, patre Joachimo, Sartore & honestissimo civi ejus oppidi. Qui cum in nato primos infantiæ egresso annos non ita ineptam indolem deprehenderet, literis studiisque ipsum dicavit. Quorum rudimenta Custrini cum posuisset, Prenzlaviæ sub Rectore Scholæ M. Vito Hufnagelio V. Cl. egregiè profecit. Inde in nostram Academiam profectus omnibus iis rebus diligenter cepit incumbere, quæ pertinere ad ejus partes cum maximè videbantur. Nam & in cepto studiorum cursu perrexit strenuè, & ita vitam instituit, ut Academiæ legibus, & conscientiæ suæ, faceret satis. His spatiis insistens in πάθος ventriculi incidit nuper, cum per integrum triduum pene continuo vomitu exerceretur. Nudius sextus, diei mane, supervenit Epilepsias species, quæ horis integris quatuor, pessimis modis habuit: miserrimeq; eum vexavit. Adhibita maturè medentium fuerunt auxilia. Et visa sunt se indicia dare ad salutem haud levia sane: amplexus & somnus sub meridiem fuit; sed præter omnium spem qui ipsam in mortem continuaretur. Ita sub finem ejus diei, hoc est, noctem mediam, finem vitæ & ipse invenit. O lubricas fallacesq; hominum spes! ô vices subitas, & quovis Proteo facilius in alias aliasque formas se commutantes! Cesserat diri morbi tortura: evanuerat tristissimi spectaculi facies: lassum corpus laboribus nanciscebatur quietem: ac eâ refocillatũ, quam luculentam valetudinis spem videbatur promittere? Sed ceciderunt omnia aliter longè, & unde salus ac incolumitas sperabantur, pernicies atque interitus venit. Bene tamen habet. Non tam mala res, mori atque obire diem. Nec tam terribilis mors ipsa est, quàm circa eam quæ sunt. Tolle morbos & violenta casuum, quæq; in ipsis sunt, dolores, cruciatus, tormenta, aliasque horrendas & abominabiles facies, parum in ipsa morte formidinis erit: quippe quæ sola copiam nobis & facultatem præstat, emergendi ex iis omnibus, quæ vitam acerbam & asperam reddunt, duraque ac tristia perpossu sunt. Nam semel qui obiit diem, non metuendum amplius habet, ne malam valetudinem contrahat, ne in amara incidat casuum, & ne, quod maximum omnium, mortalis amplius sit. Hanc securitatem, hanc felicitatem cum largiatur nobis obitus, quis mortem malam ac formidabilem habeat? Christianus maximè: qui à morte non modo finem vitæ, & quibus obnoxia vita est, malorum ac ærumnarũ omnium sibi; sed melioris ævi, & nunquam finiendorum gaudiorum initium petit. Bene itaq; habet res: bene discessit Regenbergius, qui eò jam aspiravit, quò nostra omnium vota festinant. Qui cum ad H. I. postea ex Schleiffensteinianis ædibus efferendus sit, & habitâ concione funebri solenni ritu componendus, vos admonemus, Academici Cives, ut exequiarum officium obeatis frequentes. PP. Feria secundâ Pentecostes anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

DCXXI.

QUi in præliis ac acie, in explorationibus & superventibus, in expugnationibus urbium castrorumque lacessiit sæpius & provocavit, nunquam timuit, semper evasit mortem hactenus, periculorum omnium & casuum victor, Strenuus & fortissimus Vir Georgius Waltherus in Sereniss. Daniarum Regis olim militia Præfectus Vigiliarum legionis; is superioribus diebus incidit tandem atque invenit, cum nihil hujus veritus paullò ante huc advenisset. Nempe celeres vices mortalium sunt: & sæpius parcit ac præterit fatum,

fatum, cùm imminet maximè seque ostentat; sæpius opprimit jugulatque, cùm videbatur abesse. Quemadmodum in mediam serenitatem coortus subito turbo nubila & tempestatem invehit; ita non rarò in læta nostra & candida irruit præter spem, quod illicò ea aut corrumpat ac tentet, aut planè evertat. Natus Waltherus Lundii in Holsatia est, anno M DC XCVII. Patre Reverendo atque Clarissimo Viro Henningo Walthero ejus Ecclesiæ Pastore. Primum imbutus literis fuit: sed cum earum studium armorum amor restinxisset, secutus militiam est: & multa variaque stipendia fecit hactenus, donec in Sereniſſimi Daniarum Regis militiâ ad Præfecturam Vigiliarum legionis aspiraret. De cujus expeditionibus & gestis strenuè, dum versatus in bellis, & copiis præfuit, quod nihil exponere in præsenti licet, eò fit, quod nemo de iis nos docere potuit. Et solent libentius militares viri facere fortia; quàm literis libellisque mandare. Pertælus militiæ armorumque Havelbergæ fixit larem ante hos duos ac viginti annos admodum: atque hîc Conjugem etiam duxit, Hedvvigin Mariam; natam Nicolao Matsio, apud Illustrissimum Saxoniæ Ducem Lauenburgicum Venatorum magistro; qui non vilis honor in Aulis Principum est. Ex ea sustulit liberos IX. quatuor masculos, & quinque sequioris sexus. Duos ex illis, ex his puellas tres, reliquit superstites. Non ita pridem huc venit negotii, seu litis disceptandæ gratia. Quam dum instruit, & Advocatum docet, in morbum cholicum incidit, quem renum paullò post calculus insecutus est. Non defuerunt Medicorum manus, & quicquid humanum ingenium industriaque ad valetudinum curam conferre potest, abunde præstitum fuit: nequicquam tamen. Ad d. XXX. enim superioris mensis Julii, ipso meridie, decessit vitâ, plenis spei ac fidei Christianæ, cum paullo ante verendis mysteriis firmasset animam & expiasset. Advenit huc uxor amantissima, ut supremæ pietatis officium præstaret marito conjunctissimo desideratissimoq;. Cujus luctum doloremque ut allevetis comiter, agite Cives Academici, & exequiarum solenne celebrate frequenter: quod totum intra urbem peragetur postea, habita concione funebri. Ipsa autem pompa ex ædibus Ornatissimi Civis Nicolai Schleifstenii ad H. I. procedet. Eò itaque convenietis; & quidem frequentes: Euripidei illius memores:

Laus viventum est, lugere alios
Morte peremtos.

PP. ad diem VI. Augusti anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

DC XXII.

AD obeundum solenne funeris, quod indicendum in præsenti est, & exequiarum præstandum officium, ipsius defuncti nõ modò, Martini Seelfischii, Juvenis Ornatissimi, locus & probitas; sed & auctorum generis invitare atque adducere nos virtus potest. Non dicam de aliis præclaris nominibus, quæ Seelfischiorum complexa familia est: quæ avi Martini nostri, Viri Consularis, in universam hanc civitatem & literariam rem, quantaq; merita sunt? Qui civium rebus nõ tantum pro canâ illâ suâ prudentiâ præclare semper atq; egregie consuluit; verum & Sapientiæ studiis, tot editis libris cura sua ac sumtu, quibus & sacra & prophana eruditio juvaretur. Rependamus itaq; ei hanc gratiã, & in nepote meritorũ ejus recolamus memoriam. Inprimis, cum ipse Martinus ita vixerit quoq; gesseritq; se, ut nostro studio officioq; dignus quã maximè videatur. Natus is in hac clarissima sede Musarum est ad d. 11. Octobris An. 1627. circa 5^tam^ matutinam Patrem habuit Prudentissimum & Spectatissimum Virum Matthæum Seelfischium Prætorem urbanum & Bibliopolã satis celebrẽ:

matrem

matrem præstantissimam fœminam Elisabetam Burchardiam natam Consulari genere. Qui cum idoneam literarum cultui indolem in filio animadverterent, mature eum magistris fingendum formandumq; tradiderunt. Post excessum parentum Halas missus & in Gymnasium urbis traditus est. Ubi biennio integro cum liberalium artium disciplinis instruxisset animum, huc rediit, eorumq; cum privatas tum publicas Scholas frequentavit sedulo, qui aut humanitatis docerent literas, aut Philosophorum doctrinas explicarent. His enim nisi imbueretur probè & præpararetur animus, ineptum fore sanè prudenter existimabat, ad capiendum majorum artium & scientiarũ cultum. Edidit tum & specimen sui quem fecisset profectus, habita Disputatione publicè sub Reverendi admodum atq; Clarissimi Viri Dn. Constantini Zigræ SS. Theol. Licentiati & Philos. Collegii Adjuncti auspiciis, & laudabiliter defensâ An. 1648. in Academiam Juliam concessit: ex qua Alvenslebium abiit, & Præfecturæ ejus Actori in erudiendis liberis operam dedit. Superiore anno huc revocatus, serio SS. Theologiæ dare se, & quantâ posset contentione animi in illud studii genus incumbere cepit. Quamquam nec Philosophiæ miserit nuncium, eiq; navaverit operam, quatenus divinarum rerũ studiis inservire utiliter posset. Ad istas laudes singularis vitę integritas probitasq; ac innocentia accessit: tanta de cætero modestia, ut pene alio seculo videretur natus. Plerique enim hoc nostro non tam virtutẽ, quàm tarditatem interpretantur atq; ignaviam; & impudentiam, atq; audaciam, alacritatem morumq; fiduciam appellant. In morbum superiore mense incidit, cum febrem contraheret, quæ ipsum quotidie infestabat. Et quamquam ex Medicorum opibus præclara affulgeret spes; evanuit tamen post paulò, cum suffocativi catarrhi & magna præterea duricies alvi accessissent. Quo factum, ut cum minuerent vires & robur corporis, ingravesceret malum contra, magisq; ac magis gliscceret morbus, donec elideret vitam prorsus atque extingueret. Quod nudius quintus à meridie accidit, cum eo mane verendis mysteriis ante piasset firmassetq; animam, jamq; annos 24. Mens. 9. & Dies 16. fecisset vivens. Nunc vos monemus, Academici Cives, ut frequentes veniatis in funus, & Comilitionis optimi exequias deducatis prolixè. Qui efferetur postea ad Hor. I. & habitâ concione funebri intra oppidum solenni ritu humabitur. Debetis omninò hoc genus officii, & probitati defuncti, & Seefischiorum clarissimo nomini: post hoc & pietati vestræ. PP. ad d. 22. Julii anno recuperatæ gratiæ M DC LII.

DC XXIII.

QUod in caussario ac cunctabundo corpore non semel ante minatus facere Spectatissimus Vir est, Martinus Starckius, Electoralis Quæsturæ apud nos Subpræfectus; id nudiusdecimus implevit tandem, cùm poneret spiritũ, & simul vitâ, terris ipsis atq; hôc universô digrederetur. Exitu sibi quidem non deprecando ac detestabili, si valetudinem Viri computamus, quâ inde ferè à prima adolescentiâ usus adeò durâ atq; adversâ est, ut mirum videatur non temerè, quomodo ad id ætatis durare quidem potuerit Starckius, inter tot tamq; acerrimos ancipitum morborum conflictus deprehensus.

Οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν εἷς γε τοῖς πολλοῖς ἴσος,

Nec enim vir unus esse par multis queat,

nescio quis apud Tragicum ait. Antiquissimæ fabulæ tenent, Noctis numine prognatum esse, quicquid ferè malorum extat in vita. Nam & originem ex illâ duxisse labores, & pestem, & cædes, & rixas, & dolorem, & fatum, & mortem ipsam denique ac quas Parcas Poëtarum vetus natio appellat. In STARCKIO nostro si

unam

unam perpetuam noctem infuisse diceremus, matrem atque auctorem semper fœcundam plurimorum atque exquisitissimorum cruciatuum, non planè digressuri quidem ab anilitate essemus priscâ illâ fabularum; at dicturi tamen id, quod ipsa res est. Nam quotusquisq; paullò prudentior negaverit olim, fontem veluti quendam ac scaturiginem ibi haberi morborum, ubi nunc putridæ febres ebulliunt, nunc dysenteria urit, nunc scabies & crurum ulcera se produnt, nunc & cephalea infestat, & scorbuticus humor, ac quicquid præterea versatilis mali hypochondriorum pertinacissimus affectus ducit. Quæ omnia ac universa sicut ordine in Starckio visa non leviter ac perfunctoriè quondam sunt decertasse: ita de facili sit ducere conjecturam, quantum de se firmioris spei habuerit concipere ornatissimus Vir, utut nihil fecerit reliqui semper, quod reducendæ, certè leniendæ valetudini facere posset. Idem ille tamen, cùm inter tot compedes suas atq; carnificinas cunctam fermè toleravit vitam; lucrifecit hoc sibi nihilominus verissimæ laudis, quòd partium suarum accerrimè satagens nihil prætermisit unquam eorum, quæ officii ratio postularet. Atque adeò vel inter tormina sua egit strenuè semper, quicquid negotiorum aut incumberet jam antè in scriptu, aut ingrueret subinde per vicissitudinem rerum. Quæ causa etiam extitit, ut novissimè prostratus lecto & morti imminens, fervidissimis æstibus correptus cùm leviter exerraret animus, meras aliquando quæstorias, quibus præfuit, rationes loqueretur. Miscens varia quidem ac multa per caloris incensissimi vim, at inepta tamen nulla, & eò spectantia omnia, prout diximus. Ac est inter beneficia supremi numinis censendum maximè, quòd, cùm tot afflictum gravissimis cruciibus vellet nostrum pro sapientiæ suæ inexplicabili modo, nusquam siverit tamen rumpere patientiam, & contrà potius suggesserit animos, fortiter uti præstolaretur fatum, quòd serò quidem sed undiquaque tamen felix ac salutiferum fesso fractoque tandem immisit.

Cunctatur; habet hunc insitum morem Deus.

Nostrum est, *Cives Academici*, tueri comiter memoriam integerrimi Viri, nec venire tantùm exequias, sed cætera etiam perscribere, quæ omnem defuncti vitam complectuntur. Natus Basdorffii est, Miltziorum propter Misenam sito prædio, ad d. XXI. Octob. A. cIↃ IↃc VI. Patrem Johannem Starckium habuit, Optimum Virum, qui eorundem Nobilium à Miltitz in Scharffenberg, itemque aliorum ab Ende diversis prædiis atque villis conductitio nomine multos annos initiò præfuit, deinde autem coëmptis agris aliquot ruri se continuit, atque propriæ domesticæ rei operam dedit: matrem Barbaram Hackiam. Tinctus salutari fonte parvulus, quod Neustadii ad XXIII. prædicti Mensis diem factum, sic adolevit, ut maturè præberet de se non levia indolis vivacioris argumenta. Quod cùm animadverterent parentes, in Misenensem oppidanum ludum dederunt, formandum deinceps ac fingendum ad literas ac eruditam disciplinam. Ac profecit non insalubriter noster, dum sub Conrectore ejus scholæ Wolffgango Eilenbergero, cujus moderamini traditus præcipuè erat, eos brevi fecit profectus, qui academiis ipsis eum commendare atque transmittere facile possent. Verùm quia & ætas paullò infirmior obfuit, & patris fortunæ non usque adeò amplæ suppeditando academico victui obstiterunt, factum est, ut in contubernium Nobilissimi adolescentis Abrahami ab Enden in prædio Pichensi ascisceretur, curâ quidem atq; auspiciis propinquorum generosæ ejus familiæ, quibus, utpote patruis Abraha-

mi, curatoriũ munus fuerat illo tempore datum. Itaq; & horum benignitate accidit, ut A. cIↃ IↃc XXI. in comitatu ejusdem ab Enden ad Lipsiensem Academiam studiorum gratiâ ablegaretur. Exactô annô cùm sumptus deficerent, operam suam addixit Nobilissimo Viro, Wolff. à Brandenstein in Zoschen: cui supra tres ipsos annos Scribæ officia exhibuit. Præstiturus ulterius, si per valetudinem licuisset. Nam interventu febris quartanæ, ad patrem de Medicorum consilio se recepit, ut & corpori impenderet curam, & aëre ipsô mutato facilius sanitatem recuperaret. Quô factô Wittebergam nostram se contulit A. cIↃ IↃc XXVI. pertexturus telam, quam in eruditis literis cæpisset. Quas nunquam per omnem vitam suam sepposuit, ut poti' diligentissimè habuerit semper. Theologiæ appetentior primùm, sed Jurisprudentiæ deinde addictus. Ut autem commodius, in re angustâ alioquin, viveret, receptus in familiam consanguinei sui Matthiæ Eckelmanni, cui tùm in Wittebergensis castri munitione impensarum rationes demandatæ erant, his ipsis perscribendis se mancipavit. Quibus iisdem deinde incepit ipse præesse An. cIↃ IↃc XXXI. cùm se scripturâ istâ Eckelmannus abdicasset. Quare ut cò rectius defungeretur munere, aliquot annos Geometriæ impendit studio, itemq; illi arti, quam Fortificatoriam vulgò hodiè appellant. A. cIↃ IↃc XXXVI. Imperiali auctoritate creatus à Magnifico ac Sumo Viro Conrado Carpzovio, Reverendiss. Archipræsulatus Magdeburgensis Administratoris, &c. à Consiliis intimioribus ac Cancellis, Notarius est, ex eoque tempore simul Actuarium in Electorali Quæstura egit; donec auspiciis Sereniss. Electoris eidem præfecturæ apud nos Rationarius daretur, hoc est, illi præficeretur provinciæ, quam excedens ipse vacuefecit. Id quod ad Annum cIↃ IↃc XXXIX. accidit. Quibus partibus omnibus ita præfuit enimverò, ut nunquam non meritus egregriè, & haud leve putandum damnum sit, quod publica Principis res in ipso Starckio est perpessa. Insequenti anno matrimoniô sibi conjunxit Clarissimam fœminam, Elisabetham Neerhofiam, Viri Amplissimi ac Consultissimi Gotofridi Reuteri, J.U.D. & P.P. nec non Serenissimarum Viduarum, Electoralis Lichtenburgicæ, itemq; Anhaltinæ in Cosvvig Consiliarii, Viduam, nuptiarum solennibus ad d. 11. Maji Anni cIↃ IↃc XL. legitimè peractis. Ex eâ liberos omninò duos vidit sequioris sexus, Mariam Elisabetham, quam nondum bimulam amisit, & Mariam Rosinam superstitem patri puellam, & in eo infeliciorem tantò, quò minus damna sua per annorum infirmitatem cognoscit. Verùm, ne calamitatis aliquid deesset nostro, amantissimam uxorem, & quâ nihil charius habuit unquam in vitâ, ante hos octo annos sic extulit, ut simul mortuum in utero infantem efferret. Dum enim è dolore laboraret puerpera, nec exhibita ecbolia quicquã proficerẽt, fit, ut mox recentis luctus amplissima acerbissimaq; materia nostro relinqueretur. Cui, quod supra etiam diximus, etsi per omne reliquum vitæ spatium nunquam rectè satis convenerit cum valetudine; anno tamen cIↃ IↃc XLVI. ejus impetum sentire præcipuè est visus, dum capiti derepentè delapsi in crurum alterum catharri ita desævierunt nunc elati iterum in originem suam, nunc rursus depressi, ut & capitis perpetuâ gravedo & membrorum mira concussio fuerit insequuta. Quæ omnia adeò non desierunt unquam bonâ fide (prout quidem spes affulsit aliquando,) ut potius Scorbuticus affectus se manifestò proderet, & in ejus generis

neris arthritidem tandem resolveretur. Ac est nunquam non quidem contrà itum præstantissimis atque efficacissimis medicinis, & adhibitum magnâ copiâ, quicquid repellendo malo futurum par crederetur, sed cum proximo XXVIII. Februarii mensis die internus ac inusitatus calor obrueret jacentem, idemque cùm augeret indies in majus, mirificeq; affligeret deinceps semianimem & insomnem & nunc brachii sinistri, nunc & linguæ usu privatum miserè; decollavit scilicet omnis antè concepta spes, & in deterius ire cuncta ceperunt. Itaque cùm sæpius inviseret id accersitus verendus Ecclesiæ Archidiaconus, ardentissimis precibus juxta ac cantilenis, quas ipse astantibus præivit æger, se Deo totum tradidit ac commisit, facturo deinceps de se, quicquid optimum patri optimo videretur. Animatus aliquando etiam, vel in genua procidere ad strata sua, & orare supplex DEUM, si vires sivissent. Quas postquam universas hausisset tandem contumax malum, substitit Eximius Vir, & placidissimo obitu finitus est ad d. XII. labentis Mensis, intra III. & IV. pomeridianas, præsente ministro Verbi Reverendo, quem diximus, & amicorum manu, intermedias precum & cantionum devotissimas recitationes. Efferetur ex suis ædibus ad Hor. I. deinde, & habitâ concione intra urbem humabitur. Cui pompæ ut frequentes nobiscum interfitis, *Nostri*, sedulò & impensè Vos adhortamur. Id enim tùm humanitatis habebit honorabile indicium, tùm suggeret argumentum quoque cogitandi de novissimis, quæ unumquemq; nostrûm circumstant cottidiè ac tantùm non in horas singulas premunt. Nec malè in Tragœdia Theseus ajebat:

Ἔξοιδ' ἀνὴρ ὢν χὠτι τ' ἐς αὔριον
Οὐδὲν πλέον μοι σὺ μέτεισιν ἡμέρας:

Novi, inquit, *homo cùm sim, quòd de crastino non certior ego sum, quàm tu.* P. P. Dominica Oculi Anno recuperatæ gratiæ MDC LII.

DCXXIV.

PRout magna atque præclara haud temerè putantur, quæ obvia semper quotidiè veniunt usu: sic tollere sobolem ac liberos suscipere ex legitimi matrimonii consuetudine & usu, res omnium abjectissima tritissimaque in vulgus habetur. Quippè, quæ una faciat, ut nihil dissideant invicem purpuraque suprema Regum, & hominum ultimorum sordidissima casa. Cæterùm, qui putet secum ac volvat cum animo, tùm unde proveniant liberi, si cui data melioris DEI dono hæc copia sit, tùm quorsum abeant, cùm derepentè subducuntur olim, & præruptivorticis in morem disparent; is enim verò magitudinem invecti boni intelliget juxtà, & in subrepto æquius dolebit. Evenit alterum nudius decimus Viro Amplissimo ac Consultissimo, Domino Henrico Koselio, U. J. D. & PP. Electoralis Curiæ ac Scabinatus nec non Facult. Juridicæ Assessori, ejusdemque Collegii h. t. Decano, Collegæ nostro plurimùm honorando, cùm ei dulcissima Conjux, Elisabetha Buchneria, filiolam, cui Annæ Catharinæ vocabulum paullò post in fonte datum, satis felici partu ad ipsam noctis intempestivitatem esset enixa. Ex quo gaudium nõ modo singulare cepit Excellentissimus Vir: verũ læta omnia quoque ac bona sibi est ominatus, ut qui in tantum se diligi à Deo hôc ipso sentiret,

quantum gratiæ habet & non nisi divini favoris, pariter servatam sibi ex præsentissimo discrimine conspicere amantissimam uxorem, & semel editum esse infantulum, hoc est, talem creaturam, quæ non amplius finienda cum morte, sed in omnem æternitatem deinceps sit duratura. At verò, cùm nudius quintus vitâ discederet parvula, mirè hic casus concussit quidem Amplissimum Virum, ita tamen, ut sapienter recogitet secum, non perditam Annulam suam Catharinulam esse: sed reductam eò, unde originem atq; auspicium cœpit ante. Quod sicut Christianos cum maximè decet: ita solatium aliud efficacius obtingere parentibus non potest id afflictis. Et quid, quæso, omnis vita nostra, etiam grandiorum, est, si rectè pensitabimus, quàm una mera expectatio illius noviſſimæ horæ?

Nascentes morimur, finisq; ab origine pendet.

Quod si qui parum habent pensi, ad unam annorum referentes vim, quicquid fecerint vitæ, equidem illi nec satis vivere ad regulam didicerunt, & multò minus mori. Quantò igitur præstantior, quantò integrior infantulorum conditio, qui nihil mussitant, nihil renuunt digredi, cùm jusserit omnium arbiter, parati juxta manere in statiuncula, si imperet, & abire, si sic volet? Et est omnium memoriâ digniſſimâ Servatoris optimi vox, quando ad puerorum habitum ac statum vocat, qui ingredi olim æterna velint. Efferetur functa ad Hor. III. posteà ex paternis ædibus, ut intra urbem ritè componatur. Ad quas exequias hortaremur ex more, *Cives Academici*, nisi toti haberemus persuasum, sponte vestrâ & vel injussu nostro vos facturos, ut intelligat tùm Pater Amplissimus, tùm Avus parvulæ venerabilis, quantum reverentiæ, quantum obsequii debeatis utriq; ob ingentia merita; huic autem etiam in sancta illa canitie, quam pro vestro, ac communi Academiæ, quin universo literario bono incomparabiliter & studiis indefessis impendit. Quare si ingenua gratia est, profiteri, per quos profeceris; hanc benemeritissimo Senì & promptè & luculenter hîc quoque rependetis. P. P. ad d. XX. Decembr. Anno æræ Christianæ M DC LIII.

DC XXV.

IMperator Tiberius Augustus, cùm Livia, filii uxor, uno partu duos virilis sexus simul esset enixa, tàm exultavit gaudio, ut apud Senatum etiam jactaret, nulli ante Romanorum ejusdem fastigii viro geminàm editam prolem, atque id rarum quoq; ac lætum modicis etiam penatibus esse. Nimirum ad singularem felicitatem interpretabatur, liberos tollere præcipue haud unos: cæterum in summa fortuna id exoptandum eò magis esse, quò pluribus munimentis indiget, quibus insistat. Sanè ex æquo omnibus detestanda orbitas est: magna humanæ miseriæ pars, quæ & familias imminuit aut tollit; & ipsam circumscribit Rempublicam. Itaq; felicitatis est, tollere liberos; majoris autem, plures simul. Ita enim & domus fundatur latius, & major fiducia sumitur, in liberis nos futuros superstites. Nam licet intercidat fulmen, levior tamen casus est, qui relinquit, quæ stent, atq; spem nostram sustineant. Nati & Viro Reverendo admodum ac Excellentissimo Dn. Michaeli Wendlero SS. Theol. Doct. & Practicæ Philosophiæ PP. Collegæ nostro honorando a. d. XXII. Novemb. proximum puellus puellaq; gemini sunt, felici fœcunditate dulcissimæ Conjugis. Quorum susceptio sicut lætissima exstitit patri, cum jam amplecteretur ambos, ita nunc lenius dolet, cum, puero exstincto, puellam superstitem videt, ut nihil de reliquis dicam, qui in solatium superant, & in remedium vulneris durant. Ægrè interim est in casum hunc incidisse

disse Virum Amplissimum: quem tamen sic feret, ut decet eum, qui tractatione literarum divinarum assidua ignorare non potest, quod pii & Christiani hominis officium sit, cum acerba hujus modi ac tristia contigerit pati. Natus est parvulus d. XXII. Novembr. proximi horâ III. matutinâ: alterô post in fonte lotus Johannis Michaelis accepit nomen. Obiit nudius septimus, hoc est d. V. labentis mensis, Horâ VIII. vespertina. Exiguum spatium: sed cujus brevitatem pulchrè pensat æternitas. Ad horam II. postea efferetur ex paternis ædibus humabiturq; solenni ritu intra urbem. Quas puelli exequias, ut prolixo officio prosequi inducatis in animum, etiam atq; etiam vos adhortamur. Digni enim parentes afflicti vestro officio sunt. Et vos non uno nomine id ipsis debetis. PP. Dominica III. ADVENTUS anno recuperatæ gratiæ MDC LIII.

DC XXVI.

QUicquid credimus in præsenti, in morte Salvatoris absolvitur: quicquid speramus in posterum, à resurrectione ejus pendet. Dum capitur, cæditur illuditurque, deniq; cruci affigitur, se probat hominem Christus, qui natus fuerat ante: hæc ipsa perpessus dum tollit peccatum, & delet mortem, quæ jam piato orbis scelere durare amplius haud poterat, pacatoq; æterno patre, pristino juri restituit hominem, unde deciderat, se Deum clarissimè potentemq; in omnia abundè ostendit. Quæ firmiter Christianus dum suo persuadet animo, functus credendi officio est; idē præterea dum sibi promittit, quamvis decedat vitâ, transcriptoque in superos, unde acceperat, spiritu, terræ relinquat corpus solvendum in cineres; futurum tamen, quo excitetur id denuò, diem, & secuturum tum totum se, quo Ductor optimus Christ' noster præcesserit surgens, æterni que cum ipso perfruiturum gaudiis esse, sperare quid amplius potest? Hæc fides igitur nostra, hæc spes est: quâ si quis imbuerit animum probe, qua fieri ratione poterit, ut aut detrectet ipse ac fugiat mortem; aut alios mortuos, ultra, quàm decet, lugere velit? Certus quippe est, jam mortem nostram, non finem atque interitum; verum secessum & abitum quemdam, ac somnum esse: & ita Christianum mundo digredi, ut dolores ac calamitates seculi cum felicitate cælesti, & immortalibus gaudiis mutet. Bene itaque habet: non caret solatiis suis, quod componendum est funus: & cum hac fide, hâc spe obierit ornatissimus Juvenis, Henricus Thoravestus Westphalus, qui hodiernum nobis diem feralem fecit, qua ratione deesse parentibus optimis & consanguineis poterit, quo levent luctum, & erigant atq; tranquillēt animum, ferantq; libenter quod ferre in præsens voluit Deus? Quod posuit vitam, & obiit diem; hominis fuit. Quod nunc gaudere à morte & ipse, & sui etiam possunt, hoc consecutus inde, quod obiit Christianus: in quo solatii summa posita est. Ad vitæ ordinem, quod attinet, natus ille in Westphalia Mariendrebberæ est, a. d. XVI. Aprilis anno gratiæ cIc Ioc XXXII. Patre, Reverendo viro, Friderico, pastore illius Eccl.siæ, matre Dorothea Mülleria, matronâ ornatissimâ. Puer educatus domi & sub privatis magistris liberaliter cum fratribus habitus literas & rudimenta pietatis ac artiū imbibit probe. Inde in Scholā metropolitanam Bremæ traditus est; ubi cum septem integris annis studuisset, in ipsum Gymnasium transiit, ad uberiorem majoremque cultum ingenii consequendum. Ex eo auctoritate patris & præceptorum superiore anno hoc ipso mense huc venit, & Academiæ nostræ civem dedit: itaq; his partibus functus est hactenus, ut suum officium abundè impleret. Neq; enim minus integritati vitæ, quàm eruditis disciplinis diligentem operam solebat navare. Quæ duo boni Scholastici munus præcipuè absolvunt. Cui perpetuæ curæ

esse debet insciti â juxta ac ruditate animum, & vitiis ac improbitate liberare. His dum decurrit spatiis, præcipite Martio male cepit habere: ita, ut tertio die pòst, plane decumberet, ac eo gravius quidem, quò malum obscurius, nec satis certa claraque signa dabat, unde posset dignosci. Tandem tamen accito ad partes medico, tentanteque auxilia, patuit, febrem malignam atque ardentem esse. In quam licet omnibus opibus pugnaretur; expugnari tamen haud potuit, omnesque medentum artes eluſit longè. Quod *Thoravestum* cùm fugeret minimè, positis rerum humanarum curis, cœlestibus cepit attendere; magisque curare quæ divinam & immortalem vitam promitterent, quàm quæ extendere possent, quam hîc nos homines ducimus. Sed ante omnia ministrum verbi accersiit, confessusque admissa magno dolore animi, nec minore spe in Christi Servatoris defixâ meritis, sacrosanctis mysteriis curavit animum, atque in omne tempus, velut pransus paratus, quod dicitur, sese accinxit. Eo officio a. d. V. Aprilis cum esset functus, satis belle habere visus est. Sed advesperascente jam die recruduit: donec post X. nocturnam inter medias preces placido obitu finiretur. Qui Hor. I. pomeridiana postea cum efferendus sit, & concione funebri habita Christiano ritu sepeliendus; vos adhortamur sedulò, *Academici Cives*, ut comilitonis funus frequenti exequiarum officio deducatis. Id enim pietati & humanitati deditis imprimis est dignum. PP. feriâ secundâ Paschatos Christiani, anno recuperatæ gratiæ MDCLIII.

DC XXVII.

ESt quidem Deus, qui super nos negotium curat, & vitam juxtà ac mortem spirantibus cunctis nobis moderatur. Qui prout sapiens, justus, clemens est, suprà quàm dici ac explicari verbis potest: sic humanarum rerum causſas ita equidem attemperat, ut sapientiæ justitiæque ac bonitatis suæ tot cottidiè edat documenta, quot vices enimverò sunt rerum. Quanquam iniri numerus eorum non possit, quæ infinita abs se sunt & censum penitus omnem fugiunt. Cæterùm, cùm repetimus memoriâ ac subducimus rationes, quoties ex loco isto interdictum de non grassando tumultuandoq; per intempestam noctem sit; quot item ac quàm exquisitis argumentis pro concione atque de suggestu eadem perorata causſa; denique, quam nemo temerè nostrûm intermiserit publicè pariter ac privatim, prout se dedit tempus, hortari sedulò de iisdem illis rebus; mirum profectò nemini videatur, evenisse tandem vel in Samuele Wittio, hoc est, tali juvene, qui boni ac frugi civis nomen tuitus præclarè apud nos hactenus, & pietatis atque modestiæ singularis laudem abundè abstulit, quod factum proh dolor! publicâ hâc scripturâ promulgamus. Quandoquidem enim oratione ac precibus adeò non licuit flectere, ut contrà potius reperti haud pauci fuerint, qui spretis longè atque in ventum ac fumos abactis monitis ac vocibus nostris, illo nocturnarum furiarum plusquam stygio genere (ita enim meritò appellabimus, quod ex orco atque ab inferorum præside originem ducit) se passi palàm sint agi, & quod dolendum quammaximè est, patiantur adhucdum; istô eôdem, quem diximus, comite simul detestandi itineris ac duce: ecquid aliud expectandum nobis fuit ab irato & accenso in vindictam numine, quàm tale uti produceretur aliquando in hanc quasi scenam spectaculum, unde documentum capere certissimum liceat, hæc

si

si in probis eveniant, de malis quid denique sit futurum? Cogitent hæc noctuabundi turbatores, putent cum animo suo ac pensitent, nisi omnem omninò memoriam immortalis DEI, ne dicam reverentiam, ejurarunt. *Ne erretis, DEUS non irridetur*, ille ait, quem nemo fefellerit. Quod si hæc quoque habuerint insuper, oramus DEUM ardentibus votis, nobis ne infligat, quæ nocentibus sceleratæ ac præruptæ libidinis pœna debetur. Ac cùm monitis nostris locus non detur, viderint tandem universi, idem ne veniat usu olim, quod Lyciis quondam, quos ob exitiabilem discordiam, quâ invicem usi, libertate ipsâ exutos à Claudio Cæsare, luculentus auctor Suetonius prodidit. Videbantur hæc quidem in alium conjicienda locum, dum Witii nostri exponenda vita pro more consueto erat: sed fuerunt nobis graviſſimæ causſæ, quare ista placuit præfari. Ac si nihil aliud esset, impellere hûc poterat maximè, quòd crederemus fore, ut tantum sibi patientiæ à vesania sua indulgeant Stentores ac eluci nostri, qui ad tantum ac tàm miserabilem casum Civis optimi hæc legant, adeoque accipiant, quæ super grassationibus illis ac petulantiis nocturnis ad extremum nobis sunt in medium prolata. Nam in posterum quidem alia severissima ingredienda ratio erit, è medio uti pestes illæ ac furiæ ordinis castissimi tollantur. In Wittio ipso autem danda opera, ut quæ vel ad exornandas ejus laudes, prout meritus egregriè est, vel leniendo etiam dolori, quem acerbissimum ex clade ista Parentes ampliſſimi ceperunt, facere quammaximè possint, sedulò ac prolixè accuremus. Habet enim nonnihil levamenti ea res, & si humaniter adesse laborantibus ullâ ex aliqua re, justum alioquin ac verum est; in ea certè calamitate longè rectissimum erit, quâ major parentibus incumbere per omnem vitam non potest. Natus noster est Anno cIↃ IↃc XXXII. d. XVI. Octobr. Prizvvaldæ, Marchiæ oppido, quò post excidium Urbis Magdeburgi parentes optimi concesserant. Patrem habuit Prudentissimum Spectatissimumque Virum, Dn. Samuelem Wittium, Senatorii Ordinis in Veteri Magdeburgo, eundemque egregiè meritum, nec non ejus Civitatis primarium Mercatorem: Matrem Mariam Krippergiam, virtutum selectissimarum fœminam. Qui utrique parentes cùm funeris agmen, ducturi ac præsentes adeò sint, non parum certè solatii afferet, si frequentissimi istas exequias nobiscum iveritis. Ac prout gente honestissimâ procreatus noster est; ita tacendum minimè videtur, eò etiam raræ felicitatis progressam Proavorum ætatem esse, ut amplecti ac deosculari nepotulum hunc suum ipsis fuerit à benignissimo DEO datum. In quibus nominandi præcipuè sunt Arnoldus Witte, Prizvvaldensium Consul, paternus, & Tile Kripperpergius maternus Avus: nec non Maria Furkia, itemque Gertrudis Lütkens, aviæ utriusque sexus. Puer lustratus fonte inter Parentum sinus feliciter adolevit. Paullò firmior privatis præceptoribus primùm, mox publicis fingendus traditus est. Sub quibus ita profecit brevi, ut Anno cIↃ IↃc XLVIII. Hallas allegaretur Saxonum, uberioris cultus capessendi caussâ. Quem tantâ felicitate hausit, ut dignus positus continuò fuerit, qui Academias ipsas intraret. Itaq; ad nos venit A. cIↃ IↃc L. ex eoq; tempore tùm Philosophicis literis eâ, quâ par erat, diligentiâ incubuit, nè scilicet ab his imparatus altiora ingrederetur magno cum sui damno; tùm Juris scientiæ se totum posteà dedidit.

In

In qua quos fecerit profectus, vel Disputatio illa testari publica poterit, quam de *collectis* à se accuratè conscriptam sub præsidio Amplissimi ac Consultissimi Viri Dn. Godofredi Suevii Antecessoris Clarissimi in Academia nostra proximo Februario Mense non sine eximia laude habuit. Ac ita destinatum equidem Parentibus erat, qui triennium ipsum apud nos impleret in studiis, ut satisfaceret scilicet legibus, id quæ à Canonicatus Candidato, qualis ipse erat, postulalarent. Quò exactô spatiô decretum porrò habebant, latè peregrinandi copiam dare filio, ne quid deesset deinceps illarum rerum, quibus ad rectè ac laudabiliter administrandam vitam opus unquam videretur habere. Neque verò vel indoles abhorrebat, vel habitus Juvenis ac mores; & omnia ita potius comparata erant, ut vel spontè tendere ad illum gradum apparerent, quem & naturæ bonitas, & fortunæ melior usus destinasset. Sed aliter visum Deo fuit, qui pro sapientiæ suæ inexplicabili modo illud in nostrum permisit fati genus, quô ipse quidem ex improviso haustus nudius abhinc undecimus fuit. Ad ipsum enim tertium Mensis hujus diem, dum noctu exspatiatus cum Conterraneis domum aliâ viâ, sibi quam fore tutiorem putaverat, solus properat, eô consiliô, ut ne turbis implicaretur fortè per noctis intempestatem: en incidit nihil tale aut opinatus aut metuens in obviam venientes alios, & derepentè acceptâ punctâ ita concidit, ut post horæ unius interstitium vitâ omni, cæterùm mentis ac animi integer planè, absolveretur. Nam & quæsitus inter alia de fiducia præcipuè, quam in Servatoris optimi haberet meritis repositam, habere se clarâ voce respondit. Fuit enim, dum vixit, pietatis ac reverentiæ in Deum cummaximè amans; pacis autem & tranquillitatis tàm studiosus, ut neminem aut dictis læserit unquam petulantibus, aut factis, & si qua dissensiô orta inter alios esset, suam ipse nunquam fecerit; quod bonâ fide testantur tùm Hospes amplissimus, tùm quibus cum familiariter præterea vixit. Verbi divini prout sedulus extitit semper auditor; ita animatus fuit proximâ Dominicâ die uti sacrosanctâ Cœnâ, nisi interveniisset necessitas, quam ultimam Juvenis florentissimus est perpessus. Qui cùm ad Hor. I. deinde efferendus ex Suevianis ædibus sit, ut intra urbem ritè componatur: Vestrum est, *Cives Nostri*, adesse comiter, & deducere in templum primò funus, ut Concio sacra habeatur; deinde comitari ambitus eum in locum, ubi humatio ipsa instituetur. P.P. Dominica Oculi, An. æræ Christianæ MDC LIII.

DCXXVIII.

DUm in Procerum conventu Dresdæ agit publico Academiæ nomine occupatus Clarissimus ac Excellentissimus Vir, Christophorus Nottnagelius, Math. Super. Prof. Publ. Collega noster honorandus, orbatur filiolo, quem ante hunc ipsum annum ex amantissima Conjuge Dorothea Mulichia suâ suscepit. Cujus vicem tantò equidem dolemus vehemêtius, quò longius ipse à dulcissimis affectibus suis nostrâ causâ excluditur, ita, ut nec vel decumbenti astare parvulo, vel idem cùm ageret animam adesse, nec cæterorum prospicere saluti liberorum, aut charissimæ etiam Uxoris suâ levare præsentiâ gravem mærorem ac luctum, quin ad extremum ne exequialibus quidê illis interesse justis per nos fuerit integrum. Quò accuratius itaq; cogitandum nobis de omnibus remediis illis ac instrumentis est, quibus si non tolli atque extingni penitus, certè infringi ac diminui bonam sui partem ejus generis dolor consuevit. Ac cum ipso parvulo quidem actum præclarè est, qui syrtes omnes ac scopulos & quicquid tristis usquam

quam naufragii in omni vita ſuperſtites nos univerſos manet, prætervectus longiſſimè portum jam tenet, tranquillitate nunquam finiendâ potitus. At verò, quòd ante diem ereptus terris ac divulſus à ſinu atque complexu ſuorum eſt, tàm non feret iniquius paullò Clariſſimus pater, ut ſubinde potius cum animo ſuſtineat recogitare, tùm genuiſſe ſe mortalem, tùm eâ olim accepiſſe lege natum, quem continuò reddat, ubi imperaverit, qui dedit. Neque noſtra enim ſunt bona liberi, ſed aliena ejus, qui commodavit ad tempus, & pro liberrimâ ſuâ ſponte repetit, quandoque viſum. Quod ſi nemo temerè indignabitur noſtrûm, ſi in quæ non parum ſtudii ac operæ contulit alter, & id chara ſibi unicè habeat, exigat ac vindicet, data mutua antè, & ut illis vel delectaremur aliquantiſper, vel utilitatis nonnihil etiam inde nobis caperemus: quid homunculos nos oportebit adverſus eum, qui & vitæ extitit auctor in liberis, & omnem animæ ac corporis compagem eſt impertitus, & nihil dulcius ſemper duxit parvulis, ut hos unos produceret olim, ad quos reſpiceremus grandes, in quorum intueremur ſimplicitatem, quos imitari ac exæquare, quantum omninò liceret, veriſſimam rationem dixit. Jam has poſſeſſiones ſuas hæc amoris in nos ſui pignora ac monumenta ubi indulſerit nobis pro bonitatis ac ſapientiæ, quâ eſt, illo immenſo modo (neque enim ex æquo omnibus tribuit: & habet non parum divini favoris hæc aliorum præ cæteris prærogativa;) gratiæ prolixè habendæ agendæque ſunt; nedum, ut muſſitare vel quicquam audeamus, ubi citius nunc, nunc tardius ſubtraxerit ſuum. Hæc ſuggeret animo Clariſſimus Collega, itaque habebit enimverò, tùm rectiſſimè conſultum Godofredulo ſuo eſſe (id enim ipſi inditum nominis in lavacro fuit;) tùm poſſe ſe non verius pietate omni illâ ſuâ defungi, quàm magno ac forti animo, ne dicam patiente, ſi reſtituat, modò quòd fidei ſuæ ac curæ erat commiſſum. De cætero aſtat rerum ſupremus arbiter, qui juxta tuetur præſtatque ſalvam ipſi reliquam ſuperſtitum liberorum univerſam coronam, & noſtrûm, quotquot unquam ſpiramus, omnium fortunas ac vitam bonus idem ac unus ſapiens moderatur. Natus parvulus eſt ad d. XXIII. Januarii Anno cIↃ IↃc LII. Acquievit nudius ſextus, febri ardente correptus, quæ ad pulmonum vitium non multò antè acceſſerat. Eâ enim parte laboraſſe puerulum inde à primo ortu ſuo, Medici ajunt. Efferetur ex paternis ædibus ad Hor. II. deinde, intra urbem humandus. Vos hortamur magnoperè, *Cives Academici*, ut exequias iſtas frequentes nobiſcum eatis, oſtenſuri hôc pactô, æquè Vos tangi hôc Viri Clariſſimi caſu, qui & meritus optimè de plerisque veſtrûm eſt, & non parum ſentiet levamenti, cùm intellexerit, tàm comiter ac benignè habitum à Vobis abſentem ſe quoque fuiſſe. PP. Dominica Quinquageſimæ, Anno æræ Chriſtianæ M DC LIII.

DC XXIX.

Homo toties moritur, quoties amittit ſuos, Poetæ veteris carmen eſt. Sui autem cuique, liberi ſunt. Quare acerbitatem doloris oſtendere in eo Publius voluit, quem ſentiunt parentes, cùm efferunt liberos, certiſſimam ſui atque veriſſimam partem. Sua cuique chara eſt res: atque ſi frivola etiam noſtra amamus; nec quicquam tàm vile atque nullius pretii eſt, quod ſusque deque habeamus amiſſum; quid fiet, ereptis liberis, ſanguine noſtro, quem nemo unquam odiſſe, aut flocci pendere poteſt? Nihil profectò mediocre hîc cogitandum: eoque

majorem dolorem naſci oportet, quô altiore plaga hiat vulnus, quod non in ſumma cute, ſed ipſis viſceribus intimis ſedet. Neque enim aliunde nobis liberi creari ſolent. Amiſit igitur & ſe nudius tertius, Clariſſimus ac Jurisprudentiſſ. Vir, Chriſtianus Wehſius, Curiæ Electoralis & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocatus ordinarius, cum filiolum ſuum Danielem Andream amitteret: & ſemetipſum velut efferet hodie, cum iſtum ſuum efferet. Ejus itaque vicem ut miſeremini humaniter, hoc eſt, ut luctum ejus levetis ingentem, doloremque imminuatis, veſtri omninò officii eſt. Sumus enim homines in audjutorium mutuum nati: & ſicut dulce eſt, reperire, qui caſus noſtros ſolentur; ſic laborantibus aliis viciſſim porrigere manum, jacentesque erigere, par erit. Natus eſt parvulus ſuperioris anni Julio Menſe a. d. XXII. ſummo mane: & aliquot horis pòſt intinctus fonte, imbecillis & languens: nec hactenus quoque ſatis unquam valetudine firma: inprimis his quatuor menſibus proximis, cùm per ætatem & epilepſia tentatus fuit. Sic fractum debilitatumque corpuſculum durare diutius quia non poterat, ſolutum deſtructumque eſt nudius tertius inter IV. & V. matutin. mandandum nunc terræ, unde & ortum habuit. Quod ſupremum officium parvulo cum Horâ II. poſtea præſtituri parentes ſint, vos adhortamur ſedulò, ut frequenti exequiarum honore proſequamini funus, quod in Cœmiterium urbis ducetur, ubi reliquiæ parvuli Chriſtiano ritu componentur. PP. Dominica Jubilate anno recuperatæ gratiæ M DC LIII.

DC XXX.

MAgnum dolorem ac luctum in præſenti edimus, magnum & acerbiſſimum vulgamus caſum, à quo immunes ut omnes maritos bonos cupimus, ita carere eô clariſſimum poſſe collegam Virumque Excellentiſſimũ Dn. Chriſtophorum Nottnagelium Superior. Mathemat. Prof. Publ. unicè optabamus. Qui primùm incomparabilem conjugem Dorotheam Eliſabetam Mulichiam, qua nihil charius habuit in rebus humanis, defunctam partu nudius quintus, & altero mane pòſt, filiolam multo ſuaviſſimam, Chriſtinam, cum auſpicata vix vitam eſſet, amiſit. Nulla conjugum, majore fide atque amore complecti virum, nulla educare ſtudioſius liberos fovereque, nulla æque cum cura atque tam providè curare familiam ac tueri domum facile poteſt, atque illa in his officiis omnibus verſata eſt. Accedit fæcunditatis feliciſſimæ laus, qua conjunctiſſimum maritum tot pignorum lectiſſimorum patrem fecit. Neque dum de cæteris ejus virtutibus diximus, quæ fulſerunt in ea, nihil de aliis dotibus, quibus eminuit: quæq; dum adſunt præſto, quem ſtimulum, quas potentiſſimas faces amori ſubdunt, tantam etiam vim ad commovendum incitandumque dolorem habent, amiſſæ atque ſubductæ. Quis non hinc colligat, qua calamitate oppreſſus ſit Excellentiſſimus Vir, quàm illætabili fato in eum datus ſit caſum, quo nullus alius aut chariora evertere, aut ampliora adimere potuiſſet? Neque tamen hoc ſimplice luctu licuit premi. Figendum adhuc aliud vulnus reſtabat, & eripienda quoque parvula fuit, quæ ultimus labor niſuſque matris, noviſſimumq; pignus, in quo mox morituræ parentis vultus atque imago exſtaret impreſſa, quàm efficaciſſime ſolatura afflictiſſimum videbatur patrem? Stupemus ipſi, & vix nos capimus, dum tanta edimus vulnera: quid fiet de illo, qui in ſe ea & videt & ſentit? Sed non fortuitis motibus

feruntur humana. Destinatione certa æterni summique Numinis evenit, quod unicuique venit usu. DEUS est, qui largitur & aufert: qui affligit atque solatur; & ubi vulneraverit, suavissime mulcet ac sanat. Huic parendum; potentissimus etenim est: huic acquiescendum in omnibus; quia optimus: hic amandus perpetuo laudandusque, quia DEUS & Dominus noster haud tantum, sed & indulgentissimus pater est, & si aliquo nomine tenerrimus quisque dulcissimusque affectus exprimi potest. Durum est orbari suis: sed impium, non respicere DEUM: naturale est, desiderare amissos amores: sed male amat suos, qui magis animum illis, quàm Deo, dedit. Quem nisi supra omnia amamus; deserimus, & jam negamus. Lugere maritus conjugem; dolere amissis liberis pater potest: recte quidem, si adhibuerit modum, & fixerit metam, & cayerit probè, ne quod pium maximè statuit, impietas fiat. Nunc de mortua & funeranda pro more exponemus. Nata igitur Dorothea Elisabetha est Wittenbergæ, anno Christi cIↃ IↃc XIX. d. XV. Julii, Patrem sortita Casparum Mulichium, Pharmacopeum urbis peritissimum & perquam celebrem, Virumque spectatum: matrem habuit ornatissimam matronam, Elisabetham, ex vetusta & clara Fluthiorum familia oriundam. In eorum gremio sic adolevit, ut pietatem hauriret præcipuè; deinde & aliarum virtutum cultum indueret animo, quæ sexum istum cumprimis decent. Quæ eò gratiores demum in ea fulserunt, quòd oris venustas accederet. Anno Christi cIↃ IↃc XXXIV. d. 1. Junii desponsata legitimis ceremoniis, & post deinde VIII. die Julii solenni ritu ac publicè in manum atque in matrimonium ei tradita est, quem nunc immiti funere viduum fecit. Ex eo tempore nihil unquam prius atque antiquius habuit, quàm omni officio, quod posset debere, viro suo se approbaret. Quod usque adeo bonâ fide & luculenter atque prolixe præstitit, ut eâ ereptâ, eversum fundamentum domus, subrutum columen familiæ, alteram sui, & maximam partem subductam sibi non putet magis, quàm statuat ac palàm affirmet. Liberos ei duodecim dedit: quatuor filios: JOHANNEM CHRISTOPHORUM, JONANNEM CASPAREM, CHRISTOPHORUM & GODOFREDUM: puellas octo: DOROTHEAM ELISABETAM, ANNAM CATHARINAM, MARGARETAM, SYBILLAM, DOROTHEAM ELISABETAM, ANNAM MARIAM, MARIAM MAGDALENAM, & denique CHRISTINAM: superstites reliquit octo. Nam in utroque genere maximum quemque & minimum natu, aut extulit ipsa, aut, quod in novissimè nata accidit, mox efferendum secum reliquit. Quam sese erga maritum, & liberos atque familiam gesserit, perstrinximus supra: nec eadem repetenda sæpius sunt, nisi modestè: prolixius autem de iis exponere, scripturæ ratio, & chartæ modus, haud patitur. Pietatis, & quas DEO debebat partes, non minus sedulo strenuèq; egit. Cùm surrexisset, quod primo mane facere consueverat, integram horam allegandis precibus Deo, hymnisq; cantandis impertiebatur; quibus & familiares domesticosque labores solari plerumq; consuevit. Publica sacra frequenter obiit non modò, sed & devotione singulari interfuit iis: nec quicquam desiderari in se officii passa est, quod ad colendum ac propitiandum Deum videretur spectare

Cumque miti & placido leniqúe, non lento tamen, animo esset, & procul omni supercilio ac fastu, hac moderatione non modo familiam promtam ac facilem in omne obsequium reddidit, sed totam viciniam mire conciliavit sibi atque obstrinxit. In qua nemo fuit, qui non omni affectu, studio, officioq; complectendam & prosequendam sibi putaret. Quam non aspicere, conferre cum hac sermones, in gratiam ejus suscipere aliquas ac præstare partes, admodum gestiebat. Quamvis autem salubri admodum corpore uteretur, nec unquam temere, nisi ex partu, decubuerit hactenus, nescio quid tamen siniſtri sibi & parum læti de noviſſima uteri sarcina metu t. Quem ei timorem cum multi orando adimere laborarent, audiit quidem illos, non ita tamen, ut planè vereri desineret, quę evenerunt. Nudius quintus adveſperascente die, multis magnisque torminibus infestari cepit. Nec data requies, cùm lecto esset reposita. Cùm veretur igitur, ne partitudo, quamvis nondum matura & justa, opprimeret, advocata obstetrix est, & aliæ quædam mulieres, quarum antea etiam opera usa fuerat. Neq; multo pòst, sine labore filiolam edidit, succiplenulam illam & eleganti facie, sed mirè languentem: quâ de causa & domi intincta est à miniſtro verbi, atque Christinæ vocabulo appellata. Functa partu, mirè dejici cepit. Quare accersitus illico Medicus, accersitus etiam jacentis jussu alius miniſter verbi fuit, cui confessiones suas facere solita fuerat. Neuter officio defuit: dum alter mederi corpori quibuscunque rationibus poterat, ex artis præscripto omni ope connititur: alter de animæ salute, & efficaciſſimis solatiis expediendis, curam sedulam agit. Et magno quidem iste atque felici successu. Erecta enim ac confirmata vocibus ejus puerpera, invictum animum adversus mortis terrores, innixumque firmiſſimè Salvatoris optimi meritis omni gestu & sermone abundè ostendit. Sed infrà destinationem Numinis cùm vires herbarum longè positæ sint; & fixum movere vitæ terminum cum nulli medentium arti fas sit, factum est, ut Dorothea Eliſabeta, postquam dulciſſimo marito supremis amplexibus dixisset vale, sub mediam noctem inter preces & acclamationes sacras deficeret, soluta leniſſimo obitu, cum XXXIV. annos minus II. diebus feciſſet vivens. Quamquam defeciſſe omnis videri haud potest, quæ in tam numerosa & lecta sobole, quæ in tot laudibus, quas reliquit post se, & in exuberanti illo affectu Viri, vivit adhuc atque superstes est. Quæ cum ad horam I. postea efferenda sit ex mariti vidui ædibus, & honorata concione funebri, solenni ritu componenda intra urbem, vos adhortamur, *Academici Cives*, ut clariſſimæ fœminæ exequias cumulatiſſimè prosequi in animos vestros inducatis. Debetis hoc ei officium, propter eximias dotes atque virtutes, quibus undiquaque conspicuam se & ornatiſſimam reddiderat: debetis hoc afflictiſſimo viduo, qui ex hac pietate vestra magnum levamentum doloris hauriet. Neque deesse ulla in re optimè meritis præceptoribus par est discipulos, si sui muneris bene pulchreque memores fuerint. Quæ reliquæ sunt, Deo delegabimus partes. Nec deerit ille, vocatus rite: & quàm austerus est visus in infligendo hoc vulnere; tam pius & bonus & clemens erit in eodem sanando. Nunquam præsidium, nunquam auxilium, defuit, in eo qui semper spes atque opes suas habuit sitas. PP. Dominica VI. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ

M DC LIII.

DC XXXI.

MAgnum nobis in præsenti amplissimumque indicendum funus est, & eò ducendum igitur ac celebrandum prolixius, quo ipsum est majus. Tumulanda enim hodie nobilissima ac excellentissima fœmina, Agnes Brigitha, est, Generosi, Strenui ac Summi Viri Domini Wolffgangi Loseri in Reinharts & Meuro, &c. Electoratus Saxonici Hæreditarii Marescballi, & Sereniss. Electoris Consiliarii, Curiæ Provincialis Præsidis, & Wittebergensis, Belzigiensis, Gomeranæ ac Elbenavensis Præfecturar. Capitanei, quem vocant, uxor: in qua & decus ingens generis, & singularis virtus animi, & summa matrimonii dignitas fuit. Enimvero quid Electoratus Marescballum agere, aliud est, quam dare Equestri ordini caput, & inter fulcra atque præsidia patriæ primo loco censeri? Quid nunc de cæteris summi viri muneribus loquar, quæ omnia ita comparata sunt, ut in summo togæ civilisque status fastigio fungentes ponant? Jam in humanis rebus quid est, virtute illustrius? Et in virtute quid commendabilius atque præstantius pietatis ac probitatis laude? Qua vitam suam adeo exornavit defuncta, ut plures alias excelleret ac antistaret. De nobilitate ejus, & per quæ decora duxerit genus, dici breviter haud potest. Et mox de illa reddemus nonnulla, cum ejus natales atque origines exponemus. Intelligitis, puto, *Academici Cives*, quanta matrona mortua sit, quod obeundum hodie funus: magno documento, nihil tam altè ac in illustri positum, ut non debilitent casus atque dejiciant & frangant. De quo ut paullò uberius constet, retexemus vitam defunctæ exorsi ab incunabulis, & universum ejus recensebimus ordinem, dum ad suprema ipsa & finem perveniamus. Antiquis memoriis Hirsbergiorum celebratur nobilitas, longe lateque clarissimis stirpibus atque familiis Austriæ innexa. Ex illa autem gente magna laude fertur Præfectus quidam militiæ, qui cum exigua & parva manu munitissimum & magnis copiis instructum Turcarum castrum inusitatæ fortitudinis & paris felicitatis laude expugnasset, id consecutus ab Imperatore Augustissimo est, ut ex illustri facinore illo novam nobilitatem inferret genti, & ab intrepida magnitudine atque constantia animi *Kuhnius* appellatus, ab se orituræ stirpi id conderet nomen, multo splendidius clariusque, quàm quod ex avitis prædiis hactenus tulerat. Ex hujus igitur herois fortissimi creatum sanguine, parentem habuit nostra, Nobilissimum strenuumque Virum Johannem Georgium de Kuhn in Rotenbach: matrem autem Nobilissimam & omni matronali virtute cumulatissimam fœminam, Agnetem Schonfelsiam ex domo Gabelenz sortita fuit; nunc Nobilissimo Viro strenuoque imprimis Domino Sigismundo Adolpho à Zigesar, summo in Sereniss. Electoris Comitatu Venationum Magistro, & Præfecturæ Nossensis Capitaneo junctam: utraque origine nobilissimas & antiquissimas Pichlerorum, Stauchvvitiorum, Lipiorum, Rechenbergiorum, Wolframstorffiorum Ezdorffiorumque familias complexa. Ut nihil nunc de Falkensteiniis, Schlickiis, Donaviis, Haugvvitiis, Bunaviis, Schleinitiis, Lövviis, Blankenburgiis Endiisque dicam, omnibus in altiore ac illustriore loco positis, cum quibus affinitatem propinquitatemque habuit. Nata est d. XVIII. Septembris anno tertio atque vicesimo supra milleſimum ac sexagesimum, ab ortu Sal-

vatoris communis, Glauchaviæ, in Baronatu Schönburgico, qui Miſniæ non ignobilis portio eſt. Surgit in ortus ſuos generoſum quodlibet germen; nec à nobilitate ſtirpis temere degenerant poma: propagatur & in hominibus parentum indoles, & in progeniem ſuam auctores virtutem transferunt. Ex talibus itaque orta & procreata, Agnes Brigitha, ut omnis virtutis decorisque egregii capacem animum nacta erat, ita naturæ dotes cura ac diſciplina educationis diligens mirificè auxit atque perfecit. Nec poterat non ad ſingularem laudem proficere, quæ domi non tantum in matre aſſiduè abſolutiſſimum morum intueretur exemplum, ſed cum illuſtribus fœminis ac puellis verſaretur quotidie, iisq; aſſueſceret rebus; quæ natos felicius præcipuè decent ac ornant. Compoſita his diſciplinis atque ad omnem decôri ac elegantiæ erudita legem, cum Dreſdam eſſet delata cum matre poſt repetitas ejus nuptias, latere haud potuit diu; itaque in brevi & gravitatis lætiſſimæ & inculpatæ modeſtiæ pudorisque laude inclaruit, ut eminentiſſimarum perſonarum etiam gratiam favoremque mereretur ſingularem. Nata annos XIX. ſolennibus nuptiarum fœderata ſummo ac nobiliſſimo, quem ſupra diximus, viro eſt: ſatis auſpicatò atque feliciter, niſi quod nihil hactenus ex ſe viderit natum. Quid enim matrimonio eorum conjunctius? quid amabilius ſuaviusque fuit? Cùm ſic complecteretur alter alterum, ut neuter vinceret: ita ſtuderet alteri alter, ſic ferret alter alterum, ut par utrumque gloria maneret. Jam liberorum loco quot illa clariſſimarum virtutum exempla annumerare poteſt? Pietatis in DEUM, obſequii & venerationis in parentes, fidei, ſtudiique & obſervantiæ in virum, in omnes officii & incorruptæ humanitatis. Quibus pulcherrimis rebus quam multas atque inſignes ſibi peperit laudes, tam numeroſam decoramque ſobolem, reliquiſſe putabitur. Quæ quamdiu in hominum durabunt memoriâ, tamdiu in illis, tamquam in prole legitimâ, durabit ipſa atque ſuperſtes aget. Cæterum ut florido & ſuccipleno corpore fuit, ita ex ipſo hoc habitu atque nitore, percundi duxit cauſſas; dum alimenti copia ſibi officit, & incrementa ſua ſubinde meditans ſpirandi ac reſpirandi coarctat vias. Aſthmate igitur jam diu eſt, quod laborare cepit: ex vere proximo tamen vehementius, quàm ante: & usque adeo tandem, ut paullum progreſſa in cubiculo, acquieſcere, atque haurire ac reparare ſpiritum haberet neceſſe. Conſulti maturè atque admoti medentes, nihil non artis atque ingenii attulerunt contra, & quicquid exquiſitiſſimâ curâ auxilii poſſent, adhibuerunt in tempore jacenti: nequicquam tamen vincente malo, & omnem induſtriam prudentiamque medendi jam ſupergreſſo. Hoc rerum ſtatu, quamvis graviſſimè vexaretur decumbens; infracto animo tamen atq; invicta conſtantia morbum ſuſtinuit. Nam non ignara literarum ſacrarum, quas diligenter tractavit legendo, recogitabat ſecum, quid deberetur præmii tot culpis noſtris ac noxis: quam anguſto atque aceibo tramite incedendum foret, qui penetrare in cœlum vellent: nihil eſſe, exquiſitiſſimos etiam dolores, præ gaudiis illis, quæ morte obita pios fidelesque maneant: paucorum dierum moleſtias æternis voluptatibus optimè penſari. His cogitationibus erecta, & aſſiſtentium præterea confirmata vocibus, duravit conſtanter, donec ſexto die labentis menſis, inter IV. & V^tam veſpertinas, cum paullo ante devinctiſſimo marito, data dextera noviſſimo amoris pigno-

pignore, valedixiſſet, & diſertiſſima aſſeveratione ſe benigniſſimi Servatoris meritis nixam decedere, eſſet teſtata, finiretur, nondum trigeſimo anno ætatis plane confecto. Hunc finem nobiliſſima Matrona habuit, ſibi felicem, quæ extra metus omnes ac calamitates nunc poſita eſt: gravem ac luctuoſum tamen marito, triſtem matri: quæ nunc orbata in ea piiſſima filia eſt; cum ille amiſerit, qua nihil in rebus humanis charius ipſi ac dulcius fuit. Sed ea conditio noſtra eſt, hac lege omnes obſtricti ſumus, ut boni nullius poſſeſſio propria nobis atque perpetua ſit. Sicuti ipſi labimur atque mortales ſumus: ita naturam noſtram ſequuntur, quæcunq; nobis obtigerunt. Reddendi liberi conjugesque ſunt: atque nos ipſos reddere tandem oportet ſpiritum ei, qui dedit. Tangere nos charorum amiſſio, non evertere debet: licebit ſpargere lacrymas, ſed non abjicere animum; & ita moderari luctui decet, ut rationi, ut tempori, ut Deo cedat. Hic enim eſt, qui regit & adgubernat omnia, qui ſua cuiq; fata diſpenſat, & quidquid lætum aut triſte venit, jamdiu ante diſpoſuit ac ordinavit. Hunc ſequi, Sacramenti ratio; hunc venerari religio; huic ubiq; & ſemper agere gratias, pietas ſuadet. Quod reſtat, cum à meridie poſtea ducenda ex arce pompa funebris ſit, & in connexo ei templo juſta exequiarum defunctæ nobiliſſimæ matronæ inſtituenda, adhortamur *Cives Academicos*, ut hæc ſolennia frequenti officio celebrent, nihilq; ejus omittant, quod temporis ratio poſtulat, & ipſa humanitatis ac pietatis lex cuiq; præſcribit. Religioſè honorandi mortui ſunt; & cumulatius præſtandum officium, quo plura affuerunt, quæ cultus & venerationis neceſſitatem nobis imponunt. Quantum autem illius rei virtuti & dotibus defunctæ matronæ? quantũ mariti ſuperſtitis clariſſimis meritis deberi poteſt? PP. d. XXII. Auguſti anno recuperatæ gratiæ MDCLIII.

DCXXXII.

ABrumpere quidem atq; incidere vitam nato nemini fas eſt; at in ſupplicium durare cupere, & deprecari malorum finem, nec ſani ſatis, neque conſtantis putaverim. Tam turpe igitur, quàm ſtultum, Mecænatis illud votum fuit, qui quamvis diſtortus debilitate membrorum & fractus peſſimè; qui depravatus in deformitatem ultimam licet; cruce ſuffixus denique, prorogari tamen petebat ſpiritum, & inter hæc exclamare non dubitabat,

Vita ſi ſupereſt, bene eſt.

Bene enim ſit, ſi quod graviſſimum perpeti, extendi producíq; ſentias? Bene enim ſit, ſi inter tot moriendi cauſſas nequeas mori, & teneas animam tormentis atrociſſimis vexatam miſerè atq; exercitam? Tamdiu optanda vita eſt, quamdiu uſus ejus, & nobis conſtare, & aliis poteſt. Cùm jacet corpus defectum viribus, reſolutumque dolore non uno, aut trahitur ægrè; cùm ipſi nobismet oneri, nulli utilitati aliis ſumus, utquid magnopere poſtules vivere, nec in præcipua felicitatis numeres parte, infelicem eſſe deſinere?

Usq; adeône mori miſerum eſt?

Aut, unà cum vita ſpes noſtræ omnes concidunt? Solatia omnia dilabuntur? Alia longè Chriſtianorum fiducia eſt: & ſolâ futuræ ſortis imagine ſi delenitus Apoſtolus *diſſolvi cupiit*: quidni in triſtibus noſtris voveamus idem, & gratulemur, quibus contigit, ſimul & explicari malis, quibus affli-ti hactenus ſunt, & adſpirare ad illa bona, ultra quæ nulla intelligenda felicitas eſt? Minime ergò exiſtimandum, male actum cum matrona egregia Anna Egerlandia, cùm nudius quintus decederet, abſoluta vita juxta & valetudine, qua aliquot annis implicuit hactenus

nus,& moleſtiſſimè eam afflixit. Non nunc querendum amplius habet, quod lateri malè, quòd capiti ſit: quod corruptorum humorum ſentina noxia,& eruptura in multas cruces gravetur peſſimè; quòd fracta faſtidiis in nullas vitæ partes ſufficiat. Extra dolorē,extra cruciatus omnes, quin extra eorum metum quoque, poſita longe, lætum, felix,æternum,juncta Deo,& plena Deo,ævum agit, nec inquietanda terroribus, nec caſu ullo finienda. Nata eſt Svvinfurti Francorum,imperiali urbe, d. XVIII. Martii An. cIↃ IↃc. patre Georgio Riebenſtenio Negotiatore & Cive primario; matre Barbara Jungeria,virtute & antiquitate generis præſtanti matrona. In horum ſinu cum adoleſceret,præter pietatem, cæteras artes bonas, quæ decent hunc ſexum maximè, diſciplinasq; domeſticas, egregiè hauſit. Quo factū ut captus ejus amore Nobilis ſtrenuusq; Vir Dn. Eraſmus Egerland, nunc militaris cohortis & caſtri hujus præfectus, petierit ſibi conjugem pariter & duxerit domum ſolennibus nuptiarum a. d. XXII. Julii Anno cIↃ IↃc XXVIII. Svvinfurti celebratis. Ex eo tempore ita vixit cum ipſo,atq; ſe comparavit,ut bonæ uxoris partes facile impleret. Complexa virum non modo omni fide ſtudioq; ac cura; ſed ſedulò etiam providéque familiarem rem adminiſtrans. Mater facta quaternis vicibus eſt: binis in maſcula prole,& totidem etiam in fœmellis editis. Quos liberos ſuos omnes tamen, contra naturæ ordinem viva adhuc videnſque compoſuit. Quod quamvis triſte ac durum accideret, acquievit tamen leniter Dei placitis,nec expoſtulandum duxit de raptis cum eo, cui & agendæ gratiæ erant, quod ſaltem dediſſet. Amoris quidem atq; benevolentiæ eſt, cum Deus annuit liberos: non tamen, cum adimit,ad iram ac odiū verti debet. In eo enim & liberis bene,& parentibus conſulit. Nam & degenerare poſſunt, & dura aſperaq; incidere. Quod & illis malo eſt,& luctum doloremq; parentibus affert. Parum proſpera valetudine aliquot annis uſa eſt. Adeo,ut ſæpè ita decubuerit, quæ convaleſcere & ſurgere iterum non videretur. Nec unquam hactenus tam firma fuit,ut non de aliqua moleſtia atque languore quereretur. Maxime tamen ex elapſi anni auctumno: cum mirum in modum procidere vires, & corpus omne ſolvi cœpit, donec a. d. XII. Martii nec ſuſtinere ſe amplius poſſet, & lecto perpetuo teneretur. Non defuerunt Medici quidem, qui opem ferrent jacenti: nec illi non ſtrenuè egerunt partes: ſed cura valentius exſtiterat malum, & cùm appeteret fatalis hora, non potuit illa avertiarte, aut longius rejici potentibus herbis. Quod cùm adverteret,non illa demiſit animū,ſed pietate erexit,& quicquid in ſacris literis, quas diligenter verſarat legendo, notaſſet jam olim, ruminata velut ſubjecit ſibi aſſiduè, & contra mortis terrorem, tanquam validiſſimis copiis, mentem inſtruxit, atq; armavit. Uſa & ſacroſancta Synaxi eſt, quò firmaret ſe magis, & emuniret undiq;, ne ulla in parte nudum præberet latus,ejusq; pateret petitionibus,qui noctes diesq; ſaluti noſtræ inſidiatur. Inter has curas a. d. XXVIII. Martii poſt IX. Horam matutinam exſpiravit placidè,cum LIV. annos, & dies X. feciſſet vivens. Cujus exuviæ cum componendæ poſtea ſint ſolenni ritu, vos nunc alloquimur,monemusque, *Academici Cives*, ut præſtantiſſimæ matronæ funus, quod ex mariti ædibus in templum parochiale ducetur, frequenti exequiarum officio, proſequamini, atq; hoc pietatis atq; humanitatis genere, mariti dolorem ſublevetis. Libenter enim,&,quàm prolixè id fieri poteſt,præſtandum aliis eſt,quo tibi peræq; fieri olim,ipſimet expetas. PP. Dominica Quaſimod. anno recuperatæ gratiæ MDCLIV. DCXXXIII.

DCXXXIII.

SInite parvulos, nec prohibete eos venire ad me: talium enim est regnum cœlorum, ait Apostolis Christus, qui ipse pro nobis parvulus factus est, ut grandes in cœlo magnosque efficeret. Et dicit *talium*, ut & admitteret pueros, & seniores non excluderet. Sed seniores, qui simplicitate fidei & innocentia vitæ pueri essent. Quamvis autem non ita in terris amplius versetur Christus, ut, sicuti tum, videri possit, & tangi: veniunt tamen ad eum parvuli, cùm tinguntur fonte, & implantantur arbori, quæ posita secus decursus aquarum: quæ fructum suum edit in tempore, & cujus folia non decidunt. Veniunt tamen ad Christum parvuli, cùm imbuuntur fide, cùm pietatis formantur præceptis. Neque enim aliud nostra institutio, quam quædam ad Christum perductio est. Veniunt denique ad Christum pueri, cùm obeunt diem, reddunturq; illi, unde accepti sunt. Nam procreare atque suscipere liberos, non tam parentum opus, quàm Dei munus est. Qui remoratur igitur salutaris lavacri gratiam, venire ad Christum quodammodo prohibet parvulos; qui negligenter atq; maligne instituit, venire eosdem ad Christum non sinit: quod ipsum quoq; videntur facere, qui immoderatè lugent ereptos. Nam quid hoc aliud est, quàm injicere manum; non quòd possis retrahere; sed quòd velis? Quid aliud est, quàm venisse ad Christum, aut nolle propemodum, aut ægrè ferre ac indignari? Nata superiore d. IV. Martii sub vesperam, Excellentissimo Viro Dn. Andreæ Sennerto Ebrææ & Oriental. Ling. Professori P. Collegæ nostro honorando, filiola est, Anna Sophia pòst appellata. Quæ nudius quartus in ipsa vespera denata, properato itinere non tam venit ad Christum, quàm pervenit. Ita enim venit, ut jam diduci ab eo, atque revelli amplius haud possit. Non parùm doloris allaturum parentibus hoc quartò incussum quis dubitet vulnus? Recogitabunt ii tamen, quid Christus locutus Apostolis sit, cum increparent, qui pignora sua ad ipsum deferrent: & optimum adeò Salvatorem astare coram & dicere sibi existimabunt; *Sinite parvulam, nec prohibete eam venire ad me: ejus enim, illiusq; similium, regnum cœlorum est. Non prohibuistis, venire ad me, cum consecraretur mihi maturè salutaribus aquis: & prohibere velitis, postquam pervenit? Mihi enim reddita est, cum vobis subducta. Quis prohibet aditum, nisi qui pervenire non vult, cui injicit manum? Et quis dolebit ereptam, quam cui est ægrè, ad me venisse? Quantò satius est regnare in cœlo, quàm servire in terrâ? Atqui hoc faciunt homines, quamdiu in vita ibi morantur: subjecti, vel aliis, vel, quòd deterius, sibi ipsis, dum ab affectibus suis regnantur. Regnum cœlorum libertas est: hoc cedit illis, qui venerunt ad me. Regnum cœlorum felicitas summa: hâc Anna Sophia nunc fruitur: angelis ipsis sublimior ac major. Qui ut in cœlo habitent; non regnant tamen: nec Dei filii ac cohæredes mei sunt, ministri sunt. In regni sortem, non nisi consanguinei veniunt. Quæ prærogativa solius hominis est. Et altius aspirare quî possit?* O ergo felicem parvulam quæ consecuta hæc est? O ipsos parentes quoque felices, si ista auscultant, & credunt firmiter, & sibi ipsis olim promittunt! Quod restat, agite nunc, *Academici Cives*, & cùm ad H. III. postea efferetur componeturque parvula, venite frequentes ac ite exequias. Humanitatis est, libenter præstare aliis, quod juvet. At præcipientibus non deesse, & pietatis meretur laudem. PP. a.d. III. Aprilis anno recuperatæ gratiæ

MDCLIV.

DCXXXIV.

CUm multæ variæq́; artes exiſtant, quibus & ſuſtinetur hominum vita, & exornatur; tum duæ maximæ omnium, & eminentiſſimæ ipſum veluti rerum faſtigium tenent, Armorum & Litterarum. Neque nunc diſputandum eſt, utra excellat atque antiſtet alteram, modò id extra controverſiam maneat, ambas in ſummo culmine poſitas ac conſtitutas arbitrium quaſi humani generis agere. Sed de præſtantia literarum alio loco licebit diſſerere: cæterum de militaris rei excellentia dubitabit nemo, qui putet ſecum, in hujus virtute atque præſidio, non modo fortunas omnium ac res, ſed vitam ipſam latere & capita: omnia ſtudia, omnem induſtriam hominum, ſimul increpuit aliqua tumultus ſuſpicio, huc ſe recipere, hinc ſecuritatem atque ſalutem exſpectare. Quod ſi divinæ cujusdam, maximæ certè virtutis eſt, invictum adverſus aſpera animum gerere, nullo metu, nullo terrore moveri unquam: humi cubare atque ſubdio, dies noctesque durare in ſtationibus, inter inopiam ac famem æſtus, pruinas, frigora non recuſare aut queri: vilia denique habere omnia, præter unius victoriæ, & conſervatæ gentis decus, cujus ſalutem tutandam ſuſceperis; magna omninò militaribus viris (quorum propria iſthæc negotia ſunt) tribuenda eſt dignitas, magna atque eximia Nobiliſſimo ac perquam Strenuo Viro, Dn. Melchiori Grubbachio, Legionis Prætoriæ in Sereniſſimi Electoris noſtri militia, Tribuno, Caſtrique Wittenbergenſis & militaris Præſidii Præfecto ſummo, nec non Sorbigienſis, Bitterfeldenſis, & Delitianæ Præfecturarum Capitaneo, quem vocant, debetur laus, qui à primo annorum flore deditus in militia fuit, & aſpiravit ad ordinem ſummum. Quæ ei cùm liberaliter reddenda ſemper; tum nunc vel maximè eſt, cum exponendi de morte & exitu, indicandiq; ejus funeris nobis incumbit neceſſitas. Tanti enim ſuprema cujusque haberi ſolent, quanti, cum ſupereſſet ac viveret quisque ipſemet fuit. Natus Grubbachius Tubingæ, in Wirtenbergico Ducatu, a. d. XXIII. Julii, A. cIↃ IↃc. patrem habuit Prudentiſſimum Virum Philippum, Senatorii Ordinis & Bibliopolam primarium: matrem Urſulam, Ampliſſimi Viri, Dn. Melchioris Breidneri Conſiliarii Wirtenbergici & Schorndorpenſis Reip. Conſulis filiam, eximiis dotibus fœminam: quæ ab exceſſu Philippi, Ampliſſimo ac Excellentiſſimo Viro, Dn. Johanni Martino Rauſchero Hiſtor. & Eloquent. in Tubingenſi Acad. PP. nec non Collegii Philoſophici optimè merito Seniori ſecundis nuptiis ſe junxit. Lætæ & alacris indolis puer maturè imbuendus literis traditus eſt; atque in iis adoleſcens feliciter, Latinitatis uſum contraxexat, ſublimioribus diſciplinis jam admovendus. Sed acrior mentis vis majorq́ue vigoris impetus agebat juvenem, quam qui quietem & umbram ferre poſſet, campum & aciem affectans, ubi exerere virtutem, decusq́; ac gloriam parare poſſet haud vilem. Militiam itaque prætulit literis, ejusque tyrocinia bello Sabaudico ſub Erneſto Mansfeldiæ Comite poſuit. Sed ad conditiones & pacem cum mox deducta res eſſet, domum rediit, eo conſilio, ut novum campum circumſpiceret in quem effunderet ſe: quem & invenit poſtpaullo, cum ab eodem Mansfeldio Comite inter immunes primò, & paullò poſt Decuriones cohortis adſcriberetur. Sed cum in Auſtria valde conciſi Legionis & imminuti numeri eſſent, ac ipſe Præfectus cohortis, in qua militabat, letifero vulnere eſſet percuſſus, multaq́ue alia intervenirent, quæ nova conſilia ipſi ſubjicerent, impetrata venia diſceſſit. Accepto Pragæ in itinere, Sereniſſimum Electorem Saxoniæ conſcribere copias, nihil

cun-

cunctatus volavit Dresdam, datoq; in Loſerianum vexillum nomine, Decuriatum primum ſortitus eſt. Exauctoratus poſt aliquot annos miſſione honeſtâ auſpicaturus equeſtrem militiam, profectus in Sueciam eſt, ubi tum contra Polonorum Regem parabatur bellum, acceptis commẽdatitiis literis Dresdæ â Barone Taubio, Summo Vigiliarum in Equitatu Saxonico Aulæque Præfecto, ad Hermanum Wrangelium Magiſtrum Campi. Qui, cum veniſſet, per tres integros menſes liberaliter ſecum Grubbachium, habuit, donec Baroni Speerreuthio, donatum equis duobus ante traderet, ſubvexilliferum turmæ conſtituendum. Quinque factis ſtipendiis, & impetrata miſſione jam ipſe vexillifer, conſcenſa in Monte Regio navi, delatus in Daniam, Batavosq; mox Galliam petiit: quâ viſa luſtrataque in partibus Argentinâ rediit domum. Undẽ mox revocatus Speerreuthii literis, præpoſitusque cohorti, quatuor integris annis, in Belgica, Suecia, & Germania eam curavit ac duxit. Reverſus in Misniam à Sereniſſimo Electore tribus pedeſtribus vexillis Præfectus Vigiliarum juxtaq; Metator datus eſt. Quas partes cum in memorabili illo ad Lipſiam prælio functus eſſet nobiliter, ad curam Cohortis & ſummam Vigiliarum Præfecturam in Legione Prætoria aſpiravit. Sed aliquot menſibus poſt cum Subpræfectus Legionis provinciâ ſuâ decederet, in eas partes ipſe ſucceſſit: donec tandem Tribunatus ipſe cum Præfectura cuſtodiaq; caſtri hujus Wittenbergenſis, quod ante hos duodenos annos accidit, committeretur. Cui ampliſſimo muneri, Sorbigienſis, Bitterfeldenſis & Delitianæ Præfecturarum adminiſtratio ſuprema, cumuli ac complementi inſtar, tribus ante annis acceſſit. Qua fortitudine autem, ſtrenuitate ac fide in partibus iſtis verſatus hactenus ſit, paucis exponi non poteſt. Amplam & copioſam orationem poſcit res: quæ in præſentiâ nobis præſtari haud poteſt. Teſtimonio interim ac documento clariſſimo hoc ipſum erit, quod ex alio ſemper atque alio munere, ad ampliores partes fuit promotus. Quod nunquam factum ni in minoribus ante curam ac operam ſuam egregiè probaſſet. Matrimonium iniit Anno cIↃ IↃc XXXII, cum nobiliſſimam Virginem Willeminam, Nobiliſſimi ac perquam Strenui Viri Dn. Antonii Monierii Tribuni, & Stralſundenſis Urbis tum Gubernatoris, poſtea verò in Electorali militia Tormentariæ rei Curatoris Generalis, & Legionis Pedeſtris Tribuni, filiam, nuptiis Gryphisvvaldæ ſolenniter celebratis duceret. Ex ea ſuſcepit liberos ſeptem, III. Filios, & puellas IV. ex quibus ſola Urſula Roſina Nobiliſſimo Strenuoq; Viro Dn. Davidi Tubio, Ex Præfecto Turmæ Equeſtris & Vigiliarium nupta, cum pueris duobus egregiæ ſpei, Melchiore & Friderico Wilhelmo, ſuperat, & patrem optimum ereptum dolet. Uxorem conjunctiſſimè ſanctiſſimeque, liberos vero tenerrimè amavit, diligentiſſimam operam navans, ut recte educaretur eorum indoles, & capeſſendis virtutibus clariſſimæque cuivis arti maturè ac diligenter præpararetur. Non neſcius, à primæ ętatis formatione, omnem ſecuturorum annorum ſpem capiendam eſſe. Cum aliis quoque ita vixit, ut neque auctoritatem muneris proderet, & comitatis atque officii laudem facile inveniret. Lætus, humanus, facilis erga cæteros: adverſus ſuperiores non indecoro obſequio promptus. Liberalis præterea atque munificus, cùm in alios, tum ſacerdotes præcipue, & matrem optimam, quam ſumma ſemper pietate proſequutus eſt, vitricumque clariſſimum, cum tempeſtate bellorum jactarentur. Annus pene factus eſt, quod de torpore ſtomachi, & pedum infirmitate conqueri cepit. Quo factum, ut

ex præfecturis ſuis ſuperioribus menſibus huc concederet, curandæ valetudini diligentius paullo & accuratius vacaturus. Nec defuerunt Medicorum, quos accerſierat, ſtudia, & præſtò fuerunt affatim omnia, quæ levamentum ac opem viderentur promittere. Sed efferatior erat mali vis, quàm ut ulla ratione ſe mitigari ſaltem, nedum elidi pateretur ac tolli. Pervicax atque indomitum, nec divellendum viſceribus, niſi exſtincto, quem invaſerat ſemel. Quod minimè quamvis lateret Grubbachium, non ideò tamen demiſit animum; ſed memor ſectæ, cujus auctoramentum proprium eſt, deſpicere mortem, & conculcare terrores; memor religionis ac diſciplinæ Chriſtianæ, cui non in pompam & ſpeciem, ſed ſeriò ſemper deditus fuit, ſe erexit conſtanter, & meritorum Salvatoris fiducia, precibusque aſſiduis, ſic, quaſi invictiſſimis armis munitus, in hoſtem iit, eoque præſentiore animo excepit mortem, quo ſe diutius ante ad rite ſubeunda ſuprema inſtruxerat. Nam & mandata de adornando funere dederat dudum, & verba de ſacris ſcripſerat literis, quæ explicanda pro concione funebri eſſent, & diu ante commentariolum condiderat, quo vitæ ordo militari brevitate erat digeſtus. Conſcius, ita egiſſe, ut inſtitutorum ſuorum minimè pœnitere ſe poſſet. A. d. VIII. Martii mirè defici cœptus eſt, fruſtra tentatis præſidiis, quibus recrearetur: ſub noctem maximè: quare accitus etiam Miniſter verbi, qui à confeſſionibus ipſi hactenus fuerat, eſt: cujus vocibus confirmatus, inter aſſiſtentium preces & Hymnos, placidè & ſine ullo doloris ſigno, ſub Hor. II. à nocte mediâ acquievit, cum proximis ante diebus, uxori liberisque dixiſſet Vale; filios verò & de colenda pietate virtuteque adhortatus ſedulò eſſet, quarto & quinquageſimo anno ætatis propius finem adducto. Hunc exitum habuit Tribunus noſter: atque hæc illa coronis, illaque cataſtrophe eſt, quâ vitæ hujus fabula partes cujusque tandem includit. Præclarè ac pulchrè, ſi plauſus theatri conſequitur, & licet exceſſerimus ipſi, noſtræ tamen remanent laudes, & per ſubſellia pluteosque favore lætiſſimo divagantur. Quod certè manebit Grubbachium: neque intercidet memoria viri ac recordatio, quamdiu pro patria facere fortiter, nil duri ac aſperi fugere, juxtaque patrare magna ac pati, inter militares virtutes vel primo loco putabitur. Quamdiu, in illuſtri poſitum procul ſqualore ac tenebris degere vitam, placere magnis principibus, ipſorum Regum florere gratia, magnificum inter mortales eximiumque habebitur. Rideat, licet, ac calcet Cynicorum natio impudens, vanaque hæc clamitet atq; inania, dum per iratum Genium deſperat conſequi: ſolabuntur tamen & recreabunt experientes interim viros, & cum ſplendore ac luce his circumfundent ultrò, quod ex duritia illi ac ſordibus cupidiſſimè quidem, ſed ſtolidiſſimè ac fruſtra petunt. Nunquam enim admirationem merebitur, qui ſponte ſe miſerum contemtumque reddiderit. Quod reſtat, *Academici Cives*, quoniam poſtea Tribuno fortiſſimo exequiarum ſolennia perſolvenda ſunt, agite, decoraque frequentiâ id genus officii celebrate. Quod licet neque detrahere felicitati mortui, neque adjicere quicquam eidem poteſt; ſuperſtitum tamen intererit, non negligi tanti viri memoriam: & recordari virtutum ejus comiter, magnum ſolatium afferet, qui aut deſideratiſſimo conjuge, aut patre exoptatiſſimo, vel alio quodam affectu, in ipſo orbati. P. P. Dominicâ *Miſericordias Domini* anno recuperatæ gratiæ MDCLIV.

DCXXXV

CUm anno ſuperiore Academiæ noſtræ civem daret Nobilis & Præſtantiſſ. Juvenis Johannes Colrepius Pomeranus, eam concipiebat ſpem, fore ut præclaris artibus diſciplinisque excultus in patriam, promovendis olim utilitatibus ejus, reverteretur. Sed longè aliud ſuper eo tùm deſtinaſſe Numen, hodiernus oſtendit dies, quo corpus ipſius exangue mandatum terræ in communem Chriſtianorum ſpem, componendum ſolenniter eſt, magno documento, fallere ſæpius vota noſtra, & aliter cadere, quàm, cum conciperentur, ſperabamus. Neque enim quicquam certum ac ſtabile eſt in rebus humanis: & ſicut cætera omnia, quæ circa nos ſunt, in fluxu velut perpetuo ſunt, & veniunt abeuntque ac dilabuntur, aquæ inſtar; ſic vita ipſa, quæ datur, non ita in manu noſtra eſt, ut retinere poſſimus, quamdiu libuerit. Supra nos eſt, qui eam & admetitur velut & temperat: & quandocunque appellat ſeriò, ut cedamus reddamusque, non tergiverſari, non comperendinare cuiquam licet. Benè verò cum Colrepio actum, qui cum decederet vita eò conceſſit, ubi nihil caduci, nihil lubrici amplius eum verſare poteſt, æterna immotaque omnia ſunt, nec extra finem haud tantum, ſed querimoniam omnem ac luctum poſita longè. In cœlo enim, & illis beatis regionibus, quò ſolutæ corporibus piorum ſubeunt animæ nonniſi feſta tripudia, ovationesque atque triumphos regnare perpetuò & exultare neceſſe eſt. Natus Colrepius eſt Gedani in Boruſſia d. IIX. Decembris anno recuperatæ gratiæ M DC XXXIII. Patre Michaële, Viro Nobili, qui Stolpam Pomeranorum denique res atque fortunas ſuas transtulit; Matre Maria Hoffmania Egregia fœmina. Inter prima tyrocinia literarum nondum octo annos natus patrem optimum amiſit. Sed curam ejus & mater piiſſima, & vitricus, quem nactus poſtea æquiſſimum eſt, tutoresque egerunt ſtrenuè, navaruntque operam, ut pro docili illa beneque ingeniata indole puer optimè ac liberaliter educaretur. Cum itaque domi ſub diſciplina Clariſſimi Viri, Martini Spilenbergii, Ludi Stolpenſis Rectoris, fundamenta literarum jeciſſet præclarè, ablegatus à ſuis Gedanum eſt, ut in Gymnaſium Reipubl. traderet ſe, cum aliis, tùm præcipuè Excellentiſſimo & Experientiſſimo Viro, Dn. Laurentio Eichſtadio Medicinæ Doctori Ejusdemque nec non Matheſios Profeſſ. celeberrimo commendatus. Non diutiſſimè quidem egit ibi; SS. Theologiæ tamen principia non infeliciter hauſit, atque in Mathematicis etiam diſciplinis ductu Eichſtadii non leviter profecit. De quo teſtari Kalendarium poteſt, quod ad hunc ipſum annum, qui labitur, non ita pridem, morbo licet implicitus, conſcripſit. In Academiam noſtram Aprili præcipite ſuperioris anni venit, eo conſilio, ut Jurisprudentiæ ſtudio dederet ſe: quod incunctanter etiam fecit. Neque enim agreſtibus tantùm, quod Columella dicebat, ſed & ſtudentibus, procraſtinatio res inſidioſiſſima eſt. Itaque ſimul ac intelligeret apertum iri aliquas Scholas, in quibus elementa juris explicarentur, illicò eò profeſſus eſt nomen, & ſedulo eas pòſt frequentavit. Qui ardor diſcendi atque contentio ſingularis, quam ſpem de eo futurum in tempus facere poterat, auguriumque de ſtudiis ejus ad finem adductis? Præcipuè cum emendatiſſima, & frugis optimæ vita accederet. Namque ut doctum inde prudentemque; ita hinc bonum licebat ſperare civem. Teſtabuntur de eo hoſpites ejus, qui aut menſam ei præbuerunt aut domum; teſtabuntur convictores, & comilitones, quiq; alii familiarius noverant,

inq; actus ipsius & mores introspicere paullò penitius poterant. Nobis nulla alia re notus fuit, quàm institutis optimis & legibus nostris conformibus. Tussi atque angustia pectoris adulto auctumno ceptus est premi. Et quamvis adhibita medentium cura omnibus modis eò elaboratũ fuerit, ut fieret melior; effici tamen non potuit, quin jam contraheret planè tabem, & extra omnem convalescendi spem poneretur. Quod cùm maturè præsentisceret, pro pietate animi, in qua perpetuò deditus fuit, ante omnia id dedit operam, ut impetrata peccatorũ ritè veniâ, reconciliaretur cum Deo, & sacrosanctis mysteriis expiaretur. Ita enim futurum sperabat, ut quicunque se tandem maneret casus, ad excipiendum ac sustinendum eum benè paratus firmusque ut foret. Interim non nisi cœlestium rerum cogitationibus occupavit animum, ac imaginibus earum suaviter pavit mentem & oblectavit, donec solido usu potiretur. Acquievit autem d. XVII. Decembr. super. anni ipsa VII. matutina assistentibus conterraneis, & Reverendo atque Clarissimo Viro Dn. Daniele Romero Ecclesiæ nostræ Diacono, Confessionario suo, inter medias preces, cùm annos XX. dies IX. fecisset vivens. Quamvis itaque non magna ætate decesserit, tamen quia post patrem optimum, post matrem suavissimam, post fratrem conjunctissimum obiit, nec præter naturæ decessit ordinem, & nemini nimis acerbè mærendus venit. Quod si perfectam vitam non anni & dies; sed virtus ac animus faciunt, nec immatura morte subductus est. Quippe qui boni & Christiani hominis partes, abundè implevit. Non canis rugisque æstimanda vita, sed actibus est. Satis itaq; vixit, qui suo officio munereq; egregiè est functus; neque tam corpus curavit, quàm animum; in cujus optima constitutione, ipsa dignitas hominis felicitasque est sita. Sed cum reliquiæ ejus jamdudum conditæ sunt, id restat tantum, ut exequiarum solennia ei peragantur. Quibus cùm hodiernus dies præstitutus sit, Vestrum erit, in illa frequenter vos convenire. Procedet itaque pompa funebris ex Viduæ Roberianæ, matronæ clarissimæ, ædibus in templum urbis. Ibi habebitur concio: post eam peragentur cætera, quæ frequentari pro more in supremis solent. Quiquus prolixè vos interesse, & vestri officii postulat ratio, & nos magnopere adhortamur. *PP. Dominica Reminiscere*, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DC XXXVI.

HIc ordo rerum est, nascuntur primò, atque incipiunt: cum adoleverint deinde, & maturuerint, jam decidunt rursus, quò ante crescendo pervenerant. Non rarò tamen dari assolent causæ, quæ seriem istam prævertant & rumpant, & ante præcipitent, quàm per omnes hos gradus eniti queant. Quod in hominibus ipsis etiam accidit. Nec enim emeritos tantum componimus senes; pueri etiam & florentissimi Juvenes efferuntur. Sed ibi & Deus agit negotium, & citius eripit subducitque, quos longior mora videbatur corrumpere.

Quem Dii diligunt adolescens moritur.

Cui prophano versui nè desit fides, idem cælestes etiam literæ inculcant. Potest videri Deus, & Præstantissimum juvenem Hinricum Olberum amasse, quod vitâ extraxit in ipso flore ætatis positum, & mori voluit, cùm tot vivendi causæ adessent. Natus est Oberndorpi in ditione Bremana, patre Pastore ejus Ecclesiæ, Ludolpho, Viro Reverendo ac Docto, claroque ex eo præterea, quod ultra seculi spatium sacerdotalis dignitas in auctoribus generis luxit. Matrem sortitus fuit Adelheidam, Henrici Pepers Mercatoris & Annæ Dreves filiam. Duodecennis puer Stadam missus est in paullo uberiorem ingenii cultum.

tum. Cùm VIII. annos ibi egisset in studiis Lunæburgum discessit: unde post duos annos profectus Rostochium illi Academiæ Civem dedit. Auctumno anni M DC LI. huc venit, & sedulo hactenus egit partes, quas semel agendas susceperat. Nam qua industria incubuit studiis? qua diligentia ac sedulitate privatis juxta interfuit & publicis Scholis? Jam sicut à teneris, pium, probum, modestũ, reverentem majorum, & promtum obsequio præbuit se, ita nihil ejus mutavit hactenus; quin illa egregia animi bona locupletare & auctiora reddere studuit. Itaque luculenta in ipso fulgebat spes, fore, ut utilẽ olim dare in publicum ornat⁹ istis virtutibus virũ posset. Sed Deo aliter visum fuit. Cujus destinata veneranda semper nobis, & optima statuenda sunt. Proximi Martii mensis VIII. die sentire cepit languorem. Cùm nihilo melior fieret, consulendum & accersendum Medicum censuit. Nec male initio processit res. Videbaturque adeo reddendus post paullo valetudini pristinæ esse. Sed cum mox supervenirent graviora symptomata, quæ respirandi facultatem jacenti, & linguæ præterea adimerent usum; tum inter viscera ejus ii exardescerẽt æstus, qui valde affligerent caput, & illam animi partem, quæ format imagines, tentarent, spes omnis evanuit. Quod decumbentem quoque cum falleret minimè, seriò sibi de supremis cogitandum duxit. Ante omnia a. d. XVI. Martii vocato ad se ministro verbi, errores ætatis admissaque sua seriâ pœnitentiâ confessus, & summâ devotione mox sacra synaxi usus est. Hinc sibi à precibus & hymnis sacris solatium pariter ægritudinis, & contra mortis terrores præsidium petiit firmissimum. Altero die post inter XII. & I. pomeridianam leni solutus obitu finem fecit, cum vixisset Annos XXIV. Mens. IV. paucis minus diebus: Nam A. C. M DC XXIX. d. XXIX. Novembris natus fuerat. Conditis dudum ejus reliquiis restat, ut exequiarũ solenne peragatur. Quod cum ad H. I. postea institutum sit, vos adhortamur, *Academici Cives*, ut ultimum comilitoni officium prolixè & cumulatè velitis præstare. Procedet pompa ex Neumannianis ædibus in oppidanum templum, ubi habebitur concio, & cætera, quæ ad feralem hunc actum pertinent, peragentur. PP. *Dominica Rogate*, anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DC XXXVII.

NOn rarò accidit, ut partes terrarum fluctuũ vi & inundationũ æstibus sorbtæ desidant, & continenti abscindantur. Quod non modò in monumentis literarum contigisse jam olim legimus, sed nostris quoque temporibus meminimus factum. Simile quid usu venit hominibns, cum catarrhorum & destillationum copia principes partes corporis sic opprimuntur & inundantur veluti, ut vigere amplius non possint, & hominem interire necesse sit. Hoc mali genere aliquot annis afflicta matrona Clarissima Juliana Guntheria fuit: & sicut carioſę terrę solvuntur subsiduntque facilius; sic ipsa quoque graviore ætate fracta jam ante hoc minus durare potuit, quò annos plures nata esset, atq; extincta adeò nudius quartus penitus est. Neque n. aliâ lege nascimur homines, & auspicamur vitam, quàm, licet longissimè eam ducamus, tandem tamen mori atque abire de statione istâ oporteat. Nata est Juliana Wittenb. a. d. XXVIII. Maji año M D XCII. patre Amplissimo Viro Caspare Meinero Præfecturæ hujus Quæstore, matre Præstantissima fœmina, Martha, Ampliss. & Prudentiss. Viri Friderici Pflugritteri Bornavienſ. Civitat. Consulis filia. Adolevit in parentum sinu sanctè, & erudita iis artibus fuit, in quibus occupari cum laude hic sexus solet. Annos nata XIX. legitimis nuptiis collocata Excellentissimo Clarissimoq; Viro Dn. Tobiæ Tilemanno Matthem. Professor Publ. fuit: quem tamẽ non integro biennio facto acerbo fu-

bo funere ereptum amisit. Eo itaque mortuo VII. integros annos vidua egit, atque interim senio confectorũ parentum curavit familiam. Sed functa matre, anno post, cum Viro Experientiss. Excellentissimoq; Dn. Johanne Gunthero, Philos. & Med. D. atq; in Acad. Lipsiensi P. P. nec non illius Facult. Decano perpetuo, Collegii Paulini Decemviro, Majoris denique Collegiato, matrimonium iniit: eique ab anno M DC XXI. ad A. M DC XXXIV. placidissimè ac ex sententia animi planè convixit, eique genuit liberos quatuor, filium unum, & filias tres; de quibus sola Juliana in acerbissimum hunc luctum superat, Experientissimo Clarissimoque viro Augusto Wanckelio, Medicinæ Licentiato non ita pridẽ desponsata. Cum plura acerba ac tristia per illud tempus experta esset, quo Lipsiensis urbs Tillianis armis insideretur, & eadem rursus, à Wallensteniani jam imminerent, subduxit se tempestati, & huc in patriam & suam cum viro familiaque remigravit. Sed cum maritus paullo post repeteret Lipsiam, ea quidem mente, ut inspiceret saltem domicilium suum ac larem, quâmq; salvæ atq; incolumes essent res, quas asservandas ibi reliquerant, mox reversurus ad suos; accidit, ut præter spem ibi corriperetur morbo, & mox ex eo decederet. Vidua itaque facta denuò, hîc certum mansurumq; fixit larem translatis fortunis omnibus, itaque se gessit & comparavit hactenus, ut inculpatissimæ vitę laude apud omnes floreret. Nam rarò, nec temere unquam, nisi sacrorum causa, prodivit: quibus quoad per valetudinẽ licuit interfuit sedulo; nec facilè unquam neglexit sponte: domi verò vitam omnem inter orationes & psalmos & muliebres operas perduxit, charissimæ filiæ pietatis juxta & frugalitatis efficacissimum exemplum quotidie præbens. Quid nunc de patientia ejus dicemus, quam singularem prorsus ostendit hactenus, ex quo his proximis annis perpetua valetudine, ex destillationibus atque catarrhis afflicta fuit domique retenta? Quamvis enim id magnæ esset molestiæ, non iniquè tulit tamẽ, & acquievit semper placidè Deo, cujus has castigationes ad amorem tenerrimumque interpretandas affectum, non ignorabat. Ita composito animo, nihil in ipsum potuit dolor, manentem in sua sede, quietumque, & sedulo semper tuentem partes. Itaque factum, ut neq; voce ulla temere peccaret. Cùm contraxisset asthma nunc nuper, nec opes medentium, quamquam singulari cura ac diligentia adhiberentur, quicquam proficerent, accidit, ut nudius quartus à nocte media post ipsam primã inter medias preces finiretur, cum annos LXII. Mens. I. dies XV. fecisset vivens. Quæ cùm ad H. I. postea efferenda sit ex suis ædibus, & habita concione funebri humanda ritè; Vos adhortamur, *Academici Cives*, ut clarissimæ matronæ frequentes eatis exequias. Digna enim est, cui hic honor novissimus cumulatè à vobis exhibeatur, quæ & clariss. doctissimorumq; Professorum matrimoniis floruit, & tot præterea egregiis dotibus virtutibusque fuit ornata. Quas uti quisque æstimat, ita & prosequi solet ac venerari. PP. Domin. VIII. post Trinit. anno recuperatæ gratiæ 1654.

DC XXXVIII.

QUemadmodum morbi nonnulli ex insidiis veluti adoriuntur & recte valere qui videbantur invadunt subitò, tantaq; incumbunt violentia, ut brevi jugulent ac tollant: ita non rarò ex improviso calamitates ingruunt, & media nostra gaudia non tam interrumpunt, quam perimunt planè atq; elidunt. Hujusmodi fulmen superioribus diebus Consultissimum Clarissimumque virum Joachimum Nergerum J. U. Licent. Ecclesiastici Consistorii Advocatum, Curiæ Electoralis, Scabinatus, & Facult. Juridicæ Protonotarium percussit & feriit, cum prima infantia florens, suavissimusque filiolus, Johan-

hannes Georgius, quem ſuperiore anno a.d. VII. Maji ex dulciſſima Conjuge, Anna Catharina Pelshofera, Clariſſima fœmina, ſuſcepit, ejuſq; ætatulam diligentiſſima cura educavit hactenus, necopino fluxu alvi, dentitionisque doloribus, quos ſacer mox conſecutus morbus eſt, laborare inciperet. Quæ in tenellum ejus corpus cum contumaciſſimo ſævirent furore (neq; enim is ullis frangi lenirique medicinis paſſus eſt,) accidit ut octavo poſt die, ex quo decumbere cœperat parvulus, hoc eſt nudius quartus, inter IX. & X. pomeridianam finiretur. Ita afflictiſſimus pater, materque infelix ſpem ſuam votaque, & illas innocentiſſimas delicias, filiolum ſuum, quem modo arctiſſimè tripudiantes oſculati fuerant, ejusque arriſionibus & luſiunculis ſe oblectarant intimè, mox laborantem aſpexerunt triſtes dubiaque anxii ſpe; & nunc amiſſum ac interceptum penitus acerbiſſimè lugent. Sed ita conditio noſtra eſt, ſic luditur nobis hic mimus vitæ, ut ſæpius lachrimæ ſequantur gaudia, atque ex ipſis lætis & proſperis acerba ſubito ac triſtia veniant: quæ tamen iterum mox in fauſta ac candida commutenttur. Quæ ſpes mæſtiſſimos parentes quoque ſolari atque erigere poterit: ac impetrare ab ipſis adeò, ut lenius ferant hanc cladem: quam longis & duraturis penſandam bonis optamus omnes & auguramur. Deus eſt, qui dedit: Deus eſt, qui ſuſtulit. Atque is ipſe etiam alium Johannem Georgium, vel ſi quid aliud nominis magis placet, reddere poteſt, in quo paterni maternique generis decus ad poſteros duret. Vos interim *Cives Academici* agite, & paruli funus, quod ad h. II. poſtea finitis ſacris ducetur ſolenniter, frequenti exequiarum officio proſequimini. Quæ res mirum in modum recreabit parentes doloremque minuet, quem ex dulciſſimi pignoris obitu ceperunt ingentem. PP. Dominica IX. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LIV.

DC XXXIX.

DIem hodiernum funeſtum nobis Ornatiſſimus Juvenis Jeremias Herbergerus, Frauenſtadienſis Sileſius reddit. Nam cum ſuperiore Junii menſe obierit, ſolennia funeris ipſi hodie facienda ſunt. Fungamur partibus, & quod officii ratio præcipit, exequamur. Natus is eſt a. d. VII. Decembris anno M DC XXXI. patre Chriſtophoro, honeſto Cive & Templi ad præſepe Chriſti ædituo: matre Catharina Stockia, Chriſtophori Stockii, Quæſtoris Slepenſis filia. Nomen ab avo tulit acceptum, Valerii Herbergeri, Homiliarum Volumine edito non incelebris Theologi, fratre germano. Rudimenta literarum ex ipſo patre hauſit domi: annos VII. natus in Scholam patriam traditus ſub moderatore ejus M. Jacobo Kolio pro docilitate, qua præditus erat, ingenii feliciter profecit. Annorum XVI. adoleſcens conceſſit Thorunium; ſed paullò pòſt Gedanum petiit, & partim in urbe, partim ad urbem erudiendis pueris præpoſitus tres integros annos ſtudiis dedit. Inde ſalutandæ matris cauſa domum quidem rediit, ſed mox profectus Lipſiam eſt. Nam cum per iſtud tempus patruelis ejus, Valerius Herbergerus SS. Theol. Studioſus, Valerii, Theologi, Nepos deceſſiſſet in Monte Regio, isque ducentos non modo unciales ipſi legaſſet, ſed conſtituiſſet Stipendium etiam in annos VII. numerandum; ſibi & ſtudiis ſuis noluit deeſſe, & ei Academiæ igitur hoc ipſo menſe Sextili ante triennium civem dedit. Superiore anno a.d. VI. Maji huc venit augendæ partæ eruditionis gratia. In utraque egit, quem debebat, & quas in ſe ſemel ſuſceperat graviter partes. Sed in linguarum ſtudia incubuit maximè in quibus egregium aliquid præſtiturus videbatur (aderat enim ingenii copia)

si superare & cœptam perficere licuisset telam. Sed Deo aliter visum fuit, qui super nos agit negotium, & suum cuique vitæ modum dispensat. Nam circa VII. Junii de doloribus stomachi cepit queri. Mox febri tentatus plane decumbere habuit necesse. Quæ cum magnis arderet æstibus, & cum malignitate, ut loquuntur Medici, conjuncta esset, brevi ægrotantem confecit. Obiit a. d. XI. Junii inter IX. & X. ad meridiem, cum proximam præcedentis noctis partem, infundendis precibus cantandisque psalmis, adjutus Conterraneorum officio, consumsisset. Cui cum justa funebria postea ad horam I. instituta sint, vestrum erit, vos illas exequias obire frequentes, & reputare caducum istum ætatis florem, quo multi ferociunt, & sibi nequicquam sumunt cristas. Nam una febris, unus casus, ac is non magnus sæpius, aut statim, aut paucis horis exstinguere potest. Næ ille igitur demum æqua vitam pensitabit lance, qui semper fragilitatis humanæ memor fuerit. PP. Wittenbergæ Dominica XI. post Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCLIV.

DCXL.

POst duûm maritorum, quos extulit, funera, ipsa jam tandem facta est funus Anna Crugeria, ornatissima fœmina: quodq; officium hactenus supremis virorum abunde præstitit, id nunc à liberis postulat suis, in capulo posita, à nobis exspectat. Ita videlicet humana constant, sic rerum orbis vertitur, cum funeravimus plures alios, sumus ipsi funerandi tandem: & quam longissimè etiam viximus, moriendum tamen aliquando est, & exeundum de scena, in quâ egimus partes. Ex qua ut maximè quisque cum plausu digredi expetit; ita viventibus navanda est opera, ne functis desint, & plena pietate prosequantur eos, quibus jam nihil officii aliud præter exequiarum honorem præstare possunt. Nata Anna est Wittenbergæ a. d. XXVI. Januarii A. MDXC. Patre Chiliano Schöpsio honestissimo cive & Institore; Matre Anna Oelschlegeria, quæ demum Wolfgango Hobeldo Viro Senatorio nupsit. Imbuta matronalibus artibus cum annos XX. emensa esset, in matrimonium tradita Sebastiano Strahlio est, Institori pannorum & Vexillifero Defensionariæ, quam vocant, cohortis. Cum eo XI. annis conjunctissimè vixit, eique edidit liberos IV. puerum unum, sed brevi mortuum; & tres puellas, ex quibus sola Maria in luctum istum superat, Prudentissimo Viro, Georgio Fröhnio Camerario Senatus & Institori juncta uxor. Anna Catharina enim & Margareta, quarum altera Martino Matthiæ Hospiti publico apud Nimecenses; altera Francisco Muhlmano Senatori Civitatis legitimis nuptiis locata fuit, jam olim obierunt diem. Orbata viro, quod an. MDCXXI. accidit, annum unum vidua egit. Posito luctu ad secunda vota transiit, atq; Martino Krugero ejusdem Cohortis, quam diximus, vexillifero rite nupsit: quîcum supra XXX. annos ex sententia animi vixit, trium masculorum parens, quos omnes tamen jamdudum composuit. Ac primum quidem, cui Martino nomen fuit, vix octomestrem: alterum vero Laurentium & tertium Zachariam, illum an. XI. hunc IX. natum, an. MDCXXXVII. simul amisit peste extinctos. Alter annus ipse labitur, ex quo iterum erepto marito facta vidua est: itaque se comparavit hactenus, ut quam ante sibi jamdudum & pietatis & aliarum virtutum laudem pepererat, non tueretur modò, verùm augeret etiam ac amplificaret. Juvabatque in eo ipsam non parum ætas provecta annis & paullò liberior affectibus. Quo fit, ut gravitas atq; prudentia, propriæ senectutis videantur dotes; cum tepescente jam sanguine, non, sicut antea, in levissimos impetus

petus tam impotenter animus æstuat. Proximo mense Julio cum quodam Saturni die ascendisset in cubiculum superius, Homiliarum Habermani super Dominicalia Evangelia inde petitura codicem, in ipsis gradibus collapsa luxavit dextram, digitosque afflixit graviter: tantoque acerbius fuit, ex eo casu fieri debilem, quod verebatur, quòd in senectam ætatem id mali incideret genus, absejam ante infirmam & minus valentem. Victus tamen hic metus industria medentium fuit: quanquam vix restitutam acerrima tussis invasit, quam ingens languor initio, mox suffocativus, quem vocant, secutus catarrhus est. Quæ sociatis viribus usque adeo dejecerunt ægrotam, ut omnis medentium cura ac ars frustrà esset. Ex quo id consecutum denique est, ut nudius quintus circa IX. vespertin. plena Christianæ spei & fidei decederet, cum annos LXIV. Mens. IX. feciisset vivens. Quæ cum ad I. posteà efferenda ex paternis ædibus sit, & habita concione funebri humanda ritè: vestri officii fuerit matronæ ornatissimæ funus frequentes vos prosequi. Id itaque ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. a.d.III.Non.Novemb. anno recuperatæ gratiæ MDCLIV.

DCXLI.

NUdius septimus decretam à Serenissimo Electore immortali Deo secularem supplicationem, seu jubileam solennitatem celebravimus, qua actæ publicè fuerunt gratiæ pro sancita ante hos centum annos, religioni orthodoxæ pace in Imperio. Die altero post, hoc est, XXVII. Sept. cellæ præfectus Christianus Franckenberger, Vir integerrimi nominis, obivit diem, verissimum jubileũ peracturus, quod in æternam ipsum quietem reponat, restituatque in illa omnia, quibus hactenus peregrinatus in terris fuerat orbatus. Gratulemur ei hanc felicitatem, & interim ita nos comparemus, ut nostra nobis cum venerit dies, eò & ipsi transferamur. Natus est Torgæ d.XXIV. Septembr. anno C. MDLXXIII. Patre Reverendo & docto Viro M. Georgio Franckenbergero Ecclesiastæ ad S. Spiritum: Matre ornatissima fœmina Catharina, Michaëlis Sachsii honesti civis filia. Patre mortuo matrem, quæ suasu & auctoritate patrui, Clarissimi Viri, M. Andreæ Franckenbergeri Histor. Profess. Publ. huc commigraverat, & post deinceps prudenti & docto Viro M. Bernhardo Pfanzero Oppid. Reip. Senatori nupserat, secutus est, literisque ingenium usque in ann. XVIII. excoluit. Post hæc, ne vitrico esset molestus, profectus in Silesiam est, & ibi cuidam Viro nobili in erudiendis literis operam addixit. Defunctus ea provincia per annos quinque huc rediit, & paullo post Scabinatus scriptum, tribuente Amplissimo JCtorum Ordine, consecutus est, idque officii genus X. integris annis summa fide & diligentia administravit. Deinde Cellæ Academicæ præfectus datus partibus iis tribus annis functus est. Deinde easdem rursus in se suscepit A. MDCXXXI. iisque hactenus præfuit ea fide ac studio, quæ in hujusmodi munere requiruntur. Anno MDCI. matrimonium iniit cum honesta fœmina Maria, Gregorii Rudolfii Serenissimi Electoris Frumentarii filia, quicum XXXVII. annos ex animi vixit sententia, atq; ex eâ suscepit liberos V. filios tres, de quibus Georgius tantum in patris optimi luctum superat, & filias duas, quæ dudum denatæ. Mortua uxore ad vota secunda transiit, domumque duxit ritè Annam Krappiam Hieronymi Krappii Primarii civis filiam, egregiam fœminam. Cum qua hos annos XVIII. ita vixit, ut nihil illis conjunctius atque concordius esset. Superiore Augusti mense mirum in modum languere primum, deinde decumbere etiam cœpit: non tam infestante morbo, quam grandi senio incumbente. Et quamvis medicorum ad-

hiberentur auxilia, eaq; non infeliciter viderentur procedere; nihil tamen effectum est, cùm instaurari vires haud possent, quas longa ætas exstinxerat. Hinc factum ut nudius quintus sub VII. matutinam plenus spei ac fidei Christianæ decederet cum LXXXII. annos, dies duos, fecisset vivens sine nota, sed non sine pietatis & integritatis laude: quam Deo, Academiæ, & omnibus, quibuscum ipsi fuerunt negotia, abundè semper probavit. Quibus rebus & dign⁹ erit, ut ejus exequias, quæ postea ad H. III. profuturæ sunt, prolixè frequentesq; celebretis. P.P. a.d. J. Octobris anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DCXLII.

NUdius tertius, Excellentissimus Vir, Johannes Ericus Ostermannus Græcarum literarum celeberrimus Professor, Collega & compater meus plurimum honorandus, nec non Clarissima fœmina, Anna Maria Straussia, Annam Dorotheam, filiam unicam, delicias suas, amores suos, & si quod aliud vocabulum dulcius inveniri poterit, ad exprimendum affectum tenerrimum, quo desideratissimum pignus complexi fuerunt, tam præcipiti amiserunt funere, ut non tam educta de rebus humanis, quàm rapta verius videatur. Nudius quintus cænaverat hilariter, luserat jucundè, deliciata iñocenter erat, cum peteret somnum firma, ut videbatur, ac valens. A media experrecta nocte de ventris doloribus cepit conqueri: hos insecuti perpetui vomitus: ut statim, quicquid aut medicinæ, aut cibi, assumeret, redderet egeretque refundens. Ita frustra fuerunt omnia, quæ infringendo morbo exhibebantur antidota præstantissima: quê Epilepsiam fuisse docuere post signa & notæ, per corpus sparsæ. Quæ eò perniciosius ac pestilentius grassata fuit, quod non prorupit foras, sed intra viscera vitaliaque desæviit occulta & fallens. Nudius tertius, quod diximus, summo mane sub III. ut dormitura, acquievit placidè & sine motu, præsenti ac læto animo, parentes ipsos solata & erigens, & illud de Psalmis non semel pronuncians: *Ego verò bonum mihi duxi, adhærere me Deo:* in quo & defecit, cum annos tres, menses septem egisset in vita: in quam ad d. XXIII. Octobris anni MDCLI. prodierat. Nulla puella temere, aut delicatius amavit parentes, aut arctiùs teneriusque amata fuit à suis. Fuit enim amœnissima lætissimaque indole, & ita lepide garrula, ut severissima etiam tristissimaque supercilia ducere & delectare posse videretur. Eo præterea habitu vigoreque corporis, ut florem merum existimares: neque enim ulla valetudine hactenus, præterquam morbillis, ex quibus superiore anno laboravit, tentata fuit. Accedebant virtutum clarissimarum jam deformatæ egregiæ species, pietatis inprimis. Quo factum, ut nulla æquè alia re capi ac duci, quam precatiunculis soleret: quarum non pœnitendum modum complexa memoria erat. In quibus omnibus quò plures ad movendum alendumque amorem & efficaciores existebant causæ, hòc in iisdem plus incentivi ad luctum mœroremque conciendum parentibus subest. Facient tamen illi quod homines; quod pios & Christianos maximè decet: nec plus concedent dolori, quam humanitatis & sacramenti nostri ratio patitur. Iste versus, in ore, in animo semper sit, quem ille in socco pronunciat,

Homo sum, humani nihil à me alienum puto.

At vero quid magis humanum, quàm incidere casus, quam amittere chara, atque nos omnes adeò, in finem ire ac mortem? Quid magis humanum, quam ferre hæc leni ac æquo animo, nec detrectare ferocius, quæ patienda omnibus sunt? Quæ cernimus circum, quod ipsi sumus, circumscriptum terminis suis est: quò cum perventum fuit, sistere oportet atque decidere, & nos relabi in pulverem, unde creati, renascituros tamen

men in corpus novum, quod nulla iterum deleat dies: in vitam novam, quam nulla finiat mors; in illa gaudia, quæ nullus dolor & luctus & querimonia corrumpat. Quæ sicut propria Christianorum spes est; ita ab eadem mæstissimi parentes verissimum ac præsentissimum solatium petent. Quæ procellæ, qui turbines, humana assiduè vertunt ac volvunt? Quantæ incedunt ubiq; labes in animorum comparatæ pestilentiam? Quam molles autem & corruptelis faciles in universum humanæ, sed juniorum præcipuè, mentes? Extra hæc omnia posita parvula nunc, secura verè ac felix agit, subducta eò, quò nulla pertingit calamitas; quo penetrare vitia non possunt, nec quisquam, qui aut corrumpat, aut corrumpatur, adest. Et hoc volebat ipsa parvula, cum jam admota supremis *Vicisse se* diceret, tripudianti similior, & pleno velut triumpho ad vitæ auctorem transitura. In cujus complexu & osculis hærens cum immortalem vitam æternamq; hauriat, quis exiisse de caduca istâ atque in singulas horas fragili flere ipsam & lamentari impotentius velit? Dedit Dominus abstulit Dominus. Nec abstulit tantum, sed secum habet. Et quid nunc restat igitur, quàm ut gratâti voce succlamemus, *Sit nomen Domini benedictum?* Efferetur puella ad H.III. postea ex paternis ædibus intra urbem humanda solenniter. Quas exequias ut celebretis ac obeatis frequentes, & nos censemus magnopere, & vos id facere ut inducatis animum, Excellentissimi patris merita impetrabunt. P.P. ad d. XXI. Maji anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DCXLIII.

O Spes incertas mortalium! O celeres rerum nostrarum, & in momenta mutabiles vices! Ergone Augustine Strauchi, JCte nobilissime, in Legationem amplissimam Electoris Sereniissimi missu abiisti profectus, ut funestaretur interim domus ingenti clade? Ergone nato in nomen tuum parvulo filio pater iterum fis, ut mox dulcissima conjuge orbareris? Quos ludos fortuna exerces humana inhumaniter? quos duros & illætabiles jocaris jocos? Quid implevisse gaudio attinet, si omnem illius splendorem inauspicatis mox tenebris suffocas & hauris? Si vix gustati mellis dulcedinem in fel tristissimum mutas? Cernimus reducem te, Collega amplissime, non, qualem exoptabamus, lubentem, & festo habitu; sed atratum & squalidum lacrimis, dejecti ipsi mœrore, quorum officium erat, minuere tuum & allevare; solandique propemodum, quas Tibi tuisq; debebamus partes. Sed major & sanctior illa vis, quæ curat dispensatque humana, quàm cujus destinata atque inceptus, aut reprehendere, aut revocare possint mortales. Quicquid molitur ac patrat, hoc sacrũ, hoc adorandum omnibus est. Gravare licet ac urere videantur, quæ nobis imponit; benevolo tamen & amantissimo nostri animo imponit. An velle possit nocere, qui longe optimus sit? Et quia maximus ac potentissimus idem est, nihil tam triste venire ac asperum potest, quòd in jucunda & læta non facile vertat. Donat nos bonis; ut nos monstret amare: adimit eadem, ut sibi ostendat curæ esse, quæ dedit. Nimirum ne corrumpantur munera sua, subtrahit: ut data aliis ne sibi pereant, in tempore revocat, quæ ante indulsit. Magna felicitas est, non negligi Deo: at summa omnium maximaque, Deo nos reddi. Infida bonarum rerum custodia inter homines est: perire nescit, quod Deus suscepit. Non in totum erepta tibi, Strauchi Amplissime, Dorothea tua Sophia est: corporis tantum recessit species; consummatissimæ mentis forma moratur tecum cernenda perpetuò animo & amplectenda. Quæ dixit, quæ fecit, recordari quoties poteris,

toties tecum versabitur: in tot excellentissimarum, quibus fulsit, virtutum memoria semper durabit tibi vivetq; superstes. Quamvis enim nihil unquam aut dicti aut facti, ad famam retulit, cupida gloriæ: ea tamen egregiis moribus nunquam non resonat, imaginis instar; nec ignorari latereque unquam possunt, quorum irradiata virtutibus vita lucidissimis fuit. Neque nos nostri officii immemores erimus: exposituri in præsenti de vita ejus pro more summatim: quam non sileri, exempli interest, & publicè prodest. Non Wittenbergæ tantum & in Saxonia nostra; sed longius latiusq; multò claræ ac nobiles Carpzoviorum Lenziorumq; feruntur gentes. Inde originem igitur Dorothea Sophia ducens, Quedlinburgi nata est a.d. XIV. Maji A. cIↃ IↃC XXI. Patre magnifico & nobilissimo Viro Dn. Friderico Lenzio tum Illustrissimæ Abbatissæ; nunc Comitum Svvarzburgensium Consiliario intimo & Cancellario, matre Maria, JCti magni nominis meritorumq; ingentium Dn. Benedicti Carpzovii, eminentissimæ viduæ Electoralis Cancellarii primùm Colditii; deinde ipsius Serenissimi Electoris Consiliarii, filia. Ex quibus eam hausit duxitque indolem, quæ omnium muliebrium laudium capacissima esset. Quas præstitit quoque, cum ad felicitatem nascendi, disciplinæ accederet sanctitas. Non paucos enim, & optimè natos, educationis corrumpit licentia: multique mali evadunt, non quia tales fuerunt ab initio; sed quia facti mali fingentium culpa. Nostra degenerare non poterat, cum nemo, qui corrumperet, esset: quæ semper & ducebatur ad rectum & bonum; & nihil domi videbat temere, quàm rectum & bonum. Hac consuetudine effectum est, ut neque seculi inficerent mores; & minus nocerent, quæ perversa & prava in publico aliàs incedebant. Neque enim admittendum putabat, quod domestica ratio atque censura improbaret. Ad regulam istam cum adolevisset, & alterum jam vicesimumque juvencula annum ageret, auctoritate parentum, Magnifico nostro Ordinario, Dn. Augustino Strauchio, Consiliario Saxonico & Anhaltino, solenni ritu tradita nuptum, & elocata feliciter est. Utroque persuaso hactenus, in neutrum melioris, & lætioris matrimonii sortem cadere potuisse. Adeo concinebant mores, & instituta eorum perpetuò: nec alter reperit temere, de altero jure quod quereretur. Accedebat fœcunditas seno puerperio læta. Sed stirpis masculæ solus Augustinus, novissimus matris labor, cum tribus puellis, post duos superat fratres, præcipiti funere paucissimis ab ortu diebus ereptos. Quâ clade imminuta quidem, non interversa tamen eorum felicitas fuit. Nam licet uberius copia; delicatius tamen paucitas rerum, quæ juvant, delectat. Postremo partu defuncta nuper a. d. II. Maji, satis fortis, satis pulchrè & validè habere est visa. Itaque noluit lætissimum nuncium perferre alium: sed desideratissimum conjugem exquisitissimis & amantissimis verbis de novo incremento domus ipsamet certiorem fecit. Quò, sicuti caussam tantæ lætitiæ, ita ex æquo & ministerium tam gratæ relationis sibi deberet. A. d. IV. Maji miros calores sentire cepit. Quos puerperium tamen magis ex solito consequi, quàm à morbo & valetudine statuebat venire. Sed cum iidem invalescerent, deciderent vires, perpetuæque vigiliæ arefacerent corpus, cui succus & alimonia à somno quærenda, accersitæ medicorum fuerunt opes. Ex quorum præscripto nihil non præstantissimorum remediorum accuratum fuit. Sed quid proficiant medicinæ, cùm fatum instat, & hora novissi-

noviſſima imminet, nulla exceptione, nullo comperendinatu differenda? Nihil itaque profectum ad valetudinis ſummam fuit: & ipſa decumbens a. d. VIII. Maji inter medias preces, præſente confeſſionario ſuo, oraculisque obfirmante divinis, conſtanti ac hilari animo, proculcatis rebus omnibus, quæ vitam charam jucundamque efficere alias ſolent, ſoli Salvatori optimo omni animi mente inhærens, defecit, cum quartum & trigeſimum annum, minus diebus quinque, confeciſſet. Digna erat, quæ diutius viveret, quæ nondum relinqueret parvulos liberos, nondum acerbo adeo luctu maritum confunderet: quæ daret in poſterum quoque exemplum ſexui, oſtenderetque, qua viâ quôque itinere ad ſummum faſtigium decoris matronalis eniti oporteat. Sed obſequendum Deo parendumque eſt: & quamquam efficacius movent documenta ſpirantium: regulam tamen & incentivum addere etiam poſſunt, quorum virtutes venerabiliter recordamur. Quæ tot tantæque in Dorothea Sophia effloruerunt, ut, velut in numeroſiſſimo horto, nihil non ibi reperiri decerpique poſſet, quod pertexendæ abſolutiſſimæ muliebrium laudium coronæ faciat. Prima & maxima rerum omnium pietas eſt: quæ ut latiſſimè patet, ſic omnem illius ita complevit ambitum, ut nihil relinqueret ſpatii, per quod non laudabiliter decurriſſet. Adverſus Deum enim quo arſit affectu, quo cultu & ſtudio caluit, quâ devotiſſimâ mente ei perpetuo dedita fuit? Familiare fœmineo ſexui eſt, mirari aurum, ſtupere in gemmis, ſequi & quærere, quibus commendent formam aut adſtruant: illa contemnere hæc omnia, & prope deſpuere; æſtimare certe haud tanti, in quibus curam ullam magnopere ac ſtudium ponerent. Mundum maximum ducens, ornatum animi, quo ſe Deo probaret: quem pacatum habere atque propitium, pluris ducebat, quàm margaritis & unionibus fulgere. Itaque intereſſe ſacris, vacare orationibus, hymnis ſolari operas, reficere pariter atque inſtruere animum lectione librorum, qui Chriſtum inſinuent, qui ſanctitatem inſtillent vitæ, hoc erat, quod petebat maximè atque ſtudebat. In quibus dedita, quæ duxit ſuſpiria ſæpius? Quas fudit lacrimas? ſeducta tamen, & ſibi ſecedens; ne videretur magis pia, quàm eſſet. Poſt Deum parentes reverentiſſimè coluit: quorum præcepta & monita non aliter habuit, quàm ſacras voces: ad nutus leviſſimos etiam parato obſequio & promto. Cujus pietatis illuſtre documentum dedit, cum diuturno atque difficili morbo implicaretur mater. Neque enim adduci unquam potuit, ut à latere decumbentis diſcederet. Huic aſſiſtere, hanc juxta cubare, huic præſto eſſe perpetuò ad capeſſenda ejus imperia, dies noctesque perſtabat. Ut patientiam iſtam adoleſcentulæ atque conſtantiam hoc admirarentur plerique magis atque ſuſpicerent, quò frequentius ea vel in robuſtâ ac firmâ ætate deſideratur. Quo in maritum animo ac voluntate fuerit, ſi parem dicere, rem difficillimam atque ambiguam aggrediar. Nam neque cuncta, quanta ſunt, exponi poſſunt; & quædam ſubtrahere, invidia atque malignitas videatur. Si amaſſe inter ſe dicam; vulgaria memorem. Si in alterius ſpiritu vertiſſe alterius animam; aliquid dixero: nondum omne & totum: quod nulla verborum efferri ſolertia, & ſola mente intelligi poteſt; ſed quam ſanctiſſimus

amor

amor totam inſtinxit. Hinc virum ſuſpicere, perpetuoque habere in oculis, ad hujus nutum & voluntatem ſe totam convertere, non ad decorum & laudem, ſed neceſſarias officii partes referebat. Qui admirabilis animorum conſenſus & mutua charitas efficiebat, ut nunquam turbæ, nunquam tumultus audirentur in domo: quieta omnia tranquillaque eſſent, quales adulto vere anni amœni clementesque dies incedunt. Ad cæteros quod eſt, pro ſua quemque perſona & merito proſequebatur: colens & reverens alios, humaniſſimè alios complexa; faſtu procul & ſupercilio: quod libenter faſtidium aliàs & tenuioris fortunæ deſpectus adducere ſolet. Neque enim illa ſtatu & conditione magis homines, quàm naturâ & genere æſtimabat. Quos cum iisdem ortos ſeminibus, cœlo eodem frui, æquè ſpirare & vivere, æquè finiri & mori omnes: æquè fortunæ experiri vim, & dejici modo, in alto qui ſteterant, levari ac tolli rurſus ſupra alios, infra quos jacuerant hactenus, noſceret, accipiendum neminem ſuperbe & aſpere; benignè quemvis ac familiariter ſtatuebat habendum. Et Chriſtiana tamque religioſa mulier quemquam ſperneret, quos unius Dei parentis omnes, quos conſortes fidei, quos ſpei ejusdem cohæredes, non ignorabat? Opinari male de quoquam atque detrahere, nec ipſa ſolebat, nec alios patiebatur. Multa mentiri famam dictitans: nunc odiô eorum, quos differt: nunc inſita levitate atque libidine pravâ. Præbere fictis falſisque aures, injuriæ ſpeciem adverſus innoxios eſſe: diſcere vera, nec expedire remedia poſſe, quid attinere ad ſe? Neſcire igitur malle. In afflictos & miſeros, dici non poteſt, quàm tenero affectu & liberali benignoque animo fuerit. Quos deploravit haud rarò in tantum à pluribus negligi, qui tamen in luxum voluptatesque ac munditias prodigè nimis ſpargerent nummos: quibus ſobriè parſis, juvare inopes, jacentesque levare in ſordibus, inque novam erigere ſpem, quantò meliùs foret? Cultu modico fuit, atque in neutram partem notabili: nec nimia mundi, & extra ſordes: magno argumento bene compoſiti animi, ſupraque inania ſeculi & vana rerum ſe attollentis. Tam inimica otio atque laſciviæ à teneris, quàm amica virtuti & operata perpetuò fuit, quæ gaudet labore, quæ petit negotia: intenta ſemper, ſeriaque & gravis, ſed citra triſtitiam & aſperitatem moroſam. Itaque quas delicias alii & oblectamenta vitæ non ſine ambitu quodam ſectari ſolent, illa declinabat ſponte, & fugiebat propemodum. Nec quisquam ludere chartis aut teſſeris unquam vidit, quod comitatis & elegantiæ partem plures ſtatuunt. Si nacta tempus eſſet vacuum, arripiebat volumen, quod non Mileſios ſermones amorumque hiſtorias, ſed diſciplinas vivendi traderet. Optimam veriſſimamque remiſſionem in lectione ejusmodi ponens, quæ recreare pariter animum, & docere ſalubriter ac inſtituere poſſet. Frugi, modeſtam, temperantem eſſe, ut magnas in fœmina ducebat dotes, ita ſemper ſtudebat. Veteris verbi egregiè memor, hujusmodi hominem, omnia rectè facere. Sed quò progredior temere? Agitare ad littus conſtitueram navem: & ecce blandiente profectu nunc tenet altum. Cumque undique circum conſpiciam mare, neque procurrere ſuſtinet feſſa & timida, nec quò ſe tuto recipiat, habet oratio. Cum dixerim plura, plura reſtant dicenda: & deficiente jam charta, dicendi materia non deeſt. Regrediendum ergo cum impetu; & abrumpenda eſt tela, quæ pertexi non poteſt. Quæ reſtant adhuc; canet nihilominus fama. Et tot exſtabunt defunctæ nobi-

nobiliſſimæ fœminæ præcones, quot dotes virtutesque viventis amarunt. Ut ipſâ ſe teſte contenta ſit virtus, ſecura nominis: occulta tamen eſſe haud poteſt. Erumpit de ſuo ſecreto in notitiam, & qua implevit pulchritudine animos, eadem mox ora linguasque fatigat. Nihil ſilebitur de Strauchia, quicquid in animo ejus decoris fuit. Traditæq; ab aliis per manus veluti aliis illius laudes, manebunt in æternitate temporum, fama rerum. Vos nunc appello, Academici Cives, & hortor ſedulò, ut quantum cultus & obſervantiæ tum functæ virtutibus fœminæ, tum meritis viri ſuperſtitis debetis, tantundem ſtudii, atq; officii ad proſequendas matronæ, cum efferetur ſolenni poſtea pompa, afferatis exequias. Hinc in utrumque pietatis veſtræ conſtabit documentum ingens: hinc multum ſolatii ad illos redibit, quos in acerbum dolorem hoc funus dedit. Non quisquam deſtituit temere ac negligit, quos plurimi æſtimat: & approbare ſe quisque, quantum poteſt, contendit iis, quibus multum à ſe deberi intelligat. P.P. Dominica Exaudi anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCXLIV.

SEquitur fluctus fluctum, & major ferme minorem premit. In vita noſtra perinde trudit haud rarò calamitatem calamitas, poſteriorque priore gravior venit. Admodum Reverendus & Excellentiſſimus Vir Dn. Johannes Andreas Quenſtadius SS. Theol. Doctor & Profeſſor Extraordinarius, nec non Collegii Philoſophici Adjunctus, ſuperioribus diebus ſuſceptam paulò ante mortuam ſobolem non ſine acerbis lachrymis extulit: nunc conjugem optimam, & quâ nil dulcius chariúsq; habuit in rebus humanis, Eliſabetham Hahniam, clariſſimam fœminam componere cogitur, tantò majore luctu, quantò plus eſt, amantiſſimam uxorem, in cujus ſpiritu vertebatur ſpiritus; quàm filiam parvulam, quamq; viventem nunquam aſpexeris, amittere. Eſt hic verè decumanus quidam fluctus, qui non premere animum, ſed obruere planè ac mergere poſſe videatur. Quæ enim tanta conſtantia eſt, ut vehementiam hujus doloris excipere ſimul, & ferre ac ſuperare facilè queat? Adempta Excellentiſſimo viro eſt, quæ ſola levare priorem luctum, & efficaciſſimis jacentem erigere ſolatiis, ſola ſarcire damnum, & nova implere atq; exhilarare ſpe orbati patris mœrorem, idonea videbatur. Quâ nunc carendum cùm ſit, quid reliquum tandem ad ſummam ipſi calamitatem erit? Sed nihil non mortale in mundo hoc cernimus: eademque lege obſtrictus & ille ipſe eſt, cujus mundus poſſeſſio eſt. Incipimus vivere homines; ſed ut ponamus vitam tandem; nec immortalitatẽ homo natus promittere ſibi, niſi cum jam denatus, poteſt. Tum fragile illud terrenumq; exuimus corpus, & in cœleſte atque æternum redivivi novamur. Quotusquisq; hunc ſtatum in mortuis reputet, nec ferat lenius eorum exceſſum? veritus ne aut invidenti videatur propior, aut ſacramenti iñemor, ſi mortes chariſſimorum pignorum impotentius fleat. Omnes quidem militamus Deo: ſed in hac acie ſigniferos quaſi Theologi præſtant. Recogitabit igitur, quas vices ſuſtineat Excellentiſſimus Vir, & quid ſequendum militi, exemplo ipſe oſtendet. Ne cæteri ſummi Ducis imperium deſerant, ipſum id primum omnium oportet capeſſere, & ſequi alacriter, quo ille vocavit. Si eundum per plana, laudanda ducen-

centis benignitas; ſin pervadenda aſpera ſunt, reverendum judicium eſt, de fide atque obſequio noſtro non deſperantis. Nata Eliſabetha Lipſiæ eſt anno 22. hujus ſeculi, a.d.12. Octobris, Patre Conſultiſſimo atq; Clariſſimo Viro M. Martino Hahn, qui in jam dictâ celeberrima urbe primum patronum egit cauſarum; deinde Senatui & Civitati Weiſſenfelſenſium ab actis & ſcriptu publico fuit. Matrem habuit Eliſabetham Schillingiam Eximiam fœminam. Patre orbata juvencula admodum fuit: in ſinu matris optimæ igitur caſtè ac integrè adolevit, eo ingenio, quod omnis muliebris laudis capax eſſet. Anno M DC XLI. prȩcipite Julio menſe nupſit primùm, integerrimo ac prudentiſſimo Viro Johanni Trüben, Curiæ Electoralis Supremæ, quæ Lipſiæ eſt, Actuario & inſtructuris Senatoriis & Oeconomicis rebus præfecto. Quîcum dum 9. annis Menſ. 4. ſummâ concordia viveret, quater ex ipſo facta eſt mater, ſemel in prole maſcula, & ter in editis fœmellis; quarum duæ jamdudum defunctæ. Tres annos vidua egerat, cum viduus ipſe Quenſtadius, egregiis, quibus fulgebat, dotibus ductus, ad illam applicuit animum, legitimisque conjunctam nuptiis domum duxit uxorem M. Septembri anni 1653. Felicibus, ut videbatur, auſpiciis, cùm paulò poſt prolis lætiſſima affulgeret ſpes, ſed triſti abortione mox præcidenda. Iterum gravida, maturum quidem non ita pridem edidit fœtum, ſed luce privatum, priusquam lucem aſpiceret. Laborioſo ac perdifficili partu fracta, contraxit febrim, graſſantem hoc impotentiùs, quo minus reperiebat, quò minus reperiebat, quod ejus reſiſteret vi, dejecto jam ante conſumptoque corporis robore, & ipſo animo quoq; mœrore ac luctu debilitato. Itaq; quamvis adhiberentur medicorum artes atque auxilia; non potuit tamen vinci malum, & valetudini priſtinæ reſtitui jacens. Quo factum, ut nudiusquartus deficeret, inter ſextam & ſeptimam matutinam, plena Chriſtianæ ſpei ac fidei placidè exſpirans. Poſt plures alias dotes, prȩcipuè in ea laudavit maritus ſolers prudensq; ingenium, inſtructumque ad artes omnes, quibus egregiè adminiſtrare tueriq; familiam licet. Venuſtam gravitatem morum, decoriq; ſtudium diligens, celebrabunt & alii; ipſe verò incorruptum amorem erga ſe, & incredibilem obſervantiam, cum pari fide, tamdiu colet ac venerabitur, quamdiu ipſe ſpirabit. Quæ ſumma & maxima pietas eſt, quæ poteſt à ſuperſtitibus functis præſtari. Nam ejulatus & planctus & quærimoniæ inertes, & vexant viventes atque inſtigunt, & nihil omninò mortuos juvant. Quos è contrario recordatio bona, in laude ac gloria, & nova quodam modò vitâ ponit. Ad H.I. poſtea efferetur funus ex Heberianis ædibus, & habita concione funebri intra urbem ſolenni ritu humabitur. Quas clariſſimæ fœminæ exequias, ut Academici Cives, frequentes velitis exequi, & magno cenſemus opere, & ſedulo vos monemus & adhortamur. Multis magnisq; ſolatiis opus eſt, qui magna & inæſtimabilia lugent. PP. a.d. 14. Maji anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCXLV.

TAm inconſultè nonnulli & imprudenter amant patriam, ut niſi domi maximè ſint, & inter ſuos verſentur, & mori etiam contingat, ubi ſunt nati, ſe infelices & miſeros putent. Videntur illi profectò recordari haud ſatis nobilitatem ſuæ originis, & conditionis ignorare jura ſeque dete-

deteriores facere adeò, quàm revera sunt. Ita natus est homo, ut terræ corpus, præstantiorem sui & immortalem illam partem, animam, cœlo debeat. Ita natus est homo, ut terram eam non tantum, in qua vagiit primum & vidit lucem, sibi vindicare possit in patriam, sed quamcunq; orbis partem calcando & incolendo fecerit suam. Quapropter ubicunque habebit terram, quæ alat corpus & mansionem præbeat; ubicunq; licebit animum suprà terrena caducaque levare, ibi habebit & patriam: neque enim peculium ejus & jura arctius patent, quàm ipse mundus. Rectè itaq; Socrates interrogatus *cujas esset*, respondit, *mundanum se esse*. Anaxagoras verò, cum contemplationi naturæ omnium aliarum rerum Studia remitteret, idque appellaretur ab aliquo, *nullane igitur vel patriæ saltim teneretur curâ? Imo teneor* inquit, *& summa illâ quidem ejus curâ:* atque cum dicto, oculos digitumq; in cœlum intendit. Neuter ignoravit se: uterq; patriam suam non unius anguli terminis, sed mundi finibus & toto Solis itinere æstimavit. Nondum de Christiana religione diximus; quæ sibi initiatos, omnes ex æquo filios Dei, omnes invicem fratres & consanguineos facit. Omnes nos terræ incolas quidem, cœli de catero cives scribit. Nemo illorum itaq; peregrè colit aut moritur, qui inter Christianos agitat, aut & decedit: & optimè moritur, qui ita abit vitâ, ut terram cœlo commutet. Ite nunc, & deplorate egregii Juvenis Georgii Cursoris vicem, qui nudius quartus procul patria, procul suorum complexibus obiit diem: ibique sepeliendus postea est, ubi cineres ejus sperare non possunt suorum cineribus misceri. Nihil in iis passus est, quod miserum & calamitosum fatum ejus efficiat: in suo mortuus est: inter Christianos mortuus est: hoc est, inter suos: ipse quippe & Christianus. Denique Christianè mortuus est: quod ecquid aliud, quam ita est mortuus, ut in cœlestem illam & verè suam civitatem transferretur? O nunquam miserum, qui eò pervenit! O felicissimum, qui receptus à Deo, unde origo ejus descendit! Natus Georgius Cibinii Transylvaniæ est A. 1633. Decembri mense. Patrem habuit admodum Reverendum atque Clarissimum Virum Georgium Cursoris Ecclesiæ Kischoreanæ Pastorem: matrem Margaretham Budegenianam. Cum bonam indolem præferret puer, literis excolendus traditus est. Quarum primitias cum decerpsisset domi, in Cibinense Gymnasium missus est, ut majoribus applicaretur. Inde Albam Juliam concessit, atque in Athenæo urbis ita Philosophiæ & disciplinis artium liberalium incubuit, ut egregiam sibi in eo genere doctrinam compararet. Sed cum visendi exteras Academias quoque cepisset impetum, ad nos profectus, ipso superioris anni intio huc venit: itaq; se gessit hactenus, ut omnes boni scholastici partes abunde impleret: studiorum diligens, & vitæ morumque ad omnem honestatis legem sedulus exactor. Sed paulo post, quàm huc venisset, contraxit phthisin; quę ex languore non ita magno eò crevit cum tempore, ut nullis medentium artibus atq; auxiliis expugnari posset. Ita igitur accidit, ut tandem decumberet, consumptoque ac depasto miserè per truculentiam morbi corpore, spiritum deniq; poneret ipsum, quo solo vixerat, vitamque exueret, cum nihil esset super, quod tenere eam tuerique posset. Id nudius quartus, ut diximus, accidit, cum ad mediam noctem inter ardentissi-

masuspiria, precesque ad Deum fusas, acquiesceret, annos 21. Menses 8. natus. Ad Hor. 1. postea ex Excellentissimi nostri Sperlingii ædibus efferetur in Templum, ibiq; habita concione dormitorio suo intra urbem inferetur. Quas exequias Comilitonis, optimi, ut frequentes celebretis, etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. ad 23. Augusti anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCXLVI.

Nihil accidit novi, cùm homo moritur: eadem enim omnes urget necessitas. Sed quando juvenes obeunt dē, aliquid violenti intervenit: cum senes finiunt, accidit, quod in maturis pomis consuevit: quassata leviter, vel sponte cadunt. Usu hoc venit præstantissimæ matronæ Mariæ Wogaviæ, Amplissimi & Prudentissimi Viri, Michaelis Blumii Consularis viduæ. Quæ major sexagenariâ cùm nudius quartus excederet, nihil minus, quam acerbum nobis & crudum funus dedit. Eo enim ætatis pervenerat, quod gradum nullum ulteriorem, & proprium sibi terminum mortem habet. Nam pueritia in adolescentiam; adolescentia in juventutem transit; cui succedit virilitas. Inde in senectutem descenditur, ultra quam provehi non licet, terminum vitæ nostræ ac finem. Quod si gloriosum in militia est, per omnes gradus ad amplissimos ordines processisse; in vita quoque pro felicitate habendum quodammodo, per omnes ætates in ultimam omnium supremámque esse provectum. Nata Maria est Hallis Saxonum, anno 1594. d 17. Julii, Patre prudentissimo, Viro Zacharia Wogavio dignitatis Senatoriæ: matre egregia fœmina Maria, Philippi Tenzeri, ex primariis Civium, filia. Initiata Christianis sacris imbutaque disciplinis virtutum in parentum adolevit sinu feliciter, & tandem extinctâ matre in gubernanda administrandaque domestica re ejus vices supplevit. Vicesimo hujus seculi anno matrimonium iniit cum eo, quem diximus supra, quemq; ante hos annos sex extulit, desideratissimum & conjunctissimum maritum. Mater octies facta, masculos sex & filias duas, adhuc superstites, edidit: filios reliquit duos: quibus acerbo dolori est, matrem optimam amisisse. Dudum est, quod ex asthmate, sive, suspirio, ut Plinius vocat Latinè, laborare cepit. Quo factum, ut sese domi tenere hactenus coacta fuerit. A. d. 16. labentis mensis rigere primùm, mox æstuare impensius cœpit, itaq; dejici viribus, ut lecto atque quiete fovenda esset. Accessit destillatio crassior, quæ respirandi vias ita obstruxit, ut loqui vix posset. Ex quibus omnibus cum nihil aliud quam suprema sibi ominari posset, (neque enim ulla medicorum ope sisti patiebatur malum) conversa ad Deum, de admissis per vitam sedulò doluit adhibito ministro sacrorum, & Christianæ religionis mysteria, proximo Lunæ die, sanctissimè obiit, paulloq; post efflavit animam, cùm 61. ætatis annum prope finem adduxisset. Quâ fide in conjugem, quâ curâ studioque in liberos; eâ pietate in Deum fuit. Itaque nihil prius, nihil antiquius habuit quam interesse concionibus; quam reddere preces & Hymnos Domino; & ad eandem disciplinam assuescere liberos. Cumque, ab excessu mariti maximè, in difficultates plures ærumnasque inciderit, nihil hujus tamen impotentius tulit, acerbiusque de eo conquesta est, Deum respiciens placidè, Deo obse-

obsequens: quem hæc credebat immittere, non ut affligeret ureretque, sed fidem & patientiam suam ut exploraret. Tum ut incenderet pietatem, quæ inter prospera secundaque fermè frigescere solet. Nam deleniti jucundis & capti solvimus animum: ut negligentior sui atque securior officii partes vix satis seriò attendat. Ad hor. 1. postea efferetur ex ædibus propriis, & honestata concione funebri intra urbem humabitur. Quod funus præstantissimæ matronæ ut deducatis frequentes, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. in Festo Ascensionis Dominicæ anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCXLVII.

SInguli dies propemodum, quid sumus, ostendunt, & documento aliquo nobis vellicant aurem, securis atque oblitis fragilitatis humanæ: nosque, dum evagamur longiùs votis, revocant, & recordationem noviſſimorum nobis extorquent. Quorsum principium istud pertinet, quærat aliquis. Post alia funera, quæ duximus hactenus, vocamus vos rursus ad funus: quodque officium adhuc non paucis præstitimus, id velut levatus de capulo, Præstantiss. Juvenis Nicolaus Ruge sibi postulat fieri, & quid de nobis futurum, pariter monet. Recordemur, recordemur nos esse mortales: idq; in dies singulos, immò momenta. Nullum tempus morti exemptum est: ubique & semper imminet finis. Quantum inter corpus nostrum & tunicam interest, tantundem absumus à morte: nec longius umbra nostra à nobis, quàm illa remota. Instat perpetuo & premit, nostrisque, quacunque imus, insistit vestigiis: nec tantum sequitur assiduè nos; sed nobis inhæret, intraque viscera circumgestatur, & unde sperabantur vivendi; hinc moriendi existunt causſæ. Vescimur bibimusque, quæ perimant; & inter ipsa gaudia nonnulli præsuffocante affectu exspirarunt. O quàm expedia recogitare conditionem nostram assiduè, atque cavere adeò, ne imparatos & male providos suprema nos opprimant? Jacebit quisque, ut cecidit: immò resurget, ut cecidit. Quicquid sperare boni, aut mali timere homo à morte potest, hinc totum pendet. Hoc decretorium illud punctum est, unde æternitas incipit, sive in præmium, sive in pœnam exitura. Sed quò digressi sumus? Ad Rugium revertendum est, & antequam funus indicimus, de vita ejus exponendum. Natus est Otterndorffi Hadelorum a. d. 21. Augusti, anno 1634. patre Nicolao, Senatorii Ordinis & mercatore primario: matre, Magdalena Beckmania, ornatissimâ fœmina. Patre decennis orbatus est: matrem superstitem in acerbissimum reliquit luctum: quippe quæ eum tenerrimè semper amavit. Puer maturè traditus literis est: quibus cum domi per annos quindecim excoluisset ingenium, in Ludum Stadensem Præceptorum consilio, ut latius proficeret, concessit. Hinc post annos aliquot præclarè actos in studiis, in Academiam nostram ante hunc sesqui annum venit, primò omnium de ordinandis rectè prudenterque studiis sollicitus. Ne inde initium duceret, quæ rejicienda in medium, aut eò differret præposterè, unde exordienda tela erat. Cum reperiret, se tanto consilio imparem fore, cum Clarissimo Viro, M. Ægydio Strauchio Facult. Philos. Adjuncto, non modo deliberavit ea de re maturè, sed eundem etiam eò adduxit,

duxit, ut planè in contubernium ejus reciperetur. Eo itaque duce usus hactenus non modo per philosophicas disciplinas omnes grassatus ordine est, verum & Orientalibus literis sedulam operam dedit: Publicas interim Professorum acroases privatásque scholas minimè negligens. Comparatæ eruditionis specimen sub finem anni superioris egregium dedit, cum contubernali suo præside de Metaphysicis publicè non sine laude disputaret. Daturus post paullò aliud de primo Paschate, & exitu Israelis de Ægypto, ni occupassent suprema, & cœpta præclara intercepissent. Ut reverendissimus cultor Numinis erat, & pietati maximè deditus, ita & destinarat ætatem suam sanctis illis & Theologicis literis impendere. In quibus uti felicius progrederetur linguarum juxta & cæterarum artium præsidia sibi hactenus pararat. Cæterum emendatæ & integræ vitæ eò magis studuit, quo crebrius sibi revocaret in mentem, non excellere sacerdotem doctrinâ tantum, sed sanctitate etiam morum debere. Ne præcepta salubria, refelleret vita & confutaret. Amplius homines oculis, quam auribus credunt: efficacius præceptis exempla movent: & quisque fermè vivendi formulam à consuetudine docentis sumit. Non ignorabat, quam fœcunda vitiorum crapula atque luxuria esset. Eam itaque semper contentissimè fugit, frugi imprimis & sobrius! ex quo non corporis tantum, sed animi etiam sanitatem constare, prudenter recogitabat. Ad alios, ita se comparavit, ut suum cuique tribueret: majoribus reverentiam & cultum: æqualibus humanitatem amorémque: quo & lites vitavit ac rixas, & præceptorum sibi adjunxit animos, idque obtinuit, ut nunquam sibi ad magistratum dicenda causa esset. Adolescente Aprili mense male cepit habere: questus præcipuè de doloribus capitis, quos insecuti mox dentium fuére. Inde calores & magna dejectio virium supervenére. Consulti & advocati Medici, curarunt & providerunt diligentissimè quidem omnia, ad valetudinem recuperandam quam primum, quæ possent facere, nequicquam tamen: cum vitæ arbiter de eo aliter statuisset. Imminere itaque ultima providens, obfirmavit animum divinis oraculis, quæ sibi familiarissima reddere dies propemodum noctésque studuerat, & advocato ministro sacro, deploratisque admissis per vitam, verendis mysteriis expiavit animum, & in spem optimam firmissimamque de consequenda altera illa & immortali vita instruxit. Unum erat, quod ejus constantiâ nonnihil flectere videbatur, in matrem amor. Quam videre ultimúmque amplecti posse vehementissimè desiderabat. Sed cum subjiceret animo, sperandum sibi hoc certò, cum ipsa quoque cœlo, quo meditaretur abire, foret recepta, acquievit placide, & æquo animo caruit, cujus tum dari copia haud poterat. Secundâ Paschatos feriâ h. e. die Aprilis 16. ab 12. meridiana inter conterraneorum & commensalium preces obijt diem, cùm annos 20. Menses 8. & dies aliquot fecisset vivens. Cui solenne exequiarum deductâ ex Schlesteinianis ædibus pompâ ad H. r. postea cum faciendum sit, habendaque concio funebris; Vestrum erit, Academici Cives, illi actui frequentes vos interesse. Exsoluturi in eo, quod Comilitoni optimo atque egregio ultimum potestis debere juxta atque præstare. P P. a. d. 31. Maji anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DCXLVIII.

NIhil fallacius eſt humana ſpe: fingit inpoſterum ſibi animus noſter haud raro, atque promittit aliquid, & præcipit ſibi ex eo gaudia, quæ ſubitus caſus intercipit ſæpe haud tantum; verum in lachrymas etiam, & acerbiſſimos dolores commutat. Magnis enim multisque vicibus expoſita omnia noſtra ſunt: neq; tam citò ſe vertit ventus, quàm circumaguntur noſtræ res, ac abeunt aliò, quàm ſperabantur ituræ. Et ſemelante, & iterum nunc, Reverendus admodum ac Excellentiſſimus Vir Dn. Johann Andreas Quenſtedius, SS. Theol. Doctor & Extraordinar. Profeſſor, nec non Collegii Philoſophici Adjunctus, futurum ſe patrem ex conjunctiſſima uxore, Eliſabeta Hahnia, Clariſſima fœmina, ſperavit futurum: ne quicquam tamen, abortione ante, nunc nudius quartus ſub 6. veſpertinam edita mortuâ puellâ. Quid faciemus autem? Concipere nobis poſſumus ſpes, præſtare non item, quæ ſperamus. Dei ſolius id opus eſt: in cujus manu poſitum, concedere nobis, quæ petimus; & denegare, vel & ſubducere; quæ ferre optamus. Non quod male velit ſemper, aut infeſtus urgeat; ſed ut conſtantiam noſtram probet; ſæpe ut conſulat, proſpiciens longius, quàm intellectus mortalis pertingit. Frequenter nocitura petimus: metimurque vota noſtro ſenſu, non Dei. Optimum igitur erit ſequi placita ejus, & ſalubertimum nobis ſtatuere, quod ipſi eſt viſum. Utrumq; ei in facili eſt, & gaudia noſtra in lachrymas, & in mel merum amariſſima noſtra convertere. Pareamus itaque, & obtemperemus voluntati ejus placidè, agamusque gratias, ſeu caſtigare nos voluit, ſeu experiri. Nam in utroq; ex æquo prodeſt. Vos agite, Cives Academici, & in parentum ſolatium exequias parvulæ celebrate frequentes, quæ efferetur ad H. 3. poſtea ex ædibus Heberianis ad forum, & intra urbem humabitur. P P. a. d. 3. Maji anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCXLIX.

HAbet prærogativam ingens luctus; & jure ſilere permittitur, quem magnitudo vulneris ſui loqui non ſinit. Sopiunt vehementiores ictus, ſtuporemq; inducunt: attonat etiam gravior dolor, verbaq; intercipit, quibus malum ſuum lingua exponat. Quod intervenire acerbius poſſit diſſidium, quàm cum maritis ſecundarum juxta & adverſarum rerum conſortia eripiuntur? Hoc in Rectorem Magnificum, plurimum Reverendum atque Ampliſſimum Virum Dn. Andream Kunadum SS. Theol. Doct. & PP. celeberrimum, Conſiſtorij Eccleſiaſtici Aſſeſſorem, & Electoralium Alumnorum Ephorum multò graviſſimum, Collegam noſtrum ſummopere honorandum, expetiit, cum Dorothea ſua, uxore chariſſima, ſuperioribus diebus orbaretur. Qui cum durare haud poſſet, ut hujus domeſticæ cladis acerbitatem nunc prædicaret ipſe, atque vulgaret, factum eſt, ut eo mihi in præſenti nomine vos alloquendi incumbat neceſſitas. Ego verò ut ad culturam officij interpretor jure, non detrectare has partes; ita ex animo doleo, Ampliſſimum Virum in atrociſſimi fati genus nunc incidiſſe. Quod levamentum enim habebit deinceps ſolatiumque curarum, quæ tot circumſtant aſſiduè ac ipſum diſtringunt? Quicunque deinceps ſic dividet partes, ut ipſe dum vacat publicis, illâ domeſtica curet atque diſponat?

Quæ

Quæ regat domum, quæ tueatur familiam, quæ parvulos educet liberos, adultiores fingat ac formet, utrosque foveat & complectatur? Tota nunc domus ipsum incumbit. Quod dispertitum in duos hactenus fuerat onus, unius humeris totum hæret. Gravia hæc atque acerba sunt, fateor; humana tamen. Nam quotusquisque non talia, aut passus est ante, aut patienda expectat? Hac lege nubunt ducunturque uxores, ut vel reddamus, vel relinquamus. Nullius rei mortalibus æterna possessio est. Quicquid accepimus transit, atque nos ipsi transimus. Quid humana dico hæc tantum? Divina etiam sunt: à Deo enim veniunt. Qui hæc omnia providet juxta atq; dispensat. Cæterum pietatis est, parere Deo & obsequi: sapientis verò & bene compositi animi leniter ferre, quæ mutari non possunt; nec recusare, quæ universis incumbunt. Non terret atque debilitat fortes magnitudo casuum: excitat potius, & auget animos: ut, quantò gravius sibi instare vident certamen, tantò insurgant alacrius: & quò illustrior speranda victoria, eo constantius etiam pugnent. Non pietas tibi, Rector Magnifice, non sapiens ac fortis animus deest. Has igitur copias tuas nunc contrahe: hoc fretus exercitu descende in campum, & gere fortiter rem, & reputa tecum subinde, sub cujus auspiciis pugnes. Noli committere, ut quos pro publico geris fasces, dolori privato submittas. Reminiscere purpuræ penes te. Quæ ideo cum circumjecta humeris tuis sit, ut implorantium opem ejus querelas & lachrymas audias, flere & queri ipse haud potes. Nata Dorothea Lipsiæ est, a. d. 5. Februarii anni 1616. Patre plurimum Reverendo atque Amplissimo Viro Dn. Johanne Höpnero SS. Theol. D. & P P. in Academia Lipsiensi, Canonico Misnensi, Ecclesiastici Consistorii Assessore, Minoris Collegii Principum Collegiato, Academiæ Decemviro, ad S. Nicolai Pastore & Lipsiensis Circuli Superintendente optime merito: matre Maria Gruzneria, clarissima fœmina. Ereptâ eâ, sub nutricia, quam antiqui adstrictique moris adsciverat pater, severiore quadam disciplinâ inter domesticos labores ac curas ad pietatem, ad frugalitatem & castimoniam; non luxum & formæ inania studia segni & delicato otio adolevit. Quas virtutum species, ut primis annis induit impressitque animo, ita retinuit deinceps constanter, ac semper expressit, invicta adversus seculi impetus in diversa ruentis. In manum Viri a. d. 4. Maji anno 1635. celebratis rite nuptiarum solennibus convenit: & his viginti annis amorem fidemque ita approbavit ipsi, ut nunc ereptam acerbissimè doleat. Edidit liberos octo: reliquit 7. superstites: mares sex, & unam puellam: alteram enim properum fatum octavo statim die, ex quo nata erat, subtraxit. Amavit omnes, quod probam matrem pareat, sed fortiter: cum haberet adductius, & pari severitate in suos mores proficere vellet, quâ ipsa creverat. Prohibere igitur voluptatibus, arcere deliciis, labore durare, frugalitate morum insuescere, studuit semper ac operam dedit: nihil ad salutem liberorum efficacius rata, quàm parum indulgere. Vitæ consuetudine nec nimis molli, & sæpe exercitâ usa est. Experta non modo difficillimos partus, sed plura acerba alia ac dura, quibus ipsam tempestates bellorum, quæ annis superioribus undiquaque infestabant patriam, objecerant. Cum parta domi aut consumenda

mili-

militari licentiæ, aut diripienda hostili furori, exponere, & post fortunas, periculum capitis quoque adire quotidiè prope necesse esset. Inter quos casus neque maritum deseruit metu, nec ipsa deserta ab animo est. Quem semper habuit præsentem, Deoque innixum. Eum quippe vereri, eum religiosè colere; ei parere & obsequi, primam officii Christiani partem, ut statuit semper, ita in id dare operam quoque perpetuò assuevit. Ab ipso exordio anni usque non satis prospera valetudine usa est, ex calculo imprimis laborans. Accessit erysipelas postea, pedem utrumque invadens. Quod mali genus, cum solita sibi imperans obiensque, insueta quietis, nihil parceret corpori, introrsum cessit, petensque vitalia ardenti febri causam dedit. Accitæ quidem fuerunt Medicorum opes in tempore, curataque præsidia sunt; sed nullo profectu, augescente indies malo, inque novas subinde pestes se dilatante. Quibus vincendis cum esset impar, nudius quintus sub 5. Vespertinam, cum matutino diei ante sacrosancta Dominici corporis cœna paviſſet & procurasset animum, & post deinceps charissimis liberis, tum conjunctissimo Conjugi, datâ dextrâ, dixisset Vale, omnesque tutelæ & benevolentiæ Numinis multis suspiriis commendasset, soluta placide obiit diem, quadragesimum annum proximo mense vix dum ingressa. Quæ cum ad horam 1. postea efferenda sit ex parochialibus ædibus, & habita concione funeranda rite intra urbem; vos adhortamur, ut ad officium exequiarum frequentiâ maxima conveniatis. Debetis hoc magistratui, debetis hoc Præceptori vestro, de studiis & singulorum salute tot clarissimis nominibus ita merenti quotidie, ut nulla respondere pietas, nulla digna satis gratia referri queat. Multum ex ea re accedet solatii mœstissimo viduo: & æquius feret hanc tantam cladem, quò miserari eam plures, & velut in partem ejus animadverterit venire.

Lenius luctus lachrymæque mordent.
Turba quas fletu similis frequentat.

Nec deerit, quod precamur, Deus ferre opem, & allevare, postquam afflixit. Idem admiscet tristia, idem & dulcia temperat, in utrisque laudandus amandusque merito: nam in utrisque & ipse amat. P P. a.d.20. Martii anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCL.

ILli formident mortem, quibus in vita præsenti omnia posita sunt: qui neque à Christi Salvatoris morte sibi promittunt vitam, & sicut Christi resurrectionem irrident, ita suam ipsorum desperant. Solvimur omnes, & redimus in terram, ex qua nati. Sed Christiani novimus habere nos Ducem, quem secuti nec mori possunt, cùm moriuntur; &, licet positi in pulverem fluxerint, excitandos tamen se sciunt in corpus, in quo victuri sint vitam æternam & immortalem. Sicuti Christus noster & mortuus est, & resurrexit; ita nec nos aut in æternum tenebit mors, aut terra opprimet: sed resurgemus sequemurque, quo ille auctor Salvatorque noster resurgens præivit. Hac se fiducia sustinens & vixit hactenus, & nudius tertius decessit vitâ Ornatissimus Vir, Valentinus Hille, cujus funus cum indicandum esset nobis, imposita hujus scripturæ necessitas est. Patriam habuit Stadam;

ubi anno 1599. Patre Sylvestro, Cive primario & Negotiatore; matre Dorothea Ampliſſimi Viri Valentini Sumii Chilonienſium Conſularis filia, natus eſt. Puer in ſcholam traditus eſt diſcendis literis, in quibus eò profecit, ut Latini ſermonis ſatis eſſet intelligens. Studuit & Calligraphiæ & numerorum tractationi; itaque hactenus non paucis è nobilitate in Holſatia juxta & hisce regionibus à procuratione rerum fuit. Aliquandiu Hamburgi etiam egit, atque id integerrimè: ut & hîc, ex quo ad Sororem optimam Annam, fœminam clariſſimam, Plurimum Reverendi, Ampliſſimi & Excellentiſſimi Viri Dn. Johannis Scharfii, SS. Theol. Doct. & PP. celeberrimi ac optimè meriti, nec non Præpoſiti Templi Arcis, & Facultatis ſuæ Senioris, Collegæ noſtri honorandi, Conjugem conjunctiſſimam, commigravit. Sub finem proximi menſis de ventris torminibus cœpit conqueri, & mox ex iis decumbere. Cujus valetudini licet experientiſſimi admoti Medici fuerint, nec quidquam ipſi defuerit, unde melior poſſet fieri; vinci tamen nec arte ulla ac medicina, nec curâ, diligentiſſimâ quamvis, potuit malum, appetente fatali termino, qui finem impoſiturus vitæ eſſet. Neque hoc eum fefellit: eamque ob cauſam id egit perpetuo, ut lenem felicemque exceſſum precibus à Deo Opt. Max. impetraret. Nudius quartus verendis myſteriis procuravit rite animam, & altero die poſt inter 9 & 10. matutinam placido obitu finitus eſt, cum 56. annos feciſſet vivens. Bene habet, bene & feliciter moritur, qui plenus fide & ſpe Chriſtianâ moritur, quod ille fecit. Vos Academici Cives agite, & ejus funus exequimini frequentes. Debetis hoc humanitati communi officium, debetis hoc Præceptori de veſtris ſtudiis tot annos clariſſimè merito. In eo denique & bene de vobis merebimini, ſi inter exequias recogitabitis, morituros vos olim, & inde capietis cauſam ordinandæ & comparandæ vitæ ita impoſterum, ut quandocunq; mors opprimat, male paratos ne opprimat. Vix enim moritur bene, qui vixerit malè, neque meminerit prius ſe moriturum, quam cum in primis labris animam habet. Procedet pompa ex ædibus Scharfianis hor. 3. pomerid. corpus Demortui intra urbem humabitur. P P. a. d. 18. Aprilis anno gratiæ M DC LV.

DCLI.

NUdius tertius infantem tenellum condidimus: hodie florentiſſimus Juvenis efferendus eſt. Ita alius naſcitur, alius adoleſcit: & uterque id facit, ut moriatur. Hæc enim poſita nobis Lex eſt: ut nemo homo natus moriendi neceſſitatem effugiat. Gravemur minimè, iterum nos ad lugubria vocari. Inter optima vitæ & utiliſſima eſt, mortis creberrimè meminiſſe. Cujus nulla occaſio amplior, quàm in funeribus datur. Quibus nemo tanta ſecuritate & oblivione ſui intererit facilè, quin ſemetipſum olim futurum funus recordetur. Qui inter oblectamenta vitæ marcent, & indormiſcunt voluptatibus, ad ſupremorum memoriam vix excitantur: nec reputant ſecum temerè, à morte quid reſtet, qui, quid delectet juvetque in præſens, maximè cogitant. Ut itaque minus jucundum ſit, obire ſolennia funerum: obeunda hæc tamen haud invitis ſunt, quod maximè proſunt. Nempe & ſaluberrima remediorum amara. Dulcia contra,

quo

quo fermè avidius, hoc & pernicioſus ſumuntur. Ad rem ut veniamus, humandus hodie præſtantiſſimus Juvenis Samuel Antherus eſt. Ad cujus exequias, cum invitare vos oporteret, hæc nata nobis ſcriptio eſt. Ipſe verò Stroppæ Sileſiorum anno 1634. quantum conjiciendo augurari licuit, natus eſt, Patre Reverendo atque Clariſſimo Viro M. Nicolao Anthero Stroppenſium Paſtore, & venerandi in Ducatu Olsnenſi Miniſterii Seniore: Matre Anna, Reverendi atque Clariſſimi Viri, Johannis Stirii Winzingenſium Paſtoris ejusque Diœceſeos Senioris, filia. Samuelis vocabulum ideo ei impoſitum voluerunt parentes, quod multis ſollicitisque à Deo precibus impetraſſent. Neque enim natum maſculum genitor ſuſceperat hactenus, & poſt deinceps quoque nullum tulit, puellarum tantum Pater: quas cum ex Stiria, tum ex Schrotera priore conjuge, (quæ noſtrâs fuit, Prudentiſſimo & Conſultiſſimo Viro, Jobo Schrotero, Prætore Urbis Cauſarumque Patrono haud incelebri, nata) ſuſceperat. Orbatus parentibus, maturè eſt. Sed prius matrem, deinde & patrem; utrumque vix dum quadrimus amiſit. Educationis curam maternus ſuſcepit Avus, translato nepote in ſuos penates, parique ſeveritate & diligentia exſolvit. Tyrocinia literarum Winzigæ poſuit in ſinu avito. Hinc Uratislaviam annorum 15. adoleſcens miſſus in Magdalenéo Gymnaſio ſtuduit, integroque triennio Profeſſoribus ingenium ſuum induſtriamque abunde probavit. Anno 1652. a. d. 13. Maji huc venit, & cooptatus in Academicam civitatem ſic egit partes, ut nihil eorum omittere videretur, quæ ad parandam & inſtruendam humanæ juxta atque divinæ ſapientiæ ſupellectilem facerent. Altero anno profectus eſt domum officii cauſa, nubenti ſorori uti adeſſet: ſimul, ut ordinaret atque componeret res ſuas. Hac functus curâ ſuperioris anni Octobri huc rediit, veteremque ſtudiorum repetiit curſum, intentus ſibi ac inſtans ſemper, ut victor propoſiti emereretur Philoſophicam lauream, quam petiturus nunc erat, ni interveniſſent ſuprema, & ipſemet vitæ ante, quàm voti finem attigiſſet. Sed præſtant caducis æterna: & multò ſatius eſt, coronari in cœlis, quàm ad ampliſſimas inſulas aſpirare in terris, quarum vis omnis & dignitas modo ac tempore circumſcribitur, quam legem cœleſtia prorſus ignorant. Cæterum ab ipſo ineunte anno usque male habuit Antherus. Nam & interrupta noctium quies vigiliis crebris atque inſomniis fuit: & ſtomachus quoque mirum in modum debilitatus atque dejectus. Mox febrem contraxit, eamque continuam, ex qua decubuit hactenus ab ipſo initio menſis: fruſtra adhibitis, & Medicorum ſolertiâ, & medicinis, quæ parabantur ad propulſandum vincendumque malum. Sic fracto corpore, & profligatis viribus omnibus, quæ ſuſtinerent vitam, nudius quintus, medio ipſo diei, inter devotiſſimas preces atque ſuſpiria, aſſiſtentibus, & venerabili Myſta, & contubernalibus civibusque aliquot, acquievit placidè, cum 21. annos quaſi feciſſet vivens. Ad H. 1. poſtea efferetur ex Collegio Friderici, & habitâ concione, intra urbem componetur. Quas exequias ut celebretis frequentes, etiam atque etiam vos adhortamur PP. ad d. 27. Martii anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DCLII.

ITerum vocandi estis ad funus, ac illud quidem valde acerbum. Non enim aut firmatâ ætate robustus vir, aut grandi natu senex, vel plenis annis puella nubilis efferenda hodie est; sed infans tenellus, & musteus puer, qui vix tot dies commoratus in vita, quod anni aliàs auspicari adolescentiam solent. Nam quem ad d. 5. Martii nuper Nobilissima fœmina, Regina Frisia, Magnifici atque Amplissimi Viri Dn. Michaelis Frisii, JCti, Sereniſſimi Electoris Brandeburgici Consiliarii, Dicasterii supremi in Borussia Assessoris, & Consistorii Ecclesiastici Præsidis filia, marito conjunctissimo, Plurimum Reverendo, atque Amplissimo Viro Dn. Abrahamo Calovio, SS. Theol. Doct. & PP. longè celeberrimo, Ecclesiastici Consistorii Assessori, Ecclesiæque nostratis totiusq; Circuli Electoralis Superintendenti vigilantissimo, Collegæ nostro singulariter honorando, filiolum edidit, cui sequenti die, cum tingeretur, Johannis Fabiani impositum nomen, is nudius quintus, hoc est, 21. Martii d. ipsâ media nocte, propero fato ereptus, hodieq; sepeliendus rite est. Quantum doloris & luctus hic acerbissimus casus utriq; parenti attulerit, quotus quisque non videt? Mater adhuc ex puerperio recenti jacet, & nunc orbata dulcissimo pignore, omnes pro utero anxias curas, omnes in nixu labores gravissimos toleratos ne quicquam, non sine amarissimis lachrymis, lamentatur ac gemit? Quem fulcrum secundum generis parens sibi speraverat suaviter, quem in nominibus suis charissimorum memoriam excitaturum quotidie, & repræsentaturum ipsos quasi, pollicebatur; à quo tot gratulationum gaudiorumq; causas olim expectabat, eum, ademptâ omni istâ spe, efferendum hodie, &, qui parentum affectus est, deflendum habet deinceps. Sed nemo nostrûm non moritur. Hæc sexum omnem ætatemq; & ordinem alligat lex. Non lenior aliorum tamen, imò nec felicior obitus, quam puerorum est. In adultis robustisq; corporibus habet mors, in quo exerceat vires: tam mollia atque tenella viscera, cum vix conferre gradum cœpit, solvuntur illicò ac cadunt. Jam tantò beatius moriuntur pueri, quò citius vita absolvuntur: & finiunt ante, quam male possint finiri. Nam quid à morte timeat mali, qui nihil in vita mali fecit? Imò qui, malum facere quid sit, ne noverit quidem? At parvus & immaturus obiit, & vix paucissimorum dierum infans? Non ætas hominem, natura facit. Et Christianum non turba annorum, sed salutare lavacrum præstat. Quo simul tingitur infans, simul æternitatis candidatus fit, & cœli scribitur hæres. Bene itaque actum cum parvulo, quod mortuus est, cùm & facillimè posset, & cum certissima spe secuturæ felicitatis, quæ pios omnes in cœlo manet. Vix natus erat, cum destillationibus affligeretur pessimè: quos consecuta acutissima tormina sunt & diarrhea biliosa, ut Medici vocant. His ischuria superacceſſit, exitiosum malum, infantibus maximè, lethiferumque ut plurimum. Adhibitæ quidem fuerunt excellentissimorum Medicorum opes: nec sine successu aliquo, ut se res dabant. At nudius quintus hora 9. matutina ita recruduerunt mala, & insurrexére tanto impetu, ut omnes medentium artes, & medicaminum potestates omnes cliderentur. Hinc cùm convulsiones haud tralatitiæ supervenirent, extincta vita parvulo est, cum septimum

deci-

decimum diem nondum expleviſſet. O quanto ſatius fuit ſic ſemel defunctum parvulum & morbis omnibus, & vita ipſa denique; quàm ſupereſſe in pœnam, & trahere longius corpus graviſſimarum valetudinum onuſtum ſeminiis, quæ quoties erumpant in herbam, & germen edant ferale, toties enicent peſſimè, & unâ pro morte invehant plures? Ille nihil nunc dolet amplius: nihil inpoſterum querendum habet. Exultat lætitiis, abundat voluptatibus, quas nulla hominis lingua eloqui valet. Nam neque vidit mortalis unquam oculus, & mens adhuc conſtricta in corpore nec intelligere, nec capere poteſt. Vos Academici cives agite, & frequentiſſimi in funus iſtud, quod ad II. pomeridianam ducetur poſtea, venite. Recreabit mirificè parentes mœſtiſſimos hæc pietas: & quanto plus veſtro accedet officio, tanto plus ipſis doloris decedet. Ad quod vos exhortari operoſius cauſa non eſt. Quot quisque enim, quibusque nominibus obligati iis, teneamini nemo ignorat. PP. Dominica Lætare anno recuperatæ gratiæ M DC LV.

DCLIII.

ORnatiſſimus Vir David Widdigius, qui Locatoris in convictorio publico, & famuli communis, quem vocant, in Fridrichiano Collegio, annos quam plures functus eſt partibus, & diu vos hactenus ad obeundas publicè partes dato convocavit ſigno, evocatus proximo 21. Decembris de vita, poſuit partes, funerandusque hodiè ac ſepeliendus eſt. Nimirum ut hiſtriones peracta fabula ponũt perſonam, & redeuntes quaſi ad ſe decedunt ſcenâ; ita & homines, cùm ad ſupremum illud valete & plaudite perventum eſt, abire ac reverti in terram oportet, unde creati initio fuerant. Tum deſinit omne, quod audivimus hactenus: tum omnes munerum tituli exſpirant, nec quicquam reſtat amplius, quam quod oſtendat nos extitiſſe mortales, hoc eſt, reliquiæ corporis in favillam & cineres mox abituræ, ſupra quam legem poſitam animam, credimus quidem, non tamen videmus & aſpectamus. Natus Widdigius Oringæ Francorum in Comitatu Hohenloano a. d. 20. Januarij A. 1611. Patre Adamo, honeſto cive & ephippiario. Simul per ætatem capax diſciplinæ viſus eſt, applicari literis in ſchola patria cœpit. Quas Græcas Latinasque cum pro annorum modo hauſiſſet ibi egregiè, ſeptendecim annorum adoleſcentulus huc venit, & Academiæ noſtræ civem dedit. Sed cum bellorum incendia id temporis ſumerent vires maximè, nonniſi parcè atque exiguè præbere ſumptum potuit pater. Quo factum, ut neceſſe haberet locare operam alijs, unde ſe ſtudiaque tolerare poſſet. Hîc cùm induſtriam ac fidem probaſſet abundè heris ſuis, ijsque rebus uni ac alteri ex Profeſſoribus innotuiſſet, admotus ijs partibus fuit, quas in initio perſtrinximus, itaque hactenus ijs perfunctus eſt, ut præclarè ſatisfaceret ijs, quibus reddenda officij ratio erat. Neque neglexit ſtudia interim: præcipuè tamen Hiſtorias Linguasque tractavit. Quas qui profiterentur docerentque; ſedulò ſemper ac ſtudiosè, privatim juxta ac publicè conſectatus eſt. Teſtimonio ſunt Commentarij quos ejus generis reliquit plures; qui nati ipſi fuerunt; dum obit frequentatque eorum ſcholas. In cæteris vitæ partibus ita quoque ſe egit, ut nemini unquam moleſtus fuerit, lenem illam quietamque vitam maximè probans. Languorem aliquem ſupe-

tiore Novembri sentire cœpit. Qui licet indies incrementa caperet, obijt ipsemet tamen solita munita, ægre ferens officio deesse. Sed mense adulto, durare haud valuit amplius, lectoque affixus consuluit Medicum: qui licet nihil boni augurari posset, expedivit tamen remedia, quæ profligando morbo facere viderentur. Mox in eos ardores exæstuare febrium cœpit, qui ita tentarent arcem capitis, ut quosdam errores etiam offunderent menti. Itaque advocatus verbi minister est, qui firmaret animum divinis oraculis, & præpararet obeundo rite fato, quod jam instabat. Quæ omnia non attentis modò auscultavit auribus, sed subsecutus etiam voce, ac omni gestu ac habitu protestatus est, hæc vera solatia sibi, vera præsidia esse: in his se omnem spem atque fiduciam unicè ponere. Obijt placide a. d. 21. Decemb. cùm quartum & quadragesimum annum finem propius adduxisset. Qui ad H. 2. posteà ex D. Friderici Collegio efferendus sit, vestrum erit, Academici Cives, frequentes prodire in funus, & ejus exequias exequi: hanc reddituri vicem officijs, quæ tanto tempore vobis & Academiæ nostræ navavit. P P. Dominica ultima anni M DC LV.

DCLIV.

NOndum sesquiannus est, cùm Reverendo admodum ac Excellentissimo Viro, Dn. Michaeli Wendelero SS. Theolog. D. & Practicæ Philosophiæ Prof. Publ. Collegæ nostro honorando, Conjux dulcissima, Maria Tauthia, puerum puellamque uno partu gemellos ederet. Qui ut infirmi & malè validi nati erant, ita puellus duravit haud diu; parvula verò servata hactenus est, dum nudius quintus, hoc est, d. 21. labentis mensis, finiretur. Bene res habet, recepit Deus, quæ dederat: &, qui acceperat, sine murmure reddidit, quod, non ut possideret, sed tantùm ut frueretur, acceperat. Improbus est, qui vindicare sibi aliena imbibit, & injicit manum, ac retinere laborat, in quæ jus plenum sortitus non est. Accipit terra amnes à mari ad flumina & reddit rursus: remittitq; benignè aquas mare, quas sorbuerat ante. Veniunt à Deo liberi; & redeunt rursus ad eum. Idem tamen refarcit damna, quosque penates paullò ante reddiderat orbos, mox nova prole florere facit. Magnum idcircò parentibus, cùm amiserint suos, in benignitate Numinis solatium positum, quod dare, auferre, & reddere potest, quæ tulit, nusquam non bonum, nusquam non justum. Donat, ut foveat; aufert, ut probet, ut recreet, reddit. O quantum est, dignum videri ejus muneribus! Quantum, probari ejus judicio! Quam magnum, solatium ejus mereri! Ite parentes & tundite pectora in liberorum amissionibus; perfundite faciē lachrymis, incendite questibus omnia, experitur patientiam vestram Deus, tentat obsequium, de pietate vestra periculum facit; ut, si hæc omnia ipsi approbaveritis, remuneretur vos largius, majora & ampliora ut reddat ablatis. Nata est Anna Magdalena a. d. 22. Novembr. A. 1653. sub 6. matutinam: nudius quintus obijt, tribus mensibus & paucis diebus anniculâ major. Eunt in pejus assiduè tempora; & quisque posterior priore deterior ferme corruptiorque est dies. Quam bene igitur cum ijs agitur, qui mature obeunt diem? Qui exeunt seculo, antequam seculi vitia induerint? Non corporum tantum, sed animorum etiam morbi transeunt: & cum videmur valentes & sani, jam mali hausimus semen mox erupturum in herbam

bam & germen. Veſtrum erit, Academici Cives, frequentes parvulæ ire exequias, quæ efferetur poſtea ad H. III. ex paternis ædibus ad forum, intra urbem humanda. Erit hoc documentum veſtri in Præceptorem optimum ſtudij ac pietatis. PP. a. d. 26. Februarij anno recuperatæ gratiæ MDCLV.

DCLV.

SEsquiſeculum & amplius eſt, quòd Krappiorum familia, cum alibi non ignota fuit, tum in hac urbe imprimis floruit, clara, ut alijs rebus, ita & Conſulari dignitate. Nunc ita decrevit, ut ignoretur propemodum, nec ſtirpis maſculæ hîc exſtet, qui tueatur nomen, quod cuſtodire fœminæ non poſſunt, in alias gentes traductæ. Quanquam neque earum ulla ſuperſtes apud nos amplius eſt, ex quo hos octo dies ante ornatiſſima matrona, Anna, Chriſtian Franckenbergeri, Academicæ cellæ Præfecti vidua, ſupremũ obijt diem. Ita aliæ creſcunt gentes, aliæ minuuntur: perpetuoque hic volvitur orbis in rebus humanis, ut orta omnia occidant, aucta ſeneſcant: neque quicquam certum magis ſtabileque ſit, quàm ipſa inſtabilitas, & vices illæ, quæ nos & rationes noſtras perpetuò exercent. Nata eſt Anna, a. d. 16. Februarij A. 1593. Patre Joanne Krappio, primario Cive, Hieronymo, Ampliſſimo Civitatis Conſule, genito; matre Anna, Cunradi Ruhelii, Viri Prætorij, filia. In ſinu igitur horum ad omnem honeſti pijque cultum adolevit: aſſuefacta artibus ijs, quæ ſexum iſtum imprimis decent, & ad tutelam familiaris rei præcipuè faciunt. Orbata parentibus adoleſcentula eſt. Quo factum, ut magnam ætatis partem obeundis honeſtis miniſterijs apud matresfamilias, quibus addixerat operam, contriverit, duriter aliquando atque contente. Sed vicit honeſti amor, & ſemel animo poſita patientiæ lex: qua freta & confirmata pervadebat aſpera omnia facile ac ſuperabat. Neque profecto, ullum anceps certamen movet virtus atque decertat, niſi auxilio hujus virtutis ac opibus nixa. Quæ impar & vidua adeò eſt, ut ait Poeta, *quàm non patientia firmat.* A. 1638. Menſ. Julio, Chriſtiano Franckenbergero nupſit, Seniori ipſa etiam maturæ ætatis. Quem omni ſtudio ac cura complexa fuit perpetuo, & diligentiſſime fovit jam grandi ævo viribusque defectum: benigna ac pia in liberos etiam, quos non genuerat, & natos eorum qui novercarum mos multò rariſſimus eſt. Amiſſo ſuperiore anno conjuge, vidua egit hactenus, improſperâ partem maximam valetudine: tuſſi, tumoribus, & infirmitatibus alijs, aut parum fortis & languida, aut plane decumbens. Ac quamvis hujus valetudinis ſuæ curam habuerit ſedulò, nihil magnopere tamen profecit, ad terminum ſuum ſe admovente ætate: ſolata interim ægritudinem, conſcientia vitæ, per pietatem & integritatem perpetuò actæ: qua nihil efficacius ad depellendum mortis metum, & hilari animo obeunda ſuprema, tum retinendam ab exceſſu famam bonam. Quam ei abunde præſtabunt amici ac noti, & ſi quos alios aut proſecuta officijs eſt, aut juvit ope. Neque enim temere defuit, quibus poſſet prodeſſe. Ad diem 18. Novembris, cum paucis ſeptimanis ante verendis myſterijs expiaſſet animam, & poſt deinceps de rebus ſuis & inſtruendo funere præcepiſſet, inter 9. & 10. matutin. acquievit, inter medias preces & cantilenas placide quieteq; exſpirans, cum ann. 63. ætatis maximam partem confeciſſet. Ad h. 2. efferetur poſtea

ea ex D. Friderici Collegio & extra urbem humabitur. Quas ejus exequias ut frequenter atque benevole celebrare velitis, etiam atque etiam vos admonemus. P.P. a. d. 5. Decembris anno recuperatæ gratiæ MDCLVI.

DCLVI.

SEptimus dies est, quod Clarissima fœmina, Maria Dauthia, Viri admodum Reverendi ac Excellentissi. Dn. Michaelis Wendeleri, SS. Theolog. D. & Practicæ Philosophiæ Professoris Publici uxor, paullò ante quartam matutinam, partu quidem, non ita feliciter tamen, defuncta est, cùm filiolum ederet inter ipsos nitentis labores elisum & in materno sanguine præfocatum. Quod fulmen gemino propè fauciasset ictu patrem, cùm ipsa puerpera etiam admoveri videretur supremis. Sed respexit Deus, & alteram illam ac tristiorem cladem clementer avertit hactenus, satis habens, unius dolore vulneris de viri virtute periculum facere. Neque enim affligit semper, ut castiget & moneat; sed ut exploret patientiam nostram, & fidem obsequii adeo probet, mali aliquid mittit. Nec temerè ei spectaculum aliud dulcius est, quàm virum videre æquo & leni animo ferentem fortunam, hoc est, sibi parentem. Qui laniant crines, qui plangunt pectus, qui miserabili ejulatu ac questu omnia replent, quid aliud faciunt, quàm Deo repugnant, & indignantur ferre, quæ ille imponit? Nec bona nobis, nec mala temerè veniunt: utrorumque causæ descendunt à Deo. Quicquid igitur accidit nobis, ut gravet ac urat, habendum tamen pro bono, quia à summo illo & immutabili bono nihil manare mali potest. Quæ ut non nescit Reverendus admodum vir; ita haud aliter feret, acerbum licet hunc casum, quàm illum decet, qui Sacramentum providentiæ Divinæ minimè omnium ignoret, & Christianæ fidei non confessor tantùm sit, sed & Interpres. Atqui hæc tenet, nos obdormiscere, cùm solvimur, non mori; resuscitandos in novam ac immortalem vitam, & omnis ægrimoniæ atque doloris expertem. Quâ compotiri suos, quis mœreat gravius ac lugeat? Nunc agite, Academici Cives, & funus parvuli exequimini frequentes: quod H. 1. postea ex Patris ædibus ducetur. Multum solatii ex hoc officio vestro parentes capient: quod hoc prolixius præstandum putabitis, quò magis vos meritis suis Clarissimus Vir assiduè obstringit. P.P. Witteberge a.d. 19 Novembr. anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DCLVII.

NIhil eorum, quæ agimus, aut in humanum genus utilius præstari potest, quàm de instituenda ætate prima meretri bene; aut Deo acceptabilius suscipi, quàm laudes ipsius personare assiduè. In utroque deditus hactenus fuit, doctus atque eximius Vir, Lucas Hammerus Oppidanæ Scholæ Cantor, itaque his functus partibus est, ut dignus maximè sit, cujus funus, & indicatur nunc publice, & post frequenti exequiarum officio cohonestetur. Natus est Betterfeldæ parentibus honestissimis a.d. 15. Januarii A. C. 1608. Patrem habuit M. Gregorium Hammerum, Notarium Publ. & Civitatis Betterfeld. Senatorem, Lucæ Hammeri Tschornicensis Ecclesiæ per 44. annos Pastoris fidelissimi filium, Virum doctum atque prudentem: matrem Catharinam,

Eliæ

Eliæ Kirchofii, Tieffenſeenſis Eccleſiæ Paſtoris filiam, Prudentiſſimo Viro Wenzeslao Hayn, quadragenario ejus loci Conſuli antea nuptam. Prima literarum elementa & pietatis in ſchola patria hauſit. Decem quaſi annos natus, cùm patre optimo orbatus eſſet, ab uterino fratre, Reverendo & Docto Viro, Elia Kirchofio, Dreſdæ ad D. Annæ in Wülsdorffiano Suburbio Paſtore, ſuſceptus, & loco germani, quin filii potius, liberaliter habitus eſt. Sub cujus privata juxta & publica diſciplina uberiorem paullo cultum induit animo, in Muſicis verò, quo duxit natura maximè, egregiè profecit. Qua de cauſa & mox, extincto fratre, iterum quaſi orphanus, inter alumnos Dreſdenſis Ludi aſſcriptus, & Choro Symphoniaco adjunctus fuit. Quinque annos ipſos cùm ibi ita exegiſſet, ut cum egregio teſtimonio dimitteretur, Hallenſi Gymnaſio alumnum dedit, ibique modeſtia, induſtria ac pietate, cùm aliorum tum Clariſſimorum quoque Virorum M. Chriſtiani Guenzii, Rectoris, & M. Johannis Bohemi, Conrectoris benevolentiam ſtudiaque ſibi comparavit. Anno 1629. in Academiam noſtram venit, continuaturus, quæ cœperat, ſtudia, adjutus liberalitate Senatus Patrii, qui triennale ſtipendium ſuppeditabat; cui poſt paullo & Academiæ beneficium acceſſit, cum inter Symphoniacos templi Arcis adſciſceretur. Altero anno pòſt vocatus eſt Jeſſam, vicinum oppidum, ad Cantoratum, quem vocant, ſuſcipiendum: unde poſt exactum biennium Brettinum accitus à Sereniſſima Principe ac Domina, Dn. Hedvvigi, D. Chriſtiani II. Electoris Saxon. vidua, easdem partes in ſe ſuſcepit, ſeduloque & laudabiliter anno integro adminiſtravit, donec anno 1634. Herzbergenſi Scholæ datus eſt Cantor Undecim annos illi muneri ita præfuit, ut charus omnibus eſſet, & itaque nihil haberet magnopere, quod de fortuna ſua conquereretur, aut cur de migrando hoc nidulo ſuo cogitare vellet. Accidit tamen ante hos 13. annos, ut annitente cumprimis plurimum Reverendo Antiſtite ac Excellentiſſimo Viro, Domino Paulo Robero, ab Ampliſſimo Senatu Urbis ad capeſſendam Cantoratus provinciam, quam tum vacare contigerat, huc vocaretur. Ægrè dimittebatur, nec ipſi adeò volenti erat amata loca relinquere; non obſequi tamen, & ſe permittere voluntati eorum, qui tam benevolè invitabant, durum exiſtimabat. Nam cùm non temere fieri interpretaretur; non obſecundare providentiæ Divinæ, religioni ſibi ducebat. Secutus igitur eſt, & huc fortunas atque familiam tranſtulit, itaq; cum in Schola, tum in templo, aut ubi aliàs locus muneri ſuo eſſe potuit, partibus ſuis functus eſt, ut non vulgarem fidei atque induſtriæ laudem conſequeretur. Uxores duas habuit; Chriſtinam, Petri Funcci primarii civis & mercatoris apud Hallenſes filiam: quam anno 1632. duxit domum: Deinde Mariam, Georgio Milacio, cive Herzbergenſi natam. Cum priore 10. annos vixit, atque ex eâ ſuſcepit liberos 5. ex quibus ſuperſtes filius Johannes eſt, Ludi Hallenſis alumnus: nec non Chriſtina, Reverendi & Docti Viri Danielis Neckelii Probis. Teutonicis in Ungaria Eccleſiaſticæ, uxor. Altera, quina & ipſa prole, Chriſtophoro nimirum & Emmanuele, itemque Catharina, Eliſabetha, & Maria (quæ parvula obiit) parentem fecit. Cum utraque ita vixit, ut boni amabilisq; mariti numeros impleret. Adverſus cæteros quoque ita ſe geſſit, ut nihil deſide-

rari in sese pateretur officii, probus, candidus, humanus, procul omni asperitate acrixa. Pietatem erga Deum non in officii partibus tantum, atque in templo publicè, sed domi suæ etiam approbavit abunde; cum SS. Biblia assiduè volveret, in præsidium fidei, & vitæ regulam; aut Deo orationes allegaret. Quò sibi commissam juventutem etiam sedulo dixit & incitavit. Cùm variis ærumnis per omnem propemodum vitam exercitus fuerit, mira tamen semper in eo patientia fuit: verissima assecla veræ pietatis. Cujo documenta insignia cum plura antea dederit, tum ea præcipuè exhibuit, cum valetudinibus per proximos hos annos attineretur; quibus gravissimè sæpius laboravit ex podagra. Quæ ita afflixit, ita prostravit vitalem denique; vim, ut magna ciborũ tædio raptus, raro aliquid, nec nisi pauxillum, quo sustentaretur, gustaret. Quartus mensis agitur, quod planè cœpit decumbere, cum tussis, catarrhi, tumores accederent. Non defuerunt quidem opes auxiliaq; medentium; sed exitum, habuerunt nullum augescentibus malis quotidie, euntibusque in pejus cunctis. Quod ut ipse omnium sentiebat in primis; ita mature dandam sibi censuit operam, ut ad suprema obeunda recte ac piè se compararet. Ante omnia autem de expianda verendis mysteriis anima curam egit. Quo negotio cum ante has duas septimanas devotissimè esset defunctus, permisit se Deo, paratus sequi, cum evocaret. Certus, non defuturum suis, quos relinqueret: quippe qui orphanorum patrem, & judicem viduarum sese esset professus. Facile inventuros fortunam, qui Deo propitio uterentur. Huic igitur cum commendasset suos, eosq; ad cultum ejus & reverentiam verbis gravissimis adhortatus esset; amantissimæ vero uxori pro charitate & fide cum aliàs, tum difficillimis decumbentis temporibus, præstitis, egisset gratias, nudius quartus post horam 1. pomeridianam, inter medias preces, ad quas precandas secum ipse invitarat præsentes, placide acquievit, nono & quadragesimo anno ætatis prope finem adducto. Bene actum est tecum, Hammere: solutus & liberatus es omnibus iis rebus, quæ afflixerunt vitam tuam hactenus, eoque translatus es, ubi solatium, ubi quies, ubi tranquillitas lætitiaque perpetua est. Quibus inter homines hactenus præluisti partibus, iis nunc serio inter angelos ipsos fungeris, & vere, nec mortali amplius, sed cœlesti voce, in cinere potes & gloriari, Misericordias Domini in æternum cantabo. Neque enim aut vitæ novæ, aut hujus cantici tui finis ullus erit. Vos Academici Cives agite, & Viri optimi ac de Ecclesia pro suo munere & portione virili optimè meriti exequias, obite frequentes. Efferetur ad H. 1. postea, & habitâ concione funebri in cœmeterio urbano componetur. PP. a. d. 30. Decembris anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DCLVIII.

NUdius quartus post horam primam à meridie, Martinus Trebeljahr, Curator Convictorij publici, leni ac beato obitu decessit. Qui cùm egregiam operam hactenus Academiæ navarit, mereri omninò visus est, ut funus ejo indiceretur ex hoc loco publicè, & cætera, quę solent, de eo breviter commemorarentur. Neq; enim ipsi invideri hic honor debuit, qui impertitus alijs hacteno prolixè esset. Natus est Schmidebergæ in vicinia a. d. 21. Jan. A.C. 1598. Patre Bartholomæo, ex primarijs civibus & lanione: matre Dorothea, Petri Köppenii Schmidebergensis civis atque Pannifici filiâ. Pietatis præcepta & literas primas hausit puer: deinde

assue-

assuetus operibus domesticis est, & patriâ arte imbutus. Ab excessu patris famiiarem ejus rem matetnis curavit auspicijs, & lanioniam mensam exercuit, donec octo & viginti annos natus de matrimonio cogitaret. Quatempestate, Mariam, Andreæ Liederi Civis Schmidebergensis & Pecuarij filiam, honesti nominis, desponsam sibi, post nuptiarum solennia duxit domum, eique annis undecim ex animi convixit sententia: susceptis 8. liberis: 7. masculis, unicaque puella: qui omnes, uno Martino excepto, obierunt jam dudum. Hanc suam Conjugem ante hos viginti annos amisit, composuitque apud nos, cum declinandæ tempestati bellicæ, quæ sæviebat tum maximè, in tutiora huc sese recepisset. Sesquiannum viduus egit: deinde transijt ad vota secunda, sibique junxit novellam uxorem, castam florentemque virginem, Salomen, Prudentis & Integerrimi viri, Urbani Luttichii Prætoris Schmidebergensium filiam. Qui conjunctissime hactenus viventes invicem, & mutuo sese pari amore complexi, genuerunt filios tres, & filias quatuor: de quibus tamen duæ puellæ tantum, & unus filiorum supersest. Anno 1645. Convictorij publici cura ei ab Academia commissa fuit. Qua ita functus est hactenus, ut fidei, diligentiæ, integritatis singularem tulerit laudem. Quo factum, ut nunquam convictores de eo quicquam fuerint questi: cùm multæ ante ad nos sæpius delatæ querelæ. Nimirum id dabat noster operam, ut ne quid de demenso deducerent, & cibi apponerentur mundè. In reliqua etiam vita ita se omnibus præbuit, ut æquum, lenem & placidum sese exhiberet; nec cuiquam temere aut dicto aut facto esset molestus. Adversus Deum ita se gessit, ut Christiani officia hominis non indiligenter obiret. Quippe qui & frequentaret sacra publica sedulo, & ad participandum sanctum Domini (ita B. Cyprianus Eucharistiam appellare solet) sæpius accederet: quo salutari quoque viatico paucis ante obitum septimanis se instruendum curavit. Annis aliquot hactenus sæpe tentatus morbis fuit, ex liene & hepate cumprimis laborans. Ante hos novem menses quasi plane cœpit decumbere, cum hydrops etiam accessisset. Non defuerunt medentium artes, nec parcitum ullis sumptibus est: Restitui tamen valetudini non potuit, & nudius quartus, quod in initio dicebamus, sedens in sella in uxoris complexu defecit piè & Christianè. Paullò antequam ageretanimam, interrogatus à ministro verbi, cui confessiones suas edere solitus fuit, *recordareturne Salvatoris sui, & ejus meritis inniteretur bene memor?* *Imò verò*, respondit, *habeo illum mecum, & ni haberem, nihil essem.* Cum ille iterum: *Macte! non efficacius aliud solatium habere potes:* tum noster: *Nisi haberem; præstaret multò me fixum clavum in pariete esse.* Paullo post igitur in similibus verbis defecit, cum 59. annos, minus sesquimense, confeciisset vivus. Ad H. 2. postea efferetur extra urbem humandus. Cujus exequias ut frequentes velitis obire, maximopere censemus. De plurimis vestrûm bene mereri studuit vivens: itaque grave non erit, supremum officium mortuo cumulatè præstare, P.P. a. d. 9. Decembris anno recuperatæ gratiæ MDCLVI.

DCLIX.

SI non immerito sibi, qui è diuturni carceris tenebris se eripuerunt in lucem, aut post durissimam ergastulorum servitutem in libertatem rursus aspirarunt, mirum in modum gaudere & gratu-

lari consueverunt; potest clarissima matronarum etiam, Agnes Fuhrmania, lætari jure & triumphare, quod post longam difficilemque valetudinem, post tot annorum labores ac cruces, per quas acerbè vitam hactenus, velut in pœnam suppliciumque quotidianum, traxit, nudius quartus, malorum juxta, quæ exercuerunt, & vitæ finem adepta, cò se penetravit decedens, ubi morbus nullus lancinat amplius, nullæ inquietant curæ, nulli dolores urunt & vexant; sed sana, tranquilla, læta, beataque omnia sunt, perpetuumque & nube nulla temeratum serenum delectat. Multa quidem hîc de origine ejus ac genere; multa de illius virtutibus & cæteræ vitæ ordine, commemorari pro consuetudine, nec non & fœminæ merito, poterant; si curæ ac meditationi spatium aliquod relictum foret. Nunc nihil ejus cum concedatur nobis, è vestigio, & imparatis in hanc provinciam ire necesse est, deproperanda coarctandaque omnia sunt, quæ diligentiam alias, & quendam ambitum orationis requirebant. Nata Agnes est Bitterfeldæ, vicino oppido, a.d. 23. Aprilis anno 1591. adepta patrem, Cunradum Reuterum, Civitatis Consulem, eximium virtute atque prudentia virum; matrem Annam, Nobilissimi Viri, Wolfgangi à Mucheln, Salinarii Hallensis filiam: qui amplissimorum Virorum, ac fœminarum clarissimarum dederunt stirpem. Avum Ambrosium Reuterum habuit, Reipubl. Wittenbergensis Consulem. Virum, post alias laudes invicti in asserenda veritate cœlesti; quæ emerserat commodum ex diuturnis tenebris, & orthodoxa nostra religione animi, eamque ob causam Martino Luthero, nec non Philippo Melanchthoni, Viris ingentibus, & nullo non honoris genere afficiendis semper, unicè charum. Multas in eam dotes natura contulerat: quas disciplina & institutio postea auxit mirificè atque in majus extulit. Non forma, non ingenium defuit: nec obsequendi studium etiam, & honestissimæ cujusque rei, quæ in hunc sexum cadere potest. Quò factum, ut in omnes virtutum laudes feliciter adolesceret, taleque exemplum ederet, ad quod se cæteræ deberent formare. Annum octavum vigesimumque ingressa erat, cum nuptu legitimo collocata est Viro plurimum Reverendo atque Amplissimo Domino Balthasari Fuhrmanno, SS. Theol. Doctori, & primum Clodensis Ecclesiæ Præposito, post Merseburgensis Superintendenti; denique Serenissimi Electoris Saxoniæ Ecclesiasticæ castrensi ad Magdeburgum. Quem conjunctissimum maritum quo amore ac fide complexa perpetuo sit, qua reverentia obsequioque coluerit, breviter dici haud potest. Verè alterius anima in spiritu alterius vertebatur. Enixa est liberos quinque: filios quatuor, & unam puellam, quæ post undecimum diem decessit. Filius quoque natu maximus, Cunradus Fridericus, Philosophiæ ac Liberal. Artium Magister Jenæ ante hos octo annos; & tertius, Christianus, Academiæ & Consistorii Wittenbergensis Proto-Notarius, Vere proximo, obierunt diem. Johannem Balthasarem J. U. Licentiandum, & Godofredum J. U. Candidatum & apud Torgenses actorem causarum, reliquit superstes. Orbata viro ante hos vicenos annos: vidua egit hactenus: & ita egit, ut pietate, prudentia, morum gravitate pariter & comitate, in amore & admiratione omnibus esset. Illis siquidem rebus & maximarum principum benevo-

benevolentiam olim ac gratiam meruit. Anno 1648. apoplexia correpta est: ex qua cum paullo facta melior, insequente anno ex casu gravissimo crus alterum fregit. Ab eo tempore perpetuò decubuit, catarrhisque supra quàm dici potest vexata fuit. Quam sortem suam æquo semper animo atque constanter tulit, secuturorum à morte gaudiorum innixa spe, planeque persuasa animum, ipsam beatiorem mortem quoque ex eo esse,

Quod per cruciamina multa
Via panditur ardua justis,
Et ad astra doloribus itur.

ut Poëta canit. Non defuerunt unquam opes medentium: sed illæ lenierunt morbum magis, quàm sustulerunt. Majore humana virtute est opus, quæ illud efficiat. Quæ nisi aspirat, cura omnis & medicandi studium in vanum abit. Sic factum, ut nudius quartus, sicut dicebamus supra, post hor. 11. ad meridiem, satis sibi constans, & inter medias preces acquiesceret, cum 65. annos, 8. cum dimidio menses, dies 5. confeciisset vivens. Habent quod doleant, & leniter ferant, clarissimi nati superstites. Talem ac tantam amittere matrem, tamque amantem liberorum, durum ac triste. Efferre rursus, quæ non nisi in dolorum & lachrymarum causam superatura videbatur, non æquè est grave. Sed temperabunt illi hanc inter se colluctantem pietatem ita, ut in utrumque maternis manibus affectum probent, & suo officio faciant satis. Vos, Academici Cives, agite, & præstantissimæ clarissimæque matronæ exequias celebrate frequentes. Efferetur ex ædibus, quas coluit habuitque viva, funus ad hor. 1. postea, & concione habitâ, intra urbem humabitur piis suorum miscenda cineribus. Hancultimam clausulam vita habet, quæ ducitur in terris. Nam illa altera extra finem terminumq; est. P. P. ad d. 17. Octobris anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DCLX.

GRave acaltum vulnus est, quod in excessu Jacobi Joelis Coci, Consularis Viri & Medicinæ Experientissimi Doctoris, Respublica oppidana cœpit. Neq; enim leve ac tralatitium putandum est, quod ipsum caput ac arcem rei invadit, unde & describi cæteris suæ partes, & venire præsidium, si ingruant adversa, debebat. Quæ omnia, cùm intercepta jam ac sublata penitus in Viro Amplissimo sint, meritò dolemus vicem universæ Civitatis, precati Deum, ut servet juxtà, qui ad eundem constituti clavum, & sufficiat olim, qui pari fide industriâque ac fructu gubernaculis præsit. Erat enim in Excellentissimo Viro integritas summa, itemque animus firmus atq; infractus ad sustinendos labores, tum candor ac sinceritas singularis, quâ vel unâ nunquam non effecit, ut æque omniũ ex facili mereretur amorem, & remotissimus semper poneretur ab illorum moribus, quorum verbis in tantum non cohærent facta, in quantum vera fictis distant. Quæ ratio convictus etsi ad mentiendã prudentiam, se componat maximè aliud tamen pretium temerè non videas habere, quàm ut in odium adducat tacitè, atque notabiles reddat, quibus insedit. Longè aliter comparatum in Coco erat quem Senatoria gravitas venerabilẽ, morum illa exposita minimeque fucata facilitas omnibus perpetuò reddidit charum. Quàm verè autem Tragicus - - - -

Studeo, inquit, *loqui*
Ubiq; verum, nec animo sum duplici:

Neque enim optimum existimes, qui se non esse magis, quàm credi elaboret. Cæterùm, cùm tantus Amplisimi Viri fuerit amor ac existimatio apud omnes, ut in exemplum ire meritô suô debeat: silendum nobis non erat, qui non tàm ex more, quàm ut virtuti tàm egregiæ faciamus satis exposituri in præsens sumus, quæ functi illustrare vitam possint. Natus apud nos Wittenbergæ est A. 1605. d. 7. Augusti. Patrem habuit Amplissimum ac Excellentissimum Virum, Jacobum Cocum, Phil. & Med. Doct. eundemque ex Professore Archiatrum Serenissimorum Ducum & Electorum Saxoniæ per ipsos sex & triginta annos egregiè meritum: matrem Annam & ipsam Cocam, fœminam Clarissimam. Non est quidem positum in natalibus, ut ad fastigium ac gloriam enitaris. Rectissimè enim ajebat ille,

--Virum bonum quærendo si quis unum repererit,
Natos ex illo vitiosos quinq; cernet filios.

Quod si tamen mirifice afficit ac ducit, ubi inter cætera nascendi sors quoque venerit in partes: fraudi utique non erit nostro, ac singularis potius felicitatis, tantô progenitum Patre fuisse. Fonte lustratus puer ostendit mature, quid de se sperare optimi parentes haberent. In disciplinam enim datus & pietari assevit à puero, & artes atque literas hausit fideliter, quibus patefieri via ad studia Academica consuevit. Pietate autem ac providentiâ amantissimi patris factum, ut ad Annum 1624. in Academiam Juliam ablegaretur, cùm paullô antè præreptam morte amisisset matrem. Substitit ibi triennium ipsum, medicinalibus literis deditus. Mox ad nos conversus, cùm exegisset annum unum, Jenam petijt A. 1628. cô quidem eventu ac fructu, ut post binos annos, hoc est, seculi tricesimo, ad gradum Medicæ artis summum eveheretur, inter octonos Competitores primô positus locô. Post hæc ad nos redijt, ut in quam se addixisset, factitaret deinceps medicinam. Inter artis hoc exercitium de domo etiam atque familiâ cogitare cœpit. Ad annum igitur tricesimum primum in matrimonium duxit præstantissimam fœminam, Mariam Staudiam, Viri integerrimi, Sigismundi Grempleri, Senatoris ærarijque Præfecti viduam. Ex quâ liberos omninò septem suscepit; masculos quatuor, ternos alterius sexus. De quibus tamen non amplius filijs duobus superant, cum totidem puellis. Duraverat in annum quintum & decimum illa consuetudo uxoris dulcissimæ, cùm morbo correpta decedit, relictô in solatium atque præsidium liberorum maritô. Quorum ut diligentiorem agere curam liceret, nuptijs secundis sibi junxit lectissimã Virginum, Magdalenam Elisabetham, Ornatissimi Viri, Michaelis Mulleri, primarij apud nos Civis ac Institoris filiam. Cui & ipsi annos admodum novem convixit, animi quidem summâ atque arctissimâ conjunctione, ut accedere major non potuerit planè. Quinquies ex hâc factus pater, filiam unam extulit; novissimum partum non vidit, intra matris afflictissimæ viscera adhûc reclusum. Pro cujus salute ac incolumitate maximoperè veneramur Deum; eundem adorantes præterea; ut luctu multò gravissimo acerbissimoque mirificè confusam soletur viduam, opesque sufficiat

ficiat ferendo oneri, quod triſtiſſimum incumbit. In Senatum allectus noſter eſt A. 1639. Judicis partes A. 1651. Conſulatum verò A. 1654. ſuſcepit. Utramque provinciam geſſit ſemel, ita tamen, ut nemini moroſior aut iniquior apparuerit unquam. Nam & pauperculis præbuit aurem benignè, & potentiorum, quantum in ſe fuit, ita moderatus res eſt, ut querendi cauſam neuter habuerit. Multa incidunt ſæpè quæ controverſa cùm ſint, finienda aliter atque aliter videantur. Inter hæc qui excidat ſemper ſine querela aliorum, aut proximus Deo ſit, aut gerendis rebus nunquam admoveatur. Itaque ſi forte aliquid humani paſſus hâc in parte ſit noſter, nemini vel mirum videatur, vel qui rigoroſius exigat officium, ſe ipſum inſpiciat antè, quàm in alios inclementius animadvertat. Jam aliquot menſes ſunt, quod minus commodè habere eſt viſus. Duxit tamen tempus languor, donec d. 8. Julij præteriti lecto planè defixit querentem. Inſederat caput præcipuè omnemque cordis regionem pertinax malum, atque cùm febri ardente ſævire in decumbentem inſtituiſſet, non ceſſit antè medicinarum licet exquiſitiſſimæ vi, quàm de ægroto juxta ac omni medentium ope tuliſſet triumphum. Maximè, quia tot Symptomatis adjuvebatur, quæ vel ſola ad extinguendum Virum ſufficere potuiſſent. Ad ſummam, afuit illa decretoria dies, illud deſtinatum fatis tempus, quod tranſilire humanæ potentiæ non eſt, & ſolius Dei regitur ſponte. Itaque evenit tandem, quod ominari erat in promptu, ut nudius ſextus intra 10. & 11. matutinam reſolveretur placidè Cocus, cum nudius tertius vivens feciſſet annos quinquaginta & unum. Quid reſtat in morte, quàm ut ſpretis terrenis reſpiciamus cælestia aç ſupranos poſita, quæ quantò altius inſident animo, tanto minus afficimur reliquorum curâ? Idem noſter fecit, cùm morti proximus non tangi amplius præſentium ſollicitudine, non teneri ſuorum tenerrimis amplexibus, ſed ferri animo juxta ac corpore quaſi in ſidera & illas beatas triumphantium ſedes eſt viſus. Age ibi lætus, ô longè victor Coce! age lætus in ſempiterna ſecula, beatiſſime mortalium! lætare, exulta, tripudia in ſeram æternitatem. Sequemur de ordine, ubi juſſerint fata: ac ut ſequamur tranquillè, feliciter, beatè, concede ô Deus, in cujus unius manu & vita vertitur noſtra, & moriendi eſt poſita hora. Vos hortamur, Academici Cives, ut Ampliſſimi Viri exequias, quæ ad Hor. 1. deinde futuræ ſunt, eatis frequentes, oſtenſuri nobiſcum, tùm quantum nos quoque concutiat inauſpicatiſſimus iſte caſus optimi Conſulis; tùm, quàm promptè aſſimus iis, quos in extremos iſtos labores deprehendamus reſervatos. P. P. ad d. 14. Auguſti A. æræ Chriſtianæ M DC LVI.

DCLXI.

UTrumque prodeſt ac expedit, & exultare in Domino per feſta gaudia, & in exequis funeribusque cum mœrentibus flere. Ibi in ſupera illa atque cœleſtia levatur animus, ut quaſdam futuræ felicitatis primitias guſtet; hic devocatur homo in ſe, ut ſuum cognoſcat ſtatum, & videat, quàm vaſa fragilia omnes ſimus & levi caſu deſtruenda. Quæ meditatio tantos promittere fructus poteſt, ut nulla alia temere peræquè uberes præſtare valeat. Quis tollat criſtas & impotenter ferociat, qui deſcenderit in ſe, ac deprehenderit, ſe tot æruminis atque doloribus,

bus, tot calamitatibus atq; miseriis, non tam in horas, quàm singula verius momenta, obnoxiũ agere? Quis frugi non esse & ad virtutem ac sanctitatem componere se parum habeat curæ, qui seriò assidueque recogitet, se esse mortalem; & cum infantes etiam mori videat, tanto propius maturiores à fine suo abesse? Occasionem meditationis hujusmodi hic dies præbet: quæ non minore arripienda studio, quàm heri sacrorum gaudiorum solennibus defuncti sumus. Decima hujus mensis die, Vir Præstantissimus ac Spectatissimus, Dn. M. Jacobus Kornmannus Electoralis Præfecturæ, quæ hic est, rationalis, & conjunctissima Uxor Martha Dalichovia, aucti filiolo fuerunt, cui in lavacro fontis Friderico Valentino nomen est datum. Nil succiplenius floridiusque infantulo videbatur. Itaque omnes vitalem sperabant, & sibimet gratulabantur faustis ominibus ipsi parentes. Sed nullus ventus tam cito vertit, quàm commutantur non rarò humanæ vices. Ita neque ista lætitia certa & stabilis lætantibus fuit. Nonus labitur dies, quòd cita alvo parvulus tentari est cœptus, quod valde debilitavit tenellum. Cumque nullum medicamenta processum haberent, parum melioris spei relinquebatur. Jamque plane exanimatum credebant omnes, cùm nudius sextus perfundi inopino frigore, & obrigescere toto corpore cœpisset. Sed trepidus mox cùm advolasset pater, & aspersisset aliquid medicatæ aquæ, redire ad se, & signa adhuc spirantis edere visus est nullo tamen profectu alio, quam ut ex eo tempore in tertium usque diem cum fato suo impartamen & devincendus, colluctaretur. Nam nudius tertius demum post septimam vespertinam defecit. *Sinite parvulos, & nolite prohibere ad me venire*, Salvator optimus discipulis suis submoventibus adeuntium turbam non sine quodam stomacho ait. Idem parentes & sibi dicturum vereantur, si de erepto pignore sine modo tristari velint. Nam hoc quid aliud, quam velle retractum, quem abeuntem doleant? Et hoc quod rursus, quàm prohibere venire? Quò abijt parvus, quò venit? In regnum cœlorum. Hoc puerorum enim puerisque similium fore ibidem pronuntiat Christus, quasi malignitatis arguere velit, qui intercipere pueris tantam rem irent, in qua felicitas summa & ultimum hominis situm est bonum. Vos Academici Cives frequentes ite in funus, quod H. 3. ducetur postea, levaturi haud parum hoc vestro officio dolorem parentum acerbissimum. P.P. a.d. 30. Septembr. anno recuperatæ gratiæ MDCLVI.

DCXLII.

HOdie Dux atque auctor noster, Christus Jesus, dum patitur, vincit; dum moritur, triumphat; mortuusque in cruce de peccato deleto, de victa exstinctaque morte trophæum erigit, tollitque vexillum, quod qui sequuntur bonâ fide de servitute in libertatem, de tristissimis sordibus ac carcere in cœlum ipsum & nitidissima atque æterna gaudia aspirant. O magnum igitur! ô lætum uberemque diem! in quo patrata tam magna sunt: qui præstat solus, ut felices esse post hæc ac salvos, & sempiterna lætitia nos liceat frui. Durum atque acerbum eum quidem, Servator Optime, tibi noxiæ nostræ scelerumque fecerat vis: sed luculentum ac hilarem nobis amoris tui immensitas reddidit: qui eò te impulit, ut, quò nos denuò tibi asserere, fugi-

fugitivos ac perduelles, rideri, inſpui, pulſari, cædi, ligno ſuffigi infami, & inter tot mortes obire mortem, pulchrum jucundumque exiſtimares. Bene habet, Salvator, vindicaſti nos tibi hodie liberali cauſſa, & effeciſti, ut, cum reſolvimur, non moriamur amplius; ſed acquieſcamus, & tranſeamus eò ſpe optima pleni, quò præceſſiſti ipſe, cum tuo redditus cœlo ſedere ad patris dexteram juſſus es, & regnum capeſſere, quod finem terminumque non habet. Quid? lugebimus igitur mortuos? Deplorabimus tuum immaturum diſceſſum, Johannes Chriſtiane Schotte, qui nondum quatuor annos natus, ereptus parentibus ſepeliendus hodie venis? Gratulabimur potius, quod conſecutus tam cito præmia illa & beatiſſimos fructus es, quæ hodierna nobis peperit dies. Nihil quod cruciet atque exerceat, imminet mali amplius. Subductus vicibus illis omnibus es, quæ nos mortales male perpetuò habent & vexant. Incedis cum beatis ſpiritibus & agnum immaculatum agnus ipſemet ſequeris, hocpurior & contaminatus minus, quò brevius tibi commorandum in vita fuit; illisque abundas gaudiis, quæ cum humana mens capere nequeat, & lingua ipſa effari neſcit. Fruere, fruere illis? Nos perſolvemus, tibi interea quæ ſupremorum pietas poſtulat. Natus eſt parvus a. d. XIV. Junii Anno cIↃ IↃc LII. Patre Johanne Schotto, tum Fiſci Academici Curatore, nunc Caſtri Præſidiique Electoralis, quod hîc eſt; Secretario, Præſtantiſſimo Viro: matre Ornatiſſima fœmina, Gertrudi Groelmannia, Johannis Groelmanni Armamentarii Electoralis apud nos olim præfecti filia. Adolevit hactenus feliciter, & præceptoribus parentibusque de egregia indole ſpem uberem præbuit. Nam & arripuit facile, quæ præciperentur; & haud invitus geſſit morem, quorum imperio & diſciplinæ ſuberat. Orare, precari, recitare ſacrarum literarum dicta, quorum non contemnendam tenuit vim, gravatus nunquam eſt: quod quantum ad pietatem ſignum erat? Ante hos duodenos dies, queri de languore cepit; ex quo medendi artifices, ut erant indicia, febrem, aut papulas conjiciebant. Sed, qui incubuit, catarrhus craſſior fuit, cujus lenta pituita & tenax cùm tenuari educique medicamentorum virtute haud poſſet, obſtructâ occlusâque ſpirandi viâ, exſtinctus eſt puer nudius quintus ipſa media nocte. Cujus exequias, quæ ad Hor. IV. poſtea inſtituentur, ſi exequemini frequenter (quod vos, ut faciatis, adhortamur magnopere) quanto ſolatio id afflictiſſimis parentibus erit? P. P. in Paraſceve Paſchatos Chriſtiani anno recuperatæ gratiæ M DC XLIII.

DCLXIII.

FUerit Judæorum ſeu obſervatio iſta, ſeu lex, ut in paraſceve ſabbati, ſeu feſti, mortuos ſepelire nefas haberent. Libera Chriſtianorum charitas eſt, & nulla impeditur religione hujuſmodi. Cum viguit lex, maledicta mors fuit: & pollui crediti, quibus cum mortuis commercium eſſet. Dum regnat gratia, mors id, quod audit, amplius haud eſt, & facta ſomnus. quippe expiata ſanctificaatque CHRISTI morte. Enecta igitur exanimaque corpora noſtra jaceant; nihil impuri & contaminati habent, cùm viva ſpirantiaque divinitatis templa fuerint. Neque tractatio illorum, & quod in ea confertur officium, aut nos, aut ullas ſacro-

rum ceremonias polluere poteſt, ſemper pium ac juſtum. Jam quando in meliorem ſpem, & certiorem fiduciam componi mortui, quam hodierno die, poſſunt, quo expurgata noxa omnis, & mors, ſtipendium noxæ, exſtincta deletaque morte CHRISTI fuit? Hoc illud eſt, quod obitum atque exceſſum WOLFGANGI KOLLII, Honeſti atque induſtrii Civis, felicem reddit ac fauſtum, & nos eidem ut incunctanter libenterque ire velimus exequias, adducere facile invitareque poteſt. Natus is Itzehoæ in Holſatis eſt a. d. X. Maij Anno cIↃ IↃ CXVIII. patre MARTINO KOLLIO Cive primario; matre MARGARITA MULLERIA. Pietatis & literarum rudimenta in ſchola patria hauſit: eoque profecit, ut jam majoribus applicandus videretur. Sed quia mercaturæ magis, quam liberalium ſtudio caperetur, non detinere in eo voluerunt parentes, quod invita Minerva, quod dicitur, facere videbatur. Secutus mercaturam igitur, in ea diu navavit operam aliis, donec ipſe tabernam pannorum inſtitueret, primùm Itzehoæ, deinde apud nos, cùm huc de patriâ commigraſſet, quod A. cIↃ IↃ CXLIV. accidit. Anno altero poſt ad ineundum matrimonium applicuit animum, & domum duxit uxorem Lectiſſimam Virginem, MARIAM, Prudentiſſimi Viri, Sigiſmundi Grempleri; de Senatorio Ordine, & Civitatis Camerarii filiam. Quîcum ſummâ, concordia hactenus jucundeque vixit, atque ex ea ſuſcepit puellas duas, Annam Margaretam, & Mariam Eliſabetam. Rem familiarem diligenter habuit; tabernam ſuam exercuit providè, ita vixit de cætero, ut *bonum certaret certamen*, quod de Apoſtolo in Symboli vicem uſurpare ſolitus fuit. Nam & ſacra frequentavit ſedulo, & Chriſtianis myſteriis ſubinde, paullò ante abitum etiam, purgavit & expiavit animum. Sexennio ante, & quod excurrit, phthiſi cepit tentari. Ex quo deliquit ſenſim corpus ivitque in tabem, dum ſuſtinere ſe amplius haud poſſet. Itaque ab ineunte hieme proxima perpetuo decubuit lecto affixus. Non defuerunt quidem unquam ipſi medicorum auxilia; ſed nitebatur tam altis radicibus malum, ut exſtirpari non poſſet. Qua propter cùm intelligeret, quod imminebat, paravit ſupremis diligenter animum, fundendisque ad DEUM precibus inſtitit, divinisque oraculis, quæ ei Confeſſionarius ſuus interviſens frequenter ſuggerebat, ſe confirmavit. In quo actu dominica proxima abdormivit etiam placidè, cum duodequadrageſimum annum propius finem adduxiſſet. Ad Hor. III. pomeridian. efferetur ex ſuis ædibus, quas JCtorum platea, quam vocant, habuit, extra urbem humandus. Quas exequias ejus ut celebrare frequenter inducatis animum; etiam atque etiam vos admonemus. P.P. in Paraſceve Paſchatos Chriſtiani, Anno recuperatæ gratiæ M DC LVI.

DCLXIV.

Eò adduxerat ſecundis ſucceſſibus ſtudia, itaque ſe vitæ integritate approbaverat bonis Præſtantiſſimus Juvenis M. Burchardus Petri, ut deſtinatus miniſterio ſacro inſerviturus propediem Eccleſiæ crederetur. Ab ea igitur, in quam ingreſſus ipſe erat, & quam de eo conceperant alii, ſpe dejectus penitus eſt cùm nudius quartus ex phthiſi decederet. Sed facile amittere ſpem, ut multo majoris rei, quam optando præceperis hactenus, teneas fidem. Egregium quidem eſt, monſtrare aliis, qua ſit eundum in cœlum viâ; ſed multo majus beatiusque eſt, tenere cœlum, & jam invadere præmia, quàm polliceri, aut exſpectare. Non in ſuggeſtu quidem facit verba ad populum, &, in quem credit, inculcat DEUM, at inter beatorum animorum cœtus & ipſe aliqua pars, æternis hymnis dilaudat & celebrat DEUM, quem videt coràm ac intuetur: in quo vel Plato etiam ultimum hominis finem ac ſummum bonum ſtatuebat. Natus BURCKARDUS eſt Rhodenkerki in Comitatu Oldenburgico a. d. XXX. Junii Anno clɔ lɔc XXV. patre Reverendo atque Clariſſimo Viro, GERHARDO PETRI, Paſtore primario ejus Eccleſiæ: matre Eliſabeta, Henrici Kriten, Oldenburgenſium Syndici ampliſſimi, filiâ. Adolevit in parentum ſinu, & ſub privatis præceptoribus elementa hauſit literarum: poſtea Oldenburgenſis Scholæ Magiſtris in diſciplinam traditus eſt: ubi cùm paullo uberiorem cultum induiſſet animo, Hannoverano primùm, deinde Stadenſi ludis, noviſſimè Bremenſi Gymnaſio induſtrium intentumque alumnum dedit. Primam omnium Marburgenſem Academiam adjit, quò A. clɔ lɔc XLIV. venit: patronoque & hoſpite Plurimum Reverendo ac Excellentiſſimo Dno. D. HANKENIO uſus, & per biennium ibi commoratus SS. literarum & Philoſophiæ ſtudia conjunxit perpetuò, atque in ea ſummâ contentione animi incubuit. Quo emolumento ac fructu, teſtari poterunt Diſputationes duæ; quarum alteram Philoſophici argumenti ſub Clariſſimo Ebelio; alteram de perſona Chriſti, ſub prædicto nobis Ampliſſimo Hankenio publicè habuit cum laude. A. clɔ lɔc XLVI. huc venit, continuaturus, quæ non infeliciter hactenus tractaverat, ſtudia. Sed incidit poſtea, cur domum redire neceſſe eſſet. Paullò poſt diſceſſit in Batavos, Lugdunum abiens; deinde Græningenſi Academiæ Civem per triennium admodum dedit. Nimirum ut mercatores diverſa emporia adeunt, ut alias aliasque contrahant merces, ſic ille quoque ut doctrinarum opibus variis inſtrueret ornaretque animum, diverſas Academias petendas ſibi & obeundas exiſtimabat. Nam poſt parentis deceſſum profectus & Lipſiam ſtudiorum cauſſa eſt; inde Jenam conceſſit, & Magiſterii Philoſophici titulo ornatus ſolenniter eſt. Agitavit Soltquellis etiam per tempus aliquod, domo, convictu, Bibliotheca & conſvetudine admodum reverendi atque ampliſſimi Viri Dni. Johannis Bunemanni, Eccleſiæ illius Superintendentis, familiariter, nec ſine eximio fructu, uſus: ubi & aliquot conciones habuit magno auditorum applauſu. Adſcito fratre, hoc ipſo anno M. Aprili huc denuo venit, impoſiturus colophonem ſtudiis: quæ ita habuit hactenus, ut non ſemel ad populum etiam publicè fecerit verba, cum in

parochiali, tum in Cathedrali, seu Arcis, templo: seque talem exhibuit, ut egregiam Ecclesiæ præstiturus operam videretur. Nam cum ad eruditionem dicendique copiam, bene compositos mores etiam ac emendatam vitæ rationem adjunxisset, jam consecutus videbatur ea, quæ bonum pastorem maximè absolvunt. Sed Deo aliter visum fuit, qui pro tiara & sacerdotali stola, candidam fidei, & triumphalem coronam, quæ cœlo victores hujus seculi manet, jam destinarat. Pridem est, quod habitâ concione rupto vase pulmonis non parum ejecerit sanguinis. Vocato Medico adhibitisque auxiliis artis, & vulnus consolidatum, & ipse satis videbatur habere bene. Sed mox cum superveniset destillatio, pectusque infestasset præcipuè, debilitatus mirum in modum est, malumque in manifestam ivit tabem. Facile erat vaticinari, quid immineret. Quod ut paratus & pransus, quod dicitur, exciperet, maturè dispiciendum sibi existimabat. Ante omnia verendis mysteriis ut expiaret animam, operam dedit. Ratus, si hoc viatico instructus foret, se expeditè secuturum, cùm vasa colligere imperio Ducis juberetur. A. d. XVII. Decembris inter ardentissima suspiria ad Salvatorem optimum fusa, præsente Reverendo Domino Archidiacano, M. Augusto Fleischauero, hospite suo & confessionario, cum pluribus aliis, qui decumbenti aderant officii caussa, defecit placide, XXXII. ætatis annum ante hos senos ingressus menses. Efferetur postea H. I. pomeridiana ex Fleischauerianis ædibus, & habita concione funebri componetur rite. Quas exequias Comilitonis eximii, ut exequamini frequentes, etiam atque etiam vos admonemus. P. P. Dominicâ IV. Adventus anno recuperatæ gratiæ M. DC. LVI.

DCLXV.

NUdius quintus circa octavam vespertinam, Vir Ornatissimus Christophorus Kühr, Academiæ minister, facili & repentino exitu finitus est. Hoc genus mortis εὐθανασίαν Cæsar solebat vocare, quòd tormenta & diuturni cruciatus, & longæ morborum molestiæ, abessent. Et iis vero carere qui potuit, dum obit diem, non pessimè mori existimandus. Quanto enim id satius est, quàm lenta tabe cùm trahitur mors, & inter sævos perpetuosque cruciatus ægrè vita finitur? Natus KUHRIUS, Lipsiæ est. An. clɔ lɔc V. d. XII. Maji, patre VALENTINO, Comitum Solmensium in Pouch Quæstore. De matre nihil amplius constat, quàm Consularis cujusdam Berolinensis filiam fuisse. Puer imbutus domi literis & elementis pietatis diligenter est. Hinc Halam primùm, & Magdeburgum deinceps missus, majora & ampliora studiorum spatia ingressus est, donec in Academiam nostram A. clɔ lɔc XXIV. veniret. Triennium ipsum hîc egit in studiis: inde ad matrimonium applicuit animum, & conjugem duxit honestissimam fœminam GERTRUDIN BIERENZIAM, quam doctus & ornatissimus Vir JOHANNES HERMANNUS, Schrencensis Prædii Dominus, viduam reliquerat. Ex ea sustulit filios duos & puellas totidem, omnes brevi post matrem exstinctos. Ejectus fundis dotalibus bellorum injuriis, ex agellis suis, in urbem nostram, tanquam ex tempestate in portum, sese recepit, & novos penates haud tantum, verum uxorem aliam etiam, HELENAM, ALBINI LEUSHNERI, viri militaris, cujus opera, Commissarii, qui appellantur, Electorales, si quid agendum cum iter facientibus copiis

copiis esset, & providendum, ut sine maleficio transiret miles, solebant uti, viduam: quam anno cIↃ IↃC XXXIIX. legitimis nuptiis sibi junxit, atque cum ea pene viginti annos ex animi sententia vixit: Pater autem non nisi semel factus est, suscepto filio; sed quem vix dies quatuordecim natum necesse habuit efferre. Eodem anno, quo ad secunda vota transiit, navare & Academiæ operam cepit publicè, cum ipsi Aprili mensę primum invitandi ad nuptias & exequiarum solennia munus; sub finem verò illius, & Depositoris partes imponerentur. Altero anno exeunte Minister publicus quoque allectus est, & apparere magistratibus Academicis cepit. Quod genus olim Romani, *Viatores* ex re vocabant, quòd proceres civitatis, cum publicum desideraretur consilium, ex villis suis, ubi tum morabantur maximè, accersendi per illos in Senatum essent. Iis muneribus autem ita functus Christophorus est, ut fidem suam Rectoribus Decanisque, facilè probaret. De reliqua vita, satis constat nemini ipsum fuisse gravem; posthæc & iis partibus, quæ Christianorum propriæ sunt, pro portione virili fuisse defunctum: obiisse sacra, doluisse de admissis per imbecillitatem humanam seriò, ad domini mensam accessisse frequenter, & si quæ alia domesticos fidei, ut Tertullianus appellat, ostendunt. Quartus annus est, ex quo pedum laboribus, dorsi item, tum pectoris angustia, frequenter fuit exercitus: quibus se alia etiam miscuerunt, quæ non obscurè videbantur minari, quod eum tandem oppressit fatum, & ipsemet sibi auguratus sæpiùs, quin apprecatus etiam est, ut tam variis ac tantis cruciatibus liberaretur. Feria tertia cum assedisset in lecto, pro more, atque de jusculo gustasset aliquid, agi repente vertigine, & linqui animo, & inclamare opem cepit. Quæ licet ferretur paratis dudum præsidiis, & subitos ad usus repositis, nihil tamen effectum est. Acquievit igitur sub H.VIII. atque in dormientem simi is, cum paullò ante dulcissimum Servatoris nomen, quâ contentione poterat, invocasset, exspiravit, postquam fecisset ann. LII. dies VII. Qui cum ad H.II. postea ex Friderici Collegio efferendus sit, & extra urbem humandus ritè, vestrum erit, Academici Cives, funus ejus frequentes exequi, ultimumque officium ministro veteri Academiæ ubertim præstare. P. P. Dominica Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

L
DCCXVI.

UNa quidem mors omnibus venit, sed per quod venit, & quomodo venit, unum non est. Nec attinet nunc diversas moriendi vias & rationes explire operosius. Id tantum commemoramus, alios propero fato rapi è vita, alios per ambages quasi, & lenta morte trahi in finem. De Viri Clarissimi Wolffgangi Schalleri obitu, quid pronunciandum, ambiguum est: qui in utrumque genus propemodum cadit. Nam quatenus paulo ante suprema, omnia viventis munia obiit: versatus in publico est, discubuit ad mensam, jocatus cum conviventibus est, bene etiam dormiit, præcipiti mortis genere subductum esse, quis dubitet? Jam qui recogitet, ipsum tot annos phthisi, asthmate, aliis morbis conflictatum, & diuturna tabe emaciatum miserè, & omni vigore orbatum hactenus, facile dederit, tum incepisse ipsum mori, cum primum incumbere ceperunt caussæ, quæ spiritum ei novissimo impetu eliderent. Stoi

cis quidem visum fuit, id, in quod desinit vita, unum esse: Christianis philosophandum aliter est, qui sciunt, aliorum obitus æterna præmia, alios perpetuas pœnas excipere. Hoc est, quod Christianorum excessus distinguit maximè: neque enim interest, quo quis solutus genere sit, sed verò quam bonam habuerit spem, cum jam decessit. Quacunque igitur ratione Schallerus invenerit finem, neque ad miseriam, neque ad felicitatem id quicquam facit: quod bene vixit, quod verè credidit, id nobis facit fiduciam, in ea ipsum desiisse, quæ dux & auctor sacramenti nostri Christus tam prolixè promisit fidelibus. Natus est A. cIↃ IↃc XVIII. d. XXII. Novembris; patre Amplissimo & experientissimo Viro D. Wolffgango Schallero Medicinæ Doct. & Profess. Publ. matre clarissima fœmina, Maria, Samuelis Selfischii Junioris, Sereniss. Electoris Saxoniæ frumentarij, egregii Viri, filia unicâ Pietatis & optimarum artium amorem à parentibus hausit: quo utroque tamen non nisi octavum in annum licuit frui. Sed aderat avia materna, quæ educandi partes susciperet, &, qua pollebat prudentia, peritiaque multarum rerum, quam lectione optimorum librorum sibi comparaverat, ita administraret, ut in luculentam adolesceret spem, paternaque vestigia pressurus olim videretur. Cum sibi non contemnendam literarum & philosophiæ cognitionem, partim privatorum magistrorum industria, partim ex acroasibus publicorum Professorum, quos subinde sectabatur, comparasset, in Academiam Juliam missus fuit, addito comite, qui studia ætatemque ejus regeret. Altero anno cum rediisset, paternis artibus se dedit, & medicinam tractare cepit. Cui cum quinque annis diligenter incubuisset, in Regiomontanam Academiam, auctoritate atque consilio plurimum Reverendi Amplisimique Hulsemanni maxime, quo singulari fautore atque Patrono semper usus fuit, concesit, & ipsis annis quatuor partum jam ante eruditionem medicam, magnis atque præclaris accessionibus auxit. Reversus domum, & jam provectus ad metam, de coronis & palmis cogitare cepit. Sed varias valetudines cum contraxisset interim, illæque ipsum exercerent perpetuò & cruciarent, non aspirare ad præmia potuit, quæ meritus videbatur. Pietatem enixè semper coluit, nec temere non interfuit sacris, ni valetudine impediretur. Parentes, propinquosque tum Præceptores, sancte perpetuo veneratus est: nec quicquam officii in quenquam omisit. Maximam partem hactenus Dresdæ vixit: persuasus meliore & puriore aere ibi se frui. Prima Paschatos feria, cùm recepisset se domum ex Concione, subito deliquium animi passus est: cum Reverendus Vir, M. Georgius Jacobi Bohemorum Ecclesiastes ad eum venit, & vivacissimis solatiis erexit: inter quæ nihil aliud Schallerus, quam dulcissimum Servatoris nomen inclamare sæpius, solutionemque ab eo expetere. Sed recreatus post paullo, assedit mensæ, gustavit cibos, noctem quietam & minimè insomnem habuit. Tales sequentes etiam dies duo ipsi processerunt. Quarto verò pessimè habuit, eoque cubiculo egredi ausus non fuit. Cum accessissent è necessariis invisuri jacentem, dum prosilire lecto nititur, ut aperiret ostium, oppressus subito malo defecit ac exspiravit sub tertiam à meridiè, cum XXXVIII. ann. Menses IV. D. Octo. feciisset vivens. Cui intra urbem humando

mandu cum ſolemnia funeris peragenda poſtea ſint ad H. I. & inſtituenda Concio, veſtrum erit, ACADEMICI CIVES, comilitonis veterani exequias frequenter exequi: Affinis excellentiſſimi, nec non Sororis Conjunctiſsimæ mœrorem hoc veſtro officio inſigniter levaturi. P.P. Dominica, Miſericordias Domini, Anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DCLXVII.

PRidie Non: Aprilis honeſtiſſima fœmina Margarita, Danielis Rothii, Oenopolæ quondam Senatorii apud nos, & ante Nimecenſis Oppidi Camerarii uxor, diem ſuum obiit. Cui cùm maritus viduus, Generque & Filia, ſupremos honores poſtea perſoluturi ſint, ſolennitas funeris nunc indicenda vobis fuit. Ita enim egit coluitque hactenus, ita & finiit vitam atque decesfit, ut non indigna iſtoc honoris genere videretur. Nata eſt Jutroboci in vicinia a. d. V. Aprilis A. clɔ lɔ XCVII. Patre honeſto cive Piſtoreque Johanne Lieben, matre Anna, Eliæ Krahen Civis Sartorisque Jutrobocenſis filia. Utrumq; parentem tam mature amiſit, ut nunquam noverit ſatis. Orphana igitur parvaque delata Berolinum eſt; ſuſceptaque ab illa in domum familiamque alenda & educanda, quæ infantem olim in baptiſmate ſuſceperat. Hîc cum pietatis præcepta imbibiſſet, & diſciplinis tuendæ domus, aliisque artibus, quæ ſexum hunc decent, imbuiſſet animum, inque maturam virginem jam adoleviſſet, uxor legitima ducta eſt domum à Philippo Berlino, Ordinario Muſico Civitatis Jutrebocenſis, Anno clɔ lɔc XIII. Convixit ei ſupra IX. annos ex animi prorſus ſententia, liberosque edidit tres: maſculos duos, & unam fæmellam: quæ ſola ſuperat, Valentino Krugero, Civi Nimecenſi, matrimonio juncta. Erepto Conjuge, quod M. Februario anni clɔ lɔc XXII. accidit; vidua egit in annum alterum. Inde enim ad vota ſecunda tranſiens, Danieli Rothio, quem ipſo initio nominavimus, legitimis nuptiis copulata fuit; eique hactenus per integros XXXIII. annos, & quod excurrit, amabilis, fida ac conſtans uxor, duris etiam aſperrimisque temporibus, in quæ bellorum ipſos conjecerat rabies, adhæſit: ſeptem quoque liberorum interim fœcunda mater. Sed prolem pleramque dudum amiſit. De tribus enim filiis, unus Daniel, minimus natu, qui Hildeſiæ in cujuſdam patricii primarii miniſterio agit; & de puellis quatuor partu noviſſimo edita Catharina, Ornatiſsima fœmina, Prudentiſsimi & peritiſsimi Viri Johannis Grolmanni, Armamentarii Electoralis, quod hîc eſt, nec non Aerarii Senatorii Præfecti, Conjux, ſuperſtites ſunt. Fuit antiquis moribus, hoc eſt, caſta, laborioſa, frugi; non ficta occultaque, ſed ſincera ac ſimplex. Pia præterea, & quæ divina officia ſedulo libenterque frequentaret. Superioris anni æſtate, ex deſtillationibus non tralatitie affligi cepit: queis liberata, in aliam valetudinem ante hos menſes ſenos quaſi incidit, quæ demum in graves & contumaces tumores vim ſuam exoneravit. Qui licet multum moleſtiæ ipſi facerent, tamen, ut ſtrenua & otii erat impatiens, non omiſit domeſtica obire munia, majoraque ſibi imperare, quàm quibus per labores morbi par eſſet. Victa tamen præcipite menſe Martio ceſsit, perpetuoque decumbere hactenus, coacta eſt. Ac quamvis

vis jacenti medentium auxilia & artes non deeſſent; non ſuperari tamen malum potuit: & jam appetebat fatalis terminus: quem tranſilire aut ſubmovere nulli mortalium licet. Quod cùm perciperet, ante omnia de procuranda anima ſuâ myſteriis ſalutaribus curam egit. Quo cùm perfuncta eſſet magna devotione animi, de funere ſuo, & aliis rebus nonnulla præcepit. Inde vacavit orationibus, & fatum ſuum horamque ultimam quieta & nihil fracta anima præſtolata eſt. Ineunte nocte, quam ſupremam duxit, natam unicam cum conjuge liberisque accerſiit: plenaque materni affectus ſuavisſimis verbis vale ultimum omnibus dixit. Sequentis diei mane, poſt horam VIII. inter medias preces & cantilenas ſacras ſoluta lenisſimo exitu deceſſit, cum LX. annos, minus I. die, feciſſet vivens. Quæ cum ad H. IV. poſtea ex Generiædibus, in Conſulari via ſitis, efferenda ſit, & intra urbem funeranda, bonum factum erit, Academici Cives, ſi defunctæ matronæ exequias venire ac ire velitis frequentes. Quod ut prolixè faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. Dominica Miſericordias Domini, anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DCLXIIX.

O Atrox ac ſtupendum vulnus! O clades inexplicabilem noſtram! Neque enim aperiendum amplius & prodendum ſtylo eſt, in quod dolor omnium ac luctus concurrit. Quantum verò in Henrico Coſelio, Anteceſſore clarisſimo, fecimus jacturam? Quid non virtutis excellentis, quid non parium meritorum in Viri Nobilisſimi obitu amiſſum? Jam quantâ placiditate ac fide in æquales, quàm facilis ac expoſitus erga alios quoscunque, denique quàm metuens Deum, atque affectu fuit intimo colens! Orbata Academia Senatore prudenti eſt: privatus JCtorum amplisſimus Ordo conjunctisſimo Collegâ: ſubreptus ſtudioſæ pubi fidelisſimus magiſter: contra ea communi rei inflictum inæſtimabile damnum. Qui hæc recogitet ſecum ac putet accuratius cum animo, quam noſtram, quam publici conditionem ſtatuet? Antilocho flenti Patroclum, florentisſimum Achivorum, neſcio quis ajebat in fabula,

Antiloche, quid fles mortuum? vivens magis
Lugendus ego ſum.

Quid de nobis dicemus? Qui Coſelium quidem, prout meritus egregiè eſt, acerbisſimis proſequimur lacrimis, plorandi ipſi interim tamen atque deflendi dolentiùs, quos ſuperſtites ac ſpirantes una mors tot tantisque bonis in Coſelio evertit. Quibus cùm ſemel exciderimus adeò, arbitro ſupremo imperante Deo, ſupereſt, devotisſimis ſuppliciis ejus invocemus immortale numen, ipſum ut juxta medeatur afflictis ac mœrore incredibili ex hoc luctuoſisſimo caſu confuſis; & publico quoque afferat medicinam, cujus unius eſt, æquè ordinare ſingulorum fortunas ac fata, & moderari juxtà communi. Te verò, deſideratisſime Coſeli, tam diu feremus in oculis ereptum, atq; ſanctisſimè tuebimur memoriam tui, quamdiu virtus & integritas atque candor ille ſinceriſsimus tuus te mori non ſinent, hoc eſt, æternum. Satis habentes in præſenti, de vita tua breviter atque capitulatim expoſuiſſe, dum pietati magis in illo deſtinatæ chartæ ſpatio, quàm juſtæ explicationi ſtudendum. Natus Henricus Coſelius à Pezlinovez eſt Pragæ, Bohemiæ metropoli, An. clɔ lɔc XVI. ad d. XIII. Maji parentes nactus tam ſpectatæ virtutis, quàm pietatis. Quæ & ipſa in nato quàm maximè

maximè eluxerunt. Patrem habuit Nobil. ac Conſultiſſimum Virum, HENRICUM COSELIUM à PEZLINOVEZ, Senatorem in nova Praga, ejuſdemque Reipublicæ Syndicum, nec non tertii Ordinis ſupremorum Cenſuum Præfectorum: Matrem, Nobil. Fæminam, Ludomillam ab Oskorſching, Johannis Hriſchkii ab Oskorſching, primarii è Civibus Novæ Pragæ, filiam. Avus ipſi paternus fuit Nobil. ac perquam Strenuus Vir, Johannes Coſelius à Pezlinovez, Primas Rathſchinii, ſive ſuperioris Pragæ: Avia paterna, Martha ab Olterſchik, Georgii ab Olterſchik Civis præcipui in veteri Praga, filia, fœmina nobiliſſima. Non attinet ire longius, utut in promptu erat, cùm externa talia ſint, quorum copia cum in plurimis detur, virtus in paucis ſpectauda venit. Puer lavacro ſalutari tinctus maturè ingenii capacitatem ac elegantiam oſtendit. Quæ ut à Deo proveniunt maximè: ſic referenda ad originem ſuam ſemper, non in malas artes adſuefacienda ſunt. Ac id ne eveniret unquam in noſtro, piiſſimorum parentum circumſpectio effecit. Quorum prima cura fuit, imbuere natum veris de DEO ac Servatore unico opinionibus; altera, erudire literarum humanitate, artiumque ingenuarum, tum Muſices quoque peritiâ, ejusdemque non tantùm canendorum modorum, ſed & quæ organorum ſonis varia eſt plurimumque diverſa. Nec aut parentum decollavit ſpes, aut inane fuit ſtudium filii, qui quicquid illarum ſuſciperet partium atque perageret, ſic profecit brevi, ut amorem à ſuis, laudem ab aliis meritò ferret. Patre admodum puer privatus; cæterùm de matris amantiſſimæ complexu miſerandum in modum avulſus fuit. Etenim, cùm ob veritatis cœleſtis conſtantem profeſſionem juſſa eſſet domò ac prædiis ſuis, quæ ſplendida ac fructuoſa imprimis habebat, cedere, idque Pirnam ipſa, Miſniæ oppidum, ſe contuliſſet, non ſatis id duxit rabies Pontificia, ſed filium quoque infeliciſſimæ matri abſtraxit, mox Jeſuitis tradendum prædam. In quo tamen mira induſtria fati, hoc eſt, ſpontis divinæ apparere eſt viſa. Etſi enim infinitis artibus ſuis nihil reliqui fecerit vaferrima & inſidiosè blandiendi unicè magiſtra natio, ad perducendum in partes ſuas adoleſcentulum, dubium aliquando & ancipitem per humanæ infirmitatis illud lubricum: factum tamen divini ſpiritus virtute ac beneficio eſt, ut longè victor emergeret COSELIUS, paratus extrema potius experiri, quàm nuntium agnitæ veritati mittere unquam. Quod conſilium ejus ſic probavit Numen, ut cum fugâ tandem petere ſalutem conſtituiſſet, elapſus feliciter nec ſine miraculo quodam ſit, cùm qui ad perſequendum ſe ac capiendum miſſi, etſi eôdem hoſpitiô in itinere comprehenſi eſſent, nuſquam cognoverint tamen aut injecerint manum. Hoc modo ſervatus in Academiam noſtram venit Anno cIↃ IↃc XXXIII. Rectore JEREMIA REUSNERO, Viro Magnifico, cui ſacramentum d. XVI. Julii dixit. Illatus Albo humanioribus literis atque Philoſophicis diſciplinis operam dedit: quibus feliciter jactis fundamentis, Jurium ſcientiæ incumbere cœpit. Quam cùm & ipſam hauſiſſet egregiè, Belgii viſendi cepit impetum, ejus præcipuè, quæ Hiſpaniis ſe abſtraxit. Perluſtratis in illa illuſtrioribus Academiis ac Urbibus, Hamburgum primò, exin ad nos

rediit, telam, quam in legitimis literis cœperat antè, pertexturus totam. Quod institutum sic tenuit, sic profligavit quà legendo, quà disputando, ut JCtorum ad unum omnium favorem meritus ex facili, luculento testimonio ornaretur. Factum id est ad Annum cIↃ IↃc XXXIX. eôdem scilicet tempore, quô in Bohemiam instructus Electoralibus literis abierat noster, constiturus, quantum liceret, res, quas ibi reliquerat quondam extorris mater. Reversus inque causis orandis deditus deinceps, ad supremum in Jure gradum ex merito suo evectus Anno cIↃ IↃc XVI. d. III. Februarii est. Insequenti autem, id est, cIↃ IↃc XLVII. auspiciô Sereniſſimi Electoris Advocationi Ordinariæ Curiæ Electoralis admotus fuit. Ipso eôdem anno Assessuram in JCtorum Collegio suscepit. Ad Professionem publicam transiit Anno cIↃ IↃc XLIX. quô simul cæteras dignitates inter Electoralis Curiæ ac Scabinatus Assessores de mandato Principis est consequutus. Initiò Justinianearum Institutionum in annum cIↃ IↃc LII. usque; inde Digesti Infortiati & Novi ad annum cIↃ IↃc LIV. novissimè Digesti Veteris Professorem egit. Decanatu Collegii ter; Rectoratu Academico semel functus est. Tantâ integritate, tantâ diligentiâ ac fide in omnibus partibus istis, & aliis præterea, quæ à Principe in dirimendis privatorum litibus commissæ essent, usus, ut collaudare ac vehere satis pro dignitate nec Collegæ queant, nec alii summorum imorumque: Discipuli autem quos incredibili studiô ac promptitudine adjuvit semper, ad omnem posteritatem memori ac gratâ mente sint translaturi. In matrimonium descendit Anno cIↃ IↃc XLVI. solennibus nuptiarum ad d. III. Februarii, quô & ipso Juris Doctor renunciatus publicè fuit, celebratis cum Lectissima Virginum ELISABETHA BUCHNERA, Clarisſimi ac Excellentisſimi Viri, AUGUSTI BUCHNERI, Humaniorum Literarum nobilisſimi Professoris, Academiæque totius Senioris optimè meriti, nec non Electoralium Alumnorum Ephori, grandiori natu filiâ: ex quâ prolem quaternam suscepit, JOHANNEM HENRICUM, MARIAM ELISABETHAM, AUGUSTUM & ANNAM CATHARINAM; sed quæ non amplius quintiduana animulam Servatori reddidit. Quantâ concordiâ, quantoque amore ac studio convixerit uxori, si dicere ingrederer, vereor, ne id agam, quod omnes norunt. Nihil enim reliquum erat ad affectum illum tenerrimum arctisſimumque implendum. Liberorum sedulam egit curam, educatione rectâ nihil potius ducens, nihil prius. Quantus religionis fuerit ardor, exilium ejus docuerit. Quâ sedulitate ac perseverantia vacaverit orationi, illi ostendunt, qui cum ipso quotidiè fuerunt. Quantâ reverentia, quâ devotione verendis Cœnæ Dominicæ mysteriis sit usus, ex Confessionario ejus, Ecclesiæ Reverendo Archidiacono, didicimus. De reliquo omnium concorde sententia Virum bonum, mitem, communem atque placidum egit, non fictum, non occultum; benignum imprimis erga egenos, ac exules præcipuè, quorum levandæ inopiæ haud rarò se etiam

pauper-

pauperavit. Certè neminem ſine ſtipe dimiſit. Jam pridem eſt, quod obnoxium non unis valetudinibus novimus. Colicis ac calculi cruciatibus maxime: qui ſæpiſſimè invaſerunt obambulantem. Poſtrema ac ultima hydrops acceſſit, quâ decumbere ante has quinque demum ſeptimanas cepit. Nihil quidem defuit ſolicitudinis ac curæ exquiſitiſſimæ in Medico, cui id gratiæ ex hoc loco meritiſſimè debentur; ſed nec eorum aliquid defuit, quæ refocillare atque erigere jacentis corpus valerent: ſed nequicquam omnia: cùm aliud decretum conſtitutumque illi fuerit, à quo uno vitæ ac mortis arbitrium pendet. Quare ad hunc converſus totus, ut aliàs ſemper, riteque factâ exomologeſi, ſacroſanctô viatico mox evolaturam animam extremùm inſtruxit. Quantâ patientia interim toleraverit morbum; quâ aſſiduitate atque attentione fuderit preces; quanta fiduciâ in Salvatoris unici merito acquieverit; quàm amantiſſimis quamque accuratis verbis Conjugi dulciſſimæ, Soceroque ac Socrui honoratiſſimis, nec non liberis dilectiſſimis ſuis ultimum dixerit Vale, gratias agens partim pro beneficiis in ſe collatis; partim obteſtatus, ſi quem offendiſſet fortè imprudens; quàm bene precatus ſingulis, quantoperè verò hortatus ſuos ad pietatis officia firmamque in DEUM fiduciam ſit, quâ fretum nec ſe deſtitutum unquam divinâ ope fuiſſe, nec deſtitutum ſuos iri; explicari, quantum ſat eſt, in illa anguſtia paginæ non poteſt. Qui ægrotanti aſtiterunt inviſendi cauſſa, illa in eam rem annotarunt verba: O *mea, ô amantiſſima Conjux: deſine lacrimarum, deſine: quam certus ego ſum, me futurum cum Chriſto meo, ubi præceperit abire à ſtatione; tam firmiter promitto tibi atque affirmo, fore, ut nunquam ab illo deſeraris. Jam novi, jam prævideo, te non iri deſertum. Ita precibus meis cavi planè; itaque me ſcias exauditum.* Mox ad liberos propinquos lectô, *ô pignora mea*, inquit, *orate atque confidite DEO, & matri veſtræ, ubi deſiero, obſequimini: ex me bonam famam; caterùm à DEO præſidium certiſſimum habete. Neq; enim vos deſtituet, qui inde à primâ pueritia meâ mihi non defuit. Cùm enim ex Jeſuitarum ſcholis aufugiſſem, præter palliolum & Imperialem unum cum triente nihil poſſedi; non me tamen defecit Deus, ut ad Profeſſoriam potius dignitatem admoverit. Huic confidite; in hunc ſpes veſtras defigite.* Dixit hæc pridiè ſui exceſſus. Nam d. 17. Aprilis placidiſſimâ morte expiravit circa quintam veſpertinam, cùm XL l. ætatis annum prope finem adduxiſſet. Nunc tu nobis conveniendus, AUGUSTE BUCHNERE, es, Academiæ venerande Senior. Ad te enim quam maxim è ſpectat hic luctus. Dolere ergò te in Generi amplisſimi caſu, in tanta charisſimorum nepotum affectuumque perturbatione, quis non credat, niſi qui hominem te non credat, nedum Chriſtianum. Sed ita lugere te tamen, ut bellum non ingeras naturæ, aut infra dolorem habeas mentem, illa cognita ac perſpecta magnitudo atque præſentia animi tui nos dubitare non ſinit. Neque nos tibi nunc deſcribemus circulos, intra quos decurrat luctus tuus.

Cui ſtatuere metam ac definire ſuos orbes, alios docueris potius, quàm ex nobis diſcas. Illud unum te volumus tantùm, credas firmiterque inducas animum, noſtrum eſſe tuum illum tuorumque mœrorem, & æquè nos ſquallere in COSELII obitu, unde lugendi tibi materia venit Nunc itaque ne malè unquam ſit parvulis, ne Viduæ afflictiſſimæ, quantum in nobis eſt ſedulam ſemper dabimus tecum operam, precati interim immortale numen, ut omne dirum omen procul avertat. Quod ſupereſt, efferetur COSELIUS ex ſuis ædibus ad Hor. I. poſteà, & Concione funebri honeſtatus intra oppidani Templi ambitum humabitur. Vos, CIVES ACADEMICI, quid Viro tam præclarè meritô, quid Socero Amplisſimo debeatis, ignorare per vos non poteſtis. Ac itaque nihil in eam rem facimus verborum. Cæterùm,

Laus viventum eſt, lugere alios
Morte peremptos.

P. P. Witteberga ad d. XXIII. April. Anno æræ Chriſtianæ. M. DC LVII.

DCL. XIX.

VEſtrum officium poſtulat tenellus puer, Samuel Wehſius, paullò trimulo major, qui nudius quartus obita die ſepeliendus poſteà eſt. Non grave ſit exequiarum honorem Puello præſtare; qui parvo admodum natu licet, non laude tamen caruit, quanta in hanc ætatulam cadere poteſt, quæ magis ſpe, quàm rebus cenſenda ac æſtimanda. Natus eſt Anno C. cIↃ IↃC LIV. d. XXVII. Martii, Clariſſimo ac Conſultiſſimo Viro Dn. Chriſtiano Wehſio J. U. Licent. Curiæ Electoralis, quæ hic eſt, & Conſiſtorii Eccleſiaſtici Advocato Ordinario, Senatore Urbis, ac Arcæ Sacræ præpoſito; & Ornatiſſima fœmina Dorothea, Chriſtiani Galeni de Senatorio Ordine filiâ, parentibus. Paullò infirmior cùm ortus eſſet in lucem, properato baptiſmate fidelium numero inſertus valeſcere quidem cepit; non ſatis tamen optimâ fide: cùm plura ſubinde inciderent, quæ valetudinem ejus labefactabant. Ac hactenus quidem ex ventriculo laboravit maximè: ac quamvis medentium opibus iretur obviam; non tolli tamen potuit malum penitus ac exſtirpari. Interim nec averſatus cibos eſt, & quantũ ſatis erat, dormiit quoq; medio quodam inter valentem ægrotumq; ſtatu poſitus. Sed proximis ſeptimanis cum miro tædio captus perſuaderi haud poſſet, ut medicamenta amplius ſumeret, pejor factus quidem, non tamen decubuit: ex quo ſpes aliqua nata eſt, futurum, ut valetudinẽ recuperaret, inani tamen falſoque augurio. Nam feria ſecunda pentecoſtali epilepſia vehementi correptus fuit, fruſtraque accitus Medicus, cùm ab omni medicamentorum uſu penitus abhorreret. Ex quo id conſecutum eſt, ut à meridie H. II. deceſſerit, cum feciſſet annos III. Hebdomad. VI. & ternos dies. Fuit ſedata indole, & aliena luſu atque hilaritate, non aliis temere, quàm parentibus hærens. Precationibus mire delectari viſus eſt. Cum ſurrexiſſet manè, ipſemet inſtitit, ut oraretur ſecum: nec unquam ante voluit veſci, quàm antecesſiſſent preces. In paroxysmo ferali etiam, & fine proximus, cum præiiſſet Pater orationculas ſolitas, mandataque memoriæ de ſacris literis dicta, ſecutus incunctanter reddidit omnia, & ſæpe præcurrit.

Ante

Ante etiam, cùm vacaretur hymnis ſacris de libro cantandis, ipſe arrepto codice, qui erat ad manum, aſſedit, & ſuas quoque eſſe aliquas voluit partes. Nec ſegnior in ſudo Abecedariam ſuam verſavit, atque vel ſponte, & prius, quàm repoſceretur, reddidit, quæ ad diſcendum propoſita erant. Quæ omnia quò magis videbantur teſtari de bona pueri indole, eò potentiores ſtimulos ad amandum parentibus ſubjecerunt. Sed DEO parendum eſt. Et tantò meliùs actum cum parvulo, quantò pejora reſtare ſuperſtitibus videntur, nî DEUS avertat. Efferetur parvulus ex parentum ædibus in Cosvvigiana ad rivum ſitis, ad Horam III. pomeridianam, & intra urbem Chriſtiano ritu humabitur. Cujus ſupremis ut intereſſe inſtituatis frequentes, etiam atque etiam vos adhortamur. PP. a. d. XXI. Menſ. Maji Anno recuperatæ gratiæ MDC LVII.

DC LXX.

SI rerum natura permitteret, redire in vitam mortuos, optandum erat in præſens, dum florentiſſimæ virginis Eliſabetæ Sperlingiæ indicendum eſt funus, ut redderetur nobis Hieronymus, unicus ille admirator & facundiſſimus virginitatis præco, qui & defunctæ laudes exequeretur dignè, & damni, quod fecimus in ea, menſuram dicendo æquaret. Tòt ſunt in una amiſſæ res, quot commendare poſſunt virginem: eoque lugendæ acerbius, quo citius & intempeſtivius videntur exſtinctæ. Illa mollities ſexûs, virgineiq; jucunditas nominis, quas admovebit dolori faces? Quos luctus incendet ereptæ formæ lætitia? quos os dulciſſimum, in quod juſtiſſimè illud congruat, *roſarum ac liliorum calathus: eboris oſtrique commercium?* Accedit ætas, quæ eo proceſſerat floris, ut ſibi nuptias, ut patri generum, utrique liberos nepotesque videretur promittere? Neque dum de virtute ejus meminimus, quæ tanto deſideranda magis eſt, quo numeroſior ipſa fuit? Quotusquisque hæc cogitet, & forti ſiccoque licebit eſſe? At verò Parentes quàm exſternabunt atque confundent, quibus tot nunc vaneſcunt vota, tot nunc infractæ proſtratæq; ſpes jacent? Stoici dicebant duas quamque rem habere anſas, aſperam unam & intractabilem; mollem ac levigatam alteram, quæque prenſantes nihil offenderet. Habebunt hæc ipſa quæ ſauciant animos & exacerbant, ſolatii medelæque vim, ſi aliâ parte contigeris, & interpretaberis rem, non ut apparet, ſed ipſa ut eſt. O quàm ſublime ac felix, quòd illibatum virginitatis decus, ad ſponſum virginem pertulit virgo! Quòd non terrenas divellendasque verum cœleſtes irruptasq; nunc copulat nuptias! Sidus incedit inter ſidera: non timet deformitatem ſenii labantesque genas, æterna ac immortali juventa fulgens. Tutaque ac integra maximè virtus eſt, quam nulla vitiorum confinia tangunt. Multa hominum vitam, multa integritatem morum tentant ſubinde atque infeſtant. Varii ſemper circumſtrepunt caſus, & latus urgent utrumque, qui, ſi non opprimunt, lædunt tamen & vulnerant, & odioſam quodammodo faciunt lucem. Quid aliud inter homines agere, quàm vivere in noſocomio, eſt, ubi nihil ſanum & incorruptum? Quacunq; iveris, timendum venenum aliquod labens, & aura peſtifera: ut effugere atque vitare diſcrimina omnia nec munitiſſimi atque cautiſſimi queant. Exceſſit Eliſabeta, & eò penetravit loci, ubi nulla

affligit calamitas, nulla corrumpit venenatque lues; lætitia, securitas felicitasque perpetuò regnat. Ubi nihil caducum atque mortale est, & omnia Deus atque æternitas implent. Nata Elisabeta est a. d. IV. Kalendar. Decembr. anni MDCXXXVIII. Patre Excellentissimo Viro Dn. Johanne Sperlingio, Naturalis Philosophiæ præstantissimo omnium, & longè latèque celeberrimo Professore: Matre Clarissima Fœmina Elisabeta Mulleria, Senatorii generis. Ad corporis dotes, quibus fulsit eximiè, animi etiam natura addiderat, ingenium docile, pudentem animum, & omnis decoris, quod ornare sexum hunc potest, capacem. Pietatem & puellares artes à teneris feliciter imbibit, & mox exeruit adulta, læta promptaque ad omne officium, quod aut parentibus, aut domus tutelæ; sibi denique deberet. Magnũ in ea castitatis, magnum pudoris studium semper fuit. Ostentatorem sui fastum, luxumque & illas immundas munditias detestabatur ac fugiebat: satis se nitidam rata ac elegantem, si extra sordes cultus positus, & optimos mores vita præferret. Inter has laudes cùm adoleviset feliciter, nondum egressa nonum ac decimum annum, in morbum incidit, qui mortifer ipsi properavit suprema. Nam ex morbillis decumbentibus fratribus dum assistit pia ac navat operam, ipsa etiam malum hausit; cui mox ita tamen itum obviam fuit, ut nihil periculi amplius videretur subesse. Sed nocte proxima, quæ Veneris diem excepit, supervenere alia, quæ impetuosa vi peterent invaderentq; vitalia, efficacissimis remediorum frustrà tentatis. Instabat enim fatale tempus & decretoria illa vitæ humanæ hora, quam declinare nemini licet. Acquievit gitur nudius quartus primo manè interi quartam & quintam, inter orationes & hymnos circumstantium, læta animi, plena fidei ac spei, quæ Christianorum propria est, in ipso flore ætatis. Quæ cùm ad H. I. posteà efferenda sit ex paternis ædibus, & habitâ concione funebri solenni ritu funeranda, *Vestri* officii est, *Academici Cives*, Clariss. Virginis exequias frequenter exequi, & nihil omittere eorum quæ istam feralem pompam decere imprimis & exornare videbuntur. Respicite dotes virtutesq; defunctæ, quibus prolixè præstandus honor: respicite ac æstimate infelicis lugentisq; patris maxima merita in vos, quibus pensandis nulla vestra pietas satis est. Ethæc tum grata maximè est, cum luctuosiss. tristissimisq; temporibus non deest. PP. d. VII. Julii An. recuperatæ gratiæ MDCLVII.

DCLXXI.

--- --- Quem Dii diligunt,
Adolescens moritur, dum valet, sentit, sapit,

CHrysalus servus apud Plautum non sanè serviliter philosophatur. Sed ipsa sententia de Menandro translata, eoque habenda gvavior veriorque est, quòd literarum cœlestium auctoritate firmatur. Quæ & hos charos DEO, ac in deliciis esse prædicant, qui propera morte eripiuntur, ne pestilentiæ morum ipsorum animos venenent, atque evertant. Multum ubique corruptelarum in vitâ est; nusquam non aliquod præceps occurrit. Cæterum incauta adolescentia est, & prona lapsui: nec satis virium habet, ut collegat se, &, cum prociderit semel, ultrò resurgat. Durant

rant verò in omnem ætatem, quæ primæ inoleverint vitia; nec patiuntur evelli ac tolli temere, quæ creverunt cum annis, & animos inde sumserunt ac opes. Habet & adolescentia, quibus inquinetur, maculas suas & labes; sed illæ adhuc in cute velut ac superficie hærent; nondum descenderunt altius, & ipsa inveiserunt vitalia, & in professos robustosque ac immedicabiles morbos abierunt. Quo felicius igitur & cum uberiore spe moriuntur tales, nec mali penitus & levius corrupti? Ut qui sic obiere suprema, amasse hos merito DEUS videri possit. Amavit utique ille lectissimum etiam Juvenem, Godofridum Martinium, cum eum diebus superioribus devocaret è vitâ in ipso pleno adolescentium annorum flore. Nam quamvis egregia quæque minari ejus videretur indoles ac institutorum ratio; plurima tamen intervenire poterant, quæ vitiarent ista egregia, si non everterent plane: neque enim semper grandior ætas minori respondet: & optima etiam lectissimaque semina per ætatem degenerant. Transeunt à conversantibus mores: & sicut, qui in sole agunt, trahunt colorem, quem non habent: sic, qui inter malos mores vivunt, induunt nescientes vitia, quibus caruerant ab se ante. Nam quod publicum vulgatumque est, non tam perversum ac malum, quàm mos ac seculum æstimatur. Natus Martinius noster est d. XXXIII. Januarii A. cIↃ IↃc xxx. sub V. vespertinam tenui vitæ spe: qua de causa & eâ vesperâ tinctus fuit. Sed affluit DEUS, & aspiravit robur, durare ut posset in eum diem, qui post septenos vicenosque annos finem demum efferret. Patrem habuit plurimum reverendum ac excellentissimum Virum Jacobum Martini SS. Theol. Doctorem ac Professorem publicum, eumque omnium tum antiquissimum; Electoralis Consistorii, quod hîc est, Assessorem, nec non Præpositum Templo Arcis: cujus clarissima & infinita merita, nec Academia nostra & literaria res, neque Ecclesia ac Christiana civitas deprædicaverit unquam satis. Matrem sortius Magdalenam Sturmiam fuit, virtute non tantum, sed genere etiam clarissimam fœminam. In horum itaque adolevit sinu, & sub egregiis magistris habitus semper, optimarum literarum ac artium cultum à prima usque pueritia imbibit. Quæ ejus studia tamen detrimentum ingens passa sunt, cùm optimus & sapientissimus pater decederet: & parum abfuit, quin plane everterentur. Factum tamen divina ope, & porrigentibus dextram patronis optimis, ut rursus assereret ea ac instauraret impetu alacri, còque, profectus superioris anni initio Lipsiam, adduceret, fretus præcipuè summi & incomparabilis Theologi, Johannis Hulsemanni benevolentia atque auxilio, unde spes non exigua fulgeret, fore, ut obtineret metam, quam aspirabat, ni DEO aliter fuisset visum: qui pro unius arbittio suo vitam cuique fortunamque dispensat. Maximam anni partem laboravit ex destillationibus, tussique vexatus oblanguit. Proximo mense accessit & febris, quæ æstu perpetuo ac gravi corpus ejus cepit affligere. Nihil eorum deerat, quæ opem auxiliumque promitterent: & amantissima mater profecta ad filium, jam decumbenti curabat ipsa coràm & assidebat. In casum omnia, cum immineret finis, & ipse admotus termino esset, quem ultra

se

ſe ferre nemini licet. Ita accidit ut die XXVII. Septembris inter VII. & VII. veſpertinas beato exitu ſolveretur, c deportatus domum humandus hodie ac componendus veniat. Quod cum ad H.I. poſteà, cùm efferetur funus in templum, ubi habebitur concio, inſtet; hoc patris meritis, cui omnes debemus; hoc allevando matris optimæ deſiderio, quin meo affinis etiam, dabitis, ut has exequias comilitonis prolixè atque frequenter celebrare inſtituatis. PP. d. VI. Octobr. Anno recuperatæ gratiæ MDCLVII.

DCLXXII.

FRuſtra ſunt, qui ambitum vitæ humanæ certo annorum modo volunt deſcribere. Nunquam non capax finis homo eſt: nunquam non cauſas mortis circumferimus, & tot obnoxii caſibus ſumus aſſiduè, ut & leviſſimi eorum eripere lucem ac intercipere ſpiritum poſſint.

At gens hominum fertur rapidis
Obvia fatis, incerta ſui.

Inecrta ſui inquit Poeta; nam quotusquisque, non dicam, craſtinum ſibi promittat firmiter; ſed nec præſentem horam durare poſſe ſibi certò perſvadeat. *Rapida fata* ſunt; non ex longinquo evniunt; à fronte, à latere aſſultant: priusquam prævideas, incurrunt atque evertunt. Vivant quidam in ſeptuaginta aut plures annos; at quanta hominum pars ad illam menſuram non pertingit; & multò minor obit diem? Quot pueri, quot infantes, etiam antequam lucem aſpexerint, moriuntur? Virides aridique decedimus; nec quicquam ad avertendum fatum, aut modus ætatis, aut merita virtutum ac dignitatum inſulæ, facere poſſunt. Nam ſi quid in illis præſidii foret, non nunc ex charta iſta loqueremur vobis, & ſuperaret adeò viveretque adhuc Ampliſſimus ac Excellentiſſimus Vir, Samuel Ritterus, J.U.D. publicusque Profeſſor clariſſimus; cujus nunc funus ex inopinato plane indicendum eſt. Sed notum illud Alcæi Samiorum Regis eſt.

Multa cadunt intra calicem ſupremaque labra.

Multa ſe dant, quæ non ſperaveras; multa eveniunt aliter quam finxerat ſpes & male credula ſibi perſuaſerat. Cæterum ſe optimè comparat, qui neque nimis lætatur proſperis, & nunquam abeſſe longius triſtia putat: qui omni acquieſcit fortunæ: & Deum, unde veniunt omnia, promptè libenterque ſequi ſummam officii ſui exiſtimat. Natus Ritterus eſt Halæ Saxonum, d. XXX. Martii anno cIↃ IↃC XXIV. ex ſplendidis Ritterorum Heroldiorumque familiis genꝰ ducens. Patrem habuit Nobil. atque ampliſſimum Virum Samuelem Ritterum, JCtum non parvi nominis, Scabinatus Hallenſis Aſſeſſorem, nec non Anhaltinorum Principum & Comitum Mansfeldenſium Conſiliarium, Ordinumque Primatus & Archiepiſcopatus Magdeburgenſis Syndicum optimè meritum: matrem Clariſs. fœminam, Mariam, Ampliſſimi Viri, Salomonis Heroldi, ex Salinariorum primoribus, & ſacræ arcæ ad D. Virginem præfecti ſupremi filiam. Perſpecta indole filii, ingeniiq; præſtantia Pater, doctis & ſolertiſſimis magiſtris ipſum commiſit, domiq; habuit ſuæ, quò felicius adoleſcerent ſtudia, quorum arbiter atque inſpector ipſemet eſſet.

Horum

Horum disciplinis literas hausit egregiè, & Philosophicis artibus ita fuit imbutus, ut capessendis majoribus studiis non inidoneus videretur. Annorum octodecim adolescens Academiæ nostræ civem dedit, Viro Magnifico Dn. Jeremiæ Reusnero, JCt. Antecessori & Ordinario Facultatis traditus ac commendatus à patre. Cujus quotidiano convictu & consuetudine domesticâ cum uteretur, quibus ad virtutem præceptis exemplisque instructus, quibus consiliis ac monitis ad capessenda tractandaque Jurisprudentiæ studia, quibus destinarat ætatem, formatus est? In quibus eò felicius quoque profecit, quò constantiorem impetum, industriamque majorem eò afferret, cæterosque Juris Doctores sectaretur diligentius, & meditando disputandoque ingenium quotidiè exerceret. Accedebat, quod Facultatis concessu disputatorias palæstras aperiret ipse, ac prælegendo & operam navaret aliis, & semetipsum magis magisque confirmaret. Hinc non dubitavit apud amplissimum JCtorum Collegium profiteri nomen, & assumendi gradus licentiam, quam vocant, petere: quam veniam eo facilius impetravit, quò dignior ipse honore illo videbatur. Altero anno post, qui seculi hujus cIↃ IↃc XLIX. erat, Serenissimi Electoris auspiciis inter Advocatos Curiæ Electoralis, quæ hic est, adoptatus fuit: An. cIↃ IↃc LIII. publica Institutorum professio, cum Assessura prædictæ Curiæ, & Scabinatus Facultatisque ei collata fuit. Secundo post ad professionem Digesti Inforciati & Novi aspiravit legitimè: inque his partibus ita versatus hactenus est, ut pro virili fidem industriamque suam probaret. Nam præter operas publicas, privatas quoque acroases subinde instituit, atque de studio Juris dedita pube bene voluit mereri. Decanatu Collegii bis; Academiæ Rectoratu superiore semestri ita functus est, ut scholas privatas negligeret minimè, quamvis non satis prospera valetudine uteretur. Sed & cum proximè hujus conventus ordines Serenissimo Electori sacramento solenni obstringerent fidem, quoties opus, ad Serenissimum Principem Academiæ nomine fecit verba, & cui tum caput dabat, eidem & commodare os noluit omittere. Matrimonium An. cIↃ IↃc XLVIII. iniit, cum sibi lectissimam virginem Elisabetam, Plurimum Reverendi, Amplissimi ac Excellentissimi Viri, Dn. Jacobi Martini, Theologi Primarii & Senioris Academiæ, Consistorii Electoralis Assessoris, Templique arcis Præpositi, filiam, legitimis nuptiis sibi jungeret. Ex qua tres liberos; Samuelem, Johannam Elisabetam, & Mariam Magdalenam, his novem annis suscepit: quartum fœtum afflictissima mater in utero gestat, post paullo feliciter, quod apprecamur, edendam in lucem. Æstate proxima male cepit habere: adhibitis tamen excellentissimorum Medicorum auxiliis, non nihil in melius valetudinis res ire jam videbantur: quare & privatas operas repetiit & singulis diebus per horas duas scholis vacavit. Proximo XVI. Novembris domesticorum negotiorum caussa, quanquam infirmus admodum, Halam profectus est, quò cum venisset altero die, ægrotare gravius cepit; cumque medicorum opibus se parum levari intelligeret, serio unice; de fine cogitare cepit, & in ejusmodi meditationibus deditus fuit imprimis. D. XIIX. Novembr. summo mane imminere suprema ceperant; à matre igitur, fratribusque atque sorore repetebantur orationes, preces, & hymni sacri ipsius decumbentis hortatu, qui nec ipse pro viribus omittebat agere partes. Cum frater admoneret ut *firma fide amplecteretur teneretq; Jesum suum neq; dimitteret*, quæreretq; subjungens, *utrumne haberet eum?* constanti recto; vultu in eum intuens?

Habeo, habeo, & non dimitto, respondit. Post paullo in hæc erupit verba: *Jesus meus jam nunc ex nubibus ostendit vultum, veraq; aurora imminet*, inque hac voce inter IV tam & V tam placidissime excessit, cum vixisset annos XXXIV. minus IV. Mens. Hunc finem habuit Amplissimus Vir, qui plurimum Juris promovere studia poterat, si diuturniore vitâ potuisset frui. Sed Deo parendum est: qui viduam parvulosque liberos efficacissimis solatiis recreet, & vires præsidiaque sufficiat, ut calamitosissimum casum superare ac vincere valeant, & lætioribus rebus utantur deinceps. Vos *Academici Cives* adeste frequentes postea cum H. I. efferetur, & concione funebri habita intra urbem componetur. Debetur hoc officium ei prolixè, qui nunquam non rebus studiisq; vestris sedulo cupiit inservire. PP. d. XXV. Novembris anno recuperatæ gratiæ M DC LVII.

DCLXXIII.

INter felicitates cæteras, quas vota mortalium expetunt, non postrema haberi solet, liberos tollere, & natos videre ex se, qui genus conservent.

Res ad vitam prima beatam,
Et congerie plena bonorum,
Cum fœcundi lucent thalami
De se genita flore juventa,

mulierculæ illæ apud Euripidem cantillant, & pluribus laudibus attollunt hoc bonum. Sed uti cætera, quæ beant homines atq; delectant, ita comparata sunt, ut sincera non sint, & semper adjunctum aliquid habeant, quod fructum eorum atque dulcedinem corrumpat ac vitiet: ita id usu venire parentibus etiam solet: sive degenerent, quos natos susceperint; vel si iidem debiles morbosique edantur in lucem, aut mox in alios casus asperos calamitatesque adulti incidere-

rint. Jam teneros parvulosque amittere, quam acerbum & luctuosum? Cujus doloris magnitudinem ut sub imagine quadam Poetæ ostenderent, matres nonnullas vi luctûs ob natos ereptos diriguisse in saxa ferunt, aut delicuisse in fontes, cum lacrimis nullis exleri possent. Quibus oculis igitur quibusque animis hactenus, Commentariensem militaris præsidii, Notariumque Cæsar. Publ. Johannem Schotten, Virum admodum spectatum, nec non illius conjunctissimam uxorem, Gertrudin Gröllmaniam, egregiam fœminam, aspexisse existimabimus liberos suos graviter decumbentes omnes? Aut nunc dulcissimam filiolarum Mariam Dorotheam efferre hodie & funerare? Homines sunt, parentes sunt, mollia viscereaque pectora habent. Sed quia Christiani iidem sunt, & credunt functis hac vita calamitosa atque mortali æternam aliam & felicissimam expectandam, leniter ferent hunc casum, & optimum factum statuent, quod Deo fuerit visum. Ille res nostras ordinat, & sua cuique dispensat fata: & quicquid statuit, bonum perpetuo finem intendit. Nata est parvula d. IX. Januarii An. cIↃ IↃC LV. post XII. meridianam. Adolevit hactenus feliciter, & disciplinæ satis capax, quæ in ætatulam istam cadebat. Cùm fundarentur preces, cum cantarentur psalmi ac hymni, interesse, & unà agere partes pro captu suo, admodum lætabatur. Quod arguebat indolem, & signa ad pietatem clara edebat. Ineunte Novembri male habere cepit: mox eruperunt papulæ: quarum pernicioſa muccedo cùm tota foràs exonerari non posset, & intus cohibita pectus & respirandi vias obsepiret maximè, factum est, ut nudius quartus sub I. pomeridianam efflaret animulam ac Christo Servatori redderet, cum annos III. minus Mens. II. dies II. fecisset viva. Finitis sacris pomeridianis efferetur ex paternis ædibus, & intra urbem humabitur. Cujus

exe-

exequiis ut frequenti officio intereſſe velitis, etiam atq; etiam vos adhortamur. PP. Dominica XXV. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ M DCLVII.

DCLXXIV.

QUæ ſuperioribus diebus parvulis puellisque navata opera eſt, ea in præſenti grandi natu matronæ, Dorotheæ Quenſtadiæ, Clariſſimæ fœminæ præſtanda venit. Quę nudius ſeptimus cum ſeptuagenaria major deceſſerit, efferenda hodie ſupremisque afficienda officiis eſt. Debetur annis reverentia, & nunquam non digna ſenectus cultu honoreq; viſa fuit. Cui cum virtus aliaq; acceſſerint, quibus plurimum tribuendum pretii; nec detrectandæ nobis hæ partes fuerunt ſcripturæ, & vobis hoc cumulatius veſtro fungendum officio eſt. Clara jam dudum Quedlinburgi ac celebris Gerhardorum familia: inde igitur ortum Dorothea ducens d. XIV. Martii anni cIↃ IↃ LXXXVII. nata fuit. Patrem habuit ex ampliſſimo Senatorum ordine Bartholomæum, Ærarii Senatorii Præfectum, Andreæ Gerhardi Quedlinburgenſis Aulæ Conſiliarii filium; Virum antiquæ virtutis ac fidei. Matre nata eſt, Margarita, Ampliſſ. Viri Johannis Berndes Scabinatus Halberſtadienſis Aſſeſſoris filia. In educanda piè ac liberaliter Parentes nihil unquam curæ ac ſtudii omiſerunt: quin ſedulam potius dederunt operam, ut optimorum exemplorum, non virtutis domeſticæ tantũ, æmulatione adoleſceret. Quo factum, ut matri viduæ (nam patrem optimum Juvencula amiſit) in adminiſtranda domo ſtrenuam navaret operam, & in curarum partem præcipuam veniens, ea pararet præſidia, quę & tueri domum poſſunt, & Academica fratrum ſtudia ſuſtinere. Eo quidem ſucceſſu, ut major eorum Andreas, ad ſummum non modò Jurisprudentiæ aſpirarit gradum; ſed inter Conſiliarios quoque & Sereniſſimorum Ducum Saxoniæ, & Perilluſtr. Comitum Suarzburgenſium & Hohenſteinenſium accitus fuerit; in Arnſtadiana verò Aula & Cancellarius conſtitutus. De altero verò quicquid dicemus, minus erit. Hic enim ille Johannes Gerhardus eſt, qui ſplendidiſſimum lumen Academiæ Jenenſi circumdedit, & ita de SS. Theologia tot immortalibus monumentis editis meritus eſt, ut nulla facundia verborum declarari ſatis ac exprimi poſſit. Nata annos XIX. Nobili atq; Ampliſſimo Viro Ludolpho Quenſtadio Patricio Quedlinburgenſi & Halberſtad. electo Canonico collocata â matre ſolenniter eſt: quicum XLVIII annis propemodum conjunctiſſimum matrimonium habuit, liberosq; ex eo peperit IV. filios duos & puellas totidem: quarum minor in ipſo eliſa partu lucem non vidit; altera Ilſa Margarita Dn. Bernhardo Volckmaro Belzigenſ. Syndico, Conjugem dedit. Major natu filius Leopoldus, J. U. Candid. & Halberſtadii ad B. Mariæ Virginis Canonicus, jam annus quartus labitur, quod obiit diem. Alter vir Admodum Reverendus ac Excellentiſſimus Johannes Andreas Quenſtadt, SS. Theol. Doctor atq; in Acad. noſtra Extra Ordinarius Profeſſor, necnon Adjunctus Collegii Philoſophici, Parenti optimæ ac deſideratiſſimæ poſtea inſtituturus exequias eſt. Quo amore ac fide complexa maritũ ſuperſtitem fuerit, ex eo poteſt conſtare, quod cum per ipſos vicenos annos longo itaq; difficili laboraverit morbo, ut nulli officio vitæ, præterquam legendo orandoq; quod obeundum, ſufficeret, & valetudini ejus aſtiterit ſedulò, & domum familiamq; tuita fuerit præclarè. Sed neq; in cæteris partibus defuit ſuo officio facere ſatis. Quo pietatis enim ſtudio coluit Deum? Qua devotione ei aſſiduè allegavit preces? Qua attentione interfuit concionibus? Qua humilitate & reverentia participavit ſacro ſancta myſteria? Quàm operata liberaliter ſit, benigneque porrexerit laborantibus manum, multi & hodieque teſtantur,

& memores charitatis exhibitæ prædicabunt deinceps. Omnes quidem pii honestiq; partes pulchræ ac venerabiles sunt; sed nulla major diviniorque venire Christiano quàm charitatis gloria potest. Summum enim maximumq; præceptum est, ut alios, sicut nosmet ipsos, amemus. Id solus autem, qui charitatem exercet, facit. A multis annis hactenꝰ cum morbis diversis conflictata est: calculo, tumoribus uteri, pleuriticisque doloribus. Proximo anno cùm Serveſtæ ad filiam viseret, & hemiplexiâ correpta fuit. Quam viceritlicèt divinâ ope auxiliisq; medicorum freta, perpetuis tamen soluta languoribus, parũ hactenus valuit. Reversa huc Wittebergam ad filium bene habere visa est, donec jam in ætatem ire ver, & ipsa ex pedum tumoribus & imbecillitate ventriculi laborare cumprimis inciperet. Navârunt egregiam operam quidem morborum artifices; sed recuperare valetudinem per gravitatem annorum atque exhaustas vires minimè licebat. Quod apud animum cùm animadverteret, non ignoravit, quid faciendũ esset. Conversa ad Deum igitur toto animo, solvi maturè ab eo petiit, & nihil aliud volvit ac reputavit secum, quàm ad beatum finem quod facere posset. Crebrò intereà ad ipsã visit confessionarius ejus Reverend. Dn. M. Augustus Eleischauerus, Ecclesiæ nostratis Archidiaconus: cum eo itaq; quos de divinis reb. suâq; salute, & illâ alterâ vitâ, cujus nec finis nec modus est, sermones habuit? Quas preces fudit cum eo? Quibus oraculis cœlestium literarum & suam testata fidem est, & spem ostendit atque firmavit? Cum proxima fini interrogaretur à filio, *Numquid vellet? Æternam*, respondit, *salutem*: in ea juxtà erumpens verba, *ô mi dulcissime Jesu, præsta opem, atq; adspira vires, ut vita mortisq; vices non muliebriter perrumpam*! Cùm mox deficeret vox, vultu gestuq; annuit iis, quæ inter suprema ipsi ad erigendam confirmandamq; emigraturam animam ab assistentibus subjicerentur, atq; sic proximo die Lunæ sub primam à media nocte placidissimè acquievit, cùm fecisset annos LXX. Menses IX. minus paucis diebus. Quæ cùm ad H. I. posteà ex mœrentissimi filii ædibus ad forum efferenda sit, & concione funebri habitâ intra urbem sepelienda; vestrum erit, *Academici Cives*, exequias clariss. matronæ frequenti officio celebrare. Quod impetrare à vobis & virtus ejus, poterit; & jure quodam cùm utriusq; fratris merita, tum maximè quidem alterius, postulare atque exigere videntur. PP. Dom. III. Adventus, An. recuperatæ gratiæ M D LVII.

D C L X X V.

QUemadmodum per anni tempora non ita miscentur tempestates semper, ut serena nubilis, hæc illis statim succedant; sed intervalla longiora interveniant etiam, & aliquando suda amœnaq;; nonnunquam spurca turbidaq; continuent: ita & in humana vita læta nonnunquam & prospera, nonnunquam tristia adversaque morantur diutius: & sæpius accidit, ut illud Tragici locum habeat,

Quin luctu in ipso luctus exoritur novus:

aut, quod in alia fabula Megara queritur,

——finis alterius mali
Gradus est futuri.

Quàm pauci abiere dies, quod admodum Spectatus Vir Johannes Schotte, Notar. Publ. Cæsar. & Electoralis præsidii, quod hic est, Secretarius, ut hodie vocant, & Actuariꝰ, nec non fabricarius scriba; & ornatissima fœmina Gertrudis Grolmania, filiolam dulciss. Mariam Dorotheam, non sine acerbo dolore extulerunt; qui nunc ejusdem officii genus desideratissimo filio, Johanni Theodoro, præstandum habent? Manat adhuc ex priore vulnere sanguis, & novum infligitur! Nondum refecta ex tempestate proxima navis est, & tamen in turbines alios procellasq; conjicitur! Nonne aliquod dari debebat spacium,

cium, quo reciperent ſpiritum parentes miſeri, atque colligerent vires, ne defecti adhuc atque exſangues denuò cum fortunâ committerentur? Sed noſtrum non eſt, præſcribere Deo: parere oportet, & quicquid ſtatuit ordinatque, putare bonum. Non vacuus laude diſcedit miles, qui unum hoſtem dejecerit; ampliùs tamen conſequitur decus, qui fudit plures. Majoris quoque animi eſt, geminum luctum, quàm ſimplicem viciſſe: nec provocâſſe caſus, ſed exſtitiſſe omnibus parem. Tener exceſſit? Minore damno in fundo tuo ſurculus, quàm quercus annoſa ſuccciditur: cujus fructus non in incerto poſitus eſt, ſed jam in Calendariũ venit. Spem bonam in iſta quoque ætatula præbuit? Sed omnis eventus in vita noſtra dubius eſt: & quod tam bonum, quod corrumpi non queat? Qui obiit diem, in tuto ſecuroque poſitus eſt: eoque devenit, ubi degenerare, & malo fieri non licet. Natus Johannes Theodorus eſt, Kalendis Julii A. MDCLVI. Itaque cùm finiretur nudius quartus, nondum ſeſquiannum exegerat. Bonam tamen, ut diximus, præbuit ſpem: in eo præcipuè, quod orantibus cæteris & ipſe tenellas manus tolleret, & ſingulis precibus fractâ blæſulâque voce illud ſolenne ſubjiceret *Amen*. Cùm ſororcula proximè componeretur, eopſe die papularum morbum contraxit. Quæ cùm copiosè erumperent, parum periculi videbatur ſubeſſe. Neque non medicorum opes fuerunt præſtò, quæ aſpirarent vires, nitentique adeſſent naturæ. Factum tamen, ut ante maturitatem ſuam evaneſcerent, cùm ad vitalia retrocederet virus. Nudius quartus ſub X. nocturnam defecit, animulamque reddidit Deo, unde acceperat. Qui cùm ad H. III. poſteà funerandus ſit, veſtrũ erit, *Academici Cives*, frequentes exequi funus. Ad quod officium etiam atq; etiam vos adhortamur. PP. IV. Decembr. A. recup. gratiæ MDCLVII.

DC. LXXVI.

A Troci fulmine Ampliſſimus noſter Collega & Excellentiſſimus Vir, Dn. Godofredus Suevus J. U. D. & Profeſ. Publ. Electoralis Judicii & Scabinatûs, Conſiſtorii Eccleſiaſtici, & Provincialis Dicaſterii in inferiore Luſatia Aſſeſſor, percuſſus non ita pridem eſt, cùm nudius ſeptimus uxorem incomparabilem, Annam Dorotheam Reuſneram, non ſine ingenti dolore amitteret. Non natu maximo erat; vivere itaq; diutiùs ratiocinio noſtro poſſe videbatur: debebat etiam, cùm relinqueret, qui ejus operâ, ſtudio, conſilioque indigerent. Deflent parentem optimam liberi, aut nondum adoleſcentiæ emenſi annos, aut qui jam proximi nuptiis, à genialibus gaudiis, à gratulationibus feſtis, ad lamenta funebria & miſerabiles queſtus abripiuntur. Quid de marito ipſo dicemus, qui tot diſtrictus negotiis, requirit maximè, in quam curarum declinet partem: quæ valetudines ſuas tueatur ac curet: quæ levamento atq; ſolatio ſit, ſi per ætatem quid durat ac gravet? Quantum proh Deum immortalem ſpei fiduciæq; in fide, in amore, in prudentia ejus atq; induſtria poſitum hactenus habuit? Quantũ præſidii atq; tutelæ? Hæc fundamentum familiæ, hæc opum ſuaviſſima maximaq; pars, hæc rerum omnium & adminiſtra provida, & vigilantiſſima cuſtos: hæc erat deniq;, quæ ſolâ virtute ſuâ & excellentiſſimis dotibus jucundam vitam ipſi atq; optabilẽ poterat facere. Sed neq; nanciſci bonam conjugem, noſtræ induſtriæ eſt; & eâ orbari, divinus eſt ordo. Quid faciemus igitur? parere Deo oportet, cui reluctari impium; & ultima adeò prophanitas, obſequi nolle, cui omnia parent. Traheris, nî patiaris duci ſequendumq; invito atq; cum gemitu eſt, nî ſponte velis, & ultro ac facilè ſubeas, quæ ſemel imponere deſtinavit. Non abirato ſemper Deo eſt, ſi duri quid patimur. A benevolo maximè ſæpiùs &

optimè cupiente id venit. Nam morsiunculæ quoque & vellicationes amantium dolorem quandoque livoremque relinquunt. Quò vehementior amor est, hoc vehementius & agit. Cogitabit id vir Amplissimus, cogitabit, Deum esse qui modò incumbit. Ut sit dejectus gravi casu, resurget tamen, & eriget caput, & exspectabit ab eo ipso medicinam, qui vulnus inflixit. Secant non rarò Medici, ut saluti sint, & cùm læsisse putaveris, maximè prosunt. Deum sequi libertas est. Nunc exponemus de nostra, quæ commemorari ex hoc loco solent. Ut tantæ virtutis exstet memoria: & ne exemplum desit aliis, quæ æmulatione pulcherrimâ ad laudẽ eandem contendant. Excitantur enim nobiles animæ gloriâ: & quicquid in aliis viderint tolli, id imitari cupiunt, neque desperant in id eniti fastigium, in quo stetisse jam antè non neminem notent. Nata Anna Dorothea est d. XXIV. Junii An. cIↃ IↃc XI. orta ejusmodi genere, quod fulgentissimis luminibus illustratum. Nemo tam peregrinus rerum ac ab humanitate literarum alienus est, cui de Reusnerorum gente non constet, & quot in omni doctrinarum genere illa excellentissimos dederit viros? Indè igitur avum, Bartholomæum, Medicinæ Doctorem summæ peritiæ; indè patrem cognominem habuit nostra, de quo quicquid dixero fortean, minus erit. Qui præter absolutam juris scientiam, quâ fretus ad summos aspiravit honores, Serenissimi Electoris Saxonici in Appellationum Judicio Consiliarius, Decretalium Professor Publicus, & Facultatis Juridicæ Ordinarius; præterea Electoralis Judicii, & Scabinatûs, nec non Ecclesiastici Consistorii, quod hîc est, assessor primarius; ita in omni literarum genere præstitit, Latinè, Græcè, Ebraicè doctus, ut iis etiam posset contendere, qui in his unis dediti alias artes non attigerunt. Quid de Uthmanniis, quid de Reicheliis dicemus, patriciis familiis apud Uratislavienses, quibuscum paterna connexa nobilitas est? Matrem sortita clarissimam fœminam fuit Dorotheam, Nobilis atque Amplissimi Viri Johannis Zangeri JCti, Decretalium P. P. Juridicæ Facultatis Ordinarii, Judicii Elector. & Scabinatûs, nec non Ecclesiastici Consistorii; Regii deniq; in inferiore Lusatia Dicasterii Assessoris, filia: quæ aviam maternam habuit Nobilis. fœminam, Catharinam, Matthia Kretschio Consule atq; Burggravio Thuronensis Civitatis in Borussia (quanta hæc dignitas?) natam. Tantis orta auctorib. & in tot decora utriusq; generis assiduè intuens, quid mîrũ, si retulit expressitq; virtutes ac dotes illas felicissimè, in quas nata eâ indole erat, quâ nihil esset solertius? Præcipuè cùm in educandis liberis summam & singularem diligentissimus & prudentissimus Pater adhiberet curam. Itaq; tenera adhuc disciplinas omnes facilè hausit, quæ ad pietatẽ & honesti ac recti cultum componunt animos ac fingunt. Cum literis Latinis & Musicâ didicit, non quæ choreis deliciisq; serviret, sed quæ cantaret numinis laudes, & ad divina excitaret animum. Nec aliud Pater ætate gravis oblectamentũ senectæ efficacius habuit, hac innocenti atq; devotâ symphoniâ filiarũ. An. cIↃ IↃc XXXV. collata primùm Amplis. & Consultis. Viro est, Arnoldo Stillen J. U. D. & Facultatis Jurid. Assessori, nec non Electoral. Dicasterii Advocato Ordinario, cum quo biennium quasi conjunctissimè vixit, atq; ex ea suscepit puellas 2. Margarethã Catharinam, (quæ parvula admodum obiit diẽ) & Annam Elisabetham, quam à Clariss. ac Consultis. Viro Julio Ernesto Schrödero, J. U. Lic. cui pacta jam dudũ, domum ductam (adornabantur n. jam nuptiæ) videre votis solicitis ambiebat. Composito inter ingentes lacrymas viro, vidua egit ann. VI. tanta integrita-

gritatis & castimoniæ laude, ut nihil ad summum relinqueret. Anno MDCXLIII. ad vota secunda transiit, cum illi jungeretur solenniter, qui acerbissimi luctus & desiderii plenus nunc effert, quod sibi ab illa fieri optabat. Nam quid in una ille unquam invenit, quod queretur? Quid non in eâ se possidere existimavit, qua summa absolvi felicitas matrimonii possit? Nam probitate ejus, quid innocentius? Quid fide constantius sinceriusq;? Quid solicitius curâ, intentius studio, aut providentia vigilantius fuit? Quid affectu amoreq;, purius sanctius & magis ardens? Hanc lumen domus, familiæ columen, delicium animi, & plusquam alteram sui ipsius partem, confessus palàm subinde est, & semper verissimè deprædicavit. In qua ut regnum tenere adhuc superstite videbatur; ita eâdem ereptâ extorrem & exulem sese propemodum putat. Liberos ex eâ suscepit V: Johannem Godofredum, Johannem Cunradum, & Godofredum: tum Annam Mariam & Dorotheam Elisabetam. Duo priores decesserunt jamdudum: reliqui superant, atq; efficiunt, ne orbum se pater, & infelicissimum statuat. Nam paternarum virtutum cum æmulos speret, nec sibi solatium defore sperat. Pietatem omnium primum ac antiquissimum semper habuit, in qua quo quisque studiosius deditus est; eò de se sperare & melius potest. Nil ad salutem virtutes reliquæ omnes possunt nisi produxerit pietas, custodiatque ac alat, & spiritum veluti ipsum iisdem addat. Ad eam igitur se instituere ac obfirmare, in ea se exercere assiduè Anna Dorothea nostra solebat. Orabat, psallebat, intererat sacris, tuebatur pauperes, qua poterat ope, habebatq; alumnos certos, quos menstrua stipe sustineret: nec patiebatur præterire diem ullum, quin divina oracula volveret, quin sacros versaret libellos, Arndiique inprimis: quos & excerpere & utilissima pulcherrimaque florida inde colligere solebat. Multo meliore & laudabiliore opera, quàm quæ deliciis luxuiq; ac pompis impenditur, à quibus semper alienissimo animo fuit. Septem, octo, anni sunt, quod tussi suspirioq; laborare, sputumque non rarò cum sanguine mittere cepit. Sed cum in tempore adhiberentur remedia, levatum malum, ne ingravesceret, fuit. Caveri tamen ad ultimum, quantacunq; solicitudine id institueretur, non potuit, quin illud in putridam & hecticam febrim desineret. Quæ licet assiduè depasceret corpus, popularetur vires, consumeretq; vigorem, non tamen eam molliissimè habuit. Namque ut otii impatiens erat, & rerum suarum studiosa perquam, ita circuire ædes, describere suis partes, inspicere operas, solebat assiduè, ac diligenter videre, ne quid domestica res detrimenti caperet. Sed ante has tres hebdomadas eò deventum fuit, ut lectum pro domo sibi habere cogeretur. Non exquisitissimæ quidem medicinæ, non excellentissimi nostri Banzeri studium operaq;, non opes manusq; suorum, non defuere & preces deniq; jacenti; haud obtineri potuit tamen, ut morbo fatali explicaretur. Quod minimè ipsam cum falleret, non deprecata suprema muliebriter est, aut morbi molestias impatientius tulit. Acquievit Dei voluntati placidè, seque illi permisit, multa de Hiobo, de Psalmis & aliis libris sacris memorans, quæ excitarent atque erigerent animum, quæ allevarent decumbentis labores, aut desideria ejusdem exprimerent. Quæ huc tendebant, ut solveretur vitâ & redderetur opifici; ut amantissimum maritum, exercitum luctu, liberosque commendaret Deo, & illum iis propitium faventemque redderet. Paullò ante, quàm lecto affigi cœpta esset,

publi-

publicis ſacris (nimis imperans ſibi, & plura ab ſemet exigens pene, quam valetudo permitteret) interfuit, & devotiſſimè ſacra ſynaxi uſa eſt. Hoc unum enim, ut ſibi liceret ante finem ſuum, optaverat hactenus; idque cum impetraſſet, mirum in modum gratulata ſibi de eo eſt, ſummam felicitatis tenere ſeſe non fruſtra rata. Dominica proxima cum totam noctem inter ſacra dicta egiſſet inſomnem, mulierculæ, quæ ei curabat, ſequenti mane dixit: *Bene habet, futurâ diei veſperâ me Jeſus meus ſecum ducet*: præcepitque unà, ne quid ejus maritum moneret, aut natu majorem filiam. Nolle enim affligi eos intempeſtivo dolore, & mortem ſuam lugeri ante, quàm obiiſſet. Neque non dicto conſtitit fides. Nam veſperaſcente die à quinta hora, finem fecit, inter medias preces & aſſiſtentium & ſuas exhalans animam & Deo reddens, cum XLVI. annos, menſes IV. in fragili corpore hoſpitata ac commorata eſſet. Exuviæ ejus cum pòſt humandæ rite ſint, veſtrum erit, ACADEMICI CIVES, Hora I. ad ædes afflictiſſimi mariti convenire frequentes, officioque prolixo Clariſſimæ fœminæ exequias exequi. Non hoc virtutibus ejus, quas inuſitatas ac rariores habuit, negabitis: marito verò hoc plane debetis ſolatium, qui de vobis & ſtudiis veſtris quotidiè tam clarè tamque inſigniter promeretur. PP. Dominica XXI. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCLVIII.

DCLXXVII.

IN Publii Syri, ni fallor, mimis legimus, *ſe ipſum efferre, qui effert ſuos.* Nimirum oſtendere voluit Poeta, nihil acerbius accidere poſſe parentibus, quam ſi lugendi & componendi liberos neceſſitas incumbat. Quilibet deprecatur finem ſuum, quam poteſt; nec quicquam minus, quàm mortem optat: cumque ignoret minimè, ſe vivere ſemper haud poſſe, quàm diutiſſimè tamen cupit durare. Eſtque; tam altè vitæ nobis infixus amor, ut ille neſcio quis exoptet ſeſe

Debilem fieri manu,
Debilem pede, coxâ,

dummodo vita ſibi ſuperſit: quam ſuſtineri etiam ſibi expetit, ſi *vel acutâ cruce ſedeat.* Quod ſi decerpta de noſtro corpore portio liberi ſunt, id quisque experitur in ſe, quod ſuis in liberis uſu venit: & itaque; ſeſe in illis effert, cùm, quod Poeta ait, effert ſuos. Sed nunquam non durum amarumque; cum ſit, amittere liberos: tum tantò id magis contingere oportet, quanto iidem citius nobis eripiuntur. In cæteris enim ille ipſe fructus, quem ex illorum uſu & poſſeſſione carpſimus, quantum ſolatii affert? Miſeramur itaque; jure Viri Clariſſimi, Caſparis Lyſeri J. U. L. & Academiæ ac Conſiſtorii Eccleſiaſtici Protonotarii, caſum triſtiſſimum, qui vix ſuſceptum filiolum Johannem Ericum, efferendum hodie habet. Æquius patiare, auferri menſas, unde non plane impaſtus recedas; at vero, potiri deliciis, & ante, quam deguſtare poſſis, iisdem privari; hoc ut in primis ac moleſtiſſimum eſt. Sed gignere liberos, ſi annuat Deus, poſſumus: ſervare eoſdem atque; tueri, ſi Deus non annuat, haud poſſumus. In altero gratulari fas eſt; in altero acquieſcere oportet, & cedere illi, qui, quicquid obſtiterit, ſternit. Vera ſummaque; felicitas exſpectanda poſt cineres eſt. In quos, quo citius quisque; convertitur, eò maturius ſubtrahitur caſibus, qui miſeros ac infelices reddere queunt. Non evacuatur unâ ac altera liberalitate divina manus: abundat ſemper: & reddere poteſt cum fœnore, quod ſuſtulit parcè. Ecquod autem in amiſſione bonorum ſolatium efficacius eſt, bonitate divina?

Natus

Natus est parvulus d. XXIX. Octobris sub IV^tam antelucanam: nudius quartus sub tertiam à media nocte denatus est nondum mense uno exacto. Qui cum ad H. I. postea efferendus sit ex patriis ædibus, & componendus rite intra urbem, vestrum erit, Academici Cives exequias illas frequenter exequi; doloremque parentum hac pietate vestra lenire ac sublevare. P.P. Wittenbergæ d. XXIV. Novembr. anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DC LXXVIII.

ET viro & cive egregio, tum utilissimo Senatore orbata est civitas, cum nudius sextus Johannes Stempelius, Camerarius urbis, quem vocant, & honestissimi nominis negotiator, de vita decederet. Nam cum sedato & leni perquam ingenio esset; æquum & commodum se præbuit omnibus; itaque exercuit mercimonia hactenus, ut pari prudentia in illis ac innocentia versaretur. Jam ad consilium publicum cum accedendum esset, tractandæque civitatis res, eas afferre rationes solebat, quæ justæ, veræ & moderatæ essent; nec uni parti magis, quàm universo consulerent. Quod pensi cumprimis habere debent, qui rei communi præsunt, eamque salubriter atque cum laude administrare cupiunt. Quæ artes ejus mereri poterunt, ut in præsentia funus ejus indicemus publicè, & exponamus ex hoc loco, quæ de vita ejus potuerunt constare. Neque enim sileri debent defuncti, qui optimam sibi famam pepererunt viventes. Natus est Annæbergæ, argentariis metallis nobili oppido, anno M DC VI. d. X. Junii. Patrem habuit Martinum, Civem & negotiatorem primarium: matrem Martham, ex antiqua Schreiterorum gente oriundam. Quæ post octoginta tres annos superstes, eò acerbius lugebit filium, quod contra naturæ ordinem ereptus videbitur. Patrem amisit, cum nondum capere eum luctum posset; quippe qui nondum biennium fecerat. Cum non absurdo ingenio videretur natus, scholæ mature traditus est. Ubi cum literaturam Latinam hausisset, in avunculi sui, Viri admodum reverendi atq; amplissimi, Domini Johannis Schreiteri SS. Theol. D. Cathedralis Misnens. Ecclesiæ Superintendentis, Wurcensisque Capituli Præpositi, nec non Ecclesiastici Consistorii, quod ibidem est, Assessoris domum maternis auspiciis concessit, ut ejus consilio & cura felicius in literarum studiis progrederetur. Sed ad paternas & institorias illas artes cum inclinaret magis animus; neque in eo obluctandum illius ingenio prudentiores censerent, Musarum sacraria, cùm mercatorum tabernis mutavit, & quò ducebat animus, ipse secutus est. Tyrocinia in Waselviziana tabernâ Wurcenæ fecit. Ubi cum IIX. annis disciplinas illas imbibisset probè, Lipsiam abiit, & Winckleriānis negotiis, quæ tum præcipua ibi habebantur, admotus, ad majora mysteria veluti aspiravit. Quinque annos ibi transegit singulari solertiæ, industriæ fideique laude. Neque non etiam invitabatur amplis conditionibus, ut vellet manere diutius & suam navare operam; sed potius statuebat, Wittenbergam ire, & ibi figere larem, & exercere ipsum tabernam, Ornatissimâ fœminâ, Elisabeta Carolina, quam Reinholdus Ellinckhusius, Negotiator, decedens reliquerat viduam, uxore ductâ. Nuptias fecit Anno M DC XXXVIII. die suo natali. Unus igitur atq; viginti exierunt anni quod coluerunt matrimonium, tam amabili nexu, tantaque animorum conjunctione, ut una mens, unum votum utriusque esset, neque in simultate unquam fuerint, (quod gloriari inter se soliti sunt) de qua necesse erat redire in gratiam. Liberos sustulere VII. pueros

quinque: & duas puellas. Filii quatuor agunt superstites: puellæ ambæ cum natu majore fratre, jam olim obierunt diem. Vix dum semestre hîc egerat, quod in Senatum urbis allectus fuit. Tanti nimirum visa ipsius virtus fuit, ut civis commodùm, jam inter patres cooptaretur. Decimo anno post, h.e. M DC XLIX. sacræ arcæ; & An. M DC LI. ipsius ærarii publici cura ei commissa fuit. Quas partes ita administravit ac gessit, ut incertum relinqueret, utrum majorem sedulitatem ac studium; an fidem ac integritatem eò afferret. Et quæ uberior laus gloriaque prolixior ex isto loco sperari potest? Pietatem à teneris singulari studio coluit, & rerum divinarum curam nulli postponi alteri unquam est passus. Nec temere alius in celebrandis sacris & audiendis concionibus aut frequens magis, aut & attentior fuit. Ad sacram mensam accessit subinde, idq; & ante istas hebdomadas VI, & singulari veneratione divinis epulis pastus est. Neminem sua sponte læsit: suum libenter cuique tribuit jus: alienus illarum artium, quæ ex alterius incommodis sua comparant commoda. Plenus in omnes fuit officii; benignusque in eos, quos aliquis casus miseros fecerat: nec quemquam dimisit vacuum, qui à se posceret stipem. Disciplinam domesticam diligenter habuit, ac ita rexit, ut neutram in partem vehemens, neque duritia, nec lenitate peccaret. In hac corrumpit, & alienat in illa, qui nimius fuit. Si quid adversi incideret, (& incidit verò quandoque, ut comparatum cum vita nostra est, quæ semper exposita casibus) id superavit ferendo, secutus sine murmure Deum, à quo immitti talia non ignorabat. Valetudine non ita prospera usus, & pedum laboribus, sive podagra, conflictatus subinde est. Excreverunt etiam in corporis partibus tuberes quidam, seu panos vocare placeat, quibus curandis æstivo proximo thermas Carolinas petiit, nequicquam tamen. Quare cùm rediisset, tentata alia remedia fuerunt, quæ illam pravorum humorum deducerent copiam, & corpus levarent. Sed paullò post supervenit febris, & æstu perpetuo ita afflixit exhaustique vires, ut parum ad salutem spei relinqueretur. Quod minimè ipsum cùm fugeret, omnem eò convertit curam, ut emigraturæ de corpore suo animæ rectè consuleret. Instare igitur orationibus, cum ministro sacrorum, qui frequentissimè ad eum solebat visere, de rebus divinis colloqui, repetere diligenter apud animum, quæ inculcaret, firmare fidem suam ac spem oraculis cœlestibus, & magna fiducia in Salvatoris optimi meritis niti. Nocte, quam ultimam habuit, inter catilenas & preces, quas celebrabant præsentes, tam fortem ac alacrem sese præbere est visus, ut de recuperanda valetudine bene plerique ominari auderent. Sed paullo momento conversa omnia fuerunt in pejus, & ipse adeò sub III^am. matutinam d. XIII. labentis mensis, inter medias preces planè defecit, cum vixisset annos LII. Mens. IV. ita quidem, ut arbitremur vix esse, qui ejus decessum nō ægrè ferat. Sed ita Deo visum fuit: qui vitas fataq; mortalium ordinat, & suum cuique nascendi juxta & obeundi tempus describit. Vos Cives Academici agite, & viri egregii, atque de vobis etiam meriti bene exequias celebrate frequentes. Efferetur ex suis ædibus ad curiam, & concione funebri habita, rite intra urbem humabitur. PP. d. XVII. Novembr. anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DC LXXIX.

O *Celeres bonorum hominum dies*, Madaurensis ille de Platonis familia exclamat Philosophus. Quod licet de illis dixerit, qui jam dum bene de publico meriti sunt; nihil impedit tamen interpretari id latius,

tius, atque ad illos quoque extendere, qui luculentam de eo in posterum spem præbuerunt. Nam quid frequentius accidit, quàm quò præstantiora ingenia fuerint, ut eo minus diurnent: & cito decidant, quorum planta statim, ut ita dicam, cum fructu fuit? Seu quoniam ille igneus vigor consumit maturius se (namque & ignis, quò clarior fulserit, hoc & exstinguitur citius) seu quia intervenit Deus, & quos amaverit, eripit prius, quam possint corrumpi. Ambigua natura hominis, & in utrumque excellentia valet. Neque enim magnitudo se æquè, ac mediocritas regere potest. Quocunque incubuit, eò solet & rapi: & quantum prodesse potuisset, insistens bono; tantumdem & mali afferre solet, in partem prolapsa contrariam. Nihil vulgare promisit hactenus florentissimi Juvenis Christiani Crussii lætior illa atq; erectior indoles; perficere ac repræsentare, quorum spem fecerat, ne possit, excessus properus, & illud commune egregiis animis fatum, quod ad supremum venire tempus vix sinit, qui matureſcere visi in primo, facit. Sequamur Deum: & æquo animo ferent, quæ non possunt mutari, quas propius tangit hic casus: nec obluctari desideria sua voluntati ejus patientur, qui quicquid dispensat, dirigit in bonum. Natus est Christianus Krempis Holsatorum, d. XXV. Aprilis Anno M DC XXXVII. Nomen in fonte à Susceptoribus tulit. Quos Serenissimum Daniarum ac Norvegiarum Regem, Christianum IV^tum: & Illustriss. Comitem Christianum Ranzovium nactus fuit. Patrem habuit Amplissimum Virum, Henricum Crusium, Atriarium, seu Διαιτάρχην Crempensem, matrem Catharinam; Hermanno Ostedorffio Barnstedensis Præfecturæ, in Comitatu Schaumburgico, Quæstore, & Margarita Radmannia, natam: quam trimulus nondum amisit. Inducta noverca in domum patriam, traditus ipse in Franciſci Otthonis Crusii, Scriptum Quæstorium in præfectura Trembsbuttelensi agentis, propinqui sui, familiam, & singulari cura unà cum liberis ejus sub privatorum Præceptorum magisterio educatus fuit. Quare perinde eum ac patrem, & amavit semper, & veneratus est; nec pietate minore luxit, cum rebus humanis eximeretur. Feliciter adolescentuli, pro mira ingenii docilitate, tum creverant studia: quare ne detrimenti quid caperent, mature Hamburgum, maternæ aviæ, quæ ibi degebat, inprimis curâ, traductus, & Viro Clarissimo Petro Westhusio Ludi illius Rectori, commendatus ita fuit, ut disciplina ejus non modo, sed domo etiam ac mensa, quò semper in ore ejus ageret, uteretur. Nam cum adesset assiduè, quem vereretur, & ad exemplum ejus componeret animum, eò uberius ad omnem frugem profecit. Itaque quidquid in literis ac illis artibus primis utile atque egregium; in moribus quoq; probandum maximè ac rectum, illud arripuit ac induit animo; nec quicquam habuit pensius, quàm quod ad eruditionem virtutemque comparandam aliquid faceret. Ac quo successu in ludo illo primum, & mox Gymnasio, versatus fuerit, testantur, quæ dedit specimina. Carmen videlicet de infanticidio Herodis, versu heroico eleganter conscriptum, ac recitatum publicè de memoria; & Valedictoria Oratio, qua approbavit abunde, quàm & in eloquentiæ studio, & pietate in Præceptores, profeciſſet. Iturus ad nos, non committendum sibi putavit, ut non sororem amantissimã ante amplecteretur. Quæ cum dimittere statim ad se visentem, non posset, ne segni otio torpescere animum pateretur, pangendis carminibus maximè, & sacris imprimis, fefellit tempus.

Ludicra enim & jocularia aſpernabatur ſenile illud, quod in Juvene erat. An. 1655. Octobri præcipite huc venit, & ſeriò ſeſe in illa dedit, quorum cauſa profectus erat, nihil de priſtino illo & optima quæque pulcherrimaque diſcendi ſtudio remittens. Quamvis enim ſe Jurisprudentiæ conſtituerat dare, pro ubertate indolis tamen & generoſo impetu, nullam liberalis doctrinæ & ſapientiæ partem negligendam ſibi exiſtimabat. Pro inſtituto itaque hujus ſectæ, egregiam & luculentam Bibliothecam ſibi, non parvis comparaverat ſumtibus. Non in inane ornamentum cubiculi, aut oſtentationis gratia: ſed ut haberet, unde inſtrueret animum, & paſtu vario famem ejus expleret. Quo factum, ut proxima tempeſtate Diſſertationem de Chymia conſcripſerit, ipſi Sperlingio noſtro olim laudatam. Quam publicare tamen omiſit, ne plus jactantiæ, quàm profectui dare videretur. Cæterum in Juris ſtudio quò expeditius non tantum, ſed auſpicatius quoque procederet, peculiari inſtitutioni Ampliſſimi noſtri Collegæ, Caſparis Zigleri, Anteceſſoris Clariſſimi, ſe dedit. Nam fallitur ſæpius & remoratur ſtudia magis, quam promovet, qui ductu proprio regitur, & ſui unius arbitrio agit. Multò conſultius eſt, peritum præeuntem ſequi: qui quò crebrior ivit, hoc etiam rectius iter tenet, & quæ vitanda diverticula, didicit. Intentus & ſtrenuus itaque & hujus & aliorum obibat ſcholas: meditando ſubinde ruminans veluti & ſecum agitans domi, diſtribuensque in cellas ſuas, quæ à doctiſſimis audiendo acceperat. Nam indigeſta copia onerat magis, aut transmittitur, quàm inſtruit ac alit. Sic occupatus deditusque in ſtudiis, quas non eximias, cum ſuis, aviæq; imprimis maternæ, quæ omnem ſibi animum dederat, unum maximè ferebat in oculis; tum civibus ſuis potuit concitare ſpes, cum tot & aliæ virtutes accederent, quæ ſingulari ornamento erant? Nam quid de pietate ejus in Deum? Quid de modeſtia etiam dicemus, quibus ita præſtitit, ut certare cum plurimis de utriusque potuerit laude? Omnia proſpera eveniunt Deum colentibus, adverſa ſpernentibus: & quo modeſtiæ aliquis plus, hoc plus & commodi ad Rempubl. affert. Ambitio enim ac impotentia plerumque evertit. Sub finem Novembris proximi oppreſſus languore ſubito eſt. Qui licet extra periculum vitæ poſitus videretur, conſulere Medicum tamen placuit; ne parva negligere, majoris mali, quod ſolet, accerſeret cauſam. Sed de anguſtia pectoris, & difficultate ſpirandi cum quereretur maxime; de morbo variolarum injecta ſuſpicio eſt. Quare id genus remedia fuerunt adhibita, quæ ſudorem cierent, quod tamen non potuit. Tentata igitur alia fuerunt; ſed & ipſa nequicquã: cum vix aſſumta, rejicerentur. Ingraveſcente æſtuum vi, imperare ſibi ita haud potuit, ut non omitteret, quæ cuſtodienda maximè erant. Miratusque, cum corrigeretur à ſuis, ipſemet eſt, impatientius ſe gerere, quàm ante conſueſſet, cum valetudine aliqua teneretur. Interim ſeſe permiſit Deo: & quamvis non plane dejiceretur recuperandæ valetudinis ſpe; non eam tamen concepit de ſe, ut omittendam putaret ſupremorum curam. In qua ſic deditus erat, ut alia omnia ſepoſuiſſe videretur. Quò paratior itaque finem ſuum, ſi jam veniret, exciperet, de participandis ſacris myſteriis jam cogitabat. Sed ut haberet ſpatium, componendi animi ad obeundam rite tam arduam rem; dilatum in inſequentem diem id fuit negotii. Interim ſeriis lacrimis de ſuis peccatis doluit, & multa orans ſuſpiransq;, ut remitterentur ſibi, poſtula-

ſtulavit à Deo: quem cum juſtiſſimum vindicem non ignoraret; eundem tamen patrem mitiſſimum eſſe ac largum veniæ plane credebat. Sed præter opinionem ad mediam noctem epilepſia invaſit ſubito, vehementerque afflixit jacentem. Nec mora, accerſitur miniſter ſacer, qui ei à confeſſionibus hactenus fuerat; qui, cùm jam tranſpiraſſet morbi vis, ſacras cœleſtesque medicinas fatiſcenti animo ejus propinaret. Ac æger quidem, licet fari non poſſet obſtupefactâ in torporem linguâ, vultu & oculis tamen teſtatus ſatis eſt, quâ fide ac ſpe in Servatorem, cum verba de eo fierent, niteretur. Acquievit d. XXIX. Novembris mediâ fermè exacta noctè, cum feciſſet annos XXI. Menſ. VII. d. V. Ad H. I. poſtea funus ſolemne ei fiet habebiturque concio. Ut itaque Comilitoni veſtro eximio, *Academici Cives*, ſupremos honores prolixè exhibeatis, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. Feria Secunda Natalitiorum Salvatoris, Anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DCXXX.

APud leporum Patrem neſcio quis adoleſcens pertæſus fortunæ ſuæ ac patriæ, atque id quovis potius abire paratus, ita rationes inſtituti ſui ediſſerit:

Nam ubi mores deteriores increbeſcunt indies;

Ubi, qui amici, qui infideles ſint, nequeas pernoſcere;

Ubique id eripiatur, animo tuo quod placeat maximè:

Ibi quidem ſi regnum detur, non eſt cupita civitas.

Fallor, an non libido eadem, non quidem de patria, ſed vita ipſa demigrandi nunc veniat, qui intueatur ſeculum, & quid ubique ac paſſim fiat cogitet; qui quàm parum fidei inter homines reliquum ſit, quàm prædari, rapere, ſpoliare, vulgare ac pene ſolenne; ipſa deniq; vitia virtutum nomina occupent, apud animum reputet ſuum. Præcipuè, qui factus grandior, & meliorum temporum meminerit ſecum: eoque magis ipſum tædeat vitæ, quò eam demutaſſe in pejus viderit magis. Certe jamdudum vitâ decedere cum Nobiliſſima Virgo Salome Rauchbaria optaverit, proculdubio hæc ipſa reſpexit. Namq; & recta indole, & illo tempore nata erat, cum nõdum ætas ab auro priſtino in ferrum duriſſimum abiiſſet. Quicquid fuerit, voti ſui compos facta nudius quartus eſt, cùm acquieſceret placide nono & ſexageſimo ætatis anno propius finem adducto. Cujus funus cum indicendũ in præſenti ſit, nonnulla de vita ejus oportet exponere, ut mori ac conſuetudini ſatis fiat. Nata itaque Dresdæ eſt extremo Januario anni M D XC. Patre Magnifico ac Nobiliſſimo Viro, Andrea Rauchbaro in Hembſendorff, JC^to Celeberrimo: qui ex Juridica, qua functus in Academia noſtrâ hactenus fuerat, in Aulam Electoralem evocatus, Conſiliarii & Vice Cancellarii ſplendidiſſimo munere functus eſt. Matrẽ Euphroſynam Teuberiam habuit, Nobiliſſimi JC^ti Michaelis Teuberi Decretal. in Acad. noſtrâ Prof. Publ. & Facultat. Juridicæ Ordin. quem vocant, ac trium Sax. Elect. Conſiliarii, filiam, ſingularis exempli matronam. De Rauchbaris hoc loco, non præter rem fuerit monere, eorum gentem inter equeſtres familias Ungariæ, qua Dalmatiæ Bulgariæque jungitur, prioribus ſeculis fama ac opibus claruiſſe. Everſam deinde avitis fortunis per barbarorũ incurſiones, primò in inferiorem Saxoniam, poſtea verò Franconiã velut naufragio fuiſſe ejectam; ſed mox in Quedlinburgenſem ditionem translatam. Ubi Georgius, Petri, ad D. Jacobi Bambergæ Canonici & Subdecani filius, illuſtriſſimæ Abbatiſſæ Conſiliarius fuit: quem Avum paternum habuit noſtra. Inter propinquos, principem etiam Theol.

D. Johannem Gerhardum, Salome habuit: quod ut magnifaciebat, ita & gloriari subinde solita fuit, in felicitatis parte numerãs, primam ætatem sub magisterio ejus fuisse exactam. Quid mirũ igitur in omne virtutis genus, quo sexus iste censeri solet, adoleviſſe tã feliciter, ex optimis & emendatissimis parentibus ortam? Neque enim parum interest, ad morum profectum, quo natus sis sanguine, quibus exemplis assuetus fueris domi, & quos magistros habueris ac pueritiæ rectores. Quę pietas in ea à teneris, quæ castitas fuit? Nimirum hanc summam & maximam voluptatem putabat interesse sacris, conciones audire, fundere orationes, cantilenis sacris operam dare. Quibus rebus cum defecta ætate, & impedita valetudine, vacare publicè amplius non posset, delegit & statuit certas sibi horas quotidie, quibus privatim & domi suæ in iis animum occuparet. Ne alterius amore, quàm Servatoris, implicaretur, cœlebs mansit perpetuo: easdem merita laudes, quas facundissimo ore Hieronymus & alii patrũ de virginitate decantant. Quam ab luxuria aberat, tam fastum etiam atque superbiam detestabatur; humilitati, propriæ Christianorũ virtuti, assiduè studens. Operata etiã liberaliter est pro suis fortunis, & diligentẽ curam pauperum egit: in quos ut opis aliquid à mortua etiam conferreretur, legatum in L. florenis constituit, unde necessitates eorum sublevarentur. Quid de constantia ejus dicemus? Multa acerba dictu, perpessu aspera experta est. Præcipue cùm superioribus annis tristissimis bellis patria laboraret: circumacta exiliis variis, expositа ruinis & prædis, & si quæ alia militaris licentia sibi permittere solet. Nec dissimulanda valetudo est: qua plerumq; adversa afflictaque est usa. His proximis annis maximè, cùm ætas ipsa premeret corpus, & magis morbis obnoxiũ redderet. Quæ omnia tamen forti animo tulit; rata se minus tueri Christiani titulum nominis posse, ni ipsa etiã Christi susciperet crucem. Diu est, quod non ita bene habuit, imbecillis & gravis: & prope elapsus annus integer est, ex quo decumbere habuit necesse. Accessit novissimè tumor cõtumax, qui multum molestiæ ac gravitatis attulit, eoq; magis desideria ejus ponendæ vitæ accendit. Neq; non animadvertit, non ita diu se superaturam, quocirca ne opprimeretur supremis parata haud satis, navavit mature operam, & ante omnia verendis mysteriis reddendam Christo animã procuravit. Proximo Jovis post XII. à meridie inter preces & sacros hymnos exhalavit spiritum, decessitq; plena & satur annorum quos novem & sexaginta, tribus mensibus minus, fecerat. Quæ cum ad horam primam postea ex ædibus Ampliss. & Consult. Viri, Dni Michaelis Ledereri J.U.D. & Fac. Juridicæ Assess. nec non Consularis, quo hospite per annos XIV. usa est, efferenda sit, sepeliendaq; intra urbem, concione habita; vestrum erit, *Academici Cives*, Nobiliss. Virginis exequias celebrare frequenter. Id ergo ut faciatis pro meritis ejus luculenter, etiam atq; etiam vos adhortamur. P.P. Dom. XX. post Trinit. an. recuperatæ gratiæ 1658.

DCLXXXI.

QUocunq; aut oculorum mittere aciem, aut sensu pervenire possumus, omnia nascẽdi pereundiq; finibus reperimus inclusa. Hac lege constringitur, quicquid aut educat terra, aut alit aer, aut mare profert. Nec ullum tempus tam genitabile est, quod non & moriendi sentiat vices. Quid verno lætius fœcundiusq;? Inde totius anni spes copiæq; pendent. Idem illud tamẽ, quos vix creavit flores nitore pulcherrimo, mox depallescere & disperire lapsis foliis videt. Habent & homines suum ver; sed quod frequẽter letale sentiunt, & eò adducere, quò senectus aliàs solet. Gotfridus Herfardus, Ornat. Juvenis, unum nondum atq; viginti annos natus erat: h.e. agebat ipsum humanæ ætatis ver: & Majo proximo tamen, ipso nim. primo anni vere, qui, si Poe-

tam

tam vet. audimus, *renatus orbis est*, obiit diē. Quid faciemus? Ita conditio noſtra eſt, obnoxii fato ſemper agimus: nec ulla hora moriundi neceſſitati nos eximit, quam illa ipſa, quæ attulit, & vitam ademit. Tum alia vita nos excipit; ſed tolli quæ amplius atq; interfici non poteſt. Natus Herfardus Brigæ Sileſiorum eſt, patre Friderico, Lanione & Cive honeſti nominis; matre, Maria Gobelia, d. 31. Oct. A. 1637. pudente ac proba indole, & quæ idonea videretur capiendis literis eſſe. Traditus itaq; in ſcholam patriam à vitrico eſt (qui ei, poſtquam amiſerat patrem, nunquam vitricus fuit) ut liberali cultu ingenium ejus imbueretur. Annorum XIII. adoleſcentulus Roſenbergam miſſus eſt, ut unà & Polonicam linguā, cujus magnus in illis regionibus uſus eſt, addiſceret. Exacto anno rediit domum, traductusq; in Principale Gymnaſium applicari majoribus cepit. Itaque cum literas Græcas Latinasque; cum Logicam, ſeu Rationalem, ut appellabant veteres; cum artes dicendi, & rudimenta Matheſeos hauſiſſet ibi; anno proximo, Aprili menſe, huc venit, & ſacramento adactus legitimum Academiæ noſtræ Civem dedit. Neque ſe comparavit aliter hactenus, quàm eū deceret, qui ſuo aſſiduè ſubjiceret animo, quas nam ob cauſas hîc ageret, & ſui officii quæ partes eſſent. Itaq; probè ac integrè vivere, carere flagitio, vacare culpa; cum Philoſophicis diſciplinis Theologiæ cōjungere ſtudia, atq; in iis proficere, nonnunquam nondabat operam atq; elaborabat. Valetudinem ex intemperie epatis traxit: quod, juſto calidius cùm nactus eſſet, nō unius mali attulit cauſſam. Hinc nata tandē ardens atq; continua febris eſt: quæ valde afflixit, & tandē exſtinxit penitus, cùm medicinæ nihil procederent. Acquievit d. XXIII. Maji proximi, cū nō ita multis diebus ante ſalutari viatico evolaturam poſt paullò de corpore animam inſtruxiſſet. Vixit an. XX. cum VII. menſ. Reliquiæ ejus dudū conditę ſunt. Solennia funeris tamen inſtituentur poſtea, concioq; habebitur, ut de exceſſu ejus publicè conſtet. Pompa procedet ex ædibus Joh. Fabigers, quo uſus hoſpite, cū viveret, fuit. Ut itaq; has exequias comilitonis celebretis frequentes, etiam atq; etiam vos admonemus. P.P. IV. Dom. poſt Trin. anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DCLXXXII.

MAgno & acerbiſſimo cōfoſſus eſt vulnere Clar. Vir, M. Johannes Fabricius, S.S. Theol. Cand. eximius, cum nudius quartus dulciſſimam conjugem, Magdalenam Martiniam, quam chariorem oculis habuit hactenus, amitteret. Quot n. in ea, cùm poſſideret, atq; quàm luculentas amandi tenerius ſanctiusq; invenit cauſſas, totatq; tam graves ſtimulos & incentiva doloris amariſſimi idem ſentit, cum jam ereptam exſtinctamq; deſiderat. Quæ non virtutes amabiles? quæ nō egregiæ ac jucundiſſimæ in viva atq; ſuperſtite fulſerunt dotes? Quarū aſpectu fructuque carere nunc longè, quam vim mœroris & acerbiſſimi luctus affert? Jam ſi parentum nomen & gloria auctoritatem libris etiam & velut pretium aliquod addit, non leve profecto & tralatitium eſt, Martiniam amiſiſſe. Enimvero hoc magnis viris debemus, ut non præſentes tantum, ſed è conſpectu ſublatos etiam amemus in illis atque colamus, quos genuerunt. Vixdum biennium exiit, quod ſibi conſociavit hoc decus: itaque nunc diſtractio ejus cum venit, id durius tanto ac gravius eſt, quò brevior ejus poſſeſſio fuit. Adde quod nullum ex ea amoris ſuſtulit pignus, quod nunc lenire ſolitudinem ejus atque ſolari poterat, & efferendam proh habet, quæ ſe maritum quidē, ſed nondum patrem fecerat, quod multò infeliciſſimum eſt Quid faciendum tamen? Ferenda mortalia mortalibus: & æquo ſuſtinendum animo, quod mutari non poteſt. Prima pietas eſt, amare Deum: ſumma & maxima, libenter ſequi, & bonum putare, non quod ambimus ipſi & cupimus; ſed quicquid ſtatuit ille in nos atque dispenſat. Difficilis bonorum delectus eſt: plura occæcant judicia hominum: ſolus Deus & videt omnia, & fallinon poteſt. Nata eſt Magdalena Wittenbergæ A. M DC XXXIII d. 11. Junii ſub decimam ad meridiem. Patrem habuit ſummum illum Philoſ. juxta atq; Theol. Jacobum Martini, Virum de Academia noſtra in univerſo orbe Chri-

Christiano ita meritum, ut prædicari satis non possit. Matrem sortita Magdalenam Sturmiam fuit, Clarissimam fœminam: quæ nunc turbato naturæ ordine effert ac deflet, à qua efferri ac deplorari ipsa debebat. Referunt pomanobilitatem stirpis suæ: tuentur & bene nati liberi origines, & adolescunt in eorum virtutes, unde sati fuerũt. Miscuit igitur & Magdalena paterna maternaq; decora; ac ita vitã semper coluit, ut nihil ad pietatis, nihil ad pudicitiæ ac castitatis, nihil ad verecundiæ modestiæq; laudẽ reliqui faceret. Ad parentes, morigera semper ac obsequens: ad familiares & cæteros, bene memor officii, & unicuique in quolibet exhibens, quod posset debere. Quid mirũ itaq;, si natam ita eductamque, amare potuit unam ex omnibus; amatamq; ambire deinde, & mox legitimis nuptiis jungere sibi ille, quem vacuum viduumque modò relinquit? Biennium est cum VII. mens. quod duxit domum: auspicacissimè, si tollere liberos potuisset. Cætera enim; quæ concordia? qui amor? quod studium? quæ fides perpetuò inter ipsos fuit? Atque hæc sunt, quæ infelices Conjuges esse haud sinunt. D. XX. Jun. febri tentata est. Sed ipso mensis fine ita cum valetudine in gratiã rediit, ut egrederetur in publicum, frequentaret templum, sacra obiret. Sed altero statim die post pejor iterũ & gravis; recidivâ febri correpta est, & suffocativo mox etiam, quem vocãt, catarrho oppressa. Accurabantur remedia sedulò quidẽ; sed ad salutẽ parum spei relinquebatur. Quare de expianda anima sacrosanctis mysteriis non cogitavit seriò tantum, sed die XI. etiam labentis mensis eo sanctissimo opere ita defuncta est, ut qua pœnitentia & spe fideq; ardentissima esset, abundè probaret. D. XIII. hoc est nudius quartus, post IV^tam^ pomeridianam, placidissimo obitu inter assidua suspiria ad Servatorem dulcissimum decessit vitâ, cùm annos XXV. Mens. VII. fecisset vivens. Quæ cùm ad horam I. postea efferenda ex paternis ædibus, & habita concione funebri sepelienda rite sit, Vestrum erit, *Academici Cives*, Clarissimæ fœminæ exequias frequenter exequi. Dabitis enim honorem istum, cum præstantissimæ fœminæ virtutibus, tum Martiniano nomini: nec grave erit, hac parte officii acerbissimum Vidui casum lenire atque solari. P. P. XVII. Kalend. Sextil. anno recuperatæ gratiæ M DC LVIII.

DCLXXXIII.

PAuci sic vitam instituunt, ut satis memores videantur, quid vita verè: in quod nos obligarit necessitas, cum jam in lucẽ protruderet. Cum ex primorum imbecillitate annorum excessimus, cum ruditatem posuimus simplicioris ætatis, fidentes animis, innixi viribus, molimur multa & jaculamur; atq; id agimus maximè, quò ventri, quò lateri, quò pedibus bene sit: nec tecto amictuq; contenti quærimus etiam, quod in pompam & voluptates abundet. Ita de instrumẽtis vitæ magis, quàm de ipsâ soliciti sumus: dumq; felices esse omnes cupimus, adversa casuum vix reputamus, aut & paramus animũ, ut, cum suprema ingruerint, à quibus nunquam homo abesse longius potest, læto & bene composito vultu ea excipiamus. Bene deget vitam, qui se subinde nosci mortalem: neq; tam respicit quæ sese in præsens ad manum dant, quam quæ impendent noviissima, & vitã incîdunt. Nulla quidem pars vitæ non capax mortis est; sed pueris, adolescere; adultis, vigere valereque restat. Sed ut ex vespera in noctem dies; ita in mortem ex senectute homo cadit. Hoc illud est, in quo & ætas & vita desinit. Ad hoc provectis, quia processus non datur, descendere, & ire in finem, necesse est. Olim produxerint vitam in centum & plures annos homines: summus humani ævi terminus hodie circa septuaginta hæret. Qui procedunt ulterius, privilegio velut cuidam impu-

imputandum id habent: nam à communi lege abit. Quid mirum igitur, si transilire terminum istum non potuit, qui componendus nobis hodie est, Spectatissimus Vir, Zacharias Engelhart, Serenissimo Electori Saxoniæ hactenus apud nos frumentario scriptu? Confectum erat curriculum, & tenebatur jam meta, quæ summa est, atque attingitur paucis. In quo si aliqua sita felicitatis pars est, hoc etiam felix putabitur noster, quod summum humanæ vitæ spatium expleverit. Natus est Ossatiæ d. XII. Majì, A. cIↃ IↃ LXXXVII. Patre cognomine, honesto cive; qui scribendi & computandi rationes artificium apud suos profitebatur. Matrem habuit Apolloniam, Reverendi & Docti Viri M. Wendelini Gurichii, Fribergæ ad D. Petri Diaconi, filiam. Cum pietatis præcepta & fidei regulam didicisset in publica schola, patriis artibus, quibus maxime videbatur capi, ab ipso eruditus patre diligenter domi est, inque iis feliciter profecit. Quas ut experiretur, magisque perficeret, Misnensi primum per ann. I. deinde Betterfeldensi Quæstori per annos V. cum semestri scribendi navavit operam. Hinc Mugelæ ann. III. cum semestri; tum ann. I. Grümmæ; denique Sittichenbachi IV. ann. frumentario scriptu functus est. Ubi cum fidem industriamque probasset iis, quibus reddendæ rationes erant, ad suscipiendas easdem partes huc est vocatus: iisque his novem ac triginta annis ita functus, ut nihil pro sua virili pateretur desiderari in se, quod ad implendas eas laudabiliter facere videretur. Paruitque inprimis, quid ejus solertia posset ac studium, cum militaris quoque annona superioribus annis administranda dispensandaq; ipsi committeretur. Quo tempore, quantum laboris, molestię, atque difficultatis sustinuerit per militarem licentiam, dici breviter haud potest; & testabuntur prolixè, quibus tum provisionum militarium data legatio fuit. Ac sicut nunquam non intercurrit in vitâ, quod angat & habeat male; ita & ei hactenus, quod exerceret, non defuit. Seu valetudo molesta esset, seu alia inciderent, quæ urerent animum ac inquietarent. Quæ toleravit tamen æquo animo; reputans secum, nihil aut lætæ ac prosperæ, aut tristis adversæque rei absq; Deo nobis venire usu. Cui pro pietate eâ, qua erat præditus, intelligebat parendum. Matrimonium ante hos XXXIII. annos auspicatus est, cum Ornatissimam fœminam, Annam, Casparis Thurlii urbanæ militiæ præfecti viduam, conjugem duceret. Ex qua sex liberos sustulit; quatuor pueros, & binas puellas. Filii duo jamdudum obierunt diem: superstes Johannes, SS. Theologiæ navat operam; Casparus peregrè abest, civilibusque se parat negotiis. Anna Maria major natu Excellentissimo Viro Dn. Christiano Trentschio, Logicæ ac Metaphysicæ Prof. P. Collegæ nostro honorando; minor Catharina, Primario Civi & Institori, Johanni Galeno, nupta jam olim & collocata legitimè est. Vixit cum conjuge summâ concordiâ, cum liberis ita, ut bonum patrem decebat, cujus maxima cura, ut liberi rectè atque ad frugem educentur. Itaque fortiter eos magis, quam delicatè amabat. Gnarus, nihil æq; corrumpere liberos, quam mollitiem parentum & indulgentiam. Firmabat disciplinam ipsum patris exemplum. In quo nihil soluti, atque in levitatem luxumque comparati; adstricta contra omnia modestaque cum contemplarentur assiduè, facile in eosdem mores fingi atque traduci se patiebantur: & inde in omnes virtutes expeditus profectus est. Atque ad cætera honesta ut semetipsum ducem suis atque auctorem profitebatur, ita in induendâ pietate id præstabat cumprimis: Sacra publica haud tantum, cùm per valetudinem liceret, un-

quam non obiens; ſed domi etiam certa tempora fundendis precibus pſallendisque hymnis & ſibiipſi & ſuis imponens. Pedum laboribus à multis annis vexatus fuit: quibus ita impendit curam, ut muneris partes nihil omitteret interim. Sed ante has ſeptimanas tres plane affigi lecto eſt cœptus. Et quamquam Medicorum artes ad procurandam ſalutem experirentur tentarentque omnia; nihil ad ſummam rerum tamen proficiebatur. Nimirum non incumbebat podagra tantum, ſed & urgebat ſenectus, jamque admotus terminus ultimus curam omnem ſolertiamque medentium fruſtrabatur. Sic accidit, ut nudius quintus imminente jam ſextâ veſpertinâ, placidiſſima morte inter medias preces, integris ſenſibus ſolveretur, cum LXX. annos, Menſ. X. feciſſet vivens. Venerabilis à morte etiam ſenectus eſt: in iis præcipuè, qui bona dederunt exempla. Veſtrum itaque erit, *Academici Cives*, officium funebre Engelharto libenter & cumulate præſtare, cum efferetur ex ſuis ædibus poſtea H. III. intra urbem humandus, ejuſque exequias cohoneſtare frequentes. Hæc ſuprema pietatis munera ſunt: nec quicquam homo homini amplius poteſt præſtare, cum mortuorum ſupremis interfuit, & recordationibus bonis eorum proſequitur memoriam. P.P. d. IX. Martii anno recuperatæ gratiæ MDCLVIII.

DCLXXXIV.

DUm venerabilis fæminæ Reginæ Caloviæ promulgandus in præſenti obitus eſt, & indicendæ ejus exequiæ ſunt, repetendi hîc nobis Virgiliani carminis quædam incumbit neceſſitas,

Quis cladem illius noctis,

(quin matutini potius: id enim horæ finitæ nudius quintus matrona nobiliſſima eſt)

——quis funera fando
Explicet, aut poſſet lacrimis æquare dolorem?

Funera, dico, *explicet*: nam quot cum eâ ſublatæ virtutes, tot efferenda funera ſunt. Magnum decus, exemplum ingens in eâ mollior iſte & delicatior ſexus amiſit. Quacunque laude, quocunque ſe tollere titulo atque aſſurgere matronarum gloria poteſt, hæc nunc cum eâ exſtincta jacent. Amantes virorum uxores, domus ſtudioſæ matres familias ereptam in ea abſolutiſſimam imaginem muneris atque officii ſui impotentiſſime dolent. Quam intuentes peritiores & veteranæ congratulari ſibi ex conſcientia optimi moris ſolebant; hærere lætarique ſimplices ac juniores, quæ intelligerent, ecquid mirandum ſibi, & quo eundum foret, utut greſſu impari fortean; quò contingerent culmen, aut ex propinquo ſuſpicerent ſaltem, in quod virtute ſua illa conſcenderat. Dicendum de propioribus nunc videbatur affectibus, & quotquot arctioris fœderis ſanguinisque ipſi religio copulaverat. Sed horum interiores habitus eloqui, & quo percuſſi magnitudinem vulneris taxare velle atque oſtendere oculis, ejusmodi res eſt, cui omnis induſtria eloquentiæ, dicendique artes ſuccumbant. Sed aliæ indicentium funus, aliæ præficarum partes ſunt: quæ id unum ſtudebant, ut dolorem incenderent, luctuique ac lacrymis ſubjicerent faces. Nobis incumbit commemorare defunctæ vitam, propoſitisque virtutum exemplis, quibus enituit, & dignam oſtendere in præſens

sens honore noviſſimo, & æmula veneratione in poſterum, ut vivere videatur adhuc, quæ in expreſſa ſimilitudine morum ſuperſtes maneat. Nata eſt in Monte Regio Borusſorum d. XXIII. Martii Kal. Greg. An. cIↃ IↃc XIV. patre Magnifico ac nobiliſſimo Viro, Domino Michaele Friſio trium Electorum Brandenburgenſium Conſiliario Seniore & Conſiſtorii Supremi Præſide. Cui ad ſummam virtutis, fidei, ac ſapientiæ laudem nihil unquam deeſſe potuit, cùm ipſi Sereniſſimi Principes liberale ei & luculentum teſtimonium ſemper reddiderint. Matrem ſortita fuit virtutis eminentiſſimæ fœminam, Barbaram de Mulheim: quæ antiquitate atque præſtantia familia nobilis. Non diſtulerunt parentes dulciſſimam parvulam altero ſtatim, cum nata eſſet, die, curare ad fontem, ut recrearetur illi vitæ, quæ finem non habet; & pari deinceps pietatis ardore educere ita, ne genuiſſe, pudere ſe poſſet. Nam quo ingenio, qua docilitate, quam capaci ad omnem laudem animo eam ſuſceperant? Quo factum, ut inter adoleſcentes etiam annos exemplum parentum, quo nihil exactius, videretur referre, & jam tum tota urbe quædam non nomine magis, quam ipſa re ſexus ſui audiret ac celebraretur Regina. Quod quantæ voluptati ac levamento, inter graviſſimi curas muneris, & incumbentis ætatis moleſtias patri; quanto præſidio longa infirmitate & valetudine decumbenti matri fuerit, dici non poteſt. Ac ut ſolatiis iſtis ne defraudarentur parentes optimi, non acquievit ullis conditionibus, quæ plures & luculentæ ſubinde offerebantur, florem ætatis poſt pietatis affectum ponens. Quo ipſâ parentum auctoritate ſanctiſſimâ devicto tandem, & nata ſex atque viginti annos, plurimum reverendo Ampliſſimo ac Excellentiſſimo Viro Dn. Abrahamo Calovio SS. Theol. Doct. atque id temporis in Regiomontana Academia, nunc vero in noſtrâ Profeſ. P. celeberrimo, Conſiſtorii Sacri Electoralis Aſſeſſori, Paſtori noſtratis Eccleſiæ & cæterarum in Electorali Conventu Superintendenti ac Ephoro generali, enupſit demum, & collocata ſolemniter eſt. Quam felici auſpicio, documento ſtatim fuit, quod ducta in mariti domum inventam anniculam filiam, prioris matrimonii pignus, tam tenere amavit, tam ſolicite habuit, fovit & educavit cum curâ, ut magis non poſſet, quod ex ſe ipſâ natum foret. Servavitque hunc ipſi veriſſimum affectum conſtanter, quam diu ſuperfuit, probavitque inprimis, cum anno ſuperiore, Viro admodum reverendo ac Excellentiſſimo Dn. Johanni Teutſchmanno SS. Theolog. Licent. & Profeſſori extra Ordinem Publico, nec non Collegii Philoſophici Adjuncto, in matrimonium ſolennibus nuptiis traderetur. Quæ tanto acerbius novercam nunc luget, quò minus matrem potuit, nullo beneficio cognitam ſibi, quàm quod genuerat: hæc autem præſtitit, quæ illa debebat, cum dare plus non potuerit tamen, atq; conferre, quàm ab iſta accepit. Mater ipſamet octies facta, quinque pueros & tres puellas edidit. Compoſitis cæteris, duos reliquit ſuperſtites, Abrahamum, florentiſſimi ingenii Juvenem, & Reginam, decus virginum; quorum præclara ad omnem virtutem facta indoles quod levamentum ſolatiumque acerbiſſimi luctus ac deſiderii promittere patri optimo poteſt? Nondum pervaſimus omnia: plurima reſtant: & vix promotis ultra corticem, ad interiora quoque veniendum nitentibus eſt. Prima in fœmina & maxima laus pietatis eſt; quam ita Deo, ita parentibus, ita viro & liberis præſtitit, ut in nulla ejus parte relinquere aliquid videretur, ad ſum-

mam quod esset. Offerre Deo assidue preces, cantare laudes & gratias, obire sacra & celebrare, uti assueverat à teneris, ita nec grandior omittebat; intendebatque studium ipsa ætatis sensusque maturitas. Nec quicquam in valetudinibus ejus excruciavit animum magis, quam quod his partibus nec libere satis, neque quàm vellet, defungi posset; cum alii interim in domum Dei cum exultatione atque tripudio commearent. Interim domi legere, quibus similia audirent publicè alii, cæteraque peragere, in quibus navare industria sibique intenta pietas operam foris consuevit, assidue sola secum solebat. Quicquid affligeret morbi, patienter tulit; quicquid ærumnæ veniret ac casus, constantiâ ac æquanimitate superavit: optimè docta, nihil istorum absque Deo accidere; & absolutissimæ virtutis esse, venerari perpetuo destinationes Numinis, atque in placitis ejus acquiescere libenter. Ut omnes virtutes ejus nitebantur in summum; ita neq; vulgari & quotidiano quasi affectu complexa maritum est. Cujus salutem perpetuo anteferebat suæ: cui ut bene esset & commodè, dura ac aspera omnia ludos existimabat. Uxor veneratione ac curâ, amore atque affectu Soror: famula etiam ac serva, si ministerio operaque indigeret. Quæ multo promtius fideliusq;, quàm ulla familiarium solebat exequi. Durum erat parentes, consanguineos, patriam ipsam, relinquere: & ante bis novem Gedanum, ante hos octo annos inde rursus huc commigrare atque transferre familiam ac larem; sed quia eundum viro erat, à quo divelli, nisi impia, haud posset; & obsequendum providentiæ, cui reniti, sacrilegium; secuta ac comitata animose & nihil minus quàm muliebriter est: omnia illa, quæ chara ibi ac dulcia habuit, tot secludenda millibus post se relinquens. Quas ob res ita vicissim perpetuo ei deditus fuit, ut nihil magis possit; ita omnia ei tribuit, ut hujus pietate, suam juvari: hujus precibus suam orationem commendabiliorem pervenire ad Deum: hujus exemplo & cura, in optimam spem excrescere liberos: hujus providentia ac sedulitate rem familiarem niti præcipue ac recte habere, confiteretur. Quid de affectu in sorores atque propinquos commemoremus? Quam sategit de rebus illorum sollicitè? Quibus consiliis opibusque nunquam non eorum provehere commoda studuit? Quæ adeò habuit curæ, ut morti quoque vicinior, minimè omnium de salute ipsorum, atque cumprimis impuberum, cogitare omiserit. Fastu, superbia, ac supercilio vacavit facile: mansueta ac comis, plenissimaque officii in omnes. Mitis præterea, & nihil minus quàm aspera in miserorum infelicitates: quos consolari, quos allevare, & quantum posset, in meliorem statum transferre, nunquam non laborabat solebatque: ægerrimè ferens, si adjutare non posset, in quantum cuperet. Sed bene habet: pro plenitudine effectus, abundantia voluntatis fuit. Cæterum tam laudabiliter currens, indecora ad metam, ac sine spe præmii aspirare haud potuit. De quo, provectis eò, nunc explicandum. Tenui atque gracillimo corpore nata erat, quare obnoxia casibus ac morbis, cuivis insultui facile patuit. Accesserunt partitudines: quas quo difficiles magis ac graves plerasq; habuit, hoc afflixerunt & valetudinem gravius. Sed ultima ei, qua ante triennium istud defuncta est, decretoria maximè venit. Inde enim contraxit febrim, quæ lento & alto calore intus sævit, non erumpit foras; & mitigatur magis curâ, quam tollitur; nec temere, nisi cum vita ipsa finit. Nemo existimabat futurum, ex valetudine ea rursus ut surgeret. Surrexit tamen contra omnium spem, assiduis &

per-

pertinacibus, precibus mariti ac liberorum, impetrata. Sed ita tamen, ut semper haberet aliquid, quod quereretur: aliquando cum Ictero etiam (*arquatum* vocat Lucretius; *auruginem* quoque appellarunt) conflictata. Superioris anni Octobri præcipite, erupit iterum morbi vis, lectoque affixit: sed efficacissimis secundo Numine medentium opibus effectum tum est, ut domi non tantum obire partes, sed & egressa in publicum conventus sacros solennesque celebrare posset. Minimè omnium tamen stabilis ipsi ea lætitia ac certa fuit. Nam Januarii Kalendis proximis, cum interesset publicis sacris, inter æstus alternos fribuscula que male cepit habere, & trahere inde languorem caloremque incumbentem visceribus, nulla arte levandum, donec sub Martii mensis initia, decumbere penitus haberet necesse. Tum manifesta se enim hectica prodidit tabes, nullis subigenda medicinis ac compescenda: nec cessatura, quamdiu inveniret adhuc, in quod defigere dentem atque depascere posset. Quamvis itaque suæ semper manerent medico integræ partes; quas ita habuit etiam, ut diligentius nemo ac circumspectius posset; tota res tamen uni præcipueque delegata est DEO, eique assiduè pro decumbentis salute, publicè privatimque nuncupata fuerunt vota ac preces. Sed cum hebdomada superiore insomnis planè dies noctesque ageret; & tussis mirè exasperaretur, ita prosterni dejicique, quod tenuissimarum virium adhuc videbatur adesse, cæptum est, ut illico omnis concidere spes & imminere non obscure videretur necessitas illa, quæ omnia solvit. Illa tamen ne debilitaret viri amantissimi animum, dissimulabat cum cura, quod verebatur, & fortiorem se fingens, quam erat revera, bono quietoque animo jubebat esse. Hortata etiam, ne maceraret se frustra, & circumscriberet cogitationes, illisque subduceret se, quas festo deberet instanti. Non dubitare se, affuturum divinæ opis auxilium: cujus immensa vis atque potestas esset: cum familiaribus interim subinde in aurem, *vereor, ne festa lætitia vobis in luctum & lacrimas mutet.* Neque mature non ordinavit, quæ circa suprema fieri vellet: selecto & sacro carmine, quod publicè pro concione in funere ejus explicaretur. Interim cum reputaret assiduè secum, non tralatitium aliquid ac facile esse, rectè & piè mori; assiduis precibus atque suspiriis hoc gratiæ genus rogare & impetrare à DEO institit, ac ut in eo & juvaretur ab aliis, operam dedit, missis sportulis stipibusque in Xenodochia & Gerontocomia, ut memores sui apud DEUM esse, qui exhibentur ibi pauperculi, vellent. Neque verò præfinita destinatione optavit mori: totum negotium permisit DEO; id putatura optimum, de se statuere illi quod libuisset: hoc deprecata tantum, ne vinceretur patientia animi diuturnæ molestiæ dolore, & caro contra insurgeret, *ubi nunc DEUS tuus est?* Cum superiore Saturni refocillata lectione sacra cælestibusque oraculis, quæ ipsi maritus assidens subjiciebat subinde, affectibus suis valedixisset constanter, iis vocibus, iisque usa monitis, quæ incomparabilem affectum in ipsos non modo, sed intentissimam etiam pro iis curam testarentur abundè; hortata singulos de suo officio, & alter alteri mutuò quid posset aut deberet præstare; præter spem pulchrius meliusque habere est visa. Talisque appetente jam nocte, ut dormitura, composuit se. Sub gallicinium excitavit aniculam, quæ ei curabat, monuitque, ut diligenter ageret partes, nec somnum sibi pateretur obrepere. Sub quartam animo linqui incipit: exsiliente mulierecula igitur cum strepitu, confe-

ſtim de ſtratis maritus advola (jamdudum enim evigilaverat, meditatus apud animum, quæ mox pro concione, ita quippe ſtatuerat ſecum bona fretus fiducia, ad populum ediſſereret) & dum anicula villi accelerat aliquid, ipſe ſalutaribus dictis, quæ inclamabat, animum revocat, intuentemque in ſe interrogat, numquid audiſſet inſinuata? num firma fide complecteretur Salvatorem ſuum, & ſpe certiſſima inniteretur ejus meritis? *Etiam, Etiam,* tenui quidem atque exili, articulata tamen voce, reſpondit. Atque jam aliæ etiam excitatæ turbâ, vocatæque matronæ aderant. A quibus cum imperatum ſilentium eſſet, & fuſus humi ad lectum orationibus tacitis commendaret jacentem maritus, Deo, illa non aliter, ac placidiſſimo ſomno ſoluta, efflavit animam, reddiditque opifici, cum XLIV. annos, Menſes tres, minus VII. diebus, feciſſet vivens. Non mori iſtud, non mori; ſed obdormiſcere eſt: non eſt amiſſio hic abitus ejus, cœleſtis domus habitatio eſt. Dolemus triſtamurque nos non habere amplius? Imò habemus. Nam Deo vivunt omnia: & quicquid revertitur ad Dominum, in familiæ numero computatur. Vivunt & nobis mortui, quorum virtutes exemplaque æmulando exprimimus. Vivet Calovia in liberis; in affectu conjugis memoriaque vivet ſemper: vivet in fama ac nomine, & quamdiu virtutum odium in hominum mores non inoleſcet, vivet Regina atque durabit. Vos *Academici Cives agite*, & excellentiſſimæ fœminæ exequias celebrate frequentes. Tot dotes maximæ, tot ſummæ ac nobiliſſimæ virtutes, quas miſcuit una atque expreſſit, quos non adigere ſtimulos poterunt, flammasque ſubjicere, quæ eò incendant? Et nondum de viri meritis diximus. Quæ tanta numero, & magnitudine tam ampla ſunt, ut quicquid ſolveritis, id omne adhuc videamini debere. Efferetur ex ſuis ædibus ad Hor. I. poſtea, & habita Concione funebri in ipſa æde ſacra humabitur. PP. III. Nonas Junias anno recuperatæ gratiæ MDCLVIII.

DC LXXXV.

COmmune in univerſum hominibus eſt, ponere vitam & mori: cæterum ut bene vivere, ita & mori bene, ſolius eſt Chriſtiani. Nam malè mori vix poteſt, qui vixerit bene: & bene tantum vivit, qui ad exemplum Chriſti & regulam ſe comparat. Quod nunquam poteſt, qui aut ignorat Chriſtum, aut non ſequitur. Quod multò, quàm ignorare, deterius. Nam noſſe, nec ſequi; contemtus atque impietas eſt. Quis moritur malè? Qui ſine Chriſto moritur. Et mori cum Chriſto quî poteſt, in quo vita Chriſti non fuit? Scire Chriſtum haud ſatis eſt: ſequi etiam oportet. Alterum ſine altero ſtare non poteſt. Peſſime igitur ſibi conſulit, qui alterum demit: atque decedit via, quæ ſola in cœlum inducere poteſt. *Ego ſum via, & veritas, & vita: nemo venit ad patrem, niſi per me,* ipſe magiſter noſter ac ductor ait. Ivit ad Patrem ſuum Chriſtus, atque ad dexteram ejus reſidet omnium princeps. Eò ut ipſi veniamus æquè, & regni teneamus partem, ut conſequamur, & præcuntis inſiſtamus veſtigiis, neceſſe eſt. Hæc legit, hæc preſſit pro ſua virili hactenus ornatiſſimus Juvenis Udalricus Cruſius Gulzovienſis Pomeranus, cum hanc mortalem degeret vitam. Itaque nunc, cum eam exuit, eò omni procul aſpiravit dubio, quo fides noſtra nititur, anhelat ſpes, & vota cujusque ſemper dirigi debent. Natus eſt d. XV. April. An. Chr. M DC XXXIII. Patre Sebaſtiano Cruſio, honeſto cive & fabro ſtannario: matre Anna,

na, Joachimi Kôleri, Calcearii & Sacræ arcæ præpositi filia. Pueritiam in ædibus Admodum Reverendi Viri M. Harderii, Ecclesiæ ejus Præpositi, transegit literisque imbutus est. Ineunte adolescentia XII. quasi annorum Caminum est missus, & in familiam Archidiaconi M. Vanselavii ascitus, cœpta in studiis curricula IV. annis continuavit. Stetinum petiit natus annos XVI. & quadriennio integro scholæ urbanæ alumnum dedit. Postea in regium Pædagogium, quod ibi est, auctoritate superiorum translatus, sublimioribus disciplinis applicuit animum, atque in iis non infeliciter profecit. Testari id poterunt disputationes duæ, quas sub præsidio excellentissimi D. Micrælii habuit cum laude. In Academiam nostram mense Julio anni proximi venit, & ita hactenus instituit vitam, ut pietatis ac innocentiæ, ut sedulitatis atque industriæ laudem facile auferret. Nihil protervè ac petulanter, nihil ferociter atque lascive egit aut gessit. Frequentavit privatas juxta & publicas scholas sedulo, atque id semper habuit pensi, ut locupletaret ingenii ac partæ doctrinæ opes. Hunc cum teneret cursum, ipso Novembris fine tentari acriter laboribus capitis cepit, quæ res & lecto ipsum prorsus affixit. Simul procidere & omnes corporis ita labi cepere vires, ut neque manus nec pes officium facere posset. Non defuerunt remedia, quæ hospita partim, partim morborum artifices suppeditabant: sed nullum habuerunt exitum. Quo accidit, ut d. XII. Decembris primâ nocte, inter VIII. & IX. bene parato animo & firmiter in Salvatoris nixo meritis, decederet placide ac finiretur. Non infrequenter enim Confessionarius ejus ad eum invisit, divinisque instruxit & confirmavit oraculis. Et ipsemet sibi nunquam non paria subjecit ultrò, perpetuoque in ore & animo habuit Christum suum: adeo, ut & in noto illo carmine, *Domine Jesu, tibi vivo ego, & tibi morior*, defecerit, cum quintum atque vicesimum annum ad finem cepisset adducere. Cui solennia funeris postea cum peragenda sint, ductis exequiis ex Wackianæ viduæ ædibus, ad portam Cosvvigianam sitis, & concione habitâ, vestrum erit, ei rei vos interesse. Illud igitur ut frequenter atque prolixè faciatis, etiam atque etiam vos admonemus. PP. Dominica Misericordias Domini, &c. anno recuperatæ gratiæ MDCLVIII.

DCLXXXVI.

QUod sine gubernatore navigium, sine duce exercitus, orbatum anima sua corpus; id sine capite, sine Rectore, Academia est. Debet ludibrium undis cymba, cum nemo, qui moderetur & flectat, adest: inutilis est exercitus vis, nisi ad unum omnis conferatur potestas, jacetque exangue atque immotum corpus, unde discessit spiritus, qui diffusus per omnes partes hactenus, vigorem ac vim membris singulis dederat: in non dissimilem itaque sortem Academia incidit, cum nudius quartus Johannem Sperlingiũ, virum & Professorem consummatissimæ laudis haud tantum, verum Rectorem etiam inpræsens, hoc est gubernatorem & ducẽ, & animã denique suam Academia nostra amitteret. Magnum profectò, magnum profecto, quod patimur, est; & pertinet latius hoc vulnus nostrũ, quam magnitudo ejus ut colligi statim, aut plaga ejus sanari ex facili possit. Ad Academiæ quidem quod attinet regimen, quadrare hîc fortean possit, quod Poëta princeps, de aureo illo Junoni infernæ sacratæ arboris fœtu, dixit

—*primo avulso non deficit alter.*

Ita enim provisum legibus nostris est, ut mori quodammodo Rector nobis haud possit: cum in incerto nunquam sit, qui cla-

clavum ſuſcipiat vacuum, & regat navim, ne undis det latus, aut tempeſtatibus pateat; ſed qui in cæteras partes Sperlingii ſuccedat, ubi & quando inveniemus parem? Ut aſſit ingenium, non tanta ſtatim tamen & tam parata eruditionis vis adeſt: & licet hæc quoque non parum præſtet: non usque quaque judicium tamen reſpondet in omnibus, quod regat ingenii vim, quod eruditionis copias, tanquam bene ordinatam aciem, producat auſpicatò in campum. Nihil horum mediocre in Sperlingio erat: magna atque eximia omnia: quò accedebat, quod quas acceperat partes tractaret ſolas, non in ſecundis haberet curis, & quibus poſt alia vacaret. Quid nunc de diſertiſſima hominis facundia dicam, qua ita & ab ingenio, & ab eloquentiſſimorum auctorum lectione valebat, ut quas præclaras cogitationes ſecum concepiſſet in animo, eas quàm promte, tam eleganter atque venuſtè expromeret? Longè enim à ſecta illorum aberat, qui tum philoſophari ſe putant maximè, cum ſordidum maxime atque inconditum ſermonem afferunt. Nolebat deformia atque inculta eſſe, quæ de pulcherrimis & maximis rebus dicenda eſſent. Exiſtimabatque efficacius prodeſſe, quæ cum Venere quadam honoreque verborum animum ſubirent. Difficilis æmulatio eſt, cum in ejus locum ſucceſſeris, in quo ſumma omnia fuerint: & quem imitari quidem liceat, non æque exprimere. Quid faciemus tamen? Cedamus fatis, ſequamur Deum, & ei committamus Academiæ ſtatum. Hic providebit, hic in medium conſulet: nos interim ſubjiciamus animis, nihil magnum naſci ſtatim, ſed fieri: & in faſtigium ac ſummum verticem per declivia laterum aſcendendum. Quare exequamur nunc ea, quæ nobis feralis ſcripturæ neceſſitas in præſenti imponit. Natus Sperlingius itaque eſt Zeuchfeldi in Thuringia prope Laucham oppidum, A. M DC III. d. XII. Julii, H. X. ad meridiem. Patrem ſortitus fuit, Paullum Sperlingium, Lauchanæ Eccleſiæ Paſtorem, & Ephoriæ Friburgenſis Adjunctum, Virum reverendum & perquam doctum. Matrem habuit Ornatiſſimam fœminam Dorotheam, Paulli Kindleri, Friburgenſis Civis filiam. Cùm primis annis ſtatim bonitas indolis exereret ſe, non aliis applicandum artibus puerum cenſuit pater, quam maximæ omnium & præſtantiſſimæ quæ eſſent. Cumque traditus ſcholæ patriæ mira celeritate Latinam ac Græcam literaturam arripuiſſet hauſiſſetque, usque adeo ipſi genitor animū dedit, ut nullum in filiis tenerè æquè, atq; impenſius amaret. A. M DCXV. in illuſtrem Portenſem Ludum deportatus eſt, ubi in generoſi pulli morem, liberiorem campum nacti, quos curſus inſtituit nobiles? Quæ longe pulcherrima in omni literarum genere ſpatia fecit? His ſenis enim, quos ibi duxit, annis, ea fundamenta jecit munivitque, quæ ſuſtinerent ſtructuras illas molesque egregias educerent, quas eminere hactenus inter ornamenta ſeculi doctior admiratus eſt orbis. Annos natus octodecim in Academiam noſtram venit, liberalitate Principis in ſtimulum juxta ſubſidiumque ſtudiorum adjutus. Qui cum recordaretur illud Tragici veteris,

Qui magna moliuntur cunctari ſolent,

nihil feſtinanter & tralatitia ingreſſus opera eſt: ratus quodlibet cœptum egregium morâ valeſcere. Itaque primos quatuor annos uni Philoſophiæ dedit: quam ita perdidicerat, ut cum in naturali parte ſeipſum vinceret; in cæteris eadem, quæ præſtantiſſimi, faceret. Quarto anno cum huc

veniſ-

huc veniſſet, Magiſtri titulo ornatus ſolenniter eſt, quintus ipſe inter ſeptem ac viginti competitores, inſigni comparatæ doctrinæ teſtimonio. Sed optimus pater cum iſtunc filium ſuum videre Theologum optaret velletque maximè, non reſtitit voluntati ejus nati pietas,& omni induſtriâ atque contentione animi in illud ſtudii incubuit genus. Nam quicquid hujus ingrederetur ac ageret, id ſedulo ſerioque agebat, quantumque afferret ardoris ac impetus, tantum & afferebat conſtantiæ. Parum exiſtimans, bene incipere, niſi æque pertendas. Itaque domi nulli labori parcere, nullis cedere vigiliis, meditari, legere & commentari aſſiduè; foris obire lectiones & acroaſes publicas, dictata excipere, frequentare eruditas palæſtras, nunc reſpondentis quandoque & præſidis fungi partibus; hoc quaſi præſcriptum habebat perpetuum & propriè ſuum exiſtimabat. In hoc præclaro curriculo cum eſſet, ex inſperato intervenit caſus, qui moraretur non tantum ſtudia ejus, ſed præſtinatum eorum ordinem totum inverteret. Nam cum à cæna in graſſatores quosdam incidiſſet, in læva accepit vulnus, ex quo, dum parum intentâ curâ rem agit Chirurgus, plane perdidit manum. Noverat non niſi integra Deo ſacranda: & improbatos paganis quoque Sacerdotes, qui manci ac mutili eſſent. Hærebat igitur, an pergeret ceptos hactenus curſus, an aliò flecteret, atque diverſam ſibi figeret metam. Deliberantis æſtum explicuerunt duo ſumma auctoritate ac ſapientia viri, Fridericus Balduinus Eccleſiæ noſtræ Antiſtes, cognatus noſtri, & M. Eraſmus Schmidius, ambo Profeſſores publici, qui facile perſuaſerunt, ut à Theologia ad Medicinam animum ſuum transferret. Quo magis enim illa Philoſophiæ parte captus delectatusque hactenus eſſet, quæ cauſſas naturasque rerum veſtigat & contemplatur, hoc ſe libentius quoque in illud ſtudiorum genus dedit, quod fundamentum ſibi Phyſicam & baſin veluti habet. Quod ut tractaret rectius, feliciusque continuaret, plurimum ſibi parentis mei monita aſſiduamque conſuetudinem profuiſſe ſemper profeſſus eſt. Quod non referrem, ne ex parentis laudibus, meas captare videri poſſem; niſi ingenuo Viri candori ſuum reddendum fuiſſet teſtimonium. In eo itaque cum eſſet, ut adipiſcendi ſummi gradus licentiam peteret, non ſine fato quodam accidit, ut ex deceſſu Viri Clariſſimi Ampliſſimique Georgii Weckerii Medic. Doct. Profeſſio Phyſica vacuefieret. Tum enim recludi videbantur carceres, unde ad metam illam procurreret, quam Deus ipſi præſtituerat ad ſummam gloriam ac laudem. Communibus enim & Philoſophorum ordinis, & reliquorum Patrum ſuffragiis, cummaximè verò auctoritate Sereniſſimi Electoris ſuffectus in illum locum eſt, quem hactenus Weckerus tenuerat. Ad quem tuendum implendumque, quam induſtriam, quod ſtudium, quam fidem, quem acerrimum atque invictum animum attulit? Non ignorabat, quid Ariſtoteles, divino ingenio vir, quid alii in hoc genere prodidiſſent literis; quorum viam, ut non deſerendam exiſtimabat; ita ſi propior planiorque aperiretur, hanc calcandam putabat, hanc muniendam. Non occupavit omnia antiquitas: multa & juniorum induſtriæ reliquit. Veneranda magna nomina ſunt; ſed ante auctoritates habenda eſt veritas. Quæ nemini tota patuit: per partes conſpiciendam ſe præbet: nec pauciora, quam prodita dederit, abſcondit ſemper ac tegit. Non obſtent igitur inveniendis inventa: *nec ulli nato, poſt mille ſecula præcludetur*, ut ille ait, *occaſio, aliquid adhuc adjiciendi.* Non hoc Philoſophari exiſti-

mabat: hæc Socrates dixit; ergo verum est: hoc effatus est Plato; amplectendum igitur. Hæc Aristotelis est sententia, itaq; dissentire non licet. Non qui dicant, sed quid dicant, considerandum: nec quod præscriberet sibi magnum nomen; sed quod invicta ratione niteretur, id optimum statuebat. Non deerant ipsi, qui reprehenderent, & novitatem vocarent veritatis studium: quorum alios, qui immodestius videbantur agere, dignis modis excepit, alios suo irato reliquit Genio, & volutari sivit in tenebris, donec eluctarentur in lucem. Non enim cogenda veritas, persuadenda est. Tantus amator & inquisitor veritatis cum esset, ejusmodi etiam sectatus perpetuo vitæ est genus, quod conveniret proposito suo & sectæ: hoc est, quietum & placidum, & rerum illarum vacuum curis; in quibus sudare tantopere aliàs magna mortalium pars solet; quô liberum animum, & sui plenum, impendere cogitationibus egregiis, pulcherrimaq; naturæ opera sine impedimento scrutari & contemplari accuratius posset. Unde & illud Senecæ (cujus lectione mirum in modum tenebatur, copiosissimum ingenium hominis, & singularem sapientiam admiratus) *Compositæ mentis signum est, consistere posse, & secum morari*; pro Symbolo habuit veluti, & plurimorum hactenus inscripsit libellis, testaturus quasi, quid peteret maximè atque probaret. Quid est *Composita mens?* non perturbata distractaq; inconditè; sed ordinata intus bene & sibi suaviter acquiescens. Quid est, *consistere ac morari secum?* Manere scilicet intra se, & velut habitare secum, nec evagari foràs, & in diversa vota ac cupiditates externas dispergere se; quod illud erat, quod optabat noster assidue, studebatq; ac præ se ferebat. Ac inde factum, quod tot præclaras dissertationes, tot libros tractatusq; egregios, quibus vivet perpetuò, & ediderit hactenus in publicum, & inchoatos affectosq; in scriniis suis reliquerit. Decanatu Collegii quaternis vicibus functus est: Rectoratus munus bis obiit: in utrisq; partibus, ita versatus est, ut plurimum semper laudis reportarit. Jam publicas operas & proprii perpetuique officii partes ita tractavit, ut nemo majorem industriam, fidem, assiduitatem afferre præstareq; posset. Matrimonium iniit Anno MDC XXXVI. Octobri mense, cum lectissimam virginem Elisabetam, Petri Mulleri, Senatorii viri filiam (quæ utroq; parente orba, tum apud vitricum suum, Excellentissimum atq; Clarissl. Virum, Wilhelmum Nigrinum Practicæ Philosophiæ Professorem publicum, degebat.) sibi conjugem necteret. Ex qua suscepit liberos septem, masculos omnes, una Elisabeta excepta: quam florentissimam virginem superiore anno extulit, & acerbissimè hactenus luxit. Ex pueris quatuor reliquit superstites: Johannem Paulum, Paulum Godofredum, Paulum Christophorum, & Danielem adhuc infantem. Johannem Nicolaum, & Godofredum jam dudum composuit ætate primâ ereptos. Amavit omnes impensissime, ita ut nulla alia in re, quæ inter bona haberi soleat, aut lætari uberius, aut delectari voluptuosius videretur. Adversus cæteros etiam, quibuscum agendum ipsi versandumq; esset, & humanissimus semper & plenus officii fuit. Collegas amavit, coluit, respexit summopere: & eadem ab ipsis pleniissimè recepit officia. Qui sequerentur scholas suas Juvenes, aut extra eas adirent se consulendi caussa, liberaliter juxta & comiter habuit; aversatus neminem est, libenter & promtè admisit omnes, & gestiit quasi res atq; studia eorum juvare ac promovere quantum posset. De Pietate ejus erga Deum, quæ summa maximaq; virtus est, & cæterarum omnium fundamentum, nihildum diximus. Quam præ-

ter.

ter documenta alia, loquuntur clariſſimè atque abunde teſtantur preces, quas manu ſuâ reliquit ſcriptas, quæ non honores, dignitates, opes ambiant, in quibus plurimi ſua conſumunt vota; ſed bonam ſanamque & integram mentem quæ optent à Deo, quæ acrem intelligendi vim, quæ judicandi de rebus ſincerè copiam, quæ facultatem clarâ dilucideque explicandi cogitationes ſuas, efflagitentque ac impetrent, non tam ut clarus & celebris fieret ipſe, quàm fructuosè ut fungi munere, & plurimum iis prodeſſe poſſet, qui quærunt verum, ſcientiisq; præclaris imbuere animum non ſordidè cupiunt. Fuit maximam partem ſano & valido corpore: ſed annis proximis tentari calculo renum cepit. Quod mali genus mox per occultum eas ſumſit opes, ut immedicabile redderetur. Hebdomas tertia ipſa effluxit, ex quo id denuo ita ipſum affluxit, & inauſpicata ſabuli mole opplevit oppilavitque vias omnes, ut ſaccati illius (liceat ita cum Lucretio verecundius loqui) humoris corporis aut nihil aut parum admodum excerni poſſet. Acceſſit imbecillitas ſtomachi, cibum omnem ac potum rejicientis: acceſſerunt vigiliæ ex acerbiſſimis doloribus, quibus excruciabatur. Profligatis itaque atque dejectis viribus omnibus, quid aliud reſtabat, quàm quod imponit vitæ finem, & eſſe homines amplius non ſinit? Quod cum non vanus prævideret, Dominica proxima verendis myſteriis expiavit animam, ſimulque præcepit liberis, ut pro ſolutione ſui allegarent Deo preces. Sequentes dies inter orationes ac hymnos, quorum nonnullos incepit ipſe, maximam partem conſumſit. Inde remedium dolorum, inde præſidia & firmamenta in ultimam illam & decretoriam horam ſibi petens. Ac inter ea, nunc de fragilitate vitæ humanæ atque miſeria, ſæpius de futura conditione noſtra memorabat; ſubinde dulciſſimum Salvatoris nomen repetens, atque in eo ſpem omnem atque fiduciam collocans. Nudius quartus, ut prædicebamus, acquievit leniter, poſt decimam ad meridiem, cum LV. annos feciſſet vivens. Magnum omninò eſt, ut repetamus priora, magnum ac grave, quod patimur, eſt: ſed quod humana ope averti non potuit, cùm immineret; nec nunc mutari ullo ingenio poteſt, ex quo oppreſſit. Lamenta, querelæ, lacrimæ, planctus hîc nihil valent. Conſilium turbidæ res, non fletum expetunt: nec cogitandum, quàm alta ac ingens plaga noſtra ſit: ſed quàm obduci maturè ſanarique utcunque poſſit, reſpiciendum. Non omnis Sperlingius obiit, multa & melior ſuperat pars. Ingenio, libris, famâ perdurat. Noſtrum nunc eſt curare exequias, & dare operam, ut honor ſupremus cumulatiſſimè mortuo exhibeatur. Agite igitur, *Academici Cives*, & longa decentique pompa proſequimini poſtea, cum efferetur ex ſuis ædibus poſt horam primam, in oppidanum primùm, arcis deinde, ubi humabitur, templum, Rectorem veſtrum, pro poteſtate commiſſi muneris; Magiſtrum, auctoritate docendi publica; Patronum ſtudio; affectu & pietate parentem communem. P.P. Dominica X. poſt Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCLVIII.

DCLXXXVII.

Melius eſſe, ad domum luctus ire, quam ad convivii domum, Rex Ebræorum ſapientia nobilis ait: idq; ut approbet; *in illa enim*, ſubjicit, *finis cunctorum hominũ admonetur, & vivens homo cogitat, quid futurũ ſit.* Qui quid futurum ſit cogitat, ſe moriturum cogitat, & inde inſtare judicium, & rationem reddendam, quæ vivus videnſq; egit ac fecit: vel ablaturus præmia, ſi adminiſtrarit præclarè partes: vel ſoluturus pœnas, ſi ſteterit male. Hoc qui aſſiduè ſubjicit animo, eum neceſſe eſt diligentius paullò at-

tendere ſibi, itaq; comparare ac gerere ſe, ne dignus ſupplicio veniat. Sed hujusmodi cogitationes cum inter jucunda ac læta, ubi exultat laſcivitq; animus, non facile incidant; *melius eſt ad domũ luctus ire*; ubi admonemur de fragilitate humana, exituq; noviſſimo, quod peccare nonſinit; *quam ad convivii domum*, ubi remiſſus ſecurusq; animus nihil cogitat, quàm quod delectet afficiatq; inpræſens. Bonum igitur & hodieq; erit, *ad domum luctus ire* nos, & cogitare, quid futurũ de nobis, dum Ornatiſſimo Juveni Zachariæ Laurentio Petri, eundæ poſtea exequiæ ſunt. Quamvis enim omni tempore de fine nos noſtro eſſe ſolicitos oportet; nusquam tamẽ major de eo agendi datur occaſio, quàm aliorum obitu de fato noſtro cùm admonemur. Natus eſt Zacharias, Oberdorlæ prope Mülhuſam in Duringa, die D. Laurentio ſacro A. 1638. Patre Simone Petri, præfecturæ illi à Sereniſſimo Electore Saxoniæ Prẹfecto, viro Spectatiſſimo: matre Anna Hedvvigi Repſia, cujus pater eadem præfecturâ ante functus eſt. Cùm docili ingenio natus videretur puer, maturè applicitus literis eſt, & octo annos habens ad cultũ majorem capeſſendum Mülhuſam miſſus. Inde digreſſus Gothano Gymnaſio alumnum dedit. Ubi cum literis artibusq; illis, quibus adoleſcens ætas imbui excoliq; ſolet, præclarè inſtruxiſſet animum, circa ſuperioris anni ver huc venit, continuaturus cœpta curricula ad quã præfixerat ſibi metam. Quod ita fecit, ut non remitteret impetum ſtudiumq;, ſed accenderet, Nam domi foriſq; egregiè functus officio eſt, publicas privatasq; ſcholas ſedulo obiens, idq; contendens aſſiduè, ut partas doctrinæ opes augeret in majus. Nec in ducenda rectè vitâ ſe comparavit ſegnius: id navans ſemper operam, ut ſatisfaceret officio, & nihil contra legum præſcripta admitteret. Quare luculenta de eo concepta ſpes fuit, ejusmodi ipſum daturum virum, qui publicas utilitates pro parte ſuâ virili olim promoturus egregiè eſſet. Sed Deo aliter viſum fuit, qui vitâ eum eduxit ante, quam perveniret ad eam ætatem, quâ ſtudiorũ fructus edere poſſet. Nam non ita pridem gravi ardentiq; correptus febri cepit decumbere. Et quamvis auxilia medicorũ adhiberentur ſumma curâ, ex eo tamen non conſecutum aliud eſt, quàm ut traheret morbum, non deponeret. Ex quo cum nihil aliud ſibi augurarentur, quã quod in ipſum non ita pridem expetiit, magno deſiderio paſcendæ animæ Servatoris optimi corpore ſanguineque teneri cepit. Quod licet domî & in Muſeo conſequi poſſet, tam exuberanti tamen affectu in eam incubuit curã, ut diſſuadẽtibus omnibus, quib⁹ familiariter utebatur, prodiret in templũ, & pietati ſuæ publicè faceret ſatis. Domũ reverſus ſtatim repetiit lectum, præſentes monens, *futurum haud eſſe, ut egrederetur in publicum denuo*: non obſcuro præſagio, vitã ibi finiturum fore. Et verò auctus ex eo magis magisq; morbus invaluit: ipſe verò hoc diligentius excipiendis ſupremis ſe præparavit; adjutus & Confeſſionarii ſui opera, qui ipſũ inviſit ſedulò, & literarũ ſacrarum oraculis erexit juxta & cõfirmavit. Nudius ſextus acquievit placidè, firma in Salvatorem optimũ ſpe, primo atq; vigeſimo anno finem propius ducto. Qui cùm ad H. III. poſtea ex Wolfgangi Schwarzii ædibus, in platea conſulum, quam vocant, ſitis, efferetur, & intra urbem humabitur; veſtrum erit, *Academici Cives*, Comilitoni optimo frequentes ire exequias. Quod ut faciatis, etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. d. XXVI. Julii anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DCLXXXVIII.

INgens iterum vulnus inflictum Academię noſtræ eſt, cùm nudius tertius Excelentiſſimus Vir M. Nicolaus Pompejus Math. P.P. mortalium cœtibus eximeretur. Non parvo

natu

natu quidem, sed ea adhuc ingenii corporisque vi, ut par adhuc esset docendis præclarè tradendisque illis artibus, quas est professus hactenus, atq; ex quibus clarissimum ac celeberrimum nomen famamq; sibi comparavit. Sed subitæ humanarum rerum veniunt vices: & cum vel viridissimos contingat mori, quid mirum, si septuagenario propior è vitâ discedat? Ad Ducis sui imperium miles semper præsto est: nostrum etiam peræquè fuerit, libenter sequi & promte Deum quandocunq; nos ille abire statione mortali & vasa colligere jubeat. Recte idcirco interpretemur viri Clarissimi excessum, & toleremus æquo animo, quæ mutari non possunt. Levaturum ipsummet illum sperantes vulnus, qui fecit, & quicquid hinc hiat vacui, expleturum benigne. Natus Pompejus est Golsæ in inferiore Lusatia, d. XXXI. Julii, An. M. D. XCI. Patre Reverendo & Docto Viro Andrea, ejus Ecclesiæ Pastore; matre egregia fœmina Maria Schulzia: qui pro conditione fortunarum suarum liberaliter eum, deprehensa illius eximia indole, educarunt. Ac puerum quidem ipsemet pater: primo & literarum & pietatis imbuit cultu: quem adolescens deinceps præclaris accessionibus in scholis ludisque diversis auxit ac locupletavit. Quare cum Sedinum Pomeranorum veniisset, illam doctrinæ ac eruditionis supellectilem attulit, ut satis idoneus esset, qui institueret alios ac erudiret. Anno M. DC. XVI. cum nonnullis Juvenibus equestris loci, quorum præpositus studiis fuerat, in Academiam nostram venit, & cœpta feliciter studia, Philosophica juxta ac Theologica, provehere latius summa cura industriaq; contendit. Ita in iis versatus, ut humaniores Musas negligeret minimè, easq; Latini sermonis compararet copias, quæ elegantias veterum leporesq; æmularentur feliciter. Ex quo id consecutus est, ut aliquot Juvenibus nobilissimis mox adderetur ductor, & in diversas Germaniæ Academias, Lipsiensem, Argentinensem, alias, mitteretur. Quibus provinciis ita est functus, ut magna in illos, qui ejus commissi fidei erant, redundaret utilitas; ipsum verò plurimum laudis & gloriæ maneret. Quare ab Illustrissimo Anhaltinorum Principe Ludovico, cum de erudienda Juventute literarum ac disciplinarum studiis commodiùs paullo agitaret consilia, eamque ob rem plures doctos solertesque viros vocasset Cothenas, eò ex Academia nostrâ cum aliis quibusdam excitus Pompejus etiam est, atque per aliquot annos ibi habitus liberaliter, ut operam suam in illud præclarum institutum conferret. Quod egregiè sanè & magna cum laude præstitit. Inde reversus in nostram Academiam scholis privatis, quas plures diversasque habuit, egregiè de Juventute Academica meritus est. Cum A. M. DC. XXXVII. Celeberrimus Græcarum literarum, & inferiorum, quæ vocant, Mathematum Professor M. Erasmus Schmidius obiisset diem, non alius dignior visus fuit, qui ipsi Sereniſſimi Electoris auspiciis ex altera parte gesti muneris hactenus, surrogaretur, quàm Pompejus noster: quas partes ea cum laude in ipsum secundum atque vigesimum annum administravit, cui vix quicquam adjici possit ad summum. Quæ sibi deinceps ut mortuo quoque constaret plenius, elaboravit nonnulla, reliquitque in scriniis, quæ edita olim, de ingenio ejus atque doctrinâ testari possent. Summum Magistratum Academiæ gessit semel: Decanatu Collegii sui functus est quater: utroque in munere, justum, prudentem intentumque & perquam studiosum utilitatis publicæ facile bonis ac intelligentibus omnibus se approbavit. Ad cæteram vitam ejus quæ attinent, serius cul-

tor pietatis inaffectatæ ſemper fuit; idemque ſtudium ut inculcaret ſuis, nullam non dedit operam: eamque ob rem certas horas unoquoq; die huic rei conſtituit & aſſignavit: eſtque hoc ipſum boni familias patris præcipuum munus. Hæret huic partæ laudis & altera bonitatis; qua præcipuè de paupertinæ ſortis hominibus, & qui calamitate aliquâ laborarent, conſuluit. Nunquam enim hujusmodi miſeros, inanes dimiſit ac vacuos. Semper porrexit iis manum, & levius ſtuduit facere, quod malum urgebat. Jam faſtum & pompas ſemper habuit procul, nec alios temere tulit ægrius (quamquam tulit) quam qui ſuperbe ſe ſupra alios tollerent, & ſecum habitare haud noſſent. A rixis & turbis ſemper abhorruit, pacis concordiæque amator. Adeò, ut quæ ad injuriam accipi poſſent, diſſimulanda & patienda potius, quam vindicanda ſibi exiſtimaret. Quæ omnia ita comparata ſunt, ut verè philoſophantium propria maximè videantur. Uxorem duxit præſtantiſſimam fœminam Mariam Dheniam, ex matrimonio Gerhardi Becks, primarii apud Brandenburgenſes mercatoris, relictam viduam. Quîcum per annos XIX. ſumma vixit concordia, atque ex eâ ſuſcepit liberos quatuor, Nicolaum Andream, Chriſtianum Auguſtum, nec non Mariam Catharinam, & Annam Dorotheam: quos ut præclarè ac liberaliter educaret, & optimis ac ſexui congruentibus artibus imbuendos curaret, nihil antiquius habuit aut prius. Qui ſi paterna, quod ſperamus ac ominamur, æmulabuntur exempla, non deerunt illis patroni atque fautores, qui commoda eorum utilitatesque promoveant, & ſuam illis circumdent fortunam. Sub finem menſis proximi nonnihil male habere cepit; conſulti de valetudine ejus accitiqúe medici, febrim pronunciarunt, & ei infringendæ maturè adhibuerunt remedia: nullo tamen ſucceſſu, ingraveſcente ſubinde malo, & acriores ſumente vires, quam quæ proſterni & vinci ulla arte poſſent aut curâ. Quod quorſum erupturum eſſet, cum ignoraret minimè, abduxit animum ab rebus humanis quantum poſſet, vacavitq; Deo, cujus clementiæ ſe totum committebat. Dominica proxima gravior factus amantiſſimæ Conjugi liberisque valedixit, fortibus atq; conſtantibus vocibus hortatus omnes, Deum ſerio colerent, honeſta ſequerentur; bona freti ſpe, non deſerendos ab illo ſe eſſe, qui viduarum orphanorumque patronum profeſſus eſſet. Se nihil creviſſe hereditatis, & paucis nummis inſtructum diſceſſiſſe à patre. Non defuiſſe unquam tamen, quod vitæ pariter ſtudiisque tuendis ſufficeret. Idem ſe ominari ipſis, ſi ſequerentur vias, quibus ipſemet illis præiviſſet. Poſt hæc ſacroſanctis myſteriis expiatus eſt rite, finitusque poſt paullo ipſo meridie in dormituri modũ exſpirans placide leniterque, cum confeciſſet annos LXVIII. & menſes II. Ad horam I. poſtea efferetur ex ſuis ædibus, & habita concione funebri intra urbem humabitur. Vos, *Academici Cives*, hortamur ſedulo, ut Viri Clariſſimi atque de vobis & ſtudiis inſignem in morem meriti exquias prolixè decentesq; frequentetis. P. P. d. IV. Octobris anno recuperatæ gratiæ M. DC. LIX.

DCLXXXIX.

PRidie Idus Februarias, ipſa mediâ nocte, Sereniſſima Princeps ac Domina, Domina Magdalena Sybilla Brandeburgica, Divi Johannis Georgii Primi Principis Electoris Saxoniæ, uxor, cum decubuiſſet dies pauciſſimos grandi natu Dresdæ obiit diem & ſummæ ſplendorem fortunæ, quâ præminuit pluribus, cum æternorum gaudio-

diorum inaccessibili luce comitavit. O infelicem casum & plenum tristissimi ominis! Nam quid portendere læti poterit illius excessus, quæ tantis suspiriis hactenus, & jugi orationum officio commendare patriam Deo, & pro salute ac securitate ejus, quam charam unicè habuit, facere vota, dies noctesq; non intermisit? Ac inter cætera signa, quæ imminentes irati Numinis pœnas passim denunciant, eminentissimæ Principis obitus id eò clarius arguit, quò festinatior idem fuit. Nondum audieramus decumbere patriæ matrem optimam, cum decessisse statione mortali acciperemus. Ne intercedere precibus, & impetrare jacenti salutem vacuum foret. Quare non satis erit lugubria sumere, incendere quæstibus omnia, nihil nobis earum rerum permittere, quæ læta festaque comitari solent; sed ita præterea inducere animum oportet, ut in mœrorem ac pœnitentiam totus conversus, jam detestetur ipsemet se, & de commissis seriò doleat, & ne committat denuo, quæ provocent Deum irritentq; magis concitatum jamdudum, caveat sedulò, castissimisq; suppliciis instet, quæ tranquillent & mitigent, & pacem ejus benevolentiamq; exorent. Omittenda igitur, quin ejuranda illa omnia penitus sunt, in quibus vestrum nonnulli tam licenter paullò ante fuerunt dediti, ut revocasse paganorum Bacchanalia, & quicquid impotentis lascivia animi docet, secuti de industriâ viderentur. Quibus clamoribus fœdissimis noctu diuq; & ædes & vici, & fora deniq; perstrepunt? Quibus grassationibus itinera urbis infestantur? Quæ contumeliæ injuriæque nocturnos vigiles fatigant subinde ac pessimè vexant? Non officinis sapientiæ, non disciplinarum liberalium & præstantissimarum artium scholis conveniunt talia. Alios mores dignitas ordinis nostri ac sanctitas: alios animos, hæc, quæ nos oppressérunt tempora, postulant. Quod si ad capessenda meliora decoraque magis non satis nostræ videbuntur voces; movebunt sane, & emendatioris propositi necessitatem Serenissimi Principis nostri mandata, indictumq; Justitium, quo incomparabilis matris excessum, filius maximus, pro incredibili pietate in illam, publice deplorandum præcepit, imponent. Deorum vicem in terris obtinent Principes: eoq; ipsorum jussa, pro sacris sortibus habenda sunt, & impietatis damnandi, qui parum religiosè custodiant. Agite itaque, *Cives nostri*, & omne illud detestamini prorsus, quod studiorum honorem imminuit, & quosvis alios infrunitos, ut appellabant veteres, indoctosque ac barbaros, quàm elegantiis doctrinarum, studiisq; pulcherrimis ac optimis deditos decere possunt. Luxiariare ac lascivire; sectari lautitias & voluptates; inducere in commissationes ac cænas acroamata, lusumque permittere animis, præsenti luctui temporiq; non competunt, & pro illicitis prohibitisq;, ut sunt, habenda veniunt. Silentium, castimonia, pudor, humilitas, hæc sunt, in quibus vos nunc navare oportet operam, quibus numinis pacem ac veniam impetrare licebit. Quibus libido incesserit alias vias ingredi, hi levitatis suæ nobis pœnas dabunt justissimas. Deum, quod restat, veneramur, ut laborantem patriam, ut patrem optimum patriæ, luctu doloreq; confusum, soletur, tueatur ac servet: & dura omnia tristiaq; à nobis averruncet longissimè, ac in hostes convertat. P. P. Dominica *Invocavit*: anno recuperatæ gratiæ M. DC. LIX.

DCXC.

SExtum hoc vulnus est quod intra hos decem annos in uno JCtorum amplissimo ordine Academia nostra accepit, cum Wa-

Wackio Taubmannoq;, & illo Reuſnero, Coſelioque, nec non Rittero, defunctis vitâ, Ampliſſimus etiam ac Excellentiſſimus Vir Godofredus Suevus, de ſtatione mortali nudius ſeptimus ſubduceretur. Ac licet priora in ſanum coierint, & duxerint cutem; at ſauciatum tamen toties corpus, cum multum quaſi amiſerit ſanguinis, vix ita convaleſcere potuit, ut non maneret adhuc, quo gravaretur; at nunc confoſſum novo ictu, hoc pejus laborat, quò patet latius altiusq; deſcendit. Quæ vis ingenii atq; judicii gravitas? Quæ eruditio ſcientiaque juris omnis? Qui uſus rerum & experientia, quæ efficaciſſimè inſtruit? Quantus præterea amor recti & veri ſtudium? Quam liber, ut non excederet tamen, & odio atq; ambitione incorruptus animus in Svevo fuit; Quæ dotes quò præſtantiores rarioresq; ſunt, hoc graviorem ejus jacturam faciunt. Sed nihil exaggerando dolendoq; proficimus talia. Agimur fatis, cedamus fatis, leniterq; feramus, quæ declinare nulla cautio poteſt. Non alia lege quicquam datur, quàm ut reddatur olim, & eò redeat unde venerit. Dicta lex iſta omnibus eſt, & quæ hunc aſpectabilem mundum conficiunt, & qui in eo degunt ac colunt. Quid recuſemus ferre igitur, quod univerſa pati neceſſe eſt? Eſt providentia, quæ diſpenſat ac regit omnia. Cui, niſi obſequimur promte, parendum invitis eſt: nec alio bono, quam ut nos affligamus pejus reluctati nequicquam. Natus Svevus eſt Leobergæ Sileſiorum d. XIII. Decemb. A M.DC.XV. honeſtiſſimo loco. Patrem ſortitus fuit Clariſſimum ac Præſtantiſſimum Virum Mag. Caſparem Svevum, de Leorino ludo, cui moderator plus annis viginti præfuit, & de commiſſis ſibi adoleſcentibus, pro eruditione, qua valuit, & ſingulari dexteritate docendi, ſummaque fide atque induſtria, inſigniter meritus. Matrem, Annam Hoppiam ornatiſſimâm fœminam & Senatoriâ familiâ ortam. Literis in ſchola patria imbutus eſt, quas ut capaci docilique ingenio erat, celeriter hauſit. Decem natus annos amiſit Patrem: mox alia tempeſtas incubuit, & animum ejus ac patrimonium graviſſimo vulnere afflixit. Nam pervadente Sileſiam & attonante omnia perſecutionis procella, cum confeſſoribus veritatis nullus concederetur locus in patria, ipſe cum matre ſororeque minima, relictis bonis fortunisque omnibus, Lignitium conceſſit, fixo ibi exilii nido. Ubi tamen brevi poſtea alius caſus ipſum oppreſſit, cùm An. M. DC. XXXII. & amantiſſima privaretur matre. Orbatus parente utroque, & evolutus jam ante bonis diritate temporum, quid videbatur aliud, quam extra ſpem omnium poſitus eſſe? Non defuerunt tamen, qui adeſſent affecto benigne, qui ſtudiorum ejus haberent curam, & ne abstraheretur ab iis præclara indoles, modis omnibus caverent: certiſſimo pignore divini favoris, qui eum proſequebatur tegebatque & reſervabat iis partibus, quas olim in publico adminiſtraturus cum laude eſſet. Quod memori mente aſſidue repetens, ſæpe in illud de Pſalmis ſolebat erumpere: *Pater meus & mater mea deſeruerunt me: Dominus autem aſſumſit me.* In Academiam noſtram Anno M DC XXXV. venit præclaro liberalium artium inſtrumento ornatus. Quare ne remoraretur propoſitum, illud Enniani Neoptolemi reminiſcens,

Philoſophandum eſt paucis:
Nam omninò haud placet:

ad juris ſtudium brevi poſt animum ſuum applicuit, atq; in perdiſcendo illo noctu diuque ſtrenuam ac indefeſſam operam poſuit: eoque profecit, ut jam & alios poſſet docere

cere, institutis privatis scholis. Quin forum etiam ingredi ausus, astitit illis liberaliter, qui impliciti litibus disceptanda in judiciis sua haberent jura. In quo ut versaretur commodius, & confecturo instrumenta, quæ vocant, vis atque auctoritas ne deesset; Notarius, sive Tabellio, ut veteres appellabant, voluit creari. Hæc spatia igitur cum frequentaret assidue, atque in iis exerceret simul & confirmaret augeretque ingenii vires, eo profecit denique, ut anno cIↃ IↃc XLIII. post impetratam Licentiam disputatione solenni *De Jure Singulari* habitâ, Doctoris titulo in panegyri publica, non sine summo omnium applausu, ornaretur. Actum de domo familiaque cogitare cepit, in quo prima omnium cura uxoris fuit, quæ & bonam mentem afferret, & ad majora nitenti decus ac robur adderet. Agebat tum vidua, Anna Dorothea, Nobilissimi atque Ampliſſimi Viri, Bartholomæi Reusneri, Sereniſſimi Electoris Saxoniæ Consiliarii, Professoris Decretalium, Facultatis Juridicæ Ordinarii, Judicii Electoralis, quod hîc est, & Consistorii Ecclesiastici Assessoris primarii, filia: quæ nupta ante Ampliſſimo ac Consultiſſimo Viro, Arnoldo Stillio J. U. D. & Facultat. Juridicæ Assessori fuerat, decorâ adhuc juventâ & plenâ floris. In ea igitur cùm denotaret omnia deprehenderetq; abunde, quæ ipse petebat, amare cepit, redamantemque & respondentem votis suis, eodem anno sibi junxit legitimè ac domum duxit. Tam auspicato, ut sibi de nullo alio bono, quod aliunde venire potest, lætatus plus uuquam ac gratulatus sibi sit, quàm de hac matrimonii felicitate. Nam quæ aut major animorum conjunctio atque concordia, aut amor fidesque constantior, esse inter conjuges potest, quam hîc fuit? Et de fœcunditate nondum diximus, quæ prole quina emicuit felix. Sed duos filios, teneros admodum, præcepit fatum: superstites sunt, Godofredus, Anna Maria, & Dorothea Elisabetha in flore primo adolescentis ætatis, sed infelices orbitate præpropera: in quam non ita pridem conjicere matris ceperat funus, & in præsenti casus patris præcipitat prorsus. Sed Deus prospiciet, & porriget manum, nec sinet jacere benignè tollens; & excitabit, qui faveant ac tueantur pupillares eorum annos, dum firmi ac sui pleni ad destinata perveniant. Ad nostrum ut redeamus, primum gradum ei ad honores publicos Advocati Ordinarii in Curia Electorali, quæ hîc est, munus aperiit, quod ei auspiciis atque auctoritate Sereniſſimi Principis illo ipso anno, quem supra signavimus, attributum fuit. Nam incipiente altero post, ad Institutionum Justiniani Professionem, & assessuram Electoralis Curiæ juxta & Scabinatus aspiravit. Anno cIↃ IↃc XLIX. Interpretatio Digesti infortiati Novi & Feudorum demandata ipsi est: ex qua ad Veteris explicationem Anno cIↃ IↃc LII. provectus jussu principis fuit. Anno cIↃ IↃc LIII. inter Assessores Provincialis Judicii inferioris Lusatiæ; & insequenti in consilium eorum adoptatus est, qui cognituri de Ecclesiasticis causis sedent. Rectoratum Academiæ bis, Decanatum Collegii sæpius gessit, sed anno cIↃ IↃc LIII. insigniter maximè, cum octo Licentiatis summum Doctoris, quod ante non contigit temere, gradum solenniter conferret. His vicibus suis ac partibus ita præfuit, ut in docendo haud temere alius neque solertior, neque fidelior, aut magis industrius; in judicando, integrior, verior; in consulendo, prudentior,

candidior, liberiorque reperietur. Et in his omnibus, ut se præberet talem, sæpius sibi imperabat plus, quàm virium modus naturaque permitterent. Satius habens affligere corpus, quàm publicas utilitates negligere. Quarum adeò studiosus semper fuit, ut commoda sua facile iis condonaret. De quibus ut extraordinariis etiam curis mereretur bene, nunquam non habuit privatas palæstras ac scholas, seu *velitationes Justinianearum thesium*, seu *Exercitationes Feudales*; vel alias *ad pacem religiosam*, uti inscripserat, itemque *ad Authenticam*, Habita, ut cætera prætereamus, institueret. Nec prætereunda hîc sunt, quæ ad Historiam Academiæ nostræ spectantia collegit ac edidit: nec alia, quæ domi habebat affecta & in incude velut adhuc posita: ex quibus nominandæ *Notæ* sunt & *Explicationes in Treutlerum: in Wesenbecii Paratitla*: nec *non responsa JCtorum Wittenbergensium, cum interpretationibus necessariis: itemque eorum Vita & Fama*. Ita enim erat, ut otiari ac feriari non posset; & semper adeò cum laboribus gauderet committi. Hoc istis ex lucubrationibus sibi promittens, ut, dum prodesset pluribus, sibi aliam vitam procuderet, in qua post mortem etiam supereresset. In moribus ejus nihil asperum ac odiosum, aut alienum convictibus fuit: cum tamen omnibus non arrideret & obsequeretur: præcipuè cum verum & rectum tuendum esset. In quo se ita moderabatur tamen, ut rixas & turbas declinaret. Quæ sæpe impediunt, si non evertunt, quæ propter videbantur suscepta. Pietatem omnium commendatam sibi maximè à pueris habuit: atque in pietate omnes insunt virtutes. Quam usque adeò tamen nusquam jactavit, ut jam supremis proximus præceperit suis, ne quid de prædicanda eâ nimium vellent satagere. Omnem vim ejus consistere in animo: itaque satis sibi esse, si eam affectu animi Deo approbasset. Hoc constat tamen, & domi cum & publicè divinis cultibus vacasse devotè: delectatumque non aliis acroamatibus magis, quam Dei laudes quæ personarent, in quibus ipsis & operam dabat: iisq; solvendis, & allegandis precibus certas sibi descripsisse horas, quas vel in secessu Musei solus, vel unà cum suis devotè obiret. Quorum animis ut idem indueret studium, ac nihil in iis inolescere pateretur, quod à Deo atque virtute averteret, quid non assiduè facere atque contendere solebat? Neque enim ignorabat, quàm multum esset, assuescere à teneris: atque quàm difficulter aut nunquam eradicarentur, quæ per incuriam increverint annis teneris & adoleverint in secuturã ætatem. Egenis & miseris benignè adfuit, non consulendo tantum, sed operando ac largiendo. Parum enim existimabat, miserari infelices tantum, nisi juvaret etiam, iisque porrigeret manum, & quantum in suis opibus esset, novum adderet fatum. Biennium est, & quod excurrit, cùm ex rigidiore cœlo & inclementia aeris, cui se per officium egressus commiserat, raucedinem contraxit. Quæ inter assueta munia, à quibus sese non abstinebat, ita auxit, aut quamquam nihil non tentaretur ex præscripto medentium, quo tolleretur, immedicabilis tandem evaderet. Quò cum accederet uxoris excessus, quam ita graviter tulit, ut vitam omnem, quæ sibi consortio ejus privato ducenda esset, tristem, acerbam ac intolerabilem adeo existimaret; & sic per incredibilem istum dolorem ac ægritudinem animi, quæ ipsum coquebat assiduè; factum est, ut febrim hecticam tandem & siccam tussim contraheret. Accedebat ad hæc insomnia, & cibi omnis fastidium; ex quo ita atterebantur, & tandem consumebantur vires; ita dilabebatur corpus, ut neq;

incedere amplius posset, nisi innixus aliis; & umbra hominis videretur potius, quàm homo, jam nihil amplius præterquam ossa ac pellis. Sed de supremis cùm nunquam non agitaverit ante, tum eam in cogitationem ac curam XXVI. Martii incubuit maximè, serioq; optavit solvi: præcipiensq; de eo aliquod veluti omen; *sperare se*, dixit, *fore, ut insequenti hebdomada, quâ Salvatoris passio celebratur ac mors, & ipse Salvatori suo moreretur, quò mox cum eo latissimum Pascha celebraret.* Altera die, advocato ministro verbi, qui ipsi à confessionibus erat, cum doluisset serio de suis erroribus delictisque, eorum gratiam veniamque à redemptore suo sibi promittens, participavit mysteria sacra, vitam in iis salutemque sibi pigneratus æternam. Mox accersiit liberos, & ante lectum stantes de libro Tobiæ monuit sedulò, *servirent Domino in veritate, inquirerentq; ut faciant, quæ placita illi sunt. Prospera omnia evenire colentibus Deum; adversa spernentibus. Hoc præmonstrasse: huc præviisse se semper. Felices fore, si sequerentur.* Cum supremorum suorum præscripsisset ordinem, omnes aliarum rerum curas posuit longe: hoc solum cogitans, hoc unum curans, ut bene decederet. Nec non ægerrimè tulit, si quis sermonem aliò flecteret, quàm quæ beatam vitæ promitterent clausulam, aut æternorum gaudiorum fiduciam incitarent. Nudius octavus eunte in noctem luce, mire deficere visus est. Sed inter preces & psalmos, & alia de sacris oraculis depromta, quæ partim ei minister verbi, partim alii suggerebant, eam noctem traxit insomnem, nunquam non gestu ac voce, quâ poterat, approbans, quæ subjicerentur, donec orto mane, sub Vtam horam, postquam privigna, præcepto ejus, psalmum octavum, rythmis Germanicis à Beckero instructum, & modis Schuzianis temperatum, canendo ipsi præivisset, quietus & placidus, nullo sensuum imminuto, cùm degustasset jam quasi cœlestium gaudiorum dulcedinem, quæ aspiciendo laudandoq; Deo absolvitur, acquiesceret, cum XLIV. annos Menses III. dies XVI. confeciisset vivens. Hunc finem habuit primæ notæ vir, deque Academia nostra Juridicisque studiis nobilissimè meritus. Quem desiderare, lugereque licebit; revocare in vitam non licebit. Nec velit ille, eâ potitus felicitate, præ qua omnia, quæ nostra mortalitas magna ac delectabilia ducit ac admiratur maximè, umbras, cineres, somnia esse nunc demum plene intelligit & seriò calcat. Hic honor, hoc studium, hæc pietas in eum verissima fuerit, intueri in vitam ejus & actus, & sibi petere exempla inde, quæ æmulentur & exprimant, qui parem laudem ac gloriam consequi expetunt. In vitia atque dedecora proclive & facile iter est: ad honesta & pulchra via difficilis: nec superanda temere, nì aliorum, qui jam enisi, vestigia duxerint simul & confirmarint. Nam ignaviissimi animi fuerit, audere nolle, ad quæ successus aliorum invitat. Vos *Academici Cives* agite, & vestri Doctoris ac Præceptoris clarissimi funus, quod ad H. I. posteà ex ædibus ejus in templum Marianum ducetur, frequenti & cumulato officio prosequimini. Daturi documentum in eo pii & grati in ipsum animi egregium, nec non quàm ægrè vobis sit, tanti Jurisconsulti disciplinis carere in posterum. P.P. Feria secunda paschatos anno recuperatæ gratiæ M DC LIX.

DCXCI.

CUm nudius quartus florentissimus literis atque ætate Juvenis, Georgius Schulzius finiretur correptus tabe,

edidit in publicum satis grande argumentum incertitudinis ejus singularis, quæ juvenes maximè versat. Nondum quintum & vigesimum annum expleverat spirans, nondum virum attigerat, non senem, & abeundum statione fuit, cui non ita pridem admotus. Et quid ergò agimus recentes ævi & vix dum immissi in vitam, cùm lascivimus & attollimus frontem, pleni spiritûs ac cristarum, mox avolaturi perniciissimæ volucris in morem, aut ut verius dicam, nihil futuri in momento? Habet juventus quidem & illa adolescentior ætas, in quo præ cæteris se efferat ac glorietur. Nam illa virilis ac robusta quid non sustinet laborum & improbi sudoris pro comparandis instrumentis vitæ, & congerendis affatim, quæ tuendæ ultimæ sint senectæ? Et hæc ipsa quantis rursus patet difficultatibus, quibus tædiis ac rigoribus abit occupata? Dum lætum interim ac sui securum degunt ævum juniores, nec curis fracti ac provisionibus futurorum, nec macerati senilibus vexis, quas tantò remotius ponunt à se semper, quò brevius venerunt in vitam. Quantò verò præclarius actum cum iis est, qui ætatem post vitam habent, in singulas rati se morituros horas, qui horis singulis senium se accessisse suum non ignorant. Neque enim ex annis computanda vitæ ratio, quæ sobriæ ac memori & æternorum prudenti menti debetur. Qualis Schulzio nostro contigit omninò, cui nihil prius, nihil antiquius fuit mortalium admoto cœtibus, finem quàm ut putaret suum, itaque ut poneret calculum perpetuò, rationibus ne unquam deficeretur, quandocunque reposceret Deus. Natus in hac ipsa Wittenberga est d. XV. Novembris, Anno MDC XXXIV. patre multis egregiis ac utilissimis in publicum missis libellis clarissimo, Georgio Schulzio, Juris Utriusque D. & Juridici Collegii Assessore, nec non Provincialis Judicii Advocato; præter hæc Illustrissimorum Barbiensium Comitum Cancellario, Solmensiumque Consiliario; Amplissimo Consultissimoq; Viro: matre Maria Magdalena Reusneria, magni ac celeberrimi JCti ac Ordinarii apud nos, Bartholomæi Reusneri, filia, omni pietatis sanctimoniæq; & prudentiæ matronalis laude cumulatissimâ fœminâ. Quanquam patrem nunquam oculis usurpavit suis noster, editus posthumo partu, cùm iste quinque septimanis antè excessisset vitâ. Quare pientissimæ matris curâ factum est, ut tinctus salutari fonte, ad pietatis literarumque studia educeretur. A prima enim pueritia traditus privatis doctoribus magistrisq; ingenuarum artium, sic profecit, ut adolescentem liberalem cumnaximè decet. Qui quod indole supra communem modum esset, tam feliciter tamq; prolixè hausit propinatas doctrinas, ut dignus maturè videretur ablegatione ad Academias vicinas. Missus tamen Lipsiam non antè est, quàm cIↃ IↃC LIII. an. sive matris amantiss. cunctatione, ut quæ ægrè ex complexu suo dimitteret filium unicum, sive valetudinum ac corporis ratione, quod caussarium ac dubium erat à natura ipsa nactus. Redux ad nos, ut antè consueverat, diligentissimam juridicis literis impendit operam, publicarum privatarumq; acroasiũ sedulus cultor & assecla, in quibus Opponentis, quem vocant, partes multoties magnâ sui cum laude sustinuit. Nec aliud temerè instantius precari à Deo est visus, eò quàm ut producere liceret vitam, dum impositâ summâ manu colophonem addidisset studiis cæptis. Nequicquam tamen: quippe quam conceptam præclaram spem dies ac fatum intercepêre. In omni vitæ habitu modestus, pius,

pius, reverens, compositusq; ac officii plenus apparuit; nemini gravis unquam aut molestus. Jam multi anni sunt, quòd pectoris atq; pulmonum angustias passus, cum sicca anhelaque tussi conflictatus est. Id quòd cùm ad phthisin spectaret, hæreditarium, ut videbatur, gentis suæ malum, nullis Medicorum, licèt diligentissimè conquisitis adductisq; opibus, repelli ac tolli potuit planè. Quò factū, ut ante has tres septimanas lecto penitus defigeretur. Ita afflictus, ita excruciatus miram ac singularem per se tulit patientiam, precib. ac cantilenis unicè delectatus, quæ mortis memoriam exhiberent. Id etiam precatus à Deo assiduis suppliciis, *vincere ac transilire sibi ut daretur.* Exploranti conscientiarum arbitro, *Salvatorem an complexus firmiter teneret corde?* Imò, ait, *Hunc mihi servo, hunc non dimitto.* Extremis temporibus id unum, compressis manibus, ingeminavit, *Respice, adjuva me, ô Deus, adjuva!* In quo & desiit tandem ad diem XIII. Octobr. circa VII. matutinam, cùm annos admodum XXV. fecisset vivens. Sic obiit, hunc finem habuit raræ pietatis ac modestiæ juvenis: cujus si spectemus virtutem, vel longissimâ vitâ videbatur dignus. Sed verissima sunt, quæ Tragicorum nescio quis veterum cecinit,

Res pulchra senium, pulchra non senescere.

Vestrum est, *Academici Cives*, Commilitonis egregii exequias venire frequentes. Efferetur ex maternis ædibus in JCtorum vico sitis ad Hor. II. deinde, intra urbem humandus. PP. Dominica XX. post Trinitatis, An. recuperatæ gratiæ MDC LIX.

DCXCII.

NUdius tertius de statione mortali digressa est Ornatiss. fœmina Elisabetha Bergeria, Prudentiss. viri Andreæ Hartmani, de ordine Senatorio, & Bibliopolæ haud incelebris uxor. Qui casus hoc vehementius mariti afflixit animum, ac acerbiore confudit luctu, quò nihil conjunctius hactenus, nihil amore atq; affectu mutuo iis devinctum obstrictumq; arctius fuit. Nam, sine damno aliquo ac clade si solvi ac distrahi non possunt materiæ, quæ coaluerint fortiter; quid fiet animis, qui velut in unum cohæserunt, cùm divelluntur? Sed nascimur hac lege homines, ut denascamur tandem: nec conditione aliâ matrimonia coeunt, quàm dirimi ut possint necessitate illâ, quæ omnia solvit. Quòd cùm non temerè fiat, sed nutu & dispensatione cœlestis numinis, placere & nobis debet, quod illi est visum: & impium existimandum, divino ordini ac providentiæ reluctari. Justissimus Deus, idemque & optimus est: ergò neque iniqui quicquam ab eo, si recte interpretamur, nec mali in nos venire potest. Nata Elisabeta est, A. MDC XXVII. d. XV. April. Patre, Amplissimo Viro, Clemente Bergero, urbis Consule & Bibliopola perquam celebri: matre, Præstantiss. Fœminâ, Marthâ, M. Christiani Bartholi Prætoris urbani filia. Patrem nondum bimula amisit: itaque omnis educandi cura in matrem incubuit. Quæ quantò prudentior & emendatior ipsa erat, tantò felicius etiam & cum majore fructu illâ defuncta est. Annos nata octodecim, matre etiam, quæ dudum Amplissimo & Consultissimo Viro, Francisco Schapero, J. U. Doct. Consuli Syndicoque urbis nupserat, orbata fuit: itaque universa cura regendæ tuendæque domûs, cujus partem tantùm sub matre sustinuerat hactenus, in eam translata à Vitrico est, itaque administrata, ut committenti abunde faceret satis. Anno MDC XLVII. auspiciis illorum, sub quibus erat, legitimis nuptiis locata conjunctaque illi fuit, quem nunc decedens reliquit viduum, atque cum quo hos annos XII. ita vixit, ut

neuter in altero invenerit unquam, quod quereretur: in quo felicitas conjugiorum maxima ſita. Liberos interim edidit ſeptem, Johannem Andream, Johannem Clementem, Johannem Chriſtianum, Mariam Eliſabetam, Johannem Fridericum, Hieronymum Guilielmum & Johannam Mariam. Reliquit ſuperſtites omnes, Johanne Clemente, & Mariâ Eliſabetâ exceptis, qui dudũ defuncti. Inter cæteras dotes ejus atque virtutes, eminuit Pietas, ut ipſa apex rerum eſt, ex quibus beatitudo veriſſima maximaque ſperanda homini eſt. Quid opes, quid cætera, quibus bonorum tribuimus nomen, facient, ſi pietas abeſt? Quippe quâ ſine placere Deo, nemo ad Deum pervenire poteſt, in quo ſumma felicitas. In educandis liberis, regundâque familiâ, & adminiſtratione domeſticæ rei, ita ſe ſemper comparavit, ut piam, prudentem, frugalem ac ſedulam matremfamiliâs ſe approbaret, in nulla officii parte remiſſa ac ſegnis, ipſaque exemplum in omnia, quæ doceret atque præciperet. D. XIII. Junii noviſſimo partu filiolam ſatis feliciter edidit. Quarto die pòſt punctiones haud leves ſenſit in pectore, quas conſecutum eryſipelas eſt, quod febris mox excepit genus. Et quamvis maturè adhibitæ fuerint medentium manus, tamen cùm vires indies magìs magìsque conciderent, nec ſomni quiete recrearetur corpus, nihil ad ſummam profectum fuit. Ex quo cùm intelligeret facilè, quid futurum eſſet de ſe, id ſibi negotii dari credidit, navare, quàm poſſet, operam, ut bene præparato pectore finem, qui immineret, exciperet. Precibus itaque & orationibus perpetuò inſtitit, & divinarum literarum oraculis, quæ undiquaque emunirent fidem, erigerent ſpem, partamque per redemptorem noſtrum ſalutem promitterent omnibus, qui niterentur ejus meritis, animum ſuum obfirmavit. Nudius tertius, manè accerſendum curavit miniſtrum verbi, qui ſibi à confeſſionibus hactenus fuerat, ut ſacro viatico inſtrueretur ab ipſo: eaque re ita defuncta eſt, ut conſecuta abundè videretur, quod exoptabat. Sub undecimam meridianam inter ipſas preces placido obitu exſpiravit, cùm annos XXXII. menſes tres confeciſſet vivens. Quæ H. I. poſteà cùm efferenda ſit ex ædibus conjugis, & habitâ concione extra urbem ſepelienda, *veſtrum* erit, *Academici Cives*, exequias eas frequenter exequi. Quod ut faciatis etiam atque etiam vos adhortamur. P.P. Dominica VIII. poſt Trinitatis, Anno recuperatæ gratiæ MDCLIX.

DCXCIII.

QUid ferocimus homines, & tollimus criſtas, ſuperbiasq; ac faſtus induimus animis, qui in ſingulos dies, imò in horas momentaq; ſingula, & infinitis morbis obnoxium, & mille expoſitum caſibus, & nunquam non fragile ac mortale circumferimus corpus? Non ætas, non ordo & dignitatum infulæ protegunt. (*mus.*

A morte ſemper homines tantundem abſu-

Pueri æquè ac ſenes occidunt: parvi magniq; ſine diſcrimine efferuntur. Et opprimit fatum ſæpius, cum ſumma vitæ fiducia eſt, vigereq; videmur nobis maximè atque valere. Quid paucis diebus antè eximiæ ſpei puero, Johanne Balthaſare Fleiſchauero, floridius vividiusq; videbatur? & ecce in ſandapila poſitus ſupremum officium nunc à nobis exſpectat. Nam nudius quartus inter æqualium ludicra lætus ac hilaris, conqueſtus ſubitò de doloribus capitis, æger redit domum, & mox in epilepticum

ꝛábℭ incidit, & imploratâ nequicquam medentium ope expeditisq; remediis à media nocte exspirat. Qui nec opinus & insperatus casus quo luctu, qua doloris vi parentes piisimos oppresserit ac perturbarit, quotusquisque non videt? Sed ita vita nostra est, hac lege nati omnes sumus, ut nemo sibi polliceri crastinum queat: ut possimus desinere, cùm esse maximè durareque videmur. In Dei immortalis manu sortes nostræ positæ sunt. Ut quæque igitur exit inde, convasandum illico, & excedendum de statione est. Et quis cum eo expostulabit, qui supra omnes? Qui quidquid instituit, & agit, id omne pro suo jure ac potestate agit in nos? cumque optimus ipse, non maximus tantum sit, nihil ille in nos, nisi quod bonum ac salutare fuerit, statuere potest? Ille longius prospicit, quam hebes humani animi acies potest pertingere. Ne quid tristius igitur in nos expetat, festinato abripit funere, & ut feliciores decedamus, paullo citius evocat. Hæc reputabunt parentes optimi, & secumperpendent, evasisse nunc filium omnia, quæ cruciare atque affligere, & miserum ac calamitosum reddere possint: & aspirasse eò, ubi lætitia in facie Dei, & delectationes in dextera ejus sine fine. Natus adolescentulus est d. XVII. Februarii A. MDCXLVIII. Patre Reverendo admodum atq; Clarissimo Viro Dn. M. Augusto Fleischauero Ecclesiæ nostratis Archidiacono longè optimè merito: matre Sibylla Balduina præstantissima fœmina. Qui cum bonam capacemque indolem nactus esset, applicitus studiis, pietatis & literarum rudimenta feliciter hausit hactenus, eamque præbuit spem, fore, ut egregium olim virum daret, si cœpta curricula conficeret, & ea contingeret spatia, in quibus se virtus cujusq; maxime potest exferere & usui esse. Sed Deo aliter visum fuit, cui parere & obsequi, summa est pietas. Vestrũ verò est, *Academici Cives*, dolere optimorum parentum vicem, & nullum omittere officii genus, quod futurum solatio sit, & ad levandum illorum luctum videbitur facere. Quare cum H. I. postea adolescentulus ex paternis ædibus efferetur, & intra urbem habita concione humabitur, ut prolixè & cumulatè eas exsequamini exsequias, habebitis pensi. P. P. die VI. Julii anno recuperatæ gratiæ MDCLIX.

DCXCIV.

COncutimur meritò in clade amplissimi ac prudentissimi viri, Georgii Bluhmii, Consularis, quam accepit nudius quintus, cùm Conjuge amantissimâ, Elisabetha Schürerâ, eximiâ fœminâ, orbaretur. Quem enim non tangat temerè ac urat, qui & munerum prægravium mole cogitet distractum variè, & longinquis sollicitudinibus ac curis, dum toto illo tempore perdius & (quod de Socrate quanquam paullò aliter ait Gellius) pernox, à summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconnivens advigilavit decumbenti, exesum & emaciatum & fractum ità, ut vix ossibus hæreat ampliùs; & præter hæc gubernaculo domus ac velut fulturâ ipsâ videat eversum? Non levis calamitas est, amittere bonam uxorem & matrem familiâs: in cujus incolumitate ac vitâ juxta domesticæ rei, & viri vertitur fortuna. Verè enim apud Euripidem Helena,

——*duûm nostrûm*, inquit, *miser*
Sine altero alter esse vel felix nequit.

Ac in Bluhmio nostro quid arctius, quid conjunctius suâ Schürera? Quam & complexus tenerrimè semper, & in quâ nunc efferri vel ipse quodammodo videatur. Quò magis danda nobis opera est, dolorem ut leniamus afflictissimi viri, & quà per nos licet, incidamus, ne factâ crescendi copiâ invalescat immanè ac superet. Ante omnia autem

vocandum in partes Numen, robur ac vires aſpiret laboranti, rectè ut ferat Bluhmius caſum, qui ſine Numine non venit. Quod contra qui niti, aut venire adverſum conetur, in Chriſtianis non habendus planè.

Ne poſce, homo natus, à Deo indolentiam,
Sed potius animum æquanimem & tolerantem mali.
Nam vitam expetere ſine mœrore perpetim,
Hoc eſt Deum eſſe velle, aut eſſe emortuum.

neſcio quis apud Comicum veterem dixit. Nata noſtra eſt in hâc ipsâ Wittenbergâ anno MDCV. ad d. X. Maji. Patrem habuit prudentiſſimum ſpectatiſſimumque virum, Zachariam Schürerum, Senatorii ordinis ac Reipublicæ Camerarium, nec non Bibliopolam è primariis: matrem Barbaram Rahniam, vetuſtiſſimæ honeſtisſimæq; originis. Horum prima cura fuit, natæ de ſacro lavacro proſpicere; altera, ut ad frugem, verecundiam, pietatem, educeretur. Quæ virtutes ut propriæ ſunt ſequioris ſexus; eſſe certè perpetuò debent: ita in noſtra ſic fulſerunt, ut quàm maximè. Quod cùm ſequutus ſapienter eſſet Bluhmius, non alteri, quàm huic animum applicuit ducendæ in matrimonium, ac copulâ indiſſolubili deinceps jungendæ. Junxit verò A. M DCXXIII. hoc eſt, octavo & decimo puellæ, qui proximè accedit ad illum, quem legitimum ac virginalibus nuptiis convenientiſſimum Poeta canit. Auſpicatò conſpiratum nubentibus eſſe, argumentô perquàm luculentô ſit concordia ſumma,

Quæ conjugalis prima fortunæ ſalus,
Quoties viro, nuptæq; nil diſconvenit.

Nec defuerunt pignora amoris incorruptiſſimi, liberi; quorum decem ipſos edidit noſtra ſuo viro, Zachariam, Gregorium, Michaelem, Michaelem alterum, Zachariam & ipſum alterum, nec non Johannem; Margaritam item utramq;, Eliſabetham, & Margaritam poſtremam. De quibus tamen non amplius tres ſuperant, Gregorius, Medicinæ, & Michael inferior Juris Utriusque, Licentiandi; ambo abſentes in ſtudiis per plures annos: deniq; Zacharias poſterior, humaniorum artium cultor, & unus de univerſa turba præſens, inq; hoc felicior fratribus, (ſi appellare ita luctu ac ſqualore incredibili damnatos licet) quibus deſideratiſſimæ matris exequiis intereſſe per longinqua itinerum non datur. Quibus cœleſtis ſolatii remedia ac opes efficaciſſimas apprecamur ex animo. Porrò, ut fide cenſetur Chriſtiani: ſic tenaciſſimâ fuit noſtra in Salvatorem optimum unicumque Chriſtum Jeſum: ac eam ut foveret perpetuò augeretq; magis indies ac magis, nihil prius, nihil antiquius verbi cœleſtis acroaſi habuit, quod regulam certiſſimam fecit ſuæ vitæ; ardentiſſima in Deum, orationis plena, ſtudioſiſſima pacis, & nunquam non benefica pro opibus in egenos. Ad ſacram Dominicam menſam tùm frequenter aliàs per vitam, tùm noviſſimè acceſſit in morbo, ubique reverentiſſima tantorum myſteriorum, & obſervans ſi quiſquam eorum, quæ æternam attinerent ſalutem. Adultô Januario proximo ex tuſſis ac deſtillationum vehementiâ decumbere cœpit, quas mira ſanguinis fauciumq; inflammatio, ſive inſequuta, ſive comitata. Quô factum, ut in æſtus perpetuos deſineret malum, itaq; enervarentur vires jacentis, ut fruſtrà adducerentur Medicorum opes, quantæcunq; licet ac quàm ſumptuosè diligenteq; comparatæ. Quocircà cùm adverteret prudens, quæ imminerent è propinquo, dedita in æternis id egit unicè, ut mox evolaturam corroboraret animam; idque accerſitô Verbi Miniſtro, quô arbitrô uſa conſcientiæ, hauriendis divinis oraculis tota vacavit deinceps, pertæſa terrenorum, & quæcunque retrahere animum à cœleſtium meditatione

atione possent. Inter ea expiravit placidè circa intempestam noctem eam, quæ proximam Dominicam diem præcessit, obdormienti, quàm morituræ similior. Vestrum nunc est, *Cives Academici*, cumulatè ac prolixè venire exequias præstantissimæ matronæ, tùm ut supremum hunc honorem habeatis defunctæ, tùm eâdem operâ ut levetis dolorem mirificè consternato Viduo, ostensuri eâ parte nobiscum, quàm quemque afficiat acerbus ille casus Amplissimi Viri, à quo abesse longissimè, si per nos staret, optaremus. Efferetur ad hor. I. deinde, & habitâ funebri concione intra urbem humabitur. P. P. ad d. XVI. Maji A. recuperatæ gratiæ M DC LX.

DCXCV.

CUm nudius tertius præstantissima fœmina, Gertrudis Riebensteinia vitâ absolveretur, ingenti clade tum maritum amantissimum affecit, tùm mirificè patrem amplissimum senioq; multo attritum concussit. Alterum, quia & viduum fecit, & gubernaculô orbavit domus: hunc, quòd fidelissimam comitem habuit perpetuò filiam in adversis superiorum temporum, quam adeò inde amavit semper habuitque charam unicè, ut nihil æquè, quàm hic casus canitiem ejus affligat ac turbet. Multa pericula ducit puerperium: ferenda tamen omnia æquiori animo, si vitam non attingant. Ac nostra cùm enixa partum suum esset, videbatur in eum deducta statum, unde initium capi melioris spei posset. Sed numquam pejore loco fuisse ejus res, ac tùm demum incubuisse maximè discriminosam Scyllam, cum istam quasi devitasset Charybdin, res ipsa loquitur. Nam sextam post horam, cùm absoluta filiolâ esset, ex secundarum laboribus decessit. Id consecuta tamen fortissimis, quos attulit, animis, ut pariendo, quod Divus Apostolus ait, æternæ salutis procuraret negotium, dum & in fide perstitit ardens, & charitatis sanctimoniæq; ac modestiæ etiam tuita diligenter disciplinas est. Quod facere sine Numinis afflatu nemo potest mortalium. Quocircà tantò beatior clariorque ejus habenda mors est, quantò illustriora edidit illorum omnium sub exitum suum documenta, quæ Divus dixerat Paulus. Nata Jessenii in vicinia est, Anno cIↃ IↃC XXII. ad diem 30. Aprilis, patre consultissimo ac excellentissimo viro, Carolo Förstero, J. U. D. prædiorumque Jessenensium quondam hæreditario possessore. Ac de Försteris quidem si ingrederer dicere, quot ac quantis clepsydris opus foret ad contexendos generis amplissimi catalogos, tùm explicandas virtutes innumeras clarissimæ stirpis. Dicendum de Valentinis erat, avo proavoq; nostræ, utroque ingenti meritis maximis in publicam rem pariter, & illustrissimas Saxoniæ Brunsvicensiumque Principum domos. Nec tacendus alter erat vetustior illis ipsis, cujus sapienti atque pręclara operâ liberati Ernestus & Albertus fratres, Duces Saxoniæ, fuerunt, ex arce Altenburgica clam atque per insidias surrepti, Longum foret istis ac aliis plurimis eò pertinentibus inhærere, quæ alterius potiùs temporis ac loci erunt, & hîc per summa attigisse capita sufficient in familiæ clarissimæ gratiam ac honorem. Matrem habuit egregiam fœminam, Magdalenam Weckeram, Excellentissimi Viri, Georgii Weckeri, Med. Doctoris, nec non Physices olim Professoris Publici in hâc Academia, filiam: sed quam nondum annum unum amisit nata, ereptam fato. Quare parvulæ curam avi egerunt posteà, eduxeruntque in annum septimum usque. Inde à patre recepta Casellam transiit in inferiorem Lusatiam, quò pater optimus se

receperat prædiis ſuis pulſus per diritatem bellorum, quæ has regiones eo tempore quam maximè vexabant. In quo quanta perpeſſa mala, quot expoſita difficultatibus unà cum patre fuerit, nunc in incendiis verſata, nunc obſidionum anguſtiis clauſa, dici breviter non poteſt. Id unum & libenter & prolixè fatetur ac dilaudat in nata parens, hæſiſſe inconcuſſam ad omnem tempeſtatis actum, & nendo laborandoque feciſſe perpetuò, ut aliquantulum præſidii eſſet vitæ. Ad annum cIↃ IↃc XLV. in familiam conceſſit Amplisſimi Viri, Hieronymi Weckeri, Hæreditarii in Jeſſen, avunculi ſui, ibique in annum reſtitit undecimum; quô ipsô ad ſororem conjunctisſimam Annam Margaritam Langiam, ornatisſimi viri, Petri Langii, fiſcorum Academicorum Procuratoris conjugem venit; quâ cum fuit, donec legitimis nuptiis fortisſimo Viro, Georg. Chriſtophoro Riebenſteinio, Cohortis Prętoriæ Legionis Lionorienſis in militia Electorali Brandenburgicâ Protribuno jungeretur. Id quod Stendelii accidit in Marchia veteri, die 30. Maji Anni cIↃ IↃc LIX. Conjugium & auſpicatum & fœcundum habuit. Nam & pacem coluit perpetuam cum viro ſuo, & filiam ipſi dedit, Annam Gertrudin (hoc in fonte ipſi inditum nomen fuit,) amoris mutui certisſimum pignus. Eô tamen eventu, quem diximus, hoc eſt, triſtisſimo. Nam cùm quinto ipſo labentis Menſis die facta mater eſſet mane horam circiter ſextam, ad meridiem acquievit placidè & inter medias preces tùm ſuas, tùm adſtantium ſacri alteriusque ordinis, poſtquàm Vale extremum ac ſalvere dixiſſet marito, patri, ſorori, affini, cognatisq; ac in univerſum omnibus, qui adeſſent; & precata veniam, & reddens, pia ac planè chriſtiana in omnes. Nam & in exitu ſibi conſtitit, quæ in vita nemini gravis unquam, & pacifica ac comis erga ſingulos extitit: ſacrorum oraculorum amans, & frequens in cœtibus ſanctis; cœterùm rei familiaris prudentiſſima cuſtos. Quæ laudes ejus ut veræ ſunt: ita danda vobis, *Cives Noſtri*, opera eſt, ut nihil intermittatis eorum, quæ tùm Vidui ac Viri optimi, tùm Patris clariſſimi doloribus leniendis facere poſſint. Id quod fiet, ſi exequias iſtas veneritis frequentes. Efferetur ad horam II. poſteà, ex ædibus Römerianis, quas in præſenti habitat Affinis functæ, quem ſuprà diximus, in Collegii vico ſitis, intra urbem humanda. P. P. Dominica XVI. poſt Trinitatis, Anno æræ Chriſtianæ M DC LX.

DCXCVI.

ITa vita noſtra eſt: bonum à malo, lætum à triſti ſeparari non poteſt: & ſi miſtura quædam utriusque ſit, optimè ſeſe res habet. Ita exiſtimabat Euripides: cujus ſingulos verſus, oracula ſingula habebat Tullius: cujusque ſapientiam ita admirari idem ſolebat, ut *Scenicum Philoſophum* appellitaret. Quare ægrè non erit, ſi feſta, quibus operati fuimus hactenus, gaudia luctu & querimoniis mutanda nunc ſint: & poſt ſolennes plauſus, funebribus neniis concedendus aliquis locus, dum à meridie poſtea, matronæ honeſtiſſimæ, Mariæ Götziæ funus ducendum & exequendum venit. Nata eſt illa d. X. Junii anno cIↃ IↃ LXXXVII. eo genere, cui celebritas ſua non deeſt. Patrem enim ſortita fuit, Clariſſimum & Conſultiſſimum Virum M. Joh. Knorrium, Electoralis Curiæ Advocatum, & Academiæ noſtræ à fiſcorum adminiſtratione ac cura per ipſos XLIV. annos: matrem Mariam, Amplisſimi ac Prudentiſſ. Viri Georg. Salbachii

Reip.

Reip. Oppidanæ optimè meriti Consulis filiam. In horum sinu cùm sanctè ac integrè, non delicatè ac molliter, adolevisset, atque ad omnem virtutis muliebris disciplinam assuefacta sedulò esset, anno MDC IV. solennibus nuptiis in matrimonium tradita est docto ac prudenti Viro, Wenceslao Götzio Senatori urbis atque Notario Publico: neque id infelicibus auspiciis. Namq; per octo & viginti annos ipsos summâ concordiâ vixerunt invicem, & liberos X. sustulerunt, de quibus quinque reliquerunt superstites: Mariam videlicet, Amplisimi & Consultisimi Viri Melchioris Minoris Lembergensis Civitatis in Silesia Consulis Syndicique conjugem: nec non Sabinam, Tobiamque ac Johannem LL. Studio deditum, & Margaritam denique: qui omnes parentem optimam aut jamdudum lugent piè, aut mox lugebunt de casu ejus edocti. Conjugem ante hos XXIX. annos amisit; eaque experta est, quæ per calamitosa & bellis exercita tempora venire usu; & viduas maximè, hoc est, præsidio consilioque virorum destitutas, affligere solent. Quæ omnia tamen pietate & patientiâ vicit constanter, precibus atque orationibus indulgens, & quicquid urgebat in præsens, meliorum spe sustinens. Hæc arma, hæ machinæ Christianos; viduasque inprimis decent, quorum propriè fortitudo in spe silentioque posita est. Tentata valetudinibus etiam est haud rarò; ex quibus tamen explicita semper divinâ est ope: præterquam quæ novissimè eam oppressit. De qua ut non nihil subindè fuerit questa, nihil tamen domesticorum munerum sibi adimi passa est: solicita satagensque pro suis. Non sine fiducia, transituram & istam nubem, quæ tot alias tempestates evasisset. Sed antè viridior & minùs defecta fuerat annis, qui nimio onere nunc incumbebant, efficiebantque, ut levius etiam concussa dejiceretur, evitareturque, ut veteris Poetæ verbo utamur. Excessit feriâ secundâ pentecostali catarrho suffocativo, quem vocant oppressa, plena fidei & spei Christianæ, cùm fecisset annos LXXIV. dies duos. Peractis pomeridianis sacris efferetur ex paternis ædibus, & Christiano ritu humabitur. Cujus funus ut frequenter velitis exequi, opere maximo censemus. PP. Dominica Trinitatis anno recuperatæ gratiæ MDCLX.

DCXCVII.

QUi Chaldæorum de climactericis annis, quos vocant, decretis solent attendere, eorumq; auctoritatem sequuntur, qui undequinquagesimum, periculosissimum omniũ pronunciarunt, quod septies septeni anni eum compleant: cæterum quadrati numeri potentissimi ducantur; non præter rem causam hodierni funeris, quod in egregia matrona Elisabeta Stempelia ducendum nobis est, eò putabunt referendam: nam cum decederet nudius tertius, hunc ipsum numerum annorum jamdum confecerat. Sed si Justinum, Sanctissimum, Martyrem, audire volumus, nihil hujusmodi annorum tribuendum numeris, credendumque potius est, naturæ ordine, liberrimaque Dei voluntate quemque nostrûm finiri & mori. Sed causa non est cur incumbamus in hanc disputationem operosius: potius erit ad ea transire, quæ propria hujus loci temporisque sunt, atque de ipsa mortua, quæ didicimus, exponamus pro more. Nata igitur hîc Wittenbergæ est d. XXIX. Novembris Anno cIↃ IↃC X. Patre honestissimo & primi nominis Cive Johanne Carolo Sartore: matre Anna Christophori Ingueri Clostrarii librarii filia. Quibus nihil antiquius fuit, quam ut natam

de se, & Christi sacramento imbutam, optimis artibus educarent. Neque verò illa, cum adolevisset, & disciplinarum facta esset capax, non est secuta ducentium manus; quin sponte etiam in optima quæque ivit, pro indole animi, quem non degenerem erat indepta. Itaque ad pietatem, ad modestiam, ad sedulitatem & rei domesticæ curam maturè egregieque profecit. Quo factum, ut cum amantissimus frater, M. Johannes Carolus, Vir reverendus atque perdoctus, ad Pastoratum Hohlenalslebensis Ecclesiæ vocaretur, secum sibi eam duxerit comitem, quæ domui familiæque præesset. Qua cura ita septem integris annis functa est, ut plurimum frater ex eo debere sorori, ultro & sæpe, cum viveret, professus fuerit. Revocata à matre domi easdem partes sedulo obiit, allevatura optimæ genetricis ætatem; donec ab Ornatissimo Viro Reinholdo Engelshausen Institore primario in matrimonium exambiretur: cui d. XII. Julii Anno cIↃ IↃC XXXII. juncta legitimis nuptiis est, cumque eo conjunctissime vixit ann. IV. eumque ex gemina prole parentem fecit. Fæmella, parvula adhuc obiit: mascula soboles patri cognominis superat, & matris negotiis præfuit hactenus non sine laude, atque adhuc magister exercet tabernam. Post excessum mariti, qui X. Martii A. cIↃ IↃC XXVI. accidit, vidua egit sine nota. Quam sortis conditionem mutatura licet videretur, sperato Gregorii Kiritschii institoriam professi, cui depacta jam erat, matrimonio; tamen in aliam quasi viduitatem mox incidit, cum ante nuptias ille Lipsiæ obiret diem, adstruente fato primas nuptias & exoptatissimum conjugium marito novissimo, Johanni Stempelio, Viro integerrimi nominis, & optimis artibus Senatorium ordinem merito. Cum illo igitur nuptias fecit d. XXIX. Junii Anno cIↃ IↃC XXXVI. auspicatissimo sane optimoque omine. Quid enim iis conjunctius, quid concordius fuit? Neque fœcunditatis defuit laus: quæ septem liberos peperit Patri: V. masculos, & puellas duas. Quatuor filios reliquit superstites, Johannem, Martinum, Christianum & Carolum: reliqui primâ ætate decesserunt. Duo propemodum anni sunt, quod virum desideratissimum extulit, eumque hactenus bona luxit fide acerbissimo desiderio ejus perfixa. Neque immeritò sanè, quæ totin eo tantisq; bonis orbata esset. Cæteram vitam ejus quod attinet, sanè illam emendatissimam semper duxit. Pia, devota, officiorum diligens, amans suorum & studiosa, nec extrancorum cuiquam gravis. Quamquam neque extraneos duceret, quos fidei domesticos noverat. Firmi robustique corporis non fuit, ut eam ob rem non raro valetudinibus implicaretur. Superiore mense catarrho suffocativo, quem vocant, gravari cœpit. Levatum tamen id mali sedulâ medici ope ac cura, optimam præbuit spem; sed paullò post alii sese dederunt symptomata, novissimeque accessit vehemens rapidaque febris, quę nulla arte, nullis, nec præstantissimis, frangi medicamentis potuit atque devinci. Adductis rebus in istum statum, facile fuit, quid se maneret, augurari. Quapropter sepositis rerum humanarum atque præsentium curis, futura cælestiaque agitavit animo, atq; ut plena optimæ spei finiretur, sollicita maximè fuit. Vocato itaque consueto conscientiæ arbitro confessa peccata impetravit abunde veniam, & refocillata postinde salvifica cælestique dape, læta & alacris prestolata suum finem est: quem insequenti etiam die, qui VII. Augusti fuit, promte beateque, inter liberorum, quibus paullò valedixerat ante, optimaq; à Deo erat precata, cantus precesque, præsente etiam curione sacro,

exce-

excepit, cum vixisset annos XLIX. Mens. VII. Cui cum à meridie postea præstanda suprema sint, vestrum erit, *Academici Cives*, matronæ optimæ funus frequenti exequiarum officio honestare: quod sedulo vos monemus & adhortamur. P. P. d. X. Augusti anno recuperatæ gratiæ MDCLX.

DCXCVIII.

OCtavus in finem suum it dies, quod vir amplissimus & prudentissimus Ægydius Siglerus, Consul urbis, de statione decessit mortali, implicitus morbo, quo sæpè ante vexatus, idque minatus non semel est, quod demum perfecit, ut vetus in illum competere carmen videatur,

Quem sæpe transit casus, aliquando invenit.

Qui rationibus Chaldaicis attendunt, casum viri fortassis, ad scansilem suam annorum legem referent, & numeris imputabunt, quod à rerum ordine fatoq; est. Dicunt illi, tertium & sexagesimum annum periculosissimum quidem omnium esse; quod ille numerus ad animum juxta & corpus pertineat; sed æquè suspectum haberi septimum atque sexagesimum deberi, quod quartus veniat pòst; propter illius numeri vim, infestam corpori maximè, quòd duo media habeat, atq; id dissolubilis maximè sit, iidem pronunciant: atque is ipse est, qui sustulit Siglerum. Quasi verò non annus iste haud paucis æquè ut alter, salubris satis feralisque minimè exstiterit: cum ea contra multò plures decesserint ante, aut infelices evaserint, quàm alterum horum annorum attingerent. Sed instituti nostri, & loci hujus non est, hanc expedire quæstionem: potius id dare operam convenit, ut Consulare hoc funus indicamus decenter, & quæ ex loco isto commemorari solent, explicemus. Neque enim in illis, aut quicquam recordationis bonæ, aut efficacis solatii est. Quorum alterum ad famam defuncti, alterum ad utilitatem superstitum facit. Natus Siglerus est Hildburgshusiæ, Franconiæ oppido, anno MDXCIV. d. XIV. Januarii, patre Joele, Viro consulariatq; amplissimo; matre Margarita Kloppera, eximiâ fœmina. Pueritiam domi in literis & disciplinis, quæ ejus ætatis propriæ sunt, exegit. Sedecim annorum adolescentulus in Magdeburgense Gymnasium traditus fuit: consumto ibi triennio præclarè, alumnum Coburgensi dedit. Hic cum non contemnendum ejus doctrinæ, quâ altioribus præparari ingenia solent, instrumentum sibi comparasset, in Academiam nostram venit, & cum Philosophiæ Juris conjunxit studium. Duos & viginti annos natus, ipsum ætatis agens ver, ad matrimonium adjecit animum, & elegantissimam virginem, Annam Mariam, Georgii Wildii, Civis primarii, & horologiorum artificis, filiam legitimis nuptiis sibi junxit: vixitque cum ea annos XXXV. eâ animorum conjunctione, ut nunquam cum ea in gratia n redierit (neque enim cum ea unquam in simultate fuerat.) Genuit ex eâ liberos IX. masculos II. & VII. mollioris sexus. Ex illis unus superat, patri cognominis, in Legum deditus studio: ex istis duæ, Eva & Anna Margarita; quarum altera Consultissimo Viro Hermano Helms J. U. Lic. & Gubenensis Reip. Syndico collocata est; altera Serenissimi Administratoris Archiepiscopatus Magdeburgici Secretarium, Johannem Georgium Pasch, Virum clarissimum, sortita conjugem est. Suavissimam uxorem ante hos octo annos extulit, atque in sextum annum pòst viduus luxit. Quam vitæ rationem, cum viri ætas gravior, & fatigata valetudinibus quoque, idq; auxilii indiga, minus admitte-

ret amplius, ad vota ſecunda tranſiit, cum anno MDCLVII. Menſe Septembri Præſtantiſsimam Matronam, Annam Lutterodiam, quam Spectatiſsimus Vir, Aſcanius Helvvig, Electoralium prædiorum in vicinia præfectus, digreſſus vita reliquerat viduam. Quo matrimonio nihil tranquillius, nihil pacatius fuit. Cæterum cum eo ingenio Siglerus eſſet, quod rebus agendis natum videretur, forumque ſpectaret; ab Ampliſſimo urbis Senatu Scriba Prætorius adſcitus Anno M DC XXI; & altero pòſt, creatus Notarius publicus eſt, ut ad conficienda inſtrumenta idoneam auctoritatem afferret. Qui cum in eo munere patribus ſolertiam induſtriamque ſuam, cum pari facundiâ conjunctam, documentis præclaris approbaſſet, in ipſum ordinem cooptatus fuit, commiſſasque in eo partes, cum domi, tum ipſa in aula, quò allegatus non ſemel eſt, ſic adminiſtravit ac geſſit, ut utrobique ſibi non parum laudis conficeret; & apud Principes ipſos gratia quoque valeret. Camerarii vices X. annis functus eſt: XVIII. cenſuales reditus curavit: VIII. egit Prætorius: quo ex gradu ante hos duos annos in ipſum Conſulare faſtigium evectus fuit. Quo fungi munere iterum Februario proximo cepit, pari defuncturus laude, quam ex priore Conſolatu retulerat, ni interveniſſet fatalis neceſſitas, & ipſum in primis ſpatiis ſtatim intercepiſſet. Viginti ipſi exacti anni ſunt, cum hiberno itinere contraxit podagram: quam, ſi Poetam audimus, medicina neſcit tollere. Remittit illa quidem atque abſcedit, ea lege tamen, ut revertatur, & certis quidem plerumque temporibus, uti ad conſtitutum quaſi videatur redire. Hoc ſæpius Siglerus cum malo ſuo expertus eſt, cum acutiſſimos cruciatus pati eſſet neceſſe: quod ipſo quoque auſpicio euntis anni in ipſum expetiit. Ac videbatur quidem nonnihil rediiſſe cum morbo ſuo in gratiam; non ſatis bona fide tamen: fefellit enim, & cum vix auſpicaturus magiſtratum proceſſit in curiam, quod V. Februarii accidit, tertio ſtatim die, tanto invaſit impetu, ut pedem movere vix poſſet. Mox lecto adfixum invaſit & febris, omnemque vitalem vim ita afflixit, ut nihil adjutaretur medicaminum virtus, & ſomni adimeretur requies, & triſte ciborum inceſſeret faſtidium. Qui cum ignoraret minimè, quid ominarentur iſta; pro pietate animi, cui ſtuduit ſemper, tota mente converſus ad Deum, divina atque cœleſtia agitavit ſecum, aſpernatus terrena quæ relicturus mox eſſet. Ante omnia id dedit operam, ut exſolveretur vitæ culpis impoſita ſacerdotis manu epulique cœleſtis gratia paſceretur in melioris vitæ ſpem, quæ cœlo reſtat. Eo officio die XVI. Martii ſingulari devotione perfunctus eſt. Die XXIV. prædicti menſis poſt ſecundam pomeridianam placidiſſimo fine inter medias preces, plenus ſpei ac fidei Chriſtianæ acquievit, cum feciſſet annos LXVI. Menſes II. & Dies VII. Ad H. I. efferetur poſtea, & intra urbem ſepelietur Chriſtiano ritu. Ad quas exequias ut conveniatis frequentes, & humanitatis ratio, & dignitas viri vos excitare maximopere poteſt. Quare ut eo prolixè decenterque defungi velitis, *Academici Cives*, officio, etiam atque etiam vos adhortamur. Propoſitum publicè Dominica Lætare anno MDCLX.

DCXCIX.

MAle queruntur nonnulli, perverti naturæ ordinem, cùm multò juniores ante grandes decedunt, & tardius qui hauſerint lucem, citius obeunt. Una lex omnibus poſita, ut quicquid ortum habuit, obitum ſentiat: ut à principio ſuo finis pendeat ſemper. Nec ullum hîc intervallo deſcribitur ſpatium. Quare ut parvo aut magno veniat, nunquam non tamen naturaliter venit mors, ex quo natura facta eſt, quæ culpa fuit. Optant parentes componi à liberis, & ſibi habere ſuperſtites, quos dederint. Cum accidit contra, votorum ordo, non ordo naturæ ſolvitur. Nam quod commune eſt omnibus, exceptum ſingulis eſſe non poteſt. Matrona clariſſima, Maria Magdalena Reuſneria, Amplisſimi Viri Georgii Schulzii JCti vidua, omnes ſuos compoſuit hactenus; non ſine luctu quidem, ſed nulla adverſus naturam querelâ: atque hoc æquiore animo ferens fatum ſuum, quod, minus ſolicita anxiaque de ſtatu ſuorum, vitâ poſſet abire. Quod cum nudius quartus fecerit rite, id reſtat, ut indicturi ipſius funus paucis de vita ejus pro more exequamur. Nata igitur eſt in hac illuſtri ſtudiorum matre anno M DC II. d. VI. Octobr. Patrem habuit Nobiliſſimum Anteceſſorem, Bartholomæum Reuſnerum, Sereniſs. Electoris Saxoniæ Conſiliarium Facultatisque Juridicæ Seniorem & Ordinarium, nec non Electoralis Curiæ, Scabinatusque & Conſiſtorii Wittebergenſis Aſſeſſorem primarium: virum in tantum laudandum, in quantum ſcientia juris omnisque ſeria ac liberalis eruditio intelligi poſſunt. Matrem ſortita Dorotheam fuit, D. Johannis Zangeri, qui ipſe quoque Anteceſſoris & Ordinarii Facultatis Juridicæ partibus ſumma cum laude in Academiâ noſtrâ defunctus eſt, filiam. Quicquid artis hunc ſexum decere poteſt, id providentiſſima patris curâ edocta fuit: nec ignara literarum, & Muſicæ etiam ſciens. Docili enim & minimè abſurdo ingenio nata erat. Duûm atque viginti annorum virgo collocata ſolemnibus nuptiis, quem ſupra diximus, viro ampliſſimo Georgio Schulzio J. U. D. Barbyenſ. Comitum Cancellario, Solmenſium Conſiliario, nec non Juridicæ Facultatis Aſſeſſori, deductaque eſt domum in liberorum communium ſpem, & certum vitæ conſortium. Quod tale dedit expertaque eſt, ubi nullus querelæ, nullus relinqueretur jurgio locus. Hoc unum queſta neceſſitatis, quod ſupereſſe marito deſideratiſſimo fuit coacta. Mater facta eſt ſexies, in utriusque ſexus prole numero pari: hac lege tamen, ut omnes efferret ſuperſtes. Viduitatem difficilem admodum atque exercitam habuit: multa acerba & gravia per hos XXVI. annos perpeſſa. Quantum erat, orbari liberis omnibus? Non levi fortunarum parte exui? Vaſtatos hortos, ſuburbanam domum atque conſepta diruta videre? Fortior tamen imbelli ſexu, acquievit fato ſuo, &, pietate ſeſe involvens, legendo, orando, pſallendo, caſus ſuos levavit. Nec aliunde & diuturno morbo hactenus ſolatia petiit, phthiſeos malo aliquot annis implicita. Suſtinuit tamen valetudinem, & quoquo poterat modo fulciit corpus ruinamque avertit. Sed menſibus aliquot hactenus affixa lecto, cedere morbo, neceſſe habuit, donec ipſa excederet, & nudius quartus creatori optimo redderet animam, cum LVII. annos Menſes III. diesque totidem feciſſet vivens. Alii inter longa proſpera obeant diem,

diem, & delicioſa felicitate ſuâ ægri invitíque diſcedant. Noſtra hoc promtius abiit, quò minus adfuit, quod moraretur ac retineret: eoque ampliore ac meliore ſpe poſuit vitam, quod per ærumnas multas ad finem pervenit.

Mors ipsa (canit Poeta) *beatior inde eſt,*
Quòd per cruciamina leti
Via panditur ardua juſtis,
Et ad aſtra doloribus itur.

Vos, *Cives Academici*, agite, clariſſimæque exequias fœminæ obite ac celebrate prolixè: quæ efferetur ex paternis ædibus ad H. I. poſtea, & concione funebri habitâ, intra urbem condetur rite. P P. d. XIII. Januarii anno recuperatæ gratiæ MDCLX.

DCC.

CUm feria ſecunda paſchali Ornatiſſimus Juvenis Daniel Hoffmeiſterus Elluzenſis Weſtphalus diem ſuum obiret, quantum ſolatii, quantum præſidii contra mortem vel ipſum ſuppeditare tempus potuit, quod ei everſa tartara, deletam mortem, ſublatum peccatum, victore CHRISTO reſurgente ex inferis, ingerebat? *Fiducia Chriſtianorum reſurrectio mortuorum eſt*: hanc inſtituit Chriſtus, hanc dedicavit: effecitque ut caput membra omnia ſequerentur, quo ipſe præiſſet. Natus eſt anno MDCXXXVII. Patre Henrico calceario civeque honeſto. Cum perveniſſet ad id ætatis, quod capax diſciplinæ & literarum eſt, in ſcholam Petershagienſem traditus fuit, ubi pro docilitate ingenii Latinas literas feliciter hauſit: mox Patronorum conſilio, Bilefeldenſi ſcholæ alumnum dedit, opeque Rectoris ingenuis aliquot pueris pædagogus præpoſitus fuit, qui victum & alia, quæ ad tuendam vitam facerent, liberaliter præbuerunt. Qua provincia per ipſos ſex annos ita functus eſt, ut induſtriam, ſtudium, modeſtiam & probitatem ſuam facile omnibus probaret. Auctumno anni MDCLVIII. in Academiam noſtram venit capeſſiturus majora. Id agitabat enim cum animo ut Juris ſtudio ſe daret. Et dedit verò ſe illi, in quantum vacare ipſi inter miniſteria licuit, quæ aliis locarat. Nam ſumtibus deſtitutus à ſe, aliena ope ſuſtentare ſtudia hactenus habuit neceſſe. Laudanda itaque ejus conſtantia eſt, qua obfirmavit animum contra fortunam; nec ſe à ſtudiis abſtrahi paſſus eſt, quod improba illa moliebatur; ut ſolet maximè infeſta eſſe iis, qui bonam mentem amant. Duæ quaſi ſeptimanæ factæ ſunt, quod valetudine cepit tentari. Obluctatus tamen eſt; nec niſi octavo demum die ceſſit, cum cogeretur decumbere. Sed morbi maximè vis cùm in fauces incumberet, vocatus quidem Chirurgus fuit, qui opitularetur. Neque non ille egregie functus eſt partibus, non eo ſucceſſu tamen, qui optabatur: quod in remediis cæteris quoque uſu venit. Ergo procidere vires, collabi omnis corporis flos, cum ad quodlibet cibi genus faſtidiret ſtomachus plane obtorpens. Ex quo cum ſatis pateret, quò cruptura res eſſet, Rever. Archidiaconum noſtrum, accerſendum curavit, qui confeſſo culpas erroresque ſuos impertiretur veniam, verendisque myſteriis mox diſceſſurum animum, velut viatico quodam, inſtrueret. Quo officio devotâ pietate defunctus, ſe Deo permiſit, inſtans ſubinde precibus, quibus felicem abitum ſi morien-

riendum esset, precaretur. Cujus voti sui nudius tertios compos factus est, cum inter sextam & septimam vespertinam placidè acquiesceret. Ad H. I. postea efferetur ex Fritschianis ædibus in Consulum vico, extra urbem humandus. Quod funus ejus ut frequentes velitis exequi, etiam atque etiam vos adhortamur. P. P. d. XXV. Aprilis anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DCCI.

FUnebrem nobis hunc diem Vir præstantissimus M. Jacobus Schröder facit, qui ἀλλοτριεπίαν hactenus & numerorum artem ingenuos pueros & adolescentes docuit. Non recusemus hanc sortem: nam cùm de funere ejus communis mortalitatis admonemur, occasionem capere licet cautius paullò, & velut adductius regendi vitam: quæ secura de fine suo, & sibi nimis permissa in præcipitia facile proruere potest. Natus est noster Fürstenaviæ Borussorum M. Julio anno M D patre Martino, agricola bono. Quo nomine veteres, ut Cato auctor est, laudare solebant, quos laudatos amplissimè, atque pro bonis maximè viris haberi vellent. Omnium enim rerum, ex quibus acquiritur aliquid, nihil agricultura aut dignius libero homine, aut sanctius etiam est. Hoc namque justissimum genus reditûs, quod terra, cœlum, annus refert. Utrumque parentem mature amisit, seriùs tamen genitorem, quo duodecennis puer orbatus est. Ne abstraheretur à literis, quarum studia ceperat, assitus in familiam Burggravii Donani, penes quem magisterium Ducatus & Electoralis Consilii regimen erat, illustri filio sic ministravit per annos V. & quod excurrit, ut unà studeret. Profecto hero in Academiam, ipse, ne studiorum corumperet ordinem, Scholæ Stolpensi discipulum dedit, interque alumnos ejus per tres annos sustentatus est. Anno M DC XXVII. Dresdam concessit, & sub M. Georgio Hausmanno P. L. Viroque doctissimo in ludo illo non mediocriter profecit. Sed cum Syndicis urbis, Viris Consultissimis, Dn. M. Johanni Horniceo ac Dn. Georgio Bornero, & ratiocinatoris boni, & elegantis scriptoris titulo commendatus esset, opera ejus in scriptu Curiæ per octo integros annos fuerunt usi, redditis testimoniis, & fidei & diligentiæ ac probitatis singularis. Anno M DC LX. M. Junio in Academiam nostram veniens repetiit hactenus interrupta studia, eaque contentione atque successu in illa incubuit, ut anno post Magisterii Philosophici gradum fuerit indeptus. Inde scholam scriptoriam & ratiocinatoriam aperuit: easque partes hactenus ità tractavit, ut qui in disciplinam ejus traderentur, egregie proficerent. Ad rem uxoriam sero applicuit animum: nec nisi cum per ætatem moneretur, quo sibi de socia vitæ prospiceret, quæ ejus necessitatibus & valetudini curaret. Anno itaque M DC LVII. demum M. Julio, junxit sibi legitimis nuptiis ornatissimam viginem Annam, Reverendi & Docti Viri, Christiani Kenzelimanni Dobinensis Ecclesiæ, in vicinià, Pastoris, filiam. Cum qua in tertium annum ita vixit, ut matrimonio illorum nihil esset conjunctius. Namque & alter alteri dabat animum, & neuter officii obliviscebatur. Phthisi diu est, quod laborare cepit. Sustinuit tamen temperantissima vitæ ratione usus curaque assiduâ. Sub Januarii proximi exaggeratum ita est malum, ut insequenti mense tandem prorsus decumbere, haberet necesse. Superiore XV. d. labentis mensis impetrata peccatorum venia sacris mysteriis expiatus, de supremis serio cogitavit, & quicquid vixit deinceps, inter preces &

cantilenas sacras consumsit. Felicesque deprædicavit, qui his officiis defungi possent: non sine spe futurum brevi, ut horum fructus in altera vita percepturus foret. Et quidnã aliud sibi ominari poterat, qui tanta innocentia, tanta pietate vitam exegerat hactenus? Qui nullam concionem, nullas unquam preces publicas neglexerit: acerrime questus, quod cùm XXIX. Januarii ex concione matutinâ per valetudinem graviorem ægre domum reversus, & abstinendum publico esset, sacra pomeridiana obire haud posset? D. XVII. Febr. inter I. & II. antelucanam acquievit placidissimè, cum sexagesimum annum ante hos VII. quasi menses ingressus esset. Qui cum sepeliendus à meridie sit, vestrum erit, Academici Cives, optimi viri funus prolixè exequi. Qui efferetur H. III. postea Sthelianæ Viduæ ædibus in Judæorum vico, quam vocant, sitis, & extra urbem humanabitur. PP. d. XXII. Februarii anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

DCCII.

QUi proximi mensis Januarii d. XXV. de statione mortali decessit egregius Juvenis, Hermannus Hojerus, is postea ad Hor. I. solenni ritu componendus erit. Obiit in ipso flore ætatis, sed illa hominibus posita lex est, ut omni tempore moriantur maturè. Ita se instituerat hactenus, ut veram vivendi rationem videretur tenere. Sed quo melius sese aliquis comparavit in vita, eò felicius potest excedere. Vix enim, qui bene vixerit, moritur malè. Abreptus est de medio studiorum curriculo, cum optima quæque pulcherrimaque videretur minari. Nusquam tuta fides in rebus mortalium: nec cuiquam tam plura licet discendo cognoscere, quin plura ignoret. Neque humana omnia homini complecti fas est: & quanta in divinis latere oportet? Quæ ille noster jam plene capit, quando translatus eo est, unde humana despicere securè licet. Gratulemur illi hanc sortem; & nunc de eo exponamus, quæ hujus scripturæ ratio postulat. Natus igitur est Bexehordæ in Ducatu Bremensi d. XIV. Novembr. Anno M DC XXXVII. Patre Reverendo ac Docto viro, Johanne Mojero; tum Bexehordensis Ecclesiæ, nunc Eppendorffensis, in agro Hamburgico Pastore. Malè firmus à partu tertia hora post sacro fonte tinctus est. Convaluit tamen divina ope, duravitque in annos istos, quos hactenus fecit. Cum approbasset puer indolem Patri, traditus literis est, primo Dorunni Wurstriæ vico: inde Luneburgum missus est, sed in sequenti anno revocatus domi didicit, donec Hamburgum concederet, ubi M. Petro Westhusio Rectore, & M. Zacharia Mosero Conrectore, Viris Clarissimis, per tres annos ita profecit, ut erectiores condiscipulorum animi ejus ferre vix possent. Inde Gymnasio urbis alumnum dedit, Viro Excellentissimo D. Joachimo Jungio ejus Rectori, profectu ingenii & morum temperamento ita charus, ut alius ei familiarior temere haud esset. An. M DC LVIII. d. XIV. Martii huc venit atque ex eo ita se gessit ac comparavit, ut suo officio abunde faceret satis. Quam diligenter enim habuerit studia, quorum causa huc erat permissus, Philosophiæ non tantum, sed SS. Theologiæ quoque Excellentissimi Professores, quos affectatus assiduè hactenus, & quorum acroases ac scholas frequentavit sedulo, testabuntur abunde. Arguent etiam Dictatorum & Adversariorum commentarii, quos plures reliquit. Vitam ejus quod attinet, ad pietatis ea ac probitatis modestiæque rationem exactè quadrabat. Itaque magna spes erat, egregiam eum ad salutem

Eccle-

Ecclesiæ operam navaturum esse, si matureſcerent ad plenam frugem ejus virtutes. Sed Deo aliter placuit: qui imputavit tanquam præstita, quæ præstiturus videbatur. Ex Septembre mense usque gravis quodammodo sibi visus est; & semper aliquid apud alios queri, cum nihilominus interim munis suis fungeretur. Sub d. XXI. Januarii serio cepit ægrotare, de anguſtia pectoris præcipuè quæstus. Aderat etiam non tralatitius calor, qui vapore maligno exæstuans fauces etiam corrupit. Advocati Medici non defuerunt quidem idonea ferre auxilia, nequicquam tamen; præpollente malo & magis magisque invalescente. Remittebant quidem à venæ sectione æstus; sed quos mox tantum exciperet frigus, quod nulla fomenta frangere possent. Facilè augurabatur, ecquid futurum esset de se: quare omissa cura corporis, de animæ erat salute solicitus, eoque omnem cogitationem convertebat. Mane d. XXV. Januarii cum peccatorum veniam à ministro impetrasset, divinis mysteriis expiatus est. Inter II. & III. meridie, cum Confessionario suo, & cæteris, qui aderant, valedixisset, inter medias preces placidè acquievit, cum tres & viginti annos pene exegisset vivens. Ad horam I. postea exequiarum celebrabitur solenne. Pompa funebris procedet ex ædibus prudentissimi & peritissimi Viri; Johannis Arnuri Pharmacopœi Prætorisque Urbani, ad forum sitis, in templum urbis, habitaque concione funebri peragentur cætera, quæ solent. Quibus ut interesse velitis frequentes, vos etiam atque etiam adhortamur. PP. d. XIV. Februarii anno recuperatæ gratiæ M DC LX.

CCCXXIII.

SI cùm novissima hora imminet, & supra caput astat mors, competere nobis beneficia possent, quæ conceduntur, quandoque litigantibus in foro, non efferendus nobis esset hodie caussarum patronus insignis, beneque peritus juris, Georgius Burckardi. Usus fuisset sua arte, & reperisset causam aliquam, qua diem proferret, & advocationem quandam impetraret, ne amantissimam conjugem, ne parvulos liberos destitueret tam citò, & orbos faceret. Nunc quia nec comperendinationibus ullis, nec ampliationibus; non moratoriis ullis, hic locus est, ne quicquum audit aut videt mors, accidit, ut nudius quintus, decederet, acerbum sui desiderium uxori dulcissimæ relinquens. Natus est Wittenbergæ d. XXI. Novembris A. M DC XXIX. patre amplissimo & Consultissimo Viro Georgio Burckardi, Consule Syndicoque urbis matre egregia fœmina, Barbara, Clementis Bergeri, Viri Consularis, & bibliopolæ perquã celebris filia. Pueritiam domi egit in parentum sinu, atque sub privatorum præceptorum cura ac disciplinis non segniter profecit in literis: quippe qui docili capacique ingenio præditus esset. Adolescentulus Jetzehoam Holsatorum ad Avunculum suum Philippum Bergerum, Consulem urbis & Advocatum caussarum celebrem concessit, ibique in ludo publico majore & ampliore literarum cultu imbutus fuit. Quam ob caussam, cum huc rediisset, & viro Clarissimo Christiano Quenzio, Hallensis Gymnasii Rectori, commendatus esset, receptus ab eo in familiam est, & erudiendis liberis sui præpositus fuit. In cujus contubernio assiduaque consuetudine, eam doctrinam sibi Philosophicam comparavit, ut Juliæ Academiæ post paullo præclarum civem dare posset. Hic patris amplissimi secutus vestigia

Jurisprudentiæ navare operam cepit, non tralatitiam ac tumultuariam; sed seriam atq, constantem: quo factum, ut cum reversus huc esset brevi in foro agendis inclarescceret caussis: nec multò post Fidovvricenses sibi actuarium illum ac Syndicum constituerent. Quo munere absque singulari perfunctus est laude, donec Marchia concuti armis, militeque oppleri, & bellis Polonicis immisceri cepta esset. Quorum eventum ancipitem cum secum cogitaret providè potius duxit recipere sese maturè hue, & petere tuta, quam dubiæ ibi exponi aleæ. Cum rediisset ad nos, ut fundaret familiam, rei uxoriæ applicuit animum, conjugemque duxit ornatissimam virginem, Annam Mariam, Reverendi atque perdocti viri M. Johannis Gryphii Dhalensis Ecclesiæ Pastoris, & Ephoriæ Ossatiensis Adjuncti filiam. Cùm quâ in quartum annum conjunctissimè vixit; atque ex eâ suscepit filios duos, Johannem Gottfridum, & Georgium Gottlieb, quibus præsidiis maxima spes in illo est sita, qui orbi universo præsidet, & omnia moderatur ac curat, scq; orborum ac viduarum disertè professus patronum est. Caussas clientum suorum sedulo semper atque cum cura administravit, deditque enixe operam, ut suum cuique assereretur jus: cæteram quoque vitam ità instituit, ut gravis nemini atque molestus esset; id unum solicitus, ut ageret sua. Kalendis Martis febri ardenti præter spem laborare subito cepit. Ac quamvis maturè adhiberentur medentium opes, neque labori ulli aut sumtui parceretur, vinci tamen morbus haud potuit, ac efficì adeò, ut sanitati restitueretur. Nam septimo die pòst, inter tertiam & quartam pomeridianam, occubit placidè, cùm vixisset Anno XXXV. Mens. III. D. XIV. Finitis sacris pomeridianis efferetur ex paternis avitisque ædibus & extra urbem mandabitur terræ. Cujus exequias ut exequamini prolixè decenterque (quod adnovitii quandoque parum pensi habent, seque in iis turpissimè gerunt, magno documento consumti pudoris) etiam atq; etiam vos adhortamur. PP. Dominicâ Invocavit, anno recuperatæ gratiæ MDCLX.

DCCIV.

NOndum obducta sanataque plaga est, qua Academiæ corpus Octobri proximo in Nicolao Pompejo, Viro Clarissimo, percussum fuit; & ecce novum proh dolor, idque in ipso capite adeo, accepit vulnus, cum nono ante die plurimum reverendus atque amplissimus Vir, Dn. Johannes Scharffius SS. Theologiæ Doctor Professorque primarius & Senior, neque non templi Cathedralis Præpositus, de statione mortali abduceretur. Non potest hæc clades non singulari solicitudini nobis, mœrorique esse. Quamvis Excellentissimo Viro nec immatura mors, nec oportuna parũ, contigerit; qui, cam ingressus ætatem, quæ ultima exactaque consuevit haberi; cumque non ire in finem amplius, sed ruere jam ac præcipitare omnia solent, occubuit; &, cum incideret, illa, non vitam magis, quam lentũ ac diuturni morbi labores, nec tralatitios cruciatus terminaret; facit tamen eruditio ejus, & candor, ac probitas, & cæteræ artes egregiæ, Theologoq; inprimis dignæ, quibus excelluit, ut ejus amissio acerba & luctuosa nobis accidat. Quod si à Deo venire læta pariter nostra & tristia, ac utrorumque eandem esse causam, existimare oportet; quid faciemus? An contra hunc rapidissimum torrentẽ nequicquam jactabimus brachia, & vanis nisibus oblu&abimur, quod in præsenti incumbit fato, ac nulla arte mutari potest? Cedemus potius, & venerabi-

rabimur manum, quæ ut percussit, ita mederi; quæ cum abstulit, donare rursus largiriq; etiam potest.

Necessitate qui minorem se gerit,
Sapit ille verè, & conscius cœlestium est.

Natus est Scharfius Kroppenstadii, Halberstadensis principatus oppidulo, anno MDXCV. d. XIII. Junii mensis: Patre Caussidico, sibique cognomine; matre Margarita, Henrici Vogleri Viri Consularis filia. Hi natum sibi filiolum, sicut gratanter susceperant, ita cum cura & diligenter educandum statuerunt. Neq; enim genuisse satis est: id danda maximè opera, ut adolescant tales, ne genuisse pœniteat. Sed primam statim ætatem ejus grave percussit fulmen, quod patrem ei haud tantum, sed matrem quoq; ademit. Orbatum itaq; parentibus parvulum susceperunt propinqui, & intellecta pueri bona ac liberali indole, literis imbuendum curarunt. Adolescentior paullò ab uterino fratre Stephano Langio traductus Halberstadium; & in Martinianum ludum traditus, ut vitæ sibi pararet subsidia, condixit operam honestis civibus ad deducendum eorum pueros in scholam (veteres *Pædagogos* & *Comites* appellabant) quod studii genus præcipue Viro admodum reverendo atque amplissimo Dn. M. Cunrado Bartholo, Misnensis Ecclesiæ Superintendenti, navasse olim, sæpius non sine voluptate recordari solebat. Hinc Berolinum, & brevi posteà Brandeburgum Margicorum discessit, quod illi ludo id temporis viri doctissimi essent præpositi. Substitit ibi biennio integro singulari studiorum profectu, Græcas literas maximè paullo uberius hauriens. Inde illustri Bregeo alumnum, & choro Musico ibidem, præfectum dedit. Ubi ea ingenii & comparatæ eruditionis documenta edidit, tantamq; de se excitavit spem, ut moderator ludi, Melior Laubanus, vir eruditissimus, annuam liberalitatem à Principe in C. uncialibus nummis, sive Imperialibus, non sine auctario succedentibus annis, promiserit, si Heidelbergam continuandorum & absolvendorum studiorum causa proficisci imbiberet. Sed maluit carere beneficio, quam fidei adire naufragium. Insigni itaq; & literarum & eruditionis Philosophicæ instrumento ornatus, an. MDCXVII. in Academiam nostram venit, ea quidem posita sibi lege, ut sicuti gladiatores olim pugnaturi sine missione in arenam solebant procedere, ita & ipse in hanc palæstram progrederetur, ut sine cessatione studeret: sectatus assiduè, præter Philosophos, magna illa Theologorum lumina, Balduinum, Franzium, Meisnerum, Hunnium; quorum magisteriis ac scholis mirum quantum profecit. Anno tertio post, cum impetrasset Philosophicam Lauream, docendo etiam voluit proficere, scholasq; privatas instituit magno illorum bono, qui in Philosophicis disciplinis aliquid vellent facere, & disputando exercere ingenium. Quam operam suam sic approbavit omnibus, ut Amplissimum Philosophorum Collegium dignum putaret, qui corpori suo asscriberetur, quod A. MDCXXIV. accidit. Nam anno MDCXXVII. inter ipsos Professores cooptatus est, cum Logica & Metaphysica ei docendi provincia traderetur. Quo eodem anno & Venerabilis Theologorum Facultas ipsi indulsit copiam, privatim legendo & disputando res Theologicas tractandi. Nam ita hactenus Philosophiæ se dederat, ut primas Theologiæ studio tribueret, cui & ancillari illa debet. Quare & A. MDCXXXV. primam in Theologiâ lauream adeptus fuit, cum pro Licentia, quam vocant, post experimenta cætera, disputasset. A. MDCXXXVIII. demandata ipsi etiam Philos. Practicæ professio est, ut fungeretur unà, & in utroq; genere Academi-

cam pubem publicè erudiret. Quas partes 22.an. ità functus est, ut magni usus haberetur doctor, & celeberrimum nomen non intra Germaniæ tantum fines, sed apud exteros etiam compararet. Biennio post, Theologiæ creatus Doctor solenniter, & tradita simul Serenissimi Electoris auspiciis provincia est Theologiam quoq; extra ordinem docendi. In qua versatus summa diligentia & fide est, dum ann. 1649. eadem auctoritate ordinariè cepisset docere. In quo exaggerari atque intendi ipsi labores necesse fuit; quod Collegæ primarii cum senio, tum valetudine gravarentur. Cum quibus tamen eò congressus acrius est, quo promovendi boni publici cura majore & studio, quod semper in illo eximium fuit, teneretur. Quo factum, ut sicut plurimis Philosophicis scriptis, quæ edidit, & publico usu teruntur passim, de literaria re clarissimè meritus est, ita Tractatibus variis Theologicis Ecclesiam quoq; summo & maximo sibi obligarit opere: inprimis cum contra illos agendum esset, qui reformatos se vocant, aut nova quædam viderentur afferre, pro veritate solicitus semper atque intentus. Decanatus munere in Philosophico juxta ac Theologico Collegio functus aliquoties est: Academiæ Rectoratum ter administravit, prudenter, integrè, & summa fide. Uxores habuit tres: primam, Euphrosynam Claram, Martini Prætorii ex Magdeburgensibus Canonicis ad S Nicolai, & peritissimi Medicinæ Doctoris, filiam: quam primo statim matrimonii anno, hoc est 1633. amisit. Alteram Annam Catharinam, Nobil. Viri, Viti Pelshoferi Archiducum Austriæ Domestici natam, quam trium annorum viduus duxit, & quinquennis maritus cum ea, non sine gravi luctu, trium natorũ extulit matrem. Tertiis votis Annam Hilliam, quam præstantiss. Vir, Christianus Bonnerus, Grefenheniochensis præfecturæ Quæstor, defunctus dudum, reliquerat viduam, sibi adjunxit, auspicatissimè cætera, nisi quod nullam ex ea sustulit prolem. Cum ea enim hos annos 18. ità vixit, ut nihil concordius, nihil conjunctius eorum animis videretur (in quo potissimam partem matrimoniorũ sita felicitas) cùm hic in modum sororis ipsam amaret, & illa ipsum ad patris instar veneraretur ac coleret, ejusque salute ac commodo nihil antiquius haberet aut prius. Quam pietatem ipsi fessâ ætate, & jam afflictâ valetudine ejus, approbavit maximè; non imparem affectum & in privignos semper ostendẽs: quod dictu difficile quanto annorum senilium levamento fuerit. Liberos reliquit duos, Annam Sabinam, admodum reverendo atq; amplissimo Viro Johanni Andreæ Quenstedio SS. Theol. D. & Profess. Extraordinario solennibus collocatam nuptiis, ex qua bis avus factus est; & Johannem Fridericum, quem non ita pridem ex Academia Lipsiensi receepit, ut hic Philosophiam absolveret, & inchoatum Theologiæ studium, paternis auspiciis ac ductu, continuaret. Qua probitate, quo candore, qua integritate fuerit, operosè exponere opus non est. Uno omnium ore id celebratur. nec quisquam est, qui norit familiarius, quin luculentum de iis, ut & de singulari pacis atq; concordiæ studio, quo præstitit, testimonium reddat. De pietate autem ideo commemorandum non est: quod in Theologo ea non laus, sed necessitas sit. Nã quis agnoscet Theologum, quem pietate vacare agnoscat? De operatione illius, & pio in pauperes ac indigentes affectu, dicenda pauca sunt. Quibus succurrere, & benigne adesse, & ferre opem pro suis rebus, nunquam cessavit. Nam & quingentos florenos ex primæ uxoris, quæ crevit, bonis, ordinavit, ex quorum usura stipendiũ procederet, sustinendis tenuiorum studiis in Academia: & aliam summam, unde auctarium aliquod annuum illorum

rum adjiceretur salariis, qui partes canendi in templo arcis, cui Præpositus hactenus fuit, quotidie obeunt. Nimirum hoc est præclare uti partis, cum publica inde juvantur commoda, & aliorum levantur fortunę: non cum in arcis strangulantur abduntur q; splendentes nummi, ut ibi serventur tantùm, aut aspectu delectent: ac neque possidenti, nec aliis usui sint, prodigendi fortè à nepote olim hærede, atq; per luxum atq; nequitiam, perdendi male. Biennium admodum est, quod alvo soluta fluere cepit. Quod ut detraheret multum viribus, easque accideret perquam, non tamen omisit creditis partibus pro sua virili quàm posset fungi. Sed cum plus imperare sibi videretur, quam cui esset par, à Sereniss. Electore obtinuit, ut substitueretur, qui sibi vicarias partes præstaret. Autumno proximo & renum labores exercere cum ceperunt haut leviter: quo factum, ut mense proximo plane cogeretur decumbere. Novissimè & catarrhus accesit cum vehementi tussi, & cruciatibus pedum acerrimis. Quare durare diutius qui posset, emaciatus & fractus longinqua adeo valetudine, & ante novissima totus propemodum conversus in ossa? Cum facile itaque ominaretur, ecquid de se, & sene, & tot afflicto præterea malis, futurum esset, non jam de medicorum auxiliis, quæ præsto semper fuerunt, vitæq; præsidiis, solicitus amplius & anxius fuit, sed id curavit unicè, ut mortem instantem læto & pleno optimæ spei animo exciperet. Quocirca reverendum Dn. Archidiaconum, qui sibi à Confessionibus erat, accersendum curavit, eiq; confessus errores vitæ plurimis lacrimis, sacrosancta mysteria participavit. Ex eo se totum permisit Deo, atq; optavit maximè, solvi corporeis vinculis, & esse cum Christo, in quo omnia, & illud maximè, quod peti, non comprehendi mortali sensu potest. Hoc cogitabat, hoc suspirabat, hoc loquebatur assiduè; nec acroama aliud admittebat gratius, quam quod Christum, & crucem ejus, & vitā æternam, quo sola Christi perducit crux, ingerebat. Die V. & VI. Januarii perpetuò pene quasi consopitus jacuit: expergefactus nonnihil, ad orandum canendumq; adhortabatur, qui circū erant. Ut auspicaretur scilicet operas, quibus mox vacaturus æternum esset. Quid aliud enim sanctæ & Deo jam junctæ animæ faciunt, quam ut aut orent aut psallant? Quamvis enim nullis expositæ necessitatibus amplius sint, piorum cura tamen, qui jactantur adhuc inhumanarum rerum mari, attinentur: ipsæ verò, quod attigerunt portum, & nihil metuendum amplius habent, potitæ felicitate summa, nec terminanda, gratias Deo, & laudes canunt. Septimo Jan. inter medias circumstantium preces ac hymnos placidè, & in soporem veluti solveretur, acquievit, cum LXIV. ann. menses VII. in hac mortali scena egisset partes, non sine bonorum omnium plausu theatro excedens. Atq; idipsum est, quod optimæ quæq; animæ, licet non ambiant, sperant tamen, & sibi optant contingere: cū nemo malè audire cupiat, & recordationibus bonis nō celebrari. Ita vixit, & erga quosvis officiis omnibus functus est Scharffius, ut illud abunde consecuturus sit, quod quisque mortuo sibi vivus expetat. In ore omniū ejus versabitur virtus, loquetur in libris eruditio ejus, quorum beneficio erudiet ac instruet mortuus, quos vivus docere amplius non potest. Nunc agite, *Academici Cives*, & Præceptoris optimè meriti exequias, celebrate frequentes, nec non & exorate castis precibus Numen æternum, ut, qui in locum ejus sufficitur, impleat quoq; atq; efficiat adeo, ut non tam desideretur Scharffius, quàm conferatur & memoretur cum laude. Efferetur ex ædibus suis ad H. I. in templū urbis, & concione habita deportabitur in arcis, ubi peractis solennibus cæteris conditorio suo in spem communem Christianorum

in

inferetur. PP. Dominica II. poſt Epiphan. an. recuperatæ gratiæ MDCLX.

DCCV.

Quid Carolus I. Britanniarum Rex, loqui potuerit lata in ſe ferali ſententia. Oratio, ſeu Declamatio Gemina.

Oratio ex Regis Britanniarum Perſona.

ERupit igitur tandem, quod diu parturivit Britannia, & ignorarunt ſecula hactenus, ut poſteri omnes execrarentur. Quam meæ me patriæ pœnitet, ſi, niſi ſceleſtam, & impiam, & deteſtabilem habere non poſſum! Et quid appello patriam, ſi me produxit ut tolleret? Non paucos Regum ferro ſublatos legimus; ſed conjuratione ac fraude. Etiam per carnificem; ſed hoſtes, & alienos, & in ſecreto carceris, ne publicè fuſus Regum ſanguis vulgari aſpectu profanaretur. Ego â populo meo ad tribunal rapior Rex: ô audax facinus! Ego â populo meo condemnor capitis: ô ſcelus ultimum! Bene tamen, quòd innocens. Quanquam ne noxium quidem damnandi ſubjectis jus ullum eſt. Nondum recenſui totum nefas: trahor in pegma ferale â milite meo: trador carnifici Rex ſecuri publicè percutiendus. Quæ unquam barbaries tale quid auſa? Putabo tamen vos bene agere mecum, dum candidè agitis, & ponitis larvam, quæ ſub conditionum ac pacis perſonâ crudelitatis veſtræ mimum hactenus luſit. An diſputet ſcenæ, in quâ adhuc egiſtis partes? An impotentia veſtri furoris tegi amplius haud poteſt? Nam cum immanitate miſericordia non jungitur. Et pronunciatis ſententiam, non ut diutius ne peream; ſed ne diutius cupiditas veſtra vota ſua excludat. Errant, qui nunc perire me demum credunt. Quamdiu probitati noſtræ veſtra illuſit nequitia, tamdiu & perii. Hactenus occidiſtis meam ſpem; nunc vitam perimitis. Et quæ illata hucusque mors fuit, nunc perpetratur. Finem moriendi hic ictus afferet, quem vos putatis initium. Sic vita incipiet. Nam metus & ſpes, non vita interpretanda; ſupplicium eſt. Et iis liberor, jam verè meus. Quid pœnam putatis, quod ſub carnifice morior? Beneficium eſt. Haud aliter mori oportet, qui pro ſuorum ſalute moritur. Atqui hoc optimi Regis eſt. Tyrannus enim populum ſuum ipſe occidit. Si immitteretur percuſſor clanculum, uni, vel paucis viderer mori. In omnium moriendum eſt oculis, qui omnibus moritur. Nec pulchrius teſtimonium innocentia habet, quàm omnium quod conſcientiâ redditur. Quid ora dejicitis taciti? Hic vultus confuſos & reos decet. Et id me lætum ac alacrem cernitis. Sed quid juvabit tacere, ſi cætera clamant: nec idem ſilentium ſequitur rem, quo obmuteſcunt auctores? Vocalis admodum Regum eſt ſanguis. Nusquam non ejus audiuntur voces; ſed Reges advertunt imprimis; qui & intelligunt maximè. Et dú advertunt, movent ac flammant. Intereſt Regum, ne quis impunè Rex pereat. Quos ſcelus deterruit; ſucceſſus invitat. In fomite extinguendum incendium eſt, ac niſi maturè confutes flammam, ſpargetur latius, & plena mox ſui omnia paſcet. Non ſiſtunt exempla, ubi cœperint: & quamvis anguſtum nacta tramitem, in partes omnes divagantur. Mei ſecurus ſum: orbis cauſa hæc loquor. Qui ſtare non poteſt, majeſtate Regum calcatâ. Quid ſunt in orbe Principes? Columnæ, & fulcra, quibus innititur publicum. Et his revulſis, ædificium ruit. Satis dixiſti Carole. Nec cauſari damnatus, nec moriturus iraſci debes. Functus officio es. Pulcherrimus animus te comitatur. Melius eſt, damnatum & innocentem mori; quàm reum ſceleris trahere ſpiritum, ſed in perpetuam pœnam. Nam juge ſupplicium eſt, ſua cuiq;

con-

conſcientia mala. Habetis voces noviſſimas: expedi nunc ſecurim carnifex: hoc ultimum jubeo. Sed & obdura animum: in Regis jugulo ſalutem incidis Britanniæ.

DCCVI.

ABunde ſuppetunt innocentiæ verba; ſed fruſtra audiri poſtulem, ubi libido ac vis omnia ſunt. Jam ſupplicare nemini Reges, niſi Deo, ſolent. Nam ſoli Deo & peccant Reges. Nec Rex ac innocens moriar, nî ſalva majeſtate moriar. Hæc præſtat Regem. Et incorruptum nî reddam Deo, quod credidit, malæ fidei ero. Loquor tamen, ut ita me quoque Regem oſtendam: neque ſilentio probare videar concilii veſtri impietatem. Mancipiorum eſt ad heri imperia nec vocem mittere. Nemo Rege liberior eſt. Qui niſi caſtigat ſuorum veſaniam, eidem ſervit; quo nihil eſt fœdius. Quicquid Rex ſum, à Deo ſum. Qui per Parentes vitam homini, & Regis filio ſceptrum dedit. Quis furor aliena appetere? aut velle rapere, quæ veſtra non ſunt? Attrectatio, furtum, rapina, privatorum damnorum vocabula ſunt: cum Regum majeſtas vitaque tentatur ſaltim, ſacrilegium eſt, impietas eſt: quid erit cùm tollitur? Sacroſancti Reges ſunt: itaque violari non debent. Plus dicam. Reges Dii ſunt; perpetuo igitur venerandi. O majeſtatis itaque & divinitatis ex æquo reos! Non me feciſtis Regem; natus ſum. Nec diadema ac faſces comitiorum electio; ſucceſſio dedit. Et hanc ſancivit, qui Patri Regi me ſupereſſe legitimum voluit regni hæredem. Quô jura nova fingere libet? Jus vetuſtiſſimum Dei moveri haud poteſt. Nec quas ſacravit religionis cœleſte Numen, commenta calliditatis humanæ unquam reſolvent. Pulcherrimè mihi factorum meorum ratio conſtat. Si quid admiſi culpæ tamen, habeo cui reſpondeam. Qui vel donabit orantem veniâ, quia mitiſſimus; vel ſatisfacientem, idem æquiſſimus, abſolvet. Tribunal aliud ignoro Rex, & leges neſciunt. Quæ ipſæ tam infra Reges ſunt, quàm ſupra Deum non ſunt, quîcum connexa arctiſſime Regum eſt ſanctitas. Videtis juſtitiam fori veſtri in me: & tamen gaudeo mori, ſi ſanguine meo regni ſecuritas emi poteſt. Boni Principis eſt, ſalutem civium anteponere ſuæ. Et peſſimus viverem, ſi major me capitis, quàm boni communis habere cura. Sed aliud agunt, qui mihi vitam eripiunt. Quorum ſceleratiſſimæ artes, ut fallant & lateant, pulchra ac ſpecioſa nomina prætexunt. Luporum conſilium eſt, gregi cuſtodem abſtrahere. Et qui ſublatum me cupiunt, ovium mearum ſimplicitati inſidiantur. Vultis audire effatum ultimum ſervantis noviſſimè in augurali hoc meo? Ingentes ſtrages cladesq; ominor: ſtabitq; totius exitio gregis, ſi lupi mei tenebunt, quod petunt. Non convelluntur magnarum molium fundamenta ſine metu ruinæ. Nec faciles transitus habent, quæ univerſam Rempublicam trahunt. Ictûs unius impetus mihi exiget animam. Tantum interierit, ut ſpiret loquaturque CAROLUS, & amplius non ſit. Utinam tam brevi tempeſtas transeat, cujus nunc coëunt nubes, in diras procellas & fulmina, nî Sol amicior diſſipet, mox erupturæ. In anni converſione cœlum maximè tonat. Verſo Reipublicæ ſtatu, quæ læta atq; tranquilla erunt ſperanda? Non ſpongiarum negotium eſt, extergere Regium ſanguinem: provinciarum excidiis piatur. Ac licet non fluat ac rubeat amplius; ſedent altiſſimè maculæ tamen nec ævi ullius induſtria delet. Quàm adhuc bene cupio patriæ? Et ideo loquor. Nam me quod attinet, ſera damnati defenſio eſt. Deinde, cum ſpe vivendi mortis ipſius timorem dudum abjeci. Hoc quoq;

regium habeo. Nec Christianus curo magnoperè, quo tandem itinere de vita exeam. Soluto corporis vinculis cœlum undique patet. Nec invia fidei ad Deum ulla est via. Magnum tamen habebo solatium, si in cedentis locum liberi venerint: & meam hæreditatem non alieni rapiant; sed meus adeat ac cernat hæres. Non potest hoc cœlum nisi ab uno Sole regi. Et tanti nominis majestatem capiet nemo, nisi legitima Solis progenies. Si invadet hoc jus stellarum vulgus, non nox & tenebræ; sed fœdum chaos ingruet, cæcaque caligine involvet omnia, & pugnatura sibi invicem in exitum mutuum turpissimè confundet. Hæc una sollicitudo me afficit. Quâ moriturum si liberabitis, nondum penitus conclamata Britannia est.

DCCVII.

Oratio de quarta Virgilii Ecloga: Utrumne id carmen de Christo Servatore Poëta condiderit, quod visum Eusebio fuit: Recitata in Philosophica superioris anni Catharinalium solennitate.

Plurimum Reverendi, Amplissimi, Excellentissimi atq; Clarissimi Viri: nec non Juvenes Nobilissimi ac Ornatissimi:

SI tam proclive ac facile esset, & condere stylo egregia, & manu patrare, quàm horum utrumque omittere; crediderim equidem, futuros plures, qui imitari & sequi aliorum malint laudes, quàm, si quâ possint, easdem accidere & detrectare. Nam quis invideat, atque in alio ferat ægre, cujus adipiscendi copiam abunde habeat ipse? Aut cur officere aliquis amet potius, ac æmulari egregiis, quàm ad eandem gloriam viam ingredi, quam æquè sibi patere intelligat? Sed cum difficile arduumque sit, scribere magna juxta & facere; fieri solet, ut criminari libenter homines & obscurare carpendo studeant, quæ contigisse præclara aliis dolent, & se consecuturos desperant. Ac nescio, quomodo humani ingenii indoles ad reprehendendum magis ardet. Quod nonnulli tam immodestè ac impotenter faciunt, ut nemo quicquam aut dicere possit aut facere, ubi non aliquas carpendi ac obtrectandi inveniant causas. Duri homines, ac inhumani, & planè de Zoilorum gente, aut si quos alios sinistra natura in lucem edidit, & hostes aliis, nec sibi amicos. Sed & utrumque in culpa ac vitio, & reprehendere omnia, & probare. Alterum enim vel fastuosum, vel malignum arguit: alterum socordiæ aut tarditatis notas manifestè præfert. Quis, nisi malevolus aut immemor sui, taxare omnia sustinet? Et assentiri quælibet, aut ejus est, qui examinandi laborem fugiat, aut quin in promptu rationem non habet. Hæc est conditio hominum: nusquam non labimur aliquid: ipse Homerus aliquando connivet: &, qui tot oculis instructus Argus, omnibus tandem obdormivit. Pulcherrimè igitur in alienis exercebit ingenium, qui non judicium adeat tantum, sed æquitatem etiam afferat: nec morosissimè exigat omnia, sed donet plura comiter itaque dissentiat, ne, veritatem dum sequitur, humanitatem interim amittat.

Sunt eruditis in manibus juxta ac pretio Eusebii Pamphili Historiæ Sacræ. Egregium opus, & minimè futile. In eo igitur de Constantini Imperatoris etiam vitâ peculiares libri quatuor exstant: quibus subjungitur Oratio, quæ ad Cœtum Sanctorum, & Constantini nomine præscribitur: Eusebio potius, quicquid dissimulet, si eruditissimos viros sequimur, vindicanda. Notus enim Principum mos est, jam inde ab antiquissimis annis inolitus; ut ament plerumq; in publico

ore

ore alieno loqui; aut si has partes ipsi susceperint, alieno ingenio uti. Multa præclara ea Oratio continet: sed inter alia & de Sibyllarum carminibus agit. Quorum authoritatem ut adversus eos, qui hæc conficta à Christianis arguebant, ipse assereret, ex quarto etiam Virgilii Bucolico, quod inde expressum, rationes ducit. Nam quæ de Virginis cujusdam in terris reditu, cœloq; demissa novâ progenie, tum instaurando per illud tempus in quandam felicitatem incredibilem humano genere, & universa rerum naturâ, de Sibyllarum vaticiniis, ut ipse Poëta significat, eo in carmine expressa legimus; hæc omnia Virgilium de Christo Jesu prodidisse sentit, prævidentem jam tum atque credentem, τὸν μακαρίαν (ut ipse loquitur: neque enim in hoc doctissimorum hominum cœtu Græca verebor afferre) καὶ Ἀπώνυμον τὸ σωτῆρος τελευτήν. Est ex nostrarum legum auctoritate, & pro religione hujus diei, qui B. Catharinæ cuidam, quam Philosophorum Ordini simplicitas Veterum tutelam præsidiumque his studiis sanxit, verborum nonnihil faciendum mihi in præsenti. Quam necessitatem cùm declinare in aperto haud fit; exquirere libet, rectene ac verè Eusebius putet, in illo cultissimo carmine Poëtam maximum, non tam Asinii Galli, Asinii Pollionis filii, quàm Servatoris ipsius celebrasse natalem: atque sic principem ex paganis & exstitisse Christianum, & Christo Deo perhibuisse testimonium. Brevis ero, &, nisi me ipsemet fallo, perspicuus: ne prolixitate tædio sim, nec molestus obscuritate. Hoc secuturus temperamentum; ut neque omnia afferam, nec nulla: itaque in exequendis illis me tractem, ac si in familiari sermone agerem partes: ubi non schola & deliberata disceptatio; sed confabulatio potius est: neque doctrinæ atque ingenii quæritur laus; sed turpe tantum est siluisse. Multa magnaque à vestra benevolentia, Auditores, mihi polliceor. Et hanc prolixè (nam estis iidem, doctissimi juxta & humanissimi) ut exhibeatis dicenti, etiam atque etiam à vobis peto.

Sed ab initio statim non dissimulare, non tantum Eusebii, verum & nostri candoris interest; sic de Virgiliano carmine Scriptorem disputare egregium, ut qui tanquam Senator dicere magis, quam instar Prætoris ferre sententiam videri velit; conjicienti propior, quàm pronuncianti. Περὶ οἵας οἶμαι inquit, λέγειν τὸν ἐξολώτατον τῶν τῆς κ' Ἰταλίας ποιητῶν. *De qua arbitror præstantissimum Poëtarum Italia canere.* Cum περὶ ἧς, ait, novam propagationem gentium intelligit, quam consecutam paullò ante dixerat, ex quo mysterium Christianæ religionis cepisset vigere. Rursus aliquanto post; ἤπίστατο γὰρ καὶ ἐπώνυμόν τὸ σωτῆρος τελεῦτήν. *Vidit enim, ut arbitror* (Virgilius puta) *beatum & eximium adventus Servatoris mysterium.* Quæ sanè mirificè modestiam & verecundiam scribentis commendant. Et est ad istum modum & alibi loquens Eusebius: tum quisquis cautior prudentiorque auctorum; non tam obtrudere opiniones suas aliis per impudentiam, quàm verecundè easdem proponere studet: ut licet veritatis excidant, non excidant tamen modestiæ laude, quæ in omnibus grata. Sed & qui opinatur ac putat, habet quod sequitur: idque quamdiu cum sibi tum aliis videtur probare, pro vero habet. Quare experiamur, quid contra Eusebium dici queat, si quis in alia omnia eundum putet. Certum est obiisse diem Virgilium, antequam Christus ederetur terris. Quare si Christum Servatorem hoc carmine (quod vult Eusebius) celebravit Poëta; non in jam nato id fecit, ut gestæ rei nuncius: sed nascituro, tanquam

Propheta seu vates. Scimus Paganorum Prophetas. Notus de Sacris literis Moabites Balaamus est. Quæ plenus cœlesti numine de nova ex gente Jacobi oritur à stella vaticinatus Balaaco est, & invenerunt fidem, & nemo ignorat. Sed & Hermetis Ægyptii, & Hydaspis Armenii, & non unius Sibyllæ oracula apud S. Patres legimus, sic, quasi de Christo prolata. Sed qui post illos eo in numero Virgilium quoque habeat, equidem nondum memini videre. Multum consensio scribentium in utramque partem valet. Et æquè arduum est, negare afferta plurimis, quàm ea proferre, quæ cæteri tacent. Non nunc Justinum, Clementem, Athenagoram cæteros, qui pro religione cœlesti Apologeticos dederunt, referam: potuerunt, ut Græci, non legisse Virgilium, sic, uti Homerum: &, ita tanquam non suum, præterisse. Sed cur Tertullianus, cur opus illius Cyprianus, cur disertissimus Minutius Felix, nihil hujusmodi, aut prodiderunt de Virgilio; aut ex hoc ejus carmine contra paganos pro divinitate Salvatoris optimi, quod quam pulcherrimè poterant, eadem cum Eusebio persuasi, disputarunt? Eruditissimi erant: Maronem itaque ignorare haud poterant; vel per annorum puerilium disciplinam familiarem auctorem; cujus initia fermè à sapientissima ejus Musa tum peti solebant. De reliquis autem quid dicam? Qui nobilissimum quidem & sapientissimum Poëtam plerique omnes Maronem prædicant: sed Christianum aut Christi præconem ac Vatem, nemo eorum, quantum memini, usquam agnoscit. Et cum de hoc ipso Bucolico producunt nonnulla, laudant hunc quidem, tanquam interpretem alieni carminis; non qui credenda nosset tamen, vel nondum revelatæ veritatis etiam prudens. Lactantius Firmianus, quo nemo disertius contra Paganos, & Tullianam ubertatem propius scripsit, cum libro VII. Institutionum, de incredibili illa felicitate, quæ functos die, & restauratos ad vitam exceptura esset justitiæ ac veritatis cultores, quamquam exactè haud satis ad regulam ejus, exponeret, ita est scribens: *Cum verò*, inquit, *deletis religionibus impiis, & scelere compresso subjecta erit Deo terra;*

Cedet & ipse mari vector, nec nautica pinus
Mutabit merces.

Atque cùm cætera, quæ consequuntur in nostro carmine (inde enim desumpta sunt) adjecisset: *Quæ Poëta* ait, *secundum Cumæa Sibillæ carmina prælocutus est.* Non dicit, *vaticinatus est*, licet, quæ nondum evenerant, caneret, ne videretur Prophetam facere; sed *prælocutus*, ut exspectanda; interpres vatis, non ipse vates: quem oportebat quodammodo facere, si intellecta eidem putasset, quæ jam Sibylla prædixerat, & ipse erat interpretatus. Consulenti Volusiano de rebus nonnullis ad incarnationem Christi spectantibus * Augustinus respondens, Servatorem communem & magisterium hominibus, & adjutorium ad capessendam salutem æternam venisse scribit. Quod utrumque dum explicat, quædam de nostro etiam carmine attexit. Sed verba ipsa sanctissimi juxta ac eruditissimi Patris producemus. *Quod ergò*, inquit, *ad Magisterium ejus attinet: quis nunc extremus idiota, vel quæ abjecta muliercula non credit, animæ immortalitatem vitamq; per mortem futuram? Quod apud Græcos olim primus Pherecydes Assyrius cum disputasset, Pythagoram Samium, illius disputationis novitate permotum, ex athleta in Philosophum vertit. Nunc ergò, quod Maro ait, & omnes videmus, amomum Assyrium vulgò nascitur. Quod autem ad adjutorium gratiæ pertinet, quæ in Christo est, ipse est omnino,*

Quo Duce, si qua manent sceleris vestigia nostri
Irrita perpetuâ solvent formidine terras.

* Epist. 3.

Hæc

Hæc Auguſtinus. Quæ nihil planè pro Euſebio facere, quotusque non videt? Neque enim ea de cauſa Virgilianis verſibus Antiſtes eſt uſus, ac ſi de rebus iisdem ſcripti eſſent, quibus ipſe in præſentia ſcribens accomodaſſet: ſed quod concinnè ac eleganter applicari ad illas poſſe, exiſtimaret. Qua ratione & prophanarum materiarum ſcriptores plura ſæpius de Poëtis ad ſenſus ſuos traducunt. Non tam ut firment, quæ ponunt; quàm ut venuſtent quaſi lepore carminum, quò captus eorum gratia Lector facilius admittat. Sed Chriſtiani id ſequebantur maximè, cum aut adverſus gentiles agerent, aut cum recentibus à gentilitate. Ut pietatis decreta ne detrectarent & averſarentur pagani adhuc, cum ſapientiſſimum quemque de ſuis aut paria, aut non diſſimilia ſenſiſſe intelligerent: & jam converſi tuerentur libentius conſtantiusque recepta ſemel. Quod non tam nova ac planè alia; quàm vetera, ſed reformata in melius, viderentur amplexi. Neque enim ſimul & ponitur error, & odio eſt. Remanet animis & deſuetorum ſenſus quidam: Nec ulla minus offendit novitas, quàm cui vetuſtas ipſa quodammodo adſtipulatur. Ac forte Voluſianus, traductus ad meliora, non quidem Paganus amplius erat; nec ſolidè tamen Chriſtianus, & adhuc in confinio poſitus falſitatis. Nam ſuper illis, de quibus Auguſtinum conſulit, nemo dubitet, qui malit aſſerta divinis oraculis credere (quod primum & maximum Fidelis officium) quàm de iisdem disputare; quod ambigentis. Quare ut perſuaderet veritatem homini, poſt Sacras Scripturas & Vatem Cumæam, & ejus interpretem Poëtam vocat ad partes: ne Chriſtianus vereretur credere, quæ prædixiſſet Sibylla pagana, & ſuis carminibus inſeruiſſet Poëta paganus. Quo artis atque prudentiæ genere & alia Epiſtola ad Marcianum, recentem & ipſum Chriſtianum, uſus eſt. Quem locum in alia Diſſertatiunculæ hujus parte producemus. Qui hîc & illum in decimo de Civitate perſtringemus tantum, ac recenſebimus per ſummam. Disputat itaque Hipponenſis inibi contra impietatem Porphyrii: doletque, ſe nondum commiſiſſe Chriſto, quem vel de ſuæ Sibyllæ oraculis diſcere potuiſſet. Hinc verſus Poëtæ ponit, quos ſupra produximus, ut de eodem Chriſto prolatos. Poëticè quidem; quod imitatione quadam, quæ propria Poëtarum ars eſt, ad Gallum Aſinium, Pollionis filium, transtuliſſet Maro, quæ Vates Cumæa, unde hæc derivat, de alio, jam ſui impos, & Deo plena, effata erat; veraciter tamen, ſi ad ipſum referas, de quo Sibylla hæc ceciniſſet. Non alia ejus loci mens eſt: quam hîc referre maluimus, quam verba ipſa: ne creſceret oratio improbè, & cum moleſtiâ moraretur. Quanquam quid eſt, quod ſudamus magnoperè, cum ipſe Euſebius Virgilium Prophetam neget? ἴνγ', inquit, ὦ σοφώτατε ποιητὰ; ὅ γὰρ ἐγώ σοι προκείμενον ἀποδεσπίσαι, μὴ ὄντι γε προφήτῃ. & quæ ſequuntur. *Scite verò, O ſapientiſſime Poëta: nam tibi, cum non eſſes Propheta, vaticinari non erat propoſitum.* Quod quidem cujusmodi ſit, non capio ſatis. Nam ſi vaticinari noluit, quid aliud deſtinavit, cum nondum facta caneret: non ſanè ut teſtis, quorum de rebus geſtis eſt dicere; ſed ut Propheta potius, qui circa futura occupatur? Quis, quæſo, intelligit, quæ nondum noverit hactenus? Et quomodo noveris, ſi non aut veneris in præſentem rem, aut aliunde fueris doctus? Sed nec Poëta videre Chriſtum, aut quicquam de eo exploratum ſatis & cognitum audire potuit, qui nondum venerat; nec edoceri, non prædicatum. Prædictum tamen à ſacris vatibus, dicat aliquis, Eſaia, Amoſæo, reliquis? Sed quos Virgilius nec ipſos vidit, nec laboravit, ut homo

paganus. Sed de Sibyllæ legit carmine; atque hinc intellexit; & quæ jam intellexerat, credidit, & mox mandavit literis, ut alii etiam discerent, quæ ipse cognoverat. Sed de futuris dicere, nonne hoc ipsum Prophetæ, seu Vatis? Et quomodo intelligere docenda, nisi inspiratus, poterat? Cæterum prophetia, quid aliud, nisi quædam * inspiratio divina est? Et cur Eusebius igitur Prophetam negat, quem intellexisse ventura, & cecinisse interim tradit? Quod si Virgilius non nisi inspiratus facere potuit, undenam igitur putabimus instinctum? An ejus spiritu, cujus tum describebat carmen? At cui de verè sacris Vatibus, & summi supremique illius Numinis oratoribus ac nunciis concessum fuit, ut divinam illam vim, qua agitati edebant oracula, in ipsos legentes etiam transfunderent, quò intelligerent statim ac caperent, quæ tradebantur? Et hoc Sibyllæ tribuemus, de qua pronunciare difficile, quo concitata spiritu fuerit, quo plena numine, cum fata ventura proderet: quem novi illius seculi dixerit Regem, de quo canebat? Pagana fuit, sacerdos Apollinis fuit, hoc est, illius Dæmonis, à quo fatidica vi afflari homines, & sortilegia regi sentiebant gentiles. Unde de eo Græcus † Poëta, cultor & ipse Dæmonum,

Κείνυ ὄ θεσαὶ καὶ μάντις.
Illius & sortes & divinatio.

Et hujus instinctu igitur Sibylla Christum cecinerit, Dæmonum regnum mox destructurum? Nam si commota Christi spiritu hæc edidisset Sibylla, an potuisset simul, & veritatem prædicere, & falsitatem inculcare, Dei pariter, & Dæmonum Vates? Quis adeo hospes in Livio, Historiaque Romana est, ut nesciat, quæ de carminibus Sibyllarum Quindecim viri responderint, quoties, urgente calamitate aliqua, aut metu ejus auctoritate publica adirent libros atq; consulerent? Vota non rectè facta Diis non persoluta sacrificia ritè: instauranda itaq; & facienda denuò, & quàm amplissimè esse. Junoni, Dianæ, apparanda lectisternia: Jovi, Apollini, Marti vovendas ædes, aut ludos instituendos. Hæc & alia istiusmodi Christi suadeat Vates? Taceo, quæ in hoc ipso carmine hujus generis inveniuntur. Nec aliâ causâ, ut arbitror, Aurelius Prudentius Clemens, vir magni ingenii non tantum, sed pietatis, sicut cæteras divinationum species, auspicia, auguria genethliacen; ita & Sibyllarum prædictiones ad auctorem Dæmona refert. De quo posteriore contra Symmachum ita scribit:

Illicit & volucrum linguis, & aruspice fallit:
Instigat bacchatus anus ambage Sibyllæ:
Involvit Matheſi: magicas impellit in artes:
Omine sollicitat, capit augure, territat extis.

Sed cogi * & Dæmones possunt verum fateri: potest Sibylla ipsa etiam accepisse fando nonnulla de sacris Prophetarum literis, & inseruisse carminibus † auctoritatis parandæ; corrupisse ac interpolasse tamen Græcanicæ vanitatis nugis. Quod Augustinum sensisse dubitandum non est. Nam ipsum Poëtæ carmen, quod suprà attulimus, cum ad ducatū Christi, Marciano scribens, applicasset, ita subjungit *: *Quod ex entheo, id est, ex Sibyllino carmine, se fassus est transtulisse Virgilius: quoniam fortassis illa vates aliquid de unico Salvatore in spiritu audierat: quod necesse habuit confiteri.* Sed & in decimo

* Ita Cassiodorus definit.
† Callimachus Hymno Apollinis.

* Vide Augustin. l. XVIII. de Civ. Dei. C. XLVII.
† Vid. Tertull. Apologet. C. XXII.
* Epist. CLV.

mo octavo † de Civitate Dei, impelli Dæmonas pariter & impellere vates suos, ut verum dicant, disertè docet. Et hos eosdem ex Prophetarum libris hausta prædicere, ne ignari & victi putarentur, peculiari libro de divinatione Dæmonum * tradit. quod ante eum & Tertullianus docuerat; qui eleganter Dæmonas dicit, † *dispositiones Dei Prophetis concionantibus excerpere, & hinc sumentes quasdam temporum sortes æmulari divinitatem, dum furantur divinationem.* Sed non jam videndum nobis est, quo tandem afflatu spiritu Sibylla fuerit, cum novi seculi Regem, de quo & Esaias prædixerat, promitteret terris; quam & à Christo ipso Deo, quem tum fortassean cecinit, inspirare potuisse * largiri licet. Illud magis incumbit, ut exquiramus, unde Romanus Poëta, quæ Virgo vaticinata esset, intellexerit legens, & mox crediderit, ut Eusebius putat. Fuerit coacta Sibylla, aut vel ab ipso Deo monita, ut illa de Christo vaticiniis suis intexeret: at ideone Virgilium etiam majore quadam, aut cœlesti vi, sive compulsum, sive instinctum putabimus, ut intelligeret, assentiret, crederet, quæ ibi legebat? Præclarè Tertullianus *: *Cui*, inquit, *veritas comperta sine Deo? cui Deus cognitus sine Christo? cui Christus exploratus sine Spiritu Sancto? cui Spiritus accommodatus sine fidei sacramento?* Qui si hoc sibi existimavit dicendum, cùm de conditione animæ nostræ ac statu quæreret, quem ante Christum non exploratum satis ac cognitum planè existimabat: quid hîc facturum putabimus in maximo religionis nostræ arcano, in quo non aliqua veritatis pars, sed totum ipsum positum erat, æternis tacitum temporibus (ut ait Apostolus) & omnibus seculis absconditum, & tantum Sanctis manifestatum? Quid? ergone extraneo & alieno, & idolorum non tam cultori, quàm servo, vel ante Christum contigisse verosimile sit; quod ipsis domesticis Christi, & familiaribus, imò amicis penè suis negatum? Dabant jam tertium annum Magistro operam: assiduè erant cum ipso versati: audierant sæpius, quæ dura, acerba, tristia, & sibi ipsi, & quos missurus esset, qui sacramenta doctrinæ cœlestis traderent, prædicentem. Quæ non obscuris ambagibus; sed claris ac perspicuis verbis edisserebat; & tanto aberat tamen, ut intelligerent satis ac caperent; ut delectabilia sibi potius, ac grata omnia; & fasces ipsos adeò ac quasdam quasi curules sellas, quibus alii aliis sederent altius scilicet, pollicerentur. Non est fortuitum bonum veri possessio. In medio quidem id positum est; fallit tamen, nisi vestiges: & tantum quærentibus contingere amat. Deus quoque, etsi ubique totus est, & gestit admitti, non temerè tamen præterquam solicitis atque amantibus sui patet. Quid ille Eunuchus de aula Candaces? Quo studio, quo mentis ardore inflammatus, in Dei, in veritatis, quæ est in Deo, agnitionem ferebatur? Non splendor regiæ, non patriæ charitas, non dulce domestici laris otium euntem tenet. Qui tot morarum vincula ruperat, jam nec longinquitate itineris, nec viæ molestia deterretur. It securus pietate Viator nobilis: ingreditur Hierosolymas: mox, ut adoret, templum ipsum augustissimum; nec alia causa venerat. Quàm non remisse ibi egerit partes, redeuntis ostendit devotio. Et quid in templo faceret, qui jam in via & curru legebat Prophetam; & post altare ac templum, & illa verenda ceremoniarũ, quib' erat defunctus aliquid majus & sanctius, nec latens totum, nec

† C. XLVII.
* C. VII. & VIII.
† Apolog. C. XXII.
* Vid. Augustin. l. XVIII. de Civ. Dei C. XLVII.
† Lib. de anima c. I.

nec ipsum apparens, & venerabatur intra animum, & simul quærebat? Quàm facile videbatur negotium de veri primordio in summa ejus transgredi? Jamque legenti sacramentum crucis apud Prophetam, in ipsum vexillum crucis prospicere publicè fixum? Forte & inaudierat quædam Hierosolymis, ex quibus vaticinii mentem colligeret: sed jam in via exciderant, quæ dudum in urbe didicerat. Ne suaptè industria videretur factus, quod Dei munere futurus mox erat. Scilicet non nostrarum virium res est, arcana pietatis retegere; sed Dei solius, qui & texit. Qui jam favebat pietati viri; sed ministeria veritatis confundenda non erant. Aliud Prophetarum, Apostolorum aliud munus est. Prædicunt Prophetæ, non prædicant: Legati futurorum sunt, non qui enarrent, quæ evenerunt. Quare ut ex Judæo Christianus fieret Æthiops, jam non propheta, qui nondum facta caneret; sed verò Apostolo opus erat, demonstraturo, quæ essent impleta. Et tamen mittendus à Deo erat, qui revelata ostenderet: sicut Propheta ejusdem instinctu ac ductu revelanda olim & ipse prædixerat. Sic Esaias igitur cum Philippo; Propheta cum Apostolo mutatur: & ex Eunucho redditur vir, hoc est, ex circumciso Christianus. Utinam verò in hoc sanctissimum nomen fas sit ascisçere maximum seculorum omnium vatem; & cœlo ascribere, qui absolutissimorum carminum gloriâ terrarum universum orbem impleverit dudum! Sed ardua res, ut fieri, sic pronunciare Christianum aliquem, cum certa pignora dare haud queas. Videtur convertendorum quasi regula quædam in Eunucho ostensa: cum quo nec ulla in parte contendi potest Poëta, qui sic in toto diversus abit. Nam Dei unius adorator, quid sibi commune cum illo habeat, qui tot Dæmonia colit, quot Deos sibi aut fingit ipse, aut veneratur? Legerit Maro Sibyllæ carmen: cujus fides ut in propinquo esset, nondum impleta erat tamen: multò divinius quiddam atque cœlestius Eunuchus volvebat: cujus non expectanda veritas, sed amplectenda jam erat. Nec intelligere tamen poterat, quem adoraverat Hierosolymis paulo ante; & tunc Virgilius intellexerit, quem nondum ceperat noviſse, quin adhuc totum ignorabat? Vertebat Eunuchus Prophetæ codicem; sed ut exquireret verum, quod ibi latebat: quid de Poëtæ statuemus animo, cum carmen Sibyllæ legeret? Putabimusne sumsisse in manus, ut eventura cognosceret, & quæ Deorum providentia benevolè monuisset mortales, antequam fierent, resciret? Quin totum illud legere, curiositas erat, non pietas: quærentis colores poëticos, & scitamenta carminum; non sacramenta religionis cœlestis. Quis credat Poëtam curasse magnoperè, quid esset in fatis, quid futurorum Cumæa caneret Virgo? Ne agnoscebat fatum quidem: & forte fortuna persuasus omnia cadere, jam divinationem ipsam cum providentia sua tollebat. Enimverò si futurorum prædictio; & providentia est: neque hæc ipsa, nisi Deorum, quibus solis futuri videndi potestas. Sed providebunt, aut de provisis monebunt vates, qui sine cura ævum agitent, & neque ipsi negotium habeant, nec aliis faciant? At tales Deos Epicurus statuit; tales credidit Maro discipulus Epicuri: quo & doctus conflare mundum ex atomis; & nihil agere, nihil esse, hoc esse hominis, & similem Deorum felicitatem. Nimis lentos esse oportet, qui, cum hæc reputent, inducunt animum tamen, ut credant, satagisse Poëtam, legentem Sibyllæ vaticinia, futurarum rerum; qui rimabatur potius, ecquid promittere possent, quo pingeret carmina & exornaret. Quo maximè fine auctores & libros omnis generis evolvunt Poëtæ, & apium instar delibant ac carpunt. Quod si Virgilius, ut vult Euse-

bius

bius, de Christo sensit; cur tribuit alii? cur hanc præclaram Sibyllini carminis partẽ Genethliaco Galli intexere potius, quàm simpliciter vertere voluit: nec alieno corrumpere nomine, quod Vates virgo, de nato virginis prædixisset? Sed, inquit, Eusebius, figurâ usus est, & Salonini nomen Deo prætexuit, ne quod adiret discriminis, si fassus palam inducere nova numina videretur, violatarum religionum Patriæ reus. Non referam, cuidam Diogoræ quid evenerit, neganti Deos; neque, quid Socrati irridenti. Sed iis tamen si tanta constantia affuit, ut liberè profiterentur, quæ non ineptè atque absurdè commentos sese existimabant: quid vates proferre metueret, quæ nonnisi Deo docente discere poterat, atq; eodem spiritu raptus, qui illud oraculum de pectore Virginis ediderat ante? Quis vatum, quis Prophetarum concepto semel Deo, cum jam non amplius voces humanas, sed sortes divinas eloqueretur, aut timuit sibi, aut & consuluit magnopere? Nempe oppleta Numine mens, & obruta quasi, facilè sui obliviscitur, & quantum extra se rapitur, tantũ ponitur & extra affectus, & Deo soli jam vacat. Sed forsan Poëta, quæ ante liberè nimis, mota mente adhuc, nec jam humanâ, conceperat, & insanienti propior illeverat chartis, recensuit mox, cum rediisset ad se, & ad humani consilii moderationẽ redegit, ne si referret ad homines, ut hauserat primò, expeteret malè? Id quidem fingere liberũ est: cæterũ quæ causa cogere possit, cur aliquis ita sentiat, non video sanè. Neque enim nova, insueta, nec usurpata hactenus Romanis oculis auribusque afferenda erant. Quæ Phœbi sacerdos, quæ Vates Romanorum propria, Cumæa Sibylla, versibus Græcis cecinerat, Romano Virgilius carmine reddebat: & publicare talia ac vulgare nemini erat fraudi. Exoleverat nempè puto antiquæ sanctionis severitas, qua solis Decemviris adire consulere, legere fatales libros erat concessũ. Nam si ab usu eorũ submoti omnes alii, & sic prohibitæ lectionis culpa graviore aliquâ pœnâ fuisset luenda; dissimulasset auctoritatem Poëta opinor, nec in ipsius carminis principio statim Sibyllæ, unde transcripserat, nomen tanquam augustũ aliquem titulum, proposuisset. Augustus etiá supersedere illa poterat cura, quam circa hujusmodi libros postea adhibendam sibi statuit. Enim verò cum sapientissimus Princeps non ignoraret, quas ad solicitandas turbandasque humanas mentes haberet vires superstitio; quas ambitioni, quas spei cuilibet atque libidini improbæ promiscua venturorum notitia subjiceret faces: *quicquid fatidicorum librorum*, inquit *Suetonius, *Græci Latinique generis nullis, vel parum idoneis auctoribus vulgò ferebatur, supra duo millia contracta undique cremavit: ac solos retinuit Sibyllinos.* Sed metuebat Poëta, ne noxæ esset alicui, non, quod fatidicum excerperet carmen; sed quia majorum Deos, & totis seculis venerata Romanis numina de jure ac possessione sua quasi dejicere videretur, si novum istud Sibyllæ, & tot tantasque felicitates terris allaturum numen palàm, & sine circuitu insinuaret. Ego verò hoc quoque nomine non modo Eusebium, sed quisquis alius pro maximo Vate timuerit, securum esse jussero. Extra controversiam est, hoc totum carmen, præter pauca, quæ ad Patrem, aut Puerũ, Polliones, dirigenda erant, de Sibylla expressum. Jam à Sibyllæ nomine, & evulgatione vaticinii nihil exitii timendũ Poëtæ, modò perstrinximus. Reliquum igitur, ut ipso de carmine videamus: quod quid magnoperè habeat, quod sacris Romanis obvertat cornua, & toti eorum religioni triste aliquod & luctuosum bellum denunciet,

* *Augusto C. XXXIV. Vide & Tacitum Ann. VI. C. XII.*

videre non poſſum. Ipſo principio ſtatim Saturnia regna legimus. Et noñe religio Romanorum Saturnũ ante Jovem regnaſſe, antiquiſſimum Deorum, & omnium Patrem, affirmabat? Paullo poſt Lucina, h.e. Diana, cum fratre gemello Apolline nominatur. Noñe hi ipſi ſunt, quos ſtatuis, quos bibliothecis, quos ludis & templis popul' princeps inter principes Deos, & ante veneratus fuerat, & tum præcipue colebat? Ergóne laturus ægrè videbatur Romani Capitolii præſes Jupiter, ſi nunc poſtponeretur filio, principatu ſuo quaſi dejectus: cum novi ſeculi regem non ipſum amplius, ſed verò Apollinem faceret Vates? Ait enim aut, ſi mavis, interpres ejus Virgilius:

----Tuus jam regnat Apollo.

Familiariter domeſtica aſpicimus. Et quis Patrono ſuo non favet? Quare mirum haud erit, ſi Apollinis ſacerdos (id erat Sibylla) Apollini ſtuduit; & poſt Sibyllam, Poëta Auguſto? Quem quia non ignorabat impenſe cupere, Apollinis filium exiſtimari, vel de induſtria hanc celebrandi Parentis captavit cauſam, ut blandè Auguſto diceret, & iſtoc artificii genere orbis terrarum Principis gratiæ ſe inſinuaret. Quid novum, ſi, qui non unum Deum crederent, certis annorum revolutionibus certos præficerent Deos? Ut ne in terris tantum, ſed in cœlo quoque ſucceſſiones regnantium imperia ipſa diſtinguerent. Quid æquius eſt, quam ut Parenti filius ſuccedat? Sic primi & aurei ſeculi Rex Saturnus fuit. Quem cum invalidum ſenecta & ita imparem ſceptris Jupiter duceret, qui jam privatus eſſe diutius ægrè ferebat, vices parentis natus non tàm accepit, quàm ſumpſit. Novum inſtabat ſeculum, novus creandus Rex erat. Quod ſi Saturni Patris faſces Jupiter filius non iniquè excepit, quid in præſenti vellet tumultuari, ſi ſibi filius ſuccedat? Cui tamen ſic regnum Sibylla tribuit, ut Patris reverentiam interim haud exuat. Et ideò horrificè ejus mentionem facit. Ait enim,

Chara Deum ſoboles magnum Jovis incrementum.

Ubi cum Deos nominat, ſive Sibylla, ſive Vates, an metuendum erat, ne offenderet Romanos, quibus ſine religione ſine pietate videbatur, quisquis unum Deum adorabat? Alibi & Heroum meminit: quod ecquid aliud eſt, quam turpitudines Deorum, & illos furtivos amores, quos theatra Romana quotidie pene celebrabant, probare? Nam quoties Alcumena aliqua ex Jove uterum gereret; aut comis illa & nihil minus quàm ruſtica Venus Anchiſen quendam bona fide amplecteretur, toties paulò poſt Heroa aliquem oportebat naſci. Quæ, & alia, quæ nunc prætereo, cum reputo mecum, penè adducor, ut credam, non jam Virgilium tantum, cum hoc de Sibylla contexeret carmen, de Chriſto nihil cogitaſſe; ſed ipſam Sibyllam etiam nihil prævidiſſe; aut quod præviderat, ſic inquinaſſe deliramentis Græcorum, ut parum maneret reliqui, ſincerum quod eſſet. Nam quæ de magnis & menſibus & annis; quæ de converſione rerum & inſtauratione ibidem legimus; non nova illa & noſtra, hoc eſt, Chriſtiana planè ſunt; ſed dudum & Stoicis, & aliis Philoſophorum gentilium; tum poſt Philoſophos Poëtis, tradita atque expoſita. Quid itaque in toto carmine metuendum erat, ut exitioſum Poëtæ, niſi induceretur color, & Salonino, aut Gallo tribuerentur de Chriſto intelligenda? Et quid ſi diceremus, Poëtæ majorem & juſtiorẽ metûs cauſam ex eo ipſo potuiſſe objici, cum hæc de Pollionis filio potius, quàm altero, quem Euſebius velit, cui & verè competebant, diceret, qui adhuc totus Romæ ignorabatur? Vix, niſi præſentium rerum formido eſt: & quicquid latet, aut negligitur, aut & contemnitur. Sanè quæ Salonino hîc promittun-

tur

tur in patris gratiam (quo fine maximè hoc ſcriptum carmen) ejusmodi ſunt, ut niſi ab eo, penes quem orbis terrarum imperium eſſet, impleri non queant. Illud præcipuè,

Pacatumq; reges patriis virtutibus orbem.

Quod eò interpretari Auguſtus poterat, ac ſi pertæſus Poëta præſentis ſtatus, & Principem ipſum, & Principis domum averſaretur. Porrò quæ de inuſitata illâ, ac planè divina felicitate ibidem promittuntur, etſi veriſſimè Chriſto quadrant; tamen ex Poëtarum diſciplinâ, cuivis alii etiam ingenti homini attribui poterant. Quod multis exemplis oſtendere licebat, ſi tanti eſſet. Quare in eo quoque Euſebius fallitur, cum inveniſſe ſe putat, quæ de nullo alio, præterquam Deo, hoc eſt, Chriſto, dici poſſent. Quid quod nonnulla hîc ſunt, quæ noſtris myſteriis disconveniunt planè: niſi arte, & velut machinis quibusdam trahas. Quale illud inprimis,

Jam redit & Virgo:

quod ad Virginem matrem Euſebius refert. Non impiè quidem; ſed non idoneè ſatis. Nam quomodo rediret, quæ nunquam abierat? Nempe hæc Virgo, de qua Poëta, non ſanè in Palæſtinis montibus ac Bethlehemitico ſtabulo; ſed apud fabularum inſtitores quærenda erat, & de Saturniis illis regnis, quæ itidem Poëta celebrat, educenda. Quam non ignorabit, qui in memoriam rediget, quæ de Aſtræa, ſive Erigone aliqua commenti Poëtæ: tum quæ de maximo annorum Aſtrologi veteres prodiderunt. Inde enim Sibyllæ ipſum vaticinium pendet. Multa apud auctores, & Poëtas inprimis, dicta exſtant, quæ non abſurde ad religionis Chriſtianæ ſenſus aptare queas. Sed quid ingenioſos eſſe in talibus attinet? Tantiné eſt de Sibyllâ, aut de Virgilio, non ſine ambitu petere, de quibus noviſſimè dubitè? Citemné invitos ad teſtimonium? Aut ſenſus non ſuos extorqueam aliis? Sordet tormentis expreſſa veritas: nec lueulentior teſtis eſt, quam non coactus. Quid juvet ex hoſtico petere frivola quædam, ſi præſtantiſſimarum rerum copia ſuppetat domi? Non exprobrabo tamen ſtudium ſuum Euſebio: & utinam de civitate Romana in noſtram iſtam cœleſtem aſſcribere civem novum ex vero potuiſſet Virgilium; jam non Æneæ cujusdam Trojani amplius; ſed Chriſti Dei ebuccinatorem! Interim, credo, impune erit ſenſu quemque ſuo, ut alibi, ita & hîc, ut Comicus ait, abundare. Ego vero poſt Evangeliſtas, & poſt Apoſtolos, non alios quæro, aut teſtes crucis, aut præcones. Ac iſta igitur hactenus, *Auditores.* Quod reſtat, precibus laudibusque abſolvendum eſt. Quantas autem debemus tibi, ô Deus! poſt tot calamitatum maximarum nomina, famem, peſtilentiam, incendia, & illos ſidentes nondum mireque reciprocos bellorum æſtus ſervati? Nihil hîc vigilantia, nihil hîc cautio, nihil induſtria & providentia noſtra ſibi vindicat: quod adhuc ſumus, & quicquid ſumus, hoc totum, hoc univerſum, Deus, eſt tuum. Quod dura, quod aſpera nos exercuerunt hactenus, id culpæ noſtræ eſt: quod pepercisti, tuæ miſericordiæ debemus. Cernimus rugas, cernimus emaciatam faciem, & quoddam quaſi ſenium Academiæ, ſed quod decorem priſtinum nondum decoxerit planè. Loquuntur adhuc divinæ juxta humanæque artes; nec ulla tacet ſapientiæ pars. Quæ non oracula, quas non verendas ſortes audire in promptu quotidie eſt? Cùm Orientis, cum Græciæ, cum Orbis Romani perſonant Muſæ, quid eruditionis, quid literarum poteſt deſiderari? Conſerva, conſerva munera tua, ô Deus: & ſi quid detriverit iis truculentia temporum (& ſanè detrivit plurimum) tu per benignitatem tuam liberaliter penſa. Parva ſemina in maximas meſſes exuberant: tu de exilibus quoque reliquiis noſtris in-

gentes acervos concinnabis, simul volueris aspirare. Neu sine perire literasque & artes, instrumenta sapientiæ, qui sermo, qui ratio, qui sapientia Patris es. Neu obbrutescat orbis, opus tuum, ne belluæ fiant homines, suum illis cultum conserva. Quid præ leonibus, præ lupis ac ursis habet homo, neque politus literis, & nullis ad vitæ officia disciplinis excultus? Si Solis, si Lunæ exstinguas lumen, iterum chaos terris ingruet: idem timendum & Christiano orbi, si, quam luxisti veritatem, intercipias, &, post, quæ inde acceperunt lumen, artes bonas. Est quædam quasi vicaria atque adjutrix Solis Lunæ fax: ancillantur & artes nostræ Soli tuo: quem ministerio suo non destitues, & ipsum perpetuò sines fulgere. Tuere Ecclesiam tuam, Sacerdos æterne: tuere Academiam, alumnam Ecclesiæ: tuere patriam nostram, & siste ruinas ejus, qui universum orbem sustines, ne ruat. Custodi Serenis. Electorem, custodem & Patrem Patriæ: custodi Principes Juvenes, patriæ spem: custodi omnes & obsigna tibi, quos redemisti semel ac tibi dicasti. Compesce bella, restitue pacem Princeps Pacis: deletaque improbitate bonos mores atque virtutum studia orbi redde. Quantum est, videre arma condita; si jam pacifici inter nos, tecum belligeremus? Sed nihil attinet danda præscribere: aut recensere tibi ordine nostras necessitates. In numerato ipse omnes habes: & quidni velis es nunc quoque clemens, qui ab æterno optimus exstitisti? Unum sufficerit dicere, *Miserere nostri*, (& eripes nos de instantibus malis) ô Christe Jesu. Dixi.

DCCVIII.

Oratio de Principatu Galbæ. Habita cum in 1. Histor. C. C. Taciti eam partem absolvisset.

EMensi sumus Principatum Galbæ, *Auditores Nobilissimi ac Ornatissimi*, vidimusq; quibus auspiciis intrarit urbem novus Princeps: quem se gesserit in imperio: quem erga milites populum, amicos. Quo consilio ac successu adoptavit Pisonẽ, quem mox cum filio ac destinato nequicquam successore invenerit finem. Feralem illum, ac planè cruentum. Quô fermè ad Cererisgenerum descendere Reges ac Tyrannos, non frustra, opinor, Satyricus mònet. Hæc, inquam, vidimus, hæc audivimus, exponente eo, quo nemo gravius, nemo verius, addo & prudentius posset, C. Cornelio Tacito, nunquam, ut vere judicavit Sollius, sine laude loquendo. Et testor fidem vestram, Juvenes Lectissimi, annon sobria illa & gravis, illa robusta & plena nervis oratio, quæ in nostro regnat, & omnes ineptias Sophistarum, omnem, ut ita dicam, plebeitatẽ procul habet, tota virilis ac generosa, summæ & oblectationi vobis, & admirationi fuit? Me quidem ita cepit, & sensibus imis, ut sæpè antè demorata est, ut adhuc majestate sua implere aures, & tubæ Mariæ instar clangore suo circumsonare animum & excitare videatur. Neque enim inane quiddam, aut molle tinnire solet: ut cum demulserit aures leviter, evanescat; sed plena sapientiæ, plena optimæ frugis descendit in pectus, pertentatque animum, ubique stimulos, ubique reverentiam sui relinquens. Nam quos per omne narrationis textum divinos sensus spargit? quas utilissimas passim præceptiones interserit; callidè quidem, & artificio quodam, ne videatur id agere, quod agit? Equidem ita habeo, Auditores, ex nullo alio scriptore Historico verius atque uberius, omnes aularum artes, omnem regnorum scientiam hauriri, quàm ex Tacito nostro posse, vivo illo ac perenni omnis civilis & militaris prudentiæ fonte. Ut non mirandum sit, cum jam olim à Viris Principibus unum legi, unum

num æstimari, unum haberi dignum, in quo post Remp. remissiones suas ponant, & inde instructiores ad negotia revertant. Sed nobis nunc quidem propositum non est, summi Auctoris laudes persequi. Alio tempore id factum à nobis: fietq; inposterum, quoties erit necesse. Sed nunc in principatu Galbæ (hanc enim partem absolvimus) ecquid notandum præcipuè ac observandum nobis putabimus. Quid aliud, quàm quod in suo Dione Nepos divinè monuit, *nullum esse imperium tutum, nisi benevolentiâ munitum.* Veram vocem, at saluberrimum monitum: quod utinam omnes Principes ac Reges ubique & scriptum parietibus, & intextum aulcis legant, cogitent, commententur assiduè secum ac volvant. Neq; enim ulla vis tam obsequentes atq; morigeros homines, quàm benevolentia facit. Quæ non, ut illa, corpora tantum; sed animos ipsos subigit ac vincit. Qui certè quamdiu non parent, adversique ac alieni sunt, infidum omne est, quicquid obsequii in speciem præstatur. Sed tria, ni fallor, sunt, *Auditores*, quibus amorem ac benevolentiam civium sibi potissimum comparet Princeps. Nam primò necesse est lenis clemensq; sit, nec summo semper utatur jure; sed laxat interdum habenas, & quædam dissimulet, quædam ignoscat. Non ut aduletur malis moribus, & foveat vitia; sed ut publicè prosit. In quem scopum collimare principem semper oportet. Nam Medici quoque sæpè proficiunt magis, cum leniter tractant morbos, & indulgent ægrotis nonnulla, velutque connivent; quàm cùm cauteriis agunt rem, aut alia instrumenta adhibent officiosæ crudelitatis.

Qui vult amari, languidâ regnet manu.

Et certè qui ad summum jus exigit omnia, injustus quodammodo; nec tam studere communi bono, quàm suo unius obsequi animo, & frui pœnis existimatur. Quo fit, ut non minus benevolentiâ civium excidat, quàm non amari à liberis pater solet, qui nihil unquam connivet errantibus, nihil indulget veniæ, & semper verberibus ac flagris sævit. Quæ res non corrigit & emendat liberos, sed plane evertit. Nam desperare penitus facit. Quocirca & ille Terentianus Chremes vicinum Menedemum corripit, quasi nullâ alia causâ perdiderit filium, quàm quòd duro nimis adversus eum & aspero ingenio usus; nec ullum ei concessisset ludum, quo ea ætas aliàs se oblectare soleat.

Tu illum, inquit, *nunquam ostendisti quanti penderes:*
Nec tibi ille est credere ausus, quæ est æquum patri.
Quod si esset factum hæc nunquam evenissent tibi.

Equidem quas in domo pater, eas in Rep. partes princeps gerit. Qui idcirco civibus aliquando ignoscet nonnulla: nec semper utetur suo jure, sed remittet per tempus aliquid, ut ad amandum invitat suos, dum se ostendit amare. Itaq; & affabilem se communemq; præbebit; & deferentium necessitates non modò comiter audiet, sed & benignè solabitur, ac benè jubebit sperare. Sedulò cavens, ne quemquam temerè à se tristiorem, quàm venerit, dimittat. Fastidimur plerumq; fastidiendo, & nunquam superbia odio vacat. Posthæc enixè contendet Princeps, ut justè administret imperium, plectendo pro meritis improbos, bonos probosq; conservando. Nam indulgere omnibus omnia, non boni ac clementis est, sed ignavi ac segnis. Itaq; sanctitatem legum asseret; non modò in aliis, sed in seipso quoque. Non quod alligatus iis sit, sed ut exemplo sit, posse fieri, quæ præcepit. Nunquam profecto observantior æqui populus

est, ac ad parendum promptior, quam cum auctorem sibi ipsi parére videt.

componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quam vita regentis,

Poëta ait. Imò maximus Imperator apud Poëtam. Et eo aliquid verius nullum oraculum proferre queat. Neque verò abstinebit tantum ab injuriâ, & nemini gravis Princeps ipse erit; sed & ministros tales esse coget. Qui quicquid egerint, ejus vel gloria, vel invidia, in dominum redit. Egregiè Augustus: *Pietate atq; justitiâ Principes Dii fiunt.* Nempè cum pietatem dicit, clementiam ac bonitatem intelligit: à quâ & Antoninus cognomen invenit. Quæ sicut allicit animos, & ad amandum invitat; ita lædere neminem, & suum cuique tribuere, venerabilem ac sanctum facit. Quibus potissimum rebus homines Dii fiunt. Miltiaden Corn. Nepos refert, cum depulisset hostes Chersoneso, domum fixisse inibi, atq; fuisse potestate regiâ, quamvis nomine careret. Magnum profectò & singulare elegantissimus narraret auctor, nisi majestatem principi ac vim, justitiæ magis studiũ, quàm coronæ & sceptra & cætera invidiosæ potestatis insignia conciliarent. Et eâ mirificè præstitisse Cimonis prolem, ipse testatur. Nam statim subjicit: *Neq; id magis imperio, quàm justitiâ consecutus.* Et paullò ante monuerat, Miltiaden compotitum victoriâ *summâ æquitate res Chersonesi constituisse.* Hinc igitur amor ei, hinc reverentia crevit. Ut mallent subesse, qui sua virtute magis, quam nomine dignitatem Regis complecteretur. Cujus præcipuè est, bene mereri de suis. Nam sicut parentes, ita & Reges, bonitas magis, quam necessitas facit. Postremò necesse est, ut liberalitatem exerceat Rector Populi, nec parcat sumptibus ac impensis, unde vel promoveri Reip. cõmoda tam pacis quàm belli tempore; vel viri magni ac clari & honorari ob navatam operam, & ad egregias ac publicè profuturas res accendi queant. Pauci gratis boni sunt; & torpent ferè jacentq; ingenia, quæ negliguntur. At nunquam contrà magis florent artes bonæ, virtutumque studia, quam ubi sunt, qui & æstimant rectè, & fovent benignè, quæ æstimarint. Contemtis nec opera ponitur, & odium fermè hærere solet, quod Reip. ruinam trahit. Nemo autem unquam amet, qui suas unius utilitates curet, civium negligat: imò evertat communem rem, ut suas privatim confirmet opes, in bonos parcus ac negligens, solis sceleribus profusus. Talem profectò tàm omni benevolentiâ destitui oportet, quàm ipse nullam in se benefaciendi voluntatem habet, quæ causa amoris & nutrimentum. *Marce, ut amoris, ama,* Poëta amicum monet. Si fas sit, ego idem Principes ac Reges. Qui nisi amabiles ipsi sint, frustra ab aliis cupiant amari. Nec est amabilis, nisi beneficus & bonus. Hoc illud philtrum, illud verissimum amatorium est, consulere omnibus, publiceq; prodesse. Quod omni medicamento & herba, omni veneficæ carmine efficacius obligat animos, impellitque ac agit, & velut sacro furore implet. Apud idoneos auctores legimus, Titum, Vespasiani filium, qui solus principum in melius mutatus, amorem atq; delicias humani generis, novo & inusitato honore, (quem tamen longè majorem censeo, quam, si vel Parthicum, vel Germanicum dixissent) appellatum. Non aliâ causa, quàm quòd benevolentissimus naturâ id obstinatè teneret, ne quemquam sine spe bonâ dimitteret, atq; vel ultrò sese offerret petentibus; eosque adhortaretur, rogarent, quæ vellent, & quibus esset opus. Ita enim

exi-

existimabat, nihil magis dignum persona principis, quam plurimis prodesse. Usque adeò, ut, cum, se aliquando nihil cuiquam præstitisse, esset recordatus, *non imperasse illo die, & totum perdidisse*, egregiâ atque in omne ævum memorabili voce professus sit. Nam & divina natura hac laude censetur cummaximè, quod prospicit omnibus, & dilargitur liberaliter, quidquid non modò necessitates vitæ sublevat, sed eam quoque jucundam & gratam facit. Hæc sunt, *Lectissimi Juvenes*, quibus studere Principem cumprimis oportet, qui coli velit atque amari à suis. Quæ tam neglexit Galba [ad eum enim nunc redeundum est] quàm prædecessor ejus affectavit primis imperii annis, quibus, ipsius Trajani judicio, omnes retrò Principes superavit. Ita enim de Nerone illustris auctor: *Atq; ut certiorem*, inquit, *adhuc ostenderet indolem, ex Augusti præscripto imperaturum se professus, neque liberalitatis, neque clementiæ, nec comitatis quidem exhibendæ ullam occasionem omisit.* Erat, ut videtur, Galba tristiore à naturâ ingenio, & factus quidem ad honestatem, sed cum amaritudine quadam & tetricitate. Quæ intendebat senectus, per se morosa fermè atque difficilis. Itaque nihil indulgere seculo, nihil omninò connivere indoli temporum, & omnia ad antiqui moris severitatem exigere, hoc Principis, hoc suum existimabat. Parum memor, qui præfuissent hactenus, quos in Remp. mores invexissent exemplo. Qui cum impunitate scelerum, quæ vel jubebant ipsi, vel præibant; cùm fœdis largitionibus militem, omnes inerti luxu, & prodigiosis voluptatibus corrupissent diu, quid frugi aut moderatum, ac sobrium in ebriâ & lasciviente turbâ poterat supersesse? Et tamen malebat invenire bonos, quàm facere: ac in mutatâ civitate penitus, sancire veterem disciplinam. Hinc prima auspicia principatus à pœnis: & omne iter ac ingressus in urbem feralis ac tristis; interfectis non modò plurimis militum, qui sui obliti officii, sed & Ducibus quoque. Qui licet meritò visi luere, quæ essent passi; tamen quod inauditi ac indefensi rapti ad pœnam, invidiam movebat, velut denuò profligatâ judiciorum libertate. Quam impotentiâ superiorum principum interceptam se reparaturos existimabant, & nunc spe suâ dejici gravius dolebant. Verè enim, non magnus ille, sed tamen non contemnendus auctor, *Gravius ladunt, quos mollius consulturos spes erat.* Semper quidem expedit Principi habere opinionem bonitatis, sed id cumprimis in regni initiis necesse. Nam ut tum proni, & in spem maximè arrecti animi; sic impelli facillimè aut in amorem aut odium possunt. Hæsuri deinceps, cui incubuerunt. Servat odorem testa fermè, quo imbuta semel est: & ægrè eluitur, quem lana colorem primùm duxit. Animi quoque ægrè ponunt affectum, quem semel sibi induerunt. Unde nostri illud est: *Invisa semel Principe, seu rectè, seu malè facta, premunt.* Quod certè in Galba, de quo & dicitur, verissimum fuit. Jam quamvis ita administraret imperium, ut nihil dare videretur pravæ libidini, tàm alieni abstinens, quàm parcus sui; quantæ tamen invidiæ erat, dum Vinium, dum Laconem, & ne qua deesset materia odio, vel Icelum quoque, ex servo Equitem, grassari pateretur impunè, convertendo ad se imperii opes, & asserendo venalia, post cetera, semetipsos, & Principem quoque? Quibus ita se abutendũ permiserat stultus senex, ut non ministros, aut, quod honestius, amicos; sed planè pædagogos (atque id jactabatur vulgò) haberet. Nam totus regebatur horum arbitrio, atque ex unquam sibi ipsi constabat. Adsunt plerumque potestatibus ex familiaribus delecti, qui non tam eorum negotia, quàm ipsos regunt: consiliorum omnium ac arcanorum conscii, & eodem propè in Dominos jure, quo hi in omnes. Qui certè si probi, si integri, si alieni ambitionis & avaritiæ, & studiosi utilitatis communis (qualis Augusto cum Mecænate Agrippa astitit; Neroni Burrhus & Seneca consuluerunt) dici non potest, quantum felicitatis in Principem pariter & universum populum inde redundet. At verò si pravi maliq; fuerint, & neq; verum sciant, nec audiant; præterque fallendi & adulandi artes nihil teneant amplius, quàm quod corrumpat aut perdat, hoc propior Princeps erit exitio, quo propiores sibi ipsos habebit. Seu imperitiâ ætatis, & adolescentiæ lubrico; sive malitiâ animi: quin & segnitie atque socordiâ, quod vitium fermè senibus hæret, in quibus cum corpore, ipse quoque animus plerumq; languescit, quod Galbæ evenit. In Tigellino enim & Paride, & cæteris aulæ carcinomatis, propudiis generis humani, juventus Neronis decepta simul eversaq; est. Quanquam & de Tiberio fuisset actum; nisi propria ei calliditas Sejani scelus prævertisset. Ita enim comparati fermè tales sunt, ut, postquam semel professi honestatis odium, profligare ceperint, quicquid uspiam veri ac recti adest, nihil deinceps ad pessimorum scelerum famam reliquum faciant, atq; tàm proditores fiant Principum, quàm corruptores antè fuerunt. Noviſsimè fidei prodigi, postquam virtutes cæteras decoxerunt. Sed ad hallucinationes Galbæ accedebant & sordes. Enimverò quod Vinium ceterosque ejusdem furoris, agere pa-

teretur

teretur ac vertere omnia, non frigus tantum fessæ ætatis; sed & angustia animi, ac illiberalitas erat. Nam cum relatam gratiam cuperet, quibus debere fortunam summam videbatur, ut qui auctores suscipiendi imperii fuissent; cæterum parcus & viliter tenax, divitias condere, quàm promere mallet, permisit ea flagitia potius, quàm probavit. Usq; adeò contrahit animum, dejicitq; immoderatum opum studium. Quod cum in privatis reprehendi soleat, quantò magis id fugiendum Principi est, quem famæ ac opinioni cumprimis studere oportet? Sed quâ infaustâ avaritiâ fuerit Galba, inde cummaxime patet, quod promissum donativum militi vel contumaciter. Quem aversum à se, & alienatum non nesciebat: conciliandum tamen, & redigendum ad partes qualicunque liberalitate. Sed ille legendum, non emendum militem dicebat. Honestâ quidem; cæterum sibi & Reipubl. parum utili voce. Nam neque conveniebat tempori: & cætera in Galbâ aliter habebant. Ut in speciem magis ac avaritiæ tegendæ, quàm ad antiqui mores sanctitatem videretur prolata. Quam frustra ferre præ se existimabant, cujus inertiâ & facilitate non leviora gererentur quotidie, quàm sub Nerone hactenus pessimi quiq; expatrassent. Est quidem connivendum minimè libidini ac licentiæ militis, qui disciplinâ atque imperio, quàm largitionum illecebris continendus; oportet tamen interim necessitati aliquid, aliquid seculi moribus dare: & semper suprema habenda lex est, Reip. Salus. Quam suæ privatæ gloriæ anteponere, verissima ad gloriam via. Qua excidit, qui magis tuendo proprio decori, quàm publicis commodis studere velit. Quibus egregiè certè, & simul saluti suæ consuluisset Galba, si memor præcepti veteris, pecuniam in tempore negligere, maximum lucrum existimasset. Ad istum igitur modum cum compararet se Galba, nullisque omninò illecebris amorem ac benevolentiam civium provocaret, non poterat fieri, quin omnium se exponeret odio; militum cumprimis: militis quod genus, ut insolens contumeliæ maximè est, ita facillimè irritatur, & impotentius deinceps furit. Nam quid in rudi, & imperita, & magnam plerumq; partem excorruptissimo quoq; conflatâ turbâ perpensi esse potest? Habet hoc fermè humanum ingenium, ut quem quis odit, periisse experat. Sed cæteri operiuntur occasiones callidè; militaris plebs, quæ omnia agit impetu, & regere dolorem animi non potest, vel ulciscendi tempus rapit: gaudens cruentis, & juxta promta, tam vitam adimere aliis, quam impendere suam. Captatrix periculi atque discriminis, quo quidem exstinguere inimicum queat. Hinc accidit, ut, quem jampridem miles senectâ morbisq; invalidum spernere, avarum & sordidum odisse ceperat, desereret primò; deinde incautum ac negligentem, tolleret quoque. Adversus initio, hinc perfidus, postremò impius atq; immanis. Non contentus polluisse Imperatoris sanguine manus, nisi cadaveri quoque illuderet, & (quæ summa impietas) insultaret. Quamquam non satis video, magisne scelus militum, an levitatem Principis stultitiamque accusem, quâ & omisit Othonem, tàm manifestè, tam animosè corrumpentem milites, securus quid ageret, ac moliretur æmulus; & obsecutus deinde, postquam eruperat meditatum facinus, Laconi ac Icelo, nequissimis consultoribus, non veritate atque judicio, sed odio atque invidia diversa à Vinio suggerentibus, in publicum processit. Vana & frigida affectatione gloriolæ; quasi honesta tutis præponeret. Est quidem decori maximè habenda principi ratio: sed tamen & Reip. consulendum est. Quæ quia salva, nisi salvo principe, esse vix potest; non temere se periculo objicere & honesta sed præcipitia, tutis ac salutaribus præferre debet. Huc accedebant ficti rumores, & adulationi facta obsequia vix ultra verba audentis turbæ: quibus fiebat, ut securus veri atque improvidus Galba, maturaret scelus, & manu sua arcesseret fatum, quo periret. Cui se opportunum fecerat, postquam remissus ac segnis viluisset. Quò magis cavèndum Principi, ne per socordiam ac imperitiam contemtum incurrat. Præcipuè si odio & invidiâ jam antè flagret. Quocirca navanda cumprimis opera rerum Dominis, amentur magis, quàm timeantur à suis, anteponentes benevolentiam odio: in quo nihil tuti ac firmi inesse potest. Hæc enim amor præstare solet. Qui animos ipsos servire facit. Quod genus obsequii, ut fidum, sic diuturnum maximè est, & tàm quietum, quàm securum ac tutum regnum præstat. Nam quid à sui amantibus Princeps timeat? Nec valent externa arma adversus eum, quem amor suorum invictum fecit. Ite Principes, & cingite latera armatis cohortibus: educite cœlo propugnacula ac moles: quicquid exstruxit humana industria, destruet: & potest in vos distringi mucro, qui pro vobis. Hoc munimentum inexpugnabile est, hoc verissimum tutissimumque præsidium,

A suis Amari. Omnes metuet, quem metuunt omnes: timere nescit, qui dignus amari. DIXI.

INDEX III. RERUM.

Ubi numerus paginam notat, lit. a. columnam primam & b. ſecundam.

A.

A Bigail 208 a.
Abſtinentia ſtudendum 75. a.
Academia quid ſit 34. b. 36. b. 49. b. 55. a. 80. b. 101. b. 568. a. quem in finem inſtitutæ ſint 36. a. duo ordines 573. a. Rectores morte eripiuntur 428. b. 513. ſeq. 959. b. ſeq. afflictæ 460. a. 487. b. Alexandrina 634. ſeq. Wittebergenſis felicitas 657. a. comparatur mercaturæ 33. b. convivio 40. b.
Achillis Præceptor 150. b.
Admiratio non cadit in plebejos 884.
Ἀκόυσμα in Schola Pythagoræ 515. a.
Adoleſcentia lubrica 814. a. incauta eſt 84. a. 934. ſeq. ejus ætas jucundiſſima 972. a. non omnis remiſſio ei interdicenda 80. b.
Adſcripti 222. a.
Adverſis proſpera miſcentur 940. b.
Advocati in pretio habendi 438. b. malorum epitheta 439. a.
Adulatio in aulis frequens 537. a.
Ægyptii quomodo vocent annum climactericum 378. a.
Æmulatio res difficilis eſt 960. a. 994. generoſos animos accendit 942. ſtimulos addit 149. a. ſeq. 152. b. 185. b.
Æneæ labores quos ſuſtinuerit, cum inferos peteret 289. a. fata varia 545. a.
Æneidos lib. 2. Virgilii qualis ſit 543. a.
Æqualitas in republica neceſſaria eſt 140. a.
Ætas labilis 19. b. 20. b 26. a. fragilis 890. a. omnes gradus attingere felicitatis eſt 900. a.
Ætatis humanæ hebdomada 796. b.
Affectus nobiſcum nati 436. a. compeſci debent 644. b.
Agamedes ſubito moritur 727. a.
Agones Græcorum 120. b.
Agriculturæ encomium 985. a.
Agrippa picturas magni æſtimat 720. a.
Ajacis deſperata valetudo 814 a.
Alapa cur infringatur iis, qvibus gladiorum jus conceditur, & unde origo 254. a.
Albenslebiana arx 396. a.
Albini Chronicon Miſnenſe 214. a.
Alceſtes 304. a.
Alcinoi horti amœniſſimi 686. a.
Alcmena Jovis pellex 1002. b.
Alexandrina Academia 634. ſeq.
Alexandri M. lacrymæ in tumulo Achillis 533. b. 540. a. Symbolum 26. a. â Deo defenditur 650. b. ſeq. in vitia prolabitur 652. a. veneno tollitur 651. b.
Alexander Severus vivus laudari recuſat 672. b. monitum ejus de non lædendo alio 72. a. picturæ operam navat 769. a.
Alphonſus 420. a. in lectione Cæſaris aſſiduus eſt 537. a.
Altenburgici duces capti 977. liberati ib.
Ambitio evertit 948. b.
Ambroſius 236. ejus eloquentia 664. a.
Ammianus Marcellinus qualis Scriptor 529. a
Amneſtia 182. a. ſeq. ejus auctor Thraſybulus 809. b. Svaſor M. Cicero 810. a. principibus commendatur 811. ſeq. Deus eam exercet 812. a.
Amor ſui excœcat homines 21. b. paternus interdum lædit 47. b. 57. b. conjugalis 204. a. mire refingit homines 519. ſeq.

omnia vincit 562. impurus fugiendus 580. seq. 712. a. per oculos intrat 712. a. inconsultus in patriam 898. b.
Anacreontis mors repentina 240. b. 839. b.
Anaxagoræ de patria sua responsum 899. b.
Anchises quibus verbis Æneam allocutus 288. b.
Androda 378. a.
Angelorum officium 181. b. 291. b. 678. b. seq. nomen eorum Gentilibus cognitum fuit 679. b.
Angli regem suum trucidant 658. b. seq.
Animam ex numeris constare statuit Pythagoras 112. b. immortalitas 130. b. gentibus cognita fuit 522. b. mors 708. a. seq.
Animus excoli debet 39. a. tranquillitas 171. a. sinceri nota 918. a. dotes 934. a. morbus 826. a. medicina ib. divulsio acerba 973. b. affectuum tenax 1007. b. in largiendo spectandus 506. b. eo differimus à brutis 84. a. fortis adversis non frangitur 904. a.
Annas Mommorantius 182. b.
Annæberga metallorum ferax 257. b.
Anniversarius in defunctos honor 18. a. 106. b. 186. b. vid. defunctus.
Annus novus 299. b. de eo gratulatio 109. cum eo auspicabantur veteres opera 195. b vid. Calendæ Jan.
Anni climacterici 377. b. sexagesimus tertius 177. b. 248. b. periculosissimus est 979. b. 981. a. 377. b. seq. Ægyptii quomodo eum vocent 378. a. Justini Martyris sententia 979. b.
Annus sexagesimus vires hominis frangit 820. a.
Annus octogesimus vitæ terminus 814. b. 834. a.
Antigone 385. b.
Antilochus deflet Patroclum 928. b.
Antonius Ægyptius Monachus 44. a.
Antonius pius unde sit dictus 1006. a.
Antonius Philosophus pictor 769. a.
M. Antonii de eloquentia effatum 151. a.
Ἀπάθεια Stoicorum 436. a.
Apelles pictor egregius 572. a.
Petrus Apianus 335. a.
Apollo 225. b.
Apollonius summus orator 150. b.
Apoplexia tentat Franzium 258. b.
Apostolorum munus 1000. a.
Apparitores Romanorum honesti 753. a.
Applausus excitat 261. a.
Apulejus qualis scriptor 399. 528. b.
Aquilæ imperium in aves 521. a.
Aquarum diluvies ominosa 693. a.
Arcana vunquam satis celari possunt 3. a.
Archimedis machinæ 420. b.
Aristippi post naufragium solatium 559. b.
Aristotelis encomium 406. a. sq. 517. a. Poëtica ib. quæ tamen manca ib. b. eloquentia 546. b. philologia 653. b. Præceptores qui fuerint 35. b. interpretes 116. b. sententia de providentia 189. a.
Arma non facile sumenda 586. a. successus justitia nititur 544. b. gestatio tempore pacis Romæ prohibita erat 48. a. seq. 588. seq. armis & literis vita sustinetur 882. a.
Arminius Germanorum dux casus 698. b.
Arnobius qualis scriptor sit 528. b.
Arresti desertor 578. a.
Arrogantia contubernalis solitudinis 737. b.
Ars nobilitat 335. a. longa est 571. b. moriendi difficillima 708. a. gladiatoria 743. a. seq. quæ nobiscum natæ sint 111. b.
Artem quam quisque callet exerceat 362. a. certa animum homo adjungere debet 39. b.
Arthritis 280. a.
Asinius Pollio Livii obtrectator 551. b.
Aspasia 208. a
Astra an malorum causa sint 76. b.
Astrologorum vituperium 532. b.

Atticorum Oratorum lex 715. b.
Atticus non appetit honores 687. a.
Auctoritatis efficacia 815. a. imperantium â Deo 650. seq.
Auditus ad affectus ciendos multum facit 72. b.
Joh. Avenarius 297. b. seq.
Anna Avenaria mortem sibi præsagit 309. b.
Augustana Confessio vid. Confessio.
Augusta Vindelicorum comitia habentur 2. b. seq.
Augustini eruditio 664. a.
Augustus Apollinis filius haberi gestit 1002. a. fatidicos libros cremat 1001. Principes Deis comparat 1006. a. educandorum liberorum curam agit 86. a. vitam mimo comparat 219. a. eloquentiæ operam navat 130. a, 170. b. liberalitati 169. b. philologiæ 653. a. ejus Præceptor 653. a. vox de Tiberio 698. a. de principibus 666. b.
Αὐτοδίδακτοι notantur 22. a. 25. a. 623. b.
Αὐτοχειρία illicita 534. b.
Autores prophani an sint legendi 136. b. num mali quoq; 529. b. quomodo 683.
Auxilium divinum nobis præsto est 876. b. ubiq; implorandum 696. b. nonnunquam Deus differt 724. a.
De auxiliis peregre advenientibus quid sentiendum 176. b.

B.

Babyloniorum insolens stultitia 713. a. seq.
Baccalaureus 202. b.
Bacchi Orgia 63. a.
Bacchanaliorum origo 53. b. seq. 61. a. seq. celebratio 74. b. seq. officinis sapientiæ non conveniunt 967.
Balaamus Moabites 996. a.
Fridericus Balduinus 961. a.
Baptismus Sacramentum est salutis æternæ 843. Christianos facit 908. b.
Barbaries veterum Germanorum 188. a.
Stephanus Baskajus motus in Hungaria concitat 811. a.
Georgius Bauer Medicus 302. b.
Beatum nihil perfecte in hac vita 503. b. 505. b. 745. b.
Belgarum indoles 358. a. seq.
Bellum malorum ultimum 14. a. 710. a. seq. 714. a. studia liberalia turbat 369. b. justissimis aliquid vitii inest 15. a. apparatus ante bellum necessarius 645. seq. an sit licitum 677. b. ejus incommoda 10. b. casus ancipites 13. b. 163. b. 556, a. seq. effectus 23. b. facies expressa 132. a. jus 173. b. Germanicum per triginta annos 193. 641. seq.
Bellorum exitus Deus temperat 10. a. 12. b.
Beneficentia quid sit 201.
Beneficium qui recte æstiment 144. b.
Andreas Genzelius à Berneck 386. a.
Bartholomæus Bernhardi 326. a.
Georg. Bersmannus 391. a.
Bibliorum lectio assidua 318. a. 409. b. 412. a. Virgo nobilis à lectione commendatur 364.
Joh. Blumius 267.
Bohemiæ laus 514. b. à ducibus regitur 647. b.
Bombardas Germanus invenit 200.
Bona omnes homines appetunt 505. b. sunt caduca 223. a. externa vulgaria 929. a. animi rara ib.
Bonum à malo non separatur 296. a.
Summum bonum Epicuri 172. a.
Tycho Brahæus 227. a.
Henricus Brandius Med. 313. b.
Britannia tria sceptra conjungit 647. b.
Brito nemo bonus 658. b.
Brutus donum Appollini fert 541. a.
Paulus Buchnerus 311. a.

C.

Cæcilius resurrectionem negat 656, a.
Cædes Wittenberga patratur 88. b. adoles-

ſcentis optimi cædes 588. b.

Cæſar eloquentiſſimus princeps 150. b. Philologiæ operam navat 653. b. quod mortis genus optaverit 330. a. gemitus ad Alexandri ſtatuam 533. b. laus 536. ſeq. ſuperbia 652. a. Commentarii laudantur 535. b. ſeq. à Pollione notantur 551. b. in periculis conſtituitur 651. in curia confoditur ib. b. ſeq. cædes à Tullio approbatur 673. b.

Calamitas nulla ſola 355. a. 394. b. ſeq. 940. b. non ſunt Dei irati ſigna 374. b. memoriæ earum vivax 108. a. ferendarum ratio 118. b. temperamentum 385. a. eſt pia oratio 819. a. reſurrectionis ſpes 840. b. eas tegere ſolatium 825. b. dilectis Deus immittit 289. a. hisque eos probat 910. b. 912. a. finis 901. a.

Calamitoſa mulier 448. b.

Calendæ Januarij 109. b.

Caligula Livij obtrectator 552. a. Druſillam defunctam luget 723. a.

Callimachus κακοζηλος dicitur 21. b.

Calumnia teterrimum vitium 662. b. ſeq.

Candaces Eunuchus 999. b. ſeq.

Capita duo eccleſiæ Pontificiorum 662. a.

Carminum vis 134. b.

Carolus V mitiſſimus princeps 2. a.

Carolus IX Galliarum rex bellum civile ſuſcipit 182. b. amneſtiam promulgat 810.

Carpzoviorum familia celebris 894. a. 866.

Carthaginis ſtructura 196. b. 519. ſeq.

Caſauboni encomium 518. b. 528. a.

Caſſellæ 421. b.

Caſtigatio divina vere paterna 888. b. 901. a. paterna 47. b. 57. b. 578. a.

Caſus varii in vita 355. b.

B. Catharina 995. a.

Mercurius Cattinarius 2. a.

Catonis laus 536. ſeq. iniquus in ſervos ſenio confectos 157. a.

Celſi de miſſione ſanguinis ſententia 853. a.

Cenſorini liber de die natali 378. a.

Cereviſiæ immunitas 78. b.

Chaldaicæ rationes 831. a. Scholæ 635. a.

Chaldæi de annonæ proventu 532. b.

Chilo præ gaudio mortuus 434. a.

Charidemus ſalubria Dario ſvadet 188. a.

Charitas Chriſtiani maxima virtus eſt 940. a.

Charybdis 290. a.

Chriſtiana libertas à Lutheroreducta eſt. 7.

Chriſtiani non naſcuntur ſed fiunt 662. a. olim valdè exoſi erant 4. a. titulus quomodo tueri poſſit 450. eorum prærogativa 172. b. 315. a. patria ubiq; eſt 899. a. officium 905. a. 997. a. partes 925. a. ſpes & fides 869. 892. b, ſq. in morte ſolatium 869. b. 893. a. mors 905. ſq. reſurrectio ib. 912. b. 921. a. ſeq. 926. a. 941. a. 944. b. 958. a. quam quidam negarunt 656. b.

Chriſtianum eſſe res perdifficilis eſt 504. b. 829. a. eos decet patientia 938. b.

Chriſtiani vita ad Chriſti regulam accommodata 958. b.

Chriſtianus V Daniarum rex 852. a.

Chriſtus vita noſtra & ſalus 861. a. dux & autor 920. b. ſeq. Pontifex 191. a. ejus nativitas 113. ſeq. 142. a. 574. b. doctrina 75. b. miraculum in nuptiis 67. b. ſeq. duæ naturæ 189. a. paſſio 688. a. deſcenſus ad inferos 706. nihil ei commercii cum Belial 53. b. de eo vaticinatus creditur Virgilius 995. ſed falſo 996. ſeq. 1002. ſeqq.

Chronicon Miſenenſe Albini 214. a.

Chymia ars nobiliſſima 465. b.

Ciceronis encomium 525. ſeqq. 528. a. quos Philoſophos ſectatus ſit 35. b. 136. a. dictum de Varrone 214. a. de Epaminonda 487. b. de Euripide 503. 517. a. jocus in generum 48. a. mortẽ Cæſaris approbat 673. b.

Cineas Epicuri auditor 420. b.

Circe Homeri 172. a.

Circes inſula fortunatiſſima 686. a.

Civile dicendi genus 539. a.

Clamores per urbem à studiosis editi 578. seq. 580. b. 591. a.
Burckardus Clannerus 357. a.
Clemens Pontifex inclementissimus 2. b.
Clemens Alexandrinæ scholæ præfectus 635. a.
Clementiæ nomen favorabile 612. b. nimia in vitium abit 100. a.
Climactericus annus vid. annus.
Jacobus Cocus Med. 918. a.
Cœlestia præstant terrenis 907. b. ardua ad ea via 917. a.
Cœlibis felicitas 338. a.
Reverentia in usu cœnæ 398. a. usus ante obitum 293. b.
Cognitio sui 124. a. maxima sapientiæ pars 523. b.
Colloquium Theologorũ cum Reformatis 852.
Columella 885.
Comœdia unde orta sit 518. a.
Comites qui dicti sint 989. a.
Commentarii Schmidii in N. T. 494. seq.
Compotantium mores 105. b.
Concordia conjugum felicitas 204. a.
Conditio mortuorum felicissima 507. b.
Confessio Augustana quid contineat & quo tempore sit exhibita 4. 7. in varias linguas describitur 5. b.
Confusio lingvarum 679. b. seq.
Conjugia non sunt perpetua 904. a. sine prole 258. a. 386. a. summa felicitas in concordia sita est 204. a. 206. 295. b. 314. a. 401. 990. b. scripsit de ea Homerus 375. b. finis 314. a. sterilitas est pœna Dei 256. b.
Conjuges morte separati 286. b.
Conjux bona quam pretiosa sit 322. a. 323. b. fidelis Dei donum 879. a. 941. b. ejus encomium 943. a. prudentia 225. b. amissio calamitosa 975. b.
Conscientia bona magnum solatium 736. b. metum mortis pellit 911. b. mala supplicium est 992. b. seq.
Consiliarii principi necessarii sunt 537. a. seq. boni an malo principi adesse debeant 187. seq.
Consilio non luctu opus est in rebus turbidis 963. b.
Consolatio in morte uxoris 257. b.
Consortia pravorum fugienda sunt 429. b.
Conspiratio raro citra cædes constitit 81. a.
Constantia in studiis requiritur 22. b. 38. b. cœptis adsit 961. a.
Constantius eruditorum amicus 653. b.
Contemtus mortis 442. b.
Continentia studiosis necessaria est 44. a.
Conversatio homini necessaria est 41. b. virorum doctorum salutaris 841. prava nocet 935. a.
Conversionis imperii Romani causæ 140. seq.
Joh. Copierus 327. a.
Cornelia lex de falsis 592. b.
Coronas gestare non quovis tempore licitum est 87. b.
Corporis constitutionem nemo ignorare debet 124. a.
Correctio paterna 47. b.
Cranachiæ gentis claritas 791. b. seq.
Creaturæ omnes homini inserviunt 678. b. homini nocentes 692. b.
Crimen summum impietas 613. a.
Crimen læsæ majestatis atrox 993. a.
Criminosum nihil quod salutis ferendæ gratia fit 519. a.
Crux ferenda 729. b. 754. a. seq. utilitas 444. a. seq. b. 804. a.
Cultus Dei in quo consistat 6. b. sit sincerus 11. b. quibus rebus constet 153. b. à Paganis præcipitur 613. a.
Cumæa Sibylla vid. S.
Cunctatio divina 865. b.
Cunctatio studentibus perniciosa 885. b.
Cunctatione magna valescunt 960. b.
Cupiditas discendi 571. b. mala pessundat 81. b. 92. a.
Cupido adolescentiæ obrepit 580. a.

Curtius qualis sit scriptor 537. b.
Cybele Deorum mater 793. a.
Cyprianus de martyrio 523. a.
Cyrus à bestia nutritur 650. b. *ejus horticultura* 720. a.

D.

Dæmones possunt quandoq; verum dicere 998. b. *seq.*
Decemvirorum Rom. officium 1001.
Declamationis utilitas 117. a. *seq.* 689. b. *seq.*
Defensio piorum, 699. b.
Defunctorum felicitas 507. b. *recordatio*, 475. a. 646. b. *fama est prædicanda*, 851. b. 945. a. *in quo consistat*, 126. a. *laus non major ipsis est*, 882. b. *in eos pietas*, 18. a. 166. a. 890. a. 898. b. 906. b. 919. b. 954. a. *Imitatio est maximus honor*, 819. a.
Delphici templi Elogium 523. b.
Demosthenes Oratorum Princeps, 144. a. 526. a.
Depositoris munus 405. a.
Descensus Christi ad inferos, 706.
Deus, 14. b. *est vitæ mortisq; arbiter*, 851. b. 919. b. 931. a. 938. b. 946. a. *humanarum rerum* 975. a. *Pater mitissimus*, 949. a. *gaudii & tristitiæ autor*, 512. b. *scelerum severus judex* 544. a.
Dei mos in puniendis hominum peccatis, 10. b. 163. b. *protectio*, 181. b. *amor erga genus humanum*, 190. b. *providentia specialis* 462. a. 487. a. 870. 873. *seq.* 879. a. *potentia infinita* 488. a. *judicia imperscrutabilia* 492. b. *immutabilitas* 559. a. *bonitas* 678. b. *auxilium* 696. b. *sine quo nihil valemus* 821. b. *quod interdum tamen differt* 724. a. 865. b.
Dei notitia quibus contingat 999. b. *non est in nostra potestate* 1000. a.
Deus in adversis est laudandus. 473. b. 487. a. *hominum mentes dirigit.* 27. b. 91. b. *amnestiam exercet* 184. b. *omnia regit* 826. a. 928. b. 935. b. *Imperia* 188. a. 650. *seq. omnia potest* 903. a. *solus mala averruncat*, 1003. b.
Deum credere summum religionis caput est 656. a.
Dei voluntati nemo resistere potest, 4. *seq.* 761. b. *seq.* 875. a. 879. a. 880. 885. a. 895. a. 903. *seq.* 912. *seq.* b. 933. a. 938. a. 941. *seq.* 944. b. 947. a. 951. b. 953. b. 956. a. 965. a. 968. a. 973. 975. *seq.* 989. *seq.*
Deorum filii reges 599. b.
Diabolus omnis virtutis hostis 87. a.
Diagoras Deos negat, 1001. a. *præ gaudio moritur* 198. b. 434. a.
Dicendi genera duo 539. a.
Dido amore dementata 519. b.
Digladiationes prohibentur 48. b. 58. 63. b. 86. b. *sunt diaboli inventum* 87. a. 99. b.
Dilectio proximi 489. b.
Diligentia in studiis commendatur 36. a. 37. b. 45. b.
Dionysius scholæ Alexandrinæ præfectus 154. b. 635. a. *de historia* 539. b. *præ gaudio moritur* 434. a.
Discendi studium 571. b. *occasio nulla est prætermittenda* 564. b. *præsertim in juventute* 515. a. 559. a. 562. b. *seq.* 567. a. *seq.*
Disciplina juventuti necessaria 396. b. 514. b. 582. a. *quantum in ea sit situm* 85. b. 101. b. *severa sed grata* 391. a.
Discipulorum munus 25. b.
Discordia solvit respubl. 139. b. *seq.*
Divinus cultus à paganis præcipitur 613. a.
Divitiæ fluxæ 413. a. *maximæ sunt eruditio* 559. a. 570. a. *earum usus* 353. a. *abusus. ibid.*
Docentium officia 562. a.
Doctrina viam recte vivendi monstrat 42. a. 245. a. *hominem nunquam deserit* 559. a. *est vita animi* ib. b. *obstetrix* 43. b. *ad eam iter arduum*, 563. b. 565. a.
Δοκησισοφία *taxatur* 22. a. 25. a. 30. a.

Dolor res mira 506. a. unde nascatur 140. a. ejus impetus impotentissimi 697. b. 795. a.
Domitianus ludos instituit 120. b.
Dresda 234. a. lumen Misniæ 782. a.
Duella sunt interdicta 575. b. seq. eorum origo 795. seq. vid. Diglad.
Dux peritus eligi debet 43. a.
Dysenteria, 379 a.

E.

Ebrietas hominem inutilem ad munia obeunda reddit 75. a. 105. b.
Ecclesia vera quæ sit 112. b. facies ejus ante Lutherum 699. seq. Romana erronea 159. capita duo 662. a.
Educatio 305. a. liberorum attenta 427. a. honesta 411. b. severa quæ tamen salutaris 904. multum in ea situm 85. b. seq. 239. b. 257. b. 883. b. 970. b. 989. a. est magnifacienda 272. a. parentibus 859. b. 953. b. prava corrumpit 894. a. 935. a.
Electio ad successioni sit præferenda 657. seq.
Elector Saxoniæ 949. b.
Elegiarum laus 144.
Eloquentiæ encomium 546. seq. 638. b. 660. a. parandæ media 110. a 170. a. 531. seq. 548. seq. vis 130. a. 167. a. convenit medico 123. b. nobili 130. a. 150. a. Philosopho 154. b. militi 170. a. politico 530. b. seq. 660. a. imperfectio. 528. a.
Eloquentia Livii 551. b. Ambrosii 664. a.
Ennius ingenio maximus 517. a. ejus dictum 843. a.
Epaminondas princeps Græciæ 487. b. diligens Philosophorum auditor 22. b. consilium 370 a.
Ephororum potestas 140. b.
Epici carminis virtus 144.
Epidemia 403.
Epistolæ Senecæ corruptæ 518. a.
Epicurus vitæ privatæ sectator 686. b. ejus Philosophia 171. b. seq. Philologia 654. a. de providentia opinio, 189. a.
Epicureorum de Deo sententia 650. a. 1000. b.
Eridani inundatio 693. a.
Ernestus Mansfeldiæ Comes 882. b.
Errare humanum est 994. b.
Eruditio divitiæ maximæ 559. a. 570. a. est cum Philologia eadem 653. b. difficulter paratur 562. 812. b. emblema 44. a.
Eruditorum in principes merita 661. b. seq.
Evangelium æternum Pontificiorum 107. b.
Evchariſtia quomodo à Cypriano vocetur? 915. b.
Euripides 304. a. 381. a. 938. a. Philosophus Scenius dicitur 978. b. ejus laus 503. b. 517. a. vituperium ib. de vita 386. a.
Eusebii Pamphili historiæ sacræ 994. b. seq.
Exempla quid faciendum docent? 139. a. 148. b. 149. b. 160. a. plenius quam verba 902. a. latè vagantur 992. b. eorum cognitio necessaria 532. seq. domesticorum efficacia 837. a. philosophia historia 539. b. 542. a. disciplina iis sanciendа 612. a.
Exercitia corporis studia sequantur 568. a.
Exequiæ pro dignitate mortuorum 396. a. illustrium Rom. 225. b. putrefactionem non abarcent 396. a.
Exercitus tempore pacis habere periculosum est 152. a.
Exilii finis est mors 380. a.
Existimationis studiosus 398. b.
Experientia infiniti laboris 533. a.

F.

Fabiola vidua sanctissima 784. a.
Fabius filium furti insimulatum interemit 98. b.
Fabii tristis obitus 839. b.
Joachimus Fabricius 835. a.
Sub Fabulis sapientia docetur 405. a.
Fallaces hominum spes 446. a. 451. a.
Fama alterius non est lædenda 615. a. Studium naturale 827. a. sæpe est fallax 896. a. bona post funera dulcis 991. b.
Familiæ decrescunt 911.

Fastus sui ostentator 934. a.
Fata rapida 936. eis cedendum 461. b.
Fatalis hora declinari non potest 445. b. 880. b.
Fecialia Jura 173. b.
Felicitas quid sit? 385. b. nimia corrumpit homines 86. b. 131. b. 224. a. 830. a. beatè defunctorum 440. b. 450. a. Academiæ Wittebergensis 657. a. Metelli 334. a. 791. a. ejus imperfectio 839. a. 844. b. 888. b. 938.
Felicitas vera non in titulis statuenda 261.
Ferdinandus III. pacis Germanicæ Autor 556. a.
Feriæ bellorum 173. b.
Festum Nativitatis Christi 113. b. seq. 613. a.
Filiæ bene elocari debent 335. b.
Finem quisq; sibi proponit 46. a. ultimus hominis 153. a.
Flores venenati 594. b.
Fluctus decumanus 216. b.
Fœcunditas Dei propitii signum 257. a.
Fœdus Dei cum Abrahamo 191. a.
Fœminarum excellentia 456. b. virtutes 375. b. 377. a. 896. b. dotes 383. a. officium 377. a. genus molle 280. a. 750. a. inimici 456. a. exemplaria singularia 186. b. 205. b. 210. b. prosunt Reipubl. 223. b. apud Græcos ubi habitarint 302. a.
Fœrsterorum clarissima prosapia 284. a. 977. b.
Formæ rerumpublicarum 694. b. seq.
Fortitudinis munus 882. a. dignitas ib.
Fortuna ipsa Dei providentia est 13. a. belli penes duces 487. b. vitæ diversa 331. b. mixta optima 978 b. prospera corrumpit 296. a. 545. b. 984. b. conatibus obsistit 373. b. eam corrigere nefas 73. b. 860. a. ejus levitas 118. b. 164. a. 200. b. 207. b. 531. a.
Fortunæ utriusque Deus Auctor est 905. b. 910. b. 912. 928. b. 935. b. 941. seq. 953. b. 988. b. adversæ cedendum 164. a.
Paulus Foxius Henrico Angliæ Regi amnestiam svadet 810. seq.
Franciscus Albertus Dux Angariæ 394. b.
Fragilitas humana 373. a.
Friberga 215. b. 352. b.
Fridericus sapiens 161. b. Academiæ Witebergensis fundator 684. a.
In Frisia seditiones à Calvinianis concitantur 816. b.
Michael Frisius 843. b. 908. a. 955. a.
Lucius Fulvius in carcerem ducitur. 57.
Funera translatitia 468. a. mulierum publicè laudant Romani 302. b.
In Funeribus Romanorum illustrium solennis vox 225. a.
Furtum abjectissimum vitium 98. b. à Tiberio punitur 594. a.
De Futuris non temerè pronunciandum 345. a.

G.

Galbæ segnities 534. b. ejus imperium 1007. seq. Pisonem adoptat 1004. b.
Galenus Philologus 653. b.
Galeni Senectus 265. a.
Gallorum agilitas 647. b. ingenia 251. a.
Gaudium Græcorum effusum 180. a.
Gaudia humana calamitate miscentur 888. s. quænam sint licita 919. seq. quidam præ gaudio celeriter mortui sunt 198. b. 240. b.
Generatio virtutum præstantissima 475. b.
Genius Isocrati assistens 696. b.
Genij gentilium 679 a.
Gentilium Idololatria 665. a. 669. b. de Deo sententia 656. a. de animæ immortalitate 522. b. de resurrectione mortuorum 523. a. 656. a. ignorantia in divinis 522. b.
Gentilium scripta an à Christianis legi possint 136. b. seq.
Generis nobilitas 804. b.
Genera vivendi quatuor 469. a.

Genus dicendi optimum 539. b. seq. dicendi duo, 539. a.
Johannes Gerhardus, Theologus 939. b.
Germania Regina terrarum 9. a. 10. b. literarum cultura nobilis 635. b. facies pristina & moderna 648. seq.
Germanicus Germanos superat 698. b. ejus maximæ dotes ib. a. b.
Germani servitutis impatientes 695. a. veterum barbaries 185. a. laus 199. b.
Gladiatoriæ abusus 743. a. b.
Gladiorum gestatio interdicitur 48. a. 56. b. 63. a. 77 b. seq.
Gnathonis propriæ velut partes 735. a.
Samuel Gœdericius 375. a.
Gorgias Sophistarum nobilis senex 265. ejus sententia de laude uxorum 277. b. senectus firma 265. a. seq.
Gothana expeditio 346. b.
Gracchæ 208. a.
Græciæ facies pristina & moderna 648. b.
Græcarum literarum dignitas 125. a. peritia 494. a.
Grammatica nobiscum nascitur 111. b.
Grassatio nocturna furiarum genus 870. seq. prohibetur 55. a. 57. b. 84. b. seq.
Gratiam Principis tueri artis est 821. b.
Gratiæ Deo pro beneficiis agendæ 711. a. b. efficacissimum rogandi genus apud Deum 6. a. 7. b.
Gratitudo in principem 109. a.
Gratulatio de pace 14. a. de novo anno 109. b. de morte beata 392. b.
Gregorii humanitas 664. a.
Gregorius Turonensis 138. b.
Hieronymus Günther 415. a.
Christophorus Günzelius 393. b.
Gustavus Adolphus pugnans moritur 122. b. 125. b. 127. 130. a.
Gustavus Gustavi Adolphi filius orationem habet 119. a. seq.

H.

Habspurgensium familia 694. a.
Hadrianus artem pictoriam tractat 769. a.
Mart. Haineccius Philologus 348. b.
Hamburgum 216. b.
Hannibal crudelis 9. b. insignis imperator 132. a. 536. a. ejus somnium 132. a. 710. b.
Harmodius Tyrannicida 673. b.
Dan. Hartmannus 432. a.
Hebdomades ætatis humanæ 796. b.
Hebræa lingua antiquissima 116. a.
Hecticæ febris finis 284. b.
Hector Priami filius 196. a.
Heinsii laus 518. b.
Helena 210. a. à Paride rapitur 544. b. pulchra sed flagitiosa 747. a.
Henricus IV. Gallorum Rex maximus Princeps 183. b. oblivionis legem publicat 810. seq.
Hercules Musagetes dicitur 27. a. Acheronta perrumpit 45. ejus labores 66. b. 107. b.
Hermes Ægyptius 996. a.
Hieronymus 374. b. laboriosus 664. a. de Paulæ liberalitate 502. b. de Victorino Martyre 529. a. de virginitate 933. a.
Hilarii patria 251. b.
Hippocrates Philologus 653. b. senex 265. a.
Hispanorum classis dissipatur 396. b. potentia formidabilis 647. b.
Historia quid sit 118. b. utilitas 539. seq. 643. a. 837. a. cum poësi collatio 539. seq. finis 121. b. seq. cognitio necessaria Politico 530. seq. Principi 537. a. Oratori 549. a.
Historici officium 543. a. 557. a.
Histriones flagris admoniti 563. a.
Homerus 299. b. vinosus 128. b. grandis 144. a. nonnunquam dormitat 522. a. à Caligula notatur 552. a. de doloribus parturientium 277. a.
Homicidium Witteberga committitur 94. a.
Hominis etymologia 401. a. dignitas in animo consistit 7. b. 39. a. 41. b. 886. Excellentia

tia 111. *b.* 173. *b. præstantia* 819. *b.* 899. *a. formatio* 178. *a. est creatura æterna* 868. *a. nosema* 213. *b. morti obnoxius* 887. *b.* 890. *a.* 897. *b.* 900. *a. seq.* 936. 973. *seq.*
Hominem natura non ætas facit 908. *b. humana ferat* 892. *seq.* 904. *a.*
Hominum eadem natura, conditio dispar 896. *a.*
Honor excitat ingenia 261. 639. *a. eô quì digni habendi sint* 847. *a. contemnere eum magnis animis difficile* 160. *b.*
Joh. Höpfnerus 904.
Horatius Lyricorum Princeps 517. *b. Epistola ejus de poëtica manca est ib. à Scaligero notatur* 518. *a. de Homero* 522. *a.*
Horti Alcinoi amœnissimi 686. *a. Doctorum secessus* 271. *b.*
Hospitalitas 468. *b.*
Hospitij Jura ibidem.
Hostes quomodo se gerere debeant 145. *a. quando maximè caveri debeant* 544. *a. interni* 645. *b.*
Hülsemannus 926. *b.* 935. *b.*
Humanitatis officium 823. *a.* 881. *Gregorij* 664. *a.*
Humanis usibus omnia militant 678. *b.*
Humilitatis Encomium 713.
Hungariæ Encomium 693. *b. motus ibi à Stephano Baskajo concitantur* 811.
Hybridarum genus 66. *a.*
Hydrops 246. *a.* 301. *a.* 400. *b.*
Hymmni solennes veterum 110. *b. seq. sacri apud moribundos* 419. *a. seq.*
Hypochondriacum malum 268. *b.* 408. *b.*

I.

Janus pacis belliq; custos 109. *b.*
Ictterus morbus 957. *a.*
Idololatria gentilium 665. *a.* 696. *b.*
Jejunium verum quid sit 75. *b.*
Jenæ tumultus Studiosorum sedatur Principis interventu 90. *a.*
Jesu nomine obdormiscere 758. *a.*
Ignes fatui 43. *a.*
Imbecillitas humana 74. *a.*
Imitatio optima quæq; respiciat 519. *a.* 527. *a. Poëtarum ars est* 997. *b.* 1000. *b.*
Imitatio malorum 596. *a.* 603. *a.* 623. *a.*
Impatientia Deo adversa 912.
Imperantes Deo curæ sunt 650. *seq.*
Imperator Rom. omnibus Regibus superior 647. *seq. Reges creat* 648. *a. ejus officium* 832. *a.*
Imperfectio in hac vita 98. *a.*
Imperia benevolentia muniuntur 666. *b.* 1000. *a.* 1008. *b.*
Imperiorum fatales periodi 151. *b.* 188. *a.*
Imperium Rom. robustissimum 536. *b. Initia & augmenta* 545. *b.*
Impietas summum crimen 613. *a.*
Inæqualitas discordiarum causa 139. *b.*
Incendiorum casus tristissimus 583. *seq.*
Inconstantia rerum humanarum 824. *a.*
Induciarum Jus 174. *a.*
Infantia spe æstimanda 932. *a.*
Infantum laudabilis conditio 868. *a.*
Infelicitas 405. *b.*
Inferiores quare non contemnendi? 896. *a.*
Infirmitas humana 864. *b.*
Ingenium alacre non eget stimulis 834. *b. præcox non diuturnum* 946. *b. seq. neglectum torpet* 1006. *b. summum arte dirigendum* 519. *a. perversitas* 47. *a.*
Ingeniis certi descripti limites 526. *a.*
Ingratitudo 13. *a.* 91. *b.*
Injuriæ hominem sæpè extra seipsum rapiunt 57. *b. in contentiones erumpunt* 69. *b. prohibentur* 72. 104. *a.* 157. *a. quomodo vindicandæ* 87. *a. non semper vindicandæ* 610. *b.*
Innocentia eloquentia est 206. *a. ejus testimonium* 992. *b.*
Institutio necessaria 239. *b.* 567. *a.* 730. *b.*
Insula Circes fortunatissima 686. *a.*
Intellectus similis metallo rudi 43. *b.*
Interpretatio maligna 864. *a.*

Interpretes non ſemper bonæ fidei ſunt 116. b. 158. b. ſeq.
Inundationes fluviorum 693. a.
Jocaſta 249. b.
Johannes confeſſor 684. a.
Johann Georgius I. Reſtaurator pacis 108. b. ſeq. ſummus Princeps 178. b. 723. b. emortualis 703. a. 722. b.
Johannis Electoris Sax. magnanimitas in aſſerenda cæleſti veritate 3.
Melch. Joſtelius 327. a.
Iſchiada morbus inſanabilis 842. a.
Iram divinam incurrere luctuoſum 544. b.
Ira Regum gravis 103. a. 599. a. 620. a.
Italia floret artibus 136. a. 232. b. 397. a. facies priſtina & moderna 648. b.
Italicæ linguæ neceſſitas 176. a.
Iter infelix 405. b.
Jubilæum celebratur 1. ſeq. 7. ſeq. 112. b. ſeq. 556. b. 851. a. 891. a. primum ſibilis exceptum ib. Academiæ Wittebergenſis 558. a.
Jubilæa Pontificiorum 558. a.
Judæorum prærogativa 671. b pertinacia ibid.
Judiciorum finis 51. b.
Judicia Dei imperſcrutabilia 492. b.
In judicando ſimus æquales 994. b.
Jupiter Ξένιος 468. b. Saturno ſucceſſiſſe traditur 1002.
Jura hoſpitij 468. b.
ICti domus qualis ſit 350. a.
Juris Conſultorum Encomium 438. b.
Jurisprudentiæ laus 455. a. 765. b. officium 837. a. eſt vitæ communis vinculum 242. b. 245. b. Philoſophiam non excludit 135. b. nec linguam Græcam 168. a.
Juris ars regia 633. a.
Jus privatum, publicum 173. a. feciale ib. b. ſeq. induciarum 174. a. ſeq.
Juſtitia perfectiſſima virtus 156. ejus adminiſtratio neceſſaria 438. b. munus 1006. a.
Juſtitium ob Hedwigis obitum indicitur 16. b. ſeq.
Juſta quæ appellentur 468. a.
Juſtus perfectè juxta Platonem 489. b.
Juvenum præcipitantia notatur 16. b. ſeq. mores corrupti 160.

K.

Καλλιγραφία 985. a.
Ægidius Karsdorff 372. b.
Kemberga 326.
David Knobloch Scholæ Glogovienſis Rector 307. b.
Joh. Knorrius 384. a.
Nicol. & Abrah. à Koſeriz 390. b.
Krappiorum familia 911. a.
Kühnius à magnitudine animi ita dictus 877. b.

L.

Labores in vita 290. a. non fugiendi 568. b. 571. a. fruſtra inſumti 267. a.
Laborantibus auxilium debetur 871. 874. a.
Lacrymæ à Chriſto non poſſunt abeſſe 224. a.
Lactantius bellorum hoſtis 677. b.
Lactantij Firmiani eloquentia 996.
Laomedon jusjurandum violans 544. a.
Lapſus Protoplaſtorum 191. b.
Larvis uti non licet 54. a.
Laudis ſtudio omnes ducimur 530. a.
Laudare viventes irriſio 672. b.
Laudationes funebres veterum 106. b. ſeq. apud Rom. lege præceptæ erant 133. vid. Orat. funebr.
Laurentius de martyrio 523. a.
Lectio Autorum quomodo inſtituenda 683. a. ejus utilitas 471. a.
Legandi ad Dominum nulla poteſtas 669. a.
Legatus ſanctus & inviolabilis 668. a. b.
Frid. Lenzius Conſiliarius 894. a.
M. Lepidus Conſiliarius Tiberii 188. b.
P. Æm. Lepidus repente obit 198. b.
Lex Cornelia de falſis 592. b. lata non tranſilienda 594. a. Oratorum Atticorum & Spartanorum 715. b. oblivionis 182. a.

Leges quid sint? 55. a. earum necessitas 104. a. custodia necessaria 605. a. 622. b. finis 51. b. servari debent 64. b. 70. a. seq. à quibus olim publicè affixæ sint 72. b. agrariæ, judiciariæ multas turbas apud Romanos dedere 140. b. inter arma silent 173. a. seq.

Liberi qui sint? 98. b.

Liberi sunt vinculum conjugum 204. b. optima civitatis præsidia 861. a. bona commodata 910. b. bona aliena 873. a. in exemplum nobis propositi 873. a. amoris pignora ibid.

Liberi an semper ad felicitatem faciant 249. b. 868. b. 938. parentum vestigia legunt 952. a.

Liberorum ad Christum accessus per baptismum 881. per fidem ib. per mortem ib.

Liberorum procreatio res abjecta habetur 867. b. communis res est 867. pluris facienda 867. b. 868. munus Dei 881. a. amissio acerba 827. a. 873. b. seq. institutio 559. a. b. P. Syri dictum de eorum obitu 944. a.

Liberalitas 386. b. laudatur 353. b. principum virtus 169. a. seq. officium ejus, 201. b. Clementis Bergeri erga Scholasticos pauperes, 262. erga Parentes senes 404. b. erga pauperes 262. b. 325. b. 344. b. 402. a. moribundæ cujusdam 416. b. ejus exemplum 502. b.

Libertas Christiana à Luthero reducta 7. patriæ maximum bonum 114. b. an principatui præferenda? 657. seq.

Libido fugienda 580. a. b. iram Dei excitat 544. b.

Librariorum negligentia 518. a.

Libri noxii 364. b. de militari re 420. b.

Licentia adolescentulis noxia 493. a. b.

Lingua Hebræa antiquissima 116. a. seq.

Linguæ Græcæ dignitas 125. a. 168. a. seq. 196. a. Latinæ incrementa 174. b. Hispanicæ, Gallicæ & Italicæ origo 175. b. Syræ sanctitas 186. a.

Linguarum necessitas 158. b. studium exceptum 670. b. confusio 679. b. seq. infusio in Apostolos 680. a.

Lipsia à Tillianis occupata 888. a.

Ad Lipsiam victoria 9. seq. 12. b. seq.

Literæ multum laboris requirunt 28. b. seq. 33. b. 43. b. tempore belli silent 29. a. 30. a. effectus 41. b. in Italia florent 136. a. inter arma operam dedere 150. b. 170. a. seq. pacis tempore florent 192. b. sapientiæ instrumenta. 1004. a. homines à belluis separant ib. florent si æstimantur 1006. b. 115 iis vita sustinetur 882. a.

Literarum studium necessarium 471. b. tutela principibus conveniens 691. seq.

Livius qualis scriptor 537. b. 543. a. 549. seq. obtrectatores ejus 551. seq.

Livia Drusum filium luget 751. b.

Löserorum familia illustris 715. b. seq.

Loquacitas fugienda 712. b.

Lucina 1002. a.

Lucretia 208. a. à Tarquinio stupratur 544. b.

Lucretius 299. b.

Luctus quibus rebus augeatur? 838. b. qui sit concessus? 919. b. seq. commiseratione lenitur 905. b. moderandus 279. a. 283. b. 875. a. 879. a. 892. b. 931. b. seq. 941. a. ingens loqui non sinit 903. b. viventium laus est 932. a. ex defuncta uxore 426. a. immoderatus taxatur 492. b. 523. b. 938. b. irritus est 898. b.

In luctu publico privatum gaudium exulare debet 54. b.

Lugentes beati dicuntur 224. a. epulantibus præferuntur 963. b. seq.

Lucubrationibus frangitur corpus 319. a.

Ludi solennes quem in finem instituti fuerint 6. a. 120. b. 158. a.

Ludovicus Anhaltinus Princeps 965. b.

Lunæ inconstantia 178.

Luſcinia nihil, niſi vox 521. a.
Lutherus miraculum mundi 699. a. b. cœleſtem veritatem reſtaurat 1. b. 107. b. 554. b. ſeq. 699. ſeq. à Friderico ſapiente Wittebergam accerſitur 684. a. à Deo defenditur 699. b. 705. a. b. arbiter à Comitibus Mansfeldenſibus eligitur 17. b. Pontifex eum excommunicat 2. a.
Lutheri egregia merita 158. a. 165. a. eloquentia 167. a. mors 166. a. ſepultura 17. b. comparatur Moſi 18. a. olori 557. a.
Luxuria Rerumpublicarum malum 86. a. vitiorum ferax 902. a.
Lycij ob diſcordiam libertate privantur 871. a.
Lymphatici 66 b.
Lyricorum Princeps Horatius 517. b.
Lyſias 144. a.

M.

Machiavelli ortus 154. a. doctrina 176. b.
Magdeburgi excidium, 118. a. ſeq.
Magi Chriſtum adorantes 574. ſeq.
Magiſtratus Dei Vicarius 655. a. ejus officium 945. a.
Magiſtri nomen quid arguat? 832. b.
Magnatum magnificentia 353. b.
Magnitudo nimia regi facilè haud poteſt 947. a.
Majeſtas quid? 655. a. tutela imperij 600. a.
Malevolentia calumniatur optima 160. b.
Mala an ab aſtris dependeant 76. b. Noctis numine prognata dicuntur 864. b. ſeq. piis non nocent 462. a. 512. b.
Malorum imitatio 596. a. 603. a. 623. a.
Marcella vidua ſanctiſſima 784. a.
Marcellus adoptatus ab Auguſto 826. b.
Mareſchalli munus 877. a.
Maritus ſolatur uxorem morientem 376. a.
Martinus Epiſcopus 138. a.
Jac. Martini Theol. Witteberg. 851. b. ſeq.
Martisburgum 207. b.
Martyrum alacritas 523. a. b.
Martyres non ſunt adorandi 138. b. ſeq. natales eorum celebrari quando capta 158. a.
Materfamilias utilis 359. b. officium ib. ſeq.
Mater fœcunda 331. lugens liberos 749. b. ſeq. ejus officium 289. b.
Mater pariens cum fœtuperit 274. a.
Mathematicis Civitas interdicta 580. b.
Mathematicus præcellens Rhodius 326. a.
Matheſeos excellentia 326. b.
Matrimonij dignitas 67. b. ſeq. felicitas 859. b. honeſtas 579. b. finis 859. b. 861. a. morte ſolvitur 973. b.
Matronæ laus 280. b.
Mecænatis veſtitus notatur 50. b. ſtultum votum 879. b.
Medea Enniana 306. a.
Medeæ querela 274. b.
Medicæ artis excellentia 123. vis 212. a.
Medicina Dei donum 346. a. cedit morti 373. a. 917. a. fatalem horam avertere non poteſt 894. ſeq. nec vires ſenectute confectas 387. a.
Medicorum deſcriptio 453. a. in curandis morbis proceſſus 63. a. prima cura 141. a. dignitas 148. b.
Meditatio mortis neceſſaria 524. a.
David Meiſius 362. a.
D. Balth. Meiſnerus obit 851. b.
Melancholia quales homines efficiat 21. b. ſeq.
Phil. Melanchthon conſcribit C. A. 3. b.
Membrum putridum reſecandum 618. a.
Memoria poſt mortem 475. a. 646. ſeq. 664. b. quomodo conſervari poſſit 157. b. 232. a. olim cuſtodita ſit 106. b.
Menander de ſenectute 390. a.
Mens compoſita quid ſit 962. divina ſui obliviſcitur 1001. a. omnibus proſpicit 1007. a. hominis Deus mutare poteſt 91. b.
Mercatorum ſtudium in divitiis comparandis 18. b. 564. b.

Mercurius Cattinarius 2. *a.*
Messias à Judæis reprobratur 671. *a. b.*
Metelli felicitas, 791. *felix parens* 327. *b.*
Metus in principe sine odio nunquam est 154. *a. seq. in Imperio pessimus custos ad diuturnitatem* 1008. *b.*
Micipsæ ultima verba 139. *b.*
Joh. Micrælius 835. *a.*
Miles strenuus 452. *a. disciplina coërcendus* 1008. *a. ejus officium* 842. *b. contemnit mortem* 884. *a. delectatio* 863. *a.*
Militum genus contumeliæ insolens 1008. *a. impotens, crudele, ib. a. seq. licentia* 73. *b. an pacis tempore ali debeant* 151. *b. seq.*
Militiades potestate regia 1006. *a.*
Ministri Ecclesiæ officium 616. *a.* 626. *b.* 628. *sq.*
Ministri primarii status 1007. *b. Principes gubernant ib. prout vel mali vel, boni sunt, vel salutem vel interitum Imperio accersunt ib. seq.*
Minturnus de arte Poëtica, 517. *b.*
Miseria vitæ humanæ 479. *a. b.* 480. *a.* 496. *b.* 507. *b. ejus necessitas* 224. *a. omni ætati juncta est* 972. *a. mortales movet* 433. *b. finis in morte* 316. *a.*
Miserorum conditio 118. *a.*
Mixtura boni & mali in hac vita 503. *b.* 761. *a.* 776. *b.*
Moderatio sui ipsius 821. *b.*
Modestiæ laus 84. *a. propria Studiosorum* 93. *a. encomium* 633. *a.*
Modus in largiendo 502. *b. in laudando tenendus* 550. *b.*
P. Möller 389. *a.*
Mœrore contabescit homo 373. *a. morbi & mortis causa* 388. *a.*
Mommorantius Caroli IX. Galliæ Regis amicus clarissimus 810. *a. bellum civile dissuadet ib.*
Monachorum virtus in quo consistat 1. *b.*
Antonius Monier 358. *b.*
Monitis obediens frugi est 601. *a.*
Monumenta ingeniorum æterna 701. *b.*
Morbi nobiscum nascuntur 304. *b. eorum vis magna* 14. *a.* 139. *b.* 887. *b.* 888. *b. causa & initium mortis* 925. *b. sunt multiplices* 363. *a.* 408. *b. naturales* 813. *b. fatales ib. comitiales* 399. *a. Herculei ib.*
Morbum tegere periculosum 368. *b.* 424. *b. post peregrinationem* 418. *a.*
Mores antiqui 833. *a.* 843. *a. mali reipubl. noxii* 581. *b. Academici corruptissimi* 85. *b. ex vestitu conspici possunt* 50. *b. bonis nititur respubl.* 96. *a.*
Moribundorum preces 278. *a.*
Moriendi ars difficillima 708. *a.*
Morientis valedictio 379. *b. conditio mutatur in meliorem* 287. *a.* 292. *b.*
Mortalibus nihil proprium 904. *a.*
Mortalitatis memoria salutaris 524. *a.* 809. *b.* 867. 906. *seq.* 920. *a.* 963. *b. seq.* 972. *a.* 985. *a. seq.*
Mors 252. *a.* 754. *a. est magnum beneficium* 505. *b.* 523. *a. comes perpetuus*, 240. *b. ultima linea rerum* 819. *b.* 909. *b. per Christum somnus* 482. *a. spes nostras sæpè turbat* 231. *b. non timenda* 369. *a.* 523. *b. nec fugienda*, 879. *b. liberat ab omnibus cruciatibus* 255. *b. seq.* 266. *a.* 320. *b.* 731. *b. seq.* 846. 862. 879. *b. omnes æquat* 384. *a. artem non æstimat* 404. *a.*
Mortis variæ genera 363. *a.* 925. *b. seq. pulcherrima*, 3. *a. repentina* 198. *b.* 202. *a.* 240. *b.* 245. *b.* 328. *b.* 330. *a.* 340. *b.* 414. *a.* 727. *a.* 839. *a.* 924. *b. felicissima* 202. *b.* 294. *b. lenta* 221. *b. ominosa* 234. *a. matura* 267. 744. *b.* 814. *b.* 819. *b.* 830. *a.* 886. *b.* 908. *b. seq.* 910. *seq.* 934. *b. seq.* 941. *a.* 944. *b. immatura* 833. *b. fatalis* 321. *a. beata* 379. *b.* 374. *b.* 838. *a.* 957 *b. seq. gloriosa* 387. *a. universalis* 442. *b.* 475. *a.* 483. *a. animæ* 708. *altera seu pœnalis* 708. *b. innocens* 992. *b. maledicta* 920. *b.*

incerta 936. a. formidabilis 944.
Mortem nemo effugere potest 285. a. 290. b. 362. b. 375. a. 450. b. seq. 479. a. 869. b. 820. a. 897. a. 906. b. 906. b. 908. b. 936. 983. a. 986. a. 987. b.
Mors doctorum 233. b. liberorum 333. a. 371. b. 411. b. 729. a. 944. parturientis 357. a. Professorum 370. a. clarissimorum virorum 820. a. 830. b. 833. b. 917. Christianorum 848. b. 869. 897. b. 899. flagitiosorum 809. a. Juvenum 900. a. conjugum 903. b. Principum 967. a.
Mors ex gaudio 434. a. ex senio 476. a.
In Morte exspirat adulatio 165. a.
Mortis desiderium 269. a. contemtus 442. b. 482. a. æternitas eam excipit 901. b.
Ad Mortem præparatio 385. a. 392. b. 432. b.
Mors sequitur vitam 958. b. 986. a. 906. b. comparatur igni 336. a. Stoicorum de ea sententia 926. a.
Mortem sibi præsagit Avenaria 309. b.
Mortui laudati 106. b. seq. 269. a. 393. b. felices 507. b. resurgentes 522. seq.
Mosis descriptio 476. b.
Muhamedes Turcarum Imper. 680. b.
Mulierum laus 263. a. 302. magnanimitas 384. a. seq. timor 437. a. calamitas 448. b. necessitas 456. a. 861. a. excellentia 456. b. virtus 457. 502. a. formositas ibid. ornatus 521. a. studia 895. a.
Mulieres an homines sint 356. a.
Musæ sylvas incolunt 35. a. eis bovem immolat Pythagoras 696. b.
Musicæ laus 511. a. 632. a. non semper uti licet 87. b. laudi divinæ inservit 845. b.
Mutationis Imperii Rom. causæ 140. seq.
De Mysteriis quomodo sit dicendum 189. b.

N.

Narcissi fabula 43.
Natales urbium olim celebratæ 5. b. martyrum 158. a. Heroum 161 b. Augusti 179. b. Academiæ Wittebergensis 239. a. nobilium 809. a.
Natalium splendor res ad gloriam inutilis 918. a. jucunda ib.
Natalitiorum festum maximè venerabile 613. a.
De Natali die Censorinus 378. a.
Nativitas Christi 113. b. seq. 142. a. 574. b.
Naturâ an sit effœta 208. a.
Naturarum in Christo unio 189. a.
Navigantium periculum 281. a.
Necessitati obtemperandum 819. a. seq. 824. a. 826. 836. a. 839. a. 968. a.
Nemo sine crimine vivit 770. a.
Nemo perfectus 409. a.
Nepos qualis scriptor 361. a. 535. 673. b.
Nero vomica Principum 154. a. subscribere supplicium ægrè fert 196. a. beneficus 108. a. ejus corruptores ib.
Nestor senex 390. a.
Nicolaitæ hostes matrimonii 68. a.
Nigrini pietas 514. b.
Niobe 249. b.
Nobilitas vera quæ sit 682. a. virtus ejus ib. 398. b. 470. a. non in sanguine consistit 230. b. 367. a. artis pictoriæ 767. b. seq.
Nobiles eloquentiæ operam navare debent 130. a. 241. a.
Nomen propagatur per liberos 327. b.
Nomen Patrium fœminæ non custodiunt 911. a.
Nominis per posteros propagatio 827.
Noriberga 401. b.
Νόσος ἱερά 399. a. seq.
Notarius olim Tabellio dictus 969. a.
Notitia DEI quibus contingat 999. b. non posita in nostra potestate 1000. a.

Noverca laus 295. *a. bona exemplum* 360. *a.*
Novitas quænam offendat 997. *a.*
Nox inimica 194. *b.*
Numeri Platonici 76. *b. eorum vis* 177. *b. septenarius* 178. *a.*
Nuptiarum autor Deus 67. *b. spirituales* 68. *a.*
Nuptiis annus XVIII. puellæ convenientissimus 976. *a.*
Hier. Nymannus 406. *a.*

O.

Obtrectatio 994. *b. detestanda ib.* 92. *a.*
Obitus Uxoris, 449 *b.* 462. *a. magnorum virorum ominosus* 463. *a. b. placidissimus* 476. *b.*
Oblivionis lex 182. *a.*
Occasio arripi debet 19. *a.* 20. *b.* 26. *b.* 40. *fronte capillata* 568. *b.* 574. *a. discendi non prætereunda* 564. *b.* 568. *b.*
Oceanus pater fluminum 113. *b.*
Oeconomiam sedulò administrare 331. *a.*
Octavia Marcellum suum deplorans 751. *b.*
Oculorum custodia necessaria 712. *a. b. humanorum præstantia ib. a.*
Officia bona villica 437. *b. frugi hominis* 468. *b. Politici* 530. *b. seq. Poëtarum* 134 *b. Oratoris* 547. *b. seq.* 690. *a. docentium* 562. *a. b. discentium ib. Studiosi Theologi* 616. *a. Ministri Ecclesiæ ib.* 626. *b* 628. *seq. Parentum ib. Principum* 131. *b.* 691. *a. b. pictorum* 768. *b. patrisfamilias* 832. *b. erga Patronos* 897. *a.*
Officium ab alio expectes quod alteri feceris 880. *b.*
Joh. Olearius Superint. decedit 851.
Onomasteriorum celebratio 680.
Oppositorum ratio 10. *b.*
Orationes funebres anniversariæ 106. *b. seq. laudatoriæ* 108. *b. seq.* 110. *b. materia olim orationibus scribendis quæ fuerit?* 117. *a. Romæ habebant filij* 146. *a. seq. copiosæ & viriles* 552. *a. earum vis magna* 724. *a.*
Orator quis verè dicendus 525. *b. Officium ejus vid. Offic.*
Oratores Spartani & Attici 715. *b.*
Orbitatis malum detestandum 868. *b.*
Ordo in studiis valde necessarius 19. *b.* 21. *b.* 23. *b.* 24. *b.* 28. *a.* 31. *b.* 37. *b. seq.* 44. *b.* 45. *b.* 318. *a.*
Origenes 20 *b. Scholæ Alex. præfectus* 635. *a. resurrectionem negat* 656. *b.*
Orphanorum Deus est Patronus 966. *b. justus bonusque est* 973. *b.* 975. *a. longè prospicit ib. pater* 914. *a.* 988. *a.*
Ortus 960. *a.*
Ostenta ex causis naturalibus 675. *seq.*
Ostermanni encomium 118. *a.*
Othonis ambitio 534. *b. interitus, ibid:*
Otium honestum 34. *b. turpe vitiis januam aperit*, 191. *b. seq. corrumpit corpora* 333. *a.*
Ovidius de Ennio 517. *a.*

P.

Pædagogi olim qui dicti sint? 989. *a. eorum laur* 349. *vituperium* 918. *b.*
Pandora cœlo delapsa 558. *b.* 710. *b. ejus pyxis* 132. *b.*
Pantænus Academiæ Alexand. præfectus 634. *seq.*
Papæ tyrannis 5. *b.* 17. *b.*
Papistarum errores 662. *a.* 699. *a.*
Parentum virtus transit ad liberos 338. *b.* 434. *b.* 804. *b. fata* 847. *a. indoles* 878. *a. officium* 628. *a. in eos pietas* 148. *a.* 372. *a.*
Parere quantus sit labor 376. *b.*
Paris rapinæ & adulterii reus 544. *a.*
Passionis memoria hominem â vitiis abstrahere debet 69. *b.* 74. *b. seq.* 81. *b. fuit gravissima* 180. *a.* 190. *b.* 688. *a. fructus* 869. *a.*

Paſtoritia vita 142. b.
Patavium 232. b.
Paternus amor punit 47. b. 57. b.
Patientiæ encomium 233. a. 248. a. 828. b. in rebus duris optima medicina 261. pietatis aſſecla 914. a. Chriſtianos decet 826. b. 845. a. 851. b. 869. a. 875. a. 892. b. 976. a. levat mala 834. uxoris in periculis 289. b.
Patria homini quælibet terra eſt 899. a. amor nobis innatus 686. a. 693. b. caſus miſerabilis 273. b.
Pro Patria pugnantibus debetur honor 359. a.
Patriarcharum longa vita 264. b.
Patriarcharum ſchola 634. a.
Patris familias officium 832. b.
Erga Patronos officium 897. a.
Patronus Viduarum 988. a. Orphanorum vid. Orphan.
Paucitas delectat 894. b.
Paulæ liberalitas 502. b.
Paulinus Nolanus 138. b.
Paulla ſanctiſſima vidua 784.
Paupertas eſt bonæ mentis ſoror 60. a.
Pauperes non ſunt qui in Deo vivunt 198.
Pax ſummum hominis bonum 163. a. 558. b. 710. a. bello præferenda eſt 183. a. ſecuritas noxia 646. a. inter Imperatorem & Electorem Sax. ſancitur 31. b. Osnabrugenſis 192. b. 556. a. 641. b. deſiderium 317. b. de ea gratulatio 14. a. ſeq. 194. b. ſeq.
Ambr. Pechtius 397. a.
Pecuniam in tempore contemnere lucrum eſt 1008. a.
Pennaliſmus execranda fabula 52. a. de eo querimonia 66. b. ſeq. (613. ſeq.
Pennalis nomen indecorum 596. b. habitus
Peregrinatio utilis 276. b. 696. b. ſeq. 677. ſeq. qua ætate ſit inſtituenda 397. a.
In peregrinando mollities taxatur 898. b. ſq.
Peregrini non temere extollendi 660. ſeq.
Perfectum nihil in primordio ſuo 409. a. 516. b.
Periclis encomium 531. a. de eloquentia ib.
Periculum in partu 376. b.
Perſecutio in Auſtria 266. b.
Perſuaſio eruditionis vana 29. b.
Perverſitas ingenij 47. a.
Peſcennius laudari vivus recuſat 672. b.
Peſtis iræ divinæ indicium 460. a.
Philippidis repentina mors 198. b.
Philo ſapientes liberos pronunciavit 98. b.
Philologiæ encomium 652. ſeq.
Philoſophia quid ſit? 539. b. encomium 541. ſeq. 574. ſeq. cognitio neceſſaria 623. b. curam ſermonis non abjicit 547. b. cognitio oratori neceſſaria 548. ſeq. præſtat ut ſimus homines 41. b. ethnicorum uſus 137. b. exemplorum 539. b. 542. a. Magorum Chriſto devota 574. ſeq.
Philoſophorum docendi ratio ingrata eſt 134. b. quidam inepti 960. a. eorum propria 966. a. in locum Poëtarum venere 546. b.
Philoſophandum eſt paucis 968. b.
Phryges ſero ſapiunt 21. a.
Piæ animæ Deum celebrant 991. b.
Pictavium 251. b.
Pictores primi rudes 572. officium eorum 768. b.
Pictoriæ artis nobilitas 767. b. ſeq.
Picturæ magni æſtimatæ 720. a.
Pierius Alex. Scholæ præfectus 635. a.
Pietas 353. a. 512. a. rerum prima 478. a. 895. a. virtutum mater 877. a. 943. a. 962. b. 970. a. 974. b. neceſſaria 364. b. 367. b. re ipſa exhibenda eſt 11. b. liberis inſtillari debet 344. a. tempore triſti grata 934. b. inter proſpera frigeſcit 901. a. nihil ei infeſtum 948. b.
Pietatis exercitium domeſticum 264. a. 382. b. 402. a. comites 512. a. exempla 478. a. 514. b. erga Deum 851. 904. defunctos 468. a. 477. a. 823. a. 859. a. 863. 879. a. Patriam 685. b. ſeq.
Pietatis effectus 881. a.
Pilotarum mors 66. a.

Pindarus grandis Poëta 144. *a.* 409. *b.* 410. *b. repentina morte obit* 727. *a.*
Pirnæ laus 276. *a.*
Plagis homines ad frugem reducuntur 67. *b.*
Plato divinus vir 35. *b.* 148. *a.* 399. *b.* 525. *b. eloquens* 546. *b. Philologus* 653. *b. Cyrenæis leges scribere detrectat* 86. *b. Homerum è Bibliotheca ejicit* 111. *b. seq. de tempore peregrinandi* 397. *a. de quatuor vivendi generibus* 469. *a. de sapientia hujus vitæ* 505. *b. de Deo* 656. *a.*
Plato peregrinationum hostis 669. *b.* 677. *a.*
Plavia urbs Variscorum 259. *b.*
Plautus de muliere 333. *a.* 303. *b.*
Plinius resurrectionis hostis 656. *a.*
Plutarchus 412. *b.*
Poculorum genera 105. *a.*
Podagra incurabilis morbus 982. *a.*
Pœnitentia Deus reconciliatur 8. *a. ad preces necessaria* 724. *a.*
Pœnæ formidine homines à vitijs deterrentur 50. *a.* 51. *b. culpam premit* 64. *b.*
Pœnis in republ. opus est 96. *b.* 105. *a. finis* 82. *b.* 90. *a. modus habendus* 145. *a.*
Poësis 24. *a. laus* 109. *b. seq.* 111. *b.* 143. *b.* 524. *b.* 539. *seq.* 706. *b. seq. cur inventa sit?* 111. *a.* 115. *b. natô Christô renata est,* 142. *seq. ab Aristotele tradita* 517. *a. ad perfectionem tendit* 516. *abusus* 524. *b.* 707. *a.*
Poësis Prudentij 520. *seq. Christianorum* 519. *seq. Lyricæ Princeps Horatius* 517. *b.*
Poëtæ Christiani gentilibus præferendi 521. *seq. Theologi olim dicti* 111 *a. Officium* 134. *b. in homines merita* 654. *seq.*
Poëtarum & Philosophorum collatio 540. *seq.*
Politico eloquentia necessaria 530 *seq. Officium ib. b.*
Polonia sub Imperio Principum 648. *a.*
Polybius qualis scriptor 675. *b. de ostentis sententia ibid.*
Polycrata præ gaudio moritur 434. *a.*
Πολύγλωττος 420. *a.*
Pompejus eloquentia clarus 150. *b.*
Pomponius Atticus qualis? 536. *a.*
Pontanus de arte Poëtica 517. *b.*
Pontificia Tyrannis 307. *b.* 555. *a.*
Pontificij in Principes Imperium sibi arrogant 2. *a. errores in religione* 107. *a.*
Pontificiorum Jubilæa 558. *a. nostra subsannant* 557.
Portenta an attendenda 675. *seq.*
Potentia nulla satis firma 545. *a. Dei infinita* 488. *a.*
Præceptorum munus 25. *b. nobilissimum* 562. *a.* 634. *seq.* 638. *a. discentium ardore stimulantur* 30. *b. nemo sine iis doctus evadit* 35. *b.* 239. *b. qvomodo habendi* 149. *b. contemnuntur* 215. *a.*
Præceptores bene merentur de genere humano 348. *a. consilia eorum utilia* 912. *necessaria* 948. *a. larga præmia iis tribuenda* 387. *a.*
Præceptores quod hodie dentur, beneficium Dei est 387. *b.*
Præficarum partes quæ sint? 954. *b.*
Præmiorum spe omnia suscipiuntur 32. *b. in Republ. opus est* 96. *b. debitum petere non ambitiosi est* 575. *b.*
Præsentium tædium 72. *b.* 827.
Preces arma fortissima sunt 8. *a. quomodo comparatæ esse debeant* 16. *a. studiis necessariæ* 570. *b.*
Precibus avertuntur pericula 428. *b. negotia adeantur* 43'. *a.*
Priamus infelix Parens 327. *b. filio indulgens* 544. *a. b.*
Principatus an libertati præferendus 657. *sq. an optima Rerumpubl. forma?* 695 *a. b.*
Principes terrestres Dii 655. *a.* 703. *b.* 967. *b. Dei vicarii* 169. *a. fulcra Reipubl.* 992. *b. seq. eorum officium* 131. *b.* 691. *seq.* 1005. *a. Clementia* 66. *a.* 811. *b.* 1005. *Justitia*

1005. b. Liberalitas 1006. seq. fama 1008. a fortuna 364. a. vitia 531. a. tolerandа 674. a. prodigalitas 169. b.
Princeps tempori inserviat 1008. a. vita, non prodigus sit, ib. contemtum vitet ib. b. avaritiam 151. a. superbiam 545 a. seq. auctoritatem sibi conciliet 153. a. suo exemplo omnes trahit 187. b. 1006. a. an timeri tantum debeat 154. a. 1005. 1008. b.
Principes boni & mali à Deo 187. b. literati optimi 171. a. praesentes colantur 93. b.
Principum Romanorum funera 703. b.
Principiis obstandum 368. b.
Privata vita an publicæ praferenda 686. seq.
Probra in contentiones erumpunt 69. b.
Procrastinatio maximũ in studiis malum 37. a.
Prodigalitas Principum 169. b.
Prodigium Hannibali in somnis visum 132. a. non quodlibet vanum 406. a.
Prophetarum munus 998. a. 1000. a. fiducia 1001. b. Scholæ 634. a. b.
Prophetia inspiratio divina 998. a.
Prospera adversis miscentur 940. b.
Protestantes qui sint 120. a.
Protoplastorum lapsus 191. b.
Providentia Dei 306. b. 1000. b. 848. cuncta moderatur 893. b. 968. a. 973. b. 827. 893. b. 904. a. humanam eludit industriam 813. b. 893. b. non nisi benè nobiscum agit 893. b. fovet Academiam Wittebergensem 369. b. negatur ab Epicuro 189. a. ei parendum est 973. b.
Providentia Dei specialis 462. a. 487. a maximum ejus solatium 827. b. 834. hostes 665. seq.
Proximi dilectio 489. b.
Prudentia senum 390. a. 205. b. ejus necessitas 177. a. 530. b. seq. laus 532. a. media ad eam 532. b.
Prudentius de resurrectione mortuorum 523. b. ejus Poësis 520. seq.
Aur. Prudentius clemens 998. b.
Publica vita an privatæ praferenda 686 b. sq.
Pudicitia quid sit 201. b.
Pudor commendat juvenem 80. a.
Pulchra non senescunt 973. a.
Pulchritudinis imago perfectissima 210. a.
Pylia senectus 233. b.
Pyrobolia veteribus incognita 421. a.
Pythagoras Philosophiæ Italicæ Princeps 59. a. à Pherecyde ad Philosophiam ducitur 996. b. Musis bovem immolat 696. b. e. jus discipuli 515. a.
Pythagorei cenotaphia exstruxerunt studia deserentibus 20. b. seq.

Q.

Qvies vera post mortem 292. b.
Qvintilianus de Livio 552. a.
Quintilius Varus ad internecionẽ cæsus 698. b.
Albertus de Qvitzo 287. a.
Qvotidiana vilescunt 867. b.

R.

Rathmannianum schisma 852. a.
Ratione differimus à brutis 84. a. rectæ obtemperandum 89. b.
Rauchbarorum encomium 434. b.
Rectores Academiæ Witteb. defuncti 513. seq.
Reformationis Lutheri initium 554. b. seq. 699. seqq.
Refugium ad Deum in adversis 488. a.
Regnorum finis est felicitas 14. b. pietate firmantur 186. a.
Regula recte vivendi 630. b.
Christianus Reinhardus Witteb. natum esse sibi gratulatur 317. b.
Relegationis pœna 577. seq. de ea convenere Lipsienses & Witteberg. ut ex utraque proscripti sint 50. a. vid. Indic. I.
Religio Lutheranorum pressa 1. b. calumniis proscinditur 3. sq.
Religio an ferro sit propaganda 2. b. est maximum hominis bonum 114. b. 664. b. seq. summum rerum momentum 814. b. capita duo 656. a.

orthodoxa sub Saxonibus 684. a. vera tandem eluctatur 685. a. pax sancitur 556. a.
Religionis negotia versibus descripta 524. a.
Res secundæ effœminant animos 224. a. adversa patientiâ ferendæ 912.
Rei familiaris cura 389. a. 391. b.
Rerum humanarum vicissitudo 345. a. 453. b. 835. b. 839. a. 844. b. 847. b. 863. a. 867. 877. a. 879. a. 885. seq. 889. a. 890. a. 893. 897. a. 903. a. 906. b. 911. a. 920. a. 936. b. 940. b. 965. a. imperfectio 842. b. 919. a. præsentium formido 1002. b. seq.
Respublica prudentiâ administranda 530. b. salva non est nisi principe salvo 1008. b.
Rerumpublicarum corruptiones unde proveniant 86. a. 119. a. 140. seq. quibus fulcris nitantur 96. b. felices quibus sapientes præsunt 135. b. periodi fatales 151. b. incrementa 175. a. formæ plures 694. b.
Reipublicæ commodis studendum 841. b.
Resurrectio probatur 130. b. seq. 522. seq. est summum religionis caput 656. a. Gentilibus fabula 523. a. 656. a.
Resurrectionis Christi fructus 869. a. excellentia 180. a. est nostræ principium 155. a. spes 848 b. 868. a. 884. a.
Reverentia Numinis præcipitur 613. b.
Reusnerorum clarissima familia 112. a. 270. a. 272. b. 430. a. 854. b. seq. 929. b. 937. a. 942. a. 969. a. 983. a.
Ambrosius Reuterus in fide constans 343. a.
Conradus Reuter 417. b.
Rex Dei filius est 599. b. 993. vitam pro subditis amittit 992. b. seq. salutem publicam privatæ anteponit 1006. 1008. a.
Regum ira gravis 103. a. 599. a. 620. a. sanguis vocalis est 992. b. seq. de iis concepta opinio durat 1007. b. cemparantur soli 994. a.
Rhetorica nobiscum nascitur 111. b.
Rhetoricæ exercitationes 117. a. seq.
Rhodius apoplexia corripitur 328. b.
Rixæ multorum operum impedimenta 970. a.
Roberi encomium 663. b. seq. 851. a.
Melchior â Rõdern 362. a.
Romanæ reipubl. laus 553. a. initia & progressus 545. b. 536. b.
Romani, gens bellicosissima 587. a.
Romulus â bestia nutritur 650. b. fratrem è medio tollit 594. a.
Martinus Rudemannus 356. a.

S.

Sacerdotis vita sancta sit 902. a. 961. a.
Sallustius qualis scriptor 537. b. 552. b.
Salutis cura 398. a.
Sancti non sunt adorandi 138. b. seq.
De sanguinis missione Celsi sententia 853. a.
Sanitas à Deo expectanda 260. a. est primum mortalium bonum 840. b.
Sapientia 539. b. est duplex 40. b. seq. infusa 43. b. hujus vitæ non plena 505. b. summa 530. a. an ex prophanis autoribus Christiano sit paranda 136. a. ardua ad eam via 39. b. 158. b. 563. b. 565. a.
Sapientiæ excellentia 26. a. 161. b. 565. a. divinitas 42. a. emblema 44. a.
Sapientis proprium 610. b. verus quis sit 754. a.
Saturnus Deorum antiquissimus 1002. a.
Saxonicæ domus encomium 684. a.
Scaliger de arte Poëtica 517. b. de Livio 552. b. ejus laus 518. a. 552. b.
Æmilius Scaurus 811.
Wolffgang. Schaller Med. D. 315.
D. Joh. Scharffius 906. a.
M. Erasmus Schmidius 961. a. 965. b.
Schmidij Encomium 492. seq. Comment. in Nov. Testam. 494. seq.
Andreas Schnisius 362. a.
Scholæ virtutum matres sunt 214. b. Patriarcharum 934. a. b. apud Chaldæos 635. a.
Scholasticum munus quid sit? 896. b. seq. laboriosum 388.
Scholasticum duo commendant 623. b.
Scholia quæ dicta sint 158. a.

Schoratio 56. b. 59. b. 60. b. 66 a.
Scientia sine pietate vana 782. a. b.
Scipionis Africani funus 794. b.
Scœlera quomodo caveri possint 64. b. *sq. puniendasint* 70 a. *latius serpunt* 106. a.
Scœleratorum mos 107. a.
Scotia 305. a.
Scribæ quo numero habiti apud Romanos 361. *à Græcis honorantur* 301. a. 510. a.
Scribendi genus optimum 535. *seq.*
Scripta ab interitu vindicant auctores 260. b
Scriptum sine ordine 519. a.
Scripturas exercere honestum 510. a.
Scylla 290. a.
Scytharum de nascentibus & morientibus judicium 275. b.
Seculum perversum 935. a.
Securitas in pace noxia 646. a. *carnalis* 707. b *seq.*
Seditionum causæ 139. b. *seq.*
Sejani scœlus 1007. b.
Senecæ copiosissimum ingenium 962. a. *sententia de Livio* 550. a. b. *de pictoribus* 768. b. *de vita* 305. a. *de mente composita* 962. a. *epistolæ corruptæ* 518. a. *mors* 533. b.
Senes venerabiles 241. b. *leni morte extinguuntur* 360.
Reipubl. damnum ex morte viri Senis & prudentis 390. a.
Senectus ipsa est morbus 818. a. *vitæ ultima linea* 988. b. 952. b. *dotes* 890. b. *vires frangit* 387. b. *morosa* 1007. a. *segnis ib.* b. *fragilis* 205. a. *venerabilis* 939. a. *etiam post mortem* 954. a.
Vires à senectute protritæ vix medicamentis reparantur 387. a.
Menander de senectute 390. a.
Sennertus Medicinæ princeps 488. a.
Septenarius numerus 178. a.
Septentrionis asperitas 185.
Judæorũ lex circa sepeliendos mortuos 921. b.
Sera in fundo parsimonia 563. b.
Serta gestare non quovis tempore licebat 87. b.
Servitus malorum ultimum est 12. b *fœda est* 103. b.
Servitus ultima est vitiis indulgere 614. b.
Severitas quando adhibenda 612. b. *nimia nocet* 1007.
Severus literatorum amicus 653. b.
Sibylla Apollinis sacerdos 998. *quo spiritu concitata sit ib. seq.*
Sibyllina vaticinia 406. b. *carmina* 995. *superstitiosa ib. seq.* 1002. *seq.*
Silentium in sacris olim indicebatur 34. a. *nonnunquam noxium* 712. a. *seq. in tempore necessarium* 713. a.
Silesia frugum ingeniorumque ferax 854. a.
Simulatio malignorum res odiosa 409. b. 917. b.
Sobolis procreatio pars felicitatis 435. a. b. 453. a.
Sobrietatis utilitas 902. a. *ei studendum* 75. a.
Socrates sapientissimus 35. b. *pernox* 975. b. *Deos irridet* 1001. a. *ejus sententia de Deo* 756. a. *de scientia sua* 20. a. *de patria sua.* 899. a. *de casibus* 333. a *genius* 696. b. *encomium* 533. b. *mors* 533. b.
Sol oriens 15. a.
Solatium 898. b. *ex Dei voluntate* 338. b. *bonitate* 910. b. 944. b. *resurrectione* 912. *spe æternæ vitæ* 917. a. *in morte uxoris* 285. a. 286. b. *contra mortem* 731. b. *seq.*
Solmæorum comitum dignitas 186. b.
Solon 378. a.
Somnus alit corpus 894. b.
Sophistarum natio 547. *dicendi genus* 539. a.
Sophocles 417. b. *præ gaudio mortuus* 240. b. 434. a.
Sors á Deo imposita ferenda 450. b.
Spartanorum Oratorum lex 715. b.
Spes hominum incertæ 847. b. *fallaces* 446. a. b. 451. a. 885. 903. a. 936. b. 941. a. *sæpè nocifera* 903.

Spes Christianorum propria 934. b. *in adversis* 485. a. b. 513. b.
Spei natura 32. a.
Spira Nemetum 321. b.
Stendalia 302. b.
Stellarum motus an sit musicus? 179. b.
Sterilitas conjugij pœna est 256. b.
Stoicorum vita 686. b. ἀπάθεια 436. b. *ansa duplex in qualibet re* 933. b.
Strenæ origo 109. b.
Studia literarum necessaria 471. b. *præstantissima* 565. a. *in gradus suos distincta* 566. a. *frigide exercentur* 19. a. 34. b. *vacuam mentem requirunt* 24. a. *ordine tractanda* 19. a. 34. b. *eorum præmia* 564. a. 569. b. *vid. Literæ.*
Studiosorum ordo honestissimus 621. a. *officium* 56. a. 60. a.
Studiosorum Theologiæ officium 616. a.
Studiosi segnes notantur 568. a. 573. a.
Stulti pericula provocantes 610. b.
Ad Stymphalum lacum aves 107. b.
Successio an electioni præferenda? 657. b. *seq.*
Sui cognitio maxima sapientiæ pars est 523. b.
Superbia exosa 1005. b. *fugienda* 545. a. b. 713. a. b.
Superstitio 406. a.
Syllæ felicitas 531. a.
Symbola Pythagoræa 405. a.
Syncretismus 816. b.
Synesius 136. a. 405. a. *resurrectionem negat.* 656. b.

T.

Tabellio a tabulis dictus 821. a.
M. Claudius Tacitus Imperator 171. a.
C. Tacitus 1004. b. *qualis sit scriptor* 534. b. *seq.* 537. b. 675. b. *Epicuri sectator* 675. b. *seq. aulicos instruit* 1004. b. *seq. de Germanorum libertate* 695. a.
Tarditas divinæ vindictæ 544. b.
Tarquiniorum scelera 544. b. *supplicia ib.*
Tatianus hostis matrimonij 68. a.
Fridericus Taubmannus 841. a.
Temperantia 352. a. *nutrix virtutum* 76. b.
Temperatum vivendi genus 469. a.
Templa loca augustissima 613. a. *gentilibus sancta erant* 58. b. *seq.* 68. b.
Templi Delphici elogium 523. b.
Tempus irremeabile meat. 40. b. 562. b. *seq.* 567. a. *seq.* b. *corruptum* 949. *triste* 434. a. 442. b. *omnia minuit* 49. b. *ei serviendum* 610. b.
Tristes temporum vices 910. b.
Terentius 379. a.
Tertullianus bellorum hostis 677. *qualis sit scriptor* 528. b. *de morte* 282. b. 846. a.
Themistius de logicis Aristotelis meritus 518. b.
Themistocles Miltiadis æmulus 533. b. 540. b. *contumelia erectus* 587. b. *de vitæ humanæ brevitate* 533. b.
Theodosius Philologis amicus 653. b.
Theognis totus transpositio est 518. a.
Theologia juvatur ministerio philosophiæ 623. b.
Theologi officium 616. a. 897. b. *pietas* 990. b. *excellentia* 153. a. *an scripta gentilium legere debeat* 136. b. *seq.*
Theologiæ peritus sit Nobilis 397. b. *Juris Consultus* 271. a.
Theophrastus Eresius de vitæ brevitate conqueritur 812.
Theophrastus Philologus 653. *ejus eloquentia* 546. b.
Theramenes injustè damnatus 533. a.
Martinus Thiele exul factus 266.
Thrasybulus inventor amnestiæ creditur 182. b. *vid. amnestia.*
Thuanus qualis scriptor 557. *picturam exercet* 769. a.
Thucydidis sententia de muliere 366. b. *de laude uxorum* 277. b.

Tiberis inundatio 693. a.
Tiberius Princeps lentus 698. a. picturam amat 720. a. furtum punit 594. a. gemellos suscipit 868. b. Ilicusium legatis falsè respondet 358.
Timagenes de Musica 631. a.
Felicitas in titulis non statuenda 261. a.
Titus Vespasianus delicium humani generis 1006. b. seq.
Tolerantia studiosis commendatur 44. a.
Tonitrua insolita 76. a.
Trajani liberalitas 169. b. educationis cura 86. a.
Tranquillitas animi 172. a. ejus parandæ media 516. a.
Tribunorum potestas sacrosancta 140. a. sq.
Tribuni novitij in Academiis 594. seq.
Tristia secłanda 452. b.
Trojæ interitus 543. seq.
Trophonius subitò moritur 727. a.
Job. Trostius 370. ejus itinera 371. b.
Tumultus â Studiosis excitatur Witteb. 55. b. seq.
Gabriel Tünzelius 300. 432. a
Turci Christum conviciantes 680. b.
Typographiam Germanus invenit 200. a.
Tyrannis Pontificia ante Lutherum 555. a. 699. seq.
Tyrannorum cædes an licita sit 673. b. seq.
Tyrocinium ante artem 567. a.

V.

Valerius Maximus invenustus 768. b.
Vallum urbis conscendere nemini licitum est 46. b. seq.
Venena ad salutem hominis faciunt 678. b.
Ventus inusitatus 76. a.
Venus 117. b. Anchisen amplectitur 1002. b.
Veritatis divina vis 1. bonum non fortuitum 999. b. non coacta sit 1003. præferendæ auctoritati 961. b. seq. persuaderi debet 962. a. premitur non opprimitur 4. b.
Vespasiani laus 535. a. liberalitas 196. b.
Vestitus decens studiosis commendatur 50. b. 63. b. diversi sexus vestitum permutare vetitum 54. a.
Vetustas omnia atterit 129. b.
Vexationes novitiorum vid. Index I.
Via cœli angusta 478. b. humanæ vitæ duplex 757. b. seq.
Viatores apud Romanos 753. a. 925. a.
Vices mortalium celeres sunt 862. seq. eis omnia subjecta 645. b. 648. a. b.
Victoria parta ad Lipsiam 9. seq. 12. sq. 114. b. 115. b. sq. 120. a. seq. 129. 711. a. ad Lucam 122. b. 125. b.
Victorinus Martyr qualis scriptor? 529. a.
Vida Italus excellens Poëta. 517. b.
Viduæ injuriis expositæ 427. a. sq. earum officium 979. a. 386. a. sq. virtutes 827. b. pietas 332. b. afflictiones 979. a. commendatio 363. seq.
Viduitatis encomium 316. b.
Villicæ bonæ officia 437. b.
Vindictæ divinæ tarditas 544. b.
Vindicta humana 131. b. justitiam violat 157. a.
Vindicta virga, qua servi in libertatem vindicabantur 254. a.
Viperanus de arte Poëtica 517. b.
Vir bonus 379. a.
Virorum est spectare virtutem 521. a. magnorum obitus ominosi 463. a. b.
Virgilius Poëtarum Princeps 525. a. 543. a. molli utitur sermonis genere 529. a. notatur â Caligula 552. a. à Criticis 522. a.
Virginitatis encomium 365. a.
Virtus quid sit? 84. a. in medio consistit 529. b. amoris fax 874. b. amissa doloris incitamentum ib. & 892. b. spontanea est optima 852. a. latere non potest 502. b. 894. a. 897. a. supprimi nequit 253. b. à Socrate definitur 177. a.
Virtutum via ardua est 971. b. nemini præclusa 301. b. 386. a. claros homines facit 39. b. nobilitat 682. a. 335. a. nobilem decet 470. a. patientia fulciatur 828. b. 833. a. 911. b.

Virtus ubiq; veneranda 698. b. *pulcra* 51. b. *multitudine superior* 573. b. *exemplum ipsius perfectum* 162. b.
Virtus alterius non reticenda 514. a.
Vita vera quæ sit 21. a. 26. a. 57. a. *pastoritia* 142. b. *secura damnosa est* 952. 985. a. *honesta satis longa est* 265. a. 826. b. 886. a. *impia mors est* 75. a. *in metu supplicium* 992. b. *publica an privatæ præferenda?* 686. *seq.*
Vita humana peregrinatio 305. a. 508. b. 250. b. 255. b. *sq.* *comparatur navigationi* 281. a. *fabulæ* 884. b. 909. *carceri* 915. b. *sq.* *Charybdi & Scyllæ* 290. a. *mimo* 219. a. *arborũ foliis* 232. a. *in scientia rerum ponenda* 812. b. *ratio incerta* 972. a. 974. b. *non ex annis computanda ib.* 868. a. 983. a. *servitus est* 881. b.
Vita humana incerta 382. a. *caduca* 410. a. *vana* 267. *imperfecta* 986. *fragilis.* 839. 843. b. 388. b. 867. 848. b. 434. b. 441. b. 479. 801. *turbida* 230. b. *misera & calamitosa* 207. a. 220. b. 252. 479. a. b. 480. a. 496. b. 507. b. 783. a. b. 279. b. 846. a. 416. a. 283. b. 393. 814. a. 830. 838. a. 893. a. 897. a. 953. b. 978. b. *periculis obnoxia* 933. b. 946. a. *morti vicina* 812. *sq.* 827. b. 887. b. 868. a. 936. 901. 857. b. 983. a. 952. b. *brevis* 508. 533. b.
Vitæ nostræ arbiter Deus est 885. a. 886. b. 890. a. 902. *hostes* 346. b. *felicitas* 331. b 332. b. *ultima clausula quæ sit* 917. b. *literis & armis sustentanda* 882. *omnibus optabilis* 944. b. *perpetua mortalitatis sit recordatio* 952.
Vitæ humanæ terminus 264. 352. 814. b 884. a. *per hebdomadas descriptus* 796. b. *nulla arte declinari aut prolongari potest* 212. a. 876. b. 987. b. 934. a. 935. *seq.* 936. 954. 919. 928. a.
Vitæ æternæ descriptio 830. a. b. 881. b. 885. a. 893. a. 909. a. 914. b. 916. a. 919. b. 921. a. 923. a. 933. b. *seq.* 971. *nullus est terminus* 940. a.
Vita ministri Ecclesiæ doctrinæ respondeat 616. a. 626. b. 628. *seq.*
Vitellij luxus & ignavia 534. b. *seq.*
Ad vitia proclives sumus 99. 971. b. *iis indulgere ultima servitus* 614. *resistere magnæ laus* 92. a. *inveterata evelli neqveunt* 935. a.
A vitiis dehortatio 8. 11. b. 51. b. *eorum distinctio* 98. b. *cognitio ad virtutem facit* 529. b.
Vitia principum toleranda 674. a. *Studiosorum acerrimè perstringuntur* 83. b. *seq.*
Vivendi genera quatuor 469. a. *regula tria complectens* 620. b.
Viventes laudare irrisio est 672. b.
Ultio ex inimicis grata 1008. a.
Ultrajectum 358. a.
Ulysses patriæ visendæ desiderio tenetur 686. a.
Unio naturarum in Christo 189.
Vociferationes perstringuntur 92. b.
Voluntati divinæ non resistendum 761. b. *sq.*
Voluptates perniciosæ sunt 352. a. 452. b. 707. b. *seq.*
Voluptas Epicuri in quo consistat 172. a.
Volusianus Augustinum consulit. 996. b. *seq.*
Viva vox fideliter insidet 567. b.
Uratislavia Silesiæ metropolis 854. a. *ejus laus* 464. a. 270. a. 240. a.
Urbicapi 50. b 64. a.
Uxor bona 197. a. 453. b. 491. a. *marito fida* 289. b. 384. b. *à Dei timore commendatur* 263. *ejus in maritum officium* 349. a. *mala* 381. a.
Uxoris obitus 322. b. 449. b. 462. a. *dolor ex morte uxoris* 374. a.

W.

D. Wellerus Roberi socer. 852. b.
Witteberga asylum 397. b.
Witteborgensis Academiæ instaurator 161. b.
Wormatiense edictum 2. a.

X.

Ξένιος, *Jovis epitheton* 468. b.
Xenophontis eloquentia 546. b.

Z.

Zenonis Veronensis sermones 527. b. *seq.*
Zeuxes pictor 210. a.

Bayerische Staatsbibliothek

Virtus ubiq; veneranda 698. b. *pulcra* 51. b. *multitudine superior* 573. b. *exemplum ipsius perfectum* 162. b.
Virtus alterius non reticenda 514. a.
Vita vera quæ sit 21. a. 26. a. 57. a. *pastoritia* 142. b. *secura damnosa est* 952. 985. a. *honesta satis longa est* 265. a. 826. b. 886. a. *impia mors est* 75. a. *in metu supplicium* 992. b. *publica an privatæ præferenda?* 686. *seq.*
Vita humana peregrinatio 305. a. 508. b. 250. b. 255. b. *sq.* *comparatur navigationi* 281. a. *fabulæ* 884. b. 909. *carceri* 915. b. *sq.* *Charybdi & Scyllæ* 290. a. *mimo* 219. a. *arborũ foliis* 232. a. *in scientia rerum ponenda* 812. b. *ratio incerta* 972. a. 974. b. *non ex annis computanda ib.* 868. a. 983. a. *servitus est* 881. b.
Vita humana incerta 382. a. *caduca* 410. a. *vana* 267. *imperfecta* 986. *fragilis.* 839. 843. b. 388. b. 867. 848. b. 434. b. 441. b. 479. 801. *turbida* 230. b. *misera & calamitosa* 207. a. 220. b. 252. 479. a. b. 480. a. 496. b. 507. b. 783. a. b. 279. b. 846. a. 416. a. 283. b. 393. 814. a. 830. 838. a. 893. a. 897. a. 953. b. 978. b. *periculis obnoxia* 933. b. 946. a. *morti vicina* 812. *sq.* 827. b. 887. b. 868. a. 936. 901. 857. b. 983. a. 952. b. *brevis* 508. 533. b.
Vitæ nostræ arbiter Deus est 885. a. 886. b. 890. a. 902. *hostes* 346. b. *felicitas* 331. b 332. b. *ultima clausula quæ sit* 917. b. *literis & armis sustentanda* 882. *omnibus optabilis* 944. b. *perpetua mortalitatis sit recordatio* 952.
Vitæ humanæ terminus 264. 352. 814. b 884. a. *per hebdomadas descriptus* 796. b. *nulla arte declinari aut prolongari potest* 212. a. 876. b. 987. b. 934. a. 935. *seq.* 936. 954. 919. 928. a.
Vitæ æternæ descriptio 830. a. b. 881. b. 885. a. 893. a. 909. a. 914. b. 916. a. 919. b. 921. a. 923. a. 933. b. *seq.* 971. *nullus est terminus* 940. a.
Vita ministri Ecclesiæ doctrinæ respondeat 616. a. 626. b. 628. *seq.*
Vitellij luxus & ignavia 534. b. *seq.*
Ad vitia proclives sumus 99. 971. b. *iis indulgere ultima servitus* 614. *resistere magna laus* 92. a. *inveterata evelli nequeunt* 935. a.
A vitiis dehortatio 8. 11. b. 51. b. *eorum distinctio* 98. b. *cognitio ad virtutem facit* 529. b.
Vitia principum toleranda 674. a. *Studiosorum acerrimè perstringuntur* 83. b. *seq.*
Vivendi genera quatuor 469. a. *regula tria complectens* 620. b.
Viventes laudare irrisio est 672. b.
Ultio ex inimicis grata 1008. a.
Ultrajectum 358. a.
Ulysses patriæ visendæ desiderio tenetur 686. a.
Unio naturarum in Christo 189.
Vociferationes perstringuntur 92. b.
Voluntati divinæ non resistendum 761. b. *sq.*
Voluptates perniciosæ sunt 352. a. 452. b. 707. b. *seq.*
Voluptas Epicuri in quo consistat 172. a.
Volusianus Augustinum consulit. 996. b. *seq.*
Viva vox fideliter insidet 567. b.
Uratislavia Silesiæ metropolis 854. a. *ejus laus* 464. a. 270. a. 240. a.
Urbicapi 50. b 64. a.
Uxor bona 197. a. 453. b. 491. a. *marito fida* 289. b. 384. b. *à Dei timore commendatur* 263. *ejus in maritum officium* 349. a. *mala* 381. a.
Uxoris obitus 322. b. 449. b. 462. a. *dolor ex morte uxoris* 374. a.

W.

D. Wellerus Roberi socer. 852. b.
Witteberga asylum 397. b.
Witteborgensis Academiæ instaurator 161. b.
Wormatiense edictum 2. a.

X.

Ξένιος, *Jovis epitheton* 468. b.
Xenophontis eloquentia 546. b.

Z.

Zenonis Veronensis sermones 527. b. *seq.*
Zeuxes pictor 210. a.

Bayerische Staatsbibliothek